ANALECTA SACRA

I

ANALECTA SACRA

SPICILEGIO SOLESMENSI

PARATA

EDIDIT

JOANNES BAPTISTA PITRA

TT. S. CALLISTI

BIBLIOTHECARIUS S. R. E.

TOM. I.

PARISIIS

A. JOUBY ET ROGER, BIBLIOPOLIS

VIA VULGO DICTA : DES GRANDS-AUGUSTINS, N° 7

M DCCC LXXVI

PROLEGOMENA.

Etsi tempora teramus maximis gravissimisque vexata curis, quum vel iniqua rerum præsentium discrimina suaviorem efficiant veterum Patrum memoriam, ad ea præteritæ vitæ studia revertor, quæ nata fere mecum et alta, retenta animo, remissa temporibus, ut cum Tullio loquar, longo licet intervallo intermissa, nunquam ita omissa fuerunt, quin ad ea me identidem, horis saltem subcesivis, revocaverim. Hominem esse arbitror neminem, qui vitio mihi vertat, quod tanto tempore *Spicilegii solesmensis* opus pendeat interruptum. Præter enim publica negotia, quibus me inopinum committi oportuit, gloriosi Pontificis Pii pp. IX vota, quæ jussa erant, totum me in amplum ecclesiasticæ Græcorum disciplinæ campum transtulerunt. Cujus quidem *Juris historia et monumenta* dum duos implerent tomos jam vulgatos tresque alios typis paratos, nonnulla, pro re nata, intercessere. Recurrente enim post decem et octo sæcula centesimi anni fausta die Petro apostolo sacra, hymnos ab ecclesia græca in laudes Coryphæi effusos, collegi, ac veluti munuscula, ad ejus pedes detuli supplex. Libellum multi gratum habuere; nec pauci mirati sunt, trecentos circiter Melodos, nudo saltem nomine, tum primum innotescere. Cuncti plura notari avebant; urgebant amici, instabant vel ignoti.

Surdas aures præbere cum illiberale videretur, dum Collegii urbani præla, mox turbine involuta, juri græco meo reservarentur, typi alii, copia et aspectu humiliores, ut prioribus, sic novis in lucem edendis hymnis ultro oblati sunt. Tardo et lento volumine, ut in Urbe, typorum rota vertebatur, cum in transcursu venere Concilii vaticani studia

austera et longe magna, si qua fuerint. Quo suspenso, contremuere omnia, quæ adhuc trepidant. An, inter tot ecclesiasticæ publicæque rei calamitates, etiam libelli aspera fata dicam? Dicam, non solum belli tormentis et fulminibus meas ædes callistianas ab imo ad tecta concussas, sed paulo post, exundantem Tiberim fluvium, dumque victores et victi, immenso vortice mersi, solo exæquarentur, nec typothetis meis, nec meorum Melodorum plagulis volatilibus parcitum? Infaustus liber igne et aqua interdicebatur.

Statim ut respirare datum, ad meos Gallos exsangues, semianimos, nondum tamen de se desperantes, me contuli; confidenterque proposui nova *Analecta,* olim Spicilegio solesmensi parata, meis edenda sumptibus. Dexteras dedere viri egregii, quorum majores, in elapso sæculo, a Francisco ad Petrum Didot, Maurinorum opera usque ad ultimas *Conciliorum Galliæ* paginas, pilo tyrannico obtritas, persequebantur (1). Quibus faventibus, inter recentia Lutetiæ incendia vix sopita, redivivum opus meum carpebat auras; et quo maturius cresceret, rusticabatur, propter suburbia, quum inexpectato torrente Sequana furens, in rusticas officinas irrupit. Rure ad urbem interceptum opus remeavit, ac post tres annos et quod excurrit, ne duo integra lustra recenseam, liber absolutus tandem benevolo lectori commendatur.

Id mihi ac cæteris quoque, opinor, solatio erit, considere cum piis Melodis, sæpe inter Ecclesiæ pericula canentibus, heroas mirari christianos, mentem ad Deum Ἀγωνοθέτην tollere, qui uti patrum, sic nostra tuetur certamina ac moderatur. Dixi quo hæc pertingant. Parvi semper habui, solo novitatis capi studio, et expiscari neglecta ἀνέκδοτα, quæ sine multo publicæ rei detrimento latent. Mihi semper malui, quod prodest pluribus, easque spicas, post terga metentium, ut quondam dicere me memini, colligere, quæ uberiora porro segetum semina forent.

Atque in primo Spicilegii mei tomo, ab illo exordiebar exemplo vetusta excutiendi collectanea, qualia erant Joannis diaconi Romani, Victorisque

(1) *Bibliorum sacrorum latinæ versiones antiquæ,* tom. I, op. et stud. D. Petri Sabatier O. S. B. Paris. apud Franciscum Didot, 1751. — *Conciliorum Galliæ,* t. I. Parisiis, sumptibus Petri Didot, filii primogeniti, 1789. Ad bibliothecam vaticanam pervenere tomi II paginæ 695, in quibus ultimis signa correctionum adhuc retinentur, et notulæ citato stylo aut allitæ, aut expunctæ. Nec plura fortasse hominum inclementia servavit.

episcopi Capuani, intacta, quod mirabar, inter codices sangermanenses; ex quibus tamen, agmine facto, eruperunt Polycarpus, Origenes, Basilius, Diodorus Tarsensis, Severianus Gabalitanus, Hilarius Pictaviensis (1), Petrus Alexandrinus, etiam ignotus Pacatus, Ulpianus rarissimus; ne memorem Papiam et Irenæum latentes inter Syros et Armenos, aut absconditum Macarium Magnetem inter octoginta patrum græcorum testimonia, a magno Nicephoro collata et splendidis ornata commentariis.

Haud aliter, in cæteris tomis, *Clavis Melitoniana* (germana sitne plus, minus, alterius tomi argumentum esto) sat multa rei symbolicæ arcana reseravit, sat novos, ignotosque suos dedit interpretes, per decem et ultra sæcula, ut nec me piguerit sexcentos alios adhuc delitescentes curiosis indagatoribus digito monstravisse.

Ita demum, duce iterum Nicephoro, canonum disciplinæ græcanicæ sylvam illam, sæpe horridam, lustrare aggressus sum; nec pedem retuli, donec etiam post Germanicos juris byzantini magistros, immo acerrimos harum prædarum venatores, mihi quoque contingeret, ignota exciere veterum imperatorum græce edicta, puta Antonini, Severi, Constantini Magni, Constantii, Joviani, Valentiniani, Valentis, Theodosii, Honorii, Arcadii, Marciani, Leonis, Zenonis, Justini; haud pœnitenda juris antejustinianei mantissa, quæ, citra et ultra montes adhuc fere ignota jaceret, nisi diligentiores Germani iterum iterumque cuncta typis suis credidissent (2).

Hic vero gratias, ut debeo, neque agere scio, neque valeo habere honestissimis viris, ignotis sæpe et peregrinis, qui mea qualiacumque suffragiis auxere suis. Miror enimvero cur inter Anglos, Batavos, Germanos, Slavos, haud pauci fuerint, qui nulla mecum necessitudine conjuncti, moribus etiam ac religione, magis quam regione dissiti, sponte sua mihi assurrexerint; ac sive publicis ephemeridibus, sive litteris ad me ultro datis, sive urbanis colloquiis post longa ipsorum itinera humanissime

(1) *Spicil.* t. I, p. 291. De cæteris, Theodoro potius Mopsuesteno quam Hilario ascribendis, mox alibi et cum novis subsidiis dicetur.

(2) *Indices constitutionum cod. Justin. ex libris Nomocan. XIV titul.* collegit Paul. Krueger. Marburg., 1872. — *Basilicor. libri LX*, ed. C. G. E. Heimbach., t. VI, Lips., 1870, p. 332, 388 sqq. Defuncto cl. editore a. 1865, sero et cito posthumæ Lipsiensium curæ ad nostra *Jur. eccl. monumenta*, edita Romæ, 1866, accesserunt. Nova et diligentior recensio nunc prodit in cod. Justin. curante eodem P. Krueger, cl. viri Mommsen alumno et socio merentissimo.

exquisitis, nimio me honore prosecuti sint. Quorum nomina et scripta, ut merentur, si appellaverim, justæ minus modestiæ consulerem.

Vix autem miror, si eadem theologi nostri frigidius quam exteri acceperint, si aliqua raro salutaverint aut notaverint perfunctorie, cætera autem nec dente tacta superbo, silentio prætermiserint. Quid mirum, cum nostra pauca sint ac tenuia, si cum immortalis Angeli Maii opibus regiis et opimis spoliis conferantur, quæ tamen nondum ad solemnem Theologorum nostrorum consuetudinem pervenerunt?

Unde aliqua formido mihi non deest, ne aliud in hoc tomo nonnulli deprehendant, præter populares et aniles priscæ Ecclesiæ cantilenas. Sane ex illo populo Melodorum, quem totum vellem in medium proferre, ecce tibi pars illorum quæ minus nota est, singularis et rara gens, quæ cantica prompsit omnium græcorum vetustissima; quæ quidem carmina, cum per aliquot sæcula, a VI ad IX, animos impleverint, mox ita obsolevere, ut etiam titulus libri in quo continebantur, evanuerit, immo exciderit vetus horum canticorum nomen, ipsa memoria fere perierit, nec nisi tres laceri codices pervenerint ad nostras usque bibliothecas. Adde quod ars ipsa et tota hymnodorum poetica methodus interiit, adeo ut paucæ quæ supersunt membranæ, haud magis perspicuæ sint, quam sibyllina ignotæ linguæ folia. Arduum igitur opus aggredior, de incomperto libro, de ignotis Melodis, de arcano metro, in angustis prolegomenis, disputaturus.

DE RE RHYTHMICA

MELODORUM

IN TROPOLOGIO.

Tria sunt quibus tota conflatur hymnologia ecclesiæ græcæ; troparia, canones et cantica nostra, suo mox signanda nomine; de his tantum hic sermo est.

A tropariis sic omnia pendent, ut canones et cætera nihil esse videantur, quam varia tropariorum systemata, quæ continua serie et diverso agmine instruuntur. Cum vero singularia sunt, aut bina ternave, innumera præ se ferunt nomina et genera, quorum exempla habes p. 222, 441, 620 στιχηρὰ, p. 400 μεθεόρτια, p. 410 προεόρτια, p. 308 ἰδιόμελα, p. 416 ὅμοια, p. 418, 425 σύντομα, p. 302, 303 θεοτόκια, p. 620 κάθισμα, p. 621, 624 φωταγωγικὰ, etc.

Canones tropariis coalescunt, quæ in octo aut novem odas, ut cuique notum, dividuntur, ne sectiones respiciam minores, quas τριῴδια et τετραῴδια vocant.

Nostra autem cantica, demptis procemiis, continuum opus efficiunt, adeoque singulare, ut præter communem rhythmum, quidquid de illis dicturi sumus, neque pertineat ad troparia, neque ad canones, de quibus fortasse in altero tomo locus erit nobis utcumque disserendi.

Statim hæreo, quum de his dicere incipio, quæ apte nulla latinitate significantur. Ut enim nihil apud Byzantinos propemodum est, quod ad Latinorum *hymnos, versiculos, antiphonas, responsoria*, *sequentias* clare et distincte referatur, sic nulla Latii vocabula his respondent quæ Græci dixere τροπάρια, κανόνες, κοντάκια, οἶκοι, etc. (1).

Tum etiam frustra ad etymon recurris, ac si v. g. τροπάριον minueretur a τρόπος, quum ab his rebus τρόπος omnino exulet; aut si στιχηρὰ derivarentur a στίχος, qui

(1) Neque enim nisi ob sermonis penuriam docti Basiliani quædam inscripserunt *hymnologiam* et *hymnos* de Immaculato B. V. conceptu, ut nos post illos diximus *hymnographiam* et *cantica*, quæ D. Petro nuncupavimus. Sunt quidem Græcorum ὕμνοι τριαδικοὶ, ὕμνος χερουβικὸς, sed quæ ab hymnis latinis diversissima sunt.

versiculus brevis est, dum στιχηρὰ στίχου quæ dicuntur, nedum minora sint aut minima, evadunt in amplas periodos et prolixas pericopas; aut rursus, perinde ac si canonum odaria classicos lyricos referrent, quum suo nomine dumtaxat dicantur, respectu ad novem odas, sive cantica biblica cum psalmis recitanda.

In hac tamen sermonis inopia et ambiguitate dicendum nobis est de Tropologio, de Melodis tropologii ac de eorumdem arte rhythmica.

ART. I.

DE TROPOLOGIO.

Si quis græcum vel unius diei officium in menæis lustrat, statim incidit in seriem odarum plurimarum, quarum sex priores constanter a cæteris dividuntur synaxario, sive historicis sanctorum encomiis; quibus præmitti solent binæ strophæ, tam nomine quam argumento insolentiores, cum prior inscribatur κοντάκιον, οἶκος posterior.

Parcat lector nominibus, infra et mox declarandis, ut ipsam rem penitius intueamur.

Quæ quidem res me diu suspensum tenuit et attonitum. Videbam enim in prooemio vix ambigue salutari festum, sanctumve diei; tum in altera periodo nescio quis, inflatis buccis, inchoabat exordium, quo grandiora promittebantur. Et ego haud semel stomachatus : Quorsum, inquiebam, singulis idem diebus recurrit cum tanto promissor hiatu? An, ut præco sit jejuni claudique subsequentis iambi, aut synaxarii sæpius ineptissimi? Cur nam canonis odæ, quæ secundo satis amne decurrunt, quæ nobili melodorum nomine honestantur, quæ eleganti nectuntur acrostichide, tam importune rumpuntur, obscuro et inurbano nescio quo obloquente? Quid demum κοντάκιον, et unde οἶκος?

Hæc diu mecum, donec sat longum iter moscoviticum jamjam clausurus, inciderim in mosquensem codicem, barbare inscriptum : Κονδακάριν.

Mancum ab initio et in calce βιϐλίδιον, lassa et pigra manu, ubi versare cœpi, squamæ ab oculis ceciderunt; tum primum enim *Romani* nomen et carmen arripui, nimirum :

Ἡ Παρθένος σήμερον
τὸν ὑπερουράνιον τίκτει·
καὶ ἡ γῆ τὸ σπήλαιον
τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει·
ἄγγελοι
μετὰ ποιμένων
δοξολογοῦσι·
Μάγοι δὲ
μετὰ ἀστέρος
ὁδοιποροῦσι·
δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

Strophas et antistrophas quatuor et viginti, quas neque ullibi videram, neque suspicabar, uno accepi haustu : scena nova, amœna colloquia, personæ nobiles, Θεοτόκος,

Magi, divinus Puer. Ad alia statim excurri dramata ejusdem Romani, majoribus quasi reservata festivitatibus Græcorum, ampla, splendida, suavissima.

Intellexi hic novum latere librum, et describendum. Sed hieme scythica male urebar; languebat utraque manus, octo mensium labore torpens; vela mœrens mœstusque collegi, secundas vocans auras, ut alicubi ad similes membranas appellere, melioribus cum avibus, daretur.

Sed frustra per cæteras Russias, per totam Germaniam, perque meas Gallias, et italica quæ adii musea, diu inquirebam, donec exiguos inter quatuor aut quinque codices græcos, in corsinia bibliotheca latitantes, unus mihi obvenit, mosquensi affinis et germanus, sed et multo præstantior. Accessit cl. bibliothecarii Francisci Cerrotti prompta et facilis liberalitas, cui raritas unica, nedum illius invidiam, majorem potius adversum me movit benevolentiam. Accessit in cumulum Ill. Principis Andreæ Corsini regia vere magnanimitas, qua fere vota mea præoccupans, nec deterritus asperis temporibus, jussit transire in meos usus codicem cedro linendum, atque multos per annos domi hospitari et pernoctare.

At mosquensem non recuperavi totum : alius rerum ordo, alia canticorum copia, aliæ et immanes lacunæ : quibus dum supplere vehementer vellem, succussis hinc inde catalogis, ubi græca res liturgica miris mendaciis pervertitur, suspicio incessit me, in quodam *Breviario* taurinensi, codicem latere tertium.

Salivam id mihi movisset incassum, nisi Princeps alter Romanus, Baldassar Buoncompagni, orbi notus a munifico severioris scientiæ studio, sequester mihi ultroneus intercederet, quo monente, annuere pro solita humanitate Athenæi taurinensis curatores, hospitioque iterum meo excepi splendidas et elegantes membranas, ac pene salutavi reducem corsinium et redivivum mosquensem.

Unum tamen superest, stupendum ac lugendum : communi quodam fato et quasi una falce truculenti ævi, tres codices truncantur simul capite, calceque simul mutilantur. Utinam in orcum non mergantur duo alii, ultima spes mea, quos recondit insula Patmos, uti mox saltem meminisse juvabit! Utinam integer sit sextus codex vaticanus, suo loco memorandus, cujus, eheu! unico Parca folio pepercit!

Agedum, subsidia quæ tandem habemus, sic conferantur, sic corradantur undequaque, ut detegatur libri nomen, origo eruatur, commendetur dignitas, varia indoles et duplex ratio explicetur, multiplex canticorum nomenclatura pateat, totus eorumdem ambitus, tum postrema operis compendia, ultimaque fortuna commemoretur.

§ I.

Libelli nomen primus mihi corsinius detexit, quod Allatium, Caveum, Zaccariam, cæteros librorum ecclesiæ græcæ nomenclatores fugit. Corsinii namque fol. 102 recto, in medio margine exteriori luculenter legitur : ζήτει ἕτερον κοντάκιον εἰς ἀρχὴν τροπολογίου. Palam est, librum ipsum, in quo nostra quæruntur et supplentur, dictum

hic loci, aliasque dicendum esse Τροπολόγιον; quod nomen amplissimis in lexicis desideratur.

Et bis confirmatur vetere codice vaticano 771, in cujus folio 118, de magno canone S. Andreæ legitur : ζήτει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τροπολογίου, et fol. ejusdem 288 additur in Ascensionis festo : ζήτει τὸ φωταγωγικὸν εἰς τὸ τέλος τοῦ τροπολογίου. Quæ certo scripta ævo sunt, manu Nili II abbatis cryptoferratensis, scilicet fere a. MC.

Antiquior quidem est quinquaginta circiter annis corsinius, olim Cryptæ ferratæ. Neque τροπολόγιον vox peregrina est, aut italo-græca; jam enim sæculo IX Studitæ id noverunt et religiose servarunt. Ecce inter novas Theodori litteras, ab A. Maio nuper ac feliciter editas, in epist. LXXVIII, dum Sanctus invehitur adversus Iconomachos, post lamenta de avulsis fratribus, durius aliquid oggerit carnifici, ab eo nempe « tolli quoque libros omnes et *tropologion* : καὶ ἐπάρει (f. ἀπαίρει) τοὺς δύο ἀδελφοὺς Λουκιανὸν καὶ Ὑπάτιον, τάτε βιβλία πάντα καὶ τροπολόγιον. » Nec satis, et quasi hoc vulnere dire sauciatus, idem iterum ingemiscit : « Libros abstulit, *Scalam* (Climaci) et *tropologion*. Βιβλία ἦρεν, τὴν Κλίμακα καὶ τροπολόγιον. »

§ II.

Undenam tanti libellus erat, in hac antiquitate, et martyribus? Id operæ pretium est investigare. Utinam Græci, sicut Latini *tropos* in choro habuerint, unde sponte nostra fluerent *troparia* et *tropologia!* Quantum vero ab initio pollerent troparia, notatu dignum est ex duplici capite.

Ac primum, quamvis hoc nomine dicatur quæcumque particula sacri Græcorum officii, mansit appellatio, peculiari quadam lege, ascripta ultimo vesperarum tropario, quod nunc etiam dicunt ἀπολυτίκιον. Cui tanta inerat præstantia, ut in antiquissimis menæorum et triodii codicibus, statim ab initio singulorum dierum, primus illi locus concederetur. Idque eo magis insigne, quod aliam omnino sedem, qualis nunc eidem vulgo reservatur, suadet solita officii series. Cur vero τροπάριον simul et κοντάκιον, communi privilegio, singula festa exordiuntur in priscis libris? nisi quod utrumque fuerit primum additamentum, quod antiquitus accesserit psalmis et sacris lectionibus, brevibusque στίχων acclamationibus.

Adde quod in typico, ubi calendarii more minutissima rituum momenta, nec nisi brevi indiculo, significantur, troparium illud iterum, ac sæpe etiam κοντάκιον, aut indicitur fusius aut ex integro recitatur. Et usque ad novissimas editiones venetas, id constanti usu recipitur, ut ad calcem horologii, libri nempe qui singulis fere horis teritur, accedat typici instar, quoddam menologium, in quod præter nudam diei notam, nihil aliud integrum inseritur quam eadem hæc duo indivulse juncta, τροπάριον et κοντάκιον. Quo quidem vinculo cogimur inferre, inter primos post psalterium et sacra lectionaria conditos libros, nostrum extitisse τροπολόγιον, membratim postea discerptum sparsumque in typica, horologia, triodia, menæa et euchologia.

Sed quod mirum in modum libri hujus dignitatem et præstantiam auget, alia est necessitudo multo gravioris momenti, quæ usu venit inter eadem hæc cantica et augustissimam sacræ liturgiæ celebritatem. In omnibus euchologiis, quæ præ se ferunt SS. Basilii, Chrysostomi, Gregorii tres solemnes liturgias, constantissima ab omni ævo lex est, ut post veteris novique fœderis lectiones, juxta trisagion et cherubicum hymnum, nobilissimo in loco, troparium simul et κοντάκιον ponantur, ita ut inter sacra, et coram populo christiano, cum singulari melodia, a psaltis et cantoribus hæc duo poemata, nunc exigua, olim ampliora, proclamentur. Quod autem nunc legitur bis, semel in officio nocturno, semelque in diurnis mysteriis, ac toties inter biblica cantica, idem olim procul dubio conjunctim occurrebat; quando videlicet sacra liturgia, inter amplissimas noctis psalmodias ac preces παννυχίους, interque plausus pernoctantis populi, perficiebatur.

Sed quid ageretur tunc, amplius consideremus. Circumstante populo, considentibus in presbyterio hierarchis, coryphæo psaltas et cantores moderante, summo ex ambone, anagnostes aliquis cantica, volubili membranæ inscripta, voce et manu depromebat; et perinde ac diaconus, inter sacra, liturgiam rotulo, quem seriores dixere κοντάκιον, implicitam evolvere solebat, sic fortasse lector nostra cantica, a simili bacillo pendentia, decantavit; quæ ob id ipsum κοντάκια, sicut et liturgicum volumen, seris temporibus appellari cœperunt (1).

Quidquid de nomine sit, ex ipso ritu sacro et publico quanta hisce poematibus majestas accesserit, obvium est cuique, recolenti frequentiam veterum christianorum ad sacra concurrentium; quam grave silentium, dum in ambone nostra pronuntiabantur; qui plausus et quæ frementium animorum exultatio, quum post singulas strophas, signo a coryphæis dato, ephymnia, tympanorum instar, per totam synaxim reboabant.

Tum etiam intelligitur, cur S. Theodorus, e gremio suorum Studitarum extorris, inter libros quos raptim secum in carcerem asportavit, præ cæteris τροπολόγιον cum Climaco in vinculorum acceperit societatem et solatium; tum quæ causa fuerit acerbius dolendi, quum barbarus hos libros, quum miles hæc solatia abstulit, ne exceptis quidem, ut sanctus vir clamat semel et iterum, his quæ quasi duo lumina monacho et sacerdoti erant, quæ cellam et altare continebant, Climaci nempe *Scala* et *Romani* cantica; ne, inquam, excepto tropologio, mysteriorum necessario interprete, psalmodiarum comite, festorum sacrorum teste, præcone, præcentore, τά τε βιϐλία πάντα, καὶ τροπολόγιον.

§ III.

Sed quæ tandem cantica in tropologio legebantur? Nomina desunt simul et abundant. Non desunt imposita ab ipsis Melodis, cum sua acrostichidi inscripserunt. Sed quæ more Romani promiscue apud eos dicuntur ὕμνος, ᾆσμα, αἶνος, ψαλμὸς,

(1) Cf. Montfaucon, *Palæogr. gr.*, p. 33, 386, 407.

ἔπος, ποίημα, ᾠδή, vaga et communia vocabula sunt, quæ usurpant sive prisci, sive recentissimi hymnodi, in quibuscumque ligatis poematibus, in canonibus, in tetraodiis, in triodiis, in diodiis (sive in serie novem, quatuor, trium, binarum odarum), etiam in minoribus opellis.

In his vero, quæ ad nostra propius accedunt, cum semper insit aliquid odarii, ob nexum ex ipso loco natum cum odis novem biblicis, notatu dignum est, tum ea dici παρῴδια, quæ intra canones obiter et quasi extra sedem canebantur; tum etiam sed rarius quædam nuncupari μεσῴδια, quæ, ut nostra, in medio canone interjecta sunt. Hinc concedam haud ægre, eam esse veterem quam quærimus nomenclaturam; ac μεσῴδια dicenda esse cantica, quæ solent media esse sextam inter et septimam oden; sicque appellari potuisse, etiam antequam conderentur canones : tum enim inter biblicas odas in eadem intercapedine occurrebant.

Urgendum : in cod. vat. 1212, ad ultimos decembris dies, cum ante natalia sicut ante paschalia, occurrant diodia, triodia, tetraodia, hæc palam dicuntur παρῴδια vel παρῳδὰ, quasi totidem parerga canonibus, immo biblicis inserenda canticis; vero haud dissimile est, diodia et cætera similia breve exordium dedisse canonibus, suisque insignita nominibus fuisse, tum propter odarum numerum et nomen, tum maxime quod bis, ter, quaterve odis biblicis intermiscebantur; unde licet inferre μεσῴδια, ut meminit vat. 771, hæc nostra poemata primitus dicta esse, quæ incidebant semel, medias inter odas, quarum olim seriem, uti et psalmos, dixere *canonem*.

Etiam cantica postquam biblica fuerint solis jejuniorum feriis servata, in quibus etiam nunc tantum cum triodiis recitantur, ob veterem consuetudinem quædam typica jusserunt (cf. cod. paris. 263), iterandas esse novem odas biblicas, quoties desunt canones, cum tanta olim fuerit inter hæc omnia necessitudo.

Quemadmodum autem, ut prægrandes totius fere noctis psalmodiæ alacrius in finem exirent, ultimæ reservabantur odæ biblicæ, ad auguria primæ lucis, ceu ἐκφωνήσεις sive φωταγωγικὰ, sic postmodum odis intermixta sunt nostra lyrica et dramatica poemata; quæ ut magis exhilararentur, dein excepere leviores canones et breviora troparia; donec barbarie Iconomachorum ingruente et fatiscente græcitate, aspera et insolentiora verba vel in rebus sacris increpuere, qualia sunt κοντάκια et οἶκοι. At numquam ego adduci possum ut credam, ad auream Melodorum ætatem tam immanem pertingere insolentiam.

De scriptura nihil moror; quum in codd. libere scribatur κονδάκιον et κοντάκιον, posterius magis in editis libris placuit. Ad etymon quod attinet, non desunt Arcudii, Cangii, Goari, Sciommari, W. Christ, et apud Græcos Nicephori Xanthopuli, Georgii Coresii, Paisii Ligaridis, Nicolai Bulgaris, aliorum interpretationes. Oriturne κοντάκιον, a κοντὸς, *ramus, hastile, virgula,* ut κοντάκιον sit *rotulus* liturgicus, de quo supra, εἰλητάριον ἤτοι βιβλίον λέγεται ἀπὸ κοντοῦ περὶ τοῦ ὁποῖον ἐτυλίσσετο ἡ μεμβράνα (Marc. Ephes.)? an ab illo quod hariolantur κόνταξ, *jaculum*, ac si quis ex ambone missilia jacularetur? an a κόντος *brevis* apud seriores, tametsi prisca nostra et amplissima sint?

an erit κοντάκιον *codicillus*, ut in typico monasterii τῆς κεχαριτωμένης (Montfauc. cap. 24)? an κεφάλαιον, ut in ascetica catena cod. paris. 1143, quæ olim in XXXIII κοντάκια dividebatur? Quidni recurram ad Photiani Nomocanonis commentarios, ubi ἄῤῥητα talorum et missilium congeruntur et hæc sibyllina dictamina κοντανὸν κόντακα et κοντομονόβολον (*Jur. eccl. gr. hist.*, t. II, p. 630)? Apage, et si per me non licet a voce latina *canticum* etymon eruere, cantica tamen dixi et dicam, ne salebris hæream.

Quid vero οἶκος? Singulare est, hoc tritum vocabulum nullibi comparere in toto corsinio, nec nisi raro in taurinensi. Quantumvis abundet in cæteris codd., haud ita frequens est in vulgatis libris, ac fere reservatur *Acathisto* (vid. p. 250). An ut notetur huic hymno peculiarem esse hanc celebritatem, ut strophæ XXIV ab omnibus erectis (ἀκαθίστοις) recitentur? Ergo intuleris alia κοντάκια, ut cathismata, a sedentibus fuisse lecta. Quid, si sedentium scamna, cathedræ, exedræ dictæ sunt οἶκοι? Æquum enim erat, sicut in theatro et tabernaculo, ita quasi sub velario, sedere et quiescere, dum amplissima Romani et aliorum dramata psallerentur. Quid, si ita compositus fuerit scenicus apparatus, maxime in Acathisto, ut quum sæpenumero varientur personæ, loca, spectacula, singulæ strophæ suas habuerint ædiculas, quas sub oculis posuisse videtur eximius pictor Acathisti in cod. mosquensi (V. p. 250 sqq.)? Sed erit aliquis rerum orientalium venator, qui, quum Melodorum principes e Syria migraverint, eosdem secum adduxisse putet solemnia inter Orientales carmina et vocabula. *Domus* enim apud Syros et Arabas est perfecta metri structura; hinc *Domus natalis Domini* (Assem. *Bibl. or.* t. I, 57), *Domus lugentium,* carmen funereum. *Ædificare* de carminis compositione usurpat Bar-Hebræus (Assem. t. I, 166). *Bethgaza, thesaurus*, feriale officium est, etc. Concludere lubet, haud spernenda esse, quamvis exotica, hæc duo nomina κοντάκιον, οἶκος, quorum prius ad sacram liturgiam, posterius ad incunabula Melodorum (1), utrumque fortasse ad latinos usus pertingit. Ut enim Græcorum sunt, non

(1) Sed ecce tibi Goar, vir doctus a docto Cangio et in *Thesauro* rescriptus : « Οἶκος, hymni genus in Dei vel alicujus sancti ita constructum, ut quasi compagem, ædificium, fabricamque virtutum ejus et gloriæ videatur componere; et ideo κοντακίῳ *opponitur, ut eo amplius et diffusius*. Cang. v. οἶκος. Vix saniora dedit Sciommari, a duumviris tamen spectatissimis Basilianis nuperrime recoctus. « Equidem, inquiunt, a nostro Sciommari non discedendum. En verba : « Quidquid sit de etymologia, certum est *brevi cuidam modulo simpliciori* contacium respondere. *Paucis* enim festi memoriam complectitur, et licet a κόντος, vulgari græco vocabulo, nonnulli deducant, tamen minus apte, nam vox hæc κοντάκιον ortum habuit circa annum quingentesimum, *hoc est ante mille circiter annos quam vernacula lingua græca nasceretur*. » Cf. Toscani et Cozza *de Immac. Deip. Concept. hymnol. gr.*, p. XXVIII. Attamen tum pleraque corsinii amplissima cantica in codd. cryptoferr. etiam nunc leguntur, quibus evanescit condacii brevitas : tum, ne alius obrepat error, jam Theodorus Prodromus duo poemata vulgari idiomate composita ad Manuelem Comnenum (a. 1143-1180) misit, et ante Prodromum vestigia non desunt quibus utraque lingua, rustica et urbana, coaluisse a primis fere temporibus deprehenditur. — Frustra præterea adduxere Scager *Chrysostom.*, t. VI, p. 1004, 4, Kallius *Andream*, p. 255, 285, 336, cum hæc aut spuria sint, aut temere a Combefisio apud Andream invecta. Non tantum *ædes*, ut Goaro, sed *cellula*, *sacellum*, tandem *vicus* est οἶκος cl. viro Christ. *Anthol.* p. LXVII, 140. Nicolaus Bulgaris nonne suspicit ad signa sive οἴκους Zodiaci? Demum οἶκοι etiam inter anacreontica byzantina surgunt, de quibus infra art. III, § VI.

modo παρῴδια, sed et παρακοντάκια, quæ Cangium non fugerunt, sic Latinis fuere, alio tamen intellectu, quædam *paracontacia*, nomen a nostris parce detortum.

§ IV.

Quum qualia nostra fuerint sat diximus, quot etiam et quanta sint scire licet ex ipsis tropologii codicibus, ad quos revertimur. Qui quamvis tres iisdem vulneribus truncentur, haud penitus latet, quid ab initio, quid in calce tenuerint.

Ex laciniis enim, jam de Tropologii nomine supra p. VII relatis, monemur cuidam saltem Cryptæ ferratæ codici, quem vatican. 771 memorat, præfixum fuisse Andreæ canonem : Κυριακῇ ε' ψάλλεται ὁ μέγας κανὼν Ἀνδρέου Κρήτης, πλβ', Πόθεν ἀρξώμεθα. Ζήτει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τροπολογίου. Tum ab ipso corsinio rescimus aliud quærendum ad caput : Ζήτει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τροπολογίου ἕτερον κονδάκιον, scilicet *de Cruce,* idem procul dubio quod in XIV die septembris alias invenimus et dedimus p. 507. Demum ab eodem f. 110 in marg. respiciuntur ex mense septembri SS. Michael et Joannes apostolus. Ζήτει τὰ κονδδ. ἰω. τοῦ θεολ. καὶ τοῦ ἀρχιστρ. Μιχαήλ.

Ad calcem vero tropologii vaticanus rejicit quædam de Ascensione : Ζήτει τὸ φωταγωγικὸν εἰς τὸ τέλος τοῦ τροπολογίου. Quod vero enixe velim recuperetur, et a mosquensi, ut opinor, restituendum, pars ultima corsinii est, quæ στιχολογία inscribitur, sed in paginis adeo infuscatis, ut nullo pharmaco dissipari caligo valeat. Ea tamen sunt, si quid viderim in tenebris, brevissimæ acclamationes in majoribus olim festis ab exultante cœtu fidelium resonantes, prima videlicet Melodorum tentamina, et ingenua puerascentis Ecclesiæ quasi canora incunabula; quæ quidem, ut infra dicetur, ab Anthimo (a. 536), patriarcha Constantinopolitano collecta, ut psalmodiæ rectius consuleretur, in peculiari libello inerant, primo fortasse omnium id genus, et ad calcem tropologii asservato, una cum funereis carminibus, quæ solent esse ubivis primordia canticorum pientissima (Cf. ultimas volum. paginas 671-673).

Trium codicum demptis initio et fine, quid singuli corpore complectantur, dicendum esset. Sed de corsinio, qui ibidem, pag. 663-673, totus prout jacet, sub oculis ponitur, hic silebo, nisi quod illum hoc nomine laudem, quod præter Romanum, integriorem multo quam alibi, solus contineat Theodorum Studitam nostrum, Cyriacum, Domitium, Eliam, Gregorium, Orestem, hactenus ignotos ; quibus adde ex ἀνεπιγράφοις innumera, tam rara quam jucunda, suo sæpe auctori certo restituenda.

Neque plura de taurinensi addam, quem in altero tomo, ut mox corsinium, totum per singula folia quam diligenter describam, dicturus ubi sint quædam edita, et quæ nondum data fuerint, ea tunc typis crediturus. Silere tamen hic nefas est ea quæ taurinensi soli potissimum accepta refero, nempe totum Josephum Thessalonicensem, Studitæ fratrem, deinde Georgium, Gabrielem, Joannem, Photium, Stephanum, Arsenium, Tarasium, Cuculum, de quibus multa mox; adde plurima insignia, inter ἀνεπίγραφα, qualia sunt *Adami Planctus* (V. p. 447), *Noeticum Canticum* (p. 451),

De Nicænis Patribus (p. 493), ac funerea carmina quæ et antiquitate et elegantia commendantur.

Jam superest ad mosquensem ut accedam : quid vero? vix eum salutavi cursim; nec nisi gelida eum manu et lassa versavi; neque spem omnem despondi, fore ut, favente amica manu cl. v. Antonii Heesen, quem jam facilem, obvium et munificum, in toto itinere russico, expertus sum, ea quæ nunc profero ex italis codicibus, sedulo cum mosquensi conferantur; mihique in altero tomo reserventur edenda quæcumque nova aut insigniter erunt integriora. Sed vota præoccupamus, quæ jam partim implent subsidia de primis foliis humanissime missa.

Is igitur codex, circa finem sæculi XII exaratus in monte Atho, ex monasterio cui nomen Vatopædium, Mosquam translatus est, primum in typographeo, ubi libri Slavorum ecclesiastici cuduntur, deinde in bibliotheca synodali dicta asservatus. Inscriptus fuit *Typogr. q. XXI,* tum sub numero 437. In forma minore constat fol. 328 satis integris, sed ab initio attritis nimium ac sæpe evanidis. Christianus Fredericus de Matthæi a. 1805 hæc de illo notavit :

« XXI. Codex membranaceus sæc. XII foliorum 327. Continet κονδακάριον τοῦ ἐνιαυτοῦ ὅλου. Fuit autem in monasterio τοῦ Βατοπαιδίου, ut hic scribitur. » Nec plura, in *Accurata,* ut venditatur, *Codd. gr. mss. bibliothecarum mosq. notitia,* p. 313. Accedant quæ raptim notavi :

f. 1. Titulum græce præfixit aliquis recentior, idem fort. qui monasterium notavit, in hunc modum : Κονδακάριν σὺν Θεῷ τοῦ ἐνιαυτοῦ ὅλου. Cum a primo septembris codex nunc ordiatur, si quæ folia exciderint, nihil præmissum fuisse videtur præter magnum Andreæ canonem.

f. 1, 2. Μηνὶ σεπτεμβ. α', τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν κονδ. Τὰ ἄνω... trop. 1-4 quæ vid. infra p. 210.

f. 3. Μηνὶ τῷ αὐτῷ β', τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μάμαντος. Ἐν τῇ ῥάβδῳ... Τοῦ ἐν πάσῃ... Ὁ προγνώστης,... quæ jam legi nequeunt. Priora habentur in menæis venet. a. 1871, p. 16, ultima nobis servavit vallicell. B. 22.

γ', τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν κονδ. Ἐν ἱερεῦσιν... Ἐνθείς μοι. Men. p. 23... Post trop. evanidum : Ὁ τῆς κακίας, quæ, ut alia anecdota, suo loco dabimus.

f. 4. In titulo deleto f. scriptum fuit : [Μηνὶ τῷ αὐτῷ δ' τῆς ἁγίας Βασιλίσσης κονδ. Τ]ῶν προσκαίρων... [Ἀ]πὸ βρέφους... [Λ]ογισμῷ...

f. 5, 6. ε', κονδ. τοῦ ἁγίου προφήτου Ζαχαρίου. Ὁ πρεσβύτης... Τὴν τοῦ νόμου... Men. p. 35... Ὁ ναὸς... Ὡς ὤφθης.

ς', τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, τοῦ ἐν ταῖς Χώναις. Ὁ ἐν οὐρανοῖς... Ἀκατάληπτος... Ῥώμῃ... Vid. p. 540. Similia corsinium habuisse, notavi.

f. 7. Ἕτερον τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Ὁ τῇ Τριάδι... Ἄνωθεν...

f. 8. ζ', κονδ. τοῦ ἁγίου μάρτυρος Σώσοντος. Τὸν ἀληθῆ... Τίς ἐξαρκέσει... Ὅτε... Ὑπὸ πολλῆς...

f. 9. η', εἰς γενέσιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου κονδ. acrostichis ἡ ᾠδὴ, scilicet *Romani,* vid. p. 198.

f. 10. θ', κονδ. τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Ἰωακείμ. Εὐφραίνεται... Ἡ τῶν δεσμῶν... Men. p, 64... Ὦ τῆς ἀφράστου... Δεῦτε... sic pergit alterum odarium, v. p. 658.

ια', κονδ. τῆς ὁσίας Θεοδώρας. Τὸ σῶμα... Ὅσοι... Ὑπὸ... Μόνον... quæ aut Methodii videntur, aut cujusdam Melodi ab eadem littera M nomen incipientis.

f. 11. ιβ', κονδ. τοῦ ἁγίου Αὐτονόμου. Ὡς εὐσεβείας... τρίβον...

f. 12. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, κονδ. τοῦ ἁγίου Κουρνούτου. Τῆς Τριάδος... Ὡς ἐκ βρέφους...

ιγ', κονδ. τῶν ἐγκαινίων. Ὡς τοῦ ἄνω... Τὴν ἐν σώματι... Ὡς τῶν ἄλλων...

f. 13, 14, 15. Κονδ. εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, φέρον ἀκροστιχίδα τήνδε· Ὁ ὕμνος εἰς τὴν ὕψωσιν. Desiderantur octo ultima trop. quæ omnia ex alio fonte habebis infra p. 507-514.

ιε', κονδ. τοῦ ἁγ. μάρτ. Νικήτα. Τῆς πλάνης... Γνῶσιν... Men. p. 99... Ῥεῖθρα...

f. 16. ις', κονδ. τῆς ἁγ. μάρτ. Εὐφημίας. Ἀγῶνας... Τί τῶν... Ἡ ταφὴ... V. p. 646, 647.

f. 17. κ', τοῦ ἁγ. μάρτ Εὐσταθίου καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ. Τὰ πάθη... Ὕμνον... Men. p. 121. Μέγας... Νῦν... Incipit acrostichis ὕμνον, a primo verbo, more Studitarum, f. cum nomine Melodi, quæ exciderunt fere omnia.

f. 18. κγ', εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ Προδρόμου. Εὐφραίνεται... Τὸ ἱερὸν... Ὁ καταστράπτων... Ὑπὸ... V. p. 544, 545.

f. 19, 20. κδ', κονδ. τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος Θέκλης. Ἑορτῆς... Ὡς ἀπαρχὴ... Ἰδοὺ... Σὲ... Vid. p. 395 Joseph. — Ἕτερον κονδ. τῆς ἁγίας Θέκλης. Μαρτύρων... Ἀπὸ... Ῥώμη... An pergendum ΜΑΡτυς Θέκλη? quæ omnia differunt a tertio cantico in men. p. 137, et a quarto infra posito p. 636, 637.

f. 21. κε', τῆς ὁσίας Εὐφροσύνης κονδ. Τὴν ἄνω... Ἐν εὐφροσύνῃ... Πόθεν... Ὅλη... Acrostichis est ἔπος, quæ partim habent menæa p. 152.

κς'. εἰς τὴν μετάστασιν τοῦ Θεολόγου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Τὰ μεγαλεῖα... Men. p. 152. Ὕψη... Μεγας... Νοῦν... Ὅτε... Ξύνοικον... Vid. infra, p. LXI, LXII.

Ex hac die xxvi septembris nunc proficiscitur corsinius, qui olim pleraque habuit superiora, sed quæ vereor ne in codd. romanis et Cryptæ ferratæ frustra quæsieris. Cætera vero mosquensis codicis leviore calamo persequar.

f. 24. Incipit october. — α', κονδ. τοῦ ἀποστόλου Ἀνανίου. Ὁ ἐν πρεσβείαις... Τῷ φωτισμῷ. Ὤφθης... v. p. 568.

f. 25. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, κονδάκιον τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ, τοῦ μελῳδοῦ. Θάλασσαν... Τίς. V. infra, p. XXIX, XXX.

f. 26. γ', κονδ. τοῦ ἁγίου Διονυσίου. Τὰ κάτω... folio eod. ἕτερον. Τὰς οὐρανίους...

f. 50. November, cujus in d. viii sunt de SS. Archangelis trop. 10 sub acrostichide εἰς τὸν ἀρχι[στράτηγον], prorsus nova, nec supplent ea multa quæ leguntur infra p. 538-542.

f. 67. December, in cujus d. ix tria incedunt agmina tropariorum : I Ἑορτάζει, quorum 6 infra sunt apud Josephum ex taurinensi p. 396-398. — II. Τῆς πρὸς ἀνθρώπους, quorum tria dederunt Basiliani *De imm. Conc.* p. 160. — III. Ὡς πλατυτέρα, trop. 8 fort. sub acrostichide ᾠδὴ Ῥωμανοῦ, ut in viii sept. prorsus iterum ἀνέκδοτα. — In die xvii, de tribus SS. Pueris amplissima illa 18 trop. quæ nobis dedit corsin. Vid. p. 185-197. — In die xxv Romani nostri aureum exordium, auspicante Virgine, vid. p. 1-9.

f. 102. Januar. vi, Romanus de Theophania. V. p. 16.

f. 135. Februarii ii, idem de Hypapante, insertus in alium mosquensem 153, quem descripsi et contuli p. 28 sqq.

f. 150. Martius. — f. 153, Aprilis. — f. 173. Maius. — f. 187, Junius, in cujus die xxix, f. 202, sunt de SS. Apostolis trop. 14, quæ 4 aliis aucta, habentur apud Romanum p. 168-178.

f. 206. Julius. — f. 216. Augustus, in cujus vi die, ut infra p. 501-506; in die xv, ea quæ Cosmæ sunt ascripta, de quibus infra p. 527, hic legi videntur ut in anthologio romano.

Hactenus pars prior mosquensis. Posterior triodio, ut in taurinensi, reservatur, quo

nomine veteres libri amplectuntur totam anni ecclesiastici partem mobilem, sive a Dominica quam Græci dicunt Publicani et Pharisæi usque ad Pentecostæ octavam diem. Insunt ergo f. 238-242 Anastasii ἐξόδια, ut infra p. 242-248; Romanus, de Judicio extremo, et ejusdem altera ἐξόδια, ut apud nos p. 35 et 44.

f. 252-254. Adami planctus, vid. p. 447.

f. 255-257. Orci et Belialis de cruce singulare colloquium, quæ immanem corsinii lacunam implent, vid. p. 53-61.

f. 263. Romanus in palmas, ut nos p. 61.

f. 273. In feria VI magna, Virginis elegia, ut infra p. 101.

f. 278. Romani paschalia, v. p. 124.

f. 294. Idem, de Ascensione, v. p. 148.

f. 312. Extra sedem, ut in taurinensi, idque notatu dignum, Romanus de Pentecoste, vid. p. 157.

Ad calcem rejiciuntur, in tribus codicibus, quædam parerga maximopere notanda, ut dixi, cum videantur esse vetusti libelli στίχων et ἐξοδίων ultimæ reliquiæ. In mosquensi porro succedunt f. 304, octo tonorum κονδάκια ἀναστάσιμα, quæ extant in octoecho, nisi id ipsum sit quod in cors. deletur.

f. 306, στιχηρὰ ἑωθινὰ et nonnulla Theophanis.

f. 319, στιχηρὰ in dedicatione templi, fere ut in taurinensi.

f. 320, παρακλητικὰ, ut corsin. cf. p. 532-537.

f. 321, ἐξόδια, ut ibidem, cf. 462, 465, 499.

f. 323, στίχοι et ὑπακοαὶ, iterum ut in corsinio exeunte, et utinam integriora. Cf. p. 671, 672.

f. 325-328, pars evangeliorum quæ *matutina* dicuntur, et recitantur ab omni antiquitate.

§ V.

Hæc pauca olim anhelans et algens excepi. Codicem, sat bonis litteris scriptum, dolui tamen tot sphalmatibus scatere horridis, tamque perpetuo iotacismo, ut nive et luto hyperboreo obruti fere jacerent mihi Melodi, lucem et solem expectantes. Nihilominus quam gratum mihi fuerit, eos tum primum salutare, nunquam ego obliviscar.

Nolim hisce libris palmaribus accenseatur vatican. 1544, quanquam sicut mosquensis fere inscribitur: Ἀπολυτίκια καὶ κοντάκια τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ. Tenue enim opus chartaceum est, XV sæculi, exiguis 98 foliis contentum, in quo unicum solet esse condacii troparium, et quale in vulgatis menæis circumfertur. In fine legitur : τέλος τοῦ μηνολογίου ἐνιαυτοῦ, pars scilicet prior absolvitur, cætera quæ ad triodium spectant, in alio tomo quærenda erant. Hic tamen revocatur memoria tropologii, et divisio in duas partes, tum etiam consuetudo colligendi ἀπολυτίκια sive ultima vesperarum troparia et simul κοντάκια, eaque in distinctum libellum seponendi.

Mitto codices alios qui, etsi κονδακάρια passim inscribantur, nuda continent psaltica melismata, sine ullis fere verbis, typis fortasse nunc commissa, ut paucis diebus intra liturgiam cantoribus inserviant.

Sed doleo multum brevissimo indiculo vix me novisse duos magni pretii codices, nunc in insula Patmo delitescentes, quos cl. V. Guérin (*Description de l'île de*

Patmos, p. 109, 117) his versiculis fere mutis a longe nobis ostendit : « 82. Ῥωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ κοντάκια, ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς η' τοῦ ὀκτωβρίου μέχρι τῆς η' αὐγούστου. — 217. Ῥωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ κοντάκια εἰς τοὺς ἁγίους. » An plura in eorumdem patmensium codicum syllabo quem nuper exegit doctus hellenista Jo. Sakkelion? Statim vero ad hæc aliquem percontari liberet : an prior libellus, communi fato vexatus ita sit, ut totum septembrem et VII octobris dies primos, ultimosque augusti jam amiserit? An posterior, qui totus versari videtur in sanctorum laudibus, quas Romanus apud nos vix attigit, altera et nova magni Melodi pars sit, solis obvia patmensibus? An in utroque libro haud exiguo, si unius est Romani, hic lateant longe plurima et multo majora poemata quam quæ novimus? An congesta hic demum millena illa Romani poemata, quæ obstinata Græcorum memoria, a menologio Basiliano invecta in menæorum novissima synaxaria, fuisse a fecundo vate condita, asseverat?

Utinam demum nobis adsit aliud volumen, quod facile esset omnium cæterorum præstantissimum, de quo jam dixi unicam superesse membranam. In vatic. 2008, amplo et spisso, insunt tria menæa, a. 1112 scripta. Accidit autem ut post fol. 171, inde ad 176, rerum series interrupta sit, quum medio quaternioni intercaletur, nescio qua temeritate, membrana duplex vetustior, quæ bis plicata locum tenet foliorum 172 ad 175. Hoc vero duplex folium ita minutis litteris perstringitur, ut a die decembr. XXVIII usque ad februarii XXIV longam seriem contineat officiorum, nec tamen alia singulis diebus habeat præter troparia et condakia, et ea quidem ampla, ut apud Romanum et Theodorum. En ergo vastum tropologion in lacinia tenemus, et corsinio simile. Ubi enim ille, mense februario interrupto, locum triodio facere incipit, actutum sistit pagina vaticana, albo etiam spatio vacua, intervalli gratia. At enim si hoc pede per totum annum perrexere paginæ spissæ et grandes, mirum quot et quanta poemata in illo campo abundarent, quam multi Melodi spatiarentur.

De ambitu enim et amplitudine tropologii, deque copia rerum, qua olim superbivit, ne dubita. Uno enim intuitu velim amplectaris, tum ea quæ in hoc tomo et altero coacervantur, tum ea quæ in tribus nostris codicibus ex aliqua tantum parte, ac sæpe minima, nunc significantur, olim vero integritati suæ instituebantur; tum ea quæ ab his codicibus exulant, sed ad omnia menæa et triodia per totum annum migrarunt; tum ea quæ nos ex codicibus vaticanis, barberinis, vallicellianis, chigianis edituri sumus, tropologii romani instar, cui accedere oporteret cætera sparsa in omnibus aliarum bibliothecarum menæis mss. tum demum ea quæ singulis fere diebus, ad exacerbanda lectoris desideria, initium proponunt ruptæ acrostichidis τ... το.. του,... τουτ.. vel ᾠδή, ᾆσμα, αἶνος etc. sic legenda olim in plenioribus paginis : τοῦ ταπεινοῦ cum nomine poematis et Melodi; adeo ut ex viginti aut triginta strophis, binæ tantum ad nos plerumque pervenerint. Etsi plurima fuisse consulto brevia, etsi aliquando ruptam ultro acrostichidem concedam, concedatur quoque mihi, vix dimidiam veteris tropologii partem sartam tectam mansisse, cujus vel copiosiores nostri codices sunt tantum mutila ex arbitrio confecta compendia.

§ VI.

Perspicuum ut sit, qualis ab initio fuerit tropologii ordo, quæ rerum series, prætermittenda non est præcipua quæ in codicibus nostris intercedit varietas. Dum enim taurinensis et mosquensis præ se ferunt receptam a sæculo circiter IX distinctionem triodii et menæorum, corsinius (fortasse et vetus vaticanus vix superstes), neglecto illo discrimine, quamvis diu sit post IX sæculum scriptus, totam anni seriem continuo tractu percurrit, hucque et illuc disjicit obiter quæ ad triodii vaga tempora pertinent. Necesse videtur, ut illorum codicum exemplaria prima ab archetypo pendeant tum digesto, cum nondum anni ecclesiastici tempora dirimerentur. Priscus igitur tropologii architectus operis sui οἴκους et fabricam ædificavit ante sæculum IX, in prima et aurea rituum græcorum periodo, quæ accedit ad summos et præstantissimos Orientis Theologos. Postmodum vero alia fuere exemplaria, quæ bipartitum ordinem rerum affectarunt, viamque straverunt ad conficienda, ut in taurinensi et mosquensi, compendia bifariam distributa.

Compendia plus semel dixi, quæ haud sine quodam arbitrio confecta sunt, quod patet in nostris codicibus, sive respicias ea quæ deficiunt, sive quæ interdum abundant, sive quæ potissimum eliguntur, et qua cum varietate recipiantur. Hic vero corsinius maxime et taurinensis in censum veniunt.

Ac primum nullus horum librorum est, qui multiplici et immani hiatu non careat. Centies rumpitur acrostichis, ac toties fere in media litterarum serie. Sit quidem ut Melodus ad metam alphabeti sui non decurrerit, neque etiam pepercerit nominis sui elementis. Cur vero inter eundum unam alteramve litteram, mediam et obviam, sicco pede transilierit, nulla mihi alia causa est, præter eligendi ex amplissimo penu, quæ placuerint, plenum privatumque opificis arbitrium.

Eadem cum licentia epitomator invexit quæ minus expectaveris : abundant enim cantica in uno die, haud ita celebri; nec turget solum bucca Melodorum, cum majora canunt : sæpe, vel pro minus conspicuo heroe, sic binas ternasve fistulas inflare eos juvat, ut de inglorio propheta, intra vel extra patriam, texantur encomia fere importuna. Absonus mihi is concentus est, nisi collector, pro re nata aut patrio instinctu, a copioso et antiquo patrimonio suum sponte peculium sibi arrogaverit.

Non solum ex uno fonte, sed variis ex rivulis compendia deducuntur in codices nostros. Unde fit, ut Melodus aliquis habitet multus in uno, in altero rarus sit aut exul; ut Theodorus in corsinio solo dilatetur; in solo taurinensi Josephus, et sic porro : quæ nemo explicando est, quin recogitet majus et priscum opus, et varia ad manum posita, pro libitu decerpenda.

Alia est in sermonis veste et habitu haud ingrata varietas, quæ iterum potius academicum quam forense et publicum opus prodit. Mitto menda, librariorum

inconditæ temeritati, non auctoris tribuenda ignaviæ; vapulet ergo mosquensis ἰωτακίζων; taurinensis, promptior in solœca; corsinius etiam, sævior in accentus. Adest vero unus et alter, quicumque sit, bonus vetusque melodiarum inquisitor, a quo utrumque compendium profectum est.

Qui corsinium sculpsit, severus Aristarchus est. Intacta religiose servat, quæ accepit. Si quid placet minus, ne verba temere sollicitet, totam potius periodum expungit, locum etiam vacuum linquens, donec meliora reppererit. Acrostichidis incuriosus, alphabetum frangere mavult, ac strophas integras movere de loco, quam justam ex ipsius sententia seriem rerum invertere. Veterum τὸ δριμὺ aut Studitarum ἄτακτα et insolentiora non reformidat. Si grandia, suspicit; si larga, ulnis amplectitur; si æstuosa, solvit repagula. Quot et quam sublimes primæ ætatis Melodos dias solus ad auras extulit!

Qui primus taurinenses membranas coagmentavit, catus vir delicatusque est; illi Romanus hospitatur, tersus, limatusque, si quis olim. Exulat Elias, haud semper lotis pedibus per confragosa ruens. Satis Josephus æquabilis et amœnus placet, sed totus horret Theodorus frater, præceps in nova, τραχεῖά τε καὶ βάραθρα. Nec sic melodiæ coryphæos sectatur, quin vel Romani quædam minus egregia succutiat, quo selectiora reservet; si obscurum quid, declarat; si ambiguum, extricat; si obsoletum, renovat. Nemo gemmam acu subtiliori tetigit. Sexcenta habes, in inferioribus scholiis nostris, exempla similium leporum et acuminum.

Præterea, vel exigua libellorum compage, vel pressis in corsinio litteris, vel numeris in taurinensi præter morem positis ad singula troparia, vel punctis in utroque sine constanti discrimine interjectis, monemur, privatam hic esse potius operam, domesticis tabulis inserendam, quam solemnia volumina amboni parata, ut ab anagnosta in sacris pandantur; qualia fuisse lubens reor prisca illa et ampliora tropologia, quæ publicis in pompis circumferebantur. Qualia etiam nunc duo, in folio majori, videntur inter codices patmiacos asservari. Sed post Iconomachos, ita deferbuit vetus religio, ut hymnis truncatis et ad humiliora reductis, sensim exciderint, quæ superflua evadebant. Nihil citius debuit intercipi et squallore conteri, quam volubiles canticorum rotuli, et prælonga precum phylacteria, sive κοντάκια, quorum etiam nunc quinque vel sex in locupletissimis bibliothecis raro supersunt. Canticis igitur nostris ad has angustias jam ante sæculum XII adactis, ut unum dumtaxat in liturgia troparium, duplex in menæis, nec plus, nec minus servaretur, ex immenso illo naufragio veterum Melodorum tabulæ undequaque sparsæ natarunt. Ne etiam ruinæ perirent, fuere in monte Atho, in insula Patmo, in Calabria italogræca, in agro romano, portus et hospitia. Fuit inter alumnos Athanasii Hagioritæ, aut Christoduli Patmiensium sospitatoris, vel Nili et Bartholomæi Cryptæ ferratæ instauratorum, vir unus aut alter, priscarum formularum tenacior, qui quotquot nunc supersunt, ea primum colligenda, dein describenda curaverit.

Quæ quamvis prolixe dicta æstimaveris, vix tamen propositam historiam ab exordio

libavimus, quum nondum Melodos in medium attulerimus, quorum primores magistros, varias classes, præcipuas scholas, carmina porro in hoc tomo contenta, silentio hic prætermitti, nemo sustinebit.

ART. II.

DE TROPOLOGII MELODIS.

Invecta consuetudo, quæ sæculo circiter decimo invaluit, tropologium a sacris Græcorum libris excludendi, dura et iniqua in eo potissimum fuit, quod, dum dissipata prorsus acrostichide, carminum catena, uno superstite annulo, rumperetur, nomina Melodorum, Romano tantum et Sergio exceptis, ita funditus delerentur, ut extra tres codices memoratos, nullum omnino viderim, sive manu scriptum, sive vulgatum librum, in quo tam veteres quam recentes appellarentur.

Etiam ubi nomina sunt, nuda et ignota jacent, ad desperandum de quacumque historia texenda. Usu quidem consecratum et addictum videtur, ab initio et in fine poetam esse proditurum. At fecit nimia cujusque modestia, ut semel et iterum nihil de se, præter accusationem sui et vitæ ignobilitatem, profiteretur : sacrorum vates tempora ignorat, præter æterna; sæcula spernit, nisi mansura; non fluxas res, non homines obituros, non caducam civitatem novit, sed sursum cum superis habitat, ut canit Mantuanus :

> Candidus insuetum miratur limen Olympi,
> Sub pedibusque videt nubes et sidera...

Ad Melodos tamen nostros si quis obiter accesserit, statim duplicem esse chorum deprehendet : unum veterem, alterum recentiorem; florentem unum, in pace illa quæ ab ævo Justiniani ad clades saracenicas obtinuit, alterum inter Iconomachos et cum affecta græcitate colluctantem : qui bipartito studio digni sunt.

§ I.

MELODI VETERES.

Inter hos et illos, ante omnia intercedit discrimen, quod facilius omnium oculos perstringit : scenicus videlicet apparatus, quo recentiores destituuntur, dum priores, regio cothurno fere semper incedentes, perpetuo et animoso in theatro versantur. Mitto quæ communia sunt, octo tonos, ephymnia et plausus, qui tamen alacrius apud veteres erumpunt; mitto plurima priscorum procemia, postmodum neglecta, quibus classicæ chori strophæ, antistrophæ, epodæ, τρία τοῦ Στησιχόρου, revocantur; ipsi

poemati inest actio dramatica; insunt colloquia ultro citroque pressa, personæ variæ, neque tragica interdum catastrophe desideratur.

Satis erit quodcumque Romani canticum legere, sive primum genethliacon, sive genesiaca Adami lamenta, sive paschales dithyrambos, sive pæana ad Christum ascendentem, sive Josephi et Ægyptiacæ certamen, sive prodigiosum illud Orcum inter et Belialem colloquium. Quid, de Georgii epiphonemate cum Anna et Zacharia? Quid, de dircæo Sergii Acathisto? et de altero simili, ubi novem apostoli cum Virgine valedicente συνταχτικὰ miscent? Quid, de arguto Elia, prophetam cum vidua Sareptana usque ad jurgia committente?

Aut ego fallor, aut ea sunt initia theatri christiani et incunabula fabularum, quas olim dixere *mysteria,* totius denique hodiernæ scenæ primordia, nimium ignota, quin breviter detegantur, si forte inde probetur veterum Melodorum ætas, patria, civitas.

Compertum ab historia est, post Ecclesiæ victoriam ab idolis, adhuc floruisse theatra in orbe romano, maxime Byzantii; et quanquam, latis Theodosii legibus, cruenta cessavere spectacula, nedum vasta squallerent solitudine amphitheatra, immo animos et oculos, cædibus jejunos, ludicra scenica et thymelicæ turbæ vehementius excitarunt.

Quantæ molis erat, Romam sive veterem, sive novam facere christianam! Quam arduum, etiam post ereptam septem collibus imperii sedem, sola Pontificis majestate Romuleam Urbem impleri, renovari, consecrari! Certe, quod Romanis sacerdotibus dedere imperatores, eripuere barbaris (1); barbarus vero rapuit, Christo quod negavit ethnica obstinatio.

Haud minus arduo molimine in altera Roma cœpit, adolevitque christiana societas. Pro sua mansuetudine, tacito saltem consensu, Ecclesia omnem fere civilem divini Palatii cultum, ut ita dicam, toleravit (2), nec nisi lento gradu circenses et profana theatra sustulit. Inde, usque ad barbariem Iconomachorum, patere forum, circus, hippodromion; circumire pompæ per compita; furere, ut olim, factiones quatuor, veneta, prasina, alba, russa; succedere in dies, maxime hiemales, mensarum immensi accubitus: plausus et εὐφημίαι increbrescere. Verum, inquies, quid hæc ad rem christianam? Quorsum ad Melodos?

Melodi in hac celebritate exoriuntur; nascuntur in hoc theatro. Ut enim pompæ annuæ consulum erant in Urbe, sic sunt in nova Roma, septem insigniores imperatorum processus: ad natalia Christi, in Theophania, in Pascha, in Ascensione, in Pentecoste, in Encœniis, in Virginis Dormitione. Qui duodecim olim minores incessus fuere per singulos menses, nunc totidem sunt accessus ad duodecim novæ Romæ basilicas augustales (3). Si olim trophæa, manubria, spolia, victique hostes circumduce-

(1) Eumen., *Panegyr. ad Constantin.* De Æduensibus : « Quidquid eripuere barbaris, dedere Romanis. »

(2) Vide Valesii *Dissertat. de honoribus divin. imperator.* etc. Mem. de Trévoux, a. 1706, p. 1611.

(3) Quæ fuse exponuntur in *Cærem. aulæ Byzantinæ,* Bonn., 1829. Et etiam post prolixos Reiskii

bantur, nunc Salvatoris cruces, exuviæ martyrum, imagines sacræ, etiam coram Tartaris et Saracenis, salutantur ac suffitu adolent. Si qui capti in vinculis sunt, solvuntur diebus festis, et per omnia paschalia, liberum habent aditum ad circum, ad pompas, ad mensas quoque imperatorum. Ubi olim fremebant scelesti clamores et immanes plausus, nunc vel inter brumalia, et in nuptiarum conviviis, hymni sacri, chori modesti, melodiæ graves passim exercentur. Qui in basilicis ψαλταὶ, in palatio κρακταὶ sunt; quæ in ambone κοντάκια, καταβασίαι, ἀπολυτίκια, in odeo aulæ fiunt ἀπελατικὰ, δρομικὰ, χορευτικά.

Neque etiam nomina semper temperantur : genethliacon illud vere divinum Romani nostri, Ἡ Παρθένος, usque ad duodecimum sæculum inter solemnia imperatorum convivia canebatur (Codin. *de Offic.*, VII, p. 57, 16). Etenim inter natalia, dum decumberent ad superiorem Augusti mensam duodecim præsules cum œcumenico patriarcha, dum in octo et decem aliis mensis ducenti ad minus convivæ sederent, haud exceptis pauperibus et orphanis, aderat duplex chorus psaltarum, unus S. Sophiæ (ἁγιοσοφῖται), alter SS. apostolorum (ἀποστολῖται); medii stabant duo utriusque ecclesiæ magni Domestici, qui hinc et inde melodias, motus, dramatis opus moderabantur. Post Romani canticum, in ultimis diebus, favente suavi concentu orphanorum, et resonante organo in Magnauræ odeo, totus decantabatur Sergii Acathistus, auspicatus olim in solemni pompa obsessæ civitatis (*Cærem. aul.* p. 682, n. 89; Codin. p. 72).

Sane, si quando forum inter sacra promptius irrupit, sæpius in foro Ecclesia, qua mater et regina, incessit. Hæc autem si in foro, quid in basilicis? Satis dicere nequeo quam regia Dei fuerit in cæsaream Urbem munificentia, cum longam illi seriem dederit præstantium pontificum, a Nazianzeno ad magnum Nicephorum, ad Methodium, ad Ignatium, τοὺς ὁμολογητάς. Nostrum non est dicere perpetuos eorum triumphos adversus lasciva theatra, aut tot sublimia virtutum spectacula, ineptis opposita fabulis. Dicere magis ad rem, sed locus non sinit, quibus incrementis sacra pompa amplificaretur; quomodo Chrysostomus liturgias et troparia instruxerit; Anatolius ab Alexandria accersiverit quæ etiam nunc dici pergunt ἀνατολικά; Anthimus psalmodiæ ephymnia statuerit; Joannes ὁ νηστευτὴς metanœas frequentaverit; Sergius Deiparam epinicio coronaverit; Germanus, Tarasius, Methodius idiomela effuderint, condiderint ἀκολουθίας, ornaverintque mysteria odis et commentariis.

Minus notum est sacrum illud agmen Melodorum, quod ab initio sæc. V surrexit. Præest S. Auxentius, cum amicis Marciano, Anthimo, Joanne monacho, cum illustri viro Seta, aliis, vix a Romani ævo sejunctis, quorum certe plures inter hymnodos nunc primum veniunt connumerandi. Legimus enim in vita Auxentii, a suppare

et Leschii commentarios, quos post Lessing, ad cœlum Niebuhr extulit, insigne opus sanum interpretem expectat. Lugendum in primis est ab unico lipsiensi codice excidisse novem integra capitula (cf. p. 241), in quibus τοπικὰ et τακτικὰ rituum videntur in ultima anni parte recensita, et nova paschalium festorum series resumpta fuisse, quæ lucem aliquam dedissent in cantica nostra sat multa, quæ ad triodium pertinent.

discipulo Georgio scripta : « In pietate autem et omni christiana doctrina eruditus, « plurimum gessit studium in catholicis totius noctis vigiliis (ἐν ταῖς καθολικαῖς τῶν « παννυχίδων ἀγρυπνίαις)... frequenter etiam versabatur cum iis qui erant ascesi et « virtute insignes » (ut supra, nominantur); in primis cum Anthimo, « viro magno « et admirabili, qui tum erat decanus ordinarius divini palatii, deinde factus fuit dia- « conus, et postea presbyter; qui etiam post decessum eorum superius dictorum, « ornavit easdem pernoctationes, easque cum lætitia, in hymnis et canticis, per « choros virorum et mulierum celebravit, quibus præsidebat beatus Auxentius : Κοσμήσαντι καὶ φαιδρύναντι ἐν ταῖς ὑμνῳδίαις, διὰ χορῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τὰς αὐτὰς παννυχίδας, αἷς προσέδρευσεν (f. προέδρ.) ὁ μακάριος Αὐξέντιος. « Ambo ut plurimum simul « congregabantur in Sancta Irene, quæ sita est ad mare, humi cubantes et vigilantes, « et fontes lacrymarum effundentes, perseverantes in jejuniis et orationibus (Vit. « n. 2). »

Legimus præterea in eodem synchrono biographo : « Cum venisset in monasteria « S. Hypatii in Rufinianis, et vidisset illuc magnam affluxisse multitudinem, cœpit « omnibus præcipere, ut abstinerent a theatris, quippe quæ essent causa impudicitiæ, « adulteriorum et falsi testimonii et blasphemiæ, denique omnium quæ sunt prohi- « bita et Deo displicent (n. 39). »

Hæc ante medium V sæculum. Habemus igitur pleiadem vetustissimam Melodorum, duce Auxentio, cui hactenus nullus datus est locus, sive in historia hymnodica, sive in litterarum annalibus. En adest Anthimus ille, omnibus, sicut et mihi, ignotus, nisi quod ejus cum obscuro Timocle, unus Theodorus lector nudo nomine meminit (1). Adest societas piorum virorum, qui alternos mulierum et virorum choros per vigilias nocturnas instruunt, ut cum hymnis suavi melodia respersis, horas profanis cantibus et choreis pollutas Deo restituant, atque ab obscenis theatris amoveant puellos et puellas; et si quid temporis otio et solitudini superest, id totum in lacrymis et gemitibus exigunt, humi provoluti, flebilibus attriti precibus. Habemus ergo Melodorum nomina, tempora, loca, studia, choregum et theatra. An etiam eorum cantica, an etiam ducis illius Auxentii melica hortamenta? Habemus, et grandi quidem aucta spectaculo, quod nullis eget commentariis.

Nam Auxentius dedit et secutus est horum virorum exempla, qui præter melodias sacras vehementesque conciones, mirabundo populo proponebant heroïcum christianæ animæ hymnum et grande ascetarum spectaculum. Sicut enim Symeon Θαυμαστορίτης, tunc temporis Stylita et Melodus, sicut Byzantinus Daniel, alter Stylita fere urbanus, Auxentius secessit in montis Oxiæ Clubum (ἐν κλούβῳ) prope Chalcedonem, tamque æstivis quam hiemalibus diebus ac noctibus, sub dio decertans, turbas perpetuas ex urbe accersivit; quibuscum singulas psalmodiæ horas persolvebat. « Addebat, inquit

(1) *Hist. eccl.*, I, 54. Longe alius videtur atque Anthimus, dubii juris patriarcha CP, a. 536, supra memoratus, aut Anthemius templi S. Sophiæ architectus.

« idem biographus (n. 43), quædam troparia valde jucunda et utilia, quæ simplici et « minus curioso ritu cum ipse scripsisset, faciebat omnes ea psallere. Nam cum pri- « mum troparium sæpe dictum esset per successionem, rursus beati jussu, incipie- « bant alterum, et deinde tertium et reliqua ex ordine. Consentaneum autem fuerit « eorum quoque dicta inserere narrationi, ad eorum qui legunt utilitatem. » Cui lucro voluptatem mecum addet quisque simplicium litterarum æstimator, mihique parcet, si Auxentii troparia ignota, quamvis vulgata, versiculis et numeris instruere lubeat (cf. *Patrol. gr.*, t. CXIV, p. 1412) :

α'. Πτωχὸς καὶ πένης,
ὑμνοῦμέν σε, Κύριε·
δόξα τῷ Πατρὶ,
δόξα τῷ Υἱῷ,
δόξα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι,
τῷ λαλήσαντι διὰ τῶν προφητῶν.

I. Mendicus et pauper,
laudamus te, Domine.
Gloria Patri,
gloria Filio,
gloria Spiritui Sancto,
qui locutus est per prophetas.

β'. Στρατιαὶ ἐν οὐρανοῖς
ὕμνον ἀναπέμπουσιν,
καὶ ἡμεῖς οἱ τῆς γῆς
τὴν δοξολογίαν·
Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος·
πλήρης ὁ οὐρανὸς
καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης σου.

II. In cœlis agmina
hymnum expromunt,
nos quoque in terra
gloriæ canticum :
Sanctus, sanctus, sanctus Dominus;
plenum est cœlum,
et terra gloria tua.

γ'. Δημιουργὸς πάντων
εἶπας, καὶ ἐγεννήθημεν·
ἐνετείλω, καὶ ἐκτίσθημεν·
πρόσταγμα ἔθου,
καὶ οὐ παρελεύσεται·
σῶτερ, εὐχαριστοῦμέν σου.

III. Conditor omnium,
dixisti, et facti sumus :
mandasti, et creati sumus;
præceptum posuisti,
et non præteribit.
Servator, grates habemus tibi.

δ'. Κύριε τῶν δυνάμεων,
ἔπαθες, ἀνέστης,
ὤφθης, καὶ ἀνελήφθης·
οἰκτείρησον καὶ σῶσον ἡμᾶς.

IV. Domine virtutum,
passus es, surrexisti,
paruisti, et sublatus es;
miserere, et salva nos.

ε'. Ἐν ψυχῇ τεθλιμμένῃ
προσπίπτομέν σοι,
καὶ δεόμεθά σου,
σῶτερ τοῦ κόσμου·
σὺ γὰρ εἶ Θεὸς
τῶν μετανοούντων.

V. In afflicta anima
tibi procumbimus,
et rogamus te,
servator mundi;
tu namque Deus es
pœnitentium.

ς'. Ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ,
καὶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνοίξας,
οἰκτείρησον, καὶ σῶσον ἡμᾶς.

VI. Qui sedes super Cherubim,
et cœlos aperuisti,
miserere, et salva nos.

ζ'. Ἀγαλλιᾶσθε,

VII. Lætamini,

δίκαιοι, ἐν Κυρίῳ,	justi, in Domino,
πρεσβεύοντες ὑπὲρ ἡμῶν·	exorantes pro nobis :
Δόξα σοι, Κύριε,	Gloria tibi, Domine,
ὁ Θεὸς τῶν ἁγίων.	o Deus sanctorum (1).

Hæc in illa Bithynia, ubi Plinius junior, primus Melodorum testis θύραθεν, audiit auspicata cum ortu matutino cantica fratrum, adhuc recentium. Nescio an aliquid ex hac puerascente melodia in eadem regione usque ad Auxentium pervenerit, ut qu cum dæmonibus eadem ac martyres inter tyrannos, dura sustulit certamina. Sed lætor ego, cui hos primos Melodorum flosculos dederunt christianæ Bithyniæ incunabula.

Cæterum Byzantii ut ars hymnodica floreret, satis erat exemplum tot imperatorum et principum, quos non puduit pias colere camenas. Præivit Justinianus, teste apud nos (*Anal.* t. II) S. Germano, in solemni usque nunc tropario Ὁ Μονογενής. Tum longo agmine sequuntur Theophilus, Leo Sapiens, Constantinus Porphyrogenneta, Leo Despota, Michael ὁ ἄναξ, Theodorus Ducas; alios recensere longum, quibus adde alterum regium agmen patriarcharum, quos supra commemorare libuit.

Priusquam singulos veteres Melodos nominatim proferam, necesse est statuantur, quoad potis est, clara distinctaque criteria quibus a recentioribus secernantur; unde etiam illi, certa qui temporum nota, certove nomine carent, ad primam aciem tuto reducti, priscos inter cancellos cooptentur.

Scenica, ut dixi, carminum facies clamat antiquitatem. Clamant in primis ἐφύμνια, quæ primitus fuerunt extemporales afflatorum fidelium aut coryphæorum plausus; alacres igitur sunt, breves, a stropha sponte, ut jacula, erumpentes, neque ἀνακόλουθοι, aut importuni et erronei, ut apud seriores, sed prompti, elegantes, ingenui, quales sunt Anastasio, Romano, Sergio.

Veterum præterea versiculi, frequenter intercisi, quasi totidem ephymnia, præcipiti cursu juncti, conglobatim ruunt; copulis non utuntur facile otiosis; sensu tamen clare circumscripto pendent; quæ rhythmi mensura, tam meditanti pie, quam harmonice canenti favet.

Dum vero incisim conciti versiculi intra exigua singulorum septa micant, prolixa veterum troparia sunt : robusta enim et ampla periodus dominatur; et quod nemo satis mirabitur, arguta etiam et compressa colloquia minime impediuntur. Vide sis Ægyptiacæ et Josephi, Orci et Belialis, Herodiadis et Salome (p. 53, 67, 178) non verba,

(1) In hoc metaphrasteo, quod non sine summa injuria dicunt, sterquilinio aliæ margaritæ latent. In hac ipsa Auxentii vita, solet ad horam sextam vir sanctus cum turbis intonare ephymnia trium puerorum, ut in canonibus : ὑμνοῦτε καὶ ὑπερυψοῦτε, etc., nº 47. — Idem vel adolescens inter hymnos edit prodigia; quadam enim die in palatio procedens, captivum a militibus tractum, vinculis solvit, dum psallit hoc στιχηρὸν dici solitum (n. 6) :

Ὁ ῥυόμενος πτωχὸν
ἐκ χειρὸς στερεωτέρου αὐτοῦ,
ἐλθὲ καὶ νῦν, πρὸς βοήθειαν.

sed verbera potius et missilia. Tum etiam stupeas velim, priscos in stricte circumcisis spatiis, esse tamen, ut veteres Latii oratores, sermone grandes, crebros sententia, compressione rerum breves, ob eam tamen ipsam causam interdum subobscuros (*De oratorib.* 62).

Hoc vero genus argute dicendi, multa cogendi ac dividendi cæsim, cave ne credas anhelantium esse, ac spiritu ex præpete cursu deficientium. Ut enim longa veterum troparia sunt, sic totum poema amplo et continuo halitu graditur, et facile in acrostichide alphabetica, implet XXIV elementa, aut si liberius fluit, etiam XXX strophas et quæ excurrunt, transgreditur, dum recentiores vix numeros septem aut octo excedere solent. Nec satis est : in prolixo veterum opere, unum argumentum est ; et ab initio acrostichidis una usque in finem sententia, nec colloquiis interrupta, obtinet, cunctaque in idem revolvit. Hoc singulare in primis discrimen est inter nostra, maxime veterum, et cætera omnia, ne exceptis quidem canonibus. Canones enim et stichera, quocumque nomine vocentur, libere per singula troparia vagantur, quamvis ab eodem hirmo et in communi acrostichide coalescant. Tria luculenta exempla sunt, tum xc stichera (p. 222-241), tum CXL similia (p. 400-417) quæ Αἱ ἀγγελικαὶ inscribuntur ; tum innumera σύντομα (p. 418-432), quæ omnia inter se nulla necessitudine junguntur. Longe alia sunt nostra cantica, de quibus idem dicam quod Romanus de XL martyribus Sebastenis (p. 602) : πολλοὶ καὶ διάφοροι, εἷς δὲ ὄντες ἐν ἅπασι, ὁμόφρονες ὄντες καὶ ὁμόγνώμονες ὄντως.

His præmissis, facilius erit et brevius non solum Melodos veteris castri in aciem instruere, sed etiam multos ἀνεπιγράφους sub eodem vexillo conscribere.

I. S. Romanus. Hæc pauca de ejus vita soli libri Græcorum ecclesiastici servarunt. Syrus erat gente, nomine oriundus ab Occidente, civitate Emesenus, Beryti primum ecclesiæ adscriptus diaconi titulo, post cooptatus cleris Byzantinis in Blachernarum ecclesia et in altera a Cyro quodam nuncupata, sub Anastasio imperatore ; ubi fertur haud sine instinctu et monitu B. Virginis « donum contaciorum recepisse (τὸ « χάρισμα τῶν κοντακίων), conscensoque ambone et admiratione plenus, auspicatus « est a melodia Ἡ Παρθένος. Quumque aliorum etiam festorum cantica ad millia fere « (ὡς περὶ τὰ χίλια) fecisset, migravit ad Dominum. » Hæc, post menologion Basilianum, pleraque synaxaria ad diem I octobris, in qua sanctus poeta colitur, idiomelisque et canonibus ornatur, SS. Germano, Theophani, Josepho, cum quodam Epiphanio auctoribus, quorum ad id plura ἀνέκδοτα alibi dabimus.

Sepositis Ecclesiæ librorum testimoniis, unus est ex tota antiquitate græca Suidas in Lexico, qui, quum inepto contemptu nullum fere Melodum adducat, saltem suo nomine Romanum profert ad v. Ἀνακλώμενον (Kust. I, p. 166) in hunc modum : ὡς ἐπὶ κυρίου Ῥωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ. De quibus mox plura : sed nota statim, titulum τοῦ κυρίου vel κυροῦ nobilitatem Melodorum in menæis præ se ferre ; tum in cognomine τοῦ μελῳδοῦ significari singularem Romani præstantiam, sicut dici κατ' ἐξοχὴν solent Cosmas ὁ ποιη-

τῆς, Josephus ὁ ὑμνογράφος. Ita sane ter Romanus appellatur in menæis, bisque in epigraphe codd. Patmiensium : Ῥωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ. Quid, quod vetus menologion cryptoferratense a. 1025 aliud cognomen proferat : τοῦ ὁσίου Ῥωμανοῦ τοῦ κονδ. *sic?* An τοῦ κονδακίου? ac si, quemadmodum Gregorius Magnus ab insigni colloquio cœnobitarum audit apud Græcos ὁ διάλογος, sic vetus synaxarista poemate solito usus est pro pleniori nomine τοῦ κοντακαρίου, quæ vox infra illustratur. Romanum enim esse in his canticis principem et fere conditorem, sat aperte refertur in idiomelo, quod unus codex mosquensis S. Germano ascribit :

Πρώτη καλῶν ἀπαρχὴ,
ὤφθης, σωτηρίας ἀφορμὴ,
Ῥωμανὲ πάτερ ἡμῶν·
ἀγγελικὴν γὰρ ὑμνῳδίαν συστησάμενος,
θεοπρεπῶς ἐπεδείξω τὴν πολιτείαν σου.

« Primus fuisti pulchrorum canticorum princeps, tu salutis exordium, Romane pater, quando angelicam constituens hymnodiam, gratam Deo tuam exegisti vitam. » (Men. 1. oct.) Ubi quis facile reppererit, primitias esse Romani στιχηρὰ inscripta Αἱ ἀγγελικαί. Ita ad alteras primitias ἡ Παρθένος respicitur in canone qui ex θεοτοκίοις Epiphanii dicitur :

Ῥευμάτων ἔβλυσε πηγὰς
ἡ τιμία σου γλῶσσα,
κελαδοῦσα τὰ θεῖα,
καὶ τρανοῦσα ἐμφανῶς
τὴν τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἡμᾶς
ἐκ Παρθένου
γέννησιν τὴν ἄφραστον.
(*Od. III trop.* 2.)

« Sacrum os tuum effudit fontes torrentium, dum divina modulatur, et splendide pandit Christi apud nos ex Virgine ortum ineffabilem. » Idem alludit ad virgineam ὅρασιν in od. V, 1; VII, 1, ac sæpius præter melodemata memorat *homilias,* od. III, 3, διηγήματα, IV, 2; *scripta,* συγγραφαῖς τῶν ἱερῶν λόγων V, 3; libellosque adversus hæreticos, ut habet cathisma : sed quæ fortasse varia sunt nostrorum canticorum nomina.

Mitto recentiores, qui fere nunquam in Romanum inciderunt, quin falsa certatim congesserint, quæ persequi longum est (1), sed inquirendum, vixeritne sub Anastasio I (491-518), an sub Anastasio II (713-719).

(1) Falsum est Romanum apud Mycœnam in Poloponneso esse natum (Ferrarii *Catal. gen.* SS., 1 oct.); — aut Beryti mortuum (id.); — aut Constantinopoli mansisse in ædibus Cyri (interpres Menol. Basil.); — aut contacia ejusdem præ cæteris simplicia esse et brevia (Quirinus in *Officio quadrag.*, p. 169); — aut ea esse ad plura millia (id.); — aut ea fieri tantum de priscis ante eum sanctis (Wangnereck, *Pietas mar.*, n. 58); — aut ejusdem esse duo cathismata de S. Paulo et de S. Charalampo (id.); — aut unicum superesse contacion de Nativitate, nec nisi unius troparii (Byæus Bolland., 1 oct., p. 58); — aut illius ea tantum esse quæ nomen suum in menæis retinent (ib); — aut *Venetiis* a. 1738, officium ejus in anthologio prodiisse (ib.); — aut ab eo tum primum ea inventa fuisse (Habert, ἀρχιερατ., p. 50); — aut Romanum ad VIII usque sæculum esse relegandum

Posteriori sententiæ, quæ cl. v. W. Christ. placuit, faverent tum ea quæ mox de Sergio; tum quædam dicta de duplici Christi voluntate frequenter, quæ tamen vidi communia esse Melodis cujuscumque ætatis; tum nonnulla fatiscentis vitia græcitatis : quibus non immoror, tum quia potius a librario, quam a Melodo repetenda sunt; tum quia formæ alexandrinæ longe ante Romanum a LXX invectæ sunt, ac maxime in troparia, ab Ægypto oriunda, irrepsere.

Tam elegantem poetam, mea quidem sententia, minus consultum est ad sæculum usque octavum reservari. Floret enim in illo ea attici leporis cum gravitate romana consuetudo, ut Tullius ait de Pomponio, ea in personis et colloquiis scenica pompa, ea in dictionum ludis et acuminibus festivitas, ut ab ævo Justinianeo eum recedere non existimem. Accedit quod in Anastasium quando sermo sine addito incurrit, cogitatur priscus, longo et nobili regno notus, potius quam posterior inglorius. Quare cum Bollandistis consentaneus, non video cur ab inolita apud Byzantinos opinione discedam; et donec contraria edocear, non litigarem de anno 496, quem ferunt horologia veneta, aut de anno 491 quem Slavi in tabulis Zwenfeldianis retinent.

Serius ociusve fore ut multa et nova Romani eruantur ex utroque codice Patmiaco, firma mihi fiducia est; quæ dum expectantur, quæcumque noverim poemata profero, numero XXIX, nec certo jure omnia, quamvis diserto nomine in acrostichide insigniantur. Eidem confidentius darem XXX circiter alia, licet ἀνεπίγραφα, cæteris subjecta inferius. Cunctis autem quum multa suo loco scholia subdiderim, eorum hic satis erit brevem texere syllabum.

I. *In Christi nativitatem*, vide infra, p. 1-11.

II. *De S. Stephano*, p. 12. Septem trop. desiderantur.

III. *In Theophaniam*. p. 16.

IV. *De Adamo et Prodromo*, p. 23. Sex trop. desiderantur, sed octo in cod. crypt. ferr. servata sunt ex alio, ut videtur, tropologio atque corsinio. Cf. vatic. 771, de quo p. X.

V. *De Hypapante*, p. 28.

VI. *De Judicio extremo*, p. 35. Inde cyclum triodii usque ad Pentecosten Romanus cœpit et singulariter ornavit.

VII. Ἐξόδια *de mortuis*, p. 44. Solus in medium prodit inter funera cujusdam Hegumeni recens defuncti. Quin ipse mundo videtur nuntium dedisse, quum ait semet allocutus : σὺ δὲ τούτῳ ἀκμὴν ἀπεσχόλασας, quæ possis vertere : *cui mundo haud ita pridem indulsisti*. Hæc viro docto satis placuere ut Romanum abbatem censeret : vix ego opinarer, in hac longa et didactica de rebus monasticis oratione, cum tam jejune sive de suo secessu egisse, sive de grege sibi commisso; nec mihi alius Romanus est quam dictus in synaxariis diaconus, dux fortasse clericorum, et aliquando inter monachos conversatus.

VIII. *De Triumpho crucis*, sive *Orcus et Belial*, p. 53. Nescio an aliquis vates, ne Æschylo quidem et Miltone exceptis, Ache-

(W. Christ. *Anthol. gr.*, p. LII); — immo cogitandum esse de Romano italo ad Carolum Magnum misso (cf. Bartsch, *Die lateinisch. Sequent.* s. 2). — Multa prætereo Gretseri, Morini, Ligaridis, etc. Haud immerito Bollandistæ dolent et mirantur S. Romanum fuisse in martyrologio romano prætermissum. Prudens autem Baronius silere maluit, quam in tot errores impingere.

ronta moverit ut Noster, quando hæc duo monstra evexit ab inferis, ut de Christo in patibulo patiente disputarent.

IX. *In Palmas*, p. 61. Blando veluti discrimine, succedunt pueri Hebræorum, plausu regem salutantes, quibus ipse suavissima respondet.

X. *De Casto Josepho*, p. 47. Quæ promiseram de hac scena et sequentibus fusius dicturum, loco frustratus et otio, mœrens prætermitto.

XI. *De Decem Virginibus*, p. 77.

XII. *De Meretrice*, p. 85.

XIII. *De Juda Proditore,* p. 92. Raro et unico hactenus inter omnes Melodos exemplo, en grandiusculum poema, in quo incredibili cum æstu et labore, caput proditoris impetunt quadringenti circiter versus metro, tono, clausulis similes, ὁμοιόφωνοι, ὁμοιόπτωτοι, ὁμοιότονοι.

XIV, XV, XVI. Tria cantica in feria VI magna, p. 101, 107, 116; inter quæ flebilia Virginis juxta crucem verba neminem non movent, et innumeris similibus Græcorum lamentis longe præstant.

XVII. *Paschalia*, p. 124. Quammulta commentarii copia adesset in hoc dithyrambo, dum, cum perpetuo ad liturgica spectacula respectu, μυροφόροι, angeli, apostoli concurrunt; quorum personas agebant imperator et proceres, candidis et variegatis amicti fasciolis, cum plebe, cum clero, cum tota civitate, inter mutua oscula clamantes : Χριστὸς ἀνέστη! (*De Cære. aul.* p. 368).

XVIII. *De S. Thoma*, p. 141.

XIX. *In Ascensionem*, p. 148, vix paschali ἐπινικίῳ impar.

XX. *In Pentecosten*, p. 167.

XXI. *De omnibus Sanctis*, p. 164, quibus de more prisco clauditur triodium.

XXII. *De SS. Apostolis*, p. 169, quas fecimus primitias nostræ *Hymnogr. Eccl. gr.*, p. 1.

XXIII. *In S. Joannem capite truncatum*, p. 178. Quæ quidem tragœdia adeo insolens videbitur, ut de opere juvenili aut alieno nonnulli cogitaturi sint.

XXIV. *De tribus pueris*, p. 185, epicum potius poema quam tragicum, et amplissimum, quantumvis non absolutum.

XXV. *De Nativitate Virginis,* p. 199. Ut ab incunabulis Christi certa Romani cantica ordiuntur, sic sinceriora clauduntur in ortu Deiparæ.

XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, p. 202, 210, 218, 222. Hæc plus minus dubia sunt, de quibus sat suo loco.

Sed ea præter, ex anepigraphis plura sunt, ut diximus, probabili argumento ad eumdem referenda; lectori tamen sententiam committentes, cœptam seriem prosequimur breviter, ne alibi notata otiose revolvantur.

XXX. *Planctus Adami*, p. 447.

XXXI. *De Patriarcha Noe* pauca valde mutila, p. 451.

XXXII. *De Isaia Propheta* aliud fragmentum, p. 447.

XXXIII. *De Martyribus in Bethleem infantibus*, p. 457.

XXXIV. *De Prodigo Filio*, parabola vix inchoata, p. 460.

XXXV. Χαιρετισμὸς ad crucem ovantem, p. 472.

XXXVI. Iterum *de Josepho*, p. 477.

XXXVII. Iterum *de Meretrice*, p. 478, plane similia his quæ supra n. XII.

XXXVIII, XXXIX. Bina *de Sabbato magno*, p. 487, 490, quæ antea ex aperta lacuna desiderantur.

XL. *De Patribus Nicænis*, p. 493, epiphonema longe nobilissimum.

XLI. Epithalamium περὶ Κεχαριτωμένης, p. 514.

XLIII, XLIV, XLV, ἐπινίκιον triplex, sed ter mutilum *de SS. Archangelis*, p. 538,

540, 541, quæ utinam saltem ex mosquensi suppleantur.

XLVI. *SS. Petri et Pauli encomia*, p. 549; cf. *Hymnograph.*, p. XI.

XLVII. Præconium S. Georgii τοῦ τροπαιοφόρου, p. 596.

XLVII. *De XL martyribus Sebastenis*, p. 599, in quo hymno nec sibi Romanus, neque lyrico ulli impar est.

XLVIII. *De S. Terentio*, aut XLIII Africanis martyribus, p. 604.

XLIX. *De S. Leonida Corinthio et VII Virginibus mm.* epithalamium sponsarum ac simul τροπαιοφόρων carmen, ævo corrosum, sed archaïco sapore suavissimum, p. 630.

L. Ægre sistimus, sed non injucunda in coronide de S. virgine Romana *Anastasia*, p. 637. Præterea cf. p. 666.

Operæ fortasse pretium erit, ut serius ociusve disceptetur, an aliquid intersit Melodum nostrum inter et Romanum sophistam, sat elegantem rhetorem, quem ejusdem ævi, et meliore fama dignum existimo.

Jam typis superiora committebantur, quum ad manus meas grato itinere pervenit folium, in quo S. Romani laudes tam egregie commendantur, ut ea hic omittere piaculo sit. Nova sunt, neque in menæis tantum, sed etiam desiderantur in codd. corsinio et taurinensi, qui ad I diem octobris, S. Romano sacrum, aut silent aut mutilantur. Summus autem Melodus haud impari hymno celebratur, cum ad ipsum referantur insigniores quos fere solus excoluerit hirmos, Χειρόγραφον et Τάχυνον (V. p. 185, 186); quæ ut perspicuum hujusce melodiæ exemplum lectori præbeant, ea profero versiculis distincta et interpunctis ex codice sumptis, schematibusque collustrata rhythmicis, quæ ipsum hirmum ut in archetypo referunt.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ κονδάκιον τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ, τοῦ μελῳδοῦ, ἦχ. πλβ', πρὸς τό·

Χειρόγραφον.

α'. Θαλάσσης τῶν δογμάτων·	1.	! ! . ! . ! .
τὴν οἰκουμένην·	2.	! . . ! .
ἐπλήρωσας καὶ σάλπιγξ·	3.	. ! . ! . ! .
εὔλαλος ὤφθης·	4.	! . . ! .
ἐκκλησίαις·	5.	. . ! . .
ἀναδέδειξαι ὡς ἀστὴρ·	6.	. . ! . . ! . !
φαεινότατος·	7.	. . ! . !
τῇ γλώσσῃ δὲ Χριστοῦ·	8.	. ! . ! . !
τὰ μεγαλεῖα διαγορεύων·	9.	! . . ! . . ! . ! .
τρανῶς ἐπολιτεύσω :~	10.	! . ! . ! .
Τίς ἀσίγητον στόμα·	11.	. ! . ! . . ! .
κτησάμενος εὐφημήσει·	12.	. ! . . ! . ! .
τὴν θείαν διδασκαλίαν·	13.	. ! . ! . . ! .
Ῥωμανοῦ τοῦ θεοῤῥήτορος :~	14.	! . ! . ! . ! . .
β'. Τίς ἀσίγητον στόμα·	1.	! . ! . . ! .
κτησάμενος εὐφημήσει·	2.	. ! . . ! . ! .

τὴν θείαν διδασκαλίαν ·	. ! . ! . . ! .
Ῥωμανοῦ τοῦ θεοῤῥήτορος ·	! . ! . ! . ! . .
Ἤνθισεν γὰρ ὡς φοῖνιξ ·	! . ! . . ! .
ὁ δίκαιος ἐν τῷ κόσμῳ ·	. ! . ! . ! .
γλυκύσματα μελῳδίας ·	. ! . ! . . ! .
ἀκορέστως ἐσθιόμενα ·	! . ! . ! . ! . !
ὑπὸ τὴν γλῶτταν τούτου ·	! . . ! . ! .
καθὼς φησὶ τὸ γράμμα ·	! . . ! . ! .
μέλι καὶ γάλα ἔβλυσεν ·	! . . ! . ! . !
τῶν γραφῶν τὰ ἐδέσματα ·	! . ! . . ! . !
καὶ πᾶσιν παρέχει ·	. ! . . ! .
πλουσίως τὰ διδάγματα ·	. ! . ! . ! . !
τοῖς πεινῶσιν	. . ! .
ὡς βρώματα καλῶν ·	. ! . ! . !
ἀνέκλειπτον ἔχων ·	. ! . . ! .
τῆς χάριτος τὴν τράπεζαν ·	. ! . ! . ! . !
οὐ γὰρ σῶμα ·	! . ! .
ἀλλὰ πνεῦμα διέτρεφεν ·	! . ! . ! . .
τὰ αὐτοῦ ἀποφθέγματα : ~	. . ! . . ! . .
τίς ἀσίγητον στόμα ·	! . ! . . ! .
κτησάμενος εὐφημήσει ·	! . . ! . ! .
τὴν θείαν διδασκαλίαν ·	. ! . ! . . ! .
Ῥωμανοῦ τοῦ θεοῤῥήτορος : ~	! . ! . ! . ! . .

Die prima octobris, de S. Romano Melodo, canticum toni VI, juxta hirmum :

CHIROGRAPHUM.

1. Pelago dogmatum orbem universum implevisti; ac tuba belle vocalis factus es ecclesiarum, dum ut sidus coruscavisti splendidissimum : tuo autem ore ut Christi prodigia referres, vitam exegisti. Quis infatigabile os habebit, ut plausu festivo tollat divina documenta Romani, Dei oratoris?

2. Quis infatigabile os... oratoris? Nam ut palma, justus ille in mundo germinavit melodiæ suavitates inexhaustas : sicut habetur scriptum, sub illius lingua mel et lac stillarunt, scripturarum dapes; et omnibus affatim præbet doctrinas, esurientibus præstans epulas quæ nunquam deficiunt, in gratiæ mensa. Non enim corpus, sed animam enutriunt solemnia ejus effata. Quis infatigabile os habebit, ut plausu festivo tollat divina documenta Romani, Dei oratoris?

Scholia. Ex mosquens. 437, f. 25. Cf. Roman. p. 185-198, cujus amplissimum poema, quoad hirmi modulum, ex hoc novo et exquisito exemplari in multis emendabitur.

I. V. 1, 2. θαλάσσῃ τ. δ. τῇ οἰκουμένῃ M, rupta et melodia et rerum manifesta serie. — V. 5, in archetypo Romani, pentasyllabus est, ut v. 7 : sententia iterum suaderet τῶν ἐκκλησιῶν. — V. 7, φαῖνώτατος M, nec licet diæresis, nec stat scriptura bis mendax. — V. 9 exit in proparoxytonum, si intactum manet archetypon, in quo ἐνυποστάτου ἱστάμενοι; sed hujus potius ordo vertatur sic : ἱστάμενοι ἐνυποστάτου, idque confirmant collata inter se Romani troparia, idem quod infra dicendum.

— V. 13 διδασκαλίαν, quo efficitur accentum in archetypo primam potius acuere syllabam, quam secundam in ἡμῶν pro ἧμων; plurima ibidem sunt exempla, juxta regulam VIII infra expositam.

2. V. 1-4. Unico illo quod sciam exemplo in omnibus hirmis, ephymnion non solum amplissimum est, sed bis in capite et in fine primi troparii ponitur. Cf. 490, 535, 647. — V. 5. Ps. XCI, 13. ἄνθησεν M. — V. 8, αἰσθιώμενα M, solita corruptela. — V. 9, 10, τούτου et γράμμα, quibuscum cf. apud Romanum ἡμᾶς bis pro ἧμας. — V. 11, Cant. Salom IV, 11. — V. 15-19, in archetypo cum sequentibus minus apte junguntur, quod ægre olim tuleram, diu cum amico viro breviora refugiente luctatus, ac victas dedisse manus semper pœnituit me. Omnino restitue duos versiculos inter longiores eleganti alacritate positos.

II. Sergius (a. 610-641). Infami quanquam nota inuritur dux Monothelitarum, ab initio fuit sanctorum amicus, magnamque sui spem, neque imprudentem creavit, nec demum fax hæretica erat, quum a. 626, obsessa ab Avaris urbe, solemnem sacrarum imaginum pompam circumduxit, in qua dicitur extemporalem protulisse *Acathistum*. Quod opus remansit adeo gratum, ut ex omnibus nostris canticis solum sit, quod integrum cum XXIV οἴκοις alphabeticis, usque ad vulgata menæa pervenerit. Inter alios, Sergii nomen præfixum habent codd. paris. supplem., 212, S. Marci, 14. Ad primum elementum Ἄγγελος πρωτοστάτης, hirmus idem occurrit quam in insigni poemate scenico Romani *de Josepho*, idemque rhythmus, uno tantum excepto versu ultimo, per amplissimum troparium suavissime decurrit. Unde quæstio oritur, an Sergius Romano præiverit. Ex unico illo argumento nihil assequimur. Nam recentiores sæpe ab eadem prima veteris hirmi dictione exordiuntur. Sic recentia poemata initium habent prisci hirmi Τράνωσον. Potuit igitur Sergius sua inchoare ab his verbis : Ἄγγελος πρωτοστάτης ex antiquo modulo, quem et ipse Romanus aut condiderit, aut præ oculis habuerit. Præterea hirmorum epigraphe aliquando mutata est. Sic frequens ille Τράνωσον alicubi dicitur Τοῦ Συμεὼν, ex illo pseudo-Romani cantico, unde in 1 die septembris annus et menæa auspicantur, cf. p. 210. Jam vero cum Acathistus celeberrimus evaserit, hirmus primum ex Romano inscriptus : Ἔχοντες βασιλέα, post Sergium mutari potuit in illud Ἄγγελος πρωτοστάτης. Hæsisse videtur ipse librarius corsinii, qui tantum dedit : πρὸς τό· ἄγγελος πρω... nec plura. Cæterum, in illo arduo et impeditissimo rhythmo, æque omnium elegantissimo, nescio utrum majorem in admirationem rapiat, Romanus ne qui hanc telam in citatissima colloquia produxit, an Sergius, qui gravem modulum, feriæ II magnæ reservatum, tam feliciter in festivos flosculos traduxit, tum etiam iterum, ut opinor, eodem rhythmo fere δρομικῷ usus est, in altero simili poemate, p. 263, ut gemebundos apostolos in circuitu Virginis moriturae adduceret, mittentes unum post alterum vale ultimum. Ad historiam nobilis Acathisti addere lubet, satis elegantem Josephi canonem, virgineis symbolis ad saturam refertum, qualis et Acathistus est, inter XXIV οἴκους interpolari in omnibus menæis, ac si amplissima alphabetica hac varietate indiguissent, ut tandem ad nos usque servarentur. Nec satis habuere inexhausti Melodi. Nam in hujus canonis loco, aut simul cum illo, alius multo vetustior, qui incipit : Ἡρέτισας, in eadem obsidione cum Acathisto conditus videtur, adeo plenus est trepidantis urbis tumultu et vici-

norum fremitu hostium. Vulgatus quidem est, sed in rarissimo libro veneto, cui titulus Θεοτοκάριον. Vix a me impetrabo, quin eum minus malignæ luci restituam, quum omnium videatur canonum antiquissimus, Andrea ipso vetustior, nec desit gravis suspicio, auctorem esse Georgium Pisidam, cui temere nonnulli etiam Acathistum tribuerunt. Hactenus hæc.

III. Georgius, egregium quidem consilium sumpsit, Sergii ductus exemplo, totam prope symbolicam de Virgine theologiam in colloquio Zachariæ cum Anna, exponendi, sed quod uberiori quam elegantiori stylo exsecutus est. Cave tamen ne ob exaggerata hæc symbola recentiorem eum habeas. Sic enim, Deo sane providente, factum est, ut dum christiana Græcia, quasi ab Origene, vesanius luxuriante, deterrita, allegoricam theologiam, maxime in ecclesia antiochena, inde post Chrysostomum in byzantina, negligeret, nunquam tamen valedixerit biblicis Deiparæ imaginibus; immo eo magis, ut apud Sergium et Georgium, studuerit omnibus Cantici canticorum floribus sponsam reginamque decorare. Quis vero sit ille Georgius cum non constet, vel post Allatium *De Georgiis,* nihil addam, donec plures hujus nominis Melodos protulerim. V. p. 275, et cf. p. 657.

IV. Dometius. Quum hactenus nihil de Joannis ortu invenerim, quod Romani esse tuto jure tribuam, quamvis de tragico martyrio non siluerit, suspicor eum de hac nativitate, in qua Melodi, ut cæteri « multi, gaudebunt, » ideo tacuisse, quia ante eum vetus Dometius lætum argumentum præoccupaverat. Cujus opus aut imperiti et juvenis artificis indolem, aut nondum adultæ melodiæ imbecillitatem arguit. V. p. 320.

V. Cyriacus. Quod supra dixi, ne ab hirmo citius ætas Melodorum statuatur, de solemnioribus modulis intelligendum est, sæpius promiscue adhibitis; sed quum rarissimus sit hirmus Τὸν Λάζαρον, eumque respexerit Romanus, et exceptis ὁμοιοτελεύτοις, integrum expresserit in illo operosissimo poemate *de Juda Proditore,* Cyriacum, qui pariter et solus hunc hirmum protulit, inter antiquissimos Melodos reputaverim. Cf. p. 92, 234.

VI. De Cuculo quid dicam? quum tota ejus historia in tribus apicibus concludatur κ̊κλ; sic enim fert cod. taurinensis : ἦχ. πλβ' τὸ κ̊κλ ἰδιόμελον, ex quibus vellem, sine magica arte aut ludicra virgula, extundere sive hymnodum, sive musicum, sive melodiæ genus. Hærebam aqua, et etiam nunc hæreo. Ut ut est, haud inamœnus sit *Cuculi* cantus de S. Stephano, et esto, ut habet, ver in hieme, flos in algore, quem subodorator p. 332.

VII, VIII, IX. Cyprianus. Quemadmodum Romanus longum agmen ducit eorum, qui ab suavi hirmo natalium Αἱ ἀγγελικαὶ proficiscuntur, sic pariter in iisdem Christi natalibus, Cyprianus auspicatus est σύντομα, quæ a solemni modulo : Οἶκος Ἐφραθᾶ,

per totum fere annum, a variis exculta Nicolao, Jobio, uberrime fluunt. Quo obscuriores Melodi et stichera breviora sunt, eo fortasse antiquiora. V. p. 418-431.

X. Anastasius. Magistris Byzantinis locum si hactenus fecimus, nunc velim prodeant ascetæ Sinaïtæ, quorum ignotissima schola ad Melodos accedit saltem ex uno poemate inscripto : Ἀκολουθία συναϊτική, sic rarum quoddam et insigne hirmologion cryptoferratense. Nunc vero Anastasius adest, certe unus ex his permultis homonymis, quos alibi fusiori calamo (*Jur. eccl. gr.*, t. II, p. 235-294) recensui; inter quos tres Sinaïtas magni nominis, et duos notavi Melodos haud ultimos. At nullum clare video, cui potissimum ascribam plurima ejusdem indolis, ejusdem palæstræ. Quæ quidem vetus est, et quæ peculiari studio ἐξόδια et παρακλητικὰ lugentium et pœnitentium expolivit, eisdemque formam indidit, et imposuit exemplar, quod posteri religiose servarunt. Spirat in eis placida mortis meditatio, sana de peccato mœstitia, frugi et severa philosophia, qualem christiana fides novit sola, nec deest parca et simplex, ut par est, elegantia. Gravi præterea sententiæ constanter aptatur ponderosus rhythmus, hendecasyllabis constans similibus, cum flebili ephymnio, brevi et abrupto, haud sine dictionum sono lugubri et rauco. Qualis est Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος etc. a quo sua ipse Romanus mutuatus est, et quem aperte æmulatur, quod ab antiquitate exemplaris est : auget et urget id singulare prorsus, quod Αὐτὸς μόνος, quamvis hirmum efficiat, in acrostichide includatur : Ἀναστασίου ταπεινοῦ αἶνος, idque præter omnium Melodorum consuetudinem. Priscus igitur poeta est, idemque in canticorum istorum acrostichide, notabili conspicuus modestia, dicitur : ὁ ἁμαρτωλὸς, ὁ ἐλεεινὸς, ὁ τρισάθλιος.

Cui propterea, aut Sinaïtarum choro, per me licet ascribantur sequentia. I. Canticum *in exequiis*, p. 242. II. Alterum elegiacum, p. 462, cujus anagramma ὁ δεύτερος f. pergit αἶνος, ut præcedenti cohæreat. III. Aliud simile, p. 465, sub eadem acrostichide αἶνος. IV. Ἐπιτύμβιον μέλος, quod fere ob elegantiam Romano dederim, nisi hirmus Ἐννόησον, acrostichide ut supra contentus, frequens esset Sinaïtis, et nomen haberet τοῦ τρισαθλίου. Huc inseritur concinna viduæ christianæ monodia, quæ fortem Romanum minus quam suavem Anastasium decet. IV. Exordium hymni pœnitentium, p. 471. V. Θρῆνος, ut habet acrostichis, in Ψυχοσαββάτῳ, sive in *Vigilia animarum* ante Pentecosten, p. 499. VI. *Paracleticon* pro ægrotis, sub cognomine τοῦ ἐλεεινοῦ, p. 532. VII. *De S. Euplo*, cujus lemma mutilum et subversum τοῦ ΛΩΟΥ legendum est τοῦ ἁμαρτΩΛΟΥ, p. 590.

Quibus velim et addas : 1° *Canonem pœnitentium*, quem alibi dedimus sub acrostichide : Ἀναστασίου ἁμαρτωλοῦ ἐξομολόγησις (*Jur. eccl. gr.*, t. II, p. 281); 2°, 3°. Canones duos *in Dominicam publicani;* 4° Canonem *in IV Dominicam jejuniorum;* 5° Canonem *in Palmas*, et alia fortasse, quæ si Deus faverit, daturi sumus.

Nunc vero ausim aliquid amplius. Erant in codice corsinio quatuor paginæ, quarum singuli versus tam voluptate legendi alliciebant, quam deterrebant insuperabili quadam

difficultate. Hinc enim elegiacum Virginis morituræ spectaculum et novissima ejus verba cum apostolis ; illinc ea vulnera, nescio quo scelere, impacta laceris membranis, ut non minus quam octoginta versus truncarentur (V p. 516-527, et cf. ad calcem tabell. I).

Arduum opus, quod mihi soli nollem committi ; verum egregiam licet admovente manum altero perito διορθωτῇ, alea periculosa erat, luxata reducere, ἀνιάτοις mederi, exesa potius divinare quam assequi ; quod quantum tandem, quantulumve sit factum, æquo lectori nunc permittere oportet. Verum multo operosius et diu incassum æstuavi, ut Melodi nomen, ætatem, patriam detegerem ; quod uno tantum cognomine minus innotescit quam tegitur, nisi, præmissa augustissima epigraphe Α. Ω, modesta acrostichis : Τοῦ ἁμαρτωλοῦ ποίημα ad Anastasios nos lubrico tramite deducat, cum jam habeamus : Ἀναστασίου ἁμαρτωλοῦ ἐξομολόγησις.

Agedum : princeps hujusce agminis, omnium longe præstans, doctus ille est disertusque Gregorii Magni amicus, Anastasius I (a. 559-599 ; cf. *Jur. eccl.,* II, p. 240). De quo etiam nunc dicere pauca iterum, ut alibi plura, gestio, quum fuerit, sicut in hodierna tempestate fortes Germanorum antistites, cæsarea tyrannide « expulsus a sede, non vero depositus, exul simul et episcopus, ut cum Gregorio loquar, non honore præsul, sed jure ; immo qui plus honoris, quo minus juris retinuit. » Extorris quidem fuit post triginta infularum annos, sed urgente romana constantia, ita post viginti alios exilii annos, victor et ovans rediit, ut eidem plebi cui, ipso teste, primum verba dederat εἰσοδικὰ, tum valedicens συντακτήρια, tertio tandem εἰρηνικὰ reportaret, « fusis lacrymis, ut ipse ait, canos ex ambone obtendens, » ut supplices olim lanam et olivæ ramos (τὴν πολιὴν ἀνθ' [ἱκετηρίας] προτεινόμενος). In hac isocratica oratione, dum tranquilli exilii pium otium cum fletibus memorat, videre illum videor inter Sinaïtas monachos, philosophiæ τῆς ἀπαθείας studentem, precibus assiduum, dignos Platone christiano dictantem sermones, quos primus ego nuper græce dedi ; ac tandem irenicam illam concionem meditantem, quam inveni, ut illa ἁμαρτωλοῦ superiora, diris lacunis horridam, et periculo meo restitui (l. l., p. 251). Sciscitari lubet, nihil asserens, an idem melodias nostras excoluerit, an ἐξόδια effuderit et παρακλητικὰ, an Virginis expoliverit συντακτήρια, an demum inscium me et alia cogitantem oportuerit utrumque opus hiulcum et mancum extricare, et bis in eodem, ut dixi olim, reperire dimidia verba, sed aurea ; laceras vestes, sed splendidas, vernis quas floribus opifices Gratiæ et Horæ tinxerunt :

Εἵματα μὲν χρείας τότε αἱ χάριτές τε καὶ ὧραι
ποίησαν, καὶ ἔβαψαν ἐν ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν.

XI. Elias, haud ætate quidem Romano et Anastasio suppar, sed vix impar ingenio ! unde, nisi in Saracenos poeta incidisset non semel, cum quærendus sit inter Hierosolymitanos, nedum ad Eliam nomine II (741-767) venirem, mallem Eliam primum ejusdem nominis (494-518) accersere. Veterum certe refert τὸ δριμὺ καὶ τὸ

ἀπέριττον, quin Dircæi vatis grandiloquentiam et caliginosum impetum, ut dicerem eum hasta potius quam plectro, non digitis, sed lacertis, inter Ismaelitas eniti et assurgere. Plura ejusdem teneo, ex quibus erit fortasse lux amplior. Interim accipe hæc minora poemata : I. *De SS. Sergio et Baccho,* p. 289; II. *De Daniele propheta,* 291; III et IV. *De Elia propheta,* p, 293, 296; et inter anepigrapha, probabili saltem argumento, V. *De Crucis inventione*, p. 507; VI. *De Samaritana muliere,* p. 491; VII. *De S. Anania apostolo*, p. 568. Memoravi sæpius canonem quemdam cyclicum de XII apostolis (V. infra, p. LXXVII), omnium quos noverim, ne Andreæ magno canone excepto, prægrandissimum; quibus nescio an jure non adderem sat insignia quæ sub nomine Eliæ Cretensis in laudato *Theotocario* prodierunt.

Veterum tandem alia sunt, certiora quidem et bipartita, quibus priorem syllabum claudere juvat :

Ac primum quædam omnem temporis notam prætergrediuntur, et longo intervallo præcedunt sive Romanum, sive quemcumque nomine et ævo notum. Etenim in illis ægre metrica lineamenta formantur; libere vagatur nascentium modulorum alacritas; excutitur justi troparii frænum, hirmi quoque repagulum solvitur, unus est acrostichidis nexus alphabeticus. Ephymnia aut biblica prorsus, aut, sacris mixta verbis, ut fulgura sinaïtica micant. Scena struitur, sed fere Æschylea, et quæ ætatis innocentiam decet. Haud vereor, ne hæc lectoribus priscos lepores sectantibus fastidio sint : I. *Idiomelum in festo Palmarum,* p. 476; II. Προσκυνητικὸν *De Cruce adoranda*, p. 482; III. *Improperia* in feria VI majore, p. 484.

Tum plura, nedum Romano priora potius seriora ducam, sed ejusdem palæstræ et officinæ, nondum antiquatæ. Videsis duodecim fere *odaria,* p. 558, 559, 560, 561, 568, 564, 565, 566, 567, 581, 622, 650. Neque omittas plura annosam canitiem præ se ferentia, quæ largiori aliquando anachronismo a me exturbata, nunc a finibus Studitarum, jure postliminii, revocabo. Vide et perpende quæ extant p. 459, 473, 480, 481, 501, 530, 535, 542, 544, 555, 584, 586, 588, 589, 594, 598, 619, 639, 640, 643, 644, 645, 665, 670.

§ II.

MELODI RECENTIORES.

Alia jam Melodorum facies, alia quippe temporum ratio. Dum in Occidente colluvies Germanorum, paulatim defæcata, placido amne fluebat ad ævi carolini uberrimum campum, in urbanissima orbis byzantini civitate, nova barbaries, quasi ex scholis et humanioribus excita litteris, erumpebat.

Vereor, post multos commentarios, ut Iconomachorum vesania nondum suam invenerit historiam. Mirari enim est, cur septem sæculis ante captam urbem, arabica quædam subtilitas Byzantii tot christianos, tot etiam episcopos veneno suo infecerit;

undenam et quousque, sub larva sophistarum, perfidia judaïca, clam et late repens, grassata fuerit; qua arte primum, quanto dein impetu sic novatores fundamenta societatis et Ecclesiæ foderent, ut per octoginta et amplius annos, vastæ ubique ruinæ squallerent. Agedum, fere de hoc sæculo nostro fabula agitur.

Interim intricatur mihi nodus, dum hinc video elegantulos sophistas, venustate sermonis, vena poetica, bellis quoque melodiis conspicuos; sat eruditos, ut a Gnosticis ad Bogomilas, omnium hæreticorum argutias refricent; ut vaferrime scrutentur incognitos ab arcana antiquitate scriptores; utque, si defuerint, prodigiosa fraude novos e penu sua fingant; Eusebium puta, Epiphanium, Nyssenum, Isidorum, alios, sed vero ita similes, ut vel Nicæni patres, magnique theologi, Theodorus, Nicephorus, vix non deciperentur. Illinc vero intueor, cæco furore cumulari scelera, quæ non excogitaret Sarmatarum ferocitas : devastari ecclesias, comburi libros, bibliothecas pessumdari, conculcari tabellas, toreumata, musiva opera; haud minus perflari academias monasticas, quam subverti asceteria et parthenopea; eodem turbine trudi in vincula viros, doctrina æque et sanctimonia spectatos, una et sacras virgines, plures quarum e Melodis sunt; oratores et poetas, litterarum decora, contundi virgis, consumi fame et inedia; eo usque sævitum, ut vultus iambeis versibus sculperentur, inaudita vel a Nerone immanitate. Torquentibus adde ducem, ne quid desit, Theophilum, mimum et musurgum; « Ecce, inquit Theodorus, imperatorem fremere; ecce minas, carceres, « verbera, cruciatus, tentationes et redargutiones, pœnas, exilia, omne terroris genus « et fraudis (1). » At at nonne hæc inter nos fuit, ab octoginta annis, trux sophistarum arrogantia, nonne etiam nunc doctæ Germaniæ *civilis*, *liberalisque* grassatio?

Et hæc in altera Roma : ubi, præter Studitas « et sex feminas, omnes Iconomachi. » Et hæc, silente cætero orbe, dum solus Paschalis papa, soli Romani pontifices et monachi vocem attollunt. Immo vero non desunt, ultra et citra Rhenum, veterum rerum, ut aiebant, novæ instaurationi faventes, dimidia ex parte barbari et catholici, etiam de opportuno silentio oppressæ veritatis Francoforti disputantes. Interea Deus, qui solus ex malis bona creat, duo munera pro una calamitate contulit.

Ac primum fecit tot annorum tempestas, babylonica captivitate diuturnior et durior, ut in hoc tumultu animorum et consuetudinum, vetus theatri delirium deferveret; cresceret quidem vitæ asperitas, sed usu tabesceret vanitas spectaculorum, moribusque mutaretur Byzantina societas.

Tum etiam Ecclesiæ Deus dedit novos martyres, invictos heroas, intrepidos in primis Melodos, magnum spectaculum Deo, angelis et fatiscenti Orientalium orbi : quorum robore, hymnisque simul et canticis, ita fides rediviva convaluit, ut nisi funestissimus Photius novam segetem in flore et radice secuisset, totus in sæculo IX Oriens, sicut et Occidens, ad uberrimas messes in ævum crevisset.

(1) Theodori epist. novæ in A. Maii *Bibl. nova*, t. VIII, ep. 3, p. 4; mox laud. epp. 41, 34, deinde S. Paschalis pp. litteræ novæ in *Jur. eccl.* t. II, p. XI.

Inde patet discrimen veteres inter et novos Melodos, illos in pace et luce tibicinantes, hos in nocte et bello certantes. Ab ætate hi multa receperunt, quæ prisca illorum ignoravit elegantia. Non sermone tantum, sed ingenio, arte, methodo distant. Tollitur fere scenicus apparatus; pauca modulorum varietas; unus fere, sed masculus et laconicus hirmus, nempe Τράνωσον, veluti quoddam militare alalagma recantatur. Halitu compresso, anhelant breviora cantica; troparia cito truncantur, et exeunt in prolixos plausus. Ephymnia enim, quæ ignara plebs jam non capit, nec publico et reciproco cantu refert, pinguia sunt, pedestria et trita; versiculi, olim conciti et apte intercisi, impediuntur; nec jam individua sententia discreti, nec semper justo syllabarum numero, neque arguto tonorum accentu instructi.

Quid igitur? an secundi castri vates contemptu opprimendi sunt? Minime rerum. Ubi veteres sunt acuti, elegantes, faceti, breves simul et grandes, hi nec celeritate, nec copia deficiunt; quod si nimis redundant, ut olim Asiatici, multa extemporali quasi impetu verba nova cudunt, aut vetera redintegrant.

Cæterum nunquam a statutis ita legibus exorbitant, quin dubites, utrum eadem ars metrica perennaverit. Confirmatur potius vetus et constans disciplina; et quo magis tempora et damna premunt, plus mirere velim, summam melodiæ rem tam parum detrimenti cepisse.

Mirere præterea quomodo, dum, languente auditorum intellectu, obsoleta fierent veterum poemata, novi hymnodi grave, asperum, vehemens canendi genus invenerint, ipsi ævo suo majores, aut certe melioribus tunc temporis scriptoribus minime impares.

Mirere denique mecum, pro vetere palæstra amissa, tres simul Melodorum, ne pugilum dicam, surrexisse scholas, *Sabaïtarum* scilicet, *Studitarum* et *Italo-Græcorum*, de quibus porro dicendum.

I. Sabaïtæ.

Syrorum Laura Magna, ut cœlum et terras inter suspensa, eminebat, ita cœnobitas aluit, quorum fama et auctoritas ultra Palæstinæ fines in toto Oriente dominabatur. Increbuit in illa monachorum populus: Græci, Syri, Armeni, Copti, fraterno hospitio excepti, pro singulis linguis oratoria, choros, hymnos, liturgias frequentabant.

De Græcis ut dicam, hic floruere principes Melodorum, Cosmas et Joannes Damascenus, de quibus Suidas : « Cantica eorum canonica nullam cum aliis comparationem admiserunt, neque admittent, quamdiu hominum vita durabit. » (Kuster, II, 132). Quibuscum florent aut paulo post, Sabas junior, Babylas, Aristobulus, Gregorius, Joannes Damasceni nepos, Stephani duo dicti Hagiopolitæ, ex quibus Damasceni alter ἀνεψιός; et qui ambo pro sexcentis sunt, Theophanes et Theodorus, immortali cognomine *Grapti*. Cæteros, quando de canonibus agendum nobis erit, in medium referremus.

Haud negandum tamen Sabaïtis minus κοντάκια quam canones placuisse. Unicum enim est totius scholæ poema nostris simile, *de Assumpta Virgine*, cf. p, 527; quod quidem nullo jure certo, mea saltem sententia, magno Cosmæ ascribitur.

Damasceni octoechus major sic totus canonibus stipatur, ut non nisi semel in Dominica tenue contacion retineat. In minori autem paracletico, Romæ primum edito a. 1738, similia et exigua odæ tertiæ accedunt. Ut autem ibi ab antiquo certe desumuntur ἀνατολικὰ, ita reor Damasceno vetustiora esse brevia illa κοντάκια, ideoque et aliam venam sapiunt, et χύμα, seu gravi voce, more psalmorum recitari jubentur.

Vereor, ne hæc parcimonia in hoc libro quotidianæ consuetudinis, suaserit sensim a menæis expellere nostra, aut ea ad unum coercere troparium, ne omnino perirent. Quid vero? Salus populi, summa lex : palam est, plebi christianæ magis arridere, vel ab ævo apostolico, breves et alacres hymniculos, quales maluit Auxentius : τροπάρια ἀπὸ δύο ῥητῶν ἢ τριῶν, λίαν τερπνὰ καὶ ἐπωφελῆ. Quæ post Iconoclastarum ruditatem, jucunda tum maxime et utilia, magisque erant captu obvia. Inde Sabaïtæ ea lubentius excoluerunt, quorum etiam nunc, per totum annum græcum, canones dominantur. Quid si ad eosdem potiori jure restituimus minora illa σύντομα, de quibus superius, cæteris sæpe elegantiora, juxta palæstinum modulum : Οἶκος Ἐφραθὰ, Cypriani nempe et Jobi, virorum nomine et hirmo orientalium?

Cæterum, Sabaïtæ in melodia, potius quam in poetice, reliquorum fuere magistri : cum Cedrenus singulari prorsus laude referat, « Cosmam, Joannem et Theophanem instituisse et ordinavisse melodias, in ecclesiis Christianorum ad psallendum receptas (p. 456 D). » Unde Suidas iterum et aptissime de Cosma : « Vir ingeniosissimus et musicam harmonicam omnino spirans : ἀνὴρ εὐφυέστατος καὶ πνέων μουσικὴν τὴν ἐναρμόνιον. l. l. »

Equidem ad nostra Theophanes propius accedit, sed ob soluta tantum stichera, *in Theophaniam* (p. 400-410), juxta liberum Romani modulum Αἱ ἀγγελικαί. Læta igitur et hilaria non respuebant fortissimi illi commilitones, Theodorus et Theophanes, canonibus insignes et Studitarum æmuli, a Laura Magna Byzantium usque profecti, cruentum ut in campum insilirent, ubi unus occubuit, postquam ambo heroica vulnera, Melodis digna, iambos in fronte inustos, protulerant.

Theophanem vero ut decuit melodicos flores fratris in tumulum spargere, quem iambo redimit in hoc glorioso acrosticho :

Τοὺς σοὺς, ἀδελφὲ, γνησίους πλέκω κρότους·
Frater, tibi germana necto ephymnia :

sic Theophani, jam protothrono et Nicæno archiepiscopo, alter non defuit, saltem inter Studitas, Melodus frater, qui hæc serta plecteret, juxta amœnum Acathisti modulum, nunc primum ex membrana mosquensi decerpta.

Μηνὶ ὀκτωβρ. ια', κονδάκιον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοφάνους ἦχ. πλδ' πρὸς τό· Τῇ ὑπερμάχῳ.

Ὁ προειδώς σου τῆς ψυχῆς τὸ καθαρώτατον,
ἐκ τῆς τοῦ κόσμου ἁλμυρᾶς θαλάσσης
ἱερέα τε ἀνέδειξεν ἱερέων, [εἵλατο,
καὶ ἐξέχεε τὴν χάριν σου τοῖς χείλεσιν·
δι' ἧς ἔβλυσας ᾀσμάτων
τὰ μελίῤῥυτα· διὸ κραυγάζομεν·
Χαίροις, πάτερ Θεόφανες.
Ἄστρον ὡς ἐξ ἑῴας
ἐξανέτειλας, πάτερ,
αὐγάσας τοῖς σου λόγοις, τρισμάκαρ·
τὴν ἑσπέραν τῷ τότε καιρῷ
σκοτουμένην τε θεωρῶν,
ὅσιε,
ἐφώτισας, ἐστήριξας·
καὶ ᾄδει πρὸς σὲ τοιαῦτα·
Χαῖρε, ἀστὴρ
ἀπλανὴς ὁ θεῖος·
χαῖρε, φωστὴρ
οἰκουμένης πάσης·
χαῖρε, παρθενίας
τερπνὸν ἐγκαλλώπισμα·
χαῖρε, σωφροσύνης
ἡ στάθμη ἡ ἔνθεος·
χαῖρε, ἔρυσμα καὶ στήριγμα
μοναζόντων ἀκλινές·
χαῖρε, βάσις καὶ κρηπίδωμα
ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ·
χαῖρε, ὅτι ὑπῆρξας
ὀρθοδόξων ὁ πέλυξ·
χαῖρε, ὅτι συγκόπτεις
κακοδόξων τὰ στίφη·
χαῖρε, Θεοῦ
εὐάρμοστον ὄργανον·
χαῖρε, πιστῶν
ἡ λύρα ἡ ἔνθεος·
χαῖρε, δι' οὗ
προσκυνεῖται ὁ κτίστης·
χαῖρε, δι' οὗ
ἐν εἰκόνι τιμᾶται·
χαίροις, πάτερ Θεόφανες.

Βέβηλον ἔπος λέξας
ὁ κρατῶν ἐν τοῖς καιροῖς,
καὶ ἀσεβέστατον δόγμα ὁρίσας,
μορφὴν τοῦ ἀοράτου Θεοῦ
μὴ ἐν πίναξιν ἢ σκεύεσιν
σέβεσθαι·
ἀλλ' ἵστασο, Θεόφανες,
ἐκτρέπων τοὺς αὐτοῦ, καὶ ψάλλων·
Ἀλληλούϊα.
Γνώμην ἔσχηκεν, πάτερ,
θηριώδη ὁ τάλας,
ἡνίκα ἐπὶ τῆς κάρης κελεύσας
μαστιχθῆναί σε σὺν ἀδελφῷ,
ἔγραψέ τε τοὺς ἰάμβους·
ἀλλ' ἡμεῖς (*deest v.* 7).
κραυγάζομεν πρὸς σὲ τοιαῦτα·
Χαῖρε, δι' οὗ
ὁ Σατὰν κατῃσχύνθη·
χαῖρε, δι' οὗ
ὁ Χριστὸς ἐδοξάσθη·
χαῖρε, τῶν πιπτόντων
ἐν πλάνῃ ἀνάκλησις·
χαῖρε, σκοτισθέντων
τὸ φῶς τὸ τρανώτατον·
χαῖρε, νῖκος καὶ στεφάνωμα
Ἐκκλησίας τῆς σεπτῆς·
χαῖρε, πρόξενε μειώσεως
κακοδόξων ἀληθῶς·
χαῖρε, ὅτι οὐκ εἶξας
βασιλέων τοῖς λόγοις·
χαῖρε, ὅτι οὐ πτῆξας
τῷ θυμῷ τοῦ τυράννου·
χαῖρε, Θεοῦ
μαρτύρων συνόμιλε·
(*distichon desideratur*).
χαῖρε, δι' οὗ
ἐν εἰκόνι τιμῶνται
πάντων ὁμοῦ
τῶν ἁγίων τὰ πλήθη.
Χαίροις, πάτερ Θεόφανες.

In mense octobri, die XI, canticum de venerando patre nostro Theophane, toni octavi, juxta modum : Invictæ.

1. Qui tuæ prospexit animæ eximiam puritatem, te ex amarulento mundi pelago eripuit, teque summum fecit sacerdotem, labiisque tuis gratiam effudit, qua instillavisti cantica melli similia, ideo clamamus : Aveas, pater Theophanes.

2. Ut sidus ab Oriente effulsisti, pater, sermonibus irradians, o beatissime; Occiduum tunc temporis umbra offuscatum videns, o sancte, lumen, robur illi dedisti; isque tibi clamat hæc verba :

Salve, divinum astrum, nunquam erroneum. Salve, fax universi orbis. Salve, virginitatis suave ornamentum. Salve, temperantiæ divina regula. Salve, monachorum indeclinabilis norma et stabilitas. Salve, Ecclesiæ Dei basis et fundamentum. Salve, quia orthodoxorum securis es. Salve, quia hæreticorum concidis turbas. Salve, longe harmonicum Dei organum. Salve, fidelium lyra deifica. Salve, per quem creator adoratur. Salve, per quem colitur in imagine. Salve, pater Theophanes.

3. Impurum edictum cum tulisset dominator in hac tempestate, decretumque sanxisset impiissimum, ne inconspicui Dei forma in tabellis aut vasibus cultu afficeretur, age, tu surrexisti, Theophanes, ejus assectas subvertens, et psallens : Alleluia.

4. Mentem, o pater, belluinam infelix habuit, quando jussit te cum fratre in vultu concidi virgis, et iambos inscripsit : nos vero..... ad te clamamus hæc verba :

Salve, per quem Satanas pudefactus est. Salve, per quem Christus glorificatus est. Salve, qui cadentes ab errore revocas. Salve, qui jacentibus in nocte clarissimam facem præbes. Salve, victoria et corona sacrosanctæ Ecclesiæ. Salve, quo auctore, vere pessumdantur prave sentientes. Salve, quia non servasti verba regnantium. Salve, quia non formidasti iram tyranni. Salve, Dei martyrum commilito. . . . .
Salve, per quem in imagine coluntur omnium simul sanctorum agmina. Salve, pater Theophanes.

II. Studitæ.

Studium, anno 463 conditum a munifico consulari viro ejusdem nominis (Στούδιος, græce Εὐπρέπιος, *Vita Theod.* n. 29), inter omnia urbis et orbis monasteria, usque ad Iconomachos, stetit nobilissimum. Debacchante Copronymi tyrannide, indictoque monachis atroci bello, omnia vastata sunt; pace aliqua restituta, duodecim tantum cœnobitæ ibi degebant, cum a. 798, Theodorus præfecturam Studii recepit et nomen.

Is ad magna natus, *datusque a Deo,* jam vidit puer tetigitque libros in manibus Photini, clarissimi patris, et ab egregia matre, quæ psalterium memoriter tenebat, prima cum hymnis elementa sacræ doctrinæ assequebatur : « Litteris oblectatus, apum more, mel ex flore classico carpebat, inquit biographus, nec pauciorem linguæ facultatem et copiam adeptus est : ad rem poeticam confestim animum adjecit; rhetoricam deinde aggressus, ea modo suscepit, quæ ad utilitatem conferrent, et ad concinnam orationis et verbornm structuram, cætera permisit aliis, quibus ars una est argutiarum inanitas et festivitas verborum (*Vit.* n. 2). »

Hortante avunculo S. Platone, secessit in avitum prædium Saccudionem, cum matre, sorore, et duobus fratribus, Josepho et Euthymio. Triginta natus annos, cœpit esse monasterii præses, Platonis in locum; nec suos tantum socios ad se allexit, sed optimos quosque ex aliis monasteriis, tum e sæculo innumeros juvenes, deliciis licet enutritos, ut mox Studitæ centum numero, postmodum ultra mille, sociarentur.

Inter multa et varia quæ apud eos litterarum studia florebant, « hymnis ecclesiasticis, (pergit biographus, qui unus illorum erat), canticis, psalmis, cæterisqne id genus operam dabant; quod ex his quoque magnam percipi utilitatem compertum sit; si quidem rhythmo et ordine et concinna voce et modulatione omnis prope cœtuum in ecclesiis dignitas constat (*Vit.* n. 29). »

Iterum igitur tenemus Melodorum scholam, quasi ab Auxentio et Anthimo redivivam, cui nulla subsidia desunt. « Etenim, inquit testis ab oculo, una cum summa cœnobiticæ disciplinæ et actuosæ, quantum licet, philosophiæ perfectione,... scitissimi calligraphi, hieropsaltæ, *contaciarii* (κοντακιάριοι) et hymnorum conditores, poetæ et lectores eximii, melodi et versificatores in Christo emerserunt (*Vit.* II, n. 29). »

Quorsum hæc? Acies instruitur fortium. A Saccudionis et Studii umbraculis, sicut a militari tabernaculo, in solem et pulverem procedunt. « Verum enim vero soli Deo confidens, inquit iterum commilito, assumit (Theodorus) arma lucis, scripturarum doctrinas, consistitque in medio illo sacro cœtu, tanquam veteranus ac fortis propugnator, magisteriique arripiens vocalissimam tubam, ciet concertatores suos ad bene compositum in hostes agmen, arcus illis et lanceas, scuta et galeas et triumphantium plausus et clamores (φωνὰς τροπαιοφόρων ἀλαλαγμῶν) subministrans et aptans (*Vit.* II, n. 12). »

Sed quæ tandem certamina? Duo potissimum, quæ duplicem explerent Iliadem.

Primas tunc tenuere viri duo, Nicephorus et Theodorus. Grandiloquentia Nicephorus vincit omnes a Chrysostomo Constantinopolitanos : neque alius ætatis ejus orator est, æque amplus, tersus, absolutus, teste Photio. Unde Iconomachorum fastidia superavit et oppressit. Qui quidem elegantes, et nasutuli barbaræ hareseos patroni, arroganter sprevere Studitas; neque Theodoro, vel in opere triodii, ruditatis notam inurere pepercerunt (*Vit.* I, n. 113).

Ecce autem in Studitarum concertatione de nuptiis cæsareis, hinc stat Nicephorus, illinc Theodorus; hic Tarasii exemplo ductus, ille pulsus ab avunculo, matre, fratribusque. An in mœchos hic debilior, ille ne petulantior? etiam nunc non liquet unde erratum. An voluit Deus ab initio utrumque æmulatione quadam perficere, ut unus audacia, alter modestia magis cresceret? Sed neuter ansam dedit ferocienti Constantino susque deque vertendi omnia, Theodorum et socios concidendi verberibus, totum gregem agitandi palabundum, sæviendi more belluæ; quæ tandem, a. 795, inter altaria, mactata est. Nec plus postea juris erat imperatori Nicephoro, renovandi tragœdiam et vulnera vulneribus addendi, donec ipse pœnas lueret (a. 806-811).

Solummodo animos acuit prima conflictatio, ac ne ab argumento nostro recedamus,

annalibus proditum est, tunc temporis Theodorum et Josephum, in templo S. Romani martyris latitantes, composuisse insignia quadragesimæ triodia (Codin. *Orig.* p. 50). Socios illis fuisse operis et latibuli suspicor Antonium et Clementem, quorum poemata superioribus mixta supersunt, anecdota quidem et proxima luce dignissima, tomo sequenti, ut spero, reservata.

Paulo post sæviit altera tempestas (814-826). Studium Theodorus instauraverat, tam litteris quam virtutibus adeo assiduus, ut præter catecheses, canones et idiomela multa, raro et unico exemplo, regulam Studitarum fere universam iambis haud inamœnis alligaverit.

Ecce Leo Armenus iterum fremit : pulso patriarcha Nicephoro, Theodorus in vinculis stringitur ; irruit Bardas Studium ; Thaddæus, post Jacobus, ambo ad usque necem virgis lacerantur. Martyrem unum Theodorus encomiis celebravit, alteri dicavit canonem, incognitum hactenus et in menæis immerito latentem. Cæteros voce, scriptis, exemplo, ipsisque hymnorum facibus a tropologio petitis, incendit. Ad XL martyres Sebastenos provocat, ab ipsius Romani ἀλαλαγμῷ (ep. nov. 125). Quo ipse fiat animosior, legit in exilio duodecim volumina martyriorum ; nihil, ut dixi, habet acerbius, quam spoliari libris, ne tropologio quidem excepto. Petit quacumque via mittantur membranæ, ἐργόχειρα τοῦ γράφειν τὰ συρμαιόγραφα, quæ politissima Studitarum pensa erant (ep. 75). Ac ne acies animorum hebesceret, fervere jubet preces et studia. Naucratium, in suo loco præsidem, laudat de meliore stylo (ep. I, 49) ; monetque eum de grammaticis scholiis. In ergastulo, nulla re indiget, præter libros (ep. nov. 32) ; neque omittit quoddam mutuari lexicon et quaternionem tironianum, ut chartæ et tempori parcat (ep. 80). Postulat quosdam in *Joannem* commentarios patris sui Photini (πατρὸς τοῦ κατὰ σάρκα, ep. 32). « Describe et tu, ait, quisquis es zelum Dei habens, nova, seu « potius divina martyria, ut sciant posteri, quia Deus vere in nobis est, vivitque « semen justorum, et Christum gerit aureum genus martyrum (ep. II, 72)... Psalmum « habes, hymnum habes, precem habes... lege, psalle, ora... (nov. ep. 168). » Hymnos nempe ipse in epistolis edit, « fistulæ fontanæ instar, quæ compressa, aquam subli- « mius eructat (ep. I, 57 ; nov. 80). » Quæ luberet plenis manibus spargere, genus ut dicendi pateat, et a stylo sermocinantis, quantum plectro valeat, intelligatur. Quid mirum, si nova verba sint, si abrupta et confragosa, dum poeta sub torculari tunditur ? Festiva tamen sunt, quasi martyrum epinicia ; ludis ac παρανομίαις referta, ut sponte loquentium ; interpreti tamen adeo salebrosa, ut nihil audierim latine absonius. Uno defungar exemplo : Studitæ, denso quamvis turbine et caligine involuti, sic se filios lucis audiunt, ut singulis verbis lumina, scintillas, fulgura, faces, lampadas exagitent ; sed ubi lexica, ubi Latii copia, ubi ulla lingua, quæ hæc nobis referat ? Νεόφωτος, ἀείφωτος, θεοφάνιωτος, ἐκφαντορικὸς, φεγγοβόλος, δυοφεγγὴς, δυοφανὴς, τρισσοφαὴς, τριφαὴς, τριλαμπὴς, πενταυγὴς, καταλαμπὴς, κοσμολαμπὴς, πυρόφθογγος, φαιδρόμορφος, τρισάκτινος, τρισσοχλεέστατος, τριλαμπέστατος, πανυπέρλαμπρος : sexcenta omitto, quum in quodam solo canone Theoctistus Studita vocem φῶς et affinia verba quater

et centies congesserit (Θεοτοκάριον, p. 43). Iniquus esset, cui cuncta barbare sonarent : haud frustra Theodorus, vel inter compedes, lexica et scholia excussit; haud frustra rem poeticam, συνθήκην λόγου καὶ ἁρμονίαν, a pueris excoluit; non magni tantum ingenii, sed magniloquus est, tragicus et Æschyleus, et quæ nova in eo videntur, ea, si forte, ex classico fonte ignoto derivaverit.

Aliud majus est, quod laudem propriam eorumdem æstimaverim, multis tamen in toto Oriente præeuntibus : Studitarum sunt præcipua in beatam Virginem paracletica, θεοτόκια, σταυροθεοτόκια. Cosmæ et Damasceni canonibus majoribus θεοτόκια desunt, et qui in octoechum accessere, recentiora videntur. Multis enim exemplis compertum est, Andreæ et veterum canonibus additas postmodum fuisse has virgineas coronides, quæ etiam nunc in novem aut octo odis exeuntibus nomina referunt *Clementis*, *Stephani*, *Athanasii*, *Nicolai*, *Euthymii*, *Arsenii*, *Epiphanii*, *Basilii*, *Michaelis*, *Isidori*, *Philippi*, *Procopii*, *Methodii*, *Demetrii*, *Nicodemi*, *Danielis*, *Theodoti;* quos totidem esse Studitas variis argumentis ultro efficiam, sed alias explicandis. Ea igitur Studitarum laus erit, ut singulis in canonum odis epodia Virgini dentur; ut singula post stichera et idiomela, prius oblata δόξῃ ad Trinitatem, στίχος καὶ νῦν sic compleatur, ut in θεοτοκίῳ salutetur Deipara, in σταυροθεοτοκίῳ Virgini stanti ad crucem condoleatur. Quo fit, ut media fere pars totius officii græci, a decem sæculis, in laudes τῆς Παναγίας effundatur; quæ quum sit ἐλπὶς ἀνελπιζομένων, in spem id me obstinatam adducit futuræ Græcorum in unitate catholica instaurationis.

Studitarum quum nomina et opera accurate et sigillatim recensere alibi animus sit, nunc brevitati consulam. Nec nisi cursim revocabo cæteros quos adduxi hujus ævi Melodos, *Photium*, v. p. 538, 668, *Simeonem Metaphrastem*, v. p. 433, *Joannem*, p. 435, *Leonem*, p. 437; de quibus aut nulla dicere habeo, aut satis suo loco dixi.

Quæ excipiat brevis syllabus studianorum operum in hoc tomo contentorum, haud omissis Josephi poematibus. Commenta enim quum dies deleat, re maturius perpensa, Josepho, Theodori fratri, Thessalonicensi archiepiscopo, ea omnia vindicabo, quæ haud sine multis dubiis, Josepho hymnographo, paulum recentiori, ascripseram. Is enim totum se in canones recepit, et anni integri cyclum ita cum Theophane divisit, ut ad utrumque media pars canonum in menæis pertineat. Ac si Theophanes quasi consulto κοντάκια recte dicta neglexerit, sic nihil video, inter omnia id genus, quod Josephi hymnographi claro jure sit. Immo a Studitis, in suis certis operibus, adeo discrepat, ut si nostra ei dederis, sexcentos eidem canones jussus eris auferre. Dum e contra qualis Thessalonicensis in triodiis, quæ teneo et assidua manu versavi, talis est in nostris, quæ nunc proferimus in sequenti elencho :

Nomine Theodori inscribuntur :

III. Italo-Græci.

Exoriatur aliquando, in Italia græca, historicus patrio amore succensus, iniquæ oblivionis ultor. Exurgat, qui dum luci restituet quatuor et amplius Melodorum sæcula, dum collustrabit eorum incunabula simul et ultimos tumulos, Herodotus alter, perenne opus exigat, Musis christianis consecratum. Nolim is de Auxentio, de Romano, de Dometio loquatur, quamvis non solo forsitan nomine latini sint. Verum a Siculo Cosma alter Maiumensis non nomen tantum sed artem hymnodicam cum Damasceno

accepit. Siculus erat Methodius, haud ultimus Studitarum. Siculum est magnum illud melodiæ lumen, Josephus hymnographus. Siculus est unus ex Georgiis, neque obscurior. Italus erat S. Nicolaus mysticus, grande nomen X sæculi, primus Melodorum, quem inscius fere protuli (*Spicil.* t. IV, p. 491).

Atque multo ante sæculo, claruit Syracusana schola, magistris Theodosio et ambobus Gregoriis, quorum vix nomina tenemus, ex quibus vero ultimi alumni, pruritu elegantiarum in Studitas invecti, triodia etiam Theodori vellicare ausi sunt (*Vit.* n. 113); alterutro enim pede claudicantes, alii in Iconomachos, alii in Photianos defecerunt.

Ut morituri Studitæ cycnea carmina inter fluctus edebant, ita perpetuis procellis Melodi Italo-Siculi vexantur. Barbari si quid ex Alpibus ad Lilybæum reliquerunt intactum, id messuerunt Saraceni, Normanni, ipsimet Græci in auxilium accersiti. Hos inter tumultus, dum ferrea sæcula orbi incubuisse dicuntur, in Calabria oritur ætas sanctorum aurea; et quod mirere, neque heroica virtus deficit, nec bonæ litteræ languescunt.

Perinde ac si, in hæc asceteria, centies a ruinis instaurata, Musæ christianæ confugerint, dum neque Studitis parceret byzantina tyrannis, neque ullam in Libano lauram non perflavisset turbo saracenicus. Huc enim per longa maris discrimina conveniunt Syri, Ægypti, Dalmatæ. Huc per vias ex hostibus infestas Joannes Therista profugus, Lucas Carbonensis, Nicolaus Casulanus conveniunt; hinc Christophorus et Sabas, cum Nilo et Bartholomæo, Romam adeunt. Ex Roma peregrinans Christodulus insulam suam repetit, ut Patmienses, sicut Nilus Cryptoferratenses, instauret.

Integrum mihi non fuit hæc silentio prætermittere, quum desolatæ simul et aureæ Calabriæ faciem adumbrent ea qua parca manu ex vita S. Sabæ junioris decerpsi, p. 306-313, et rariora quæ protuli carmina italo-sicula, p. 319, 563, 619, 643. Addidissem multo plura, nisi cryptana suis, ut par erat, reliquissem.

Haud frustra enim apud nostros cœnobitas recepta sunt Studitarum typica, regulæ, psalmodiæ, cantica. Indefessum gnarumque laborem testantur innumeri codices optimi, judice Montefalconio in Palæographia græca, qui ex illa Calabriæ officina per varia Europæ bibliothecas migrarunt.

In primis et pro re Melodorum nominandi sunt Carbonenses, quorum singuli codices bibliothecam canticorum efficiunt, Styliani, Casulani, Messinenses, tum etiam Nerytini, quorum littera haud minus celebratur quam Studitarum συρμαιόγραφα. Quibus, præter alia multa, acceptos referimus, ut dixi, solos libros qui tropologia nostra servarunt.

Sed properandum, in iisque magis sistendum, quæ nostra sunt. Duo, nec plura nomina manent, hactenus nondum commemorata, *Arsenius* et *Orestes*.

De Arsenio (v. p. 314-316) nescio an acu rem tetigerim, quum præter hunc, unus si Arsenius inter Studitas et Melodos IX sæculi connumerandus, et alter fortasse antiquior. Tum præterea, fuisse patriarcham Antiochenum, nomine Arsenium, Hierosolymytani Orestæ fratrem edocemur, sed ex unico chronographo Elmacin (v. p. 314).

Sed quæ ad hunc Orestem, cognomine *Jeremiam* (1000-1012), ex certis tabulis pertinent, stupenda adeo sunt, ut quæsita diu vix invenerim, inventa protulerim caute, prolatis tandem vix confiderim, et ægre etiam nunc credere ausim. Quo enim numine, quave singulari providentia factum, ut princeps Saracenus, in aula Sultani Azizi ornatissima enutritus, cum sorore et fratre in castra christiana convolarit? dumque soror in thalamum alterius Pharaonis libera transiret, Orestes, fortasse cum fratre in claustra italo-græca, sub disciplina Sabæ Siculi secesserit; ita autem sancto viro acceptus fuerit, ut vitæ socius et comes factus itinerum, Albanos usque montes peregrinatus, S. Pancratii exuvias veneratus et limina apostolica, Petri et Pauli vestigia oscularetur, martyrum deambulacra salutaret; tandem inter divos Nereum et Achilleum, recenter translatos in S. Cæsarii græcum asceterium, illuc sanctum magistrum deduceret; cujus prodigioso obitu suspenso usque ad libertatem cujusdam principis græci, a captivitate teutonica vindicati, fieret idem sancti thaumaturgi testis, biographus, melodus; postmodum ad Solymorum sedem evectus, sæviente ad rabiem tyranno Hakem ejus nepote, glorioso quidem, sed horrendo mactatus martyrio, thronum sanctæ urbis purpura decoraverit? Quid ergo? Dum alii fortasse talia ad fabellas orientales amandare volunt, ego lætor, historico huic compendio imponi, ut coronidem, citharam, quam suis Orestes giganteis humeris gestavit (v. p. 298-313).

ART. III.

DE RHYTHMO MELODORUM.

Hieroglyphica nocte obrui necesse fuit vel splendidiora Melodorum opera, quamdiu rhythmo, metro et modulo destituta censebantur. Si tandem aliqua lux effulsit, jam cum modestissimo Bollandista Henschenio, mihi, ut olim, dicere luberet : « Iter primus confeci, per viam nullis signatam vestigiis, asperam, inaccessam; per nivem, per lutum; si vestes alicubi inquinavi aut calceos, id nemini mirum videri debebit; neque ipse de me omnino speravi, fore ut nuspiam pes impingeret. » Quæ si cogitaverim, ubi de tropologio, ubi de singulis agebatur Melodis, quid dicendum nunc, quum accedo ad arcana rhythmi, ad absconditas leges insolitæ poeticæ? Si tot byzantina chronica et scholia ne nomine quidem salutarunt nostros poetas, quid de poetico artificio suspicari dabunt? Et quod adeo incredibile est, ut vix consilio dato et ex fide jurata fieri potuerit, quid, inquam, quod ipsi horum poematum docti et prolixi commentatores, Gregorius Corinthius, Joannes Zonaras, Theodorus Prodromus, nihil pene dixerint de peculiari metro, de solemni accentu, de versiculorum partitione, de tota arte metrica Melodorum? Hæc tamen nos dicenda nunc habemus.

Voveo ut alii feliciores sint, dum candide fateor frustra me innumeros excussisse christianos grammaticos, quibus plutei vaticani onerantur : Georgium Chœroboscum, Michaelem Syncellum, Manuelem Moschopulum, Maximum Planudem, Joannem Eu-

chaïtam, utrumque Tzetzen, Gregorium Corinthium, ne memorem Dionysii Thracis, Herodiani, Hephæstionis commentatores Byzantinos, plus minus ignotos et ἀνεκδότους: donec inciderim, a. 1867, in codicem barberinum I, 150, nomine Theodosii Alexandrini grammatici inscriptum in hunc modum : Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τῶν ἐρωτημάτων Θεοδοσίου γραμματέως Ἀλεξανδρέως περὶ προσῳδιῶν.

Sunt enim Scholia in Georgium Chœroboscum, quem Theodosius nominat, et sequitur. Quocum disputans de prima parte grammaticæ ἡ ἀνάγνωσις, distinguit varios modos legendi epica, tragica, comica et lyrica, in quibus paulisper sistit ac præcipit oportere poetam esse musicæ peritum : Δεῖ δὲ τὸν ποιητὴν ἔμπειρον εἶναι τῆς μουσικῆς, ἵνα μελίζῃ καλῶς τὰ ποιήματα. Quid sit μελίζειν, jam Constantinus Harmenopulus, dum canonica venarer, me edocuerat in quodam suo lexico ms. Habet enim : Μελίζω, ἐπὶ μελῳδίας, ἤγουν μέλος καὶ ῥυθμὸν ἁρμόζω, καὶ μελίζω, καὶ κατὰ μέλος τέμνω. Sed quanto luculentius totam rem explicat Theodosius, quum ἐρωτήματα persequens, achilleum rei rhythmicæ argumentum statuit, in brevi loco cod. barberini f. 9, quem fere sine ulla varietate referunt, ut qui ab eodem fonte derivantur, ottob. 338 f. 96, vatic. 914 f. 11 et palat. 302 f. 90.

Οἷον· ἐάν τις θέλῃ ποιῆσαι κανόνα, πρῶτον δεῖ μελίσαι τὸν εἱρμόν, εἶτα ἐπαγαγεῖν τὰ τροπάρια, ἰσοσυλλαβοῦντα, καὶ ὁμοτονοῦντα τῷ εἱρμῷ, καὶ τὸν σκοπὸν ἀποσώζοντα.

Exempli gratia : si quis velit facere canonem, primum oportet moduletur hirmum, deinde troparia inducat iisdem syllabis et iisdem accentibus hirmo consentanea, quæ scopum assequantur.

* *Scholia*. Non vacat immorari in verbo τὸν σκοπόν, quod Cyrillus, Photius, Hesychius, Suidas interpretantur τύπον ᾧ πάντες στοιχοῦσι καὶ ἀκολουθοῦσιν. « *Scopum sive typum quem omnes sequuntur et imitandum sibi proponunt* », ut optime Kuster III, 385. Unde non assequor, quam ob rem, cum gallice dixerim « qu'il atteigne son but », id ægre tulerint germanici viri, quove tibicine fulti velint, σκοπὸν apud Byzantinos esse musicum artificium. W. Chr. l. l., p. 100, post *Philolog. Anzeig.* 1870 nr. 2. — Tædet etiam castigare quemdam censorem slavicum, qui impegit in unicam et tritissimam codicis barber. varietatem μελῆσαι pro μελίσαι, meamque interpretationem κατὰ νοούμενον datam « qu'il fixe d'abord *le mode* de l'hirmus, » sic sibi visus est docte emendavisse : « *qu'il s'occupe* d'abord de l'hirmus. » Haud enim a μελίζω, sed a μέλει gnarus censor sua extundit. *Études religieuses, par des pères de la C. de J.*, 1868, p. 342.

Ne prima lux caligo fiat, noli Theodosium de toto intelligere canone, sed de una tantum ode, quum toties in canone mutetur hirmus, quoties nova ode exorditur. Tria vero statim e scholio emicant, requiri nempe, in melico poemate, primum melodiam, δεῖ μελίσαι; tum easdem syllabas, ἰσοσυλλαβοῦντα; deinde similes accentus, ὁμοτονοῦντα. Quæ si præ oculis habeantur, clarum fit et obvium illud Zonaræ testimonium, quod hactenus vel doctissimis viris ambiguum remansit et obscurum. En verba ex *Commentario ad canones Anastasimos Joannis Damasceni*, in prooemio :

Ὁ μὲν οὖν εἱρμὸς ἁρμονία τίς ἐστι μέλους, ἐν συνθέσει φωνῆς ἐνάρθρου τε καὶ σημαντι-

Est igitur hirmus harmonia quædam melica, juncta syllabicis conceptisque vocibus;

κῆς, ὡρισμένῳ τινὶ μέτρῳ καὶ ποσῷ μεγέθους περιγραφομένη· ἥτις ἁρμονία προωρισμένη τε καὶ προεγνωσμένη προϋπόκειται, πρὸς ἣν τὰ λεγόμενα τροπάρια ἀναφέρεται· οἱονεὶ γὰρ ἀρχὴ τῶν τροπαρίων ἐστὶ καὶ κανόνων· ἐπεὶ τὰ τροπάρια διὰ τοῦ εἱρμοῦ κανονίζεται, καὶ ῥυθμίζεται πρὸς αὐτὸν, ὡς πρὸς ὑπόδειγμα, συντιθέμενα καὶ ἁρμοζόμενά τε καὶ μελῳδούμενα. Λέγεται δὲ ὁ μὲν εἱρμὸς ὅτι κατὰ τάξιν τινὰ ἐν συνθέσει καὶ μελουργίᾳ εἰρόμενος καὶ πλεκόμενος καὶ ἁρμοζόμενος πρόεισι, καὶ οὐχ ὡς ἔτυχε.

circumscripta definito quodam metro certaque verborum copia. Quod quidem melos præfinitum ac præcognitum substernitur prius, ad quod ea referuntur quæ troparia dixeris. Namque hirmus veluti principium est tropariorum et canonum; quandoquidem troparia juxta hirmi regulam exiguntur, ejusque rhythmo aptantur, et ad eum, veluti ad præfixum exemplar, verbis componuntur, modulo reguntur, et melodia concinunt. Nuncupatur vero hirmus, quod juxta ratum tenorem et compositionem [tonorum et verborum] et ex modulatione concinnatur et harmoniæ regulis dirigitur, non autem ut fors tulerit.

Scholia. Ad hunc locum stabiliendum, contulit varios codices vaticanos cl. vir Henricus Stevenson, a quo Zonaræ integrum expectamus commentarium; neque omissa sunt quæ obiter ediderunt Ang. Maius in *Spicil. Rom.* t. V, p. (*Patrol.* gr. t. CXXXV, p. 422), W. Christ in *Sitzungsberichte der K. Bayer. Akad. der Wiss.* 1870 II Heft 2, p. 76 (*Beiträge zur Kirchl. Liter. der Byzant.*, p. 2) ex duobus codd. monac. et vindob. Ultimus editor non pendet ab altero quem neglexit. *Patrologiæ* latina interpretatio, ut barbara, æque obscurissima est; nec nisi ægre nos alteram proferimus. — Ἐν συνθήκῃ φωνῆς Maius ex ignoto cod. — σημαντικοῦ Chr. ex codd. 2. — εὑρισμένῳ Mai. ὁρισμένῳ sic un. vat. εὑρημένῳ Patrol. — περιγραφόμενον unus vat. περιγραφόμενα codd. 2 Chr. qui em. περιγραφομένη, sed proponit περιγραφομένη aut περιγραφομένης. — περὶ ἣν vat. duo, Mai. — οἱονεὶ δὲ Mai. — καὶ κανόνων codd. edd. omnes. Perverse, judice Stevenson, qui mavult καὶ κανὼν, ac vertit: « Hirmus tropariorum veluti caput est et norma, » urgetque, tum quia non canon totus, sed una ode, ut diximus, hirmo regitur; tum quia in hoc loco de solis tropariis agitur. Sed Zonaras videtur, ut supra Theodosius, caute intelligendus; uterque canonem aut pro ode, aut lato sensu habet, ac certe mox, post hæc verba, transit Zonaras ad canonem stricte dictum. — ὡς προϋπόδειγμα Chr. — συντιθέμενά τε καὶ unus vat. nec etiam habet dein τε καί. — δὲ om. Mai. — ἐρόμενος id. — εἱρμόμενον καὶ πλεκόμενον καὶ ἁρμοζόμενον un. vat. εἰρόμενος alt. vat.

— Recte ergo σύνθεσις Hesychio est ἁρμονία, κόλλησις, ut apud Platonem ἁρμονία ἢ ἄλλη σύνθεσις. Nec frustra Philicus quidam gloriabatur se invenisse σύνθετον ποίημα; in quo, Stephano Alexandro teste, inerant syllabæ ex ordine procedentes et compositæ, τινὲς αὐταὶ τῶν συλλαβῶν αἱ προάγουσαι συνθέσεις (apud Ideler *Physic.* II, 227; 16). Musis enim data dicitur ἡ τῶν ἐπῶν σύνθεσις (Diod. V, 74).

Neque etiam oratoribus σύνθεσις deest, quæ non tantum est verborum quæcumque compositio, sed elegans tonorum concinnatura : immo summum est orationis numerosæ fastigium, apta videlicet, modisque omnibus concinna verborum structura et collocatio, de qua multum Tullius (De orat. 3) et Quintilianus (IV, 9). Unde indignatur Æschines vel Bœotios amore capi ex Demosthenis synthesi: τῶν ὀνομάτων σύνθεσιν τῶν Δημοσθένους ἀγαπήσαντες. Mutuum ergo erat poetam inter et oratorem commercium, et ambo, ut διθυραμβοδιδάσκαλοι, dum sublimia sectarentur, syntheticas dictiones circumplectebantur, καὶ συνθέτους δὲ λέξεις ἐποίουν (Suidas h. v. quem acrius hic Bentleius carpit). Unde cum Demetrius Phalereus exemplum cujusdam ξηρᾶς συνθέσεως ab Hippocrate peteret, incidit in duos versiculos, ἰσοσυλλαβοῦντας prorsus et ὁμοτονοῦντας :

Ὁ βίος βραχὺς,
ἡ τέχνη μακρά.

Collatis inter se Zonara et Theodosio, recidimus in tria hymnodiæ elementa, quæ ter prior regerit, haud sine crescente ambiguitate : scilicet, 1° eligitur cantus harmo-

nicus a quo totus rhythmus pendeat, ἁρμονία τις μέλους, et iterum ἁρμοζόμενά τε καὶ μελῳδούμενα, tum μελουργίᾳ εἰρόμενος καὶ πλεκόμενος καὶ ἁρμοζόμενος. Sic Zonaras. Uno verbo Theodosius : Δεῖ μελίσαι τὸν εἱρμόν.

2° Is cantus aptatur verbis, quæ dum argumentum enarrant, articulis constant et syllabis ex ipso hirmo determinatis : ἰσοσυλλαβοῦντα τῷ εἱρμῷ, inquit Theodosius; Zonaras vero : ἐν συνθέσει, sive ἐν συνθέσει φωνῆς ἐνάρθρου τε καὶ σημαντικῆς, tum rursus : πρὸς αὐτόν, ὡς πρὸς ὑπόδειγμα, συντιθέμενα.

3° Præter similes numero syllabas, oportet similes loco accentus sint : καὶ ὁμοτονοῦντα τῷ εἱρμῷ Theodosius; Zonaras idem semel, et iterum : ὡρισμένῳ τινὶ μέτρῳ καὶ ποσῷ μεγέθους περιγραφομένη; tum : τὰ τροπάρια διὰ τοῦ εἱρμοῦ κανονίζεται, καὶ ῥυθμίζεται πρὸς αὐτόν, denique brevius : κατὰ τάξιν.

Ultima Zonaræ verba, Arcudio duce, Goarus, Cangius, alii rescripserunt; quin tamen, utinam ego fallar, ullus distincte viderit tria toties regesta (cf. Goar, p. 434, Cangius, *Gloss.* I, 357, W. Christ, p. 10 vel 84).

Aliquid sat feliciter introspexerat cl. v. A. Sophocles, in priore suo lexico cui titulus : *A Glossary of later and Byzant. Greek.* Cambridge, 1850, p. 53, § 37. Sed nescio cur non pœnitenda sustulerit in altera ejusdem editione, æque americana, sive *Greek Lexicon of the Roman and Byzant. periods.* Boston, 1870.

Sed quod magis miror, ex cæca quadam consuetudine, ac sane favente popularis melodiæ usu perpetuo, permansit apud Græcos avita hymnodiæ peritia, qua recentissima troparia, annis inscripta 1804, 1811, 1813, 1821, 1830, 1840, 1870, veteres Melodorum leges graviter non offendunt, nec tamen ullibi, quod sciam, hymnodiæ nostræ ratio præceptaque docentur, nec circumferuntur (cf. menæa. 1868-1870; horologion 1870). Hisce enim diebus, apud Venetos, quum ex recenti et audaci facinore apotheosin scelestissimi duumviratus, Photii et Marci Ephesini, Græculi in medium proferrent, Romani statim et Sergii modulos imitati sunt, et dum hæc scribo, fortasse in monte Atho, deceptus aut jussus aliquis monachus sudat et alget, ut ea perficiat quæ ἀσεβῶς concepta, εὐρύθμως tamen cœpta fuere (1).

(1) Horol. ven. 1872 p. 282, ad VI febr. de Photio.

ἦχ. πλδ', πρὸς τό· Τῇ ὑπερμάχῳ.

Τῆς ἐκκλησίας ὁ φωστὴρ ὁ τηλαυγέστατος,
καὶ ὀρθοδόξων ὁδηγὸς ὁ ἐνθεώτατος,
στεφανούσθω νῦν τοῖς ἄνθεσι τῶν ᾀσμάτων,
ἡ θεόφθογγος κιθάρα ἡ τοῦ Πνεύματος,
ὁ στεῤῥότατος αἱρέσεων
ἀντίπαλος, ᾧ καὶ κράζομεν·
Χαῖρε, πάντιμε Φώτιε.

Ibid. p. 270, de Marco Ephesino :

ἦχ. γ', πρὸς τό· Ἡ Παρθένος.

Πανοπλίαν ἄμαχον
ἐνδεδυμένος, θεόφρον,
τὴν ὀφρὺν κατέσπασας
τῆς δυτικῆς ἀνταρσίας·
ὄργανον
τοῦ Παρακλήτου
γεγενημένος,
πρόμαχος
ὀρθοδοξίας
προβεβλημένος·
διὰ τοῦτο σοὶ βοῶμεν·
Χαίροις, ὦ Μάρκε, ὀρθοδόξων καύχημα.

Otium mihi fieri, a nemine magis expectavi, quam a docto illo Bartholomæo Coutloumousiano, qui primus post tria sæcula, cœpit ecclesiasticos Græcorum libros juxta codices mss. emendare. Interdum enim aure et oculo percipit plura, ut habet, παράχορδα ὄντα πολὺ καὶ μέτρα τοῦ ῥυθμοῦ παραβαίνοντα. A procemio § 14 menæorum pollicetur, emendaturum se esse πολλὰ χωλαίνοντα κατὰ τὸν ῥυθμὸν καὶ προξενοῦντα χασμωδίαν, libenterque provocat ad peritum rhythmicæ rei judicem, εἰς αὐτὸν τὸν ὁπωσοῦν γινώσκοντα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν μελῳδίαν, et alibi : περὶ τῶν ὁποίων δὲν δύναταί τις νὰ ὑποπτεύσῃ ἄγνοιαν τῶν τῆς μελοποιΐας κανόνων. Quin etiam optimum illud præbet criterium, minime Melodorum socordiæ, sed antigraphis et typographis pleraque rhythmi vitia esse ascribenda : Ἡ κολόβωσις αὕτη καὶ τὰ λοιπὰ παράχορδα καὶ φθαρτικὰ τοῦ ῥυθμοῦ πταίσματα προφανῆ νομιζόμενα τῶν ἀντιγράφων καὶ τυπογράφων, οὐχὶ δὲ εἰς τὴν ἀπειρίαν τῶν ὑμνῳδῶν.

Quid plura? Verum enimvero versaveris frustra quindecim grandes tomos, ipso curante editos, quin vel unum quidem invenias horum *canonum melodicorum*, aut unam legem horum *metrorum* et *rhythmorum*, unamve regulam hujusce *melodiæ* vel *melopœiæ*. Quod si emendationes excutias, quo pressius διορθωτοῦ vestigia legeris, eo mœstius deprehendes, ipsum cæcum ducem esse cæcorum, nec sibi sive in syllabico metro, sive in tonico accentu conscium fuisse et consentaneum.

Quibus in antecessum positis, progredi ultra nefas est, quin prius aliquid respondeam nonnullius exceptionibus, a quo præfracte negatur, ullam ullibi nobis esse rem metricam, neque aliud esse totam quam diximus hymnodiam, præter pedestrem sermonem (1). Idemque vix non credit, fucum fecisse nos Eminentissimorum auditorum academiæ, quæ cum plausu excepit, a. 1864, primum hac de re schediasma nostrum (2); nec magis proinde cavisse sibi opinatur viros doctos, qui in cæteris academiis, in variis Europæ ephemeridibus, in eruditis libris, albo nostra calculo comprobarunt. Unus quidem est; sed cum non levis sit homo Gallus, verum Slavus, ac præterea religiosus vir et publicus censor, neque illum, nec me decet abuti silentio, sed jubeor mihi honestæ defensionis vindicare moderamen.

Nollem Melodos eodem tegere clypeo, quo paulo arrogantius Nonnum suum Heinsius tuebatur : « Quemadmodum, inquit, de Græcis judicare non est omnium, ita de Græcorum poesi, oppido paucorum. Quippe ut poetæ, ita poetarum judices nascuntur. » Nasci enim potuit, vel inter Sarmatas, Aristarchus Melodorum judex.

Sed a censore Sarmata quæro, num vel inter Scythas fando audierit, pedestrem sermonem fuisse ligatum cantu melodico, metro syllabico, reciproco tono accentuum? Quæro, num soleant publica Russorum (3) Cæsarum edicta in publicis tabulis proferri cum tropariis, cum hirmo, cum ephymnio, cum versibus exemplaribus et intercalaribus?

(1) « *Nous ne voulons pas* quitter ce sujet, sans formuler nettement notre pensée. *Nous croyons* que les hymnographes grecs ont écrit en prose. » *Études relig., par des PP. de la C.*, p. 343.

(2) *Ibid.*, p. 338.

(3) « Il serait possible de trouver des vers (semblables) dans la partie officielle du *Moniteur* » *ibid.*, p. 341.

Quæro, num fortuito casu quingenti versus in solo Acathisto, sibi usque in finem constanti repercussione respondeant? Num eadem fortuna sexcenti versus omnino similes eidem Acathisto exciderint e cerebro Romani, sicut totidem e rotuloSergii? Quæro, num temere toties inciderint ab initio singulorum versuum, ne de strophis loquar, XXIV alphabeti litteræ semel, et iterum ordine verso, in duas illas VIII, IX odas Georgii (*Hymnogr.*, p. 19, 20), in duas easdem Joannis Euchaïtarum (*Theotocar.*, p. 12, 35, 73, 85, 115; cf. infra, p. LXXVIII)? Quæro, num cæca fortuna acciderit, ut in novem nostris paginis, a 92 ad 101, ne alia congeramus, versiculi numero 385, non solum initiis, non solum certis syllabis, non solum repetitis accentibus, verum etiam et similibus sonis, constanter in fine cadentibus discreti, divisi, dispertiti sint, ita ut omnia sint ἰσοσυλλαβοῦντα, ὁμοιοτονοῦντα, ὁμοιόπτωτα? Qua singulari alea, quæro, trecenti hirmi, quos teneo, neque omnes novi, nunquam alicubi præfiguntur, quin statim simillima troparia sequantur, longo sæpe agmine? Cur in libris sive vulgatis, sive mss. singulos versus interpuncta significant, patula, nisi cæci fuerint, vel lippis tonsoribusque? Si hæc temere et fortuito, cur eadem ex alea non jacta fuerit et Ilias et Odyssæa et Æneis? Apage nugas (1)!

Sed alii censores sunt, quo modestiores, eo graviores; qui neque platearum diaria objecerunt, neque occursant foro, neque cornu fenum habent; sed humanissimis litteris ad me scriptis dubia detulerunt, quæ nedum dissimulem, potius exaggerare lubet, additis argumentis quæ nemo mihi hactenus movit. Illi ergo parciorem me esse dolebant, et nimium angustis me contineri limitibus quærebantur. Ut quid enim, aiebant, Graii, quibus Musa dedit ore rotundo loqui, eo elegantiores quod baptismo loti, in hanc ivissent barbariem, ut veteres prosodiæ leges, metra, canonismata dissiparent? Quorsum ab omni brevium productarumve vocum grata varietate abhorrere? Quomodo

(1) Unum censuræ publicæ caput perstrinxi: sed ne cætera æstimentur exceptione majora, haud pauca alia aliquis severior possit censoria virga attingere. Nam falsum est 1° accentum tonicum tantum reperiri in tribus ultimis singulorum versuum syllabis. *Études*, p. 341. — Falsum est neque etiam ultimos illos accentus esse constantes, ib. p. 342. — Falsum est leges metricas hymnodorum cum ætatibus locis et canticis mutatas fuisse sæpius et variatas, ib. p. 346. — Etiamsi peculiares fuerint græcæ liturgiæ in ecclesiis Hierosolymitanis, Alexandrinis, Antiochenis (id caute concedam), falsum est, cum cæteræ locum fecissent liturgiæ Byzantii, inde in communem ruinam traxisse *totum officii divini cyclum*, p. 346, 350. — Falsum est S. Romanum floruisse sæculo IV, vel V, p. 347. — Falsum est, extra paucos Cosmæ et Damasceni canones, odas semper cohærere cum IX odis biblicis, cum tantum ad illas aliquando respiciatur in solo hirmo, sæpe odis antiquiore, p. 348. — Falsum est II oden nullibi apparere, extra triodium, quum ad manum meam sint centum et amplius odæ II, haud semel duplices, ad totum annum, etiam inter paschalia, referendæ, cf. p. 349. — Falsum est canones non cœpisse ante finem sæculi VII, quin tamen eos nullibi retulerit ad sæc. IV auctor *Hymnographiæ*, qui tantum veterem *canonem*, sive seriem psalmodiæ de priscis memoraverat. — Nullibi idem auctor dixit ad solos Staroveros in Russia pertinere jejunium SS. apostolorum, sed apud illos singulariter appellari *jejunium S. Petri*. Ne plura, quæ libenter ipsi censori ultro et pro modulo aperuissem, si domi me, non foris insalutatum, compellavisset. Nec satis est fronti suæ inscribere *Études religieuses, historiques, etc.* si quis imparatus illud studium obiter aggreditur, quod etiam post multos annos paucis est obvium.

ne unum quidem ex sexaginta pedibus grammaticorum servarunt, quamvis etiam apud Melodos obvia occurrant hexametra, pentametra, tetrametra, anacreontica, alia id genus? Adde, nullam esse æqualium versuum seriem, incondito vero agmine collidi exiguos inter prægrandes et conculcari? Cur neque etiam pepercere tonis, ut in rudi tantum syllabarum connumeratione, ceu in aliquo infantium joco, balbutiant et ineptiant? Unde præterea obstinatum illud silentium de re metrica Melodorum, tam in litterarum annalibus, quam in ipsis commentariis canticorum? Nec satis : quid quod Suidas, in hoc ipso tumido Cosmæ et Joannis encomio, diserte de canonibus Damasceni locutus, aperte dicat alios esse iambicos, ut patet, alios vero, ceu cæteros omnes, prosaïcos : ᾀσματικοὶ κανόνες, ἰαμϐικοί τε καὶ καταλογάδην (Kust., II, 132)?

De commentatoribus jam satis dixi, minus eos siluisse, quam parum fuisse intellectos.

Tum etiam lector vidit quantum nobis accentus valeret, de quo tamen in *Hymnogr.* p. 32, durius egi, cum aliquandiu hærerem, natura quippe ita comparatus, ut tacere malim, quam incerta asserere. Nunquam tamen de accentu in his rebus cogitare destiti, immo quoties in libello præfato, singulis paginis regeritur *rhythmus*, *melodia*, *modulus, tonus,* id non ita de solo syllabico metro intellexi, quin tonicum respexerim accentum, sine quo nullus rhythmus, nullum melos, nulla canendi ratio; neque ipsam *tonici accentus* dictionem omisi p. LXXV, not. 4. Hæsi quidem, aliquando ambigens, num accentus valeret in solo exitu versiculorum, ut etiam nunc W. Christ velle videtur cum nonnullis; an præterea tonus æquabiliter aut diversimode se in similibus στίχοις haberet; utrum consuetis aut novis legibus ἄρσις καὶ θέσις temperarentur ; an enclitica caderent, vel non; an monosyllaba similiter sonarent aut fugerent ἄφωνα; et alia bene multa me suspensum tenuere. Sed jam a. 1868, ante ullam, quæ ad me pervenerit, animadversionem, menti meæ certa adhæsit sat firmis radicibus sententia de accentibus, ut, quod innui supra, jam typis dedissem centum fere paginas, perpetuis schematibus accentuum instructas pro singulis canticis ; quas omnes, nimiis fortasse apicibus oneratas, expunxi, ut opus iterum prælo maturius committeretur. De accentu igitur, qui primum parcior, ego postea fui nimius.

Quod vero ad tricas Alexandrinorum attinet, a Melodis neglectas, eo minus id vitio vertam, quod neque veteres, neque recentes magistri ita nodos solverint, ut tandem edoceamur perspicuis argumentis, quæ sit tragicorum melodia, quæ veteris chori ratio et disciplina, quæ lyricorum permissa aut vetita licentia, et cur, unius exempli gratia, Pindarum tam diris modis laceraverint, ut nemo jam videat, quæ integra, quæ mutila sint disjecti membra poetæ? Quin immo, spem non despondeo, fore ut nostra, ut jam monuit W. Christ, *Anth.* p. 1, lucem aliquam his tenebris afferant; novusque exurgat Hermannus, qui, tonorum legibus cum syllabico metro compositis, varietatem festivam, Græcorum ingenio innatam, potius persequatur, quam æquabiles immensos versus aut sesquipedales sexaginta syllabarum, quos doctus Bœckhius in Pindaro somniavit; sed frequentius adhibeat, ut apud nos, breves, alacres, multi-

plices versiculos. Cæterum, si ars metrica alexandrina ab annosa antiquitate repetunda sit, quod multi negant, vix dubitandum, quin etiam melica harmonia vetustissima sit, omniumque auribus aptissima, ac sola in deliciis a vulgo hominum habita. Hanc certe Melodi tradiderunt, expoliverunt, auxerunt, nobilitarunt, perennarunt.

Tradiderunt, dum in gente illa, quæ artibus nata, præstitit cæteris, per singulos anni dies, et publica inter sacra, hymnos rhythmicos et innumera melodiæ exempla, in choro recitanda, curavere.

Expoliverunt, dum profanis ejusdem ævi poetis plerumque elegantiores, cantica non semel optimis veterum operibus æquiparanda condiderunt; quibus aure et digito percipiuntur tum mira verborum varietas, tum certa accentuum constantia, etiam in multis quæ fugerunt grammaticos.

Auxerunt, dum præter veterum tonos, et consuetæ melodiæ uberrimam copiam, hoc ipsis proprium et singulare addiderunt, stricto calculo computare syllabarum numeros: quin, tam Græcorum novæ poesi quam cæterarum fere omnium gentium aperuere viam, videlicet similibus quoties clausulis, sonisque apte repercussis versiculos circumscribunt.

Nobilitarunt, dum his formulis dogmata theologica confidenter commiserunt, quibus ne unus quidem apex tolli impune, aut incaute addi posset; et quantum periculi foret, vel in sublata syllaba, ostendit celeberrimus Nysseni locus, quem in plena synodo florentina Græci, membranis corrasis, audacter depravarunt.

Perennarunt, quum post duo fere annorum millia, eadem quæ cecinere martyres, in eodem rhythmo, in eadem melodia, ad nos usque insonuere; eaque fuit vel in ignota methodo, seriorum cæca tenacitas, ut cum Græculos fugerint arcana Melodorum, eorum tamen vestigia presse sequantur, ac mille post annos, lampadem nondum extinctam posteris transferant.

Manet igitur inconcussa hymnorum nostrorum basis poetica, ex ineluctabili, nisi decipior, et multiplici argumento : 1° ex disertis plurimorum testimoniis, melius tandem intellectis; 2° ex universa et constanti hirmorum fide, omnibus obvia; 3° ex codicum solemni interpunctione, in priscis Venetorum libris et novis Romanorum, plerumque servata; 4° ex acrostichide, quæ non semel ipsos versiculos propatula intercapedine dividit; 5° ex ὁμοιοτελεύτοις, quæ apud primos quoque Melodos, Romanum, Anastasium, Sergium, στίχους individuos seponunt, 6° ex ephymniis, quæ strophas omnes coronide manifesto metrica absolvunt; 7° ex cumulata serie æquabilium versuum, quæ potissimum occurrit, ac singulis fere diebus, in colophone canonum, quam ἐξαποστειλάριον nuncuparunt; 8° ex eodem tono accentuum, quos videre est in proximis schematibus, sicut in toto opere nostro. Quid demum, si ad hæc in cumulum accederent omnia rei musicæ argumenta? Quid, si cum nostris confertim ea omnia connecterentur, quæ proxima et gemina sunt in vicinis Orientalium linguis, in Syrorum, Chaldæorum, Slavorum, Hebræorum fortasse et Armenorum carminibus?

Quibus generatim dictis, superest ut de singulis partibus disseratur distinctius,

etiam de hirmo ac tropariis iterum, ac præterea de tono (ἦχος), de ephymnio, de acrostichide, de interpunctis, de procœmiis; ac tandem ex omnibus quæ præmissa fuerint, statuendæ sunt rhythmicæ regulæ, Melodorum consuetudine perpetua firmatæ. Ne in immensum crescat opus, rem musicam silentio prætermittimus, aut alibi opportunius, aut ab aliis potiori jure perpoliendam.

§ II.

DE HIRMO.

Hirmus igitur est quoddam exemplar cuilibet poemati a Melodis præmissum, a quo tria omnino pendent : cantus harmonicus, metrum syllabicum, tonicorum accentuum series periodica, quæ in decursu operis brevius diximus *melodiam*, *metrum, tonum*, et uno verbo *rhythmum*. Quæ ut pateant, exempla mox plurima oculis subjecta, me a prolixa eximent argumenti descriptione.

Nec vacat edisserere, unde verbum, quove pertingat. Classicum est, et Philoni, inter alios peramatum, ut notatur apud Hesychium. Monet etiam Maximus Planudes ms. non solum in metris εἱρμὸν inesse solere, sed metri partem esse præcipuam, in eoque spirare totius operis animam : Μόνον δὲ τοῦ εἱρμοῦ τῶν τόνων ἀντεποιήσαντο, καὶ νῦν οὐδὲν ἀποδεῖν δοκοῦσι σώματος ἐρήμου ψυχῆς, ψυχὴ γὰρ στίχου τὸ μέτρον. Sive igitur etymon sit ab εἴρω *necto*, sive ab εἴρω *loquor*, aut *vinculum*, aut *verbum* est necessarium, idem prorsus quod apud Gallos et Anglos *air*, apud Italos *aria*, *arietta*, sive modulus harmonicus et plasticus, ad cujus instar et amussim cætera omnia concinunt et confinguntur.

Innumera porro quantumvis esse queant systemata versuum syllabis et sonis æqualium, quibus hirmi conflentur, notatu summopere dignum est, paucos fuisse ad κοντάκια constanti lege reservatos, tum etiam paucissimos ad seriores usque Melodos transiisse, ac præterea diversissimos a nostris esse quoscumque fere hirmos canonum, cathismatum, idiomelorum, ac cæterorum tropariorum præfixo modulo cohærentium.

Mitto quæ pertinent ad canticorum nostrorum procœmia, ut quæ cum cætero opere neque hirmo, neque etiam acrostichide ligantur.

Sane majoris momenti sunt hirmi quibus integra poematis series regitur. Ac priusquam præcipuorum varia paradigmata subjiciantur, syllabum texere juvat, in quo primum exhibentur ἅπαξ λεγόμενα aut rariora, quæ putem antiquiora esse, tum ea quæ solemni usu frequentantur.

I

I. *Romani*, τὸν πρὸ ἡλίου, p. 125, cf. 494.
II. Ejusdem, ἐπειδὴ ᾄδην, p. 61, cf. 499.
III. Ejusdem, τρεῖς σταυροὺς, p. 54.
IV. Ejusdem, τὰ ῥήματα, p. 86.
V. Ejusdem, τίς ἀκούσας, p. 92. cf. p. 284.
VI. Ejusdem, τὸν ἴδιον ἄρνα, p. 101.

VII. Ejusdem, τὸν νοῦν ἀνυψώσωμεν, p. 108.
VIII. Ejusdem, ἔκστηθι σήμερον, p. 117.
IX. Ejusdem, τίς ἐφύλαξε, p. 141.
X. Ejusdem, ταχεῖαν, p. 157.
XI. Ejusdem, τὰ γενέσια, p. 179.
XII. *Romani* et *Cyriaci*, Λάζαρον, p. 92, 284.
XIII. *Theodori*, στέφανον ἐκ συμπλοκῆς, p. 367, 369.
XIV. *Eliæ*, οὐκ ἔθλιψε, p. 293.
XV. *Anepigr*. τῆς σοφίας, p. 447.
XVI. — ἀφορῶν, p. 452.
XVII. — τὸν ἀγεώργητον, p. 514.
XVIII. *Hamartoli*, τῇ Μαριὰμ, p. 517.

II

I. *Romani*, τὴν Ἐδὲμ, p. 1, 202. cf. p. 320, 381, 384, 385, 386, 388, 390, 393, 457, 461, 543, 565, 617, 630, 648, 650, 659, 666, 668.
II. *Romani*, τῷ τυφλωθέντι, p. 12, 23, cf. p. 332, 547, 549, 666.
III. *Romani*, τῇ Γαλιλαίᾳ, p. 16, 77. cf. 275, 314, 394, 396, 434, 465, 472, 479, 481, 492, 507, 529, 542, 562, 573, 595, 596, 598, 605, 637, 638, 639, 645, 664, 666, 667, 671.
IV. *Romani*, τὸ φοβερὸν, p. 28, 30. cf. p. 432, 455, 487, 544, 566, 604.
V. *Romani*, τὰ τῆς γῆς, p. 148. cf. p. 472, 540, 599.
VI. *Romani*, τράνωσον, p. 170, 210, 216. cf. p. 273, 298, 305, 316, 319, 328, 330, 362, 366, 438, 454, 459, 462, 474, 480, 530, 532, 538, 535, 559, 567, 568, 574, 576, 582, 587, 588, 589, 603, 619, 622, 626, 627, 629, 634, 636, 640, 642, 644, et passim in appendice.
VII. *Romani*, τάχυνον, p. 186 cf. p. 490, 535, 647...
VIII. Ejusdem, αἱ ἀγγελικαὶ, p. 222, cf. p. 400, 437.
IX. *Romani* et *Sergii*, ὁ ἄγγελος, p. 68, 250, 263, cf. p. 300, 612, 613.
X. *Romani* et *Anastasii*, αὐτὸς μόνος, p. 44, 242. cf. p. 374, 385, 435, 478, 564, 579, 665.
XI. *Eliæ*, ἐννόησον, p. 289, 291, cf. p. 317, 466.
XII. *Theodori*, τὸν φωστῆρα, p. 336, 338, 340, 342, 344, 377, cf. p. 563, 577, 585, 590, 606, 610, 615, 664, 668.
XIII. Ejusdem, τέρπεται σήμερον, p. 346, 349, 351, 354, cf. p 572.
XIV. Ejusdem, τὸν θείῳ μύρῳ, p. 355, 359, cf. p. 558, 560, 584, 593, 663, 665, 668.

Quibus adde pauca quædam archaïca, p. 476, 482, 484, vix metro ligata. Nec jam te latebit quam sobrie et moderate melodi cecinerint, et quanta cum prudentia, inter tot melodias fori, theatri, palatii, urbis et ruris, eas tantum in sacris dicaverint, quas gravis venustas simul et festiva nobilitas commendaverit.

Agedum, præcipuos hirmos ex novis exemplis proponamus, sicque prodeant, ut puncta præ se ferant sola quæ corsinius servavit, e regione vero resultet tonica melodia, suis quoque apicibus conspicua, et qualis in archetypo extat, subjectis ad calcem scholiis, quibus expenduntur rhythmi varietates, et via regulis infra statuendis sternitur.

I. Πρὸς τό · Τὴν Ἐδὲμ, ἦχ. γ'.

α'. Τὸ τρισόλβιον πῦρ ·	1.	. . ! . . !
καὶ θεουργὸν ἐκστράτευμα ·	2.	. . ! . ! . ! . .
τῷ ἀΰλῳ φωτὶ ·	3.	. . ! . . !
κυκλόθεν παριστάμενοι ·	4.	. ! . ! . ! . .
μύσται τῆς ἀῤῥήτου ·	5.	! . ! . ! .
καὶ θείας Τριάδος ·	6.	. ! . . ! .
τῶν ἀσωμάτων	7.	. ! . ! .
οἱ ἀρχιστράτηγοι ·	8.	. ! . ! . .

πυρφόροι τῆς χάριτος	9.	. ! . . ! . .
λελαμπρυσμένοι	10.	. ! . ! .
τῇ ὡραιότητι ·	11.	. ! . ! . .
τοῦ ὑπερφυοῦς ·	12.	! . ! . !
καὶ τρισηλίου φωτὸς ·	13.	! . . ! . .
προφθάσαντάς με ·	14.	. ! . ! .
ἐσκοτισμένον ·	15.	. ! . ! .
τῇ διανοίᾳ ἐξαιτῶ ·	16.	. ! . ! . ! . !
λόγον δωρήσασθαι κἀμοὶ ·	17.	. ! . ! . . . !
ὅπως στέψω ἀξίως ·	18.	! . ! . ! ! .
τὴν ὑπέρλαμπρον ὑμῶν μνήμην :	19.	! . ! . ! . ! .
φωστῆρες πρῶτοι Θεοῦ τῆς χάριτος :	20.	. ! . ! . . ! . ! . .

β'. Οὐρανόθεν ἡμῖν · φοίτησον ἀρχιστράτηγε · Μιχαὴλ τῶν βροτῶν · τὸ μέγα καταφύγιον · καὶ τῇ ἐπισκέψει τῇ σῇ προσπελάζων · ὀργῆς κινδύνου | καὶ πάσης θλίψεως · τοὺς δούλους σου λύτρωσαι · σὲ γὰρ προστάτην · καὶ ἀντιλήπτορα · οἱ ἁμαρτωλοὶ · πάντες κεκτήμεθα · διὸ αἰτοῦμεν | μὴ διαλείπῃς · ταῖς σαῖς εὐκτείαις πρὸς Θεὸν · ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φρικτῇ · ὑπὲρ τῶν ἀνυμνούντων · καὶ τιμώντων τὴν [σου] μνήμην · πρεσβεύειν μύστα τῶν οὐρανίων νοῶν :

γ'. Ὑπὲρ γῆν πρὸς ἡμᾶς · προκύψας ἐπιφάνηθι · Γαβριὴλ ὁ Θεοῦ · μύστης πρὸς τὰ ἐπίγεια · ὁ τῇ ἀμιάντῳ · κομίσας τὸ χαῖρε · σὲ γὰρ προστάτην · πάντες κεκτήμεθα · καὶ σκέπην ἀήττητον · ἀλλ' ἐν ἀνοίξει | · δίδου χειλέων μου · λόγον τοῦ τὴν σὴν | ἀξιεπαίνετον · τιμῆσαι μνήμην · ἐν ἐγκωμίοις · ᾠδὴν εὐπρόθυμον καὶ γὰρ · ἐν σοὶ δεδώρηται Χριστὸς · τὸν ἀσίγητον ὕμνον · καὶ τὴν ἄπαυστον δοξολογίαν · ὁ μέγας μύστης Χριστοῦ Κυρίου ἡμῶν :

De SS. Angelis.

1. Ter fortunate ignis, agmenque divinum, incorporeo lumini undequaque circum astans, ineffabilis et sacræ Triadis hierophantæ, angelorum summi duces, gratiæ facem gerentes, emicantes venustate illa sublimioris triplicisque solis, vos, ut ad me festinetis mente obtenebratum, deprecor, mihi quoque daturi sermonem, quo dignis sertis coronetur vestra spectatissima memoria, o qui prima estis divinæ gratiæ sidera.

2. Cœlitus nobis adesto, summe dux, Michael, mortalium tu grande præsidium, et tua præsens tutela, ab ira, periculo et omni angustia servos libera tuos; te siquidem patronum et advocatum habemus nos, quicumque peccavimus : ideo rogamus, ne parcas tuis ad Deum precibus, in tremenda die, pro celebrantibus et recolentibus tuam memoriam, ac supplex esto, o cœlestium mentium interpres.

3. Ad nos delapsus in terram, manifestator, Gabriel, tu Dei ad terrigenas sequester, qui immaculatæ tulisti hoc Ave : te namque patronum et advocatum habemus omnes, ac præsidium superari nescium : agedum, mihi os aperienti da verbum, ut laudibus dignissimam cantem tuam memoriam : siquidem per te Christus dedit canticum ad encomia promptissimum, dedit et hymnum sine fine canorum, atque indefessam doxologiam, o magne Christi Domini nostri interpres.

Scholia. Extat in corsin. f. 12, in die VIII Nov. inscriptum : ἕτερον κονδ. τοῦ ἀρχιστρατήγου (vide infra proœm. ad calcem, p. 666), Romano dignum opus, sed fœde truncatum, ut cætera de SS. *Angelis* tria poemata, quæ habentur infra p. 538, 549, 541. Quædam prænotare lubet : 1° Si puncta *diacritica* quæ codex retinet, consideras, ea minime ad sententiam respicere vides, sed iisdem in locis ita poni, ut consimiles versiculos dividant, quamvis continua scriptura sit ubique, ut in tr. 2, 3. Si puncta alicubi desint, non solum ex alio simili loco facile et jure supplentur, sed in ipso codice variis modis, ut dictum alias, significantur. 2° Syllabas recensenti palam est, hiatus fere nullam haberi rationem, nec nisi ob certas regulas hic breviter, alibi fusius expositas, quidquam abundare aut deesse. 3° Quod spectat ad accentus, ubique in triplici tropario inter se aptissime cohærent, juxta schema appositum, qui tamen non a prosodiæ, sed a melodiæ nostræ legibus omnino pendent. Schediasma vero melodicum jam eodem modo adjectum erat singulis canticis partim Romæ a. 1868 editis, quum ratum nobis esset statutumque rhythmicum systema Melodorum.

Trop. I, v. 5. κυκλώθεν cod.— 4. f. παριστάμενον, nisi sit κατὰ νοούμενον. — 8. ἀρχιστράτιγοι C. — 13. Videtur una syllaba abundare. Sed ex reg. XI (vid. p. XCI) disyllaba nomina in fine monosyllaba fiunt, sive ob compendia scripturæ, sive a consuetudine, sexcentis locis confirmata. — 14. προφθάσαντές με C. — 17. λόγων C. — 19, ut in 13, eadem regula XI recidit, ob alterutrum in fine disyllabum.

Trop. II. Post v. 3 et 5 punctum cod. inseritur in hasta sequentis τ transversa. — V. 19, deesse voculam σου, serie et rhythmo monemur. — V. 20. Ex superiore XI regula, νοῶν in fine monosyll. evadit, sicut ἡμῶν, in clausula seq. tr. Tum etiam nota, ter variari ephymnium, quod rarum, nisi apud longe veteres Melodos.

Trop. III. Post. v. 7 punctum, ut supra, incidit in superius π. — 7, 8, 9 fere sunt 10, 11, 13 præced. sic veteres vestigia sua lubenter relegunt. — Post. 10 et 12 v. puncto supplet spatiolum vacuum cum quodam scripturæ compendio. — 19. Unam syllabam v. addit ampla vox δοξολογία, nec mirum ex reg. XIV, tum quia vox facile scatet compendiis, tum quia verba liturgica solemniora a Melodis, ut a vulgo, liberius usurpantur. cf. regul. IV.

II. Πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ, ἦχ. δ′.

α′. Περιφερόμενος τὸν νοῦν·	1.	. ! . ! . ! . !
εἰς πάθη ἀτιμίας·	2.	. ! . ! . ! .
καὶ κοσμικαῖς μερίμναις·	3.	. ! . ! . ! .
τὴν ψυχὴν πεπληγμένος·	4.	. ! . ! . ! .
πῶς οἴσω αἶνον καθαρὸν·	5.	. ! . ! . ! . !
σοὶ τῷ ἐκφυγόντι·	6.	! . ! . ! .
τὰς τοῦ κόσμου συμπλοκὰς·	7.	! . ! . ! . !
καὶ τὰ ἐν κόσμῳ λάμψαντι	8.	. ! . ! . ! . !
Χριστῷ ἀκολουθήσαντι Φίλιππε·	9.	. ! . ! . ! . . ! . !
ἀλλὰ σαῖς πρεσβείαις·	10.	! . ! . ! .
οὐρανόθεν φωτισμόν μοι·	11.	! . ! . ! . ! .
κατάπεμψον·	12.	. ! . !
ὅπως εὐφημήσω·	13.	! . ! . ! .
σὴν θείαν ἑορτὴν·	14.	. ! . ! . !
καὶ βιοτεύσω·	15.	. . ! . ! .
ἐν σεμνῇ διαγωγῇ	16.	! . ! . ! . !
κράζων ἀπαύστως·	17.	. ! . . ! .
ζωὴν τὴν ἐμὴν·	18.	! . ! . !

ἀτάραχον ἐκτελέσαι :·
διὰ νηστείας·
ἱκέτευε Φίλιππε : —

19. . . ! . ! . . ! .
20. ! . . ! .
21. . . ! . . ! . .

β'. Ὁ ἐκ Παρθένου σαρκωθεὶς· Θεὸς ἀναλλοίωτος· καὶ ἄνθρωπος ὑπάρχων· ἰδών σε προσκαλεῖται· μαθητὴν Φίλιππε αὐτοῦ· πρὶν δὲ σὲ σταλῆναι· τοῦ κηρῦξαι ἐν τῇ γῇ· διδάσκειν ἐνεχείρησας· Ναθαναὴλ φωνήσας Εὑρήκαμεν· ὅνπερ ἐν τῷ νόμῳ· οἱ προφῆται καὶ Μωσῆς τε· προέγραψαν· ἀψευδῶς Μεσσίαν· προσέλθωμεν αὐτῷ· ὅπως συμφώνως· καταγγείλωμεν αὐτῷ· τοὺς ἐκβοῶντας· τρίβους ἀγαθὰς· ὁδεύειν ἀκαταισχύντως :· διὰ νηστείας· ἱκέτευε Φίλιππε : —

De S. Philippo apostolo.

1. Mentem habens in turpes affectus involutam et animam profanis sauciatam curis, purum quomodo hymnum tibi offeram, qui mundanas effugisti tricas, ut Christum cuncta mundi collustrantem sequereris, o Philippe! Age, tuis precibus mitte cœlitus radium mihi, ut fausto plausu sacrum excipiam tuum festum, vivamque moribus integerrimis, assidua voce clamans : Ut hanc vitam in pace absolvere queam, per hæc jejunia deprecare, Philippe.

2. Qui ex Virgine caro factus est, Deus immutabilis manens simul et homo, te intuitus, Philippe, discipulum suum vocavit : prius vero quam te ad prædicandum in terra mitteret, haud neglexisti docere Nathanael, aiens. « Invenimus quem in lege pro« phetæ et Moyses verum esse Messiam præ« nuntiaverunt. Procedamus ad illum, ut « concordi voce notos illi faciamus eos qui « clamant : Ut rectas sine vituperio semitas « teneamus, per jejunia impetra, Philippe. »

Scholia. Extat in corsin. f. 16, sub evanida epigraphe : μηνὶ νοεμβρ. ια', τοῦ ἁγίου φιλίππου κονδ. ἠχ. δ', πρὸς τό· Ὁ ὑψωθεὶς, cum prooemio posito ad calcem tomi, p. 666. Quamvis primum tr. ex attrita membrana aliquid passum fuerit, ab utroque emicat delicatissimi hujus moduli artificium : in quo hendecasyllabus quasi in meditullio, ut cardo ponitur, heptasyllabus vero ab initio dominatur in v. 2, 3, 4, 7, quorum tres sunt ὁμοιότονοι; in parte autem posteriore pentasyllabus cum hexasyllabo et tetrasyllabo miscetur in v. 10, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 20; ex qua alacri melodia, a Syris recepta, veteres hymni plurimam mutuantur elegantiam. Cœperat acrostichis f. prolixa : ποίημα τοῦ ταπεινοῦ...? lætumque poema, quod initium jejunii ante Christi natalia olim exhilaravit, nunc fere intercidit.

I. trop. v. 2, 3 aliter exeunt in Romani archetypo p. 16, scilicet in vocabula Ζαβουλὼν, Νεφθαλεὶμ; sed præterquam quod melodis integrum est, dummodo sibi constent, exemplar leviter mutare, cf. regul. V, verba peregrina solent liberrimo accentu notari. — V. 5, adverte duplicem accentum in clausula, ac si esset κάθαρόν. Ita sæpius in trisyllabis quæ dactylis aut anapestis similia videntur. Omnino vide gravissimam regulam XII, p. XCI. — V. 8, 9. In transitu ad novam paginam, librarius multa pervertit, sic nempe : καὶ τὰ ἐν κόσμῳ· ἀναλάνψαντι (*sic*) Χριστῷ· ἀκολουθήσας· Φίλιππε· Possis etiam legere λάμψαντα « mundi quoque splendida fugisti. » Sed ob Joan. VIII, 12, etiam placeret τῷ ἐν κόσμῳ λάμψαντι. — V. 15 in archetypo sex, in nostro quinque constanter habet syll.

II. trop. v. 12, 13 jussi semel et iterum dividi in tetrasyllabum et hexasyllabum, ut ferebat prior editio nostra, et etiam restituit hæc altera in ultimis id genus canticis. Mirum est quanta cum ἀκριβείᾳ omnis interpunctio in codicem incidat, uno v. 18 excepto, qui satis margine dividitur.

III. Πρὸς τό · Τὰ τῆς γῆς, ἦχ. πλϐ.

Κατὰ πάντα θαυμαστὸς	1.	. . ! . ! . !
ὑπάρχων Λόγε ·	2.	. ! . ! .
καὶ θαυμάσια τελῶν	3.	. . ! . ! . !
τῇ σῇ δυνάμει ·	4.	! . . ! .
ἅμα καὶ ἐν ἅπασι ·	5.	! . ! . ! . .
τοῖς ἁγίοις τοῖς σοῖς ·	6.	. . ! . . ! . .
πράττων τέρα ἐξαίρετα ·	7.	! . . ! . ! . !
θαυμάστωσον καὶ αὖθις ·	8.	. ! . ! . ! .
ταῖς τούτων ἱκεσίαις ·	9.	. ! . ! . ! .
τὴν χάριν σου τὴν θείαν ·	10.	. ! . ! . ! .
σῶτερ ἐν ἐμοὶ ·	11.	! . ! . !
καὶ δίδου μοι λόγον ·	12.	. ! . . ! .
καὶ γνῶσιν ὅπως αἰσίως ·	13.	. ! . ! . . ! .
τοὺς ἀθλητάς σου	14.	. ! . ! .
ἐγκωμιάσω ·	15.	. ! . ! .
τῇ σῇ προνοίᾳ ·	16.	. ! . ! .
καὶ συμπαθείᾳ ·	17.	. ! . ! .
Εὐστράτιον Αὐξέντιον ·	18.	. ! . ! . ! . !
Εὐγένιον Μαρδάριον ·	19.	. ! . ! . ! . !
Ὀρέστην τὸν ὡραῖόν τε ·	20.	. ! . ! . ! . !
ὁμοῦ καὶ περιδέξιον ·	21.	. ! . ! . ! . !
καὶ γὰρ θαῤῥῶν ἐπὶ σοὶ ·	22.	. ! . ! . . !
καὶ πιστεύων λυτρωτὰ ·	23.	. . ! . ! . !
ἠρξάμην τοῦ ὑμνεῖν ·	24.	. ! . . . ! . !
ἀλλὰ πρόσδεξαι κἀμοῦ ·	25.	! . ! . ! . !
τοὺς ὕμνους ὡς τὸ πρὶν ·	26.	. ! . ! . !
τῶν νηπίων τὰς φωνάς :	27.	! . ! . ! . !
Θεὸς γὰρ ἅγιος εἶ ·	28.	. ! . ! . . !
καὶ ἁγίοις ἐνοικεῖς : —	29.	. . ! . . . !

De SS. Eustratio, Auxentio, Eugenio, Mardario et Oreste MM.

Tu per omnia stupendus, et qui prodigia comples, o Verbum, virtute tua, ac simul in tuis sanctis omnibus nobilia peragis facinora, iterum jube, horum suffragiis, stupenda in me sit tua, Salvator, gratia divina : largitor mihi et sermonem et scientiam, ut faustis plausibus tuos laudem pugiles, favente tua providentia et benignitate : Eustratium, Auxentium, Eugenium, Mardarium et Orestem illum venustum et solertissimum ; etenim tibi confidens tibique credens, o Redemptor, incepi canere. Agedum, meos quoque hymnos accipe, ut olim puerorum acclamationes : tu enim Deus es, et in sanctis tuum est habitaculum.

Scholia. Nec plura in cors. f. 27, præter tenue procœmium infra rejectum p. 667, nec satis ingemiscendum, toties abrumpi telam purpuream, vix cœptam. Romano si quis hæc, ut et hirmum, vindicaverit, haud ego renuam; dextere enim stratam a se viam relegerit, libero tamen et regio incessu, nunc citato magis, nunc graviore, ex magistri arbitrio. Tantum ab archetypo recedit v. 6 duplici syllaba minor, ac si voluerit melodus quater alternos ab initio versus heptasyllabos et pentasyllabos, quem ad modum v. 8, 9, 10 sunt ejusdem toni et metri; ac rursus v. 14, 15, 16, 17 ἰσότονοι sunt et ἰσοσύλλαβοι, perinde ac v. 18, 19, 20, 21, ac tandem octo versus circa finem sunt omnes heptasyllabi, ex frequentissima Melodorum post Syros consuetudine. — Binæ puncturæ ab initio desunt, ob membranæ ulcus, quo scriptura coacta fuit, ac simul truncatur v. 7 in hunc modum : πράττων τὰ ἐξαίρετα. Post v. 14 punctio in duplici compendio involvitur. — V. 20, ὁρίστιν C. Ibidem nota in ὡραῖόν τε omissum acumen ante encliticon, rhythmi gratia. — V. 24 in archetypo ipso variatur, ac modo sex, modo septem syllabis constat. f. νῦν ἄρξομαι τ. ὑμν.

IV. Πρὸς τό · Ἄγγελος, ἦχ. πλδ΄.

ROMANUS, cf. p. 73.	SERGIUS, cf. p. 250.
1. Ῥήματα σωφροσύνης ·	1. Ἄγγελος πρωτοστάτης
2. Ἰωσὴφ ἀπεκρίθη ·	2. οὐρανόθεν ἐπέμφθη
3. πρὸς τὴν παραφρονοῦσαν βοήσας ·	3. εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τὸ Χαῖρε ·
4. Σὸς μὲν δοῦλος εἰμὶ ὠνητὸς ·	4. καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ,
5. διὰ φθόνον τοῦτο ·	5. σωματούμενόν σε θεωρῶν,
6. πεπονθὼς ἄδικον ·	6. Κύριε,
7. κἂν πέπραμαι δὲ σώματι ·	7. ἐξίστατο καὶ ἵστατο,
8. ἐλεύθερος πέλω τῇ γνώμῃ ·	8. κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα ·
9. τὴν γὰρ εὐγένειαν τὴν τῶν τρόπων ·	9. Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει ·
10. χάρτης καὶ μέλαν · οὐκ οἶδε βάψαι ·	10. χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει ·
11. ὥσπερ ἡ ἀχλὺς ·	11. χαῖρε, τοῦ πεσόντος
12. τὸν ἀέρα σκοτίσασα ·	12. Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις ·
13. τὴν ἡλιακὴν ·	13. χαῖρε, τῶν δακρύων
14. οὐκ ἀμβλύνει λαμπρότητα ·	14. τῆς Εὔας ἡ λύτρωσις ·
15. ὡς γὰρ νέφος ἀπελαύνεται ·	15. χαῖρε, ὕψος δυσανάβατον
16. ὑπ' ἀνέμου διωχθὲν ·	16. ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς ·
17. τοῦ ἡλίου δὲ μετέπειτα ·	17. χαῖρε, βάθος δυσθεώρητον
18. καταλάμπουσιν αὐγαὶ ·	18. καὶ ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς ·
19. οὕτω καὶ ἡ δουλεία ·	19. χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις
20. παρελεύσεται αὕτη ·	20. βασιλέως καθέδρα ·
21. καὶ ἡ ἐλευθερία ·	21. χαῖρε, ὅτι βαστάζεις
22. ἡ ἐμὴ ἀναλάμψει ·	22. τὸν βαστάζοντα πάντα ·
23. πᾶσα ἡ γῆ ·	23. χαῖρε, ἀστὴρ
24. Αἰγύπτου δουλεύσει μοι ·	24. ἐμφαίνων τὸν ἥλιον ·
25. τῷ ἡδοναῖς ·	25. χαῖρε, γαστὴρ
26. αἰσχραῖς μὴ δουλεύοντι ·	26. ἐνθέου σαρκώσεως ·
27. τοῦτο γάρ μοὶ ·	27. χαῖρε, δι' ἧς
28. προεμήνυσε πάλαι ·	28. νεουργεῖται ἡ κτίσις ·

29. ὁ προειδὼς·
30. τὰ ἐσόμενα μόνος·
31. ὅτι πάντα ἐφορᾷ·
32. τὸ ἀκοίμητον ὄμμα : —

29. χαῖρε, δι' ἧς
30. βρεφουργεῖται ὁ κτίστης :
31. χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
(*latine utraque legesis* p. 73, 450).

Scholia. Pronum est a longo colloquio dilabi in familiaritatem. Parcat mihi lector, dum dixerim, tamdiu ignotam mihi fuisse apertissimam inter duo carmina superiora necessitudinem, donec primum in hac pagina rescripserim hinc inde versiculos sibi consentaneos. Quin immo, dum scholiola ad Romani pedes effudi, p. 68 not. 3, prudens quidem monui, hirmum esse Ἄγγελος πρωτοστάτης, significavi hoc esse Acathisti initium, deprehendi et dixi septem priores versus cum nostris ad amussim conspirare : sed citius addidi : *cætera toto cœlo distant.* Non gutta enim guttæ similior. Me alia cogitare suasit perpetuum Acathisti schema in venetis et romanis omnibus libris, priscis ac recentibus, usque ad cl. v. W. Christ nuperrimam *Anthologiam*; ubi multa στίχων discrimina a Romano alienissima perceperam. Nil mirum, si, cum illud de Josepho amœnum drama typis committerem, nondum justam mihi Acathisti normam constitueram. Ac meminisse juvat diu me colluctari mecum, quin et cum egregio viro hujus disciplinæ haud imperito, ne tot breves versiculos tragico cothurno aptarem, neu præterea amplum Acathistum exiguas in lacinias dispertirer. Stetisse me firmum in dispescendi consilio lætor, tam ut religiose corsinias στιγμὰς retinerem, unaque cum his apicibus sartam tectam servarem nobilium carminum ingenuitatem, quam ut rhythmicam totius rei melodicæ rationem luculentissimo exemplo, oculis, auribus obvio, demonstrarem. Sed defuit codex vetus Acathisti, qui puncta præstaret.

Adhuc tamen hæreo de dividendis v. 5, 6, 9 et 10, cum trisyllabus solemnis sit, in cæteris ipse corsinius duos suaderet pentasyllabos, anthologiumque romanum induceret quatuor versus, quales sunt 28, 29, 30, 31, ut χαιρετισμοὶ cum eadem melodia exordiantur et exeant. Id quidem malui demum in altero Sergii Acathisto p. 263 sqq. Prætermitto quæ tetigi supra de Romani aut Sergii possessione, de priore cantici origine, de aliis curiosius excutiendis. Nolo immorari in incredibili hujus rhythmi varietate, quam mœstam simul et lætam utrumque opus Sergianum exhibet, et etiam nunc festivum Acathisti exordium confertur cum mascula et nervosa Josephi sententia, libertatem suam invictam vindicantis. Sed illud potissimum aveo, quum suavissima melodia usque in hodiernum diem, per omnes orbis græcoslavi ecclesias, a tribus et decem sæculis personat, ut in has paginas totum effundam concentum, aut saltem ut meas in antiquo aliquo et fideli delubro aures impleam hac vetustissima cantilena. Hoc vovebam, in festo trium regum Magorum, exordiente anno jubilæi, qui faustus felixque siet!

V. Πρὸς τό· Τράνωσον, ἦχ. β'.

I.

α'. Ὕψη οὐράνια ἐκμανθάνειν·
καὶ θαλάσσης τὰ βάθη·
ἐρευνᾶν τολμηρὸν
ὑπάρχει καὶ ἀκατάληπτον·
ὥσπερ γὰρ ἄστρα ἐξαριθμῆσαι·
καὶ παράλιον ψάμμον οὐκ ἔστιν ὅλως·
οὕτως οὐδὲ·
τὰ τοῦ Θεολόγου εἰπεῖν ἱκανὸν·
τοσούτοις αὐτὸν στεφάνοις·
ὁ Χριστὸς ὃν ἠγάπησεν ἔστεψεν·
οὗ ἐν τῷ στήθει ἀνέπεσε·
καὶ ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ συνήσθιεν :
ὡς Θεολόγος καὶ φίλος Χριστοῦ : —

β'. Μέγας ὑπάρχων ἱερογράφος·
Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος·
καὶ ὁ Λόγος πρὸς Θεὸν·
ἀπεφθέγξατο· καὶ τῷ εἰπεῖν·
Θεὸς ἦν ὁ Λόγος ἀπεστόμωσεν·
Ἄρειον καταπλήξας· ὁ ἁλιεὺς ὅ ποτε
καταρτίζων

τὰ δίκτυα ὁ γόνος · τοῦ Ζεβεδαίου ·
ὁ εὐφραίνων τὸν κόσμον τοῖς λόγοις αὐτοῦ ·
καὶ τὰς καρδίας στηρίζων ἡμῶν ·
ἐν τῷ ἄρτῳ τῆς κτίσεως προφητικῶς :
ὡς Θεολόγος καὶ φίλος Χριστοῦ : —

γ'. Νοῦν καὶ ψυχήν σε καθηγνισμένον ·
κατιδὼν ὁ ἀνθρωπείας ·
φυτουργὸς καὶ Θεὸς ·
φωνῇ ἰδίᾳ ἐκάλεσεν ·
σὺ δὲ τὸ πλοῖον ἐγκαταλείψας ·
Ἰωάννη προῆλθες τῷ κυβερνήτῃ ·
καὶ παρ' αὐτοῦ ·
ἐπιστεύθης τοὺς οἴακας πάνσοφε ·
ἑκάστης νῦν ἐκκλησίας ·
ἧς τὰ τέκνα ἐκ ζάλης λυτρούμενος ·
πρὸς θείαν γαλήνην καθόρμισον ·
παῤῥησίαν γὰρ ἔχεις διὰ παντὸς :
ὡς Θεολόγος καὶ φίλος Χριστοῦ : —

δ'. Ὅτε οὖν ἦλθες πρὸς μαθητείαν ·
ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους
ἠγαπήθης σοφὲ ·
ὡς πρᾶος καὶ φιλοπάρθενος
ὅθεν σε εἰδὼς τὰ πάντα · ἐπὶ
τοῦ ὄρους ἀνάγει μετὰ τοῦ συγγόνου ·
καὶ τοῦ Κηφᾶ ·
ὑποδείξας τὸ κάλλος τὸ ἄφραστον ·
ἵνα ὅταν πάσχοντα ἴδῃς ·
μηδαμῶς δειλιάσῃς τὸ πάθημα ·
ἀλλ' ἐν σταυρῷ παριστάμενος ·
τῆς ἁγνῆς Θεοτόκου ἀκούσῃς υἱὸς :
ὡς Θεολόγος καὶ φίλος Χριστοῦ : —

ε'. Ξύνοικον ἔχων παρθενίαν ·
ἐν μητράσι παρθένον
καὶ μητέρα Χριστοῦ ·
παρέλαβες εἰς τὰ ἴδια ·
τὸν γὰρ αὐτῆς υἱὸν μὴ καταλείψας ·
ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θείου αὐτοῦ πάθους ·
καὶ τῷ σταυρῷ ·
παρεστὼς φωνῆς θείας ἀκήκοας ·
Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου, φίλε ·
τῇ μητρὶ δὲ πάλιν ἐφώνησεν ·
ἰδοὺ τὸ τέκνον σου, μῆτέρ μου ·
σὺν αὐτῷ τὴν κατοίκησιν ποίησον :
ὡς Θεολόγος καὶ φίλος Χριστοῦ : —

II.

Γνῶσιν πλουτήσας · τῶν ἀποῤῥήτων ·
ἐκ χειρὸς τοῦ δεσπότου ·
ἐπιστεύθης ἐθνῶν ·
τὴν κληρουχίαν πανεύφημε ·
ὅθεν τὸν βίον · κοσμήσας λόγῳ ·
τῶν ἐθνῶν νομοθέτης Λουκᾶ ἐδείχθης ·
φέρων ἡμῖν ·
γεγραμμένον κατ' ἴχνος δακτύλῳ Θεοῦ ·
ὡς πλάκας θεοχαράκτους
ὑπὸ σοῦ · συντεθείσας τῷ πνεύματι ·
τὸ πάνσεπτον εὐαγγέλιον ·
διὸ καὶ ὁ Χριστός σε ἐδόξασεν :
ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια : —

III.

α'. Τοὺς ἀρχηγοὺς ·
τῆς πίστεως ἄγαν ·
καὶ μεγάλους φωστῆρας ·
ὁ τυφλόνους ἐγὼ ·
πῶς κατ' ἀξίαν ὑμνήσαιμι ·
ὅμως αἰτοῦμαι · Θεὸν διδόντα ·
χαρισμάτων πηγὰς τοῖς ἐξαιτουμένοις ·
ὅπως κἀγὼ ·
ἀθολώτῳ νοῒ τοὺς ἀκρέμονας ·
καὶ στύλους ὀρθοδοξίας ·
τοὺς ἡμᾶς ὁδηγοῦντας σέβειν Χριστὸν ·
καὶ δαίμοσι κακίστοις ἐπιλαθεῖν ·
ἐπιγνόντας Θεὸν τὸν ἀληθινὸν :
τὸν μόνον ἐν ἁγίοις δοξαζόμενον : —

β'. Ὄντως φρικτὸν ·
τὸ πρώτιστον θαῦμα ·
οἱ ἐκ βρέφους τὴν πίστιν ·
ἐκζητοῦντες θερμῶς ·

εὕραντο πλοῦτον οὐράνιον ·
Ἑλένην τε λέγω καὶ Κωνσταντῖνον ·
τοὺς πιστῶς βασιλεύσαντας τοῖς Ῥω-
οὗτοι εὐθὺς · [μαίοις ·
τὸν σταυρὸν τοῦ δεσπότου ζητήσαντες ·
ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ·
εὑρηκότες τῷ κόσμῳ ἀπέδωκαν ·
καθάρσιον ὄντα παντὸς κακοῦ ·
ὑπὲρ οὗ ἡμᾶς ἔσωσεν ὁ Χριστὸς : ·
ὁ μόνος οἰκτίρμων καὶ φιλάνθρωπος : —

IV.

ε΄. Τιμητικοῖς ·
προσφόρως ἐν ὕμνοις ·
τὸ χωρίον ἐκεῖνο ·
μακαρίσωμεν λαοὶ ·
τὸ ἔνδοξον καὶ κόσμιον ·
ὡς μητρὶ τῆς ζωῆς διακονῆσαν ·
καὶ τὴν ζῶσαν μνημείῳ μὴ ἐγκρατῆσαν ·
Γεθσημανῆ ·
ἡ ἰσότιμος τοῦ παραδείσου τρυφὴ ·
ἐν ᾗ ὁ ἄσαρκος πρώην ·
σαρκωθεὶς εἰσελθὼν ἐπανέπαυσε ·
τῇ ἑξῆς καὶ τὸ σῶμα τὸ ἅγιον ·
τῆς μητρὸς μετατέθεικε
δίχα φθορᾶς :
ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον : —

ς΄. Ἀληθινὸν ·
τοιοῦτόν τι λέγειν ·
ἐν τῇ νύμφῃ Μαρίᾳ ·
καὶ παρθένῳ μητρὶ ·
τοῦ πάντων βασιλεύοντος ·
πρὸς ἴχνος θανάτου ἐπιδιέβη ·
τῇ τοῦ γένους οἰκείᾳ συγκοινωνοῦσα ·
ἵνα φανοῖ ·
ὁ τεχθεὶς ἐξ αὐτῆς ὡς ἀπὸ γυναικὸς ·
τελείας φύσεως ὅρους
τοῖς θνητοῖς καὶ ῥευστοῖς καὶ ὁδεύουσιν ·
ὑποκειμένην συνήρπασε ·
τὴν ἁγνὴν ἀπομήκοθεν
δίχα φθορᾶς :
ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον : —

I. De S. Joanne apostolo.

1. Sublimia cœlorum edoceri, et Oceani scrutari profunda, audax opus est captuque impervium; sicut et sidera aut arenam pelagi connumerare prorsus nefas est : ita nullimode — munera Theologi dicere suppetit; tot quippe coronis Christus eum cinxit quem amavit, quem in pectore suo reclinavit, quocum in mystica cœna edit, ut qui Theologus est et amicus Christi.

2. Qui magnus est hierographus, inquiebat : « In principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum, » idque locutus : « Deus erat Verbum, » os obtudit Ario, quem terrefecit piscator, olim retia sarciens, — Zebedæi filius, qui sermonibus suis orbem exhilarat, qui corroborat pectora nostra more prophetarum, in illo creationis Pane, ut qui Theologus Christiqne amicus est.

3. Te mente et anima illibatum cernens, qui humanitatem sevit ac Deus est, sua voce accersivit. Tu vero, nave relicta, o Joannes, ivisti obviam te gubernaturo, et ab illo — commissa tibi sunt, sapientissime, gubernacula omnium quæ nunc sunt ecclesiarum, quarum filios ex procella ereptos ad sacrum adduc portum tranquillitatis; fiducia enim polles omni tempore, uti Theologus et amicus Christi.

4. Quando igitur locum cepisti inter discipulos, præ omnibus cæteris, o sapiens, dilectus fuisti, ut qui suavis eras et virginitatis amans; unde qui cuncta prospicit, te

duxit in montem cum fratre, una et Cepha, — expandens decus suum sermone majus, ut patientis cum testis esses, nullatenus cruciatum reformidans, quin immo stans juxta crucem, audires filius intemeratæ Deiparæ, Theologus et Christi amicus.

5. Contubernalem habens tecum virginitatem, in propria illam recepisti, quæ Virgo inter matres et mater Christi est; namque ejus filium non dereliquisti in hora divinæ mactationis, et dum cruci — astares, vocem audivisti divinam : « Ecce mater tua, amice ! » tum matri insuper dixit : « En « filius tuus, mater mea; cum eo domici- « lium habeas, ut qui Theologus est Chris- « tique amicus. »

II. De S. Luca Evangelista.

Scientia ditatus arcanorum, ab ipsa Domini manu commissam habuisti gentium hæreditatem, longe celebrate; vitam unde quum nobilitasti verbo, Luca, legislator populorum factus es, tu qui nobis affers — legem penitus scriptam digito Dei, veluti tabulas divino charactere sacratas, a te ope Spiritus compositas, evangelium omnibus adorandum ; ideo te Christus gloriosum fecit, qui solus novit intima cordium.

III. De SS. Helena et Constantino.

1. Hos summo jure duces fidei et ingentia lumina, cæcus ego mente, quomodo recolam hymno, ut par est? Verum oro Deum, qui supplicibus gratiarum fontes effundit, ut canam ego quoque — cum spiritu impolluto hos præsides, has rectæ doctrinæ columnas, eos qui nos manu deduxerunt ad colendum Christum, ad abstinendum a pessimis dæmonibus, edoctos verum Deum, solum in sanctis glorificatum.

2. Quam vere tremendum prodigii exordium ! hi cum a teneris fidem alacriter quærunt, invenere cœlestes opes, Helena, inquam, et Constantinus, in fide Romanis imperantes : ipsi repente — crucem Domini, quam investigabant, prope Solymos repertam, orbi tradiderunt; qua omne malum. averruncatur, in qua Christus salvos fecit nos, qui solus est misericors et amator hominum.

IV. De B. Virgine Maria in cœlo Assumpta.

1. Nobilibus votivisque cantibus beatum clamemus illum locum, gloriosum et splendidum, ut qui parentis vitæ in usum cessit, ac viventem in tumulo minime continuit : O Gethsemani, — tu deliciarum hortus, haud ignobilior quam paradisus, ubi incorporeus caro factus, olim ingressus requievit; ubi postmodum sacrum matris suæ corpus transtulit, procul a sordibus, idem qui uterum inhabitavit semper virgineum.

2. Vero ut simile quid dicam, de hac sponsa Maria, de Virgine matre regis universorum, hæc quidem ad mortis usque vestigia utcumque pervenit, particeps facta communis conditionis, ut patefaceret — ipse ab illa natus ut ex muliere, haberi perfectæ naturæ terminos, quum mortalibus et caducis rebus et peregrinis subjectam eripuerit, illibatam nempe, longissime a sordibus immunem, idem qui uterum inhabitavit semper virgineum.

Scholia. Cogitanti mihi sæpenumero, cur hirmus Τράνωσον inscriptus tantopere placuerit, ut a Romano ad ultimum usque Melodum, continuo veluti plausu superbiret, dum amœniores hymnorum elegantiæ et exquisiti lepores iniqua oblivione et vesano excidio intercciderent : nihil probabilius subiit, nisi quod Græci, Musarum filii, ut cum Asterio loquar, cum periodum quam dixere Grammatici *quadratam*, alii *syntheticam*, in deliciis haberent, eamdem voluere non solum in oratorum concionibus demirari, verum etiam inter sacra, tum maxime in celebrandis heroibus nostris, veluti coronam affabre circumvolutam, dicare, vovere, consecrare ad immortalitatem.

Hic namque, nisi fallor, egregium habemus exemplum συνθέσεως, de qua modo disputavi : hirmum enim si integrum, neglectis varietatibus, conspicis, gratum in eo miraberis artificium, quo tota periodus per sex suspensa versus, tetrasyllabo, quasi in medio carmine, solvatur et vertatur; ut iterum in sex alios versus, æquabili varietate mensuratos, exspatietur ovans ad ultima ephymnia. Hunc sibi typum Romanus inter primos suum fecit; post eum cæteri certatim ita æmulati sunt, ut per totum duliæ et hyperduliæ cyclum, ut aiunt, nullus fere inter divos eodem illo hymno periodico fraudetur.

Tum accessit Theodorus Studita, catus et pius, cui volupe fuit augere eadem acumina, cum juberet poni ab initio στίχον tetrasyllabum (vid. n. IV, 1, 2, cf. p. 466), veluti prius jaculum in occursum posterioris emissum, ut duplex cardo sit, æquis fere intervallis distans, quo nihil venustius.

Immo Cosmas, quo nemo elegantior fuit, neque erit, Suida vade, dummodo ipsius sit carmen de assumpta in cœlos Virgine (cf. p. 527), subtilius aliquid invenit : tertium tetrasyllabum ante ephymnia induxit, ut ter eodem modo sonaret periodus, in exordio, in meditullio, in coronide : vide nimirum in IV. tr. 5, 6, et percipe aure harmonica : Τιμητικοῖς... Γεθσημανῇ... Δίχα φθορᾶς, tum Ἀληθινὸν...Ἵνα φανοῖ... Δίχα φθορᾶς, et sic in duobus supra viginti tropariis, quod hactenus non me solum fugerat, sed ipsum corsinii solertem librarium, qui nullo discrimine ultima distinxit.

I. Huc perveneram, nunc pede suspenso, nunc vestigia anxie repetens, quum bonis Melodorum avibus, ad me delata sunt inexpectata mosquensis codicis folia, in quibus inveni totam et novam corsinii paginam, ad restituendum primum ejusdem quod superest folium, miserrime lacerum ac fœdo squallore evanidum. Quantum vero lynceo oculo in rediviva sub sole et aceto scriptura prospicere dabatur, spirare mihi odorabar aut Romani aut Eliæ τὸ ὕψος. Sitim acuit unica prima strophe, servata in menæis. Salivam auxit alterum in vallicelliano codice troparium. Omnia tandem collustravit mosquensis pagina, sub luculenta acrostichide ὝΜΝΟΣ. Emergunt præterea in laciniis corsinii tria trop. sub his litteris ab initio : Ο... Σ... Η...? quæ utinam, cum nomine melodi, pateant, pergant, et absolvantur in patmianis membranis! Singula breviter persequamur.

I. In mosquensi inscriptio est : μηνὶ τῷ αὐτῷ κϛ′ (σεπτεμβρ.) κονδ. εἰς μετάστασιν τοῦ θεολόγου καὶ εὐαγγελ. Ἰωάννου ἦχ. β′, ἰδιόμελον. Et ante 1 trop. nostrum : ὁ οἶκος.

Tr. I v. 1 ὕψει M. — V. 2 βάθει M. — V. 4 ὑπάρχῃ sic perpetuo et inepto iotacismo in M, quod rescribere piget. — ἀκατάληπτα M.— V. 5 ὥσπ. οὖν ven. — V. 7 οὔτε M. edd. — V. 8 ἱκανῶς M. — V. 11 ὁ ἐν τῷ στήθη ἀναπεσὸν sic M. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ἐν τῷ στ. ἀναπεσὼν rom. — V. 12 συνεσθιασθεὶς M, rom. συνεστιάθη ven. Huc usque edd. — Ephymnion solet esse hendecasyll.

Tr. II, v. 1. μέγ. Χριστοῦ ὁ ἱερ. vallic. — V. 3, καὶ ὁ λόγ. δὲ ἦν V. — ἦν πρὸς τὸν θεὸν V, M, vel in breviore v. nota θεὸν monosyll. cf. Jo. I. 1. — V. 4, ὁ φθεγξάμενος M. — V. 7, 8 καταρτοίζων τὰ δίκτυα ὁ. γ. τ. Ζεβαιδέου sic M. — V. 9, λόγ. σου M. — V. 10, 11, 12 in vall. fere respiciunt fabulam de Joanne sponso in Cana Galilææ, ac mirare varietatum licentiam :

τοὺς ἀνθρώπους εὐφραίνει ὡς ἐν Κανᾷ·
ποιήσας οἶνον τὰ ὕδατα·
ὁ οἰκτίρμων ὡσαύτως καὶ ὧδε νῦν ὁ θεολ.

Tr. III, v. 2. Nota ἀνθρωπείας trisyll. audaci synalephe, solemni tamen ex reg. XV. — V. 10, εἰς τὰ M. — V. 12, una syll. deesse videtur.

Tr. IV, v. 5 ἐπεὶ ὅρους ἀνάγει με τοῦ sic mosq. apogr. Etiam codex aliquid passus est, cum probi melodi nunquam sinant pendere versiculum ἀτέλεστον, ut in ἐπί.

Tr. V, v. 1, ξύν. sic M attice, nec multum obstat acrostichis. —V. 6, incipit lacerum corsinii folium, in alia tamen excurrens, sed ejusdem thematis, exorbitante metro in compendiis :

.... Ἰωάννῃ
τῷ μαθητῇ
ἔφησεν ἐν φωνῇ· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου·
καὶ τῇ ἰδίᾳ μητρί φησιν·

Ἰδού, γύναι, ὁ υἱός σου·
ἔλαβεν αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια·
ὡς μητρὶ τοῦ Θεοῦ ὑπηρέτης : ὡς θεολ.

Ex cæteris 4 trop. quædam habebis ad calcem voluminis in ultima appendice, p. 663.

II. Extat in corsin. f. 5, sub brevi indiculo : μην. ὀκτ. ιή τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ κονδ. ἦχ. β', πρὸς τό· Τράνωσον. Plura sub initio cum præcedentibus conveniunt, sed puncta huc illuc temere inciderunt. — V. 8, γεγραμμένος C. — Ephymnion celeberrimum ex ipso Luca Act. I, 24 petitur, quidni ex hymno Actuum apostolico, omnium antiquissimo, cujus melodia cum nostra fere concinit?

Σὺ, Κύριε, καρδιογνῶστα πάντων,
ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω,
ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα,
λαβεῖν τὸν τόπον,
τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς,
ἀφ' ἧς παρέβη Ἰούδας,
πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον.

III. Vel Theodoro vel alicui Studitæ byzantino tribuere licet hoc βασιλικὸν, cui corsin. f. 112 tenue trop. addit, præfixo lemmate : Μηνὶ μαΐῳ κα' κονδ. τῶν ἁγίων βασιλέων Κωνσταντινοῦ καὶ Ἑλένης, ἦχ. β'. Cf. append. p. 670.

Tr. I, v. 4 ὁ τυφλόνους, sic se prodit Theodorus in acrostichide de S. Hilarione, p. 615, sic alias audit ὁ νοῦν σπανὸς, ὁ πτωχός. — V. 5, solus fere idem utitur modo optativo. — V. 8, ὅπως κἀγὼ sic, totaque periodus pendet, nisi ex super. v. 5, mente saltem ὅπως ὑμνῶ revocaveris. — V. 12 δαίμοσι consulto pro δαίμονας, ne sequentia ineptirent. — Nota v. antepenult. ampliorem solito, pro enneasyll.

Tr. II, v. 5, εὕραντο, forma, in melodis frequentissima, ut infra εὕραμεν, p. 1, tr. 2; p. 43, tr. 23; εὕρατο, p. 336, tr. 8; εὑράμενοι, p. 658, etc. Unde haud inopportunus erit scholiasta vaticanus quidam : Εὕρατο κανόνισον· Εὑρέω, εὑρῶ, ὁ μέλλων εὑρήσω, ὁ ἀόριστος εὕρησα, ὁ μέσος εὑρησάμην, εὑρήσατο, καὶ κατὰ συγκοπὴν εὕρατο. — Εὕρετο δὲ οὕτως· Εὑρέω ut supra ad εὕρησα· ὁ δεύτερος εὗρον, ὁ μέσος εὑρόμην, εὕρου, εὕρετο.

IV. Cosmæ nomen in acrostichide fertur. in corsin. f. 40, de quibus cf. p. 527. Ea selegimus quæ insigniora sunt et dogmatica de assumpto B. V. corpore.

Tr. V, v. 1, τιμητικῶς taurin. rom. — V. 2, ὕμνῳ T. — V. 4, λαοὶ sic omnes pro monosyll. ex regula XVI. — V. 7, καὶ τίμιον τῷ μνήματι ζῶσαν T. — V. 9, τῆς τοῦ παρ. τρυφῆς C, rom. — V. 10, 11, ἐν ᾗ ὁ γεγονὼς τὰ πρώην εἰς εὐχὴν ὁ Χριστὸς ἐπ. T. — V. 12, εἶτα καὶ τὸ σῶμα τὸ ἄμωμον τῆς μ. ἐπανέθετο T.

Tr. VI, v. 6, ἐνεδιέβη C, rom. — V. 7, γεν. οὐσία T. — V. 10, φύσεως ὅρους cum omnibus, sed pro φανῇ codd. omnino requiritur φανοῖ ex φανόω, φανόῃ. — V. 12, 13, ὑποκειμένην ἣν ἥρπασεν ὁ Χριστὸς εἰς ἀθάνατον καταμόνην T. — ἐπικειμένην rom. ἐπεὶ κειμέν. C.

VI. Πρὸς τό· Αὐτὸς μόνος, ἦχ. πλδ'.

Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ συναΐδιος· — 1. ! . ! . . ! . . ! . !
τῷ τεκόντι ὑπάρχων καὶ σύμμορφος· — 2. ! . ! . . ! . . ! . !
ἐξ ἁγίου ἐλήλυθε Πνεύματος· — 3. ! . ! . . ! . . ! . !
καὶ ἐκ κόρης Παρθένου γεγέννηται· — 4. ! . ! . . ! . . ! . !
πάθη σταυρόν τε καὶ τὸν θάνατον· — 5. ! . . ! . ! . ! . !
ὑπομείνας ἔγερσίν τε τὴν ἐκ τάφου· — 6. ! . ! . ! . ! . ! . ! .
τοῖς ἀνθρώποις ζωὴν χαρισάμενος· — 7. ! . ! . . ! . . ! . !
ὅθεν ὤφθης Θεοῦ ἀδελφὸς καὶ μαθητὴς· — 8. ! . ! . . ! . . ! . . !
ὁ φιλάνθρωπος : — — 9. ! . ! . (sic Anast.)

De S. Jacobo, Domini fratre.

Dei Filius, genitori coæternus et consimilis, a Sancto Spiritu venit, et ex puella Virgine natus est, dolores, crucemque et mortem sustinens, tum resurrectionem e tumulo, largiens vitam hominibus; unde factus es Dei frater et discipulus, mortalium amator.

Scholia. Breve exemplum habes prisci et gravis moduli, Anastasio solemnis, qui, quum præ se ferat ultimi toni mœstitiam et ponderitatem, funereos in cantus reservari solet, ex novem enim versibus unus decasyllabus est, quinque hendecasyllabi, duo etiam grandiores, ultimus demum, quasi media parte fractus, exit in quinque aut sex syllabas; omnes vero iisdem fere accentibus premuntur, et apud bonos Melodos, easdem fere cumulant litteras raucisonas et flebiles; quæ quantum aptentur prolixis Græcorum næniis, quas μυριολόγους vocant, nemo nescit. — Interim adverte penultimum versum ex solita licentia in fine augeri syllaba muta; ne enim Θεοῦ contrahatur, tonus obstat. Sed ex can. XVI fit trisyll. φιλάνθρωπος. Hæc sunt in corsin. f. 6.

VII. Πρὸς τό · Τὸν θείῳ μύρῳ, ἦχ. πλδ΄.

Ἀξίως αἶνον προσάξαι ·	1.	. ! . ! . . ! .
οὐκ ἔχων τῷ χριστομύστῃ ·	2.	. ! . ! . . ! .
ἀποροῦντος τοῦ νοὸς ·	3.	! . ! . ! . !
τὸν ὑμνούμενον ἐκλιτάζω ·	4.	. . ! . ! . . ! .
βλῦσαι θερμῶς μοι ·	5.	! . . ! .
ἐξαιτοῦ παρὰ Θεοῦ ·	6.	! . ! . ! . !
Ζώσιμε πανίερε ·	7.	! . ! . ! . !
λόγου σθένος ὡς αὐτοῦ ·	8.	! . ! . ! . !
ἀληθέστατος λάτρης ·	9.	! . ! . ! ! .
ὅπως φράσω εὐτόλμως ·	10.	! . ! . . ! .
τῶν θαυμάτων τὰ πλήθη τῶν σεπτῶν ·	11.	! . ! . . ! . ! . !
σὺ γὰρ ὑπάρχεις προστάτης :	12.	. ! . ! . . ! .
τοῖς σεπτήν σου μάκαρ	13.	. . ! . ! .
τιμῶσι πανήγυριν : —	14.	. ! . . ! . !

De S. Zosimo.

Dignum ut offeram elogium Christi ministro, impar quum ego sim ex labante animo, ipsum exoro canendum. Zosime sacratissime, a Deo impetra, uti ejus famulus verissimus, pro me sermonis robur, unde confidenter dicam tuorum insignium prodigiorum copiam; tu namque es patronus omnium, tuam, beate, sacram panegyrin celebrantium.

Scholia. Corsin. f. 50. En Studitarum hirmus frequens, Theodoro fortasse parente, cujus sane lexicon in hæc pauca et in alterum cod. trop. irrepsit cum solitis novitatibus, ut Χριστομύστης, ἐκλιτάζω et in sequentibus alibi dandis ἰατὴρ ἀγαθοκτωρ. Accedunt cumulata adverbia, pinguia participia; tum invocatio in medio trop. v. 7 et superlativum paulo post, de more Theodori; nec deest aspera et rudis verborum series, haud tamen incompta, sed ex ingenio Studitarum, ferox pie et modeste audax, ut eadem ego loquela utar. — V. 6, ἐξαιτῶ C, nec stat scriptura, quin periodus nimium sit ἀνακόλουθος. Plura de S. Zosymo vid., p. 668.

Hactenus selecta hirmorum paradigmata : nec mirarer si eadem, aut similia ab omni ævo circumsonarent inter Syros, Chaldæos, Armenos, Coptas, Nestorianos et Jacobitas, cum hirmus sit omnium gentium, haud cantu mutarum. Etiam floruisse apud

veteres Græcos et inter profana theatra, palam erit ubi de Ephymnio dicemus, neque aliter intelligo Maximum Planudem superius descriptum.

De Latinis vero unum addam, quod a nemine scivi notatum, quamvis multa et singulari declaratione indigeat. Notkerus Balbulus lemmata hirmis simillima suis tropis addiderat, teste cod. vindobonensi th. 1043 (ol. 412, in catal. 829) quæ tamen Bernardus Pezius, quantumvis oculatissimus et proximus, aut ignoravit, aut neglexit, dum primus Balbulum adornaret. Vidi ego, alia quærens, et raptim notavi ea quæ iterum cursim et citius transcribo. Lemmata lineis a me subducta, in codice minio pinguntur, a fronte singularum, ut aiunt, sequentiarum :

Dies sanctificatus. . .	In natale Domini. « Natus ante sæcula. » Pez. cap. III.
Hypodiaconissæ. . . .	In nat. S. Stephani. « Hanc concordi. » c. IV.
Romana.	In nat. S. Joannis. « Joannes. » c. V.
Frigdola..	In sancta pascha. « Laudes Salvatoris. » c. IX.
Captiva.	In ascensione Domini. « Summi triumphum. » CXLXIII.
Occidentana.	In Pentecoste. « Sancti Spiritus. » c. XIV.
Concordia.	In nativitate SS. Apostolorum. « Petre. » c. XVI.
Romana.	In nativ. S. Laurentii. « Laurenti. » c. XVIII.
Mater..	In assumptione S. Mariæ. « Congaudent. » c. XIX.
Græcia.	De S. Michaele. « Magnum te » c. XXIII.
Aurea..	De S. Andrea. « Deus, in tua virtute » c. XXX.
Aurea..	De Apostolis. « Clare sanctorum. » c. XXXI.
Vox exultationis. . .	De martyribus. « Agone triumphali. » c. XXXII.

§ II.

DE CANTUS TONO (ἦχος).

Quum prima hirmi ratio ad cantum referatur, ac singulis nostris canticis, statim ab initio, ἦχος significetur præfixus, hac de re silere me omnino non licet, quamvis melicæ disciplinæ peregrinum me ultro profitear, nec nisi pauca et jejuna in prolixo et arduo argumento ausim prælibare. Laudo equidem et miror egregios viros germanicos qui a Meibomio ad Martinum Gerbert, et inde ad nuperrimum W. Christ haud omisso nostrate Vincentio, rei musicæ veterum Græcorum penetralia rimari tentarunt. Suspicio etiam doctos quosdam libros, quos accersere non neglexi ex renascente Græcia. Ad hæc tamen etiamsi minus imparatus et otiosior accessissem, plurima me deterruissent, quæ paucis aperiam.

Neminem latet, inani hactenus conamine sudavisse viros peritissimos, ut saltem a Gregorio Magno (de prisco enim ævo silendum) ecclesiasticas Latinorum melodias

extricarent; obicemque fuisse ad nos usque ineluctabilem, notas quas dixere saxonicas vel neumata, quum singulis notis non syllaba una, non dictio unica, sed integra periodus musica respondeat, quæ non nisi divinando plus minus attingitur. Neque etiam Guidonis Aretini melodiæ adeo perspicuæ sunt, quum post illum, haud semel artem susdeque verterit genus mutabile musicorum.

Vereor ut apud Græcos et gravior et frequentior sit melodiarum tumultus. Vereor ut in priscis quoque eorum codicibus sæc. X et XI (vix enim præter lectionaria raro apice notata antiquiores sunt) occurrant alia hieroglyphica tironiana, quæ lynceis oculis impervia sint. Vereor ut vetustis melodiis male pepercerint scholæ musicæ sæculi XIII, quorum μελουργοὶ jam se multa novasse gloriantur, qui ausi sunt, ut aiunt, Cosmam et Damascenum et priscos pulchriores efficere (ἐκαλλωπίσθη ποίημα παλαιὸν κ. τ. ἑ.), ut alibi fusius exposui (*Hymnogr.* p. 64, 65, 66). Scrupulos augent recentiores magistri, non solum amplis et acerrimis controversiis, sed audaci molimine, quo quisque clavem rei psalticæ tenere non contentus, etiam veterum arcana introspicit, theatra scandit, rapsodias ab orco exciet, nobisque propinat in hirmo Romani Αἱ ἀγγελικαὶ initium fere XXIV libri Odysseæ, in aliis melodias incolumes Euripidis in *Hecuba*, Sophoclis in *Œdipo*, in *Ajace*, Æschyli in *Persis*, Pindari in *prima Pythica*, etc. (Cf. Philoxeni Musicæ neogræcæ λεξικόν. Vincent. *Notic. et extr. des mss.*, t. XVI, p. 167, 169).

Quibus ergo quum pavens hæream, pauca, nec nisi καθ' ὅλον satis sunto. Notum est Græcorum fuisse triplex musicum genus, diatonicum, enharmonicum et chromaticum. Quibus singulis aptaverunt primum septem modos, *septem discrimina vocum*, ut Virgilius, postea octavum a primo quasi repercussum, quorum quatuor priores dicuntur κύριοι, αὐθένται, posteriores πλάγιοι (πλ. α', πλ. β', πλ. γ', πλ. δ'). Quis primus octo illos modos in Ecclesiam introduxerit, dicere arduum est. Est qui ægre æstimaverit, Harmonium Bardesanis filium apud Syros, apud Græcos Arium, hanc novitatem primum invexisse, ut nonnullis placuit. Præterquam enim quod neque Athanasius in suos choros, neque sancti Syrorum doctores inter pium populum id genus melodiarum recepissent, si non alios quam adulteros earum novissent parentes, testis est multo antiquior Clemens Alexandrinus, jam apud christianos ævi sui tonos floruisse referens; saltem inter convivia, nondum a sacris sejuncta, musicam harmonicam et rhythmicam; ac nonnullos modos, ut dorium et phrygium (ἦχ. α', β'), non vero omnes adhibitos esse, cum excludat genus chromaticum, quod sensus emolliat (*Strom.* VI, 11; *Pædag.* II, 4).

Melodos quoque, ad nostra ut tantum respiciam, caute usos fuisse veterum modis facile deprehendes, cum in toto hoc volumine solus Romanus modum quintum attigerit in singulari carmine de Herodiade, p. 178; solus Romanus cum Theodoro primum receperit tonum in duobus hirmis Τὸ φοβερὸν, Τέρπεται; solus etiam Romanus cum Elia et Theodoro secundum adivisset, nisi celeberrimus hirmus Τράνωσον, ejusdem toni, omnes fere Melodos allexisset; cæteri autem sex cur potissimum placuerint,

deduci potest ex quibusdam præconceptis opinionibus de modorum indole, quas candide referre videtur veteris codicis tabella sequens, in quam incidi, dum de Notkero Balbulo schedas pulvereas excuterem meas, quæ procul dubio aliunde notissima sunt.

OCTO TONI

Modi græci.	*Modi latini.*	
I. Doricus.	I. Authenticus.	I. *Gravis* (ἦχ. α').
II. Ypodoricus.	II. Plagius.	II. *Mœstus* (πλα').
III. Phrygius.	III. Authenticus II.	III. *Mysticus* (β').
IV. Ypophrygius.	IV. Plagius II.	IV. *Harmonicus* (πλ β').
V. Lydius.	V. Authenticus III.	V. *Jocundus* (γ').
VI. Ypolydius.	VI. Plagius III.	VI. *Devotus* (βαρύς).
VII. Mixolydius.	VII. Authenticus IV.	VII. *Angelicus* (δ').
VIII. Eolius.	VIII. Plagius.	VIII. *Perfectus* (πλδ').

Quibus enucleandis, Hucbaldo teste, haud satis essent decem anni, in aurea illa ætate Musicorum, quam male ferrea sæcula dixere. Rem promptius expediam aliquo exemplo, fere unico, in prægrandi idiomelorum provincia, quod facile olet tempora Damascenica, quando scilicet per octoechum cyclus musicus jam pleno orbe volvebatur. Cave ne credas sic a me sequentia per industriam collocari, ut cum superiori tabella quadrent. Columellas tres nescio quis Latinus vir in Occidente erexit, dum in Oriente ignotus pariter psaltes, in festo B. Virginis Assumptæ, ad vesperas, suaviter effunderet hoc idiomelum, præ omnibus quæ noverim insolentissimum. Eo tamen amœnius reor, quod ex ultima coronide videtur cantilena puellorum et puellarum, qui fortasse apostolorum et angelorum, in virgineo funere convenientium, ut fertur, personas agebant, ac sicut etiam nunc typica habent, processionem exercebant, cantantes Φῶς ἱλαρὸν, vetustissimam illam martyrum acclamationem. Sequimur *Antholog. roman.* collatum cum libris venet. et vatic. 787, f. 197, XII sæc. et 1560, f. 86, recenti, sed in quo solo tonorum vices significantur.

Δόξα καὶ νῦν.

Ἦχος α'.

Θεαρχίῳ νεύματι·
πάντοθεν οἱ θεοφόροι ἀπόστολοι·
ὑπὸ νεφῶν μεταρσίως αἰρόμενοι·

Ἦχος πλα'.

Καταλαβόντες·
τὸ πανάχραντον·
καὶ ζωαρχικόν σου σκεῦος·
ἐξόχως ἠσπάζοντο·

Ἦχος β'.

Αἱ δὲ·
Ὑπέρταται τῶν οὐρανῶν δυνάμεις·
σὺν τῷ οἰκείῳ δεσπότῃ παραγενόμεναι·
τὸ θεοδόχον καὶ ἄχραντον σῶμα·
προπέμπουσι·

τῷ δέει κρατούμεναι ·
ὑπερκοσμίως δὲ προῴχοντο ·

Ἦχος πλβ'.

Καὶ ἀοράτως ἐβόων ·
ταῖς ἀνωτέραις ταξιαρχίαις ·
Ἰδοὺ ἡ παντάνασσα θεόπαις παραγέγονεν ·

Ἦχος γ'.

Ἄρατε πύλας ·
καὶ ταύτην ὑπερκοσμίως ὑποδέξασθε ·
τὴν τοῦ ἀεννάου φωτὸς μητέρα ·

Ἦχος βαρύς.

Διὰ ταύτης γὰρ ·
ἡ παγγενὴς τῶν βροτῶν ·
σωτηρία γέγονεν ·
ᾗ ἀτενίζειν οὐκ ἰσχύομεν ·

Ἦχος δ'.

Καὶ ταύτῃ ·
ἄξιον γέρας ἀπονέμειν ἀδύνατον ·
ταύτης γὰρ ·
τὸ ὑπερβάλλον ὑπερέχει πᾶσαν ἔννοιαν ·

Ἦχος πλδ'.

Διὸ ·
ἄχραντε Θεοτόκε ·
ἀεὶ σὺν ζωηφόρῳ ·
βασιλεῖ καὶ τόκῳ ·
ζῶσα πρέσβευε διηνεκῶς ·
περιφρουρῆσαι καὶ σῶσαι ·
ἀπὸ πάσης προσβολῆς ἐναντίας ·
τὴν νεολαίαν σου ·
τὴν γὰρ σὴν ·
προστασίαν κεκτήμεθα.

Ἦχος α'.

Εἰς τοὺς αἰῶνας ·
ἀγλαοφανῶς ·
μακαρίζοντες.

Ton. I. Divinæ majestatis nutu, — undecumque deiferi apostoli — nubium sublati culmine, —

Ton. V. Ad metam ubi pervenerunt, — immaculatum — vas tuum, vitæ principium, — summa veneratione salutarunt.

Ton. II. At illæ — sublimissimæ cœlorum potestates, — cum suo Domino accedentes, — Dei capax et illibatum corpus, — occursu honorabant — tremore corripiebantur, — tum ad supernas sedes procedebant. —

Ton. VI. Et arcana voce clamabant — superioribus agminum ducibus : — « Ecce « universi mundi regina, mater Dei accedit.

Ton. III. « Tollite portas, inque superna « recipite eam, — lucis uti perpetuæ ma« trem. —

Ton. gravis. « Per ipsam enim — morta« lium omnium — salus facta est, — in « quam dirigere oculos non possumus. —

Ton. IV. « Ipsi namque — dari dignum « præmium nequit, — ejus enim — præ« stantia omnem superat cogitatum. —

Ton. VIII. Idcirco — intemerata Deipara, — semper cum vivifico — rege et filio — vivens, intercede continuo, — ut circummunias et salves — ab omni inimico impetu — juventutem tuam. — In te enim — tutelam possidemus, —

Ton. I. Te per sæcula — in splendoribus, — beatam dicentes.

Scholia. *Ton. I.* Is modus iterum in fine recurrit, notante acutissime Notkero Labeone aut Balbulo : « Octava (tonorum mutatio) in qualitate eadem est quæ prima. » (Gerbert. *Script. de re mus.* I). — θεαρχικῷ expectas, sed contra codd. et edd.

Ton. V. καταλαβόντες, eodem sensu *perveniendi* habet Roman. p. 149, 4, p. 160, 8; anepigr. p. 498, 4. — σου σκῆνος ven. 2 vat. duo.

Ton. grav. Ἡ πανσθενὴς duo vat. — ᾧ ἀτενίζειν rom. ven. vett. — Is tonus in ven. pergit usque ad verbum ἀδύνατον.

Ton. II. ὑπέρτατοι edd. omnes, f. ex Melodorum licentia, quam notavit Bartholom. in menæor. prologo, ubi recenset § 16 : δυσωδέστατον φθορὰν, ὑπέρτατον στάσιν, etc. Etiam habes infra in Eliæ canone, p. LXXVII, plurima ejusdem audaciæ exempla. — τὸ θεοδόχον inde πλβ′ incipit in ven. et rec. vat. καὶ ἀκραιφνέστατον iid. — προπέμπουσαι rom. codd.

Ton. VI. De θεόπαις cf. Roman. p. 230. tr. 40; Joseph. p. 384, tr. 4; anep. p. 455, et adde necessariam prorsus emendationem Sophronii anacreonteis a Ph. Matranga editis in Spicil. Rom. cant. XI, v. 81-82, ubi lege ὑπὸ πόθμον pro ὑπὸ πάτμον, et φύτλης pro φύτλοις, ut recte suspicatur Matranga, quem tamen adeo turbavit corruptela, ut mutila esse gemeret ac vertere tentaverit : « *Sub Patmo* .. hic editus est Dei *filius naturæ legibus.* » Lege sis et verte :

Ὑπὸ πότμον ὧδε ἐτύχθη
Θεόπαις νόμοισι φύτλης.

« Ubi mortem subiit Dei mater, naturæ ex legibus. » Cf. ipsum Sophron. I, v. 7, XX, v. 65.

§ III.

DE EPHYMNIO.

Post hirmum et tonum, nihil nobis insignius ac notatu promptius quam ephymnion, nec liquet utrum ab hoc illa proficiscantur, an id ipsum a duobus prioribus oriatur. Quin immo facile inducor ut credam, nihil aliud fuisse primitus cantica nostra quam cumulata ephymnia, ac sensim crevisse, quum plausus populares in prolixas coalescerent acclamationes.

Plus semel enim jam dixi, ephymnion esse partem tropariorum ultimam, qua solent exire in publicas vociferationes. Unde plerumque illis præmitti solent quam proxime verba βοᾶν, κράζειν, κραυγάζειν, φωνεῖν, ᾄδειν, ὑμνεῖν etc. quibus significatur, has salutationes supremas fuisse exultanti plebi et una voce alacriter clamanti commissas.

Quid vero? Num rudis etiam plebis inconditæ voces rhythmo, tono, metro ligabantur? Næ, sic erat elegantis illius Græciæ indoles, ut etiam in publicis plausibus harmonicos eructaret clamores, vocesque ad unum ex octo tonis componeret, quod perspicuum est in *Cæremoniali aulæ Byzantinæ*, ubi solemnia ad imperatores prosphonemata in receptionibus, in stationibus, etiam in turbarum concursu, quæ dixerunt δοχεῖα, χορευτικὰ, δρομικὰ, φωναὶ, juxta octo tonos, tam in foro quam in palatio, temperabantur.

Nunc autem, si vetustissima recolamus cantica Christianorum, quid præ se ferunt nisi congesta et continuata ephymnia? Unum sit exemplum, in Constitutionibus apostolicis servatum, quod nunquam satis recantare mihi videor, cum post quindecim sæcula adhuc supersit in monastica noctis psalmodia, quasi ab ipso Patre Benedicto datum suis filiis, ad proximam lucem salutandam (Cf. *Const.* VII, 23).

Σοὶ πρέπει αἶνος ·	Te decet laus,
σοὶ πρέπει ὕμνος ·	te decet hymnus,
σοὶ δόξα πρέπει τῷ Πατρὶ ·	tibi gloria Deo Patri,

καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι·
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν:

et Filio cum Sancto Spiritu,
in sæcula sæculorum. Amen.

Scholia. Cf. Jur. eccl. Græc. t. I, p. 379, 380, 384. — Sequimur cod. vindobon. — V. 3, πρέπει τῷ Θεῷ καὶ vat. un. — V. 4, διὰ τοῦ υἱοῦ id. vat. διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ vat. alter. — ἐν πνεύματι τῷ παναγίῳ vat. 1. ἐν. πν. ἁγίῳ vat. 2.

Cur etiam huc non accedit integra doxologia angelica, sive magis sobria, quam Roma retinuit, sive brevis quoque et satis circumcisa, quam eædem *Constit. apostolicæ* retinent l. l. sive amplior quæ toties in officio græco resonat? Quæ omnia cum vespertino hymno apostolico (iterum l. l.) nihil sunt nisi effusæ et cumulatæ laudes, quasi extemporales. Sed quis temperet hic ab altero hymno vespertino, longe περιφήμῳ, quem pene promisi p. 624 ad S. Athenogenem?

Φῶς ἱλαρὸν ἁγίας δόξης·
ἀθανάτου Πατρὸς·
οὐρανίου ἁγίου μάκαρος·
Ἰησοῦ Χριστὲ·
ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν·
ἰδόντες φῶς ἑσπερινὸν·
ὑμνοῦμεν Πατέρα Υἱὸν·
καὶ ἅγιον Πνεῦμα Θεὸν·
ἄξιος εἶ ἐν πᾶσι καιροῖς·
ὑμνεῖσθαι φωναῖς αἰσίαις·
Υἱὲ Θεοῦ·
ζωὴν ὁ διδοὺς·
διὸ·
ὁ κόσμος σε δοξάζει:

Hilare lumen, gloria ex sacra
Patris immortalis,
cœlestis, sancti, felicis,
Jesu Christe,
dum tendimus ad occiduum solem,
intuentes vespertinum lumen,
hymno canimus Patrem, Filium,
Sanctumque Spiritum Deum:
dignus tu es in omnibus ævis
faustis vocum hymnis celebrari,
Fili Dei.
Te ideo,
vitæ dator,
mundus clamat gloriosum.

Scholia. Invenimus in vatic. 1864 f. 289 XI sæc. 619 f. 5 XII sæc. 1070 f. 192 a. 1291, in quo vetus lat. interpres, ottob. 408 f. 4 XV sæc. barber. IV, 37 f. 146. Præterea extat in paris. 2408, vindob. th. 177 f. 204, taurin. 79; monac. 320 oxon. bodleian. — Vetus, nec minus inepta inter Græcos quam apud nostros eruditos de hujus hymni conditore disputatio est. Sed ineptior fabula byzantina, qua S. Sophronio tribuitur (*Horol.* 1870, p. 145, 294, 347; Goar *Euchol.*, p. 323), quum S. Basilius de hymno nostro disserat, ne loquar de dubio, sed prisco Athanasio *ad Marcellum.* Græculi autem consulto hierosolymitanum excient, ut ignem suum sabbaticum cum ortu cantici illustrent. Huc pertinet ridiculum scholium quod passim lego in superioribus codd. insertum, quodque post Allatium (*De opinament. Gr.* p. 30), Cangium (*Gloss. gr. append.* p. 123), recoxit Pasinus (*Catal.* t. I, p. 170). Etiam apud Cangium (v. λυχνικὸν) ex cod. paris. 2408, ut opinor, auctor hymni dicitur *Antigenes*, corrupto nomine *Athenogenis*. Litem solvit Basilius, cujus verba non retulisse me piguit, ubi de Athenogene : « Visum est, inquit, patribus nostris, vespertini luminis gratiam haud quaquam silentio accipere, sed mox ut apparuit, agere gratias. Quis autem fuerit auctor illorum verborum, quæ dicuntur in gratiarum actione ad lucernas, *dicere non possumus*. Populus tamen antiquam profert vocem, nec cuiquam unquam visi sunt impietatem committere qui dicant : αἰνοῦμεν Πατέρα, Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα Θεόν. » Hactenus de nostro hymno. Tum de Athenogene idem : « Quod si quis etiam novit Athenogenis hymnum, quem tanquam vale supremum discipulis suis reliquit, festinans jam ad consummationem per ignem, is novit et martyris sententiam de Spiritu » (Libr. de Sp. S. c. 29, n. 73 BB. IV, p. 62). Nec plura cum multis verbis dabunt : Fabricius *Bibl. gr.* t. VII, p. 170-172 ; Lemoyne *Var. sacr.* 1095 ; Th. Schmidt, *Miscell.* t. I, p. 151 ; Pasin. *Cat.*

codd. taur. I, p. 173; Gerbert, *de Cantu et mus.* t. I, p. 76; Bolland. *Jul.* t. IV, p. 216; Zaccar. *Bibl. lit.* t. II, p. 10; Daniel, *Thesaur.* t. III, p. 5; Alb. Thierfelder, *De Christianor. psalm.* 1868, p. 33; W. Christ, *Anthol.*, p. 40. Quibus adde post Goarum omnia *Horologia* Græcorum.

Puncto et verbo sequimur codd. vaticanos, neglectis recentium varietatibus ex arbitrio invectis. — V. 1, φῶς ἱλαρόν. Scholium vindob. et ottob. Γράφουσι καὶ διὰ τοῦ μείζονος καὶ ἐλάττονος οἱ Ο' τὸ ἱλαρόν· τῆς ψυχῆς εἰρηνικὸν καὶ φωτοποιὸν, δαψιλῶς πλούσιον, κεχαριτωμένον, quæ mysticam simul et grammaticam exegesin respiciunt. — V. 4, Χριστοῦ ἐλθόντος mon. — V. 7, 8, cf. Basil. καὶ υἱὸν ottob. oxon. — πν. Θεοῦ ottob. taurin. — V. 9, ἄξιόν σε edd. fere omn. — V. 10 φ. ὁσίαις ottob. oxon. taurin. — V. 13 δι'ὸν Pasin. ex taur. δι'ὃν oxon. ap. Schmidt. — V. 14, ὁ om. Chr. — κόσμ. ἑορτάζει oxon.

Ad Ephymnia ut revertamur, in toto fere Acathisto cumulantur, et plurima ex nostris anonymis ejusdem generis sunt, ut p. 472, 599, 600; quo vetustiora cantica sunt, ut dixi, eo plausus breviores et alacriores; raro exemplo, apud Roman. XXIV, p. 185 tetrastichum ephymnion τάχυνον primum trop. prolixe inchoat et claudit. Nullum vidi exemplum μεσυμνίου in medio tropario intercalati, quantumvis id suadebat hirmus Τράνωσον, satisque affectet Theodorus, in sede media, salutationes et epiphonemata. Cæterum, dum in canonibus et idiomelis cæteris ephymnia rara sunt, peculiari hac coronide κοντάκια semper insigniuntur.

Nil mirum igitur, si ephymnium alicubi Zonaræ sit ultimum canonis sive odæ nonæ troparium, aut etiam ab eodem aliquando θεοτόκιον dicatur, quasi odarum singularum plausus, utpote τελευταία ad Virginem salutatio. Nil mirum præterea si apud nostros Melodos totum carmen hoc solo nomine nuncupetur, cf. p. 339, tr. 2, 3; 421, tr. 23.

At multo facilius est rem describere quam verum detegere nomen. Ad profanos enim potius poetas quam ecclesiasticos pertinet ἐφύμνιον, sicut ἐπῳδὴ, ἐπιμελῴδημα, ἐπῳδὰ, ἐπιφωνήματα, ἐπιφθεγματικὰ, ἐπιῤῥήματα; quæ nostri melodi eo fastidio respuunt, quo christiani in rebus suis sacris fere omnia classica id genus vocabula consulto exulare jusserunt.

Zonaras tamen, sed obiter, in comment. ad hirmum od. IV *Can. III Anastas.* ἐπῴδιον vocat illud faustum verbum : δόξα τῇ δυνάμει σου, de quo ait : τοῦτο δὲ τῆς ᾠδῆς ἐστιν ὡς ἐπῴδιον ἑκάστῳ στίχῳ, nisi diligens Zonaræ interpres futurus, cl. v. H. Stevenson id potius de versiculo quam de serie τῶν στίχων intelligat.

Ἀκρόστιχα vero eadem primitus dicta fuisse facile quis intulerit ex *Constit. apost.* II, 57 (nobis 51, t. I, p. 204, cf. p. 220, n. 17) : ἕτερός τις τοὺς τοῦ Δαυὶδ ψαλλέτω ὕμνους, καὶ ὁ λαὸς τὰ ἀκρόστιχα (al. ἀκροστίχια) ὑποψαλλέτω. Quæ senex abbas Nilus in sua tropariorum censura resumpsit : καὶ ὁ λαὸς τὰ ἀκρόστιχα ὑποψάλλουσιν μετὰ μέλους καὶ ᾄσματος.

Simile aliquid fuisse reor, quod dictum est ὑπακοὴ ab ὑπακούω, idem fere ac ὑποψάλλω et ὑπαγορεύω, de quibus cf. Roman. XX tr. 6, p. 159 not. Mox vero ὑπακοὴ fuit liberior versiculus, deinde solemnius troparium, majoribus festis intra canonem reservatum. Cf. p. 671, 672.

Quid quod Scholiasta Hephæstionis, saltem in uno codice mox excutiendo, nobis

simul congerit alia duo verba insolentiora : τὸ δὲ κουκούλιον τὸ ἀνακλώμενον. Quæ vereor ne solitam prodant Grammaticorum imperitiam, quoties ultra crepidam ad sacra accedunt. Κουκούλιον infra suum habet locum proximum. Ἀνακλώμενον vero diu me anxium tenuit, quum aperte legerem apud Suidam, quod jam adduxi : Ἀνακλώμενον, τὸ ἀπηχούμενον, ὡς ἐπὶ τοῦ κυρίου (f. κυροῦ) Ῥωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ· Σὺ γὰρ ὑπάρχεις τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον. Kusterus sicco minus pede transiliisset, si nostra præsto fuissent, ut p. 16 sqq. Sed etiam cum Romano nostro multa in *luce inaccessa* caligo remansit nobis, donec inciderimus in vallicellian. cod. veterem E, 55, ubi post singula quædam canonum troparia occurrit illud compendium ἀνάκ^λ. Neque aliud novi exemplum. En ergo in aliquo saltem monasterio Italogræcorum, sæculo circiter XI, perinde atque in ecclesiis quas Suidas frequentavit, tropariorum canora clausula dicebatur ἀνακλώμενον.

Nunc vero, post tot nomina, nullam, omnino quod sciam, apud Græcos recentiores appellationem retinet ἐφύμνιον.

§ IV.

DE ACROSTICHIDE.

Apostolica igitur ἀκρόστιχα, de quibus modo, nihil ad acrostichidem nostram attinent, quæ continuo litterarum vinculo initia singulorum tropariorum complectitur. Tam canonibus quam canticis nostris communis est acrostichis alphabetica. Exclusa vero serie elementorum, constans fit canones inter et κοντάκια illud discrimen, quod in illis iambica aut metrica acrostichis sit, in his vero semper libera et soluta. Quanto minus hic invenies amplissimas acrostichidis periodos, quibus, in tribus Damascenicis canonibus, non solum troparia, sed singuli versus iambici exordiuntur.

Quam quidem alphabeticam consuetudinem notum est, a vetustissimis fontibus hebraïcis ad omnia Orientalium idiomata, inde ad Græcos, tum ad Latinos et omnes Occiduos permeavisse. Haud immemor incunabulorum, id nusquam anagramma uberius fruticavit quam inter medii ævi scholas rabbinicas (D. Guarin, *Grammat. hebr.* t. II passim), ubi circumferebantur poemata, quorum non modo acrostichide continentur versiculi ab initio, sed in singulorum fine, immo triplex et quadruplex elementorum columna hinc, inde, et in medio, intricata ac decussata alphabeta cumulat. Eadem fere post Venantium Fortunatum, Rabanus in suo *de Cruce* metro operose imitatus est. Si sacra licet componere profanis, fas sit adhuc recolere alphabeticum hymnum de Bacchi nominibus (Villoison, *Anecd.* I, p. 128), quem ad sacra B. Virginis præconia Joannes Geometra haud infeliciter reduxit (*Spicil. Sol.* III, p. XVIII).

His fortasse prætermissis, satius multo fuisset memorare et iterum sub lectorum oculis reponere tria illa ingentis æque et elegantis operis monumenta, quæ dedi in *Hymnogr.* p. 18-20, nimirum ubi tres melodi nobiles, Joannes Damascenus, Geor-

gius, Bartholomæus Romanus semel et iterum in triplici canone sic totum alphabetum exhauriunt, ut ordine verso in odis VIII et IX, litteræ ἀντίστροφοι non troparia tantum, sed ipsos versus distinctissime dispertiantur, in clarum et irrefragabile rhythmicæ methodi documentum. Piget me nondum invenisse, uti sperabam, quartum hujus artificii exemplum novum, quod sustulisset tædium aut lectorem alio remittendi, aut rancida refricandi fastidiosius.

Cæterum in omnibus canticis, ad instar Acathisti, primas semper habuit *alphabetica* series, cf. p. 228, 235, 476, 484, 538, XXXIX, in cæteris infrequentior, vid. p. 222 sqq. Inde in usum venisse videtur, quod Melodi etiamsi liberiori norma procedant, raro ultra XXII aut XXIV strophas excurrerint. Spirat mos hebraicus in duobus canticis, hieratica canitie venerandis, p. 482, 484, cum utrumque caneretur junctum psalmo alphabetico CXVIII, ut ibi fusius notatur (1).

Breviora poemata totam seriem aliquando ad duas coercent litteras A-Ω (cf. p. 228), quæ mysterio non vacant. Nam Macarius Chrysocephalus catenam integram exegit in XXIV libros, juxta alphabetum, ut ostenderet Christum esse A et Ω.

Vix notandum acrostichidem potius ab aure quum ab oculis pendere, ut mixtim et vice versa adhibeantur οι, ει, η, ι, υ, — αι, ε, — ο, ω, — β, π, — δ, τ.

Bene est autem quod cæteris usitatior sit acrostichis *onomastica*, nec sat multas agere gratias valebit Melodorum historicus illi, quicumque sit, a quo exemplum primum datum est nomen acrostichidi involvendi. Ex trecentis enim quos novi hymnodos, pars fere tertia nullam ex integro historiam habet, præter nudum nomen, quod expiscari datum est in solis majusculis initio tropariorum præfixis. Inter quos non pauci, maxime Studitarum, ut dixi superius, nomen tegunt in exordiis Θεοτοκίων, ac si vellent in umbra Deiparæ suaviter delitescere. Alii, duce Romano et veterum exemplo, se vix in exeunte poemate clam inscribunt, ut opifices famosi sua olim nomina pedibus deorum supposuerunt. Alii etiam modestiores in una sæpe littera toti sepeliuntur, u Tarasius et Thecaras, de quibus cf. p. 334. Alii demum eo usque arcana latibula struxerunt, ut fictitia ac fere turpi epigraphe gauderent : sic Theodorus interdum circumfertur humili veste in acrostichide tectus τοῦ πτωχοῦ, τοῦ ἀσώτου, τοῦ τυφλόνου, τοῦ νοῦν σπανοῦ, etc. Quid, quod ab eodem Theodoro docemur (*Epist.* I, 41.) vigint quatuor Studitas, inter quos certe Melodi nominantur, dum fureret iconoclastica tempestas, nomina quemque sua in singulis alphabeti litteris dissimulavisse ? unde operæ pretium erit Studiana monumenta evolventi, attente totam acrostichidem expendere, ac sedulo scrutari, an in aliqua littera ad calcem supervacanea, non lateat nomen ex eadem clavi detegendum. Hæc olim forsan meminisse juvabit.

Tum etiam neminem fugit, maximopere considerandum esse, an hirmus ipse acrostichide contineatur, quod, Romanum si excipias aut Anastasium, oppido rarum est :

(1) Vix non lepide gravis Papebrochius vult (Maii t. II, p. 254) recentem esse usum acrostichidis in Melodis, indeque tuto seriores agnosci.

unde pronum est inferre, non modo priscum esse Melodum, sed et hujus hirmi eumdem esse inventorem.

Undenam oriatur tam proficua et solers consuetudo, ambigitur. Vix credam eam esse repetundam ab indita Græcorum opificum vanitate, qui quocumque modo et loco, in tabellis, æreis marmoreisque signis, suo se nomine posteritati commendabant. In classicis enim poematibus inaudita est, nisi fallor, hæc nomen venditandi arrogantia. Cum vero hymnodi modestissimi sint, nec famæ venatores, non sibi, sed legi cuidam morem gessere, quam suspicor fuisse ortam, præter consuetudinem, ex canonibus Laodicenis XV et LIX, quibus vetatur, ne plebeios canant psalmos (ἰδιωτικοὺς ψαλμοὺς), seu cantica ab obscuris et ignotis edita; ne alii quam *canonici* seu publici psaltæ, in pulpitum conscendentes, de membrana aut volumine (qualis erat κοντακίων rotulus, ἀπὸ διφθέρας) legere præsumant.

Pene me fugerat alia acrostichis *linearis*, haud paucis tenebris involuta; quam semel epigraphe τοῦ γραμμικοῦ ἀριθμοῦ, p. 555, audivi excitari. Ad mathematicos me utcumque ferens, a Nicomacho intellexisse videor, sic vocari potuisse seriem in acrostichide repetitarum et crescentium litterarum. Exemplum dedisset poema de S. Andrea, l. l. si integrum esset, in quo vix delineatur series AAA. Huc fortasse respicit repetita acrostichis p. 426 sqq. unde pluries extunditur 'Ιὼϐ, 'Ιώϐῳ, 'Ιωϐίῳ. At *linearis numeri* crescentis amplius promisi exemplum, ex atlantico canone quodam Eliæ Hierosolymitani, quem sequenti tomo reservavi, in quo non pauciora quam centum uno minus troparia, et ea haud exigua, in perpetuam, sed brevem acrostichidem 'Ηλίου μελῴδημα conflantur in hunc modum :

Ὠδὴ α'. tr. 1. Ἡ δωδεκάπυρσος... 2. Ἡ ἀδελφότροπος... 3. Ἡ εὐηχέστατος... 4. Λίαν... 5. Λάμψαν... 6. Λαίλαπα... 7. Λύμην... 8. Λαῦρον... 9. Λαϐὴν... 10. Λύσιν... 11. Λύτρον... 12. Λαμπροφεγγὴς... 13. Λέγε...

Ὠδὴ γ'. 14. Ἵνωται (f. ἑνῶται)... 15. Ἴδεν... 16. Ἵνα... 17. Ἱδρῶτι.... 18. Ἱλαστηρίῳ... 19. Ἰλὺν... 20. Ἰὸν... 21. Ἰταμῷ... 22. Ἰουδαΐζειν... 23. Ἰδοὺ... 24. Ἰσότιμον... 25. Ἴθυνον...

Ὠδὴ δ'. 26. Οἱ ἄνθρακες... 27. Ὁ τίμιος... 28. Οἱ σύγγονοι... 29. Ὁ μέγιστος... 30. Ὁ τελώνης... 31. Οἱ σύμφρονες... 32. Ὁ εὔτυχος... 33. Οἱ ἔνδοξοι... 34. Ὁμόθρονον... 35. Ὃν ἔτεκες...

Ὠδὴ ε'. 36. Ὕψιστε.... 37. Ὕψοθεν.... 38. Ὕψωσας... 39. Ὕλην... 40. Ὕμνωσιν.... 41. Ὕπουλον... 42. Ὕμνησε... 43. Ὕπερθεν... 44. Ὕστατον... 45. Ὕψωσον... 46. Ὕψιστε... 47. Ὕμνον σοὶ... Et sic porro usque ad nonum et nonagesimum troparium Ἀκούτισον, quo absolvitur illud Ἡλίου μελῴδημα.

Convenit huc, sed inversa linea et numero sensim imminuto, Joannes Euchaïta, qui Josephum hymnographum æmulatus, solet nomen inserere suum in oden IX, at multiplici usus artificio, ut in sequentibus, quibus novum præbetur argumentum metrici

nostri systematis, quum acrostichide non troparia tantum, sed versiculi aperto discrimine dividantur :

Ὠδὴ θ'. πρὸς τό · Ἐξέστη.

α'. Ἰάτρευσόν μου, δέσποτα, τὴν ψυχὴν,
Ὡς ψυχῶν ἰατρὸς εὐστοχώτατος,
Ἁμαρτιῶν
Νόσῳ συσχεθεῖσαν, καὶ ζοφερᾷ,
Νυκτὶ ποικίλων θλίψεων
Ὅλην σκοτισθεῖσαν, ὅπως· ἀεὶ
Ὑμνῶ τὴν εὐσπλαγχνίαν,
καὶ τὴν φιλανθρωπίαν,
καὶ τὸ ἄμετρόν σου ἔλεος.
β'. Ὡς ἔχων... Ἀναπλάττειν... Νεοποιῷ...
Νεύματι... Ὅλον... Ὑπὸ κ. τ. ἑ...
γ'. Ἀνάστησον.... Νεκρωθέντα.... Νεκροποιοῦ... Οἴμοι... Ὑπερβολὴ κ. τ. ἑ...
δ'. Νεφέλαις... Νοεραῖς... Ὅτε... Ὕψιστε κ. τ. ἑ...
ε'. Νεκρώσεως.... Ὁ νεκρὸς.... Υἱὲ Θεοῦ κ. τ. ἑ...
ς'. Οὐκ ἔχων... Ὑπὲρ κ. τ. ἑ...
ζ'. Ὑπέκαυμα κ. τ. ἑ...

Dum Ἰωάννης sic minuitur ὠάννης, άννης, etc. adesse pene dixeris στίχους ὑφάντους Georgii Pachimeri, quos cl. Villoison detexit et inseruit *Anecd.* t. II, p. 77. Infiniti sunt Melodorum ludi, quos quum detexisse opinaris, in nova te latibula incautum inopinatumque recipis.

§ V.

DE INTERPUNCTIS.

Quæ aliquando *diacritica* dixi puncta, hebraicorum more Grammaticorum, cave ne commisceas cum cæteris distinctionum signis, quæ ad pronuntiationem pertinent.

Ego quidem nolim, ne nimium crescant jam prolixa prolegomena, veterum excutere στιγμὰς et puncta, quæ, examine denso, erumperent e membranis vaticanis, ubi jacent commatici magistri, Dionysius Thrax, Porphyrius, Nicanor et eorum scholiastæ Stephanus, Diomedes, Melampus, Heliodorus, Chœroboscus, Theodosius, alii. Quid, si ad manum essent novem Nicanoris libri, quorum sex περὶ στιγμῆς et *de punctis apud Homerum,* alius in operis *epitome*, alius *de punctis apud Callimachum, et de differentia quæ inde in sententia oritur,* ut habet codex aliquis bodleianus? Quid, si e sepulcro redeunt « breves commaticique tractatus, quos edidit Theotimus » apud Hieronymum (*de Vir.* c. 131)? Cur adhuc latet Sophronius *de Interpunctione*, in cod. vatic. fortasse et taurinensi (*Catal.* p. 375)? Ubi prostant sacrorum bibliorum exemplaria, quæ fluxere ab archetypo illo cæsariensi, quod, teste Georgio Syncello (p. 203), D. Basilius sua manu emendavit κατά τε στιγμὴν καὶ προσῳδίαν?

Paucis sat erit monere, hymnodica puncta prorsus alia esse quam tres solitas στιγμὰς, alia quam octo Nicanoris σημεῖα, alia quam octo puncta latinorum Grammaticorum.

Tres enim στιγμαὶ potius tria sunt ejusdem puncti loca, ut recte habet Stephanus (Villoison, *Anecd.* t. II, p. 141), cum τελεία στιγμὴ ponatur ad caput ultimæ litteræ, sententia absoluta, μέση in media linea, ὑποστιγμὴ in ima littera. Quæ quidem tria loca ignorant, paucis exceptis, nostri codd. accurati et veteres; sed absoluto versu, suspensa licet sententia, punctum melicum sursum poni solet, quasi τελεία στιγμή (1). Sed præter apicis exiguitatem, nihil commune habet sive cum octo στιγμαῖς, de quibus Nicanor excurrit (2), sive cum octo illis Latinorum signis, quæ Mabillonius recensuit.

Si quid rectius ad Melodorum interpuncta revocandum sit, musicas malim notationes recolere, inter quas recensetur ἁπλῆ, ejusdem formæ ac finiti moduli simile signum (Christ. *Antholog.* p. CXXV), quod tamen miror dici a cl. viro « inutile et rarum », quum passim oculos offendat in musicis Græcorum libris vaticanis et aliis, ubi tam melodiam quam στίχους sæpe et opportune discernit.

Adeo singularia Melodorum puncta sunt, ut summo Baronio admirationem moverint. Præstat ejus verba referre, uti incredibilis ingenii et acuminis exemplum : nam si quis ea diligenter scrutatus fuisset, a tribus retro sæculis tota ars metrica Melodorum profligata erat. Sic enim habet de *Canone orthodoxiæ* ad a. 848, n. XXVIII : « Interpuncta adhibendi ratio nova quædam est et insolens, cujus alius omnino finis non sit, quam *versus distinguere.* » Et iterum : « Qui etiam hymnus hac de causa ita est interpunctis distinctus, pro servando rhythmo, ut sententiæ ipsæ aliquando pervertantur. » Similia subodoratus est Toustain (*ep. ad Quirin.* p. 16), alii fortasse, quin nemo tamen ex aperta via non recesserit, quamvis *Novæ rei diplomaticæ* conditor, qui toties introspexerat commaticos veteres libros, de ipsis Melodis hanc sententiam tulisset, « ineptum esse non ibi cernere versiculos, ubi punctis dividuntnr. »

Etenim satis erat priscos Venetorum libros liturgicos aperire, Baronii exemplo, quem non puto ullum evolvisse codicem id genus græcum; sed quod nemo non mirabitur, horum librorum ipsi curatores, quum puncta plenis manibus et satis apte seminaverint, nullam illis inesse vim intellexere; inde jacta per aleam hæc leviuscula semina sensim ita exaruere, ut novissimus editor Bartholomæus, haud ignarus vir,

(1) Ea tria sunt quæ tantopere commendat et illustrat Villoisonius (Anecd. II, p. 133-143), et quæ Valesius, de socordia typothetarum qui ea neglexerunt, stomachatus, in suum Eusebium postliminio restituit ex Aldinis libris (cf. præf., p. 22, 23), ac demum post Valesium, nova et insigni celebritate Angelus Maius in redivivam Tullii *Rempublicam* inseruit et redintegravit.

(2) Octo Nicanoris στιγμαὶ sic nominantur et recensentur apud Mauropodem in vatic. 14, f. 45 : τελεία στιγμή, ὑποτελεία, πρώτη ἄνω, δευτέρα ἄνω, τρίτη ἄνω, ὑποστιγμὴ ἐνυπόκριτος, ὑποστιγμὴ ἀνυπόκριτος, ὑποδιαστολή. Eadem fere videntur atque octo Latinorum veterum puncta, quæ Mabillonius ex codice vallumbrosano descripsit (de Re diplom., p. 53), scilicet : *punctum, suspensivum, comma, colum, periodum, gemipunctum, semipunctum*, *interrogativum* et *admirativum.* Quæ nihil ad nos, præter *superius punctum*, nisi quod in recentiores Melodorum codices ὑποστιγμὴ cœperit usurpari.

ultima σημεῖα metrorum ex industria sustulerit, ut juxta qualemcumque sententiæ tenorem, haud semel inepte, interpungeret.

Quid plura? Anthologii romani diligens et operosus architectus, ex optima schola Cryptoferratensium, egregius Vitali, sano quidem consilio, puncta in opere suo redintegravit, quin tamen ullibi in quacumque pagina vulgata aut manuscripta, quid hac de re sentiret, aperuerit; cuncta potius cæco arbitrio aut ex muta codicum scriptura dedit, ut nullam ipsi normam præluxisse, perspicuum nimium sit.

Cæterum ex solis codicibus non nisi anceps et periculo plenum judicium erit. Alii enim cum privati usus essent, domesticisque studiis potius reservati quam publicæ recitationi aut melodiæ, quales erant nostri tropologii codices, magis exarabantur, ut sententia staret, quam ut melodia sarta tecta servaretur. Alii vero, qui *chorales libri* merito dicerentur, multas ac propemodum arcanas exceptiones in punctis patiuntur. Sæpe enim supplevit interpunctis omissis, modo perfecta cantus quies, modo lineæ extremitas et margo vacuus, modo spatiolum intra litteras consulto hians, modo vicinus accentuum apex, aut trabalis litteræ hasta transversa, aut etiam nexus involuti compendii, ne de indiligentia citi calami loquar.

Ubi vero major est interpunctorum religio, duplex distinguendum est systema, vetus et recens.

Priscis libris, unum est signum, unusque locus, sive punctum, siliculæ simile, ad caput extremæ versiculi litteræ suffixum, quod fere semper in fine duplicatur aut triplicatur addita lineola, aut decussi, ut ephymnia hinc inde constipentur. Siquis tamen studiosius id persequatur, nolim desperare, quin incidat in codices, ubi punctum sic summæ, mediæ aut imæ litteræ apponatur, ut triplicis στιγμῆς vicem agat, quod est alterum systema, nunc paucis declarandum.

In recentioribus Melodorum codicibus, præter punctum semper sublime, accedit virgula nunc superior, nunc inferior, quæ exhibere videtur modo μέσην στιγμὴν, modo ὑποστιγμὴν; ac si nunc levem moram, nunc leviorem, tam in cantu quam in metro, significaret. Sic fortasse solvetur molestissima difficultas, quæ me hactenus suspensum tenuit et anxium, de qua ac sine mora me in sequentibus utcumque expediam.

§ VI.

DE PROŒMIIS.

Silere de proœmiis statueram, tum quia præter ἦχον et ephymnium, nullum fere cum sequenti poemate vinculum habent, neque solent acrostichide contineri; tum quia plerumque singularia sunt, αὐτόμελα, seu sui toni et generis, et ad eam pertinent vagam, exlegem, et promiscuam tropariorum turbam, quæ adhuc mihi multa caligine involvitur. Cum enim sæpe ἅπαξ λεγόμενα sint, quodcumque deest adminiculum, quo eorum norma, partitio, nexus, methodus dispiciantur.

Sane aliis, si lubet, remitto investigandum, quid reapse intersit, præter ea quæ dixi, inter procemia et sequentia; cur tantopere hæc differant a cæteris strophis, ut dum in his numero sunt 20 aut 30 versus, tres aut quatuor in antistrophe satis sint; cur eidem hirmo tot προάσματα varia aptari queant, ut exempli gratia, solus modulus Τράνωσον saltem duodecim præ se ferat diversissima præludia; quamobrem duplex aliquando et triplex aut quadruplex, maxime in vetustis poematibus, sit antistrophe, dum in recentibus unica semper manet; qua lege fiat, ut nunquam fronte illa κοντάκιον careat, vel cum brevissimum est, vel quum ad unum coercetur troparium in οἴκῳ, ut vulgata ferunt menæa, dum amplissimi canones et quæcumque alia tropariorum series sine hoc capite procedunt et spatiantur; undenam, ne alia quæram, nunquam fere acrostichon ab hisce exordiis, si pauca tantum et vetustissima excipias, proficiscatur.

Etsi statuerim de his silere procemiis, quæ semel tantum in hoc volumine occurrunt, ea tamen non vacat prætermittere, quæ sic ad hirmos pertinent, ut non pauca ad eorum normam deinceps exigantur, quorum brevem elenchum texere mox haud inopportunum erit.

Ea vero quæ dixi ἅπαξ λεγόμενα, suam fortasse seriem et locum invenient, quum in altero tomo cætera, ut promisi, κοντάκια ἀνέκδοτα colligam, quæ in codd. romanis, in parisiensibus, in mosquensi, fortasse ne patmianis quidem prætermissis, ignota et palabunda vagantur.

Quo vero rariora mihi hactenus sunt, eo putem esse antiquiora; neque id jam peritum fugerit lectorem, stare nos in vetustissimo hellenicarum Musarum exordio, cum primi omnium Ἀοιδοὶ solemnem hunc morem habuerint præludendi in plateis, palatiis, castris, theatrisve, et homericas aut cyclicas rapsodias aliquo ornandi procemio. Οἴμη *hymnus* erat, ut habet Hesychius, unde προοίμια Arionis, Empedoclis, quæ non refugit ipse Socrates, neque Aristoteles : Ὕμνους γὰρ τὰ προοίμια ἐκάλουν (*Bibl. gr.* I, p. 681, II, 688, Harless.). Neque aliud doctis viris videntur esse homerici hymni quam varia procemiorum collectanea (Wolf., *Proleg.*, p. CVII; H. Hignard, *des Hymnes homér.*, préf.). Cum igitur Melodorum christianorum agmen ducant Ἀοιδοί, qui cantica nostra auspicati sunt, cumque ea solerent a vetustissimo procemio exordiri, inferre haud ineptum est, Aœdos nostros, ac si eodem instinctu quam veteres Rapsodi ducerentur, primum fecisse locum hisce præludiis, quæ etiam nunc sola κοντάκια rara consuetudine servarunt. Neque christiana panegyris, in qua Salvatoris victoriæ et Ecclesiæ heroes celebrantur, usque adeo ab olympio stadio distabat, quin Ἀοιδοὺς ῥαπτῶν ἐπέων, ut cecinit Pindarus, referrent nostri Στιχῳδοί, quorum baculus pensilesque cantilenæ (κοντάκια) facile revocabant homericum Demodocum, sceptro suam fabulam moderatum et texentem : τὸν ἐπὶ ῥάβδῳ μῦθον ὑφαινόμενον. (Callimach. Bentley, p. 497; Heyn. VIII, p. 794.)

Nil mirum, si tot sæcula jungamus. Priscis enim Christianorum Aœdis haud ingratum neque insuetum fuit, vetustissimas veterum melodias suos in usus pios parce detorquere. Nam recolere juvat illud φῶς ἱλαρὸν simili Græcorum carmini φῶς ἀγαθὸν

oppositum; v. p. 625. Scite notarunt Clementem Alexandrinum flosculos puellorum suos decerpsisse ex Euripidis Hippolito στεφανηφόρῳ (Villoison, *Anecd.* II, 77), aut ex choro Iphigeniæ in Taurica (Villoteau, *Mém. sur la musiq.*). Ultimos hirmi nostri Τράνωσον versiculos vix non revocat elegantulum quoddam Achillis ad Thetin matrem ephymnion (Villois. I, 85). Unde indignatur Julianus apostata, a quo Diodorus Tarsensis carpitur, quod Athenis musicorum rationem participaverit, ut Deos impugnaret (*Epist. ad Photinum,* p. 622). Quid, quod festivus erat Ethnicorum plausus : χαῖρε, νύμφιε, fere ut in Sergii Acathisto : χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε? Quid, quod inter Eleusinia idem resonabat ephymnion, quod in nostro hymno de S. Andrea, Atticorum apostolo : εὑρήκαμεν? immo nostrum *alleluia* referret delphicum τὸ ἐλελεῦ ἰή? quin et Aquinatis melodiam *lauda Sion* vir doctus usque ad primam Pindari Pythicam repetere ausus est (V. p. 555 et cf. Firm. Matern. 20; Clem. Alex. *Cohort.* 10, 432, *Patrol. gr.* t. VI, p. 940; *Notices et extr. des mss.* t. XVI, p. 157, 167).

Nolim a cana illa vetustate recedere, quin uno verbo amplum revocem argumentum, quod multo a me prolixiorem sermonem requireret; scilicet, nostra cantica, quoties heroas christianos attingunt, aut esse aut referre prima Acta sanctorum, ac nisi excipias rarissimas quas vocant tabulas proconsulares, nulla cum nostris posse de antiquitate certare, cum multis sæculis tam Metaphrasten quam anteriores hagiographos Melodi veteres præcedant.

Sed properandum : omissis igitur vetustis proœmiis, semel infra legendis, en brevis indiculus eorum quæ frequentiora sunt, et texendis multis poematibus inservierunt, sane satis antiqua, ut *fratrum* quoque *carmina* dicantur, hilarique exordiantur προῳδῷ illo : « Hymnum dicat turba fratrum. »

§ VI.

DE TROPARIIS.

Huc igitur unde profecta est, longo circuitu oratio revolvitur. Equidem in tractatu de tropologio, troparia nunquam satis excoluisse mihi videor. Ne autem arbitreris, hoc prorsus esse idem quam hirmi argumentum. Sane hirmus troparium est, sed nunquam sic designatur a diligentibus canonum interpretibus, Theodoro et Zonara, apud quos prima singularum odarum strophe semper hirmus, nunquam troparium, nuncupatur. Hirmus enim, ut toties dixi, sine melodia non est, sine cantu non concipitur, dum multa sunt troparia, sive solitaria, sive bina aut terna, aut variis modis connexa, quæ tantum recitantur; aut si levi melodia aliquem ex octo tonis referunt, sic ea lector modulatur, ut sicut habet Augustinus de Athanasii ordine psallendi, pronuntianti vicinior quam canenti sit (Aug. *Confess.* X, 33).

Troparia tamen metrica sunt, tamque apte versiculis distincta, ut aliquando continua similium versuum serie conflentur; sic fere sunt graviora Anastasii carmina; sic alternis versibus ac reciprocis totus personat Acathistus; sic præclare eminent poematia, quibus totum noctis officium absolvitur, nempe φωταγωγικὰ, ne barbare dicam ἐξαποστειλάρια, quorum media fere pars, sub hirmis Γυναῖκες ἀκουτίσθητε vel Ὁ οὐρανὸν, sex semper habet aut novem octosyllabos versus simillimos.

Verumtamen nomine et indole sua troparium *vertitur* et variatur. Neque Græcorum sat ingenio fecisset, nisi volumine suo multiplici festivæ gentis alacritatem habuisset. Nam διθυραμβοδιδασκάλους quos aiunt, magistros recepere, eosque lyrica mens intus agit; ne jubeas pedetentim eant, sed sine lasciviant, exultent et subsiliant.

Ea autem est varietas nostrorum tropariorum, ut a duabus ad tres et decem syllabas versiculi libero cursu spatientur; sic vero integra periodus progreditur, ut nunc tribus aut quatuor στίχοις coerceatur, nunc usque ad tres supra triginta, ut in Acathisto, perveniat. Immo idiomelun quod paulo ante retulimus, præditum octo tonis, unum videtur troparium, quamvis integros quadraginta versiculos contineat. Equidem ampliorem nullam vidi seriem, ad quam tamen proxime accedunt grandiuscula quædam idiomela.

Haud tumultu incondito, sed ex ordine, vel ubi multi et amplissimi sint, singulos versus procedere, incessuque rhythmico inter se componi, in aprico est. Jam enim vidimus, in hirmo Τράνωσον, quam belle et apte gravis periodus disposita, divisaque sit. Etiam hilaria *stichera* Αἱ ἀγγελικαὶ, etiam breviora σύντομα festivitatem habent, ut quæ media in melodia quiescant et similibus interpungantur versiculis. In illo arduo Romani opere (XIII, 92) præter tria ὁμοιόφωνα, ὁμοιότονα, ὁμοιόπτωτα, illud ausim addere, urgeri singula fere troparia, paulo ante ephymnium, copulis exaggeratis καὶ, ἀλλὰ καὶ, quibus calcaria melodiæ adduntur.

Altera vero est molestior ambiguitas, de qua superius monui, tam ex ipsis orta proœmiis, quam in omnibus obvia tropariis, quæ solitaria sunt. Sane in promptu cuique est, versus apte et tuto dividere, quoties hirmo præfixo, aut aliunde noto, instruitur, vel quando troparia ita bina aut trina componuntur, ut alterum alteri simile esse oporteat, qualia dicuntur ὅμοια vel προσόμοια. Sed anceps et dira crux quemcumque torquebit, ubi troparium per se stat, ab alio quocumque liberrimum, uti innumera idiomela, ea maxime quæ quotidie et pluries ad psalmorum doxologiam (δόξα καὶ νῦν, unde δοξαστικὰ) dicuntur, quæ cæteris elegantiora sunt ac sæpe in codicibus notis musicis insigniuntur. Vix dubium, quin illæ notæ diligentius ad hæc pingantur, ut aure et oculis aliquo modo rhythmus significetur, hirmoque aut ὁμοίοις suppleatur. Erit fortasse qui melodiæ peritissimus, ducente et quiescente cantu, stationes inde metricas deprehendat, et dum auribus melos insonuit, dum multorum officiorum percipit varietates, similia agnoscat et instituat. Neque alio usus est criterio, opinor, cl. v. W. Christ, cui hæc ipsa fuit lectissima sparta. Sed dum apud illum video tot idiomelorum nunc unam, nunc duplicem aut triplicem in eodem versiculo partitionem, sat non video quo ariadneo filo se in immanem deducat labyrinthum.

Nec satis est : esto enim quod versus aptissime dividantur, neque desideretur hirmus, superest ut, decurrente troparii periodo, sæpe amplissima, edoceamur quomodo singula membra cum singulis se habeant, quo nexu versuum agmina et manipuli instruantur, quo jure majores minoribus imperent, sicut Duces et Reges inter puncta diacritica Hebræorum.

Quæ quidem puncta monent me, ne semifero sphingis ore utrumque problema relinquam OEdipo solvendum, ad ἁπλᾶς et στιγμὰς reverti. Tu enim considera an non triplici στιγμῇ recentium codicum, aut tribus veterum punctorum locis majora, media, minora tropariorum momenta lance justa expendantur. Haud tamen dissimulaverim mihi minus notam esse variam punctorum collocationem, ac plerumque volaticos illos apices haud sine turbine in membranas et chartas pluere ; στιγμὴ pulvis est, in quo quis non lubrica strueret? Recentium tamen στιγμῶν unum dabo exemplum, ex optimo codice chisiano R. VII. 53, scripto a. 1438; quem ob consuetam in me Principum Romanorum munificentiam, Eminent^mus Flavianus et excellent^mus frater Sigismundus in meos usus humanissime domum transtulerunt. Pentecostario codex impletur, ad cujus calcem, inter addititia officia, legitur in die XXIII aprilis hoc κοντάκιον de S. Georgio mar-

tyre. Idem hirmus est Τῇ Γαλιλαίᾳ, qui supra p. LVII, sed hic novis sectionibus interpunctus.

Τὸν ὑπὲρ κόσμου τὴν ζωὴν ’
    τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θέντα ·
Χριστὸν τὸν βασιλέα ’
    ποθῶν ὁ στρατιώτης ’
    σπεύδει θανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ ·
Ζῆλον μέγαν θεῖον
    ἐν καρδίᾳ ἐσχηκὼς ’
    αὐτὸς αὐτὸν προσήγαγε ·
τοῦτον δὲ καὶ οἱ πάντες · Γεώργιον ’
    ὡς θερμὸν προστάτην
    ἀνυμνήσωμεν ἐν πίστει ·
Ὡς ἔνδοξον
    ὄντα Χριστοῦ δοῦλον ·
μιμούμενον σοφῶς ’
    αὐτοῦ δεσπότην ·
Καὶ ἑκάστῳ δεομένῳ
    ἐπιφοιτῶντα ·
    σπεύδει γὰρ ἀεὶ ·
καὶ αἰτεῖται τὸν Σωτῆρα ·
    (Ὁ ΛΑΌΣ)
    πᾶσι παρέχων
    πταισμάτων συγχώρησιν :

De S. Georgio.

Eum qui pro mundo vitam animamque suam posuit, Christum regem diligens miles, pro eo mori festinat; cum divinitus magnum in corde zelum haberet, ipse semet obtulit. Illum autem Georgium nos omnes fidelibus hymnis honoremus, ut studiosum vindicem nostrum, ut gloriosum Christi famulum, sui Domini sapientem æmulum et cuicumque eum invocanti opitulantem; festinat enim et exorat Salvatorem.

Populus

Omnibus præbens veniam peccatorum.

Scholia. Ex chisiano cod. f. 148. — Cur quinque puncta deesse videantur, sat supra monui. Sex alia superioribus virgulis sive στιγμαῖς supplentur. Post v. 4, veneta menæa addunt spurium στίχον quo pervertitur totum opus : ὁ μέγας Γεώργιος, quod ignorat Anthol. rom. — V. 6, ζῆλον γὰρ θεῖον ven. pessime. — V. 9, cod. interpunctum omittit, alias vero retinet, ut supra p. LVIII. — V. 10 ἑαυτὸν πρ. ven. rom. rupto metro. Ex priore lapsu veneta in deteriora ruunt : τοῦτον οὖν καὶ ἡμεῖς ἀνυμνήσωμεν πίστει ὡς θ. πρ. ἡμῶν, ὡς... — V. 14, σοφῶς a taurin. accepimus, qui chisiano in cæteris cohæret. — V. 15, 16 solent aliquid pati. — τὸν ἴδιον δεσπότην omnes, rupto hirmo. — V. 16 syllaba in fine abundat. δεόμενον rom. male. — V. 19 καὶ αἰτοῦντα αὐτὸν ven. iterum perverse. — Solus chisianus, aperto et insigni compendio, ad plebem provocat ante ephymnion. Vide quantum prosint codices, et quot vulneribus editi libri fœdentur. Cæterum opus recens est, et male consarcinatum cum Romani ephymnio, ad expellendum ejus splendidum poema, quod habes, p. 596.

Si quis minores superioris troparii pericopas sedulo meditetur, ac sese referat ad ea quæ supra revocavi de canonibus alphabeticis Joannis, Georgii et Bartholomæi, notatu dignum reputabit, triplici et simili exemplo, sic versus litteris dividi, ut modo singulares, modo bini, modo terni constanti et symetrica methodo componantur. Hæc vero rursus si contulerit cum exemplis in *Anthol.* cl. W. Christ propositis, facile concedet nonnihil esse ex nostris consentaneum. Doctus enim vir utrumque problema, quo tor-

quebar modo, gnave et confidenter aggressus, utinam tuto et recte! tam solitaria troparia quam medias omnium periodos extricare, componere et in aciem instruere conatus est. Clariora tamen ab eo criteria et exempla, omni exceptione majora, expecto, ut omnem illi fidem, quam vellem, committam.

Nescio an de ultima quadam ambiguitate, quæ simul involvit troparium, hirmum, οἴκους, et ephymnion, verba fieri oporteat. Verum enimvero cum rarissima sint scholiastarum loca quæ ad nos accedere videntur, negligere nequeo unicum fere quod in pluribus romanis codicibus vidi; et quantumvis salebrosum sit, eo illud acrius persecutus sum, quod ante me summi viri, cum æmula quadam invidia, illud ipsum plus minus integrum recoxere : scilicet, Cangius (v. κουκούλιον); God. Hermanus (*de Re metrica*, p. 487); G. A. Mullach (*Conjectan. Byzantin.*, lib. II, p. 25); Matranga (*Anecd.*, præf., p. 29, 30). Præter codd. augustan. bernens. florentin. venet. quos alii viderunt, adde vatic. 14 f. 151 ; vat. 97 f. 152; vat. 883 f. 226; vat. 1370 f. 154; vat. 1405 f. 234; ottobon. 338 f. 139. Quid, quod in barber. I. 160, librario tantopere crambe recocta sapuit, ut ter ibi digesta sit f. 39, 53, 54? Ex quo scholiasta diceretur Theodosius Alexandrinus, sed aliunde videtur aut Gregorius Corinthius, aut Elias monachus; plerumque anonymus est. Quicumque sit, en illius verba ex antiquiore et palimpsesto cod. vatic. 14, fere XII sæculi, quem cæteri romani rescripserunt, paucis mutatis, fortasse ob difficultatem legendi duplicem scripturam detritu et maculis fuliginosam et vetustiori superpositam. Signa prosodica a duobus codd. præfixa religiose servamus.

Τὰ Ἀνακρεόντεια.

Ἐπιδέχονται μὲν αὐτῶν οἱ οἶκοι ἀνάπαιστον καὶ δύο ἰάμβους καὶ μίαν περιττὴν συλλαβὴν, οἷον·

∪ ∪ - ∪ – ∪ - ∪
Ἀπὸ τοῦ λίθου τὸ ῥεῖθρον.

Τὸ δὲ τούτων κουκούλλιον γίνεται ἐξ ἐλάσσονος καὶ μείζονος, τουτέστιν ἀπὸ πυῤῥιχίου καὶ σπονδείου, οἷον·

∪ ∪ - - ∪ ∪ - - ∪∪ - -
Ἀρέτης εὐστεφάνου ἄνθεα δρέψας.

Ἔστι δὲ καὶ οὕτως μετρῆσαι· ἡ πρώτη χώρα ἀνάπαιστον, ἡ δὲ δευτέρα ἴαμβον, ἡ τρίτη ἴαμβον, ἡ τετάρτη ἀδιάφορον συλλαβὴν, οἷον·

∪ ∪ - ∪ - ∪ - ∨
Ἀπὸ τῆς φίλης ἐρήμου.

Καὶ τὸ κουκούλλιον αὐτοῦ, ἡ πρώτη καὶ τρίτη καὶ πέμπτη χώρα πυῤῥίχιον, ἡ δευτέρα καὶ τετάρτη καὶ ἕκτη σπονδεῖον, οἷον·

∪ ∪ - - ∪ ∪ - - ∪ ∪ - ∪
Ζαχαρίου μεγάλου πάγκλυτε κοῦρε.

Ἐν αὐτοῖς ἀνακρέουσιν ἀεὶ συνταττόμενος ἀνακλώμενος ἐξ ἑνὸς τῶν τετρασυλλάβων ποδῶν τὴν σύστασιν ἔχει· οὗτος νῦν ἰωνικὸς ἀπ' ἐλάσσονος λέγεται τριποδιζόμενος· τὸ μηδὲ αὐτοῦ μία ἐφθημιμερὲς τριῶν ἥμισυ ποδῶν· οὗτος ὁ στίχος γίνεται ἐξ ἰωνικοῦ ἀπ' ἐλάσσονος τριποδιζόμενος, οἷον·

∪ ∪ - - ∪ ∪ - - ∪ ∪ - -
Ἀρετῆς ἔργα φέρει ἔμπονος ἥβη.

∪ ∪ - - ∪ ∪ - - ∪ ∪ - -
Χριστιανῶν μακάρων ἔλθετε παῖδες.

Οὗτος ὁ στίχος ἐν τῇ πρώτῃ χώρᾳ δέχεται

τροχαῖον, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἴαμβον, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ πυῤῥίχιον, ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ σπονδεῖον. ἐν δὲ τῇ πέντῃ πάλιν πυῤῥίχιον, ἐν δὲ τῇ ἕκτῃ πάλιν τροχαῖον.

Scholia. Nedum variæ lectiones lucem afferant, caligo in spissam noctem mutatur. In titulo οἱ ἀνακρέοντες cod. florent. περὶ ἀνακρεοντείου vat. 1405, qui cum barber. solus μὲν præfixit. Aliter incipit barb. 3° loco : τὸ ἀνακρεόντειον μέτρον ἐν τῇ α' χώρᾳ ἀνάπ. ἐπιδέχεται, ἐν δὲ τῇ β' καὶ τῇ γ' ὁμοίως ἴαμβον καὶ μίαν ἀδιάφ. συλλ. — Elias vero monachus in alio barb. τοῦ ἀνακρεοντείου οἱ οἶκοι ἐπιδέχονται μὲν ἀνάπ. καὶ δύο ἰάμβους καὶ μίαν περιττὴν συλλ. Aliter quoque Hephæstionis scholiasta ib. et apud Mullach : οἱ δὲ νεώτεροι διαιροῦσιν αὐτὸ εἴς τε κῶλα ἓξ καὶ εἰς δύο, καὶ τὰ μὲν ἓξ κῶλα φασὶν οἴκους, τὰ δὲ δύο κουκούλιον. καὶ ἐπιδέχονται οἱ μὲν οἶκοι ἀνάπ. καὶ δύο ἰ. καὶ π. συλλ. — Ad nostra revertitur barb. 1° loco : ἐπιδέχονται μὲν, et recte, cum Cangio, qui om. αὐτῶν et add. ἀδιάφορον post συλλαβήν. Barberin. et ottob. soli habent signa prosodica. τὸ δὲ τούτου Cang. — τούτων βουκόλιον sic bis vat. 1370. — κουκούλιον fere omnes. κουκ. δέχεται τοὺς ἓξ ἓξ ἐλ. vat. 1405. — τὸ δὲ κουκούλιον, τὸ ἀνακλώμενον · ἕπεται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῖς ἀνακρεοντείοις, sic brevius barb. 3° loco ἤτουν πυρρ. vat. 1405. Multa add. Schol. Heph. τὸ δὲ τ. κουκ. σύγκειται ἔκ τε τοῦ ἐλ. τῶν δισυλλάβων ποδῶν, τουτέστι τοῦ πυῤῥιχίου καὶ ἐκ τοῦ μείζονος, ἤτοι τοῦ σπονδείου, καὶ ἔχει ἐν μὲν ταῖς περιτταῖς χώραις τὸν ἐλάσσονα, ἐν δὲ ταῖς ἀρτίοις τὸν μείζονα, οἷον. — δρέψας. varia videtur lectio Sophronii XII, v. 56 : γραφικῶν ἐκ καλύκων ἄνθεα δρέψας, de S. Stephano. — Hephæst. Scholiasta add. cum ottobon. alterum versum : ἁγίων περσιδάμου κόσμου ἀΐων (ἀεὶ ὧν ott.) Legere Mullach jubet : ῥοσιδόμου.

ἔστι ad μετρῆσαι om. barb. 1° loco et ottob. — ἔστι δὲ ὁ στίχος τοῦ Ἀνακρέοντος ἡ α' χώρα ἀν. ἡ β' καὶ γ' ἴαμβος, ἡ δὲ δ' ἀδ. id. 2° loco : στίχοι τῶν ἀνακρεοντείων. ἡ α' ottob. — οὗτός ἐστιν ὁ στίχος τοῦ Ἀνακρέοντος ἡ α' χώρα ἐξ ἀν. ἡ β' καὶ γ' ἐξ ἰάμβου, ἡ δ' μονοσύλλαβος καὶ ἀδιάφορος (vat. 1405). — Ἀπὸ... Est ejusdem Sophron. V. v. 1. — Post versiculum Cang. add. : καὶ πάλιν · βλέπε πρὸς (l. πῶς) κόνις τὰ πάντα. Apud Ignatium aliquid simile collegit Matranga *Anecd.* p. 664 : βλέπε πῶς πάντα κόνις, πάντα δὲ τέφρη. omnia videtur om. Schol. Hephæst.

Τοῦ δὲ κουκουλίου αὐτοῦ ἡ α'... ἐκ πυῤῥιχίου... δ' ἐκ σπονδείου, ἡ δὲ ς' καὶ αὐτὴ ἢ ἐκ σπονδείου ἢ ἐκ τροχαίου, οἷον vat. 1405. — τὸ δὲ κουκ. barb. 1° loco. 3° autem loco post illa quæ supra, idem corrupte pergit : τίθεται δὲ ἔστιν ὅτε καὶ μόνον · ἐπιδέχεται δὲ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ χώρᾳ πυῤῥίχιον, ἐν δὲ τῇ β' σπονδεῖον, ἐν δὲ τῇ γ' πυῤῥίχιον, ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ σπονδεῖον, ἐν δὲ τῇ ε' πυῤῥίχιον, ἐν δὲ τῇ ς' σπονδεῖον ἢ τροχαῖον · τινὲς δὲ τρίμετρον καλοῦσι, τρεῖς ἐπιδεχόμενον ἰωνικοὺς ἀπ' ἐλάσσονος καὶ ἐν τῇ τρίτῃ χώρᾳ παίωνα τρίτον. Nec plura codd. romani præter vat. 14, cujus cætera minus perspicua tacite omiserunt. Hic vero Cangius τὸ δὲ κουκ. αὐτῶν ἐν τῇ α'... ἐν δὲ τῇ β' καὶ σπονδεῖον, ἐν δὲ τῇ ς' σπονδεῖον ἢ τροχαῖον. — *Ζαχαρίου.* Sophron. V. v. 17.

ἃ τοῖς ἀνακρ. vat. 14. f. leg. συντάττομεν τὸ ἀνακλ. Pro quibus fusiora subdit Schol. Hephæst. quem omnino prætermittere nolim, ne lateat Melodi nomen sæpius adducti superius : τινὲς δὲ συντάττουσιν αὐτοῖς καὶ ἕτερον ἐξ ἑνὸς τῶν τετρασυλλάβων ποδῶν τὴν συστροφὴν ἔχοντα, ἤγουν ἐξ ἰωνικοῦ ἀπ' ἐλάσσονος τρίμετρον ἀκατάληκτον, ὃν καὶ ἀνακλώμενόν φασιν, ἐπιδεχόμενον δὲ τομὴν ἑφθημιμερῆ, τουτέστι μετὰ τὰς τρεῖς τοῦ δευτέρου ποδὸς περαινομένην τὴν τομὴν εἰς μέρος λόγου, οἷον · Ἀρετῆς-ἤδη. Tum recte inter utrumque versic. ea interponit quorum similia vaticanus inepte postposuit. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀπὸ χοριάμβου ἄρχεται ὁ τοιοῦτος στίχος, εἶτα ἔχει τὸν ἰωνικὸν ἀπ' ἐλάσσονος, διὰ τὸ ἀδιάφορον τῆς τελευταίας, καθὰ τῷ ἁγίῳ Σωφρονίῳ καὶ ἄλλοις ἀρχαιοτέροις δοκεῖ, οἷον · Χριστιανῶν παῖδες. Excidit Sophronii poema huc adductum. Omnia brevissime complexus est Scholiasta ms. bernensis, tresque varios distinguit dimetros anacreonticos. Elias monachus etiam brevior, addit tamen præter systema supra expositum, aliud quatuor tantum coalescere anacreonteis, quod confirmat apud Cangium Grammaticus ms. et datur παράδειγμα τοῦ κουκουλίου, τοῦ καὶ ἀνακλωμένου. « Hinc apertum est, inquit Hermannus, οἴκους illos sex versibus constitisse, iisque deinde additos esse duos trimetros ionicos, qui interdum choriambo incipiebant, eosque *cuculii* nomen habuisse. Videntur autem οἶκοι isti nonnumquam etiam ex quatuor anacreonteis compositi fuisse. » Immo in Anacreontis poem. LXII luculentum videt exemplum prioris generis, quod senis in οἴκῳ versibus cuculium ex duobus trimetris subjicit.

Nunc ex longo diverticulo, vepribus obsito, aliquid emolumenti ad rem nostram lucremur.

Ac 1°. Hermannus legere non potuit innumera Anacreontica, quæ nuper Ang. Maius ac Philippus Matranga in medium protulere, inter quæ integrum S. Sophronii carmen V, ex quo (cf. v. 1, 17) plures Scholiastæ versiculi excerpti sunt; unde abunde conficitur, non duplex, nec triplex, sed innumera esse genera harum stropharum, quarum sectiones certo acrostichidis alphabeto statuuntur.

2°. Ea quæcumque sint poemata a nostris melodiis toto cœlo distant, quum neque idem sit metrum, neque idem lexicon, neque eadem dialectus, neque eadem ephymnia, sive ἀνακλώμενα, neque idem argumentum (1).

3°. Quum Scholiastæ et Grammatici soleant esse in rebus ecclesiasticis ineptissimi, id eorum imperitiæ tribuendum, quod toties in superioribus melodica verba οἱ οἶκοι, τὸ ἀνακλώμενον perversissime usurparunt. Cæterum quum vetus cod. vaticanus omnino ἀνακλώμενον omittat, non scholiastæ errorem, sed librariis interpolationem ascribere malim.

4°. Quod spectat ad οἴκους, non quatuor, nec sex versus, sed plurimæ strophæ, quin integra poemata anacreontica, cucullio destituta, οἶκοι appellandi sunt; ne exceptis quidem prioribus strophis, quas nunquam Melodi, sive prisci, sive novi, sic nuncuparunt, quanto minus particulam unius troparii, excluso ephymnio.

5°. Ephymnium autem sive ἀνακλώμενον prorsus abhorret a cuculio. Locum enim certum, nempe finem singulorum trópariorum ephymnia habent, varietatem ignorant, brevitatem affectant et publici plausus alacritatem referunt. Quæ vero dixerunt κουκούλια, sunt duo versus cæteris ampliores, quibus nulla sedes firmo jure assignatur, nisi quod ab initio exulant, nec nisi raro in fine comparent, quoties autem temere in stropham incidunt, nunquam eadem verba referunt, neque ullam acclamationem (ἀνακλωμένην, sive, ut Suidas recte interpretatur, confirmante codice vallicelliano, ἀπηχουμένην).

6. Tandem ex hoc vexato scholio et a tumultu tot varietatum, nihil majus nec promptius emergit, quam inefficax Grammaticorum imbecillitas, in rhythmicis ad leges prosodicas reducendis. Sane Sophronii et similium poetarum carmina minime inficeta sunt, cum fere omnes versus dimetri impares catalecti sint, neque ab indole anacreontica recedant; classicum quidem in brevibus versiculis opus est, in quo tamen

(1) Sano quidem consilio, ut solet, W. Christ inscripsit *Anthologiam græcam carminum christianorum,* seu collectanea quibus sacra et profana, publica et privata poemata continentur. Maluissem tamen inter Melodos non accenseri poetas anacreonteos, neque ut ecclesiastica aut publico usu consecrata proferri Synesii, Nazianzeni, Methodii poemata, immo anacreontica Sophronii, Eliæ, Photii, aliorum. Sed magis ægre fero apud Matrangam per tota *Analecta* Melodos vocitari quoscumque tenui versu canentes domestica aut publica negotia, quin sæpius erotica et inania. Ut olim hymnus tantum Diis, sic Melodus soli Ecclesiæ reservetur.

sæpe metrum rhythmo flectitur et rumpitur. Sed longiores versus dodecasyllabi, sive κουκούλια, ubique ordinem perturbant, et libera quadam, haud invenusta lasciviunt varietate, quam frustra Grammatici cohibere nitebantur : mediam enim quasi viam rhythmos inter et metra terunt. Quod si vel hæc anacreontea tantopere a statutis legibus refugiunt, quis jugo prosodico premet irreligatam Melodorum insolentiam expeditamque libertatem?

Ultro tamen concedo innumeros versus classicos ab ore hymnodorum excidisse, et in primis anacreonteos passim frequentari. Ita in II paradigmate, p. VII sive in hirmo Τῇ Γαλιλαίᾳ, inter priores versus, iambis perpetuis constantes, sunt iambici dimetri, quorum primus et quintus acatalecti, tres vero cæteri catalecti. Sextus quoque versus est trochaïcus dimeter catalectus, et sic porro. Esto ergo, Melodis non deesse multam veterum elegantiam; lex tamen illis summa et sacra rhythmus est, cujùs tandem regulas, non judicis instar et arbitri statuam, sed peritioribus statuendas proponam, ea quæ diu mecum luctatus et etiam nunc anceps, profero, emendaturus, statim ut meliora quæ expecto, edocebor.

§ VIII.

RHYTHMORUM CANONES.

Etiamsi igitur sæpe melodis faveat classica Musa, quod majus in illis est, rhythmus videlicet, in primis coalescit tam ex metro syllabico quam ex tono seu harmonica serie accentuum. Is vero rhythmus lege unica et generali regitur, nempe : *Omnibus canticis præmittitur aut supponitur* Hirmus, *sive prævium troparium, uti totius poematis exemplar, cui cætera post illud omnia troparia ita aptantur, ut singula eosdem numero versus, totidemque in versibus syllabas, et similes in eisdem syllabis accentus contineant.* Aliis consulto, ut dixi, ea omnia committo quæ ad rem musicam pertinent. Nunc vero, opinantis more potius quam statuentis, aggredior, tum ex universis prolegomenis, tum ex toto illo volumine, sex et decem exigere canones, qui aut metrum aut tonum respiciunt.

CANON I.

Syllabæ juxta hirmum computantur, sine ullo discrimine earum quæ corripiuntur aut producuntur.

CANON II.

Nullo aut nonnisi rarissimo respectu habito ad vocalium occursus, neglecta fere elisione, satis est juxta hirmum integrum sit metrum syllabicum.

CANON III.

Nunquam fere ab uno versu fit ad alterum trajectio, intercisa dictione media, quantumvis breves versiculi sint, ut prior a posteriore suppleatur aut vice versa. Si quid aliter et raro accidit, aut peccat scriptura, aut fortuito errore regula vera confirmatur.

CANON IV.

Neque metro obstant ephymnia, si justa sunt; neque severiores dogmatum formulæ, neque etiam verba sacrorum librorum in cantus adducta, quantumvis θεόπνευστα parcissime sollicitentur, et summa cum religione suis quæque sedibus, prout jacent, intacta serventur. In utroque tamen casu librarii, cum solemnia sibi et nota citius rescribunt, facile a metro aberrare et Melodo sua tribuere sphalmata consueverunt.

CANON V.

Idem hirmus, quoties ab uno cantico ad alterum transfertur, ita non absolvitur omnibus suis numeris, quin melodi arbitrio aliquid concedatur, tum maxime cum hirmi conditor suo utitur iterum et sua refert : qualis vero hirmus semel ab initio ponitur, talis idemque in toto cantico usque in finem integer, incolumisque manet.

CANON VI.

Omnes et singuli accentus, quibus tonus in hirmo notatur, maxime in clausula στίχων, sed etiam in continua serie cujuscumque versiculi, eodem ordine in easdem syllabas per totum poema recurrunt.

CANON VII.

Accentus sive acutus, sive circumflexus pro uno eodemque habetur, ut sicut promiscue habentur oxytona et perispomena, ita reciproca vice paroxytona et properispomena proferantur.

CANON VIII.

Properispomena, quoties enclitico monosyllabo proxime sequenti præmittuntur, (ῥῦσαί με idem fit ac ἄνδρα τε) paroxytonà evadunt, etiamsi solitis accentibus notari pergant. Nihilominus monosyllaba enclitica suum quoque servant accentum, si jubeat rhythmus, post proparoxytona.

CANON IX.

Proparoxytona duplici accentu gaudent in ultima et antepenultima syllaba, etsi unus tantum accentus oculo notetur; idemque asserendum, cum tres syllabæ sive ad unam, sive ad binas dictiones pertineant. Unde dactylus et anapæstus in utroque casu

prorsus eodem recidunt; nec tantum id valet ubi pes uterque prosodicus adest, ut ἄγγελος (– ⏑ ⏑), πόλεων (⏑ ⏑ –), sed idem Melodis sonat tum antibacchius ἄνθρωπος (– – ⏑), tum bacchius ἐρευνῶν (⏑ – –).

CANON X.

Dictio monosyllaba, sive ἄτονος sit, sive tono aucta, ex arbitrio Melodi, modo acuitur, modo premitur.

CANON XI.

Pronomina personarum, maxime in perficiendis clausulis, eadem licentia usurpantur qua apud veteres poetas ultima syllaba libera est; ut pro ἡμῖν, ἡμᾶς, ὑμῖν, ὑμᾶς, dicatur homerico more, remanente tamen solita scriptura: ἥμιν, ἧμας, ὕμιν, ὗμας, etc. Inde etiam οὗτος pro αὐτὸς scribitur.

CANON XII.

Eadem cum libertate Melodi adhibent frequentiores præpositiones disyllabas, scilicet anastrophe utuntur accentuum, quin præpositio, uti syntaxi jubetur, sequatur nomen, aut consueta scriptura varietur: sic μετὰ, in hac pericope μετὰ δούλων, aliquando eodem modo sonat atque in δούλων μέτα.

CANON XIII.

Simili favente licentia, Melodi utuntur in conjunctionibus et adverbiis disyllabis, minus necessariis, in quibus interdum accentus quadam catastrophe a penultima ad finalem syllabam migrat, in primis ubi vocis proximæ prima syllaba tono destituitur (1).

CANON XIV.

Altera libertas Melodorum est, quæ potius ad seriores quam ad veteres, potius ad canones quam ad κοντάκια pertinet; qua fit, ut integra et absoluta stante accentuum serie, extra rhythmum parasitica quædam et quasi muta syllaba in fine accedat. Cf. supra p. LVII.

CANON XV.

Ut aliquando, sed raro elisione Melodi utuntur, maxime in ἀλλὰ et ἵνα, sic diæresin interdum adhibent, ut ὑϊὸς pro υἱὸς, de quo cf. p. 320-327 passim.

(1) Regulæ XI, XII, XIII memorantur infra, p. 57, 114, 125, 161, 167, 168, 170, 174, 203, etc. sed non sine errore aut typorum aut alterius syllabi, quem prius conceperam.

CANON XVI.

Singularis omnino est, sat vero frequens, contractio quorumdam vocabulorum, quæ trita et magis obvia sunt, et brevi compendio scriptitantur, ut Θεὸς, σωτὴρ, Χριστὸς, σταυρὸς, ἄνθρωπος (Θ̄ς, σ̄η̄ρ, Χ̄ς, στ̄ρ̄ς, ἄν̄ο̄ς, vide p. LXII, ἀνθρωπείας trisyllabum ex ανίας) quæ syllabam amittunt, etiam in compositis, ut Θεοτόκος, Χριστοφόρος (cf. p. 669), quæ vel optimis melodis trisyllaba aliquando sunt.

Nolui has breves augere regulas, iterum ea memorando quæ supra aut alias notavi, nimirum sòlere sententiam uno versu claudi, monosyllaba frequenter clausulæ reservari, peregrina nomina tam libero accentu quam incerta notari scriptura, heptasyllabos versus esse frequentes, raros vero dualem et optativum, proclitica aliquando augeri accentu, ut ἐκ μοῦ sit quasi ἔκ μου, et alia quæ diligentem lectorem non fugient.

Plura a me æquus bonusque lector non requirat : supra modum enim cresceret tam legenti fastidium, quam præfanti prolixitas, si justo et novo commentario hæc canonismata instruerentur, si singulis regulis addere paradigmata juberer, aut accurate notare paginas et loca, ubi superiores canones confirmantur temperanturve aut minus caute servantur.

Unum mihi superest, ut receptam a me in hoc tomo rationem anecdota evulgandi aperiam.

Totum libri fundamentum est codex corsinius; et ubi is deficit, taurinensis; aliquando etiam, utinam sæpius, mosquensis : subsidia tantum, et satis pauca præbuere cæteri, aut in Urbe aut extra Urbem reperti.

Nullam fere neglexi variam lectionem, experientia edoctus, nihil esse superfluum in hisce apicibus delicatulis; cavendum porro, ne iota unum, immo ne comma, ne στιγμὴ aliqua prætereat.

Nolui tamen in Melodorum verba recipere scripturæ aperta vitia, aut rudiora melodiæ sphalmata; nec placuit lacunas, si quid obiter et male hisceret, relinquere patulas, quin tamen lector aut uncinulis aut scholiolis religiose moneretur. Qua tamen utor libertate, in opere academico, eamdem ego nollem inducere in librum publicis et sacris lectionibus aptandum, quanquam ultimus librorum venetorum emendator, etiam religiosus curator anthologii romani copiosum dedere exemplum multa ex codicibus addendi et corrigendi.

Tropariis litteras pro numero præfixi, ecclesiasticam præter consuetudinem, sed codicis taurinensis perpetuo alphabeto nixus. Interpuncta asteriscis superioribus supplentur, ne commata, perspicuæ sententiæ necessaria, caligarent, neu præterea, divisis versiculis solito more, vacua spatia totum fere librum occuparent.

Si qua sphalmata oculos morosi lectoris offenderent, velim actutum conferantur ad calcem ea quæ ultro emendavi, confidens ea jam condonari, quæ prior expunxi; tum peto recolantur superiores Melodorum regulæ, quæ insolita mihi præceperunt; demum

nemo iniquus adeo sit, ut multa non parcat rem arduam aggredienti primum; nova excutienti problemata, dum urbis moenia concutiuntur, dum proximus ardet Ucalegon; typos demum sollicitanti transalpinos ac longe remotos, cum inter tot fastidia verborum, metrorum, accentuum, commatum, stellularum et omnis generis apicum, vix tuta manu vicinas et domesticas plagulas movere et continere potuissem.

Erunt fortasse, maxime inter germanicos viros qui mallent græca augeri et declarari, latinam vero interpretationem tolli penitus, ægre ferentes mediam libri partem pigris et ineptis lectoribus concedi. Alii contra assurgent, qui indignabuntur pedibus offendere tot pulvereas varietates et arenosa scholia, quæ ubique calcibus hærent ac remorantur.

Cum alia aliam censura sustulerit, paucis me expediam. Latina e regione posui, quæ perpetuo inserviant commentario. Commodum sane est græcam scripturam e codicibus ad typothetas puram putam transfundere, et dum parum curatur, utrum ipse editor capiat semet, suaque legat, sæpe liber aut inutilis fit aut jacet obscurior quam membrana in pluteis sepulta, ne doleam gravissima onera et emptori et lectori incassum imponi. Scio tamen quam arduum sit in editione quam *principem* aiunt, a græco ad latinum primo saltu transilire. Novi promptius esse græca ter aut quater rescribere integra, quod plerumque feci, quam eadem semel latina facere, maxime in Melodis, vel quando cuncta obvia videntur. Nec defuere amici, qui quod aliter ac cæteri ego ab initio et deinceps obstinate egerim, stomachati sunt. Mediam interim tenui ac teneo viam, ne hinc subsidia imperito lectori, illinc erudito viro criteria desiderentur. Huic veteres committo scripturas collatas, emendatius, si fors tulerit, expoliendas; illi autem præbeo simplicem et candidam interpretationem, colloquii instar obvii potius quam commentarii. Haud tamen negaverim quantum me tæduerit veneres græcanicas latino panno induere : ubi enim floret Hellas, Latium aret; ubi emicat illa et exhilaratur, hoc friget et luget; illic scintillæ, acumina, aurea opulentia; hic fumus, lutum, inops colluvies. Quomodo, ut unum referam, dum expulere Romani voculas ὁ, ἡ, τὸ, alas, aera, halitum amiserint? Utinam gallica dialectus minus disputet, magisque lyrica audeat, ut cum Melodis felicius contendat, quam pinguedo latialis!

In hoc vero ancipiti certamine meo cum Melodis latine vertendis, explicandis, luce, ut par est, nobilitandis, cum jam viginti fere annos consumpsissem, nemine facem præbente, viam nemine sternente, inviam sæpe, et lubricam semper, haud mihi defuit ut finem itineri darem, socius indefessus, quem honoris et grati animi causa nomino, cl. v. Henricum Stevenson, qui nihil omisit, ut classicis studiis suis has quoque byzantinas adderet lucubrationes. Græca enim dum eduntur, nemo quem sciverim, oculo alieno, vigilanti, amico carere potuit. Ut ego olim Frederico Dübnero libenter obvio utebar, haud philologo invidens, pro re nata et meo modulo, vicariam theologi opem, sic etiam nunc lætor ab anglico viro discere littora littoribus jam non esse contraria. Quando quidem adeo se vir gnarus Melodis dedit, ut eorum absconditos commentatores, Theodorum Prodromum, Gregorium Corinthium, Joannem Zona-

ram, me quidem vehementer urgente, e tenebris eruat, quam cito, Deo favente, in lucem proferendos.

Dixi : quæ si minus placent, nemo non indulgeat luctanti cum tempestate litteris adversa, post diei, æstus, hominum pondera ægre respiranti et vigilanti per noctem insomnem et intempestam, hebetes oculos frustra in codicum et typorum apices evanidos figenti, schedas centies dissipatas succutienti, plagulas typothetarum extorquenti per longa et periculosa itinera. Sin vero nostra non displiceant, Melodos tropologii excipient cæteri, haud minus ignoti, qui triodium et menæa, canones et idiomela ἀνέκδοτα exornarunt.

Ex ædibus Callistianis, xv Januarii, in Sancto Mauro abbate, a. MDCCCLXXV.

ANALECTA SACRA

SANCTUS ROMANUS.

I.

CANTICUM IN CHRISTI NATIVITATE.

α'. Ἡ παρθένος σήμερον
τὸν ὑπερούσιον τίκτει·
καὶ ἡ γῆ τὸ σπήλαιον
τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει.
Ἄγγελοι μετὰ ποιμένων
δοξολογοῦσιν,
Μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος
ὁδοιποροῦσιν·
δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

β'. Τὴν Ἐδὲμ Βηθλεὲμ
ἤνοιξε, δεῦτε, ἴδωμεν·
τὴν τρυφὴν ἐν κρυφῇ
εὕραμεν, δεῦτε, λάβωμεν
τὰ τοῦ παραδείσου,
ἔνδον τοῦ σπηλαίου·
ἐκεῖ ἐφάνη
ῥίζα ἀπότιστος,
βλαστάνουσα ἄφεσιν·
ἐκεῖ εὑρέθη
φρέαρ ἀνόρυκτον,
οὗ πιεῖν Δαυὶδ
πρὶν ἐπεθύμησεν·
ἐκεῖ παρθένος,
τεκοῦσα βρέφος,
τὴν δίψαν ἔπαυσεν εὐθὺς,
τὴν τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ Δαυίδ·
διὰ τοῦτο πρὸς τόπον
ἐπειχθῶμεν, ποῦ ἐτέχθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

1. Hodie Virgo Natum edit natura subliniorem; et terra speluncam offert inaccesso hospiti. Angeli cum pastoribus cantica geminant; Magi, stella duce, iter metiuntur. Propter nos enim natus est infans novus, Deus ante sæcula.

2. Edemum Bethleemus aperuit; agedum, videamus: cibum suavem in abscondito reperimus; adeste, sumamus paradisi delicias in spelunca. Ibi emicuit radix sine humore germinans veniam. Ibi inventus est puteus, a nemine fossus, ex quo olim bibere David concupivit. Ibi Virgo, quæ puellum peperit, amborum cito explevit sitim, et Adami et Davidis. Ad specum igitur properemus, ubi natus est infans novus, Deus ante sæcula.

Primum S. Romani canticum est integrum in tribus codd. mss. in taurinensi f. 34-37, in mosquensi f. 93, in corsiniano f. 42-48, ex quo apographa ad cryptoferratenses derivarunt, et quem in decursu operis sequemur, ut optimum et vetustiorem. In tribus codd. fere inscribitur, ut in corsin. Μηνὸς δεκεμβρίου κε', κοντάκιον τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, ἦχος γ', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ ὕμνος. Solus taurin. ὁ ὕμνος, et solus retinet trop. 20 ὁ ἀστὴρ; tum dividit hymnum in duos dies, tropariis 5 prioribus in vigilia Nativitatis præscriptis, cæteris cum primo iterum præfixo, sequenti festivitati reservatis. Omnia, præter stropham et antistropham, constantia στίχοις 490, nunc primum luci dantur. Sigla per se patent C, M, T; singulis tropariorum numeris notæ perpetuæ annectuntur.

1. Ἡ παρθένος. Præmittitur αὐτόμελον in menæis edd. de qua epigraphe in procemiis diximus.

2. Ἐδὲμ, τὴν πρώτην τρυφὴν dicit Greg. Naz. de Virt. 408. — εὕρομεν edd. ven. Cum ed. rom. et codd. retinemus εὕραμεν ut in Cant. VI, 23, et alias ἐπέφανα, ἔπεσα, de quibus cf. Cant. VI, 3 in not. — ἔνδον edd. et codd. Rhythmo constanti requiri-

γ΄. Ὁ πατὴρ τῆς μητρὸς
γνώμῃ υἱὸς ἐγένετο·
ὁ σωτὴρ τῶν βρεφῶν
βρέφος ἐν φάτνῃ ἔκειτο·
ὃν κατανοοῦσα,
φησὶν ἡ τεκοῦσα·
Τί τοῦτο, τέκνον;
πῶς ἐνεσπάρης μοι;
καὶ πῶς ἐνεφύης μοι;
ὁρῶ σε, σπλάγχνον,
καὶ καταπλήττομαι,
ὅτι γαλουχῶ,
καὶ οὐ νενύμφευμαι·
καὶ σὲ μὲν βλέπω
μετὰ σπαργάνων·
τὴν παρθενίαν δὲ ἀκμὴν
ἐσφραγισμένην θεωρῶ,
σὺ γὰρ ταύτην φυλάξας,
ἐγεννήθης εὐδοκήσας,
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

δ΄. Ὑψηλὲ βασιλεῦ,
τί σοὶ καὶ τοῖς πτωχεύσασι;
ποιητὰ οὐρανῶν,
τί πρὸς γηΐνους ἤλυθες,
σπηλαίῳ ἐτέρφθης,
καὶ φάτνης ἠράσθης;
ἰδοὺ, οὐκ ἔστι
τόπος τῇ δούλῃ σου
ἐν τῷ καταλύματι·
οὐ λέγω τόπον,
ἀλλ' οὐδὲ σπήλαιον,
ὅτι καὶ αὐτὸ
τοῦτο ἀλλότριον.
Καὶ τῇ μὲν Σάῤῥᾳ,
τεκούσῃ βρέφος,
ἐδόθη κλῆρος γῆς πολλῆς,
ἐμοὶ δὲ, οὔτε φωλεός·
ἐκτησάμην τὸ ἄντρον,
ὃ κατῴκησας βουλήσει,
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

ε΄. Τὰ τοιαῦτα ῥητὰ
ἐν ἀποῤῥήτῳ λέγουσα,

3. Matris pater ultro filius factus est; salvator infantium infans in præsepio iacuit. Quem ut agnovit, genitrix ait : « Quid hoc « est, fili! Quonam modo in me satus fuisti, « et quo pacto innatus es mihi? Te intueor, vis« cera mea, et obstupesco; lacte enim ubera « tument, et innupta sum. Equidem te video « in his fasciis, sed virginitatem adhuc sen« tio a te sigillatam, qui eam servasti, dum « nasci dignatus es, infans novus, Deus ante « sæcula.

4. « O præcelse rex, quid tibi cum ege« nis? Tu cœlorum conditor, ad terrigenas « cur venisti, specu delectatus es et præ« sepe adamasti? En nullus est tuæ famulæ « locus in diversorio : neque locum aio « solum, sed neque speluncam, hæc enim « aliena est. Verum Saræ, quum filium pe« perit, concessa est plurimi agri hæreditas : « mihi autem, ne fovea quidem; hoc antrum « obtinui, in quo degere voluisti, infans no« vus, Deus ante sæcula. »

5. Dum hæc secum verba tacite volvit, dumque arcanorum cognitorem deprecatur supplex, audit adesse Magos, puellum quæritantes, ad quos statim : « Quinam estis vos? »

tur ἐντὸς : sed de hisce dissyllabis cf. canonem XII inter leges melodorum, supra a nobis expositas. — Melodiæ iterum faveret : ἔπαυσε δίψαν παρευθύς. — τοῦτο πρὸς τοῦτο codd. et edd. a quibus recedere suaserunt similia in trop. 8, 9, 15 seqq. — ποῦ ἐτέχθη cum C, T et trop. 9 ubi ὅπου, dum edd. οὗ ἐτέχθη.

3. Γνώμῃ υἱός. Tesseram pene Romani dicam esse usum asserendi passim Christi voluntatem ex his aut similibus γνώμῃ, γνωμικῶς, βουλῇ, εὐδοκήσας, θέλων, ἑκὼν, quæ ad melodi doctrinam et ætatem an pertineant, exquiretur. — εἰπέ μοι, τέκνον T. — ἢ πῶς ἐνεφύεις T. — σπλάγχνον, cf. Cant. XIV, 3, 8 et ep. ad Philem. 12, 20. παρθενίαν δὲ ἁγνὴν C.

4. Πρὸς γηΐνους τί C. — ἐλήλυθας C, T. em. jubente metro ἤλυθες pro attico ἦλθες. Cf. Cant. IX, 12. — ἢ φάτνης codd. intervertit T σπηλαίου ἠράσθης ἢ φ. ἐτέρφθης. — αὐτὸ τοῦτο cf. tr. 16. — f. καίτοι μὲν Σ. — ἐχρησάμην τὸ ἄντρον T. Matth. VIII, 20.

καὶ τὸν τῶν ἀφανῶν
γνώστην καθικετεύουσα,
ἀκούει τῶν Μάγων,
τὸ βρέφος ζητούντων,
εὐθὺς δὲ τούτοις·
Τίνες ὑπάρχετε;
ἡ κόρη ἐβόησεν.
Οἱ δὲ πρὸς ταύτην·
Σὺ γὰρ τίς πέφυκας,
ὅτι τοιοῦτον
σὺ ἀπεκύησας;
τίς ὁ πατήρ σου,
ἡ τίς τεκοῦσα,
ὅτι ἀπάτορος Υἱοῦ
ἐγένου μήτηρ καὶ τροφός;
Οὗ τὸ ἄστρον ἰδόντες
συνήκαμεν, ὅτι ὤφθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.
ς'. Ἀκριβῶς γὰρ ἡμῖν
ὁ Βαλαὰμ παρέθετο
τῶν ῥημάτων τὸν νοῦν,
ὥνπερ προεμαντεύσατο,
εἰπὼν ὅτι μέλλει
ἀστὴρ ἀνατέλλειν,
ἀστὴρ σβεννύων
πάντα μαντεύματα,
καὶ τὰ οἰωνίσματα·
ἀστὴρ ἐκλύων
παραβολὰς σοφῶν,
ῥήσεις τε αὐτῶν,
καὶ τὰ αἰνίγματα·
ἀστὴρ ἀστέρος
τοῦ φαινομένου
ὑπερφαιδρότερος πολὺ,
ὡς πάντων ἄστρων ποιητής·
περὶ οὗ προεγράφη
ἐκ τοῦ Ἰακὼβ ἀστράπτειν
παιδίον νέον, τὸν πρὸ αἰώνων Θεόν.
ζ'. Παραδόξων ῥητῶν
ἡ Μαριὰμ ὡς ἤκουσεν,
τὸν ἐκ σπλάγχνων αὐτῆς
κύψασα προσεκύνησεν,
καὶ κλαίουσα εἶπεν·
Μεγάλα μοι, τέκνον,
μεγάλα πάντα,
ἅπερ ἐποίησας
μετὰ τῆς πτωχείας μου.
Ἰδοὺ γὰρ Μάγοι
ἔξω ζητοῦσί σε·
τῶν ἀνατολῶν
οἱ βασιλεύοντες
τὸ πρόσωπόν σου
ἐπιζητοῦσιν,
καὶ λιτανεύουσιν ἰδεῖν

Virgo locuta est. At illi ad eam : « Immo tu « qualis nata es, quæ talem puerum edidisti? « Quis tuus pater, quæ genitrix, quum « filii sine patre mater effecta sis et nutrix? « Cuius stellam quum vidimus, conjectavi- « mus apparuisse infantem novum, Deum « ante sæcula.

6. « Diligenter enim nobis Balaam propo- « suit oraculorum intellectum, quæ ipse va- « ticinatus est, dicens futurum esse ut stella « exsurgat, stella quæ omnia extinguat va- « tum divinationes et omina; stella quæ dis- « solvat sophorum parabolas, eorumque sen- « tentias et ænigmata; stella hoc sidere quod « emicat, eo splendidior, quod scilicet cuncta « condidit astra; de qua prædictum est, ori- « turum esse a Iacobo, ut fulgur, infantem « novum, Deum ante sæcula. »

7. Stupenda ut verba audiit Maria, natum ex visceribus suis adoravit cernua, et cum fletu ait : « Magna mihi, o fili, magna « omnia quæ fecisti cum egestate mea. « Ecce enim Magi foris stant, quæren- « tes te; orientalium gentium reges inqui-

5. Τὸν τοιοῦτον ἀπεκύησας C, T. — τίς ἡ τεκοῦσα C, T.— ἀστ. εἰδότες C.— συνηκάσαμεν ὡς f. metro aptius.
6. Βαλαάμ Num. XXIV, 17.

7. Τῶν ἐκ σπλάγχνων C. τὸ ἐκ σπ. T. — ὅσα ἐποίησας T. — Melodi accentus est ζητοῦσι σε, ex lege metrica XIII alibi exposita, cujus lector memine-

οἱ πλούσιοι τοῦ σοῦ λαοῦ·
ὄντως γὰρ λαὸς οὗτος
σός ἐστιν, οἷς ἐγεννήθης
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός·

η'. Ἐπειδὴ οὖν λαὸς
σός ἐστι, τέκνον, κέλευσον
ὑπὸ σκέπην τὴν σὴν
ἔλθωσιν, ἵνα ἴδωσιν
πενίαν πλουσίαν,
πτωχείαν τιμίαν·
καὶ σὲ μὲν ἔχω
πλοῦτον καὶ καύχημα,
διὸ οὐκ αἰσχύνομαι·
ἐν σοὶ ἡ χάρις
καὶ ἡ ἀλήθεια·
ἐν σκηνῇ καὶ νῦν
νεῦσον εἰσέλθωσιν·
οὐδέν μοι μέλει
τῆς εὐτελείας,
ὡς θησαυρὸν γὰρ σὲ κρατῶ,
ὃν βασιλεῖς ἦλθον ἰδεῖν,
βασιλέων καὶ Μάγων
ἐρευνώντων ποῦ ἐτέχθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

θ'. Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς,
ὄντως τε καὶ Θεὸς ἡμῶν,
τῶν φρενῶν ἀφανῶς
ἥψατο τῆς μητρὸς αὐτοῦ·
Εἰσάγαγε, λέγων,
οὓς ἤγαγον λόγῳ·
ἐμὸς γὰρ λόγος
οὗτος, ὃς ἔλαμψεν
τοῖς ἐπιζητοῦσί με,
ἀστήρ ἐστιν μὲν
εἰς τὸ ὁρώμενον,
δύναμις δ' ἔστι
πρὸς τὸ νοούμενον.
Συνῆλθε Μάγοις,
ὡς λειτουργῶν μοι,
καὶ ἔτι ἵσταται, πληρῶν
διακονίαν τὴν αὐτοῦ,
καὶ ἀκτῖνι δεικνύει
τόπον τὸν ὅπου ἐτέχθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

« runt vultum tuum, ac videre eum depre-
« cantur divites plebis tuæ. Sane illa gens
« tua est, pro quibus genitus es infans novus,
« Deus ante sæcula.

8. « Quando igitur populus hic tuus est, « o fili, iube tuum in specum accedant, ut « videant paupertatem opulentam, inopiam « honestam; te namque teneo divitias et glo- « riam meam, idcirco me non pudet; in te « gratia et veritas; in tabernaculum annue « nunc ingrediantur : haud meam curo ino- « piam, quæ thesaurum te possideo, quem « veniunt invisuri reges, regibus magisque « scrutantibus, ubi natus sit infans novus, « Deus ante sæcula. »

9. Iesus ille Christus, ac vere Deus noster, clam tetigit matris suæ sensus : « Hos, in- « quit, introduc, quos verbo adduxi; meum « enim eloquium, emicans inquirentibus me, « stella quidem est oculis, menti autem in- « telligenti virtus. Comes Magorum fuit, uti « minister meus; et iam substitit, unde suum « impleat officium, et radio demonstret lo- « cum, in quo natus est infans novus, Deus « ante sæcula.

rit, quidquid de more notetur. — λαοῦ Ps. XLIV, 13. ὁ λαός σου γὰρ ὄντως οὗτοί εἰσιν T. λαὸς ὄντ. γ. οὗτ. C. — οἷς ἐγνώσθης codd. contra sentent. et metr.

8. Γένωνται, ἵνα T. — πλοῦτος C. αὐτὸν σὲ δόξαν ἔχω καὶ καύχ. T, unde πλοῦτον correxi. — αὐτὸς ἡ χάρις καὶ ἡ εὐπρέπεια T, argute, ut solet. Præstat C respectu ad Joan. I, 14. — τῆς σκηνῆς κἀμοῦ T. τῇ σκ. C, sine præp. Haud semel melodus his verbis utitur cum ablat. — μοι μέλει T. ἐγνωκότων ποῦ T.

9. Ὄντως κ. ὁ Θ. T. — οὕτως ὡς T. — ἀ. μέν ἐστιν codd. — τὸ φαινόμενον δ. δ. ἐ. εἰς τὸ τελούμενον T. placeret λόγος δέ ἐστι. — f. καὶ ἤδη pro καὶ ἔτι. — τὴν διακ. et τὸν τόπον codd. — δεικνύων T.

Ι'. Νῦν οὖν δέξαι, σεμνή,
δέξαι τοὺς δεξαμένους με·
ἐν αὐτοῖς γάρ εἰμι,
ὥσπερ ἐν ταῖς ἀγκάλαις σου·
καὶ σοῦ οὐκ ἀπέστην,
κἀκείνοις συνῆλθον.
Ἡ δὲ ἀνοίγει
θύρας, καὶ δέχεται
τῶν Μάγων τὸ σύστημα·
ἀνοίγει θύρας
ἡ ἀπαράνοικτος
πύλη, ἣν Χριστὸς
μόνος διώδευσεν·
ἀνοίγει θύρας,
μὴ ἀνοιχθεῖσα,
καὶ μὴ κλαπεῖσά τί ποτ' οὖν
τῶν τῆς ἁγνείας θησαυρῶν·
αὕτη ἤνοιξε θύραν,
ἀφ' ἧς ἐγεννήθη θύρα,
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.
ια'. Οἱ δὲ Μάγοι εὐθὺς
ὥρμησαν πρὸς τὸν θάλαμον,
καὶ ἰδόντες Χριστὸν,
ἔφριξαν, ὅτε εἴδησαν
τὴν τούτου μητέρα,
τὸν ταύτης μνηστῆρα,
καὶ φόβῳ εἶπον·
Οὗτος υἱός ἐστιν
ἀγενεαλόγητος.
Καὶ πῶς, παρθένε,
τὸν μνηστευσάμενον
βλέπομεν ἀκμὴν
ἔνδον τοῦ οἴκου σου;
οὐκ ἔσχε μῶμον
ἡ κύησίς σου;
μὴ ἡ κατοίκησις ψεχθῇ,
συνόντος σοὶ τοῦ Ἰωσήφ.
Πλῆθος ἔχεις φθονούντων,
ἐρευνώντων ποῦ ἐτέχθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.
ιβ'. Ὑπομνήσκω ὑμᾶς,
Μάγοις Μαρία ἔφησεν,
τίνος χάριν κρατῶ
τὸν Ἰωσὴφ ἐν οἴκῳ μου,
εἰς ἔλεγχον πάντων
τῶν καταλαλούντων·
αὐτὸς γὰρ λέξει
ἅπερ ἀκήκοεν

10. « Nunc igitur accipe eos, o alma; accipe « qui me receperunt; in ipsis enim ego sum, « sicut tuis in ulnis, neque a te recessi, dum « illos comitabar. » Aperit illa ostium, et Magorum cœtum recipit; aperit fores, quæ porta est nemini aperta, quam solus permeavit Christus; aperit fores, quæ reserata nunquam fuit, cui nihil ex virginitatis thesauris defraudatum est. Hæc pandit ostium, per quam edita porta est, infans novus, Deus ante sæcula.

11. Magi extemplo se in thalamum contulerunt, aspicientesque Christum, expaverunt; videbant enim et ipsius matrem et matris sponsum, neque sine metu inquiebant : « Sane hic filius est genealogiæ expers. At « curnam, o Virgo, illum quoque sponsum « nunc cernimus intra domum tuam? Labem « nullam habuit partus tuus; ne probro tibi « vertatur contubernium degentis tecum Io« sephi. Turbam habes invidorum, qui scru« tantur, ubi natus sit infans novus, Deus « ante sæcula. »

12. « Commonefacio vos, Magis inquit Ma« ria, cur Iosephum teneam domi, ad omnes « redarguendum oblocutores. Ipse enim refe« ret quæ auscultavit de filio meo. In somno « enim vidit sanctum Angelum, illi decla-

10. θύραν T constanter. — ἣν Θεὸς T. — ἡ pro μὴ codd. Cf. Cant. V. 13; Ezech. XLIV, 2. — κλ. πώποτε τὸν τ. α. θησαυρὸν T. Lege κλαπεῖσα τι vel κλαπεῖσα τί, juxta legem metr. XIII.

11. εἰς τὸν θάλ. T. — ἰδόντες.. ὅτι εἶδ. T, C. Recte recipi aor. εἴδησα, ne dubita, et cf. Lobeck ad Phryn. p. 713. — f. πρός τε μητέρι.

12. Ὑπομνήσω T. — ὕπνον γὰρ codd. fort. pro

περὶ τοῦ παιδίου μου·
ὑπνῶν γὰρ εἶδεν
ἄγγελον ἅγιον
λέγοντα αὐτῷ
πόθεν συνέλαβον·
πυρίνῃ θέᾳ
τὸν ἀκανθώδη
ἐπληροφόρησε νυκτὸς
περὶ τῶν λυπούντων αὐτόν·
διὰ τοῦτο συνέστη
Ἰωσὴφ δηλῶν ὡς ἔστι
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων θεός.

ιγ΄. Ῥητορεύσει αὐτὸς
ἅπαντα ὅσα ἤκουσεν·
ἀπαγγέλλει σαφῶς
ὅσα προεθεώρησεν,
τὰ τῶν οὐρανίων
καὶ τῶν ἐπιγείων,
τὰ τῶν ποιμένων,
πῶς συνανύμνησαν
πηλίνοις οἱ πύρινοι,
ὑμῶν τῶν Μάγων
ὅτε προέδραμεν
ἄστρον φωταυγοῦν
καὶ ὁδηγοῦν ὑμᾶς.
Διὸ ἀφέντες
τὰ προρρηθέντα,
ἐκδιηγήσασθε ἡμῖν
τὰ νῦν γενόμενα ὑμῖν,
πόθεν ἥκατε, πῶς τε
συνήκατε, ὅτι ὤφθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεος.

ιδ΄. Ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς
ἡ φαεινὴ ἐλάλησεν,
οἱ τῆς ἀνατολῆς
λύχνοι πρὸς ταύτην ἔφησαν·
Μαθεῖν θέλεις πόθεν
ἠλύθομεν, πῶς τε;
ἐκ γῆς Χαλδαίων,
ὅπου οὐ λέγουσιν·
Θεὸς θεῶν κύριος·
ἐκ Βαβυλῶνος,
ὅπου οὐκ οἴδασι
τίς ὁ ποιητὴς
φωτὸς ὃ σέβουσιν·
ἐκεῖ ἀνῆλθεν,
ἡμᾶς τε ἦρεν
ὁ τοῦ παιδίου σου σπινθὴρ

« rantem unde conceperim. Ignei spiritus vi-« sio anxium certiorem fecit noctu, de his « quæ pungebant eum. Idcirco mecum sub-« sistit Iosephus, ut declaret quomodo adsit « infans novus, Deus ante sæcula. »

13. « Enarrabit ipse quæcumque audivit; « nuntiabit palam qualia primus contempla-« tus sit, et quæ cœlestium sint, et quæ ter-« renorum, et quæ pastorum, quali concentu « cecinerint cum terrigenis flammei spiritus, « dum vobismet Magis præcucurrit stella ful-« goribus conspicua, vestri dux itineris. Id-« circo iam iis dimissis quæ prius dixistis, « narrate nobis rerum vestrarum seriem, unde « venistis, et quomodo novistis, apparuisse « infantem novum, Deum ante sæcula. »

14. Talia postquam Virgo splendida locuta est, illa Orientis lumina ad eam dixerunt: « Scire vis unde venerimus et quomodo: e « terra Chaldæorum, ubi nemo dicit : Deus « deorum Dominus; ex Babylone, ubi non « noverunt quis creator sit luminis quod « adorant. Hic ortus est; et nos scintilla tui « puelli eduxit ab igne persico. Ignem cun-

καθ' ὕπνον, sed metro non quadrat. — τὸν ἀκανθώδη pro ἀποροῦντα, allegoria fort. petita ab Ex. III, 2; cf. Cant. XVIII, 5. — σύνεστί μοι T.

13. Ῥητορεύει σαφῶς ἅπαντα ἅπερ ἤκουσεν, | ἀπαγγελεῖ τρανῶς | ὅσα αὐτὸς ἑώρακεν | ἐν τοῖς οὐρανίοις | καὶ τοῖς ἐπιγείοις T, salvo fere ubique metro. — πυρίνοις οἱ πήλινοι T. — ὅτι προέδραμεν codd. — De voce ἥκατε cf. Lobeck p. 744. Melodia suaderet συνηκάσατε ὡς, ut in trop. 5; sed melodum cum similibus ludere juvat. — πῶς δὲ codd.

14. ταύτην ἔφρασαν T. — ποτε ἐλ. ᾧδε C. — ἐληλύθαμεν codd. recole fr. 4. — ὅθεν οὐ λέγ. T. — οἴδασι hic et sæpius. semel ipse Xenophon, OEc. XX, 14; cf. Lobeck. l. c. p. 236. — οὗτος [τοῦ-

ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ περσικοῦ·
πῦρ παμφάγον λιπόντες,
πῦρ φωτίζον θεωροῦμεν,
παιδίον νέον, τὸν πρὸ αἰώνων Θεόν.

ιε'. Ματαιότης ἐστὶν
ματαιοτήτων ἅπαντα.
Ἀλλ' οὐδεὶς ἐν ἡμῖν
ταῦτα φρονῶν εὑρίσκεται.
Οἱ μὲν γὰρ πλανῶσιν,
οἱ δὲ καὶ πλανῶνται.
Διὸ, παρθένε,
χάρις τῷ τόκῳ σου,
δι' οὗ ἐλυτρώθημεν
οὐ μόνον πλάνης,
ἀλλὰ καὶ θλίψεως
τῶν χωρῶν πασῶν,
ὧνπερ διήλθομεν,
ἐθνῶν ἀθέων,
γλωττῶν ἀγνώστων,
περιερχόμενοι τὴν γῆν
καὶ περιπατοῦντες αὐτὴν,
μετὰ λύχνου τοῦ ἄστρου,
ἐρευνῶντες ποῦ ἐτέχθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

ις'. Ἀλλ' ὡς ἔτι αὐτὸν
τοῦτον τὸν λύχνον εἴχομεν,
τὴν Ἱερουσαλὴμ
πᾶσαν περιωδεύσαμεν,
ζητοῦντες εἰκότως
τὰ τῆς προφητείας·
ἠκούσαμεν γὰρ,
ὅτι ἐλεύσεται
Θεὸς, ἐρευνῶν αὐτὴν,
καὶ μετὰ λύχνου
περιηρχόμεθα,
θέλοντες ἰδεῖν
μέγα δικαίωμα·
ἀλλ' οὐχ εὑρέθη,
ὅτι ἀπήρθη
ἡ κιβωτὸς αὐτῆς μεθ' ὧν
συνέσχε πρότερον καλῶν·
τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν,
ἀνεκαίνισε γὰρ πάντα
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

ιζ'. Ναί! φησὶ τοῖς πιστοῖς,
Μάγοις Μαρία ἔφησεν·

« ctivorum linquentes, ignem luciferum in- « tuemur, infantem novum, Deus ante sæ- « cula. »

15. « Vanitas vanitatum omnia sunt. Ast « nemo inter nos hæc meditans deprehendi- « tur: alii quippe decipiunt, et alii decipiun- « tur. Gratia igitur, o Virgo, sit filio tuo, per « quem erepti sumus non modo ab errore, « sed ab ærumnis locorum omnium quæ per- « agravimus, populorum atheorum, lingua- « rum incognitarum, dum terram lustramus, « eamque deambulamus, præfulgente sideris « lampade, inquirentes ubi natus sit infans « novus, Deus ante sæcula.

16. « Adhuc vero quum ipsam hanc « lampadem haberemus, per omnem Hie- « rosolymam circuivimus, iure quærentes « oracula prophetiæ; audivimus enim ventu- « rum esse Deum ad scrutandam illam; et « cum lucerna circumlustravimus eam, vi- « dere volentes magnum iudicium. Haud vero « inventum est, quia ablata fuit arca, cum « prisca eius pretiosa supellectile: vetera « transierunt, innovavit omnia infans novus, « Deus ante sæcula. »

17. « Agedum! ait his fidelibus Maria, « siccine, inquit Magis, totam circumlustra- « stis Hierosolymam, ipsam urbem istam,

τον T] ὃν σέβουσιν, ἐκεῖθεν ἦλθεν καὶ ἦρεν ἡμᾶς C, T, cui luxato loco medelam attulit dictio φωτὸς opportune addita.

15. ἐθνῶν ἀσέμνων T. — καὶ ἐμπεριπατοῦντες αὐτὴν C. ἐξερευνῶντες... ἐκζητοῦντες ποῦ T.

16. αὐτὸν τοῦτον ut in 4 eleganter, sic Xenoph. Anab. VII, 1, 27 αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον. Plat. Tim. αὐτὰ ταῦτα ἦν, ne plura. — πληροῦντες εἶχ. T. — λύχνου Sophon. I. 12. — θέλοντες εὑρεῖν T. — ἐπήρθη C, T. — συνεῖχε T. — μεθ' ὧν ὧν ἔσχες C, errore librarii pro συνέσχε. — ἀνεκ. δὲ T.

17. Ναὶ, φησὶ codd. vix tulere viri docti, quo-

τὴν Ἱερουσαλὴμ
πᾶσαν περιεδράμετε,
τὴν πόλιν ἐκείνην
τὴν προφητοκτόνον;
Καὶ πῶς ἀλύπως
ταύτην διήλθετε
τὴν πᾶσι πολέμιον;
Ἡρώδην πάλιν
πῶς διελάθετε
τὸν ἀθέσμιον
φόνων ἐμπνέοντα;
Οἱ δὲ πρὸς ταύτην
φασί· Παρθένε,
οὐ διελάθομεν αὐτὸν,
ἀλλὰ ἐπαίξαμεν αὐτῷ,
περιήλθομεν πάντας,
ἐρευνῶντες ποῦ ἐτέχθη
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

ιη΄. Ὅτε ταῦτα αὐτῶν
ἡ Θεοτόκος ἤκουσεν,
τότε εἶπεν αὐτοῖς·
Τί ὑμᾶς ἐπηρώτησεν
Ἡρώδης ὁ ἄναξ,
καὶ οἱ Φαρισαῖοι;
— Ἡρώδης πρῶτον,
εἶτα, ὡς ἔφησεν,
οἱ πρῶτοι τοῦ ἔθνους σου
τοῦτον τὸν χρόνον
τοῦ φαινομένου νῦν
ἄστρου παρ' ἡμῶν
ἐξηκριβώσαντο·
καὶ ἐπιγνόντες,
ὡς μὴ μαθόντες,
οὐκ ἐπεθύμησαν ἰδεῖν
ὃν ἐξηρεύνησαν μαθεῖν,
ὅτι τοῖς ἐρευνῶσιν
ὤφειλε θεωρηθῆναι
παιδίον νέον, τὸν πρὸ αἰώνων Θεόν.

ιθ΄. Ὑπενόουν ἡμᾶς
ἄφρονας οἱ ἀνόητοι,
καὶ ἠρώτων ἡμᾶς·
πόθεν καὶ πότε ἤκατε;
πῶς μὴ φαινομένας
ὡδεύσατε τρίβους;
ἡμεῖς δὲ τούτους,
ἅπερ οὖν ᾔδεσαν,
ἀντεπηρωτήσαμεν·
Ὑμεῖς τὸ πάρος

« quæ prophetas occidit? Et quomodo eam « impune peragravistis, quæ omnibus infesta « est? Herodem, rursus quæso, quomodo ef- « fugistis, exlegem istum hominem, cædes « spirantem?» Ad eam illi: « Virgo, inquiunt, « non effugimus eum, sed delusimus, et cir- « cumvenimus eos omnes, quæritantes ubi « natus sit infans novus, Deus ante sæcula. »

18. Quæ ubi ab illis Deipara rescivit, rursus ad eosdem : « Quid a vobis, inquit, per- « cunctati sunt rex Herodes et Pharisæi? — « Herodes primum, tum eo jubente, principes « gentis tuæ ipsum tempus stellæ nunc co- « ruscantis sollicite a nobis exquisierunt. Quo « comperto, ac si nihil novissent, minime « optarunt ipsum videre, quem ut noscerent, « adeo investigaverant, quum ita sciscitanti- « bus necesse videatur cernere novum infan- « tem, Deum ante sæcula. »

19. « Censuerunt insani nos inopes mentis « esse, nosque ideo compellabant : Unde- « nam, quandonam venistis? Quonam pacto « semitas per obscuras iter fecistis? Nos « vero eosdem de his quæ probe noverant,

rum unus conjecit. νεύσασι τοῖς πιστοῖς more loqui desinentium : alter maluit ναὶ, πῶς δὴ, quod infra innuitur et urgetur : καὶ πῶς ἀλύπως. Alterutrum utinam novus codex confirmet! — περιοδεύσαντες τὴν π. ἐκείνων τῶν προφητοκτόνων T. — πᾶσι βασκαίνουσαν T.— τὸν ἀντὶ θεσμῶν codd. quasi « pro legibus cædes spirantem »... φόνου T ut Act. IX, I. —διελ. αὐτούς. ἀλλ' ἐνεπέξ. αὐτοὺς, συνετοίχαμεν πᾶσιν, ἐρωτίθημεν ποῦ T. barbare, pro ἐνεπαίξαμεν αὐτοῖς, συνετύχομεν π. ἠρωτήσαμεν.— ἀνεπαίξαμεν αὐτῶν περ. πάντα C. f. καὶ προσήλθομεν πάντας.

18. ὡς ἔφησας T. —τὸν χρόνον τοῦτον T.— ὀφείλει θεωρ. codd.

19. ἠρώτων, φησὶ, πότε κ πόθ. T. — τούτοις ὅπερ

πῶς διωδεύσατε
ἔρημον πολλὴν,
ἥνπερ διήλθετε;
ὁ ὁδηγήσας
τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου,
αὐτὸς ὡδήγησε καὶ νῦν
τοὺς ἐκ Χαλδαίων πρὸς αὐτὸν,
τότε στύλῳ πυρίνῳ,
νῦν δὲ ἀστέρι δηλοῦντι
παιδίον νέον, τὸν πρὸ αἰώνων Θεόν.

κ'. Ὁ ἀστὴρ πανταχοῦ
ἦν ἡμῶν προηγούμενος,
ὡς ὑμῖν ὁ Μωσῆς
ῥάβδον ἐπιφερόμενος,
τὸ φῶς περιλάμπων
τῆς θεογνωσίας·
ὑμᾶς τὸ μάννα
πάλαι διέθρεψεν,
καὶ πέτρα ἐπότισεν·
ἡμᾶς ἐλπὶς δὲ
τούτου ἐνέπλησε·
τούτου τῇ χαρᾷ
διαθρεψόμενοι,
οὐκ ἐν Περσίδι
ἀναποδίσαι,
διὰ τὸ ἄβατον ὁδὸν
ὁδεύειν, ἔσχομεν ἂν νῦν,
θεωρῆσαι ποθοῦντες
προσκυνῆσαι καὶ δοξάσαι
παιδίον νέον, τὸν πρὸ αἰώνων Θεόν.

κα'. Ὑπὸ τῶν ἀπλανῶν
Μάγων ταῦτα ἐλέγετο·
ὑπὸ δὲ τῆς σεμνῆς
πάντα ἐπεσφραγίζετο,
κυροῦντος τοῦ βρέφους
τὰ τῶν ἀμφοτέρων,
τῆς μὲν δεικνύντος
μετὰ τὴν γέννησιν
τὴν μήτραν ἀμίαντον,
τῶν δὲ δεικνύντος
μετὰ τὴν ἔλευσιν
ἄμοχθον τὸν νοῦν,
ὥσπερ τὰ βήματα·
οὐδεὶς γὰρ τούτων
ὑπέστη κόπον,
ὡς οὐκ ἐμόχθησεν ἐλθὼν
ὁ Ἀμβακοὺμ πρὸς Δανιήλ·
ὁ φανεὶς γὰρ προφήταις,

« versa vice interrogavimus : Vosmet olim « quomodo emensi fuistis vastum illud de- « sertum, quod transmeastis? Qui duxit ab « Ægypto profugos, idem modo nobis dux « itineris fuit, quos a terra Chaldæorum ad « se direxit : ignea olim usus columna, nunc « sidere, monstranti puerum novum, Deum « ante sæcula. »

20. « Stella quocumque nobis dux erat « itineris, sicuti vobis Moyses, virgam attol- « lens, lumen circumfudit divini dogmatis. « Vos manna olim aluit, et saxum epotavit : « nos vero illius spes satiavit, pastosque ejus « deliciis non juvabit vestigia relegere ad « Persidem, per avia tentantes viam, stu- « dio captos cernendi, adorandi hymnoque « proclamandi novum infantem, Deum ante « sæcula. »

21. Ita a veracibus Magis dictum. Ab augusta autem Virgine cuncta sigillata sunt, confirmante puello, rataque habente hinc et inde dicta, dum probat, post ipsius ortum, immaculatum matris uterum, ostenditque Magorum, post longum iter, invictum animum sicut et gressum; quorum nullus laborem sustinuit, sicuti non lassus est Habacuc ad Danielem pergens. Qui enim se prophetis manifestavit, ipse Magis coram apparuit, infans novus, Deus ante sæcula.

ἐπίσταντο T. ἅπερ οὐκ ᾔδεισαν C. — τοὺς ἐξ αἰγ. T. — Nota νῦν δὲ, præmisso τότε, cum Viger. p. 426 ed. Herman. Cf. Cant. XV, 9. — νυνὶ δὲ ἄστρῳ T.

20. Ex unico T totum trop. — ἐλπὶς ἡ cod. insolita versus clausula. — τῇ τούτου χαρᾷ id. contra melodiam. — ἔσχομεν ἐν ᾧ id. inepte.

ὁ αὐτὸς ἐφάνη Μάγοις,
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

κβ'. Μετὰ ταῦτα αὐτῶν
πάντα τὰ διηγήματα,
δῶρα ἦραν χερσὶ
Μάγοι, καὶ προσεκύνησαν
τῷ δώρῳ τῶν δώρων,
τῷ μύρῳ τῶν μύρων·
χρυσὸν καὶ σμύρναν,
εἶτα καὶ λίβανον
Χριστῷ προσενήνοχαν,
βοῶντες· Δέξαι
δώρημα τρίχροον,
ὡς τῶν Σεραφὶμ
ὕμνον τρισάγιον·
μὴ ἀποῤῥίψῃς,
ὡς τὰ τοῦ Κάϊν·
ἀλλ' ἐναγκάλισαι αὐτὰ,
ὡς τὴν τοῦ Ἄβελ προσφορὰν,
διὰ τῆς σε τεκούσης,
ἐξ ἧς ἡμῖν ἐγεννήθης,
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

κγ'. Νέα νῦν καὶ φαιδρὰ
βλέπουσα ἡ ἀμώμητος
Μάγους δῶρα χερσὶν
φέροντας, καὶ προσπίπτοντας,
ἀστέρα δηλοῦντα,
ποιμένας ὑμνοῦντας,
τῶν πάντων τούτων
γνώστην καὶ κύριον
ἱκέτευε, λέγουσα·
Τριάδα δώρων,
τέκνον, δεξάμενος,
τρεῖς αἰτήσεις δὸς
τῇ γεννησάσῃ σε·
ὑπὲρ αέρων
παρακαλῶ σε,
καὶ ὑπὲρ τῶν καρπῶν τῆς γῆς,
καὶ τῶν οἰκούντων ἐν αὐτῇ·
διαλλάγηθι πᾶσιν,
δι' ἐμοῦ ὅτι ἐτέχθης
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

κδ'. Οὐχ ἁπλῶς γὰρ εἰμὶ
μήτηρ σου, τέκνον εὔσπλαγχνον,
οὐχ ὅτι γαλουχῶ
τὸν χορηγὸν τοῦ γάλακτος,
ἀλλ' ὑπὲρ τῶν πάντων
ἐγὼ δυσωπῶ σε·

22. Quibus prorsus enarratis, Magi munera manibus extulerunt, adoraverunt donum donorum, unguentum unguentorum; aurumque et myrrham, tum etiam thus obtulerunt, cum præconio : « Suscipe munus « aspectu tergeminum, sicut trisagium hym- « num ab ore Seraphim. Ne hæc reiicias, « ut quæ Caïn porrexit; sed ulnis amplectere, « ut Abelis oblationem, per manum genitri- « cis; ex qua nobis ortus es novus infans, « Deus ante sæcula. »

23. Munera nova et splendida ut vidit intemerata Virgo Magos manibus ferentes ac cernuos, stellam perspicuum indicem, pastores hymnificos, hæc Domino horum omnium conscio vovit supplex : « Mu- « nerum triadem, fili, dum recepisti, tria « imple vota tuæ genitricis : te pro aeris « temperie invoco, et pro telluris fructibus, « atque pro eius incolis; cum omnibus in « gratiam redito, per me namque natus es « infans novus, Deus ante sæcula.

24. « Haud solum ego mater tua sum, « o fili clementissime, nec tantum lac tibi

21. τοιοῦτος μετὰ τὴν κύησιν T.

22. Μετὰ πάντα αὐτῶν ταῦτα τὰ διηγήματα δῶρα μάγοι χερσὶν ἦραν καὶ πρ. T. — τῷ δώρῳ.. τῷ μύρῳ codd. contra usum Romani et veterum. — χρ. προσεκόμισαν T. — τρίχροον retineo, duce Damasceno, *de Hymno trisagio :* τὸν τρεῖς χροιὰς ἔχοντα τρίχροον. cæterum T, stylo delicatulo, ut solet, correxit τρίβολον. — μὴ ἀποστρέψῃς T.

23. Τὸν πάντων τοῦτον T. — ὅτι ἐτέχθη C.

24. Σοῦ, πάτερ εὔσπλαγχνε, οὐκ ἐκεῖ T, ludo antithetico. Tum venusta sunt et plane attica οὐχ ἁπλῶς, οὐχ ὅτι pro οὐ μόνον. Nec metrum lædit ὅτι, ex lege melodorum XV. — ἀλλ' ὑπὲρ τῶν πάντων C. ἀλλ' ἵν' (post corr. ὑπὲρ) πάντων T. — ἐμὲ γὰρ

ἐποίησάς με
ὅλου τοῦ γένους μου
καὶ στόμα καὶ καύχημα·
ἐμὲ γὰρ ἔχει
ἡ οἰκουμένη σου
σκέπην κραταιὰν,
τεῖχος καὶ στήριγμα·
ἐμὲ ὁρῶσιν
οἱ ἐκβληθέντες
τοῦ παραδείσου σου τὸ πρίν·
ἐπίτρεψον αὐτούς ποτε
λαβεῖν αἴσθησιν τοῦδε,
δι' ἐμοῦ ὅτι ἐτέχθης
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

κε'. Σῶσον κόσμον, σωτὴρ,
τούτου χάριν ἐλήλυθας·
στῆσον πάντα τὰ σὰ,
τούτου γὰρ χάριν ἔλαμψας
ἐμοὶ καὶ τοῖς Μάγοις
καὶ πάσῃ τῇ κτίσει·
ἰδοὺ γὰρ Μάγοι,
οἷς ἐνεφάνισας
τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου,
προσπίπτοντές σοι,
δῶρα προσφέρουσι
χρήσιμα, καλὰ,
λίαν ζητούμενα·
αὐτῶν γὰρ χρήζω,
ἐπειδὴ μέλλω
ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον μολεῖν,
καὶ φεύγειν σὺν σοὶ, διὰ σὲ,
ὁδηγέ μου, υἱέ μου,
λυτρωτά μου, πλουτιστά μου,
παιδίον νέον, ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

« præsto, qui lactis præbitor es, sed mater « omnium, pro cunctis ego te oro supplex : « fecisti me totius mei generis et os et « delicias. Me enim habet tuus terrarum « orbis tutelam validam, murum et præ- « sidium. In me respiciunt veteres para- « disi tui exules : concede illis ut aliquando « demum sentiant ex me ortum esse te, « infantem novum, Deum ante sæcula.

25. « Salva mundum, servator; ob id « enim tu venisti. Factua omnia quæ « sunt; propterea namque mihi et Magis et « omnibus affulsisti creaturis. Ecce enim « Magi, quibus expandisti vultus tui lumen, « proni coram te, dona offerunt pretiosa, « pulchra, exquisita nimis : quibus mihi « opus est, quum oporteat me in Ægy- « ptum properare, ac fugere tecum propter « te, dux meus, filius meus, liberator meus, « meus ditator, novus infans, Deus ante « sæcula. »

πάντες οἱ ἀγαπῶντές σε ἔχουσιν ἀεὶ τεῖχος T. — παραδείσου ποτὲ ὅτι ἐπιστρέφω [ἐπιστρέψεις C] αὐτοὺς λαβεῖν α. πάντα δὲ ἐμοῦ τῆς σε τεκούσης T. Utriusque codicis scriptura ideo suspecta est, quod sive ἐπιστρέφω, sive ἐπιστρέψεις aliqua præpositione, πρὸς videlicet aut ἐπὶ, minime carere potest. Sæpissime vero usurpant veteres ἐπιτρέπειν, sensu *permittendi* cum acc. et infinit. quemadmodum etiam passim illis est λαβεῖν αἴσθησιν, *sentire, intelligere*. Cf. Plat. Legg. II, 673.

25. ἰδοὺ γὰρ μάγοις C. — προσπίπτοντές μοι C. — ποιητά μου, πλ. C. — πλουτιστά μου, λ. μ. T, alio ordine. — Lector denique monendus est, melodis nostris oppido solemne esse, perpetuam adhibere temporum enallagen, idque nedum in eadem strophe, immo in eadem periodo frequentare. Cf. legem metricam XVI.

II.

CANTICUM DE SANCTO STEPHANO.

α'. Τὴν τῶν ἀνόμων παρουσίαν ὁρῶν
ὁ πρωτομάρτυς, ἐν τῷ σταδίῳ,
ἐπὶ πάντων ἑστὼς,
ἔλεγε· Χριστὲ ὁ Θεὸς,
μὴ στήσῃς τὸ ἔγκλημα
τοῖς ἀδίκοις φονευταῖς· [αὐτοῖς,]
ἀλλ' ἄνες, καὶ δίδου τὴν συγχώρησιν
ἵνα κηρύττω σε
Θεὸν σεσαρκωμένον,
τὸν διδόντα
τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

1. Adesse dum videt impios
in stadio protomartyr,
coram omnibus erectus,
aiebat : « O Christe Deus,
« noli statuere reatum
« adversus iniquos interfectores;
« immo parce, veniamque da illis,
« te ut prædicem
« Deum incarnatum,
« largientem
« victoriæ coronam. »

Πρὸς τό· Τῷ τυφλωθέντι.

Juxta modulum : Viro cœco.

β'. Τοῦ πρωτομάρτυρος εἴπω σαφῶς
καὶ τῶν ἀνόμων τὴν τόλμαν, πιστοί·
προφήτας γὰρ καὶ ἀποστόλους
κατεδίωξαν πρὶν,
ὥσπερ λύκοι ὠμότατοι,
οἱ τοῦ Χριστοῦ προδόται·
οἳ συγκεκαλυμμένοι,
καὶ ζοφώδεις ὑπάρχοντες,
ἐκράτησαν αὐτὸν,
πρὸς σφαγὴν ὡς ἀρνίον,
τοῖς λίθοις κτείναντες,
ὅτι ἐξωμολόγει
θεάσασθαι τὴν δόξαν τὴν ἄφραστον·

[quar,]
2. Fortem martyrum principem palam eloquar
et audax impiorum facinus, o fideles.
Nam prophetas et apostolos
olim insectati sunt,
haud secus ac lupi cruentissimi,
Christi proditores.
Qui fraudibus obvoluti,
obsitique tenebris,
hunc manibus tenuerunt,
tanquam agnum ad occisionem,
saxis eum occidentes,
quia confitebatur se
gloriam ineffabilem contemplari.

Tantum in cod. corsin. f. 37 inesse videtur, præfixo hoc lemmate : Μην. δεκεμβρ. κζ', κοντάκιον εἰς τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον, ποίημα Ῥωμανοῦ πρὸς τό· Τὴν φοβεράν σου, ἦχ. πλδ'. Librarius, cum jam mutilum poema videret, omisit acrostichiden τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ, cujus elementis comperimus quam multa exciderint. Ex 18 tropariis, quæ fortasse plura fuere, sex desiderantur, neque cætera suum retinuere ordinem in codice, cujus hæc est series: 1, 2, 3, 4, 5, 10, 11, 12, 6, 7, 8, 9. Versus omnes, numero 239, novi sunt.

1. Lemmatis hirmus : τὴν φοβεράν σου, ad quem oporteret hoc primum trop. aptari, aut nullibi extat, aut alius prorsus est quam hirmus Cant. VI τὸ φοβερόν σου. Versuum igitur sectio fit tantum juxta codicis puncta diacritica.

2. Idem hirm. in Cant. V. — Refragante modulo, ποτὲ ante προφήτας in codicem intruditur, nec recipi potest pro superiore πιστοὶ, cum Græcorum consuetudo dicere ποτὲ πρὶν non patiatur. — καθότι ὁμολογῆτε cod. læso rhythmo et syllaba resultante. Etiam melodia suaderet pergere : θεωρῆσαι, ut Act. VII, 56.

Χριστοῦ ἀνάστασιν κηρύττοντα
τὴν ἐκ νεκρῶν φανερῶς,
διὸ καὶ ἀναιροῦσιν
ἔξω Ἱεροσολύμων
τὸν λαβόντα
τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

Idcirco Christi resurgentis
ex mortuis clarum præconem,
etiam occidunt
extra Hierosolymam,
dum recipit
victoriæ coronam.

γʹ. Ὁ ἐκ παρθένου Θεὸς σαρκωθείς, * καὶ Λόγος ἅγιος ὁ ἐκ Πατρός, * αὐτός ἐστιν ὁ ἐν προφήταις * κηρυχθεὶς ἀληθῶς, * οὗ τὸ Πνεῦμα ἐδέξαντο * οἱ κατ' ἀξίαν δοῦλοι, * μάρτυρες καὶ προφῆται, * καὶ ἀπόστολοι μάλιστα. * Τὸ στάδιον μικρόν, * τὸ βραβεῖον δὲ μέγα * τοῖς ἐκλεκτοῖς Χριστοῦ. * Ὡς γὰρ σάλπιγξ ὁ λόγος * τοῦ κηρύγματος πᾶσιν ἐξήκουσται· * τοὺς ἐν πίστει ὑμνοῦντας Θεὸν. . . . * . . . . * . . . . * . . . τὸν σεσαρκωμένον, * τὸν διδόντα * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

3. Deus de Virgine caro factus, et sanctum Dei Verbum ex Patre genitum, ipse est qui in prophetis veraciter prædictus est, cuius Spiritum acceperunt in primis insignes famuli, martyres et vates, tum maxime apostoli. Exiguum stadium, sed præmium ingens Christi electis est. Tanquam enim tuba, verbum illud præconii omnibus personuit; qui fidei hymnos Deo offerunt,. . . . . [canuntque Filium] incarnatum, qui largitur victoriæ coronam.

δʹ. Ὕψιστε, ἄχραντε Λόγε Θεοῦ, * σοὶ πρέπει δόξα καὶ τῷ σῷ Πατρί, * σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματί σου· * δώρησαί μοι, σωτήρ, * τοῦ ἀξίως ὑμνῆσαί σε. * Τίς ἱκανὸς γὰρ φράσαι * τὴν θεϊκήν σου δόξαν; * φῶς οἰκῶν γὰρ ἀπρόσιτον, * Στεφάνου στέφανος * οὐρανόθεν ἐδείχθης. * Πλησθεὶς γὰρ ἀληθῶς * Πνεύματος τοῦ ἁγίου, * οὐρανόθεν τὴν δόξαν τεθέαται * ἐκ δεξιῶν ἑστῶτός σου, Χριστέ, * τοῦ σοῦ ἀφράστου Πατρός, * καὶ ἐκτήσατο οὕτως, * . . . . * οὐρανόθεν * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

4. O celsissimum, immaculatum Dei Verbum, te decet gloria, tuumque Patrem cum sancto Spiritu tuo; da mihi, salvator, dignos tibi hymnos pangere. Quis enim potis est iusta voce tuam eloqui gloriosam deitatem? Tu enim lumen habitans inaccessum, Stephani corona superne visus es. Qui certe Spiritus sancti plenus, in cœlo gloriam suspexit tuam, Christe, qui in dextera stetisti Patris tui inenarrabilis, et ita sibi cœlitus comparavit, ... victoriæ coronam.

εʹ. Τοῦτον ἐδόξασεν ὁ Ἰησοῦς, * ὃν τρόπον Παῦλον, τὸν πρώην θρασύν, * νυνὶ δὲ σκεῦος ἀληθείας· * ὅ ποτε γὰρ δεσμῶν, * νῦν δεσμεῖται ἀλύσεσιν, * καὶ ἀστραπῇ τυφλοῦται, * ψυχῇ δὲ ἀναβλέπει· * ἐπιγνοὺς τὸν αὐγάσαντα, * πεσὼν δὲ κατὰ γῆς, * τὰς παλάμας ἐκτείνει, * ζητῶν χειραγωγούς, *

5. Hunc laudibus ornavit Iesus, uti Paulum quoque, prius ferocem hostem, jam vero vas veritatis; qui enim vinciebat, nunc cingitur vinculis; fulgure quidem obcœcatur, mente autem suspicit; qui agnovit coruscantem, quando humi volutus, palmas extendit, quærens qui manu ducerent, exclamatque

3. Τὸ βραβ. μέγα cod. — post Θεὸν exciderunt v. 15. 16 et quædam ex v. 14, 17, neque alia desunt luxa aut suo amota loco, quæ caute restituimus.

4. f. Τὸ ἀξίως. codicis scriptura melodis placet, et passim recurrit. — τίς ἱκανῶς cod. — Ex lege jam prænotata melodus sibi cecinit ἑστῶτος σου, vel retento acc. encl. σοῦ.

5. Τὸν Παῦλ. πρώην cod. — Σαοὺλ. sic Act. IX,

ἀναβοᾷ καὶ λέγει· * Τίς εἶ, κύριε; φράσον μοι, δέσποτα. * — Εὐθέως ἦλθεν οὖν αὐτῷ φωνή· * Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί μοχθεῖς; * τί διώκεις; τὸν ἄνω * πόθησον, καὶ μὴ διώξῃς * τὸν διδόντα * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

ς'. Ὅτε δὲ ἤκουσεν ὁ ἐκλεκτὸς, * ὁ πρώην λύκος, νυνὶ δὲ ποιμὴν, * [βοῶντος]· Εἰμὶ ὁ Ἰησοῦς, * ὁ σταυρῷ ἡλωθεὶς, * καὶ τῇ λόγχῃ κεντούμενος· * διὰ γὰρ τοὺς ἀνθρώπους * ὑπέστην ταῦτα πάντα· * σῶσαι θέλων τὸν πταίσαντα, * ὡς εὔσπλαγχνος Θεὸς, * τῇ σαρκὶ ἐσταυρώθην, * τελώναις καὶ λησταῖς * τὴν συγχώρησιν νέμων, * καὶ ταῖς πόρναις πταισμάτων τὴν ἄφεσιν. * Μάθε καὶ σὺ, Σαοὺλ, τὸ συμπαθεῖν, * καὶ μὴ δεινῶς θράσυνον, * θηριώδης ὑπάρχων, ἀλλὰ γενοῦ ἐμοὶ σκεῦος, * ἵνα λάβῃς * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

ζ'. Υ. Ῥήματα θεῖα ἀκούσας Σαοὺλ, * χειραγωγούντων τῶν ἄλλων αὐτὸν, * ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν εἰσῆλθεν· * Ἀνανίαν ζητῶν * [ἐπὶ τῷ τὴν ὀμμάτωσιν] * καὶ τὸ λουτρὸν λαμβάνειν, * τῆς παλιγγενεσίας * καὶ ἰάσεως ἔτυχεν * τῇ τῆς χειρὸς ἁφῇ * Ἀνανίου εὐθέως· * ἡμέραις γὰρ τρισὶν, * οὐκ ἐγένετο βλέπων, * καὶ λαμβάνει τροφὴν ἐπουράνιον. * Τροφὴν δὲ νῦν ἐρεῖ μοι ἡ γραφὴ * τὸ σῶμα τὸ τοῦ Χριστοῦ, * καὶ τὸ ἅγιον πόμα, * οὗτινος καὶ ὤφθη κήρυξ, * τοῦ διδόντος * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

η'. Ὡς Κορνηλίῳ ὁ Πέτρος ποτὲ * τὴν χάριν δίδωσι ὡς ἐκλεκτῷ, * νηστείαις τε καὶ εὐποιΐαις· * καρπῶν γὰρ ἀγαθῶν * πληρωθεὶς, μεταπέμπεται * Σίμωνα, τὸν καὶ Πέτρον· * ὅστις αὐτὸν βαπτίσας, * καὶ τὸν λόγον ἐδίδαξεν· * τῇ πίστει γὰρ θεῷ * φανεροῦνται πιστεύειν * οἱ πνεῦμα ἔχοντες * ταπεινώσεως

et ait: « Quis es, Domine? Loquere mihi, « dominator! » Cui ergo statim vox insonuit : « Saule! Saule! Quid ægre moliris? « quid persequeris? Supernum dilige, neu « eum persequaris, largientem victoriæ « præmia. »

6. Ubi audiit electus, modo lupus, nunc pastor, verba hæc : « Ego sum Iesus, cruci « affixus, et lancea perfossus; nam hæc omnia propter homines sustinui; cum velim « salvum facere peccatorem, clemens uti « Deus, in carne crucifixus fui, veniam largiturus publicanis et latronibus, etiam peccatorum dans remissionem meretricibus. « Disce et tu, Saule, miseris succurrere, et « noli aspere superbiens feras æmulari, sed « vas esto mihi, ut recipias victoriæ coronam. »

7. Verba divina ubi Saulus excepit, cæteris eum deducentibus, intravit Damascum; Ananiam quærens, ut [visum] et baptismum suscipiat, novam nativitatem adeptus est et medelam, tangente cito Ananiæ dextera; tribus enim diebus cœcus remanserat, et cibum recipit cœlestem. Cibum vero hic mihi nunc Scriptura asserit Christi corpus esse potumque sacrum, cuius mox Paulus præco fuit, dantis coronæ victoriam.

8. Ita Cornelio quondam Petrus gratiam uti electo tribuit, ob ieiunia et pia opera; plenus enim bonis fructibus, Cornelius accersivit Simonem sive Petrum, qui baptizavit eum ac verbum Dei edocuit. Per fidem enim eos Deo credere manifestum est, qui Spiritum iam humilitatis habent, et divitias in cœlo

4. Ter codex : σαοὺλ, σαῦλε, σαῦλε, rupto inde metro. — τῶν ἄνω πόθεισον sic cod.

6. Deesse videntur 5 trop. Α. Π. Ε. Ι. Ν. Pro ὅτε f. τότε. — ποιμὴν ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ σταυρῷ προσηλωθεὶς cod.

7. καὶ ὁδηγοῦντες τοῦτον ἄλλοι cod. invita syntaxi et rupto metro. — De lacuna cf. Act. IX, 18.—ἐγένετο ὅλως cod. an pro ἐγέν. ὁρῶν?—Cf. Act. IX, 19. — f. ἅγιον αἷμα. Sat egregium habes de Eucharistia et antiquissimum commentarium.

8. δίδωσι χάριν ὡς cod. — καὶ καρπῶν ἀγαθῶν C. — post alterum γὰρ C. habet πίστειν (sic) τῷ θεῷ

ἤδη, * καὶ τὸν πλοῦτον τὸν ἄσυλον ἔχοντες * ἐν οὐρανῷ, οὗ κάθηται Χριστὸς * ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. * Θησαυρὸς γὰρ ὑπάρχει * ἀγαθῶν κατορθωμάτων * ὁ παρέχων * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

θ'. Μέγα μυστήριον καὶ φοβερόν· * Θεὸς ἐλήλυθεν ἐπὶ τῆς γῆς, * ἁμαρτωλοῖς συνανεστράφη, * τοῖς τελώναις διδοὺς * σωτηρίας μετάνοιαν, * ἵνα μηδεὶς ἀνθρώπων * πλάνῃ ἐξολισθήσῃ * εἰς ἀπώλειαν ἄδικον. * Ὁ θάνατος ὀξὺς * καὶ ἡ κρίσις τελεία * τῷ μὴ ποιήσαντι * εὐσπλαγχνίαν ἐλέους· * ὁ γὰρ λύχνος ὑπάρχει τοῦ σώματος * ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν ὁ νοερός, * ὃν ὁ σωτὴρ καὶ Θεὸς * τῇ αὐτοῦ ἐπιγνώσει * ὁδηγεῖ τε καὶ φωτίζει, * τὸν λαβόντα * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

ι'. Ἅγιος, ἅγιος εἶ, Ἰησοῦ, * Θεὸς αἰώνιος καὶ ἀληθής· * τὴν σάρκα τὴν ἡμῶν φορέσας, * καὶ τὰς σὰς ἐντολὰς * μηδαμῶς ἀποκρύψας μοι, * τοῦ πονηροῦ με ῥῦσαι, * τῶν πειρασμῶν τῆς ζάλης * τοῦ Σατᾶν με ἀπάλλαξον· * οὐ παύει ὁ δεινὸς * πολεμῶν τὴν ψυχήν μου, * ἡμέρας καὶ νυκτός, * δελεάζων τὸ σῶμα * πρὸς ἀπάτην καὶ ἄδικα πράγματα· * μὴ ἀπατήσῃ με ὁ δολερός, * ἱστῶν παγίδα αὐτοῦ, * καὶ ποιήσῃ με γέλω, * ὡς μὴ ἰσχύοντα ἔχειν * οὐρανόθεν * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

ια'. Ν... Ὅτε ὁ Στέφανος ἤχθη θανεῖν, * συρόμενος ἐξ ἀνόμου λαοῦ, * ἀνέβλεψεν, ἀπὸ καρδίας * ἐκβοῶν, ἐκτενῶς * τὰ τοιαῦτα δεόμενος· * Κύριε, Ἰησοῦ μου, * ἵλεως γενοῦ τούτοις, * καὶ μηδὲ μνησικάκησον, * μηδὲ στήσον αὐτοῖς * ταύτην τὴν ἁμαρτίαν, * ἀλλὰ δέξαι αὐτὸς * ἐν χερσί σου ἁγίαις, * φιλοικτίρμων, τὸ πνεῦμα τοῦ δούλου σου· * ἀνάπαυσόν με μετὰ τοῦ Ἀβρὰμ * καὶ τῶν

tuto reponunt; ubi et Christus sedet in dextera Patris: thesaurus enim bonorum operum præbet victoriæ prœmium.

9. Magnum sane mysterium ac formidolosum! Deus in terram venit, cum peccatoribus conversatus est, publicanis largiens salutarem pœnitentiam, ne ullus hominum errore raptus labatur in nefariam perniciem. Mors acerba, certumque iudicium illi impendet, qui non peragit clementiæ opus et misericordiæ. Lucerna enim corporis est oculus noster spiritualis, quem salvator ac Deus noster, per ipsius agnitionem, dirigit et illuminat, ut accipiat victoriæ coronam.

10. Sanctus, sanctus es, Iesu, æterne ac vere Deus! Tu qui nostram carnem assumpsisti, neque mandata tua mihi abscondisti, a maligno libera me, a procella tentationum Satanæ eripe me. Haud cessat infensus hostis oppugnare animam meam, nocte ac die illiciens corpus inanes in delicias et nefaria opera. Ne decipiat me fraudulentus, dum rete suum mihi expandit; neque me ludibrio vertat, ut qui de cœlo capere non valeam victoriæ coronam.

11. Stephanus ad necem quum truderetur, raptatus a scelesta plebe, sursum respexit, ex imo pectore clamans, et intenta voce sic precatus: « Domine, mi Iesu, propitius illis « esto, neque ullius sis memor iniuriæ, nec « statuas illis hoc peccatum. Sed accipe tu « ipse sacris tuis manibus, pro tua clemen- « tia, spiritum famuli tui. Fac me quiescere « cum Abraham cæterisque prophetis. » Ex-

φαναιροῦνται — item ὅπου καὶ ὁ γρ. ubi correxi οὗ κάθηται.

9. δίδου σωτηρίας C.

10. τὴν ἡμετέραν σάρκα id. — f. παύεται δεινός. — γέλοις ὡς μὴ σχοῦντα οὐρανόθεν id., ubi plurima sorcca esse et hiulca palam quum sit, statim recepi: γέλω, ὡς μὴ ἰσχύοντα ἔχειν. Ab ἰσχύοντα enim ortum esse σχοῦντα, vel cœcus videt.

11. ἐκτενῶς... δεόμενος. Nihil solemnius in ritibus Græcorum, quam ἐκτενὴς δέησις — καὶ μὴ μνησικακήσῃς μηδὲ στήσεις cod. — in fine κυρίῳ λαβὼν τὸ cod. emendavi ab extremo seq. trop.

λοιπῶν προφητῶν. * Ἀκουσθεὶς δὲ, τὸ πνεῦμα * παρέδωκε τῷ Κυρίῳ, * τῷ διδόντι * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

ιβʹ. Ὕπνον καλὸν ἐκοιμήθη εὐθὺς * ὁ πρωτομάρτυς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· * ἐγράφη δὲ ἐν τοῖς ὑψίστοις * ἐπὶ βίβλου ζωῆς * αἰωνίου ὁ δίκαιος· * πρεσβεύει δὲ ἀπαύστως * ὑπὲρ τῆς σωτηρίας * τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἄμεμπτος, * τῷ κτίστῃ τῶν ψυχῶν, * ἵνα ἀξιωθῶμεν * βίον ἀγγελικὸν * καὶ ἐνάρετον ζῆσαι, * σωτηρίαν ἐξ ὕψους λαμβάνοντες. * Ἐν τῷ ὀνόματί σου οὖν, Χριστὲ, * ἅπαντας ἀξίωσον, * μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν σου, * στῆναι ἐν ταῖς δεξιαῖς σου, * τοῦ διδόντος * τὸ βραβεῖον τῆς νίκης.

auditusque, animam Domino tradidit, largienti victoriæ coronam.

12. Bono statim somno requievit primus Christi Dei martyr, ac descriptus est iustus in excelsis, in libro vitæ æternæ; manet autem pro salute hominum indefessus orator, utpote integerrimus, apud animarum creatorem, ut digni efficiamur vitam agere angelicam, omnique virtute ornatam, unde salutem ab alto adipiscamur. Tuo igitur in nomine, Christe, omnibus præsta hoc decus, ut cum electis tuis consistant ad dexteram tuam, qui largiris victoriæ coronam.

12. ἀμέμπτως cod. — χριστὲ, πάντας id. — Hic aperto et uno ictu veteres novosque hæreticos, male de sanctis sentientes, melodus profligavit.

III.

CANTICUM DE SANCTA THEOPHANIA.

αʹ. Ἐπεφάνης σήμερον
τῇ οἰκουμένῃ,
καὶ τὸ φῶς σου, Κύριε,
ἐσημειώθη ἐφ᾽ ἡμᾶς,
ἐν ἐπιγνώσει ὑμνοῦντάς σε·
ἦλθες, ἐφάνης,
τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

βʹ. Τῇ Γαλιλαίᾳ τῶν ἐθνῶν,
τῇ τοῦ Ζαβουλὼν χώρᾳ,
καὶ τοῦ Νεφθαλεὶμ γαίᾳ,
ὡς εἶπεν ὁ προφήτης,
φῶς μέγα ἔλαμψε Χριστός·
τοῖς ἐν σκότει οὖσιν

1. Ostensus es hodie
orbi terrarum,
et lumen tuum, Domine,
signatum est super nos,
in Epiphania canentes tibi:
« Venisti, apparuisti,
« o lumen inaccessum. »

2. In Galilæa gentium,
Zabulonis in regione,
et in terra Nephthalim,
ut propheta locutus est,
lux magna effulsit, Christus,
extantibus in umbra

Adfuere codd. 4 : corsin. f. 40-43, taurin. f. 57-61, vatic. 2008, f. 172 cryptoferrat. Δ. a. 5. Quibus accesserunt sub initio vat. 1212, vat. reg. II. 68. Quæratur præterea mosq. f. 102. Inscribitur in corsin. Μην. Ἰανουαρ. ϛʹ, κοντάκιον εἰς τὰ ἅγια φῶτα (ἅγια θεοφανῆ T) ἦχ. δʹ, φέρον ἀκροστιχίδα· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ. Sunt versus 367 et trop. 19, quorum duo priora solum nota sunt. Sigla codd. C, T, Cr. vat. 1, 2, 3, perspicua sunt.

1. In edd. inscribitur αὐτόμελον. Innumeris ejusdem moduli canticis præluxit. — ὑμνοῦντων codd. 4.

2. προφήτης. cf. Is. IX, 1, 2; Matth. IV, 15, 16. — χρ. τοῖς ἐσκοτισμένοις edd. — ἐν βηθλ. iid. — τῇ

φαεινὴ ὤφθη αὐγὴ,
ἐκ Βηθλεὲμ ἀστράπτουσα,
μᾶλλον δὲ ἐκ Μαρίας ὁ Κύριος·
πάσῃ οἰκουμένῃ
ἀνατέλλει τὰς ἀκτῖνας
ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης·
διὸ οἱ ἐξ Ἀδὰμ
γυμνοὶ, δεῦτε πάντες,
ὑποδύωμεν αὐτὸν,
ἵνα θαλφθῶμεν·
σκέπη γὰρ γυμνοῖς
καὶ αἴγλη ἐσκοτισμένοις
ἦλθες, ἐφάνης,
τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

splendidum emicuit iubar,
ut fulgur, e Bethleem,
immo ex Maria Dominus;
oriens universo mundo
suos expandit radios,
sol ille iustitiae.
Unde vos ab Adamo
nudati, adeste omnes;
ipsum vestiamus,
ut foveamur.
Tu enim tegumentum nudis,
atque lux tenebricosis,
venisti, apparuisti,
o lumen inaccessum.

γ'. Οὐχ ὑπερεῖδεν ὁ Θεὸς * τὸν δόλῳ συληθέντα, * ἐντὸς τοῦ παραδείσου, * καὶ ἀπολωλεκότα * τὴν θεοΰφαντον στολήν· * ἦλθεν γὰρ ἐξ ὕψους * ἱερὰ πάλιν φωνὴ, * καλοῦσα τὸν πρωτόπλαστον· * Ποῦ εἶ, Ἀδάμ; ἀπάρτι μὴ κρύπτου μοι· * θέλω θεωρεῖν σε, * κἂν γυμνὸς εἶ, κἂν πτωχὸς εἶ· * μὴ αἰσχυνθῇς, σοὶ γὰρ ὡμοιώθην· * αὐτὸς ἐπιθυμῶν, * Θεὸς οὐκ ἐγένου· * ἀλλ' ἐγὼ νῦν βουληθεὶς * σὰρξ ἐγενόμην· * ἔγγισόν μοι οὖν, * καὶ γνώρισον, ἵνα λέξῃς· * Ἦλθες, ἐφάνης, * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

δ'. Ὑπὸ τῶν σπλάγχνων τῶν ἐμῶν * ἐκάμφθην, ὡς οἰκτίρμων, * καὶ ἦλθον πρὸς τὸ πλάσμα, * προτείνων τὰς παλάμας, * σὲ ἵνα περιπτύξωμαι· * μὴ οὖν αἰδεσθῇς με, * διὰ σὲ γὰρ τὸν γυμνὸν * γυμνοῦμαι, καὶ βαπτίζομαι. * Ἰδών με Ἰορδάνης ἀνοίγεται, * καὶ ὁ Ἰωάννης * εὐτρεπίζει τὰς ὁδούς μου, * ἐν ὕδασι καὶ ἐν διανοίαις. * Τοιαῦτα ὁ σωτὴρ, * οὐ λόγοις, ἀλλ' ἔργοις, * εἶπεν πρὸς τὸν ἄνθρωπον. * Ἦλθεν, ὡς εἶπεν, * τῷ μὲν ποταμῷ, * τοῖς βήμασι προσεγγίζων, * τῷ δὲ προδρόμῳ * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

3. Haud despexit Deus fraude spoliatum in paradiso, ac stola divinitus texta spoliatum. Venit enim ab alto vox sacra, primum hominem denuo compellans: « Ubi es, Adam? « Nunc te a me noli abscondere. Te volo cernere, etiamsi nudus, etiamsi mendicus sis. « Ne te pudeat; ecce tibi assimilatus sum. « Ad vota tua Deus non factus es; ego vero « ut volui, nunc caro factus sum. Accede igitur prope, et recognosce me, ut dicas: « Venisti, apparuisti, lumen inaccessum.

4. « Mea in te charitate victus sum, ut misericors, et veni, manus ad meum figmentum extendens, ut te amore amplectar. Me « ergo ne formides; te enim propter nudum « nudus ego sum, et baptizor. Videns me Iordanes finditur, et Ioannes sternit vias meas « in fluctibus et hominum animis. » Similia salvator, non verbis, sed operibus ait ad hominem. Venit, ut dixit, gressibus quidem ad flumen accedens, suo autem prodromo emicans lumen inaccessum.

οὐκ. iid. C, cr. — ὑποδύσωμεν codd. 3. — αὐτῷ vat. 3. — σκέπει γὰρ γυμνοὺς καὶ ἐκλύει ἐσκοτισμένους codd. 5. — γυμνῶν...ἐσκοτισμένων edd. sequimur T.

3. καὶ ἀπολελωκότα omnes codd. eadem barbarie. — γὰρ πρὸς τοῦτον T. γ. ἐν κόσμῳ vat. 3. — φωνῇ καλῶν τὸν παρακούσαντα C, T, vat. 2. — Ἀδάμ. Gen. III, 9. — κρ. με codd. tres. — εἶ bis in codd. 5, retinuimus pro more nostri, cf. cant. V, 7, 9; X, 14; XIV, 4; XVII, 5 etc.

4. περιπτύξ. σε codd. — τῶν γυμνῶν C. — με ὁ Ἰορδ. C, cr. εἶ δέ μοι Ἰορδ. T. — τὰς εἰσόδους T. — ἐν διανοίᾳ vat. 1. — πρὸς τ. ἄ. εἶπον f. pro εἰπὼν C, T. — τὰ βήματα T. vat. 3. τῷ βήματι C, cr.

ε΄. Τὸν ἐν ἐρήμῳ ποταμὸν, * καὶ δρόσον ἐν καμίνῳ, * καὶ ὄμβρον ἐκ παρθένου * ἰδὼν ὁ Ἰωάννης, * ἐν Ἰορδάνῃ τὸν Χριστὸν, * φόβῳ ἐταράχθη, * ὡς ὁ γεννήτωρ αὐτοῦ * τὸν Γαβριὴλ ἐτρόμησεν· * μείζω δὲ ἦν τὰ τότε τελούμενα, * ὅτε πρὸς τὸν δοῦλον * ὁ δεσπότης τῶν ἀγγέλων * ἐλήλυθε, θέλων βαπτισθῆναι· * διὸ ὁ Βαπτιστὴς * γνωρίσας τὸν πλάστην, * καὶ μετρήσας ἑαυτὸν, * ἔφησε φρίττων· * Στῆσον, λυτρωτὰ, * ἀρκείτω μοι μέχρι τούτου, * οἶδά σε τίς εἶ, * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

5. Ubi flumen in deserto, et rorem in fornace, et imbrem ex Virgine manantem vidit Ioannes, Christum videlicet in Iordane, pavore concussus est, sicuti genitor eius ad Gabrielem cohorruit. Modo autem maiora peraguntur, quando ad servum Dominus angelorum venit, volens baptizari. Idcirco lavacri minister, ut novit creatorem, semetque æstimavit, tremefactus ait : « Siste, redemptor, « sat mihi hactenus, quis tu sis novi, tu lu« men inaccessum.

ϛ΄. Ἃ ἐπιτάσσεις μοι, σωτὴρ, * ἐὰν ἐπιτελέσω, * τὸ κέρας μου ὑψώσω, * ἀλλ' ὅμως οὐκ ἰσχύω * τὰ ὑπὲρ τήν μου δύναμιν. * Οἶδα, τίς ὑπάρχω, * καὶ ὃ εἰς οὐκ ἀγνοῶ, * ἐκ μήτρας γὰρ γινώσκω σε. * Πῶς σε νῦν ἀγνοήσω φαινόμενον, * ὅνπερ κεκρυμμένον * κεκρυμμένος θεωρήσας, * ἐσκίρτησα ἐν ἀγαλλιάσει; * Ἐπίσχες οὖν, σωτὴρ, * καὶ μή με βαρύνῃς· * ἱκανὸν ὅτι ἰδεῖν * σε ἠξιώθην· * ἔχει μοι καλῶς, * ἐάν με πρόδρομον εἴπῃς, * σὺ γὰρ ὑπάρχεις * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

6. « Quæ tu mihi, salvator, iubes, ea si « exsequor, cornu meum attollam; enim vero « tanta non valeo, quæ vires meas supe« rant. Scio qualis sim, et quid sis non me « fugit, qui te ex utero agnoverim. Quo pa« cto te nunc manifestatum haud agnosce« rem, quem absconditum absconditus ego « contemplabar, et exsultabam præ lætitia? « Desiste igitur, salvator! ne me gravari ve« lis : sufficit, ut tui videndi honore dignatus « fuerim; sat mihi pulchrum, si dixeris me « præcursorem, tu enim es lumen inacces« sum.

ζ΄. Παραχωρῆσαί σοι ζητῶ * τὴν τοῦ βαπτιστοῦ τάξιν · * αὐτὴ γάρ σοι καὶ πρέπει· * ἐγὼ γὰρ χρείαν ἔχω * τοῦ βαπτισθῆναι ὑπὸ σοῦ. * Σὺ δὲ ἔρχῃ πρός με, * καὶ προλαμβάνων αἰτεῖς * ἃ βούλομαι αἰτῆσαί σε. * Τί ζητεῖς παρ' ἀνθρώπου, φιλάνθρωπε; * τί τὴν κεφαλήν σου * ὑποκλίνεις τῇ χειρί μου; * οὐκ ἔχει γὰρ ἔθος πῦρ κατέχειν· * οὐκ οἶδεν ἡ πτωχὴ * πλουσίῳ δανείζειν, * ἰσχυρῷ ἡ ἀσθε-

7. « Cedere tibi aveo baptizandi munus : « id enim te decet. Ego vero opus habeo a « te baptizari. Ast tu ad me venis, præoc« cupans prece tua id quod volo a te petere. « Quid quæris ab homine, hominum ama« tor? Cur caput tuum inclinas sub manu « mea? Manus haud patitur ignem tenere, « neque tulit inops dextera diviti mutuum « dare, aut robusto infirma palma obluctari.

5. ὁ γενέτης T. — ἐτρόμασεν codd. 4. quod retinent cant. XIII, 3, XV, 12. — μείζων vat. 1 inde unicus, cæteris vat. deficientibus. — ἦν τῶν πάντοτε vat. — τότε γὰρ πρὸς δοῦλον T. — τῶν ἁπάντων V. — ἔφ. κράζων C, V, cr. — ἀρκέσθητι iid. tres qui om. ultima.

6. σωτὴρ cum T. ποιεῖν cæt. — οὐχ ἁρπάσω T. — τὴν δ. μου codd. — ὑπάρχεις tres codd. contra T. — ὅπερ ἧς V. — πῶς οὖν T. — κεκρυμμένος om. T, V. — ἐν τῇ μήτρᾳ ἐσκίρτ. T. — ἔπεχε T. — ἱκανὸν om. C, cr. — ἔστι μοι καλὸν ἐὰν εἴπῃς με T. Cæteri ἐάν με εἴπῃς πρ. σου.

7. βαπτ. τόλμαν V. — σὺ οὖν ἀπαιτεῖς με C. cr. σὺ δὲ ἀπίστεις μοι V. — καὶ προλαμβάνεις αἰτῶν ὁ βουλ. codd. tres — αἰτήσασθαί τι V. — πῦρ. *Ignis* orientalibus solet esse divinitas ἐν πυρὶ τῇ θεότητι Andr. cret. or. 3 in nativ. B. M. — οὐκ εἶδεν V. οἶσεν C. De aor. οἶσα multa apud Lobeck.

νὴς * οὐκ ἀντερίζειν. * Τοῖς ἁμαρτωλοῖς, * ὡς χρῄζουσι, χρησιμεύσῃς· * σὺ γὰρ ὑπάρχεις * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

η'. Ἐπέστης ῥείθροις διὰ τί; * τί θέλων ἀποπλῦναι, * ἢ ποίας ἀνομίας * ὁ δίχα ἁμαρτίας * καὶ συλληφθεὶς καὶ γεννηθείς; * σὺ μὲν ἔρχῃ πρός με· * οὐρανὸς δὲ καὶ ἡ γῆ * τηρεῖ, εἰ προπετεύομαι· * λέγεις μοι· Βάπτισόν με, ἀλλ' ἄνωθεν * ἄγγελοι σκοποῦσιν, * ἵνα τόδε λέξωσί μοι· * Γνῶθι σαυτὸν, μή τί που παρέρχῃ. * Ὡς εἶπεν οὖν Μωσῆς, * προχείρισον ἄλλον * εἰς αὐτὸ τοῦτο, σωτὴρ, * ὃ ἀπαιτεῖς με· * μείζων μου εἶ σὺ, * καὶ δέδοικα· δέομαί σου, * πῶς σε βαπτίζω, * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον;

θ'. Ἰδὼν ὁ πάντα θεωρῶν * τὸν φόβον τοῦ προδρόμου, * πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη· * Καλῶς, ὦ Ἰωάννη, * καλῶς σὺ εὐλαβήθης με, * ὅμως ἄφες ἄρτι· * οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν * πληρῶσαι ἃ προώρισα· * ἄφες ἄρτι καὶ τέως ἀπόσεισαι * ταύτην τὴν δειλίαν· * λειτουργίαν χρεωστεῖς μοι, * καὶ δεῖ σε νῦν ταύτην ἐκπληρῶσαι. * Ἐγὼ τὸν Γαβριὴλ * ἀπέστειλα πρώην, * καὶ ὑπούργησε καλῶς * τῇ σῇ γεννήσει· * πέμψον μοι καί σὺ, * ὡς ἄγγελον, τὴν παλάμην, * ἵνα βαπτίσῃς * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

ι'. Νῦν ἐπτοήθης, βαπτιστὰ, * καὶ ἔφριξας τὸ δρᾶμα, * ὡς μέγα, καὶ γὰρ μέγα· * μειζότερον δὲ τούτου * κατεῖδεν ἡ σὴ συγγενής· * βλέψον πρὸς Μαρίαν, * καὶ ἐνθυμήθητι πῶς * ἐκείνη με ἐβάσταζε. * Πάντως ἐρεῖς μοι· τότε ἠθέλησας· * ὄντως καὶ νῦν θέλω, * μὴ διστάσῃς, βάπτισόν με, * τὴν δεξιὰν μόνον δάνεισόν μοι· * τὸ πνεῦμά σου κρατῶ, * καὶ ὅλον σε ἔχω, * τὴν παλάμην

« Peccatoribus, uti opus habent, bene fac, « tu enim es lumen inaccessum. »

8. « Tu ad flumina accessisti, et cur? Qui « vis lavari, aut quanam ablui noxa, tu sine « peccato et conceptus et editus? Tu venis « ad me; observant cœlum et terra, si quid « temere agam. Mihi inquis : Baptiza me! « At desuper angeli considerant, ita ut mihi « dicant nunc : Nosce te ipsum, ne forte quid « transgrediaris. Ut igitur aiebat Moyses, « præfice alterum in ipsum hoc munus, o « salvator, quod exigis a me. Maior me es tu, « et pertimesco; obsecro te, quo te iure bap« tizem, te lumen inaccessum? »

9. Qui cuncta tuetur, quum vidisset Prodromi metum, ad eum respondit : « Bene « tibi, o Ioannes, bene est, quod me vere« ris : verum sine nunc ; sic enim decet me « implere quæ prius statui. Sine modo, et « jam interim dimitte hanc formidinem. « Tuum mihi ministerium debes, et nunc « oportet te illud implere. Ego Gabrielem « misi olim, qui in nativitate tua egregie sub« ministravit. Tu mihi mitte manum, angeli « instar, ad baptizandum lumen inaccessum.

10. « Nunc perterrefactus es, Baptista, et « facinus horruisti, utpote ingens; magnum « est enim : maius tamen aliud tua cognata « vidit. Respice Mariam, et considera quo« modo me ulnis tulerit. Sane mihi dices : « Ita tunc voluisti. Ita et nunc volo, ne du« bita, baptiza me. Dexteram tantum mihi « commoda, mentem enim tuam amplector, « teque totum teneo; quomodo tuam igitur

l. l. p. 733. — πλ. ἐγγίζειν T. — χρησιμεύειν V. χρησιμεύει C. χρησιμεύσῃ T.

8. καθαρίσαι ἢ π. ἁμαρτίας T. — τηροῦν codd. — προπετεύσομαι T. — id. om. μοι — ἵνα τότε codd. — ἐπίγνωθι σαυτὸν μέχρι τίνος ἔρχῃ ὡς εἶπ. ὁ μωσῆς T. μέχρι ποῦ παρέρχῃ cæt. codd. — προχείρισαι codd. — μείζ. μού ἐστυ T. om. πῶς σε — βαπτίζειν V.

9. πάντα προορῶν T. — πρὸς αὐτὸν T. — καλῶς ἐπτόησαι T. — σὺ omisso, leg. ἐμὲ codd. — οὖν ἄρτι V. — τὴν δολίαν C. δουλείαν T. — ἀπ. τότε codd. — πέμψον οὖν C, V. μοι καί σοι T. — βαπτίσῃ T.

10. Νῦν ἐφοβήθης T. — τότε ἠθέλησα C, V. — τὴν χεῖρά σου T. — πν. σου οἰκῶ... παλάμην οὖν T.

δὲ τὴν σὴν * πῶς οὐ κιχρᾷς μοι; * ἔνδον σού εἰμι * καὶ ἔξωθεν· τί με φεύγεις; * στῆθι, καὶ κράτει * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

ια'. Οὐκ ἀπαιτῶ σε, Βαπτιστὰ, * τοὺς ὅρους ὑπερβῆναι. * Οὐ λέγω σοι· εἰπέ μοι * ἃ λέγεις τοῖς ἀνόμοις, * καὶ παραινεῖς ἁμαρτωλοῖς. * Μόνον βάπτισόν με, * σιωπῶν καὶ προσδοκῶν * τὰ ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος, * ἕξεις γὰρ ἐξ αὐτοῦ τὸ ἀξίωμα * ὅπερ οὐχ ὑπῆρξεν * τοῖς προφήταις· καὶ γὰρ πάντων * τῶν γηγενῶν μείζω σε ποιήσω· * ἐκείνων μὲν σαφῶς * οὐδείς με κατεῖδεν, * ἀλλ' ἐν τύποις καὶ σκιαῖς * καὶ ἐνυπνίοις· * νῦν δὲ ἐπὶ σοῦ * ἱστάμενον κατὰ γνώμην * βλέπεις, κατέχεις * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

ιβ'. Ὑπέρθου ταῦτα ἃ λαλεῖς, * καὶ δρᾶσον ἃ ἀκούεις· * μηδὲν προσμαρτυρήσῃς, * ἐμοὶ γὰρ οὖν ὁ μάρτυς * ἐν οὐρανοῖς ἐστι πιστός· * σοῦ τὴν μαρτυρίαν * ὁ ἑστὼς οὗτος λαὸς * εἰκῶς οὐ παραδέχεται· * ἄφες, ἀπουρανόθεν διδάσκονται * τίς εἰμι καὶ τίνος * γόνος πέλω, τί δὲ μέλλω * χαρίζεσθαι τοῖς ἀγαπητοῖς μου· * ἀνοίγω οὐρανοὺς, * κατάγω τὸ Πνεῦμα, * τοῦτο χορηγῶ αὐτοῖς * εἰς ἀῤῥαβῶνα. * Δεῦρο οὖν καί συ * προσέγγισον, ἵνα μάθῃς * πόθεν ἀστράπτει * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

ιγ'. Ῥητῶν ἀῤῥήτων καὶ φρικτῶν * ἀκούσας ὁ ἐκ στείρας, * φησὶ τῷ ἐκ παρθένου· * Ἐὰν ἔτι λαλήσω, * μὴ ὀργισθῇς μοι, λυτρωτὰ, * πᾶσα γὰρ ἀνάγκη * κατασκευάζει με νῦν * πολὺ παῤῥησιάζεσθαι. * Τί οὖν, σωτὴρ, ἵν' οὗτοί σε μάθωσιν, * κίνδυνον ἐπάξω * τῇ χειρί μου τῇ ἀθλίᾳ, * εἰς κλίβανον ταύτην ἐπιῤῥίπτων; * Καὶ τότε μὲν Ὀζᾶς * ἐξέτεινε χεῖρα * ἐπισχεῖν τὴν κιβωτὸν, * καὶ διεκόπη· * νῦν δὲ κεφαλὴν * κρατοῦντα τὴν

« manum mihi non præstas? In te ego sum « et extra te, quid me fugis? siste, et lu« men tene inaccessum.

11. « Haud exigo a te, Baptista, iustos « transgredi fines. Non dico tibi : Compella « me quibus verbis improbos alloqueris et « commonefacis peccatores. Me tantum bap« tiza, silens et expectans baptismi exitum. « Ex hoc namque decus habebis, nondum « prophetis concessum. Te enim omnibus « mortalibus maiorem faciam; quum nullus « horum me perspexerit, nisi in figuris et « umbris et somniis. Nunc vero quod sponte « adest, coram te vides, tangis lumen inac« cessum.

12. « Missa fac quæ dicis, age vero quæ « audis; omitte etiam testificari, mihi enim « testis in cœlo fidelis est. Tuam quidem « testificationem hic populus, ut par est, « non recipit. Testimonio parce, cœlitus « edocentur qualis ego sim, cujusve sobo« les, quidve debeam dilectis meis largiri. « Aperio cœlos, demitto Spiritum, homini« bus erogo illum, arrhabonis gratia. Ades« dum igitur demum et accede, ut scias unde « fulguret lumen inaccessum. »

13. Quæ verba arcana ac tremenda postquam audivit sterilis feminæ filius, ait Virginis nato : « Si adhuc loquar, ne mihi « succenseas, redemptor : omnino enim ne« cessitas nunc me urget ad multa cum fi« ducia loquendum. Quorsum igitur, salva« tor, ut noscant te hi homines, periculum « addam mittendi miseram manum meam « in illam fornacem? Ita olim Oza extendit « manum ad arcam fulciendam, et interci-

11. τοῖς ἁμαρτωλοῖς cr. — ἐκ τούτου codd. — τὸ om. C, V. διὰ τοῦτο ἀξ. T. — πάντ. γηγ. μείζων T. π. προφητῶν C, V, cr. — βλέπε, κάτεχε C, V.

12. τοῦτο ὁ λαλῶν... ὃ ἀκ. μηδέν μοι μαρτυρήσεις, ἐμοὶ γὰρ ἀεὶ μαρτ. T. — πιστός. Ps. LXXXVIII, 38. — εἰκὸς C. — παραδέξεται, ἄφες οὐραν. T. — γένος πέλω C, cr. — χορ. τοῦτο codd. — οὖν λοιπὸν C, V.

13. ἡ δὴ γὰρ ἀν. T. — παρασκευάζει C, V, cr. — νῦν om. T. f. κατισχύει ἐμὲ νῦν. — Ὀζὰν vat. II Reg. VI, 6. — πῶς οὐ μὴ T.

τοῦ Θεοῦ μου, * πῶς με μὴ φλέξῃ * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον;

ιδʹ. Ὦ Βαπτιστὰ καὶ ἐριστὰ, * μὴ εἰς ἀντιλογίαν, * ἀλλὰ πρὸς λειτουργίαν * συντόμως εὐτρεπίζου. * Ἰδοὺ γὰρ ὄψει ἃ τελῶ· * ὧδέ σοι ζωγράφω * τὴν τερπνὴν καὶ φαεινὴν * μορφὴν τῆς ἐκκλησίας μου, * νέμων τῇ δεξιᾷ σου τὴν δύναμιν, * ἥνπερ μετὰ ταῦτα * χορηγήσω ταῖς παλάμαις * τῶν μαθητῶν καὶ τῶν ἱερέων. * Δεικνύω σοι σαφῶς * τὸ ἅγιον Πνεῦμα, * καὶ φωνὴν τὴν τοῦ Πατρὸς * ἀκουτιῶ σοι, * γνήσιον Υἱὸν * δηλοῦσάν με, καὶ βοῶσαν· * Οὗτος ὑπάρχει * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

ιεʹ. Μετὰ δὲ ταῦτα τὰ φρικτὰ * ὁ γόνος Ζαχαρίου * ἐβόησε τῷ πλάστῃ· * Ἐγὼ οὐκ ἀντερίζω, * ἀλλ' ὃ κελεύεις μοι τελῶ. * Ταῦτα λέξας τότε, * τῷ σωτῆρι προσελθὼν * δουλοπρεπῶς, ἠτένιζεν, * βλέπων εὐλαβῶς μέλη γυμνούμενα * τοῦ ἐντελλομένου * ταῖς νεφέλαις περιβάλλειν * τὸν οὐρανὸν, δίκην ἱματίου, * καὶ πάλιν θεωρῶν * ἐν μέσῳ τῶν ῥείθρων * τόν ποτε παίδων τριῶν * μέσον φανέντα * δρόσον ἐν πυρὶ, * νῦν πῦρ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ * λάμπον, πηγάζον, * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

ιςʹ. Ἀλλὰ τὰ θαύματα ἰδὼν * ὁ γόνος Ζαχαρίου, * ἐν τάξει ἱερέως * παρίσταται τοῖς ῥείθροις, * καὶ τὸν Χριστὸν χειροθετεῖ, * κράζων τοῖς ὁρῶσι· * Τὴν ἑκούσιον βροχὴν * ἐν Ἰορδάνῃ βλέπετε, * τῆς τρυφῆς τὸν χειμάῤῥουν, ὡς γέγραπται, * ἐν ταῖς διεξόδοις * τῶν ὑδάτων. Θεωρεῖτε * ἐν ποταμῷ θάλασσαν μεγάλην. * Μηδεὶς οὖν τολμηρὸν * νομίσῃ με εἶναι· * οὐ τελῶ, ὡς προπετὴς, * ἀλλ' ὡς οἰκέτης· * Κύριός ἐστιν, * καὶ εἶπέ μοι· Τοῦτο δρᾶσον, * ὅθεν βαπτίζω * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

« sus est. Nunc vero me caput ipsum Dei mei « tangentem, qui non me comburet lumen « inaccessum? »

14. — « O Baptista ac litigator, jam non « in contradictionem, sed in obsequium pro- « tinus para viam. Ecce enim tu videbis « quæ perago : hic tuis sub oculis describo « Ecclesiæ meæ formam elegantem et splen- « didam, ipse tuæ tribuens dexteræ hanc « virtutem, quam post hæc manibus dabo « discipulorum et sacerdotum. Ostendo tibi « manifeste sacrum Spiritum, et vocem ip- « sam Patris te audire faciam, quæ me ve- « rum declaret Filium, et clamet : Hic certe « est lumen inaccessum. »

15. Post hæc tremenda, natus Zachariæ creatori reposuit : « Haud ego litem moveo, « sed jussa mihi exsequor : » Hæc fatus, salvatori demum accedens, famuli more, animum intendit, intuens pia cum verecundia nuda illius membra, qui nubibus jubet circumcingere cœlum, ut pallio; quin immo in ambitu aquarum videns eum qui olim, tribus pueris medius, ros in igne visus est, ignis nunc in Jordane micans, scaturiens, ipsum lumen inaccessum.

16. Interim prodigia conspiciens filius Zachariæ, ritu sacerdotis, consistit ad fluenta, Christoque manum imponit, ad spectatores clamans : « Voluntarium imbrem in Iordane « intuemini, deliciarum torrentem, ut scrip- « tum est, in divisionibus undarum. Con- « templamini in fluvio mare immensum. « Nemo ergo me audacem esse censeat; « haud ago, quasi temere, sed famuli more. « Herus est, et ad me dixit : Hoc age; quam- « obrem baptizo lumen inaccessum. »

14. ἐραστὰ, μὴ πρὸς T. — γὰρ ὅτι ἃ V. — ὧδε ζωγρ. σοι codd. — τὴν φ. δὲ T. — καλοῦσάν με T.

15. θέλω οὕτως λέξας τότε τὸ μυστήριον ἡμῶν δουλοπρεπῶς ἠτένιζεν V. σωτῆρι καὶ θεῷ C. — τὸν ἐν μέσῳ τῶν τρ. π. φανέντα T. — τῶν ποτε cr. — τριῶν π. C. — καὶ πῦρ tres codd. — φαίη, πηγάζῃ C. λάμπῃ, φωτίζῃ V. φαίνων πηγάζων. cr. λάμπων, πηγ. T, quem sequimur emendatum.

16. θαύματα ὁρῶν ὁ ἐκ τοῦ ἱερέως πρότεινε τὴν παλάμην T. — βροχὴν om. T. — Adject. χειμάῤῥοος.

ιζ΄. Νωθρόν με ὄντα, ὡς θνητὸν, * αὐτὸς ὡς Θεὸς πάντων * ἐνεύρωσε, βοήσας· * Ἐπίθες μοι τὴν χεῖρα, * κἀγὼ ἐνισχύσω αὐτήν· * πῶς γὰρ ἠδυνάμην, * εἰ μὴ ἦν τοῦτο αὐτὸ, * ὃ εἶπεν καὶ ἐποίησα, * πῶς εὐτόνουν βαπτίσαι τὴν ἄβυσσον, * πήλινος ὑπάρχων, * εἰ μὴ πρῶτον ἐδεξάμην * καὶ ἔλαβον δύναμιν ἐξ ὕψους; * Αἰσθάνομαι γὰρ νῦν, * αὐτοῦ μοι παρόντος, * οὐχ ὅ τι ἤμην τὸ πρὶν, * πλέον ἐφάνην· * ἀλλ' ὅ τι εἰμὶ, * ἐκπέπληγμαι· ἐδοξάσθην, * βλέπων, κατέχων * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

ιη΄. Οὐκέτι λέγω ὡς τὸ πρὶν, * οὐ λύω τὸν ἱμάντα * τῶν σῶν ὑποδημάτων· * ἰδοὺ γὰρ ἐκ βημάτων * ἐπὶ τὴν κάραν προχωρῶ, * γῆν πατῶ οὐκέτι, * ἀλλ' αὐτὸν τὸν οὐρανόν· * ἃ γὰρ τελῶ, οὐράνια, * μᾶλλον δὲ καὶ τὰ ἄνω παρέδραμον· * ταῦτα γὰρ βαστάζει, * ἀλλ' οὐ βλέπει ὃν βαστάζει· * ἐγὼ δὲ νῦν βλέπω, καὶ βαστάζω. * Εὐφραίνου, οὐρανὲ, * καὶ γῆ, ἐπαγάλλου· * ἁγιάσθητε, πηγαὶ, * αἱ τῶν ὑδάτων· * πάντα γὰρ φανεὶς * ἐπλήρωσεν εὐλογίας· * πάντας φωτίζει * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

ιθ΄. Ὑπερεπῆρε οὖν τὸν νοῦν * τῇ θείᾳ διατάξει * ὁ γόνος Ζαχαρίου, * καὶ τείνας τὴν παλάμην * ἐπέθηκε τῷ βασιλεῖ, * λούει τοῦτον ῥείθροις, * καὶ λοιπὸν ἄγει εἰς γῆν * τὸν γῆς καὶ πόντου Κύριον, * ὅντινα οὐρανόθεν ὑπέδειξεν, * φθόγγῳ, ὡς δακτύλῳ, * ὁ γεννή-

17. « Imbellem me, utpote hominem, ille « qui Deus omnium est, me roboravit, dum « hæc intonuit : « Impone manum mihi, et « ego eam confirmabo. » Quo enim pacto « valui, nisi id esset omnino ab illo dic« tum et a me factum, quomodo possim « abyssum immergere, luteus ego, nisi prius « accepissem ac tenerem ex alto virtutem? « Etenim nunc sentio, dum ille mihimet « adest, me quod prius eram, non amplius « esse; quod vero sum, obstupesco : gloria « mea fuit vidisse, tenuisse lumen inaccessum.

18. « Nec iam dico, ut antea : Non solvo « corrigiam calceorum tuorum; ecce enim « a pedibus ad ipsum caput progredior, « humum non tero, sed alterum cœlum; « quibus enim fungor, cœlestia sunt, immo « et superna transilivi : ea quippe ferunt, « non vero cernunt quem sustinent; ego « vero nunc et video et fero. Lætare, cœ« lum; et tu, terra, exulta; sacri estote, « fontes aquarum : cuncta enim, dum se « manifestat, bono verbo implet; omnes « luce perfundit lumen inaccessum. »

19. Mentem igitur ad sublimia extulit, jubente Deo, Zachariæ soboles; extensamque palmam imposuit regi; eum undis lavat, reducitque postea ad terram terræ pontique Dominum, quem cœlitus monstravit voce, tanquam digito, genitor : « Hic est, inquiens,

χειμάῤῥους (subaud. ποταμὸς) etiam ab Homero et Platone loco substant. adhibetur. — ὑδάτων Ps. CVI, 33. — νοήσῃ με V.

17. Θεὸς ὢν αὐτὸς V. — ἐποίησε T. — nota parenth. εἰ μὴ...ἐποίησα. — πῶς οὖν V. εὐτονοῦν. tres codd. — αἰσθ. γὰρ οὖν C, V. αὐτοῦ νῦν V. — παρόντος ὅτι C, cr. — αὐτοῦ παρεστῶτος T. — ὃ ἤμην C, cr. οὖ ἤμην T. — π. μείζων ὑπάρχω, ἀλλ' ὅτι εἰμὶ, ἠλλοίωμαι, ἐδοξ. T. ἀλλὰ τί εἰμὶ. ἐκπέπλ. ἐδοξάσθη V. — βλέπων, βαστάζων T.

18. οὐ λέγω ἄρτι ὡς ποτε C, V. — χαρὰν προσδοκῶ V. Subobscura vatis verba præ nimio impetu : « A pedibus Christi, inquit, cujus olim calceos solvere avebam, ad ipsum nunc cacumen ascendo, caput baptismo tingens et tangens. » *Caput Christi, Divinitas,* ut habetur apud nos in exordio Clavis melitonianæ. — εὐλογήθητε, πηγαὶ V. — ἐπλήρωσας V.

19. τῇ θ. διατ. om. cr. reposuit V post v. 3. — ἐπιτιθεῖ C, V. semel et jam sero moneatur lector juxta regulam nostram XVI, melodo nostro placere enallagen temporum fere perpetuam, sive vaticinia, sive res gestas referat. — πόλου κύρ. ὄντα μὲν οὐρ. ἐμήνυσε T. — δ. ὡς γεννήσας οὕτως ἐστιν ὁ υἱ. καὶ ἀγαπητὸς C. δακτύλῳ ὁ βοήσας οὗτός ἐστιν T, V. — σὺν τῷ Βαπτ. T. — νῦν υἱῷ σὺν τῷ

σας· * Ἔστιν οὗτος, * εἰπὼν, ὁ ἀγαπητὸς Υἱός μου. * Αὐτῷ οὖν τῷ Πατρὶ, * καὶ τῷ βαπτισθέντι * Υἱῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ * Πνεύματι κράζω· * Θραῦσον, λυτρωτὰ, * τοὺς θλίβοντας τὴν ψυχήν μου, * παῦσον τοὺς πόνους, * τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

Filius meus dilectus! » Huic igitur Patri et baptizato Filio sanctoque Spiritui vocem attollo : « Contere eos, redemptor, qui opprimunt animam meam, quiescere fac labores, o lumen inaccessum. »

V. — υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ C. — τῷ αὐτοῦ πν. T. — ἠλθες, ἐφάνης T. — om. C ultima ἐφύμνια. Adde quod ἐφύμνιον citat Suidas Romani nomine sub v. ἀνακλώμενον, satis rara melodorum memoria.

IV.

CANTICUM DE ADAMO ET SANCTO PRÆCURSORE.

α'. Τὴν σωματικήν σου
παρουσίαν δεδοικὼς,
ὁ Ἰορδάνης
φόβῳ ἐπεστρέφετο·
τὴν προφητικὴν δὲ
ὑπουργίαν ἐκπληρῶν,
ὁ Ἰωάννης τρόμῳ ὑπεστέλλετο·
αἱ τάξεις τῶν ἀγγέλων ἐξεπλήττοντο,
ὁρῶσαί σε ἐν ῥείθροις
βαπτιζόμενον·
καὶ πάντες οἱ ἐν σκότει
τῷ φωτὶ κατηυγάζοντο,
ἀνυμνοῦντές σε,
τὸν φανέντα,
καὶ φωτίσαντα πάντα.
β'. Τῷ τυφλωθέντι Ἀδὰμ ἐν Ἐδὲμ
ἐφάνη ἥλιος ἐκ Βηθλεὲμ,
καὶ ἤνοιξεν αὐτοῦ τὰς κόρας,

1. Te quum adesses
coram, expavescens
Iordanis flumen,
retro terrore cucurrit;
propheticum vero
officium exsecutus,
Ioannes pavore constrictus est.
Angelorum ordines horruere,
dum te in undis cernebant
immersum.
At omnes nocte obsiti,
lumine irradiati sunt,
te hymnis attollentes,
qui apparuisti,
qui omnia illustrasti.
2. Cœco in Eden facto Adamo
sol illuxit e Bethleem,
qui et ejus pupillas aperuit,

Disjecti membra poetæ habes, quum edd. libri duo tantum troparia retineant, quibus cod. taurin. addidit duo, corsin. tria, cryptoferratensis octo, e corsin. adhuc integro feliciter descripta. Inscribitur in corsin. f. 43 : Μην. ἰαν. ζ', κοντάκιον εἰς τὸν πρόδρομον καὶ εἰς τὸ βάπτισμα καὶ εἰς τὸν Ἀδὰμ, ἦχ. πλβ', φέρον ἀκροστιχίδα· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ. De quo nomine veneti libri silent, sed ex romanis unus habet : οἱ οἶκοι, ὧν ἡ ἀκροστιχίς· τοῦ ταπεινοῦ... nec plura, sed aliunde subditur : ποίημα Ῥωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ, quod certe ex sola corsin. epigraphe constat. Mutilo demum et nobilissimo hymno supersunt v. 248.

1. Præfigitur in edd. ἰδιόμελον. — Ἰορδάνης τρόμῳ edd. — πνευματικὴν δὲ iid. — λειτουργίαν T. ὑπ. ἐκτελῶν C. cr. — Ἰωάν. φόβῳ edd. — τῶν ἀγγ. αἱ τ. edd. — σαρκί addunt iid. ante βαπτιζόμ. ἐν σαρκὶ cr. — ὑμνοῦντες T.

2. ἐν Βηθλ. edd. — ἀν. ἄδυτον C. — πρωὶ πρωί. Alludere videtur ad Gen. III, 8 et ad Zachar. XIV, 7. καὶ οὐχ ἡμέρα, καὶ οὐ νὺξ, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς. In obscura sententia adeo conspirant

ἀποπλύνας αὐτὰς
Ἰορδάνου τοῖς ὕδασιν·
τῷ μεμελανωμένῳ
καὶ συνεσκοτισμένῳ
φῶς ἀνέτειλεν ἄσβεστον·
οὐκέτι νὺξ αὐτῷ,
ἀλλὰ πάντα ἡμέρα,
τὸ πρὸς πρωῒ πρωῒ
δι' αὐτὸν ἐγεννήθη·
δειλινὸν γὰρ ἐκρύβη, ὡς γέγραπται·
εὗρεν αὐγὴν φωτίζουσαν αὐτὸν
ὁ πρὸς ἑσπέραν πεσὼν,
ἀπηλλάγη τοῦ γνόφου,
καὶ προέκοπτε πρὸς ὄρθρον,
τὸν φανέντα,
καὶ φωτίσαντα πάντα.

easque detersit
Iordanis fluctibus.
Obfuscato homini,
et tenebris obvoluto,
lumen ortum est inextinctum;
nulla illi nox amplius,
sed omnia dies :
caligo matutina, summum mane
propter eum facta est;
vesper enim declinavit, ut scribitur.
Repperit radium sibi lucentem,
qui sub vespere cecidit;
abductus est e caligine,
et properavit ad auroram,
quæ apparuit,
et illustravit omnia.

γ΄. Ὅτε ἑκὼν ἐπηρώθη Ἀδὰμ, * καρποῦ γευσάμενος τυφλοποιοῦ, * εὐθέως ἄκων ἐγυμνώθη· * ὡς τυφλὸν γὰρ εὑρὼν * ὁ πηρώσας ἀπέδυσεν· * ἦν οὖν γυμνὸς πηρός τε, * καὶ ψηλαφῶν ἐζήτει * κατασχεῖν τὸν ἐκδύσαντα· ἐκεῖνος δὲ αὐτὸν * θεωρῶν ὑπεγέλα * πῶς ἔτεινε παντὶ * τὰς παλάμας, καὶ ᾔτει * τὸν χιτῶνα· * μετὰ δὲ τὴν γύμνωσιν * τοῦτον ἰδὼν ὁ φύσει συμπαθὴς, * ἦλθε βοῶν πρὸς αὐτόν· * Γυμνωθέντα πηρόν τε * δέχομαί σε, δεῦρο πρός με, * τὸν φανέντα...

3. Sponte quum cæcutiit Adam, fructu gustato qui eruit oculos, haud ultro statim nudus evasit : qui enim cœcum eum invenit, ipse cœcitatis auctor spoliavit. Nudus igitur et cœcus erat, et palpando quæritabat spoliatorem arripere. Is vero deridebat eum, coram intuens quomodo manus quoquoversus tenderet ac supplex posceret stolam; at post nudationem videns eum ille qui misericors natura sua est, venit ad eum clamans : « Te « nudum licet et cœcum recipio, veni ad me, « qui apparui et illustravi omnia. »

δ΄. Ὕμνησον, ὕμνησον τοῦτον, Ἀδὰμ, * προσκύνησον τὸν ἐλθόντα πρὸς σέ· * ἐφάνη γάρ σοι, ὡς ἐχώρεις, * θεωρῆσαι αὐτὸν, * ψηλαφῆσαι καὶ δέξασθαι· * οὗτος ὃν ἐφοβήθης, * ὅτε ἐξηπατήθης, * διὰ σὲ ὡμοιώθη σοι· * κατέβη ἐπὶ γῆς, * ἵνα ἄνω σε λάβῃ, * ἐγένετο

4. Cane, cane eum, Adame, adora venientem ad te; tibi se manifestavit discedenti, ut cernere, palpare et apprehendere eum liceret. Ipse quem expavisti, quando deceptus es, pro te similis tibi factus est; descendit in terram, ut sursum te reciperet, mortalis fa-

codd. cum edd. ut ardua sit et periculosa correctio. Vix conjectandum τὸ πρὸ πρωῒ vel uno verbo προπρωῒ « quod erat ante mane, hoc mane fit. » Sane pro ἐγεννήθη legi posse ἐγενήθη pro ἐγένετο codd. plura τῶν 6 exempla suadent et confirmat Lobeck ad Phryn. p. 108. — αὐγὴν ἐγείρουσαν C. — καὶ ἔφθασε πρὸς ὄρθρον T cum edd.

3. γευσ. φθοροποιοῦ T. — καὶ πηρὸς codd. — ἐπεζήτει C. — ἐπεγέλα T. — χιτῶνα λαβεῖν, κἂν μετὰ τὴν μνωσιν, ὅθεν ἰδὼν αὐτὸν (αὐτ. om. T) ὁ φύσει.. ἦλθε πρὸς οὗτον (τοῦτον cr. βοῶν πρὸς αὐτὸν T) γυμνωθέντα καὶ πηρὸν codd. in quorum scriptura, non modo constans rhythmus dissipatur, sed verba per aleam jacta pene dixerim ; qualemcumque rhythmum et sensum elicui, donec meliora dentur et probentur. Cæterum, nisi de spirituali cœcitate et nuditate protoparentum ipsa sententia caute intelligatur, vix poeta cum sacris paginis consentaneus existimabitur.

4. f. ὡς χωρήσῃ. — ἐκεῖνος ὃν ᾐδέσθης ὅτε T. —

θνητὸς, * ἵνα σὺ Θεὸς γένῃ, * καὶ ἐνδύσῃ τὴν πρώτην εὐπρέπειαν· * θέλων ἀνοῖξαι πάλιν τὴν Ἐδὲμ, * ᾤκησε τὴν Ναζαρέτ· * διὰ τοῦτο οὖν ᾆσον, * ἄνθρωπε, καὶ ψάλλων τέρπου * τὸν φανέντα... *

ε'. Τῷ Ἀβραὰμ ὅτε ὤφθη Θεὸς *, ἐν τῇ δρυῒ καθημένῳ Μαμβρῇ *, ὡς ἄγγελος ἐθεωρήθη, * μὴ γνωρίσας αὐτὸν * ὅπερ ἦν, οὐ γὰρ ἔφερεν· * νῦν δὲ ἡμῖν οὐχ οὕτως, * ἀλλὰ αὐτοπροσώπως· * ὁ γὰρ Λόγος σὰρξ γέγονεν. * Ἐκεῖ τὸ αἴνιγμα, * τὸ σαφὲς δὲ ἐνταῦθα· * πατράσι προφητῶν, * πατριάρχαις εἰκόνες, * τοῖς πιστοῖς δὲ αὐτὴ ἡ Ἀλήθεια. * Ἔφη Θεός ποτε τῷ Ἀβραὰμ * θυσίαν ἐπιτελεῖν· * ἀλλ' ἡμεῖς θεωροῦμεν * ὅ, τι θέλει, καὶ κρατοῦμεν * τὸν φανέντα * καὶ φωτίσαντα πάντα.

ς'. Ἄνω τῆς κλίμακος εἶδεν Θεὸν, * ἀλλ' ὄναρ ἔβλεπεν ὁ Ἰακώβ· * ἐπάλαισεν αὐτῷ τὴν νύκτα, * οὐχὶ φύσις Θεοῦ, * ἀλλ' ἀνθρώπου ὁμοίωμα· * νῦν δὲ οὐχ ὁμοιότης, * ἀλλ' ἀληθιναὶ πράξεις * πρωτογόνου συνέστησαν * τὸ ὅραμα τὸ πρὶν, * καὶ ὁ τότε παλαίσας, * ἐνώπιον ἐλθὼν, * ἐνωπίως ἐφάνη * γρηγοροῦντι τῷ κόσμῳ καὶ νήφοντι· * οὐ φαντασία, οὐδ' ἐνύπνιον, * οὐ γάρ ἐσμεν τῆς νυκτός· * ἐν ἡμέρᾳ ὁρῶμεν * Λόγον σεσωματωμένον, * τὸν φανέντα.....

ζ'. Πάνυ θαῤῥῶν ἀγαπᾶσθαι Μωσῆς, * ἐζήτει τὸν ἀγαπῶντα ἰδεῖν, * καὶ ἔλεγε μεθ' ἱκεσίας· * Εἰ ἐμὲ ἀγαπᾷς, * σεαυτόν μοι ἐμφάνισον. * Ὅμως οὐκ ἠξιώθη * ὄψεως, ἀλλὰ νώτου, * καὶ αὐτοῦ οὐκ εἰς τέλειον· * ὀπὴ γὰρ ἦν μικρὰ *, ὅθεν εἶδεν ἃ εἶδεν. * Πῶς ἔστιν δὲ ἰδεῖν * δι' ὀπῆς τὸν ὁρῶντα, *

ctus ipse, ut Deus tu fieres, et pristinam indueres nobilitatem. Volens iterum Eden aperire, in Nazareth se recepit. Idcirco canta illum, o homo, et lætare, psallens eum qui se manifestum fecit.

5. Cum Deus Abraham apparuit, sedenti sub quercu Mambre, angeli instar visus est, nec se qualis erat manifestavit; nondum enim sustinuisset : nunc autem nobis non sic, verum ipse per semet adest : Verbum enim caro factum est. Illic ænigma, hic claritas; patribus prophetarum, patriarchis tantum imagines, nobis vero fidelibus ipsa Veritas. Jussit Deus olim Abrahamo sacrificare; nos vero intuemur quidquid vult, et amplectimur manifestatum et omnia illuminantem.

6. Scalæ desuper innixum Deum vidit Jacobus : at visionem cernebat. Cum eo nocte colluctata est, haud natura Dei, sed hominis similitudo; jam non est adumbratio : sed vera primogeniti opera vetus spectaculum confirmarunt, et qui tunc luctabatur, coram nunc stans, præsens patuit mundo vigilanti et expergefacto, neque imaginis aut somnii larva est; nam non sumus tenebrarum : in die intuemur Verbum carnem factum, quod apparuit...

7. Plane conscius dilectum esse se Moyses, amantem videre quærebat, et aiebat supplex : « Si diligis me, temet mihi manifestum « fac. » Attamen haud decus habuit videndi vultum, sed dorsum, idque non integrum : foramen enim parvum erat, unde vidit quæ vidit. Quomodo fieri potest ut qui cernit per fora-

ἐγέν. πτωχὸς T. — ἐνδ. τὸ πρῶτον ἀξίωμα T. — id. om. πάλιν. Ludit cum horto paradisiaco et Nazareth, quæ florem in nomine gerit.

5. Τῷ Ἀβραάμ. Inde unicus est cod. cryptofer. Δ. a. 5 usque ad trop. XII. — αὐτὸν ὅπερ ἦν, eleganter, pro ὅπερ αὐτὸς ἦν. — ἔχει αἴνιγμα cod. obtuso acumine antithetico. — ὤφθη Θεὸς....ἐπιτελοῦντι cod. a quo recedere piget, licet urgente rhythmo; immo placeret post ὤφθη...ἐπιτελοῦντι, ἀλλ' ἡμεῖς θεωροῦμεν, legere ὅτι τελεῖ « Patuit Deus Abrahamo immolanti; immolantem vero nos Deum cernimus. »

6. ὄναρ fort. pro κατ' ὄναρ. — f. οὐχ ἡ φύσις — ὁμοίωσις cod. contra melod. — πράξεις πρὸς τὸ γένος id. — ἐνώπιος ἐφάνη id.

7. Εἰ ἀγαπᾷς με cod. — καὶ αὐτὸν id. — ὠπὴ... ἶδεν constanter indiligens librarius. cf. Exod. XXXIII, 22. — σωτὴρ vel χριστὲ id. om. — οὐκ ἐκ μέ-

εἰ μὴ μέρος ὧν θέλει θεάσασθαι; * Δόξα σοι, ὅτι σεαυτὸν, σωτὴρ, * ἔδειξας πᾶσιν ἡμῖν, * οὐκ ἐκ μέρους, ἀλλ' ὅλον * θεωρούμενον τὸν πλάστην, * τὸν φανέντα...

η'. Ἔφησεν ὅτι κατεῖδε Θεὸν * ὁ τοῦ Ἀμὼς Ἡσαΐας ποτὲ, * ἐν ὕψει θρόνου ἐπηρμένον, * καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ * πεπλησμένον τὸ οἴκημα· * εἶδεν ἐν κατανύξει * πνεύματος, ὡς προφήτης, * οὐκ ἐν ὄμμασι σώματος· * ἡμεῖς δὲ σαρκικοῖς ὀφθαλμοῖς θεωροῦμεν * Κύριον σαβαὼθ * καὶ τῶν ἑξαπτερύγων, * ὑμνῳδίαν αὐτῷ ἀναμέλποντες· * Ἅγιος, ἅγιος ὁ σαρκωθεὶς, * ἅγιός ἐστι Θεός· * ἁγιάζωμεν τρίτον * ἕνα ἅγιον ἁγίων, * τὸν φανέντα...

θ'. Ἴσχυσαν ὄμματα τῶν γηγενῶν * οὐράνιον θεωρῆσαι μορφήν· * κατεῖδον βλέφαρα πηλίνων * τοῦ ἀΰλου φωτὸς * τὴν ἀκτῖνα τὴν ἄσκιον, * ἥντινα οἱ προφῆται * καὶ βασιλεῖς οὐκ εἶδον, * ἀλλ' ἰδεῖν ἐπεθύμησαν. * Τῶν ἐπιθυμιῶν * ἀνὴρ ἐπωνομάσθη * ὁ μέγας Δανιὴλ, * ἐπειδὴ ἐπεθύμει * ἀτενίσαι εἰς ὃν ἀτενίζομεν. * Ἐπιποθήσας ἐπεπόθησε * τοῦτο τὸ κρῖμα Δαυὶδ, * καὶ ὃ ἦν κεκρυμμένον, * ἔστι νῦν κατανοῆσαι, * τὸν φανέντα...

ι'. Νέος ἐφάνη ἡμῖν οὐρανὸς, * ἐφ' ὃν ἐπέβη ὁ πάντων Θεός· * τὸ σῶμα γὰρ τοῦ ἀσωμάτου * οὐρανὸν οὐρανοῦ * ὁ προφήτης ἐκάλεσεν. * Εἴτε γὰρ ἐγεννήθη, * εἴτε ἐσπαργανώθη, * οὐρανός ἐστιν ἄμωμος· * ἐστὶ μὲν οὐρανὸς, * οὐκ οὐράνιον σῶμα· ἐκ γὰρ τῆς Μαριὰμ * τῆς παρθένου ἐτέχθη, * καὶ ἑνώθη Θεῷ, ὡς οὐκ οἴδαμεν· * οὐ φανταζόμεθα γὰρ, ὡς πολλοὶ, * λέγοντες· Οἴδαμεν υἱόν· * ὁ δοκῶν γὰρ εἰδέναι, * οὔπω ἔγνω ὡς ὀφείλει, * τὸν φανέντα...

ια'. Ὄφελον ἔγνωμεν τὰ καθ' ἡμᾶς· * οὐ-

men, aliud videat nisi partem eorum quæ cupivit intueri? Gloria tibi, quia te ipsum, salvator, nobis omnibus ostendisti, non ex parte, sed totum te conspicuum, conditorem, manifestatum...

8. Inquiebat filius Amos, Isaias se Deum aliquando vidisse, throno in sublimi elevatum, domumque ejus gloria impletam. Vidit in sopore mentis, ut propheta, non corporeis oculis : nos vero carnis obtutu intuemur Dominum exercituum et sex alis volantium, hymnum illi promentes : « Sanctus! « Sanctus caro factus! Sanctus Deus est. « Ter sanctificemus unum sanctum sanctorum, manifestatum... »

9. Valuere mortalium lumina cœlestem formam contemplari; pulvereorum pupillæ hominum perspexere superni luminis radium umbra purum, quem prophetæ et reges non viderunt, videre licet concupierint. Vir desideriorum magnus Daniel vocatus est, quippe avebat intueri quem intuemur. Exoptans exoptavit David hujusmodi videre judicium; quod absconditum erat, fas nunc introspicere, eum qui apparuit...

10. Novum apparuit nobis cœlum, in quod ascendit universorum Deus; corpus enim in corporei propheta cœlum cœli nuncupavit; sive enim editus fuerit, aut fasciis involutus, cœlum intemeratum est; cœlum scilicet, non cœleste corpus: ex virgine enim Maria ortus est et unus est cum Deo, sed modum nescimus; non ludicra somniamur, ut multi, aientes : Novimus filium! qui enim opinatur novisse, non novit, ut oportet, eum qui apparuit...

11. Utinam ea noverimus quæ menti obvia

ρους, ἀλλὰ σῶον f. pro σῶν, sed utrobique dissipata melodia. f. τέλειον, οὐκ ἐκ μέρους.

8. Εἰδεῖν cod. — σαρκωθείς. Solemnis trisagii formula sæculo v, S. Proclo ascripta. cf. Is. VI, 3.

9. οὐκ ἴδον cod. cf. Math. XIII, 17. — Δανιήλ. cf. Dan. IX. 23. — Δαυίδ. cf. Ps. CXVIII, 20. Mox νῦν ἐστὶ cod.

10. ἐκάλεσεν. f. Ps. LXVII, 34. — μαρίας cod. — ἴδομεν cod. — f. φάντες pro λέγοντες, syllaba abundante. Docetas quosdam et phantasiastas, spuria Eutychetis genimina, melodus sæpe persequitur.

11. τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς. Platonica, juxta formulam in Academia decantatam : Τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐδὲν πρὸς

δὲν ἡμῖν καὶ τοῖς ὑπὲρ ἡμᾶς· * ἐγγὺς ἡμῶν ἐστι τὸ ῥῆμα· * τί ζητοῦμεν μακράν; * ἵνα μάθωμεν, ἔχομεν· * ἐν τῇ πίστει [ἐστὶ γάρ] * πᾶν ὃ ἐπιζητοῦμεν· * ποῦ μετεωριζόμεθα; * εὐθεῖα ἡ ὁδὸς, * μήτις ἡμᾶς πλανήσῃ, * ὑπέδειξεν ἡμῖν * ἡ Μαρία τὴν τρίβον * [τὴν εὐθεῖαν]· υἱὸν γὰρ ἐκάλεσε * τὸν Κύριον, τὸν ὄντως ἐξ αὐτῆς, * ὥσπερ ἐδιδάχθημεν, * σαρκωθέντα ἐκ ταύτης * καὶ ἐκ Πνεύματος ἁγίου, * τὸν φανέντα...

ιβ'. Ὕψωσον κέρας ἡμῶν, Ἰησοῦ, * κρατοῦμεν γὰρ καρτερικῶς τὰ σὰ, * κηρύττοντες ἐν παῤῥησίᾳ. * Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς, * γνῶτε, ἔθνη, καὶ ἴδετε * ὅπερ καὶ ὁ προφήτης * ἔφησεν· Ὄψονταί σε * λαοὶ, καὶ ὠδινήσουσιν. * Ἰδοὺ ὠδίναμεν * καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα * τῆς σωτηρίας σου, ὃ ἐποίησας πᾶσιν· * ἐπὶ γῆς γὰρ λαλοῦμεν οὐράνια· * εἶδεν ἡ πᾶσα σὰρξ, καὶ ὡς τὸ πρὶν, * πάλιν ἀνέθαλεν νῦν· * ἐφαιδρύνθη ἡ κτίσις * κατιδοῦσα αὐτῆς κτίστην, * τὸν φανέντα...

ιγ'. Ὕμνησα τήν σου ἐπιφάνειαν, * σημεῖον ποίησόν μοι ἐμφανὲς, * καθάρισόν με τῶν κρυφαίων· * τά μου γὰρ ἄδηλα * διαφθείρει με τραύματα. * Πέμψον ἀθεωρήτως * τῇ ἀφανεῖ πληγῇ μου * τὴν ἀόρατον ἔμπλαστρον· * Προσπίπτω σοι, σωτὴρ, * καθάπερ ἡ αἱμόῤῥους * ἁπτόμενος κἀγὼ * τοῦ κρασπέδου, καὶ λέγων· * Ἐὰν ἅψωμαι μόνον, σωθήσομαι. * Μὴ ματαιώσῃς οὖν τὴν πίστιν μου, * ὁ τῶν ψυχῶν ἰατρός· * ἐκκαλύπτω τὸ ἄλγος, * εὕρω σε εἰς σωτηρίαν, * τὸν φανέντα...

sunt! nihil nobis cum iis quæ captum superant. Prope nobis verbum est, cur longe quærimus? unde discamus, penes nos est. In fide enim adjacet quidquid inquirimus. Quorsum sublimia petimus? Plana via est, ne quis nos decipiat, nobis Maria semitam ostendit rectam. Dominum enim vocavit Filium, vere ex ipsa natum, uti edocti fuimus, carne indutum ex illa et Spiritu sancto, qui apparuit...

12. Exalta cornu nostrum, o Jesu! tua namque valide tenemus, edito hoc præconio confidenter : « Nobiscum Deus! agnoscite, « gentes, et videte quod et propheta nuntia« vit: Videbunt te populi et parturient. » Ecce parturivimus et peperimus spiritum salutis tuæ, quem omnibus dedisti. In terra enim cœlestia loquimur. Vidit omnis caro, et sicut olim, ita nunc rursus effloruit. Exhilarata est creatura, suum videns auctorem, qui apparuit...

13. Tuam cecini Epiphaniam, da mihi signum conspicuum, munda me a delictis absconditis, occulta enim mea vulnera me consumunt. Mitte invisibili manu tua in secretum ulcus meum arcanam medelam. Ante te cado pronus, salvator, sicut mulier fluxu sanguinis laborans, tangens et ego fimbriam, ac dicens : « Si tantum tetigero, salvus ero. » Ne vanam igitur fac fidem meam, o animarum medice! Detego infirmitatem, inveniam te ut me salves, qui apparuisti, etc...

ἡμᾶς. — ῥῆμα. Deuter. XXX, 14. cf. 11, 12. — πίστει. codici desunt quæ ibi et infra inclusa vides. — μετεωργιζόμεθα sic meum apograph. — καὶ ὄντως, ib. — ὡς ἐδιδ. cod.

12. κρατοῦμεν γὰρ ἀκαιρέως cod. f. ἐγκρατέως recentiorum, pro ἐγκρατῶς. Sed vide Habac. III, 4. — λαοί. Habac. III, 10. — ἴδεν πᾶσα cod. cf. Ps. XXVII, 7. — κατ. τὸν κτίστην cod.

13. Ὕμνησα. Palam est deesse 6 troparia P. Ω. M. A. N. O. — τὴν ἐπιφ. σου corsin. nunc mihi solus. — κρυφίων vulg. o' in Ps. XVIII, 18. — γὰρ ἄδηλά μου διαφθείρει ἐμὲ ib. — ἐὰν μόν. ἅψ. ib.

V.

CANTICUM IN HYPAPANTE DOMINI.

α. Χορὸς ἀγγελικὸς
ἐκπληττέσθω τὸ θαῦμα·
βροτοὶ δὲ, ταῖς φωναῖς
ἀνακράξωμεν ὕμνον,
ὁρῶντες τὴν ἄφατον
τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν·
ὃν γὰρ τρέμουσι
τῶν οὐρανῶν αἱ δυνάμεις,
γηραλέαι νῦν
ἐναγκαλίζονται χεῖρες,
τὸν μόνον φιλάνθρωπον.

β'. Ὁ σάρκα δι' ἡμᾶς * ἐκ παρθένου φορήσας * καὶ βρέφος βασταχθεὶς * ἐν ἀγκάλαις πρεσβύτου, * τὸ κέρας ἀνύψωσον * βασιλέων πιστῶν ἡμῶν, * τούτους κράτυνον * ἐν τῇ δυνάμει σου, Λόγε· * τούτων εὔφρανον * τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

γ'. Ὁ μήτραν παρθενικὴν * ἁγιάσας τῷ τόκῳ σου, * καὶ χεῖρας τοῦ Συμεὼν * εὐλογήσας, ὡς ἔπρεπε, * προφθάσας καὶ νῦν * ἔσωσας ἡμᾶς, Χριστὲ ὁ Θεός· * ἀλλ' εἰρήνευσον * ἐν πολέμοις τὸ πολίτευμα, * καὶ κραταίωσον * βασιλεῖς οὓς ἠγάπησας, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

Πρὸς τό· Τὸ φοβερόν σου.

δ'. Τῇ Θεοτόκῳ προσδράμωμεν,

1. Chorus angelorum
stupeat ad prodigium :
nos vero, mortales, vocibus
hymnum personemus,
videntes inenarrandum
Dei ad nos usque descensum.
Ecce quem tremunt
cœlorum potestates,
nunc seniles eum
manus amplexantur,
solum amatorem hominum.

2. Tu qui propter nos carnem ex Virgine tulisti, et puer, senis inter brachia, portatus es, fastigium exalta fidelium nostrorum imperatorum; confirma eos virtute tua, o Verbum! Exhilara pium illorum regnum, tu solus hominum amator.

3. Tu qui uterum virgineum partu sanctificasti, et ulnas Simeonis merita implesti benedictione, festinus etiam nunc salvasti nos, o Christe Deus. Verum pacem, sedatis bellis, da civitati, et corrobora quos dilexisti imperatores, tu solus hominum amator.

Juxta illud : *Formidolosum tuum.*

4. Ad Deiparam cursu properemus,

Continent V canticum sex codd. corsin. fol. 56-60, mosquensis 437, fol. 134, alter mosq. 153, f. 21, vatic. 2008, f. 175, cryptoferr. A. δ'. 6, taurin. f. 79-83. Inscribitur in corsin. Μην. φεβρουαρ. β', εἰς ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου, ἦχ. α', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦτο Ῥωμανοῦ τὸ ἔπος. Ex qua acrostichide emergunt 17 troparia, quibus si addideris triplex procemium, singulari quadam celebritate præfixum, habes per totum 390 versus ineditos, præter tria trop. 1, 3, 4.

1. Primum troparium inter αὐτόμελα veneti libri reputant; romani cum corsin. idem non propriæ, sed alienæ melodiæ subjiciunt, πρὸς τό· τὸν τάφον σου, σωτήρ. « Juxta modulum : *sepulcrum tuum, salvator.* » Quo solemni modulo fere totus annus resonat. — Νῦν γεράλαιοι vett. edit. νῦν γηράλαιαι codd. inde cum nova ed. ven. et pro modulo γηραλέαι νῦν. — ἐπαγκαλίζονται C. Hoc trop. 1. in officio matutino statim ab initio canitur.

2. τῶν πιστ. βασιλ. C, qui solus trop. servavit.

3. Inscribitur in ed. rom. κοντάκιον αὐτόμελον.

4. De hirmo tacent veneti libri etiam recentio-

οἱ βουλόμενοι
κατιδεῖν τὸν υἱὸν αὐτῆς
πρὸς Συμεὼν ἀπαγόμενον·
ὅνπερ οὐρανόθεν
οἱ ἀσώματοι βλέποντες
ἐξεπλήττοντο λέγοντες·
Θαυμαστὰ θεωροῦμεν
νυνὶ καὶ παράδοξα,
ἀκατάληπτα, ἄφραστα·
ὁ τὸν Ἀδὰμ γὰρ
δημιουργήσας,
βαστάζεται ὡς βρέφος·
ὁ ἀχώρητος χωρεῖται
ἐν ἀγκάλαις τοῦ πρεσβύτου·
ὁ ἐπὶ τῶν κόλπων
τῶν ἀπεριγράπτων
ὑπάρχων τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ,
ἑκὼν περιγράφεται
σαρκί, οὐ θεότητι,
ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

quicumque velimus
aspicere filium ejus,
ad Simeonem deductum.
Quem cœlitus
intuentes turmæ incorporeæ,
obstupuere dicentes :
« Miranda contemplamur
« jam nunc et incredibilia;
« cogitari, enarrari nescia :
« qui Adamum enim
« condidit,
« gestatur ut parvulus;
« immensus mensuratur
« senioris in ulnis;
« qui sinus inter
« incircumscriptos
« Patris sui existit,
« lubens circumscribitur
« carne, non deitate,
« solus hominum amator. »

ε΄. Ὅτε δὲ ταῦτα ἐφθέγξαντο, * ἀοράτως μὲν * προσεκύνουν τὸν Κύριον, ἀνθρώπους δὲ ἐμακάρισαν, * ὅτι ὁ ἐπ' ὤμων * χερουβεὶμ ἐποχούμενος * σὺν αὐτοῖς πολιτεύεται· * ὅτι τοῖς γηγενέσιν * ἐφάνη εὐπρόσιτος * ὁ ἀγγέλοις ἀπρόσιτος· * ὅτι ὁ σκέπων, * καὶ περιέπων * τὰ σύμπαντα, ὡς κτίστης, * ὁ τὰ βρέφη διαπλάττων * ἐν κοιλίαις τῶν μητέρων, * γέγονεν ἀτρέπτως * βρέφος ἐκ παρθένου, * καὶ ἔμεινεν ἀχώριστος * Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος, * ὁ τούτοις συνάναρχος, * καὶ μόνος φιλάνθρωπος.

5. Quæ postquam dicta sunt, invisibilia agmina Dominum adorabant, beatos vero aiebant homines, quod inter illos conversatur, qui vehitur super humeros Cherubim; quod mortalibus se obvium patefecit, qui angelis inaccessus est; quod omnia qui tuetur et fovet, uti creator, pueros qui fingit matrum in visceribus, factus est sine mutatione puer ex Virgine, et mansit a Patre et Spiritu sancto irremotus, quum sit idem cum illis coæternus, et solus hominum amator.

ς΄. Ὕμνουν ἐν τούτοις οἱ ἄγγελοι * τὸν φιλάνθρωπον, * Μαριὰμ δὲ ἐβάδιζεν, * ἀγκάλαις τοῦτον βαστάζουσα, * καὶ διενοεῖτο * πῶς καὶ μήτηρ ἐγένετο, * καὶ παρθένος διέμεινεν· * πλὴν γινώσκουσα εἶναι * ὑπὲρ φύσιν

6. Hymnis interea Angeli recolebant humanæ stirpis amicum; Maria autem procedebat, ulnis suis eum ferens, et cogitabat secum quo pacto mater facta sit ac manserit virgo. Conscia tamen super naturam esse partum,

res; vide infra in cant. VI et nota quamdam rhythmi varietatem in v. 8 et 9. — ἀσώμ. ὁρῶντες codd. invita constanti melodia — γὰρ post Ἀδὰμ om. edd. — κόλπων ἀπεριγράπτως ib.

5. ἐμακάριζον V. — ὅτι ὁ φέρων καὶ C, T. V, cr. — ἀναπλάττων ἐν κοιλίᾳ V. — ἐν παρθένῳ C, cr. — ὁ τούτων T. — ὁμόθρονος C, cr. ἀχώριστος V, supra lin. ἀνάριθμος.

6. ὑπὲρ φύσιν γινώσκουσα εἶναι τὴν γέννησιν codd. 5 subverso metro. — ἐφοβ. καὶ ἔφριττε C, T, V, cr. ἑαυτὴν δὲ V. cr. — καὶ γὰρ ἂν C. γὰρ om. cr. ἐὰν γὰρ cum M. 2 et T.

γέννησιν, * ἐφοβεῖτο καὶ ἔτρεμε· * καθ' ἑαυτήν τε * λογιζομένη, * ἐφθέγγετο τοιαῦτα· * Ποίαν εὕρω, ὦ υἱέ μου, * ἐπὶ σοὶ προσηγορίαν; * ἐὰν γὰρ, ὡς βλέπω, * ἄνθρωπόν σε εἴπω, * ὑπάρχεις ὑπὲρ ἄνθρωπον, * ὁ τὴν παρθενίαν μου * φυλάξας ἀκήρατον, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

expavebat ac tremebat, et secum meditata, in hunc modum eloquebatur : « Quo te nomine, fili mi, vocabo? Si enim te, ut video, hominem dixerim, palam es super « homines, qui meam servasti virginitatem « sinceram, tu solus hominum amator. »

ζ΄. Τέλειον ἄνθρωπον εἴπω σε; * ἀλλ' ἐπίσταμαι * θεϊκήν σου τὴν σύλληψιν· * οὐδεὶς ἀνθρώπων γὰρ πώποτε * δίχα συνουσίας * καὶ σπορᾶς συλλαμβάνεται, * ὥσπερ σὺ, ἀναμάρτητε. * Εἰ Θεόν σε καλέσω, * θαυμάζω ὁρῶσά σε * κατὰ πάντα μοι ὅμοιον· * οὐδὲν γὰρ ἔχεις * παρηλλαγμένον, * οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις, * ἀλλ' ἢ δίχα ἁμαρτίας * συνελήφθης καὶ ἐτέχθης. * Γαλακτοτροφήσω, * ἢ δοξολογήσω; * Θεὸν γάρ σε τὰ τάγματα * κηρύττουσιν ἄχρονον, * κἂν γέγονας ἄνθρωπος, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

7. « Te ne perfectum dicam hominem? At « novi divinum tuum conceptum. Nemo enim « unquam hominum absque connubio et se« mine concipitur, sicut tu, o peccati ex« pers! Te si vocavero Deum, in admiratio« nem feror, cernens te per omnia similem « mihi factum; nihil enim habes prætermis« sum ex iis quæ hominum sunt, nisi quod « sine peccato conceptus et editus es. Lac ne « tibi dabo, an divinum hymnum? Deum « te namque agmina proclamant, temporis « expertem, mortalis etiamsi factus, tu so« lus hominum amator. »

η΄. Οὕτως εἰσήχθη ὁ Κύριος, * βασταζόμενος * σὺν τοῖς ὁλοκαυτώμασιν * ἐν τῷ ναῷ, καθὼς γέγραπται· * ἐξ ἀγκαλῶν ὅνπερ * τῆς μητρὸς ὑπεδέξατο * Συμεὼν ὁ μακάριος· * ἡ χαρὰ καὶ ὁ φόβος * συνεῖχε τὸν δίκαιον· * τῆς ψυχῆς γὰρ τοῖς ὄμμασι * τῶν ἀρχαγγέλων * καὶ τῶν ἀγγέλων * τὰ τάγματα ἑώρα, * μετὰ φόβου παρεστῶτα, * καὶ Χριστὸν δοξολογοῦντα· * καὶ καθικετεύων * ἐν τῇ διανοίᾳ * ἐβόα· Σύ με φύλαξον, * καὶ μὴ καταφλέξῃ με * τὸ πῦρ τῆς θεότητος, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

8. Ita introducebatur Dominus, gestatus una cum donis igne consumendis, in templum, ut scriptum erat. Quem maternis ex ulnis accepit beatus Simeon; gaudio et tremore justus perfusus est : mentis enim oculis intuebatur archangelorum et angelorum turmas, cum tremore astantes, Christoque Deo hymnis ovantes; supplici igitur cogitatu clamavit : « Tu me custodi, neu me comburat « ignis divinitatis, tu solus amator hominum.

θ΄. Ῥώννυμαι νῦν ὁ ταλαίπωρος, * ὅτι εἶδόν σου * τὸ σωτήριον, Κύριε· * σὺ χαρακτὴρ ὁ παντέλειος * τῆς ἀκαταλήπτου * πατρικῆς ὑποστάσεως, * ὁ φωστὴρ ὁ ἀπρόσι-

9. « Convaleo nunc misellus ego, qui viderim salutare tuum, Domine; tu perfectus « omnino character incomprehensæ hypo« stasis paternæ, tu fax inaccessa, tu sigillum

7. ὁρῶσα σὲ legit melodus ex can. 13. — ἁμαρτίας. Hebr. IV, 15. Lego pro modulo ἀλλ' ἢ δίχα cum T. ὅτι δίχα cæt. male. — σὲ τὰ πράγματα T. — κἂν γέγονας codd. omnes iterumque in 9; tum in 14 κἂν πίπτουσι, ut supra bis in III, 3 κἂν γυμνὸς εἶ; et etiam infra X, 14 κἂν πέπραμαι, et XI, 13 κἂν σωρεύουσι, alias. Quæ singularis melodorum licentia est, indicativum pro subjunctivo scribentium, quod vix in hoc themate apud sacros scriptores deprehenditur.

8. Οὗτος codd. — ὁλοκαυτώμασιν, ut Levit. XII, 6, 8; Luc. II, 24. — ὅνπερ ἐξ ἀγκ. codd. — ἀγγ. καὶ ἀρχαγγ. tres codd. — τάγμ. ἐθεώρει C.

9. ὁ παντελεήμων C, T. — ἡ σφραγὶς τῆς θεότητος ἡ ἀπαράλλ. C, T. σὺ σφραγὶς V, ex quo metrum restituitur. cf. Hebr. I, 3. — ὁ τὰ σύμπ. C. — πατρός

τος, * σφραγὶς σὺ θεότητος * ἀεὶ ἀπαράλλακτος, * τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα, * τὸ καταλάμπον * τὰς τῶν ἀνθρώπων * ψυχὰς ἐν ἀληθείᾳ, * ὁ ὑπάρχων πρὸ αἰώνων, * καὶ τὰ σύμπαντα ποιήσας· * φῶς γὰρ τηλαυγὲς εἶ, * φῶς τὸ τοῦ Πατρός σου, * ἀσύγχυτον, ἀόριστον, * καὶ ἀπερινόητον, * κἂν γέγονας ἄνθρωπος, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ι. Ὦ ἀγαθὲ καὶ φιλάνθρωπε, * τὰς τοῦ Ἄβελ πρὶν * προσφορὰς προσεδέξω συ, * καὶ τὰς τῶν ἄλλων δικαίων σου, * ὃς καὶ τὰς θυσίας * καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα * νῦν προσφέρεις, πανάγιε! * Ἄνω μείζω σου ἄλλον * οὐκ ἔχεις, ἐπίσταμαι, * ἀσυλλόγιστε Κύριε, * ὁ γὰρ πατήρ σου, * τὸ κατ' οὐσίαν, * οὐδέν σου ὑπερέχει, * ὁμοούσιος γάρ τούτου, * καὶ συνάναρχος ὑπάρχεις· * ἀλλ' οὖν ἵνα δείξῃς * ὡς ἐν ἀληθείᾳ * ὑπάρχεις ὅπερ γέγονας, * ὡς φύλαξ τοῦ νόμου σου, * θυσίαν προσήνεγκας, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ια. Μέγας ὑπάρχεις καὶ ἔνδοξος, * ὃν ἐγέννησεν * ἀπορρήτως ὁ ὕψιστος, * υἱὲ Μαρίας πανάγιε! * ἕνα γάρ σε λέγω * ὁρατὸν καὶ ἀόρατον, * χωρητὸν καὶ ἀχώρητον * κατὰ φύσιν Θεοῦ υἱὸν, * Θεὸν προαιώνιον * καὶ νοῶ καὶ πιστεύω σε, * ὁμολογῶ δὲ * καὶ ὑπὲρ φύσιν * υἱόν σε τῆς παρθένου· * διὰ τοῦτο καὶ τολμήσας, * ὥσπερ λύχνον σε κατέχω· * πᾶς γὰρ ὁ βαστάζων * λύχνον ἐν ἀνθρώποις, * φωτίζεται, οὐ φλέγεται· * διό με καταύγασον, * ὁ λύχνος ὁ ἄσβεστος, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ιβ. Ἀκούουσα δὲ παρίστατο * καὶ ἐξίστατο, * ἡ παρθένος ἡ ἄσπιλος, * πρὸς ἣν ὁ γέρων ἐφθέγγετο· * Πάντες οἱ προφῆται * τὸν υἱόν

« deitatis semper simile, tu gloriæ splendor, « illuminans in veritate hominum mentes, « tu qui es ante sæcula, qui cuncta fecisti; « quippe lumen es longe coruscans, lumen « Patris inconfusum, immensum, intelligi « nescium, etiam si factus homo, tu solus « hominum amator.

10. « O clemens ac misericors, olim recepisti Abelis oblationes ac tuorum omnium « justorum; nunc et victimas et holocausta « offers, o sanctissime! Sursum majorem te « nullum habes, id scio, o Domine, nemini « conferende! Tuus enim pater natura nihil « te superat; ipsi quippe consubstantialis es « et coæternus. Sed ut plane ostenderes, te « in veritate talem esse qualis factus es, legis tuæ custos, oblationem proposuisti, « solus hominum amator.

11. « Magnus es atque gloriosus, ut quem « genuit inenarrabili modo Altissimus, Mariæ « fili sanctissime! Te quippe unum aio conspicuum et invisibilem, loco septum et immensum, natura te Filium Dei, Deum ante « sæcula et intelligo et credo; et profiteor te « simul et præter naturæ modum filium esse « Virginis. Propterea ausim et te ut facem « tenere; facem enim quicumque fert inter « homines, illustratur, non comburitur; « ideo me illumina, lucerna inextinguibilis, « solus hominum amator. »

12. Audiens substitit et obstupuit Virgo intemerata, quam senior affatus est : « Omnes « prophetæ tuum prædicavere filium, quem

σου, inde C et cr. ἅμα καὶ τὸ τοῦ πνεύματος ἀμέριστον, quæ T et V ignorant. Pergit C : ἀσύγχυτος κἂν γέγ. ἄ. pro quibus V : ἀσύγχυτον, ἀόρατον καὶ ἀπερινόητον. Aut melodi aut librarii in tritis doxologiis facile turbantur.

10. Ἄβελ. Sua rursus vatic. habet, sed a metro recepto alienissima et mirum quam prolixa : τὰς τοῦ Ἀβήλου (sic) προσεδέξω θυσίας τὸ πρὶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων, τῶν ἐν πίστει σοι θυσάντων· νῦν δὲ προσφέρεις, ἅγιε, ἐν ναῷ Θεοῦ, νόμου σου προτύπωμα· ὁ Συμεὼν δὲ θεασάμενος, προσεκύνησε τῆς μητρός σου τοῖς ἴχνεσι, καὶ ἔβόα σοι· ὁ γὰρ πατήρ σου κ.τ.ἑ. — Ἄβελ σοι προσφορὰς ..δικαίων πρίν τινι τὴν θυσίαν T. id. νῦν omisso, habet προσκομίζεις. — ὁ κατ' οὐσίαν οὐδέν σε C, V. — ἀλλ' ἵνα V, cr. ἀλλ' ὅτι καὶ T.

11. ἐγένν. ἀπροσίτως T. — θεοῦ σε υἱὸν προαιώνιον C, V. σε om. T. θεὸν inseruimus.

12. ἀκούουσα ταῦτα codd. Melodis placet concur-

σου ἐκήρυξαν, * ὃν ἀσπόρως ἐγέννησας· * περὶ σοῦ ὁ προφήτης * πρὸς τούτοις ἐκήρυξε, καὶ τὸ θαῦμα κατήγγειλεν, * ὅτι ἡ πύλη * ἡ κεκλεισμένη * ὑπάρχεις, Θεοτόκε. * Διὰ σοῦ γὰρ καὶ εἰσῆλθε, * καὶ ἐξῆλθεν ὁ δεσπότης, * καὶ οὐκ ἀνεῴχθη, * οὔτε ἐκινήθη * ἡ πύλη τῆς ἁγνείας σου, * ἣν μόνην διώδευσε, * καὶ ἄφθαρτον ἔδειξεν * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ιγʹ. Νῦν οὖν γνωρίζω σοι, δέσποινα * θεοσύλληπτε, * προφητεύων σοι ἅπαντα· * εἰς πτῶσιν γὰρ καὶ ἀνάστασιν * κεῖται ὁ υἱός σου, * ἡ ζωὴ καὶ ἡ λύτρωσις * καὶ ἡ πάντων ἀνάστασις· * οὐχ ἵν' ἄλλος μὲν πίπτῃ, * ἄλλος δὲ ἀνίστηται, * ἐπεφάνη ὁ Κύριος· * οὐδὲ γὰρ χαίρει * ὁ πανοικτίρμων * τῇ πτώσει τῶν ἀνθρώπων· * οὐδὲ πρόφασις ἐπέστη * τοῦ πεσεῖν τοὺς ἱσταμένους· * ἀλλὰ τοὺς πεσόντας * μέλλων ἀναστῆσαι, * σπουδάζων παρεγένετο, * θανάτου λυτρούμενος * τὸ πλάσμα τὸ ἴδιον, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ιδʹ. Οὗτος ὁ τρόπος τῆς πτώσεως * καὶ ἐγέρσεως * τοῖς δικαίοις καθέστηκεν * ἐν τῇ ἐκλάμψει τῆς χάριτος· * τῇ μὲν ἁμαρτίᾳ * οἱ ἱστάμενοι πίπτουσι, * καὶ νεκροὶ ἀποδείκνυνται· * τῇ δὲ δικαιοσύνῃ, * κἂν πίπτουσιν, ἵστανται, * καὶ αὖ ζῶσι τῇ χάριτι· * καὶ καθαιρεῖται * καὶ καταπίπτει * τοῦ σώματος τὰ πάθη, * ἡ ψυχὴ δὲ διαλάμπει * ἀρεταῖς ταῖς πρὸς τὸ θεῖον· * ὅταν γὰρ τελείως * πέσῃ ἡ πορνεία, * ἡ σωφροσύνη ἵσταται· * τὸ χεῖρον μὲν ἔσβεσε * τὸ κρεῖττον δ' ἀνέστησεν * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ιεʹ. Ὑπὸ Χριστοῦ ἐνεργούμενος, * προμηνύω σοι, * ὡς ἐντεῦθεν γενήσεται * σημεῖον ἀντιλεγόμενον· * ἔσται δὲ σημεῖον,

« sine semine genuisti. De te præconium « præterea propheta direxit, illudque prodi« gium annunciavit, te aiens januam esse « clausam, o Deipara. Per te enim introivit « et exiit Dominus, neque janua aperta est, « neque motum est ostium integritatis tuæ, « quod unum inivit et intactum effecit solus « amator hominum.

13. « Nunc tibi ergo vaticinans, Domina « Dei feta, omnia tibi patefacio. In ruinam « enim et resurrectionem positus est filius « tuus, qui vita est et redemptio, et omnium « resurrectio. Haud tamen ut alii cadant, « alii vero resurgant, apparuit Dominus. « Totus enim misericors, non lætatur homi« num casu, neque causa est cur decidant « qui recti sunt. Immo lapsos potius erec« turus, festinans accessit, ut quos ipse « creavit, a morte liberaret, solus hominum « amator.

14. « Cadendi is modus et resurgendi justis « propositus est, ut gratia splendeat : pec« cato quidem cadunt qui stant, et mortui « reperiuntur. Justitia autem, etiam si ca« dant, resurgunt, et gratia reviviscunt. « Tolluntur et intercidunt carnis vitia; anima « autem, virtutum impleta lumine, enititur « ad Deum. Corruat enim prorsus meretri« cia vita, pudicitia surgit; idem quod pe« jus est, extinxit; quod melius autem sur« sum erexit solus hominum amator.

15. « Ab Christo excitatus, tibi prænuntio, « inde futurum eum esse in signum cui con« tradicatur. Erit autem signum, crux, cui

sus παρίστατο, ἐξίστατο, ut in X, 13 συνίστατο... παρίστατο; et in exordio hymni ἀκαθίστου, ubi Sergius de angelo : ἐξίστατο καὶ ἵστατο. — καὶ ἀσπ. T. — ἐφθέγξατο T. — περὶ οὗ δὲ ὁ πρ. T. περὶ δὲ σοῦ ὁ πρ. καὶ πρὸ τούτου V. — τούτοις ἐκέκραγεν T. Ezech. XLIV, 2. — οὐδὲ ἐκενώθη V. Recole cant. I, 10, v. 15, ut confirmetur μὴ ἀνοιχθεῖσα — ἣν μόνος δ. κ. σώαν ἐφύλαξεν T.

13. οὖν om. T. — σοι καὶ ἅπαντα προφητεύσω σοι, παναγία, εἰς T. θεοσύλλ. om. V. σο: παναγία, ἀμώμητε C. — καὶ πάντα προφητεύω σοι Cr. — ἄλλοι δὲ ἐξανίστωνται V. — οὐχ ἵν ἄλλοι μὲν πίπτουσιν, ἄλλοι δὲ ἀνίστανται C, T. — οὐ προφάσει τε ἐπέστη C, T, cr. cf. Luc. II, 34. — γὰρ ἐγένετο V, cr.

14. ἐν ἐπιλάμψει C. ἵνα ἐκλάμψῃ V. — δικ. καὶ πίστει T. — ἀνίστανται codd. Cf. 7. — καὶ συζῶσι codd. — ἀποπίπτει T. — καὶ ψυχὴ C, V. — πέσῃ ἡ ἁμαρτία T. — μὲν ἔπτωσε C, cr. — ἔσβεσε cum T. et series planior fit.

15. ἔσται δὲ σημαίνων V. ὃ σημαίνω C. ὁ στ. ὅνπερ

* ὁ σταυρὸς, ᾧ προσπήξουσι * τὸν Χριστὸν οἱ παράνομοι, * ὃν σταυρούμενον ἄλλοι * Θεὸν μὲν κηρύξουσιν, * ἄλλοι πάλιν δὲ ἄνθρωπον, * καὶ ἀσεβείας * καὶ εὐσεβείας * τὰ δόγματα κινοῦνται, * καὶ οὐράνιόν τινες μὲν * ὑποπτεύουσι τὸ σῶμα, * ἄλλοι φαντασίαν, * ἕτεροι δὲ πάλιν * ἐκ σοῦ τὴν σάρκα ἄψυχον, * καὶ ἕτεροι ἔμψυχον * φασὶν ἣν ἀνέλαβεν * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ιϛ΄. Τοσοῦτον δὲ τὸ μυστήριον * ἀντιλέγεται, * ὅτι κἂν διανοίᾳ σου * γενήσεται ἀμφισβήτησις· * καὶ γὰρ ὅταν ἴδῃς * τῷ σταυρῷ προσηλούμενον * τὸν υἱόν σου, ἀμώμητε, * μεμνημένη τῶν λόγων, * ὧν εἶπεν ὁ ἄγγελος, * καὶ τῆς θείας συλλήψεως * καὶ τῶν θαυμάτων * τῶν ἀπορρήτων, * ἀμφιβαλεῖς εὐθέως· * ὡς ῥομφαία δέ σοι ἔσται * ἡ διάκρισις τοῦ πάθους, * ἀλλὰ μετὰ ταῦτα * ἴασιν ταχεῖαν * ἐκπέμψει τῇ καρδίᾳ σου, * καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ * εἰρήνην ἀήττητον * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ιζ΄. Ὅτε δὲ ταῦτα ἐφθέγξατο * πρὸς τὴν ἄμεμπτον * ὁ πρεσβύτης ὁ δίκαιος, * πρὸς τὸ παιδίον ἐβόησε· * Νῦν ἀπόλυσόν με * ἐν εἰρήνῃ τὸν δοῦλόν σου, * ὅτι εἶδόν σε, Κύριε· * πρὸς ζωὴν ἀπολύειν * με τὴν ἀτελεύτητον, * ἡ ζωὴ ἡ ἀνείκαστος, * ἐπειδὴ τοῦτο * προεπηγγείλω, * πρὶν ἔλθῃς ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦ συναγωγοῦ τὸν ὅρον * διατήρησόν μοι, Λόγε· * πρὸς τὸν Ἀβραάμ με * καὶ τοὺς

scelesti homines Christum affigent : quem « crucifixum alii Deum prædicabunt, alii « vero hominem; tanta est et falsorum « et verorum dogmatum commotio, ut « quidam cœleste illi supponant corpus, « quidam imagine fictum; illi vero carnem « ex te sumptam sine anima dicant, cæteri « animatam esse ipsam carnem, quam suscepit solus hominum amator.

16. « Tantum autem mysterium contra« dicetur, ut menti tuæ fortasse subierit an« ceps cogitatio : hinc enim quum videris « cruci affixum tuum filium, o immaculata, « memor sermonum quos tecum habuit an« gelus, divinique conceptus ac miraculo« rum inenarrabilium, statim hærebis an« ceps, et quasi gladius erit tibi ægri pecto« ris anxietas : verum post hæc cito mittet « medelam cordi tuo, invictamque suis di« scipulis dabit pacem unicus hominum « amator. »

17. Sic fatus ad innocentissimam senior justus, puello deinde addidit : « Nunc di« mitte me servum tuum in pace, quia vidi « te, Domine. Ad vitam enim sine fine man« suram, o vita tu ipse incomparabilis, expe« dire me quum promiseris, priusquam in « mundum veneris, mei ipsius qui te recepi, « mercedem custodi, o Verbum! In cœtum « me Abrahæ et patriarcharum mitte, sanctis-

τείνουσι τῷ Χριστῷ οἱ παράν. τὸν σταυρ. T. — δὲ πάλ. C, V. T.—οὐράνιον τὴν ὀσμὴν T, singulari varietate. — ὑποπτεύσουσι C. — ἄλλοι δὲ φαντ. T. — ἀνέλαβεν C, cr. φασὶν pro futuro. Crescit in hoc hymno solita melodorum enallage.

16. κἂν τῇ C, κἂν om. T, V, cr. retinemus, ne asperior sit duriuscula sententia, quam temperaret ὥστε pro ὅτι. — ἀμόλυντε μεμν. τὸν λόγον ὃν V. T. — θείας ἐλλάμψεως V. — τότε ἔσται cr. — ῥομφ. γάρ σοί ποτε ἐν καρδίᾳ σου ἐπεισέλθει, ἀλλὰ V. — ἐκπέμπει V. — Penultimum solus retinuit cr. pro quo T : ἐκ τῶν λογισμῶν ὑμῶν. Vide quantum Græci exaggerent patientis B. V. dubia et angustias.

17. με ἀπολύεις codd. uti infra ἀπόλυσον bis V.

peccando contra necessarios metri accentus, qui et jubent legere εἶδον σὲ, ex lege nostra 13, quidquid pungi soleat. πρὶν ἐλθεῖν σε V. — μοι ἐπηγγείλω T. — τοῦ οὖν λόγου σου τὸν ὅρον id. qui nimia fortasse corrigendi prurigine, bis quoque peccavit; tum enim abstinuit ab insolenti elegantia τοῦ συναγωγοῦ, tum fugit eum latens in τῷ ὅρῳ sententia. Agedum, συνάγειν, vulgo *colligere*, interdum est *hospitio excipere*, ut Matth. XXV, 35 : ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με. Unde συναγωγὸς est hospes, ut beatus ille senex Dei infantis exceptor, qui ulnis sinuque suo Jesulum amplexus est. Accedat et dictio ὅρος idem quod ἀπόδοσις, *merces*, ut in h. v. Suidas liquido, merces scilicet a Deo pacta, immo Deus, merces magna nimis,

πατριάρχας * ἀπόστειλον, πανάγιε, * καὶ τῶν ἐπικαίρων με * ταχέως ἐξάγαγε, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ιη΄. Ἔστι γὰρ, ἔστι πολλὰ στενὰ * καὶ ἐπίμοχθα * τὰ παρόντα, ὡς πρόσκαιρα * καὶ τέλος πάντως δεχόμενα· * ὅθεν διὰ τοῦτο * τοὺς δικαίους σου ἅπαντας * τῶν ἐντεῦθεν μετέστησας, * τὸν Ἐνὼχ καὶ Ἠλίαν· * θανάτου μὴ γεύσασθαι * προμηθούμενος, Κύριε, * ἐκ τῶν ἐνταῦθα * μετατεθῆναι * εὐδόκησας ἀῤῥήτως, * ἵνα ὦσιν ἐν χωρίοις * φωτεινοῖς καὶ ἀστενάκτοις· * νῦν οὖν τῶν προσκαίρων * χώρισόν με, κτίστα, * καὶ τὴν ψυχήν μου πρόσδεξαι, * καὶ συγκαταρίθμησον * κἀμὲ τοῖς ἁγίοις σου, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

ιθ΄. Πάντων ζωὴ καὶ ἀνάστασις * παραγέγονας, * διὰ σὴν ἀγαθότητα. * Τῆς οὖν ζωῆς με ἀπόλυσον * ταύτης, ὁ Θεός μου, * τῇ ζωῇ δὲ παράπεμψον * τῇ ἀφθάρτῳ, ὁ ἄφθαρτος· * αἰσθητῷ μὲν θανάτῳ * παράδος τὸ σῶμά μου, * ὥσπερ πάντων τῶν φίλων σου, * τὴν νοητὴν δὲ * καὶ αἰωνίαν * ζωήν μοι δὸς, οἰκτίρμων· * ὡς ἐν σώματί σε εἶδον, * καὶ βαστάσαι ἠξιώθην, * ἴδω σου τὴν δόξαν, * τὴν σὺν τῷ Πατρί σου * καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· * κἀκεῖ γάρ μου μέμνησαι, * καὶ ὧδε ἐλήλυθας * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

κ΄. Ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων * προσεδέξατο * τοῦ δικαίου τὴν δέησιν, * καὶ ἀοράτως ἐφθέγξατο· * Νῦν σε ἀπολύω * τῶν προσκαίρων, ὦ φίλε μου, * πρὸς χωρία αἰώνια * τῷ Μωσῇ καὶ τοῖς ἄλλοις * προφήταις ἐκπέμπω σε· * ἀλλὰ τούτοις ἐξάγγειλον, * ὅτι ὃν εἶπον * ἐν προφητείαις, * ἰδοὺ παρεγενόμην, * καὶ ἐτέχθην ἐκ παρθένου, * ὡς προήγγει-

« sime, et ab occiduis me cito rebus eripe, « solus hominum amator.

18. « Sunt enim, sunt arcta multum et « ærumnosa quæ præsentis sunt vitæ, utpote « caduca et quæ terminum prorsus obtinent: « idcirco tuos omnes justos ex hac regione « transtulisti, Enoch et Eliam. Quibus, ne « mortem gustarent, providens, dignatus « es, Domine, terrenis e rebus ineffabili pacto « transferre eos, unde habeant splendida « habitacula ac gemitibus insueta. Nunc igi« tur e transitoriis amove me, creator, et « animam meam accipe, meque annumera « cum sanctis tuis, tu solus hominum ama« tor.

19. « Tu, omnium ut vita et resurrectio, « venisti propter bonitatem tuam. Me igitur « ab hac vita dimitte, Deus meus, ad ævum « autem transfer immortale, tu exitii expers. « Morti quidem sensuum committe corpus « meum, uti omnium tuorum amicorum; « at mihi spiritalem æternamque vitam lar« gire, qui misericors es! Quemadmodum te « in corpore vidi, et sustinere merui, ita « videam tuam gloriam, quam cum Patre et « sancto Spiritu participas; illic mei enim « meministi, et idcirco huc venisti, qui so« lus diligis homines.

20. Virtutum rex gratam habuit justi orationem, ac secreta voce ait: « Nunc te eximo « a caducis rebus, o dilecte mi; ad habita« cula æterna, ad Mosem et cæteros pro« phetas mitto te legatum. Verum ad illos « renuntia, quod qualem me in oraculis « dixerunt, ecce adveni; ac natus sum ex « Virgine, sicuti prænuntiaverunt; apparui

Gen. XV, 1, nempe ἡ ζωὴ ἡ ἀνείκαστος. — διατ. με σῶον V. — ἀβραὰμ δὲ T. — ταχέως ἀπόλυσον cr. V.

18. πολύστονα vix non recipio, ubi T πολυστένακτα. — λίαν στενὰ V. — τὸ τέλος C, V. — πάντας δεχ. V. — σου ἔσωσας ἐντεῦθεν ἀφειλὼν (sic pro ἀφελὼν) αὐτούς V. — προθυμούμενος κ. ἐ. τ. ἐντεῦθεν V.

19. καὶ ζωῇ T. ὡς ἄφθαρτος codd. — εἴδω iid. — μεμένηκας T. ὡς καὶ ὧδε iid.

20. βασιλεύς Eph. I, 21. σε ἀπολύσω T. mosq. 2. — χορείαν αἰωνίαν mosq. 2. — σε τούτοις πᾶσιν ἀπάγγειλον id. — αἱ προφητεῖαι, ἰδοὺ παρέγνωμεν id. — τοῖς om. id. post ὤφθην. — λυτρούμενος om. V. ἅπαντας om. mosquens. 2.

λαν ἐκεῖνοι· * ὤφθην τοῖς ἐν κόσμῳ, * καὶ συνανεστράφην * ἀνθρώποις, ὡς ἐκήρυξαν· * ταχέως δὲ φθάνω σε, * λυτρούμενος ἅπαντας * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

κα΄. Σὲ δυσωποῦμεν, πανάγιε, * ἀνεξίκακε, * ἡ αὐτόκλητος λύτρωσις, * πηγὴ ἡ τῆς ἀγαθότητος, * βλέψον οὐρανόθεν, * καὶ ἐπίσκεψαι ἅπαντας, * τοὺς ἀεὶ πεποιθότας σοι· * ἐξ ὀργῆς καὶ ἀνάγκης * καὶ θλίψεως λύτρωσαι * τὴν ζωὴν ἡμῶν, Κύριε, * καὶ ἐν τῇ πίστει * τῆς ἀληθείας * ὁδήγησον τοὺς πάντας * ταῖς πρεσβείαις τῆς ἁγίας * Θεοτόκου καὶ παρθένου· * σῶσόν σου τὴν πόλιν, * καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει, * καὶ πάντας περιποίησαι, * παρέχων τὴν ἄφεσιν, * ὡς εὔσπλαγχνος, Κύριε, * καὶ μόνος φιλάνθρωπος.

« viventibus in mundo, et cum hominibus « conversatus sum, uti proclamaverunt. Cito « autem veniam ad te, omnes ut redimam, « solus ego hominum amicus. »

21. Te deprecamur, sanctissime, malorum patientissime, tu nostra ultronea redemptio, tu fons bonitatis, desuper intuere et considera omnes in te confidentes; ex ira et necessitate et calamitate redime vitam nostram, Domine, et in fide veritatis deduc omnes ob Deiparæ sanctæ Virginis suffragia. Salva civitatem tuam et civitatis incolas, ac protege omnes, veniam dans illis, quia misericors es, Domine, et solus hominum amicus.

21. ἡ ζωὴ καὶ ἀνάκλησις, ἡ πηγὴ τῆς ἀγ. T. mosq. — τοὺς ἀεί σε ἀτενίζοντας. V. — πίστει ἀληθ. mosq. 2. — τῆς ἀχράντου id. T. — σῶσόν σου τὴν ποίμνην καὶ τοὺς ἐν τῇ ποίμνῃ cr. — σῶσον τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, πάντας περιποίησαι, ὁ δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος ἀτρέπτως γενόμενος, ὁ μόνος φιλ. mosquens. 2. σῶσόν σου τὸν κόσμον, σῶσόν σου τὴν πόλιν καὶ πάντας περιποίησαι T. cætera ut mosquens. 2. — περιποίησον V. — ἄφεσιν ὡς μόνος φιλ. V.

VI.

CANTICUM DE JUDICIO EXTREMO.

α΄. Ὅταν ἔλθῃς ὁ Θεὸς
ἐπὶ γῆς μετὰ δόξης,
καὶ τρέμωσι τὰ σύμπαντα,
ποταμὸς δὲ τοῦ πυρὸς
πρὸ τοῦ βήματος ἕλκῃ,
καὶ βίβλοι διανοίγωνται,
καὶ τὰ κρυπτὰ δημοσιεύωνται,
τότε ῥῦσαί με
ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ ἀσβέστου,
καὶ ἀξίωσον

1. Quando veneris, o Deus,
cum gloria super terram,
et universa contremiscent,
et ignis flumen
ante tribunal irruet,
et libri aperientur,
et evulgabuntur abscondita :
tunc libera me
ab igne inextinguibili,
ac dignare

Ab illa Dominica, quam Græci dixere *carnisprivii*, fere exordiuntur gravia pœnitentium cantica, sacro jejuniorum tempori reservata; quæ cum rudi plebi potissimum accommodentur, nonnihil a solemni cæterorum hymnorum majestate remittunt. Extat illud VI in corsin. f. 68-71, in taurin. f. 157, 158, in mosquens., f. 237-242. Continet vers. 496 seu 25 trop. quorum duo tantum priora in vulgus edita fuere. Inscribitur : Κυριακῇ τῆς ἀποκρέω, κοντάκιον, ἦχ. α΄, φέρον ἀκροστιχίδα· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ τὸ ἔπος.

1. καὶ τρέμουσι tres codd. cum edd. etiam ven. quamvis protasis ὅταν septem versic. prioribus contineatur. — ἕλκει iisdem consentientibus, vix

ἐκ δεξιῶν σού με στῆναι,
κριτὰ δικαιότατε.

βʹ. Τὸ φοϐερόν σου κριτήριον
ἐνθυμούμενος,
ὑπερένδοξε Κύριε,
καὶ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως,
φρίττω καὶ πτοοῦμαι,
ὑπὸ τῆς συνειδήσεως
τῆς ἐμῆς ἐλεγχόμενος·
ὅταν μέλλῃς καθέζεσθαι
ἐπὶ τοῦ θρόνου σου,
καὶ ποιεῖν τὴν ἐξέτασιν,
τότε ἀρνεῖσθαι
τὰς ἁμαρτίας
οὐδεὶς οὐκ ἐξισχύσει,
ἀληθείας ἐλεγχούσης,
καὶ δειλίας κατεχούσης·
μέγα μὲν ἠχήσει
πῦρ τὸ τῆς γεέννης,
ἁμαρτωλοὶ δὲ βρύξουσι·
διό με ἐλέησον
πρὸ τέλους, καὶ φεῖσαί μου,
κριτὰ δικαιότατε.

in dexteris tuis sistere me,
o judex æquissime.

2. Formidandum tuum tribunal
mecum considerans,
gloriosissime Domine,
atque diem judicii,
horrèo et expavesco,
conscientia
mea convictus.
Quando sessurus es
in throno tuo,
et acturus examen,
tum negare sua
peccata
nemo valebit,
veritate convictus,
oppressusque formidine.
Hinc horrendum sonabit
ignis gehennæ;
dentibus illinc impii frendent.
Mei ergo te misereat
ante finem, ac parce mihi,
æquissime judex.

γʹ. Ὅτε τὸ πρῶτον ἐλήλυθε, * καὶ ἐπέφανε * τοῖς ἀνθρώποις ὁ Κύριος, * μὴ χωρισθεὶς τοῦ γεννήσαντος, * ἔλαθε τὰς ἄνω * ἐξουσίας δυνάμεις τε * καὶ ἀγγέλων τὰ τάγματα, * καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος, ὥσπερ ἠθέλησεν, * ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον, * καὶ ἀνελήφθη * πρὸς τὸν Πατέρα, * ὁ τοῦτον οὐκ ἐάσας. * Ἔστιν ἀνερμήνευτόν σου * τὸ μυστήριον, σωτήρ μου· * οὐδὲ γὰρ ἀπέστης * ὅλως τοῦ Πατρός σου, * πρὸς τὸν Πατέρα

3. Quando tunc primum venit Dominus, et apparuit hominibus, haud separatus a Genitore, præterfugit supernas potestates ac virtutes et angelorum agmina, et homo factus est, sicuti voluit, ipse hominis conditor, et assumptus est ad Patrem, quem nunquam dimisit. Ininterpretabile est tuum mysterium, salvator meus; minime enim recessisti a Patre tuo; ad Patrem ivisti, ab ipso tu insepa-

tamen ferendum. Malim τρέχῃ, ut in 17 v. 13. — ἀνοίγωνται, δημοσιεύωνται ven. edd. — διανοίγονται, δημοσιεύονται codd. Cæterum dominatur temporum enallage perpetua.

2. In hoc et in superiore cantico eadem est acrostichis, idem tonus, idem hirmus, nisi quod v. 8 et 9 in unum hic conflantur στίχον, qui in proparoxytonum exit: quæquidem varietas haud lege hirmi prohibetur, ut fert regula nostra VIII inter melodorum canones. Cæterum ne dividantur v. 8 et 9, obstant tria tantum troparia, quæ fortasse emendationem expectant opportunam. — ὑπεράγαθε edd. — οὐκ post οὐδεὶς iid. om. retinent duo codd. urgente metro. — ἠχήσει τότε male edd.

3. Recipimus ex codd. aor. 2 ἐπέφανε et recurrit in tr. 6 v. 7, 8 v. 8. in 25 v. 2. Gemina sunt in Cant. I, 2. εὕραμεν et VI, 23, præeuntibus LXX in ps. 76, 19 : ἔφαναν αἱ ἀστραπαὶ, confirmante Winer in Gram. N. T. p. 71, 72. — χωρ. τ. πατρὸς

ἔφθασας * ὁ τούτου ἀχώριστος, * πληρῶν καὶ τὰ σύμπαντα, * κριτὰ δικαιότατε.

rabilis, omnia insuper adimplens, æquissime judex.

δ'. Ὑπὸ ἀγγέλων ὑμνούμενος * ἀνελήλυθε * μετὰ δόξης ὁ Κύριος, * βλεπόντων τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· * οὕτω προτρεχόντων * τῶν ἀγγέλων, ἐλεύσεται * φανερῶς, καθὼς γέγραπται. * Ὅτε καὶ τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια, * ἅμα καὶ καταχθόνια, * δοξολογήσει * καὶ προσκυνήσει * Χριστὸν τὸν σταυρωθέντα, * καὶ σαφῶς ὁμολογήσει, * ὡς Θεός ἐστι καὶ κτίστης, * τότε Ἰουδαῖοι * ὄψονται θρηνοῦντες * εἰς ὄνπερ ἐξεκέντησαν· * οἱ δίκαιοι λάμψουσι, * κραυγάζοντες· Δόξα σοι, * κριτὰ δικαιότατε.

4. Inter angelorum hymnos sursum reversus est cum gloria Dominus, intuentibus discipulis suis : sic præcurrentibus angelis, procedet splendide, sicut scriptum est. Quando et cœlestia et terrestria et simul inferna collaudabunt et adorabunt Christum crucifixum, ac palam confitebuntur eum esse Deum et creatorem, tum Judæi aspicient ejulantes, quem transfixerunt; justi rutilabunt, concentu plaudentes : « Gloria « tibi, æquissime judex. »

ε'. Τῆς δὲ προτέρας ἐλεύσεως * τοῦ Θεοῦ ἡμῶν * Ἰωάννης προέδραμεν, * κηρύττων πᾶσιν μετάνοιαν· * πρόδρομος Ἠλίας * τῆς δευτέρας ἐλεύσεται * παρουσίας ὁ δίκαιος· * Μαλαχίας προφήτης πρὶν αὐτὸν ἐκήρυξεν, * λέγων· Ἀποσταλήσεται * πρὸ τῆς ἡμέρας * τῆς τοῦ Κυρίου * Ἠλίας ὁ Θεσβίτης. * Καὶ Ματθαῖος δὲ συγγράφει, * πῶς ἐδίδασκες, σωτήρ μου, * περὶ Ἰωάννου· * ἔστιν οὗτος, λέγων, * εἰ θέλετε προσδέξασθαι, * ὁ μέλλων ἐλεύσεσθαι * Ἠλίας, κηρύττων σε, * κριτὰ δικαιότατε.

5. In priore Dei nostri adventu, prodromus fuit Ioannes, prædicans omnibus pœnitentiam. Posterioris adventus præcursor justus Elias veniet, quem Malachias propheta prænuntiavit, dicens : « Legatus mittetur « ante diem Domini Elias Thesbites. » Et Matthæus idem scribit, quomodo docuisti, mi Salvator, de Ioanne dicens : « Ipse est, « si recipere velitis, qui venturus est Elias, » ad prædicandum te, judex æquissime.

ς'. Ἄλλα μεγάλα, ἀπόρρητα * παραδέδωκε, * καὶ σαφῶς ἐξεδίδαξεν * εἰς τὴν αὐτοῦ ἀποκάλυψιν * καὶ ὁ θεολόγος * Ἰωάννης, καὶ ἔδειξεν * ὡς Ἠλίας ἐλεύσεται· * σὺν αὐτῷ δὲ ἐπέφηνε παραγενήσεσθαι * καὶ Ἐνὼχ τὸν μακαριστόν, * τοὺς δύο, λέγων, * ἐξαποστέλλω * προφήτας εἰς τὸν κόσμον· * περιβάλλονται δὲ σάκκους, * καὶ κηρύξουσί με πᾶσι, * τούτους δὲ χιλίας * καὶ διακοσίας * ἑξήκοντα διέγραψεν * ἡμέρας προτρέχειν σου * πρὸ τῆς παρουσίας σου, * κριτὰ δικαιότατε.

6. Alia magna et arcana tradidit, ac sine nebula edocuit in Apocalypsi sua, enuntiavitque Ioannes ille Theologus; ostendit venturum esse Eliam; prodidit etiam fore ut cum eo veniat quoque beatus Enoch, dicens : « Duos mittam prophetas in mun« dum, et saccos induent, et omnibus præ« dicabunt, » et enarravit eosdem mille ducentos et sexaginta dies præcessuros esse adventum tuum, æquissime judex.

αὐτοῦ T. — καὶ δυνάμεις C, T. — ἀνηρμ. σού ἐστι C, T.

4. ὄψονται Zach. XII, 10. — ὃν οἱ Ἰουδ. T. om. τότε. — δίκαιοι δὲ C.

5. δευτ. γενήσεται C. — ὁ προφ. C. — αὐτὸν προεκήρυξε om. πρὶν C, T. f. bene. — οὗτός ἐστι iid. — ἐν θελ. T. — ὡς Ἠλίας C, T. Matth. XI, 14.

6. μεγάλα καὶ C, T. — Ἰωάν. ἐδίδαξεν C, om. καὶ-ὑπέφηνε T. f. ἀπέφανε. Apoc. XI, 3. — Ἐνὼχ ὁ μακαριστὸς C. ὁ μακάριος T. μακαριστὸς recte a μακαρίζω, cujus superlat. μακαριστότατος legitur ap. Xenoph. *Com.* II, 1, 33 et *Apol.* extr. ἀξιομακαριστότατον. — Ἐξαποστέλλει T. πρ. ἐν τῷ κόσμῳ C, T. — προτρέχειν σοι C, T.

ζ'. Πάντα σαφῶς προεμήνυσε * τὰ ἐσόμενα * Δανιὴλ ὁ θεσπέσιος· * ἂν ἀκριβῶς ἐρευνήσωμεν, * μίαν ἑβδομάδα, * λέγων, θήσω διαθήκην. * Καὶ εὐθέως ἐπήγαγεν· * Ἑβδομάδος εἰς ἥμισυ ὅλως ἀρθήσεται * τῆς λατρείας τὸ καύχημα. * Καὶ ἑρμηνεύει * ὡς τρία ἔτη * καὶ ἥμισυ κηρύξει * ἡ δυὰς ἡ τῶν ἁγίων * τὴν δευτέραν παρουσίαν, * ἄλλον δὲ τοσοῦτον * χρόνον κυριεύσει * ὁ ἄδικος Ἀντίχριστος, * δεινῶς τιμωρούμενος * τούς σε περιμένοντας, * κριτὰ δικαιότατε.

η'. Εὑρεῖ δὲ ῥίζαν πικραίνουσαν * ὁ Ἀντίχριστος, * καὶ ἐκ ταύτης τεχθήσεται· * τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησιν * θέλων ἐκμιμεῖσθαι * ὁ δεινὸς καὶ παμμίαρος, * καὶ μισῶν τὴν ἀλήθειαν * τῆς πονηρίας τῆς αὐτοῦ ἄξιον ὄργανον * ἀναλήψεται σώματος· * ἐκ γυναικὸς μὲν * ταῖς φαντασίαις * γεννᾶται ἀκαθάρτου· * ἐκπλανήσει δὲ ἀνόμους, * ὡς παρθένος αὐτὸν τέξει, * τέρατα ποιήσει * διὰ φαντασίας * ὁ ψεύστης καὶ ἀνόσιος, * ὃν στέρξουσιν ἄνομοι, * καὶ σὲ ἀπαρνήσονται, * κριτὰ δικαιότατε.

θ'. Ἵνα δὲ οὕτως ὀφθήσεται * ὁ κατάρατος * καὶ ἀλάστωρ διάβολος, * ὁ τοῖς καλοῖς ἀντικείμενος, * ὁ τῆς ἀπωλείας * υἱός, ὑπεραιρόμενος, * ὡς Θεός τε καὶ Κύριος * παρ' ἐκείνων δεχθήσεται καὶ πιστευθήσεται * τῶν ἀνθρώπων ὁ κάκιστος, * τῶν τὴν ἀγάπην * τῆς ἀληθείας * Χριστοῦ μὴ δεξαμένων, * ἀλλὰ μᾶλλον πιστευσάντων * ἐν τῷ ψεύδει τῷ τοῦ πλάνου. * Λόγους δὲ λαλήσει * κατὰ τοῦ ὑψίστου * ὁ δράκων ὁ ἀνήμερος, * καὶ πᾶσιν ἐπέρχεται, * τοῖς σε περιμένουσι, * κριτὰ δικαιότατε.

ι'. Ναὸν δὲ τότε ποιήσεται, * περιούσιον * τῶν Ἑβραίων τὸ σύστημα * πλανῶν καὶ ἄλλους ὁ ἄνομος, * ὅταν πεπλασμένας * φαντασίας ἐργάσηται * καὶ σημεῖα ὁ τύραννος· * ἐκ μορ-

7. Futura omnia perspicue præsignavit divinus Daniel, si verba ejus accurate perpendimus, dicens : « In hebdomade una fœdus ponam, » et statim addidit : « In media hebdomade, tota auferetur cultus gloria; » et enarrat futurum esse ut per triennium ac dimidium, bini illi sancti annuntient secundum adventum; per aliud autem simile tempus dominetur impius Antichristus, sæva eos tyrannide divexans, qui te expectant, justissime judex.

8. Radicem autem inveniet amarulentam Antichristus, ex qua orietur; Christi volens incarnationem æmulari scelestus ille et impurissimus, odio veritatem prosecutus, dignum improbitate sua organum in carne suscipiet. Ex muliere quidem immunda præstigiose gignetur, decipiet protervos, ceu virgo eum pepererit; mirabilia faciet per fallacias, mendax scilicet ac nefarius, quem viri nequam exardescent, ac te negabunt, judex æquissime.

9. Ubi apparuerit execrandus et scelerum opifex diabolus, quibuscumque bonis infestus, perditionis filius, nimio fastu elatus, tanquam Deus et Dominus ab illis hominibus recipietur et credetur, iste longe pessimus; ab his nempe qui veritatis in Christo charitatem detrectarunt, eoque promptius in veteratoris fraude fidem habuerunt. Verba demum effutiet in Altissimum draco sævissimus, et invadet omnes expectantes te, æquissime judex.

10. Quin et templum tunc sibi ædificabit, et peculiarem Hebræorum gentem aliosque in errorem impius adducet, quando fictitias tyrannus operabitur visiones et signa, ac

7. θήσω διαλλαγὴν pro rhythmo. Dan. IX. 27. Jam rhythmus impedite fluit, quoties sacris verbis involvitur : en codd. ἐπήγαγεν · εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται C. addit διόλου T, neque pergit ultra trop. 7. — pro rhythmo τούς σέ.

8. De εὑρεῖ cf. Polem. II, 40 et vett. lex. — τῆς αὐτοῦ πονηρίας ἐπάξιον C, f. melius.

9. υἱὸς ἐπαιρόμενος C. cf. II Thess. II, 10. — in fine σὲ tonus requirit.

10. ὑπηρετεῖσθαι pro ὑπηρετεῖν vett.

φῆς εἰς ἑτέραν μορφὴν μεταβάλλεται, * εἰς ἀέρα διίπταται, * καὶ σχηματίζει, * ὥσπερ ἀγγέλους, * τοὺς δαίμονας πανούργως, * τοῖς αὐτοῦ ὑπηρετεῖσθαι * ἐπιτάγμασι σπουδαίως· * θλῖψις καὶ ἀνάγκη * ἔσται τοῖς ἀνθρώποις * μεγάλη τε καὶ ἄμετρος, * δι' ἧς δοκιμάζονται * οἱ σὲ περιμένοντες, * κριτὰ δικαιότατε.

ια'. Ὁ μὲν λιμὸς μέγας γίνεται, * καὶ ἀρνήσεται * καὶ ἡ γῆ τοὺς καρποὺς αὐτῆς, * καὶ ὄμβροι ὅλως οὐκ ἔσονται, * πάντα τὰ φυτὰ δὲ * μαρανθήσεται ἄθροον, * καὶ βοτάναι ξηραίνονται· * ἀπὸ τόπου εἰς τόπον οἱ ἄνθρωποι φεύξονται, * καὶ θρηνήσουσιν ἄπαυστα· * ὁ διωγμὸς δὲ * ἐπικρατήσει, * ὁ κατὰ τῶν ἁγίων, * καὶ ἐν ὄρεσιν ἐρήμοις * καὶ βουνοῖς καὶ τοῖς σπηλαίοις * γίνονται φυγάδες, * φόβῳ τοῦ τυράννου, * τὸν δράκοντα ἐκκλίνοντες, * βοῶντες· Ἐπίβλεψον * καὶ σῶσον τοὺς δούλους σου, * κριτὰ δικαιότατε.

ιβ'. Ὑπὸ πολλῆς δολιότητος * ὁ παγκάκιστος, * ὥσπερ πρᾶος ἐλεύσεται, * ὡς ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς ἡμῶν· * τούτου γὰρ μιμεῖται * τὴν φωνὴν, καὶ προτρέπεται * ἐκ τῆς μάνδρας τὰ πρόβατα, * καὶ πολλοὶ ὑπακούσονται, καὶ ἀπελεύσονται * πρὸς αὐτὸν ἀπαγόμενοι, * καὶ τὴν σφραγῖδα * τὴν τοῦ σωτῆρος * ἐκ τούτων ἀφαιρεῖται, * καὶ σφραγῖδα ἀπωλείας * ὡς ἰδίοις ἐγχαράττει· * ὅσοι δὲ νοοῦσι, * τούτου τὴν ἀπάτην * μισοῦσι, καὶ βδελύσσονται * αὐτὴν τὴν φωνὴν αὐτοῦ, * καὶ μόνον σε στέργουσι, * κριτὰ δικαιότατε.

ιγ'. Ῥοιζοῦται τότε ὁ δόλιος * καὶ παγκάκιστος, * δυσμενῶς ὀργιζόμενος, * καὶ ὥσπερ δράκων ἀνήμερος * καὶ ἐχθρὸς ἀνθρώποις * ἅπασιν ἐπελεύσεται, * τοῖς ἁγίοις δὲ μάλιστα· * καὶ αὐτίκα προβάλλεται ἰὸν αὐτοῦ κρυπτὸν * κατὰ πάντα ὁ ἄσπλαγχνος, κινήσει φόβον * καὶ φαντασίας * καὶ κτύπους

semet ex forma una in alteram vertet, per aera volabit, et angelorum in speciem dæmones vaferrime mutabit, quos suis jubebit studiose servire præceptis. Coget homines angustia ac necessitas vehemens et immanis, qua probantur qui te expectant, judex æquissime.

11. Erit fames ingens, et negabit terra suos fructus, neque ullo imbre rigabitur. Cuncta virgulta confertim exarescent, et herbæ exsiccabuntur. E loco in locum homines fugient, et continuo gemitu implebuntur. Interea in sanctos bellum sævius invalebit, desertosque in montes, in colles et antra palabundi current, acti metu tyranni, draconem ut evitent, clamantes : « Respice, ac « salvos fac servos tuos, judex æquissime. »

12. Multa fraude tectus omnium pessimus veniet mansueto similis, boni instar pastoris nostri; ipsius enim vocem imitabitur, et invitabit ex ovili pecudes, ac multi audient, et exibunt, apud eum abducti. Quibus auferet signum a salvatore acceptum, perditionisque notam, tanquam suis, inuret: quotquot autem sapiunt, odio habebunt fraudem ejus, et contemnent ipsam illius vocem, te vero solum amabunt, judex æquissime.

13. Stridens tunc impetu fertur versipellis ac nequissimus, immani frendens ira, ac sicut draco efferus, infensusque hostis, in omnes homines irruet, sanctis vero infestior; nec mora, evomet in cuncta virus absconditum, homo viscerum expers; movebit terriculamenta, et phantasmata ac fragores in aere,

11. γενήσεται cod. — πάντα τὰ φυτὰ id. — ἀθρόον hic et infra in trop. 18, v. 6, et alias melodo dactylus est, cum spiritu aspero, Atticorum more. — ἄσπλαγχνος Soph. Aj. 461, ἀκάρδιος Schol.

13. De ῥοιζοῦται vel ῥοιζεῖται cf. Kuster. ad Hesych. s. v. ῥοιζεῖ, pass. quasi ὁρμᾶται. ἀνήμερος πᾶσι τοῖς ἀνθ. καὶ ἐχθρ. ἐπελ. C. — προβάλλεται κεκρυμμένον ἰὸν αὐτοῦ id. — τε post γῆς om. C. — κράζονται C.

ἐν ἀέρι, * ἐμποιοῦντας φρίκην πᾶσαν * καὶ δειλίαν τοῖς ἀνθρώποις· * σείεται τὰ πάντα * γῆς τε καὶ θαλάσσης, * τὰ ἅγια ἀρθήσεται, * διόπερ οἱ δίκαιοι, * ἐμφάνηθι, κράζουσι, * κριτὰ δικαιότατε.

ιδ΄. Ὥστε θανοῦνται καὶ ἅπαντες * διωκόμενοι * οἱ Χριστὸν ἀναμένοντες· * ψαλμοὶ καὶ ὕμνοι παυθήσονται, * οὐδὲ λειτουργία, * οὐχ ἁγίασμα ἔσεται, * προσφορὰ ἢ θυμίαμα· * ἐπὶ τρεῖς γὰρ καὶ ἥμισυ χρόνους ἀρθήσεται * ἡ θυσία, ὡς γέγραπται· * σεισμοὶ καὶ θνήσεις * καὶ πᾶσα θλῖψις * κρατήσει ἐν τῷ κόσμῳ, * καὶ ἐκλείψουσι παιδία * ἐν τοῖς κόλποις τῶν μητέρων· * θνήσκει γὰρ καὶ μήτηρ * καὶ πρὸ τοῦ παιδίου, * ἐν ἀγοραῖς τὰ λείψανα * ὁ θάπτων οὐ φαίνεται· * ἐγείρεις δὲ ἅπαντας, * κριτὰ δικαιότατε.

ιε΄. Μία δὲ πόλις ἢ ἔρημος * οὐκ ἰσχύσειε * περισώζειν τοὺς φεύγοντας· * συνέχει πένθος τὰ πέρατα· * πάντες μὲν ὀδύνης * ἐν ἡμέρᾳ προσεύχονται, * ἵν' ἑσπέρα γενήσεται· * ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτὸς, ὡς πάλιν ἴδωσι * τὴν ἡμέραν προσεύξονται· * μακαριοῦσι * τοὺς ἐν τοῖς τάφοις, * δακρύοντες ἀπαύστως· * καὶ πατὴρ μὲν συναντήσας * περιπλέκεται τῷ τέκνῳ, * καὶ περιπλακέντες * θνήσκουσιν οἱ δύο· * πεσοῦνται οἱ ἱστάμενοι· * μακάριος ἔσται δὲ * ὁ φέρων καὶ στέργων σε, * κριτὰ δικαιότατε.

ιϛ΄. Ἀλλὰ τὴν θλῖψιν τὴν ἄφατον, * ἣν ἐνδείκνυται * ὁ πικρὸς ἀλιτήριος, * [τίς] ἄρα, τίς διηγήσεται; * ὅτι ὁ δεσπότης * διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ * κολοβώσει, ως γέγραπται, * τὰς ἡμέρας τῆς θλίψεως, περιφειδόμενος * τῶν ἰδίων, ὡς εὔσπλαγχνος, * λοιπόν τε ἥξει * ἐκ τῶν ὑψίστων, * ὡς ἥλιος ἀστράπτων, * ἐν νεφέλαις μετὰ δόξης, * ὡς Θεὸς σεσαρκω-

quibus tremor ac formido hominibus cientur; omnia commovebuntur in terra et mari, sanctuaria auferentur, unde justi ad te: « Manifestator, clamabunt, æquissime judex. »

14. Eo usque demum ut moriantur persecutionem patientes, qui Christum expectant. Psalmi et cantica cessabunt, neque jam sacra erit liturgia, nec sacrificium, neque oblatio aut incensum; per tres annos et dimidium tolletur victima, ut scriptum est. Terræ motus et interitus, omneque dolorum genus incumbet in mundum; deficient in sinu matrum infantes; occidit enim et mater ante puellum; in plateis qui cadavera sepeliat, non cernitur. Tu vero suscitas omnes, justissime judex.

15. Nulla valebit civitas aut solitudo incolumes servare fugientes. Complectitur gemitus fines terræ; omnes in die doloris exorant, ut vesper adsit; at nocte ingruente, ut iterum videant diem, vota facient. Beatos dicent eos qui sunt in tumulis, ac flebunt continuo. Ac pater filio occurrens, eum amplectitur, ac mutuo in amplexu ambo moriuntur. Cadent qui stabunt. Beatus erit qui te tulerit ac dilexerit, justissime judex.

16. At calamitatem inauditam, quam invehet immanis peccator, quis ergo, quis unquam enarrabit? Idcirco Dominus ob electos suos abbreviabit, uti scriptum est, dies tribulationis, omnino suis parcens pro sua misericordia. Et postea veniet ab altissimis, ut sol coruscans, se in nubibus cum gloria ostendens Deum incarnatum, sicuti ascendit,

14. ὥστε καὶ πάντες θανήσονται C, pessumdatis metro, melodia et lingua. — τρεῖς καὶ ἥμισυ γὰρ id. absone. — σεισμοὶ καὶ θνήσεις, ex invecta græculorum colluvie.

15. μία δὲ, vim potius sermonis vide, quam nexum acrostichidis, cui μηδεμία fecisset satis, οὐκ deleto cf. Matth. V, 18, 29; Luc. XII, 6, etc. Ne Atticis quidem id genus acuminis deest. — μετ' ὀδύνης C. — προσεύξονται C. — De ἵνα cum futuro cf. Winer l. c. p. 271; Hermann. ad Viger. p. 851. — ἐπελθούσης δὲ πάλιν νυκτὸς, ἵν' ἴδωσι id. nec f. male,

16. f. διὸ ὁ δεσπ. pro sensu. — γέγραπται cf. Matth. XXIV, 22. — καὶ λοιπὸν ἥξει C.

μένος, * ὥσπερ καὶ ἀνῆλθε, * πάντων βασιλεύων, * ὁ ἅγιος καὶ ἄχραντος, * ὃν τρέμουσιν ἄγγελοι, * κραυγάζοντες· Δόξα σοι, * κριτὰ δικαιότατε.

ιζ΄. Νυμφίε θεῖε, σωτὴρ ἡμῶν, * ἵνα δείξῃς σου * τὴν ἀνείκαστον δύναμιν, * ἀγγέλων πάντα τὰ τάγματα * καὶ τῶν ἀρχαγγέλων * ἀνυμνοῦντα προτρέχουσι * πρὸ τοῦ θρόνου σου, Κύριε· * φλὸξ δὲ οὗτοι πυρός εἰσιν, ἡ κατα καίουσα, * καὶ τὴν γῆν ἐκκαθαίρουσα, * καὶ ποταμὸς δὲ * πεπληρωμένος * φρικτοῦ πυρὸς προτρέχει· * χερουβεὶμ δὲ καὶ σεραφεὶμ * μετὰ τρόμου λειτουργοῦσι, * καὶ δοξολογοῦσι, * λέγοντα ἀπαύστως * τὸν ὕμνον τὸν τρισάγιον· * τὰ πρόσωπα κρύπτουσι, * κραυγάζοντα· Δόξα σοι, * κριτὰ δικαιότατε.

ιη΄. Ὅλα τὰ μνήματα σείεται * καὶ ἀνοίγεται, * ἐνηχούσης τῆς σάλπιγγος, * καὶ οἱ νεκροὶ ἀναστήσονται· * πάντες δὲ οἱ ζῶντες * ἁρπαγήσονται ἄθροον, * συντελεῖται δὲ ἅπαντα, * θεωροῦντα τὸ κάλλος ἐκεῖνο τὸ ἄφραστον * τοῦ νυμφίου· καὶ τρέμουσιν * ἁμαρτωλῶν τε * καὶ τῶν δικαίων * τὰ γένη καὶ τὰ φῦλα· * φοβερὰ ὑπάρχει ὄντως * τοῦ Χριστοῦ ἡ παρουσία· * μέγας οὐρανὸς μὲν * σχίζεται ἐξαίφνης, * ἡ γῆ δὲ ταραχθήσεται, * καὶ πάντα τὰ ἔθνη σοι * ἐξομολογήσονται, * κριτὰ δικαιότατε.

ιθ΄. Ὕστερον πάλιν οἱ δίκαιοι, * θεασάμενοι * τοῦ Κυρίου τὸ πρόσωπον, * ἐν τῷ νυμφῶνι γενόμενοι, * καὶ ἐν παῤῥησίᾳ * προσκυνοῦντες τὸν ὕψιστον, * μετ' ἀγγέλων παρίστανται· * τὸν ἀγῶνα τὸν ἴδιον ἕκαστος δίκαιος * ἐπιδείξει γηθόμενος, * ὅτε τὰ ἔργα * γεγυμνωμένα * καὶ τετραχηλισμένα * φανεροῦνται ἐναντίον * τοῦ κριτοῦ καὶ βασιλέως· * ὅσοι γὰρ τὴν πίστιν * μετὰ καὶ τῶν ἔργων * βεβαίαν ἐπιδείξουσι, * καυχώμενοι κράζουσι· * Τὴν χάριν σου δὸς ἡμῖν, * κριτὰ δικαιότατε.

omnium dominator, sanctus et immaculatus, quem tremunt angeli, succinentes : « Gloria « tibi, judex æquissime. »

17. Sponse divine, salvator noster, ut ostendas inæstimabilem virtutem tuam, omnia angelorum et archangelorum agmina, cantica promunt, et properant ante thronum tuum, Domine : flamma autem ignis isti sunt, quo cuncta cremantur, ac mundatur tellus, et fluvius horrendo igne redundans præcedit te. Cherubim ac Seraphim tibi cum pavore serviunt, teque glorificant, sine fine modulati canticum trisagium; vultus operiunt, ac personant : « Gloria tibi, judex justissime. »

18. Omnia quassabuntur sepulcra et aperientur, reboante tuba, et mortui exsurgent. Cuncti autem viventes simul rapientur, ac demum omnia consummantur, dum cernunt inenarrabile sponsi decus. Et expavent tam improborum quam justorum gentes et tribus : vere formidolosus est adventus Christi. Interea cœlum ingens dividetur abrupte, et terra quatietur, omnesque gentes confitebuntur tibi, æquissime judex.

19. Justi postea contemplantes Domini vultum, in thalamum recepti, pleni fiducia, proni coram Altissimo, juxta angelos consistunt. Suum quisque justus certamen cum plausu ostentabit, quando opera jam nuda et manifesta in conspectu judicis ac regis pandentur; quicumque enim fidem operibus munitam præ se tulerint, ovantes clamabunt : « Tuam gratiam da nobis, judex æquissime! »

17. Νυμφίε θεὲ Cors. — φλὸξ δέ εἰσιν οὗτοι πυρὸς κατακαίουσα id. — δὲ σεραφεὶμ τε requirit accent.

18. ἁμαρτωλῶν δὲ C.

19. προσκυνοῦσι C.

κ'. Τότε ὁ δείλαιος ἄγεται * πρὸ τοῦ βήματος, * ὑπ' ἀγγέλων δεσμούμενος, * σὺν πᾶσι τοῖς ὑπουργοῖς αὐτοῦ· * ἄγονται δὲ ἅμα * οἱ αὐτῷ πειθαρχήσαντες, * καὶ Χριστὸν ἀρνησάμενοι· * ὁ ἐχθρὸς καὶ οἱ δαίμονες τούτου βληθήσονται * εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον· * οἱ ἀσεβοῦντες * ἀποκληροῦνται * μετὰ τοῦ διαβόλου, * σὺν αὐτῷ τὰς αἰωνίους * ὑπομένοντες κολάσεις· * ὅσοι δὲ ἐν νόμῳ * ἥμαρτον ἑκόντες, * ἐννόμως καὶ κριθήσονται· * δικαία ἡ κρίσις σου, * καὶ ἀπροσωπόληπτος, * κριτὰ δικαιότατε.

20. Tunc improbus truditur coram tribunali, ab angelis constrictus cum omnibus ministris ejus. Simul aguntur omnes qui obtemperaverunt ei et Christum negarunt. Adversarius ejusque dæmones dejicientur in ignem æternum; improbi partem habebunt cum diabolo, æterna cum eo sustinentes supplicia. Quotquot autem in lege peccaverunt voluntate sua, juxta legem quoque judicabuntur : iustum est judicium tuum, nulli personæ favens, æquissime judex.

κα'. Ὅτε δικαία ἐξέτασις * πρὸ τοῦ βήματος * τοῦ Χριστοῦ γενηθήσεται * ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων τε, * καὶ ἐκ δεξιῶν μὲν * οἱ εὐάρεστοι στήσονται, * ὥσπερ φῶς ἀπαστράπτοντες, * τὰ δ' εὐώνυμα λήψονται οἱ ἁμαρτήσαντες * μετ' ὀδύνης καὶ θλίψεως· * οὐδὲ γὰρ τόπος * ἀπολογίας * δοθήσεται ἐκείνοις, * ὅτι πάντας διελέγχει * τὰ ἑκάστῳ πεπραγμένα· * καὶ γὰρ σωτηρίας * πρόξενος ὑπῆρχεν * ἡ πρώτη ἐπιφάνεια, * ἡ κρίσις δὲ καὶ καλή, * ἣν πᾶσιν ἠπείλησας, * κριτὰ δικαιότατε.

21. Quando exacta discussio in Christi tribunali fiet tam perversorum quam rectorum, a dextris quidem probi stabunt, tanquam lux fulgentes; sinistram autem tenebunt peccatores cum doloribus et ærumnis : neque jam ullus excusandi se locus illis dabitur, quoniam quisque suis convincitur operibus; salutem enim adipiscendam præbebat prima manifestatio, et optimum judicium est, quod omnibus minatus es, justissime judex.

κβ'. Ἔσονται δ' ἄφθαρτοι ἅπαντες * καὶ ἀθάνατοι * μετ' ἀνάστασιν ἄνθρωποι· * φθορὰ γὰρ τότε ἐλήλαται, * φόβος δὲ οὐκ ἔσται * τοῦ λοιποῦ, ὡς ἐπέρχεται * ἡ τροπὴ ἢ καὶ θάνατος, * ἀλλ' αὐτῶν τὸ πολίτευμα αἰώνιόν ἐστιν, * ἀτελεύτητον, ἄτρεπτον· * οἱ ἐν τῷ σκότει * τῷ ἐξωτέρῳ * βαλλόμενοι δικαίως * καὶ δεινῶς ἐν τῇ κολάσει * ἀφορίζονται θρηνοῦντες, * δίκαιοι δὲ πάλιν * ἐν τῇ βασιλείᾳ * χαρὰν τὴν ἀνεκλάλητον, * ὡς γέγραπται, λήψονται, * ὑμνοῦντες τὸ κράτος σου, * κριτὰ δικαιότατε.

22. Erunt omnes homines incorrupti et immortales post resurrectionem; corruptio enim tum aboletur; haud timor erit amplius, ne qua posterum fiat mutatio aut interitus. Ast æterna eorum conditio erit, expers termini vel immutationis. Qui merito in noctem missi sunt exteriorem terribili pœna, separantur gemebundi; alii autem iusti lætitiam ineffabilem, teste scriptura, in regno nanciscentur, hymno tuam prosecuti potentiam, justissime judex.

κγ'. Ποῖα καὶ πόσα θρηνήσουσιν * οἱ κατάκριτοι, * ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς κρίσεως, * ἐν οἷς καὶ πρῶτος καθέστηκα, * βλέποντες κριτὴν

23. Quales et quantos planctus edent damnati, in hora judicii, inter quos et primus adsum; quum videbunt judicem formidan-

20. νόμῳ. Rom. II, 12; I Petr. I, 17.

21. γενηθήσεται apud solum Platon. Parmen. 141 e semel reperitur, nisi vox spuria sit, ut putat Schleiermacher. Recte post ὅτε in apodosi respondetur καὶ ἐκ δεξιῶν, neque soli scriptores sacri καὶ pro τότε passim sumere solent. — in fine καλὴ δὲ καὶ ἡ κρίσις cod.

22. ἀλλὰ αἰώνιον τὸ πολίτευμα ἔσται C, fece mel.

23. κρίσεώς σου id. — ὧν εἷς id. qui mox mihi deficit, avulsis non foliis tantum, sed quater-

μὲν * φοβερὸν προκαθήμενον * ἐπὶ θρόνου τὸν ὕψιστον, * τῶν δικαίων δὲ ἅπαντα χαρᾷ ἐκλάμποντα, * καὶ ἀγγέλων τὰ τάγματα· * ἁμαρτωλοὺς δὲ * ἐν κατηφίᾳ * καὶ κρίσει αἰωνίᾳ * καὶ μετάνοιαν ματαίαν * ἐπιδείξαντας, βοῶντας· * Εἴθε ἐν τῷ κόσμῳ * καρπὸν μετανοίας * ἀεὶ ἐπεδειξάμεθα, * καὶ εὕραμεν ἔλεος * καὶ χάριν καὶ ἄφεσιν, * κριτὰ δικαιότατε.

κδʹ. Οὗτος ὁ τρόπος τῆς κρίσεως· * ἀλλὰ φεύγωμεν * τὴν αἰώνιον κόλασιν, * τὰ πρόσκαιρα βδελυξώμεθα, * τῶν δὲ αἰωνίων * καὶ μενόντων φροντίσωμεν, * ἵνα εὕρωμεν ἔλεος· * μὴ μελλήσωμεν, διότι πολλὰ ἡμάρτομεν· * πάντως ἀποβαλλώμεθα, * τὰ τραύματά τε * τῆς ἁμαρτίας * φαρμάκῳ μετανοίας * ἰατρεύωμεν συντόμως· * ἐὰν ἄρα βουληθῶμεν * [φυγεῖν τὸ δεινὸν πῦρ, * προτείνωμεν χεῖρας, *] βοῶντες· Δὸς κατάνυξιν * τοῖς δούλοις σου, Κύριε, * ἵν' εὕρωμεν ἔλεος, * κριτὰ δικαιότατε.

κεʹ. Σωτὴρ τοῦ κόσμου, πανάγιε, * ὡς ἐπέφανας, * καὶ τὸν κόσμον ἐφώτισας * κείμενον ἐν παραπτώμασιν, * οὕτως, ὡς οἰκτίρμων, * ἀοράτως ἐμφάνηθι * καὶ ἐμοὶ ἀνεξίκακος· * ἐν πολλαῖς μου ἁμαρτίαις ἐμὲ ἐγκείμενον * ἐξανάστησον, δέομαι, * ὅτι ἃ λέγω * καὶ συμβουλεύω * τοῖς ἄλλοις, οὐ φυλάττω· * ἀλλά σε καθικετεύω, * δὸς καιρὸν τῆς μετανοίας, * καὶ ταῖς ἱκεσίαις * τῆς ἀεὶ παρθένου * καὶ Θεοτόκου φεῖσαί μου, * καὶ μὴ ἀποῤῥίψῃς με * ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, * κριτὰ δικαιότατε.

dum et excelsum, in throno sedentem; tum justorum et angelorum agmina omnia gaudio renidentia; peccatores autem in vituperio et sententia æterna, inanem offerentes pœnitentiam, clamantes : « Utinam in mundo « fructum pœnitentiæ semper exhibuerimus, « nacti misericordiam gratiamque et veniam, « o judex æquissime. »

24. Talis est judicii modus : nos autem fugiamus æternum supplicium, transitoria execremur, æterna vero et manentia cogitemus, ut misericordiam inveniamus. Ne cunctemur, quia multa peccavimus, quæ omnino respuamus; sed et vulnera peccati per medelam pœnitentiæ quam cito sanemus; si igitur volumus [horrendum ignem fugere, palmas intendamus], clamantes : « Da com« punctionem servis tuis, Domine, ut mise« ricordiam inveniamus, judex æquissime. »

25. Salvator mundi sanctissime, sicut apparuisti, atque illuminasti mundum jacentem in delictis, ita mihi quoque propitium te, qui misericors es, clam ostende; meque in multis iniquitatibus prostratum erige, precor; quæ enim dico et suadeo cæteris, ea non servo. Te vero supplex efflagito, da pœnitendi tempus, et suffragiis beatæ semper Virginis et Deiparæ, parce mihi, et ne me repellas a facie tua, judex æquissime.

nionibus. Supplemento erit mosquensis, meos ad usus multa cum humanitate descriptus. Utinam vero in hac scriptura nimium peregrina, tam multa, tam fœda sphalmata in metrum, in tonum, in linguam, in quodcumque jus atticum non passim horreant! Sic fere mihi orditur : ἁπάντων καὶ τῶν ἀγγέλων τὰ τάγματα ἐν χαρᾷ διαλάμποντα· ἁμαρτωλοῖς δὲ (f. leg. pro ἁμαρτωλοὶ)... ἐπιδείξονται βοῶντες etc. — καὶ εὕραμεν, ut Cant. 1. 3, v. 3, et supra tr. 3; consonat mox ἐπέφανας.

24. ἀλλὰ φάγωμεν apogr. alia id genus emendo tacitus; ἐπειδὴ pro διότι rhythmo faveret. — καὶ γὰρ τραῦμα τῆς M om. τε. — Post βουληθῶμεν exciderunt v. 15 et 16.

25. ἐγκείμενον παραπτ. M. fort. melius, ratione accent. Sed mox recurrit fere idem. — ὡς post οὕτως om. M. — ἐμὲ κατακείμενον M. In hoc et 4 v. eadem sententia, iisdemque verbis regeritur; usque adeo jejunum fuisse Romanum, absit. Cæterum prodit se in sequentibus, solita sua modestia, sanctus hymnographus. — σὲ δ' ἐγὼ rhythmo requiritur. — τῆς post καιρὸν inseruimus.

VII.

CANTICUM DE MORTUIS.

α΄. Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου,
Κύριε τῶν δυνάμεων!
Διό, σωτήρ, οἱ οἰκοῦντες αὐτὰ
εἰς τοὺς αἰῶνας αἰνήσουσί σε,
ᾄδοντες, ψάλλοντες,
σὺν τῷ προφήτῃ Δαυίδ,
τὸ ἀλληλούϊα.

1. Quam dilecta tabernacula tua,
Domine virtutum!
Etenim, salvator, qui habitant ea,
in sæcula laudabunt te,
canentes, psallentes,
cum propheta David :
Alleluia!

Πρὸς τό· Αὐτὸς μόνος.

Sub modulo : *Iste solus.*

β΄. Τοῖς τοῦ βίου τερπνοῖς ἐνητένιζον,
λογισμῷ θεωρῶν τὰ γινόμενα·
καὶ σκοπήσας αὐτῶν τὸ ἐπώδυνον,
τὴν ζωὴν τῶν βροτῶν ἐταλάνισα·
ὑμᾶς δὲ μόνους ἐμακάρισα,
τοὺς καλὴν ἐπιλεξαμένους μερίδα,
αὐτῷ,]
τοῦ ποθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ συμμένειν
Δαυίδ]
καὶ συμψάλλειν τερπνῶς τῷ προφήτῃ
τὸ ἀλληλούϊα.

2. Hujus vitæ delicias intuebar,
mente mea considerans quæ eveniunt;
et quum animadverti quam acerba sint,
vitam mortalium statui esse miseram;
vos vero dixi solos fortunatos,
qui optimam partem elegistis,
anhelare Christum, et in eo permanere,
David]
et simul hilare psallere cum propheta
Alleluia!

Præsto nobis fuere codd. quinque : vatican. 1836 f. 109; alter vatic. 1969 f. 74; cryptoferrat. A. δ. 3. φυλ. ζ'; cryptof. E. δ. 4. f. 16; mosquens. 436, f. 248-262. Quorum tres priores æque veteres ac fere similes, infra nobis erunt A, B, C; duo autem posteriores sint D, E, qui in multis ac sæpe in iisdem ab altera serie recedunt. Tanta vero scripturarum et varietatum copia significatur, primum quid in cæteris canticis sperandum esset, si plures codd. suppeterent; deinde, haud nimium ausum esse me, dum aperta menda expunxerim; tum etiam tritum fuisse VII canticum, et passim in monachorum cooptatione et exequiis insonuisse; ac propterea temere mutatum ac vesane subversum fuisse, ut pene dubitandum sit, an inter lugentes aut per ebrios eruperit tot varietatum tumultus. Inscribitur in C : κοντάκιον, ἦχος πλδ', ἰδιόμελον σαββάτου τῆς τυροφάγου εἰς ἀκολουθίαν τετελευτηκότος μοναχοῦ, ἔχον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ ψαλμὸς οὗτος, cui acrostichidi initia nostra simili et facili ludo respondent : *Humilis Romani psalmus hicce est.* Post breve procemium, sub quodam hirmo in exequiarum officiis solemni Αὐτὸς μόνος, cujus auctor, ut suo loco dicetur, *Anastasius* habendus est, troparia 30 versus 268 continent.

1. σου. Ps. LXXXV, 2. — κύρ. ὁ Θεὸς τῶν E. — εὐφραίνονται ᾄδοντες E. — προφήτῃ om. C. — ἀλληλ. Aliud procemium in D : Τοὺς ἐπὶ σοὶ προσδραμόντας μὴ παρίδῃς, ὁ Θεός, καὶ ἐν τῇ ἀμώμῳ ἀσκήσει διατήρησον αὐτούς, καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν ψαλλόντων τὸ ἀλληλ. — Nihil autem solemnius in græcanicis funeribus quam τὸ ἀλληλούϊα.

2. μόνος Cf. Iur. eccl. græc. t. II, p. 286. Goar *Euchol.* Paris. 1647, p. 651, 655, 569. — ἐνητένισα λογισμοῖς triodia ven. et bonon. — καθορῶν E. — σκοπεύσας A. — μετρήσας αὐτῶν τὰ ἐπώδυνα D. — αὐτοῦ τὰ ἐπ. E, triod. ven. — ἐταλάνισα Hesychius explicat ἐθρήνησα. — τοὺς μερίδα καλ. ἐπιλεξ. edd. — τῷ ποθεῖν E. — καὶ προσμένειν E. — ἀλληλ.

γ΄. Οὐδὲ ἕνα βροτῶν εὗρον ἄλυπον, * ὁ γὰρ κόσμος ἑκάστοτε τρέπεται· * ὃν γὰρ εἶδον τῇ χθὲς ἐπαιρόμενον, * νῦν ὁρῶ ἀπὸ ὕψους ἐκπίπτοντα, * πτωχὸν αἰφνίδιον τὸν πλούσιον, * εὐποροῦντα τὸν ἐνδεῆ καὶ πεινῶντα· * ἀλλ' ὑμεῖς πάντων τούτων ἐστὲ παρεκτὸς, * ἐδουλώθητε γὰρ ψυχικῶς τῷ ψαλμῷ * τῷ ἀλληλούϊα.

3. Ullum nusquam hominem inveni mœrore vacuum; mundus enim continuo mutatur : quem heri sublimem vidi, nunc cerno lapsum e fastigio; pauperem repente factum, qui modo dives; copiis affluentem, qui egebat et esuriebat. Vos vero omnino à similibus ærumnis procul estis, animo enim mancipati estis hymno alleluia.

δ΄. Ὑψαυχεῖ κατὰ πένητος πλούσιος, * κατεσθίων αὐτοῦ πᾶσαν ὕπαρξιν· * κοπιᾷ γεωργὸς, κτήτωρ δὲ τρυφᾷ· * ἄλλου κάμνοντος, ἄλλος εὐφραίνεται· * ἱδρῶν συνάγει ὁ πεινώμενος, * ἵνα μόχθῳ κομίσηται ἃ σκορπίσει· * ἀλλὰ φυλάττεται δὴ ὁ κόπος ὑμῶν, * ἀπαράλλακτον ἔχων σφραγῖδα ἀεὶ * τὸ ἀλληλούϊα.

4. Mendico insultat opulentus, totam ejus comedens substantiam. Æstuat agricola, dum patronus delectatur. Laborante alio, alius hilare otiatur. Sudans colligit pauper, ut ægre obtineat, quæ cito dissipabit. Labor autem vester custoditur, quem perenni sigillo servat alleluia.

ε΄. Τοὺς ἀγάμους ἐλπίδες συγκόπτουσι, * τοὺς ἐν γάμῳ φροντίδες συντήκουσι· * τοὺς ἀτέκνους ἡ λύπη πεπλήρωκε, * πολυτέκνους ἡ θλῖψις ἀνήλωσεν· * οἱ μὲν τῷ γάμῳ ἐποδύρονται, * οἱ δὲ πάλιν τὴν ἀτεκνίαν θρηνοῦσιν· * καὶ πλατὺς ἐπὶ τούτοις ὁ γέλως ὑμῶν, * ἀπαράλλακτος γὰρ ἡ χαρὰ ἡ ὑμῶν * τὸ ἀλληλούϊα.

5. Innuptos vota dissecant, nuptos curæ comedunt. Liberis orbi luctu cumulantur; prole auctos angustiæ interimunt. Hi connubio coarctantur, illi sobolem abesse lamentantur. Vobis vero ad hæc risus abundat, quibus haud immutanda lætitia est alleluia.

ϛ΄. Ἁλμυρὰ τῆς θαλάσσης τὰ ὕδατα, *

6. Lucrentur ut ventri dapes, salsas ponti

Hoc solum troparium vulgata triodia servaverunt.

3. οὔτε ἕνα C. οὐδένα τῶν βροτῶν ἰδὼν ἄθλιπτον D. εἶδον ἄλυπον E. — ὁ δὲ κόσμ. D, E. — τέρπεται E. — εἶδον τὴν χθὲς A, B. — ἀποροῦντα A, B, C, D. — ἐνδεῆ καὶ πειν. τὸν εὔπορ. E, ac fere cæteri, haud illæsa sententia. — πάντων ἀπέχεσθαι E. — τούτων codd. om. — ἀλληλ. Ab v. 3 longe alia in D : τὰ γὰρ ἄρτι καλῶς μετ' ὀλίγον κακῶς· καὶ ὁ χθὲς ἱλαρὸς, σήμερον ὀκνηρός· πτωχὸς δὲ αἴφνης ὁ πλούσιος· ἀθυμεῖ νῦν ὁ πρώην ἐν εὐθυμίᾳ· καὶ ὑμῶν ἐπὶ τούτοις ὁ γέλως πολὺς, οὐ γὰρ ἔχετε μέριμναν, ἄλλο τι πλὴν τὸ ἀλληλ. — De augm. in ἀνήλωσεν cf. Herm. ad Soph. Aj. 1028.

4. πᾶσαν δύναμιν D. — καὶ ὁ κτ. τρυγᾷ C, D, E. — ὕδωρ συνάγει C. — πεινώμενος med. vett. ignotum, nec videtur hic sermo esse de pauperibus. f. ὁ πονούμενος. — σκορπίζει A, B. — ὁ σκορπίζων, καὶ ὑμῶν πᾶς ὁ βίος πεφύλακται D, E. — ἀλλ' ὑμῶν δὲ ὁ κόπ. πεφ. A, B, C. Pergunt : οὐ γὰρ ἔχετε μέριμναν ἄλλην, εἰ μὴ τὸν ψαλμὸν τὸ ἀλληλ.

5. φροντίδες ἐκτήκουσι D. — λύπη ἐμάρανεν D, E. — ἀνάλωσεν C. — ἐπωδύνονται D, E. — ἄλλοι πάλι A, B, C, E. — τὴν ἀπαιδείαν D. — καὶ πλ. pro ἀλλὰ πλ. καὶ ἡμῖν E. — καὶ ὑμῶν D. — γέλ. πολὺς D. — πλατὺς γέλως tanquam melioris notæ quam πολὺς γέλως commendatur ab Herodiano faventibus Aristophane in *Acharn.* v. 112, Atticisque rhetoribus apud Lobeck ad *Phryn.* p. 471. — οὐ γὰρ ἔχετε μέριμναν, ἄλλο [ἄλλην D] τι πλὴν τὸ ἀλληλ. D, E. — Adde quod regeritur ab initio v. 7 ἄλλος vel ἀλλὰ, in trop. 3, 4, 6, 7 et 15, sicut bis in v. 8 ἀπαράλλακτος. Neniæ quidem simili quum ejulatu cieantur, similia et similiter cadentia quærunt; hic vero plura ex trita exequiarum fabula et rudi vespillonum pruritu male recocta ac nimium rancida sunt.

6. τὰ κύματα E. — ὕδατα γλυκεῖά εἰσι τῇ κοιλίᾳ D.

τοῦ κερδᾶναι κοιλίᾳ τὰ βρώματα, * ῥιψοκίνδυνοι ἄνθρωποι πλέουσιν· * ἡ γαστὴρ γὰρ αὐτοὺς κατηνάγκασε, * ψυχὰς ἀνέμοις ἐμπιστεύσαντας, * τῆς τροφῆς χάριν καταφρονεῖν καὶ ζάλης· * ἀλλὰ ἡ γαλήνη ἀχείμαστος ὑμῖν, * ὡς λιμένα γὰρ εὕρετε εὐδιεινὸν, * τὸ ἀλληλούϊα.

undas et pericula audacter homines navibus obeunt. Venter enim vi illos adigit, ut animas ventis committentes, ob ciborum delicias etiam procellam spernant. Vobis vero serenum sine turbine est, velut enim littus tranquillum, repperistis canticum alleluia.

ζ'. Πειρατὰς καὶ χειμώνων τοὺς κλύδωνας * παρορῶσιν οἱ χρήματα στέργοντες· * τῶν κυμάτων τὸ γαῦρον θεώμενοι, * δειλιῶσιν, ἀλλ' ὅμως οὐ φεύγουσιν· * ἐλπὶς γὰρ πλούτου τούτους ἕλκουσα, * κἂν πνιγμὸς ἀπειλήσῃ, οὐ καταπλήττει· * ἀλλ' ἀναυάγητον τὸ σκάφος ὑμῶν, * ὡς γὰρ ἄγκυρά ἐστιν ὑμῖν ὁ ψαλμὸς * τὸ ἀλληλούϊα.

7. Inhiantes divitias affatim temnunt piratas et hiemis tempestates; fluctuum quidem æstus aspectantes, pavent, verum retro non fugiunt; lucri enim spe abreptos etiam si unda suffocare minetur, nullimodo eos deterret. Vestra autem cymba a naufragio tuta est, quibus uti anchora psalmus est alleluia.

η'. Ἐξιστάμενος βλέπω τὸ ὅραμα, * ὅτι ἄπνους ὁ χθές μοι συνόμιλος· * ἀπεπαύσθη φωνὴ ἀγορεύουσα, * ὀφθαλμὸς θεωρῶν ἀπελήλατο· * τὰ πάντα ὄργανα ἐσίγησαν· * ὁ Θεὸς γὰρ συνέκλεισε τούτους, ὡς γράφει, * καὶ οὐκέτι ἐπαναστρέψειαν λοιπόν· * ἔνθεν ᾄδωμεν πάντες μετ' ἤχου Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

8. Stupens ego spectaculum illud intueor: ecce exanimis est, qui mecum heri versabatur; cessavit vox concionari; oculus, dum intuetur, deperiit; instrumenta omnia siluerunt. Dominus enim conclusit eos, uti scribit, ne amplius revertantur: quapropter Deo cum modulo canamus omnes alleluia.

θ'. Ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω ἅπαντα, * τὰ ἐν κόσμῳ σὺν κόσμῳ παρέρχεται· * ὅταν πάντα γὰρ βίου κερδήσωμεν, * τότε τάφον οἱ πάντες οἰκήσομεν· * καθάπερ ἔφησεν ὁ πάνσοφος· * Ματαιότης ματαιοτήτων τὰ πάντα. * Εἰ γὰρ ἔστι θανεῖν, διὰ τί μοι καμεῖν; *

9. Resumam ut verbo omnia, mundana cum mundo transeunt; vix enim dum cuncta vitæ bona lucrati sumus, quum sepulcrum nobis omnibus habitandum est, quemadmodum ait sapientissimus: « Vanitas vanitatum « omnia, » si moriendum est, quid opus me

γλυκερὰ τῇ κοιλίᾳ τὰ βρώματα A, B, C, E. Quæ ἀσύστατα in alia vel per vim mutare cogimur.—ῥιψοκίνδυνοι, rara, sed nota vox ap. Xenoph. *Com.* 1. III, 9. ῥιψ. πλέουσιν ἄνθρ. A, B, E. — πολλοῖς ῥιψοκίνδυνον ἔμαθεν ἄνθρωπος D. — ἄνεσιν codd. miro consensu. — ἐμπιστεύουσιν D, ἐπιστρέψουσιν E. — ἐμπιστ. τροφῆς χάριν καὶ ζάλης καταφρονοῦσι A, B, C. — ὑπερφρονοῦσι D. — τῆς ζάλης ὑπερορῶσιν E. — ἀλλ' ὑμῶν ἡ γαλήνη A, B, E. — ἀλλ' ὑμῖν C. — ἡ ἀγάπη πλατύτερος (sic) A, B. Ultima in D, E, eadem fere sunt quam in fine seq. troparii — γὰρ ἴδιον ἔχετε A, B. — εὔδιον εὕρετε D. — εὐδιεινὸν ηὕρατε E.

7. πειρασμοὺς καὶ κινδύνους καὶ κλύδ. D. — πειρασμοὺς καὶ χειμῶνας καὶ κλύδ. ὑπερορῶσιν E. — προορῶσιν A, B. — τὸ γαῦρος D, E. — τὴν αὖραν A, B. — ἥλκυσεν D. — πνιγμὸν codd. ἀπειλῇ E. — καταπλώσει C. — ἀλλ' ὑμῶν οὖν A, B, E. — τὸ δὲ σκάφος ὑμῶν C. — Huc D, E finem trop. VI transtulerunt; sequens vero trop. totum om. C, D, E.

8. ἀπεπαύθη A, B. — f. θεωρ. ἀπολέλοιπε. — πάντα τὰ codd. — Θεὸς γὰρ ἀπέκλεισε κατ' αὐτούς A, B. Cf. Job III, 23, XVI, 22. — οὐκέτι λοιπὸν ἐπιστρέψειεν, ἔνθα A, B. — ἀνεπιστρ. C, D, E.

9. συνελῶ A, B. — παρέρχονται D. — ὅτε πάντα γὰρ A, B, C. — ὅταν γὰρ πάντα D, E. — τότε πάντες ἐν τάφῳ E. — τότε οὖν τάφον κληρονομήσομεν D. — τότε τάφον πάντες A, B. — καλῶς οὖν ἔφησεν A, B, D, E. — Epiphonema gnomicum, maxime in *Physiologo*. Eccl. I, 1. — μοι πλουτεῖν E. —

ἀγαθὸν οὖν ἡσύχως τὸ ψάλλειν Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

ι'. Νῦν εἰσιν ἐν ὑμῖν οἱ βοῶντές μοι, * κἂν μὴ στόματι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι· * Πονηρὸς μὲν ὁ βίος, ὡς ἔφησας, * σὺ δὲ τούτῳ ἀκμὴν ἀπεσχόλασας. * Δοκὸς ἐπίκειται σοῖς ὄμμασι, * καὶ πῶς βλέπεις τὸ κάρφος τῶν ἄλλων ἆραι; * εἰ καλὸν ὃ λαλεῖς, διὰ τί μὴ ποιεῖς; * Ἀληθῶς κατακέκριμμαι, μὴ μελετῶν * τὸ ἀλληλούϊα.

ια'. Ὅμως μέντοι οὐ πάντες ἐχώρησαν, * ὡς ὁ Κύριος τότε προσέταξεν· * τῷ ἑνὶ γὰρ εἰπών, πᾶσιν ἔφησεν· * Πώλησόν σου τὰ πάντα, καὶ ἕπου μοι. * Οἱ μὲν οὖν ἤκουσαν, ὡς φρόνιμοι· * οἱ δὲ οὗτοι προσέσχον, ὡς ὅμοιοί μου· * ἐξ αὐτῶν γάρ εἰμι, κἂν μηδεὶς λέγῃ μοι· * διὰ τοῦτο ὑμᾶς ἐξαιτῶ τὴν ᾠδὴν * τὸ ἀλληλούϊα.

ιβ'. Ὑπὸ πόδας ὑμῶν νῦν καμπτόμενον * καθορῶντες, Κυρίου δεήθητε· * ἐν ὑμῖν τὸν μισθὸν ὅταν δίδωσι, * σὺν ὑμῖν καὶ ἡ μνήμη μου γένηται. * Ἀκούσατε οὖν τῶν ῥημάτων μου, * τῶν δὲ πράξεων πόῤῥω ἀποχωρεῖτε· * οἱ γὰρ λόγοι χρηστοὶ, οἱ δὲ τρόποι αἰσχροί· * διὰ τοῦτο αἰτοῦμαι συμψάλλειν ὑμῖν * τὸ ἀλληλούϊα.

ιγ'. Ῥύπον βίου καλῶς ἀπεφύγετε * καὶ πηγῇ καθαρᾷ προσεδράμετε, * τῶν ἀσάρκων τὸν βίον ζηλώσαντες· * τῆς σαρκὸς μὴ ποιεῖτε τὴν πρόνοιαν, * μὴ ἀγαπᾶτε ἃ ἀφή-

fatigari? Bonum est igitur in pace psallere Deo alleluia.

10. Oppido inter vos sunt qui me acriter compellant, haud ore fortassis, verum in mente: « Improba quidem vita est, ut dixisti; « cui tamen tu etiam nunc vacas. Trabs in« sidet oculis tuis, et quomodo festucam « vides cæteris tollendam? Si bonum quod « dicis, cur non facis? » Vere reprobus fui, haud recogitans alleluia.

11. Mortales tamen haud omnes processerunt, prout olim præcepit Christus; quod enim uni dixit, omnibus mandavit: « Vende « omnia quæ tua sunt, et sequere me. » Alii quidem audierunt probe; alii vero minime attenderunt, ut qui consimiles mihi sunt. Ex illis enim ego sum, id licet mihi nemo dicat; unde a vobis exposco canticum alleluia.

12. Ante pedes vestros nunc me pronum despicientes, orate Dominum. Quando inter vos mercedem dividet, vobiscum mea quoque memoria fiat. Auscultate igitur verba mea, a meis autem gestis longe discedite. Honesti quidem sermones, mores vero indecori. Idcirco id supplex oro, vobiscum psallere alleluia.

13. Nequitias vitæ probe effugistis, purumque ad fontem cursu properavistis, immortalium vitam æmulantes: nullam de carne curam habetote. Nolite amare quæ de-

ἀγαθὸν ἡσυχάζοντι μελετᾶν E. — ἀγαθὸν ἡσυχάζειν καὶ μελ. D. — τὸ λέγειν ψαλμὸν τὸ ἀλλ. A, B.

10. βοῶντες ἐμοὶ D. — οὐκ ἐν στόματι, ἀλλ' ἐν τῷ πνεύματι D, E. — σὺ δὲ ἐν τούτῳ A, B, D, E. — ἔφυσας C. — ἀπεσχόλησε A, B, E. — ἀπεσχολῆσαι C. — ἀλλ' ἀκμὴν σὺ δὲ ἐν τούτῳ δεσμεύησαι D. — τὰ κάρφη C. — τῶν ἀλλοτρίων D. Matth. VII, 3. — εἰ καλῶς ἃ λαλεῖς D, E. — μὴ om. A, B. κἂν μελετῶ D.

11. ὡς προσέτ. ὁ Κύριος A, B, C. — ἀκολούθει μοι D. — μοι, ὑμεῖς χωροῦντες ὑπακούσατε A, B, C. — οὔτε προσέσχον C. — οὐ προσ. D, E. — μη δέξεσθαί μοι D. — ὑμῖν D.

12. καμπτόμενος A, B. — καθορ. δυσωπῶ ἐν κυρίῳ, δεήθητε A, B. — ῥημάτων σου C. — πράξεών μου A, B, C. Longe alia D, E tam ab initio quam in fine troparii: Ὑπεκκαίω ὑμῶν [ὑπεκκαίων ὑμῖν D] τὴν προαίρεσιν πρὸς τὸ ψάλλειν καὶ τέρπειν τὸν Κύριον, ἵνα ὑμῖν ὁ μισθὸς ὅταν δίδωται, σὺν ὑμῖν... ἀποχωρεῖτε, ἀγαπᾶτε [ἀγαπῶ γὰρ D] τοὺς λόγους τῶν ἔργων ἐκτὸς, οὐ γὰρ ἔχω λαλεῖν ὑμῖν, ἄλλο τρ. πλὴν τὸ ἀλλ.

13. φρονίμως ἐφύγετε D, E. — καθ. προσεφύγετε A, B, D. — μὴ ποιεῖσθαι A, B. — τὸ φρόνημα D, E. μὴ ποιεῖσθε τὸ φρ. cum Rom. XIII, 14. — V. 5.

κατε· * οἷς ἐλύσατε, μὴ ἐποικοδομεῖτε, * ἵνα γέλως μὴ γενήσεσθε τῷ ἐχθρῷ, * ἀλλ' ἐπᾴδοντες νήψατε ἐν τῇ ᾠδῇ, * τῷ ἀλληλούϊα.

seruistis, neque super his quæ diruistis, ædificare, ne ab inimico in derisum vertamini. Hymnis vero attenti, vigilate in cantico alleluia.

ιδ'. Ὧν τὸν βίον καλῶς ἀπεφύγετε, * τούτων νῦν καὶ τὴν μνήμην μισήσατε· * ἀφιλόνεικον βίον καὶ ἥσυχον * ἀναλάβετε ἅπαξ, ὡς ἄγγελοι, * τιμῇ ἀλλήλοις προηγούμενοι, * μὴ λαλοῦντες· τοῦτο ἐμὸν ἢ ἐκεῖνο· * οὐ γὰρ ἔχει ὁ μονάζων τι ἴδιον, * ἀλλ' ἁπάντων τὸ πᾶν ἐστιν ἡ προσευχὴ * τὸ ἀλληλούϊα.

14. Improbam quorum vitam recte respuistis, etiam nunc memoriam aversemini; concordiæ studiosum et quietum vivendi genus suscipite prorsus, angelorum instar; vobis invicem honore prævenientes, nolite dicere: Hoc vel illud meum est; nihil enim proprium monachus habet, sed omnibus omnino est oratio alleluia.

ιε'. Μὴ ἀλλήλων ἁπλῶς κατεπαίρεσθε. * Τί γὰρ ἔχεις, φησὶν, ὃ οὐκ ἔλαβες; * ὁ νηστεύων μὴ κρίνῃ τὸν τρώγοντα, * καὶ ὁ τρώγων τιμάτω τὸν ἄσιτον· * ὁ μὲν γὰρ τρώγει δι' ἀσθένειαν· * ὁ δὲ πάλιν δι' ἐγκράτειαν νηστεύει· * ἄλλος κάμνει μοχθῶν, ἄλλος ψάλλει ποθῶν, * εἷς δέ ἐστιν μισθὸς ἀμφοτέροις ὑμῖν * τὸ ἀλληλούϊα.

15. Præ aliis alii ne extollamini. Quid enim habes, inquit, quod non acceperis? Qui jejunat, ne judicet comedentem; qui edit, honorem gerat abstinenti. Hic manducat enim ob infirmitatem, ille rursus jejunat propter temperantiam. Improbus labor alteri, alteri psalmus alacris, ambobus vero vobis merces una superest, alleluia.

ις'. Ἀλλ' ἐρεῖ τις· Ἐγὼ περισσότερον, * ὡς εἰδὼς τὰς γραφὰς, ἔχω καύχημα. * Τί οὖν ὁ ἁλιεὺς Πέτρος ἔμαθεν, * ὅτι δὴ τοῦ Μωσέως προτέτακται; * τῶν Αἰγυπτίων πᾶσαν φρόνησιν, * ὡς ἐξὸν ἦν, μεμάθηκεν ὁ προφήτης· * καὶ τοῦ Πέτρου λαλοῦντος, σιγάτω Μωσῆς. * Μὴ βδελύξῃ οὖν τὸν ἀμαθῆ ὁ μαθὼν * τὸ ἀλληλούϊα.

16. Sed dicet aliquis: « Ego qui scripturas « noverim, gloriari meum est. » At quidnam piscator ille Petrus didicit, unde vel Moysi præpositus sit? Omnem sane Ægyptiorum sapientiam, quoad licuit, propheta edidicit. Verum Petro loquente, sileat Moyses. Noli igitur spernere inscium, qui canere scit alleluia.

ιζ'. Νευρωθῶμεν τῇ πίστει σφιγγόμενοι, * οἱ τῷ σώματι ἀποταξάμενοι. * Οἱ μισοῦν-

17. Astricti fidei vinculis irroboremur, quicumque corpori nuntium dedimus. Qui ode-

om. A, B, et in ejusdem loco: εἰς ἀκαίρους φύσει καὶ βλαβερούς. — οὓς ἐλύσατε A, B, C. cf. Gal. 11, 18. — ἵνα μὴ γέλ. codd. — γένηται D. — γένεισαι E. cf. cant. VI, 15. — ἀλλὰ στήκοντες D, E. — ἀλλὰ ᾄδοντες A, B, C. — νήφετε E.

14. ὧν τὸν ὄχλον καλῶς ἀπεστράφητε D. — βίον καὶ ἄφθαρτον ἵνα μένητε D. — καὶ ἄφθονον E. — τῇ τιμῇ A, B. — τιμίᾳ C. cf. Rom. XII, 10 ubi ἀλλήλους. Utitur noster dat. ut vett. — μὴ ἐρίζοντες σὺν τούτῳ· ἐμὸν D, E. — μὴ ἐρίσητε A, B. — λέγοντες οὕτως ἔχειν A, B, C. — ἔχει om. B. — ἀλλὰ κἂν τῶν ἁπάντων E. — ἀλλὰ τὰ πάντα ἐστὶν ὁ ψαλμὸς τὸ ἀλληλ. D. — ἐστὶν ἡ ᾠδὴ E. — ἔστω A, B.

15. μετ' ἀλλήλων εἰκῇ ἀμφιβάλλετε C. Respicit I. Cor. IV, 7; Rom. XIV, 3. — ὁ μὲν τρώγει A, B, C. — ἄλλος πάλιν D, E. — καὶ εἷς ἐστιν E. — ἔστ. εἷς δέ D. — ἀμφοτέροις αὐτῶν D. — ἀμφοτ. αὐτοῖς E.

16. περισσότερος E. — ὡς μαθὼν D, E. — δὴ post ὅτι om. D. — δὲ E. — τούτων Αἰγυπτίων πᾶσαν παίδευσιν D, E. — ἐξ ὧν ἢ ἐξέμαθεν B. — ὥσπερ ἔπος D, E. — ἐκμαθόντος τοῦ προφήτου E. — σιγᾷ ὁ Μωσῆς C. — βδελύξει A, B.

17. οὖν ὅπως ἴδωσιν καὶ τί τὸ ὅπλον B, D, E. —

τες ἡμᾶς οὐ καθεύδουσι, * ὁπλισώμεθα οὖν, ἵνα φεύγωσι. * Ποῖον τὸ ὅπλον τοῦ μονάζοντος; * ὑποτάσσεσθαι πράως τῷ ἡγουμένῳ, * ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν, καὶ φιλεῖν ἀδελφοὺς, * καὶ εὐπρόθυμον εἶναι αὐτῷ ἐν καιρῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

runt nos, minime dormitant. Armis ergo instruamur, ut fugentur. Qualis vero armatura monachi? Obedire cum modestia præposito, amare Deum, et diligere fratres, promptumque esse, hora data, ad psallendum alleluia.

ιη΄. Ὅταν εἷς τοῦ ἑνὸς ὑπεραίρηται, * τότε ὑπὸ ἐχθροῦ παρεμπαίζεται· * τὸ γὰρ ἔργον αὐτοῦ ὑπεισέρχεσθαι, * καὶ φυσᾶν τὸν νοῦν τῶν σαθρῶν ἀδελφῶν· * τὸν μὲν ἐπαίρει ὡς καλλίφωνον, * τὸν δὲ ὡς τρανόλαλον φυσιοῖ πάλιν· * καὶ τυφώσας αὐτοὺς γελᾷ πρῶτος αὐτός. * Μὴ οὖν τις ἐξ ὑμῶν καταλείπῃ ποτὲ * τὸ ἀλληλούϊα.

18. Ludibrio toties hosti clam habetur, quoties alter in alterum extollitur; hosti quippe opus est irrepere et inflare mentes fratrum minus mundorum : hunc enim ob argutam vocem effert; illum autem ore rotundo concionantem tumefacit; et quos fastu implevit, ipse primus deridet. Nemo ergo vestrum unquam omittat alleluia.

ιθ΄. Ὑπεισῆλθε πολλάκις τῷ κάμνοντι * ἀδελφῷ, καί φησι· Τί μάτην μοχθεῖς; * ἴδε, ἄλλος μὴ κάμνων πρωτεύει σου, * σὺ δὲ πάντων τυγχάνεις περίψημα. * Κἀκεῖνος τούτοις ὡς ἁπλούστατος * πεισθεὶς, εἴασεν ὅθεν ἐδικαιοῦτο, * καὶ λιπὼν τὸ μοχθεῖν, μελετᾷ τὸ λαλεῖν· * μή ποτε ἔχωμεν λαλιὰν, παρεκτὸς * τοῦ ἀλληλούϊα.

19. Multoties is laboranti fratri se insinuat, et ait : « Tu frustra tereris : vide, « otiosus alter tibi præest, tu vero omnium « scopa jactaris. » Qui fortasse ad hæc, simplex nimium, credulus quum fuerit, id omisit, unde evadebat probus, relictoque laboris onere, totus colloquiis studet. Colloquium igitur nullum habeamus, præter canticum alleluia.

κ΄. Ψυχικῶς τὸν κανόνα ποθήσατε, * ὃν καλῶς καὶ φρονίμως ᾑρήσασθε· * μετ' ἀλλήλων ἐὰν ἀμφιβάλλητε, * χώραν τῷ πονηρῷ μὴ παρέχετε· * μηδεὶς ῥεπέτω πρὸς τὴν ἔξο-

20. Usurpate ex animo regulam, quam recte et sapienter elegistis. Si inter vos disceptetis, cavete ne maligno locum detis. Nemo promptior sit ad exeundum; vos enim, ut

ἵνα ἴδωσιν C. — ἀγαπ. τ. Χριστὸν C. — εἶναι αὐτὸν C, E. — ἐν τῷ καιρῷ codd.

18. Ὅταν εἷς καθ' ἑνὸς ὑπεραίρεσθαι καὶ τῷ τύφῳ ἐχθροῦ παρεμπαίζεσθαι, ἔργον ἔχει γὰρ A, B, C. — κατεμπαίζεται E. — ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐμπαίζεται D. — καὶ φαντάζει E, C. — καὶ φυσιεύει A, B. — τὸν δὲ πάλιν codd. φυσιόω pro φυσιάω sacris scriptoribus tritum. — καὶ τὸν μὲν [οὖν E] αἴρει D, E. — ἐγγελᾷ πρὸς αὐτοὺς διὰ τοῦτο D, E. — πρῶτος αὐτοὺς A, B. — καταλείπει A, C. — καταλείποι C. — διὰ τοῦτο ὑμᾶς ἀπαιτῶ τὴν εὐχὴν D. — διὰ τοῦτο οὖν δράμωμεν πρὸς τὴν ᾠδὴν E.

19. τὸν κάμνοντα ἀδελφὸν D. — τί εἰς μάτην A, B, C, E. — ἰδοὺ codd. — μὴ κάμνων ἐξ ἴσης σοι, μήτε μὴν κοπιῶν προτετίμηται E. — μὴ om. B. περίψημα resp. I, Cor. IV, 13. Τυγχάνειν nude et sine socio participio etiam tersis scriptoribus probari docuerunt Erfurdt. ad Sophocl. Aj. 9 et Lobeck ad Phryn. p. 277. — ἀφορμὴν τοῦ λαλεῖν προτετίμηται ὡς ἁπλ. A, B. — λοιπὸν ἐκείνοις ὡς D, E. — τούτῳ ὡς C. — ἁπλούστερος C, D, E. — πεισθεὶς ὡς ἴχνασεν A, B. — καὶ λοιπὸν A, B, C. — λείπων D, E. — καὶ λοιπὸν τὸ καμεῖν E. — μὴ οὖν ἔχ. ποτε A, C. — V. 8. om. B. λοιπὸν ἀμελῶν τοῦ μοχθεῖν, ὡς τὸ πρὶν, ἀλλὰ πᾶσιν καλὸν ἀγωνίζεσθαι τὸν ψαλμὸν τὸ ἀλληλ. D.

20. τὸν ἀγῶνα D, E. — ποθήσωμεν καὶ καλῶς ἐπιτελέσωμεν, ὃν δικαίως καλῶς ἐρετίσασθε, πρῶτον τόπον καὶ προσπαραμείνατε, μηδεὶς D. — καὶ δικαίως ἐρετίσασθε, χώραν E. — ἀμφιβάλλ. ἀφορμὴν μηδὲ ἄλλοις συντεθεῖσαι E. Cf. Ephes. IV, 26, 27. — θηρ. ὑμᾶς ὁ παν. D. — ὑμᾶς om. A, B, C, E. — κυκλῶν

δον * ὡς γὰρ λέων, ὑμᾶς πανοῦργος θηρεύει· * καὶ τὴν μάνδραν κυκλοῖ, ἐκζητῶν τὸν ἀμνὸν * εἰς φαγεῖν· διὸ φύγωμεν πρὸς τὴν ᾠδὴν * τὸ ἀλληλούϊα.

leo, pessimus artifex venatur, et circum ovile oberrat, quærens quem devoret agnum. Ideo fuga feramur ad canticum alleluia.

κα΄. Ἂν ὁ νοῦς σού ποτε σκανδαλίσῃ σε, * ἐρεθίζων σε ἐπὶ τὴν ἔξοδον, * καί φησι· Τί ἐνταῦθα ἐγκέκλεισαι; * πόσοι ἔξωθεν ἐδικαιώθησαν! * εἰπὲ εὐθέως ἅπερ ἔμαθες, * ὅτι εἶδον τὴν πολλὴν ἀντιλογίαν * ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἀνομίαν πολλήν· * ὅθεν μένε ἀεὶ κελαδῶν τῷ Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

21. Si animus tibi forte offendicula creaverit, teque moveat ad egrediendum, tibique dicat : « Cur illic inclusus es? Quam multi « foras justi evaserunt! » dicito confestim quæ bene noveris, vidisse te in urbibus dissensionem multam multamque improbitatem; ideoque mane semper Deo susurrans alleluia.

κϐ΄. Λέγει πάλιν πρὸς σέ· Οὐ γὰρ δύνασαι * τὸν κανόνα τελεῖν τοῦ μονάζοντος· * ὁ ζυγὸς γὰρ βαρὺς καὶ δυσϐάστακτος, * καὶ ὁ τοῦτον μὴ φέρων ἀχρήσιμος. * Ἐρεῖς εὐθέως πρὸς τὸν δόλιον· * Ὁ κανὼν κατὰ δύναμιν ἀπαιτεῖ με, * ἂν γὰρ τοῦτο μὴ τελῶ, τὸ ἄλλο κρατῶ· * ἂν μὴ κάμνειν ἰσχύω, μελετῶ ψαλμὸν * τὸ ἀλληλούϊα.

22. « Haud poteris, rursus tibi animus « suggerit, regulam implere monasticam; « jugum enim grave et intolerabile est, et « qui non sustinet, operam perdit. » Doloso repones illico : « Regula nihil a me ultra vi- « res exigit, hoc enim si minus assequor, « illud aliud valeo. Laborare si nequeo, « psallo meditabundus alleluia. »

κγ΄. Μετὰ τῶν ἐργατῶν, ὧν ἐκάλεσεν * ἔνδον τοῦ ἀμπελῶνος ὁ Κύριος, * τοῦ καμεῖν καὶ ὑμεῖς ἐσπουδάσατε· * τὸ σαθρὸν τῆς σαρκὸς ἀπωσάμενοι, * ἀγγέλων τάξιν ἀνελάϐετε· * εἰ εἰσέλθητε τὴν ἑνδεκάτην ὥραν * μετὰ τῶν ὑπενεγκάντων τὸν καύσωνα, * καὶ ὑμῖν ἴσος κλῆρος ἔσται τῆς ᾠδῆς * τὸ ἀλληλούϊα.

23. Inter operarios quos in vinetum Dominus invitavit, ad laborandum strenue vos quoque festinavistis. Fœda carnis sarcina rejecta, angelorum ordinem suscepistis. Quamvis intraveritis ad horam undecimam, etiam cum cæteris, qui æstum jam toleraverunt, participes facti eritis cantici alleluia.

κδ΄. Ὁ εἰπών· Ἐγὼ πέλω ἡ ἄμπελος, *

24. Cujus ea vox est : « Ego sum vitis, et

A, B, C. — ζητῶν βρῶσιν D. — εἰς βρῶσιν cæt. cf. I Petr. V, 8. — δι' οὗ φύγωμεν E. — διὰ τοῦτο καλὸν τὸ ἔχειν πρὸς τὴν ᾠδὴν D. — μήτις οὖν καταλίπῃ ποτὲ τὸν ψαλμὸν A, B, C.

21. ποτε ἐρετίζει σε, γαργαλίζων σε D, E. — καί φησιν πρὸς τὴν ἔξοδον E. — ἐνθ. εὐθέως D. — συγκέκλεισαι D, E. — ὅσοι ἔξωθεν D. — πῶς οἱ ἔξοδον E. — ἔμαθες, ὕπαγε ὅτι εἶδον ἀντιλογίαν D. — καὶ πολλὴν ἀντιλ. ἐν πόλεσι καὶ τὴν ἀντιλ. πολλ. cæteri codd. — διὸ μένε A, B, C. — διὸ ἔνθα μένω τὸν Θεὸν, καὶ ψάλλω τὴν ᾠδὴν D. — μένων τῷ Θεῷ κελαδῶ E.

22. Καὶ πῶς δύνασαι τῷ κανόνι στοιχεῖν D, E. — ὁ κανὼν οὖν βαρὺς D. — καὶ δυσαύχενος D, E. — Cf. Matth. XXIII, 4; Luc. XI, 46. — εἰπὲ εὐθέως A, B. — κἂν γὰρ τοῦτο D, E. — μὴ πράσσω mel. ob acc. ἀφείσω E. — ἀφῶ, τὸ γὰρ ἄλλο D. — ἂν μὴ ἰσχύσω C. — κἂν ἰσχύσω ποτὲ ἐν ἀγῶνι ψαλῶ D. — ἂν μὴ ἰσχύω καμεῖν, μελετῶ τὸν ψαλμὸν A, B, C. — κἂν ἰσχύω μοχθῶν, κἂν ἀρκήσω ψάλλων E.

23. Μετά. Troparia sex a 23 ad 28 omitt. D, E. — εἰ εἰσέλθητε. An εἰ cum conjunct. vel ipsi Attici respuant, disputat Winer l. l. p. 276. — ἐνεγκάντων B, C. — Matth. XX. — ἡμῖν γὰρ ὁ κλῆρος A, B. — καὶ ὑμῖν ὁ κλ. ἔστι C.

24. εἰμὶ A, B. Io. XV, 5. — γενώμεθα αὐτοὶ μετ' αὐτοῦ A, B. — ὅτι χαίρει καὶ ἀκούει C.

καὶ ὑμεῖς μου ὑπάρχετε κλήματα· * ἑρμηνεύων ἡμῖν τὴν συνάφειαν, * τὴν αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς, τοῦτο ἔφρασε· * διὸ ἐν τούτῳ ἐργασώμεθα, * ἵνα οὕτω γενώμεθα μετὰ κόπου, * ὡς αὐτὸς ἐν ἡμῖν, καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ, * ὅτι θέλει καὶ χαίρει ἀκούειν ἡμῶν * τὸ ἀλληλούϊα.

« vos palmites mei estis, » idem ut nobis significaret quanta sit dilectio ipsius erga nos, ita fatus est. Idcirco omni opera nitamur, sic nos in illo esse, ut ille in nobis est, quoniam ipsi lubet et gratum est a nobis audire alleluia.

κε΄. Στεῤῥωθέντες τῇ πίστει οὖν στήκετε· * τοὺς αὐχένας ὑμῶν κάτω κάμπτοντες, * τῇ ψυχῇ δὲ Χριστὸν ἄνω βλέποντες, * τῶν ἐν γῇ παντελῶς μὴ φροντίσητε, * καραδοκοῦντες καὶ σπουδάζοντες * μετὰ τὸ μεταστῆναι τοῦ βίου τούτου, * κατοικῆσαι ἐν ταῖς τῶν ἁγίων μοναῖς, * ἵνα ὥσπερ ἐνταῦθα, βοᾶτε κἀκεῖ * τὸ ἀλληλούϊα.

25. Corroborati igitur fide, state firmi; colla vestra humi demittentes, mente autem sursum speculati Christum, terrena jam penitus obliti, alacriter aspectantes et impetu enixi, ut cum e vita migraveritis, recipiamini in sanctorum habitacula, ut qualis est hic, talis illic sit clamor, alleluia!

κϛ΄. Ὁ καιρὸς τῆς χαρᾶς ὑμῶν ἔφθασεν· * ὁ γὰρ Κύριος τάχιον ἔρχεται, * ὁ νυμφὼν τὸν νυμφίον ἐκδέχεται, * καὶ ὑμεῖς ταῖς λαμπάσιν ἀστράπτετε, * ὡς εὖ φρονοῦντες παρθενεύετε· * παρθενεία γὰρ τῆς ψυχῆς ἡ ἁγνεία, * δι' ἧς ἔχετε βλέπειν τὴν δόξαν Χριστοῦ, * δᾳδουχοῦντες αὐτῷ, καὶ βοῶντες ἀεὶ * τὸ ἀλληλούϊα.

26. En vobis venit lætitiæ tempus, cito enim Dominus adest, thalamus sponsum excipit, vosque accensis lampadibus fulgebitis, utqui virginitatem sapienter sectemini. Virginitas enim est animæ castimonia, qua poteritis Christi videre gloriam, tædas illi præferentes, ac sine fine clamantes alleluia.

κζ΄. Ὑπ' ἐμοῦ νῦν ὑμεῖς ἐδιδάχθητε, * κατακρίνειν ἐμέ ποτε μέλλοντες· * διὰ τοῦτο Κυρίου δεήθητε, * ἵνα εὕρω σὺν πᾶσι τὴν ἄνεσιν, * καὶ ἀπολαύσω σὺν ὑμῖν κἀγὼ * τῆς χαρᾶς ἐκείνης τῆς αἰωνιζούσης· * τοῦ Θεοῦ γάρ ἐστε εὐωδία ὑμεῖς, * καὶ αἰτοῦμαι ὑμᾶς τὸ συμψάλλειν ἀεὶ * τὸ ἀλληλούϊα.

27. Eruditi nunc a me fuistis, vos me jure olim judicaturi. Dominum igitur exorate, ut veniam ego vobiscum omnibus reperiam, ac simul ego quoque fruar lætitia, quæ in ævum durabit. Vos certe Dei bonus odor estis, ac vos precor, ut una psallamus perpetuum alleluia.

κη΄. Τῶν ἀγγέλων τὸν βίον βιῶσαι νῦν, *

28. Sane jam vos hic vivere vita angelo-

25. στηριχθέντες C. — Mox στήκετε, priscis quidem inauditum dicitur, sed adeo frequens apud hymnographos, ut factu optimum sit notare, dictionem esse sacram, ut I. Cor. XVI, 13, στήκετε ἐν τῇ πίστει, et Rom. XI, 20, τῇ πίστει ἑστηκέναι, ubi ἐν omitti vides ut in tropario. Cf. Buttman. § 95. 6. 2, 2. Pro στῆτε cod. Alex. et ed. complut. ut noster, στήκετε præbent. Cæterum malo τῇ πίστει referri ad στεῤῥωθέντες, et absolute sumi στήκετε. — τῶν ante ἐν γῇ om. A, B.

26. χαρᾶς ἡμῶν B. — Sane τάχιον pro θᾶττον inter ἀναττικὰ retruditur apud Lobeck l. l. 77, 78. Sed quod sequitur ὡς pro ἐφ' ᾧ, exponit et tuetur Winer l. l. p. 417. — παρθ. γάρ ἐστι ψυχῆς ἁγνεία codd. — δι' ἧς ἔρχεται C. — βοῶντες αὐτῷ A, B.

27. νῦν ὑμῖν A, B, C. — ἵν' ἄνεσιν εὕρω σὺν πᾶσιν ὑμῖν codd. — ἡμῖν τε κἀγὼ iid. — iid. om. καὶ superius. — αἰωνιζούσης sat vetus exemplum verbi quod prisci ne fando quidem audiverunt, licet habeat Suidas αἰωνίζει, διὰ παντὸς μένει. — ὑμῖν C.

28. μέγας Κύριος ὄντως A, B. — παρέσχεν ὑμῖν A,

μέγα ὑμῖν παρέσχεν ὁ Κύριος * μεῖζον πάλιν καὶ τοῦτο εὑρήκειτε· * ἔχειν ὡς ἀδελφὸν τὸν ἡγούμενον * πραέως πάντων ἀνεχόμενον * ἤθει μὲν πτωχὸν, πλούσιον δὲ φρονήσει, * τάξει ὑπὲρ ὑμᾶς καὶ βουλῇ καθ' ὑμᾶς, * πάντας στέργοντα, πάντας καλοῦντα εἰπεῖν * τὸ ἀλληλούϊα.

rum, magnum illud fuit vobis a Domino concessum; id vero majus inveneratis, quod quasi frater vobis abbas erat, mansuetum se omnibus præstans, pauperem habitu, sed sensu divitem; ordine supra vos, voluntate juxta, omnium amantem, omnes invitantem ad canendum alleluia.

κθ'. Οὐκ ἀρκεῖ μοι ὁ λόγος πρὸς ἔπαινον * τῆς τοσαύτης αὐτοῦ ἡμερότητος, * καὶ εἰσὶν ἐν ὑμῖν μαρτυροῦντές μοι, * καὶ κυροῦντες τοῖς ἔργοις τοὺς λόγους μου, * ὅτι πολλάκις ἀπεδήμησαν * τῶν ἀμνῶν πολλοὶ ἔξωθεν ταύτης μάνδρας, * καὶ ἐπανεληλύθασι τούτου εὐχῇ, * οὓς δεξάμενος πάλιν προσήρμοσεν εἰς * τὸ ἀλληλούϊα.

29. Tam eximiam ejus mansuetudinem minime idoneus sum qui laudum verbis assequar; sunt inter vos quos testes appello, verba mea factis confirmaturos, quomodo sæpe numero multi abierunt agni ex hoc ovili, qui ejusdem oratione reversi sunt. Quos iterum exceptos, concinendo restituit modulo alleluia.

λ'. Σὺ οὖν, δέσποτα, ὡς παντοδύναμος * τὴν ζωὴν ἡμῶν ταύτην κυβέρνησον, * τῷ ποιμένι τὴν ποίμνην συντήρησον, * καὶ ἐμὲ ταῖς εὐχαῖς αὐτοῦ στήριξον· * τοῦ ἀγελάρχου τὸ μνημόσυνον * πολλοῖς χρόνοις ἡμῖν ἐκτελεῖν παράσχου, * καὶ τοὺς σοὺς οἰκτιρμοὺς ἐγκατάσπειρον νῦν, * πρὸς τὸ ψάλλειν τερπνῶς καὶ ἀεί σοι βοᾶν * τὸ ἀλληλούϊα.

30. O Domine, ut qui omnipotens es, vitam hanc dirige, pastori gregem conserva, meque ejus precibus tuere. Per multos inde annos, ducis ovium memoriam da nobis recolere; tuasque in nos effunde miserationes, ut psallere suaviter ac semper tibi vociferari valeamus : Alleluia.

B, C. Emendavi ex D, E. Ruptum enim filum posteriores codd. resumunt, alio statim, ut solent, stramine internexum ab ipso initio troparii : μέγα πᾶσιν παρέσχεν ὁ Κύριος, βίον ὄντως βιῶσαι ὡς ἄγγελοι [ἰσάγγελον E] μεῖζον πάλιν. καὶ τούτου D. — εὑρήκατε codd. — πρᾶον καὶ πᾶσιν ὁμοιούμενον D. — πτωχὸν τῷ ἔθει καὶ πλούσ. ἐν φρον. D, E. πτωχὸν ἔθει καὶ πλούσιον τῇ φρονήσει A, B, C. — καὶ λοιποῖς καθ' ἡμᾶς C. — καὶ οὐδὲν καθ' ἡμᾶς A, B. — πάντα στέργοντα A, B, C, D. — πάντα καλοῦντα D. — εἰπὼν C.

29. ἀρκεῖ μου D. — τῆς ἀμέτρου D, E. — ἐν ἐμοὶ D. — κυροῦντες τοῖς λόγοις μου, ὅτι C. — λόγους τοῖς ἔργοις A, B. — λόγοις τὰ φθέγματά μου, ὅτι πολλάκις D, E. — ἀπεδήμησαν D. — ἀπεδήμησεν A, B. — ἀπεπήδησαν E. — ἐκ τῆς μάνδρας ταύτης πολλοῖς D, E. — πολλοὺς τῶν ἀμνῶν ἐξωθέντας μάνδρας C. — ἔξω τῆς μάνδρας A, B. — ἐπανήλυσαν A, B, C, D. — καὶ ταῖς τούτου εὐχαῖς D. — κ. τ. τούτων εὐχαῖς E. — καὶ τῇ τούτου εὐχῇ προσήνωσεν A, B, C. — προσήρμωσεν τοῦ βοᾶν D. — εἰς codd. om. ante τὸ ἀλληλ.

30. σὲ οὖν δέσπ. ὡς παντοδύναμον προσκυνοῦντες, βοῶμέν σοι ἅπαντες D. — παντοδυνάμενος E. — ἡμῶν πᾶσαν A, B. — ἡμῶν πίστει E. — εὐχαῖς αὐτῶν E. — om. παράσχου E. Inde usque in finem extravagatur D : ἐκτελεῖν καὶ τὴν σὴν βασιλείαν ποθεῖν καὶ ὑμνεῖν, ὅτι θέλεις σαθροὺς στέργειν ἀεὶ καὶ βοᾶν. — κατάσπειρον D, E. — ἡμῖν pro νῦν codd. — ψάλλειν θερμῶς A, B. — καὶ βοᾶν σοι ἀεὶ E.

VIII.

CANTICUM DE CRUCIS TRIUMPHO.

α'. Οὐκέτι φλογίνη ῥομφαία
φυλάττει τὴν πύλην τῆς Ἐδέμ·
αὐτῇ γὰρ ἐπέστη (παράδοξος δέσις)
τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ·
θανάτου τὸ κέντρον,
καὶ Ἅδου τὸ νῖκος ἐλήλαται·
ἐπέστης δὲ, σωτήρ μου,
βοῶν τοῖς ἐν ᾅδῃ· Εἰσάγεσθε
πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.
β'. Ὡς ἀληθῶς λύτρον ἀντὶ πολλῶν,
προσηλώθης τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ,
Χριστὲ, ὁ Θεὸς ἡμῶν,
ἐξαγοράσων ἡμᾶς·
τῷ τιμίῳ γὰρ
φιλανθρώπως αἵματι
τὰς ψυχὰς ἡμῶν
ἐκ θανάτου ἥρπασας,
συνεισενέγκας ἡμᾶς
πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.
γ'. Τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια
συγχαίρουσιν δικαίως τῷ Ἀδὰμ,
ὅτι κέκληται

1. Non jam ignea romphæa
Edeni ostium tuetur,
cui custos (mirabilis nexus!)
lignum crucis præficitur.
Mortis aculeus,
et Inferni victoria periit.
Tu vero advenisti, salvator meus,
positis in inferno clamans : « Ingredi- [mini
« iterum in paradisum. »
2. Tu pretium vere pro multis datum,
fixus es instrumento crucis,
Christe, o Deus noster,
nos jure empturus :
tuo namque pretioso
sanguine (quæ tua clementia!)
animas nostras
e morte rapuisti,
qui nos transtulisti simul
iterum in paradisum.
3. Cœlestia et terrestria
merito congratulantur Adamo,
quod vocatus est

Vix aliud theatrum erit in melodorum palæstra, quod scena, personis, apparatu insignius sit, quam inaspectatum illud drama, in media quadragesima instructum, ubi Orcus, Belial, larvæ quotquot infernæ, veterumque in limbo lugentes animæ, una cum Christo, jam per crucem ovante, arte et ingenio S. Romani excientur. A fusiori commentario ægre in his notulis abstinere oportuit. Ex duobus codd. corsin. f. 97-100, et mosquensi f. 259-261 describitur poema grandiusculum, ad unum usque supra quadringentos versus in 21 tropariis porrectum, quorum tria ab initio quasi antistrophæ, vario sunt rhythmo distincta; cætera 18 sub eodem hirmo reguntur singulari prorsus, quem a nemine putem fuisse unquam resumptum. Codex taurinensis et Triodia vulgata tantum retinuere primum et quartum ex tropariis, in III jejuniorum Dominica, quæ crucis adorationi dicatur. Omnia corsinianus rejecit in feriam VI magnam, et ultimo in loco posuit, sub hoc titulo : ἕτερον κοντάκιον τῆς ἁγίας παρασκευῆς, ἦχος βαρὺς, ποίημα Ῥωμανοῦ, cui accedat integra, ut videtur, acrostichis : τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ.

1. Primum trop. in marginem corsin. rejicitur, in editis vero insignitur epigraphe αὐτόμελον. — αὐτὴ γὰρ ἐπῆλθε edd. venet. et bonon. cum M, T. — παράδοξος σβέσις venet. Sequitur nostros codd. bonon. utraque tamen parenthesis æque mira, quam facile mutarim in (παράδοξον φῆσαι, mirabile dictu!). — ἐλήλατο C, T. I Cor. XV, 55. — εἰσάγεσθαι M.

2. ἐξηγοράσων C.

3. Suspicor breve illud tetrastichon fuisse post singula troparia conclamatum.

πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

δ'. Τρεῖς σταυροὺς ἐπήξατο
ἐν Γολγοθᾷ ὁ Πιλᾶτος,
δύο τοῖς λῃστεύσασι,
καὶ ἕνα τῷ ζωοδότῃ·
ὃν εἶδεν ὁ Ἅδης,
καὶ εἶπε τοῖς κάτω·
Ὦ λειτουργοί μου
καὶ δυνάμεις μου,
τίς ὁ ἐμπήξας
ἧλον τῇ καρδίᾳ μου;
ξυλίνῃ με λόγχῃ ἐκέντησεν ἄφνω,
καὶ διαρήσσομαι,
τὰ ἔνδον μου πονῶ,
τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ,
τὰ αἰσθητήριά μου
καὶ μαιμάσσει πνεῦμά μου,
καὶ ἀναγκάζομαι
ἐξερεύξασθαι τὸν Ἀδὰμ καὶ τοὺς ἐξ
ξύλῳ δοθέντας μοι [Ἀδάμ.
ξύλον τούτους εἰσάγει
πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

iterum in paradisum.

4. Tres cruces defixit
Pilatus in Golgotha :
duas prædonibus,
et unam vitæ largitori.
Quam aspexit Orcus,
et ait infra jacentibus :
« O ministri mei,
« et potestates meæ,
« quis infixit
« cordi meo clavum?
« Lignea me lancea illico punxit,
« et disrumpor;
« crucior intra me,
« ventre meo angor
« ac sensibus meis,
« et exæstuat spiritus meus,
« et necessitate cogor
« Adamum eructare et Adami prolem.
« Quos lignum mihi dedit,
« lignum eos inducit
« iterum in paradisum. »

ε'. Ὅτε τούτων ἤκουσεν * ὁ πολυκέφαλος δράκων, * ἔδραμε συρόμενος, * καὶ κράζων Ἅδῃ· Τί ἔχεις; * τί μάτην ταράσσῃ; * τί λόγους προσφέρεις; * τοῦτο τὸ ξύλον, * ὅπερ ἔφριξας, * τῷ ἐκ Μαρίας * ἐτεκτόνευσα ἐγώ, * ἐγὼ Ἰουδαίοις ὑπέδειξα τοῦτο. * Πρὸς τὸ συμφέρον γὰρ * ἡμῖν ἐστι σταυρός, * ᾧ προσήλωσαν Χριστόν· * ξύλῳ γὰρ θέλω ἑλεῖν * τὸν Ἀδὰμ τὸν δεύτερον. * Μή οὖν ταράξῃ σε, * οὐχ ἁρπάσει γάρ σοί μενοῦν κράτει οὓς κρατεῖς, * ὧν γὰρ δεσπόζομεν, * οὐδὲ εἷς ἀποφεύγει * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

5. Hæc ubi audiit centiceps Draco, citato volumine cucurrit, et ait Orco : « Quid tibi? « cur frustra cruciaris? quorsum hæc verba? « Ipsum lignum, quod horres, Mariæ Nato « ego fabricavi, ego illud Judæis subdidi. « Commodum enim in nostrum cedit crux, « cui confixere Christum. Ligno enim volo « secundum destruere Adamum. Haud igitur « te conturbet, neque enimvero vi a te rapiet « quos tenes; quorum quippe domini sumus, « ne unus quidem effugiet iterum in paradisum. »

4. Πιλᾶτος cum circumfl. restituit Tischendorff ex codd. — τοῦ ζωοδότου edd. — καὶ ante εἶπε om. C. — ξυλίνῃ με λόγχῃ triod. Bonon. — πονῶ, cf. Ierem. IV, 19. — Lege αἰσθητήρια μοῦ, accentum retinente enclitico, quum in ultima syllaba hujus 15 v. semper tonus quiescat, et recole nostram XIII reg. — pro modulo etiam melius πνεῦμα μοῦ ubi codd. et edd. μαιμάσσει τὸ πνεῦμά μου. — ξύλῳ τούτους C, M. ξύλον γὰρ edd. πάλιν εἰσάγει Bonon.

5. ὁ δολιόβουλος ὄφις M. — συρόμενος. Cf. trop. 12. — καὶ λέγει ᾅδῃ M. — ταράσσῃ. om. v. mosq. — τί τὸ ξύλον ὅπερ ἔπηξας τῷ ἐκ Μαρίας ἀνθρώπῳ ἐτεκτόνευσαν C. — ὥσπερ ἔφ. τῷ ἐκ Μαρίας τεχθέντι υἱῷ M. — ἐγὼ ἐτ. M. — ἐπέδειξα C. — Mox codd. rejiciunt γὰρ post ἐστι, extra metrum. — ὁ σταυρὸς M. — τῷ Χριστῷ, ξύλον ἐν ᾧ θέλω M. — οὐχ ἁρπάσει σε μεῖνον, κράτει C. — ταράξει σε, οὐχ ἁρπάζει σε μεῖνον ἐκεῖ ὡς κρατεῖς M, in meo apographo. Cf. per totum Eusebii Alexand. hom. XV, *In Diabolum et Orcum*, Patrol. t. LXXXVI, p. I, p. 383.

ϛ'. — Ὕπαγε, ἀνάνηψον, * Βελίαρ, κράζει ὁ Ἅδης, * δράμε, καὶ ἀπόκαμψον * τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε * τὴν ῥίζαν τοῦ ξύλου * ἐντὸς τῆς ψυχῆς μου· * κάτω κατῆλθεν * εἰς τὰ βάθη μου, * ἵν' ἀνασπάσῃ * τὸν Ἀδὰμ, ὡς σίδηρον. * Τὴν τούτου εἰκόνα ποτὲ Ἐλισσαῖος * προεζωγράφησεν, * ἐκτὸς τοῦ ποταμοῦ * τὴν ἀξίνην ἀνελών. * Τῷ ἐλαφρῷ τὸ βαρὺ * ὁ προφήτης εἵλκυσε, * προοιμιάζων σοι, * καὶ διδάσκων ἐμὲ ὅτι ξύλῳ ὁ Ἀδὰμ * μέλλει ἀνάγεσθαι * ἀπὸ ταλαιπωρίας * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

ζ'. — Τίς τοιαύτην ἔννοιαν * ὑπέθετό σοι, ὦ Ἅδη; * πόθεν ἐδειλίασας * φόβῳ οὗ φόβος οὐκ ἔστι, * ἐκ ξύλου ἀτίμου, * ξηροῦ καὶ ἀκάρπου, * τοῦ γενομένου * πρὸς ἀναίρεσιν * τῶν κακουργούντων, * καὶ χαιρόντων αἵμασι; * Πιλᾶτος γὰρ τοῦτο ἐφεῦρε, πεισθεὶς μου * τοῖς συμβουλεύμασι· * καὶ τρέμεις, καὶ ἡγῇ * δυνατὸν τὸ πανταχοῦ * τιμωρὸν, σωτήριον * παραυτίκα γίνεσθαι; * τίς ὁ πλανήσας σε; * τίς δὲ ὁ ἐμπαίσας σοι, ὡς ξύλῳ ὁ πεσὼν * ξύλῳ ἀνίσταται, * καὶ καλεῖται οἰκῆσαι * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον;

η'. — Ἄφρων ἄφνω γέγονας, * ὁ πρώην φρόνιμος ὄφις· * πᾶσα ἡ σοφία σου * διὰ σταυροῦ κατεπόθη, * καὶ ἐν τῇ παγίδι * τῇ σῇ ἐζωγρεύθης. * Ἆρον τὸ ὄμμα, * καὶ θεώρησον * ὅτι εἰς βόθρον * ὃν εἰργάσω, ἔπεσες. * Ἰδοὺ γὰρ τὸ ξύλον ἐκεῖνο ὃ λέγεις * ξηρὸν καὶ ἄκαρπον, * βλαστάνει τὸν καρπὸν, * οὗ γευσάμενος λῃστὴς * τῶν ἀγαθῶν τῆς Ἐδὲμ * κληρονόμος γέγονεν· * ὑπὲρ τὴν ῥάβδον γὰρ, * τὴν ἐξάξασαν τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου γῆς, * τούτῳ ἐνήργησε, * τὸν Ἀδὰμ γὰρ εἰσάγει * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

6. — « Agedum, resipisce, Belial! clamat « Orcus, curre, tuosque inflecte oculos, et « vide ligni radicem animæ meæ penitus in« sertam; alte descendit, veluti ferrum, in « viscera mea, ut evelleret Adamum. Cujus « rei figuram olim Elisæus præostendit, « quum e fluvio securim eripuit. Levi ligno « grave ferrum propheta attraxit, præsi« gnans tibi, memetque docens a ligno Ada« mum ex infortunio eductum iri iterum in « paradisum. »

7. — « Quis te ad id cogitandum impulit, « o Orce? Unde trepidas timore ubi non est « timor, ob lignum infamia notatum, ari« dum ac sterile, occisioni illorum addictum, « qui facinoribus et sanguine oblectantur? « Pilato acceptum refertur inventum, meis « persuaso consiliis. Et id times, et quod « ubique patibulum turpe est, id valere pu« tas et salutiferum subito fieri? Quis te de« cepit? aut quis te illusit, ac si is qui lapsus « est ligno, ligno erigatur, et invitetur ad « inhabitandum rursus in paradisum? »

8. — « Amens actutum factus es, tu prius « callidus anguis. Tota sapientia tua per « crucem absorpta est, et tuo ipse laqueo « captus es. Tolle oculum et vide quomodo « in foveam quam foderas, cecideris. En « quippe lignum, quod dicis aridum et infru« giferum, fructum extulit, quo gustato, « latro Edeni deliciarum sortem tulit. Plus « enim quam virga quæ plebem eduxit ab « Ægypti terra, crux huic latroni fecit : « Adamum quippe inducit rursus in para« disum. »

6. Βελίαρ λέγει C. — δράμε ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ βλέπεις τοῦ ξύλου τὴν ῥίζαν C. — ἔνδον τ. ψ. M. — τοῖς ὀφθαλμοῖς M. — δράμε, ἀπόκ. — f. καὶ ὡς κατῆλθεν. — τοῦ εἰκόνα M. — ἐκ τοῦ ποταμοῦ C, M. cf. IV Reg. VI, 5-7. — προοιμ. με κ. δ. με ὅτι μέλλει ὁ Ἀδὰμ ξύλῳ C.

7. φόβῳ οὗ οὐκ ἔστι φόβος C. — ἐν φόβῳ οὗ οὐκ ἦν φ. M. Ps. XIII, 5. — αἵμασι post χαίροντ. om. C. — αἵμασι καὶ τρέμεις M, omissis interpositis. — τοῖς βουλεύμασι C. — τρέμεις αὐτὸ καὶ ἡγῆσαι δυνατὸν τὸ μωρὸν παρ' ἡμῶν πανταχοῦ σωτήριον, τίς C. — τρέμεις αὐτῷ καὶ ἡγ. δ. τὸ τιμωρὸν πανταχοῦ παρὰ σοῦ σωτήριον M. — τίς ἐμπαίξας σε ὅτι C. τίς δὲ ὁ πείσας σε ὅτι M.

8. πρώην γεγονὼς C. — f. ὑπὸ pro διὰ et κατεπαύθη. — ἔπεσας M. De hoc aor. cf. tr. 16. — τὸν ante καρπὸν om. C, M. — τῶν ἐν Ἐδὲμ C. — ἐξάξασαν ab ἐξάγω; de aor. ἦξα pro ἤγαγον v. Lob. l. l. p. 287.

θ'. — Παῦσαι, Ἅδη ἄθλιε, * δεινῶν ἀπόσχου ῥημάτων· * οὗτοι γὰρ οἱ λόγοι σου * τοὺς λογισμούς σου δηλοῦσι· * σταυρὸν ἐφοβήθης * καὶ τὸν σταυρωθέντα, * ὧν οὐδὲ εἷς με * παρεσάλευσε· * τῆς γὰρ βουλῆς μου * δράματα ὑπάρχουσι· τελέσω δὲ πάλιν, καὶ μνῆμα ἀνοίξω, * τυμβεύσω τὸν Χριστὸν, * ἵν' οὕτως ἔχῃς σὺ * τὴν δειλίαν σου διπλῆν, * ἀπὸ τοῦ τάφου αὐτοῦ, * ὡς ἐκ τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, * ἐγὼ δὲ βλέπω σε· * θαπτομένου γὰρ τοῦ Χριστοῦ, ἐγγελάσω σοι· * ἔρχομαι, λέγων σοι· * Τὸν Ἀδὰμ τίς εἰσάγει * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον;

9. — « Quiesce, Orce infelix! Nefasta « verba missa fac. Hi namque sermones tuos « produnt cogitatus. Crucem et crucifixum « reformidasti, quorum me neutrum movit. « Mei namque consilii hæc opera sunt : quæ « perficiam, et tumulum aperiam, Christo« que parentabo, ut sicut ex ejus cruce, ita « ex illius sepulcro, duplicem tu pavorem « habeas, ego vero te videam : tumulato « enim Christo, deridebo te : venio, a te « quærens, quis Adamum inducat rursus in « paradisum. »

ι'. Ἔκραξε δὲ ἄθροον * πρὸς τὸν Διάβολον Ἅδης, * ὁ πηρὸς μὴ βλέποντι, * τυφλὸς τυφλῷ λέγει· Βλέψον, * ἐν σκότει πορεύῃ· * ψηλάφα, μὴ πέσῃς. * Νόει ὃ λέγω, * βαρυκάρδιε! * ὅτι ὃ πράττεις, * ἔσβεσε τὸν ἥλιον.

Αὐτὸ γὰρ τὸ ξύλον, εἰς ὃ ἐγκαυχᾶσαι, * τὸ πᾶν ἐκλόνησεν, * ἐδόνησε τὴν γῆν, * ἐσκότισεν οὐρανὸν, * ἔρρηξε πέτρας ὁμοῦ * καὶ τὸ καταπέτασμα, * καὶ τοὺς ἐν μνήμασιν * ἐξανέστησε τοὺς νεκροὺς οἳ βοῶσί μοι· * Ἅδη, κατάλαβε! * Ὁ Ἀδὰμ γὰρ ἐκτρέχει * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

10. Erupit confestim Orcus ad Diabolum; dixit visu captus ad captum oculis, cœcus ad cœcum : « Cerne tandem : in nocte gradieris. « Palpa, ne labaris. Nosce quod aio, o gra« vis corde! tuum facinus solem extinxit. « Ipsum enim lignum, in quo exultas, com« movit mundum totum, concussit terram, « obscuravit cœlum, disrupit saxa simul et « aulæum : quin jacentes in monumentis ex« civit mortuos ad me clamantes : « Orce, « assequere! Adam enim currit iterum in « paradisum. »

ια'. — Ἴσχυσε πτοῆσαί σε * τοῦ Ναζωραίου τὸ ξύλον, * ἔφη ὁ Διάβολος * πρὸς τὸν ὀλέθριον Ἅδην. * Σταυρῷ ἐνεκρώθης * ὁ πάντας νεκρώσας· * ὅλως εἰ ξύλον * σε ἐπτόησε, * ἔδει σε φρῖξαι * τοῦ Ἀμὰν τὴν σταύρωσιν, * κἀκεῖνον τὸν πάσσαλον, ᾧπερ ἀνεῖλε * Σισάρα Ἰαὴλ, * καὶ πέντε τοὺς σταυροὺς, * οἷς προσήλωσέ ποτε * τοὺς τυραννοῦντας αὐτὸν * Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ· * περισσοτέρως δὴ *

11. — « Ita valuit te perterrere Nazareni « lignum, Diabolus ait ad funestum Orcum. « Cruce enectus es, qui cunctos necasti. « Quod si omnino te lignum terrefecit, te « magis oportuit horrere Amani palum, il« lumque clavum, quo Sisaram Iaël intere« mit, hos etiam quinque stipites, quibus « olim totidem tyrannos suos affixit Iesus « filius Nave. Nimium sane terruit te arbor

— Ἐξ αἰγύπτου τῶν λαῶν τοῦτον ἐνήργ. M. ἐξ αἰγ. τὸν λαὸν καὶ τοῦτο C. — ἐν. καὶ τὸν Ἀδὰμ C.

9. δειλῶν C. — θελήσω δὲ M. — θέλεις ὧδε C. — καὶ ἐνθυμβεύσω C, M. — τὸν om. M. — ἣν οὕτως ἔχει ἵν' ὅλως M. — σὺ om. C, M. — βλέπων σε C. — τοῦ om. codd. et transponunt ἐγγελάσω σοι ante θαπτ. γ. τ. χ. — λέγω σοι C. ex hoc tumultu fort. emendandum : ἐγὼ δὲ λείπω σε, θαπτομένου δέ.

10. δὲ ἄθροον om. C. — om. articulo πηρὸς τῷ μὴ βλέπειν M. — pro λέγει tonus exigit βοᾷ. — ψηλάφῃ M. — ἃ λέγω... ἃ πράττεις ἔσβεσαν C. — pro εἰς ὃ f. ἐν ᾧ. — ἐγκαυχᾶσαι contractum ab ἐγκαυχάεσαι, uti infra occurrit σταυροῦσαι, et alias στεφανοῦσαι, κτᾶσαι, alia id genus invitis grammaticis, exponit Lobeck p. 360. — πᾶν ἐσάλευσεν, ἐκλόνησε γῆν C. — ἐξήστησεν οὐρανὸν M. — τοῖς ἐν μν. M. — ἐξ. καὶ βοῶσιν οἱ νεκροὶ· ᾅδη C, M. — γὰρ ὑπάγει C.

11. λέγει C. — ἐνικήθης C. — ξύλον παρεχώρησας ἔδει φυγεῖν σε C. — τοῦ Ἀδὰμ M. — Cf. Esther VII, 10. — ἐν ᾧπερ C. — δι' οὗπερ M. — τὸν σισάρα C, M. Cf. Jud. IV, 21, 22. — καὶ πεντήκοντα C. πέντε σταυροὺς M. — οὓς προσήλωσε codd. — τοῖς τυραν-

ἐφόβησέ σε τὸ φυτόν· τὸ ἐν τῇ Ἐδὲμ * ὅ τι ἐξήγαγε * τὸν Ἀδὰμ, οὐκ εἰσάγει * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

ιβ΄. — Νῦν καιρὸς ἀνοῖξαί σοι * τὰς ἀκοάς σου, Βελίαρ· * νῦν ἡ ὥρα δεῖξαί σοι * τὴν τοῦ σταυροῦ δυναστείαν, * καὶ τοῦ σταυρωθέντος * πολλὴν ἐξουσίαν. * Σοὶ μὲν μωρία * ὁ σταυρός ἐστι, * πάσῃ δὲ κτίσει * θρόνος τεθεώρηται * ἐν ᾧ Ἰησοῦς ἠλούμενος, καθάπερ * ἐπικαθήμενος, * ἀκούει τοῦ λῃστοῦ * πρὸς αὐτὸν κραυγάζοντος· * Μνήσθητί μου, Κύριε, * ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. * Καὶ ἀποκρίνεται, * ὡς ἐκ βήματος, ὅτι σὺ σήμερον, πτωχὲ, * συμβασιλεύσεις μοι, * μετ' ἐμοῦ γὰρ εἰσέρχῃ * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

ιγ΄. Ὅτε τούτων ἤκουσεν * ὁ πολυμήχανος δράκων, * ὥρμησε τρυχόμενος, * καὶ ἅπερ ἤκουσεν, εἶδε * λῃστὴν μαρτυροῦντα * Χριστῷ μαρτυροῦντι· * ὅθεν πρὸς ταῦτα * ἐκπληττόμενος, * τύπτει τὸ στῆθος, * καὶ διαλογίζεται· * Λῃστῇ ὁμιλεῖ, καὶ πρὸς τοὺς κατηγόρους * οὐκ ἀποκρίνεται· * ὃ Πιλᾶτόν ποτε * οὐδὲ λόγου ἀξιῶν, * νῦν πρὸς φονέα φωνεῖ, * λέγων· Δεῦρο, τρύφησον. * Τί τὸ γινόμενον; * τίς ἑώρακεν ἐν σταυρῷ πρῶτον πρὸς λῃστοῦ * ἔργα ἢ ῥήματα, * δι' ἃ τοῦτον λαμβάνει * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον;

ιδ΄. Ὕψωσε δὲ δεύτερον * φωνὴν ἰδίαν ὁ δαίμων * κράζων· Ἅδη, δέξαι με, * πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφή μου. * Τὰ σὰ γὰρ ὑπέστην, * τοῖς σοῖς μὴ πιστεύσας, * εἶδον τὸ ξύλον, * ὅπερ ἔφριξας, * πεφοινιγμένον * αἵματι καὶ

« illa Edeni; quæ expulit Adamum, minime « reducit eum in paradisum. »

12. — « Nunc mihi tempus est aures tibi, « Belial, aperiendi; nunc hora ipsa tibi « ostendet crucis præstantiam et multam « crucifixi potentiam. Crux tibi stultitia est, « quæ ab universa creatura thronus conside« ratur, in quo Iesus, clavis suspensus, ve« luti sedens, audit latronem ipsi claman« tem : « Memento, Domine, mei in tuo « regno. » Ac respondet tanquam e tribuna« lis solio : « Tu hodie, pauper, mecum re« gnabis; mecum enim ingrederis rursus in « paradisum. »

13. Ubi hæc audivit draco, multi doli artifex, prorupit desperatus, et quemadmodum audiverat, per se vidit confitentem furem Christo contestanti vicissim. Ad quæ attonitus, pectus percutit, hæc secum recogitans : « Latronem affatur hic, suis qui non respon« det accusatoribus; qui ne verbo quidem « Pilatum modo honestavit, nunc compellat « homicidam, inquiens : « Veni, delectare ! » « Quid factu simile? quis unquam in cruce « respexit prius furis opera verbave, propter « quæ eumdem rursus hic assumit in para« disum? »

14. Iterum vocem suam extulit Dæmon exclamans : « Me, Orce, excipe; ad te refugium « meum. Tua enim exsecutus sum, etsi ver« bis tuis fidem non adderem : vidi lignum « quod expavebas, purpuratum sanguine et

ἀκοῦσιν C. — αὐτῷ C, M. — f. περ. δέ. — ἐκφοβήσει σε C. — ποιήσαντός σε τὸ M. — ἐν ἐδὲμ C, M. — καὶ οὐκ εἰσάγει iid.

12. σοι om. M. — δείξει σοι.. C. δεῖξαι σοι pro tono ex XIII reg. — ἐστι πάλιν C. — θεωρεῖται M. — ἠλώμενος ἰησοῦς καθάπερ θρόνῳ καθήμενος C. — τοῦ om. codd. — κραυγ. πρὸς αὐτὸν C. — ὑμνολογοῦντος αὐτὸν C. — καὶ ἀποφθέγγεται C. — ὅτι σήμερον codd.

13. ταῦτα ἤκουσεν ὁ παμμήχανος M. — ἔδραμε C. — Χριστοῦ μαρτυροῦντος M. — λῃστῇ προσομιλεῖ καὶ τοῖς κατηγοροῦσι M. — οὐκ ἀπεκρίνατο C. — Πιλάτῳ ποτὲ C. M. — οὐδὲ λόγων C. — τὸν φονέα M. Duo verba om. C. — τί τὸ ἐσόμενον C. — τί ἑώρακεν M. — σταυρῷ πρὸς τοῦ λῃστοῦ M. — πρῶτον λῃστὴν C. — διὰ ποῖα C. — διὰ ποιῶν M. — id om. τοῦτον. Notarius scilicet, dum legebat διὰ pro δι' ἃ, deesse aliquid opinatus, imprudens addidit ποῖα; at cruci crucem addidit accentus, unde ποιῶν in mosquensem irrepsit.

14. Sub initio δὲ om. M. — Mox ἰδίαν pro αὐτοῦ, ut in sacris libris passim et more recentiorum, omisso tamen minus bene articulo, quo vix destituitur ἴδιος, pronominis vice usurpatum. — μὲ

ὕδατι· * καὶ ἔφριξα, οὐκ ἐκ τοῦ αἵματος λέγω, * ἀλλ' ἐκ τοῦ ὕδατος. * Τὸ μὲν γὰρ προδηλοῖ * τὴν σφαγὴν τοῦ Ἰησοῦ, * τὸ δὲ τὴν αὐτοῦ ζωήν· * ἡ ζωὴ γὰρ ἔβλυσεν * ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ· * οὐχὶ γὰρ ὁ πρῶτος, ἀλλ' ὁ δεύτερος Ἀδὰμ * Εὔαν ἐβλάστησε * τὴν μητέρα τῶν ζώντων * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

ιε΄. Ῥήμασι χρησάμενος * τούτοις ὁ πάμπαν πανοῦργος, * μόλις ὡμολόγησε, * συμπεπτωκέναι τῷ Ἅδῃ. * Ἀμέλει γοῦν ἅμα * θρηνοῦσι τὸ πτῶμα· * Τί, φασὶν, τοῦτο * ὃ ὑπέστημεν; * πόθεν τὸ ξύλον * εἰς ὃ ἐνεπέσαμεν; * εἰς ὄλεθρον ἡμῶν ἡ τούτου φυτεία * ἐνεῤῥιζώθη γῇ· * στελέχη δὲ πικρὰ * ἐγκεντρίσαντες αὐτῷ, * τὸν ἑαυτοῦ γλυκασμὸν * οὐ μετεποιήσαμεν. * Οἴ μοι! συνόμιλε! * οἴμοι, σύντροφε! ὡς ὁμοῦ συνεπέσαμεν, * οὕτω πενθήσωμεν. * Ὁ Ἀδὰμ γὰρ ὑπάγει * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

ις΄. Ὢ πῶς οὐκ ἐμνήσθημεν * τῶν τύπων τούτου τοῦ ξύλου! * πάλαι γὰρ ἐδείχθησαν * πολυμερῶς, πολυτρόπως, * ἐν τοῖς σωζομένοις * καὶ ἀπολλυμένοις. * Ξύλῳ ὁ Νῶε * διεσώζετο, * κόσμος δὲ ὅλως * ἀπειθήσας ὤλετο. * Μωσῆς δι' αὐτοῦ ἐδοξάσθη, τὴν ῥάβδον, * καθάπερ σκῆπτρόν τι, * λαβών· Αἴγυπτος δὲ * ταῖς πληγαῖς ταῖς ἐξ αὐτῆς, * ὥσπερ βαθείαις πηγαῖς * ἐμπεσοῦσα πνίγεται· * ἃ γὰρ νῦν ἔπραξε, * ἐν εἰκόνι πρὶν ἔδειξεν, Χριστοῦ σταύρωσιν. * Τί οὖν οὐ κλαίομεν; * ὁ Ἀδὰμ γὰρ ὑπάγει * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

« aqua. Cohorrui et ego, haud propter sanguinem aio, sed ob lympham. Cruor quidem præsignat Iesu cædem; unda, vitam. « Vita enim manavit ab ejus latere : non primus certe, sed secundus Adam produxit « Evam, matrem eorum qui vivunt iterum « ad paradisum. »

15. Talia quum verba dedisset multiformis proditor, ægre fassus est se una cum Orco cecidisse. Haud frustra ergo lamentabantur ambo casum suum : « Quid, aiebant, quod « sustinuimus? Undenam lignum illud in « quod incidimus? In perniciem nostram « istiusmodi plantatio radices egit in terra. « Cui etsi surculos amaros inseruimus, ingenitam ejus dulcedinem nequaquam immutavimus. Hei mihi, sodalis! Hei mihi, commilito! Sicuti simul collapsi sumus, ita una « lugeamus. Ecce enim Adam iterum transmeat in paradisum. »

16. « Oh! qui fit ut figurarum hujus ligni « obliti simus! Ostensæ olim fuere sæpenumero, variis modis, tam in salvatis quam « in perditis. Ligno incolumis Noe fuit, orbis « vero incredulus pessumivit totus. Per lignum Moyses inclaruit, virgam ut sceptrum « sumens; sed Ægyptus in plagas ruens « ex ea ortas, quasi in altos latices, suffocatus est. Quod enim lignum modo effecit, « veteri figura declaraverat, Christi in cruce « patibulum. Cur igitur non flemus! Adam « enim rursus transit in paradisum. »

πιστεύσας M. — ἴδιον C. — ἔφριξα τοῦτο C. — γὰρ post τὸ μὲν om. M. — δηλοῖ codd. — τὴν τούτου C, M. — οὐχ ὁ πρῶτος γὰρ codd. — ἀλλὰ ὁ δεύτερος Ἀδὰμ C.

15. πανπανοῦργος liquido cors. unde emergit πάμπαν, quod om. mosq. Latina præbuit Fortunatus. — ἀμέλει γοῦν duo codd. æque f. emendandi, neque aliter quam illo optimæ notæ apposito : ἀμέτρως. — φησὶ codd. — τοῦτο post πόθεν inserit iterum C, post ξύλον M, qui om. εἰς ὅ. De aor. ἐνεπέσαμεν cf. Lobeck p. 724. At placeret ἐνεπταίσαμεν, et paulo infra συνεπταίσαμεν. — συνεπαίσαμεν. codd. — δὲ om. τὸν ἑαυτοῦ om. C. — ὡς ἐπέσαμεν ὁμοῦ codd.

16. ὢ cum acuto πάθος continet, soletque esse σχετλιαστικὸν, interdum sine casu, ut apud nostrum, sic apud pseudo-nazianzenum : Ὢ πῶς ἀδακρυτὶ τὴν τούτων ἐνέγκω μνήμην, in *Christo patiente*. — τὸν τύπον M. — τούτου om. C. — ὅλος C. — δι' αὐτοῦ Μωσῆς M. — καθάπερ τὸ σκ. λαβ. C. ῥάβδον ὥσπερ σκῆπτρον M. — ἡ Αἴγυπτος codd. — αὐτοῦ C. — ὡς ἐν βαθείαις C. — ἃ νῦν γὰρ C. — ἐν εἰκόνι ὁ

ιζ'. — Μεῖνον, Ἅδη ἄθλιε, * στενάζων ἔφη ὁ δαίμων. * Σίγησον, καρτέρησον, * ἐπίθες στόματι χεῖρα. * Φωνῆς γὰρ ἀκούω * χαρὰν μηνυούσης· * ἦχός μοι ἦλθεν * ἀγαθάγγελος, * κτύπος ῥημάτων, * ὥσπερ φύλλων τοῦ σταυροῦ· * Χριστὸς γὰρ, ὡς μέλλων νεκροῦσθαι, ἐβόα· * Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς! * ἀλλὰ μὲ ἔθλιψεν, * τὸ μετέπειτα εἰπών· * ὅτι οὐκ οἴδασι γὰρ * τί ποιοῦσιν ἄνομοι! * Ἡμεῖς δὲ οἴδαμεν * ὅτι δόξης ὁ Κύριός ἐστιν ὁ παθὼν, * καὶ ὅτι βούλεται * τὸν Ἀδὰμ εἰσενέγκαι * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

ιη'. — Ἆρα ὅτε ἔδειξε * τῷ Μωϋσῇ ὁ δεσπότης * ξύλον ὃ ἐγλύκανέ * ποτε εἰς Μεῤῥὰν τὸ ὕδωρ, * ἐδίδαξε τί ἦν * καὶ τίνος ἡ ῥίζα; * τότε οὐκ εἶπεν, * οὐ γὰρ ἤθελε· * νῦν δὲ τοῖς πᾶσι * τοῦτο ἐφανέρωσεν· * ἰδοὺ γὰρ τὰ πάντα ἡδύνθη, ἡμεῖς δὲ * παρεπικράνθημεν· * ἐκ ῥίζης τῆς ἡμῶν * ἀνεβλάστησε σταυρὸς, * ὃς ἐνεβλήθη τῇ γῇ, * καὶ γλυκεῖα γέγονεν * ἡ ἀνατείλασα * τὰς ἀκάνθας τὸ πρίν· νῦν ὡς ἄμπελος Σωρὴκ * κλάδους ἐξέτεινε * μεταφυτευομένους * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

ιθ'. — Νῦν οὖν, Ἅδη, στέναξον, * καὶ συμφώνως σοῖς τοῖς γόοις * κλαύσωμεν, θεώμενοι * ὃ ἐφυτεύσαμεν δένδρον, * μεταβεβλη-

17. — « Siste, infelix Orce, flebiliter ait « Dæmon Belial. Tace jam et abstine, pone « ori manum. Nam vocem percipio lætitiæ « nuntiam : obstrepit mihi sonus, nuntius « bonorum, susurrus verborum, quasi folio- « rum crucis; Christus enim iamiam moritu- « rus, hæc edidit : « Pater dimitte illis! » « Me autem contudit quod inde adjecit : « quia nesciunt quid faciunt scelesti. » Jam « nos vidimus gloriæ Dominum esse eum qui « passus est, eumdemque velle Adamum in- « ferre iterum in paradisum. »

18. — « Num quando Dominus Moysi li- « gnum illud ostendit, quod aquas olim in « Merran dulces effecit, docuit quid esset, « cujusve radix? Nihil tunc dixit, neque enim « hoc voluit. Nunc autem omnibus id patefe- « cit; vide enim ut cuncta suavia facta sint, « nos vero amariores. Ex radice nobis infixa » crux effloruit, quæ telluri ubi inserta fuit, » jam dulcis evasit illa, quæ prius spinas pul- « lulavit; nunc vineæ Sorech similis, palmi- « tes extendit, iterum inserendos in para- « disum. »

19. — « Nunc ergo, Orce, da singultus, « vocesque tuis ululatibus miscentes, lacry- « memur, dum videmus qualem plantaveri-

σταυρὸς C. — ἐν εἰκόνι Ἰησοῦς σταυρῷ M. — εἰ Ἀδὰμ ἀποφεύγει C.

17. στέναξον C. — ἡσύχασον C. — στόμα τὴν χ. C. — χαρὰς M. — ἀγαθὸς ἄγγελος καὶ τύπος C. Vox ἀγαθάγγελος haud displiceat, cum dixerit optime κακάγγελος Æschyl. Agam. 622. — ὥσπερ ἀφ' ὑψηλῶν Χριστὸς ὁ μέλλων C. Ea receptum M textum confirmant, quæ simili lepore idem Romanus, ni fallor, cecinit in ἀνεπιγράφῳ planctu de Adamo:

Συνάλγησον, παράδεισε,
τῷ κτήτορι
πτωχεύσαντι, καὶ τῷ ἤχῳ
σου τῶν φύλλων
ἱκέτευσον τῷ πλάστῃ μὴ κλείσῃ σε·
ἐλεήμων, ἐλέησον τὸν παραπεσόντα.

« Condoleas, o Paradise, tuo possessori jam men- « dicanti, et flebili foliorum tuorum fremitu, con- « ditori supplicator, ne te claudat. Misericors, « miserere lapsi hominis. » Quæ quidem dum diligentius, auspice Deo, luci dederim, vereor ne metro urgente sollicitem vocem ἱκέτευσον, quamvis in ea totum sit poemation, cum enim veteres solerent, ramis lana alba obvolutis, vota supplicum promere, adducit huc poeta totum paradisum frondibus obtentis pro supplice Adamo frementem et ingemiscentem. Hactenus hæc. — ἐβόησε C. — ἐβόα τό· πάτερ M. — ἔθλ. με M. — με μετέπειτα C. — γὰρ om. codd. add. οἱ ἄν. τί rhythmi ergo trajectum. — κύρ. δόξης ἐ. iid.

18. Ἆρα ὅπερ codd. ὅτε sensus requirit, τότε infra confirmante. Exod. XV, 23. — ποτὲ τὸ ὕδωρ εἰς Μεῤῥᾶν. Ex. XV, 23. — οὐκ ἔδειξε τίνι ἢ τίνος C. — ἐκ ῥίζης ἡμῶν sic duo codd. contra quos statim emendabam τοῦ ξύλου vel τοῦ αὐτοῦ, sat frigide. Reduco ab initio ea quæ primum. Orcus eructavit : τίς ὁ ἐμπήξας ἧλον τῇ καρδίᾳ μου; « Huc usque ergo, ait, fatale lignum radices egit, in hæc viscera. » — γλυκεῖα δὲ C. — ἀκάνθας πρὶν C. — ὡρὶκ M. Statim em. Is. V, 2. — κλάδους βλαστήσει C.

19. οὖν om. M. — καὶ συμφώνως σοι C, M. —

μένον * εἰς ἅγιον πρέμνον, * οὗ ὑποκάτω * κατεσκήνωσαν * καὶ ἐπὶ κλάδοις * τούτου ἐννοσσεύσουσι * λησταὶ, φονευταὶ καὶ τελῶναι καὶ πόρναι, * ἵνα τρυγήσωσι * τὸν καρπὸν γλυκασμοῦ * ἀπὸ τοῦ δῆθεν ξηροῦ· * ὡς γὰρ φυτῷ τῆς ζωῆς, * τῷ σταυρῷ προσπλέκονται· * ἐπερειδόμενοι, * καὶ νηχόμενοι ἐκπερῶσι διὰ αὐτοῦ * καὶ προσορμίζονται, * ὡς εἰς εὔδιον κόλπον, * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

κ'. — Ὄμοσον οὖν, τύραννε, * λοιπὸν μηδένα σταυρῶσαι. * Στῆσον καὶ σὺ, Τάρταρε, * βουλὴν μηδένα νεκρῶσαι· * ἐλάβομεν πεῖραν, * συστείλωμεν χεῖρας, * γένοιτο ἡμῖν * ὃ ὑπέστημεν * πρὸς ἐπιστήμην * εἰς τὰ ὑπερχόμενα, * μηδεὶς ἐξ ἡμῶν τοῦ λοιποῦ τυραννήσῃ * κατὰ γένους Ἀδάμ· * καὶ γὰρ ἐσφράγισται * ἐν σταυρῷ, ὡς θησαυρὸς * ἔχων ἐν σκεύει κρυπτῷ * μαργαρίτην ἄσυλον, * ὃν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ * ἀπεσύλησεν ὁ εὐφυέστατος ληστὴς , * κλέψας καθηλωτῷ, * καὶ ληστεύσας ἐκλήθη * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

κα'. Ὕψιστε καὶ ἔνδοξε * Θεὲ πατέρων καὶ νέων, * γέγονε τιμὴ ἡμῶν * ἡ ἑκουσία σου ὕβρις· * ἐν γὰρ τῷ σταυρῷ σου * καυχώμεθα πάντες. * Τούτῳ τὰς φρένας * προσηλώσωμεν, * καὶ ἐπὶ τούτου * ὄργανα κρεμάσωμεν· * καὶ ᾄσωμέν σοι, τῷ τῶν ὅλων Κυρίῳ, * ἐκ τῶν ᾠδῶν Σιὼν, * ἵν' ὥσπερ οἱ Θαρσεῖς * ἀπεκόμισάν ποτε * τῷ Σολομῶντι χρυσὸν * ἐν καιρῷ, ὡς γέγραπται, * ἡμῖν τὸ ξύλον σου * καθ' ἡμέραν ἀποδιδῷ καὶ φῶς καὶ καιρὸν * πλοῦτον ἀτίμητον, * τούς τε πάντας εἰσάγῃ * πάλιν εἰς τὸν παράδεισον.

« mus arborem, in sacrum mutatam trun« cum, cujus in umbra tegent se, palmiti« busque nidos inserent latrones, homicidæ, « et publicani et meretrices, ut vindemient « fructum dulcedinis, scilicet ab infrugifera « stipite; sicut enim ligno vitæ, ita cruci ob« volvuntur; qua tabella innixi et natantes, « transmeant, et quasi ad tranquillum por« tum, iterum appellunt in paradisum. »

20. — « Jura ergo, tyranne, jam nemi« nem esse a te crucifigendum. Firma tu « quoque animum, o Tartare, occidendi ne« minem; sat experti sumus, manus coercea« mus; quod sustinuimus, in posterum no« bis documento sit. Nemo nostrum deinceps « in Adami progeniem sæviat. Excisa est « enim in ligno crucis velut arca, continens « in abdito loculo margaritam inviolabilem, « quam ipse e cruce solertissimus latro fura« tus est, eam a suspenso illo diripiens, fur« toque peracto, vocatus est iterum in pa« radisum. »

21. Altissime et gloriose patrum Deus ac juvenum, nostrum in decus ultro versa est tua injuria : in tua enim cruce gloriamur omnes. Cujus clavis utinam nostras affigamus animas, eique suspendamus organa, ac tibi canamus, o Domine rerum omnium, unum e canticis Sion; ut quemadmodum olim nautæ Tharsis Salomoni attulerunt aurum in tempore, uti scriptum est, nobis quoque lignum tuum singulis diebus impertiat et lumen et opes opportunas, inæstimabiles, nosque omnes iterum ducat in paradisum.

τοῖς λόγοις C. — ὑποκάτω ἐννοσεύουσι καὶ ἐν τοῖς κλ. τ. κατεσκήνωσαν C. — Eadem fere in utroque cod. enallage. — τρυγ. καρπὸν γλυκ. C, M. — νιγχόμενοι ἐκπερῶσι δι' αὐτοῦ C, M.

20. Ὅμως οὖν duo codd. correxit vir doctus certa emendatione, neque obstet σταυρῶσαι cujus aor. post ὄμοσον classica dat exempla Lobeck l. l. p. 745. — χεῖρον γεγέννηται ἡμῖν M. — τοῦ γένους C, M. — ἐσφράγισται γὰρ τῷ σταυρῷ C, M. — ἔχων ἐν σκεύει ἀφθάρτῳ M. — ἀπεσύλησεν εὐφ. λ. om. articulo C, M. — εἰσῆλθεν πάλιν C. — Præstat conferre elegantem de crucis cistula ἔκφρασιν cum altera pariter e ferula et pharmaco petita in cant. XIV, 14.

21. ἐν τῷ γὰρ σταυρῷ M. — ἐπὶ τούτῳ C, M. — τῆς Σιὼν C, M. — ἵνα ὡς οἱ Θαρσεῖς ἀπεκόμιζον C. ἵν' ὥσπερ Θαρσεῖς ἀπεκόμισε M. — ἀποδίδωσι καθ' ἡμέραν C, M. ἡμ. καὶ καιρὸν πλοῦτον ἀτίμητον M. — καὶ φ. καὶ πλοῦτον C. — τοὺς γὰρ πάντας C, M. — Cf. III Reg. X, 22.

IX.

CANTICUM IN DOMINICA PALMARUM.

α'. Μετὰ κλάδων ὑμνήσαντες πρότερον,
μετὰ ξύλων συνέλαβον ὕστερον,
οἱ ἀγνώμονες Χριστὸν
Ἰουδαῖοι τὸν Θεόν·
ἡμεῖς δὲ πίστει ἀμεταθέτῳ
ἀεὶ τιμῶντες ὡς εὐεργέτην,
βοήσωμεν αὐτῷ·
Εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος
τὸν Ἀδὰμ ἀνακαλέσασθαι.

1. Qui cum ramis hymnos nectebant primum,
cum fustibus postmodum exceperunt
ingrati Judæi
Christum Deum :
nos vero immota in fide,
eum semper recolentes ut munificum,
clamemus ei :
« Benedictus es qui venis,
« Adamum iterum vocaturus. »

β'. Τῷ θρόνῳ ἐν οὐρανῷ,
τῷ πώλῳ ἐπὶ τῆς γῆς
ἐποχούμενος, Χριστὲ ὁ Θεός,
τῶν ἀγγέλων τὴν αἴνεσιν
καὶ τῶν παίδων τὴν ὕμνησιν
προσεδέξω, βοώντων σοι·
εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος
τὸν Ἀδὰμ ἀνακαλέσασθαι.

2. Qui thronum in cœlo,
in terra qui pullum
sedem habes, Christe Deus,
Angelorum laudem
ac puerorum hymnum
accepisti, ad te clamantium :
« Benedictus es qui venis,
« Adamum iterum vocaturus. »

γ'. Ἐπειδὴ ᾅδην ἔδησας,
καὶ θάνατον ἐνέκρωσας,
καὶ κόσμον ἀνέστησας,
βαΐοις τὰ νήπια
ἀνευφήμουν σε,
Χριστὲ, ὡς νικητὴν,
κραυγάζοντα σοὶ σήμερον·
Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ!
οὐκέτι γὰρ, φασὶν,
σφαγήσονται βρέφη
διὰ τὸ βρέφος Μαριὰμ,

3. Infernum quoniam vinxisti,
et interemisti interitum,
mundumque erexisti,
puelli cum palmis
lætisque te vocibus canebant,
o Christe, uti victorem,
hodie clamantes tibi :
« Hosannah, filio David!
« Haud amplius enim, aiunt,
« parvuli mactabuntur,
« propter infantem Mariæ :

Canticum IX in corsin. f. 73-75 integrum est, itemque, opinor, in mosq. f. 263, sed partim in taurin. f. 167, 168. Tria ab initio troparia in triodis tam editis quam mss. servata sunt. Primum quidem in eadem die Dominica, ex palmis nuncupata, reperies post tertiam canonis oden, sub vetusta illa epigraphe ὑπακοὴ, satis notatu digna; secundum vero et tertium, post oden VI, sub solita duplici nomenclatura : κοντάκιον αὐτόμελον et ὁ οἶκος. A tertio illo texitur acrostichis, quam corsin. inseruit in epigraphen : κυριακῇ τῶν Βαΐων κοντάκιον, ἦχος πλβ', φέρον ἀκροστιχίδα· Εἰς τὰ βαΐα Ῥωμανοῦ. Sunt singulis XVI tropariis versus numero viginti, omnes vero triginta septem supra trecentos.

1. διὰ παντὸς βοήσωμεν edd.

2. καὶ τῶν ἀγγέλων taurin. — παίδων ἀνύμνησιν T. cum edd. — προσδέχου T.

3. ἔδησας, ἀθάνατε id. et edd. Ab initio rhythmus suaderet ἐπεὶ τόν. — κραυγάζοντα σοὶ, retento enclitici accentu, tum propter emphasin, tum toni ergo, cui etiam faveret σοὶ σήμερον κραυγάζοντα. — φησὶν edd. codd. — καὶ πρεσβυτῶν... μόνος σταυροῦσαι codd. et edd. contra rhythmum constan-

ἀλλ' ὑπὲρ πάντων νηπίων πρεσβυτῶν τε
σταυροῦσαι μόνος·
οὐκέτι καθ' ἡμῶν
χωρήσει τὸ ξίφος,
καὶ ἡ σὴ γὰρ πλευρὰ
νυγήσεται λόγχῃ,
ὅθεν ἀγαλλόμενοί φαμεν·
Εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος
τὸν Ἀδὰμ ἀνακαλέσασθαι.

« sed pro omnibus puellis senibusque
« crucifigeris tu solus!
« Haud amplius contra nos
« spatiabitur gladius :
« tuum enim latus
« transfodietur lancea;
« unde lætabundi famur :
« Benedictus es qui venis,
« Adamum iterum revocaturus. »

δ'. Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ἡμῶν, * ὁ πρᾶος καὶ ἡσύχιος, * τῷ πώλῳ καθήμενος, * σπουδῇ παραγίνεται, * ἐπὶ τὸ παθεῖν * καὶ τὰ πάθη τεμεῖν, * ὁ Λόγος ἐπὶ ἀλόγου, * λογικοὺς θέλων ῥύσασθαι· * καὶ ἦν ἰδεῖν ἐκεῖ * ἐν ὤμοις τοῦ πώλου * τὸν ἐπὶ θρόνου χερουβεὶμ, * τόν ποτ' Ἠλίαν ἐν ἅρματι πυρίνῳ, * ἀναλαβόντα· * πτωχεύοντα βουλῇ * τὸν πλούσιον φύσει, * καὶ γνώμῃ ἀσθενῆ * τὸν ἐνδυναμοῦντα * πάντας τοὺς κραυγάζοντας αὐτῷ· * Εὐλογημένος εἶ. . .

4. Ecce Rex noster, mitis et tranquillus, pullo insidens, cito properat ad patiendum passionesque resecandas. En Verbum sedet in jumento, mentes ut salvas faciat : hic quidem cernere erat humeris pulli vectum, qui cherubico sedet throno, qui olim Eliam igneo curru sustulit; sponte sua pauperem, qui dives est natura; ultro debilem, qui robur indit omnibus illi clamantibus : Benedictus es . . .

ε'. Σιὼν ἐσείσθη ἅπασα, * καθώς ποτε ἡ Αἴγυπτος· * ἐκεῖ μὲν τὰ ἄψυχα, * ἐνταῦθα δὲ ἔμψυχοι * ἐσαλεύθησαν, * μολόντος σου, σωτὴρ, * οὐχ ὅτι ταραχώδης εἶ, * φυτουργὸς γὰρ εἰρήνης εἶ, * ἀλλ' ὅτι ἅπασαν * ἐχθροῦ μαγγανείαν * λύεις, ὡς πάντων ποιητὴς, * τοῦτον πανταχόθεν ἀπελαύνων, ὡς παντὸς * τόπου βασιλεύων· * τὰ εἴδωλα ἐθνῶν * κατέπεσον τότε, * νῦν δὲ οἱ τὰ αὐτῶν * φρονοῦντες δονοῦνται, * τῶν βρεφῶν φωνὴν ἀκούοντες· * Εὐλογημένος . . .

5. Sion tota concussa est, sicut olim Ægyptus. Illic vero inanimata, hic autem vivæ animæ quassatæ sunt, statim ut accessisti, Salvator; non ideo sane quod tumultus auctor sis, tu enim pacis sator es; sed quod totam inimici incantationem dissolvas, quippe rerum factor omnium es, et cujuscumque regionis dominator, eum undecumque expellis. Gentium tunc idola corruerunt, nunc vero illi, qui gentiles sensus habent, ruunt, quum audiunt pueros vocem mittentes : Benedictus es . . .

ς'. Τίς ἐστιν οὗτος; ἔλεγον * οἱ γνώμῃ ἀγνοήσαντες * (φησὶ γάρ· Οὐκ ᾔδεισαν) * τίς ἦν ὁ υἱὸς Δαυὶδ, * ὁ ῥυσάμενος * αὐτοὺς

6. « Qualis est iste? » aiebant, qui ultro et consulto ignorabant (dicit enim : Nesciunt!) quis esset filius David, is ipse qui eripuit eos

tem. σταυροῦσαι præs. pro futuro, ex more melodi, pro σταυροῖ (σταυρόῃ) de qua forma recole quæ supra ad cant. VIII tropar. 9 notantur. — καὶ om. codd. et edd. καὶ γὰρ et priscis et nostro frequentissimum. Cf. infra tropar. 8 v. 4, etc.

4. ἦν θεάσασθαι τοῖς νώτοις T. — τοῖς ὤμοις C. — ἐπὶ ὤμων χερ. T. — πτωχεύει γὰρ βουλήσει ὁ πλούσιος φύσει T. — ἅπαντας τοὺς T. — αὐτῷ suppletur.

5. ποιητὴς πανταχόθεν τοὺς ἐλαύνων ὡς π. τ. κυριεύων. Qua varietate pellimur ad legendum liberius : πάντοθεν τοῦτον ἐλαύνων ὡς παντὸς ὢν δεσπότης τόπου. — αὐτῶν codd. prorsus ambiguum. — κατέπεσαν πάλαι καὶ νῦν οἱ τὰ αὐτῶν T. — ἀκούοντες φωνὴν C, φωνὰς T.

6. ἀγνοοῦντες T. — τίς ἐστιν υἱὸς C. — λύουσι Λάζαρον καὶ τίς ἤγειρεν οὐκ οἴδασι T. — καὶ οὐκ οἴδασι

ἐκ τῆς φθορᾶς. * Ἀκμὴν Λάζαρον λύουσι, * οὐκ εἰδότες τίς ἤγειρεν· * ἀκμὴν δὲ πάσχουσι * τοὺς ὤμους οἱ τότε * βαστάσαντες χερσὶν αὐτὸν, * δῆθεν ἠγνόουν τίς ἐστιν ὁ ἁρπάσας * αὐτὸν θανάτου. * Ἰαείρου τὴν αὐλὴν * οὐδέπω ἐξῆλθε, * καὶ τίς ὁ τὴν αὐτοῦ * ζωώσας, ἀρνοῦνται. * Οἴδασιν, οὐ θέλουσιν εἰπεῖν· * Εὐλογημένος...

ζ΄. Ἀγνωμονοῦντες ἄνομοι * τὴν ἄγνοιαν ἐπλάσαντο, * καὶ δῆθεν οὐκ ᾔδεισαν, * ὃν κτεῖναι ἐβούλοντο· * οὐκ ἠπίσταντο * οἱ τοῦ ψεύδους υἱοὶ * οὐ ξένα ἅπερ λέγουσι· * τὰ γὰρ πρῶτα καινίζουσι· * Μωσῆς ἐξαγαγὼν * αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου * εὐθὺς ἠρνήθη ὑπ' αὐτῶν· * καὶ Χριστὸς, σώσας αὐτοὺς ἐκ τοῦ θανάτου, * νῦν ἠγνοήθη· * ἠγνόησαν Μωσῆν * οἱ γνόντες τὸν μόσχον· * ἠρνήσαντο αὐτὸν * οἱ φίλοι Βελίαρ· * τότε μέν· τί; νῦν δέ· τίς, φασὶν, * εὐλογημένος...

η΄. Βαΐοις βρέφη ὕμνουν σε, * υἱὸν Δαυὶδ καλοῦντές σε· * εἰκότως, ὦ δέσποτα! * καὶ σὺ γὰρ ἀπέκτεινας * τὸν ὀνειδιστὴν, * νοητὸν Γολιάθ· * ἐκεῖνον αἱ χορεύουσαι * μετὰ νίκην εὐφήμησαν· * Ἐπάταξε Σαοὺλ * ἐν ταῖς χιλιάσι, * ἐν μυριάσι δὲ Δαυίδ. * Ὅ ἐστι νόμος καὶ μετ' αὐτὸν ἡ χάρις * σοῦ, Ἰησοῦ μου. * Ὁ νόμος οὖν Σαοὺλ * φθονῶν καὶ διώκων, Δαυὶδ δὲ διωχθεὶς * τὴν χάριν λαμβάνει, * οὗ υἱὸς εἶ σὺ καὶ Κύριος * εὐλογημένος...

θ΄. Ἅρμα φωτὸς ὁ ἥλιος, * καὶ οὗτός σοι δεδούλωται· * φαιδρὸς μὲν εἰς ὄχημα, * ἀλλ'

a putredine. Modo Lazarum solvunt, non videntes quis eum erexerit. Modo humeris dolent qui ipsum ferebant suis manibus : attamen non noverunt quis eum a morte abstulerit. Jaïri vestibulum nondum transiit : quis ejus natam fecerit redivivam, negant. Immo sciunt, at dicere nolunt : Benedictus es...

7. Ingrati animi et scelesti, inscitiam fingebant, scilicet eum nescierunt, quem occidere volebant. Ignorabant filii mendacii haud insolita esse quæ effutiunt, prisca enim innovant. Moyses quum eos eduxisset ab Ægypto, cito ab ipsis repudiatus est, et Christus, qui a morte salvos fecit, eis nunc ignotus est. Nescierunt Moysem, qui noverunt vitulum. Ipsum Christum filii Belial negabant. « Quid « hoc? » aiebant tunc ; nunc vero : « Quis est « benedictus qui venit... »

8. Te cum palmis pueri celebrarunt, te filium David nuncupantes. Et sane, o Domine! Tu enim occidisti contumeliosum spiritualem Goliath. Davidi post victoriam chori puellarum succinebant : « Percussit Saul in « millibus; sed in decem millibus David. » Hoc est lex, et post legem gratia tua, mi Jesu. Lex est Saul, Davidem æmulans ac persequens; gratiam autem refert David, persecutionem passus, cujus tu filius ac Dominus benedictus es...

9. Currus luminis sol, idemque tuus servus est ; rutilum quidem vehiculum, tuis ta-

C. — βαστ. χεῖρες αὐτῶν καὶ δῆθεν C. χεῖρας υἱὸν κ. ὁ. — δῆθεν ironice, ut in fr. 75 v. 3. — τὴν αὐλὴν recte, ut veteres sæpe, haud obstante ἐξῆλθον T. — Ἰαείρου synizesi contrahitur. — οἶδαν ἀλλ' οὐ C. cf. VIII, 10. — Supra ᾔδεισαν respicit Luc. XXIII, 34.

7. δῆθεν οὐκ ἠγνόησαν ὃν κτεῖναι ἐσκέπτοντο T. — οὐ ξένον T. — εὐθὺς omisso, ἐλοιδορήθη T. — ὁ σώσας codd. om. τοῦ. — ἠρνήσαντο Χριστὸν T, idem est emphatice αὐτὸν τότε μέν· τί γέγονε, νῦν δέ· τίς ἐστιν, ἔλεγον C. Notarium deterruit poetæ impetus, qui frigida non dixit τί γέγονε, neque τίς ἐστιν, sed uno ictu, unoque apice hæc collegit : Matth. XXI, 10 : ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις, λέγουσα· τίς ἐστιν οὗτος; etc. Exod. XVI, 15 : ἰδόντες δὲ αὐτὸ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ· τί ἐστι τοῦτο; — ac totum hoc, licet subtilia venetur, expunxit T, statim post βελίαρ subdens : ὅθεν οὐκ ἠθέλησαν βοᾶν· εὐλ.

8. τὸν νοητὸν codd. — μετὰ νίκης vid. — ἀπέκτεινε Σαοὺλ T. — καὶ μυριάσιν ἐν δ. rara præpositionis trajectione, quæ sepe rhythmo faveret καὶ μ. ὁ Δαυὶδ T. — νόμος τὴν Σαοὺλ sic T. — χάριν βλαστάνει T. σὺ γὰρ υἱὸς εἶ C. — σὺ γὰρ εἶ ὁ κύριος Δαυὶδ T.

9. οὐ δεδουλ. et iterum καὶ οὗτος pro ἀλλ' ὅμως T. — καὶ πῶλος C. T. — πλάστου καὶ θεοῦ T. — σε νῦν — προσκυνῶν T. — φάτνῃ ἐν τοῖς σπαργάνοις εἰλήθης

ὅμως ὑπόκειται * τῇ κελεύσει σου, * ὡς πλάστῃ καὶ Θεῷ. * ἐπεί σε πῶλος ἔτερψε, * προσκυνῶ σου τὸ εὔσπλαγχνον· * ποτὲ γὰρ δι' ἐμὲ * ἐτέθης ἐν φάτνῃ, * τῇ τῶν ἀλόγων, * ὦ σωτήρ· * καὶ νῦν τῷ πώλῳ ἐπέβης, τὸν οὐρανὸν * θρόνον κεκτημένος· * Οἱ ἄγγελοι ἐκεῖ * τὴν φάτνην ἐκύκλουν, * ἐνταῦθα μαθηταὶ * τὸν πῶλον συνῆγον· * τότε δόξαν, καὶ νῦν ἤκουσας· * Εὐλογημένος εἶ...

ι'. Ἰσχὺν τὴν σὴν ἐνδείκνυσαι, * τὰ εὐτελῆ αἱρούμενος, * πτωχείας γὰρ εἶδος ἦν, * ἐν πώλῳ καθίζεσθαι· * ἀλλ' ὡς ἔνδοξος, * σαλεύεις τὴν Σιών· * εὐτέλειαν ἐσήμαινε * μαθητῶν τὰ ἱμάτια· * ἀλλ' ἦν σοι ἔνδοξος * ὁ ὕμνος τῶν παίδων * καὶ ἡ τοῦ ὄχλου συνδρομή, * ὡσαννά, ὅ ἐστι· σῶσον δή, κραζόντων, * ὁ ἐν ὑψίστοις, * σῶσον ὁ ὑψηλὸς * τοὺς ταπεινωθέντας· * ἐλέησον ἡμᾶς, * τοῖς κλάδοις προσέχων· * βλέψον εἰς τοὺς πρὸς σὲ κράζοντας· * Εὐλογημένος...

ια'. Ἀδὰμ ἡμῖν ἐποίησε * τὸ χρέος ὃ ὀφείλομεν, * φαγὼν ὃ οὐκ ὤφειλε, * καὶ μέχρι τῆς σήμερον * ἀπαιτούμεθα * ἀντ' αὐτοῦ οἱ αὐτοῦ· * οὐκ ἤρκησε τῷ χρήσαντι * ἀπαιτεῖν τὸ χρησάμενον, * ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῦ * ἐφίσταται τέκνοις, * πατρῷον χρέος ἀπαιτῶν, * καὶ ἐκκενοῖ τὸν οἶκον τοῦ ὀφείλοντος * πᾶν ἀποδοῦναι· * διὸ ὡς δυνατὸν * προσείπωμεν πάντες· * Εἰδὼς ὅτι ἡμεῖς * πτωχεύομεν σφόδρα, * σὺ αὐτός, σωτήρ, ἀπόδος, ὡς * εὐλογημένος εἶ...

ιβ'. Ῥύσασθαι πάντας ἤλυθες, * καὶ μάρτυς ὁ προφήτης σου, * ὁ οὕτω κηρύξας σε

men jussibus obvium, cuius quippe opifex ac Deus es. At quum tibi pullus placuerit, tuam adoro misericordiam; mei enim gratia olim in præsepe jumentorum jacuisti, o Salvator; nunc vero pullum ascendisti, qui cœlum pro solio possides; tunc præsepe angeli circumdabant, hic discipuli pullum conducebant; tunc gloriæ canticum audiisti, et nunc : Benedictus es...

10. Virtutem tuam demonstras, vilia eligens præ cæteris. Paupertatem enim significat, in pullo sedere; ipsa vero gloria tua commoves Sion. Ignobilitatem notant discipulorum pallia; at tuum decus erat hymnus puerorum ac turbæ concursus, clamantium : « Hosanna, id est, certa salus esto, qui habitas in excelsis; salva, Altissime, humiliatos. Miserere nostri, supplicibus ramis attendens; intuere nos ad te clamantes: « Benedictus es...

11. « Nobis Adam creavit debitum, quo premimur, comedens quod non debuit; et usque ad diem hodiernam debitores pro eo sumus, qui ab eo nascimur. Nec satis erat creditori exigere mutuum ab illo; sed ejusdem sobolem urget, paternum exigens debitum, et debentis etiam domum vacuefacit, donec omnia restituat. Unde pro viribus omnes una voce dicamus : Te non latet nos valde pauperes esse; tu ipse, Salvator, exsolve, quia benedictus es...

12. « Omnes ad liberandum tu venisti, testisque tuus est propheta Zacharias, te

καὶ νυνὶ T. — ὁ οὐρανὸν T. Pro κεκτημένος f. κτώμενος scripserit poeta metro indulgens et seriorum consuetudini, quum tamen hic non κτᾶσθαι *comparare sibi*, sed κεκτῆσθαι *possidere*, potius requiratur. Immo legendum censeo : καὶ νῦν τῷ πώλῳ ἐπέβης, κεκτημένος θρόνον τὸν πόλον. Oblectare se vatem huiuscemodi paranomasiis, satis iam superque expertum est. — πῶλον συνεῖχον codd. — δόξαν τότε T. — ἤκουσε καὶ νῦν C, T. Cæterum cf. trop. X cantici sequentis.

10. ἐδείκνυες T. — καθήσεσθαι C. T. Σιών. Matth. XXI, 10. — ἐσήμανε T. — ἦν τοῦ κράτους σου T.— Transp. C. T. κραζόντων post ὡσαννά. — ἐν τοῖς ὑψ. T. προσέχων, κλῶνες οἱ δονούμενοι κινήσουσιν τὰ σπλάγχνα σου· εὐλ. T. Cf. VIII tr. 17 not. — κράζοντας πρὸς σὲ C.

11. χρήσαντι ἔχειν τὸν χρεωστήσαντα T. — καὶ τοῖς τούτου C, T. — οἶκον ἁπλῶς τοῦ ὀφειλετοῦ πάντας ἐκσύρων διὸ T.— πάντως ἀποδ. διὸ ὡς δυνατῷ C.— προσφεύγωμεν π. T. — αὐτός, ὡς πλούσιος T, cujus præceps librarius, sex trop. omissis, saltum fecit ad ultimum. — ἀπόδος ἃ ὀφείλομεν C.

12. ἐλήλυθας C, iterum ut in Cant. 1, 4 v. 4, sed bis contra metrum et tonum; nec cogitan-

* πραότατον, δίκαιόν * τε καὶ σώζοντα * Ζαχαρίας ποτέ· * ἐκάμομεν, ἡττήθημεν, * πανταχόθεν ἐθλίβημεν· * τὸν νόμον λυτρωτὴν * ἐδόξαμεν ἔχειν, * καὶ κατεδούλωσεν ἡμᾶς· * τοὺς προφήτας δ' αὖ, καὶ οὗτοι ἐπ' ἐλπίδι * ἡμᾶς ἀφῆκαν· * διὸ μετὰ βρεφῶν * σοι γονυπετοῦμεν, * ἐλέησον ἡμᾶς, * τοῖς κλάδοις προσέχων· * θέλησον, σταυρώθητι, * καὶ σχίσον τὸ χειρόγραφον· * εὐλογημένος...

ιγ'. Ὦ πλάσμα τῆς παλάμης μου, * ὁ πλάστης ἀπεκρίνατο * τοῖς ταῦτα κραυγάζουσιν, * εἰδὼς ὡς οὐκ ἴσχυσε * νόμος σῶσαί σε, * ἐλήλυθα ἐγώ· * οὐκ ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται, * ἐπειδήπερ οὐκ ἴσχυεν· * ἀλλ' οὔτε προφητῶν, * καθότι καὶ οὗτοι, * τὸ πλάσμα μου ὥσπερ καὶ σύ· * ἐμὸν δὲ τοῦτο, τὸ λῦσαί σε τοῦ χρέους * τοῦ βαρυτάτου· * πωλοῦμαι ὑπὲρ σοῦ, * καὶ ἐλευθερῶ σε, * σταυροῦμαι ἀντὶ σοῦ, * καὶ σὺ οὐ νεκροῦσαι, * θνήσκω καὶ διδάσκω σε βοᾶν· * εὐλογημένος...

ιδ'. Μὴ γὰρ ἀγγέλους ἔστερξα, * σὲ τὸν πτωχὸν ἐφίλησα, * τὴν δόξαν μου ἔκρυψα, * καὶ πένης ὁ πλούσιος * φαίνομαι ἑκών· * πολὺ γάρ σε ποθῶν * ἐπείνασα, ἐδίψησα * διὰ σέ, καὶ ἐμόχθησα· * ἐν ὄρεσι, κρημνοῖς * καὶ νάπαις διῆλθον, * σὲ τὸν πλανώμενον ζητῶν * ἀμνὸν, ἐγενόμην (ὅπως τῇ φωνῇ μου * σὲ θέλξας ἄξω) * ποιμὴν, καὶ διὰ σὲ, * ψυχὴν θέλω θεῖναι, * ἵνα σε τῆς χειρὸς * τοῦ λύκου ἁρπάσω, * πάντα πάσχω, θέλων σε βοᾶν· * εὐλογημένος...

ιε. Ἀλλὰ μετὰ τὰ ῥήματα, * ἐνδείκνυται τὰ πράγματα· * τὴν πόλιν γὰρ ἔφθασε, * καὶ πάντας ἠρέθισε * τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ * ὁ

« quondam prænuntians futurum esse mitissimum, iustum et salvatorem. Laboravimus, oppressi fuimus, undequaque iactati sumus. Lex nobis vindex libertatis visa est, et nos servos fecit. A prophetis idem expectabatur, nos porro sub spe reliquerunt. Idcirco cum pueris ante te genua flectimus. Misericors esto, supplicibus attendens ramis, sponte velis crucifigi, ac rumpe chirographum. Benedictus es... »

13. — « O figmentum manus meæ, respondit opifex talia clamantibus, videns quomodo lex te salvare non valeret, adveni ego. Neque salus in lege scripta erat, quippe quæ id non valuit; neque in prophetis, ipsi enim opus meum erant, sicut tu. Meum vero idipsum est, solvere te a debito gravissimo. Venumdabor pro te, et liberabo te. Crucifigar pro te, tu vero non occideris. Morior, et doceo te clamare : Benedictus es... »

14. « Angelos quidem non ita dilexi, qui te egenum adamavi, et gloriam meam abscondi, et pauper sponte apparui, quum essem dives; tui enim multo amore esurivi; sitivi propter te, et laboravi. Per invios montes, perque valles abii, te erroneam quæritans ovem. Ego, ut te voce mea deliniens adducerem, factus sum pastor, etiam pro te animam volo ponere, ut te de manu lupi eruam; omnia sustineo, quum aveam ut exclames : Benedictus es... »

15. Verum post verba, opera ostendit. Civitatem namque quum ingressus esset, omnes inimicos suos incendit puerorum canticum.

dum ἤλυθα, quod ignotum est, dum teritur ἤλυθον, pro attico ἦλθον. — σώζοντά σε C. cf. Zachar. IX, 9; ps. LXXXV, 5; Joel II, 13. ἐξεθλίβημεν C. τὰς δὲ πάλιν C. — θέλησον. Impedito metro, integro versu abundante, sententiaque monemur aliquid esse mutandum, ac fortasse in hunc modum : προσέχων σχίσον τὸ χειρόγραφον, ἐπεὶ εὐλογημένος, « dele chirographum, » respectu ad egregium locum Colossens. II, 14. — οὗτοι πλάσμα ἐμὸν C. — τοῦτο πέλει τοῦ λῦσαι C

13. νεκροῦσαι. Cf. quæ supra in troparii 3 not.

14. μὴ γὰρ, sic iubet acrostichis, at melius : οὐ γάρ, nisi μὴ sit interrogantis : num dilexi..? De quo discrimine cf. Winer p. 453. — ἑκὼν φαίνομαι C. — ἐπείνασα. Sic sacri script. pro att. ἐπείνησα. — ἀμνὸς ἐγεν. C. pro rhythmo καὶ γέγονα. — ἵν' ὅπως C.

15. ἐνδείκνυσθαι vim act. habet sæpissime apud vett. constanter in sacris libris. — τῶν παίδων

ὕμνος τῶν βρεφῶν· * ἐπάρας δὲ τὰ ὄμματα, * τῇ Σιὼν ἐνητένισε, * καὶ θρῆνον κατ' αὐτῆς * ὑφάνας ἐβόα· * Στέναξον, Ἱερουσαλήμ, * εὗρες γὰρ παῖδας πατέρων διδασκάλους, * καὶ τοὺς υἱούς σου * νεάζεις τῷ κακῷ * καὶ τῇ πονηρίᾳ, * καὶ πρὸς τὸ ἀγαθὸν * οὐ γῆρας θαῤῥύνεις· * κρείττους σου οἱ κράζοντες ἐμοί· * Εὐλογημένος εἶ...

ιϛ'. Νῦν δὲ ἐν σοὶ ἐλεύσομαι, * καὶ ῥίψας σε ἀπώσομαι, * οὐχ ὅτι ἐμίσησα, * ἀλλ' ὅτι μισοῦσάν σε * νῦν κατέλαβον * ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμούς· * μοὶ σταυρὸν ἐπαγγέλλονται * ἀντὶ τίνος τὰ τέκνα σου; * ἀνθ' ὧν τὴν θάλασσαν * τότ' ἔῤῥηξα ῥάβδῳ; * πρὸ τούτων λατομῶσί μοι * τάφον, ἀνθ' ὧν τὴν παρέσχον σκέπην νέφους; * καὶ χαίρω, ὅτι * δι' αὐτοὺς ἦλθον * καὶ τὸ παθεῖν στέργω * τὸν πεσόντα ποθῶν, * ἵνα οἱ ποθοῦντες * φῶσι καὶ κραυγάζωσιν ἐμοί· * Εὐλογημένος...

ιζ'. Οὕτω τὴν νωθροκάρδιον * ὁ βλέπων τὰ ἐγκάρδια * ἐλέγξας, εἰσέρχεται * σὺν πᾶσι τοῖς βρέφεσιν * ἐν τῷ ἱερῷ, * ὡς ὢν ἀρχιερεύς· * ἐν οἴκῳ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ * ὁ υἱὸς παρεγένετο, * καὶ ἔξω ἔβαλεν * ὁμοῦ τοὺς πωλοῦντας * καὶ ἀγοράζοντας, εἰπών· * Μηδὲν μένῃ ἔνθα, μεταβαίνομεν γὰρ * ἐντεῦθεν ἐγὼ * καὶ ὁ Πατὴρ ἐμοῦ, * καὶ τόπους σκηνάς τε * εὐτρεπισόμεθα *, τοῖς εὐσεβεῖ πόθῳ * καὶ πίστει βεβαίᾳ κράζουσιν· * Εὐλογημένος...

ιη'. Υἱὲ Θεοῦ, πανάγιε, * μετὰ τῶν ὑμνησάντων σε * ἡμᾶς συναρίθμησον, * καὶ δέξαι τὴν δέησιν * τῶν σου ἱκετῶν, * ὡς τῶν παίδων ποτέ· * ἐλέησον οὓς ἔπλασας, * οὓς φιλῶν ἀπεδήμησας· * εἰρήνην δώρησαι * ταῖς σαῖς ἐκκλησίαις, * σαλευομέναις ὑπ' ἐχθρῶν· * καὶ ἐμοὶ τὴν λύσιν κατάπεμψον, σωτήρ,

Oculos vero sursum ferens, mentem in Sion intendit, ac lamentum super ea texens, in hæc erupit : « Ingemisce, Hierusalem, quæ « pueros invenisti patribus sapientiores, et fi« lios tuos malo et nequitiæ assuefacis a te« neris, neque etiam senium ad meliora inci« tas. Præstant tibi, qui mihi clamant : Be« nedictus es... »

16. « Nunc in te ingrediar, et te proiiciens, « procul te mittam, non ideo quod te oderim, « sed quia odium te in me et meos habentem « deprehendi. Crucem mihi quamobrem mi« nantur filiij tui? An propterea quod mare « disrupi virga? Excidunt mihi sepulchrum; « an propterea quod ipsis præstiti nebulæ « umbraculum? Sed lætor; ob illos enim veni, « et pati cupio, et lapsum anhelo erigere, ut « qui me diligunt, dicant, mihique clament : « Benedictus es... »

17. Sic urbem corde gravem redarguens, qui pectora introspicit, abiit cum omnibus pueris in templum, cuius summus est pontifex; in domum Patris sui Filius accessit, et foras eiecit simul vendentes et ementes, dicens : « Nihil maneat illic, unde ego et Pa« ter meus migramus, et loca et taberna« cula præparabimus aliis, in alacri pietate et « firma fide hymnos mihi vociferantibus : Be« nedictus es... »

18. Dei sanctissime Fili, in choro te celebrantium connumera nos, ac suscipe vota tuorum supplicum, ut olim puerorum. Miserere eorum quos plasmasti, quorum amore peregrinatus es. Da pacem tuis ecclesiis, hostium impetu concussis. Et mihi, salvator, veniam largire peccatorum meorum; tribue

cod. — ὅτι εὗρες παῖδας C. — τὸ γῆρας θαῤῥύνεις C.

16. σταυρόν μοι ἐπαγγέλλονται C. in quo a v. 10 rhythmus multum turbatur : θάλασσαν | ἔῤῥηξα ῥάβδῳ | πρὸ αὐτῶν, λατομῶσί μοι | τάφον; ἀνθ' ὧν αὐτοῖς πάρ. σχ. νεφέλης | καὶ χαίρω, ἐπειδὴ | χάριν αὐτῶν ἦλθον | καὶ στέργω τοῦ παθεῖν | ποθῶν τὸν πεσόντα | ἵνα οἱ ποθοῦντές με φασίν· | εὐλ. Quantumvis cassum et quassatum sit troparium, vulnera omnem non fœdavere venustatem, uti et καὶ pro ἀλλὰ jam notatum, et αὐτῶν, ἀνθ' ὧν quod rursus infra in Cant. XVI, 9 albo calculo signabitur.

17. μηδὲν μενήτω ἐνταῦθα C. — καὶ σκηνὰς εὐτρεπίσωμεν πᾶσι τοῖς πόθῳ εὐσεβεῖ C. — ὑμνοῦσι καὶ κραυγάζουσιν ἐμοὶ C.

18. Utinam citius nobis redierit taurin. quocum ἱκετῶν. — οἰκετῶν C. — τὴν λύσιν κατάπεμψον, σῶτερ, τῶν ἁμαρτιῶν μου C. — ὁ θεός μου C. ἃ θέλεις

* ἁμαρτιῶν μου· * παράσχου μοι λαλεῖν * ἃ θέλεις, Θεός μου· * μὴ νωθρόν μου τὸν νοῦν * ἡ λύπη ποιήσῃ· * δεῖξόν με καλλίκαρπον, ἐπεὶ * εὐλογημένος εἶ ὁ ἐρχόμενος * τὸν Ἀδὰμ ἀνακαλέσασθαι.

mihi dicere quod amas, Deus meus! Ignavam ne mentem meam mœror efficiat, fac me uberes edere fructus, quia benedictus es, qui venisti ad revocandum Adamum.

ὡς θέλεις T. — καλλίκαρπον ὅτι εὐλ. C. καλλίεργον βοᾶν εὐλ. T, arguta semper et exquisita sectatus.

X.

CANTICUM DE CASTO JOSEPHO.

α'. Οἱ τὸ στάδιον τῶν νηστειῶν
πανσόφως διανύσαντες,
καὶ τὴν ἔναρξιν τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου
ἐν πόθῳ ποιούμενοι,
δεῦτε, πάντες ἀδελφοί,
τὴν τοῦ σώφρονος ἁγίαν
Ἰωσὴφ σπουδὴν ζηλώσωμεν·
τῆς δὲ συκῆς τὴν ἀκαρπίαν φοβηθέντες,
τῶν παθῶν ξηράνωμεν
δι' ἐλεημοσύνης τὴν ἡδύτητα,
ἵνα καὶ τὴν ἔγερσιν
ἐνθύμως προφθάσαντες,
ὡς μύρα κομισώμεθα
ἐξ ὕψους τὴν συγχώρησιν,
ὅτι πάντα ἐφορᾷ
τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

1. Vos stadium ieiuniorum
sapientissime emensi,
et exordium doloribus Domini
cum amore facientes,
adeste, cuncti fratres,
sacram casti Josephi
æmulemur diligentiam;
fici autem sterilitatem expav"entes,
eleemosynis arefaciamus
voluptatum illecebras,
ut ad resurrectionem
prompto animo properantes,
unguentorum veluti copiam, compare- mus]
ab alto placationem,
quoniam intuetur omnia
nunquam dormitans oculus.

Decimum S. Romani carmen fortasse videbitur tam rerum quam metri insolentia extra chorum cantari. Quorsum enim procacis mulierculæ lenocinia, inter ipsa sanctioris hebdomadis piacula? Vide ergo quæ alias fuse diximus de huiusmodi scenicis sacris ludis, de longo christianæ plebis otio per hos XV dies, de catechumenorum ac pœnitentium agminibus et pompa, ab itinere sacro palmarum ad albas vestes depositas, de singulari cuiusque diei apparatu, de Iosephi constante memoria in feria II magna, de multis demum huiusmodi poematibus, quorum hic nudam explanare scripturam satis erit. Unus cod. corsin. f. 78-80 nobis poema servavit, hoc titulo ornatum: τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ δευτέρᾳ, κοντάκιον εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσήφ, ἦχ. πλδ', χαίρετε· ἀκροστιχίς· εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσὴφ Ῥωμανοῦ. Duplex procemium nihil aliud cum sequentibus commune habet quam ἐφύμνια. Triplex hirmus ab antiquis derivatur canticis, quorum vestigia, præter nudam hic asservatam epigraphen, nullibi comparent. Posterior, omnium quos noverim hactenus, amplissimus est, tamque numero, impetu et varietate metrorum quam quodam antithetico æstu, cæteris audacius luxuriatur. Quumque in procemiis versus 20 sint, ac non pauciores quam 30 in cæteris XVIII tropariis, summa omnium est versuum 640.

1. ἔναρξις. Tam aperte vox in codice legitur, quam inaudita est classicorum lexicis. Sub modulo χαίρετε tr. videtur esse.

Πρὸς τό· Οὐ παυόμεθα.

β'. Τοὺς τὸ πάθος σου πεφθακότας
καὶ τὴν ἔγερσιν,
προσκυνῆσαι ἀξίωσον, σωτήρ,
τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

Sub modulo : *Non cessamus.*

2. Nos qui præoccupavimus passionem tuam
et resurrectionem,
concede ut adoremus, salvator,
oculum semper vigilantem.

Πρὸς τό· Ἄγγελος ....

γ'. Ἔχοντες βασιλέα,
οὐρανῶν βασιλείαν
διδόντα τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις,
ἐνδυσώμεθα τὴν ἀρετήν,
πανοπλίαν οὖσαν
τῶν ψυχῶν ἄτρεπτον·
ἵνα καὶ πολεμήσωμεν
ἐν ταύτῃ ἐχθρὰν ἁμαρτίαν·
τίνα οὖν τὴν ἀρετὴν νοοῦμεν;
φιλοσοφίαν ὁρῶμεν ταύτην·
τέχνη γάρ ἐστι τῶν τεχνῶν, ὡς ἀκούομεν,
τῶν ἐπιστημῶν ἐπιστήμη τυγχάνουσα·
δι' αὐτῆς, ὡς διὰ κλίμακος,
χειραγωγεῖται ψυχή,
καὶ πρὸς ὕψος ἀναφέρεται
τῆς οὐρανίου ζωῆς·
φρόνησιν καὶ ἀνδρείαν
τοὺς ἀνθρώπους διδάσκει,
ἔτι δὲ σωφροσύνην,
καὶ τὴν δικαιοσύνην·
τούτοις ἡμᾶς
τοῖς ὅπλοις ταχίσωμεν,
καὶ τοῦ Χριστοῦ
τὴν χάριν αἰτήσωμεν·
δίδωσι γὰρ

Sub modulo : *Angelus ....*

3. Regem quum habeamus,
qui cœlorum regnum
dat suis militibus,
virtute induamur,
quæ armatura integra sit
animarum et inconcussa :
qua accincti bellum
peccato, infesto hosti, geramus.
Quam igitur virtutem intelligimus?
Eam ducimus esse philosophiam :
est enim ars artium, ut audivimus,
utpote quæ scientiarum scientia sit;
per eam, veluti per scalam,
manu anima ducitur,
ac fertur in fastigium
vitæ cælestis :
quid sit prudentia et fortitudo,
hominibus ostendit;
quid etiam temperantia
et iustitia.
Hisce nos
armis muniamur;
et Christi
deprecemur gratiam;
dabit enim

2. Ut primum, sic alterum troparium continuis insignitur uncialibus, uti etiam pleraque procemia, id quod alius jam fortasse notavisset.

3. Æmulatus est Noster, in hoc hirmo elegantissimo, id quod maxime Syri delectantur, heptasyllabos scilicet ab initio, et in coronide eosdem tetrasyllabis intermixtos. Hirmo præfixa est in cod. mutila epigraphe : πρὸς τό· Ἄγγελος πρω... cui obscuro compendio si suppleveris ἄγγελος πρωτοστάτης, plura inexpectata subibunt. Hoc enim initio orditur famosus Sergii acathistus; tum liquet septem priores versus nostros cum Sergii procemio adamussim conspirare, dum cætera toto cœlo distant. Quæstio surgit, utrum Sergius Romano præiverit, an Romanus Sergio. Relinquo ænigma, vel alio in loco, vel alii OEdipo solvendum. διδοῦντα cod. — ἐν τούτοις ὡς ἐχθρὸν τὴν ἁμαρτίαν, τίνα τὴν ἀρετὴν id. contra totius carminis εὐρυθμίαν. — καὶ τῶν ἐπιστημῶν cod. iterum ex sententia et lege rhythmi emendandus. — De τυγχάνουσα recole cant. VII, 19. — δικαιοσύνην. His quatuor vir-

τοῖς αὐτὸν ἀγαπῶσι
τὴν κατ' ἐχθρῶν
ἀναδήσασθαι νίκην,
ὅτι πάντα ἐφορᾷ
τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

diligentibus se,
hostibus profligatis,
coronari victoria,
quoniam omnia tuetur
nunquam dormitans oculus.

δ'. Ἵνα μάθωμεν πάντες * τὴν ὑπέρλαμπρον δόξαν, * ἣν ἔχει ὁ σοφὸς καὶ παρέχει, * τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Ἰωσὴφ * ἐνεγκεῖν εἰς μέσον, * εἰ δοκεῖ, σπεύσωμεν, * καὶ βίον φιλοσώφρονα * κτησώμεθα δι' ἐγκρατείας. * Οὗτος πραθεὶς διὰ πάθους φθόνου, * δοῦλος παθῶν οὐδαμῶς εὑρέθη· * εἶχε γὰρ τὸν νοῦν ὁ σοφὸς αὐτοκράτορα, * καὶ τῶν φιλοσάρκων παθῶν κατεκράτησε· * διὰ τοῦτο οὐκ ἐσείετο * κολακείαις γυναικὸς, * ἀλλὰ ταύτης ἀπεσείετο * τὰς θωπείας ἀνδρικῶς· * ἔπεμπεν οὖν ἐκείνη * ὡς ἀνέμους τοὺς λόγους, * ἵνα τῆς σωφροσύνης * καταλύσῃ τὸν οἶκον, * καὶ ὡς βροχὴν * τὴν μέθην κατέχεε, * καὶ ποταμοὺς * χρημάτων προσέφερε· * νέος δὲ ὢν, * Ἰωσὴφ ὁ γενναῖος * ἦν ἑστηκὼς * στερεὸς ἐπὶ πέτραν, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

4. Omnes ut doceamur quam splendidum decus habeat sibi exhibeatque vir sapiens, de Iosepho, si lubet, palam argumentari ne moremur, unde vitam castitatis sollicitam per temperantiam obtineamus. Venumdatus ille per invidiam, servus vitiorum minime inventus est. Viro quippe sapienti mens fuit sui potens, ac libidinum carni faventium domina : ideoque non emolliebatur feminæ adulationibus; quin ejus fallacias amolitus est viriliter. Emisit igitur illa, veluti ventos, sua eloquia, ut castimoniæ subverteret domum; et quasi imbrem, temulentiam effudit, ao flumina protulit divitiarum. Verum juvenis licet, fortissimus stetit Josephus in petra solidus, quoniam omnia intuetur nunquam dormitans oculus.

ε'. Σῶμα μὲν ἐδουλώθη, * τὸ δὲ φρόνημα εἶχεν * ἀδούλωτον ὁ σώφρων ἐκεῖνος· * ὁ κατ' ὄναρ φανεὶς βασιλεὺς, * ὃς καθάπερ δοῦλος * ὠνητὸς γέγονεν· * ἀλλ' ὅμως καὶ κρατούμενος, * ἐκράτησε κεκρατηκότα· * ὑπὸ δεσπότου μὲν ἐτιμᾶτο, * ὑπὸ δεσποίνης δὲ ἐποθεῖτο· * ἦν μὲν ἀγαθὴ τοῦ δεσπότου ἡ εὔνοια· * ἄχρηστος δὲ λίαν ἡ ταύτης διάνοια· * ἔστεργε διὰ σεμνότητα * ὁ ἀνὴρ τὸν Ἰωσήφ· * ἔθαλπε διὰ φαυλότητα * ἡ γυνὴ τὸν εὐγενῆ· * ἔτερπε μὲν ἐκεῖνον * ἀγαθότης τοῦ τρόπου· * ἔτρωσε δὲ ἐκείνην * ὡραιότης προσώπου· * οὗτος αὐτῷ * τὸν οἶκον παρέδωκεν, * αὐτὴ αἰσχρῶς * τὸ σῶμα ἀπέδωκεν· * ὅπερ ἰδὼν * Ἰωσὴφ ἀπεστράφη, * τὴν φοβερὰν * ἐνθυ-

5. Corpore tenus serviebat, animum vero gerebat ingenuum castus adolescens; rex in somnio ostensus, idem tamquam servus venditus est. At quamvis sub potestate positus, in dominantem invaluit : ab hero quippe colebatur, a domina quoque amabatur. Bonus quidem erat heri respectus; longe autem deterrimus dominæ cogitatus. Dilexit maritus Iosephum, ob eius innocentiam; generosum adolescentem fovit mulier, ob suam nequitiam. Illi iucunda erat morum honestas; hanc faciei venustas vulneravit. Hic servo domum suam commisit; illa turpi animo corpus obtulit. Id quum sensit Iosephus, retro versus est, formidolosi memor iudicii,

tutibus ornatus vir τετράγωνος philosophis dicitur. — ἡ ψυχὴ cod. importuno art.

4. εἶχεν C. Jam resonant tinnitus ἔχει... παρέχει, in toto carmine frequentissimi. — κολακείαις parum rhythmo favet. Totus erat melodus in concentu quatuor στίχων similiter cadentium. — ἐπὶ πέτραν στερεῶς C. Cf. Matth. VII, 24-27.

5. ὃς καθάπερ, ὃς nempe pro οὗτος, passim apud nostrum et apud Homerum. Notum illud Pythagoricorum : ἦ δ' ὅς, pro ἔφη οὗτος. Apud Atticos

μούμενος κρίσιν, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ς'. Τῶν πραγμάτων τὴν τάξιν * ἡ παράνομος πρᾶξις * ἀπέστρεφε πρὸς τὸ ἐναντίον· * ὁ μὲν δοῦλος ἐκράτει παθῶν, * ὡς δεσπότης πάσης * ἡδονῆς τέλειος· * ἡ δέσποινα δὲ γέγονεν * ἀνδράποδον τῆς ἁμαρτίας. * πᾶς γὰρ ὁ πράττων τὴν ἁμαρτίαν, * δοῦλος ὑπάρχει τῆς ἁμαρτίας, * πάντα μὲν τὰ ἄλλα, ὡς ὄναρ, ἡγούμενος, * πρὸς δὲ τὸ ποθούμενον ὅλως ἑλκόμενος, * ὥσπερ ἔπαθεν ἡ δέσποινα * τοῦ δικαίου Ἰωσήφ, * πρὸς ἐκείνην τὴν ἐπέραστον * εὐμορφίαν τοῦ παιδός· * βλέπουσα γὰρ τὸν νέον * ὀφθαλμοῖς ἀκαθάρτοις, * βέλεσιν ἀκολάστοις * τὴν ψυχὴν ἐκολάσθη· * ὅσον αὐτὸς * τῷ κάλλει ἐξέλαμπε, * ταύτης ὁ νοῦς * τοσοῦτον ἐξέλειπεν· * αὕτη πυρὸς * ἡδονὴν προσετίθει, * οὗτος δὲ πῦρ * ἄσβεστον ἀντετίθει, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ζ'. Ὅλην τῆς Αἰγυπτίας * τὴν καρδίαν συνεῖχεν * ἡ τῆς ἐπιθυμίας μανία, * καὶ πλαγεῖσα κρυφίαν πληγήν, * ὑπεδέχετο μὲν * τὰ πικρὰ τραύματα, * γλυκέα δὲ ἐνόμιζε * τὰ θραύματα, ὡς μαινομένη· * δι' ὀφθαλμῶν δεχομένη βέλη * ἀπὸ τῆς σώφρονος βελοθήκης, * καὶ τιτρώσκουσα τὴν καρδίαν τὴν ἑαυτῆς, * τέρψιν ὑπενόει τὴν τρῶσιν ἡ τάλαινα· * ὁ μὲν πόθος ὁ ἀκόλαστος * ἐπολιόρκει τὸν νοῦν. * Τὸ δὲ πάθος οὐκ ἠδύνατο * φανερῶσαι τὸ αὐτῆς· * αὕτη γὰρ καὶ παρόντος * Ἰωσὴφ ὠδυνᾶτο, * πάλιν δὲ καὶ ἀπόντος * κατεφλέγετο πλέον· * λόγοις αὐτὸν * πολλοῖς ἐκολάκευε, * πεῖραν αὐτοῦ * λαβεῖν κατασπεύδουσα· * ὁ δὲ σεμνὸς * Ἰωσὴφ παρῃτεῖτο * τῆς γυναικὸς * τὴν ἀθέμιτον

quoniam omnia intuetur numquam dormitans oculus.

6. Rerum ordo nefario facinore secus vertitur : servus enim cupiditates domuit, omnis utpote libidinis egregius dominator; hera autem facta est peccati famula. Quisquis enim male agit, mali servus efficitur; cætera quidem omnia uti somnium reputans, in exoptatam voluptatem toto impetu trahitur, sicut justi Josephi domina, ob nimium delectam formosi pueri pulchritudinem. Iuvenem enim adulteris intuita oculis, telis ipsa se libidinosis, animæ infixis, verberavit. Quanta ille venustate fulgebat, tantum istius mens desipuit. Hæc voluptatis flammam iniecit; is vero ignem opposuit inextinguibilem : omnia quippe videt oculus dormire nescius.

7. Omnem Ægyptiæ animam implevit libidinis vesania; quæ abscondito confossa vulnere, plagas quidem recepit truculentas; eas tamen dulcia duxit vulnera, more insanientis; tela per oculos e casta pharetra missa colligens, in imo corde suo sauciata, delicias ulcera æstimabat infelix. Amoris enim intemperantia mentis munimenta fregit. Nondum tamen valuit palam facere quod patiebatur. Ipsa autem, dum Ioseph adesset, deperibat; aberat ne? fervebat vehementius. Multis ei colloquiis blandiebatur, omni ope enisa ut capere eum moliretur. Castus autem Josephus

tantum post καὶ, ut καὶ ὃς ἔφη. — κρατούμενος ἐκράτησε κεκρατηκότα C, ubi ludos crescere audis, quin et obstrepere : sequitur enim alterum τετράστιχον ὁμοιοτέλευτον, et alia bene multa. — ἦν δὲ ἀγαθὴ C.

6. πᾶς γάρ. Jo. VIII, 3. — πρὸς δὲ τὸ ποθούμενον, οὐδ' ὅλως ἑλκόμενος ὥσπερ C. Multum me aliosque torsit aperta codicis corruptela : inter alia suspicatur vir doctus οὐδ' ὅλως posse oriri ab οὐκ ἄλλως, ibique latere τὸ κάλλος, negatione expuncta, et comparatione post ἔπαθεν posita, ut legatur : πρὸς δὲ τὸ ποθούμενον κάλλος ἑλκόμενος, ἔπαθεν ὥσπερ.

7. τὰ τραύματα C. monente eodem cl. v. cum melodus variare soleat, tonis tamen iisdem percussis, f. scripserit θλάσματα vel potius θραύματα

πρᾶξιν, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

η'. Νυμφοστόλος μοιχείας * ὁ διάβολος ἦλθεν * ἵνα τῇ Αἰγυπτίᾳ συμπράξῃ· * Καὶ ἀνδρίζου, ὦ γύναι, φησίν· * ὡς ἀρχαῖον οὖσα * καὶ στεῤῥὸν ἄγκιστρον, * ἑτοίμασον τὸ δέλεαρ, * καὶ θήρευσον τὸν νεανίαν· * τοὺς μὲν πλοκάμους τῆς κεφαλῆς σου * πλέξον, ὡς δίκτυα, κατὰ τούτου· * τὴν δὲ τοῦ προσώπου μορφὴν κατακάλλυνον, * πᾶσι ῥοδοχρόοις κοσμοῦσα σοφίσμασι· * φαίδρυνόν σου καὶ τὸν τράχηλον * τοῖς χρυσοπλόκοις δεσμοῖς, * ἐπὶ πᾶσιν ἀμφιάσθητι * πολυτίμητον στολὴν, * μύροις ἄλειψαι πλείστοις * ἐκθηλύνουσι νέους· * πρόκεινται γὰρ ἀγῶνες * ἰσχυροὶ καὶ γενναῖοι· * οὗτος μὲν σοὶ * ἁγνείαν ἀντέστησε, * σὺ δὲ αὐτῷ * λαγνείαν ἀντίστησον, * μὴ νικηθῇς, * καὶ καταγελασθῶμεν, * λέξει γάρ σοι· * Οὐ ποιήσω ὃ θέλεις, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

θ'. Εἶδεν ἄσεμνον ὄψιν * ὁ σεμνὸς νεανίας, * καὶ μᾶλλον ἐβδελύξατο ταύτην· * ἐθεώρει μορφὴν ἱλαρὰν, * ἀλλ' ἐνόει γνώμην * δολερὰν ἔσωθεν, * σπεύσας καὶ ταύτην ἔφυγεν, * ὡς ἔχιδναν ἐγκεκρυμμένην· * ὅθεν μὴ φέρουσα ἡ ἀθλία * τὴν περιφρόνησιν τοῦ γενναίου, * πᾶσαν τὴν αἰδῶ τῆς καρδίας ἀπέῤῥιψε, * καὶ τὴν ἑαυτῆς ἀσωτείαν ἐγύμνωσε· * πρῶτον μὲν γὰρ ἐθεράπευσε * διὰ μέσης γυναικὸς, * καὶ αὐτὴ δὴ μετεπέμπετο, * καὶ ἐλάλει μετ' αὐτοῦ· * γλῶτταν εἶχεν ὀξεῖαν * ὑπὲρ μάχαιραν οὖσαν, * καὶ διὰ ἁμαρτίας * ἀναιροῦσα τὸν νέον, * τέχναις αὐτὸν * πολλαῖς ἐγοήτευεν, * ἀλλὰ τὸν νοῦν * αὐτοῦ οὐ παρέτρεψεν· * ἔλεγε γάρ· * Οὐ ποιήσω τὸ μύσος, * ἔχων ἀεὶ * πρὸς τὰ φαῦλα τὸ μῖσος, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ι'. Ὢ μανίας ἐσχάτης * γυναικὸς ἀκολά-

respuit nefarium mulieris opus, quia cernit omnia irrequietus oculus.

8. Paranymphus adulterii Diabolus accessit, operam ut cum Ægyptia conferret : « Viribus enititor, o femina, ait; tu quippe vetus et robustus hamus, illecebras para, illumque iuvenem venator. Circinnos capitis tui uti laqueos in eum necte. Fac vultus tui speciem formosiorem, et mille eum roseis adorna lenociniis. Tuum aureis quoque collum nexibus et catenis collustra; veste in primis circumcingitor pretiosissima; pluribus ungere linimentis, quæ juvenes emollire solent. Te expectant prælia valida ac fortia. Iste quidem tibi pudicitiam opposuit, tu vero illi contrapone lasciviam, ne vincaris, atque irrideamur. Sane dicet tibi : Non agam quod vis, cuncta enim videt irrequietus oculus. »

9. Vultum vidit inverecundæ verecundus adolescens, immo eum detestatus est. Festivam intuebatur speciem, sed fraudulentum intus latere consilium sensit, et ab ea citato pede aufugit, velut a delitescente vipera. Ideo generosi animi contemptum non ferens misera, omnem e corde pudorem expulit, suamque penitus vesaniam nudavit. Primum quidem socia muliere usa est; tum ipsa eum accersivit, et cum eo confabulata est, linguam nacta gladio acutiorem. Peccandi demum gratia, ut iuvenem subverteret, mille eum artibus incantavit, at mentem ejus non expugnavit. Aiebat enim ille : « Scelus non admittam, qui semper nefanda oderim, quum videat omnia, qui nunquam dormitat oculus. »

10. Proh! summa insania impudentissimæ

quod vetera lexica habent defenditque Wellauer adv. Herman. in Æschyl. Agam. 1139. — καὶ τὴν ἑαυτῆς καρδίαν τιτρώσκουσα cod.

8. ἀμφιάσθητι seriorum et τῶν ο', pro ἀμφιέσθητι. — οὗτος μὲν σοῦ C.

9. Ἴδεν cod. Emendavi statim : acrostichidi enim sæpenumero satis facere scio solam pronuntiationem. — καὶ σπεύσας ταύτην C. — καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας C.

10. Nota πέπρασαι μοὶ, ἵνα μοὶ, accentu bis em-

στου, * ἐπὶ τοῦ Ἰωσὴφ ἐκφλεχθείσης! * ἐπειδὴ γὰρ κατεῖδεν αὐτὸν * ταῖς αὐτῆς θωπείαις * οὐδαμῶς εἴκοντα, * μὴ πάθεσι νεότητος * ἡττώμενον, ἐβόα τούτῳ· * Δοῦλος ἐμὸς ὠνητὸς ὑπάρχεις, * πέπρασαι μοὶ, ἵνα μοὶ δουλεύῃς· * ὅλου σε δεσπότην τοῦ οἴκου πεποίηκα, * γενοῦ δὲ κἀμοῦ τῆς κυρίας σου κύριος· * οὐ λογίζομαι ὑβρίζεσθαι, * καταβαίνουσα πρὸς σέ· * δεσποτείας καὶ δουλείας γὰρ * οὐκ ἔστι διαφορὰ, * ἕνα πάντων πατέρα * τὸν Ἀδὰμ ἐδιδάχθην, * μίαν πάντων μητέρα * τὴν ἀρχέγονον Εὔαν· * πάντες ἐσμὲν * ἀλλήλων ὁμότιμοι, * ὡς τῆς αὐτῆς * μετέχοντες φύσεως· * μὴ φοβηθῇς * ὡς ἀθέμιτα πράττων, * μηδὲ πεισθῇς * τοῖς λαλοῦσί σοι ταῦτα, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ια΄. Σοῦ τοὺς τρόπους ὁρῶσα * κοσμουμένους ἐν πᾶσι, * τῶν ἄλλων προτιμῶ σε συνδούλων· * ἐν τοῖς ὄμμασι γὰρ τὴν αἰδῶ * καὶ τοῖς χείλεσί σου, * ὡς ποθῶ, κέκτησαι, * καὶ πᾶσαν ἔχεις αἴσθησιν * εὐσχήμονα, καθάπερ θέλω· * δεῦρο, ἐπάκουσον τῆς φωνῆς μου, * ἵνα σοι δείξω τὴν πρόθεσίν μου, * πλείστων γὰρ καλῶν σε ἐμπλήσω πεισθέντα μοι, * καὶ δωροδοκίαις πλουσίαις ἀμείψομαι· * σὲ γὰρ πλεῖον παραθήσομαι * τῷ συμβίῳ τῷ ἐμῷ, * καὶ γενέσθαι σε ἐλεύθερον * κατασπεύσω παρ' αὐτοῦ· * δοῦλος γὰρ οὐ κληθήσῃ, * συγκαθεύδων δεσποίνῃ· * ἐὰν δὲ μὴ πεισθῇς μοι, * κινδυνεύσεις δικαίως, * σὲ γὰρ πικροῖς * δεσμοῖς παραδίδωμι, * τοῖς ὑπ' ἐμοὶ * οἰκέταις, ὦ φίλτατε! * μὴ οὖν σαυτὸν * ἀδικῆσαι θελήσῃς, * οὐ γάρ ἐστιν * ἀληθὲς, ὡς νομίζεις, ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ιβ΄. Ἡ γυνὴ μὲν τοιαῦτα· * ἀλλ' οὐκ ἴσχυσεν ὅλως * σαλεῦσαι τὸν ἀσάλευτον πύρ-

phatico, dum in fine tonus jubet legere λαλοῦσι σοί, etsi aliter de more signetur. — μοὶ καὶ δουλεύεις C. — τοῦ οἴκου μου C. — πατέρα, scilicet εἶναι : qua rarissima ellipsi cum verbis διδάσκειν, παιδεύειν, μανθάνειν aliquando Noster utitur ut in hoc loco et infra in cant. XIII, trop. 24. Cf. Bernhardy *Gr. Synt.* p. 330 et seqq. — f. μὴ πτοηθῇς, consonante infra πεισθῇς et trop. 17 fin.

mulieris, Iosephum exardescentis! Ubi enim intellexit eum nullis ipsius blanditiis obsequi, nullis devictum illecebris juvenum, tandem exclamavit : « Servus meus es, iure emptus. « Mihi venumdatus fuisti, mihi ut servias. Te « præfectum universæ domus feci : esto etiam « mei dominæ tuæ dominus. Haud opinor « contumeliosum esse mihi, quæ ad te descen- « derim. Dominos enim inter et servos nul- « lum discrimen est. Unum omnibus esse pa- « trem Adamum didici, unam omnium ma- « trem Evam, generis caput. Omnes sumus « honore invicem æquales, eidem qui naturæ « participamus. Ne verearis, ac si lex tibi « violanda sit; noli credere tibi hæc effutien- « tibus : Cuncta videt irrequietus oculus. »

11. « Mores tuos quum viderim omni de- « core ornatos, te præ cæteris conservis ho- « nestavi, vultu enim tuo tuisque labiis pudo- « rem, qualem amo, possides; omnemque « præ te fers honestæ mentis indolem, quam « malui. Huc veni, vocem exaudi meam, ut « meum tibi consilium ostendam. Ampliore « enim opum copia cumulabo te, mihi si ob- « temperaveris, muneribusque locupletissimis « rependam assensum. Etenim magis te con- « sorti meo commendabo, et ab eo ut liber « fias, cito satagam. Servus enim iam non vo- « caberis, qui cum domina dormieris. Nisi « autem persuasus fueris, merito periclitabere. « Te namque duris vinculis tradam per meos « famulos, o dulcissime! Noli ergo tibi iniu- « riam facere; falsum est quod opinaris, de- « spici cuncta ab oculo claudi nescio. »

12. Hæc mulier. Verum nihil valuit prorsus ad turrem immobilem quatiendam : mi-

11. καὶ γὰρ πλεῖόν σε παράθομαι cod. more sequiorum; quæ primum in ultima dictione barbara tergere iussit poetæ mundities, dein cætera leviter e loco movere melodia suasit. — τοῖς ὑπ' ἐμοῦ C.

12. οὐκ ἐνύσταξε ταῖς κολακείαις αὐτῆς cod. — ἔνθεν καὶ ἔνθεν usitatius; idem autem recurrit in ultimum tropar. — περισκοπήσας C, invita sententia

γον· * κολακείαις οὐκ ἐνύσταξε, * ἀλλὰ μᾶλλον εἶχε * λογισμὸν ἄγρυπνον, * καὶ ἄσυλον ἐφύλαξε * τὸ καύχημα τῆς σωφροσύνης· * ἔνθεν κἀκεῖθεν περισκοποῦσαν * ταύτην ἑώρα τὴν μαινομένην· * ἅπαντας τοὺς ἄλλους τοῦ οἴκου ἐξέπεμψε, * μόνη δὲ πρὸς μόνον τοιαῦτα ἐφθέγγετο· * Ἕως πότε σου ἀνέξομαι * παρακούοντος ἐμοί; * νῦν καιρὸς τοῦ ἀπολαῦσαί με * τῆς ποθεινῆς ἡδονῆς, * οὐ γάρ ἐστιν ἐνταῦθα * οὐδὲ εἷς τῶν τοῦ οἴκου, * καὶ οὐδὲν ἐμποδίζει * τοῦ γενέσθαι ὃ λέγω. * Βέλη πυρὸς * αὐτῷ κατηκόντισεν, * ἀλλ' οὐδαμῶς * αὐτὸν κατεφλόγισεν· * ἔσωθεν γὰρ * σωφροσύνην πηγάζων, * τὰς πονηρὰς * ὁμιλίας ἐσβέννυ, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ιγ'. Φθεγγομένης τοιαῦτα * τῆς μαινάδος ἐκείνης, * καὶ καταθωπευούσης τὸν νέον, * εἰς τὰ σκάμματα τῶν πειρασμῶν * Ἰωσὴφ ὁ μέγας * ἀθλητὴς ἔρχεται, * πολύμορφον ἀντίπαλον * βουλόμενος ἀντιπαλαῖσαι· * καὶ βραβευταὶ συνεισῆλθον δύο, * καὶ παρεστήκεισαν ἀμφοτέροις· * τῷ μὲν Ἰωσὴφ ἡ ἁγνεία συνίστατο, * τῇ δὲ γυναικὶ ἡ λαγνεία προΐστατο, * μέσον τούτων ἠγωνίζετο * ὁ φιλοσώφρων ἀνήρ, * πρὸς αὐτὸν ἀντηγωνίζετο * ἡ δολιόφρων γυνή· * ἔθελγε μὲν ἐκείνη * πρὸς μοιχείαν καλοῦσα, * ἤθελε δὲ νικῆσαι * τὴν αἰσχρὰν ὁ γενναῖος· * τῷ Ἰωσὴφ * συνέπραττον ἄγγελοι, * τῇ γυναικὶ * συνέτρεχον δαίμονες· * ἄνωθεν δὲ * θεωρῶν ὁ δεσπότης, * τὸν νικητὴν * ἔστεφε τοῖς ἐπαίνοις, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ιδ'. Ῥήματα σωφροσύνης * Ἰωσὴφ ἀπεκρίθη * πρὸς τὴν παραφρονοῦσαν βοήσας· * Σὸς μὲν δοῦλός εἰμι ὠνητός, * διὰ φθόνον τοῦτο * πεπονθὼς ἄδικον· * κἂν πέπραμαι δὲ σώματι, * ἐλεύθερος πέλω τῇ γνώμῃ. * Τὴν γὰρ εὐγένειαν τὴν τῶν τρόπων * χάρτης καὶ

nime adulationibus connivens, immo eo vigilantius mentem excitans, illibatum sibi servavit castimoniæ decus : hinc illinc eam videt circumspicientem, more furentis. Quæ cæteros omnes a domo dimiserat, solaque cum solo in hunc modum locuta est : « Quousque tandem sustinuero te mihi reluctantem? « Nunc tempus est, exoptata fruar voluptate; « iam nemo adest incolarum domus, neque « ullus obstat quin quod dico, fiat. » Ignea illi tela exacuit, sed eum minime incendit : intus enim puritatis fontem eliciens, pessima restinxit eloquia, scilicet omnia scrutatur, qui nunquam dormit oculus.

13. Dum hisce verbis resonaret bacchabunda, iuvenemque blanditiis impeteret, Iosephus, ingens ille athleta, certaminum in arenam procedit, oppugnantem mille cum dolis hostem debellare ultro studens. Ac duo quidem arbitri prælii convenerant, et ambobus astabant : Iosepho quidem castitas adfuit, mulieri prævia erat lascivia. Medius harum decertabat vir, pudicitiæ æmulator : colluctabatur cum eo femina, fraudum feracissima; hæc quidem demulcebat, ad stuprum provocans, malebat vero propudiosam vincere generosus miles. Iosephi commilitones erant angeli; mulieri concurrebant dæmonia. Sursum autem despiciens Dominus triumphantem coronabat meritis laudibus, quoniam omnia suspicit oculus nulli somno obnoxius.

14. Modestissima verba Iosephus furenti mulieri alta voce reposuit : « Tuus ego servus « sum, pretio emptus, qui per alienam invi« diam hanc tuli iniuriam : at corpore emptus « licet, liber anima sum. Morum enim nobi« litas est, quam tingere nec papyrus, neque

— ἐξέπεμψε habere vim plusquam perfecti, ut interdum solet, videtur; tum etiam ob rhythmum tetigimus codicem : τῆς ποθουμένης ἡδονῆς.. οὐδεὶς τῶν ἐκ τοῦ οἴκου. — Juvit demum in fine duo verba movere ἐσβέννυ ὁμιλίας.

13. συνίστατο... προΐστατο. Recole similia in cant. V, 12, et cf. XIII, 3.

14. κἂν πέπραμαι jam notatum in cant. V, 7. — ἐλεύθερός εἰμι C. — f. ὥσπερ iterum pro ὡς γάρ :

μέλαν οὐκ οἶδε βάψαι. * Ὥσπερ ἡ ἀχλὺς τὸν ἀέρα σκοτίζουσα, * τὴν ἡλιακὴν οὐκ ἀμβλύνει λαμπρότητα· * ὡς γὰρ νέφος ἀπελαύνεται, * ὑπ' ἀνέμου διωχθὲν, * τοῦ ἡλίου δὲ μετέπειτα * καταλάμπουσιν αὐγαί· * οὕτω καὶ ἡ δουλεία * παρελεύσεται αὕτη, * καὶ ἡ ἐλευθερία * ἡ ἐμὴ ἀναλάμψει. * Πᾶσα ἡ γῆ * Αἰγύπτου δουλεύσει μοι, * τῷ ἡδοναῖς * αἰσχραῖς μὴ δουλεύοντι· * τοῦτο γάρ μοι * προεμήνυσε πάλαι * ὁ προειδὼς * τὰ ἐσόμενα μόνος, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ιε΄. Ὡς ἀκήκοε ταῦτα * προσλαλοῦντος τοῦ νέου, * καὶ πάλιν κολακεύειν πειρᾶται, * καὶ τοιαῦτα πρὸς αὐτόν φησιν· * Ὅτι δούλου τρόπους * οὐδαμῶς κέκτησαι, * δι' ἔργων τοῦτο ἔμαθον, * καὶ πέπεισμαι καὶ μαρτυρῶ σοι, * καὶ γὰρ τὴν πρέπουσαν ἐλευθέροις * σὺ ἐξετέλεσας λειτουργίαν· * γέγονας ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου ἄμεμπτος, * καὶ πρὸς τοὺς συνδούλους τοὺς σοὺς ἀκακούργητος, * ὅθεν φαίνῃ καταγόμενος * ἐκ γονέων εὐγενῶν. * Διὰ τοῦτο καὶ ἐλήλυθας * εἰς τὰς χεῖρας τὰς ἐμὰς, * ἵνα γένωμαι πλείστων * ἀγαθῶν ἀρχηγός σοι· * καὶ ἡ χώρα Αἰγύπτου * δι' ἐμοῦ σοι δουλεύσει· * μόνον ἐμὲ * τὴν νῦν σου δεσπόζουσαν, * καὶ τὴν πρὸς σὲ * στοργὴν διασώζουσαν, * δέξαι λοιπὸν * εἰς κοινὴν εὐφροσύνην, * καὶ μὴ πτοοῦ, * λογιζόμενος πάλιν * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ις΄. Μετὰ τούτους τοὺς λόγους, * Ἰωσὴφ ἀντιλέγει * πρὸς τὴν ἀσελγεστάτην ἐκείνην· * Ἀληθὲς μὲν ὃ λέγεις ἐστὶν, * ὅτι ῥίζης πέλω * ἀγαθῆς βλάστημα· * ὡς ἄλογον δὲ βλέπω σε, * καὶ φεύγω σου τὴν συνουσίαν. * Ὅταν γάρ τις λογισμὸν οὐκ ἔχῃ, * τὸν χαλινοῦντα αὐτοῦ τὸν βίον, * δίκην ἀλογίστων κτηνῶν περιφέρεται, * καὶ εἰς ἀπρεπεῖς ἡδονὰς παραφέρεται· * διὰ τοῦτο οὐκ ἀνέχομαι * τῶν

« atramentum novit. Sicut caligo, qua obscu« ratur aer, solis non obtundit fulgorem (dis« pellitur enim ut nebula, a vento dissipata, « solisque radii statim emicant) : ita servitus « ipsa aufugiet, ac libertas hæc mea splende« bit : tota Ægypti tellus mihi serviet, qui « fœdis haud servierim deliciis. Hoc certe « mihi prædixit olim, qui prospicit futura « solus; omnia enim intuetur, qui nunquam « clauditur oculus. »

15. Ita fatum iuvenem ut illa audiit, nec destitit iterum blandiri, nec verba hujusmodi omisit : « Serviles haud nactum esse te mo« res, tuis iam operibus comperi, et persua« sum habeo et tibi contestor; ac vere quæ « viros liberos decent, tu munera comple« visti. Te geris in tota vita tua integerrimum, « et præ omnibus tuis conservis innocentissi« mum, unde videris ab ingenuis parentibus « oriundus. Propter hoc destinatus es in ma« nus meas, ut plurima tibi bona munifice « conferrem; etiam per me tibi terra Ægypti « serviet. Tantummodo me, tuam nunc do« minam, amore tuo flagrantem, demum ac« cipe in commune gaudium, et noli timere, « frustra memor oculi cuncta videntis, nec « somnum patientis. »

16. Quibus dictis sermonibus, Iosephus petulantissimæ feminæ respondit : « Verum « est quod ais, me ex honesta radice adole« visse. Te vero video insanire, et tuum fu« gio consortium. Sensu enim ubi aliquis de« stituitur, quo frænum vitæ suæ imponat, « indolem præ se fert ferinarum pecudum, « inque inhonesta gaudia rapitur : teneri ergo « carneis affectibus nolo, quorum pruritus

sed satis Homerica est parenthesis eo modo interposita. Quid, si βάψαι ad sequentia referatur?

15. φησὶ πρὸς αὐτὸν C.

16. ῥίζης εἰμὶ C. — οὐκ ἔχει C. expectaveris μὴ ἔχῃ. Sed cf. Herman. ad Viger. p. 833. — περιφέρεται iterum C. post ἡδονάς. — χρῖμα. Iam vide hoc verbum *crimen* esse, ut apud neogræcos, nisi potius μύσος catus poeta scripserit.

φιλοσάρκων παθῶν, * ἀλλὰ τούτων τὰ σκιρτήματα * δι' ἐγκρατείας κρατῶ, * μέχρι νῦν καθαρεύω * ἀπὸ μύσους τοιούτου, * ἄρτι διὰ μοιχείας * οὐ ῥυπῶ μου τὸ σῶμα, * ἔστι μοι γὰρ * βαρὺ καὶ ἀθέμιτον, * γάμον ἀνδρὸς * συλῆσαι ἀλλότριον· * μεῖζον δέ μοι * καταφαίνεται κρῖμα, * καὶ τὴν εὐνὴν * τοῦ δεσπότου ὑβρίσαι, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ιζ'. Ἄκουσον, νεανία, * ἡ γυνὴ ἀπεκρίθη * πρὸς τὸν τῆς σωφροσύνης ἐργάτην. * Ὁ δεσπότης, ὡς οἶδας, ὁ σὸς * καταπείθεταί μου * τῇ βουλῇ πάντοτε, * καὶ δύναμαι κακῶσαί σε, * καὶ πάλιν παραθέσθαι τούτῳ. * Ἔχει ἐν σοὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας, * ἐκ τῆς προλήψεως τῆς προτέρας· * στέργει καὶ ἐμὲ, ὡς ἀεὶ σωφρονήσασαν, * μέχρι γὰρ τοῦ νῦν ἀκατάγνωστος ἔμεινα· * τοῦ δεσπότου οὖν, ὡς εἴρηκα, * πεποιθότος ἐφ' ἡμῖν, * οὐδενὸς δὲ τὸ πραττόμενον * θεωροῦντος ἐπὶ γῆς, * τί ὀκνεῖς πειθαρχῆσαι * τῇ ἐμῇ παρακλήσει; * ἢ οὐ καταξιώσεις * τὰς ἐμὰς παρακλήσεις; * τοῖχοι ἡμᾶς * καλύπτουσι πάντοθεν, * ἄνωθεν δὲ * ἡ στέγη ἐπίκειται, * μὴ οὖν φοβοῦ, * οὗ οὐκ ἔστι σοι φόβος, * μὴ πτοηθῇς, * ἐνθυμούμενος πάλιν * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ιη'. Νουθετῆσαι σπουδάζων * τὴν ἀθλίαν ἐκείνην * ὁ σώφρων Ἰωσὴφ ἀπεκρίθη· * Μὴ συμβούλευέ μοι πονηρὰ, * ὡς ἡ Εὔα πάλαι * τῷ Ἀδάμ· ἄπαγε, * τοῦ ξύλου γὰρ οὐ γεύσομαι, * τοῦ θάνατόν μοι προξενοῦντος. * Ἔχω παράδεισον τὴν ἁγνείαν, * πᾶσαν βλαστάνουσαν εὐωδίαν. * Τί γὰρ τῆς ἁγνείας ἐστὶ θαυμαστότερον; * ἣν οἱ κατορθοῦντες, ὡς ἄγγελοι λάμψουσι· * κἂν τὴν πρᾶξιν οὐ μὴ ἴδωσιν * οἱ οἰκοῦντες σὺν ἡμῖν, * ὅτι ἄνθρωποι ὑπάρχουσι, * μὴ ὁρῶντες τὰ κρυπτὰ, * ἀλλὰ τὸ συνειδός μου * τὸν κατήγορον ἔχω· * εἴγε πρᾶξαι νομίσω * τὸ παράνομον ἔργον, * καὶ

« ope temperantiæ edomui; hactenus permaneo purus ab simili flagitio, neque modo « per mœchiam corpus hoc polluam. Nam « grave mihi est ac nefarium, alieni viri suf« furari connubium; at quanto immanius « crimen mihi videtur, etiam heri thalamum « dehonestare : omnia videt enim somni im« patiens oculus. »

17. — « Audi hoc, iuvenis, subdidit mu« lier ad strenuum castimoniæ operarium. « Herus tuus, ut vides, totus per omnia mea « voluntati adhæret, ac potens sum nocere « tibi, teque illi vice versa commendare. In « te spes pulchras habet, ob opinionem de « te prius receptam. Me quoque valde amat, « ut quæ pudica semper fuerim; irreprehensa « enim hactenus mansi. Herus igitur, ut dixi, « nobis quum confidat, quumque nemo vi« deat in terra quod agimus, quid moraris « meis obtemperare votis? nonne cum honore « mea excipis placita? Parietes nos celant un« dique, desuper tectum imminet, ne igitur « timeas, ubi nulla tibi causa timoris. Ne ob« stupescas, ad hoc rursus recogitans, oculum « esse spectatorem omnium, quietis exper« tem. »

18. Meliora quo miseram alacrius moneret, castus respondit Iosephus : « Ne pessima « mihi consilia subdas, ut Eva olim Adamo. « Apage! E ligno non gustabo, quo mors mihi « propinatur. Innocentiam, ut paradisum « inhabito, omnimoda pubescentem flagran« tia. Quid enim pudicitia mirabilius? Quam « qui rite colunt, fulgebunt sicut angeli. Quod « si actus non vident qui domi nobiscum sunt, « utpote homines, qui non intuentur abscon« dita, at certe meam habeo conscientiam, « quæ me accuset. Si ergo facere duxero illi« citum opus, etiamsi nemo me convicturus

17. ἐργάτην. Apud Xenophontem *Memorab.* II, 1, 27 : ἐργάτην γίγνεσθαι τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν. *Cyr.* IV, 1, 4 : ἐργάτης τῶν ἐν πολέμῳ. — εἰ οὐ cod. — Lege pro rhythmo κακῶσαιέ. — πάντοθεν καλύπτ. C. — οὗ post φόβου cod. sustulit frequentissima omissione. Cf. Cant. VIII, tr. 7, v. 4.

18. ἀλλὰ optimæ notæ, post κἂν, ἐὰν μὴ, ut bis in sequenti tropario, eadem elegantia, unde Ari-

εἰ μηδεὶς * ἐλέγξει μοιχεύσαντα, * ἔχω κριτὴν * ἐλέγχου μὴ χρῄζοντα, * ὅνπερ ἀεὶ * ἐνθυμούμενος φρίττω, * καὶ τὰς νυνὶ * ἡδονὰς ἀποφεύγω, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

ιθ΄. Ὅταν σοι δὲ πιστεύσω, * ὅτι πάντοθεν τοῖχοι * καλύπτουσιν ἡμᾶς πλημμελοῦντας, * καὶ οὐ βλέπει οὐδεὶς ἐπὶ γῆς * ὅπερ θέλεις πρᾶξαι * σὺν ἐμοὶ ἄδικον, * τὸν βλέποντα τὰ κρύφια * ποῦ φύγωμεν, γύναι, εἰπέ μοι· * εἰ γὰρ οὐ πάρεστιν ὁ ἀνήρ σου, * ἀλλ' οὐκ ἀπέστη νῦν ὁ κριτής μου· * κἂν οὐκ ἐφορᾷ με τῆς κλίνης ὁ κύριος, * ἀλλὰ ἐφορᾷ με ὁ κρίνων τὰ κρύφια· * πῶς οὖν λάθω τὸν ἐτάζοντα * τὰς καρδίας καὶ νεφρούς; * καὶ αὐτὸς δὲ κινηθήσεται * κατ' ἐμοῦ ὁ οὐρανός· * μάτην τοίχοις θαῤῥοῦμεν * τοῖς μηδὲν ὠφελοῦσι· * ἐπουράνια στέγη * τὴν μοιχείαν οὐ στέγει· * πάντα γυμνὰ * ὑπάρχει καὶ πρόδηλα * τῷ τὰ κρυπτὰ * γινώσκοντι πταίσματα, * ὅθεν ἐγὼ * οὐκ ἀνέχομαι πρᾶξαι * τὸ πονηρὸν * ἐναντίον Κυρίου, * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

κ΄. Ὑπὸ τούτων τῶν λόγων * ἡ μαινὰς ἐκκαυθεῖσα, * τῷ σώφρονι ἐπέρχεται ἄφνω, * καὶ τὸν τούτου χιτῶνα κρατεῖ, * καὶ βιαίως σύρει * τὸν σεμνὸν, λέγουσα· * Ἐπάκουσόν μου, φίλτατε, καὶ δεῦρο, συνομίλησόν μοι. * Ἔνθεν κἀκεῖθεν ἡ Αἰγυπτία, * πάλιν ἡ Χάρις ἀνθεῖλκε τοῦτον. * Αὕτη μὲν ἐβόα· Ἐμοὶ συγκοιμήθητι· * Ἄνωθεν ἡ Χάρις· Ἐμοὶ συγγρηγόρησον. * Μετ' ἐκείνης ὁ Διάβολος * ἠγωνίζετο πικρῶς, * καὶ χερσὶ σφοδρῶς κατέσφιγγε * νῦν τὸν νέον Ἰωσήφ· * πάλιν ἡ σωφροσύνη * ἐκινεῖτο πρὸς πάλην, * προσεπάγουσα τούτῳ * τὰ κρατήματα ταύτης, *

« sit adulterii, iudicem habeo, qui convinci « non opus habet, quem ego semper commi« niscens expavesco, præsentesque refugio de« licias, quia cuncta videt oculus nunquam « sopore clausus. »

19. « Quando quidem tibi assentiar, parie« tibus nos undique tegi peccantes, neque ul« lum e terra testem esse nefandorum, quæ « tu vis patrare mecum, quonam modo eum « qui occulta omnia videt, fugiamus, dicito « mihi, mulier! Si tuus hic non adest vir, at « non abest nunc iudex meus; tamen etsi me « non cernat thori dominus, at me intuetur « scrutator absconditorum. Quo pacto ergo « laterem eum qui corda et renes exami« nat? Et ipsum cœlum contra me move« bitur. Frustra parietibus confidimus, nihil « protegere valentibus. Cœlestia tecta non ope« riunt adulterium. Nuda et aperta omnia illi « sunt, qui clancularia peccata novit; unde « ego non assumo malum agere in facie Do« mini, quum cuncta oculo vigilanti videat. »

20. Hisce sermonibus incensa furibunda mænas, castum repente invadere iuvenem, et rapere chlamydem, sanctumque trahere invitum, inquiens : « Obedi mihi, dulcissime, et « ades dum, congreditor mecum. » Hinc et illinc tum Ægyptia, tum Gratia eum ultro citroque trahunt. Clamat ista : « Dormi me« cum. » Cœlitus Gratia : « Mecum vigil esto. » Cum ista Diabolus acriter præliari, validisque nunc stringere manibus iuvenem Iosephum; versa vice Castimonia aciem urgere, illique ferre Gratiæ subsidia, quæ aiebat : « Scinda« tur pallium, verum pudici ne corpus inqui-

stotel. εἰ μὴ πᾶσιν δυνατὸν, ἀλλὰ κατὰ φυλάς. Cf. Viger. ed. Herman. pag. 471.

19. τοῖχοι πάντοθεν C. — ποῦ φύγομεν, εἰπέ μοι, γύναι, C. — Ποῦ, ac si πῶς, ut Demosth. *Pro Cor.* ποῦ δὲ παιδείας σοι θέμις μνησθῆναι; nisi malis ποῦ dici pro ποῖ, ut interdum vett. — καὶ γὰρ οὐ παρ. C. εἰ οὐ πάρεστιν, id est εἰ ἄπεστιν, inde iterum οὐ pro μὴ, ut alias supra in 16. — νεφρούς. Ps. VII, 10. — στέγη ἐπουράνια C. — γυμνὰ Hebr. IV, 13. — ἐναντίον τοῦ Κυρίου cod.

20. ἔνθεν κἀκεῖθεν, ut supra tr. 12. Nemo huc usque veniet, quin illi statim animo subierit decantata Herculis fabula, quam ex Prodico Xenophon (*Memor. Socr.* II, 1), ex Xenophonte Lucianus in *Somnio*, elegantissime uterque, imitatus est. Idem fere, mutatis nominibus, sed in eodem

ἔλεγε δέ · * Ῥαγῇ τὸ ἱμάτιον, * καὶ μὴ φθαρῇ * τὸ σῶμα τοῦ σώφρονος. * Λήψεται γὰρ * παρὰ τοῦ ἀθλοθέτου, * ὡς νικητὴς, * ἔνδυμα ἀφθαρσίας ; * ὅτι πάντα ἐφορᾷ * τὸ ἀκοίμητον ὄμμα.

« netur; quod certe ab ipso certaminis præ« side, debitam debellatori vestem recipiet » immortalitatis, quoniam omnia contempla« tur oculus in ævum vigilantissimus. »

virginitatis encomio, ex Methodio Nazianzenus, ex utroque fortasse Romanus recepit. — πάλην προσεπαγομένη C. om. τούτῳ. — Malui form. act. pro media sane insolentissima. — ῥαγεῖ C. Ex abrupto fine carmen, prolixum licet, mancum æstimabitur.

XI.

CANTICUM DE DECEM VIRGINIBUS.

Πρὸς τό· Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ σταυρῷ.

α'. Τὸν νυμφίον, ἀδελφοὶ, ἀγαπήσωμεν,
τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν εὐτρεπίσωμεν,
ἐν ἀρεταῖς ἐκλάμποντες καὶ πίστει ὀρθῇ,
ἵνα ὡς αἱ φρόνιμοι
τοῦ Κυρίου παρθένοι,
ἕτοιμοι εἰσέλθωμεν
σὺν αὐτῷ εἰς τοὺς γάμους·
ὁ γὰρ οἰκτίρμων δῶρον, ὡς Θεὸς,
πᾶσι παρέχει,
τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

Sub modulo : *Exaltatus in cruce.*

1. Sponsum, o fratres, amemus,
lampades nostras præparemus,
virtutibus accensi et integra fide;
ut similes prudentibus
Domini virginibus,
parati intremus
cum illo ad nuptias.
Is enim misericors, uti Deus,
donum omnibus destinat,
immarcescibilem coronam.

Πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ·

β'. Τῆς ἱερᾶς παραβολῆς,

Sub modulo : *In Galilæa.*

2. Sacram parabolam,

Ex unico fere cors. f. 80-83 descriptum, in quo præ se fert hoc lemma : τῇ ἁγίᾳ γ', κοντάκιον εἰς δέκα παρθένους, ἦχος δ', ἀκροστιχίς· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ ᾠδὴ α'. Sub acrostichidis ultima littera α' licet colligere : aut primum hoc Romani opus esse, quod ægre dicam; aut plura fuisse eiusdem poemata de virginitate, aut interruptam esse acrostichidis seriem, mutilumque canticum. Palam quidem est, unum saltem troparium, nempe VIII, e sede sua migravisse, et alia remanere hiulca. Solitam vero deesse clausulam vix putarim. Cæterum poeta præ oculis habuit quæ antea iam aut ipse, aut alii cecinerant, quum sibi duplicem proposuerit hirmum alias notum, unum in procemio, ὁ ὑψωθεὶς, de quo in die XIV Septembris; alterum in acrostichide, τῇ Γαλιλαίᾳ, iam supra in VI Ianuarii recensitum. Troparia XXII continent versus 430, quorum 10 priores soli hactenus innotuere, inter vulgata eiusdem III feriæ cathismata. Sex trop. disjuncta in taurin. insunt.

1. ὁ ὑψωθεὶς. Hirmus iste, qualis extat in die XIV Sept. et a multis melodis redhibetur, sæpe variatur, et satis a nostro procemio recedit. Adde quod canticum in exaltatione crucis videtur Romano recentius neque etiam suspicio deest hoc ipsum procemium minime Romani esse, aut authenticum et aptum cantici nostri exordium. — Ἑαυτῶν. Cf. trop. XII, v. 5, XIV, v. 7.

2. ἐξέστην, ἐνθυμήσει τὸν λογισμὸν C. — μὲν ἐσχήκασι C. — διὸ om. T. — ἐν τῷ νυμφῶνι codd.

τῆς ἐν εὐαγγελίοις,
ἀκούσας τῶν παρθένων,
ἐξέστην, ἐνθυμήσεις
καὶ λογισμοὺς ἀνακινῶν,
πῶς τὴν τῆς ἀχράντου
παρθενίας ἀρετὴν
αἱ δέκα μὲν ἐφύλαξαν,
ταῖς πέντε δὲ παρθένοις ἐγένετο
ἄκαρπος ὁ πόνος.
Αἱ δὲ ἄλλαι ταῖς λαμπάσιν
ἐξήστραπτον τῆς φιλανθρωπίας·
διὸ προτρέπεται
αὐτὰς ὁ νυμφίος,
καὶ εἰσάγει ἐν χαρᾷ
εἰς τὸν νυμφῶνα,
ὅταν οὐρανοὺς
ἀνοίγῃ, καὶ διανέμῃ
πᾶσι δικαίοις
τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

in evangeliis scriptam
de virginibus, statim ut audivi,
obstupui, studia mecum
cogitatusque evolvens,
quomodo fieret, ut quum illibatæ
virginitatis virtutem
decem illæ servaverint,
quinque tamen virginibus
infrugifer fuerit labor.
Sane quia cæteræ lampadibus
charitatis effulgebant,
ideo invitat
eas sponsus,
ac ducit lætabundas
in thalamum,
quando cœlos
aperit, ac distribuit
omnibus iustis
immarcescibilem coronam.

γ'. Οὐκοῦν ζητήσωμεν ἡμεῖς * τῆς θείας γραφῆς ταύτης * τὴν χάριν καὶ τὸν τρόπον· * ἀφθάρτου γὰρ ἐλπίδος * ὑπάρχει πᾶσιν ὁδηγός, * ὥσπερ οὖν καὶ πᾶσα * ἡ θεόπνευστος γραφὴ * καθέστηκεν ὠφέλιμος. * Χριστῷ οὖν τῷ σωτῆρι προσπίπτοντες, * κράξωμεν προθύμως· * Βασιλεῦ βασιλευόντων, * φιλάνθρωπε, δὸς πᾶσι τὴν γνῶσιν, * ὁδήγησον ἡμᾶς * πρὸς τὰς ἐντολάς σου, * ἵνα γνῶμεν τὴν ὁδὸν * τῆς βασιλείας· * ταύτην γὰρ ἡμεῖς * ὁδεῦσαι ἐπιθυμοῦμεν, * ἵνα καὶ σχῶμεν * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

δ'. Ὑπὸ τῆς πίστεως αὐτῶν * καὶ τῆς ἐπαγγελίας * οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων * ποθοῦσιν ἐφικέσθαι * τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· * ὅθεν διὰ τοῦτο * παρθενίας ἀρετὴν * φυλάττειν κατεπείγονται, * ἀσκοῦσι καὶ νηστείας κατόρθωμα, * μέγιστον ἐν βίῳ * ταῖς

3. Quæramus igitur nos divinæ huius paginæ gratiam et sensum mysticum. Spei namque immortalis viam omnibus ostendit, sicuti sane est proficua omnis scriptura divinitus afflata. Christo igitur salvatori nos humi procumbentes ex animo clamemus : « O Domine dominantium, hominum amator, da omnibus scientiam, duc nos in tua mandata, ut viam agnoscamus ad regnum, eam quippe omnes carpere meditamur, ut incorruptam adipiscamur coronam. »

4. Sub hac fide, hisque promissis, multi hominum anhelant attingere Dei regnum, et propterea virginitatis servare virtutem urgentur; ieiuniorum etiam exercitio nobilitantur; precibus, dum vivunt, ut plurimum vacant; dogma demum custodiunt illiba-

emendo, ne duo ablativi succedant, quod supra T suasit εἰς τοὺς γάμους : cf. adnot. in cant. 1, 8; quæ quidem ἀσύντακτα, potius librariis quam melodis ascribere, æquum est — ὅτε οὐρανοὺς T. — πᾶσι παρέχων T. — Hirmum τῇ γαλιλαίᾳ vide integrum in capite cant. III.

3. Οὐκοῦν ζηλώσωμεν T — καὶ πᾶσιν C. II. Tim. III, 16. Cf. tr. 6. — ὁδεῦσαι ἐπιποθοῦμεν T. — Exstat parabola in Matth. XXV, 1.

4. πιστ. αὐτῆς T. An poeta solus, an cum cæteris hic loquatur, ambiguum est. — τὸ δόγμα δὲ codd.

εὐχαῖς προσκαρτεροῦσι, * τὸ δόγμα μὲν ἄχραντον τηροῦσιν, * ἐλλείπει δὲ αὐτοῖς * ἡ φιλανθρωπία, * καὶ εὑρίσκεται λοιπὸν * μάταια πάντα, * οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν * μὴ ἔχων τὴν εὐσπλαγχνίαν, * τότε λαμβάνει * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

tum : verum in illis desideratur erga homines charitas; inde inania inveniuntur omnia, nemo enim nostrum, non habens misericordiam, unquam recipiet immortalem coronam.

ε. Τὸν πλοῦν ἀνύοντές τινες, * πάντων κατηρτισμένων, * λιπόντες τὴν ὀθόνην, * εὐθεῖαν οὐ ποιοῦνται * τὴν ἐν θαλάσσῃ πορείαν, * τότε γὰρ τοῦ δρόμου * ἐμποδίζεται ἡ ναῦς, * καὶ ἄπρακτος καθίσταται, * οὐ τέχνῃ κυβερνήτου δουλεύουσα, * οὔτε δὲ οἰάκων· * τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον πάντες * οἱ σπεύδοντες πρὸς τὴν βασιλείαν, * κἂν πάσης ἀρετῆς * σωρεύσωσι φόρτον, * εὐσπλαγχνίας δὲ εἰσὶ * γεγυμνωμένοι, * οὔτε φθάνουσι * λιμένας ἐπουρανίους, * οὔτε φοροῦσι * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

5. Maria emetiri si qui studeant, cunctisque rite aptatis, velum omiserint, promptum certe per undas iter non conficiunt, quinimmo cursu navis impeditur, inutilisque stat, nulli obsecuta arti, sive rectoris, sive gubernaculi : eodem sane modo quicumque ad regnum properant, etiamsi acervos virtutum congesserint, modo vacui sint misericordia, minime ad cœlestia inde littora appellunt, neque reportant immarcescibilem coronam.

ς. Ἁπασῶν μεῖζον' ἀρετῶν * τὴν ἐλεημοσύνην * κρίνας ὁ ἐλεήμων, * παρέδωκεν ἀνθρώποις, * διδάξας τὴν παραβολὴν, * πέντε τὰς φρονίμους * τῶν παρθένων προσειπὼν, * τὰς βασταζούσας ἔλαιον, * μωρὰς δὲ τὰς τὸν δρόμον πληρωσάσας * ἄνευ τοῦ ἐλαίου. * Καὶ τὴν δύναμιν τὴν ταύτης * ἠκούσαμεν, λέξαντος Ματθαίου· * πρὸς γὰρ διόρθωσιν * ἡμῶν τῶν ἐν βίῳ * ἡ θεόπνευστος γραφὴ * ταῦτα διδάσκει· * πάντες οὖν, πιστοὶ, * ἐλεήμονες δειχθῶμεν, * ἵνα καὶ σχῶμεν * ἄφθαρτον στέφανον.

6. Qui statuit, omnium virtutum optimam esse eleemosynam, misericors ipse id hominibus tradidit, docens illam parabolam, in qua prudentes ait quinque virgines, oleum ferentes; fatuas vero, quæ sine oleo cursum implevere. Et quid hæc valeant intelleximus, docente Matthæo : ad nostram enim qui vivimus emendationem cœlitus data Scriptura, hanc præbet doctrinam : omnes igitur, o fideles, ostendamus nos misericordes, ut possideamus incorruptibilem coronam.

ζ. Πολλὴ ἡ τῆς παραβολῆς * ἐστὶ διδασκαλία, * πάσης φιλανθρωπίας * καὶ ταπεινοφροσύνης * ὁδὸς, καὶ πᾶσιν ὁδηγός· * ἄνακτας ῥυθμίζει, * ἡγουμένους τοῦ λαοῦ * διδάσκει τὴν συμπάθειαν. * Καθαπερεί τις οἶκον ὑπέρλαμπρον * κτίσας καὶ πληρώσας, * εἰ μὴ τοῦτον ὀροφώσῃ, * ἀνόνητος γίνεται

7. Permulta est eius parabolæ doctrina, quæ totius humanitatis et humilitatis via et dux omnibus est; principibus norma fit et regula; docet clementiam populi duces. Qualiter quis, si magnificas ædes struxerit et compleverit, nisi tectum imposuerit, inanem operam ludit : ita qui virtutes ædificavit, nec

5. τὸν πλ. inde ad tr. 9 usque T deficit. — θαλάσσῃ πόρευσιν mel. ob rhyth. — εἰ pro δὲ post εὐσπλαγχνίας requiri videtur — οὐ φθάν. λοιπὸν C, syllaba resultante. Aut emenda ut supra, aut si mavis λιμένας εἰς οὐρανίους; sed nostro placet φθάνειν cum accus. cf. cant. XII, 5. — οὐδὲ φορ. C.

6. μείζων cod. C. μεῖζον' contra morem nostri; unde placeret ἁπάντων μείζω ἀγαθῶν, quod alius codex confirmet. — τὰς post πέντε non inserit C. — Vel lege οἰκτίρμονες ἐνδειχθῶμεν, vel iterum pro rhythmo placeret ἐλεεινοί τε δειχθῶμεν.

7. Καθάπερ C. καθαπερεὶ metri gratia. — ὀροφώσῃ sic C. inde promptius infra juxta modulum emendo : εἰ μὴ... προστιθῇ, ubi cod. προσθήσει. In eodem

ὁ πόνος· * οὕτω τὰς ἀρετὰς * ὁ οἰκοδομήσας, * εἰ μὴ καὶ τὸν ὄροφον * τῆς εὐσπλαγχνίας * προσθήσει αὐταῖς, * ἀπόλλυσι τοὺς καμάτους, * ὥστε μὴ ἔχειν * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

η΄. Ἰδοὺ σαφῶς γνῶναι ἐστὶ * τὴν θείαν γραφὴν ταύτην· * εἶτα τῆς διανοίας * ὄμματα γρηγοροῦντα * ἐπανατείνωμεν Θεῷ· * δόξωμεν οὖν βλέπειν * τοῖς ψυχικοῖς ὀφθαλμοῖς * παγκόσμιον ἀνάστασιν, * Χριστὸν δὲ τὸν σωτῆρα δεικνύμενον * πάντων βασιλέα, * ὡς καὶ νῦν γὰρ βασιλεύει, * καὶ κύριός ἐστι καὶ δεσπότης, * κἂν σταζιάσουσι * τινὲς ἀγνοοῦντες· * ἀλλ' ἡ φλὸξ ἡ τοῦ πυρὸς * πάντας χωνεύσει, * τότε οὖν οὐδεὶς * δυνήσεται ἀντιστῆναι, * ὅτε παρέξει * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

θ΄. Νικᾷ ἁπάσας ἀρετὰς * ἡ ἐλεημοσύνη * συνημμένη τῇ πίστει, * καὶ ὑπέρκειται πάντων, * ὡς βασιλεὺς, τῶν ἀγαθῶν, * τέμνει τὸν ἀέρα, * ὑπερβαίνει μετ' αὐτὸν * σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, * καὶ φθάνει ἀπροσκόπως τὴν εἴσοδον * τὴν ἐπουρανίαν, * καὶ οὐχ ἵσταται οὐδ' οὕτως, * ἀλλ' ἔρχεται μέχρι τῶν ἀγγέλων, * ἐκτρέχει δὲ χοροὺς * καὶ τῶν ἀρχαγγέλων· * θρόνῳ γὰρ παρίσταται * τοῦ βασιλέως * [οὐ μὴ ἀποστῇ * ἕως ὁ ὕψιστος νέμει] * πᾶσιν αἰτοῦσι * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

ι΄. Οὐκοῦν κατίδωμεν ἡμεῖς * τὰς πέντε τὰς πανσόφους * ἐξ ὕπνου ἀναστάσας, * καθάπερ ἐκ παστάδων, * ἀλλ' οὐκ ἐκ τάφων τῶν νεκρῶν· * ἔλαιον γὰρ εἶχον, * καὶ εὐθὺς τὰς τῆς ψυχῆς * λαμπάδας κατεκόσμησαν· * αἱ ἄλλαι μὲν ὁμοίως ἀνέστησαν * ἄθροον

misericordiæ coronidem adiecit, sudores perdidit, neque prorsus habet coronam sine fine mansuram.

8. En iam perspicue noscere datur divinam hanc scripturam. Dein oculos mentis vigilantes attollamus ad Deum. Intueri putemus spiritualibus luminibus universi orbis resurrectionem, et Christum se exhibentem omnium salvatorem et regem, quemadmodum usque nunc regnat, dominatur et imperat, tametsi rebellentur nonnulli præ inscitia; ast illos flamma incendii omnes conflabit, tunc nullus rebellis esse valebit, quando distribuet immortalem coronam.

9. Vincit omnes virtutes eleemosyna coniuncta fidei, ac bona cuncta, regis instar, transgreditur; æthera scindit, ultra lunam et solem transilit, inoffenso pede ipsum penetrat cœlestem aditum, neque huc usque sistitur, quin et permeat ad angelos, excurritque ad choros archangelorum; iam vero regis ante thronum consistit [et non discedit, donec Altissimus] tribuerit omnibus eum invocantibus immortalem coronam.

10. Nos ergo consideremus quinque prudentissimas virgines, e somno exurgentes, tanquam e thalamis, non velut e tumulis mortuorum; oleum enim habebant, statimque mentis lampades exornarunt. Cæteræ quidem pariter surrexere confestim cum illis,

sequitur trop. 23 ad calcem rejectum, cum nulla opportuna sedes reperiatur, neque hic illud acrostichis retineat.

8. τὴν γρ. θ. f. ut infra τοῖς ὀφθ. ψ. sæpe v. 2 aberrat a tono in aliis trop. — τὴν παγκ. C. — κἂν στασιάζουσι C. retinemus ut infr. 13, ob notata superius pluries.

9. πάσας ἀρετὰς T redux, quem sequimur. ἅπασαν ἀρετὴν C. — inde T liberius spatiatur, ἡ ἐλ. ἡ ὄντως λαμπροτέρα πολλῶν προκαθημένη τῶν ἀρετῶν παρὰ Θεοῦ τέμνει. — τὴν ἐπουράνιον T — omisso καὶ C: οὐδὲ οὕτως ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ ὑπὲρ ἀνθρώπων, παρίστ. γὰρ θρόνῳ plane ἀσύστατα. cf. Eccli. XXXV, 21, ex quo amissa supplentur. Sed in utroque cod., etiam in T qui omnia sequentia amisit, excidisse tam elegantis strophæ coronidem, quem non tædet?

10. ἄλλαι δὲ C. — σκυθρωπὰ δὲ προσκεκτημέναι C.

σὺν ταύταις, * σκυθρωπὰ δὲ κεκτημέναι * τὰ πρόσωπα καὶ συμπεπτωκότα· * καὶ γὰρ ἐσβέσθησαν * αἱ τούτων λαμπάδες, * τὰ ἀγγεῖα δὲ αὐτῶν * κοῦφα ἐδείχθη, * ἔλαιον λαβεῖν * ἐζήτουν παρὰ τῶν ἄλλων, * ἵνα καὶ σχῶσι * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

vultu autem mœsto et humi demisso, extinctæ enim erant lampades earum, vacua illis vascula fiebant, quæ oleum ab aliis accipere tentabant, ut simul haberent immortalem coronam.

ια΄. Ὑπάγετε, φασὶν αὐταῖς, * ζητεῖτε τοὺς πωλοῦντας, * εἰ ἄρα δυνηθῆτε * ὠνεῖσθαι παρὰ τούτων * ἐλαίου μέτρον ἑαυταῖς. * Ἅμα δὲ ἀπῆλθον, * καὶ ἐπέστη ὁ Χριστὸς, * καὶ παραυτίκα ἅπασαι * αὐτῷ συνῆλθον [πέντε] αἱ φρόνιμοι * ἔνδον τοῦ νυμφῶνος * τοῦ ἁγίου, καὶ αἱ θύραι * ἐκλείσθησαν, αἱ τῆς εὐσπλαγχνίας. * Πολλὰ οὖν δράσασαι * αἱ ὄντως ἄθλιαι, * καὶ μὴ ἔχουσαι λαβεῖν * ὅπερ ἐζήτουν, * θρῆνον, ὀδυρμὸν, * κωκυτὸν ἀναβαλοῦσαι, * ὅλως οὐχ εὗρον * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

11. Quibus illæ : « Ite, inquiunt, quærite « vendentes, si forte poteritis ab istis emere « vobismet olei mensuram. » Et simul ac abierunt, astitit sponsus, quocum statim quinque prudentes intus convenere in sacrum thalamum, et clausæ fores sunt misericordiæ. Multa ergo illæ, infelices nimirum, satagunt neque sumere valentes quod quærebant, lamentum, nænias, eiulatum adorsæ, minime repererunt immortalem coronam.

ιβ΄. Ῥᾳδίως τοῦτο τὸ καινὸν * νοήσασαι αἱ πέντε, * ὑπέστρεψαν εὐθέως, * καὶ εὗρον τὸν νυμφῶνα * ἀποκλεισθέντα τοῦ Χριστοῦ· * ἔκραξαν δὲ πᾶσαι * ἐν φωνῇ ὀδυνηρᾷ *· καὶ στεναγμοῖς καὶ δάκρυσι· * Τῆς σῆς φιλανθρωπίας, ἀθάνατε, * ἄνοιξον τὴν θύραν * καὶ ἡμῖν, ταῖς δουλευσάσαις * τῷ κράτει σου ἐν τῇ παρθενείᾳ. * Τότε ὁ βασιλεὺς * πρὸς ταύτας κραυγάζει· * Οὐκ ἀνοίγεται ὑμῖν * ἡ βασιλεία, * οὐκ οἶδα ὑμᾶς, * ὑπάγετε οὖν ἐκ μέσου, * οὐ γὰρ φορεῖτε * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

12. In promptu quum illæ quinque scivissent quid novi accideret, cito sunt retro versæ, et invenerunt thalamum Christi præclusum. Clamaverunt autem omnes flebili voce, cum gemitibus et lacrymis : « Tuæ mi« sericordiæ, æterne Deus, ostium nobis « quoque resera, quæ imperio tuo in virgini« tate servivimus. » Tum rex ad illas intonat : « Non aperitur vobis regnum, nescio « vos; ergo ite foras, non enim fertis im« marcescibilem coronam. »

ιγ΄. Ὡς δὲ ἀκήκοαν Χριστοῦ, * τοῦ πάντων βασιλέως, * τοιαῦτα εἰρηκότος, * ἐξέστησαν βοῶσαι· * Δικαιοκρῖτα ἀγαθὲ, * σὲ ἐπιποθοῦμεν, * καὶ διὰ σὲ ἑαυτὰς * νηστείαις κατετήξαμεν, * ἁγνείαν, ἀγρυπνίαν ἠσκήσαμεν, * μετὰ προθυμίας * ψαλμῳδίαις καρτεροῦσαι· * ἐστέρξαμεν τὴν ἀκτημοσύνην, * τὴν φλόγα τοῦ πυρὸς * τῆς ἀκολασίας * ἐνι-

13. Christum regem omnium ut talia loquentem audiverunt, obstupebant vociferantes : « Iuste iudex optime, te ardenter de« sideramus; propter te nos ieiuniis attrivi« mus, continentiam, vigilias exercuimus, « alacriter in psalmodiis perstantes; amavi« mus paupertatem, flammam ignis intem« perantiæ et carnis appetitus nos edomui-

— ἐσβέσ. μὲν γὰρ C. Tam seriem rerum quam tonorum leges emendando sequimur.

11. πρίασθαι παρὰ C. — ἀπῆλθον ἐπέστη ὁ νυμφίος C. — σὺν αὐτῷ συνῆλθον αἱ φρόνιμοι C. — καὶ μὴ εὑροῦσαι C. Præter metrum, urget duplex repetitio proxima aor. εὗρον. — f. καὶ γόους pro κωκυτόν. — ἀναλαβοῦσαι C.

12. ἐκραύγασεν C. — pro οὐκ οἶδα, acc. requirit ἀγνοῶ.

13. ἀκήκοον C.

κήσαμεν ἡμεῖς * καὶ τὰς ὀρέξεις, * ἄχραντον ἀεὶ * μετήλθομεν πολιτείαν, * ἵνα καὶ σχῶμεν * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

ιδ´. Μετὰ τοσαύτην ἀρετὴν * καὶ χρῆσιν τῆς ἁγνείας, * καὶ τὸ καταπατῆσαι * τὸ πῦρ τὸ τῆς λαγνείας * καὶ φλόγα τὴν τῶν ἡδονῶν, * μετὰ πλείστους πόνους, * ὅτε τῶν ἐν οὐρανοῖς * τὸν βίον ἐζηλώσαμεν * (καὶ γὰρ τῶν ἀσωμάτων ἐσπεύσαμεν * σχεῖν τὴν πολιτείαν·) * τὰ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα, * ὡς ἔοικεν, ἄτιμα εὑρέθη· * πολὺν γὰρ ἀρετῆς * ἐδείξαμεν πόνον, * καὶ ματαία ἡ ἐλπὶς * πᾶσιν ἐφάνη· * τί οὐ προσποιεῖ * τὸ ἔλεος, ὁ παρέχων * πᾶσιν οἷς θέλεις * τὸν ἄφθαρτον στέφανον;

ιε´. Ἀλλ' ὡς τοιαῦτα αἱ μωραὶ * ἐροῦσι πρὸς τὸν κτίστην, * πρὸς ταύτας ἀπεκρίθη· * Ἡ κρίσις νῦν ἐπέστη * δικαία καὶ ἀληθινή· * τῆς γὰρ εὐσπλαγχνίας * ἀπεκλείσθη ὁ καιρὸς, * οὐκ ἔστι νῦν συμπάθεια· * οὐκέτι εὐσπλαγχνίας ἠνέωκται * θύρα τοῖς ἀνθρώποις, * ἐπειδήπερ μετανοίας * οὐ δέδοται τόπος τοῖς ἐνταῦθα· * οὐκέτι συμπαθὴς * ὁ πρώην οἰκτίρμων, * ἀλλ' ἀπότομος κριτὴς * ὁ ἐλεήμων· * ἄσπλαγχνοι ὑμεῖς * ἐδείχθητε ἐν τῷ κόσμῳ, * πῶς οὖν ζητεῖτε * τὸν ἄφθαρτον στέφανον;

ις´. Νῦν οὖν ἐκφαίνω φανερῶς * ἐπὶ τῶν ἀρχαγγέλων * καὶ πάντων τῶν ἁγίων * ἃ πέπονθα ἐκ τούτων * τῶν σὺν ἐμοὶ εἰσελθουσῶν· * εὑρόν με ἐν θλίψει, * καὶ πεινάσαντα σφοδρῶς, * ἐσπούδασαν χορτάσαι με· * διψήσαντα δὲ πάλιν ἐπότισαν * πάσῃ προθυμίᾳ· * ξενιτεύσαντα ἰδοῦσαι, * συνήγαγον, ὥσπερ ἐγνωσμένον· * δεσμοῖς κρατούμενον * περιεποιοῦντο, * ἐπεσκέψαντο δὲ με * καὶ ἀσθενοῦντα· * πᾶσαν ἀκριβῶς * ἐφύλαξαν ἐν-

« mus, puramque semper vitam obivimus, « ut consequamur immortalem coronam.

14. « Virtutis post hunc cumulum, post « culturam integritatis, postquam calcavimus « lasciviæ flammam et incendium voluptatum, multis laboribus exantlatis, cœlestium vitam æmulatæ (Angelorum enim « vitam consequi sategimus), talia ac tanta, « ut videtur, vilia reperta sunt. Grande « quippe virtutis opus exercuimus, et frus« tranea spes nostra cunctis demonstratur. « Quid igitur misericordiam non tibi vindi« cas, qui das quibuscumque vis immarces« cibilem coronam? »

15. At dum in hunc modum stultæ ad creatorem provocant, illis responsum est : « Nunc iudicium occurrit iustum ac verum; « misericordiæ namque tempus clausum est, « non est etiam nunc condolendum. Haud « amplius porta misericordiæ hominibus pa« tet, quando quidem nullus pœnitentiæ « locus datur his qui huc transierunt. Haud « amplius compatitur, qui prius erat cle« mens; sed severus fit iudex, qui antea « piissimus. Vosmet immisericordes appa« ruistis in mundo. Ut quid ergo quæritis « incorruptam coronam?

16. « Nunc igitur palam ostento coram ar« changelis et sanctis omnibus, qualia pertu« lerim ab his quæ huc mecum introierunt. « Invenerunt me angustiatum et famelicum « vehementer : nulla mora, satiaverunt me; « sitientem præterea, rursus omni cum ala« critate potaverunt; peregrinum quum vi« dissent, collegerunt ut notum amicum; « vinculis constrictum cura amplectebantur; « me denique ægrotantem visitarunt; omnem

14. τί οὖν προσποιῇ τὴν ἐλεημοσύνην C.

15. ἐροῦσι cod. ab homerico verbo ἐρέω. f. mel. βοῶσι — Νῦν ἡ κρ. C. — ἠνέωκται recentium more pro ἀνέωκται, sed nihil mutandum.

16. πεινάσαντα, ut cant. IX, 14 et XII, 5 pro attico πεινήσαντα. — ὑπεσκέψαντο cod. Cf. Matth. XXV, 36.

τολήν μου, * ὅθεν καὶ εὗρον * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

ιζ'. Οὐδὲν τοιοῦτον οὖν ὑμεῖς * ἐδράσατε ἐν κόσμῳ· * φυλάξασαι νηστείαν, * ἀσκοῦσαι παρθενείαν * καὶ τὴν ἐν λόγοις ἀρετὴν, * ἄνευ τοίνυν ἔργων * εὐσεβῶν καὶ ἐντελῶν, * εἰκῇ κεκοπιάκατε· * ξένους καὶ δεομένους παρείδετε * καὶ τοὺς ἀσθενοῦντας, * οὐδεμίαν τοῖς πεινῶσιν * ὠρέξατε χεῖρα σωτηρίας, * ὑπόκρισις ὑμᾶς * ἐξέτρεφε μόνη, * ἐσεμνύνασθε ἀεὶ * τῇ ἀπηνείᾳ, * κρούουσι πτωχοῖς * οὐχ ὅλως ἐβοηθεῖτε· * πῶς οὖν ζητεῖτε * τὸν ἄφθαρτον στέφανον;

ιη'. Ὑπερηφάνοις ὀφθαλμοῖς * πάντας ἐθεωρεῖτε, * πάντων κατεφρονεῖτε, * γεγόνατε τοῖς πᾶσιν * ἀσυμπαθεῖς, ἀνελεεῖς, * κατὰ τῶν πταιόντων * ἐκινεῖσθε ἀφειδῶς, * αἱ καθ' ἑκάστην πταίουσαι, * κατὰ τῶν ὁμοφύλων ἀπάνθρωποι, * ὡς μὴ πλημμελοῦσαι· * ἐφρονεῖτε δὲ μεγάλα, * κομπάζουσαι τῇ ἀλαζονείᾳ, * τοὺς μὴ νηστεύοντας, * ὡς ἀπεῤῥιμμένους, * τοὺς ἐν γάμῳ βδελυκτοὺς * εἴχετε πάντας, * μόνας ἑαυτὰς * ἡγεῖσθε ὥσπερ δικαίας, * μήπω λαβοῦσαι * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

ιθ'. Ὥσπερ οὐκ ἔσωσεν ὑμᾶς * ἄσπλαγχνος παρθενία, * οὕτως οὐδὲ νηστεία * μετὰ ἀλαζονείας * προενεχθεῖσα παρ' ὑμῶν· * πρᾶος γὰρ ὑπάρχων * ἐπιποθῶ τοὺς πραεῖς, * διδοὺς αὐτοῖς τὴν ἄφεσιν· * ἀρνοῦμαι τοὺς νηστείαν φυλάττοντας * μετὰ ἀσπλαγχνίας, * οὐ φιλῶ κακὰς παρθένους * [ἀπανθρώπους, ἀγαπῶ δὲ μᾶλλον * ἁγνὰς, εὐγνώμονας, * πᾶσι φιλανθρώπους, * ἃς εἰσάγω ἐν χαρᾷ * εἰς τὸν νυμφῶνα· * εἰσὶ γὰρ αὐταὶ * τῷ νυμφίῳ ἐράσμιαι· *] ταύταις δὲ δώσω * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

« meam legem strenue custodierunt, unde « invenerunt coronam incorruptibilem.

17. « Horum operum nihil vos egistis in « mundo. Servare ieiunia, colere virginita- « tem positamque in verbis virtutem, desti- « tutam vero operibus piis ac perfectis, is « vobis labor inanis fuit. Nec peregrinos, « neque egenos, aut infirmos curavistis; nul- « lam esurientibus præbuistis salutis dexte- « ram; sola vos aluit hypocrisis; semper su- « perbivistis immanitate; pulsantibus mendi- « cis nunquam suppetias dedistis; ut quid « igitur quæritis immarcescibilem coro- « nam? »

18. « Sublimibus oculis omnes despexistis, « sprevistis omnes, omnibus fuistis asperæ, « immisericordes; in delinquentes querelas « movistis acerbas, vosmet quotidie delin- « quentes; vel erga populares inhumanæ, ac « si nunquam peccaveritis. Multo tumuistis « fastu, insolenti pompa conspicuæ; eos qui « non ieiunabant, ut reprobos; omnes qui « nubebant, ut immundos habuistis; vos vero « solas æstimavistis iustas, haud sane adep- « turæ æternam coronam. »

19. « Ut vos minime salvavit sine visceri- « bus virginitas, ita neque ieiunia cum super- « bia a vobis prolata : mitis enim ego, mites « diligo, veniam illis largiens; abnego autem « servantes ieiunia sine misericordia; virgi- « nes non amo improbas, [humanitate va- « cuas. Castas vero amo, mansuetas, omni- « bus benignas, quas lætabundas induco in « thalamum, ipsæ enim sponso sunt dilectis- « simæ;] illis ergo dabo coronam incorrup- « tibilem. »

17. ἐντολῶν C. — παρίδετε C. — f. σωτηρ. χεῖρα. — ἐσεμνύνεσθε C. — ὅλως οὐκ id.

18. Vide an malis : ἐθεωρ. πάντας, et κατεφρ. πάντων, pro accurato modulo.

19. ἡ ἄσπλαγχνος παρθενία cod. unde f. ἡ ἀσπ. ἐγνεία. — προσανεχθεῖσα C. — f. τοὺς πραεῖς ἐπιπ. — παρθένους οὐ φ. κακὰς C. Donec codex alius meliora ferat, gravem lacunam restitui, tam ex primo tropario, quam ex his ἀμέτροις quæ supersunt in C : κακὰς ἀπανθρώπους, ἀγαπῶ δὲ τὰς ἁγνὰς καὶ φιλανθρώπους, αὗται γὰρ εἰσὶν ἐμοὶ ἐράσμιαι, ταύταις...

κ'. Δωρῶ μεγάλας δωρεὰς * τοῖς μικρὰ δωρουμένοις, * ἀντὶ γὰρ τῶν προσκαίρων, * ἀπόλαυσιν παρέχω * τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν· * τῷ διδόντι ἄρτον * ἀντιδίδωμι αὐτῷ * τὸν τῆς τρυφῆς παράδεισον· * οὐ βλάψει ἡ πενία τὸν ἐνδεῆ, * ἐὰν ἑκουσίως * ὑπομένῃ, θεαρέστως * λυτρούμενος τοῦ λογοθεσίου· * ὁ γὰρ ἐλάχιστος * συγγνώμην λαμβάνει, * δυνατοὶ δὲ δυνατῶς * λογοθετοῦνται· * εὐγνώμονες οὖν * λήψονται τὴν παῤῥησίαν, * τότε φοροῦσαι * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

κα'. Ἡ ἐντολή μου φορτικὴ * οὐδὲν ὅλως ὑπάρχει· * οὐδὲν γὰρ παραγγέλλω * ὑπὲρ δύναμιν ἆραι, * ἀλλὰ προαίρεσιν ζητῶ· * πέντε μόνους ἔχει * ὀβολοὺς ὁ γηγενής, * οὐδὲν δὲ ἄλλο κέκτηται; * ἐλάχιστον ἐκ τούτων προσδέχομαι * μέρος, ὡς δεσπότης, * προτιμήσας τοῦ πλουσίου * τοῦ χρήματα πολλὰ δεδωκότος· * οὐκ ἔχεις ὀβολούς; * βροτὲ, προσένεγκον * κἂν ποτήριον ψυχροῦν * τῷ δεομένῳ, * τοῦτο καὶ ἐγὼ * προσδέχομαι εὐχαρίστως, * πάντως παρέχων * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

κβ'. Ἄνες μοι, ἄνες μοι, Χριστὲ, * τῷ κατακεκριμένῳ * ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, * οὐ πράττω γὰρ ἃ λέγω * καὶ συμβουλεύω τοῖς λαοῖς· * ὅθεν σοι προσπίπτω, * δὸς κατάνυξιν, σωτὴρ, * κἀμοὶ καὶ τοῖς ἀκούουσιν, * ἵνα τὰς ἐντολάς σου φυλάξωμεν * πάσας ἐν τῷ βίῳ, * καὶ μὴ μείνωμεν θρηνοῦντες * καὶ κράζοντες ἐκτὸς τοῦ νυμφῶνος. * Ἐλέησον ἡμᾶς * τῇ σῇ εὐσπλαγχνίᾳ, * ὁ βουλόμενος ἀεὶ * πάντας σωθῆναι, * κάλεσον ἡμᾶς, * πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, * ἵνα καὶ σχῶμεν * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

20. « Mercedes do magnas parva mihi dantibus; nam pro caducis fruenda largior bona æterna. Præbenti panem restituo beatitatis paradisum. Haud nocebit egeno paupertas, eam si libenter sustinuerit, a reddendis rationibus divina ex benevolentia liberatus. Pusillus enim veniam accipit, potentes vero potenter iudicantur. Mansuetæ autem animæ tum fiduciam habebunt, cum retulerint coronam immortalem.

21. « Mandatum meum nihil grave prorsus habet; nihil enim iubeo supra vires ferendum, sed voluntatem quæro. Quinque tantum obolos habet mortalis aliquis, neque aliud possidet? Pusillam ex hoc munusculo partem accipio, iure domini, idque antepono diviti multas opes effundenti. Obolos non habes? o homo, saltem porrige calicem aquæ frigidæ indigenti, et hoc ego excipio beneficii memor, dans omnino immortalem coronam. »

22. Parce mihi, Christe, parce mihi, iam præ cæteris damnando hominibus, qui non ago quæ dico et quæ populis significo. Idcirco ante te cado, da compunctionem, salvator, et mihi et cunctis audientibus, ut mandata tua exequamur omnia, in hac vita, ne maneamus in luctu aut eiulemur extra thalamum. Miserere nostri in tua miseratione, tu qui omnes vis salvos fieri, voca nos, suffragiis Deiparæ, ut et nos habeamus immarcescibilem coronam.

20. διδῶ C. pro δίδωμι recentissimam redolet barbariem, Romano injuriosam. — τῷ δόντι C. — λογοθετοῦνται. cf. Sapient. VI, 7. Pergit C : εὐγνώμονες οὖν λήψ. τὴν παρουσίαν. f. mel. οὖν στήσονται ἐν παῤῥησίᾳ, ut Sap. V, 1; I, Jo. II, 28.

21. οὐδὲ ὅλ. C — εἰ μόνους cod. ubi εἰ omnino otiatur, ac sæpe omittitur in huiusmodi γνωμικοῖς, more interrogantis. Cf. Epictet. XXI, et Linacer *de emend. struct.* p. 409. — ὑπερπλούσιον τὸν χρήματα πολλὰ δεδωκότα, οὐκ ἔ. ὀ. βροτὲ, προσένεγκαι codex manifeste depravatus. Immo nullus dubito quin legendum sit προσένεγκαι τότε : « obolos non habes? Porrige *tunc* etiam calicem. » Suadet enim rhythmus, præterquam quod voce hac βροτὲ nihil hic magis intempestivum. — καὶ τοῦτο ἐγὼ C.

22. Lege ob rhythmum : ἄνῃς μοι, ἄνες juxta ps. XXXVIII, 14. — παρὰ πάντας C. Sequimur T

κγ'. Ἴδε, σωτὴρ, καὶ ἐφ' ἡμᾶς, * μόνε δικαιοκρῖτα, * ἄνοιξόν σου τὴν θύραν, * καὶ δέξαι εἰς νυμφῶνα * τὰς σὰς παρθένους, λυτρωτὰ, * καὶ μὴ ἀποστρέψῃς * τὸ σὸν πρόσωπον ἡμῶν * τῶν ἐπικαλουμένων σε, * ἵνα μὴ στερηθῶμεν τῆς χάριτος * τῆς ἀθανασίας, * μὴ γινώμεθα αἰσχύνη * καὶ ὄνειδος ἐπὶ τῶν ἀγγέλων· * μὴ πάσας μάκρυνον * ἡμᾶς, μὴ χωρίσῃς * τοῦ νυμφῶνός σου, Χριστὲ, * ἵστασθαι ἔξω· * [τίνες] γὰρ ἡμῶν * οὐκ ἤσκησαν τὴν ἁγνείαν; * πῶς οὐ φοροῦμεν * τὸν ἄφθαρτον στέφανον;

23. « Oculos et in nos converte, Salvator, « qui solus iudex iustus es; tuam aperi portam, recipe in thalamum tuas virgines, o « redemptor, neque avertas vultum tuum a « nobis invocantibus te, ne gratia privemur « æternæ beatitatis, aut coram angelis fiamus opprobrium et contumelia. Ne omnes « nos elongari jubeas, ne excludas e thalamo tuo, Christe, ita ut foras maneamus : « quis enim ex nobis non coluit castimoniam? Quomodo non referimus incorruptam coronam? »

iterum reducem ex alio loco. — σωτὴρ, ἐμοὶ C. — τὰς ἐν βίῳ C. — ἔξω τ. νυμφ. C, T. — πᾶσιν παρέχων τὸν ἄ. σ. C.

23. Quod in 8° loco codex posuit, huc rejicimus 23 troparium, nulli alii apte cohærens. Etiam acrostichidi nocet, cum prima vox εἶδε, in ἴδε mutanda, ducat in absonum ταπεινοῦ. — δέξαι εἰς τὸν ν. C. — μὴ μέχρι οὖν πάσας C, quod dextere vir doctus prompta et certa manu expunxit, detecto μάκρυνον. — ἔξω παρὲξ otioso glossemate abundat. — in fine πῶς οὖν ζητεῖτε τ. ἄ. σ. ex alio tropario huc male invectum est.

XII.

CANTICUM DE MERETRICE.

α'. Ὁ πόρνην καλέσας
θυγατέρα, Χριστὲ,
υἱὸν μετανοίας
κἀμὲ ἀναδείξας·
δέομαι, ῥῦσαί με
τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

β'. Κατέχουσα ἐν κατανύξει
ἡ πόρνη τὰ ἴχνη σου,
ἐβόα σοι ἐν μετανοίᾳ,
τῷ εἰδότι τὰ κρύφια·
Χριστὲ ὁ Θεὸς,
πῶς σοι ἀτενίσω τοῖς ὄμμασιν,
ἡ πάντας ἀπατῶσα τοῖς νεύμασι;
πῶς σε δυσωπήσω τὸν εὔσπλαγχνον,

1. Qui meretricem vocasti
filiam, o Christe,
filium pœnitentiæ
me quoque suscepisti :
precor, ut eruas me
e luto operum meorum.

2. Pone secuta cum gemitu
tua vestigia meretrix,
clamabat pœnitentis animo
ad te, occulta videntem :
« Christe, o Deus!
« quomodo in te dirigam oculos,
« quæ omnes obtutibus decepi?
« quomodo te deprecabor clementem,

Post duplicem procemii antistropham, incipit series XVIII tropariorum, tertio plane similium, quibus singulis 22 versus, omnibus autem 415 continentur. Ex unico corsiu. fol. 83-86 cuncta descripta sunt. In editis libris totum quidem officium maioris feriæ quartæ in eodem argumento vertitur; ex nostris tamen nihil exstat, nisi alicubi hoc epiphonema : ἐκ τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου ῥῦσαί με. Inscribitur in cod. τῇ ἁγίᾳ δ', κοντάκιον εἰς πόρνην, ἦχ. δ', φέρον ἀκροστιχίδα· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ. Utrum vero in hirmo v. 7 et 8 dividantur, ambigendum.

ἡ σὲ παροργίσασα τὸν κτίστην μου;
ἀλλὰ δέξαι τοῦτο τὸ μύρον,
πρὸς δυσώπησιν, Κύριε,
καὶ δώρησαί μοι ἄφεσιν τῆς αἰσχύνης
τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

γ'. Τὰ ῥήματα τοῦ Χριστοῦ,
καθάπερ ἀρώματα,
ῥαινόμενα πανταχοῦ,
βλέπουσα πόρνη ποτὲ,
καὶ πᾶσι τοῖς πιστοῖς
πνοὴν ζωῆς χορηγοῦντα,
τῶν ἑαυτῇ πεπραγμένων
δυσῶδες ἐμίσησεν,
ἐννοοῦσα τὴν αἰσχύνην
τὴν ἑαυτῆς,
καὶ σκοποῦσα τὴν ὀδύνην
τὴν δι' αὐτῶν
ἐγγινομένην·
πολλὴ γὰρ θλῖψις γίνεται
πόρνοις τοῖσδε ἐκεῖ·
ὧν εἷς εἰμι, καὶ ἕτοιμος
πέλω εἰς μάστιγας,
ἃς πτοηθεῖσα ἡ πόρνη,
οὐκέτι ἔμεινε πόρνη,
ἐγὼ δὲ καὶ πτοούμενος,
ἐπιμένω
τῷ βορβόρῳ τῶν ἔργων μου.

δ'. Οὐδέποτε τῶν κακῶν * ἀποστῆναι βούλομαι, * οὐ μνήσκομαι τῶν δεινῶν, * ὧν ἐκεῖ μέλλω ὁρᾶν, * οὔτε λογίζομαι * τὴν τοῦ Χριστοῦ εὐσπλαγχνίαν, * πῶς περιῆλθε ζητῶν με * τὸν γνώμῃ πλανώμενον· * δι' ἐμὲ γὰρ πάντα τόπον * ἐξερευνᾷ, * δι' ἐμὲ καὶ Φαρισαίῳ * συναριστᾷ, * ὁ τρέφων πάντας· * καὶ δείκνυσι τὴν τράπεζαν * θυσιαστήριον, * ἐν αὐτῇ ἀνακείμενος, * καὶ χαριζόμενος * τὴν ὀφειλὴν τοῖς χρεώσταις, * ἵνα θαῤῥῶν πᾶς χρεώστης * προσέλθῃ λέγων· Κύριε, * λύτρωσαί με * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

« quæ te meum creatorem in iram con-[citavi?
« accipe tamen hoc unguentum,
« in piaculum, o Domine,
« et concede mihi veniam turpitudinis,
« in hoc luto operum meorum. »

3. Ut vidit, quæ meretrix hactenus erat,
quomodo verba Christi,
similia aromatibus,
undique perfusa,
omnibus fidelibus
odorem vitæ spargerent,
tunc facinorum suorum
fœtorem detestata est,
animo revolvens
turpitudinem suam,
et contemplata pœnam
in quam exinde
labatur:
multa quippe fit angustia
apud inferos fornicantibus:
quorum unus ego sum, et paratus
evado ad flagra.
Quæ, quum expavesceret meretrix,
haud meretrix amplius mansit;
ego vero, etiamsi pavescam,
permaneo
in luto operum meorum.

4. Nunquam a flagitiis discedere volo; nuspiam recordor quam sæva illic oporteat me cernere, neque recolo Christi pientissima viscera, quomodo circuierit, quærens me ultro errantem. Propter me quemcumque locum scrutatur; propter me etiam apud Pharisæum cœnat, qui cibat omnes. En mensam sibi facit altare, in qua recumbens debitum condonat debitoribus, ut quisque alieno ære oppressus, confidens accedat, dicens: « Domine, redime me e luto operum meorum. »

3. f. ὡσπερεὶ ἀρώμ. C. — ἡ πόρνη C. — καὶ τοῖς π. π. dein τῶν πεπρ. ἑαυτῇ C. — τὸ δυσῶδες C. — τότε τοῖς πόρνοις ἐκεῖ C. Ex perpetuo in omnibus troparíis rhythmo minutatim expenso, singulæ illæ emendationes vel in hirmo statuendo iubebantur.

4. Ubi ὁρᾶν οὔτε, potius παθεῖν οὐδὲ expectaveris. — δείκνυσι, *facit*, solemne esse melodis advertimus.

ε'. Ὑπέκνισεν ἡ ὀσμὴ * τῆς τραπέζης τοῦ Χριστοῦ * τὴν πρώην μὲν ἄσωτον * νυνὶ δὲ καρτερικὴν, * τὴν κύνα ἐν ἀρχῇ * καὶ ἐν τῷ τέλει ἀμνάδα, * τὴν δούλην καὶ θυγατέρα, * τὴν πόρνην καὶ σώφρονα· * διὰ τοῦτο λίχνῳ δρόμῳ * φθάνει αὐτὴν, * καὶ λιποῦσα τὰ ψιχία * τὰ ἑαυτῆς, * τὸν ἄρτον ἦρε· * τῆς πάλαι Χαναναίτιδος * πλέον πεινάσασα, * ψυχὴν κενὴν ἐχόρτασεν, * οὕτω ποθήσασα, * ἀλλ' οὐ κραυγῇ ἐλυτρώθη, * σιγῇ δὲ μᾶλλον ἐσώθη, * κλαυθμῷ γὰρ εἶπε· Κύριε, * λύτρωσαί με * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

ς'. Τὴν φρένα δὲ τῆς σοφῆς * ἐρευνῆσαι ἤθελον, * καὶ γνῶναι πῶς ἔλαμψεν * ἐν αὐτῇ ὁ Κύριος * ὁ ὡραιότατος * καὶ τῶν ὡραίων ὁ κτίστης, * οὗ τὴν ἰδέαν πρὶν ἴδῃ, * ἡ πόρνη ἐπόθησεν· * ὡς ἡ τῶν εὐαγγελίων * βίβλος βοᾷ· * τοῦ Χριστοῦ ἀνακειμένου * ἐν οἰκίᾳ * τοῦ Φαρισαίου, * γυνή τις ὅτε ἤκουσεν, * ἅμα καὶ ἔσπευσεν, * ὠθήσασα τὴν ἔννοιαν * πρὸς τὴν μετάνοιαν· * Ἄγε, φησὶν, ὦ ψυχή μου, * ἰδοὺ καιρὸς ὃν ἐζήτεις, * ἐπέστη ὁ καθαίρων σε· * τί ἐμμένεις * τῷ βορβόρῳ τῶν ἔργων μου;

ζ'. Ἀπέρχομαι πρὸς αὐτὸν, * δι' ἐμὲ ἐλήλυθεν· * ἀφίημι τούς ποτε, * τὸν γὰρ νῦν πάνυ ποθῶ, * καὶ ὡς φιλοῦντά με * μυρίζω καὶ κολακεύω· * κλαίω, πενθῶ καὶ στενάζω, * δικαίως φιλήσει με· * ἀλλοιοῦμαι πρὸς τὸν πόθον * τοῦ ποθητοῦ, * καὶ ὡς θέλει φιληθῆναι, * οὕτω ποθῶ * τὸν ἐραστήν μου· * πενθῶ καὶ κατακάμπτομαι, * τοῦτο γὰρ βούλεται· * σιγῶ καὶ περιστέλλομαι, * τούτοις γὰρ τέρπεται· * ἀναχωρῶ τῶν ἀρχαίων, * ἵνα ἀρέσω τῷ νέῳ· * συντόμως ἀποτάσσομαι, * ἐμφυσῶσα * τῷ βορβόρῳ τῶν ἔργων μου.

5. Nitor mensæ Christi famem clanculum illi exacuit, quæ modo dissoluta fuit peccatrix, nunc vero morigerata; quæ prius canis, agna postmodum; quæ serva, nunc filia; quæ meretrix, nunc casta et modesta; idcirco festino esurientis cursu accessit, ac, reiectis suis miculis, panem arripuit; multo magis famelica quam prisca Chananæa, vacuam satiavit animam, tanto ardebat amore : non strepitu tamen redempta est, sed silentio salva potius facta est. Ploratu enim aiebat : « Domine, e luto me exime operum « meorum. »

6. Utinam scrutari queam mentem sapientis huius feminæ, et noscere quomodo in ea splenduerit Dominus formosissimus et venustatum conditor, cuius speciem meretrix, vel ante quam viderit, adamavit; qua ratione clamet liber evangeliorum : Christo recumbente in domo Pharisæi, id quædam mulier ubi novit, continuo properavit, mentem ex impetu ciens ad pœnitentiam : « Agedum, « inquit, o anima mea, ecce tempus quod « quærebas; advenit, qui mundabit te. Quid « manes in luto operum meorum?

7. « Vado ad eum, qui propter me venit. « Mitto quos dilexi prius, hunc enim admodum diligo, et me redamantem unguentis « et blanditiis prosequor. Fleo, ingemisco « et suspiro, merito amabit me; alia fio, « amore dilecti mei, et ut ipse vult amari, « sic amo amatorem meum; lugeo, et mœ« rore conficior, sic placitum ei; sileo, et « occultor, sic delectatur; procul recedo ab « anterioribus viris, ut novo placeam : uno « verbo, abrenuntio, exsufflans in lutum « operum meorum.

5. τὴν ἐν ἀρχῇ κύνα C. Cf. Matth. XV, 27.

6. f. ἐρευν. εἰ ποθεῖς, dein ὡς ἡ τ. ε. — βίβλος. Luc. VII, 36-48 — melius pro acc. ἐν οἴκῳ τῷ, durius tamen quam ut melodo placeret.

7. δι' ἐμὲ γὰρ C. — τὸν γὰρ pro αὐτὸν, uti alias notatur — στενάζω καὶ ποθῶ C. obstant sens. et tonus. Mox intellige fort. ἀλλοιοῦμαι aliter, *extra me fio*, *mei non compos*. — ἀποτάσσομαι. Qua voce liturgica, ut in sequentibus, ad baptismum respicitur.

η'. Προσέλθω οὖν πρὸς αὐτὸν, * φωτισθῶ, ὡς γέγραπται· * ἐγγίσω νῦν τῷ Χριστῷ, * καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῶ· * οὐκ ὀνειδίζει με, * οὐ λέγει μοι· Ἕως ἄρτι * ἧς ἐν τῷ σκότει, καὶ ἦλθες * ἰδεῖν με τὸν ἥλιον. * Διὰ τοῦτο μύρον αἴρω, * καὶ πορευθῶ· * φωτιστήριον ποιήσω * τὴν οἰκίαν * τοῦ Φαρισαίου· * ἐκεῖ γὰρ ἀποπλύνομαι * τὰς ἁμαρτίας μου, * ἐκεῖ καὶ καθαρίζομαι * τὰς ἀνομίας μου· * κλαυθμῷ, ἐλαίῳ καὶ μύρῳ * κεράσω μου κολυμβήθραν, * καὶ λούομαι, καὶ σμήχομαι, * καὶ ἐκφεύγω * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

θ'. Ἐδέξατο ἡ Ῥαὰβ * κατασκόπους πρότερον, * καὶ τῆς δοχῆς τὸν μισθὸν, * ὡς πιστὴ, εὗρε ζωήν· * τῆς γὰρ ζωῆς τύπος * ὑπῆρχε τούτους ὁ πέμψας, * τοῦ Ἰησοῦ μου βαστάζων * τὸ τίμιον ὄνομα· * σωφρονοῦσα πόρνη τότε * ξενοδοχεῖ, * νῦν παρθένον ἐκ παρθένου * πόρνη ζητεῖ * ἀλεῖψαι μύρῳ· * ἐκείνη μὲν ἀπέλυσεν, * οὕσπερ ἀπέκρυψεν· * ἐγὼ δὲ ὃν ἠγάπησα, * μένω κατέχουσα, * οὐχ ὡς κατάσκοπον κλήρων, * ἀλλ' ὡς ἐπίσκοπον πάντων, * κρατῶ, καὶ ἐξεγείρομαι * ἐκ τῆς ὕλης * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

ι'. Ἰδοὺ καιρὸς ἔφθασεν, * ὃν ἰδεῖν ἐπόθησα, * ἡμέρα μοι ἔλαμψε * καὶ δεκτὸς ἐνιαυτός· * ἐν τοῖς τοῦ Σίμωνος * αὐλίζεται ὁ Θεός μου· * σπεύσω πρὸς τοῦτον καὶ κλαύσω, * ὡς Ἄννα, τὴν στείρωσιν· * κἂν λογίσηταί με Σίμων * ἐν μεθυσμῷ, * ὡς Ἠλὶ τὴν Ἄνναν τότε, * μένω κἀγὼ * προσευχομένη, * σιγῇ βοῶσα· Κύριε, * τέκνον οὐκ ᾔτησα, * ψυχὴν μονογενῆ ζητῶ, * ἥνπερ ἀπώλεσα· * ὡς Σαμουὴλ τῆς ἀτέκνου, * Ἐμμανουὴλ τῆς ἀνάνδρου, * τῇ στείρᾳ τὸν υἱὸν ὁ δοὺς, * ῥῦσαι πόρνην * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

ια'. Νευροῦται μὲν ἡ πιστὴ * τοῖς τοιούτοις ῥήμασι, * ποιεῖται δὲ τὴν σπουδὴν * πρὸς τὴν τοῦ μύρου ὠνὴν, * καὶ παραγίνεται,

8. « Vadam ergo ad eum, illuminer, ut « scriptum est; accedam nunc ad Christum, « nullo modo confundar. Haud me increpa- « bit, nec mihi dicet : Usque modo in nocte « eras, et venisti, me solem ut videres! Ideo « unguentum capiam, et pergam. In bapti- « sterium mutabo domum Pharisæi; ibi « namque eluam peccata mea; ibi etiam « meas purgabo nequitias; fletu, oleo et un- « guento mixtis implebo mihi piscinam; et « lavo, et abstergeor, et exsilio e luto ope- « rum meorum. »

9. « Excepit Raab prius exploratores, et « pro mercede hospitii, fidelis instar, vitam « invenit. Vitæ enim typus erat, qui hos « misit, etiam mei Iesu ferens sacrum no- « men. Sapiens facta meretrix, tunc hospites « recipit. Nunc virginem virginis filium quæ- « rit scortum, unguento ut eum liniat. Illa « quidem dimisit quos texit. Ego vero quem « dilexi, possidere persevero, non ut sortium « exploratorem, sed ut omnium episcopum « et inspectorem teneo, et emergo e lutosa « congerie meorum operum. »

10. « En venit tempus, quod aspicere ar- « debam; mihi illuxit dies et annus acceptus: « in domo Simonis hospitatur Deus meus. « Properabo ad eum, et deflebo, uti Anna, « sterilitatem; etiamsi me æstimet Simon « ebrietate captam, ut Heli Annam olim, « insto ego quoque, effusa precibus, et silen- « tio clamitans : Domine, natum haud ro- « gavi, animam mihi unigenitam quæro, « quam perdidi. O Samueli similis, improlis « filio, Emmanuel, nate Virginis, tu qui de- « disti filium sterili, erue me meretricem ex « luto operum meorum. »

11. Animatur quidem hisce verbis fidelis mulier, nec mora currit ad nardi emptionem, aditque vociferans unguentarium : « Da mihi,

8. φωτισθῶ. cf. ps. XXXIX, 6. — Iterum acc. suadet τὸν οἶκον τὸν, τοῦ φαρισαίου. Vix ferendum, nisi v. 12 et 13 ubique in unum conflentur.

9. Ῥαάβ. Jos. II, 1.

10. ἐν τοῖς τοῦ Σίμωνος cod. bene; solet post ἐν τοῖς cum genitivo subintelligi οἴκοις; de qua elipsi multus est L. Bos. p. 342 sqq.

11. εἰ ἔχεις ἐπάξιον μύρον C, junctis vers.

* βοῶσα τῷ μυροπράτῃ· * Δός μοι, εἰ ἔχεις, ἄξιον * τὸ μύρον τοῦ φίλου μου, * τοῦ δικαίως φιλουμένου * καὶ καθαρῶς, * τοῦ πυρώσαντός μου πάντα * καὶ τοὺς νεφροὺς * καὶ τὴν καρδίαν. * Μηδὲν περὶ τιμήματος· * τί ἀμφιβάλλεις μοι; * εἰ δέοι, μέχρι δέρματος * καὶ τῶν ὀστέων μου, * ἑτοίμως ἔχω τοῦ δοῦναι, * τῷ σπεύσαντι καὶ ἐλθόντι * καθᾶραι τῆς αἰσχύνης με, * ἥσπερ ἔχω, * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

« si habes, unguentum amico meo dignum, « quem iuste et caste diligo, qui in me succendit omnia, et nervos et pectus. Nihil « tibi de pretio; unde mihi ambigis? Si « oportuerit, usque ad pellem et ossa mea, « prompte erogabo ei qui ad me festinat, qui « venit ad eluendam fœditatem meam, quam « habeo ex luto operum meorum. »

ιβ΄. Ὁ δὲ εἰδὼς τῆς σεμνῆς * τὸ θερμὸν καὶ πρόθυμον, * φησὶν αὐτῇ· Λέξον μοι, * τίς ἐστιν ὃν ἀγαπᾷς, * ὅτι τοσοῦτον σὲ * πρὸς τὸ αὐτοῦ φίλτρον θέλγει; * Ἆρα οὖν ἄξιον ἔχει * τι τούτου τοῦ μύρου μου; * Παραυτὰ δὲ ἡ ὁσία * ἦρε φωνὴν, * καὶ βοᾷ σὺν παῤῥησίᾳ * τῷ σκευαστῇ * τῶν ἀρωμάτων· * Τί λέγεις μοι, ὦ ἄνθρωπε, * ἔχειν τι ἄξιον; * οὐδὲν αὐτοῦ ἀντάξιον * τοῦ ἀξιώματος· * οὐκ οὐρανὸς, οὔτε γαῖα, * οὐδ' ὅλος τούτῳ ὁ κόσμος * συγκρίνεται τῷ σπεύσαντι * ῥύσασθαί με * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

12. Is vero ut novit verecundæ studium et impetum, ait illi : « Dicito mihi qualis sit « dilectus tuus, ut tantopere te ad amorem « sui alliciat? an ergo quid habet dignum « unguento meo? » Statim vocem sustulit jam pia mulier, et exclamavit confidentius ad unguentorum opificem : « Quid mihi dicis, « o homo : aliquid haberi ipso dignum ! « Nihil est dignitati eius æquale. Nec cœ« lum, nec tellus, nec mundus universus « ei comparatur, qui accelerat ad eruendum « me ex luto operum meorum. »

ιγ΄. Υἱός ἐστι τοῦ Δαυὶδ, * διὰ τοῦτο εὔοπτος· * υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς, * διὸ καὶ σφόδρα τερπνός· * ὃν οὐχ ἑώρακα, * ἀλλ' ἤκουσα, καὶ ἐτρώθην * πρόσθεν ἰδέᾳ τοῦ φύσιν * ἀνείδεον ἔχοντος. * τὸν Δαυὶδ ποτε ἰδοῦσα * στέργει Μελχόλ. * Ἐγὼ δὲ μὴ κατιδοῦσα * τὸν ἐκ Δαυὶδ * ποθῶ καὶ στέργω. * Ἐκείνη τὰ βασίλεια * πάντα κατέλιπε, * καὶ τῷ Δαυὶδ πτωχεύοντι * πάνυ συνέδραμε· * κἀγὼ τὸν ἄδικον πλοῦτον * ὑπερορῶ, καὶ ὠνοῦμαι * τὸ μύρον τῷ καθαίροντι * τὴν ψυχήν μου * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

13. « Filius est Davidis, ideoque vultu for« mosus; Dei Filius est et Deus, ideoque iu« cundissimus : quem non vidi, de eo tan« tum audivi, et illius fui vulnerata specie, « qui in natura aspici nequit. Davidem olim « quum vidisset Melchol, amavit eum. Ego « quin viderim eum, Davidis filium adamo et « ardesco. Illa reliquit cuncta regia, ac Da« vidi indigenti tota se adiunxit. Ego iniquas « opes despicio, et emo unguentum pro eo « qui animam meam repurgat ex luto ope« rum meorum. »

ιδ΄. Ῥημάτων δὲ τὸν εἱρμὸν * σιωπῇ διέτεμε, * καὶ ἔλαβεν ἡ σεμνὴ * τὸ τερπνὸν μύρον αὐτῆς, * καὶ εἰς τὸν θάλαμον * εὑρέθη τοῦ Φαρισαίου * τρέχουσα, ὥσπερ κληθεῖσα, * μυρίσαι τὸ ἄριστον. * Ὁ δὲ Σίμων θεωρή-

14. At verborum seriem silentio intercepit verecunda, accepitque iucundum unguentum suum, inde cursu petere thalamum Pharisæi vidisses eam, ac si vocata fuisset, ut odore dapes respergeret. Quod cum Simon

12. φίλτρον ἔθελξε πρὸς τὸ φίλτρον, ἆρα κἂν ἔχῃ τι ἄξιον τούτου τοῦ μ. C. — ἔχειν τι ἀντάξιον; οὐδὲν αὐτοῦ ἀντάξιον sic C.

13. διὰ τοῦτο cod. iter. ante σφόδρα — πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ ἔχοντος τὴν φύσιν ἀνείδεον C, quod statim revocat tr. 6 : οὐ τὴν ἰδέαν πρὶν ἴδῃ ἡ πόρνη ἐπόθησεν. At lusum et acumen obtudit absonum illud ἐτρώθην πρὸς τὴν ἰδέαν. Emendavi nec mora et recepi : ἐτρώθην πρόσθεν. — μελχὼλ C.

14. ἤρξατο ψέγειν C.

σας * τοῦτο αὐτὸ, * τὸν δεσπότην καὶ τὴν πόρνην * καὶ ἑαυτὸν * κατῆρξε ψέγειν, * τὸν μὲν ὡς ἀγνοήσαντα * τὴν προσεγγίσασαν, * τὴν δὲ ἀναισχυντήσασαν, * καὶ προσκυνήσασαν, * καὶ ἑαυτὸν ὡς ἀσκέπτως * δεξάμενον τοὺς τοιούτους, * καὶ μάλιστα τὴν κράζουσαν· * Ἐξελοῦ με * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

ιε΄. Ὦ ἄγνοια! τί φησιν; * Τοῦτο μὲν ἐτέλεσα· * ἐκάλεσα Ἰησοῦν, * ὥς τινα τῶν προφητῶν, * καὶ οὐκ ἐνόησεν· * ἣν ἕκαστος ἡμῶν οἶδεν, * οὗτος οὐκ ἔγνω. Εἰ ἦν γὰρ * προφήτης, ἐγίνωσκεν. * Ὁ ἐτάζων δὲ καρδίας * καὶ τοὺς νεφροὺς, * θεωρῶν τοῦ Φαρισαίου * τοὺς λογισμοὺς * ἐξαλλομένους, * εὐθέως τούτῳ γίνεται * ῥάβδος εὐθύτητος, * Ὦ Σίμων, λέγων, ἄκουσον * τὸ τῆς χρηστότητος * τῆς ἐπὶ σὲ γενομένης * καὶ ἐπὶ ταύτην ἣν βλέπεις * κλαυθμῷ βοῶσαν· Κύριε, * λύτρωσαί με * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

ιϛ΄. Μεμπτέος σοι ἔδοξα, * ἐπειδὴ οὐκ ἤλεγξα * τὴν σπεύδουσαν ἐκφυγεῖν * τῶν αὐτῆς ἀνομιῶν· * ἀλλ' οὐ καλῶς, Σίμων, * οὐκ εὔλογος ἡ μομφή σου, * σύγκρινον τοῦτο ὃ θέλω * εἰπεῖν σοι, καὶ δίκασον· * ὀφειλέται δύο ἦσαν * τῷ δανειστῇ, * ὁ μὲν εἷς πεντακοσίων, * ἕτερος δὲ * πεντήκοντα μνῶν· * καὶ τούτοις ἀπορήσασι * πρὸς τὴν ἀπόδοσιν, * ὁ χρήσας ἐχαρίσατο * ὅ τι ὠφείλετο. * Τίς οὖν αὐτὸν ἐκ τῶν δύο * ποθήσει πλέον, εἰπέ μοι; * τίς ὤφειλε βοᾶν αὐτῷ· * Ἔσωσάς με * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου;

ιζ΄. Ἀκούσας δὲ ὁ σοφὸς * Φαρισαῖος ἔφησε· * Διδάσκαλε, ἀληθῶς * φανερὸν πᾶσίν ἐστιν, * ὅτι πλειότερον * ὀφείλει τοῦτον ποθῆσαι * ᾧ περισσότερον χρέος * ὁ χρήσας κεχάρισται. * Ὁ δὲ Κύριος πρὸς ταῦτα *

consideravit, Dominum et meretricem et seipsum vellicare cœpit : hunc quidem, ac si ignoraret qualis accesserit; istam vero, ut petulanter procumbentem; se quoque ipsum, qui temere huiusmodi hospites accivisset, sed illam præ cæteris, clamitantem : « Eripe me ex luto operum meorum. »

15. O inscitia! Quid ait? « Hoc quidem « egomet egi : vocavi Iesum, tanquam unum « ex prophetis, et non sensit; eam quam in- « ter nos quisque scivit, is non agnovit! « Etenim Propheta si fuisset, agnovisset. » Qui scrutatur corda et renes, introspiciens Pharisæi meditationes fatuas, statim virga ipsi censoria factus est, dicens : « O Simon, « audi quam clementer actum fuerit tecum « et cum hac muliere, quam vides planctu « suo dicentem : Domine, redime me ex luto « operum meorum.

16. « Carpendus tibi visus sum, quod non « redarguerim hanc enitentem ut emergat « ex suis peccatis. At non ita bene, Simon, « neque iusta est querela tua. Perpende id « quod volo ad te dicere et judica : Debito- « res duo erant creditori, unus pro quingen- « tis nummis, alter pro quinquaginta, et « ambobus impeditis ad solvendum, fœnera- « tor remisit quod debebatur. Uter igitur ex « ambobus plus dilexerit, eloquere mihi. « Quemnam oportuit dicere illi : Salvasti me « ex luto operum meorum? »

17. Audiens autem sapiens Pharisæus respondit : « Magister, nemini non liquet hunc « sane plus debuisse amare fœneratorem, « cui is amplius remisit debitum. » Cui Dominus post hæc ait : « Recte respondisti,

15. ἐγίνωσκεν ἄν aliquis fort. vellet, nulla tamen lege. Cf. Xenoph. Anab. VII, 21. Multo aptius abrumpitur Pharisæi dictum. — ἦν om. cod. post ἐπὶ ταύτην. Cf. trop. 18, 21.

16. Pro nomine Σίμων, quo phrasis suspenditur et tonus dissonat, malim ποιεῖς. — μόνον cod. pro μνῶν. Tam metri necessitas quam sacra auctoritas (Luc. VII, 41) et integritas sententiæ emendationem suaserunt. — ὅ, τι ἐρείσατο C, perverso sensu.

17. ὀρθῶς ἀπεκρ. C. — καὶ om. ante ὃν γάρ. — αὐτῇ id. ubique contra rhythmum.

εἶπεν αὐτῷ· * Ἀπεκρίθης ὀρθῶς, Σίμων, * οὕτως ἐστὶ * καθὰ καὶ βλέπεις· * καὶ ὃν σὺ γὰρ οὐκ ἤλειψας, * αὕτη ἐμύρισεν· * ὃν ὕδασιν οὐκ ἔνιψας, * αὕτη τοῖς δάκρυσιν· * ὃν οὐκ ἠσπάσω φιλήσας, * καταφιλοῦσά με κράζει· * Ἐκράτησα τοὺς πόδας σου, * ἔγειρόν με * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

ιη΄. Νῦν ὅτε σοι ἔδειξα * τὴν ποθοῦσάν με στοργῇ, * διδάξω σε, βέλτιστε, * τίς ἐστιν ὁ δανειστής, * καὶ ὑποδείξω σοι * τοὺς τούτου χρεωφειλέτας, * ὧν εἷς ὑπάρχεις, καὶ αὕτη, * ἣν βλέπεις δακρύουσαν· * δανειστὴς δὲ ἀμφοτέρων * πέλω ἐγὼ, * καὶ οὐ μόνον ἀμφοτέρων, * ἀλλὰ καὶ τῶν * ἀνθρώπων πάντων· * ἐγὼ γὰρ πᾶσιν ἔχρησα * ταῦτα ἃ ἔχουσι, * πνοὴν, ψυχὴν καὶ αἴσθησιν, * σῶμα καὶ κίνησιν· * τὸν δανειστὴν οὖν τοῦ κόσμου, * ἐν ὅσῳ ἔχεις, ὦ Σίμων, * ἱκέτευσον καὶ βόησον· * Λύτρωσαί με * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

ιθ΄. Οὐ δύνασαι δοῦναί μοι * ἅπερ ἐποφείλεις μοι· * κἂν σίγησον, ἵνα σοι * χαρισθῇ ἡ ὀφειλή· * μὴ καταδίκαζε * τὴν καταδεδικασμένην, * μήτε εὐτέλιζε εὐτελισμένην, ἡσύχασον, * οὐ τῶν σῶν, οὐδὲ τῶν ταύτης * βούλομαί τι· * χρεωλύτης ἀμφοτέρων * ἐγώ εἰμι, * μᾶλλον δὲ πάντων. * Νομίμως, Σίμων, ἔζησας· * ἀλλ' ἐχρεώστησας· * ἐλθὲ οὖν πρὸς τὴν χάριν μου, * ἣν ἀποδώσω σοι· * ἴδε τὴν πόρνην, ἣν βλέπεις, * καθάπερ τὴν ἐκκλησίαν, * βοῶσαν· Ἀποτάσσομαι, * ἐμφυσῶσα * τῷ βορβόρῳ τῶν ἔργων μου.

κ΄. Ὑπάγετε, τὸ λοιπὸν * τῶν χρεῶν ἐλύθητε, * πορεύθητε, ἐνοχῆς * γὰρ ἐκτὸς πάσης ἐστὲ, * ἠλευθερώθητε, * μὴ πάλιν ὑποταγῆτε· * τοῦ χειρογράφου σχισθέντος, * μὴ ἄλλο ποιήσητε. * Τὸ αὐτὸ οὖν, Ἰησοῦ μου, * λέξον κἀμοὶ, * ἐπειδή σοι ἀποδοῦναι * ἃ χρεωστῶ, * οὐκ ἐξισχύω· * σὺν τόκῳ γὰρ ἀνήλωσα * καὶ τὸ κεφάλαιον, * διὸ μὴ ἀπαι-

« Simon. Sic est, ut vides. Quem enim tu « non liniisti, unxit illa; cui lavari undis non « dedisti, hæc dedit lacrymis; quem osculo « non salutavisti, hæc osculata, ad me cla- « mat : Amplexa sum pedes tuos, fac me « surgere ex luto operum meorum.

18. « Nunc quando tibi ostendi quo me « amore hæc diligat, edocebo te, o optime, « quis sit creditor, et revelabo tibi quales « sint eius debitores : horum tu ipse es unus, « et mulier hæc, quam vides lacrymantem. « Amborum fœnerator sum ego, neque duo- « rum dumtaxat, sed omnium hominum : « ego enim omnibus ea quæ possident, mu- « tua dedi : spiritum, animam et sensum, « corpus et motum. Hunc igitur fœnerato- « rem orbis, quantum in te situm est, o « Simon, ora supplex et compella : Libera « me ex luto operum meorum.

19. « Iam non vales solvere mihi quod de- « bes, saltem sileto, ut tibi debitum condo- « netur. Ne illam condemna, quæ se sponte « damnavit, aut ultro spernentem se ne « sperne, sed quiesce; nec tua, neque huius « debita volo repetere. Condonator sum « utriusque, debentium immo omnium. Iuxta « legem, Simon, vixisti, sed æs alienum « habes, vade igitur ad meam gratiam, « quam tibi erogabo. Considera meretricem « quam vides, Ecclesiæ exemplo, claman- « tem : Abrenuntio, insufflans in lutum ope- « rum meorum.

20. « Abite, in posterum a debitis soluti « estis, proficiscimini; a quolibet enim con- « tracto onere liberi, manu missi estis, nolite « iterum servire; rescisso iam chirographo, « alterum ne conficiatis. » Illud ergo ipsum, mi Iesu, mihi quoque dicito, quando tibi restituere quæ mutuatus sum, minime valeo; cum fœnore enim profligavi et ipsum fun-

19. μὴ εὐτέλιζε τὴν εὐτ. C. Ex alio fort. vulnere versus non dividitur.

20. μὴ ἄλλο ποιήσητε sic cod. f. ποιήσασθε, « nullum jam vobis conflate alterum chirographum. »

τήσῃς με * ὅσα παρέσχες μοι, * τοῦ τῆς ψυχῆς κεφαλαίου * καὶ τῆς σαρκός μου τὸν τόκον· * κουφίσας με, ὡς εὔσπλαγχνος, * ἄνες, ἄφες * τοῦ βορβόρου τῶν ἔργων μου.

dum; unde noli a me exigere quæcumque præstitisti mihi, animæ scilicet fundi carnisque meæ fœnus; sublevans me, pro tua misericordia, dimitte, tolle me ex luto operum meorum.

XIII.

CANTICUM DE JUDA PRODITORE.

Πρὸς τό· Λάζαρον τὸν φίλον σου.

α΄. Πάτερ ἐπουράνιε,
φιλόστοργε, φιλάνθρωπε,
ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως
γενοῦ ἡμῖν, ὁ πάντων ἀνεχόμενος,
καὶ πάντας ἐκδεχόμενος.

β΄. Δεσπότου χερσὶ πόδας
νιπτόμενος Ἰούδας,
ὡς κλέπτης, κρυφῆ γλῶσσαν
ἠκόνησε δολίαν,
ὁ παράνομος,
Χριστὲ ὁ Θεός·
ἀλλὰ τοιαύτης ἀπανθρωπίας
λύτρωσαι τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ
τῆς Θεοτόκου ψάλλοντας·
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως
γενοῦ ἡμῖν, ὁ πάντων ἀνεχόμενος
καὶ πάντας ἐκδεχόμενος·

γ΄. Τίς ἀκούσας οὐκ ἐνάρκησε,
ἢ τίς θεωρήσας οὐκ ἐτρόμασε
τὸν Ἰησοῦν δόλῳ φιλούμενον,

Sub modulo : *Lazarum amicum tuum.*

1. Cœlestis pater, diligere amans, amator hominum, misericors, misericors, misericors esto nobis, tu qui attollis omnia, et omnes amplecteris.

2. Domini manibus iam pedes lotus Iudas, furis instar, clanculum linguam exacuit dolosam scelestus ille, o Christe Deus! Ast tanta ab immanitate exime nos, in hoc Deiparæ templo psallentes : Propitius, propitius, propitius esto nobis, tu qui omnia capis et omnes amplecteris.

3. Quis audiens non obstupuit, aut quis non cohorruit, contemplatus Iesum doloso proditum osculo, Christum livore venditum,

Novum aliquid in hoc poemate servatur, quod semel Romanus ausus est, ac vix alter melodorum, si Anastasium forte excipias, simile unquam dedit exemplum. Non solum filo acrostichidis et syllabico vinculo, compedibusque accentuum se poeta constrinxit, sed ecce ad cumulum addidit ὁμοιοτέλευτα fere perpetua. Ad hæc, in duplici procemio, leviter præludit; laxis inde habenis, ῥυθμίζει per XXIII troparia, sive 385 versus, quorum ne unus quidem non argumento erit ineluctabili, certum esse et inconcussum tam syllabicum metri genus quam universum systema tonicum. Nova omnia, ex unico corsin. f. 86-89, sub epigraphe : τῇ ἁγίᾳ ε΄, κοντάκιον, ἦχ. γ΄, φέρον ἀκροστιχίδα· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ ποίημα.

1. Hirmum τὸν Λάζαρον nullibi reperire contingit.

2. οἴκῳ. Etiam nunc primum se Romanus prodit ascriptum cuidam Deiparæ templo, ubi vero, et quandonam, et quali demum titulo, quove consule, utinam declaraverit. Menologio Basiliano teste, addictus fuit ecclesiæ B. V. εἰς τὰ Κύρου, sub Anastasio imperatore. Sed hæc alias.

3. ἐτρόμασε retineo, ut in CC. III, 5; XV, 12.

τὸν Χριστὸν φθόνῳ πωλούμενον,
τὸν Θεὸν γνώμῃ κρατούμενον;
ποία γῆ ἤνεγκε τὸ τόλμημα;
ποία δὲ θάλασσα ὑπέμεινεν,
ὁρῶσα τὸ ἀνοσιούργημα;
πῶς οὐρανὸς ὑπέστη,
πῶς ὁ αἰθὴρ συνέστη,
πῶς δὲ ὁ κόσμος ἔστη,
συμφωνουμένου, πωλουμένου,
τότε προδιδομένου τοῦ κριτοῦ;
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν...

δ'. Ὅτε δόλον ἐμελέτησε,
τότε σου τὸν φόνον κατεσκεύασε,
ὁ φιληθεὶς, καὶ ἀθετήσας σε,
ὁ κληθεὶς, καὶ καταλείψας σε,
ὁ στεφθεὶς, καὶ ἐνυβρίσας σε!
Τότε συ, εὔσπλαγχνε, μακρόθυμε,
δεῖξαι τῷ φονευτῇ βουλόμενος
τὴν ἄπειρον φιλανθρωπίαν σου,
ἔπλησας τὸν νιπτῆρα,
ἔκλινας τὸν αὐχένα,
γέγονας δοῦλος δούλου·
καὶ ἐπεδίδου σοι Ἰούδας
πόδας, ἵν' ἀποπλύνῃς, ὁ Θεός!
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

ε'. Ὕδασι πόδας ἀπένιψας,
τοὺς δραμόντας εἰς τὴν προδοσίαν σου,
καὶ μυστικῇ βρώσει διέθρεψας
τὸν ἐχθρὸν τῆς εὐσπλαγχνίας σου,
καὶ γυμνὸν τῆς εὐλογίας σου·
ὕψωσας τὸν πτωχὸν χαρίσμασιν,
ηὔξησας τὸν οἰκτρὸν δωρήμασιν,
ἐπλούτισας, καὶ ἐμακάρισας
ὑποταγὴν δαιμόνων.
Ἀπαλλαγὴν δὲ πόνων
εἶχεν ἐπὶ τῆς γλώσσης,
καὶ ἀντὶ τούτων διεσχίσθη,
καὶ οὐχὶ κατενύγη ὁ φονεύς.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

ς'. Τίς εἶδε πόδας νιπτόμενον,
καὶ λακτίζειν τοῦτον ἐπειγόμενον;
τίς ἤκουσε κτῆνος θαλπόμενον,
καὶ βαλεῖν κατεπειγόμενον
τὸν αὐτῷ ἐπικαθήμενον;
Ἔλουεν, ἔτρεφεν ὁ Κύριος·
ἔτρεχεν, ἔβρυχεν ὁ δόλιος,

Deum sponte sua captum? Quæ terra tulit audaciam? quodve mare toleravit, testis tantæ impietatis? Quomodo cœlum substitit, quomodo sustinuit æther, quomodo orbis mansit, quum fœdere compacto, patrata venditione, tandem traditus est iudex? — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

4. Quum fraudem meditaretur, tum tui moliebatur necem; osculo exceptus, et te vilipendens; a te vocatus, et te deserens; coronatus, et tibi insultans! Tum etiam tu, o clementissime, o magnanime, pandere huic homicidæ volens tuam infinitam misericordiam, implevisti pelvim, inclinasti collum, servi te servum fecisti. Et porrexit Iudas tibi suos pedes, lavandos a te, Deus! — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

5. Aquis pedes lavisti, eosdem properantes ad tuam proditionem; et mystico cibo aluisti hostem tuæ benignitatis, tua nudum benedictione. Sublimasti mendicum gratiæ donis, auxisti miserum largitionibus, ditasti et beasti dæmonum mancipium. Unde enim a pœnis liberaretur, in lingua cibum habuit, et tantorum vice beneficiorum, se a te disiunxit, neque compunctus fuit homo sanguinis. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

6. Quis hospitem vidit pedibus lotum, eumdemque calcibus reluctantem? Quis unquam audivit iumentum, dum foveretur,

— γνώμῃ ex Nostri consuetudine, not. in C. I, 3. De concilio igitur aut decreto synagogæ, ne cogita.

4. ὅτε τὸν cod.

5. τὴν om. C. ante προδοσίαν. — In fine οὐ κατενύγη C.

6. More homerico, de quo alias, habet ἴδε C, in quo τοῦτον deest. — μονιὸς, nota vocem in-

ὡς μονιὸς ἀνημερώτατος·
πεπληρωμένης φάτνης,
ὁ ἀπηνὴς ἐξαίφνης
φεύγει τὸν κεκτημένον,
καὶ ὑποτίθησι τὸν νῶτον,
ὄντως ἵν' ἐπιβῇ ὁ Σατανᾶς.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

ζ'. Ἄδικε, ἄστοργε, ἄσπονδε,
πειρατὰ, προδότα, πολυμήχανε,
τί γέγονεν, ὅτι ἠθέτησας;
τί παθὼν οὕτως ἐφρόνησας;
τί ἰδὼν οὕτως ἐμίσησας;
οὐχ αὐτοῦ ἀδελφόν σε κέκληκεν,
οὐχ αὐτοῦ φίλον σε ὠνόμασεν,
εἰδὼς ὅτι οὕτω δεδόλωσαι;
Τὸ τῶν χρημάτων λῆμμα,
τὸ ἐν τῷ γλωσσοκόμῳ,
δέδωκε τῇ σῇ πίστει·
καὶ ἀσυνείδητος ἐν πᾶσι
τούτοις ἐφάνης ἄφνω πρὸς αὐτόν.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

η'. Πέτρος τότε παρῃτήσατο,
ὅτε ὁ μονογενὴς παρίστατο
νιπτοποδεῖν κατεπειγόμενος,
καί φησι· Κύριε, Κύριε,
οὐ μὴ σὺ νίψῃς τοὺς πόδας μου.
Ὁ νιπτὴρ ἔκειτο, καὶ πέπληστο·
ὁ σωτὴρ ἵστατο, καὶ ἔζωστο
ὁ λυτρωτὴς, ὡς ἀργυρώνητος.
Αἱ τῶν ἀγγέλων τάξεις
ἄνωθεν κατιδοῦσαι,
ἔκραζον θαμβηθεῖσαι·
Καὶ ἀναίσχυντος οὐκ ἐτράπη,
ἀλλ' ἀπετράπη ὅλος πρὸς σφαγήν·
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

θ'. Ἵσταντο φόβῳ οἱ πύρινοι,
καὶ ἐξίσταντο χοροὶ ἀόρατοι,
ὁρῶντες τὸν ἀπερινόητον
γνωμικῶς κατακαμπτόμενον,
καὶ πηλῷ διακονούμενον.

insidentem sibi equitem deiecisse? Lavit, cibavit Dominus. Erupit, infremuit perfidus, ut sævissimus aper. Præsepio ubertim referto, statim ut satiatur, a possessore aufugit, et dorsum supponit, nonnisi ut ascendat Satanas. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

7. Improbe, immitis, implacabilis, prædator, proditor, versipellis, quid factum, ut adeo nefas egeris? Quid impulit, ut sic sentires? Quid vidisti odio dignum? Nonne te fratrem appellavit suum, nonne te amicum nominavit, sciens te eo usque esse dolis refertum. Etiam pecuniæ depositum in marsupio tuæ fidei commisit; et in his omnibus, scelestissimum te erga eum subito præbuisti. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

8. Tunc Petrus deprecatus est, dum instaret Unigenitus, sollicitus lavandi pedes, et ait : « Domine, Domine, ne unquam « mihi pedes laveris. » Pelvis iacebat, et replebatur; salvator instabat, et cingebatur redemptor, ut mercenarius. Angelorum ordines desuper ad spectaculum clamabant attoniti. At impudens non retrocessit, immo totus convertit se ad cædem. — Misericors, misericors, misericors esto nobis. »

9. Pavore steterunt flammigera agmina, et horruere chori invisibiles, conspicientes

solentiorem. Hesychio est ὃς ἄγριος, ut ps. LXXIX, 14; hic potius ὄναγρος, in quo etiam Hesychius cum Cyrillo consentit, et suadent sequentia, ὑποτίθησι τὸν νῶτον, quæ de apro dici nequeunt. Cf. fr. 14.

7. καὶ ταῦτα εἰδὼς C. — ἀσυνείδητος iterum in tr. 12, ut vulgo *sine conscientia*, quasi ἀναιδέστατος.

8. ἔπλησto C. f. pro ἔπλητο, sed malim πέπληστο, quod poetis licet. — Καὶ ὁ ἀναίσχ. C. ὁ ἀναιδὴς δ' οὐκ ἐνετράπη suggeritur. Displicet quidquid melodi acumen extundit, quum fere semper idem v. 12 incipiat ab emphatica copula καὶ ἀντὶ τούτων, καὶ ὑποτίθησι, καὶ ἀσυνείδητος, καὶ ἀναίσχυντος, reciproca vice et dato, ut patet, consilio, quemadmodum in eodem fere loco cant. VII, ἀλλὰ continuo recurrit.

9. Unius troparii locus in cod. remansit vacuus, in quo fortasse οἱ πύρινοι colloquebantur,

Γαβριὴλ ἔλεγε φοβούμενος·
Ἅγιοι ἄγγελοι, συνόμιλοι,
κατίδετε καὶ καταπλάγητε·
τείνει τὸν πόδα Πέτρος·
ὁ ἐκ παρθένου μήτρας
δέχεται καὶ ἀποπλύνει·
καὶ οὐ τὸν Πέτρον μόνον νίπτει,
ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰούδαν μετ' αὐτοῦ.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

ι'. Νίπτει τὴν πλίνθον ἡ θάλασσα·
ἀποπλύνει τὸν πηλὸν ἡ ἄβυσσος,
καὶ οὐκ ἀναιρεῖ τούτου τὴν σύστασιν·
ἀλλὰ σφίγγει τὴν ὑπόστασιν,
καὶ ἀποσμήχει τὴν προαίρεσιν.
Βλέπετε πόση τοῦ ποιήσαντος,
ἴδετε ποταπὴ τοῦ πλάσαντος
διάθεσις περὶ τὰ πλάσματα.
Κέκλινται, καὶ εἱστήκει,
τρέφονται, καὶ παρέχει,
νίπτονται καὶ ἀποσμήχει,
καὶ οὐ χωνεύονται γηΐνων
πόδες ἐν ταῖς παλάμαις τοῦ κριτοῦ.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

ια'. Οὕτω μὲν ἔφησεν ἄγγελος,
ἐπειδὴ κατεῖδέ σε τὴν ἄμπελον,
τὰ ἑαυτῆς κλήματα τρέφουσαν,
καὶ εἰς γῆν πᾶσαν ἐκτείνουσαν,
καὶ εἰς ὕψος ἐπανάγουσαν.
Πέτρος δὲ, ἡ ἀρχὴ τῶν φίλων σου,
ὁ κανὼν τῶν ἀκολουθούντων σοι,
ὁ στρατηγὸς τῆς φαμιλίας σου,
ἰδών σε ἐζωσμένον,
ἔλεγεν ἀδημόνως·
Σύ μου τοὺς πόδας νίπτεις;

Deum menti impervium sponte procumbentem, et pulveri ministrantem. Gabriel terrefactus ait : « Angeli sancti, consodales, aspi« cite et pavete. Tendit pedem Petrus, et « natus ex utero Virginis recipit, abluit, ne« que Petrum solummodo lavat, sed etiam « cum eo Iudam. — Misericors, misericors, « misericors esto nobis. »

10. « Abluit Oceanus laterem, lavat argil« lam abyssus, cuius tamen non solvit com« pagem; immo firmiori stringit virtute, ac « voluntatem eluit. Videte qualis sit condi« toris, cernite quæ opificis indoles in opera « sua : discumbunt et ille astat; aluntur, et « escam præbet; lavantur, et abstergit; nec « liquefiunt mortalium pedes in iudicis ma« nibus. — Misericors, misericors, mise« ricors esto nobis. »

11. Sic aiebant angeli, quando viderunt te Vitem, palmites tuos nutrientem, et late eos per totum orbem extendentem, ac in sublime illos agentem. Petrus interim, illud tuorum amicorum caput, illa te sequentium norma, ille tuæ familiæ dux, videns te accinctum, exclamavit mirum in modum turbatus : « Tu « mihi lavas pedes? Pedes meos non lavabis

et acrostichidi littera 2 addi potuit : sed neque littera omnino requiri, nec series pendere videtur. Neque etiam offendant *igneorum* agmina spirituum, de quibus jam cant. 1, 12, 13 et in primis ps. CIII, 4; Hebr. 1, 7. Viro delicato displicet ἵσταντο, et mallet ἵπταντο, cum Sophocle in Ant. ἀνέπταν φόβῳ, et aliis. Recipit hic Romanus εἰς ἴδια; cf. CC. V, 12; X, 13, et supra 3, ubi congesta ὑπέστη, συνέστη, ἔστη. — καὶ ἀποπλύνει, syllaba abundante, nisi quis crasi aut elisione utatur; quam quidem licentiam concedi tam in h. v. quam in 3 et 11 v. troparii sequentis, omnino postulat series rerum, ac manifesta in vocula emphasis urget. — Obstat acc. ne præstet μητρός.

10. ἱστήκει C. fac correctio maneat, aut lege ἱστάνει, sed minus bene, ob sonum ἀντίθετον retinendum.

11. ὁ ἄγγελος C, ubi μὲν egregiam orditur archangelum inter et Petrum, Πέτρος δὲ, collationem. — ὅτι κατεῖδε C. metro f. satis esset ὡς ἄμπ. Sed Jo. XV, 1 dicit : Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπ. non vero ὡς ἡ ἄμπ. Ps. LXXIX, 9-12. — φαμιλίας σου. Quidni ὁμιλίας, inquit mihi vir doctus. Sic quater pro *cœtu* usurpat Æschyl. in Eum. Etiam Sophocl. et Euripid. et quod magni refert, Herod. III. 81 idem vult significare *collegium*. Hæc ille, quæ ego morosius refero, ne tu insalutato Petro omnium coryphæo et regula falli nescia, nobi-

Οὐ μὴ σὺ νίψεις τούς μου πόδας
εἰς αἰῶνας, ἡ χεὶρ πλάσασά με.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.
ιβʹ. Ὕπνος μοι ἔλθοι εἰς θάνατον,
ἐὰν σὲ ἐάσω τὸν ἀθάνατον
χαμφθῆναι μοὶ τῷ ὑπὸ θάνατον·
ὁ ἐχθρὸς ἐπιγελάσοι μοι,
ἐὰν σὺ τοῦτο τελέσῃς μοι.
Οὐκ ἀρκεῖ, ὅτι σὸς ὠνόμασμαι,
οὐ πολὺ ὅτι σὸς λελόγισμαι,
καὶ πρῶτος τῶν φίλων σου κέκλημαι;
ἀλλὰ καὶ πλύνεις πόδας
τοῦ ὀστρακίνου σκεύους,
ὁ κεραμεὺς τοῦ κόσμου,
καὶ τὰ φθαρτά μου σκέλη καὶ τὰ
ἴχνη σὺ θέλεις πλῦναι, λυτρωτά.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.
ιγʹ. Ῥήμασι τούτοις χρησάμενος
ὁ ἀπόστολος πρὸς τὸν διδάσκαλον,
ἀκούει· Εἰ μή, φησὶ, νίψω σε,
μετ' ἐμοῦ μέρος οὐ δώσω σοι·
ὡς ἐχθρόν σε ἀποβάλλομαι.
Ταῦτα δὲ λέξαντος τοῦ πλάσαντος,
φόβος καὶ θόρυβος ἐπέπεσε
τῷ μαθητῇ, ὅθεν καὶ ἔφησε·
Κύριέ μου, εἰ πλύνοις,
μή μου τοὺς πόδας μόνον,
ἀλλὰ καὶ δέμας ὅλον,
καὶ ἐπιπλεῖον, εἰ ἐθέλεις,
ἵνα τῶν σῶν μὴ στερηθῶ ποτε.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.
ιδʹ. Ὦ πόσοις πόσα συνήπτετο,
καὶ Ἰούδας φίλος οὐκ ἐγένετο!
ὢ ποταποὶ λόγοι καὶ πράγματα,
καὶ ἐχθρὸς οὐ κατηλλάττετο!
ὁ σκληρὸς οὐχ ἡπαλύνετο!
ἅμα γὰρ τῷ φαγεῖν ὃ ἔφαγε,
καὶ πιεῖν ὃ ἀπίστως ἔπιε,
ἐπῆρε τὴν πτέρναν, ὡς γέγραπται,
καὶ ἐξελθὼν τῆς μάνδρας,

« in æternum, o quæ me plasmavit manus. « — Misericors, misericors, misericors esto « nobis.

12. « Somnus mihi subeat in mortem, si « per me licuerit te immortalem sterni co- « ram me morti obnoxio! Hostis me deri- « deat, id mihi si tu peregeris! Nonne satis « est vocatum me esse tuum? Nonne mul- « tum, me tuum æstimari, et nuncupari pri- « mum ex tuis amicis! Verum et pedes lavas « testacei vasis, tu figulus orbis; et crura « putrida ac plantas vis abluere, o redem- « ptor! — Misericors, misericors, miseri- « cors esto nobis. »

13. Sic fatus apostolus magistro, hæc ab eo audiit : « Nisi lavero te, mecum partem « nullam tibi dabo; ut contrarium te reji- « ciam. » Vix ea dixerat plasmator, metus ac tumultus in discipulum subiere; unde re- tulit : « Domine mi, utinam mihi laves, non « pedes tantum, sed totum corpus, et am- « plius, si vis, ne a tuis unquam bonis de- « frauder. — Misericors, misericors, miseri- « cors esto nobis. »

14. Oh! quanta quantis nectebantur amoris vinculis, et Iudas amicus non factus est! Oh! quam diversi sermones et actus, et inimicus non mutatus est! Saxeus non emollitus est! Ut primum comedit quod comedit, et simul ac bibit quod bibit impie, erexit calcem, ut

lissimum locum citius pertranseas. — ἔλεγεν ἀδημονῶν C. — οὐ μή μου νίψεις τοὺς πόδας εἰς αἰῶνας ἡ χεὶρ ἡ πλ. με C.

12. Μου inserit C. ante σκεύους. — Displicent extrema, etiam in cod magis inepta : καὶ τὰ ἴχνη σὺ θέλεις ἀποπλῦναι.

13. φησὶ addimus codici : ἀκούει· ἐὰν μὴ νίψω σε. — σε ἀποβάλλομαι, ταῦτα λέξαντος C. — εἰ πλύνεις C.

Hic certe εἰ optantis est, ut in Homero Il. XXIV, 74; Æsch. Sept. 242; Sophocl. O. T. 860, et etiam apud Virg. « *Si* nunc se nobis ille aureus arbore ramus *ostendat.* » Æn. VI, 187. — ἐπιπλεῖόν με πλῦνον εἰ θέλεις; tum alium ordinem fort. requirunt ὁμοιοτέλευτα.

14. Quidni Ὦ δεσμοῖς πόσοις? — καὶ ὁ ἐχθρὸς C. — f. καὶ σκληρὸς — τὸ φαγεῖν C. — ὃ ἄπιστος ὃ ἔπιεν C. —

ὥρμησε πρὸς τοὺς θῆρας,
καταλιπὼν τοὺς ἄρνας,
καὶ τὸν γλυκὺν μαζὸν ἐάσας,
τάχος ἐπὶ θηλὴν ἦλθε πικράν.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

ιε΄. Μάτην τὸ πρὶν ὑπεχώρησε
τοῦ δεινοῦ Ἰούδα ὁ διάβολος·
ἰδοὺ γὰρ νῦν οὗτος ἐχώρησε
πρὸς τὸν πρὶν ὑποχωρήσαντα,
καὶ ἐστὶν ὅλως διάβολος.
Μάτην ἦν φοβερὸς τοῖς πλήθεσιν·
ὤφθη γὰρ φθονερὸς παντάπασιν
καὶ τολμηρὸς κατὰ τοῦ πλάσαντος.
Μάτην, αὐτοῦ λαλοῦντος,
ἔφευγον πᾶσαι νόσοι·
εἶχε γὰρ ἤδη νόσον
τῆς ἀθέου φιλαργυρίας,
ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἡ πληγή.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

ις΄. Ἄρας τοὺς πόδας ὁ ἄνομος,
ηὐτομόλησε πρὸς τὸ παράνομον,
καὶ φθάσας φατρίαν φονεύτριαν,
τὸν Χριστὸν ὥσπερ ἀλλότριον
παραδοὺς, γίνεται μέτριος·
Τί ἐμοὶ θέλετε δωρήσασθαι;
λέγει τοῖς θέλουσιν ὠνήσασθαι
τὸ αἷμα τοῦ ζῶντος καὶ μένοντος.
Ἄκουσον, γῆ, καὶ φρῖξον!
θάλασσα, φεύγειν σπεῦσον!
φόνος γὰρ συμφωνεῖται,
ἀτιμήτου τιμὴ λαλεῖται,
καὶ ἡ Θεοῦ ζωοδότου σφαγή.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

ιζ΄. Νῦν σου ἐφάνη τὸ ἄπληστον,
νῦν ἐφανερώθη τὸ ἀκόρεστον,
ἀχόρταστε, ἄστεκτε, ἄσωτε!
ἀναιδέστατε, καὶ λαίμαργε!
ἀσυνείδητε, φιλάργυρε!
τί ἐμοὶ θέλετε δωρήσασθαι;
λέγεις τοῖς θέλουσιν ὠνήσασθαι
τὸ αἷμα τοῦ ζῶντος καὶ μένοντος.
Τί γὰρ καλὸν οὐκ εἶχες;
τίνος δὲ οὐ μετεῖχες;
τίνος ποτὲ ἀπεῖχες;

scriptum est, et exiens ab ovili, repedavit ad belluas, deserens agniculos, et suavi reiecta mamilla, præpes ad papillam cucurrit amarulentam. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

15. Frustra olim præ horrore coram Iuda aufugit diabolus : ecce enim nunc Iudas obviam illi procedit, qui prius terga dedit; omnino factus est diabolus. Frustra miraculis terrorem turbis incussit : visus est enim totus livore æstuans et petulans in ipsum creatorem. Frustra uno ipsius dicto fugabantur omnes morbi; jam morbus illi erat impiæ avaritiæ; intus illi tumebat plaga. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

16. Citatis pedibus, scelestus ultro ad scelus ferebatur, et cruentum ad concilium properabat. Christum uti hominem alienum tradendi cupidus, intercedit. « Quid vultis mihi « donare? » ait volentibus emere sanguinem viventis et manentis. Audi, terra, et trepida! Mare, carpe fugam! Cædes pacto convenitur. De inæstimabili pretium disputatur, et occisio Dei vitæ datoris. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

17. Nunc tua patuit insaturabilis avaritia, nunc comperta est inexplebilis cupiditas, o avidissime, intolerande, dissolute, o impudentissime helluo et flagitiosissime nummorum expilator! « Quid vultis mihi donare? »

πτέρναν Jo. XIII, 18. — τῆς μάνδρας cf. trop. 6. — καὶ om. C ante τὸν γλυκύν.

15. Μάτην πρὶν ὑπ. τὸν δεινὸν Ἰούδαν C, quod sententiam pervertit.

16. φατρίαν φθάσας C. — μέτριος pro μεσίτης vel V. pro μετρητὴς, valde suspecta vox est. — τοῦ ἀτιμήτου id. — tum ἡ τοῦ ζωοδότου.

17. σου προδίδεις C. Correxit vetustissima manus, nisi fuerit prima, quæ utinam plura expoliverit!

μετὰ τῶν κάτω καὶ τὰ ἄνω
εἶχες, καὶ τὸν Θεὸν προδίδως σου.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.
ιη'. Ὅλον τὸν πλοῦτον ἐβάσταζες,
θησαυρὸς ὑπῆρχες, καὶ οὐκ ἔλιπες·
ἧς πάντοθεν πάντοτε πλούσιος,
ἐν χερσὶν ἔχων τὰ χρήματα,
καὶ φρεσὶ φέρων τὸν πλάσαντα.
Τί οὖν σοι γέγονεν, ὦ ἄθλιε,
ὅτι νῦν ὡς πτωχὸς πεπόρευσαι
πρὸς τοὺς οὐδὲν ἔχοντας δοῦναί σοι;
Τί δὲ καὶ δώσουσί σοι;
τί προσενέγκωσί σοι
ἀντὶ τοῦ πωλουμένου;
τὸν οὐρανόν τε καὶ τὴν γαῖαν,
καὶ τὸν ἐν τούτοις κόσμον ἀντ' αὐτοῦ;
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.
ιθ'. Ὕπαγε, ἄφρον, ἀνάνηψον,
τὴν αὐθάδειάν σου ἀναχαίσον,
τὴν τολμηρὰν γνώμην σου κώλυσον,
ταῖς φρεσί σου ἐπιτίμησον.
Καὶ μωροὶ πότε φρονήσετε;
οὔτε γὰρ δύνῃ σὺ τιμήσασθαι,
οὔτ' αὐτοὶ ἱκανοὶ ὠνήσασθαι
τὸν τῇ χειρὶ πάντα συνέχοντα.
Ἐὰν δὲ καὶ πωλήσῃς,
καὶ μὴ αὐτὸς θελήσῃ,
τίς ὁ τολμῶν κρατῆσαι;
τίς ἐπενέγκῃ τούτῳ χεῖρας,
ἐὰν μὴ συγχωρήσῃ ὡς Θεός;
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.
κ'. Πένης Ἠλίας ἐτύγχανε,
καὶ ὡς εὔπορος πυρὶ ἀνήλωσε
τοὺς ἐπ' αὐτὸν τότε ὁρμήσαντας,
πεντηκόνταρχον καὶ ἕτερον,
ἐπ' αὐτὸν τότε θαῤῥήσαντας.
Ἠλιοὺ γέγονεν ἀκράτητος,
καὶ Θεὸς Ἠλιοὺ καὶ Κύριος

inquis ambientibus venumdari sanguinem viventis et manentis. Quid pulchri non habuisti? Cuius boni non fuisti particeps? Quid tibi defuit? Cum terrestribus etiam superna cumulasti, et Deum tuum tradis! — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

18. Quascumque opes portavisti, ipse tu thesaurus eras, quem non amisisti. Undique et semper dives, tu ipse manibus opes tenebas, et animo gerebas creatorem. Quid igitur tibi accidit, infelix, quod nunc ut mendicus perrexisti ad eos qui nihil tibi dare queunt. Quidnam tibi dabunt? Quid tibi offerent pro eo quem vendis? An cœlum et terram, an cum rebus universis totum orbem pro eo? — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

19. Vade retro, demens, resipisce, vesaniam tuam compesce, audacem cohibe mentem tuam, tuos sensus frænare. Insani quoque vos, quandonam sapietis? Neque tu vales æstimare, neque penes illos est liceri eum qui manu cuncta continet. Quem si tu vendideris, ipse tamen noluerit, quis audebit eum tenere? Quis in eum manus immittet, nisi ipse permiserit, uti Deus? — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

20. Pauper Helias fuit, et sicut locuples, igne consumpsit eos qui olim eum persecuti sunt, quinquagenarium ducem unum et alte-

18. ἔλιπες πάντοθεν ἧς πλούσιος ἐν χερσὶν ἔχων C. Intelligo de Christo, sed quem post sacram Eucharistiam Iudas secum portabat, quo thesauro a nullo fure nisi a se ipso spoliari poterat. Immo ubi ait : « manibus opes gerebas, » autumem respexisse melodum ad priscum morem sacra in palmis recipiendi, ut egregie titulus Augustodunensis : Ἰχθὺν ἔχων παλάμαις. — προσενέγκουσι et in sequenti tropario ἐπενέγκει C. Apud recentiores invaluit mos subjunctivo aor. tribuendi significatum futuri; de quo usu fatiscentis græcitatis plurimus, ut solet, Lobeck ad Phryn. p. 722. cf. Luc. XXIII, 31.

19. ἄφρων C. — ἀναχέτισον C. — φρονήσατε, dein δύνασαι cod. unde vis concionis infrangitur.

20. Ἠλιοῦ Suid. in gen. aut indeclin. Ἠλιοὺ, ut apud LXX et Hebræos. — Fortasse τῷ ἀναιδεῖ εὐκατακράτητος. « Et Deus Heliæ ac Dominus in impudentis manum *facile adigitur!* » — καὶ οὐδ' ὡς προφ. προδότης C. cod. Græci ὡς, latini *ut* fa-

τῷ ἀναιδεῖ εὐκαταφρόνητος!
Ὦ τῆς παραπληξίας!
Δοῦλος ἦν ὁ Ἠλίας
τοῦ νῦν πιπρασκομένου,
καὶ οὐ προφήτην ὁ προδότης
ἔσχε τὸν ποιητὴν τῶν προφητῶν.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

κα΄. Ὅλον λαβὼν τὸν διάβολον,
ἑαυτὸν τοῦ κτίστου ἠλλοτρίωσεν,
αὐτὸς πωλῶν καὶ πιπρασκόμενος·
καὶ Χριστοῦ ξένος δεικνύμενος,
τοῦ ἐχθροῦ δοῦλος ἐγένετο·
ἔβλεπε τοὺς νεκροὺς βαδίζοντας,
ἤκουε τὰ φρικτὰ διδάγματα,
καὶ γέγονε τούτων ἀλλότριος·
κλείσας φιλαργυρίᾳ
ὦτα καὶ τὴν καρδίαν
καὶ τὸν νοῦν, ἀτενίσας
πρὸς Ἰησοῦ τὴν προδοσίαν,
ὅλως οὐ κατενόησε τὸ φῶς.
Ἵλεως ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

κβ΄. Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως!
ποταπὸν ὁ μαθητὴς ὠλίσθησε,
καὶ ποταπὸν πτῶμα κατέπεσε.
ποταποῦ ὕψους ἐξέπεσε·
ποταπὸν κτύπον ἐποίησε.
Πρώην διάβολος μὲν ἔπεσε
ἀστραπῇ δείξας τὴν κατάπτωσιν·
αὐτὸν καὶ Ἰούδας ἐζήλωσε,
τῷ γὰρ Χριστῷ ἀντάρας,
καὶ ἀνιεὶς πρὸς κέντρα
τὰς βάσεις, συνετρίβη,
καὶ ἐν βαράθρῳ κατηνέχθη
ᾅδου, ἐκεῖ τοῦ κέρδους πληρωθείς.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

κγ΄. Ἦλθεν οὖν τρέχων ὁ ἄνομος,
καὶ φιλεῖ ἐν δόλῳ τὸν φιλάνθρωπον,
καὶ ἀναιρεῖ κατὰ διάνοιαν
τὸν βουλῇ πάθος ἑλόμενον,
καὶ ζωὴν πᾶσι δωρούμενον·

rum, in ipsum arrogantes. Helias cohiberi non valuit, et Heliæ Deus ac Dominus in impudentis ludibrium adductus est! Proh amentiam! Servus erat Helias illius qui nunc venumdatus est, et ne prophetam quidem proditor æstimavit prophetarum creatorem! — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

21. Dum totum in se diabolum recepit, se a creatore abdicavit, venditor ipse simul ac venditus. Qui modo Christi hospes æstimabatur, adversarii mancipium factus est. Vidit mortuos ambulantes, audivit tremenda dogmata, et ab illis extorrem se fecit; clausis ob avaritiam auribus et pectore et mente, ad tradendum Iesum attentus, ipsam omnino non vidit lucem. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

22. O misericors, misericors, misericors! Quam fœde corruit iste discipulus, et quali lapsu cecidit! Quo de vertice præceps actus est, quali cum fragore! Prius quidem decidit diabolus, ut fulgur semet sternens. Istum quoque Iudas æmulatus est. Christo enim assurrexit, et adversus stimulos calcitrans, contritus est, et in abyssum inferni deiectus, ubi tandem lucri famem explevit. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

23. Cursu igitur venit impius, et cum dolo osculatur hominum salvatorem, ac ultro destruit eum, qui sponte pati elegit, vitam-

cile om. cave ne καὶ tollas, ut restituas οὐδ᾽ ὡς cf. ultim. cant.

21. τὸν νοῦν cod. om. Mox etiam Ἰησοῦ. — Unica dictione Ἵλεως ter repetita constare 13 versiculum, aure percipitur in clausula v. præcedentis φῶς, et aliis ὁμοτελεύτοις in tr. 1, 4, 19.

22. ἀστραπὴν C. Luc, X, 18. — ἀνιῶν C. plane ut vulgo : πρὸς κέντρα λακτίζειν, sicut Act. VIII, 5, immo et apud Pindarum, P. II, 95 : ποτὶ κέντρον δέ τοι λακτιζέμεν τελέθει ὀλισθηρὸς οἶμος. Cf. Aesch. *Agam.* 1207; *Prom.* 324. Possis servare vel ἀνιῶν, dum emendes βάσεσι συνετρίβη, vel etiam τὰς βάσεις, dum legas nobiscum ἀνιείς, quum ἀνιῶν vim activam non habeat. — ἐκεῖ τὸ κέρδος C.

23. ἐμάνθανεν scil. εἶναι, ut alias τυγχάνειν in Cant. VII, 19. — ζηλώσας οὐκ αἰσχύνῃ αὐτοῦ μανθάνων cod. — Participium cum αἰσχύνεσθαι vete-

πρόβατον τοῦ Χριστοῦ ἐμάνθανεν,
λύκος δὲ τῷ ποιμένι γέγονεν,
ὡς ἄγριος θὴρ ἀπερχόμενος.
Φίλημα νῦν προσφέρεις,
φίλημα ποῖον, ἄφρον;
φίλημα προδοσίας.
Καὶ τὸν ἐχθρὸν ζηλώσας, τούτου
οὐκ αἰσχύνῃ μανθάνων τὰς βουλάς.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

κδ'. Μεῖνον μικρὸν, ὦ πανάθλιε,
ἵνα ὄψει δίκην ἀμετάθετον·
τὸ συνειδός σου κατακρίνει σε,
ἵνα γνῷς ὅπερ ἐποίησας,
τῷ δεινῷ μόρῳ νεκρούμενος·
δένδρον σοι γίνεται ὡς δήμιος,
ἄξιον τὸν μισθόν σου φέρων σοι·
καὶ ποῦ σου τὸ χρῆμα, φιλόπλουτε;
. . . .
ἀλλὰ καὶ τοῦτο δώσεις,
καὶ σεαυτὸν οὐ σώσεις,
ὅτι προέδωκας ὃν εἶχες
πλοῦτον, τὸν τῆς ψυχῆς σου θησαυρόν.
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως γενοῦ ἡμῖν.

κε'. Ἅγιε, ἅγιε, ἅγιε,
ὁ Θεὸς τῶν ὅλων, ὁ τρισάγιος,
τοὺς δούλους σου ῥῦσαι τοῦ πτώματος,
καὶ τὸ πλάσμα σου ἐλέησον
τοῦ φυγεῖν τοιοῦτον κίνδυνον.
Ταῦτα οὖν, ἀδελφοὶ, γινώσκοντες,
καὶ τὴν τοῦ πράτου πτῶσιν βλέποντες,
τοὺς ἑαυτῶν πόδας ἐρείσωμεν·
στήσωμεν οὖν τὰς βάσεις
ἐπὶ τὰς ἀναβάσεις
τῶν ἐντολῶν τοῦ κτίστου,
καὶ ᾅδου φύγωμεν τὴν τρίβον,
βοῶντες πρὸς τὸν λυτρωτὴν ἡμῶν·
Ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως
γενοῦ ἡμῖν, ὁ πάντα ἀνεχόμενος,
καὶ πάντας ἐκδεχόμενος.

que omnibus largitus est. Ut ovis Christi fieret edoctus est, sed lupus gregi evasit, quasi fera indomita prosiliens. Osculum nunc profers, at quale osculum, insane? Osculum proditionis! Ipsum æmulatus hostem, haud erubescis eius discere consilia. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

24. Siste parumper, infelicissime, ut iudicium videas ineluctabile. Tua te conscientia damnat, unde scias quid feceris, sæva te morte interimens. Arbor tibi fit carnifex, dignam tibi mercedem ferens. Et ubi nunc tuum lucrum, divitiarum appetitor?. . . . . etiam istud rependes, neque te salvabis, quia tradidisti quas habuisti opes, ipsum animæ tuæ thesaurum. — Misericors, misericors, misericors esto nobis.

25. Sancte, sancte, sancte, universorum Deus, o ter sancte, servos tuos eripe a lapsu, creaturæ tuæ miserere, ut huiusmodi periculum evadat. Hæc demum, o fratres, moniti, venditoris spectantes casum, pedes nostros roboremus, nostra firmemus vestigia in gradibus mandatorum creatoris, et inferni fugiamus semitam, clamantes ad redemptorem nostrum : Misericors, misericors, misericors esto nobis, tu qui omnia sustines, et omnes amplecteris.

res solent eleganter consociare, ut Demosthenes ter in eadem periodo *pro Coron*. § 121 ed. Bremi, et alii passim.

24. ὄψῃ. De quo aoristo cf. Lobeck *ad Phryn*. p. 734. Ne te de enallage temporum nimium pigeat. — σοι φέρων cod. ubi quædam interturbari palam est, quum v. 9 evanuerit. cui vir solers et gnarus hoc modo supplevit : οὗ ἐμμανῶς ὀρέγῃ, neglecta συμφωνίᾳ, adhibitaque voce ὀρέγῃ, Romano tam rara quam trita illi sunt verba ποθεῖν, ἐπιποθεῖν, ἐπιθυμεῖν. Etiam cogitavi : οὗ ὁ ᾄδης πιμπλεῖται. — τὸν et σου cod. om. in v. penultimo.

25. Nazianzenum in θρήνοις juvit iterare ἵλαος, Romanum vero ter, forte ob triadem, ut aperte in hoc ult. trop. — τοιονδὶ κίνδυνον conjec. v. cl. optime pro metro, sed nullibi suffragante Romano, qui atticos lepores nimium exquisitos respuit. — Nota ἀναβάσεις *gradus*, pro ἀναβαθμούς. — καὶ τὴν τοῦ ᾄδου φύγωμεν C, dein βοῶντες, omisso ἡμῶν.

XIV.

CANTICUM DE VIRGINE JUXTA CRUCEM.

α΄. Τὸν δι' ἡμᾶς σταυρωθέντα,
δεῦτε πάντες, ὑμνήσωμεν.
Αὐτὸν γὰρ κατεῖδεν Μαρία
ἐπὶ ξύλου, καὶ ἔλεγεν·
Εἰ καὶ σταυρὸν ὑπομένεις,
σὺ ὑπάρχεις
ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.
β΄. Τὸν ἴδιον ἄρνα
ἀμνὰς θεωροῦσα
πρὸς σφαγὴν ἑλκόμενον,
ἠκολούθει Μαρία,
τρυχομένη,
μεθ' ἑτέρων γυναικῶν,
ταῦτα βοῶσα·
Ποῦ πορεύῃ, τέκνον;
τίνος χάριν τὸν ταχὺν
νῦν τελεῖς δρόμον;
Μὴ ἕτερος γάμος
πάλιν ἐστὶν ἐν Κανᾶ,
κἀκεῖ νυνὶ σπεύδεις,
ἵν' ἐξ ὕδατος αὐτοῖς
οἶνον ποιήσῃς;
συνέλθω σοι, τέκνον,
ἢ μείνω σε μᾶλλον;
δός μοι λόγον, Λόγε,
μὴ σιγῶν παρέλθῃς με,
ὁ ἁγνὴν τηρήσας με,
ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

1. Pro nobis crucifixum,
venite omnes, celebremus.
Ipsum enim vidit Maria
affixum ligno, et aiebat:
« Tametsi crucem sustineas,
« tu es manifeste
« filius ac Deus meus. »
2. Suum ipsius agnellum
ut agna aspexit
ad cædem raptatum,
Maria sequebatur,
mœrore confecta,
cum cæteris mulieribus,
hæc lamenta edens:
« Quo vadis, fili?
« cur præcipitem
« nunc cursum agis?
« an forte aliæ sunt nuptiæ
« iterum in Cana,
« et huc properas,
« ut ex aqua illis
« vinum facias?
« tene comiter, fili,
« an te expectem potius?
« Da verbum mihi, o Verbum,
« ne silentio me prætermittas,
« qui castam servasti me,
« filius ac Deus meus.

Flebile Virginis iuxta crucem carmen est, amœnum tamen, haud pathetica quadam melodia, neque suavi εὐρυθμίᾳ destitutum, immo, ut sæpe apud Romanum, dramatica pompa ornatum et eleganti distinctum colloquii varietate. Inscribitur in taurin. κονδάκιον τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ ς΄, εἰς τὸ πάθος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τοὺς θρήνους τῆς Θεοτόκου, φέρον | ἀκροστιχίδα· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ. Sunt troparia 18, versusque 364, quorum 21 in singulis strophis post procemium. Præter 28 versus priores, anecdota omnia sunt, ex corsin. f. 89-81 et taurin. f. 172-175. Utinam ad manum sint mosquensis folia 273-277!

1. ἐπὶ τοῦ ξύλου edd.

2. ἡ ἀμνὰς C, T, edd. — νῦν δρόμον τελεῖς C. νῦν om. T, edd. — f. mel. πάλιν ἐν Κανᾷ ἐστιν. Sequimur codd. et edd. eum sæpe accentus sit ambiguus in peregrinis. Miror idem fere legi in vulgati Naz. *Christo patiente* v. 462 sqq. — κἀκεῖ νῦν T. — De elegantia συνέλθω σοι... ἢ μείνω cf. Herm. ad Viger. p. 742.

γ'. Οὐκ ἤλπιζον, τέκνον, * ἐν τούτοις ἰδεῖν σε, * οὐδ' ἐπίστευόν ποτε, * ὡς εἶδον τοὺς ἀνόμους * ἐκμανέντας, * καὶ ἐκτείναντας εἰς σὲ * χεῖρας ἀδίκως· * ἔτι γὰρ τὰ βρέφη * τούτων κράζει· Ὡσαννὰ, * εὐλογημένος! * Ἀκμὴν γὰρ βαΐων * πεπλησμένη ἡ ὁδὸς * μηνύει τοῖς πᾶσι * τῶν ἀθέσμων τὴν πρὸς σὲ * πανευφημίαν. * Καὶ τίνος οὖν χάριν * ἐπράχθη τὸ χεῖρον; * γνῶναι θέλω, οἴμοι! * πῶς τὸ φῶς μου σβέννυται, * πῶς σταυρῷ προσπήγνυται * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

δ'. Ὑπάγεις, ὦ σπλάγχνον, * πρὸς ἄδικον φόνον, * καὶ οὐδείς σοι συναλγεῖ. * Οὐ συνέρχεται Πέτρος, * ὁ εἰπών σοι· * Οὐκ ἀρνοῦμαί σέ ποτε, * κἂν ἀποθνήσκω. * Θωμᾶς ἔλιπέ σε, * ὁ βοήσας· Μετὰ σοῦ * θάνωμεν πάντες· * Οἱ ἄλλοι δὲ πάντες, * οἱ οἰκεῖοι καὶ υἱοὶ, * οἱ μέλλοντες κρῖναι * τάς σου δώδεκα φυλὰς, * ποῦ εἰσὶν ἄρτι; * οὐδεὶς ἐκ τῶν πάντων, * ἀλλ' εἷς ὑπὲρ πάντων * θνήσκεις, τέκνον, μόνος, * ἀνθ' ὧν πάντας ἔσωσας, * ἀνθ' ὧν πᾶσιν ἤρεσας, * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

ε'. Τοιαῦτα Μαρίας * ἐκ λύπης βαρείας * καὶ ἐκ θλίψεως πολλῆς * κραυγαζούσης, κλαιούσης, * ἐπεστράφη * πρὸς αὐτὴν ὁ ἐξ αὐτῆς, * οὕτω βοήσας· * Τί δακρύεις, μῆτερ; * τί ταῖς ἄλλαις γυναιξὶ * συναποφέρῃ; * πῶς τὸν Ἀδὰμ σώσω, * εἰ μὴ πάθω θάνω τε; εἰ μὴ οἰκῶν τάφον, * πῶς ἑλκύσω πρὸς ζωὴν * τοὺς ἐν τῷ ᾅδῃ; * καὶ μὴν, καθὼς οἶδας, * σταυροῦμαι καὶ θνήσκω. * Τί οὖν κλαίεις, μῆτερ; * μᾶλλον οὕτω κραύ-

3. « Haud putabam, fili, me visuram te « esse talia obeuntem, neque id tum crede- « bam, quum scelestos istos viderem effera- « tos, perfidas manus ad te suppliciter ten- « dentes. Adhuc enim eorum pueri clamant : « Hosannah! Benedictus! Adhuc oppleta pal- « mis via significat omnibus, ad te erupisse « etiam impiorum plausus. Curnam igitur « actum est multo sequius? Nosse volo, hei « mihi! quomodo lux mea extinguatur, quo « pacto cruci affigatur filius et Deus meus.

4. « Pergis, o viscera mea, ad iniustam « necem, ac nemo tibi condolet. Non comi- « tatur Petrus, qui tibi dixit : Non te negabo « unquam, etiamsi moriar! Thomas te reli- « quit, cum clamaverit : Tecum moriamur « omnes! Et cæteri omnes, domestici tui et « filii, iudicaturi tuas duodecim tribus, ubi- « nam sunt modo? Omnium ne unus quidem, « at tu tantum pro universis moreris solus, « fili, propterea quod omnes salvavisti, pro- « pterea quod satis pro omnibus fecisti, tu « filius ac Deus meus. »

5. Talia dum Maria præ nimio mœrore et ob graves ærumnas ederet lacrymabunda, conversus est ad eam eius natus, ita locutus : « Cur lacrymaris, o mater? Quid una cum « cæteris mulieribus mente excedis? Quo- « modo Adamum salvabo, nisi passus ac mor- « tuus? Ni tumulo inhabitem, quomodo ad « vitam exciebo iacentes in inferno? Pro- « fecto, ut novisti, cruci affigar, et morior. « Cur fles, o mater? Malim ut clames : Mor-

3. ἕως ὅτε τοὺς ἀν. ἐκμανῆναι καὶ ἐκτεῖναι ἐπὶ σοὶ T, haud ineleganter, sed contra rhythmum. — τοῦτο κράζωσίν σοι τό· εὐλ. T. — ἀκμὴν δὲ T. ἀκμὴν recentioribus est pro ἔτι, vetustioribus pro ἄρτι *cum maxime*, quod discrimen contra Suidam disputat Lobeck ad Phryn. p. 123. — τὰ χείρων θέλω γν. T.

4. σπλάγχνον. cf. Cant. 1. 3, tum iterum Pseudo Naz. *Christ. patient.* v. 593, 794. — ποτε. Matth. XIX, 18. — ἀλλ' ἀποθνήσκω C. — ἔλιπέ σε Θωμᾶς ὁ βοήσας μετ' αὐτοῦ T. — πάντες. Jo. XI, 16. — δὲ πάλιν T. — μέλλοντες κρίνειν T. — τὰς δώδ. C, T, f. mel. τὰς τοῦ ἰσραὴλ φυλὰς, deleto δώδεκα. — ἀνθ' ὧν. cf. CC. IX, 16, XVI, 9, 6.

5. καὶ κλαιούσης C, T. — f. συναποδύρῃ « una lamentaris » Cf. Luc. XXIII, 27. Sed alia laborant : sic enim pergunt : Εἰ μὴ πάθω, εἰ μὴ θάνω, πῶς σώσω τὸν Ἀδὰμ, εἰ μὴ τάφον οἰκήσω; Quæ omnia metri nostri legibus quomodo aptentur, dicere longum est. — καὶ μὴν, solemne est et concinnum, ut infra in trop. IX, v. 9, Cf. Viger. p. 529. Sed f. legendum : μὴ οἰκῶ, dein καὶ μή. — ἀδίκως σταυροῦμαι T, omisso καὶ θνήσκω. — μὴ οὖν κλαύσῃς T. — μᾶλλον τοῦτο T.

γασον· * Πόθῳ πάθος δέχεται * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

ς'. Ἀπόθου οὖν, μῆτερ, * ἀπόθου τὴν λύπην, * οὐ γὰρ πρέπει σοι θρηνεῖν, * ἡ κεχαριτωμένη * ὠνομάσθης· * τὴν οὖν κλῆσιν τῷ κλαυθμῷ * μὴ συγκαλύψῃς, * μὴ ταῖς ἀσυνέτοις * συμμετρήσῃς ἑαυτήν, * πάνσοφε κόρη· * ἐν μέσῳ ὑπάρχεις * τοῦ νυμφῶνος τοῦ ἐμοῦ, * μὴ οὖν, ὥσπερ ἔξω * ἱσταμένη, τὴν ψυχὴν * καταμαράνῃς· * τοὺς ἐν τῷ νυμφῶνι, * ὡς δούλους σου, φώνει· * πᾶς γὰρ τρέχων δρόμῳ * ὑπακούσει σου, σεμνή, * ὅταν εἴπῃς· Ποῦ ἐστιν * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου; *

ζ'. Πικρὰν τὴν ἡμέραν * τοῦ πάθους μὴ δόξῃς· * δι' αὐτὴν γὰρ ὁ γλυκὺς * οὐρανόθεν κατῆλθον, * ὡς τὸ μάννα, * οὐκ ἐν ὄρει τῷ Σινᾶ, * ἀλλ' ἐν γαστρί σου· * ἔνδοθεν γὰρ ταύτης * ἐτυρώθην, ὡς Δαυὶδ *. προανεφώνει· * Τί τετυρωμένον * ὄρος, νόησον, σεμνή, * ἐγὼ γὰρ ὑπάρχω, * ὅτι Λόγος ὢν, ἐν σοὶ * σὰρξ ἐγενόμην· * ἐν ταύτῃ οὖν πάσχω, * ἐν ταύτῃ καὶ θνήσκω· * μὴ οὖν κλαύσῃς, μῆτερ, * μᾶλλον οὕτω βόησον· * Θέλων πάθος δέχεται * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

η'. Ἰδού, φησί, τέκνον, * ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου * τὸν κλαυθμὸν ἀποσοβῶν, * τὴν καρδίαν ταράττεις * ἐπὶ πλεῖον· * οὐ γὰρ δύναται σιγᾶν * ὁ λογισμός μου. * Τί μοι λέγεις, σπλάγχνον· * Εἰ μὴ πάθω, ὁ Ἀδὰμ * οὐχ ὑγιαίνει; * καὶ μὴν ἄνευ πάθους * ἐθεράπευσας πολλούς· * λεπρὸν γὰρ καθάρας, * σὺ οὐκ ἤλγησας οὐδέν, * ἀλλ' ἠθελήθης. * Παράλυτον σφίγξας, * οὐ κατεπονήθης· * Πηρὸν πάλιν λόγῳ * ὀμματώσας, ἀγαθέ, * ἀπαθὴς διέμεινας, * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

« tem ex amore recipit filius et Deus « meus.

6. « Dimitte igitur, mater, dimitte luctum. « Te enim lugere minus decet, quæ a gratia « cumulata nomen habes; quod ergo noli « gemitu contegere; noli te insciis connu« merare, sapientissima Virgo! In medio « manes thalamo meo : cave ne, ac si extra « iaceas, animam tuam tabefacias. Cunctos « in thalamum, sicuti tuos famulos, con« voca; cursu enim prosequetur te quisque, « o sacrata, ut primum dixeris : Ubi est fi« lius et Deus meus?

7. « Acerbam ne reputes hanc diem in « qua patior; propter hanc enim suavis ego « e superis descendi, sicut manna, haud « quidem in montem Sina, sed in uterum « tuum : in eo siquidem coagulatus sum, uti « David præfatus est. Quid sit coagulatus « mons intellige, augusta! Ego quippe sum, « qui Verbum cum essem, in te caro factus « fuerim. In qua igitur carne patior, in ea« dem et morior. Ne ergo fleas, mater, ve« rum malim exclames : Ultroneus pati vo« luit filius ac Deus meus. »

8. — « Ecce, inquit, o fili, ab oculis meis « dum fletus cohibes, cor meum eo magis « concutis, neque valet taceri meditatio mea. « Quid mihi dicis, viscera mea : Nisi patiar, « Adamo nulla sanitas? attamen sine dolore « tam multos sanasti. Leprosum mundasti, « nec doluisti, sed voluisti. Paralytico ner« vos firmans, non fatigasti. Cœcum rursus « verbo dum visu donasti, o bone, dolore « caruisti, filius ac Deus meus.

6. τὴν λ. ἀπ. T. — ὅτι κεχαρ. C, T. — τὸν κλαυθμὸν T. — ὁμοιώσῃς σεαυτὴν T, nec male. Cf. Cant. XI, tr. 1. — ἐμμέσῳ ὑπ. C. — πᾶς γὰρ τρ. τρόμῳ ὑπακούει T.

7. διὰ σοῦ γὰρ T. — μάννα νῦν κατῆλθεν T. — ὄρος. Ps. LXXVII, 16. — οἰκῶν ἐν ταύτῃ καὶ σώζω. τί οὖν κλάιεις μ. μ. κράξον ἐν χαρᾷ πόθῳ πάθος δέχ. T.

8. Vacuus manet in codice unius troparii locus, etsi vel acrostichidi perficiendæ nil omnino desit. Verum hic plura docto viro ἀσύνδετα sunt, cui aliud exordium placet : εἰ σύ, φησί, τέκνον.... τὸν κλαυθμὸν ἀποσοβεῖς. « Si tu, fili,... lacrymas cohiberi jubes. » Sane præstat ἀποσοβῶν T pro ἀποσοβῶ C. — καρδ. συντρίβῃς T. — σπλάγχνον. Cf. super. tr. 4, pro quo T τέκνον. — εἰ μὴ πάθῃς C, contra πάθω T, quod usum vett. melius refert. — λεπρόν, Luc. V, 12. Marc. 1, 40. — καθήρας καὶ T. — σὺ om. C, T. — ἐβουλήθης T. — παράλυτον

θʹ. Νεκροὺς ἀναστήσας, * νεκρὸς οὐκ ἐγένου, * οὐδ' ἠγέρθης ἐκ ταφῆς· * πῶς οὖν φῄς· Εἰ μὴ πάθω, * εἰ μὴ θάνω, * ὁ ταλαίπωρος Ἀδὰμ * οὐχ ὑγιαίνει; * Κέλευσον, καὶ ἤδη * ἐγείρεται, καὶ στεῤῥῶς * κλίνην βαστάζει. * Εἰ δὲ κατετέθη * ἐν τῷ τάφῳ ὁ Ἀδὰμ, * ὡς Λάζαρον πρώην * ἐξανέστησας φωνῇ, * οὕτω καὶ τοῦτον· * δουλεύει σοι πάντα, * ὡς κτίστῃ τῶν πάντων. * Τί οὖν τρέχεις, τέκνον; * μὴ ἐπείγου πρὸς σφαγὴν, * μὴ θελήσῃς θάνατον, * ὁ υἱός καὶ Θεός μου.

9. « Mortuos dum excitasti, haud mortuus es, nec surrexisti e tumulo : cur dixisti : Nisi patiar, nisi moriar, infelici Adamo nulla salus? Impera, et iam exsurgit, et lectum strenue portat. Etiamsi iacuerit in sepulchro Adamus, ut Lazarum paulo ante verbo excitasti, ita et istum. Tibi omnia serviunt, ut omnium conditori. Cur igitur, fili, properas? Noli festinare ad cædem, neu lubens moriare, filius ac Deus meus. »

ιʹ. Οὐκ οἶδας, ὦ μῆτερ, * οὐκ οἶδας ὃ λέγω· * διὸ ἄνοιξον τὸν νοῦν, * καὶ εἰσοίκισον ῥῆμα * ὃ ἀκούεις, * καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν * νόει ὃ λέγω· * οὕτως ὃν προεῖπες * ὁ Ἀδὰμ, ὁ ταπεινὸς, * ὁ ἀῤῥωστήσας * οὐ μόνον τὸ σῶμα, * ἀλλὰ μᾶλλον τὴν ψυχὴν, * ἐνόσησε θέλων· * οὐ γὰρ ἤκουσεν ἐμοῦ, * καὶ κινδυνεύει. * Γνωρίζεις ὃ λέγω, * μὴ κλαύσῃς, ὦ μῆτερ, * μᾶλλον οὕτω κράζον· * Τὸν Ἀδὰμ ἐλέησον, * καὶ τὴν Εὔαν οἴκτειρον, * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

10. — « Haud nosti, o mater, haud nosti quod aio. Ideo mentem aperi, et recipe intus verbum quod audis, ac tecum ipsamet intellige sermonem meum. Sic ille quem modo nominasti, Adam ille humilis et infirmus, non corpore tantum, sed magis anima, sponte ægrotavit, me quippe non audivit, periculumque obiit. Percipis quod dico; ne plores, o mater, sed potius clama : Miserere Adami, et Evæ propitius esto, filius et Deus meus.

ιαʹ. Ὑπὸ ἀκρασίας * καὶ ἀδηφαγίας * ἀῤῥωστήσας ὁ Ἀδὰμ, * κατηνέχθη εἰς ᾅδου * κατωτάτου, * καὶ ἐκεῖ τὸν τῆς ψυχῆς * πόνον δακρύει. * Ἡ τάλαινα Εὔα, * τοῦτον ἐκδιδάξασα * τὴν ἀταξίαν, * σὺν τούτῳ στενάζει· * σὺν αὐτῷ γὰρ ἀῤῥωστεῖ, * ἵνα καὶ συμμάθῃ * τοῦ φυλάττειν ἰατροῦ * παραγγελίαν· * συνῆκας ὃ λέγω, * καὶ ἄρτι ἐπέγνως, * τί οὖν κλαίεις, μῆτερ; * μᾶλλον οὕτω κραύγασον, * ὅτι θέλων ἔπαθεν * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

11. « Ob intemperantiam et voracitatem Adamus æger factus, iacuit in inferno profundissimo, et ibi animæ suæ infortunium plorat. Eva etiam misera, quæ ipsum docuit rebellem esse, cum eo gemit; cum eo namque ægrotat, ut simul ediscat servare medici præceptum. Intellexisti quod aio, iamque edocta, cur igitur fles, o mater? Potius ita clama : Sponte passus est filius et Deus meus. »

ιβʹ. Ῥημάτων δὲ τούτων * ὡς ἤκουσε, τότε * ἡ ἀμώμητος ἀμνὰς * ἀπεκρίθη πρὸς ἄρνα· * Κύριέ μου, * ἔτι ἅπαξ εἰ λαλῶ, * μὴ

12. Verba hæc postquam audivit, tunc respondit intemerata ovis ad agnum : « Domine mi, si iterum loquor, ne mihi ira-

σφίγξας nervose semper Romanus. — δυνατὲ ἀπ. μεμένηκας T, electa varietate.

9. οὐδὲ ἐτέθης ἐν τάφῳ π. ο. λέγεις T. om. εἰ μὴ θάνω. — om. C στεῤῥῶς. — εἰ δὲ καὶ ἐν τάφῳ κατεχώσθη ὁ Ἀδὰμ ὡς λ. τάφου ἐξ. T. — ὡς πλάστῃ T. — μὴ φιλήσῃς θάν. T.

10. ᾧ λέγω T. — τὸ ῥῆμα C, T. — νόει ἃ λέγω οὗτος ὃν προειπὼν ὁ ταλαίπωρος Ἀδὰμ T. — οὕτως οὖν προειδὼς Ἀδὰμ C. — ἀλλὰ καὶ τὴν ψ. C. ἀλλὰ γὰρ τὴν ψ. T. — ἤκουσέ μου C, T. — ἐπέγνως ὃ λέγω T. — Εὔαν λύτρωσαι C.

11. ὑπὸ ἀσωτείας T. — ἕως ᾅδου C, T. — Εὔα δὲ ἡ τοῦτον διδάξασα τὴν ἀποταξίαν, C, multiplici notarii peccato, quibus hoc adde : ἵνα μάθωσι φυλάττειν ἰατροῦ παραγγελίαν συνῆκας κἂν ἄρτι, pro quibus T : ποτὲ τὴν ἀταξίαν... ἵνα μάθωσιν ἅμα τοῦ φυλάττειν

ὀργισθῇς μοι· * λέγω σοι ὃ ἔχω, * ἵνα μάθω παρὰ σοῦ * πάντως ὃ θέλω· * ἂν πάθῃς, ἂν θάνῃς, * ἀναλύεις πρὸς ἐμέ; * ἂν περιοδεύσῃς * σὺν τῇ Εὔᾳ τὸν Ἀδὰμ, * βλέπω σε πάλιν; * οὕτω γὰρ φοβοῦμαι, * μήπως ἐκ τοῦ τάφου * ἀναδράμῃς, τέκνον, * καὶ ζητοῦσα σὲ ἰδεῖν * κλαύσω, κράξω· Ποῦ ἐστιν * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου;

ιγ΄. Ὡς ἤκουσε ταῦτα, * ὁ πάντα γινώσκων * πρὶν αὐτῶν γενέσεως, * Μαριὰμ ἀπεκρίθη· * Θάρσει, μῆτερ, * ὅτι πρώτη με ὁρᾷς * ἀπὸ τῶν τάφων· * ἔρχομαι γὰρ δεῖξαι * πόσου σκότου τὸν Ἀδὰμ * ἐλυτρωσάμην, * καὶ πόσους ἱδρῶτας * ἔσχον ἕνεκεν αὐτοῦ· * δηλώσω τοῖς φίλοις, * τὰ τεκμήρια δεικνὺς * ἐν ταῖς χερσί μου, * καὶ τότε θεάσῃ * τὴν Εὔαν, ὦ μῆτερ, * ζῶσαν ὥσπερ πρώην, * καὶ βοήσεις ἐν χαρᾷ· * Τοὺς γονεῖς μου σέσωκας, * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

ιδ΄. Μικρὸν οὖν, ὦ μῆτερ, * ἀνέχου, καὶ βλέπεις * πῶς καθάπερ ἰατρὸς * ἀποδύομαι, φθάνων * ὅπου κεῖνται, * καὶ ἐκείνων τὰς πληγὰς * περιοδεύω, * τέμνων ἐν τῇ λόγχῃ * τὰ πωρώματα αὐτῶν * καὶ τὴν σκληρίαν· * λαμβάνω καὶ ὄξος, * καὶ αὐτῶν στύφω πληγήν· * τῇ μήλῃ τῶν ἥλων * ἐρευνήσας τὴν νομὴν, * χλαίνῃ μοτώσω· * καὶ μὴν τὸν σταυρόν μου * ὡς νάρθηκα ἔχων, * τούτῳ χρῶμαι, μῆτερ, * ἵνα ψάλλῃς συνετῶς· * Θέλων πάθος ἔλυσεν * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

« scaris. Dico tibi quod habeo, ut sciam a « te omnino quid optem; si passus, si mor- « tuus es, redibisne ad me? Si visitaveris « Evam simul et Adamum, tene iterum vi- « debo? hæc mea formido est, ne unquam a « sepulchro sursum excurras, o fili, ne quæ- « rens te videre, fleam, clamem : Ubi est « filius ac Deus meus? »

13. Audiens hæc, qui omnia novit antequam fiant, Mariæ respondit : « Confide, « mater, quod prima tu me videbis sursum « e sepulchris. Venio enim ut ostendam a « quanta nocte Adamum redemerim, et quot « sudores pro eo sustinuerim; quæ amicis « declarabo, certa ferens in manibus meis « argumenta; et ipsa tunc videbis, o ma- « ter, Evam priori vitæ restitutam, et cla- « mabis lætabunda : Parentes meos tu sal- « vasti, filius ac Deus meus.

14. « Modicum igitur, o mater, exspecta, « et vides quomodo medici instar accingor, « properans ubi iacent, ut eorum plagas vi- « sitem, et ope lanceæ dividam eorum callo- « sitates et duritiem; acetum quoque sumo, « et reduco vulnus eorum, et specillo clavo- « rum scrutatus ulcus, lænam ad saniem « immittam. Profecto cruce mea ut myro- « thecio utor, idque tibi præsto, mater, ut « ex animo psallas : Volens dolorem sustulit « filius ac Deus meus.

τοῦ ἰατρ. συνῆκας κἂν ἄρτι γνωρίζεις ἃ λέγω πάλιν, μῆτερ, κράξον τὸν Ἀδὰμ εἰ συγχωρεῖς, καὶ τὴν Εὔαν σύγγνωθι, haud indigna quæ serventur.

12. πρὸς τὸν ἀρνὸν C. — ἀρνὸς recentiorum est pro ἀρήν. — ἐὰν εἴπω C, T. — ὄντως ἃ θέλω T. — ἀναλύειν, *solvere* ancoram, est etiam vel *discedere* vel *regredi,* quo sensu Polybius IV, 68 : ἀνέλυε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐν ᾗπερ ἧκε, « eadem qua venerat, reversus est via. » — περιοδεύῃς C. — post μήπως C tantum habet κλαύσω καὶ κράξω· ποῦ ἐστιν. omissa T supplevit.

13. γενέσ. αὐτῶν C, T. πρὸς Μαρ. T. — πρὸς τὴν Μαριὰμ C. — πρώτη. Post Ambrosium, alterum habes et priscum testem, B. Virgini Christum e tumulo primum apparuisse. — τὸν τάφον, ἐ. γ. σοι δ. T. — πόσοις πόνοις τὸν Ἀδ. T. — ὡς πρώην C. — μου ἔσωσεν T.

14. ἀνασχοῦ C, T contra rhythm. — καὶ φθάνω δ. κ. κἀκείνων τὰς ψυχὰς π. τέμνω τῇ λ. C. καὶ τούτων τὰς T. — τῇ σμίλῃ *unguento* T, prorsus inepte. — ἐρευν. τ. πληγὴν χλαίνῃ μοττόνων sic T. — νάρθηκα. Exquisita et rara melodus venatur, ut crucis honore dissimulato, cœlestem medicum exornet. Hic νάρθηξ ferula est, ex qua ad unguenta et pharmaca servanda capsulæ, ναρθήκια, olim fabrefiebant. Notum est ex Plutarcho in Alex. c. VIII, insertam fuisse in Darii tabernaculo capsulam id genus regiam, cui Alexander

ιε΄. Ἀπόθου οὖν, μῆτερ, * ἀπόθου τὴν λύπην, * καὶ πορεύου ἐν χαρᾷ, * ἐγὼ δι' ὃ κατῆλθον, * ἤδη σπεύδων, * ἐκτελέσαι τὴν βουλὴν * τοῦ πέμψαντός με· * τοῦτο γὰρ ἐν πρώτοις * δεδογμένον ἦν ἐμοὶ, * καὶ τῷ πατρί μου, * καὶ τῷ πνεύματί μου * οὐκ ἀπήρεσέν ποτε * τὸ ἐνανθρωπίσαι, * καὶ παθεῖν με διὰ τὸν * παραπεσόντα. * Δραμοῦσα οὖν, κόρη, * ἀπάγγειλον πᾶσιν· * ὅτι πάσχων πλήττει * τὸν μισοῦντα τὸν Ἀδὰμ, * καὶ νικήσας ἔρχεται * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

15. « Dimitte igitur, mater, dimitte luctum, et perge cum gaudio; ego propterea veni, en propero, ut faciam voluntatem eius qui misit me; illud enim in primis decretum mihi est, nec Patri meo, nec Spiritui meo displicuit, hominem me fieri, et pro lapso pati. Cursu igitur festinans, o Virgo, renuntia omnibus illud : Hic patiens vulnerat Adami osorem; ut qui vincat illum, vadit filius ac Deus meus.

ις΄. Νικῶμαι τῷ πόθῳ, * νικῶμαι, ὦ τέκνον, * καὶ οὐ στέγω ἀληθῶς, * εἶναι μὲ ἐν θαλάμοις, * σὲ ἐν ξύλῳ· * ἐν οἰκίᾳ εἶναι μὲ, * σὲ δὲ ἐν τάφῳ· * ἄφες οὖν συνέλθω, * θεραπεύει γὰρ ἐμὲ * τὸ θεωρεῖν σέ, * κἂν ἴδω τὴν τόλμαν * τῶν τιμώντων τὸν Μωσῆν· * ἐκεῖνοι γὰρ δῆθεν * ὡς ἐκδικοῦντες αὐτὸν, * κτεῖναι σὲ ἦλθον. * Μωσῆς δὲ τοῦτο * τῷ Ἰσραὴλ εἶπεν, * ὅτι μέλλεις βλέπειν * ἐπὶ ξύλου τὴν ζωήν. * Ἡ ζωὴ δὲ τίς ἐστιν; * ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

16. — « Vincor amore, vincor, o fili, nec prorsus fero, in conclavi esse me, te in ligno; me domi, te in tumulo. Sine ergo te comiter; medela hæc mea est, te contemplari, etiam si videam audax facinus colentium Moysis legem. Eius quippe ut vindices, ruunt ad te occidendum. Moyses autem Israeli hoc prædixit : Tu olim videbis in ligno vitam. Vita autem qualis est? filius ac Deus meus.

ιζ΄. Οὐκοῦν εἰ συνέρχῃ, * μὴ κλαύσῃς ὡς μήτηρ, * μηδὲ πάλιν πτοηθῇς, * ὅταν ἴδῃς στοιχεῖα * σαλευθέντα· * τὸ γὰρ τόλμημα δονεῖ * πᾶσαν τὴν κτίσιν· * πόλος ἐκτυφλοῦται, * καὶ οὐκ ἀνοίγει ὀφθαλμοὺς, * ἕως ἂν εἴπω· * ναὸς τὸν χιτῶνα * ῥήξας, κράξει κατὰ τῶν * τοιαῦτα τολμώντων· * ἡ γῆ καὶ

17. — « Me igitur si comitaris, ne plora sicut mater, neque etiam stupe, quando videbis succussa elementa. Tantum enim facinus omnem movet creationem : cœlum cœco simile oculum pandere negat, donec ego loquar. Templum, disrupto velo, clamabit adversus tanta audentes. Terra cum

collecta Homeri et Aristotelis opera commisit. Inde ἡ ἐκ τοῦ νάρθηκος ἔκδοσις. Adisis Cic. de Fin. II, 7 : « Medicamenta illa tanquam de *narthecits* promunt. » Cf. Bœttiger *Sab.* I, p. 76, qui de nartheciis disseruit. Wolf. Prolegg. CLXXXII. Recole demum cant. VIII, 20, ubi crux cum cistula haud minus apte confertur, quæ non medicamenta, sed gemmas contineat. — τοῦτον γρ. C. τούτων T. — συν. πάσχων πάθος C, T.

15. Ἀπόθου τὴν λύπην, ὦ μῆτ. T. — ἐγὼ γὰρ C. — δι' ὃν T. — κατῆλθον δεῖ με ἐκτ. C. — ἐκ πρώτης T. — οὐθὲν τοῦ ἐν. C. — διὰ αὐτὸν T. — δραμοῦσα, ὦ μῆτερ T.

16. στέργω T. inde in utroque salebræ : ἵν' ἐγὼ μὲν (f. ex εἶναι μὲ) ἐν θαλάμοις (θαλάμῳ T.) σὺ δὲ ἐν ξύλῳ (εἶναι add. T.) ἵν' ἐγὼ (ἐγὼ μὲν T.) ἐν οἰκίᾳ, σὺ δὲ ἐν τάφῳ (μνημείῳ T.) ἄφες οὖν C, T. Quæ si tu diuturna mecum trutina expendas, concedis quæ emendari necesse fuit. — τοῦ θεωρεῖν C. σε κατεἴδω T. — ἐκείνου γὰρ δῆθεν οἱ τυφλοὶ κτεῖναι σὲ ἦλθον· Μωσῆς δὲ καὶ τοῦτο ita C, pro quibus T : αὐτὸν γὰρ ὡς δῆθεν ἐκδικοῦντες οἱ τυφλοὶ κτεῖναι σὲ θέλουσιν· Μωσῆς δὲ τούτῳ. Omnia lectori religiose permittimus, meliora recipimus, donec tertius saltem codex sedeat arbiter.

17. οὐκοῦν οὐ συν. μ. κλ. ὦ μῆτερ T. — ἐὰν ἴδῃς T. — τόλμ. βαρεῖ T. — καὶ οὐκ lege pro metro cum elisione. — τοὺς ὀφθαλμοὺς C. sequimur T cum vett. poetis apud Suidam αἰθέρος ὀφθαλμός. De luna Æschyl. S. 378 : νυκτὸς ὀφθαλμός. Inde alia series T : ἕως ἂν εἴπω· ἡ γῆ καὶ θάλασσα τότε σπ. φυγεῖν, ναὸς τ. χ. ῥήξει τότε κατὰ τῶν τοῦτο

ἡ θάλασσα τότε * σπεύσουσι φεύγειν, * τὰ ὄρη δονοῦνται, * οἱ τάφοι κινοῦνται· * ὅταν ἴδῃς ταῦτα, * ἐὰν πτήξῃς ὡς γυνὴ, * ἐμοὶ κρᾶξον· Φεῖσαί μου, * ὁ υἱός καὶ Θεός μου.

« mari certatim aufugient, montes quatien-
« tur, sepulchra excitabuntur. Hæc quando
« videris, si muliebri pavore pateris, ad me
« clama : Parce mihi, filius meus ac Deus
« meus. »

ιη΄. Υἱὲ τῆς παρθένου, * Θεὲ τῆς παρθένου, * καὶ τοῦ κόσμου ποιητά! * Σοῦ τὸ πάθος, σοῦ τὸ βάθος * τῆς σοφίας. * Σὺ ἐπίστασαι ὃ ἦς * καὶ ὃ ἐγένου. * Σὺ παθεῖν ἐθέλων, * κατηξίωσας ἐλθεῖν· * θέλων τοῦ σώζειν, * σὺ τὰς ἁμαρτίας * ἡμῶν ἦρας ὡς ἀμνός. * Σὺ ταύτας νεκρώσας * τῇ σφαγῇ σου, ὡς σωτὴρ, * σῶσον τοὺς πάντας. * Σὺ εἶς ἐν τῷ πάσχειν * καὶ ἐν τῷ μὴ πάσχειν. * Σὺ εἶς θνήσκων καὶ σώζων. * Σὺ παρέσχες τῇ σεμνῇ * παῤῥησίαν κράζειν σοι· * Ὁ υἱὸς καὶ Θεός μου.

18. O fili Virginis, Virginis o Deus, mundique creator! tua passio tua est altitudo sapientiæ. Tu nosti solus quod eras et quod factus es. Tu pati volens, dignatus es venire. Tu volens salvare nos, nostra peccata tulisti, ut agnus. Tu noxas necans tua nece, ut qui salvator es, salvos fac omnes. Tu unus es, sive patiaris, sive non patiaris. Tu solus moreris et salvas. Tu sanctæ Virgini fiduciam dedisti clamandi ad te : Filius meus ac Deus meus!

τολμ. τὰ ὄρη δονοῦνται, pergit : οἱ τάφοι καινοῦνται, ὅταν ἴδῃς ταῦτα et cætera quæ lacunam C restituunt, in quo : κινοῦνται, ὅταν εἴπῃς· ποῦ ἐστιν, nec plura.

18. βάθος Rom. XI, 33. — σὸν τὸ πάθ. C. — σὸν τὸ βάθος C, T. — θέλων C. ἠθέλησας, μὴ λιπὼν τοὺς οὐρανοὺς, ἦλθες ἐν κόσμῳ· σὺ τὰς ἁ. ἡ. ἦρες T. — ὦ σῶτερ ἔσωσας πάντας T. — οὐ εἶ ὁ θνήσκων C. σὺ εἶ θνήσκων, σῶσον T. Manum de tabula, dum notetur ultimo, singulas hujus epiphonematis acclamationes a pron. : σοῦ vel σὺ consulto ac nervose exultare.

XV.

CANTICUM DE PETRI NEGATIONE.

α΄. Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς,
ὁ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεὶς
ὑπὲρ τῶν προβάτων,
σπεῦσον, σῶσον,
ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

β΄. Τῶν φοβερῶν κυμάτων ἐπιλησθεὶς,
καὶ τῷ ῥητῷ τῆς κόρης ἀλλοιωθεὶς,
ὁ Πέτρος ἔλεγε· Χριστὲ, ὁ Θεὸς,
τῇ ζάλῃ βυθιζόμενος,

1. O pastor bone,
qui animam tuam ponis
pro ovibus tuis,
festina, salva,
o sancte, gregem tuum.

2. Horrendis se ereptum fluctibus immemor,
et verbo puellæ mutatus,
Petrus aiebat : « Christe, o Deus,
« procella immersus,

Satis amplum XV canticum totumque novum excurrit in XXIII troparia et versus nonaginta novem supra quadringentos, ex unico cod. corsinio, f. 91-94, in quo inscribitur : τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εἰς τὴν ἄρνησιν τοῦ Πέτρου, ἦχ. πλδ΄ φέρον ἀκροστιχίδα· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ αἶνος.

1. Brevis, concinna et ingenua de bono Pastore antistropha canam redolet antiquitatem.

2. ἐπιλησθεὶς pro ἐπιλαθόμενος, etsi intelligi queat de tempestate a Christo sedata, quum tamen dictio sit insolentior, vide an malueris ἐπιμνησθεὶς, ac si Petrus senserit se tam in procella

ἀναξίως ἐδειλίασα,
καὶ λόγῳ ἐρωτώμενος,
ἀρνήσει ὑποπέπτωκα,
ἀλλὰ δακρύων βοῶ σοι·
Σπεῦσον, σῶσον,
ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

« indigno pavore captus fui,
« ac verbo tantum interrogatus,
« negando cecidi.
« Flens autem ad te clamo :
« Festina, salva,
« o sancte, gregem tuum. »

γ'. Τὸν νοῦν ἀνυψώσωμεν,
τὴν φρένα πετάσωμεν,
τὸ πνεῦμα μὴ σβέσωμεν,
τῇ ψυχῇ διαναστῶμεν,
καὶ σπουδάσωμεν σχεδὸν συμπαθεῖν
τῷ ἀπαθεῖ.
Ἀφήσωμεν πάντα
λογισμὸν πολυμέριμνον,
καὶ προσκολληθῶμεν
τῷ ἐν σταυρῷ.
Ἄγωμεν πάντες, εἰ δοκεῖ,
ἅμα τῷ Πέτρῳ,
εἰς τοῦ Καϊάφα
τὴν τότε αὐλήν.
Βοήσωμεν Χριστῷ
τὰς τοῦ Πέτρου πάλαι φωνάς·
Κἂν ἐν ξύλῳ ἀνέλθῃς,
κἂν ἐν τάφῳ κατέλθῃς,
μετὰ σοῦ πάσχομεν, καὶ θνήσκομεν,
Σπεῦσον, σῶσον, καὶ κράζομεν·]
ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

3. Sursum mentem attollamus,
ingenii pandamus alas,
spiritum haud extinguamus,
anima enitamur ad sublimia,
ac fere unanimi studio æmulemur
condolere cum impassibili.
Mittamus omnem
multarum turbam sollicitudinum,
et adhæreamus
affixo in cruce.
Conveniamus omnes, si placet,
una cum Petro,
in illud quod Caiphæ
fuit olim atrium.
Christo clamemus,
qua olim voce Petrus :
« Etiam in lignum si ascenderis,
« etiam in tumulum si descenderis,
« tecum patimur, et morimur, et clamamus:]
« Festina, salva,
« o sancte, gregem tuum. »

δ'. Οὐ μάτην ἐμνήσθημεν * τοῦ Πέτρου, φιλόχριστοι, * ἀλλ' ἵνα ζηλώσωμεν * τὴν ἀγάπην τὴν τοῦ φίλου, * μὴ τὴν ἄρνησιν τοῦ ὄντως δειλοῦ * καὶ τὴν φυγήν. * Τῷ φίλτρῳ γὰρ Πέτρος * ὑπερζέσας τὸ πρότερον, * τῷ φόβῳ ἐσείσθη * μετὰ μικρόν. * Ὅμως δεξάμενος αὐτοῦ * τὴν προθυμίαν, * τῇ ταλαιπωρίᾳ * συνέγνω Χριστὸς, * εἰδὼς τὴν ἀσθενῆ * αὐτοῦ φύσιν καὶ ταπεινὴν, τὴν ἑκάστῳ ἀνέμῳ * καμπτομένην καλάμην, * τὴν

4. Nec frustra meminerimus Petrum, Christi amatores, sed ut dilecti imitemur charitatem, non eiusdem ignavi prorsus negationem et fugam. Vi enim amoris Petrus prius supra modum effervescens, post modicum tempus, pavore motus est. Attamen Christus, cui accepta est prompta eius voluntas, infortunio condoluit, probe sciens debilem illius et infimam naturam, arundinem omni vento agitatam, quæ semper a periculo refugit, et

quam coram ancilla fuisse ὀλιγόπιστον. Certa mihi est emendatio. — ἀξίως ἐδειλίασα, prorsus inepte cod.

3. In cod. prænotatur : πρὸς τό · τὰ ῥήματα τοῦ Χριστοῦ, ac si idem esset hirmus quam in superiori XII cantico; sed manifesto librarii sphalmate, quod ex tota amborum hymnorum fabrica deprehenditur. — εἰς τὴν τοῦ Καϊάφα τότε αὐλὴν C. — Nisi obstarent duo aut tria troparia, v. antepenultimus in hexasyllabum et octosyllabum apte divideretur.

4. τὴν om. C ante τοῦ φίλ. — μὴ egregie pro ἵνα μὴ τὴν ἄρν. — καλάμην. Cf. Job XIII, 25; Matth. XI, 7.

ἀεὶ φεύγουσαν τὸν κίνδυνον, καὶ κράζουσαν· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ε'. Ὑμεῖς οὖν, φιλήκοοι, * τοῦ Πέτρου ἀκούσαντες, * τὰ ὦτα πετάσωμεν, * καὶ τοῖς τοῦ Εὐαγγελίου * ἐπακούσωμεν ῥητοῖς καὶ αὐτοῖς * δῶμεν τὸν νοῦν· * φησὶ γὰρ Ματθαῖος, * ἐν τῇ βίβλῳ διέγραψε· * Μετὰ τὸ δειπνῆσαι, * εἶπε Χριστός· * Τέκνα μου, φίλοι μαθηταὶ, * τῇ νυκτὶ ταύτῃ, * ἀρνεῖσθε μὲ πάντες, καὶ φεύγετε μέ. * Καὶ ὁμοθυμαδὸν * ἐκπλαγέντων, Πέτρος βοᾷ· * Καὶ εἰ πάντες ἀρνοῦνται, * ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἀρνοῦμαι. * Μετὰ σοῦ ἔσομαι, καὶ ᾄσομαι, καὶ κράζω σοι· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ς'. Τί λέγεις, διδάσκαλε, * ὁ Πέτρος ἀντέφησεν; * ἐγὼ σὲ ἀρνήσομαι; * ἐγὼ λείπω σὲ, καὶ φεύγω; * καὶ οὐ μνήσκομαι τῆς κλήσεως σοῦ * καὶ τῆς τιμῆς; * Ἀκμὴν ἐνθυμοῦμαι, * πῶς τοὺς πόδας μου ἔνιψας, * καὶ λέγεις· ἀρνοῦμαι * σὲ, λυτρωτά; * ἔτι λογίζομαι, σωτὴρ, * πῶς τὸν νιπτῆρα * προσῆλθες βαστάζων * τοῖς ἴχνεσι μοῦ, * ὁ φέρων τὴν ξηρὰν, * καὶ κατέχων τὸν οὐρανόν· * ταῖς χερσὶν, αἷς ἐπλάσθην, * νῦν τοὺς πόδας ἐπλύθην, * καὶ σὺ βοᾷς, ὅτι σκανδαλισθεὶς οὐ κράζω σοι· * Σπεῦσον, σῶσον * τὴν ποίμνην σου;

ζ'. Ἀκμὴν, ἀναμάρτητε, * ἀκμὴν, ἀτελεύτητε, * τὸν νόστον τοῦ δείπνου σου * ἐν τῷ στόματί μου ἔχων, * οὐκ αἰσχύνομαι ἀρνήσασθαι σοῦ * τὴν δωρεάν; * Ἢ γένωμαι, οἴμοι! * προδότης ὁ μύστης σου; * Καλὸν τὸ θανεῖν με, * μᾶλλον ἢ ζῆν, * εἴπερ λανθάνω ἀληθῶς * τοῦ μυστηρίου, * οὗ οἶδα, καὶ εἶδον, * καὶ πάλιν ὁρῶ· * συμφέρει γὰρ

clamat : « Festina ad salvandum, o sancte, « gregem tuum. »

5. Vos igitur, strenui auditores, qui audivistis Petrum, expandamus aures, et Evangelii verba recolamus, mentemque illis præbeamus. Ait enim Matthæus, in libro quem scripsit : « Postquam cœnatum est, dixit « Christus : « Filii mei, cari discipuli, hac « nocte, me negatis omnes, et fugitis me. » Quibus turbatim expaventibus, Petrus clamat : « Etiamsi negant omnes, ego vero non « nego. Tecum ero, et cantabo, et clamabo « tibi : Festina, salva, o sancte, gregem « tuum. »

6. « Quid ais, magister, reposuit Petrus? « Ego te negabo? Ego te desero et fugio, « neque memor sum a te esse mei vocatio« nem et honorem? Adhuc mecum cogito, « quomodo pedes mihi ablueris; et tu dicis « negaturum me esse te, o redemptor? Ad« huc considero mecum, o salvator, quomodo « accesseris, pelvim afferens ad pedes meos, « tu qui aridam sustines, continesque cœlum; « istisque manibus, quæ me confinxerunt, « nunc pedes ablutus sim; et tu effaris, fu« turum esse offensioni te mihi, non amplius « clamanti : « Festina ad salvandum, o « sancte, gregem tuum?

7. « Adhuc, innocentissime, adhuc, sem« piterne, convivii tui dulcedinem in ore meo « habens, non erubescam donum negare « tuum? Mihi ne fiat, væ mihi! ut traditor « sim, ego tuus sacerdos? Præstat mori longe « quam vivere, si me unquam fugiat myste« rium quod agnovi, quod vidi, quod ite« rum intueor; namque mihi præstat vi-

5. φησὶ.... διέγραψε vix notanda temporis varietas, quam toties deprehendimus, Cf. Matth. XXVI, 34, 35. f. leg. ἣν ἔγραψε vel ἐν ᾗ βίβλῳ. — ἀρνεῖσθαί με C. qui iterum με om. add. autem πάντων ante ὁμοθυμαδόν.

6. σὲ λείπω C. — ἀκμὴν iterum nota cum ἔτι, eodemque sensu, ut in tr. 7 et supra cant. XIV, 3. — σὺ om. C ante βοᾷς, et habet : σκανδαλίζομαι καὶ οὐ κράζω σπ.

7. ἔχω, οὐκ αἰσχύνομαι C. — εἰ γένομαι C. —

ἐμοὶ, * πρὸς τὸν ᾅδην ζῶντα δραμεῖν *. Κολληθῇ μοῦ ἡ γλῶσσα * ἄρτι τῷ λάρυγγί μου, * ἐάν σε ψεύσωμαι, ἢ παύσωμαι τοῦ κράζειν σοι· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

η'. Πρὸς ταῦτα τὰ ῥήματα * ὁ πλάσας τὰ σύμπαντα * τῷ Πέτρῳ ἀντέφησε· * Τί οὖν λέγεις, φίλε Πέτρε; * οὐκ ἀρνήσῃ μὲ, οὐ φεύγεις ἐμὲ, * οὐ καθελεῖς; * κἀγὼ τοῦτο θέλω· * ἀλλ' ἡ πίστις σου ἄστατος, * καὶ οὐκ ἀντιβαίνεις * τοῖς πειρασμοῖς· * μέμνησαι πῶς παρὰ μικρὸν * κατεποντίσθης, * εἰ μὴ τὴν παλάμην * σοὶ ἐπέδωκα· * ἐπέζευσας σὺν μοὶ * ἐν θαλάσσῃ, ὥσπερ κἀγὼ, * ἀλλ' εὐθέως ἐσείσθης, * καὶ ταχέως ἐσχίσθης· * λοιπόν σε ἔφθασα, καὶ κράζοντα καὶ λέγοντα· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

θ'. Ἰδοὺ καὶ νῦν λέγω σοι, * ὅτι πρὶν ἀλέκτορα * φωνῆσαι, τρὶς ψεύσῃ με· * καὶ ὡς κύματα θαλάσσης * περικλύζει καὶ βυθίζει τὸν νοῦν, * τρίτον ἀρνῇ. * Καὶ τότε μὲν κράξας, * νῦν δὲ κλαύσας, εὑρήσεις με, * οὐ χεῖρά σοι δόντα, * καθὼς τὸ πρίν· * ταύτῃ γὰρ κάλαμον λαβὼν, * ἄρχομαι γράφειν * συγχώρησιν πᾶσι, * τοῖς ἐκ τοῦ Ἀδάμ. * Ἡ σάρξ μου ἡ ἁγνὴ, * ὥσπερ χάρτης γίνεται μοὶ, * καὶ τὸ αἷμά μου μέλαν, * ὅθεν βάπτω καὶ γράφω, * νέμων τὴν δωρεὰν ἀδιαδόχως κράζουσι· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

« vum ad inferna currere. Adhæreat nunc « lingua faucibus meis, si te fallam, si desinam ad te clamare : Festina, salva, o sancte, gregem tuum. »

8. Ad hæc verba, rerum omnium creator ita Petro respondit : « Quid ergo faris, dilecte Petre? Tu me non negabis, non fugies, non depones? Et ego velim hoc : est « vero fides tua caduca, neque obsistis tentationibus. Memento quomodo fere in mare « mersus fueris, nisi manum tibi porrexissem. Ambulavisti mecum, ut egomet, in « æquore, sed cito emotus es, et subito disiectus. Porro adfui promptus tibi, et clamanti et aienti : Festina ad salvandum, o « sancte, gregem tuum. »

9. Ecce nunc etiam dico tibi : « Priusquam « gallus vocem dederit, ter in me peierabis; et quum maris fluctus ambierint et « merserint animum, ter negabis. Tunc « vero ad me dato clamore, nunc autem « flens, invenies me, non manum tibi dantem, ut antea; manu quippe sumens calamum, scribere incipio veniam omnibus ex « Adamo natis. Hæc mea purissima caro veluti charta fiet mihi; hic sanguis meus, « atramentum; unde hauriens ego scribam, « gratiæ dona continuo dividens clamantibus : Festina ad salvandum, o sancte, gregem tuum. »

λανθάνω ἀληθῶς : latens detege Romani acumen, ἀληθὴς ab λανθάνω expiscantis. — καὶ ἴδον C. — λάρυγγί μου. Ps. CXXXVI, 6.

8. Ob vocem θέλω, more Romani, proxime appositam placet καθελεῖς. καθελῶ pro καθαιρήσω frequens mutatio est τοῖς ο', ut ps. XXVII, 7, et in N. T. Luc. 1, 52. καθετεῖς cod. portentose, f. pro καταθεῖς *contradicis*. — ἐπέδωκά σοι C. — σὺν ἐμοὶ id. — καὶ λοιπὸν ἔφθασά σε κρ. C.

9. Hiante licet acrostichide, eo minus putem quidquam deesse in hoc continuo sermone, quod ει uno iota exprimi soleat. — περικλύζων καὶ βυθίζων, quod facile torquebit oblitum vecordiæ novissimorum notariorum, qui fortasse emendandi pruritu barbare dixerunt in plurali περικλύζουν καὶ βυθίζουν, unde altera corruptela, quam recipi nefas. Ubique præsens esse pro futuro, omnino penes melodos est; lex enim rhythmi omnia dominatur. Exaggerata de fluctibus metaphora, ut biblica est, sponte fluit e superioribus. Cf. Ps. XLI, 8; LXVIII, 2, 3. — De νῦν δὲ, præmisso τότε, cf. Viger. p. 426, et cant. 1, 19. — πάλιν cod. Tam apte ac liberaliter suggessit vir amicus μέλαν, illi ut non assentire, nec plaudere nequiverim. In sequentibus statim arrisit : ὅθεν βάπτω καὶ γράφω, oportuit enim recedere ab illa codi-

ι'. Νῦν ὅτι μοι ἔφησας, * ὁ Πέτρος ἐβόησε, * νῦν ὅτι μοι ἔδειξας, * ὅτι τρίτον σε ἀρνοῦμαι, * ἐμφανίσω σοι κἀγὼ τὴν ἐμὴν * γνώμην, σωτήρ. * Εἰ γὰρ καὶ γινώσκεις, * πρὶν εἰπεῖν με, φιλάνθρωπε, * ἀλλ' ὅμως δηλῶ σοι * ἅπερ φρονῶ· * ἐπὶ ἀγγέλων καὶ βροτῶν, * καὶ σοῦ τοῦ κτίστου * τῶν ἄνω καὶ κάτω, * νῦν ὁμολογῶ· * κἂν δεῖ με νῦν θανεῖν, * οὐκ ἀρνοῦμαι σέ, λυτρωτά, * μετὰ σοῦ θέλω ζῆσαι, * μετὰ σὲ δὲ μὴ ζῆσαι· * διὰ τί βλέπω γὰρ τὸν ἥλιον, μὴ κράζων σοι· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου;

ια'. Ὁ Πέτρος μὲν πρόθυμος, * ὡς φίλος ἐπίσημος· * ὁ πλάστης δὲ ἕτοιμος * βοηθῆσαι πάλιν Πέτρῳ, * ὡς εἰδὼς αὐτοῦ τὸ ὀλισθηρὸν * καὶ τὸ θερμόν. * Τοιαῦτα δὲ λέξας * καὶ ἀκούσας ὁ Κύριος, * ἐπείγετο θέλων * πρὸς τὸ παθεῖν, * ὑπὸ ἀνόμων κρατηθείς, * ὡς ἐβουλήθη, * ὑπὸ τοῦ Ἰούδα, * ὡς οἶδε, πραθείς· * καὶ εἰσῆλθε, εἰς τὴν * Καϊάφα τότε αὐλήν· * ἠκολούθει δὲ Πέτρος, * ἵνα ἴδῃ τὸ τέλος, * καὶ ἰδὼν ἔπτηξεν, ἐτρόμασεν, ἐκραύγασε· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ιβ'. Ὑπὸ διαθέσεως * πολλῆς ὁ ἀπόστολος * τῷ ὄχλῳ συμπλέκεται, * καὶ εἰσέρχεται σπουδαίως· * καὶ γενόμενος ἐντὸς τῆς αὐλῆς, * βλέπει ἐκεῖ * τὸ πῦρ δεδαιμένον, * τὸν χορὸν προκαθήμενον, * Χριστὸν παρεστῶτα * τῷ ἱερεῖ· * καὶ μὴ βαστάσας τὸ κακόν, * ἤδη δακρύει, * καὶ τύπτει τὸ στῆθος, * καὶ λέγει σιγῇ· * Δεδέσμευσαι, Χριστέ, * καὶ ἀνέχῃ, καὶ καρτερεῖς· * ἐνεπτύσθης τὴν ὄψιν, * ὥπερ κρύπτει τὰς ὄψεις * χερουβείμ, τρέμοντα καὶ φρίττοντα καὶ

10. « Nunc quoniam mihi testatus es, retulit Petrus, quoniam mihi nunc revelasti ter me negaturum esse te, meam quoque tibi mentem expandam, salvator; etiamsi id scias, priusquam eloquar, o hominum amator, nihilominus manifestabo tibi quæ sentio: coram angelis et mortalibus, et coram te, creator supernorum et infernorum, nunc confiteor : Etiamsi oporteat me mori, non te negabo, redemptor, tecum volo vivere, haud vero vivere post te. Ut quid enim solem hunc videam, quin ad te clamem : Festina, salva, o sancte, gregem tuum? »

11. Petrus quidem alacri animo erat, ut insignis amicus; paratus autem erat conditor, ut Petro propitius adesset, utpote eius videns lubricam et fervidam indolem. Hæc postquam dixisset Dominus et audivisset, properabat ad patiendum, ab impiis haud aliter superatus quam voluit, ab ipso Iuda, ut censuit, venditus. Et venit in atrium Caïphæ : sequebatur autem Petrus, ut videret finem. Et vidit, horruit, tremuit, exclamavit : « Festina, salva, sancte, gregem tuum. »

12. Angustia in multa, apostolus media turba involvitur, et procedit animose; ac perveniens intra vestibulum, videt ibi focum accensum, turbam circum positam, Christum pontifici astantem; nec ferens hoc piaculum, statim lacrymatur, et pectus percutit, et clam ait : « Ligatus es, o Christe, et pateris « et sustines! Sputo vultus squallet, ad quem « facies cherubim occultant, tremuntque ac

cis scriptura : βαπτίζω καὶ γράφω, δωρεὰν νέμων ἀδιάδοχον κράζουσι.

10. ἐπὶ iam vidimus esse *coram*. Hic quasi iuramenti vim addit ac testimonii, sacris præsentibus, cœlestium et terrestrium, ἐπὶ ἀγγέλων καὶ βροτῶν, fere ut notat Viger. p. 615, VIII.

11. ὑπὸ Ἰούδα, ὡς οἶδεν, πραθεὶς καὶ ἦλθεν εἰς τὴν τοῦ Καϊάφα C. Emendationi adde, cum satis otiosum videatur illud Καϊάφα τότε αὐλήν, legi posse cum Evangelio : τοῦ ἀρχιερέως αὐλήν, sensu et metro simul perfectis. — ἐτρόμασεν pro ἐτρόμησεν cod. constanter, ut cant. III, 5, XIII, 3.

12. ὑποδιαθέσεως liquido codex una voce, quid istoc velit? An fortasse ὑπὸ δειλιάσεως « præ multo timore? » — δεδεμένον καὶ τὸν χόρτον καθίμενον cod. ex ἰωτακιζόντων vecordia, quibus idem insonuit δεδεμένον et δεδαιμένον a δαίω. Ne autem foco *soluto* fenum *stratum* adiiciatur, necesse fuit χόρ-

λέγοντα· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ιγ΄. Ῥαπίζῃ, διδάσκαλε, * καὶ ζῶ, καὶ προσέχω σοι; * ὑβρίζῃ, φιλάνθρωπε, * καὶ ὁρᾷ ἡ γῆ, καὶ στέγει, * καὶ οὐ σχίζεται τοῦ καταπιεῖν * τοὺς ἀπειθεῖς; * ἐμπαίζῃ, καὶ βλέπων * οὐρανὸς οὐχ ἑλίσσεται, * οὐκ ἀγανακτοῦσιν * οἱ ἐν αὐτῷ; * καὶ οὐ θυμοῦται Μιχαὴλ, * σοῦ ῥαπισθέντος, * καὶ καίει καὶ φλέγει * τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς; * καὶ στέγει Γαβριὴλ, * καὶ οὐ φλέγει τοὺς τολμηρούς; * εἰ καὶ πᾶσαι δυνάμεις * αἱ τῶν ἄνω σιγῶσιν, * ἀλλ' ἐγὼ πλήττομαι, καὶ φύρομαι, καὶ κράζω σοι· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ιδ΄. Ὡς ταῦτα δὲ ἔφησεν, * ὀλίγον ἡσύχασε, * καὶ ὑπὸ ἐκπλήξεως * συσχεθεὶς, διὸ προεῖπεν· * ἀλλ' ἐξαίφνης ὁ σιγήσας καλῶς * ἔφη κακῶς, * ἵνα ἀληθεύσῃ * ὁ Χριστὸς, ἡ ἀλήθεια, * καὶ γένηται ψεύστης * πᾶς γηγενής. * Τί οὖν ἐροῦμεν, ἀδελφοὶ, * ὅτι ὁ Χριστὸς * ἵνα ἀληθεύσῃ, * ἀρνεῖται Κηφᾶς; * μὴ γένοιτο, ἵν' ὡς * ἐγὼ εἴπω περὶ Χριστοῦ· * ἀλλ' ἵν' ὄντως βοήσω, * ὅτι πάντα προβλέπει, * καὶ δηλοῖ πάντα, καὶ προασφαλίζει κράζοντας· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ιε΄. Μικρὸν οὖν ἡσύχασεν * ὁ Πέτρος, ὡς ἔφημεν, * ὀλίγον ἐπαύσατο * ἀπὸ τῆς ἀδημονίας, * καὶ ἐκάθητο ἐντὸς τῆς αὐλῆς, * σύννους, στυγνός. * Παιδίσκη δὲ μία * τοῦτον περιεβλέπετο, * καὶ περιεκύκλου * τὸν

« trepidant, et aiunt : Festina, salva, sancte, gregem tuum.

13. « Virga cæderis, magister, et ego vivo, « tibique attendo! Vituperaris, o hominum « amator, et videt terra, et tolerat, nec finditur ad devorandum impios! Illuderis, et « cœlum testis non convolvitur, neque indignantur eius incolæ! Haud irascitur Michaël, dum flagellaris, neque urit et « consumit habitantes orbem! Et æquo fert « animo Gabriel, neque inflammat insultantes! Etiamsi omnes supernæ virtutes sileant, ast ego stupefio, et confundor, et « exclamo tibi : Festina, salva, sancte, gregem tuum. »

14. Hæc locutus, parumper quievit, et præ stupore coactus, ideo loqui cœperat. Sed repente qui silebat probe, prave effatus est, ut verus ostenderetur Christus, ipsa Veritas, mendaxque fiat omnis homo. Quid igitur dicemus, fratres? Siccine, ut Christus verus asseratur, Cephas eum negat? Absit ut ita de Christo loquar! Sed ut iure contester, quod ipse omnia prospicit, et significat omnia, et præmunit sic invocantes : « Festina, salva, sancte, gregem tuum. »

15. Paulisper igitur supersedit Petrus, uti diximus; aliquandiu respiravit ab angore, et sedit intus atrium, cogitabundus, mœstus. At ancilla una ipsum circumspicere, in gyro obsidere, discipulum scrutari sursum et deor-

τον in χορὸν mutare, etiam tonico id exigente accentu, et suadentibus Luc. XXII, 55; Ioan. XVIII, 18.

13. Καὶ βλέπει ὁ οὐρανὸς καὶ οὐχ ἑλίσσεται καὶ C. οὐκ ἀγαν. C. — καὶ καίει. Sic cod. Veteres, qui negationem iterant, ut nos, dixissent καὶ οὐ καίει, at non ita seriores, a quibus sæpenumero, ut a melodis, negatio omittitur. Cf. Iac. III, 14; II, Cor. XII, 21 etc. Iacobs in Ælian. *Animal.* II, 182; Boissonade ad Nicet. p. 390. — τῆς om. cod. ante γῆς. — πᾶσαι αἱ δυν. C. — καὶ καίει cod. C. Nescio an hic, ob perpetuam seriem non sit legendum καὶ οὐ καίει, ut supra καὶ οὐκ ἀγανακτοῦσιν, jam non læso metro, si duriuscula elisio liceat, a qua etiam delicatuli poetæ non refugiunt, cum Nazianzenus, ludendo fortasse, cecinerit ab initio ad Seleucum v. 1, 2 : χαίρειν κελεύω τὸν καλόν τε κἀγαθὸν υἱὸν Σέλευκον.

14. Art. ante Χριστὸς om. reposui, ut infra ὅτι ὁ Χρ. — ἵν' οὕτως εἴπω C. ὥς pro οὕτως melodo placet. Cf. infra trop. 18. — καὶ δηλοῖ καὶ προασφαλίζεται τοὺς κράζοντας C.

15. ἔνδον τῆς C. περιεκύκλου. Cum cætera verba exquisita et apte posita, tum etiam vox ista περιεκ. graphicam non dedecet lepidamque scenam, sed vix latino interpreti obviam. cf. Iob. XIX, 12, ubi

μαθητὴν, * ἄνω καὶ κάτω ἀκριβῶς, * καὶ καταγνοῦσα, * καὶ καταλαβοῦσα * βοᾷ πρὸς αὐτόν *· Καὶ σύ ποτε σὺν τῷ * Γαλιλαίῳ ἦσθα σαφῶς. * Ὁ δὲ Πέτρος πρὸς ταύτην· * Οὐ γινώσκω τίς ἐστιν· * ἀγνοῶ ἄνθρωπον, ὃν κηρύττουσιν, κράζοντες· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ιϛ΄. Ἀφῆκας, ἀπόστολε, * ταχέως τὸ κράτημα, * καὶ κόρη σε ἔρρηξεν· * ἀλλ' ἀνάστα, καὶ ἐξάλλου, * καὶ ἀνάλαβε τὴν πρώτην ἰσχὺν, * ὡς ἀθλητής· * οὐκ ἔχεις τὴν πάλην * πρός τινα δυνατώτερον. * Καὶ πῶς κατηνέχθης * λόγῳ ψιλῷ; * κόρη προσῆλθέ σοι μικρὰ, * ἥτις καὶ τάχα * ψελλίζουσα εἶπεν, * ἃ εἶπεν πρὸς σέ· * καὶ σὺ ὥσπερ βρυγμὸν, * κατεδέξω τὸν ψελλισμόν· * ἀπεκρίθης πρὸς ταύτην· * Οὐ γινώσκω τὸν ἄνδρα, * ἀγνοῶ ἄνθρωπον, ᾧ λέγουσιν οἱ κράζοντες· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ιζ΄. Νομίζων ὁ δίκαιος * ὅτι τὸ κοράσιον * τοῖς ἔσω προβέβλητο, * τὴν αὐλὴν καταλιμπάνει, * καὶ προκύψας τῷ πυλῶνι αὐτῆς, * πίπτει κἀκεῖ. * Παιδίσκη γὰρ ἄλλη * προσελθοῦσα, ὡς γέγραπται, * τοῖς ἐμμαινομένοις * οὕτω βοᾷ· * ὅτι καὶ οὗτος ὁ ἀνὴρ * τῷ Ναζωραίῳ * συνῆν, ἔστι δῆλον. * Καὶ πρὸς ταῦτα δὲ * Κηφᾶς ἠμείψατο * ἐκπλαγεὶς καὶ θορυβηθείς· * Οὐ γινώσκω τὸν ἄνδρα, * οὐκ ἐπίσταμαι τοῦτον, * ἀγνοῶ ἄνθρωπον, ᾧ λέγουσιν οἱ κράζοντες· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ιη΄. Οὐκ οἶδας τὸν ἄνθρωπον, * ὦ Πέτρε; ὡς ἔφησας; * οὐκ οἶδας τὸν ἄνθρωπον; * μή τι οὕτω θέλεις λέγειν, * ὅτι ἄνθρωπον οὐκ οἶδας αὐτόν, * ἀλλὰ Θεόν; * μὴ ἄρα διδάξαι *

sum, et illi agnito, deprehensoque clamitare : « Et tu oppido olim cum Galilæo eras! » Cui autem Petrus : « Nescio quis sit, « non novi hominem, cui reboant, aientes : « Festina, salva, sancte, gregem tuum. »

16. Amisisti cito, apostole, robur tuum, et puella te confregit. Sed resurge, et exsilito, ac resume priorem virtutem, athletæ instar. Luctam non habes cum potentiore. Et quomodo deiectus es exili verbo? Puella tibi imprimitur exigua, quæ et forte nugans, effutiit quæ tibi dixit; tu vero, sicut leonis rugitum, sannas excepisti, ad eam respondisti : « Virum non cognosco, haud novi hominem, « cui dicunt hi clamantes : Festina, salva, « sancte, gregem tuum. »

17. Ille modo iustus se ab ancilla digito monstrari sentiens iis qui intus erant, atrium deseruit, acclinisque eius foribus, hic quoque labitur. Altera famula aggressa, ut scriptum est, insanientibus ita clamat : « Et iste « sane homo Nazareni comes erat, absque « dubio est. » Ad hæc Cephas respondit, mente conturbatus et terrefactus : « Non co« gnosco virum, non novi illum, ignoro « hominem, cui clamitantes aiunt : « Fes« tina, salva, sancte, gregem tuum. »

18. Haud novisti hominem, o Petre? itane dixisti? Haud novisti hominem! Nonne id dicere ita vis, ut non eum modo hominem agnoscas, sed Deum? Nonne alacriter enixus

Vulgata fere similia vertit. — ἀκριβῶς κατανοοῦσα C. — σὺν τῷ, rara quidem in melodis suspensio versus et sensus, cf. can. metr. VI. — Π. πρὸς αὐτὴν C. — ἀγνοῶ τοῦτον ὃν κηρ. Ἰησοῦν. Quod nomen sacrum ægre excludimus, eo tamen facilius huc intrusum, quod duabus litterulis ιν contrahi solet, ut ibi in cod. Cæterum cum enallage respicitur ad hosanna puerorum.

16. In fine ὃν λέγ. C, tum ea quæ superioribus emendandis inserviunt.

17. γέγραπται. Matth. XXVI, 71; Marc. XIV, 50. — συνῆν καὶ δῆλός ἐστι π. τ. δὲ Κ. ἀπεκρίθη θορυβηθείς· οὐ γιν. C. quibus emendandis additur ἐκπλαγεὶς, his enim synonymis veteres cum θορυβεῖσθαι utuntur. — cod. om. οἱ ante κράζοντες.

18. ὡς iterum pro οὕτως et ironice. — Iam vide

τοὺς ἀνόμους ἐσπούδασας, * ὅτι Θεὸς πέλει * ὁ σταυρωθείς; * εἰ γὰρ καὶ ἔπαθε σαρκὶ, * σάρκα ὁ φέρων, * ἐκ τῆς ἀμιάντου * ἀσπόρως τεχθεὶς, * Θεός ἐστιν αὐτὸς, * καὶ μὴ θνήσκων, θνήσκει σαρκί· * ὡς ὁρᾶται, κρατεῖται· * ὡς δὲ μὴ θεωρεῖται, * οὐδενὶ πρόσκειται, εἰ μή τι δ' ἂν τοῖς κράζουσι· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

ιθ΄. Ὑμνοῦμέν σε, Κύριε, * ὅτι ἀγαθὸς ψαλμός. * Αἰνοῦμέν σε, ἅγιε, * ὅτι σὺ πάντα ὑπέστης. * Καὶ ὁ Πέτρος δὲ οὐδὲν ὑποστὰς, * ψεύδεταί σε· * αὐτὸς ἐμαστίζου, * καὶ ὁ Πέτρος ἠρνεῖτό σε, * μηδὲν ὑπομείνας * ὁ ἀθλητής· * ἤδη γὰρ δεύτερον βληθεὶς * ὑπὸ θηλειῶν, * τὸ τρίτον ἡττᾶται * ὑπ' ἄλλων ἀνδρῶν· * καὶ γὰρ μετὰ μικρὸν * προσελθόντες ἄλλοι τινὲς, * ἐπιτίθενται Πέτρῳ, * καὶ ἀρνεῖται μεθ' ὅρκων. * Καὶ εὐθὺς τοῦτον ὄρνις ἤλεγξε, καὶ ἔκραξε· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

κ΄. Ἀκούσας τοῦ ὄρνιθος * ὁ Πέτρος φωνήσαντος, * εὐθέως ἐβόησε, * στεναγμῷ μετὰ δακρύων· * Οἴμοι! οἴμοι! ποῦ ἀπέλθω; ποῦ στῶ; * ποῦ δὲ φανῶ; * τί λέξω; τί πράξω; * τί ἀφήσω; τί λήψομαι; * τί εἴπω; τί δράσω; * τί ὑποστῶ; * ποίαν θρηνήσω μου πληγήν; * πρώτην; δευτέραν; * τριπλῆ γὰρ ὀδύνη * ἐπῆλθεν ἐμοὶ, * τρισσῶς ὁ δολερὸς * ἔβαλέ με τὸν ἀφελῆ, * ἄφνω νῦν ἐτοξεύθην, * φανερῶς κατεβλήθην. * Ποῦ οὐ τοῦτον νοῦν μετεώρισα, καὶ οὐκ ἔκραξα· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου;

κα΄. Ἰσχύς μου καὶ ὕμνησις * ὑπάρχεις, φιλάνθρωπε, * μὴ ἐγκαταλείπῃς με. * Ταῦτα Πέτρος ἔφη κλαίων, * ὅτε ἤρχετο πρὸς τοὺς

es impios edocere, Deum esse qui cruci affixus est? Etiamsi enim infirma in carne fuerit, carnem ferens, natus sine semine ex intacta Virgine, Deus ille est; et qui immortalis est, moritur carne; qua cernitur, tenetur; qua vero visum fugit, nemini adiacet, nisi illis tantum qui clamant : « Festina, « salva, o sancte, gregem tuum. »

19. Canimus te, Domine, quia bonus est psalmus. Laudamus te, sancte, quia tu omnia sustinuisti. Petrus vero nihil sustinens, tibi mentitur. Tu verbera passus es, et Petrus te repudiabat, nihil omnino passus, imbellis athleta. Iam semel et iterum impetitus a feminis, tertio ab aliis vincitur hominibus. Namque mox grassantes nonnulli trepidum Petrum adoriuntur; et negat cum iuramentis. Ac subito avis illum redarguit, et clamavit : « Festina, salva, sancte, gregem « tuum. »

20. Audita galli canentis voce, Petrus statim eiulavit, singultu fletibus mixto : « Heu « mihi! Heu mihi! Quo ego abeam? Ubi « stem? aut ubi cernar? Quid dicam? quid « agam? quid omittam? quid assumam? quid « eloquar? quid faciam? quid feram? Qualem meam lugebo plagam? an primam? « an alteram? En trina in me calamitas irruit. Triplici me ictu pepulit incallidum « astutus hostis. Confestim ego telis confossus sum, palam prostratus. Quomodo hanc « mentem non erexi, nec clamavi : Festina, « salva, o sancte, gregem tuum?

21. « Virtus mea et laus mea tu es, clementissime. Ne derelinquas me. » Hæc flendo Petrus, quando rediit ad discipulos

cur pluries supra ἄνθρωπον retinere aut restituere maluerim. — ἀλλὰ θεόν. Dum dicitur : « *non solum* hominem, *sed etiam* Deum, » satis fit hellenismo N. T. et seriorum. Cf. Act. V, 4 : οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ θεῷ. I Cor. XV, 10 : οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ.

19. ὅτι σὺ πάντα. Cf. can. metr. XII, de hoc v. 4, tum can. XIII de v. 6, 8. — ψεύδεταί σὲ, ἠρνεῖτο σὲ pro melodia ex lege XIII. — ὁ ἀθλητὴς ironice, uti paulo ante ὁ δίκαιος. — ὑπὸ θηλειῶν cf. pro acc. can. XI. — ἡττ. ἀπ' ἄλλων C.

20. οἴμμοι sic ter cod. — εἴπω; τί ποιήσω; C. — ποῦ τὸν νοῦν τοῦτον C. ποῦ causa fuit cur οὐ exciderit. De ποῦ pro πῶς vel ποῖ, ut tr. 19, cf. cant. IX, 10; XIV, 1, inter plura.

21. Etsi στήσας placeret post χεῖρας δὲ, uti ra-

μαθητὰς * τοῦ λυτρωτοῦ· * τὰς χεῖρας δὲ θήσας * ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, * ἐβόησεν· Οἴμοι! * δοῦλοι Χριστοῦ, * ἴδε πεπλήρωται, φησίν, * ἡ προφητεία * ἐπὶ τῇ ἀρνήσει * ἐμοῦ τῇ τριπλῇ. * Δακρύσατε ἐμὲ, * καὶ θρηνοῦντες λέγετέ μοι· * Ποῦ ὁ πόθος καὶ ζῆλος; * ποῦ ἡ πίστις καὶ νῆψις; * ποῦ ὁ νοῦς οὗτος, ὡς ἐρέμβετο, οὐκ ἔκραζε· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου;

redemptoris; manusque capiti suo imponens, erupit : « Hei mihi! famuli Christi, ecce, ait, « impleta est prophetia de negante me, ter« que negante. Flete super me, et geme« bundi dicite mihi : Ubi amor et zelus? Ubi « fides et vigilantia? Cur mens hæc, dum va« gabatur, non clamavit : Festina, salva, o « sancte, gregem tuum? »

κβ'. Νικᾶται ὁ εὔσπλαγχνος * τοῦ Πέτρου τοῖς δάκρυσι, * καὶ πέμπει τὴν ἄφεσιν· * τῷ λῃστῇ γὰρ ὁμιλήσας, * ὑπηνίττετο τὸν Πέτρον, ἐκεῖ * ἐν τῷ σταυρῷ· * Λῃστὰ φίλε, λέγων, * μετ' ἐμοῦ ἔσῃ σήμερον, * ἐπειδὴ ὁ Πέτρος * ἔλιπέ με· * ὥσπερ ἐκείνῳ καὶ νῦν σοὶ, * καὶ τοῖς ζητοῦσι * παρέχω τὰ σπλάγχνα, * φιλάνθρωπος ὤν· * δακρύων, ὦ λῃστὰ, * ἐμοὶ λέγεις· Μνήσθητί μου. * Καὶ ὁ Πέτρος δὲ κλαίων, * μὴ ἐάσῃς με, κράζει· * διὸ ταὐτὸ καὶ σοὶ κἀκείνῳ λέγω, κράζουσι· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

22. Vincitur qui benignus est Petri lacrymis, et veniam mittit. Cum latrone enim collocutus, alludebat Petro, dum illic in cruce dixit : « Dilecte latro, mecum eris in « paradiso hodie, postquam Petrus deseruit « me. Tam illi quam tibi et cunctis inquiren« tibus pando mea viscera, qui misereor ho« minum. Flens tu, o latro, dicis mihi : « Memento mei! Et Petrus cum lacrymis : « Ne me deseras, clamat. Tibi igitur, sicut « illi, aio idem, una clamantibus : Festina, « salva, o sancte, gregem tuum.

κγ'. Οὐδεὶς ἀναμάρτητος, * οὐδεὶς ἀκατάβλητος· * μὴ ὀλιγωρήσητε, * ἐγὼ μόνος δίχα μώμου, * ὅθεν ἅπασιν ὑμῖν ἐφαπλῶ * τὴν δωρεάν. * Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις· * πόθεν τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, * ὅτι ἀνεκλήθη * Πέτρος πεσών; * ἤδη δεικνύω ἀκριβῶς * καὶ διὰ τίνος * ἐπέμφθη τὸ δῶρον * τῷ Πέτρῳ ποτέ· * ἀγγέλου ἦν φωνὴ * ὁμιλοῦντος ταῖς γυναιξὶν, * ὅταν εἴπητε πᾶσιν, * εἴπατε καὶ τῷ Πέτρῳ· * Μὴ φοβοῦ, εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἀνάκραξον· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

23. « Nullus est sine peccato, nullus insu« perabilis. Nolite torpescere. Solus ego sum « sine labe, unde etiam omnibus exero « meam gratiam. » — Sed dicet forte aliquis : Unde scis, mi homo, revocatum fuisse Petrum post lapsum? Iam ostendo affatim, quali etiam pacto donum olim ad Petrum pervenerit. Angeli enim ea vox erat, loquentis cum mulieribus : « Cum dixeritis omni« bus, dicite et Petro. Ne timeas, inquit ma« gister, clama iterum : Festina, salva, o « sancte, gregem tuum.

rius illud θήσας retinendum, cum θήσαντες habeat Const. Porphyrog. in *Adm.* L. III, 148 C, teste Lobeck l. c. p. 721. Ἰδὲ atticorum lædit metrum, sed ἴδε Nostri passim ut et seriorum est. Cf. Mœris p. 193 et cant. VII, 19. — μου τῇ τριπλῇ C. — ἡ νῆψις C. — ὃς ἐρέμβετο C. Quod Plutarcho notum, Hesychio intelligitur πλανᾶται, Phavorino autem ex Suida ἐρέμβοντο est ἀπεπλανῶντο.

22. ἔλιπε μὲ vi melodiæ, ut supra, et mox in 24 πταῖσμα ποτέ. — ὁμοίως κἀκείνῳ καὶ σοὶ C. — λέγεις μοι C. — διὰ τοῦτο σοὶ κἀκείνῳ καὶ λέγω σὺν τοῖς κρ. C.

23. πᾶσιν ὑμῖν C. — Solus per se mundus Christus, omnibus dat tergendi labes gratiam, uni vero matri suæ charismata dedit immaculati conceptus et sanctissimæ integritatis. — ἀνεκλίθη C. Convertit se poeta, semper theologus, ad Novatianos, Constantinopoli diu florentes, quæ tamen multam innuunt vetustatem.

κδ΄. Συνάντησον, ἅγιε, * καὶ δέξαι τὸν Κύριον, * πρὸς σὲ πορευόμενον * ἐκ ταφῆς, ὡς ἐκ παστάδος· * δι' ἐμοῦ γὰρ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ * λέγει πρὸς σέ· * Εἰπὲ νῦν τῷ Πέτρῳ· * Μὴ τὴν ἄφεσιν ἀπογνῷς, * ἀλλ' εὔχου μὴ πίπτειν * εἰς πειρασμόν. * Μὴ οὖν λεγέτω τις ὑμῶν, * ὅτι τῷ Πέτρῳ * οὐ συνεχωρήθη * τὸ πταῖσμα ποτέ· * συγχώρησιν Χριστὸς * θέλων δοῦναι, ἦλθεν εἰς γῆν, * καὶ σταυρῷ προσηλώθη, * καὶ ταφῇ παρεδόθη· * συγχωρεῖν ἔγερσιν ὑπέγραψε τοῖς κράζουσι· * Σπεῦσον, σῶσον, * ἅγιε, τὴν ποίμνην σου.

24. « Occurre, sancte, et excipe Dominum « ad te accedentem e tumulo, velut e thalamo; qui per me angelum suum ait tibi : « Dic nunc Petro : Noli veniam desperare, « sed ora, ne cadas in tentationem. » Nullus ergo vestrum dicat, Petro nunquam condonatum fuisse delictum. Misericordiam Christus volens largiri omnibus, venit in terram, et crucis clavis confossus est, et tumulo traditus est, in quo subscripsit se largitorem resurrectionis esse clamitantibus : « Festina, « salva, o sancte, gregem tuum. »

24. ἀπογνῷς τὴν ἄφησιν cod. — συγχωρῶν ἔγερσιν C. — ὑπέγραψε, ac si titulum resurrectionis scripserit τῇ ταφῇ, veluti τῇ στήλῃ. Digna nobili poeta coronis, et iusta melodi epigraphe συντακτική. Valedicere autem ego nolim, quin fatear tam in illo cantico quam in sequente, nimis plura esse impedita, frigida, turgida; quæ si genuina sunt, aut iuvenem aut senescentem melodum arguunt. Certe, ne alia tetigerim, tam rara in cæteris omnibus hymnis quam frequentia in his duobus sunt abrupta versuum puncta, desinentium in ὅτι XVI, 5, 17; εἰς τὴν XV, 11; 15; σὺν τῷ XV, 15; τὸν XVI, 3; ἕως XVI, 13; ἵν' ὡς XV, 14; ὡς XV, 21; μηδὲ XVI, 5; καὶ XVI, 12; οὐκ XVI, 20; γὰρ XVI, 9. 11 etc. Quæ quum alibi perrara sunt, idcirco vel post hæc licet maneat canon metricus noster VI. — Demum adde metrum ideo nobis, forsitan et melodo rem facessivisse, quod brevissimi versus, inter ampliores succedanei, musam anhelantem impediebant.

XVI.

CANTICUM DE PASSIONE.

α΄. Τῆς ἔχθρας ἐλύθη τὸ τύραννον,
τῆς Εὔας ἐπαύθη τὸ δάκρυον,
διὰ τοῦ πάθους σου, φιλάνθρωπε,
Χριστὲ, ὁ Θεός.
Ἐν αὐτῷ γὰρ ὁ θανὼν ἀνακεκαίνισται,
δι' αὐτοῦ δὲ ὁ λῃστὴς εἰσοικίζεται,

1. Iræ tyrannicum iugum excidit,
Evæ desivit fletus,
per passionem tuam, hominum salvator,
Christe, o Deus!
Per eam enim mortuus redivivus est,
per eam latro domi recipitur;

Prorsus unus est codex corsinius, in quo supersit ultimum feriæ VI maioris canticum, de quo editi omnino silent. Scatet hiatibus et anfractibus, unde sententia, ne de melodia loquar, vix integra manet. Haud parum auxit difficultatem lex ἐφυμνίων, hic sane ardua et salebrosa, qua melodus, fortasse invitus, dum Christum caneret patientem, perpetuas debuit choreas Adami exercere, ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ, idque percurrens troparia XXIV, sive versus 352. Canticum in corsin. inscribitur : Ἕτερον κοντάκιον ἁγίας παρασκευῆς, ἤγουν εἰς τὸ πάθος, ἦχ. γ', φέρον ἀκροστιχίδα· Εἰς τὸ πάθος ψαλμὸς Ῥωμανοῦ. fol. 98-100.

1. τὸ τύραννον sic cod. Exorditur melodus ab insolenti neutro nomine; minus rarum est, neque omnino classicis ignotum, neutrum adiectivum, pro nomine sumptum. Apposite Const. Psellus *Chald.* 30 : τὸ παρθένον οὐ προϊεῖσα, quod male

μόνος χορεύει ὁ Ἀδάμ.
β'. Ἔκστηθι σήμερον, οὐρανέ!
δῦνον εἰς χάος, ὦ γῆ!
μὴ τολμήσῃς, ἥλιε,
σὸν δεσπότην κατιδεῖν
ἐπὶ τοῦ ξύλου βουλήσει κρεμάμενον.
Ῥαγήτωσαν πέτραι·
ἡ γὰρ πέτρα τῆς ζωῆς
νῦν τοῖς ἥλοις τιτρώσκεται.
Σχισθήτω τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα,
σώματος δεσποτικοῦ
λόγχῃ νυσσομένου
ὑπὸ ἀνόμων ἁπλῶς·
πᾶσα ἡ κτίσις τοῦ κτίστου
τὸ πάθος φρίξῃ, στενάξῃ,
μόνος χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

solus chorum Adamus agit.
2. Stupeas hodie, cœlum!
I præceps in chaos, o terra!
Tu ne audeas, sol,
tuum videre Dominum
e ligno sponte pendentem!
Discindantur saxa:
vitæ enim petra
nunc clavis perforatur.
Dividatur templi velum,
dum corpus Dominicum
lancea penitus transagitur
ab impiissimis hominum.
Creatura cuncta creatoris
supplicium horreat, ingemiscat;
solus chorum ducat Adamus.

γ'. Ἰλῶ, ὦ σῶτέρ μου, τὰ ἐμὰ, * ἵν' ἐγὼ λάβω τὰ σά· * κατεδέξω τὸ παθεῖν, * ἵνα τῶν παθῶν ἐγὼ * καταφρονήσω· θανάτῳ ἀνέζησα, * ἐτέθης ἐν τάφῳ, * καὶ εἰς οἴκησιν ἡμῖν * ἐδωρήσω παράδεισον· * εἰς βάθος κατελθὼν, ἐμὲ ἀνύψωσας· * πύλας ᾅδου κατιδὼν, * πύλας αἰωνίους * ἀνέῳξάς μοι, σῶτερ, * πάντα ὑπέστης διὰ τὸν * πεσόντα, πάντα ἠνέσχου, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

δ'. Σὲ τὸν κρατοῦντα τῇ σου χειρὶ * ἅπαντα γῦρον τῆς γῆς, * συλλαβόντες ἄνομοι, * ἤγαγον νῦν εἰς αὐλὴν * τοῦ Καϊάφα, τὸν κόσμῳ ἀχώρητον· * καὶ ὅτε σε εἶδον * οἱ μὴ βλέποντες νοΐ, * ἐκμανῶς ἀνεβόησαν· * Ὁ νόμον καὶ Μωσῆν ὑβρίζων ἤλυθεν· * ὅστις οὖν τιμᾷ Μωσῆν, * καὶ τὸν νόμον σέβει, * οὗτος δείξῃ τὸν ζῆλον. * Μηδεὶς οὖν

3. Te miseruit, o Salvator, rerum mearum, ut ego tua capessam; pati annuisti, ut ego passiones spernam; morte revixi; iacuisti in sepulchro, et nobis domicilium dedisti paradisum. Descendens ad ima, me sursum evexisti. Portas inferni despiciens, æternales mihi fores aperuisti, salvator. Omnia sustinuisti propter lapsum hominem; omnia tulisti, ut chorum agat Adamus.

4. Te, qui palma tua universum telluris ambitum tenes, quum impii comprehendissent, ecce nunc te ducebant in atrium Caïphæ, te quem capere mundus nequit; et ubi te conspexerunt, qui mente cœcati erant, amentia capti clamarunt: « Hic « ad legem Moysemque insultandum venit! « Quisquis igitur Moysem veretur et legem

contra metrum emendant: τὸ παρθένιον οὐ προΐεῖσα. fort. mel. in fine: ἵνα χορεύῃ.

2. Hirmi versus 2 fere semper in paroxytonum exit; unde, sed invito codice, legesis: δῦνον, ὦ γῆ, εἰς χάος. — Versus autem 12, 13, 14 ita vitiis plerumque laborant, ut ægre certus eorum rhythmus statuatur. — τοῦ ante ναοῦ om. C. — In v. 5 et 9 similibus melodia grandior affectatur. — v. 12 f. ἁπλῶς ὑπὸ ἀνόμων. Incertus, ut dixi, modulus est.

3. Ἰλῶ σωτὴρ C. σῶτερ μοῦ pro iusta melodia. Immo εἶλες legi Vir Cl. iubet, cum sequenti λάβω optime opponatur, neque ullum acrostichidi detrimentum sit: « Sumpsisti mea, tua ut sumerem. » Quibus succinit solemnis in liturgia Græcorum acclamatio: τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν. — ἵνα ἐγὼ τῶν παθ. καταφρ. C. — σῶτερ om. C.

4. τῇ χειρὶ πάντα C. — καὶ μόνον σε ἴδον C. — νοΐ. Cf. Phryn. p. 453. — ἐλήλυθεν C. ἤλυθεν plus semel cum veteribus ac sæpissime cum classico

ῥᾳθυμησάτω, * ὁ (πλάνος γὰρ) παθεῖν ἧκεν, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

ε'. Ταῦτα μὲν κράζοντος τοῦ λαοῦ, * ἔφησεν ὁ ἱερεύς· * Οὐ καλῶς εἶπον τὸ πρίν· * συμφέρει ἀπολέσθαι * τοῦτον μόνον, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος μου; * Τίς εἶδεν ἀσπίδα, * ἀντὶ τοῦ ἰοῦ αὐτῆς, * [ἴαμα φέρουσαν πληγαῖς;] * Τίς ἐθεάσατο φλόγα δροσίζουσαν; * Τίς ἀκήκοέ ποτε * ψεῦδος ἀληθεῦον, * ὡς Καϊάφας μηδὲ * θέλων προφητεύει, ὅτι * ὑπὲρ πάντων θνήσκει σωτήρ, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ;

ς'. Οὕτω μὲν ἔφησεν ἱερεύς, * τοῦτο δὲ οὐ συνῆκεν· * οὐ γὰρ εἴασεν αὐτῷ * φθόνος, ἀλλ' ἠρέθιζε * πρὸς φόνον· φθόνῳ ὁ φόνος παρέπεται, * καὶ μάρτυς ὁ Ἄβελ, * ὑπὸ Κάϊν φθονηθεὶς, * φονευθεὶς δὲ μετέπειτα, * ὡς δὲ καὶ ὁ Χριστὸς ἑκὼν ὑπήνεγκε * τὴν λαοῦ ὀργὴν παθεῖν· * καὶ στοργὴν δεικνύων, * ἰάτρευε τὰ πάθη, * καὶ ἀντὶ εὐχαριστίας * τυθεὶς, σταυροῦται καὶ θνήσκει, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

ζ'. Πλήθει θαυμάτων ἀντιπαθῶν * ὁ ὄχλος τῶν ἀνόμων· * Ἆρον, σταύρωσον αὐτὸν, * ἀνεβόων στήσαντες * παρὰ Πιλάτῳ τὸν πάντα συστήσαντα· * τὸν μέλλοντα κρίνειν * βασιλεῖς τε καὶ πτωχοὺς, * κριτηρίῳ παρέστησαν· * τὸν δίκαιον κριτὴν κρῖναι ἐδίκασαν· * καὶ τὸν ῥύστην, ὡς λῃστὴν, * ἠθέλησε δή-

« colit, zelum ostendat. Nemo ergo segnior « sit; erroneus sane hic venit ad patiendum, « ut tripudiet Adamus. »

5. Hæc vociferante populo, pontifex aiebat : « Nonne recte prius dixi : expedit ut « pereat iste solus, neque universus populus « meus? » Quis vidit aspidem pro ipsius veneno dantem plagis medelam? Quis aspexit ignem versum in rorem? Quis audivit unquam mendacium vera locutum, qualis invitus Caïphas vaticinatur, pro omnibus mori salvatorem, ut lætetur Adamus?

6. Sic ait pontifex, id vero non intellexit, obstitit enim illi invidia, immo eum ad cædem impulit. Invidiam cædes sequitur; et testis Abel, Caïni livore pressus, deinde occisus : sicut et ipse Christus sponte sustinuit pati odium plebis; amoremque ut ostenderet, morbos sanabat; et loco grati animi, mactatus crucifigitur, atque moritur, ut lætetur Adamus.

7. Multitudini miraculorum refragans turba impiorum : « Tolle, crucifige eum! » clamabat, dum Pilato sisterent eum qui omnia consistere fecit; dum eum qui iudicaturus est reges et pauperes, tribunali addicebant. Æquum iudicem in iudicium traxerunt; et sospitatorem ut latronem palam occidere, non recu-

Nazianzeno, carm. 54 v. 1, 2, 3 ter, etc. BB p. 952. — καὶ σέβει τὸν νόμον C. — ὁ γὰρ πλάνος ἧκει παθεῖν C.

5. Malit aliquis, melodiæ sollicitus : ὡς συμφέρει ἵνα εἷς ἀπόληται καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος μου. Ultimam vocem cod. om. — αὐτῆς. Mirere hic velim incredibilem ἰωτογραφούντων vesaniam, qui scripturire ausi sunt : τίς ἴδεν ἀσπίδα ἀντὶ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, quibus tamen puncta præfixit notarius, medicam sollicitans manum. At idem ita cohorruit, viso aspide, immo aspidis *filio*, ut totum v. 8 sicco pede transiliens, in alteram folii 99 paginam se reciperet : omissa ego utcumque restitui. — f. τίς φλόγα. — μὴ θέλων C. — f. σωτὴρ θνήσκει.

6. ὁ ἱερεὺς — αὐτῷ ὁ φθ. — φθόνῳ φόνος C. — πάσχων. Hic multa mihi fere desperata. Nam pro v. 10 et 11 legitur in cod. πάσχων λαὸν παθὼν εἰς ὀργὴν. ἐκείνῃ στοργὴν δεικνύων, ac deinde pro v. 14, θνήσκει σταυροῦται, nec plura. τυθεὶς addo et καί ante θνήσκει.

7. f. ὁ τῶν ἀνόμων ὄχλος — παραστήσαντες Πιλάτῳ τὸν πάντα συστησάμενον C. — κατεδίκασαν tum ἠθέλησε φονεῦσαι ὁ ζῶν ἀδήλως, αὐτὸς δὲ εἰ πάθῃ σιγῶντως στέγει ἄλαλος καὶ ἱστήκει C. Sic multa usque in finem luxata et ἀνίατα. — Sanamus tamen periculo nostro, neque etiam omittatur, quæ Romano placet, homophonia εἰ πάσχει, στέγει... ἄλαλός στήκει, de quo verbo cf. cant. XIII, 10. — Αὐτὸς δὲ emphasin redolet, de qua cf. cant. II, p. XVIII, n. 5, *Hymnogr. de l'Egl. grecque*.

λως * φονεῦσαι ζῶν ἀδήλως· * αὐτὸς δὲ εἰ πάσχει, στέγει, * σιγῶν καὶ ἄλαλος στήκει, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ. *

η΄. Ἄφωνος ἵστατο ὁ βροντῶν, * λόγου ἐκτὸς ὁ Λόγος. * Εἰ γὰρ ἔῤῥηξε φωνὴν, * οὐχ ἡττᾶτο, καὶ νικῶν * οὐκ ἐσταυροῦτο, καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἐσώζετο. * Διὸ ἵνα πάθῃ, * ὁ δρασσόμενος σοφοὺς, * σιωπήσας παρίστατο. * Ὁρῶν οὖν ὁ κριτὴς Χριστὸν σιγήσαντα, * ἀπορίᾳ συσχεθεὶς, * ἔφη· Τί ποιήσω * τῷ οὐδὲν μὴ λαλοῦντι; * ἔνοχός ἐστιν ὧν ἡμεῖς * αἰτούμεθα ὅθεν θνήσκῃ, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

θ΄. Θάνατον ὤφληκα νῦν ἐγὼ, * ἔφησεν ὁ σωτήρ μου * πρὸς τὸν ἄνομον λαὸν, * (τὸν Πιλᾶτον λόγων γὰρ * οὐδ' ἀξιοῖ, λογισάμενος ἄλογον,) * ἀνθ' ὧν Ἰαείρου * τὸ θυγάτριον ἐγὼ * λόγῳ μόνῳ ἀνέστησα, * ἀνθ' ὧν μονογενῆ τῆς χήρας ἤγειρα, * καὶ τὸν Λάζαρον φωνῇ * τρέχοντα τὸν ἄπνουν * ἀνέδειξα τοῖς πᾶσιν· * μὴ διὰ ταῦτα, ἢ μᾶλλον * ἀντὶ τούτων πάσχω, θνήσκω, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ;

ι΄. Ὅτε δὲ ἤκουσεν ὁ λαὸς * τὸν μελίῤῥυτον Λόγον, * ὡς πικρίας ἐμπλησθεὶς, * ἀνεβόα· Οὐκ ἀντὶ * τούτων σταυροῦσαι, ἀλλ' ὡς λύσας σάββατον. * — Καὶ τί ἐστι κρεῖττον, * θεραπεῦσαι ἀσθενῆ, * ἢ τηρῆσαι τὰ σάββατα; * καὶ ἐκ κόλπων παρεγενόμην πατρικῶν * χάριν μόνου σαββάτου; * ἀλλ' ὡς τῶν ἀνθρώπων * ἠσθένησεν ἡ φύσις, * καὶ εἶδον ἐξ ὕψους ταῦτα, * κατῆλθον πάσχειν καὶ θνήσκειν, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

ια΄. Σάββατον ᾅδης οὐ δειλιᾷ, * τοῦτο οὐ φεύγει. Ἄλλος * οὐκ ἰᾶται ἀσθενεῖς, * εἰ

savit inique vivens. Ipse autem si patitur, sustinet fortiter, statque silens et mutus, chorum ut Adamus agat.

8. Sine voce stabat altitonans; expers verbi Verbum. Voce enim si erupisset, iam invictus erat; victorque, non affigebatur cruci, nec saluti Adamus reddebatur. Ideo ut pateretur, tacens stetit, qui sapientes in astutia capit. Iudex ergo intuens Christum silentem, cunctabundus ait : « Quid faciam nihil di-
« centi prorsus? Reus est criminum, propter
« quæ a nobis mors ejus petitur, ut choro
« exultet Adamus. »

9. — « Morte nunc idcirco damnatus sum, ait salvator meus ad scelestum populum (nam ne verbis quidem dignatur Pilatum alloqui, mutum eum iumentum æstimans), propterea
« quod Iaïri filiam ego erexi uno verbo; pro-
« pterea quod unigenitum viduæ suscitavi,
« et Lazarum exanimem ad mea iussa cur-
« rentem omnibus ostendi. Nonne propter
« hæc, immo etiam quamvis hæc fecerim
« patior, morior, ut Adamus exultet? »

10. Hæc ubi plebs audivit mellifluo ab ore Verbi, ac si amarulenta ructaret, erupit :
« Ea propter minime cruciaris, sed quia sol-
« visti sabbatum. » — « Et utrum præsta-
« bilius, sanarene languidum, an servare
« sabbata? An paternis e sinibus exivi ego
« tantum propter sabbatum? Verum cum lan-
« gueret hominum natura, idque ab alto vi-
« derem, descendi ut patiar et moriar, unde
« Adamus exultet.

11. « Sabbatum Orcus non formidat, ne-
« que refugit. Alter nullus sanat ægrotos,

8. καὶ Ἀδὰμ cum crasi. — χάριν — τῷ μὴ λαλοῦντι οὐδὲν id. — ἡμεῖς fort. ἧμεις, et ἵνα pro ὅθεν. — αἰτούμεθα, ὅθεν καὶ θνήσκει C.

9. θάνατον ὀφείλω C. — οὐδὲ λόγων γὰρ ἠξίου C. — ἔδειξα πᾶσιν, μὴ τάχα διὰ ταῦτα μᾶλλον ἀντὶ τούτων C.

10. ὡς πικρίαν ἐμπλ. ἀνεβόα· ἀντὶ τούτων οὐ σταυροῦσαι, ἀλλ' ὡς λύσας τὸν θάνατον, καὶ τί καλόν ἐστι; ita C, immani sphalmate, quod feliciter tollit emendatio, nisi malueris : στ. ὡς λύσας δὲ σαββ. De σταυροῦσαι cf. cant. VIII, 10. — πατερ. παρεγενάμην C. — μόνου et sequentia ἀλλ' ὡς τῶν ἀνθρ. in luxato cod. desunt. Rhythmus etiam requirit τοῦ σαββάτου ἕνεκα. — καὶ ἴδεν C. melius pro melodia : εἶδον δὲ ταῦτα ἐξ ὕψους. — Demum ὃς καὶ ἦλθον C, nec plura. — paulo supra f. mel. ἢ ἐκ κόλπ.

11. μόνος ὁ δεσπότης τοῦ σαββ. ἐγὼ σταυρ. De correctione cf. Matth. XII, 8; Luc. VI, 5. — ἐνόσει,

μὴ μόνος κύριος * ὁ τοῦ σαββάτου, ἐγὼ ὁ σταυρούμενος. * Πολλῶν γὰρ σαββάτων * φύλαξ γέγονε τυφλὸς, * καὶ τὸ πάθος οὐκ ἤμβλυνεν· * ἐφύλαξε πολλὰ πολλάκις σάββατα * ὁ παράλυτος, ὀκτὼ * καὶ τριάκοντα γὰρ * ἔτη ἐνόσει, ὅμως * οὐκ ἰαθεὶς ἐκ τῆς κλίνης * ἠγέρθη, ἕως οὗ ἦλθον, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

ιβʹ. Ψόγον ἠκούσατε ἐκ πολλῶν * τῶν παροικούντων κύκλῳ· * Οἱ τηροῦντες σάββατα, * καὶ μισοῦντες ἅπαντα * ἔθνη, ποῦ, εἶπον, ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν, * τὰς νόσους σοβέων * αὐτῶν, καὶ ὑπὸ αὐτῶν * διὰ νόμου τιμώμενος; * Τοιαῦτα λέγοντες, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν * ἐμυκτήριζον ἡμᾶς * ὀνειδίζοντες, καὶ * ἡμῶν καταλαλοῦντες· * πάντας ἐγὼ τῷ σαββάτῳ * ἰῶμαι, δόξαν παρέχων, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

ιγʹ. Ἄδικος ἔδοξα, δικαιῶν * πόρνην μετανοοῦσαν, * τὴν τοὺς πόδας τοὺς ἐμοὺς * διδασκάλους σωφροσύνης * κεκτημένην, τὴν καλῶς μοι πιστεύσασαν, * τὴν βρέξασαν ἴχνη, * ἃ οὐκ ἔβρεξε βυθὸς, * ψιλοῖς τότε τοῖς δάκρυσι, * τὴν μύρῳ κεφαλὴν ἐμὴν ἀλείψασαν, * ἣν ὁ πρόδρομος θιγεῖν, * ἐφοβήθη ἕως * ἐκέλευσα, τὴν ταῦτα * πᾶσι δηλοῦσαν πρὶν ἃ νῦν * ὑπομένω, θέλων, πάσχων, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

ιδʹ. Λέγοντος ταῦτα μὲν Ἰησοῦ * ἤκουσεν αἱμοβόρος * ὁ ἀνήμερος λαὸς, * καὶ ὡς λέων ὤρυσε * τοῦ ἁρπάσαι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀμνοῦ Χριστοῦ. * Πιλᾶτος δὲ τούτων * τὴν βουλὴν ἀναπληρῶν, * εὐθὺς πρᾶον ἐμάστιξεν. * Ἐπὶ τὸν νῶτόν σου αὐτὸς ἐτέκτηνε, * σὺ δὲ τὴν τούτου πλευρὰν * ὄναρ βασανίζων, * ἀνέδειξας ἰσχύν σου· * τοῦτο γυνὴ γὰρ

« præter eum solum, qui sabbati Dominus « est, ego cruci affixus. Multa certe sabbata « servavit cœcus, neque ægritudinem hebe« tavit. Plurima plurimo tempore sabbata « custodivit paralyticus : octo enim et tri« ginta annos ægrotavit : verumtamen haud « e lecto sanus exilivit, donec venerim, ut « exultet Adamus.

12. « Contumelias audivistis, quas multi « advenæ oggerunt : « Isti sabbatorum cul« tores, qui gentes aversantur omnes, ubi, « aiebant, eorum Deus est, qui morbos illo« rum abigat, et ab illis sit ex lege glorifi« catus? » Talia effutientes, nostri quoque « inimici deridebant nos, et conviciis ac ma« ledictis impetebant. Ego omnes in sabbato « medeor, gloriam largitus, unde Adamus « exultet.

13. « Iniquus æstimatus sum, iustificans « meretricem pœnitentem, quæ ad pedes « meos, veluti pudicitiæ magistros, discipli« nam edocta, in me probe credidit; quæ « tunc vestigia, abysso maris intacta, puris « abluit lacrymis; quæ unguento caput lenivit « meum, quod præcursor tangere subhor« ruit, donec iuberem; quæ demum eadem « omnibus prænuntiavit, quæ nunc susti« neo, ultro patiens, ut exultet Adamus. »

14. Iesum talia fatum plebs audivit, sanguinis sitibunda, populus immanis, leonisque more rugiit, animam ut raperet agni illius Christi. Pilatus autem, dum istorum vota complet, illico verberavit mansuetum. Tuo in dorso fabricavit, tu vero ipsius pungens uxorem in somno, vim ostendisti tuam. Hæc quippe idipsum declaravit, contestans : « Tu

ἀλλὰ ὅμως οὐκ ἰάθη, κλίνης οὐκ ἠγέρθη, ἕως οὐκ ἦλθον, idem C sic, omnino ad interpretum crucem.

12. σοβέων pro contr. σοβῶν. Sed ecce codex : μισοῦντες γὰρ ἔθνη πάντα εἶπον... τ. νόσους σοβεῦ (sic) et in fine, ἡμῶν omisso : καὶ καταλ. ἐγὼ τῷ σαββ. πάντας ἰατρεύω. Cf. Luc. XXIV, 18; Gen. XII, 10; XX, XXI, etc.

13. Καὶ πόρνην C. — ἕως ἐκελεύσθη τὴν ταῦτα προδηλοῦσαν ἃ νῦν ὑπομένω, θέλων γὰρ πάσχων C, extra metrum perpetuo.

14. λέγοντος μὲν ταῦτα τοῦ Ἰησοῦ C. — ἀνήμερος δράκων, v. supra cant. VI, 13. — ὠρυᾶτο sic C. — τὸν πρᾶον ἐμ. ἐπὶ νώτῳ σου, αὐτὸς δὲ id. Ps. CXXVIII, 3. — τ. τ. πλευρὰν βασανίζων ἔδειξας τὴν ἰσχύν σου, γυνὴ γὰρ τοῦτο πρωῒ ἐδήλου C. Cf. hirmum et recole Matth. XXVII, 19; Gen. II, 22. Eodem sensu

ἐδήλου, * βοῶσα· Σὸν κριτὴν κρίνεις, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

« iudicem tuum iudicas, ut Adamus exultet. »

ιε'. Μάστιγας φέρει ὁ λυτρωτὴς, * δέσμιος ὢν ὁ ῥύστης, * βουληθεὶς καὶ ἐκτανθεὶς * ἐπὶ ξύλου, ἐν στύλῳ * ὁ στερεώσας νεφέλην πρὶν, ὁ Μωσῆ * καὶ Ἀαρὼν λαλῶν, * ὁ τοὺς στύλους τοὺς τῆς γῆς * στερεώσας, προσδέδεται * ἐπὶ στύλῳ· ὁ δείξας τῷ λαῷ ὁδὸν * ἐν ἐρήμῳ (πύρινος * πρὸ αὐτῶν γὰρ τότε * ἐφαίνετο), ὁ στῦλος * στύλῳ προσήφθη· ἡ πέτρα * ἐκτείνεται ἐπὶ ξύλου, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

15. Verbera sustinet redemptor; vinctus, qui liberator est; ultroneus et vi extentus in ligno, qui olim nubem in columnam densavit; qui Moysi et Aaroni locutus est; qui terræ columnas firmavit, columnæ alligatus est; qui viam populo ostendit in deserto (flammeus enim tunc ante eos apparuit), columna columnæ aptata est. In ligno petra extenditur, ut exultet Adamus.

ιϛ'. Ὅμως μαστίξας τὸν ἰατρὸν, * νίπτεται τὰς παλάμας * ὁ Πιλᾶτος ἐπ' αὐτῷ, * διὰ τούτου προσδοκῶν * ἀθωοῦσθαι· ἀλλ' εὑρέθη ὑπεύθυνος, * καὶ γὰρ φραγελλώσας * παρεδίδου τῷ σταυρῷ, * ὡς ἀθῶος εἰπών εἰμι. * Τίς ἤκουσέ ποτε φονέως λέγοντος * τῇ μαχαίρᾳ τῇ αὐτοῦ· * Ἐν σοὶ ἀποκτείνας, * δίκας οὐ δώσω; ξίφει * χρώμενος τῷ τῶν ἀνόμων, * Πιλᾶτε, κρῖνε τὸν ζῶντα, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

16. Verbera ubi medico dedit Pilatus, manus ob illum lavat, opinans inde se insontem fieri (at vero reus inventus est, utpote qui flagellatum cruci tradidit) : « En ego innocens sum, inquiens. » Quis unquam audivit homicidam aientem gladio suo : Per te ego qui occidi, non dabo pœnas? Ense scelestorum usus, Pilate, iudica viventem, ut exultet Adamus.

ιζ'. Σταύρωσον, ἤκουσεν ὁ φονεὺς * τῶν ἀσεβῶν κραζόντων, * καὶ τὸ θέλημα αὐτῶν * ἀνεπλήρου, παραδοὺς, * οὐκ ἐξ ἀνάγκης, βουλήσει σταυρούμενον· * ἀκούσας γὰρ ὅτι * ἐστὶ Καίσαρος ἐχθρὸς, * ἐπτοήθη ὁ δείλαιος· * τοῦ παντοκράτορος, οὐ γὰρ τοῦ Καίσαρος * θέλει εἶναι δυσμενής· * τῆς ζωῆς ζωὴν νῦν * ὁ προτιμῶν, ἀθῶος * οὐκ ἔστιν, ὁ διὰ τούτων * ἀνόμων κτείνας τὸν κτίστην, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

17. « Crucifige! » ita scelestos clamantes audiit homicida, eorumque voluntatem implevit, tradens eum, qui haud invitus, sed ultro cruci affixus est. Ut enim audiit hoc : « Inimicus est Cæsaris, » expavit ignavus; Dei omnipotentis, non vero Cæsaris vult esse inimicus : Vitæ qui vitam prætulit suam, insons non est, qui scilicet per istos nefarios occidit creatorem, ut Adam exultet.

πλευρὰ apud Nazianz. BB. II, p. 654 v. 457. p. 997 v. 37, p. 1129 p. LVI v. 3. Quoad ὄναρ om. præpos. cf. cant. IV, 6, Lobeck ad Phryn. p. 422.

15. Crescunt spinæ et vepres; nam codex : ὁ στερεώσας ἐν στύλῳ πρὶν νεφέλης Μωϋσῇ κ. ἀ. λ. ὁ τῆς γῆς τοὺς στύλους στερεώσας ἐπὶ στύλῳ προσδέδεται, ὁ δείξας τῷ λαῷ ὁδὸν εἰς ἔρημον· πύρινος γὰρ πρὸ αὐτῶν ἐφαίνετο, ὁ στῦλος στύλῳ προσήφθη, πέτρα ἐπὶ ξύλου, καὶ λαξεύεταί μοι ἡ ἐκκλησία, ἵνα... quæ ultima glossema videntur ad explicandum ἡ πέτρα. Utcumque pro metri ratione correximus. At locum fortasse integrum Josephus hymnographus recinebat, dum similia semel et iterum ederet (Pentecost. ed. rom. p. 342 col. 1, 363 col. 2) ζωῆς τὴν πέτραν — προσηλωθεῖσαν ξύλῳ τῷ τοῦ σταυροῦ, — πέτραι καθορῶσαι πάλαι φόβῳ πολλῷ διεῤῥάγησαν, καὶ ἥλιος — τὸ φῶς ἀπέκρυψε. — Πέτραι τὴν πέτραν — τῆς ζωῆς ὅτε κατεῖδον — πέτρας ἀρθεῖσαν ὕπερθεν, — ἐν τῷ κρανίῳ διεῤῥάγησαν· — καὶ ἥλιος τὰς αὐγὰς — ἐναποκρύψας, σκοτασμὸν — βοῶν ἐνδέδυται· — πάντα τὰ ἔργα Κυρίου — τὸν Κύριον ὑμνεῖτε.

16. διὰ τούτου προσδοκήσας C. — εἰμὶ εἰπὼν τίς ἤκ. π. φονεῦ sic cod. — τῷ ξίφει τῶν ἀνόμων χρώμενος πιλ. κρῖνε id. — πιλᾶτ os cod etsi nomin. pro vocat. non sine art usurpetur.

17. τὸν βουλήσει. — εἰ γὰρ C. — De παντοκρά-

ιη'. Ῥίψας τὸ ἔγκλημα καθ' αὐτοῦ, * κτείνει Χριστὸν δι' αὐτῶν, * ὑπουργοὺς αὐτοὺς εὑρὼν * τοὺς εἰπόντας· Τὸ αὐτοῦ * αἷμα ἐφ' αὐτοὺς σὺν τοῖς ἡμῶν γένηται * υἱοῖς μὴ τεχθεῖσιν. * ὢ πατέρων τῆς ἀρᾶς. * χείρονα εὐτρεπίζοντες * τοῖς γόνοις, τῇ πληγῇ πληγὴν προσέθηκαν, * δίκην ἕλκοντες κακῶν * εἰς γενεὰς αὐτῶν * εἰς αἰῶνα· ἡμεῖς δὲ * ἡμῶν σωτῆρος τὸ αἷμα * λαβόντες, ἔχομεν λύτρον, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

18. Reatum vertens in semetipsum, occidit Christum ope eorum, ministros sibi eos reperiens, qui dixerunt : « Sanguis eius super « nos et super filios nostros, super nondum « natos! » O patrum diræ! natis deteriora parantes, vulneri vulnus adiecere, qui vindictam criminum appellant in soboles eorum, per sæculum! Salvatoris vero nostri sanguinem nos sumentes, redemptionem habemus, ut Adam exultet.

ιθ'. Ὤλετο δίψῃ ὁ γηγενής, * καύσωνι κατεφλέχθη, * ἐν ἐρήμῳ πλανηθεὶς * καὶ ἀνύδρῳ, παύσασθαι * τὴν αὐτοῦ δίψαν οὐχ εὗρεν ὁ δύστηνος· * διό, ὁ σωτήρ μου, * ἐπὶ τοῦ σταυροῦ νυγείς, * νάματα ζωῆς ἔβλυσας, * βοῶν διὰ πλευρᾶς· Εἰ σὺ ἐπιδιψῇς, * πίε ἐξ ἐμῆς πλευρᾶς, * καὶ οὐ μὴ διψήσεις * ποτὲ εἰς τὸν αἰῶνα. * ταύτης διπλοῦν ὂν τὸ ῥεῖθρον, * ποτίζει, λούει ῥυπῶντας, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

19. Interiit siti terrigena, æstu combustus est; in eremo palabundus et arido loco, sitim unde expleret, non invenit infelix. Idcirco, mi Salvator, in cruce confossus, vitæ latices effudisti, clamans apertum per latus tuum : « Si tu sitias, bibe ex latere meo, ne« que sities unquam in æternum. » Duplex quum sit latex eius, potat et lavat sordidos, ut Adamus exultet.

κ'. Μήτις οὖν τὴν πλευρὰν τὴν Χριστοῦ * εἴπῃ ψιλοῦ ἀνθρώπου, * ἄνθρωπος γὰρ ἦν Χριστός, * καὶ Θεὸς ἦν, καὶ οὐχὶ * σχισθεὶς εἰς δύο, εἷς ἦν ἐξ ἑνὸς Πατρός, * καὶ πάσχων καὶ θνήσκων, * εἰ καὶ μὴ νεκρούμενος, * ὡς Θεός· ἀληθῶς παθεῖν * ἠνέσχετο, τὰ πάντα γὰρ ὑπέμεινεν, * ἀψευδῶς τε καὶ ἑκών; * οὔτε ἐξ ἀνάγκης, * ὡς ἔφη Ἡσαΐας· * καὶ νῦν πληρῶν τὰ ῥηθέντα, * ὁ σωτήρ μου πάντα φέρει, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

20. Nemo igitur hoc latus Christi dicat esse puri hominis. Homo quippe Christus et Deus erat, neque in duos divisus : unus erat ex unico Patre, et patiens et moriens, nec tamen mortuus, quatenus Deus; qui ut vere pateretur, sustinuit omnia, sine fictione et sponte, neque ex necessitate, ut dixit Isaias. Quæ verba et nunc adimplens, salvator meus omnia subit, ut Adamus exultet.

κα'. Ἄλλος δὲ τύπος τοῦ Ἰησοῦ * γέγονεν ὁ προφήτης * Ἰωνᾶς· ἐν τῇ γαστρὶ * κήτους γὰρ καταποθεὶς * ἐνεκρύφθη, ὡς ἐν τά-

21. Alter Iesu typus Ionas propheta fuit; in ventre enim ceti absorptus occultus est, sicut in sepulcro Dominus. Ille exivit e

τωρ cf. cant. XX, 6. — ζωὴν νῦν προτιμήσας, ἀθῶος οὐκ ἔσται ὁ διὰ τῶν ἀνόμων C.

18. τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐστὶν ὑπ' αὐτοὺς σὺν τοῖς τέκνοις υἱοῖς C. De αὐτοὺς pro ἡμᾶς αὐτοὺς Cf. Hermann. in Soph. O. T. 706. — τὸν χιτῶνα εὐτρεπίζοντος γόνοις C. Rupto octosyllabico metro monemus aliud hic latere, quod emendando quæsivimus. — εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν εἰς αἰῶνα· ἡμεῖς δὲ τοῦ σωτῆρος C.

19. ἀνύδρῳ καὶ ἰάσασθαι τὴν δίψαν cod. — om. id. ὁ ante σωτήρ. — ζωῆς νάμ. C. — πλευρᾶς ἐπιεδίψησας, πίεται (f. πίετε, immo πῖθι) ἐμῆς πλευρᾶς, καὶ οὐ μὴ διψήσηται (f. διψήσετε) εἰς τὸν αἰῶνα· διπλοῦν ταύτης τὸ ῥεῖθρον, λούει καὶ ποτίζει τοὺς ῥυπωθέντας, ἵνα cod.

20. ταύτην τὴν πλευρὰν εἴπῃ cod. — Ad sequentia cf. cant. XIV, 19. — ἄνθρωπος γὰρ Χριστὸς ὁ Θεὸς καὶ ἦν οὐ σχιζόμενος εἰς δύο, εἷς ἐστιν C. — πάσχων αὐτὸς θνήσκων καὶ μὴ νεκρ. Θεὸς ὡς ἀλ. παθ. ἠνέσχ., ἅπαντα γὰρ ἀψευδῶς ἑκὼν ὑπέμεινεν οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ὡς ἔφη Ἡσαΐας, νῦν πληρῶν σωτήρ μου πάντα φέρει id.

21. γέγονεν προφήτης Ἰωνᾶς ἐν κοιλίᾳ τοῦ κήτους καταποθεὶς ἐπέμφθη ὡς ἐν τάφῳ ὡς ἐκεῖνος id. — μετὰ

φῳ ὁ Κύριος· * ἐκεῖνος ἐξῆλθεν * ἐκ τοῦ κήτους μετὰ τρεῖς, * ὡς Χριστὸς ἐκ τοῦ μνήματος· * ἐκεῖνος Νινευὶ κηρύξας ἔσωσε· * πᾶσαν γῆν δὲ ὁ Χριστὸς * ἐλυτρώσατό τε * καὶ ὅλην οἰκουμένην· * πάντα ἡμῖν ἐν προφήταις * δηλώσας, ἦλθε πληρῶσαι, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

κβ΄. Νίκην παρέχων τοῖς ταπεινοῖς, * δίκην τροπαίου φέρων * ἐπὶ ὤμων τὸν σταυρόν, * ἐξῆλθε σταυρωθῆναι, * καὶ τιτρώσκειν τὸν ἡμᾶς κατατρώσαντα· * πληρώσας γὰρ πάντα * ἃ ὠφείλομεν ἡμεῖς, * καὶ πρὸς θάνατον ἔτρεχε· * ῥαπίσμασί ποτε μορφὴν ὑπέθηκεν, * ἣν οὐ φέρουσιν ἰδεῖν * Σεραφείμ, τὰς ὄψεις * καλύπτουσιν αἰσχύνῃ· * διὰ πτόαν ἐνεδύθη * ἐθέλων χλαῖναν εἰς χλεύην, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

κγ΄. Ὄξος ἐπότισαν τὴν πηγὴν * τῶν γλυκερῶν ναμάτων, * καὶ χολὴν ἐπέδωκαν * μάννα ὑετίσαντι, * καὶ τὸ νᾶμα ἐκ τῆς πέτρας πηγάσαντι· * αὐτὸς δὲ καλάμῳ * τυπτηθείς, τὴν τοῦ ἐχθροῦ * ἐξορίαν ὑπέγραψε· * γυμνὸς ἐπὶ σταυροῦ σταθείς, ἀπέδυσε * τῆς ζωῆς τοὺς δυσμενεῖς· * τοῖς νεκροῖς καὶ ζῶσι * γέλωτα δείξας, ξύλου * κατενεχθείς, τῇ σινδόνι * εἰλήθη, δοθεὶς τῷ τάφῳ, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

κδ΄. Ὕμνησον τοῦτον, ὦ γηγενής, * αἴνεσον τὸν παθόντα, * καὶ θανόντα διὰ σὲ * καὶ ζῶντα μετ' ὀλίγον * θεωρήσας τῇ ψυχῇ, δέξαι ἡδονῇ· * τοῦ τάφου γὰρ μέλλει * ἐξανίστασθαι Χριστός, * καὶ καινίζειν σε, ἄνθρωπε· * ψυχὴν οὖν καθαρὰν αὐτῷ ἑτοίμασον,

bellua post tres dies, ut Christus e monumento. Ille Ninivitas prædicans salvavit; omnem vero terram Christus liberavit et universum orbem. Omnia quæ in prophetis prædicta nobis ostenderat, venit adimpleturus, ut Adamus exultet.

22. Victoriam præstans humilibus, trophæi instar crucem in humeris ferens, exiit ut crucifigeretur, et vulneraret eum qui nos sauciavit. Supplens enim omnia quæ debebamus nos, etiam ad mortem currebat. Sputis itidem hanc tradidit faciem, quam intueri non sustinent seraphim, qui præ pudore facies suas abscondunt; præ amore, ultro turpi diploide indutus est, ut exultet Adamus.

23. Aceto potaverunt fontem suavium lympharum, et fel dederunt illi qui manna ut pluviam misit, et fluenta ex petra derivavit. Qua arundine percussus est, hac sententiam exilii in hostem subscripsit. Nudus in cruce positus, vita exuit inimicos; mortuis ac viventibus lætitiam conferens, de ligno depositus, sindone involutus, tumuloque datus est, ut exultet Adamus.

24. Cui plaude hymnis, o terrigena; cane pro te passum et mortuum; et mox redivivum mente contemplatus, excipe eum cum lætitia; e tumulo namque surrecturus est Christus, teque, o homo, innovaturus. Mundam igitur para illi animam, ut aliquando te cœli

τρεῖς οὕτως ὁ Χριστὸς id. — πᾶσαν δὲ τὴν γῆν ὁ Χριστὸς ἐλυτρώσατο καὶ τὴν οἰκουμένην τὰ πάντα ἐν προφήταις ἡμῖν προδηλώσας id.

22. f. σταυρωθῆναι ὥρμησε, quod diligentem decet melodum et elegantem. Pergit cod. καὶ τρῶσαι. tum σεραφείμ, καλύπτουσιν γὰρ τὰς ὄψεις αἰσχύνῃ διὰ πτόην ἐν. ἐθ. χλαίνην. Et alia fort. luxata sunt, quæ, si mavis, aliter emenda : τὰς ὄψεις καλύπτοντα (ut cant. XV, 13) αἰσχύνῃ | · διὰ πτόαν ἐνεδύθη | ἐθέλων χλεύην ὡς χλαῖναν, ἵνα.. cf. Ps. XXXIV, 26, CVIII, 29. certe cod. habet θέλων χλαίνην εἰς χλεύην, ionica forma.

23. τῷ ante μάννα cod. add. et omitt. ante νᾶμα, item omittit δὲ post αὐτός. — τυπτηθεὶς Suidas habet. De aoristo recentiorum ἐτυπτήθην cf. Lobeck ad *Phryn*. 764. — νεκροῖς τε καὶ ζῶσι C. — Dein rhythmus requirere videtur χαρὰν δηλώσας. — κατενέχθη, σινδόνι εἰλήθη, τάφῳ δοθείς, ἵνα C.

24. f. ζῶντα καὶ μετὰ μικρόν. — ἡδονῇ δέξαι τὸν τάφον, μέλλει γὰρ C. — οὐρανόν σε κάτοικον ποιήσῃ ὁ βασιλεύς μου μικρὸν ὅσον ἥξει, καὶ χαρᾶς ἐμπλ. C. Utinam læti finem, portumque, sine novo nec desperato naufragio, attigerimus.

* ἵν' ἐνταῦθα οὐρανοῦ * κάτοικόν ποτέ σε * ποιήσῃ· βασιλεύς σου * ἥξει ταχέως, χαρᾶς τε * ἐμπλήσει τὴν ἐκκλησίαν, * ἵνα χορεύῃ ὁ Ἀδάμ.

incolam illic faciat. Rex tuus cito veniet, gaudioque implebit Ecclesiam, ut exultet Adamus.

XVII.

CANTICUM IN DOMINICA PASCHÆ.

α'. Εἰ καὶ ἐν τάφῳ
κατῆλθες, ἀθάνατε,
ἀλλὰ τοῦ ᾅδου
καθεῖλες τὴν δύναμιν·
καὶ ἀνέστης, ὡς νικητής,
Χριστὲ ὁ Θεός,
γυναιξὶ μυροφόροις
φθεγξάμενος· Χαίρετε,
καὶ τοῖς σοῖς ἀποστόλοις
εἰρήνην δωρούμενος,
ὁ τοῖς πεσοῦσι
παρέχων ἀνάστασιν.

β'. Καταλαβοῦσαι
γυναῖκες τὸ μνῆμά σου,
καὶ μὴ εὑροῦσαι
τὸ ἄχραντον σῶμά σου,
ἐλεεινὰ δακρύουσαι,
ἔλεγον· Ἆρα
ἐκλάπη ὁ συληθεὶς
ἐκ τῆς αἱμόρρου τὴν ἴασιν;
ἆρα ἠγέρθη ὁ προειπὼν,
καὶ πρὸ τοῦ πάθους, τὴν ἔγερσιν;
Ἀληθῶς ἀνέστη Χριστὸς,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν

1. Etsi in tumulum descenderis, o immortalis, inferni tamen subvertisti potentiam: atque surrexisti, ut victor, o Christe Deus, mulieribus unguentiferis edita voce: « Salvete! » tuisque apostolis pacem largitus, tu qui lapsis das resurgere.

2. Deprehenso mulieres tuo monumento, nec reperientes intemeratum corpus tuum, flebilia cum lacrymis verba aiebant: « Numquid ablatus est, cui erepta fuit medela ab « hæmorhoissa? num suscitatus est, qui prædixit se, vel antequam pateretur, redivi« vum? Vere surrexit Christus, qui lapsis « dat resurgere. »

Ut asperum, spinosumque fuit superius canticum, nimirum hebdomadi τῶν παθῶν dicatum, sic iucundus, hilaris et planus, ni fallor, hicce primus hymnus paschalis erit. Grandiuscula a tertio troparia sunt, quæ singula ad triginta fere decurrunt versiculos, adeo breves quidem et alacres, ut, quod nullibi viderim apud Romanum, semel et iterum στίχοι sint trium nec plurium syllabarum; ac pene omnes, quasi Pindari illius dithyrambis similes, festivo impetu ferantur, neque ulla rhythmi aut melodiæ angustia, quantumvis ardua, impediantur. Per me sane quisque miretur singularem vatis audaciam et solertiam, qui ne minima quidem sive verbis, sive metris illata vi, quamlibet transilit, veluti ludens et levi pede, difficultatem. Utinam Græci, qui publica consuetudine primum dumtaxat et tertium frequentant troparium, plura in editis libris retinuerint! Tres supersunt codices, in quibus poema inest integrum, mosquens. f. 278, corsin. f. 101-105, taurin. f. 177-183, quorum duo ultimi subsidia dederunt. In corsin. inscribitur: Κυριακῇ τοῦ Πάσχα κοντάκιον, ἦχ. δ', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ ὁ ψαλμός. Præter 25 versus inter priores, omnes ingenti numero 731 ignoti sunt.

1. μυροφόροις τὸ χαῖρε προσέταξας T.

2. Omnibus edd. et codd. præter corsin. hoc trop. deest. — placeret οὐχ εὑροῦσαι.

παρέχων ἀνάστασιν.
γ΄. Τὸν πρὸ ἡλίου ἥλιον,
δύναντα τότε ἐν τάφῳ,
προέφθασαν πρὸς ὄρθρον,
ἐκζητοῦσαι ὡς ἡμέραν,
μυροφόροι κόραι,
καὶ πρὸς ἀλλήλας ἐβόων·
δεῦτε, ὦ φίλαι,
ἀρώμασιν
ὑπαλείψωμεν
σῶμα ζωηφόρον
καὶ τεθαμμένον,
σάρκα ἀνιστῶσαν
τὸν παραπεσόντα Ἀδάμ,
κειμένην ἐν τῷ μνήματι.
Ἄγωμεν,
σπεύσωμεν,
ὥσπερ οἱ μάγοι,
καὶ προσκυνήσωμεν,
καὶ προσενέγκωμεν
τὰ μύρα, ὡς δῶρα,
τῷ μὴ ἐν σπαργάνοις,
ἀλλ᾽ ἐν σινδόνι
ἐνειλημένῳ·
καὶ κλαύσωμεν,
καὶ κράξωμεν·
Ὦ δέσποτα,
ἐξεγέρθητι,
ὁ τοῖς πεσοῦσι
παρέχων ἀνάστασιν.
δ΄. Ὅτε δὲ ταῦτα ἑαυταῖς
ἔφησαν αἱ μυροφόροι,
ἐσκόπησαν καὶ ἄλλο,
ὅ ἐστι σοφίας πλῆρες,
καὶ φασὶν ἀλλήλαις·
Γυναῖκες, τί ἀπατᾶσθε;
πάντως οὐκέτι
ἐν τῷ τάφῳ
πέλει Κύριος.
Ἆρα ἕως ἄρτι
εἶχε κρατεῖσθαι,
ὁ ἡνιοχεύων
τὴν τῶν κινουμένων πνοήν;
ἀκμὴν νεκρὸς λελόγισται;

3. Ad Solem soli præeuntem, post ejus in tumulo occasum, ante auroram festinarunt, quasi diem exquirentes, unguentiferæ puellæ, invicem se alloquentes : « Adeste, o dilectæ! « unguentis subliniamus corpus vivificum, « etsi sepultum, ipsam carnem, quæ excitat « lapsum extra viam Adamum, quæ iacet in « monumento. Agite dum properemus, ma« gorum instar, et adoremus, et afferamus « unguenta, ut munera, ad eum qui non « fasciis, sed sindone involutus est. Et flea« mus, et clamemus : O Domine, exurge, « qui lapsis præstas resurgere. »

4. Hæc ubi inter se dixerunt unguentiferæ, aliud iam expenderunt consilium, prudentia plenum, et invicem aiebant : « Feminæ, ut « quid decipiamini? Omnino non est in tu« mulo Dominus! An hactenus teneri potuit, « qui habenis regit ventorum halitum? An « adhuc mortuus æstimatus est? Incredibile,

3. τὸν πρὸ ἡλίου ἥλιον. Apposite Hesychius : Ἥλιος, ὁ θεὸς καὶ τὸ ἄστρον, ne ad melitoniana nimis nota eamus. Cf. Ps. XVIII, 6; LXXI, 17. — δύνανται ποτὲ codd. et edd. τότε sensu et constanti rhythmo requiritur. — Per me licet legas προέφθ. τὸν ὄρθρον (verbum enim motus facile excludit præpos.), et more veterum verbo adhæreat partic. ἐκζητοῦσαι, a quo tota series pendet. — Perpetuum sequimur hirmum et constantem melodiam, ubi minus apte codd. et edd. legunt : ὦ φίλαι, δεῦτε τοῖς ἀρώμασιν. — ἀνιστῶσαν f. pro ἀνιστᾶσαν, edd. et codd. more seriorum, ut in cant. XXI, 16. — κείμενον T. — προκομίσωμεν τὰ μύρα T et edd. τὰ μύρα ὡς δῶρα dividi in 2. versus suadent, præter concentum, omnia fere troparia.

4. Αἱ θεοφόροι ἐσκέψαντο T. — πάντως γὰρ ὅτι C, T, contra sensum. — Πάντως poetæ utuntur, etiam negatione sequente, ut Æsch. *Prom.* 333 et 1055. — mox τάφῳ, pro acc. idem est melodo quam ταφῇ, ex lege metrica XII. — ὁ Κύρ. C. T. — πάντως ἕως T, ne salvo quidem sensu, prorsus negativo. — κινουμένων f. « quidquid spirat et movetur. » — νεκρὸς κατάκειται T. — οὕτω κράξωμεν T. — ἀπέλθοι codd. — Μαρία καὶ ἴδῃ τὸν τά-

ἄπιστον,
ἄστατον
τοῦτο τὸ ῥῆμα·
διὸ συνίζωμεν,
καὶ οὕτω πράζωμεν,
ἀπέλθῃ Μαρία
ἐπὶ τὸ μνημεῖον,
καὶ οἷς ἂν εἴποι,
ἀκολουθῶμεν·
πολλάκις, ὡς
προείρηκεν,
ἐγήγερται
ὁ ἀθάνατος,
ὁ τοῖς πεσοῦσι
παρέχων ἀνάστασιν.
ε'. Ὑπὸ δὲ τούτου τοῦ σκότου,
αἱ συνεταὶ ῥυθμισθεῖσαι,
προέπεμψαν, ὡς οἶμαι,
τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν
ἐπὶ τὸ μνημεῖον,
ὡς λέγει ὁ Θεολόγος·
Ἦν δε σκοτία.
ἀλλ' ἐκείνῃ
πόθος ἔλαμπεν,
ὅθεν κατεῖδε
τὸν μέγαν λίθον
ἐγκεκυλισμένον
ἀπὸ τῆς θύρας τῆς ταφῆς,
καὶ εἶπεν ὑποστρέψασα·
Μάθετε,
μαθηταὶ,
τοῦτο ὃ εἶδον,
καὶ μή μοι κρύψητε,
ἐὰν συνοίδατε.
Ὁ λίθος οὐκέτι
καλύπτει τὸν τάφον.
Μὴ ἄρα ἦραν
τὸν Κύριόν μου;
οἱ γὰρ φρουροὶ
οὐ φαίνονται,
ἀλλ' ἔφυγον.
Μὴ ἐγήγερται
ὁ τοῖς πεσοῦσι
παρέχων ἀνάστασιν;
ϛ'. Τούτων ὡς ἤκουσε Κηφᾶς,
καὶ ὁ υἱὸς Ζεβεδαίου,
ἐξέδραμον εὐθέως,
ὡς ἐρίζοντες ἀλλήλοις·
τοῦ δὲ Πέτρου πρῶτος
εὑρέθη ὁ Ἰωάννης·

« importunum hoc verbum! considamus igitur, et ita agamus : eat Maria ad monumentum, et quæ retulerit, sequamur. Fortasse, ut prædixit, surrexerit immortalis, qui lapsis dat resurgere. »

5. Eadem sub nocte, prudentes puellæ, mente una conspirantes, præmiserunt, ut opinor, Mariam Magdalenam ad monumentum, enarrante Theologo; nox autem erat. Huic vero facem amor prætulit, unde et perspexit ingentem lapidem revolutum ab ostio sepulturæ, ac retroversa dixit : « Discite, discipuli, « id ipsum quod vidi, neu mihi quidquam « abscondite, si conscii mecum estis, lapis « haud amplius abscondit sepulcrum. Numquid abstulerunt meum Dominum? Quippe « custodes non comparent, quin aufugerunt. « Numquid exsurrexit, qui lapsis dat resurgere? »

6. Ubi hæc Petrus audiit, una et filius Zebedæi, subito cucurrerunt, ac si certatim contenderent; sed Petro citior inventus est Ioannes; verum etsi prævenerit, non intravit in monumentum; sed expectavit coryphæ-

φον καὶ ὡς ἂν T. — εἴπῃ C. — ἀκολουθοῦμεν C, T. — ὡς προεῖπεν, ἐξεγήγερται T.

5. τοῦ σκόπου T. — ῥυθμηθεῖσαι T. — σκοτία. Ioan. XX, 1. — πόθος κατέλαμπε C. — τὸ φῶς κατ. T. — μή με κρ. C, T. — ἐὰν νοήσητε T. Cf. cant. V, 7, rara quidem syntaxis in tersis poetis christianis, sed frequens in pseudo-nazianz. *Christo patiente* prol. v. 16, 17, tum 711, 912, 1788, etc. Cf. 1, Ioan. V, 15. — καλ. τὸ μνῆμα T. — οἱ φρ. γὰρ C, T. — ὡς ἐγήγερται C.

6. ἐξ. ταχέως T. — καὶ τοῦ πέτρ. C. f. pro accentu : εἰσῆλθεν οὐκ, ut cant. XVI, 20, raro tamen

ὅμως καὶ φθάσας,
οὐκ εἰσῆλθεν
ἔνδον μνήματος·
ἀλλὰ ἀναμένει
τὸν κορυφαῖον,
ἵνα ὡς ποιμένι
ἀκολουθήσει ὁ ἀμνὸς,
καὶ ὄντως οὕτως ἔπρεπε.
Πέτρῳ γὰρ
εἴρηται·
Πέτρε, φιλεῖς με;
καὶ τὰ ἀρνία μου,
ὡς θέλεις, ποίμαινε.
Τῷ Πέτρῳ ἐῤῥέθη·
Μακάριε Σίμων,
τὰς κλεῖς σοι δώσω
τῆς βασιλείας.
Τῷ Πέτρῳ πρὶν
ὑπέταξε
τὰ κύματα,
ἃ ἐπέζευεν,
ὁ τοῖς πεσοῦσι
παρέχων ἀνάστασιν

ζ'. Ἀλλ' ὡς προεῖπον πρὸ μικροῦ,
Πέτρος τε καὶ Ἰωάννης
κατέλαβον τὸ μνῆμα,
δι' ὃ εἶπεν ἡ Μαρία·
καὶ εἰσῆλθον ἅμα,
τὸν Κύριον δὲ οὐχ εὗρον·
ὅθεν πρὸς ταῦτα
πτοηθέντες
εἶπον ἅγιοι·
Τίνος ἄρα χάριν
ἡμῖν οὐκ ὤφθη;
μὴ τὴν παῤῥησίαν
ἡμῶν ἡγήσατο πολλήν;
πολὺ γὰρ ἐτολμήσαμεν·
ἔδει γὰρ
ἔξωθεν
ἡμᾶς ἑστάναι,
καὶ περιβλέψασθαι
τὰ ἐν τῷ μνήματι.
Ὁ τάφος γὰρ οὗτος
οὐκέτι ὡς τάφος,
ἀλλ' ὄντως οἶκος
Θεοῦ ὑπάρχει·
ἐν τούτῳ γὰρ
ἐγένετο,

um, pastorem ut agnus pone sequeretur : quod sane et vere decuit; Petro enim dictum est : « Petre, amas me? Ergo meos, ut vis, « pasce agnos. » Petro dictum est : « Beate « Simon, tibi dabo claves regni. » Petro demum maris æquora, quæ calcavit, subegit qui lapsis dat resurgere.

7. At sicut antea dixi, Petrus et Ioannes perrexerunt ad monumentum, ob id quod Maria retulit, et simul intraverunt, nec vero Dominum repererunt : unde attoniti super hæc, aiebant sancti : « Quid erit cur nobis « non patuerit? Nimiamne censuit fiduciam « nostram? Multum quippe ausi fuimus : « oportuit enim stare nos foris, et circumspi- « cere in monumento. Sepulcrum illud non « est tumulo simile, sed vere domus Dei est, « quippe in qua mansit, et habitavit, et sibi « complacuit, qui lapsis dat resurgere.

melodi usu. — ἐντὸς C. — τοῦ μν. C, T. — ἵνα. ἀκολουθήσει pro subj. ut tr. 12 et alias, confirmante Herm. ad Viger. p. 851; Winer. l. l. p. 271. — ὁ ἀμνὸς T, rectius quam C ἀρνὸς seriorum. — εἴρηκεν T. — καὶ τὰ ἀρνία. Iterum καὶ intensive, ut illud Theogn. quod mox noster imitatur : δὸς δέ μοι ἀντὶ κακῶν καί τι παθεῖν ἀγαθόν. — ποίμανον C. — Cf. Ioan. XXI, 15-18. Licentia quadam poetica, verba diu post resurrectionem dicta præoccupantur. — usitatius ἐῤῥήθη. Matth. XVI, 17. — βασιλ. πέτρῳ πρώην C. — κύματα ἐπέζευσεν T, ἃ omisso.

7. ἀλλ' ὥσπερ εἶπον T. — τε om. C post πέτρος, cui dextere supplevit T : καὶ ὁ Ζεβεδαίου. — f. διὸ εἵπετο μαρία « quare sequebatur. » — οἱ ἅγιοι C, T. — ἆρά τινος in utroque cod. læso accentu. — ἡμας ante ἑστάναι, postulat melodia, sed cf. cant. XII. ἡμᾶς σταθῆναι T. — ὄντως θρόνος T. Respicit Gen. XXVIII, 17 : ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος, οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλ' ἢ οἶκος θεοῦ.

καὶ ᾤκησεν,
καὶ εὐδόκησεν,
ὁ τοῖς πεσοῦσι
παρέχων ἀνάστασιν.

η'. Περιετράπη οὖν ἡμῖν
ἡ παῤῥησία εἰς τόλμαν,
καὶ μᾶλλον ἐλογίσθη
καταφρόνησις τὸ θάρσος,
διὰ τοῦτο τάχα
οὐκ ὤφθη, ὡς ἀναξίοις.
Ταῦτα λαλούντων
τῶν γνησίων
φίλων πλάσαντος,
εἶπεν ἡ Μαρία
ἀκολουθοῦσα·
Μῦσται τοῦ Κυρίου,
καὶ ὄντως ἐρασταὶ θερμοί,
μὴ ὡς ὑπολαμβάνητε,
αὐτοὶ γὰρ
μείνατε,
μὴ ἀθυμεῖτε·
τὸ γὰρ γενόμενον
οἰκονομία ἦν,
ἵνα αἱ δὴ γυναῖκες,
ὡς πρῶται πεσοῦσαι,
ἴδωσι πρῶται
τὸν ἀναστάντα·
ἡμῖν θέλει
χαρίσασθαι
τό· χαίρετε,
αἱ πενθήσασαι,
ὁ τοῖς πεσοῦσι
παρέχων ἀνάστασιν.

θ'. Ἐπειδὴ οὕτως ἑαυτὴν
ἐπληροφόρει Μαρία,
παρέμεινε τῷ τάφῳ,
τῶν ἁγίων ἀπελθόντων·
ἀκμὴν γὰρ ἐδόκει
ὅτι ἐπήρθη τὸ σῶμα,
ὅθεν ἐβόα,
οὐ ῥήμασιν
ἀλλὰ δάκρυσιν·
Οἴμοι, ὦ Θεέ μου,
ποῦ σε μετῆραν;
πῶς δὲ κατεδέξω
κεχηλιδωμέναις χερσὶ
βαστάζεσθαι, ἀμώμητε;
Ἅγιος,

8. « Evasit igitur nostra libertas in audaciam, quin immo fiducia contemptus reputatur; ideo fortasse non illico comparuit, utpote indignis. » Dum hæc creatoris fideles amici loquuntur, ait Maria pone secuta : « Sacri alumni ac Domini vere ferventes amici, nolite sic iudicare. Manete vosmetipsi et ne desperetis. Quod enim accidit, quædam erat provida cura, ut prorsus mulieres, quæ priores ceciderunt, primæ viderent « suscitatum. « Salvete, vos quæ lugêtis, » nobis vult fausta voce dicere, ille qui lapsis « dat resurgere. »

9. Postquam ita se certiorem Maria fecit, sanctis recedentibus, remansit iuxta sepulcrum. Adhuc enim censebat ablatum esse corpus, unde exclamavit, non verbis, sed fletibus: « Heu mihi! Deus meus, quo te transtulerunt? Quomodo passus es te pollutis « ferri manibus, o immaculate? Sanctus!

8. Tenue mult's fortasse erit, sed nonnullis notatu dignum, cum habeant fata sua libelli, illud est, quod prima horum carminum editio usque ad v. 15 troparii 8 secundis ventis processerat, quum sive ob concilii vaticani gravissima momenta, sive ob adversas Urbis et orbis tempestates, interrupta inde opera et suspensa mœnia, ac pene desrupta ac desperata diu manserant. — ἡμῖν post τοῦτο male interponit C. — τῶν αληθῶν φίλων requirit acc.; excludit vero metrum τοῦ ante πλάσαντος, ut habent codd. — οὕτως θερμ. id. — f. legendum αὖθι γὰρ, invito C; audacius emendavit scriptor taurin. οὐχ ὡς ὑπολαμβάνητε, ἀλλ' ὑπομείνατε, μὴ ἀθ. τὸ γὰρ γινόμενον, iunctis versiculis 15, 16. — καὶ μὴ ἀθυμ. C. — ἴδωσι πρῶτον T. — f. ἡμῖν ποθεῖ pro rhythmo. — τοῖς πενθήσασι T. ταῖς πενθησάσαις C.

9. f. ἀπελθόντων τ. ἁγ. T. ἀπῆραν, melodo satis placere ἀπαίρειν, sequentia docent. — ὅθεν ἐλάλει T. — οὐχὶ ῥήμασιν codd. — f. τοῖς δὲ δάκρ. moduli gra-

Ἅγιος,
ἅγιος, κράζει
τὰ ἑξαπτέρυγα
καὶ πολυόμματα,
καὶ τούτων οἱ ὦμοι
μόλις φέρουσί σε·
καὶ πλάνων χεῖρες
ἐβάστασάν σε.
Ὁ πρόδρομος
βαπτίζων σε
ἐκραύγαζε·
Σύ με βάπτισον,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν·
ι'. Ἰδοὺ τριήμερος νεκρὸς
πέλεις, ὁ πάντα καινίζων·
ὁ Λάζαρον ἐγείρας
τέτταρας μετὰ ἡμέρας,
δείξας καὶ δρομαῖον
τὸν δεδεμένον κηρίοις,
κεῖσαι ἐν τάφῳ.
Ἀλλ' ἤθελον
σοῦ ἰδεῖν ταφὴν,
ἵνα ὡς ἡ πόρνη,
δάκρυσι βρέξω,
οὐ τοὺς πόδας μόνον,
ἀλλὰ καὶ ὅλον ἀληθῶς
τὸ σῶμα καὶ τὸ μνῆμά σου,
κράζουσα·
Δέσποτα,
ὡς τὸν τῆς χήρας
υἱὸν ἀνέστησας,
σαυτὸν ἀνάστησον!
ὁ τοῦ Ἰαείρου
τὴν παῖδα ζωώσας,
τί ἔτι μένεις
ἐν τῷ μνημείῳ;
Ἀνάστηθι,
ἐπίστηθι,
ἐμφάνηθι
τοῖς ζητοῦσί σε,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν

« sanctus! sanctus! clamant Seraphim sex alis « et sexcentis oculis insignes, eorumque hu- « meri vix te sustinent; et impostorum ma- « nus abstulerunt te! Ille Præcursor, tingens « te, clamabat : Baptiza me, qui lapsis das « resurgere.

10. « En tertia die mortuus es, tu qui « omnia renovas; qui Lazarum suscitasti « quatriduanum, eumque fecisti accurrere, « vel fasciis devinctum, tu in sepulcro iaces! « Tuam videre avebam sepulturam, ut lacry- « mis perfundam, sicut meretrix, non tuos « tantum pedes, sed totum omnino corpus et « feretrum tuum, clamans : O Domine! sicut « viduæ filium suscitasti, temet excita! qui « Iaïri filiam vivificasti, cur adhuc in sepul- « cro iaces? Exoriare, adesto, manifestator « quærentibus te, qui lapsis das resurgere. »

tiu. οἴμοι Θεὲ C. μοι Ἰησοῦ μου, ποῦ σου T. ποῦ jam vidimus, ubi ποῖ expectatur. Cant. XIV, 1 v. 5. — βαστ. ἀθάνατε T. — σοι κράζει C. Is. VI, 2, 3; Apoc. IV, 8. mox recole cant. IV, 7 seqq.

10. μετὰ τέσσ. ἡμ. C, T. — καὶ δείξ. C. δρομ. δείξ. T. — τὸν κηρ. δεδ. C, T. — ἐν τάφῳ καὶ ὡς εἴθε εἶδον ποῦ ταφὴν T. — μὴ μόνον T. οὐ μόνον C. — σοῦ λέγουσα T. Huc usque melodus, more Græcorum, ut notatum in cant. XII, meretr:cem a Magdalena distinguit, nisi quis intelligat : « Ut feci, dum essem meretrix. » Cf. Marc. V, 22; Luc. VIII, 42. — ὁ τὴν Ἠέρου παιδίσκην ζωώσας, τί ὅτι ἔτει (l. ἔτι) μένεις ἐν τῷ τάφῳ T depravate. — ἀν. πιστώτηθι C, barbare. At minus apte cum cæteris eximiam strophen cohærere ne credas; neque mox ubi ὤφθη, facilius legas ἔφθη, ac si nondum Christus Magdalenæ visus, agnitusque fuerit. Melodus enim argutus puellam inducit secum tacite colloquentem, Christumque intus moventem, et clam se amantis pectori obvium ostendentem, priusquam in hortulano oculis detegatur apertis. « Cernit enim Jesum, licet nondum adesse intelligat, » inquit Cyrillus Alex. in hoc loco Io. XX, 14, et alibi : « Hortulanum eximio affectu Dominum vocat, persentiebat ibi Domini Jesu halitum. »

παρέχων ἀνάστασιν.
ια'. Νενικημένην τῷ κλαυθμῷ
καὶ ἡττημένην τῷ πόθῳ
ἰδὼν ὁ πάντα βλέπων
τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν,
ἐσπλαγχνίσθη τότε,
καὶ ὤφθη λέγων τῇ κόρῃ·
Γύναι, τί κλαίεις;
καὶ τί ζητεῖς
ἔνδον μνήματος;
Εἶτα ἡ Μαρία
λέγει στραφεῖσα·
Κλαίω, ὅτι ἦραν
τὸν κύριόν μου ἐκ ταφῆς,
καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν·
πάντως δὲ
σόν ἐστι
τοῦτο τὸ ἔργον,
εἰ μὴ πλανῶμαι γάρ,
ὁ κηπουρὸς εἶ σύ·
διὸ εἰ ἐπῆρας
τὸ σῶμα, εἰπέ μοι·
κἀγὼ λαμβάνω
τὸν λυτρωτήν μου·
ἐμός ἐστι
διδάσκαλος,
καὶ κύριος
ὁ ἐμός ἐστιν,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.
ιβ'. Ὁ τὰς καρδίας ἐρευνῶν,
καὶ τοὺς νεφροὺς ἐμβατεύων,
εἰδὼς ὅτι γνωρίζει
τὴν φωνὴν αὐτοῦ Μαρία,
ὡς ποιμὴν ἐφώνει
τὴν μυκωμένην ἀμνάδα,
λέγων· Μαρία!
Ἡ δὲ εὐθὺς
ἡ γνωρίσασα·
Ὄντως ὁ καλός μου
ποιμὴν φωνεῖ με,
ἵνα τοῖς ἐννέα
καὶ ἐνενήκοντα ἀμνοῖς
λοιπὸν συναριθμήσει με.
Βλέπω γὰρ
ὄπισθεν
τοῦ με καλοῦντος,
ἁγίων σώματα,

11. Ut singultu devictam, et amore oppressam Magdalenam Mariam vidit, qui cuncta intuetur, commotus tandem est, et apparuit puellæ, dicens : « Mulier, quid plo- « ras? Quem ve quæris in monumento? » Tum Maria, retro se vertens, ait : « Fleo, quia « tulerunt Dominum meum ex tumulo, ne- « que scio ubi posuerunt eum. At certe tuum « istud opus est ; namque, nisi fallor, tu hor- « tulanus es, ideo si tu abstulisti corpus, dicito « mihi ; et ego sumo redemptorem meum; « meus est magister; certe Dominus meus « est, qui lapsis dat resurgere. »

12. Qui corda scrutatur, et renes pervadit, sciens quod vocem suam agnosceret Maria, uti pastor, sonum dat balanti agnellæ, aiens : « Maria! » Illa, statim comperiens, ait : « Vere bonus meus pastor suo me ore « vocat, ut cum novem et nonaginta ovi- « bus iam annumeret me : pone namque

11. κλαίεις, τίνα θέλεις C, T. — στραφεῖσα λέγει C. εἶπεν T. metri sui Noster adeo tenax est, ut facili crasi scripserit : κοὐκ οἶδα ποῦ. — ἐσόν ἐ. Sic T. — λοιπὸν εἰ ἐπεῖρες sic T. — ἐμὸς πέλει διό. C. — κύρ. ἐμὸς T.

12. νεφρούς. Ps. VII, 10; Jerem. XI, 20, XVII, 10. ἐμβατεύων, uti Romanus, alter melodus paschalis habet in cod. Vat. 771 : ὁ δὲ καρδίας καὶ νεφροὺς | ἐμβατεύων | ἔφη πρὸς αὐτούς. Ita et Georg. Pisida *adv. Sever.* 602 : ὁ τὰς ἐν ἡμῖν ἐμβατεύων καρδίας. — φωνεῖν cum accusat. ex unico fere et dubio Homeri exemplo, cæteroquin delicatus, poeta plus semel usurpat. Eodem modo τὰ δὲ γύναια ἐφώνησε, in Pentecost. rom. sabb. διακαινεσίμου, στιχ. ἀνάστ. — ἡ δὲ εὐθέως εἶπεν C, T. — οἴμοι ὁ καλὸς T. — δικαίων τάγματα T. — διὸ οὕτω C. — ἐμὸς πέλει C. — ὡς προεῖπον C, T, in quo : αὐτός ἐστιν ὡς πρ. κύριος ὁ ἐμός ἐστιν. Inde non discedat lector φιλάρχαιος, quin osculo excipiat renidentem boni pastoris imaginem, cum ove

ἀγγέλων τάγματα·
διὸ οὔτε λέγω
τίς εἶ ὁ καλῶν με;
σαφῶς γὰρ ἔγνων
τίς ὁ καλῶν με,
ἐμός ἐστι,
ὡς εἶπον πρὶν,
διδάσκαλος
τέ καὶ κύριος,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.

ιγ'. Ὑπὸ δὲ πόθου τοῦ πολλοῦ
καὶ τῆς ἐμπύρου ἀγάπης
ἡ κόρη κατηπείχθη,
καὶ κρατῆσαι ἠβουλήθη
τὸν ἀπεριγράπτως
τὴν κτίσιν πᾶσαν πληροῦντα.
Ὅμως ὁ πλάστης
σπουδὴν αὐτῆς
οὐκ ἐμέμψατο·
ἀλλ' ἐπὶ τὰ θεῖα
αὐτὴν ἀνάγει,
λέγων· Μή μου ἅπτου!
Μὴ νόει μόνον με βροτόν·
Θεός εἰμι· μὴ ἅπτου μου,
ὦ σεμνή!
πέτασον
ἄνω τὸ ὄμμα
καὶ κατανόησον
τὰ ἐπουράνια·
ἐκεῖ ζήτησόν με,
καὶ γὰρ ἀναβαίνω
πρὸς τὸν πατέρα,
ὃν οὐκ ἀφῆκα·
αὐτοῦ εἰμι
ὁμόχρονος,
καὶ σύνθρονος
καὶ ὁμότιμος,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.

ιδ'. Ῥητορευέτω δὲ λοιπὸν
ταῦτα ἡ γλῶττά σου, γύναι,
καὶ διερμηνευέτω
τοῖς υἱοῖς τῆς βασιλείας,
τοῖς νῦν προσδοκῶσι
τὴν ἔγερσίν μου, τοῦ ζῶντος·

« eum qui vocat me, video sanctorum cœtus, « angelorum acies. Unde id non dico : Quis « es tu, qui me vocas? Probe iam conscia quis « me vocet; meus est, ut modo dixi, et ma- « gister et Dominus, qui lapsis dat resur- « gere. »

13. Nimio autem amore ignitaque charitate pulsa puella est, ac tenere voluit eum, qui ambitu maior, totam complet creaturam; attamen conditor haud eius studium vituperavit, quin ad divina promovet, dicens : « Noli me tangere! neque in me solum « vide hominem, Deus sum; ac me tangere « nolis, o veneranda! Sursum attolle oculos, « et percipe cœlestia. Illuc me quærito, as- « cendo enim ad Patrem, quem non dimisi; « ipsi sum coæternus, in eodem throno, ea- « demque maiestate, qui lapsis do resur- « gere.

14. « Hæc deinceps enarret lingua tua, mu- « lier, et interpretetur filiis regni, qui expe- « ctant donec resurgam ego vivens. Festina,

balante ludentis, frequenti comitatu exultantis, qualem inter angelos et apostolos, myrteta inter et viridaria, veteres picturæ adumbrare solent.

13. πόθου τοῦ θερμοῦ T. — ἀναπληροῦντα T, omisso πᾶσαν. — τὴν σπ. αὐτῆς C, T. — ἀνῆγεν T. — μὴ μόνον βρ. με νόει C. εἰ μόνον T. — ἐκζήτησον οὖν με T, om. ἐκεῖ. — αὐτῷ T. πέλω C, T. — ὁμόθρονος ὡς σύγχρονος καὶ συνάναρχος T. Alterutra scriptura, æque vetus, egregia esto catholici dogmatis pronuntiatio.

14. Ῥητορευέτω τῷ λόγῳ T. Activ. contra morem veterum. — παραδοκοῦσι codd. miro consensu. — σπεῦσον καὶ φθάσον C. cf. trop. 16. σπεῦσον, μαρία, καὶ τοὺς μαθητάς μου T. — σάλπιγγός σου γλῶτταν μεγαλοφώνως C. σάλπιγγί σοι χρῶμαι μεγαλοφώνῳ T. — ἔγειρον C, T. — λαμπάδας ἅψουσιν C. — νυμφ. ἠγέρθη T. — καὶ οὐδὲν C, T. — ἔνδον pro acc. idem ac ἐντὸς ex lege XI. — ὅτι ἔρχεται T. Iterum nos melodus intueri jubet veteres illas musivi operis areas, quæ virgines cient

σπεῦσον, Μαρία,
καὶ μαθητὰς
μοῦ συνάθροισον·
σάλπιγγί σου γλώττης
μεγαλοφώνῳ
ἤχησον εἰρήνην
εἰς τὰς ἐμφόβους ἀκοὰς
τῶν κεκρυμμένων φίλων μου.
ἔγειρε
ἅπαντας
ὥσπερ ἐξ ὕπνου·
ἵν' ὑπαντήσωσι,
καὶ δᾷδας ἅψωσιν,
εἰπέ· Ὁ νυμφίος
ἀνέστη τοῦ τάφου,
οὐδὲν ἀφῆκεν
ἔνδον τοῦ τάφου,
ἀπώσασθε,
ἀπόστολοι,
τὴν νέκρωσιν,
ὡς ἐγήγερται
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.
ιε'. Ὡς οὖν ἀκήκοε σαφῶς
ὅλων τῶν λόγων τοῦ Λόγου,
ὑπέστρεψεν ἡ κόρη
καὶ φησὶ ταῖς ὁμοτρόποις·
Θαύματα, γυναῖκες,
ἃ εἶδον καὶ διηγοῦμαι·
μή τις οὖν δόξῃ
ληρήματα
μοῦ τὰ ῥήματα·
οὐ γὰρ ἐφαντάσθην,
ἀλλ' ἐνεπνεύσθην·
πέπλησμαι τῆς θέας
καὶ ὁμιλίας τοῦ Χριστοῦ·
καὶ πῶς, καὶ πότε, μάθετε·
ὅτε με
ἔλιπον
οἱ περὶ Πέτρον,
ἐγγὺς τοῦ μνήματος
ἱστάμην κλαίουσα,
διότι ἐδόκουν
ἐπῆρθαι τὸ σῶμα
τοῦ ἀθανάτου
ἐκ τοῦ μνημείου,
ἀλλὰ εὐθὺς
οἰκτείρας μου
τὰ δάκρυα,
ἐπεφάνη μοι
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν

« Maria, cœtumque meorum discipulorum « voca; oris tui tuba magna resonante, sona « pacem ad pavidas latentium amicorum meo« rum aures, experge fac omnes, quasi e « somno; ut obviam eant, et tædas accendant, « dicito : Sponsus resurrexit e tumulo; nihil « ibi reliquit; pellite, apostoli, stuporem, quia « surrexit, qui lapsis dat resurgere. »

15. Ubi perspicue audiit omnia Verbi eloquia, retro puella cucurrit, et ait suis sodalibus : « Sunt prodigia, o feminæ, quæ « vidi et refero. Nemo ergo deliria habeat « verba mea, haud enim insanivi, sed spiritu « afflata sum; impleor et visione et sermone « Christi; et quo pacto et undenam, audite : « Quando me reliquit Petrus, iuxta monu« mentum steti plorans, rata ablatum fuisse « corpus illius immortalis e feretro. At subito « misertus meorum fletuum, apparuit mihi « is qui lapsis dat resurgere.

ex auro micantes, sponsoque accurrentes ovanti, quales pene sub oculis meis salutare licet in renovata fronte basilicæ B. Virgini juxta ædes callistianas trans Tiberim consecratæ. Neque a nuptiali veterum pompa aberat lætus tibiarum sonus, haud inconcinne a melodo præmissus.

15. ὁμοτρόποις εἶπεν T, omisso φησί. — ὡς ληρήματα C. ὡς λῆρα εἶναι T. — τῆς θείας C, T. — τοῦ ambo om. ante Χριστοῦ. — διότι γὰρ ἐδόκουν ὅτι ἐπήρθη τοῦ τάφου τὸ θεῖον σῶμα τοῦ ἀθαν. εὐθέως δὲ οἰκτείρας T, infeliciter : — δάκρυα, εὐσπλαγχνίσθη μοι T.

ις'. Μετεποιήθη ἄθροον
εἰς εὐφροσύνην ἡ λύπη,
καὶ γέγονέ μοι πάντα
ἱλαρὰ καὶ γεγηθότα.
Οὐκ ὀκνῶ δὲ λέγειν·
ὡς Μωϋσῆς ἐδοξάσθην.
Εἶδον γὰρ, εἶδον,
οὐκ ἐν ὄρει,
ἀλλ' ἐν μνήματι,
οὐχ ὑπὸ νεφέλην,
ἀλλ' ὑπὸ σῶμα,
τὸν τῶν ἀσωμάτων
καὶ τὸν δεσπότην νεφελῶν,
τὸν πρὶν καὶ νῦν καὶ πάντοτε,
λέγοντα·
Μαριάμ!
σπεῦσον καὶ φράσον
τοῖς ἀγαπῶσί με,
ὅτι ἐγήγερμαι.
Ὡς κάρφος ἐλαίας
λαβοῦσά με γλώττῃ,
τοῖς ἐκ τοῦ Νῶε
εὐαγγελίζου,
ὡς πέπαυται
ὁ θάνατος·
ἀνέστην γὰρ,
καὶ ἐγήγερμαι,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν·

ιζ'. Ἀκηκοὼς ὁ σύλλογος
τῶν εὐσεβῶν νεανίδων,
συμφώνως ἀπεκρίθη
πρὸς τὴν ἐκδιηγουμένην·
Ἀληθὲς ὃ εἶπας,
καὶ συναινοῦμέν σοι πᾶσαι,
οὐκ ἀπιστοῦμεν·
ἀλλὰ ἡμῖν
τοῦτο θαυμαστὸν,

16. « Continuo conversus est in lætitiam « luctus, et cuncta mihi successere iucunda « et hilaria. Dicere non dubito, qua gloria « Moyses, eadem ego aucta sum. Vidi, vidi, « inquam, non in monte, at in monumento; « non sub nube, sed corpore tenus, illum « spirituum et nubium Dominum, ipsum heri, « et modo et semper, dicentem : Maria! Pro- « pera, et renuntia diligentibus me quod sur- « rexi; ut olivæ ramusculum, me ore tuo « tenens, Noe filiis bonum fer nuntium : En « excidit mors. Surrexi enim e monumento, « qui lapsis do resurgere. »

17. Ubi audiit cœtus piarum puellarum, concordi voce respondit ad nuntii interpretem : « Verum est quod dicis, et tecum « una omnes consentimus, nec fidem nega- « mus. Id solum stupefacit nos, quod usque « tunc in sepulcro fuerit, et annumerari per « tres dies inter mortuos vita sustinuerit; « quippe quin reverti debuerit ex inferis, « haud ambigimus, ideoque diximus : Ipse

16. ἀθρόον codd., attice emendavi, iubente rhythmo, uti iam in cant. VI, 11, 18; VIII, 8. Grammaticis autem reluctantibus, adsit nobis Gœttling in doctissimo commentario. *Allg. Lehre vom Accent der gr. Spr.* (ed. 1835, p. 295). ὥσπερ Μωσῆς T. — ἴδον γὰρ ἴδον C constanter. — οὐκ ἐν Χωρὴβ pene jubet accentus. — τῷ μνήμ. C, T. — ὑπὸ νεφέλης T. — τὸν πρὶν C. Melodus, Nazianzeni æmulus, geminis καὶ delectatur, cum impetu puellæ consonis. — φρ. τ. ἀποστόλοις μου T. — σημαίνουσα ὡς T. — In primis arrideret dividi ὡς κάρφος | ἐλαίας. uti in hirmo : τὰ μύρα | ὡς δῶρα. At rhythmo continuo plura obstant. — πέπ. ὁ κίνδ. C. — καὶ ἐγήγερται T. vers. om. C. Siste iterum, ἀρχαιολόγε, et osculo saluta symbolicam columbam, nova, nisi fallor, elegantia qua nil supra depictam, et græco penicillo, primo et fortasse unico rei allegoricæ exemplo; quippe columba, toties in christianæ artis suppellectile ramusculo ornata, jam nihil aliud esset quam Maria Virgo (cui facile hic Magdalena typum cedit), Christum in ulnis, et quasi novum puellum gestans e tumulo redivivum. Inter plura quæ animo ad hæc subeunt, pauca subdiderit Apollinaris, cujus prima vox εἶπα Romano fere solemnis est, ps. LIV, v. 7 :

εἶπα δέ· τίς κεν ἐμοὶ πτέρυγας πόροι οἷα πελείης,
ὄφρα δέμας καμάτοιο ποτώμενος ἀμπαύσαιμι;

17. Ἀκούσας τούτων ὁ χορὸς T. — συντόμως ἀπεκρίθη τῇ Μαγδαληνῇ Μαρίᾳ ἀληθῶς ὃ T. ἀληθῶς ἃ εἶπας C. εἶπας atticorum more, maxime tragicorum.

ὅτι ἕως ἄρτι
εἶναι ἐν τάφῳ,
καὶ συναριθμεῖσθαι
τοῖς τεθνεῶσιν ἡ ζωὴ
ἠνείχετο τριήμερος·
ὅτι γὰρ
ἤρχετο
ἐκ τῶν χθονίων
οὐκ ἠμφιβάλλομεν·
διὸ ἐλέγομεν·
τοῦ κήτους οἰκέτην
ἐξήγαγε πάλαι·
καὶ πῶς κρατεῖται
ὑπὸ θανάτου,
εἰ τοῦ θηρὸς
ἀνήρπασεν;
ἀνίσταται
καὶ ἐκ μνήματος,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.

ιη'. Νῦν οὖν μὴ νόμιζε, σεμνή,
ὅτι χωλεύει ὁ λόγος·
ὀρθῶς ἡμῖν ἐφθέγξω
καὶ οὐδὲν σκαμβὸν ἐν τούτοις·
ἀληθὴς ὁ λόγος
καὶ προσηνής σου ὁ τρόπος·
ὅμως, Μαρία,
συγκοινωνεῖν
σοι βουλόμεθα,
ἵνα μὴ ἓν μέλος
ἡμῶν τρυφήσῃ,
μείνῃ δὲ τὰ ἄλλα
νεκρὰ καὶ ἄγευστα ζωῆς
ἐκείνης, ἧς ἀπέλαυσας.
Γένωνται
ἅμα σοι
στόματα πλεῖστα,
ἐπισφραγίζοντα
τὴν μαρτυρίαν σου·
ἀπέλθωμεν πᾶσαι
ἐπὶ τὸ μνημεῖον,
καὶ βεβαιῶμεν
τὴν ὀπτασίαν·
κοινὸν ἔστω,
συνόμιλε,
τὸ καύχημα,

« olim eduxit illum ceti incolam, et quo pacto « morte tenetur, si belluæ prædam rapuit? « Surrexit et ipse e monumento, qui lapsis dat « resurgere.

18. « Nunc igitur minime autuma, o ve- « nerata, lubricum esse verbum; recte nobis « locuta es, nec quidquam in his verbis obli- « quum est; immo vera sunt, et acceptum « tuum facinus. Attamen, o Maria, participes « tecum fieri volumus, ne, dum quid unum « ex nostro sodalitio exultet, cætera mortua « maneant, et sensu careant huius vitæ qua « frueris. Tecum ora omnium referta sint, « ad obsignandum tuum testimonium. Ea- « mus omnes ad monumentum, et confirme- « mus visionem : communis, cara soror, glo-

— ἀλλὰ μόνον C. — τοῦτο μόνον T. θαυμάζομεν C, T. — ἦν ἐν τῷ τάφῳ iid. — ὅτι γὰρ ἤμελλεν T. — ἐκ τῶν καταχθονίων οὐκ ἠμφιβάλαμεν C, in quo nota aor. byz. cf. cant. VI, 3 not. — χθονίων ἐλθεῖν ἠλπίζομεν T. — ἐξήγ. πρώην T. — εἰ τὸν θῆρα ἀνέπραξεν, ἐγήγερται ἐκ τοῦ μν. T. — Ac si melodus cyclum rei symbolicæ evolvere spoponderit, ita classicum canonem veterum pictorum religiose sectatur, ut post bonum pastorem, decem Virgines, columbam Noachinam, nunc transeat ad famigeratum Ionæ typum, cujus fortasse cantico hæc melodia eo loci intermissa fuit.

18. ὅτι φωλεύει fort. accersito elemento quam proximo : « latitat verbum » in tumuli specu. — obscura taurin. scriptura habere videtur κοιμᾶται et mox ἐν τούτῳ σκάζον. — ἀλλ' εὐθὺς ὁ λόγος C. — κοινωνῆσαί σοι C, T. Cf. Eph. V, 11. — μέλ. κατατρυφήσῃ T. — ξηρὰ καὶ T. — ζωῆς τῆς θείας ἀναστάσεως T. — ἔστω τὸ θέαμα τ. om. τὸ καύχημα. Quæ in hoc troparia minus apta videntur, arcana fortasse interpretatione ad solemnem agni paschalis communionem referenda sunt. Fidei protestatio solemnis est, cui vehemens spei et amoris plausus statim accedit, et si cui placent veteres quæ supra sunt, memoriæ, illi aderunt *Orantes*, oculis, palmisque ad cœlum extensis, cla-

ὃ παρέσχε σοι
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν·

ιθʹ. Οὕτω λαλῶν ὁ σύλλογος
τῶν θηλειῶν θεοφόρων
ἐξήρχετο τὴν πόλιν
μετὰ τῆς διηγουμένης,
καὶ ἰδὼν τὸν τάφον
ἀπομακρόθεν ἐβόα·
Ἴδε ὁ τόπος
ἢ μᾶλλον δὲ
κόλπος ἄχραντος!
ἴδε ὁ βαστάσας
τὸν βασιλέα!
ἴδε ὁ χωρήσας
ὃν οὐ χωροῦσιν οὐρανοὶ,
χωροῦσι δὲ οἱ ἅγιοι!
αἶνος σοί!
ὕμνος σοί!
ἅγιε τάφε,
μικρὲ καὶ μέγιστε,
πτωχὲ καὶ πλούσιε!
ζωῆς τὸ ταμεῖον,
εἰρήνης δοχεῖον,
χαρᾶς σημεῖον,
Χριστοῦ μνημεῖον!
ἑνὸς μνῆμα,
τοῦ κόσμου δὲ
τὸ καύχημα,
ὡς ἠθέλησεν
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.

κʹ. Ὑμνολογήσασαι λοιπὸν
τοῦ ζωοδότου τὸν τάφον,
ἐστράφησαν καὶ εἶδον
τὸν καθήμενον τῷ λίθῳ·
καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου
εἰς τὰ ὀπίσω ἀπῆλθον,
εὐλαβηθεῖσαι,
καὶ κλίνασαι
κάτω πρόσωπα,
καὶ μετὰ δειλίας
λαλοῦσαι ταῦτα·
Τί τὸ εἶδος τοῦτο;

« ria esto, quam tibi præstitit, qui lapsis dat « resurgere. »

19. Ea dum turmatim fantur Deiferæ feminæ, agmen exivit ab urbe una cum facti nuntia, visoque sepulcro, turba longe clamavit: « En locus, immo gremium intemeratum! En qui gestavit regem! En qui amplexus est quem cœli non ambiunt, continent vero sancti! tibi laus! tibi hymnus! o « sanctum sepulcrum, parvum et maximum, « egenum et opulentum! O vitæ promptuarium, pacis receptaculum, lætitiæ vexillum, Christi monumentum! unius memoria, orbis autem gloria! sicut voluit, qui « lapsis dat resurgere. »

20. Hymno deinde salutantes tumulum ubi vitæ dator iacuit, conversæ sunt, et viderunt sedentem quemdam in lapide, et præ pavore retro abierunt, horrore percitæ, pronæ deorsum, demisso vultu, cumque metu ita colloquentes: « Quid hoc spectaculi ge« nus? Cuiusve hæc forma est? Quis ille

mosæque et supplices, seu θεοφόροι mulieres, quæ uti priscas tragœdias, sic sacras picturas christianosque ritus personis suis implent.

19. θεοφ. θηλ. codd. — τὴν πόλιν pro ἐκ τῆς πόλ. ut alibi. — ἴδε ter et recte. Cf. VII, 19, XVI, 21 et Mœris p. 193. Attici, plerumque si ἰδὲ scripserint, haud semel vel metri gratia, vel ut vim verbis addant, accentum in penultima cient. Melodus hic veluti æstu lyrico raptus, sequitur Æschyl. *Suppl.* 349 : ἴδε με, *Eumen.* 125 : λάβε, λάβε, λάβε, φράζου. — τόπος μᾶλλον δὲ C, T. — κόλπος ἄφθαρτος T. οἱ οὐρ. C. — τὸ om. ante ταμεῖον codd. — f. pro melodia ἑνὸς μονή· σὺ αἶνος μνῆμα. T male, om. τοῦ, dein τὸ, quod et C. om. Sepulcrum perinde salutatur ac viventis Christi tabernaculum aut sacratæ hostiæ pixis; antiquissimo enim ritu inter paschalia eucharisticum ornatur sepulcrum, ex quo circumfusi *sancti* angelicas epulas et manibus excipiebant et pectore continebant : quis melodi omnia reserabit arcana?

20. κάτω κλ. καὶ τὰ πρ. codd. — τί τοῦτο τὸ εἶ.

ἢ τίνος πέλει ἡ μορφή;
τίς πέφυκεν ὃν βλέπομεν;
ἄγγελος;
ἄνθρωπος;
ἄνωθεν ἦλθεν;
ἢ τάχα κάτωθεν
ἡμῖν ἀνέτειλεν;
πῦρ, ὥσπερ φῶς, πέμπει,
ἀστράπτει, αὐγάζει·
φύγωμεν, κόραι,
μὴ φλογισθῶμεν!
Ὄμβρε Θεοῦ
οὐράνιε,
ἐπίσταξον
τοῖς διψῶσί σου,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.

κα΄. Ψυχαγωγήσωσιν ἡμᾶς
νῦν, ὡς σταγόνες, οἱ λόγοι
τοῦ θείου στόματός σου,
ἡ χαρὰ τῶν θλιβομένων,
ἡ ζωὴ τῶν πάντων,
μὴ νεκρωθῶμεν τῷ φόβῳ.
Ταῦτα, ὡς οἶμαι,
ἐλίταινον
αἱ θεόπνευστοι,
ὅθεν ἐμειλίχθη
ὁ ἐν τῷ λίθῳ,
καὶ πρὸς τὰς γυναῖκας
φησί· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς,
ἀλλ' οὗτοι οἱ φυλάσσοντες
φρίξωσι,
πτήξωσι,
καὶ νεκρωθῶσιν
ἀπὸ τοῦ δείματος,
καὶ ἵνα μάθωσιν
ὡς καὶ τῶν ἀγγέλων
δεσπότης ὑπάρχει,
ὃν νῦν φρουροῦσιν,
ἀλλ' οὐ κρατοῦσιν.
Ἀνέστη γὰρ,
καθεύδουσιν,
οὐκ οἴδασι,
πῶς ἐγήγερται
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.

« quem videmus? An angelus? an homo? « Desursumne venit? Aut forte ab inferis « exortus nobis est? Sicut ignis luce micat, « fulgurat, coruscat; fugiamus, o puellæ! « ne comburamur. O Dei imber cœlestis, ir- « rora sitientibus te, qui lapsis das resur- « gere.

21. « Nunc demulceant nos, ut stillicidia, « divini oris tui eloquia, tu lætitia oppresso- « rum, tu vita omnium, ne metu moriamur. »

Hæc, opinor, supplici voce orabant divinitus afflatæ mulieres: unde commotus his precibus, ille qui lapidi insidebat, ad mulieres ait: « Ne paveatis vos, sed custodes quotquot « trepident, stupeant, intereantque hor- « rore, et sciant angelorum hunc esse Domi- « num; quem nunc si custodiant, certe non « tenent. Surrexit enim, dum dormiunt, ne- « que viderunt quomodo experrectus sit, qui « lapsis dat resurgere.

ὸος iid. — ἔστιν T, om. πέλει. — ὥσπερ (om. T) πῦρ πέλει φῶς C, T. — πέλει bis T. ἀστραπὴν C, ἀστραπῇ T. — ὄμβρε θεῖε C, T. — διψ. σε C, τοῖς ὑμνοῦσί σε T.

21 τοῦ στόματός σου, λόγε T. — τῶν ἁπάντων C. — φόβῳ. Hactenus *Orantes*. Pergit in utroque tropario drama incœptum, in quo pompa ex baptisterio in tumuli apparatum sæpe structo, ad mensam eucharisticam ducebatur, simulque cum angelorum pane, solebant in confirmandos neophytos effundi, veluti divinus imber, sacri spiritus charismata. — ἐλιτάνευον C, T. — αἱ θεόπνευσται T. τὰς ὁσίας ἔφη T. — φρίξουσι, πτήξουσι C. καὶ ποτηθῶσιν T. — ἀπὸ τοῦ φόβου ὅτι καὶ C, T. — ἵνα iubentis modo sumitur, ut in Marc. V, 23; Eph. V, 23, nec ab hoc usu abhorrent vett. Soph. O. C. 155; de quo cf. Winer l. c. 295. — τῶν om. C ante ἀγγέλων — ὃ νῦν φωνοῦσιν T. — γὰρ ὁ κύριος καὶ οὐκ T. — ὡς καθεύδουσι καὶ οὐκ οἴδασι C, T. — ἔγνωσαν T.

κβʹ. Ἀθανατίσθητε λοιπὸν,
θήλειαι, μὴ νεκρωθῆτε·
τὸν κτίστην τῶν ἁπάντων
ἐκζητεῖτε θεωρῆσαι,
καὶ ἑνὸς ἀγγέλου
τὴν ὄψιν νῦν δειλιᾶτε·
δοῦλος ὑπάρχω
τοῦ τὴν ταφὴν
ἐνοικήσαντος·
τάξιν ὑπηρέτου
καὶ φύσιν ἔχω·
ὅπερ προσετάχθην,
ἐπέστην γνωρίσαι ὑμῖν·
ἐγήγερται ὁ Κύριος,
ἔτριψε
τὰς χαλκᾶς
πύλας τοῦ ᾅδου·
καὶ ἐξαλλόμενος,
οὕτως ἀνίστατο.
καὶ τῇ προφητείᾳ
ἐπέθηκε πέρας,
καὶ τῶν ἁγίων
ὕψωσε κέρας·
Δεῦτε, κόραι,
καὶ ἴδετε
ποῦ ἔκειτο
ὁ σωτὴρ ἡμῶν,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.

κγʹ. Λαβοῦσαι θάρσος ἄμεμπτον
ἐκ τῆς φωνῆς τοῦ ἀγγέλου,
φρονίμως αἱ γυναῖκες
ἀπεκρίθησαν πρὸς τοῦτον·
Ἀληθῶς ἠγέρθη
ὁ Κύριος, καθὼς εἶπας,
ἔδειξας ἡμῖν
τοῖς ῥήμασι
σοῦ τὰ πράγματα·
ὄντως γὰρ ἀνέβη
ἐκ τῶν χθονίων·
εἰ μὴ γὰρ ἠγέρθη
καὶ ἐπορεύθη ἐκ ταφῆς,
οὐκ ἂν αὐτὸς ἐκάθισας·
πότε γὰρ
στρατηγὸς,
τοῦ βασιλέως
παρόντος, κάθηται
ἢ διαλέγεται;

22. « Reviviscite jam, mulieres, nolite « metu exanimari. Exquiritis videre Creato- « rem omnium, et unius angeli visum nunc « perhorrescitis. Servus sum eius qui in hoc « sepulcro habitavit. Famuli conditionem et « naturam habeo. Quod mihi iussum est, « veni ut vobis notum facerem : Exsurrexit « Dominus, contrivit inferni ænea claustra, « indeque exsiliens, sic sursum erupit, ut « oracula ad exitum duceret, sanctorumque « cornu exaltaret. Venite, virgines, et videte « ubi iacuit salvator noster, qui lapsis dat « resurgere. »

23. Resumpta magna fiducia ab angeli voce, prudenter ad eum responderunt mulieres : « Re ipsa surrexit Dominus, ut dixisti; reve- « lasti utique nobis per tuos sermones, quæ « facta sunt : vere ascendit ab inferis. Nisi « enim surrexerit, et abierit e tumulo, neque « tu ipse sederes. Quando nam solet dux « coram imperatore sedere aut concionem « facere? Quod si in terris talia interdum

22. Ἀθαν. νυνὶ T. — κτ. τῶν ἀγγέλων T. — τί δειλιᾶτε T. — τὸν τάφον τοῦτον οἰκήσαντος C, T. — κλῆρον ἔχω ἅπερ T. — κηρῦξαι ὑμῖν ἠγέρθη γὰρ T. — συνέτριψε C. ᾅδου, καὶ σιδηροῦς μοχλοὺς αὐτὸς συνέθλασεν T.— ποῦ ἔκ. ὁ ἀθάνατος T. Angelus in sacra theurgia sacerdos, episcopus, pontifex est; cui munus ex ambone erat, resurgentis Dei magnalia profari, eiusque solemnem a morte, ab inferis et orco traducere triumphum.

23. Θάρσ. τὸ λοιπὸν T. — ἀλ. ἀνέστη T. — καθὼς uti ὥσπερ pro acc. ex can. XII, uti mox ἡμῖν pro ἧμιν. — ἔφης T. — ἐν τοῖς C. — καὶ τῷ ῥήματι καὶ τῷ σχήματι, εἰ μὴ γὰρ ἀνέστη ὁ ἐλεήμων, καὶ ἐξεπορεύθη ἐκ τοῦ σπηλαίου ἡ ζωὴ T audaci, ut libet, et arguta, ut solet, elegantia. — ἐκ τῶν καταχθονίων C. — ἐκ τῆς ταφ. C. — καὶ διαλ. T. — ἐν γῇ τὰ τ. T. — γὰρ id. om. ὅπου γὰρ θρόνος C. — καὶ ἄφθαστος C. — CF. Serg. tr. 9. Postquam Hierophantes

εἰ δὲ καὶ τελεῖται
ἐν τῇ γῇ τοιαῦτα,
ἀλλ' ἐν ὑψίστοις
οὐκ ἔστι ταῦτα·
ὁ θρόνος γὰρ
ἀθέατος
καὶ ἄφραστος,
ᾧ καθήμενος
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.
κδ'. Μίξασαι φόβῳ τὴν χαρὰν
καὶ εὐφροσύνῃ τὴν λύπην,
ὑπέστρεψαν τοῦ τάφου,
ὡς διδάσκει τὸ βιβλίον,
πρὸς τοὺς ἀποστόλους,
καὶ ἔλεγον αἱ γυναῖκες·
Τί ἀθυμεῖτε; τὰ πρόσωπα
τί καλύπτετε;
ἄνω τὰς καρδίας!
Χριστὸς ἀνέστη!
στήσατε χορείας,
καὶ εἴπατε ἅμα ἡμῖν·
ὁ Κύριος ἀνέτειλεν,
ἔλαμψεν
ὁ τεχθεὶς
πρὸ ἑωσφόρου.
μὴ οὖν στυγνάσητε,
ἀλλ' ἀναθάλλετε·
τὸ ἔαρ ἐφάνη·
ἀνθήσατε, κρίνα,
καρποφορίαν,
μὴ δυσφορίαν·
πάντες χερσὶν
κροτήσωμεν,
καὶ εἴπωμεν·
ἐξεγήγερται
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.
κε'. Οἱ δὲ ἀκούσαντες σαφῶς
καὶ εὐφρανθέντες τῷ λόγῳ,
ἐξέστησαν εὐθέως,
καὶ φασὶ πρὸς τὰς γυναῖκας·

« aguntur, at hæc in excelsis fieri nefas est : « ubi sane thronus exstat invisibilis, et ine- « narrabilis, in quo sedet, qui lapsis dat re- « surgere. »

24. Metum cum lætitia commiscentes et cum luctu gaudium, e tumulo, ut docet Scriptura, reversæ sunt ad apostolos, et dixerunt mulieres : « Quid animo excidi- « tis? vultus vestros ut quid luctu tegitis? « Sursum corda! Christus surrexit, exer- « cete choros, et dicite nobiscum : Do- « minus nobis exortus est. Illuxit, genitus « ante luciferum. Nolite ergo mœrere, sed « reflorescite. Ver apparuit; florete, lilia, « ad ubertatem frugum, non vero in sterili- « tatem. Omnes manibus plaudamus, et di- « camus : Surrexit, qui lapsis dat resur- « gere. »

25. Aperte cum hæc audiissent, verbisque collætantes, statim surrexere, et dixerunt

dogmata declaraverat, fieri solebat *symboli traditio*, ut aiebant, qua quisque neophytus tradita sibi, fere ut supra, capessere se et intelligere pronuntiabat.

24. τί τὰ πρόσωπα συγκαλύπτητε T. — τί λυπεῖσθε, τί ἀμφιβάλλετε C. — Χρ. ἀνειτεέλεν C. — χορείαν μύσται, καὶ εἴπατε ἡμῖν· ἐγήγερται ὁ Κύριος, ἔλαμψεν T. — νῦν πρὸ ἑωσφ. C. — ἀλλ' ἀναλάμψατε, τ. ἔ. ἐ. ἀνθήσατε, κλόνοι sic T, neuter refugit ab activo ἀνθεῖν, de quo cf. Lobeck ad Sophocl. *Aiac.* p. 93. — μὴ δυσχέρειαν C. — πάντες χεῖρας C, T. — ὅτι ἐγηγ. C. Introductis catechumenis, postquam diaconi et diaconissæ, iam non clamantes : « Foris, canes et profani! » sed neque iubentes lugere, prosterni, silere, ad accedendum provocavere illuminatos, albis vestitos, incipit coram omnibus sacra liturgia, ἄνω τὰς καρδίας! cum sequentibus ex arcani lege tacendis : inter quæ Agnus iterum in altari nascitur, ut in specu et ex tumulo, immo ut in sinu paterno : « Ante luciferum ego genui te! » quæ vox plane paschalis erat. Quibus consummatis, erumpit sacri convivii festivus hymnus : ἀλλ' ἀναθάλλετε, τὸ ἔαρ ἐφάνη κ. τ. λ.

25. ἐξίσταντο T. — φησὶ codd. — κόραι ἔγνωτε ὅπερ λ. T om. τὸ θαῦμα. — οὐ λαλεῖτε τὸ θαῦμα C. — ναί φησιν C, T. καὶ εἶπε T. — συνάθροισον ἡμᾶς T. — ἐπάτησας τὸν θάν. T. — ζητοῦσί σε T. Clauditur rite

Πόθεν τοῦτο, κόραι,
ἐμάθετε; ἢ τὸ θαῦμα
ἄγγελος εἶπεν;
Ναί! ἔφησαν,
καὶ εἶπε, καὶ ἔδειξε,
καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων
θεὸς καὶ πλάστης
ὤφθη τῇ Μαρίᾳ,
καὶ ἔφη· Λέξον τοῖς ἐμοῖς·
ἐγήγερται ὁ Κύριος.
Δεῦτε οὖν,
ὡς κριοὶ,
καὶ ὡς ἀρνία
προβάτων, ἅπαντες
σκιρτῶντες εἴπωμεν·
ποιμὴν ἡμῶν, δεῦρο,
συνάγαγε ἡμᾶς,
τοὺς σκορπισθέντας
ὑπὸ δειλίας.
Πατήσας δὲ
τὸν θάνατον,
ἐπίστηθι
τοῖς ποθοῦσί σε
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.

κϛʹ. Συναναστήτω σοι, σωτηρ,
ἡ νεκρωθεῖσα ψυχή μου,
μὴ φθείρῃ ταύτην λύπη,
καὶ λοιπὸν εἰς λήθην ἔλθῃ
τῶν ᾀσμάτων τούτων,
τῶν ταύτην ἁγιαζόντων·
ὦ ἐλεήμων,
λιταίνω σε,
μὴ κατάλειπε
τὸν ταῖς πλημμελείαις
κατεστιγμένον·
ἐν γὰρ ἀνομίαις
καὶ ἁμαρτίαις ταῖς ἐμαῖς
ἐκύησέ με μήτηρ μου.
ἅγιε,
ἅγιε,
καὶ φιλοικτίρμων,
ἁγιασθήτω σου
ἀεὶ τὸ ὄνομα,
ἐν τῷ στόματί μου,
καὶ τοῖς χείλεσί μου,
ἐν τῇ φωνῇ μου,
καὶ τῇ ᾠδῇ μου·
δὸς χάριν μοι
κηρύττοντι

mulieribus : « Unde hoc, virgines, didici-
« stis? An prodigium angelus renuntiavit? » — « Utique, aiebant, et dixit et ostendit; et « ipse angelorum Deus ac conditor apparuit « Mariæ, et dixit : Id loquere meis : Sur-« rexit Dominus. Venite igitur, ut arietes et « agni ovium, omnes exultantes dicamus : « Pastor noster, adesdum, collige nos pa-« vore dispersos; et, morte conculcata, suc-« curre amantibus te, qui lapsis das resur-« gere. »

26. Tecum una resurgat, o salvator, mortua anima mea, nec luctu tabescat; neque in oblivionem veniant cantica quibus sancta efficitur. Te, o misericors, oro supplex, ne derelinquas peccatis maculatum; in iniquitatibus enim et sordibus meis concepit me mater mea. Sancte, sancte, et misericors!

sacra scena, dum pastor bonus lætas oves et oviculas, agnos et agnellas in ovilia colligit, perque octo dies retinet, donec albæ vestes reponantur. Inde melodus venit ultimus et supplex, veniam pro cantu deprecatur, votaque dicat, ac ne valedicturus, ἐφύμνια liturgica omittat, sacra orationis dominicæ verba pie recitat, quibus vetustissima sacrificii christiani formula absolvebatur.

26. συναν. μοι C. — ὡς ἐλεήμ. C. — ναὶ ἐλεήμ. T. — ἱκετεύω σε, μὴ καταλείπῃς με C, T. — καὶ γὰρ ἐν ἀν. T. — ἁμ. ἐμαῖς C. — ἐμὲ ἐκίσσησεν ἡ μήτ. T fere ut C. Ps. L, 7. — ἅγιε, ἁγιώτατε C. πάτερ μου ἅγιε καὶ T. om. ἀεὶ — μου om. C. — καὶ τῷ πνεύματί μου καὶ τῇ φωνῇ T. — δός μοι C, T.

τοὺς ὕμνους σου,
ὅτι δύνασαι,
ὁ τοῖς πεσοῦσιν
παρέχων ἀνάστασιν.

Sanctificetur semper nomen tuum in ore et labiis meis, in voce mea et hymno meo. Da gratiam præconi, te odis celebranti, quia potes, qui lapsis das resurgere.

XVIII.

CANTICUM DE SANCTO THOMA.

α΄. Τῇ φιλοπράγμονι δεξιᾷ
τὴν ζωηπάροχόν σου πλευρὰν
ὁ Θωμᾶς ἐξηρεύνησε,
Χριστὲ ὁ Θεός.
Συγκεκλεισμένων γὰρ τῶν θυρῶν,
ὡς εἰσῆλθες,
σὺν τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις ἐβόα·
Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

β΄. Ὁ τοῦ Θωμᾶ δισταγμὸς
πίστις ἀναμφίβολος
ᾠκονομήθη, σωτήρ,
ὄντως βουλήσει σου,
ἵνα μηδείς σού ποτε,
ἐνδυάσῃ τὴν ἀνάστασιν.
Ἑαυτὸν γὰρ μόνον οὐκ ἔδειξας αὐτῷ,
ἀλλὰ τόπους ἥλων
καὶ λόγχης τὴν νυγμήν·
διὸ σὲ καὶ ὡμολόγησε·

1. Curiosa cum dextera
vivificum latus tuum
Thomas scrutatus est,
Christe, o Deus!
Clausis namque ianuis,
statim ut introisti,
cum cæteris apostolis clamavit:
« Dominus prorsus es Deusque noster. »

2. Illa Thomæ dubitatio,
fidem ut a dubio solvat,
consulto obtigit, salvator,
te omnino volente,
ut nemo in posterum
de resurrectione ambigat.
Illi enim nedum exhibuisti te,
verum clavorum loca
et lanceæ puncturam :
te idcirco et sic confessus est :

Per tria fere sæcula, ab ortu Arianorum usque ad Iconomachos, ultimas Arii extincti fæces, nihil magis in tota ecclesia fuit decantatum quam clamor Thomæ ad Christum : « Deus meus et Dominus meus ! » quo simul Arius, Nestorius, Eutyches iugulantur. Unde in nova seu prima a paschate Dominica, cyclus festivus merito clauditur in celebranda S. apostoli fide, cui Romanus hoc XVIII canticum consecravit, ἐφύμνιον ab ipsa evangelica acclamatione opportune nactus. Quodque semel in Hypapante tantum occurrit, ecce tibi triplex antistropha præmittitur, singulisque sua insunt metra et melodia, αὐτομέλων instar. Ut ambigua sæpe fugit sententia, seriesque variatur, sic versuum partitio anceps foret, nisi ipsa codicis puncta tam in procemiis quam in hirmo conspicua facem prætulissent. In corsin. inscribitur *poema*, ut fert acrostichidis lemma : Τῇ νέᾳ κυριακῇ, κονδάκιον τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ, ἦχ. πλδ΄, ποίημα Ῥωμανοῦ. Tantum duo retinent troparia edd. libri, tria cod. taurin. Præter hæc pauca, plus minus nota, omnes versus 348 sunt ἀνέκδοτοι.

1. ζωοπάροχος sive recto, sive obliquo casu tam mss. quam edd. receperunt τῇ ζωοπαρόχῳ σου πλευρᾷ T. — ὁ θεός μου T. — Ephymnium fere vicies repetitum oritur ex Ioan. XX, 28 : Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου, cui toties melodus haud frustra inserit ὑπάρχεις; vim enim hoc verbum habet, quæ vix latine redditur : « Palam tu, aperte tu Deus simul et homo es atque pates. » Utinam hunc significatum Vigerus attigerit, p. 305, ubi verbi ὑπάρχειν exponit indolem, aut p. 672 notulam 10 Reiskii aliquis auxerit.

2. tr. 2 et 3 om. T et edd. omnes. — fort. ἐνδ. τῇ ἀναστάσει, ob præposit. verbo inclusam, nisi κατὰ subintelligas. De ἐνδυάσῃ cf. Walcken. ad Ammon. *Anim*. 1, 16, p. 67. — ἀλλὰ τύπους C.

Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.
γ'. Τὴν ἐκ νεκρῶν σου ἀνάστασιν ἀπιστῶν,
καὶ τὴν πλευράν σου τὴν θείαν ἐξερευνῶν,
ἐν πίστει ἔλεγεν ὁ Δίδυμος Θωμᾶς·
Συμπάθησόν μοι, δέσποτα,
θρασέως ψηλαφήσαντι,
καὶ πρόσδεξαι, φιλάνθρωπε,
μηκέτι με διστάζοντα,
ἀλλὰ ἐν πίστει βοῶντα·
Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.
δ'. Τίς ἐφύλαξε
τὴν τοῦ μαθητοῦ
παλάμην, τότε ἀχώνευτον,
ὅτε τῇ πυρίνῃ πλευρᾷ
προσῆλθε τοῦ κυρίου;
Τίς ἔδωκε ταύτῃ τόνον,
καὶ ἴσχυσε ψηλαφῆσαι
φλόγεον ὀστοῦν;
πάντως ἡ ψηλαφηθεῖσα.
Εἰ μὴ γὰρ ἡ πλευρὰ
δύναμιν ἐχορήγησε
πηλίνῃ δεξιᾷ,
ψηλαφῆσαι πῶς εἶχε
παθήματα σαλεύσαντα,
τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω;
αὐτὴ ἡ χάρις
Θωμᾷ ἐδόθη,
τὸ ταύτην ψηλαφῆσαι,
Χριστῷ δὲ βοῆσαι·
Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

ε'. Ὄντως φέρουσα * ἡ βάτος τὸ πῦρ * ἐκαίετο, κοὐκ ἐφλέγετο· * ἐκ γὰρ τῆς χειρὸς τοῦ Θωμᾶ, * πιστεύω τοῖς Μωσέως· * σα-

« Sane Dominus et Deus noster es. »
3. Tuum ex mortuis negans ascensum,
tuumque divinum latus explorans,
in fide dixit Thomas Didymus :
« Ignosce mihi, Domine,
« qui te audacter tetigerim,
« et suscipe, clementissime,
« me non amplius ambiguum,
« immo in fide vociferantem :
« Certe Dominus ac Deus noster es! »
4. Quis servavit
illius discipuli
palmam tunc incombustam,
quum flammeo lateri
Domini se admovit?
Quis illi dedit robur,
unde etiam palpare valeret
ossa flammivoma?
Ipsum sane latus tactum.
Nisi certa idipsum
vim indidisset
lutosæ dexteræ,
quo iam pacto tetigerit
plagas concutientes
quæque supra et infra sunt?
Ipsa hæc gratia
Thomæ data est,
nempe tangendi latus,
et Christo acclamandi :
Dominus es Deusque noster.

5. Reapse rubus ille ignem in se ferens excanduit, haud tamen ambustus est. Iam Thomæ per dexteram credo verbis Moysis. Il-

3. ἀπιστῶν active ἅπαξ apud Homer. Odyss. XIII, 339; unde non deest suspicio de vocis sinceritate. — Δίδυμος Θωμᾶς utrumque nomen consonum noscitur. De quo moneatur ambiguum videri eiusdem nominis accentum, ac melodiam sæpe in cantico turbari, sive peregrinis in vocibus multum poetarum arbitrio concedatur, sive melodis larga licentia sit, in quibuscumque dissyllabis, ut ex canonibus XI et XII colligitur.

4. ὅτε om. T. — ταύτῃ τόλμαν T, ad evitandam subjecti ambiguitatem, f. ὥστ' ἴσχυσε. Sed solita fit enallage. — φλόγιον C, T. — ὀστοῦν duo codd. et edd. omnes. Quorsum, in delicato poeta, cui præsto erat φλογερὰν οὐλὴν, vel φλέγουσαν πληγήν? Cæterum redeunt perpetua de igne arcana. *Ignis, Deus,* clamat Melito in *Clave*, cum Romano infra : πῦρ γὰρ εἶ καθ' ὑπόστασιν, et supra cant. III, 5, 7, 13; V, 8, 9, 11, XVII, 20. — πῶς εἶχε ψηλ. T. — καὶ κάτω C, T. — ἐκβοῆσαι iid. contra metrum in toto hymno continuum, nisi legas Χριστῷ δ' ἐκβοῆσαι.

5. Καὶ οὐ κατεφλέγετο C. οὐ κατεκαίετο T, omnino

θρὰ γὰρ καὶ ἀκανθώδης * ὑπάρχουσα, οὐκ ἐφλέχθη * ψαύσασα πλευρᾶς, * ὥσπερ φλογὸς καιομένης· * καὶ τότε μὲν τὸ πῦρ * ἦλθεν ἐπὶ τὴν ἄκανθαν· * νυνὶ δὲ πρὸς τὸ πῦρ * ἔδραμεν ἡ βατώδης, * καὶ ὤφθη ὁ αὐτὸς θεὸς * ἀμφότερα φυλάττων. * Οὕτω πιστεύω, * οὕτως δοξάζω, * τὸν αὐτὸν θεὸν ἅμα * καὶ ἄνθρωπον, λέγων· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ θεὸς ἡμῶν.

ϛ΄. Ὑπεγράφη γὰρ * βεβαίως ἐμοὶ * ὁ ὅρος ταύτης τῆς πίστεως * διὰ τῆς χειρὸς τοῦ Θωμᾶ. * Χριστοῦ γὰρ ἁψαμένη, * ὡς κάλαμος γραμματέως * ὀξυγραφοῦσα ἐδείχθη * [ὅρον πίστεως. *] Ἔνθεν ἡ πίστις πηγάζει, * ἐκεῖθεν ὁ λῃστὴς * ἔπιε, καὶ ἀνένηψεν· * ἐκεῖθεν μαθηταὶ * ἤρδευσαν τὴν καρδίαν· * κἀκεῖθεν Θωμᾶς ἤντλησε * τὴν γνῶσιν ὧν ἐζήτει. * Πίνει τὸ πρῶτον, * ποτίζει εἶτα· * ἀπιστήσας μικρόν τι, * πολλοὺς πείθει λέγειν· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

ζ΄. Τί γὰρ γέγονεν; * ἢ πόθεν, ἢ πῶς * ἠπίστησεν ὁ ἀπόστολος; * ἐρωτήσωμεν, εἰ δοκεῖ, * τὸν γόνον Ζεβεδαίου. * τρανῶς γὰρ ὁ Ἰωάννης * τὰ ῥήματα τοῦ Διδύμου * ἔγραψεν ἐν τῇ βίβλῳ * τοῦ Εὐαγγελίου. * Φησὶ γὰρ ὁ σοφός· * Μετὰ τὴν Χριστοῦ ἔγερσιν * οἱ ἄλλοι μαθηταὶ * ἔλεγον πρὸς τὸν Θωμᾶν· * Ὦ φίλε, ἑωράκαμεν * τὸν κύριον ἐνταῦθα. * Θωμᾶς δὲ τότε * εἶπε τοιαῦτα· * Οἱ ἰδόντες Χριστόν μου, * μὴ κρύβδην βοᾶτε· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν. *

η΄. Ἀπαγγείλατε * παντὶ τῷ λαῷ * ἃ εἴδετε, καὶ ἠκούσατε· * μὴ καλύπτητε, μαθηταί, * τὸν λύχνον τῷ μοδίῳ· * ἃ λέγετε ἐν τῷ

lius enim manus, arida licet et horrida spinis, minime consumpta est, quum tetigit latus, ignis instar flammeum. Equidem olim spinetum ignis invasit : nunc vero ad ignem accedit spinosa manus; et idem Deus apparuit, utrumque servans. Ita credo, confiteor ita eumdem, Deum simul et hominem, dicens : « Dominus ac Deus noster es. »

6. Subscripta enim firmiter mihi fuit huius fidei formula, Thomæ ipsa manu; quæ Christum ubi tetigit, facta est ut calamus velociter scribentis fidei tesseram. Unde fides scaturit, inde latro bibit et resipuit; inde discipuli cor suum irrigarunt; inde Thomas hausit rerum scientiam quas investigabat. Primum igitur bibit, deinde propinat; modicum dubitans, multos suadet dicere : « Dominus ac Deus noster es. »

7. Quorsum vero factum, undenam et quomodo non crediderit apostolus, inquiramus, si placet, a filio Zebedæi. Perspicue enim Ioannes verba Didymi inseruit libro Evangelii. Ait enim sapiens : « Post Christi resur« rectionem, cæteri discipuli dicebant ad « Thomam : O amice, vidimus hic Dominum. « Quibus vero sic Thomas respondit : Vos « qui vidistis Christum meum, haud clancu« lum clamate : « Dominus ac Deus nos« ter es !

8. « Nunciate cuncto populo quæ vidistis et « quæ audivistis. Ne abscondite, o discipuli, « lucernam sub modio; quæ in umbra dici-

ut LXX in Exod. III, 20. Iterum simplex ἐφλέχθη pro composito κατεφλέχθη infra recurrit. — τῆς τοῦ θ. χειρός C. — τῆς μωσέως C. Quo vitioso articulo densa nebula diu mihi totum troparium obscuravit, donec T uno apice noctem dispulerit. — ἦλθεν εἰς ἄκανθαν T. — τὴν ἄκανθα ita C constanter. Cf. cant. XXI. — οὕτω καὶ δοξάζω T qui cum trop. deficit. Inde ergo omnes varietates ex unico C sunt.

6. Ὑπογράφει ὀξυγρ. γέγονεν contra metrum. — v. 8 excidit. — καὶ Θωμᾶς πίνει οὖν πρ. εἶτα ποτ. — τι cod. om. post μικρὸν, habet ἔπεισε λέγειν.

7. Ἰωάννης. Cf. Io. XX, 25 sqq. — εἶπε ταῦτα C. Inde neminem fugiat prolixa et libera discipuli, cæteros ad audaciam provocantis, ironia.

8. μὴ καλύψητε et mox ἐκκαλύψατε cod. — f. ob accent. ἑωρ. ἐν γωλεῷ. — γνώτω ἡ κτίσις διὸ. θν. βοᾶν τῷ ἀναστ. C.

σκότει * κηρύξατε ἐν τῷ φέγγει. * Δεῦτε μετ' ἐμοῦ * ἔξω μετὰ παῤῥησίας. * Ἀκμὴν ἐν φωλεῷ * πέλετε, καὶ θρασύνεσθε· * λαλεῖτε ὑψηλά, * τῶν θυρῶν κεκλεισμένων· * βοᾶτε· ἑωράκαμεν, * ἐν γωνίᾳ, τὸν κτίστην. * Φαίνηται πᾶσι, * γνώτω ἡ κτίσις *, οἱ θνητοὶ διδαχθῶσι * βοᾷν ἀναστάντι· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

θ'. Πῶς δυνήσομαι * πεισθῆναι ὑμῖν, * ἀκούων ἄπιστα ῥήματα; * εἰ γὰρ ἦλθεν ὁ λυτρωτής, * ἐζήτει τὸν οἰκέτην. * Εἰ ἔλαμψεν ἡ ἡμέρα, * οὐκ ἔφαινεν ἀωρία· * εἴπερ ὁ ποιμὴν * ὤφθη, ἐκάλει τὸν ἄρνα· * ἠρώτησέ ποτε· * Ποῦ τεθείκατε Λάζαρον; * καὶ νῦν οὐκ ἔφησε· * Ποῦ ἀφήκατε Θωμᾶν; * ἀλλ' ἔλαθε τὸν θέλοντα * μετὰ τούτου τεθνάναι. * ἄπιστος μένω, * ἕως ἂν ἴδω· * ὅταν ἴδω καὶ ψαύσω, * πιστεύσω καὶ λέξω· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

ι'. Ἔτι λέγοντος * τοῦ Θωμᾶ τότε * τοιαῦτα τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, * παρεγένετο ὁ Σωτήρ, * τὸ θάρσος τῶν ἐμφόβων, * ἡ ἄμεμπτος παῤῥησία * τῶν ἐν φυγῇ καὶ δειλίᾳ· * μέσον μαθητῶν * ὤφθη, θυρῶν κεκλεισμένων. * Ἰδὼν δὲ ὁ Θωμᾶς, * κάτω κάμπτει τὸ πρόσωπον * καὶ ἔνδον τῆς ψυχῆς * ἔλεγε· Τί τελέσω; * καὶ πῶς ἀπολογήσομαι * οἷς ἠπείθησα πρώην; * τί εἴπω Πέτρῳ; * τί φῶ τοῖς ἄλλοις * περὶ ὧν με πείθουσιν; * πῶς αὐτοῖς βοήσω· * Κύριος ὑπάρχει καὶ Θεὸς ἡμῶν;

ια'. Ἰδοὺ ἤσκησα * κἀγὼ σιωπήν, * ὡς Ἰησοῦς ἐν τῷ κρίνεσθαι, * ἀλλ' ἠρέθισέ με λαλεῖν, * ἡ θέα τῶν χαιρόντων· * τοῖς ῥήμασι ὑπεκνίσθην * τῶν ἐν χαρᾷ κραυγαζόντων· * Εἴδομεν σαφῶς * ζῶντα τὸν γνώμῃ θανόντα· * ὁρῶν νῦν ἱλαρὸν * Πέτρον τὸν ἀρνησάμενον *

« tis, palam in luce manifestate. Venite mecum foras confidenter; adhuc in latibulo « estis, et clam audaces estis. Altissima lo« quimini, sed ianuis clausis; vociferamini, « sed in abscondito : Vidimus creatorem. « Patefiat omnibus, noverit creatura; edo« ceantur mortales concrepare ad suscita« tum : Dominus ac Deus noster es!

9. « Quomodo valeam ego a vobis suaderi, « audiens incredibilia verba? Si enim venis« set Redemptor, quæsivisset famulum; si « illuxisset dies, haud apparuisset intempe« stiva nox; si pastor visus esset, vocavisset « ovem. Olim anquirebat : Ubi sepelistis « Lazarum? et hodie non petiit : Ubi reli« quistis Thomam? Atat eum oblitus est, qui « cum eo volebat mori. Incredulus maneo, « usque dum videam; quando videro et pal« pavero, credam et dicam : Dominus et « Deus noster es. »

10. Adhuc Thoma loquente in hunc modum cum fratribus suis, adstitit Salvator, robur trepidantium, integra fiducia fugientium et paventium; medios inter discipulos visus est, ianuis clausis. Quem ut vidit Thomas, vultum humi demisit, ac mente secum dixit : « Quid peragam? et quomodo me excusa« tum faciam illis, quibus modo credere no« lui? quid Petro dicam? Quid loquar cæteris « de factis quæ mihi asseverant? Quomodo « illis clamabo : Dominus et Deus noster « est? »

11. « En silentium et ego tenui, ut Iesus « coram iudice; ursit me tamen ad loquen« dum lætantium aspectus; verbis compun« ctus fui læte clamantium : Vidimus palam « redivivum eum, qui sponte occubuit. Vi« dens nunc exultantem Petrum qui negavit,

9. ἐζήτει. Nota multa imperfecti temp. exempla sine ἂν, post εἰ cum aoristo. — Λάζαρον. Typis gaudet melodus, quasi ad cyclum paschalem pertinentibus. — τεθνάναι. Ioan. XI, 16.

10. καὶ om. cod. ante ἀπολογήσομαι. — Corrupte id. ὧν ἐπιστήθησαν. — f. καὶ πῶς συμβοήσω.

11. Init. f. ἴδε, retracto acc. At in codice eraso δ', liquido emergit ἰ οὐ, ex tentata correctura. — θέα τῶν χειρῶν ὧν id. aperte et absurde. — πάλιν χαρίεις C sic cum insolenti notatione. Præterquam quod lex attica iubet χαρέντας [ab ἐχάρην] vel χαρίεντας, neutrum melodia patitur, nec le-

καὶ πάλιν ἐν χαρᾷ * σὺν αὐτῷ τοὺς φυγόντας, * ἐζήλωσα· ἐζήτουν γὰρ * μετὰ τούτων χορεύειν· * ζηλῶν οὖν εἶπον * ἅπερ προεῖπον. * Μὴ μεμφθῶ, Ἰησοῦ μου, * δεχθῶ δὲ βοᾶν σοι· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

« et rursus eos tripudiantes, qui cum illo « fugerunt, illis invidebam; cupiebam enim « cum illis chorum ducere : quadam igitur « invidia dixi quæ modo effutiebam. Non « confundar, mi Iesu, sed admittar ad cla- « mandum tibi : Dominus ac Deus noster « es! »

ιβʹ. Νύξ μοι γέγονε, * σκότος τε βαθὺ * τὰ ῥήματα τῶν συνδούλων μου· * οὐκ ἐφώτισαν γὰρ αὐτά, * οὐχ ἧψαν τῇ ψυχῇ μου * τοῦ θαύματος τὴν λαμπάδα, * ἣν νῦν ὁρῶ παρ' ἐλπίδα· * βλέπω γὰρ Χριστόν, * πάλιν θυρῶν κεκλεισμένων· * εἰ ἔφθασα μαθὼν * ὅτι οὕτως ἐλήλυθεν, * οὐκ ἂν ἠπίστησα, * εἶχον γὰρ ἐννοῆσαι * τὴν εἴσοδον καὶ ἔξοδον * αὐτοῦ τὴν ἐκ Μαρίας· * ζηλῶν οὖν εἶπον * ἅπερ προεῖπον· * μὴ μεμφθῶ, Ἰησοῦ μου, * [δεχθῶ δὲ βοῶν σοι· *] Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

12. « Nox mihi, et umbræ profundæ, verba « sociorum meorum, quæ certe non illumi- « narunt nec menti meæ accenderunt prodi- « gii facem, quam nunc præter spem in- « tueor. Video namque Christum, ianuis « rursus clausis. Si prius compertum habuis- « sem eum sic venisse, non erat dubitandi « locus. Poteram enim in mentem revocare « ipsius ingressum et egressum ex Maria. Ni- « mio igitur dixi studio quæ prius dixi : non « confundar, Iesu mi! immo admittar ad « clamandum : « Dominus et Deus nos- « ter es. »

ιγʹ. Οὕτω Δίδυμος * λαλῶν ἑαυτῷ, * ἐλάλει καὶ τῷ θεῷ ἡμῶν· * ὁ ἐτάζων δὲ τοὺς νεφρούς, * τὸν Θωμᾶν θεωρήσας * συντριβέντα τὴν καρδίαν, * καθώς ποτε τὸν τελώνην, * ᾤκτειρε, βοῶν· * Φέρε τὴν χεῖρά σου ὧδε! * εἰς τί ἐδίστασας; * λέγε μοι, ὀλιγόπιστε· * ποῖόν μου τῶν παθῶν * ἄπιστον ἔδειξέ σε; * ἡ σταύρωσις; ἡ νέκρωσις; * ἡ ἀνάστασις αὐτή; * μέχρι δὲ τίνος * ἀμφισβητεῖς μοι; * ὃν ἰδεῖν σὺ ἐπόθεις, * ἰδοὺ βλέπων, κράζον· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

13. Ita Didymus, secum dum loquitur, loquebatur ipsi Deo nostro. Qui vero scrutatur nervos, Thomamque inspiciebat corde contritum, sicut olim publicanum, misertus est eius, clamans : « Infer manum tuam « huc! Ut quid hæsisti? Dic mihi, modicæ « fidei : ex iis quæ passus sum, quid est « quod te incredulum facit? An crucifixio, « an mors, an ipsa resurrectio! Usquequo « demum de me hæsitas? Quem optasti vi- « dere, ecce cum videas, clama : Dominus « ac Deus noster es.

ιδʹ. Ὕπνον ὕπνωσα * ἐν ταφῇ μικρόν, * μετὰ δὲ τρεῖς ἀνεβίωσα· * διὰ σὲ καὶ τοὺς κατὰ σὲ * ἐκείμην ἐν μνημείῳ * καὶ σὺ ἀντ' εὐχαριστίας * προσῆξάς μοι ἀπιστίαν· * ἤκουσα γὰρ ὧν * εἶπας πρὸς τοὺς ἀδελφούς

14. « Dormiens dormivi modicum in tu- « mulo, et post tres dies revixi; propter te « et tui similes, iacui in monumento; tu « vero, grato nedum animo sis, mihi repen- « disti incredulitatem. Audivi enim quæ tuis

pori favet iterum, immo ter in eod. trop. ἐν χαρᾷ. Cf. infra cant. XIX, 10. — τοὺς σὺν αὐτῷ C. An melius τοὺς αὐτῷ συμφυγόντας?

12. καὶ σκ. βαθὺ C. — pro τοῦ θαύματος τ. λ. deleto articulo, placeret θεάματος τ. λ. — ἔφθ. μαθεῖν ὅτι οὕτως — εἴσοδον ἄρα καὶ ἔξοδον C. — Excidit penultimus v.

13. ἐτάζων, ut ps. VII, 10. — δὲ om. — f. τὸ ποῖόν μου παθῶν. — ὃν ἐπόθεις ἰδεῖν, ἰδοὺ βλέπων με pressius cod., sed non illæso modulo.

14. τάφῳ μ. καὶ μ. τρεῖς σοι γὰρ ἀεὶ — Πέτρῳ δὲ — πιστ. δυσχερ. — ἀλλὰ ἐν ὥρᾳ κακῶν φοβ. εἰπεῖν ad C, ut dixi, omnes refer varietates.

σου· * Πρὸς ταῦτα ὁ Θωμᾶς * ἔπτηξε καὶ ἀνέκραξε· * Μὴ μέμψῃ μοι, σωτήρ! * σοὶ ἀεὶ γὰρ πιστεύω, * τῷ Πέτρῳ τε καὶ τοῖς λοιποῖς * δυσχεραίνω πιστεύειν· * οἶδα γὰρ τούτους * μὴ ψευδομένους, * ἀλλὰ ἐν κακῶν τῇ ὥρᾳ * εἰπεῖν φοβουμένους· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

« fratribus dixisti. » Thomas ad hæc diriguit, et exclamavit : « Ne confundas me, Salvator, in te namque credo semper. Petro « quidem ac cæteris fidem ægre dedi ; quippe « quos noverim, sin minus mendaces, at « in hora periculorum nonnisi trepidantes, « tibi dicere : « Dominus ac Deus noster es. »

ιε΄. Ῥῖψαι θέλοντα * τότε τὸν Θωμᾶν * τῆς ἀπιστίας τὸ ἔγκλημα * θεωρῶν ὁ πάντα ὁρῶν, * πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη· * Καὶ σὺ μετὰ τούτων ἦσθα * ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἠνίξω· * μὲ γὰρ ἅπαντες * μόνον ἀφήκατε πάσχειν. * Καιρὸς ἦν χαλεπὸς, * Δίδυμε, μὴ ὀνείδιζε, * δι' ὃν καὶ ἡ γραφή· * Τὸν ποιμένα πατάξω * καὶ διασκορπισθήσονται * τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. * Νόει ἃ λέγω * [καὶ ἃ προεῖπον *]. Ψηλαφῆσαί με θέλεις; * ψηλάφησον, λέγων· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

15. Tunc videns qui omnia intuetur Thomam velle procul a se infidelitatis reatum abiicere, respondit : « Tu quoque cum illis « eras in illo tempore quod innuisti ; omnes « vos me pati solum reliquistis. Acerbum « tempus erat, Didyme (cave ne quemquam « increpes), de quo scriptum erat : Percu- « tiam pastorem, et dispergentur oves gre- « gis. Intellige quæ dico et quæ prædixeram ; « voluisti palpare me? palpa et dicito : Do- « minus ac Deus noster es. »

ιϛ΄. Ὢ τοῦ θαύματος! * ὢ τῆς ἀνοχῆς! * ὢ τῆς ἀμέτρου πραότητος! * ψηλαφᾶται ὁ ἀναφὴς, * κρατεῖται ὑπὸ δούλου, * καὶ δείκνυσι τῷ οἰκέτῃ * τὰ τραύματα ὁ δεσπότης, * οἷς ἐν τῷ καιρῷ * πᾶσα ἡ κτίσις ἐσείσθη. * Τοιούτων δὲ Θωμᾶς * δωρεῶν ἀξιούμενος, * τῷ ἀξιώσαντι * δέησιν ἀνατείνει· * Ἀνάσχου, λέγων, δέσποτα, * τῆς ἐμῆς προπετείας, * φεῖσαι τοῦ χόρτου, * ῥῦσαί με φόρτου· * κουφισθῶ ἀπιστίας, * ἐν πίστει βοῶ σοι· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

16. Proh portentum ! o clementia ! o benignitas immensa ! Tangitur tangi nescius ; tenetur a servo Dominus, et famulo ostendit vulnera, quibus illo in tempore universa creatura commota est. Tantis muneribus Thomas honestatus, donorum largitori preces porrigit : « Parce, dicens, parce, Do- « mine, meæ imprudentiæ ; ignosce stipulæ, « aufer a me pondus, allever infidelitate ; « tibi cum fide clamo : Dominus ac Deus « noster es.

ιζ΄. Μεῖνον σήμερον, * ἕως ἂν ἐγὼ * κατατρυφήσω σου, Κύριε. * Πληροφόρησόν με τὸν σόν· * ἠνέσχου ἀλλοτρίου, * ἀνάσχου καὶ τοῦ ἰδίου, * καὶ δεῖξόν μοι τὰς πληγάς σου, * ἵνα, ὡς πηγὴν, * ταύτας ἀντλήσω καὶ πίω. * Μὴ φλέξῃς με, σωτὴρ, * πῦρ γὰρ εἶ καθ' ὑπόστασιν, * κατὰ δὲ βούλησιν * σῶμα εἶ, ὃ ἐγένου. * Ἀπόκρυψόν σε, δέομαι, * ἐμαυτὸν ὅσον ὅσον * δέξαι, σωτήρ μου, * ὡς τὴν αἱμόῤῥουν· * οὐ κρατῶ τοῦ κρασπέ-

17. « Mane hac die, donec ego a te reficiar, « Domine. Tuum me esse, certiorem fac pe- « nitus. Alienum excepisti, tuum nunc exci- « pe, et ostende mihi tua vulnera, ut ea « sicut lympham fontis hauriam et ebibam. « Noli me comburere, Salvator, ignis enim « tu natura tua es ; sed voluntate id corpus « es, quod factus es. Te igitur detegas, pre- « cor, me paululum excipe, mi Salvator, uti « hæmorroïssam ; non iam teneo fimbrias,

15. τὸν θ. ποτε πάντες γάρ με μόνον. — πατάξω τ. ποιμένα C. cf. Zachar. XIII, 17 ; Matth. XXVI, 31. v. 16 excidit.

16. ὧν ἐν τῷ κ. C. — ἀνάσχου, sic rhythmus, et cod. hic et infra, pro att. ἀνασχοῦ.

V.

17. μεῖνον ἡμέρας ἠνέσχου ἀλλοτρίων C. — καὶ τὰς πλευρὰς id. facili mutatione, quod et πηγὰς provocat. — ἀπόκρυψον οὖν δέομαι, ἑαυτὸν ὅσον ὅσον cod.

δου, * σου ἅπτομαι, λέγων· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

ιη΄. Ἅπαξ εἶπόν σοι, * καλὲ μαθητά· * γενοῦ πιστὸς καὶ μὴ ἄπιστος, * μὴ φοβοῦ, οὐ φλέγω σε γὰρ, * φυλάττω τοὺς ἐντός μου· * τὴν κάμινον Βαβυλῶνος * ἐδίδαξα τοῦτο πράττειν, * μᾶλλον οὖν ἐγὼ * τοῦτο ποιήσω διδάσκων. * Μὴ τῆς ἁμαρτωλοῦ * πόρνης πέλεις σαθρώτερος, * ἡ τότ' ἐπήλειψε * μύρῳ τὴν κεφαλήν μου, * καὶ ταῖς θριξὶν ἐξέμαξε * τοὺς ἁγίους μου πόδας; * δεῦρο οὖν, ὦ φίλε, * μὴ μὲ μυρίσῃς, * ἑαυτὸν εὐωδίζου * ἐν πίστει βοῶν μοι· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

ιθ΄. Ναὶ! φιλάνθρωπε, * μυριῶ κἀγὼ, * οὐχ ὡς πόρνη τὸ πρότερον· * οὐ προσέρχομαι μυρεψῷ, * κραυγάζων· Δός μοι μύρον! * τὴν πίστιν σοι προσκομίζω * τῷ ἔχοντι ὑπὲρ μύρον * χάριν, τὴν πλευρὰν, * ἥνπερ κρατῶν ἀπολαύω. * Δοξάσω σου, Χριστὲ, * τὴν πιστὴν συγκατάβασιν, * πῶς ἐνηνθρώπησας, * ἵνα τῆς τῶν εἰδώλων * τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασας, * ματαιότητος ῥύσῃ, * καὶ ῥαπισθῆναι * πῶς κατεδέξω, * καί με ἐλευθερώσεις * παθῶν, ἐκβοῶντα· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

κ΄. Ὅμως ἄκουσον, * μάθε καὶ σαφῶς, * Σοφοῦ γὰρ γέγονας μέτοχος· * ἡ Σοφία ἡ τοῦ Πατρὸς * ἐγνώσθην τοῖς ἀνθρώποις· * μακάριος εἶ ἐν πίστει, * καὶ μᾶλλον δὲ μακαρίζω * τοὺς ἐξ ἀκοῆς * πίστει ἐμῇ προσελθόντας· * αὐτός με ψηλαφᾷς, * νῦν ἐπέγνως τὴν δόξαν μου· * ἐκεῖνοι δὲ φωνῇ * λόγων

« sed te ipsum tango, aiens : Dominus ac « Deus noster es.

18. — « Semel dixi tibi, egregie discipule, « fidelis esto, non infidelis. Ne timeas; te « enim non conflagro, qui servem in me vi- « ventes. Babylonis fornacem id ipsum facere « ostendi; quanto magis idem ego faciam. « Num pellice illa peccatrice peior es, quæ « caput meum unguento allinivit, et capillis « abstersit sacros pedes meos? adesto ergo, « amice, ne linias me unguento, sed tibi- « met infunde fidei odorem, mihi clamans: « Dominus et Deus noster es.

19. — « Eia! o hominum amator, te ungam « et ego, non sicut olim meretrix; nolo ad « unguentarium ire, exorans : Da mihi un- « guentum! tibi potius fidem offero, redhi- « benti pretiosiorem unguento, gratiam late- « ris tui, quod teneo, et quo fruor; celebrabo « te, o Christe, certe usque ad nos de- « missum, quo modo homo factus sis, ut « hominem a te plasmatum ab idolorum « vanitate eriperes, et quomodo te virgis « cædi permiseris, ut a passionibus liber ex- « clamarem : Dominus ac Deus noster es. »

20. — « Audi tamen et probe sapias : sa- « pientis enim socius factus es. Ego ipsa Patris « sapientia hominibus agnitus sum. Beatus « es, qui credis; sed beatiores dico eos qui « auditu fidem meam suscipiunt. Tu quia me « tangis nunc, meam recognovisti gloriam; illi « vero ad auditum sermonum me adorant.

18. Εἶπον σοὶ lege ex can. metr. XIII. — Βαβυλῶνος. Ut in superiori cantico, ac fere eodem in loco, melodus solet tres pueros, et cæteros prophetarum hymnos raptim memorare : id fieri putem ex antiquo ritu miscendi olim cum hisce tropariis solita IX cantica biblica. De igne satis in XVII, 20 et alias. — τοῦτο ποιῶ C. — ὅτι ἐπήλ. μοι μύρον — δεῦρο οὖν, φίλε, μὴ μ. μ. ἑαυτὸν εὐωδίασον contra metrum, sed ἑαυτὸν recte, vel cum medio, ut Eurip. *Helen.* 1306 : τρύχου σὺ σεαυτήν. Tum mirare solitam Romani subtilitatem, uno verbo vel aliena conciliantis, et inexpectato ad biblica respectu, altos menti sensus ingerentis. — in fine ἐν omisso, πίστει βοῶν μοι cod.

19. Presse inter se magister et discipulus colloquuntur, serie quasi rupta et prorsus dramatica. — μυρίσω C contra acc. — ἡ πόρνη C. Multa huc refer superioris cant. XII, ex quo noster, sua dum revocat, et hæc simul vindicat sibi. — ἵνα τῇ στένει δόλων vel τῆς εἰδώλων sic obscura et absona cod. scriptura. — πῶς om. ante κατεδέξω, id. habet κάμέ. — f. μὲ ἵν' ἐλευθερώσῃς.

μοι προσκυνοῦσι· * μεγάλη δὲ ἡ ἔννοια * τῶν οὕτω πιστευόντων * μοί· θεωροῦμαι * ὡς μαθητῇ σοι, * καὶ ἐκείνοις, ὡς ἄλλοις * ἁγίοις βοῶσι· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

« Magna sane mens est eorum qui sic credunt in me. Conspiciendum me præbeo tibi « ut discipulis, et illis sicut cæteris sanctis « clamantibus : Dominus et Deus noster es. »

κα'. Ὑποκινηθεὶς * εὐσπλαγχνίᾳ σου, * στηρίξας σῶσόν με, ὕψιστε, * ἵνα ἅπτωμαι τῆς πλευρᾶς. * Λαμβάνων σου τὴν χάριν, * τὸ σῶμά σου καὶ τὸ αἷμα, * λυτρῶμαι ἐκ τῶν κακῶν μου, * ἵνα ἄφεσιν * εὕρω τῶν παραπτωμάτων. * Ὁ Θωμᾶς ψηλαφῶν * σὲ, ἐπέγνω τὴν δόξαν σου· * ἐγὼ δὲ δειλιῶ· * οἶδα γάρ σου δυνάμεις· * ἐπίσταμαι τὰ ἔργα μου· * ταράττει συνειδός με· * φεῖσαι, σωτήρ μου, * φεῖσαι, οἰκτίρμων, * ἵνα ἔργοις καὶ λόγοις * ἐν πίστει βοῶ σοι· * Κύριος ὑπάρχεις καὶ Θεὸς ἡμῶν.

21. In tua motus nixusque misericordia, salvum me fac, altissime, ut lateri tuo adhæream. Tuam suscipiens gratiam, tuum corpus et sanguinem, redimar e malis meis, veniam ut peccatorum meorum reperiam. Thomas te tangendo agnovit gloriam tuam. Ego autem paveo; novi enim potentias tuas, scio opera mea, me perturbat conscientia. Parce, servator mi, parce, o misericors, ut operibus et sermonibus cum fide clamem ad te : Dominus ac Deus noster es.

20. καὶ μάθε σαφῶς σοφῷ C. — θεωρ. ὡς μαθητής σοι καὶ ἐκείνοις ὡς δ' ἄλλοις ἁγ. C, totus hic depravatus. — fort. legendum οὐδ' ἄλλοις.

21. Pergit tumultus in huius trop. primis verbis ὑπὸ σῆς κινηθεὶς, quæ cum rhythmo pugnant, nec præsto est : κινηθεὶς ὑπὸ σῆς εὐσπλ. cum lex acrostichidis vocem retineri iubeat insolentem ὑποκινηθείς. — σῶμά σου. Eximia quidem sententia, sed turbata in codice, qui post χάριν totum v. 7 intrudit; ordo restituitur, rhythmo manum ducente, sublata cod. traiectione : ἄφεσιν ἵνα, et emendatis : τὰς δυν. σου, et τὸ συν. με ταράττει.

XIX.

CANTICUM DE ASCENSIONE DOMINI.

α. Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν
πληρώσας οἰκονομίαν,
καὶ τὰ ἐπὶ γῆς
ἑνώσας τοῖς οὐρανίοις,
ἀνελήφθης ἐν δόξῃ,
Χριστὲ, ὁ Θεὸς ἡμῶν,
οὐδαμόθεν χωριζόμενος,
ἀλλὰ μένων ἀδιάστατος
καὶ βοῶν τοῖς ἀγαπῶσί σε·
Ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν,
καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν.
β'. Ἐν τῷ ὄρει τῶν ἐλαιῶν
ἁγιάσας τοὺς μαθητὰς,
εἰς οὐρανοὺς ἀνελήφθης, Κύριε,
ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς διδασκαλίαν,
καὶ βοήσας αὐτοῖς·
Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν,
Ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν
καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν.
γ. Τὰ τῆς γῆς ἐπὶ τῆς γῆς

1. Suscepta propter nos
legatione functus,
ac terrenis rebus
cum cœlestibus una junctis,
assumptus es in gloria,
Christe, o Deus noster,
nec tamen a nobis exul,
quin immo irremotus manes,
et amantibus te clamas :
« Ego vobiscum sum,
« ergo nemo contra vos! »
2. Olivarum in monte,
discipulis a te sacratis,
ad cœlos evectus es, Domine,
imponens ipsis magisterium,
eisque clamorem edens :
« Non discedo a vobis,
« Ego vobiscum sum,
« nemo ergo contra vos! »
3. In terra terrenis

Quod jam paschalia inter gaudia Romanus induxit, renovatur in fausta ascensionis die festivum illud et concitum hymni genus; in quo viden' versiculos ex impetu fluere, brevesque licet et intercisos, nihil melodiæ nocere, neque aut a gravi sententia, aut ab attico lepore quidquam detrahere. In duplici proœmio, quasi lento et succiduo volatu, vates tentat aera, spiritum haurit, dimidia primum, dein integra carpit ephymnia, tum cum Christo ascendente, ἐπάρας δὲ χεῖρας, καθάπερ πτέρυγας ὁ ἀετὸς, in sublimia fertur. Sane inter nobilissima Romani exordia, totum hoc, quantumcumque est, si digito et aure aliqui valent, hoc illi reputandum existimabunt. Ea porro fuit ferax melodi ubertas, ut fere de eodem themate alterum simile drama in cant. XXII instruxerit. Illud autem extat in corsin. f. 113-116, in taurin. f. 186-191, in mosquensi f. 294. Sunt vero versus numero 440 ἀνέκδοτοι, nisi quod troparia duo, inter breviora, ad lucem iam pervenerunt; inscriptio autem est in corsin. κονδάκιον εἰς ἀνάληψιν, ἦχ. πλβ', φέρον ἀκροστιχίδα· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ.

1. οἰκονομία et infra in tr. 17 οἰκονομίαι, vox arcana est, quæ vario sæpe circuitu, sed facili aut plena formula nunquam latine redditur. — τοῖς οὐρανοῖς sola ed. rom. pentecost. — ἀδιάστάτώς sic cum eodem triplici accentu C, qua insigni notatione, quamvis erronea, tum lex nostra XIII perspicue exprimitur, tum multæ fortasse explicantur justissimæ varietates, scriptore accentus fortes forti littera referente. — καὶ in ultimo v. de cujus vi apud Romanum alias diximus, egregium illud Pauli revocat : εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; Rom. VIII, 31, accedente Matth. XXVIII, 20.

2. ἁγιάσας solemnem significat Christi ascendentis benedictionem, de qua Luc. XXIV, 30.

3. ἐπὶ τὴν γῆν C, T. — τοῦ ante ἐλαιῶνος om. ed.

καταλιπόντες,
τὰ τῆς τέφρας τῷ χοΐ
παραχωροῦντες,
δεῦτε, ἀνανήψωμεν,
καὶ εἰς ὕψος ἐπάρωμεν
ὄμματα καὶ νοήματα·
πετάσωμεν τας ὄψεις
ὁμοῦ καὶ τὰς αἰσθήσεις
ἐπὶ τὰς οὐρανίους
πύλας, οἱ θνητοί.
Νομίσωμεν εἶναι
τοῦ ἐλαιῶνος εἰς ὄρος,
καὶ ἀτενίζειν
τῷ λυτρουμένῳ,
ἐπὶ νεφέλης
ἐποχουμένῳ.
Ἐκεῖθεν γὰρ ὁ Κύριος
εἰς οὐρανοὺς ἀνέδραμεν·
ἐντεῦθεν ὁ φιλόδωρος
τὰς δωρεὰς διένειμεν
τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῦ,
κολακεύσας ὡς πατὴρ,
καὶ στηρίξας αὐτοὺς,
ὁδηγήσας ὡς υἱοὺς,
καὶ λέξας πρὸς αὐτούς·
Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν,
ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν
καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν.

derelictis,
cinerea humo
committentes,
adestedum, resipiscamus,
sursumque attollamus
oculos et mentes,
lumina expandamus
sensusque simul,
æthereas ad illas
porticus, o mortales!
Opinemur esse nos,
olivarum juxta montem,
et obtutu prosequi
redemptorem illum,
nubibus
subvectum:
ex hoc enim Dominus
ad cœlos evolavit;
ex hinc largitor
munera distribuit
apostolis suis,
blandiens illis more patris,
eosque firmavit,
et manu ducens ut filios,
illos sic allocutus est,
« Non amoveor a vobis,
« vobis ego adsum,
« et nemo contra vos.

δ'. Ὁ τὴν γῆν καταλαβὼν, * ὡς μόνος οἶδεν, * ἀναβαίνων ἐξ αὐτῆς * πάλιν, ὡς οἶδεν, * ἦρεν οὓς ἠγάπησεν, * καὶ εἰς ὕψος μετέωρον * ἤγαγεν οὓς συνήγαγεν, * ἵν' ἔχοντες εἰς ὕψος * τοὺς πόδας καὶ τὰς φρένας * πάντων τῶν χαμαιζήλων * λάθωνται λοιπόν· * διὸ ἀναχθέντες * ἐν τῷ βουνῷ τῶν ἐλαίων, * ὡς διηγεῖται * Λουκᾶς ὁ μύστης, * περιεκύκλουν * τὸν εὐεργέτην. * Ἐπάρας δὲ ὁ

4. In terram qui descendit modo ipsi soli noto, rursus ascendens ab illa qua via novit, erexit quos amavit, sublimemque in verticem duxit, quos collegerat, ut ferentes ad alta plantas et sensus, cunctorum quæ terrena sunt, demum obliviscerentur. Provecti igitur in collem olivarum, ut enarrat Lucas, sacer ille interpres, densa corona cingebant munificum magistrum. Tum manus

rom. — ἐκεῖ καὶ ὁ φιλ. T, edd. — πατὴρ καὶ βοήσας αὐτοῖς C, T. — f. divide: ὄμμαται καὶ νοήματα.

4. καταλιπὼν T. καταλαβὼν C retinendum, ut in cant. XX, tr. 8, quasi *assequi*, *petere*, unde *descendere*, raro quidem significatu, sic autem antithetico ob ἀναβαίνων. — τὰς χάρας κ. τ. φρένας T. — ἐλαιῶν codd. ut supra ab ἐλαία; sed rhythmus vult ἐλαίων ab ἔλαιος *oleaster*. — Certe respicit melodus Luc. XXIV, 50, oblitus quidem de monte oliveti siluisse Lucam, qui tamen Bethaniæ in clivo positæ meminit. Post ἐλαίων interponit T duos v. 16 et 17 ante 14-15. — περιεκύκλουν a Cant. XV, 16 revocatur iterum, iterumque reducetur infra in tr. 8, 9, utique intelligendum de

Κύριος * χεῖρας, καθάπερ πτέρυγας * ὁ ἀετός, ἐσκέπασε * νεοσσιὰν ἣν ἔθαλψε, * καὶ λέγει τοῖς νεοσσοῖς· * Ἐπεσκίασα ὑμᾶς * ἐκ πάντων τῶν κακῶν· * ὡς οὖν ἔστερξα ὑμᾶς, * μὲ ἀγαπήσατε· * οὐ χωρίζομαι ὑμῶν, * ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν, * καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν.

ε. Ὑπεράνωθεν ὑμῶν, * ὦ μαθηταί μου, * ὡς Θεὸς καὶ ποιητὴς * ὅλου τοῦ κόσμου, * τείνω τὰς παλάμας μου, * ἃς οἱ ἄνομοι ἔτειναν, * ἔδησαν καὶ καθήλωσαν. * Ὑμεῖς οὖν ὑποθέντες * τὰς κάρας ταῖς χερσίν μου, * σύνετε, γνῶτε ταῦτα, * ἅπερ ἐκτελῶ· * ὥσπερ γὰρ βαπτίζων, * χειροθετῶ ὑμᾶς ἄρτι, * καὶ εὐλογήσας, * ἐξαποστέλλω * πεφωτισμένους, * σεσοφισμένους· * ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ὑμῶν * εὐπρέπεια καὶ αἴνεσις, * ἐπὶ δὲ ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν * ἡ ἔλλαμψις, καθὼς γέγραπται· * ἐκ γὰρ τοῦ μου πνεύματος * ἐγχεῶ ἐπὶ ὑμᾶς, * καὶ ἔσεσθέ μοι δεκτοί, * διδακτοὶ καὶ ἐκλεκτοί, * πιστοὶ καὶ οἰκεῖοι· * οὐ χωρίζομαι.

ϛʹ. Ταῦτα λέξας ὁ σωτὴρ, * τοῖς ἀποστόλοις * ἱκανήν τε καὶ πολλὴν * παρέσχε λύπην· * τάχα δὲ καὶ ἔκλαυσαν, * καὶ ἐκ βάθους στενάξαντες, * εἶπον πρὸς τὸν διδάσκαλον· * Ἀφεὶς ἡμᾶς, οἰκτίρμων, * χωρίζῃ τῶν φιλούντων· * ταῦτα γὰρ, ὡς ὁδεύων, * ἐφθέγξω ἡμῖν· * τὰ ῥήματα ταῦτα * ἀποδημίαν σημαίνει, * καὶ τούτου χάριν * ἀδημονοῦμεν· * ἐπεὶ γὰρ εἶναι * σὺν σοὶ ζητοῦμεν, * ποθοῦμέν σου τὸ πρόσωπον, * τέρπει γὰρ τὰς ψυχὰς ἡμῶν· * ἐτρώθημεν, ἐδέθημεν * τῇ γλυκυτάτῃ θέᾳ σου, * οὐδεὶς γὰρ πλήν σου

attollens Dominator, sicut alas expandit aquila, obumbravit nidum quem confovit, aitque ad pullos : « Protexi vos malis ab om-« nibus; ut ergo dilexi vos, sic diligite me, « nec dimoveor a vobis, sed vobiscum sum, « et nemo contra vos.

5. « A summo cœlo super vos, o discipuli « mei, tanquam Deus et universi mundi « creator, meas extendo manus, quas impii « homines extenderunt, ligaverunt et clavis « perforarunt. Vos igitur palmis meis vestra « capita submittentes, intelligite, et agnoscite « quænam ego perficiam. Baptizantis enim « ritu, vobis modo impono manus, dataque « benedictione, emitto vos lumine perfusos, « sapientia refertos; sit super capita vestra « laus et magnificentia, et super animas ves-« tras lux divina, ut scriptum est. Meo « quippe de Spiritu effundo super vos. Mei « fietis alumni accepti, edocti et electi, « vere fideles et famuli, neque discedo a vo-« bis. »

6. Hæc fatus salvator, apostolis multam et ingentem induxit tristitiam. Illico in lacrymas eruperunt, et ex alto corde ingemiscentes, ad magistrum aiebant : « Nobis « valedicens, o piissime, recedis ab aman-« tibus : hæc enim, uti carpens iter, « verba nobiscum facis, quæ discessum si-« gnificant, ac propterea mœsti sumus. « Ut enim tecum esse avemus, sic tuum « vultum ambimus, delicias ut pote anima-« rum nostrarum. Amore vulnerati sumus et « devincti suavissimo tuo conspectu; nemo

gyro ex impetu facto, ut de tigride illa quam Plinius circumvolutari quasi blandientem describit ep. 8, 17, 21. Sed cf. in cant. XXII, 5 ubi bonus pastor pavidas oves in eodem monte olivarum colligit. — ὡς ἀετός. C, T. cf. Deuteron. XXXII, 11. — νοσσιὰν ἥνπερ C. τὴν νοσιὰν ἣν ἔθαλπεν T. — ἀγαπ. με καὶ οὐ C, T. Ad hæc, ut plura silentio prætermittam, vix a me temperem quin adducam elegantissimi inter veteres nostros, Apollinaris tres versiculos :

Καί γε γάρ οἱ στρουθὸς καταθύμιον οἶκον ἐπῆρε,
καὶ τρυγὼν τεκέεσσιν ἐναίσιμον εὗρε καλιήν,
βωμοὶ σεῖο, μάκαρ, σθενέων Θεός ἐσσι καὶ ἐσσῆν.

Ps. XXIII, 4, in quibus habent edd. οἶκον ἐφεῦρε. — ἐσκέπασα C.

5. ὡς π. κ. Θεός C, male inverso ordine. — ἄνομοι ἔδησαν καὶ ἐν ξύλῳ καθήλ. C. — γνῶτε, φίλοι T. — ἐπὶ τὰς κεφαλὰς C. — αἰν. καὶ εὐπρ. C, T. — ἔπιδε codd. mel. καὶ γὰρ ὡς βαπτ. ob acc. Lux petenda videtur ex loco cit. ὡς γέγρ. qui tamen, etiamsi cf. Act. II, 17, 18; Ioel. II, 27, 28, totus non invenitur. — Art. ἡ om. ἔλλαμψις καθὼς codd. tum τοῦ

Θεός· * μὴ μακρύνοις σεαυτὸν * τῶν σῶν ἀγαπητῶν, * συμπαράμεινον ἡμῖν, * καὶ λέξον πρὸς ἡμᾶς· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ζ΄. Ἀπελίπομεν ἡμεῖς * ὅλον τὸν βίον, * καὶ ἐφύγομεν αὐτὸν * καθάπερ βίᾳ, * ἵνα σε κερδήσωμεν· * ἐπὶ γῆς ἐγενήθημεν * ξένοι καὶ παρεπίδημοι· * ἡμῶν ὁ πρῶτος Πέτρος, * γενόμενός σου φίλος, * πάντων ἠλλοτριώθη, * ὧν εἶχέ ποτε· * Ἀνδρέας δὲ πάλιν * συναίμων σε ὅτε εὗρε, * τῶν ἐν τῷ κόσμῳ * εὐθὺς ἀπῆρε, * καὶ τὸν σταυρόν σου * ἐπ' ὤμων ἦρε. * Τοιαύτην οὖν διάθεσιν * ἀφεῖναι θέλεις, δέσποτα, * καὶ σπεύδεις παριδεῖν ἡμᾶς, * ὥσπερ ἐπιλαθόμενος. * Μὴ γένοιτο, βασιλεῦ! * μὴ γελάσωσιν ἡμᾶς, * οἱ μισοῦντες ἡμᾶς, * μὴ βοήσωσιν ἡμῖν· * Ποῦ ἔστιν ὁ εἰπών· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

η΄. Παρορᾷς, ὦ λυτρωτά, * καὶ οὐ λογίζῃ * τὴν φιλίαν τῶν υἱῶν * τοῦ Ζεβεδαίου. * Μνήσθητι, φιλάνθρωπε, * πῶς τοῦ θείου σου ῥήματος * ἤκουσαν, κοὐ παρήκουσαν· * οὐκ εἶπον ἐν καρδίαις· * Τίς οὗτος ὁ καλέσας; * ἀλλὰ καὶ τοῦ γενέτου * σε προέκριναν. * Ματθαῖος δὲ πάλιν * τοῦ τελωνίου τὸν πόρον * ὡς ἀπορίαν * πολλὴν ἡγεῖτο, * ἐπεὶ τὸν πλοῦτον * τὸν σὸν ἠγάπα. * Ὁ δὲ Θωμᾶς ὁ Δίδυμος * καὶ τὴν ζωὴν ἐμίσησε. * Καὶ πάντες ἅπαξ εἴπομεν· * Σὲ ἀντὶ πάντων στέργομεν. * Μὴ οὖν στερήσῃς ἡμᾶς, * συμπαράμεινον ἡμῖν, * ὁ τὰ πάντα πληρῶν, *

« enim præter te Deus est; ne te removeas « ab amicis tuis, amplius mane nobiscum, « et dicito nobis : Non discedo a vobis.

7. « Reliquimus nos totam hominum vi- « tam, et eam quasi per vim effugimus, ut te « lucraremur. Hospites facti sumus et pere- « grini. Primus inter nos Petrus, quando « tuus factus est amicus, ab omnibus alie- « natus est rebus, quascumque possedit. « Andreas rursus, frater ejus germanus, « quum te invenit, a mundo statim discessit, « et crucem tuam in humeros sustulit. Tan- « tum ergo animi studium postponere vis, « magister! Ac festinans prætermittis nos, « quasi nostri immemor. Absit, o rex! Ne « irrideant nos qui oderunt nos; ne nobis « oggerant : Ubi est qui aiebat : Non discedo « a vobis.

8. « Prætermittis, o redemptor, neque re- « colis amorem filiorum Zebedæi. Memento, « hominum amator, quam cito divinum tui « verbum audierint, neque neglexerint, nec « secum dixerint : Quis est iste qui vocat « nos? Vel ipsi genitori anteposuerunt te. « Matthæus similiter telonii opes ut inopiam « multam reputavit; tuas quippe divitias « amabat. Thomas ille Didymus vel ipsam « vitam odivit. Et omnes omnino diximus : « Te præ omnibus amamus! Ne ergo nos frus- « trare : amplius commorare nobiscum, qui

πν. μου. — De futuro ἐγχεῶ cf. Malach. III, 3. et infra cant. XXI, 8. — ἐφ' ὑμᾶς C. — καὶ vel μοι abundare videtur ante δεκτοί. — διδακτοί, ποθητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ C.

6. εἶπαν C. — μακρύνῃ τῶν φ. T. — οὕτω γὰρ C. — ἐπειδὴ εἶναι C, T. — ποθ. ζητ. T. — οὐκ ἔστι πλὴν T. — οὖν σαυτὸν T. — aor. ἐτρώθημεν, ἐδέθημεν a verbis τιτρώσκω, δέω vim habent haud inelegantem, sed iterum et omnino cf. XXII tr. 14.

7. ἀπελίπαμεν T. — καθάπερ βίαν C, T. — ὁ πρ. ἡμ. Πέτρος iid. — γενάμενος C. — εἶχε τὸ πρὶν T, om. πάλιν. — ὅτε σὲ C, T. — θελ. ἀφεῖναι — σπεύδεις, ἐκδραμεῖν ἡμῶν T. — γελ. ἡμῶν C.

8. καὶ οὐ παρήκουσαν codd. — εἶπαν iid. iterum et infra εἴπαμεν, quum εἶπας tantum recipiant Attici, quorum unus noster est, ex quo utinam attica augeantur. Cæterum εἶπαν passim in N. T, ne quidem excepto Luca XXIV, 32 etc. Cf. Cant. XVII, 17. — ἐν καρδίᾳ T. — προέκρ. σε codd. — ἐπειδὴ πλοῦτον C, a quo lepido lapsu factum est in T ἐπὶ διπλοῦ τὸν σῶν (sic) ἐπόθει. — Θωμᾶς δὲ C, T. — ὁ καὶ δίδ. T. cf. Io. XI, 16. — ἅπαξ πάντες T. στέργωμεν C. — πάντ. ἔχωμεν, μὴ οὖν ἐάσῃς ἡμᾶς ἐναγκαλίσαι ἡμῖν (sic), ὁ τὰ πάντα πληρῶν συμπ. ἡμῖν καὶ λέξον πρὸς ἡμᾶς· οὐ χωρίζομαι. Sic T. — παράμεινον ἡμῖν intelligimus ut Plutarch. in *Arist*. 440; Xenoph. in *Cyr*. IV, 11, 43; Plato in *Apolog*. 39, 2.

περικύκλωσον ἡμᾶς, * καὶ βόησον ἡμῖν· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

θ΄. Ἐπακούσας δὲ Χριστὸς * τῶν ἀποστόλων, * καὶ ἰδὼν τὸν ὀδυρμὸν * τῶν ἀγαπώντων, * τότε ἀντελάβετο, * καὶ πατὴρ ὡς υἱοὺς αὐτοῦ * ᾤκτειρε, καὶ ἐβόησε· * Μὴ κλαύσατε, ὦ φίλοι· * καιρὸς γὰρ οὐ δακρύων, * οὔτε δὲ ἡ ἡμέρα * πέλει ὀδυρμοῦ, * χαρᾶς ἐστιν ὥρα· * πρὸς τὸν ἐμὸν γὰρ πατέρα * ἀναλαμβάνω * τὰς πτέρυγάς μου, * καὶ καταπαύσω * ἐν τῇ σκηνῇ μου· * σκηνὴν γὰρ τὸ στερέωμα * τοῦ οὐρανοῦ ἐποίησα, * σκηνὴν οὐ περιγράφουσαν, * ἀλλὰ περικυκλοῦσάν με, * ὡς Ἡσαΐας φησίν· * Ὡς καμάραν οὐρανὸν * ἔστησεν ὁ Θεός, * καὶ οἰκεῖ ὥσπερ σκηνὴν * ἐν τούτῳ, ὁ εἰπών· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ι΄. Ἱλαροὶ οὖν καὶ φαιδροὶ * γένεσθε ἄρτι, * καὶ χαρίεσσαν μορφὴν * ἀναλαβόντες, * ᾆσμα καινὸν ᾄσατε· * καὶ γὰρ πᾶν ὃ ἂν γένηται, * ἕνεκεν γίνεται ὑμῶν, * ὑμῶν χάριν κατῆλθον, * διὰ καὶ πάντων ἦλθον, * ἵνα ὑμῖν ἀρέσω, * καὶ κτήσησθέ με· * ὑμῶν πάλιν χάριν * εἰς οὐρανὸν ἀναβαίνω, * τὸν τόπον ἵνα * ἐξευτρεπίσω, * ὅπου ὀφείλω * ὑμῖν συνεῖναι. * Πολλαὶ μοναὶ γὰρ πέλουσιν * ἄνω πρὸς τὸν πατέρα μου, * αἱ μὲν πατέρας ἔχουσαι, * δικαίων ἄλλαι γέμουσαι, * καὶ ἄλλαι δὲ προφητῶν· * τὴν μονὴν δὲ τὴν ὑμῶν * οὐδεὶς οἶδεν ἀκμήν. * Ἑτοιμάζω οὖν αὐτήν, * λαμβάνω καὶ ὑμᾶς, * οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ια΄. Νῦν ἀνάστητε ὀρθοί, * στῆτε ἑδραῖοι, * καὶ ἀμώμῳ ὀφθαλμῷ * κατανοεῖτε * ταύτην τὴν ἀνάληψιν, * ἣν ὁρῶντες νοήσατε, * σώ-

« omnia comples, nos arcte amplectitor, et « nobis resonare fac : Non discedo.... »

9. Christus ut suos audivit apostolos, ac sensit gemitus amicorum, statim opitulatus est eis, et sicut pater filiorum suorum misertus est, ac vocem extulit : « Nolite « flere, o amici! Tempus non est fletuum, « neque dies danda lamentis; lætitiæ hora « est. Ad meum namque Patrem expando « alas meas, et meo in tentorio requiescam. « Tabernaculi enim instar, struxi cœli firma« mentum, quod me minime circumscribit, « sed circumcingit me, ut ait Isaias : For« nicis instar Deus cœlum statuit, et tanquam « tabernaculum incolit; ego nempe qui « dixi : Non discedam a vobis.

10. « Hilares igitur ac renitentes modo « estote, ac læto aspectu compositi, canti« cum novum canite. Quidquid enim forte « agitur, id propter vos fit. Vestri gratia des« cendi, perque omnia transivi, ut vobis « satisfiam, meque possideatis; rursus pro« pter vos in cœlum ascendo, ad locum vobis « præparandum, ubi vobiscum oportet con« veniam. Sursum enim multæ mansiones « sunt apud patrem meum : alias patres te« nent; alias implent justi; alias, prophetæ; « vestram vero nemo vidit hactenus. Vobis « eam præparo, vosque assumo, neque dis« cedo a vobis.

11. « Surgite nunc recti, firmique state; ac « puro oculo intelligite quis sit hic meus as« census, quem dum conspicitis, advertite

9. ἐπακ. ὁ Ἰησοῦς T. — ἀντελάβετο, ut Luc. 1, 54; Act. XX, 35; nec dissentit Thucyd. II, 61; at quoties de ἀντὶ et ejus compositis agitur, vellem provocari ad Georgium Pisidam, qui delicatus licet ac tersus, plenis manibus his utitur, ac sæpe in continuis versibus, ut Hexaem. 1012, 1015, 1017, 1158, 1159, 1458, 1459, ne plura. — ὡς πατὴρ C, T. τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ T om. καί. — μὴ κλαύσητε C, T. — καιρὸς δὲ C. — ἀλλ' οὔτε ἡμέρα ἐστὶν ὀδ. T. — γὰρ ἐμὸν C. — ἐποίησεν T. — Ἡσαΐας βοᾷ T. Is. XLIV, 22. — ἐστήσατο θεὸς καὶ οἰκείωσε σκ. C.

10. καὶ χαριεῖς τῇ μορφῇ καὶ τῇ καρδίᾳ, C. In quo vide iterum χαριεῖς cum nota singulari. cf. cant. XVII, 11. — ἐὰν γέν. ἕν. ὑμῶν γίν. codd. — καὶ διὰ iid. — καὶ δέξασθέ με ὑμῶν χάρ. πάλ. εἰς οὐρανοὺς T. — ἵνα τὸν τρόπον εὐτρεπίσω C. — ὑμῶν συνεῖν. T. — ὄντως πρὸς C. Joan. XIV, 2. — ἐμὲ πατέρα ἔχουσιν T. — ἄλλαι δικ. C. T. — δικ. πνεύματα κ. ἃ τῶν πρ. τὴν μ. δὲ T. — καὶ λαμβ. C, T.

11. καὶ ὁρῶντες νοήσωμεν T. — πᾶς τόπ. C, T. — ἀλλ' ὁμῶς καὶ T. — ὁρατοῦ μου ἀνυψ. C. — ἐγώ εἰμι bis T, om. ὃν βλέπετε — ὄντως καὶ C, T. — γραφή.

ματος, οὐ θεότητος· * ἡ σὰρξ γὰρ ἣν ὁρᾶτε, * αὕτη τὰ ἄνω φθάνει, * τῆς γὰρ θεότητός μου * τόπος πᾶς μεστός· * ἀλλὰ ὁμῶς τούτου * τοῦ ὁρατοῦ ὑψουμένου, * συνανυψοῦται * τὸ ἀφανές μου, * καὶ γὰρ ἡνώθην * τῷ φαινομένῳ· * εἷς πέλω ἀθεώρητος, * ἅμα καὶ θεωρούμενος· * ἐγώ εἰμι ὃν βλέπετε, * καὶ ὄντως οὐχ ἠλλοίωμαι, * ὡς ἔφησεν ἡ γραφή· * καὶ ἀθάνατός εἰμι, * καὶ ὅμοιος ὑμῶν, * ὑπεράνωθεν ὑμῶν, * καὶ μέσῳ ἐν ὑμῶν, * οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ιβ΄. Ὅτε ταῦτα ὁ Χριστὸς * εἶπε τοῖς φίλοις, * διανεύει τὸ λοιπὸν * τοῖς ἀρχαγγέλοις, * ἵνα ἑτοιμάσωσι * τοῖς ἁγνοῖς αὐτοῦ βήμασιν * ἄνοδον ἀδιόδευτον· * καὶ δὴ ὡς κελευσθέντες, * οἱ τῶν ἀγγέλων πρῶτοι * πάσαις ταῖς ἐν τῷ ὕψει * ἔκραζον ἀρχαῖς· * Ἐπάρατε πύλας * καὶ ἐκπετάσατε θύρας * τὰς οὐρανίους καὶ ἐπιδόξους, * ὁ γὰρ δεσπότης * τῆς δόξης φθάνει· * νεφέλαι, ὑποστρώσατε * νῶτα τῷ ἐπιβαίνοντι· * αἰθὴρ, ἐξευτρεπίσθητι * τῷ διὰ σοῦ ὁδεύοντι· * ἀνοίχθητε, οὐρανοὶ, * οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν, * ἐκδέξασθε αὐτόν, * ὅτι μέλλει πρὸς ὑμᾶς * ὁ λέγων τοῖς αὐτοῦ· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ιγ΄. Ὑπακούσαντες εὐθὺς * οἱ ἐν τῷ

« corporis esse, non deitatis. Caro enim « quam cernitis, illa ad superna properat, « mea enim divinitate omnis locus impletur. « Verum simul ac attollitur quod in me con- « spicuum est, simul elevatur quod invisibile « est : id enim cum visibili carne consocia- « tur. Unus sum conspici nescius et conspi- « cuus; ego sum quem videtis, et omnino « non immutor, ut Scriptura testatur. Im- « mortalis sum et similis vestri, longe sub- « limior quam vos et medius vestri, nec « discedo a vobis. »

12. Hæc Christus ubi amicis dixit, signum deinde facit archangelis, ut sanctis ejus gressibus ascensum hactenus invium præstent. Ita ergo jussi, angelorum proceres omnibus in excelso potestatibus clamarunt : « Sursum attollite portas, et pandite fores « cœlestes et triumphales, Dominus namque « gloriæ accedit. Nubes, sternite terga as- « cendenti. Præparator, o æther, per tuos « ambulanti tractus. Aperimini, cœli, cœlo- « rum cœli. Excipite eum ovantes, quia « venit ad vos, qui suis dixit : Non recedo a « vobis. »

13. Illico obtemperantes qui in excelso

Malach, III, 6; Num. XXIII, 19. — ἐμμέσῳ C. — ἐν μέσῳ T. S. Sophronius, inter melodos neque ætate, neque venustate ultimus, in sua tersa anacreontica similem sæpe inseruit inversionem : I, 94 πόλον ἐς; II, 7 πόλιν εἰς; III, 17 Χριστὸν ἐς; X, 76 θεὸν εἰς; XIII, 86, μέσον ἐς, etc.

12. διαν. μετὰ ταῦτα C — ὡς προσταχθέντες T. — πάσαις ταῖς τῶν ἀγγέλων ἔκραζον T. Audacius est vetus idiomelon in exordio ipso officii hujus diei, in quo non proceres angeli, sed ipse Spiritus sanctus Davidica ab ipso inspirata pronuntiat in hunc modum :

Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
κελεύει πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ·
Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες, ὑμῶν,
πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας,
ὅτι ἀνέβη Χριστὸς κ. τ. λ...

Eadem homerica pompa vestivit Apollinaris, simulque profana ornavit venustate, quæ nostras res sacras vix decet :

Ὑμέων αἶψα πύλας ἀναείρατε, ἡγεμονῆες,
εὖ δ' ἀναπεπτάσθων πυλέων ἄῤῥηκτοι ὀχῆες,
ὥς κέν γ' εὐκλείης βεβαιῶς παρελεύσεται ἐσσήν.
Τίς ὅδε εὐκλείης βασιλεὺς ἄχραντος ἐτύχθη;
ἀθάνατος σθεναρός τε ἀπροτίοπτος ἐρωῇ,
ἀθάνατος, μενέχαρμος, ἀεὶ περὶ κάρτεϊ γαίων·
ὑμέων αἶψα κ. τ. λ. iterum, in ps. XXIII, 7-9.

Melodis prorsus inauditam vocem ἐσσήν, quam superius legimus, tam sæpe affectat Apollinaris, ut eam quasi tesseram habeat, etsi noverit hoc nomine peculiari summum Ephesinæ Dianæ sacerdotem vocari. — ὅτι φθάνει et in fine τοῖς αὐτοῦ T. — Placet μέλλει C, sine infinitivo, ut apud vett. Æschyl. *Pers.* 800; Eurip. *Phœn.* 1225; *Med.* 758; Isocr. et Thucyd., quorum exempla addere licet congestis apud Viger. p. 261.

13. ὑπακούσαντες usque ad ἀνοίξαντες fort. pertinent ad nominat. absolutum, de quo jam exemplum in cant. VII, 7. Sed unam esse seriem suadent gemina et proxima οἱ ἐν τῷ ὕψει, πάντα τὰ ὕψη,

ὕψει, * καὶ ἀνοίξαντες ὁμοῦ * πάντα τὰ ὕψη, * θρόνοι, κυριότητες, * σὺν ἀρχαῖς καὶ δυνάμεσιν, * ἔδραμον εἰς ἀπάντησιν· * καὶ στρώσαντες ταχέως, * ὡς ἅρμα, τὴν νεφέλην, * ἐπὶ τὸν ἐλαιῶνα * ἔπεμψαν αὐτήν· * ἡ δὲ κατελθοῦσα * ἐνεκολπίσατο τότε * τὸν τὰς νεφέλας * ἡνιοχοῦντα, * καὶ ὀμβροτόκους * αὐτὰς ποιοῦντα· * λαβοῦσα οὖν ἐβάσταζε, * μᾶλλον δὲ ἐβαστάζετο· * αὐτὸς γὰρ ὁ φερόμενος * τὴν ἔφερε βαστάζουσαν, * ὡς τὴν Μαρίαν ποτέ· * καὶ αὐτὴν γὰρ ἡ γραφὴ * νεφέλην προκαλεῖ, * ἣν ἐφύλαξεν οἰκῶν * ὁ τοῖς φίλοις εἰπών· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ιδ΄. Ῥαθυμεῖ δὲ οὐδὲ εἷς * τῶν ἀποστόλων, * ἀλλ' ἐφρόντισαν ὁμοῦ * τῶν τελουμένων, * πάντες γὰρ ἀνήρτησαν * πρὸς τὸ ὕψος τὰ πρόσωπα, * βλέποντες τὴν ἀνάληψιν· * εὐθὺς οὖν ἡ νεφέλη, * τὰ νῶτα ὑποθεῖσα, * ὄχημα τῷ ἀμώμῳ * γέγονε ποδὶ, * χιτῶνος δὲ δίκην * ὁ οὐρανὸς διεῤῥάγη, * καὶ ὁ Μαρίας * προῆλθεν ἄνω, * χορῶν πυρίνων * προηγουμένων, * βοώντων· Σπεῦσον, δέσποτα· * ὁ θρόνος γάρ σου ἕτοιμος, * ἐπίβηθι, ἐπάρθητι * ταῖς τῶν ἀνέμων πτέρυξι, * καὶ φθάσον κόλπους Πατρός. * Ὁ γὰρ θρόνος σου σαφῶς * αὐτός ἐστιν ἀεὶ, * ὃν οἰκεῖς, καὶ οὐκ ἐᾷς, * κἂν τοῖς κάτω βοᾷς· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ιε΄. Ὡς δὲ εἶδον οἱ πιστοὶ * τὰ γεγονότα * παραυτὰ δαβιδικῶς * ψάλλοντες εἶπον· * Ὄντως ἀναβέβηκεν * ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγ-

sunt apertisque simul cœlorum portis, omnes celsitudines, throni, dominationes cum principatibus, potestatibusque in occursum effusi sunt. Tum cito nubeculam, stratam veluti currum, in oliveti montem dimiserunt. Quæ delapsa suo statim sinu recepit eum, qui nubium habenas regit, easque facit imbribus gravidas. Nubes eum sumens sustinuit, immo ferebatur ipsa; sublatus enim tulit a qua ferebatur, ut olim Mariam, Scriptura teste, nubem quoque vocatam; quam scilicet custodivit ipse in ea habitans, idem qui dixit amicis : Non recedo a vobis.

14. Animum nullus despondit apostolorum, ast secum volvebant quæ peracta sunt, omnesque ad alta vultum attollebant, ascensumque contemplabantur. Extemplo nubes, quæ terga subdidit, intemerato pedi fulcimen præbuit; chlamydisque instar, cœlum scissum est, et Mariæ filius sursum ascendit, choris flammeis præeuntibus et concinentibus : « Festina, o Dominator! Paratus enim « thronus tuus; ascendito, ventorum alis « elevator, et in sinus propera paternos. Ipse « enim Pater thronus tuus est semper, in « quo habitas, a quo non recedis, etsi infra « jacentibus clames : Non recedo a vobis.

15. Quæ ut viderunt fideles discipuli jam peracta, statim davidica verba mittebant : « Vere ascendit Deus in exultatione, Domi-

posterius etiam requirit ἀνοίξαντες. — καὶ στήσαντες C. — ἐπὶ τὸν codd. — πέμπουσιν αὐτὴν T. — ἐνεκολπώσατο T. — ἔφερε τὴν codd. Is. XIX, 1. — ἣν ἐβάστασεν T. — Tonum juvaret ὁ φιλ. τότ' εἰπών. Vix putem Romano, dum hæc tam eleganter expoliret, non præeluxisse IX Synesii hymnum, in quo Christi, ab orco ascendentis ad summa cœli cacumina, triumphus splendide describitur, et ibi inter alia', solis coma sub sacro pede effusa est, cœlumque cæruleum dorsum volanti substernit, IX, 48-56, W. Christ. p. 22.

Τὰν δ' εὐρυφαῆ κόμαν
Τιτὰν ἐπετάσσατο
ἄῤῥητον ὑπ' ἴχνιον·
ἔγνω δὲ γόνον Θεοῦ,
τὸν ἀριστοτέχναν νόον,
ἰδίου πυρὸς ἀρχάν.
Σὺ δὲ ταρσὸν ἐλάσσας,
κυανάντυγος οὐρανοῦ
ὑπερήλαο νώτων κ. τ. λ.

14. Ἐφρόντιζον T. — εὐθὺς οὖν ὑποθεῖσα τὰ νῶτα ἡ νεφέλη ὄχημα T. — ἀνῆλθεν T. — δεῦρο, δέσπ. T. — ἕτοιμος γὰρ ὁ θρ. σου codd. — ἐπ. πετάσθητι C, ab aor. ἐπετάσθην. — ἀεὶ ἐνοικεῖς T.

15. ὡς οὖν T. — ἴδον const. codd. — πρὸς αὐτὸν Δαυΐδ. C. — f. ὑμνοῦντες εἶπον pro acc. — ἐν φωνῇ σάλπιγγος codd. Ps. XLVI, 6; II, Reg. VI, 15 — οὖν συμφωνούντων π. ἄ. θεωρούντων T. — μία ἀγγ. ζ.

μῷ, * Κύριος σάλπιγγος φωνῇ. * Αὐτῶν οὖν συμψαλλόντων, * καὶ ἄνωθεν ὁρώντων, * μία ζεύγλη ἀγγέλων * ἦλθε πρὸς αὐτούς, * ὃν τρόπον διδάσκει * καὶ ἡ τῶν πράξεων βίβλος, * ὅτι τοῦ πλάστου * ἀναληφθέντος * καὶ τῶν ἁγίων * ἀτενιζόντων, * ἐπέστησαν ὡς ἄνθρωποι * δύο, λευκοὶ τῷ σχήματι, * βοῶντες· Τί ἑστήκατε; * τίνι ἐνατενίζετε; * τί θέλετε κατιδεῖν; * ἰδοὺ κάθηται Θεὸς * ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ, * ἐβασίλευσεν ἡμῖν * ὁ βοήσας ὑμῖν· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ιϛ'. Μὴ θαμβῆσθε τὸ λοιπὸν, * ὦ Γαλιλαῖοι. * Ἰησοῦς γὰρ ὁ Χριστὸς, * ὃς ἀνελήφθη, * οὕτω καὶ ἐλεύσεται, * ὡς αὐτὸν ἐθεάσασθε * ἄνω παραγενόμενον· * σαφῶς γὰρ ἀνελήφθη, * οὐχὶ δὲ μετετέθη· * οὐχ ὡς Ἐνὼχ τὸ πρῶτον, * οὕτως Ἰησοῦς. * Ἐνὼχ γὰρ ἐκεῖνος * μετέστη τῶν ἐπιγείων, * οὐκ ἠξιώθη * τῶν οὐρανίων, * ἀλλ' ἀνετέθη * σκηναῖς δικαίων. * Ἠλίας μὲν τῷ ἅρματι * πυρὸς ἐπικαθήμενος * ἀνῆλθε, καὶ οὐκ ἔφθασε * τὸν οὐρανὸν, ὡς γέγραπται, * ἀλλ' ὡς εἰς τὸν οὐρανόν· * ὁ Θεὸς δὲ τοῦ Ἐνὼχ, * Ἠλιοῦ καὶ Θεὸς, * ἀνελθὼν εἰς οὐρανοὺς, * ἐδήλωσεν ὑμῖν· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ιζ'. Ἀλλ' ὡς ἤκουσαν εὐθὺς * τῶν λόγων τούτων, * οἱ τοῦ ῥύστου μαθηταὶ * ἀλλήλοις εἶπον· * Ὄντως μάρτυρες πιστοὶ * τῆς Χριστοῦ ἀναλήψεως * οὗτοι, ὡς ἐπουράνιοι· * εἰ μὴ γὰρ εἶδον τοῦτον * καθήμενον ἐν θρόνῳ, * οὐκ ἂν κάτω κατῆλθον * κηρῦξαι ἡμῖν· * ἀγγέλων δεσπόζει, * καὶ δι' ἀγγέλων ποιεῖται * τὰς φιλανθρώπους * οἰκονομίας· *

« nus in voce tubæ. » Quæ dum psallunt inter se et sublimia respiciunt, bini angeli ad eos venerunt, quemadmodum docet Actuum liber : Assumpto nempe Creatore, sanctisque lumina intendentibus, astiterunt quasi duo viri veste candidi, clamantes : « Quid statis? « Quid intuemini? quid vultis percipere? se- « det Deus in throno suo; nobis imperat, « qui dixit : A vobis non recedo.

16. « Ne posthac turbemini, o Galilæi! « Jesus enim Christus, qui assumptus est, « sic revertetur uti eum vidistis sursum » abeuntem. Manifeste enim assumptus est, « neque ut Enoch prius, ita translatus est Je- « sus. Nam Enoch ille a terrenis ablatus est, « necdum ad cœlestia cooptatus est; sed in- « sertus est justorum in tabernacula. Elias « quidem igneo curru vectus ascendit, non « autem in cœlum properavit, sed referente « Scriptura, quasi ad cœlum ivit. Deus vero « Enoch et Eliæ in cœlos ascendens, id vobis « declaravit: Non recedo a vobis. »

17. Quæ statim ut audivere verba, redemptoris discipuli invicem dixerunt : « Veri ac « fideles sunt Christi ascendentis testes, ut- « pote cœlestes spiritus. Nisi enim vidissent « eum in throno sedentem, haud infra descen- « dissent, ut nobis id renuntiarent. Angelorum « Dominus est, et per angelos exequitur « quæ pro hominum amore et salute dispo-

codd. — ἦλθε ἐπὶ γῆν T. Cf. Act. I, 11. — τίνι δ' ἐνατενίζετε T. — βοήσεις ὑμῶν C. Satis T linguæ fecit, non modulo, requirenti ὁ λέξας πρὸς ὑμᾶς, fere ut in 1 trop.

16. τὸ λοιπὸν, pro εἰς τ. λ. *abhinc, dein, postea*, quo sensu et usu melodis solemni reperitur non solum in sacris, ut Act. XXVII, 20, sed etiam in classicis, ut Xenoph. *Cyr.* 1, IV, 15. — ὃν τρ. ἐθ. T. — παραγενάμενον C. Hic vers. 7 nullo prorsus modo esse dividendum aperte demonstratur. — καὶ οὐχὶ μετ. T. Ἐνὼχ τὸ πρὶν C. — οὕτως ὁ Χριστὸς T. — τῶν ἐπ. μετ. καὶ οὐκ ἠξ. T. — ἀλλὰ μετετέθη σκ. ἁγίων C. cf. Eccli. XLIV, 16; Hebr. XI, 5. — Ἠλίας δὲ ὁ τὸ T. — τὸ πύρινον ἅρμα ἐπικ. codd. IV, Regg. II, 2, 11, vide sedulitatem eximii poetæ in scrutandis θεοπνεύστοις. — καὶ ὁ θ. Ἠλίου codd. — ἐμήνυσεν ὑμῖν T. ἡμῖν C.

17. Ἀλλ' ἀκούσαντες εὐθὺς τοῦτον τὸν λόγον sic T. — εἶπαν C. — ἀλλ. ὄντως π. μ. codd. — ἴδον C. — τοῦτο T. — ἐν τῷ οὐρανῷ codd. ἄνω addit T. — id. om. καθήμ. — οὐκ ἂν καθ. κ. codd. — κάτω κηρῦξαι iid. pro quo mel. τὸ εἰπεῖν ἡμῖν, ob accent. — δεσπόζειν T. id. om. ποιεῖται τὰς φιλανθρ. οἰκονομίας, legit καὶ δι' ἀγγ. καὶ ἀρχαγγέλων κυριεύειν ὁ ἀνατ. et post Μα-

ὁ ἀνατείλας * ἐκ τῆς Μαρίας, * ἐτέχθη, καὶ τὴν γέννησιν * ἐδήλουν τούτου ἄγγελοι· * ἠγέρθη, καὶ τὴν ἔγερσιν * ἐδήλουν τούτου ἄγγελοι· * ἀνῆλθεν εἰς οὐρανοὺς, * καὶ τὴν θείαν καὶ σεπτὴν * ἀνάληψιν αὐτοῦ * δι' ἀγγέλων ἀγαθῶν * ἐδήλωσεν ἡμῖν· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ιη'. Νευρωθῶμεν οὖν ἡμεῖς * κατὰ τῶν πλάνων· * ὁπλισθῶμεν ὁμαδὸν * τοῖς συκοφάνταις· * πάντες κοπιάσωμεν, * ἐπιμόνως παλαίσωμεν, * ἕως ἂν αὐτοὺς ῥήξωμεν· * εἴπωμεν παῤῥησίᾳ * πρὸς τοὺς τῆς ἀπωλείας· * Ποῦ ἐστιν, ὃν ἐν τάφῳ * εἴχετε νεκρόν; * ποῦ πέλει ἐκεῖνος, * ὃν στρατιῶται ἐτήρουν, * καὶ αἱ σφραγῖδες * ὑμῶν ἐφρούρουν; * ποῦ μετετέθη; * ποῦ ἀνελήφθη; * τίς τοῦτον ἀπεσύλησε; * τίς δὲ αὐτὸν ἐβάστασεν; * ἐκλάπη ἐκ τοῦ μνήματος; * πῶς νῦν τοῦ στερεώματος * ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς, * καὶ ἐδήλωσεν ἡμῖν· * Μὴ πτοῆσθε αὐτοὺς, * οὐ νικῶσι γὰρ ὑμᾶς· * ὡς γὰρ εἶπον ὑμῖν, * οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

ιθ'. Οἱ τοῦ ῥύστου μαθηταὶ * φρονοῦντες οὕτω, * τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ * ἀναληφθέντος, * τότε καταβαίνουσιν * ἐκ τοῦ ὄρους γηθόμενοι, * ἅμα καὶ ἀγαλλόμενοι· * καὶ φθάσαντες τὰ κάτω, * ὡς ἡ γραφὴ διδάσκει, * κύψαντες προσκυνοῦσιν * τῷ ἄνω Θεῷ, * καὶ πλήρεις ἐπαίνων, * φωνὰς ἀφῆκαν τῷ ὄρει, * ὡς εὐφημοῦντες * τὸν ἐλαιῶνα, * ὅτι τοσοῦτον κατηξιώθη· * Τὸ ὄρος τὸ Σινάτιον, * λέγοντες, ὑπερέβαλες· * ἐκεῖνο γὰρ ἐδέξατο * τὰ τοῦ Μωσέως ῥήματα, * σὺ δὲ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· * ἐν ἐκείνῳ νόμος ἦν, * ἡ χάρις δὲ ἐν σοί, * τὸν Μωσῆν καὶ πλάσασα, * καὶ λέξασα ἡμῖν· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν.

κ'. Ὑπεράνω εἶ λοιπὸν * καὶ τοῦ Λιβά-

« suit. Ortus ex Maria, natus est, nativitatemque ejus angeli manifestarunt; surrexit, « eumque surrexisse angeli proclamarunt; a« scendit in cœlos, ac divinum mirabilemque « ascensum per bonos angelos testatus est « nobis : Non recedo a vobis.

18. « Corroboremur igitur adversus erro« neos. Turmatim arma stringamus in syco« phantas. Omnes enitamur, luctemur con« stanter, donec eos proscindamus. Confiden« ter dicamus ad perditionis alumnos : Ubi « est in tumulo quem mortuum duxistis? Ubi « jacet ille quem milites custodiebant, quem « sigilla vestra tegebant? quo translatus est? « Quo assumptus est? Quis eum furatus est? « Quisve asportavit? Direptus est e monu« mento? Quomodo nunc nobis misit e fir« mamento nuntios, nobisque edixit : Ne « timeatis eos, vos non victuri sunt; sicut « enim prædixi vobis, non recedo a vobis? »

19. Cum ita censerent liberatoris discipuli, tum assumpto Domino Deoque, descendunt e monte, lætabundi et exultantes; cum ad imum montem venissent, ut Scriptura docet, Deum supernum cernui adoraverunt; laudibusque abundantes, voces ad ipsum montem olivarum miserunt, veluti hymno eum celebrantes, quod tanto decore honoratus est : « Vel Sinæ verticem, inquiebant, « longe superasti; hic mons enim excepit « verba Moysis, tu vero vocem ipsius Dei; in « hoc lex erat, in te gratia, tum ea quæ Moy« sem fecit, tum quæ nobis dixit : Non re« cedo a vobis.

20. « Jam sublimior Libano es; Thabor et

ρίας inserit αὐτὴν φυλάξας πάλιν παρθένον. — ἐφάνη καὶ τ. ἔ. τούτου ἐδόουν T. ἔ. τούτου ἐδ. C.

18. ἐπιμ. πελάσωμεν C. — pro εἴπωμεν f. βοῶμεν ob melod. ἐφρούρουν πῶς ἀπεκλάπη. — ποῦ ἐφαντώθη C corrupte. — ἐκλάπη πρὶν C. — ob aor. ἀπέστειλε mel. f. πῶς οὖν τ. σ. — μὴ φοβεῖσθε T. — νικήσωσιν T.

19. οὕτω φρ. codd. — Χριστοῦ τε κ. θ. T. — ἀλλὰ καὶ ἀγ. T. — ὡσεὶ γρ. T. — ἄνω τῷ θ. C. — τοιοῦτον κατηξ. T. — f. melodiæ ergo lege βοῶντες pro λέγοντες. — Μωσ. ῥήματα T. — καὶ σὺ αὐτοῦ C. — ἡ δὲ χάρις C. — ἡ καὶ πλάσασα T. πλάσασα Μωσῆν C.

20. σοι ἐλαττ. T. — συνειπόντες C. — τοῦ πλάστου T. — τοὺς λ. α. codd. — pro μόνε f. τήν σου. — σοῦ.

νου * Θάβωρ καὶ Ἑρμονιεὶμ * σοῦ ἐλαττοῦνται, * ὅτι οὐκ ἐποίησεν * ἐν αὐτοῖς ὁ φιλάνθρωπος * ἅπερ ἐν σοὶ ἐποίησε. * Τοιαῦτα οὖν εἰπόντες, * οἱ μαθηταὶ τοῦ ῥύστου * ἔστησαν μέχρι τούτου * λόγους τοὺς αὐτῶν, * καὶ ἄραντες ἄνω * τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας, * ἐξιλεοῦντο * τὸν βασιλέα * τῶν οὐρανίων * καὶ ἐπιγείων * βοῶντες· Ἀναμάρτητε * μόνε, εἰρήνην δὸς ἡμῖν, * καὶ δι' ἡμῶν τῷ κόσμῳ σου· * οὐ στέγει γὰρ ὁ ἐχθρὸς * κατιδεῖν τὰ ὑφ' ἡμῶν * γινόμενα καλά, * αὐτὸν δὲ σόβησον * ἀφ' ἡμῶν σὺ ὁ εἰπών· * Οὐ χωρίζομαι ὑμῶν, * ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν, * καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν. *

« Hermon tibi subsunt, quia in illis amicus « hominum tanta non fecit, quanta in te « operatus est. » Talibus colloquentes liberatoris alumni, huc usque finem sermonibus posuerunt, oculisque ac manibus sursum erectis, regem cœlestium atque terrestrium supplici invocabant clamore : « Tu solus sine « peccato, da pacem nobis, et per nos mundo « tuo ! Non sustinet hostis tuus videre quæ « per nos pulchre facta sunt, sed propelle « eum a nobis, tu qui dixisti : Non recedo a « vobis, sum vobiscum, et nemo contra « vos. »

Hic πρεσβείαις τῆς τεκούσης σε add. T. — ἀλλὰ σόβ. αὐτὸν ἀφ' ἡμῶν ὁ εἰπὼν codd. ambo.

XX.

CANTICUM DE PENTECOSTE.

α'. Ὅτε καταβὰς,
τὰς γλώσσας συνέχεε,
διεμέριζεν ἔθνη ὁ ὕψιστος·
ὅτε τοῦ πυρὸς
τὰς γλώσσας διένειμεν,
εἰς ἑνότητα πάντας ἐκάλεσε·
καὶ συμφώνως δοξάζωμεν
τὸ πανάγιον Πνεῦμα.
β'. Ταχεῖαν καὶ σταθηρὰν

1. Quando descendens
linguas confudit,
divisit gentes Altissimus ;
quando igneas
linguas distribuit,
in unum omnes vocavit :
una ergo voce celebremus
sanctissimum Spiritum.
2. Prompta et fortia

Hæc Romanum cecinisse inter mæsta rei publicæ negotia, quæ non nisi obscure significantur, facile dixeris, tam ex flebili concentu quam ex gravitate procemii grandiusculo metro ordientis, illoque tono ultimo, qui simul ac alter βαρύς, sive sextus, pene totum Pentecostæ officium implet. Quibus sacris notum est accedere apud Græcos γονυκλισίαν, solemnesque veluti næmias, ad inchoandum ieiunium illud famosum, quod etiam nunc apud Slavos S. Petro αὐτολεξεὶ consecratur. Multa, ut in superioribus, sic in illo cantico ritus veterum christianorum referunt, Romanique et pietatem simul spirant et doctrinam eximiam. Est epigraphe in Corsinio : Κυριακῇ τῆς ν' κονδάκιον, ἦχ. πλδ', φέρον ἀκροστιχίδα· τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ. Constat v. 388, in trop. XX, quorum duo priora solum innotuere. Asservantur in codd. corsin. f. 119, 120 ; mosq. f. 312 ; taurin. f. 1-5, extra sedem in duobus posterioribus posita.

1. συνέχεε. Exquisite melodus, ut solet, sed duce altero vate Gregorio Nazianzeno, in or. XLI *de Pentecoste* : Ἐπαινετὴ μὲν καὶ ἡ παλαιὰ διαίρεσις τῶν φωνῶν...ἀξιεπαινετωτέρα δὲ ἡ νῦν θαυματουργουμένη· ἀπὸ γὰρ ἑνὸς πνεύματος εἰς πολλοὺς χυθεῖσα, εἰς μίαν ἁρμονίαν πάλιν συνάγεται. BB. t. I, 743. — καὶ pro διὸ more Rom. δοξάζομεν edd. ven.

2. σταθηρὰν sic edd. et codd. nostri. — πνεύματα

δίδου παραμυθίαν
τοῖς δούλοις σου, Ἰησοῦ,
ἐν τῷ ἀκηδιᾶσαι
τὰ πνεύματα ἡμῶν.
Μὴ χωρίζου τῶν ψυχῶν ἡμῶν
ἐν θλίψεσιν,
μὴ μακρύνου τῶν φρενῶν ἡμῶν
ἐν περιστάσεσιν,
ἀλλ' ἀεὶ ἡμᾶς πρόφθασον,
ἔγγισον ἡμῖν, ἔγγισον
ὁ πανταχοῦ·
ὥσπερ τοῖς ἀποστόλοις σου
πάντοτε συνῆς,
οὕτω καὶ τοῖς σε ποθοῦσιν
ἕνωσον σαυτὸν, οἰκτίρμων,
ἵνα συνημμένοι σοι
καὶ ὑμνῶμεν καὶ δοξολογῶμεν
τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

præbe solatia
tuis, o Iesu, famulis,
dum mœrore concidunt
nostri spiritus;
ne tu a nostris recedas mentibus
inter ærumnas;
ne procul a nostris animis abeas
in calamitatibus;
sed semper ad nos propera,
accede huc, accede,
tu qui ubicumque es:
sicut apostolis tuis
semper aderas,
ita et desiderantibus te
unum te fac, o misericors,
ut coniuncti tecum
et hymnis et divinis canticis celebremus
sanctissimum Spiritum.

γ. Οὐκ ἐχωρίσθης, σωτὴρ, * τῶν μαθητῶν σου τότε, * ὁδεύσας εἰς οὐρανούς· * καὶ γὰρ τὰ ἄνω φθάσας, * τὰ κάτω συνέχεις· * οὔτε εἷς γὰρ τόπος δίχα σου, * ἀχώρητε, * κἂν γὰρ γένηται, ἀπόλλυται * καὶ ἀφανίζεται, * καὶ ὡς Σόδομα γίνεται· * σὺ γὰρ ἵστης τὰ σύμπαντα, * πάντων κρατῶν. * Σὲ οὖν καὶ οἱ ἀπόστολοι * εἶχον ἐν ψυχαῖς· * διὸ ἐκ τοῦ Ἐλαιῶνος, * σοῦ ἀναληφθέντος, τότε * κατῆλθον χορεύοντες, * καὶ λέγοντες· Ταχὺ ἡμῖν πέμψον * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

3. A discipulis tuis, salvator, tunc non discessisti, quando in cœlos tendebas; superna enim dum petis, inferiora contines. Nullus namque sine te locus est, o loci expers; esto enim quod aliquis sit, destruitur, aut evanescit, vel ut Sodoma absorbetur. Tu enim universa instituis, omnia continens. Te ergo apostoli in animis gerebant; ideo ab Oliveto, post ascensum tuum, descendebant exultantes ac dicentes: « Cito nobis mitte sanctissimum « Spiritum. »

δ'. Ὑπέστρεψαν ἐν χαρᾷ * ἀπὸ τοῦ Ἐλαιῶνος * οἱ ἕνδεκα μαθηταί· * Λουκᾶς δὲ

4. Cum gaudio reversi sunt ab Oliveto undecim discipuli; id Lucas, sacrorum inter-

ἥμων. Paroxytonum rhythmus perpetuus exposcit, quanquam veteres tantum in ἧμιν et ἧμας accentum retrahant. Sed recole can. metr. XIII. — ἀλλὰ ἀεὶ edd. — ὥσπερ καὶ codd. et edd. sed læso metro constanti. — ἵνα οἰκτίρμον edd. ἵνα συνημ. cum T, ὡς ἂν συν. σοι C. σου T minus bene. — καὶ ante ὑμν. edd. et codd. om. immo pro καὶ ὑμνῶμεν rhythmus requirit καὶ ᾄδωμεν vel κ. σέβωμεν — πανάγιόν σου πνεῦμα ed. ven. — Vim nota crescentem in voce δοξολογῶμεν, ut infra in 5, quæ accedit ad θεολογεῖν, hymnosque soli Deo debitos rite significat; id quod sæpius sentire licuit, quam commodius exprimere, ut in cant. 1 tr. 1; V, 7; VI, 4 etc.

3. ἀπὸ τ. μαθ. Tom. τότε. — φθάσας πρὸς τὰ ἄνω T. Cum verbis motum aperte significantibus sæpe omitti præp. iam vidimus exemplo vett. confirmari. Cf. cant. X, 5; XII, 5; XIII, 16. — οὐδὲ εἷς T. — σου, ἀθάνατε T. — γίνηται T. — ἱστᾷς C, T, contra rhythm. dein τὰ om. C. — τότε om. T et καὶ λέγοντες usque ad πέμψον, sed habet fere uti supra: ὑμνοῦντες καὶ δοξολογοῦντες.

4. Λουκᾶς γὰρ T, Act. I, 12. — ἀνελ. ὑπερῴῳ δὲ C. ὑπέστρεψαν εἰς ὑπερῷον δὲ ἀν. ἔνθα κατ. T. — Πέ-

τοῦτο γράφει * ὁ ἱεροφάντης, * ὅτι εἰς Ἱεροσόλυμα * ἀνέλυσαν, * ὑπερῷον δὲ ἀνέβησαν, * οὗπερ κατέμενον, * καὶ ἐμβάντες ἐκάθισαν * Πέτρος καὶ οἱ ἐπίλοιποι * τῶν μαθητῶν, * ὧν ὁ Κηφᾶς, ὡς ἔξαρχος, * εἶπε πρὸς αὐτούς· * Ἐρασταὶ τῆς βασιλείας, * ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας * πρὸς τὸν ὑποσχόμενον * καὶ λέξαντα· Ἐγὼ ὑμῖν πέμψω * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

ε´. Τοιαῦτα Πέτρος εἰπὼν * τότε τοῖς ἀποστόλοις, * διήγειρεν εἰς εὐχὴν, * καὶ στὰς ἔμμεσος τούτων, * ἐβόησε λέγων· * Δεηθῶμεν, γόνυ κλίνωμεν, * αἰτήσωμεν, * ἐκκλησίαν τὸ δωμάτιον * τοῦτο ποιήσωμεν· * καὶ γάρ ἐστι, καὶ δύναται· * κλαύσωμεν καὶ κραυγάσωμεν * πρὸς τὸν θεόν· * Πέμψον ἡμῖν τὸ Πνεῦμά σου * τὸ πανάγαθον, * ἵν' ὁδηγήσῃ τοὺς πάντας * πρὸς τὴν γῆν σου τὴν εὐθεῖαν, * ἣν σὺ προητοίμασας * τοῖς σέβουσι καὶ δοξολογοῦσι * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

ϛ´. Ἀκούσαντες οὖν εὐθὺς * οἱ μετ' αὐτοῦ κληθέντες, * συνήθροισαν ἑαυτοὺς, * ὡς πρὸς ποιμένα ἄρνες, * τῷ λόγῳ θελχθέντες, * καὶ σιγῶντες ὑπηγόρευον * ἃ ηὔχοντο, * καὶ δεήσεις ἐπανέτεινον * τῷ παντοκράτορι * ταῦτα περιεχούσας που· * Τῷ τῶν ἀγγέλων πρύτανι * καὶ βασιλεῖ, * τῷ τῶν ἀνθρώπων ἄνακτι, * καὶ δημιουργῷ, * τῷ τῶν ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ * μόνῳ νεύματι κρατοῦντι, * οἱ

pres, scribit, eos petivisse Hierosolymam, ascendisse in aulam domus superiorem, quam inhabitabant. Ingressique Petrus cæterique discipuli consederunt; quibus Cephas uti præses dixit : « O regni amatores, sursum « corda ! sursum ad promittentem ac dicen« tem : Ego vobis mittam sanctissimum Spi« ritum. »

5. Talia fatus apostolis Petrus, eos ad orandum collegit, stansque in medio eorum, sic vocem extulit : « Oremus, genuflectamus, « deprecemur, in ecclesiam hoc cœnaculum « instruamus; ita enim fas est et fieri potest. « Ploremus, clamemus ad Deum : Mitte no« bis Spiritum tuum optimum, ut dirigat « omnes ad terram tuam rectam, quam tu « præparasti colentibus et celebrantibus san« ctissimum Spiritum. »

6. Statim igitur, his auditis, qui cum illo vocati erant, coegerunt se, ut agni ad pastorem, voce eius allecti, et silentio faventes, clam succinebant, ad ea quæ postulata sunt, intentasque preces omnipotenti mittebant, his fere verbis expressas : « Summo angelo« rum principi et imperatori, hominum regi « et opifici, qui solo nutu cuncta gubernas, « quæ in terra et quæ in mari sunt, tibi tui

τρος. Inde in finem splendet supremum Petri pontificium. — μερισταὶ τῆς β. T, f. melius. — ἄνω σ. τ. καρδίας, ut supra in XVIII, ad sacræ liturgiæ initium designandum.

5. τοιαῦτα τότε εἶπ. Π. τοῖς T. — διήγειρεν (a διαγείρω scilicet) εἰς εὐχὴν, quasi ad *synaxim* γονυκλισίας. — ἐν μέσῳ T, ἐμμέσῳ C, uterque contra rhythm. — τὸ δομάτ. τοῦτο codd. — καὶ ante κραυγ. om. C. — τὸ ἀγαθὸν codd. — εἰς τ. γῆν T.

6. ποιμένα, ut in cant. XVII; intuere quid *orantibus* esset imago boni pastoris, sacræ mensæ imminentis et assurgentis inter veteres picturas. — ὑπηγόρευον ἃ ηὔχοντο. Syllabas hic singulas expende : fit primum εὐχὴ plerumque tacita sacerdotis, ἃ ηὔχοντο; tum diaconus intonat prolixas preces, καὶ δεήσεις ἐπανέτεινον (ἐπανέτειναν male T.) quibus absolutis fideles leni plausu sive ὑπακοῇ succinebant per ἐφύμνια, se ad sacerdotis ἐκφώνησιν, et diaconi ἐκτενῆ attentos et consentaneos proclamantes, ὑπηγόρευον ἃ ηὔχοντο. Subobscura quidem est dictio ὑπαγορεύειν, ac proprie significat *clam eloqui*, *clam orare;* quo extenso sensu alia quoque obscura declarantur, ut ὑπακούειν, ὑπακοὴ, ὑποψάλλειν, *succinere, in fine respondere,* ἐφύμνια *recolere*. Cf. Const. apost. II, 57 (mihi p. 204). Athanas. *Apolog.* BB. t. I, p. 267, ubi primus fortasse Montefalconius facem errantibus prætulit; etiam cl. Valesius ad Theodoret. H. E. II, 13 p. 88 : τοὺς δὲ λαοὺς ὑπακούειν, inepte proponit ὑπηχεῖν. Adde Euseb. H. E. II, 17; Basil. ep. 53. — ταῦτα περιεχ. T. — που om. codd. — παντοκράτορι. Recte ergo de Deo idem intellexi in

φίλοι καὶ δοῦλοί σου * βοῶσί σοι· Ταχὺ ἡμῖν πέμψον * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

ζ΄. Πληρώσαντες οὖν εὐθὺς * τὰς ἑαυτῶν δεήσεις, * ὑπέγραψαν ἐν αὐταῖς, * σφραγίσαντες τῇ πίστει, * καὶ πέμψαντες ἄνω, * ἃς ἀνέγνω ὁ διδάσκαλος, * καὶ ἔφησεν· * Αὐτεξούσιε Παράκλητε, * μὴ κελευόμενος, * ἀλλ' ὡς θέλεις, κατάβηθι· * σὲ λοιπὸν γὰρ ἐκδέχονται * οἱ μαθηταὶ, * οὕσπερ ἐγὼ συνήγαγον * σοὶ καὶ τῷ Πατρὶ, * καὶ ἐξεπαίδευσα λέγων· * Μαθητεύσατε τὰ ἔθνη, * Πατέρα κηρύττοντες * καὶ σέβοντες Υἱὸν, καὶ ὑμνοῦντες * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

η΄. Ἐπήκουσεν ὡς θεὸς * ὁ Παράκλητος τότε * τῶν δεομένων αὐτοῦ, * καὶ δὴ καταλαμβάνει * αὐτοὺς εὐχομένους, * οὐδαμόθεν ἀφιστάμενος * ὁ ἄφραστος· * οὐ γὰρ γέγονε μετάβασις * ἡ συγκατάβασις, * οὐδ' ὑπέμεινε μείωσιν· * ἄνω γὰρ ἦν, καὶ κάτω ἦν, * καὶ πανταχοῦ, * θεία γὰρ φύσις ἄφραστος * καὶ ἀναφὴς, * τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐχ ὁρᾶται, * πίστει δὲ κατανοεῖται, * χερσὶν οὐ κατέχεται, * καρδίαις δὲ πισταῖς ψηλαφᾶται * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

θ΄. Εἱστήκεισαν ὁμαδὸν, * συμπληρουμένης ἤδη * ποτὲ τῆς πεντηκοστῆς, * εὐχαῖς προσκαρτεροῦντες * οἱ ἕνδεκα τότε, * καὶ ὡς λέγει τὸ ἀνάγνωσμα * τῶν πράξεων· * Ὡς πνοῆς βιαίας ἄθροον * ἦχος ἐγένετο, * οὐρανόθεν κτυπούμενος, * ὅλον δὲ τὸ δωμάτιον *

« amici ac famuli clamant : Cito nobis mitte « sanctissimum Spiritum. »

7. Statim igitur, peractis precibus suis, subscripserunt eas, ac fide obsignatas ad superna mandaverunt. Quas ubi legit magister, sic fatus est : « O tuæ potentiæ compos, Paraclete, non iussus, sed prout sponte vis, « descende ! Te enim expectant iam disci- « puli, quos tibi et Patri congregatos erudivi « dicens : Docete gentes, prædicantes Pa- « trem, adorantesque Filium et glorificantes « sanctissimum Spiritum. »

8. Audivit, ut pote Deus, Paracletus sic deprecantes eum, nec mora descendit ad eos, dum orant, nulla ex parte ab illis semotus ineffabilis ille, nec fuit loci mutatio demissio eius benigna, neque ullum passus est detrimentum. Sursum enim erat, eratque deorsum, et ubique : divina quippe natura, nemini enarranda et intactilis, oculis non captatur, sed percipitur fide; manibus non tenetur, piis vero cordibus tangitur sanctissimus Spiritus.

9. Simul consistebant, expleta iam quinquagesima die, inter se undecim orationibus incumbentes, ut fert lectio Actuum, quum sonus vehementis spiritus cœlitus obstrepentis subito factus est, totamque ædiculam implevit, quin immo stupore concussit dilectos

cant. XVI, 17. — τῷ τὰ C. — post βοῶσι male σοι eraditur in T.

7. σφραγὶς πίστεως symbolum est, iure ad apostolos relatum, etsi ab ipsis in liturgiam insertum fort. non fuerit. — πέμψαντες ἄνω, scilicet vota et oblationes, super quæ fit a pontifice solemnis ἐπίκλησις sive consecratio, ἃς ἀνέγνω ὁ διδάσκαλος. — σὲ γὰρ λοιπ. codd. — οὓς καὶ ἐγὼ T. — οὓς ἐξεπ. T. — ἔθνη. Matth. XXVIII, 19. — πνεῦμα κηρύττ. T. om. καί. — υἱὸν σέϐ. καὶ δοξολογοῦντες id. sibi constans.

8. εἰσήκουσεν ὁ θεὸς T. — δεσμ. αὐτῷ T. — τούτους εὐχ. codd. — μηδαμόθεν T. — γέγ. κατάϐασις T. — οὐδὲ C. οὔτε ὑπ. T. — πνεύματι θεωρεῖται T. — οὐ καταδέχεται C. — πιστῶν ἐρευνᾶται T.

9. ἱστήκεισαν scripsit C, ob acrostichidem, cui non nocet T recta scriptura, satis auribus Græcorum excepta. — T. om. πεντ. et ποτὲ, tantum habet ἤδη συμπλ. — ἀνάγνωσμα publica est lectio ex ambone facta. — ὡς om. T et ἄθροον, de quo cf. cant. VI, 11, 18; XVII, 16. — ἦχός τε T. — οὐρ. ἠχήσαντος C. — ἐπλ. πυρὸς codd. — καὶ ἔσπλασεν sic T. — Si quis hæc attente cum ritu liturgico contulerit, facile duplicem inveniet Spiritus sancti ἐπίκλησιν, priorem in tr. 7, posteriorem in 9, quarum una apud Occidentales consecrationi præmittitur, altera Orientalium postponitur, ambas vero veteres habuisse videntur.

ἐπλήρωσε, * μᾶλλον δὲ καὶ κατέπληξε * τοὺς ἀγαπητούς· * διὸ ὡς σκάφος, τὸν οἶκον * σαλευόμενον ὁρῶντες, * ἐβόων· Ὦ δέσποτα, * κατάπαυσον τὴν ζάλην, καὶ πέμψον * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

discipulos; quum enim ut cymbam, domum quassatam cernerent, clamabant : « Dominator, quiescere fac procellam, atque « mitte sanctissimum Spiritum. »

ι΄. Νομίζοντες οἱ σοφοὶ * ὅλον τὸ ὑπερῷον * χαλᾶσθαι ἐκ τῆς πνοῆς, * συνέστειλαν ἐν φόβῳ * τὰ ὄμματα πάντες, * καὶ ἰδοὺ γέγονεν ἕτερον * φρικτότερον, * καὶ τῷ πρώτῳ φόβῳ δεύτερον * τρόμον ἐπήγαγεν * τὰ ἐπάλληλα θαύματα· * γλῶσσαι γὰρ πάλιν πύριναι * τότ᾽ ὤφθησαν, * καὶ ἐπὶ κάραις ἤρχοντο * τῶν ἀγαπητῶν, * καὶ οὐ παρέφλεγον τρίχας, * ἀλλ᾽ ἐφώτιζον τὰς φρένας, * καὶ καθαριζούσας γὰρ * καὶ καινιζούσας ἔπεμψε ταύτας * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

10. Qui prudentes viri, opinati totam superiorem aulam turbine fatiscere, præ timore omnes clausere oculos; et ecce aliud fit formidolosius, ac priori pavori alterum addiderunt metum prodigia sibi succedentia. Linguæ enim igneæ altera tunc vice emicuerunt, et super capita dilectorum institerunt, neque urebant capillos, sed mentes illustrabant; flammas enim ad mentes repurgandum et renovandum misit sanctissimus Spiritus.

ια΄. Ὁ Πέτρος δὲ κατιδὼν * τὰ γεγονότα πάντα, * ἐβόησεν· Ἀδελφοί, * τιμῶμεν ἃ ὁρῶμεν, * μὴ ἐξερευνῶμεν, * μήτις εἴπῃ· Τοῦτο τί ἐστι * ὁρώμενον; * ὑπερβαίνει γὰρ διάνοιαν * τὸ ἐκτελούμενον, * καὶ νικᾷ τὴν ἐνθύμησιν. * Πνεῦμα καὶ πῦρ συνέζευκται, * θαῦμα πιστόν! * αὔρα καὶ φλὸξ συνήρτηται, * θέαμα φρικτόν! * μετ᾽ ἀνέμων αἱ λαμπάδες, * μετὰ δρόσου οἱ σπινθῆρες! * τίς εἶδε; τίς ἤκουσε; * τίς δύναται εἰπεῖν, ὃ παρέχει * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

11. Petrus, postquam acta omnia perspexit, vocem extulit : « Fratres, adoremus « quæ intuemur, neque scrutemur ea, neque « ullus dicat : Quid rei visum est? mentem « enim superat hoc facinus, cogitatumque « vincit. Spiritum et ignem coniungi, cer- « tum prodigium! Auram et flammam com- « poni, spectaculum tremendum! cum flati- « bus lampadas, cum rore scintillas! Quis « vidit? Quis audivit? Quis enarrare valet « quod præstat sanctissimus Spiritus?

ιβ΄. Ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, * στῆτε, καὶ καθορᾶτε * ἀπεριέργως τὸ πῦρ, * ὃ ἔπεμψεν ἐξ ὕψους * ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις· * μὴ φοβεῖσθε, οὐ γὰρ φλέγουσιν * οἱ ἄνθρακες· * μὴ θαμβεῖσθε, ὅτι ἄκαυστον * τοῦτο τὸ πῦρ ἐστιν. * Ἀλλ᾽ ὡς φρόνιμοι, μνήσθητε * πῶς πάλαι πῦρ ἐδέξατο * παῖδας τοὺς τρεῖς, * πῶς οὐκ ἐκαύθη σώματα * τούτων, οὐδὲ θρίξ· * πῶς

12. « Vos ergo, cari sodales, state et tran- « quillo considerate animo ignem quem mi- « sit ab alto qui habitat in excelsis. Ne pa- « veatis, haud enim incendunt hi carbones; « ne formidetis, haud urit ille ignis. Rite « autem providi mementote quomodo olim « flamma tres exceperit pueros, nec tamen « corpora ambusta sunt, neque etiam capil-

10. νομίσαντες T. — χαοῦσθαι ἐκ τῆς C, an barbare, an recte a χάος oriundum? — τρόμ. ἐποίησαν C. — πύρινοι ἥπτοντο αὐτῶν T. — καὶ γὰρ καθ. C, T. καὶ φωτιζούσας T. — προέπεμψε C, T.

11. ἐξερευνήσωμεν C. — τὸ ὁρ. C, T. f. τὸ δρώμενον. — συνήργηται C. συνήντησε T. — θαῦμα φρ. μετὰ ἄνεμον T. — μ. δρόσον sic C, T. οἱ ante σπινθ. om. C, neque rhythmo obstat μετὰ ex can. XI. — ὃ ὑπάρχει T.

12. ὁ ὢν ἐν τῷ ὕψει T. — οὔτε θρὶξ C; recole can. XII. — Ad πῶς ἡ nota ellipsin ἡ κάμινος. — αὐτ. ἐδείχν. C. — σὺν τόχῳ γὰρ C, T. — ἔδωκεν T. Sic semper in eodem fere loco trium puerorum fornax, eorumque cantica revocantur. Abs re non sit addere, recentiores græculos apostolicis ab incunabulis usum repetere calidam aquam sacris miscendi mysteriis, ex hac potissimum causa, quod sacrum Spiritus ignem in Pentecoste reco-

ἡ τοὺς τρεῖς δεξαμένη, * τέσσαρας αὐτοὺς ἐδείκνυ· * σὺν τόκῳ ἀπέδωκεν * οὓς ἔλαβεν, ὅτι ἐφοβεῖτο * τὸ πανάγιον Πνεῦμα. *

« lus; quomodo fornax quæ tres acceperat, « quatuor eosdem esse ostenderit : cum fœ« nore restituit, quos absumpsit, quia vere« batur sanctissimum Spiritum.

ιγ΄. Ῥιψάτω οὖν, ἀδελφοὶ, * ὁ καθ' εἷς ἡμῶν ἄρτι, * τὸν φόβον ἐκ τῆς ψυχῆς, * καὶ πόθον ἐνδειξάτω * τῷ ἀναληφθέντι, * ὅτι οὕτως οὓς ἐκάλεσεν, * ἠγάπησεν. * Πάντα ἃ προεῖπεν ἅπασι, * νῦν ἀπεπλήρωσε, * καὶ ὡς εἶπεν, ἐποίησε· * τί δειλιῶμεν ἄφλεκτον * φλόγα λοιπόν; * Ῥόδα τὸ πῦρ νομίσωμεν, * ὅπερ καὶ ἐστίν· * ἐπὶ ἡμῶν γὰρ ταῖς κάραις * ὥσπερ ἄνθη ἐπετέθη, * ἐν οἷς ἐστεφάνωσεν, * ἐκόσμησεν, ἐλάμπρυνεν ἡμᾶς * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

13. « Amoveat igitur, fratres, unusquisque « vestrum ab animo suo metum, amoremque « in Christum significet assumptum, quippe « quos elegit, tantum dilexerit. Ecce quæli« bet prædixit cunctis, ea nunc implevit, et « sicut dixit, fecit. Quid timemus demum « flammam non conflagrantem? Rosas esse « ignem credamus, et ita sane; ignis enim « capitibus nostris impositus est, veluti flo« res, quibus nos coronavit, ornavit, illus« travit sanctissimus Spiritus. »

ιδ΄. Ὡς εἶπε ταῦτα Κηφᾶς * πᾶσι τοῖς ἀποστόλοις, * ἡσύχασε μετ' αὐτῶν * καὶ δέχεται σὺν τούτοις * τὸ ἅγιον Πνεῦμα· * ἐληλύθει γὰρ μετέπειτα, * ὡς γέγραπται, * ὡς προδρόμοις γὰρ χρησάμενον * δυσὶ τοῖς θαύμασι, * τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ πνεύματος· * ἔδει γὰρ πρὸ τοῦ πνεύματος * θαῦμα δραμεῖν· * ἔδει πρὸ τοῦ βαπτίσματος * πνεῦμα προελθεῖν, * καὶ προμηνύσαι τῷ κόσμῳ, * ὥσπερ σάλπιγγα ἠχοῦσαν, * ὅτι ὡς ἠθέλησε, * καὶ βούλεται, τῇ γῇ ἐπιβαίνει * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

14. Hæc ubi dixit Cephas omnibus apostolis, tacuit cum illis, et accepit simul sanctum Spiritum; post hæc enim venerat, ut scriptum est, duplici quippe usus miraculo quasi præcursore, igne scilicet ac flamine. Decebat namque flamini præmitti prodigium; decebat baptismati præire Spiritum, ac mundo prænunciari, quasi tuba vocali, quomodo nempe velit et amet in terram irruere sanctissimus Spiritus. »

ιε΄. Μεγάλα ἦν καὶ φρικτὰ * πάντα τὰ γεγονότα, * καὶ φρένας πάντων ἱστᾷ· * πλησθέντες γὰρ ἐξαίφνης * τοῦ Πνεύματος πάντες· * προσωμίλουν τοῖς ἀκούουσιν· * ὡς

15. Magna erant ac stupenda omnia quæ facta sunt; animos ergo omnium erigunt. Impleti namque statim Spiritu omnes, auscultantibus concionem habebant. Simul atque

lant. Quod fortasse tam a mente quam a verbis Romani longe recedit, nec tamen abs re liturgica sit notatum.

13. ὁ καθεῖς C, nota scripturam pro καθ' εἷς, de quo cf. Winer; l. c. p. 234; Viger, p. 635; neque etiam de indole huius pronom. omitte Doederlein *Pr. de Brachylogia serm. gr. et lat.* p. 10, Erlang. 1831. — τὸν τρόμον T. — ἠγάπ. ἐκάλ. T. — ὅτι πάντα C, T. ἅπασι πρ. C. — ἅπερ πρ. νῦν ἐξεπλήρωσε T. — ἐπὶ τὰς κ. γὰρ ἡμῶν C. — ἐν οἷς pro abl. instrum. ut Soph. ἐν φίλαις χερσὶν ἐκόσμησα, et alii vett. Ad hæc quis non secum meditatur aureos illos Mantuani versus? Æn. II. 682-684.

Ecce levis summo de vertice visus Iuli
Fundere lumen apex, tactuque innoxia molles
Lambere flamma comas et circum tempora pasci.

14. An solemnius κατὰ τὸ σεμνὸν tertio repetitur γὰρ? quod certe tæduit T in quo γὰρ post προδρ. omittitur. — χρησάμενος δύο C. — θ. προδραμεῖν T. — πρὸ τοῦ φωτίζοντος φλόγα προελθεῖν T. — ὥσπερ σάλπιγγες ἠχοῦσαι C. ὑπὲρ σάλπιγγα ἠχοῦσαν ὅτι ὡς ἐπίσταται ὡς βούλεται T. — καὶ ὡς βούλ. C. Undenam vero hic loci vates baptismum cum flamma et spiritu misceat, ne mireris, considera mihi hunc ipsum diem, uti alterum paschalem, olim fuisse neophytis addictum.

15. τὰ γεγ. πάντα C. — φρ. πάσας T. — πάρθοις καὶ μήδοις καὶ τοῖς πᾶσιν ὡς ὅμοιοι C. — τοῖς ἐλαμ. C, T.

ἤκουον, * τοῖς Ῥωμαίοις, οὐχ ὡς βάρβαροι, * Πάρθοις ὡς ὅμοιοι, * καὶ τοῖς Μήδοις ὡς ἴδιοι, * Ἐλαμίταις ὡς εὔλαλοι * τότ' ὤφθησαν, * τοῖς Ἀραβίοις γνώριμοι * γέγοναν πολὺ, * Ἀσιανοῖς καὶ Φρυγίοις * εὔδηλοι καὶ τρανολάλοι, * καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν * ἐφθέγγοντο, ὡς τούτοις ἐδίδου * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

ις'. Ἀλλ' ὅτε εἶδον αὐτοὺς * γλώσσας λαλοῦντας πάσας * οἱ πανταχόθεν ἐκεῖ, * ἐξίσταντο βοῶντες· * Τί βούλεται ταῦτα; * Γαλιλαῖοι οἱ ἀπόστολοι * ὑπάρχουσι, * καὶ πῶς ἄρτι, ὥσπερ βλέπομεν, * πᾶσι τοῖς ἔθνεσι * πατριῶται γεγόνασιν; * πότε κατεῖδεν Αἴγυπτον * Πέτρος Κηφᾶς; * πότε Ἀνδρέας ᾤκησε * μέσην ποταμῶν; * οἱ δὲ υἱοὶ Ζεβεδαίου * πόθεν εἶδον Παμφυλίαν; * πῶς ταῦτα γνωρίσωμεν; * πῶς εἴπωμεν; ἢ πάντως ὡς θέλει * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

ιζ'. Νῦν γέγοναν σοφισταὶ * οἱ ἀγρευταὶ τὸ πρώην· * νῦν ῥήτορες καὶ τρανοὶ * οἱ πρὶν παρὰ τὰς ὄχθας * τῶν λιμνῶν ἑστῶτες· * οἱ τὸ πάρος καταῤῥάπτοντες * τὰ δίκτυα, * νῦν ῥητόρων πλοκὰς λύουσιν· * ὅθεν προσέρχονται * ἁπλουστέρῳ τῷ ῥήματι· * ἕνα Λόγον γὰρ λέγουσιν * ἀντὶ πολλῶν, * ἕνα Θεὸν κηρύττουσιν * οὐ μετὰ πολλῶν, * τὸ ἓν ὡς ἓν προσκυνοῦσιν, * ἀκατάληπτον Πατέρα, * Υἱὸν ὁμοούσιον, * ἀμέριστον καὶ ὅμοιον τούτῳ * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

ιη'. Οὐκοῦν ἐδόθη αὐτοῖς * πάντων περιγενέσθαι * δι' ὧν λαλοῦσι γλωσσῶν; * καὶ τί

auditi sunt, nec Romanis visi sunt barbari; quin Parthis erant ore similes; et Medis vernaculi, Elamitis facundi, Arabibus longe periti, Asianis et Phrygibus perspicui et elegantes fiunt; atque omnes gentes alloquebantur, prout ipsis dederat sanctissimus Spiritus.

16. Ast ubi sic eos viderunt omnigenis linguis loquentes, qui ex omni regione illic convenerant, obstupuere quæritantes : « Quid « hoc sibi vult? Galilæi sunt apostoli; qua « ratione iam, ut videmus, omnium natio- « num contribules facti sunt? Quandonam « vidit Ægyptum Petrus ille Cephas? An An- « dreas incoluit Mesopotamiam? Zebedæi « autem filii undenam viderunt Pamphy- « liam? Quo pacto talia intelligemus? Quid « dicemus? Sane actum omnino ut vult sanc- « tissimus Spiritus. »

17. Nunc sapientes fiunt qui modo piscatores. Nunc rhetores et facundi, qui prius lacuum ad ripas degebant. Qui retia paulo ante resarciebant, iam nunc grammaticorum tricas solvunt, indeque pergunt cum ore simpliciore : unum enim Verbum loquuntur, non multa; unum Deum prædicant, non cum pluribus; quod est unum, unum adorant, maiorem omni conceptu Patrem, Filium consubstantialem, individuum et consimilem illi sanctissimum Spiritum.

18. Nonne igitur illis datum est cunctis antecellere per ipsas quas loquuntur linguas?

— ὤφθησαν πότε C. — ὤφ. τρανῶς T. — γεγόνασιν εὐθὺς T. — ἀσιανοῖς δὲ C. — τρανολάλοι ut in cant. VII, 17.

16. γλώσσαις λ. πάσαις T. — πάντας C. — βούλεται τοῦτο T. — καθὼς βλ. C, T. — μεσοπόταμον C. — οἱ υἱοὶ T. — εἶδαν C.

17. γέγοναν, sic duo codd. pro γεγόνασι ut tr. 15, 16, et alias sæpe, uti etiam ἀκήκοαν pro ἀκηκόασι. Purus est hellenismus, frequens in N. et V. T. cf. Deuter. XI, 7; Ioan. XVII, 6; Apoc. XIX, 3; Luc. IX, 36; Col. II, 1, ex optimis codd. immo etiam apud Lycophr. 252 πέφρικαν invenitur. — τὸ πρῶτον T, τὸ om. C. — οἱ τὸ πρὶν C. — ῥητ. γλώσσας C. — ὅθεν προσέρχονται om. T, pro quo præbet καὶ εὐτελίζουσιν. — λόγον ἔχουσιν T, in quo duo v. seqq. iterum omissi. — ὅμοιον τούτων C. In hanc nobilissimam catholici dogmatis ἔκφρασιν cum amplus pateat excurrendi campus, unum paulisper moretur : sive cum cod. T legatur τούτῳ, sive cum C τούτων, Spiritus sanctus proclamatur a Filio inseparabilis per se et consimilis, aut ab utroque Patre et Filio oriundus, cum Filius sit ὁμοούσιος; ut eiusdem processionem catholico sensu intellectam sanctus melodus, in ipsa die Pentecostes, feliciter edixerit.

18. Οὐκοῦν codd. ἔλθῃ αὐτοῖς C. — τί λυσσῶσι T.

φιλονεικοῦσιν * οἱ ἔξω ληροῦντες; * τί φυσῶσι καὶ βαμβαίνουσιν * οἱ Ἕλληνες; * τί φαντάζονται πρὸς Ἄρατον * τὸν τρισκατάρατον; * τί πλανῶνται πρὸς Πλάτωνα; * Δημοσθένην τί στέργουσι * τὸν ἀσθενῆ; * τί μὴ ὁρῶσιν Ὅμηρον * ὄνειρον ἀργόν; * τί Πυθαγόραν θρυλλοῦσι * τὸν δικαίως φιμωθέντα; * τί δὲ καὶ μὴ τρέχουσι, * καὶ σέβουσιν οἷς ἐνεφανίσθη * τὸ πανάγιον Πνεῦμα;

ιθ'. Ὑμνήσωμεν, ἀδελφοί, * τῶν μαθητῶν τὰς γλώσσας, * ὅτι οὐ λόγῳ κομψῷ, * ἀλλ' ἐν δυνάμει θείᾳ * ἐζώγρησαν πάντας· * ὅτι ἦραν τὸν σταυρὸν Αὐτοῦ * ὡς κάλαμον· * ὅτι ῥήμασιν, ὡς νήμασι, * πάλιν ἐχρήσαντο, * καὶ τὸν κόσμον ἡλίευσαν· * ὅτι τὸν λόγον ἄγκιστρον * ἔσχον ὀξύ· * ὅτι καθάπερ δέλεαρ * γέγονεν αὐτοῖς * σὰρξ ἡ τοῦ πάντων δεσπότου, * οὐ πρὸς θάνατον θηρῶσα, * ἀλλ' εἰς ζωὴν ἕλκουσα * τοὺς σέβοντας καὶ δοξολογοῦντας * τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

Et cur invident qui foris delirant? Cur turgent et balbutiunt Graii? Cur mira fingunt sibi de Arato ter maledicto? Cur vagantur post erroneum Platonem? Cur Demosthenem depereunt, hominem imbellem? Cur non viderunt Homerum inane esse somnium? Cur Pythagoram oggerunt, cui merito os clausum est? Cur non cursu certatim petunt, aut cultu non prosequuntur eos quibus apparuit sanctissimus Spiritus?

19. Hymnis, fratres, celebremus linguas discipulorum; quod non eleganti sermone, sed divina virtute universos cœperunt retibus; quod extulerunt Christi crucem ut arundinem; quod verba, filorum instar, vicissim nectentes, orbem piscati sunt; quod verbum pro acuto sumpserunt hamo; quod sicut esca illis facta est caro omnipotentis Domini, quæ non ad lethalem prædam, sed ad vitam eos adducit, adorantes, divinisque hymnis celebrantes sanctissimum Spiritum.

— βαμβεύουσιν C. — οἱ τρισκατάρατοι C, pressior in T παρανομασία, et ludos quisque per se capit, Δημοσθένην τὸν ἀσθενῆ, Ὅμηρον, ὄνειρον (dic Ὅμιρον, ὄνιρον), Πυθαγόραν φιμωθέντα, quasi mutam pythonissam, aut silentem magistrum, de quo : αὐτὸς ἔφη, etc. Sed hæc frustra latinus interpres victus suspicit. — τί δημ. C, T. — μὴ νοοῦσιν δμ. T. — τί δὲ μὴ προστρέχουσι πιστεύοντες οὓς T.

19. τὰς πράξεις T. — ἡλίευσαν πάντας T. — Αὐτοῦ, antonomastice, pro Χριστοῦ, uti eleganter, fort. post alios, Anastasius ille patriarcha, Antiochenorum eiusdem nominis primus et princeps, quem nuper græce in lucem edidimus, in orat. theol. IV. *Anastasior. Antioch. et Sinaitar. anecd.* p. 93, Rom. 1866. — ἡ σὰρξ duo codd. — In fine θηρῶσαι C, sine ulla alia splendidi epiphonematis varietate. Post sexcenta illa veterum testimonia, quæ olim ad calcem unius tomi in Solesmense spicilegium effudi, et post sexcenta alia quæ facili brachio addere et congerere in cumulum luberet, haud memini, ut candide loquar, legere me de ΙΧΘΥΟΣ arcana formula, quidquam plenius et exquisitius quam luculentum illud S. Romani ἐφύμνιον : in quo, si introspicias, ne rarum quidem desiderandum est eucharisticum piscis arcanum, vivificum Christi fidelium epulum. Ne te fugiant quæ supra in cant. XIII, 18, not. et hæc meminisse juvabit ad XXII, 5, 9, etc.

XXI.

CANTICUM DE OMNIBUS SANCTIS.

α'. Ὡς ἀπαρχὰς τῆς φύσεως,	1. Naturæ uti primitias,
τῷ φυτουργῷ τῆς κτίσεως,	tibi, creaturæ satori,
ἡ οἰκουμένη προσφέρω σοι, Κύριε,	totus ego orbis offero, o Domine,
τοὺς θεοφόρους μάρτυρας·	theophoros martyres :
ταῖς αὐτῶν ἱκεσίαις,	quorum ex supplicibus votis,
ἐν εἰρήνῃ βαθείᾳ,	in alta pace,
τὴν ἐκκλησίαν σου,	ecclesiam tuam,
τὴν πολιτείαν σου	imperium tuum,
διὰ τῆς Θεοτόκου συντήρησον,	favente Deipara, conserva,
πολυέλεε.	multæ misericordiæ Deus.
β'. Ὡς ἐλεήμων ὑπάρχων, Χριστὲ ὁ Θεός,	2. Pro tua clementia, Christe Deus,
τὰς τῶν μαρτύρων αἰκίσεις ἐδρόσισας,	in martyrum angores rorem effudisti,
τῶν διὰ σὲ τυράννοις	fidem pro te tyrannis declarantium.
τὴν πίστιν τρανωσάντων·	At quemadmodum illis dedisti gratiam
ἀλλ' ὡς αὐτοῖς ἐδωρήσω τὴν εὐλογίαν	patiendi fortiter, ob divinam doctrinam,
ὑπομονῆς ἐκ τῆς ἄνω θεογνωσίας,	idem nobis da omnibus,
καὶ ἡμῖν πᾶσι, πολυέλεε.	multum misericors Deus.

Cyclum Triodii, quo septem ante, septemque post pascha hebdomades olim continebantur, claudit Dominica quam dixere omnium sanctorum, ut fert epigraphe cantici XXI : Κυριακῇ τῶν ἁγίων πάντων, κοντάκιον, ἦχος πλδ', φέρον ἀκροστιχίδα· Ὁ αἶνος Ῥωμανοῦ. Præmisso duplici tropario, quorum quidem prius multorum modulos in toto anno ducit, posterius vero ipsa quadam rerum caligine canitiem præ se fert, cætera pendent ab illo solemni hirmo qui orditur : αὐτὸς μόνος, ut in cant. VII, opusque videtur cujusdam Anastasii, Romano antiquioris. Tam prooemia quam cætera eo vetustiora reputaveris, quod soli fere martyres celebrantur, eademque melodia inter christianorum funera ab omni antiquitate insonuit. Quæ simplex et gravis est, eodem fere conflata hendecasyllabo, sexies repetito, inter duos versus 6 et 8, una syllaba ampliores. Abs re non erit duplicem ejusdem hirmi notare varietatem : in superiore cant. VII, duo postremi versus graviori pondere duodecim syllabarum ducunt ad flebilem plausum τὸ ἀλληλούϊα. Apud Anastasium, quem post Romanum edituri sumus, v. 6 aliquando in duos heptasyllabum et hexasyllabum solvitur. Iam in edd. libris circumferuntur versus 19 inter primos, et si numerentur omnes, summa erit viginti quatuor supra centum. Extant in corsin. f. 120-122, tria tantum troparia supersunt in taurin. f. 5, nec plura, opinor, in mosq. f. 309. Quæ in utroque extant, scio illa extra sedem vagari, et piget me vix mosquensem salutavisse.

1. Προσφέρει σοι C et edd. omnes. Exquisitam, ut solet, T scripturam retinet, et probo, non ea tantum audaci captus prosopopœia, qua totus orbis assurgit, ut martyrum trophæa victori Domino proferat, sed memor celebris hymni ἀκαθίστου, in quo Sergius, Romanum æmulatus, in scenam adducit novam Romam Virgini victrici νικητήρια offerentem, προσφέρω σοι. Tum etiam cf. trop. 3, 7. — τῇ πολιτείᾳ σου ed. rom. om. ven. Excidisse hæc verba in publicis libris, ne mireris, quum Græci Turcarum servi de industria expunxerint quæcumque ad byzantini imperii memoriam attinent.

2. αἰκίσεις rarissimo exemplo pro αἰκίας vel αἰκισμούς, ut in tr. 10. Quid si melodus potius scripserit ἀσκήσεις? — ἀλλ' ὡς in impedita periodo arcte

Πρὸς τό· Αὐτὸς μόνος.

γ'. Οἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ μαρτυρήσαντες,
καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς μετοικήσαντες,
οἱ τὰ πάθη Χριστοῦ μιμησάμενοι,
καὶ τὰ πάθη ἡμῶν ἀφαιρούμενοι,
ἐνταῦθα σήμερον ἀθροίζονται,
πρωτοτόκων δεικνύοντες ἐκκλησίαν,
ὡς τῆς ἄνω τὸν τύπον ἐπέχουσαν,
καὶ Χριστῷ ἐκβοῶσαν· Θεός μου εἶ σύ,
[διὰ τῆς Θεοτόκου συντήρησον]
πολυέλεε.

δ'. Ἀπὸ πάσης συνήχθησαν πόλεως * καὶ ἡμῶν πατριῶται γεγόνασιν, * ἐκ τοῦ κόσμου παντὸς ἐπεδήμησαν, * καὶ τῷ κόσμῳ ἡμῖν συνευφραίνονται, * τῆς πανηγύρεως συμμέτοχοι· * σὺν τῇ ἄνω ἡ κάτω χορεύει κτίσις, * μεθ' ἡμῶν γὰρ βοῶσι καὶ ἄγγελοι· * Θαυμαστὸς ἐν ἁγίοις σου εἶ ἀληθῶς, * πολυέλεε.

ε'. Ἱερὰν εὐωχίαν τελέσωμεν, * οὐρανὸς τὰ ἐπίγεια γέγονεν· * οἱ φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι, * οἱ δὲ μάρτυρες ἐν τῷ πληρώματι * τῆς ἐκκλησίας ἀναλάμπουσι, * καὶ φωτίζουσι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, * ἵνα λέγῃ λοιπὸν Δαυὶδ μεθ' ἡμῶν, * ὅτι ἔφαναν αἱ ἀστραπαί σου τῇ γῇ, * πολυέλεε.

ϛ'. Νῦν ἀκούσατε ξένα, καὶ ἴδετε * θεῖα καὶ ἀσυλλόγιστα πράγματα· * πανταχοῦ τῶν μαρτύρων τὰ αἵματα, * ὥσπερ ῥόδα μὴ ἔχοντα ἄκανθαν, * σπαρέντα βρύουσιν

Sub modulo : Ipse solus.

3. Qui testes per omnem terram facti sunt,
et in cœlos transtulere sedem,
qui Christi passiones æmulati sunt,
nosque ne patiamur exemerunt,
hic hodie congregantur,
primitivorum referentes ecclesiam,
typum ac si supernæ contineat,
et Christo clamet « Deus meus tu es,
« per Deiparam custodi nos,
« o multæ misericordiæ. »

4. Ab omni civitate convenerunt, ac cives nostri facti sunt; ex toto orbe accesserunt, et nobis una cum mundo collætantur, communis celebritatis participes. Cum superis inferior creatio exultat; nobiscum enim et angeli conclamant : « Vere in sanctis tuis mi« rabilis es, o multæ misericordiæ! »

5. Sacro convivio defungamur: cœlum terrena fiunt; sidera in cœli fornice, martyres in ecclesiæ plenitudine splendent, et illustrant totum orbem, ut nobiscum inde psallat David : « Illuxerunt terræ fulgura tua, o multæ « misericordiæ. »

6. Iam audite stupenda, ac divina videte opera et incredibilia. Ubicumque martyrum sanguis, sicut rosæ sine spinis, effusus imbrem sanationum emittit, et gratiarum fra-

cohæret cum καὶ ἡμῖν, quasi οὕτως ἡμῖν δώρησαι. Nec displicet, neque rhythmus obstat quin legatur : ἀλλ' ὡς αὐτοῖς, δώρησαι νῦν τὴν εὐλογίαν... καὶ ἡμῖν, id quod fortasse veteres probaverint : sed unius codicis inopia premimur. — Quoad præp. ἐκ pro διά cum accus. copiam veterum exemplorum præbet Winer t. l. p. 351.

3. ἐνταῦθα. Melodus, ac si iam Urbem appulisset, respicere videtur ingentem thesaurum sanctarum exuviarum a toto orbe Constantinopolim invectarum. — ἐκκλησίαν. Hebr. XII, 23. Extra hirmum additur ex tr. 1 in edd. et nostris codd. versus quem uti intrusum includimus.

4. καὶ τὸν κόσμον ἡμῖν συνεπάγονται T. Uterque codex πανήγυριν respicit in die festo sanctorum frequentissimam. — ὡς συμμέτοχ. T. — σὺν τοῖς ἄνω C. — ἁγίοις. Ps. LXVII, 36.

5. εὐωχίαν refer ad prisca ἀγάπης christianæ convivia, iam sæculo V, saltem in Africa conciliorum canonibus abolita. — Totum v. οἱ δὲ μάρτ. om. T, de quo cf. I, Cor. X, 26. — ὁ Δαυὶδ C. — λοιπὸν ὁ προφήτης Δαυὶδ ὅτι T. — σου τὴν γῆν T. male, nam cf. Ps. LXXIII, 19. Huc usque taurinensis.

6. ἄκανθα cod. nec semel, cf. cant. XVIII, 5. — λαβεῖν ante παθῶν cod. male inserit; fort. melius, ob proximum verbum βοᾶν, sed longius a codice : δι' ὧν ἔστι παθῶν σχεῖν ἀπαλλαγὴν « unde licet æ-

ἰάματα, * εὐωδίαν δὲ πνέουσι χαρισμάτων, * δι' ὧν ἐστὶ παθῶν ἡ ἀπαλλαγή, * καὶ βοᾷν τῷ Θεῷ· Ὑψηλή σου ἡ χείρ, * πολυέλεε.

ζʹ. Οἱ ἀγῶνες ὑμῶν καὶ οἱ στέφανοι, * οἱ ἱδρῶτες ὑμῶν καὶ τὰ θαύματα, * οὐδὲ λόγῳ ἑνὶ ὑπογράφονται, * οὐδὲ τόπῳ ἑνὶ περιγράφονται. * Ἡ ἐκκλησία τούτοις ἥδεται * ὡς χρυσοῖς κροσσωτοῖς περιβεβλημμένη, * καὶ παρέστηκέ σοι, ὡς βασίλισσα, * βασιλεῖ ἀθανάτῳ, ἀφθάρτῳ Θεῷ, * πολυέλεε.

ηʹ. Συνεχῶς τῷ Θεῷ ἡμῶν ψάλλετε, * δαψιλῶς γὰρ τὴν χάριν ἐξέχεεν, * ἥν ποτε Ἰωὴλ προεκήρυξεν· * Ἐκχεῶ μου, φησὶν, ἐκ τοῦ Πνεύματος * ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ δούλας μου· * ἡ γὰρ τούτου ἰσχὺς ἐν τοῖς αὐτῶν ἄθλοις * ἐχορήγει καὶ λόγον καὶ δύναμιν, * κατὰ πάντων τῶν στομάτων τῶν κατὰ σοῦ, * πολυέλεε.

θʹ. Ῥέων πλοῦτος αὐτοὺς οὐκ ἠπάτησε, * τὴν γὰρ σοῦ βασιλείαν ἠγάπησαν * τῶν προσκαίρων τὴν λήθην ποιούμενοι, * τῶν ἀφθάρτων τὴν μνήμην προέκριναν· * ἐν οἷς ὁδεῦσαι ἐπειγόμενοι, * τὸ θανεῖν ἤπερ ζῆν μᾶλλον προετίμων, * ἵνα σε τὴν ζωὴν ἐμπορεύσονται, * καὶ τρυφήσουσιν οὐ παριόντων καλῶν, * πολυέλεε.

ιʹ. Ὠμοτάτων θηρῶν ἀγριώτεροι * βασιλεῖς τοὺς ἁγίους σου, Κύριε, * ἀπειλαῖς καὶ θυμῷ ἐπερχόμενοι, * καὶ σφοδρῶς τῇ ὀργῇ βασανίζοντες, * ὡς λύκοι ἄρνας, διεσπάραττον. * Ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ποιμὴν, * τὴν βοήθειάν σου χορηγεῖς αὐτοῖς, * διὰ σὲ γὰρ ὑπέμειναν τοὺς αἰκισμοὺς, * πολυέλεε.

grantiam spirat, unde licet pellere ægritudines, et clamare Deo : « Excelsa manus « tua, o multæ misericordiæ! »

7. Certamina vestra, vestræque coronæ, sudores ac prodigia vestra, neque uno sermone subsignantur, neque uno in loco circumscribi valent. Hisce Ecclesia velut aureis fimbriis cingi lætatur, seque sistit ut regina, coram te, Rex æterne et Deus incorruptibilis, o multæ misericordiæ.

8. Perpetuum Deo nostro canite psalmum, ubertim enim in vos gratiam effudit, de qua olim Ioel præconium edidit : Effundam, inquit, de Spiritu meo in servos meos et famulas meas. Eius namque virtus, in istorum agonibus et sermonem præstabat et efficaciam, adversus omnium ora tibi contradicentium, o multæ misericordiæ.

9. Affluentes opes eos non deceperunt, tuum enim regnum amarunt; oblivione res caducas prætermittentes, maluerunt permanentia recordari. Ad quæ iter carpere anhelantes, mori potius quam vivere eligebant, ut te vitam lucrarentur, et delectarentur bonis mansuris, o multæ misericordiæ.

10. Immanibus belluis crudeliores, imperatores sanctos tuos, Domine, minis ac furore impetentes, gravisque iræ exercentes tormenta, eos, uti lupi agnos, discerpebant. Tu vero, agnus Dei et pastor, auxilium illis tuum præbuisti, te enim propter patiebantur angustias, o multæ misericordiæ.

gritudinibus eximi. » Cæterum ἐστὶ nihil lædit accentum ex can. XII. — ὑψηλή. Ps. CXXXV, 12.

7. ὑπογράφεται C, a sequentibus emendatus, quibus haud temnendum de sacris imaginibus præstatur testimonium. — κρωσσωτοῖς sic C. Ps. XLIV, 14. — ἥδεται attice cum partic. cf. Soph. *Phil.* 870; Æsch. *Prom.* 760; Eurip. *Or.* 1223. — καὶ ἀφθάρτῳ C, retinendum, si adhibetur synizesis in Θεῷ, ut sæpe apud Hom.

8. Ab initio συνεχῶς libenter recepi pro συνετῶς C. — Ἰωήλ. cf. cant. XIX, 5. — καὶ ἐκ πάντων στομ. inepte C.

9. τὴν ante λήθ. om. C. — De medio ποιεῖσθαι eleganter cum accus. pro verbo simplici adi Viger p. 284 adn. V. — De ἵνα cum futuro cf. cant. VI, 15; XVII, 6, 12, etc. — τρυφ. τῶν παρόντων ἀγαθῶν C, perversa sententia. Vide an malueris τῶν μενόντων ἀγαθῶν.

10. ὑπερχόμενοι C minus apte. — ἐχορήγεις C.

ιαʹ. Μόνος λόγος ὁ σὸς ἐπεσπάσατο * τοὺς ἁγίους ὀπίσω σου, Κύριε· * ὡς γὰρ εἶπας· Ὁ θέλων μοι ἕπεσθαι, * συγγενεῖς καὶ γονεῖς ἀπαρνήσηται, * προθύμως πάντες ἀπετάξαντο, * καὶ τῶν ὧδε γυμνοὶ ἠκολούθησάν σοι, * τῇ εὐθείᾳ ὁδῷ καὶ πηγῇ ζωῆς, * ἀδιστάκτῳ γνώμῃ πιστεύσαντες εἰς σέ, * πολυέλεε.

ιβʹ. Ἀπὸ τῶν θυσιῶν ἀπογεύσασθαι * κατηνάγκαζον τούτους οἱ ἄθεσμοι· * ἀλλ' αὐτὸ τὸ οὐράνιον δεῖπνόν σου * ψυχικοῖς ὀφθαλμοῖς προορώμενοι, * εἰδώλων βρώσει οὐκ ἐμόλυναν * τὰ αἰνοῦντά σε χείλη καὶ εὐλογοῦντα, * ἵνα σῶν ἀγαθῶν ὦσι κοινωνοί, * ὧν ἠξίωσας, ἀγαθέ, σοὺς μαθητάς, * πολυέλεε.

ιγʹ. Ναρκησάντων θηρίων τὰ στόματα * οἱ ὁρῶντες ἐγένοντο ἔκθαμβοι· * πλησιάσαντα τούτων τοῖς σώμασιν, * ἐκυμαίνοντο κείμενα δούλεια, * φιλίαν μᾶλλον ἀσπαζόμενα, * ἤπερ δρᾶσαί τι τοὺς ἁγίους τολμῶντα· * τὸ δὲ πῦρ μὴ φερτὸν χαλινοῖ αὐτά, * ἐδιδάσκοντο γὰρ σέβεσθαι ἀθλητάς, * πολυέλεε.

ιδʹ. Ὁ διάβολος τότε γὰρ πέπτωκε * μετὰ πάσης αὐτοῦ τῆς δυνάμεως· * τῶν βελῶν τὴν φαρέτραν ἐκένωσε, * καὶ τοὺς σοὺς στρατιώτας οὐκ ἔτρωσε· * κυμάτων σάλον ἐπανέστησε, * τοὺς δὲ ἱσταμένους ἐπὶ σὲ

11. Solus sermo tuus sanctos post te attraxit, Domine. Quum enim dixisti : Qui vult post me venire, cognatis parentibusque renuntiet, prompti omnes abrenuntiarunt, rebusque terrenis vacui, secuti sunt te, rectam viam vitæque fontem, in te indubitata mente credentes, o multæ misericordiæ.

12. Ut immolatas gustarent hostias, cogebantur ab impiis; at cœleste tuum convivium ipsum animæ oculis prospicientes, idolorum escis non polluebant labia quæ laudabant te, tibique benedicebant; ut bonorum fierent participes, quibus ditare tuos, o bone, discipulos dignaris, o multæ misericordiæ.

13. Stupebant astantes, quum torpentium ora ferarum viderent; quæ ubi ad martyrum corpora accedebant, humi conturbatæ procumbebant, mancipiorum instar, amicitiam sanctorum magis appetentes, quam quid mali in eos auderent; sed et flammæ velut intolerandæ freno, belluæ domabantur; didicerant enim vereri tuos athletas, o multæ misericordiæ.

14. Cecidit tunc diabolus cum omni virtute sua; telorum pharetram exhausit, nec tuos milites vulneravit. Concitavit procellas fluctuum; stantes vero in te qui petra es, non deiecit, neque commovit, firmum te funda-

11. ἀπαρνήσεται C. — εἶπας. Matth. XVI, 34. — πηγῇ τῆς ζ. Ioan. XVI, 6.

12. Ἀπὸ iterum ab initio, ut tr. 4, id quod Sophronio, duce fort. Synesio in similibus anacreonticis, videtur fuisse in deliciis et a 1 versiculo, cf. ap. Matranga carm. Sophr. I, IV, V, XIII, XIX, etc. — δεῖπνον σου vel σοῦ ex lege XIII melodiæ. Ecce tibi in cœlo hilare beatorum convivium toties in hypogeis christianis depictum, missis feralibus τῶν ἔξω lectisterniis. Adeo præ oculis veteres picturæ melodo erant, ut statim σαρκικοῖς pro ψυχικοῖς ὀφθαλμοῖς posuerit, nisi alia sit librarii indiligentia, aut fortasse sit leg. σαρκικοῖς ὀφθαλμοῖς ὡς ὁρώμενοι « ac si carneis viderent oculis. » — γένωνται κοινωνοὶ C, modulo non ferente. — τοὺς σοὺς ib.

13. δούλεια esto adj. jubente rhythmo. Servi apud veteres erant σώματα δοῦλα (Demosth.), et om. substantivo τὰ δοῦλα (Xenoph.), τὰ δουλικὰ (Arrian.), fere ut nobis δούλεια. Pergit codex μᾶλλον φιλ. ἀσπ. contra melod., quæ exigit etiam δρᾶσαι τι, vel τί, more nostro. — τῶν ἁγίων τολμ. τὸ δὲ πῦρ μὴ φέρον ἐχαλινοῦτο αὐτοῖς, ἐδιδ. γὰρ καταιδεῖσθαι, sic C. usque in finem ἀμέτρως et cum perpetua ἀμουσίᾳ, quibus extricandis vir gnarus opem tulit, donec meliora probentur. Totum enim trop. etiam in verbis pugnat.

14. ἀνεκένωσε C. — In fine εἰς σὲ id.

τὴν πέτραν * οὐ κατέβαλεν, οὐδὲ ἐσάλευσεν, * ἀσφαλῆ τὸν θεμέλιον ἔχοντας σὲ, * πολυέλεε.

ιε΄. Ὑπομείναντες ὄντως ὑπέμειναν, * καὶ νομίμως ἀθλήσαντες ἤθλησαν, * τὸν ἀγῶνα καλῶς ἠγωνίσαντο, * καὶ τὸν δρόμον εἰς τέλος ἐτέλεσαν, * τὴν πίστιν ἄμωμον ἐτήρησαν, * ἀντὶ πασῶν δὲ τούτων τῶν ἀλγηδόνων, * παρὰ σοῦ τοὺς στεφάνους ἐκδέχονται· * ταῖς εὐχαῖς αὐτῶν ἵλεως γενοῦ ἡμῖν, * πολυέλεε.

mentum habentes, o multæ misericordiæ.

15. Sustinentes vere sustinuerunt, ac legitima certamina certaverunt, lucta egregia colluctati sunt, et cursum usque in finem consummaverunt, fidem incorruptam servarunt, et pro omnibus hisce doloribus a te coronas acceperunt; quorum precibus esto nobis propitius, o multæ misericordiæ.

15. ὑπομ. ὄντως ὑπ. Id genus exaggerandi, τοῖς o' solemne, vim majorem a serioribus accepit ex appositis adverbiis, ut ibi ὄντως, νομίμως; sed neque classicis displicuit, ut Herodoto φεύγων ἐκφεύγει, Platoni σκοπούμενοι σκοποῦμεν, et multa apud Lobeck ad Soph. *Aj.* p. 370. — Τὸν ἀγῶνα cf. II Tim. IV, 6, 7. — ἀντὶ πάντων C. — ἡμῖν ὁ θεὸς C.

XXII.

CANTICUM IN SANCTOS APOSTOLOS.

α΄. Ὁ σοφίσας ὑπὲρ ῥήτορας
τοὺς ἁλιεῖς.....

β΄. Τοὺς ἀσφαλεῖς
καὶ θεοφθόγγους κήρυκας,
τὴν κορυφὴν
τῶν μαθητῶν σου, Κύριε,
προσελάβου
εἰς ἀπόλαυσιν
τῶν ἀγαθῶν σου καὶ ἀνάπαυσιν·

1. Tu qui sapientiores oratoribus
effecisti piscatores.....

2. Tu firmos illos
divinorum verborum præcones,
tu illum verticem
tuorum, Domine, discipulorum
suscepisti,
tuis ut fruantur bonis
et in eis requiescant :

Auspicari contigit hoc meum qualecumque opus de melodis græcis ab illo XXII cantico, quod primum in hac luce romana, ut Tullius habet, interque sæcularia D. Petri festa, nuper exortum est (*Hymnographie de l'Égl. gr.* Rom. 1867, p. I-X); quod iterum inter Athenas germanicas vir doctus monacensis cum plausu excepit (W. Christ. *Anthologia carm. christ.* Lips. 1871, p. 131-140); quod nunc tertiam in lucem, utinam faustam felicemque, prodit, in amplissimo Galliarum mearum theatro parisiensi resurgendum. Latet in acrostichide sola nomen auctoris, neglectum in codicum epigraphis. Clamat vero totum poema, melodum prorsus eumdem esse qui paulo supra cecinit Christi ascendentis triumphum, cum eadem sint similis dramatis scena, pompa, scammata. Sed pauca subsidia. Præter unicum corsinium (f. 126-129), vix dimidiam partem taurinensis (p. 122-124) nec plura, quod miror, mosquensis (f. 202) retinuit. — Quorum in primo inscribitur : Ἰουνίῳ λ΄, κοντάκιον τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἦχ. πλβ΄. In editis libris tantum extant trop. 2 et 3, in Iunii XXIX et XXX, aptius vero posita in die XXX, quam omnibus apostolis Græci ascribunt.

1. A ruinis poema assurgit, pendente brevi disticho, cui, etsi omnem lapidem moverim, nihil addere contigit. Christ cum seq. tr. iunxit.

2. Exordium, Romano fortasse vetustius, ad amussim dividitur iuxta corsinia puncta, quæ editio romana religiose servat. Alia ex arbitrio cl. Christ. induxit. — ὁλοκάρπωσιν. cf. Ose. VI, 7;

τοὺς πόνους γὰρ ἐκείνων καὶ τὸν θάνατον
ἐδέξω ὑπὲρ πᾶσαν ὁλοκάρπωσιν,
ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

γʹ. Τράνωσόν μου τὴν γλῶτταν, σωτήρ μου,
πλάτυνόν μου τὸ στόμα,
καὶ πληρώσας αὐτὸ,
κατάνυξον τὴν καρδίαν μου,
ἵνα οἷς λέγω ἀκολουθήσω,
καὶ ἃ δῆθεν διδάσκω ποιήσω πρῶτος.
Πᾶς γὰρ ποιῶν [τίν.
καὶ διδάσκων, φησὶν, οὗτος μέγας ἐσ-
Ἐὰν οὖν λέγων μὴ πράττω,
ὡς χαλκὸς ὁ ἠχῶν λογισθήσομαι·
διὸ λαλεῖν τὰ δέοντα
καὶ ποιεῖν τὰ συμφέροντα δώρησαι,
ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

labores enim eorum et necem
anteposuisti cuicumque sacrificio,
tu qui solus novisti intima cordium.

3. Pande mihi linguam, salvator meus,
dilata os meum,
eoque impleto,
compunge cor meum,
ut quæ dixerim exequar,
nempe quæ doceo, primus agam.
Qui enim facit
et docet, ait, hic magnus est.
Sane si dixero quæ non facio,
ut cymbalum tinniens habebor.
Ideo ut loquar ego quæ oportet,
et faciam quæ prosint, concedas,
tu qui solus novisti intima cordium.

δʹ. Οὕτω ποτὲ καὶ οἱ μαθηταί σου, * ἐκτελέσαντες πρῶτον * τὰ διδάγματά σου, * ἐδίδασκον ἅπερ ἔπραττον, * πάσῃ δυνάμει ὁμοῦ κυροῦντες * τὴν σὴν διδασκαλίαν τῇ πολιτείᾳ· * ἣν ὁ ὁρῶν * καὶ ζηλῶν, ὡς αὐτοὶ, οὗτος μέγας ἐστί· * γυμνοῦσθαι τῶν ἐν τῷ βίῳ, * καὶ τῶν ἄνω φροντίζειν ἑκάστοτε, * σταυρὸν βαστάζειν ἐπ' ὤμοισιν, *

4. Ita et quondam tui discipuli, tua primum præcepta exequentes, docebant quæ faciebant, ac plena simul virtute firmabant tuum magisterium in rerum disciplina; quam qui videt et imitatur, sicut illi, hic magnus est; spoliari scilicet humanis rebus, quæ sursum sunt meditari semper, crucem suis tollere humeris, mortem habere in deliciis, ut præ-

Marc. XII, 33. — ἐγκάρδια. Videtur respicere III Reg. VIII, 9; II Paral. VI, 30; fort. et Io. XXI, 17; Act. I, 24.

3. Vix alius solemnior est quam hirmus τράνωσόν μου, tum maxime in sæculo IX, et inter renascentis melodiæ hymnographos, at non sine multa varietate, quæ apud Theodorum Studitam notabitur. — In τράνωσόν μου ambiguus non erit tibi accentus, si recolis can. XIII metricum, in hoc cant. frequentissimum, scilicet legendum tr. 4 τὰ διδάγματα σοῦ; tr. 8 θαῤῥοῦντα σέ; tr. 11 κλήρωσον μοῦ; tr. 12 ἔδειξα σοί; tr. 20 κολλώμενοι σοὶ, et f. alibi, melodo cum sit ad consueta revertendi æqua potestas. — πληρώσω αὐτὸ sic T. — δῆθεν om. ed. ven. — δῆθεν διδάξας T, ed. rom. — πρῶτον C. Nova modestissimi Romani hæc tessera est, ut in cant. VI, 25; VII, 10, 12; XI, 23; XII, 3, etc. — φησίν. Matth. V, 19. — κἂν γὰρ T. ἐὰν δὲ λέγων vat. 1515. ἐὰν γὰρ λέγω edd. — μὴ πράττων ven. καὶ μὴ πράττω rom. — ὁ ἠχῶν C, T, et rectissime pro accentu et metro : nam v. 10 multum divexatus certe hendecasyllabus est. Cf. I, Cor. XIII, 1. — λαλεῖν μοι edd. — συμφέρ. θέλησον C.

4. οὕτως T. — ἐκτελέσ. πάντα τὰ προστάγματα T. — ἐδίδαξαν ἅπερ ἔπραξαν T. — ὁμοκυροῦντες de suo Christ cudit, sed frustra. — σὴν post τὴν om. codd. — Sequimur T. τῇ διδασκαλίᾳ τὴν πολιτείαν C. — ἵν' ἑαυτοῖς ὁ μανθάνων ὁρᾷ ἃ ἐμάνθανεν γυμνοῦσθαι T, cæteris om. — καὶ τῶν ἄνω recte C, T. Ægre καὶ olim neglexi, quod probe Christ restituit. Sed quæ summa res erat, ipse porro omisit emendare eumdem versum, quem passim reliquit decasyllabum, alieno fort. exemplo deceptus. — βαστάζων T. — ἐπ' ὤμοισιν duo codd. miro consensu, cum ionica Romanus nunquam, cæteri melodi rarissime, uno fortasse Sergio semel excepto, adhibeant. Ionica tamen iambos Damasceni sæpe exornant. Nolim mutare contra codd. quamvis haud inelegans coniectura præsto sit ὁμοίως σοί. — τοῦ θανεῖν C. τὸ θαν. T. Matth. XXVI, 24.

ἐντρυφᾶν τῷ θανεῖν, ὡς προσέταξας, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ε. Ὕλη τοσαύτη τῶν ἐναρέτων * ὁ κατάλογος πάντων * ἀποστόλων κομῶν, * πᾶσαν τὴν γῆν εὐωδίασε, * τὰ κλήματα τῆς Χριστοῦ ἀμπέλου, * τὸ γεώργιον τοῦ ἄνω καλλιέργου· * οἱ πρὸ Χριστοῦ * ἁλιεῖς, καὶ μετὰ τὸν Χριστὸν ἁλιεῖς· * οἱ ἅλμη συνομιλοῦντες, * καὶ γλυκὺ ῥῆμα νῦν ἐρευγόμενοι· * οἱ πρὶν ἰχθύας ἀγρεύοντες, * καὶ βροτοὺς νῦν θηρῶντες, ὡς ἔφησεν * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ϛ. Τούτους τοὺς ἄρνας ὁ ἀγελάρχης * οὓς ἐσκόρπισε φόβος, * ἐν καιρῷ τοῦ σταυροῦ, * συνήγαγε μετ' ἀνάστασιν· * στὰς γὰρ εἰς ὕψος ἐπὶ τοῦ ὄρους, * ἐκελάδησε μέλος γλυκύ, τῇ ποίμνῃ * θάρσος διδούς, * καὶ μικρὸν, ὥσπερ δειλοῖς, αἰνιττόμενος, * ἐβόα λέγων· Θαρσεῖτε, * ἐγὼ μόνος τὸν κόσμον νενίκηκα, * ἐγὼ τοὺς λύκους ἐσκόρπισα· * μετ' ἐμοῦ ἦν οὐδεὶς, ἐγὼ ἦν ὁ εἷς, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ζ. Ἄπιτε οὖν εἰς πάντα τὰ ἔθνη· * μετανοίας τὸν σπόρον * ἐμβαλόντες τῇ γῇ, * διδασκαλίαις ἀρδεύσατε. * Βλέπε μοι, Πέτρε, πῶς ἐκπαιδεύεις· * ἐννοῶν σου τὸ πταῖσμα, συμπάθει πᾶσι, * μὴ αὐστηρῶς, * δι' ἐκείνην τὴν κόρην τὴν σείσασάν σε· * ἐάν σοι τῦφος

cepisti, tu qui solus novisti intima cordium.

5. Tanta igitur copia virtutum florens omnium apostolorum agmen, universam terram perfudit odore, utpote palmites vineæ Christi, ager superni ac boni agricolæ; piscatores ante Christum, post eum rursus piscatores; prius salo conversati, dulce nunc eloquium promentes; qui modo pisces captabant, mortales iam piscantur, ut dixit qui solus novit intima cordium.

6. Summus ille pastor hos suos agnos, timore palabundos, crucis in tempore, congregavit redivivus, stansque montis in vertice, cantilenam edidit suave sonantem, gregi animos addens, ac modicum, uti ad pavidos, alludens, voce clamavit: « Confi-« dite: solus ego mundum vici; ego lupos « dissipavi, ac nemo mecum erat; ego eram « qui unus sum, qui solus novi intima cor-« dium.

7. « Ite ergo in omnes gentes; pœnitentiæ « semen terræ commissum rore perfundite « doctrinarum. Tu mihi vide, Petre, quo-« modo edoceas; tuum meditatus lapsum, « condoleas omnibus, deposita asperitate, « puellæ istius memor, quæ te excussit.

5. Orditur trop. a tricis: ὕλη (f. ὕλη) τοσ. τῶν ἐναρέτων εὐκομῶν ὁ κατάλ. τῶν ἀπ. πιστοὶ πᾶσαν C. ἐναρ. ὁ κατάλ. πάντων τῶν ἀπ. κομῶν πᾶσαν T. Placuit primum εὔκοσμος κατάλ. τῶν ἀπ. Pro quo Christ maluit εὐκόσμων ὁ κατάλ. ἀπ. omisso τῶν, et obscurata sententia ex trium genitivorum stribligine. Est etiam cui arridet duplex nominativ. ὕλη τοιαύτη τῶν ἐναρέτων, | κατάλογος εὐκόσμων | ἀποστ. πιστοί. Præstat lectio taurin. cum infra in cant. XXIV, 9; XXV, 10, recurrit ἐνάρετος, cuius plurima dat exempla Sophocles in *Greek Lexic.* h. v. Quod si minus placuerit, tertius fort. codex tibi dabit: τῶν οὖν ἀρετῶν cui tonus obstare, sed immerito, videtur. Plura, si vacat, alias. — εὐωδίαζε refer potius ad εὐωδιάζω quam ad εὐοδιάζω, *dirigo*, ob sequentia et respectu ad Io. XV, 5; Gen. XXVII, 27. — καλλιεργοῦντος T. — τὸν ante Χρ. om. T. — ἰχθύας attice, post ionica super. — ἀγρ. βροτοὺς νῦν θηρᾶν ἐδιδάχθησαν ὁ μόν. C.

6. Melodus inde ad cant. XIX totus revertitur, viresque redintegrat et novos lepores recipit. — στὰς ὡς εἰς ὕψος ἐπὶ τὴν νίκην T, solita librarii audentia, quæ ad nova nititur. — μέλος ἡδὺ T. ὡς δειλοῖς C, T. — Θαρσεῖτε. Ioan. XVI, 32; Luc. XIV, 3. — οὐδεὶς μόνος ἤμην C. οὐδεὶς, ἐγὼ ἤμην ὁ εἷς T, quorum non displicuit ἐγὼ ἦν ὁ εἷς, ne μόνος bis obstrepat, neque abundet ἤμην, quantumvis non insolitum. Cf. Buttm. Gram. I, 527; Winer l. l. 76.

7. Ἄπειτε duo codd. et pluries tr. 16, 22. — διδασκαλίας T. — γῇ. Cf. Matth. XXVIII, 19, 20; Luc. XXIV, 47. — ἀρδεύσατε. Cur eadem iterum tr. 16, iterumque tr. 22, ne ulla quidem mutata syllaba, regesserit poeta adeo ferax, causa mihi est summa in hoc tetrasticho vetustas, quam

εἰσπέσῃ, * τῆς φωνῆς τοῦ ἀλέκτορος ἄκουσον, * καὶ τῶν δακρύων μνημόνευε, * ὧν ἐγώ σε τοῖς ῥείθροις ἀπέπλυνα, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

η'. Πέτρε, φιλεῖς με; ποίει ἃ λέγω· * ποίμαινέ μου τὴν ποίμνην, * καὶ φιλῶν οὓς φιλῶ * συμπάθει τοῖς ἁμαρτάνουσιν, * ὅρα μου τὴν πρὸς σὲ εὐσπλαγχνίαν, * ὥς σε τρὶς ἀρνησάμενον ἐδεξάμην. * Ἔχεις λῃστὴν * θυρωρὸν παραδείσου θαῤῥύνοντά σε, * ἐκείνῳ πέμπε οὓς θέλεις· * δι' ὑμῶν πρὸς ἐμὲ ἀναστρέφει Ἀδάμ, * βοῶν· Ὁ πλάστης, παράσχες μοι * λῃστὴν πυλωρόν, κλειδοῦχον Κηφᾶν, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

« Tibi enim si forte tumor subeat, audi vocem galli, ac tuorum recordare fletuum, quorum rivulis ego te ablui, qui solus novi intima cordium.

8. « Petre, diligis me? Fac quæ dico : pasce meum gregem, et diligens quos diligo, indulgeas peccantibus, memor meæ in te commiserationis, qui ter me cum negasses, te recepi. Latronem habes ianitorem paradisi, te excitantem; mitte ad eum quos lubet. Per vos se ad me vertit Adam, clamans : Qui me plasmasti, concede mihi latronem ostii custodem, clavigerum Cepham, tu qui solus novisti intima cordium.

θ'. Ἴσχυέ μοι καὶ σύ, ὦ Ἀνδρέα! * ὥσπερ εὗρές με πρῶτος, * εὑρεθεὶς παρ' ἐμοῦ, * εὑρὲ καὶ σὺ τὸν πλανώμενον, * μὴ ἐπιλάθῃ τῆς πρώτης τέχνης· * ἐξ αὐτῆς σε εἰς ταύτην μεταπαιδεύσω· * ὡς πρὶν γυμνὸς * εἰς βυθόν, καὶ νυνὶ πρὸς τὸν βίον γυμνός· * καλάμῳ πρὶν ἁλιεύων, * τῷ σταυρῷ ἁλιεύειν διδάχθητι· * τῷ σκώληκι ἐδελέαζες, * τῇ σαρκί μου θηρᾶν παραγγέλλω σοι, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

9. « Sis mihi et tu fortis, o Andrea! sicut me invenisti primus, tu inventus a me, invenito quoque errantem. Ne te fugiat ars prima; alteram ex hac te edocebo. Ut modo nudus petebas abyssum, sic nunc ad vitam spoliare. Prius cum arundine piscator, in cruce piscari discito; vermis esca alliciebas, carne mea ut appetas iubeo, qui solus novi intima cordium.

ι'. Νῦν δεῖξον ἔργον, ὦ Ἰωάννη! * νυνὶ μάθωσι πάντες, * ὡς οὐ μάτην τὸ πρὶν * ἀνέκλινά σε τῷ στήθει μου· * ποίησον αὔλακας τῇ πηγῇ μου, * ἧς τὰ νάματα ἤντλησεν ἡ στοργή σου· * ὄρυξόν μοι, * ὡς δικέλλῃ,

10. « Nunc manum operi, o Ioannes! Nunc noverint omnes, te non frustra dudum meo recubuisse pectori. Fode alveolos fonti meo, cuius rivulos amor tuus ebibit. Aperi mihi meatum, tua lingua veluti lingone

sane luberet cum priscis et famigeratis Callistiani hypogæi conferre. — πῶς ἐκδιδάσκεις προορῶν T. — συγχώρει πᾶσι T. — ἀλέκτ. μνήσθητι C, minus bene ob prox. μνημόνευε, pro quo σου μνήσθητι T, tum ὧν τοῖς ῥείθροις ἐπέσμηξα.

8. Πέτρε. Ioan. XXI, 15, 17. Haud operam ludet, qui varias inter se contulerit formulas, quibus verba solemnia Christi de Petro pastore reddiderunt sive Romanus, sive cæteri melodi (*Hymnogr. de l'Égl. gr.* p. III, XLIII, CXI, CXXI). Quibuscum, si lubet, nec nosse pigeat quantum musa sacra a profanis recedat, velim adhibeas Nonni Panopolitani in *Ioh. metaphrasi* amplissimos sex supra viginti eiusdem argumenti hexametros, quos rescribere longum est. — ποίμανόν μου C. — καὶ φίλει οὓς φ. συμπάσχων τ. ἁ. μνησθείς μου τῆς π. σ. εὐσπλαγχνίας C. — ὅτι τρὶς C, T. — με ἐδεξ. C. λῃστὴν πυλωρὸν T. — οὓς ἐθέλεις C. in seq. v. syllaba abundat, quasi ex impetu anapestico. — παρέσχε μοι C, T, ambo interponunt καὶ ante κλειδοῦχον, pressior esse solet Romanus.

9. ἐξ αὐτῆς γὰρ C. ἐξ αὐτῆς εἰς αὐτήν σε T. Christ utrumque γὰρ et σε retinet, rupto metro. — ὥσπερ τὸ πρὶν T, sublato γυμνός. — ὡς πρώην C. — σαρκί μου. Arcana iterum habes de ἰχθύος eucharistico symbolo, ut in cant. XVIII, 19.

10. νῦν διδαχθῶσι πάν. T. — τῇ στοργῇ σου T. — σῇ om. codd. ante γλώττῃ. — ὡς ἐὰν θέλῃς codd. et Chr. — πληθύνω τοὺς λόγους σου T. — λήια dissyll. ut λαῖον Theocr. X, 21, 42. Vix aliud Romanus sculpsit elegantius.

τῇ σῇ γλώττῃ διέξοδον, * καὶ ἥξω ὡς ἂν ἐθέλῃς, * καὶ ποτίσας μεθύσω τὸν σπόρον σου· * ὡς κόκκους, λόγους κατάβαλλε, * καὶ αὐξήσας πληθύνω τὰ λήια σου, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ια΄. Οὕτω καὶ σὺ, Ἰάκωβε, πρᾶττε, * μὴ τὸ κήρυγμα λείψας, * Ζεβεδαίου μνησθεὶς, * οὗ πρὶν ἐμὲ προετίμησας· * οἶδα γὰρ πῶς ἀφῆκας ἐν σκάφῃ * τὸν γενέτην, τὸν πλάστην ἐμὲ ποθήσας· * πλήρωσόν μου * τὴν βουλὴν μετὰ τῶν ὁμοδούλων σου, * μὴ πτήξας τοὺς ἐπιβούλους· * τὰς βουλὰς γὰρ αὐτῶν διεσκέδασα· * μαχαίραις σε ὅταν τέμνωσι, * νόει τίς ὁ λόγχῃ νυγεὶς τὴν πλευρὰν, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ιβ΄. Ὕπαγε, Φίλιππε, ἅμα τούτοις * κήρυξόν με, ὡς βλέπεις * καὶ ἀκούεις μου νῦν· * μὴ τοῦ Πατρός μου χωρίσῃς με, * μὴ εἴπῃς, ὅτι τὸν γόνον εἶδον, * τὸν δὲ τούτου γενέτην οὐδ᾽ ὅλως εἶδον. * Ἔδειξά σοι * ἐν ἐμοὶ τὸν Πατέρα, κἀμὲ ἐν αὐτῷ· * οὐκ ἦλθον πάρεξ ἐκείνου· * ὁ γὰρ θέλει, τελῶ, θέλω ὃ τελεῖ. * ἐν τῷ αὐτῷ ἐσμεν Πνεύματι· * τούτου κήρυκα, ῥήτορα πέμπω σε, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ιγ΄. Ῥήματα τῆς ποτε ἀπιστίας * διὰ πίστεως ἄρτι * ἀπαλείψας, Θωμᾶ, * κήρυξον ὃν ἐψηλάφησας· * ἦλθε καιρὸς ὃν ἀεὶ ἐπόθεις, * παρατάξασθαι δήμῳ τῷ τῶν Ἑβραίων· * ἔχεις σαφῶς * τῆς ἐγέρσεώς μου τὰ ἐνέχυρα· * τοὺς τύπους εἶδες τῶν ἥλων, * καὶ τῆς λόγχης κατεῖδες τοὺς μώλωπας· * οὐκ ἔστι σοι λοιπὸν πρόφασις, * πᾶσαν γὰρ ἀφορμὴν περιῄρουν σοι, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ιδ΄. Ὥσπερ τελώνης μεῖνον, Ματθαῖε· * καὶ τελώνει ἐκεῖνον * τὸν ἐχθρὸν τοῦ Ἀδὰμ, *

« usus. En adero ubi tu voles : et irro« rans, tua inebriabo semina. Ut grana, « mitte verba, quibus ubertim auctis, tua « implebo arva, qui solus novi intima cor« dium.

11. « Ita et tu, Iacobe, age, præconium « non omittas, Zebedæi memor, cui me olim « præposuisti. Vides quam cito dimiseris in « cymba parentem, conditorem me am« plexus. Adimple meam voluntatem cum « tuis conservis, non timens insidiosos : con« silia enim eorum disieci. Et quando te en« sibus transadigent, vide quis lancea latus « fossum habuerit, qui solus novit intima « cordium.

12. « Adesto, Philippe, me cum hisce pro« clama, qualem me nunc vides et audis, « nec me a meo Patre dimoveas, neu dicas : « Filium vidi, Patrem vero eius non vidi « prorsus. Tibi ostendi in me Patrem et me in « ipso, extra quem minime exivi. Quod vult, « facio; volo quod facit. In eodem sumus « Spiritu. Cuius te præconem, oratorem « mitto, qui solus novi intima cordium.

13. « Verba diffidentiæ prioris fide tua « expungens modo, Thoma, renuntia quem « palpavisti. Venit tempus, diu tibi optatum, « cum populo confligendi Hebræorum. Pa« tentia habes resurrectionis meæ pignora : « puncturas clavorum vidisti, lanceæ per« spexisti vibices, iam tibi nulla exceptio « superest, cunctam enim tibi dubitandi « causam abstuli, qui solus novi intima cor« dium.

14. « Exactor esse perge, Matthæe. Ac « vectigali subdito istum Adami inimicum,

11. οἶδας C, Chr. — τῇ λόγχῃ T, Chr.

12. ἴδον C bis, ut bis ἴδων T. Ioan. XIV, 8, 10. — καὶ ὃ θέλω, τελεῖ C, T, annuente Chr. qui præmittit ὁ γὰρ λέγει τελῶ, immo proponit ὃ γὰρ θέλει λέγω, καὶ ὃ λέγω τελεῖ, infeliciter. — ῥήτορα, κήρυκα C, T sine copula, unde confirmatur nostra trop. 8 clausula.

13. τότε ἀπιστ. Chr. — in T finem trop. 8 et initium 9 forfex improba excidit. — περιῇρόν σου C.

14. ὡς πρὶν C. ὥσπερ πρὶν Chr. Sequimur T, iubente accentu. — ὅλως ἕως ἂν λάβῃς T. — παρὰ τούτου T. — καὶ κάθου τηρῶν Chr. contra metrum. Præter scholiastam bekkerianum ab eodem adductum et alia sexcenta, post Ps. CX, 1, non est

ὡς πρώην τοὺς διοδεύοντας· * μὴ φείσῃ ἕως ἂν ἀπολάβῃς * καὶ τὸν ἔσχατον κοδράντην παρ' ἐκείνου. * Κάθου τηρῶν * τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὸν ᾅδην ἀπάγουσαν, * κἂν εὕρῃς τὸν ὀλετῆρα * ἀπὸ τῶν ἐμῶν ἐμπορευσάμενον, * ἐπίστηθι, καὶ τελώνισον, * καὶ γυμνὸν τοῦτον δεῖξον, ὡς λέγω σοι, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ιε΄. Μίαν φωνὴν ἀφίημι πᾶσιν· * ἵνα μὴ τὸν καθ' ἕνα * ἐκδιδάσκων κοπῶ, * ἅπαξ λαλῶ τοῖς ἁγίοις μου· * Πορευθέντες εἰς πάντα τὸν κόσμον * μαθητεύσατε ἔθνη καὶ βασιλέας· * πάντα γάρ μοι * παρεδόθη ὑπὸ τοῦ γεννήσαντός με, * τὰ ἄνω ἅμα τοῖς κάτω, * ὧν καὶ πρὶν λαβεῖν σάρκα ἐδέσποζον * καὶ νῦν πάντων βεβασίλευκα, * καὶ ὑμᾶς ἱερὰν ἔχω σύγκλητον, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ις΄. Ἄπιτε οὖν εἰς πάντα τὰ ἔθνη· * μετανοίας τὸν σπόρον * ἐμβαλόντες τῇ γῇ, * διδασκαλίαις ἀρδεύσατε. * — Τούτων δ' ἀκούσαντες οἱ συμμύσται, * πρὸς ἀλλήλους ἑώρων, κινοῦντες κάρας· * Πόθεν ἡμῖν * ἡ φωνὴ καὶ ἡ γλῶττα πρὸς πάντας λαλεῖν; * ἰσχὺν δὲ τίς ἡμῖν δώσει * ἀντιστῆναι λαοῖς καὶ ἔθνεσι * (ἀγράμματοι καὶ ἀπαίδευτοι, * ἁλιεῖς ἀσθενεῖς), ὡς προσέταξας, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια;

ιζ΄. Νῦν μὴ ταράσσεσθε τῇ καρδίᾳ, * μὴ θολώσῃ τὰς φρένας * ὑμῶν ὁ δυσμενής· * ὡς νήπιοι μὴ λογίζεσθε, * γίνεσθε φρόνιμοι, ὡσεὶ ὄφεις· * δι' ὑμᾶς γὰρ ὡς ὄφις ἐγὼ ὑψώθην· * μὴ ἑαυτοὺς * ἐκφοβοῦντες, ἐμὸν κήρυγμα λείψατε, * οὐ θέλω σθένει νικῆσαι, * διὰ τῶν ἀσθενῶν περιγίνομαι· * οὐ χαίρω

« uti olim per viam transeuntes. Ne parcas, « donec vel novissimum traxeris ab illo quadrantem. Sedeas, custodiens viam quæ ad « inferos adducit; et si reperias homicidam « ex meis lucra capessentem, obsistito, et « extorque censum, eumque fac spoliatum, « sicut tibi iubeo, qui solus novi intima « cordium.

15. « Unam vocem omnibus emitto; ne « singulos edoceri vos tedeat, id semel sanctis meis loquor : Euntes per universum « orbem, docete gentes et imperatores. Nam « omnia mihi tradita sunt ab eo qui genuit « me, sive quæ supra, sive quæ infra sunt. « Quorum, priusquam ceperim carnem, iam « potiebar, etiam nunc super omnia rex ego « sum, vosque meum renuntio sacrum sena- « tum, qui solus novi intima cordium.

16. « Ergo ite ad omnes gentes; pœnitentiæ semen terræ commissum rore perfun- « dite doctrinarum. » — Quæ postquam audivit cœtus sacer, se invicem respiciebant capita moventes : « Unde nobis vox et lin- « gua, ut omnes alloquamur? Vim vero quis « nobis dabit obsistendi populis et gentibus « (quum litterarum et scientiarum expertes « sint piscatores imbecilles), ut præcepisti, « qui solus novisti intima cordium? »

17. — « Nunc ne animo turbemini, ne vestra « moveat pectora hostis exitiosus; ut parvuli « nolite sapere, sed prudentes esse, sicut « serpentes; propter vos enim ut serpens ego « exaltatus sum. Ne vosmet timori dantes, « a meo præconio desistite. Vi nolo vincere, « per ea quæ infirma sunt supero. Haud me

de κάθου disputandum; cf. Winer. 78. — κατάγουσαν T. καὶ ἐὰν C. ἐὰν om. T. — ἐκπορευόμενον C, ac si τῶν ἐμῶν de *domo* esset, quod melius cum T *de meis asseclis* audi. — De mutando accentu in ἄπο memento can. XI. — T mox deficit.

15. κοπῶ subj. act. a κοπόω. — με. Cf. Matth. XXVIII, 19; Marc. XVI, 15; Luc. X, 22; Ps. II, 7, 8. — τὴν σάρκα C. — Vide auctarium ad calcem cant.

16. κάρας, fem. poetico, etiam faventibus vett. Cf. cant. XXIII, 3. — λαλεῖ C, nec male fort. — Inclusa Christ mea esse ratus expunxit. Ἀνακόλουθα quidem viderentur, nisi stellulæ punctum, pro verbo positum, generalem innueret sententiam, in sequentibus confirmatam, nec verborum qualiscumque tumultus mœstos dedecet. Codex igitur intactus esto.

17. f. ὡς οἱ ὄφεις, ut Matth. X, 16. — ὑψώθην. Ioan. III, 14 — pro ἐμὸν habent τὸ C, Chr. — λείψετε C, λείψητε Chr. — τὰ μωρά. I Cor. I, 27.

τοῖς πλατωνίζουσι, * τὰ μωρὰ γὰρ τοῦ κόσμου ἠγάπησα, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ιη'. Ὅμως ὑμῖν καὶ δύναμιν δώσω, * δύναμιν ἐν τῷ πίπτειν * ἀνιστῶσαν πολλούς, * καὶ γλῶτταν δὲ τὴν σοφίζουσαν· * τόμος ὑμῶν σοβεῖ Δημοσθένην, * καὶ ἡττῶνται Ἀθηναῖοι Γαλιλαίοις· * παύσει λοιπὸν * [Πέτρος, ὁ πρὶν] Κηφᾶς, ἐξαγγέλλων ἐμὲ, * ἀμέτρους λέξεις· καὶ μύθους * ἀμαυροῖ τὸ ῥητὸν τοῦ Μαραναθά· * ἡ Ναζαρὲτ δονεῖ Κόρινθον· * οἱ λαλοῦντες ὑμεῖς, ὁ πείθων ἐγώ, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ιθ'. Ὕβρεσι πάντες ὑμᾶς πλυνοῦσι, * φυλακαῖς ἐμβαλόντες * καὶ δεσμοῦντες πικρῶς, * τοῖς ἄρχουσι παραδώσουσιν· * ἀλλ' ὀρφανοὺς ὑμᾶς οὐκ ἐάσω· * μεθ' ὑμῶν γὰρ εἰμι μέχρι συντελείας· * ὅταν κριταῖς * παραστῆτε, ὑμῶν μέσον με ὄψεσθε· * δεσμεῖσθε, καὶ συνδεσμοῦμαι· * σὺν ἐμοὶ δι' ἐμὲ πάντα πάσχετε· * ὑμεῖς τὴν γνώμην προτείνατε, * ὡς κἀγὼ δι' ὑμῶν ἀγωνίζομαι, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

κ'. Ὅτε δὲ ἤκουσαν τῶν ῥημάτων * τοῦ σοφοῦ διδασκάλου * οἱ σοφοὶ μαθηταί, * πρὸς ταῦτα ἀνταπεκρίθησαν· * Πάντα σκληρὰ ἡμῖν ἐπηγγείλω * καὶ δειλίας ἀνάμεστα καὶ θανάτου· * τούτων δὲ νῦν * ἐνομίζομεν φεύγειν κολλώμενοί σοι, * καὶ ἄρτι τοῖς σκληροτέροις * παραδίδως ἡμᾶς, ὁ σωτὴρ ἡμῶν· * ἐκάλεσας εἰς ἀνάπαυσιν, * καὶ ἰδοὺ προαλείφεις εἰς ἄθλησιν, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

« iuvant qui Platonis de palæstra sunt, sed « stulta mundi dilexi, qui solus novi intima « cordium.

18. « Verumtamen virtutem vobis dabo, « virtutem quæ a lapsu multos eriget, et « facundiam quæ sapientes efficit. En lex « vestra foras pellit Demosthenem, et victi « iacent Attici a Galilæis. Petrus, ille modo « Cephas, dum mea nuntiat, silere iubet im- « modicas dictiones. Fabulas tenebrescit ana- « thema Maranatha. Nazareth Corinthum « tremefacit : vobis loquentibus, ego sua- « debo, qui novi solus intima cordium.

19. « Vos opprobriis immergent cuncti, « trudentque in carceres, et vinculis arcta- « bunt cum sævitia, atque archontibus « tradent. At vos non relinquam orphanos. « Vobiscum enim sum ad ultima usque tem- « pora. Quando iudicibus sistendum vobis « erit, medium me inter vos cernetis. Vinci- « mini, et una devincior. Mecum pro me « quævis patimini, hæc vobis sit longa vo- « luntas, sicut et ego pro vobis colluctor, « qui solus novi intima cordium. »

20. Quæ verba quum audierunt prudentis magistri sapientes alumni, ad hæc reposuerunt : « Aspera quæque nobis minitasti, et « formidinis plena et interitus : nunc quid- « quid id est, fugere speravimus tibi adhæ- « rendo. Immo vel gravioribus nos malis « committis, o Salvator noster; tu invitasti « ad quietem, et ecce nos ungis ad certa- « men, qui solus novisti intima cordium. »

18. ἀνιστᾶσαν. Chr. Restituo ἀνιστῶσαν cum cod. et Sixt. 658, 7 in lex. Sophocl. tuente Winer. p. 75. — τόνος Chr. τόμος iterum defendo, ut dixi, cum *tomus* sit sententia proprie ecclesiastica, sive conciliorum, sive pontificum, breviter et concise pronunciata. De eodem Demosthene, sic nunc fit lusus τόμος, δῆμος, ut supra XX, 18 concinebant σθένος, ἀσθενής. — Lacunam Christ implevit λοιπὸν γὰρ ὁ μέγας Πέτρος, quod ab ore Christi præconium de magno Petro mirum est. — μύθους et λέξεις iungit Christ, ac si ἀμαυροῖ neutrum foret, aut suspensa sententia maneret. — Μαραναθά. I Cor. XVI, 22. — cf. cant. XX per totum tr. 18.

19. πάντας ἡμᾶς C, Chr. — πλυνοῦσι. Hesych. πλῦνον· Ἀττικοὶ ἐπὶ τῶν λοιδοριῶν λέγουσι; eodem sensu νίπτειν, quæ vox ubivis tritissima, latine deficit. — ἐάσω. Ioan. XIV, 18, dein Matth. XXVIII, 20. — με ὄψεσθε μέσ. Chr.

20. τοῦτο δὲ νῦν Chr. ut nos olim. cod. maneat. — κολλώμενοί σου C. — παραδίδῃς C.

κα΄. Ψῆφος ὑμᾶς καλεῖ πρὸς ἀγῶνας· * ὁ κανὼν τῆς ἀγάπης * ἀπαιτεῖ παρ' ὑμῶν * φιλίας ἔργον ἐνδείξασθαι· * πάθετε ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς φίλοι, * ὡς κἀγὼ ὑπὲρ φίλων καὶ μὴ ὀφείλων· * χρέος οὐδὲν * οὐχ εὑρέθη καλοῦν ἐμὲ πρὸς θάνατον· * ἀλλ' ὅμως κατεδεξάμην, * καὶ σταυρὸν ὡς χρεώστης ὑπέμεινα· * τὸ πατρικὸν ὑμῶν δάνειον * ὁ ἀνεύθυνος θέλων ἀπέδωκα, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

κβ΄. Ἄπιτε οὖν εἰς πάντα τὸν κόσμον· * μετανοίας τὸν σπόρον * ἐμβαλόντες τῇ γῇ, * διδασκαλίαις ἀρδεύσατε. * Βλέπετε μή τις μετανοήσας * ἔξω τῆς ὑμετέρας σαγήνης μείνῃ· * ὡς χαίρω γὰρ * τοῖς ἐπιστρέφουσιν, οἴδατε καὶ ὑμεῖς, * ὡς εἴθ' ὁ εἷς ὁ προδούς με * εἰς ἐμὲ μετὰ πρᾶσιν ὑπέστρεφε, * κἀγὼ αὐτοῦ τὸ ἁμάρτημα * ἐξαλείψας, ὑμῖν τοῦτον ἥνωσα, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

κγ΄. Λύπην μισήσατε καὶ δειλίαν· * αὐτὴ γὰρ παραπέμπει * τῷ θανάτῳ πολλούς, * ὡς ὁ Ἰούδας ἀπέδειξεν· * οἴδατε πῶς ἀγχόνης σχοινίον * ἡ ἀπόγνωσις ἔπλεξε τῷ προδότῃ. * Ὅμως κενὴ * καὶ ἐν τούτῳ ἡ τοῦ διαβόλου παγίς· * μικρὸν γὰρ καὶ ἀποτίσει· * ἀντὶ τοῦ Σκαριώτου τὸν Κίλικα, * ἀντὶ δολίου τὸν δόκιμον, * ἀντὶ πράτου τὸν Παῦλον κομίσομαι, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια

κδ΄. Μύσται μου φίλοι καὶ ἀδελφοί μου *, μύστας γὰρ ὑμᾶς λέγω, * οὐχὶ δούλους λοι-

21. « Sors vestra vos ad prœlium vocat. « Lex charitatis est, qua vobis iubetur amoris opus subire. Patimini pro me, amici, « ut ego propter amicos sponte passus sum. « Nihil enim inventum quod me urgeret ad « mortem : eam tamen amplexus sum, cru« cemque ut debitor sustinui. Patris vestri « alienum æs innocens ultro solvi, ego qui « novi solus intima cordium.

22. « Ite ergo ad universum orbem; pœ« nitentiæ semen terræ commissum rore « perfundite doctrinarum. Videte ne quis « pœnitentiam agens, vestram extra sagenam « maneat. Adeo ex revertentibus gaudeo « (nostis et ipsi) ut si unus ille, qui me pro« didit, se ad me post venditionem vertisset, « et eum ego, deleto eius peccato, vobis « cooptavissem, qui solus novi intima cor« dium.

23. « Tristitiam odite et ignaviam; inde « enim multi mittuntur in interitum, sicut « ex Iuda compertum est. Videtis namque ut « suspendii laqueum desperatio intorserit « proditori. At frustra fuit vel in hoc exitio « diaboli decipula. Modicum enim, et com« pendium solvet. Pro Iscariota illum Cili« cem, pro doloso illum probatum, pro ven« ditore illum Paulum comparabo, ego qui « novi solus intima cordium.

24. « O socii mei, amici et fratres mei! « Socios enim vos dico, neque iam servos;

21. καλοῦν με C. Chr. qui frustra eo loci periodi clausulam et cretica venatur. Melodus respicit Coloss. II, 14.

22. ὡς οἴδατε C, Chr. Eo lubentius istud ὡς sustuli, quod aliud iam præit, et mox tertium in codice importunissimam crucem affert : ὡς εἴθοις καὶ ὁ προδούς με. Ad hæc : ὡς εὐθύς nos, Christ inquit, sed confidentius. Nec melius ego olim : εἴθ' εἷς. Diu hæsi, donec re morosius perpensa, collatisque consiliis, εἴθοις pene restitui, sed divisis elementis, insertaque litterula quæ locum dedit hianti iotacismo : εἴθ' ὁ εἷς ὁ προδούς με. Quid plura? Unus ingeniosus vir, sæpe iam obvius, iterum adest et habet : εἴθ' ὁ οἶς ὁ προδούς με « *Etiamsi ovis illa quæ* me prodidit! » Neque id pigeret καλὸν ποιμένα, vel increpantem. Tum alter instat, ut vincat illud : εἴθ' ὁ εἷς καὶ προδούς με, et absolute legatur : « ut si *ille unus*, ὁ εἷς, etiam cum me prodidisset. » Verum ariolari et gladiari cupienti campus nunquam deerit, cum etiam de sequente vocula καὶ, sive tollatur, sive servetur, adhuc grammatici certant et sub iudice lis est.

23. ὡς τὸν Ἰούδαν C. Chr. emendavit. — τοῦ δολίου C.

24. ἐκ θαλάσσης. Alludit f. ad emporia marmorum, quæ mari solebant imminere.

πόν, * υἱοὺς καὶ συγκληρονόμους μου· * φωστῆρες τῆς οἰκουμένης ὅλης, * καὶ ἐμοῦ τοῦ ἡλίου φαιδραὶ ἀκτῖνες, * τῶν θησαυρῶν * τῶν ἐμῶν οἱ πιστοὶ κλειδοφύλακες, * μεσῖται τῶν δωρουμένων * παρ' ἐμοῦ τῷ Ἀδὰμ ὑποστρέφοντι· * οἱ στῦλοι τῆς ἐκκλησίας μου, * οὓς ἐγὼ ἐκ θαλάσσης ἀνήγαγον, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

κε'. Οὕτω κηρύξατέ με τῷ κόσμῳ, * φανεροῦντες ὃ πέλω· * καὶ μισοῦντες λοιπὸν * παραβολὰς καὶ αἰνίγματα, * εἴπατε ὅτι Θεὸς ὑπάρχων * καὶ ἀνέκφραστος, δούλου μορφὴν ἔλαβον· * δείξατε πῶς * τὰς πληγὰς τῆς σαρκὸς ᾠκειούμην ἑκών· * Θεὸς ὤν, καίπερ μὴ θνήσκων, * σὺν τῷ σώματι ἦλθον εἰς θάνατον· * καὶ ὁ ταφεὶς ὡς κατάκριτος, * ἐξεπόρθουν τὸν ᾅδην, ὡς κύριος, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

κϛ'. Σώσατε οὖν ἐν τούτοις τὸν κόσμον * βαπτίζοντες εἰς ὄνομα * Πατρός τε καὶ Υἱοῦ * καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. * — Τούτοις τοῖς λόγοις κραταιωθέντες, * οἱ ἀπόστολοι ἔλεγον πρὸς τὸν πλάστην· * Σὺ εἶ Θεός, * ὁ προαιώνιος καὶ ἀτελεύτητος, * σὲ ἕνα Κύριον γνόντες, * ἅμα τῷ σῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, * κηρύσσομεν, ὡς προσέταξας· * σὺ γενοῦ μεθ' ἡμῶν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

α'. Ὁ σοφίσας ὑπὲρ ῥήτορας τοὺς ἁλιεῖς, * καὶ ἐκπέμψας ὥσπερ κήρυκας πάσῃ τῇ γῇ, * τῇ ἀφάτῳ φιλανθρωπίᾳ σου, * Χριστὲ ὁ Θεός, * δι' αὐτῶν κραταίωσον τὴν ἐκκλησίαν σου, * καὶ τοῖς πιστοῖς κατάπεμψον τὴν εὐλογίαν σου, * ὁ μόνος...

ιε'. Μετὰ δὲ τούτων, Βαρθολομαῖε, * κήρυξόν με τῷ κόσμῳ, * ὥσπερ εἶδες σαφῶς, * ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστάντα με, * σύ τε, Ἰά-

« immo filios et cohæredes; vos lumina totius « orbis, ac sol cum ego sim, mei coruscantes « radii; vos fidissimi thesaurorum meorum « et clavium custodes; vos donorum dispen« satores, quæ contuli Adamo ad me rever« tenti; vos columnæ Ecclesiæ meæ, quas « ego ex abysso maris eduxi, qui solus novi « intima cordium.

25. « Sic me in mundo prædicate, professi « palam id quod sum; detestati porro alle« gorias et ænigmata, dicite, quum Deus es« sem et ineffabilis, servi me suscepisse for« mam. Ostendite quo ego pacto plagas car« nis sponte mihi assumpserim. Ego Deus, « quantumvis immortalis, cum corpore abii « ad mortem; et qui sepeliebar ut dam« natus, devastavi infernum, ut dominator, « qui solus novi intima cordium.

26. « Salvum ergo mundum ita facite, « baptizantes eos in nomine et Patris et Filii « et Spiritus Sancti. » — Quibus confirmati sermonibus, Apostoli hæc suo dixerunt creatori : « Tu es Deus, ante sæcula genitus et « sine fine manens! Te unum Dominum con« fitemur, cum Patre tuo et Spiritu, tes« tabimur, ut præcepisti. Tu esto nobiscum « et pro nobis, qui solus novisti intima cor« dium. »

1. Tu qui doctiores fecisti oratoribus piscatores, eosque ut præcones misisti in totum orbem, tua indicibili clementia, Christe Deus, per eos tuam confirma Ecclesiam, et fidelibus mitte tuam benedictionem, qui solus...

15. Una cum illis, Bartholomæe, in orbe me prædica, qualem nunc aperte vidisti me, a mortuis redivivum; tu quoque, Iacobe

25. Ὑπάρχω C. — οἰκειοῦμεν C.

26. in C art. ὁ deest ante προαιώνιος.

1. Tandem 1 trop. detexi in Triodio ven. a. 1869, p. 433, et Pentec. p. 60.

15. Pene me fugerat hujus poematis breve auctarium, servatum in taurin. f. 124; neque aliud id esse suspicor, quam spuria cujusdam audaculi interpolatio; qui, quum nimis commune æstimaret superius trop. XV μίαν φωνήν, neque ferret locum non fuisse datum omnibus apostolis in concione Christi valedicentis, lacunam proprio marte implevit. — μετὰ δὲ τοῦτον cod. —

χωβε τοῦ Ἀλφαίου, * καὶ Ἰοῦδα, οὐχὶ ὁ Ἰσκαριώτης · * Σίμων, γενοῦ * ζηλωτὴς τῆς ὑπὲρ πίστεως εἰς ἐμὲ· * τοὺς ἕνδεκα ἐκλεκτούς μου, * δίχα χωρισθέντος ὑμῶν τοῦ χοροῦ, * ἐκπέμπω νῦν εἰς τὰ πέρατα * ἐπιστρέψαι καὶ σῶσαι κόσμον φθορᾶς, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

Alphæi, et Iuda, non vero Iscariotes iste. Tu, Simon, vindex esto in me fidei. Vos undecim electos meos, excluso uno e choro vestro, nunc mitto in ultimos fines, ad convertendum et salvandum orbem a perditione, ego qui solus novi intima cordis.

Ἰδες id. — οὐχ ὁ ἰσκ. — Dein abundant in eod. πίστεως τῆς εἰς ἐμέ. — δίχα τοῦ χωρισθ. — τὸν κόσμον.

XXIII.

DE S. PRÆCURSORIS MARTYRIO.

α΄. Πρέπει σοι, Πρόδρομε,
ἔπαινος ἄξιος,
ὅτι τῆς αἰωνίου ζωῆς
ὑπεραπέθανες,
ὡς μισήσας τὴν πρόσκαιρον.

β΄. Ἡ τοῦ Προδρόμου ἔνδοξος ἀποτομὴ
οἰκονομία γέγονέ τις θεϊκή,
ἵνα καὶ τοῖς ἐν ᾅδῃ
τοῦ σωτῆρος κηρύξῃ τὴν ἔλευσιν ·
θρηνείτω Ἡρωδιάς,
ἄνομον φόνον αἰτήσασα·
οὐ μενοῦν γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ
ζῶντα αἰῶνα ἠγάπησεν,
ἀλλ' ἐπίπλαστον, πρόσκαιρον.

1. Te decet, Præcursor,
par tibi laus,
qui pro immortali vita
impense occubuisti,
detestatus temporaneam.

2. Præcursoris famosa abscissio
dispensatio quædam divina est,
ut etiam positis in orco
nuntiaret salvatoris adventum;
lamentetur Herodias,
scelestæ cædis sequestra;
haud enimvero Dei
mansurum amavit ævum,
sed fictitium, caducum.

Vix sacras inter paginas, alia est, quæ Christianos oratores, poetasve aut pictores plus moverit, quam Ioannis Baptistæ cædes. Quorum Noster haud ultimus erit, novus certe, eoque citius e tumulo excitandus quod in unico fere supersit codice corsinio. Nihil enim quod sciam mosquensis exhibet; taurinensis vero, f. 147, vix ad tria usque troparia pervenit; duo tantum 2 et 3 editi omnes libri retinent. Sunt vero v. 356 sive troparia XX, quorum duo priora, ut solent prooemia, multam redolent canitiem. Sequentia autem singula versus 19 continent, nisi rarissimus hymnus, ambagibusque obsitus, aliter dividatur, maxime in prolixis v. 13 et 14, quos in aptiorem partitionem omni ope frustra sollicitavi. Multo æstu poema turget, et cum dramatica lex sit contraria miscendi colloquia, melodus quamdam sibi inexpectatam finxit Herodiadem, a scelesta matre dissentientem, non parcentem conviciis, immo solam secum interdum mussitantem, donec in flagitium inverecunda ruat, ut suo in matrem odio satisfaciat. Inscriptio est in cod. nostro : Μηνὸς αὐγούστου κθ΄, κονδάκιον εἰς ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου, ἦχ. πλα΄, φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ. f. 148-152.

1. σοι. En antiquissimus ille plausus : Σοὶ πρέπει αἶνος, σοὶ πρέπει ὕμνος, « Te decet laus, etc. » nascenti Ecclesiæ notus (*Constit. apost.* l. VII calc. mihi *Iuris eccl. gr. hist.* t. II, p. 379); quem ab christianis crepundiis acceptum, etiam nunc veteres monachi in officio nocturno perennant.

2. ᾅδη κηρ. τοῦ κυρίου τὴν ἔ. edd. ven. et rom. — οὖν post θρηνείτω T, edd. — φόν. τελέσασα rom. οὐ μόνον γὰρ C, T. οὐ νόμον γὰρ rom. ven. nov. Optime vett. ven. retinuere οὐ μὲν οὖν γάρ·

γ. Τὰ γενέσια τὰ τοῦ Ἡρώδου
πᾶσιν ἐφάνησαν ἀνόσια,
ὅτε ἐν μέσῳ τῶν τρυφώντων
ἡ κεφαλὴ ἡ τοῦ νηστεύοντος
παρετέθη ὥσπερ ἔδεσμα·
τῇ χαρᾷ συνήφθη λύπη,
καὶ τῷ γέλωτι ἐκράθη
πικρὸς ὀδυρμός·
ὅτι τὴν κάραν
τοῦ Βαπτιστοῦ πίναξ φέρων
ἐπὶ τῶν πάντων εἰσῆλθεν,
ὡς εἶπεν ἡ παῖς·
καὶ διὰ στρῆνον θρῆνος ἐπέπεσε πᾶσι
τοῖς ἀριστήσασι τότε σὺν τῷ βασιλεῖ·
οὐ γὰρ ἔτερψεν ἐκείνους,
οὔτε Ἡρώδην αὐτόν·
φησὶ γάρ· Ἐλυπήθη
λύπην οὐκ ἀληθινὴν,
ἀλλ' ἐπίπλαστον, πρόσκαιρον.

3. Herodis natalia
omnibus maligna luce patuerunt,
medios quum inter epulantes,
caput ieiunio sacrum
uti ferculum allatum est;
gaudio sociatus luctus est,
cum risu mixtus
acerbus mœror:
lanx enim caput
illius Baptistæ ferens,
coram cunctis prodiit,
ut iussit puella;
et inter tripudia planctus omnibus subiit,
qui cœnæ accumbebant tunc cum rege;
haud enim id eos exhilaravit
neque ipsummet Herodem;
scriptum est enim: Luxit
luctu, sed non sincero,
fictitio autem et fugaci.

δ'. Οὐκ ἀνέμεινε γὰρ ὁ Ἡρώδης, * οὔτε ἐχρόνισε λυπούμενος· * ἀλλ' ὥσπερ ἦν προμελετήσας, * τὸ ἀσεβὲς εὐθὺς ἐποίησεν, * ἵνα τέρψη ἣν ἐμοίχευσεν· * ἡ μοιχὰς γὰρ, οὐχ ἡ κόρη, * ἀποκτεῖναι ἐπεζήτει * τὸν στείρας καρπόν· * ἥτις καὶ τάχα * πρὸ τῆς τομῆς τὴν ἰδίαν * γνώμην ἐδήλου τῇ κόρῃ, * βοῶσα αὐτῇ· * Δεῦρό μοι, τέκνον, συναίνεσον τῇ μητρί σου· * ῥῆμα γὰρ κρύφιον ἔχω τι γυμνῶσαί σοι, * φανερῶ σοι τὴν βουλήν μου· * ἐπιθυμῶ ἀνελεῖν * υἱὸν τὸν Ζαχαρίου· * ἔδωκέ μοι γὰρ πληγὴν * αἰωνίαν, οὐ πρόσκαιρον.

4. Haud mansit enim Herodes, neque in mœrore diu perseveravit; sed quod prius excogitaverat, impium facinus sine mora admisit, ut blandiretur adulteræ; ista quippe mœcha, non puella, interimere gestivit matris sterilis fructum. Quæ et fortasse ante truncationem, suum consilium prodidit puellæ, oggerens illi: « Adesdum, filia, assentitor matri tuæ; arcanum enim aliquid « tibi aperiendum habeo; meam expando « voluntatem; e vivis opto eruere natum istum « Zachariæ; mihi namque dedit immortale « vulnus, non temporaneum.

ε'. Ὑπακούσασα δὲ ἡ παιδίσκη * τοῦ πα-

5. Cum vero audiit puella scelestum con-

— οὐ ζῶντα edd. οὐδὲ γὰρ τὸν τοῦ θεοῦ ζῶντα T.

3. Ab initio τὰ non iterant edd. — ἡ post κεφαλὴ excidit ubique, fortasse ob similem litteram. Nisi vocula illa restituatur, pessum ibit poema totum a capite singulorum trop. Ita et τῶν ante πάντων, silentibus codd. et edd. rhythmus inseri iubet. στρῆνον θρῆνος C, T; more Romani neglecto in edd. διὰ τὸν οἶστρον. — φησὶ καὶ T, edd. — ἐλυπήθησαν C, T, edd. omnes, sed refragante tum metro, tum evangelio: Matth. XIV, 9; Marc. v. 26.

4. οὐδὲ ἐχρ. C. οὐδὲ ἐπέμεινε T etiam post ἀνέμεινε. — ὡς ἦν ἤδη μελετήσας T. — ἐπ. εὐθύς T. — μοιχ. δὲ T. ἀποκόψαι ἐξεζήτει T. — ἐζήτει τὸν τῆς C. — τῆς τόλμης T. — ἐδίδου τ. κ. C. — βοῶσα αὐτῇ om. C. Restituit T cum uno cryptoferr. qui aliter ac cæteri bibliothecæ eiusdem, a corsinio non pendet. — τέκνον, σύνοδος. νεῦσον ὡς μητρί σου, λόγον γὰρ sic T. — τι om. C, T. — ἔχω θαῤῥῆσαι C. — πρός σε C, T. — τὸν υἱὸν C, T. — τοῦ Ζαχαρίου T.

5. ἔδρυξεν ἔκρ. T. — τὸ ἄλγημα ἄφ. T. — ἂν γὰρ T. — εἶρξον οὖν ἔνδον τῶν λογισμῶν τὸ ῥῆμα τοῦτο

ρανόμου μελετήματος, * ἔφριξεν, ἔκραξεν· Ὦ μῆτερ, * ὅτι δεινόν ἐστι τὸ πάθος σου! * ἄφες τοῦτο ἀνιάτρευτον· * ὡς γὰρ θέλεις θεραπεῦσαι, * χαλεπώτερον τὸ τραῦμα * ποιεῖς σεαυτῇ· * κοίμησον ἔνδον * τοῦ λογισμοῦ σου τὸ ῥῆμα, * μήποτε γένηται πτῶμα * τῷ γένει ἡμῶν· * οὔτε γὰρ μόνη τὸν ἐξ αὐτοῦ μόρον δέχῃ, * ἀλλὰ κἀγὼ καὶ Ἡρώδης καὶ οἱ ἐξ ἡμῶν· * ἐὰν θάνῃ Ἰωάννης, * γέγονε πάντα νεκρὰ, * καὶ ἐτάφημεν ζῶντες, * μνήμην λείψαντες κακὴν * αἰωνίαν, οὐ πρόσκαιρον.

silium, cohorruit, erupit : « O mater! quam « horridum est quod pateris! dimittas ulcus « insanabile. Quod enim vis esse remedium, « ex hoc tibimet facis acerbius vulnus. Sepeli in imo pectore istud verbum, ne un« quam generi nostro faciat excidium. Neque « enim tu sola exinde fatum subis, sed ego « et Herodes, ac nostra soboles. Si occiderit « Ioannes, omnia mortua cadunt; vel vivi « sepulti sumus, memoriam linquentes pes« simam in æternum, non temporariam. »

ς'. — Τί σοι γέγονεν οὖν, ὦ παιδίσκη; * τί σοι συμβέβηκεν αἰφνίδιον; * πῶς γὰρ ἐφείσω Ἰωάννου; * καὶ τῆς μητρὸς ὑπερηγάπησας * τὸν μισοῦντα τὴν ζωὴν ἡμῶν; * ἀγνοεῖς δὲ μᾶλλον, τέκνον, * ἃ ὑπέθετο Ἡρώδῃ * ἕνεκεν ἐμοῦ; * Οὐκ ἔξεστί σοι, * φησὶν, ἔχειν τὴν γυναῖκα * Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου, * ἀπόθου αὐτήν. * Θέλω δὴ τὴν ἄκαιρον συντυχίαν κόψαι· * ἀνευρῶ τὸν καιρὸν, ἀφελεῖν γλῶτταν αὐτοῦ, * μᾶλλον δὲ καὶ τὴν κεφαλήν· * καὶ λοιπὸν οὐ λυποῦμαι· * ἔχω γὰρ ἐν ἀσφαλεῖ * τὴν ζωὴν ἀληθινὴν, * οὐκ ἐπίπλαστον, πρόσκαιρον.

6. « — Quid tibi ergo subiit, puellula? « quid tibi repente contigit? quomodo pe« percisti Ioanni, ac præ matre tua magis « amasti infensum vitæ nostræ hostem? At « ignoras forsan, filia, quænam subdiderit « Herodi adversus me? Non licet tibi, inquit, « habere uxorem Philippi fratris tui. Eiice « illam. Ergo volo importunam loquelam « tollere. Tempus aucupabor auferendi illi « linguam, immo ipsum caput; posthac non « mœrebor, tutam enim habebo vitam hanc « præsentem, veramque, non fictitiam, non « caducam. »

ζ'. — Ἀσεβοῦμεν, μῆτερ, οὐκ εἰς ἄλλον, * ἀλλ' εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ζωὴν ἡμῶν, * ὥσπερ Ἰεζάβελ Ἠλίαν * ὀλέσαι θέλουσα τὸν δίκαιον, * καθ' αὐτῆς μᾶλλον ἐποίησεν. * Ὁ Ἠλίας μὲν ἐντόνως, * Ἰωάννης δὲ ἐννόμως * ἤλεγξεν ἡμᾶς· * Ὁ ἐρημίτης * σὺν αὐστηρότητι εἶπε * τῷ Ἡρώδῃ τὸ καθαρόν· * Οὐκ ἔξεστί σοι! * ὁ δὲ πάλαι πρεσβύτης μετὰ πραότητος * εἶρξε τῷ Ἀχαὰβ νεφέλας, οὐκ ἔβρεξε. * Διὰ τοῦτο, δέσποινά μου, * θλάσον τὸ σχῆμά σου νῦν *, καὶ τὸ σκάμμα νε-

7. « — Impias manus, ô mater, intenta« mus non in alterum, sed in nosmet vitam« que nostram; sicut Iesabel, cum Eliam « iustum perdere voluit, in se potius molita « est. Elias quidem in verbis vehementer, « Ioannes vero æquo iure redarguit nos. « Deserti incola Herodi dixit cum severitate « mundum illud verbum : Non licet tibi! Se« nex autem olim non sine mansuetudine « Achabo nubes coercuit, neque pluit. Id« circo, domina mea, rumpe nunc institu-

T. — γένη T. — κακὴν τὴν ἀεὶ καὶ τὴν πρ. T, eo loci deficit taurin. ut inde soli cors. ascribas ea quæ variant, desunt aut abundant.

6. οὖν om. — Ἰωάννῃ. — φησὶν om. — θ. δὴ οὖν. τ. ἀ. σ. τοῦ τολμηροῦ ἀποκόψαι. Superflua verborum copia, dum mox om. τόν. — iterum abundant, læso acc. ἀφέλω (sic) αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν. Etiam ultima, ut sæpe, mutila sunt.

7. ὥσπερ γὰρ ἡ ἰεζ. τὸν Ἠλ. — καθ' ἑαυτῆς. — ἐν τόνοις. — πάλαι om. — τοῦ Ἀχαάβ. — ἔβρ. γάρ. — f. καὶ τὸ σχέμμα, quod tamen tautologiam redolet. σκάμμα ad rem scenicam pertinet. — ἀεί. Nota Thucydidis vox : κτῆμα ἐς ἀεί. Quod placuit olim pro plena tituli augustodun. acrostichide : ἰχθὺς εἰς ἀεὶ, etiam confirmatur vetere epigraphe Locrensium. V. *Journal des savants*. Janv. 1872.

χρῶται· * μὴ ποιήσῃς ἐς ἀεὶ * τὴν αἰσχύνην τὴν πρόσκαιρον.

η΄. — Παρ' ἐμοῦ διδάσκου, ἀνοσία, * μὴ ἐπιχαίρειν νουθετῆσαί με, * ὅτε γὰρ πάντα μάθῃς πλήρως· * ταῦτα νυνὶ ἐπιλανθάνει σε, * οὐ νοεῖς, οὐδὲ γὰρ δύνασαι· * ἂν γὰρ οὕτως ὁ βαπτίζων * ἐπιμείνῃ με ὑβρίζων, * καὶ φαίνηται ζῶν, * ἕκαστος αἴρει * τὴν πρὸς ἐμὲ παῤῥησίαν, * καὶ ἅπερ θέλει, ὡς θέλει, * λέγει κατ' ἐμοῦ * ὡς τῆς τυχούσης λοιπὸν, οὐδὲ βασιλίσσης, * ὡς γυναικὸς ἰδιώτου, καὶ οὐχὶ γνωστοῦ. * Ἀλλ' ἡσύχασον, παιδίσκη, * πλέον γάρ σου καὶ πολλῶν * τὸ συμφέρον γινώσκω, * οἶδα κτήσασθαι τιμὴν * ἐμφανῆ, οὐχὶ πρόσκαιρον.

θ΄. — Ἐρωτῶ σε, μῆτερ, τὸ τοιοῦτον * πότε βουλεύεις τελεσθῆναί σοι; * ἐν τῷ φωτὶ ἢ ἐν τῷ σκότει; * τὸ ἀσεβές σου γὰρ ἐνθύμημα * τῆς νυκτός ἐστιν ἐπάξιον· * τέμνεται γὰρ διὰ τίνος; * τίς μακαίρᾳ..... τέμνει * προφήτην Χριστοῦ; * — Σύ. Ὡς θυγάτηρ, * συνέργου τῇ σε τεκούσῃ * τοῦ ἀνελεῖν τὸν ἐχθρόν μου, * καὶ γέννα καιρόν. * — Δέομαι, μῆτερ, μὴ δι' ἐμοῦ τῆς ἀθλίας * δείξῃ τις τὴν ἀθώου τοῦ αἵματος σφαγήν· * ὡς ἐσφάγη Ζαχαρίας, * νῦν Ἰωάννης τμηθῇ, * κἀγὼ μὴ ὑπουργήσω, * μήπως λήψομαι πληγὴν * αἰωνίαν, οὐ πρόσκαιρον.

ι΄. — Ἰωάννης σοι προετιμήθη, * ναὶ, παναθλία καὶ ταλαίπωρε, * τῆς βαστασάσης σε κοιλίας; * ὁ Βαπτιστὴς ἀναγκαιότερος * κατεφάνη τῇ ἀνοίᾳ σου; * οὐκ αἰσχύνῃ τοὺς μαστούς μου, * οὓς ἐποίησα τροφήν σου; * Ὡς εἴθε γε μή! * τί γὰρ ἐζήτουν * κατ' ἐμαυτῆς ἀναθρέψαι * τὴν διὰ τῆς ἀπειθείας * ἐχθραίνουσάν με; * τί δὲ ἠπείχθην τῷ βασιλεῖ συναφθῆναι, * διὰ τὸ περισωθῆναι τὴν

« tum et molitio subvertatur; ne in æternum protuleris brevem infamiam. »

8. « — A me disce, proterva, non committere ut me commoneas, priusquam omnia plane cognita habeas. Te enim fugiunt res, ut nunc se habent; haud intelligis, nec scire vales; si enim hoc modo insultare mihi pergit Baptista, et vivere perseverat, utetur unusquisque liberiore erga me lingua, et contra me quidquid vult pro libitu effutiet in posterum, veluti de plebeia muliere, non de regina; aut de obscuri hominis, non illustris viri uxore. Verum cessa, puellula; longius enim quod expedit prospicio quam tu et vulgus; scio famam comparare illustrem, non transitoriam. »

9. « — Interrogo te, mater; id facinoris, quandonam statuis tibi perpetretur? an in luce, an noctu? impium enim consilium tuum tenebris perdignum est. A quonam amputabitur? Ecquis ense suo secabit prophetam Christi? » — « Tu. Sicut filia, esto genitricis tuæ comes in perdendo inimico meo; et occasionem aucupare. » — « Nemo, quæso, mater, agat per me miseram insontis sanguinis cædem. Ut Zacharias mactatus est, iuguletur nunc Iohannes, at nullam ego operam præstabo, ne unquam vulnus accipiam immortale, plagamve perennem. »

10. « — Ergo Ioannes præstabilior tibi est, heu! infelix et miseranda, præ utero qui te gestavit! Baptista ille, quæ tua dementia est, arctioris est necessitudinis! Nec te pudet mamillarum mearum, quæ cibum tibi præstiterunt. Utinam non fecerim? Ut quid enim studui adversus memet enutrire eam quæ per suam rebellionem mihi infesta est? cur coacta fui regis ad connubium, te

8. πλήρις τὰ νῦν cod. sic. — φαίνεται C. — f. λαλεῖ κατ' ἐμοῦ — οὐχὶ δὲ βασιλ. C.

9. διά τίνος γὰρ τέμνεται, τίς μακάριος τέμνει τ. πρ. stupendo quidem et manifesto tumultu, a quo pene recessimus, quin tamen omissa suppleamus. Facile legerim ἀποτέμνει, aut τίνος χάρα; τίς et iunxerim σὺ ὡς θυγ. — καὶ γένῃ μοι cod. — μηδείς μου id. — τις et τοῦ id. om. — f. τεύξῃ pro δείξῃ.

10. Ecce iterum, ut in XXII, 22, absonum illud εἴθοις scilicet in C : ὡς εἴθοις δὲ μή, et rursus pro

θλίβουσάν με; * Διὰ τοῦτο καὶ λυποῦμαι· * γένηται ῥῆμα ἐμὸν, * καὶ ὃ θέλω, τελῆται, * καὶ μὴ θέλουσα ποιῆς * τὴν βουλήν μου τὴν πρόσκαιρον.

ια'. — Νυνὶ ἡσυχάσω, καὶ μὴ δείξω * τῇ παγκακούργῳ ἃ βουλεύομαι, * μήποτε σκέψηται καὶ εὕρῃ * τὴν ἐνθύμησιν καὶ ἀνεύρεσιν * ἡ τεχθεῖσά μοι εἰς κόλασιν * τῶν τοιούτων ἐσκεμμένως * καὶ πολλάκις εἰρημένων * ὑπὸ τῆς μητρός. * Ἡ μὲν θυγάτηρ * ἐν ἡσυχίᾳ διῆγεν, * ἡ δὲ τεκοῦσα ἐνῆχει * τότε τῷ ἀνδρὶ, * λέγουσα· Ἄνερ, τῶν γενεσίων σου ἄρα * ποίησον ἡμῖν ἡμέραν φαιδρὰν ἑορτῆς· * εὐφρανθῶμεν ἐν τῷ γήρει, * τὴν νεότητα ἡμῶν * λαβὼν ὁ ἀδελφός σου * περιήρει με κακῶς * εἰς τὸν βίον τὸν πρόσκαιρον.

ιβ'. Ὁ Ἡρώδης οὖν ὑπὸ τῶν λόγων * τῆς ἐπιβούλου βουκολούμενος, * μεγάλως ἔκραξε γελάσας, * καὶ ὡς ἀσύνετος ἐν γέλωτι * τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀνύψωσε· * Κοινωνέ μου, λέγων, γύναι, * καὶ ἐν τούτῳ χάριν ἔχω * τῷ φίλτρῳ τῷ σῷ· * ἂν οὖν τελέσω * τῶν γενεσίων ἡμέραν, * σὺ τί προσάγεις μοι δῶρον * ἄξιον ἐμοῦ; * — Τί σοι προσάξω; δούλην ἐμαυτὴν, καὶ πάλιν * τὴν ἐξ ἐμοῦ παραστήσω ὀρχήστριαν σὴν * τὴν εὐφραίνουσάν σε πάνυ, * καὶ φαιδρύνω ἀληθῶς * γενέσεως ἡμέραν, * ἣν ποιήσεις, βασιλεῦ, * διὰ τέρψιν τὴν πρόσκαιρον.

ιγ'. Ὑπεκλίθη οὖν τοῦ παρανόμου * τῆς πονηρᾶς αὐτοῦ γενέσεως * ἡ τρισκατάρατος ἡμέρα, * ἥνπερ καὶ αὐτὸς κατηράσατο * ὁ Ἰὼϐ οὕτω φθεγξάμενος, * ἢ ὡς εἶπε Ζαχαρίας· * Ἡμέρα ἐκείνη σκότος * ἐστὶ καὶ οὐ φῶς· * καὶ γὰρ ἐῤῥήθη * τότε· τῆς ἡμέρας τὸ φῶς * τῶν ἐν τῷ σκότει κειμένων * ἦν ἐν τῷ σταυρῷ· * ἀλλὰ νῦν πρέπει καὶ τῇ Ἡρώδου ἡμέρᾳ, * ὅτι ἐν ταύτῃ ἐκτάνθη φίλος τοῦ φω-

« incolumem ut servem vexantem me? En « causa cur lugeam. Fiat quod dixi; quod « volo, impleatur; vel invita fac voluntatem « meam præsentem. »

11. « — Nunc cessabo, ne isti scelestissimæ « patefaciam quæ in pectore volvo, ne forte « perspiciat genitrix et inveniat consilium quod « mente mea conceptum est, ad ulciscendas « contumelias quas neque inconsulto, neque « non pluries in me illa mater coniecit. » Et filia in silentio mansit. Genitrix autem obstrepuit tunc viro in hæc verba: « Coniux, nata- « lium tuorum ergo, fac nobis splendidam « festi diem; exhilaremur in senio nostro; « iuventutem nostram quum tuus frater ra- « puit, male mihi invasit etiam hanc præsen- « tem vitam.

12. Herodes, sermonibus insidiatricis lactatus, in clamores et cachinnos erupit, et sicut stultus, in risu vocem extulit: « Con- « sors mea, inquiens, o mulier, etiam in hac « re gratus mihi est amor tuus; si igitur ce- « lebravero natalium meorum diem, tu « quale mihi facis donum me dignum? — « Quid tibi offeram? memet tibi famulam, et « meam quoque adducam coram te filiam « tuam saltatricem, quæ te valde solet exhi- « larare, sic vere illustrabo tuæ nativitatis « festum quod perages, o Rex, inter delicias « opportunas. »

13. Inclinata est igitur scelesti huius Herodis natalitia dies ter exsecranda! Cui olim maledixit Iob, sic eam nuncupans, aut sicut dixit Zacharias: Hæc dies nox erat, non autem lux, dictum est enim tunc: diei lumen pro his qui sedent in umbra, in cruce erat. Nunc vero idem aptum est ad Herodis diem, quia in illa lucis amicus occisus est; et qui

ὡς εἴθε γε, de quo cf. Viger p. 560 et Lucian. ὡς εἴθε γε καὶ ἐξεμέσαι δυνατὸν ἦν. — f. διὰ τί περισ.

11. νῦν cod. Hic tacite secum puella loquitur. — ἐνθύμησιν ἀναίρεσιν sic C. — ἐσκεμμένων. — σου ὥρᾳ. — περιεῦρε κακῶς sic cod. haud sine lacuna.

12. μέγα ἔκρ. — ἀνύψωσε. Cf. Eccli. XXI, 23. — γεν. μου τὴν ἡμέραν. — iterum τὴν τῆς γεν. ἡμ.

13. Ἰὼϐ, cf. III, 1; Zachar. XIV, 7; Amos V, 18, quæ simul conflantur. — ἡ ἡμέρα ἦν C. — om. ἐστὶ et κειμένων. ἐκτάνθη, κτανθεὶς, θνῆσις

τός * καὶ ὁ κτείνας μὲν οὐκ ἔστιν, * ὁ δὲ κτανθεὶς καὶ ἔστι * καὶ λαλεῖ, μετὰ θνῆσιν * ἕλκων πάντα εἰς ζωὴν, * τὴν ἀεὶ καὶ οὐ πρόσκαιρον.

ιδ΄. Ῥίψας ταῦτα πάντα ὁ Ἡρώδης, * τῶν ἑαυτοῦ λοιπὸν ἐγεύετο, * καὶ τῆς ἡμέρας συμφθισάσης * τῶν γενεσίων, καθὼς γέγραπται, * ἐν οἷς τὸ δεῖπνον ἐποίησε * μεγιστᾶσι καὶ τοῖς φίλοις, * χιλιάρχοις καὶ συμβούλοις * πᾶσιν ὁμαδὸν, * τοῦ τε ἀρίστου * μετὰ χαρᾶς τελουμένου, * καὶ ἐσθιόντων ἡδέως * τῶν ἀριστητῶν, * ἄφνω ἐτράπη ἡ τράπεζα εἰς παγίδα, * καὶ ἐγενήθη τὸ βρῶμα σκάνδαλον αὐτοῖς, * ἐπειδὴ τὴν κεκρυμμένην * παγίδα τοῦ Βαπτιστοῦ * οὐ συνέτριψαν γνόντες, * ἀλλ᾽ ἀνέσχοντο ὁρᾶν * διὰ τέρψιν τὴν πρόσκαιρον.

ιε΄. Ὡς οὖν εἶδε πάντας μεθυσθέντας, * Ἡρωδιὰς ἡ πολυμήχανος, * ἥνπερ ἐζήτει εὐκαιρίαν * εὑροῦσα, εἶπεν ἐν ψυχῇ αὐτῆς· * Ἴδε ὃν ἐθήρευον καιρόν· * οὐδεὶς ἔστιν ὁ κωλύων, * οὐ γὰρ νήφοντά τιν᾽ ἔνδον * ὁρῶ. Δεῦρο οὖν, * τέκνον, προσάξω * σὲ τῇδε ἡμέρᾳ, δῶρον * καλὸν..... ὑπετάγη * Ἡρώδης ἡμῖν· * εἴσελθε, τέκνον, χαρίτωσον τῷ ποδί σου * τὸν βασιλέα τε καὶ πάντας φίλους αὐτοῦ· * μεταστρέψῃς τὴν καρδίαν * τοῦ σεβαστοῦ πρὸς ἡμᾶς * ὡς στρεβλὸν τόξον, ἄρτι * κερδανοῦμεν τὴν τιμὴν * αἰωνίαν, οὐ πρόσκαιρον.

ις΄. Μετεποίησεν ἡ ἀνομία * τοῖς λόγοις τούτοις τὸ κοράσιον, * καὶ κοσμηθὲν περὶ τὸ πρᾶγμα * τὸ ἀναιδὲς, περιεβάλετο * ἀτιμίαν, ὡς ἱμάτιον. Οἱ μὲν φίλοι τοῦ Ἡρώδου * τὸ μὲν κάλλος τῆς παιδίσκης * ἤνεσαν πολὺ, * τῆς δὲ τεκούσης * τὴν ἀδιάτρεπτον γνώμην * καὶ τὸν κόσμον ἐννοοῦντες, * εἶπαν ἐν κρυφῇ· * Βλέπετε γνώμην

occidit eum, periit; occisus vero et vivit et loquitur, post mortem trahens omnia ad vitam æternam, non transituram.

14. Iactatis omnibus verbis, Herodes demum suis indulsit deliciis, ac die iam desinente natalium suorum, ut scriptum est, in qua apparavit convivium primoribus et amicis, chiliarchis et senatoribus, universæ turbæ, cœnaque cum gaudio absoluta, ac laute comedentibus convivis, subito mensa versa est in cassidem, ipsæque dapes in scandalum eorumdem, ideo quod rete clam extensum Baptistæ consulto non contriverint, sed permiserint conspici ad delectamentum precarium.

15. Ubi igitur vidit eos omnes ebrietati datos, Herodias fraudum feracissima, quam antea quæsierat, nacta faustam occasionem, secum ipsa dixit : « Ecce quam venabar, « horam : nemo est qui obsistat, intus enim « ne unum video sobrium. Huc igitur ades, « nata, te proferam hac die in donum pul- « chrum, ex quo subditus nobis est Herodes : « procede, filia, pede tuo carpe regis gratiam « et omnium eius amicorum; cor regis in « nos reflecte, velut tortuosum arcum, sta- « timque lucrabimur laudem immortalem, « non precariam. »

16. Nefanda vesania his incendit sermonibus puellam, quæ pulchre ornata ad impudens facinus exsequendum, inverecundia veluti pallio se accinxit. Aulici quidem Herodis puellæ formositatem multis efferebant laudibus; matris vero eiusdem protervum odorati consilium et ornatum, clam aiebant : « Videte mentem Herodiadis adulteræ, qua

recentiorum sunt, quæ omnino non omisit, sed minus illustravit Sophocles lex. gr. Byz.

14. λοιπὸν ἐγένετο κ. τ. ἡ. συμφθασάσης τ. γ. καθὼς γέγ. ἐν ᾧ δ. ἐ. Sic C. — ἠνέσχοντο id.

15. καιρὸν addimus. — οὐδὲ γὰρ τὸν ἔνδον νήφ. ὁρῶ. — τῇ ἡμέρᾳ — post καλὸν deest dissyllabon. f. ὥπερ. — τι inseruimus.

16. Nisi pro persona ἡ ἀνομία intelligatur, f. ἄνοια. — περιεβάλλετο C.

Ἡρωδιάδος τῆς πόρνης, * πῶς καὶ ἣν ἔτεκε, θέλει δεῖξαι καθ' αὐτήν. * Οὐκ ἠρκέσθη τῇ ἰδίᾳ * ἀναισχυντίᾳ αὐτῆς, * ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ σπλάγχνων * ἔχρανεν ἐπὶ ἡμῶν, * διὰ τέρψιν τὴν πρόσκαιρον.

ιζ'. Ἀψευδὴς ὁ λόγος τῆς Σοφίας· * Τέκνα μοιχῶν εἰσὶν ἀτέλεστα, * καὶ παρανόμου κοίτης σπέρμα * ἀφανισθήσεται δὴ τέλεον· * ὥσπερ τοῦτο τὸ κοράσιον, * ὃ πρὸς ὥραν μὲν ηὐφράνθη, * μετ' ὀλίγον δὲ πολλάκις * χεῖρόν τι ποιεῖ. * Τούτων δὲ πάντων * οὐ φανερῶς λεγομένων, * ἦλθε κατόπιν τῶν λόγων * ἔργα πονηρά· * ἡ γὰρ παιδίσκη ὀρχησαμένη ἐν μέσῳ * τῶν ἀριστώντων, τὸ στόμα ἔπλησε κραυγῶν· * Βασιλεῦ, φασὶν, Ἡρώδη, * ὡς ἐμμελής δή ἐστιν * ἡ ὀρχήστρια αὕτη· * μάλα ἔχει ἔμψυχον * τὴν πορείαν, οὐ πρόσκαιρον.

ιη'. Νικηθεὶς ὁ ἄναξ τοῖς ἐπαίνοις * τῶν εὐφημούντων τὸ κοράσιον, * ὤμοσε τότε ἐπὶ πάντων· * Ὃ ἂν αἰτήσῃ με, παρέχω σοι * ὑπὲρ ταύτης τῆς ὀρχήσεως. * Ἡ δὲ παῖς ἐξῆλθε τότε, * καὶ φησὶ πρὸς τὴν τεκοῦσαν· * Αἰτήσομαι τί; * — Αἴτησαι, τέκνον, * τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου * τοῦ Βαπτιστοῦ, ὅτι ταύτης * μόνης ὑστερῶ. * — Οἴμοι! τεκοῦσα. Εἴθε ἐτμήθην τοὺς πόδας, * καὶ μὴ ἐξέδραμον πρὸς σὲ μαθεῖν παρὰ σοῦ! * Εἴθε πάλιν ἐφιμώθην, * καὶ μὴ ἠρώτησά σε * περὶ ὧν οὐκ ἂν ἔδει! * εἴθε ἤσκησα σιγὴν * αἰωνίαν, οὐ πρόσκαιρον! *

ιθ'. Οὕτως ἔδει λέξαι τὴν παιδίσκην, * ὅμως οὐδὲν τούτων ἐλάλησεν, * ἦν γὰρ ἐκ γῆς ἀκανθοφόρου * ἀρᾶς κακῆς πικρὸν ζιζάνιον, * νόσον ἔχουσα θανάσιμον· * ἧς γευσάμενος Ἡρώδης, * οὐκ ἐξέπτυσεν, ἀλλ' ἔσχεν * ἔνδον ἑαυτοῦ· * ὅθεν μὴ πέψας * τοῦτο, ἠρεύξατο φόνον, * καὶ τὴν τοῦ θείου Προδρόμου * ἤμεσε τομήν· * πόνος γέγονε τῷ

« arte etiam quam peperit, filiam similem « sibi faciat; nec satis illi erat ipsius dedecus; etiam ex utero natam coram nobis « polluit ad futiles delicias. »

17. Verax est Sapientiæ dictum : adulterorum fœtus imperfecti sunt, et adulteri cubilis semen prorsus exterminabitur, sicut ista puellula, quæ per horam lætata est, mox vero fortasse peius aliud efficit. Dum hæc in abscondito circumferrentur, continuo verbis successere opera nequam. Virguncula enim saltatrix in medio convivarum ora clamoribus implevit : « O rex Herodes, inquiebant, « quam elegans est saltatrix illa! sane ani« matum habet incessum peropportunum. »

18. Victus rex assentationibus, quibus istud scortum plausu celebratum est, sic iuravit coram omnibus : « Quod petieris a me tibi « dabo pro huiusmodi chorea. » Puella tum ivit ad matrem et ait : « Quid petam? — « Pete, filia, caput Ioannis Baptistæ, quia « nihil aliud ego malo. » — « Heu mihi, ge« nitrix! Utinam pedibus truncarer, neque ut « te percunctarer ad te cucurrerim! Utinam « etiam os occluderetur, nec te de iis inter« rogaverim quæ non oportebat! Utinam « servassem silentium æternum, haud inter« ruptum! »

19. Ita sane loqui oportuit puellam, etiam si nihil tale dixerit : erat enim zizania exorta e terra spinifera et maledicta, luesque infecta, mortifera; quo surculo quum gustavisset Herodes, non respuit, sed sumpsit intus; quo vero male recocto, eructavit cædem, divinique præcursoris evomuit resectum caput. Et pœnas persolvit qui patravit cædem,

17. Σοφίας. Sap. XIII, 16. — δὴ om. C. — ὡς ἐκ μελέτης liquido id. — πάλαι ἔχει — τὴν πρόσκ.

18. τότε in spatiolo cod. vacuo om. — σε ἃ οὐκ ᾔδειν sic C.

19. οὐκ ἔπτυσεν C. Ad hæc Ambrosius : « Et quoniam non exsaturari epulis fames, non restingui poculis potuit inauditæ sævitiæ sitis, bibe sanguinem, scaturientibus adhuc venis exsecti capitis profluentem. Cerne oculos sceleris tui testes, etc. » *Ad Virg.* l. III.

ἐκτελέσαντι φόνον, * καὶ τὴν τομὴν τοῖς τιμῶσι νέμουσαν τιμήν· * ἠφανίσθη γὰρ ὁ κτείνας· * οἱ δὲ τιμῶντες πιστοὶ * εἰσὶν ἔτι καὶ ζῶσι, * πορίζόμενοι ζωὴν * αἰωνίαν, οὐ πρόσκαιρον.

κ'. Υἱὲ τοῦ ὄντως ἱερέως, * τέκνον τῆς στείρας καὶ προφήτιδος, * θρέμμα ἐρήμου, Ἰωάννη, * ὅτι νηστείας σου ἐμνήσθημεν, * δὸς ἰσχὺν, ἵνα νηστεύσωμεν· * γενηθῶμεν μιμηταί σου, * κατὰ τοῦτο ὃ ἰσχύει * ἕκαστος ἡμῶν, * μὴ γὰρ δεσπόζῃ * τινὸς ἡμῶν ἡ κοιλία, * ἀλλὰ ἡμεῖς τῆς κοιλίας * κρατῶμεν ἀεὶ, * κατὰ τὸν Παῦλον· τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ * καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν. Ἡμεῖς Χριστοῦ, * τοῦ νηστεύσαντος βουλήσει, * καὶ ἀφελόντος ἡμῶν * τὴν πεῖναν τὴν ἀρχαίαν, * ἣν ἐπείνασεν Ἀδὰμ, * διὰ τέρψιν τὴν πρόσκαιρον.

fecitque abcissionem quæ eandem recolentibus honorem affert. E medio namque sublatus est carnifex; fideles autem celebrantes festum adhuc sunt, et vivunt et sibi comparant vitam æternam, non caducam.

20. O fili veri sacerdotis, nate a sterili et prophetissa, deserti alumne, o Ioannes, tuum quia ieiunium meminimus, da virtutem ieiunandi; fac te imitemur, in id quod quisque nostrum exsequi valet. In neminem igitur venter dominetur, verum ventri nos semper prævaleamus, iuxta Paulum : esca ventri et venter escis. Nos Christi sumus, qui ieiunare voluit, nobisque veterem abstulit famem, qua esurivit Adam propter delicias temporaneas.

20. Υἱὲ trissyllab. nisi ἀληθῶς sit pro ὄντως. Sane υἱὸς tribus syllabis est apud vett. — κἂν εἰς τοῦτο C. — ἡμῶν add. οὐ γάρ. — mox ἡμῶν add. — Παῦλον. 1 Cor. VI, 12. — ἡμεῖς δὲ χρ. C.

XXIV.

DE TRIBUS SS. PUERIS IN FORNACE.

α'. Χειρόγραφον εἰκόνα
μὴ σεβασθέντες,
ἀλλ' ἄγραφον οὐσίαν
θωρακισθέντες,
τρισμακάριοι,

1. Vos, manufactam imaginem
qui noluistis adorare,
immo essentiam pingi nesciam
ut thoracem induentes,
o ter beati,

Romanum de tribus sanctis Hebræorum pueris dicentem puerascere interdum et nimium ludere nonnulli forte existimabunt : alii vero magistrum melodorum agnoscent, suo æstu et impetu, immo suis conspicuum igniculis et acuminibus. Quali ecclesiæ græcæ plausu excepta ea fuerint, statim ab epigraphe, mox fusius exponenda, monemur, scilicet amplissimum illud poema aut ter fuisse solemni cantu celebratum, aut saltem tribus in diebus festis divisum, primum videlicet in die Decembris XVII, prophetæ Danieli et tribus pueris dicata; deinde in duabus Dominicis natalia Christi proxime præcedentibus, quas Græci dixere unam τῶν προπατόρων, alteram τῶν πατέρων, ut fert taurinensis codicis inscriptio suo loco rescribenda. Supersunt, quamvis multa hiantia maneant, nec finis videatur absolutus, non minores quam triginta et duæ strophæ prolixæ, et non pauciores quam decem et novem supra septingentos versus. Quorum duos tantum et viginti habes in editis libris, cætera accepi omnia ex unico fere corsinio f. 28-33, collatis tamen ab initio circiter decem tropariis cod. taurinensis (f. 39, 40, 40 a). Prorsus singularis præcipua taurinensis epigraphe : τῶν ἁγίων πατέρων ὑπακοή (sic), de qua iam alibi plura. Titulus est in corsinio : Μηνὶ δεκεμβρίῳ ιζ', τῶν ἁγίων παίδων κονδάκιον, ἦχ. πλδ', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ ὁ ψαλμὸς οὗτος.

1. ἀγράφῳ οὐσίᾳ edd. ven. rom. — ὡς ἐλεήμων iid. et codex taurin. a corsinio non recedo; sic sæpe noster, sic veteres : Sophocl. *Antigon.*

ἐν τῷ σκάμματι τοῦ πυρὸς,
ἐδοξάσθητε.
Ἐν μέσῳ δὲ φλογὸς
ἀνυποστάτου ἱστάμενοι,
Θεὸν ἐπεκαλεῖσθε·
Τάχυνον, ὁ οἰκτίρμων,
καὶ σπεῦσον, ὁ ἐλεήμων,
εἰς τὴν βοήθειαν ἡμῶν,
ὅτι δύνασαι βουλόμενος.
β. Οἱ τρεῖς τῇ Τριάδι
δουλεύσαντες ἐν ὁμονοίᾳ,
θυμὸν βασιλέως
καὶ πρόσταγμα ἀπανθρωπίας
κατῃσχύνατε, ἅγιοι παῖδες,
ἡμῖν ὑπογραμμὸν καταλείποντες,
πρόβολοι τῆς πίστεως γενηθέντες.
Τάχυνον, ὁ οἰκτίρμων...
γ. Τάχυνον, ὁ οἰκτίρμων,
καὶ σπεῦσον, ὁ ἐλεήμων,
εἰς τὴν βοήθειαν ἡμῶν,
ὅτι δύνασαι βουλόμενος.
Ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα,
ἧς πάλαι ἔλαβον πεῖραν
Αἰγύπτιοι πολεμοῦντες,
καὶ Ἑβραῖοι πολεμούμενοι·
μὴ καταλείπῃς ἡμᾶς,
καὶ καταπίῃ ἡμᾶς
Θάνατος ὁ διψῶν ἡμᾶς,
καὶ Σατᾶν ὁ μισῶν ἡμᾶς·
ἀλλ' ἔγγισον ἡμῖν,
καὶ φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν,
ὡς ἐφείσω τῶν παίδων σού ποτε,
τῶν ἐν Βαβυλῶνι,
ἀπαύστως ὑμνησάντων σε
καὶ βληθέντων ὑπὲρ σοῦ εἰς τὴν κάμινον,

in ignis certamine,
gloriam adepti estis.
Media in flamma
intolerabili stantes,
ad Deum clamavistis :
« Accelera, o misericors,
« et festina, o clemens,
« nostrum in auxilium,
« quia potes, si vis. »
2. Tres vos, trino Deo
una servientes anima,
iram regis
decretumque tyrannidis
pudere fecistis, o sancti pueri,
exemplo nobis relicto,
propugnacula dum fidei extitistis.
Accelera, o misericors!..
3. Accelera, o misericors,
et festina, o piissime,
nostrum in auxilium,
quia vales, si volueris.
Tuam extende manum
quam olim experti sunt
Ægyptii bellum cientes,
Hebræique bello pulsi.
Ne deseras nos,
ut non deglutiat nos
mors sitibunda nostri,
et Satan, osor noster.
Verum sta nobis cominus,
et parce animabus nostris,
ut olim pepercisti pueris tuis,
in Babylone
indefesse te canentibus,
et propter te in fornacem missis,

1095, οἵ τ' ὀπάονες, οἵ τ' ὄντες, οἵ τ' ἀπόντες, ὁρμᾶσθε. Aristoph. *Ach.* 145, οἱ Θρᾷκες, δεῦρο etc. — ἀνυποστάτως T. — βοήθειαν ἡμῶν pro ἥμων, ex lege metrica XI.

2. Solus corsin. retinet trop. 2.

3. τάχυνον. Quatuor priores versus non admittuntur in editis, sed serie rerum et acrostichide, ut in duobus codicibus, requiruntur. — ὡς ἐλεήμων T. — καταλίπῃς edd. omnes. — Bis lege ἧμας, dein ἧμιν iuxta laud. canonem. — καταπίει C. — ἐφείσω ποτέ T et edd. nec reluctante rhythmo, fas enim recipere : ὡς ἐφείσω ποτὲ τῶν παίδων σου. — Placuit dividi duos versus 16 et 17, iuxta melodi indolem, tropariis fere omnibus ultro faventibus, etsi unum aut alterum nimium obstant. Sed quoties ultra tredecim syllabas aliquis versus excurrit, hic censeo aliquid latere mendum. — ἀνυμνούντων σε edd. ven. — δοξαζόντων σε T, rom. — ταύτης κραυγαζόντων σοι edd. et codd. contra rhythmum perpetuum.

καὶ ἐκ ταύτης κραζόντων σοι·
Τάχυνον, ὁ οἰκτίρμων,
καὶ σπεῦσον, ὁ ἐλεήμων,
εἰς τὴν βοήθειαν ἡμῶν,
ὅτι δύνασαι βουλόμενος.

ex illaque tibi clamantibus :
« Accelera, o misericors,
« et festina, o clemens,
« in auxilium nostrum,
« quia potes, si vis. »

δ'. Ὅτε ἐν Βαβυλῶνι * τὸ τῆς εἰκόνος γεγόνει, * καὶ πᾶς ἑκὼν προσεκύνει * τὴν μὴ ζῶσαν, ὡς ἐμπνέουσαν, * τότε τρεῖς νεανίαι, * ὡς ἡ Γραφὴ ἐκδιδάσκει, * ἐν νῷ λαβόντες τὴν θείαν, * τὴν εὐθεῖαν οὐ κατέλιπον· * τῶν γὰρ πολλῶν τὴν πλάνην, * ὡς ἀτραπὸν πλανῶσαν, * οἱ τρεῖς παῖδες ἐνόμισαν· * ὅθεν ταύτην οὐχ ὥδευσαν· * ἀλλ' ὀρθοποδοῦντες * ἀεὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, * τὴν ἀπάτην ἐγέλων τῶν Περσῶν· * μᾶλλον δὲ ἐθρήνουν * καὶ ἔκλαιον οἱ μείρακες· * οὐ γὰρ χαίρει ἀπωλείαις ὁ δίκαιος, * ἀλλὰ στένων κραυγάζει σοι· * Τάχυνον.

4. Cum in Babylone facta statua fuit, dum ultro omnes inanimam imaginem, uti spirantem, adorabant, tunc tres adolescentes, teste Scriptura, semitam habentes divinam in mente, a recta minime recesserunt. Turbarum enim fallaciam, ut viam erroneam tres pueri censuerunt; eam ergo terere noluerunt; at recto semper gressu euntes ad veritatem, Persarum irrisere errorem, immo plangebant ac flebant adolescentuli. Haud enim lætatur damnis iustus, sed pro viribus tibi clamat : Accelera!...

ε'. Ὕμνον οὖν ὑπὲρ πάντων * προσέφερον, ὡς ἐκ πάντων * ἡ τρίμοιρος εὐωδία, * τὸν δεσπότην ἱκετεύουσα * εὐεργέτην ἐν πᾶσι, * καὶ ἄμωμον κατὰ πάντα· * Ὁ τῆς εἰδωλολατρείας * ὀχετὸς μὴ παροργίσῃ σε, * ἐκ θυσιῶν αἱμάτων * καὶ ἐκ παραπτωμάτων * ὁρῶντά σου γῆν γέμουσαν, * καὶ ἐξόζουσαν πάντοθεν· * ἐσμὲν γὰρ ἐν μέσῳ * βορβόρου τὸ θυμίαμα· * εἰ δοκεῖ σοι, ὀσφράνθητι ἡμῶν * τῶν σῶν δούλων, σῶτερ, * καὶ τοῦ γνησίου δούλου σου * τοῦ εὐόσμου Δανιήλ,

5. Hymnum igitur pro omnibus litabat suavis trium concordia; votumque illud supplex ad Dominum benefactorem omnium et in omnibus optimum : « Tuam iram ne moveat « idolorum fœda lues, dum cruentis sacrifi- « ciis et sceleribus tuam vides terram oppleri « ac fœtere undequaque. Nam sumus in me- « dio luto suffitus accensus : tibi si lubet, « perfunditor nostra tuorum servorum sua- « vitate, o salvator, una cum sincero famulo « tuo, fragrante illo Daniele, quem amasti;

4. γεγόνει, ionice, pro quo taurin. ἐπράχθη. — ἔκων πᾶς C, T, a quorum consensu ægre recedo, cogit vero recta sententia et manifesta antithesis. — ὡσεὶ γρ. C. Dan. III per totum, canonice huc adducitur. — εἰς νοῦν λαβ. τὸ θεῖον T, dissipato illo melodi ludo τὴν θείαν τὴν εὐθεῖαν, sed alio mox partim in T, partim in C restituto ut supra : τῶν γὰρ πολλῶν τὴν πλάνην ὡς ἀτραπὸν πλανῶσαν. Habet enim T : τῶν γὰρ πολλῶν τὴν πλάνην ὡς ἀτραπὸν, κρημνώδη οἱ μακάριοι ἐνόμισαν, ὅθεν ταύτην οὐχ ὥδευσαν, ἀλλ' ὀρθοποδοῦντες κ. τ. λ. Quæ autem sic C vertit : τὴν γὰρ Ἑλλήνων λύσσαν, ὡς ἀτραπὸν πλανῶσαν οἱ τρ. π. ἐνόμ. ἀλλ' ὀρθοποδοῦντες, expuncto prorsus v. 12, quem ex T revocavimus. — ἔκλαιον οἱ ἅγιοι, οὐ γ. χ. ἀπωλείᾳ T. — στένων προσεύχεται T.

5. Cui trop. sequens præposuit T. — προσέφερον cum singulari ἡ τρίμ. εὐωδία, ut sæpe, neque apud solos Byzantinos. — τρίμυρος C, T, fort. non ex iotacismo tantum, sed respectu ad triplicis unguenti fragrantiam — τὸν ἵλεων ἱκετεύουσα C. — ὦ φησίν· εὐεργέτα καὶ ἄμωμε· T — μὴ παρωξύνῃ (sic) σε, κἂν γὰρ ἐκ τῆς ἀθεΐας πολλὴν ἀκαθαρσίαν βλέπεις τὴν γ. T. — ὁρῶν τὴν γῆν σου γέμουσαν καὶ πάντ. C. in quo prima verba ducunt ad ὁρῶντα, ut syntaxis iubet, pro quo tamen βλέποντα accuratus rhythmus postularet. — ἐξώζουσαν (sic) ἀλλ' ἴδε· ἐν μέσῳ βορβόρου τὸ θυμίαμα, καὶ εἰ δοκεῖ σοι, ὀσφρ. σωτὴρ, ἡμῶν T. Cum ab initio quater versiculi desinant in eadem πάντων, πᾶσι, πάντα, perinde ac alias ἡμῶν, ἡμᾶς, ἡμῖν, vix putem non latere aliquod melodiæ artificium in hisce ἀκροτελευτίοις.

οὐ ἠγάπησας, * σὺν ἡμῖν γὰρ κραυγάζει σοι· * Τάχυνον...

ϛ'. Ταῦτα τότε ἐβόων * οἱ περὶ τὸν Ἀνανίαν, * ὁρῶντες τὴν ἀνομίαν, * ἣν ὁ ἄνομος ἐποίησεν. * Τίς δὲ ἡ ἀνομία; * καὶ τίς ὁ ταύτην θεσπίσας; * Προσδράμωμεν τῷ βιβλίῳ, * καὶ ἐκ τούτου διδασκώμεθα· * Ὁ Ναβουχοδονόσορ, * φησὶν, χρυσῆν εἰκόνα * πρότερον τεκτηνάμενος, * μετὰ ταῦτα ἀνέστησε· * κἀκείνη μὲν ἔστη· * ὁ στήσας δὲ κατέπεσεν, * καὶ ἐῤῥάγη ὁ ἐγείρας τὸ κακὸν, * οὐκ ἠρκέσθη μόνον * πτώματι, ἀλλὰ εἵλκυσε * καὶ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ οὗ οἱ τρεῖς ἅγιοι * καθορῶντες ἐκραύγαζον· * Τάχυνον...

ζ'. Ἄνω οὖν ἐπὶ ὕψους * ἐστηλωμένου τοῦ μύσους, * τὰ κάτω ἐθορυβεῖτο, * τῷ ἀθέσμῳ βαρυνόμενα· * ἦν γὰρ ἄθεσμον ὄντως * τὸ προσκυνεῖν τῷ ἀψύχῳ, * καὶ κτίσιν πᾶσαν ἐδόνει * τὸ ἀντίθεον τιμώμενον· * ὅμως καὶ κλονουμένης * τῆς Βαβυλῶνος ὅλης, * ἔμεινεν ἀκατάβλητον * τὸ τῶν παίδων τριώροφον, * ἐπὶ γὰρ τῇ πέτρᾳ * καλῶς τεθεμελίωτο, * κοὔτ' ἐσείσθη, ὠθούντων τῶν πολλῶν· * πολλοὶ γὰρ ὑπῆρχον, * ὡς γέγραπται, οἱ σκώπτοντες * τοὺς ἁγίους, ἀλλ' εἰς μάτην ἐμόχθησαν * ἡττηθέντες τοῖς κράζουσι· * Τάχυνον...

η'. Πάνυ γὰρ ἠγανάκτουν, * καὶ ἐδυσφόρουν Χαλδαῖοι *, θεώμενοι τοὺς Ἑβραίους * ἀθετοῦντας ἃ ἐθέσπισαν· * ὅθεν καὶ προσελθόντες * τῷ βασιλεύοντι τότε, * διέβαλον τοὺς ἁγίους, * ὀργιζόμενοι καὶ λέγοντες· * Ὦ Ναβουχοδονόσορ, * τῆς γῆς καὶ πόντου ἄναξ, * πάντων ἅμα τρεμόντων σε, * τρεῖς

« nobiscum enim tibi clamat : Accelera... »

6. Talia tunc cecinere socii Ananiæ, impietatem quam iniquus fecit, contemplantes. Quæ iam impietas? Et quis eam sanxit? Accurramus ad librum, et ab eo edoceamur : Nabuchodonosor, ait, auream statuam cum primum arte sculpsisset, post erexit eam. Illa quidem stetit; cecidit autem qui stare fecit eam, et prostratus est qui malum erexit; neque satis est cecidisse, super se vero traxit multitudinem; ideo tres sancti lacrymabundi clamabant : Accelera...

7. Desuper igitur dum surgeret excelsa piaculi statua, quæ infra erant turbabantur iniusto gravamine. Erat enimvero iniqua res, opus adorare inanime; omnemque creaturam commovebat impius cultus. Verum vel conquassata universa Babylone, immotum remansit puerorum triplex fastigium. Nam super petra strenue stabilitum erat, neque nutabat, dum multi illud concuterent; multi enim erant, ut scriptum est, qui sanctis irridebant, sed frustra moliti sunt, devicti ab invocantibus te : Accelera...

8. Mirum enim in modum indignati, ægre tulerunt Chaldæi, Hebræos quum viderint spernere edictum. Unde adeuntes tunc temporis imperantem, sanctos pueros detulerunt, vesania tumidi, et aientes : « O Nabu- « chodonosor, terræ dominator et maris, « dum te omnes ad unum pavent, tres tibi

6. ταῦτα εἰκῶς T. — τὸν ἀνίαν C, sine compendii signo. — ἀν. ἐθέσπισε T. — ἢ τίς ὁ ταύτ. θ. προσέλθωμεν T, qui art. ante Ναβ. om. et pergit : εἰκόνα πρ. τεκμαιρόμενος ἔστησεν· ἣν τιμᾶσθαι παρεσκεύασε· ἐκείνη μὲν ἔστι (sic), ἐκεῖνος δὲ κατέπεσε, καὶ ἐκλίθη ᾧ ὡρίσατο κακόν· οὐκ ἤρκεσε μόνος τῷ πταίσματι· ἀλλ' εἷλκ. κ. τ. π. ὅπερ οἱ ἅγιοι τρεῖς καθορῶντες· ἐκραύγαζον. Metrum quidem vix læditur, sed totum recuditur opus. — In C ἐῤῥάγη ὁ ἐγείρας τ. κ. καὶ οὐκ ἠ. μόνος τῷ πτ. ὀδυρόμενοι ἐκραύγ. C. De verborum lusu cf. V, 12; X, 13; XIII, 3, 9.

7. ἐθ. ἀθεσμότητι κρατούμενα. T. — τοῦ προσκυνεῖν τῇ ἀψ. C. τοῦ προσκυνεῖσθαι τὸ ἄπνουν T; ex quo sponte fluit quod proposuit vir doctus et recepimus : τῷ ἀψύχῳ : stare enim nequit τῇ, nisi εἰκόνι supponatur, quod a præcedenti tropario longissime repetundum est. Cf. tr. 15 ubi ἄψυχον vicinam habet εἰκόνα. — καὶ δονουμένης T. — τὴν πέτραν κ. τεθεμελίωται, καὶ οὐ κατεβλήθη ὠ. πολλῶν. T. καὶ οὐκ ἐσ. C. — σκάπτοντες C, T nec male cum τοῖς ἁγίοις « foveam sanctis fodientes. » τοῖς ἁγίοις... ἐμώχθησαν sic C. — τοῖς ψάλλουσιν T.

γελῶσί σε μείρακες· * θεοὺς γὰρ οὓς σέβῃ, * ἐκεῖνοι διαπτύουσι, * καὶ εἰκόνα ἣν ἔστησας χρυσῆν, * τῆς σῆς εὐδοξίας * τὸ κῦρος, εὐτελίζουσιν, * καὶ τὴν ταύτης προσδοκῶσι κατάλυσιν, * καθ' ἑκάστην εὐχόμενοι· * Τάχυνον...

« iuvenculi insultant; deos enim quos tu colis, isti vilipendunt, et quam erexisti imaginem auream, tuæ gloriæ pignus, aspernantur, eiusque vaticinantur ruinam, vota singulis horis mittentes : Accelera... »

θ'. Ἔμαθεν οὖν ὁ ἄναξ, * καὶ θυμωθεὶς ἐπὶ τούτῳ, * κελεύει τοῖς μεγιστᾶσι * παραστῆναι τὰ μειράκια· * ὅθεν ἅμα τῷ λόγῳ * συνέβαινε καὶ τὸ ἔργον· * καὶ ἤγοντο τὰ ἀρνία * πρὸς τὸν λύκον τὸν ὠμότατον· * ἄλλων κατασπευδόντων, * καὶ ἄλλων συνωθούντων, * ὤφθησαν οἱ πανάρετοι * τῶν ἑλκόντων ὀξύτεροι· * ταχεῖς γὰρ ὑπῆρχον * εἰς πάντα δι' εὐσέβειαν, * καὶ σπουδαῖοι ἀεὶ πρὸς τὸν Θεόν· * πρὸς ὃν καὶ τὸ βλέμμα * τοῦ πνεύματος ἐξέτεινον, * καὶ καθ' ἑκάστην αὐτοῦ ὁμειρόμενοι * καὶ τυχεῖν, ἱκετεύοντες· * Τάχυνον...

9. Rescivit igitur rex, et accensus inde ira, iubet magistratibus sisti puerulos; dictum, simulque factum evasit; et ducebantur agnelli ad lupum ferocissimum. Alii currere præcipites, alii compellere; videbantur præstantissimi pueri vel trahentibus velociores; ad cuncta enim prompti erant pietatis intuitu, semperque ex impetu ferebantur ad Deum, mentis oculo in eum intento, et quotidie magnopere cupientes eo frui, dum supplici voce orabant : Accelera...

ι'. Ἵσταντο οὖν οἱ παῖδες * ἐνώπιον τοῦ δολίου, * καθάπερ τρίγωνος πύργος, * ἐρρωμένοι τῷ φρονήματι· * ὅθεν τούτους ἰδόντες * οἱ δωρεὰν πολεμοῦντες, * ὡς βέλη πεπυρωμένα, * ἀεὶ κατηκόντιζον τὰ ῥήματα, * λέγοντες τῷ τυράννῳ· * Ὁρᾷς τοὺς παρεστῶτας· * νόησον ἐκ τῆς ὄψεως * τὰ τῆς τούτων προθέσεως· * αὐτοί εἰσιν οὗτοι, * οἱ πᾶσαν ἀνατρέποντες * Βαβυλῶνα καὶ τὰ δόγματά σου, * καὶ ξένην λατρείαν * ἐνσπεῖραι ἐπειγόμενοι * κατὰ πάσης τῆς Περσίδος τὰ ὅρια, * οὕτω κράζειν διδάσκοντες· * Τάχυνον...

10. Steterunt igitur pueri coram hoste perfido, sicut triangularis turris, firmo innixi consilio; unde illos ut viderunt qui frustra impugnabant, sicut inflammata iacula, verba semper acuebant, tyranno dicentes : « Cernis hos coram te sistentes : nosce oculis tuis quale sit eorum studium. Isti iidem sunt qui totam subvertunt Babylonem et tua decreta, peregrinumque cultum invehunt per universam Persiam usque in ultimos fines, reboare docentes : Accelera...

8. πάνυ οὖν ἐδυσφ. καὶ ἤγαν. T. — πάντων ὁμοῦ C, T. — σε post γελῶσι om. T. — σέβεις T. — δεξιᾶς δὲ T, sine primo acc. — πρ. κατάπτωσιν T.

9. Incipiunt in T trop. pro Dominica τῶν πατέρων : sunt προπάτορες Christi tres patriarchæ Abraham, Isaac et Iacob; πατέρες vero omnes V. T. iusti, maxime qui ad genealogias pertinent. In utriusque Dominicæ officio, sicut in die 17 sept. seu festo Danielis prophetæ et trium SS. puerorum, ut dixi, etiamnunc leguntur duo priora nostra troparia, totum vero κονδάκιον olim ter fuisse lectum, opinari lubet. — ἐπὶ τούτοις T. — προέβαινε C. — οἱ ἐνάρετοι T, iterum ut in cant. XXII, 6, immo et in XXV, 10, ne alia memorem. — σπουδ. ἀληθεῖς T. — βλ. ἐξέπεμπον τοῦ πν. omisso ἐξέτεινον T. — τῶν αὐτοῦ T. — Mirum ambos codices consentire ὁμειρόμενοι C, ὁμηρόμενοι T, pro ἱμειρόμ. f. ex I Thess. II, 8; raris vero exemplis et hoc adde.

10. Ἵσταντο δὲ T. — τοῦ τυράννου T. — τούτους ὁρῶντες T. — οἱ πολ. δωρ. C. — βέλη εἰκονιμένα T, pro ἠκονημένα. — ἀεὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν C, quod emuncto censori statim visum est glossema interpolatum, reapse omissum est in T, ita ut tantum ἀεὶ retineatur. — λατρείαν ἐνεσπειγόμενοι C. — ἐπειγόμενοι ἐπὶ πάντα τῆς Περσίδος τὰ τέρματα, ἵνα πάντες κραυγάζωσι T. — πάσης Περσ. C.

ια΄. Νῦν οὖν σκέψαι τί δρᾶσαι, * καὶ φρόντισον τί τελέσαι. * Ἐντός σου γὰρ οἱ ἐχθροί σου, * καὶ οἱ σοὶ ἐκπολεμοῦσί σε· * οἵτινες τῆς τραπέζης * ἐσθίουσί σου τὸν ἄρτον, * αὐτοὶ ἐπῆραν τὴν πτέρναν * κατὰ σοῦ τοῦ διατρέφοντος· * ἣν οὖν καταφρονήσῃς, * φθορᾷ καταφθαρήσῃ, * σὺ καὶ ἡ βασιλεία σου· * οὐ γάρ ἐστιν ἀκίνδυνον· * τὰ ἔξωθεν πάθη * ῥᾳδίως ἰατρεύονται, * ἡ δὲ ἔνδον πληγὴ μένει πληγή. * Ἀπόκοψον τούτους, * ὡς πώρωμα σκληρότατον, * μὴ καὶ σῆψιν τοῖς λοιποῖς ἐμποιήσωσι * διὰ τούτων ὧν ψάλλουσιν· * Τάχυνον...

ιβ΄. Οὕτω λέγοντες τότε * ὑφῆψαν τὸν βασιλέα, * καὶ ὥσπερ πῦρ ἐν ἀκάνθαις, * ἐξεκαύσθη ὁ θυμὸς αὐτοῦ· * ὅθεν βρύξας ἐξαίφνης, * θηρίου δίκην ἀγρίου, * ἐβόησε τοῖς γενναίοις· * Τλημονέστατοι, ἀκούσατε· * εἰ ἀληθῶς τοιαῦτα * τολμᾶτε καὶ λαλεῖτε, * μάτην τοῦ ζῆν ἐλπίζετε, * μάτην εἶναι νομίζετε· * οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων * ἐγένετο ἢ γένηται, * ὃς ἰσχύει μου δόγμα παρελθεῖν, * οὐδὲ πάλιν ἔστιν * ὃς δύναται λυτρώσασθαι * τῶν χειρῶν μου τὸν ἐν ταύταις ἐμπίπτοντα, * οὐδ' αὐτὸς ὃν καλεῖτε Θεόν· * Τάχυνον...

ιγ΄. Ὕπνον οὖν ὑποπτεύσας, * καὶ ὄναρ εἶναι νομίσας * τὰ ποιεῖν τετολμημένα, * ἐκ τοῦ νῦν ἐπιζητῶ ὑμᾶς· * δείξατε οὖν, ὦ παῖδες, * τὰ ῥήματα τῶν λαλούντων * ληρήματα φλυαρούντων, * διὸ ἄρτι ἀπεργάζεσθε. * Ἐὰν ἠχήσῃ σάλπιγξ * καὶ μουσικῶν τὰ γένη, * πεσόντες προσκυνήσατε * τῇ εἰκόνι ἣν ἔστησα, * τιμήσατε ταύτης * τὸ κῦρος, ὡς προσέταξα, * μετὰ πάντων τῶν πρώτων τοῦ λαοῦ· * μὴ δῶτε αἰτίαν * ἐμοὶ

11. « Nunc igitur considera quid agendum, « delibera quid statuendum. Intra te sunt « inimici tui, et familiares tui tibi bellum infe« runt. Siquidem isti ipsi e mensa tua come« dunt panem, et iidem extulerunt calcem ad« versum te a quo aluntur. Id sane si neglexe« ris, interitu interibis, tu et regnum tuum, « quod non est periculo vacuum: externis qui« dem vulneribus facile mederis; intus vero « plaga iacens, plaga remanet. Istos reseca, « uti callum durissimum, ne forte cæteris « saniem inducant, ob verba quæ psallunt: « Accelera... »

12. His vero tunc dictis, regem succenderunt; ac veluti ignis inter spinas, eius exarsit ira; unde repente rugiens, agrestis instar belluæ, intonuit hæc in fortes viros : « Audacissimi, audite! Enim vero si verum est « vos eo usque audere et talia loqui, vivere « frustra speratis. Nemo enim hominum fac« tus est, at neque fiat, qui valeat meum « præterire mandatum. Nec præterea ullus « est qui eximere queat e manibus meis quem« vis in has incidentem; ne etiam iste quem « invocatis Deum : Accelera...

13. « Somnium igitur ego reputans ac « mentis ludibrium ea quæ committere ausi « fuistis, ab illa hora in vos inquirere inci« pio : facite ergo, o pueri, verba accusan« tium habeantur deliria garrulorum : id« circo statim opus aggredimini. Si sonuerint « buccina et musica instrumenta, tunc proni « adorate quam erexi imaginem; veneramini « eius numen, prout præcepi, cum omni« bus primoribus populi. Ne mihi causam

11. σου post ἐντὸς om. T. — ἐκπολεμοῦντές σε, οἵτινές σου τὸν ἄρτον ἐσθίουσι τῆς τραπέζης T. — κατὰ σοῦ. Ps. XL, 10; Ioan. XIII, 18. — ἐὰν οὖν C, T. — ῥαδ. θεραπεύονται T. — πορῶμα sic C. — τοῖς πολλοῖς ἐμπ. διὰ τοῦτον ὃν ψάλλ. T.

12. ἀνῆψαν T. — τοῖς ἁγίοις T. — εἰ ἀληθείᾳ C. — καὶ τελεῖτε T. — ἐλπίζετε, εἰ οὕτως ἐπιστεύσατε, οὐδεὶς ἐγένετο ἢ γενήσεται ὃς ἰσχύει καταλῦσαι τὰ ἐμὰ T. — μου τὸ δόγμα C. — τὸν αὐταῖς ὑποπίπτοντα T. — Θεὸν sic C et T, et recto metro, ob memoratam alibi synecphonesin in Θεόν. Huc usque taurinensis.

13. Unicus iam codex corsin. pessime legit τὰ πνοεῖν et inepte post τετολμημένα novum intrudit glossema, ἄτοπον plane : καὶ ἤδη γεγενημένα. — δι' ὧν ἄρτι. — mel. πίπτοντες pro modulo ut Dan. III, 5. — f. τὴν εἰκόνα ut vett. et infra Romanus. — πάντων πρώτων. κραυγάσετε C, cui da omnes inde varietates.

τοῦ ἀνελεῖν ὑμᾶς, * μὴ δοθῆτε τῷ πυρὶ εἰς κατάκαυσιν, * καὶ δικαίως κράυγασητε· * Τάχυνον...

« facessite cur vos pessumdem, ne tradamini « igni in combustionem, ac merito clamite« tis : Accelera.... »

ιδ΄. Ῥήματα δὲ τοιαῦτα * ἀκούσαντες οἱ γενναῖοι, * ηὐτέλισαν τὴν τοιαύτην * ματαιότητα τοῦ ἄνακτος, * ὅμως ἵνα μὴ τὰ νῦν * νομίσῃ φρόνιμος εἶναι, * ἐπῆραν ἄνω τὸ ὄμμα * οἱ τρεῖς πάνσοφοι, καὶ ἔφησαν· * Ὦ Ναβουχοδονόσορ, * τῆς Βαβυλῶνος ἄναξ, * ἡμεῖς χρείαν οὐκ ἔχομεν * ἐπὶ τούτοις λαλῆσαί σοι· * μωρά σου λαλοῦντος, * οὐδεὶς σοι ἀποκρίνεται, * ὅτι οὕτω κελεύει ἡ Γραφή· * Μὴ ἀποκριθῆτε * τοῖς τὰς μωρίας λέγουσιν· * διὰ τοῦτο σιωπῇ νῦν χρησόμεθα, * πρὸς Θεόν τε κραυγάζομεν· * Τάχυνον...

14. Huiusmodi verba quum audivere egregii viri, spreverunt tantam regis vanitatem; attamen ne sibi sapiens videretur, sursum sapientissimi pueri oculos extulerunt, et dixerunt : « O Nabuchodonosor, rex Babylonis, « nobis opus non est te hisce de rebus allo« qui, tibi minus sana dicenti nemo respon« det, siquidem ita iubet Scriptura : Nolite « respondere stultitias loquentibus. Idcirco « nunc silentio utimur, Deoque canimus : « Accelera!... »

ιε΄. Ὥστε οὖν μὴ νομίσῃς * ἀκοῦσαί τι περὶ τούτων· * σκοπὸς γὰρ ἡμῖν ἐν τούτῳ * μηδὲ λόγου ἀξιῶσαί σε. * Τί δὲ ἔχομεν λέγειν * πρὸς ἄνθρωπον μανιώδη * καὶ παραφρόνως βοῶντα· * Προσκυνεῖτε τῇ εἰκόνι μου; * καὶ τὸ δὲ χεῖρον πάντων, * κολάζειν ἀπειλοῦντα * πάντα τὸν μὴ πειθόμενον * προσκυνῆσαι τὴν ἄψυχον; * Οὐκ ἦν χρεία λόγων, * ἀλλ' ἔργων καὶ δυνάμεων· * οὐ ῥημάτων, πραγμάτων ὁ καιρός. * Εὐτρέπισας φλόγα, * καὶ κάμινον ἐξέκαυσας· * νῦν δὲ ὄψει πῶς αὐτὴν οὐ πτοούμεθα, * ἀλλ' ἐροῦμεν πρὸς Κύριον· * Τάχυνον...

15. « Unde minime existima hac de re te « quidquam auditurum esse; propositum « quippe nobis est, ne verbo quidem dignari « te. Quid enim asserendum habemus viro « insanienti et insipienter clamanti : Adorate « meam imaginem! Et quod peius omnino est, « supplicia minitanti in quemcumque non « persuasum inanimam colere iconem. Mi« nime sermones, sed opera esse et virtutes « oportet; non verborum, sed factorum « tempus est. Flammam præparasti, et for« nacem accendisti : nunc igitur videbis « quomodo eam nos non formidemus, sed « Domino dicamus : Accelera...

ις΄. Μέγαν ἔχομεν πόθον * πρὸς τὸν Θεὸν οἱ τρεῖς παῖδες, * θερμότερον τοῦ πυρός σου, * καὶ καμίνου καυστικώτερον. * Σὺ δὲ τάχα νομίζεις, * ὡς ἄθεος καὶ παράφρων, * ὅτι πατρίδος λειφθέντες, * καὶ ἐλπίδος ἐγυμνώθημεν, * ἀλλ' οὐκ ἐπιγελάσεις * ἡμῖν ὡς ἀρνητέοις· * ἔχομεν γὰρ ὃν ἔχομεν * πανταχοῦ περιφέροντες, * ἐνώπιον ἡμῶν * τὸν πλάστην προορώμενοι· * καθ' ἑκάστην

16. « In Deum magnum nos pueri tres amo« rem habemus, fervidiorem igne tuo, et « fornace flagrantiorem. Tu vero facile re« putas, utpote sine Deo et sine sensu, exu« les nos omni spe esse destitutos : nos vero « non deridebis uti apostatas. Habemus enim « quem ubique gerimus circumferentes, præ « oculis nostris prospicientes creatorem; « illi quotidie vota litamus; haud enim si-

14. τὴν τοσαύτην. — τρεῖς om. C. — οὐδείς σου C. — νῦν post σιωπῇ om. — πρὸς θεὸν κραυγάζομεν id. C.

15. μήτε λόγου C. Iterum malim τὴν εἰκόνα μου. — addidi πάντα et facile legerim τὸν μὴ βουλόμενον, tum velim accusativ. τὴν ἄψυχον notaveris et recolas tr. 7.

16. ὡς ἀρνητέτοις obscura cod. scriptura. An ἀσυνέτοις? an ἀρνηθέοις, pro ἀρνησιθέοις, ut apud Nicetam Chon. ? — f. ὃν εἴχομεν. — πάσης κτ. C.

λατρεύομεν αὐτῷ· * οὐ γάρ ἐστιν οὕτως * ὡς αὕτη ἣν ἐχάλκευσας, * ἀλλ' ἐπάνω πέλει ἁπάσης κτίσεως * ἀσιγήτως ὑμνούμενος· * Τάχυνον...

ιζ'. Ἅμα ἤκουσε τούτων * ὁ ἄθλιος καὶ παράφρων, * ὡς σίδηρος ἐπυρώθη, * καὶ φλογμὸν ἀπεσπινθήρισε, * κράζων, βράζων, ἀσθμαίνων, * καὶ λέγων τοῖς παρεστῶσιν· * Ἑπτάκις ὑπὲρ τὸ πρῶτον * ὑποκαύσατε τὴν κάμινον, * νάφθαν ὁμοῦ καὶ πίσσαν * καὶ κληματίδων πλήθη· * ταύτης τὸ πῦρ ἐξάψαντες, * τῷ θυμῷ μου ἰσώσατε, * ὁμοίως γὰρ ταύτης * φλέγομαι κἀναλίσκομαι, * ὅτι οὗτοι ἠθέτησαν ἐμέ, * τάχα δὲ πρὸ τούτων * ἐγὼ προαναλίσκομαι, * τῇ μανίᾳ, θεωρῶν οὓς ἠλέησα, * πρὸς αἰσχύνην μου κράζοντας· * Τάχυνον.

ιη'. Νάφθα οὖν καὶ στυππίῳ * καὶ κληματίδι καὶ θείῳ * καὶ ἄλλαις πλείοσιν ὕλαις * διατρέψατε τὴν κάμινον, * καύσαντες εἰς τοσοῦτον, * ὡς καὶ ὀνόματι μόνῳ * πτοῆσαι τοὺς θεωροῦντας, * καὶ νεκρῶσαι τοὺς ἀκούοντας. * Ἀλλὰ ὃ πᾶσι φόβος, * τρισὶν ἁγίοις θάρσος * γέγονε, καὶ εὐτέλισμα * τὸ τοσοῦτον γαυρίαμα· * ἐννέα γὰρ πήχεις * ὁμοῦ καὶ τεσσαράκοντα * διεχεῖτο φλὸξ ὑπὲρ κάμινον, * καὶ πάντων τρεμόντων * οἱ παῖδες ἦσαν ἄφοβοι, * τῇ γὰρ ῥώμῃ καὶ τῇ γνώμῃ ἐσφίγγοντο, * θείῳ πόθῳ κραυγάζοντες· * Τάχυνον...

ιθ'. Ὅτε οὖν ἐπυρώθη * ἡ κάμινος τῶν Χαλδαίων, * καὶ πλέον ταύτης ἐξήφθη * ὁ θυμὸς τοῦ βασιλεύοντος, * τότε τῶν μεγιστάνων * τινὲς προσῆλθον τοῖς νέοις· * Καλοί,

« milis est tuo quod aere fudisti simulacro, « sed sursum præeminet omni creaturæ, cui « indefessus hymnus cantatur : Accele- « ra... »

17. Hæc ubi audivit nequam et amens, uti ferrum excanduit, flammarumque scintillas emisit, vociferans, ebulliens, anhelans, aiensque astantibus : « Septuplum amplius quam « semel accendite clibanum, naphtam, nec « non et picem et sarmentorum copiam; « ignem illum succendentes, iram meam « æmulemini; quantum hæc flamma, tantum « ego exardesco et consumor; isti enim me de- « spexerunt; fortasse ante illos ego in fumum « abiero, adeo amens fio, dum video quos « me miseruit, meam in contumeliam cla- « mantes : Accelera...

18. « Naphta igitur et stuppa et sarmentis « et sulphure, et aliis multis materiis cumu- « late fornacem, eousque eam succendentes « ut nosse id tantum satis sit ad terren- « dum spectatores, interimendumque audito- « res. » At quod terrorem omnibus, idem fiduciam tribus pueris dedit, quibus contemptui erat tanta tyranni superbia. Ad novem enim et quadraginta cubitos flamma super clibanum effundebatur, dumque paverent omnes, imperterriti erant iuvenes. Virium enim robore et mentis voluntate exacuebantur, divino cum amore concinentes: Accelera...

19. Quando igitur ignivoma facta est Chaldæorum fornax, et multo etiam sævior quam illa excanduit ira imperantis, tum plures ex satrapis adolescentes adibant : « O pulchri,

17. ἀπεσπινθήρισε, sincera vox, sed rara. — λέγων. Participia id genus cumulata nemo, quem sciam inter christianos poetas, copiosius effudit quam Georgius Pisida : *Pers.* acr. II, vers. 35, 36, 47 ad 56, 195, 197, acr. III, v. 332, 333 etc. *Heracl.* acr. II, 138 ad 143 etc. Quæ cum apud Romanum multo sint rariora, sane eum putem Georgio antiquiorem. Cæterum tam hæc series, quam verba tumultuario ab unico ὑποκαύσατε pendentia commotum iratumque non dedecent. — τὰ πλήθη C. — ταύτης ἴσως φλέγομαι καὶ ἀναλίσκομαι C, cui particula post τάχα deest. ἴσως post ταύτης ineptum glossema est; at vel adhibita crasi, vix satis metro fit. φλὸξ ὑπὲρ κάμ.

18. ἀλλὰ τὸ πᾶσι C. — τοῖς τρισὶν C. — διεχεῖτο ἡ φλὸξ cod. cui ὑπὲρ τὴν κάμινον, aut quid simile supplendum est. — καὶ γνώμῃ C.

19. καὶ πλείω τίς ταύτην τὴν μ. ν. ἐνεφύτευσαν, οἱ φίλοι τοῦ πυρὸς πῶς id. perverso metro — post πολέμιοι excidere v. 11, 12, 13. In quibus melodus iam

λαμπροὶ καὶ ὡραῖοι, * τίς οὖν ταύτην τὴν μανίαν νῦν * ἐνεφύτευσεν ὑμῖν; * οἱ πυρὸς πρώην φίλοι, * πῶς ὤφθητε πολέμιοι; *.... .....*......*.......* καὶ οἱ μύσται, προδόται· διὰ τί; * οἱ τοῦ βασιλέως * ὑπέρμαχοι στεῤῥότατοι, * πῶς ἐξαίφνης λῦσαι τοῦτον σπουδάζοντες; * διὰ τοῦτο οὖν εὔχεσθε· * Τάχυνον..;

κ΄. Ὕβρις τίς ἐπηνέχθη * ὑμῖν ἐκ τῶν ὑπηκόων, * καὶ τούτου χάριν ἐξαίφνης * κατὰ πάντων διεβλήθητε; * ταῦτα οὖν ἃ τελεῖτε, * πάντοθεν ὕβριν προσάγει * τῷ ἔθνει ἡμῶν καὶ γένει * καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεύοντι· * μὴ οὖν εἰς τοῦτο, παῖδες, * πετρώσητε τὰ μέλη, * φείσασθε τῆς νεότητος, * καὶ σαυτοὺς ἐλεήσατε· * οὐ πρίασθαι ἔστιν * ζωὴν μετὰ τὸν θάνατον, * οὐκ εἰσὶ γὰρ οἱ πωλοῦντες αὐτήν. * Τὸ πῦρ τῶν Χαλδαίων * οὐ πτήσσει, οὐκ αἰσχύνεται * τὴν λατρείαν τῶν Ἑβραίων ἣν σέβεσθε· * λοιπὸν τίνι κραυγάζετε· * Τάχυνον..;

κα΄. Οὕτω λέξαντες τότε * οἱ μεγιστᾶνες τοῖς νέοις, * ἐνόμισαν ὅτι οὕτως, * ὅπερ ἤθελον, ἐξήνυσαν· * ὅμως οὖν οἱ γενναῖοι, * καθάπερ βασανισθέντες, * οὐ γὰρ ὡς συμβουλευθέντες, * ἀπεκρίθησαν στεῤῥότεροι· * Τί, φασί, τοῦτο, ἄνδρες; * δοκεῖτε ὅτι λόγοις * ἢ ἀπειλαῖς ἐκκόπτετε * τὴν στεῤῥὰν ἡμῶν πρόθεσιν; * ὁ λόγος γὰρ ἡμῶν * καὶ πίστις περιέσφιγξεν, * οὐ γὰρ αὕτη ἡ κάμινός ἐστι· * Θεός ἐστιν ἄνω, * ὃς δύναται λυτρώσασθαι * τῆς καμίνου ἡμᾶς, ὁπόταν βούληται, * διὰ τοῦτο κραυγάζομεν· * Τάχυνον...

κβ΄. Ψόγον οὖν οὐκ ἐπάγει * ἡμῖν τὸ οὕτως τεθνάναι * ὑπὲρ Θεοῦ ἀθανάτου, * καὶ θνητοὺς ἀθανατίζοντος. * Τοῦ Ναβουχοδονόσορ * πολλάκις προκινδυνεῦσαι * εἰλάμεθα καὶ σφαγῆναι, * πόσῳ μᾶλλον τοῦ Θεοῦ

« splendidi et formosi iuvenes! quis vobis « istius modi amentiam indidit? Vos ignis « olim amici, ut quid inimici facti estis!.... « .... vos sacris initiati, « cur traditores? Vos regis defensores for- « tissimi, cur subito eum studetis subver- « tere? an propterea oratis : Accelera..?

20. « An contumelia aliqua vobis a subdi- « tis illata est, et propterea omnes illico « detestamini? Idipsum quod facitis, in « omnium redundat iniuriam, tum gentis ac « generis nostri, tum ipsiusmet monarchæ. « Nolite ergo, o pueri, eo usque ut saxa « habere membra vestra. Parcite huic iu- « ventuti, ac vestri vosmet miseremini; non « est pretio commutanda vita cum morte; « desunt qui vitam defunctis vendant. Ignis « Chaldæorum neque timet, neque pudefit, « ex illa quam Hebræi profitentur, religione. « Cui demum vociferabimini : Accelera? »

21. Quæ postquam magistratus tunc recitavissent adolescentulis, cogitabant ad felicem se exitum quod optabant, perduxisse. Verumtamen generosi heroes, quasi torquerentur, non vero suaderentur, adhuc firmius respondebant : « Quorsum hæc, aiunt, o viri! « Putatis ne fore ut vos verbis aut minis ex- « cidatis nostram solidam voluntatem? Est « enim Verbum, est fides nostra, quæ nos « constrinxit, hic vero clibanus nihil est. Deus « est sursum, qui nos valet e foco liberare, « statim ut voluerit; idcirco clamamus : Ac- « celera...

22. « Nullum ergo nobis fastidium est, sic « mori pro immortali Deo, qui mortales « immortalitati consecrat. Pro Nabuchodo- « nosore sæpenumero cupivimus pericula « obire et mactari, quanto magis pro Deo

e sacris libris egressus, liberius fortasse vagabatur.

20. Dici solet διαβεβλῆσθαί τινι aut πρός τινα : notatu dignum ex Nostro aliud διαβεβλῆσθαι κατά τινος. — ὕβρις προσ. C. — οὐκ ἔστι πρίασθαι C.

21. τί φησι C. — ὁ λόγος γὰρ ἦν καὶ πίστις C, om. ἡμῶν. — ὅταν βούληται C.

22. Nota structuram προκινδυνεῦσαί τινος. — τί ἡμῖν ἐμποδίζετε, οὐ γὰρ C.

ἡμῶν; * Τί οὖν λοιπὸν, Χαλδαῖοι, * καὶ σὺ, ὁ τούτων ἄναξ; * τί ὑμῖν ἐμποδίζει νῦν; * οὐ γὰρ ἔσται ὃ θέλετε. * Τοιαῦτα ἀκούσας, * ὁ ἄναξ κατηπείγετο, * καὶ παφλάζων ἐβόα ἐν θυμῷ· * Δεσμεύσατε τούτους, * καὶ δότε εἰς κατάκαυσιν, * ἵνα βρῶμα τῆς καμίνου γενόμενοι, * τεφρωθέντες μὴ κράζωσιν· * Τάχυνον...

κγ΄. Ἄραντες οὖν τοὺς παῖδας, * οἱ ἐπὶ τούτῳ ταχθέντες, * δεσμεύουσι χεῖρας καὶ πόδας, * καὶ ἐκρίπτουσιν εἰς κάμινον. * Δέχεται οὖν ἐκείνη * τὴν τρίκλωνον αὐτῶν ῥίζαν· * κοὔ φλέγει, ἀλλὰ φυλάττει, * φοβουμένη τὸν φυλάσσοντα, * ἀλλὰ εἰς πνεῦμα δρόσου * ἡ φλὸξ μεταβληθεῖσα * θείως οὕτω διέψυχεν * τὰ στελέχη τὰ ἅγια. * Καὶ ἦν ἰδεῖν ξένον· * τὸ πῦρ γὰρ ἐπελάθετο * τῶν ἰδίων, καὶ γέγονε πηγὴ, * ἀρδεύουσα μᾶλλον * ἢ καίουσα οὓς ἔβαλεν, * καὶ φρουροῦσα ὥσπερ ἄμπελον τρίφορον. * Οἱ γὰρ τρεῖς οὕτως ἔψαλλον· * Τάχυνον...

κδ΄. Λέλυτο παραχρῆμα * ἡ δύναμις τῆς γεέννης· * ὁ ἄγγελος γὰρ ἐξαίφνης * οὐρανόθεν ἐπεδήμησεν, * μέσον ταύτης εἰσῆλθεν, * καὶ κατεπράϋνεν ὅλην, * καὶ ἔδειξεν τοῖς ἁγίοις * ὡς παράδεισον τὴν κάμινον, * καὶ κατεπάτουν οὗτοι * τοὺς ἄνθρακας ὡς ῥόδα, * καὶ ὥσπερ ἐπὶ ἄνθεσι * τοῖς σπινθῆρσιν ἐτέρποντο· * ὁ καυστηρὸς τόπος * εὐκτήριος ἐγένετο, * καὶ εὑρέθη ῥοδόπατος ἡ φλὸξ, * θάνατον πνέουσα * τοῖς κύκλῳ καὶ τοῖς πόῤῥωθεν, * τῶν ἐν μέσῳ τὴν ζωὴν οὐκ ἐλύπησεν, * φοβηθεῖσα ἃ ἔψαλλον· * Τάχυνον...

« nostro? Quid ergo superest, o Chaldæi, « tuque eorum rex? Quæ causa vos moratur? « Non erit, quod vultis? » Quæ ubi rex audivit, concitatus est exæstuansque ira clamavit: « Constringite illos et mittite in incendium, ut pabula flammæ facti, in cinerem abeant, nec vociferentur: Accelera... »

23. Pueros igitur postquam rapuere, qui ad hoc iubebantur, eos manibus, pedibusque devinciunt, et eiiciunt in fornacem. Quæ igitur excipit triplicis surculi radicem, non comburit eos, sed custodit, ipsa eorum tutorem reformidans, quinimmo in roris flatum flamma iam mutata divinitus, sacros refrigerat surculos. Et mirabile visu! Ignis suam oblitus naturam, fit irriguus fons, nedum exurat quos attingit, ac pene protegit, quasi vitem ter fructiferam; tres enim una psallebant: Accelera...

24. Soluta repente erat vis illius gehennæ: angelus enim illico e cœlo lapsus in mediam fornacem venit, eamque penitus temperavit ac pro sanctis mutavit in paradisum: qui spatiabantur in carbones quasi super rosas, et scintillis sicut floribus delectabantur. Incendii clibanus sacrarium factus est, inventaque flamma est semita rosis conspersa, dum mortem cæteris spirat, tam in circuitu quam longe positis, eorum autem quos ambit, vitæ nullatenus nocuit, immo expavit ea quæ canebant: Accelera...

23. v. 3 abundat. — καὶ οὐ φλ. — θεῖον οὕτω C. — Ut melodi venam mirere, velim ea quæ idem in cant. XX de igne Spiritus in Pentecoste cecinit, memineris, quibus hic addit vitis imaginem, toties cum tribus pueris in hypogeis romanis expressam.

24. λέλυτο, uti supra γεγόνει more Atticorum, de quo Matthiæ *Gramm.* § 165, p. 301; Fischer ad Weller. II, p. 317. — τοὺς ἄνθρακας in cod. desideratur. — in C art. ὁ excidit ante καυστηρός, dum abundat ἡ post φλόξ. — ῥοδόπατος vox nova, ut videtur. — ἐφ' ὧν ἔψ. C. addere lubet nonnullos de eodem argumento iambos Ioannis Geometræ (Cramer *Anecd. Paris.* t. IV, p. 352):

Μέσον δὲ τὸ πνεῦμα τῆς καμίνου πνεῖ δρόσου
ψυχρόν τι τερπνὸν καὶ συρίζον ἠρέμα.
Τὸ πῦρ μερισθὲν φῶς παρεῖχε τοῖς νέοις,
τὸ καυστικὸν δὲ τοῖς ἀνάψουσι μόνοις·
συνεῖχεν ὡς θάλαμος ἡδὺς τοὺς νέους,
ἔφλεξεν οὐδὲν, οὐ παρηνώχλησέ τι,
δεσμοὺς ἔκαυσε, τῶν τριχῶν ἀπέσχετο.

κε΄. Μόνον γὰρ συγκατέβη * τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν * ὁ ἄγγελος οὐρανόθεν· * πρὸς ψαλμὸν αὐτοὺς ἐξήγαγε * λέγων· Ἅγιοι παῖδες, * ἀκούσατέ μου τὸν λόγον· * ἐγὼ τελῶ ἃ ἐτάχθην, * καὶ ὑμεῖς ὃ ἐδιδάχθητε. * Ὡς καμίνῳ τὴν φλόγα, * στομώσατε τὴν γλῶσσαν * ὡς ἀμαυρῷ· τὴν φλέγουσαν * δειλιᾶτε τὴν μέλλουσαν, * μὴ δὲ πτοηθῆτε. * Τὸ πῦρ οὐκ ἐνοχλεῖ ὑμῖν, * τῶν ἐχθρῶν γὰρ ὑμῶν ἐπικρατεῖ· * ἐκέλευσα τοῦτο * νηστεῦσαι, ὡς νηστεύετε, * καὶ ἀσώτως τοὺς ἀσώτους κατέδεσθαι, * τοὺς ὑμῖν μὴ συμψάλλοντας· * Τάχυνον...

25. Solummodo enim descendit ad socios Azariæ angelus de cœlo; psalmi exordium proposuit eis dicens : « Sancti pueri, audite « meum sermonem : ego quæ præcepta mihi « sunt, exsequor; et vos, quæ edocemini. « Sicut fornaci flammam, ita os compescite « insipienti; venturum timete ignem qui « vere comburit, immo ne formidetis. Ignis « ille vos non attingit, sed hostes vestros « subiicit; cui iussi ut a vobis abstineret, sic- « ut vos a cibo abstinuistis, cæteros vero « perditos funditus devoret, vobiscum non « psallentes : Accelera...

κϛ΄. Ὅλην οὖν τὴν καρδίαν * ἐκδόντες πρὸς ὑμνῳδίαν, * τῷ πλάσαντι τὰς καρδίας * μελῳδίαν ἐξυφάνατε· * λάβετε καὶ τὴν κτίσιν * πρὸς εὐφημίαν τοῦ κτίστου, * καὶ πάντα ἔργα Κυρίου * εὐλογήσωσι τὸν Κύριον, * ὅτι τὸ πῦρ πηγάζει, * καὶ κάμινος δροσίζει * τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας * καὶ τῆς πλάνης ἐκφεύγοντας· * ἅπαντα γὰρ δοῦλα * ὑπάρχει τοῖς δουλεύουσι * τῷ Κυρίῳ ὡς πλάστῃ καὶ Θεῷ. * Ἠλίας τῶν ἄνω * καὶ τῶν κάτω ἐδέσποζεν, * ὅτι μέσον τῶν ἀθέων ἱστάμενος, * τὸν Θεὸν ἐλιτάνευεν· * Τάχυνον...

26. « Totum igitur cor vestrum pandite in « hymnos; Deo qui corda condidit, texite « melodica carmina; assumite creationem in « communem creatoris plausum; et omnia « opera Domini benedicant Dominum, quia « ignis scaturit in in fontem, et fornax in ro- « rem, pro confidentibus in eo et fugientibus « fallaciam : omnia quippe iis serviunt qui « Dominum uti creatorem Deumque colunt. « Elias in superiora et inferiora dominatus « est, quia in mediis impiis stans, supplex « Deum orabat : Accelera. »

κζ΄. Στήσαντες οὖν οἱ παῖδες * χορὸν ἐν μέσῳ καμίνου, * οὐρανίαν ἐκκλησίαν * ἀπειργάσαντο τὴν κάμινον, * ψάλλοντες μετ᾽ ἀγγέλου * τῷ ποιητῇ τῶν ἀγγέλων, * καὶ πᾶσαν τὴν ὑμνῳδίαν * τῶν ἀσάρκων ἐκμιμούμενοι· * εἶτα ἐμφορηθέντες * ἐκ τῆς λατρείας τότε * τοῦ παναγίου Πνεύματος, *

27. Chorum igitur in media fornace pueri statuentes, in cœlestem ecclesiam mutarunt clibanum, cum angelo psallentes angelorum conditorem, et hymnos omnium immortalium imitati; afflatis demum sanctissimi Spiritus numine, ecce illis visum est aliud conspectu mirabilius : ille ipse quem angelum esse cerne-

25. Series exposcit καταβαίνων pro συγκ. — οἱ ἅγιοι C. Hic plura in cod. fere evanida. f. γλῶσσαν σοβαρῷ· μὴ τὴν φλέγουσαν δειλιᾶτε τ. μ. — pro κατέδεσθαι aptius esset, cum de præsenti agatur eo loci, καταφαγεῖν. — μὴ ψάλλ. C.

26. ἐξυφάνατε attice pro ἐξυφήνατε, de quibus apud Romanum frequentibus, alias diximus, in primis cant. VI, 5. — πάντα τὰ ἔργα C. — εὐλογήσουσι δροσίζει τοῖς ε. α. πιστεύουσι... ἐκφεύγουσι πάντα γὰρ δοῦλα. — Quæ ad C. perge referre.

27. ἴδον pro εἶδον. Quam homericam formam adeo melodus frequentavit, ut abs re non sit, easdem illi vindicias adhibere, quibus Cosmam, alterum melodiæ principem, Gregorius Corinthius tueri non dubitavit, cum in acrostichide iambica cuiusdam canonis ἴδε pro εἶδε, rupto in ultimo pede metro, posuisset : Καινοτομία ὑπέστη κατὰ τὴν ἕκτην χώραν ὁ παρὼν οὗτος ἴαμβος· τὸ γὰρ εἶδε διὰ τῆς ει διφθόγγου ὀφεῖλον γράφεσθαι, διὰ τοῦ ι ἐγράφη· ὁμηρικὸν δὲ τοῦτο, καὶ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ἴδον καὶ ἴδεν ἐν τῇ ὁμηρικῇ ποιήσει διὰ τοῦ ι γράφεται δευτέρου ἀορίστου γραφῇ, ἔχοντος τοῦ παρατατικοῦ. Hactenus summus magister in comm. inedito *de canonibus Dominicis*. — αὐτὸν γὰρ ἐκεῖ-

ἴδον ἄλλο φρικτότερον· * αὐτὸς γὰρ ἐκεῖνος, * ὃν ἔβλεπον ὡς ἄγγελον, * καθεκάστην ἠλλοιοῦτο μορφήν, * καὶ ότὲ μὲν Θεὸς, * ἄλλοτε δὲ ὡς ἄγγελος * ἑωρᾶτο, καὶ τοτὲ μὲν ἐκέλευε, * τοτὲ δὲ συνικέτευεν· * Τάχυνον...

κη΄. Ὅθεν καταπλαγέντες, * ἐξέστησαν τὴν καρδίαν * Σέδρα, Μισὰ, καὶ ὁ ἄλλος, * καὶ ἀλλήλοις συνελάλησαν· * Τί, φασὶν, ἐστὶ τοῦτο; * οὐκ ἔστιν ἄγγελος οὗτος, * ἀλλὰ Θεὸς τῶν ἀγγέλων· * ἐν ἀγγέλῳ ἡμῖν φαίνεται, * ὁ εἰς τὸν κόσμον μέλλων * ἔρχεσθαι, καὶ σβεννύειν * τὴν τῶν εἰδώλων γέενναν, * ὥσπερ ταύτην τὴν κάμινον. * Αὐτὸς ἡμῖν ὤφθη, * καὶ τῶν μελλόντων ἔρχεσθαι * τὴν εἰκόνα ὑπέδειξεν ἡμῖν, * καθάπερ ἀρτίως * γὰρ δροσίζει τὴν κάμινον, * οὕτως μέλλει ὥσπερ ὑετὸς κατελθεῖν, * καὶ ἀρδεύειν τοὺς ψάλλοντας· * Τάχυνον...

κθ΄. Ὕμνος οὖν τῷ εὐσπλάγχνῳ, * καὶ αἶνος τῷ φιλανθρώπῳ, * ὅτι ἠξίωσεν ἡμᾶς * τῆς μεγάλης αὐτοῦ χάριτος. * Δεῦτε, πᾶσα ἡ κτίσις, * τὸν διοικοῦντα τὴν κτίσιν * καὶ συγκροτοῦντα τὴν φύσιν * ἱκετεύσωμεν, κραυγάζοντες· * Ὁ πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄνω * καὶ ἐν ἑκάστῳ τόπῳ * ἄφθαστε καὶ κρατούμενε, * χωρητὲ καὶ ἀχώρητε, * ὁ ἐπὶ πτερύγων * ἀνέμων ἐποχούμενος * καὶ τέχνη μὴ ἐμφέρων τοῖς βροτοῖς, * ὁ πόλου καὶ γαίης * καὶ πόντου τὴν κατάστασιν * καὶ ἀνθρώπων διοικῶν τὴν ἐπίστασιν, * ἀφ' ἡμῶν παρακλήθητι· * Τάχυνον...

λ΄. Τούτων οὕτως ψαλλόντων * καὶ οὕτως λιτανευόντων, * ὁ ἄναξ ἐπηκροᾶτο, * πρὸς τὴν κάμινον γενόμενος. * Ἦλθεν οὖν μετὰ τρί-

bant, forma continuo vertebatur, modo quidem Deus erat, modo autem angelo similis videbatur, nunc vero imperabat, sed aliquando supplex precabatur : Accelera...

28. Unde attoniti ab imo pectore erigebantur Sidra, Misa, et puerorum tertius, ita inter se colloquentes : « Quid, aiebant, istud « est? Angelus non est iste, sed Deus ange« lorum : in angelo enim apparet is qui in « mundum venturus est, extincturus idolo« rum incendium, sicut ipsam hanc forna« cem. Ipse nobis conspectus est, imaginem« que nobis adumbravit rerum quæ evenient. « Ut enim nunc prunas irrorat, sic delapsu« rus est uti imber, et irrigabit psallentes : « Accelera...

29. « Hymnus igitur sit clementi, lausque « hominum amatori, quia nobis dignatus est « magnam suam largiri gratiam. Adesdum, « universa creatura, gubernantem omnia « condita, omnemque naturam amplexum, « supplices deprecemur, clamantes : Tu qui « iuxta nos es et supra et in omni loco, « inaccessibilis nobisque apprehensus, loco « ascriptus et immensus, tu ventorum pennis « subvectus, neque hominibus arte similis, « qui cœli et terræ et maris fabricam, homi« numque imperium regis ac sustines, a « nobis invocator : Accelera... »

30. Quæ dum ita psallunt, sicque deprecantur, rex auscultabat, iuxta fornacem accedens; venit enim post horam tertiam, ut habet

νον cod. quasi respectu ad sequentia. — τῇ μορφῇ — καὶ τὸ μέν.

28. τί φησιν cod. — ὥσπερ αὐτήν. — καθάπερ γὰρ ἀρτίως id. quo unico fere trop. solita versuum divisio impeditur, nisi vocula de sede moveatur. — post κατελθεῖν insolitum irrepsit glossema εἰς τὴν ἄγαμον, in quo scholium video e margine migravisse, ut moneremur de mystico rore ac de Gedeonis vellere, quæ B. Virgini symbolica theologia ascribit; nec diu lectorem morari velim in hisce imaginibus Virginis et puerorum in fornace, quam totum troparium, cum christiana antiquitate consentaneum, ἐκκλησίαν οὐράνιον simul et terrestrem, bellorum incendio vexatam, intelligendam esse suadet; immo innuit mundum, gehenna idolorum conflagrantem.

29. ἄφθαστε iterum apud Serg. 1, 9. — post ἀνέμων nescio cur cod. intruserit ἔνδοξος. — Ib. ἀνθρώπους διοικῶν ὡς ἐπίστασε cum corr. αν supra ultimam litteram.

30. τοῦτον οὕτως C. — Tertia hora ideo fortasse notatur, quod eadem hora Spiritus flammeus in

την, * ὡς ἡ γραφὴ ἐκδιδάσκει, * ἐλπίζων κόνιν εὑρίσκειν * οὓς παρέδωκεν εἰς κάμινον. * Ὅμως ἐματαιώθη * ἡ τούτου προσδοκία, * καὶ ἐξεχύθη ἄθροον, * ὡς καπνὸς, ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ· * ἐμβλέψας οὖν τότε * ὁ τλήμων εἰς τὴν κάμινον, * ἐθεώρει φρικτὰ καὶ θαυμαστὰ, * καὶ οὓς ἐδέσμευσε, * ἐκείνους ἐκλελυμένους, * ἀλλομένους, χαίροντας καὶ χορεύοντας * καὶ σκιρτῶντας καὶ ᾄδοντας· * Τάχυνον...

Scriptura, hac spe fore ut in cinere inveniat eos quos clibano dederat, verum delusa fuit eius expectatio, et fluxit subito ut fumus spes illius. Considerans igitur improbus in fornacem, mira vidit et formidolosa, illos ipsos quos vinculis ligavit, solutos, alacres, lætabundos, saltantes et tripudiantes atque concinentes : Accelera...

λα'. Ὅλως δὲ ἠλλοιώθη * καὶ συνεχύθη τὰς φρένας, * καὶ τί τελέσαι μὴ ἔχων, * τοῖς σατράπαις ἀνεβόησεν· * Τρεῖς ἐῤῥίψαμεν κάτω, * καὶ τέσσαρας αὐτοὺς βλέπω, * καὶ τοῦ τετάρτου ἡ ὄψις * συντρίβει τὴν καρδίαν μου... * οὔτε γὰρ οἶδα τίνι * συγκρῖναι τοῦτον ἔχω. * Εἴπω ὅτι βροτός ἐστιν; * ἀλλ' Υἱὸς Θεοῦ πέφυκεν. * Δικαίως ἐσβέσθη * ἡ κάμινος, οὐκ ἔχει γὰρ * ἐπιμεῖναι πρὸς πύρινον ἡ φλὸξ, * ἀξίως ἡττήθη, * οὐκ ἔχει γὰρ τὴν δύναμιν * ὑποστῆναι τὴν αὐγὴν τοῦ ἀστράπτοντος, * καὶ τοῖς νέοις συμψάλλοντος· * Τάχυνον...

31. Is totus mutatus est, sensuque dissolutus, nec iam quid ageret habens, ad satrapas exclamabat : « Tres iniecimus subtus, et « quatuor eos video; quarti autem aspectus « cor meum conterit; haud enim scio cui« nam eum similem habuerim. Eumne di« cam mortalem? At Filius Dei est: iure ergo « fornax extincta est; non potest enim sub« sistere flamma iuxta igneum; merito supe« rata est; vim quippe non habet sustinendi « radium coruscantis et cum pueris psallen« tis : Accelera...

λβ'. Σέβω οὖν, κἂν μὴ θέλω, * τὸν Κύριον τῶν Ἑβραίων, * καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ γῇ μου * διατάττω συναινέσαι μοι. * Δεῦτε, ἅγιοι παῖδες, * ἐξέλθετε τῆς καμίνου· * ἐπείσθην γὰρ ὅτι ὄντως * ὁ Θεὸς ὑμῶν Θεός ἐστιν. * Ταῦτα ἐν Βαβυλῶνι * ἐγένετο, ὡς γράφει, * ὅτε ᾐχμαλωτίσθησαν * οἱ Θεὸν παροργίσαντες. * Διὸ, ἀδελφοί μου, * ὁρᾶτε μὴ λυπήσωμεν * τὸν δεσπότην καὶ δοθῶμεν ἐχθροῖς· * λυποῦμεν γὰρ τοῦτον, * ἐὰν αὐτὸν ἀφήσωμεν * καὶ τὴν πίστιν τὴν ὀρθὴν

32. « Ego, vel invitus, adoro Hebræorum « Dominum, et omnibus in terra mea de« cerno, ut mecum consentiant. Venite, « sancti pueri, exite e fornace; credidi vere « Deum esse Deum vestrum. » Hæc in Babylone facta sunt, ut scriptum est, quando captivi abducti fuerant, qui Deum offenderant. Propterea, o fratres mei, orate, ne contristemus Dominum et tradamur hostibus; eum enim contristamus, si deserimus eum, et rectam fidem offendimus; extra quam di-

cœnaculum lapsus est. — εἰς τὴν κάμ. C. — τότε add. — κἀκείνους οὓς ἐδέσμευσεν λελυμένους (sic), ἀλλομένους, χορεύοντας, καὶ σκιρτῶντας καὶ ἐπᾴδοντας C, manifesto tumultu, in quo periit etiam recta stichorum divisio, qualem cætera omnia trop. ferunt.

31. καρδίαν μου. Syllaba una metro deest f. legendum συνταράσσει τὴν καρδίαν μου. Hic demum, ut in plurimo superiori loco, alluditur tum ad ignem a Persis adoratum, tum ad symbola veri Dei ab igne repetunda.

32. f. pro accentu καὶ τοῖς ἐν γῇ ἡμῶν πᾶσι. — γράφει i. e. βίβλος, rupto metro γραφὴ C. — λυπ. γ. τούτων C. — πίστιν ὀρθὴν παρατρώσωμεν sic C, f. παρατρέψωμεν. A tribus vero sanctissimis pueris ne discedamus, quin miremur quomodo fuerint veteri simul et novæ ecclesiæ ornamento atque solatio, uti tum sexcenta alia notissima, cum etiam Syracusanum illud monumentum evincit, novam in lucem nuper erutum, hisque diebus, dum hæc scriberem, non modo sub oculis meis ex arte photographica positum, verum etiam cum exqui-

παρατρώσωμεν, * ἧς ἐκτὸς λέγειν ἄλεκτον· * Τάχυνον, ὁ οἰκτίρμων· * καὶ σπεῦσον, ὁ ἐλεήμων, * εἰς τὴν βοήθειαν ἡμῶν, * ὅτι δύνασαι βουλόμενος.

cere nefas est : Accelera, o misericors; festina, o piissime, in auxilium nostrum; potes, si vis.

sita diligentia, quæ artem superat, et claro, nomini par est Philippi Matranga, ornatum et illustratum (*Sul sarcofago rinvenuto nelle catacombe di Siracusa lettere, etc.* Palermo, 1873, p. 9, 36). Omnis audi martyres in tribus pueris, et quid eorum imago doceret, a poemate disce.

XXV.

CANTICUM IN NATIVITATEM B. MARIÆ VIRGINIS.

α'. Ἰωαχεὶμ καὶ Ἄννα
ὀνειδισμοῦ ἀτεκνίας,
καὶ Ἀδὰμ καὶ Εὔα
ἐκ τῆς φθορᾶς τοῦ θανάτου
ἠλευθερώθησαν, ἄχραντε,
ἐν τῇ ἁγίᾳ γεννήσει σου·
αὐτὴν ἑορτάζει
καὶ ὁ λαός σου,
ἐνοχῆς τῶν πταισμάτων
λυτρωθεὶς, ἐν τῷ κράζειν σοι·
Ἡ στεῖρα τίκτει τὴν Θεοτόκον,
καὶ τροφὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν.

β'. Ἡ προσευχὴ, ὁμοῦ καὶ στεναγμὸς,
τῆς στειρώσεως καὶ ἀτεκνώσεως
Ἰωαχείμ τε καὶ Ἄννης εὐπρόσδεκτος,
καὶ εἰς τὰ ὦτα Κυρίου ἐλήλυθεν,

1. Joachim et Anna
ex opprobrio sterilitatis,
Adamusque et Eva
ex corruptela mortis
erepti sunt, o immaculata,
in sacra tua nativitate :
quam festive celebrat
tuus quoque populus,
e vinculo peccatorum
solutus, dum ad te clamat :
« Sterilis parit Deiparam,
« vitæque nostræ nutricem. »

2. Oratio simulque gemitus
sterilitatis et orbitatis
ab ore Joachim et Annæ placuerunt,
et in aures Domini pervenerunt,

Romanum nemo ullus non agnoverit in hac XXV melodia, qua, ut tum primum inter Christi natalia, sic demum B. Virginis ad cunas eadem dulcedine, simili studio, ac nova alacritate exultat. Haud jam exigui pretii est, priscas illas origines ornari ab eximio melodo, in quo spirat aurea patrum ætas, ante, ut opinor, quam Cosmas, Andreas, Sophronius, Damascenus nota cantica et præconia de Virginis ortu et parentela late per hominum ora circumfuderint. Corsinius quidem nobis defuit; defuere et taurinensis et mosquensis, cum in illis singulis idem initium mensis septembris, unico veluti fato, abstulerit ævi edacitas. At enim vicariam opem sibi dedere bini codd. vetusti, vaticanus unus, 1829, alter cryptoferrat. Δ. α. 1, sed posteriorem citato tantum oculo lustravi, nec nisi priorem tuto adhibere potui; ex quo versus numero 166 accepi integros et novos, viginti quinque exceptis. Cæteris quidem brevior, haud vero impar, melodia inscribitur : Μηνὸς σεπτεμβρίου η', κονδάκιον ἰδιόμελον εἰς τὸ γενέσιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἦχ. δ', οὗ ἡ ἀκροστιχίς· Ἡ ᾠδὴ Ῥωμανοῦ.

1. Ὀνειδισμῶν vat. Expectaveris ἐξ ὀνειδ. ut statim ἐκ τῆς φθ. verum admittendi aut excludendi præposit. æqua licentia melodus usus est. — λυτρωθῆναι ed. rom. ex cryptoferr. — καὶ τὴν τροφὸν crypt.

2. ὁ στεναγμὸς edd. vett. et novi, sed metro articulus pellitur. — τε καὶ Ἄννης cum edd. jubente melodia; male τε om. codd. καὶ Ἄννα vat. — εὐπρόσδεκτοι codd. f. κατὰ νοούμενον ob superiora,

καὶ ἐβλάστησε καρπὸν
ζωηφόρον τῷ κόσμῳ.
Ὁ μὲν γὰρ προσευχὴν
ἐν τῷ ὄρει ἐτέλει,
ἡ δὲ ἐν τῷ παραδείσῳ
ὄνειδος φέρει·
ἀλλὰ μετὰ χαρᾶς
ἡ στεῖρα τίκτει τὴν Θεοτόκον
καὶ τροφὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν.

fructumque fecerunt germinare,
qui mundo vitam attulit.
Is namque preces
in monte effundebat;
hæc vero in horto
contumeliam tulit.
Sed cum lætitia
sterilis parit Deiparam,
vitæque nostræ nutricem.

γ'. Ὦ τοκετὲ τῆς Ἄννης ἀγαθὲ, * πῶς ὑμνήσω σε, ἢ πῶς δοξάσω σε, * ὡς ὑπάρχεις τεχθεῖσα ναὸς ἅγιος; * Ἰωαχεὶμ ἐν τῷ ὄρει ἱκέτευε * τὸν καρπὸν ἀπολαβεῖν * ἐκ κοιλίας τῆς Ἄννης, * καὶ γίνεται δεκτὴ * ἡ εὐχὴ τοῦ ὁσίου, * καὶ μετὰ κυοφορίαν * ἡ μακαρία * φέρει κόσμῳ χαράν· * ἡ στεῖρα τίκτει...

3. O optime fructus Annæ, quibus te hymnis laudibusve prosequar, quando oriris ut sacrum Dei templum? Joachim in monte orabat supplex, ut fructum e gremio Annæ susciperet, et accepta fit oratio justi, et impleto nativitatis tempore, mundo beata gaudium affert, sterilis parit...

δ'. Δῶρά ποτε προσῆγεν ἐν ναῷ * καὶ ἀπρόσδεκτα ταῦτα γεγόνασι, * τῶν ἱερέων μὴ θελόντων δέξασθαι, * ὥσπερ ἀτέκνου καὶ σπέρμα μὴ ἔχοντος, * καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ * Ἰωαχεὶμ ἐβδελύχθη· * ἀλλ' ἦλθεν ἐν καιρῷ, * καὶ προσάγει παρθένον * σὺν δώροις εὐχαριστίας, * ἅμα τῇ Ἄννῃ, * νῦν ὅτι χαίρουσιν *· ἡ στεῖρα...

4. Dona in templo quum olim obtulit, ea minus accepta sunt; respuunt sacerdotes munera recipere viri sterilis, nec semen habentis, et a filiis Israel Joachim spretus est. Verum tempore fausto venit, offertque Virginem cum donis gratoque animo, una cum Anna, et nunc collætantur, sterilis...

ε'. Ἤκουσαν οὖν φυλαὶ τοῦ Ἰσραὴλ, * ὅτι ἔτεκεν Ἄννα τὴν ἄχραντον, * καὶ εὐφροσύνῃ αἱ πᾶσαι συνέχαιρον· * πότον Ἰωαχεὶμ τότε ἐποίησε, * καὶ ηὐφραίνετο λαμπρῶς * ἐπὶ τῷ παραδόξῳ, * καλέσας εἰς εὐχὴν * ἱερεῖς καὶ Λευΐτας, * καὶ τὴν μακαρίαν μέσον * ἤγαγε πάντων, * ὅπως μεγαλυνθῇ· * ἡ στεῖρα...

5. Israelis inter tribus, fando auditum est, ortam esse immaculatam, tribusque omnes simul exultabant. Convivium struxit Joachim, ac splendide lætabatur de incredibili ortu, invitatisque in commune votum sacerdotibus et levitis, beatam statuit mediam omnibus, ut celebraretur, sterilis...

ϛ'. Ῥεῖθρον ἐξέβλυσας ζωῆς ἡμῖν * ἡ τραφῆναι δοθεῖσα εἰς ἅγιον, * καὶ τὴν ἀγγέλου

6. « Torrentem vitæ nobis effudisti, dum « dedicata es, in templo alenda, dum cibo

aut per synesin, quæ tamen sequentia non involvit. — εἰς ὦτα codd. et edd. vett. emendavit nova venet. constanti metro consentanea. — ἐβλάστησαν edd. ipsorum serie rupta. — ἐν παραδ. iid. et codd. modulo læso. Huc usque edd. libri.

3 ὅτι ὑπάρχεις codd. Θεοῦ alicubi quæritur, f. ὅτι ἐτέχθης v. ἅγ. Θεοῦ. Placet ὡς admirationis.

4. καὶ om. ante ἀπρόσδ. crypt. — προσδέξασθαι vat. προσδέχεσθαι crypt. — ὡς ἀτέκν. iid. Ἰωαχεὶμ tribus hic, alias quatuor syllabis, sed in peregrina voce. — προσῆξε cr. — καὶ om. cryp. ubi καὶ ἐν τοῖς vat. — τοῦ Ἰσραὴλ cr. — τὴν παρθ. ambo. — χαίρουσιν νῦν vat.

5. τότε codd. om. — ηὐφραίνοντο cr. — τὴν Μαριὰμ μετὰ χαρᾶς ἐν μέσῳ crypt. perverse.

6. ἀνέβλυσας cr. — εἰς ἅγιον cr. — διὰ ἀγγέλων τῆς τροφῆς ἀπολαβοῦσα cr. — τοῖς ante ἁγίοις om.

τροφὴν ἀπολαύσασα, * ἐν τοῖς ἁγίοις ἁγία ὑπάρχουσα, * ὡς ὡρίσθη, καὶ ναὸς * καὶ δοχεῖον Κυρίου· * παρθένοι σὺν δᾳσὶ * τὴν παρθένον προσῆγον, * τὸν ἥλιον ἐκτυποῦσαι * ὅνπερ προσφέρειν * ἔμελλε τοῖς πιστοῖς· * ἡ στεῖρα...

ζ'. Ὦ μυστικῶν τελουμένων ἐν γῇ! * μετὰ τόκον ἡ Ἄννα ἐβόησε * ταῦτα πρὸς τὸν προγνώστην καὶ Θεὸν ἡμῶν. * Εἰσήκουσάς μου, ὄντως δέσποτα, εὐχῆς * ὥσπερ Ἄννης, τοῦ Ἠλὶ * μεμφομένου τὴν μέθην. * Αὐτὴ τὸν Σαμουὴλ * ὑπισχνεῖται τεχθέντα * κυρίῳ ἱερατεύειν. * Σὺ οὖν ὡς πρώην, * ἐδωρήσω κἀμοί· * ἡ στεῖρα...

η'. Μέγα μοι ὑπάρχει νῦν, ἀγαθὲ, * ὅτι τέτοκα παῖδα τὴν τίκτουσαν * τὸν πρὸ αἰώνων δεσπότην σε καὶ Θεὸν, * τὸν μετὰ τὸν τόκον σώαν φυλάττοντα * τὴν μητέρα ἑαυτοῦ, * ὥσπερ ἔστι, παρθένον· * αὐτὴν ἐν τῷ ναῷ * σοὶ προσφέρω, οἰκτίρμων, * αὐτὴ καὶ πύλη σὴ ἔσται * τοῦ ἐξ ὑψίστου, * ὥσπερ μετὰ χαρᾶς * ἡ στεῖρα...

θ'. Ἆρ' οὔ ποτε καὶ Σάῤῥα ἡ πιστὴ * ἐπεθύμει γεννῆσαι στειρεύουσα, * πρὶν τεχθῆναι Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτῆς; * αὐτὴ μὲν τὸν Κύριον ὑπεδέξατο, * ἀνθρωπίνῃ ὡς μορφῇ, * σὺν δυσὶν ἀρχαγγέλοις, * καὶ λόγος πρὸς αὐτήν· * Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, * τῇ Σάῤῥᾳ ὑπάρξει τέκνον, * νῦν δὲ τῷ κόσμῳ * χαίρουσα ἐκβοῶ· * Ἡ στεῖρα..

ι'. Νῦν Μαριὰμ ἐκλάμπει τοῖς καιροῖς, * καὶ ναὸν τὸν ἅγιον οὐκ ἔλιπεν, * ἣν Ζαχα-

« fruebaris angeli, sanctaque in sanctis fiebas, et juxta oracula, Domini templum et « habitaculum; dum virgines Virginem de« ducebant cum lampadibus, solem illum « præsignantes, quem oblatura erat fidelibus, « sterilis mater...

7. « O mysteria in terris consummata! « Anna post partum exclamavit ad præscium « Deumque nostrum. Tu, vere Domine, me « audivisti orantem, uti Annam ab Heli spre« tam, quasi ebriam. Illa promisit natum « Samuelem Domino sacra litaturum. Ut « olim ergo illi, tu mihi quoque dedisti, ut « sterilis...

8. « Magnum hoc mihi, bone, factum « est, ut parerem filiam quæ pariat te æter« num ante sæcula et omnia possidentem « Deum, tu qui post partum servas Domini « matrem, qualis est, virginem. Hanc tibi « in templo offero, o clemens, porta ipsa « erit tua ab alto descendentis, sicut cum « lætitia parit sterilis...

9. « Nonne olim fidelis quoque Sara in « sterilitate sua optavit mater fieri, prius« quam pareret Isaac filium suum? Hæc vero « Deum excepit sub humana forma cum « duobus archangelis. dictumque verbum « est ad illam : In hoc tempore Saræ filius « erit. Nunc vero ad mundum lætabunda « clamo : Sterilis... »

10. Jam nunc Maria, annis labentibus, emicat, nec sancta sanctorum deseruit. Quam

codd. — Κυρίου. Hæc verba videntur plaudentium Virgini. — ὁρισθεῖσα cr. — αἱ παρθένοι προσῆγον (προῆγον cr.) τὴν παρθένον μετὰ λαμπάδων τὸν ἥλιον τυποῦσαι ambo codd. — τῆς δικαιοσύνης ὅνπερ μετὰ χαρᾶς crypt. totus locus glossis turget, et scatet vulneribus : ex eodem fonte duo codd. facile derivantur.

7. τὸν προγνώστην codd. — πρ. ποιητὴν cr. — ὄντως δέσπ. et εὐχῆς om. vat. ὥσπερ τῆς Ἄν. vat. — ὡς Ἄν. cr. — μεμφ. μὲν ἐν μέθῃ vat. — ὑπέσχετο τεχθ. uterque. — οὖν αὐτὸς cr.

8. σε post δεσπ. om. cr. gravi lapsu, quem vat. emendat. — δεσπ. καὶ κύριον iid. — τὸν ante τόκον ambo om. σώαν om. crypt. qui sequentia mirum in modum pervertit : φυλάττοντα τὴν μητέρα ἑαυτοῦ, παρθένος ὡς ἐστὶν ἐν τῷ ναῷ σοι πρ. ο. αὐτὴ καὶ λύπη ἔσται τοῦ ἐξ ὑψ. πεσόντος ἥνπερ μετὰ χαρᾶς, quid plura? — τὴν μήτραν ἑαυτῆς vat. — πρ. σοι id. — ἥσπερ vat.

9. ἆρά ποτε codd. — πρὶν ἢ τεχθ. vat. — ὁ υἱὸς αὐτῆς crypt. — μὲν θεὸν ὑπεδ. codd. — ἀνθρωπότητος μορφῇ crypt. ὡς om. — ὡς ἀνθρ. vatic. — εἰς τὸν καιρὸν vat. — τῇ σ. ἔσται τέκν. duo codd. — Quæ supra et infra f. idem sunt hymnus sacerdotum.

10. ὑπερακμάζουσαν bini codd. — μνηστ. λαμπ.

ρίας θεωρῶν ἀκμάζουσαν, * λαχμῷ μνηστῆρα αὐτῇ καθυπέβαλεν, * Ἰωσὴφ τὸν ἐκ Θεοῦ * μνηστευσάμενον ταύτην· * ἐδόθη γὰρ αὐτῷ * δηλωθεῖσα ἐν. ῥάβδῳ * ἐκ τοῦ Πνεύματος ἁγίου, * δι' ἣν καὶ Ἄννα * χαίρουσα ἐκβοᾷ· * Ἡ στεῖρα...

ια'. Ὅλος σεπτὸς ὁ τόκος σου, σεμνή, * (τοῦ γὰρ κόσμου τὸ καύχημα ἔτεκες, *) καὶ τῶν ἀνθρώπων πρεσβεία εὐπρόσδεκτος· * αὐτὴ γὰρ τεῖχος καὶ στήριγμα καρτερὸν * τῶν ἁπάντων ἐπ' αὐτῇ * πεποιθότων ὑπάρχει, * ἣν πᾶς χριστιανὸς * ἔχει εἰς προστασίαν * καὶ σκέπην, τῆς σωτηρίας * τε καὶ ἐλπίδα, * καίπερ ἐκ σῆς γαστρὸς, * ἡ στεῖρα...

ιβ'. Ὕψιστε Θεὲ, πάντων πλαστουργὸς, * ὁ τῷ λόγῳ ποιήσας τὰ σύμπαντα * καὶ σῇ σοφίᾳ σκευάσας τὸν ἄνθρωπον, * αὐτὸς φιλάνθρωπος μόνος, εἰρήνην σὴν, * ὡς οἰκτίρμων, σῷ λαῷ * παράσχου, ἐκφυλάττων * τοὺς βασιλεῖς πιστοὺς, * ἅμα τε τῷ ποιμένι * ἀτάραχον καὶ τὴν ποίμνην * φρουρῶν σκεπῶν τε, * ἵνα πιστὸς βοᾷ· * Ἡ στεῖρα τίκτει τὴν Θεοτόκον * καὶ τροφὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Zacharias videns juventa floridissimam, sponsum illi, sortibus jactis, quæsivit, Josephum a Deo destinatum ut acciperet eam. Cui enim data est, virga præmonstrante, Spiritus sancti instinctu; idcirco Anna exultabunda canit: Sterilis.

11. Totus sacratus est, augusta mater, partus tuus; mundo enim gloriam peperisti, quæ hominum est tutamen propitium; ea quippe murus est ac munimentum potens omnium in ea confidentium. Eam vir quisque christianus in præsidium habet spemque salutis, quamvis ab utero tuo exorta, sterilis...

12. Deus altissime, omnium plasmator, qui verbo universa creasti, et sapientia tua hominem aptavisti, tu solus hominum amator, da pro clementia tua pacem populo tuo, custodi pios imperatores, cum pastore gregem in quiete serva et tuere, ut cum fide clamet: Sterilis parit Deiparam, vitæque nostræ nutricem.

καθυπ. vat. — δηλωθείσῃ crypt. — ἐν ῥάβδῳ δηλ. ἐκ πν. vat.

11. σου ἁγνὴ crypt. — ἔτεκε vat. — ἔτεκες καὶ τοῖς ἀγγέλοις φρικτὸν καὶ ὁρώμενον crypt. — στήριγμα κλεινὴ (leg. καὶ λιμὴν) τῶν ἐπ' αὐτῇ πεποιθότων ὑπ. ἣν sic vatic. — στήρ. καὶ λιμὴν τῶν ἐπὶ σοὶ πεπ. ὑπάρχεις ita crypt. — neuter habet εἰς ante προστασίαν. — nec τῆς ante σωτηρίας. — καὶ ἐλπίδα ἥνπερ vat. σωτ. καὶ ἀντίληψιν, ἣν ἐκ τῆς σ. γ. crypt. sic dum hinc et hinc uterque codex dissentit, alteruter tamen ab altero opem amicam recipit.

12. Θεὲ monosyll. videtur ut apud Homerum. — πάντων ποιητὴς crypt. — usque in finem cæci ambo pergunt: αὐτὸς ὡς μόνος φιλάνθρ. τὴν σὴν εἰρήνην σῷ λαῷ ὡς οἰκτ. παρασχοῦ φυλάττων βασιλεῖς πιστοὺς σὺν τῷ ποιμ. ἀτ. τὴν ποίμνην φρ. καὶ σκ. ἵνα πίστει βοᾷ. Sane in hoc restituendo poemate nisi operam lusimus, copiosas messuimus veterum de B. Virgine nascente et adolescente memorias, ideoque priscus ille gravisque melodus seriores quas apocryphas vocant fabulas, vindicat atque suo commendat testimonio: scilicet, sterilitatis opprobrio et orbitatis luctu oppressos parentes oravisse; hunc in monte, illam in horto; unde natam Deiparam, oblatamque in templo, iisdem sacerdotibus qui sterilem patrem sannis prosciderant; structis postmodum convivii mensis, prodivisse puellulam coram levitis recumbentibus; cantica in vulgus perque tribus omnes longe insonuisse; tum sacram Virginem in templum receptam, angelorum excepisse dapes; sanctaque sanctorum ipsam loco sanctiorem incoluisse; chorosque deduxisse virginum faces præ se ferentium, solemque præcedentium justitiæ; formosæ demum puellæ ut sponsus eligeretur, sortem datam fuisse ab ipso Zacharia tum pontifice, prodigiosa demum virga Iosephum divinitus præmonstratum fuisse; quibus adde, in nobili Annæ cantico, ne alios memorem sacrorum verborum commentarios, aperte respici ad priscam illam, Verbi inter duos angelos, sub quercu Mambreina, theophaniam. Ea sunt unius nostri et brevissimi cantici emolumenta. Utinam vero minus perversi codd. obtigerint!

XXVI.

CANTICUM DE SANCTO NICOLAO MYRORUM EPISCOPO.

Πρὸς τό· Ἡ παρθένος.

α΄. Ἐν τοῖς Μύροις, ἅγιε,
ἱερουργὸς ἀνεδείχθης·
τοῦ Χριστοῦ γὰρ σήμερον
τὸ εὐαγγέλιον πληρώσας,
ἔθηκας τὴν ψυχήν σου
ὑπὲρ λαοῦ σου·
ἔσωσας τοὺς ἀθώους
ἐκ τοῦ θανάτου·
διὰ τοῦτο ἡγιάσθης,
ὁ μέγας μύστης
τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος.

β΄. Ἀνυμνήσωμεν νῦν
τὸν ἱεράρχην ᾄσμασι,
τὸν ἐν Μύροις λαοῖς
ποιμένα καὶ διδάσκαλον,
ἵνα ταῖς πρεσβείαις
αὐτοῦ ἐλλαμφθῶμεν·
ἰδοὺ γὰρ ὤφθη
ὅλως καθάρσιος
ἀκήρατος πνεύματι.
Χριστῷ προσφέρει

Juxta modulum : *Virgo hodie.*

1. Apud Myros, o sancte,
sacrorum factus es antistes;
hodie enim, postquam Christi
implevisti evangelium,
posuisti tuam animam
pro populo tuo;
insontes fecisti salvos
ab interitu :
idcirco sanctus effectus es,
o magne minister
divinæ gratiæ.

2. Nostris nunc præconiis
hierarcham celebremus,
Myrensium civium
pastorem et magistrum,
ut suffragiis
ejusdem decoremur :
ecce enim se præbet
penitus repurgatum,
spiritu sincerum;
Christo offert

Tendimus ad dubia, quibus vix non amandatur XXVI canticum de S. Nicolao, in quo melodus uberiore pompa turget, statim ab initio, ac præter Romani morem, linguam, melodiamque lædit, et in immensa erumpit honoris et magnificentiæ vocabula. Ea tamen in toto Oriente sancti thaumaturgi fama increbuit, ut nimius nunquam plausus haberetur, maxime in loco et die festo, in solemni Myrorum panegyri, quin et ipsa in basilica sacro antistiti nuncupata, cui tum, dum hæc cecinit, melodus fortasse aderat. Quid si priscæ Romani purpuræ byzantinus aliquis rapsodus aut librarius spurios assuere pannos non erubuerit? Interim post sexcenta alia ejusdem argumenti, plus minus trita, lætor me in unico taurinensi codice rarum illud et ingens invenisse canticum, metro et melodia geminum cum elegantissimo Romani hymno de Christo nascente, ut fere finem initio similem imponamus. Quo implentur codicis sex folia 21-26, per integra 25 troparia, quæ in versus numero 536 excurrunt, sub longiusculo frontispicio : Μηνὶ δεκεμβρίῳ ζ΄, κονδάκιον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου, ἀκροστιχίς· Αἶνος καὶ ὁ ψαλμὸς τοῦ Ῥωμανοῦ, πρὸς τό· Ἡ παρθένος, ἦχ. γ΄.

1. Χριστοῦ γὰρ ὅσιε edd. ven. et Rom. quæ tantum duas strophas servaverunt. Idem rhythmus est quam in cant. 1, nisi quod v. 4 una syllaba crescat, una vero minuantur v. 5, 7, quin et ultimum, ut est in cod. Θεοῦ τῆς χάριτος, æquum erat ad justum modulum revocare.

2. Conferenti famigeratum hirmum τὴν Ἐδὲμ Βηθλεὲμ, notatu optimum videbitur θυσίαν ἄμωμον ab hirmo non penitus dissonare, uti suo loco di-

θυσίαν ἄμωμον,
τὴν εἰλικρινῆ,
θεῷ εὐπρόσδεκτον·
ὡς ἱερεὺς γὰρ
κεκαθαρμένος
καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῇ σαρκί·
ὅθεν ὑπάρχει ἀληθῶς
Ἐκκλησίας προστάτης,
καὶ ὑπέρμαχος δὲ ταύτης,
ὁ μέγας μύστης
τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος.

hostiam immaculatam,
integerrimam,
Deo acceptam;
pontifex siquidem
impollutus
tam mente quam carne;
unde adest merito
Ecclesiæ patronus
ejusque vindex,
magnus minister
divinæ gratiæ.

γ'. Ἰδοὺ νῦν ἑορτὴ * τοῦ ἱεράρχου σήμερον· * λαμπρυνθῶμεν, λαοί, * φαιδρῶς πανηγυρίζοντες, * καὶ μέλψωμεν ὕμνον * Χριστῷ τῷ σωτῆρι· * Χριστὸς γὰρ τοῦτον * δόξῃ ἐδόξασεν, * βροτοῖς δὲ κατέλιπεν * φωστῆρα μέγαν * πᾶσιν ἐλλάμποντα, * ὡς ἱερουργὸν * τῶν μυστικῶν αὐτοῦ. * Ὡς εὐσεβείας * πλήρης ἐργάτης, * καὶ ἀντιλήπτωρ θαυμαστὸς * τοῖς ὀρφανοῖς ἀνεδείχθης * καὶ ὁ προστάτης χηρῶν * καὶ πρεσβευτὴς ὑπὲρ πάντων, * ὁ μέγας...

3. En igitur nunc in hac die pontifici sacra, o populi, splendida illustremur panegyri, et modulemur hymnum Christo Salvatori. Christus enim eum gloria adornavit, mortalibusque dedit magnum sidus omnibus luculentum, sacrum scilicet mysteriorum suorum opificem. Tu sane pietatis operator copiosus ac mirificus patronus orphanis patuisti; tu præsidium viduarum, et pro omnibus intercessor, o magne...

δ'. Νῦν καιρὸς ἐξειπεῖν * τὰ θεῖα μεγαλεῖά σου, * ἀλλ' οὐδεὶς ἱκανὸς * πρὸς εὐφημίαν λέξαι σε, * ὅτι μυροθήκη * Χριστοῦ ἀνεδείχθης, * μυρίζων πάντας * τούς σοι προστρέχοντας * τῷ μύρῳ τῆς χάριτος * τοῦ παναγίου * Πνεύματος, ὅσιε· * μύρον νοητόν, * μύρον φωτίζον τε, * τοὺς πίστει τούτῳ * μυριζομένους, * καὶ κεχρισμένους ἀληθῶς * τῷ θείῳ μύρῳ τοῦ Χριστοῦ, * ὅθεν Μύροις ἐδείχθης * ἀντιλήπτωρ, ἱεράρχα, * ὁ μέγας...

4. Jam tempus est tua referendi facinora: ast nemo par laudibus est enarrandis; Christi quippe vas unguentorum factus es, suavitate omnes perfundens, ad te currentes sub odore gratiæ sanctissimi Spiritus, o venerande; mysticum es unguentum, unguentum illuminans eos qui fide ungentur, qui vere divina Christi unctione liniti sunt; hinc viris Myrensibus extitisti patronus, o pontifex summe...

ε'. Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς * τοὺς ἄρνας καλεσάμενος, * καὶ ζωγρήσας αὐτοὺς * ἔνδον τῆς μάνδρας κέκληκεν· * ἁρπάξας δὲ τούτους * ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου, * στεῤῥᾷ σφενδόνι *

5. Pastor ille bonus agnos convocavit suamque fecit prædam, eos in ovile voce duxit, ereptos ex faucibus alienigenæ, quem communem omnibus hostem valida funda

cetur; γὰρ post ἱερεὺς encliticum evadere; una syllaba crescere in cod. v. 18 τῆς ἐκκλ. una vero in eodem minui antepenultimum, omisso δὲ, denique ultimum ut supra restitui.

3. ἐκλάμποντα cod. uti etiam supra ἐκλαμφθῶμεν, et in tr. 8. — τῶν μυστηρίων, rupto metro, jam ex super. cant. στ. 7, 1 emendandum. — ad strictos melodiæ apices legesis: ἐργάτης πλήρης τοῖς ἀν. ὀρφ... ὁ χηρ. προσ. πρεσβευτής τε ὑ. π. Nihil ego moveo, donec alter codex adsit.

4. λέξαι σοι T. — φωτίζοντα τοὺς π. τοῦτο T.

5. προσκαλεσάμενος T. — ἔνδον pro accentu idem quod ἐντὸς ex can. nostro XII. — καὶ καταβάλλων πάτ. αἶρ. et in fine καὶ τῶν λοιπῶν T,

τοῦτον κατέτρωσεν, * τὸν πᾶσι πολέμιον· * αὐτὸς οὖν πάλιν * νίκην ἀράμενος, * ὥσπερ καὶ Δαυὶδ * κατὰ τοῦ Γολιάθ, * λιθοκτονίσας, * καταβαλών τε * αἵρεσιν πᾶσαν δολερὰν * τοῦ Σαβελλίου τοῦ δεινοῦ, * Νεστορίου, Ἀρείου, * τῶν λοιπῶν αἱρεσιάρχων, * ὁ μέγας...

ϛʹ. Στολισμῷ ἀρετῆς * σαφῶς περιβαλλόμενος, * ὥσπερ ἄλλος Μωσῆς, * ὁ μέγας ἐν τῇ χάριτι, * Νικόλαε πάτερ, * εἰσῆλθες ἐν γνόφῳ, * ἐν τοῖς ἀδύτοις * ὅλως μετάρσιος * διῆλθες, πανένδοξε, * τῇ θείᾳ δόξῃ * καταυγαζόμενος, * καὶ μετ' Ἀαρὼν, * Λευῒ καὶ Σαμουὴλ * τὴν τάξιν τούτων * ἱερατεύων * Χριστῷ τῷ πάντων λυτρωτῇ, * ἱερομύστα εὐκλεές· * διὰ τοῦτο ἀγγέλοις * ἐν τῷ φωτὶ συναυλίζει * ὁ μέγας..

ζʹ. Καιρὸς νῦν ἐξειπεῖν....

ηʹ. Ἄλλος ὥσπερ Μωσῆς * ἐδείχθης, ἱερώτατε, * ἐν τῷ γνόφῳ εἰσδὺς * τῶν ἀρετῶν, θεόπνευστε· * ἐκεῖνος γὰρ νόμον * ἐδέξατο θεῖον· * αὐτὸς δὲ, πάτερ, * ὅλον δεξάμενος * τοῦ νόμου τὸν Κύριον, * χερσὶν ἀθῴοις * τοῦτον ἐμέλισας * πιστοῖς, μεταδοὺς * θεῖα ὀψώνια, * ὅσιε ῥύστα, * Χριστοῦ ὑπάρχων * καὶ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, * ὡς Ἀαρὼν καὶ Σαμουὴλ, * διὰ τοῦτο ἐλλάμπεις, * καὶ φωτίζεις τοὺς ἐν πίστει, * ὁ μέγας...

θʹ. Ἱερῶς γὰρ ἡμῖν * ὁ ἀκριβὴς διδάσκαλος * ἐκδιδάσκει σαφῶς * τὴν γνῶσιν θαυμάτων αὐτοῦ, * τῆς ἀθεωρήτου * σοφίας τὴν χάριν· * αὐτὸς γὰρ πᾶσι * πλοῦτον διένειμεν, * ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν, * τοῖς δεομένοις * ὅλως ἐπήρκεσεν, * καθὼς ἐκβοᾷ *

confodit; ipse ergo quoque nactus victoriam, sicut David ab illo Goliath, lapide contrivit ac dejecit omnem hæreticam fraudem, tum Sabellii trucis, tum Nestorii et Arii, ac cæterorum erroris ducum, ipse summus...

6. Amictu virtutis palam circumductus, ut alter Moyses, tu gratia multus, o Nicolae pater, densam in nubem ivisti, sublimi gressu per inaccessa loca transibas, o longe decore, Dei gloria irradiatus, ac proximus Aaroni, Levi et Samueli, secundum eorum ordinem fungens sacerdotio Christi omnium redemptoris, celeberrime sacrorum interpres; idcirco cum angelis in lumine inhabitas, o magne...

7. Jam tempus est etc., *ut in 4°.*

8. Alterius Mosis instar, tibi, sanctissime, contigit ingredi in nubem virtutum, o Deo afflate; ille etenim legem divinam accepit; tu vero, pater, totum accipiens legis auctorem, ipsum innocuis manibus dedisti membratim, fidelibus tradens divina fercula, o venerande liberator, qui stas in conspectu Christi et Dei, ut Aaron et Samuel; ideoque illustras et nobilitas eos qui credunt, o magne...

9. Sacro enim ore nos eximius magister edocet apertam mirabilium ejus scientiam, invisibilis nempe sapientiæ gratiam; hic namque cunctis divitias dividit, dispersit, dedit pauperibus, ad saturam distribuit, ut cantavit Dei ille parens David: Cornu ejus in gloria

quæ ad justam melodiæ normam exornare decuit, quum illud de bono pastore troparium, conferendum cum cant. XVII, 12; XXII, 6, præ cæteris fulgeat.

6. ἐν γνόφῳ, sic sæpe ablat. ubi motus jubet aliam syntaxin. Quidni supra στολισμόν? Etiam expectaveris καὶ κατὰ τοῦ Ἀαρ... τάξιν, ne præposterum notem in nominibus ordinem Σαμουὴλ καὶ Λευὶ, quæ pro modulo mutavi. — ἐν φωτὶ T.

7. Ex integro trop. 4 resumitur, vocula tantum e sede mutata, sub initium, sine ulla quæ notatu digna sit, varietate.

8. τοῦτον μελίσαντα πιστοῖς δὲ cod. gravi quidem ἀτοπήματι in loco insigni, ubi præstat sana et integra restituere verba, de dispertito in mensa eucharistica divino epulo, optima certe et exquisita, ut fere sapiant arcanæ antiquitatis indolem. — ὥσπερ Ἀαρ. T. — mel. καὶ τοὺς φωτίζ.

9. ἡμᾶς per me licet legas ab initio. — τῶν θαυμ. T. tum omisso καὶ id τῆς ἀθεωρ. — δεομένοις. Ps.

θεοπάτωρ Δαυίδ· * Τὸ κέρας τούτου * ἐν δόξῃ ἔσται, * καὶ ὑψωθήσεται φωτὶ, * ὅπως τῆς θείας λαμπρυνθῇ * καταυγάσεως οὗτος * πρεσβεύῃ τῷ Κυρίῳ, * ὁ μέγας...

erit et exaltabitur, in lumine divino illustrandus radio, ac sequester Domino futurus summus...

ι'. Ὁ τὴν γῆν, ἀγαθὲ, * ἐφ' ὕδασι πηξάμενος, * στήριξόν μου τὸν νοῦν * εἰς τὸν φόβον σου, Κύριε, * τοῦ λέγειν καὶ πράττειν * τὰ συμφέροντά μοι, * καὶ καταγγέλλειν * βίον ἐνάρετον * τοῦ Μύροις οἰκήσαντος, * καὶ μύρον θεῖον * ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, * ὥσπερ ποταμὸν, * ἀναπηγάσαντος, * μυρίζων πάντας * τοὺς δυσωδίᾳ * ἁμαρτημάτων χαλεπῶν * νενοσηκότας τὰς ψυχὰς, * καὶ ἡδύνων τοὺς φθόγγους * καὶ τοὺς τρόπους τῶν βοώντων· * Ὁ μέγας...

10. Tu, bone Deus, qui tellurem super aquas fundasti, firma mentem meam in timore tuo, Domine, ut dicam et agam quæ mihi prosint, et enuntiem vitam præstantem præsulis Myrorum, qui divinum unguentum ex anima sua, uti fluvium, scaturire fecit, odore perfundens omnes qui fetore immanium criminum ægrotarunt animis, et suaviores efficiens sermones et actus clamantium : o magne...

ια'. Ψήφῳ προγνωστικῇ * γεννήθης, ἱερώτατε, * ποσὶν ἔστης εὐθὺς * ὀρθοποδῶν, Νικόλαε, * δεικνύων ἐν τούτῳ * ὅτι συμπατήσεις * τὴν ἐπηρμένην * ὀφρὺν τοῦ δράκοντος, * καὶ στήσεις τὴν ἄμετρον * αὐτοῦ κακίαν, * τοῦ μὴ προβαίνειν νῦν * ἐπὶ τοὺς ἐν σοὶ * πιστῶς προσφεύγοντας * καὶ ἀνυμνοῦντας * τὴν ἱεράν σου * καὶ φωτοφόρον ἑορτὴν, * ἣν ἐμεγάλυνε Χριστὸς, * ὁ καλέσας σε, πάτερ, * ἱερέα καὶ ποιμένα, * ὁ μέγας...

11. Decreto fatidico natus es, sacratissime, statimque pedibus stetisti rectus, o Nicolae, eo ipso significans te conculcaturum esse superbientem draconis ferociam, ejusque immensam nequitiam esse cohibiturum, ne etiam nunc erumpat in eos qui ad te fidenter confugiunt, celebrantque tuam sanctam luculentamque festivitatem, quam magnam effecit Christus qui te vocavit, o Pater sacerdotem et pastorem, o magne...

ιβ'. Ἀμβακοὺμ μὲν τὸ πρὶν * πρὸς προφήτην ἐστέλλετο, * ἐπιφέρων τροφὰς * ἐν τῷ λάκκῳ, ὡς γέγραπται· * αὐτὸς δὲ, θεόφρων, * ἰσόμοιρον δρόμον * διατελέσας, * πόλιν προέφθασας, * ἐν ᾗ οἱ κατάκριτοι * ἀδίκῳ ψήφῳ * ὥσπερ ἐν λάκκῳ νῦν * ἔνδον τῆς φρουρᾶς * δεινῶς κατείχοντο, * καὶ τοῦ θανάτου * αὐτοὺς ἁρπάξας, * ζωὴν προέθηκας αὐτοῖς * ἀντὶ βρωμάτων δαψιλῶν· * διὰ τοῦτο σωθέντες * παρ' ἐλπίδα σε ὑμνοῦμεν, * ὁ μέγας...

12. Olim quidem Habacuc ad prophetam missus est, cibos ferens in lacum, uti scriptum est. Tu vero, theophore, simile emensus iter, urbem petisti, in qua rei, calculo iniquo damnati, in truci carcere tanquam in lacu, tum temporis tenebantur, eisque neci ereptis vitam præstitisti, nedum cibos tantum copiose impertires : ideo incolumes nos ultra spem, te canimus, o magne...

ιγ'. Λυτρωθέντες σφαγῆς * ἀδικωτάτης,

13. Quos ab iniquissima cæde redemisti,

CXI, 9 ὁ θεοπ. T. Ps. LXXXVIII, 25. — τοῦτο T. — f. λαμπρυνθείς. — καταυγάσεως pro dat.

10. ἐφ' ὑδάτων T, solita librarii barbarie. — λέγ. κ. πρ. vel inter absona spirat Romani indoles. — ἐνάρετον, de quo cf. cant. XXII, 5; XXIV, 9. — omisso τοῦ, primum pro otioso οἰκήσαντος arrisit οἰακίσαντος, nisi tonus obsisteret. — f. ἰθύνων τοὺς φθόγγους.

11. προγνοστικῷ T. — f. γεννηθείς. — ἐπὶ πόδας εὐθὺς ἔστης ὀρθοποδῶν, νικ. T, duplici talo claudicans.

12. ἰσόμυρον (sic) T. an novo melodi ludo de unguentis? — ζωῆς προέθ. T. — in fine τὸν μέγαν.

13. f. τοῦ ἀπαλλάττ. — ἐπιλ. ἡμῶν T. — f. ἐνεθέμεθα. supra quod abundat ἡμῶν in cod. excidit

ἔνδοξε, * οἱ τὴν σὴν φοβερὰν * προστασίαν καλέσαντες, * ἐδίδαξαν πάντας * καλεῖν ἐν κινδύνοις * τὸ ὄνομά σου * καὶ ἀπαλλάττεσθαι * συμφορῶν καὶ θλίψεων, * ἐξ ὧν προφθάσας * ῥῦσαι τοὺς δούλους σου, * τοὺς ἐν τῷ ναῷ * τῷ σῷ κραυγάζοντας· * Μὴ ἐπιλάθῃ· * ἐν σοὶ γὰρ πᾶσαν * φροντίδα ψυχικὴν ἡμῶν * καὶ τὴν τοῦ σώματος πιστῶς * ἀνεθέμεθα, πάτερ, * καὶ ὑμνοῦμέν σε ἀπαύστως, * ὁ μέγας...

ιδ'. Μιμητὴς τοῦ Θεοῦ * κατὰ πάντα γενόμενος, * τὴν ψυχήν σου, σοφὲ, * ἔθηκας ὑπὲρ ποίμνης σου, * ἀεὶ κινδυνεύων * ὑπὲρ ταύτης, πάτερ, * διὸ καὶ πάντες * οἱ ποιμαινόμενοι * τῇ ῥάβδῳ τῆς γλώττης σου, * φωνῆς γλυκείας * ἀκούοντες, αὐτὴν * ἀνεγίνωσκον, * καὶ ἠκολούθουν σοι, * τοῦ ἀλλοτρίου * ἀποχωροῦντες, * καὶ πρὸς μονὰς τὰς σὰς πιστῶς * κατασκηνοῦντες ὁμαδὸν, * μεθ' ὧν ἅπαντας ἡμᾶς * ἐπιστηρίξῃς πρεσβείαις, * ὁ μέγας...

ιε'. Ὁ Θεσβίτης ποτὲ * ἤγετο ἐπιδίφριος· * σὺ δὲ, πάτερ, ταῖς σαῖς * ἀρεταῖς ὡς ἐν ἅρματι * ἐπιβὰς, ἀνῆλθες * ἔνδον τῶν ἀδύτων, * μηλωτὴν ἄλλην * ἐγκαταλείψας, σοῦ * τὸ σῶμα τὸ ἄμωμον, * ἁμαρτημάτων * πέλαγος σχίζον τε * καὶ τὰς ἀμοιβὰς * διπλασιάζον τε * τοῖς σοῖς οἰκέταις, * ὡς Ἐλισσαίῳ * ἦλθεν ἡ δύναμις δισσῶς * τοῦ παναγίου Πνεύματος, * οὗ ὑπάρξας δοχεῖον, * ἐδείχθης θαυματοφόρος, * ὁ μέγας...

ιϛ'. Σταυροτύπως Μωσῆς * τὸν Ἀμαλὴκ κατέβαλε· * καὶ σὺ διὰ σταυροῦ * τὸν διάβολον ἔρρηξας· * διὸ καὶ τὸν παῖδα, * ὃν ἔμελλεν ἄφνω * ἀπονεκρῶσαι, * ζῶντα παρέστησας * εὐχαῖς σου, Νικόλαε, * καὶ τῇ ἰδίᾳ * χώρᾳ ἀπέδωκας· * ὅνπερ οἱ λαοὶ * κατανοήσαντες, * πίστει καὶ πόθῳ * προσήρχοντό σοι, * εὐλογηθῆναι παρὰ σοῦ * καθικε-

o præclare, illi formidolosam exorantes tutelam tuam, auctores fuere ut cuncti in periculis invocent nomen tuum, et avertant rerum casus ac tribulos; ex quibus promptus educ servos tuos, qui in hoc tuo templo clamant : « Ne nos obliviscare; tibi enim « omnem commendamus curam animæ et « corporis, o Pater, teque celebramus inde- « sinenter, o magne... »

14. Dei æmulus per omnia factus, animam, o sapiens, tuam pro grege tuo posuisti, pericula semper obiens propter eum, o pater; ideo omnes qui pascebantur sub virga linguæ tuæ, suavi audita voce, eam agnoscebant, teque secuti, se ab alienigena removebant, et in tuas mansiones confidenter turmatim recipiebantur; quibuscum nos omnes confirma suffragiis, o magne..

15. Olim Elias Thesbites in curru vectus ferebatur. Tu vero, pater, in tuas, ut in currum, virtutes ascendens, usque ad inaccessa penetrasti, relicta altera melote, corpore tuo intemerato, quo peccatorum pelagus scinditur, et duplicia dantur servis tuis, sicut Eliseo duplo data sunt munera Spiritus sancti, cujus cum vas fuisti, apparuisti prodigiorum fœcundus, o magne...

16. Crucem effingens, Moyses debellavit Amalecum; tu vero cum cruce diabolum dissecuisti; idcirco puerum illum, quem jam-jam occisurus erat, vivum erexisti tuis precibus, o Nicolae, et suæ restituisti regioni, eumque agnoscentes populi cum fide et amore ad te conveniebant, ut a te benedicerentur enixe exorantes; verum sicut illis propitius

post ψυχικὴν. — Myrorum et templi et urbis vide melodum testem fort. ex oculis meminisse.

14. γλυκείας φωνῆς T. — ἀνεγίν. αὐτὴν T. — ἐπιστηρήσῃ σαῖς T.

15. ἐπιδίφριος ἤγετο T. — ἔνδον cf. tr. 5. — σχίζοντα... διαπλασιάζοντα T. — ἀνεδείχθ. f. ἀνεδείχθης θεοφόρος. — ἐλυσσαίῳ T.

16. f. vert. τὸν ἐρρ. διαб. — παρέσχου T.

τεύοντες θερμῶς, * ἀλλ' ὡς τούτοις παρέσχες * καὶ ἡμῖν τὴν χάριν δίδου, * ὁ μέγας.

fuisti, ita nobis nunc tuam largire gratiam, o magne...

ιζ'. Τὸν σοφὸν Ἰωσὴφ * μιμησάμενος, ἔνδοξε, * ὡς ἐκεῖνος λαοὺς * ἔτρεψας καὶ ἐχόρτασας, * μεῖζον δὲ τοῦ τότε * τὸ νῦν πεπραγμένον· * ἐκεῖνος μὲν γὰρ * σῖτον ἐσκόρπιζεν * πλουσίως τοῖς χρῄζουσι· * σὺ δέ, θεόφρων, * πάτερ Νικόλαε, * τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ * ἐπήγγειλας σοφῶς, * κ' εἰς τὰς καρδίας * τῶν πενομένων * ἐπεχορήγεις, ἐκβοῶν· * Ὅτι οὐ ζήσεται βροτὸς * ἐπὶ μόνῳ τῷ ἄρτῳ· * ὃ πιστῶς σὲ ἀνευφήμουν, * ὁ μέγας...

17. Iosephum sapientem imitatus, o præclare, ut ille, sic tu nutrivisti populos et satiasti. Immo plus quam olim nunc factum est : ille enim frumentum distribuit ubertim indigentibus; tu vero, Deo abundans, o Nicolae pater, sermonem prædicationis Christi in pectora inopum prudenter erogavisti, clamans, non in solo pane hominem vivere. Cum fide ergo tibi plaudebant, o magne.....

ιη'. Ὀπαδὸς ἀψευδῶς * τῶν ἀποστόλων, πάντιμε, * γεγονὼς τὴν αὐτῶν * πολιτείαν ἐζήλωσας, * Νικόλαε πάτερ, * σοφὲ ἱεράρχα· * διὸ καὶ πάντα * πᾶσι γενόμενος, * τοὺς πάντας ἐκέρδησας· * τοὺς μὲν πλουσίους * ἐν αὐστηρότητι * μὴ κακοποιεῖν * ἀεὶ ὠθούμενος· * πτωχοὺς δὲ πάλιν * παιδεύων φέρειν * μετὰ χαρᾶς τοὺς πειρασμούς, * καὶ ἀναμένειν τὸν μισθόν, * ὃν παρέχει ὁ μόνος * ἐλεήμων, σὲ δοξάσας, * ὁ μέγας...

18. Vestigia sine errore secutus apostolorum, o clarissime, vivendi eumdem morem æmulatus es, Nicolae pater, hierarcha prudens; idcirco omnibus omnia factus, omnes lucratus es : divites quidem, ne cum arrogantia male premant, semper exhortatus; pauperes vero contra erudiens, ut cum gaudio ferant molestias, et expectent mercedem quam retribuit solus misericors, a quo glorificaris, o magne...

ιθ'. Ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς * ταπεινώσεως, ἅγιε, * τὴν ψυχὴν δεσμευθείς, * ὀργιζόμενος πώποτε * οὐδ' ὅλως ἐφάνης * κατὰ τοῦ πλησίον, * τὸν γὰρ ἑτέρως * δόγμα ἀλλόφυλον * τῇ πίστει συνάπτοντα * ἐξουθενήσας * καὶ ἀπωσάμενος, * ὕστερον αὐτῷ * πραέως ἔφησας· * Δεῦρο, ἑταῖρε, * διαλλαγῶμεν, * ἵνα ὁ ἥλιος ἡμῶν * μὴ ἐπιδύσῃ τῇ ὀργῇ. * Διὰ τοῦτο καὶ φίλος * ἀνεδείχθης τοῦ Κυρίου, * ὁ μέγας....

19. Altissima humilitate dum tuam, o sancte, animam constringis, nunquam exardescere visus es in proximum; nam eum qui alterum dogma a fide alienum comparavit, ad nihilum redigens abigensque, demum ipsi mansuete dicebas : « Agedum, « mi care, reconciliemur, neque sol in ira « nostra occidat. » Ita et Dei amicum te præbuisti, o magne...

κ'. Ῥύπον βίου φυγὼν * τὴν ἁγνείαν ἐνδέδυσο, * καὶ ὡς ψάλλει Δαυὶδ * ὁ μέγας ἐν τῷ Πνεύματι· * ἀθῷος τὰς χεῖρας * ἐνίψω, θεόφρων, * κυκλῶσαι θέλων * θυσιαστήριον * τὸ πᾶσιν σεβάσμιον, * ἐν ᾧ ἀμέμ-

20. Sordes vitæ effugiens, innocentiam induisti, et sicut psallit David magnus in spiritu; innocens lavisti manus, o Deo plene, ut circuires lubens altare omnibus venerandum; in quo dum impollute, o pater, mac-

17. μιμησάμενοι T. — λογον τῆς Χρ. ἐπαγγελίας σ. εἰς τ. κ. T. ἐπὶ ἄρτῳ καὶ ὅθεν πιστῶς T. Haud semel vidimus ὃ pro διό. — μόνῳ, ὅθεν T. Matth. IV, 4.

18. ἀνεζήλωσας T. — πᾶσι I Cor. IX, 22. — ὁ σε δοξ. T.

19. τῶν γὰρ T. — ὀργῇ. Ephes. IV, 26.

20. πάσῃ τῇ γῇ T. — Ἀαρὼν ὡς T. — Iterum cuique vel non monito splendeat altera eucharistici convivii ἔκφρασις luculenta. Cf. ps. XXV, 6.

πτως, * πάτερ, θυόμενος * τὸν ἀμνὸν Θεοῦ, * ἐδείχθης πάσῃ γῇ * Ἀαρὼν ἄλλος, * στολὴν οὐ πλύνων, * ἀλλ' ἀπαλείφων συμφορὰς * τοῦ πιστοτάτου σου λαοῦ· * διὸ σπεῦσον καὶ φθάσον, * σῶσον ἡμᾶς σαῖς πρεσβείαις, * ὁ μέγας...

κα'. Ὡς δογμάτων ὀρθῶν * φύλαξ ὢν ἀκριβέστατος, * τοὺς ἑτέρως φρονεῖν * ἐπιχειροῦντας ἤλασας * ἐκ τῆς τοῦ Κυρίου * αὐλῆς, ἱεράρχα, * καὶ τῇ σφενδόνῃ * τῶν σῶν ἐντεύξεων * αὐτοὺς ἐθανάτωσας· * διὸ καὶ κλέος * ἄνωθεν εἴληφας, * βασιλεῦσι γῆς * ζῶν ἐπιφαίνεσθαι, * καὶ μετὰ τέλος, * ὡς ζῶν προφθάνεις, * καὶ ἀπαλλάττεις πειρασμῶν * τοὺς τὸ σὸν ὄνομα πιστῶς * ἐν κινδύνοις καλοῦντας, * Νικόλαε· σὺ γὰρ πέλεις * ὁ μέγας.

κβ'. Μὴ βραδύνῃς τὴν σὴν * προστασίαν δωρήσασθαι * τοῖς ἐν πίστει θερμῇ * αὐτὴν χρῄζουσι, πάντιμε, * ἀεὶ γάρ σε πάντες * προστάτην καὶ ῥύστην * ἐν πειρασμοῖς τε * καὶ περιστάσεσιν * συνήθως προβάλλομεν, * πεπειραμένοι * τῆς σῆς ταχύτητος * καὶ τῆς συμπαθοῦς * στοργῆς σου, ἅγιε, * πῶς παρ' ἐλπίδα * δι' ὀνειράτων * ἄνδρας ἐρρύσω τῆς φρουρᾶς * θανατωθῆναι μέλλοντας, * ἐπὶ μνήμης δὲ μόνον * τὸ ὄνομά σου κεκτημένους, * ὁ μέγας...

κγ'. Ἀθυμία πολλὴ * νῦν ἡμᾶς διεδέξατο * ἐξ ἀμέτρων κακῶν, * καὶ οὐκ ἔστιν ἀνάπνευσις, * ἀλλὰ σὺ προφθάσας, * Νικόλαε πάτερ, * κεκακωμένους * ἐξ ἀπογνώσεως, * καὶ ᾅδῃ ἐγγίζοντας, * παρασχοῦ ῥῶσιν * τῆς ἐν σοὶ χάριτος, * φάρμακον τιθείς, * θεομακάριστε, * τῆς μετανοίας * τὸ γλυκὺ πόμα, * καὶ ἀναψύχων εὐχερῶς * τῇ τῆς ἐλπίδος ἀσφαλεῖ * προσδοκίᾳ, νῦν ὅπως * σωζόμενοί σε ὑμνῶμεν, * ὁ μέγας.

κδ'. Νενευκότες πρὸς γῆν * καὶ ψυχῇ καὶ

tasti agnum Dei, universæ terræ visus es alter Aaron, stolam non lavans, at expungens calamitates fidelissimæ tuæ gentis : propera ergo, adesto, salva nos tuis precibus, o magne...

21. Cum sanorum dogmatum custos fores vigilantissimus, quoscumque secus sentire molientes pepulisti ex ædibus Domini, o pontifex, et funda precum tuarum morte percussisti; unde supernum illud decus habuisti, ut terrenis imperatoribus, vivus adhuc, conspicuum te dares, utque post obitum, ut vivens, accurreres et a periculis eos redimeres qui cum fide nomen tuum in discriminibus invocant, o Nicolae; tu namque es magnus.

22. Noli differre tuum largiri præsidium deprecantibus fervida cum fiducia, o illustrissime; semper enim te omnes proponimus in periculis et ærumnis patronum et vindicem perpetuum, experti qui fuimus tuæ in nos promptæ et benignæ voluntatis, o sancte; quo modo præter spem, homines per somnia eruisti ab ergastulo, qui morituri erant, nec nisi ex memoria nomen tuum usurparunt, o magne...

23. Desperatio multa nunc cœpit nos ab immensis nequitiis, neque est unde respiremus : tu vero properans, o pater Nicolae, ad nos qui desperationis malo tradimur, et in infernum accedimus, da robur tuæ in nos gratiæ, o per Deum beate, præbens uti pharmacum suave poculum pœnitentiæ, et certa nos spei expectatione dextere refrigerans, ut facti nunc incolumes te canamus, o magne...

24. Inclinati in terram mente simul et

21. σφενδόνῃ cf. tr. 5, ac Nicephorum nostrum in hoc Spicil. t. I, p. 373. — βασιλεῖς τ. γ. — μετὰ τέλους. — ἀπ. πειρασμοῖς. — κινδύνοις καλοῦσι, totidem menda librarii, vix melodo tribuenda.

22. θερμῇ χρήσουσι ταύτην T, rupto metro.

23. ἀνάνευσις T. — f. ῥῶσιν παράσχες, sed cf. tr. 16. — pro acc. γλ. τὸ πόμα. — νῦν ante ὅπως om. T.

24. σοὶ προφθ. T. — ταπεινῷ χέρας T inepte. — τὸ ὄνομα id.

τῷ σώματι, * προσκαλούμεθά σου * τὴν ὀξεῖαν ἀντίληψιν· * θανάτου ῥομφαία * ἡμᾶς γὰρ συνέχει, * καὶ τυραννοῦσιν * ἐχθροὶ ἀσώματοι, * Νικόλαε ὅσιε, * οὓς σὺ προφθάσας * δεῖξον ἀνίσχυρον * γνώμην δολερὰν, * καὶ ὑψηλόφρονα * ταπείνου, κέρας * ὑψῶν ἐν πᾶσι * τῶν εὐφημούντων σου πιστῶς * τὴν παναγίαν ἑορτὴν * ἐξ ἀγάπης καρδίας, * καὶ καλούντων ὄνομά σου, * ὁ μέγας...

corpore, tuam deprecamur citam tutelam; nos enim gladius mortis urget, ac tyrannide premunt hostes invisibiles, o sancte Nicolae; tu eos præveniens, fac sine robore iaceat consilium perfidum, et superbum deprime despicientem; cornu exaltans in omnibus eorum qui cum fide et amore cordis festivitatem tuam celebrant sacratissimam, ac nomen invocant tuum, o magne...

κε΄. Οὐδεὶς ἐν πειρασμοῖς * σέ ποτε προσεκάλεσεν, * καὶ τὴν λύσιν εὐθὺς * οὐκ ἐδέξατο, ἅγιε· * τοὺς μὲν ἐν θαλάσσῃ, * τοὺς δὲ ἐν τῇ γῇ γὰρ * οὐ διαλείπεις, * σώζων ἑκάστοτε, * ὡς ἔχων τὸ δύνασθαι * παρὰ τοῦ μόνου * πάντα ποιήσαντος, * καὶ νῦν τὴν ἰσχὺν * δωρουμένου Θεοῦ * τοῖς αὐτοῦ δούλοις, * ὡς ὁ προφήτης * μεγαλοφώνως ἐκβοᾷ· * Τῶν φοβουμένων τὸν Θεὸν * ἐκπληρώσει τὴν γνώμην, * ὧν καὶ αὐτὸς εἷς ὑπάρχεις, * ὁ μέγας...

25. Nemo te in tentationibus unquam invocavit, quin statim liberari contigerit, o sancte; sive in mari, sive in terra non deseris, continuo salvos faciens, tantum enim vales ab eo qui solus omnia fecit, in Deo qui etiam nunc virtutem suis largitur servis, sicuti magna voce propheta canit: « Timen« tibus Dominum implebitur voluntas; » quorum sane unus es, o magne...

κϛ΄. Ὑλικῶν ἀφορμῶν * οὐκ ἐφίεσαι, στέφανον * ἐκ χειρὸς τοῦ Θεοῦ * κομισάμενος, ἔνδοξε, * τὰ γέρα τῆς νίκης, * Νικόλαε πάτερ, * ἀλλ' ὡς ὑπάρχων * ἀεὶ φιλόστοργος, * τὸν ὕμνον νῦν πρόσδεξαι, * ὃν ἐξ ἀπόρων * χειλέων ἔπλεξα * μύρῳ σῶν εὐχῶν * τὸ τῆς καρδίας μου * δυσῶδες ἅπαν * καταμυρίζων, * καὶ καταρδεύων μου τὸν νοῦν * ὄμβροις τοῦ θείου Πνεύματος * τοῦ δοξάζειν ἀεί σε * εἰς τοὺς αἰῶνας αἰώνων, * ὁ μέγας μύστης * τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος.

26. Mundanas opes non optavisti, qui coronam e manu Dei acquisivisti, nobilissime, trophæa nempe victoriæ, o Nicolae pater; sed pro tua solemni clementia hymnum nunc recipe, quem impeditis texui labiis, fetorem pectoris mei unguento tuarum precum suave olenti perfundens, et irrigans mentem meam imbribus divini Spiritus, ut tuam merear dicere gloriam in sæcula sæculorum, o magne divinæ gratiæ magister.

25. οὐ διαλείποις T. — δεδωρουμένου sic T. — mel. pro tono παρέχοντος. — ἐκπληρώσει τὸ θέλημα T. Ps. CXLIV, 19. — καὶ αὐτοῖς T.

26. ἀφορμῶν οὐ προΐεσαι T, subversa sententia. — μύρον id. male. — εἰς αἰῶνα καὶ ἐπ' αἰῶνας T, dissoluto metro ex ultimo sphalmate et continuo librarii vitio. Sed ὄμβροις τοῦ θείου πνεύματος refer ad illud Romani paschale poemation, tr. 20, quo nihil eximio melodo dignius. Cæterum cum multa alia, tum illud me de poematis sinceritate suspensum tenet, quod in acrostichide pars prior αἶνος καὶ, ad novem strophas referenda, superflua adeo otiatur, ut idem troparium in 4° et 7° loco frigide resumatur cum iisdem verbis, novumque fiat exordium, ac series quædam historica inde secundo alveo decurrat, nec tamen satis continua quin fortasse plura potuerint e loco suo auferri vel moveri. Si quis ergo sive priora, sive nonnulla vel ex posterioribus ambigua ducat et sublestæ fidei, nolim ego lamentis contendere.

XXVII.

DE SANCTO SIMEONE STYLITA.

α΄. Τὰ ἄνω ζητῶν,
τοῖς κάτω συναπτόμενος,
καὶ ἅρμα πυρὸς
τὸν στῦλον ἐργασάμενος,
δι᾽ αὐτοῦ συνόμιλος
τῶν ἀγγέλων γέγονας, ὅσιε,
σὺν αὐτοῖς Χριστῷ τῷ Θεῷ [ἡμῶν.
πρεσβεύων ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων
β΄. Τοῦ Συμεὼν τὸν ἄμεμπτον βίον
ποία γλῶσσα ἀνθρώπων
ἐπαρκέσει ποτὲ
πρὸς ἔπαινον ἐξηγήσασθαι;

1. Superna dum quæris,
mixtus adhuc terrenis,
et igneum in currum
columnam instruis,
per eam socius
angelorum factus es, sancte vir,
cum iisdem ad Christum Deum
suffragia indefessa præstans pro omni-
2. Simeonis integerrimam vitam, [bus nobis.
quis hominum fando
poterit unquam
dignis enarrare laudibus?

Nullum fere ex his canticis erit, in quo non aliquid subeat inexpectatum; en iam habemus in hoc XXVII duplicem Romanum, si quid video: unum ab initio classicum et veterem, et post pauca alterum recentiorem et barbarum, qui prioris fortasse genuinum opus expulit, ut sua nobis incondita et larvata metra intruderet. Clamat ipsa res, proditque mendacium, dum superne formosum ac venustum opus statim in monstra abit et in turpia desinit ἀποπήματα. In ipsa acrostichide iam purpuræ pannus male assutus rumpitur. Dum enim, vero ut simile videtur, primus melodus incœperit cum solemni serie: Τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ, solum superest primum troparium a littera T oriundum, utputa τοῦ Συμεὼν κ. τ. ἑ., cætera misere avulsa evanuere, ut sequentium tropariorum rudis alius filus nectatur: αὕτη ἡ ᾠδὴ τοῦ ἐλαχίστου Ῥωμανοῦ, et quam pingui et horrido tramite tela compacta est! Quæ si ita fuerint, dolendum enimvero est, excidisse grande opus in laudem prodigiosi illius Simeonis stylitarum principis, tam virtute quam columna sublimis, et quod exegit monumentum coæqualis, conterraneus, Romanus. Quid si fur audax vela daturus, præ oculis habuerit hirmum longe nobilem, ipsi coryphæo Petro nuncupatum: τράνωσόν μου? Quibus sus deque versis, sub Romani ementito nomine, barbarus ille nihil melius excogitavit, quam humilem vitam ab Antonio, Simeonis discipulo, scriptam κατὰ πόδα sequi et retractare. Quem nos utcunque sequemur, lutosæ plantæ vestigia terentes, nec nisi quæ ad necessitatem metri syllabici pertinent, caute sollicitantes. Cæterum nobis desunt tres palmares codices, corsinius, mosquensis, taurinensis, nisi quod ex notula mihi perhumane missa disco adhuc superesse quatuor priora troparia in mutilis et evanidis ab initio foliis cod. mosq. Totum trop. post 20 excidit. Unus cætera omnia nobis servavit cryptoferratensis Δ. α. I, f. 7. Sunt versiculi novem supra trecentos, sub illo lemmate: Μηνὸς σεπτεμβρίου α΄, κονδάκιον, ἦχ. β΄, φέρον ἀκροστιχίδα· αὐτὴ ἡ ᾠδὴ τοῦ ἐλαχίστου Ῥωμανοῦ.

1. τὰ ἄνω. Insigne adeo remansit hoc exordium ut quum centies cæteri melodi certatim id usurparent, etiam inscribatur πρὸς τό· τοῦ Συμεών, in festo S. Theodori militis, die 8 februarii, ubi duplex modulus est, prior τὰ ἄνω, posterior τράνωσόν μου. — τοῖς ἄνω inepte cod.

2. Archetypi melodiam, scilicet τράνωσον, ita refingere melodus voluit, ut post brevem v. 7 similem alterum statim adderet, ne duo prolixi versus fere sibi succederent: sed frustra, et saltem in duobus trop. consilio haud inepto cecidit. — ἐξαρκέσει ed. ven. — ἄθρα ed. rom. typis oberrantibus. — καὶ ante μεγάλ. om. ven. ψάλλ. ἀπαύστως, edd. et cod. postulante metro in fine oxytonum, et quam pigebit idem mox recoquere! Nec plura edd, ac nisi fallar, Romani hactenus hæc.

Ὅμως ὑμνήσω, Θεοῦ σοφίᾳ,
τὰ τοῦ ἥρωος ἆθλα καὶ τοὺς ἀγῶνας,
τοῦ ἐν τῇ γῇ [τοῖς,
ὡς φωστῆρος φανέντος τοῖς πᾶσι βρο-
μεγάλως τῇ καρτερίᾳ
τῷ χορῷ τῶν ἀγγέλων· ἐλλάμψαντος,
σὺν τούτοις γὰρ ψάλλων συνεχῶς
ἐγκρατείᾳ ἁγνείαν ἐκτήσατο, [ἡμῶν.
πρεσβεύων ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων

Attamen canam, Dei favente sapientia,
herois facinora et certamina,
qui in terra illuxit
cunctis mortalibus, sideris instar,
et magna luce ob fortitudinem,
angelorum in choro resplendet,
quibuscum sine fine psallens,
abstinentia puritatem adeptus est,
suffragia præstans indefessa pro omni-
[bus nobis.

γ'. Ἄνωθεν ἔχων τὴν θείαν χάριν, * καὶ οὐράνιον δόξαν * τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ * ἀπὸ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, * οὗτος ἀκμάσας τῇ ἡλικίᾳ * ἐκαρτέρει ἀπαύστως, τῇ ἐκκλησίᾳ * πίστει δεκτῇ * ἐπακούσας εὐρύθμως τῶν θείων γραφῶν * ἀμέμπτῳ διδασκαλίᾳ, * ἐκ Θεοῦ ὁ σοφὸς κυβερνώμενος, * ὁδῷ εὐθείᾳ πορεύεται, * καὶ λιμένα γαλήνης κατέλαβεν, * πρεσβεύων...

3. Cœlitus divinam gratiam adeptus ac supernam gloriam ei concessam ex utero matris, hic iuventa florens fortia toleravit, dum in ecclesia, cum fide probata rite exaudiens divinas scripturas iuxta sinceram doctrinam, vir sapiens a Deo gubernatus, per rectam viam graditur, ac tranquillum in portum accessit, suffragia præstans...

δ'. Ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου * ὑπερζέσας, τῇ πίστει * κραταιοῦται ψυχὴν, * καταφρονεῖ τῶν προσκαίρων τε· * βίον ἀκτήμονα γὰρ ποθήσας, * τὸν ἀβέβαιον βίον καταλιμπάνει· * λαθραῖον ἦν * τοῖς γονεῦσι τὸ δρᾶμα τοῦ γόνου αὐτῶν· * πάντη δὲ ἐξερευνῶντες, * οὐχ ἑώρακαν ἔτι τὸν φίλτατον· * πηγὰς δακρύων ἐκφέροντες, * τὸ ἐγκάρδιον πῦρ οὐ κατέσβεσαν * πρεσβεύοντος πόθῳ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

4. A Spiritu sancto superaccensus, in fide animam confirmat, spernitque caduca; vitam enim pauperem ambiens, fluxum sæculum derelinquit; abscondita fuit etiam parentibus filii sui vitæ ratio; qui ubicumque investigantes, nullibi dilectissimum amplius viderunt; fontes fletuum effundentes, haud extinxerunt intimum ignem deprecantis cum amore pro omnibus nobis.

ε'. Τὸν κοσμικὸν ἀπέδυ χιτῶνα, * ἐναγώνιον ἆθλον * ἐξαντλῶν ὁ σοφὸς, * στολὴν τριχίνην ἐνδύεται, * σάρκα ἐν πόνοις καταδαμάζων, * ἐμπιέσας αὐτὴν σηπτῷ τῷ σχοινίῳ· * ἄδηλον ἦν * τὸ πραχθέν τε μυστήριον τοῖς ἀδελφοῖς· * κρυφίως τοῦτο τελέσας, *

5. Sæculi exuit tunicam sapiens, ut athleticum certamen exerceret; hirsutam induit stolam, laboribus carnem conterens, arcte eam putrefacto constringens fune. Occulta fuit fratribus arcana vivendi consuetudo. Idipsum clam perficiens, asperitates animose

3. χάριν τὴν θείαν melodia suaderet et alia id genus bene multa, quæ quum non senserit melodus hebes, tacitus prætereo. — ἀκμήσας, — τὴν δόξαν δοθ. cod.

4. ὑπερζέσασα πίστει κραταιοῦται ψυχὴ καταφρονούντων προσκαίρων λοιπὸν sic mosquens. Recte legeretur τῶν τε προσκαίρων καταφρονεῖ, tum infra : ἐξερευνῶντες δὲ πάντη. — De ἑώρακαν multa Winer. l. l. 73. — δακρ. ἐκπέμποντες M. πρεσβεύοντος πόθῳ. Cum ἐρύμνια primitus plebs vociferaretur, piaculo ducebant veteres melodi quidquam illis addere vel mutare; recentiores vero, ut noster, qualiscumque sit, liberius canunt.

5. ἐμπλίσας αὐτὴν ἀσέπτῳ σχοινίω, sic multa cod. aut apographi corruptela. Frustra emendaveris ἐμπλήσας, ut tr. 27 legitur. — ἄδηλον ἦν τὸ πραχθέν τε μυστήριον idipsum est quod supra in eod. loco : λατραῖον ἦν τοῖς γον. δρᾶμα, quin et in tr. 8 ἄδηλον οὖν... τὸ δρᾶμα, at præter otiosa recocta, certe Romanum tanta egestas dedecet.

ἀλγηδόνας προθύμως ὑπέφερε, * πιστῶς τῷ πλάστῃ δεόμενος * ἀσκανδάλιστος μεῖναι καὶ ἄμεμπτος, * πρεσβεύων...

ς΄. Ἤσθετο τούτου τις τῶν σὺν τούτῳ, * καὶ κινηθεὶς τῷ φθόνῳ * ὑπὸ τοῦ πονηροῦ, * τῷ ἡγουμένῳ ἐβόησεν· * Ἔγνωκά τινα ἐνταῦθα, πάτερ, * ἀλλοιοῦντα κανόνα τῆς ποίμνης ὅλης· * τάχυνον οὖν, * διασκέδασαι τοῦτον τῆς μάνδρας ἡμῶν, * βαρὺς γάρ ἐστι τοῖς πᾶσιν, * ἀπαράδεκτος ὅλως ὁ ἄσιτος, * πεινῶσιν τροφὴν δωρούμενος, * οὗτος γὰρ κραταιῶς ἐγκρατεύεται, * πρεσβεύων...

ζ΄. Ἦλθεν δρομαίως ἐπὶ τὸν τόπον * καὶ κατεῖδεν τὸν ἄνδρα * καὶ τὴν κοίτην αὐτοῦ * μεστὴν σκωλήκων, ὡς γέγραπται· * μείνας οὖν ἔκθαμβος αἰφνιδίως, * ἐκδυθῆναι τὸν ὅσιον ἐπιτρέπει, * ᾧπερ γυμνῷ * ἀτενίσας, ἐξέστη ἐν φόβῳ δεινῷ, * τὰ ἕλκη βλέπων ἐν τούτῳ, * τὴν φρικώδη πληγὴν καὶ ἀνίατον, * ὀσμὴν δυσώδη ἐκπέμπουσαν· * ἐν ὀδύναις γὰρ ἦν ὀδυνώμενος, * πρεσβεύων...

η΄. Ὡς δὲ τὴν σάρκα τὴν νεκρωθεῖσαν * ἀποτέμνουσι ξίφει * ἐκ σπλαγχνίων αὐτοῦ * σὺν τῷ σχοινίῳ τῷ ἔνδοθεν, * φέρει προθύμως τὰς ἀλγηδόνας, * ὡς ὁ μέγας Ἰὼβ ἐπὶ τῇ κοπρίᾳ· * ἄδηλον οὖν * ἀμφοτέροις ἀπέβη τὸ δρᾶμα φρικτῶς· * ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἠβουλήθη, * Συμεὼν δὲ αὐτὸς ἐπεθύμησε· * γυμνὸς παλαιοῦ ὁ ἱερὸς, * τοῦ ἀσάρκου τὴν νίκην ἐνίκησεν, * πρεσβεύων...

θ΄. Δύο εἰκόνων μίαν στορίαν * τοῦ ἀγῶνος ἐκείνων * τῶν τερπνῶν ἀθλητῶν * αὐτοῖς τοῖς ἔργοις κατίδωμεν· * πρώην Ἰὼβ ἐν πληγῇ ὑπάρχων * ὠνειδίσθη ἐν γλώσσῃ τῶν βασιλέων· * νῦν Συμεὼν * ἐδιώχθη ἐν φθόνῳ τῆς ποίμνης αὐτοῦ· * παντὶ γὰρ πέφυκεν

sustinuit, cum fide conditorem deprecatus, ut sine offensa et absque labe maneret, suffragia præstans...

6. Id vero sensit aliquis ex fratribus, ac motus livore a maligno, clamavit hegumeno: « Agnovi, Pater, quemdam hic pervertentem regulam totius gregis; cito ergo expelle talem ex ovili nostro; gravis enim est omnibus, minime tolerandus, cibum qui respuit, dapesque dat pauperibus; fortiter enim abstinet, suffragia præbens...

7. Cursu locum petiit abbas, virumque invisit et stratum eius vermibus scatentem, ut habet historia; manens igitur pavore subito correptus, exui sanctum iubet, nudumque intuens, vehementer horruit, considerans eius ulcera, formidolosam plagam et insanabilem, fœtore graveolentem: doloribus enim cruciabatur, suffragia præbens...

8. Quum autem emortuam carnem ferro secant ex visceribus eius, una cum fune intus inserto, fortiter cruciatus sustinet, ut magnus Iob in stercore. Inauditum ab utroque horrendumque datum spectaculum: iste quidem nolens, Symeon vero anhelans ferebat; vir sanctus vetere exutus homine, angelicam victoriam retulit, suffragia præbens...

9. Unam geminæ imaginis historiam in palæstra et operibus nobilium athletarum intueamur. Olim Iob plaga percussus lingua regum in ludibrium vertitur, nunc Simeonem insequitur gregis sui invidia; cuivis enim homini id more contingit: si ceciderit

6. Melodia accurata requirit κινηθείς τε, sed vix melodus metricam legem curat in syllabis et ultimo accentu; immo nec linguæ parcit, qua fort. exigeretur: διασκέδασαι αὐτὸν ἐκ τῆς μάνδρας. — Post ὅλης statim regeritur ὅλως ὡς ἄσιτος.

7. ὅσιον ἐπιτρέπει inepte cod. pro ἐπιτάσσει, nisi fort. byzantinis idem sit ἐπιτρέπει. Etiam ἐκπέμποντα cod. f. respectu ad τὰ ἕλκη.

8. ἐκ τῶν σπλ. cod. — Suspicor ἄδηλον ἐν ἀμφ. tum τῷ μὲν γὰρ respectu ad Συμεὼν δὲ αὐτὸ, sic cod. — παλαιῶν id. cf. Ephes. IV, 24. Impedita plura sunt, nec liquet an vir sanctus victoriam ab angelo pravo, vel uti alter ipse angelus, retulerit.

9. ἱστορίαν quidem habet cod. sed rupto metro, ut mente saltem legerit μελουργὸς, more græculorum, στορίαν, quod non omisit Cangius, silet vero Sophocles nuperrimus. — πτωχὸς δὲ καὶ πένης, ieiunum glossema. Pergit διώκ. ὑπὸ τῶν μει-

τοῦτο· * ἐκπεσὼν δυνατὸς μυκτηρίζεται, * πτωχὸς δὲ διώκεται ὑπὸ * τῶν μειδώντων τὸν Κύριον, αὐτὸς δὲ * πρεσβεύει ἀπαύστως...

ι΄. Ἦλθεν δακρύων ἐν τῇ ἐρήμῳ * ἄνυδρον ἐπὶ φρέαρ * διωχθεὶς ὁ σοφός· * καὶ ἐν τούτῳ ἐγκατέρχεται, * ἄλγεσι τοῦ σώματος ὠδίνας, * ἀμφοτέροις τοῖς μέλεσι τετρωμένος. * Ἦν δὲ ἐκεῖ * κατοικία θηρῶν ἑρπετῶν τε δεινῶν· * ...., * κατοικεῖν ὁ σεπτὸς κατεδέξατο· * Ἠλίαν ζήλῳ μιμούμενος, * ἀφανὴς καὶ φιλέρημος γέγονεν, * πρεσβεύων...

ια΄. Τότε ἐφάνη μεσονυκτίῳ * ....* ἐτασμῷ φοβερῷ, * ἐν ὀπτασίᾳ ὁ Κύριος * φόβῳ ἀθρόῳ φρικώδει λίαν, * μετὰ πλήθους ἀγγέλων ἀφαντασίως· * τὸν Συμεὼν * ἐκζητῶν ὁ σωτὴρ τῷ ποιμένι βοᾷ· * Ποῦ ἐστιν ὁ ἐκλεκτός μου, * ὃς ἐν κρίσει δεινῇ κατακρίνει σε; * πιστὸς ὑπάρχων καὶ ἄμεμπτος * ἀναλάμψει ὡς φῶς ἐν τῇ δόξῃ μου, * πρεσβεύων...

ιβ΄. Ὄρθρου ἠγέρθη ἀπὸ τοῦ ὕπνου, * ἐναγώνιος σφόδρα, * ἐκβοῶν τοῖς αὐτοῦ * τῆς ὀπτασίας τὴν ὅρασιν· * πάντας οὖν τάχος ἐξαποστέλλει * ἐκζητῆσαι τὸν ὅσιον κατὰ τόπον· * οἱ καὶ σπουδῇ * διελθόντες τὰ ὄρη ἁπάσης τῆς γῆς, * ἐρήμους καὶ ἀοικήτους, * τρέχοντές τε αὐτὸν ἐξηρεύνησαν· * παντὶ τὰ πάντα ζητήσαντες, * ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἐπέπτησαν, * ἐν ᾧ ἦν πρεσβεύων...

ιγ΄. Ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐπιγνόντες, * εἰς

potens, deridetur; pauper autem vexatur ab his qui subsannant Dominum, interim iste suffragia præstat...

10. Flens recessit in desertum, ad puteum exsiccatum sapiens expulsus; in cisternam descendit, cruciatus corporis ægritudinibus, ac dupliciter membris exulceratus. Ibi autem erat spelunca ferarum et serpentium immanium;........... sedem hanc sibi elegit sacer vir; fervore Eliam æmulatus, nulli conspicuus, studiosusque solitudinis factus est, suffragia præstans...

11. Tunc manifestatus est [hegumeno, in media nocte,] ex horrendo iudicio, in visione Dominus, et cum terrore multo ac formidine nimia, inter angelorum turbas, haud vana imagine; quærens salvator Simeonem, pastori clamat : « Ubi est electus meus, qui te « in terribili iudicio iudicabit? iustus ille et « innocens sursum emicabit ut lux, in gloria « mea, suffragia præstans... »

12. Mane, e somno exilivit abbas, angustiatus vehementer, clamansque ad suos visionis spectaculum, statim omnes emittit, ut sanctus hac illac quæratur. Qui cum diligentia peragrantes montes totius regionis, solitudines et deserta, discurrentesque investigabant eum; ubique quæritantes per hunc tractum, inciderunt in locum ubi suffragia præstabat...

13. Quem movente Spiritu quum agnovis-

διώντων ubi τῶν abundat, nisi poetice nobiscum legas μειδώντων. Sed pessime στίχους claudunt ὑπὸ et δέ.

10. f. ἐγκατείργεται. — ἀλγ. σώμ. ἐνωδίνας cod. — ἀμφοτέροις τε τοῖς id. τε rhythmo aptius esset, nisi idem τε mox, ut alibi passim, occurreret præter omnem Romani morem. — post δεινῶν v. 9 excidit, fort. πάντων ἐντεῦθεν φευγόντων.

11. Iterum deest v. 2, pro quo series rerum suggerit : ὥρᾳ (iunge cum μεσονυκτίῳ) τῷ ἡγουμένῳ. — ἀφαντασίως sic cod, f. pro ἀφαντασιώτως ab adi. ἀφαντασίωτος sive ἄνευ φαντασίας apud Plutarchum, teste Sophocle in lexico, sed metrum exigit portentum ἀφαντασίως. — Cui adde κατακρίσει sic cod. pro κατακρινεῖ fut. dum rhythmus iubet præs. κατακρίνει. — Iubet etiam ὑπάρχων πιστὸς, sed cribro parcendum.

12. ἐξαποστείλει cod. eadem barbarie, qua quotidie troparium post canonem in officio matutino recitandum, dicitur ἐξαποστειλάριον pro veterum melodorum eleganti dictione : φωταγωγικόν. — διῆλθον cod. — τρέχοντες δὲ id. — ἐν ᾧ ἦν iterum alias, pingui ἐφυμνίῳ pro alio vix concinniore πρεσβεύοντος πόθῳ.

13. ὃν πρὶν φ. ἐδιώξαντες cod. — In fine vix intelligitur quis supplex sit, an abbas, an sanctus vir

τὸ φρέαρ κατῆλθον, * καὶ ἀπῆγον αὐτὸν * ὃν πρώην φθόνῳ ἐδίωξαν, * ἕλκοντες βίᾳ, θυμῷ ἀμέτρῳ, * ὡς κακοῦργον, ἀπάγουσι τῷ κρατοῦντι· * ὃν κατιδὼν * αὐθαιρέτως ἐν πίστει προσπίπτει αὐτῷ, * δακρύων ὄμβρους ἐκφέρων, * ἐζήτων παρ' αὐτοῦ τὴν συγχώρησιν, * ὡς δὴ πραότητι φέρεσθαι * ἐν καρδίᾳ δεκτῇ, καὶ πρὸς Κύριον * πρεσβεύοντα...

ιδ'. Ἔφη πρὸς ταῦτα τῷ δεομένῳ * δακρυχέων ἄπαυστος, * καὶ βοῶν πρὸς αὐτὸν, * ὡς οἶμαι, ταῦτα τὰ ῥήματα· * Ἵλεως, πάτερ, τῷ κατακρίτῳ * μοὶ συγχώρησον, ἄνες τῷ πνεύματί μου, * στένω πικρῶς, * ἀτελῆ ὁ τὸν δρόμον τελέσας ἐγὼ, * ἠρξάμην, μήπω τελέσας, * ἀγρευθεὶς ὑφ' ὑμῶν, καὶ ἐκβέβλημαι, * πιστῶς δὲ μᾶλλον προσεύχομαι, * ἀσκανδάλιστος μεῖναι καὶ ἄπαυστος * πρεσβεύων...

ιε'. Λόγους ἐπαίνων λίαν ἀκούσας * λυπηρῶς, ἐπανῆλθεν * ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ * ὁ πρᾶος καὶ τρισμακάριστος· * ὅλον τὸ σῶμα δουλαγωγήσας, * καὶ τὸ πνεῦμα τῷ κτίστῃ καθιερώσας, * χρόνοις τρισὶν * διαμείνας τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, πιστῶς, * λαθραίως ἀποδιδράσκει, * καὶ προθύμως ἠπείχθη εἰς ἔρημον, * Θεοῦ προνοίᾳ καλούμενος * εὐχαρίστως δοξάζειν τὸν Κύριον, * πρεσβεύων.

ις'. Ἅμα ηὐλίσθη ἐν τῇ ἐρήμῳ, * ᾠκοδόμησεν οἶκον, * ὥς ποτε Ἀβραὰμ * τῷ πλάστῃ θυσιαστήριον· * φεύγων τὸν βίον καθάπερ βίᾳ, * ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ κατεμονάσθη· * σώζεται δὲ * ὡς ἡ δορκὰς, φυγοῦσα ἐκ βρόχων δεινῶν, * ἢ ὥσπερ ὄρνεον θήρας, * ἢ στρουθίον παγίδος λυτρούμενον, * κρημνοὺς περάσας καὶ ὄρεα, * ἀπλανῶς ὁ σοφὸς κυβερνώμενος, * πρεσβεύων...

ιζ'. Χάριν μεγάλην καθωπλισμένος, * ἐνεπρήσθη τῇ πίστει, * ὡς Ἐνὼχ τῷ Θεῷ *

sent, in puteum descenderunt, et eduxerunt eum; quem prius livore insecuti, vi traxerant, et ira ingenti perciti, ut maleficum ad abbatem detulerant. Quem ut vidit patrem, prompta fiducia coram eo provolutus, effusis lacrymarum imbribus, ab eo veniam quærit, ut pro mansuetudine sua bono animo ferat Deoque commendet suffragiis...

14. Ait post hæc supplici hegumeno, sine fine flens et clamitabundus, ad enm, ut opinor, hæc verba dicit: « Parce mihi, Pater, « ignosce reprobo, dimitte animæ meæ, « amare lugeo, qui imperfectum cursum im« plevi; incœpi, necdum iter absolvi: a vobis « hic captus fui et iterum eiectus; malo au« tem a vobis ex animo petere, ut quietus ma« neam, et continuo suffragia feram... »

15. Verba laudibus admodum referta quum moleste audivisset, mansuetus vir terque beatus, reversus est ad locum suum; totum sibi corpus subigens, mentemque dedicans creatori, cum per annos tres, in eodem loco, fideliter permansisset, clam aufugit, et alacriter se commisit deserto, divino vocatus instinctu, ut gratiarum hymnis Dominum caneret, suffragia ferens...

16. Ut primum constitit in deserto, ædificavit domum, ut olim Abraham altare erexit creatori; vitam quasi per vim fugiens, solus in hoc loco inhabitavit, salvusque evasit, ut damula sævis erepta retibus, aut velut avis a venatu, vel passer e laqueo exemptus, prærupta transiliens et montana, sapiens recte dirigitur, suffragia præstans...

17. Magna gratia miles armatus, fide ardebat, ut Enoch Deo sua offerens holocausta.

14. δάκρυα χέων cod. contra metr. — an leg. ἀργευθεὶς, ab ἀργεύω, « otiosus, inutilis fio », ut ἀργεῖσθαι? — sed quis ferat paulo post πιστῶς iterum et absone ἄπιστος, pro ἄπαυστος, æque et frigide recocta voce in eod. trop.?

15. τόπῳ. Ut quid morer in tot falsis verborum casibus, aut in cumulatis insulse participiis et adverbiis? — Nota λαθραίως, ut tr. 4 λαθραῖον pro λαθρίως, λάθριον.

16. βίᾳ cf. XIX, 7. — ὡς δορκ. ἐκφυγ. id. duplici mendo, ne de melodia loquar suadente ἐκ βρ. φυγ.

17. f. in cod. ἐνεπρήστησεν πίστει? — φλογῇ ἠλ. id.

προσφέρων ὁλοκαυτώματα· * οὗτος τὸν Δανιὴλ ἐκμιμεῖται, * προσευχῇ καὶ νηστείᾳ ὑμνῶν τὸν πλάστην, * χρόνον πολὺν, * ὑποφέρων χειμέριον κρύος δεινὸν, * κρυστάλλου πάγος, καὶ ψῦχος, * καὶ καιρὸν θερισμοῦ, ἐν τῷ καύσωνι * φλογὶ ἡλίου καιόμενος, * ὑετῷ καὶ ἀνέμῳ κλονούμενος, * πρεσβεύων...

ιη'. Ἴδον οἱ ἔγγιστα καὶ οἱ πόῤῥω * τὸν πανόλβιον τοῦτον * ἐν νηστείᾳ πολλῇ, * καὶ πάντες λίαν ἐθαύμασαν * ἔχοντα δύναμιν ἐνεργείας, * δωρεὰν ἰαμάτων ἐπουρανίαν. * Νόσους δεινὰς * ἀπελαύνων ὁ ὅσιος, τῶν ἀσθενῶν * ἰᾶτο τὰς ἀλγηδόνας, * τῶν κρυφίων μυλῶν τὸν κατώδυνον· * τοὺς πόνους πάντων κατέπαυεν, * ὅτι πάντα αὐτῷ ὑπετάγησαν * πρεσβεύοντι πόθῳ...

ιθ'. Στῦλον ἐγείρουσιν, ὥσπερ στήλην, * καθιδρύσαντες τοῦτον * ἐν αὐτῷ ὑψηλῶς, * οἱ ὄχλοι πίστει φερόμενοι· * βλέπει οὖν δόξαν τῶν ἐν ὑψίστοις, * τὸ στερέωμα ὅλον σὺν τῇ δυνάμει· * οὕτω ποτὲ * Ἰακὼβ τοὺς ἀγγέλους ἑώρα νυκτὸς, * ὑπάρχων ἐπὶ τὸ φρέαρ, * ὡς ἐν κλίμακι βλέπων τὸν Κύριον· * αὐτὸν ὁ πλάστης ηὐλόγησεν, * ὡς καὶ τοῦτον ἐν στύλῳ τὸν ὅσιον * πρεσβεύοντα...

κ'. Τότε ἠπλοῦτο ὅλῃ τῇ κτίσει * ἡ πανεύφημος φήμη * τοῦ ὁσίου ἀνδρὸς * τῶν ἰαμάτων τοῖς θαύμασιν· * τούτου ἡ μήτηρ, μαθοῦσα ταῦτα, * ἐπορεύθη τὰ πάντα καταλιποῦσα, * ηὔχετο μὲν * ἐκτενῶς θεωρῆσαι τὸν γόνον αὐτῆς· * ποθοῦσα δὲ πυρπολεῖται * καὶ ὁδοὺς ἀκαμάτους ἡγήσατο * ἐκ γῆς μακρόθεν βαδίζουσα, * ὡς δρομεὺς ταχινὸς, παραγίνεται * πρεσβεύοντι...

κα'... Ὑπὸ τοῦ πόθου ἀκατασχέτως * διεφλέγετο αὕτη * τὴν καρδίαν αὐτῆς, * καὶ

Hic Danielem æmulatur, precibus et ieiunio Deum hymnis recolens diuturnis, sustinet hiemis frigus atrox, gelida crystalla et pruinas, æstivoque in tempore, per medios æstus, flamma solis aduritur, imbre quatitur et procellis, suffragia præstans...

18. Cernebant vicini et peregrini sanctissimum virum in ieiunio totum; multum mirabantur eum omnes, supra modum tanta virtute pollentem, cœlestique potitum gratia sanitatum. Truces morbos expellens, sanctus infirmorum sanabat ægritudines, ulcerumque abditorum dolores, omniumque levabat labores, cuncta quum illi ad nutum essent, dum suffragia præstat...

19. Columnam cippi instar erigunt, eumque excelsa ibi spectantem, sistunt turbæ, huc impetu fidei coactæ. Intuetur igitur gloriam in excelsis habitantium, totum quantumcumque est firmamentum. Ita quondam Iacob angelos vidit in nocte, dum iuxta puteum staret, ac Dominum videret scalæ innixum. Huic quidem benedixit creator atque simul beato in columna stanti et suffragia præstanti...

20. Interea pervasit universum creatum orbem celebratissima venerabilis viri fama ob talia sanationum portenta. Quæ quum mater eius rescivit, accessit, rebus omnibus abdicatis, idque vovebat instanter, suum videre natum; amor ignem suppeditat, statuit vias indefesso pede metiendas, e longinquo tractu ruit præceps; similis prompto cursori, adest suffragia præstanti ..

21..... Insuperabili amore accendebatur in præcordiis, et in hunc modum erupit : « Tot

18. De ἴδον pro εἶδον, salva ex utroque acrostichide, cf. cant. XXIII, 27. — ἐπουρανίων cod. ἐπουρανίαν præcipit rhythmus, quod etiam dedit cod. corsin. in cant. XI, 9, etsi grammatica clamet ἐπουράνιον. — πρεσβεύων πόθῳ cod. tam linguæ quam ἐφυμνίων spretis legibus. — μελῶν cod.

19. Ἰακώβ. Genes. XXVIII, 12.

20. ἐκτενῶς κ. τ. ἑ. contra modulum et syntaxin; vide an legendum τὸν γόνον θεωρῆσαι αὐτῆς. — βιάζουσα ὡς cod. — Desideratur totum troparium ab O orditurum, etsi rupta series minime videatur.

21. ἀθρήνῳ cod. — θεάσομαι et sequentia futura nota pro imperat. vel optativo. — f. in cod. οὗς

ταῦτα οὕτως ἐβόησε· * Χρόνων τοσούτων παραδραμόντων, * ἀθρηνὶ διὰ ὥραν οὐκ ἐπαυσάμην, * νῦν δὲ ἐγὼ, * ὡς ἐν τάφῳ παρόντα, θεάσομαί σε· * μὴ θλίψῃς τὴν χηρουμένην * τοῦ πατρός σου θανόντος, σε ὄψομαι, * στολὴν πρόσεχε χηρείας μου, * καὶ μαστοὺς οἳ σαυτὸν ἐγαλούχησαν, * πρεσβεύοντα...

κβ'. Ῥήματα τοιαῦτα ὁ θεράπων * Ἀντώνιος ἀντέφη * ἐκβοώσῃ αὐτῇ, * τὰ τοῦ ὁσίου προστάγματα· * Παῦσαι, ὦ μῆτερ, τῶν ὀδυρμῶν σου. * Ναὶ, τῷ μέλλοντι βίῳ ὀφθήσομαί σοι. * Αὐτὴ εὐθὺς * λυσίκομος πλοκάμους γυμνοῖ ἑαυτῆς, * πικρῶδει κλαίουσα θρήνῳ, * τὸν πενθήρη χιτῶνα σπαράττουσα, * παλάμας στήθει κροτήσασα, * κραταιῶς τὴν καρδίαν ἐτρύχετο, * πρεσβεύοντος...

κγ'. Ὡς ἐκ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου * τὸ μυστήριον ἔγνω, * ἀντεδήλου αὐτῇ· * Τὴν λύπην θραῦσον, καὶ πρόσευξαι, * ὅπως ὀφθήσομαί σοι εὐθέως· * καὶ δραμοῦσα προσηύχετο ἐπ' ἐδάφους, * αὐτὸν σφοδρῶς * προσδοκῶσα ἰδέσθαι, πληροῦται χαρᾶς, * ἀφράτῳ καὶ δαιμονίῳ * ὑπερζέουσα πόθῳ, ἀπέθανεν, * ὁδοὺς κρημνώδεις βαδίσασα * καὶ ἐλθοῦσα οὐκ εἶδεν ὃν ἔτεκεν * πρεσβεύοντα...

κδ'. Μήτις οὖν τοῦτον τὸν θεῖον ἄνδρα * ἄσπλαγχνον ὑποπτεύσῃ, * ἄλλο τι τοῦ Χριστοῦ * οὐδέποτε προὐτιμήσατο· * ἐπευξαμένου γὰρ ὑπὲρ ταύτης * ἐδονήθη τὸ λείψανον μειδιᾶσαν. * Φόβῳ πολλῷ * οἱ ἑστῶτες συνείχοντο κύκλῳ αὐτῆς, * ὁρῶντες ὑπογελῶσαν, * τοῦ υἱοῦ εἰς αὐτὴν ἀτενίζοντος. * Πλησίοι αὐτὴν κηδεύσαντες, * ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ κατέθεντο, * ἐν ᾧ ἦν πρεσβεύων...

κε'. Ἅπαντες ἤρχοντο ἐπὶ τοῦτον * οἱ ἐν

« annis transactis, sine luctu per horam « quiescere non contingit; nunc ego te sicut « in tumulo iacentem aspiciam, noli affligere « superstitem patris tui defuncti viduam. Te « videbo : lugubrem orbitatis vestem at« tende, et ubera quæ te lactaverunt, suf« fragia præstantem...

22. Quæ sic clamanti matri respondit, ea retulit famulus Antonius sancti oracula : « Finem pone, o mater, lamentis tuis. Age« dum, tibi in futura vita manifestus ero! » Statim mater, passis capillis, nexus capitis nudi solvit, effusisque amaris fletibus, lamentans, funeream tunicam proscindit, manibusque pectus conterens, acri dolore cor exhaurit, dum ille suffragia præstat...

23. Verum ut Spiritu ipsius sancti mysterium agnovisset, hæc matri e contra declaravit : « Cohibe luctum, et ora ut etiam nunc « a te videar statim. » Nec mora, deprecabunda humi provolvitur mater, expectans vehementer donec videret eum. Impletur gaudio, fervensque ultra modum amore ineffabili et divino, defuncta est, postquam semitas confragosas sustinuisset, nec vidit quem genuit, suffragia præstantem...

24. Nemo autem divinum hunc hominem existimet immisericordem, immo nihil Christo anteposuit; orante enim eo super matre sua, contremuit cadaver subridens. Multo pavore circumstantes impleti sunt, videntes eam leniter filio suo arridentem. Proximi sepelierunt eam in eodem hoc loco ubi suffragia præstabat...

25. Omnes ad eumdem conveniebant, qui

αὐτὸς ἐγαλούχησας, nova significatione, sed dubia scriptura est.

22. Ἀντώνιος. En biographus, quem lege in Bolland. *Act. Sanct.* t. I, Ian. p. 261 latine; græca enim quibus illustranda forent nostra, anecdota sunt. Sed vide quam contorta sit et incudi reddenda male tornata periodus. — μέλλ. αἰῶνι cod.

23. ἐφ' ᾧ νῦν ὀφθ. cod. — ἀφάτῳ κηδεμονίᾳ sic id. — οἶδεν id.

24. οὐδὲν προετιμήσατο cod. — πλησίον αὐτὴν id. expectaveris οἱ πλησίοι.

25. οἵτινες συναντῶσιν cod.

νόσοις ποικίλοις * καὶ πνεύμασι δεινοῖς * τὴν λύτρωσιν ἐκζητούμενοι· * ὧν τινες συναντῶντες ἐν νάπει * ἐκφυγούσῃ ἐλάφῳ ἀπὸ παγίδος, * ταύτην φρικτῶς * ἐνορκοῦσιν τῷ ὀνόματι Συμεὼν, * καὶ φόβῳ αὐτὴ ἐπέστη, * ἣν κρατήσαντες τάχος ἀπέσφαξαν, * αὐτῆς τῇ βρώσει τιτρώσκονται, * ἕως ταύτην τῷ στύλῳ ἱστόρησαν * ἐν ᾧ ἦν πρεσβεύων...

κϛ'. Νόσον κρυφίαν ἔχουσα κόρη, * ἐκκαυθεῖσα ἐκ δίψης, * ὑδρευθεῖσα νυκτὸς, * γόνον ἐχίδνης κατέπιεν, * σύντροφον εἶχεν τὸν ἰοβόλον, * ἀοράτως ἐκτρέφουσα τὸ θηρίον· * ἥτις ἀεὶ * σπαραχθεῖσα καὶ πᾶσαν ὥραν δεινοῖς * βασάνοις μαστιγουμένη, * τὸν σεβάσμιον τόπον κατέλαβεν, * καὶ τὸν δόλιον ἐξήμεσεν, * ὃν εὐχῇ ὁ πιστὸς διεσπάραξε, * πρεσβεύων...

κζ'. Ὅτε οὖν εἶδεν ὁ θηριώδης * τὰ ἀνίατα πάθη * ἰαθέντα ἐκεῖ, * θυμῷ ἀμέτρῳ ταράττεται· * πάθος ἐγκρύφιον ἀναδείξας * εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος τοῦ ὁσίου * ἕλκει δεινῷ * ἀπευκταίῳ, σκωλήκων ἐμπλήσας αὐτό. * Αὐτὸς δὲ τῇ καρτερίᾳ * τὰς ὀδύνας προθύμως ὑπέφερεν, * καὶ μάλα Θεῷ προσηύχετο * γενναιότερος μένειν παλαίσμασιν, * πρεσβεύων...

κη'. Ὕπνωσεν ὕπνον ἐν εὐφροσύνῃ * ὁ τρισμάκαρ οὗτος * τοῦ Χριστοῦ ἀθλητὴς, * ἀγγέλοις συναυλιζόμενος· * τοῦτον καθεῖλεν ἀπὸ τοῦ στύλου * Ἀρδαβούριος ἔνδοξος σὺν τῷ κλήρῳ, * ἀνάσσοντος· * βασιλέως τοῦ Λέοντος τοῦ εὐσεβοῦς, * κηδεῦσαι ἐπὶ Καροῦχαν· * οὐρανὸς δὲ καὶ γῆ ἐπηυφραίνοντο· * πιστοὶ δὲ αὐτὸν κατέθεντο * ἐν σορῷ τῆς σεπτῆς Θεοῦ πόλεως * πρεσβεύοντα ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

multiplicibus morbis et tetris spiritibus liberari satagebant. Nonnulli cum per saltus incidunt in cervam e laqueo fugientem, tremendum illi mittunt exorcismum, nomen Simeonis; tremula illico cerva stetit; quam capientes mox cæderunt. Eius autem cibo lancinantur donec venirent id relatum iuxta columnam, ubi suffragabatur...

26. Morbum arcanum habens quædam puella, siti inflammata, noctu dum hauriret aquam, deglutivit viperæ sobolem, ac secum servavit anguem virosum, feramque inscia enutrivit : quæ semper omnique hora dire discerpta, cruciatibus torquebatur : sacrum usque dum locum peteret, dolosum evomuit serpentem, quem prece sua sanctus disrupit, suffragia præstans...

27. Quando igitur hostis truculentus vidit insanabiles morbos hic sanari, furore immenso commovebatur, missa in herois sancti corpus secreta ægritudine, horrendum illi ulcus vermibus implevit. Ipse vero in fortitudine sua dolores egregie toleravit, Deumque obsecravit ut fortior permaneret in certaminibus, suffragia præstans...

28. Somno dormivit in lætitia ter beatus iste Christi athleta, et cum angelis conversatus est. Quem a columna demisit clarus Ardaburius, cum clero, regnante imperatore Leone pio, ut sepeliret eum apud Carucham. Cœlum et terra exultabant. Deposuerunt eum fideles in feretro sacræ Dei Civitatis, ubi suffragia præstat pro omnibus nobis.

26. ἐσπαράττετο πᾶσαν id. sic.

27. σῶμα δὲ τούτου ἥρωος ἕλκει τοῦ ὁσ. cod. — καὶ τούτῳ μάλα id.

28. ὁ τρισμακάριος cod. — κλήρῳ. Antiochenus antistes Martyrius erat, a. 471-479 (*Orient. Christian.* t. II, col. 724), præfectus vero copiarum orientalium Ardaburius, ut Antonius in vita n. 27 Boll. l. l. p. 268; Metaphrastes in Patrol. gr. t. CXIV p. 388; idemque locus Carucha vocatur iuxta Θεόπολιν, sive Antiochiam.

XXVIII.

DE SS. MEDICIS COSMA ET DAMIANO.

α'. Οἱ τὴν χάριν λαβόντες
τῶν ἰαμάτων,
ἐξαπλοῦσθε τὴν ῥῶσιν
τοῖς ἐν ἀνάγκαις,
ἰατροὶ, θαυματουργοὶ ἔνδοξοι.
Ἀλλὰ τῇ ὑμῶν ἐπισκέψει,
καὶ τῶν πολεμίων
τὰ θράση καταβάλετε,
τὸν κόσμον ἰώμενοι ἐν τοῖς θαύμασιν.

1. Gratiam adepti
sanitatum,
expandite valetudinem
in eos quos mala premunt,
o medici, insignes thaumaturgi.
Tum vestro præsidio,
hostium quoque
dejicite superbiam,
mundo mirabiles largiti medelas.

Πρὸς τό· Τράνωσόν μου.

Sub modulo : *Pande mihi.*

β'. Πάσης συνέσεως καὶ σοφίας
ὑπερέχει ὁ λόγος
τῶν σοφῶν ἰατρῶν,
οἳ πᾶσι ῥῶσιν παρέχουσι·
τοῦ γὰρ ὑψίστου χάριν λαβόντες,
ἀοράτως τὴν ῥῶσιν δωροῦνται πᾶσιν·
ὅθεν κἀμοὶ
διηγήσεως τὴν χάριν δεδώρηνται,
ὑμνῆσαι ὡς θεοφόρους,
εὐαρέστους Χριστοῦ καὶ θεράποντας,
ἰαμάτων πλήθη παρέχοντας·

2. Quidquid doctrinæ est et sapientiæ,
superat elogium
prudentum medicorum,
qui omnibus vires suppeditant.
Nam Altissimi nacti gratiam,
invisibilem in omnes sanitatem effundunt:
unde et mihi
munus dedere narrandi
et canendi velut theophoros,
Christi amicos et ministros,
qui sanationum copiam præstant:

Iterum sub nomine Romani latere pinguem plumbeæ ætatis melodum, suspicari in brevi cantico XXVIII lubet. Post præludium præfixus est modulus τράνωσον, in primis nobilissimus, idem qui in cant. XXII superiore, ut in multis aliis frequentatur. Sed plagiarius ῥαψῳδὸς, ubi metro aut rhythmo non peccat, fere omnia ineptis cumulat tautologiis, inertique gressu per tritas synaxarii historiolas procedit, donec in ephymnia stolide adducta mutatave desinat; immo sive melodi, sive librarii incuria, ter quaterve a fine aberratur, et ex aliis canticis, male assuta coronis annectitur. Cum tamen ope codicum troparia facile reducantur ad justum rhythmum, qualis a Romano statuitur in cant. XXII, hæc nobis norma fuit in propositis emendationibus. Corsinius hunc titulum præ se fert : Μηνὶ νοεμβρίῳ α', τῶν ἁγίων ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ κοντάκιον, ἦχ. β', φέρον ἀκροστιχίδα· Ποίημα Ῥωμανοῦ. Sunt versus 118, quorum 21 in edd. libros transierunt. Omnia retinent corsin. f. 8-10 et cryptoferr. Δ'. α'. III, qui totus ab altero pendet.

1. Ἐφαπλοῦτε ed. ven. nova, an oscitante opifice? — post ἐπισκέψει ed. rom. versiculum inserit ἀοίδιμοι. — κατεβάλετε codd. ed. rom. καταβάλλετε ven. vet.

2. ὑπέρκειτε codd. et edd. omnes, f. pro ὑπέρκειται. — πᾶσι γνῶσιν iidem, contra quos iterum emendo ῥῶσιν. — διηγήσεως χάριν codd. Toties in hoc versiculo peccatur, ut melodi culpa potius sit, quam librarii, qui eadem non solet in chorda oberrare. — in v. 11 ἰαμάτων ad tres syllabas rhythmus reducit et cogit, quod crassæ indiligentiæ vix permittitur. — πλῆθος δωρούμενοι edd. — λυτροῦνται iidem omnes contra metrum; sed quis feret tot congesta et ἀνακόλουθα, aut sursum pendentia?

ἀλγηδόνων γὰρ πάντας λυτρούμενοι,
τὸν κόσμον ἰώμενοι ἐν τοῖς θαύμασιν.

a doloribus enim omnes eximunt,
mundo stupendas largiti medelas.

γ΄. Ὅλης φωστῆρες τῆς οἰκουμένης * ἀνεδείχθησαν οὗτοι, * παρεστῶτες ἀεὶ * καὶ ἀσθενοῦσι συμπάσχοντες, * ἐκ τοῦ ὑψίστου χάριν λαβόντες· * ἰαμάτων δὲ πλῆθος δωροῦνται πᾶσιν * τοῖς ἐν νυκτὶ * ἀῤῥωστήμασι καὶ πόνοις συμπάσχουσι· * καθάπερ ἡ κολυμβήθρα * Σιλωὰμ τοὺς ἐν πίστει ἐκάθαιρεν, * καὶ οὗτοι πίστει φερόμενοι, * καὶ τὸν ἔμψυχον ῥύπον ἐκπλύνοντες, * τὸν κόσμον...

3. Hi totius orbis faces effecti sunt, dum ita opitulantur constanter, et dolentibus compatiuntur, gratia ab Altissimo recepta; inde effundunt gratis medelarum munera, omnibus inter infideles ægrotantibus, et ærumnosis; quemadmodum piscina Siloe credentes repurgabat, ita isti fide præstantes, etiam animarum labes abluunt, mundo...

δ΄. Ἵλεως πᾶσι φιλανθρωπία * τῆς γνησίας ἀγάπης * ἐν τῷ βίῳ σαφῶς * τῆς ἀδελφότητος ἥπλωτο· * φίλοι γὰρ πέλοντες τοῦ νυμφίου, * μιμηταὶ τοῦ δωτῆρος τῶν ἰαμάτων, * ἄγρυπνον νοῦν * κεκτημένοι, τοῖς ἅπασι συνέπασχον, * τὰ πάντα πᾶσιν ὑπῆρχον, * ἀφιλάργυρον τρόπον κτησάμενοι, * εἰς πάντα κόσμον δοξάζονται, * καὶ θνητοῖς βοηθεῖν μὴ παυσάμενοι, * τὸν κόσμον...

4. Benigna omnibus humanitas ex germana charitate in vita amborum fratrum manifeste panditur. Amici enim ambo sponsi, imitatoresque facti auctoris sanationum, vigilem adepti mentem, omnibus compatiebantur, erga omnes omnia facti, ac pecuniæ minime cupidi, per universum orbem glorificantur, neque mortalibus opitulari desinunt, mundo...

ε΄. Ἥπλωτο γὰρ εἰς πάντας ἀνθρώπους * δωρεὰ ἡ ἐξ ὕψους, * ὡς πηγὴ καθαρὰ * διὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· * τὸ εὐσεβὲς γὰρ ἀεὶ εἰδότες, * συνεπάθουν δικαίως τοῖς ἐν ἀνάγκαις, * ἵνα σωθῇ * δι᾽ αὐτῶν πᾶς βροτὸς ἐκ φθορᾶς χαλεπῆς * καὶ ζάλης τῆς ἐν τῷ βίῳ, * καὶ κυμάτων ἐκφύγῃ τὸ πέλαγος, * γαλήνης λιμένες πέλοντες, * τοὺς προστρέχοντας νόσων λυτρούμενοι, * τὸν κόσμον...

5. Effundebatur in omnes homines charisma supernum, sicut fons illotus, favente Christo Deo nostro. Pietatem enim semper præ oculis habentes, juste omnibus pressura afflictis condolebant, ut per eos servaretur quisque homo a corruptione iniqua et humana tempestate, ac pelagus laborum effugeret. Ipsi quum sint tranquillus portus, accedentesque ad se a morbis eximant, mundo...

ϛ΄. Μέγας ὁ Κύριος ὁ φωτίζων * τοὺς δικαίους, καὶ πάντας * ὁδηγῶν τοὺς πιστοὺς * πρὸς βασιλείαν αἰώνιον. * Ἐν ὁμονοίᾳ γὰρ ἐν τῷ βίῳ * καὶ ὁμόψυχοι πέλοντες τῇ καρδίᾳ, * τὴν εἰς Χριστὸν * ἐβεβαιώσαντο πίστιν φυλάξαντες, * τοὺς τρόπους τοὺς φιληδόνους * καὶ σωμάτων τὰ πάθη νι-

6. Magnus Dominus qui justos illuminat, fidelesque omnes ducit ad regnum æternum. Sensu enim isti dum vivebant unanimes ac pectore concordes, fidem in Christum servantes, sese in ea confirmarunt; lubricis interim carnis affectibus et corporum infirmitatibus devictis, coronam obtinent incorruptam, et

3. ἐκ τοῦ ὑψίστου sic f. emenda in v. 5 super. similia, ac similiter vides in eod. trop. συμπάσχοντες et συμπάσχουσι, bisque πίστει in duobus vicinis versibus; talia recoxisse Romanum, absit.

4. τοῖς πᾶσι codd. — ὑπῆρχον. I Cor. IX, 22.

5. ἥπλωτο iterum, et pro aoristo bis, byzantina quadam licentia. — ἡ deest in codd. ante ἐξ ὕψους. — καμάτων crypt. — Piget recensere similia ibi et in trop. 2, 8, alibi.

6. πέλοντες passim ad tædium. cf. Act. IV, 31. — ἐβεβαίωσαν codd. — ἀφθαρσίας στέφανον iid.

κήσαντες, * ἄφθαρτον στέφανον ἔχουσι, * καὶ Χριστῷ ὑπὲρ πάντων πρεσβεύουσιν, * τὸν κόσμον...

ζ'. Ἄξιοι ἅγιοι τοῦ νυμφῶνος * καὶ τῆς κλήσεως πάντων, * οἱ τῷ κόσμῳ παντὶ * παρέχοντες τὰ χαρίσματα * ἔργοις καὶ λόγοις, Θεοῦ προνοίᾳ, * δωρεὰν καταπέμποντες τὰς ἰάσεις, * τούτων ἡμᾶς * ὡς ἐν βίῳ θνητῷ νῦν ποθοῦντες τυχεῖν, * κἀκεῖσε τοῖς αἰωνίοις * ἀγαθοῖς ἀπολαῦσαι αἰτούμενοι, * ὡς κυβερνῆται κόσμου παντὸς, * ἡμᾶς ῥύσασθε τῶν περιστάσεων, * τὸν κόσμον...

η'. Ῥήματα θεῖα καὶ πᾶσαν γνῶσιν * τὴν ἐξ ὕψους λαβόντες, * γραμματεῖς καὶ σοφοὺς * νικήσαντες, διὰ χάριτος, * τοῦ διαβόλου τὰς πολυπλόκους * κατεβάλετε, μάρτυρες, ἐνεργείας, * βίον, ὡς χρὴ, * καθαρόν τε καὶ ἀκτήμονα ἔχοντες, * ἀμώμως πολιτευθέντες, * καὶ φιλόσαρκον βίον μισήσαντες, * ἀεὶ μενόντων ἐτύχετε, * ὡς φωστῆρες τοῖς θαύμασι λάμποντες, * τὸν κόσμον...

θ'. Ὦ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας! * ἀοράτως τοῖς πᾶσι * φανεροῦνται πιστοῖς, * δεικνύντες τὴν συγκατάβασιν * πένησιν ἅμα καὶ τοῖς πλουσίοις, * ἰατρείας χαρίσμασιν τοῦ σωτῆρος * βρύουσι νοῦν, * ὡς πηγή τις καθεστῶτες ἀδάπανος. * Πρεσβείαις τῶν ἀναργύρων, * μέχρι τέλους τὸν βίον ἀχείμαστον * κυβέρνησον ἡμῶν, Κύριε, * ἵνα εὕρωμεν ἔλεος δι' αὐτῶν, * τὸν κόσμον...

ι'. Μέγα, ἐξαίσιον ἦν τὸ θαῦμα, * πῶς τὸ κτῆνος τοῖς ὄχλοις * ἀνθρωπίνως λαλεῖ, * μὴ ἀπ' ἀλλήλων χωρίζεσθαι, * ἀποκαλύψει καὶ γνώσει θείᾳ, * ὡς τὸ κτῆνος τῷ πάλαι Βαλαὰμ ἔφη· * Μὴ σχίζεσθε * ἀπ' ἀλλήλων μηδὲ ὅλως, ὦ ἄνθρωποι· * ἐπέμφθην ὑπὸ

apud Christum pro omnibus intercedunt, mundo...

7. O sancti, digni qui thalamum sponsi adeatis, et a cunctis invocemini, ut qui universo orbi munera præstetis operibusque et sermonibus, favente Deo, sanationesque gratis impertiamini, quoniam exoptatis ut et nos in hac vita mortali has medelas nanciscamur, et deprecamini ut æternis fruamur bonis; vos qui mundi gubernacula capessitis, nos a præsentibus malis eripiatis, mundo...

8. Divina oracula omnemque scientiam ab alto afflatam suscipientes, grammaticos et sophos, favente gratia, charitate vicistis, ac multiplices diaboli artes disjecistis, o martyres; vos qui vitam castam et inopem degentes, immaculati cives extitistis, vitamque respuistis libidinosam, bona in ævum mansura acquisivistis, ut luminaria prodigiorum, decore splendentia, mundo...

9. O humanitatem quæ verba superat! Arcano modo omnibus fidelibus se ostentant, suam pauperibus sicut et divitibus benevolentiam exhibentes; sanationum donis cor salvatoris ubertim effundunt, perinde ac fons inexhaustus. Deprecantibus munificis medicis, ad finem usque vitam nobis præsta tutam a procellis, Domine, ut per eos misericordiam inveniamus, qui mundo...

10. Magnum sane ac mirificum erat portentum, ut jumentum turbis humana voce suaderet ne inter se schismata facerent, divinæ instinctu revelationis et cognitionis, ut olim asina Balaam allocuta est : « Nolite ab « invicem separari, o homines, ullatenus.

7. θείᾳ προνοίᾳ pro melod. — l. τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. — τοῦ κόσμ. codd. ἡμᾶς ῥύσασθαι iid.

8. Plura statim αὐτολεξεὶ regesta ex trop. 1, 2, 3 etc. — γραμμ. τε καὶ σοφ. codd. rupto metro. — διὰ τῆς χάρ. iid. — τε om. post καθαρόν. — τῶν ἀεὶ iid.

9. πιστῶς δεικνύοντες iid. — τίς non habent.

10. μὴ χωρίζεσθε vox in corsin. obscura et mutila, mutilo metro. — ὡς ἀναμάρτητοι πέλ. οἱ ἐκλεκτοὶ codd. duplici mendo.

ἀγγέλου, * ἀναγγεῖλαι ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν, * καὶ γνῶσιν δεῖξαι τοῖς ἅπασιν, * ὡς ἀναίτιοι πέλουσιν ἐκλεκτοὶ, * τὸν κόσμον...

« Misit me angelus vobis, ut renuntiarem veritatem, ac omnes certiores facerem sine peccato esse electos, mundo... »

ια΄. Ἅπασαν ἔννοιαν ὑπερβαίνει * καὶ τοῦ ὄφεως σπάσις * ἐκ τῶν σπλάγχνων ἀνδρὸς * ἐκβαλλομένου τῇ χάριτι. * Ὄφις γὰρ δόλιος ἐνεδρεύων, * ὁ τοῖς πᾶσι πολέμιος καὶ ἐχθραίνων, * ἕρπει δεινῶς, * καὶ εἰσῆλθεν ἐν στόματι τοῦ γεωργοῦ * ὑπνοῦντος ὑπὸ τοῦ δένδρου· * ἀλλ' εὐθέως προσφεύγει ὁ ἄνθρωπος * ἐν τῷ ναῷ ἁγίων σπουδῇ, * καὶ διὸ καὶ τὸν δόλιον ἤμεσε, * τὸν κόσμον...

11. Etiam omnem transgreditur cogitatum, tractus ille anguis ex hominis visceribus, vi gratiæ expulsus. Perfidus enim anguis, in insidiis latitans, omnium siquidem hostis infensus, irrepsit, horrendum dictu! et ingressus est dormientis in os rustici. Ast illico confugit homo in templum sanctorum, ideoque ipse perniciosum evomuit, mundo...

ιβ΄. Νῦν μέγα ἔργον τὸ τοῦ γυναίου, * πῶς τῷ ὅρκῳ δεσμεύει * τὸν ἀεὶ δυσμενῆ, * ἐν τοῖς ἁγίοις πιστεύσασα· * βόθρῳ γὰρ ταύτην βάλλειν σπουδάσας * ὁ πολέμιος, βόθρῳ αὐτὸς ἐμπίπτει * ὁ σοβαρὸς, * ὑπὸ πόδας πεσὼν ἁγίων Χριστοῦ, * καὶ κεῖται ἐν κατωτάτοις, * ὅπου μένει αὐτὸν πῦρ αἰώνιον· * διὸ ἡμᾶς ἐλευθέρωσον * ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, * τὸν κόσμον...

12. Accedat mulieris facinus egregium, quo juramento astrinxit æternum adversarium, sanctis quum confideret. In foveam enim dum illam agere vellet inimicus, irruit in foveam ipse superbus, revolutus ad pedes sanctorum Christi, iacetque in infimis locis ubi ignis æternus eum manet. Idcirco nos a maligno libera, Deus noster, mundo...

ιγ΄. Ὅλως οὐκ ἔλαθε τοὺς ἁγίους * ἐμβαλεῖν διχονοίας * ἐν αὐτοῖς ὁ δεινὸς * διὰ τῶν δώρων σκεψάμενος, * καὶ χωρισμὸν βουληθεὶς ποιῆσαι, * διεγείρων τὸ γύναιον διὰ ὅρκων· * ὅμως ὁ εἷς * δι' αὐτοῦ τῆς ἀκακίας δεξάμενος, * μηδ' ὅλως θέλων ὡρκίσθη * κατὰ τῆς δωρεᾶς ἀχράντου Θεοῦ, * τὸν βίον ὅλον ἐῤῥύπωσεν, * οὐδὲν τῶν αἰωνίων ἐκτήσατο, * τὸν κόσμον...

13. Minime sanctos fallebat, eniti sævum hostem ut discordias, largitionum ope, inter ipsos sereret, dissidiumque pararet, dum mulierculam per juramenta excitaret : unus tamen fidelis, ut erat incallidus, data dextera, omnino licet invitus, se juramento astrinxit, ne gratis reciperet dona incorrupti Dei, totamque vitam inquinavit, neque æterna bona adeptus est, mundo...

ιδ΄. Ὕμνον οὖν πάντες προσφέρομέν σοι * διὰ τῶν ἀναργύρων * καὶ σοφῶν ἰατρῶν, * προσδέξασθαι ὡς θυμίαμα * καὶ ὁλοκαύτωμα εὐωδίας * ἐξαιτούμενοι, νόσοις κατασχεθέντες, * Πάτερ, Υἱὲ * καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ πανάγιον, σέβοντες * τὸ κράτος σῆς βασιλείας, * τρισαγίαν φωνὴν ἀναπέμποντες, *

14. Tibi igitur hymnum litamus omnes, suffragantibus gratuitis sapientibusque medicis, quem ut accipias, veluti incensum et holocaustum suavitatis, morbis nos involuti, te deprecamur, Pater, Fili, et sancte Spiritus, et rogamus ut potentiam tui regni adorantes, præmisso hymno ter sancto, liberemur omnes

11. ὄψεως πᾶσιν codd. — τοῦ ἀνδρὸς iid. — ναῷ τῶν ἁγίων σου. — ἐπὶ τοῦ δένδρου codd. — σπουδῇ, iid. — mendis additur ἐφύμνιον aliunde corrasum : καὶ γὰρ αὐτὸς πρεσβεύων, idemque in seq. trop. stulte irrepsit.

12. βαλεῖν iid. — ὅπου πῦρ τὸ α. μένει αὐτὸν iid.

13. διὰ τῆς ἀκακίας codd. — τοῦ ἀχράντου Θεοῦ iid. hactenus pedestri sermone trita referuntur ut in vulgatis synaxariis.

13. τὸ ἅγιον codd. — in tribus ultimis trop. cod. cryptoferr. ter recidit in clausulam cant. XXII : ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια. Hic enim non melodus adest, sacro æstu percitus; sed rudis opifex male corrasa spisso glutine alliuit.

ῥυσθῶμεν πάντες ἐκ θλίψεως * καὶ τῆς κρίσεως ἧς ἠπείλησας, * τὸν κόσμον ἰώμενοι ἐν τοῖς θαύμασιν.

a tribulatione et a judicio quod minatus es, dum ipsi mundo stupendas largiuntur medelas.

XXIX.

ΣΤΙΧΗΡΑ, ΑΙ ΑΓΓΕΛΙΚΑΙ.

I.

ΑΙΝΟΣ ΤΑΠΕΙΝΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ ΕΙΣ ΤΑ ΓΕΝΕΘΛΙΑ.

Humilis Romani laudes in Natalitia.

α'. Αἱ ἀγγελικαὶ
προπορεύεσθε δυνάμεις·
οἱ ἐν Βηθλεέμ,
ἑτοιμάσατε τὴν φάτνην·
ὁ Λόγος γὰρ γεννᾶται,
ἡ σοφία προέρχεται·
δέχου ἀσπασμὸν, ἡ ἐκκλησία,
εἰς τὴν χαρὰν τῆς Θεοτόκου·
λαοὶ, εἴπωμεν·

1. Vos, angelicæ
potestates, occurrite;
vos, incolæ Bethleemi,
parate præsepium;
Verbum enim paritur,
exoritur sapientia :
osculum accipe, Ecclesia,
ad Deiparæ lætitiam;
nos gentes, dicamus :

I. Si qui ægre ferant, in dubium a me revocari ultimos nomine Romani inscriptos versiculos, haud indignabor ego. Sane vel grandiloquus vir potest humiliora affectare : immo, faventibus divini infantis incunabulis, si quis loquitur, ut ait suavis ille Minucius Felix, cum pueris innocentibus, adhuc dimidiata verba tentantibus, loquelam decet imitari, ipso offensantis linguæ fragmine dulciorem. Unde ergo Romanus tum primum exorsus est, huc redeat, velaque colligat in faustum Christi nascentis ortum, quem in primo horum canticorum limine cecinit. Αἱ ἀγγελικαὶ *Stichera* dicta sunt, non vero κονδάκια, nec locum habent in medio canone, sed officio matutino coronidem imponunt. Quæ plebi Christianæ per Orientem græcum in deliciis adeo fuere, ut plurimis ante natalia hebdomadibus, fere quotidie sine fastidio resonarent. Nec satis fuit : Romanum æmulati, eodem post illum tono, angelicas cantilenas texuerunt, cum bethleemicis pastoribus fistulas inflantes, nunc Theophanes, nunc Iosephus, nunc Nicolaus, nunc alii, quorum singula, si nova sint ac Deus dederit, suo tempore proferemus. Interim tædet, quæ nunc præsto sunt, nullibi integra recto et claro ordine composita, reperiri. Equidem sunt troparia unum supra centum, nec pauciores quam mille centum et bisseni versus : quæ triplici classe distinguuntur : prima ex acrostichide superiore pendet : αἶνος κ. τ. ἑ. altera breviore filo nectitur ᾠδὴν ᾄδω, toto sequente alphabeto : in tertia pergunt eadem, sed inversa, XXIV litterarum elementa; quibus ad cumulum accedunt disiecta tredecim troparia, quæ fortasse sola ex tertio alphabeto supersunt. Ex quibus per aleam iactis inter cascas et putres membranas chartasque, vix putem non quædam esse aut furfuracea, aut rancida et recocta. Pauca editi libri tenent, cætera sparsim habuere mihi codd. vatic. 1212, 1531, 1515, reg. 54 (infra vat. 1, 2, 3, 4), vallicell. E, 54, cryptoferr. XVIII, mosquens. 447. Primus titulus est in vat. 2 : Μηνὶ δεκεμβρίῳ, εἰς στίχους στιχηρὰ, ἦχ. πλβ', φέροντα ἀκροστιχίδα· αἶνος κ. τ. ἑ. — σαρκὶ γενν. vat. 1.

1. ἀσπασμόν. Alludit ad Cant. I, 1 : φιλησάτω με. Ex hac prima serie edita sunt tantum trop. 1, 20, 28 in die XX Dec. et tr. 23, 24 in sol. rom.

Εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν
Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι!

β'. Ἰδὼν Ἰωσὴφ * τὰς οὐρανίους δυνάμεις * εἰς προσκύνησιν * σαρκωθέντος προσδραμούσας, * ὡρᾶτο τοῦ τεχθέντος * βασιλέως μυστήριον, * Μάγους μετὰ δώρων προσκυνοῦντας * τὸν ἐκ Παρθένου προελθόντα, * διὸ ἔλεγεν· * Εὐλογημένος...

γ'. Νίκην κατ' ἐχθρῶν * κεκτημένοι, τὸν τεχθέντα, * καταβάλλωμεν * δυναστείαν τοῦ Βελίαρ· * Χριστοῦ γὰρ γεννηθέντος, * ἐδεσμεύθη ὁ τύραννος· * ὅθεν προσκυνοῦμέν σου τὸν τόκον * εὐλογημένης Θεοτόκου, * πιστῶς κράζοντες· * Εὐλογημένος...

δ'. Ὄρος νοητὸν * ἀνεδείχθης, ὦ Παρθένε· * ἐτμήθη ἐκ σοῦ * ἀκρογωνιαῖος λίθος, * ὃν εἶδεν ὁ προφήτης * τὴν εἰκόνα ὀλέσαντα· * οὗτος γὰρ συνέτριψεν τὸ κράτος * δεινοῦ φθορέως τῶν ἀνθρώπων, * διὸ εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

ε'. Σάλπιγγος φωνὴν * ἀναλάβετε, ποιμένες· * λόγους μαγικοὺς * ἀποῤῥίψατε, οἱ Μάγοι· * ὁ Λόγος γὰρ γεννᾶται, * ὁ Θεὸς ἐμφανίζεται. * Δεῦτε, θυγατέρες βασιλέως, * εἰς τὴν χαρὰν τῆς Θεοτόκου· * λαοὶ, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

ς'. Τέτοκε χαρὰν * ἡ ἀπείρανδρος Παρθένος· * πέπαυται λοιπὸν * τοῦ προπάτορος ἡ λύπη, * ὁ ἄκτιστος γεννᾶται, * ἀχώριστος χωρίζεται· * σήμερον ἡ χάρις ἐπεφάνη, * ἡ πλάνη σήμερον ἐπαύθη· * λαοὶ, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

ζ'. Αὐλῶν ἀφ' ὑμῶν * ἀποβαίνετε, ποιμένες, * τὸν ἐν Βηθλεὲμ * ἀνυμνήσατε δε-

« Benedictus qui venisti,
« Emmanuel, gloria tibi! »

2. Ut vidit Iosephus potestates supernas ad eum qui caro factus est, adorandum properantes, Magos cum muneribus pronos ante natum ex Virgine, mysterium intuebatur geniti regis; ideo dixit : Benedictus...

3. Certam ab hostibus victoriam adepti in ipso genito, subvertamus Belialis imperium; edito nam Christo, devinctus est tyrannus : unde tuum adoramus partum, o benedicta Dei genitrix, cum fide clamantes : Benedictus...

4. Mysticus mons factus es, o Virgo; ex te enim excisus est lapis angularis, a quo vidit propheta pessumdari simulacrum. Hic enim est qui contrivit robur inimici, homines exterminantis, ideo dicamus : Benedictus...

5. Tubæ vocem assumite, pastores; magica verba procul abiicite, Magi : Verbum enim gignitur, Deus manifestatur. Venite, regis filiæ, in Deiparæ lætitiam. Populi, canamus : Benedictus...

6. Lætitiam peperit innupta Virgo; desinit demum primi parentis luctus, increatus gignitur; immensus loco limitatur; hodie gratia patuit, hodie cessavit error; populi, canamus : Benedictus...

7. Ex caulis vestris descendite, pastores; natum in Bethleem Dominum hymnis cele-

2. τὰς οὐραν. δυν. sic vat. 3, vall. — τοῦ σαρκ. προσδραμοῦσαι ὑπορᾶτο (sic) μυστήριον τοῦ τεχθέντος βασιλέως iid. tum vat. 1 : μάγους ἐκζητοῦντας τὸν ἐκ τῆς Παρθένου γεννηθέντα, καὶ τρέμων ἔλεγεν.

3. τὴν δυναστείαν vall. τὰς δυναστείας vat. 2. — τῆς εὐλογ. codd. θεοτ. λαοὶ vat. 2.

4. ἐτμήθη γὰρ codd. — τοῦ δεινοῦ iid. — διὸ κράζωμεν vat. 2. — cf. tr. 19.

5. μάγοι, σκιρτήσατε, τὰ ὄρη, οἱ βουνοὶ, ἀγαλλίασιν vat. 1, 2, fere ut trop. 38.

6. ὁ ἀχώρ. χωρεῖται vall. quod placet ob artic., sed tonus obstat, cui ut faveat vat. 2, emendat ὁ ἀχώρ. ἄρχεται, verum antithesi dissipata. ὁ ἀχώρητος vat. 1. cf. tr. 75. — σήμ. ἡ πλάνη κατεπαύθη ὑπὸ τοῦ τεχθέντος βασιλέως, λαοὶ vat. 2. οἷα τοῦ τεχθ. βασ. vat. 1, qui plura superius omittit.

7. αὐλῶν ποιμενικῶν vall. — ἀφ' ἡμῶν.. . τεχθέντος ἐκ Παρθένου, λαοὶ vat. 2. cf. tr. 62.

σπότην, * ἐκ κόρης γὰρ προῆλθεν * ὁ τὸν κόσμον λυτρούμενος· * λέλυται τῆς Εὔας ἡ κατάρα * διὰ τεχθέντος βασιλέως, * διὸ εἴπωμεν· * Εὐλογημένος ὁ καρπὸς, * ἁγνὴ, τῆς κοιλίας σου.

η΄. Ποῖος νοῦς βροτῶν * ἑρμηνεύσει σου τὸν τόκον; * τί καλοῦμέν σε, * ὑπερένδοξε Μαρία; ἐκ σοῦ γὰρ ἐσαρκώθη * ὁ τῆς κτίσεως πλαστουργός. * Χαῖρε, σοὶ βοήσω τῇ Παρθένῳ, * χαῖρε, σοὶ εἴπω τῇ ἀμνάδι· * λαοὶ, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

θ΄. Ἐν ἀλαλαγμῷ * νῦν κροτήσωμεν τὰς χεῖρας, * τὴν ἀγγελικὴν * συστησώμεθα χορείαν. * Ἐτέχθη ἐκ Μαρίας * τῆς Παρθένου ὁ Κύριος, * ἵνα τὸν Ἀδὰμ ἀνακαινίσῃ, * καὶ πεπτωκότας ἀνορθώσῃ * πιστῶς κράζοντας· * Εὐλογημένος...

ι΄. Ἰδοὺ τέτοκεν * Ἐμμανουὴλ ἡ Παρθένος * καὶ πεπλήρωνται * θεοφόρων προφητεῖαι, * ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος, * καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας· * ἐγνώσθης ἐν μέσῳ δύο ζώων, * εἰς σωτηρίαν τοῦ λαοῦ σου· * πιστοὶ, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος.

ια΄. Νόμου ποιητὴς * ὑπὸ νόμον ἐσαρκώθη· * ἄχρονος Υἱὸς * ἐκ Παρθένου ἐγεννήθη· * ὁ πλάστης τῶν ἁπάντων * ἐν τῇ φάτνῃ ἀνεκλίθη· * ἐκ Πατρὸς ἀμήτωρ γὰρ ὑπάρχων * ἀπάτωρ πέλει ἐκ Παρθένου· * διὸ κράζωμεν· * Εὐλογημένος...

ιβ΄. Ὄντως ἡ χαρὰ * ἐν σπηλαίῳ νῦν ἐτέχθη· * σήμερον χοροὶ * ἀσωμάτων ἀγαλλιῶνται· * αἰνοῦσιν ἔθνη πάντα * τὴν Παρθένον ἀμόλυντον· * σήμερον γὰρ τίκτει τὸν

brate; ex Virgine enim processit mundi redemptor. Solutum est Evæ maledictum per editum regem; ideo clamemus: Benedictus o immaculata, uteri tui fructus.

8. Mortalium quæ mens tuum explicabit partum? Quo te nomine dicamus, gloriosa Maria? Ex te enim carnem assumpsit qui creaturam compegit. Salve, tibi clamabo Virgini; salve, tibi dicam oviculæ. Populi, canamus: Benedictus...

9. Tripudiantes nunc plaudamus manibus, cum angelis chorum ducamus. Editus est Dominus ex Maria Virgine, Adamum ut novum faceret, lapsosque erigeret, cum fide clamantes: Benedictus...

10. Ecce peperit Virgo Emmanuelem, et impleta sunt quæ deiferi dixere vates. Germinavit virga, ut locutus est Isaias. Agnitus es in medio duorum animalium, in salutem populi tui. Dicamus, o fideles: Benedictus...

11. Legislator sub lege fit caro; temporis expers ex Virgine filius natus est; omnium rerum creator in præsepio reclinatus est; ex Patre sine matre genitus, nascitur ex Virgine sine patre, ideo clamemus: Benedictus...

12. Nunc sane lætitia in specu genita est. Hodie chori spirituum tripudiant; gentes omnes hymnis exornant intemeratam Virginem. Hodie namque parit Salvatorem. Hodie

8. τί καλέσωμέν σε 2 codd. — ὁ τὴν κτίσιν πλαστουργήσας· χαῖρε, σοὶ τῇ ἀμνάδι χαῖρε, σοὶ προσείπω τῇ Παρθένῳ vat. 2. εἴπω coni. pro ἐρῶ fut. more fatiscentis græcitatis, ut monet Lobeck ad Phryn. 722, 723.

9. πιστοὶ κροτήσωμεν vall. Pleniori melodiæ indulgeret, more veterum, τὼ χεῖρε, sed in nostris hymnis hoc genus fere inauditum est. — ἐτέχθη γὰρ ὁ κύρ. ἐκ μαρ. τ. π. codd. — ἵνα τοὺς πεσόντας ἀναστήσῃ καὶ κατεῤῥηγμένους ἀνορθώσῃ vat. 2. — ἀν. τοὺς πεπτωκότας vall.

10. τὸν Ἐμμ. codd. — τῶν θεοφόρων rhythmi mendo. — καθώς. Vix metrum claudicat, si accentus in καθὼς retrocedat, et libere ponatur in tetrasyllabo Ἡσαΐας, ut toties fit in dissyllabis et peregrinis. At vir doctus suggerit argute: ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ Ἰεσσαὶ, iuxta Is. XI, 1, etiam cf. Habac. III, 2 græce. — ἐγνώσθης cum solo vatic. 2, ἐγνώσθη cæter. — σου διὸ κράζομεν vat. 2.

11. ἐκ τῆς π. vall. — ἐκλίνατο melius ad modulum. — ἀμήτωρ πρὸ ἑωσφόρου γέγ. vat 3, cf. tr. 15.

12. ἀγάλλονται codd. ἀγαλλιῶνται cum synecphonesi metrum implet. — τὴν ἀμόλ. παρθ...σήμ. χορεύει ὁ προπ. iid.

σωτῆρα, * χορεύει σήμερον προπάτωρ· * λαοί, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

ιγ΄. Ὕμνον ὁ χορὸς * ἀσωμάτων ἀναμέλπει * σοί, τῇ φωτεινῇ * καὶ ἀπειράνδρῳ Μαρίᾳ, * γηθόμενος χορεύει * ἐν τῷ τόκῳ ἁγίῳ σου. * Χαῖρε, ἡ ἐλπὶς τῶν οἰκετῶν σου, * καὶ προστασία ὀρθοδόξων. * Λαοί...

ιδ΄. Ῥάβδος θεϊκὸς * ἀνακέκλιται ἐν φάτνῃ, * ἄνω σὺν Πατρὶ * δοξαζόμενος ἐν θρόνῳ· * ἑκὼν γὰρ ἐσαρκώθη, * μὴ κενώσας οὐράνια, * δέει καὶ χαρᾷ δορυφορεῖται * κόλποις μητρὸς καὶ ταῖς ἀγκάλαις. * Λαοί...

ιε΄. Ὥσπερ ἐκ Πατρὸς * ἀνεβλάστησας ἀμήτωρ, * οὕτως ἐκ μητρὸς * ἐνηνθρώπησας ἀπάτωρ· * ἀσώματος τὸ μὲν γάρ, * τὸ δὲ πάλιν ἐν σώματι· * ὅθεν χερουβεὶμ δοξολογοῦσιν· * Δόξα Θεῷ τῷ ἐν ὑψίστοις. * Λαοί...

ις΄. Μέγα τοῦ Πατρὸς * πεφανέρωται ἐκ κόρης * θεῖον, εὐσεβὲς * καὶ μυστήριον τῷ κόσμῳ! * παιδίον γὰρ ἐτέχθη * ὁ κατέχων τὰ σύμπαντα, * μόρφωσιν ἑκὼν τοῦ πρωτοπλάστου * λαβὼν σαφῶς ἐξ ἀπειράνδρου. * Λαοί...

ιζ΄. Ἄνθος Ἰεσσαὶ * ἐξελεύσεται ἐκ ῥάβδου, * τὸ ὑπὸ φαιδροῦ * προαγορευθὲν προφήτου· * ὁρῶμεν γὰρ Παρθένον * ὑπὲρ φύσιν κυήσασαν * ἄρνα ποθεινὸν ἐξ οὐρανόθεν, * σύνθρονον Πατρὸς ἐν ὑψίστοις. * Λαοί...

ιη΄. Νέεσθε λοιπὸν * οἱ φυλάσσοντες ποι-

exultat protoplastus; populi, personemus : Benedictus...

13. Hymnum chorus spirituum tibi modulatur, o splendidior luce et viri nescia, Maria; hilares choreas ducunt in sancto partu tuo. Lætare, spes tuorum famulorum et tutela recte confitentium. Populi...

14. Surculus divinus reclinatur in præsepio, idem qui cum Patre in superno throno glorificatur, volens enim carnem induit, nec cœlestia exuit. Timore simul et gaudio colitur, matris inter genua et brachia. Populi...

15. Sicut ex Patre sine matre germinasti, ita ex matre sine viro homo factus es; primum quidem incorporeus, tum vero in corpore; unde cherubim te glorificant : Gloria in excelsis Deo! Populi...

16. Patris manifestatum est per Virginem mysterium magnum divinumque et pium in mundo : puer enim natus est, qui omnia continet; qui lubens primi parentis formam ex innupta Virgine manifeste sumpsit. Populi...

17. Orietur ex virga Iesse flos ille quem gloriosus vates prædixit : ecce enim videmus Virginem quæ, superata natura, in utero habet agnum optatum, e cœlo datum, paterni solii socium in excelsis. Populi...

18. Adeste nunc gregum custodes, intue-

13. τῶν ἀσωμ. vall. τῶν ἀγγέλων vat. 2. — γηθόμενος pro γεγηθὼς seriorum est, ut Quint. Smyrn. XIV, 92, nil vero melodis solemnius. — τόκῳ σου ἀξίως vall. ἐν τῇ κυήσει σου ἀξ. vat. 2. — f. ἱκετῶν σου « tuorum supplicium. » Sed meminisse iuvat Romanum se pene dixisse οἰκέτην « inquilinum » templi B. V. in cant. XIII, 2.

14. Ῥάβδος θεϊκὸς pro θεϊκὴ : ne mendum cogites, recole d'Orville *Charit*. p. 153; Heath in Eurip. *Med*. 850; Walcken. *Diatr. Eurip*. p. 174; in primis Karsten. in Æsch. *Agam*. 113, 502; tum etiam Hermannus optime pro melodis, « Indulserunt sibi talia, inquit, vel metri vel suavioris soni causa. » Sed et adde, tum maxime in hisce hymnis structuræ κατὰ σύνεσιν rationem haberi, cum vatis tota mens magis in rem quam in verba enitatur; hic vero ἡ ῥάβδος Christus est, quod statim urget illud δοξαζόμενος. — τὰ οὐράνια vall. — δέει cum vat. 2; δέσει vall. minus bene ob sequentia et ob antithesin Romano facilem, quæ etiam infra recurrit : τρόμῳ καὶ χαρᾷ in tr. 44. — δορυφορεῖται, quo nihil elegantius de Christo rege quem δορυφόροι « satellites », trepidi, lætabundi, ambeunt. — γόνασιν μητρὸς καὶ ταῖς ὠλέναις vat. 2. Vereor vel acu tangere picturam pueruli in gremio Deiparæ, byzantino penicillo adumbratam.

15. τὸ μ. γ. ἀσώματος, τὸ δ' αὖ πάλιν vat. 2. — δόξα τῷ Θεῷ vall. δόξα σοι Θεῷ vat. 2.

16. εἴληφε σαφῶς vall. εἰλ. σαρκὸς vat. 2, cf. Phil. II, 7.

17. ὑπὸ τοῦ φαιδροῦ προαγορεύεται vall. qui fere mihi solus est. — ῥανὸν ποθεινόν, id. an pro ἀμνὸν, refragante metro? cf. Is. XI, 1. — ἐν τοῖς ὑψίστ. id.

18. ναί! ἔσται liquido id. cod. optime emendavit

μένες· * ἴδετε Θεὸν * νηπιάσαντα ἀτρέπτως, * καὶ παύσασθε αὐλοῦντες, * καὶ σκιρτῶντες θαυμάσατε, * ὅτι ἐν χερσὶν ἡ Θεοτόκος * φέρει υἱὸν πρὸ ἑωσφόρου. * Λαοί...

mini Deum infantem, neque mutatum; et a tibiis abstincte, et tripudiantes obstupescite, quia manibus fert Deipara filium lucifero priorem. Populi...

ιθ'. Ὄρος τοῦ Θεοῦ * προετύπωσέν σε πάλαι, * ἄνανδρε σεμνή, * ὑπερένδοξε, προφήτης· * ὁ λίθος γὰρ ἐτμήθη * ἐκ γαστρός σου, σωτὴρ ἡμῶν· * νέμεται Ἀδὰμ ἐλευθερίαν, * λύει δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας. * Λαοί...

19. Montem Dei te olim propheta præsignavit, viri nescia, augusta et gloriosa. Lapis enim excisus est ab utero tuo, salvator noster. Adamo impertit libertatem, solvit peccati vincula. Populi...

κ'. Ὑμνῶ, βασιλεῦ, * σὲ σπαργάνοις εἰληθέντα. * Λύεις γὰρ σειρὰς * τῶν ἐμῶν παραπτωμάτων, * καὶ δόξῃ ἀκηράτῳ * καὶ ἀφθάρτῳ συνδήσας με, * ὅλον τῷ Πατρὶ προσῳκειώσω * δημιουργῶν καὶ ἀναπλάττων· * διὸ κράζω σοι· * Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, * Χριστὸς παραγίνεται.

20. Te hymnifico, Rex, fasciis involutum; vincula enim solvis meorum peccatorum et gloria sincera et incorrupta me amplecteris. Concilias me Patri totum, fingens me et reficiens; ideo clamo tibi : Rex Israël, Christus advenit.

κα'. Ἔδειξεν ἡμῖν * συναγάλλεσθαι, Παρθένε, * τόκος μυστικὸς * σπαργανούμενος ἐν φάτνῃ· * οἰκήσας γὰρ ἐν μήτρᾳ, * παρθενείαν οὐκ ἔλυσεν· * φαίνεται ἑκὼν ἐνανθρωπήσας * ὁ Λόγος σαρκωθεὶς ἀφράστως. * Λαοί...

21. Nobis gaudium fecit, o Virgo, qui arcano modo partus, in præsepio fasciis cinctus est. Utero enim tuo receptus, virginitatem non solvit. Lubens ostendit se hominem Verbum carne ineffabili indutum. Populi...

κβ'. Ἴδοσαν λαοὶ * τὸ σωτήριον τῆς δόξης * ἐκ παρθενικῆς * ἀνατείλαντα νηδύος· * ἐθαύμαζον ποιμένες· * οἱ δὲ Μάγοι προσέφερον * λίβανον, χρυσὸν καὶ εἶδος σμύρνης * τὸ τύπωμα πιστὸν τριάδος· * διὸ εἴπωμεν...

22. Aspiciunt populi gloriosam salutem virgineo ab utero exortam. Pastores mirantur; Magi vero offerunt thus, aurum et myrrhæ speciem, in fidelem trinitatis significatum, ideo dicamus...

κγ'. Σήμερον Ἀδὰμ * ἀνακέκληται ἐκ πλάνης * καὶ τῆς ζοφερᾶς * τοῦ ἀλάστορος ἀπάτης· * Χριστὸς γὰρ ἐκ Παρθένου * σωματοῦται ὡς ἄνθρωπος, * ὃς καὶ τὸν Ἀδὰμ ἀνακαλέσας * ἦρεν ἀρὰν διὰ Παρθένου· * διὸ εἴπωμεν...

23. Hodie Adam ex errore revocatus est, et a fraudulenti hostis tenebricosa fallacia. Christus enim ex Virgine corpus accipit humanum, Adamoque restituto, maledictum per Virginen abstulit; dicamus ergo...

κδ'. Τύπος κιβωτοῦ * προυτυπώθη ἡ Παρθένος * τέξασα Θεόν, * ἱλαστήριον τοῦ κόσμου, * ἐν ᾗ ἦν καὶ ἡ στάμνος, * ἡ τὸ μάννα

24. Arcæ typus præsignavit Virginem Deiparam, quæ Deum peperit, mundi propitiatorium; in ipsa enim erat urna, quæ manna

unus mosquens. νέεσθε, quod repperi in succussis schedis meis minime esse peregrinum.

19. λύονται δεσμά vat. 2, 3, huc mihi redeuntes. cf. tr. 4.

20. ὑμνῶ σε, βασιλεῦ, τοῖς σπ. edd. codd. — τιμήσας με vall. edd. Em. vat. 2.

21. τόκον μυστικὸν vall. — σαρκωθεὶς ἀνερμηνεύτως eiusd. sesquipedale verbum, bis ἄμετρον.

22. ἴδωσαν codd. pro εἶδον, de quo cf. Winer p. 94. — ἀνατείλαντος νηδ. vat. 2. — ποιμένες μὲν ἐθαύμαζον vallicell. π. μὲν ἐδοξολόγουν καὶ οἱ μάγοι προσέφερον vat. 2. — σμ. τύπωμα πιστὸν τὸ τῆς τρ. iid. λαοὶ εἴπ. vat. 2.

23. σήμερον, λαοί, ἀνακέκληται Εὔα ἐκ τῆς ζοφ. vall. ed. rom. — τὴν ἀρὰν id. — Ἀδὰμ ἀναχαλέσει, εἷλε τὴν ἀρὰν ἐκ τῆς παρθ. λαοὶ εἴπ. vat. 2.

24. προετυποῦτο vat. 2. — ἐν ᾗ μὲν γὰρ καὶ σταμνὸς vall. in 1° loco; in alio : ἐν ᾗ γὰρ ἦν στ. ita

κατέχουσα, * δι' ὃ Ἰσραὴλ ἐφωδιάσθη, * διὸ ἡμεῖς τῇ Θεοτόκῳ, * πιστοὶ, εἴπωμεν...

κε'. Ἄφραστον, φρικτὸν * τὸ μυστήριον τοῦ Λόγου * πᾶσιν ἐπὶ γῆς * καὶ στρατεύμασι πυρίνοις· * λαθὼν γὰρ ἀσωμάτων * τὰς δυνάμεις, σεσάρκωται, * φαίνεται Θεὸς ἐνανθρωπήσας· * πῶς δὲ προῆλθεν λαθὼν πάντας· * διὸ εἴπωμεν...

κς'. Γῆ καὶ οὐρανὸς, * συναγάλλεσθε, ὁρῶντες * τὸν Ἐμμανουὴλ, * ὃν ἐκήρυξαν προφῆται * ὡς ἄνθρωπον ὀφθέντα, * καὶ ἐν φάτνῃ καθεύδοντα, * ὄνπερ οἱ χοροὶ τῶν ἀσωμάτων * ἀεὶ τρομοῦσιν ἀτενίζειν· * αὐτῷ εἴπωμεν...

κζ'. Ἔγνωσαν σαφῶς, * ὅτι σήμερον ἐτέχθη * ὁ σὺν τῷ Πατρὶ * συστησάμενος τὰ πάντα, * αἱ τάξεις τῶν ἀγγέλων, * καὶ οἱ Μάγοι ἐκραύγαζον· * Σήμερον Χριστὸς ἐκ τῆς Παρθένου * τίκτεται ἡμῖν εἰς σωτῆρα· * διὸ κράξατε· * Εὐλογημένος.

κη'. Νῦν τὴν Βηθλεὲμ * καταλάβωμεν σπουδαίως, * καὶ τὴν τῆς φωνῆς * ἱστορήσωμεν ἐλπίδα, * ποιμένες ἀγραυλοῦντες * πρὸς ἀλλήλους ἀπέφηναν· * ξένα γὰρ εἰσι τὰ λαληθέντα, * ξένα δ' εἰσὶ καὶ τὰ τῶν ὕμνων· * διὸ κράξωμεν· * Εὐλογημένος ὁ τεχθεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι!

κθ'. Ἐν τῇ πενιχρᾷ * θεασάμενος ὡς βρέφος * ἄγραυλος χορὸς * ἀνακείμενον ἐν φάτνῃ * τὸν μόνον εὐεργέτην * τῶν ἁπάντων καὶ Κύριον, * ἔκραζον φαιδρῶς σὺν τοῖς ἀγγέλοις· * Δόξα Θεῷ τῷ ἐν ὑψίστοις· * διὸ εἴπωμεν...

λ'. Θεόθεν σαφῶς * παιδευόμενοι, οἱ Μάγοι * ἀπ' ἀνατολῶν * παρεγένοντο σπουδαίως, * ζητοῦντες τὸν τεχθέντα * βασιλέα τῆς κτίσεως, * ἴδον γὰρ αὐτοῦ τὸν ἑωσφό-

continuit; cuius ope Israel viatico munitus est. Ideo Dei matri dicamus, fideles...

25. Inenarrandum, stupore plenum est Verbi mysterium, tam terrigenis quam agminibus flammeis. Nescientibus enim spirituum virtutibus, incarnatus est. Cernitur Deus homo factus, quomodo processerit nemini manifestans. Ideo dicamus...

26. Terra, cœlumque, collætamini : cernitis Emmanuelem, quem prophetæ prænuntiaverunt, iam se ut hominem manifestantem, et in præsepio quiescentem, ipsum quem intueri spirituum chori semper metuunt. Ei dicamus...

27. Hodie natum esse eum qui cum Patre sustinet omnia, aperte cognoverunt ordines angelorum, et Magi clamaverunt : « Hodie « Christus nobis ex Virgine nascitur in salu- « tem. Ideo personate : Benedictus...

28. « Nunc in Bethleem descendamus festinantes, datamque a nuntio spem certio- « rem faciamus, pastores noctu vigilantes « inter se inquiebant. Stupenda enim sunt « verba, stupenda vero sunt cantica! Ideo « canamus : Benedictus qui partus est, Deus « noster, gloria tibi. »

29. In pauperculo præsepio statim ut rusticantium chorus puellum vidit, solum omnibus beneficum ac Dominum, clamabant festive cum angelis : « Gloria Deo in excel- « sis! » Idcirco dicamus...

30. A Deo claris signis edocti, Magi ab Oriente venerunt festinanter, natum quærentes regem creationis. Viderant enim ipsius

et vat. 2. — δι' ἧς Ἰσραὴλ ἐπωδηγεῖτο sic vat. 2. ut vall. ἐπωδεύετο, uterque barbare pro ἐφωδ. — διὸ καὶ ἡ vat. 2.

25. πᾶσι γηγενεῖς vall. — λανθάνειν πάντας id.

26. ὄνπερ sic vall. raro exemplo, unum affert Sophocles, ubi classici ᾧπερ vel εἰς ὄν. ᾧ melodus utitur in tr. 36, cum ἐνατενίζειν. — τρέμουσιν ἀεὶ ἀτεν. vall.

27. εἰς σωτηρίαν vall.

28. τῇ Βηθλεὲμ ἑτοιμάσωμεν σπουδαίως vall. 2° loco. — φων. ἀκριβήσωμεν ἐν ἐλπίδα sic id. ibid. pro ἀκριβώσωμεν ἐλπ. — ξένα γὰρ id. in utroque loco. — τὰ λαληθέντα, μᾶλλον δὲ φρικτὰ τὰ ἀκουσθέντα, διὸ κράξ. id. 2° loco.

29. ἐν τῇ πενιχρᾷ... ἐν τῇ φάτνῃ id. mira præpos. repetitio, an potius νῦν φ. — δόξα τῷ Θεῷ, ut tr. 15.

30. Θεόθεν. Ex constanti hirmo expectaveris Θέοθεν, ut οἴκοθεν etc. Et hanc sibi fortasse licentiam vindicant melodi, contra veterum usum,

ρον * ἐκλάμποντα, καὶ σοφισθέντες * λαμπρῶς ἔλεγον· * Εὐλογημένος...

luciferum emicantem, eoque moniti luculenter dicebant : Benedictus...

λα΄. Λίβανον, χρυσὸν * κομισάμενοι καὶ σμύρναν, * καινῇ τῇ φανῇ * τοῦ ἐκλάμποντος ἀστέρος * οἱ Μάγοι ἐκτρωθέντες * τῷ τεχθέντι προσέφερον· * ὅθεν καὶ Θεὸν προσωμολόγουν, * τὸν ἐξ ἁγνῆς ἐμφανισθέντα, * διὸ ἔκραζον...

31. Thus, aurum et myrrham afferentes, coruscantis stellæ inusitato splendore perculsi tes, Magi nato offerebant dona, quibuscum Deum confitebantur, filium manifestatum immaculatæ Virginis; ideo clamabant...

λβ΄. Ἰδοὺ, ἡ ἁγνὴ * ἀνεβόησε Παρθένος· * Τίκτω νῦν υἱὸν * ὑπὲρ ἔννοιαν καὶ λόγον, * Θεὸν τὸν Ἡσαΐου. * Καταυγάζων τὰ σύμπαντα, * ἄφθορον αὐτὴν διαφυλάττων, * λύσας Ἀδὰμ τὴν ἁμαρτίαν, * διὸ εἴπωμεν...

32. « Ecce, intemerata Virgo exclamat, « nunc pario filium, qui nec cogitari nec « narrari valet, Deum illius Isaiæ. Ipse il- « lustrat omnia, ac sine labe matrem custo- « dit, solvens Adami peccatum : idcirco « dicamus... »

λγ΄. Ἄνω στρατιαὶ * καὶ οὐράνιοι δυνάμεις * ὕμνον ἐκτενῆ * καὶ ἀσίγητον βοῶσιν, * βροτοὶ δὲ ἐν σπηλαίῳ * προσκυνοῦντες κραυγάζουσιν· * Δόξα σοι, Χριστὲ, τῷ κατελθόντι * σῶσαι βροτοὺς ἐκ τῆς κατάρας· * διὸ εἴπωμεν· * Εὐλογημένος ὁ τεχθεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι!

33. Superna agmina ac cœlestes virtutes hymnum prolixum et perpetuum intonant : mortales vero in specu venerabundi clamant : « Gloria tibi, Christe, qui venisti « ad salvandos terrigenas a maledicto : id- « circo dicamus : Benedictus qui natus es, « Deus noster, gloria tibi. »

quod aliis esset exemplis diligentius inquirendum. — οἱ ante μαγ. om. unicus cod. vall. — λάμποντα φαιδρῶς καὶ id. rupto metro.

31. καὶ τὴν φάτνην id. cod. manifesta et facili corruptela, pro emend. quæ confirmat tr. 52 : ἀστέρος ἀσυνήθους ἐκλάμψει, nec vereor ne plus a melodi indole, quam a codice recedam. — ἐκ τῆς ἁγνῆς cod.

32. τὸν Ἡσαΐου, metro utcumque restituto, sed multa hic incondita verba in cod. Θεὸν ὃν Ἡσαΐας καταυγάζων et cætera participia, sine verbo. An plebeiis æqualibus morem gesserit Romanus, ut eodem tempore Malalas participia pro verbo definito congerit, de quo cf. indicem in ed. Bonnensi, p. 797, nisi malueris legere καταυγάζει, ne eximius μουσουργὸς spurcitie inquinetur. — τὸν Ἀδὰμ cod.

33. σῶσαι χοϊκοὺς cod. læso metro, quis enim dissyllabum audiet χοικούς? Vix puto tamen illud a librario ortum, et aliam expecto medelam.

II. ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ, ΑΙ ΑΓΓΕΛΙΚΑΙ.

ῼΔΗΝ ᾌΔΩ Α = Ω.

Hymnum cano ab Alpha ad Omega.

MONITUM.

II. Eosdem fere codices in hac secunda serie, suspenso semper pede, sequor; incertus siquidem, an plura pauciorave ex alienis fontibus in nostros rivulos defluxerint. Quæ enim dicuntur aut στιχηρὰ, aut προσόμοια, sunt breves strophæ, promiscuo plerumque ordine, ab initio aut sub finem officiorum positæ, ut nullibi rite succedentia sibi elementa litterarum invenerim, quanquam dubio procul est Nostrum post procœmium haud inelegans, septem tropariis sub acrostichide ᾠδὴν ᾄδω nexis appensum, sua bis vestigia relegisse, dum hinc et inde quasi eumdem scopum

prospiceret, A—Ω, sub quibus latere Christum, iam cœco perspicuum est. Plurima autem cum editis conferre iuvit; in menæis enim extant die Decembr. XXIV trop. 34, 35, 36, 38, 39, 40; die XX trop. 41 ad 46; die XXI trop. 47 ad 52; die XXII trop. 53 ad 58; die XXIII trop. 59 ad 64; die XXVIII, trop. 37. Quorum plura vel tantum in vett. ven. vel in sola rom. ed.

λδ΄. Ὦ τῶν ὑπὲρ νοῦν * καὶ ἀῤῥήτων μυστηρίων! * τίκτεται Θεὸς * ἐπὶ γῆς δι' εὐσπλαγχνίαν, * τὴν δουλικὴν εἰκόνα * ἑαυτῷ περιθέμενος, * ὅπως τῆς δουλείας ἀφαρπάσῃ * τοῦ ἀλλοτρίου τοὺς βοῶντας * θυμῷ ζέοντι· * Εὐλογημένος εἶ, σωτήρ, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

λε΄. Δῶμεν τῷ Θεῷ * οἱ πιστοὶ μεγαλωσύνην, * τῷ διὰ πολλὴν * εὐσπλαγχνίαν σαρκωθέντι, * καὶ τῇ αὐτοῦ πτωχείᾳ * καὶ κενώσει πλουτίσαντι * πάντας τοὺς πτωχεύσαντας ἀθλίως, * καὶ δόντι κάλλος τὸ ἀρχαῖον * πιστῶς κράζουσιν· * Εὐλογημένος εἶ, σωτήρ, * ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

λς΄. Ἥλιε, Υἱὲ, * πῶς σε κρύψω τοῖς σπαργάνοις; * πῶς σε γαλουχῶ, * πάσης φύσεως τροφέα; * πῶς σε χερσὶ κατέχω, * τὸν κρατοῦντα τὰ σύμπαντα; * πῶς σοι ἀδεῶς ἐνατενίζω, * ᾧ οὐ τολμᾷ ἐνατενίζειν * πολυόμματα, * ἡ ἀπειρόγαμος Χριστὸν * κρατοῦσα ἐφθέγγετο.

λζ΄. Νέον δι' ἡμᾶς, * Ἰησοῦ, ὤφθης παιδίον, * ὁ ἐκ τοῦ Πατρὸς * πρὸ αἰώνων ἀνατείλας, * παλαιωθέντας πάλαι * παραβάσει βουλόμενος * πάντας καινουργῆσαι τοὺς ἀνθρώπους· * διό σοι πάντες εὐχαρίστως * ἀεὶ κράζομεν· * Εὐλογημένος ὁ τεχθεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι!

λη΄. Ἄσμασι καινοῖς * ἀλαλάξατε, ποιμένες· * λόγους μαγικοὺς * ἀποῤῥίψατε, οἱ Μάγοι· * σταλάξατε, τὰ ὄρη * καὶ βουνοὶ, ἀγαλλίασιν· * δεῦτε, θυγατέρες βασιλέως, * εἰς τὴν χαρὰν τῆς Θεοτόκου. * Λαοὶ, εἴπωμεν...

34. O animo maiora verbisque ampliora mysteria! Deus editur in terra suam propter misericordiam, servilem formam induens, ut ab inimici servitute eripiat clamantes cum fervido amore : « Benedictus es, salvator, qui « solus homines amas. »

35. Deo tribuamus, fideles, magnificentiam, Deo in immensa sua misericordia incarnato, et sua egestate suaque penuria locupletanti omnes misere egentes, ac restituenti priscum decus fideliter clamantibus : « Benedictus es, salvator, solus amator ho« minum. »

36. « Sol, o fili mi, quomodo recondam te « fasciis? Quomodo te lactabo, qui omnem « alis naturam? Unde manibus te continebo, « omnia amplectentem? Unde te sine metu « intuebor, quem non audent contemplari « oculis pleni angeli? » aiebat Christum tenens viri nescia Virgo.

37. Novus puer propter nos, Iesu, visus es, qui ex Patre ante sæcula ortus es, volens omnes qui prisco lapsu inveteraverunt, homines renovare; ideo tibi omnes gratias referentes, sine fine clamamus : « Benedictus qui « natus es, Deus noster, gloria tibi. »

38. Novis canticis triumphum agite, piscatores; magicas formulas abdicate, Magi; distillate lætitiam, montes et colles. Venite, regis Filiæ, in Virginis lætitiam; populi, dicamus...

34. τῆς τοῦ ἀλλ. **edd. —** πόθῳ ζέοντι **iid. rupto modulo.**

35. οἱ **ante** πιστοὶ **om. edd. — it.** τοὺς **post** πάντ. **sed multiplicant art.** τὸ κάλλ. τὸ ἀρχ. **pessumdato metro, quæ importuna articuli iniectio aut traiectio passim emendatur, semel tantum moneatur lector de levi varietate. —** πτωχ. δολίως **vat. 2.**

36. τὰ πολυόμματα **edd. Notum de angelis appositum, quod Lucianus et vett. ad fabulosum Argum in primis retulere.**

37. νέον παιδίον **ipsum est Romani** ἐφύμνιον **in I. cant. —** ὤφθης **cum vat. 2.** ἰησοῦς ὤφθη **cæt.**

38. λόγους, **cf. tr. 5.**

λθ'. Δεῦρο, Βηθλεὲμ, * ἑτοιμάζου τὰ τοῦ τόκου· * ἴθι, Ἰωσὴφ, * ἀπογράφου σὺν Μαρίᾳ· * σεπτοτάτη ἡ φάτνη, * θεοφόρα τὰ σπάργανα, * ἔνθα ἡ ζωὴ ἐνειληθεῖσα * σειρὰς θανάτου διαῤῥήξει, * ἐπισφίγγουσα * πρὸς ἀφθαρσίαν τοὺς βροτοὺς, * Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

μ'. Ὦ μακαριστὴ * τῆς θεόπαιδος κοιλία! * ἥτις νοητῶς * οὐρανοῦ μείζων ἐδείχθης, * ὃν οὐ χωρεῖ γὰρ οὗτος, * σὺ κατέχεις βαστάζουσα. * Ὦ μακαριστοὶ μαστοὶ Παρθένου, * οὕσπερ θηλάσειεν ὁ τρέφων * πνοὴν ἅπασαν * Χριστὸς, ἐν μήτρᾳ σὰρξ παγεὶς * ἀνάνδρου νεάνιδος.

μα'. Ἀνίσχει ἀστὴρ * Ἰακὼβ ἐν τῷ σπηλαίῳ· * δεῦτε καὶ ἡμεῖς * προεόρτια τελοῦντες· * συνδράμωμεν τοῖς Μάγοις, * τοῖς ποιμέσι συνέλθωμεν· * ἴδωμεν Θεὸν ἐν τοῖς σπαργάνοις, * καὶ τὴν Παρθένον γαλουχοῦσαν. * Φρικτὸν θέαμα! * Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ * Χριστὸς παραγίνεται.

μβ'. Βουνοὶ γλυκασμὸν * σταλαξάτωσαν· ἰδοὺ γὰρ * ἥκει ὁ Θεὸς * ἐκ Θαιμάν· ἔθνη, ἡττᾶσθε· * ἀγάλλεσθε, προφῆται· * πατριάρχαι, σκιρτήσατε· * ἄνθρωποι, χορεύσατε ἐνθέως. * Ὁ ἰσχυρὸς καὶ μέγας ἄρχων, * Χριστὸς τίκτεται, * ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν * ἐν γῇ παραγίνεται.

μγ'. Γῆθεν ἀνυψῶν * τοὺς βροτοὺς ὁ πλάστης ἥκει, * τὴν βασιλικὴν * καινουργῶν αὖθις εἰκόνα. * Συγχάρητε, τὸν ἄνω, * αἱ δυνάμεις, ὑμνήσατε. * Ἔχθρας τὸ μεσότοιχον ἐλύθη, * καθ' ὃ ἀπέκειτο· Θεὸς γὰρ * βροτὸς γίνεται· * ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, * Χριστὸς παραγίνεται.

μδ'. Δεῦτε, οἱ πιστοὶ, * ὑπαντήσωμεν

39. Ades dum, Bethleem, præpara quæ ad partum pertinent; Ioseph, inscribitor cum Maria. Venerandum est præsepium, plenæ Deo fasciæ, ubi vita involuta mortis funes disrumpet, alligans immortalitati mortales, Christus Deus noster.

40. O beatissima Deiparæ viscera, quæ cœlo ampliora fides declarat! quem enim cœlum non ambit, tu eum gestans continuisti. O beatissima Virginis ubera, quæ suget qui omnem nutrit spiritum, Christus caro factus in gremio adolescentulæ viri nesciæ.

41. Oritur Iacobi sidus in spelunca; eamus et nos, profesta celebrantes; curramus cum Magis; pastoribus conveniamus, ut spectemus Deum in fasciis et Virginem lac præbentem. Stupendum spectaculum! Rex Israel, Christus accedit.

42. Colles dulcedinem stillent : ecce enim venit Deus ex Thæman. Gentes, vincimini; lætamini, prophetæ; patriarchæ, exultate; saltate homines, divino impetu; potens et magnus princeps, Christus accedit; rex cœlorum in terram advenit.

43. Ut homines terra erigat in altum, creator venit, regiam novo opere reficiens imaginem. Congaudete, virtutes, Excelso hymnos edite. Iræ intermedius paries dissipatus est, sicuti statutum erat. Deus namque fit homo; rex Israel, Christus advenit.

44. Venite, fideles; occurramus creatori in

39. Μαρ. ἡ φάτνη εὐτρεπίζου καὶ τὰ ἔνδοξα σπαργ. vat. 2, loco 1°. — ἡ σεπτ. ἡ φάτνη vat. 1, 2 altero l. vall. — θαν. διαλύσει vat. 1, διαλύει vat. 2.

40. Θεόπαιδος. Quod veteres de filio Dei dicerent, hoc de matre nostri usurpant : Sophron. *Anacreont.* I, 1. Studites in *Pentecost. rom.* τξγ'. 2; Ioseph. ib. τξβ'. 1; anon. ib. τλε', 1. Quibus adde Ioan. Geometram, in celebri B. V. nomenclat. v. 9. — Pro rhythmo ἐδείχθ. μείζ. — ὁ ἐν μήτρ. edd. ὁ μήτρᾳ vat. 2.

41. Ad hæc in edd. l. l. ποίημα Ῥωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ, αἱ ἀγγελικαί. Consentit vat. 2 fol. 181. — ὁ ἀστὴρ id. et edd. — σπαργ. ἴδωμεν παρθ. iid.

42. ἄνθρωποι, κροτήσατε τὰς χεῖρας vat. 2, 4, ut supra tr. 9. Nota in hoc et superiori tr. ἀνίσχει et βουνοὶ accentu exorbitare. — ὁ βασιλεύων τοῦ παντὸς, ἐν γῇ γὰρ παρθ. vat. 3.

43. τῶν ἄνω edd. 2 codd. — μεσότειχον edd. cf. Eph. II, 14. — ἦλθεν ᾧ ἀπέκ. edd. ἦλθεν ὃ ἀπ. vat. 2, ἦλθεν ὃ ἀπόκειται vat. 3.

44. ἀπαστράψωμεν vat. 2, 4. — τρόμω. cf. tr. 14. — ἴδ. βροτωθέντα vat. 2. — νοὸς recte, ut passim

τῷ κτίστῃ * ἥκοντι εἰς γῆν * ἐκ Παρθένου ἀνατεῖλαι. * Ἁγνείᾳ λαμπρυνθῶμεν, * ἀρεταῖς ἀστραφθείημεν, * τρόμῳ καὶ χαρᾷ ἑτοιμασθῶμεν * Χριστὸν ἰδέσθαι βρεφωθέντα, * νοὸς ὄμμασιν, * ἡμᾶς θεοῦντα τοὺς βροτοὺς * ἄκρᾳ ἀγαθότητι.

με΄. Ἐγγίζει Χριστός· * Βηθλεὲμ, προετοιμάζου, * ἤδη τῶν ἐθνῶν * τὸ σωτήριον αὐγάζει, * εὐτρέπισον τὴν φάτνην, * τοὺς ποιμένας συνάγαγε, * κάλεσον τοὺς Μάγους ἐκ Περσίδος. * Αἱ στρατιαὶ τῶν ἀσωμάτων * νοῶν κράζουσιν· * Ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν, * Χριστὸς παραγίνεται.

μϛ΄. Ζῆλον θεϊκὸν * ἀναλάβετε, ποιμένες, * δόξαν λογικῶς * ἀναπέμψαντες τῷ κτίστῃ * μολόντι γεννηθῆναι * ἐν σπηλαίῳ, καὶ σπάργανα * δέξασθαι, καὶ φάτνῃ προσκλιθῆναι· * νηπίῳ, ὥσπερ τῷ δεσπότῃ, * διὸ κράξωμεν· * Εὐλογημένος ὁ τεχθεὶς, * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι!

μζ΄. Ἤγγικεν ἰδοὺ * τοῦ τεκεῖν ἡ Θεοτόκος * τὸν Ἐμμανουὴλ, * ὃν Πατὴρ πρὸ ἑωσφόρου * ἐγέννησεν ἀρρήτως· * φοβερὸν τὸ μυστήριον, * ἄφραστον ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις· * ὅθεν σὺν Μάγοις καὶ ποιμέσι, * λαοὶ, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

μη΄. Θέλων, Ἰησοῦ, * τὸ ἀνθρώπινον οἰκτεῖραι, * κόρης ἐξ ἁγνῆς * σαρκωθῆναι εὐδοκήσας, * τὴν ἄφατον πτωχείαν * ἐνεδέξω, μακρόθυμε, * καὶ πλουτίσαι καὶ θεῶσαι θέλων * καὶ τῆς πτωχείας ἀπαλλάξαι * πιστοὺς κράζοντας· * Εὐλογημένος...

μθ΄. Ἵνα τῆς φθορᾶς * τὸν ἰὸν ἀποκαθάρῃς, * καὶ τὴν ἀρχικὴν * ἀναπλάσῃς μοι εἰκόνα, * σαρκοῦσαι καὶ θηλάζεις * καὶ σπαργάνοις ὁ νεύματι * πάντα περιάγων ἐνει-

terram venienti, ex Virgine orituro. Innocentia niteamus, virtutibus coruscemus. Cum tremore et gaudio præparemur, ut Christum mentis oculis videamus puerascentem, nosque mortales deos facientem præ sublimi clementia.

45. Appropinquat Christus : Bethleem, præparare; iam salutare gentium albescit, sterne stabulum, pastores congrega, convoca Magos a Perside. Agmina cœlestium spirituum clamant : « Cœlorum rex Christus ad« venit. »

46. Æstu divino impleamini, pastores, mystica gloriæ cantica promentes creatori ad partum properanti in speluncam, ut pannos suscipiat iaceatque in præsepio. Puero ut Domino propterea clamemus : « Benedictus « qui editus es, Deus noster, tibi gloria! »

47. En accessit Virgo ut pareret Emmanuelem, quem Pater ante luciferum ineffabili modo genuit. Tremendum mysterium, inenarrabile angelis et hominibus! Unde cum Magis et pastoribus, populi, dicamus : Benedictus...

48. Cum velles, o Iesu, humani generis misereri, ex intemerata Virgine caro fieri dignatus, pauperiem, quæ verba superat, o magnanime, suscepisti, cupiens et ditare et deificare, et a paupertate amovere fideles clamantes : Benedictus.

49. Ut corruptelæ venenum repurges, et priorem mihi reficias imaginem, sumis carnem et lac sugis, et fasciis tu involveris, qui nutu omnia circumagis. Te cano, por-

in N. T. pro νοῦ vett. de quo cf. Lobeck ad Phryn. p. 453. Ita et mox νοῶν a νοὸς sine contr. — De ἄκρᾳ cf. tr. 81, 88.

45. ὁ Χριστὸς edd. f. ἤγγικε χρ. acc. ergo, nisi obstaret alphabet.

46. μολοῦντι barbare edd. vall.

47. ἀῤῥεύστως vall. — μετὰ μάγους καὶ ποιμένας id. perverse.

48. πλουτῆσαι καὶ θεῶσαι θέλων τοῦ καὶ τῆς sic vall. multiplici ἀμετρίᾳ. — cf. tr. 35.

49. μου εἰκόνα vat. 2, cf. tr. 34, 43. — σαρκοῦσαι pro σαρκόῃ, σαρκοῖ, seriorum est, ut σταυροῦσαι cant. VIII, 10; XVI, 10. — ἐνειλίσσῃ pro solito ἐνειλίττῃ. cf. tr. 74.

λίσση· * τερατουργὲ, ὑμνῶ σε, Λόγε *, βουλῆς ἄγγελε * τῆς πατρικῆς, δι' ἧς ἐγὼ * ἀπαθανατίζομαι.

ν'. Κόλπων πατρικῶν * οὐκ ἐκστὰς, βροτὸς ἐδείχθης, * καὶ παρθενικαῖς * ἐποχούμενος ὠλέναις, * τοὺς Μάγους ἐκ Περσίδος * δι' ἀστέρος ἐκάλεσας, * ἄνακτα Θεόν σε προσκυνοῦντας, * πνεύματι κέλλων ἀσεβοῦντας * ἐθνῶν ἄρχοντας, * οὓς ἀνελεῖς καὶ ποιμανεῖς * λαὸν περιούσιον.

να'. Λύων με δεσμῶν * τῶν πολλῶν μου ἐγκλημάτων, * ἔρχῃ, λυτρωτὰ, * Ἰησοῦ μου, ἐν σπηλαίῳ * σπαργάνοις εἰληθῆναι, * καὶ ἐν φάτνῃ, ὡς νήπιον * ἐπανακλιθῆναι τῶν ἀλόγων, * ἐπὶ τοῦ γένους ἀνακλήσει * βροτῶν, δέσποτα, * ῥυόμενος, παμβασιλεῦ, * ἀλόγων ἐκ πράξεων.

νβ'. Μάντεως χρησμοὶ * Βαλαὰμ ἀποπληροῦνται· * οἱ γὰρ Περσικαῖς * τερατείαις κεχηνότες, * ἀστέρος ἀσυνήθους * τῇ ἐλλάμψει τὸν ἄδυτον * ἥλιον Χριστὸν καταυγασθέντες, * ἐν Βηθλεὲμ σωματωθέντα, * Θεὸν ἄνακτα * καὶ ἐθελούσιον νεκρὸν, * τοῖς δώροις τεκμαίρονται.

νγ'. Νῦν ἐπὶ τῆς γῆς * πεφανέρωται παιδίον, * ὁ ἐκ τοῦ Πατρὸς * γεννηθεὶς πρὸ τῶν αἰώνων· * ἀγάλλου, πᾶσα κτίσις· * οὐρανοὶ εὐφραινέσθωσαν, * βλέποντες τοὺς πρὶν ἀπατηθέντας * πάλιν Θεῷ οἰκειουμένους, * αὐτῷ κράζοντας· * Εὐλογημένος ὁ τεχθεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

νδ'. Ξύλου πονηρᾷ * νεκρωθέντας παραβάσει * ἦλθες ἐπὶ γῆς * τοῦ ζῶσαι τοὺς ἀνθρώπους, * Χριστὲ, καὶ ἐν τῇ φάτνῃ * ἀνεκλίθης ὡς νήπιος, * δωροφορησάντων σε τῶν Μάγων, * καὶ ὑμνησάντων τῶν ἀγγέλων, * μεθ' ὧν κράζομεν· * Εὐλογημένος...

tentorum ferax, Verbum, paterni consilii angele, per quem ego rursus sum immortalitate consecratus.

50. Patris e sinu non exiens, mortalis visus es, Virgineisque vectus ulnis, Magos a Perside per stellam accersivisti, te regem Deumque adorantes; tuo spiritu profanos movens gentilium duces, quos penitus immutabis, ac reges tanquam populum tibi peculiarem.

51. Me ut solvas e multorum nævorum vinculis, venisti, o redemptor, mi Iesu, in spelunca fasciis involvendus, et ut infans reclinandus in præsepe iumentorum; unde excitetur humanum genus, o Domine, et summe rex, ab insanis actibus eruendum.

52. Vatis Balaam oracula implentur; qui enim persicis portentis inhiabant, fulgente præter morem stella, inaccessum solem Christum in radio speculati, eum in Bethleem carne indutum, Deum simul, regemque et sponte moriturum esse, muneribus contestantur.

53. Nunc in terra ostensus est puer, idem a Patre natus ante sæcula. Lætare, omnis creatura; cœli exultent, videntes olim deceptos iterum Deo consociatos, ipsi clamantes : « Benedictus qui natus es, Deus noster, « gloria tibi. »

54. Ut mortuos ob nefariam ligni violationem homines redivivos faceres, in terram venisti, o Christe, et in præsepe iacuisti, ut infans, ubi munera tibi obtulerunt Magi, et cantica angeli, quibuscum clamamus : Benedictus...

50. βροτὸς ὡράθης vall. vat. 2, et edd. pro ὤφθης veterum vel ἑωράθης, quo ferrea ætas utitur. Illud vero ὡράθης et ὡράθη in tr. 89, tum ὁραθεὶς in tr. 84, dein καθωράθης in tr. 77, 88, nullius linguæ, nullius ætatis sunt. — ἐποχ. ἐπ' ἀγκάλαις vat. 2. — πνεύματι χειλέων absurde edd. et codd.

51. ἐπὶ ἀνακλήσει τοῦ γένους βροτείου vall. — ἐξ ἀλ. πρ. id.

52. καταυγασθέντες vim activam præbet, ut raris constat exemplis Antip. Sidon. (*Anthol.* IX, 58) et Apollod. Rhod. II, 1248. — νεκρόν. Nempe ad Deum, Regem et mortuum thus, aurum et myrrha respiciunt. ἐθελούσιον, omnino Romani.

53. πάλιν τῷ Θεῷ edd.

54. σοι post δωροφ. veterum esset, σε tamen to-

νε. Ὁ τῶν προφητῶν * μεγαλόφωνος κραυγάζει· * Ἐκ παρθενικῆς * μέλλει τίκτεσθαι νηδύος * παιδίον ὁ δεσπότης, * ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν, * ἄγγελος βουλῆς ὢν τῆς μεγάλης, * ζωὴ τῶν ζώντων χρηματίζων, * πρὸς ὃν κράζομεν· * Εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι!

νϛ'. Πάλιν Βηθλεὲμ * τὴν Ἐδὲμ διεξανοίγει· * πάλιν ὁ Ἀδὰμ * ἐν αὐτῇ περιχορεύει. * Ἔρχεται γὰρ ὁ κτίστης * ἐξ αὐτῆς προερχόμενος, * ἄφθαρτον διδοὺς ἀθανασίαν * Χριστὸς, ἡ πάντων ζωαρχία, * ἧς μετέχοντες * οὐκέτι θνήσκομεν, βροτοὶ * ἀθανατιζόμενοι.

νζ'. Ῥάβδος μυστικὴ, * ἀνεβλάστησας, Μαρία, * ἤνθησεν, ἁγνὴ, * ἐκ σοῦ ἄνθος ὁ δεσπότης, * ὁ κτίσας τοὺς αἰῶνας * καὶ κατέχων τὰ σύμπαντα· * δι' οὗ Θεοτόκος ἀνεδείχθης· * εἰς τὴν χαρὰν οὖν συνελθόντες * τὴν σὴν κράζομεν· * Εὐλογημένος..

νη'. Σκίρτησον, Δαυίδ, * ἐξ ὀσφύος σου Χριστὸς γάρ· * χαίροις, Ἰεσσαὶ, * ἐξανθεῖ γὰρ σοῦ ἡ ῥίζα. * Ἐκ σοῦ μηροῦ, Ἰοῦδα, * προελεύσεται Κύριος * κατὰ Βαλαάμ. Ἔδεται ἔθνη, * κατὰ τὸν μέγαν Ἡσαΐαν· * ἰδοὺ τέξεται * παιδίον, τὸν Ἐμμανουὴλ, * Παρθένος ἡ πάνσεπτος.

νθ'. Τὸ προορισθὲν * τῷ Πατρὶ πρὸ τῶν αἰώνων, * καὶ προκηρυχθὲν * τοῖς προφήταις ἐπ' ἐσχάτων, * μυστήριον ἐφάνη, * καὶ Θεὸς ἐνηνθρώπησε, * σάρκα προσλαβὼν ἐκ τῆς Παρθένου· * κτίζεται ἄκτιστος βουλήσει, * ὁ ὢν γίνεται, * ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, * Χριστὸς παραγίνεται.

55. Qui inter prophetas voce grandior est, clamat, nasciturum esse Virginis ab utero puerum, Dominum, modo eloquia sensumque superante, quem angelum magni consilii, vitamque viventium nuncupant, ad quem clamamus : « Benedictus qui venisti, Deus « noster, tibi gloria! »

56. Iterum Bethleem Edenum late aperit; iterum in paradiso Adamus choreas agit. Venit namque creator inde profectus, incorruptam daturus immortalitatem, Christus, vivorum omnium caput, cui dum communicamus, amplius non morimur, mortales renati ad æternitatem.

57. Virga mystica, germinasti, o Maria; effloruit, o intemerata, flos tuus, Dominus, conditor sæculorum, rerum omnium comprehensor, per quem Deipara facta es. In tuam ergo lætitiam coeuntes, recinimus : Benedictus...

58. Exulta, David : tuis enim ex lumbis Christus oritur. Lætare, Iesse : efflorescit enim radix tua. Ex femore tuo, Iuda, exibit Dominus, teste Balaam. Gentes, ait magnus Isaias, comedet; ecce pariet puerum Emmanuelem Virgo ab omnibus honoranda.

59. Quod Patri ante sæcula præfixum est, quod a prophetis prædicatum est in novissimis temporibus, mysterium apparuit, et Deus humanatus est, carnem assumens ex Virgine. Voluntate sua creatur increatus; qui est, fit; Rex Israel, Christus advenit.

lerandum. — καὶ ἀνυμν. edd. fort. cum crasi retinendum.

55. κραυγάζει. Is. VII, 14, IX, 6; Matth. I, 23. — ἄγγελ. βουλῆς, ut tr. 16, 49. — καὶ ζωὴ edd. — χρηματίζων « nomen ferens », quæ dictio multum melodis placet, sed argenteæ græcitatis, fort. a Polybio, inde in cæteros quos adducendi Sophocles otium fecit.

56. Ἐδέμ. Plane ut super. cant. 1, 2. — pro modulo malim ὁ κτίστ. ἔρχεται γὰρ, vel βαδίζει γὰρ ὁ κτ. displicet prorsus cumulari ἔρχεται, προερχόμενος. — ἄφθαρτον φυτὸν ἀθανασίας vat. 1, 2. — οὗ μετέχοντες iid. — De Protoplasto cf. tr. 6, 9, 12, 16, 23, 32.

57. Ῥάβδος. Is. XI sqq. — ἤνθησας vall. serie minus plana.

58. ἐξ ὀσφύος γὰρ vat. 4. — χαίρου vat. 2; γήθη vat. 3, 4. — ἐκ μηροῦ σου vall. vat. 2. — εἴδετε edd. vall. opportuna emendatio oritur tota ex ipso orac. Is. XI, 8. Gen. XLIX, 10, iuxta vat. 1, 2, 4. cf. tr. 10, 14,17, 57,76. — πάνδεμνος vat. 1.

59. ὁ ἄκτιστος vat. 2. Iterum βουλήσει, more per-

ξ'. Ὕμνον αἰνετὸν * ἀνυμνήσατε ἀπαύστως * τῷ ἐν Βηθλεὲμ * φῦναι μέλλοντι δεσπότῃ, * ἀσπόρως γὰρ σαρκοῦται, * ἀληθείᾳ γεγένηται. * Μέλψωμεν, λαοὶ, σὺν τοῖς ἀγγέλοις· * Δόξα Θεῷ τῷ ἐν ὑψίστοις! * Λαοὶ, εἴπωμεν...

ξα'. Φῶς τὸ ἐκ φωτὸς * προϊὸν καὶ ἐκ Παρθένου, * λάμψαν τοῖς ἐν γῇ, * δι' ἀστέρος κατιδόντες, * οἱ ἀστρολόγοι Μάγοι * Περσικὸν ἀπετίθεντο * σκότος καὶ ἀστρῴαν πᾶσαν πλάνην, * καὶ ἐν χαρᾷ τῷ γεννηθέντι * Θεῷ ἔψαλλον· * Εὐλογημένος...

ξβ'. Χάριν λογικὴν * ἀναλάβετε, ποιμένες· * τὸν ἐν Βηθλεὲμ * ἀνυμνήσατε δεσπότην, * ἐκ κόρης γὰρ προῆλθεν * ὁ σωτὴρ ἡμῶν Κύριος· * λέλυται τῆς Εὔας ἡ κατάρα * διὰ τεχθέντος βασιλέως· * διὸ εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

ξγ'· Ψάλλετε σαφῶς, ὅτι σήμερον ὁ κτίστης, * ὁ σὺν τῷ Πατρὶ * συστησάμενος τὰ πάντα, * (αἱ τάξεις τῶν ἀγγέλων * καὶ οἱ Μάγοι ἐκραύγαζον *) σήμερον Χριστὸς ἐκ τῆς Παρθένου * τίκτεται ἡμῶν εἰς σωτῆρα · * Λαοὶ...

ξδ'. Ὤφθης ἐπὶ γῆς, * καὶ βροτοῖς συνανεστράφης, * Καίσαρος θεσμοῖς * σὺν τοῖς δούλοις ἀπεγράφης· * ἐπλάσθης, οὐκ ἐτράπης, * ἀναλλοίωτος ἔμεινας * ὅλος ὢν Θεὸς, κἂν ἐσαρκώθης· * Δόξα τῇ σῇ οἰκονομίᾳ, * τιμὴ, αἴνεσις, * μεγαλοπρέπεια, καὶ νῦν * καὶ εἰς αἰῶνας. Ἀμήν.

60. Hymnum laudis perpetuum canite nascituro in Bethleem Domino, nam sine semine caro fit; vere natus est. Canamus, populi, cum angelis : Gloria in excelsis Deo. Populi, clamemus...

61. Lucem ex luce prodeuntem et ex Virgine, emicantem terrigenis, postquam in stella vidissent Magi, astrorum periti, Persidis umbras deseruere et omnem siderum fallaciam, exultantesque genito Deo psallebant : Benedictus...

62. Verbi gratiam, Pastores, excipite; natum in Bethleem Dominum celebrate; ex Virgine enim prodiit Salvator noster Dominus : Evæ soluta est maledictio ab edito rege. Ideo dicamus : Benedictus...

63. « Psallite ore claro, quoniam hodie « creator qui cum Patre omnia condidit (sic « angelorum agmina et Magi communi aiebant voce), hodie Christus ex Virgine nascitur, ut noster sit salvator. Populi, dicamus... »

64. Visus es in terra, et cum mortalibus conversatus es; Cæsaris legibus cum tuis servis ascriptus es, figmentum factus es, haud mutatus, qui immutabilis permanes totus, qua Deus es, licet carne indutus. Gloria tuæ incarnationi, honor, laus, magnificentia, et nunc et in sæcula. Amen.

petuo Romani, ut tr. 14, 16, 21, 37, 48, 52, 73, 87.

60. ὕμν. αἰν. ἀνυμν. respicit hymnum angelicum, ut in fine trop.

61. φῶς τὸ ἐκ πατρὸς vat. 2. — δι' ἀστέρων id.

62. διὰ τοῦ τεχθ. id. cf. tr. 7.

63. συστησάμενος, respectu ad ὁ κτίστης, intelligo ut Hesychius συστήσασθαι, πήξασθαι, sic ps. CVI, 36 : συστήσαντο πόλεις « urbes condiderunt. »

64. ἐν τοῖς δούλοις vat. 2. — καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας edd.

III. ΟΜΟΙΑ ΠΡΟΕΟΡΤΙΑ.

Ω = Α.

Hymnum cano ab Omega ad Alpha.

ξε'. Ὦ τῶν ὑπὲρ νοῦν * καὶ μεγάλων μυστηρίων! * Πῶς ὁ ἀναφὴς * ἐνειλούμενος σπαργάνοις * ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων * ἀνεκλίθη, ὡς νήπιος, * πάντας ἀλογίας ἀπαλλάττων, * καὶ πρὸς παράδεισον εἰσάγων * αὐτῷ κράζοντας· * Εὐλογημένος...;

ξς'. Ψάλλε, ὁ καινὸς * Ἰσραὴλ, τὸ καινὸν ᾆσμα, * ᾆσον τὴν ᾠδὴν * τὴν οὐράνιον ἐκείνην· * εὐφράνθητι καὶ τέρπου * καὶ ἀγάλλου καὶ χόρευε, * ἄγε δὴ φαιδρῶς τὰς ἑορτάς σου· * ὁ ἐκ Θαιμὰν Θεὸς ἐφάνη, * σαρκὶ μέλλει δὲ * ἐν Ἰορδάνου ταῖς ῥοαῖς * λουθῆναι ὡς ἄνθρωπος.

ξζ'. Χλόην ἐμμανῶς * τῶν νηπίων ἐκθερίζει * ὑπὸ τῶν σοφῶν * ἐμπαιχθεὶς Ἡρώδης Μάγων, * καὶ χεῖρα μιαιφόνον * κατὰ σοῦ αἴρειν ᾤετο· * ἀλλ' ἐπιδημεῖς τοῖς Αἰγυπτίοις, * σκότος βαθύτατον διώκων, * μεθ' ὧν ψάλλομεν· * Εὐλογημένος...

ξη'. Φάθι ἐμφανῶς, * Ἡσαΐα ὦ προφῆτα· * Ἰδοὺ ἐν γαστρὶ * ἕξει ἄνανδρος Παρθένος, * καὶ τέξεται ἀσπόρως * πλαστουργὸν καὶ δεσπόζοντα * πάντων τῶν αἰώνων, ᾧ βοῶμεν * εἰς τὴν χαρὰν τῆς Θεοτόκου, * φαιδρῶς ψάλλοντες· * Εὐλογημένος ὁ τεχθεὶς, * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι!

ξθ'. Ὕμνησαν Χριστὸν, * ἐκ Παρθένου προελθόντα, * ὄρη καὶ βουνοὶ * καὶ κοιλάδες

65. O quæ mentem superant et quam ingentia mysteria! Quomodo intangibilis fasciis involutus in præsepio iumentorum, reclinatus est, ut puellus, a belluina mente omnes amovens et adducens in paradisum conclamantes: Benedictus..?

66. Canticum psalle novum, nove Israel, cœlestem modulare melodiam, lætare et tripudia et exulta et salta et festive adimple tuas solemnitates: Deus ex Thæman apparuit, qui ipse mox in Iordanis fluentis, ut homo, lavaturus est.

67. Gramen infantium crudeliter messuit Herodes, a sapientibus Magis deceptus, manumque sanguinolentam in te ferre cogitabat. Sed transis ad Ægyptios, noctem ut expellas opacam, cum quibus psallimus: Benedictus...

68. Fare luculento ore, Isaia propheta: Ecce in utero habebit innupta Virgo, et pariet sine semine rerum fabrum ac dominatorem omnium sæculorum, cui ob Deiparæ lætitiam psalmum clamamus splendidum: « Benedictus qui natus es, Emmanuel, glo« ria tibi. »

69. Hymnis extulere Christum, ex Virgine natum, montes et colles et valles et campi.

III. Ex hoc altero βουστροφηδὸν alphabeto edd. libri continent in die decembr. XX trop. 83; die XXI trop. 78, 81, 82; die XXII trop. 71 ad 76; die XXIII trop. 66, 67; die XXIV trop. 85; die XXVIII trop. 69, 70, 73; die XXX trop. 65, 68, 79, 87.

65. νήπιον edd. — πρὸς οὐρανίους ἡμᾶς iid. — πρὸς τὸν π. ε. κραυγάζοντες vat. 2.

66. ψάλλων... ᾄδων edd. — ἀγαλλία καὶ χόρ. vat. 2. Θαιμάν. cf. trop. 42. edd. perperam σαρκὶ ἐφάνη. ὁ Θεὸς ἀπὸ Θαιμ. εἴληφε σαρκὸς.. Ἰορδάνου προχοαῖς vat. 2.

67. χλ. ἐμφανῶς vat. 2. — σκ. τὸ βαθ. edd.

68. φάθι, nisi malueris in obscura script. φάο ionice, extra melodorum consuetudinem. Iam de Isaia dictum in trop. 10, 17, 32, 59, 75. λέγε ἐμφ. edd.

69. πέδια vett. edd. contra rhythm. et usum Græcorum. vat. 2 scribit πεδία pro tono et serie.

καὶ πεδία· * ἀστὴρ δὲ τοῦτον Μάγοις * οὐρανόθεν ὑπέδειξε * κείμενον ὡς βρέφος ἐν σπηλαίῳ, * ἠμφιεσμένον σάρκα δούλου, * πρὸς ὃν κράζομεν· * Εὐλογημένος...

ο΄. Τίς σου ἡ πολλὴ * καὶ ἀνείκαστος πτωχεία, * δι' ἧς ὁ Ἀδὰμ * κατεπλούτησε τὰ θεῖα, * ἐβόα ἡ Παρθένος, * ἐν ἀγκάλαις κατέχουσα * τὸν Ἐμμανουὴλ Θεὸν καὶ κτίστην, * σάρκα αὐτῆς ἀνειληφότα, * πρὸς ὃν κράζομεν· * Εὐλογημένος...

οα΄. Σύμμορφος ἡμῖν * οὐρανίων χορευμάτων * ὁ ἀλαλαγμὸς * τοῖς ἐν γῇ ἀποτελείσθω· * αἱ σάλπιγγες αἱ θεῖαι, * εὐηχέστερον ᾄσατε, * αἱ τῶν προφητῶν· Θεὸς γὰρ ἦλθε. * Ποιμένες, μέλψατε αὐλοῦντες· * λαοί, ᾄσατε· * ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ * Χριστὸς παραγέγονεν.

οβ΄. Ῥάβδῳ σιδηρᾷ * ποιμανθήσῃ, Ἰουδαῖε, * οἷα ἀπειθὴς * καὶ προφήταις ἀντιπίπτων· * Υἱῷ γὰρ γεννηθέντι * ὁ Πατὴρ κλῆρον δίδωσιν * ἔθνη καὶ κατάσχεσιν γῆν πᾶσαν· * σὲ ἀπωθεῖται, μιαιφόνε, * ἀρνῇ γὰρ βοᾶν· * Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ * Χριστὸς παραγίνεται.

ογ΄. Παιδίον ὁ ὢν * βασιλεὺς ὁ τῶν αἰώνων * τίκτεται ἑκὼν * καὶ υἱὸς ἡμῖν ἐδόθη· * ἀκούσατε, τὰ ἔθνη· * Ἰσραήλ, ἐνωτίσασθε· * γνῶτε καὶ ἡττᾶσθε, μεθ' ἡμῶν γὰρ * ὃς λεπτυνεῖ καὶ ἐκλικμήσει * ἐκ γῆς ἅπασαν * καὶ βασιλείαν καὶ ἀρχὴν * αὐτῷ μὴ ὑπείκουσαν.

οδ΄. Ὁ τερατουργῶν * καὶ τὴν Αἴγυπτον μαστίζων, * ὕων τε λαῷ * τῷ ἀγνώμονι τὸ μάννα, * σαρκοῦται καὶ θηλάζει, * καὶ παιδίον ὁρώμενος, * φεύγει τὸν διώκοντα Ἡρώδην, * ὡς ἐν νεφέλῃ τῇ Παρθένῳ * ἐποχούμενος, * ὡς Ἡσαΐας προορᾷ * ὁ θεοπτικώτατος.

οε΄. Ξένου τοκετοῦ * * ξένα πράγματα

Eum vero Magis stella cœlitus demonstravit, uti puerum in spelunca iacentem ac servili carne vestitum; ad quem clamamus : Benedictus...

70. « Qualis est tua nimia et inexplicabi- « lis egestas, ex qua Adamus divinis donatur « divitiis? » exclamavit Virgo in ulnis gerens Emmanuelem, Deum et creatorem, qui carnem eius assumpsit, ad quem personamus : Benedictus...

71. Faustus cœlestium agminum concentus a nobis æque compleatur in terra; prophetarum tubæ divinæ, suaviore melodia clangite : « Deus enim venit. Hymnificate, « pastores, tibias inflantes. Populi, canite : « Rex Israel, Christus accessit. »

72. In virga ferrea regeris, vir Iudæe, quia incredulus es et prophetis contradicis. Filio enim genito Deus dedit gentes hæreditatem, et possessionem universam terram. Te vero reiicit, homicida, dicere namque recusas : Rex Israel, Christus venit.

73. Puer qui est rex sæculorum sponte sua nascitur, et filius nobis datus est. Audite, gentes; Israel, præbe aures; scitote et vincimini : nobiscum enim est; qui comminuet et conteret omne terræ et regnum et imperium sibi non subiectum.

74. Prodigia qui operatur et Ægyptum castigat, qui ingrato quoque populo manna pluit, caro fit et lac sugit, et pueri sub specie, fugit persequentem Herodem; sicut in nube, sic matre sua vectus, ut prævidit Isaias, Dei testis oculatissimus.

75. Insoliti partus insolita spectacula fiunt.

Cæteri male παιδία. — τούτοις μάγοις vat. 2. — σάρκα δουλικὴν ἠμφ. edd.

70. ἐξ αὐτῆς edd. cf. trop. 35, 48.

71. συμφώνως ἡμ. vat. 2. — μέλψατε, ποιμένες edd. ποιμ. ἀγραυλοῦντες λ. κράξατε vat. 2.

72. ποιμανθήσει edd. cf. Ps. II, 10 sqq. — γῆς vat. 2. — σὲ δὲ edd. tum βοᾶν οὐ πείθῃ γὰρ iterum insulse.

73. παιδίον ὁ προὼν iid. et vat. 2. — λεπτύνει. Is. XLI, 15, 16. — ἐνωτίσθητε edd. cf. Act. II, 14; Gen. IV, 23. cf. tr. 42.

74. ὡς ἐπὶ νεφέλης τ. π. μητρὶ ὀχούμενος edd. valde depravati. cf. Is. XIX, 1.

75. πῶς ὁ παντ. iid. vat. 2. cf. tr. 6.

ὁρᾶται. * Πῶς ὁ τῷ Πατρὶ * ἐν ὑψίστοις συνεδρεύων, * ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων * γεννηθεὶς ἀνακλίνεται; * πῶς ὁ ἀναφὴς ἐν τοῖς σπαργάνοις; * ὁ πανταχοῦ, ἐν τῷ σπηλαίῳ; * Λαοὶ, κράζωμεν· * Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, * Χριστὸς παραγέγονεν.

ος'. Νῦν αἱ παλαιαὶ * διαλύονται ἐμφάσεις· * ἔσχεν ἐν γαστρὶ * ἡ Παρθένος γὰρ, καὶ λίθος * ἐξ ὄρους ἀπετμήθη, * καὶ ἡ ῥάβδος ἐβλάστησεν * ἡ τοῦ Ἰεσσαὶ, καὶ δρόσος ἄρτι * τοῦ Γεδεὼν ἐν γῇ ἐῤῥύη. * Λαοὶ, κράζωμεν. * Ὁ βασιλεὺς...

οζ'. Μήτραν ὑποδὺς * ἀνεκφράστως τῆς Παρθένου, * πόλει Βηθλεὲμ * Ἰουδαίας καθωράθης, * διὰ πολλὴν, Χριστέ μου, * εὐσπλαγχνίαν τικτόμενος, * ἄνωθεν κηρύττοντος ἀστέρος, * καὶ ἕλκοντος μακρόθεν Μάγους * πιστῶς κράζοντας· * Εὐλογημένος...

οη'. Λόγος ὁ Πατρὶ * ὁμοούσιος ὑπάρχων, * ἐκ παρθενικῶν * φυραθεὶς ἁγνῶν αἱμάτων, * καὶ πλάττεται καὶ αὔξει, * χρονικῷ διαστήματι, * αὖθίς τε γεννᾶται ἐν σπηλαίῳ· * ἐμπλήξει ἄγγελοι κροτοῦσι, * βροτοὶ μέλπουσιν· * Ὁ βασιλεὺς...

οθ'. Κράζε, ὦ Δαυίδ, * θεοπάτωρ καὶ προφῆτα, * ἄστρον φαεινὸν * προεκλάμψαν ἑωσφόρου. * Καὶ ποῖον ἀνακράζεις; * τὸν ἀσπόρως τικτόμενον * κόρης ἐκ Παρθένου, καὶ βοῶμεν * εἰς τὴν χαρὰν τῆς Θεοτόκου, * λαοὶ, λέγοντες· * Εὐλογημένος...

π'. Ἱστῶμεν ὀρθῶς * ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου, * καὶ ἀλαλαγμῷ * ἀνυμνήσωμεν συμφώνως * τὴν τούτου εὐσπλαγχνίαν * καὶ πολλὴν συγκατάβασιν, * ὡς ἐν Βηθλεὲμ τῆς

Quo pacto is qui cum Patre in excelsissimo throno sedet, pecudum in præsepio natus sternitur? quomodo intactilis in his fasciis? quomodo ubique stans, in hoc specu? Populi, clamemus : Rex Israel, Christus venit.

76. Iam nunc prisca solvuntur vaticinia. In utero enim habet Virgo, et lapis de monte excisus est, et virga floruit Iessæa, et nunc in terra ros Gedeonis fluxit. Populi, clamemus : Rex Israel...

77. Virginis uterum penetrans inscrutabili more, in civitate Bethleem Iudææ visus es, ob tuam ingentem clementiam genitus, Christe meus. Cœlitus stella renuntiat, et e longinquo Magos accersit, ad te cum fide clamantes : Benedictus...

78. Verbum quod Patri consubstantiale est, coagulatum ex virgineo sanguine, condensatur et augescit temporis intervallo, iterumque generatur in specu. Præ stupore angeli plaudunt, mortales canunt : Rex Israel...

79. Tolle vocem, o David, Dei progenitor et propheta, ad coruscum sidus, ante luciferum fulgens; qualem autem esse dicis? eum scilicet qui sine semine natus est ex puella Virgine : unde nos populi, ob Deiparæ lætitiam, clamamus : Benedictus...

80. Stemus recti fide in domo Domini, et cum tripudio hymnos una voce misceamus, tantam canentes misericordiam multamque condescendentis clementiam, qua in Be-

76. λίθος ἐξ ὧν εἷς vat. 2 singulari scriptura. — ἡ τοῦ Γεδεὼν edd. Iud. VI, 37; Dan. II, 34.

77. καθωράθης sic vat. 2 cf. tr. 49. — καὶ μακρόθεν ἕλκοντος τοὺς μάγους vat. 2 incondita verborum copia.

78. Pro καὶ πλάττεται placeret πλατύνεται καὶ αὔξει ut coalescat elegans similitudo, ex farina ducta, quæ subacta dilatatur, turgetque et crescit. — ἔκπληξις. ἀλλ' ἄγγελοι κρ. edd. vat. 2.

79. θεοπάτωρ retineo etiam vocativis connexum, quum huius clausulæ verba, maxime in hymnis orphicis et apud nostros melodos, intacta manere soleant. Orpheus ad solem : δεξιὲ μὲν γενέτωρ ἠοῦς εὐώνυμε etc. — προεκλάμψ. cf. ps. CIX, 3 et per otium inquire de activo illo usu verbi κράζειν, ex Hebraismo solemni, de quo silet Sophocles, dum hîc toties ostentatur.

80. στῶμεν εὐλαβῶς vat. 2, rupta acrostichide. sed servata melodia. — πῶς ἐν id. — κατεδείξατο id,

Ἰουδαίας * βρέφος ὀφθῆναι ἐδείξατο * τοῖς κραυγάζουσιν· * Εὐλογημένος...

πα'. Θέσφατα πληρῶν * προφητῶν καὶ τὰς ὁράσεις, * τίκτεται σαρκὶ * καὶ παχύνεται ὁ Λόγος, * καὶ φάτνῃ τῶν ἀλόγων * γεννηθεὶς ἀνακλίνεται. * Τούτου συγκατάβασις ἡ ἄκρα! * τούτου φρικτὴ οἰκονομία, * δι' ἧς ψάλλομεν· * Ὁ βασιλεὺς...

πβ'. Ἡ δημιουργὸς * νῦν προέρχεται σοφία· * αἱ προφητικαὶ * διανίσχουσι νεφέλαι· * ἡ χάρις αἰθριάζει, * ἡ ἀλήθεια ἔλλαμψε, * παύεται αἰνίγματα σκιώδη, * ἡ τῆς Ἐδὲμ ἠνοίγη πύλη. * Ἀδὰμ, χόρευε, * ὁ πλαστουργὸς Θεὸς ἡμῶν * ἑκὼν πεπλαστούργηται.

πγ'. Ζῆλός τε καὶ πῦρ * καταφάγεταί σε, ἄφρον, * πλάνε ἀληθῶς * καὶ τοῦ νόμου συκοφάντα. * Ἰδοὺ γὰρ ἡ Παρθένος, * Ἡσαΐας ὡς ἔφησεν, * ἔσχεν ἐν γαστρὶ, καὶ ἐπὶ φάτνης * ἀνακλινεῖ τὸν βασιλέα· * διὸ ἅπαντες * οἱ ἐξ Ἰούδα τῆς φυλῆς * δυνάσται ἐκλείψουσιν.

πδ'. Ἐν ἀλαλαγμῷ * συνελθόντες, τὸν τεχθέντα * Κύριον ἐν γῇ, * καὶ ὡς βρέφος ὁραθέντα, * καὶ τὴν κακίαν πᾶσαν * τοῦ ἐχθροῦ ἀφανίσαντα, * καὶ ἐπουρανίους τοὺς γηΐνους * δείξαντα, ᾄσωμεν συμφώνως, * αὐτῷ κράζοντες· * Εὐλογημένος...

πε'. Δεῦρο, Ἰσραὴλ * βαρυκάρδιε, ἀπόθου * τὸ ἐν τῇ ψυχῇ * ἐπικείμενόν σοι νέφος· * ἐπίγνωθι τὸν πλάστην * ἐν σπηλαίῳ τικτόμενον· * οὗτος τῶν ἐθνῶν ἡ προσδοκία, * ὃς καθελεῖ τὰς ἑορτάς σου· * βοᾶν γὰρ ἀρνῇ· * Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, * Χριστὸς παραγίνεται.

πς'. Γεγηθὼς χορὸς * τῶν ἀγγέλων ἐν σπη-

thleem Iudææ puer se manifestum fecit clamantibus ad se : Benedictus es...

81. Prophetarum decreta complens et visiones, in carne gignitur et densatur Verbum, et in gregum præsepio genitus sternitur. Huius quam summa demissio, quam formidolosa dispensatio! cuius gratia psallimus : Rex Israel...

82. Nunc creatoris sapientia progreditur; nunc propheticæ nubes discutiuntur; gratia serenat, illucescit veritas, diffugere tenebricosa ænigmata; Edeni porta aperta est. Adam, exerce choream, Deus plasmator noster lubens efformatus est.

83. Invidia et ignis te comedunt, insane, omnino fallax, et legis cultor calumniose! Ecce enim Virgo, ut cecinit Isaias, in utero concepit, et in præsepio reclinabit regem : ideo omnes ex tribu Iuda principes intercident.

84. Exultabundi dum convenimus, natum Dominum in terra, qui ut puellus visus est, a quo omnis nequitia inimici dissipata est, et cœlestes fiunt viri terreni, hymnis unanimis extollamus, clamantes illi : Benedictus...

85. Adesto huc, Israel, corde gravis; disiice nubem, animæ tuæ incumbentem; agnosce creatorem in spelunca genitum; ipse est expectatio gentium, qui tua festa destruet, dicere quia negas : Rex Israel, Christus advenit.

86. Exultans chorus angelorum, ubi te in

81. θεσπίσματα edd. vat. 2, offensa εὐρυθμίᾳ. — deleto καὶ ante φάτνῃ, facile leg. ἐν φάτνῃ; stet vero dativ. suffragante Apoll. Rhod. III, 117. cf. trop. 65. — τούτου ἡ φρικτὴ vat. 2. — τούτῳ συγκ. ἡ ἄ. τοῦτο ἡ φρ. id.

82. διανίσχουσαι vat. 2.

83. καταφλέγεται vatic. 2. Præstat καταφάγεται edd. ex ps. LXVIII, 10. — f. ἕξει ob cæ[t]era fut

84. βρέφος ὁραθέντες sic vat. 2. — ὑμνήσωμεν συμφ. id.

85. οὗτος καθελεῖ edd. neque ὃς impedit ἀκολουθίαν, dum edd. vix seriem habeant : οὗτος καθελεῖ τὰς ἑ. σ. βοᾶν οὐ πείθῃ recocta ex trop. 72.

86. Ὅτε σε χορὸς τῶν ἀγ. ἐκ σπ. ἔβλεψέ σε vat. 2. — τῷ φανέντι ἐπὶ γῆς id.

λαίῳ * ὅτ' ἔβλεψε σὲ * γεννηθέντα ἐκ Παρθένου, * δοξολογῶν ἐβόα * σὺν ποιμέσι, καὶ ἔλεγεν· * Δόξα ἐν ὑψίστοις τῷ φανέντι * ἐν γῇ εἰρήνην πρυτανεῦσαι * τοῖς κραυγάζουσιν· * Εὐλογημένος...

πζ'. Βουλῇ οὐρανοὺς * κλίνας, Κύριε, κατέβης, * καὶ παρθενικὴν * μήτραν ᾤκησας ἀφράστως, * καὶ βρέφος ἐγνωρίσθης * ἐν σπηλαίῳ τικτόμενος, * καὶ συνανεστράφης τοῖς ἀνθρώποις, * ὁδὸν ἀρίστην προδεικνύων * τοῖς κραυγάζουσιν· * Εὐλογημένος...

πη'. Ἄνω στρατιαὶ * ἀνυμνοῦσιν τῶν ἀγγέλων· * κάτω σαρκωθεὶς * διὰ ἄκραν εὐσπλαγχνίαν * ἐκ τῆς ἁγνῆς Παρθένου, * καθωράθη ὡς νήπιος, * Μάγοις προσιτός τε καὶ ποιμέσιν, * ἀπρόσιτος ὁ φύσει πέλων, * πρὸς ὃν κράζομεν· * Εὐλογημένος...

specu aspexit genitum ex Virgine, hymnis te celebravit cum pastoribus, et aiebat : « Gloria in altissimis manifestanti se in terra, ut « pacem largiatur clamantibus ad se : Bene« dictus...

87. Sponte cœlos inclinans, Domine, descendisti, et virgineum uterum inhabitasti ineffabiliter, et infans agnitus es, in spelunca exortus, et conversatus es cum hominibus, optimam illis viam ostendens, ad te clamantibus : Benedictus.

88. Superna agmina angelorum hunc concinunt; deorsum caro factus per summam clementiam, ex casta Virgine, quasi puellus aspectus est, Magis et pastoribus se dans obvium, ipse qui natura inaccessus est, ad quem clamamus : Benedictus.

87. θέλων οὐρανοὺς cod. rupto pene ultimo acrostichidis annulo, sed neque tono βουλῇ satisfacit. cf. ps. XVII, 10. — ἀρίστην ὁδὸν ὑποδεικνύων id. edd. vat. 2. — τοῖς σοῖς κράζουσιν edd.

88. ἄκραν, ut in trop. 44, 81, quum nondum apud Roman. occurrerit. — ὁ φύσει ἀπρόσιτος τυγχάνων vat. 2.

IV. ΟΜΟΙΑ ΜΕΘΕΟΡΤΙΑ.

πθ'. Ἄγει ἑορτὴν * ἐν χαρᾷ πᾶσα ἡ κτίσις, * καὶ οἱ οὐρανοὶ * σὺν ἡμῖν ἀγαλλιῶνται· * ἐν φάτνῃ γὰρ ὁ κτίστης * ἐκ Παρθένου σαρκούμενος * καὶ ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας * βρέφος ὡράθη παραδόξως, * πρὸς ὃν εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

ϟ'. Ὄρθρος νοητὸς * ἐξανέτειλας, Παρθένε, * Ἥλιον Χριστὸν * ἐν ἀγκάλαις σου κρατοῦσα, * δι' οὗ φωταγωγεῖται * λογικὴ φύσις ἅπασα * φέγγει ἐπιγνώσεως τελείας, *

89. Festum agit in gaudio universa creatura, et cœli nobiscum lætantur. In præsepio en conditor ex Virgine carnem induit, et in Bethleem Iudææ puer videtur mirum in modum, ad quem aiamus : Benedictus...

90. Mane uti spirituale orta es, Virgo, quæ solem Christum tuis in ulnis gestas, perquem illuminatur creatura omnis radio sa-

IV. Ut προεόρτια iure dicuntur ea nostri moduli angelica, quæ cani solent a XX ad XXIV decembris diem, sic μεθεόρτια dixeris quæ nunc in dies XXVIII et XXX reservantur. Silent enim αἱ ἀγγελικαὶ, saltem in edd. menæis, ad decembr. dies XXV, XXVI, XXVII, XXIX et XXXI. At non ita in mss. libris, neque eadem in iisdem diebus editi retinent. Immo trop. 96, ubi ad Iordanem respicitur, et alia facile Ianuario reservarentur. Pauca autem quæ in hanc IV et ultimam classem reiicimus, si unum exceperis, ad dies XXVIII et XXX, quin et XXVI et XXIX plerumque pertinent, videlicet trop. 89, 92, 93, 99, 100, 101.

89. An ἄγῃ ἑορτήν? — Utrum vero initium id sit tertii alphabeti, donec plura subeant, vix coniicitur, immo mox alia suspicio erit. — νῦν ὡράθη edd. cf. tr. 40.

90. ὄρθρος id cant. VI, 9, et de Christo sole trop. 96.

τῆς ἀφθαρσίας ἀξιοῦται· * πιστῶς κράζωμεν· * Εὐλογημένος...

ϟα'. Στόμασιν ἁγνοῖς * φλογεροῖς ὃν ἀνυμνοῦσιν * αἱ τῶν οὐρανῶν * ὑπερκόσμιαι δυνάμεις, * τεχθέντα ἐν σπηλαίῳ, * διὰ ἄφατον ἔλεος, * γλώσσαις καὶ ἡμεῖς ὑμνεῖν πηλίναις * καταξιούμεθα· ἀπαύστως * αὐτῷ κράζωμεν· * Εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν, * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

ϟβ'. Ὅπου ὁ Χριστὸς * τίκτεται, ἴωμεν πάντες, * ἔχοντες ἐν νῷ * τὸν τῆς πίστεως ἀστέρα· * ἐκεῖ γὰρ βαδιοῦντες * νοητῶς καὶ προφθάνομεν, * ὡς ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας * αὐτὸν ὀψόμεθα τεχθέντα, * καὶ προσάξωμεν * δῶρα ἐπάξια αὐτῷ, * τὰ κρείττονα ἀρετῶν.

ϟγ'. Τὸν Ἐμμανουὴλ, * ἐν σπηλαίῳ γεννηθέντα, * ἄνωθεν ἀστὴρ * κατεμήνυσε τοῖς Μάγοις, * δικαιοσύνης ὄντα * ἀπερίγραπτον ἥλιον, * καὶ περιγραφόμενον ἐν φάτνῃ, * σάρκα ὑλικὴν ἠμφιεσμένον. * Πρὸς ὃν κράζομεν· * Εὐλογημένος...

ϟδ'. Ἄφθορον, ἁγνὴν * ἑαυτὴν κατανοοῦσα, * μετὰ τὴν φρικτὴν * καὶ ἀνέφραστον λοχείαν, * ἐβόα ἡ Παρθένος· * Ἀνερμήνευτε Κύριε, * βρέφος σπαργανούμενον κρατῶ σε, * δοξολογῶ μετὰ ποιμένων, * πιστῶς κράζουσα· * Εὐλογημένος...

ϟε'. Πῶς ὁ ἀναφὴς, * συνεχέθης ἐν κοιλίᾳ; * πῶς ὑπάρχων πῦρ, * τὴν νηδὺν οὐ καταφλέγεις; * πῶς τεχθήσῃ παιδίον, * ὁ Πατρὶ συναΐδιος, * σάρκα εἰληφὼς ἐκ τῆς Παρθένου; * ὑμνῶ, αἰνῶ τὰ μεγαλεῖα * τῆς σῆς, Κύριε, * κυοφορίας φοβερᾶς * εἰς κόσμου σωτήριον.

ϟς'. Ἥλιε, Χριστὲ, * ἡ Παρθένος ἀνέ-

pientiæ perfectæ et incorruptibilitate honestatur. Cum fide clamemus : Benedictus.

91. Quem ore puro, flammeo concelebrant, supernæ nempe cœlorum virtutes, natum in spelunca, per ineffabilem misericordiam, eumdem nos lutosis linguis canere permittimur; sine fine ipsi clamemus : « Benedictus, « qui venisti, Deus noster, gloria tibi! »

92. Ubi Christus paritur, eamus omnes, præfulgente in animo fidei stella, huc enim in spiritu gradientes, opportune in Bethleem Iudææ accedimus, ut natum videamus, et offeramus dona ipsi digna, virtutum quæ potissima sunt.

93. Emmanuelem in antro natum stella superna Magos edocuit, solem iustitiæ incircumscriptum, quanquam in præsepio descriptum, carne terrena vestitum : ad quem clamamus : Benedictus...

94. Illibatam se et puram sentiens post stupendum ineffabilemque partum, Virgo exclamavit : « In interpretabilis Domine, te puerum fasciis involutum teneo; te celebro « cum pastoribus, in fide canens : Benedictus...

95. « Quî tu intactilis contentus es in « utero? Quî quum sis ignis, gremium non « comburis? Quî Patri coæternus, puer editus fuisti carnem a Virgine sumens? te « cano, tuæ laudo prodigia tremendæ nati- « vitatis ad orbis salutem.

96. « Sol, o Christe, Virgo voce eructavit,

91. αὐτῷ κραυγάζωμεν vat. 2, qui cum mosquensi solus servavit hoc et præcedens tr.

92. προφθάσωμεν edd. nec displicet « mente properemus, præcurramus ad videndum. » προφθάνοντες vat. 2. — ἀρετῶν τὰ κρείττ. edd. τὰ κράτιστα vat. 2.

93. ἀπερίγραπτον ἥλ. καὶ περιγραφόμενον, quæ omnino ætatem referunt Iconomachorum. — σάρκα. v. abundat, nisi quid elidatur aut coalescat.

94. καὶ δοξολογῶ edd.

95. κατεφλέχθης vat. 4. — σωτηρίαν id contra modulum. Rarum illud trop. legitur in vat. 1, 4 et mosquensi.

96. De Christo sole cf. tr. 36, 52, 86, 92. — πῶς δὲ γαλ. vat. 2.

βόα, * πῶς σε καθορῶ, * καὶ σπαργάνοις ἐνειλίττω * φωταγωγοῦντα πάντων * τὰς ψυχὰς θείᾳ χάριτι; * πῶς σε περιπτύσσομαι ἀγκάλαις; * πῶς γαλουχῶ, ὁμοιωθέντα * τοῖς κραυγάζουσιν· * Εὐλογημένος...

ϞΖ'. Δῶρα ἐκ Θαιμὰν * ὁ προπάτωρ ἀνεβόα προσφέρειν Χριστῷ, * τῷ τεχθέντι ἐκ Παρθένου, * τοὺς Μάγους προμηνύων, * προσκυνεῖν τε τὰ σύμπαντα * τὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ γεννηθέντα· * ὃν ἔτεκες, ἁγνὴ Παρθένε, * διὸ εἴπομεν· * Εὐλογημένος...

ϞΗ'. Ὑπὲρ γυναικῶν, * Θεοτόκε, ἀνεδείχθης· * Λόγον γὰρ Θεοῦ * ὑπεδέξω ἐν γαστρί σου, * ὃν ἔτεκες, Παρθένε * ἀπειρόγαμε δέσποινα, * μείνασα παρθένος μετὰ τόκον, * κεχαριτωμένη· ᾧ ἐν πίστει, * λαοί, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

ϞΘ'. Λέγει Γαβριήλ· * Τί βοᾷς; τί ἀποδύρῃ; * — Βλέπουσα ἐμῶν * τὴν ἀναίρεσιν νηπίων, * ὡς ἁπαλῶν ἀρνίων, * καὶ τὸν πόνον μὴ φέρουσα, * θρήνοις ἑαυτὴν ὅλως συγκόπτω. * Ἀλλ' ὅμως νῦν σὺν τούτῳ μέλπω * τῷ ποιήσαντι· * Εὐλογημένος...

« ut te contemplor, ut fasciis involvo te, « omnium animas divina gratia illustrantem! « Ut te amplector ulnis! Ut lac tibi præbeo, « qui similis factus es clamantibus : Bene- « dictus!.. »

97. Grandi voce psaltes atavus significavit, ut Magi munera ex Thæman afferant Christo ex Virgine nato, ut omnia illum adorent editum in spelunca, quem peperisti, o casta Virgo, ideo clamamus : Benedictus...

98. Super mulieres, o Dei genitrix, præstantior es : Verbum enim suscepisti in utero tuo, quem edidisti, o Virgo, viri nescia domina, virgo manens post partum, o gratiæ plenissima. In fide, populi, dicamus : Benedictus...

99. « Gabriel me alloquitur : Ut quid cla- « mas? Quid lamentaris? — Dum intueor cæ- « dem meorum infantium, uti tenellorum « agnorum, nec dolorem sustineo, meosque « eiulatus intercipio. At nihilominus illum « cano qui fecit eos : Benedictus... »

97. Θαιμάν. Respicere vid. ps. LXXI, 10, ubi tamen Reges Tharsis appellantur. — art. ὁ ante προπάτωρ et τῷ ante σπηλαίῳ om. vat. 3 qui solus retinuit trop. quatuor ultima. — ὃν ἔτεκες, παρθένε, ἀπειράνδρως id. extra mensuram.

98. ὑπὲρ omnino in cod. evanuit. — ᾧ ἐν πίστ. id.

99. En flebile Rachelis in Rama carmen, forte immani cæde, ut tenelli pueri, truncatum. Cæterum cum læta poemata sint αἱ ἀγγελικαὶ, ideo tacent in die dec. XXIX, sanctis pueris dicata. — cod. habet λέγε γαβρ. — ὡς ἁπαλοὶ id. — Multa supersunt de hoc genere canticorum, quæ ad S. Iosephum Hymnographum remittimus.

ANASTASIUS.

CANTICUM IN MORTUORUM EXEQUIIS.

α'. Ὁ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων
καὶ τοῦ θανάτου ἐξουσιαζων,
μεθιστάνων δὲ πάντας
σῷ προστάγματι,
ὅτε θέλεις ἐλεῆσαι,
καὶ τὸν μεταστάντα ἀνάπαυσον,
ὡς μόνος Θεὸς οἰκτίρμων.

β. Αὐτὸς μόνος ὑπάρχεις ἀθάνατος,
ὁ ποιήσας καὶ πλάσας τὸν ἄνθρωπον·
οἱ βροτοὶ δὲ ἐκ γῆς διεπλάσθημεν,
καὶ εἰς γῆν τὴν αὐτὴν πορευσόμεθα,
καθὼς ἐκέλευσας ὁ πλάσας με,
καὶ εἰπών μοι· Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν πορεύσῃ·
ὅπου πάντες βροτοὶ πορευσόμεθα,
ἐπιτάφιον θρῆνον ποιοῦντες ᾠδὴν,
τὸ ἀλληλούϊα.

1. Qui vitæ hominum
mortisque dominator es,
qui cunctos migrare facis
tuo imperio,
quando mavis misereri,
mortuum quoque fac requiescere,
solus utpote Deus misericors.

2. Tu solus immortalis es,
qui fecisti et fixisti hominem :
nos vero mortales humo compacti sumus,
et in terram illam ibimus,
prout jussisti qui formasti me,
et dixisti mihi : « Terra es, et in terram reverteris, »
quo mortales omnes migrabimus,
funereum in planctum promentes
canticum illud : Laudate Dominum!

Jam ad Anastasium semel et iterum provocavimus, (p. 44, 92, 106), vix non existimantes eum esse Romano vetustiorem; utpote hirmi illius conditorem αὐτὸς μόνος, qui quum funereis canticibus solemnis sit, primaque omnium sit exequiarum celebritas, id ipsum facile me movet ut credam, hunc melodum esse inter antiquissimos. Romano certe, uti Theodoro Studitæ et aliis, præluxit illud quasi priscæ et exquisitæ melodiæ exemplar, quod certatim novis ornare verbis æmulati sunt. Sed neque ullus æmulorum omisit, quod peculiare huic esse modulo videtur, præter στίχων grandiorum insolentiam, mæstos animi sensus rauco τῶν ο et ω sono reddere. Aliud, in tantæ antiquitatis poemate, admirationi multæ erit, tot scilicet in eo resonare ὁμοιοτέλευτα, præter insitam doctis viris opinionem, similes modulos tantum esse recentium Græculorum. A duobus vero sæculis, ut alias dixi (*Juris eccl. gr. hist. et monum.* t. II, p. 286), hoc funereum opus inseruit Goar in suum *Euchol.* p. 431, 553, 561 ad 575 ed. Paris. Tum etiam jure meo inquiebam disjecta nimium ibi esse membra melodi, plura misere truncari, dissipari acrostichidem, quin Anastasii non superesse nomen nec vestigium, neque minimam sive metri, sive toni suspicionem unquam subiisse Goaro aut ejus lectoribus. Neque ipse ego satis melodiæ consului ubi primum et raptim inter Anastasiana mea id tetigi. Agedum, prima esto editio editorum a duobus sæculis, juxta duos palmares meos codices corsinium f. 157-159 et taurinensem f. 152, 153. Goarus vero referat suos optimos codd. plerosque barberinos et cryptoferratenses. Sunt trop. XXIX, versibus 253 conflata, sub isto corsinii titulo : Κοντάκιον εἰς κοίμησιν, ἦχος πλδ', φέρον ἀκροστιχίδα· Ἀναστασίου τοῦ ταπεινοῦ αἶνος.

1. fere evanuit in T præmissum breve trop. μετὰ τῶν ἁγίων, quod integrum habet Goar p. 531, etc. tritumque negligere licet.

2. ὑπάρχει C. — οὖν ἐκ γῆς Goar. — πορευόμεθα bis C. — ἐκέλευσεν C. — ἐπελεύσῃ Goar, et ἀπελεύσῃ ut LXX, Gen. III, 19. — τὸ ἀλλ. const. codd. sed edd. art. semper om. Nota v. 7 apud Romanum p. 44 esse una syllaba ampliorem, et cf. infra Theodor. Studit. XVII.

γʹ. Νουνεχῶς, δυσωπῶ, ἐπακούσατε· * μετὰ μόνων γὰρ ταῦτα καὶ φθέγγομαι, * δι' ὑμᾶς γὰρ τὸν θρῆνον ἐποίησα, * ἴσως ἔχειν τινὰ προσωφέλειαν· * ἀλλ' ὅτε ταῦτα μελῳδήσετε, * μνημονεύσατέ μου, τοῦ ποτε γνωρίμου· * πολλάκις γὰρ ὁμοῦ συνεισήλθομεν, * καὶ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἐψάλλομεν ᾠδὴν, * τὸ ἀλληλούϊα.

δʹ. Ἀναστάντες οὖν, πάντες συνάχθητε, * καὶ καθίσαντες, λόγον ἀκούσατε· * Φοβερὸν, ἀδελφοί, τὸ κριτήριον, * ὅπου μέλλομεν πάντες παρίστασθαι· * οὐκ ἔνι δοῦλος οὔτ' ἐλεύθερος, * οὔτε ἔνι ἐκεῖ μικρὸς, οὔτε μέγας· * ἀλλ' οἱ πάντες γυμνοὶ παριστάμεθα· * διὰ τοῦτο καλὸν τὸ βοᾶν τῷ Χριστῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

εʹ. Συγκαιόμεθα πάντες τοῖς δάκρυσιν, * ὅταν ἴδωμεν λείψανον κείμενον· * καὶ ἐγγίζοντες πάντες ἀσπάζονται, * ἴσως δὲ καὶ τοιαῦτα προσφθέγγονται· * Ἰδοὺ ἀφῆκας τοὺς φιλοῦντας σὲ, * οὐ λαλεῖς τοῦ λοιποῦ μεθ' ἡμῶν, ὦ φίλε· * διὰ τί οὐ λαλεῖς ὡς ἐλάλεις ἡμῖν, * ἀλλὰ οὕτω σιγᾷς μὴ λαλῶν μεθ' ἡμῶν * τὸ ἀλληλούϊα;

ϛʹ. Τί πικρὰ τῶν θνησκόντων τὰ ῥήματα, * ἅπερ φθέγγονται, ὅταν πορεύωνται· * Ἀδελφοὶ, ἀδελφῶν μου χωρίζομαι, * φίλους πάντας ἀφῶ, καὶ πορεύομαι. * Ποῦ οὖν ὑπάγω οὐκ ἐπίσταμαι· * ἢ πῶς μέλλω ἔχειν οὐδεὶς ὁ γινώσκων, * εἰ μὴ μόνον Θεὸς ὁ καλέσας με, * ἀλλὰ μνείαν ποιεῖτε ἐμοῦ μετ' ᾠδῆς, * τοῦ ἀλληλούϊα.

3. Attente, precor, audite : nam vobis etiam hæc solis eloquor, propter vos enim carmen lugubre feci, si quid forte afferat utilitatis. Verum quum hæc modulati eritis, mementote mei, quem quondam novistis; frequentius namque simul convenimus, et in domo Dei una cecinimus canticum : Laus Deo!

4. Sursum ergo erecti, omnes convenite, dein consedite, audituri concionem : « Fratres, « tremendum tribunal, cui nos omnes astare necesse erit! Ibi servus nullus, nullus « liber est, nec parvus ullus est, neque ma« gnus; ast nudi nos omnes sistemus. Prop« terea bonum est clamare ad Christum : « Laus Deo! »

5. « Consumimur cuncti lacrymis, si quando cernimus cadaver jacens : en juxta omnes accederunt, osculo ut valedicant, ac flebilia id genus dicant : « Tu deseris nos te aman« tes! Jam non ultra nobiscum loqueris, o « amice? Cur non dicis quæ nobis dicebas? « Siccine siles, haud nobiscum aiens : Laus « Deo! »

6. « Quam amara sunt morientium verba, quæ loquuntur, quando discedunt! « Fra« tres, a meis fratribus exulo, omnes ami« cos desero, et proficiscor. Quo ergo va« dam, nescio! aut qualiter ego futurus sim « nemo est qui noscat, nisi tantum Deus, « qui me evocavit. Verum memoriam mei « facite cum cantico : Laus Deo! »

3. ὑπακούσατε T. — μετα πόνου T, πόνων C, μετὰ μόνων Goar. nobiscum. — δι' ἡμᾶς G. — πρὸς ὠφέλειαν G. ut codd. præstat una dictio pro solito προσωφέλησιν. — συνήλθομεν C, contra metrum, quod etiam postulat συνυμνοῦμεν ᾠδὴν aut simile paroxytonum.

4. πορεύεσθαι C. — οὐκ ἔνι ἐκεῖ edd. codd. ἀμέτρως — οὐδὲ bis Goar. — ἀλλὰ πάντες G. — βοᾶν συνεχῶς τὸν ψαλμὸν Goar.

5. συγχεόμεθα ὅτε C. — ἀσπάζεσθαι G. ἀσπαζόμεθα T. — προσφθέγγεσθαι G. — ὦ φιλος C. — ἐλάλεις τὸ πρὶν T. — ἀλλ' οὕτω C, T, G. contra metr. — σιγ. τοῦ λαλεῖν G.

6. Rarum est τί pro ὡς, extra scriptores ecclesiasticos. — ἀδελφῶν ἐξορίζομαι G. — ἀφῶ pro ἀφίημι ex ἀφέω, unde ἀφοῦμαι a Dorotheo Sophocles adduxit, quibus et hoc satis rarum adde, cf. Apoc. II, 20; Exod. XXXII, 32. Quin alibi, si codici fides, erit ἀφιῶ pro ἀφήσω, haud exiguo vade Cosma, in cant. de transitu B. V. trop. 13. — ποῦ δὲ T. — μέλλω ἐκεῖ edd. et codd. quod absonum; frustra G et T ἐκεῖ εἶναι, rupto metro, nisi cum T pergas οὐ γινώσκων, sed quanto durius! γινώσκω G. — μὴ μόνος C. — μοῦ T. ἐμοῦ om. G. — codd. τὸ ἀλλ.

ζ'. Ἆρα ποῦ αἱ ψυχαὶ νῦν ὑπάρχουσιν; * ἆρα πῶς ἐν τῷ ᾅδῃ διάγουσιν; * ἐπεθύμουν μαθεῖν τὸ μυστήριον, * ἀλλ' οὐδεὶς ἱκανὸς διηγήσασθαι. * Ἆρα κἀκεῖνοι μνημονεύουσι * τῶν ἰδίων αὐτῶν, ὡς ἡμεῖς ἐκείνων; * ἢ ἐκεῖνοι λοιπὸν ἐπελάθοντο * τῶν θρηνούντων αὐτοὺς καὶ ποιούντων ᾠδὴν, * τὸ ἀλληλούϊα;

η'. Συνοδεύσατε, φίλοι, τοῖς θνήσκουσι, * καὶ σπουδῇ πρὸς τὸ μνῆμα προφθάσατε, * καὶ ἐκεῖ νουνεχῶς ἀτενίσατε, * καὶ τὸν τόπον ὑμῶν εὐτρεπίσατε· * πᾶσα νεότης ἐκεῖ διαῤῥεῖ, * πᾶσα ἡλικία ἐκεῖ ἐμαράνθη· * ἐκεῖ κόνις καὶ τέφρα καὶ σκώληκες· * ἐκεῖ πᾶσα σιγὴ, καὶ οὐδεὶς ὁ καλῶν * τὸ ἀλληλούϊα.

θ'. Ἰδοὺ δὴ θεωροῦμεν τὸν κείμενον, * ἀλλ' ἡμῖν τοῦ λοιποῦ μὴ προκείμενον· * ἰδοὺ δὴ καὶ ἡ γλῶττα ἡσύχασεν· * ἰδοὺ δὴ καὶ τὰ χείλη ἐπαύσαντο. * Ἔῤῥωσθε, φίλοι· τέκνα, σώζεσθε· * σώζεσθε, ἀδελφοί· σώζεσθε, γνώριμοι· * ἐγὼ γὰρ τὴν ὁδόν μου πορεύομαι, * ἀλλὰ μνείαν ποιεῖτε ἐμοῦ μετ' ᾠδῆς, * τοῦ ἀλληλούϊα.

ι'. Οὐδεὶς γὰρ τῶν ἐκεῖθεν ἀνέλυσεν, * ἵνα εἴπῃ ἡμῖν πῶς διάγουσιν * οἵ ποτε ἀδελφοὶ καὶ τὰ ἔγγονα, * τὰ ἐκεῖ προλαβόντα πρὸς Κύριον, * διὸ πολλάκις ἀεὶ λέγομεν· * ἆρα ἔνι ἐκεῖ ἰδέσθαι ἀλλήλους; * ἆρα ἔνι ἐκεῖ ἰδεῖν ἀδελφόν; * ἆρα ἔνι ἐκεῖ ἐν τῷ ἅμα εἰπεῖν * τὸ ἀλληλούϊα;

7. « At ubinam animæ nunc versantur? quænam illis in inferis vivendi ratio? Arcanum illud scire vehementer cupiebam, at nemo ullus potis est enarrare. An mortui suorum reminiscuntur, ut nos ipsorum? aut iam obliti sunt plangentium eos et persolventium canticum : Laus Deo?

8. « Viam una pergite, o amici, cum morientibus, ac celeri gressu ad tumulum properate, ibi memori animo attente intueamini et locum vestrum facite paratum. Omnis ibi iuventus diffluit; ibi omnis actas florens emarcuit; ibi pulvis et cinis et vermes; ibi iuge silentium, ac nemo qui pronuntiet : Laus Deo!

9. « Ecce demum contemplamur coram positum, iam nobis post hac non proponendum. En demum lingua quievit; en etiam labia immota sunt. Valete, amici! Filii, salvete! Salvete, fratres, salvete, noti! Viam ego meam progredior. Verum mei facite memoriam cum cantico : Laus Deo! »

10. Nullus ex migrantibus illuc reversus est, ut nobis dicat quomodo degant qui modo fratres et liberi, qui exinde præierunt ad Dominum. Idcirco sæpe, immo semper hæc frequentamus : Ibi ne erit conspici invicem? Ibi ne fratrem dabitur videre? Ibi ne licebit insimul enunciare illud : Laus Deo!

7. ἆρα ποῦ, ἆρα πῶς sic codd. cum accentu duplicis interrogationis, de quo cf. Viger p. 488; Winer p. 519. — ὑπάγουσιν G. — πῶς νῦν ἐκεῖ διάγ. G. — ἐκείνοις ἢ ἐκ. T. — θρην. αὐτῶν T. Tam hoc quam præcedens trop. nulli suspicionem de recta melodi fide moveat, quam quidam neoterici censores ne theologo quidem Nazianzeno vati pepercerunt, dum in flebili elegiarum luctu, morientium fata anxie lamentatur. Post hoc enim ævum, fit judicium, de quo nemo non anxius est; et vel pro non damnatis, inter flammas repurgantes aut cœli delicias, sors ambigua remanet. Quæ minus intellexere Ullmann (*Gregorius von Nazianz der Theol.*) et Villemain (*Tableau de l'éloquence chrétienne au IVe siècle*), uti nuper notavit Matth. Schubach (*De Greg. Naz. theol. carminibus commentatio*, Confluentib. 1871), p. 5, 6, 15, 16, 17 seqq. in quibus ipse censor haud semper virgam vitat censoriam.

8. τοὺς πόδας ὑμῶν εὐτρεπίσατε G. — ἡ νεότης G. — ἐκεῖ ὀδύρεται C. πᾶσα ἐκεῖ φύσις ἐποδύρεται, πᾶσα ἐκεῖ ἡλικία ἐ. ἐ. τέφρα κ. κόνις T.

9. ἰδοὺ νῦν G. — προσκείμενον C, T, in quo om. v. seq. — pro γνώριμοι rhythmum impleret συνήθεις. — ποιεῖτέ μου C, T. τὸ ἀλλ. codd. semper. — Concione absoluta, mox moribundus loquitur.

10. De usu ἀνέλυσεν cf. Roman. XIV, 13. ἀνέζησεν G. — προσλαβόντα C. προλαβόντα iterum in tr. 20, nec tamen vulgare in hoc sensu præeundi ad Deum. — πολλάκις ἀεὶ C, T, G. miro consensu.

ια΄. Ὑπομνήσκω ὑμᾶς πρὸς τὸν Κύριον, * ἀδελφοί μου καὶ τέκνα καὶ φίλοι μου· * μή μου λάθεσθε, ὅταν προσεύχησθε, * δυσωπῶ, ἱκετεύω καὶ δέομαι· * μάθετε ταῦτα εἰς μνημόσυνον, * καὶ θρηνήσατέ με νυκτὸς καὶ ἡμέρας· * ὡς Ἰὼϐ πρὸς τοὺς φίλους, ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς· * καθίσατε, καθίσατε, πάλιν εἰπεῖν * τὸ ἀλληλούϊα.

ιβ΄. Τὰ γὰρ πάντα ἀφέντες ὑπάγομεν, * καὶ γυμνοὶ καὶ στυγνοὶ παριστάμεθα· * τὸ γὰρ κάλλος ὡς χλόη μαραίνεται, * καὶ ἡ δόξα ὡς ὄναρ παρέρχεται. * Γυμνὸς ἐτέχθης, ὦ ταλαίπωρε, * γυμνὸς μέλλεις ἐκεῖ παρεστάναι πάντως· * μὴ φαντάζου, βροτὲ, ἐν τῷ βίῳ ποτέ· * ἀλλὰ στέναζε πάντοτε μετὰ ψαλμοῦ, * τοῦ ἀλληλούϊα.

ιγ΄. Οὐδὲν οὕτως ἐστὶν εὐληθάργητον, * ὡς βροτὸς ἐκ βροτοῦ χωριζόμενος, * κἂν γὰρ χρόνον μικρὸν μνημονεύσωμεν, * ἀλλ᾽ εὐθὺς τοῦ θανόντος λανθάνομεν, * ὡς μὴ φανέντα τοῦτον ἔχοντες· * καὶ γονεῖς γὰρ τέκνων πάντως ληθαργοῦσιν * ἃ ἐκ σπλάγχνων γεννήσαντες ἔθρεψαν, * καὶ προέπεμψαν δάκρυσι μετὰ ᾠδῆς, * τοῦ ἀλληλούϊα.

ιδ΄. Ὑπάγομεν ὁδὸν τὴν αἰώνιον, * πρὸς τὸν μόνον Θεὸν τὸν αἰώνιον· * παριστάμεθα, ὥσπερ κατάδικοι, * κάτω νεύοντες ὅλοι τὰ πρόσωπα. * Ποῦ κάλλος τότε; ποῦ τὰ χρήματα; * ποῦ ἡ δόξα τότε, ἢ τοῦ βίου τούτου; * οὐδὲν τούτων ἐκεῖ βοηθήσει σοι, * εἰ μὴ μόνον τὸ λέγειν συχνῶς τὸν ψαλμὸν, * τὸ ἀλληλούϊα.

ιε΄. Τί ταράττῃ ἀκαίρως, ὦ ἄνθρωπε; *

11. — « Memorabo vos apud Dominum, fratres mei meique filii et amici, ne me in precibus obliviscamini, oro, supplico et enixe precor. Hæc tenete memoranda, ac plangite me die ac nocte; sicuti Iob amicos, ita vos appello, sedete, sedete, ut iterum dicatis : Laus Deo!

12. « Relictis enim omnibus decedimus, et nudi tristesque iudici sistimur. Venustas enim veluti herba marcescit, et gloria sicut somnium elabitur. Nudus natus es, o miser, nudus ibi astabis totus. Noli tibi illudere unquam, o mortalis, in hac vita, immo ingemisce semper psallendo : Laus Deo!

13. « Nihil promptius e memoria excidit, sicut mortalis a mortali seiunctus. Etiamsi enim brevi tempore meminerimus, cito tamen obliviscimur mortui, eum ac si non paruerit habentes. Etenim parentes etiam natos obliviscuntur, quos ex visceribus genitos aluerunt, et quos ad sepulcrum prosecuti sunt lugentes et concinentes : Laus Deo!

14. « Viam pergimus æternam ad solum Deum immortalem; sistimur, tanquam rei, humi vultum cuncti demittentes. Ubi tunc pulchritudo? Ubi divitiæ? Ubi tunc gloria huiusce ævi? Nihil tunc rerum illic auxiliabitur tibi, nisi solum crebrius psalmum dicere : Laus Deo!

15. « Quid turbaris intempestive, o homo?

ἔστι pro ἔνι G constanter, — ἰδέσθαι C G, ἥδεσθαι ἀδελφὸν T, rupto metro. — etiam nota ἐν τῷ ἅμα *in simul*. — εἰπεῖν τὸν ψαλμὸν G.

11. Ὑπομιμνήσκω G, reluctante metro, dum poetice datur ὑπομνήσκω. Sed cur enallage, ubi in promptu erat ὑπομνήσω? — ἐπιλαθῆτε G. — ταῦτα εἰς προσκύνησιν T. — θρηνήσατέ μου G. δακρύσατέ με T. — ὑμᾶς, καθίσατε πάλιν εἴπω C, T. — Nota iterato respici ad καθίσματα liturgica, et fort. ex Iob IV, 29 τῶν ο΄. καθίσατε δή.

12. μαραίνεται, ἀλλὰ μόνον πλανώμεθα ἄνθρωποι, γυμνὸς C, G. longe præstat T. — παραστῆναι G.

13. βροτὸν... χωριζόμενον G. T. — μνημονεύομεν T. — De ἀλλὰ, præmissis ἄν, ἐὰν, εἰ, cf. Roman. X, 18, 19, XV, 5, 10, 13 etc. — τοῦ θανάτου C, G. — μὴ θανέντα G. — τέκνα πάντως C, T, G. — προσέπεμψεν δάκρυα G. Eleganter apud veteres προπέμπειν, scilicet τύμϐῳ vel ἐπὶ τύμϐῳ, ut Æsch. *Sept.* 1058, 1059 : πῶς τολμήσω μήτε σε κλαίειν, μήτε προπέμπειν ἐπὶ τύμϐῳ;

14. omisso v. 2, παριστάμενοι G. — βοηθῆσαι ἡμῖν G, nec tamen legit prius ἐκεῖ. — βοηθοῦσιν ἡμῖν T, om. μόνον.

15. παρέρχονται T. — ἔστι pro ἔνι G semper. —

μία ὥρα, καὶ πάντα παρέρχεται· * οὐ γὰρ ἔνι ἐν ᾅδῃ μετάνοια, * οὐδὲ ἔνι ἐκεῖ λοιπὸν ἄνεσις· * ἐκεῖ ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος· * ἐκεῖ γῆ σκοτεινὴ καὶ γνοφώδης ὅλη, * ὅπου μέλλω ἐγὼ κατακρίνεσθαι· * οὐ γὰρ ἔσπευσα ὅλως τοῦ λέγειν ψαλμὸν, * τὸ ἀλληλούϊα.

ιϛ΄. Ἂν ἠλέησας, ἄνθρωπε, ἄνθρωπον, * αὐτὸς μέλλει ἐκεῖ βοηθῆσαί σοι. * Ἄν τινι ὀρφανῷ συνεπάθησας, * αὐτὸς μέλλει ἐκεῖ ἀπαντῆσαί σοι. * Ἂν ἐξ ἀνάγκης ἔσωσάς τινα, * αὐτὸς ῥύσεταί σε ἐκεῖ τῆς ἀνάγκης. * Ἐὰν γυμνὸν ἐν τῷ βίῳ ἐσκέπασας, * αὐτὸς μέλλει σκεπάσαι σε, καὶ ὁ ψαλμὸς, * τὸ ἀλληλούϊα.

ιζ΄. Πονηρὰ ἡ ὁδὸς ἣν ἀπέρχομαι, * ἣν οὐδέποτε ὄντως ἐβάδισα, * καὶ ἡ χώρα ἐκείνη ἀγνώριστος, * ὅπου οὐδεὶς οὐδαμῶς γνωρίζει με. * Φρικτὸν ἰδέσθαι τοὺς ἀπάγοντας, * φοβερώτερον δὲ τὸν καλέσαντά με, * τὸν ζωῆς καὶ θανάτου δεσπόζοντα, * καὶ καλοῦντα ἡμᾶς, ὅτε θέλει, ἐκεῖ· * τὸ ἀλληλούϊα.

ιη΄. Εἰ γὰρ χώραν ἐκ χώρας βαδίζοντες, * ὁδηγούντων τινῶν προσδεόμεθα, * τί ποιήσομεν, ὅταν ὑπάγωμεν * εἰς τὴν χώραν ἣν οὔ πως γνωρίζομεν; * Πολλῶν σοι τότε χρεία ὁδηγῶν, * πολλῶν σοι τῶν εὐχῶν τῶν συνοδευόντων, * διασῶσαι ψυχὴν τὴν ταλαίπωρον, * ἕως φθάσῃς Χριστὸν, καὶ εἴπῃς πρὸς αὐτὸν * τὸ ἀλληλούϊα.

ιθ΄. Ἰδοὺ νῦν, ἀδελφοὶ, ἡσυχάσατε, * τῷ κειμένῳ λοιπὸν μὴ ὀχλήσατε, * ἠρεμήσατε, θορύβου λύσατε, * καὶ τὸ μέγα μυστήριον βλέπετε· * φοβερᾷ ὥρᾳ σιωπήσατε, * ἵνα μετ' εἰρήνης ἡ ψυχὴ ἐξέλθῃ· * εἰς ἀγῶνα

Una tantum hora, et omnia prætervolant. Iam non est in inferno pœnitentia, nulla ibi post hæc venia est. Ibi vermis nunquam dormiens; ibi terra atra et caliginosa tota, in qua ego damnandus ero, haud enim prorsus studui recitare psalmum : Laus Deo!

16. « Si misertus fueris, o homo, hominis, is futurus est illic auxilium tibi. Si orphano alicui compassus fueris, idem illic tibi obviam erit. Si quem ex necessitate eripueris, ipse te illic ex angustia liberabit. Si nudum in vita tegeris, ille te proteget, una et psalmus : Laus Deo!

17. « Maligna via est quam tero, in qua vere nullatenus ambulavi, et ignota est regio illa, ubi nemo ullomodo me novit. Terribile est videre eos qui abigunt, terribilius cernere eum qui me vocat, vitæ mortisque arbitrum, et ubi vult nos huc vocantem : Laus Deo!

18. « Si enim ubi e loco in locum emigramus, ducibus nonnullis indigemus, quid agemus, quando pellemur in regionem quam ignoramus? Multis tunc ducibus tibi opus erit; crebris sodalium comitantium te precibus, ut miseram animam salves, donec Christum attingas, et dicas : Laus Deo! »

19. Nunc vero, fratres, quiescite; iacenti nolite molesti esse, tacete, solvite tumultum, et magnum mysterium considerate. In tremenda hora silete, ut cum pace anima proficiscatur, certamen enim in magnum con-

εἰς ᾅδην G. — ζοφερᾷ G, γνοφερᾷ T, utrumque invita et melodia et syntaxi.

16. ἐκεῖ ἐλεῆσαί σε G, qui om. v. 4 et 5. — ἐλεῆσαι, κἂν τινι T. — συμπαθῆσαί σοι, ἐὰν ἐξ. T. — τινὰ ἔσωσας C, T, qui pergit αὐτὸς μέλλει ἐκεῖ συμβοηθῆσαι. Etiam C habet μέλλει ἐκεῖ abundantius.

17. pro ἣν bis ᾗ G. — οὕτως ἐβ. G. — ὅπου νῦν οὐδαμῶς T. — ὁ γνωρίζων με C, T. — φοβερὸν δὲ G. — λαλοῦντα ἡμᾶς — T. ὅταν θέλῃ G. T.

18. Οἱ ἐκ χώρας τινὸς ἐκβαδίζοντες G. — ἐκ χώρα. εἰς χ. C. — ὅτε ὑπάγομεν T, ὅπου ὑπ. G. — χώρα, ὅπου οὐ γνωρίζομεν C. ὅπου οὐ γνωρίζωμεν G, T. — ὁδηγῶν χρεία C, T, G. — φθάσῃ T, φθάσαι Χριστῷ εἰπεῖν G. — καὶ εἰπεῖν T. Inde f. melodus loquitur.

19. στίχοι omnes, uno excepto, sunt ὁμοιοτέλευτοι, neque notatu indigna sunt nonnulla ὁμοιόφωνα. — Incipiunt G, T : ἡσυχάσατε δὴ, ἡσυχάσατε, τῷ κειμένῳ. — ὀχλήσατε cum dat. mendum redolet. — λοιπὸν ἠρεμήσητε G. om. id. θορ. λύσ. — βλέψατε G. — γὰρ ὥρᾳ G. — ἀπέλθῃ G. — συνέχε-

γὰρ μέγαν συνέρχεται, * καὶ σὺν φόβῳ πολλῷ δυσωπεῖ τὸν Χριστὸν * τῷ ἀλληλούϊα.

κ'. Νεάνιδες, τοῦ λόγου ἀκούσατε, * καὶ μηκέτι κακῶς καλλωπίζεσθε· * οὐκ ἀκούετε πῶς μνημονεύομεν * τῶν ἐκεῖ προλαβόντων, καὶ λέγομεν· * Ποῦ ἔνι οὗτος ἀδελφὸς ἡμῶν; * ἀναπαύσοι Θεὸς τὸν δεῖνα καὶ δεῖνα. * Ἐκ νεότητος γὰρ ἐξεκόπησαν· * ἀλλὰ εὕρωσιν ἔλεος ὅπου εἰσὶν, * τὸ ἀλληλούϊα;

κα'. Οὐχ ὁρᾶτε τὸ πῶς διανεύομεν * ἐν τοῖς μνήμασιν, ὅτε εἰσήλθομεν; * Ἔστιν οὗτος τοῦ δεῖνα ὁ ἔκγονος· * αὕτη ἐστὶ τοῦ δεῖνα θυγάτριον· * δεῦτε, ἀσπάσασθε τὰ λείψανα, * οὗτός ἐστιν ὁ δεῖνα, ὁ δεῖνα οὗτος. * Ἀναπαύσοι ὑμᾶς ὁ ὑμᾶς καλέσας· * εὕροιτε ἔλεος παῤῥησίᾳ εἰπεῖν * τὸ ἀλληλούϊα.

κβ'. Ὑλικοῖς οἱ προσκείμενοι πάθεσιν, * ἐκεῖ ἄνεσιν ὅλως οὐκ ἔχουσιν· * ἐκεῖ γὰρ φοβεροὶ οἱ κατήγοροι· * ἐκεῖ δὲ καὶ αἱ βίβλοι ἀνοίγονται. * Ποῦ περιβλέψῃ τότε, ἄνθρωπε, * ἢ τίς μέλλει ἐκεῖ τότε βοηθεῖν σοι, * εἰ μὴ ζῶν ἀγαθὸν ὃ ἐποίησας, * καὶ καλὸν τοὺς πτωχοὺς, ὑμνήσας τὴν ᾠδὴν * τοῦ ἀλληλούϊα;

κγ'. Ἄρα πόσοι ἐξαίφνης ἡρπάγησαν * ἐξ αὐτῶν τῶν παστῶν, ἐν τῷ μνήματι * καὶ ἐζεύχθησαν ζεῦξιν αἰώνιον, * καὶ ἐποίησαν θρῆνον ἀδάπανον· * ἐκ τοῦ νυμφῶνος οὐκ ἀνέστησαν· * ἀλλ' ὁμοῦ ὁ γάμος ὁμοῦ καὶ ὁ τάφος, * ὁμοῦ ζεῦξις ὁμοῦ καὶ διάζευξις, * ὁμοῦ γέλως ὁμοῦ θρῆνος, ὁμοῦ ψαλμὸς, * τὸ ἀλληλούϊα.

greditur, ac valde tremebunda Christum exorat : Laus Deo!

20. Iuvenculæ, percipite sermonem, nec pravo decore ornemini. Nonne audivistis quomodo memoremus illos qui iam illic præcesserunt, ac dicamus : « Ubi est iste frater « noster? Quiescere Deus sinat illum et il« lam. Juvenes enim intercepti sunt, sed « utinam illic inveniant misericordiam, ubi « sunt : Laus Deo ! »

21. Nonne videtis quid digito ostendamus in sepulcretis, quando huc accessimus? « Ille « est huiusce filius : illa est istius filia; ve« nite; salutate reliquias. Hic talis est, et ta« lis iste est. Faciat vos quiescere qui voca« vit vos; utinam gratiam consequamini fi« denter dicendi : Laus Deo! »

22. Qui crassis passionibus incubuere, nullam omnino veniam ibi obtinent. Ibi namque formidandi accusatores; ibi sed et libri aperiuntur. Ubi nam circumspicies tunc, o homo? aut quis tibi suppetias tunc feret, nisi bonum quod vivens feceris, et munificus fueris pauperibus, edens canticum : Laus Deo!

23. Quam multi repente rapti sunt ex ipsis thalamis, et in monumento copulati fuere æterno connubio, lamentumque duxere inexhaustum; neque e thoro surrexerunt! Verum nuptiæ simul, simul et sepulcrum; simul conjugium, simul et divortium; simul risus, simul luctus, simul psalmus : Laus Deo!

ται T. συνέξεται G. συνέργεται C, dictio athletica, etiam de uno in multiplici lucta. — καὶ ἐν φόβῳ πολλῷ δυσωπεῖ τὸν Θεὸν G, T. — διὰ τὸ ἀλλ. T.

20. Hoc trop. et seq. om. G. — Nota iterum προλαβόντων ut in tr. 10, absoluto sensu. — ἔνι ὁ δεῖνος T, ὁ δεῖνα C. — ὁ Θεὸς C. παύσῃ ὁ Θ. T. — Ab initio trop. fort. νεανίαι, pro iusto modul o.

21. οὗτος ἔ. C, T. ἔνι τοῦ δεῖνα T, αὐτή ἐστιν θυγάτηρ τούτου δεῖνος (sic) δεῦτε T. — οὗτος ἔνι ὁ δεῖνα καὶ ἡ δεῖνα αὐτὴ, ἀναπαύσει T. — ὑμᾶς ὁ καλ. ὑμᾶς C, T. καὶ εὕροιτε C. — καὶ εὑρήσετε παῤῥησίαν εἰπεῖν T. — μετὰ παῤῥησίας C.

22. Ὑλικῶν τῶν παθῶν G, T. — οἱ προκείμενοι G. — ἐκεῖ μὲν G. — περιβλέψεις G. — ἄνθρ. τίς τοτε ἐκεῖ μέλλει β. σ. T. ἀγαθόν τι ἐποιήσας C, T. — καὶ θανὼν τοῖς πτωχοῖς G, καὶ καλῶν τοὺς πτωχοὺς C, T quod et nos recepimus, leviter emendatum. — καὶ βοήσας ᾠδὴν T. ἐποίησας ᾠδὴν C.

23. Lego et verto καὶ ἐν μν. συνεζεύχθησαν. — θρῆνον αἰώνιον C, T. — ὁμοῦ ὁ ταφ. C. G, T. — γέλως καὶ θρ. C. — ὁμοῦ καὶ ψαλμ. T. καὶ ὁ ψαλμ. G.

κδ'. Ἴδον ἐγὼ καὶ νήπιον θνήσκοντα, * καὶ ζωὴν τὴν ἐμὴν ἐταλάνισα· * ἐταράχθη γὰρ ὅλον καὶ ἔτρεμε, * καὶ ὡς ἦλθεν ἡ ὥρα, ἐβόησε· * Πάτερ, βοήθει, μῆτερ, σῶσόν με. * Καὶ οὐδεὶς ἱκανὸς τούτῳ βοηθῆσαι, * εἰ μὴ μόνον ὁρῶντες μαραίνοντα, * καὶ ἐν τάφῳ θρηνοῦντες ποιοῦσιν ᾠδὴν * τοῦ ἀλληλούϊα.

24. Vidi ego etiam infantem morientem, et vitam meam duxi miseram. Turbabatur enim totus et contremiscebat, horaque transacta exclamavit : « Pater, succurre! mater, « salva me! » Et nemo qui posset opem illi præstare, nisi quod eum intuentes tabescentem, et in feretro, lamentabundi agebant hymnum : Laus Deo!

κε'. Νεότης γὰρ καὶ κάλλος τοῦ σώματος * τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου μαραίνεται, * καὶ ἡ γλῶττα δεινῶς τότε φλέγεται, * καὶ ὁ λάρυγξ ψυγεὶς ἀναφλέγεται· * ὀφθαλμῶν κάλλος τότε σβέννυται, * κάλλος τοῦ προσώπου ἀλλοιοῦται ὅλον, * κάλλος τὸ τοῦ τραχήλου συντρίβεται, * καὶ λοιπὸν ἡσυχάζει τοῦ λέγειν * τὸ ἀλληλούϊα.

25. Iuventus enim et venustas corporis in articulo mortis marcescunt; et lingua tunc ardet graviter; et fauces aridæ inflammantur; oculorum extinguitur formositas, species vultus immutatur; conteritur colli proceritas, ac demum cessat promere psalmum : Laus Deo!

κϛ'. Ὅταν ἄρχοντα ἴδωμεν θνήσκοντα, * τότε μέγα μυστήριον βλέπομεν· * πῶς ἀπάγεται ὥσπερ κατάδικος, * ὅνπερ ἔτρεμον πάντες κατάδικοι; * πῶς ἐξετάζεται ὡς δέσμιος, * ὁ τὸ πρῶτον δεσμίους δεσμοῖς δεσμεύων; * ἰδοὺ ὅλος σποδὸς ὁ πρὶν φοβερὸς, * ἀπαγόμενος ἴσως καὶ δίχα ψαλμοῦ, * τοῦ ἀλληλούϊα.

26. Quando videmus principem obeuntem, tunc cernere est magnum mysterium : qui fit ut abducatur, tanquam damnatus, is quem damnati rei omnes formidabant? Quomodo exigitur ut captivus, qui prius captivos vinculis coercebat? Ecce totus cinis est qui modo terribilis, abactus fortasse et sine hoc psalmo : Laus Deo!

κζ'. Στρατιὰς γὰρ ἰδὼν, ὅλως ἔφριξεν, * ἑαυτὸν ταλανίζων διέλυξεν· * Ποῦ ἐστιν ἡ ἀρχή μου ἡ πρόσκαιρος; * τί ἐστι βασιλεία ἐπίγειος; * ἰδοὺ στρατεῖαι ἀδιάδοχοι, * ἰδοὺ δὴ ὑπουργοὶ τοῦ μόνου δυνάστου, * τοῦ ζωῆς καὶ θανάτου δεσπόζοντος, * καὶ καλοῦντος ἡμᾶς, ὅτε θέλει, ἐκεῖ * τὸ ἀλληλούϊα.

27. Agmina enim ut vidit, totus cohorruit, se miserum ducens, eiulabat : « Ubi est mea « potestas precaria? quid est regnum terre- « num? En agmine longo milites; en ministri « solius dominatoris, vitæ et mortis arbitri, « vocantis nos, quando voluerit, illic : Laus « Deo! »

κη'. Συγκαιόμεθα μόνον ἀκούοντες * ὅτι

28. Consumimur, si tantum audivimus ibi

24. Rursus percipe et meditare ὁμοιοφώνους clausulas. — Ἐγὼ μὲν εἶδόν ποτε G. Ἴδον ἐγώ ποτε C, rupto hinc metro, illinc læsa insuper acrostichide. Emendat T. — ὅλως G. — βοήθει μοι G. — τοῦτο C. — μαραίνονται C, T. — θρηνοῦνται αὐτῷ G.

25. Ἡ νεότης καὶ κ. G. — ψυγὴς ἂν (sic) ἀναφλέγεται G. ψυχῇ ἀναφέρεται C, T. — τὸ τοῦ πρ. C, G, T. — λέγειν συχνῶς G.

26. Duo seqq. trop. om. G. — ὃν ἐτρέμασι T pro ἐτρόμησαν. — πῶς δὲ ἐτάζεται T. — δεσμίους δεσμεύσας T. — ὃ ποτε C, T. — ἀπαγ. ἢ πῶς καὶ δίχα T.

27. διήλεγξεν C, T. Præstat διέλυγξεν, a λὺγξ *singultus*, ut λίγξ apud Homerum. — στρατειὰ ἀδιόδοχος T. Præter otiosam ejusdem litt. Σ in acrostichide iterationem, consarcinatur hoc troparium ex laciniis tr. 17, neque series obtinet. Vereor ut seriorum sit opus male assutum, immo pro germano intrusum tropario 28, quod nobis codd. omnes cum Goaro servarunt, ideoque, ni fallor, expulsum hoc genuinum est, quod Græculorum errori de tarda beatorum felicitate minus faveret.

28. Συγκαιόμεθα iterum ad confirm. tr. 5 initium. — ὅτι ἔστι G. — καὶ ante v. 3 om. G. — ᾧ pro ὅπου G. — ἐν Χριστῷ G. καὶ ἡμεῖς C, T. — ἅπαντες τῷ Θεῷ T. — βοήσ. αὐτῷ μετ' ᾠδῆς. C. In nonnullis codd. ultima troparia ita inter se connectuntur, ut

ἔνι ἐκεῖ φῶς αἰώνιον, * καὶ ἐκεῖ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν, * καὶ ἐκεῖ ἡ τρυφὴ ἡ αἰώνιος, * ἐκεῖ ὑπαρχει ὁ παράδεισος, * ὅπου πᾶσα ψυχὴ τῶν δικαίων χαίρει. * Συνεισέλθωμεν πάντες Χριστῷ ἡμεῖς, * ἵνα οὕτω βοήσωμεν πάντες Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

esse lumen indeficiens; et ibi fontem vitæ nostræ; et ibi delicias perpetuas; ibi paradisum esse, ubi lætatur omnis anima iustorum. Conveniamus omnes nos in Christum, ut sic in Deo omnes clamemus : Laudemus Deum.

κθ'· Παναγία Παρθένε ἀνύμφευτε, * ἡ τεκοῦσα τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον, * δυσωπῶ, ἱκετεύω καὶ δέομαι, * δυσωποῦσα μὴ παύσῃ τὸν Κύριον * ὑπὲρ τοῦ κοιμηθέντος δούλου σου, * ἄχραντε, ὅπως εὕρῃ ἐκεῖ ἄφεσιν * πταισμάτων ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, * ὡς παῤῥησίαν ἔχεις, δυσωπεῖν τὸν υἱόν σου * τὸ ἀλληλούϊα.

29. Sanctissima virgo innupta, quæ lumen inaccessum edidisti, rogo, supplico, deprecor : ne Deum pro defuncto servo interpellare desistas, o illibata, ut delictorum veniam in iudicii die nanciscatur, hac enim libertate frueris, ut filium tuum exores : Laudemus Deum.

alia sit obscura acrostichis : Ἀναστασίου τοῦ ταπεινοῦ νοσίας (sic), quæ morosius extricare me piget.

29. Ne quid desit, et hoc ab eodem Goaro recipimus, licet sit deterioris ætatis, neque in C, T admittatur — V. 3 ex 11 trop. revocatur. — In fine G multis superabundat : κρίσεως, πάναγνε, παῤῥησίαν γὰρ ἔχεις ὡς δέσποινα δυσωπεῖν τὸν υἱόν σου ἑκάστοτε, ἀλλ.

Monitum de Acathisto.

Cur inter anecdota posuerim hunc Sergii hymnum ἀκάθιστον, quamvis passim circumferatur, non solum in menæis, triodiis, euchologiis, per quatuor inde sæcula vulgatis, sed in multis doctorum libris, usque ad hodiernam cl. v. W. Christ recensionem, causa mihi plurima fuit. Nam Sergius agmen ducit discipulorum, qui vel in linguis barbaris Slavorum et Neograæcorum usque ad hunc diem floruerunt. Deinde singulare illud canticum, dum cætera id genus κοντάκια, nullo excepto, pene exciderint, solum et integerrimum, in publicis Græcorum officiis, cum tanta celebritate mansit, ut bis in anno, stantium inter plausus, repetitum, suum quoque nomen sabbato hebdom. V. quadragesimæ dederit. Præterea totum eximii poematis artificium adeo est ingeniosum, ut vix alia quam musarum græcarum labia ita cecinerint : immo fac deficiant tam multa de hoc metro melodico argumenta, ex hoc clarius sole fit, quis sit melodorum rhythmus, quanta in στίχοις definiendis varietas, qualis vel apud veteres in similiter cadentibus vis et frequentia, quantumve demum toni musici robur. Sed me in primis id movet, quod nondum satis, si quid video, describitur prodigiosi operis structura, cuius certe arcana efficacia, post hos ultimos conatus, alia et altiora studia expectat. Adde quod nova sit Constantini Lascharis interpretatio, quæ nunc primum ex duobus codd. vatic. 4442 f. 1, et casinensi 418 f. 193 meritam in lucem prodit. In scholia congessi ex innumeris codd. potius præcipuorum flosculos quam integras omnium varietates. Sunt videlicet : vatic. 341 f. 317, 457 f. 413, 1515 f. 276, ottob. 179 f. 75, regin. 159 f. 72, palat. 288 f. 209; barberin. III, 8 f. 1, III, 27 f. 155, III, 58 f. 14, III, 70 f. 150, IV, 42 f. 110; taurin. 197, f. 96; mosquens. 217 f. 1; qui mihi porro ex eodem ordine erunt 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13. Mosquensis ultimus est omnium quem æstimo longe præstantissimum, tum antiquitate, cum a. 1060 expolitus sit, tum rara pingendi arte, qua haud melodo impar artifex hymnum ornavit et interpretatus est. Sub prima pictura titulus allinitur, multis aliis codicibus solemnis : Κοντάκιον μετὰ τῶν εἴκοσι τεσσάρων οἴκων τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Additur in triodio hæc typici nota sub initium : « Tum sacerdos magna voce legit XXIV œcos iuxta alphabetum, nos vero, dum hæc leguntur, recti stamus. » Inde nomen ἀκάθιστος « nemine sedente, recitandus hymnus, » neque sine merito, cum prolixum sit officium, multis aliis canticis et psalmis intermixtum. In his quæ nostra sunt, recensere libet trop. XXV et versus numero 456.

SERGIUS, PATRIARCHA CP.

I.

ACATHISTUS.

α΄. Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια
ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, Θεοτόκε·
ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχη-
ἐκ παντοίων με κινδύνων [τον,
ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι·
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
β΄. Ἄγγελος πρωτοστάτης
οὐρανόθεν ἐπέμφθη
εἰπεῖν τῇ Θεοτόκῳ τό· Χαῖρε!
καὶ σὺν τῇ ἀσωμάτῳ φωνῇ,
σωματούμενόν σε θεωρῶν,
Κύριε,
ἐξίστατο καὶ ἵστατο,
κραυγάζων πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα
Χαῖρε, δι' ἧς ἡ χαρὰ ἐκλάμψει·
χαῖρε, δι' ἧς ἡ ἀρὰ ἐκλείψει·
χαῖρε, τοῦ πεσόντος
Ἀδὰμ ἡ ἀνάκλησις·
χαῖρε, τῶν δακρύων
τῆς Εὔας ἡ λύτρωσις·
χαῖρε, ὕψος δυσανάβατον

Interprete Constantino Laschare.

1. *Prooemium.* Auxiliatrici tibi et imperatrici Virgini sanctæ inscribit hæc serta urbs tua, liberata a barbarorum periculis. Sed tu cum habeas potestatem inexpugnabilem, ex variis me libera periculis, ut cantem tibi : Salve, sponsa innupta.

2. *Adventus angeli.* Angelus præsidens cœlitus missus fuit, ut diceret Virgini : Salve! Et cum incorporea voce (speculans te, Domine, incarnatum, stupuit et stetit,) ad eam hæc dixit : « Salve, per quam gaudium lu- « cebit. Salve, per quam maledictio deficiet. « Salve, cadentis Adæ resurrectio. Salve, « lacrymarum Evæ liberatio. Salve, sublimi- « tas inaccessibilis humanis considerationi- « bus. Salve, profunditas invisibilis angelo- « rum oculis. Salve, cum sis regis sedes. « Salve, cum feras omnia ferentem. Salve,

1. Ut melodi ab ore, urbs Constantinopolitana supplex canit et coram Virgine sistens precatur. Unde cod. mosquensis pictor, in prima imagine, sub lemmate MP. ΘΥ inducit Virginem in throno sedentem, purpureo innixam pulvinari, pallio amictam cæruleo et subalba tunica, scabellum coloribus variegatum prementem calcibus purpureis, nimbo redimitam, et brachia more orantis ad cœlum aureum attollentem; hinc villula byzantina, inde sacellum villa sublimius, cum porticu et columnis, quæ novam Romam ex compendiolo referunt. — Ibid. primo trop. præfigitur στάσις α΄, nam totum poema in quatuor stationes distinguitur. In codd. præmitti solet αὐτόμελον, Τὸ προσταχθὲν, quod omisit Lascharis, cum potius ad reliquum officium pertineat. — *Lascarum* habet casinensis cod. in quo deest vox *prooemium*, ut cæteri inde omnes tituli, in vatic. asservati. — in cas. *hæc sceptra*, vix melius. Lege : « Hæc pro data victoria gratiarum cantica tibi, « Deipara, ego tua urbs dedico. » Nonnulla ab interprete omissa uncinulis quadratis includimus. — ἀναγράφει legebat Lasc. — σοι ὁ δοῦλός σου 1, 4. σοι οἱ δοῦλοι 3. σοι ἡ ποίμνη σου 10. — παντοίων μᾶς sic 3, 7, ne metrum lædatur. — κράζωμεν χαῖρε 3.

2. Ἄγγελος. Omnes alphabeti litteræ aviculis et flosculis cæruleis aut purpureis in mosq. ornan-

ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς·
χαῖρε, βάθος δυσθεώρητον
καὶ ἀγγέλων ὀφθαλμοῖς·
χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις
βασιλέως καθέδρα·
χαῖρε, ὅτι βαστάζεις
τὸν βαστάζοντα πάντα·
χαῖρε, ἀστὴρ
ἐμφαίνων τὸν ἥλιον·
χαῖρε, γαστὴρ
ἐνθέου σαρκώσεως·
χαῖρε, δι' ἧς
νεουργεῖται ἡ κτίσις·
χαῖρε δι' ἧς
βρεφουργεῖται ὁ κτίστης·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
γ'. Βλέπουσα ἡ ἁγία
ἑαυτὴν ἐν ἁγνείᾳ,
φησὶ τῷ Γαβριὴλ θαρσαλέως·
Τὸ παράδοξόν σου τῆς φωνῆς
δυσπαράδεκτόν μου τῇ ψυχῇ
φαίνεται·
ἀσπόρου γὰρ συλλήψεως
τὴν κύησιν πῶς λέγεις, κράζων·
Ἀλληλούϊα.
δ'. Γνῶσιν ἄγνωστον γνῶναι
ἡ Παρθένος ζητοῦσα,
ἐβόησε πρὸς τὸν λειτουργοῦντα·
Ἐκ λαγόνων ἁγνῶν μου υἱὸν
πῶς ἐστι τεχθῆναι δυνατόν,
λέξον μοι·
Πρὸς ἣν ἐκεῖνος ἔφησεν,
ὡς ἔφθασε, κραυγάζων οὕτως·
Χαῖρε, βουλῆς ἀποῤῥήτου μύστις·

« stella illustrans solem. Salve, habitaculum « divinæ incarnationis. Salve, per quam in« novatur creatura. Salve, per quam adora« tur creator. Salve, sponsa innupta. »

3. *Maria ad angelum.* Videns Maria se ipsam in castitate, fidenter ait Gabrieli : « Inopinata vox tua incredibilis animæ meæ « videtur. Nam tu prædicis partum concep« tionis absque semine, canens : Alleluia. »

4. *Item verba Mariæ ad angelum.* Cognitionem incognitam quæritans cognoscere, Virgo clamavit ad ministrantem : « Ex lum« bis castis quomodo possibile est filium « nasci? dicito mihi. »

Responsio angeli ad Mariam. Ad quam ipse cum timore respondit ita clamans : « Salve, consilii ineffabilis secreti magi« stra. Salve, supplicantium fides. Salve,

tur. Hic vero, sub siglis solitis ΜΡ. ΘΥ. et ΑΡΧ. Γαβρ. pingitur archangelus, baculum tenens, alis demissis, dextera salutans; sedet vero Virgo, ut supra, nendo filo vacans, vultum ad angelum leviter flectens retrorsum. — Ab illo trop. veluti hirmo pendent cætera XXIII, nisi quod numeris imparibus additur nova series XII salutationum, cæteris vero tantum alleluia. Summopere igitur cavendum, ne non suis numeris modulisque hirmus restituatur. Consentiunt fere codd. in commatibus quæ dividunt quatuor priores versus. Versum 5 novem constare syllabis, versiculum sequi trisyllabum, tum octosyllabum, et iterum enneasyllabum, perpetuo rhythmo conficitur, saltem in XX tropariis : si quid obstat in cæteris, veteri melodo concedendum, ut duo ultimi versus, constanti manente melodiæ accentu, sibi invicem suppleant. Præterea post secundam salutationem, cæteras usque ad penultimam dividi singulas in duos versus, semper in eodem loco similes, tam ex hoc quam sequenti acathisto, aperte declaratur. Vix obstant duo trop. fort. ex aliqua codd. varietate. Cæterum intercisa versuum discrimina statuuntur sæpe ex ipsis clausulis echo referentibus. Quæ omnia recentem germanicum editorem fere præterfugerunt. — φωνῇ refer ad κραυγάζων. — ἐξίστατο καὶ ἵστατο. Cf. Roman. V, 12; X, 13; XIII, 3, 9 etc. — Ἀδὰμ ἡ ἀνάστασις 1, 7, 9. — ubi βρεφουργεῖται hab. προσκυνεῖται 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, duo vindob. ed. rom. cæteri ut nos, cum Laschare. — ὁ πλάστης 11 Vind. 1, 2.

3. In III mosq. pictura, dum angelus videtur valedicturus, Virgo, interrupto opere, dextera sublata, stupenti similis est. — προλέγεις cum taur. leg. Lasch. cæteri πῶς λέγεις.

4. In IV^a pict. crescit Virginis admiratio, ambas manus attollentis, dum angelus inclinatur. — *lumbis castæ* Lasc. vat. — μου ante υἱὸν add. ob metrum. — ὡς ἔφθασε cum 8, 9, 11. Cæteri cum Lasch. ἐν φόβῳ πλὴν aut πρίν. — σιγῆς ἀνω-

χαῖρε, σιγῇ δεομένων πίστις·
χαῖρε, τῶν θαυμάτων
Χριστοῦ τὸ προοίμιον·
χαῖρε, τῶν δογμάτων
αὐτοῦ τὸ κεφάλαιον·
χαῖρε, κλῖμαξ ἐπουράνιε,
δι' ἧς κατέβη Θεός·
χαῖρε, γέφυρα μετάγουσα
τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν·
χαῖρε, τὸ τῶν ἀγγέλων
πολυθρύλλητον θαῦμα·
χαῖρε, τὸ τῶν δαιμόνων
πολυθρήνητον τραῦμα·
χαῖρε, τὸ φῶς
ἀῤῥήτως γεννήσασα·
χαῖρε, τὸ πῶς
μηδένα διδάξασα·
χαῖρε, σοφῶν
ὑπερβαίνουσα γνῶσιν·
χαῖρε, πιστῶν
καταυγάζουσα φρένας·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ε'. Δύναμις τοῦ ὑψίστου
ἐπεσκίασε τότε
πρὸς σύλληψιν τῇ ἀπειρογάμῳ·
καὶ τὴν ἄκαρπον ταύτης νηδὺν
ὡς ἀγρὸν ὑπέδειξεν ἡδὺν
ἅπασι,
τοῖς θέλουσι θερίζειν
σωτηρίαν, ἐν τῷ ψάλλειν οὕτως·
Ἀλληλούϊα.

ς'. Ἔχουσα θεοδόχον
ἡ Παρθένος τὴν μήτραν,
ἀνέδραμε πρὸς τὴν Ἐλισάβετ·
τὸ δὲ βρέφος ἐκείνης εὐθὺς,
ἐπιγνοὺν τὸν ταύτης ἀσπασμὸν,

« miraculorum Christi exordium. Salve, « opinationum eius caput. Salve, scala « cœlestis, per quam descendit Deus. Salve, « pons reducens nos ex terra ad cœlum. « Salve, angelorum pervulgatum miracu- « lum. Salve, dæmonum famosum vulnus. « Salve, quæ lumen ineffabile genuisti. « Salve, quæ quo modo neminem docuisti. « Salve, quæ excellis sapientium intelligen- « tiam. Salve, quæ fidelium illuminas men- « tes. Salve, sponsa innupta. »

5. Virtus Altissimi obumbravit tunc ad concipiendum Virgini, et uterum eius [sterilem] ut agrum fertilem demonstravit volentibus metere salutem, in canendo : Alleluia.

6. *Visitatio Mariæ ad Elisabeth.* Habens Virgo uterum plenum divinitate, occurrit ad Elisabeth; cuius infans statim, cum novisset salutationem Virginis, gavisus est, et saltibus et cantibus ad eam clamabat.

Verba Ioannis Baptistæ, in utero Elisabeth clamantis ad Mariam. « Salve, germinis im-

τέρα πάσης 11, τίμης ἀνωτέρα πάσης 7, 8, alii σιγῆς δεομένων; sequimur 2, 6 « in silentio deprecantium, » σιγῇ om. Lasch. — πραγμάτων αὐτοῦ 5, Lasch. in casin. *operationum.* — ᾗ κατέβη coni. Christ. — ὁ Θεὸς edd. plerique codd. — ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν 11. — πολυβόητον, dein contra modulum ἄῤῥητον Lasch. — ἀῤῥ. κυήσασα 5, 11.

5. Movet admirationem egregia imago V^a mosq. Virgo, orantis more surgit, brachia tollit, in quadrato scabello, velut in orbe nixa, sublata purpureis reginæ calceis; desuper globus igneus, triplici radio coruscus, in stantem et orantem delabitur. — τῆς ἀπειρογάμου 11. — ἄκαρπον cum 8. ἔγκαρπον 2, 6, 7, 12; alii εὔκαρπον. om. Lasch. ni retulerit ad *agrum,* expuncto ἡδύν. — ἀπέδειξε 11. — ἤδειν ἅπασιν 7, 9. — Quo tinnitu νηδὺν, ἡδὺν monemur dividendos esse et quonam modo v. 5, 6, 7; tum etiam vides 7 ab 8 suppleri, quæ quidem licentia non nisi ob ἐφύμνια et tantum in vetustis melodis, adhibetur, quæ intacta linquimus, quamvis hic et infra remedium in promptu sit.

6. ἐκείνης...ταύτης, ubi aliquis expectaret ταύτης...ἐκείνης solita oppositione. Sæpe οὗτος non propiorem, sed rem maiorem, de qua potissimum agitur, ἐκεῖνος non remotiorem, sed minorem respicit, ut recte melodus. De quo usu classico cf. in primis Kuhner Xenoph. *Comm.* I, III, § 13. — *Saltib. et cantibus* Lasch. cum duobus codd. cum cæteris malim : *ut cantibus.* — καρποῦ ἀθανάτου 13, Lasch. — *vitæ meæ,* ἐμῆς, Lasch. — *exhilaratione* id. f. leg. ἱλαρῶν, pro quo ἱλα-

ἔχαιρε,
καὶ ἄλμασιν ὡς ᾄσμασιν
ἐβόα πρὸς τὴν Θεοτόκον·
Χαῖρε, βλαστοῦ ἀμαράντου κλῆμα·
χαῖρε, καρποῦ ἀκηράτου κτῆμα·
χαῖρε, γεωργὸν
  γεωργοῦσα φιλάνθρωπον·
χαῖρε, φυτουργὸν
  τῆς ζωῆς ἡμῶν φύουσα·
χαῖρε, ἄρουρα βλαστάνουσα
  εὐφορίαν οἰκτιρμῶν·
χαῖρε, τράπεζα βαστάζουσα
  εὐθηνίαν ἱλασμῶν·
χαῖρε, ὅτι λειμῶνα
  τῆς τρυφῆς ἀναθάλλεις·
χαῖρε, ὅτι λιμένα
  τῶν ψυχῶν ἑτοιμάζεις·
χαῖρε, δεκτὸν
  πρεσβείας θυμίαμα·
χαῖρε, παντὸς
  τοῦ κόσμου ἐξίλασμα·
χαῖρε, Θεοῦ
  πρὸς θνητοὺς εὐδοκία·
χαῖρε, θνητῶν
  πρὸς Θεὸν παῤῥησία·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ζ′. Ζάλην ἔνδοθεν ἔχων
  λογισμῶν ἀμφιβόλων,
  ὁ σώφρων Ἰωσὴφ ἐταράχθη,
  πρώην ἄγαμόν σε θεωρῶν,
  καὶ κλεψίγαμον ὑπονοῶν,
    ἄμεμπτε·
  μαθὼν δέ σου τὴν σύλληψιν
  ἐκ Πνεύματος ἁγίου, ἔφη·
    Ἀλληλούϊα.

η′. Ἤκουσαν οἱ ποιμένες
  τῶν ἀγγέλων ὑμνούντων
  τὴν ἔνσαρκον Χριστοῦ παρουσίαν,
  καὶ δραμόντες ποιμένα ὁρᾶν
  θεωροῦσι τοῦτον ὡς ἀμνὸν
    ἄμωμον
  ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Μαρίας
  βοσκηθέντα, ἣν ὑμνοῦντες εἶπον·
  Χαῖρε, ἀμνοῦ καὶ ποιμένος μή- [τερ·
  χαῖρε, αὐλὴ λογικῶν προβάτων·
  χαῖρε, ἀοράτων
    ἐχθρῶν ἀμυντήριον·
  χαῖρε, παραδείσου
    θυρῶν ἀνοικτήριον·

« marcescibilis vitis. Salve, fructus immor« talis possessio. Salve, producens agricolam « clementem. Salve, pariens plantatorem « vitæ meæ. Salve, arvum germinans abun« dantiam misericordiæ. Salve, mensa abun« dans exhilaratione. Salve, pratum delicia« rum. Salve, portus animarum nostrarum. « Salve, thus [precum] acceptabile Deo. Sal« ve, venia totius mundi. Salve, Dei bona vo« luntas erga homines. Salve, mortalium « ad Deum fiducia. Salve, sponsa innupta. »

7. *De perturbatione Ioseph.* Turbationem intus habens dubiosarum cogitationum, modestus Ioseph turbatus est [te innuptam sciens], et de purissima te suspicatus aliquid est. Sed cum noverit conceptionem de Spiritu sancto esse, cantabat : Alleluia.

8. *Salutationes pastorum ad Mariam puerperam.* Audierunt pastores angelos cantantes incarnati Christi præsentiam, et currentes ut pastorem videant, vident hunc ut immaculatum agnum in sinu Virginis lactentem, compatitur.

σμοῦ 11, εὐθενίας ἱλασμὸν 12. — χ. βροτῶν πρ. Θεὸν 13. In fine χαῖρε, κεχαριτωμένη 9, sic pluries.

7. Silentio prætermissa mosq. pictura VI[a] fere evanida, eo magis VII[a] emicat. Iosephus raptim se fugæ dat, proiecta in humerum penula cinerea, rufo succinctus pallio, brachiisque et manibus ante se porrectis, hispidus capillis, vultu tetricus, dum Virgo stans, leviter reflexa, dolenti compatitur. — νύμφην ἄγ. 1, ἄνανδρον 4, cæteri πρὸς τὴν ἄγ. — κλεψ. ὑπειπὼν 11. — ἄχραντε 12.

8. Ἀρχὴ τῆς β′. στάσεως eo loci mosq. Tum pictor nobis specum adumbrat, quatuor angelis desuper fulgentibus, accedente festino pastore, ad Iesulum, matris in gremio reclinatum, dum dormitat Iosephus. — καὶ δρ. ὡς πρὸς ποιμένα edd. et plerique codd. læsa melodia, quam duce La-

χαῖρε, ὅτι τὰ οὐράνια
συναγάλλεται τῇ γῇ·
χαῖρε, ὅτι τὰ ἐπίγεια
συγχορεύει οὐρανοῖς·
χαῖρε, τῶν ἀποστόλων
τὸ ἀσίγητον στόμα·
χαῖρε, τῶν ἀθλοφόρων
τὸ ἀνίκητον θάρσος·
χαῖρε, στεῤῥὸν
τῆς πίστεως ἔρεισμα·
χαῖρε λαμπρὸν
τῆς χάριτος γνώρισμα·
χαῖρε, δι' ἧς
ἐγυμνώθη ὁ ᾅδης·
χαῖρε, δι' ἧς
ἐνεδύθημεν δόξαν·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

θ'. Θεοδρόμον ἀστέρα
θεωρήσαντες Μάγοι,
τῇ τούτου ἠκολούθησαν αἴγλῃ,
καὶ ὡς λύχνον κρατοῦντες αὐτὸν,
δι' αὐτοῦ ἠρεύνων κραταιὸν
ἄνακτα,
καὶ φθάσαντες τὸν ἄφθαστον,
ἐχάρησαν, αὐτῷ βοῶντες·
Ἀλληλούϊα.

ι'. Ἴδον παῖδες Χαλδαίων
ἐν χερσὶ τῆς Παρθένου
τὸν πλάσαντα χειρὶ τοὺς ἀνθρώπους,
καὶ δεσπότην νοοῦντες αὐτὸν,
εἰ καὶ δούλου ἔλαβε μορφὴν,
ἔσπευσαν
τοῖς δώροις θεραπεῦσαι,
καὶ βοῆσαι τῇ εὐλογημένῃ·
Χαῖρε, ἀστέρος ἀδύτου μῆτερ·
χαῖρε, αὐγὴ μυστικῆς ἡμέρας·

quam laudantes dixerunt : « Salve, agni et « pastoris mater. Salve, aula rationabilium « ovium. Salve, invisibilium hostium adiuto« rium. Salve, ostium paradisi reseratorium. « Salve, quod cœlestia congratulantur terre« nis. Salve, quod terrena consaliunt cœles« tibus. Salve, apostolorum intacibile os. « Salve, martyrum invincibilis audacia. Salve, « reverendum fidei firmamentum. Salve, « lucida gratiæ notitia. Salve, per quam ex« poliatus fuit infernus. Salve, per quam « induti fuimus gloriam. Salve, sponsa « innupta. »

9. *Magorum adventus et salutationes ad Mariam cum puero.* [Divino impulsu properantem] stellam cum vidissent Magi, sequuti sunt huius splendorem, et ut laternam tenentes eam, per eam investigabant potentem regem et pervenientes cum invenissent [inaccessum], gavisi sunt cantantes : Alleluia.

10. Viderunt filii Chaldæorum in manibus Virginis illum qui formavit homines manu,

sch. restituimus. — μήτηρ edd. Christ, constanter. — ἀορ. θηρῶν 2, 5, 7. — συναγάλλονται 2, triod. bolon. — συγχορεύουσι 1, 5, 6, 7, 8, 11, 12. — συγχ. Χριστῷ 7, πιστοῖς 12, πιστῶν 11, πιστοὶ 5. — θράσος 11, Lasc. — πίστεως ἕδρασμα 6, κτίσεως ἕδ. 11.

9. In mosquensi pict. IX[a], Magi, non solum citato cursu properant, ut in omnibus fere veterum extypis, sed nova pictoris audacia equitant, floribus trifidis coronati pro phrygiis pileis, expansis vento palliis, montemque aggrediuntur, equis anhelantibus et ad stellam hinnientibus, premente equitum alacritate, quorum senior barbatus pone ægrius fertur. Vetus autem fama est Magos, pedites equitesve, nullo itineris præpete cursu fuisse fatigatos. — Nota θεοδρόμον paroxytonum. — *Divinam* Lasch. languidius. — θεωροῦντες οἱ μάγ. 11. — φαινῶς ἄνακτα 9. — ἄφθαστον μητρί τε τοῦτο 9. Cf. Roman. XXIV, 29.

10. Nunc Magi, præeunte seniore, procedunt cum muneribus ad Deum infantem, cruciformi nimbo insignem, more græco benedicentem, purpurea tunica et chlamyde vestitum, matris genibus assidentem; quem Virgo, cærulea veste nitens, dextera monstrat, sinistra in eiusdem humero quiescente. Coronatur auro solus Magus senior; iuniores, quorum alter ab altero ætate differt, pro pileo gestant trium flosculorum coronidem. — πλάσ. χερσὶ 12. — χαῖρε, ἡ τῆς πλάνης τὸ κράτος 6. — κάμινον παύσασα 1, 5, 8, 11. — παύουσα 9. — μύστ. φυλάξασα 1, φυλάττουσα 12. — ἀπ. ἐκ-

χαῖρε, τῆς ἀπάτης
τὴν κάμινον σβέσασα·
χαῖρε, τῆς Τριάδος
τοὺς μύστας φωτίζουσα·
χαῖρε, τύραννον ἀπάνθρωπον
ἐκβαλοῦσα τῆς ἀρχῆς·
χαῖρε, Κύριον φιλάνθρωπον
ἐπιδείξασα Χριστόν·
χαῖρε, ἡ τῆς βαρβάρου
λυτρουμένη θρησκείας·
χαῖρε, ἡ τοῦ βορβόρου
ῥυομένη τῶν ἔργων·
χαῖρε, πυρὸς
προσκύνησιν παύσασα·
χαῖρε, φλογὸς
παθῶν ἀπαλλάττουσα·
χαῖρε, πιστῶν
ὁδηγὲ σωφροσύνης·
χαῖρε πασῶν
γενεῶν εὐφροσύνη·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ια'. Κήρυκες θεοφόροι
γεγονότες οἱ Μάγοι,
ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Βαβυλῶνα,
ἐκτελέσαντές σου τὸν χρησμὸν
καὶ κηρύξαντές σε τὸν Χριστὸν
ἅπασιν,
ἀφέντες τὸν Ἡρώδην
ὡς ληρώδη, μὴ εἰδότα ψάλλειν·
Ἀλληλούϊα.

ιβ'. Λάμψας ἐν τῇ Αἰγύπτῳ
φωτισμὸν ἀληθείας,
ἐδίωξας τοῦ ψεύδους τὸ σκότος·
τὰ γὰρ εἴδωλα ταύτης, σωτήρ,
μὴ ἐνέγκαντά σου τὴν ἰσχύν,
πέπτωκεν·
οἱ τούτων δὲ ῥυσθέντες
ἀνεβόων πρὸς τὴν Θεοτόκον·
Χαῖρε, ἀνόρθωσις τῶν ἀνθρώπων·
χαῖρε, κατάπτωσις τῶν δαιμόνων·

et ut Dominum cognoscentes eum, etsi formam servi acceperit, festinarunt cum muneribus eum adorare, laudareque benedictam matrem, dicentes : « Salve, stellæ inoccidentis mater. Salve, splendor mysticæ diei. « Salve, deceptionis caminum extinguens. « Salve, Trinitatis discipulos illustrans. Salve, « tyrannum immitem ab imperio eiiciens. « Salve, dominum clementem Christum « ostendens. Salve, liberans nos a fide bar« bara. Salve, nos ab operibus abstrahens « luti. Salve, ignis adorationem sedans. Sal« ve, liberans nos a flamma passionum. Sal« ve, dux castitatis fidelium. Salve, omnium « generationum lætitia. Salve, sponsa in« nupta. »

11. *De reditu Magorum in patriam et Herodis regis illusione.* Præcones divini effecti, Magi reversi sunt in Babylonem, perficientes oraculum tuum, et prædicarunt te Christum omnibus, prætermittentes Herodem ut nugatorem, nec scientem canere Alleluia.

12. *De fuga Iesu in Ægyptum, et salutationes solutarum gentium ab idololatria ad Mariam.* Cum illustrasses Ægyptum illustratione veritatis, expulisti tenebras mendacii. Nam idola eius, [o salvator] cum non potuissent sufferre tuam potentiam, ceciderunt, et qui ab ido-

βάλλουσα edd. — θρησκείας male Christ. — βορβ. τῶν ἔργ. cf. Roman. XII pass. — *adustionem sedans* Lasch. casin. ac si legerit ἐπίκαυσιν παύσ. — χαῖρε, περσῶν 2, 5, 7, πυρσὸν 9, respectu ad historiam notandæ varietates. — Suadent similiter cadentia σωφροσύνη.

11. In XIª pict. mosq. iuxta fores cuiusdam urbis, mœnibus et hortis pensilibus conspicuæ, tres Magi inter se conferunt; unus fere iam ingressus, unicum purpureum florem pro pileo gerit, cæteri trium florum coronulam retinent. — καὶ ἐκήρυξάν σε Lasch. salvo metro. — ὡς λυρώδη sic triod. bonon. ὡς εἴρωνα sic 9. εἰδότα λέγειν 5.

12. Cernere est in XIIª pictura Virginem, fulgida nube amictam, nimbo redimitam, iuxta urbis mœnia a duobus viris pronis exceptam, dum e turribus simulacra ruunt. — Plura in casin. desiderata lat. vat. restituit, in quo male a titulo *salutarium gentium*, tum *correptio hominum*. — τῆς ἀπάτης τὴν πλάνην fere omnes præ-

χαῖρε, ἡ τῆς πλάνης
τὸ κράτος πατήσασα·
χαῖρε, τῶν εἰδώλων
τὸν δόλον ἐλέγξασα·
χαῖρε, θάλασσα ποντίσασα
Φαραὼ τὸν νοητόν·
χαῖρε, πέτρα ἡ ποτίσασα
τοὺς διψῶντας τὴν ζωήν·
χαῖρε, πύρινε στύλε
ὁδηγῶν τοὺς ἐν σκότει·
χαῖρε, σκέπη τοῦ κόσμου
πλατυτέρα νεφέλης·
χαῖρε, τροφὴ
τοῦ μάννα διάδοχε·
χαῖρε, τρυφῆς
ἁγίας διάκονε·
χαῖρε, ἡ γῆ
ἡ τῆς ἐπαγγελίας,
χαῖρε, ἐξ ἧς
ῥέει μέλι καὶ γάλα·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ιγ'. Μέλλοντος Συμεῶνος
τοῦ παρόντος αἰῶνος
μεθίστασθαι τοῦ ἀπατεῶνος,
ἐπεδόθης ὡς βρέφος αὐτῷ·
ἀλλ' ἐγνώσθης τούτῳ καὶ Θεὸς
τέλειος·
διόπερ ἐξεπλάγη σου
τὴν ἄρρητον σοφίαν, κράζων·
Ἀλληλούϊα.

ιδ'. Νέαν ἔδειξε κτίσιν
ἐμφανίσας ὁ κτίστης
ἡμῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ γενομένοις,
ἐξ ἀσπόρου βλαστήσας γαστρὸς,
καὶ φυλάξας ταύτην, ὥσπερ ἦν,
ἄφθορον·
ἵνα τὸ θαῦμα βλέποντες,
ὑμνήσωμεν αὐτὴν βοῶντες·

lolatria liberati fuere ad Virginem clamabant dicentes : « Salve, correctio hominum. Salve, depositio dæmonum. Salve, quæ potentiam erroris pessumdasti. Salve, quæ dolum idolorum redarguisti. Salve, mare quod submersisti Pharaonem intelligibilem. Salve, petra quæ saturasti sitientes [vitam]. Salve, columna ignea ducens eos qui in tenebris erant. Salve, tectum mundi latius nebula. Salve, esca mannæ succedens. Salve, deliciarum [sanctarum] ministra. Salve, terra promissionis, [salve,] ex qua fluit mel et lac. Salve, sponsa innupta. »

13. *Salutationes Symeonis ad Virginem, quum præsentatus fuisset ei puer Iesus, in egressu vitæ.* Cum Symeon esset abiturus ex hac vita deceptiva, datus fuisti ei ut infans; sed tamen ei cognitus fuisti ut Deus perfectus : idcirco stupefactus fuit ob ineffabilem tuam sapientiam, ob quam clamabat : Alleluia.

14. Novam creaturam ostendit nobis creator a quo nati sumus, et qui natus est ex ventre virginali absque semine, quem incorruptum conservavit, ut miraculum videntes, Virginem laudemus, clamantes : « Salve, flos incorruptibilitatis. Salve, corona continentiæ. Salve, formam resurrectionis pariens. Salve, angelorum locum ostendens. Salve,

ter mosquens. et Lasch. — post γῆ om. ἡ edd. coni. Christ γαῖα, vel ut nos. — Lasch. om. χαῖρε in penult. v. quem delicatus taurin. totum expunxit.

13. Eo loci pictor struxit altare, rubris circumdatum tentoriis, opertum antiminsio niveo, cæruleis sulcis exarato; in medio altaris eminet capsula quadrata; superest conopeum, quatuor nixum columnellis, plano tectum laqueari, e quo erigitur pyramidion, pendetque velum rubrum, ad sinistram revolutum. Sub velo stat Virgo, manibus porrectis, more offerentium; offert vero a dextera senex Symeon puerum ulnis susceptum. — μέλλοντες Chr. errore typographico. — ἐγνώσθης πᾶσιν ὡς Θεὸς 11. — ἄπειρον σοφ. Christ. — ἄφραστον ουσίαν 9. — ἄρρητον οἰκονομίαν, ψάλλων 4. — In fine 13 : τέλος τῆς β' στάσεως.

14. In eodem : ἀρχὴ τῆς γ', cum pictura XIV[a], in qua viri quinque mirabundi adorant puerum, innixum matris gremio in throno sedentis, sub tholi arcu et fornice. — ἀπ' αὐτοῦ 5, 7, 8. — ὥσπερ ἦν om. Lasch. — ὑπὲρ ἦν 5. — ἦν ἄφθορος 4.

Χαῖρε, τὸ ἄνθος τῆς ἀφθαρσίας·
χαῖρε, τὸ στέφος τῆς ἐγκρατείας·
χαῖρε, ἀναστάσεως τύπον ἐκλάμπουσα·
χαῖρε, τῶν ἀγγέλων τὸν βίον ἐμφαί- [νουσα·
χαῖρε, δένδρον ἀγλαόκαρπον,
ἐξ οὗ τρέφονται πιστοί·
χαῖρε, ξύλον εὐσκιόφυλλον,
ὑφ' οὗ σκέπονται πολλοί·
χαῖρε, ἀπογεννῶσα
λυτρωτὴν αἰχμαλώτοις·
χαῖρε, κυοφοροῦσα
ὁδηγὸν πλανωμένοις·
χαῖρε, κριτοῦ
δικαίου δυσώπησις·
χαῖρε πολλῶν
πταισμάτων συγχώρησις·
χαῖρε, στολὴ
τῶν γυμνῶν παῤῥησίας·
χαῖρε, στοργὴ
πάντα πόθον νικῶσα·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ιε'· Ξένον τόκον ἰδόντες,
ξενωθῶμεν τοῦ κόσμου,
τὸν νοῦν εἰς οὐρανὸν μεταθέντες·
διὰ τοῦτο γὰρ ὁ ὑψηλὸς
ἐπὶ γῆς ἐφάνη ταπεινὸς
ἄνθρωπος,
βουλόμενος ἑλκύσαι
πρὸς ὕψος τοὺς αὐτῷ βοῶντας·
Ἀλληλούϊα.

ιϛ'. Ὅλος ἦν ἐν τοῖς κάτω,
καὶ τῶν ἄνω οὐδ' ὅλως
ἀπῆν ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος·
συγκατάβασις γὰρ θεϊκὴ,
οὐ μετάβασις δὲ τοπικὴ
γέγονε
ὁ τόκος ἐκ Παρθένου
θεολήπτου, ἀκουούσης ταῦτα·
Χαῖρε, Θεοῦ ἀχωρήτου χώρα·
χαῖρε, σεπτοῦ μυστηρίου θύρα·
χαῖρε, τῶν ἀπίστων ἀμφίβολον ἄκου- [σμα·

« planta fructuosa, ex qua nutriuntur fideles. « Salve, lignum umbrosum, quo plerique cooperiuntur. Salve, generans liberatorem captivorum. Salve, pariens ducem errantium. « Salve, iudicis iusti advocatio. Salve, multorum delictorum venia. Salve, stola nudorum. Salve, amor omnem superans amorem. Salve, sponsa innupta. »

15. *Salutationes omnium peregrinorum fidelium ad Mariam.* Peregrinum partum videntes, peregrini simus in mundo, et mentem nostram in cœlum transponamus. Propter hoc Altissimus in terra apparuit homo humilis, volens sursum attrahere eos qui canunt : Alleluia.

16. Totus erat in inferioribus et totus a superioribus non defuit indescribile Verbum. Depositio enim divina, non transmutatio localis fuit partus e divina Virgine, audiente hæc : « Salve, Dei incomprehensibilis locus. Salve, divini secreti ostium. Salve, infidelium auditum dubiosum. Salve, præconium fidelium indubiosum. Salve, vehiculum sanctum Dei super cherubim existens. [Salve,

— αὐτῇ βοῶντες 6. — τὸ στέμμα τῆς ἐγκρατείας 11, 12. — τύπον ἐκτίκτουσα subtilius leg. Lasch. dein τόπον pro βίον, vel potius τρόπον substituit. — πιστοὶ pro πολλοὶ et vice versa alii. Item duo v. seqq. sæpe inverso ordine. — καρποφοροῦσα λυτρωτὴν 6, 11. — λύτρωσιν 9. — πολλῶν πταιόντων edd. — παῤῥησία 11, om. Lasch. — In trop. 14 et 16 tanta est scripturarum varietas et versiculorum tumultus, ut facile intelligas cur priores salutationes non solito more dividantur.

15. Reduxit iterum pictor Virginem in specum, cum puero, bove et asino, multis circumstantibus qui brachia attollunt. — εἰς οὐρανοὺς triod. bolon. — ὑψ. Θεὸς edd. — βούλομ. τοῦ σῶσαι τοὺς 5, 12. — πρὸς τὸ ὕψος edd. et Chr. rupto metro.

16. Depictus in hoc loco Iesus sedet, docentium in cathedra, et more græco benedicit; prospiciuntur binæ ædiculæ, duplici tholo eminente. — In casin. *totus* semel, male leg. Lasch. οὐδ' ὅλος. — Ibid. *incircumscriptibile Verbum*. — In

χαῖρε, τῶν πιστῶν ἀναμφίβολον καύ-
χαῖρε, ὄχημα πανάγιον [χημα·
τοῦ ἐπὶ τῶν χερουβίμ·
χαῖρε, οἴκημα πανάριστον
τοῦ ἐπὶ τῶν σεραφίμ·
χαῖρε, ἡ τἀναντία
εἰς ταὐτὸ ἀγαγοῦσα·
χαῖρε, ἡ παρθενίαν
καὶ λοχείαν ζευγνῦσα·
χαῖρε, δι' ἧς
ἐλύθη παράβασις·
χαῖρε, δι' ἧς
ἠνοίχθη παράδεισος·
χαῖρε, ἡ κλεὶς
τῆς Χριστοῦ βασιλείας·
χαῖρε, ἐλπὶς
ἀγαθῶν αἰωνίων·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ιζ΄. Πᾶσα φύσις ἀγγέλων
κατεπλάγη τὸ μέγα
τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως ἔργον·
τὸν ἀπρόσιτον γὰρ ὡς Θεὸν
ἐθεώρει πᾶσι προσιτὸν
ἄνθρωπον,
ἡμῖν μὲν συνδιάγοντα,
ἀκούοντα δὲ παρὰ πάντων·
Ἀλληλούϊα.

ιη΄. Ῥήτορας πολυφθόγγους
ὡς ἰχθύας ἀφώνους
ὁρῶμεν ἐπὶ σοί, Θεοτόκε·
ἀποροῦσι γὰρ λέγειν τὸ πῶς
καὶ παρθένος μένεις, καὶ τεκεῖν
ἴσχυσας·
ἡμεῖς δὲ τὸ μυστήριον
θαυμάζοντες πιστῶς βοῶμεν·
Χαῖρε, σοφίας Θεοῦ δοχεῖον·
χαῖρε, προνοίας αὐτοῦ ταμεῖον·
χαῖρε, φιλοσόφους
ἀσόφους δεικνύουσα·
χαῖρε, τεχνολόγους
ἀλόγους ἐλέγχουσα·
χαῖρε, ὅτι ἐμωράνθησαν

nobilissimum habitaculum eius qui super Seraphim est.] Salve, quæ duo opposita eodem reduxisti. Salve, quæ virginitati partum iunxisti. Salve, per quam soluta est transgressio. Salve, per quam apertus est paradisus. Salve, clavis Christi regni. Salve, spes sempiternorum bonorum. Salve, sponsa innupta. »

17. *Omnium salutationes ad Mariam.* Omnis natura angelorum stupuit, videns excelsum opus tuæ incarnationis. Nam speculabatur Deum inaccessibilem omnibus, et conversabilem hominem, nobis communicantem et audientem ab omnibus : Alleluia.

18. Rhetores copiosos ut mutos pisces videmus in te, Dei genitrix. Dubitant enim dicere quomodo virgo permanes et parere potuisti. Nos vero secretum admirati fideliter clamamus : « Salve, Dei [sapientiæ] vas. Salve, penu divinæ providentiæ. Salve, sapientes insipientes demonstrans. Salve, doctos indoctos redarguens. Salve, quod effecti sunt stulti qui prius graves erant disputatores. Salve, quod marcescunt fabularum poetæ. Salve, quæ

vat. *indeprehensibilis locus.* — Ibid. *dispensatio enim.* — *et partus.* — Ambo om. inclusa, statim seqq. solus vatic. retinuit. — ἀλλ' ἦν 11 post correct. — συγκατάβασις, ut Roman. p. 160. — καὶ τόκος alias, resp. ad συγκ. — χαῖρε ἀμφ. ἀκουσμα, hunc v. om. 11. — εἰς αὐτὴν 11, εἰς αὐτὰ 7, εἰς ταῦτα alii. — ἡ παρθενία vet. ven. — χαῖρε, δι' ἧς ἐλ. π. in 12 erasa, loco manente vacuo.

17. Ad hæc pictor sistit Christum in gloria stantem, latino ritu benedicentem; sex angeli adorant; unus Seraphim, sex alis expansis, in summo cœlo supervolitat. — ἀγγ. ἐξεπλάγη 11. — ὡς Θεὸς edd. vett. immo et rec. ven. turpi lapsu. — ἐθεώρουν 1, 5, 7, 12. — ἡμῖν τε 11. — πάντων οὕτως edd. — Lasch. ὡς om. et male interpretatur. Sensus est : « cernebat enim illum, qui, ut Deus, inaccessus est, omnibus, ut hominem, accessibilem. »

18. Hic vero sedet Virgo in purpureo pulvino, aureaque sede, manus expandens : sinistrorsum stat quidam præco veritatis; e regione oppositum stipatur agmen rhetorum, attonitis similium, unus quorum os manu tegit, duo tenent scripta volumina. — ἰχθύας ἀφθόγγους 5, 6, 7, 9. — coni.

οἱ δεινοὶ συζητηταί·
χαῖρε, ὅτι ἐμαράνθησαν
οἱ τῶν μύθων ποιηταί·
χαῖρε, τῶν Ἀθηναίων
τὰς πλοκὰς διασπῶσα·
χαῖρε, τῶν ἁλιέων
τὰς σαγήνας πληροῦσα·
χαῖρε, βυθοῦ
ἀγνοίας ἐξέλκουσα·
χαῖρε, πολλοὺς
ἐν γνώσει φωτίζουσα·
χαῖρε, ὁλκὰς
τῶν θελόντων σωθῆναι·
χαῖρε, λιμὴν
τῶν τοῦ βίου πλωτήρων·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ιθ΄. Σῶσαι θέλων τὸν κόσμον,
ὁ τῶν ὅλων κοσμήτωρ
πρὸς τοῦτον αὐτεπάγγελτος ἦλθε,
καὶ ποιμὴν ὑπάρχων ὡς Θεός,
δι' ἡμᾶς ἐφάνη καθ' ἡμᾶς
πρόβατον,
ὁμοίῳ γὰρ τὸ ὅμοιον
καλέσας, ὡς Θεὸς ἀκούει·
Ἀλληλούϊα.

κ. Τεῖχος εἶ τῶν παρθένων,
Θεοτόκε Παρθένε,
καὶ πάντων τῶν εἰς σὲ προστρεχόντων·
ὁ γὰρ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς
κατεσκεύασέ σε ποιητής,
ἄχραντε,
οἰκῆσαι ἐν τῇ μήτρᾳ σου,
σοὶ πάντας προσφωνεῖν διδάξας·
Χαῖρε, ἡ στήλη τῆς παρθενίας·
χαῖρε, ἡ πύλη τῆς σωτηρίας·
χαῖρε, ἀρχηγὲ
νοητῆς ἀναπλάσεως·
χαῖρε, χορηγὲ
θεϊκῆς ἀγαθότητος·
χαῖρε· σὺ γὰρ ἐνουθέτησας

Atheniensium implicationes dilanias. Salve, quæ retia piscatorum imples. Salve, quæ a profundo ignorantiæ homines attrahis. Salve, quæ plures in sapientia ditasti. Salve, navis volentium salvi fieri. Salve, portus navigantium in hac vita. Salve, sponsa innupta. »

19. *Salutationes universorum fidelium ad Mariam per doctrinam Dei.* Cupiens salvum facere mundum omnium creator, spontaneus ad eum venit, et pastor cum esset, ut Deus, propter nos apparuit secundum nos ovis; simili enim simile revocans, ut Deus, audit ab omnibus nobis: Alleluia.

20. Murus es virginum, sancta Virgo, et omnium ad te confugientium. Nam cœli et terræ creator talem te fecit, [immaculata,] ut tecum habitet, et omnes docuit te salutare dicentes: « Salve, statua virginitatis. Salve, ostium salutis. Salve, auctor intellectualis reformationis. Salve, donatrix divinæ bonitatis. Salve, tu enim admonuisti deceptos mente. Salve, tu enim reformasti turpiter conceptos.

Christ: ἀπορ. γ. λέγοντες· πῶς, nec placet, nec integra series admittit, nec nisi rectissime ἀπορεῖν cum infinitivo. — παρθένον μένειν καὶ τέκειν 11. — βοῶμεν οὕτως id. — πρ. αὐτοῦ σημεῖον 9. — πρ. Θεοῦ σοφία, χαῖρε σοφοὺς ὡς ἀσόφους 11. — ἐμαράνθ.... ἐμωράνθ. ordine verso 5, 6. — μύθων μύσται 11. — ἐν γν. πλουτίζουσα leg. Lasch.

19. Alicui placeret: καὶ ὑπάρχ. ποιμὴν ὡς Θεός, sed contra codd. — καθ' ἡμ. πρ. cum 5, 8, 9, Lasch. δι' ἡμᾶς προβ. 11, cæteri cum edd. καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος: locus ambiguus, prout quisque magis respicit e diametro vel Θεὸς et ἄνθρωπος, vel ποιμὴν et πρόβατον. — ὅμοιον φορέσας 8, 11. — καλέσας ἐθέλησεν ἀκούειν 5, 12. — ἦλθεν ἀκούσειν 7. — ὡς ἐθέλησεν 9. — ἀλλ. τέλος τῆς γ' στάσεως 13.

20. Post evanidam superiorem picturam, in XX° loco iterum Virgo sedet in purpureo solio, et accersit venerabundas duodecim puellas, e duplici porticu hinc inde procedentes. Quo perfecto num. 12 omnes gentium tribus significantur: quas vero latinus interpres vocat *salutationes universorum fidelium,* pictor haud inepte de Virginibus f. delineavit. — pro θεοτόκε Lasch. παναγία. — εἰς σὲ προσφευγόντων 13, Lasch. — οἰκήσας codd. edd. — καὶ πάντας σοι iid. contra metrum et impedita oratione. — καὶ διδ. προσφ. σοι πάντας 12. — πείσας προσφ. σοι πάντ. 1, 6. coni.

τοὺς συληθέντας τὸν νοῦν·
χαῖρε· σὺ γὰρ ἀνεγέννησας
τοὺς συλληφθέντας αἰσχρῶς·
χαῖρε, ἡ τὸν φθορέα
τῶν φρενῶν καταργοῦσα·
χαῖρε, ἡ τὸν σπορέα
τῆς ἁγνείας τεκοῦσα·
χαῖρε, παστὰς
ἀσπόρου νυμφεύσεως·
χαῖρε, πιστοὺς
Κυρίῳ ἁρμόζουσα·
χαῖρε, καλὴ
κουροτρόφε παρθένων·
χαῖρε, ψυχῶν
νυμφοστόλε ἁγίων·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

κα'. Ὕμνος ἅπας ἡττᾶται
συνεκτείνεσθαι σπεύδων
τῷ πλήθει τῶν πολλῶν οἰκτιρμῶν σου·
ἰσαρίθμους γὰρ ψάμμῳ ᾠδὰς
ἂν προσφέρωμέν σοι, βασιλεῦ
ἅγιε,
οὐδὲν τελοῦμεν ἄξιον
ὧν δέδωκας τοῖς σοὶ βοῶσιν·
Ἀλληλούϊα.

κβ'. Φωτοδόχον λαμπάδα
τοῖς ἐν σκότει φανεῖσαν
ὁρῶμεν τὴν ἁγίαν Παρθένον·
τὸ γὰρ ἄϋλον ἅπτουσα φῶς
ὁδηγεῖ πρὸς γνῶσιν θεϊκὴν
ἅπαντας,
αὐγῇ τὸν νοῦν φωτίζουσα,
κραυγῇ δὲ τιμωμένη ταύτῃ·
Χαῖρε, ἀκτὶς νοητοῦ ἡλίου·

Salve, corruptorem mentis annihilans. Salve, seminatorem castitatis pariens. Salve, thalame desponsationis sine semine. Salve, fideles Domino coniungens. Salve, sancta nutrix virginum. Salve, animarum sanctarum sponsa. Salve, sponsa innupta. »

21. *Salutationes Sergii patriarchæ cum suis collegis ad Mariam.* Omnis hymnus [quantumvis explicari contendat,] superatur multitudine miserationum tuarum. Nam si offerimus tibi, sancte rex, innumeros [ut maris arenas] psalmos et cantus, nihil dignum perficimus his quæ nobis donasti clamantibus : Alleluia.

22. Videmus Virginem sanctam apparentem lampadem illis qui in obscuro erant. Nam ignem immaterialem accendens, adducit [omnes ad Dei cognitionem,] mentem nostram illustrans, voceque illa salutatur : « Salve, radie intellectualis solis. Salve, sidus luminis inoccidentis. Salve, fulmen animas nostras illustrans. Salve, tonitruum hostes nostros terrens. Salve, quæ producis copiosam illuminationem. Salve, quæ effundis flu-

Christ. φωνεῖν σοι, om. 13. — ἀρχηγὲ θεϊκῆς ἀγαθότητος 12, omissis interpositis. — σὺ γὰρ ἀνεκαίνισας τοὺς συλ. 5, 6, 7, 11, quæ alio ordine postponunt sequentibus 13, Lasch. — ἀνεκαίνισας τοὺς τῆς πλάνης φθαρέντας 8, 11. — σὺ ὅτι ἐνέδυσας τοὺς γυμνωθέντας τὴν ζωὴν 5, 6, 11. — τῆς ζωῆς ἀνεθέωσας τοὺς ζ, γυμν. 8. — νυμφοστόλε « pronuba, paranympha » om. potius scriba quam Lasch. qui *sponsa* bis non videtur scripsisse.

21. Ostenditur in XXI[a] pictura mosq. stans Christus, magistri instar, librum manu gerens; audiunt ad sinistram Iudæi, ut videtur, Græci ad dexteram, quibus præsunt duo infulati, capite nudo, astantibus quinque monachis vel hegumenis, rotundo capuccio tectis. — ἰσαρίθμους ψάμμου ᾠδὰς 13. — ἰσαρ. ψαλμοὺς καὶ ᾠδὰς 12. — ἰσαρ. ψαλμῷ γὰρ ᾠδὰς 11. — γὰρ ψαλμῷ 6. — Etiam Lascharis eodem tumultu cæcutiit, quem sic declaraverim : « Nam si offerimus hymnos arenis numero æquales. » — δέδωκας ἡμῖν edd. τοῖς σοι Chr. frustra expungit. — τοῖς σοῖς alii codd.

22. Christo succedit Virgo depicta in glorioso disco acuminato et fulgurante, incensa candelabri face Virginem inter et sex viros venerabundos. — *Videmus te* Lasch. in ambobus codd. ex aliqua incogitantia. Tum etiam emenda ad hæc κραυγῇ δέ : « voceque hac salutantium honorata. » — τὴν παρθένον Μαριὰμ 11. — ἄϋλον αὐτῆς φῶς 5, 12. — ἅπτουσα πῦρ 11. — αὐτὴ τὸν νοῦν 5. τιμωμένη ταῦτα edd. Præstat ταύτῃ cum 1, 2, 4, 6, Christ. — λαμπτὴρ τοῦ ἀδ. φ. 12. — ταῖς ψυχαῖς καταυγάζουσα 5, 6. — ὡς om. 1, 6, Lasch. — πολύῤῥητον

χαῖρε, βολὶς τοῦ ἀδύτου φέγγους·
χαῖρε, ἀστραπὴ
τὰς ψυχὰς καταλάμπουσα·
χαῖρε, ὡς βροντὴ
τοὺς ἐχθροὺς καταπλήττουσα·
χαῖρε, ὅτι τὸν πολύφωτον
ἀνατέλλεις φωτισμόν·
χαῖρε, ὅτι τὸν πολύρρυτον
ἀναβλύζεις ποταμόν·
χαῖρε, τῆς κολυμβήθρας
ζωγραφοῦσα τὸν τύπον·
χαῖρε τῆς ἁμαρτίας
ἀναιροῦσα τὸν ῥύπον·
χαῖρε, λουτὴρ
ἐκπλύνων συνείδησιν·
χαῖρε, κρατὴρ
κιρνῶν ἀγαλλίασιν·
χαῖρε, ὀσμὴ
τῆς Χριστοῦ εὐωδίας·
χαῖρε, ζωῆς
μυστικὴ εὐωχία·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

κγ´. Χάριν δοῦναι θελήσας
ὀφλημάτων ἀρχαίων
ὁ πάντων χρεωλύτης ἀνθρώπων,
ἐπεδήμησε δι' ἑαυτοῦ
πρὸς τοὺς ἀποδήμους τῆς αὐτοῦ
χάριτος,
καὶ σχίσας τὸ χειρόγραφον,
ἀκούει παρὰ πάντων οὕτως·
Ἀλληλούϊα.

κδ´. Ψάλλοντές σου τὸν τόκον,
ἀνυμνοῦμέν σε πάντες,
ὡς ἔμψυχον ναὸν, Θεοτόκε·
ἐν τῇ σῇ γὰρ οἰκήσας γαστρὶ
ὁ συνέχων πάντα τῇ χειρὶ
Κύριος,
ἡγίασεν, ἐδόξασεν,
ἐδίδαξε βοᾶν σοι πάντας·
Χαῖρε, σκηνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγου·
χαῖρε, ἁγία ἁγίων μείζων·
χαῖρε, κιβωτὲ
χρυσωθεῖσα τῷ Πνεύματι·
χαῖρε, θησαυρὲ
τῆς ζωῆς ἀδαπάνητε·
χαῖρε, τίμιον διάδημα
βασιλέων εὐσεβῶν·
χαῖρε, καύχημα σεβάσμιον

vium abundantem. [Salve, quæ piscinæ vivam refers imaginem. Salve, quæ peccati sordes tollis. Salve, pelvis, qua conscientia tergitur.] Salve, crater mixtus exultationis. Salve, odor Christi suavis odoris. Salve, convivium mysticæ vitæ. Salve, sponsa innupta.»

23. *Liberatis omnibus de nexu chirographi maledicti, et conversis apostatis, omnes Mariam salutant.* Gratiam volens dare antiquorum debitorum, omnium liberator profectus est a se, ad apostatas suæ gratiæ, et destruens chirographum, audit ab omnibus : Alleluia.

24. Cantantes filium tuum, magnificamus te, Virgo, ut templum animatum. Nam Deus, cum habitasset uterum tuum qui omnia tenet manu, sanctificavit, glorificavit, docuitque clamare omnes : « Salve, tentorium Dei et Verbi. Salve, sancta maior omnibus sanctis. Salve, arca deaurata Spiritu sancto. Salve, thesaure vitæ nostræ inconsumptibilis. Salve, pretiosum diadema regum fidelium. Salve, gloria honesta sacerdotum venerabilium. Salve, sanctæ Ecclesiæ turris immobilis. Salve, imperii inexpugnabilis murus. Salve,

ἀνατέλλ. 13. — πολύδωρον ἀναβλ. 5, 6, 13. — ἀναβλ. ποτισμόν 12. tres v. seqq. om. uterque cod. Lasch. ἀναιρ. τὸν τόπον bis 11 male. — ζωὴ μυστικῆς εὐωδίας fere omnes codd. et edd. quos ob concentum sequimur contra mosq. Lasch. ζωῆς μυστικῆς εὐωχία.

23. Ambigua satis hic pictura prostat, nisi facem canticum præbeat. Christus præceps festinat, et alloquitur trepidantem turbam; procul ædium porta patet, quam Dominus indigitat. — χειρόγρ. Col. II, 14.

24. εὐφημοῦμέν σε 11, 12, 13. — ὁ κατέχων πάντα 12, 13. — βοᾶν σοι οὕτως, χαῖρε, σεμνὴ 5. — σοι πάντα 7. — ἁγία ἁγίων. Aliter quam Lascaris interpretari licet : « Salve, sancta, præstantior quam

ἱερέων εὐλαβῶν·
χαῖρε, τῆς ἐκκλησιας
ὁ ἀσάλευτος πύργος·
χαῖρε, τῆς βασιλείας
τὸ ἀπόρθητον τεῖχος·
χαῖρε, δι' ἧς
ἐγείρονται τρόπαια·
χαῖρε, δι' ἧς
ἐχθροὶ καταπίπτουσι·
χαῖρε, χρωτὸς
τοῦ ἐμοῦ θεραπεία·
χαῖρε, ψυχῆς
τῆς ἐμῆς σωτηρία·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.
κε'. Ὦ πανύμνητε μῆτερ,
ἡ τεκοῦσα τὸν πάντων
ἁγίων ἁγιώτατον Λόγον,
δεξαμένη τὴν νῦν προσφορὰν,
ἀπὸ πάσης ῥῦσαι συμφορᾶς
ἅπαντας,
καὶ τῆς μελλούσης λύτρωσαι
κολάσεως τοὺς συμβοῶντας·
Ἀλληλούϊα.

per quam elevantur trophæa. Salve, per quam hostes devincuntur. Salve, mei corporis medela. Salve, animæ meæ salus. Salve, sponsa innupta.»

25. O celeberrima mater, quæ peperisti Verbum divinum, omnium sanctissimum, suscipe hanc oblationem, et libera nos omnes ab omni calamitate et futura damnatione, cantantes tibi: Alleluia. Amen.

Sancta sanctorum.» Et tota serie id confirmatur. — *Salve imperii christiani* vatic. — φωτὸς τοῦ ἐμοῦ θερ. 2, 4, 7, 9, 12. — Χρὼς apte pro *corpore* sumitur : unde Suidas : Χρώς, σῶμα. Hesych. Χρὼς ζῶν, σῶμα ζῶν, ex Levit. XIII, 14.

25. Ultimo loco Dei genitrix, filium gestans, pingitur in tabella super altare posita; sacram imaginem venerantur hinc Iudæi, inde Græci, et siquidem sacerdotum vestibus ornati, rubeo tecti capitello, quod Slavi *Klabouk* vocitant, quodque volunt album esse pro Romano pontifice, rubrum pro patriarchis, nigrum pro monachis, etiam in episcopos cooptatis. — τούς σοι βοῶντας 12, τοὺς ἐκβοῶντας 6. — ἀλληλούϊα, τέλος, Θεοῦ τὸ δῶρον 13.

Dicendi alius locus erit de probabili carminis auctore, de historica rei veritate, de multis aliis codd. et de his præsertim qui nomen Sergii servant. Interim, si lubet, cf. Combefis *Auctar.* t. II, p. 805-826; Lambec. ed. Kollar. t. V, p. 301; Matthæi *Notit. codd. mosq.* a. 1776 n. IX; Migne *Patrol. gr.* XCII col. 1333; CVI c. 1335; W. Christ *Anthol. græc.* 1871, p. 140-147. Extant vero interpretationes lat. Iosephi Schiri archiep. Dyrrach. Rom. 1746; I. M. Quercii ad calcem Georgii Pisidæ. Lascharis versioni suæ hunc titulum præfixit, in duob. codd. servatum : *Sergii Patriarchæ Constantinopolitani hymni sive salutationes XXIV ad intemeratam Virginem Mariam, de græco in latinum traductæ per Constantinum Lascharem.* In cod. vaticano Lascharis interpretationem excipit oratiuncula, ab eodem fort. e Græcia derivata, quam rescribere non piget, cum brevis æque et pia sit : « *Oratio ad Christum.* « Dominus Iesus Christus mecum sit, ut me defendat; intra me sit, « ut me reficiat; coram me sit, ut me conservet; « ante me sit, ut me deducat; supra me sit, ut « me benedicat; qui in Trinitate perfecta manet « et regnat Deus, per infinita sæcula sæculorum. Amen. *Finis.* »

II.

ACATHISTUS DE B. VIRGINIS TRANSITU.

α'. Τῇ ἀθανάτῳ καὶ σεπτῇ μεταστάσει σου,
πληθὺς ἀΰλων λειτουργῶν ἀνυμνῆσαί σε
παρεγένετο, Παρθένε, σὺν τῷ υἱῷ σου·
ἐκ περάτων δὲ τοῦ κόσμου οἱ ἀπό
[στολοι,
ἁρπαζόμενοι νεφέλαις,
συνηθροίζοντο, καὶ ἐβόων σοι·
Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ΟΙ ΑΓΓΕΛΟΙ.

β'. Ἄγγελοι οὐρανόθεν
τὴν σὴν κύησιν πάλαι
ἀνύμνησαν, Παρθένε, ἀξίως·
καὶ νῦν τὴν ἱερὰν καὶ σεπτὴν
μεθ' ἡμῶν τῶν κάτω εὐσεβῶς
κοίμησιν
δοξάζουσιν ἐν ᾄσμασιν,
κραυγάζοντες πρὸς σὲ τοιαῦτα·
Χαῖρε, χαρᾶς
τῶν ἀνθρώπων βρῶσις·
χαῖρε, ἀρᾶς
τῶν προγόνων λύσις·
χαῖρε, ἀοράτου
πατρὸς νύμφη ἄφθορε·
χαῖρε, συνανάρχου
Υἱοῦ μῆτερ ἄνανδρε·

1. In immortali et augusto tuo transitu, multitudo incorporea ministrorum accessit, o Virgo, ut te cum filio tuo hymnis honestaret. A finibus autem mundi apostoli, in nubibus rapti, congregati sunt, et clamabant tibi: « Salve, sponsa innupta. »

2. Angeli, cœlitus delapsi, tuum olim partum hymnis meritis salutaverant, o Virgo: et nunc tuam sacram et venerandam dormitionem, una nobiscum infra iacentibus, pie concelebrant, hæc tibi gloriosa cantica personantes:

« Salve, tu lætitiæ hominum cibus. Salve, « tu maledicti protoparentum solutio. Salve,

II. Ne acta agerem, hæsi iterum, cum semel iam Romæ editus fuerit hymnus iste ἀκάθιστος, præcedenti simillimus. Sed quum vix ab Urbe liber exierit editus in superiore sæculo, nova lux fere prima futura est. Tum inter utrumque ἀκάθιστον adeo arcta necessitudo intercessit, ut facile ejusdem esse temporis, ne auctoris dicam, uterque censeatur. Certe codex unicus cryptoferratensis antiquus est, scriptore Sophronio, haud ultimo inter priscos Italiæ Basilianos. Id vero me potissimum movit, quod, ne priore quidem Sergii cantico excepto, aliud non est reperiundum, eodem melodiæ genere, eodem artificio, eadem accurati rhythmi elegantia exquisita elaboratum, Totum enim opus sive dictionis concinnitate, sive rara nonnullorum verborum infrequentia, priscam redolet melodorum ætatem. Codicem ad manum etiamnunc non habere minus doleo, quum eum præ oculis habuerit romanus editor haud indiligens. Dolendum vero, vix dimidiam partem superfuisse, si integrum opus quondam omnia alphabeti elementa impleverit. Quod extat, XIV tropariis sive versiculis 423 continetur, et inscribitur: Κοντάκιον, ἦχ. δ', πρὸς τό· Τῇ ὑπερμάχῳ, deinde οἱ οἶκοι πρὸς τό· Ἄγγελος πρωτοστάτης.

1. v. 1 et 2 una syllaba minores sunt quam in superiore hymno ambo priores; quinque autem sequentes versus eodem fere cothurno procedunt ac metra iam superius adducta confirmarent, nisi penultimus una syllaba abundaret.

2. Hic vero hinc et inde omnia ad amussim quadrant, et perpetuo rhythmo fluunt in finem, omissa tamen breviore stropha, quæ priorem acathistum haud ingrata varietate exornat. — ἱερὴν rom. dum in tr. XI recte ἱεράν. — πατρὸς νύμφη, confirmante tr. 8, quamvis id fortasse rarum sit, interea sexcenties a melodis Virgo ibi dicitur Θεοῦ νύμφη, ubi de Patre potissimum series intel-

χαῖρε, κλῖμαξ ἀναφέρουσα
ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν·
χαῖρε, γέφυρα εἰσάγουσα
εἰς παράδεισον τερπνόν·
χαῖρε, ὅτι χοροί σε
ἀνυμνοῦσιν οἱ ἄνω·
χαῖρε, ὅτι βροτοί σε
προσκυνοῦσιν οἱ κάτω·
χαῖρε, ἁγνή,
παρθένων τὸ καύχημα·
χαῖρε, σεμνή,
σεμνῶν ἀγαλλίαμα·
χαῖρε, δι' ἧς
φάλαγξ φεύγει δαιμόνων·
χαῖρε, δι' ἧς
φύσις χαίρει ἀνθρώπων·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΠΕΤΡΟΣ.

γ'. Βλέπων Πέτρος ἁγίαν,
τὴν τὸν πάντων δεσπότην
τεκοῦσαν, ἐπὶ κλίνης, ἐβόα·
Ὦ πῶς ἡ τὴν ζωὴν ἐν γαστρὶ
συλλαβοῦσα, κόρη, ὡς νεκρὰ
φαίνῃ μοι;
ἀλλ' ὅμως ὡς αἰτίαν σε
χαρᾶς ἡμῶν δοξάσω οὕτως·
Χαῖρε, κρηπὶς
τῶν Θεοῦ δωμάτων·
χαῖρε, σφραγὶς
τῶν ἐμῶν ῥημάτων·
χαῖρε, τοῦ ἀδύτου
φωτὸς θεῖον ὄχημα·
χαῖρε, τοῦ ἀπείρου
Θεοῦ ἐνδιαίτημα·
χαῖρε, πέλαγος ἀμέτρητον
βουλευμάτων θεϊκῶν·
χαῖρε, βάθος ἀκατάφθαστον
τεραστίων φοβερῶν·
χαῖρε, ὅτι αὐλός σε
ἀποστόλων δοξάζει·

« invisibilis Patris sponsa immaculata. Salve, « coæterni Filii sine viro mater. Salve, scala « efferens a terra in cœlum. Salve, pons in« troducens in hortum deliciarum. Salve, « quia chori te superni hymnificant. Salve, « quia mortales te infra proni recolunt. « Salve, casta, virginum gloria. Salve, alma, « almarum exultatio. Salve, per quam fuga« tur legio dæmonum. Salve, per quam na« tura hominum lætatur. Salve, sponsa in« nupta. »

3. Petrus, videns sanctam Domini omnium genitricem in lecto iacentem, clamavit : « Oh ! quomodo tu quæ vitam in « utero concepisti, o puella, sicut mortua « nunc mihi videaris? verum te, uti causam « nostræ lætitiæ, sic celebrare iuvabit :

« Salve, basis divinarum ædium. Salve, « sigillum meorum verborum. Salve, inac« cessi luminis divinum vehiculum. Salve, « immensi Dei hospitium. Salve, mare sine « littore divinorum consiliorum. Salve, im« pervie abysse tremendorum prodigio« rum. Salve, quia te cœtus apostolorum « glorificat. Salve, quia te chorus angelorum « honorat. Salve, sacrum poculum totum-

ligitur. cf. Ioseph. hymnogr. ed. Maraccio, p. 8, 31, 50, 55, 123, 164, 248 etc. cf. infra trop. 8 Θεοῦ ἀορ. νύμφη — κλῖμαξ, γέφυρα, ut supra I. tr. 4. De hac theologia symbolica disserendi fusius mox Georgius fortasse ansam dederit.

3. ὑπεραγίαν rom. læso metro. — τὴν τῶν πάντ. ib. an errore typorum? — ἡμῶν post χαρᾶς id. om. — ἀκατάφθαστον vox nova quam ignoravit Sophocles, lexicis addenda et declaranda ex Roman. XXIV, 29 et Sergio 1, 9. — Cui adde αὐλός, novo saltem significatu notandum, nisi sit pro αὐλῇ; gemina sunt αὐλοπρεπής, αὐλοειδής. Etiam alio sensu Dion. Halicarn. V, 75, 2 : αὐλὸς τοῦ πνεύματος « emissio flatus. » — iterum πανάγιον rom. abundantius. Vix supersedeo a plurima de rebus theologicis notatione. Quem vero fugiet plenus ille consensus, inter venerandam Græcorum vetustatem et novissima in templo D. Petri edicta decreta de Immaculata Virgine, « verba Petri suo confirmante sigillo, per quam Petrus dicit ea quæ dicit? » ne plura moneam.

χαῖρε, ὅτι χορός σε
ἀσωμάτων γεραίρει·
χαῖρε, σεπτὸν
καὶ πάγχρυσον κύπελλον·
χαῖρε, τερπνὸν
καὶ ἅγιον πύργωμα·
χαῖρε, πρὸς ἣν
μαθηταὶ ἦλθον ἄφνω·
χαῖρε, πρὸς ἣν
καὶ ἐγὼ ταῦτα ᾄδω·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΠΑΥΛΟΣ.

δ'. Γλῶσσαν Πνεύματι ἔχων
κινουμένην ὁ Παῦλος,
ἁγνὴν Θεοῦ μητέρα ὡς εἶδεν
ἐν σκίμποδι, ὡς ἄπνουν νεκρὰν,
τοὺς ἀχράντους πόδας προσκυνῶν,
ἔλεγε·
Κἀμὲ προσδέχου, πάναγνε,
κραυγάζοντα σὺν Πέτρῳ οὕτως·
Χαῖρε, ζωῆς
ἀϊδίου ῥίζα·
χαῖρε, τρυφῆς
ἀκηράτου θύρα·
χαῖρε, ἀληθείας
Χριστοῦ μῆτερ ἄνανδρε·
χαῖρε, ἀβλεψίας
ἐμῆς λύχνε ἄσβεστε·
χαῖρε, στάμνε, κῆπε, τράπεζα,
καὶ πανάγιε ναέ·
χαῖρε, βάτε ἀκατάφλεκτε,
καὶ παράδεισε τερπνέ·
χαῖρε, ὅτι μετέστης
τῶν φθαρτῶν, Θεοδόχε·
χαῖρε, ὅτι μετέχεις
τῶν τερπνῶν, Θεοτόκε·
χαῖρε, χορῶν
παρθένων βασίλισσα·
χαῖρε, ἁγνῶν
στομάτων ἐκλάλημα·
χαῖρε, δι' ἧς
Πέτρος εἶπεν ἃ εἶπεν·
χαῖρε, δι' ἧς
σὺν αὐτῷ κἀγὼ κράζω·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ.

ε'. Δόξαν ἔχοντα θείαν
παρθενίας, τὸν μέγαν
σοφόν τε Ἰωάννην Ἀνδρέας
ἱστάμενον, κατηφῆ, στυγνὸν,
διεγείρει μέλπειν πρὸ αὐτοῦ
ᾄσμασι

« que aureum. Salve, elegans et sancta turris. Salve, ad quam discipuli subito venerunt. Salve, ad quam et ego hoc dico carmen : Salve, sponsa innupta. »

4. Paulus, cuius lingua Spiritu movetur, ut vidit innocentem Dei matrem in lectica quasi exanimem, mortuam, procumbens ad pedes intemeratos, aiebat : « Me quoque, sanctissima, recipe sic tibi cum Petro clamantem :

« Salve, vitæ perpetuæ radix. Salve, suavitatis sinceræ ianua. Salve, veritatis Christi sine viro mater. Salve, coecitatis meæ lampas inextinguibilis. Salve, urna, horte, mensa et templum sacratissimum. Salve, rubum incombustum et paradise deliciarum. Salve, quia translata ex sordibus es, o Dei susceptrix. Salve, quia facta es particeps bonorum, o Dei genitrix. Salve, regina choros ducens virginum. Salve, sacrorum labiorum eloquium. Salve, per quam dixit Petrus ea quæ dixit. Salve, per quam ego cum illo clamo : Salve, sponsa innupta. »

5. Ioannes. Ornatum sacro virginitatis decore, magnum sapientemque Ioannem,

4. μήτηρ rom. — notum est *rubum* esse triplicis generis. — Θεοδόχε rom. minus bene, respectu ad Θεοτόκε.

5. κατειφῆ διεγείρει rom. — ἐμοῦ περιήχημα ib.

τὴν παναγνον, καὶ ἔκραξεν
εὐθέως ὁ ἁγνὸς τοιαῦτα·
Χαῖρε, πηγὴ
  παρθενίας, κόρη·
χαῖρε, σεμνὴ
  ἀληθείας πύλη·
χαῖρε, τοῦ Θεσβίτου
  πυρίμορφον ὄχημα·
χαῖρε, τοῦ υἱοῦ σου
  ἐμοὶ περιήχημα·
χαῖρε, δέσποινα ἀμόλυντε,
  καὶ ἁγνὴ περιστερά·
χαῖρε, ἄχραντε, πανάσπιλε,
  καὶ ἀκήρατε ἀμνάς·
χαῖρε, ὅτι παρθένων
  πᾶσα γλῶττά σε μέλπει·
χαῖρε, ὅτι ἁγνῶν σε
  ἅπαν στόμα λιγαίνει·
χαῖρε, λαβὶς
  προφήτας καθαίρουσα·
χαῖρε, βολὶς
  πιστοὺς καταυγάζουσα·
χαῖρε, σεπτὴ
  καὶ λυχνία καὶ κλίνη·
χαῖρε, ἐμὴ
  καὶ κυρία καὶ μῆτερ·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

O ΑΝΔΡΕΑΣ.

ς΄. Εἶδεν ἄφνω Ἀνδρέας
  τὸν ἁγνὸν Ἰωάννην
  χαρᾶς, ὡς ᾖσε ταῦτα, πλησθέντα·
  καὶ ἄρας τὴν φωνὴν λιγυρῶς,
  καὶ Ἀνδρέας ἔφη : Ὦ σεμνή,
    δέχοιο
  σὺν πᾶσι σὲ γεραίροντα,
  καὶ κράζοντα θερμῶς σοι οὕτως·
  Χαῖρε, παστὰς
    χρυσαυγὴς τοῦ Λόγου·
  χαῖρε, λαμπὰς
    φωταυγὴς τοῦ κόσμου·
  χαῖρε, τοῦ τεχθέντος
    ἐκ σοῦ οἰκητήριον·
  χαῖρε, τοῦ πεσόντος
    πρὸ σοῦ ἱλαστήριον·
  χαῖρε, θρόνῳ παρεδρεύουσα
    τοῦ υἱοῦ βασιλικῶς·
  χαῖρε, κόσμῳ προστατεύουσα

stantem luctu mœstum, vultu demisso, Andreas excitat, ut prior hymnis caneret sanctissimam, et statim castus discipulus ita clamavit :

« Salve, fons virginitatis, o puella. Salve, « augusta veritatis porta. Salve, Thesbitæ « currus ignee. Salve, filii tui vox mihi cir- « cumsonans. Salve, domina illibata, et « casta columba. Salve, incorrupta, tota sine « labe, et purissima ovis. Salve, quia virgi- « num omnis te lingua canit. Salve, quia « castorum te os omne celebrat. Salve, for- « ceps prophetas purificans. Salve, radie « fidelibus coruscans. Salve, sacra et lampas « et lectica. Salve, mea et domina et mater. « Salve, sponsa innupta. »

6. Andreas illico vidit castum illum Ioannem lætitiæ plenum, postquam hæc cecinit; unde ipse vocem attollens melodicam, Andreas ait : « O veneranda, excipias « me velim cum omnibus tibi plaudentem, « et fervida voce clamantem ad te :

« Salve, thalame Verbi, auro coruscans. « Salve, lampas mundo vibrans lumen. Salve, « nati tui habitaculum. Salve, cadentis pro- « genitoris propitiatorium. Salve, in throno « filii tui sedens ut regina. Salve, patrona « fidelium te in mundo recolentium. Salve,

6. δέχοιο inter rarissima melodorum retineo, cum in promptu esset δέχου με, ut in tr. seq. Optativo pro imper. Græci utuntur, ubi modesto ore aliquid petunt vel iubent. Tum ex hoc verbulo infer Nostrum esse veteribus proximum. — πρὸ σοῦ, videtur idem ac τοῦ προπάτορος, sapitque iterum vetustatem.

τῶν τιμώντων σε πιστῶς·
χαῖρε, ὅτι ἀνέπτης
οὐρανῶν εἰς τὰ ὕψη·
χαῖρε, ὅτι προφθάνεις
τῶν ἀνθρώπων τὰ γένη·
χαῖρε, τερπνὴ
καὶ πάγκαρπε ἄρουρα·
χαῖρε, σεπτὴ
καὶ πάγχρυσε τράπεζα·
χαῖρε, πρὸς ἣν
Γαβριὴλ εἶπε· Χαῖρε·
χαῖρε, πρὸς ἣν
καὶ ἐγὼ οὕτως ᾄδω·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΙΑΚΩΒΟΣ.

ζ'. Ζώντων τε καὶ θανόντων
τὸν ἐκ σοῦ γεννηθέντα
Ἰάκωβος γινώσκων δεσπότην,
ὡς εἶδέ σε νεκρὰν ἐκπλαγεὶς,
τὴν ζωῆς μητέρα, εὐμελῶς
ἔλεγεν·
Τοῦ μνήστορος προσδέχου με
κραυγάζοντα, ἁγνὴ, τὸν γόνον·
Χαῖρε, φωτὸς
ἀνεσπέρου οἶκος·
χαῖρε, σεπτὸς
καὶ φωσφόρος λύχνος·
χαῖρε, εὐδοκίας
πατρικῆς φανέρωσις·
χαῖρε, ἁμαρτίας
μητρικῆς διόρθωσις·
χαῖρε τόπε καὶ παλάτιον
τοῦ τῶν ὅλων ποιητοῦ·
χαῖρε, στύλε καὶ κατάσκιον
ὄρος ὄντως τοῦ Θεοῦ·
χαῖρε, ὅτι ἀγγέλων
ἀανεμέλπει σε τάξις·
χαῖρε, ὅτι ἀνθρώπων
μακαρίζει σε φύσις·
χαῖρε, σεπτῶν
ἀνάκτων διάδημα·
χαῖρε, πιστῶν
ἀνθρώπων διάζωσμα·
χαῖρε, σοφῶν
ἀποστόλων τὸ κῦδος·
χαῖρε, στεῤῥῶν
ἀθλοφόρων τὸ κλέος·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ.

η'. Ἦχου λόγων ἀκούσας

« quia evolasti ad fastigia cœlorum. Salve, « quia tu prævia venis ad hominum genus. « Salve, longe amœnum et fecundum arvum. « Salve, sacra mensa et auro tota distincta. « Salve, ad quam Gabriel dixit Ave. Salve, « ad quam et ego hunc pando cantum : « Salve, sponsa innupta. »

7. Iacobus, sciens viventium et mortuorum Dominum natum ex te fuisse, ut te vidit expirantem, te vitæ matrem, stupens pulchra melodia aiebat : « Accipe me ut « sponsi filium, ad te, o casta, voces mit- « tentem :

« Salve, luminis inoccidui domus. Salve, « religiosum ac luculentum candelabrum. « Salve, beneplaciti paterni ostensio. Salve, « peccati materni reparatio. Salve, locum et « palatium auctoris omnium. Salve, co- « lumna et mons Dei vere umbrose. Salve, « quia angelorum te sursum canit exercitus. « Salve, quia hominum genus beatam te di- « cit. Salve, nobilium regum diadema. Salve, « credentium hominum cingulum. Salve, sa- « pientium apostolorum gloria. Salve, for- « tium athletarum decus. Salve, sponsa in- « nupta. »

8. Philippus, ut sono audivit verba sanctorum canentium, statim ipse, qui treme-

7. ἡ φανέρ. ἡ διόρθ. rom. contra modulum heptasyllabo ubique perfectum. — γόνον. Nota est græculorum minus tuta traditio, de qua f. alias. — pro εὐδοκίας suspicor εὐλογίας ob sequentia. *Lo-*

τῶν ἀσάντων ἁγίων,
ὁ Φίλιππος εὐθέως ἐν φόβῳ
ἐνώπιον τῆς κλίνης ἑστώς·
Δειλιῶ, ἐβόα, καὶ ὁρᾶν,
κόρη, σὲ,
ἀλλ' ὅμως σὺν τοῖς ἄλλοις με
κραυγάζοντα προσδέχου οὕτως·
Χαῖρε, Θεοῦ
ἀοράτου νύμφη·
χαῖρε, Υἱοῦ
συνανάρχου μῆτερ·
χαῖρε, οὐρανίων
ἀρχῶν ἀγαλλίαμα·
χαῖρε, ἐπιγείων
βροτῶν ἐγκαλλώπισμα·
χαῖρε, τράπεζα ἐκτρέφουσα
μυριάδας δαψιλῶς·
χαῖρε, πέτρα κυματίζουσα
χιλιάδας νοητῶς·
χαῖρε, ὅτι φωσφόρον
ἀνεδείχθης δοχεῖον·
χαῖρε, ὅτι πυρφόρον
χρηματίζεις χωρίον·
χαῖρε, ἀμνὰς
ποιμένα γεννήσασα·
χαῖρε, χαρᾶς
τὰ πάντα πληρώσασα·
χαῖρε, δι' ἧς
τὸν Πατέρα ἐπέγνων·
χαῖρε, δι' ἧς
καὶ τὸν Λόγον δοξάζω·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ.

θ'. Θρόνον ἔμψυχον μέγαν
ὥσπερ ἄψυχον βλέπων
σοφὸς Βαρθολομαῖος καὶ μέγας,
εἰς γῆν τὸ γόνυ κλίνας πιστῶς,
προσκυνῶν ἐβόα· Ἀγαθὴ
δέσποινα,
κἀμὲ τολμῶντα πρόσδεξαι
ὑμνῆσαί σε τοιοῖσδε λόγοις·
Χαῖρε, σεπτῶν
ἁλιέων φράσις·
χαῖρε, σοφῶν
ἀσυνέτων παῦσις·
χαῖρε, διδασκάλου
ἐμοῦ μῆτερ ἄφθορε·
χαῖρε, εὐεργέτου
κοινοῦ θρόνε πύρινε·
χαῖρε, ὄρος ἀλατόμητον

bundus steterat coram lectica : « Paveo, « clamavit, etiam te videre, o puella ; verum « accipe me cum cæteris clamantem :

« Salve, Dei invisibilis sponsa. Salve, filii « coæterni mater. Salve, cœlestium potesta- « tum exultatio. Salve, terrestrium hominum « ornamentum. Salve, mensa quæ impense « nutris convivarum myriades. Salve, rupes « millia hominum fluctibus operiens. Salve, « quia facta fuisti vas lucem ferens. Salve, « quia vocaris aula ignem continens. Salve, « ovis quæ pastorem genuisti. Salve, quæ « omnia gaudio implevisti. Salve, per quam « Patrem novi. Salve, per quam Verbum « dico gloriosum. Salve, sponsa innupta. »

9. Bartholomæus. Thronum vivificum et excelsum tanquam exinanimem, cum videret Bartholomæus sapiens et magnus, in terram genu flectens religiose, venerabundus exclamavit : « Optima domina, etiam me « excipe, te his canere carminibus auden- « tem :

« Salve, sacrorum piscatorum concio. « Salve, sapientes insanos quiescere cogens.

cum sing. liceat ex iusta Gruteri inscriptione. — διάσωσμα rom. ex aliqua corruptela.

8. τράπεζα. Permulta vide infra ad Georg. tr. 20. — πέτρα κυματίζουσα, ardua satis ἔκφρασις, quam cf. cum Serg. 12 : πέτρα ἡ ποτίσασα, quo nostra f. emendaveris.

9. ἄψυχον, confirmata trop. 4 emendatione. — ἀλατόμητον rarum et optimum.

ὃ ἠγάπησε Θεός·
χαῖρε, τόπος ἁγιάσματος
οὗ ἐσκήνωσεν αὐτός·
χαῖρε, ὅτι εἰς χεῖρας
τοῦ υἱοῦ ἀναπαύῃ·
χαῖρε, ὅτι εἰς πύλας
παραδείσου μετέρχῃ·
χαῖρε, φωνῆς
ἐμῆς ἰθυντήριον·
χαῖρε, ψυχῆς
ἐμῆς παραμύθιον·
χαῖρε, δι' ἧς
μαθητὴς κἀγὼ ὤφθην·
χαῖρε, δι' ἧς
προσκυνῶ μου τὸν πλάστην·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΘΩΜΑΣ.

ι'. Ἵστατο ἐν γωνίᾳ
ὁ Θωμᾶς, καὶ τῶν ἄλλων
ἀκούων μαθητῶν ἀνυμνούντων,
ὧν ἐν δειλίᾳ ἔφη· Ἁγνή,
ὡς ὁ κτίστης πάλαι, καὶ αὐτὴ
πρόσδεξαι·
ἐκεῖνος ψηλαφῶντά με,
βοῶντα δὲ αὐτῇ σοι οὕτως·
Χαῖρε, ἐχθρῶν
ἀοράτων ἧττα·
χαῖρε, σοφῶν
ἀποστόλων γλῶττα·
χαῖρε, παρειμένων
ἐν νόσοις θεράπευσις·
χαῖρε, δονουμένων
ἐν φόβοις παγίωσις·
χαῖρε κλίνη, ἣν ἑξήκοντα
νῦν κυκλοῦσι δυνατοί·
χαῖρε, κόρη, ἣν οὐράνιοι
προσκυνοῦσι λειτουργοί·
χαῖρε, ὅτι ἀέρα
τῇ ψυχῇ ἁγιάσεις·
χαῖρε, ὅτι καὶ γαῖαν
τῇ ταφῇ καταυγάσεις·
χαῖρε, Ἀδὰμ
καὶ Εὔας ἀνάκλησις·
χαῖρε, φθορᾶς
καὶ πλάνης κατάκλυσις·
χαῖρε, δι' ἧς
ἀπιστίας ἐῤῥύσθην·
χαῖρε, παρ' ἧς
ἐπετράπην τοῦ λέγειν·

« Salve, magistri mei mater incorrupta. « Salve, benefactoris omnium throne flam- « mivome. Salve, mons nunquam excise, « quem Deus dilexit. Salve, sanctuarium, in « quo ipse tabernacula fixit. Salve, quia in « manus Filii requiescis. Salve, quia in para- « disi portas migravisti. Salve, vocis meæ « moderamen. Salve, animæ meæ solamen. « Salve, per quam et ego discipulus steti. « Salve, per quam adoro meum creatorem. « Salve, sponsa innupta. »

10. Thomas, stabat in angulo, auditisque cæteris apostolis hymnos canentibus, quasi trepidans ait : « O casta, ut olim creator, « sic tu me recipe : hic, me tangentem « eum; tu, me sic te salutantem :

« Salve, hostium invisibilium profligatio. « Salve, sapientium apostolorum lingua. « Salve, languentium in ægritudine medela. « Salve, trepidantium in timoribus securitas. « Salve, lectum a sexaginta fortibus nunc « septum. Salve, puella, quam cœlestes li- « turgici spiritus salutant. Salve, quia sanc- « tum tuo spiramine aera facies. Salve, quia « tellurem etiam tuo tumulo illustrabis. « Salve, Adami et Evæ instauratio. Salve, « putredinis et fallaciæ dissolutio. Salve, « per quam ab infidelitate liberatus fuerim.

10. ὧν vel ὡς aut similis monosyll. dictio in v. 4 desideratur. — αὐτῇ σοι rom. male, sed parcendum in hisce procœmiolis fere ex industria melodi intricatis, fort. ut animos acueret. — παγίωσις, et hoc rarum videtur et optimum. — ἁγιάζεις, καταυγάζεις rom. — γαῖαν iterum ionice, nec seriorum. Sic poetice etiam LXX passim, ut ps. XLVIII, 12 : ἐπὶ τῶν γαιῶν αὐτῶν.

χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΜΑΤΘΑΙΟΣ.

ια΄. Κλίνας γόνυ ἐβόα
ὁ Ματθαῖος· Παρθένε,
ἱστόρησά σου κύησιν πάλαι,
καὶ νῦν τὴν ἱερὰν εὐσεβῶς
ἀνυμνῆσαι θέλων καὶ σεπτὴν
κοίμησιν,
φοβοῦμαι καὶ συστέλλομαι,
ἀλλ' ὅμως ἐκβοῶ θαῤῥῶν σοι·
Χαῖρε, ἀρχὴ
τῶν ἐμῶν ῥημάτων·
χαῖρε, βροντὴ
τῶν ἐμῶν δογμάτων·
χαῖρε, σαρκωθέντος
στολὴ τοῦ παντάνακτος·
χαῖρε, νεκρωθέντος
ζωὴ τοῦ προπάτορος·
χαῖρε, θάλασσα ξηράνασα
ἀθείας ποταμούς·
χαῖρε, τράπεζα βαστάζουσα
ἄρτον τρέφοντα πιστούς·
χαῖρε, ὅτι ἀγγέλων
παραστήκει σοι τάξις·
χαῖρε, ὅτι δαιμόνων
ἐκφοβεῖταί σε φύσις·
χαῖρε, φωστὴρ
φωτίζων τὰ σύμπαντα·
χαῖρε, ἀστὴρ
αὐγάζων τὰ πέρατα·
χαῖρε, δι' ἧς
μαθητὴς ὁ τελώνης·
χαῖρε, δι' ἧς
ζωγραφεῖται ὁ κτίστης·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΛΟΥΚΑΣ.

ιβ΄. Λέξαντος τοῦ Ματθαίου
εὐφυέστατα ταῦτα,
ὁ Παῦλος τῇ χειρὶ προσκαλεῖται
Λουκᾶν, τὸν θεηγόρον, ὑμνεῖν
τὴν ἁγνὴν Παρθένον· ὃς εὐθὺς
προθύμως
ἀνίσταται, καὶ ἵσταται
ἐνώπιον τῆς κλίνης, ψάλλων·
Χαῖρε, πηγὴ
ἀθανάτου ῥείθρου·
χαῖρε, λαμπτὴρ
ἀειζώου λύχνου.

« Salve, per quam fas mihi est dicere :
« Salve, sponsa innupta. »

11. MATTHÆUS, flectens genu, clamavit : « O Virgo, ego tui partus olim texi historiam; nunc vero sacram tuam ac venerandam dormitionem cum celebrare velim, tremo, artubusque coarctor. Verumtamen ad te clamo confidenter :

« Salve, meorum verborum principium. « Salve, tonitru meorum dogmatum. Salve, « stola incarnati regis omnipotentis. Salve, « vita interempti protoparentis. Salve, mare « arefaciens impietatis flumina. Salve, mensa « portans panem quo fideles aluntur. Salve, « quia angelorum exercitus tibi assistit. « Salve, quia dæmonum te genus horret. « Salve, fax omnia collustrans. Salve, sidus « fines terræ irradians. Salve, per quam publicanus factus est discipulus. Salve, per « quam creator affabre depingitur. Salve, « sponsa innupta. »

12. LUCAS. Ubi Matthæus hæc aptissime concinnaverat, tum Paulus manu accersit Lucam, a Deo inspiratum, ut canat castam Virginem; qui sine mora animose surgit, et astat coram lecto, hunc psalmum edens :

11. παραστήκει nota pro παρέστηκε, ut iam simplex στήκω apud Roman. VII, 25 ; XIII, 10; XVI, 7. — ἐκθροεῖταί σε rom. quo quidem sensu, extundere nequeo. De mensa et pane mystico, omnino vide quæ ad Georgium annotantur.

12. ἀνίσταται καὶ ἵσταται et mox ἵστατο.. ἐξιστάμενος, plane ut Sergius tr. 5, immo ut Romanus V, 12 et passim. — θύρα ἄκτιστε, ed. rom. intolerabili profecto corruptela. Cogitarim ἄκλειστε,

χαῖρε, ἀκηράτου
τρυφῆς ῥίζα ἄφθαρτε·
χαῖρε, ἀνεσπέρου
αὐγῆς θύρα ἄφραστε·
χαῖρε, ἄρουρα ἐκτρέφουσα
τὰς καρδίας τῶν πιστῶν·
χαῖρε, ἄγκυρα βυθίζουσα
τὰς χορείας τῶν ἐχθρῶν·
χαῖρε, ὅτι χορεύει
τῇ κυήσει σοῦ κόσμος·
χαῖρε, ὅτι συγχαίρει
τῇ κοιμήσει σου πόλος·
χαῖρε, πιστῶν
τὰ πλήθη φωτίζουσα·
χαῖρε, ἐχθρῶν
τὰ στίφη σκορπίζουσα·
χαῖρε, δι' ἧς
καὶ ἡ γῆ οὐρανώθη·
χαῖρε, δι' ἧς
καὶ ἡ φύσις ἐσώθη·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ο ΜΑΡΚΟΣ.

ιγ΄. Μάρκος ἵστατο συννοῦς,
ἐξιστάμενος ποίαν
ἀρχὴν τῆς εὐφημίας ἐξεύροι·
ὁ Πέτρος δὲ, πινύσας αὐτόν,
διεγείρει τοῦτον ὡς υἱὸν
γνήσιον·
εὐθέως δὲ στηρίζεται,
καὶ ἄρχεται κραυγάζειν οὕτως·
Χαῖρε, ἐλπὶς
τῶν ἀπελπισμένων·
χαῖρε, ἰσχὺς
τῶν ἀπεγνωσμένων·
χαῖρε, τῶν νοσούντων
ταχεῖα ἐπίσκεψις·
χαῖρε, τῶν πενθούντων
βεβαία ἀντίληψις·
χαῖρε, κάτω ἀνατείλασα
τὸν τοῖς ἄνω φοβερόν·
χαῖρε, ἄνω μεταβαίνουσα
παραστῆναι τῷ υἱῷ·
χαῖρε, ὅτι σε μῶμος
οὐ μολύνει τεκοῦσαν·
χαῖρε, ὅτι σε τάφος
οὐ κρατήσει θανοῦσαν·
χαῖρε, φθορὰν
τοῦ Ἀδὰμ ἡ λύσασα·
χαῖρε, φορὰν

« Salve, fons immortalis fluminis. Salve, « lucerna æterni candelabri. Salve, puræ « voluptatis radix illibata. Salve, inoccidui « radii ostium dictu arduum. Salve, ager ex « quo fidelium corda nutriuntur. Salve, an- « chora qua merguntur in imum hostium tur- « mæ. Salve, quia in graviditate tua mundus « exultat. Salve, quia in dormitione tua « polus collætatur. Salve, fidelium multitu- « dinem illuminans. Salve, hostium agmina « dissipans. Salve, per quam terra etiam in « cœlum mutata est. Salve, per quam « etiam natura salvata est. Salve, sponsa « innupta. »

13. Marcus, steterat cogitabundus cum stupore, quale sibi plaudendi exordium inveniret. Sed Petrus, monitu dato, excitat eum uti germanum filium. Continuo autem erigitur, et incipit hæc personare :

« Salve, spes desperatorum. Salve, virtus « derelictorum. Salve, ægrotantium promp- « tum sublevamen. Salve, lamentantium si- « curum tutamen. Salve, quæ infra oriri fe- « cisti quem superi reformidant. Salve, quæ « supra migras, ut te filio sistas. Salve, quia « nulla labes tuum infecit partum. Salve, « quia sepulcrum non te mortuam contine- « bit. Salve, quæ Adami corruptionem

neque omnino de ianua Virgine recta symbolica disciplina obstaret.

13. πινεύσας αὐτῷ sic rom. quod homericam phrasin sphalmate duplici deturpat. Sed f. ἑρμηνεύσας. Quemadmodum Marcus, dictante Petro, evangelium scripserat, sic eidem canticum sug-

θανάτου ἡ στήσασα·
χαῖρε, δι' ἧς
ἡ Ἐδὲμ διηνοίχθη·
χαῖρε, δι' ἧς
ὁ Ἀδὰμ ἀνεκλήθη·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

ιδ΄. Ὦ παρθένε ἁγία,
ὑπεράγιον Λόγον
σαρκὶ ἀποτεκοῦσα ἁγίως,
ἁγίασον ἡμῶν τὰς ψυχὰς,
καὶ ἁγίως δίδου ἐκβιοῦν
πάντοτε,
ἁγίως σε γεραίροντας
καὶ κράζοντας ἁγνῶς σοι οὕτως·
Σῶζε ἡμᾶς,
σωτηρίας πύλη·
σκέπε ἡμᾶς,
ἀληθείας μῆτερ·
φεῖσαι τῶν πιστῶν σε
τιμώντων, πανάχραντε·
ῥῦσαι τῶν μυρίων
σφαλμάτων, πανάμωμε·
σκέπε, φρούρει, περιφύλαττε
τοὺς ἐλπίζοντας εἰς σέ·
ῥῦσαι πάσης περιστάσεως
τοὺς προσφεύγοντας εἰς σέ·
θραῦσον βέλη ἀσάρκων
πονηρῶν τε δαιμόνων
παῦσον πάθη ἐνσάρκων
καὶ ἀχρείων ἀνθρώπων·
σῶσον πιστῶς
τὸν ταῦτα σοι ᾄσαντα·
δεῖξον αἰσχρῶν
παθῶν κυριεύοντα·
δίδου ἁγνῶς
μακαρίζειν σε πόθῳ·
δέχου θερμῶς
ἐκβοῶντά σοι φόβῳ·
χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

« intercepisti. Salve, quæ mortis vectigal « cohibuisti. Salve, per quam Eden rursus « apertum est. Salve, per quam Adam ite- « rum recreatus est. Salve, sponsa innupta. »

14. HOMINUM GENUS. « O virgo sancta, « sanctissimum quæ Verbum in carne sancte « peperisti, sanctifica nostras animas, et « sanctam fac nos vitam semper ducere, « sancte honorantes te, et puro tibi ore sic « clamitantes :

« Salva nos, o porta salutis. Tuere nos, ve- « ritatis mater. Parce recolentibus te fideliter, « o tota immaculata. Eripe a sexcentis pec- « catis, o tota intemerata. Protege, custodi, « circummuni in te sperantes. Erue ab omni « casu ad te confugientes. Frange tela incorpo- « reorum improborumque dæmonum. Quies- « cere fac passiones carnalium ineptorumque « hominum. » — Salvum fac fidelem ad te hoc carmen dedicantem. Fac ut turpes cohibeat libidines. Da casto ore et fervido beatam te dicere. Accipe clamantem ad te cum amore et timore : Salve, sponsa innupta.

gerit. — θανοῦσαν. Dogmaticum locum adde his quæ Cl. P. Cozza egregio libro Al. Vaccari *De corporea Deip. assumptione* attexuit. — χαῖρε, φθορὰν sqq. inde in finem trop. Sergius integer reducitur.

14. Insolitum aliquid ultimo in loco reservatum est, ubi metri servata quam diligentiori ἀκριβείᾳ, melodus χαιρετισμοῖς valedicit, præter omnem cæterorum morem in texendis huiusmodi poematibus; quæ audentia priscum primævumque μισουργὸν sapit, qui more veterum, etiam non omisit ultimus in scenam procedere. An vero octo troparia sive v. 256, unde impleatur alphabetum, desiderentur, ut ingemui, re maturius perpensa, dubitandum : quippe institutum ex notis personis, drama absolutum videtur.

GREGORIUS.

DE S. MARCIANO.

α΄. Ἡ φωταυγὴς καὶ κορυφαία
τῶν ἀποστόλων πέτρα,
ἐξ ἀνατολῶν,
τοῦ ἡλίου δικαιοσύνης
Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ
πρῶτόν σε ἀστέρα,
τοῖς ἐν τῇ δύσει,
ὡς ἀκτῖνα φαεινὴν, ἐξαπέστειλε,
τὰς διανοίας πρὸς θείαν ἐπίγνωσιν
καταυγάζοντα·
διὸ στηρίζων ἐν πίστει,
περιθάλπεις τὸ σὸν ποίμνιον,
πάτερ ἱερώτατε, πρεσβεύων
ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

1. Splendore coruscans et suprema
apostolorum petra,
te ex Oriente,
ut solis iustitiæ
Christi Dei
primam stellam,
occiduis populis,
radium velut rutilum, emisit,
quo mentes divina scientia
illustrentur :
ideo in fide nos confirmans,
confoves gregem tuum,
pater sanctissime, intercedens
sine fine pro nobis omnibus.

Πρὸς τό· Τράνωσον.

Iuxta modulum : *Pande.*

β΄. Γνῶσιν τὴν ἄῤῥητον κεκτημένος, * καὶ τὸ ἔσχατον φθάσας * ὀρεκτῶν, ἱερὲ * Μαρκιανὲ πανσεβάσμιε, * γνῶσίν μοι ἔμπνευσον θείων λόγων, * τῇ ἁγίᾳ Τριάδι, * ἣν παρεστή-

2. Qui scientiam arcanam acquisivisti, et ad terminum usque pervenisti votorum, o sacer Marciane augustissime, scientiam mihi aspira divinorum sermonum : sanctæ Trini-

Ex unica membrana corsinia, inter primas pagellas, adeo usu, madore et ævo attritas, ut non nisi reluctantibus oculis aliquid possit lynceus lector eruere, ea pauca Gregorii nostri expiscatus sum. At exoriare aliquis cultor Sicelidum musarum, et osculo amplectitor veterem illum melodum, quem Siculum esse facile concedam; imo et suspicor eumdem esse ac Gregorium vel Georgium Syracusanum, sæculi VII, circa ann. 668, cui hymnos et troparia nonnulli ascribunt. Troparia autem vestigati sunt Mongitor, Roccus Pyrrhus et Rodota, eaque significant quæ natalium et Theophaniæ festa exornant, iis fortasse similia, quæ paulo ante Romano manibus plenis dedimus. Unum saltem nunc hymnum habeto, inscriptum in corsinio, f. 8 : Μηνὸς ὀκτωβρίου λ΄, τοῦ ἁγίου Μαρκιανοῦ κονδάκιον, ἦχ. β΄, φέρον ἀκροστιχίδα· Γριγορίου (sic). De melodo autem Syracusano, si vere idem sit, cf. Rodota *Dell' origine e progr. del rito gr. ital* t. I, p. 86; Mongitor *Biblioth. Sicul.* I, 254, 258; Rocc. Pyrrhi *notitia Eccl. Syracus.* p. 137; Allatius *de libr. eccles.* p. 21, 87; Octav. Caietan. *de SS. Sicul.* t. I, p. 154; II, p. 272; Nicol. Comnen. Papadop. *Prænot. mystagog.* p. 397.

1. Sextum hoc proœmium adde aliis quinque iam notatis, quæ cum hirmo τράνωσον aptantur; hoc vero cur cæteris amplius sit, et tam longe ab omnibus recedat, qua demum lege tam varia proœmia ab uno eodemque hirmo pendeant, scio ego iuxta ac ignarus. — δύσει. S. Marcianus hac die colitur apud Græcos, et Synaxario memoratur uti apostoli Petri discipulus, et primus Syracusanorum episcopus. Nihil tamen ex hoc officio menæa retinent, quod omnino videtur topicum et siculum remansisse.

2. γνῶσιν ἔμπνευσαί μοι C. — ἧ παρεστ. πρεσβεύει C. — De ἀπαθείας multa apud asceticos huius sæ-

κης, * πρέσβευε νῦν * τοῦ ὑμνῆσαι τὴν θείαν σου κοίμησιν, * καὶ λύσιν πάντων εὑρεῖν με * τῶν ἐνύλων παθῶν καὶ δεσμεύσεων, * πρὸς θείαν δὲ τρίβον ἀποδραμεῖν· * ἀπαθείας γὰρ κατηξίωσαι, * πάτερ ἱερώτατε, πρεσβεύων...

γ΄. Ῥάβδον δυνάμεως τοῦ Κυρίου, * τὸν σταυρὸν κεκτημένος, * τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς * συνοδοιπόρος γεγένησαι· * ἐν σταυρῷ προσπαγεὶς εὐεργέτης, * ἀναστὰς δὲ ἐκ τάφου, πατήσας ᾅδην * ὡς δυνατὸς, * φοιτητὰς τοὺς αὐτοῦ ἐξαπέστειλεν * βαπτίζειν πάντα τὰ ἔθνη * ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ τῷ Πνεύματι, * ἐξ ὧν καὶ αὐτὸς ἐξαποσταλεὶς * βαπτιστὴς ἐθνῶν ἐχρημάτισας, * πάτερ ἱερώτατε, πρεσβεύων...

δ΄. Ἤκουσε Πέτρος παρὰ Κυρίου· * Ἐὰν ἀναφιλῇς με * καὶ θερμῶς ἀγαπᾷς, * τὰ πρόβατα καὶ ἀρνία μου * ποίμαινε, διδαχαῖς ἐπιστρέφων * ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν Τριάδος θείας. * Ὅθεν αὐτὸς * ἐντολὴν δεδεγμένος τὴν ἔνθεον, * ἐπλήρου ὁ κορυφαῖος * καὶ ὁ μύστης, καὶ σοι κατέπιστευσεν * τὴν νῆσον ταύτην ἡμῶν Σικελῶν, * τοῦ κηρύττειν αὐτῇ σωτήρια, * πάτερ ἱερώτατε, πρεσβεύων * ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

tati cui coram sisteris, suffragia præsta nunc, ut hymnis tuum canam sacrum transitum, et fac me inveniri solutum terrenis passionibus et vinculis, divinam unde excurram semitam; immota enim mente donatus es, sacratissime pater, intercedens...

3. Virgam virtutis Domini, crucem adeptus, cum eiusdem discipulis comes factus es itineris. Cruci autem benefactor infixus est, at exsurgens de tumulo, conculcans infernum, ut potens, suos ipse discipulos misit, tincturos omnes gentes in Patre et Filio et Spiritu; ex quibus et ipse apostolus et gentium baptista vocatus es, sacratissime pater, intercedens...

4. Petrus a Domino audiit hoc : « Si diligis « me et fervido corde amas, et oves et agnos « meos pasce, doctrinis convertens eos ab « ignorantia in scientiam divinæ Triadis. » Receptum divinitus mandatum, implevit coryphæus ille et summus interpres, atque tibi concredidit hanc nostram Siculorum insulam, ut ibi salutaria prædicares, sacratissime pater, intercedens sine requie pro omnibus nobis.

culi, quæ cum grano salis postmodum repurgare oportuit. Quasdam hirmi varietates in ultimis versiculis exigui poematis, notare non vacat.

3. Ῥάβδον. Ps. CX, 3. — αὐτὸς ἀποσταλεὶς C.

4. Ἤκουσε. Et hoc adde multis eiusdem classici loci commentariis apud melodos, quæ supra tetigimus p. 172. Discrimen inter φιλεῖν et ἀγαπᾶν, et cur Christus ter Petro dixerit vehementius ἀγαπᾷς με ; dum Petrus modestius ac frigidius reponit φιλῶ σε, eleganter declarat breve Origenis scholion, nuper ab Em. Maio repertum, et argute monet ὅτι τὸ ἧττον τρίτον αὐτῷ προσένειμε. *Bibl. vett. PP.* t. VII, p. 11, *Patrol. gr.* t. XVII, col. 184. Notatu dignum, ne melodus operam lusisse videatur, nec bis in idem, ubi ἐὰν ἀναφιλῇς με καὶ θερμῶς ἀγαπᾷς. Quanto minus inter oves maiores et minores discrimen otiosum est, τὰ πρόβατα καὶ ἀρνία. — Inde pagina evanida obscurior fit e librarii stribligine : ποίμεναι διδάσκων... θείας Τριάδος... ἐπλήρους (sic) ὡς κορυφαῖος καὶ ὡς μύστη (sic). — τὴν νῆσον ταύτην τῶν Σικελῶν, ubi cum syllaba desit, obvium esset supplementum τὴν νῆσον ἐκείνην τ. σ. Obstat e diametro ταύτην, omnino retinendum, cum melodus non longinquam regionem ἐκείνην, sed suam sub oculis positam Siciliam ταύτην significare videatur; unde ἡμῶν liquido et recte supplendum, et inculcandum in v. seq. — κηρύττειν αὐτῇ τ. σ. pro cod. scriptura manca κηρύττειν τὰ σ. Sex troparia quærenda manent : Γ. Ο. Ρ. Ι. Ο. Υ.

GEORGIUS.

DE B. VIRGINE IN TEMPLUM RECEPTA.

α΄. Ὁ καθαρώτατος ναὸς τοῦ σωτῆρος,
ἡ πολυτίμητος ἀμνὰς καὶ Παρθένος,
τὸ ἱερὸν θησαύρισμα
τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ,
σήμερον εἰσάγεται
ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου,
τὴν χάριν συνεισάγουσα
τὴν ἐν Πνεύματι θείῳ,
ἣν ἀνυμνοῦσιν ἄγγελοι Θεοῦ·
αὐτὴ ὑπάρχει
σκηνὴ ἐπουράνιος.

β΄. Τῶν ἀποῤῥήτων τοῦ Θεοῦ
καὶ θείων μυστηρίων
ὁρῶν ἐν τῇ Παρθένῳ
τὴν χάριν δηλουμένην,

1. Salvatoris templum maxime mundum,
illa tanti æstimanda ovis et Virgo,
sacra illa arca thesaurum
divinæ continens gloriæ
hodie adducitur
in domum Domini;
gratiam secum affert
divini Spiritus,
dum angeli Dei eam concelebrant:
Ipsa palam est
cœleste tabernaculum.

2. Dei ineffabilium
et sacrorum mysteriorum
dum cerno in hac Virgine
gratiam ostensam

Post Gregorium, quem et dixere Georgium, Georgius alius prodeat; an vero Siculus alter, ab alio discere vellem quam ab isto nugivendulo Comneno Papadopulo, qui cum tot alia, tum etiam hoc fortasse suo e cerebro exciebat, Georgium fuisse superioris Gregorii fratrem, et interpretem egisse hymnorum germani sui. Sed quis, vel post Allatii luculentam *de Georgiis* diatribam, agmen horum cognominum excutiet? Ne fines melodorum transeam, quis mihi certo notabit discrimine Georgios Nicomediensem, Rammatam, Rhetorem, Pachymerem, Scylitzam, Scholarium? Nec tamen vetustiores recordabor Pisidam, Hamartolum, facile mihi vindicandos; neque curo recentiores Trapezuntium, Ioanninensem, Zacinthium, alios, quos ne Allatius quidem suspicatus est; nec demum ipsos morose recensebo Siculos, qui variis nominibus Σικελιώτου, Συκεώτου, Σκυλίτζου, unum fortasse efficiunt et Nostrum. Ad hunc ut e diverticulo revertar, priscum eum esse, nec multum a Sergii schola remotum, ideo censere lubet, quod acathistos æmulatus, segetem messuit symbolorum Virginem referentium; et quamvis post Sergium passibus haud æquis neque expeditis viam terat, haud displicet eius fictio, qua Zacharias sacerdos, oblata trienni puella, veluti prophetico percitus œstro, totam fere Marianam pandit theologiam. Operæ pretium visum est, ieiunis non parcere notis, ut similia saltem Romani et Sergii θεολογούμενα huc revocentur. Duo tantum trop. edd. libri, ut solent, retinent; duo sequentia corsinius addidit f. 18; omnia taurinensis f. 9 feliciter servavit, breviter prænotata: Εἰς εἴσοδον τῆς παναγίας Θεοτόκου. Prolixius corsin. Μηνὶ νοεμβρίῳ κα', ὅτε προσηνέχθη ἐν τῷ ναῷ Θεοτόκος τριετὴς οὖσα, κονδάκιον, ἦχ. δ', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ταπεινοῦ Γεωργίου ὕμνος. Sunt versus numero 473, iuxta normam cant. III apud Romanum conferendi.

1. Prooemio in edd. præfigitur: πρὸς τό· Ὁ ὑψωθεὶς, de quo hirmo iam dictum in cant. XI, p. 77; dubium autem tunc propositum de iusta epigraphe, gravius inde fit, quod nunc præter duos priores versus, hoc trop. a prooemio cantici XI perpetuo discedit. Sed vide infra hirmum archetypum inter *Anepigrapha*, XVIII. — ἡ πολύμνηστος παστὰς edd. — Ad ἀμνὰς respice Serg. II, 8, 5, et ad θησαύρισμα cf. eiusd. I, 24.

2. Iam semel et iterum vidimus p. 16 et 77 hunc modulum τῇ Γαλιλαίᾳ, in quo duas hic nota varietates: primum v. 9 olim hendecasyllabum,

καὶ πληρουμένην ἐμφανῶς,
χαίρω, καὶ τῶν τρόπων
ἐννοεῖν ἀμηχανῶ
τὸ ξένον καὶ ἀπόῤῥητον,
πῶς ἡ ἐκλελεγμένη, ἡ ἄχραντος,
μόνη ἀνεδείχθη
ὑπὲρ ἅπασαν τὴν κτίσιν,
τὴν ὁρατὴν
καὶ τὴν νοουμένην·
διὸ ἀνευφημεῖν
βουλόμενος ταύτην,
καταπλήττομαι σφοδρῶς
νοῦν τε καὶ λόγον,
ὅμως δὲ τολμῶν
κηρύττω καὶ μεγαλύνω
ταύτην ὡς οὖσαν
σκηνὴν ἐπουράνιον.

et aperte cumulatam,
gaudeo, nec modos
intelligere valeo
insolitos et dictu difficiles,
quibus electa illa immaculata,
sola præstat
super omnem creaturam,
tam oculis
quam mente perceptam;
ideo faustis vocibus
volens illi plaudere,
stupeo vehementer
animo et eloquio :
audeo tamen eam
prædicare, magnamque dicere.
Ipsa si quidem est
cœleste tabernaculum.

γ΄. Ὁ τῶν ἁπάντων ποιητὴς, * ὁ πλάστης καὶ δεσπότης, * ἀῤῥήτῳ εὐσπλαγχνίᾳ * καμπτόμενος, καὶ μονῇ * φιλανθρωπίᾳ τῇ αὐτοῦ, * ὅνπερ ταῖς οἰκείαις * κατεσκεύασε χερσὶν * ἰδὼν πεσόντα, ᾤκτειρεν, * καὶ ἀναστῆσαι τοῦτον ηὐδόκησεν * πλάσει θειοτέρᾳ, * καὶ κενώσει τῇ ἰδίᾳ, * ὡς ἀγαθὸς * ὢν καὶ ἐλεήμων· * διὸ τὴν Μαριὰμ * μεσίτην λαμβάνει, * ὡς Παρθένον καὶ ἁγνὴν, * τοῦ μυστηρίου * τούτου τὸ ἡμῶν * φορέσαι, ὡς ἐβουλήθη· * αὐτὴ ὑπάρχει * σκηνὴ ἐπουράνιος. *

δ΄. Ὑπὲρ ἡμῶν ὁ λυτρωτὴς * καὶ Λόγος τοῦ ὑψίστου * σαρκὶ φανερωθῆναι * θελήσας, τὴν Παρθένον * τότε παρήγαγεν ἐν γῇ, * ξένῃ τῇ προόδῳ * καὶ αὐξήσει θαυμαστῇ * τιμήσας τὴν πανάχραντον· * καρπὸν γὰρ εὐ-

3. Rerum omnium conditor, opifex et Dominus, ex arcana misericordia et sola clementia sua, se ad nos inclinans, cum lapsum eum videret, quem propriis compegit manibus, misertus est, eumque restituere dignatus est, opere sublimiore, quippe bonus quum esset et misericors, semet exinanivit; propterea Mariam, uti Virginem et immaculatam, ascivit sibi participem mysterii, quo genus nostrum sponte assumpsit : ipsa est cœleste tabernaculum.

4. Pro nobis igitur redemptor et Verbum in carne cum vellet ostendi, tum Virginem in terram induxit, et novo adventu stupendoque incremento intemeratam illam honestavit; precibus enim hunc fructum conces-

una semper syllaba crescere, licet omisso ἡ articulo, codd. et edd. in hoc 2 trop. habeant πῶς ἐκλελεγμ. dein post v. 11 duos sequi versiculos olim in unum conflatos, quorum iam certa divisio est. — καὶ τὸν τρόπον C, edd. κ. τῷ τρόπῳ T. — τὸν ξένον C, T, edd. — τῶν τρόπων τὸ ξένον, sicut infra ταύτης χρησμὸν, refero ad mystica de Virgine oracula, quæ mox fuse declarantur, dicunturque in tr. 6 et sqq. τὸ ὑπὲρ λόγον μυστήριον, sive Mariana tropologia. — αὐτὴ ὑπάρχει σκηνὴ ἐπ. edd. — De Virgine, templo Dei et tabernaculo, cf. Roman. XXV, 3, 6, Serg. I, 12, 23, 24; II, 4, et infra tr. 11, 20.

3. ἀγαθὸς καὶ φύσει C, T, eodem sphalmate. — Nota ad μεσίτην, nempe *mediatorem*, summum virgineæ theologiæ argumentum. — ταύτῃ τὸ C, T. — ὡς ἠβουλήθη, more Romani solemniori.

4. ἡμῶν οὖν ὁ Ἰησοῦς T. — ἐφανερώθη T. — ταύτην παρήγαγεν τῇ γῇ C. — τὴν παναγίαν C. — εὐχῆς γὰρ T. — Ἰωαχεὶμ τε καὶ Ἄννης τῶν δικαίων C. τοῖς δι-

χῆς ταύτην δεδώρηται, * δι' ἐπαγγελίας * προμηνύσας καὶ κηρύξας * Ἰωαχεὶμ * καὶ Ἄννῃ δικαίοις, * διὸ ταύτης χρησμὸν * δεξάμενοι πίστει, * οἱ τεκόντες τὴν ἁγνὴν * ταύτην προσάγειν * πόθῳ καὶ χαρᾷ * ὑπέθεντο τῷ Κυρίῳ· * αὐτή...

ε'. Τεχθείσης τότε τῆς ἁγνῆς * τῇ θείᾳ προμηθείᾳ, * οἱ δίκαιοι, καθάπερ * ὑπέθεντο, τῷ κτίστῃ * ταύτην προσῆγον ἐν ναῷ· * χαίρουσα οὖν Ἄννα * ἀνεβόα ἐμφανῶς, * τῷ ἱερεῖ κραυγάζουσα· * Ταύτην, ὦ Ζαχαρία, δεξάμενος, * ἔνδον τῶν ἀδύτων * τοῦ ναοῦ τοῦ Κυρίου * εἰσάγαγε * καὶ περιφύλαττε· * εὐχῆς γὰρ τῆς ἐμῆς * καρπὸς ἐδωρήθη, * καὶ Θεῷ τῷ ποιητῇ * προϋπεσχόμην * ταύτην ἐν χαρᾷ * προσάγειν αὐτῷ καὶ πίστει· * αὐτή...

ς'. Ἀρρήτων ὄντως θεατὴς * ὑπάρχων Ζαχαρίας, * ἐν Πνεύματι καθεῖδεν, * ὡς θεῖος ὑποφήτης, * ταύτην Παρθένον μυστικῶς, * ὅθεν ἀνεβόα * πρὸς τὴν Ἄνναν ὁ σοφὸς * καὶ ἑρμηνεύων ἔλεγεν· * Ταύτην ἣν νῦν προσφέρεις πανάχραντον, * πάντες οἱ προφῆται, * καὶ ὁ νόμος, καὶ πρὸ νόμου * οἱ δίκαιοι * προδιατυποῦσιν, * κηρύττοντες αὐτὴν * καὶ δηλοποιοῦντες * καὶ τρανοῦντες δι' αὐτῆς * τὸ ὑπὲρ λόγον * πᾶσι τοῖς πιστοῖς * μυστήριον ἐπιφαίνειν· * αὐτή...

ζ'. Περὶ οὖν ταύτης ἐμφανῶς * ἡ θεία προδιδάσκει * γραφὴ καὶ προκηρύσσει, * σημαίνουσα ἐν τύποις * καὶ ἐν συμβόλοις τὰ αὐτῆς. * Ταύτην ἐζωγράφει * ὁ παράδεισος Θεοῦ, * φυτὸν τὸ πρὶν τῆς γνώσεως * βλαστάνων· οὐ θανάτου τὸ πρόξενον, * καθάπερ ἐκεῖνο, * ὅπερ τοῦτον φύειν μέλλει, * ἀλλὰ ζωῆς * αἴτιον τοῖς πίστει * μετέχουσιν αὐτοῦ * γενήσεται τοῦτο, * καὶ τῆς ὄντως ἐκ Θεοῦ * ἀθανασίας· * ὅθεν προσκυνῶ

sit, eamque nuntio et præconio promisit iustis Ioachim et Annæ : receptoque cum fide oraculo, parentes cum amore et lætitia voverunt, se illam Domino oblaturos esse; ipsa est...

5. Divino iam numine exorta alma Virgine, iusti, prout spoponderant, eam creatori dandam adducebant in templum; læta ergo Anna palam exclamavit, sacerdotem affata : « Eccillam, o Zacharia, recipito et introduc « ad inaccessa templi penetralia, et circumtuere eam; mearum enim precum hic « fructus datus est; hanc Deo auctori cum « lætitia et fide promisi dicandam; ipsa « est...

6. Arcana dum coram intueretur Zacharias, in Spiritu Virginem prospexit mystico oculo, utpote vates divinus, unde sapiens interpres Annæ respondens incœpit : « Immaculatam illam, quam tu nunc offers, eam« dem omnes prophetæ, et lex, et qui ante « legem iusti sunt, præsagis typis et patulo « indicio declararunt et contestati sunt, sci« licet fore ut per eam appareat omnibus fi« delibus ineffabile mysterium : ipsa est...

7. « Palam enim est hancce divina in scri« ptura prædoceri, ubi eius historia typis et « symbolis significatur. Eccilla delineatur Dei « paradiso, in quo lignum scientiæ olim ger« minavit : haud sane hæcce, ut istud, « mortem propinat; immo vitæ veræque per « Deum immortalitatis causa futura est illis « qui cum fide participes illius sunt; unde « pronus saluto Virginem nunc genitam; « ipsa est...

καίοις T. — διὸ τὸν ταύτης χρ. C. τὸ τοῦ χρησμοῦ T. — ταύτην προσάξαι C. — συνέθεντο, ita et huc usque C.

5. In cod. unico T legitur ταύτην Ζαχαρίας, et om. τοῦ post ναοῦ. Ad hæc duo tr. totum refer Romani cant. XXV.

6. νῦν post ἣν deest in T, in fine id. habet ἐπιφαίνει.

7. ὑπὲρ ταύτην cod. Egregie orditur vates tropologus ab insigni Bethleem inter et Eden similitudine et discrimine, de quibus Romanus iam multa in cant. I, 1, 2; XXV, 6; XXIX, 56, 82; et Ser-

* Παρθένον τὴν νῦν τεχθεῖσαν· * αὐτή...

η΄. Ἐν τῇ προμήτορι ἡμῶν * εἰκὼν προετυποῦτο, * ἡνίκα ἐμορφοῦτο * τῆς φύσεως τὸ εἶδος * αὐτῆς Παρθένου τηλαυγῶς· * ὥσπερ γὰρ ἐκείνη * ἐκ πλευρᾶς ἄνευ σπορᾶς * προήχθη τοῦ προπάτορος, * οὕτως αὐτὴ ἀσπόρως τὸν Κύριον * τέξει, ὑπὲρ λόγον * · καὶ διάνοιαν ἀνθρώπων * καὶ νόησιν * πάντων ἀσωμάτων· * διὸ σὲ μυστικῶς, * Ἄννα, ἐκδιδάσκων * προκηρύξω ἐμφανῶς * τὰ τῆς Παρθένου, * ἵνα ἐν χαρᾷ * προσφέρῃς αὐτὴν Κυρίῳ· * αὐτή...

θ΄. Ἰδεῖν ἐστὶν ὡς ἀληθῶς * τὸ θεῖον τῆς Παρθένου * μυστήριον καὶ ξένον * τυπούμενον ἐνθέως * τῇ μεταθέσει τοῦ Ἐνώχ· * ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος * ἐν τῷ σώματι τελῶν, * ἀσώματον διήνυσεν * παράδοξον πορείαν καὶ ἄϋλον, * οὕτως ἡ Παρθένος * ἐν τῷ σώματι τὸν Λόγον * τὸν τοῦ Θεοῦ * μόνη δεξαμένη, * ὄντως ἀσώματον * τὸ πρώην τῇ φύσει, * τὴν τοῦ σώματος αὐτῷ * σάρκα δανείσει· * ὅθεν ἐν χαρᾷ * εἰσδεχομένη προσφέρεις· * αὐτή...

ι΄. Νῶε ἡ πάλαι κιβωτὸς * τὸ ταύτης προεδήλου * μυστήριον, ὦ Ἄννα, * τὰ γένη κυβερνῶσα * καὶ διασώζουσα φθορᾶς· * ταύτης γὰρ ὁ τόκος * τοὺς ἀνθρώπους νοητοῦ * κατακλυσμοῦ λυτρώσεται· * περιστερὰ, ἐλαίας ἡ φέρουσα * κάρφος, ταύτην ὄντως * ἐξεικόνιζεν τὴν θείαν· * καὶ γὰρ αὐτὴ, * νυνὶ δεξαμένη * τὸν ἔλεον Χριστὸν, * βαστάζουσα

8. « In prima matre nostra huius imago « fuit, quando exsculpta est velut eminus « emicans Virginis effigies. Ut enim Eva, ex « latere protoparentis, sine semine prodiit, « ita hæc seminis expers pariet Dominum, « modo superante hominum verba, et con« ceptum, et omnium cœlestium cogitatus. « Affatim ergo te, Anna, docebo quæ de « Virgine occulte didici, eam ut cum gaudio « voveas Domino; ipsa est...

9. « Cernere est absque dubio divinum ac « prodigiosum Virginis mysterium cœlitus « adumbratum in illo Enochi transitu: sicut « enim is, corpore functus, viam sibi incorpo« ream incredibilemque et citra elementa « aperuit, ita et illa Virgo, in corpore dum « excipiet Verbum, quod Dei est, reque ipsa « incorporeum per se anterius, carnem illi « corporis sui fœnerabit; unde quam læta « recepisti, eam offers; ipsa est...

10. « Noachi vetus arca præostendit hu« iusce arcanum, o Anna, dum in pelago « rerum genera vexit et ab interitu servavit: « huius enim partus mortales a spirituali « cataclysmo eripiet. Columba, quæ ramum « olivæ tulit, ipsam hanc deiferam imagine « vere expressit; ea namque misericordem « Christum ferens, in suo receptum utero,

gius 1, 14 Virginem vocat arborem pulchro fructu fideles nutrientem, lignum cuius umbrosis frondibus multi conteguntur.

8. ἐκ τῆς Παρθένου T. Collatam vide Virginem cum Eva apud Roman. XXIX, 7, 62, et ea recole quæ etiam Adamum respiciunt ib. 6, 9, 12, 16, 23, 32, 56.

9. ἀσώματον ὄντως τὸν πρώην T. f. ὄντα. Raro quidem, neque alio quod sciam exemplo, Virgo cum patriarcha Enoch confertur.

10. τοῖς ἀνθρώποις T. — βαστάζουσα τοῦτο T. — Et nunc mirari subit Georgium illum adeo esse cum Romano in XVII, 16 consentaneum, ut non verear nimium fuisse me, quum supra dixerim, Mariæ Magdalenæ elegantem de columba typum, esse ad Virginem Mariam referendum. Pressius enim hic columba, ramum olivæ gerens, Virginis esse imago dicitur, et elegantius illud : τὸν ἔλεον Χριστὸν βαστάζουσα admovetur ad hæc : περιστερὰ, ἐλαίας ἡ φέρουσα κάρφος. Quibus adde et acathistum ita salutantem : ἁγνὴ περιστερὰ, Serg. II, 5, et nobilem melodorum hierarcham Andream, in can. od. VII de Immaculato conceptu, edentibus monachis Cryptoferr. p. 17, eodem usum fuisse epiphonemate : τὴν ἁγνὴν περιστερὰν, tum ne omitte eumdem aut unum e priscis hymnographis venustissime hæc cecinisse, p. 36 l. l. quæ suo nunc metro restituimus :

τοῦτον * ἐν τῇ μήτρᾳ τῇ αὐτῆς, * πᾶσι κηρύξει * τοῖς ἁμαρτωλοῖς * γαλήνην καὶ σωτηρίαν· * αὐτή...

ια΄. Ὁ πατριάρχης Ἀβραὰμ * ἡνίκα ὡς ἀγγέλους * ἐξένιζεν, * ὦ Ἄννα, * τὴν θείαν τῆς Τριάδος * καὶ ὁμοούσιον μορφὴν, * πρόσωπα μὲν τρία * ἐθεώρει μυστικῶς, * καὶ ἓν ἑώρα πάλιν δὲ, * δηλῶν ὡς τῆς Τριάδος τὸ δώρημα * ταύτην ἐν σκηνώσει * ἀποῤῥήτως προεδήλου * τῶν τυπικῶς * τότε ὁρωμένων. * Ὁ εἷς δὲ τῆς αὐτῆς * ἁγίας Τριάδος, * ἐνοικήσας ἐν αὐτῇ, * σάρκα φορέσει, * καὶ τοῖς ἐπὶ γῆς * ὀφθήσεται διὰ ταύτης. * Αὐτή...

ιβ΄. Ὑπεζωγράφει τῆς σεμνῆς * τὴν γέννησιν ἡ Σάῤῥα· * ἐν γήρει παρὰ φύσιν * γεννήσασα, ὦ Ἄννα, * τὸν πατριάρχην Ἰσαάκ· * τοῦτο οὖν ἐδήλου * ὑπὲρ φύσιν ἀληθῶς * κυῆσαι τὴν πανάχραντον. * Ἡ κλῖμαξ δὲ Ἰακὼβ ἐσήμανεν * ταύτην τὴν Παρθένον, * ἣν προσφέρεις τῷ Κυρίῳ, * δι' ἧς νυνὶ * μόνος καταβαίνει * ἀνάξαι τοὺς βροτοὺς * δι' αὐτῆς πρὸς ὕψος· * καὶ ἡ ῥάβδος ἡ αὐτοῦ * ταύτην ἐτύπου, * ἥτις ἐκ Θεοῦ * ποικίλεται παραδόξως· * αὐτή...

ιγ΄. Γνωστὸν ποιῶν ὁ Ἰακὼβ * τὸ ξένον τῆς Παρθένου * μυστήριον τοῖς τέκνοις, * ἐκήρυξε σημαίνων * ἐν εὐλογίαις ταῖς αὐτοῦ, * ὅτε τῷ Ἰούδα * προφητεύων ἐξ αὐτοῦ * τεχθῆναι ταύτην, ἔλεγεν· * Ἐξ ἧς βλαστὸς ἀνθήσει ὁ Κύριος, * καὶ ὡς ἁλουργίδα * ἐν

« cunctis peccatoribus nuntiabit serenitatem « et salutem; ipsa est...

11. « Abraham patriarcha, hospitio quando « recepit angelis similes, o Anna, divinam et « consubstantialem intuebatur Triadis effi« giem; tres quidem personas mente con« templabatur, unam porro respexit, signifi« cans quomodo munificum illud Trinitatis « hospitium eamdem, typicis conspicuam « spectaculis, in hoc tabernaculo ineffabili« ter ostendit. Ex hac autem sacra Trinitate « unus in hac ipsa habitans, carnem assu« met, et ab hominibus in terra per hanc « cernetur; ipsa est...

12. « Figuravit Sara almæ Virginis par« tum, quando vetula præter naturam, « Anna, concepit patriarcham Isaac : hinc « porro perspicuum erat, hanc totam inteme« ratam supra naturæ modum esse concep« turam. Iacobi autem scala hanc Virginem « prænotavit, quam Domino voves; per « quam unus est qui descendit, ut eius ope « mortales ad sublimia attollat. Etiam hanc « typice redhibuit virga illa quæ virtute Dei « miris varietatibus distincta est; ipsa est...

13. « Iacob ut filiis notum faceret stupen« dum Virginis mysterium, indicia exeruit, « dum benediceret, dumque Iudæ vatici« naretur, fore ut ipsa ex illo oriretur. Ex « ea, inquit, germen efflorebit Dominus, « et tanquam vestem purpuream, ultro tin-

Στρουθίων ὡς εὗρας
καλιὰν, ἀνεπτερώθης πνεύματι,
καὶ προσευχῇ περιστερὰν
ἐκομίσω τὴν ἀμίαντον,
κάρφος φέρουσαν Χριστὸν ἐλαίας, Ἄννα,
ἡμᾶς κατακλυσμοῦ νοητοῦ ἐλευθεροῦντα.

« Avium ut vidisti nidum, evolasti, Anna, spiritu, et precatione columbam accepisti immaculatam, oleæ ramum ferentem, Christum, qui nos a spiritali diluvio liberaret. » Ita Basiliani interpretes, quorum etiam vide eruditum commentarium p. 36 et præf. XXI.

11. τότε θεωρουμένων T. Neque hæc trita sunt, sed totum recole Romani cant. IV, p. 25.

12. Melodiæ melius faveret : ἡ Ἰακὼβ δὲ κλῖμαξ; salvo metro, nihil muto, ubi peregrina nomina intercedunt. Aliter cod. δι' ἧς μόνος νυνὶ καταβήσεται, quibus rhythmus aboletur. Scala iterum memoratur in tr. 23, bisque in Serg. I, 5; II, 2.

13. βάψει ὡσεὶ βουλήθη T depravate, nec satis apte ἡ ῥάβδος δὲ πάλιν. Sed scholam Romani sententia sapit. Multa hic minus trita de virga et tunica Iosephi, quanquam nihil solemnius apud melodos quam typus ex regia purpura intextus. Cf.

τοῖς αἵμασι τοῖς ταύτης * στολὴν σαρκὸς * βάψει ἐθελήσας· * ἡ ῥάβδος πάλιν δὲ * ἐν ᾗ ἐστηρίχθη * προσκυνῆσαι Ἰωσὴφ, * ταύτην ἐτύπου, * ἥτις εἰς Θεοῦ * προσκύνησιν ὁδηγήσει· * αὐτή...

ιδ΄. Ἐπὶ τῆς θήβης ἀκριβῶς * Μωσέως προεφάνη * ὁ τύπος τῆς Παρθένου, * ὁ ἄνω προκηρύσσων * καὶ προμηνύων τὰ αὐτῆς· * ὥσπερ γὰρ ἐκείνη * τὸν προφήτην τὸν αὐτὸν * συνέχουσα διέσωσεν, * καὶ τοῦτον τοῦ λαοῦ εἰς τὴν λύτρωσιν * τότε διήτερει· * οὕτως αὕτη τὸν σωτῆρα * ἐν τῇ αὐτῆς * μήτρᾳ τῇ ἀχράντῳ * ἀφράστως ἐν σαρκὶ * συνέξει, καὶ τοῦτον * ἀποτέξει ὑπὲρ νοῦν, * εἰς σωτηρίαν * πάντων, τῶν αὐτῇ * βοώντων ἐν παῤῥησίᾳ· * Αὐτή...

ιε΄. Ὡς ἐκ Θεοῦ προμυηθεὶς * ἐκεῖνος ὁ θεόπτης * τὸ θαῦμα τῆς Παρθένου * κατεῖδεν ἐν τῷ ὄρει * Μωσῆς, ὦ Ἄννα, τηλαυγῶς, * ὅτε ἐθεώρει * καιομένην ἐν πυρὶ * τὴν βάτον, ὑπὲρ ἔννοιαν· * ταύτην δὲ μένουσαν ἀκατάφλεκτον· * οὕτως γὰρ καὶ αὕτη * τῆς θεότητος τὴν φλόγα * ἐν ἑαυτῇ * ὅλην δεξαμένη, * ἀλώβητος πάντως * καὶ ἄφλεκτος μένει, * ὑπὸ τούτου μυστικῶς * φυλαττομένη, * ἥνπερ θεωρῶν * θαυμάζω καὶ μεγαλύνω, * αὐτή...

ιϛ΄. Ῥημάτων, Ἄννα, τῶν ἐμῶν * ἀκούουσα ἐν πίστει, * τὸ πρᾶγμα κατανόει * καὶ χαῖρε θεωροῦσα * τὰ τῆς Παρθένου θυγατρὸς· * ταύτην γὰρ ἡ ῥάβδος * τοῦ Μωσέως ἐμφανῶς * προδιετύπου ἄνωθεν, * τὰ θαύματα ποιοῦσα καὶ τέρατα * θείᾳ δυναστείᾳ· * καὶ αὐτὴ δὲ ξένα δείξει * ἐπὶ τῆς γῆς * διὰ

« get in eius sanguine carnis suæ trabeam. « Rursus virga illa, cui innitebatur ut « Iosephum adoraret eamdem effinxit, « quæ viam instruet ut Deus adoretur; ipsa « est...

14. « Præfulsit adamussim imago Virgi- « nis in Moysis fiscella, quæ superno præconio « et prophetico signo subdidit qualis illa fu- « tura sit : ut enim arcula prophetam illum « continuit, servavit et custodivit ad plebem « liberandam, ita hæc salvatorem carne in- « dutum intemerato in gremio suo, incredi- « bile dictu! continebit, et præter captum « mentis, edet eum in salutem omnium, « fidenter ipsi clamantium : Ipsa est...

15. « Ut sane a Deo initiatus, idem ille « Dei contemplator, Moyses, miraculum Vir- « ginis late coruscans in monte conspexit, o « Anna, quando rubum vidit igne combu- « stum, incombustum tamen, præter expec- « tationem, manens : similiter enim hæc, to- « tam in se deitatis flammam amplexa, pror- « sus intacta et absque incendio perstat, ab « ipso clam servata; quam dum intueor, paveo « et magnam illam dico: ipsa est...

16. « Meis, Anna, verbis fidem præstans, « rem iam intellige, et læta contemplator « quæ filiæ Virgini futura sint. Eam quippe « Moysis virga cœlesti et patulo typo præsi- « gnavit, quæ miracula et prodigia per divi- « nam potentiam effecit : hæc quoque stu- « penda cumulabit in terra, perque suum

De Imm. conceptu hymnogr. p. 18, 23, 44, 50, 102, 127.

14. θήβη in lexicis desideratur; insunt θίβις, iuxta LXX, in Ex. II, 3; tum etiam ex hebræo Θηβωθὰ, apud Clem. Alex. II, 61. — Μωσέως προσεφώνει mira cod. corruptela. — vix placet ὁ ἄνω, quidni ὦ ἄννα? — εἰς λύτρωσιν T. — eiusd. οὕτως αὐτὴ et ταύτης μήτρᾳ iuxta tonum et seriem emendantur. — Virgæ quinque sunt mysticæ, Iacobi, Iosephi, Moysis, Aaronis et Iesse, quæ sexcenties de Virgine audiuntur, nullibi vero distinctius quam apud nostrum Georgium.

15. ὡς hic asserit, nedum comparative sententiam minuatve; sic Ioan. I, 14 : δόξαν ὡς μονογενοῦς, Ephes. V, 8 : ὡς τέκνα φωτός. — καὶ ὁ μὲν ἦν T, lepido dormitantis librarii ludo. — παντὶ κ. ἄφλεκτός ἐστιν id. Rubum incombustum, ut ecclesia occidua, sic tota canit orientalium melodia. Audi Serg. II, 4, et apud Basilianos l. l. p. 21, 35, 62, 64.

16. κατενόει καὶ χαίρει T male, senex enim alloqui pergit. Graviora in fine sunt peccata : καὶ τῆς πλάνης τ. ε. μεταποιοῦσα πάντας τοὺς αὐτῇ βοῶντας.

τῆς λοχείας * παράδοξον ἡμῖν * εἰσφέρουσα τόκον * καὶ τὰς πλάνας τοῦ ἐχθροῦ * μεταπτοιοῦσα * πᾶσι τοῖς αὐτῇ * βοῶσιν ἐν παῤῥησίᾳ· * Αὐτή...

ιζ΄. Γνωρίσαι ἔστιν ἐμφανῶς * τὸ ξένον τῆς Μαρίας * μυστήριον, ὦ Ἄννα, * τυπούμενον τὸ πάλαι * ἐν τῷ θεόπτῃ Μωϋσῇ· * ὥσπερ γὰρ τῇ ῥάβδῳ, * τῇ αὐτῇ θείᾳ ῥοπῇ, * ἀῤῥήτως μετεποίησεν * τὸ ὕδωρ εἰς τὸ αἷμα πηγνύμενον, * οὕτω παραδόξως * τῆς ζωῆς τὸ θεῖον ὕδωρ, * ὁ τοῦ Θεοῦ * Λόγος, ἐνοικήσας * ἐν ταύτῃ, ἀληθῶς * τὴν σάρκα φορέσει * ἐξ αἱμάτων τῶν αὐτῆς, * ταύτην ὑφάνας, * ἄσαρκος τὸ πρὶν * ὑπάρχων, ὁ ταύτην δείξας· * αὐτή...

ιη΄. Ἰδοὺ σοὶ, Ἄννα, ἀψευδῶς * τὸν τύπον τῆς Παρθένου * δηλούμενον δεικνύω * καὶ τοῦτον ἐν θαλάσσῃ * κατανοεῖν τῇ Ἐρυθρᾷ· * ὥσπερ γὰρ ἐκείνη * ἐκαινούργησέ ποτε * τῷ Ἰσραὴλ διάβασιν * ἀνόδευτον ὄντως τε καὶ ἄβατον, * οὕτως ἡ Μαρία * ξένον τόκον συνεισάγει * καὶ ἄγνωστον * πᾶσι τοῖς ἀγγέλοις, * τὸν Κύριον αὐτὸν * γεννῶσα τῷ κόσμῳ, * τὸν λυτρούμενον ἡμᾶς * ἐκ τῆς δουλείας * πάντας τοῦ ἐχθροῦ, * τοὺς ταύτῃ πίστει βοῶντας· * Αὐτή...

ιθ΄. Ὁ ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸς * ὑπέδειξε τὸν τύπον, * ὦ Ἄννα, ὅνπερ λέγω, * τῇ ῥάβδῳ τοῦ προφήτου * εἰς διεξόδους προελθών· * ὥσπερ οὖν ἐκεῖνος * ὑπὲρ φύσιν ἐξ αὐτῆς * ἐῤῥύη θείῳ νεύματι, * οὕτως καὶ ὁ κτίστης καὶ ὁ Κύριος * ὄντως ὑπὲρ λόγον * ἐκ Μαρίας τῆς ἀχράντου * τεχθήσεται, * ὡς γινώσκει μόνος, * καὶ πάντας τοὺς πιστοὺς * ποτίσει τὸ ὕδωρ * τὸ ἀλλόμενον καὶ ζῶν, *

« puerperium nobis dabit partum fando inauditum, fraudesque inimici despiciendas traducet omnibus illi clamantibus : Ipsa est...

17. « Luculenter nosse est insolitum Mariæ mysterium, o Anna, olim adumbratum in Dei oculato teste Moyse : uti enim in virga, eodem tactu divino, dictu difficili, mutavit aquam in sanguinem coagulatam, simili prodigio divina vitæ aqua, illud Dei Verbum, domicilium sibi in illa sumens, vere carnem ab eius sanguine feret, texetque sibi et creabit, qui carnis prius expers erat; ipsa est...

18. « En certis te, Anna, docebo argumentis, ut intelligas vel in mari Rubro expressum Virginis typum. Perinde enim ac olim in illo stratum est plebi Israel iter novum, invium prorsus et inaccessum, sic Maria insolitum invehit partum, vel angelis incognitum omnibus, Dominum dum mundo parit, redimentem ab hostis servitute nos omnes, illi cum fide clamantes : Ipsa est...

19. « E saxo amnis eiaculatus eumdem referit typum, o Anna, a me enunciatum, quippe qui sub prophetæ virga in alveos prorupit : ut ergo flectente naturam divino iussu, torrens e petra ruit, sic creator et Dominus, præter omne eloquium, modo quem solus novit, nascetur ex illibata Maria, et aqua scaturiens, vivaque et sanctitatis fecunda, fideles potabit, mundabit-

17. αὐτὴ, οὕτω, ταύτῃ, septies in eodem trop. congesta, melodum produnt ieiunum et infelicem. Humilis sub tegmine carminis, splendet vetus rei symbolicæ arcanum, ut in æduensi titulo :

Λαβὼν ζωὴν ἄμβροτον ἐν βροτέοις
Θεσπεσίων ὑδάτων, τὴν σὴν, φίλε, θάλπεο ψυχὴν,
ὕδασιν ἀενάοις πλουτοδότου σοφίης.

cf. Serg. I, 12.

18. ἰδοῦσα, Ἄννα T. Lubrica inde semita erroneus scriba ruit in peiora, δεικνύων καὶ τοῦτο, dein κατανοῶν, fusa caligine densa, quam utinam alius codex vertat in lucem. — ὄντως καὶ T. — ταύτην πίστει T.

19. Mel. pro acc. ὁ κτίστης τε καὶ ὁ κ. — ὡς ἐπίσταται μόνος T, læso metro. f. ὡσεὶ οἶδε μόνος, respectu ad tr. 21. — ἁγιάζων T. Præter Romanum iam laudatum, adde Serg. I, 12; II, 8, quorum

καὶ ἁγιάζον * χαίροντας ἀεὶ * καὶ κράζοντας τῇ Παρθένῳ· * Αὐτή...

κ'. Ὑπὸ τοῦ κτίστου καὶ Θεοῦ * σκηνὴ προετυπώθη, * ἡ πάλαι ἐν τῷ ὄρει * ἐμφαίνουσα, ὦ Ἄννα, * καὶ εἰκονίζουσα αὐτήν· * ὄντως γὰρ καὶ ταύτης * πλατυτέρα ἡ σεμνὴ * ὀφθήσεται, γεννήσασα * ὅνπερ ἐκείνη τύποις ἐδείξατο· * στάμνος δὲ καὶ ῥάβδος * καὶ λυχνία καὶ αἱ πλάκες * καὶ κιβωτὸς * ταύτην προετύπουν· * ἡ τράπεζα Θεοῦ * καὶ τὸ θεῖον τούτου * ἱλαστήριον τρανῶς * ταύτης εἰκότως * τύπους ἐμφανῶς * ὑπέφαινον, ὅτι ὄντως * αὐτή...

κα'. Ὑπεσημήνατο τρανῶς * τὸ θαῦμα τοῦτο, Ἄννα, * τὸ μάννα ἐπομβρίσας * εἰς βρῶσιν ἐν ἐρήμῳ * ἐξ οὐρανοῦ τῷ Ἰσραήλ, * ἄρρητον τὸν τρόπον * καὶ ἀμήχανον ἡμῖν * προδείξας τῆς ὑπάρξεως· * ἀνήροτον γὰρ ταύτην καὶ ἄσπορον * ἔχει ὑπὲρ φύσιν· * οὕτως ὥρᾳ καὶ ὁ Λόγος * ὁ τοῦ Θεοῦ * ξένως καὶ ἀρρήτως, * ὡς οἶδεν, ἐξ αὐτῆς * τεχθήσεται μόνος, * καὶ εἰς βρῶσιν τοῖς πιστοῖς * πᾶσιν τὴν σάρκα * θείας ἐντρυφῆς * προθήσει, οὕτως βοῶσιν· * Αὐτή...

κβ'. Μεγαλοφώνως τὰ αὐτῆς * ἐμήνυσαν, ὦ Ἄννα, * προφῆται θεηγόροι * ἐν Πνεύματι ἁγίῳ * προμηνυθέντα ἐμφανῶς· * πύλην γὰρ ἁγίαν * καὶ βασίλισσαν αὐτὴν * καὶ ὄρος προηγόρευσαν, * νεφέλην καὶ καθέδραν καὶ ὄχημα, * ῥάβδον βασιλείας, * καὶ διάδημα

« que omnes lætabundos et clamantes: Ipsa « est...

20. « Tabernaculum olim a creatore et « Deo in monte præostensum, o Anna, ty- « pus evasit, eamdemque retulit : immo « hæcce veneranda multo amplior illo cer- « netur, eum enixa quem istud tabernacu- « lum symbolis redhibuit; redhibebant eam « sane urceus et virga, et lucerna, et ta- « bulæ, et arca, et mensa Dei, divinumque « propitiatorium, totidem patula eiusdem « simulacra, quibus aperte significabatur « vere ipsam esse cœleste tabernaculum.

21. « Manifeste subnotavit idem miracu- « lum, o Anna, is qui tanquam imbrem e « cœlo manna effudit ad pascendum in soli- « tudine filios Israel, nobis inde proponens « quam ineffabili modo, absque ulla opera, « oriretur, ut manna scilicet super terram « vomere et semine intactam, natura supe- « rata. Sic suo tempore Dei Verbum, stupendo « et arcano modo, ipsi soli noto, ab ista pa- « rietur, suamque carnem in epulas divina- « rum deliciarum proferet omnibus fidelibus, « sic clamantibus : Ipsa est...

22. « Huiusce vitam, o Anna, splendide « prænuntiatam magna voce divini prophetæ « in Spiritu sancto descripserunt : portam « enim eam sanctam, et reginam, et mon- « tem, et nubem, et sedem, et currum, re- « gisque virgam, diadema et sceptrum, eam

brevia encomia de saxo, lympha et Virgine nunc uberius fluunt.

20. τύπους ἐδέξατο T. — ταύτην προεικονίση — τύπος ἐ. ὑποφαίνων. — Symbola pleuis manibus spargit μελουργὸς, quibuscum cf. Rom. XXV, 6, XXIX, 5; Serg. I, 6, 12, 22, 24, 25; II, 4, 6, 7, 8, 11.

21. ἔδειξαν T. — ἀνήρωτον γὰρ ταύτην κ. ἀ. ἔχειν ν. φ. οὕτως αὔρα sic T depravatissime. — f. ὅρα ὅτι λόγος. Sed præstat potius ultima morosius commentari. Quum Christus habeatur et manna et panis angelorum, et cibus divinarum deliciarum, iam superius dictum est in qua urna sit manna reconditum, in qua mensa panis propositus, quæ sit deliciosi cibi ministra, nempe Virgo illa, quæ a Sergio dicta est : τράπεζα βαστάζουσα εὐθηνίαν ἱλασμῶν; et alibi : στάμνε, κῆπε, τράπεζα; rursus : σεπτὴ καὶ πάγχρυσε τράπεζα; iterum : τράπεζα ἐκτρέφουσα μυριάδας δαψιλῶς; tum demum : τράπεζα βαστάζουσα ἄρτον τρέφοντα πιστούς. Serg. I, 6; II, 4, 6, 8, 11. — Quæ cum ita sint, tu mihi considera, au temere de eadem B. Virgine olim intellexerim venerabilem S. Abercii titulum in *Spicil. Solesm.* t. III, p. 533 :

Πίστις δὲ παντὶ προσῆγε
καὶ παρέθηκε τροφὴν, ἰχθὺν δ' ἁγνῆς ἀπὸ πηγῆς,
παμμεγέθη, καθαρὸν, ὃν ἐδράξατο Παρθένος ἁγνὴ,
καὶ τοῦτον ἐπέδωκε φίλοις ἔσθειν διὰ παντὸς,
οἶνον χρηστὸν ἔχουσα, κέρασμα διδοῦσα μετ' ἄρτου.

22. Longum est singula percurrere : cf. Ro-

καὶ σκῆπτρον, * νεάνιδα * θείαν καὶ Παρθένον, * προφήτιδα αὐτὴν, * παστάδα καὶ οἶκον * τὸν τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ * καὶ θυγατέρα * πάλαι τὴν ἁγνὴν * ἐκήρυξαν ἐκβοῶντες· * Αὐτή...

κγ´. Ναὸν προέφησαν αὐτὴν * Θεοῦ ἡγιασμένον, * καὶ πύλην βασιλέως * καὶ γῆν ἁγίαν, Ἄννα· * καὶ πόκον ἄνικμον φθορᾶς, * κλίμακα καὶ βάσιν * καὶ παλάτιον αὐτὴν, * καὶ ποταμὸν πληρούμενον, * ῥίζαν τε καὶ λαβίδα, καὶ ὅρασιν, * ἥλιον, σελήνην, * καὶ πηγὴν ἐσφραγισμένην, * βιβλίον τε * ἄγραφον καὶ τόμον, * καλὴν καὶ ἐκλεκτὴν, * πλησίον ὡς νύμφην * παρεστῶσαν Θεῷ· * ἐξ ἧς ἀνθρώποις * μέλλει μυστικῶς * πηγάζειν ἡ σωτηρία· * αὐτὴ ὑπάρχει σκηνὴ ἐπουράνιος.

« demque puellam deiferam, Virginem et « prophetissam, atrium quoque et domum « gloriæ Dei, et filiam castam olim prædicarunt, clamantes : Ipsa est...

23. « Prædixerunt eamdem esse, o Anna, « templum Dei sanctificatum, et portam re- « gis, et terram sacram, et vellus sordium « immune, scalam et gradum, et palatium, « et fluvium exuberantem, radicemque et « cochlear, divinam quoque visionem, so- « lem, lunam, fontemque signatum, tum « etiam librum et tomum, scriptura vacuum, « pulchram denique et electam, proxime uti « sponsam coram Deo astantem, ex qua fu- « turum est ut salus mystice hominibus scatu- « riat; ipsa est cœleste tabernaculum. »

man. XXV, 8, XXIX, 14; Serg. I, 4, 8, 16, 19, 24; II, 3, 5, 6, 7, 9, etc.

23. καὶ σελήνην T. — παρεστῶσαν τοῦ Θεοῦ T. Pergit melodus et manibus dat lilia plenis, cum eadem verborum typorumque copia, eo minus exhausta, quod fine ex abrupto opus potius incipitur quam absolvitur. Neque discedam, cum prius notavi ad fastidium usque regeri demonstrativa αὐτή, ταύτῃ, quin addam, illud esse fortasse necessarium cuiusdam dramatis artificium, ut sub oculis identidem puella, coram sene et parentibus, proponeretur.

Monitum de Cyriaco.

Ut sæpe contigit, quoties ad hæc ultimam admovi manum, exsurrexi iterum attonitus, quum illud poemation, diu neglectum, ob fœdam capitis abscissionem, tandem veluti e tumulo Lazari, diam in lucem excitavi. Non modo enim Cyriacus ille, nomen novum et hactenus inauditum est; non modo priscus melodus est, et auream redolet ætatem, sive ob ingenuam evangelici sermonis simplicitatem, homerica dignitate parce ornatam; sive ob gravitatem sententiarum eleganti Graiorum garrulitate dissimulatam; sive ob altam rei symbolicæ ubertatem, olim ex solo Lazari nomine et ectypo tantopere frequentatam; sed Noster vel Romano antiquior est, cui hirmum subdidit, quem non prius notavisse me, eo magis piget, quod hic loci certe optatum tenemus exemplar, ad cuius normam Romanus exegit opus suum præ cæteris expolitum, insigne illud canticum XIII, *de Iuda proditore*, p. 92, totum a nobis honoris gratia singulis versibus distinctum, et cuius perpetuis ὁμοιοτελεύτων concentibus tota hymnographiæ ars et methodus mirum in modum, vel ad oculos percellendum, confirmatur. Utrumque ad alterum poema ad amussim, paucis varietatibus exceptis, respondet. Nec dubium, quin inter huiusce procemia, ea licet ævum deglutiverit, superfuerit olim illud ad quod sese Romanus retulit : Πρὸς τό· Λάζαρον τὸν φίλον. Neque etiam ambiguum, quominus a Cyriaco, sæpissime in ὁμοιοτέλευτα desinente, Romanus audax receperit consilium, similiter cadentia omnibus suis attexendi clausulis. Cyriaco tamen cum desint verborum acumina, festivæque παρονομασίαι, quibus æmulus eius luxuriatur, hinc fortasse magis annosam sibi canitiem vindicat. Unicum vetus exemplar quod sciam, superest in corsin. f. 72, 73, ubi hiat immanis lacuna, de qua dixi p. 42 n. 23, utcumque iam impleta ex codice mosquensi : utinam idem nobis Cyriaci caput truncatum restituat!

CYRIACUS.

DE S. LAZARO.

α'. Λάζαρον τὸν φίλον σου...
β'. Π.... γ'. Ο.... δ' Ι....
.... δάκρυσι κινούμενοι,
ἰδόντες πόῤῥω τὴν ταφὴν αὐτοῦ,
καὶ οὐ μακρὰν τοῦ τόπου
Μάρθα αὐτῷ προσῆλθε,
δάκρυσιν ἐκβοῶσα·
[Χριστὲ,] εἰ ἦς ὧδε, οἰκτίρμων,
οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός·
ὅσα οὖν βούλεσαι, δύνασαι,
Λόγε Θεοῦ,
καὶ θάνατον χειρώσασθαι,
καὶ πάντας ἡμᾶς ῥύσασθαι.
ε'. Ἤρχετο πρὸς τὸν οἰκτίρμονα
ἡ Μαρία... ἱκετεύουσα
δακρύων ἐν ὀχετοῖς λέγουσα·
Ὡς Θεὸς, δέξαι τὴν δέησιν,
καὶ νεκροῦ δεῖξον ἀνάστασιν·
ἤγειρας ῥήματι παράλυτον,
ἔθραυσας ἄλγη ἀθεράπευτα·
εἰδώς.... τὸ ἀσθενὲς ἡμῶν·
τὴν Ἰαείρου παῖδα
νεκρὰν ἰδὼν ἐν κλίνῃ,
καὶ τὸν υἱὸν τῆς χήρας,
τὸν ἀπαιρόμενον ἐν τάφῳ,
κράξας τῇ ἀθανάτῳ σου φωνῇ,

1. Lazarum amicum tuum...
2. . . . . 3. . . . 4. . . . . .
Cum ad lacrymas commoti,
procul viderent tumulum eius,
nec multum e loco abesset,
Martha accessit ad eum,
lacrymarum emissa voce :
« Misericors Domine, si fuisses hic,
« haud mortuus frater esset :
« quidquid ergo vis, tu potes,
« Verbum Dei,
« et domare mortem,
« et nos liberare omnes.
5. Ibat ad clementissimum
Maria, more supplicis,
inter lacrymarum fluenta dicens :
« Tanquam Deus, accipe preces,
« defunctumque fac resurgere;
« verbo erexisti paralyticum,
« curavisti insanabiles morbos,
« conscius... nostræ infirmitatis.
« Iairi filiam
« mortuam videns in lecto,
« et filium viduæ,
« iam ablatum in sepulturam,
« tua clamans immortali voce,

1. Tam ex argumento, quam Romani μνημοσύνῳ in cant. XIII, unum saltem v. 1 recipio, heptasyllabum, uti Rom. v, 1 πάτερ οὐράνιε. Nescio quot et quæ procemia, præter hoc exordium, habuerit : emendo autem statim tria quæ apud Romanum sunt, in quibus, post triplex ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως, succedit ubique tetrasyllabus v. γενοῦ ἡμῖν, ut infra Λόγε Θεοῦ, aut similia, tum exeunt duo octosyllabi, ut in 4 seq. Ad hæc ipsum Romani ephymnium : ἵλεως γενοῦ ἡμῖν a Cyriaco oritur ex trop. 13. Taceo de tr. 2 et 3, quæ exciderunt.

4. Sex v. et tres priores v. 7 syllabæ desiderantur. Adde duas syllabas in v. 12, ubi cum legat Io. XI, 21 : Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ὁ ἀδελφός μου ἐτεθνήκει, pronum est supplementum Χριστὲ vel ῥαββί. — Etiam cod. add. μου ante ἀπέθανεν, sed contra rhythmum necessarium. — βούλεσαι, δύνασαι. Recole de hac forma cant. VIII, 10; IX, 3 etc. — Ultimus v. quamvis ab hirmo apte deducatur, in sequentibus trop. nullibi comparet, quorum ἀκροτελεύτια abrupta et mutila videntur.

5. f. Μαρία τότε, ne v. deficiat. — ἐν δακ. ὀχ. C. — f. εἰδὼς πάντων, ne 2 syll. desint. — ἐν τάφῳ melodis solemnis ablat. etiam cum motu. — καὶ κράξας C. — Suspicor esse singulis tropariis ad-

ἤγειρας, ἔσωσας, εὔσπλαγχνε,
ἐκ τῆς φθορᾶς,
ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

« suscitasti, salvasti, o pie,
« ex sordibus,
« tu qui manu domas infernum... »

ς. Μέγα θαῦμα ἐφανέρωσα, * ἐν τῇ κοιλάδι, τῷ προφήτῃ μου, * ξηρὰ ὀστᾶ ὄντα ἀνθρώπινα· * ἐν αὐτοῖς σάρκα ἀνέδειξα * καὶ ψυχὴν καὶ μετὰ νέκρωσιν· * τοῦτο οὖν ἔπτηξεν ὁ κήρυξ μου, * τὸ ἔμφοβον καὶ ἀκατάληπτον, * μεγάλῳ φόβῳ συνεχόμενος, * ὅτι σεισμῷ φρικώδει * πάντα ἐφανεροῦτο· * μετὰ τῆς ἁρμονίας * τὸ μειωθὲν ὑπὸ τῶν χρόνων * τότε πᾶν συνηρμοῦτο ἐν ῥοπῇ. * Τοῦτο προοίμιον ἔδειξας * πάσῃ σαρκὶ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

6. — « Magnum prodigium in valle vati « meo ostendi, arida nempe hominum ossa, « in quibus carnem restitui et animam, vel « post mortem. Id ipsum ergo obstupuit « præco meus, sane formidolosum et conce- « ptu maius, multo terrore correptus; horri- « bili namque concussu omnia emicuerunt, « recto dein ordine et decore quidquid a sæ- « culis comminutum erat, ictu tum temporis « coniunctum est. » — Hoc rerum exordium omni patefecisti carni, tu inferni dominator, liberator omnium.

ζ. Ἅμα ταῦτα ἐπακήκοαν * τὰ ἐκ Θεοῦ δημιουργήματα, * ἐξίσταντο φόβῳ θαυμάζοντες, * καὶ κλαυθμῷ Μάρθα ἐπρέσβευε, * σὺν Μαρίᾳ ὡς φθεγγόμεναι· * Σὺ εἶ φῶς ὄντως καὶ ἀνάστασις· * δεῖξον οὖν, ἅγιε, ὡς εὔσπλαγχνος, * ὡς πρὶν καὶ νῦν, τὴν δυναστείαν σου, * ὁ κατ' εἰκόνα πλάσας * τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, * τὸ ἀσθενὲς γινώσκων, * ἵνα ζωοποιήσῃς τοῦτον, * τὸν τετραήμερον ἤδη νεκρὸν, * κράζοντα· Δόξα σοι, ἄναρχε, * Λόγε Θεοῦ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

7. Simul ac talia audivere Dei facinora, consurrexere metu mirabundi, et cum gemitu Martha una et Maria deprecabantur in hæc verba : « Tu es vere lumen et resurrec- « tio. Pande igitur, o sancte, pro tua mise- « ricordia, ut antea sic et nunc, tuam sum- « mam potentiam, tu qui finxisti ad tuam « imaginem hominum genus, haud nesciens « eius imbecillitatem; quatenus vitæ resti- « tuas hunc mortuum iam quatriduanum, « clamantem : Sit gloria tibi, sine principio « Verbum Dei, inferni domitor.... »

η΄. Κλαίουσαι καὶ ἱκετεύουσαι * αἱ περὶ Μάρθαν τὸν οἰκτίρμονα, * ἐξίσταντο ἔκθαμβοι ἅπαντες, * καὶ πιστῶς πλείω ἐπρέσβευον, * ὡς εἰκὸς, ταῦτα φθεγγόμενοι· * Φῶς ἡμῖν ἔλαμψεν ἀπρόσιτον· * (βλέποντες θεῖα καὶ παράδοξα, * ὁρῶντες τὰ ἀνεκδιήγητα· *) ὁ γὰρ τυφλοὺς φωτίσας,* καὶ τοὺς

8. Dum lacrymabundæ et supplices urgerent misericordem Martha cum suis, omnes quoque attoniti steterunt, instantius et cum fide, uti par est, orabant dicentes : « Lumen « inaccessum illuxit nobis (utpote divina et « mira prævidentes, iam cernimus quæ « enarrari nequeunt). Nam qui cæcos lumini

dendum v. ultimum pro serie mutandum : καὶ ἅπαντας ῥυσάμενος, favetque similis clausula, ut passim et præsertim in tr. 8, 10, 12, 14.

6. Aliquid desideratur, aut extra locum vagatur trop. quod facile cum 9 cohæret. ὄντα ὀστᾶ C. — καὶ post ψυχὴν ob rhythm. insertur. — πᾶν iterum additur. — f. melodus scripsit ut sane vett. συνηρθμοῦτο, quod trop. egregium postulat.

7. ἐπεκήκοον C barbare, pro ἐπακήκοαν, de ua forma alexandrina abunde alias. — φθεγγόμεναι C et iterum infra. — ἤδη metro additur.

8. Huic melodo solemne videtur, patrio fortasse ritu, geminare participia absoluta, nunc pro verbo definito sumpta, nunc pro significanda causa, quam vett. cum ὥστε et infinit. expediunt. Toleranda hæc sunt fortasse in animorum tumultu; unde in hoc loco κλαίουσαι (sic C), ἱκετεύουσαι, βλέποντες, ὁρῶντες, cum ultro darentur,

λεπροὺς καθήρας, * καὶ τοῦτον νεκρωθέντα * ἀνακαινίσας εὐσπλαγχνίᾳ, * ὅπως φανερωθῇ πάσῃ τῇ γῇ * Κύριος ἅγιος, ἄναρχος, * Λόγος Θεοῦ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

θ'. Ὕψος οὖν τὸ ἀκατάληπτον * ἐνατενίσας ὁ φιλάνθρωπος, * καὶ τὸν λαὸν τὸν παριστάμενον, * ταῖς σοφαῖς τότε ἐφθέγξατο, * ὁ εἰδὼς πᾶσαν ἐνθύμησιν· * Ποῦ αὐτὸν θνήξαντα ἐθήκατε, * χοῦν ἤδη ἄθροον ἐκλείψαντα, * σκωλήκων τε βρῶμα γενόμενον; * Ἐλεεινὸν τὸ ἄλγος * ἀπὸ Ἀδὰμ ὑπάρχει * πάσῃ σαρκὶ ἀνθρώπου, * καὶ οὐκ ἐκλείψει ἕως ἥξω * πάλιν ἐπὶ νεφέλης οὐρανοῦ. * Δόξα σοι, ἅγιε, ἄναρχε, * Λόγε Θεοῦ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

ι'. Ῥεῖθρα ὄμβρων δακρυχέουσαι, * σὺν τῷ Κυρίῳ ἐπορεύοντο * αἱ τοῦ Χριστοῦ ὄντως μαθήτριαι, * καὶ πιστῶς ταῦτα πρεσβεύουσαι· * Ἴδε νῦν, εὔσπλαγχνε, σπήλαιον * ἔχον τὸν Λάζαρον τὸν φίλον σου, * δι' ὃν ἐνταῦθα ἐπεδήμησας, * ὁ πανταχοῦ ὢν ἀκατάληπτος· * ὁ οὖν εἰδὼς τὸ ἄλγος * τῆς ἐν ἡμῖν καρδίας, * ἔχων τὴν ἐξουσίαν, * νῦν ζωοποίησον ἐκ τάφου * τοῦτον τὸν τεταρήμερον νεκρὸν, * ὅπως δοξάσῃ σε, εὔσπλαγχνε, * πᾶσα πνοὴ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

ια'. Ἴδεν τότε ὁ φιλάνθρωπος * τὸν συνελθόντα ὄχλον κλαίοντα, * καὶ κινηθεὶς ἐνεβριμήσατο, * καταργῶν λόγῳ τὸν θάνατον * καὶ πατῶν ᾅδου τὴν δύναμιν. * Τάχος οὖν ἤνοιξαν τὸ σπήλαιον, * ὅθεν καὶ ἔπτηξαν τὴν ὄσφρησιν * σκιάν τε αὐτοῦ λογισάμενοι. * Τότε φωνεῖ ὁ πλάστης· * Λάζαρε, δεῦρο

« et leprosos nitori restituit, istum quoque « mortuum vita renovabit in sua benignitate, « ut orbi universo manifestetur Dominus « sanctus, Verbum Dei increatum, manu pre« mens Orcum, liberator omnium. »

9. Ad altissima ergo et inaccessa cœli spatia ubi hominum amator oculos direxit et ad plebem circumstantem, tum prudentibus sororibus ille qui omnem cernit cordis impetum : « Ubi, inquit, posuistis hunc mor« tuum, iam in pulverem resolutum et escam « vermibus factum? Miseranda ab Adamo « calamitas omni incumbit carni hominis, « neque cessabit, donec iterum cœlorum in « nube venerim. » Sit gloria tibi, sanctum, æternum Dei Verbum, Orci domitor...

10. Fletuum imbrem dum effunderent, cum Domino procedebant Christi germanæ discipulæ, ita cum fide deprecantes : « Vide « nunc, amantissime, specum, in quo est « Lazarus amicus tuus, pro quo huc iter fe« cisti, tu qui nullo usquam loco teneris. Tu « ergo videns cordis nostri dolorem, tu qui « potestatem habes, e tumulo vivum fac qua« triduanum cadaver, ut gloriam tibi, o « misericors, dicat omnis spiritus, tu qui « subegisti infernum, liberator omnium. »

11. Vidit interea hominum amator turbam quæ convenerat, flentem; et commotus infremuit, qui verbo mortem abrogat et orci calcat potestatem. Illico ergo aperuere speluncam, unde horruere, fœtorem, nigredinemque suspicati. Tum clamavit creator : « Lazare, veni foras, tu in mortis putredine

recta sententia et salvo rhythmo, κλαίουσι, ἱκετεύουσι, βλέπομεν, ὁρῶμεν, etc. Utinam alius codex sic emendet : κλαιουσῶν.. ἱκετευουσῶν.. βλέπουσι.. ὁρῶσι.. ἀνακαινίσει, salvo ubique metro et incolumi syntaxi.

9. οὖν in C excidit. — f. mel. ποῦ αὐτὸν τὸν νεκρὸν ἐθήκατε. Hic vero θνήξαντα, uti in tr. 15 θνῆξαι, et θνῆσις in Rom. VI, 14, alia id genus, non tam ad fœtorem græcanicum, quam ad plebeios emortuales titulos et funeream rusticitatem pertinent. — Mox ἤδη iterum additur, tum τε inseritur in seq. v, et paulo infra πάλιν C om.

10. τὸ σπήλ. ἔχοντα Λάζ. C. — νῦν in fine C. om.— præter penultimos v. alia subdit C, superflua, sed rhythmo aptissima : Κύριε, ἅγιε, ἄναρχε, Λόγε Θεοῦ, quæ facilius quam superiora aliunde irrepserunt.

11. Sat est hoc legisse troparium, ut insignis melodus iusta laude salutetur. Vix elegantius

ἔξω, * ὁ ἐν φθορᾷ θανάτου * πρὸς ἀφθαρσίαν ζωηφόρου, * ὅπως φανερωθῇ πάσῃ τῇ γῇ * Κύριος ἅγιος, ἄναρχος, * Λόγος Θεοῦ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

ιβ´. Ἄνω φωνῇ ἀπεφθέγξατο, * καὶ τὸ μὲν πνεῦμα, ὅπερ δέδωκεν, * ἐν τῇ σαρκὶ τάχος ἐπέστρεψεν, * ἀνιστῶν τοῦτον ὁ Κύριος, * καὶ φθορᾶς ᾅδου λυτρούμενος. * Ἔδυ ὁ θάνατος, θεώμενος * Λάζαρον τρέχοντα ἐκ μνήματος, * ὁμοίως ᾅδης κατεπλήττετο, * ὅτι ταφῇ φθαρέντι * καὶ τῶν νεύρων λυθεῖσα * πᾶσα ἡ ἁρμονία * ἀνεκαινίσθη· ὡς ἐκ μήτρας, * οὕτως ἐν τῷ μνημείῳ ἐκβοῶν· * Δόξα σοι, ἅγιε, ἄναρχε, * Λόγε Θεοῦ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

ιγ´. Κράξας φωνῇ παντοδύναμος * τὸν νεκρωθέντα ἀνεζώωσε, * καὶ προσελθὼν ἔφη ὁ Λάζαρος· * Ἱκετεύω, δέσποτα, δέξαι * τοῦ Ἀδὰμ ταύτην δέησιν. * Ἔλιπες τῶν χειρῶν τὸ ποίημα, * πταίσαντα ᾅδῃ με κατέκρινας· * γενοῦ ἵλεως, ἀναμάρτητε· * τί ἀπελάθου, κτίστα, * ἔργου τῶν σῶν δακτύλων, * ὄντος σου κατ' εἰκόνα; * Ἀλλὰ ἐξάγαγέ με ᾅδου * τάχος τῆς αἰωνίου φυλακῆς, * ὅπως βοήσω σοι· Ἄναρχε, * Λόγε Θεοῦ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

ιδ´. Ὅτε ταῦτα ἐπακήκοε, * τῶν ἀπ' αἰώνων ἐμνημόνευσε· * Νεκροὺς μὲν πάλαι ἐξανέστησα, * Ἰωνᾷ δὲ προετύπωσα * τὴν ἐμὴν τότε ἀνάστασιν· * μέλλων γὰρ ἔθνεσιν ἐκδίδοσθαι, * ἄφεσιν ἅπασιν δωρούμενος· * σταυρῷ καὶ λόγχῃ ἀναιρούμενος, * ἄγξω ἐν τῇ σαρκί μου * δράκοντα ἐν ἀγκίστρῳ, * κατὰ τὸ γεγραμμένον, * καὶ ἀναιρήσω τῷ

« ad auctoris vitæ puritatem, ut appareat « universo orbi Dominus sanctus, æternum « Dei Verbum, conculcator inferni.... »

12. Sursum vocem edidit, iussitque spiraculum ab ipso datum remeare statim in carnem, excitatque Dominus Lazarum, et ab inferni redimit corruptela. Occidit mors, Lazarum dum videt e tumulo ruentem; eodemque modo expavit Orcus : quippe iacenti in sepulcro vel dissoluta quæque nervorum compago renovata est, ut tanquam ab utero matris, perinde in tumulo clamaret : « Gloria tibi, sanctum, æternum Dei Ver- « bum, Orci triumphator.... »

13. Vociferatus cunctipotens defunctum vivum effecit, exiliensque Lazarus ait : « Supplicum vota solvo, Domine : hanc sus- « cipe Adami precem : Dereliquisti opus « tuarum manuum; lapsum me inferno dam- « navisti : esto misericors, o peccati expers. « Cur oblitus es, o conditor, figmentum « tuorum digitorum, ad tuam factum imagi- « nem? Immo eripe me cito ab æterna inferni « custodia, ut clamem tibi : Æternum Dei « Verbum, domitor inferni.... »

14. Hæc ubi exaudivit, gesta ab ævo Dominus memoravit : « Mortuos quidem olim « excitavi, Ionam vero præmisi in typum « mei resurgentis, qui gentibus tradendus « sum, ut omnibus veniam largiar. Cruce et « lancea interemptus, torquebo carne mea « draconem hamo sumptum, ut scriptum « est, et crucis meæ calamo attollam Adami

alius, ne Nonno quidem excepto, reddidit Io. XI, 33. — αὐτοῦ post σκιάν τε suppletur, sed frigidius.

12. Haud displiceat Nonnum audire similia cum solito fastu et impetu canentem :

> Ἐξ ἄϊδος νόστησε φυγὰς νέκυς, ὄψιμον ἄλλην
> ἀθρήσας μετὰ τέρμα βίου παλινάγρετον ἀρχὴν
> θαμβαλέην. Ἀΐδης δὲ μάτην παρὰ γείτονι λήθῃ
> πανδαμάτωρ ἀδάμαστον ἐδίζετο νεκρὸν ἀλήτην.

— ταφῇ φθαρέντα C. — f. οὗτος ἐν τ. μ.

13. εὐθὺς ἐζώωσε C. — πρόσδεξαι. Alicui placeret : δυσωπῶ, δέσποτα, πρόσδεξαι. Vel invito modulo, retinere ἱκετεύω lubet, qua unica voce pingitur redivivus pro Adamo supplex, et lanæ albæ instar et ramorum, funerea lintea et ferales fascias exagitans. — ὄντα σου C. — σοι addimus.

14. Præter superiora ad admirationem sublimia, hoc penultimo trop. universam de typo Lazari doctrinam sive ad Christum sive ad hominum genus referendam esse conficitur. — ἀνέστησα C. —

σταυρῷ μου * τότε τὸν ὀλετῆρα τοῦ Ἀδὰμ, * ὅπως βοήσῃ μοι· Ἄναρχε, * Λόγε Θεοῦ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος...

ιε΄. Ὑψόθεν τότε ἐπέβλεψε, * καὶ τοῦ ἐν ᾅδῃ ἐπακήκοε * τὴν δέησιν, λέγων ὁ Κύριος· * Δι' Ἀδὰμ σάρκα ἐφόρεσα, * δι' αὐτὸν θνήσκειν ἐλήλυθα· * τούτου οὖν θραύσω τὸ παράπτωμα, * σχίσας τὸ χρέος τὸ βαρύτατον, * ὃ τότε ὄφις ὑπηγόρευσε· * τοῦ ἐν Ἀδὰμ πραχθέντος * παρακοῇ καὶ μόνῃ, * τούτου ἐλευθερώσω, * καὶ ἀποπλύνω σου τὰς κόρας * ῥείθροις τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ. * Δόξα σοι, ἅγιε, ἄναρχε, * Λόγε Θεοῦ, * ὁ ᾅδην χειρωσάμενος.

« exterminatorem, ut is clamet mihi : Æter-« num Dei Verbum, inferni dominator.... »

15. Desursum demum despexit Dominus, et iacentis in inferno exaudivit preces, aiens : « Adami gratia carnem tuli; eius ergo, ad « mortem veni : eiusdem igitur lapsui me-« debor, discerpens gravissimi debiti titulum, « quem olim anguis subscribere fecit; a fœ-« nore Adami solam ob contumaciam con-« tracto, ab hoc te liberabo, tuasque pupil-« las in Iordani fluminis unda abstergam. ». Gloria tibi, sanctum æternum Dei Verbum, Orci dominator liberator omnium. »

Ἰωνᾶ C. — f. ob seriem similiter cadentium : ἐκδίδοσθαι ἔθνεσιν. — ἀναιρῶ C. — μοι ut supra additur, exigente metro.

15. δι' αὐτοῦ θνῆξαι C. cf. tr. 9. — f. mel. ἀποπλυνῶ τε τάς. — τούτου refer ad τὸ χρέος, sive τοῦ ἐν ἀδ. πρ. pronomine haud sine vi et elegantia reposito, ut fuse Kühner ad Xenoph. comm. lib. II, 1, 18. Valedicit melodus, si nihil deest, pium ad baptisma inter paschalia celebrari solitum oculum dirigens. In sabbato enim ante palmas totum officium de S. Lazaro apud Græcos habetur.

ELIAS.

I.

DE SS. SERGIO ET BACCHO.

Πρὸς τό· Δυνάμει θεϊκῇ.

α΄. Σεργίου τε καὶ Βάκχου
τῆς δυαδικῆς
πληρούμενοι χαρᾶς,
ἀνακράζωμεν, πιστοί·
Δόξα τῷ ποιοῦντι
ἐν τοῖς ἁγίοις
φοβερὰ καὶ παράδοξα.
β΄. Ἡ χάρις σου ἐπισκιάζῃ
ὑπεραῤῥήτως δούλῳ τῷ σῷ,
παντουργέτα Χριστέ,
ἐκκαθαίρουσα πάντα τὰ φαῦλά μου
λόγῳ καὶ ἔργῳ,
ὅπως ὀφθῶ σοι
εὐάρεστος ὁ τάλας·
πολλῆς γὰρ γέμω ἀκολασίας,
. . . .
ἀλλὰ προσδέχου ὡς λάτριν σου,
ἵνα βοῶ σοι εἰλικρινῶς· Δόξα...

1. Sergii et Bacchi gemina cumulati lætitia, sursum clamemus, fideles : « Gloria « auctori stupendorum in sanctis operum, « quæ mentem superant. »

2. Gratia tua obumbret servum tuum sublimius quam dici potest, o Christe, rerum opifex omnium, et emundet quæcumque polluta sunt meo in sermone et opere, ut gratus tibi ego miser appaream : multa enim lascivia impleor..... Sed accipe me ut famulum tuum, unde puro ad te ore clamem : Gloria...

I. Duo inter veteres Hierosolymæ patriarchas nomine Eliæ insigniuntur; prior a. 518, posterior a. 761 floruit. Unum ex illis melodum fuisse, ex antiquo codice cryptoferratensi constat, in quo canon quidam alphabeticus inscribitur : ἀκολουθία Ἠλία (sic) πατριάρχου ἀλφαβητική, et alibi distinctius : ἀκολουθία Ἠλιοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἀναστάσιμος. Utrum vero ultimus, Cosmæ et Damasceni coæqualis, nostra et plura, eodem auctoris vocabulo ornata, expoliverit, an potius vetustior cogitandus sit, dictu arduum est. Certe nolim ad tertium Eliam, sub initium sæc. X, delabi, cum aurea sint frustula nimis excisa, quæ tandem eruimus e tenebris : immo adeo præstant, ut facile vel pulcherrima Romani carmina superent, neque ipsos atticæ artis magistros, neque ipsummet Dircæum vatem dedeceant. Unicus codex nobis est corsinius, neque integra videtur servavisse sex troparia, inscripta in hunc modum : Μηνὶ ὀκτωβρ. ζ΄ τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάκχου, κονδάκιον εἰς τοὺς αὐτοὺς ἁγίους, ἦχ. δ΄, φέρον ἀκροστιχίδα· Ἠλιοῦ, fol. 4. Cf. *Orient. Christ.* III, p. 175, 802, 380.

1. Prooemium ob brevem concinnitatem statim antiquitatem redolet. Versus metimur iuxta similem modulum in die XXV aprilis, cors. f. 109. ubi alius melodus S. Marci laudes exornat, quæ mox sequentur, p. 317.

2. Modulus δυνάμει θεϊκῇ l. l. male ascribitur tam superiori prooemio, quam prolixo huic tropario, cuius simile in eadem aprilis die dicitur πρὸς τό· ἐννόησον. Nihil hisce epigraphis obscurius, quum utraque se ad aliquid referat, aut nullibi reperiundum, aut certe vetustis melodis antiquius. — ἐπισκιάζει C. — εὐαρέστως C, contra rhythmum in cæteris trop. et seq. poemate confirmatum. — Desiderantur v. 9, 10. — λάτρην C. — facile concederem, tetrastichum ante plausum constanter esse dividendum.

3. Θεοῦ. Ps. XVII, 9. — ὡς ἐν πήγμασιν, de re

γʹ. Λαμπρύνθητε ἐν τῇ ἐνδόξῳ
μνήμῃ τῶν ἀθλοφόρων, λαοί·
ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ,
ὡς ἐβόα προφήτης, ἀνήφθησαν
διὰ βασάνων
ἄνθρακες θεῖοι,
φωτίζοντες τὸν κόσμον
τῇ αἴγλῃ ὄντως τῶν θαυμασίων,
φλέγοντες ἐχθρούς·
δεῦτε, αὐτοῖς κοινωνήσωμεν
ταῖς ἀρεταῖς, ὡς ἐν πήγμασιν,
ἀναβοῶντες
τῷ ποιητῇ· Δόξα...

δʹ. Ἰσχύσατε χριστομιμήτως
ὡς ἀθλοφόροι νῦν ἐπ' ἐμοί,
τῷ νοσοῦντι δεινῶς
κατὰ πνεῦμα ἐπηρείᾳ ὄφεως,
καὶ ὥσπερ σφύρᾳ,
τῆς διανοίας
τὸ χαῦνον στερεοῦντες,
τὰς βάσεις ὄντως τῇ πρὸς τὸ κρεῖττον
σφίγξατε ῥοπῇ,
ὡς δωροδόται ὑπάρχοντες
ὑγιεινότατοι ἅπασι
τοῖς ἐκβοῶσι
περιχαρῶς· Δόξα...

εʹ. Οὐκ ἔθελξε Σέργιον πόθος
τοῦ τῇδε κόσμου διὰ Χριστὸν,
οὐδὲ Βάκχον ζωὴ
παροικίας προσκαίρου ἀνόνητος,
ἀλλ' ἑνωθέντες
ἀδελφοτρόπως
συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης,
εὐτόλμως ἔκραζον τῷ τυράννῳ·
Ὅρα ἐν δυσὶν
μίαν ψυχὴν καὶ προαίρεσιν,
μίαν βουλὴν καὶ εὐθύτητα.
Αἶρε βοῶντας
θεοπρεπῶς· Δόξα...

ϛʹ. Ὑπέκρυψε δολιοτρόπως

3. Gloriamini in nobili memoria ovantium athletarum, o populi; ab ipso Deo, ut effabatur propheta, per cruciatus quasi divini carbones succensi sunt, ad orbem illustrandum vero prodigiorum fulgore, quibus hostes comburuntur. Venite, et cum illis adhæreamus in virtutibus, una velut mole compacti et solidi, sursum acclamantes creatori: Gloria...

4. Vestram in me vim exerite, Christum æmulati, uti nunc victores decet pugiles, quum sævis animæ morbis deficiam, irruente mihi dracone; vos vero, tanquam malleo, mentis meæ fulcientes lubrica, pedum bases prompto impetu ad meliora niti cogite, ut par est vestræ munificentiæ, qui sanitatem confertis uberrimam clamantibus festivis buccis: Gloria...

5. Sergium haud allexit, præ Christo, istiusce mundi amor, neque Bacchum iuvit mansionis fugacis infrugifera vita : sed viventes in unum, more fratrum, in vinculo charitatis, audacter tyranno clamabant : « Vide in duobus unam animam, unum cor, « unum velle et recte agere. Tolle clamantes « divino numine : Gloria...

6. Texit pessima fraude arrogans Iudex be-

scenica dicitur pegma aut tabulatum, iunctis lignis compactum; qua quidem contignatione fiebant machinæ theatri ad multam spectaculi varietatem. At hæc uno verbo græce, latine vix multis audiuntur.

4. ἐξ ἐπηρείας C, læso modulo. — σφύρᾳ, en altera σύγκρισις pindarica, inter quos igniculos quam friget latina balbuties! In Synaxario memoratur martyrum robur ab angelis confirmatum : ἐξ ἐπιφανείας ἀγγέλων, θείας ἰσχύος καὶ θάρσους ἐπλήσθησαν.

5. In ultimis trop. melodus paucis perstrinxit duplicem martyrum palæstram, unam coram Maximino imperatore, alteram ad Antiochi præsidis tribunal. Ad priores 4 versus Metaphrastes videtur respexisse, cum ait imperatorem, licet munificum, posthabitum fuisse immortali regi : μείζονα δὲ τὴν παρὰ τῷ ἀθανάτῳ βασιλεῖ καὶ Θεῷ παῤῥησίαν κτησάμενοι, ἅτε σκηνὴν μὲν τὸν βίον καὶ παροικίαν, καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν εὐτελῶν, ἡγούμενοι. Bolland. VII oct. Acta n. 1.

6. Dum multa paucis melodus amplectitur, obscurus fit. Ex actis comperimus Antiochum

τοῖς εὐεργέταις τὰς ἀμοιβὰς
ὁ θρασὺς δικαστὴς,
καὶ προσνέμει τῆς χλαίνης τὸ ἄτιμον.
Ὦ παρανοίας,
ὢ ἀφροσύνης
ἀγνώμονος ἀνθρώπου!
ἀνθ' ὧν γὰρ οὕτως εὐηργετήθη,
λήθῃ προσρυεὶς,
ὤφθη τοῖς φίλοις ἐπίβουλος,
ὡς ὁ Ἰούδας τῷ κτίστῃ μου·
ὅμως ἐβόων
οἱ ἀθληταί·
Δόξα τῷ ποιοῦντι
ἐν τοῖς ἁγίοις
φοβερὰ καὶ παράδοξα.

neficia ab illis recepta, pro quibus retribuit muliebris tunicæ inverecundiam. Proh dementia! Proh ingrati hominis incogitantia! In vicem eorum quæ accepta relaturus erat, oblivione præceps, fit amicis insidiator, perinde ac Iudas factori meo. Ast clamabant athletæ: « Gloria facienti in sanctis stupenda « et incredibilia! »

iudicem suam Orientis præfecturam Sergio et Baccho debuisse, sed pro grato animo rependisse sævitiam et contumeliam. De eo siquidem noster hymnus referre videtur, quod acta Maximino tribuunt, nempe iussos martyres fuisse militum exuere et mulierum gestare vestem. Neque ingratus tantum iudex arguitur, sed traditor et apostata, ac veluti Iudas alter: ad hæc vero silet Metaphrastes, tot rebus aliis prolixior; neque ulla lux erit obscuro huic carmini, nisi integriora acta inveniantur. Ne plura, id argumento sit, quanti vel de re historica cautica nostra æstimanda sint. — προσρυεὶς aperte cod. ab aor. 2. pass. verbi προσρέω. Hesychius: προσρυέντων, προσελθόντων. De quodam helluone Plut. *Amat.* 16: τῶν οἰκετῶν τινος προσρυέντος τῇ τραπέζῃ.

II.

DE S. DANIELE PROPHETA.

Πρὸς τό· Δυνάμει θεϊκῇ.

α'. Ἐκ λάκκου τῶν λεόντων
ὁ ἀναγαγὼν
ἀνώδυνον, Χριστὲ,
Δανιὴλ τὸν θαυμαστὸν,
Ῥῦσαι τὸν λαόν σου
ἐκ τῶν τῆς Ἄγαρ,
καὶ συμμάχησον τῷ ἄνακτι.
β'. Ἠλλοίωσε πρεσβυτῶν φρένας

1. Ex fovea leonum tu qui incolumem, o Christe, eduxisti stupendum Danielem, eripe populum tuum ex sobole Agar, et præliare cum rege.

II. Haud solum ex duabus litteralis ΗΛ melodi nomen exsculpsi, sed præter nitorem gravitatemque carminis, tam Danielis nomine quam ipso plausu vel singultu ultimo, ἐκ λάκκου clamare videtur Elias, inter Sarracenos leones angustiis compedibusque constrictus. Quibus velim statim admoveas similia inter anepigrapha mea, sub n. XXI, ubi crux adversus Agarenos prophetico carmine tollitur. Hæc vero habet corsin. f. 27, inscripta: Μηνὶ δεκεμβρίῳ ιζ', τοῦ προφήτου Δανιὴλ κονδ. ἦχ. δ'.

1. Ibid. πρὸς τό· τῇ δυνάμει θεικῇ, quem modulum vide infra inter *Anepigr.* n. VII, 2, statimque deprehendes eum esse alius toni VIII, et, quamvis ab initio similis alteri videatur, exire porro in aliena et ampliora. Proœmium vero nostrum ἐκ λάκκου verus hirmus est tam præcedentis quam sequentis, nec nisi in ephymniis, ut fit, leviter variatur. Idem notandum de simili poemate inserto p. 317. Tum etiam ubique restituto hirmo ἐκ λάκκου expungenda est falsa librarii inscriptio τῇ δυνάμει θεϊκῇ. — ἄνακτι. Tempore Eliæ II, infausti nominis imperator erat Copronymus; sed usque ad Constantinum VI et Irenem, ortho-

τῶν ἀκολάστων
Πνεῦμα Θεοῦ,
εἰσδεχθεὶς Δανιὴλ·
καὶ διέσωσε ποινῶν τὴν σώφρονα·
εὗρε γὰρ τοῦτον
εὔχρηστον σκεῦος,
καὶ δεδείχθη προφήτης
προβλέπειν ὄντως
καὶ κεκρυμμένα
λέγειν προφανῶς
ἐκ τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος·
πνεῖ γὰρ οἷς θέλει καὶ βούλεται·
οὗτος αἰτούμενος κράζει Θεῷ·
Ῥῦσαι τὸν λαόν σου
ἐκ τῶν τῆς Ἄγαρ
καὶ συμμάχησον τῷ ἄνακτι.

γ'. Λυμαίνεται τῶν Ἀσσυρίων
ὁ βασιλεύων
πόλιν Θεοῦ,
τὴν Ἱερουσαλὴμ,
καὶ λαμβάνει τὸ θρέμμα αἰχμαλωτόν·
ὅπερ ἐκτρέφειν,
ὁ ἀρχισάτραψ
διώριστο πρὸς τέρψιν,
ὡς ὄντως ὄντος
ἐκλελεγμένους,
ποικίλαις τρυφαῖς,
ἃς Δανιὴλ οὐ προσέψαυσεν,
ἀλλὰ νηστεύων ἐξήστραπτεν,
ἅμα τοῖς σύμφροσι κράζων Θεῷ·
Ῥῦσαι....

2. Subvertit consilia senum lascivorum Spiritus Dei Danieli afflatus, et castam mulierem a pœnis salvam effecit. In illo namque invenit vas aptissimum, eumque ostendit prophetam, qui procul aspiceret vere abscondita, et palam prædiceret, eadem Spiritus gratia : spirat enim quibus vult et quomodo placet. Supplex idem Deo clamat : « Salva populum tuum ex sobole Agar ».

3. Ignominiose habet rex Assyriorum civitatem Dei Hierusalem et alumnos capit captivos, quos ut enutriat dux satraparum, tanquam exquisite selectos, statuit ad voluptuosas epulas varios cibos quos Daniel respuit : sed ieiunans licet, renidebat formosus cum suis sociis, clamans Deo : Salva....

doxiæ et imperii instauratores, sedem suam Elias retinuit. Post trop. in codice extra hirmum et seriem rerum quædam adduntur : τοῦ κε θλίψ. sic.

2. φρένας πρεσβυτῶν C, contra hirmum ἐννόησον, inter *Anepigr*. VII, 2. — εἰσδεχθεὶς pro medio. — προφήτην C. f. ἔδειξε. — τοῦ προβλ. C. — τὰ κεκρ. καὶ λέγ. C. — κράζειν λαβεῖν C ineptissime.

3. ὅνπερ C.

III.

DE S. ELIA PROPHETA.

α'. Ἠλίαν τὸν Θεσβίτην
ὁ ἀναλαβὼν
ἐν ἅρματι πυρὸς
ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανὸν,
δός μοι τῆς ψυχῆς μου
τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.
β'. Οὐκ ἔθλιψε πεῖνα τὴν χήραν
ἐν Σαρεφθίᾳ,
οὔτε λιμὸς,
ἀλλ' ὁ παῖς ὁ θανών·
δι' ἐκεῖνον Ἠλίαν ἐμέμφετο·
Οἴμοι, βοῶσα,
τί σε καλέσω;
τροφέα ἢ φονέα;
ζωῆς δοτῆρα
ἢ τοῦ θανάτου
πρόξενον ἐμοί;
πρώην τοῖς ἄρτοις με ἔθρεψας·
δός μοι τῆς ψυχῆς μου
τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.
γ'. Ψυχήν μου ἀλγύνεις, ὦ γύναι,
ἀποθρηνοῦσα
σοῦ τὸν υἱόν·
συνοδύρομαί σοι,
καὶ νομίζεις, ἐγὼ τοῦτον ἔκτεινα·
πάσχεις, συμπάσχω,
σοῦ θρηνῳδούσης,
καὶ στένω, σου βοώσης
ὅτι σου τέκνον
πρὶν ὁ ἐκθρέψας,

1. Eliam Thesbitem tu qui in curru ignis sustulisti a terra in cœlum, redde mihi animæ meæ solamen et senectutis meæ fulcrum.

2. Nec fames oppressit viduam in Sarepta, neque esuries, sed natus mortuus; ob illum in Eliam invehebatur: « Hei mihi, clamans, « quo te nomine dicam? Altorem ne an oc« cisorem? vitæne auctorem, an lethi præ« bitorem mihi? Modo me panibus aluisti: « at redde mihi animæ meæ solamen et se« nectutis meæ fulcrum. »

3. *Propheta.* « Animam crucias meam, o « mulier, dum tuum luges filium: condoleo « tibi, etsi censeas me huncce occidisse. Pa« teris, compatior tibi lamentanti, et angor, « dum clamas quod tuum natum, ipsum iam

III. Dignus sane ὁ ψαλμὸς noster, quem alicui melodorum principi ascribas, ac vere regius, qualiscumque sit, psaltes habendus est. Quis vero potiori iure quam Elias cognominem prophetam cecinerit, et quid morer primam in lucem edere poemation, quo nihil elegantius. Nescio enim utrum vel inter classicos bucolicos, ne de christianis loquar, flos venustior eniteat. Moschum dixeris, Bionemve aut Theocritum tam arguta nexuisse colloquia, aut Theum vatem redivivum novis ludere anacreonticis. Inscribitur in unico cod. corsin. f. 135: Ἕτερον κονδάκιον τοῦ προφήτου Ἠλία, ἦχ. δ', cum illa acrostichide: ὁ ψαλμός. Neque ultra membranam extendi, neque ullum superesse nominis apicem, quis mecum non lamentetur?

1. Hirmus inscriptus in cod. πρὸς τό· ἐκ λάκκου satis diu me fugit, donec incidens in superius fragmentum, animadverti modulum ἐκ λάκκου dissimulari sub mendaci epigraphe τῇ δυνάμει, nec semel huiusmodi fallaciam notavi.

2. Σαρεπτὰ in V. T, apud LXX, III Reg. XVII, et in Luc. IV, 26. Bis σαραφθία apud Nazianz. BB. t. I, 718; II, 264; sed hic novum et f. inauditum est σαρεφθία. Cæterum vides, inter paucos versus prolixos, melodis solemnes, septem intercidere anacreonticos, et amœna cum varietate, raroque exemplo sibi succedere.— Post βοῶσα plura manent erasa et vacua in codice, quin tamen series rupta sit.

3. γύναι θρηνοῦσά σου τὸ τέκνον C, quæ ad rhythmum reducere oportuit. — μὴ κράζειν ἐμοὶ C, perversa sententia.

ἔκτεινα νυνί.
Οἴμοι, λιμῷ ὑμᾶς ἔθρεψα,
πῶς οὖν θανάτῳ παρέδωκα;
Παῦσαι βοῶσα, μὴ κράζε ἐμοί·
Δός μοι τῆς ψυχῆς μου
τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.
δ'. Ἀνάγκη πολλή μοι ὑπάρχει,
ὅτι στεροῦμαι
τοῦ μου παιδός·
θανόντος, λοιπόν
ἐγὼ ζῶσα οὐ ζήσω, ὦ δοῦλε Θεοῦ.
Πέπαυται τοῦτο,
παύσωμαι ἅμα·
τοῦ ἄστρου γὰρ σβεσθέντος,
σβεσθῇ σελήνη·
μὴ ὄντος ὄρθρου,
μὴ ἡμέρα ᾖ·
ῥίζης ἐμῆς κλῆμα ἔτεμες,
τέμε κἀμὲ σὺν τῷ κλήματι,
κτεῖνον, ὡς παύσωμαι κράζουσά σοι·
Δός μοι τῆς ψυχῆς μου
τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.
ε'. Λαθοῦσα, ὦ γύναι, τῶν πρώην
δεδωρημένων
σοὶ ὑπ' ἐμοῦ,
ἀτιμάζεις ἐμὲ,
καὶ ὀλέσαντα λέγεις τὸν θρέψαντα·
μνήσθητι ὅτι
ἀγεωργήτως,
καὶ μάλα ἀκαμάτως,
ἡ δρὰξ παρεῖχε
τροφὴν πλουσίως
τῷ τέκνῳ τῷ σῷ·
ὥσπερ δὲ πρέμνον ἀειφόρον,
ἄγγος τὸ ἔλαιον ἔβρυσε·
τούτων λαθοῦσα νῦν κράζεις ἐμοί·
Δός μοι τῆς ψυχῆς μου
τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.
ς'. Μὴ γάρ σου τὰς χάριτας λήθη

« a me nutritum, necaverim nunc. Hei mihi, « in fame vos alui : ut ergo vos morti tra- « didi! Cessa vociferari, neu mihi clames : « Redde mihi animæ meæ solamen et meæ « senectutis fulcrum. »

4. *Vidua.* « Multa me necessitas urget, « quod orbata puero meo sum; quo mortuo, « superest ut ego vivens non vivam, o serve « Dei! occidit ille, occidam et ego! extincto « enim hoc solis sidere, extinguatur luna! « suppresso mane, dies non sit! Radicis meæ « surculum secuisti, seca me quoque cum « palmite, occide, ut cessem clamare tibi : « Redde mihi animæ meæ solatium et senii « mei fulcrum. »

5. *Propheta.* « Oblita, o mulier, quæ heri « dederim ego tibi; me vituperas, interemp- « torem dicis ipsum altorem. Memento « quomodo, sine agricola, quin et sine ope- « ra, pugillus cibum abunde præbuerit filio « tuo, utque velut stirps semper fructifera, « urceolus oleum pluerit. Cuius rei imme- « mor, nunc mihi clamas: Redde mihi animæ « meæ solatium et senii mei fulcrum. »

4. πολλή μοί ἐστιν δ. σ. τοῦ ἐμοῦ C. — Θεοῦ monosyll. ut sæpe. — τοῦτο pluries sumitur omnino δεικτικῶς, ac si scenam struxerint cum vetula, sene, puero, qui fort. inter canendum oculis subiecti erant. — παύσομαι C. — σβεσθήτω καὶ σελ. C. — ἡμέρα μὴ ᾖ C, in quo etiam ἵν παύσομαι, audaci scriptura, f. ut satis metro fiat.

5. Λαθοῦσα, et iterum infra, pro λαθομένη, grave quidem sphalma, tantæ venustati incongruum. Vetus tamen insolentia est, quum in Theophanis *continuat.* 95, 10 diserte scribatur : οὐδὲ τὴν Θεοδώραν τοῦτο λαθοῦσαν, i. e. μὴ αἰσθανομένην. At vel hoc lubrico exemplo scribendum esset τὰ πρώην δεδωρημένα, nec metrum obstaret. Rectius infra τοῦτο λαθοῦσα, nisi sit pro τούτων. Malit vir doctus in utroque loco λησθεῖσα, cum ἐλήσθην pro ἐλαθόμην usurpetur. Cæterum cod. pergit : τῶν πρ. δωρηθέντων σοι νῦν ὑπ. — πλουσίως optime, ut Nazianz. l. l. ἔθρεψε χήραν πλουσίως Σαραφθίαν. — ἄγγος poeticum pro ὁ καψάκης, lecythus τῶν ο'.

6. παρέδωκα C, omisso ἐγώ. — μνήσθητι σὺ pro

ἐγὼ παρέδων,
δοῦλε Θεοῦ·
ἀλλὰ μνήσθητι σὺ
ὅτι τούτων οὐ μόνη ἀπέλαυσα·
πρῶτος γὰρ ἤσθα
ἄρτους ἐσθίων,
εἶθ' οὕτως τε ἡ τλήμων
ἐγὼ, καὶ τέκνον,
ὡς κύων, ἤσθον
περισσείαν σου·
ἦρχες αὐτὸς ὧν παρεῖχές μοι,
ξένος ὢν, πάντων ἐδέσποζες·
καὶ ἀντημείψω μοι σπλάγχνου πληγήν.
Δός μοι τῆς ψυχῆς μου
τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.

ζ'. Ὁ λόγῳ ἐμοῦ τὰς νεφέλας
στήσας δροσίζειν,
καὶ οὐρανὸν
ὑετίζειν συσχὼν,
ὑπὸ χήρας νῦν, οἴμοι! συνέχομαι.
Τῆς Ἰεζάβελ
θυμοῦ ἐῤῥύσθην,
μαχαίρας στόμα φεύγων·
νῦν δὲ ἐφεῦρον
τῆς χήρας γλῶτταν,
ξίφος δίστομον·
ἄνασσαν οὐκ ἐδειλίασα,
καὶ τῆς πτωχῆς ὁρμὴν δέδοικα·
βρύχει, ταράττει με, κράζουσά μοι·
Δός μοι τῆς ψυχῆς μου
τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα.

η'. Σιγῆσαί με οὐκ ἐᾷ ἄλγος
τὸ τοῦ μου πένθους,
οὔτ' ἠρεμεῖν·
θεωρῶ γὰρ νεκρὰν
τὴν ἐλπίδα μου, καὶ ὄντως πλήττομαι·
σὺ τάχα τούτων
οὐκ ἔσχες πεῖραν·
πατὴρ οὐ γέγονάς πω·
διό σοι τέκνων
τὸ πένθος τοῦτο
παίγνιόν ἐστιν·
εἴπερ ἐγέννησας, ἔγνως ἄν·
νῦν τῆς πληγῆς πέλεις ἄμοιρος·

6. *Vidua.* « Tuam minime gratiam oblivioni « dedi, serve Dei. Sed memineris tu quod « tuis ego sola non fruebar; prior eras, co- « medens panes; tum demum misella ego, « cum filio, catellæ instar, tua manduca- « bam superflua; et quæ mihi suppeditabas, « ea ipse auspicatus, hospes licet, omnium « dominus eras. Et hoc retribuisti mihi visce- « rum vulnus! Redde mihi solatium animæ « meæ et senii mei fulcrum. »

7. *Propheta.* « Ego qui voce mea a nubi- « bus cohibui rorem, et cœlum ne plueret, « prohibui, a vidua nunc, hei mihi, teneor. « Iezabelis ab ira liberavi me, et aciem ef- « fugi gladii : nunc vero incidi in viduæ lin- « guam, in gladium bicipitem. Reginam non « reformidavi, et pauperculæ impetum pa- « veo. Rugitu stridet, turbat me, mihi cla- « mitans : Redde mihi solatium animæ meæ « et senii mei fulcrum. »

8. *Vidua.* « Non sinit silere me angor dolo- « ris mei, neque solam quiescere. Video nam- « que spem meam mortuam, et vere vulneror. « Tu profecto horum puerorum nunquam « curas expertus es. Filios non genuisti un- « quam : ideo tibi hic mæror ludus est. Si

mel. ex leg. metr. XIII. — ἦσθα pro ἦς cum par- ticip. ut etiam vett. cf. Viger. p. 342 in adnot. tum ibid. p. 931 exponitur εἶθ' οὕτως, quod mox habes. — τὴν περισσ. C. — με σπλ. id.

7. μου νεφέλας C. Rectius ὁ φθέγματί μου. quod suadet in seq. tr. 1; aut στόματί μου quod in- nuit III. Reg. XVII, 1. — στειρώσας δροσ. καὶ τὸν οὐρ. C, altera corruptela. — δίστομον καὶ πικρὸν θαλάσσης θυμὸν οὐκ... novo turbine, ex quo vir doctus dextere expiscatus est ἄνασσαν, restituta serie.

8. σιγῆσαι μὲ ex leg. XIII. — τὸ ἄλγ. τοῦ πένθους μου, οὔτε ἠρ. C. — τέκνων recte *propter liberos*, genit. obiect. de quo multus Viger p. 878, et

μόνη δὲ μόνον ζητοῦσα βοῶ·
Δός μοι τῆς ψυχῆς μου
τὸ παραμύθιον
καὶ τοῦ γήρως μου τὸ στήριγμα
. . . .

« pater fuisses, noveris; nunc vero expers « plagæ es. Una ego unicum quærens, exclamo : Redde mihi solatium animæ meæ « et senectutis meæ fulcrum. »

multa post exempla tum vett. tum in N. T. Marc. XI, 22; Act. III, 16, etc. — ἐγένν. ἔγνωκας C.

IV.

DE EODEM S. PROPHETA.

α΄. Προφῆτα καὶ προόπτα
τῶν μεγαλουργιῶν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,
Ἠλία μεγαλώνυμε,
ὁ τῷ φθέγματί σου
στήσας τὰ ὑδατόῤῥυτα νέφη,
πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν
τὸν μόνον φιλάνθρωπον.
β΄. Τὴν πολλὴν τῶν ἀνθρώπων ἀνομίαν,
ἄμετρον δὲ Θεοῦ φιλανθρωπίαν
θεασάμενος, ὁ προφήτης ἐταράττετο
Ἠλίας θυμούμενος,
καὶ λόγους ἀσπλαγχνίας
πρὸς τὸν εὔσπλαγνον ἐκίνησεν·
Ὀργίσθητι, βοήσας,
ἐπὶ τούς σε ἀθετήσαντας,
κριτὰ δικαιότατε.
Ἀλλὰ τὰ σπλάγχνα ἀγαθοῦ
οὐδὲ ὅλως παρεκίνησε
πρὸς τὸ τιμωρήσασθαι
τοὺς αὐτὸν ἀθετήσαντας·
ἀεὶ γὰρ τὴν μετάνοιαν
τῶν πάντων ἀναμένει,
ὁ μόνος φιλάνθρωπος.
γ΄. Ὅτε πᾶσαν τὴν γῆν ἐν ἀνομίαις
ἐθεάσατο τότε ὁ προφήτης,
τὸν δὲ ὕψιστον οὐδ' ὅλως ὀργιζόμενον,
ἀλλὰ ἀνεχόμενον,
κινεῖται πρὸς μανίαν,

1. Propheta et contemplator grandium Dei nostri facinorum, o magni nominis Elia, tu qui verbo tuo nubibus obstitisti imbriferis, deprecator pro nobis unicum amatorem hominum.

2. Tum permultam hominum nequitiam, tumque Dei immensam clementiam ut vidit propheta Elias, commotus est ira plenus, et verba inclementia ad misericordem excivit, clamans : « Irascere in contemptores tuos, « iustissime Iudex. » At boni viscera Dei minime excitavit ad ulciscendum se eorum qui spernebant eum. Semper enim expectat omnium pœnitentiam, solus hominum amator.

3. Quando omnem terram sceleribus mersam tum viderat propheta, tumque altissimum minime iratum, sed ea tolerantem,

IV. Ecce tibi ultima frustula quæ pene absumsit ævum; quantumvis autem mutila, vix ea primum legenda viro docto commiseram, ut statim eruperit : « Et hæc Eliæ forsitan! » Duo priora trop. cum edd. corsin. servat, f. 135, tria ultima taurin. f. 131. Utinam tertius cod. augeat acrostichidem in TOῦ Ἠλίου αἶΝος!

1. αὐτόμελον carmen dicitur in T, nec nisi cum Rom. cant. XXIV melodia nonnihil concinit, ephymnion vero et alia quædam ad Roman. cant. V et VI respiciunt.

2. τοῦ Θεοῦ δὲ πολλὴν φιλ. C. — προφήτ. Ἠλίας edd. — ἀθετ. σε νῦν C, T. — τοῦ ἀγ. iid. et edd.

3. Ut superius poema totum includitur in uno

καὶ μαρτυρεῖται τὸν εὔσπλαγχνον·
Ἐγὼ καὶ αὐθεντήσω
καὶ κολάσω τὴν ἀσέβειαν
τῶν παροργιζόντων σε·
τῆς γὰρ πολλῆς σου ἀνοχῆς
οὗτοι πάντες κατεφρόνησαν,
καὶ οὐκ ἐλογίσαντο
σὲ πατέρα τὸν εὔσπλαγχνον·
αὐτὸς δὲ, ὡς φιλότεκνος,
οἰκτείρεις τοὺς υἱούς σου,
ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

δʹ. Νῦν δικαίω ἐγὼ ὑπὲρ τοῦ κτίστου,
ἀσεβεῖς δὲ τῆς γῆς ἐξολοθρεύσω,
καὶ ψηφίσομαι τιμωρίαν [τῶν ἀνομιῶν]·
ἀλλὰ δέδοικα νυνὶ
χρηστότητα τὴν θείαν·
δάκρυσι γὰρ ὁ φιλάνθρωπος
ὀλίγοις δυσωπεῖται.
Τί οὖν ἐννοήσω πρὸς αὐτόν;
Ναὶ στήσω τὸν ἔλεον,
τὴν ψῆφον ὅρκῳ βεβαιῶν,
ἵνα τούτοις δυσωπούμενος
μὴ λύσει ὁ δίκαιος
τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν·
ἀλλὰ καὶ βεβαιώσει μου
τὴν κρίσιν, ὡς δυνάστης,
ὁ μόνος φιλάνθρωπος.

iracundia insaniit, et contestatus est illum misericordem : « Ast ego imperabo et casti« gabo impietatem tibi insultantium : ni« miam enim istam facilitatem isti omnes « contempsere ; nec iam te misericordem pa« trem respexerunt. Tu vero, pro filiis te« ner, natorum misereris tuorum, solus ho« minum amator.

4. « Nunc iudicabo ego, in loco creatoris, « et impios e terra exterminabo, et decreto « decernam pœnas scelerum. Sed vereor « divinam illam mansuetudinem : paucis « namque lacrymis placatur amicus homi« num. Quid ergo excogitabo adversus eum? « en frænum ponam misericordiæ, senten« tiam iureiurando firmabo, ne ab istis exo« ratus fletibus, iudex dissolvat istiusmodi « latum decretum, immo corroboret iudi« cium meum, uti potens, quantumvis solus « hominum amator... »

vers. III Reg. XVII, 18, sic nunc omnia recidunt in misericordiam Dei erga impium Achab, III Reg. XXI, 29 τῶν οʹ XX, 29.

4. Præter lacunam v. 3, alia in sequentibus hiant : ἀλλὰ δ. τὴν θείαν χρηστότητα, ὀλίγοις γὰρ δάκρυσι δυσ. ὁ φιλ. alia vero nimis abundant : τί ο. ἐ. πρὸς τοιαύτην ἀγαθότητα, καὶ στήσω. — ἵνα τούτων C, in quo sequuntur verba in futuro, sicut iam vidimus in Roman. XVII, 6, 12, etc.

ORESTES.

I.

DE SANCTO PANTELEEMONE.

α'. Τὸν ἐν τοῖς ἄθλοις
ἀήττητον ἀθλοφόρον,
καὶ ἐν κινδύνοις
ἀμετάθετον προστάτην,
πάντες τοῖς ᾄσμασι στεφανώσωμεν·
ὥσπερ ὁπλίτης χαίρων,
ἐν οὐρανοῖς αὐλίζεται, [ἡμῶν.
πρεσβεύων ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων
β'. Ὁ δι' ἡμᾶς τὴν σάρκα φορέσας
καὶ τεχθεὶς ἐκ Παρθένου
καὶ σταυρὸν καὶ ταφὴν
βουλήσει καταδεξάμενος,
ὁ Θεὸς ὁ διδοὺς γνῶσιν σοφίας
ἐν ἀνοίξει χειλέων τοῖς σε αἰτοῦσι,
δώρησαί μοι,
τῷ πτωχῷ καὶ ἀπόρῳ καὶ τάλανι,
εὐρύθμως ἐγκωμιάσαι
τοῦ σοφοῦ ἀθλητοῦ τὰ τεράστια,
Παντελεήμονος τὰ θαύματα,
ἃ πιστῶς ἐναθλῶν ἐξετέλεσεν, [ἡμῶν.
πρεσβεύων ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων

1. In certaminibus
invictum athletam,
et in periculis
irremotum patronum
omnes canticis coronemus :
ut miles ovans,
cœlorum aulam tenet,
orans semper pro omnibus nobis.
2. Tu qui pro nobis carne sumpta
ex Virgine natus es
et crucem et sepulcrum
sponte amplexus es,
o Deus, qui sapientiæ das scientiam,
concede mihi
pauperi, inopi et misello,
juxta rhythmi leges celebrare
sapientis athletæ portenta,
Panteleemonis miracula,
quæ pro fide certans peregit,
orans semper pro omnibus nobis.

γ'. Ῥέοντος πλούτου καταφρονήσας, * καὶ μητρὸς φιλοχρίστου * εὐσεβῶς καὶ θερ-

3. Fluxas tu despiciens opes, matrisque Christo devotæ fidem in imo figens pio fla-

I. Statim post egregias de Elia propheta melopoeias succedit in corsinio mutilum opus sancto martyri Panteleemoni dicatum, cujus auctor ita se prodit, ut latere voluisse videretur, si nihil in ἀκροτελευτίοις desit his litteris ΟΡΕΣ. Equidem ferunt schedæ meæ, ex innumeris bibliothecis corrasæ, extare alicubi canonem de S. Saba juniore, cujus officium VI februarii in rarissimo XII sæc. codice assignatum, nullibi fere hactenus memoratur. Novi præterea, et in eod. codice vidi vitam beatorum Christophori et Macarii, haud minus ignotorum ac neglectorum, in compendio scriptam ab Oreste, patriarcha hierosolymitano, Ὀρέστου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, de quo mox plura, quem suspicor esse nostrum melodum. Porro corsin. f. 136 hæc tantum habet : Μηνὶ Ἰουλίῳ κζ', κοντάκιον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἦχ. β' πρὸς τό· Τὴν ἐν πρεσβείαις.

1. Celebris est Græcis, die Iulii XXVII, thaumaturgus et μεγαλομάρτυς Panteleemon, apud Latinos Pantaleo, sub Diocletiano occisus, de quo Bolland. Jul. t. VI, p. 397; Metaphrastes in *Patrol. gr.* t. CXV col. 447 sqq.

2. θεὸς monosyll. ut iam toties. — γνῶσι σοφίας. Cf. Rom. XI, 33; Ephes. VI, 19; col. II, 3. — καὶ θαύμ. C, extra locum et metrum.

3. Περιφραξάμενος. Ex actis rescimur, parentes martyris fuisse Eustorgium et Eubulam, patrem

μῶς * τὴν πίστιν περιφραξάμενος, * ἔστης γενναίως πρὸς τοὺς ἀγῶνας, * τῶν εἰδώλων τε πλάνην ἐκστηλιτεύων, * καὶ τοῦ πατρὸς * ἀσέβειαν αὖθις διορθούμενος, * μεγάλως τῇ καρτερίᾳ * τοὺς ἐχθροὺς θριαμβεύων ἐκραύγαζες· * Οὐδὲν χωρίσει με, παράνομοι, * τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, ᾧ πεπίστευκα, * πρεσβεύων...

δ'. Ἔλαβες οὖν ἐντεῦθεν τὴν χάριν, * καὶ θερμῶς προσεδρεύων * Ἑρμολάῳ τινὶ, * τῷ τότε ἱερατεύοντι, * πρὸς τὴν πίστιν τὴν ἡμῶν τοῖς τούτου * λόγοις μετεκεντρίσθης καὶ νουθεσίαις, * καὶ τῇ ὁδῷ * ἐῤῥιμένον παῖδα εὑρὼν θνήσκοντα, * ἐχίδνης τοῦτον πνιξάσης, * προσευχῇ σου τὸν παῖδα ἀνέστησας, * τὸ δὲ θηρίον πρὶν ἀπέκτεινας· * διὸ πάντες βοῶμέν σοι· ἅγιε, * πρεσβεύων...

ε'. Σὺ πτερωθεὶς τῷ θείῳ σου ζήλῳ, * ἦλθες δρόμῳ σπουδαίως, * καὶ λαμβάνεις θερμῶς * τὸ βάπτισμα τὸ πανάγιον· * ἔνθεν ἀρξάμενος τῶν θαυμάτων, * τὸν τυφλὸν ἀναβλέψαι, καὶ ἐπιστρέψαι * πεποιηκὼς, * ὑπὸ φθόνου καὶ ζήλου μηνῦσαι σὺ * τοῖς τότε ἀρχιερεῦσι, * μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν τῷ ἄνακτι * Μαξιμιανῷ τῷ ἀλάστορι, * τῷ σε καὶ συλληφθῆναι προστάξαντι, * πρεσβεύοντα θερμῶς ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

grantique pectore, stetisti promptus ad prælia, idolorum fallacia palam explosa, patris vero impietate in melius reformata, constantiæ tuæ magnum ab hostibus reportasti triumphum, exclamans : « Nihil me, « improbi, a Christo et Deo separabit, cui « meam dedi fidem, orans semper... »

4. Hausisti igitur inde gratiam, teque alacriter ferens ad Hermolaum illum tunc pontificem, eius verbis et monitis ad fidem nostram quasi stimulo incitatus, puerum iam exanimem, in via iacentem, a vipera suffocatum, quam prius occidisti, prece tua redivivum erexisti, unde tibi omnes clamamus : Sancte, ora semper...

5. Nactus alas a divino zelo, cursu alacri properavisti, et recepisti sanctissimum baptismum, inde ea auspicatus prodigia, ut visum cæco in melius converso dederis : sacerdotibus posthac ex invidia et odio delatus es, iterumque Maximiano scelesto imperatori, a quo comprehendi jussus es, semper orans pro omnibus nobis.

impietate ferocem, matrem vero christiana fide pientissimam, quæ puellum tenera ætate orphanum reliquit. — ἔστη C. — ὦ παράν. C. — οὗ πεπιστ. C. Respicit Rom. VIII, 35.

4. Πίστιν τὴν τούτου C, omisis interpositis. — εὑρὼν παῖδα θνήξαντα C, ut apud Cyriacum, si codici fides, ἀποθνήξαντα, singulari loquela, ob eamdem fortasse utriusque provinciam palæstinam, de quo tamen idiotismo lexica silent.

5. πεποιηκὼς C. — μηνῦσαί σε C, de qua forma iam notata cf. Roman. VIII, 10, IX, 13, XVI, 10, etc. — πρεσβεύων sic C, nec plura. Quæ si tenuia tibi sint, nec iuvet his supplere ex prolixo Metaphraste, habes delicatum eiusdem martyris præconem, Ioannem Geometram, tum etiam Federicum Morellum, haud ineleganti minerva iambicum interpretem. Rursus hæc fæde mutila sunt. Cf. *Patrol. gr.* t. CVI, col. 902 sqq.

II.

DE S. SABA JUNIORE.

Πρὸς τό· Τῇ ὑπερμάχῳ.

α΄. Εἰ καὶ τὸ σῶμα τὸ ἁγνὸν
λίθος ἐκάλυψε,
ἀλλ' οὐ συνέσχε τὰ φαιδρὰ
σοῦ κατορθώματα·
ὡς γὰρ ἥλιος ἐκλάμποντα, καταυγάζει
τὰς ψυχὰς τῶν φοιτητῶν σου, ἐφελκόμενα]
πρὸς ἴσην ἀγωγὴν αὐτοὺς
καὶ ἄσκησιν, σοὶ κραυγάζοντας·
Χαῖρε, Σάβα μακάριε.
β΄· Ἄγγελοι κατιδόντες
τοὺς μακρούς σου ἀγῶνας,
ἐκρότησαν, ἀοίδιμε πάτερ·
καὶ ἡμεῖς δὲ νῦν οἱ γηγενεῖς,
ἐν φωναῖς ᾀσμάτων, τὴν σεπτὴν
μνήμην σου
γεραίροντες, πανεύφημε,
βοῶμεν εὐσεβῶς σοι ταῦτα·
Χαῖρε, ποιμὴν λογικῶν προβάτων·
χαῖρε, φωστὴρ τῶν ἐσκοτισμένων·
χαῖρε, τῶν πεινώντων
τροφὴ καὶ ἀνάψυξις·
χαῖρε, τῶν πιπτόντων
ταχεῖα ἀνόρθωσις·
χαῖρε, κλέος καὶ ἀγλάϊσμα
τῶν ἁγίων μοναστῶν·

1. Etsi castum corpus tuum lapis abdiderit, non tamen continuit tua splendide ac feliciter gesta. Solis namque similia fulgori, collustrant, alliciuntque discipulorum tuorum pectora, pari animo ut vivant et exerceantur, tibi clamantes : « Salve, Saba fortu« nate. »

2. Angeli, cum cernerent longa tua certamina, complaudebant, nobilis pater; et nunc nos quoque mortales, voces in hymnis miscentes, sacram lætabundi recolimus tuam memoriam, o celeberrime, hanc piam ad te vocem attollentes :

« Salve, pastor spiritualium ovium. Salve, « fax in nocte versantium. Salve, esurientium « dapes et refrigerium. Salve, cadentium « prompta resurrectio. Salve, decus et splen« dor sacrorum monachorum. Salve, tu

II. Fausta sorte nobis contigit codex in vaticanam translatus ex carbonensi bibliotheca, inter codd. græc. insertus sub n. 2072, membraneus, sæculo XII potius ineunte quam adulto scriptus, mirum in modum classico taurinensi ex præcipuo charactere suo similis. In quo f. 72 legitur primum de S. Saba juniore officium, et f. 76, alterum de eodem satis prolixum. Neque omittendum, vetustissimo more et raro post XI sæculum, ita seriem rerum in utroque constitui, ut primum insit κάθισμα, dein κονδάκιον, postea στιχηρὰ, tum canones. Qui plures sunt, quinque videlicet, ut solet apud Carbonenses monachos; unius vero melodi nomen retinent duo posteriores, in quorum theotokia, uti mox oculo patet, nomen Ὀρέστου insertum est; ejusdem esse κονδάκιον, juxta hos canones positum, consuetudine fere evincitur. Cui præfigitur : κονδάκιον ἦχ. πλδ' πρὸς τό· Τῇ ὑπερμάχῳ. Melodus igitur famosum Sergii acathistum, haud infelici certamine, æmulatur. Nervos pulsare videtur juxta sepulcrum, medios inter Sabæ discipulos, de cujus vita et ætate operæ pretium erit aliquid infra investigare.

1. In dividendis hujus primi trop. versiculis, puncta codicis diacritica fere sequimur, ad modulum potius posterioris quam prioris acathisti Sergio ascripti. Duo enim ab initio versus, in archetypo prægrandes, una minuuntur syllaba, et apte solvuntur bis in versiculos heptasyll. et hexasyll. Ultimi autem leviter in cod. exorbitant : Πρὸς τὴν ἴσην ἀγωγὴν αὐτούς.

2. Hic plane confirmatur modulus a nobis utrique Sergii acathisto assignatus. Amplissimæ porro laudes satis confirmantur ex vita beati in

χαῖρε, δόξαν ἀτελεύτητον
ὁ λαβὼν παρὰ Θεοῦ·
χαῖρε, ὅτι καθεῖλες
τὴν ὀφρὺν τῶν δαιμόνων·
χαῖρε, ὅτι βραβείοις
ἐκοσμήθης ἀφθάρτοις·
χαῖρε, φωτὸς
ἀδύτου πληρούμενος·
χαῖρε, συνὼν
ἀγγέλων στρατεύμασι·
χαῖρε, τρυφῆς
ἀπολαύων ἀῤῥεύστου·
χαῖρε, ὁρῶν
τὸν δεσπότην ἀμέσως·
χαῖρε, Σάβα μακάριε.

γ'. Βίον καθηγνισμένον
μετελθὼν, θεηγόρε,
καὶ σάρκα ἐγκρατείᾳ νεκρώσας,
ἀγρυπνίαις τε καὶ προσευχαῖς
τῆς ψυχῆς τὸ ὄμμα καθαρθεὶς,
ὅσιε,
ἐδέξω θείαν ἔλλαμψιν,
καὶ ἔψαλες ἐν εὐφροσύνῃ·
Ἀλληλούϊα.

δ'. Γένος, τρυφὴν καὶ πλοῦτον
νουνεχῶς ἀπεσείσω,
καὶ μόνον τὸ ἐράσμιον κάλλος
ἐκ καρδίας ποθῶν τοῦ Χριστοῦ,
ἐν συντόμῳ δρόμῳ πρὸς αὐτὸν
ἔφθασας·
διόπερ, πανσεβάσμιε,
κραυγάζομεν πρὸς σὲ τοιαῦτα·
Χαῖρε, ζωῆς ὁ πηγάζων λόγους·
χαῖρε, ψυχὰς ὁ φωτίζων, πάτερ·
χαῖρε, τῶν δακρύων
πηγὴ ἡ ἀέννaος·
χαῖρε, χαρισμάτων
τερπνὸν καταγώγιον·
χαῖρε, θαυμάτων παράδοξα
ἐνεργῶν καινοπρεπῶς·
χαῖρε, πάντων ἐκλυτρούμενος
παθημάτων τοὺς βροτούς·
χαῖρε, ὅτι ἐρήμων
οἰκιστὴς ἀνεδείχθης·
χαῖρε, ὅτι ὡράθης
ἀρετῶν στήλη ἔμπνους·
χαῖρε, καρποὺς
τῶν πόνων δρεπόμενος·

« gloriam sine fine adeptus apud Deum. Sal« ve, quia contrivisti dæmonum arrogan« tiam. Salve, quia trophæis decoratus es « non perituris. Salve, luminis inaccessi « plene. Salve, cooptate angelorum agmini« bus. Salve, deliciis fruens non transituris. « Salve, Domini nullo medio contemplator. « Salve, Saba fortunate. »

3. Vitam castitate candidam transigens, vir Dei vates, carnemque abstinentia interimens, vigiliisque et precibus repurgans animæ oculum, o innocens, recepisti deificum splendorem, et cantasti in lætitia : Alleluia.

4. Gentem, delicias et opes prudenter rejecisti, ac solummodo optabilem Christi pulchritudinem in corde amanter quærens, brevi ad ipsum via festinavisti. Idcirco, vir longe venerande, hæc tibi clamamus :

« Salve, verba vitæ effundens. Salve, « animas qui collustras, o pater. Salve, la« crymarum fons perennis. Salve, gratiarum « suave receptaculum. Salve, qui prodigia « stupenda grata novitate facis. Salve, qui « mortales ab omnibus expedis ægritudinibus. « Salve, quia incola desertorum inventus es. « Salve, quia virtutum cippus vivens paruisti. « Salve, qui fructus laborum metis. Salve,

hoc codice legenda, de qua mox in brevi compendio. — τρυφῆς. Placet in primis optima melodi theologia, tum maxime de sanctorum prompta beatitudine, male a schismaticis disputata, hic vero iterum, iterumque asserta rectissime. Cf. tr. 3, 4, et III theot. 9, in not.

3. θείαν ἔλλαμψιν, ut infra λαμπρᾶς δόξης, quo clarius visio beatifica vix significatur.

4. Ὡράθης, de qua voce durius fortasse ingemui ad Roman. XXIX, 77. Huc etiam recurrunt καθωράθης in can. 1 od. 7 trop. 1 officii prioris, tum ὡράθης, ὡραθήμεθα in can. 2 posterioris cff.

χαῖρε, Θεοῦ
  τὸ κάλλος θεώμενος·
χαῖρε, σκηναῖς
  κατοικῶν ἐν αὔλοις·
χαῖρε, λαμπρᾶς
  ἀξιούμενος δόξης·
χαῖρε, Σάβα μακάριε.

« qui Dei pulchritudinem contemplaris. Salve, « qui incorporea inhabitas tabernacula. Salve, qui fulgida dignus gloria factus es. « Salve, Saba fortunate. »

III.

ORESTIS ΘΕΟΤΟΚΙΑ.

α'. Ὁ ἄνω σὺν τῷ Πατρὶ καὶ Πνεύματι
  ὑπάρχων, πάναγνε,
  βρέφος ἐκ σοῦ ὁρᾶται καθ' ἡμᾶς,
  διὰ οἶκτον ἀμέτρητον
  καὶ εὐσπλαγχνίαν ἄμετρον,
  σῶσαι βουλόμενος τὸ γένος ἡμῶν.
γ'. Ῥομφαίᾳ τοῦ δυσμενοῦς
  κατεπληγώθην τὴν ψυχήν, δέσποινα·
  ὅθεν βοῶ· Φάρμακα
  τὰ τῆς μετανοίας μοι δώρησαι.
δ'. Ἐπὶ σοὶ τὴν πᾶσαν, δέσποινα, μοῦ ἐλ- [πίδα]
  ὁ ἀσθενῶν ἀνέθηκα·
  ψυχήν τε καὶ σῶμα
  ἴασαί με, δέομαι,
  καὶ χεῖρά μοι ἔκτεινον,
  καὶ τῶν συμπτωμάτων ἀνάστησον.
ε'. Ἐκ σοῦ ὁ λυτρωτὴς
  ἐπεδήμησε, δέσποινα,
  ῥυόμενος ἐκ θανάτου
  τῆς δεινῆς ἀγνωσίας
  τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον·
ς'. Σαρκός μου

III. *Salutationes ad Deiparam.*

1. In superis cum Patre et Spiritu vivens, o castissima, puer ex te nobiscum conversatur, per immensam misericordiam et infinitam clementiam, salvum facere volens genus nostrum.

3. Gladio inimici transfossus sum in anima, o domina, ideo clamo: « Pœnitentiæ remedia « tu mihi concedas. »

4. Meam in te, domina, totam spem infirmus ego reposui. Et anima et corpore salva me, te deprecor, manumque mihi porrige, et a multiplici lapsu erige.

5. A te redemptor profectus est, o domina, ut a morte immanis ignorantiæ eriperet genus hominum.

6. Carnis meæ impressiones, o casta, fac quiescere tua vigili tutela, et peccati mei

III. Notum est Θεοτόκια post singulas canonis odas annecti, quibus nonnullos juvit melodos sua inseruisse nomina. Orestes unus est ex XXVII, quos inter trecentos et amplius melodos detexi inter hujusmodi ἀκροτελεύτια. Qua de re ipse cod. monet f. 83 : Ἕτερος κανὼν εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Σάβαν τὸν νέον, φέρων ἀκροστιχίδα τήνδε· Τὸν ἁγνείας ἐραστὴν αἰνέσεως Σάβαν. Ἐν δὲ τοῖς Θεοτοκίοις· Ὀρέστου, ἦχ. δ'. Canon incipit : Τῷ θρόνῳ.

1. Necessarium duxi e singulis odis revocare hirmum, inscriptum in ode I : Θαλάσσης τὸ ἐρυθραῖον. — in fine cod. τὸ γένος, contra metrum.

3. Juxta modulum : Εὐφραίνεται ἐπὶ σοί. — κατεπληγώθην sic cod. postulatque metrum quasi a καταπληγόω, sed barbare pro κατεπλήγην.

4. Ad modulum : Ἐπαρθέντα σε εἰδοῦσα ἡ ἐκκλησία. — v. 4 heptasyll. est, neque obstent duo odæ troparia, in quibus peccatur. Idem in sequenti notandum, nec melodi, sed librarii mendum est : rhythmus in canone rectus esse solet.

5. Modulus est : Σὺ, Κύριέ μου, φῶς. Plerumque hirmi sunt aut Cosmæ, aut Damasceni.

τὰς κινήσεις, ἁγνή, κατακοίμησον
τῇ σῇ ἀγρύπνῳ πρεσβείᾳ,
καὶ τῆς ἁμαρτίας μου τὰς ἀβύσσους
καὶ τὰ πάθη
ἀπόξήρανον, θεοχαρίτωτε.

ζ'. Τὸν τῆς ψυχῆς μου σκοτασμὸν,
καὶ τὴν τοῦ νοὸς ἀβλεψίαν
νῦν ἀποδίωξον, ἁγνή,
κατανύξεως φῶς μοι παρέχουσα,
καὶ δακρύων πηγάζειν ἀεὶ
ὀχετοὺς, ἵνα ἐκπλύνω τὸν βόρβορόν μου.

η'. Ὅτι σύ μου ἐλπὶς καὶ προσφύγιον
ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ, πανάμωμε,
τῶν δυσχερῶν λυτροῦσά με
καὶ παρέχουσα χεῖρα
ἐπικουρίας,
εὐλογῶ καὶ δοξάζω σε πάντοτε.

θ'. Ὑμνῶ καὶ δοξάζω σε, μῆτερ
τοῦ βασιλέως τῶν ἁπάντων,
ὅτι τῆς Τριάδος τὸν ἕνα
Χριστὸν τεκοῦσα,
ἐν δύο φύσεσι,
Θεὸν ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον,
καὶ ἐνεργείαις δυσὶ σέβομεν.

vortices libidinesque exsicca, o Dei gratia plena.

7. Caliginem animæ meæ mentisque cœcitatem nunc dispelle, o casta, compunctionis lucem mihi præbens et jugem flebilium rivorum fontem, ut lutum meum extergam.

8. Quia tu, mea spes ac refugium in nocte et die, o tota sine macula, me a calamitatibus liberasti, et præbuisti manum opitulatricem, tibi benedico semper, teque glorifico.

9. Tibi hymnus, tibi gloria, mater regis omnium, quia unum de trinitate Christum genuisti in duplici natura, quem Deum simul et hominem cum duabus voluntatibus adoramus.

6. Hirmus est : Θύσω σοι, μετὰ φωνῆς.
7. Juxta modum : Ὁ διασώσας ἐν πυρί. — male variatur v. 5 in ejusdem odæ tropariis.
8. Ad illud : Λυτρωτὰ τοῦ παντός.
9. πρὸς τό· Λίθος ἀχειρότμητος. — f. τεκούσης gen. absol. melius quam nominat. Accedat pro coronide primum ultimæ odæ troparium, inter cætera theologicum :

Βλέπεις, πάτερ, ἅπερ ἐπόθεις,
ὡς δυνατὸν ἦν καθορᾶν σε,
πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἤδη,
τὴν τῆς Τριάδος
ἀϊδιότητα,
καὶ σὺν ἀγγέλοις πάντοτε
μέλπεις τὸν αἶνον τὸν τρισάγιον.

IV.

EJUSDEM ΘΕΟΤΟΚΙΑ.

α'. Ὅλον μου τὸν βίον
ἀσώτως βιώσας,
ὅλως κατάκειμαι
πτῶμα ἐξχίσιον,
παρθενομῆτορ Μαρία,
ἐξανάστησόν με, δέομαι,
καὶ πρὸς φῶς ὁδήγησον
τῶν θείων ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ.

1. Integram meam vitam quum in perditione vixerim, totus jaceo turpi ruina, o virgo mater Maria; erige me, precor, et ad lucem fac me pergere divinorum Christi mandatorum.

3. Libera me, sanctissima Dei genitrix, a

IV. Alter canon, in fine mutilus, inscribitur f. 85 : Ἕτερος εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Σάβαν τὸν νέον, φέρων ἀκροστιχίδα τήνδε· Ὑμνῶ γεγηθὼς τὸν φαεσφόρον Σάβαν ἦχ. πλβ'. Incipit : Ὕψιστε.

γʹ. Ῥῦσαί με, παναγία,
μητρόθεε,
παθῶν τῆς ἀτιμίας,
καὶ τῆς πικρᾶς ὀδύνης
τῆς αἰωνίου κολάσεως,
ὡς παῤῥησίαν ἔχουσα
πρὸς ὃν ἐκύησας,
Ἰησοῦν, τὸν μόνον Κύριον.

δʹ. Ἐν σοὶ, παρθένε,
ἀνατίθημι
τὴν ἐλπίδα ἐμοῦ·
ἐκ ψυχῆς καὶ καρδίας
διάσωσόν με, δέομαι,
μῆτερ τοῦ Θεοῦ,
ἀπὸ πάσης ἀνάγκης
καὶ περιστάσεως.

εʹ. Σὺ τῶν πιστῶν καταφυγὴ
ἐν πειρασμοῖς,
δέσποινα παναγία
καὶ θερμὴ προστάτις καὶ ἀντίληψις
πρὸς Χριστὸν ὑπάρχεις ἑκάστοτε·
διὸ δέομαι, ἀγαθὴ,
πρόστηθι, ῥῦσαί με
πυρὸς τῆς γεέννης
καὶ σκότους τοῦ ἀφεγγοῦς
ταῖς ἱκεσίαις σου.

ϛʹ. Τάξεις τῶν ἀγγέλων
καὶ τῶν βροτῶν μακαρίζομέν σε,
ὅτι τέτοκας Χριστὸν ἀσπόρως,
εὐλογημένη Μαρία,
ἐλπὶς καὶ προστασία τοῦ γένους ἡμῶν.

voluptatum ignominia et ab acerbitate amara æterni supplicii, ut quæ fiduciam possideas apud genitum tuum, Jesum solum Dominum.

4. In te, Virgo, statuo spem meam : in anima et pectore totum me, supplex oro, Dei mater, salvum fac ab omni necessitate et angustia.

5. Tu fidelium es refugium in discriminibus, sanctissima domina, tuque strenua patrona et præsidium es semper apud Christum. Idcirco precor, o bona, adesto, tuis suffragiis ab igne gehennæ et nocte obscura eripe me.

6. Te nos agmina angelorum et hominum beatam prædicamus, quia peperisti sine semine Christum, o benedicta Maria, spes et tutela generis hominum.

1. Hirmus est : Κύματι θαλάσσης.

3. Hirmus est : Σὲ τὸν ἐπὶ ὑδάτων

4. ἐλπίδα μου cod. contra modulum. Hirmus est : Τὴν ἐν σταυρῷ, et in primis amœnus, nec piget describere primum troparium, utpote historicum :

Ἡ θεία χάρις
προχειρίζει σε
ἡγεμόνα πολλῶν,
καθὼς πατὴρ προσέφη,
ὁ μέγας ὄντως ἅγιος
καὶ θαυματουργὸς
Νικήφορος, ᾧ χαίρων
σὺ ἐμαθήτευσας.

5. Hirmus est : Θεοφανείας σου, Χριστέ. — Nec superiori impar.

6. Hirmus est : Ἄβυσσος ἐσχάτη ἁμαρτιῶν. Initio ode VII excidit reliquum officium, injuria temporis, nullo, vereor, alio codice resarcienda. Vix quidem melodus ex nostris laciniis æquo jure æstimandus est; tam vero in his canonibus quam in tribus cæteris, immo in triplici ἀκολουθίᾳ, idem neque ultimi subsellii melodus arguitur, ac licet nonnulla in officio de S. Macario magis offenderint, eumdem facile totius operis conditorem Orestem existimabam.

V.

DE S. MACARIO JUNIORE.

α′. Τῷ Θεῷ ἀπὸ μήτρας
ἐκλελεγμένος,
ἠκολούθησας χαίρων
ἐν τῇ ἀσκήσει,
τὴν οἰκουμένην
λαμπρύνας τοῖς θαύμασιν,
καὶ τὰς ἐρήμους
πυκνώσας τοῖς πλήθεσι,
τερατουργὲ Μακάριε·
διὸ ὑπὲρ ἡμῶν
δυσώπει τὸν Κύριον.

β′. Τράνωσόν μου τὴν γλῶτταν, παμμάκαρ,
πρὸς τὴν σὴν ὑμνῳδίαν,
ἀνυμνῆσαι πιστῶς
τοὺς ἄθλους καὶ τοὺς ἀγῶνάς σου,
τὴν στάσιν τὴν πάννυχον διόλου,
ὁλονύκτοις εὐχαῖς τε προσκαρτεροῦντα·
τοῖς φοιτηταῖς
ὑποδείξας τὴν ὁδὸν τοῦ πορεύεσθαι
ἀμεταστρέπτῳ πορείᾳ,
ὁδηγῶν εἰς λιμένα σωτήριον,
ὡς τέκνα τούτους ἐδίδαξας,
ἐκπαιδεύσας τοῦ κράζειν ἀλήκτῳ φωνῇ
διὸ ὑπὲρ.....

γ′. Ἄνωθεν ἔχων τὴν θείαν χάριν
καὶ οὐράνιον δόξαν,
τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ
ἀπὸ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ,

1. A Deo ex utero electus, lætus absolvisti vitam asceticam, orbem illustrans miraculis, ac solitudinem densa replens multitudine, o prodigiorum opifex Macari; ideo pro nobis deprecare Dominum.

2. Pande mihi linguam, beatissime, ut hymnos de te cum fide modulatus, dicam tuos pugilatus et labores, tuas per totam noctem vigilias, nocturna dum percurris precum exercitia, discipulis tuis iter ostendens indefesso gressu terendum, ducens eos ad tuta littora, uti filios erudiens docensque clamare voce fatigari nescia : Ideo pro nobis...

3. Cœlitus habens Dei gratiam, supernamque gloriam, illi concessam ex utero matris

V. S. Macarii officium, cæteris præmissum, inscribitur f. 68 : Μηνὶ δεκεμβρίῳ κ′, ἡ κοίμησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ νέου τοῦ ἐν Σαλερίνῳ.

1. Item f. 69 : κονδάκιον ἦχ. β′, πρὸς τό· Ἥλιου ἐμιμήσω. Hic modulus idem prorsus est, ac ille Theodoro Studitæ solemnis : τῷ Θεῷ ἀπὸ μήτρας, ipsumque initium Noster refert αὐτολεξεί. — F. δυσ. τὸν Θεόν pro rhythmo.

2. Iterum noster incipit ab ipsis Romani verbis in famigerato hymno sanctorum apostolorum, quem quidem supra in n. 1 Orestes adhibet. πάννυχον διάνιον sic corrupte cod. — ὁλονύκτοις melodo placet, ac reperitur in can. 1 officii Id. — ἀμεταστρέπτῳ, qua voce Plutarchus utitur. — ἀλήκτῳ cod. satis rara hactenus nostris melodis dictio.

3. Pedestris sane melodia, quam vix veteris melodiæ alumnis tribuam; decantus enim nimium pervertitur. Congesta autem sunt participia vel ab optimis inter Byzantinos.

Nunc de Saba juniore, de Macario ejus fratre, de Christophoro utriusque patre, pauca ex codice carbonensi. Christophorus, civis Siculus, a loco Colossis dicto, Calam duxit uxorem ex qua filios suscepit, Sabam et Macarium. Ab archangelo Michaele ter in somno monitus, opes, munera, domum reliquit, petiitque monasterium S. Philippi in Argyro, *Ctisma* nuncupatum. Cujus præses Nicephorus, sanctitate clarus, quum videret novum monachum ad majora promptum, suasit ei arctiorem solitudinem, in qua vetus a ruinis excitavit fanum S. Michaeli dicatum. Fama ejus crebrescente, maxime inter consanguineos, duo filii primum, deinde uxor sæculo nuntium dederunt. Ecce autem Saraceni irruere, palabundi agros et oppida, pulsis debsolagmine incolis, ac

οὗτος ἀκμάσας τῇ ἡλικίᾳ,
ἐκαρτέρει ἀπαύστως τῇ ἐκκλησίᾳ.
πίστει δεκτῇ
ὑπακούσας εὐρύθμως τῷ θείῳ Σάβᾳ,
ἀμέμπτῳ διδασκαλίᾳ.

Ἐξ αὐτοῦ ὁ σοφὸς κυβερνώμενος
ὁδῷ εὐθείᾳ πορεύεσθαι,
καὶ λιμένα γαλήνης κατέλαβε,
διὸ ὑπὲρ ἡμῶν
δυσώπει τὸν Κύριον.

suæ, is juventa florens, strenue in ecclesia militavit, cum grata fide, sub egregia divini Sabæ norma puraque doctrina obediens: a quo sapiens ille directus est ad ambulandum in plana via, et tranquillum ad littus appulit; ideo pro nobis...

dira fames desævire. Surgens Christophorus cum suis ac multo populo, e Sicilia transfretavit in Calabriam, relictisque turbis in littore, se cum monachis recepit in Mercurii Eparchiam, ubi in multis mulierum et virorum monasteriis vita angelica florebat. Ambustis densæ sylvæ ilicibus, Christophorus locum fecit sibi ad erigendum alterum S. Archangelo sacrarium. Multosque accersivit sive novitios sive hospites, quibus ut imago sacra præluxit. Subiit interea vehemens illi desiderium videndi Romam. Monachis igitur præfecto Saba, quem olim Nicephorus jam designaverat, per mare iter arripuit, ac sedata procella, pervenit in Urbem, ac veneratus est coryphæos apostolos, sacras basilicas et innumera martyrum sepulcra. Tum ad sua reversus, irruentibus ex Sicilia Agarenis, senex cum Saba suisque transiit in Latinianam regionem, juxta amnem Signium et ædes S. Laurentii, ubi grandævus obiit. Quum paulo post uxor Cale in Domino quievisset, ambo a filiis commissi sunt sepulcro, non paucis miraculis insignito.

Sabas igitur, adhuc vivo patre, jam monachis præerat, quos triplex in agmen instruxit, alios vitæ solitariæ segregatos, alios in cœnobium cooptatos, alios quasi mediam ineuntes viam (ἕτεροι δὲ μιγάδι στοιχοῦντες κανόνι). Ipse vero cunctis tam virtute quam miraculis præstantior, in morbos, in belluas, in elementa vires exeruit. Signium amnem furentem oratione compescuit. Ursum agros devastantem verbo mansuefecit et expulit. Sæpe plebem in fame nutrivit. XXV monachos peste interimendos præmonuit, mortique paratos accinxit. Ægros sanavit, concurrentes e Syracusa, Tauromenio, Caieta, Amalphi, et variis cœnobiis vicinis et aliunde, ut nomen ejus undequaque circumferretur. Ter, quaterve usque Romam perrexit: quæ quidem itinera fusius infra describuntur, lectoremque fortasse haud injucunda varietate recreabunt. In ultimo itinere obiit Romæ, dum apud monachos S. Cæsarii hospitaretur, die VI februarii.

Abbas fuit tertius a condito aut restituto S. Laurentii monasterio, Macarius, Sabæ frater, suis haud impar animi virtutibus aut charismate miraculorum. In primis videtur habuisse discretionem spirituum, multumque animarum emolumento et suorum, extraneorumque emendationi per decem ab obitu fratris annos, allaboravit. Præfecto quodam Luca in quartum abbatem, ad meliora transmeavit, die XVI decembris. Quo tandem anno, quove sæculo, aut qua ætate, priusquam dicere aggrediamur, membranas iterum carbonenses scrutemur.

VI.

S. SABÆ ROMANA ITINERA ET OBITUS.

Καὶ τῇ τῶν ἀποστόλων συνεργίᾳ, τὰς Ταῤῥακίνας καταλαβόντες, τῷ λιμένι προσίσχουσι, κἀκεῖ καταλιπόντες τὴν ναῦν. Ἔστι καστέλλιον, Ἀλβανὸς ὀνομάζεται τοῦτο,

Ita cooperantibus apostolis, appellentes Terracinam, protendunt ad littus, et ibi navem relinquunt. Est quoddam castellum, cui nomen Albanum, haud procul a vetere Roma si-

1. ἀποστόλων. Paulo ante multis refertur quomodo duo senes, apostolis Petro et Paulo simi-

πλησίον τῆς πρεσβυτέρας ὑπάρχον Ῥώμης· ὁδοιποροῦντες ἀφίκοντο, καὶ τοὺς ἐκεῖσε θείους περινοστῶν ὁ Σάβας ναοὺς, κατησπάζετο. Καὶ δὴ καὶ τῷ τοῦ μάκαρος Παγκρατίου τοῦ Ῥώμης πολίτου σηκῷ προσελθὼν, ὥστε τὸ ἀθλητικὸν αὐτοῦ λείψανον προσκυνῆσαι, ὁρᾷ λαοῦ πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον ἔνδον τοῦ θείου νεώ. Οὗ μέσον ἀνήρ τις ἀκαθάρτῳ δαίμονι κάτοχος ἦν, σιδηραῖς δεδεσμημένος ἁλύσεσιν· ὃς παρευθὺ κυνὸς ἀναλαβὼν ὑλακὴν, ἀκόσμως ἄγαν ἐβόα... Καὶ δεινῶς ἐκείνου περιστροβοῦντος καὶ καταταράττοντος, πρόσεισιν ὁ πολὺς τὴν ἀρετὴν Σάβας τῷ πάσχοντι, καὶ τὸ ἐκείνου πρόσωπον τῷ ἐν τῇ σορῷ Παγκρατίου τοῦ μάρτυρος διαχρίσας ἐλαίῳ, καὶ τὸ σταυρικὸν αὐτῷ σημεῖον ἐπιβαλὼν, φυγεῖν τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο παρεσκεύασε πνεῦμα· καὶ τῷ μεμηνότι τὸ σωφρονεῖν παρασχόμενος, κατὰ τὸ λεληθὸς, ὡς εἶχεν, ἑαυτὸν ὑπεξαγαγὼν, ἵνα μὴ τὴν κενὴν φανείη δόξαν θηρώμενος, πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἄπεισι πόλιν, καὶ πρῶτον μὲν τῷ τοῦ κορυφαίου ναῷ προσελθὼν, τὴν αὐτοῦ θήκην μετὰ πολλῆς ὅσης τῆς πίστεως κατησπάσατο, ἔπειτα δὲ τὴν τοῦ μακαρίου Παύλου, καὶ τῶν ἐκεῖ καλλινίκων μαρτύρων, καὶ τὸν τῆς ψυχῆς ἀφοσιωσάμενος πόθον, τῷ τοῦ ἀρχιστρατήγου σεμνείῳ πάλιν μετ' εὐχαριστίας ἑαυτὸν φέρων δίδωσιν.....

Τῆς τῶν Φράγκων κατ' ἐκεῖνον καιρὸν γενομένης ἀφίξεως, ἡνίκα Ῥωμανὸς, ὁ τὴν ἀξίαν πατρίκιος, Ἰταλίαν διέπειν ἐπετράπη καὶ Καλαβρίαν, πολλὰ τῶν τῆς Λαγγοβαρδίας φρουρίων καὶ καστελλίων διὰ τὴν τοῦ ῥηθέντος ἀφέλειαν Ῥωμανοῦ, πρὸς ἀποστασίαν ἐχώρησε· καὶ τῶν ἀποστατῶν εἰς συναπισμὸν ἑαυτῶν τὸν ῥῆγα προσκαλουμένων, δεινή τις ἀθυμία τὴν τοῦ Ῥωμανοῦ ψυχὴν ἔθραττε, καὶ πάντα λίθον, ὡς ἔξῆν, τὸ δὴ λεγόμενον, οὗτος ἐκίνει, ὥστε δυνηθῆναι τὸν ἄνδρα κατασοφίσασθαι καὶ πεῖσαι μένειν ἐπὶ

tum : pergentes iter, huc pervenerunt, et inde divina perlustrans sanctuaria, ea Sabas venerabatur. Tum etiam accedens ad sacrarium beati Pancratii, civis romani, ut athleticas ejus exuvias veneretur, videt populi turbam numero superiorem intra sacrum templum : in cujus medio erat homo impuro vexatus dæmone, ferreisque vinculis constrictus. Qui statim, canis assumens latratum, multum indecore clamabat..... Dum is convolveret et conturbaret omnia, potens virtute Sabas patienti accedit, et vultum ejus ungens cum oleo sepulcri martyris Pancratii, et crucis signum addens, fugandum curavit immundum istum spiritum, et reddidit insanienti sanam mentem. Ac se clam, quoad potuit, subducens, ne videretur vanam captare gloriam, se ad Romanorum urbem contulit, ac primum pergens ad coryphæi Petri templum, ejus thecam, quanta fide valuit, salutavit, deinde et beati Pauli ædes, et martyrum ibidem victoria celebrium, expletoque animæ desiderio, ad Archangeli fanum, cum gratiarum actione, se recepit.

Facta sub hæc tempora Francorum expeditione, quando Romanus, tunc dignitate patricius, commissus est Italiæ regendæ et Calabriæ, multa Longobardorum munimina et castella, ob dicti Romani incuriam, in defectionem abierunt. Cumque hi qui defecerunt, suum in auxilium regem Francorum convocarent, vehementer animum despondit Romanus, mente exagitatus, omnemque lapidem, ut aiunt, quantum valuit, movebat, unde posset hominem consiliis circumvenire et suadere ut in regione sua maneret. Exo-

les, navem conscenderint, ac remos et gubernacula tenuerint. Ex cod. p. 25 sq.

2. περιστροβῶ pro περιστροφῶ paucis exemplis innotuit.

χώρας αὐτοῦ. Ἐδεῖτο τοιγαροῦν τοῦ θαυμασίου τούτου πατρὸς ἀπελθεῖν καὶ διαπρεσβεύσασθαι καὶ πρὸς ὁμόνοιαν ἑλκῦσαι τὸν ῥῆγα. Καὶ ὃς μηδὲν ἐπιδεξάμενος νωχελὲς, ἐπὶ τὴν Ῥώμην ἀπῄει. Ἧπερ ἐπιδεδημηκότος αὐτοῦ, καὶ πρὸς ὃν ἀπέσταλτο σπεύδοντος εἰρηνεῦσαι, τὴν Καλαβρίαν πάλιν οἱ τῆς Ἄγαρ γόνοι καταλαβόντες, ἀδελφὰ τοῖς προτέροις ἀνομήμασι διεπράττοντο, οὓς μὲν ἠβηδὸν ἀναιροῦντες, οὓς δὲ πρὸς δούλιον ἄγοντες ζυγὸν, οἱ μᾶλλον τούτῳ καθυποβάλλεσθαι ἄξιοι. Ἀμέλει καὶ διεκωλύθη μὲν τὰ τῆς ἀγάπης γενέσθαι· βαθὺν δὲ στρατὸν ὁ ῥὴξ ἐπαγόμενος κατὰ τῶν Ἰσμαηλιτῶν, πρὸς Λαγοβαρδίαν ἐχώρει. Ὁ δὲ μακάριος Σάβας εἰς Ἀμάλφην ἐπανακάμψας, ἡσυχίᾳ κατά τι σπήλαιον, ὑπεράνω τῶν ἀτρανῶν ὑπάρχων, προσέκειτο.....

Ὁ δὲ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς ῥὴξ τῶν Φράγκων ἔλαβεν τὸν υἱὸν τοῦ πρίγκιπος τοῦ ἐν τῷ Σαλερίνῳ εἰς ἐνέχυρον ἐπὶ ἔτη πολλὰ, καὶ ἦν ἐκεῖ κατεχόμενος, ὡς δίκην ὀψίδος ὅμηρα ἐν Φραγκίᾳ· Ὁ δὲ πρίγκιψ ἐδέετο τοῦ μακαρίου μετὰ δακρύων πολλῶν, ὅπως ἀπέλθῃ πρὸς τὸν ῥῆγα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐξέληται τοῦ χαλεποῦ δεσμωτηρίου. Εἶξεν οὖν ὁ εὐσυμπάθητος τῇ παρακλήσει αὐτοῦ, καὶ δὴ ἀπέρχεται πρὸς αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ τῷ τηνικαῦτα ἐπιχωριάζοντα ἐν αὐτῇ. Καὶ τοῦτον ἰδὼν, καὶ ἀσπασάμενος, τὸ ὀφειλόμενον σέβας ἀπένειμεν κατὰ τὴν εἰωθυῖαν αὐτῷ συνήθειαν. Αὐτὸς δὲ, ὡς εὐγνώμων υἱὸς, λόγοις οὖν διδασκαλικοῖς καὶ παρακλητικοῖς χρησάμενος ὁ θεῖος πρεσβύτης πείθει τὸν ῥῆγα δοῦναι αὐτῷ τὸν υἱὸν τοῦ πρίγκιπος· ὃν λαβὼν ὁ ἀοίδιμος ἤγαγε τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ τοῦτον μετὰ χαρᾶς καὶ θυμηδίας ἁπάσης δεξάμενος, τῷ Θεῷ εὐχαρίστησεν, καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ ἁγίου προσκυλινδούμενος, ἀπελογεῖτο τοιαῦτα· Τί σοι ἀνταποδώσομεν, τίμιε πάτερ, ὑπὲρ τοῦ τοσούτου κόπου, ἀνθ' ὧν ἡμᾶς εὐηργέτησας; ἀντιμετρῆσαι σοι

ravit igitur mirabilem hunc patrem, ut abiret legatione functurus, et regem ad concordiam attraheret. Hic vero, qui nihil unquam cum socordia suscepit, Romam profectus est. Quo dum peregrinaretur, ac properaret ut illi ad quem mittebatur, pacem proponeret, iterum Agareni in Calabriam irrumpentes, gemina prioribus sceleribus flagitia cumulabant, alios confertim trucidantes, alios in servitutis jugum adigentes, cum ipsi multo magis talia pati mererentur. Impeditus quidem est caritati suæ satisfacere, sed rex copiosum exercitum ducens adversus Ismaelitas, in Longobardiam profectus est. Beatus autem Sabas, ad Amalphim secedens, in quodam specu, hominum rebus sublimior, quieti sacræ vacabat...

Rex autem Francorum, supra memoratus, filium principis Salernitani acceperat in pignus pro pluribus annis, eumque tenebat ut obsidem, in Gallias transferendum. Is vero princeps beatum virum cum multis lacrymis deprecabatur, ut proficisceretur ad regem et filium suum a duro carcere eriperet. Morem igitur gessit humanissimus vir his precibus, et recta perrexit Romam, ubi tunc rex commorabatur. Qui ut senem vidit, salutavit eum et pro solemni ipsius consuetudine, debitum ei honorem præstitit. Is vero, cum esset boni consilii filius, ac divinus sacerdos, sermonibus doctrina et suadela plenis usus, regem adduxit ut filium principis sibi redderet : quem sumptum inclytus vir ad patrem reduxit. Et ille cum omni lætitia et animi exultatione excipiens illum, ac pedibus sancti viri provolutus, alloquebatur eum in hunc modum : « Quid tibi rependemus, venerande pater, pro tanto labore, « proque tuis erga nos beneficiis? Retribuat « tibi Dominus dignam tuis curis mercedem, « ut divina novit bonitas. »

3. F. ἀνθρώπων. — Φράγκων. Ex cod. p. 32. Sic Græci tam Germanos quam Gallos vocabant.

Κύριος μισθὸν αὐτάρκη κατὰ τὸν κόπον σου, καθὼς ἡ αὐτοῦ ἀγαθότης ἐπίσταται.

Τοῦτο τοίνυν μαθὼν καὶ ὁ τῆς Ἀμάλφης πατρίκιος, ἔτι τοῦ μακαρίου τῷ Σαλερίνῳ ἐνδημοῦντος, καταλαμβάνει πρὸς αὐτὸν ἐκεῖσε, καὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ καθαπτόμενος, μετὰ οἰμωγῶν καὶ δακρύων ἐποτνιᾶτο, πρὸς αὐτὸν ἀναβοῶν· Ἐλέησον κἀμὲ, τιμιώτατε πάτερ, καὶ σβέσον μου τὴν φλόγα τῆς λύπης καὶ συμφορᾶς, καὶ καθάπερ οἰκτείρησας ἐπικαμφθεὶς πρὸς ἔλεος τὸν τοῦ Σαλερίνου πρίγκιπα, καὶ ὑπεξήγαγες τὸν υἱὸν αὐτοῦ τῶν χρονίων καὶ ἀφύκτων δεσμῶν, ἱερώτατε. Ἦν γὰρ καὶ ὁ τούτου υἱὸς ὅμηρα πρὸς τὸν αὐτὸν ῥῆγα, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι᾽ ἣν καὶ ὁ πρότερος ἐκρατεῖτο. Ὁ δὲ θαυμάσιος καὶ μέγας Σάβας ὁρῶν αὐτὸν οὕτως ἐλεεινῶς ὀλοφυρόμενον, ἔπαθέν τι κατὰ ψυχὴν ὑπὸ τῆς φιλοσυμπαθοῦς αὐτοῦ συνειδήσεως καὶ κατοικτειρήσας αὐτὸν ὁ σοφὸς λόγοις παρακλητικοῖς τοῦτον παρακαλῶν ἐνουθέτει μὴ ἀγεννῶς οὕτως φέρεσθαι τοῖς ἀμέτροις τῶν θλιβερῶν· οὐ γὰρ προσήκει σε ἄνδρα τυγχάνοντα τοῖς τῶν γυναικῶν τεκμηρίοις ἁλῶναι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπίρριψον ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνάν σου, καὶ τὰ τοῦ παιδὸς αὐτὸς εἰς πέρας ἀγάγει. Ὁ δὲ μᾶλλον ἐπέκειτο θερμοτέρως ἀντιβολῶν, ἵνα μὴ τοῦ ἰδίου σκοποῦ ἀποτύχῃ· ὁ δὲ μέγας ὁρῶν ἑαυτὸν οὕτως ὀχλούμενον ὑπ᾽ ἐκείνου, ἠνιᾶτο, ἐδυσφόρει, τὸ ὑπὲρ κεφαλῆς ἐννοῶν γῆρας

Interea id ubi rescivit Amalphitanus patricius, dum adhuc Salerni beatus vir hospitaretur, ibidem ad eum accessit, ac procumbens ante pedes ejus, cum ejulatu et lacrymis supplex orabat eum, clamans : « Mei quoque miserere, venerabilis pater, tristitiæ et calamitatis meæ extingue incendium, sicut misertus es, inclinatusque ad compatiendum principi Salernitano, et reduxisti filium suum a longa et aspera captivitate, o sanctissime vir. » Nam filius ejus obses erat apud eumdem regem et pro simili causa, pro qua alter retinebatur. Mirandus ille magnusque Sabas, videns quantum is miserabiliter angustiaretur totus, aliquid humani patiebatur, præ intima mentis benignitate ac pietate motus ; vir sapiens illum consolatus, hortabatur ne minus nobiliter malorum immanitatem ferret. « Non enim virum decet cum muliebri desperatione animum spondere. « Quin immo tuam in Dominum potius jacta « sollicitudinem, qui puerum bonum in finem deducet. » At ille vehementius urgens instabat, ne ab intento scopo excideret. Magnus autem vir, cum adeo turbatum se hac de re cerneret, ingemiscebat, reluctabatur, ob capitis sui canitiem et corporis imbecillitatem ; erat enim grandævus et plenus dierum.

De S. Saba et Oreste excursus historicus.

Quantum nova sint, quæ superius legisti, perspicies, si conferas quam pauca, obscuraque et contraria de hisce rebus dixerint, quicumque nostra hactenus summis labris attigerunt, scilicet : C. Cajetan. *vitæ SS. Siculor.*, t. II, p. 100 ; R. Pirrhi *Sicilia S.*, t. II, p. 1437, ed. 1732 ; P. Rodota *Dell' origine* etc., t. II, p. 77, 106, 107 ; Piazza, *Emerolog.*, t. I, p. 116 ; Ughelli *It. sacr.*, t. VII, p. 72. In quibus vix sancti nominantur; ac semel tantum tres simul ; perversa autem temporum ratione, referuntur ad a. 893, vel 990, 995, 1005, immo etiam ad a. 1093.

Certum porro est trium sanctorum virorum patriam esse Siciliam, provinciam cataniensem, locum natalem græce κολασσεῶν, quem Rodota italice interpretatur *da Colisano*. Vetus monasterium S. Philippi de Argyro R. Pirrhus l. l. non omisit. De aliis S. archangeli Michaelis et S. Laurentii in variis locis, nihil apud Ughellum, de re monastica vetere parcissimum, invenitur. Mirum in modum sæc. IX et X, floruisse constat græca Calabriæ monasteria, eoque confluxisse sanctos exules, non solum e Sicilia, sed e Græcia et toto Oriente. Primum cogitaveram de ætate Caroli M., memor ipsi traditum fuisse in obsidem, post Francorum victorias, Grimoaldum filium Arichis, Longobardorum in Benevento ducis. Re maturius perpensa, satius est delabi ad Othonum tempora, qui multa conflixere cum du-

καὶ τὸ τοῦ σώματος ἀδρανὲς, ἦν γὰρ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν. Ὡς οὖν εἶδε τὸ ἐπίμονον καὶ καρτερικὸν τοῦ ἀνδρὸς, εἶπε τὸ σεβάσμιον ἐκεῖνο καὶ θεϊκὸν πρόσρημα· Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.

Ὀλίγου δέ τινος χρόνου παρῳχωκότος ὁ κατὰ πάντα κινούμενος ὑπὸ τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ Πνεύματος, ὁρᾷ θείαν τινὰ ὄψιν, μηνύουσαν αὐτῷ τήν τε ἀνάρρυσιν τοῦ παιδὸς δι' αὐτοῦ γεγενῆσθαι, καὶ ὅτι δεῖ σε πάλιν ἐν Ῥώμῃ φοιτῆσαι κἀκεῖ τὸ πέρας τοῦ βίου λαβεῖν· ἦν γὰρ τοῦτο ἀεὶ προσευχόμενος διὰ παντὸς ὁ ἀοίδιμος, ὅπως ἐκεῖσε τὸ πέρας δέξηται τῶν ἐπιπόνων καὶ μακρῶν ἀγώνων αὐτοῦ.

Ταῦτα τοίνυν χρηματισθεὶς κατ' ὄναρ, ὡς εἴρηται, διανίσταται τοῦ ἰδίου καθίσματος, καὶ γνωρίσας τοῖς περὶ αὐτὸν τὸ φανὲν, πάντα πρὸς σύστασιν καὶ ὠφέλειαν ψυχῆς

Tandem considerans tenacitatem constantiamque hominis, hanc sacram divinamque sententiam pronuntiavit : « Fiat Domini voluntas! »

Intercepto pauco tempore, assuefactus moveri in omnibus a divino et vivifico Spiritu, divinam vidit quamdam visionem monentem eum fore ut puer ab ipso liberaretur, et præterea : « Oportet te pergere Romam, et « ibi finem vitæ accipere. » Idipsum erat quod insignis homo assidue deprecabatur, ut ibidem finis laboribus longisque certaminibus imponeretur.

Ita certior factus in somno, ut dictum, surgit e suo strato, et manifestans comitibus suis quod ostensum est, omnia ad spiritualem fratrum conditionem et utilitatem

cibus Salernitanis, quos tunc temporis dixere *Longobardorum Gentis principes* (Muratori *Annali* a. 978).

Abs re non erit meminisse, a. 971, Romæ celebratas fuisse nuptias inter filium Othonis magni et Theophaniam, ab aula Constantinopolitana profectam, cum locupletissimis muneribus, inter quæ S. Panteleemonis multæ exuviæ, postmodum Coloniam translatæ, quæ dum per Italiam ovantes circumferrentur, pietatem simul et venam melodorum Græco-italorum ita fortasse excitarunt, ut facile inde poemata quædam orirentur.

Romanum Patricium, supra memoratum, a. 985, teste Lupo Protospatha, Græci imperatores Calabriæ præfecerunt.

Inter aulicos, gratissimus erat Othoni utrique et Theophaniæ Johannes, archimandrita calabrensis et abbas Nonantulanus, factus a. 989 Placentinus archiepiscopus. Ipsum esse reor, ad quem S. Sabas in ultimo itinere romano confugit; tum etiam autumo nullam aliam reginam quam Theophaniam ad funus b. viri accessisse. Cum autem notum aliunde sit Theophaniam obiisse a. 991, inter hunc et alterum a. 989, S. Sabæ transitus videtur tuto statuendus esse. Decem vero post illum anni quibus Macarius fratri suo superstitit, ad exitum sæc. X ducunt.

Hinc emendandum esse colliges annum emortualem B. Lucæ Carbonensis, cui morituro adfuisse S. Sabam, tum constat ex coævo carbonensi biographo, tum ex testamento quod Lucas alter, quartus a priore abbas, a. 1057 exegit, cujus ego manibus tenui authenticum instrumentum. Frustra igitur et inepte mortem S. Lucæ Ughellus reduxit ad a. 893, præpostere autem Bollandistæ differunt ad a. 993 vel 995. Cf. P. Æmilii Sanctorii *Histor. mon. carbon.* apud Ughell. l. c. Bolland., t. VI, *octobr.* p. 332; *maii* t. III, p. 26; *mart.*, t. II, p. 26; *jul.* VI, p. 406; Muratori *Annali*, t. V, p. II, ed. Rom. 1752, annis laud.

Nunc de biographo et melodo Oreste, alia dicenda manent, quæ multo minus fortasse expectaveris.

Nemini suspicio, opinor, incessit fictitiam esse una cum suo auctore historiam, tot factis, locis, viris, nominibusque singularibus insignitam. Adde quod graviori ausu, fabula confirmaretur triplici officio ad normam publici cultus exacto, in quo multa superius relata nec pauca miracula fidelibus ex ambone credenda proponerentur. Immo unum esse disertum melodum sincerumque biographum, cuique patebit conferenti cum vita trium beatorum sive officii primi στιχηρὰ quæ incipiunt παθῶν, can. 1, od. V, tr. 3; od. VI, tr. 2; sive officii secundi can. 1, od. I, tr. 2; od. V,

τοῖς ἀδελφοῖς διαταξάμενος καὶ νουτεθήσας αὐτοὺς ἱκανῶς, φυλάττειν τε τὸν κανόνα ἀπαρασάλευτον, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἀτρόπους διατηρεῖν, καὶ τῷ μετ' ἐκεῖνον ὑπείκειν αὐτοὺς κατὰ τὸν τῆς ὑπακοῆς λόγον, εἴχετο τῆς ἐπὶ Ῥώμης φερούσης ὁδοῦ χαίρων ὁμοῦ καὶ ῥωννύμενος, καὶ διανύσας τὸ τῆς ὁδοιπορίας μῆκος ἐν σπουδῇ τε καὶ προθυμίᾳ, ἀπεδόθη τῇ Ῥώμῃ ἐν τῷ σεπτῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Καισαρίου· καὶ μεταστειλάμενος τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον Ἰωάννην, ἄνθρωπον ὄντα πρῶτον τοῦ ῥηγὸς, καὶ τὸ τηνικαῦτα ἐν Ῥώμῃ τυγχάνοντα, τὰ τοῦ παιδὸς αὐτῷ ἀνατίθησιν· αὐτίκα γοῦν ἐκεῖνος ἀποστείλας διὰ ταχυδρόμων εἰς τὸν ἐν ᾧ ὑπῆρχεν τόπον ὁ παῖς τοῦ ἀγαγέσθαι αὐτόν.

Τοῦ δὲ θεοφόρου πατρὸς μικρὸν ἀῤῥωστήσαντος, ἔκειτο ἐπὶ γῆς τὰ τελευταῖα πνέων, καὶ παρὰ τῆς ἄνω χοροστασίας ἐπιζητούμε-

disposuit, eosque singulariter monuit, ut regulam servarent firmiter, et mandata sua sine mutatione custodirent, et successori suo subjecti manerent secundum obedientiam. Tum se viæ commisit ducenti Romam, hilaris et roboratus, emensoque longo itinere cum festinatione et alacritate, Romæ exceptus est in venerando S. Cæsarii monasterio, et accedens ad piissimum episcopum Joannem, qui primus vir erat apud regem Francorum, et Romæ tunc temporis versabatur, negotium pueri illi commisit. Is ergo, nulla mora, destinavit promptum cursorem ad locum ubi puer erat, ad eum reducendum.

Interea deificus pater, graviter ægrotans, humi decubuit, quasi ultimum exhalans spiritum et a supernis choris beatorum expostu-

tr. 2, 3; od. VII, tr. 2; sive officii tertii can. 2, od. III, tr. 2; od. IV, tr. 3; od. V, tr. 1, 2; od. VIII, tr. 2; can. 3, Orestis nomine notati, od. VI, tr. 2; od. VIII, tr. 3; can. 4 eiusdem nota insignis od. III, tr. 3; od. IV, tr. 1, 2; od. V, tr. 2; od. VI, tr. 2.

Historiam præterea commendat biographi nomen clare scriptum fol. 56 a tergo : Ὀρέστου πατριάρχου Ἱεροσολύμων βίος ἐν ἐπιτομῇ τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Χριστοφόρου καὶ Μακαρίου. Neque credas alium esse ἐπιτομῆς scriptorem, alium Sabæ biographum. Qui enim compendium exaravit, non solum multa ex præcedenti historia ad verba refert, et aliquando fusiore calamo, sed diserte utrumque opus se condidisse asserit, his verbis in epitomen insertis f. 66 : ὁ δὲ βίος αὐτοῦ (S. Sabæ scilicet) καὶ τὰ σημεῖα καὶ θαύματα ἐν ἑτέρᾳ πραγματείᾳ ἐγράφη κατὰ τὸ ἐγχωροῦν ἡμῖν, κἀκεῖ τοὺς φιλαρέτους τῶν ἀκροατῶν παραπέμπομεν τὴν ὠφέλειαν καρπωσομένους.

Accedit illud quod tam insignis biographus est testis rerum oculatus, et cum heroe Saba conversatus est. Statim enim post eius obitum subdit : Ταῦτα μὲν ἐατέον διηγεῖσθαι τοὺς τότε παρατυγχάνοντας, καὶ θεατὰς γεγενημένους τῶν τοιούτων φρικτῶν καὶ παραδόξων σημείων, οἵτινες πείσωσι πάντας, καὶ πληροφορήσωσι τὴν θεάρεστον αὐτοῦ ἀρετήν τε καὶ πολιτείαν· ἡμεῖς οὖν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων καὶ μεγάλων θαυμάτων ὀλίγα ἀναλεξάμενοι, γραφῇ παρεδώκαμεν.

In alio loco scriptor non solum se coæqualem testatur, sed ipsa indole verborum se Palæstinum prodit et Hierosolymitanum. Plura prætermitto quæ a Iosepho Iudæo in describenda fame semel et iterum iisdem verbis recepit. Sed aliam audi amœniorem historiolam ὄντως τοπικήν, f. 51 : Οὗτος τοίνυν ὁ θεσπέσιος Σάβας ἔρωτι τὴν ψυχὴν πυρπολούμενος, ἐπὶ χρόνον συχνὸν, ὅπως εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ, πρὸς τὰ ἅγια πορευθῆναι Ἱεροσόλυμα, καὶ προσκυνῆσαι τοὺς αὐτόθι σεβασμίους καὶ ἱεροὺς τόπους, τοῦτο τοίνυν, ὡς εἴρηται, ἐπὶ πολὺ κατὰ ψυχὴν ὠδίνων τὸ πῶς ἄρα τῆς ἐφέσεως τεύξηται καὶ ἠσθείη τοῦ ποθουμένου... Ἐν μιᾷ οὖν προσευχομένου αὐτοῦ, καὶ τὸν Θεὸν ἐκτενῶς περὶ τούτου ἐκλιπαροῦντος, εὐθέως ὁρᾷ ἑαυτὸν ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει, καὶ τοὺς ἁγίους καὶ σεβασμίους τόπους καὶ ἅπαντας προσκυνοῦντα, τόν τε ζωηφόρον θεῖον καὶ ἄχραντον τάφον, καὶ τὸν ἅγιον καὶ σεβαστὸν Γολγοθᾶν, ὅς ἐστι κρανίου τόπος, καὶ τὸ περιβόητον καὶ κοσμοπόθητον ὄρος τῶν ἐλαιῶν, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἅπαντα σεβάσμιον τόπον, ἐν οἷς τὰ ὑπὲρ ἡμῶν ἅγια παθήματα κατεδέξατο ὑπομεῖναι τῆς δόξης ὁ Κύριος, καὶ ἐφ' οὓς περιάγων τὰ φρικτὰ αὐτοῦ ἐπετέλει μυστήρια· καθὼς ἐκ τοῦ ἀψευδοῦς ἀκήκοα στόματος, διηγουμένου, ὡς ὁ θεῖος ἀπόστολος προηγόρευσεν· εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς οἶδεν.

Omnia igitur eo conspirant, ut melodum nostrum inter patriarchas Hierosolymitanos, ipso codice vaticano jubente, quæramus. Ecce autem, ipso in hoc tempore, et certe ab anno 996 ad a.

νος· ἐπειγομένου τοίνυν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐκδημίας τοῦ σώματος, ᾐτεῖτο τὸν Θεὸν ὁ μακάριος δοῦναι αὐτῷ προσθήκην ζωῆς, ὅπως ῥύσηται τὸν εἰρημένον παῖδα τῶν χρονίων καὶ ἀφύκτων δεσμῶν, καὶ πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα ἐξαποστείλῃ· ὃ δὴ καὶ γέγονεν. Τῶν γὰρ σταλέντων ταχυδρόμων ἀφικομένων μετὰ τοῦ παιδὸς, ἔκειτο ἄφωνος ὁ πανόλβιος ἐπὶ ἡμέρας τινάς· τοῦ οὖν συνήθως ἔχοντος ὑπηρετεῖν τῷ μακαρίῳ, ἱσταμένου καὶ θρηνοῦντος τὴν ἐκδημίαν αὐτοῦ βοὴν ὀδυνηρὰν· ὧδέ πως ἀφιέναι, ὦ πάτερ ἱερώτατε; ἰδοὺ πάρεστιν ὁ παῖς, δι' ὃν τὸν κόπον τὸν τοσοῦτον κατέλαβες καὶ ὑπέστης. Αὐτίκα γοῦν τοίνυν ἐκεῖνος ἀκούσας αἰσθηθῆναί τε καὶ διεγερθῆναι, καὶ χεῖρας καὶ ὄμματα πρὸς οὐρανὸν ἐκπετάσας εὐχαριστηρίους φωνὰς προσειπεῖν τῷ Κυρίῳ· Εὐχαριστῶ σοι, φησὶ, Κύριέ μου Ἰησοῦ Χριστὲ, ὅτι ὑπήκουσάς μου τοῦ ταπεινοῦ, ἵνα μὴ ἡ διακονία μου γένηται ἀπρόσδεκτος ἐνώπιόν σου. Εἶτα λαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ παιδὸς, παρέδωκε τῷ τοῦτον μέλλοντι διασώζειν πρὸς τὸν πατέρα τὸν ἴδιον, εἰρηκὼς αὐτῷ· Ταύτῃ τῇ ὥρᾳ τῆς πόλεως

latus; et quum præceps agi videretur transitus corporis, sanctus Deum rogabat, ut auctarium vitæ sibi concederet, doneo dictum puerum liberaret a diuturnis, durisque vinculis, eumque proprio patri remitteret, quod re vera factum est. Missi enim prompti cursores quum reverterentur, comite puero, jacebat sine voce beatus vir a multis diebus. Unde qui solitum illi præstabat famulatum, stabat, lamenta edens super transitum ejus ac flebilem vocem : « Siccine te jam abire, o sacratissime « pater? en adest puer, pro quo tot la« bores assumpsisti et tulisti. » Illico ergo, audita hac voce, cœpit resumere sensus et expergefieri, manusque et oculos ad cœlum tollens, verba gratiarum mittere ad Dominum : « Grates habeo, inquit, tibi, Domine, « Jesu Christe, quia humilem me audivisti, « ne coram te vacuum maneret ministerium « meum. » Deinde puerum manu prehendens, tradidit eum illi qui salvum ad patrem ducturus erat, dicens illi : « Hac ipsa hora « discede ab urbe, postquam ego vidi pue-

1012, sedet in throno S. Jacobi unus ex maximis optimisque apostoli successoribus, duplici nomine insignitus, Jeremias *Orestes*. Collatis inter se scriptoribus Orientalium, Græcorumque et Latinorum, fide dignissimis, traditur Orestes ex regia familia Saracenorum oriundus fuisse; cui frater erat Arsenius patriarcha Melchitarum, et germana soror christiana uxor Asizi, in Ægypto Sultani, e stirpe Fatimidarum; soror et ambo fratres videntur e Saracenica superstitione ad Christum feliciter transiisse. Quo liberius novam fidem Orestes et Arsenius discerent et profiterentur, opibus non destituti, vela dare potuerunt usque in Calabriam, interque discipulos S. Sabæ cooptari. Cum inter nostros melodos Arsenius quidam succedet mox, suspicio facilis est, utrumque fratrem tam hymnis quam moribus sanctis, in choro melodorum Italo-græcorum floruisse; sacrisque studiis ad ferendam pontificum, immo martyrum palæstram, accinctos fuisse. Constat enim, favente Azizi Califi potestate, Orestem in Solymorum patriarcham provectum fuisse. Anno autem 996, patris in locum suffectus est Hachem, tertius Fatimidarum, quem etiam Mahumetani scriptores atheum vocant et usque ad rabiem insanum. Exarsit in Christianos bellum atrox : strage et internecione dissipari fideles; aras subrui, comburi templa, ipsas S. Sepulchri ædes solo æquari; in primis viros sacros vexari et torqueri, ne excepto quidem avunculo tyranni, venerando Oreste, qui tunc fortasse vocatus est Hieremias, ut tantæ calamitati lamenta solveret. Non fletus tantum, sed exemplum dedit omnibus, usque dum flagris cæsus, ustus lampadibus, oculis avulsis, cæcus ab impio nepote in Babylonem Ægyptiorum duceretur, ubi capite truncatus est. Fama martyrii usque in Occidentem ita pervasit, ut in latinis nonnullis martyrologiis ejus festum ad diem XV vel XVII maii ascriberetur. Cf. Lequien *Orient. Chr.*, t. II, p. 474; Papebroch *Tractat. de Patriarch. Hierosol.* n. 186-188; *maii* t. III, ad diem XV, p. 441.

Tanto pontifici, inter melodos et scriptores hactenus ignoto, assignanda videntur opera sequentia :

1° *Vita S. Sabæ iunioris,* in cod. carbon.

ἔξελθε, ἐμοῦ θεωροῦντος τέκνον, καὶ πρὸς τὸν ἀποστείλαντά σε πορεύθητι ἐν εἰρήνῃ. Τούτων τοίνυν ἐξελθόντων καὶ πορευομένων, ἀνακλίνας ἑαυτὸν ὁ ἀοίδιμος, γέγονε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ φαιδρὸν καὶ κατηγλαϊσμένον ὡς ἥλιος, καὶ τό· Εἰς χεῖράς σου, Κύριε, τὸ πνεῦμά μου παρατίθημι, τελευταῖον εἰπὼν, τοῖς ἀπάγουσιν αὐτὸν ἀγγέλοις οὐκ ἀηδῶς ἐναπέψυξεν, τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενος, τὴν πίστιν τηρήσας, τὸν δρόμον τελέσας, ἀπεκδεχόμενος τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον.

Γίνεται δὲ, κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τῆς ἐκδημίας αὐτοῦ, συνδρομὴ ὄχλων πολλῶν καὶ ἀναριθμήτων, οὐ μόνον τῶν ἐν μοναχικοῖς κατηριθμημένων ἀνδρικῶν ἀγωνίσμασιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τέλει προυχόντων ἀνδρῶν, καὶ τῶν μιγάδων τινὲς ἅμα γυναιξὶ καὶ παιδίοις, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ ῥηγὸς γυναῖκα, ἀκούσασαν τὸ καινὸν τοῦτο καὶ παράδοξον θέαμα, συνελθεῖν καὶ προσπεσεῖν τῷ ἁγίῳ λειψάνῳ.

« rum, et ad mittentem te revertere in « pace. » Dum illi abirent et carperent iter, inclinatus vir insignis recubuit; factus est vultus ejus splendens ac rutilans, ut sol, et novissimam vocem emittens : « In manus « tuas, Domine, commendo spiritum meum, » deducentibus eum angelis, haud ægre expiravit : ut qui bonum certamen certavit, fidem custodivit, cursum consummavit, coronam adeptus est justitiæ.

In ipso transitus illius momento turbarum immensus factus est concursus, non eorum modo qui monasticis annumerantur commilitonibus, sed qui dignitate eminebant, et nonnulli magnates cum mulieribus et pueris, quin et ipsa regis uxor, audita novi et stupendi spectaculi fama, convenit ac sancto coram corpore prona visa est.

f. 1 : Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα τοῦ νέου. Incipit : Οὐκ ἀνδρῶν παλαιῶν.

2° *Vita SS. Christophori et Macarii*, ibid. f. 56 : Ὀρέστου πατριάρχου Ἱεροσολύμων βίος ἐν ἐπιτομῇ τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν Χριστοφόρου καὶ Μακαρίου. Incipit : Πάντοτε μὲν ὁ Θεός.

3° Officium S. Macarii, ibid. f. 68 : Μηνὶ δεκεμβρίῳ κʹ ἡ κοίμησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ νέου τοῦ ἐν Σαλερίνῳ, in quo cathisma, stichera 9, condakion et canon supra descriptus : Τοῦ σεπτοῦ, et photagogicon.

4° Officium S. Sabæ; ibid. f. 72 : Μηνὶ φεβρουαρίῳ ϛʹ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα τοῦ νέου, in quo cathisma, stichera 3, canon Τῷ ἀῤῥήτῳ, cum acrostichide : Τὸν ἐν μοναστaῖς εὐκλεῆ μέλπω.

5° Aliud de eodem officium, f. 76 : Εἰς τὸν αὐτὸν ἅγιον Σάβαν, in quo insunt 2 cathismata, κονδάκιον ut supra, stichera 6, canon 1 paracleticus et alphabeticus Ἁμαρτιῶν. — can. II Τῶν ὑπὲρ, cum acrostichide : Τὸν θαυμάτων γέμοντα δοξάζω Σάβαν (deest trop. litteræ ξ). — can. III Τῷ θρόνῳ, de quo supra. — can. IV : Ὕψιστε, ut prænotatur.

6° κονδάκιον de S. Panteleemone in cod. corsin. f. 136. Nec plura mihi suppetunt. Minum de tabula.

ARSENIUS.

I.

DE SS. CLEMENTE PP. ET PETRO ALEX.

Πρὸς τό· Ἐπεφάνης.

α΄. Ἐκκλησίας ἄσειστοι
καὶ θεῖοι πύργοι,
εὐσέβείας ἔνθεοι
στῦλοι, ὄντως κραταιοὶ,
Κλήμης σὺν Πέτρῳ πανεύφημοι,
ὑμῶν πρεσβείαις
φρουρεῖτε τοὺς ἅπαντας.

β΄. Ἀπεριτρέπτῳ καὶ στεῤῥᾷ
ἐν τῇ ὁμολογίᾳ
οἱ λάμποντες ἐνθέως
καὶ φανέντες ἀφράστως,
σήμερον χαίρουσιν ὁμοῦ·
Κλήμης, τὸ ὡραῖον
κλῆμα ὄντως τοῦ Χριστοῦ,
τὸ τρέφον κόσμον βότρυσι·
Πέτρος δὲ, ἡ ὡραία καὶ ἄθραυστος
πέτρα τῶν δογμάτων·
τοῦ σωτῆρος οἱ δὲ ἄμφω
τῆς χάριτος
οἱ ἔνθεοι μύσται·

Ad modulum : *Manifestatus es.*

1. Ecclesiæ vos immobiles
ac divinæ turres,
pietatis deifica
fulcra pervalida,
Clemens cum Petro, ambo insignes,
vestris precibus
nos omnes tueamini.

2. Indeclinabili et firma
fidei confessione
divinitus fulgentes,
coruscantesque ineffabiliter,
hodie simul collætantur :
Clemens, splendidus ille
ac verus Christi palmes,
mundum racemis nutriens;
ac Petrus, lucida et integra
dogmatum petra :
ambo porro salvatoris
gratiam
cœlitus interpretati.

I. Dubium movi, an hic melodus frater sit Orestæ, idemque patriarcha Melchitarum, ut habet celebris Arabum chronographus Elmacin in *Histor. Sarracenor.*, lib. III, c. 5, ubi ea referuntur quæ supra rescripsimus. At hæc Orientalium negotia et tempora tam densa caligine involvuntur, ut quasi neglecto unius profani scriptoris testimonio, ne nomen quidem Arsenii in serie patriarcharum sæculi XI inveniatur. Cæterum Ægyptium et Antiochenum melodum, inter italos degentem decuit vovere cantica quæ proferimus, S. Clementi Romano, S. Marco et S. Petro Alexandrinis, S. Philippo Siculo, et S. Theclæ protomartyri dicata.

Ut ut est, si unus fuit cui danda sint poemata hoc nomine inscripta, Arsenius haud ultimus melodus erit. Unus enim est ex XXVII qui theotokiis innotescunt, unus ex XXIX qui frontem veteris Triodii veneti a. 1601 insigniunt. Sed cum plurima idem sibi vindicat idiomela, plurimosque canones, duo tantum condakia eiusdem repperi, suo nomine utcumque inscripta. Prius ex taurin. f. 15, posterius ex mosquensi f. 19 derivantur.

1. Procemium ἐπεφάνης supra legitur p. 16, cum sequentium hirmo τῇ Γαλιλαίᾳ, toni IV. Eadem die XXIV Nov. a Græcis coluntur SS. Clemens Rom. et Petrus Alex.

2. Mel. pro modulo φανέντες τε. — Κλήμης, κλῆμα perpetuus ludus est Græculorum. — πέτρα τ. δ.

αὐτοὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ
σεπτῆς ἐκκλησίας
οἱ προστάται οἱ στεῤῥοὶ,
οἱ βοηθοῦντες
σέβουσιν αὐτοὺς,
καὶ πίστει ἀναβοῶσιν·
Ὑμῶν πρεσβείαις
φρουρεῖτε τοὺς ἅπαντας.

Ipsi sunt Christi
venerandæ Ecclesiæ
patroni strenui,
auxilia præstantes
colentibus eos,
et cum fide clamantibus :
« Vestris precibus
tueamini nos omnes. »

γ'. Ῥώμης βλαστὸς ὁ εὐκλεὴς * ὁ Κλήμης ὁ θεόφρων, * ἐν γνώμῃ φιλοσόφῳ * καὶ τρόποις φιλοθέοις * ταύτην ἐκόσμησε φαιδρῶς· * ἔδειξεν ἐν λόγοις * τὸ ἀθάνατον ψυχῆς, * καὶ δόξῃ ταύτην ἔστιλψε· * γέγονεν οὖν τῷ Πέτρῳ συνόμιλος, * Παύλου κοινωνός τε, * καὶ τῶν ἄμφω ἐν τοῖς πόνοις * συμμέτοχος * γραφεύς τε καὶ μύστης, * διὸ καὶ σὺν αὐτοῖς * ὑπάρχει Ῥωμαίων * κλέος ἅμα καὶ φωστὴρ, * καὶ καταυγάζει * ἐνθέοις εὐχαῖς * τοὺς ψάλλοντας καὶ βοῶντας· * Ὑμῶν...

3. Romæ præclarum germen, Clemens divina sapiens, sophorum scientia et exemplis Deum spirantibus, Urbem splendide ornavit; cui sermonibus demonstravit immortalem animam, et gloriæ decus addidit. Factus ergo Petri socius, Paulique comes, ambobus fuit a laboribus, a litteris et a commentariis : propterea cum illis Romanorum decus ac sidus est, atque irradiat divinis precibus eos qui psallunt, intonantque : Vestris...

δ'. Σοφὸς ποιμὴν καθεστηκὼς * Ἀλεξανδρέων Πέτρος * τὸ αἷμα ὑπὲρ πάντων * ἐξέχεε προθύμως, * καὶ τὴν ψυχὴν προτεθεικὼς, * ἔδειξεν ὡς ὄντως * ἀπλανὴς πέλων ποιμὴν, * οὐ μισθωτὸς ἀδόκιμος, * ἔστερξε διωγμοῖς τε καὶ θλίψεσι * καὶ φρουραῖς τὰ πλήθη· * οὐκ ἀπέσχε τοῦ κηρύττειν * ἀνένδοτος * πίστεως τὸ σέβας· * διὸ ἐπὶ Χριστῷ * τῇ πέτρᾳ ἀτρέμας * ἐφεστὼς, τοὺς εὐμενῶς * τοῦτον τιμῶντας * φύλαττε ἀεὶ * καὶ σῶζε τοὺς ἐκβοῶντας· * Ὑμῶν πρεσβείαις φρουρεῖτε τοὺς ἅπαντας.

4. Sapiens Alexandrinorum pastor institutus, Petrus sanguinem pro omnibus alacriter effudit, et animam deponens, ostendit se vere uti pastorem erroris expertem, at non turpem mercenarium; dilexit gregem usque ad vexationes et ærumnas et custodias, nec destitit intrepide mysterium fidei prædicare : idcirco in Christo, ipsa petra, interritum te sistens, eos qui eum reverentur mente pia, custodi semper et salvos fac clamantes : Vestris precibus nos tueamini omnes.

Incaute melodus, nec subdole fortasse, Petro Alexandrino tribuit quæ ad solum Coryphæum pertinent. Satis autem superque iam Petro sua restituimus, clamante ipsa Græcorum ecclesia, in toto libello : *Hymnogr. de l'Église Grecque*, Rom. 1869.

3. ψυχῆς. Respicit Clementinas *Recognitiones*, philosophicis argumentis uberrime cumulatas. — κλέος ὑπάρχ. T. Post sexcenta, hoc habes testimonium novum de romana apostolorum memoria.

4. ἀπλανὴς ὢν ποιμ. T. — καὶ φρούροντα πλήθη sic cod. — ἀνενδότως contra rhythm. — πίστιν καὶ τὸ σέβας T.

II.

DE S. THECLA.

Πρὸς τό· Τὰ ἄνω.

α΄. Μαρτύρων Χριστοῦ
τὸ κέρας τὸ ὑπέρτιμον,
σοφῶν θηλειῶν
τὸ στέφος τὸ ἀμάραντον,
ἀθλητῶν ἡ πρώταθλος
καὶ παρθένων τὸ θεῖον ἐγκαλλώπισμα,
σὺν αὐτοῖς Χριστῷ τῷ Θεῷ
μὴ παύσῃ πρεσβεύειν
ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

β΄. Ἀπὸ φαιδρᾶς θαλάσσης καὶ θείας
τῆς τοῦ Παύλου τοῦ θείου
ζωηφόρος αὐγὴ
ἀνέβλυσεν ἐν τοῖς πέρασι,
Θέκλα, ἡ τοῦ Χριστοῦ πρωτομάρτυς
ἡ τοῖς ῥείθροις θαυμάτων τῶν ἀεννάων
φρένα πιστῶν
καταρδεύει ἀπαύστοις πρεσβείαις πι-
[στῶς·
διόπερ ταύτης τὴν μνήμην
εὐσεβῶς ἀνυμνοῦντες καὶ μέλποντες,
βοῶμεν θείοις ἐν ᾄσμασι,
καὶ γεραίροντες κράξωμεν ἐκτενῶς·
Μὴ παύσῃ...

Iuxta modulum : *Superna*.[1]

1. Tu martyrum Christi
cornu pretiosissimum,
tu sapientium mulierum
corona immarcescibilis,
tu decertantium primipila
et virginum decus divinum,
una cum illis Christo Deo
ne cesses suffragia
præstare pro omnibus nobis.

2. Emicans e corusco et sacro mari,
ab illo divini Pauli pelago,
vivificum iubar
erupit in fines usque terræ,
Thecla illa, Christi protomartyr,
quæ fluentis prodigiorum iugiter effu-
fidelium mentes [sorum,
irrigat, perpetua ferens in fide suffragia;
idcirco eius memoriam
piis celebrantes hymnis et canticis,
personemus divinas melodias,
et longo laudum præconio clamemus :
« Ne cesses... »

γ΄. Ῥώμῃ Θεοῦ ὡς ἥλιος Παῦλος * ἀναλάμψας ἐν κόσμῳ, * ἐν φωτὶ κραταιῶν * τῶν ἄνωθεν διδαχῶν, αὐτοῦ * στείλας ἀκτῖνας διὰ θυρίδος, * καταυγάζει καρδίαν τῆς

3. Paulus, sicut sol, divino splendens robore per orbem, quum in potentium doctrinarum cœlesti lumine radios immisisset suos per fenestram, illuminat pectus victricis

II. Hic alia pendent interrupta mœnia, quæ vix nominis retinent ruinas, et vereor ne audacius videar appellavisse *Arsenium*, ex mutilis siglis ΑΡΣ... ΑΡ... Qualiacumque sint, ea nobis servavit mosquens, cum multis vulneribus.

1. Procemium τὰ ἄνω supra legitur p. 210.

2. ἀπὸ φαιδρᾶς. Iam supra notatum est, Sophronio, fortasse et melodis Palæstinis, solemne esse, ab illa præp. ἀπὸ exordia canticorum et stropharum satis abrupta facere : cf. Sophronii *Anacr.* I, IV, V, XIII, XIX. Frequentissimus hirmus est τράνωσόν μου, toni II. — F. ζωηφ. πηγή. — ἡ τῆς ῥεῖθρας sic M. — καταρδεύεις ἀ. π. πρ. M. Nonnulla imperitum et impeditum melodum produnt, nec probanda tot imaginum congesta specula.

3. διδαχῶν, sat commode placet, pro inepta

ἀθλοφόρου, * ἡ γειρὸν * παριδοῦσα μνηστῆρα, ὡς νύμφη Χριστοῦ, * νυμφίῳ τῷ οὐρανίῳ * συναρμόζεται, πόθῳ συγχαίρουσα, * καὶ τούτῳ ἀεὶ προσπλάζουσα * ὡς Θεὸν τῶν αἰώνων καὶ Κύριον * μὴ παύσῃ...

athletæ; quæ terrestri sponso spreto, sicut nupta, Christo in cœlis despondetur, amore exultabunda, ad eumque properans semper, uti ad Deum et Dominum sæculorum : Ne cesses...

cod. scriptura δαδουχῶν. An legendum δαδουχιῶν, expuncto τῶν : « in lumine cœlestium Pauli tædarum? » — θυρίδος. Respicit S. Theclæ actus, quos fuse describit Basilius Seleuciensis, in lib. I. *Patrol. gr.* t. LXXXV, p. 437. — καὶ γεῖρου M (pro γειροῦ) παρ. μνηστῆρος, sed acc. omnino παριδοῦσα postulat. — καὶ τοῦτο ἀεὶ προσπελάζουσα M, contra metrum, cui favet poeticum προσπλάζουσα.

III.

DE S. MARCO EVANGELISTA.

Πρὸς τό· Ἐκ λάκκου.

α'. Ἀπόστολε Κυρίου,
εὐαγγελιστὰ,
ὦ Μάρκε ἀθλητὰ,
πρεσβείαν ποίει Χριστῷ
σῶσαι τοὺς τὴν μνήμην
σοῦ ἐκτελοῦντας
ἀπὸ πάσης περιστάσεως.

Πρὸς τό· Ἐννόησον φόβῳ.

β'. Ὡς ἄριστος πέλων θεράπων
Κυρίου, γέγονας τῆς αὐτοῦ
παρουσίας, ὡς φῶς,
ὑφηγήτωρ, ὦ Μάρκε πανάριστε·
ἃ ἐμυήθης
παρὰ τοῦ Πέτρου
τοῦ ὄντως κορυφαίου·
αὐτῷ γὰρ γράφεις καὶ ἐκδιδάσκεις

1. Apostole Domini, evangelista, o Marce athleta, suffragium fer Christo, ut eos qui tuam celebrant memoriam, salvos ab omni periculo faciat.

2. Præstantissimus cum esses Domini famulus, factus es, ut prævia fax, eius adventus præco, optime Marce. Quæ edoctus es a Petro, illo quidem coryphæo, ea pro ipso scribis, et doces universas gentes. Primum Cyrenen illustras, tum omnem Ægyptum; to-

III. Brevis ode, S. Marco dicata, nullo nomine insignitur, neque alio fortasse titulo quam simili hirmo ad præcedentia accedit, quum in ea neque Orestæ neque Arsenii nomen reperias. Agedum, satis raram melodiam plurimo exemplo confirmavisse lubet, ex unico cod. corsin. f. 109, 110 inscripto : Μηνὶ ἀπριλλίῳ κε', τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου κονδάκιον, ἦχ. δ'.

1. Male C : πρὸς τό· Τῇ δυνάμει. — ποιεῖ πρὸς Χριστὸν C. cf. trop. 1 superius. — f. ἐκ πάσης ob eamdem melodiam.

2. ὑφηγήτορ sic C, ex quo sponte efficitur novum illud compositum ὑφηγήτωρ, cui aptissime respondet simplex ἡγήτωρ, Homero solemne : *Il.* II, 153; X, 181; XI, 687; Od. VII, 98, 136, 186. Neque locus est respiciendi ad nota ὑφηγητήρ, ὑφηγητής, quum rhythmo paroxytonum requiratur. Quæ ad Petrum pertinent, propter quamdam tanti nominis reverentiam, in pa-

πάντας τοὺς λαούς·
πρῶτον Κυρήνην ἐφώτισας,
ἔπειτα Αἴγυπτον ἅπασαν·
ὅθεν σοι ἅπας
κόσμος βοᾷ·
Σῶσον τοὺς τὴν μνήμην
σοῦ ἐκτελοῦντας
ἀπὸ πάσης περιστάσεως.
γ'. Διήλεγξας εἰδώλων πλάνην
ταῖς διδαχαῖς σου, Μάρκε σοφέ·
τὸν δὲ Ἀνιανὸν
φωταυγείας ἐμπλήσας τοῦ Πνεύματος,
τοῦτον ποιμένα
τῆς ἐκκλησίας
τελεῖς τῆς σεπτοτάτης,
λαοῦ φωστῆρα καὶ οἰκουμένης
πάσης ὁδηγόν.
Ὡς οὖν ἐκεῖνον ἐφώτισας,
οὕτω καὶ πάντας διάσωσον
σοὶ τοὺς κραυγάζοντας
πίστει ἡμᾶς·
Σῶσον τοὺς τὴν μνήμην
σοῦ ἐκτελοῦντας
ἀπὸ πάσης περιστάσεως.
δ'. Ἠγώνισαι, Μάρκε θεοφόρε,
μέχρι θανάτου ὑπὲρ Χριστοῦ,
αἰκισμοὺς ὑποστὰς
καὶ βασάνους ποικίλας καὶ μάστιγας·
τέλος σὸν αἷμα
ἔσπεισας τούτῳ·
τὸ σῶμα δὲ πυρώσας
δεκτὴ ἐγένου θυσία, μάκαρ·
ὅθεν δυσωπῶ
σὲ, ἀποστόλων ὁμότιμε,
ταῖς ἱκεσίαις σου σῶσόν με,
ἅμα τοῖς κράζουσι
πίστει πρὸς σέ·
Σῶσον τοὺς τὴν μνήμην
σοῦ ἐκτελοῦντας·
ἀπὸ πάσης περιστάσεως.

tus ergo mundus tibi clamat : Salvos fac tuam celebrantes memoriam ab omni periculo.

3. Confutasti idolorum errorem tuis doctrinis, sapiens Marce. Anianum vero Spiritus implens lumine corusco, eum instituis sacratissimæ ecclesiæ pastorem, populi luminare et totius orbis ducem. Ut ergo hunc illuminasti, sic cunctos salva nos tibi cum fide clamantes : Salvos fac ab omni periculo tuam celebrantes memoriam.

4. Pugnasti, divine Marce, usque ad mortem pro Christo, tormenta perferens variosque cruciatus et verbera : demum sanguinem tuum Deo obtulisti, ambustoque corpore, hostia factus es accepta, o beate : unde exoro te, apostolorum socie, me tuis salva precibus, clamantesque tibi cum fide : Salvos fac ab omni periculo tuam celebrantes memoriam.

renthesi seclusa videntur, ac phrasis quasi reassumitur post κορυφαίου; unde γὰρ post secundum verbum recte incidit, non vero post nonum, quod nimis insolens foret, nisi f. melodus scripserit αὐτῷ, καὶ γρ. καὶ ἐκδ. — κυρίνην C.

3. f. pro mel. πλάνην εἰδ. Sed tam pauciora trop. vix legem hirmi statuunt. — De Aniano cf. *Orient. chr.* t. II, 387.

4. θεοφόρε, per synizesin sæpe notatam, fit trisyllab. Eadem lege metrica diphthongus alibi contrahitur in νεοπτόλεμος, νεοσσὸς, νεολαία, νεοχμός, etc. — τοὺς κράζοντας πίστει C. De combusto S. Marci corpore hactenus historia tacet.

IV.

DE S. PHILIPPO IN ARGYRO.

α΄. Τὸν ἐν πρεσβείαις * ἀήττητον ἱερέα, * καὶ τοῖς νοσοῦσι * ταχύτατον ὑπήκοον, * Φίλιππον ἅπαντες εὐφημήσωμεν, * ὡς τῷ Κυρίῳ πρεσβεύοντα * ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν βοώντων πιστῶς· * Ὁ θαύμασι φαιδρύνας τὰ ἑσπέρια.

β΄. Ἄνωθεν μὲν Χριστὸν ἐκδυσώπει, * ὦ ἱερὰ κορυφὴ, * ἱερέων Χριστοῦ * θεόπνευστον ἐγκαλλώπισμα, * ἐν χάριτι θείᾳ τετειχισμένος, * καὶ ἐν δόξῃ ἀύλῳ νῦν ἀπολαύων· * Σὺ γὰρ ἀεὶ * τὰς δεήσεις προσδέχῃ τῶν ὑμνώντων σε; * σὺ οὖν τῷ θεῷ πρεσβεύων, * ἐξιλέωσαι τῶν πίστει καὶ πόθῳ * ὑμνούντων σε, ὦ Φίλιππε μάκαρ, * [εἰς τοὺς αἰῶνας αἰώνων ἅπαντας,] * ὁ θαύμασι φαιδρύνας τὰ ἑσπέρια.

1. Invictum in precibus sacerdotem, et infirmorum velocissimum præsidium, Philippum omnes plausu celebremus, ut qui Dominum deprecatur pro nobis cum fide clamantibus : Tu prodigiis occiduas plagas illustras.

2. Apud Christum supplex esto, o sacrum caput, sacerdotum Christi inspiratum decus, qui divina charitate munitus, nunc spirituali gloria frueris. Tu enim semper exaudis preces celebrantium te; tu ergo Deum exorans, fac eum propitium recolentibus te cum fide et amore, o Philippe beate, in omnia sæculorum sæcula, tu qui prodigiis occiduas plagas illustras.

IV. Cum superius, ubi de S. Saba juniore, inciderit nomen S. Philippi, in loco Argyro dicto inter Siculos celebris, ac rarissima sint monumenta græca quibus memoria ejus celebratur, flosculum humi repentem, hyblæis certe apibus incognitum, ex horto melodorum Græco-siculorum decerptum, huc libenter inserui. Inveni in corsin. f. 111, sub epigraphe : Τῇ αὐτῇ ἡμέρα (maii XII) κονδάκιον τοῦ ἀποστόλου καὶ μονάχου Φιλίππος τοῦ Ἀργυρίου, ἦχ. β΄.

1. Ibid. πρὸς τό· Τὴν ἐν πρεσβείαις vid. T. Acta S. Philippi ed. Bolland. mens. maii die XII, t. III, p. 28.

2. πρὸς τό· Τράνωσον p. 169. — τῶν ἱερεών C. — προσδέχου C. — τῶν πιστῶν. Haud semel contra syntaxim insuetam occurret ge.iitivus casus cum hujusmodi verbis, f. respectu ad liturgicas preces, aut biblica glossemata, ut illud Deuteron. XXI, 8; Ἵλεως γενοῦ τοῦ λαοῦ σου Ἰσραήλ. — εἰς τοὺς ἁπάντας C, omissis duobus tritissimis : αἰῶνας αἰώνων.

DOMITIUS.

DE S. JOHANNE BAPTISTA.

Πρὸς τό· Ἡ παρθένος σήμερον.

α'. Ἡ πρὶν στεῖρα σήμερον
Χριστοῦ τὸν πρόδρομον τίκτει·
καὶ αὐτὸς τὸ πλήρωμα
ἁπασῶν τῶν προφητειῶν·
ὃν γὰρ οἱ προφῆται
προεκήρυξαν,
τοῦτον ἐν τῷ Ἰορδάνῃ
χειροθετήσας,
ἀνεδείχθη θείου Λόγου
προφήτης, κήρυξ ὁμοῦ καὶ πρόδρομος.

β'. Ἡ πρὶν στεῖρα σήμερον * Χριστοῦ τὸν πρόδρομον τίκτει, * μηνυτὴν καὶ κήρυκα * τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, * λῦσαι Ζαχαρίου * τὴν ἀφωνίαν, * καὶ Ἐλισάβετ στειρωτικὰν· * ἐξ αὐτῶν γὰρ ἐτέχθη * προφήτης, κήρυξ, ὁμοῦ καὶ πρόδρομος.

Πρὸς τό· Τὴν Ἐδέμ.

γ'. Εὐφημήσωμεν νῦν
τὸν τοῦ Κυρίου πρόδρομον·
ὅνπερ τῷ ἱερεῖ
ἡ Ἐλισάβετ τέτοκεν,
ἐκ μήτρας ἀκάρπου,
ἀλλ' οὐχὶ ἀσπόρου·

Juxta modulum : *Hodie Virgo.*

1. Quæ prius sterilis fuit, hodie
præcursorem parit Christi,
qui ipse plenitudo est
omnium vaticiniorum :
quem enim prophetæ
prænuntiaverunt,
ipsi in Jordane
manum imponens,
hic divini Verbi patuit esse
propheta, præco simul et præcursor.

2. Quæ prius sterilis fuit, hodie Christi parit præcursorem, indicem et præconem quo adventus Christi monetur, ac solvitur Zachariæ silentium et Elisabet sterilitas : ex ambobus enim ortus est propheta, præco simul et præcursor.

Juxta modulum : *Edemum aperuit.*

3. Faustis nunc plausibus excipiamus
Domini præcursorem,
quem sacerdoti
peperit Elisabeth,
ex utero fructus experte,
non vero seminis;

Annumerandus priscis melodis Domitius videtur, neque a Romani schola amovendus, primum cujus hirmum de Christo nascente pressis vestigiis sequitur. Deesse tamen discipulo diviniorem magistri mentem, nemo negabit, sed neque ullus mirabitur. Extat in taurin. f. 120 et corsin. f. 122-125 sub hoc menologio : Μηνὸς ἰουνίου κδ' κονδάκιον εἰς γενέθλιον τοῦ Προδρόμου, φέρον ἀκροστιχίδα· Εἰς τὸν Πρόδρομον Δομετίου, cujus tamen acrostichidis serie nomen potius est *Domitius.*

1. Cf. Roman. cant. I et XXIII, p. 1, 178. — πάσης τῆς προφητείας T, edd. v. 4 et 5 solent esse octosyll. Hic vero et in tr. seq. bis modulus mutatur. — ὅνπερ γὰρ προανεκήρυξαν οἱ προφ. edd. pessime. — τοῦτον δὴ iid. — ᾧ Ἰορδ. T, edd. — Θεοῦ λόγ. edd.

2. Totum trop. om. T et edd. — πρὶν om. C. — τὸν μην. C. — τῆς Χριστοῦ παρ. C. — τῆς Ἐλ. C.

3. Ἐλ. ἔτεκεν T, edd. — ἀδιόδευτον edd. — τὸν δὲ Ἰησ. iid. — πν. θείου iid. — παρθ. ἔτεκεν, ut in

Χριστὸς γὰρ μόνος
χώραν διώδευσεν
ἀνόδευτον, ἄσπορον·
τὸν Ἰωάννην
στεῖρα ἐγέννησεν·
ἄνευ δὲ ἀνδρὸς
τοῦτον οὐκ ἔτεκε·
τὸν Ἰησοῦν δὲ
ἐπισκιάσει
Πατρὸς καὶ Πνεύματος Θεοῦ
Παρθένος ἔτεκεν ἁγνή·
ἀλλὰ τῷ ἐκ Παρθένου
ἀνεδείχθη ὁ ἐκ στείρας
προφήτης, κήρυξ ὁμοῦ καὶ πρόδρομος.

Christus enim solus
agrum permeavit
invium, nec seminatum.
Joannem
sterilis peperit;
at sine viro
eumdem non tulit.
Jesum vero,
sub umbra
Patris Deique Spiritus,
Virgo intacta peperit.
Filio autem Virginis
factus est sterilis filius
propheta, præco simul et præcursor.

δ'. Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, * τὸν ἀληθῆ Θεὸν ἡμῶν, * Ἡσαΐας ποτὲ * καὶ οἱ προφῆται ἅπαντες * ἐν τύποις κατεῖδον * τοῖς τῆς ἀληθείας· * ἀλλ' οὗτος τούτων * μείζων ἐγένετο * προφήτης, ὡς γέγραπται. * Θεὸν γὰρ Λόγον *, ὃν προεκήρυξαν *, εἶδεν ἐν σαρκὶ, * καὶ ἐψηλάφησε· * καὶ πρὸ ὠδίνων * προκαταγγέλλει, * ἐν τοῖς σκιρτήμασιν αὐτοῦ * παντὶ τῷ κόσμῳ τὴν χαρὰν, * ὅτι πρῶτος ἐδείχθη * τῆς τοῦ Λόγου παρουσίας * προφήτης...

4. Jesum illum Christum, vere nostrum Deum, Isaias olim omnesque vates prospexerunt in typis, veritatem adumbrantibus. Quorum tamen hic propheta major factus est, juxta scriptum effatum. Deum quippe Verbum, ab illis prænuntiatum, hic vidit in carne, ac manu palpavit; et ante partus ærumnas, jam suis trepudiis præsignificat orbi lætitiam, primus enim ostensus est Verbi adventantis propheta...

ε'. Σὺν σπουδῇ, ἀδελφοί, * πρὸς τὸν Λουκᾶν ἀπέλθωμεν * παριστῶντα ἡμῖν * τὴν Ἰωάννου γέννησιν, * καὶ τὸν παρ' ἐλπίδα * ἐπιγνῶμεν τόκον· * τὸν Ζαχαρίαν * νῦν ἐρωτήσωμεν * πῶς ταῦτα ἐγένετο, * πῶς σιωπήσας * πάλιν ἐφθέγξατο, * πῶς χαλινωθεὶς * αὖθις ἐλάλησε, * πῶς περὶ τούτου * εὐηγγελίσθη * ὑπ' ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ, * εἰπόντος τότε πρὸς αὐτόν· * ὅτι ἔσται ὃν τίκτεις * τοῦ μεγάλου βασιλέως * προφήτης....

5. Alacriter, o fratres, eamus ad Lucam, nobis ante oculos ponentem Joannis nativitatem, talemque præter spem partum agnoscamus. A Zacharia nunc percunctemur, quo pacto facta hæc sint, quomodo post silentium iterum locutus sit; quomodo, ore frænato. rursus in verba eruperit; unde bonum illum acceperit nuntium ab archangelo Gabriele, tunc dicente : Futurus est quem edis, magni regis propheta...

mysteriis veterum; siquidem teste insigni S. Cosma, in scholiis ad Nazianzenum, Ethnicis sic nota fuerit Virgo paritura, ut dum in media nocte identidem mysteria celebrarentur, ultimo hoc plausu turba reboaret : Ἡ Παρθένος ἔτεκεν, αὔξει φῶς! *Patrol. gr.* t. XXXVIII, p. 463. — ἀλλὰ τοῦ iid. T. — ἐξ ἀσπόρου T.

4. ἀλλ' οὕτως μείζω τούτων ἐγέν. T. — ὃν προεφήτευσεν T. — ἴδεν C.

5. ἀδ. νῦν τὸν Λουκᾶν ἐπέλθ. T. — τόκον ἐπιγν. T. — ἐγέν. πῶς περὶ τούτου | εὐηγγελίσθη σοι | χαλινωθεὶς | εὐθὺς ἐλάλησε | τῇ τοῦ Προδρόμου | σεπτῇ γεννήσει | ὑπὸ ἀγγέλου Γαβριὴλ | εἰπόντος ταῦτα. Sic C, rhythmo mirum in modum servato in perversa omnium

ϛʹ. Τοῦ ἀγγέλου δὲ νῦν * τὴν ὀπτασίαν μάθωμεν· * θυμιῶντι σαφῶς * ὤφθη αὐτῷ, ὡς γέγραπται, * πρὸς τῷ παναγίῳ * θυσιαστηρίῳ. * Φρικτὸς ὁ τόπος * καὶ ἀξιόπιστος * καὶ πλάνης ἀλλότριος. * Ἀλλ' ἐταράχθη, * καὶ οὐκ ἐπίστευσε· * φόβος γὰρ αὐτὸν * ἐπολιόρκησε * τῇ ξένῃ θέᾳ, * τῷ ξένῳ λόγῳ. * Φησὶ γὰρ τότε πρὸς αὐτὸν, * ὅτι γεννήσεις υἱόν· * υἱὸς γάρ σοι ἔσται * Ἰωάννης, ὁ τοῦ Λόγου * προφήτης...

ζʹ. Ὁ πρεσβύτης ἰδὼν * τὴν ὀπτασίαν, ἔφριξε, * καὶ σὺν φόβῳ πολλῷ * τῷ Γαβριὴλ ἐφθέγξατο· * Ὑπὲρ τοῦ λαοῦ μου * νῦν τὰς ἱκεσίας * ὑπῆγον πέμψαι * τῷ φιλοικτίρμονι * Θεῷ παντοκράτορι. * Αὐτὸς δὲ ἄρτι * προκαταγγέλλεις μοι * ξένα τε ὁμοῦ * καὶ δυσπαράδεκτα· * προβέβηκα γὰρ * τοσούτους χρόνους, * καὶ φύσις ἄγονός ἐμοὶ * καὶ τῇ συζύγῳ τῇ ἐμῇ· * ἐξ ἀγόνου δὲ μήτρας * πῶς τεχθήσεται, εἰπέ μοι, * προφήτης...

ηʹ. Νῦν ἐξόρισόν σου * τῆς διανοίας, ἄνθρωπε, * τῷ πρεσβύτῃ εὐθὺς * ὁ Γαβριὴλ ἀντέφησε, * δειλίας ἀνάγκην * καὶ τὴν ἀπιστίαν· * τὰ παρ' ἀνθρώποις * πᾶσιν ἀδύνατα, * παρὰ Θεῷ δυνατὰ * πάντα, καὶ ἔγνως * στείρωσιν τίκτουσαν· * τὸν γὰρ Ἰσαὰκ * στεῖρα ἐγέννησεν, * Θεοῦ ὀφθέντος * τῷ πατριάρχῃ, * καὶ εὐλογήσαντος αὐτὸν, * ἵνα γεννήσῃ υἱόν. * Τοῦ φανέντος δὲ τότε * ἀνεδείχθη ὁ ἐκ στείρας * προφήτης...

θʹ. Πρὸς τὸν ἄγγελον δὲ * ὁ Ζαχαρίας ἔφησεν, * ὅτι πάντα Θεὸς * δύναται, συνεπίσταμαι· * καὶ γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων * παρή-

6. Angeli vero jam nunc ediscamus visionem : thus enim offerenti manifeste apparuit, uti scriptum est, juxta sacratissimum altare incensorum : formidandus locus est, fidemque suadet et fraudem excludit. At conturbatus est, neque credidit. Timor enim obsessit eum tam ex stupenda visione quam ex incredibili verbo. Dictum enim illi est : « Tu « habebis filium ; filius tuus erit Joannes, « Verbi propheta... »

7. Quæ sub oculis posita ut vidit senex, tremuit, multumque pavens ait Gabrieli : « Pro « plebe mea nunc veni legatione functurus, « mittendi vota clementissimo Deo et omni- « potenti. Tu vero hactenus mihi renuntias « stupenda simul et quæ ægre accipiam. « Provectus enim usque tot annos, præterea « seminis sum natura expers cum consorte « mea. Jam sterili ab utero ut quid parietur, « quæso, propheta...? »

8. « Nunc dimitte e mente tua, o vir, « statim seni respondit Gabriel, mitte me- « tus angorem et incredulitatem. Quæ ho- « minibus quibuscumque fieri nequeunt, « Deo omnia prorsus facilia sunt ; jam olim « novisti sterilitatem esse fœcundam ; Isaa- « cum enim sterilis peperit, dum Deus se « patriarchæ ostendit, eique benedixit, ut « filium gigneret. Ipsius autem qui tunc ap- « paruit, hic factus est e sterili propheta... »

9. Verum ad angelum Zacharias ait : « Quod omnia Deus potest, scio quoque ; « nam ex nihilo eduxit mundum. Tum Abra-

rerum serie : adeo in nostris tonus ipsam superat sententiam, sermonique vel pessumdato supereminet. Rhythmus summa melodorum lex est, nec sæpius promulgetur.

6. ἀγγ. νυνὶ T.— Θυμάζοντι γὰρ sic C. — ὁ τρόπος T. — τότε γάρ φησι πρὸς αὐτὸν, ὡς εἰσηκούσθης, ἱερεῦ· υἱὸς γὰρ T. Nota υἱὸς bis in utroque codice trisyllab., uti jam semel advertimus, et infra in trop. 8, 9, 10, 11, 15, 17, 25. Sed cf. 12, 13, 14, 16, 23. Diæresin pro lubitu melodus usurpat.

7. περὶ τοῦ λαοῦ C. — εἰσῆλθον πέμψαι τῷ παντοικτίρμονι T. — κατεπαγγέλλει μοι T. — φύσις ἄτονο, ἐμοὶ T. φύσει ἄγονός εἰμι C.

8. Γαβρ. ἐφθέγξατο T. — ἀδύν. Θεῷ δυνατά ἐστιν, καὶ ἔγνωσαν πάλιν στείρωσιν T. — παρὰ τῷ Θεῷ δυν. ἅπαντα C. — ἔγνως πάλαι C. — ἐμοῦ ὀφθέντος C. emend. T. — tertio vide υἱὸν tri‚yll. et in utroque cod. — τότε γενήσεται ὁ υἱός σου προφήτ... sic et huc usque T.

9. πάλιν ἐλήλ. C.

γαγε κόσμον· * πρὸς Ἀβραὰμ δὲ * πάλαι ἐλήλυθε * Θεὸς ἀπερίγραπτος * τρισὶ προσώποις * καὶ ὑποστάσεσιν, * ὧν τε καὶ προὼν * καὶ γνωριζόμενος, * ἀγγέλων δύο * ἀκολουθούντων, * οὓς καὶ ἡγήσατο εἰπὼν * ἀνθρώπους εἶναι γηγενεῖς· * ἀληθῆ μὲν ἐκεῖνα· * ἐμοὶ πῶς ἔσται δὲ ἄρα * προφήτης..;

ι΄. Ῥαψῳδίας οὐκοῦν * λόγους μοι νῦν ἀπήγγειλας· * τί γάρ μοι ὄφελος, * ἢ καὶ τῷ κόσμῳ ἔσομαι, * ἂν τέκνον γεννήσω * ἐν γήρᾳ τοιούτῳ; * πατὴρ ἐθνῶν γὰρ * ποίων γενήσομαι, * ὡς οὗτος ὁ δίκαιος; * ἢ τί ἐντεῦθεν * ἄρα καρπώσομαι, * μᾶλλον δὲ πολλῶν * γέλως γενήσομαι· * οὐ γὰρ πρεσβύταις, * ἀλλὰ τοῖς νέοις * τὸ τίκτειν ἐστὶν ἀγαθὸν * καὶ χαριέστατον ἀεί, * ὅθεν λόγον οὐκ ἔχω * ὡς ἔσεται υἱός μου * προφήτης...

ια΄. Οὐ πιστεύω ἐγὼ * ὅτι υἱὸν γεννήσομαι· * εἰ γὰρ καὶ ἐξ ἐμοῦ * ἡ σὺν ἐμοὶ συλλήψεται, * τὸ κέρδος μοι ποῖον, * ἂν μὴ ἐπιζήσω; * ὅτι ἐκάμφθην * ὑπὸ τοῦ γήρως μου· * ἰσχὺς δέ μου ἔλιπεν, * καὶ ἐπὶ θύραις * ἔστιν ὁ θάνατος, * ὡς τῆς τελευτῆς * κατεπειγούσης με· * εἰ δὲ ὡς ταῦτα * λέγεις ἀρτίως, * νομίσει τίς οὖν ἀληθῶς, * ὅτι γεννήσω υἱόν; * ἀμφιβάλλω γὰρ τοῦτο * ὡς ἔσεται, υἱός μου * προφήτης...

ιβ΄. Δειλιάσαντα οὖν * ἅμα καὶ ἀπιστήσαντα * εἰς τοσοῦτον ἰδὼν * τὸν γηραιὸν ὁ ἄγγελος, * σπουδάζει, θαρσύνει * ἅμα καὶ διδάσκει· * φησὶ γὰρ τούτῳ· * Σύνες, καὶ ἄκουσον, * πρεσβύτα, τί λέγω σοι· * τῷ πατριάρχῃ * πάλαι, ὡς ἔφησας, * ὤφθη ὁ Θεὸς * ὁ ἀπερίγραπτος· * ἀλλὰ ἐκεῖνα * ὑπῆρχε τύπος, * ὧν πράττειν ἔμελλε Θεός, * συγκαταβαίνων τοῖς θνητοῖς, * οὗ γενήσεται οὗτος * ὁ υἱός σου Ἰωάννης * προφήτης...

ιγ΄. Ῥαψῳδίαι οὐκ οὖν * λόγοι μου, οὓς

« hamum visitavit olim Deus incircumscri- « ptus, in tribus personis et hypostasibus, « qualis est et erat et agnoscitur, duobus « angelis sequentibus, quos patriarcha cen- « suit dixitque esse homines terrigenas. Vera « quidem ea sunt. At mihi quomodo erit « propheta..? »

10. « Cantilenarum igitur effata mihi nunc « exprompsisti. Quid mihi conducet aut « mundo proderit, si genitum edam in hoc « senio? Qualium nam gentium pater fiam, « perinde ac ille justus? aut quid ergo com- « modi exinde percipiam? Imo multorum « fabula evadam. Jam non vetulis, sed no- « vellis gignere bonum est ac semper suavis- « simum. Unde rationem non habeo cur fi- « lius mihi sit propheta... »

11. « Non credo ego mihi filium futurum « esse. Quod si enim per me consors mea « conceperit, lucrum meum quale erit, nisi « supervixero? quoniam senio opprimor « meo, me vires deficiunt, et foribus adest « mors, ultimo me exitu urgente. Fac recta « sint quæ tu dicis, quis vere autumabit « mihi edendum esse natum? Incertum id « mihi est futurum esse mihi filium prophe- « tam... »

12. Paventem ergo simul et diffidentem usque adeo senem videns angelus, stimulos dat, roburque et documenta. Ait enim illi : « Percipe et audi, senex, quod aio tibi. Pa- « triarchæ olim, ut dixisti, apparuit Deus « incircumscriptus; sed hæc fuere signa eo- « rum quæ acturus erat Deus, cum homini- « bus descendens, cujus is ipse filius tuus « Joannes erit propheta...

13. « Non sunt igitur cantilenæ verba mea

10. ὄφελός μοι εἰ καὶ C. — ἐν γήρει C. — ὡς ἔσται υἱός C; metrum servatur cum minus usitato ἔσεται et solito trisyll.

11. f. melodus scripsit ὡς υἱὸν, ut sibi constaret. — f. mel. εἰ δὲ ὡς λέγεις, ἔχει ἀρτίως. — νομίσῃ τίς ἀλ. C. — ὡς ἔσται em. ut supra.

12. Suspicor omissum fuisse a melodo art. ante υἱός hic et infra.

προήγγειλα, * ἀληθείας δὲ σοὶ * ῥήματα· πεμφθεὶς ἄνωθεν * ἐκ τοῦ φιλανθρώπου * ἐγὼ ὁ λαλῶν σοι, * ἐγὼ ἀγγέλων * ὁ ἀρχιστράτηγος * ὑπάρχω, πρεσβύτατε· * τῷ φοβερῷ δὲ * θρόνῳ τοῦ κτίσαντος * γῆν καὶ οὐρανὸν, * τρέμων παρίσταμαι· * παρ' οὗ ἐπέμφθην * διακονῆσαι * καὶ προμηνῦσαί σοι χαρὰν, * καὶ διὰ σοῦ πάσῃ τῇ γῇ· * ὃ γενήσεται οὗτος * ὁ υἱός σου Ἰωάννης * προφήτης...

ιδ'. Ὁ οὖν πέμψας με σοὶ * Λόγος ἐστὶ προάναρχος * καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ * ἅμα τε καὶ Θεὸς ἡμῶν, * ὃς ἔρχεσθαι μέλλει· * νῦν δι' εὐσπλαγχνίαν, * καὶ δι' ἀνθρώπους * ἄνθρωπος γίνεται, * ἀνθρώπους λυτρούμενος· * καὶ ἐκ Παρθένου * μήτρας προέρχεται· * πρᾶγμα φοβερὸν * καὶ δυσπαράδεκτον, * ὅπερ θαυμάσει * πᾶσα ἡ κτίσις, * ὅτι ἀθάνατος Θεὸς * συμπολιτεύεται θνητοῖς· * ἀλλὰ τοῦ μυστηρίου * γενήσεται ὁ υἱός σου * προφήτης...

ιε'. Μὴ θαυμάσῃς οὐκοῦν * ὅτι ἡ στεῖρα τέξεται, καὶ γὰρ ἔχεις ἰδεῖν * καὶ τὴν Παρθένον τίκτουσαν * εἰς ἔκπληξιν τότε * ἄλλην μεθιστάναι· * ἐκ παραδόξου * παραδοξότερον * θεάσῃ, πρεσβύτατε, * καὶ ἐκ τῶν πρώτων * τὰ τελευταῖά σοὶ * καὶ τοῖς μετὰ σὲ * πάντα δειχθήσεται· * ἐνταῦθα μέντοι * σοὶ κατὰ φύσιν, * τῇ συνηθείᾳ τῇ πρὸς σὲ, * ἡ στεῖρα τίκτει υἱὸν, * ἀλλὰ τοῦ ὑπὲρ φύσιν * ἔσεται ὁ Ἰωάννης * προφήτης...

ιϛ'. Ὁδηγήσω σε νῦν, * καὶ τὴν Γραφὴν διδάξω σε· * Ἡσαΐας ποτὲ * προφητικῶς ἐκήρυξε * περὶ τοῦ υἱοῦ σου, * ὃν τίκτει ἡ στεῖρα, * φωνὴν βοῶντος * τοῦτον ἐκάλεσε, * φωνὴ καὶ κληθήσεται, * φωνὴ τοῦ Λόγου· * πάντων ἡγήσεται, * τοῦ Ἐμμανουὴλ * πρῶτος ἐλεύσεται, * τοῦ βασιλέως * ὁ στρατιώτης, * καὶ τοῦ δεσπότου ὁ πιστὸς * προτρέχει δοῦλος ἐπὶ γῆς, * τὴν ὁδὸν ἑτοιμάζων, * καὶ καλούμενος ἐν κόσμῳ * προφήτης...

« quæ retuli, at tibi sunt veritatis verba « Missus sum desuper ab hominum amante, « ego qui loquor tecum; ego angelorum sum « princeps, vir grandæve. Tremendo coram « throno creatoris cœli et terræ fremens asto; « a quo missus fui ut gaudii nuntium mini« strem et afferam tibi, et per te universæ « terræ, quia erit is ipse filius tuus Joannes « propheta...

14. « Qui me ergo ad te misit, ante prin« cipium est Verbum, Deique Filius simul « et Deus noster, qui venturus est. Nunc per « suam clementiam et propter homines homo « fiet, mortales redempturus, et Virginis ab « utero prodit : res tremenda prorsus, quam « mens refugit, mirabiturque omnis crea« tura : scilicet Deum immortalem cum mor« talibus conversari; cujus autem mysterii « fiet filius tuus propheta...

15. « Noli igitur stupere, si sterilis pari« tura sit; cernere enim tibi est vel Virginem « matrem, quæ tum in aliam te rapiet admi« rationem. Post illud incredibile aliquid « incredibilius videbis, o senex, et pro te et « posteris post priora manifestabuntur prodi« gia novissima. Interea tamen tibi juxta « naturæ consuetudinem sterilis parturit fi« lium : ejus sane qui supra naturam est, « Joannes erit propheta...

16. « Te nunc manu ducam, Scripturam« que docebo : Isaïas olim prophetico instin« ctu prædixit de filio tuo, quem parit steri« lis; vocem eum clamantis appellavit, et vox « nuncupabitur, vox Verbi; omnium dux « erit, ante Emmanuelem primus procedet, « ante regem miles, ante Dominum fidelis « præcurrit servus super terram, viam præ« parans, vocatusque in mundo propheta... »

13. ἄνωθεν πεμφθ. pro tono. — παρ' ὃ ἐπέμφθ. C.
14. Θεοῦ sæpe est monosyll. — In fine corruptela patet.
15. μεταστῆναι aperte cod. et male. — τελ. σου C. — τοῦ κατὰ C. — iterum ὑϊὸν C. — ἔσται C.
16. Cf. Is. XL, 3 sqq.

ιζ'. Νῦν μὲν ὁ Γαβριὴλ * τούτοις τοῖς λόγοις κέχρηται, * ἀλλὰ ὁ ἱερεὺς * καθ' ἑαυτὸν λογίζεται· * Τοῦτό που τὸ σέβας * καὶ τοῦ προλαλοῦντος * ναὸς ὑπάρχει * τοῦ παντοκράτορος, * σεπτὸς καὶ πανάγιος, * παστὰς ἀγγέλοις * καὶ ταῖς δυνάμεσι, * καὶ τοῖς χερουβεὶμ * τοῖς λειτουργοῖς αὐτοῦ· * ἀπαρτὶ οὗτος * οὐκ ἂν ἐνταῦθα * ποτὲ ἐθάῤῥησεν ἐλθεῖν, * καὶ ἀπατῆσαι τοὺς πιστούς, * ἀλλ' οὐχ οὕτως πιστεύω * ὡς ἔσεται υἱός μου * προφήτης...

ιη'. Δριμυχθεὶς οὐ μικρὸν * ὁ Γαβριὴλ ὀργίζεται, * καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν· * Ἔδει σε, ὦ πρεσβύτατε, * μὴ ἀμφισβητῆσαι * πρὸς τοῖς λαληθεῖσιν· ἀλλ' ἐπειδήπερ * σὺ οὐκ ἐπίστευσας * τοῖς λόγοις οἷς εἶπόν σοι, * οὐ μὴ λαλήσεις, * ἕως οὗ γένηται * ἔργοις καὶ καιροῖς * ἅπερ λελάληκα· * τὴν γὰρ σφαλεῖσαν * φωνὴν ἐγὼ νῦν * ἐπέχω, ὡς ἀπιστηθείς, * καὶ σωφρονίζω πρὸς καιρόν, * ἕως ὅτε τεχθῇ σοι * ἡ φωνὴ φωνήν σοι δοῦσα, * προφήτης...

ιθ'. Ὁ ἀσώματος μὲν * ταῦτα εἰπὼν ἀπέρχεται· * ὁ λαὸς δὲ ἐκτὸς * τὸν ἱερέα ἔμενε, * θαυμάζων καὶ λέγων· * Τίνος ἄρα χάριν * τοσοῦτον χρόνον * ἔσω ἐβράδυνε * νυνὶ ὁ πρεσβύτατος; * οὐδέποτε γὰρ * τοῦτο ἐγένετο. * Πᾶς οὖν ὁ λαὸς * τότε ἐξίστατο· * ἀλλ' ὁ πρεσβύτης * ἐξῆλθε μόνος, * καὶ διανεύων τῷ λαῷ, * ἐγνώσθη πᾶσι μὴ λαλῶν, * καὶ λοιπὸν ἐσιώπα * ἕως ὅτε ἐγεννήθη * προφήτης...

κ'. Μετὰ τὴν σιωπὴν * ἔβλεπεν ὁ πρεσβύτατος * ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ * τὰ τοῦ ἀγγέλου ῥήματα *, τὴν ἄκαρπον πρώην * νῦν καρποφοροῦσαν· * ἧς μετὰ χρόνον * πάλιν τεθέαται * Παρθένον ἐγκύμονα, * Ἡ στεῖρα, λέγων, * ἤδη συνέλαβε· * μήτηρ δὲ φωνῆς * πάντων γενήσεται· * ἐγὼ φωνῆς μὲν * ἀπεστερήθην· * ὁ πρώην εὔλαλος ἀεί, * εὑρέθην ἄλαλος νυνί, * ἀλλὰ πάλιν φωνήν

17. His quidem sermonibus tunc Gabrie usus est; verum sacerdos ita secum recogitat : « Ibi est ipsum decus, ipsumque Omnipotentis, qui prius ibi locutus est, templum venerabile et sacratissimum, thalamus angelis factus, potestatibusque et Cherubim, ejus ministris. Hicce nunquam huc ausus esset venire et decipere fideles. Attamen nequaquam ego sic credo futurum esse mihi filium prophetam... »

18. Haud modica percitus ira, Gabriel indignatur, aitque ad illum : « Te oportuit, o senex, minime ambigere de verbis ad te dictis. Sed quandoquidem tu credere noluisti sermonibus tibi datis, jam non loqueris, donec fiant operibus et temporibus ea quæ locutus sum. Nunc retineo tibi vocem titubantem, ut qui tibi despectus fui, et opportune te castigo, usque dum tibi nascatur vox, vocem tibi largitura, propheta... »

19. Hæc fatus, abiit incorporeus : plebs autem foris sacerdotem expectabat, mirabunda ac dicens : « Ut quid ergo tamdiu in his moratus est nunc summus presbyter? sane id nunquam sic evenerat. » Totus igitur populus obstupuit; senex autem solus prodiit, et signis plebi datis, visus est omnibus esse mutus, neque amplius locutus est, donec ederetur propheta...

20. Post hoc silentium summus senex vidit ipsis operibus compleri angeli verba, sterilemque prius mulierem jam factam fuisse fœtam. Ejusque transacto tempore, rursus contemplatus est Virginem prægnantem et ait : « Sterilis jam concepit, eritque mater vocis omnium. Ego quidem voce privatus fui; qui prius semperque vocalis eram, inventus fui nunc vocis expers; sed iterum

17. ἀπάρτι οὕτως sic C. — ἀλλ' οὐδ' οὕτως C. — ὡς ἔσται, ut tr. 11. id.

18. In fine σοι διδοῦσα C.

19. λαὸς δὲ ἑστὼς C. — ὅτε ἐτέχθη C.

20. τῇ στείρᾳ C. — προξενήσῃ id.

μοι * προξενήσει ὁ ἐκ στείρας * προφήτης...

κα΄. Ἰωάννην οὐκοῦν * ὁ Ζαχαρίας ἔμενεν, * ἡ σιγὴ τὴν φωνὴν * τίκτεσθαι ἐξεδέχετο · * ὁ γέρων τὸν νέον * τὸν ἐξ Ἐλισάβετ. * Ὁ πρόδρομος δὲ * τότε κρατούμενος * δεσμοῖς τοῖς τῆς φύσεως * καὶ ἐν τῇ μήτρᾳ * ἔτι κρυπτόμενος, * κράζει, οὐ φωνῇ, * ἀλλὰ σκιρτήμασι, * τὴν κτίσιν · Οὔπω * ἐγὼ κατεῖδον, * καὶ προμηνύω σοι τὸν σὸν * δημιουργὸν καὶ λυτρωτὴν, * πρὸ γεννήσεως σπεύδω * τῆς τοῦ Λόγου τοῦ ἀνάρχου * προφήτης...

κβ΄. Τῇ τῶν λόγων φωνῇ * προφητικῶς προήγγελλε * σαρκωθέντα αὐτόν · * προθεωρῶν ὡς ἄγγελος, * τὸν κόσμον οὐκ εἶδε, * καὶ κόσμῳ δὲ συγχαίρει · * τὸ φῶς μὴ βλέπων, * εἶδε τὸν ἥλιον * τὸν πάντας φωτίζοντα, * δεσπότην βλέπων, * παραγενόμενον * χρόνον τοκετοῦ * οὐ περιέμενεν, * ἀλλὰ καὶ φεύγειν * ἐφιλονείκει, * πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, * τὰ τῆς γαστρὸς αὐτὸν δεσμὰ * κατασχόντα, καὶ λέγων * ὅτι ἦλθεν οὗ ὑπάρχω * προφήτης...

κγ΄. Ἰωάννης μὲν οὖν * ἐξ Ἐλισάβετ τίκτεται · * ὁ πατὴρ δὲ αὐτοῦ * ἐκ παραδόξου φθέγγεται * τὴν προσηγορίαν * τοῦ νέου, συγγράφων, * ἐπερωτηθεὶς * τίνα καλέσωμεν * τεχθὲν τὸ παιδάριον; * Αἰτήσας δέλτον, * γράφει τὸ ὄνομα, * ὅπερ πρὸς αὐτὸν * εἶπεν ὁ ἄγγελος * ἀγράφοις λόγοις · * ὁ μὴ πιστεύσας, * ἐγγράφως ἄρτι τοῦ υἱοῦ * κηρύττει ὄνομα, εἰπών · * Ἰωάννης καλείσθω * ὁ τεχθεὶς, καὶ ὁ ὑπάρχων * προφήτης...

κδ΄. Ὁ ἀκούσας τὸ πρὶν, * καὶ μὴ πιστεύσας ῥήμασι, * τῇ φωνῇ ἑαυτοῦ * τοῦτο ἐνομοθέτησε, * καὶ ἡ δεξιὰ μὲν * ἔσπευδε τοῦ γράφειν · * ἀλλὰ προφθάσαι * ταύτην ἠπείγετο * ἡ γλῶσσα τοῦ γέροντος * καὶ πρὶν προγράφῃ * ὅλον τὸ ὄνομα, * λύεται δεσμὸς *

« loquelam mihi restituet e sterili natus, « propheta... »

21. Joannem igitur Zacharias expectabat, silentium vocem produci præstolabatur, senex novum puerum ab Elisabeth natum. At Prodromus, adhuc subjectus naturæ ligaminibus, maternoque in utero absconditus, nondum voce, sed saltibus convocat creationem : « Ego nullatenus vidi, et jam vaticinor tibi « tuum conditorem et redemptorem, ac « propero vel ante ortum Verbi æterni esse « propheta... »

22. Tum sermonum voce prophetica annuntiabat incarnatum. Procul eum aspiciens ut angelus, ipse mundum non videbat, et cum mundo collætatur. Lucem etsi nondum videt, solem aspexit, Dominum videlicet qui omnes illuminat. Donec veniret tempus partûs sui, non expectavit, sed gestiebat ante ortum suum transilire uteri vincula quibus tenetur, dicensque : « Venit cujus ego sum pro« pheta... »

23. Joannes ergo ab Elisabeth nascitur; at pater ejus ex insperato pronuntiat novi infantis nomen, subscribitque, quum interrogatus esset : « Quo nomine vocabimus na« tum puellum? » Postulans tabellas, scribit nomen quod angelus illi verbis non scriptis indixerat. Qui fuerat incredulus, jam per scripturam filii proclamat nomen, dicens : « Joannes vocetur, qui partus est, ut sit pro« pheta... »

24. Qui olim audiverat, nec crediderat verbis, propria ipsius voce designavit nomen; et dextera scribere properavit, quam tamen præcurrere vult lingua senis, et priusquam præscripserit totum vocabulum, solvitur ejusdem linguæ vinculum, neque adhuc

21. οὐ κράζει τῇ φωνῇ C. Jam alibi vidimus ab hebræo derivatam quamdam vocem activam verbi κράζειν. — τῆς om. C in v. penult.

22. ὁ ἄγγελ. C. — f. δεσπότην λέγω. — παραγενάμενον C. — γαστρὸς τότε δεσμὰ κατεχόμενος. C. αὐτὸν emphatice pro Χριστὸν, ut Rom. XVI, 7.

23. ἐπερωτηθεὶς C, contra accent. f. ἠρωτημένος.

24. τοῦτον ἐνομοθ. C. — ἀλλὰ προφθάσας C.

ὁ τῆς φωνῆς αὐτοῦ· * τὸ γράμμα οὔπω * οὐκ ἀνεγνώσθη, * ὡς δὲ ἐξέκραγε βοῶν, * καὶ εὐλογῶν τὸν λυτρωτήν· * Ἰωάννης καλείσθω * ὁ τεχθεὶς καὶ ὁ ὑπάρχων * προφήτης...

κε΄. Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, * σὺ εἶ Θεὸς προάναρχος, * τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς * σύνθρονος καὶ τοῦ Πνεύματος, * ἀῤῥήτως, ἀφράστως * τεχθεὶς ἐκ Παρθένου, * ὁ δι' ἀνθρώπους * ἄνθρωπος τέλειος * ἀτρέπτως γενόμενος, * παράσχου πᾶσι * δόξαν καὶ ἄφεσιν * καὶ ἐπιστροφὴν * τοῖς προσιοῦσί σοι, * καὶ σῶσον πάντας * ταῖς ἱκεσίαις * τῆς παναμώμου σου μητρὸς * καὶ τοῦ ἐνδόξου Βαπτιστοῦ, * καὶ αὐτὸς γὰρ πρεσβεύει * ὑπὲρ πάντων ὧν ὑπάρχει * προφήτης, κήρυξ, ὁμοῦ καὶ πρόδρομος.

scriptum nomen legebatur, quum exclamavit alta voce, ac redemptorem benedicens: « Joannes vocetur qui partus est, ut sit pro« pheta... »

25. O Fili Dei, tu es Deus ante principium, cum æterno Patre et Spiritu in throno considens, ineffabili, inenarrabili modo natus ex Virgine, pro hominibus homo integer absque mutatione factus; concede gloriam et veniam et conversionem omnibus ad te accedentibus; et salva omnes suffragiis immaculatæ matris tuæ et gloriosi Baptistæ: ipse enim intercedit pro omnibus, quorum est propheta, præco simul et præcursor.

25. f. σὺ ὁ Θεὸς πρ. ob sequens παράσχου, sic enim Byzantini scribunt, ut i Attici solent παρασχοῦ quod minus rhythmo convenit. — Υἱὲ, ultimum, et egregium habes διαιρέσεως exemplum.

STEPHANUS.

DE S. PROCOPIO MARTYRE.

α'. Τῷ θείῳ ζήλῳ
Χριστοῦ πυρπολούμενος
καὶ τῷ σταυρῷ
τῷ τιμίῳ φρουρούμενος
τῶν ἐχθρῶν τὸ φρύαγμα
καὶ τὰ θράση κατέβαλες, Προκόπιε,
ἐκκλησίαν ἀνύψωσας, [ἡμᾶς.
τῇ πίστει προκόπτων, καὶ φωτίζων

β'. Στόμα συνέσεώς μοι παράσχου,
ὁ προάναρχος Λόγος,
βουλομένῳ ὑμνεῖν
τὸν σὸν ὁπλίτην Προκόπιον,
(ἔχεις γὰρ τῆς εὐσπλαγχνίας πλοῦτον
ἐν ἀπείρῳ, Χριστέ μου, τῶν σῶν κρι-
ἵνα κἀγὼ [μάτων)
τῆς ψυχῆς τὸ ζοφῶδες καθαίρωμαι,
τοῦ νοῦ δὲ πᾶσαν κηλῖδα
ἀποσμήξας, ναὸς ἁγιάσματος
τοῖς ἔργοις τοῖς θείοις γενόμενος,
κατ' ἐπάξια μέλψω τῷ μάρτυρι·
τῇ πίστει προκόπτων καὶ φωτίζων ἡμᾶς.

1. Divino zelo
Christi succensus,
et crucis
signo venerabili munitus,
hostium arrogantiam
et ferociam depulisti, Procopie,
atque ecclesiam sublimasti,
fide eam dilatans, nosque illuminans.

2. Os intelligentiæ mihi concede,
o Verbum initio antiquius,
cum ego velim canere
tuum militem Procopium,
(habes namque copiam misericordiæ,
Christe mi, in immenso abysso tuorum
unde ego quoque [iudiciorum,)
animæ meæ nebulas dissipem,
cunctaque mentis rubigine
detersa, templum sanctitatis
operibus divinis fiam,
et iusta carmina martyri dicam,
fide nos qui crescere facit et lucere.

γ'. Τοῦτον τὸν κλάδον ὁ φυτεργάτης * ἐλαίων τὸ ἄνθος * εὑρηκὼς τοῦ παθεῖν * Θεοδοσίας τὸ γέννημα, * ἤρδευσεν τῆς σοφίας

3. Quum hortulanus hunc ramusculum, olivæ florem, Theodosiæ matris surculum, repperisset ad patiendum, irrigavit eum sa-

Statim se produnt melodi ætate, ut videtur, cæteris posteriores, dum veterum vestigia passibus haud æquis sequuntur, tritosque hirmos lubentius repetunt. Non desunt alia, eodem Stephani nomine insignita, quæ fortasse locum mihi dabunt fusius inquirendi huius indolem, ætatem, fortunam. Hic pauca dantur in laudem megalomartyris Procopii, quem Græci die VIII Iulii colunt. Editi solita duo troparia tantum tenent; corsinius f. 132 tertium, taurinensis tria posteriora addit f. 125-126. Inscripta sunt in corsinio: μηνὶ Ἰουλίῳ η', κονδ. τοῦ ἁγίου Προκοπίου, ἦχ. β', πρὸς τό· Τὰ ἄνω ζητῶν, dein πρὸς τό· Τράνωσον.

1. τῷ ζ. Χριστοῦ edd. C. τῷ θείῳ χρ. ζ. C. — κατέβαλας T, quem barbarismum affectat melodus aut librarius. — τὴν σὴν σεπτὴν ἐκκλησίαν ὕψωσας edd. subverso rhythmo constantissimo.

2. πλοῦτον τῆς εὐσ. π. edd. τῆς om. T. — μου πελάγῳ τῶν σ. κρ. edd. ven. pessime. ἐν ἀπείρῳ ἀβύσσῳ τῶν σ. κρ. ed. rom. salvo metro. — τὸ ζοφ. καθαρθῶ ven. f. τὸ ῥυπῶδες vel ζοφ. ἐλαύνωμαι, sed vereor ut mediocris melodus delphinum in sylva appinxerit. — καὶ ναὸς ven. contra rationem hirmi. — καὶ ante ἐπαξ. om. ven. — ἐπάξια sic C et edd ἐπάξιαν T. f. κατ' ἐπάξιον. Extra hirmum ven. soli addunt hendecasyllabum ὅς τὴν σεπτὴν ἐκκλησίαν ὕψωσε, eo fine, opinor, ut apte pergat ἐφύμνιον, scilicet τῇ πίστει πρυκόπτων καὶ φωτίζων ἡμᾶς, sed quam frigida colophone!

3. φυτεργάτης vox nova erit aut barbara in utro-

τοῖς λόγοις, * τῇ δικέλλῃ τῶν θείων αὐτοῦ δογμάτων· * κρῖνον εὐθὺς, * παμμυρίπνοον ἄγαν, τετέλεστο· * τύπῳ δὲ τῷ ἀηττήτῳ * περιστείλας τοῦ νέου τὸ φρύαγμα· * αὐτὸς γὰρ αὐτοῦ τὸ ποτήριον * πεπωκὼς τῆς ἀθλήσεως γέγονεν, * τῇ πίστει...

δ'. Ἔαρ ἡμῖν ἐπέστη τὸ θεῖον, * ἡ παγκόσμιος ταύτη * ἑορτῶν ἑορτὴ, * πανήγυρις πανηγύρεων, * συνεπομένη αὐτῇ τῇ τάξει * τοῦ μεγάλου φωστῆρος τῆς οἰκουμένης· * πάντες σπουδῇ * φιλομάρτυρες, δεῦτε καὶ χερσὶ * κροτεῖτε, τὴν τοῦ προφήτου * ἐκπληροῦντες φωνὴν μελῳδήσασαν· * Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις, * ὁ Θεὸς ὁ διδοὺς τὰ χαρίσματα· * τῇ πίστει...

ε. Φῶς οὐρανόθεν σοι περιλάμψαν * ὥσπερ πάλαι τῷ Παύλῳ, * τῶν αὐτῶν ἐντολῶν * εἰργάσατό σε συμμέτοχον· * πίστει, ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ * τὴν ψυχήν σου τειχίσας, ὦ ἀθλοφόρε, * πᾶσαν ὁμοῦ * τῶν εἰδώλων τὴν πλάνην κατέβαλες, * κηρύττων ἐν παῤῥησίᾳ * τὸν Υἱὸν τῷ Πατρὶ ὁμοούσιον * καὶ τῷ παναγιωτάτῳ Πνεύματι, * ἐξ οὗ πᾶσι πηγάζεις ἰάματα, * τῇ πίστει...

ς. Νύξ με καλύπτει τῆς ἁμαρτίας * καὶ πρὸς σὲ καταφεύγω, * ἀθλοφόρε Χριστοῦ, * Προκόπιε πανοαοίδιμε, * λάμψον μοι τὸ φῶς τῆς σῆς πρεσβείας, * καὶ τὸν ζόφον ἀπέλασον τῆς ψυχῆς μου· * τοῦ δὲ πυρὸς * ἐξελοῦ με ἐν ὥρᾳ τῆς κρίσεως, * ὡς ἔχων πρὸς τὸν σωτῆρα * παῤῥησίαν, δι' ὧν ὑπερήθλησας, * καὶ συμπαράττουσαν ἔχων σαφῶς * τὴν τεκοῦσάν σε, ἅγιε, δέομαι, * τῇ πίστει προκόπτων καὶ φωτίζων ἡμᾶς.

pientiæ verbis, ligonis instar usus divinis suis dogmatibus. Lilium repente mirum in modum fragrans, adolevit, signoque invicto crucis iuvante, edomuit superbientem iuventutem; avidus enim Christi ebibit poculum certaminis, nos fide...

4. Ver nobis deificum incidit, ipsa pulcherrima festivitas festivitatum, celebritas celebritatum, quæ ex ordine sequitur magnum illud orbis lumen. Vos omnes, martyrum amici, prompti adeste, et plaudite manibus, hanc prophetæ vocem adimplentes canentis : Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus qui charismata dedit. Fide nos...

5. Lux tibi cœlitus circumfulsit, sicut olim Paulo, teque eorumdem fecit mandatorum participem; fide enim, spe et charitate animam tuam statim ut munivisti, o victoriose athleta, subinde omnem idolorum fraudem subvertisti, cum fiducia prædicans Filium Patri consubstantialem et sanctissimo Pneumati, cuius virtute omnibus sanationes effundis, fide nos...

6. Peccati me nox involvit, et confugio ad te, victor Christi athleta, Procopie celebratissime; mitte mihi lumen tui præsidii, et caliginem dispelle animæ meæ, me vero ab igne eripe, in hora iudicii, ut qui apud Salvatorem confidere vales post superata certamina, quin et manifestum habes tuæ genitricis auxilium, o sancte, precor, fide nos et augeas et illumines.

que cod. neque etiam existit, quod rectius videretur, φυτουργάτης. — ἀλιέων C ἐλιαίων T, pro quibus metrum requirit ἐλαίων, sed valde dubia diæresi, quamvis sint ἐλαϊκὸς vel ἐλαϊνός. — τὸ θανεῖν T. — τὸ παθεῖν C. — f. ᾑρηκὼς εἰς παθεῖν « quod quis elegit, carpsit ad patiendum. » Sed dissoluta fere omnia sunt. — τοῖς ἔργοις C. — τῇ δικέλλῃ sic. Ubinam gentium cum ligone irrigatur? Maleferiatus μελουργὸς Romanum ex cant. XXII, 10, inepte refricat. — τόπος δὲ τοῦ ἀηττήτου C. — αὐτοῦ antonomastice.

4. αὐτῇ T. — Inde Noster Nazianzeni trita paschalia venditat eoque ineptius quod pascha a S. Procopii die longissime, saltem in hodiernis menæis, distat. — πανηγύρεως cod. emendo ex Nazianz. — post χεῖρας in cod. otiose intruditur πιστῶς, et post ἁγίοις item αὐτοῦ abundat, ne de absona melodia non sileam.

5. πίστιν, ἐλπίδα γ. κ. ἀγάπην T, triplici solœcismo. — ὦ addo in v. seq. — iterum κατέβαλας obstinata barbarie. — τῷ παναγίῳ πν. T. — ἐκ σοῦ id.

6. τὸ deest post μοι. — καὶ ante συμπαράττ. om. T.

GABRIEL.

DE SS. PHOTIO ET ANICETO MARTYRIBUS.

Πρὸς τό· Τὰ ἄνω.

α'. Τοὺς θείους, πιστοὶ,
ὁπλίτας εὐφημήσωμεν,
τὸ ζεῦγος Χριστοῦ
τῆς δόξης ἐγκωμιάσωμεν,
καὶ στεῤῥοὺς ὡς κήρυκας
εὐσεβείας, ἅπαντες φίλαθλοι,
ὡς Θεοῦ ὄντως ἐραστὰς,
ἐν ὕμνοις ᾀσμάτων καταστέψωμεν.
β'. Γῆ καὶ σποδὸς, σαπρία καὶ σκώληξ,
δι' αἰσχρῶν καὶ βεβήλων
ἔργων καὶ λογισμῶν,
ὑπάρχων μὲν, ὦ φιλάνθρωπε,
σὲ ἱκετεύω καὶ σοὶ προσπίπτω,
ἐκκαθᾶραι τῷ σπόγγῳ τῶν οἰκτιρμῶν [σου
ῥύπον, Χριστὲ,
ὃν ἐν ἔργοις καὶ λόγοις συνήθροισα,
φωτίσαι δὲ τὸ ζοφῶδες
τοῦ νοός μου τῇ αἴγλῃ τῆς χάριτος,

Ad modulum : *Superna.*

1. Divos, o fideles,
celebremus milites;
Christi duumviratum
meritam ob gloriam laudemus,
strenuos uti præcones
religionis, quicumque certantes amatis,
tanquam veros Dei amicos
canticorum hymnis coronemus.
2. Terra ego et cinis, putredo et vermis
ob turpia mea et profana
opera et eloquia
cum palam sim, o mortalium amator,
te rogo supplex, tibique provolutus,
spongia ut deleas tuarum miserationum
maculam, o Christe,
actibus sermonibusque inustam;
illumines vero caliginem
mentis meæ radio gratiæ,

Ignoti quidem melodi, haud vero ignobilis poematis lacinia unus nos taurinensis auxit, sed vulneribus confossa et comminuta. Hactenus inter melodos lucis usura solus fruitur Gabriel ille Iberorum in monte Atho monachus, qui nomen suum inseruit canoni, B. Virginis πορταϊτίσσης, uti aiunt, encomia referenti, quem nuper nonnullo ὁδοιπορικῷ commentario instruximus (*Hymnographie*, etc. p. 12-16). At multo antiquiorem illum habeo cui mutila ex acrostichide, acceptas refero laudes SS. martyrum Photii et Aniceti. Quin candide dicam, nec satis mihi constare ipsum melodi nomen, cum litteris Γ. Α. Ρ. in acrostichide superstitibus aliud nomen, et mutato ordine, etiam Γερμανὸς responderet. Habentur in edd. duo trop. cætera in taurin. f. 139. Ea est nobilis exordii σεμνότης, ut facile amplum expectaveris poema, nunc misere truncatum.

1. Hirmum priorem habes supra et p. 210. — πιστῶς T. — τοῦ Χριστοῦ T. — τῆς δόξης recte, et Atticorum more, suppresso ἕνεκεν, ut multis veterum exemplis probant Lamb. Bos et Schæfer § 431, 704. — ἐγκωμιάζομεν T. — καὶ Θεοῦ edd. — καταστέφωμεν T.

2. Iterum recurrit hirmus τράνωσον, in quo, ut apud Romanum p. 169, v. 6 dodecasyllabus est, dum alii eumdem in heptasyll. et pentasyll. commodius dividunt, quod prohibet tr. 3. At v. 8 hendecasyll. nobis est, nisi retinendum sit in tr. 3 περιβαλὼν, hic vero legendum καὶ ἐν λόγοις, et in tr. 5 κατεκπλεύσαντες. Cæterum uno robusto flatu fertur 13 στίχων continua et egregia series. — σαπρία τε καὶ σκώληξ edd. contra modulum nostrum et veterum melodorum consuetudinem, a poetica congerie τε καὶ fere abhorrentium. — ὑπάρχ. μόνε φιλ. edd. — ὦ om. iid. et T. — ἐκκαθάρας T. Em. edd. apte ἐκκαθᾶραι, quod simul ac ἐκκαθῆραι æquo iure recipiendum asserit Lobeck ad Phryn. p. 25, et iungendum suadet cum duobus verbis ἱκετεύω, προσπίπτω. — σου, Χριστὲ, τοῦ ῥύπου edd.

ἵνα ἀξίως τὴν ἔκστασιν
τῶν μαρτύρων, Χριστέ μου, ἐξείπω,
οὓς ὕμνοις ᾀσμάτων καταστέψωμεν.

unde ore digno exitum [quar:
tuorum, Christe meus, martyrum eloquos canticorum hymnis coronemus

γ΄. Ἀδελφιδοῦν ὁμόφρονα ἔχων * ἑαυτοῦ, ὁ γενναῖος * κατ' ἀξίαν σοφὸς, * τῷ τρόπῳ τὴν κλῆσιν ἔδειξεν, * τὸν γὰρ νοῦν ἔχων πεφωτισμένον, * Φώτιος τῷ ὀνόματι ἐκαλεῖτο· * οὗτος Χριστοῦ * τὴν ἐλπίδα ὡς θώρακα προβαλὼν, * εἰς μέσον εὐθαρσὴς ἔστη, * τηνικαῦτα βοῶν πρὸς τὸν τύραννον. * Ἰδοὺ κἀγὼ τῷ πατρί μου νῦν * κατὰ τῶν σῶν εἰδώλων συμπαρατάττομαι· * οὓς ὕμνοις...

3. Nepotem habens unanimem, vir strenuus ac probe sapiens, Anicetus, nomen illi ex moribus indidit : mente enim illustrata præditus, Photius sive luminosus vocatus est. Qui spe Christi semet uti thorace tegens, in medio stetit imperterritus, illico ad tyrannum clamans : « Ecce ego nunc patri meo « consentiens adversus idola tua conspiro. » Quos canticorum hymnis...

δ΄. Β.... ε΄. Ῥευσάσης πλάνης καὶ ἀθεΐας * ἀναπλησάσης πᾶσαν * τὴν ὑφήλιον γῆν, * Ἀνίκητός τε καὶ Φώτιος * μόνον οἴακι τῆς εὐσεβείας * καὶ ὁλκάδι ἐλπίδος τῇ Χριστοφόρῳ * ὅλον τὸν πλοῦν * ἀκινδύνως ἐκπλεύσαντες, ἔφθασαν * εἰς ὅρμον τῆς ἀθανάτου * βασιλείας ἐν ᾗ ἀγαλλίασις, * ἐν ᾗ χαρὰ ἡ ἀΐδιος * καὶ ἡ ἄληκτος δόξα ὑπάρχει, * οὓς ὕμνοις ᾀσμάτων καταστέψωμεν.

4.. 5. Inundante errore, grassanteque impietate per universam sub sole terram, Anicetus simul et Photius, solo pietatis gubernaculo et cymba spei, qua Christus vehitur, totum æquor emensi sine periculis, appulerunt ad immortalis imperii littus, in quo exultatio et gaudium perenne, inexhaustaque gloria manent, quos hymnis canticorum coronemus.

subverso metro. — τῆς σῆς χάριτος iid. abundantius. — μαρτ. σωτήρ μου edd. — ἐξείποιμι T. — καταστέφων αὐτοὺς ultima edd. corruptela.

3. ἀδελφιδὸν T. — ὁ γενναῖος κατ' ἀξίαν vicem habet eleganter nominis ἀνικήτου, *invicti*. De Aniceto comite et Photio eius nepote ex fratre aut sorore cf. *Acta Sanctor*. XII Aug. t. II, p. 705. — τὸν τρόπον T. — περιβαλὼν T, ut modo notavi. — ἔστη εὔθαρσος T.

4. Crescente poematis elegantia, dolendum meliora excidisse, ubi comitis Aniceti certamen fortasse descriptum erat. Flagris cæsus, ferisque mansuefactis, Herculis statuam precibus contrivit; cui tunc nepos occurrit, ut oscularetur avunculum, seque Christianum profiteretur.

5: Ῥευσάσης f. mavis cum viro docto : ῥεύσαντος πλάνου. — Pergit T infeliciter : ἐμπιπλάζων τοῖς πᾶσι. — ὅλον τὸν νοῦν T, a quo gravi scopulo et periculo ereptum me, meminisse iuvet veterum christianorum gemmas et ectypa cum monogrammate, anchora, gubernaculo et navicula (ὁλκάδι ἐλπίδος χριστοφόρῳ) insignita. — οὓς πρὶν ἐν ὕμνοις T, utinam etiam cætera abundaverint. Placeant in primis ultima, quibus melodus, eximio veterum theologorum more, statim beatos ducit ad immortalis imperii littus, nec medium cœlum admittit, sicut seriores Græculi somniarunt, ante æterna gaudia, aut sinum Abrahæ, aut paradisum latroni promissum.

CUCULUS.

DE S. STEPHANO PROTOMARTYRE.

α΄. Πρῶτος ἐσπάρης ἐπὶ γῆς·
ὑπὸ τοῦ οὐρανίου γεωργοῦ,
πανεύφημε·
πρῶτος τὸ αἷμα διὰ Χριστὸν
ἐπὶ γῆς ἐξέχεας, μακάριε·
πρῶτος ὑπ' αὐτοῦ
τὸν τῆς νίκης στέφανον
ἀνεδήσω ἐν οὐρανοῖς,
ὡς ἀθλητῶν προοίμιον,
στεφανῖτα, τῶν μαρτύρων ὁ πρωτάθλος.

1. Primus super terram seminatus es
a cœlesti agricola,
tu omnium plausu celebris;
primus sanguinem propter Christum
in terra effundebas, beate;
primus ab eo
victoriæ coronam
accepisti in cœlis,
ut exordium athletarum,
o coronate, martyrum dux luctantium.

β΄. Τοῦ παραδείσου τὰ ἄνθη ὁρῶ,
τῇ εὐοσμίᾳ αὐτῶν τῇ τερπνῇ
πληροῦντα πᾶσαν οἰκουμένην,
καὶ τὸ ξένον αὐτῶν
καταπλήττει με θέαμα
ἐν παγετῷ χειμῶνος·
πλέον ἀνθοῦσι μᾶλλον
ὅπερ ξένον ἐν ἄνθεσι,
καὶ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ
ἐξανθήσας ὁ πρῶτος,
καὶ θύρα γεγονὼς
τῶν ἀθλούντων νομίμως,

2. Amœni horti dum flores intueor,
qui fragrantia suaveolenti
perfundunt orbem universum,
insolitum in illis
stupefacit me spectaculum,
sæviente hiemis algore:
multo magis quam in floribus
qui renident, illud stupendum est,
in martyre illo Christi,
qui primus effloruit,
ostiumque factus est
pro lege dimicantibus,

Melodorum nemo ullus altiori silentio sepultus est, quam Cuculus hic noster, de quo ne γρῦ quidem, donec ad manum esset cod. taurinensis. Lecta demum epigraphe : τὸ Κουκούλου ἰδιόμελον, hæsi quidem attonitus, tam de nomine, quam de homine incertus, ambigens porro utrum de metrica aut musica quadam varietate, an de novo poeta id genus idiomelum intelligendum esset. Novi κουκούλιον dici quoddam anacreonticæ strophæ incrementum, ut habet scholium a P. Matranga post Hermannum et Mullbach editum. Sed et certorum hominum neque ignobilium vel inter melodos nomina nota sunt, ut Κουκουμᾶς, Κουκουζέλης, et alia Κουκούλου affinia et gemina. Quis vero is sit, ubi, quando, quamdiu, an demum extiterit, ab alio lubens et gratus edocebor. Utcumque inscribitur in taurin. f. 134 : κονδάκιον εἰς ἐπάνοδον τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ἦχ. πλβ΄, τὸ Κουκούλου ἰδιόμελον. Edd. habent duo priora trop. suppresso, ut solent, quocumque nomine.

1. πρῶτος ἐπάρης T. Em. edd. die Augusti II, qua Latini simul et Græci eamdem habent de S. Stephano reduce celebritatem. Hoc trop. est αὐτόμελον, quod satis priscum melodum sapit. Sequens vero est iuxta modulum τῷ τυφλωθέντι, quem videsis p. 12, 23. Romanum igitur qui Stephano eumdem hirmum dicavit, noster sequitur, etiam inter ardua et salebrosa, et quæ pauci attingere tentarunt. — ἐξέχεες sic T. — ἐν οὐρανῷ iid.

2. ὁρῶν T et edd. — τὴν οἰκουμένην T. — tum καὶ omisso, edd. τὸ ξέν. α. καταπλήττομαι θέαμα. Sequentia in iisd. ut in cod. obscura manent. — ὁ

καὶ ἀνθούντων κρυμῷ τῶν κολάσεων·
ὁδὸν ὁ δείξας πᾶσιν ἀπλανῆ
τοῖς βουλομένοις ἀθλεῖν,
ὁ καλὸς σταδιάρχης,
ὁ τοῖς πόνοις ἀναλάμψας,
στεφανίτης, τῶν μαρτύρων ὁ πρώταθλος.

et florentibus sub frigore pœnarum;
qui stravit viam certam omnibus
luctari volentibus,
egregius ille stadii dux,
laboribus coruscans,
coronatus, martyrum antesignanus.

γʹ. Οἱ τοῦ Χριστοῦ μαθηταὶ τὸν σεπτὸν * προεχειρίσαντο διακονεῖν, * αὐτῶν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ * ὄντων ἐπιμελῶν * πρὸς τὸ τῶν ἐθνῶν κήρυγμα· * Πρόχορον σὺν Φιλίππῳ, * τέσσαρσι σὺν ἀνδράσι * Στέφανόν τε κατέστησαν, * πρὸς τὸ ὑπηρετεῖν * τῶν βρωμάτων τὴν χρείαν· * οὗτος δὲ ὁ καλὸς * ἑστιάτωρ οὐ μόνον * εἰς φθορὰν τὰ κοροῦντα ηὐτρέπιζεν, * ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκτρέφοντα ψυχὴν * πᾶσι παρεῖχεν ἀεὶ, * τῶν θαυμάτων τὰ θεῖα * τοῦ Χριστοῦ ἀνακηρύττων· * ὅθεν λάμπει τῶν μαρτύρων ὁ πρώταθλος.

3. Christi discipuli in hunc venerandum manus imposuerunt ad diaconatum, dum ipsi in magisterio starent sollicite, gentium facti præcones: Prochorum, Philippum, et additis quatuor viris, Stephanum instituerunt, ut ciborum ministerio inservirent. Is vero eximius dapifer, non solum ea quæ satiant ad corruptelam, sed quæ animam nutriunt, omnibus assidue suppeditavit, divina Christi miracula alte prædicans: unde effulget martyrum primus certator.

δʹ. Ὑπὸ τῆς χάριτος ἔμπλεος ὢν, * καὶ τῆς δυνάμεως τῆς τοῦ Χριστοῦ * ἐποίει τέρατα μεγάλα * καὶ σημεῖα αὐτός· * ὅθεν πᾶσιν ὡς ἄγγελος * ἐθεωρεῖτο αὐτὸς, * τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐλλάμψει * λαμπρυνόμενος πάντοτε, * καὶ ὡς ἡλιακαῖς * ταῖς ἀκτῖσι τὴν πίστιν, * τὴν ἐπὶ τὸν Χριστὸν * κατελάμπρυνεν πᾶσιν, * τοῖς τὸν λόγον τηροῦσιν ἀσάλευτον, * τοὺς δὲ ἐχθραίνοντας τῷ Ἰησοῦ * ἄρδην συγκατέφλεξεν, * καταισχύνων τὴν τούτων * ἅπασαν φρενοβλαβείαν, * ὅθεν λάμπει τῶν μαρτύρων ὁ πρώταθλος.

4. Gratia cum plenus esset et virtute Christi, Stephanus magna faciebat signa et prodigia; ideo sicut angelus cunctis apparuit, Christi sub ipso lumine semper illuminans, ac veluti solis iubare usus, fidem in Christum irradiare fecit in omnes qui sermonem retinebant irremovibilem. Cæteros vero in Iesum infensos, eos penitus conflagravit, pudefaciens omnem eorum dementiam, unde effulget martyrum agonista.

ἐξανθ. πρ. T, edd. obstante rhythmo. — τῶν νομ. ἀθλ. T, edd. — ὁ δείξας τρίβον ἀπλ. edd.

3. αὐτόν T. — f. τὸ κήρυγμα τ. ἐθν. — ἐγκατέστησαν Στέφανον T.

4. f. ἀπὸ τῆς χάρ. more Palæstinorum. — σημεῖα ὁ Στέφανος ὅθεν ὡς ἀγγ. πᾶσιν ἐθεωρ. τῇ τοῦ χ. T. — καὶ ἡλιακαῖς T. — τούς τε T. — ἄρδ. κατέφλεξεν T. — Haud infelix summa rerum Cuculus noster est, etsi ineptum jure dixeris secundi troparii exordium et dissolutam seriem. Quanquam ægre putaverim tam insolita eum usum esse verborum structura, qua sententia, minime per se despicienda, misere vexatur. Scripsisse melodum crediderim τοῦ παρ. τὰ ἄνθη ὁρῶν, ut fert interpres, tum ναὶ (vel καὶ emphatice, ut infra iterum) τὸ ξένον αὐτῶν καταπλήττομαι (inde error T καταπλήττει με; hoc verbum cum accus. junctum cujusque est tersi scriptoris) θέαμα ἐν π. χ. πλεονάζει δὲ μᾶλλον ὅπερ... « Paradisi dum flores, etc... Sane « (ναὶ) in tam insolito obstupesco spectaculo; stu- « pendum vero illud in floribus longe superat « Christi martyr... »

S. TARASIUS.

IN DOMINICAM ORTHODOXIÆ

DE SACRIS IMAGINIBUS.

α'. Ὁ ἀπερίγραπτος Λόγος τοῦ Πατρὸς
ἐκ σοῦ, Θεοτόκε,
περιεγράφη σαρκούμενος·
καὶ τὴν ῥυπωθεῖσαν εἰκόνα
εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναμορφώσας,
τῷ θείῳ κάλλει συγκατέμιξεν·
ἀλλ' ὁμολογοῦντες τὴν σωτηρίαν
ἔργῳ καὶ λόγῳ,
ταύτην ἀνιστορῶμεν

β'. Τοῦτο τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον
προφῆται, θειώδως ἐμπνευσθέντες,
δι' ἡμᾶς τοὺς εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων,
προὐκήρυξαν,
καὶ τυχόντες
τῆς τούτου ἐλλάμψεως,
γνῶσιν τὴν θείαν
δι' αὐτοῦ λαβόντες,
ἕνα Κύριον τὸν Θεὸν γινώσκομεν
ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν
δοξαζόμενον
καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύοντες

1. Incircumscriptum Patris Verbum,
a te, Deipara,
carnem sumens, circumscriptum est,
et fœdatam imaginem
ad pristinum decus reformatam,
divinæ pulchritudini consociavit.
Sed professi fidem salutis
opere et sermone,
imaginem restauremus.

2. Mysterium hoc dispensationis
prophetæ, divino numine afflati,
propter nos ad ultima sæcula remotos,
prænuntiarunt :
unde nos adepti
illius splendorem,
divinaque scientia
ab ipso suscepta,
unum Dominum Deum agnoscimus,
in tribus personis
glorificatum,
eique soli servientes,

Lætor, etsi nimium exigua sint, hæc magno Tarasii nomine nunc primum commendare. Ex unico quidem taurinensi cod. accipio, sed sub perspicua epigraphe, f. 162 : Τῇ κυριακῇ τῆς ὀρθοδοξίας, ποίημα Ταρασίου πατριάρχου, ἦχ. πλδ'. Qui iam fatiscentis Græcorum ecclesiæ sospes fideique vindex, auspicatus est, ut videtur, hoc breve canticum ob solemnem sanctarum imaginum in altera synodo nicæna triumphum. Αὐτόμελον sive singularis melodiæ est, magnaque in celebritate mansit, quotannis cantatum in prima quadragesimæ Dominica, quæ etiam nunc ab orthodoxia nuncupatur. Non tamen Tarasio, sed Methodio festivitas accepta refertur. Duo priora trop. sine ullo nomine in edd. et cors exstant, cætera hactenus incomperta sunt. Quæstio est, utrum melodus a prima tantum et ultima nominis sui littera ΤΣ acrostichidem modeste sculpserit, an vero amplius olim fuerit poema ex integro vocabulo ΤαρασιοΣ conflatum, poeta iam, præter caput et pedes, prorsus interempto.

1. Ὁ ἀπερίγραπτος. Ex una et prima voce totum audis secundum Nicææ concilium : hic cardo fuit totius controversiæ Iconoclastas inter et orthodoxos, neque alia tessera magnus Nicephorus in singulis fere suis paginis utitur. — ἀνιστεροῦμεν C. f. ταύτην retuleris ad σωτηρίαν, « quænam sit, investigemus. »

2. post μυστήριον irrepsit νόμος in T, νόμῳ in C, πάλαι in edd.; sed v. 2 esse decasyll. sequenti trop. evincitur. — αἰώνων καταντήσαντας καὶ τυχόντας C. — ὑποστ. προσκυνούμενον C. — a. v. 4 edd. longe a nostris recedunt, prorsus devio tramite : καταντήσαντας, προκατήγγειλαν, τῆς τούτου τυχόντες

μίαν πίστιν,
ἓν βάπτισμα ἔχοντες,
Χριστὸν ἐνδεδύμεθα·
ἀλλ' ὁμολογοῦντες τὴν σωτηρίαν
ἔργῳ καὶ λόγῳ,
ταύτην ἀνιστορῶμεν.

γ'. Σὺ εἶ ὁ χερσί σου ποιήσας τὸν ἄνθρωπον,
ὡς ἔφη προφήτης μελῳδήσας,
χοῦν ἐκ γῆς, Χριστὲ, λαβὼν, θεοειδέα
ἐμόρφωσας,
καὶ καλέσας
εἰκόνα καὶ δόξαν σου,
γνῶσιν τὴν θείαν
ἐν αὐτῷ ἐνέθης,
(ἀλλ' ἐπάτησε παραβὰς τὸ πρόσταγμα)
καὶ τὴν σὴν συγκατάβασιν,
ἢ ἀνάκλησιν,
δι' ἧς, σῶτερ, ἀναπέπλασται
τοῦτο μᾶλλον
μίμημα θείου κάλλους
τοῦ πρὶν θεοειδέστερον·
ἀλλ' ὁμολογοῦντες τὴν σωτηρίαν
ἔργῳ καὶ λόγῳ,
ταύτην ἀνιστορῶμεν.

unam fidem,
unum habentes baptisma,
Christum induimus :
verum fidem confessi salutarem
opere et sermone,
imaginem restauremus.

3. Tu ipse manibus compegisti hominem,
ait propheta melodus ;
pulverem e terra, o Christe, sumens,
similem Deo effinxisti,
et vocans eam
tuam imaginem et gloriam,
divinam scientiam
in ea posuisti : [sus)
(sed contempsit præceptum transgres-
tuum addidisti descensum,
sive novam creationem,
qua, Salvator, reformatum est
in melius istud
divini decoris simulacrum,
jam magis quam antea Deo simile.
Verum fidem confessi salutarem
opere et sermone,
imaginem restauremus.

ἐλλάμψεως, γνῶσιν οὖν θείαν, quæ nullo talo nituntur : sed vereor ut audax διορθωτὴς taurinensis εἰς τὰ ἴδια lascivierit. — ἐλλάμψεως. Recole Cuculum tr. 4 : τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐλλάμψει. — ἕνα κύριον. Expungit male inustam fidelibus ab Iconomachis idololatriæ calumniam. — μίαν πίστιν Ephes. IV, 8.

3. Nisi hoc tertium frustulum taurinensis dedisset, totum poematis artificium, rarum satis et insolens, incognitum et inextricatum remansisset. — λαβὼν γὰρ male T. — ἑαυτῷ ἐτέθηκας T, reluctante metro cum sensu et synt. — ἠπάτησε T. f. ἐπάτησε, junctis sequentibus : « Ille vero violato præcepto, expoposcit descensum tuum. » — καὶ ἀνάκλησιν ἄλλην ἢ τὴν σὴν συγκατάβασιν id. quem ad rerum ordinem et seriem redigi oportuit. — ἀνάκλησις in hymnis nostris est « resurrectio, renovatio, ad vitam novam reintegratio. » — τοῦ πρότερον θεοειδέστ. T.

S. THEODORUS STUDITES.

I.

DE S. PAULO CP.

α'. Πιστευθεὶς θεία ψήφῳ
τὴν ἐκκλησίαν,
ἐναθλεῖς ὑπὲρ ταύτης
μέχρι θανάτου,
τὸ τῆς τριάδος
τρανώσας ὁμόθεον
καὶ ἀμαυρώσας
Ἀρείου τὸ βλάσφημον,
ὁμολογητὰ μακάριε,
ἀεὶ ὑπὲρ ἡμῶν
τὸ Θεῖον ἱλέωσαι.
β'. Τὸν λαμπτῆρα γνωρισθέντα
ἀπλανῶς τῆς οἰκουμένης,
τῆς ἐκλογῆς τὸ σκεῦος,
τὸν ἰσοκλεῆ καὶ ὁμώνυμον
Παύλῳ, ἅπαντες τὸν σοφὸν
ὑμνήσωμεν, ὥσπερ ἀπόστολον,
ὅτι καὶ αὐτὸς

1. Tu cui commissa ex divino suffragio
ecclesia fuit,
pro ea luctans
usque ad mortem:
in Triade
dum unam asseris Deitatem
et tenebrosam
facis Arii blasphemiam,
o beate confessor;
semper pro nobis esto,
fac Deum propitium.
2. Facem quam lucere novimus
in mundo sine errore,
vas alterum electionis,
pari decore ac nomine similem
Paulo sapientem, omnes
uti apostolum concelebremus:
et enim ipse

Quamvis in ætate jam sera melodorum floruerit Theodorus Studites, haud sane inter ultimos est: immo primus fortasse recentiorum habebitur: præstat enim inter omnes, non modo canticorum copia et ubertate, sed et proprio Marte suaque Minerva invaluit. Tesseras enim suas habet solemnes, suaque dictionum symbola, quæ dato consilio frequentat, ac si verborum egestate laboret, quantumvis optimæ linguæ opulentia et peritia calleat; quin verba rara et exquisita, vix cæteris nota melodis, cumulat, ac sæpe in nova feliciterque inventa exultat. Novos etiam hirmos, ut opinor, induxit, ab optimis veterum melodiis haud degeneres. In primis lucet, lucisque usura ita abutitur ut faces, stellas, sidera plenis manibus effundat: sive autem superos, sive terrenos flores excutit, diligens ut pictor, coloribus instat, nec recedit usquedum penitus, impleta periodo, penicillum exsiccaverit. Uberiores illi commentarios libenter paraverim, nisi crescente jam hoc volumine, notulas coercere me oporteret. Ex uno corsinio fere omnia excipiuntur: id enim duobus classicis codd. singulare est, ut, quasi diviso imperio, unus sibi Theodorum, alter Josephum elegerit; quæ vero corsinius cum quodam fastidio respuit, ea taurinensis non sine invidia sibi reservaverit.

I. Extant in cors. f. 10, sub epigraphe: Μηνὶ νοεμβρίῳ ς', τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ κονδάκιον, ἦχ. β', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ Στουδίτου.

1. Procemii hirmus est τῷ Θεῷ ἀπὸ μήτρας, ut in II. — S. Paulus CP. medio sæc. IV floruit.

2. In cod. πρὸς τό· Τὸν φωστῆρα, ut in quatuor cantic. seqq. Aliquando v. 3 variatur, et exit in proparoxytonum. — Παῦλον πάντες C. — τὸ μέγα ὂν C contra rhythmum assiduum. — τὸ Θεῖον,

ὄνομα μέγα βεβάστακεν,
κηρύξας Υἱὸν
τῷ Γεννήτορι ὁμόδοξον,
ἐπὶ ἐθνῶν βασιλέων τε,
ᾧ ᾄδουσι τὰ πέρατα·
διὸ ὑπερ ἡμῶν
τὸ Θεῖον ἱλέωσαι.

nomen magnum gessit,
et Filium prædicavit
gloria æqualem Patri,
coram gentibus et regibus,
cui canunt fines terræ :
Ideo fac nobis
Deum propitium.

γ'. Ὁ παμμάκαρ, ἐκ σπαργάνων * ἔθαλες φυτὸν ὡραῖον, * ὡς ἐκ τοῦ παραδείσου * τῆς ἀσκήσεως· σὺ ἀνέτειλας * βρίθων Πνεύματος τοῖς καρποῖς * τοῦ παναγίου ποικιλώτατα· * τὴν πίστιν ὀρθὴν * ὡς ὑπὲρ μύρον διέπνευσας· * τὰ ἔργα τερπνὰ, * ὡς ἐκ λειμῶνος, ἐκύπρισαν, * ἃ ὀσφρησάμενοι μυστικῶς * βοῶμέν σοι ἐπᾴδοντες· * διὸ ὑπὲρ...

δ'. Ὑπαστράπτων, ὡς φωσφόρος * ὁ σοφὸς, τὸν θεῖον βίον, * εἰς τὸ τῆς προεδρίας * ἐκ προγνώσεως ὕψος ἄνεισι· * ἔνθα ἅπασι φρυκτωρεῖ * τὴν εὐσεβῆ πίστιν ὀρθόδοξον, * μονάδα τρισὶν * ὑποστάσεσιν ἐκλάμπουσαν, * τριάδα μιᾷ * τῇ θεότητι ὑπάρχουσαν, * ἣν προσκυνοῦντες εἰλικρινῶς * βοήσωμεν ἐπᾴδοντες· * διὸ ὑπὲρ...

ε'. Σὺ τῇ λαμψει τῶν δογμάτων * δᾳδοῦχων ἐν ἐκκλησίᾳ, * τὸ τῆς θεολογίας * ὁμοούσιον καὶ τρισήλιον * φέγγος ἤστραψας, ἐν αὐτῇ * κατέλαμψας πάντα τὰ πέρατα, * ἀρειανικὴν * σκοτομήνιον δυσσέβειαν * σφοδρῶς ἤλασας * ταῖς θείαις αὔραις τοῦ Πνεύματος, * ὡς ἐν ἡμέρᾳ περιπατεῖν * τοὺς ὀρθοδόξως ᾄδοντας· * διὸ ὑπὲρ...

ζ'. Ὀρθοδόξως τὴν Τριάδα * συμφυῆ θεολογήσας, * καὶ θηριομαχήσας * ὁ ἀήττητος,

3. O beatissime, ex incunabulis effloruisti, plantæ instar venustæ, ex horto ascetico; tu adolevisti, onustus pomis Spiritus sancti exquisitissimis; rectam fidem super unguentum olere fecisti; suavia opera, velut e viridi prato, emicabant; quorum odorati mysticam fragrantiam, clamamus ad te cum hymno : Ideo...

4. Collustrans, ut matutinum sidus, sanctam vitam, sapiens antistes in fastigium throni, providente Deo, ascendit; inde omnibus facem e specula prætendens, renuntiat sanctæ religionis fidem, unitatem tribus personis fulgentem, Triadem in una deitate subsistentem, quam venerabundi indubitata fide confiteamur cum cantico: Ideo...

5. Tu ad lustranda dogmata tædas Ecclesiæ tollens, coruscare fecisti, juxta theologiæ normam, consubstantialem triplicis solis fulgorem; omnes orbis fines illuminasti, caliginosam Arii impietatem strenue dissipasti, Spiritus sacris flatibus, ut in die ambulent recte credentes, cum cantico : Ideo...

6. Rectissime Trinitatem consubstantialem docens, et ejus causa cum belluis pu-

ut in Cypriano, veterum melodorum et rarum est.

3. βρίθων τοῦ Πν. τοὺς καρποὺς τοῦ ἁγίου C. — ὡς ἐπὶ μύρου f. ὡς ἡδὺ μύρον. convenit ὑπὲρ cum XIV, 7; XV, 1, 2. — XIV, 5. — ἃ ὀσφρανθέντες C.

4. ὑπαστράπτω rarum cum vi activa. — φρυκτωρεῖ cæteris melodis superioribus ignotum, recurrit in VIII, 6; XV, 5. Ac latinis adeo arduum breve verbum, ut significet eum qui e specula sublata face, signum longe conspicuum renuntiat. Etiam si quis mala fide excubias agit, facemque hostibus in signum proditionis attollit, uno verbo apud Suidam dicitur παραφρυκτωρούμενος. Præterea Noster vim activam addidit, formulamque inserit plane theologicam.

5. καταλάμψας C. — σκοτομίνην sic id. — ἔλασας σφ. C. — ἐπᾴδοντας C.

ταύτης ἕνεκα, * δύο δράκοντας ἀσεβεῖς * ἀπέκτεινας ξίφει δογμάτων σου· * τὸν εἰς τὸν Υἱὸν * κτισμολατρείᾳ λυπήσαντα, * τὸν εἰς τὸ σεπτὸν * ἅγιον Πνεῦμα ὑβρίσαντα· * σὺν γὰρ Ἀρείῳ κατήργησας * ἅμα καὶ Μακεδόνιον· * Διὸ ὑπέρ...

gnans invictus, duos impios dracones jugulasti tuorum gladio dogmatum; unum Filio per creaturæ cultum insultantem, alterum augusto Spiritui sancto contumeliosum. Cum Ario enim profligasti Macedonium: Ideo fac nobis Deum propitium.

6. Deesse videtur tr. Σ, ut plura infra Υ. Δ. Ι. Τ. Ο. Υ. An vero melodus acrostichidem expleverit, valde dubito. Vix dato nominis indiculo, potius eum latere juvit. — ἐθηριομάχησας C, serie et modulo haud illæsis. Paulina vox est in I Cor. XV, 32. — τὸν εἰς υἱὸν.. τὸν εἰς τὸ σ. π. C, quod melodus f. affectaverit, quum placeret τὸν μὲν τὸν υἱὸν... τὸν δ' εἰς. — Ἀρείῳ καὶ Σευήρῳ κατ. C. Quam inepte Severus intrudatur huc, clamat rhythmus, vetat ipsa temporum ratio.

II.

DE S. EUTHYMIO.

α'. Τῷ Θεῷ ἀπὸ μήτρας
ἐκλελεγμένος,
Σαμουὴλ τῇ προβλέψει
ἀνηγορεύθης,
τὴν οἰκουμένην
λαμπρύνας τοῖς θαύμασι,
καὶ τὰς ἐρήμους
πυκνώσας τοῖς πλήθεσι,
τερατουργὲ Εὐθύμιε·
διὸ ὑπὲρ ἡμῶν
δυσώπει τὸν Κύριον.
β'. Εὐθυμείτω φερωνύμως
ἡ Σιὼν ἐπιτελοῦσα
τὸν τῆς θείας μνήμης σου
πανηγυρισμόν· τῷ γὰρ τόκῳ σου
εὗρεν λύτρωσιν τῶν δεινῶν,

1. A Deo ex utero
electus
prædictusque, Samueli
similis factus es :
mundum
illustrasti miraculis,
et deserta
populis implevisti,
Euthymi, prodigiorum opifex :
ideo pro nobis
deprecare Dominum.
2. Amore exultet in nomine tuo
Sion, quæ recolit
tuam sacram memoriam
in hac celebritate; ortu enim tuo
invenit libertatem a malis,

1. Sic Theodoro is hirmus solemnis est, ut ab ipso esse conditum facile æstimaverim. Corsin. f. 48, sub epigraphe: Μηνὶ ἰανουαρ. κ', τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου κονδάκιον, ἦχ. β', φέρον ἀκροστιχίδα· Ἑωσφόρῳ. Sic f. salutatur Euthymius, *orientalis* ecclesiæ pater, cujus acta in Bolland. Jan. II, 662. Eosphoro potius ab acrostichide quam Theodoro poema tribuetur. Sed præter solitas hirmi, linguæ, styli tesseras, aliaque signa et compendia quæ Studitam produnt, Eosphorus nihil est, nisi ejusdem occultum nomen. — προβλέψει, nova et ambigua vox, qua tam sancti prudentia quam providentia Dei significari potest.— ἀνηγορευθεὶς C.

2. Εὐθυμείτω. Ludit cum nomine et loco Euthymii Hierosolymitani. — Θεοπλούτιστε, nota formam compar. tum vim activam in ἀνθοῦν.

Εὐθύμιε θεοπλούτιστε·
ὡς κρῖνον ἀνθοῦν
ἐν τῇ ἐρήμῳ τὰ ὅσια,
πληροῖς τῆς ὀσμῆς
τῶν θαυμάτων σου τὰ πέρατα,
ἧς ὀσφραινόμενοι ψυχικῶς,
ῥωννύμεθα ἐπᾴδοντες·
Διὸ ὑπὲρ ἡμῶν
δυσώπει τὸν Κύριον.

Euthymi, dives opum Dei.
Ut lilium florens
in solitudine per sancta opera,
imples odore
tuorum mirabilium ultimos fines;
qua fragrantia mentibus perfusi,
roboramur canentes :
« Ideo pro nobis
« deprecare Dominum. »

γ'. Ὦ γονέων εὐτυχίας * τῶν ἐσθλῶν, ὅτι τοιοῦτον * διὰ ἱκετήρια * ἀνεβλάστησαν καρπὸν ὅσιον, * ὅνπερ ὥσπερ οἶν τῷ Θεῷ, * ὡς Σαμουὴλ ἡ γεννήσασα, * ὁ μέγας αὐτὸς * ἀφιέρωσεν Ὀτρεῖος· * τὸ Πνεῦμα αὐτὸν * τὸ πανάγιον ἠγάπησε, * πρὸς ὃν βοήσωμεν ἐκτενῶς * καὶ εἴπωμεν ἐπᾴδοντες· * Διὸ ὑπὲρ...

δ'. Σὺ προῆλθες, ὡς ἐκ σίμβλων, * τῆς γαστρὸς ὁ φιλεργάτης, * ἀρετῶν τοῖς ἄνθεσιν * ἐφιπτάμενος καθὰ μέλιττα, * μέλι ἅγιον ἑαυτῷ * τῶν ἐντολῶν ἐργασάμενος * καὶ τοῦτο Θεῷ * προσφερόμενος, εὐφροσύνῃ * γλυκαίνων ἡμῖν * τῆς ἀσκήσεως τὸ ἔμπικρον, * δι' οὗ ἡδύνοντες τὰς ψυχάς, * κραυγάζομεν ἐπᾴδοντες· * Διὸ ὑπὲρ...

ε'. Φιλοθέου ξυνωρίδος * καὶ στοργῆς! ψυχὴ γὰρ μία * ἐν δυσὶ τοῖς σώμασι * ἐγνωρίζετο ὑμῖν, ἅγιοι, * ὤμοις φέροντες τὸν σταυρόν, * Εὐθύμιε καὶ Θεόκτιστε· * τὴν ἔρημον γὰρ * ἐνεώσατε, θειότατοι, * δεικνύντες αὐτὴν * ὡς παράδεισον πυκάζουσαν· * πρὸς οὓς κραυγάζομεν ἐν χαρᾷ, * καὶ ψάλλομεν ἐπᾴδοντες· * Διὸ ὑπὲρ...

ς'. Οἱ Αἰπόλοι ἐν τῷ ἄντρῳ * τοὺς σοφοὺς ἑωρακότες, * μέγαν φόβον ἔλαβον, * αἰσθανόμενοι τὸ δυσβάτευτον· * ὅθεν βαίνοντες πρὸς

3. Proh! felicitas optimorum parentum! qui post vota supplicia talem germinarunt fructum sanctitatis; quem ovis instar Deo consecravit, ut Samuelis mater, magnus ille Otreïus. Dilexit eum Spiritus sacratissimus, cui voce instanti clamemus, dicamus et canamus : Ideo...

4. Tu quasi ex alveo, operosus ab utero exivisti, virtutum per flores supervolitans, tibimet mella sacra stipans, ut apis, dum mandata peragis, eaque Deo offerens, hilari perfundis suavitate asceticam amaritudinem; unde animabus mansuefacti, clamamus et canimus : Ideo...

5. Proh! duorum Dei amicorum societas et amor! Vobis enim anima una in duplici corpore innotuit, o vos ambo sancti, crucem humero gerentes, Euthymi et Theoctiste. Solitudinem enim renovastis in alterum paradisum, eam adornantes, o sanctissimi, quibuscum gaudio clamamus et psallimus: Ideo...

6. Barbari Æpoli, cum in antro sophos vidissent, magno pavore capti sunt; sentiebant enim humum nullo esse pede tritum.

3. ἱκετηρίας C contra rhythmum. — ὅνπερ οἶς C, in quo ὥσπερ excidit propter similia et in transitu librarii a linea ad lineam. — Ὀτρώϊος C. Otreius, episcopus Melitenensis, memoratur in Act. cap. I, n. 4.

4. μέλιττα. Ab Athanasio in vita S. Antonii eadem apum parabola ad biographos et melodos plurimos transiit. Cf. infra VI, 5; XVIII, 3. — εὐφραίνεσε. Sic C.

5. A trop. 3 initio et hoc initium pendet, ob ellipsim τοῦ ὦ, de qua cf. Lamb. Bos. p. 780. — f. φέρουσι t. 6.

6. αἰπόλοι, de quo nomine Acta silent; nonnulli videntur Sarraceni.

αὐτοὺς * ἐθαύμαζον τὴν ζωὴν αὐτῶν· * βοτάναι αὐτοῖς * ὄψον ἥδιστον γεγόνασιν, * ὡς ἐν οὐρανῷ * οἱ μακάριοι διέτριβον, * πρὸς οὓς συνήρχοντο οἱ λαοί, * κραυγάζοντες καὶ ᾄδοντες· * Διὸ ὑπέρ...

ζʹ. Ῥιζωθέντες ὁμοψύχως * τῷ Θεῷ καρποφοροῦσιν * τῶν ἀποτασσομένων * τὴν διάδοσιν οἱ φαιδρόψυχοι· * λάμπων μείζοσιν ἀρεταῖς * τοῦ ἑτέρου ὁ Εὐθύμιος· * μονίαν ὁ μὲν * ὡς φιλέρημος ἀσπάζεται, * ὁ δὲ εὐπειθῶς * τὸ κοινόβιον προσδέχεται· * ἀλλήλοις διδοῦσι τοὺς μισθούς, * καὶ ᾄδουσιν οἱ σωζόμενοι· * Διὸ ὑπὲρ...

ηʹ. Ὥσπερ χρεὼν, δεῦτε πάντες, * μονασταὶ σὺν τοῖς μιγάσιν, * ἱερεῖς σὺν ἄναξιν, * καὶ πᾶς ὁ λαὸς, νῦν αἰνέσωμεν, * ὅνπερ δέδωκεν ὁ Θεὸς * ἐν τῷ κόσμῳ δῶρον μέγιστον, * τὴν πόλιν Θεοῦ * ἐν τῇ ἐρήμῳ συστήσαντα, * τὸν ἐν ἀρεταῖς * τὴν οἰκουμένην ἀστράψαντα, * τὸν μέγαν ὄντως τῶν μοναστῶν * φωστῆρα, πρὸς ὃν κράζομεν· * Διὸ ὑπὲρ..

Tum accedentes ad eos stupebant eorum vitam; herbæ illis erant edulium lautissimum; ut in cœlo beati vivebant, ad quos populi convenere, clamantes et dicentes: Ideo...

7. Radicati in una anima, Deo fructificant ambo, mente fulgentes, spretis rebus quas abdicaverunt. Emicans majoribus virtutibus præ altero Euthymius, solitariam vitam, ut desertum amans, amplectitur, alter vero mavult cœnobium suscipere; ambobus præmia dantur, et salvi per illos viri canunt: Ideo...

8. Uti decet, venite omnes eremitæ cum cœnobitis, sacerdotes cum regibus, et omnis populus, nunc canamus eum quem Deus mundo dedit insigni munere; qui Dei civitatem in deserto condidit; qui virtutibus orbem illustravit, magnum, inquam, monasteriorum luminare, cui clamamus: Ideo...

7. ἀποτασσομένων contra accent. — φαιδρόψυχοι adde lexicis.

8. μηγᾶσιν. Sic C. Ambigendum utrum agatur de abbatibus, uti opinari videtur Cangius, ad vocem μέγας; an de cœnobitis μιγάσι, quorum jam ad Orestem et alibi memini; id autem, præter rhythmum et linguam, suadet studii ascetici varietas in Theoctisto et Euthymio notata superius. Cf. III, 9.

III.

DE SANCTO EPHREM.

αʹ. Ἐκλογῆς δεδειγμένος * σκεῦος ὡραῖον, * ἀποῤῥεῖς ἐκ χειλέων * ῥεῖθρα τῶν λόγων, * τὴν οἰκουμένην * ποτίζεις κατάνυξιν, * καθυπογράφων * τὴν ὥραν τῆς κρίσεως, * σοφὲ Ἐφραὶμ φιλήσυχε· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει τὸν Κύριον. *

βʹ. Τῆς ἐρήμου τὸν ὡραῖον * πολίτην, Ἐφραὶμ τὸν μέγαν, * τὸν ἐν ὁσιότητι * ἐξαν-

1. Electionis vas formosum factus, effundis a labiis flumina sermonum; orbem donas potu compunctionis, dum sub oculis pingis judicii horam, o sapiens Ephrem, sacræ quietis studiose; ideo nobis fac Dominum propitium.

2. Solitudinis eximium civem, magnum Ephrem, cujus sanctitas flores effudit in

III. Corsin. fol. 54: Μηνὸς ἰανουαρ. κηʹ, κονδάκιον εἰς τὸν ὅσιον Ἐφραὶμ, ἦχ. βʹ.

1. Ibid. πρὸς τό· Τῷ ἀπὸ μήτρας, — ἀποῤῥεῖς active, ut ἐκρεῖς apud poëtas.

2. Ἐφραὶμ semel et iterum infr. v. 3 bisyllab. videtur, nisi τὸν hic omittatur, et infra θεόφρον solita synizesi contrahatur. — διαπύρσιος (sic) ἐγένετο C. — τοῖς om. ante διδάγμ.

θήσαντα καρποὺς γνώσεως, * δεῦτε σήμερον, ἀδελφοί, * ἐγκωμίοις στέψωμεν ἅπαντες· * τοῦ κόσμου φωστὴρ * ἐγένετο διαπρύσιος, * τὴν ὑπ' οὐρανὸν * καταλάμψας τοῖς διδάγμασιν, * ἐν οἷς λαμπόμενοι καὶ ἡμεῖς * βοῶμεν καὶ ἐπᾴδωμεν· * Διὸ ὑπέρ. .

γ'. Οὐκ ἰσχύω τὰς σὰς φράσαι * ἀρετάς, Ἐφραὶμ θεόφρον· * σὺ γὰρ δι' ἀσκήσεως * Πνεῦμα ἅγιον εἰσδεξάμενος, * λύρα γέγονας γνωστικὴ * μελῳδοῦσα θεῖα διδάγματα· * τῆς σῆς γὰρ φωνῆς * πᾶς ἐπακούων ἡδύνεται, * καὶ κατανυγείς, * ἔρωτι θείῳ ἐπτέρωται, * τὴν μέθην ῥίψας τὴν τῶν παθῶν, * κραυγάζων καὶ ἐπᾴδων σοι· * Διὸ ὑπέρ...

δ'. Ὑπεδείχθης Θεοῤῥήμων, * ἑαυτῷ ἐν ὀπτασίᾳ * ὡς μεγάλη ἄμπελος, * τὴν ὑπ' οὐρανὸν ἐκπληρώσασα * θείοις ῥήμασιν ὡς καρποῖς, * ἐπαρκοῦσα πᾶσι τοῖς πέρασιν· * ἡ γλῶσσα γάρ σου * τὰ μελίῤῥυτα διδάγματα * ὑπὲρ τὴν πηγὴν * τοῦ παραδείσου ἐκβλύσασα, * ἀρδεύει πάντας ψυχωφελῶς * τοὺς πίστει σοι ἐπᾴδοντας· * Διὸ ὑπέρ...

ε'. Σοὶ ὁ τόμος ἐπεδόθη * εὐσεβῶς, ὁ δι' ἀγγέλου, * τῆς ἀῤῥήτου γνώσεως, * ὡς θεράποντι Χριστοῦ, * πάνσοφε, ὅνπερ ἤνοιξας νοητῶς * ἀναπτύξει τῇ τῶν χειλέων σου, * ἐξοὔπερ κινεῖς, * ὡς ἐκ πυξίδος τοῦ πνεύματος, * γραφίδα τὴν σήν, * καὶ πληροῖς δέλτοις τὰ πέρατα, * διδάσκων πάντας τὰ τοῦ Θεοῦ * ἐντάλματα, ἐπᾴδοντας· * Διὸ ὑπέρ...

ϛ'. Τῆς σοφίας ἐντρυφήσας * τῇ πηγῇ κραυγάζεις, πάτερ. * Ἄνες σου τὰ κύματα * τὰ τῆς χάριτος, μόνε Κύριε. * Ὅθεν ἔβλυσας ποταμούς, * τὰ διδάγματά σου φωτίζοντα· * ἐντεῦθεν λοιπὸν * ὡς μαργαρίτας τὰ δόγματα * ἐκ βάθους τῆς σῆς * θεογνωσίας ἀνείλκυσε, * ἐν οἷς κοσμεῖται θεοπρεπῶς, * ἡ ἐκκλησία ᾄδουσα· * Διὸ ὑπέρ...

ζ'. Ὁ λειμών σου τῶν ποικίλων * διδαχῶν

scientiæ fructus, adeste hodie, fratres omnes, ut laudibus coronemus: mundi quippe jubar illustre factus est, totum orbem doctrinis collustrans; quibus et nos illuminati, confiteamur et canamus: Ideo...

3. Haud valeo tuas referre virtutes, Ephrem Deum spirans: tu enim per ascesin sacrum adeptus Spiritum, lyra insonuisti erudita, hymnis referens divina dogmata; quisquis enim tuam vocem audit, mansuescit, et compunctione tactus, divino rapitur amore, ebrietatemque ejiciens voluptatum, clamat et canit: Ideo...

4. Tibimet, Dei vates, in visione visus es tanquam vitis ampla, universum orbem implens divinis verbis, quasi fructibus, sufficiens omnibus finibus. Lingua enim tua, effundens mellilua documenta uberius quam fons paradisi, in animarum incremento, omnes irrigat cum fide canentes: Ideo...

5. Tibi arcanæ scientiæ tomus mystice datus est per angelum, sicut famulo Christi, o multum sapiens, quem mystice pandens, ac si apertis labris, cum impetu, velut in tabella spiritus, stylum moves et imples voluminibus ambitum orbis, docens Dei præcepta omnes canentes: Ideo...

6. Sapientiæ fonte cum voluptate potatus, clamas, o pater: « Exundare fac gratiæ fructus, tu solus Dominus. » Unde flumina effudisti, tuas luculentas doctrinas; unde ex abysso tuæ theologiæ Ecclesia veluti margaritas extraxit dogmata quibus divino decore adornatur, canens: Ideo...

7. Pratum tuum doctrinis varie floridis

3. λύρα. Eleganter memorat Ephraemi sermones, quorum metra nuper detecta sunt.

4. Ἄμπελος. f. respectu ad ps. LXXIX, 9.

5. Cf. ps. XLIV, 2. — ὡς ἐπᾴδοντας C.

6. πυτ. διδ. φωτίζ. C, om. interpositis voculis. — ἐπᾴδουσα C.

7. τὴν οἰκουμ. ὅλην C, quod recidit in rhyth. cant. I. οἱ add. ante ἡδύπνοοι. — f. ὡς ἡδύπν.

εὐωδιάζων,* ἅπασαν οἰκουμένην* ἀνεπλήρωσεν ὀσμῇ γνώσεως·* ὅθεν ἅπαντες ψυχικῶς * οἱ ἡδύπνοοι χρηματίζομεν, * τὸ ἐκ τῶν παθῶν * δυσῶδες νέφος ἐλαύνοντα, * ὡς ἄνθη τερπνὰ, * τὰ σὰ λόγια δρεπόμενοι, * ἐν οἷς στεφάνους ὑμνῳδικοὺς * προσφέροντές σοι ᾄδομεν· * Διὸ ὑπὲρ...

η'. Ὑπὲρ πάντας τοὺς ὁσίους * θρηνητὴς τοῦ βίου ὤφθης, * προδεικνὺς τὸ ἔμφοβον * τῆς κολάσεως, τρισμακάριστε·* ἄλλος γέγονας προφητῶν * Ἱερεμίας πολυθρήνητος, * τὴν ὑπὸ παθῶν * αἰχμαλωσίαν θρηνούμενος, * καὶ ὑποδηλῶν * τῆς μετανοίας τὴν ἄνοδον, * δι' ἧς ἐλπίζοντες εἰς Χριστὸν, * βοῶμέν σοι ἐπᾴδοντες· * Διὸ ὑπὲρ...

θ'. Ὑμνῳδήσας τὸν σὸν βίον, * ἐκ μικροῦ ἐκλιπαρῶ σε * ἀπὸ τῶν χαρίτων σου, * παμμακάριστε, κἀμοὶ δώρησαι * χάριν, ἔλεος καὶ ἰσχὺν, * τὸν τοῦ βίου πλοῦν περαιώσασθαι· * τὸ μοναδικὸν * ἐπιστηρίζοις πολίτευμα· * τὸ μιγαδικὸν * ἐκδιασώζοις βιώσιμον, * τοὺς ἱεράρχας τε καὶ βασιλεῖς * καὶ πάντας τοὺς συμψάλλοντας· * Διὸ ὑπὲρ...

suave olens, odore scientiæ totum perfudit orbem: unde omnes nos fragrantia spirituali perfusi videmur, eloquia tua decerpentes, quæ veluti flores amœni, fœdam voluptatum fuliginem dispellunt, et cum iisdem tibi hymnorum corollas offerentes, canimus: Ideo...

8. Amplius quam omnes sancti, hujus vitæ fuisti lamentabilis concionator, præsignificans quam tremendum sit flagellum, o ter beate; alter factus Jeremias, magnus ex prophetis plorator, tu qui de passionum captivitate ingemiscens, digito monstrasti pœnitentiæ reditum, per quem reposita spe in Christo, clamamus tibi psallentes: Ideo...

9. Tuam ego vitam hymno referens, in tenuitate mea te oro per tuas gratias, o felicissime; mihi quoque largitor gratiam, misericordiam et robur, ad hujus vitæ fretum transmeandum; confirma anachoretarum vitam, cœnobitarum serva regimen incolume, pontifices et imperatores, omnesque tibi concinentes: Ideo...

8. ὑποδεικνὺς C. — ὁ πολυθρ. C.

9. μοναδικὸν, μιγαδικὸν, en aperte duplex monachorum genus, de quo alias. Silent autem tam recens Sophocles quam Cangius, qui tamen de proxima voce μέγας bis in alio sensu disseruit, eamque de abbatibus intellexit.

IV.

DE S. THEODORO SICEOTA.

α'. Γνωρισθεὶς ἐκ σπαργάνων * ἡγιασμένος * καὶ φανεὶς ἐκ χαρίτων * πεπληρωμένος * τοῖς θαυμασίοις * τὸν κόσμον κατηύγασας, * καὶ τῶν δαιμόνων * τὰ σμήνη ἀπήλασας, * ἱερουργὲ Θεόδωρε· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει τὸν Κύριον.

β'. Τὸν ἀστέρα τῆς ἁγνείας * ἐκ νυκτὸς

1. Notus ut ab incunabulis sanctificatus, palamque cumulatus gratiis, miraculis orbem illuminasti, et dæmonum repulisti examina, sacrorum minister Theodore; ideo pro nobis deprecare Dominum.

2. Hanc pudicitiæ stellam per noctem ma-

IV. Corsin. f. 109. Μηνὸς ἀπριλλιόυ, ἦχ. β', ποίημα Στουδίτου.

1. De Theodoro cf. Balland. April. t. III, p. 32.

2. Ut supra, v. 8 novem habet syll. sed aliis accentibus distinctas. Metro autem et modulo v. 10 variatur, una syll. constanter deficiente.

τῆς ἁμαρτίας * ἐν τῷ τῆς ἀσκήσεως * στερεώματι * ἀνατείλαντα, * δεῦτε, ἴδωμεν, ἀδελφοί, * Θεόδωρον τὸν ὁσιώτατον, * θαυμάτων βολὰς * ὑπὲρ ἥλιον προλάμποντα, * καὶ τοὺς ἐπὶ γῆς * ἐν ἰάσει φωτίζοντα, * πρὸς ὃν βοήσωμεν ἐκτενῶς, * καὶ εἴπωμεν ἐπᾴδοντες· * Διὸ ὑπὲρ...

lignam in ascetico firmamento ortam, agitedum, intueamur, fratres, Theodorum piissimum, portentorum fulgura sole lucidiora jaculantem, ac terrigenas sanatione illustrantem, cui clamemus intenta voce, et dicamus succinentes: Ideo...

γ'. Οὐκ ἀρκέσει πᾶσα γλῶττα * γηγενῶν λογογραφῆσαι * τὴν ἀγγελομίμητον * πολιτείαν σου, * τρισμακάριστε· * ὤφθης ἥλιος ἀρετῶν, * καὶ οὐ δύναμαι ἀντωπῆσαί σοι· * Σὺ δός μοι καὶ φῶς * καὶ αἰνέσεως τὰ ῥήματα * ὑμνῆσαι τὰ σὰ * τῆς ἀσκήσεως τέρατα, * ὡς ἂν ἀκούσαντες οἱ λαοὶ * δοξάσωσιν ἐπᾴδοντες· * Διὸ ὑπὲρ...

3. Deficiet omnis lingua mortalium, si tuam referat angelorum æmulam vivendi rationem, ter beate; sol virtutum appares, nec te cernere coram valeo. Tu da mihi et lumen et verba laudum, ut canam tua ascetica prodigia, quæ populi cum audiverint, Deum laudent canentes: Ideo...

δ'. Ὑπεδείχθης ἀπὸ βρέφους * ἱερῶς τῆς ἐγκρατείας * τὴν μακαριότητα * ἀσπασάμενος, * θεοδίδακτε· * πνεῦμα ἔλαβες ἐκπυροῦν * τὴν ψυχήν σου πρὸς πάντα ὅσια, * μητρῴας στοργῆς * ὑπεράνωθεν γενόμενος, * ἐξ ὅλης ψυχῆς * ἀνακείμενος κτίστῃ σου, * πρὸς ὃν ἐλπίζειν ἐν ἅπαντι * ἐδίδασκες τοὺς ᾄδοντας· * Διὸ ὑπὲρ...

4. A teneris incepisti sacro suscipere amplexu continentiæ beatitudinem, Dei alumne; Spiritum accepisti, quo mens tua ad omnia sancta incendebatur, sublimior matris amore factus, totaque ex anima conditori tuo consecratus, ad quem spem semper mittere edocuisti canentes: Ideo...

Plus semel notatum est, penes melodos stare hujusmodi varietates, dum fines semel positos nunquam in eodem poemate transgrediantur. — f. pro tono mel. ὁσιώτατον τὸν θεόδ.

3. δοξάσωσιν absolute, ut alias δοξολογέω.

4. πρὸς τὰ ὅσια C. — τῷ κτίστη σου sic C, ubi accentum in κτίστη melodi retinent contra grammaticos. — ἐν παντὶ C. — τοὺς ἐπᾴδοντας id. perpetuo sphalmate.

V.

DE S. ÆMILIANO.

α'. Κρατυνθεὶς ὑπερτάτως * παρὰ Κυρίου, * εὐκλεῶς ἐτροπώσω * τοὺς τυραννοῦντας, * καὶ τῶν θαυμάτων * τὴν χάριν δεξάμενος, * τοῖς ἐν ἀνάγκαις * ἀῤῥήτως προΐστασαι, *

1. Sublimi robore a Domino munitus, nobilia trophæa ex tyrannis reportasti, ac prodigiorum gratiam adeptus, periclitantibus arcano more succurris, Æmiliane

V. Corsin. f. 134: Μηνὶ ἰουλίῳ ιη', κονδάκιον τοῦ ἁγίου Αἰμιλιανοῦ. ἦχ. β', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ἀσώτου. In margine autem: Στουδίτου. Glossema notatu dignum, quo rescimur sub humili titulo τοῦ ἀσώτου, fort. et similibus latere aliquando S. Theodorum.

Αἰμιλιανὲ πανόλβιε· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει τὸν Κύριον

β'. Τὸν προστάτην τῶν πλεόντων, * καὶ φρουρὸν τῶν ἐν ἀνάγκαις, * τὸν στεῤῥὸν ἀδάμαντα, * Αἰμιλιανὸν, πιστοὶ, σήμερον * δεῦτε, στέψωμεν ἐν ᾠδαῖς, * τῷ Πνεύματι ἐπαγαλλόμενοι· * αὐτὸς τὸν σταυρὸν * ἐπὶ τοῖς ὤμοις ἀράμενος, * ὀπίσω Χριστοῦ * ἀκολουθῆσαι κατέσπευσεν· * αὐτῷ τὸν ὕμνον ἀθλοπρεπῶς * προσείπωμεν ἐπᾴδοντες· * Διὸ ὑπὲρ...

γ'. Οὐρανίαις συμπολεύων * στρατιαῖς, μεγαλομάρτυς, * ἐνωτίζου τὰς ἤχους * ὑμνῳδιῶν φωνῆς λόγων μου, * ἐξ ὀργάνου γλώττης σαθροῦ * καὶ στόματος ἐκπεμπομένων σοι, * διδοὺς φωτισμὸν, * ἁγιασμόν μοι καὶ κάθαρσιν * ψυχῆς καὶ σαρκὸς, * ἐπιφοιτήσει τοῦ Πνεύματος · * τὰ σὰ προσφέρω σοι ἐκ τῶν σῶν, * ὁ ἄσωτος κραυγάζων σοι· * Διὸ ὑπὲρ...

δ'. Ὑψηγόρῳ διανοίᾳ * τὰ τῆς γῆς ἐγκαταλείψας, * πρὸς τυράννου βήματι * Αἰμιλιανὸς δεσμοῖς ἄγεται, * ἔχων τρόπαιον τὸν σταυρὸν * καὶ θώρακα τὸ θεῖον βάπτισμα, * σκοπῶν εἰς τὸ φῶς * τὸ τῆς μελλούσης γλυκύτητος, * ἰδεῖν τὸ τερπνὸν * τοῦ παραδείσου γλιχόμενος, * ἐξ οὗ εὐφραίνει πνευματικῶς * τοὺς μέλποντας ἐπάξιον· * Διὸ ὑπὲρ...

ε'. Ἀλιτηρὸν θεομάχον * τοῖς ποσὶ καταπατήσας, * ὡς στεῤῥὸς τῆς πίστεως, * Αἰμιλιανὲ σοφὲ, πρόμαχος, * πᾶσιν ἔδειξας προφανῶς * τὸν Κύριον συμπολεμοῦντά σοι, * ἰσχὺν πανσθενῆ * ἐν ταῖς βασάνοις δωρούμενον, * ζωὴν ἀπαθῆ * διὰ θανάτου βραβεύοντα, * μεθ' οὗ αὐλίζῃ ἐν οὐρανοῖς, * ἰώμενος τοὺς κράζοντας· * Διὸ ὑπὲρ...

ϛ'. Σταυροτύπῳ ἐνεργείᾳ * ἐν χθονὶ ἀπολικμήσας * τῶν ἐθνῶν τὰ εἴδωλα, * Αἰμιλιανὲ, Θεὸν ᾔνεσας, * τοῦτο μόνον μεμαθηκὼς *

felicissime; ideo pro nobis ora Dominum.

2. Navigantium tutorem, custodem versantium in angustiis, ob constantiam adamanti similem Æmilianum, o fideles, adeste, hodie coronemus hymnis, spiritu exultantes. Is crucem in humeris ferens, pone Christum pergere studuit, cui, ut athletam decet, hymnum dicamus, canentes: Ideo...

3. Qui supernis cum agminibus conversaris, o megalomartyr, præbe aurem tono hymnorum, voci verborum quæ impura lingua et os pollutum ad te mittit, mihi concedens lucis usuram, sanctitatis munus, et animæ corporisque munditiem, afflatu Spiritus favente: tibi tua ex tuis offero, perditus ego ad te clamans: Ideo...

4. Mente ad alta vectus, terrenis rebus missis, ad tyranni tribunal Æmilianus constrictus ducitur, trophæum crucis ferens et baptismi sacram loricam, fixis oculis ad lumen futuræ dulcedinis, videre anhelans paradisi delicias, ex quo exhilarat in spiritu canentes, ut par est: Ideo...

5. Scelestum Dei hostem sub pedibus conculcans, ut strenuus fidei vindex, sapiens Æmiliane, cunctis palam ostendisti Dominum esse tuum commilitonem, qui tibi robur in suppliciis invictum largitur, et vitam incorruptam mortis in præmio confert, quocum inhabitas in cœlis, sanans clamantes: Ideo...

6. Vim in crucis signo augens, solo contrivisti gentium simulacra, Æmiliane, Deumque cecinisti, hoc solum edoctus, proferre

1. De S. Æmiliano cf. Bolland. Jul. IV, p. 170. Passus est sub Juliano in Mysia, Capitolino Thraciæ præfecto vel vicario.

2. ἀθλοπρεπῶς adde lexicis.

3. Ἐνωτίζου ἤχους C, quum idem sonet ἠχοῦς, hoc præstat, ne v. 3 mutetur solita clausula. Quidni ἐνωτίζου ἤχους τῶν ὑμν..? — προσφέρω γὰρ C; hæc vero ex celebri sacræ liturgiæ formula.

4. δέσμιος C, quod abundat.

5. Ἀλιτῆρα C, nihil est nisi pro apostata id melodus audacter cuderit.

6. ἀπολικμήσας sat rarum, de quo cf. infra ane-

προσφέρεσθαι ὕμνον τρισάγιον, * δι' ὃν τῆς σαρκὸς * τὴν εὐζωΐαν ἐξήρνησαι, * δεκτὴ προσφορὰ * διὰ βασάνων γενόμενος, * μεθ' οὗ αὐλίζῃ ἐν οὐρανοῖς, * ἰώμενος τοὺς κράζοντας· * Διὸ ὑπὲρ...

ζ'. Ὡς ξοάνων καθαιρέτην * ὁ δεινὸς Καπετωλῖνος * τότε τὸν ἀήττητον * Αἰμιλιανὸν εὑρεῖν ᾤχετο, * στείλας σύμφρονας ὑπουργοὺς * τοῦ μάρτυρος εἰς ἀναζήτησιν· * διὸ ἐξ ἀγροῦ * ἐπανιόντα δεσμήσαντες * οἱ σκότους μεστοὶ * ἕτερον ἄνδρα ἀνεύθυνον, * κατέλειψαν τὸν ζητούμενον * ἀδάμαντα, ᾧ κράζομεν· * Διὸ ὑπὲρ...

η'. Τὸν ἀγρότην ὁ στεῤῥόφρων * συμπαθῶς ἀπολυτροῦται· * Ὃν ζητεῖτε, ἔκραζεν, * ἐγώ εἰμι, τοῦτον ἀφίετε. * Ἕνα Θεὸν ὁμολογῶ, * ταῖς μάστιξι καὶ χαίρων πρόσειμι· * οὐ φρίττω τὸ πῦρ * τὸ διαφόρως σβεννύμενον, * οὐ ξίφους τομὴν, * τὴν πρὸς ὀλίγον δυσίατον. * Παρέστη χαίρων τῷ δικαστῇ * ὁ ἅγιος ᾧ κράζομεν· * Διὸ ὑπὲρ...

θ'. Ἀπορήσας κατ' ἀξίαν * ἐξειπεῖν ὁ ὑμνῳδός σου * τὰς ἀνδραγαθίας σου, * Αἰμιλιανὲ, βοῶ· Σύγγνωθι, * δέξαι πόθῳ τὸ πρόθυμον, * ἀντιδιδοὺς τὰ τελειότατα, * τὸ κέρας ὕψων * τῶν βασιλέων * πρεσβείαις σου, * ἰσχὺν τῷ στρατῷ * κατὰ βαρβάρων δωρούμενος, * τὰς ἐκκλησίας ἅπτων εἰς ἕν, * εἰρηνεύων ἐπᾴδοντας· * Διὸ ὑπὲρ...

canticum ter sancto, per quem carnis illecebras respuisti, grata illi evadens hostia in suppliciis, quocum cœlestia inhabitas, sanans clamantes: Ideo...

7. Sævus Capitolinus, ut idolorum destructorem, invictum Æmilianum inveniret, anhelabat; mittit conspirantes secum ministros, martyrem ad investigandum. Unde ab agro redeuntem quemdam virum innocentem constringentes, in nocte cæcutientes satellites, reliquere quem quærebant, illum adamantinum virum, cui clamamus: Ideo...

8. Rustico compatiens vir fortis, liberat eum: « Quem quæritis, inquit, ego « sum; hunc dimittite. Unum Deum confi- « teor, promptus ad verbera, hilaris adsum. « Ignem non timeo facile extinguendum, « neque gladii vulnus cito sanandum. » Sistit se lætum coram judice sanctus, cui clamamus: Ideo...

9. Cunctatus ego melodus tuus in celebrandis, quantum par est, gloriosis gestis tuis, Æmiliane, adjuro te: Ignosce! accipe amoris desiderium, redde mihi optima bona, exalta cornu imperatorum suffragiis tuis, robur exercitui confer adversus barbaros, ecclesias in unum collige, in pace compone canentes: Ideo...

pigr., VIII, 6. — Irruit noctu sanctus martyr in templum, omniaque idola comminuit. — τρισάγιον, ob Deum ter sanctum, inde recta series δι' ὅν.

7. τότε additur. — εὑρεῖν ᾤχετο sat ineptum provocat ad αἱρεῖν ηὔχετο « interficere optabat. » — θάτερον ἄνδρα C, quod fort. Byzantini pro τὸν ἕτερον, dum Attici tantum pro τὸ ἕτερον dicunt.

8. στεῤῥόφρων in lex. desideratur. — ζητεῖτε κράζων C. ἄφετε C, f. quod id ipsum habet Jo. XVIII, 7-8, sed metrum postulat imperativ. — ἕνα κύριον C. Suspicari lubet verba compendio scribi solita, ut κύριος, Θεός, Θεοτόκος etc., aliquando apud melodos syllaba minui. καὶ add. ob sequens χαίρων facile omissum, nisi mavis χαίρων προσέρχομαι.

9. ἀντιδιδούς μοι C. — συνάπτων .. τοὺς ἐπᾴδοντας C. Canticum hoc vetus in multis confirmat acta vaticana a Bollandianis edita, quæ Boschius paulo durius exagitat, scriptorem alium priscum, gravem, gnarum, qualis utique noster est, obnixe requirens.

VI.

DE S. BASILIO.

α'. Τά θεόβρυτα
τῆς λογικῆς σου κρήνης ῥεῖθρα,
ὥσπερ ἄβυσσος,
ἐκ λογισμῶν βαθέων χέων,
τοὺς ἀσεβοῦντας
κατεπόντισας,
Βασίλειε, καὶ στῦλος πυρὸς
ὀρθοδοξίας λάμπων,
μετάγεις ἡμᾶς
ἐκ τῆς πλάνης Ἀρείου,
ἱεράρχα,
ὁ πολυκαρτερώτατος·
ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν
ἀδιαλείπτως ἱκέτευε,

1. Divini imbris instar,
tui spiritualis fontis flumina
effundens, ut abyssus,
ex profundis sententiis,
impios in pontum
immersisti,
o Basili; et tanquam columna ignis,
in qua splendet recta fides,
nos traducis
ab errore ariano,
o pontifex
longe patientissime;
verum pro nobis Dominum
supplex sine fine exora.

β'. Τέρπεται σήμερον
ἅπασα ἡ ἐκκλησία,
τὴν σὴν σεπτὴν καὶ ἁγίαν
μνήμην τελοῦσα,
Βασίλειε σοφέ·
σὲ γὰρ ὡς διάδημα περιβέβληται
βασίλειον, εὐπρεπὲς,
ἔχον τιμίους λίθους ἀστράπτοντας,
μαργαρίτας τοὺς τῶν ἀρετῶν,
λυχνίτας θεολογίας φαιδροὺς,
καὶ τὰς ὡς σμαράγδους
ποικιλτικὰς ὁμιλίας σου·
διὸ βοῶ σοι περιχαρῶς·

2. Lætatur hodie
universa Ecclesia,
tuam augustam et sacram
recolens memoriam,
Basili sapiens:
per te namque redimita est,
veluti diademate regio, decoro,
in quo gemmæ pretiosæ coruscant:
hic, margaritæ virtutum;
hic theologiæ carbunculi micantes,
smaragdisque similes
distincti tui sermones.
Ideo tibi clamo exultans:

VI. Corsin. fol. 38: Μηνὸς ἰανουαρ. α', ἀκολουθία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, ἦχ. α', τοῦ Στουδίτου.

1. Utrumque hirmum fort. condidit Theodorus. — Ἀρείου πλάνης C. τῷ κυρίῳ passim cum ἱκέτευε cod. contra justum usum.

2. In v. 2 ἡ om. C, læso metro. — læditur accentus in v. seq. σὴν ἁγίαν καὶ σεπτὴν. — τοὺς μαργ. τῶν C. — Post tr. 7 codex inserit aliud adeo simile secundo trop. ut satis videatur illud inter varietates rescribere, monito lectore timendum esse, ne larvatus quidam melodus clam nostra interpolaverit. En recocta: Στέφος βασίλειον | ἔχει σε ἡ ἐκκλησία, | χρυσουργημένη ἀρεταῖς | ποικιλοτρόποις, | Βασίλειε σοφέ· | ἔχον (l. iterum ἔχει) τοὺς τῶν λόγων σου λίθους λάμποντας | (ὡσμαράγδους sic, ὡς male additur) σμαράγδους δογματικοὺς, | λυχνίτας θεολογίαν ἀστράπτοντας, | μαργαρίτας διδαγματικοὺς, | καὶ φέρει,

Μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σοῦ λαοῦ·
ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν
ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

« Ne obliviscaris tuæ plebis,
« sed Dominum pro nobis
« supplex sine fine exora. »

γ'· Ὅνπερ κατέστεψαν * στόματα τῶν θεολόγων * τοῖς ἐγκωμίοις, πῶς ἐγὼ * αἰνεῖν τολμήσω; * Θεόν σε Φαραὼ * εἴπω, καὶ βασίλειον ἱεράτευμα; * λειμῶνα πνευματικὸν, * στῦλον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἕδρασμα, * καὶ λαμπτῆρα τῆς ὑπ' οὐρανόν; * καὶ τίς σου ἐξαριθμήσει, σοφὲ, * πάσας τὰς αἰνέσεις; * ὁ ἐποπτεύων ἐξ οὐρανοῦ, * ὡς ἔφησαν οἱ βοῶντές σοι, * μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σοῦ λαοῦ *, ἀλλὰ...

3. Quem ora theologorum præconiis coronarunt, quomodo ego illum ausim laudare? Deum tene dicam Pharaonis, regiumque sacerdotium? tene pratum animarum, Ecclesiæ columnam et fulcrum, et terreni orbis facem? Et quis enumerabit, o sapiens, omnes tuas laudes, uti dicunt qui ad te clamant : Tu nos e cœlo considerans, ne obliviscaris tuæ plebis, sed...

δ'. Ὑπὸ τοὺς πόδας σου, * οἷον ἱκέτης, προσπίπτω, * ἀναβοῶν σοι· Δέξαι * κἀμοῦ τὸ δῶρον, * Βασίλειε σοφὲ, * τόδε τὸ πενέστατον ἐγκωμίδιον. * Σὺ ἔφυς ἐξ εὐκλεοῦς * ῥίζης φωστήρων δύο, ὡς ἥλιος, * ταῖς ἀκτῖσί σου ταῖς λογικαῖς * φαιδρύνας ἐξ οὐρανίου νοὸς * ἅπαντα τὸν κόσμον· * ὅς· καὶ χαρᾷ ἀναμέλπει σοι· * Ὁ ἐπιβλέπων ἐξ οὐρανοῦ, * μὴ...

4. Ad pedes tuos, supplicis ritu, procumbo, tibi clamans: « Accipe meum quoque do« num, Basili sapiens, hoc tenuissimum en« comii frustum. Tu ortus e nobili radice, e « duobus sideribus veluti sol, radiis tuæ « mentis, face ingenii tui cœlestis totum « orbem collustras, qui exultans tibi canit: « Tu qui nos e cœlo consideras, ne oblivis« caris... »

ε'. Σὺ ἐκ νεότητος * Πνεύματος πλησθεὶς ἁγίου, * ἱεροφάντωρ, εἰς ἄνδρα * τέλειον φθάνεις· * σοφίας γὰρ ἐρῶν, * ἄνθη ὥσπερ μέλιττα ἐκλεγόμενος * τῆς γνώσεως τὰ τερπνὰ, * ὄντως εἰς τὰ τῶν λόγων μαθήματα * καὶ τὰ σύμβολά σου νοητὰ * πληρώσας, καταγλυκαίνεις ἡμᾶς * ταῖς μελισταγέσι * τῶν διδαχῶν ὁμιλίαις σου· * διὸ βοῶμέν σοι ἐκτενῶς· * Μή...

5. Tu a juventa Spiritu sancto plenus, hierophanta, in virum cito perfectum crescis: sapientiæ enim amans, api similis, decerpis flores, grata veræ scientiæ serta, et in eruditis sermonibus symbolisque spiritualibus coacervans, nos suaviores efficis tuis mellifluæ doctrinæ homiliis; ideo enixe tibi clamamus : Ne obliviscaris...

ϛ'. Τίς, ὦ Βασίλειε, * φθάσει σου ἐγκωμιάσαι * τὰ ἐν Ἀθήναις πρακτικὰ * τῶν μα-

6. Quis, o Basili, eo perveniet, ut tua in scholis Athenarum gesta et studia celebret?

ὡς ἐπὶ χάρας αὐτῆς, | ..... (deest aliquid) τὴν σὴν ἐκτελοῦσα | μνήμην φαιδρῶς· καὶ κραυγάζουσα. Raram dictionem χρυσουργ. et novam ποικιλοτρόποις vide an notaveris, utramque tenui tibicine fultam.

3. Φαραώ, ut Exod. VII, 1. — οἱ ἐκβ. C.

4. σοι δέξιο sic omnino C. f. σὺ δέξαι, nisi, transpositis verbis, emendetur : δεξιῶ, ἀναβοῶν σοι, scilicet δεξιῶ pro δεξιάου a v. δεξιᾶσθαι « dextera data salutare, benigne accipere. »

5. Φθάνεις. Ephes. IV, 13. — καὶ τὰ συμβλα σου C, sine accentu, et manifesta ac simul obscura corruptela. Quid si per *symbola* melodus respexerit famigeratas fidei formulas ab Oriente in Occidentem circumlatas et tanto strepitu tunc temporis ventilatas? — μελισταγέσι ex horto Theodori crevit. Tota vero ἔκφρασις, jam tacta in II, 4, sumitur; ut dixi, ab Athan. in vita Antonii, n. 3. Cf. II, 4; XVIII, 3.

6. γνώσεως includimus, ne v. deficiat.

θημάτων; * Γρηγόριον ἐκεῖ εὗρες, τὸν πολύσοφον ὁμογνώμονα· * ἐν σώμασι γὰρ δυσὶ * μία ψυχὴ ἐκράθη ἀμφοῖν ὑμῖν· * τοὺς συμπράκτοράς σου ἐπιστὰς,* αὐτίκα ἀποξενίζεις νικῶν * ταῖς [γνώσεως] ὑψηγορίαις * διδάσκαλος γνωριζόμενος· * Μὴ...

ζ'. Ὄντως γενόμενος * ἔμπλεως πάσης παιδείας * ἐν ἐπιστήμῃ τελείας * φιλοσοφίας, * κινεῖς ἐξ Ἀθηνῶν, * ἥκεις εἰς Καισάρειαν τὴν περίδοξον, * λαμβάνει σε οἰκιστὴν * αὐτὴ καὶ πολιοῦχον ἐπάξιον, * ἀπαστράπτοντα ταῖς ἀρεταῖς, * καὶ πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ λαμπρῶς * δι' αὐτῶν τῶν λόγων * πυρσεύοντα, ὦ Βασίλειε, * διὸ βοῶμέν σοι περιχαρῶς· Μὴ...

η'. Ὑπὸ τῆς ἄνωθεν * χάριτος ἐκλελεγμένος, * τῆς ἐκκλησίας τὸ κράτος * θείως διέπεις, * Βασίλειε σοφὲ, * στήσας τὰ τῆς νίκης σου θεῖα τρόπαια. * Οὐάλεντα γὰρ πικρὸν * τρέψας τοῖς λογικοῖς σου τοξεύμασι, * καὶ ἔθνος ἅπαν αἱρετικὸν * ὅπλοις ὀρθοδοξίας ἑλὼν, * ταύτην ἐν εἰρήνῃ * ἐποίμανας ἐκβοῶσάν σοι· * Μὴ...

θ'. Ἆσμα προσοίσωμεν * ἅπαντες ἀξιοχρέως * οἱ ἱεράρχαι αἰνοῦντες * τὸν ἱεράρχην, * τὸν πάνσοφον σοφοὶ, * πόλεις τὸν κοσμήτορα πασῶν πόλεων, * τὸν μάρτυρα ἀθληταὶ, * πάντες τὸν ἅπασι διαλάμψαντα· * συνᾴδουσι καὶ αἱ οὐρανῶν * δυνάμεις ἐπὶ τῇ μνήμῃ αὐτοῦ, * ὅτι τοῦ Κυρίου * φίλος πιστὸς κεχρημάτικεν, * ἀλλὰ βοήσωμεν πρὸς αὐτόν· * Μὴ...

Illic invenisti Gregorium, sapientia multum, tibi unanimem. Nam una in duobus corporibus anima ambobus vobis concreta est. Vix apparuisti, collegas tuos statim superans, extorres facis, sublimibus te sententiis magistrum ostendens. Ne obliviscaris...

7. Jam quacumque disciplina plenus, perfectaque eruditus philosophia, moves ab Athenis, petis famosam Cæsaream: quæ quidem te et conditorem et propitium urbis numen accipit; te cujus virtutes fulgurant, concionesque totum orbem luculenter illustrant, o Basili; ideo clamo tibi exultans: Ne obliviscaris...

8. Superna electus gratia, Ecclesiæ regimen vi divina vindicas, o Basili sapiens; erigis sacra victoriæ tuæ tropæa; Valentem enim sævum subvertens verborum tuorum jaculis, et cunctam hæreticorum gentem armis orthodoxiæ profligans, Ecclesiam in pace rexisti, clamantem tibi : Ne...

9. Canticum, ut decet, promamus omnes: sacerdotes, hierarcham celebrantes; sapientes, sapientissimum; civitates, civitatum omnium gloriam; pugiles, martyrem; omnes omnibus illucescentem. Concinunt etiam cœlestes virtutes in ejus memoria, quoniam Domini amicus fidelis vocatus est. Sed et clamemus ad eum : Ne obliviscaris...

7. πολυοῦχον C, leviter subversa sententia nobili, raris expressa verbis, quibus numina urbium præsentia invocari solebant. — ἀπαστοάπτοντα sic C, primum πάντα vel πάντας ἅπτοντα cogitavi, sed emendatio melius sapit Theodorum, ac repetita tollit. — Cf. XVI, 1, 3. — δι' αὐτοῖς τοῖς λόγοις C.

8. τὸν πικρὸν C. — ἐν ante εἰρ. om. C.

9. πρ. πάντες C. De aor. οἶσαι multus est Lobeck ad Phryn. p. 733. Quæ forma ab homerico imper. οἶσε, et post Herodotum (ἀνοῖσαι), in recentiorum scriptis resurgit. — τὸν ἐν ἅπ. C. — καὶ οὐρανῶν C.

VII.

DE S. ATHANASIO.

α'. Τὰ θεόφθογγα * τῆς ἐμμελοῦς σου * γλώττης ῥεῖθρα * πλουσιώτερα * τοῦ χρυσοῤῥόα Νείλου βλύζων, * τὴν ἐκκλησίαν, * Ἀθανάσιε, * καταρδεύσας, * καὶ δείξας αὐτὴν ὡς παράδεισον ἄλλον, * καθεῖλες αὐτῆς * τὰς τριβόλους, αἱρέσεις, * ἱεράρχα * ὁ πολυκαρτερώτατος· * ἀλλὰ τὸν Κύριον ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

β'. Ἄλλον σε ἥλιον * ἔσχηκεν ἡ ἐκκλησία * τὸν ἐκ παστοῦ ὡς νυμφίον * ἐκπορευθέντα * τῶν θείων ἀρετῶν, * ὅλον ὡραιότατον ἐν τῷ Πνεύματι· * ὡς γίγας συ γὰρ δραμὼν, * ἔαρ τῆς εὐσεβείας ἐτέλεσας, * γαληνῇ τε τοῖς ὑπ' οὐρανοὺς * ἡμέραν ὀρθοδοξίας ἡμῖν * ταῖς σου δᾳδουχίαις * κατέλαμψας, Ἀθανάσιε · * διὸ βοῶ σοι εἰλικρινῶς · * Μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σου λαοῦ, * ἀλλὰ τὸν Κύριον ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

γ'. Σὲ ἀφιέρωσε * Κύριος παιδίον ὄντα · * ἱερουργὸς γὰρ ἐδείχθης * νεάζων ἔτι * χρισθεὶς ὑπὸ Θεοῦ, * ὥσπερ προδεδήλωκεν ὁ ἐκθρίξας σε * Ἀλέξανδρος ὁ κλεινὸς, * μέγαν τῆς ἐκκλησίας ὑπέρμαχον, * Ἀθανάσιε θαυματουργὲ, * ὀρθόφρον, τῆς ἐκκλήσιας κανὼν, * ἀγγελικὲ τρόπον, * πιστεύουσιν μαρτυρόστεφε· * διὸ χορεύων ἐν οὐρανοῖς, * μὴ...

δ'. Μύστην προέφηνεν * ἄριστον Χριστὸς, παμμάκαρ, * τῷ εὐσεβεῖ Νικαέων * συλλόγῳ·

1. Ab ore Dei flumina linguæ tuæ mellifluæ effundens, abundantiora quam aureos opulenti Nili fluctus, Ecclesiam irrigasti, Athanasi, eamque in alterum mutans paradisum, eruisti ab ea vepres, ceu hæreses, o longe patientissime pontifex; agedum pro nobis Dominum assidue supplex deprecare.

2. Te alium solem habuit Ecclesia, ut sponsum e thalamo divinarum virtutum prodeuntem, totum in spiritu formosissimum. Ut gigas enim exultans, ver religiosum renovasti, serenumque diem orthodoxiæ sub cœlo fecisti, tuis, Athanasi, circumlatis facibus; ideo clamamus ad te enixe: Ne obliviscaris plebis tuæ, sed Dominum pro nobis assidue supplex deprecare.

3. Te sanctificavit Dominus a teneris: sacrorum enim minister, adhuc adolescens, factus es, unctus a Deo, ut prædixit ille te qui totondit, insignis Alexander, futurum esse te magnum Ecclesiæ vindicem, o thaumaturge Athanasi, recta sapiens, ecclesiastica regula, vir moribus angelice, pro fidelibus martyrum ferens coronam; ideo in cœlis exultans, ne obliviscaris...

4. Optimum initiatorem, multum beate, Christus te sacro ostendit Nicæno cœtui;

VII. Corsin. f. 47: Μηνὸς ἰανουαρ. ιη', κονδάκιον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, ἦχ. α'. In acrostichide: ᾆσμα Στουδίτου. Inter ea quæ mox sequentur ἀνεπίγραφα, plurima poemata, titulo ᾆσμα inscripta, f. Theodoro assignaveris.

1. Cod. præ se fert duos hirmos τὰ θεόβρυτα et τέρπεται. — κατήρδευσας C. — τῷ κυρίῳ C, constanter pro τὸν κύριον.

2. τὸν ὡς ν. ἐκ π. C. — καὶ γαληνὴν ἐν οὐρανοῖς C absurde. — ταῖς σου κατ. δᾳδ. C. — βοῶμέν σοι. C.

3. ἐκτρίξας C, novum hoc de re trita in Euchologiis. Rectius esset ἐκθρέψας vel ἐκτριχώσας, ut τριχόω et ὀρθοτριχέω. Cæterum alia verba non desunt in quibus ἐκ pro ἀ privative sumitur, ut ἐκμελὲς, ἔκδικος, ἔκνομος, ἔκνοουν, ἔκτοπα, et multa in lexicis. Quibus et adde ἐκθρίξας, novum uti mox μαρτυρόστεφε. — πιστεύωσιν C.

4. τῷ νικ. εὐσ. C. — ὡς τῆς χ. διάκ. C.

πρῶτον * ἐν πρώτοις γὰρ ἐκεῖ * ἔλαμψας, τῆς χάριτος ὡς διάκονος· * ἐντεῦθέν σοι τὸ σεπτὸν * κράτος τῆς ἐκκλησίας πεπίστευται· * σὺ διώδευσας γὰρ τὸν πρὸ σοῦ * ἀστέρα, ὡς ἑωσφόρος λαμπτὴρ, * τῇ τοῦ βίου αἴγλῃ * καταλάμπων τὴν ὑφήλιον· * διὸ βοῶ σοι ᾀσματικῶς· * Μὴ...

ε'. Ἄλλον ἀπόστολον * Παῦλον σὲ ὑμνοῦμεν, μάκαρ· * ὑπὲρ Χριστοῦ γὰρ ὡσαύτως * παῤῥησιάζῃ * ἀγῶνας ἀνατλὰς, * πόνους, περιστάσεις τε καὶ ἀθλήματα, * κινδύνους καὶ διωγμοὺς, * δόλους ἐκ ψευδαδέλφων καὶ ἔνεδρα * ἐξ ἀνάκτων τε καὶ τῶν ἐθνῶν, * βαστάζων τὴν θείαν κλῆσιν αὐτοῦ * καὶ προκινδυνεύων * τῆς πίστεως, Ἀθανάσιε· * διὸ βοῶ σοι ᾀσματικῶς· * Μὴ...

ς'. Σὺ κέρας ἤγειρας * πίστεως ταῖς ἐκκλησίαις * τοῖς πολυάθλοις ἱδρῶσι * τῶν σῶν ἀγώνων, * τὸν Ἀριανισμοῦ * θραύσας, δυσμαχώτατε, μέγαν πόλεμον· * σὺ ξίφος γὰρ γέγονας * ὀρθοδοξίας, κόπτων τὴν αἵρεσιν· * σὺ ἐγνώρισαι πῦρ νοερὸν, * πυρίζον ἄκανθαν πλάνης, σοφὲ, * ἐμφυτεύσας πίστιν * εὐσεβείας ἐν τοῖς πέρασιν· * διὸ βοῶ σοι...

ζ'. Τρεῖς ἐκ τῆς ποίμνης σου * πέπονθας τὰς ἐξορίας, * ὑπὲρ Τριάδος πρεσβεύων, * ὅσιε πάτερ, * καὶ τρὶς ἐπιδημῶν, * πάλιν ἐν τῇ ποίμνῃ σου πεφανέρωσαι * νυμφίος ὑπερκαλλής· * αὐτὴ ποθεινοτέρως ὁρῶσά σε * καὶ προπέμπουσά σε παγγενεὶ * ἐν ὕμνοις καὶ λιτανίαις πολλαῖς, * καὶ εὐφραινομένη * περιχαρῶς ἀνεκραύγαζεν· * Διὸ βοῶ σοι ᾀσματικῶς· * Μὴ...

η'. Ὑπὲρ τῆς πίστεως * δράματα σὺ καθυπέστης * τῇ νέᾳ χήρᾳ ἐκείνῃ * κατηγορηθεὶς * τὸ μῦσος τὸ αἰσχρόν· * ἀλλὰ ὅσα ἔδειξαν ψευδεπίπλαστα * ᾐσχύνθησαν δικασταὶ, * πᾶσιν ἀποδειχθέντες ῥιψάσπιδες· * καὶ ὑπέ-

primus enim inter primos fulgebas, ut gratiæ diaconus: unde tibi commissum est sacrum Ecclesiæ pontificium: tu enim viam tenebas prævii sideris, lucifero similis, terram sub sole positam splendore vitæ tuæ collustrans: ideo cum cantico clamo ad te: Ne obliviscaris...

5. Alterum te Paulum apostolum canimus, beate: pro Christo enim, cum eadem confidentia obivisti prælia, labores, discrimina et pugilatus, pericula et persecutiones, fraudes a falsis fratribus, atque insidias regum et gentium, onus ferens eundi quo cœlitus vocareris, et pericula pro fide spernens, Athanasi; ideo clamo cum cantico...

6. Tu fidei cornu erexisti in ecclesiis per cumulatos inter prælia sudores; arianismum fregisti, invicte vir, ingenti bello. Tu enim factus es orthodoxiæ gladius, discerpens hæresin. Tu agnitus es ignis mentium, exurens spinam erroris, o sapiens, simulque inserens religiosam fidem in ultimos fines: ideo...

7. Ter exilium ab ovili tuo passus es pro Triade, sancte pater, ac triplici reditu iterum tuo gregi apparuisti, sponsus quo formosior nullus; quæ te amantius dum contemplatur, et occurrit catervatim in hymnis et litaniis multis, lætabunda tripudiat et cum gaudio deprecatur: ideo ad te clamo per melodias: Ne obliviscaris.

8. Pro fide theatra subiisti, ab ista juvene vidua de re turpi accusatus. At omnia falsa esse cum comperissent, judices erubuerunt, omnibus digito monstrati, ut ignavi, clypeo rejecto. Et transivisti, ut Christus inter lapi-

5. ἐπαῤῥησιάσω C. — καὶ ἐθνῶν C.

6. κέρας ἡγίασας C. inepte et rupto metro. Cf. Luc. I, 69. — σὺ γὰρ γέγ. ξ. πολλῆς ὀρθ. κόπτ. αἵρεσιν C. — ἐμβρίζον ἄκανθαν pro ἐμπυρίζον, quod metrum excedit. Cf. XII, 5.

7. τρεῖς ἐπιδ. C. — νυμφίου ὑπερκαλλοῦς C. — προπ. σοι C.

8. f. πίστ. τραύματα. Non solum falsum crimen erat, sed tota historia spuria reputatur. — σὺ om. C. — ὥσπ. χρ. C.

δυς, ὥσπερ ὁ Χριστὸς * ἐκ μέσου τῶν λιθαζόντων αὐτὸν * ἀβλαβὴς, παμμάκαρ, * λύσας καὐτὸς τούς σε βάλλοντας· * διὸ βοῶ σοι...

θ'. Τίς τοὺς ἀγῶνάς σου * ἅπαντας ἐξαριθμήσει; * ὅλος ἐγένου ψυχῇ σου * στεῤῥὸς ὡς λέων· * φωνή σου, ὡς βροντὴ, * ἤχει ἐν τοῖς πέρασι δογματίζουσα,* ἣν ἔφριξαν ἀληθῶς * θῆρες αἱρετιζόντων ἀκούοντες· * τὴν Τριάδα γὰρ φύσει μιᾷ * τρανώσας δοξάζεις ἕνα Θεὸν * ἐν τρισὶ προσώποις, * Πατρὸς, Υἱοῦ καὶ τοῦ Πνεύματος· * διὸ...

ι'. Ὑπὲρ τὸν ἥλιον * ἔλαμψας ἐν βίῳ, πάτερ, * καταφαιδρύνας τὸν κόσμον * ταῖς ἀρεταῖς σου· * διό σοι πᾶς βροτὸς * ᾄδει ἑορτάζων σου τὸ μνημόσυνον· * χορεῖαι ἱεραρχῶν, * στέφη τῶν μοναζόντων, ἡ σύναξις * ὀρθοδόξων καὶ ἅπας χορὸς * στεφάνους ἀνατίθενται τῇ σῇ * ἱερωτάτῃ μνήμῃ, * ἀγγελόφρον Ἀθανάσιε· * διὸ χορεύων ἐν οὐρανοῖς * μὴ ἐπιλάθῃ...

dantes, illæsus, o beate, sic tu dissipasti tuos inimicos te offendentes; ideo...

9. Quis tuos pugilatus omnes enumerabit? Totus factus es mente tua imperterritus, ut leo; vox tua, ut tonitru, dogmata sonuit ultimos in fines: quo auditu, horruere prorsus belluæ hæreticorum. Clara enim voce Trinitatem in una natura glorificas, unum Deum, Patrem, Filium et Spiritum: ideo...

10. Sole clarior vita tua, pater, qui mundum tuis irradias virtutibus: tibi ergo omnis homo plaudit, festum agens diem memorabilem; tibi pontificum pompæ, monachorum coronæ, cœtus orthodoxorum, omnium chorus serta decernit, et vota tuæ sacerrimæ memoriæ, o mente angelis par Athanasi: ideo exultans in cœlis, ne obliviscaris...

9. τῇ ψ. στεῤῥὸς C. — φανεῖσα ὡς βρ. C. turpi lapsu. — τὴν γὰρ τρ. C.

10. ἡ om. C. ante σύναξις, post vero inserit τῶν. — Valedicens melodus lexicis largitur ἀγγελόφρων.

VIII.

DE S. GREGORIO NAZIANZENO.

α'. Τὰ σοφώτατα * τῆς φλογερῆς σου γλώττης ἔπη,* ἀστραπτόμενα * ἐκ τοῦ ἀῤῥήτου φάους, λάμπων,* τὴν οἰκουμένην * κατελάμπρυνας, * Γρηγόριε, * βροντίσας φρικτῶς * τῆς Τριάδος τὸ δόγμα, * καὶ πάσας ἀπρὶξ * τὰς αἱρέσεις μαράνας, * ἱεραρχῶν * ὁ θεολογικώτατος· * ἀλλὰ τὸν Κύριον ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

β'. Ἅπασα γλῶττά σε * σήμερον ἐγκωμιά-

1. Providissima flammeæ linguæ tuæ eloquia dum vibrares ex arcano lumine fulgurantia, orbem luce perfudisti, o Gregori, horrendum intonans dogma Triadis, omnesque a radice arefaciens hæreses, tu pontificum summus theologus: agedum Christo pro nobis in perpetuum esto supplex.

2. Omnis te hac die lingua collaudat, ut qui

VIII. Corsin. f. 32: Μηνὸς ἰανουαρ. κε', κονδάκιον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Iterum in acrost. ᾆσμα Στουδίτου, sed amissis quatuor tropariis, si extiterint.

1. Ibid. ἦχ. α', πρὸς τό· τὰ Θεόδρ. — μωράνας C. — Theologo κατ' ἐξοχὴν convenit Θεολογ. Sed f. rara superlativi exempla sunt.

2. πᾶσαν αἵρεσιν C contra modul. perpetuum.

ζει, * ὡς ἐν σοφίᾳ ἁπάντων * ὑπερτεροῦντα, * Γρηγόριε σοφὲ, * ῥῆτορ ὡραιότατε τῆς θεότητος, * ὁ πύρινος ποταμὸς * φλέγων πάσας αἱρέσεις τοῖς δόγμασι, * νοημάτων τε ἡ ἀστραπὴ, * ὁ γνώμων τῶν ὀρθοδόξων φωνῶν, * ἡ βροντῶσα σάλπιγξ * ἐν τῷ κόσμῳ τὰ τῆς χάριτος, * διὸ βοῶμέν σοι, πᾶς ὁ λαός· * Μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σου λαοῦ· * ἀλλὰ τὸν Κύριον ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

γ'. Σὺ ἐξανέτειλας * ἥλιος ὡς ἐκ φωστήρων, * τῶν εὐκλεῶν σου γονέων, * ἱεροφάντορ, * ἐκ παίδων παρευθὺ * λάμψας ἐν τοῖς ἤθεσι καὶ παιδεύμασι· * σοφίας γὰρ ἐραστὴς * ὤφθης καὶ εὐσεβείας ὑπέρτερος, * ἐν ἀμφοτέραις ἀποδειχθεὶς * ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας φωστὴρ, * κατηγλαϊσμένος * ἐν τῷ κάλλει τῶν φθεγμάτων σου, * διὸ βοῶμέν σοι...

δ'. Μάλα τὴν παίδευσιν * ἤσκηκας ἐν ταῖς Ἀθήναις· * ἐξ ὧν ὑπάρχων ἔμπλεος * πάσης σοφίας, * ἤρησαι τὸν τερπνὸν * βίον τὸν ἰσάγγελον καὶ ἀπράγμονα· * ἐντεῦθεν οὖν καθαρθεὶς * χρίῃ ἱερωσύνης τῷ χρίσματι, * καὶ ἐξανοίξας τὴν λογικὴν * πηγήν σου ἐσφραγισμένην Θεῷ, * τὰ τῆς ἐκκλησίας * ἄρδεις φυτὰ ἐκβοῶντά σοι· * Μὴ ἐπιλάθῃ τῶν σῶν οἰκετῶν * ὁ ἐπιβλέπων ἐξ οὐρανοῦ, * ἀλλά...

ε'. Ἄλλον Μωσέα σε * ἔγνωμεν, ἱεροφάντορ, * ἐπὶ τὸ ὄρος τῆς σεπτῆς θεολογίας * προβάντα εὐσεβῶς· * ἔνθα θεασάμενος τὰ ἀπόρρητα, * τὰς πλάκας τὰς νοερὰς * φέρεις κεχαραγμένας τοῖς δόγμασι, * τὸ μυστήριον ὡς ἀληθῶς * τῆς μιᾶς τρισυποστάτου μορφῆς * καθυποδηλούσας, * ἣν ὡς Θεὸν ἕνα σέβοντες * ἀναβοῶμέν σοι ᾀσματικῶς· * Μή...

ϛ'. Στῦλος πυρὸς ἡμῖν * πέφηνας ὀρθοδοξίας * τοῖς ἐν ἐρήμῳ τοῦ βίου * διερχομένοις· * δι' οὗ τῆς σκοτεινῆς * πλάνης φρυκτωρούμενοι ἐκλυτρούμεθα, * Γρηγόριε ἱερὲ, * πέτρα τῆς

sapientia omnes longe superas, sapiens Gregori, tu deitatis orator elegantissime; tu flammigerum flumen, cujus dogmata cunctas comburunt hæreses; tu sententiarum fulgurans acuminibus; tu norma verborum rite theologicorum; tu in orbe tuba intonans sonum gratiæ; ad te ergo clamamus cunctus populus : Ne obliviscaris plebis tuæ, sed Christo pro nobis esto in perpetuum supplex.

3. Tu veluti sol ex sideribus, ortus es ab egregiis parentibus, sacrorum interpres; statim a teneris resplendens moribus et eruditione : sapientiæ enim æque ac pietatis amans nulli impar, hinc et inde factus es Ecclesiæ fax ingens, exquisita verborum venustate emicans; ideo tibi clamamus...

4. Studuisti multum disciplinis Athenarum, unde sapientiæ omnis plenus, vitam illam amavisti amœnam, quæ angelos æmulatur et negotia amovet; repurgatus igitur ab ea, ungeris sacerdotii oleo, ac reserans ingenii fontem a Deo signatum, plantas Ecclesiæ irrigas, tibi clamantes : Tuos famulos ne obliviscaris, tu nos de cœlo despiciens, sed pro nobis...

5. Alium te Moysen novimus, hierophanta, ascendentem pio gressu in sacrum theologiæ montem; ibique arcana contemplatus, tabulas spiritus affers, dogmatibus exaratas, quibus perspicue demonstratur verum esse mysterium unius in triplici persona substantiæ, quam Deum unum esse credimus, cum cantico ad te clamantes : Ne obliviscaris...

6. Ignea orthodoxiæ columna palam nobis es, mortali in eremo peregrinantibus : qua, uti sublatis e specula facibus moniti, ab erroris caligine liberamur, o Gregori sacer,

— τῶν νοημάτων ἡ ἀ. C : Ab initio strictos hirmi tramites sequi præstat, quamvis τε melodis minus placeret.

3. σου om. C. — ἀμφοτέροις C. — f. κατηγλαϊσμένης.

4. ἔρασαι C, et placeret, sed cum genit.

5. καθυποδηλούσας, cujus compositi vix exempla sunt.

6. φρυκτωρούμενοι. Cf. I, 4.

εὐσεβείας ἀκρότομε, * ἐξ ἧς ἔβλυσαν ῥεῖθρα ζωῆς, * εἰς κόρον τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ, * τῶν αἱρετιζόντων * τοὺς χειμάῤῥους κατακλύσαντα, * διὸ βοῶμέν σοι πᾶς ὁ λαός· * Μη ἐπιλάθῃ σκέπων ἡμᾶς, * ἀλλὰ...

ζ'. Τίς, ὦ Γρηγόριε, * ἄβυσσον ἐξαριθμήσει * ἧς ἀπηρεύξω σοφίας * ἐκ τῆς σῆς γλώττης; * πληροῖς γὰρ ἀληθῶς * πᾶσαν τὴν ὑφήλιον ἐν τοῖς δόγμασιν· * βαθύς σου ὁ ποταμὸς * ὄντως τῶν νοημάτων καθέστηκεν, * καὶ δυσπέρατος πάσῃ πνοῇ, * τοὺς νόας ὑποβρυχίους ποιῶν * τῶν αἱρετιζόντων, * τοῖς πιστοῖς δὲ ἡδυνόμενος· * διὸ βοῶμέν σοι ᾀσματικῶς· * Μή...

η'. Ὄργανον δέδεικται * Πνεύματος τοῦ παναγίου * τὸ θεολόγον σου στόμα, * οὐρανοφάντορ, * Γρηγόριε κλεινὲ, * πλήκτρῳ τῷ τοῦ Πνεύματος καταυλούμενον· * δι' οὗ ἡμῖν τοῖς πιστοῖς * ἦχος ὡραϊσμένος διήκουσται, * μελουργήμασι δογματικοῖς * εὐφραίνων ἡμῶν τὰς [.....] * τῆς ψυχῆς δυνάμεις * πρὸς ἔρωτα τῆς θεότητος· * διὸ βοῶμέν σοι ᾀσματικῶς· * Μή...

θ'. Δῆλος ἐν ἅπασι * γέγονας ἐν κόσμῳ τούτῳ * * ὡς ἐπὶ γνωστικοῦ ὄρους * ἀνηνεγμένος, * Γρηγόριε τερπνὲ * ἄγαν, ὁ πολύσοφος καὶ γλυκύφωνος· * θαυμάζεται γὰρ τὰ σὰ * μεῖζον Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος, * οὕσπερ Ἕλληνες οἱ παιδικοὶ * θρυλλοῦσιν ἐπὶ σοφίᾳ πολλῇ, * ὅτι καὶ σὺ ταύτην * ἐξήσκησας ὑπὲρ ἄνθρωπον· * διὸ βοῶμέν σοι ᾀσματικῶς· * Μή...

ι'. Ὕμνον ὃν ᾖσά σοι, * ὅσιε, πόθῳ καὶ φόβῳ, * ὡς μικρὸν δῶρον δεξίου * τοῦ σου οἰκέτου· * Θεῷ τε γὰρ καὶ σοὶ, * φίλος ὥσπερ, λέλακα τὸ εἰς δύναμιν· * τὰς θείας σου προσευχὰς * δός μοι εἰς σωτηρίας ἀπόλαυσιν, *

tu pietatis acuta rupes, unde scaturiunt fluenta vitæ, in satietatem fidelis populi, obstructis hæreticorum vorticibus; ideo ad te clamamus, totus populus : Tu nos respicere ne obliviscaris...

7. Quis, o Gregori, satis enarrabit abyssum sapientiæ quam eructasti ab ore tuo? Dogmatibus sane imples omnem sub sole terram; profundus revera substitit amnis tuarum cogitationum, nulli animæ transmeabilis, in imum mergens hæreticorum intellectus, fidelibus vero suavissima lympha; ideo clamamus tibi cum hymno...

8. Organum sanctissimi Spiritus os tuum theologum extitit, vates ad sidera notus, clare Gregori, quod plectro Spiritus tactum insonuit; quo nostris fidelium auribus amœnissimus subiit susurrus, et melodicis dogmatibus nobis exhilarantur animæ vires, gestientes in Deitatis amore : ideo clamamus tibi cum hymno...

9. Conspicuus cunctis in hoc mundo, scientiæ tanquam in monte stetisti sublimis, venustissime Gregori, tu sapientia multus ac voce suavis : tua quippe plus miramur quam Aristotelis Platonisve opera, quos Græcorum pueri præ ubertate sapientiæ jactant. At enim illam tu ultra hominem exercuisti : ideo tibi cum hymno clamamus...

10. Quem tibi cecini hymnum, vir sancte, amore motus et tremore, hoc munusculum famuli tui accipe; Deo enim et tibi, amici instar, vocem sustuli pro viribus. Tua mihi suffragia præsta, ut salute fruar, orbique

7. ἐξαριθμήσει, ut VII, 10. At placeret ἐξαναρύσει « quis exhauriet? » — ἅπασαν τὴν ὑφ. C.

8. στόμα σου C. — εὐφραῖνον C, mox in lacuna f. lege : σκιρτησάσας.

9. ἀνην. ab insueto ἀνήνεγμαι. — ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἐπὶ ὄρους γν. C. — σὺ ταύτην additur.

10. δέξιο iterum C, ut VI, 4. An pro optativo δέχοιο, vel δέξαιο? sed ob accentum præstat δεξίου a verbo byz. δεξιοῦν, eodem sensu quo δεξιᾶσθαι. — φίλων ὥσπερ λέλεχας sic codex barbare, ut iterum in XVII, 13. Ex Suida emendatur λέλακας, ἀντὶ τοῦ κέκραγας. — δούς μοι σωτηρίας C. — f. οἰκ. καὶ εὐλογῶν — post πάντες om. σοι C. — Init. πόθῳ καὶ φόβῳ, ut Roman. XXIX. In fine τῷ κυρίῳ C.

τὴν οἰκουμένην κατευλογῶν, * κράτυνον τὴν βασιλείαν ἡμῶν * σὺν τοῖς ἱερεῦσιν, * ἵνα πάντες σοι ἀνακράζωμεν· * Μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σοῦ λαοῦ, * ὁ ἐποπτεύων ἐξ οὐρανοῦ, * ἀλλὰ τὸν Κύριον ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

bona verba donans, da robur imperio nostro ac pontificibus, ut omnes ad te clamemus : Ne obliviscaris plebis tuæ, qui nos e cœlo respicis, verum Domino pro nobis esto in perpetuum supplex.

IX.

DE S. EPIPHANIO.

α'. Τὰ φανότατα * τῆς λιγυρᾶς σου γλώττης ἔπη, * ἐκβλαστάνοντα * ἐκ θησαυρῶν ἐνθέων, πᾶσαν * τὴν οἰκουμένην * κατελάμπρυνεν, * Ἐπιφάνιε· στῦλος φωτὸς * τῆς ἐκκλησίας, πάτερ, * ἐδείχθης ἀεὶ * ἐκ θεϊκῶν βολίδων, * ἱεραρχῶν * λύχνος περιφανέστατος· * ἀλλὰ τὸν Κύριον ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

1. Luculentissima canoræ linguæ tuæ verba, ut imber effusa e thesauris divinis, universum orbem illuminarunt, Epiphani pater; columna luminis in Ecclesia ostensus es in ævum, eliciens divina fulgura, pontificum lampas longissimo ambitu fulgens : age, Domino pro nobis in perpetuum esto supplex.

β'. Ἆσμα ᾀσμάτων σοι * ἔξεστιν ἐπικροτῆσαι· * ἀγγελικῶς γὰρ ἐν βίῳ * ἐπολιτεύσω, * ἀείφωτε λαμπτὴρ, * ῥῆτορ Ἐπιφάνιε ἱερώτατε· * ἀλλ' ὅμως τοὺς ἐκ ψυχῆς * δέχου σοι προσιόντας καὶ πίστεως, * τοὺς ἐγχειρίζειν πρὸς τὸ ὑμνεῖν * τολμῶντας τὴν ἀξιέραστόν σου * τὴν μυροδοτοῦσαν * τὰς ἰάσεις τοῖς αἰτοῦσί σε· * μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σοῦ λαοῦ * σὲ ἐξαιτοῦντος εἰλικρινῶς, * ἀλλὰ τὸν Κύριον ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

2. Canticum præstantissimum decet tibi modulari. Angelicam enim vitam vixisti, semper luminosa fax, sacerrime rhetor, Epiphani; verumtamen accipe accedentes ad te ex animo et fide, qui audent mihi committere munus laudandi tuam memoriam, amore dignam, qua largiris sanationes orantibus te; ne obliviscaris plebis tuæ te enixe supplicantis, sed Domino...

γ'. Σὺ ἐξανέτειλας * ἥλιος πρὸ ἑωσφόρου, * καταφωτίζων ἀκτῖσι * τῶν μαθημάτων * τὴν σύμπασαν ἀεὶ * λόγοις τοῖς πανσόφοις σου, Ἐπιφάνιε. * Νεάζων γὰρ ἀληθῶς * ὤφθης ἐν φιλοσόφοις φιλόσοφος, * μῦρα βρύουσι δὲ καὶ ἡμῖν * ὄντως, κατὰ θεϊκὴν τὴν φωνὴν, * τίμιά σου χείλη, * ἀεννάως νᾶμα πότιμον, *

3. Tu ortus es sol ante luciferum, radiis scientiarum continuis totum orbem illuminans per tua eruditissima opera, o Epiphani. Adhuc enim juvenis, verus visus es inter philosophos philosophus ; nobisque unguenta omnino pluunt, ut habet divina vox, ex venerandis labiis tuis, uti lympha perennis, quæ

IX. Corsin. f. 111 : Μηνὶ μαΐῳ ιβ', κονδάκιον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κύπρων. In marg. Τοῦ Στουδίτου, iterumque in acr. ᾆσμα.

1. Ibid. notantur hirmi, ut supra. — ἐκβλυστάνοντα sic C liquido, raro exemplo, nisi legendum sit ἐκβλαστάνοντα. — κατελάμπρυνας C. — καὶ στύλος C., ut supra VI, I, in eod. V.

2. Ἆσμα ᾀσμάτων hebraico de more melodus exaggerat. — μοι etiam placeret, ubi πρὸς in loco vexato, in quo subaudi μνήμην, unde pendet μυροδοτοῦσαν, confirmante hanc vocem raram coæquali Theophane 679, 8. — μὴ διαλείπῃς ὑπὲρ λαοῦ C, altera depravatione bis repetita.

3. Inter lumina caligat iste sol ante luciferum

οὗ πεπωκότες ἡμεῖς γηγενεῖς, * ἀναβοῶμεν περιχαρῶς· * ἀλλὰ...

δ'. Μέγα προπύργιον * ἔχει σε ἡ ἐκκλησία, * νικητικὸν γὰρ ὁπλίτην * τροπαιοφόρον, * αἱρέσεις ἐκσοβῶν * λόγοις τοῖς πανσόφοις σου, Ἐπιφάνιε· * ἐν ταύτῃ γὰρ οἰκισθεὶς * πρῶτον ὡς θηκοφύλαξ διάκονος * μετ' οὐ πολὺ δὲ προχειρισθεὶς * ἐκ θείας ἐπιφανείας αὐτῇ * ἀρχιερατεύεις, * καθά φησί σοι, καὶ ἔπρεπε· * διὸ βοῶμέν σοι ἐκτενῶς· * μὴ διαλείπῃς ὑπὲρ λαοῦ, * ἀλλὰ...

epota mortales facit exultare, clamantes: Domino...

4. Te magnum propugnaculum habet Ecclesia, ovantemque militem trophæis onustum, hæreseon expulsorem, ob tuos libros doctissimos, Epiphani. In ea namque tu primum degisti diaconus, sacrorum custos, ac paulo post, manibus impositis ex divina revelatione, ipsius summus pontifex, ut tibi dictum, et te decuit; ideo clamamus tibi fortiter: Ne obliviscaris...

oriens, nisi id ortum Epiphanii inter Judæos innuat. — κατὰ θείαν φων. τὰ τίμ. C. — οἱ pro ἡμεῖς C.

4. ἔχει. — hunc v. furabatur interpolator, de quo VI, 2, et hic fortasse manum injecit. Nisi ἐκσοβῶν absolutus sit nominativus, legendum: νικητικὸς γὰρ ὁπλίτης, τροπαιοφόρος, αἱρέσεις ἐκσοβεῖν. — εἰσοικισθεὶς ἐν πρώτοις C. — ἀρχιερατεύειν C.

X.

DE S. NICOLAO.

α'. Τῷ φαεινῷ σου βίῳ
ἀστράψας ὡς ἥλιος,
περιφανὴς τῷ κόσμῳ
ἐδείχθης τοῖς θαύμασιν,
Νικόλαε ἱερομάκαρ,
ὁ τοῦ Χριστοῦ θεράπων πιστότατος,
πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν,
τῶν ἑορταζόντων
προστάτα θερμότατε.

β'. Τὸν θείῳ μύρῳ χρισθέντα,
τῶν Μύρων ἀρχιερέα,
ὁ τὰ μύρα σου τερπνῶς
ὀσφραινόμενος τῶν θαυμάτων,
πῶς σε ὑμνήσω
ἁμαρτίαις δυσωδῶν,
ἅγιε Νικόλαε;

1. In lucida tua vita
rutilans ut sol,
conspicuus orbi
miraculis factus es,
beate Nicolae sacer;
tu Christi famulus fidelissimus,
esto advocatus noster,
celebrantium te
defensor acerrime.

2. Divino linitum unguento,
te Myrorum pontificem,
cujus unguenta suaviter
perflant mihi ex miraculis,
quomodo te canam,
peccatis fœtens,
o sancte Nicolae?

X. Corsin. f. 22, 2° loco: ἕτερον κονδάκιον τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἦχ. πλδ', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ Στουδίτου. Initium in palat. 288, f. 304.

1. τῷ φαεινῷ. Et hoc videtur, ut pleraque hactenus, αὐτόμελον opus Theodori in utroque modulo, ad quem multa exiguntur. — Post ἑορταζόντων intrusa videntur in C ἐν πόθῳ, quæ in cæteris ephymniis non comparent.

2. τὸν μύρῳ θείῳ C, cum in alio ordine passim hirmus revocetur. Cf. Roman. XXVI, iisdem turgentem παρονομασίαις. — ὡς τὰ μ. P. — ἁμαρτίας δυσωδίᾳ γέμων, Νικόλ. P. — ἴθυνόν μου P.

Ἀλλὰ νάρδῳ προσευχῶν
μύρισόν μου τοὺς τρόπους,
ἥδυνόν μου τοὺς φθόγγους
εἰς ὀσμὴν εὐωδίας νοητῆς,
πρὸς τὸ ὑμνεῖν σε ἀξίως,
τῶν ἑορταζόντων
προστάτα θερμότατε.

Verum nardo precum
perfunde meos mores,
emollias mea verba,
ut oleant suavitate mentis,
teque digno hymno exornent,
celebrantium te
defensor acerrime.

γ'. Ὁ κόσμος ὅλως, ὡς ἄλλου * φωστῆρος φωτοβολοῦντος, * ἐν τῇ μνήμῃ σου, σοφὲ, * φαιδρυνόμενος ἑορτάζει, * χαίρει, δοξάζει, * ἀναβλέπων νοερῶς * θαύματα πανάγαστα· * ἀλλὰ δεῦρο καὶ ἡμῖν * φοίτησον οὐρανόθεν, * ταῖς εὐχαῖς σου ἀστράψας, * τῶν παθῶν σκεδαννύων τὴν ἀχλύν, * τῶν σε ἀξίως ὑμνούντων, * τῶν ἑορταζόντων...

δ'. Ὑμνεῖται ὄντως ἀξίως * ἐν πᾶσι τὸ ὄνομά σου, * ὅτι χάριν ἐκ Θεοῦ * ταῖς ἀρεταῖς σου κατεκτήσω· * πάντας προφθάνεις * τοὺς ἐν πίστει ἐκτενῶς * αἰτοῦντας παρεῖναί σε· * καὶ γὰρ λύεις πειρασμοὺς, * ἀδικοῦντας ἐλέγχεις, * κτεινομένους λυτροῦσαι * θαυμαστῶς μεταβάλλων τὰς ὀργὰς, * ἱεροφάντορ παμμάκαρ, * τῶν ἑορταζόντων...

ε'. Σὺ τοὺς δεσμώτας ἐρρύσω * θανάτου τοῦ πικροτάτου, * φοβερὸς τῷ βασιλεῖ * ἐποφθεὶς αὐτῷ ἐν ὀνείρῳ· * πῶς γὰρ οὐκ εἶχεν * ἐπακοῦσαί σου φωνῆς, * ἅγιε Νικόλαε; * σὺ γὰρ ἔχεις ἐκ Θεοῦ * δύναμιν τηλικαύτην * πειρασμῶν ἀπαλλάττειν * τοὺς πιστῶς ἐξαιτοῦντας πρὸς Θεὸν * πρεσβευτὴν κινδυνευόντων, * τῶν ἑορταζόντων...

ϛ'. Τίς οὗτος ἄλλος ἐπώφθη * ἐν θλίψεσι προασπίζων * τοὺς ἁλόντας πειρασμοῖς, * ὥσπερ σύ ποτε, θεομάκαρ; * σὲ γὰρ ὑμνοῦσιν * ἀπαχθέντες εἰς σφαγὴν * ἄδικον τρεῖς ἄρνες σου· * ἄλλος ἄριστος ποιμὴν, * ἀφηρπάσω τοὺς ἄνδρας, * ὡς ἐκ στόματος λύκων, * φοβερὸς κατ' αὐτῶν, θαυμαστωθεὶς * ἐν τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, * τῶν ἑορταζόντων...

ζ'. Οὐκ ἔστιν ὅστις ἐν λύπῃ * οὐ προσφεύγει

3. Totus orbis, ac si novum sidus effulgeat, in hac tua memoria, o sapiens, lumine perfusus festum agit, gaudet, gloriatur, mente suspiciens sacra prodigia. Agedum et nobis adesto cœlitus, tuis precibus illustra, pelle voluptatum caliginem, tu digno hymno canentium te et celebrantium defensor acerrimus.

4. Vere decet: omnium hymnos tuum nomen habet: gratiam enim quum a Deo tuis virtutibus acquisieris, ades omnibus qui cum fide tuam enixe exorant præsentiam; pericula enim solvis, injustos redarguis, ab interitu liberas morte damnatos, judicum iras prodigiose compescens, o beate hierophanta, celebrantium te...

5. Tu vinculis constrictos a morte eripuisti sævissima, dum terribilis imperatori in somno apparuisti. Curnam tuam valuisset vocem non exaudire, sacer Nicolae? Tantam enim tu virtutem a Deo habes averruncandi pericula a fidelibus, te apud Deum invocantibus ut protectorem periclitantium, celebrantium...

6. Quis alius similis visus est adesse oppressis et jactatis inter discrimina, sicut tu olim, o beate Dei? Canunt enim te abacti juvenes in necem injustam, tres oves tuæ. Alter pastor optimus, eruisti homines ex ore luporum, formidolosus illis, mirabilisque inventus inter filios hominum, celebrantium...

7. Non est ullus homo lugens, qui ad tuam

3. δοξάζει absol. — τῶν πιστῶς σε ὑμν. C in fine.
5. αὐτῷ additur. — ἐξαιτ. σε εὑρεῖν εἰς θεὸν πρεσβευτῆρα τ. κ. C. Cf. XII, 14.
6. ποτε add. — φοβερῶς C.

τῇ σῇ σκέπῃ, * τῶν κακῶν ἀπαλλαγὴν * ἐξαιτούμενος ἀνευρέσθαι· * σὺ δὲ εὐθέως * ὑπακούεις συμπαθῶς, * ἅγιε Νικόλαε, * διασείεις τὰ δεινὰ, * καταλλάττεις τὰς ἔχθρας, * ἀναφέρεις ἐκ βάθους * ἀθυμίας τῶν περιστάσεων * εἰς τὸ ὑμνεῖν σε ἀξίως, * τῶν ἑορταζόντων...

η'. Ὑπὲρ τὰ ἄνθη κυπρίζει * ἡ λάρναξ τῶν σῶν λειψάνων, * νοητῶς μυροδοτεῖς, * προστατεύων ταῖς εὐωδίαις· * τίς γὰρ ἐν πίστει * προσφοιτήσας οὐκ εὐθὺς * εὕρατο ὃ ᾔτησεν; * Ἀλλὰ δίδου καὶ ἡμῖν * ὀσφραίνεσθαι εὐψύχως πόῤῥωθεν * οὖσι ταύτης, * τῶν χαρίτων εἰς ῥῶσιν νοητῶς, * πρὸς τὸ ὑμνεῖν σε ἀξίως, * τῶν...

θ'. Δωρεῖσαι ὄντως ποικίλως * θεόθεν εὐεργεσίας· * ἂν εἰκόνι γὰρ γραφῆς * παρεδρεύῃ σοί τις ἐν πίστει, * ἔχει ὃ θέλει· * ἡ γὰρ χάρις σου πολλὴ, * ἅγιε Νικόλαε. * Ἀλλὰ νέμοις καὶ ἡμῖν * ἅπερ σε ἐξαιτοῦμεν, * χάριτι πρεσβειῶν σου * πρὸς τὸν ὄντως σου ἐραστὴν Χριστὸν, * εἰς τὸ ὑμνεῖν σε ἀξίως, * τῶν. .

ι'. Ἱκετηρίαν λαμβάνων * οὐ βραδύνεις ὑπακοῦσαι, * ὁ ἀκοίμητος φωστὴρ, * τοῦ ἐξάπτοντός σοι κανδήλας, * μέχρι γὰρ τούτου * ἐπιδίδως ἑαυτὸν * τοῖς θερμῶς ζητοῦσί σε· * κραταιά σου ἡ ῥοπὴ, * εὐμενής σου ἡ κλῆσις· * φίλος γὰρ χρηματίζεις * τοῦ δεσπότου τῶν πάντων καὶ τῶν σὲ, * Νικόλαε χριστομάκαρ, * νῦν ἑορταζόντων...

ια'. Τὴν χάριν ταύτην ἰδίως * ὑπὲρ πάντας τοὺς ἁγίους * σοι δεδώρηται Χριστὸς * προ-

non confugerit tutelam, deprecabundus donec a malis immunitatem reppererit. Tu statim exaudis propitius, sancte Nicolae; sæva removes, simultates concilias, eruis ex abysso temporum desperatorum, ut te digne canant, celebrantium...

8. Flagrantior floribus renidet arca tuarum exuviarum, tu mystica respergis unguenta, rerum suaveolentium præses. Quis enim in fide huc accedens, subito non repperit quod petierat? Sed nobis quoque da, suavi perfundi odore, qui procul ab illa sumus, in spiritualium robur gratiarum, ut digno te hymno ornemus, celebrantium...

9. Confers variis verisque modis divina beneficia. Si quis enim juxta imaginem tuam depictam cum fide tibi steterit se, habet quod vult. Tua enim copiosa est gratia, sancte Nicolae. Sed et nobis largire quæ exoramus, tuorum gratia suffragiorum apud vere tui amantem Christum, ut digno te hymno canamus...

10. Supplicia vota sumens, non exaudire moraris, fax nunquam extincta, quicumque tibi cereos accenderit : huc enim usque temet tradidis his qui te cum ardore inquirunt. Præpotens est tua in ultimis efficacia, benigna tua invocatio; amicus enim diceris Domini omnium, et eorum qui te hymnis prosequuntur, o Nicolae in Christo beate, et qui nunc celebrant te...

11. Hanc tibi peculiarem gratiam præ omnibus sanctis Christus largitus est, pro-

7. Rectius : μὴ τῇ σου πρ. σκέπῃ. — εὕρασθαι C. — περιστ. δεινῶν C addit, sed frustra : sunt enim sæpe tempora sat per se rebus desperata.

8. μυροδοτεῖς sic C (cf. supra μυροδοτοῦσαν) novum videtur. — εὕρατο refer ad similia in aor. byzantin. quæ nullibi tamen vidimus apud Theodorum. — ὠσφραίνεσθαι C, aut fortasse ὡς ὑμνεῖσθαι. Cum vitiosa scriptura luctamur in pagina fere evanida.

9. Haud sine consilio εἰκόνι γραφῆς affectata est tautologia ab egregio iconomachorum profligatore, ob celebritatem imaginis Nicolaï, de qua multum tunc temporis disputatum est. — παρεδρεύει C. — τίς πίστει C — ὄντως ἐρ. σου χρ. C.

10. οὐ βραδύνης καθυπακοῦσαι. C. — κἂν δῆλον vel κανδήλας, vox latino-græca in obscura C scriptura. — τῶν ἁπάντων C.

στατεύειν τῶν ἐν κινδύνοις· * ὅθεν σε ἅπας * ἀντιλήπτορα ζητεῖ, * ἅγιε Νικόλαε, * ὁ ἐν λύπαις ἐμπαρῶν, * τληπαθῶν ἐξορίαις, * ἀπαχθεὶς τοῦ τεθνάναι· * ἐπὶ πᾶσι γὰρ βοηθεῖς θερμῶς * εἰς τὸ ὑμνεῖν σε ἀξίως, * τῶν ἑορταζόντων...

tegendi periclitantes: unde te patronum unusquisque exposcit, sancte Nicolae, qui in ærumnas incidit, qui exiliis torquetur, qui morti traducitur; omnibus enim alacriter auxiliaris, ut te digno hymno canant, celebrantium...

ιβ'. Ὁ δι' ἡμῶν σὺ πρεσβεύων, * ἐκ βαθέων ἀνακράζω, * ἀντιλῆπτορ ἀγαθὲ, * κινδυνεύοντα πρόφθασόν με, * χεῖρα ὀρέξας * βοηθείας κραταιᾶς, * ἅγιε Νικόλαε, * καὶ ἐξάρας τῶν δεινῶν, * δεῖξον ὅσα ἰσχύεις * τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, * ἵνα πάντες ὑμνῶσι διὰ σοῦ * νῦν τὴν ἐμὴν σωτηρίαν, * τῶν ἑορταζόντων...

12. O tu qui noster es sequester, ad te de profundis vocem attollo, bone patrone, periclitanti mihi adesto, manum porrigens auxilii potentis, sancte Nicolae, et dira removens, quantum valeas filiis hominum ostende, ut nunc omnes te canant ob meam incolumitatem, celebrantium...

ιγ'. Ὑπερκοσμίως ὑπάρχων, * καὶ χαίρων σὺν τοῖς ἀγγέλοις, * μνήσθητί μου πρὸς Θεὸν, * ἀναξίου τοῦ ὑμνῳδοῦ σου· * δίδου τὴν χάριν * ὁμοῦ πᾶσι τοῖς τὸ σὸν * τελοῦσι μνημόσυνον, * τῆς εἰρήνης βραβευτὰ, * ἔκδικε τῶν ἐν λύπαις, * πρεσβευτὰ τῶν ἐν κόσμῳ, * ἱερέων ἐγκαλλώπισμα σεπτὸν, * βασιλέων συμμαχία, * τῶν ἑορταζόντων * προστάτα θερμότατε.

13. Ultra mundos inhabitans et cum angelis gaudens, memento mei apud Deum, qui tuus immerito melodus sum; da quoque gratiam omnibus tuum recolentibus diem memorandum, tu pacis arbiter, vindex lugentium, intercessor mundi, sacerdotum decus augustum, imperatorum commilito, celebrantium te defensor acerrime.

11. βοηθεῖς γὰρ C.
12. δι' ἡμῶν σοι C. — πάντες ἀνυμνοῦσι C. — in fine νῦν id. om.

13. τοῦ ἀναξ. C. Cæterum ubique codex in detritis foliis multa passus est.

XI.

DE S. JOANNE CHRYSOSTOMO.

α'. Τῇ χρυσοῤῥείθρῳ αἴγλῃ * τῶν θείων δογμάτων σου, * τῆς ἐκκλησίας, πάτερ, * τοὺς θῆρας ἀπήλασας, * Χρυσόστομε ἱεροφάντορ, * ὡς ἀγαθὸς ποιμὴν θεαυγέστατος, * πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν, * ὡς τῆς μετανοίας * προστάτης θερμότατος.

1. Tu, aurifluo sacrorum dogmatum fulgore ab Ecclesia, pater, belluas fugavisti, hierophanta Chrysostome, ut bonus pastor divino radio splendens, intercede pro nobis, cum sis pœnitentium zelosissimus patronus.

XI. Corsin. fol. 53, 2° loco: ἕτερον κονδάκιον τοῦ Χρυσοστόμου, ἦχ. πλδ', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ἀσώτου ᾆσμα. En alterum jam notatum, præter ᾆσμα, modesti hymnographi latibulum.

1. Corsin. πρὸς τό· Τῷ φαεινῷ. — χρυσοῤῥείθρῳ nova solemnioris χρυσοῤῥόῃ varietas est, ejusdemque officinæ videntur tum θεαυγέστατος, tum infra χρυσοφθόγγῳ.

β'. Τὸν ῥεῖθρα πᾶσι πλουσίως * ἀναβλύζοντα σοφίας, * χρυσοφθόγγῳ διδαχῇ, * τῇ τοῦ Πνεύματος αἴγλῃ, * πῶς σε ὑμνήσω * ἐπαξίως, ἀπορῶ,* τίμιε Χρυσόστομε· * ἀλλ' ὡς ὄντως τὸν ἐμὸν * ἐπιστάμενος πόθον, * σύγγνωθί μοι καὶ δίδου * λόγον, ἵν' εὐφημήσω σε ᾠδαῖς * καὶ ἀνυμνήσω ἀξίως, * ὡς τῆς μετανοίας * προστάτην θερμότατον.

γ'. Ὁ θεῖος ὄντως χειμάῤῥους * πανσόφων τῶν σου λογίων, * ἀποστάζων κρουνηδὸν * ἀεννάως, εὐφραίνει * πάντας τοὺς πίστει * προσιόντας τῷ Χριστῷ, * ἅγιε Χρυσόστομε· * σὺ γὰρ πέλεις ἀληθῶς * μετανοίας ὁ κλήτωρ * καὶ τῶν ἁμαρτανόντων * ἐπανόρθωσις ἄῤῥητος, διὸ * ὁμόφρονές σε τιμῶμεν, * ὡς τῆς μετανοίας * προστάτην θερμότατον.

δ'. Ἰλύδους πάσης κακίας * ἀμέτοχος, θεοφάντορ, * καὶ παθῶν σωματικῶν * γεγονὼς ἀληθείᾳ, * ἔξω τοῦ κόσμου * καὶ σαρκὸς ἀναδειχθείς, * ὄλβιε Χρυσόστομε, * ποιμενάρχης ἀληθῶς * ἐχρημάτιζες θεῖος, τὸν λαὸν ἐκπαιδεύων * διδαχῇ χρυσοφθόγγω τὸν Χριστοῦ· * διό σε πάντες τιμῶμεν, * ὡς τῆς...

ε'. Ἀνέτειλεν ὡς φωσφόρος * ἀστὴρ ἐν τῇ οἰκουμένῃ * ἡ εὐφροσύνη νυνί· * μνήμη τῶν σῶν ἀγώνων * πάντας φαιδρύνει * ἀγλαΐζουσα πιστούς, * τίμιε Χρυσόστομε, * κοσμοπόθητε φωστήρ, * ἱερέων τὸ κλέος, * ποιμεναρχῶν τὸ φάος, * διδασκάλων μελίῤῥυτε ἀρχηγέ, * χρυσόῤῥημον ποιμενάρχα, * ὡς τῆς μετανοίας...

ϛ'. Συναγελάζῃ, θεόφρον, * χορείαις τῶν ἀσωμάτων * καὶ αὐλίζῃ ἐν φωτὶ * τῷ ἀδύτῳ Τριάδος, * αἶνον προσφέρων, * ἱερώτατε φωστήρ, ἅγιε Χρυσόστομε· * ἀλλὰ δεῦρο, καὶ

2. Quomodo ego te, qui aureis labris docens, spiritu irradiante, omnibus effundis opulenta sapientiæ flumina, dignis valeam hymnis canere, ambigo, o venerande Chrysostome. Tu vero, ut bene conscius amoris mei, ignosce, et da sermonem, faustis ut odis et hymnis meritis te laudem, ut pœnitentium promptissimum defensorem.

3. Torrens vere divinus sapientium tuorum oraculorum, perenni fonte scaturiens, lætificat omnes fideles Christo adhærentes, sancte Chrysostome, tu enim verus es pœnitentiæ præco et peccatorum stator stupendus, unde una mente honoramus te, ut pœnitentium animosissimum patronum.

4. Cujuscumque lutosæ corruptelæ, o Dei vates, corporisque libidinum expers omnino factus, mundum extra et carnem transegisti, fortunate Chrysostome, qui merito divinus pastor vocatus es, erudiens populum Christi ab ore aureo; ideo te omnes celebramus, ut...

5. Ut luciferi stella, mundo exorta est lætitia; tuorum præliorum memoria omnes fideles suavi splendore collustrat, venerande Chrysostome, dulce mundo sidus, pontificum gloria, ducibus gregum fax ardens, magistrorum melliflue primas, aurea voce oves agens, ut pœnitentiæ præsidium ardentissimum.

6. Immoraris, o theophore, ubi ludunt angeli, et aulas tenes ubi splendet lux inaccessa Triadis, hymnum proferens, sacratissimum sidus, sancte Chrysostome; agedum

2. Corsin. πρὸς τό· Τῷ θείῳ μύρῳ. Multum ad hujus hirmi elegantiam facit frequens heptasyllabus, qui post D. Ephrem adeo Syris volupe fuit. Suavitati audaciam Theodorus de more addidit, quum idem versus fere continuus sexies in prooœmio decurrat, septies vero in altera strophe; immo in hoc cantico, v. 4 non jam novem, sed septem quoque syllabis continetur. — ἄλλως C. — ὅπως εὐφημ. C.

3. τῶν σοφῶν σου λογίων C. — ἀποστάζων absolute, præter morem. — ὁμοφρόνως C male.

4. ἐν ἀληθείᾳ C. — χρυσοφθόγγῳ διδαχῇ C. — τὸν τοῦ Χρ. C.

5. ὥσπερ φωσφ. C. — τῇ mox om. C. — μελιῤῥύτων C. — lege elisum μελίῤῥυτ', nisi sequatur, ut sæpe, clausula abundans.

6. τῆς τριάδος C. — τοὺς πιστῶς σε τιμῶντας C.

ἡμῖν * φοίτησον οὐρανόθεν, * ταῖς εὐχαῖς σου ἀστράψας, * καὶ παθῶν ἐλευθέρωσον ἡμᾶς * τοὺς σε πιστῶς ἀνυμνοῦντας, * ὡς τῆς...

ζ'. Ὦ πόλις ὄντως ἁγία, * ὡς μέγιστον ἱερέα * δεδεγμένη ἐκ Θεοῦ * ποιμενάρχην φωσφόρον· * σοῦ γὰρ τὸ κλέος * καὶ τὸ φάος ἀτρεκῶς * πέλει ὁ Χρυσόστομος * καὶ τοῦ κόσμου δὲ παντός· * ἀλλὰ σὺ μακαρία, * ὅτι εἴληφας, ὅνπερ * ἐσυλήθης ἐκ φθόνου θησαυρὸν, * τὸν πάνσοφον ποιμενάρχην, * ὡς τῆς μετανοίας προστάτην...

η'. Τὸ ὄμμα ὄντως ὡς ἔχων * ὑλώδους ἐξ ἐμπαθείας * καθαρώτατον ἀεὶ, * τὸν τῇ πλάνῃ παρέντα * ἔγνως, τρισμάκαρ, * τῷ γυναίῳ ἐμπαθεῖ * βλέψει ἀτενίζοντα· * διὸ τοῦτον παρευθὺ * ἐκκαθάρας ἰάσω * διδαχαῖς σου, θεόφρον, * καὶ τοῦ πτώματος ἤγειρας ταχὺ, * θεοφάντορ ποιμενάρχα, * ὡς...

θ'. Ὁ πάλαι ὄφις τὴν Εὔαν * ἀπάτῃ ἰσοθεΐας * διὰ βρώσεως καρποῦ * παραδείσου συλήσας, * οὗτος τὴν ὄντως * ἀβασίλευτον δεινῶς * βρώσει ἐδελέασεν * δι' ἀμπέλου εὐμαρῶς, * ἵνα σοι προξενήσει * ἐξορίας τὸ κόνδυ· * οὐκ ἠνέσχου τὴν ἄδικον ὁρμὴν, * διὸ καὶ ταύτην ἐλέγχεις, * ὡς...

ι'. Ὑμνῶ σου, πάτερ, τὰ θεῖα * παθήματα, ἃ ὑπέστης * τοῦ δικαίου προεστὼς, καὶ δοξάζω τὴν χάριν * δόντα Θεόν σοι, * ἐκκλησίας ὁ φωστὴρ, * ὄλβιε Χρυσόστομε, * .... * ποιμεναρχῶν τὸ κλέος, * οἰκουμένης τὸ φάος, * καὶ τῶν προσκεκρουκότων τῷ Θεῷ * διαλλακτὰ πλουτοφόρε, * ὡς τῆς μετ...

ια'. Ἀσμάτων ᾆσμα, θεόφρον, * προσφέρει ἡ ἐκκλησία, * συγχορεύουσα νυνὶ * τῶν ἀγγέλων χορείαις, * καὶ συσκιρτῶσα * εὐφροσύνῳ χαρμονῇ, * γήθει καὶ ἀγάλλεται * καὶ δοξάζει τὸν Θεὸν, * ἐντρυφῶσα τῷ κάλλει * τῶν

huc, cœlitus adesto, precibus tuis coruscans, nosque a voluptatibus libera, cum fide recolentes te, ut...

7. O vere sancta civitas, ut quæ tantum pontificem a Deo recepisti, luciferum gregis antistitem. Chrysostomus enim est tuum decus, tuaque certa lux, sed et totius orbis: tu interim beata, quæ habuisti thesaurum, tibi ex invidia suffuratum, sapientem pastorem, uti pœnitentiæ vindicem...

8. Oculum habens omnino semperque a libidine spurca purissimum, vidisti, ter beate, quemdam fallacia implicitum, immodestos intuitus mulieri infigentem, eumque statim tua doctrina repurgans sanasti, o vir Dei, ac cito e lapsu erexisti, Dei interpres pastor, uti...

9. Vetus ille serpens, qui Evam spe deceptam fore ut, fructu comeso, similis Deo fieret, paradiso spoliavit, idem reginam, heu! non regiam, sævæ comestionis illecebra cepit, vite in promptu reperta, ut tibi propinaret exilii cyathum: non tulisti injustam impressionem, ideoque eam redarguisti, uti...

10. Cano tuos, o pater, quos sustinuisti cruciatus, justitiæ vindex, Deumque gloriosum dico, gratiæ tuæ largitorem, o fax Ecclesiæ, fortunate Chrysostome....., decus pontificum, orbis luminare, eorum qui Deum offenderunt locuples reconciliator, uti...

11. Canticorum canticum, o vir Dei, promit tibi Ecclesia, quæ nunc cum angelorum choreis choreas miscet, et tripudians gaudio, alacritate exultat, et triumphat, et gloriam Deo canit, laute ac splendide tuis de-

7. φαεσφόρον C. — ἀλλά σοι C. — διὰ φθόνον ἐσυλ. θησ. C. — τὸν σοφὸν C.

8. ἐμπαρέντα C.

9. κόνδυ, exotica vox, sed rara et elegans, maxime de exule. — ἠνέσχου γὰρ C.

10. τὸν θεῖαν χάριν C. — v. 8 excidit, aut alter heptasyll. — φάος Nazianzeno solemnis diæresis, hactenus ignota nostris melodis, quater in hoc emicat, ne lateat Theodorus. — καὶ τῶν πάλαι C.

11. Ter quoque ᾆσμα, quaterve recidit. — f. σοι ἐκκλ. — ταῖς χορείαις C. — τὰ κάλλη C. — ὡς ποιμένα C.

σεπτῶν διδαχῶν σου * καὶ ὑμνεῖ σε ποιμένα ἑαυτῆς * καὶ διδάσκαλον θεῖον, * ὡς...

ιβ'. Σὺ τοὺς ἀσπλάγχνους εὐσπλάγχνους * ἐνθέῳ σου νουθεσίᾳ * ἀπειργάσω, ὦ σοφὲ, * παραινῶν μεταδοῦναι * πᾶσιν ἀφθόνως * τοῖς αἰτοῦσι συμπαθῶς, * τίμιε Χρυσόστομε, * μετανοίας ὁδηγὲ * καὶ ἐλεημοσύνης * παναρμόνιε λύρα, * ποιμενάρχα φαεινὲ τῶν γηγενῶν, χρυσόῤῥημόν τε παμμάκαρ, * ὡς...

ιγ'. Μὴ διαλείπῃς, τρισμάκαρ, * πρεσβεύειν ὑπὲρ τοῦ κόσμου * καθαρώτερον, νυνὶ * παρεστὼς τῇ Τριάδι, * ὅπως τε πάντες * ἐκβιοῦντες εὐσεβῶς * μνήμην ἐκτελοῦμέν σοι· * ἐξελοῦ τῶν πειρασμῶν, * περιστάσεως ῥῦσαι, * μετανοίᾳ τὸν βίον * διανύσαι ἀξίωσον ἡμᾶς * τούς σε πιστῶς ἀνυμνοῦντας, * ὡς...

ιδ'. Ἀσμάτων αἶνον προσφέρω * ὁ ὑμνῳδὸς ὁ πτωχός σου, * ἐξαιτούμενος εὑρεῖν * λύσιν τῶν ὀφλημάτων· * βρίθω γὰρ ὄντως * ἁμαρτάδων τῷ ἑσμῷ, * τίμιε Χρυσόστομε, * τῇ ἀχλύϊ τῶν παθῶν * ἐζοφώθην ὁ τλήμων· * ἀλλὰ δίδου καιρόν μοι * μετανοίας, ὡς ποιμὴν φωταυγὴς, * καὶ τῆς γεέννης με ῥῦσαι, * ὡς τῆς μετανοίας * προστάτης θερμότατος.

pasta sacris doctrinis, teque hymnis adornat, suum uti pastorem, divinumque magistrum,...

12. Tu immisericordes fecisti benignos deifico tuo monitu, o vir sapiens, quo hortaris ut larga manu dona erogent, omnibus mendicantibus compatientes, Chrysostome sacer, dux pœnitentiæ, eleemosynæ lyra omnibus canora, luculente pastor animarum, aureumque flumen beatissimum, uti...

13. Ne desistas, ter beate, mundo purissima præstare suffragia, qui modo stas coram Triade, ut pie viventes nos omnes, tuam recolamus memoriam, eripe e periculis, ab angustiis erue, dignos fac nos vitam transigere in pœnitentia, qui cum fide te celebramus, uti...

14. Canticorum plausus tibi voveo, egenus ego tuus melodus, deprecans ut reperiam peccatorum veniam; premor enim examine noxarum, venerande Chrysostome, caligine passionum obtenebratus sum, infelix, sed pœnitentiæ da mihi tempus, sicut pastor lumine coruscus, meque a gehenna salvum fac, uti pœnitentiæ præsidium strenuissimum.

12. μεταδίδειν C. — παναρμόνιος C. — τε post χρυσόῤῥ. om. C. — Et quam belle et juste Chrysostomus salutatur *lyra eleemosynæ*. Vix enim ulla est illius aurea concio, vel in exponendis scripturis, quæ non desinat in pauperibus commendandis.

13. ἐκτελοῦμεν fut. attic. rectissime post ὅπως. — διανοῖσαι καταξίωσον sic C, certe Theodoro placent ἀνύω, διανύω. — πιστῶς σε C.

14. In v. 2 claudicante ὁ πτωχὸς ὑμν. σου C. — ὡς ποιμὴν φωτολαμπὴς καὶ γεέννης C.

XII.

DE S. THEODORO DUCE.

α'. Ἀνδρείᾳ ψυχῆς
    τὴν πίστιν ὁπλισάμενος,
    καὶ ῥῆμα Θεοῦ

1. Virili animo
    fidei arma induens,
    verbumque Dei,

XII. Corsin. f. 60: Μηνὸς φεβρουαρ. ζ', κονδάκιον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ στρατηλάτου. ἦχ. β', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ Στουδίτου.

1. Corsin. πρὸς τό· Τὰ ἄνω ζητῶν. Hirmum quære

ὡς λόγχην χειρισάμενος,
τὸν ἐχθρὸν κατέτρωσας,
τῶν μαρτύρων κλέος, Θεόδωρε·
σὺν αὐτοῖς Χριστῷ τῷ Θεῷ
πρεσβεύων μὴ παύσῃ
ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

β'. Τῶν ἀθλητῶν τὸ ἔκλαμπρον κάλλος
δεῦτε πάντες τοῖς ὕμνοις,
ὡς στεφάνοις, πιστοὶ,
Θεόδωρον καταστέψωμεν·
δῶρον Θεοῦ γὰρ μέγα τῷ κόσμῳ
ἀναδείκνυται λάμψεσι τῶν θαυμάτων·
τὸν γὰρ ἐχθρὸν
ἐκνικήσας Βελίαρ, δυνάμει Χριστοῦ,
ὀμβρίζει, ἀντὶ αἱμάτων,
κρουνηδὸν ἰαμάτων τὰ ῥεύματα·
ἐν τούτοις οὖν πᾶσι χαίρων σὺν Χριστῷ,
καὶ διδοὺς τὴν εἰρήνην ἀνέκλειπτον,
πρεσβεύων μὴ παύσῃ
ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

ut manu lanceam, intentans,
hostem confodisti,
decus martyrum, o Theodore;
quibuscum Christo Deo
supplex ne desinas esse
pro omnibus nobis.

2. Pugilum resplendentem decorem,
agitedum omnes, hymnis,
sertorum vice, o fideles,
Theodorum coronemus,
qui magnum mundo Dei donum
apparet fulgoribus miraculorum;
hoste namque
prostrato Beliale, virtute Christi,
effundit, non jam cruorem,
sed fontis instar sanationum flumina;
in quibus omnibus cum Christo gaudens,
pacemque dans ininterruptam,
tu ne desinas suffragari
pro omnibus nobis.

γ'. Ὄντως φρικτὸν τὸ πρώτιστον δρᾶμα,* ὅτε πίστει ἑδραίᾳ * ἐν τῇ λόγχῃ αὐτοῦ * τὸν δράκοντα ἐθανάτωσεν, * ὄφιν ἐν τούτῳ ἄλλον νικήσας, * τὸν εἰσδύσαντα πρώην ἐν παραδείσῳ, τόν τε Ἀδὰμ * δελεάσαντα θανάτῳ, βέλει φθορᾶς, * νυνὶ δὲ τῇ ἀθλοφόρου * ἐκκρουσθεὶς ἐν ἀνδρείᾳ νενίκηται· * πρὸς ταῦτα οὖν πέλει τοῦ κόσμου χαρὰ, * καὶ αἰώνια χαίρει ὁ ἔνδοξος, * πρεσβεύων...

δ'. Ὑπεισελθὼν τοῖς σκάμμασι, μάρτυς, * ἔστης ὅλος ἀτρέμας, * ὡς ὁπλίτης Χριστοῦ, * Θεόδωρε ἀνδρειότατε· * φόβον θανάτου

3. Stupenda vere est prima scena, in qua cum robusta fide draconem cuspide exanimavit, alium in eo serpentem jugulans, illum olim paradiso insertum; qui Adamum esca mortis, jaculo corruptionis decepit, nunc forti sub pede ovantis athletæ conculcatus debellatur. En igitur propterea mundi gaudium est, dum ipse æterna lætitia gloriosus fruitur, suffragari...

4. Exiliens in stadium, o martyr, totus stetisti impavidus, ut Christi miles, Theodore fortissime : interitus carnei metum

apud Roman. XXVII, 210. Menæa hoc trop. 1. retinent, habetque fortasse Noster ab antiquiore melodo receptum. — πίστ. θωρακισάμενος C. — μέγιστε Θεόδωρε C.

2. Corsin. πρὸς τό· Τράνωσον, cf. Roman. XXII, p. 170. Cum cætera edd. libri neglexerint, hoc 2 trop. servarunt. — ὑμν. τῶν στεφάνων edd. — ταῖς τῶν θαυμ. iid. — Βελίαρ ἄθλοις σεπτοῖς ib. — ἱερῶν ἰαμάτων χαρίσματα ib. cum C. — πᾶσι χαίρει Χριστὸς C. — καὶ δίδωσιν εἰρήν. ἀν. διὸ βοῶμεν αὐτῷ πρ. Sic melodos editi libri potius pervertere quam servare solent. — καὶ εἰρ. ἀνέκλ. δίδωσι C. — Ephymnia habent aliquando πρεσβεύων ἀπαύστως, vel πρεσβεύοντα, vel πρεσβεύειν, quas varietates ambiguas negligimus.

3. ὅτι πίστ. C. — θανάτῳ rhythmo nocet, f. τῷ καρπῷ. Stat series, cum βέλος φθορᾶς idem sit ac θανάτου τὸ κέντρον in I Cor. XV, 55. — καὶ βέλει C. — πρὸς ταύτην C. — αἰώνια sic C, adverb. jubente rhythmo.

4. ὅπως Θεὸν C. — κηρύξας καὶ ποιητὴν, αἰσχ. τὰ μαξ. C.

σαρκὸς μὴ πτήξας, * Χριστὸν μόνον δὲ τρέμων τὸν βασιλέα, * ὥσπερ Θεὸν, * τοῦτον πάντων ἐκήρυξας τὸν ποιητὴν, * αἰσχύνεις τε Μαξιμίνου * βδελυρὰ τῶν εἰδώλων σεβάσματα, * ῥωννύμενος θείᾳ ἀγάπῃ τὸν νοῦν, * τὸ σὸν σῶμα κολάσει ἐκδέδωκας, * πρεσβεύων...

ε'. Σὺ πτερωθεὶς τῷ θείῳ σου ζήλῳ, * ἦλθες, ἧκες εὐθύμως, * καὶ ἐμπρίζεις θεᾶς * τέμενος, τὸ μητροείδωλον· * οὐδὲ γὰρ φέρεις Χριστοῦ τὴν δόξαν * μετατίθεσθαι βλέπων ἐν τοῖς εἰδώλοις· * ὅθεν ποινὰς * ὑπομείνας βασάνων ἐν τῇ σου σαρκὶ, * κραυγάζεις· Οὐδὲν χωρίσει * ἀλγεινὸν τῆς Χριστοῦ με φιλήσεως· * ἐν τούτοις συμπάσχω αὐτίκα αὐτῷ, * καὶ συντεύξομαι δόξης τῆς ἐν οὐρανῷ, * πρεσβεύων...

ς'. Ταῦτα παθὼν, πανεύφημε μάρτυς, * χαίρων οὕτως εἰσῆλθες * ἐν ζοφώδει εἱρκτῇ * ὠμότητι τοῦ δικάζοντος. * Νύκτωρ τὸ φῶς ὁ Χριστὸς ὀφθείς σοι· * Σὺ, Θεόδωρε, ἔφη, χαρᾷ ἀγάλλου, * ἐν οὐρανῷ * μετ' ἐμοῦ γὰρ χορεύσεις ζῶν εἰς ἀεὶ, * ἀνθ' ὧν με οὐκ ἐξηρνήσω * ἐπὶ τοῦ παρανόμως δικάζοντος, * ἀνθρώπους τε πάντας κινήσω ᾠδαῖς * τοῦ γεραίρειν σε πάντοτε μὴ ἐκκακεῖν, * πρεσβεύοντα...

ζ'. Ὄντως ἐκστὰς πρὸς Κύριον μάρτυς, * ὥσπερ ἄλλου ἀθλοῦντος, * τὰς βασάνους στεῤῥῶς * ὑπέφερες τῶν τυπτόντων σε· ὅθεν πολλαῖς σὺν ἄλλαις αἰκίαις, * καὶ τὴν πάνδεινον ξέσιν καθυπομένεις, * ἕως αὐτῶν * τῶν ὀστέων ἐμφανῆναι τῶν σῶν πλευρῶν. * Ὢ θαῦμα! ὢ ξένον δρᾶμα! * πῶς οὐδὲν τῶν βασάνων μεθῆκέ σε * τῆς θείας ἀγάπης τοῦ πάντων Θεοῦ, * τοῦ καὶ δόντος σοι χάριν ἀένναον * πρεσβεύων...

η'. Ὑπὲρ τὸ πῦρ θερμότερος πέλων, *

spernens, Christum times, solum imperatorem, utpote Deum; hunc universorum prædicasti conditorem, pudorique traducis turpia Maximini idolorum sacraria, divina dum mens confortatur charitate, corpus supplicio tradis, suffragatus...

5. Alas tibi deifico zelo subdente, ibas, currebas alacriter; et comburis Deæ sacrarium Mithræ idolum: jam enim videre non pateris Christi gloriam transferri in simulacra; unde pœnas tormentorum in carne tua sustinens, clamas: « Nihil doloris me « separabit ab amore Christi; in his cum « illo libenter compatior, et in cœlo gloria « fruar, supplex... »

6. Hæc passus, celeberrime testis, lætus sic introisti in tetrum ergastulum ob judicis immanitatem. Noctu vero Christus lumen tibi apparens: « O Theodore, inquit, lætitia « exulta: mecum enim in cœlo chorum a« ges, vivens in ævum, propterea quod me « non negaveris, coram iniquo judice, cunc« tos mortales exciebo, te hymnis ut cele« brare eos non pigeat, supplex... »

7. Vere ad Dominum mente raptus, o martyr, ac si alius decertaret, cruciatus fortiter sustinuisti; unde multa præter alia tormenta, etiam diram pertulisti excoriationem, eousque ut ossa tuorum laterum conspicua forent. O prodigium! o stupendum facinus! Quomodo nihil suppliciorum te transtulit a divina charitate Dei omnium, tibique gratiam dedit inexhaustam, suffraganti...

8. Ferventior igne quum esses, viriliter

5. ἐμπρίζεις sic C, in lexico Sophoclis ἐμπρίζω idem est quam ἐμπυρίζω vel ἐμπρίω. Hoc satius est, quum de incendio templi acta sileant, memorent vero confracta dissectaque simulacra. — τέμενος τὸ μητρείδωλον sic C, rupto metro, nec liquet in actis de quali numine confracto agatur. — σου add. ante σαρκί. — φιλώσεως C. Cf. Rom. VIII, 35. Bolland. febr. VII, t. II, p. 22 sqq.

6. χορεύσῃ C. — ἀνθ' ὧν *propterea*, ἐπὶ *coram*, ut lubenter Romanus.

7. f. ὥστε αὐτὰ τὰ ὀστέα. — φανῆναι C.

8. Acta S. martyris cum ipsius Bollandi com-

ἔστης μέσον ἀνδρείως * τῆς ἀφθείσης φλογὸς, * καιόμενος καρτερώτατα, * ὅπως αὐτή σε ἡ φλὸξ ᾐδέσθη, * καμαροῦσα γὰρ εἶχεν· ὡς πῦρ χρυσίον, * σοῦ τὴν ψυχὴν * προσαγαγὼν, ὥσπερ θῦμα ἑκούσιον, * ἀνῆλθες πρὸς ὃν ἐπόθεις, * μετασχὼν οὐρανίου λαμπρότητος· * ἐν τούτοις γὰρ φθάσας εὐφραίνῃ ἀεὶ, * ἀλλὰ ἄνωθεν τὸν κόσμον εἰρήνευε, * πρεσβεύων...

stetisti in media flamma accensa, constantissime ambustus, ut ipse te ignis formidaret; in fornicem enim se erexit, tuque ut aurum fornace purgatum offerens tuam animam, tamquam victimam spontaneam, ascendisti ad eum quem amabas, particeps superni splendoris; illuc enim properans exhilaratus es in perpetuum, sed desursum orbem in pace compone, supplex...

θ'. Διὰ Χριστὸν, πολύαθλε μάρτυς, * ταῦτα πάντα τελέσας, * τῶν θαυμάτων πηγὴ * γεγνώρισαι, θεοδώρητε· * μάρτυς ἐκεῖνος ὁ παῖς σὺν ἄλλοις, * ὃν αἰχμάλωτον εὗρες καὶ πεπραμένον, * καὶ χρηστευθεὶς * συνεπέφερες εὐθὺς τῷ ἵππῳ λευκῷ, ἀλόγῳ, ᾧπερ ἐδρέψω, * παραδοὺς τῷ οἰκείῳ γεννήτορι· * ἐν τούτοις γὰρ ὤφθης μηδέπω ἐῶν * τοὺς πιστούς σε αἰτοῦντας ἐπικουρεῖν, * πρεσβεύων...

9. Propter Christum, o multo pugilatu invicte martyr, ea postquam peregisti, patuisti prodigiorum fons, tu a Deo donatus; testis est puer ille, inter alios, quem captivum invenisti et venumdatum, commotusque humanitate, illico eum auferebas in candido equo, quo jumento insidebas, restituens illum proprio genitori : his quippe beneficiis significasti te non deesse unquam fidelibus invocantibus auxilium tuum, supplex...

ι'. Ἴσος οὐδείς σοι τάχιον, μάρτυς, * δεῖξαι δρόμους φευγόντων, * καὶ κλεπτόντων ὁρμὰς, * ἡνίκα τις ἐν εὐχῇ λάβῃ σε· * ἄλλο γὰρ δρέπανον σὺ ἐπώφθης, * ὃ ἑώρακε πάλαι ὁ Ζαχαρίας * κατὰ κλεπτῶν· * ἀπειλαῖς γὰρ ἀρρήτοις τούτους ἐκφοβῶν, * ἐφάνης ἐν ἀμφοτέροις, * συμπαθὴς καὶ προστάτης θερμότατος, * παρέχων τὰ πάντα τοῖς πᾶσιν ἁπλῶς * ὡς ἀξίως, καὶ ἔχων τὸ ἄξιον, * πρεσβεύων...

10. Nemo fortasse citius quam tu, martyr, detegere facit fugientium diverticula et prædonum insultus, si quis te precibus præoccupaverit; tu enim quasi falx illa assurgis, quam vidit olim Zacharias, adversus prædones : minis enim occultis fures terrefaciens, ambidexter apparuisti, et compatiens et acerrimus vindex, qui æquo jure omnibus omnia reddis, et æqualitatem servas, supplex...

mentariis semel et iterum latine data sunt p. 28 et 30 et tertio iisdem fere verbis in append. p. 892. In quibus tamen nihil legitur de his quæ a trop. 8 inde in finem referuntur. Quod quidem silentium vix curioso lectori rem non facesserit. Crescit dubium, mirumque in modum angit, quo penitius singula inde verba in trutina pensitantur. Obstrepit quasi novus melodus, a priore non solum discors, sed adeo vecors, rudis, incomptus, ut Theodorum in Theodoro quæras. Jam plus semel vestigia furis odoratus sum, manumque furfure pollutam deprehendi. Quam saltem uni tropario jam supra injecit, nunc audacior in quinque grassatur, donec integrum, ut infra evincetur, prolixumque poema, cum summa Theodori injuria, in medium proferat. Agedum, eum aggrediamur, et paucis vapulet.

9. αὖθις τῷ ἵππῳ. Semel satis est tam abrupte album illum equum in scenam invexisse; αὖθις ergo expungatur, ac fortasse melius emendaveris αὐτόν. Sed quid isthoc ἀλόγῳ ᾧπερ ἐδρέψω, sub nomine Theodori, apage! — Vix salva grammatica, sed præter indolem linguæ, pedestri serie ἐῶν regit τοὺς πιστοὺς, αἰτοῦντας vero sequens ἐπικουρεῖν, quibus adde alterum partic. πρεσβεύων.

10. Ἴσος οὐδ. σ. τάχειον sic C. — λάβῃ σε inepte. — δρέπανον. Ut equus, falx e machina. Cf. Zachar. V, 1, τῶν ο'. *Falx*, vulgato interpreti est *liber volans*. Et quam eleganter in coronide ἁπλῶς ὡς ἀξίως καὶ ἔχων τὸ ἄξιον!

ια'. Τίς ἱκανὸς θαῦμα πᾶν σου φράσαι; * πλὴν γε λέξω ὀλίγα, * πῶς ὁ ὄρνιν φαγὼν * ἀπώλεσεν ἵππον κάλλιστον, * ὅμως δὲ μάρτυς Χριστοῦ ὑπάρχων, * πῶλον ἕτερον δίδως τῷ στρατιώτῃ, ἵνα δειχθῇς * ἀμφοτέροις ἰσχύων, ὡς φίλος Χριστοῦ. * Σὺν τούτοις ἐρῶ τὸν δίσκον, * ὃν ὁ κλέψας κυρίῳ ἀπέδοτο· * αὐτὸν γνωρίζεις, μάκαρ, στεῤῥῶς, * καὶ δεικνύῃ προστάτης εὐήκοος, * πρεσβεύων...

ιβ'. Ὅλα εἰπεῖν οὐκ ἔστιν ἃ ἔδρας· * ἓν δὲ φράσας ἢ δύο, * ἀπολείπων σιγῇ * τὰ ἕτερα, ἀναμνήσομαι· * τερπνὴν μάχαιραν εὗρε κειμένην * καὶ ποθῆσαν παιδίον αὐτὴν, ὡς εἶδεν, * εἶτα εὐθὺς * ἐξηράνθη τὴν χεῖρα, καὶ ἀμηχανῶν, * ἐβόα πρός σε· ὦ μάρτυς, * παιδικῶς πάλαι ἦρα τὴν μάχαιραν! * ὡς δὲ πατὴρ φιλόπαις αὐτῷ * ἀπέδωκας διόλου τὸ ἴδιον, * πρεσβεύων...

ιγ'. Ὕστατον φόβον τῆς πυρκαϊᾶς, * ὅπου ὤφθης συντρέχων, * καὶ σβεννύων αὐτὴν * τῷ πίστει σε προσκαλέσαντι· * οὕτω παρέχεις πάντοτε πᾶσι * σὲ τὸν μάρτυρα θερμῶς ἐπιβοῶσιν· * ἀλλὰ τὴν σὴν * προστασίαν παράσχου ἑκάστῳ ἡμῶν * ἐν οἷσπερ ἐπικαλοῦμεν, * εὐλογῶν τοὺς τιμῶντας τὴν μνήμην σου· * σὺν τούτοις οὖν ἅμα φύλαττε ἐμὲ * τὸν ᾠδήν σοι ἐπάξιον ᾄσαντα· * πρεσβεύων ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

11. Quis potis est fari quodcumque tuum portentum? At saltem pauca dicam; quomodo scilicet qui avem comedit, equum amisit optimum; verum testis Christi qui manes, alterum militi jumentum dedisti, ut hinc et inde potentem te cernerent Christi amicum. Inter hæc loquar de disco, quem ipse fur domino restituit: hunc facis notum, o beate, et agnosceris defensor propitius, suffragantem...

12. Quanta feceris, dicere non est: unum alterumve referens, cum cæterorum silentio, hæc memorabo. Puer, cum elegantem invenisset gladium, et concupierit eum, statim ut vidit, manu subito exaruit, et angore confectus, ad te, martyr, clamavit: « O martyr, olim imprudens puer abstuli ensem. » Tu vero, ut pater filii amans, ensem illi penitus proprium dedisti, supplex...

13. Ultimo dicam timorem incendii, in quo statim conspectus fuisti currens, ignemque extinguens, ob eum qui te cum fide invocavit. Sic semper concedis præsidium omnibus te martyrem acclamantibus; age, nobis largire tuam singulis tutelam, quoties te appellamus, benedicens celebrantibus tuam memoriam: quibuscum me proinde serva, tibi debitam oden modulatum, tu supplex indefessus pro omnibus nobis.

11. Latine potius quam græce pinguis homo incipit. θαῦμα πᾶν frangit rhythmum. Et quis seriem rerum extricabit? ἐρῶ τοῦ δισκου C, et sic fort. melod. græco-latinus, pro *disci meminerim*, vel fallacia verbi ἐρᾶν pro ἐρεῖν. — τῷ κυρίῳ C. — καὶ δεικνύει σε προστάτην εὐήκοον πρεσβεύοντα C, vix felicior quam supra clausula.

12. ἀπὸ τούτων σιγῇ τ. ἕ. ἀναμ. C. Quis fando audivit unquam, *silentio memorari?* Iterum vide italum deceptum suo sermone *silentio prætermittam*. Legesis ut nos. — τὸ ἴδιον C. metrum syllabicum utcumque stat. Sed pro modulo accentuum sunt fere omnia susque deque vertenda, ex. gratia: εὗρε τερπνὴν παιδίον κειμένην | μάχαιραν, καὶ ποθῆσαν αὐτὴν, ὡς εἶδεν etc. in cauda pessima sunt: ἀπέδωκας δ. τ. ἴ. quæ frustra ad modulum sanumque sensum reducere tentaveris, nisi forte τὸ ἴδιον fiat χειρίδιον, ne puelli manus arida maneat.

13. θερμῶς claudo v. additur, ubi μάρτυρα τοῖς ἐπιβοῶσιν C.

XIII.

DE SS. CYRO ET JULITTA.

α΄ Ὁ τῷ κράτει
τῆς ἰσχύος σου
τὴν τοῦ ἐχθροῦ
καταλύσας ἐπικράτειαν,
καὶ κατ' αὐτοῦ
ἐνισχύσας τὸ ἀνθρώπινον,
Χριστὲ ὁ Θεὸς,
καὶ γυναῖκας ἔδειξας
ὑπεραθλούσας σου,
καὶ νηπίων στόματα εὐλογοῦντά σε,
τὸν μόνον ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενον.

1. Tu qui potentia,
virtutis tuæ
inimici
dissolvisti tyrannidem,
et adversus eum
robur hominum instruxisti,
Christe Deus,
mulieres quoque ostendisti
expugnantes pro te,
et infantium ora bene tibi locuta,
tu qui solus inter sanctos quiescis.

β΄. Ὦ ἱερᾶς μητρὸς καὶ γενναίας, * ὦ πιστῆς καὶ κοσμίας, * καὶ αὐτὴν Ἀβραὰμ * ἱερουργίαν τὴν ἄθυτον * ἐκνικησάσης τῇ καρτερίᾳ! * ἐν καιρῷ γὰρ ἀγώνων ἡ Ἰουλίττα * τὸν ἑαυτῆς * ἀραμένη υἱὸν νηπιάζοντα, * ἐχώρει ἐν τῷ σταδίῳ * καὶ πυρὸς καὶ ξιφῶν μὴ φροντίσασα, * ἑαυτὴν καὶ τὸν παῖδα κατέθυσε, * τὸν Χριστὸν ἀντὶ πάντων ποθήσασα, * τὸν μόνον...

2. O sancta et generosa mater, o fidelis et decora parens, quæ ipsum Abrahæ sacrificium incruentum tua superasti fortitudine! In hora namque certaminum Julitta suum auferens filium adhuc puerascentem, irrupit in stadium, spretisque flammis et ensibus, semet suumque filium immolavit, Christum super omnia diligens, solum in sanctis quiescentem.

γ΄. Διὰ Χριστὸν ὁ Κήρυκος βλέπων * τὴν μητέρα γενναίως * καρτεροῦσαν πληγαῖς, * καὶ τὸ σωτήριον ὄνομα * ὁμολογοῦσαν ἐν παῤῥησίᾳ, * μιμηλὴν καὶ αὐτὸς τὴν φωνὴν ἠφίει, * χριστιανὸν * ἑαυτὸν ὀνομάζων ὁ ἅγιος, * δεικνύων τοῖς παρανόμοις * ὡς καὶ φύσις νηπίων ψελλίζουσα * τὸν Χριστὸν καταγγέλλειν βιάζεται * ποιητὴν καὶ Θεὸν καὶ Υἱὸν Θεοῦ, * τὸν μόνον ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενον.

3. Pro Christo ut vidit Cyricus matrem vulnera fortiter patientem, nomenque salutare confessam audacter, eam ipse imitatus, vocem emisit sanctus infans, se nominans christianum, iniquis ostendens hominibus, quomodo vel infantium natura balbutiens cogatur pronunciare Christum creatorem et Deum, Deique Filium, solum in sanctis quiescentem.

XIII. Corsin. f. 133: Μηνὶ Ἰουλίῳ ιε΄, τοῦ ἁγίου Κηρύκου καὶ Ἰουλίττης κονδάκιον, ἦχ. β΄, φέρον ἀκροστιχίδα· ᾠδή. Ποίημα Θεοδώρου. Vix dubium, quin plura exciderint, cum ne una quidem vox ᾠδὴ plena sit. Cum autem inter anonyma poemata, octo eamdem acrostichidem teneant, quæstio erit an plura ex illis Theodori sint.

1. Πρὸς τό· Ὁ σοφίσας. Hirmus satis rarus idem est qui in Roman. cant. XXII, quem sero inventum, tandem ad calcem p. 177 præpropere restitui, nunc vero suis omnibus numeris absolvere juvat. Hic vero v. ultim. una syllaba auctus est.

2. πρὸς τό· Τράνωσον, cum solita in ultimis versiculis varietate.

3. υἱὸν τοῦ Θεοῦ G.

XIV.

DE CAPITE S. JOANNIS BAPTISTÆ.

α'. Ἐκ τῆς γῆς σου προφανεῖσα ἡ κάρα,
τοῦ ἡλίου
ὑπερλάμπει τὸ φέγγος,
τὰς ἀκτῖνας φωτοβολοῦσα
τῆς δικαιοσύνης
τοῖς πίστει σε τιμῶσι
καὶ κραυγάζουσιν·
Ἡ φωνὴ τῆς πυρίνης σου γλώττης
καταφλέγει τὴν ἁμαρτίαν,
ἐν προφήταις ὁ πρώταθλος.

β'. Στέφανον ἐκ συμπλοκῆς
ἱερῶν ᾀσμάτων
προσαγάγωμεν τῇ κάρᾳ
τοῦ Προδρόμου ἐπαξίως,
ἐκ τῆς γῆς
λαμψάσῃ σήμερον·
καὶ γὰρ αὕτη νῖκος
κατὰ τῆς πλάνης
ἤρατο, τὴν Ἡρωδικὴν
παράνοιαν δικασαμένη·
ὑπὲρ δὲ νομίμου θεσμοῦ
τιμωρητικῇ ἐτμήθη αἰχμῇ,
ἵνα σωζόμενοι
ἐκ ψυχῆς πρὸς αὐτὸν
ἀνακράξωμεν·
Ἡ φωνὴ τῆς πυρίνης σου γλώττης
καταφλέγει τὴν ἁμαρτίαν,
ἐν προφήταις ὁ πρώταθλος.

1. Ex humo emicans tuum caput,
solis ipsius
superat claritatem,
dum radios jaculatur
justitiæ
in eos qui te cum fide colunt,
et clamant:
« Vox flammeæ tuæ linguæ
« comburit peccatum,
« tu prophetarum primus athleta. »

2. Coronam contextam
sacris carminibus
imponamus capiti,
ut decet, Præcursoris,
e terra
hodie fulgenti;
victoriam namque retulit
adversus Herodis
versutiam,
damnata ejus dementia:
at justæ legis causa,
tyrannica truncatur cuspide,
ut salvi
ad hunc ex animo
vociferemur:
« Vox oris tui flammei
« incendit peccatum,
« tu primus athleta prophetarum. »

γ'. Τίς αὕτη ἡ ἱερὰ * κεφαλή σου, μάκαρ, * ἧς οἱ βόστρυχοι ψεκάδας * ἀποστάζουσι

3. Quale est sacrum hoc tuum caput, beate, cujus cincinni stillicidia miraculorum

XIV. Corsin. f. 65: Μηνὸς φεβρουαρ. κδ', κονδάκιον εἰς τὴν εὕρεσιν τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου, ἦχ. δ', Στουδίτου.

1. αὐτόμελον videtur, a Theodoro conditum, nec nisi in hoc et sequenti poemate occurrit. Orditur in utroque poemate a v. trisyllabo, nisi ultimum trop. obstaret. Sed variantur v. 2, 3 in seq. XV. Extat procem. in Horol. crypt. a. 1677.

2. δικασ. παράν. C. — ὑπὲρ νομ. C, quæ ex constanti rhythmo leviter transferuntur.

3. ἀποστάζουσι iterum active, ut in XI, 3. — ταύτας ἁρπ. C. — εἰς μ. χύσιν contra modul. C. — ἐπαναβλύζ. nota compositum. — καὶ προστρέψαντα ἡμᾶς C.

θαυμάτων * τοῖς πιστῶς * τούτους ἀσπάζουσι; * Τὸ ῥυέν σου αἷμα * εἰς μύρου χοὴν * ἤλλακται, καὶ ὡς ἐκ πηγῆς, * ἐπαναβλύζει ἐν τῷ κόσμῳ, * καὶ συναγελάζει λαὸν * εὐχαριστικῶς δοξάζειν Θεὸν * τόν σε τιμήσαντα, * καὶ προτρέπει ἡμᾶς * ἀνακράζειν σοι· * Ἡ φωνή...

irrorant fidelibus eos osculantibus? Effusus cruor tuus in unguenti libamen mutatus est, ac fontis instar orbi scaturit, et plebem gregatim concitat ad laudandum grato animo Deum, qui te nobilitavit, nosque demum urget clamare tibi: Vox...

δ'. Ὅμοιοι περιστεραῖς * ὀφθαλμοί σου, μάκαρ, * ὡς τὸ ᾆσμα ἀνεπᾴδει, * καθαροὶ τῇ ἀπαθείᾳ, * εὐωποὶ, * ἄριστα ἔχοντες· * τὸ γὰρ θεῖον Πνεῦμα * αὐτοὶ κατεῖδον, * ἄνωθεν ἐπὶ Ἰησοῦν * τὸν λυτρωτὴν ἐγκαταβαῖνον, * ὡσεὶ περιστερὰν, τρανῶς * τὴν τριαδικὴν μονάδα δηλοῦν· * διὸ τιμῶντές σε * ἐκτενῶς ταῖς ᾠδαῖς * ἀνακράζομεν· * Ἡ φωνή...

4. Similes sunt columbarum oculi tui, beate, ut mystice canitur in cantico, puri innocentia, venusti, honestissimi; divinum namque viderunt Spiritum, cœlitus illapsum super Jesu redemptore, sub columbæ spectaculo, aperte trinam monadem significantem; ideo te honorantes assiduis odis, clamamus sursum: Vox...

ε'. Ὕμνον σοι πᾶς ὁ λαὸς, * Βαπτιστὰ, προσφέρει * τῇ τῆς κάρας σου εὑρέσει, * ὅτι εὗρε σωτηρίας * θησαυροὺς * κόσμον πλουτίζοντας, * τοῦ χρυσίου μᾶλλον * τιμαλφεστέρους, * φαίνοντας τὰς θαυμαστικὰς * αὐτῶν [σου λόγων] λαμπηδόνας * ἐν τῇ ὑπ' οὐρανὸν σαφῶς, * καὶ δαιμονικὰς μειοῦντας ἀχλῦς· * ἣν ἀσπαζόμενοι * πρὸς ψυχῆς φωτισμὸν * ἀνακράζομεν· * Ἡ φωνή...

5. Hymnum tibi plebs omnis, Baptista, litat in capitis tui inventione, quia salutis repperit thesauros, orbis divitias, auro pretiosiores, quibus tuorum verborum mira fulgura sub cœlo coruscant, et satanicæ dissipantur umbræ: tuum caput nos ad animas illuminandas salutamus, clamantes: Vox...

ϛ'. Δεύτερον, ὁ Βαπτιστὴς, * τοῖς ἐν γῇ ἐπώφθης * τῇ τῆς κάρας σου εὑρέσει, * ἀκουτίζων τοῖς ἀνθρώποις * νοητῶς * θεῖα διδάγματα. * Ὡς ὡραῖα ὄντως * ἡ λαλιά σου * ἤχει ἐν τῇ ὑπ' οὐρανὸν, * νυμφευομένη θεοπνεύστως * τὴν ἐκκλησίαν αὐτῷ * τῷ ἀληθινῷ νυμφίῳ Χριστῷ· * διὸ αἰνοῦντές σε * πρὸς ψυχῆς φωτισμὸν * ἀνακράζομεν· * Ἡ φωνή...

6. Iterum, o Baptista, visus es terrigenis, invento tuo capite, mortalesque voce spirituali doces divina præcepta. Quam pulchre enimvero loquela tua per terram insonuit in epithalamium a Deo afflatum pro Ecclesia, vero sponso Christo desponsata: ideo te laudantes ad animas illuminandas clamamus: Vox...

ζ'. Ἴωμεν κατὰ σπουδὴν * νοητῶς προσβλέψαι * τὸ πανάγαστον κρανίον * τοῦ Προδρόμου, ὃ ἀνίσχον * ἐκ τῆς γῆς, * ὡς φέγγος ἄδυτον, * ἀναβλύζει νάρδον, * σμύρναν καὶ κρόκον, * ἅπαντα τὰ νοητικὰ * τῆς εὐπρα-

7. Eamus cum mentis alacritate ad intuendum purissimum præcursoris cranium, quod ab humo exortum ut fulgor inocciduus, effundit nardum, myrrham et crocum, omnia illa mentium bene operan-

4. περιστερῶν C. Cant. I, 15; IV, 1. — ἐπᾴδει C. — εὐοπεῖν sic C. — f. ἀρεστὰ ἔχ. — καταβαῖνον C. — Romanum noster æmulatur tum in arguta scripturæ interpretatione, tum in lyrico ephymniorum regressu.

5. σου λόγων videtur excidisse. — ἀχλύας C.

6. τῇ τῆς καρ. ut supra eodemque loco, quod Theodoro solemne est. — τὰ θεῖα C. — τῷ add. ante ἀλ. Respicit suavia ipsius Joannis verba in Joan. III, 29. — σε ante πρὸς om. C.

7. ὁ νῦν ἀν. C. — ἐκβλύζει C. — τῶν θετ. C. f. θυτικῶν.

ξίας θεῖα μύρα, * ὑπὲρ ἀρωμάτων πολλῶν, * τῶν τε θετικῶν ἐν κόσμῳ φθαρτῶν, * ἃ ὀσφραινόμενοι * πρὸς ψυχῆς ἡδυσμὸν * ἀνακράζομεν· * Ἡ φωνή...

tium divina unguenta, quæ superant omnia caduca et fœda mundi aromata, quibus olfactis ad animæ fragrantiam, sursum clamamus: Vox...

XV.

DE S. GREGORIO NYSSENO.

α'. Τῆς σοφίας τὸν πολυποίκιλον λειμῶνα, * τὰ τῆς γνώσεως * κυπρίζοντα μύρα, * σέ, τρισμάκαρ, ἡ ἐκκλησία * ἀφοσιωσαμένη * θυμηδίας πληροῦται * ἀνακράζουσα· * Ἡ ὀσμὴ τῶν θεοπνεύστων σου λόγων * ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα * διαπνέει, Γρηγόριε.

β'. Σήμερον τὸν ποταμὸν * τοῦ Θεοῦ τὸν μέγαν * καὶ γλυκύτερον ἐν λόγοις * ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον * ψαλμικῶς * αἰνοῦντες εἴπωμεν· * Ἐξεχύθη χάρις * ἐν χείλεσί σου, * βρύουσα τὰ γλυκυσταγῆ * τῆς μελιχρᾶς σου γλώττης ῥεῖθρα * ὑπὲρ τὴν πηγὴν ἐν Ἐδέμ, * ἐν τῇ ἁλμυρᾷ τοῦ βίου ῥοῇ· * ἃ ἀρυόμενοι * πρὸς ψυχῆς γλυκασμὸν * ἀνακράξωμεν· * Ἡ ὀσμὴ τῶν...

γ'. Τίς οὗτος οὗ ἀληθῶς * γλυκερὰ τὰ ἔπη, * καὶ νόστιμα καὶ ἡδέα; * ὁ τῆς Νύσσης τὰς ἡνίας * πιστευθείς, * ὁ νοῦς ὁ γρήγορος, * ὃς ἀνύων δρόμον * ὀρθοδοξίας * ἅρματι τῷ τῶν ἀρετῶν, * τοὺς κακοδόξους βάλλει κάτω, * καὶ ὡς ἐπὶ νύσσαν ἡμᾶς * πρὸς τὴν εὐσεβῆ μεθέλκει ζωήν· * ἐν ᾗ σωζόμενοι, * ἐκ ψυχῆς πρὸς αὐτὸν * ἀνακράζομεν· * Ἡ ὀσμή...

1. Te ut sapientiæ pratum, floribus distinctum, scientiæ odoribus renidens, o ter beate, te Ecclesia dum rite celebrat, lætitia perfunditur, sursum effata: « Odor ex afflatis sermonibus tuis superat omnia aromata, o Gregori. »

2. Hodie amnem Dei ingentem, verbisque dulciorem melle et favo, salutantes, cum psalmo dicamus: Effusa est gratia in labiis tuis, ab ore tuo mellifluo uberius quam fons in Eden, suavia irrorans fluenta in amarulentam vitæ lympham; inde exhaurientes ad animæ dulcedinem, sursum clamemus: « Odor ex afflatis... »

3. Ecquis est iste, vere eloquia habens suavia et amœna et dulcia? Is est qui nyssenas accepit habenas, ea mens vigil, ut auriga perficiens rectæ fidei stadium e curru virtutum, qui prave sentientes sternit solo, nosque veluti ad metam, trahit in vitæ pietatem; in qua facti incolumes, ex animo ad eum clamamus: Odor...

XV. Corsin. f. 43: Μηνὸς ἰανουαρ. ι', κοντάκιον τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης, ἦχ. δ', Στουδίτου.

1. Hirmus in solo v. 1 a præcedente differt, duabus hic add. syllabis. — ἡ in v. 4 om. C. — ἀφοσιωσαμένη forma et sensu singulare, nec tamen novum omnino verbum.

2. Ab hirmo στέφανον hic variatur in v. antepenult. hendecasyllabo. — χάρις ps. XLIV, 3. — γλυκυσταγῆ novæ familiæ, sed ejusdem quam μελισταγέσι in VI, 5, quibus affine est μελιχρᾶς.

3. ὁ καὶ τῆς C. — f. νοῦς ἐγρήγορος. — ἀνύων, ut alibi διανύσας, rara in melodis, hic vero et alibi frequens, perinde ac multa homerica, ut solet verus Theodorus. — τῷ om. C juxta τῶν. — ἐπὶ νύσση C.

δ'. Ὄντως σὺ [ὁ] τοῦ Θεοῦ * ἐργάτης ὑπάρχων, * καταβέβηκας εἰς κῆπον * τὸν τῆς σοφίας εὐειδῆ· * μυηθεὶς * ἁγίῳ Πνεύματι, * καὶ τρυγήσας σμύρναν * θεογνωσίας, * ἔδωκας οἷάπερ πηγὴν * τοῖς τῆς Σιὼν τροφίμοις πᾶσι * τὴν δογματικήν σου τροφὴν, * ἐν ἐκστατικῇ ἐννοίᾳ Θεοῦ · * ἐν ᾗ ἡδόμενοι * εὐφροσύνως ψυχὴν, * ἀνακράζομεν · * Ἡ ὀσμὴ...

ε'. Ὑψίνους, ὥσπερ φωστὴρ, * φρυκτωρεῖς ἐν κόσμῳ * τὰς λαμπηδόνας τῶν λόγων, * καὶ φωτίζεις τῶν ἀνθρώπων * τὰς ὁδοὺς * τῆς θείας πίστεως * ἐν Τριάδι σέβειν * μονάδα μίαν, * ἄναρχον παντορέκτηντε, * ὁμοφυῆ, σεπτὴν ἑνάδα, * Πατέρα τε καὶ τὸν Υἱὸν * καὶ τὸ Πνεῦμα ζῶν [καὶ ζωοποιοῦν], * ᾗ ἐκλαμπόμενοι * ἐν τρισὶ δόγμασιν * ἀνακράζομεν · * Ἡ ὀσμὴ τῶν θεοπνεύστων σου λόγων * ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα * διαπνέει, Γρηγόριε.

4. Tu enimvero vigilans Dei opifex, descendisti in hortum sapientiæ, visu jucundum; sacro imbutus Spiritu, et vindemias divinæ scientiæ unguentiferas carpens, præstas, velut ex fonte, omnibus Sion alumnis, dogmaticas tuas dapes, per quos extatica Dei cognitione beamur, animaque laute depasti, sursum clamamus : Odor...

5. Sublimis mens, ut sidus, faces exagitas in mundo scintillasque sermonum, viasque hominum collustras in fide divina, ut colant in Trinitate monadem unicam, principii expertem, universitatis opificem, consubstantialem, augustam unitatem, Patrem et Filium et Spiritum vivum ac vivificum, in quo illuminati triplici notione, sursum vociferamur : Odor ex afflatis sermonibus tuis superat omnia aromata, o Gregori !

4. Ab initio supplendum aliquid est. — τῆς σοφ. τὸν εὐειδῆ C. — ὡς οἷα C. — ἐκ ψυχῆς C.
5. ἀν. παντορικὴν C, ignota vox in claudo versu; παντορέκτης ab Eusebio Cæs. recepit Sophocles. — τὸ ζῶν ἦν C, cæteris om. — διαπνέει. cf. Lobeck ad Phryn. p. 220.

XVI.

DE S. EUSTRATIO.

α'. Πρὸς τοὺς ἀνόμους
ῥητορεύων τὰ θεῖα,
καὶ ἐν βασάνοις
ὑπαστράπτων ἀνδρείᾳ,
κατ' ἄμφω ἐδύσω τὸ κράτος,
Εὐστράτιε ·
συλλογισμὸν γὰρ τούτων στρέψας,
τὴν ἐκκλησίαν ἐλάμπρυνας
τοῖς θαύμασιν ·

1. Coram iniquis
divinus orator,
et in tormentis
fortitudine coruscus,
duplici virtute indutus es,
Eustrati :
hostium enim sophismata vertens,
Ecclesiam nobilitasti
prodigiis :

XVI. Corsin. f. 26 : Μηνὸς δεκεμβρ. ιγ', τοῦ ἁγίου Εὐστρατίου καὶ τῆς συνόδου αὐτοῦ κονδάκιον, ἦχ. γ', τοῦ Στουδίτου.
1. Unicum est et propriæ melodiæ canticum, quod diu me torsit tam ex vulneribus codicis, quam insolentia rhythmi, qui audacter brevissimis versiculis incipit et in amplissimos desinit. — ῥητορεύων active præter usum. — συλλογ. τοῦτον C.

ἀλλὰ εἰς οὐρανοὺς χορεύων,
ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει τὸν Χριστόν.

β'. Τῆς εὐανδρίας
τὸ ἐγκαλλώπισμα,
τὸν ὡραῖον
Εὐστράτιον
τίς ἱκανῶς ἐπαινέσειεν;
οἷα γάρ τις τρυφήσων,
τὰ τοῦ μαρτυρίου
προσίεται σκάμματα·
οἶνον ἁβροδίαιτον πιὼν,
ἐν τοῖς ἄθλοις
ἐνοχούμενος,
τῷ Χριστῷ λαμπρῶς βεβόηκεν·
Τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με, ὡς κρά-
. . . . [τιστον!
πρὸς ὃν εἴπωμεν μετὰ αἰνέσεως·
Ἀλλὰ εἰς οὐρανοὺς χορεύων,
ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει τὸν Χριστόν.

agedum, inter sidera exultans,
pro nobis exora Christum.

2. Fortitudinis
nobile decus,
magnificum
Eustratium
quis justa laude celebraverit?
Ut enim aliquis delicias anhelat,
sic ille martyrii
occupat stadium,
vinum delicatum ebibens,
inter certamina
quasi curru vectus,
Christo egregie clamavit:
« Calix tuus inebrians me, quam præ-
. . . . [clarus est! »
Cui nos cum laude dicamus:
« Agedum, inter sidera exultans,
« Christum pro nobis exora. »

γ'. Ὅλος ὑπάρχων * καρτεροκάρδιος * ὑπεισῆλθες * τὸ στάδιον, * ὅπλοις λαμπροῖς περικοσμηθείς· * ἐναπήστραπτε γάρ σου * ἡ ἐστομωμένη * ῥομφαία τοῦ στόματος, * ἣν κατιδὼν ὁ παράνομος * πρὸς αἰκισμοὺς * ἀνεφλέγετο· * ἀλλ' ἡττήθη, ἔμπειρος γεγὼς * τῆς Χριστοῦ δυνάμεως ἐνισχυσάσης σε * τελέσαι σου τὸ μαρτύριον· * διὸ βοῶμέν σοι, μάρτυς ἔνδοξε· * Ἀλλὰ εἰς οὐρανούς...

δ'. Ὑπὸ ἀέρα * σχοίνοις τεινόμενος, * καὶ ταῖς ῥάβδοις * τυπτόμενος, * οὐχ ᾔσθου, ὡς ἄλλου πάσχοντος· * τῷ πρὸς Θεὸν γὰρ πόθῳ * τῆς κατὰ τὸ σῶμα * ἠφειδήσας σχέσεως, * πῦρ φλογερὸν οὐ πτοούμενος, * τρίψιν σαρκὸς * οὐκ αἰσθόμενος, * καὶ φαιδρὸς ἐν τούτῳ πρόσωπον * δειχθεὶς, μάρτυς κατῄσχυνας τόν

3. Toto pectore communitus, ingrederis stadium, fulgidis armis decoratus; fulgura enim ciet ensis oris tui exacutus, quem ut vidit improbus judex, in cruciatus exarsit: fasces vero submisit, expertus quanta in te Christi virtus invaluerit ad exitum usque testimonii. Ideo tibi, gloriose martyr, clamamus: Agedum, inter sidera...

4. Ex rudentibus in aere extensus, et virgis verberatus, nil sentiebas, ac si pateretur alter; Dei enim præ amore, corpoream abdicasti conditionem, flammivomum ignem non reformidans, conteri carnem non advertens, et inter hæc vultu hilaris, o martyr, pudere adversarium tuum fecisti, Eu-

2. ἁβροδ. οἶνον καὶ τοῖς C. — λαμπρῶς Χριστῷ C. — τὸ ποτήριον. Ps. XXII, 5. Tædet hic plura deesse, ubi noster exultat; supplenda f. ex altero v. καὶ τὸ ἔλεός σου καταδιώξεται. Ex hoc tumultu fit quod in medium erumpat prægrandior versus, quem ad breviorem modum nullo modo redigere valui. — εἰς οὐρανούς. Nihil muto, cum toties melodi verba motus neglexerint, tum maxime ubi de omnimoda quiete, aut de continuo motu non agitur.

3. καρτεροκάρδιος novum est, uti mox στεῤῥοκάρδιε. — τῷ σταδίῳ C. — κοσμισάμενος C, pro rhythmo et sensu minus apte. — ἀλλὰ ἡττ. ἐπὶ πεῖρᾳ γεγονος Χριστοῦ C.

4. καὶ sub initio add. — ἀφειδήσας C. — σαρκός. Ex hoc v. 10 et superiore lege in hirmo ἐν ἄθλοις τε. — καὶ ἐν τούτῳ φ. πρ. C. — ἀντίδ. σου C.

σου ἀντίδικον, * Εὐστράτιε στεῤῥοκάρδιε, * διὸ βοῶμέν σοι μετ' αἰνέσεως· * Ἀλλὰ εἰς οὐρανούς...

ε'. Σὺ ταῖς βασάνοις * νεκρὸς φαινόμενος, * τῷ Λυσίᾳ * ἐβόησας· * Ζῇ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς Κύριος! * Καὶ σημεῖον δεικνύων, * ἐκ τοῦ σώματός σου * λεπίδας ἐπέβαλες, * αὖ φανεὶς ῥωμαλεώτερος, * ὅλως μὴ σχὼν * οὐλὴν τραύματος * καὶ ἐν τούτοις θαυμαζόμενος· * Σαφῶς νῦν οἶδα, ἔφησας, ὅτι ναὸς Θεοῦ * εἰμὶ ζῶντος διὰ Πνεύματος· * διὸ βοῶμέν σοι χαριστήρια· * Ἀλλὰ εἰς οὐρανούς...

ϛ'. Τούτων πραχθέντων, * εἷς τις Εὐγένιος * τῷ Λυσίᾳ * ἐβόησεν * · ὅτι Χριστὸν κἀγὼ σέβομαι! * Εὐστρατίῳ καὶ οὗτος * συνακολουθήσας, * ἀγῶνας εἰσέρχεται· * ἀλλ' ἡ πληθὺς ἁγιόλεκτος, * πάντες ὁμοῦ * χαρᾷ χαίροντες, * ὅτι ὅλως ἠξιώθησαν * Χριστοῦ, ἄριστα στίγματα ἐν σοφῷ σώματι * μιμούμενοι ἐπόθησαν· * πρὸς οὓς εἴπωμεν μετὰ αἰνέσεως· * Ἀλλὰ εἰς οὐρανοὺς συνόντες, * ὑπὲρ ἡμῶν αἰτεῖτε σύναθλοι.

ζ'. Ὁδόν συ, μάρτυς, * στενὴν ἐβάδισας, * ὁπηνίκα * ὁ τύραννος * πόδας τοὺς σοὺς ἐκρηπίδωσεν. * Ὢ τίς οὐ μὴ θαυμάσῃ * σοῦ τὴν θλιπτωρίαν * καὶ τὰ πάνδεινα σύρματα; * ἃ οὐρανὸς * ἐμεγάλυνε, * πᾶσα δὲ γῆ * ἐπευφήμησεν; * ἀλλὰ ζῆν θέλεις εὐρύχορον * ζωὴν ἀειδιότητος, τό σου μαρτύριον * τελέσας τὸ ἀξιόθεον· * διὸ βοῶμέν σοι μετ' αἰνέσεως· * Ἀλλά...

η'. Ὑπεραθλοῦντα * ἰδὼν Μαρδάριος * τὸν γενναῖον * Εὐστράτιον, * ἔφη εὐθὺς πρὸς τὴν σύζυγον· * ἴδε ὁ Κυρισίκης * ὡς ἄστρον ἐκλάμπων * ἐν μέσῳ ζοφώσεως· * πρὸς ὃν ἐγὼ κατεπείγομαι * εὑρεῖν ὁμοῦ * τὸ μαρτύριον. * Καὶ πρὸς τὸν τύραννον παραστὰς * δρόμον τετέλεκεν αὐτοῦ, τὸν τῆς ἀθλήσεως *

strati æneo pectore; ideo ad te cum plausu clamamus: « Tu inter sidera... »

5. Tormentis tu mortuus visus es, at Lysiæ clamasti: « Vivit in me Christus Dominus! » signoque facto crucis, e corpore excussisti cicatrices, immo vegetior cerneris, penitus expuncto vulneris vibice, et ex hoc moves admirationem: « Nunc clare video, « inquiebas, me templum esse Dei, per vivum « Spiritum. » Ideo tibi nostra resonant laudum cantica: Agedum inter sidera...

6. His peractis, quidam Eugenius Lysiæ clamavit: « Ego quoque Christum adoro. » Eustratium ipse pone secutus, ad prælia graditur. Verum agmen sacra sorte electum, unanimi gaudio læti omnes, digni Christo fieri prorsus, insignia ejus exemplo stigmata in corpore docili circumferre amabant. Ad quos cum laude dicamus: Vos vero in cœlis coeuntes, orate pro nobis, commilitones.

7. Viam arctam ivisti, o martyr, quando tyrannus crepidis pedes tuos torsit. Eia! quis non miretur cruciatum et horrendas reptationes, quæ cœlum magnificavit, quæ celebravit universa tellus? Sed vivere vis amplissimam immortalitatis vitam, dum tuum Deo gratum consummas martyrium: ideo cum laude ad te clamamus: Agedum in cœlis...

8. Ultima prælia superantem videns Eustratium generosum Mardarius, statim ait conjugi suæ: « Vide quomodo iste Cyrisicenus « fulgeat ut astrum in media nebula: ad « quem ego rapior, idem ut martyrium in- « veniam. » Et inter hæc se tyranno sistit, cursumque peregit, victoriæ coronam pu-

5. σου add. ante λεπίδας. Cf. Acta in Patrol. gr. t. CXVI, p. 477, n. 10. — αὖθις φαν. C. — σοφὲ νῦν C. — f. εἰμὶ ὄντως. Sunt eadem verba in actis: νῦν οἶδα ὅτι ναὸς Θεοῦ εἰμι, καὶ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον οἰκεῖ ἐν ἐμοί. n. 9.

6. καὶ οὕτως C. — f. χαρᾷ χαίρουσι, mox μιμ. ἐπιφέρεσθαι.

7. τὴν θληπτωρίαν τὰ πανδ. Citerum nova, utinam non barbare. — τὸ μαρτ. σου τολ. ἀξιόθεον C.

8. κυρισίκης, ἐπώνυμον τοῦ ἁγίου Εὐστρατίου, inquit aptissime Suidas, ex Metaphraste in actis n. 7, 14. — μαρτυρ. καὶ ἐν τούτῳ τῷ τυράννῳ C. — δρόμοις τετ. τὸν τ. ἃ sic C.

δεξάμενος νίκης στέφανον, * πρὸς ὃν βοήσωμεν μετ' αἰνέσεως· * Ἀλλά...

θ'. Διὰ βασάνων * προδιενήθλησε * καὶ ὁ θεῖος * Αὐξέντιος, * τὴν κεφαλὴν ξίφει τμώμενος· * οὗ τίς τὴν καρτερίαν * εὐμαρῶς ἐξείποι, * τὰ ἆθλα, τὰ σκάμματα, * ἃ μαρτυρῶν καθυπέμεινε, * τὸν Ἰησοῦν * μὴ ἀρνούμενος; * αὐτοῦ πέλει ἡ ἀοίδιμος * φωνή· Κἂν πῦρ καὶ σίδηρος καταναλώσῃ με, * μὲ τοῦ Χριστοῦ οὐ διΐστησιν. * Πρὸς ὃν βοήσωμεν μετ' αἰνέσεως· * Ἀλλά...

ι'. Ἰδοὺ πρὸς τούτοις * συναποδείκνυται * καὶ Ὀρέστης * ὁ κράτιστος· * Χριστιανός εἰμι, φάμενος, * ὃς σὺν τῷ Εὐστρατίῳ * ὑπὸ τοῦ Λυσίου * πρὸς τὸν Ἀγρικόλαον * ἀθλητικῶς παραπέμπεται· * κἀκεῖ τελεῖ * τὸ μαρτύριον * ἐπὶ κλίνης πυριφλέκτου ὤν, * καὶ ταθεὶς οὕτω κέκραγε· Χριστέ, εἰς χεῖράς σου * τὸ πνεῦμά μου παρατίθημι. * Πρὸς ὃν βοήσωμεν μετ' αἰνέσεως· * Ἀλλά...

ια'. Πεντὰς ἁγίων, * πρῶτε Εὐστράτιε, * σὺν Ὀρέστῃ * Εὐγένιε, * Μαρδάριε καὶ Αὐξέντιε, * ἡ τερπνὴ συνοδία, * ἡ ῥῆσις ἡ θεία, * ἡ πάγκαλος σύμπνοια, * μνήμην ποιεῖν μὴ ἐλλείποιτε, * ὑπὲρ παντός, * ὑμνῳδοῦ ὑμῶν, * ἱερέων, βασιλέων, μοναστῶν, * ἑτέρου νῦν τινος ἐμοῦ τοῦ ᾄσαντος * καὶ ὑμνοῦντος τὸ ἐγκώμιον, * ἵνα πάντες [πρὸς τοὺς πέντε] ἀνακράξωμεν· * Ἐν τοῖς οὐρανοῖς συνόντες, * ὑπὲρ ἡμῶν αἰτεῖτε σύναθλοι.

gnando adeptus: ad quem cum plausu clamemus: Agedum in cœlis...

9. Per supplicia inter primos quoque certavit divinus Auxentius, gladio capite minutus: cujus quis fortitudinem facile dixerit, quis certamina et stadii scammata, ubi testimonium ferens passus est? Jesum semper confessus, emissa hac voce famosa: « Etiamsi ignis aut ferrum absumpserint « me, me a Christo non separant. » Ad quem cum plausu clamemus: Agedum...

10. Ecce præter illos palam quoque prodit Orestes nobilissimus: « Christianus sum, inquiens. » Qui cum Eustratio mittitur a Lysia ad Agricolaum præliaturus, et martyrium perficit in lectica ignita, ibique tensus exclamavit: « O Christe, in manus tuas « commendo spiritum meum. » Ad quem cum plausu clamemus: Agedum...

11. O quintuplex sanctorum copia, dux Eustrati, et cum Oreste Eugeni, et vos Mardari, Auxenti, o amœna societas, divina nomina, pulcherrime cœtus, memoriam habere ne desinatis, ante omnia, hymnographi vestri, tum sacerdotum, imperatorum, monachorum, tum rursus qualiscumque mei cantica vobis voventis laudesque celebrantis, ut omnes [ad hos quinque] clamemus: « In cœlis commorantes, exorate pro nobis, commilitones. »

9. f. ξ. ἐκτμηθείς. — καὶ τὰ ἆθλα καὶ C. — καὶ τὸν Ἰησ. C. — τοῦ Χριστοῦ με C. Cf. Acta n. 15, 28, 33.
10. ὢν add. — Verba seqq. sunt ex Actis n. 16.

11. ἡ θεία ῥῆσις C. — f. post πάντες facili lapsu excidit quod includitur. — ὡς σύναθλοι C. Recole Josephum eadem modulatum.

XVII.

IN MONACHORUM EXEQUIIS.

α'. Τὸν μεταστάντα εὐσεβῶς ἐκ τῶν προσκαίρων
μετὰ δικαίων ἀνάπαυσον,

1. Pie migrantem caducis e rebus
cum justis fac quiescere,

XVII. Corsin. f. 159: Κονδάκιον εἰς κοιμηθέντας μοναχοὺς ἐν ὑποταγῇ, ἦχ. πλδ', φέρον ἀκροστιχίδα· Φωνὴ Θεοδώρου. Anastasium simul et Romanum (Cf. p. 44 et 165) Theodorus æmulatus, minori tamen cothurno incedit. Nihil vero mirum, cum ea sint frequenti usu trita, si quædam squalleant, plures vero varietates, denso examine, cieantur.

1. Hoc quartum est prooemium hirmo αὐτὸς μόνος

Χριστὲ ὁ Θεός·
εἰ καὶ ὡς ἄνθρωπος ἥμαρτεν ἐπὶ τῆς γῆς,
ὡς ἀναμάρτητος ἄνες αὐτῷ
τὰ ἑκούσια πταίσματα
καὶ τὰ ἀκούσια,
πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου,
ἵνα συμφώνως βοήσωμεν ὑπὲρ αὐτοῦ
τὸ ἀλληλούϊα.

Πρὸς τό· Αὐτὸς μόνος.

β'. Φρικτὸν βλέπω καὶ ξένον τὸ ὅραμα·
ὅτι ἄπνους ὁ χθές μοι συνόμιλος,
ἀπεπαύθη φωνὴ ἀγορεύουσα·
ὀφθαλμὸς θεωρῶν ἀπελήλατο,
πάντα τὰ ὄργανα σεσίγηκαν·
ὁ Θεὸς ἀπέκλεισε κατὰ αὐτοῦ, ὡς γράφει,
καὶ οὐκέτι λοιπὸν ἐπιστρέψειεν·
ἔνθα ᾄδωμεν πάντες μετ' ἤχου βροτοὶ
τὸ ἀλληλούϊα.

Christe Deus;
etiam si ut homo in terra peccaverit,
quia sine peccato es, tu illi dimitte
sponte commissa delicta,
et minus spontanea,
suffragiis Deiparæ,
ut unanimes pro eo clamemus:
Gloria sit Deo.

Iuxta modulum: *Qui solus.*

2. Stupendum cerno et insolens spectaculum.
Ecce exanimis, qui mecum heri fabulabatur.
Cessavit vox pronunciare,
oculus adhuc videns effugit,
omnia organa siluerunt:
Deus enim adversus eum conclusit, ut scribitur,
neque amplius jam revertetur,
ubi omnes morituri canamus tonum:
Gloria sit Deo!

γ'. Ὡς υἱὸς ὢν ἡμέρας μετήλυθες· * ἀλλ' ἡμεῖς σου θρηνοῦμεν τὴν στέρησιν, * ἀρετῶν σου καλῶν μνημονεύοντες, * τῆς στοργῆς, τῆς σπουδῆς, τῆς πραότητος· * ἐν αἷς διέπρεψας, ἀείμνηστε, * ἐπὶ ὤμων τόν σου σταυρὸν εὐπειθῶς βαστάζων, * καὶ κατόπιν Χριστοῦ πορευόμενος, * ᾧπερ ᾄδωμεν πάντες μετ' ἤχου Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

δ'. Νῦν μοι φράσον, κλεινέ μου, πυνθάνοντι· * Ποῦ αὐλίζῃ τὰ ὧδε ἀφέμενος; * μετὰ τίνων ψυχῶν ἡ συγκλήρωσις; * ἆρά πως οὐρανῷ προσελήλυθας; * ἆρα ἐπέτυχες ὧν ἤλπιζες; * ἆρα εὗρες κατοίκησιν φαεινήν;

3. Ut filius diei migravisti; nos vero lugemus privari te, tuas recordati egregias virtutes, charitatem, alacritatem, mansuetudinem; quibus emicuisti, o memorande semper, in humeris crucem tuam docili animo gestans, et post Christi vestigia gradiens, cui omnes canamus cum modulo: Gloria...

4. Nunc mihi responde, mi optime, te interroganti: « Ubi inhabitas, hæc nostra « deserens? Quibusnam cum animabus sors « tua est? Quonam cœlorum transiisti? Num « ea tenes quæ sperasti? Num repperisti

præfixum, multum autem recedit a snperiorum melodorum antistrophis. Quod facile putarim Theodoro antiquius, aut leviter fuisse ab eo mutatum simile procemium quod extat in sabbato ante pentecostem, quod ajunt Græci ψυχοσάββατον, scilicet: Τοὺς μεταστάντας ἀφ' ἡμῶν ε. τ. π. ἐν ταῖς σκηναῖς τῶν ἐκλεκτῶν κατασκήνωσον καὶ μετὰ δ. ἀν. σῶτερ ἀθάνατε· εἰ γὰρ ὡς ἄ. ἡ. ἐ. γ. ἀλλὰ σὺ ὡς ἀν. κύριος ἄφες αὐτοῖς τ. ἑ. π. κ. τ. ἀ. μεσιτευούσης τῆς τεκ. σε θεοτ. ἵ. σ. β. ὑ. αὐτῶν ἀλλ. Palam est unum ab altero pendere.

2. ἀπεπαύθη attice pro ἀπεπαύσθη. — ἀπελήλατο jam vidimus apud Romanum I, 1. Cf. VIII, 1 not. — σεσίγηται vatic. 1836, f. 103 sqq. quem porro excutiemus. — θεὸς γὰρ V. Qui versus Romano et Anastasio dodecasyllabus est, Theodoro autem una syllaba abundat. — ἀπέκλ. ταῦτα V, ut communem ad hirmum reducatur. — ἠχοῦς C, V constanter, contra modulum.

3. μετήλειχας V, sic barbare. — οὐ θρην. C. — ἀρετῶν σε V. — τῇ στοργῇ, τῇ σπουδῇ, τῇ πραότητι V. — σταυρόν σου C, V. — ὅνπερ C.

4. κλῆνά μου πυνθάνομε V barbare, f. pro πυνθανομένῳ, quod metrum expulit. Nec placet insusitatum πυνθάνοντι, neque κλεινέ μου. — μετὰ ποίων V. — κατοικίαν, C, V contra rhythmum.

εἰπέ μοι, * ὅπου ζώντων χοροὶ ἐπαγάλλονται, * ἐπινίκιον αἶνον βοῶντες Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

ε'. Ἡ φωνή σου ἡδεῖα ἠκούετο * ὁμιλοῦντος ἐν ἤθει χρηστότητος· * ἀδελφὸς γὰρ αὐτὸς ἀδελφότητος * συμπαθὴς, εὔκλεινος, μισοπόνηρος, * λαλῶν ἀλήθειαν ἐγκάρδιον, * οὐ δολώσας ἐν γλώττῃ σου τοῦ Θεοῦ τὸν λόγον, * ἀλλὰ πᾶσι Χρηστὸς ὀπτανόμενος· * διὰ τοῦτό σε στέργει ὁ ψάλλων Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

ς'. Θεσπεσίους ἀγῶνας ἐτέλεσας, * ὑπηκόων ἀνύσας τὸ στάδιον, * ὑποδὺς γὰρ θερμῶς ἐν τοῖς σκάμμασιν, * ἐναθλῶν κατωθεῖς ἐπιθυμίαν, * ἐν ᾗ κατῄσχυνας τὸν δράκοντα, * τὸν αὐχένα ὑπέκλινας τῷ σαυτοῦ ποιμένι, * μέχρι τέλους αὐτῷ συνεχόμενος· * διὰ τοῦτο...

ζ'. Ἐνορᾶν σε δοκοῦμεν τῷ πνεύματι, * πῶς ὑπῆρχες ἐνθάδε συνὼν ἡμῖν, * ὁπηνίκα ὁμοῦ συνεψάλλομεν, * ἔργον τὸ ἔνθεον ἐργαζόμενοι, * καὶ τοῦτο ἅπαντες γλιχόμενοι· * τὸν ποθούμενον μὲν ζητοῦμεν ἡμῶν ἑταῖρον, * καὶ οὐκ ἔστιν εὑρεῖν τὸν πειθόμενον, * μεθ' οὗ εἴπωμεν πάντες ἐξ ἤχου Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

η'. Ὅτι ὄναρ ὁ βίος καὶ φάντασμα * ἐννοήσας ἐνθέῳ φρονήματι, * ἀπηρνήσω γονεῖς, δι' ἐντάλματος, * ἀδελφοὺς, συγγενεῖς, κόσμον ἅπαντα· * πρὸ τοῦ Κυρίου γὰρ ἐφέσεως * οὐδὲν ὅλως τῶν πάντων τιμαλφὲς ἡγήσω, * ἀνθ' ὧν εὗρες ζωὴν τὴν αἰώνιον, * διὰ τοῦτό σε στέργει ὁ ψάλλων Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα...

θ'. Διαλέξασθαι τοίνυν δοκεῖς ἡμῖν · * ἀδελφοί μου, προσέχετε λόγοις μου, * ἕως

« splendidum habitaculum ? edissere mihi, « ubi viventium chori lætantur, victoriæ « hymnum Deo clamantes : Gloria... »

5. Vox tua dulcis audiebatur, qui suavi cum cæteris consuetudine utebaris : frater enim eras fraternitati compatiens, optimi animi, mali osor, mente loquens sincera, nec dolo vertens in ore verbum Dei, sed omnibus amœnus videbaris; ideo te diligit, qui Deo psallit: Gloria...

6. Sacra consummasti certamina, obedientiæ peragens stadium: ingressus enim alacriter intra septa, decertando expellis cupidinem, indeque pudefecisti draconem, collum submittens tuo ductori, et usque in finem illi obsecutus : ideo...

7. Conspicere te mente videmur, quomodo hic adesses socius noster, quando una psalmos cecinimus, divinum opus operantes, et id ipsum omnes unice appetentes; desideratum quidem socium quærimus, nec invenire est qui nobis obsequatur. Quocum omnes dicamus Deo ex modulo : Gloria...

8. Somnium et simulacrum esse vitam, divino cogitatu intelligens, abdicasti, juxta preceptum, parentes, fratres, propinquos, omnem mundum, Domini enim præ desiderio, nihil duxisti pretiosum; quarum vice rerum vitam invenisti perennem, ideoque te diligit qui Deo psallit : Gloria...

9. Disserere nobis videris : « Fratres mei, « attendite meis sermonibus: quousque tem-

5. ὁμιλοῦντι C, V. — εὐκλίνης iid. — ἐγκάρδια V. — Quidni οὐ δηλώσας « non verbo, sed opere prædicans. » — ὀπτανόμενος ab Act. I, 3 transiit ad scriptores ecclesiasticos.

6. f. mel. ὑπακούων, cum Nostro cumulata participia placeant, in primis ἀνύσας, ut notatum est. — Ἐν ἄθλοις C, V. — κατορθοῖς C. — τὴν ἐπιθυμίαν C, V. — αὐχένα κλίνας τὸν σεαυτοῦ ποίμνῃ συνεπ. C.

7. δοκῶμεν V. — ἔργον ἓν σὺν θεῷ C, in quo plura evanuere. ἔργον τὸ ἔνθ. πρακτικεύοντες V. ἔργ. πότνιον μὲν ζητοῦμεν τὸν ἡμέτερον cryptof. — τὸν ἡμῶν ἑ. C. — πρακτ. καὶ ταύτην ἅπαντα γλυκόμενοι, ποτνιῶμεν ζητοῦντες τὸν ἐμὸν ἕτερον V. — μεθ' οὗ ἴδωμεν πάντες εὐέθους θεῷ V.

8. δι' ἐντάλμασι V. — ἀδ. ἀγχιστείαν κόσμον C. — τῆς τοῦ Κυρίου C, V. — τῶν V om. ante πάντ. — τῶν ἁπάντων C.

9. τοίνυν νῦν βούλομαι C. διαλέγγειν τοῖς ὧδε δοκεῖς ἡμῖν, ἀδελφοὶ V. — προσ. τοῖς λόγ. C, V. — ἀγωνί-

ἔτι καιρὸς, ἀγωνίσασθε· * ἕως ἡμέρα, ἐργάσασθε * πρὶν ἢ τὸ στάδιον λυθῇ ἡμῖν, * ποθητοὶ, ἐννικῆσαι σπουδάσατε τὸν Βελίαρ, * ἵνα δόξης Χριστοῦ ἐπιτύχητε, * καὶ αἰνέσητε ᾆσμα μετ' ἤχου Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

ι'. Ὡς ὡραῖος ὁ βίος ὃν εἵλεσθε! * τί γὰρ κρεῖττον τοῦ στέργειν κοινόβιον; * ἐν αὐτῷ γὰρ ζωὴν ἐνετείλατο * ὁ σωτὴρ, ὡς Δαυὶδ μεμελῴδηκεν· * λοιπὸν ἀγάλλεσθε, ὁμάδελφοι, * τῷ ποιμένι ὑπείκοντες, ἑαυτοὺς φιλοῦντες, * καὶ τὰ πάθη μακρὰν διαπτύοντες, * ἵνα ᾄσητε ᾆσμα μετ' ἤχου Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

ια'. Ῥῆμα ἔτι λαλήσω ἐξόδιον, * ἀδελφοί μου, οὐκέτι με ὄψεσθε, * οὐ φωνῆς μού ποτε ἐπακούσετε, * ἕως ἂν ὁ κριτὴς ἐξετάσῃ με, * ἡνίκα ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι * παραστῶμεν τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ ἐν φόβῳ, * ἔνθα πᾶσα ψυχὴ ἐτασθήσεται, * καὶ ἐπᾴσετε πάντες οἱ ζῶντες Θεῷ, * ἀλληλούϊα.

ιβ'. Οἷος φόβος καὶ τρόμος ἠκούσατε, * λοιπὸν πάντες σπουδαίως ἐπείχθητε, * ὑπηκόως ἀεὶ πολιτεύσασθε, * τὸν κανόνα νομίμως τελέσατε, * (ἐφεδρεύει γὰρ ὡς λέων Σατὰν, * ὠρυόμενος, καὶ ζητῶν θηρᾶν ψυχὴν ζῶσαν), * δι' ἀσκήσεως μὲν καὶ πραότητος, * ἵνα ᾄσητε πάντες μετ' ἤχου Θεῷ * τὸ ἀλληλούϊα.

ιγ'. Ὑπηκούσαμεν πάντα ἃ λέλεχας, * ἀλλ' εὑρίσκων γνησίως τὸν Κύριον, * ὑπὲρ πάντων ἡμῶν ἐκδυσώπησον, * νοερῶς εὐπειθεῖς πολιτεύεσθαι * τὸ τῆς ἀσκήσεως παγκράτιον, * τὸν ποιμένα θεοπρεπῶς σὺν ἡμῖν βιῶ-

« pus erit, pugnate; dum dies est, operamini; antequam vobis stadium claudatur, o dilecti, vincere satagite hostem Belial, ut gloriam Christi participetis, et canatis cum melodia Dei canticum: « Gloria... »

10. « Quam pulchra est vita a vobis electa! « quid enim præstabilius est amare cœnobium, illic enim vitam mandavit Salvator, « ut psalmista modulatus est. Cæterum, lætamini invicem, fratres, pastori obtempe« rantes, vosmet diligentes, vitia procul re« pudiantes, ut Deo canatis cum melodia: « Gloria... »

11. « Adhuc uno vobis verbo valedicam, « fratres mei: jam non videbitis me, jam « vocem meam non audietis unquam, donec « me judex examinaverit, quando mortales « nos omnes tremebundi, sistemus coram « Christi suggestu: ubi omnis anima judi« cabitur, et quicumque vivitis, tum Deo « canetis: Gloria... »

12. « Quantus tremor et terror sit, novistis; « jam omnes diligenter festinate, obedientes « vivite semper, regulam legitime adimplete « (ut leo enim, Satan insidiari solet, quæ« rens venari vivam in Deo animam), « maxime per asceticam et fraternam ope« ram, ut omnes Deo cum melodia canatis: « Gloria... »

13. Audivimus omnia quæ dixisti; verum ubi tu Dominum sincere inveneris, pro omnibus nobis deprecator, ut spiritu contendentes, asceticum ex integro decurramus pugilatum, divinam inter nos pastor vitam

σασθαι C. — ἕως οὗ ἡμέρα ἐργ. V. om. C. — πρὶν ἢ τ. σ. λυθήσεται V. — ποθητοὶ om. V, ἡμῖν om. C. — ἐκνικῆσαι C, V. — τὸν ἐχθρὸν Βελίαρ C. — δόξ. Θεοῦ V. — καὶ ᾄσατε μ. ἤ. τῷ Θεῷ V.

10. ὃν εἵλασθε C. V. — Δαυίδ. Ps. CXXXII, 3. — ὁμοῦ ἀδελφοὶ C. ὁμάδελφοι, restituto metro ex rara dictione. — ὑπείκοντες θεαρέστως V. — ᾄσητε ᾀσμένως Θεῷ τὴν ᾠδὴν V.

11. ὁ κριτὴς ἐπελεύσηται ἀποδοῦναι ἑκάστῳ καθὰ ἔπραξαν, ἡνίκα V. — καὶ ᾄσωσιν ἅπαντες τῷ Θεῷ τὴν ᾠδὴν — καὶ ἐπᾴσατε C.

12. ἀκούσατε V. — πολιτεύσασθε, μήποτε φιλαυτοῦντες ἐσκελλισθήσεσθε, ὅτι ὡς λέων ὠρυόμενος, V. — ὁ Σατὰν καὶ ζητεῖ θηρᾶσαι V. — δι' ἀσκήσεως, ἵνα V.

13. ἃ λέλεχας C, V. Cf. VIII, 10. — ἱερῶς εὐπειθῶς sic V. — παγκάρτειον sic id. — σὺν ἡμῖν αἰτεῖσθαι V.

ναι, * καὶ τοὺς πάντας τυχεῖν θείας χάριτος, * ἵνα ᾄσωμεν πάντες μετ' ἤχου Θεῷ * το ἀλληλούϊα.

agat, omnesque fruamur Dei gratia, ut cum timore canamus omnes Dei canticum in melodia : Gloria Deo !

πάντες φόβῳ C. — ἀλληλούϊα, apud Suidam : αἰνεῖτε τὸν Κύριον παρ' Ἑβραίοις, ἤτοι τὸν Ὄντα, quæ quidem posterior interpretatio ludum quemdam cum exequiis facit : Græcorum sunt vel in luctu igniculi.

XVIII.

DE S. ANTONIO.

α'. Ἐν σαρκὶ τοῖς ἀγγέλοις * συνημιλλήθης, * γεγονὼς τῆς ἐρήμου * πρωτοπολίτης, * σὺν ἀποστόλοις * ἀνθεῖς ἐν Αἰγύπτου γῇ· * ἡ οἰκουμένη * θρυλλεῖ σου τὸ ὄνομα, * ὦ πατροπάτορ Ἀντώνιε, * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει τὸν Κύριον·

β'. Τὸν φωστῆρα τῶν φωστήρων, * μοναστῶν τὸ μέγα κλέος, * τὸν σοφὸν Ἀντώνιον * καὶ καθηγητὴν ἡμῶν μέγιστον, * δεῦτε, ἅπαντες οἱ λαοὶ, * τιμήσωμεν, πανηγυρίζοντες· * αὐτὸς τὸν ἐχθρὸν * μονομαχήσας κατέαξεν, * ἀλείπτης ἡμῶν * πρὸς τοὺς ἀγῶνας γενόμενος· * αὐτῷ βοήσωμεν, ὡς νικητῇ * τοῦ Βελίαρ, ἐπᾴδοντες· * διὸ ὑπὲρ...

1. In carne cum angelis contendisti, tu solitudinis primus civis; cum apostolis in Ægypto florescis; orbis proclamat tuum nomen, pater patrum Antoni; ideo pro nobis deprecare Dominum.

2. Sidus siderum, ingens monachorum decus, sapientem Antonium, magistrum nostrum amplissimum, venite, populi omnes, in panegyri celebremus; ipse hostem singulari aggressus certamine conculcavit, nobis palestræ moderator ad prælia factus; cui ut Belialis triumphatori canentes, protestemur : Ideo...

XVIII. Corsin. f. 46, 2° loco : Μηνὸς ἰανουαρ. ιζ', τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου κονδάκιον, ἦχ. β', πρὸς τό· Θεῷ ἀπὸ μήτρας. Nec plura cod. Caute omittitur melodi nomen, quod ex acrostichide tantum, sed plene colligitur, rectene an falso, disputandum.

1. Πρωτοπολίτης dux civitatis potius est quam primus incola, neque jure Antonio ascribitur deserti exordium, cum senior Paulus ab ipso Athanasio primus anachoreta instituatur, nec nisi inepte alteruter cum apostolis dicitur floruisse, — ἀνθεῖσεν Αἴγυπτος sic C, omisso γῇ, nullo sensu. — ὦ item om. C, rupto metro. — Πατροπάτωρ inauditum est.

2. Aut hic habetur hirmus archetypus et celeberrimus, aut melodus, qualiscumque sit, sua fecerit antiquioris alterius prima verba. — v. 3 rhythmi legem frangit, dum non exit in paroxytonum. — Βελίαρ rhythmum lædit, nec mirum in voce peregrina, nec moror in imperfecta versiculi distinctione. Hactenus enim nondum spirat Theodorus, ipsiusque opus vix erit duplex proœmium. Inde vero, si quid ego aure et oculo calleo, incipit larvatus melodus, qui vitam ab Athanasio scriptam, lutoso et servili pede prosequitur, nec metro nec rhythmo parcens; immo barbara voce et solæca serie mihi omnino refert insulsum illum μουσουργὸν, qui vitam S. Simeonis ab Antonio ejus discipulo exaratam κατὰ πόδα relegens, eo ausus est, ut magni Romani nomen in acrostichide sibi assumeret. Vereor ut vel idem homo plumbeus adsit, vel similis Theodoro injuria impacta sit. Quid si tertiam in fraudem recurrat idem Græco-Italus, qui jam supra in VII, XII, semel et iterum vapulat ? Penes lectorem esto.

γ'. Ὁ θεόφρων ἐπακούσας * τοῦ Χριστοῦ προσκαλουμένου, * πάντα δοὺς τοῖς πένησιν, * ἀπεμόνασεν ὑπὸ γέροντι, * πράττων ἄριστα ἐπ' αὐτῷ * τῆς ὑποταγῆς κατορθώματα· * ἑκάστου ζηλῶν * τὸ ἐνάρετον, ὡς μέλιττα, * καὶ πάντων ὁμοῦ * ἀνθολογήσας τὰ κράτιστα, * γλυκάζει πάντας τοὺς εὐσεβῶς * βοῶντας καὶ ἐπᾴδοντας· * διὸ ὑπὲρ...

3. Divinus vir, ut audivit Christum vocantem, omnia pauperibus erogans, secessit apud senem, sub eo peragens optima obedientiæ exercitia, cujuscumque æmulans egregium exemplum; utque apis, meliores colligens flores, suavitate perfundit omnes pie clamantes et canentes: Ideo...

δ'. Ὑποβάλλει τοῦ Βελίαρ * ὁ στρατὸς τῷ Ἀντωνίῳ· * ὁ δὲ ὥσπερ ὁπλίτης * τοῦ παντάνακτος αὐτὸν ἔτρεψεν, * ὁπλιζόμενος τὰς εὐχάς, * ἀσπίδα τε τῆς ταπεινώσεως· * ἐν αἷς ἡττηθεὶς * ἀπωδύρετο ὁ δόλιος· * Θεῷ δὲ ᾠδὰς * νίκης προσφέρει ὁ ὅσιος· * τὸ ἆθλον τοῦτο πρῶτον αὐτοῦ * ἐγνώσθη τοῖς ἐπᾴδουσιν· * διὸ ὑπὲρ...

4. Irrupit Belialis agmen in Antonium: is vero, ut miles Omnipotentis eum profligavit, precibus armatus et scuto humilitatis. Quibus devictus ingemuit perfidus hostis. Victoriæ autem cantica Deo sanctus promit. Hoc primum ejus certamen innotuit canentibus: Ideo...

ε'. Σκληροτάταις ἐνεθίζων * ἀγωγαῖς τὸ αὐτοῦ σῶμα, * ἦν οὖν ἀκατάγνωστος * ὁ Ἀντώνιος· καὶ γὰρ ἤσθιεν * ἄρτον ἅλας τε καὶ ποτὸν * ἠρύετο ὁ γενναιότατος, * ὑπνώττων μικρὸν * ἐπὶ ψιάθου κατέκειτο * πολλάκις ποιῶν, * ὅλην τὴν νύκτα ἐπαγρυπνῶν· * ἐν τούτοις κατισχύει ἐχθροῦ, * στηρίζων τοὺς ἐπᾴδοντας· * διὸ ὑπὲρ...

5. Durissimis afflictionibus assuefaciens corpus, inde reprehendi nequivit Antonius. Etenim edebat panem cum sale, et potum sibi hauriebat vir impigerrimus; modicum dormiens, in storea jacebat, sæpe tota transacta in vigiliis nocte; per hæc invaluit hosti, confortans canentes : Ideo...

ϛ'. Ταῦτα βλέπων καὶ οὐ φέρων, * ὁ Σατὰν νύκτωρ ἐπέστη * μετὰ πλήθους δαιμόνων, * καὶ τὸν ἀθλητὴν πληγαῖς ἔκοψεν, * ὥστε ἄφωνον ἐπὶ γῆς * καὶ κεῖσθαι πόνοις ὑπερβάλλουσιν· * ὁ δὲ ἔσω ὢν * ἐν τῷ μνημείῳ ἐκραύγαζεν· * Οὐ φεύγω ὑμῶν * τὰς πληγὰς

6. Quæ cum videt, neque fert Satanas, nocte invehitur cum turba dæmonum, et athletam plagis confodit, eo usque ut elinguis humi jaceret, laboribus pene superantibus: at stans in sepulcro, clamabat: « Vestra non refugio vulnera, o dæmones. Christi

3. V. 3 iterum exorbitat, sicque fit in tr. 5, 7, 8, 9, 12, dum in cæteris alia accentuum norma est, quod terso melodo insolens est. — ἐν αὐτῷ ὑποτ. C. Rhythmus exigit: ἐνάρετον ὥσπερ μέλιττα. Plane ut legitur in vita athanasiana, n. 3.

4. Ὑποβάλλει omnino est ob acrostichidem pro ἐπιβάλλει. — En gravius codicis aut melodi vulnus: τοῦτον ἔτραψεν ὁ πλακτόμενος (sic) τὰς εὐχὰς καὶ ἀσπίδα τὴν ταπείνωσιν, ex quo nihil extundetur nec metri, neque sententiæ. — Pergens vero consarcinator, a n. 4 ad 5 ejusdem vitæ laudatæ transiit, ubi Satanas incipit memoriam facultatum subjicere ὑποβάλλων, aliaque, sed frustra: ὁ δὲ ταῖς εὐχαῖς ἀνέτρεπε τούτους etc. ubi pluries ὑποβάλλειν occurrit, et concluditur: τοῦτο πρῶτον ἆθλον Ἀντωνίου γέγονε, totaque melodi tela texitur. — Præmium certaminis τὸ ἆθλον, ut f. supra XVI, 9, pro ὁ ἆθλος sumitur.

5. οὖν pro metro additur. — Tum in vitæ n. 7 iterum: ἠγρύπνει γὰρ τοσοῦτον, ὡς πολλάκις καὶ ὅλην τὴν νύκτα διατελεῖν αὐτὸν ἄϋπνον, καὶ τοῦτο δὲ οὐχ ἅπαξ καὶ πλειστάκις ποιῶν ἐθαυμάζετο, quod tam planum est, quam in melodo intricatum. — ἰσχύει κατὰ τοῦ ἐχθροῦ C.

6. κατακεῖσθαι C, rumpit metrum, nisi legas κακκεῖσθαι vel ἐγκεῖσθαι plus minus bene. — μνημείῳ stuporem injicit, nisi scias ab historia Antonii cellam in vetere sepulcro positam fuisse. — χωρίσει τοὺς ψάλλ. C. Per totum confer vitam n. 8, 9, quibus adde Rom. VIII, 35-39.

ταύτας, ὦ δαίμονες· * τῆς γὰρ ἀγάπης τῆς τοῦ Χριστοῦ * οὐδὲν χωρίσει ψάλλοντας· * διὸ ὑπέρ...

ζʹ. Οὕτως ἔχων ὑποστρέφει * ἀθλητὴς αἵματος ἄνευ, * πάλιν τῆς ἀσκήσεως * ἀπαρχόμενος ὁ Ἀντώνιος, * φέρων ἔνδυμα ἐκ τριχῶν, * καὶ τὴν μηλωτὴν τὴν δερματικὴν, * οὐκ εἶδεν αὐτὸν * τὶς ἐν ποταμῷ γυμνόσαρκον * ἀνάγκῃ πολλῇ, * οὐδὲ τοὺς πόδας ὑδρεύσατο· * νηστεύων ἦν δὲ ὥσπερ τρυφῶν, * ἐφώτιζε ἐπᾴδοντας· * διὸ ὑπέρ...

ηʹ. Ὑπομείνας ταῦτα πάντα * ὁ σοφὸς ὁρᾷ ἀκτῖνα, * ἐκ τῆς τε γῆς λάμπουσαν, * ὑπὲρ κεφαλῆς ἀκτινόφωτον· * ὅθεν πέπαυται πόνος πᾶς * αἰφνίδιον τοῦ σώματος αὐτοῦ. * Καὶ ποῦ ἦς, βοᾷ, * ἕως τῆς δεῦρο, ὁ ὅσιος; * Φωνὴ πρὸς αὐτόν· * Ὧδε παρήμην, Ἀντώνιε· * ἐπεὶ δ' ἤθλησας, ὀνομαστὸν * ποιήσω σε ἐπᾴδουσι· * Χριστὸν ὑπέρ...

θʹ. Διὰ ταῦτα προθυμίας * ἐμπλησθεὶς ὁ γενναιόφρων, * κατοικεῖν τὴν ἔρημον * μοναχικῶς ἐναπήρξατο· * ὅσα θαύματα ἐν αὐτῇ * ἐτέλεσε τίς διηγήσεται; * Ἐκεῖ τὸν χρυσὸν * ὡς πηλὸν βλέψας, παρέρχεται· * τοῦ ἀργύρου δὲ * δίσκου τὸ φάσμα διήλεγξεν· * ἐκεῖ νηστείαις τε καὶ εὐχαῖς * ἐφώτιζε ἐπᾴδοντας· * διὸ ὑπέρ...

ιʹ. Ἱερέα εἰκονίζων * καθαρὸν ὁ ὑμνῳδός σου, * ὥσπερ πρὸ τῶν ποδῶν σου * κυλινδούμενος, πάτερ, κράζω σοι· * Δεῦρο, πρόφθασον νῦν κἀμοί, * καὶ ταῖς εὐχαῖς σου σῶσον δείλαιον, * τὸ μοναδικὸν * ζῆν ὑπὲρ κόσμον ἱκέτευε· * τὸ βιωτικὸν * βιοῦν ἐννόμως δυσώ-

« enim a charitate nihil separabit psallentes: « Ideo... »

7. Sic vexatus ad pugnam revertitur athleta exsanguis; iterumque asceticas primitias Antonius auguratus, fert indumentum ex crinibus et ex pelle melotem. Nemo hominum illum vidit in flumine carne nudum, vel multa urgente necessitate, neque pedes in unda tinxit; jejunio autem ut lautis dapibus fruens, illuminabat canentes: Ideo...

8. Postquam hæc omnia sustinuit sapiens, videt radium e terra erumpentem, et capiti super emicantem. Unde statim corporis labori finis impositus est. « Ast ubinam, ex« clamavit sanctus, hactenus eras? » Vox ad ipsum: « Aderam hic, Antoni! quando qui« dem dimicasti, te famigeratum faciam ca« nentibus: Ideo... »

9. Propterea alacritate plenus generosus vir secedere in desertum, solus cum solo dimicaturus, incœpit: ubi qualia egerit prodigia, quis enarrabit? Illic pro luto habet aurum; quo viso, pertransit; quin argentei disci larvam profligavit. Illic jejuniis et precibus illustravit canentes: Ideo...

10. Integri dum sacerdotis imaginem refero, ego tuus melodus, tanquam pedibus tuis provolutus, o pater, clamo tibi: « Ades« dum, propera nunc ad me, et precibus « tuis salvum fac ignavum; ut solitudinem « agat angelicam, deprecator; utque vitam

7. αἵματος ἄνευ, rara metathesis in melodis, sed rarius sic dicitur quis *exsanguis*. — καὶ ἄνωθεν τὸ δερμάτινον C, subverso quocumque sensu et metro. — οἶδεν C. — ποτὲ γυμνόσαρκον C, quod neque inauditum, neque extra modum esset, si legeris ποτὲ γυμνόν. — τοὺς ἐπᾴδ. C.

8. Extra sedem hoc trop. in cod. rejicitur ad calcem; filum historia restituit, hæc enim in vitæ n. 10 κατὰ λέξιν. Respuunt melodi τε quod hic otiatur, læditque modum, lege ergo ἐκ τῆς γῆς ἐκλάμπουσαν. — ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ C. — ἀκτινόφωτον vox nova aut corrupta. — πέπαυτο sic C, dum biographus l. l. ἐπέπαυτο. — αὐτοῦ quod alibi abundat, om. C post σώματος. — ποῦ εἶς ἕδα C. — τοῖς σε ἐπ. C.

9. ἔχει τὸν χρῦσον V, lege pro rhythmo πηλὸν ὡς. Ut vita n. 11, 12. — τοῦ δὲ ἀργ. C. — τοὺς ἐπ. C.

10. ἱερῶν ἐξεικονίζων C. — ὡς πρὸ C. — ζῆν nec stare metrum, neque tolli sensus patitur, qui tamen sat obscurus manet. — omisso τοὺς, C pergit ἱερ. ἅμα καὶ ἀν. ἵνα πάντες. Iterum trop. videtur extra locum esse et clausulæ reservandum.

πησον * τοὺς ἱερεῖς τε καὶ ἄνακτας, * ἵν' ἅπαντες ἐπάδωμεν· * διὸ ὑπὲρ..

ια'. Ὅσοις ἄλλοις ἐκπειράζει * ὁ ἐχθρὸς τὸν μακαρίτην * οὐκ ἔχει ἐκλαλῆσαι * πᾶς τις ἱκανῶς. Ὢ τοῦ θαύματος! * κτύπους, φόβητρα, συσσεισμούς, * θηρῶν ὁρμὰς συγκινεῖ κατ' αὐτοῦ· * ὁ δὲ σφραγισμῷ * ταῦτα ἅπαντα ἀνέτρεπεν· * συνεργεῖ αὐτῷ * καὶ γὰρ ἐν τούτοις ὁ Κύριος, * δι' ἡμᾶς σάρκα πεφορεκὼς * καὶ φυλάττων τοὺς ᾄδοντας· * διὸ ὑπὲρ...

ιβ'. Ὑπὲρ κόρης τί πασχούσης * ἄρχων τις τῶν πιστοτάτων * διώχλει Ἀντώνιον * ἡσυχάζοντα, ἵνα εὔξηται· * τούτῳ ἔφησεν ὁ σοφός· * Εἰ σὺ πιστεύεις, ἔχεις ὃ αἰτεῖς. * Ἐκεῖνος εὐθὺς * πιστεύσας, χαίρων ἐβάδιζε· * Θεὸς δὲ αὐτοῦ * τὴν θυγατέρα ἰάσατο· * πολλά τε ἄλλα θαυματουργῶν * ἐφαίνετο ἐπάδουσιν· * διὸ ὑπὲρ...

« ex legibus vivant sacerdotes et reges, « exora, ut omnes cantemus: Ideo... »

11. Quot aliis tentationibus beatum urgeat inimicus, non est qui digne valeat eloqui. En stupenda res: commovet in eum ictus, horridas larvas, terræ motus, ferarum impetus: at ille signo crucis hæc omnia subruit: cooperatur enim illi inter hæc Dominus, qui pro nobis carnem tulit, et custodit canentes: Ideo...

12. Pro puella gravi morbo vexata princeps quidam inter fidelissimos, Antonii conturbat quietem, ut oret. Cui subjicit sapiens: « Si credis, habes quod petis. » Is statim fidem professus, lætus incedebat, Deus enim ejus filiam sanaverat. Et alia id genus multa prodigiose facere visus est canentibus: Ideo...

11. ἔχει ἐκκαλῆσαι C, post infelicem correctionem. — συγκλίνει αὐτῷ C. — σφραγισμῷ aut novum aut barbarum. — ἐπᾴδ. C, tum rhythmo ut medeatur legere est: φυλάττων τε ἐπᾴδοντας.

12. Omisso prægrandi sermone Antonii ad monachos, melodus saltum fecit ad vitæ n. 48, ubi refertur Martiniani ducis molestia ejusque filiæ sanatio, sed pergit ab immani barbarie: ὑπὲρ κόρης πατχιούσης, sic certe C. — διόχλει τῷ Ἀντωνίῳ ἡσυχάζοντι C, quod inepte melodus sumpsit ab Athanasio ἐγένετο δι' ὄχλου τῷ Ἀντωνίῳ, ne metro quidem de solœcismo monitus. — σὺ post εἰ om. C. — ὃ ᾔτησας C. — τὸ θυγάτριον C, aut melodia, aut metro, aut ambobus ubique et turpiter spretis. Sat superque mihi videtur, ut ad spuria totum poema amandetur; ea vero interdum a tenebris eruere, et plena in luce castigare, multum, nisi fallor, ad rem nostram confert, ut genuina melius innotescant, plurisque æstimentur. Hæc igitur adde pseudo-Romano, supra p. 210.

S. JOSEPHUS HYMNOGRAPHUS.

I.

IN VIGILIA NATIVITATIS D. N.

α'. Ἡ Παρθένος σήμερον
τὸν προαιώνιον Λόγον
ἐν σπηλαίῳ ἔρχεται
ἀποτεκεῖν ἀποῤῥήτως·
χόρευε,
ἡ οἰκουμένη
ἀκουτισθεῖσα·
δόξασον
μετὰ ἀγγέλων
καὶ τῶν ποιμένων
βουληθέντα ἐποφθῆναι,
παιδίον νέον,
τὸν πρὸ αἰώνων Θεόν.
β'. Ἱεραὶ προφητῶν
ῥήσεις τὸ πέρας εἴληφαν·
ἡ Παρθένος ἰδοὺ
τίκτει γὰρ τὸν παντέλειον,
Βηθλεὲμ ἐν πόλει,
ἔνδον τοῦ σπηλαίου·
ἡ κτίσις πᾶσα,

1. Hodie Virgo
Verbum ante sæcula genitum
prodigiose paritura,
specum ingreditur :
choreis exulta,
orbis terrarum,
auribus attentis :
da gloriam
cum angelis
et pastoribus
sponte se declaranti
puerum novum,
Deum ante sæcula.
2. Sacra prophetarum
eloquia terminum capiunt :
ecce enim Virgo
parit omnium finem,
in civitate Bethleem,
intra speluncam.
Universa creatura,

Quantus inter melodos S. Josephus fuerit, ex ipso cognomine palam est, quum eum κατ' ἐξοχὴν *Hymnographum* ab ævo salutaverint. Theodoro æqualis vixit, æmulus atque socius, cum ambo quasi datis consiliis junctisque dexteris, sacrum inter se annum diviserint; immo, ut in toto triodii tempore, in quadragesima simul et paschali cyclo, singulis diebus hymnos suos geminarent. Audacior quidem Theodorus, impetu et pompa insolentior : quietus vero Josephus, haud frigidus tamen, neque omnino ab omnium magistro et duce Romano absimilis aut degener, quantum ætas tulerit. Cæterum haud dissimulaverim duplicem esse Josephum fere coæqualem, unum Studitam monachum, alterum S. Sophiæ scevophylacem, quem proprie dixere Hymnographum. Arduum opus est inter ambos opera dividere; nisi quod priori potius ea tribuam quæ magis ad Theodori genus accedunt, posteriori vero quæ vena magis temperata fluunt.

I. Bene est quod statim ab initio Josephus primum Romani hirmum respiciat, primaque verba ab ejus ore suscipiat, et in eadem exultet ephymnia. Extant in solo taurin. f. 48.

1. Hoc procemium a Romano p. 1 et 202, in hoc differt quod versiculus trisyllabus bis interjaceat, idque jubeat series sex similium inde canticorum : immo haud aliter distinxisse Romanum quam Josephum, iisdem verbis, sonis, clausulisque similibus efficitur.

2. Apud Romanum l. l. vers. 12 in duos dividitur. — εἴληφαν sic T pro εἰλήφασι, quod metrum

καινοποιήθητι,
ἀγάλλου καὶ χόρευε·
μετὰ τῶν δούλων
συναναστρέφεσθαι
πάντων ὁ δεσπότης παρεγένετο,
τῆς δεσποτείας
τοῦ ἀλλοτρίου
ἀπολυτρούμενος ἡμᾶς,
καθυπαχθέντας τῇ φθορᾷ,
καὶ ὁρᾶται ὡς βρέφος,
σπαργανούμενος ἐν φάτνῃ,
παιδίον νέον,
ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

jam innovator,
lætare et exulta;
cum servis
conversaturus
Dominus omnium advenit,
ut a tyrannide
alienigenæ
liberet nos,
putredini subditos;
ac similis puero cernitur,
fasciis involutus in præsepio,
puer novus,
ante sæcula Deus.

γ'. Ὢ φρικτοῦ ἀληθῶς * καὶ ὑπὲρ λόγον θαύματος! * ὁ τὸ εἶναι διδοὺς * πᾶσιν δι' ἀγαθότητος, * Παρθένου ἁγίας * μήτραν ὑπεισῆλθεν, * καὶ ἐν σπηλαίῳ * τεχθῆναι ἔρχεται * καὶ φάτνῃ τεθήσεσθαι· * ἀστὴρ δὲ τοῦτον * κηρύττει ἄνωθεν * Μάγοις ἐρχομένοις εἰς προσκύνησιν * αὐτοῦ σὺν δώροις * ἀπομακρόθεν, * προσεφελκόμενος σπουδῇ * ἀκολουθοῦντας Βαλαὰμ * τῇ προῤῥήσει εἰπόντος· * Ἄστρον μέλλει προμηνύειν, * παιδίον νέον...

δ'. Σαρκωθέντα Θεὸν * ἔνδον ὡς βρέφος φέρουσα, * ἡ παρθένος ἁγνὴ * θάμβει πολλῷ συνείχετο· * καιροῦ δὲ καλοῦντος * αὐτὸν ἀποδεῖξαι * ἀπογραφέντα * δόγματι Καίσαρος, * δι' ἄφατον ἔλεος, * τῆς Ἰουδαίας * εἰς πόλιν ἔρχεται, * ἐκ βασιλικῆς ῥίζης ὑπάρχουσα, * καὶ τῷ πρεσβύτῃ * Ἰωσὴφ ἔφη· * Ὁ ἐνοικήσας ἐν ἐμοὶ, * τεχθῆναι βούλεται νυνὶ * καὶ ὀφθῆναι τῷ κόσμῳ, * ὡς ηὐδόκησεν ἀφράστως, * παιδίον...

ε'. Ἠσαΐας τὴν σὴν * σάρκωσιν προηγόρευσε, * καὶ λοιπὸν προφητῶν * ὁ ἱερὸς κατάλογος * τὴν μετὰ ἀνθρώπων * συναναστροφήν σου, * ἐβόα πάλαι * ἡ ἀπειρόγαμος, *

3. O vere stupendum et inenarrandum prodigium! Ille qui pro munificentia omnibus dat esse quod sunt, in Virginis uterum ingressus est, adestque ut in antro exoriatur et ponatur in præsepio. Quem stella desuper Magis nuntiat, cum muneribus a longe venientibus, ut adorent eum; ipse eos alacriter accersit, obsecutos vaticinio Balaami dicentis : Stella nuntiabit puerum novum...

4. Deum carne factum Virgo casta intus ut puerum gestans stupore multo capta est; tempore autem urgente, ut puer se describi faciat juxta Cæsaris decretum et ob ineffabilem clementiam, Virgo petit Judææ civitatem, cum regia ex stirpe sit, ac seni Josepho ait : « In me qui inhabitat, nunc vult « edi se et ostendi mundo, factus, arcano « modo, ut sibi placuit, puer novus... »

5. « Isaias præsignavit tuam incarnatio« nem, ac postea prophetarum sacra series « dixit tuam cum hominibus conversatio« nem, aiebat olim puella inupta, ubi Ver-

excludit. f. ἔλαβον. — ἀλλοτρίου. Haud solum cum Hebr. XI, 34, sed et cum Homero Il. V, 214; Xenoph. Anab. III, 5, 5; Thucydid. IV, 94.

3. ἀστὴρ μέλλει T, contra acc. et Num. XXIV, 17: ἀνατελεῖ ἄστρον.

4. πρεσβύτῃ. Josephi senium raro apud veteres memoratur. — ηὐδόκησεν omnino, ut Roman. cant. I, tr. 3.

5. δάκρυα φέρουσα T depravate.

τὸν Λόγον κυήσασα, * καὶ ἐν ἀγκάλαις * τοῦτον κατέχουσα, * καὶ χαρμονικῶς δάκρυα χέουσα· * Πῶς θεωρῆσαι * αἱ ἄνω τάξεις * ὃν οὐδὲ δύνανται ἰδεῖν, * καὶ ἀδεῶς οὕτως κρατῶ; * προσκυνῶ σου τὸ κράτος, * ὅτι θέλων ἐγεννήθης * παιδίον...

ϛ'. Φαιδρυνέσθω ἡ γῆ, * τὸν πρὶν αὐτὴν κοσμήσαντα * δυναστείᾳ πολλῇ * πολυειδέσιν ἄνθεσιν * ὑποδεχομένη * σπηλαίῳ τεχθέντα. * Ἀνθρώπων γένος, * ἀνακαινίσθητι * καὶ σκίρτα καὶ χόρευε. * Σὺν δώροις, Μάγοι, * ἰδεῖν προφθάσατε * τὸν Ἐμμανουήλ. Βρέφος θεάσασθε, * ποιμένες, τοῦτο * μετὰ ἀγγέλων· * ὑμνολογήσατε ὁμοῦ· * Δόξα, βοῶντες, τῷ Θεῷ * ἐν ὑψίστοις, εἰρήνη * ἐπὶ γῆς, ὅτι ἐτέχθη * παιδίον νέον, * ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

ζ'. . . . . * . . . . νων σοι, * ἐπὶ γῆς ἐντελῶς; * φάτνη πῶς σε εἰσδέξεται, * ὁρώμενον βρέφος, * ἀόρατε φύσει; * ποιμένες πῶς σε * πάλιν θεάσονται * ἀμνὸν Θεοῦ ἄμωμον; * πῶς ἐκ Περσίδος * αὖθις ἐλεύσονται * Μάγοι βασιλεῖς, δῶρα κομίζοντες * τῷ βασιλεῖ σοι, * καὶ πάντων κτίστῃ; * πῶς γαλουχήσει σε τροφὸς, * ὄντα τροφέα τοῦ παντός; * πῶς μηνύσει ἀστήρ σε * ἀστρολόγοις ἐρευνῶσι * παιδίον νέον, * τὸν πρὸ αἰώνων Θεόν;

« bum peperit et inter ulnas tenuit eum, et « præ lætitia dedit lacrymas. Quomodo, « inquit, adeo mihi invaleo, ut eum cernam « quem ne quidem videre queunt superna « agmina? Adoro tuam potestatem, qui « sponte nasceris novus puer... »

6. Lætetur terra, dum excipit in specu genitum illum qui potestate sua tellurem primitus omni florum varietate decoravit. Renovator, hominum genus, et tripudio et choreis exulta. Magi, properate cum donis ad videndum Emmanuel. Pastores, hunc intuemini puellum: hymnum illi dicite cum angelis, clamantes: « Gloria Deo in excel« sis, pax in terra, quia natus est puer no« vus, ante sæcula Deus. »

7. « [Cur venis.....e cœ]lis, in terra om« nino mansurus? Te quomodo præsepium « excipiet conspicuum puellum qui natura « invisibilis es? te quomodo porro vide« bunt pastores agnum Dei illibatum? Rur« sus quomodo Persarum reges Magi ve« nient dona tibi proferentes, regi et condi« tori omnium? Quomodo te nutrix alet, « altorem totius orbis? Quomodo stella te « renuntiabit astrologis, perscrutantibus « puerum novum, Deum ante sæcula? »

6. μάγοι συν δώροις T.

7. Ne pereat, accedat frustulum ejusdem toni ac fortasse poematis, extra sedem rejectum et mutilum in taurin. f. 39. Librarii, opinor, vetus error est, decepti ultima fol. 38 dictione incipiente περισταμέ... facile jungenda cum nostris. Pergere potuit acrostichis Ἰωσὴφ ᾠδή, ut sæpe. — ἀτελῶς T.

II.

DE S. DANIELE.

α'. Καθαρθεῖσα Πνεύματι * ἡ καθαρά σου καρδία * προφητείας γέγονε * φαεινοτάτης δοχεῖον· * βλέπεις γὰρ, * ὡς ἐνεστῶτα, *

1. Repurgatum Spiritu, mundum cor tuum factum est vas luculentissimæ prophetiæ: cernis enim ut coram te quæ procul

II. Extat in taurin. f. 35.

1. καθαρθεῖσα, ut infra ἀγγελικ. tr. 63 καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις, et tr. 123 καθαρθέντες τὰς αἰσθήσεις. Sed ob proximum illud ἡ καθαρὰ minus placet. Fort. mel. ἀναρθεῖσα.

τὰ πόῤῥω ὄντα, * λέοντας * ἀποφιμώσας, * βληθεὶς ἐν λάκκῳ· * διὰ τοῦτό σε τιμῶμεν, * προφῆτα μάκαρ, * Δανιὴλ ἔνδοξε.

β'. Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, * τὸν ἀληθῆ Θεὸν ἡμῶν, * οὗ τὴν θείαν τρανῶς * ἔλευσιν προηγόρευσας, * δυσώπει ἀπαύστως, * τοῦ ἐν εὐφροσύνῃ * τὴν θείαν ταύτην * τελοῦντας μνήμην σου, * καὶ πίστει τιμῶντάς σε, * πειρατηρίων * παντοίων σώζεσθαι * καὶ ἁμαρτιῶν καὶ περιστάσεων, * ὡς παῤῥησίαν, * θεόφρον, ἔχων, * καὶ ἐν ἀνοίξει τῶν ἐμῶν * δίδου χειλέων σὲ ὑμνεῖν * ἀκατάγνωστον λόγον, * καὶ μηδόλως με βδελύξῃ, * προφῆτα μάκαρ...

γ'. Ὤφθης σὺν τοῖς τρισὶ * πάλαι παισὶ, θαυμάσιε, * ἐξαστράπτων πολλῇ * σοφίᾳ τε καὶ χάριτι * καὶ θείᾳ φρονήσει * καὶ δικαιοσύνῃ, * τῶν βασιλέων * τὰ θεωρούμενα * συγκρίνων ἐνύπνια, * καὶ κατὰ τοῦτο * μεγαλυνόμενος * ἔναντι αὐτῶν, ὡς δοῦλος γνήσιος * τοῦ εὐεργέτου, * τοῦ σε τοιοῦτον * σκεῦος τελέσαντος, σοφὲ, * εὔχρηστόν τε καὶ δεκτικὸν * ἐπιλάμψεων θείων· * διὰ τοῦτό σε τιμῶμεν, * προφῆτα...

δ'. Συνεστῶτα ποτὲ * τὸν ἱερὸν ἑώρακας * τοῦ Θεοῦ λειτουργὸν, * καὶ τῶν ἀγγέλων ἄρχοντα * συνετίζοντά σε * τὰς θείας ὁράσεις, * δι' ὧν ἐμφρόνως * ἡμῖν ἐδήλωσας * τὰ ἄδηλα κρίματα * τοῦ ἐκ Παρθένου * κόρης θεόπαιδος, * ὡς ἀπὸ μεγάλου ὄρους, ἔνδοξε, * τμηθέντος λίθου * ἄνευ ἀνθρώπου * χειρὸς, καὶ πάντα τὰ γλυπτὰ * καὶ χειροποίητα σαφῶς * τῆς ἀπάτης τοῦ πλάνου * καθελόντος δυναστείᾳ, * προφῆτα...

ε'. Ἡ γραφὴ, ἥν ποτε * ὁ τῆς χειρὸς ἀστράγαλος * ἐν τῷ τοίχῳ τυπῶν * ὤφθη, σοὶ ἐκκεκάλυπται, * καὶ ταύτης μανθάνων * τὴν δήλωσιν, μάκαρ, * ἄναξ ὁ τότε * τοῦτο

sunt; leonum ora obturas, missus in lacum; ideo te honoramus, propheta beate, Daniel gloriose.

2. Jesum Christum, verum Deum nostrum, divinum cujus adventum propalam prænuntiasti, exora indefessus, ut eos qui cum lætitia sacram tuam memoriam exsequuntur et cum fide recolunt, eripias a multiplicibus tentamentis et a peccatis ac necessitatibus, ut pote, o vir Dei, fiduciam apud eum habens; utque labia aperiam in laudem tuam, da mihi irreprehensibilem sermonem, ne me despexeris, o propheta...

3. Apparuisti olim una cum tribus pueris, o vir mirabilis, coruscans ex multa sapientia et gratia, ex divina prudentia et justitia, regibus ostensa somnia discernens, et propterea exultatus coram illis, ut sincerus Dei munifici servus, qui tantum in te, o sapiens, perfecit vas, longe utile et aptum ad divina lumina continendum : ideo te honoramus...

4. Tecum stantem olim sacrum vidisti Dei ministrum, et principem angelorum tibi interpretantem divinas visiones; ideoque scite nobis aperuisti occulta judicia filii Dei ex Virgine nati, quomodo lapis, magno ex monte sine hominis manu excisus, vir inclyte, omnia erroris simulacra, sculptilia et arte fabricata, aperta potestate sua comminuerit, o propheta....

5. Scriptura, quam olim digitorum articulus scribere visus est in pariete, tibi revelata fuit; ejusque interpretationem a te, beate, discens tunc temporis rex, id intui-

2. Initium impeditum cf. cum III, 2 infra. — τοὺς ἐν εὐφρ. T. τοῦ pro ὥστε et per ellipsin ab ἕνεκα τοῦ, etiam vett. usurpavisse grammatici tenent.
4. θεόπαιδος, ut de Christo apud Nonnum Metaph. XIX, 138, et alias de Virgine *filia Dei*, et sic fort. Sophron. Sed ipse Josephus diserte *de matre Dei* alibi usurpat, ut diximus ad Roman. XXIX, 40. — καθελὼν τὰς δυν. T.
5. σὺ ἐκεκάλ. T. — τότε τούτῳ T. — εἶδος ἐν T.

θεώμενος, * ἐξέστη και ἔφριξεν, * καὶ τοῖς ποσί σου * προκυλινδούμενος, * ἄγγελον Θεοῦ σε παντοκράτορος * καθυπενόει, * καὶ εὐπειθῶς σου * ὅλους τοὺς λόγους ἐκπληροῖ, * εἰδὼς ἐν Πνεύματι Θεοῦ * σε φθεγγόμενον πάντα, * καὶ μυστήρια δηλοῦντα, * προφῆτα...

ς'. Φωταυγὴς ὡς ἀστὴρ * σὺν τοῖς τρισὶν ἐξέλαμψας * νεανίαις, σοφὲ, * τοῖς σβέσασι τὴν κάμινον * ἐν συγκαταβάσει * ἁγίου ἀγγέλου· * βληθεὶς δ' ἐν λάκκῳ, * ὡς μάρτυς ἔνθεος, * νηστεύειν τοὺς λέοντας * ταῖς ἐπιμόνοις * εὐχαῖς ἐδίδαξας, * Βὴλ δὲ τὸν θεὸν ἀθέων ὤλεσας, * καὶ δι' ἀγγέλου * τροφὴν ἐδέξω, * καθυπουργοῦντος Ἀμβακούμ· * ἀλλὰ μνημόνευε ἡμῶν, * τῶν ἐν πίστει τελείᾳ * ἐκτελούντων σου τὴν μνήμην, * προφῆτα μάκαρ, * Δανιὴλ ἔνδοξε.

tus, expavit et horruit, pedibusque tuis provolutus, angelum Dei omnipotentis esse te intellexit, tibique morem gerens, tuos integros sermones implevit, cum vidisset te in Spiritu Dei omnia locutum, et mysteria pandentem, o propheta...

6. Ut sidus vibrasti fulgorem, o sapiens, cum tribus adolescentulis, qui fornacem extinxerunt, delapso sancto angelo. In foveam vero dejectus, ut martyr divinus, leones jejunia pati tuis edocuisti assiduis precibus, Belum vero atheorum deum destruxisti, et cibos per angelum, cooperante Habacuc, recepisti. At memento nostri, perfecta in fide tuam celebrantium memoriam, o beate propheta, Daniel inclyte.

6. βληθεὶς δὲ λάκκῳ T. — θεὸν ἀθέως T.

III.

DE S. ANDREA APOSTOLO.

α'. Πρωτοδότοις λάμψεσι * τοῦ ἀνατείλαντος Λόγου * φωτισθεὶς, ἐξέλαμψας * καθάπερ ἥλιος μέγας· * ἔλυσας * πολυθεΐας * νύκτα βαθεῖαν· * ἔπαυσας * τῆς ἀγνωσίας * πικρὸν χειμῶνα· * διὰ τοῦτό σε τιμῶμεν, * Ἀνδρέα μάκαρ, * Χριστοῦ ἀπόστολε.

β'. Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, * ὃν εὐσεβῶς ἐκήρυξας * ἐκ Παρθένου ἁγνῆς * σάρκα θνητὴν φορέσαντα, * καὶ ὁμοιωθέντα * ἀνθρώποις βουλήσει, * σοφὲ, δυσώπει * λόγον ἐμπνεῦσαί μοι * ἀνυμνολογῆσαί σου * τοὺς θείους δρόμους * καὶ τὰ παλαίσματα * καὶ ὑπερφυῆ τὰ ἀριστεύματα· * δι' ὧν καθεῖλες * τὰς παρατάξεις * τῶν ἀσωμάτων δυσμενῶν * καὶ τῶν ἑλλήνων τελετάς· * καὶ τῆς ἄνω πολίτης * ἀνεδείχθης βασιλείας, * Ἀνδρέα...

1. Exorientis Verbi prioribus radiis illuminatus emicuisti, sol veluti magnus; dissipasti multorum deorum profundam noctem; missum fecisti ignorantiæ tetrum turbinem : idcirco te honoramus, Andrea beate, Christi apostole.

2. Jesum Christum, cujus præco pius fuisti, qui casta de Virgine carnem humanam sumpsit, et similis sponte factus est hominibus, o sapiens, deprecator, ut mihi sermonem inspiret, unde hymnis tuos canam divinos cursus, et certamina, et naturæ superiora nobiliaque gesta : quibus dejecisti instructas acies spiritualium hostium et Græcorum theurgias, civisque superni factus es regni, Andrea...

III. Extat in taurin. f. 17.
1. βαθεῖσαν sic T. Cf. V, 1, ubi similia.

2. βουλήσει. Romani æmulum agnosce. — καὶ τὰ ὑπὲρ φύσιν ἀριστεύματα T, læsa melodia.

γ'. Ὡραιώθη τὰ σὰ, * ἔνδοξε, διαβήματα, * ὁπηνίκα Χριστὸν * πρῶτος εὑρὼν ἐβόησας * συγγόνῳ τῷ θείῳ· * Εὑρήκαμεν, Πέτρε, * ὃν οἱ προφῆται * πάλαι προήγγειλαν, * καὶ νόμος ἐδήλωσεν, * ἐκ τῆς Παρθένου * σάρκα πτωχεύσαντα, * καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ξένως βαδίζοντα· * δεῦρο οὖν τούτου * ταῖς λαμπηδόσι * καταυγασθέντες τὰς ψυχὰς, * ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ. * Τοῦτο πρῶτόν σου κλέος, * τῶν ἀγγέλων συμπολῖτα, * Ἀνδρέα...

3. Decori sunt gressus tui, o gloriose, Christum quando primus inveniens clamabas divino tuo germano : « Invenimus, « Petre, quem prophetæ olim nuntiaverunt, « et lex declaravit, ex Virgine carnem mendici instar adeptum, et super terram mi« rabiliter ambulantem ; veni ergo, ejusque « fulgoribus ambo animas perfusi, sequa« mur eum. » Hoc primum tibi decus, tu angelorum civitatis jure potitus, Andrea...

δ'. Φωτοβόλος ἀστὴρ * γεγενημένος πνεύματι * ἐκ περάτων τῆς γῆς * ἕως περάτων ἥπλωσας * τῶν σῶν διδαγμάτων * τὰς θείας ἀκτῖνας, * καὶ τοὺς ἐν σκότει * πάλαι καθεύδοντας * τῆς πλάνης ἐφώτισας, * υἱοὺς ἡμέρας * ἀπεργασάμενος * διὰ θεουργοῦ, σοφὲ, βαπτίσματος· * ἀλλὰ δυσώπει * Θεὸν ἀπαύστως, * ἵν' εἰρηνεύσῃ τὴν ἡμῶν * νῦν πολυώδυνον ζωὴν, * βασιλεῖς καταρτίζων, * ἱερεῖς διαφυλάττων, * Ἀνδρέα μάκαρ, * Χριστοῦ ἀπόστολε. *

4. Sidus flammivomum factus, expandisti in spiritu a finibus inde ad fines terræ divinos tui magisterii radios, et sopitos dudum in erroris nocte illuminasti, filios diei eos faciens per baptisma deificum, o sapiens. Sed Deum exora sine quiete, ut in pace componat hanc nostram ærumnis vexatam vitam, imperatores dirigens, sacerdotes custodiens, Andrea beate, Christi apostole.

3. πάλιν πρ. Mirum quam sæpe πάλιν pro πάλαι intrudatur.

4. Deesse trop. duo Σ, H, hic et alibi lector per se moneatur. — τοῦ εἰρηνεῦσαι T, subversa serie.

IV.

DE S. STEPHANO.

α'. Ὁ Δεσπότης χθὲς ἡμῖν * διὰ σαρκὸς ἐπεδήμει, * καὶ ὁ δοῦλος σήμερον * ἀπὸ σαρκὸς ἐξεδήμει· * χθὲς μὲν γὰρ * ὁ βασιλεύων * σαρκὶ ἐτέχθη, * σήμερον * δὲ ὁ οἰκέτης * λιθοβολεῖται * δι' αὐτὸν, καὶ τελειοῦται * ὁ πρωτομάρτυς * καὶ θεῖος Στέφανος.

1. Heri nobiscum Dominus in carne hospitatus est, hodie servus e carne peregrinatur; heri imperator in carne editus est, hodie famulus saxis obruitur propter eum, et immolatur primus ac divinus testis Stephanus.

β'. Ὡς ἀστὴρ φαεινὸς * σήμερον συνεξέλαμψε * τῇ γεννήσει Χριστοῦ * ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος, * ἀστράπτων, φωτίζων * πάντα τὰ πέρατα

2. Splendidum ut sidus hodie coruscavit cum ortu Christi Stephanus protomartyr, fulgura, lumina usque in ultimos fines mit-

IV. Extat in taurin. f. 52. Edd. ven. retinent duo priora trop. nisi quod taurin. habeat in 1 ἐπεφάνη pro ἐξεδήμει, et in 2 restituat inconcinna ἀστράπτων, φωτίζων | τῆς γῆς τὰ πέρατα πάντα, | tum emendet σοφίᾳ λόγων ubi male ven. σοφίαν λόγοις.

1. χθὲς γὰρ καὶ T. μὲν γὰρ, dein δὲ om. rom. ed. — Syllaba ephymnio deest.

2. καὶ φωτίζ. rom. — Nota v. 6 novam melodiam. — σοφίας λόγοις τούτους διελέγξας rom. — υἱὸν Θεοῦ εἶναι καὶ Θεὸν T.

πάντα · * τῶν Ἰουδαίων * μόνος ἠμαύρωσε * τὴν πᾶσαν δυσσέβειαν, * σοφίᾳ λόγων * τούτους διήλεγξε, * ἀπὸ τῶν γραφῶν διαλεγόμενος, * καὶ πείθων τούτους, * τὸν γεννηθέντα * ἐκ τῆς Παρθένου Ἰησοῦν * υἱὸν αὐτὸν εἶναι Θεοῦ, * καὶ κατήσχυνε τούτων * τὴν ἀσεβῆ κακουργίαν * ὁ πρωτομάρτυς...

γ'. Διαπρέψας καλῶς * ἐν ἀκριβείᾳ πίστεως, * διακόνων Χριστοῦ * πρόκριτος ἐχρημάτισας, * χερσὶν ἀποστόλων * χειροθετούμενος, * καὶ διεδίδους * χήραις καὶ πένησιν * πλουσίως τὰ δέοντα, * οὐ μόνον τούτων * τρέφων τὰ σώματα, * ἀλλὰ καὶ ψυχὰς ἐφώτιζες αὐτῶν, * ὑποστηρίζων * τὴν ἐκκλησίαν * τοῦ θεοκλήτου λαοῦ * τῶν πιστευόντων τῷ Χριστῷ, * καὶ διέλαμπες τούτοις * ὡς φαιδρὸς ὢν ἑωσφόρος, * ὁ πρωτομάρτυς * καὶ θεῖος Στέφανος.

δ'. Ἡ καλὴ ἀπαρχὴ * τῶν ἀθλητῶν ὁ Στέφανος, * ὁ πληρέστατος ὢν * χάριτος καὶ δυνάμεως, * ἐποίει σημεῖα * μεγάλα, ἔνδοξα, * τοὺς ἀσθενοῦντας * πάντας ἰώμενος * ψυχῇ τε καὶ σώματι, * τοὺς πεπτωκότας * ἐπανορθούμενος, * λύων τὸν δεσμὸν τῶν παραπτώσεων, * χριστομιμήτως * καὶ παρειμένους ἀνορθῶν, * καὶ τοὺς ἐκ πλάνης ὁδηγῶν, * λεπροὺς καθαίρων, * πρὸς ἐπίγνωσιν τούτους * ἐπαναγαγὼν Τριάδος, * ὁ πρωτομάρτυς...

ε'. Ὡς ἀδάμας στεῤῥὸς * ἔφερεν ἐν ταῖς θλίψεσιν, * αἷς παρεῖχον αὐτῷ * δεινῶς οἱ σκληροτράχηλοι, * ὠσὶ καὶ καρδίᾳ * οἱ ἀπερίτμητοι, * οἱ τὰ Μωσέως * παραχαράττοντες * θεόγραφα λόγια, * οἱ τοὺς προφήτας * πάλαι διώξαντες · * οὗτοι καὶ Χριστὸν φθόνῳ ἐσταύρωσαν * προφητοκτόνοι * καὶ θεοκτόνοι, * ὡς γεγονότες ἀπ' ἀρχῆς * καὶ πονηροὶ καὶ ἀπειθεῖς, * ἀλλ' ἐνέτρεψεν τούτων * τὰς πονηρὰς σκευωρίας, * ὁ πρωτομάρτυς...

tens : solus Judæorum omnem obscuravit impietatem, sapientia concionum suarum eos profligavit, a scripturis argumenta sumens, eisque demonstrans natum ex Virgine Jesum esse Filium Dei, pudefecit eorum impiam perfidiam, primus ille ac divinus martyr Stephanus.

3. Omnibus egregie præstantior in fidei diligentia, diaconorum Christi princeps appellatus es, tibi apostolorum manibus impositis, et dedisti viduis et pauperibus ubertim necessaria; corpora nedum nutriens, sed animas illuminans, confirmasti ecclesiam populi christiani, a Deo electi, omnibusque illuxisti, ut lucifer splendidus, protomartyr, divine Stephane.

4. Pulchræ primitiæ athletarum Stephanus, gratia cum sit cumulatissimus et virtute, signa promit ingentia, insignia : qui omnes sanans infirmos in anima et corpore, lapsos erigit, vincula cadentium solvit, Christique imitator, paralyticos restituit, repurgat leprosos, deviosque dirigit eosque inducit ad Trinitatem agnoscendam, ut protomartyr...

5. Sicut adamas durus, extitit in pressuris, quas intulere ei immaniter isti cervicosi, isti incircumcisi auribus et cordibus, isti divina Moysis oracula adulterantes, isti olim prophetarum persecutores, eademque invidia cruci Christum affigentes, vaticidæ ac deicidæ, quales ab initio fuerunt, improbi et increduli : at redarguebat eorum improbas cavillationes protomartyr...

3. χειροθετούμενος, bis in accentum quamvis peccet, præstetque σοι ἐπιτεθείσαις, retineo, tum ob liturgicam proprietatem, tum quia seriores melodi sesquipedale verbum pro toto versu malunt. — ἐφώτιζεν ὑποστηρ. T. — mox aliquid deest, f. πρώτου θεοκλ. λαοῦ, de primitiva ecclesia. — Rursus in penult. v. ὢν additur.

4. ἄνδοξα, μεγάλα T, invito rhythmo. — In fine τῆς Τριάδος T.

5. καὶ add. ante πονηροί.

ϛʹ. Συζητοῦντες αὐτῷ * οἱ ἀπὸ τῆς αἱρέσεως * Λιβερτίνων δεινοὶ * καὶ Κυρηναίων ἄφρονες, * οὐκ ἴσχυον τούτῳ * ἀνταγωνίζεσθαι, * καὶ γὰρ δυνάμει * καὶ θείᾳ χάριτι * αὐτοῖς διελέγετο· * καὶ συλλαβόντες * εἰς τὸ συνέδριον * ἤγαγον αὐτὸν τῆς ματαιότητος, * καὶ κατηγόρουν * ὡς δυσφημοῦντα * εἰς Μωϋσῆν καὶ τὸν Θεὸν, * οἱ ἀμφοτέροις βδελυκτοὶ, * ἀλλ' οὐκ ἔπτηξε τούτων * τὰς φονικὰς ἐπηρείας, * ὁ πρωτομάρτυς...

ζʹ. Τοὺς ὀδόντας αὐτῶν * βρύχοντες οἱ παράνομοι, * τὰς καρδίας αὐτῶν * βριμῶντες διεπρίοντο * ἐν τῇ παῤῥησίᾳ * τοῦ πρωτομάρτυρος, * οἱ τῷ ἁγίῳ * καὶ θείῳ Πνεύματι * ἀεὶ ἀντιπίπτοντες, * καὶ εἰσορῶντες * τὸ τούτου πρόσωπον * ἀγγελοειδὲς φῶς ἀπαστράπτοντος, * ὡς ἐθεώρει * ἀνεῳγμένους * τοὺς οὐρανοὺς, καὶ τὸν Υἱὸν * ἐκ δεξιῶν ὄντα Πατρὸς, * καὶ ἐνέπλησεν τούτων * τὰς πονηρὰς ἀτιμίας, * ὁ πρωτομάρτυς * καὶ θεῖος Στέφανος.

6. Cum eo disputantes qui ex nefaria secta erant Libertinorum et Cyrenensium amentia, adversus eum resistere non valebant, nam in virtute et gratia Dei, cum eis argumentabatur. Eumque comprehendentes adduxerunt in quoddam synedrium vanitatis, et accusarunt eum tanquam blasphemum in Moysen et in Deum, ipsi utrique execrandi, sed non formidavit cruenta eorum consilia protomartyr...

7. Dentibus frendentes homines perversi cordibusque rugientes, ira succendebantur ob primi martyris confidentiam, isti semper in sanctum et divinum Spiritum infesti, et aspiciebant vultum ejus angelis similem, quando lumina vibrans, vidit cœlos apertos et Filium stantem in dextera Patris, eorumque exhausit pessima opprobria protomartyr, ille divinus Stephanus.

6. συζητ. αὐτὸν T. — ἀνταγωνισθῆναι T contra metr. — εἰς Μωσῆν T. Cf. Act. VI, 9.

7. καὶ εἰσορῶσι T. — ἀπαστράπτοντα graviori peccato T, ut mox ὄντα τοῦ πατρὸς, rupto metro.

V.

DE S. IGNATIO.

αʹ. Ἀποστόλων σύνθρονος, * ἱεραρχῶν ὡραιότης * γεγονὼς, Ἰγνάτιε, * μαρτυρικῶς ἐδοξάσθης· * ἔλαμψας * καθάπερ ἄστρον * πάντας φωτίζων· * ἔλυσας * τῆς ἀθείας * νύκτα βαθεῖαν· * διὰ τοῦτό σε τιμῶμεν, * ὡς θεῖον ὄντως * ἱερομύστην Χριστοῦ.

βʹ. Ὡς Θεοῦ ἱερεὺς, * ὡς λειτουργὸς οὐράνιος, * ὡς ποιμένων ποιμὴν, * ὡς ἀθλητὴς ἀήττητος, * τὰς ἄνω χορείας * νῦν συναγελάζων, * ἱερομύστα, * φῶς μοι κατάπεμψον, * καὶ λόγον μοι ἔμπνευσον * ἀνευφημῆσαι *

1. Apostolorum in throno sedens, Ignati, decus pontificum, martyrii gloriam adeptus es; ut sidus emicuisti, cunctos illuminans; dissipasti profundam impietatis noctem; ideo te honoramus, ut divinum vere Christi hierophantem.

2. Ut sacerdos Dei, ut minister cœlestis, ut pastorum pastor, ut invictus athleta, nunc superos choros congregans, o hierophanta, lucem mitte mihi, meumque inspira sermonem, ut canam deifica tua certamina,

V. Ex taurin. f. 37, 38.
1. ἱερ. ἱερώτατως vat. 2008. — ἔλυσας τ. ἀ. omnino ut III, 1.

2. ταῖς ἄνω χορείαις T. — ἀλαισμοὺς T, sub quo

τοὺς θείους ἄθλους σου *, καὶ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὰ παλαίσματα, * τὰς ἀριστείας, * τὰς εὐανδρείας, * τοὺς ἀλησμοὺς, τοὺς σπαραγμοὺς, * τὰς τῶν μελῶν κατατομὰς, * δι᾽ ὧν σῖτος ἐγένου * καὶ Θεοῦ ἥδιστος ἄρτος, * ὡς θεῖος....

γʹ. Ἡ τῶν λόγων τῶν σῶν * χάρις ἡμῖν ἀστράψασα, * τὰς ἐν ζόφῳ ψυχὰς, * πάνσοφε, κατεφώτισε, * τὸ τῆς ἀγνωσίας * διώξασα σκότος· * μαθητευθεὶς γὰρ, * μάκαρ Ἰγνάτιε, * τῷ ἱεροφάντορι * καὶ θεολόγῳ, * τούτου ἐπλούτησας * τὴν θεολογίαν καὶ τὴν ἔλλαμψιν, * διὸ τοὺς πόῤῥω * καὶ τοὺς πλησίον * ταῖς διὰ μέλανος γραφαῖς * καὶ νουθεσίαις ἱερῶς * καταρτίζεις, διδάσκεις, * νουθετεῖς, ἐπιστηρίζεις, * ὡς...

δʹ. Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν * πᾶσι Θεὸν καὶ ἄνθρωπον * καταγγέλλων, σοφὲ, * ἕλληνας τοὺς κακόφρονας * παρώτρυνας κτεῖναι * ἀδίκως σε, μάκαρ· * Τραϊανὸς γὰρ * ταῦτα ὡς ᾔσθετο, * ὁ θὴρ ὁ ἀνήμερος, * θηρίοις βρῶμα * δόλῳ θεσπίζει σε * ἔσεσθαι, σπουδῇ τὴν Ῥώμην φθάσαντα, * καὶ λεοπάρδοις * πικροῖς συνδήσας, * ἐκ τῆς ἑῴας πρὸς δυσμὰς * τρέχειν προτρέπεται, σοφὲ, * ὡς γενναῖον ὁπλίτην, * ὡς ἀνδρεῖον ἀριστέα, * ὡς θεῖον...

εʹ. Ὡς ὁ Παῦλος τὸ πρὶν * δέσμιος, ἀπαγόμενος * ἐπὶ Ῥώμην, σοφὲ, * πᾶσαν τὴν γῆν ἡγίασας, * πάντων τὰς καρδίας * ἐστήριξας λόγοις * τῶν καθορώντων * σου τὸ εὐπρόθυμον * καὶ λίαν φιλόθεον, * τὴν καρτερίαν, * τὴν ἀγαθότητα, * τὸν πρὸς τὸν Χριστὸν ἄπαυστον ἔρωτα, * σὲ πυρπολοῦντα, * καὶ μὴ ἐῶντα * λῆξαι τοῦ δρόμου

et persecutiones, et luctas, egregia facinora, virilem constantiam, tunsa, lacerata truncataque membra, quibus frumentum factus es, Deique suaveolens panis, ut divinus vere...

3. Verborum tuorum gratia, quæ nobis affulsit, mentes illustravit caligine obsitas, o sapientissime, profligatis ignorantiæ nebulis; eruditus enim, o beate Ignati, a theologo apostolo et sacro interprete, ditatus es divina ejus scientia et corusca luce, ideo tam prope quam procul stantes, per paginas atramento tinctas et hortationes, sancte componis, edoces, commones, confirmas, ut vere...

4. Jesum Christum Deum et hominem omnibus prædicans, o beate sapiens, Græcos, pessimos sophistas, provocas ad te inique occidendum : Trajanus enim, hæc statim ut sensit, trux ille et immanis, falso decreto te belluis dat devorandum, properantem alacriter in Romam, cum sævis leopardis colligatum, ab Oriente in Occidentem currere jussum, o sapiens, uti strenuum militem, uti fortissimum heroa, uti vere...

5. Sicut Paulus olim vinctus, Romam abreptus, o sapiens, omnem terram dicasti sanctitati ; sermonibus confirmasti pectora omnium, tuam intuentium alacritatem Dei studiosissimam, tuam constantiam, integritatem, indefessam in Christum pietatem, qua succensus non sinis te intercipi ab honesto cursu, a divino tuo scopo, cujus adinvenisti

latet ἀλεσμοὺς vel ἀλησμοὺς, quod Sophocles interpretatur *id quod molitur*, et favet Ignatii clamor immortalis : Σῖτός εἰμι Θεοῦ, καὶ δι᾽ ὀδόντων θηρίων ἀλήθωμαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ τοῦ Χριστοῦ, ut habet vetus interpres : *Et per dentes bestiarum molar*, in n. 4 ep. ad Roman. tum significantius in n. 5 : ἀλησμοὶ ὅλου τοῦ σώματος. Nota solemnem melodi indolem in multis rebus connumerandis, copula sæpe omissa. Verba et participia potius quam nomina Theodorus congerit.

3. διώξας σκότος T. — ἐπλούτισας T, perverso sensu.

4. λεοπάρδοις, ὅ ἐστι στρατιωτῶν τάγμα, ut habet, non sine addito glossemate ex margine, ut videtur, Ignat. ad Roman. 5, ubi *decem leopardis alligatum se ait.*

5. λόγοις. inter eundum Ignatius omnes epp. scripsit. — σου ante σκοποῦ T om. — in fine τοῦ πόθου T.

τοῦ καλοῦ, * τοῦ σου σκοποῦ τοῦ θεϊκοῦ, * οὗ τὴν ἔκβασιν εὗρες * σοῦ κατάλληλον τῷ πόθῳ, * ὡς...

metam, votis tuis consentaneam, ut vere...

ϛ'. Συμπαθεῖς ἐν ἐμοὶ, * φίλοι, μηδόλως γίνεσθε, * πρὸ τοῦ Ῥώμην ἰδεῖν, * μάκαρ, Ῥωμαίοις ἔγραφες, * θηρῶν με γενέσθαι * ἐάσατε βρῶμα. * Τί μοι συμφέρει * καλῶς ἐπίσταμαι, * σαρκός μου μὴ φείσασθαι· * σῖτός εἰμι γὰρ * Θεοῦ, καὶ βούλομαι * ὅλως ἀλεσθεὶς λεόντων στόμασιν, * γενέσθαι ἄρτος * ἡδὺς τῷ Λόγῳ, * τῷ σταυρωθέντι δι' ἐμὲ * καὶ λογχευθέντι τὴν πλευρὰν, * τοῦτον φέρω ἐν στέρνοις, * τούτου φλέγομαι τῷ πόθῳ, * ὡς...

6. « Compati mihi ullo modo, amici, « nolite, ita priusquam Romam vidisses, o « beate, Romanis scribebas, sinite me « fieri escam belluarum. Probe scio, quan- « tum mihi prosit carni meæ non parcere; « frumentum enim Dei sum, et prorsus ego « volo ut totus ore leonum molar, pa- « nisque fiam Verbo suavis, propter me cru- « cifixo et lancea latus perforato; illum meo « in pectore gero, illius amore succendor, « uti... »

ζ'. Ἡδυτάτου σκοποῦ * ἔτυχες ὡς ἐπόθησας, * καὶ λεόντων βορὰ * γέγονας, καὶ ἀνέδραμες * πρὸς τὸν ἐραστήν σου * Θεὸν καὶ δεσπότην, * παρ' οὗ τὰ γέρα * νῦν κομισάμενος * τῶν πόνων ἐπάξια, * τοῖς βασιλεῦσιν * εἰρήνην αἴτησαι, * καὶ ταῖς ἐκκλησίαις τὴν ὁμόνοιαν, * καὶ τοῖς τὴν μνήμην * τὴν σὴν τελοῦσιν * ἁγιασμὸν καὶ φωτισμὸν * καὶ ἱλασμὸν ἁμαρτιῶν, * καὶ τῷ σε ὑμνηκότι * ἐξ ὕψους σωτηρίαν, * ὡς...

7. Amœnissimam attigisti metam, quam anhelabas, leonumque factus pabulum, accurristi ad amatorem tuum, Deum ac Dominum, a quo mercedes quum acceperis laboribus tuis condignas, deprecator pacem imperatoribus, ecclesiis concordiam, iis qui tuam agunt memoriam, sanctitatem peccatorumque condonationem, ac supernam salutem hymnographo tuo, ut divinus vere hierophantes.

6. Facile malim συμπαθεῖς οὖν ἐμοί. — δλ. γίνεσθαι T. — tum μὴ γενέσθαι T. — φείσεσθαι sic id.

7. βορρὰ, dein παροῦ τὰ ἔργα taurin., ob incuriam librarii corsinio mirum in modum deterior.

VI.

DE S. EUSTRATIO.

α'. Ῥητορεύων ἔμπροσθεν * παρανομούντων τὰ θεῖα, * αἰκισμοὺς ὑπέμεινας * ἀνδρειοτάτῃ καρδίᾳ· * ἤστραψας * θεοσημείοις * ὑπερβαλλόντως· * ἔσβεσας * τὴν ἐπηρμένην * τῆς πλάνης φλόγα· * διὰ τοῦτό σε τιμῶμεν, * παμμάκαρ μάρτυς * Χριστοῦ Εὐστράτιε.

1. Concionatus de Deo coram improbis, tormenta tulisti virili pectore; signa divina, ut fulgura, vibrasti ultra modum; extinxisti superbientem fallaciæ flammam; propterea laudamus te, Eustrati felicissime Christi martyr.

β'. Ἱερὰν ἐκτελεῖ * ἡ ἐκκλησία σήμερον *

2. Sacram peragit hodie Ecclesia celebri- vi activa, præter morem.

VI. In taurin. f. 32. De eodem argumento Josephum et Theodorum inter se conferre juvabit.

1. Ῥητορεύων, ut ap. Roman. XVII, 1, addita

2. λαμπρ. ἀναχ. T. — In fine vat. 1531: μαρτύρων, Εὐστράτιε, ῥητόρων ὑπάρχων εὐγλωττότερος.

ἑορτὴν μυστικῶς, * ἀνακηρύττουσα λαμπρῶς * τὰς σὰς ἀριστείας, * τοὺς πόνους, τοὺς μόχθους, * τὰ ὑπὲρ φύσιν * θεῖα παλαίσματα * καὶ πάντιμα στίγματα, * δι' ὧν καθεῖλες * τὸν πολυμήχανον, * κλέος ἀθλητῶν μέγα καὶ καύχημα, * ἀνδρείας στήλη, * φωστὴρ ἁπάντων * τῶν σε τιμώντων εὐσεβῶς, * τῶν ἰαμάτων θησαυρὲ, * πλουτιστὰ τῶν ἀπόρων, * προτροπὴ σεπτῶν μαρτύρων, * παμμάκαρ...

γ'. Ὡς πιεῖν τοῦ Χριστοῦ * ἐπιποθῶν ποτήριον, * ταῖς βασάνοις σαυτὸν * ὁλοκαρδίως δέδωκας, * τὴν ζωῆς ποιήσας * ἀπόπειραν πρώην· * ὅθεν λαμπάσι * καταφλεγόμενος * ἀνδρείως ὑπέφερες· * ἐνεδυνάμου * θεία γὰρ χάρις σε, * ᾗ θαυματουργῶς συ ἐπισκιαθεὶς, * ὥσπερ λεπίδας * ἐναπεβάλου * τὰς ἐκ μαστίγων ὠτειλὰς, * εἰς πίστιν ἄγων τοὺς λαοὺς, * τοὺς τὰ σὰ θεωροῦντας * προτερήματα, θεόφρον, * παμμάκαρ...

δ'. Συνεδέθη τῇ σῇ * θείᾳ στοργῇ Εὐγένιος, * μεθ' οὗ ὁδοιπορῶν * ἀνδρειοτάτως ἔψαλλες· * Ὁδὸν μαρτυρίων * δραμούμεθα πίστει. * Ταῖς δὲ κρηπῖσι * καταπονούμενος, * ἐχθροῦ τὴν ὀλέθριον * κάραν συντρίβεις * τὴν πολυμήχανον * καὶ τῆς δυσσεβείας κέντρα ἅπαντα. * Ὅθεν σὲ βλέψας * δεσμώτην θεῖον, * ἀνεπτερώθη τῷ νοΐ, * καὶ ἠκολούθει σοι σπουδῇ * ὁ Μαρδάριος, θέλων * συναθλῆσαι καὶ στεφθῆναι, * παμμάκαρ...

ε'. Ἤδη μετὰ πολλὰ * ὄντως βασανιστήρια * παρεδόθη σφαγῇ * ὁ ἀθλητὴς Αὐξέντιος, * τυθεὶς ὡς ἀρνίον * διὰ τὸν τυθέντα * ἀμνὸν καὶ Λόγον * Θεοῦ προάναρχον· * ὁ δέ γε Μαρδάριος, * τοῖς ὀβελίσκοις * ἐκπυρακτούμενος, * καὶ ἐκ τῶν ποδῶν δεινῶς κρεμάμενος * τετρυπημένων, * ἠγαλλιᾶτο, *

tatem, mysterio refertam, dum in te proclamat solemni præconio facinora, labores, molestias, naturam superantia certamina divinitus peracta, et omnimoda stigmata: quibus dejecisti hostem artibus sexcentis instructum, o decus athletarum ingensque superbia, tu fortitudinis cippus, tu sidus omnium te pie colentium, sanationum thesaurus, inopum locupletator, nobilium æmulatio martyrum, felicissime...

3. Ac si bibere Christi calicem anhelares, suppliciis temet pleno corde tradidisti, vitæ dudum faciens periculum: hinc facibus ambustus, viriliter passus es. Vim tibi enim indidit gratia divina, qua veluti prodigioso clypeo adumbratus, ut squammas decussisti inustas flagris cicatrices, ad fidem exciens populos, miraculorum testes tuorum, o Deo afflate, felicissime...

4. Constrictus est divino tuo fervore Eugenius, quocum progrediens fortissime canebas: « Viam testimoniorum fide curra« mus. » Crepidinibus etiam colluctatus, hostis caput contrivisti truculentum, fraudibus fecundum, cunctosque impietatis aculeos. Te ergo divinum captivum ut vidit Mardarius, mentis ala sublatus est, et alacriter sequebatur te, volens comes fieri prælii et coronæ, felicissime...

5. Jam cædi post multiplices cruciatus traditus est athleta Auxentius, mactatus ut ovis, propter immolatum agnum, Verbumque Dei, ante tempora genitum; Mardarius autem verubus ignitis ustulatus, direque pedibus terebratis suspensus, gaudio exultabat carpendi iter ad Deum auctorem bo-

3. βασάνοις αὐτὸν T. — ζωὴν ποιήσας T, ubi vett. ποιησάμενος. — ἣν θαυματουργῶν ὥσπερ λεπίδας, quæ tono et serie excluduntur. Cf. Theod. XVI, 5.

4. δραμούμεθα fut. pro imper. Cf. ps. CXVIII, 34. — στεφῆναι T quasi ab ignoto aor. 2. Etiam alias occurrit. — ἐναθλῆσαι T.

5. Melodus, vel cum historica refert, tam apte modulum implet, ut si alicubi videatur rhythmi fines transgredi, vel dato consilio ipse, ex ignota lege, vel librarius inconsulto peccaverit. — ἡ δὲ μετὰ πολλ. quasi respectu ad nominativ. σφαγὴ T. — ὡς ἀρνεῖον sic T.

ὁδοιπορίαν πρὸς Θεὸν * ποιούμενος τῶν ἀγαθῶν· * τούτους οὖν θεωρήσας * ἔχαιρες τελειωθέντας, * παμμάκαρ...

ϛ'. Φέρεις καρτερικῶς, * ὦ θαυμαστὲ Εὐγένιε, * τὴν τῆς γλώττης τομὴν * θεολογούσης ἄριστα, * χειρῶν τε ὁσίων * σκελῶν τε τιμίων, * καὶ τῶν μαρτύρων * χοροῖς προστίθεσαι * ἀεὶ εὐφραινόμενος· * ὃν θεωρήσας * ᾠδὰς ἀνέπεμπες * σὺ χαριστηρίους τῷ Θεῷ ἡμῶν, * τῷ ἀθλοθέτῃ * καὶ δυναμοῦντι * τοὺς ἀριστέας ἑαυτοῦ * καταβαλεῖν τὸν δυσμενῆ, * μετὰ πόνους μυρίους * τοῦ γεώδους τούτου σκεύους, * παμμάκαρ...

ζ'. Ὡραιώθησάν σου * αἱ σιαγόνες, ἔνδοξε, * τοῦ Θεοῦ τὰ φρικτὰ * θαύματα διηγούμεναι * ἐνώπιον πάντων * τῶν παρανομούντων· * ἀλλ' οὐ συνῆκεν * ὁ ἀλιτήριος * πυρώσει κρατούμενος· * ὅθεν Ὀρέστην * τὸν ἀξιάγαστον * κλίνῃ σιδηρᾷ κελεύει τάχιστα * πυρακτωθῆναι, * ἐπιτεθῆναι, * ἐν ᾗ προσκλίνας ἑαυτὸν * ἀνέδραμεν εἰς οὐρανούς, * σοῦ παρόντος, θεόφρον, * καὶ ὁρῶντος, γενναιόφρον, * παμμάκαρ...

η'. Δεδεμένος φρουρᾷ, * θείας φωνῆς ἀκήκοας * σὲ καλούσης, σοφέ, * πρὸς οὐρανῶν σκηνώματα, * ὡς τετελεκότα * τὸν θεῖον ἀγῶνα· * ὅθεν πλειόνως * τῷ θείῳ ἔρωτι * φλεχθεὶς τὴν καρδίαν σου, * πυρακτωθεῖσαν * ὑπῆλθες κάμινον, * τῷ Θεῷ τῶν ὅλων προσευξάμενος, * καὶ στεφηφόρος * ἀνεκομίσθης * πρὸς ὃν ἐπόθησας Χριστόν, * ἀγγελικῶν σε στρατειῶν * δεξαμένων, καὶ κρότους * ἐπὶ σοὶ ποιησαμένων, * παμμάκαρ...

θ'. Ἡ σεπτή σου, σοφέ, * καὶ φωταυγὴς πανήγυρις * λαμπροτέρα ἡμῖν * ἡλίου ανατέταλκεν * καὶ τῶν σῶν συνάθλων, * φωτί-

norum. Quos ergo ut vidit rite consummatos, lætatus est felicissimus martyr...

6. Pateris intrepide, o mirabilis Eugeni, abscisionem tum linguæ Deum egregie pronunciantis, tum manuum sanctarum simul et crurum venerabilium; martyrumque inter choros cooptaris, in perpetuum exsultans. Quem tu videns, Eustrati, hymnos pandis eucharisticos Deo nostro, certaminis arbitro, ac robur addenti suis heroibus, ad conculcandum trucem inimicum, post innumeros labores in hoc terrenæ carnis vasculo, felicissime...

7. Venustæ erant maxillæ tuæ, nobilissime, quæ stupenda Dei prodigia enarrabant coram omnibus iniquis. At non intellexit scelestus carnifex immani æstu superatus. Orestem igitur præclarissimum statim jubet ferreo lecto imponi, ut cumburatur; in quo se sternens martyr properavit ad cœlos coram te, vir Deo plene, teque intuente, o magnanime, felicissime...

8. Carceris vinculis strictus, divinam audivisti vocem, te, o sapiens, invitantis cœlorum ad tabernacula, quibus finis divino certamini impositus est. Unde universorum Deum deprecatus, dum vehementius ferventi in pectore divino flagras amore, in accensam conscendisti fornacem, votisque ad Deum universorum missis, et corona redimitus, evectus es ad eum quem ardebas Christum, excipientibus te angelicis agminibus, ac plausum tibi geminantibus, felicissime...

9. Augusta tua, o sapiens, solemnisque celebritas splendidior sole nobis orta est, quæ juncta tuorum sociorum festo, perfun-

6. προστίθεται T.

7. πυρακτωθήσει T pessime. — θεωροῦντος id.

8. τῷ Θεῷ τ. ὅλ. fere ut in 6, sed phrasi magis intricata.

9. μέγασιν T. Eodem plane sensu quem supra ad Orestem ex vita S. Sabæ junioris exposuimus. Id quod luculenter confirmat Gregorius Nazianzen. BB. t. I, 817, orat. XLIII, n. 62 : τοῦ τοίνυν ἐρημικοῦ βίου καὶ τοῦ μιγάδος μαχομένων πρὸς ἀλλήλους τὰ πολλά, et paulo post οὐ πόρρω δὲ τῶν κοινωνικῶν καὶ μιγά-

ζουσα πάντων * τὰς διανοίας * καὶ τὰ φρονήματα, * ἐν ᾗ δυσωποῦμέν σε * τοῖς βασιλεῦσιν * ἡμῶν τὰ τρόπαια, * τοῖς ἀρχιερεῦσι τὴν ὀρθότητα, * μονάζουσί τε * καὶ τοῖς μιγάσιν * ὁμόνοιαν εἰρηνικὴν * αἰτεῖν δοθῆναι ἐκ Θεοῦ, * καὶ τῷ σε ὑμνηκότι * τῶν πταισμάτων ὅλων λύσιν, * παμμάκαρ μάρτυς * Χριστοῦ Εὐστράτιε.

dit luce omnium cogitatus ac sensus : in qua te rogamus ut imperatoribus victorias, rectam pontificibus doctrinam, monachis et cœnobitis in pace concordiam tribui impetres, simulque tuo melodo veniam dari peccatorum, o felicissime Eustrati, Christi martyr.

δων. Unde mirari subit hoc vocabulum penitus exulare a nuperrimo Sophoclis lexico alioquin locupletissimo; cui tamen abunde suppletur in novo II. Stephani *Thesauro* parisiensi.

VII.

DE S. GREGORIO THAUMATURGO.

α'... β'... γ'... δ'... [Ὤφθης] * ταῖς αὐτοῦ ἐντολαῖς * ἐπαγρυπνῶν, ἀοίδιμε, * καὶ πράξει τὴν κλῆσιν * ἐπικαλλωπίζων, * ζητῶν τυχεῖν δὲ * θείας λαμπρότητος· * οὐράνιον μάχαιραν * χρυσῆν διό σοι * Χριστὸς ἀπέστειλεν, * ἣν ἀπολαβὼν ὡράθης πύρινος, * θεόφρον, στῦλος * καὶ κόσμος πάντων * τῶν μοναστῶν, καὶ ἰατρὸς * τῶν ἀσθενῶν, θαυματουργέ, * καὶ λιμὴν σωτηρίας * καὶ φωστὴρ τῆς Ἐκκλησίας, * παμμάκαρ πάτερ, * σοφὲ Γρηγόριε.

1..2..3..4.. Visus es ejus mandatis invigilans, o gloriose, gestisque adornans nomen, et invenire anquirens divinam lucem; ideo tibi Christus commisit cœlitus gladium auro similem; quem adeptus, o vir Dei, flammeus visus es, columna factus et decus omnium monachorum, infirmorumque medicus, o prodigiose, atque salutis perfugium et fax Ecclesiæ, beatissime pater, o Gregori sapiens.

ε'. Φωτισμὸς ὁ Χριστὸς * καὶ ὁδηγός σοι γέγονεν * ἐν ἡμέρᾳ σαφῶς * καὶ ἐν νυκτί, πανόλβιε, * σκέπων σε ἐκ πάσης * δαιμόνων κακίας· * ἐντεῦθεν τούτων * ὅλα τὰ ἔνεδρα * καὶ τὰ πανουργήματα, * ὥσπερ ἀράχνης * ἔλυσας νήματα, * καὶ πρὸς οὐρανοὺς χαίρων ἀνέδραμες, * ὡραϊσμένος, * πεποικιλμένος * χρυσοειδέσιν ἀρεταῖς, * καὶ τῶν ὁσίων τοῖς χοροῖς * προσετέθης ἀξίως, * τῶν ἀγγέλων συμπολῖτα, * παμμάκαρ...

5. Lux tibi duxque tuus Christus factus est palam diu noctuque, te, fortunatissime, protegens ab omni dæmonum nequitia; unde omnes illorum insidias et technas, ut arachnæ telas, dissolvisti, lætusque ad cœlos properasti, formosus, aurea virtutum varietate decorus, neque immerito sanctorum choris insertus es, angelorum civitate donatus, fortunatissime pater, o Gregori sapiens.

VII. Ex taurin. f. 9 novum illud frustulum attulit, cui desunt fere 4 trop. I, Ω, Σ, H, nisi me unica acrostichidis littera Φ superstes fefellerit. Incidit fragmentum in mensem nov. juxta diem 17, thaumaturgo sacrum.

4. πράξεις τὴν κλίσιν T, Gregorii nomen, cui alludit ἐπαγρυπνῶν, textum facile restituit. Idem fere in alio menæorum condakio legitur : τὴν κλῆσιν ἐξ ἔργων κομισάμενος. Sed quid hæc codicis : οὐράνιον μάχαιραν χρυσόν? nisi fortasse melodus respiciat ad scripturam sacram, τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ (Eph. VI, 17), quod quidem Dei verbum aurea interpretatione ornavisse eleganter dicitur Gregorius, Origenis discipulus.

VIII.

DE SS. GERMANO ET EPIPHANIO.

α'. Ἱεράρχων τὴν θαυμαστὴν ξυνωρίδα
ἀνευφημήσωμεν, πιστοί, κατὰ χρέος,
σὺν Γερμανῷ τὸν ἔνδοξον Ἐπιφάνιον·
οὗτοι γὰρ κατέφλεξαν
τῶν ἀθέων τὰς γλώττας,
δόγματα σοφώτατα
διαθέμενοι πᾶσι
τοῖς ὀρθοδόξοις, μέλπουσιν ἀεὶ
τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον.

β'. Ὡς ἱερέων καλλονὴν
καὶ δόξαν ὀρθοδόξων,
δυάδα τὴν ἁγίαν
τιμήσωμεν ἀξίως·
οὗτοι γὰρ ὤφθησαν ἡμῖν
πύργοι ἀσφαλείας
κατ' ἐχθρῶν τῶν ὁρατῶν
καὶ ἀοράτων, πάντοτε
τῆς πίστεως στῦλοι ἀκλόνητοι,
καὶ τῆς ἐκκλησίας
θεῖος κόσμος, ὃν φοροῦσα
ὀρθοτομεῖ,
εὐθύμως βοῶσα·
Εὐφράνθη ἐν ἐμοὶ
τὸ πνεῦμά μου ὄντως,
τὴν στολήν μου ὥσπερ πρὶν
ἀπολαβούσῃ,
ἣν αἱρετικοὶ
διέῤῥηξαν, μὴ ὑμνοῦντες
τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον.

1. Mirabile par pontificum
justis tollamus plausibus, fideles,
et Germanum et gloriosum Epiphanium.
Ipsi enim combusserunt
impiorum linguas,
dogmata sanissima
proponentes cunctis
qui cum recta fide semper decantant
religionis
magnum mysterium.

2. Hos uti pontificum decus
et gloriam fidelium,
par sanctorum
merito honoremus :
nobis enim hi steterunt
turres securitatis,
visibiles adversus hostes
et invisibiles, semper
fidei columnæ immobiles,
et Ecclesiæ
divinum ornamentum, quorum ope
hæc recte dividit doctrinam,
alacriter clamans :
« Exultat in me
« vere spiritus meus,
« ut quæ tunicam
« resumpserim,
« quam hæretici
« dilacerabant, canere nolentes
« religionis
« magnum mysterium. »

VIII. Extat in taurin. f. 130 binorum pontificum elogium, quos eadem die 12 maii Græcia concelebrat; duo trop. priora retinent editi libri, duo saltem alia ævum abstulit. Modulus est toni IV ὁ ὑψωθεὶς, dein τῇ Γαλιλαίᾳ, ut apud Roman. p. 77.

1. ἱεράρχων sic fert ipse cod. postulatque rhythmus pro ἱεραρχῶν edd. — etiam rhythmus suaderet ξυν. τὴν 0. — ἔνδοξον sic T, ubi edd. θεῖον contra metrum.

2. τῶν νοητῶν καὶ ἀορ. T male. — mox δὲ apposite inserit T.

γ'. Σ... δ'. Ἡ τῶν Κυπρίων πόλις νῦν * εὐφραίνεται ὡς πλοῦτον * πολύτιμον ὁρῶσα * τὸν τάφον καὶ τὸ σῶμα * Ἐπιφανίου τοῦ σοφοῦ, * ταύτῃ δὲ συγχαίρει * ἀγαλλομένη φαιδρῶς * ἡ πάντων βασιλεύουσα, * τῷ θρόνῳ κοσμουμένη περιφανῶς * Γερμανοῦ τοῦ θείου, * καὶ ταῖς τούτου ἱκεσίαις * τροπουμένη * αἱρέσεις ἁπάσας · * διὸ χαρμονικῶς * νῦν συνεορτάζει * ἀμφοτέρων τὴν σεμνὴν * μνήμην, καὶ σέβει * τούτων τὰς μορφὰς * ὑμνῆσαι ἀκαταπαύστως * πᾶσι παρέχειν * τὸ μέγα μυστήριον.

3... 4. Nunc Cypriorum civitas lætatur, suos uti thesauros contemplata sacrum sepulcrum et corpus sapientis Epiphanii. Cui simul congaudet splendide exultans urbs omnium regina, throno divini Germani gloriose decorata, ejusque suffragiis omnes debellans hæreses : ideo ovans gestit nunc amborum celebrare augustam memoriam, et eorum imagines deprecatur, ut omnibus concedant indefesso cantu magnum celebrare mysterium.

4. Ταύτῃ δὲ, respectu ad Salamin Cypriorum. — ταῦτα δὲ T inepte. — νῦν add. — καὶ σέβειν T.

IX.

DE S. THECLA.

α'. Ὡς ἀπαρχὴ ὑπάρχουσα
μαρτύρων, Θέκλα ἔνδοξε,
ἡ οἰκουμένη γεραίρει σοι σήμερον
τὴν παναγίαν μνήμην σου,
καὶ πιστῶς ἑορτάζει
τοὺς ἀγῶνάς σου πόθῳ ·
τὸ πῦρ, τὰς μάστιγας
καὶ ταύρων πρόσθεσιν
διὰ τὸν σὸν νυμφίον ὑπέμεινας,
ὡς πρωτόαθλος.

β'. Ἑορτῆς σεβασμίας ἡ ἔλλαμψις
ὑπερλάμπει φαιδρῶς ὑπὲρ ἥλιον,
μαρμαρυγὰς φωτὸς ἀπαστράπτουσα,
τοῖς πιστοῖς ὀφθαλμοῖς ἐνοπτρίζεται ·
διὸ ἀγγέλοις συγχορεύοντες,
τῷ σωτῆρι Θεῷ ἀλαλάζωμεν ·
Ἐμεγάλυνας, σωτὴρ, τὰ ἐλέη σου,
δωρησάμενος δώρημα τέλειον τῷ λαῷ,
τὴν πρωτόαθλον.

1. Ut quæ primitiæ fuisti
martyrum virginum, gloriosa Thecla,
hodie orbis concelebrat
tuam sanctissimam memoriam,
fideli que festo recolit
tuos cum amore labores;
ignem, flagella,
ac taurorum incursus
pro sponso tuo sustinuisti,
ut protagonista.

2. Venerandæ festivitatis splendor
sole clarior superemicat ;
qui ut fulgura, lucis radios vibrans,
fidelium oculos perstringit : [tes].
unde cum angelorum choris exultan-
Deo salvatori clamemus : [tuas],
« Magnificasti, salvator, miserationes
« dum plebi largitus es insigne donum,
« illam protomartyrem. »

IX. Ex unico mosquensi f. 19, inter laceras aut evanidas paginas eripuimus hoc Josephi munusculum Theclæ virginum protomartyri dicatum, sub opportuno hirmo ὡς ἀπαρχὰς, prout habet Romanus p. 165.

1. Melodus iterum simili sono ludit ab initio ut in II, 1. — ὦ ὑπαρχὴ M. — σου σήμ. M. — παν. κοίμησιν pal. 288. — ἀγ. ἐκ πόθου P. — τ. πρόσδησιν P.

2. A Romano melodus transit ad Anastasium sive ad hirmum αὐτὸς μόνος; consentiunt in hoc cdd. quibus aliud prooemium præfixum sub eod. modulo, in XXIV sept. — μαρμ. γὰρ cdd. —

γʹ. Ἰδοὺ δὴ τῶν ἀγγέλων τὰ τάγματα * ἀοράτως ἡμῖν συναγάλλεται· * παρθενίας γὰρ ὄντως ὑπόθεσις, * ὑπὲρ δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἄθλησις, * ἀποστολῆς δὲ τὸ ἀξίωμα· * νυμφευθεῖσα τῷ Χριστῷ τῷ σωτῆρι, * τῶν εἰδώλων τὴν πλάνην ἐλάσασα, * καὶ διδάξασα σέβειν εὐσεβῶς Χριστὸν, * ὡς πρ.

δʹ. Σὲ, παρθένε, ὑμνεῖν οὐ παυόμεθα, * χρεωστοῦμεν γάρ σοι καὶ τὰ μέγιστα· * διὰ σοῦ τοῦ ἐνθέου κηρύγματος * ἠξιώθημεν πάντες γεραίροντες· * διὸ εἰσῆλθες εἰς τὸν ἔμφρονα * ἀμπελῶνα καμεῖν τὴν ἡμέραν, * καὶ ἀνάψαι φαιδρῶς τὴν λαμπάδα σου * ὑπαντήσασα τῷ νυμφοστόλῳ Χριστῷ, * ὡς πρ.

3. Ecce, angelorum agmina invisibili concursu nobis collætantur; virginitatis enim hoc exemplar est, et pro Christo etiam est hoc certamen, apostolicum illud decus, quo divino nupta salvatori, idolorum mendacia subvertit, atque docuit adorare Christum, illa protomartyr...

4. Te, virgo, hymnis dicimus perpetuis; tibi enim debemus quam maxima bona, tuo enim præconio omnes nobilitamur superbientes; nam in spiritualem introisti vineam, per diem ut labores, et accendas luculentam lampadem, obviam itura Christo sponsarum duci, uti protomartyr.

ἐνοπτρίζεσθαι apogr. mosq. — συγχορεύεται edd. mox immania post ἀλλάξ. intrudunt : πάντες βοῶντες αὐτῷ. — V. penult. abundat.

3. συναγάλλετε M. — τῷ additur ante Χριστῷ. — Eo loci rhythmus mutari solet. — εὐσ. τῷ Χριστῷ M.

4. f. πᾶσαν ἡμέραν. Cæterum plena acrostichis, nedum sit Ἰωσήφ, fortasse pergit εἰς Θέκλαν.

X.

DE IMMACULATO B. V. CONCEPTU.

αʹ. Ἑορτάζει σήμερον
ἡ οἰκουμένη
τὴν τῆς Ἄννης σύλληψιν
γεγενημένην ἐν Θεῷ·
καὶ γὰρ αὐτὴ ἀπεκύησε
τὴν ὑπὲρ λόγον
τὸν Λόγον κυήσασαν.

βʹ. Ἰωαχεὶμ ὁ θαυμαστὸς
καὶ Ἄννα ἡ θεόφρων,
ἀμφότεροι βιοῦντες
ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ
κατὰ τὸν νόμον Μωϋσῆ,
ἄγονοι ὑπῆρχον,
καὶ ἐδέοντο Θεοῦ
ἐν ὅλῃ ψυχῇ λέγοντες·

1. Festa hac die celebrat
orbis universus
conceptum Annæ
in Deo peractum :
ipsa enim eam peperit
quæ modo verba superante,
Verbum concepit.

2. Joachim ille stupendus
et Anna divina,
ambo viventes
in omni pietate
juxta legem Moysis,
sine semine erant,
et Deum exorabant
tota ex anima dicentes :

X. Ex taurin. fol. 28, juxta tertium Romani hirmum p. 16 : Ἐπεφάνης σήμερον et τῇ Γαλιλαίᾳ, toni IV. Trop. 1, 2, 4 extant in *Hymnol. de imm. Deip.* BB. p. 157-159, omisso celeberrimi *Hymnographi* nomine.

1. ἐκ Θεοῦ vat. 1531, al. τῷ Θεῷ.

2. V. 10 heptasyll. abundat, sed maneat intactus quamvis in sex trop. facile ad hexasyll. reduci possit. — ὑπεράγαθε, πάροχεὺς ὑπάρχων BB. — προσάξωμεν T. — δόμα ἱερ. T.

Κύριε Σαβαὼθ ὑπεράγιε,
πάντων ἡ προσδοκία,
ἀπαιδίας ἐπωδύνου
τὸ ὄνειδος
οἶδας καὶ τὴν λύπην·
παράσχου οὖν ἡμῖν
καρπὸν ἐκ κοιλίας,
καὶ προσάξομεν αὐτὸν
ἐν τῷ ναῷ σου
δῶρον ἱερὸν
καὶ προσφορὰν πληρεστάτην,
τὴν ὑπὲρ λόγον
τὸν Λόγον κυήσασαν.

« Domine Sabaoth sanctissime,
« omnium expectatio,
« sterilitatis luctuosæ
« opprobrium
« nosti et mœrorem :
« concede igitur nobis
« fructum ex utero,
« et eum offeremus
« in templo tuo,
« sacrum in donum
« et libamen uberrimum :
« ipsam quæ more verbum superante,
« Verbum concepit. »

γ'. Ὡς οὖν προσηύχοντο ὁμοῦ * Ἰωαχεὶμ καὶ Ἄννα, * βουλόμενοι πλεόνως * τὴν δέησιν προσάξαι * τῷ χορηγῷ τῶν ἀγαθῶν * εἰς περισσοτέραν * κακοπάθειαν, χωρεῖν * εὐθὺς διενοήθησαν· * ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὄρος ἀνέρχεται, * ὥσπερ ὁ νομοθέτης· * ἡ δὲ ἔνδον παραδείσου * εἰσέρχεται, * θρήνους ἐπὶ θρήνους * συνάπτουσα θερμῶς, * καὶ ὀδυρομένη * καὶ βοῶσα ἐκτενῶς· * Ὦ πανοικτίρμον, * ἄκουσον καὶ δὸς * κἀμοὶ τῇ δούλῃ σου τέκνον, * τὴν ὑπὲρ λόγον...

δ'. Σὺ ὁ τῇ Σάῤῥᾳ δούς ποτε * ἐν γήρᾳ βαθυτάτῳ * τῇ σῇ ἐπιστασίᾳ * καὶ τῇ ἐπαγγελίᾳ * υἱὸν τὸν μέγαν Ἰσαάκ· * σὺ ὁ διανοίξας * τὴν στειρεύουσαν νηδὺν * τῆς Ἄννης, παντοδύναμε, * μητρὸς τοῦ Σαμουὴλ τοῦ προφήτου σου, * σὲ νῦν ἐπικαλοῦμαι· * πλήρωσόν μου τὰς αἰτήσεις, * καὶ δέξαι μου * τὰς οἰκτρὰς δεήσεις, * ἐβόα ἐν κλαυθμῷ * ἡ σώφρων καὶ στεῖρα, * καὶ ἐπήκουσεν αὐτῆς * ὁ εὐεργέτης, * ὅθεν ἐν χαρᾷ * συνέλαβε τὴν Παρθένον, * τὴν ὑπὲρ λόγον...

ε'. Ἡνίκα ταύτας ἐκτενῶς * προσῆγε τὰς δεήσεις, * ἑώρακεν ἐξ ὕψους * ἡ Ἄννα κατελθόντα * ἄγγελον λέγοντα αὐτῇ· * Παῦσαι τοῦ δακρύειν, * καὶ ἀνάλαβε χαράν, * συλλήψῃ γάρ, φιλόσεμνε, * καὶ εὔτεκνος ὀφθήσῃ

3. Ubi ergo insimul oravere Joachim et Anna, cum vellent amplius proferre preces ad largitorem bonorum in abundantiori mœstitia, secedere statim statuerunt; ille quidem in montem ascendit, ut legislator; hæc vero interiorem hortum petit, gemitus super gemitus ardenter congeminans, et lamentabunda et clamans vehementer : « O « clementissime, exaudi, et da mihi quoque « tuæ famulæ infantem, eam quæ ultra « omne verbum...

4. « Tu qui Saræ olim, in senectute se« rissima, ex tuo præsidio et promissione « tua, dedisti filium magnum Isaac, tu qui « aperuisti, omnipotens, sterilem vulvam « Annæ, matris prophetæ tui Samuelis, « te nunc invoco, adimple mea vota, et « accipe flebiles preces. » Sic clamabat cum singultu casta illa et sterilis, et eam exaudivit munificus Deus, unde in gaudio recepit Virginem, quæ præter omne verbum, Verbum concepit.

5. Quum instanter Anna protulisset has preces, vidit ab alto delapsum angelum, dicentem ei : « Desine a fletu, et assume « lætitiam. Concipies enim, dilecta vene« randa, et filiorum ferax cerneris quæ im-

3. Totum cf. cum Georgio.
4. ἐν γήρει T. — καὶ ἐν ἐπ. BB. — καὶ νῦν ἐπιδὼν ἐπ' ἐμέ, πλ. BB. — iid. om. οἰκτράς.
5. καὶ εἰσήκουσεν T. mox 2 vers. exciderunt. — Φιλόσεμνε, vox nova, an corrupta, pro θεόσεμνε?

ἡ ἄτεκνος· * ἤγγικε γὰρ εἰς ὦτα * τοῦ Κυρίου ἡ βοή σου, * εἰσήκουσε * νῦν τοῦ στεναγμοῦ σου * . . . . . * . . . . . . * καὶ πιστώθητι ἐμοῖς * λόγοις οἷς λέγω· * ἕξεις ἐν γαστρὶ, * καὶ τέξεις κόρην ἁγίαν, * τὴν ὑπὲρ λόγον...

« prolis eras. Accessit enim in aures Domini « clamor tuus, et nunc tuum exaudivit eju- « latum,... et crede meis verbis quæ tibi « dico : In utero habebis, et paries puellam « sanctam, quæ super omne verbum... »

ϛ'. Φαίνεται καὶ Ἰωαχεὶμ * ἐν ὄρει τῷ δικαίῳ * ὁ ἄγγελος, καὶ τούτῳ * χαρᾶς ἀποκομίζει * λόγους, φθεγγόμενος αὐτῷ· * Κάτελθε ἐν τάχει * πρὸς τὴν σύζυγον τὴν σήν· * ἠκούσθη σου ἡ δέησις. * Ὑπάρχοντες ἀμφότεροι δίκαιοι, * μίαν τὴν ἱκεσίαν * τῷ δεσπότῃ τῶν ἁπάντων * προσήξατε· * ἐπιζητουμένης * ἐμπλήσθητε χαρᾶς, * ὅτι τὴν αἰτίαν * τῆς χαρᾶς τῶν γηγενῶν, * καὶ ἀναιρέτην * λύπης πονηρᾶς, * γεννήσετε παρ' ἐλπίδα, * τὴν ὑπὲρ λόγον * τὸν Λόγον κυήσουσαν.

6. Apparuit et justo Joachim angelus in monte, eique lætitiæ impertivit nuntios, dicens illi : « Sine mora descende ad conjugem tuam : oratio tua exaudita est. Ambo « cum justi essetis, unam eamdem supplicationem obtulistis Domino omnium re- « rum. Implemini optato gaudio, quia cau- « sam lætitiæ mortalium, unde delebitur « improbus luctus, geniturí estis contra « spem, ipsam quæ super omne verbum « Verbum concipiet. »

6. f. initio φανοῦται, ob tonum. — ἐπιζητουμένην T.

XI.

DE EPIPHANIA.

α'. Ἰδών σε ἐρχόμενον,
Χριστὲ, πρὸς αὐτὸν ὁ Πρόδρομος,
καὶ βαπτισθῆναι αἰτούμενον,
τρόμῳ ἐβόησε·
Τί μοι ἐπιτάσσεις
τὰ ὑπὲρ τὴν δύναμιν
τελεῖν, ὦ παντοδύναμε;
. . . .
Πῶς χειραπτάσω σε,
τὸν χειρὶ πάντα κατέχοντα;
σὺ μὲ μᾶλλον βάπτισον τὸν δοῦλόν σου.

1. Te ut vidit, o Christe,
Præcursor ad se venientem,
petentemque baptismum,
trepidans exclamavit :
« Cur mihi imperas
« quæ excedunt vires
« exequi, o potentissime?
. . . .
« Quomodo manu te tangam,
« qui manu omnia contines?
« Immo tu me baptiza servum tuum.

β'. Ὤφθην ὅλως ἄνθρωπος· * ἰδοὺ προσιτός σοι γέγονα, * ὁ κατὰ φύσιν ἀπρόσιτος· * θέλων ἐπτώχευσα, * πλούσιος ὑπάρχων, *

2. — « Videor omnino homo : ideo obvius « tibi fio, qui natura sum inaccessus; sponte « mendicus sum, quamvis dives, ut pau-

XI. Ex vatic. reg. II, 28, f. 20, toni 1 πρὸς τό· Πανευφήμων. Quæ uti et sequentia potius ad stichera pertinent quam ad condakia, quorum tamen locum implere quandoque videntur.
1. Post παντοδύν. aliquid excidit.
2. πλουτήσω V.

ὅπως τοὺς πτωχεύσαντας * πλουτίσω ἀφθαρσίαν καὶ λύτρωσιν. * Πρόσελθε, βάπτισον * τὸν φθορᾷ μὴ ὑποκείμενον, * καὶ τὸν κόσμον φθορᾶς ἐξαιρούμενον.

γ'. Συνέχομαι πάντοθεν, * καὶ τί δρᾶσαι οὐκ ἐπίσταμαι, * φησὶν τῷ κτίστῃ ὁ Πρόδρομος· * χειμάῤῥους πέφυκας * τῆς τρυφῆς, οἰκτίρμον· * πῶς οὖν σε ποτάμια * εἰσδύντα ὑποδέξονται ῥεύματα, * ἐποχετεύοντα * σωτηρίαν τοῖς τιμῶσί σου * τὴν ἁγίαν, Λόγε, ἐπιφάνειαν;

δ'. Η... ε'. Φρίττω σου τὴν ἔλευσιν, * Χριστὲ, ὁμοῦ τῇ προστάξει σου * οὐχὶ ἀντείπω ὁ δοῦλός σου· * ἰδοὺ τὴν χεῖρά μου * ἐπεκτείνω φόβῳ· * βλέπω γὰρ τὸ ἅγιον * ὑψόθεν κατελθὸν Πνεῦμα, δέσποτα, * σοῦ τὸ ἀμώμητον * καὶ Πατρὸς ἀνάρχου σύνθρονον, * μαρτυροῦντος σαρκὶ βαπτιζόμενον.

« peribus dem opes immortalitatis et libertatis. Perge, tinge eum qui sordes non patitur, et mundo tollit immunditias. »

3. — « Coarctor undique, nec scio quid agam, ait creatori Prodromus. Torrens es voluptatis, o misericors : te ergo quomodo excipient rivuli fluviorum, si huc ingrederis? et derivaveris salutem pro omnibus celebrantibus, o Verbum, tuam Epiphaniam?

4... 5. — « Horreo ad accessum tuum, o Christe; attamen tuo præcepto haud contradicam, tuus ego famulus : ecce manum meam extendo cum tremore. Aspicio namque desuper delapsum Spiritum tuum, o Domine, sacrum, immaculatum, in eodem throno sedentem cum æterno Patre, qui testatur te esse in carne baptizatum. »

3. Post hæc, piget excidisse alterum Christi eloquium sub litt. H.

5. οὐκ ἀντείπω. V.

SS. COSMAS, JOSEPHUS ET THEOPHANES.

I.

ΜΕΘΕΟΡΤΙΑ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ ΑΙΔΕΙ Ο ΙΩΣΗΦ.

Ante festum Luminum Josephus hymnum canit.

α'. Μόνος καθαρὸς
καὶ ἀμόλυντος ὑπάρχων,
θέλων μολυσμοῦ
τοὺς βροτοὺς ἀποκαθᾶραι,
γυμνὸς ἐπέβης ῥείθροις
ποταμοῦ, πολυέλεε,
ἄνωθεν Πατρός σου μαρτυροῦντος
Υἱὸν συνάναρχον, οἰκτίρμων,
τοῖς κραυγάζουσι·
Εὐλογημένος ὁ φανεὶς
Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

1. Tu qui solus mundus es,
omnisque labis expers,
volens a sordibus
repurgare mortales,
nudus descendisti in fluminis
æquora, o multum misericors,
dum cœlitus Pater tuus testatur
te Filium coæternum, o clemens,
tibi clamantibus :
« Benedictus qui manifestaris
« Deus noster, gloria tibi ! »

β'. Ἐν ἀλαλαγμῷ * καὶ καρδίας διαθέσει * τὸν Ἐμμανουὴλ * ἀνυμνήσωμεν δεσπότην, * τεχθέντα ἐκ Παρθένου, * καὶ δι' ὕδατος σβέ-

2. Voce læta et corde alacri, hymnos dicamus Emmanueli Domino, ex Virgine nato, qui per undam extinxit peccati incendia, fa-

1. Ecce iterum αἱ ἀγγελικαὶ, ut superius præmonui, quæ tum inter Epiphaniæ lumina, tum in Hypapante, non renovant, sed prosequuntur natalia Christi, continua celebritate. Cur vero simul proferantur tres melodi, causa sunt promiscua singulorum opera, quæ sive in editis, sive in mss. libris ita inter se miscentur, ut ea secernere nullo labore valuerim. Tres simul adesse acrostichide confirmatur, sed quantumvis perspicuum sit nomen inscriptum, haud minus clarum est plura e sede propria in alienam migravisse. Quin vel a Romano non semel, neque pauca repetenda sunt, quæ quidem prius haud certo jure eidem esse ascripta, sponte confessus sum. Tres igitur prodeant : ut vero Romanus τῶν κοντακίων, sic τῶν κανόνων princeps inter melodos Cosmas habendus est. Tum etiam dignus est Theophanes qui Josepho hymnographo comes asciscatur. Quæ passim in menæis extant, cum longum esset ea repetere, notisque justis declarare, eorum satis habui prolixam seriem in brevi indiculo retexere.

I. Intacta edd. omnes libri mihi reliquere hæc Josephi μεθεόρτια, quæ accepi ex vat. reg. II, 46, f. 2, sqq.

1. Omnia rhythmo Romani in XXIX, p. 222, plane consentanea sunt.

2. τοὺς τὰς ἁμαρτίας παραδόξως V, quæ ultima vox e margine temere huc irrepserit. Poteris etiam παραθήξεις emendare.

σαντα * τὰς τῆς ἁμαρτίας πυριάσεις, * καὶ φωτισμὸν ἡμῖν διδόντα * τοῖς κραυγάζουσιν· * Εὐλογημένος...

γ'. Θέλων τὴν ἡμῶν * σωτηρίαν ἐκτελέσαι, * σωτὴρ, δουλικῇ * καθυπέκλινας παλάμῃ * τὴν σὴν ἁγίαν κάραν, * ταπεινούμενος, δέσποτα, * ὅπως τοὺς δεινῶς ταπεινωθέντας * μειζόνως πάλιν ἀνυψώσῃς, * πρὸς σὲ μέλποντας· * Εὐλογημένος...

δ'. Ἔβλεψέ ποτε * ποταμοῦ σε ῥεῖθρον, Λόγε, * βλέμματι τῷ σῷ * τὸν ξηραίνοντα ἀβύσσους, * καὶ ἀνεστράφη φόβῳ * ἀπὸ γῆς, ἀνυψῶν ἡμᾶς * πρὸς τοὺς οὐρανοὺς τῇ σῇ βαπτίσει· * ὑμνολογοῦμέν σου τὸ κράτος, * Χριστὲ, κράζοντες· * Εὐλογημένος...

ε'. Ὄρη καὶ βουνοὶ * καὶ κοιλάδες καὶ πεδία, * θάλασσαι, πηγαὶ, * ποταμοὶ καὶ πᾶσα φύσις, * δοξάσατε τὸν μόνον * ἁγιάσαντα Κύριον * πάντας τῇ αὐτοῦ ἐπιφανείᾳ, * δι' εὐσπλαγχνίας μέγαν πλοῦτον, * καὶ κραυγάζετε· * Εὐλογημένος...

ς'. Ῥείθροις ποταμοῦ * ἐπιβὰς σωματοφόρως * ἔστησας, Χριστὲ, * τῆς κακίας τὰς ἐκβλύσεις, * λουτρὸν δὲ ἀφθαρσίας * τοῖς βροτοῖς ἐκαινούργησας, * καὶ πηγὴν σαφῶς ἀθανασίας, * ὅθεν ὑμνοῦμεν ἀσιγήτως, * σωτὴρ, κράζοντες· * Εὐλογημένος...

ζ'. Τέλος ἐπιθεὶς * ταῖς ἁγίαις προφητείαις * πᾶσάν τε πληρῶν, * Ἰησοῦ, δικαιοσύνην, * ἦλθες πρὸς Ἰωάννην, * καὶ τὴν κάραν ὑπέκλινας, * ᾧ κλίνει πᾶν γόνυ οὐρανίων * καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων * τῶν βοώντων σοι· * Εὐλογημένος...

η'. Ἵστασο γυμνὸς * ἐν τοῖς ῥείθροις Ἰορδάνου, * ὁ τὸν οὐρανὸν * ἐπενδύων ταῖς νεφέλαις, * ὁ ὕδασι στεγάζων * ὑπερῷα, φιλάν-

cemque nobis præstitit clamantibus : Benedictus...

3. Tu perficiendæ nostræ salutis cupidus, salvator, sub servili manu inclinasti tuum sacrum verticem, te humilians, o Domine, ut misere depressos rursus ac melius in altum erigas, ad te clamantes : Benedictus...

4. Vidit te quondam fluvii æquor, o Verbum, cujus aspectu exsiccantur abyssi, et retro a terra recessit pavens, dum nos baptismo tuo tollit ad cœlos. Tuam celebramus potentiam, o Christe, clamantes : Benedictus...

5. Montes et colles et valles et campi, maria, fontes, flumina, cunctaque creatura, gloriam dicite Domino, qui solus omnes sanctificat in sua Epiphania, propter suæ benignatis immensas opes, et clamate : Benedictus...

6. Ad fluminis undas descendens corpore tenus, sistere fecisti, o Christe, sceleris inundationes, novumque palam dedisti mortalibus lavacrum et fontem incorruptibilitatis; unde hymnos damus taceri nescios, o salvator, clamantes : Benedictus...

7. Finem sacris imponens oraculis, omnemque implens justitiam, adivisti Joannem, et caput inclinasti, cui genu quodcumque flectitur cœlestium et terrestrium et infernorum, tibi clamantium : Benedictus..

8. Stetisti nudus in fluctibus Jordanis, qui cœlum obtegis nubibus, qui undis superiora tegis, o clemens; interea Pater tes-

3. μείζων ὡς πάλιν ἀνυψώσας πρὸς ὃν V, triplici vulnere.

4. ἀνυψῶν refer ad Jordanem, nec magis mirare quam in hac prisca ejusdem officii ὑπακοῇ : Καὶ Ἰορδάνης κάτω ῥέων ἐστράφη, πρὸς οὐρανὸν ἀνυψῶν ἡμᾶς.

5. Cumulata nomina, more Josephi, cum ampla periodo. — τῆς αὐτοῦ V. — κραυγάσατε V.

6. Tam baptismum olim collatum quam solemnem apud Græcos aquæ benedictionem in Theophania melodus respicit.

7. Mel. pro melodia : προσῆλθες Ἰωάννῃ. — Cf. Phil. II, 10, ex quibus καὶ bis abundat, nisi legas καὶ χθονίων, quod f. melodo placuit, ut οὐραν. pro Pauli ἐπουρανίων.

8. ὑπερῷα, ut ps. CIII, 3.

θρωπε, * ἄνωθεν Πατρός σοι μαρτυροῦντος, * καὶ θείου Πνεύματος δεικνύντος * τοῖς κραυγάζουσιν · * Εὐλογημένος...

θ'. Αἱ τῶν οὐρανῶν * κατεπλάγησαν δυνάμεις, * πῶς ὁ τῷ Πατρὶ * συννοούμενος ἀφράστως, * ἐν ῥείθροις Ἰορδάνου * μετὰ πάντων ἀφίκετο * ὑπὸ Ἰωάννου βαπτισθῆναι, * εἰς φωτισμὸν τῶν μελῳδούντων * αὐτῷ πάντοτε · * Εὐλογημένος...

ι'. Τὸν ἐξ οὐρανοῦ * ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Παρθένου, * ὥσπερ ὑετὸν, * καταβάντα ἀποῤῥήτως, * ἰδόντα βαπτισθέντα * Ἰορδάνου τοῖς ὕδασι, * τάγματα τῶν θείων ἀσωμάτων * θαμβητικῶς αὐτὸν ἀνύμνουν * καὶ ἐκραύγαζον · * Εὐλογημένος...

ια'. Ὤφθη ἡ πηγὴ * τῆς ζωῆς ἐν Ἰορδάνῃ, * γύμνωσιν Ἀδὰμ * ἐπενδύων ἀποῤῥήτως * περιβολὴν ὑδάτων, * καὶ βυθίζων τὸν δράκοντα * καὶ τὰς τῶν δαιμόνων μυριάδας · * αἴνεσιν τούτῳ νῦν συμφώνως * ἀναμέλψωμεν · * Εὐλογημένος...

ιβ'. Νάματα ποτὲ * ἀτεκνοῦντα Ἐλισσαῖος * εὔτεκνα ποιεῖ * τοῖς ἀλσὶν, ὑποσημαίνων * τῆς θείας κολυμβήθρας * εὐτεκνίαν ἐν χάριτι, * ἣν ὁ βαπτισθείς τε καὶ δεσπότης * ἐναπειργάσατο πλουσίως, * πρὸς ὃν κράξωμεν · * Εὐλογημένος...

ιγ'. Φάραγξ δυσμενῶν * τεταπείνωται εἰς τέλος, * σοῦ, Λόγε Θεοῦ, * ταπεινῶς ὑποκλιθέντος * παλάμῃ τοῦ Προδρόμου, * καὶ τὰ ῥεῖθρα τελέσαντος * πῦρ καθαρτικὸν ἁμαρτημάτων, * ὅθεν σε φόβῳ ἀνυμνοῦμεν, * Χριστὲ, κράζοντες · * Εὐλογημένος...

ιδ'. Ὤφθη διελὼν * Μωϋσῆς ὕδωρ θαλάσσης, * καὶ διαγαγὼν * τὸν λαὸν ποδὶ ἀβρόχῳ · * τὴν χάριν ἐδήλου * τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, * τὴν ἐν Ἰορδάνῃ γενομένην * ὑπὸ τοῦ πάντων εὐεργέτου, * πρὸς ὃν κράζωμεν · * Εὐλογημένος...

ιε'. Τὴν τῶν ἐθνικῶν * ἐκκαθαίρων πάλαι

timonium tibi perhibet desuper, divinusque Spiritus te ostendit clamantibus : Benedictus...

9. Cœlorum obstupuere virtutes, undenam ille qui cum Patre consentiens est ineffabiliter, in fluctibus Jordanis se omnibus adjunxerit a Joanne baptizandum ad illuminandum eos qui illi semper modulantur: Benedictus...

10. Illum e cœlo delapsum, ut imbrem, in uterum Virginis occulta via, cum viderent agmina cœlestium spirituum mersum in undas Jordanis, attonita voce laudabant eum et clamabant : Benedictus...

11. Fons vitæ in Jordane visus est, miram nudo Adamo chlamydem undarum restituens, et in imum dejiciens draconem dæmonumque myriades; canticis nunc unanimisque vocibus celebremus eum : Benedictus...

12. Eliseus olim steriles undas fecit fecundas, misso sale, significans divinæ piscinæ ubertatem in gratia, quam hic jam baptizatus et Dominus copiosam in ea infudit ; ipsi clamemus : Benedictus...

13. Vorago damnatorum usque in finem depressa est, quando humiliter, o Verbum Dei, submissus es dexteræ Præcursoris, et fluctus mutavisti in ignem peccata repurgantem ; unde cum metu canimus te, Christe, clamantes : Benedictus...

14. Visus est Moyses maris undas dividens, trajiciensque populum siccis pedibus : gratiam enim ostendit sacri baptismatis in Jordane peractam ab omnium benefactore, cui clamemus : Benedictus...

15. Olim infidelium sanans ægritudinem,

9. συννοούμενος nota pro ὁμοούσιος.

10. Neque fugiat θαμβητικῶς pro θαμβητῶς. — αὐτοῦ ἀν. V.

11. τοῦτο νῦν V.

12. κολυμβ. ἀτεκνίαν V, subversa egregia sententia. Cf. IV Reg. II, 10.

13. δυσμενῶν poetice placet Josepho pro δαιμόνων. — ὅταν σε V.

νόσον, ὁ Ἐλισσαῖος * καταδύσει Ἰορδάνου * ἐσήμανε τὴν χάριν * τοῦ βαπτίσματος πόῤῥωθεν, * ἣν ὁ παντουργὸς ἐν ποταμίοις * ῥείθροις εἰργάσατο βουλήσει, * πρὸς ὃν εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

ιϛ'. Ὁ προφητικῆς * Ἠλιοῦ χάριτος πλήρης, * πάλαι μηλωτῇ * διελὼν τὸν Ἰορδάνην, * τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας * προεδήλου διάβασιν * πρὸς τὴν σωτηρίου εὐσπλαγχνίαν * τοῦ βαπτισθέντος ζωοδότου· * λαοὶ, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

ιζ'. Νὺξ ἡ πονηρὰ * τῆς κακίας διελύθη· * φῶς γὰρ ἐκ φωτὸς * ὁ δεσπότης ἐπεφάνη, * φωτίζων τὰς καρδίας * τῶν ἀνθρώπων ἐν χάριτι, * διὰ βαπτισμοῦ υἱοθεσίας· * αὐτῷ συμφώνως μελῳδοῦντες, * λαοὶ, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος ὁ φανεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

ιη'. Ἄνω στρατιαὶ * τῶν ἀγγέλων οὐ τολμῶσιν * βλέπειν σε, Χριστὲ, * τὸν ἀπρόσιτον τῇ φύσει, * καὶ κάτω εὐπροσίτως * διὰ ἔλεον ἄμετρον, * Λόγε, γεγονὼς, συνανεστράφης * βροτοῖς, καὶ βάπτισμα ἐδέξω· * διὸ κράζωμεν· * Εὐλογημένος...

ιθ'. Δείκνυσι Πατὴρ, * ὡς δακτύλῳ, θείῳ φθόγγῳ * τὸν Μονογενῆ * βαπτιζόμενον, καὶ Πνεῦμα, * περιστερᾶς ἐν εἴδει, * ἐπ' αὐτῷ ἀνεπαύσατο, * τῷ κατακλυσμὸν τῆς ἁμαρτίας * ἐργασαμένῳ ἐν τοῖς ῥείθροις, * πρὸς ὃν κράζωμεν· * Εὐλογημένος...

κ'. Ἔθνη καὶ λαοὶ * καὶ φυλαὶ καὶ πᾶσαι γλῶτται, * ἁγιαστικῷ * βαπτισμῷ πεφωτισμένοι, * καὶ σκότους τῶν πταισμάτων * λυτρωθέντες, δοξάσωμεν * τὸν ἐν Ἰορδάνῃ βαπτισθέντα, * Θεὸν τῶν ὅλων καὶ δεσπότην· * πρὸς ὃν κράζωμεν· * Εὐλογημένος...

κα'. Ἴδε ὁ ἀμνὸς * τοῦ Θεοῦ, ὁ τὰς τοῦ κόσμου * αἴρων προφανῶς * ἁμαρτίας, καθὼς πάλαι * ἐβόα Ἰωάννης, * βαπτισθῆναι

Eliseus in descensu Jordanis figuravit longinquam baptismi gratiam, quam conditor rerum omnium fluvii in fluctibus sponte operatus est; cui dicamus : Benedictus...

16. Qui Eliæ prophetica refertus gratia, melote disrupit Jordanem, præostendit transitum a peccato ad misericordiam salvatoris, in suo baptismo vitæ largitoris; populi, dicamus : Benedictus...

17. Improba nequitiæ nox soluta est; lumen enim ex lumine, Dominus apparuit, pectora illustrans hominum in gratia per baptismi adoptionem; cui voce concordi melodias, populi, dicamus : Benedictus qui patuisti Deus noster, gloria tibi.

18. In superis quidem angelorum exercitus te non sustinent cernere, o Christe, qui natura inaccessus es; verumtamen in inferis te fecisti adeo obvium, per immensam misericordiam, o Verbum, ut converseris cum hominibus et baptismum suscipias; ideo clamemus : Benedictus...

19. Monstravit Pater divina voce, quasi indice, Unigenitum baptizatum, et in columbæ specie Spiritus requievit super ipso, dum penitus submergeret peccata in flumine; ad illum clamemus : Benedictus...

20. Gentes et populi et tribus et quotcumque linguæ, quibus sanctificum baptisma lucem dedit et peccatorum veniam, gloriosum dicamus baptizatum in Jordane, Deum ac Dominum universorum, cui clamemus : Benedictus...

21. Ecce agnus Dei, qui peccata mundi manifeste tollit, sicut olim Joannes pronunciavit, mergi se permisit; servo collum sub-

16. ὦ πρ. V, neque acrostichide postulatur. Cf. IV Reg. II, 14. An v. 8, unde προεδήλους V de Elia?

18. καὶ κάτω. Nec tantum vide eleganter opposita, sed atticam vim in copula καὶ pro ὅμως, *et tamen*, ut alibi jam notatum.

19. Simul respicit et Spiritum qui ferebatur super aquas, et columbam ab arca volitantem, et eamdem prope Jordanem ostensam. — τῷ κατακλυσμῷ V.

21. Ἴδε pro rhythmo cum recentioribus.

ἠνέσχετο, * δούλῳ τὸν αὐχένα ὑποκλίνει· * ἡ κτίσις πᾶσα προσκυνῇ σοι, * πρὸς ὃν κράζωμεν· * Εὐλογημένος...

κβ'. Εἶδέ σε, Χριστὲ, * ἀφιγμένον Ἰορδάνης * πάλαι πρὸς αὐτὸν, * καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω * τῷ φόβῳ συνεστάλη, * καὶ δειλίᾳ συνείχετο· * ὁ δὲ Ἰωάννης ἀνεβόα· * Ὑπάρχων πῦρ, μή με φλογίσῃς * τὸν κραυγάζοντα· * Εὐλογημένος...

κγ'. Ὢ τῆς πρὸς ἡμᾶς * εὐσπλαγχνίας τοῦ δεσπότου! * Ῥεῖθρον γὰρ ζωῆς * καὶ πηγὴ ἀθανασίας * ὑπάρχων, ἐν τοῖς ῥείθροις * Ἰορδάνου ἀνέπλασε * τὴν παλαιωθεῖσαν ἡμῶν φύσιν * ὑπὸ τῆς πλάνης τοῦ δολίου, * πρὸς ὃν κράζωμεν· * Εὐλογημένος...

κδ'. Σοῦ τὴν πρὸς ἡμᾶς * ἐπιφάνειαν κηρύττων * πάλαι ὁ Δαυίδ· * Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἥξει, * ἐβόα ὁ προφήτης, * τοὺς κακίᾳ πτωχεύοντας * καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ συντριβέντας, * Λόγε, βουλόμενος πλουτίσαι * κἀνορθῶσασθαι· * Εὐλογημένος...

κε'. Ἡ προγονικὴ * ἐξηφάνισται κατάρα, * ἡ θεουργικὴ * ἀνεφάνη εὐλογία * ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου * βαπτισθέντος σου, Κύριε, * καὶ ἀνεκαινίσθη οὗτος κόσμος * παλαιωθεὶς ταῖς ἁμαρτίαις· * διὸ εἴπωμεν· * Εὐλογημένος...

κϛ'. Φώτισον ἡμῶν * τὰς καρδίας, πανοικτίρμων, * ὁ ἐπιφανεὶς * ἐν τοῖς ῥείθροις Ἰορδάνου, * καὶ πλῦνον ἡμᾶς ῥύπου * ψυχικοῦ ὡς φιλάνθρωπος, * ὡς πάντες ὀφθῶμεν καθαροί σοι * ἐν τῇ μελλούσῃ παρουσίᾳ, * πιστῶς κράζοντες· * Εὐλογημένος ὁ φανεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

didit. Te omnis creatura adoret, cui clamemus : Benedictus...

22. Te, Christe, olim ut vidit adeuntem Jordanis, in se retroque reversus, metu commotus et terrore correptus est. Joannes vero clamavit : « Tu qui ignis es, ne me « comburas clamantem : Benedictus... »

23. O quanta in nos Domini benignitas! Ipse quum sit fluvius vitæ et fons immortalitatis, in Jordanis unda regeneravit nostram naturam, ab errore dolosi hostis antiquatam; ad eum clamemus : Benedictus...

24. Tuam inter nos theophaniam olim vaticinatus David : Deus manifeste veniet, inquiebat propheta, ut mala egestate laborantes et nequitia contritos sponte tua dites, Verbum, et erigas : Benedictus...

25. Primigenia maledictio expuncta est; Deifica se exeruit benedictio, dum in Jordane, Domine, tingebare; et renovatus est mundus, in delictis inveteratus; ideo dicamus : Benedictus...

26. Nostris illucesce pectoribus, o misericordia dives, manifestatus in Jordanis amne, et dilue, pro clementia tua, nostræ animæ sordes, ut omnes tibi mundi videamur in futuro tuo reditu, cum fide clamantes : Benedictus qui apparuisti nobis, Deus noster, gloria tibi.

22. Ἴδεν σὲ V, correctio minime obstat acrostichidi. Cf. ps. CXIII, 3, 5.
23. ἔπλασεν V.

24. πλουτῆσαι καὶ ἀνορθώσασθαι V.
25. ἀνεκαίνισαν τούτον κόσμον παλαιωθέντα ἁμαρτ. V, reluctantibus et metro et serie.

II.

ΑΙΝΟΣ ΟΥΤΟΣ ΙΩΣΗΦ, ΔΟΞΑ ΤΩΙ ΘΕΩΙ. ΑΜΗΝ.

Hæc est Josephi laus : Gloria Deo, amen.

κζ'. Ἄναρχε Υἱὲ, * τῷ Πατρὶ σὺν τῷ ἀνάρχῳ * σύνθρονος ὁμοῦ * καὶ ἰσότιμος ὑπάρχων, * ἁγίασον τοὺς πόθῳ * προεόρτιον ὕμνον σοι * μέλποντας ᾠδαῖς ἀκαταπαύστως · * σῶσον τοὺς πιστῶς ἀναβοῶντας · Χριστὸς ἔρχεται * τοῦ βαπτισθῆναι ἐν σαρκὶ, * καὶ σῶσαι τὸ γένος ἡμῶν.

κη'. Ἴσον τῷ Πατρὶ * καὶ συνάναρχον τῇ φύσει * Λόγον καὶ Θεὸν * Ἰωάννης κατοπτεύων * τὸ βάπτισμα αἰτοῦντα, * οὐρανοὺς ἔγνω φρίττοντας · * βλέπει Ἰορδάνην δεδοικότα, * καὶ φόβῳ ψυχῆς πάσης κραυγάζει · * Χριστὸς ἔρχεται...

κθ'. Νέφεσιν αὐτοῦ * τὴν ἐπίβασιν ὁ φέρων, * θείοις τοῖς ποσὶν * ἐπὶ γῆς νῦν βηματίζει · * ἐν θρόνῳ τῷ πατρῴῳ * ὁ ἀφράστως καθήμενος * ἥκει ὡς βροτὸς πρὸς Ἰωάννην * σῶσαι τοὺς πιστῶς ἀναβοῶντας · * Χριστὸς...

λ'. Ὁ ἐν τῇ δρακὶ * γῆς τὰ πέρατα βαστάζων, * ἵσταται αἰτῶν * τῷ Προδρόμῳ τὴν παλάμην · * τὸ πῦρ προστρέχει χόρτῳ *

27. Æterne Fili, cum æterno Patre unius throni consessor, ejusdemque majestatis, sanctos fac eos qui cum amore profestum hymnum tibi in perpetuis odis canunt : Salva in fide clamantes : « Christus venit, « ut carne baptizetur, et servet genus no« strum. »

28. Suspiciens Patri æqualem in natura et coæternum Deum et Verbum, baptisma petentem, Joannes agnovit cœlos ipsos pavere : paventem et Jordanem vidit, et cum totius animæ tremore clamavit : Christus venit...

29. Qui in nubibus ponit ascensum, nunc in terra divinis pedibus graditur ; in throno paterno qui sedet ineffabiliter, venit ut mortalis ad Joannem, ut salvet fideliter clamantes : Christus...

30. Qui in pugillo terræ fines sustinet, sistit postulans Prodromi manum ; ignis in fœnum accurrit, ut vertice tangatur. Sol

II. Nec multi desunt codd. mss. neque plures edd. libri, quibus tamen satis obscura rerum series quam hic proferimus, minime declaratur ; vix semel aut iterum invenimus integre scriptam acrostichidem : Αἶνος οὗτος Ἰωσήφ, δόξα τῷ Θεῷ. Ἀμήν. Quibus in hoc labyrintho filus saltem tenuis manum regit, nimirum is titulus, qui extat in vatic. 1515 et cryptoferrat. olim XVIII. Sed in libris tam scriptis quam editis stichera per aleam jacta dixeris, et quamvis idem argumentum obtineat, dissoluta et pro re nata mutabilis omnino series videtur. Neque etiam certum ubique melodi nomen, aut certa prorsus origo singulorum trop. cum plura ex anterioribus, imo ex ipso Romano petita agnoverimus. De particulis jam edd. quæ obiter memorantur, silere omnino animus est, quamvis præsto nobis sint multæ et eximiæ varietates. Vaticani codd. 1212, 1515, 1531, 1850 et barberini III, 127 ; III, 128 nobis inde erunt vatic. 1, 2, 3, 4 ; barb. 1, 2.

27. Ex vatic. 4, f. 112. A præcedenti poema in eo differt quod v. 8 constanter decasyllabus est, uno trop. 41 excepto, et aliquando ephymnion una syllaba crescit. — f. ἀκαταπαύστοις.

28. Ibid. δεδωκότα V. — f. φόβῳ τε pro accentu constanti.

29. Vat. 2, f. 20, vat. 4, f. 412, barb. 1, f. 40. Cf. ps. CIII, 4.

30. Vat. 4, f. 112. οὕτως δὲ V. De fœno ludus melodis arridet ; unde Cosmas in can. Epiph. od. IV, tr. 2 : καὶ χόρτος ὢν, πυρὶ ψαύσω τῆς σῆς θεότητος.

κορυφῆς τοῦ ἐφάψασθαι· * ἥλιος τῷ λύχνῳ κλίνει κάραν· * οὗτος δὲ συντόνως ἀνακράζει· * Χριστὸς ἔρχεται...

λα'. Στεῖρας ὁ βλαστός. * τὸν τεχθέντα ἐκ Παρθένου * κήρυξον σαφῶς, * Ἰωάννη θεηγόρε, * ἀνάτειλον παλάμην, * καὶ δακτύλῳ ὑπόδειξον * τὸν ἐξ οὐρανοῦ ἀμνὸν καὶ κτίστην, * βόησον συντόνως, ἀνακράζων· * Χριστὸς ἔρχεται...

λβ'. Ὄρθρος φαεινὸς * ἀνατείλας ἐξ ἐρήμου * ἥλιον Χριστὸν * προμηνύει τοῖς ἐν σκότει· * ἰδοὺ τὸ πτύον φέρων * ὁ κριτὴς παραγίνεται * ἐκεῖ, ὁ πυρὶ βαπτίζων μόνος, * καὶ φωτίζει τοὺς αὐτῷ βοῶντας· * Χριστὸς ἔρχεται...

λγ'. Ὕψιστε Χριστὲ, * ὁ ἐλθὼν τοῦ σῶσαι κόσμον, * εὔθυνον ἡμῶν * τὰς ὁδοὺς τῇ σῇ προόδῳ· * εὐτρέπισον τοῦ βλέψαι * βαπτισμοῦ σου τὸ ἔνθεον· * πλῦνόν σου ἐν ὕδασι καρδίας, * οἴκτειρον πιστῶς ἀναβοῶντας· * Χριστός...

λδ'. Τὸ φωτιστικόν...

λε'. Ὅλος βροτωθεὶς, * μὴ τραπεὶς Θεὸς ὑπάρχων, * ὅλον με θεοῖ· * γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου, * καὶ ῥείθροις Ἰορδάνου * βαπτισθῆναι ἐπείγεται· * ἄνω μετ' ἀγγέλων συγχορεύω. * καὶ χαρμονικῶς δὲ ἀναμέλπω * Χριστὸν, κράζων νῦν· * Εὐλογημένος ὁ φανείς...

λς'. Σάλπιγξ νοητὴ * ἀνεδείχθης, Ἰωάννη. * λόγους γὰρ Θεοῦ * ἀνεβόας ἐν ἐρήμῳ· * Λαοὶ, μετανοεῖτε. * καὶ τὰς τρίβους εὐθύνατε, * ἤνοικται ἡμῖν ἡ βασιλεία. * νῦν ἐπιφανέντος τοῦ Κυρίου· * διὸ κράζωμεν· * Εὐλογημένος...

λζ'. Ἴδε ὁ ἀμνός...

ad lucernam caput inclinat; unde alta voce clamat : Christus...

31. Sterilis o germen, prædica natum ex Virgine sonora voce, Joannes Dei interpres; exere dexteram, et digito ostende agnum e cœlo et creatorem, vociferator alta voce clamans : Christus...

32. Aurora splendida e deserto exoriens solem Christum nuntiat in umbra positis: ecce judex ventilabrum tenens huc accedit, qui in igne baptizat solus, et collustrat ad se clamantes: Christus...

33. Altissime Christe, qui venisti ad salvandum orbem, rectas fac vias nostras incessu tuo; præpara nos ad cernendum baptismi divinum mysterium; in aquis tuis munda pectora, miserere fideliter clamantium : Christus...

34. *Menæor.* Jan. Die VIII.

35. Totus homo factus, nec mutabilis Deus, totum me Deum facit; natus ex Virgine etiam in Jordanis amne tingendus properat. Supernis cum angelis exulto, et gaudio perfusus cano Christum, nunc clamans : Benedictus...

36. Tuba spiritualis factus es, Joannes; Dei namque verba vociferaris in deserto : « Populi, pœnitentiam agite, et vias facite « planas, apertum nobis est regnum, Do« mino nunc ideo clamemus : Benedic« tus... »

37. *Supra* tr. 21.

31. Vat. 4, l. l. et barb. 1, f. 41. — βλάστης codd. quod sensus et tonus emendari jubent. — f. ἀνάτεινον. — παλάμῃ V.

32. Vat. 4, f. 113. Cf. Luc. III, 17. — f. ἐκεῖ πνεύματι βαπτίζων καὶ φωτίζων. Nisi melodus respiciat, quod habet clarius et egregie, ut solet, Cosmas : καθαρτήριον δὲ πτύον χειρισάμενος, τὴν παγκόσμιον ἅλωνα πανσόφως διΐστησι, τὴν ἀκαρπίαν φλέγων, εὐκαρποῦσιν αἰώνιον ζωὴν χαριζόμενος. Can. Epiph. od. V, tr. 3.

33. Ibid. βαπτισμῷ V. — post σου male σεπτοῖς add. V.

34. Barb. 1, f. 113. φωτίζων B. — ἡ κτίσις B. Haud raro ephymnia sic mutantur ex integro.

35. Ib. f. 68.

36. Ib. f. 113. — ὁ Ἰωάννης B.

λη'. Ὦ τῶν ὑπὲρ νοῦν...

λθ'. Στῶμεν εὐλαβῶς * ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου, * καὶ ἀλαλαγμῷ * ἀνυμνήσωμεν συμφώνως * τὴν τούτου εὐσπλαγχνίαν * καὶ πολλὴν συγκατάβασιν, * πῶς ἡ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας * βρέφος ἐδέξατο ὀφθῆναι *, τοῖς κραυγάζουσιν· * Εὐλογημένος...

μ'. Ἥλιε, υἱέ...

μα'. Φῶς τὸ ἐκ Πατρὸς * ὑπὲρ χρόνον προεκλάμψαν, * τοῖς ἐν τῇ νυκτὶ * καθημένοις ἐπεφάνη. * καὶ σκότος ἁμαρτίας * ἐκκαθᾶραν ἐφώτισε· * χόρευσον, Ἀδάμ· εὐφραίνου, Εὔα· * ἡ λύτρωσις Χριστὸς ἐπέστη· * Δαυὶδ, βόησον· * Εὐλογημένος...

μβ'. Δῶμεν τῷ Θεῷ...

μγ'. Ὅτε σε χορὸς * τῶν ἀγγέλων ἐν σπηλαίῳ * ἔβλεψε, Χριστὲ, * γεννηθέντα ἐκ Παρθένου, * δοξολογῶν ἐβόα * σὺν ποιμέσι καὶ ἔλεγε· * Δόξα ἐν ὑψίστοις τῷ φανέντι * ἐπὶ γῆς εἰρήνην πρυτανεῦσαι * τοῖς κραυγάζουσιν· * Εὐλογημένος ὁ τεχθεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

μδ'. Ξύλου πονηρά...

με'. Ἄφθορον, ἁγνήν...

μς'. Τὸν Ἐμμανουὴλ...

μζ'. Ὦ τῶν ὑπὲρ νοῦν...

μη'. Θέλων, Ἰησοῦ...

μθ'. Ἔνδον καρδιῶν * εὐτρεπίσωμεν τὰς τρίβους, * εὔθετον ὁδὸν * ἑτοιμάσωμεν πρὸς κτίστην, * βουνοὺς τῶν ἐγκλημάτων * καὶ παθῶν ὄρη θραύσωμεν, * ὅπως ἐν χαρᾷ καὶ θείῳ πόθῳ * κράζωμεν ᾠδαῖς ἀναβοῶντες· * Χριστὸς ἔρχεται...

ν'. Ὤφθης ἐπὶ γῆς...

να'. Ἄνω στρατιαί...

νβ'. Μήτραν ὑποδύς...

νγ'. Ἥλιε, Χριστέ...

νδ'. Νεκροῦται παγεὶς * ἐν τοῖς ὕδασιν

38. *Menæor*. Januar. Die XII.

39. Stemus religiose in domo Domini, et cum tripudio unanimis celebremus hymnis ejus benignitatem et nimiam demissionem, eo usque ut Bethleem Judææ puerum eum acceperit cernendum clamantibus : Benedictus...

40. *Roman*. P. 229.

41. Lumen ex Patre, quod præter et ante tempora fulget, sedentibus in nocte apparuit, umbramque peccati repurgans illustravit. Exulta, Adam ; lætare, Eva ; Christus redemptio accessit; David, clama : Benedictus...

42. *Roman*. P. 229.

43. Quando te chorus angelorum in specu vidit, o Christe, genitum ex Virgine, doxologiam intonuit cum pastoribus et ait : « Gloria in excelsis manifestanti se in « terra, pacem ut largiatur clamantibus : « Benedictus qui natus es Deus noster, « gloria tibi. »

44. *Roman*. P. 232.

45. *Menæor*. Decembr. Die XXX.

46. *Roman*. XXIX, p. 240.

47. *Menæor*. Decembr. Die XXX.

48. *Roman*. P. 231.

49. Intra corda præparemus semitas, rectam sternamus viam ad conditorem; valles criminum et passionum montes evertamus, ut cum lætitia divinoque amore clamemus, odas intonantes : Christus venit...

50. *Roman*. P. 234.

51. Ibid. P. 239.

52. Ibid. P. 237.

53. Ibid. P. 240.

54. Occiditur infixus draco in undis et

39. Vat. 3, f. 284. Ad hypapantem potius aut natalia Christi quam εἰς τὰ φῶτα trop. respicit.

41. Etiam cf. edd. Men. Dec. XIII, Jan. III. Cæterum ex 8 versiculo satis aliena origo detegitur.

43. Vat. 3, f. 284. Decasyllabus v. 8 usque in finem revertitur. Tum etiam reducem agnosce atticum melodum in dictione fere isocratica εἰρήνην πρυτανεύειν.

49. Vatic. 4, f. 112. — ἑτοιμάσ. τὸν κτίστην V.

54. Barb. 1, f. 113. — νεκροῦται ἐμπαγεὶς B. — πᾶσαι τοῦ ἐχθροῦ B. — ἀπενέκρωνται B. Homerica licentia correximus pro ἀπονενέκρωνται.

ὁ δράκων, * καὶ πᾶσαι τοῦ ἐχθροῦ * ἀπονεκροῦνται δυνάμεις, * Χριστοῦ ἐπιφανέντος * Ἰορδάνου τοῖς ὕδασι· * γένος δὲ βροτῶν ζωοποιεῖται, * καὶ ἐκ τῆς φθορᾶς ἐλευθεροῦται, * διὸ εἴπωμεν· * Εὐλογημένος ὁ φανεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

omnes hostis potestates interimuntur, Christo stante palam in unda Jordanis; genus vero hominum vitæ restituitur, sordibusque eximitur, ideo dicamus: Benedictus qui apparuisti Deus noster, gloria tibi.

III.

ΑΙΣΜΑΤΑ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ ΕΙΣ ΤΑ ΦΩΤΑ.

Cantica Theophanis in Epiphaniæ lumina.

νε'. Αἱ ἀγγελικαὶ
παρειστήκεισαν δυνάμεις,
ὥσπερ οὐρανῷ
πρὸς τὰ ῥεῖθρα Ἰορδάνου
σκοπούμεναι τοσαύτην
τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν·
ὅπως ὁ συνέχων πᾶσαν κτίσιν,
καὶ κρατῶν ἀσχέτως τῶν ὑδάτων
τὴν ὑπόῤῥοον
ὑπόστασιν, σαρκὶ Θεὸς
τοῖς ὕδασιν ἕστηκεν.

55. Angelicæ
constiterant virtutes,
ac si de cœlo
in alveo Jordanis
tam miram intuerentur
Dei demissionem:
quomodo qui omnem continet mundum,
et manu sua potenti
aquarum regit superiorem
molem, Deus caro factus,
se inter aquas sistit.

III. Theophanes cum Josepho et Theodoro Studita in sacrum triumviratum cooptatur, quo melodorum sæculi IX chorus longo agmine ducitur. Nullum tamen quod sciam genuinum ejusdem condakion ad nos pervenit, etsi sequentia stichera satis similem indolem præ se ferant, quæ omnino ad elegantem præcedentium familiam, a Romano exortam, jure pertinent. Nimium fortasse timui acta agere, cum quæcumque edita sunt, silentio prætermisi; sepulta enim et mutila in fœdo menæorum tumulo jacent, cum ex meis membranis obstetricantibus, novam in lucem vegeta et rediviva exsurgere possent, id quod statim a procœmio, saltem uno et perspicuo lucebit exemplo.

55. Ut in vat. 2, f. 36 et barb. 1, f. 68, sic edd. menæa in januar. die II, eadem legi videntur, quibuscum sponte conferendus venit Roman. XXIX, 1; sed vix quatuor priores στίχοι in menæis incolumes sunt, cum incipiant: αἱ ἀγγελικαὶ προπορεύεσθε δυν. — Ἰορδάνου. Hinc mirare attici melodi leporem ac venustatem; pro vulgari enim σκοπούμεναι ὅπως ὁ συνέχων πᾶσαν κτίσιν, τοσοῦτον συγκατέβη, ὥστε ἐν ὕδασιν ἑστάναι, attica structura habemus: σκοπούμεναι τοσαύτην συγκατάβασιν, ὅπως κ. τ. ἑ. At maleferiati menæorum διορθωταὶ, qui jam pro egregio v. παρειστήκεισαν frigide posuerunt προπορεύεσθε, ex Romano recocto, nunc in hunc modum ineptiunt: Ἰορδάνου· προέρχου, Ἰώαννη, καταλείψας τὴν ἔρημον. Χαῖρε, ποταμὲ, καὶ εὐτρεπίζου· πᾶσα δὲ ἡ γῆ ἀγαλλιάσθω· Χριστὸς ἔρχεται, τὴν ἁμαρτίαν τοῦ Ἀδὰμ καθᾶραι, ὡς εὔσπλαγχνος. Piget editorem Romanum a Venetis ne unguem quidem discedere. — Optima lectio ἕστηκεν in fine solus habet barb. alias ἔστησεν. Eamdem lectionem ἕστηκεν reperio in loco simili, quem certe præ oculis habuit aut Theophanes aut quicumque suo nomine cecinerit. Audi enim Cosmam in can. Epiph. od. VII, 2: ὥσπερ οὐρανῷ... παρίσταντο ἐν Ἰορδάνῃ αἱ δυνάμεις τῶν ἀγγέλων σκοπούμεναι τοσαύτην Θεοῦ τὴν συγκατάβασιν, ὅπως ὁ κρατῶν τὴν ὑπερῷαν (f. melius pro ignoto verbo ὑπόῤῥοον) τῶν ὑδάτων ὑπόστασιν... ἕστηκεν.

νϛʹ. Στόμασιν ἁγνοῖς...

νζʹ. Μέγα καὶ φρικτόν...

νηʹ. Ἄσμασι, πιστοὶ, * ἀλαλάξωμεν ἐνθέως· * ὁ ἐξ οὐρανοῦ * βασιλεύς τε καὶ δεσπότης, * τεχθεὶς ἐν τῷ σπηλαίῳ * καὶ ἐν γῇ προερχόμενος, * σώζει τοὺς αὐτῷ προσυπαντῶντας· * νυνὶ [ὡς βροτὸς] ἐν Ἰορδάνῃ * Χριστὸς ἔρχεται * τοῦ βαπτισθῆναι ἐν σαρκὶ, * καὶ σῶσαι τὸν ἄνθρωπον.

νθʹ. Τρέμει τῇ χειρί...

ξʹ. Ἅπασα ἡ γῆ...

ξαʹ. Θρόνον οὐρανόν...

ξβʹ. Ἔλαμψε φαιδρὰ * καὶ παράδοξος ἡμέρα * φώτων τοῦ Χριστοῦ, * καταυγάζουσα τοὺς πάντας· * ὁ εἷς γὰρ τῆς Τριάδος * ἐν τοῖς ῥείθροις παρίσταται, * ὃν τὰ Χερουβεὶμ δοξολογοῦσι, * καὶ τὰ Σεραφεὶμ θεολογοῦσι, * μεθ' ὧν εἴπωμεν· * Θεὸς ἐφάνη ἐπὶ γῆς * σαρκὶ βαπτιζόμενος.

ξγʹ. Ὅσοι παλαιῶν * ἐκλελύμεθα τῶν βρόχων, * δεῦτε, νοητῶς * καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις, * καὶ ἴδωμεν τὸν κτίστην * ἐν σαρκὶ βαπτιζόμενον, * καὶ τὴν τοῦ δολίου διαθλῶντα * κάραν, καὶ σαφῶς ὑμνολογοῦντες * Χριστῷ κράζωμεν· * Εὐλογημένος ὁ φανεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

ξδʹ. Φῶς τὸ ἐκ φωτός...

ξεʹ. Ἄστρον Ἰακώβ...

ξϛʹ. Νᾶμα ζωτικόν...

ξζʹ. Ὁ τὰς κεφαλὰς * τῶν δρακόντων διαθλάσας, * ἥκει ἐμφανῶς * τὸν ἐν ὕδασιν οἰκοῦντα * συντρίψαι καὶ νεκρῶσαι * σκολιώτατον δράκοντα, * καὶ τὴν χαρμονὴν βροτοῖς τοῦ δοῦναι· * τούτῳ πάντες εὐσεβῶς βοῶμεν· * Χριστὸς ἔρχεται * ἐν Ἰορδάνῃ ποταμῷ * ἐκπλῦναι τὸν ῥύπον ἡμῶν.

ξηʹ. Ὕψος οὐρανοῦ...

ξθʹ. Σύνθρονος πατρί...

56. *Menæor*. Jan. Die II.

57. Ibid.

58. In cantica, fideles, divinitus erumpamus : e cœlo rex ac Dominus, genitus in spelunca, perque terram procedens, salvos facit eos qui obviam accurrunt; nunc ad Jordanem Christus graditur, ut in carne tingatur, et salvum faciat hominem.

59. *Menæor*. Jan. Die II.

60. Ibid.

61. Ibid. Die III.

62. Illuxit splendida stupendaque dies luminum Christi, omnesque collustrat : Trinitatis namque unus in fluctibus consistit, quem Cherubim gloriosum dicunt, quem Seraphim Deum clamant, quibuscum addamus : « Deus apparuit in terra, carne lavandus. »

63. Quicumque vetustis expediti sumus laqueis, adeste, mentium sensus expurgemus, ac videamus conditorem in carne tinctum, perfidique anguis conquassantem caput, palamque hymnos promentes, Christo clamemus : « Benedictus qui apparuisti Deus noster, gloria tibi. »

64. *Menæor*. Jan. Die IV.

65. Ibid.

66. Ibid. Die VIII.

67. Capita draconum conquassans, manifeste venit ut aquarum incolam conterat et occidat, vaferrimum draconem, ac mortalibus gaudium conferat : ipsi omnes pie clamemus : « Christus venit ad Jordanem fluvium, ut tergat sordes nostras. »

68. *Menæor*. Jan. Die II.

69. Ibid. Jan. Die IV.

58. Vat. 2, f. 20; vat. 4, f. 112; barb. 1, f. 40. — βασιλ. γὰρ B, qui totum v. 8 om. — ὡς βροτὸς suppletur ex tr. simili.

62. Vat. 2, f. 37; barb. 1, f. 68. — Iter. B. om. v. 8.

63. Vat. 2 ib. — καθαρθῶμεν ut Jos. II, 1, et infra tr. 123.

66. Barb. 1, f. 113.

67. Vat. 2, f. 37; barb. 1, f. 68. V. ult. una syll. augetur, ut sæpe in ephymniis jam notatum.

ο'. Ε......

οα'. Ἴδωμεν φρικτὴν * συγκατάβασιν δεσπότου · * ὁ τοῖς Χερουβεὶμ * ἐποχούμενος γὰρ, Λόγος ὢν, * γυμνὸς ἐν Ἰορδάνῃ * τῷ Προδρόμῳ παρίσταται, * βάπτισμα αἰτῶν ὑπὲρ τοῦ κόσμου, * καὶ φωτίζει τοὺς ἀναβοῶντας · * Χριστὸς ἔρχεται...

οβ'. Σὺ τὸν Ἰσραὴλ...

ογ'. Τί ἀμφιγνοεῖς...

οδ'. Αἴρων τὰς ἡμῶν...

οε'. Φύσεως ἐμῆς...

ος'. Ὤφθης εἰληφὼς * ἐκ Παρθένου παναγίας, * ἄναρχε Υἱὲ, * σάρκα ἔμψυχον καὶ ἔννουν, * Πατρὸς τῇ εὐδοκίᾳ, * συνεργείᾳ τε Πνεύματος, * νῦν δὲ Ἰορδάνου ἐν τοῖς ῥείθροις * βάπτισμα αἰτῶν τὸν Ἰωάννην, * ἔρχῃ, δέσποτα, * ῥύπου κακίας τῶν βροτῶν * ἐκπλῦναι τὸ φύραμα.

οζ'. Τρόμῳ λειτουργῶν...

οη'. Ἄσωμεν, λαοί...

71. Vat. 4, f. 113. — Add. ὢν.

70. *Desideratur.*

71. Aspiciamus formidolosam Domini abjectionem; qui super Cherubim vehitur, qui Verbum est, nudus in Jordane coram Joanne subsistit, baptismum petens pro mundo, illustratque clamantes : Christus venit...

72. *Menæor.* Jan. Die IV.

73. Ibid. Die V.

74. Ibid.

75. Ibid.

76. Te videre fuit, æterne Fili, assumentem ex sanctissima Virgine carnem animatam menteque præditam, ex beneplacito Patris, cooperante Spiritu; nunc vero in torrente Jordanis expostulans baptismum a Joanne, venisti, Domine, ut a nequitiæ inquinamento mortalium massam ablueris.

77. *Menæor.* Jan. Die V.

78. Ibid.

76. Vat. 2, f. 37; Barber. 1, f. 68.

IV.

ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΟΕΟΡΤΙΑ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ ΚΟΣΜΑ ΩΔΗ.

Cosmæ profesta cantica in Epiphaniam.

οθ'. Ἔρχεται Χριστὸς,
ποταμὸς ὁ τῆς εἰρήνης

79. Venit Christus,
flumen illud pacis,

IV. Sub hoc quarto titulo ea tantum ad saturam colligere animus erat, quæ alibi nullum habebant locum, undequaque in acervum consarcinata, cum inter ultima, quasi in sterquilinio margarita, insperatum mihi effulsit *Cosmæ* nomen, de quo nemo ullus sive in typis, sive in membranis suspicionem hactenus movit. Non mihi sane, sed illi insanire liberet, cogitanti fortuito tantum casu accidisse ut etiam inter editorum menæorum vesanos tumultus, in eodem die januarii XII, integrum præstantissimi melodi nomen adhucdum e tenebricosis emergat ἀρχαιοτελευτίοις : ΚΟΣΜΑ. Nullo inde negotio ex reliquis elementis, vix sex deficientibus, jam supra f. positis, per totam XXVI tropariorum seriem absolvitur acrostichis : Εἰς τὰ προεόρτια τῶν φώτων Κοσμᾶ ᾠδή. Eo magis lætor agmini nostro nunc non deesse Cosmam, quod sat amplum condakion de assumpta Virgine, quod typis committere incœperam, expuli demum, sive quia jam editum, sive quia sublestæ fidei arguebatur. Vetus tamen quum sit opus, atque a plurimis priscis novisque scriptoribus commendetur, munus meum erit, sententiæ meæ, qualiscumque sit, reddere rationem nec locus deerit infra, ubi multa de assumpta Virgine cumulantur.

79. Vat. 2, f. 36, vatic. 4, f. 113, barber. 1, f. 68. — Ἰορδ. ἁγίασαι V. 2. — συμφ. εὐφημοῦσιν ib. —

ῥεῖθρα φαεινὰ
ἁγιάσαι Ἰορδάνου·
τὰ πέρατα σκιρτῶσιν,
οὐρανοὶ συνευφραίνονται,
ἄγγελοι συμφώνως ἀνυμνοῦσι,
τάγματα βροτῶν ἀναβοῶσι·
Χριστὸς ἔρχεται
ἐν Ἰορδάνῃ ταῖς ῥοαῖς
τοῦ σῶσαι τὰ σύμπαντα.

ut lucida fluenta
Jordanis sanctitate impleat :
qua patet, orbis exultat,
cœli collætantur,
angeli hymnorum concentum agunt,
mortalium agmina sursum intonant :
« Christus venit,
« ad Jordanis undas,
« ut salva faciat omnia. »

π'. Ἵνα πληρωθῇ...

πα'. Σ.....

πβ'. Τρυφὴ ζωτική...

πγ'. Ἄσατε ᾠδαῖς...

πδ'. Πύλας, οὐρανέ, * διαπέτασον ἐξ ὕψους· * γῆ σὺν τοῖς βροτοῖς, * προευτρέπισον τὰς τρίβους· * τὰ ῥεῖθρα, Ἰορδάνη, * προκαθάρας σου πλάτυνον· * κήρυξον τρανῶς, ὦ Ἰωάννη, * βόησον τοῖς πᾶσιν ἀνακράζων· * Χριστὸς ἔρχεται * τοῦ βαπτισθῆναι ἐν σαρκί, * καὶ σῶσαι τὸ γένος ἡμῶν.

πε'. Ῥεῖθρα φαεινά, * Ἰορδάνη, προκαθάρας, * βλύσον τηλαυγῶς, * καὶ ἐμπλάτυνον ῥοάς σου· * θεότητος τὸ πῦρ γὰρ * ὁ σωτὴρ φέρων ἔρχεται * φύσιν τῶν ὑδάτων ἁγιάσαι * καὶ ἐν πίστει τοὺς ἀναβοῶντας· * Χριστὸς ἔρχεται...

πϛ'. Ὄρη γλυκασμόν...

πζ'. Ἔφθασε, Χριστός...

πη'. Ὅνπερ ἡ φωνή...

πθ'. Ῥήματι Θεοῦ * καὶ φωνῇ τῇ τοῦ βοῶντος * φθάνει ἐν χαρᾷ * ἐξ ἐρήμου Ἰωάννης, * Χριστὸν προκαταγγέλλων * καὶ βοῶν· Ἑτοιμάσατε, * δείξατε ψυχῶν εὐθείας τρί-

80. *Menæor.* Jan. Die IV.

81. *Desideratur aut jam ponitur.*

82. Ibid. Die IX.

83. Ibid. Die XIII.

84. Portas, o cœlum, ab alto dilata; terra cum tuis terrigenis, præpara vias; fluctus intaminatos, Jordanis, puro amne extende. Claræ vocis præco, o Joannes, clamans omnibus vociferator : « Venit Christus, ut carne « baptizetur, ad salvandum genus nostrum. »

85. Fluenta luculenta, o Jordanis, sursum emitte late splendentia, et tuas amplifica undas : deitatis enim ignem præ se ferens, venit Salvator, ut aquæ elementum consecretur, una et fideles sursum resonantes : Venit Christus...

86. *Menæor.* Januar. Die III.

87. Ibid.

88. Ibid. Die IV.

89. Cum Verbo Dei et voce clamantis lætus venit ab eremo Joannes, Christum prænuntians et contestatus : « Præparate rec-« tasque facite animarum semitas, canite

Ab initio alius fere totus et male barb. ἔρχεται Χριστὸς πρὸς τὰ ῥεῖθρα Ἰορδάνου, ῥεῖθρον ὢν αὐτὸς, ποταμὸς ο. τ. ε. τὰ πέρ.

84. Vat. 4, f. 112. Πύλαι οὐρανοῦ διαπέτασον V. — πλατύνας V, contra rhythmum et sensum.

95. Ibid. et vat. 2, f. 20, barber. 1, f. 41. Dum eumdem melodum agnoscis, magnum etiam saluta, qui tribus fere verbis pingit tum æquora pellucida, quæ Christo quasi obviam strata explicantur, tum alios fluctus, fulgore procul emisso, sublimes et coram igne divino ebullientes προκαθάρας βλύσον τηλαυγῶς καὶ ἐμπλάτυνον ῥοάς... Dum desperant cæteræ linguæ, maxime latina, græca in his unica exultat ovans. Sed quid poeticen moror, cum tanto sublimior sit theologica sententia, qua Christus elementum æquoreum ad sacramenti vim et majestatem consecrat. Cum tribus codd. male se habet, ut solet, v. 8 : τοὺς πιστῶς ἀναβοῶντας.

89. Vatic. 4, f. 172.

βους· * Ἄσατε συμφώνως κεκραγότες· * Χριστὸς ἔρχεται...
ϟ'. Τ......
ϟα'. Ι......
ϟβ'. Ἄνθος ἐκ Δαυίδ...
ϟγ'. Τ......
ϟδ'. Ὡς διὰ σαρκός...
ϟε'. Νόμου πληρωτής...
ϟϛ'. Φράσον καὶ εἰπέ...
ϟζ'. Ὦ τῆς ὑπὲρ νοῦν καί...
ϟη'. Τ......
ϟθ'. Ὡς ἐπιβλαβῶν...
ρ'. Νῦν προφητικῶς...
ρα'. Κράτος κατ' ἐχθρῶν...
ρβ'. Οἱ ἐν τῷ Ἀδάμ...
ργ'. Σέλας ἐκ φωτός...
ρδ'. Μύστα καὶ φρικτῶν...
ρε'. Ἄρωμεν, πιστοί...
ρϛ'. Ὦ τῆς ὑπὲρ νοῦν θεΐκῆς...
ρζ'. Δεῦτε καὶ ἡμεῖς...
ρη'. Η......
ρθ'. Νῦν τοῦ Ἰεσσαί...

« unanima voce resonantes : Venit Chris-
« tus... »
90. *Desideratur, aut alibi ponitur.*
91. Item.
92. *Menæor.* Jan. Die II.
93. *Desideratur.*
94. *Menæor.* Jan. Die VIII.
95. Ibid. Die III.
96. Ibid. Die IX.
97. Ibid.
98. *Desideratur.*
99. *Menæor.* Jan. Die IX.
100. Ibid. Die XII.
101. Ibid.
102. Ibid.
103. Ibid.
104. Ibid.
105. Ibid.
106. Ibid.
107. Ibid. Die XIII.
108. *Desideratur.*
109. Jan. Die XIII.

V.

DE HYPAPANTE.

ρι'. Αἱ ἀγγελικαὶ
στρατιαὶ δορυφοροῦσαι

110. Angelica
agmina, more satellitum,

V. Quintam hanc classem nostrorum στιχηρῶν quis instruxerit, an Cosmas, an Josephus, an Theophanes, prorsus me latet. Ignota Menæorum conditoribus evasit, nec nisi unus est quem sciam codicem in quo supersit, barberin. mihi secundus. Sane et luce ampliori et certo cujusdam magistri nomine series digna reputabitur. Si quid in tantis tenebris conjicere licet, suspicor in subversa quadam acrostichide absconditum esse ac pene expunctum *Nicolai* nomen, inter primos sæculi IX melodos spectabilis. Qua occasione, eo saltem conjectura proficiet, ut quædam nostrorum στιχηρῶν series, extra natalium cyclum posita, hic memoretur, simulque via nobis sternatur ad ulteriora. Is melodus id prorsus singulare habet, ut sub eadem nominis sui acrostichide, transeat non solum ab uno hirmo ad alterum, sed a quodam tono certo ad alium longe diversissimum. Sic in Dominica III quadragesimæ, sub illa acrostichide ΝΙΚΟΛΑΟΥ, incipiunt ab hirmo αἱ ἀγγελικαὶ toni VI tria troparia : Νῦν ἀγγελικαὶ... Ἵνα τοῦ Ἀδὰμ... Κλείει τὴν Ἐδὲμ, tum inde pergunt sub hirmo οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ toni II quatuor minima stichera : Ἀνθέντες... Ἄγε νῦν... Ὀψώμεθα... Ὑψουμένου. Qua de re plura mox dicturus ad Cyprianum, nihil addam, nisi quod inepta non sit suspicio, etiam hunc Nicolaum juxta triumviratum jam dictum proximo in loco esse cooptandum.

110. Omnia accepta sunt ex barber. 2, f. 40. — δορυφοροῦσαι. Quasi eleganti pictura melodus exorditur. — V. 8, more Romani, novem suas syllabas recuperat.

τὸν μετὰ σαρκὸς
ἐν ναῷ φανέντα βρέφος,
σκιρτῶσι σὺν ἀνθρώποις,
ἀγαλλόμεναι σήμερον,
καὶ τὸν ἐκ Παρθένου σαρκωθέντα
Θεὸν συμφώνως ἀνυμνοῦσι,
πιστῶς κράζουσαι·
Εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν
Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

circum puellum sub carne
se in templo manifestantem
tripudiant cum hominibus,
in hodierno gaudio,
Virginisque natum carne indutum,
uti Deum, consonis celebrant hymnis,
cum fide clamando :
« Benedictus qui venisti,
« Deus noster, gloria tibi. »

ρια'. Νῦν τοῦ Ἰσραὴλ * τὸ σωτήριον ἐφάνη, * ἔλαμψε τὸ φῶς * τοῖς ἐν σκότει καθημένοις· * ἰδοὺ γὰρ ὁ δεσπότης, * ἐπὶ κούφης καθήμενος * οἷάπερ νεφέλης τῆς Παρθένου, * ἥλιος ἀστράπτει, * σώζων κράζοντας· * Εὐλογημένος...

111. Nunc Israeli salus apparuit; effulsit lux in nocte sedentibus : ecce enim Dominus, quasi levi nube vectus Virginis, sol coruscat, salvans clamantes : Benedictus...

ριβ'. Δέχου, Συμεών, * ἐν ἀγκάλαις τὸν δεσπότην· * ἴδε τὸν Θεὸν * ἐπ' ἐσχάτων σαρκωθέντα· * προσκύνει τὸν φανέντα· * τὸ σωτήριον κήρυξον, * βόησον γενόμενος ἐν ᾅδῃ * τοῖς ἐν τῷ ᾅδῃ κρατουμένοις· * Χριστὸς ἔρχεται * πάντας ἐν σκότει καὶ σκιᾷ * θανάτου λυτρούμενος.

112. Accipe, Simeon, in ulnis Dominum; Deum cerne in ultimis temporibus incarnatum, adora manifestatum, prædica salvatorem, ad inferos profectus, clama inferorum captivis : « Christus venit ad liberandum « positos omnes in nocte et umbra mortis. »

ριγ'. Ὃν αἱ στρατιαὶ * τῶν ἀγγέλων ἀνυμνοῦσι, * νῦν ὁ Συμεὼν * ἀγκαλίζεται ὡς βρέφος, * καὶ χαρμοσύνως κράζει, * μυστικῶς ἀγαλλόμενος· * Εἶδόν σε τὸ φῶς τὸ πρὸ αἰώνων, * διὸ ἀπόλυσόν με, σῶτερ, * πιστῶς ψάλλοντα· * Εὐλογημένος...

113. Quem angelorum cohortes hymnificant, nunc Simeon amplectitur uti puellum, et alacri, intimoque gaudio plenus, incipit : « Te vidi lumen ante sæcula; me « ergo dimitte, servator, cum fide psallen- « tem : Benedictus... »

ριδ'. Νόμου τοῦ γραπτοῦ * τὰ σκιώδη νῦν παυσάσθω· * ἦλθε γὰρ Χριστὸς, * τῶν ἐθνῶν ἡ προσδοκία· * ὁ Λόγος ἐπεφάνη, * ἡ ἀλήθεια ἔλαμψεν· * ἴδετε, λαοὶ, καὶ προσκυνεῖτε * Χριστὸν ἀγκάλαις τοῦ πρεσβύτου, * πιστῶς κράζοντες· * Εὐλογημένος.

114. Scriptæ legis nunc umbratilia cessent, nam venit Christus gentium expectatio; Verbum apparuit, veritas illuxit. Videte, gentes, et adorate Christum senis in brachiis, cum fide geminantes : Benedictus...

ριε'. Ὕμνον ἐν Σιὼν * νῦν προσᾴδει σοι

115. Nunc hymnum in Sion creatura tibi

111. Barb. 2, f. 41. Post ἥλιος deest φαεινὸς au δίκαιος aut alius dactylus, nisi legatur καθάπερ ἥλιος.

112. τοὺς πρὸς πάντας B. Mirari noli eamdem morituro Simeoni ad inferos dari legationem quam alii melodi cum nonnullis patribus Joanni Baptistæ commiserant. Sane gravissimus theologus Cosmas eadem cum lyrico suo impetu decantat in can. hypap. od. VII, 2: Ἀδὰμ ἐμφανίσων ἄπειμι εἰς ᾅδου διατρίβοντι καὶ τῇ Εὔᾳ προσκομίσων εὐαγγέλια, Συμεὼν ἀνεβόα, σὺν προφήταις χορεύων. Cf. trop. 118, 123, 127.

113. Ibid. f. 50.

114. Ibid. — ὡράθης cf. infra 119 et Roman. XXIX, 84, 88, etc.

115. Ibid. ἡμεῖς δὲ B.

ἡ κτίσις, * Λόγε τοῦ Θεοῦ, * τῷ ναῷ προσενεχθέντι, * βοῶσα· Θαυμαστός σου * ὁ ναὸς, σῶτερ, πέφυκε· * τίμιος ὁ πρέσβυς, ὁ λαβών σε, * δρακὶ κατέχοντα τὰ πάντα· * ἡμεῖς δὲ ψάλλωμεν· * Εὐλογημένος...

in templum recepto modulatur, o Verbum divinum, in hæc erumpens : « Stupendum « tuum est templum, o Salvator; venerandus senex, qui te excepit, dum pugillo « omnia tenes; psallamus et nos: Benedic« tus... »

ρις'. Λέγε, Συμεὼν, * τίνα φέρων ἐν ἀγκάλαις * νῦν ἐν τῷ ναῷ, * ἀγαλλόμενος χορεύεις, * βοῶν· Ἀπόλυσόν με, * εἶδον γὰρ τὸ σωτήριον· * εἶδον Ἰσραὴλ τοῦ νέου δόξαν * τὴν κεκρυμμένην ἀπ' αἰῶνος. * Αὐτῷ βόησον· * Εὐλογημένος...

116. Dicito, Simeon : quis est ille quem brachiis nunc in templo gestas? Quo lætabundus exultas, et cui affaris : « Me dimitte, « vidi enim salutare; vidi novi Israelis glo« riam a seculo absconditam. » Illi vociferator : « Benedictus...

ριζ'. Ὄντως ἐμφανῶς * ὁ Θεὸς ἐν γῇ ἐπέστη. * ὅλως σαρκωθεὶς * ἐξ ἁγνῆς, Πατρὸς ὁ Λόγος, * ὡς βρέφος· ὅθεν τοῦτον * ἐν ἀγκάλαις δεχόμενος * χαίρω, νῦν τὴν λύσιν ἐξαιτοῦμαι, * φησὶν ὁ πρέσβυς τοῖς παροῦσι, * πρὸς ὃν κράξατε· * Εὐλογημένος...

117. « Verum est : palam Deus in terra « stetit, omnino caro factus casta ex puella, « Patris Verbum jam puellus. Unde illum « in ulnas recipiens, gaudeo, nunc dissolvi « deprecor, » ait senex astantibus; ad hunc clamate : « Benedictus... »

ριη'. Χαῖρε, Συμεὼν, * καὶ τῷ Πνεύματι ἀγάλλου, * ὃν γὰρ τυπικῶς * προεδήλουν οἱ προφῆται, * ἑώρακας ὡς βρέφος * καὶ ἀγκάλαις ἐβάστασας· * κήρυττε λοιπὸν καὶ τοῖς ἐν ᾅδῃ * ὡς κατιὼν ἐγείρει πάντας * πιστῶς ᾄδοντας· * Εὐλογημένος...

118. Lætare, Simeon, et in spiritu exulta; quem enim in typis prophetæ præmonstrabant, tu ut puerum vidisti et brachiis sustinuisti. Superest eum prædicare apud inferos venturum, ut excitet omnes in fide canentes : « Benedictus... »

ριθ'. Κόλπους πατρικοὺς * μὴ κενώσας Θεὸς Λόγος, * σάρκα ἐξ ἁγνῆς * προσελάβετο Παρθένου, * καὶ βρέφος καθωράθη * ταῖς χερσὶν ἐποχούμενον. * Ἄσατε αὐτῷ, χοροὶ ἀγγέλων, * καὶ σὺν ἡμῖν δοξολογοῦντες, * κοινῶς ψάλλετε· * Εὐλογημένος...

119. Paternos sinus minime deserens, Deus Verbum carnem assumpsit ex Virgine casta, et puer conspectus est manibus subvectus. Cantate illi, chori angelorum, ac nobiscum glorificate in communi psalmo : Benedictus...

ρκ'. Ῥᾶνον γλυκασμὸν * σοῖς ἱκέταις, Θεοῦ Λόγε, * ὥσπερ ἐκ νεφῶν. * τῆς χρηστότητός σου πλέον, * ὑμνοῦσί σου τὴν θείαν * καὶ φρικτὴν οὕτως σάρκωσιν· * σὺ γὰρ εἰ καὶ βρέφος καθωράθης, * αὐτὸς ὑπάρχεις Θεὸς Λόγος, * διὸ κράξωμεν· * Εὐλογημένος...

120. Stilla tuis supplicibus, o Dei Verbum, velut e nubibus, benignitatis tuæ copiosam dulcedinem, dum hymnis tuam prosequuntur divinam stupendamque in carne nativitatem. Tu enim quamvis puer visus sis, Deus idem et Verbum manes; ideo plaudamus : Benedictus...

ρκα'. Ἴσος τῷ Πατρὶ * κατ' οὐσίαν ὢν, οἰκτίρμων, * ἴσος τῇ μητρὶ * καὶ ἡμῖν ἐφάνης ὄντως, * εἰ γὰρ καὶ σὰρξ ὡράθης, *

121. Similis Patri ex natura, pro tua misericordia, matri nobisque vere æqualis ostensus es ; quantumvis enim caro cerneris,

116. Barb. 2, f. 70. — Αὐτῷ in fine emphatice, ut apud Roman. XVII, 7, Domit. 22, etc.

117. Ibid. — νῦν ante τὴν λύσ. additur.

119. καθωράθης, bis infra, ut supra ὡράθη pro ἑωράθη, æque cum compositis neogræca, ubi vett. ὤφθη, κατώφθη.

ἀναλλοίωτος ἔμεινας· * ὅθεν καὶ διπλοῦν ὁ Συμεών σε * ἐν γηραιαῖς λαβὼν ἀγκάλαις, * σκιρτῶν ἔψαλλεν· * Εὐλογημένος...

ρκβ'. Γένος χοϊκὸν * ἠλευθέρωται κατάρας * τῆς προγονικῆς, * σαρκωθέντος τοῦ Κυρίου· * ἐθνῶν φυλαὶ καὶ γλῶτται, * νῦν τὰς χεῖρας κροτήσατε, * ᾄσατε ᾠδὰς χαριστηρίους, * σὺν ἱερεῖ τῷ θεοδόχῳ * πιστῶς κράζουσαι· * Εὐλογημένος...

ρκγ'. Νῦν ἀπολυθεὶς * τῆς σαρκὸς, σοφὲ πρεσβύτα, * ἄπιθι, λοιπὸν * προκηρύξας τοῖς ἐν ᾅδῃ· * Θεὸς σαρκὶ ἐφάνη, * καὶ τὸ φῶς ἀνατέταλκεν, * ἦλθεν ὁ λυτρούμενος τὸν κόσμον * ἐκ τῆς φθορᾶς τοῦ ἀλλοτρίου· * διὸ κράξατε· * Εὐλογημένος...

ρκδ'. Δεῦρο σὺν ἡμῖν, * ὦ προφῆτα Ἡσαΐα· * ἴδε τὸν υἱὸν * ὃν προέφης τῆς Παρθένου· * συνέλαβε γὰρ αὕτη * ἀπειράνδρως, καὶ ἔτεκε * τὸν Ἐμμανουὴλ, Υἱὸν ὑψίστου, * ὃν Συμεὼν λαβὼν ἀγκάλαις * βοᾷ σήμερον· * Εὐλογημένος...

ρκε'. Δέχου, Συμεὼν, * ὃν προεῖπον οἱ προφῆται· * ἥκει ἐμφανῶς * καὶ βροτοῖς ἀναστραφῆναι· * ἰδοὺ γὰρ πάρεστί σοι * νηπιάζων, ὡς ἄνθρωπος * τεσσαρακονθήμερος ὁ κτίστης, * καὶ σὺν ὑμῖν ὕμνων ἀγάλλου, * βοῶν ἄπαυστα· * Εὐλογημένος...

ρκς'. Δεῦτε καὶ ἡμεῖς, * καθαρθέντες τὰς αἰσθήσεις, * νῦν ἐν τῷ ναῷ * πορευθῶμεν τῷ ἁγίῳ, * ὀψόμενοι τὸν κτίστην * ἐν ἀγκάλαις κρατούμενον· * ἴδωμεν Παρθένον γαλουχοῦσαν * καὶ μυστικῶς αὐτῷ τὸν ὕμνον, * πιστοὶ, μέλψωμεν· * Εὐλογημένος ὁ ἐλθὼν * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

immutabilis permanes; unde duplicis te naturæ Simeon seniles inter ulnas gestiens salutavit : Benedictus...

122. Terrenum genus a parentum maledicto eximitur, postquam in carne Dominus venit; nunc, gentium familiæ et linguæ, mittite plausus, canite odas eucharisticas, cum sene Dei exceptore fideliter erumpite : Benedictus...

123. Nunc solutus a carne, senex sapiens, abi, hæc jam prædicans apud inferos : « Deus in carne visus est, et lumen exortum « est; venit qui redimit mundum ex inimici « corruptela; ideo vociferamini : Benedic« tus... »

124. Adesto nobiscum, Isaïa propheta : ecce filium ex Virgine, quem prædixisti; ipsa enim sine viro suscepit et peperit Emmanuelem, Altissimi Filium, quem ulnis excipiens Simeon, intonat hodie : Benedictus...

125. Simeon, accipe promissum a prophetis, ecce venit manifesto, etiam cum hominibus conversaturus: ecce tibi namque adest puerascens, ut homo quadraginta dierum, ille creator; miscens nobiscum hymnos, lætare, erumpe sine fine : Benedictus...

126. Agedum, eamus et nos, sensibus sublati, nunc in templum sacrum, conditorem ut cernamus in brachiis contentum. Videamus Virginem lac illi præbentem, ac mysticum eidem hymnum, o fideles, modulemur : Benedictus qui venisti, Deus noster, gloria tibi.

122. γένος χοϊκὸν ῥυσόμενος Θεὸς κ. τ. ἑ. Sic Cosmas fere in cod. loco l.

124. Barb. 2, f. 93.

125. τεσσαρακονθήμερος infra recurrit apud Jobium tr. 14 et in penultimo anepigr. IV, 9, ubi ex unica dictione conflatur cum binis accentibus justus v. heptasyllabus.

VI.

ΟΜΟΙΑ.

ρκζ'. Ἴδε, Συμεὼν, * ὅπερ φῶς ἐχρηματίσθη· * φῶς γὰρ ἱλαρὸν * πατρικῶς φωτοχυσίας, * ὅπερ κατέχεις βρέφος * ἐν ἀγκάλαις φερόμενον· * ἄπιθι, καὶ γοῦν καὶ τοῖς ἐν ᾅδῃ, * καὶ φῶς τὸ ἐκ φωτὸς ἀδύτου * κἀκεῖ κήρυξον· * Εὐλογητὸς ὁ ἐπὶ γῆς * φανεὶς φῶς Θεὸς ἡμῶν.

ρκη'. Ἄνω μὲν Πατρὸς * ὁμοούσιος καὶ Λόγος, * κάτω δὲ μητρὸς * ὁμοούσιος καὶ βρέφος· * διπλοῦς γὰρ τὴν οὐσίαν * καὶ ἁπλοῦς τὴν ὑπόστασιν· * ὅθεν καὶ ὥσπερ ζεῦγος τρυγόνων, * ψυχὴ καὶ σῶμα τῷ Κυρίῳ * τὸ καταληφθὲν * σήμερον νῦν ἐν τῷ ναῷ * ὡς δῶρον προσφέρεται.

ρκθ'. Αἱ παρθενικαί...

ρλ'. Αἱ πρεσβυτικαί...

ρλα'. Αἱ προφητικαί...

ρλβ'. Σήμερον ὁ πάλαι...

ρλγ'. Ὁ χερουβικοῖς..

ρλδ'. Ὁ χερουβικοῖς...

ρλε'. Δέχου, Συμεών...

ρλς'. Βρέφος νεογνόν...

ρλζ'. Καὶ καρδίαν σήν...

ρλη'. Ὁ ἐν οὐρανοῖς...

127. Intuere, Simeon, eum qui lumen appellatus est; nempe hilare lumen Patris e lumine effusum; ipsum quem manibus geris. Abi, jamque et apud inferos inaccessam luminis lucem illic annuntia: Benedictus qui in terra visus es, Deus noster.

128. Ut in cœlo unius cum Patre substantiæ est et Verbum, sic in terra unius cum matre et puer; duplex quidem natura, et persona unus: unde uti par columbarum, et anima et corpus a Domino assumptum hodie in templo offeruntur.

129. Vat. 1415 f. 183 in febr. die III et iterum f. 195 in die VII.

130. Ibid.

131. Ibid. f. 191, in die V.

132. Ibid. f. 187.

133. Ibid. f. 187.

134. Ibid. P. 195 in die VII.

135. Ibid. f. 187 in die IV.

136. Ibid.

137. Ibid. f. 191 in die V.

138. Ibid. f. 195 in die VII.

VI. In promptu mihi esset prolixa ejusdem argumenti altera et nova ex integro series, quam quidem descripsi, sed neglexi, cum rudis sit et indigesta et plerumque recocta farrago; in qua plus minus spretis rhythmo et metro, eadem inepte regeruntur; ut satis ostendunt duo selecta trop. inter minus incompta. Omnia, si quem juverit, occurrunt in Vat. 2, l. l.

127. ἐχρηματίσθης V. — φῶς ἱλαρὸν, ut incipit hymnus quem habes infra inter anepigr. LXIII, ubi de S. Athenogene martyre et cantico ipsi ascripto plura. — φῶς τὸ ἐκ φωτὸς cf. 41, 64.

128. Barb. 2, f. 183. Ab initio sat pressa et concinna est theologica formula, neque ineleganter καὶ opposita jungit. — υἱὸς καὶ βρέφος V. — τὸ προσληφθὲν V. — f. σῶμα κυριακὸν τὸ νῦν. — ἐν τῷ ναῷ codd. additur.

VII.

DE S. EUTHYMIO.

ρλθ'. Ὅσιε ποιμὴν, * ποιμενάρχα, τοῦ Κυρίου * ὤφθης ζηλωτὴς, * τὴν ψυχὴν ὑπὲρ ποιμνίου * προθέμενος, παμμάκαρ, * καὶ γινώσκεις τὰ ἴδια, * καὶ διαγινώσκῃ ἐξ ἰδίων· * καὶ ἐν χαρᾷ τῆς Θεοτόκου, * λαοὶ, εἴπωμεν· * Εὐλογημένος ὁ τεχθεὶς * Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι.

ρμ'. Δόξα ἀθληταῖς, * ἱερωτάτοις προσθήκη, * κλέος ἀσκηταῖς, * μαρτύριον Καριέσσιν, * Εὐθύμιε τρισμάκαρ, * θεοκρίτως ἀνέφηνας * μάρτυς καὶ ποιμὴν καὶ ὑποφήτης· * καὶ ἐν χαρᾷ...

139. Pastor sancte, dux gregis, Dominum visus es imitari, ut qui animam pro ovibus posuisti, beatissime, et tuas novisti, et a tuis notus es. Et in gaudio Deiparæ populi dicamus : Benedictus qui natus es, Emmanuel, gloria tibi.

140. Athletis gloria fuisti, pontificibus incrementum, decus ascetis, Cariis testimonium, tu qui, eligente Deo, apparuisti, Euthymi ter beate, martyr et pastor et doctor. Et in gaudio Deiparæ...

VII. Ita soli Christo, et quidem nascenti, αἱ ἀγγελικαὶ consecrari videntur, ut in immenso illo sanctorum cyclo per menæa sive edita sive mss. late diffuso, unus sit, nisi fallor, S. Euthymius Sardensis, cui similia stichera dicaverit ignotus quidam melodus, ejusdem fortasse provinciæ et ecclesiæ studio favens : quod quidem exemplum, utpote rarum et singulare, ac paucis verbis contentum, æterno nolui silentio prætermitti.

139. Ex vat. 3, f. 97. Duo trop. pertinent ad diem XXVI dec. in qua fit memoria S. Euthymii Sardensis ecclesiæ episcopi et martyris, sub Leone Isaurico ob sacras imagines mactati. — γινώσκοι et διαγινώσκεις V. cf. Joan. X, 14, 15. — Præstaret διὸ ἐν Θεοτόκου χαρᾷ hic et infra.

140. ἱερώτατος V. — χαριώντων sic cod. corrupte. — Quatuor supersunt, ut penitus exhauriatur, quantum ego resciverim, quidquid pertinet ad hujusmodi melodiam. Primum igitur αἱ ἀγγελικαὶ memorantur in die IX decemb. ad quædam γενέθλια sive encænia ecclesiæ CP. scilicet sticher 1. Δέσποτα Χριστέ. 2. Πάλαι Σολομών. 3. Δεῦτε ἀδελφοί. Dein sub acrostichide Νικολάου, ejusdem moduli sunt in dominica III quadragesimæ stichera quatuor : 1. Νῦν ἀγγελικαί. 2. Ἵνα τοῦ Ἀδάμ. 3. Κλείει τὴν Ἐδέμ. 4. Ὅτε τῷ σταυρῷ, de quibus p. 412 et statim in sequenti p. plura reperies. Denique ad ultimam pentecostarii hebdomadem occurrunt in feria IV tria stichera : 1. Ἵνα τὸν εἰς γῆν. 2. Σκίρτησον Ἀδάμ. 3. Τύραννον ἐχθρόν. Postremo, in Vatic. 787, ad V diem augusti accedunt in vesperis tria de Transfiguratione *profesta stichera* : 1. Λάμψας ὑπὲρ νοῦν. 2. Ἐκ φωτογενοῦς. 3 Ὄρος τὸ ποτέ, quibus si addatur alius metri 4. Νόμον καὶ προφητῶν, emergit nomen ignoti cujusdam melodi ΛΕΟΝτος, cui locum alicubi dabo libenter, si Deus faverit, luxque effulserit amplior. Nec plura.

CYPRIANUS ET NICOLAUS.

I.

ΣΥΝΤΟΜΑ.

Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα,
τὸ κατὰ σάρκα
Θεοῦ πολίτευμα,
φαιδρῶς εὐτρέπισον τὸ θεῖον σπήλαιον,
ἐν ᾧ Θεὸς σαρκὶ τίκτεται
ἐξ ἀπειράνδρου ἁγίας Παρθένου,
εἰς τὸ σῶσαι τὸ γένος ἡμῶν.

Bethlcem, terra Judæ,
secundum carnem
Dei civitas,
festive præpara divinum specum,
in quo Deus carne editur,
ex innupta sacra Virgine,
pro generis humani salute.

1. Ut superiores moduli αἱ ἀγγελικαὶ, sic nihil solemnius inter natalia quam versiculi sub constantissimo hirmo οἶκος τοῦ Ἐφραθὰ, frequentati singulis fere diebus, nec tantum de Christo, sed de omnibus sanctis quos festorum cyclus in Jesu pueri satellitium stipavit. Id quamvis ab omni christiana antiquitate derivari videatur, Cyprianus tamen, tam in edd. quam in mss. libris, diserte nominatur ejusdem moduli conditor. Eidem alia pauca ascribuntur idiomela, quæ annosam et auream vetustatem sapiunt. Octavus est inter novem et viginti melodos insigniores, quos vetera menæa a fronte ostentant commendandos. Commendatur etiam vel a rara illa licentia, adeo antiquata, ut eam duo tantum inter recentiores Nicolaus, ut paulo ante dixi, et Jobius de quo mox dicam, sibi vindicare ausi sint: qua nimirum ab ampliore prooemio exorsus, pergit melodus per minimos versiculos alacri rhythmo variatos. Hic vero Nicolaum nolui a Cypriano removere, tum quia nomen ejus sat aperte ab acrostichide emergit in trop. 8, 9, 10, 11; tum etiam quod, ubi nemo nominatur, quum ex indole rhythmi, consuetudine dictionum, solemnitate sermonis idem ac perpetuus melodus ubique spiret, nec justum, nec satis æquum visum est Cyprianum a Nicolao secernere. Nicolao autem aliquid audacius placuisse monui, cum ab uno in alterum tonum, nec rupta acrostichide, transeat. Exemplo superius memorato adde duo alia primum in Orthodoxiæ festo, post quatuor ampla stichera toni primi: Νῦν εὐσεβείας... Ἱεροτύποις... Κόσμος... Ὁ τῇ ἀνάρχῳ, texit porro sub modulo nostro οἶκος τοῦ Ἐφραθὰ quatuor versiculos Λύμης... Ἀρείου... Οὐκέτι... Ὕψωσας. Alterum est in Dominica palmarum, ubi, præmissis στιχηροῖς toni VIII: Νηπίων... Ἰδοὺ... Κροτήσωμεν... Ὁ νώτοις, succedunt juxta modulum οἶκος toni II: Λάμπρυνον... Ἀγάλλεσθε... Ὁ ἄνω... Ὑμνῶ... Quæ fortasse minus nota, cum ad historiam melodorum pertineant, ea nolui curioso lectori invidere. Nunc ad rem:

Proœm. I. Præfixo nomine scribitur in vat. 1531, f. 162 et f. 207: Κυπριανοῦ. Βηθλεέμ. Et in altero tropario sequenti ibidem: τοῦ αὐτοῦ αὐτόμελον· οἶκος. Sic fere edd. omnes ad diem XX Dec. — σάρκα τὸ πολιτ. edd. De titulo σύντομα v. p. 424 calc.

1. Εὐφραθᾶ semper ven. sæpe rom. — προφητῶν ἡ μήτηρ vat. 1212, f. 30, ubi etiam in sequenti trop. ed. χαίροις πόλις, tum Βηθλεὲμ dicitur μητρόπολις ἁγία τῶν προφητῶν. Nobilius aliud addit Suidas: Παρ' Ἑβραίοις δὲ Μαρία σημαίνει τὸ Ἐφραθά. Ad hæc assurgit Ludolfus Kuster: « Somniansne, inquit, « an vigilans hæc scripsisti, o bone? quis enim « tibi hic fidem habeat? aut potius quis mentem « tuam hic intellexerit? sed cum nugis conflictari « non soleo. » Cum pace Kuster, notare lubet, jubente argumento nostro, quod subdit idem locus vat. 1212, scilicet hirmum ὁ οἶκος Ἐφραθὰ

α'. Οἶκος τοῦ Ἐφραθὰ,
ἡ πόλις ἡ ἁγία,
τῶν προφητῶν ἡ δόξα,
εὐτρέπισον τὸν οἶκον
ἐν ᾧ τὸ θεῖον τίκτεται.

1. Domus Ephratha,
sancta civitas,
prophetarum gloria,
præpara domum
in qua numen divinum editur.

β'. *De Circumcisione D. N.* Ἄβυσσος πεφυκὼς * φιλανθρωπίας, Λόγε, * ἐτέχθης ὑπὲρ λόγον· * σαρκὶ περιετμήθης, * Θεέ μου, ὀκταήμερος.

γ'. Φέρεις περιτομὴν * κατὰ τὸν νόμον, ἵνα * ἀνθρώπων περιτέμῃς * τὴν παλαιὰν κατάραν, * Θεέ μου, παντοδύναμε.

I. 2. Abyssus clementiæ factus, o Verbum, partu ineffabili ortus, carne circumcisus es, Deus meus, in octava die.

3. Fers circumcidi secundum legem, ut excidas hominum vetus maledictum, Deus meus omnipotens.

δ'. *De S. Basilio.* Χαίροις, τῶν μοναστῶν * καὶ τῶν μιγάδων κλέος, * τῶν εὐσεβῶν τὸ κράτος, * τῶν δυσσεβῶν ἡ θραῦσις, * θεόσοφε Βασίλειε.

ε'. Ποῖον στόμα ἢ νοῦς * τῶν σῶν κατορθωμάτων * καὶ τῶν προτερημάτων * τὸ μέγεθος ὑμνήσει, * θεόσοφε Βασίλειε;

ϛ'. Πᾶν σύστημα πιστῶν * τοῖς σοῖς ἐνθέοις τρόποις * καὶ θεοφθόγγοις λόγοις * πρὸς ἀρετὴν τυποῦται, * ὦ πάνσοφε Βασίλειε.

II. 4. Lætare, eremitarum et cœnobitarum decus, piorum robur, impiorum profligatio, Basili in Deo sapiens.

5. Quale os vel quæ mens canet tua nobilia gesta, et privilegia quam magna sint, Basili in Deo sapiens.

6. Omnis fidelium cœtus divinis moribus tuis ac sermonibus a Deo afflatis ad virtutem formatur, o Basili longe sapiens.

ζ'. *D. S. Sylvestro PP.* Ὁ στῦλος ὁ στεῤῥὸς, * ὁ ἀκράδαντος πύργος * τῆς ὅλης ἐκκλησίας, * ἡ βάσις τῶν δογμάτων, * Σύλβεστρε, εὐφημείσθω μοι.

III. 7. Columna tu firma, turris inconcussa universæ Ecclesiæ, basis dogmatum, o Sylvester, mihi celebrator.

pendere ab alio modulo, πρὸς τό· Δέσποινα. Idipsum mox sub oculis lectoris ponam, ut antiquissimum; id quippe quum Cyprianus præ oculis habuerit, inferre licet prooemium δέσποινα ipso Cypriano et omnibus similis moduli cantibus esse vetustius. Jam vero pronum erat, etiam sine marginali glossemate, a similitudine hirmi ad vocis etymon, ab Ἐφραθὰ ad δέσποιναν transire. Parcat mihi Kuster, immo candidus lector, si in hisce amœnis salebris pedem lubens retineam.

2. Barber. v. 39, f. 51.

3. Ibid. singula poematia claudunt θεοτόκια, pia quidem et læta, sed fere similia, quæ tamen ægre omisimus.

4. μεγάδων B, uti alias jam μέγασι et μέγαδες apud Cangium, quod aliquando sumi videtur pro hegumenis. Sed corrupta potius sunt id genus verba et emendanda in μιγάδων, μιγάσι, nec nisi de cœnobitis plerumque intelligenda; huc vero opportune redeunt quæ ad Josephum de Basilio eodem ex Nazianzeno notavimus p. 392. — Iterum μοναστῶν ante τὸ κράτ. manifesto codicis errore, quem proxima ut nos emendare suadent.

5. ποίοις στόμα B.

6. σύστ. ἀπίστων B.

7. Et grandiloquum statim fieri melodum, ut os de pontifice romano aperiat, et Nicolaum ex ipsa acrostichide luculenter emergi, per se lector diligens adverterit, suaque trutina expendet, quæ spectabilis ille testis de S. Sylvestro et romano Constantini baptismate cum agmine Byzantinorum et Orientalium asseverat. Qua de re præstantissimus abbas Solesmensis sic egit ut otium cæteris fecerit, in opere : *Essais sur le natur*. p. 226 sqq.

η'. Νενίκηκας, σοφὲ, * λόγοις σου τοῖς πανσόφοις * τοὺς τῶν Ἑβραίων πρόμους, * καὶ παῤῥησίᾳ πᾶσι * Χριστὸν Θεὸν ἐκήρυττες.

θ'. Ἰδόντες σου, κλεινὲ, * τὸ πρᾶον τῆς καρδίας, * Πέτρος καὶ θεῖος Παῦλος * ὀπτάνονται κατ' ὄναρ * τῷ Κωνσταντίνῳ ἄνακτι.

ι'. Καὶ ταῦτα πρὸς αὐτὸν * εἶπον· Ὦ Κωνσταντῖνε, * εἰ θέλεις τῶν τραυμάτων * ἐφευρεῖν σου τὸ ἄκος, * κάλεσον δὴ τὸν Σίλβεστρον.

ια'. Ὁ δὲ διυπνισθεὶς, * προθύμως ἐπεζήτει * κατιδεῖν σου, τρισμάκαρ, * τὸ πάντιμον καὶ θεῖον * εἶδος, τὸ πανυπέρλαμπρον.

ιβ'. Ὁ ῥύπον τὸν ἐμὸν * ἀποπλυθῆναι θέλων * τοῖς Ἰορδάνου ῥείθροις, * αὐτὸς καὶ σὲ τῆς Ῥώμης * ποιμενάρχην κατέστησε.

ιγ'. *De SS. Patribus in Sina mm.* Ἔρωτι τοῦ Χριστοῦ * ἐτρώθητε, πατέρες, * σαρκὸς καὶ κόσμου φίλτρον * ἠρνήσασθε, καὶ δόξαν * ἀγγέλων ἐκληρώσατε.

ιδ'. Βλέψατε προσηνῶς * ἐξ οὐρανίου ὕψους, * πατέρες θεοφόροι, * καὶ τοῖς ὑμᾶς ὑμνοῦσι * τὰ πρόσφορα βραβεύσατε.

ιε'. *De S. Joanne Calybita.* Ἔρωτι τοῦ Χριστοῦ * τρωθεὶς, ἠρνήσω, πάτερ, * σαρκὸς καὶ κόσμου φίλτρον, * ἀγγέλων συμπολίτης, * Ἰωάννη, γενόμενος.

ις'. Ἄλλος τις ἐπὶ γῆς * πατέρων τῶν ὁσίων, * οὐδεὶς ὡς σὺ, παμμάκαρ, * ἐπευφραίνετο θείοις * ἱδρῶσι τῆς ἀσκήσεως.

ιζ'. *De S. Antonio.* Πόνοις ἀσκητικοῖς *

8. Vicisti, sapiens, doctis concionibus tuis principes Hebræorum, et fidenter omnibus Christum Deum prædicasti.

9. Noscentes tuam, o honeste, cordis mansuetudinem, Petrus divinusque Paulus in somno regi Constantino apparuerunt.

10. Et hæc illi fati sunt: « O Constantine, ulcerum tuorum si vis invenire medelam, jube vocari Sylvestrum. »

11. Expergefactus autem, alacriter quæsivit tuam videre, ter beate, faciem honestissimam, divinam, omni decore majorem.

12. Qui meam spurcitiam voluit in undis Jordanis eluere, ipse te Romæ antistitem constituit.

IV. 13. Amore Christi vulnerati estis, patres; carnis mundique illecebras respuistis, et angelorum gloriam sortiti estis.

14. Intuemini propitio vultu de cœli sublimitate, patres Deo pleni, ac celebrantibus vos ea quæ expediunt, largimini.

V. 15. Amore Christi vulneratus, renunciasti, pater, carnis mundique illecebris, angelorum in civitate, o Joannes, jure ascriptus.

16. Sanctorum patrum nemo alius in terra sicut tu, beatissime, delectabatur in sacris asceticæ vitæ sudoribus.

VI. 17. Asceticis laboribus enecto corpus-

8. f. mel. πανσ. σ. τ. λόγοις. — Circumferebantur græce multa S. Sylvestri cum Judæis certamina, colloquia, commentaria, nunc obsoleta.

11. διοπνευσθεὶς B, quasi θεοπνευσθεὶς, sed neutrum f. extat, nisi in hoc librarii sphalmate.

12. ἐξαποπλυθῆναι B. — Rhythmus suaderet ποιμέναρχον, sed insolitum. Tum præterea idem variatur in tr. 10, 20, 21, 28, 30. — καθέστηκε B.

13. Ibid. f. 117. ἔρωτι. Cf. similia ejusdem melodi in 15, 18. — σαρκὸς καὶ φίλτρου κόσμ. B, a melodo emend. in 15.

15. Ibid. f. 121. — ἀγγέλων συμπολίτης, ut supra προτερημάτων et infra σεμνολόγημα, sat rara sunt apud melodos.

17. Ibid. f. 120.

νεκρώσας τὸ σαρκίον, * πλουσίως ἐπεσπάσω * τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν, * πατέρων σεμνολόγημα.

culo, ubertim nactus es Spiritus gratiam, tu patrum magnificentia.

ιη'. Ἔρωτι τοῦ Χριστοῦ * καρδίαν τετρωμένος, * ὡς ἔλαφος ἐν δίψει, * τῶν ἀρετῶν εἰς ὄρος * ἀνέδραμες, πανόσιε.

18. Intrinsecus amore Christi confossus, ut cervus sitiens, in virtutum montem ascendisti, innocentissime.

ιθ'. Μαθὼν γὰρ κραταιῶς, * καὶ παθὼν ἐκδιδάσκεις * μοναζόντων τὰ πλήθη * μηχανὰς τοῦ Βελίαρ, * Ἀντώνιε θεόσοφε.

19. Fortiter eruditus, patiendoque doces turbas monachorum Belialis technas, Antoni in Deo sapiens.

κ'. *De S. Cyrillo Alex.* Σάλπιγξ τῆς τοῦ Χριστοῦ * ἐκκλησίας ἐδείχθης, * ὦ Κύριλλε τρισμάκαρ, * θεολογῶν Τριάδα * πρὸ αἰώνων ὑπάρχουσαν.

VII. 20. Tuba in Christi Ecclesia factus es, Cyrille ter beate, theologus Trinitatis ante sæcula subsistentis.

κα'. Γλῶττα ὄντως βροτῶν * ἐξατονεῖ ἐκφράσαι * τοὺς λόγους τοὺς θεόθεν * δοθέντας σοί, θεόφρον, * ὑπὲρ ζήλου τῆς πίστεως.

21. Sane mortalium lingua desperat eloqui quales tibi, Dei sapiens, divinitus dati fuerint sermones in vindicanda fide.

κβ'. Κρηπὶς τῶν μοναστῶν, * θυηπόλων τὸ κλέος, * ἀρχιερέων θάρσος * ἐπέφανας πανσόφως, * ὦ Κύριλλε τρισόλβιε.

22. Monachorum crepido, sacerdotum decus, pontificum superbia sapientissime fuisti, o Cyrille ter fortunate.

κγ'. *De S. Timotheo.* Εἴληφας ἐκ Θεοῦ * τιμὴν τὴν αἰωνίαν· * διὸ σὲ καὶ τιμῶμεν * ἐνθέοις ἐφυμνίοις, * ἀπόστολε Τιμόθεε.

VIII. 23. A Deo sortitus es immortale decus : te ergo quoque salutamus divinis ephymniis, Timothee apostole.

κδ'. Σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, * ἐξήντλησας, παμμάκαρ, * τὰ ἀπόρρητα· ὅθεν * εἰς πᾶσαν γῆν ἐξῆλθεν * ὁ φθόγγος σου, Τιμόθεε.

24. Vas electionis, hausisti, beatissime, arcana verba; unde per omnem terram exivit sonus tuus, Timothee.

κε'. Σταύρωσιν σαρκικῶς * τὸν ὑποστάντα Λόγον * μιμησάμενος χαίρων, * διήνυσας, θεόφρον, * τοῦ μάρτυρος τὸν δίαυλον.

25. Cruciatum in carne passum Verbum imitatus hilariter, emensus es, o deifer, martyris curriculum.

κϛ'. Αἴγλης θεαρχικῆς * ἐμφορισθείς, τρισμάκαρ, * τοὺς σκότει τῶν πταισμάτων * ἡμᾶς κατεχομένους * καταύγασον, Τιμόθεε.

26. Claritate a Deo emanante potitus, ter beate, nos in nocte peccatorum obvolutos irradia, Timothee.

κζ'. *De S. Gregorio Naz.* Γρήγορε ὀφθαλ-

IX. 27. Tu vigil oculus, Ecclesiæ tæda, elo-

18. δίψει. P. XLI, 8.

19. In subjecto theotocio, quædam symbolica, dictionemque novam in fine notavi. ἑώρα ἄλλος δέ σε ἑπτάφωτον λυχνίαν, Παρθένε μυριόχαιρε, respectu ad Exod. XXV, 37, et Zachar. IV, 1. — κ. μαθὼν cod.

20. Ibid. f. 135.

22. Rectius pro mod. τὸ κλ. θυηπόλ.

23. Ibid. f. 152. ἐφυμνίοις. Tam res nobis frequens, quam vocabulum melodis rarum. Multo rarius est invenire quod habet hac de re Suidas : ἀνακλώμενον, τὸ ἐπηχούμενον cum Romani exemplo: σὺ γὰρ ὑπάρχεις τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον.

25. σκεῦος. Act. IX, 15; II Cor. XII, 4; Ps. XVIII, 3, relata a magistro ad discipulum.

26. ἐμφορισθεὶς pro vett. ἐμφορηθείς.

27. Barber. f. 162: γρηγόριος f. legebatur olim in plena acrostichide, quæ si mutila fuerit, cum elegantissimum sit poemation, dimidiam partem excidisse, dolendum enimvero. — γριγόριε sic B. — Id. contra metrum ἔνηθι. — καὶ τοῖς id. nec melius.

μὲ, * φωστὴρ τῆς ἐκκλησίας, * ἀμίμητε τὸν λόγον, * ἐφάμιλλε τὸν τρόπον, * ἐνίεθι τοῖς δούλοις σου.

κη'. Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, * καὶ φῶτα, καὶ τὴν ἄνω * ἀστράψασαν λαμπάδα * καὶ πλήσασαν τὸν οἶκον * ὁ σὸς λόγος ἐπύρσευσεν.

κθ'. Ὅστις οὐχὶ τῶν σῶν * ἐφάπτεται λογίων, * καὶ θρέψει τὴν καρδίαν, * καὶ τέρπει τὰς αἰσθήσεις, * οὐκ εἶδε λόγου χάριτας.

λ'. Ῥήτωρ οὐκ εὐτονεῖ * εὐδύνατος τὴν γλῶτταν * τῶν σῶν δογμάτων φράσαι * καὶ τῶν κατορθωμάτων, * θεολόγε, τὸ μέγεθος.

λα'. Πάντα σου ἀκριβῆ · * ὁ νοῦς ὁ θεολόγος, * ἡ φράσις ἐξηρμένη, * ὁ βίος ἡγνισμένος, * ἡ πίστις ἡ ὀρθόδοξος.

λβ'. *De S. Ephrem.* Ὕπνον σοῖς ὀφθαλμοῖς, * Ἐφραὶμ, οὐκ ἐδεδώκεις, * ὦ ποταμὲ δακρύων, * ὁ βρύσας θείων λόγων, * καὶ ζώντων ὕπνον ὕπνωσας.

λγ'. Μέγας ἐν ἀσκηταῖς, * φωστὴρ ἐν ἱερεῦσι, * ἐρημιτῶν λυχνία, * τροφὴ τῶν νηστευόντων, * καὶ ὅρος πάντων γέγονας.

λδ'. Νεῖλος ὡς ποταμὸς, * ψυχὰς ἐξηραμμένας * διὰ τῶν σῶν χειλέων * ἀρδεύων, τῶν λαλούντων * ἐν βίβλοις ἃς ἀνέβλυσας.

λε'. Ὤφθης μοι ἐν πολλοῖς * προστάτις, παναγία, * ἀλλὰ καὶ νῦν τὴν ποίμνην * σὺν ἅμα τῷ τεμένει, * ἀπάσης βλάβης λύτρωσαι.

quio inimitabilis, sed moribus æmulandus, hos tuis infunde famulis.

28. Generationem Christi, et lumina, et superam illam lampadem coruscantem, qua domus impletur, sermo tuus splendide declaravit.

29. Quicumque tuis non tangitur oraculis, non corde nutritur, non sensibus delectatur, is eloquii gratias non novit.

30. Nullus valet orator, quantumvis facundus, tuorum dicere dogmatum, o theologe, aut gestorum amplitudinem.

31. Omnia in te absoluta : mens theologica, dictio sublimis, vita sancta, rectissima fides.

X. 32. Somnum oculis tuis, Ephrem, non dedisti, o lacrymarum flumen, imber divinorum verborum, viventium porro dormivisti somnum.

33. Inter ascetas magnus, luminare sacerdotibus, anachoretis lucerna, jejunantium cibus, omnibus fuisti regula.

34. Tu Nili instar, animas arefactas labiis irrigasti tuis, quæ loquuntur in librorum tuorum imbre.

35. In multis mihi propitia effecta es, sanctissima, age, nunc ovile tuum, cum sacello, ab omni serva detrimento.

28. Paucis complectitur immortales Nazianzeni orationes εἰς τὰ φῶτα, et tot alia de Triade τρισηλίῳ. — ἐπύρσωσεν vat. 2069 f. 134.

32. Ibid. f. 171. Liquet acrostichis ὑμνῶ. Nota Ἐφραὶμ bisyllab.

35. Hic melodus videtur fuisse aut abbas aut episcopus et templo B. V. dicato præpositus, quæ ut Romano, sic paucis melodis conveniunt.

II.

DE EPIPHANIA.

λϛ'. Δέσποινα ἀγαθὴ,
τὰς ἁγίας σου χεῖρας

36. Bona Domina,
sanctas manus tuas

II. In primis insignia videntur hæc minora τῶν φώτων σύντομα, quæ tum pro linguæ nitore, tum maxime ex apparatu scenico, satis vetusta putem et scholæ Romani consentanea.

36. Stantem coram te habes antiquiorem Virginis imaginem, more mulieris orantis brachia

πρὸς τὸν υἱόν σου ἆρον,
τὸν φιλόψυχον πλάστην,
οἰκτειρῆσαι τοὺς δούλους σου.

ad filium tuum attolle,
ad opificem animarum amicum,
ut tuorum servorum misereatur.

λζ'. Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς * ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, * τὴν Βηθλεὲμ ἀφέντες · * καλὸν γὰρ τῷ δεσπότῃ * συνεῖναι καὶ Θεῷ ἡμῶν.

37. Eamus et nos ad Jordanem, e Bethleem egressi; bonum est enim Domino conjungi ac Deo nostro.

λη'. Ἔρχεται ὁ Χριστὸς * ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην * πρὸς τὸ ἀναπλάσασθαι * τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα · * φαιδρῶς προϋπαντήσωμεν.

38. Procedit Christus ad Jordanem, ad refingendam sui imaginem : cum pompa occurramus illi.

λθ'. Ἀξίωσον ἡμᾶς * καὶ τὴν τοῦ βαπτισμοῦ σου * φαιδρὰν ἰδεῖν ἡμέραν, * καὶ ταύτην προσκυνῆσαι, * ὥς ποτε καὶ τὴν γέννησιν.

39. Habe nos dignos tui baptismi diem videre luculentum, eumque salutare, sicut et modo nativitatem.

μ'. Ἰδὲ ὁ βασιλεὺς, * ἰδὲ ἡ προσδοκία * τοῦ Ἰσραὴλ ἐπέστη · * λαοὶ, ἀγαλλιᾶσθε · * τὸ φῶς γὰρ ἐπιφαίνεται.

40. Ecce rex; ecce expectatio Israelis advenit : populi, lætamini; lumen enim illucescit.

μα'. Φῶς ἐκ φωτὸς, Χριστὸς * ἐπέφανε τῷ κόσμῳ · * Ἰορδάνη, εὐφραίνου, * ἐν σοὶ γὰρ καταυγάζει * ἡμῶν τὴν φύσιν σήμερον.

41. Lux de luce, Christus mundo apparuit. Jordanes, exulta; in te enim naturam nostram collustrat hodie.

μβ'. Ἰδὼν τὸν τοῦ παντὸς * ὁ Πρόδρομος δεσπότην * τὸ βάπτισμα αἰτοῦντα * ἐβόα · Σὺ μὲ μᾶλλον * κάθαρον τὸν οἰκέτην σου.

42. Cernens Prodomus universi Dominum baptisma petentem, clamavit : « Tu potius « me munda servum tuum.

μγ'. Πᾶσαι τῶν οὐρανῶν * αἱ δυνάμεις ὁρῶσαι * αἰτοῦντά σε ἐκ δούλου * τὸ βάπτισμα, σωτήρ μου, * ἐξίσταντο καὶ ἔτρεμον.

43. « Cœlorum omnes virtutes, viden« tes te a famulo baptisma poscentem, mi « servator, stupuere et contremuere. »

μδ'. Ὁ λύχνος τῷ φωτὶ, * ἡ αὐγὴ τῷ ἡλίῳ, * ὁ φίλος τῷ νυμφίῳ, * ὁ Πρόδρομος τῷ Λόγῳ, * προφῆτα, καθυπούργησον.

44. — « Tu lucerna lumini, tu radius soli, « tu amicus sponso, tu Prodromus Verbo, « o propheta, obtempera.

με'. Δάνεισον δεξιὰν * τὴν σὴν φρικτῶς μοι, φίλε, * καὶ μὴ διστάσῃς ὅλως · * ἐγὼ γὰρ ἥκω πάντας * ἐκπλῦναι τῷ βαπτίσματι.

45. « Dexteram mutuare trepidam mihi, « amice, neque omnino ambigas ; ego « namque venio ut baptismo omnes eluam. »

μϛ'. Πῶς σου τῇ κορυφῇ, * τὰ Χερουβεὶμ ἣν τρέμει, * τὴν χεῖρα ἐπιθήσω; * φοβοῦμαι μή με φλέξῃ * τὸ πῦρ τῆς σῆς θεότητος.

46. — « Quomodo capiti tuo, quod hor« rent Cherubim, manum imponam? Tremo, « ne me conflagret ignis tuæ divinitatis.

μζ'. Χόρτος ὢν σὺ τολμῶ * τῆς σῆς κορυφῆς ψαῦσαι, * ἐγὼ γὰρ ὑπὸ σοῦ γε *

47. « Fœnum ego qui sum, non ausim « tangere verticem tuum; mihi enim opus

sursum attollentis, neque dissentit hirmi vetustas, ut supra dictum est ex notula vatic. 1212.

37. Barber. III, 127, f. 41; v. 39, f. 43; vatic. 1515, f. 20.

38. Barber. V, 39, f. 63; vatic. 1515, f. 20. — ἐπὶ τὸ ἀναπλ. B. f. ἐπὶ τὸ ἀναπλάττειν.

40. Ibid. f. 67.

41. Barber. f. 95; f. mel. Εὐφρ. Ἰορδ.

43. Vat. 1515, f. 75.

44. Barb. f. 67.

45. Ibid. et vat. 1515, f. 75. — τὴν cod. om. ante σήν.

46. Barb. f. 67. — με om. post μή.

47. Ibid. et vat. 1515, l. l. Cf. tr. 30.

τὸ καθαρθῆναι χρήζω, * μὴ πῦρ ὡς ὕλην φλέξῃς με.

μη'. Ἄφες νῦν, ὁ Χριστὸς * φησὶ τῷ Ἰωάννῃ, * πληρῶσαι καὶ γὰρ ἥκω * πᾶσαν δικαιοσύνην, * σῶσαι θέλων τὸν ἄνθρωπον.

μθ'. Ἅψαι μου τὸ λοιπὸν * τῆς κεφαλῆς ἀφόβως, * καὶ βάπτισόν με, ὅπως * τὴν κεφαλὴν συντρίψω * ἐν ὕδασι τοῦ δράκοντος.

ν'. Συνθλάσαι κεφαλὰς * τοῖς ὕδασι δρακόντων * μολοῦντα βάπτισόν με, * ἐβόα τῷ Προδρόμῳ * ὁ λυτρωτὴς καὶ Κύριος.

να'. Τότε ὁ βαπτιστὴς * πειθαρχῶν σου τῷ λόγῳ, * βαπτίζει σε τὸν Λόγον, * καὶ ἅπαντα φωτίζει * τὸν κόσμον τῇ βαπτίσει σου.

νβ'. Φωνὴ ἐκ τοῦ Πατρὸς, * Χριστοῦ βαπτιζομένου, * ἐφώνει· Οὗτος πέλει * Υἱός· καὶ θεῖον Πνεῦμα * ὡς πέλεια ἐπέδραμε.

« est a te repurgari, ne tu flamma me festu« cam amburas. »

48. — « Sine nunc, ait Joanni Christus; « veni nimirum omnem implere justitiam, « salvum volens facere hominem.

49. « Tange demum intrepidus caput « meum, et tinge me, ut in aquis conteram « caput draconis.

50. « Conquassare in undis capita dra« conum cum aggrediar, baptiza me », clamat Prodromo redemptor ac Dominus.

51. Tum verbo tuo obediens Baptista, tingit te, o Verbum, et universum illustrat orbem in tuo lavacro.

52. Vox a Patre insonuit in Christum lotum : « Hic est Filius! » Et sacer Spiritus ut columba supervolitavit.

48. Barber. f. 67.
49. Ibid. — ἄφοβος B. — συντρίψαι B.
50. Ibid. f. 95.
51. Ibid. f. 67.
52. Ibid. f. 95. — ἐφώνησε B. Noli mirari eo usque per tot folia discerpi membra melodi, dramatisque machinas. Ab initio singula officiorum particula suum libellum habebat, in quo poemata uno tractu continebantur. Sed nunc quam arduum est in ossa non solum arida, sed comminuta cum eodem vatis flatu insufflare! — Etiam in poematis nomine aqua hæret. Nam σύντομα neque in menæis, quod sciam, vocantur, neque cl. Cangio innotuere, neque in amplissimo parisiensi Thesauro perspicuum locum habent, neque in toto Sabaitarum seu S. Sophiæ typico, uti apud nos accipiuntur, neque etiam id memini me legere in scripturis ex ipsa ad nos Græcia advectis. Sed passim et sole clariora sunt in libris edd. et mss. Italo-græcorum σύντομα, e typico Studitarum, ut multa alia, diligenter excepta. Nec nuper omisere egregii Basiliani ea describere et inserere in sæpe laudatam *Hymnolog.* p. 128-134. Hi versus ad laudes plerumque, aliquando ad vesperas concinnantur. « Sed eorum usum, inquit ibidem p. xxix auctor « procemii, saltem tam frequentem, uti apud « nos viget, aliquanto recentius, non tamen ci« tra XI et XII sæculum, inductum esse conjicio, « ex eo quod in antiquioribus codicibus raro oc« currant. » At enim quid sibi vult hujusmodi acrostichis, quæ nomine accersit *Nicolaum, Cosmam, Jobium, Josephum,* alios veteres? Quid rei est in Jan. diebus IV, V, ne alia revocem, ubi oculos perstringunt : Ὤφθης... Δέχου... Ἦλθεν.... Ἴδε... Ὦπται... Σήμερον...? Nonne Ὠδὴ Ἰωσήφ? Sed et ipsa arguta verborum elegantia seriores excludit. Quin vox σύντομον optima tempora sapit, dum sequiora, ore male rotundo, dixerunt εἰς στίχους στιχηρὰ προσόμοια, quæ obscura et horrida sunt, quum belle significent σύντομα *concisos*, brevesque versiculos, quales hactenus et porro proferimus.

JOBIUS.

ΣΥΝΤΟΜΑ DE HYPAPANTE.

α'. Νεφέλη σε καὶ νῦν
οἷα φῶς ἡ Παρθένος
καὶ ἥλιον τῆς δόξης
ἐν ταῖς ἀγκάλαις φέρει,
νόμου σκιὰν φωτίζοντα.

1. Te nunc quoque nebula
Virgo, ut lucem
solemque gloriæ,
in ulnis gestat,
te legis umbras illustrantem.

β'. Ἰδοὺ νῦν προφανῶς * ὃν εἶπεν Ἡσαΐας * ἐτέχθη ἐκ Παρθένου, * καὶ δέδοταί σοι βρέφος, * πρεσβῦτα, σκίρτα, χόρευε.

γ'. Ὡς ὁ ὢν ἀληθῶς, * ὁ κτίστης νηπιάσας, * Θεὸς καὶ σὰρξ ὁρᾶται, * τὸν Ἰσραὴλ ὁ σώζων, * ὁ Συμεὼν ἐβόησεν.

δ'. Βροτὸς εἶ καὶ Θεός, * κἂν ταῖς ἐμαῖς

2. Ecce, nunc palam, quem dixit Isaias, natus est e Virgine, ac tibi, o senex, puer datus est; tripudiis, saltibus lætare.

3. « Qui vere est qui est, creator puerascens Deus, simul et caro cernitur, qui « salvum facit Israel, Simeon exclamavit.

4. « Mortalis es atque Deus, quanquam

Certo priusquam nomini hæc darem, ea, fateor, plus semel legi, revolvi, descripsi, nihil prorsus de melodo suspicatus. Veste latina dum græca cingerem typis paranda, oculos perstrinxit acrostichis decies repetita Ἰὼϐ, Ἰώϐῳ, Ἰωϐίῳ. Quid ille *Job*, *Jobus* aut *Jobius?* Cita et anxia manu excussi schedulas, ex innumeris forulis congestas. Nomen tantum Fabricius ab Allatio, ab utroque ego nudum olim recepi. Aloysius Mingarelli, dum nanianos codd. describeret, p. 245 sub num. LXXI, e tenebris adduxit Job monachum, sæculi XII, qui elogium et officium struxit in laudem Theodoræ reginæ, Michaeli Comneno nuptæ. Hunc meum esse, ægre vindicabo. Præter enim satis annosum codicem, ipsa per se stichera venustatem, lepores, acumina præ se ferunt, quæ auream potius quam ferream redolent ætatem. Extra chorum melodorum alius Jobius est, theologus, scripturæ sacræ diligens interpres, Leontio Byzantino a quo citatur antiquior, sæculi ergo circiter VI, cujus plurima nobis cl. Maius dedit, daturum se perplura pollicitus: dignus sane qui inter melodos veteres annumeretur. Non incœpisse, sed majorem fertur Hypapante accepisse sub Justiniano celebritatem, de qua fortasse tunc temporis melodi cum Romano certatim majora, minoraque poemata auxere, quæ postmodum partim suppressa fuere, imminuta festivitate.

De tempore et nomine eligat lector, judexque sedeat et arbiter. Præcipuus mihi codex fuit barberin. III, 128, quem etiam rectissima serie sequi volupe fuit, omissis tantum paucis sticheris interpositis, quæ alias edita passim extant et ab argumento simul et acrostichide aliena sunt.

1. Hic jam non orantem Virginem, sed Θεοτόκον habes, cum filio et sidere, quam imaginem pene dixerim ephesinam, qualem in basilica S. Mariæ Majoris in Urbe veneramur. — Vir gnarus confidenter proponit σε καινόν. — καὶ ἥλιος vatic. 1513, f. 187. — f. mel. σκιὰν νόμου.

2. Barber. III, 128, f. 19, in die II febr.

3. Ibid. ὡς ὄντως ἀληθῶς B, quod sicco pede ne transilias. Nam ὡς, inquit Hesychius, idem est ac ἀληθῶς, ὄντως, ut in ps. LXXII, 1 : ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεός, sive ut hebraice scribitur : « *Profecto, certe* bonus est Deus. » Contestatur igitur Simeon, respondetque asseverando : « Sane, qui vere est, « creator puer factus. » Sed barberinus omnia congessit, quasi glossemata Hesychii cumulans : ὡς ὄντως ἀγαθῶς.

4. ἀπόλυσόν με B.

ἀγκάλαις * ὡς νήπιος ἐδόθης· * ἀπόλυσον σήμερον, * ὁ πρέσβυς νῦν ἐβόησε.

ε'. Βλέπω σε, Χερουβεὶμ * τιμιωτέρα κόρη, * βαστάζεις γὰρ ὡς θρόνος * Θεὸν τὸν πρὸ αἰώνων, * καὶ φρίττω τὸ μυστήριον.

ς'. Σκιρτήσατε, λαοί· * χορεύσατε, τὰ ἔθνη· * Θεὸς γὰρ νηπιάσας * νῦν ἀγκαλοφορεῖται * τῷ ἱερεῖ φερόμενος.

ζ'. Ὧπερ οἱ λειτουργοὶ * τῶν ἄνω στρατευμάτων * παρίστανται σὺν τρόμῳ, * πρεσβυτικαῖς ἀγκάλαις * τοῦ Συμεὼν βαστάζεται.

η'. Ἀπόλυσόν με νῦν * δεσμῶν τῶν τοῦ σαρκίου, * Χριστῷ βοᾷ ὁ πρέσβυς, * εἶδον καὶ γάρ σου, σῶτερ, * τὸ μέγιστον μυστήριον.

θ'. Ἰδὼν ὁ Συμεὼν * καὶ ταῖς χερσὶ κρατήσας * ὡς βρέφος τὸν δεσπότην, * χαρᾶς πλησθεὶς ἐβόα· * Ἀπόλυσον τὸν δοῦλόν σου.

ι'. Ὡς θρόνον θεϊκὸν * ὁρῶν σε, φρίττω, κόρη, * ὁ πρέσβυς ἀνεβόα· * πῶς γὰρ οὐ κατεφλέχθης, * Θεὸν ἀγκάλαις φέρουσα;

ια'. Βρεφῶν σε ποιητὴν, * κἂν ἐσαρκώθης, οἶδα, * κἂν ἐν χερσί σε φέρω, * διὸ ἀπόλυσόν με, * ὁ πρέσβυς ἀνεβόησε.

ιβ'. Κἂν ἔτεκες, ἁγνὴ, * παρθένος πάλιν μένεις· * ὡς γὰρ ἦν, ἔστι βρέφος· * διὸ τὴν παρθενίαν * ἁγνήν σου διετήρησεν.

ιγ'. Ἴστωσαν οἱ λαοὶ * τὸ ἀποκεκρυμμένον * μυστήριον Κυρίου, * ἐθνῶν εἰς σωτηρίαν * νῦν ἐν ναῷ φαινόμενον.

ιδ'. Ὦ θαύματος καινοῦ! * ὁ Συμεὼν ἐβόα, * δεχόμενος τὸν κτίστην, * βρέφος Θεὸν κατέχω * νῦν τεσσαρακονθήμερον.

ιε'. Χερσὶ πρεσβυτικαῖς * τὸν κτίστην

« ut puellus meis ulnis datus es : dimitte « me hodie, nunc senex insonuit.

5. « Te video, Virgo venerabilior Cherubim : sustines enim ut thronus Deum, viventem ante sæcula, et stupet me mysterium. »

6. — Exultate, populi; saltate, gentes : Deus enim puer factus nunc ulnis fertur, a sene gestatus.

7. Cui adsunt superorum agminum ministri tremuli, senilibus ille brachiis Simeonis sustinetur.

8. « Solve me nunc carneis vinculis, « Christo ait senex, tuum enim vidi, Salvator, magnum mysterium. »

9. — Ut vidit Simeon, manibusque tanquam puerum tenuit Dominum, lætitia oppletus ait : « Dimitte servum tuum. »

10. « Te quasi thronum deiferum videns, « o puella, contremisco, inquiebat senex; « quomodo ergo non combusta fuisti, « Deum ulnis ferens?

11. « Puerorum te opificem, caro etsi « factus es, intueor, licet te manibus feram, « ideo dimitte me, senex exclamavit.

12. « Quamvis pepereris, o casta, virgo « semper manes; qualis enim erat, puer « est; ideo virginitatem tuam servavit integram. »

13. « Noverint populi absconditum mysterium Domini, gentium in salutem nunc « in templo manifestatum. »

14. « O prodigium novum, clamat Simeon; excipiens ego creatorem, puerum « Deum teneo nunc, a quadraginta diebus « natum. »

15. Senilibus palmis si creatorem tenes,

6. Barber. f. 33, in die III febr.
7. Ibid. f. 41. ὅνπερ B. — παριστῶνται id. contra rhythm.
9. Ibid. f. 42, in die IV.
12. ἔστι cod. om.
13. Barber. f. 51.
14. κατέχει B.
15. διστάσθης B.

σου κατέχων, * πρεσβῦτα, μὴ διστάζῃς, * ἀλλ' εὐλαβῶς εὐλόγει * Θεὸν τὸν νηπιάσαντα.

ιϛ'. Πύλαι τῶν οὐρανῶν, * ἀνοίχθητε, ἰδοὺ γὰρ * ἐν τῷ ναῷ ὡς βρέφος * ὑπὸ μητρὸς Παρθένου * Θεῷ Πατρὶ προσάγεται.

ιζ'. Πυρφόρος ὡς λαβὶς * τὸν ἄνθρακα τὸν θεῖον * ἀφλέκτως φέρεις, κόρη, * διὸ σὲ προσυμνοῦμεν, * τὸν τόκον σου θαυμάζοντες.

ιη'. Καὶ σοῦ τῆς καθαρᾶς * ψυχὴν ῥομφαία λύπης * διέλθοι, καθορώσης * τὸ πάθος τοῦ υἱοῦ σου, * ὁ Συμεὼν προέφησεν.

ιθ'. Ἰσχύσατε στεῤῥῶς, * αἱ τοῦ πρεσβύτου χεῖρες, * βαστάζουσαι τὸν κτίστην· * ἰσχὺς γὰρ οὗτός ἐστι * τῶν ἀσθενῶν καὶ ὕμνησις.

κ'. Ὤφθη τὸ πρὶν Μωσῇ * φανεὶς ἐκ τῶν ὀπίσω, * νῦν δὲ ἐμφανῶς ὡράθη * Θεὸς, χερσὶ πρεσβύτου * ὡς βρέφος βασταζόμενος.

κα'. Βίου τοῦ σαρκικοῦ * λυόμενος, πρεσβῦτα, * χαῖρε λοιπὸν καὶ σκίρτα, * μονὰς πρὸς οὐρανίας * ἐν χάριτι στελλόμενος.

κβ'. Ἰδέ σοι, Συμεὼν, * τὸ πέρας ἐφειστήκει, ὃν ἤλπισας Χριστὸν γὰρ, * τὴν λύσιν παρασχεῖν σοι * ὡς νήπιος ἐπέφανεν.

κγ'. Ὡς ὄντως θαυμαστὸς * ὁ τοκετός σου, κόρη· * Θεὸν γὰρ συλλαβοῦσα, * τίκτεις διπλοῦν ἀφράστως, * καὶ μένεις ἀεὶ παρθένος.

κδ'. Ἰσχύϊ σου, σωτὴρ, * τὰ μέλη στερεώσας, * τὰς βάσεις μου κρατύνας * τοῦ δέξασθαί σε δίδου, * ὁ Συμεὼν ἐβόησε.

κε'. Ὢ θαύματος! ὁ δοὺς * ὅρους ζωῆς ἀνθρώποις, * πῶς νηπιάζων ὤφθη; * πῶς δὲ χερσὶ κρατεῖται * ὁ φύσει ὢν ἀκράτητος;

κϛ'. Βροτὸς φανεὶς Θεὸς * μένει Θεὸς καὶ πάλιν, * ὃν καὶ διπλοῦν ὁ πρέσβυς *

o vetule, ne dubita : sed pia bonaque voce dic Deum puerascentem.

16. Portæ cœlorum, patete; ecce enim in templo tanquam puer a Virgine matre Deo Patri præsentatur.

17. Ignifer uti forceps, divinum carbonem incombusta geris, o puella, ideo te salutamus, partum tuum admirati.

18. — « Et tuam, o illibata, animam gla« dius mœroris pertransierit, cum videris « pati filium tuum, prædicebat Simeon. »

19. Confortemini firmiter, o seniles palmæ, quæ fertis creatorem : robur enim ipse est et lætus imbecillium hymnus.

20. Moysi olim apparuit, a tergo monstratus; nunc vero in facie visus est Deus, manibus senis ut puer gestatus.

21. Vita mortali solutus, senex, jam lætare et exulta, mansiones ad æthereas in gratia transmissus.

22. Ecce tibi, Simeon, finis institit : quem enim Christum sperabas, is te missum facturus, ut puer apparuit.

23. Quam vere stupendus est, o puella, partus tuus; quem concepisti Deum, paris in duplici natura inscrutabili modo, et virgo permanes.

24. — « Robore tuo, Salvator, membra « mea stabiliens, measque bases confirmans, « recipere te da mihi, Simeon clamavit.

25. « Proh stupor! qui mortalibus dat « fines vitæ, quomodo puerascens conspi« citur? qui manibus tenetur, natura in« comprehensus? »

26. Mortalis Deus ostensus, Deus tamen semper manet; ipsum et natura duplicem

18. Barber. f. 52, in die V. — διέλθοι sic cod. f. pro διέλθῃ more byzantinorum qui conjunctivum pro futuro usurpare solent. Hic enim expectabatur διελεύσεται, sed rhythmus obstitit.

19. Ibid. f. 62, melius pro rhythmo ἰσχ. γάρ ἐστ. οὗτος. Similia Cosmas in can. de Hypap. od. I, tr. 3: Ἰσχύσατε, χεῖρες Συμεὼν, τῷ γήρᾳ ἀνειμέναι,... εὐθυβόλως κινεῖσθε.

22. Rectius ἐφέστηκε τὸ πέρας. — Jam alibi aor. ἐπέφανα, ut in super. tr. 41 et infra 43.

23. τεχθεὶς B.

24. Barber. f. 63, in die VI.

δεξάμενος ἐβόα · * Ἀπόλυσόν με, δέσποτα.

κζʹ. Ὢ πῶς σε ταῖς χερσὶ * προσψαύσω, πλαστουργέ μου; * πῶς ἀγκαλοφορήσω * Θεὸν, χόρτος ὑπάρχων, * ὁ πρέσβυς φρίττων ἔλεγεν.

κηʹ. Χαίροις, χαροποιῶν * θαυμάτων ὑπηρέτης · * χαῖρε, Θεοῦ ταμεῖον, * Παρθένε θεοτόκε, * ἀνθρώπων τὸ διάσωσμα.

κθʹ. Ἰδών σε, λυτρωτὰ, * τῆς χάριτος πληροῦμαι · * σαρκὸς καὶ γῆς οὐ χρῄζω · * δός μοι ζωὴν τὴν ἄνω, * Χριστῷ ὁ πρέσβυς ἔκραζεν.

λʹ. Ὠλέναις σαρκικαῖς * πῶς φέρω σε, Θεέ μου; * τὰ θαύματά σου φρίττω, * τρέμων ὁ πρέσβυς κράζει · * ἀπόλυσον τὸν δοῦλόν σου.

λαʹ. Βαίνει παρθενικῶν * ἐξ ἀγκαλῶν ὁ κτίστης, * πρεσβυτικαῖς χερσὶ δέ, * (ὢ θεϊκῶν πραγμάτων!) * ὡς βρέφος ἐπιδίδοται.

λβʹ. Βαῖνε νεανικῶς, * μὴ κλόνει σου τὰς χεῖρας, * καὶ κράτησον σαρκί με, * πρέσβυτα, τὸν φανέντα · * θεότης γὰρ οὐ ψαύεται.

λγʹ. Μόνην ἐκ γενεῶν * ἁγνὴν εἰδὼς ὁ κτίστης * ηὐλόγησέ σε, κόρη, * καὶ Θεοτόκον μόνην * ἐκ σοῦ τεχθεὶς εἰργάσατο.

λδʹ. Ἰσχὺν Θεὸς φανεὶς * νῦν ἐν μορφῇ βροτείᾳ * πᾶσι βροτοῖς παρέχει * τοῖς πίστει προσυμνοῦσιν * αὐτοῦ τὴν θείαν σάρκωσιν.

λεʹ. Ὢ θείων δωρεῶν, * ὧν ἠξιώθης, πρέσβυ! * ὃν γὰρ ἰδεῖν προφῆται * καὶ δίκαιοι ἐπόθουν, * αὐτὸς χερσὶν ἐβάστασας.

λϛʹ. Βαλλέσθω ἄθεσμος * αἱρετικῶν ὁ δῆμος · * ἰδοὺ γὰρ ἐσαρκώθη * ὡς ἀληθῶς ὁ Λόγος, * καὶ τῷ πρεσβύτῃ δέδοται.

λζʹ. Υἱὸς ὁ τοῦ Θεοῦ * καὶ σὸς υἱὸς

ubi suscepit, senex erupit : « Dimitte me, « Domine.

27. « Hem! quomodo te manibus palpabo, « tu qui finxisti me? Quomodo ulnis geram « Deum, fœnum ego qui sum, tremebundus « aiebat senex.

28. « Lætare, quæ miracula gaudio re« ferta ministras. Gaude, Dei receptacu« lum, Virgo Deipara, hominum sospita« trix.

29. « Videns te, redemptor, gratia im« pleor; carne terrave haud mihi opus est, « superam da mihi vitam, Christo senex « aiebat.

30. « Corporeis ulnis te quomodo feram, « Deus meus? prodigia tua reformido, tre« mulus ait senex, dimitte servum tuum.

31. « Transit ex palmis virgineis creator, « in senilesque manus (Proh divina opera!) « tanquam puer contraditur. »

32. — « Ito incessu juvenili, ne trepide « move palmas, sed fortiter tene me, senex, « conspicuum; deitas non tangitur. »

33. Solam inter generationes puram te videns creator, tibi, puella, benedixit, teque solam Dei genitricem a te natus effecit.

34. — Deus nunc manifestatus in forma mortali, mortalibus cunctis robur indidit, qui in fide divinam adorant incarnationem.

35. Quibus divinis muneribus honoratus es, o senex! quem enim videre prophetæ et justi optarunt, tu manibus gestasti.

36. Evertatur impia hæreticorum turba : ecce enim vera in carne mansit Verbum, et seni traditur.

37. Filius Dei est, tuusque filius factus

29. Barber. f. 71.

33. Vix non declaratur immaculatus B. V. conceptus.

34. Barber. f. 72, in die VII.

36. βαλλέσθω τῷ θεσμοῖς B., nullius sensus corruptela.

ἐδείχθη, * Παρθένε Θεοτόκε, * αὐτὸν οὖν προσυμνοῦντες * πιστῶς, σε μεγαλύνομεν.

λη'. Ἰούδα ἐκ φυλῆς, * ὡς Ἰακὼβ προέφη, * ἐθνῶν ἡ προσδοκία, * Χριστὸς νῦν ἐπεφάνη * ἀγκάλαις ἐποχούμενος.

λθ'. Ὡς ὥριμος καρπὸς * ἐν ταῖς ληνοῖς ταῖς ἄνω * πρέσβυς εἰσῆκται χαίρων, * δεξάμενος ἀγκάλαις * τὸν γεωργὸν τῆς κτίσεως.

μ'. Βάρους τοῦ τῆς σαρκὸς * ἀπόλυσόν με, Λόγε, * καὶ πρὸς τὴν ἄνω λῆξιν, * ὁ Συμεὼν ἐβόα, * εἰσάγαγε τὸν δοῦλόν σου.

μα'. Ἐλπὶς χριστιανῶν * καὶ σκέπη, Θεοτόκε, * καὶ σωτηρία πάντων * ὡς ἀληθῶς ὑπάρχεις, * διό σε μακαρίζομεν.

μβ'. Ἰδὼν ὁ Συμεὼν * ἐθνῶν τὴν προσδοκίαν, * ἐσκίρτησε κραυγάζων· * Ἀπόλυσόν με, σῶτερ, * ὡς εἴρηκας, τὸν δοῦλόν σου.

μγ'. Ὡς φῶς τοῖς ἐν νυκτὶ * καθεύδουσι τῆς πλάνης * ἐπέφανας, οἰκτίρμων, * διὸ καὶ ἑτοιμάζεις * τοῦ Ἰσραὴλ τὴν λύτρωσιν.

μδ'. Βίον θεοτερπῆ * καὶ σώφρονα ἡ Ἄννα βιοῦσα τὸν σωτῆρα * ἰδεῖν κατηξιώθη * πᾶσι ζωὴν βραβεύοντα.

με'. Ἰδόντες σου, σωτὴρ, * τὴν πρώτην παρουσίαν, * καὶ δόξαν ᾄσαντές σοι, * τυχεῖν ἐν τῇ δευτέρᾳ * αἰτοῦμεν τοῦ ἐλέους σου.

μϛ'. Ὡς γέρας εὐπρεπὲς * τὴν λύσιν τοῦ σαρκίου * δεξάμενος, πρεσβῦτα, * πρὸς θείας καταπαύσεις * εὐφραίνου νῦν σκηνούμενος.

μζ'. Βαίνοντες, ἀδελφοὶ, * πρὸς δόξαν ἀπὸ δόξης * τὸν τῆς νηστείας χρόνον, * ὡς αἴτιον στεφάνων, * τελέσαι νῦν ἀρξώμεθα.

μη'. Ὦ νύμφη τοῦ Θεοῦ, * ἀνύμφευτε Παρθένε, * τοὺς ὑμνητάς σου δίδου * θείου τυχεῖν νυμφῶνος * τῇ θείᾳ μεσιτείᾳ σου.

μθ'. Ὃν ἄνω μὲν Πατὴρ, * κάτω σαρκὶ δὲ

est, Virgo Deipara; illum ergo fideli prosequentes hymno, te magnam pronunciamus.

38. — Ex tribu Juda, ut prædixit Jacobus, gentium expectatio, Christus nunc apparuit, ulnarum in vehiculo.

39. Ut maturus fructus superis torcularibus inseri lætatur senex, qui in amplexu recepit creationis agricolam.

40. « Pondere hujus carnis libera me, o « Verbum, supernamque ad sortem, ingeminat Simeon, introduc servum tuum. »

41. Spes Christianorum et tutela, Dei genitrix, omniumque salus revera existis, ideo beatam te dicimus.

42. — Videns Simeon gentium expectationem, gestiit vociferatus: « Dimitte, Sal- « vator, ut promisisti, me servum tuum.

43. « Ut lumen dormientibus in erroris « nocte effulsisti, o misericors : ideo et Is- « raeli præparas redemptionem. »

44. Vitam Deo gratam et castam cum duxisset Anna, digna fuit videre salvatorem vitam omnibus distribuentem.

45. — Cernentes, o salvator, tuum priorem adventum, et gloriam canentes tuam, in altero nancisci tuam misericordiam deprecamur.

46. Ut justum præmium adeptus carnis solutionem, o senex, mox in divinis mansionibus lætaris inhabitans.

47. Procedentes, fratres, de gloria in gloriam, tempus jejunii, ut coronarum ferax, nunc perficere incipiamus.

48. O sponsa Dei, innupta Virgo, concede ut melodi tui accedant, te sequestra, divinum in thalamum.

49. — Quem sursum Pater, deorsum in

38. Barber. f. 80. Genes. XLIX, 10.

39. εἰσῆχθαι B.

42. Ibid. f. 82, in die VIII, sic plena octava est, quæ nunc minus celebris videtur.

43. ἐπέφανας, ut Rom. VI, 3, 25, 8, etc.

45. Ibid. f. 93.

46. f. σκεπτόμενος pro σκηνούμενος.

47. ἀποδέξῃς B. Statim post hanc octavam ordiri solent sacra jejunia.

48. Notatu dignum τοὺς ὑμνητὰς, ubi accusativus minus rectus esset, nisi τυχεῖν sequeretur.

49. Accedant et quædam alia anepigrapha ex

μήτηρ * κατέχουσιν ἀγκάλαις, * βρεφοπρεπῶς ὁ πρέσβυς * ἀγκάλαις ὑποδέχεται.

ν'. Ἀγκάλας ὑφαπλῶν * Συμεὼν ὁ πρεσβύτης, * τὸν κτίστην καὶ δεσπότην * γῆς, οὐρανοῦ καὶ πάντων, * ὡς βρέφος ὑποδέχεται.

να'. Νόμου τὸν ποιητὴν, * τὸν νόμον ἐκπληροῦντα, * ἐν τῷ ναῷ ἐννόμως, * ἀρρήτως βρεφωθέντα, * τῷ ἱερεῖ προσάγουσι.

νβ'. Πατρὶ καὶ ἱερεῖ, * Θεῷ τε καὶ πρέσβύτῃ, * κατὰ τούτω τὼ δύο, ὡς Λόγος καὶ ὡς βρέφος, * Χριστὸς ἐναγκαλίζεται.

νγ'. Ἄνοιγε, Συμεὼν, * ἀγκάλας σὰς καὶ πύλας * ναοῦ τὰς τοῦ Κυρίου, * καὶ δέδεξο τὸν κτίστην, * ὡς βρέφος τὸν θεάνθρωπον.

νδ'. Εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς * τὸ φῶς τὸ ἐκ φωτός σε, * τὸ ἄχρονον ἐν χρόνῳ, * καὶ νῦν οὖν ἐν εἰρήνῃ * ἀπόλυσον τὸν δοῦλόν σου.

νε'. Ἄννα τοῦ Φανουὴλ * θυγάτηρ, ἡ προφῆτις, * προφήτευσον τὸ βρέφος· * αὐτὸ γὰρ καὶ δεσπότης * καὶ Λόγος καὶ Θεός ἐστιν.

νϛ'. Ἄννα προφητικῶς * ἀνθομολογουμένη * τῷ βρέφει καὶ Κυρίῳ, * αὐτός ἐστιν, ἐβόα, * τοῦ Ἰσραὴλ ἡ λύτρωσις.

νζ'. Ἄκουε, οὐρανὲ, * καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν μέσῳ· * ὁ κτίστης ἡμῶν πάντων * ὡς νήπιον θηλάζει, * ἐν τῷ ναῷ εἰσάγεται.

νη'. Καὶ σάρκα σε θνητὴν * περικείμενον, Λόγε, * καὶ βρέφος καθορῶν σε * Θεόν τε καὶ δεσπότην * παντὸς οἶδα τοῦ κόσμου σε.

νθ'. Κόλπων μὴ χωρισθεὶς * τῶν τοῦ Πατρὸς ὁ Λόγος * βαστάζεται ὡς βρέφος * χερσὶ ταῖς τοῦ πρεσβύτου, * χειρὶ κρατῶν τὰ σύμπαντα.

carne mater ulnis possident, senex eumdem puero similem in amplexu suscipit.

50. Ulnas explicans Simeon vetulus conditorem et dominatorem terræ, cœli et omnium, ut puerum accipit.

51. Legislatorem legi obedientem, puerum ineffabili modo factum, rite in templo offerunt sacerdoti.

52. A Patre et sacerdote, a Deo et sene, identidem juxta duo, ut Verbum et ut puer, Christus amplexatur.

53. Pande, Simeon, brachia tua et portas in templo Domini, et suscipe creatorem, ut puerum theandricum.

54. « Vidi meis oculis te lumen de lu-« mine, æternum in tempore, et nunc igitur « in pace dimitte servum tuum. »

55. — Anna, Phanuelis filia, tu prophetissa, vaticinare de puero; ipse enim et Dominus et Verbum et Deus est.

56. Anna, prophetico præconio occurrens puello Domino: « Ipse est, clamavit, re-« demptio Israelis.

57. « Audi, cœlum, tu quoque terra, et « quæ in medio sunt: conditor omnium « nostrum, ut puellus lactatur, in templum « inducitur.

58. « Te mortali carne involutum, videns « et puerum, o Verbum, et Deum novi te et « mundi universi Dominum.

59. « Extra sinum Patris nunquam re-« cedens, Verbum fertur ut puer in senis « manibus, ipse qualiacumque manu con-« tinens.

iisdem fontibus, ejusdemque argumenti, fortasse et eorumdem melodorum, quum Nicolai nomen, mutatis e sede versiculis, facile ab initiis emergeret. Statim post procemium νεφέλη sequentia succedunt in Vatic. 1515, f. 187.

50. Barber. f. 102.

51. προσάγεται V. Hinc et infra Simeon sacerdos, aliis dubitantibus, perspicue dicitur.

52. κατὰ τοῦτο τὰ δύο V.

53. δέδοξο sic V, nec δέδεξο caret vitio infimæ græcitatis.

55. Variis ex foliis quasi dissolutum sertum, excerpsimus illud poemation, in quo haud ineleganter, raro etiam exemplo, prophetissa Anna in scenam producitur. Incipit in Vatic. 1515, f. 199.

57. Ibid. f. 187 et 188.

59. Ibid. f. 204.

ξ'. Πρωτότοκον, φησὶν, * ἄῤῥεν ἀνοῖγον μήτραν, * ἅγιον τῷ Κυρίῳ, * Πατρὸς ὑψίστου Λόγος * καὶ κτίσεως πρωτότοκος.

60. « Primogenitus, inquit lex, masculus « aperiens vulvam, sanctus Domino vocabitur : Patris altissimi Verbum et creationis primogenitus est.

ξα'. Φῶς ὡς ἐξ οὐρανοῦ * προῆλθες τῆς Παρθένου,* φωτίζων τοὺς ἐν σκότει * ἀγνοίας καθημένους, * καὶ φῶς παρέχων γνώσεως.

61. « Lumen de cœlo prodiisti ex Virgine, « illustrans sedentes in umbra ignorantiæ, « lucemque scientiæ porrigens.»

ξβ'. Γενέθλια Χριστοῦ * ἑορτάσωμεν πάντες * οἱ πιστοὶ ὁμοφρόνως, * τὴν σάρκωσιν τιμῶντες * τοῦ παντοικτίρμονος Θεοῦ.

62. —Natalitia Christi omnes celebremus fide unanimes, adventum in carne recolentes Dei totius misericordiæ.

ξγ'. Ὕμνον θεοτερπῆ * προσάξωμεν συμφώνως * τῇ κεχαριτωμένῃ * καὶ μόνῃ Θεοτόκῳ, * ἐξ ἧς ὁ Χριστὸς τίκτεται.

63. Hymnum Deo jucundum communi voce mittamus ad Virginem gratia plenam et solam Deiparam ex qua Christus natus est.

ξδ'. Ὅνπερ οἱ λειτουργοὶ * καὶ ἀνείδεοι νόες * ἐν φόβῳ ἀνυμνοῦσι * ὡς Κύριον τῆς δόξης, * Παρθένος τρέφει γάλακτι.

64. Quem ministri invisibilesque spiritus cum tremore hymnificant ut gloriæ Dominum, Virgo lacte nutrit.

ξε'. Λίβανον καὶ χρυσὸν * καὶ σμύρναν τῷ τεχθέντι * ἐν Βηθλεὲμ οἱ Μάγοι, * ὡς λύχνον τὸν ἀστέρα * κρατοῦντες, νῦν προσήγαγον.

65. Thus et aurum et myrrham nato in Bethleem afferunt nunc Magi, stellam præ se ut lampadem ferentes.

ξϛ'. Ἄσωμεν τῷ Θεῷ, * τῷ νῦν ἐπιφανέντι* ἐν Βηθλεὲμ Παρθένου, * γενέθλιον τὸν ὕμνον· * Δόξα τῇ παρουσίᾳ σου.

66. Cantemus Deo nunc manifestanti se ex Virgine in Bethleem: cantemus hymnum genethliacum : Gloria tuæ Epiphaniæ !

ξζ'. Ὁ πρὶν χρηματισθεὶς * ἰδεῖν Χριστὸν Κύριον, * κἀντεῦθεν μεταστῆναι, * ὁρῶν νῦν καὶ κατέχων * ταῖς σαῖς ἀγκάλαις, ἄπιθι.

67. Qui responsum accepisti prius visurum te esse Christum, dein ex hac vita migraturum, nunc eum videns manibusque tenens, recede.

ξη'. Δέχοιο, Συμεὼν, * ἐν κόλπῳ τῷ σῷ, πρέσβυ, * τὸν τῶν πατρῴων κόλπων * οὐδέποτε λιπόντα· * διὸ καὶ γῆθεν ἄπιθι.

68. Accipias, Simeon, in sinu tuo, o senex, hunc nunquam recedentem e sinu Patris, ideoque a terra proficiscere.

ξθ'. Δέχοιο, Συμεὼν, * τὸν ἀπολύσοντά σε * ἐντεῦθεν πρὸς εἰρήνην· * αὐτὸς γὰρ καὶ εἰρήνη * καὶ φῶς καὶ ἀγαλλίαμα.

69. Accipias, Simeon, dimittentem te exinde in pace; pax enim ipse est et lumen et lætitia.

60. Levit. XII, 3, 8.
62. 66. Inde alia ex vat. 1531 f. 160, 197, 267.
67. Vat. 1515 f. 180.

68. Vat. nota gen. τῶν π. κόλπων pro accus. immo emenda : τὸν τὸν πατρῷον κόλπον.
69. Ibid. f. 192.

SIMEON METAPHRASTES.

I.

DE S. SABA.

α'. Τὸν βίον εὐσεβῶς
ἐπὶ γῆς ἐκτελέσας,
δοχεῖον καθαρὸν
θείου Πνεύματος ὤφθης,
φωτίζων τοὺς ἐν πίστει
προσιόντας, μακάριε·
ὅθεν αἴτησαι
τὸν σὸν δεσπότην φωτίσαι
τὰς ψυχὰς ἡμῶν
τῶν ἀνυμνούντων σε, Σάβα.

β'. Σοφίας ὑπάρχων βλάστημα,
Σάβα ὅσιε,
παιδιόθεν ἐπόθησας
σοφίαν τὴν ἀνυπόστατον·
ἣ καὶ συνοικοῦσα
ἀπὸ γῆς σε ἐχώρισε,
καὶ πρὸς ὕψος ἀνήγαγεν,
ἐξ ἀΰλων ἀνθέων
πλέξασα στέφανον,
καὶ τῇ σῇ ἐπιθήσασα
ἡγιασμένῃ
κάρᾳ, θεόφρον·
ᾧπερ κεκοσμημένος,
ἐξιλέωσαι τὸ θεῖον
τοῦ δοθῆναί μοι σοφίαν
λόγου, ἐπαξίως
ὅπως ἀνυμνήσω
τὴν σὴν ἁγίαν κοίμησιν,

1. Vita religiose
in terris transacta,
vas intaminatum
Spiritus divini patuisti,
tu lumen ad te fidenter
accedentium, beate :
unde exora
Dominum tuum, ut illustret
animas nostras
te, Saba, celebrantium.

2. Tu sapientiæ germen,
Saba venerande,
a pueris studebas
sapientiæ in se subsistenti;
quæ tecum inhabitans
te a terra semovit;
et in altum sublimavit,
ex incorporeis floribus
texens coronam,
quam imposuit
sacro tuo
capiti, vir Deum sapiens;
qua adornatus
exora divinum numen
ut mihi det sapientiam
sermonis, ut meritis
decorem hymnis
tuam sacram dormitionem,

I. Haud displicet inter ultimos melodos incidere in celeberrimum Metaphrastem, rei sacræ cultoribus nunquam satis commendandum; cum in sæculo X jam adulto floruit, haud mirum aridam esse et jejunam ejus venam; sed quo cætera humiliora sunt, eo vegetiora emicabunt veteris melodiæ argumenta, cujus integrum et arduum artificium, vel ævo fatiscente labentibusque sæculis seris, adhuc perennat ad immortalitatem. Utrumque poema in solo cod. taurin. repperi, prius f. 20, posterius f. 102.

1. Ibid. ἦχ. α', πρὸς τό· Χορὸς ἀγγελικός. Vide sat rarum hirmum supra p. 28.

2. Juxta hirmum Romani arduum, neque unum e multis : τὸ φοβερὸν, vid. p. 29, 36.—Solus variatur v. 9, qui alias pentasyllabus aut heptasyllabus est. — ἣν καὶ συνοικήσας T.— ἐπιθήσασα pro aor. ἔθηκα, ut Roman. XV, 12; cf. Lobeck l. l. 721.

ἣν ὑπερεδόξασεν
Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν,
θεόφρον πάτερ ἡμῶν.

quam sublimi gloria extulit
Christus Deus noster,
o pater Deum sapiens.

γʹ. Ὑπὸ τῆς θείας ἐμπνεύσεως * ἐλλαμπόμενος * τῆς καρδίας τὰ ὄμματα, * ἀπὸ νεότητος ἔσπευσας * πιστοῖς συνδιάγειν, * μᾶλλον ἢ τοῖς τὸν πόθον σου * ἀποκόψαι σπουδάζουσι, * καὶ μονάσας ὁσίως, * σαρκὸς κινήματα * ὑποτάξας, τρισόλβιε, * τῆς δὲ ψυχῆς σου * τὰς ἀναβάσεις * προστιθεὶς καθεκάστην, * χαμαιζήλων τὰς ὀρέξεις * παντελῶς ἀπεβδελύξω· * καὶ τὸν διὰ φθόνον * τῆς Ἐδὲμ τὸν πρῶτον * ἄνθρωπον ἐξορίσαντα * σοῖς ποσὶν ἐπάτησας, * καρποῦ μὴ γευσάμενος, * θεόφρον πάτερ ἡμῶν.

δʹ. Μεγάλως ἐκ προοιμίων σου, * Σάβα ὅσιε, * ὑπεραγωνισάμενος, * εἰς ὕψος τῆς τελειότητος * ἔφθασας· ἁγνείαν * ἀληθῆ ἐνδυσάμενος, * καὶ τὴν θείαν ταπείνωσιν * ὥσπερ θώρακα φέρων, * ὁρμὴν τὴν ἄστεκτον * τοῦ πυρὸς ἐχαλίνωσας, * ὥσπερ οἱ παῖδες * ἐν τῇ καμίνῳ, * ἀβλαβὴς διαμείνας· * σὺν αὐτοῖς δὲ ἀναμέλπων * ἐν νυκτί τε καὶ ἡμέρᾳ, * δαιμόνων τὰ στίφη, * ὡς ἄλλους χαλδαίους, * κατέφλεξας, εἰκόνας δὲ * παθῶν κατηδάφισας, * ἀμέμπτως τῷ κτίστῃ σου * λατρεύσας, θεόφρον πάτερ ἡμῶν.

3. Divino afflatu illustratus mentis oculos, ab adolescentia studuisti cum piis conversari, potius quam cum nitentibus intercipere tuum amorem, quo te monasterio innocenter dedisti; carnis cohibens motus, ter felix, mentisque ascensiones quotidie adaugens, rerum terrenarum illecebras prorsus sprevisti; eum vero qui per invidiam primum hominem ab Eden pepulit, sub pedibus tuis conculcasti, fructu nullatenus gustato, o pater Deum sapiens.

4. Ab exordio tuo vehementer, Saba juste, certamine certans, ad perfectionis apicem pervenisti: veram indutus innocentiam, divinamque humilitatem ut thoracem gerens, impetum ignis indomitum ursisti freno, ut pueri in fornace, intactus remanens; quibuscum die ac nocte canens, dæmonum turmas, ut alios Chaldæos, conflagrasti, simulque voluptatum idola humi contrivisti, inculpate tuum creatorem adorans, o pater, vir Dei.

3. f. Θεοῦ ἐμπν. — τοὺς... σπουδάζοντας. κ. μονάσαι T. — προστιθῶν sic T, ex ps. LXXXIII, 6 : ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διέθετο.

4. ὥσπερ φέρων ὡς θώρακα T, rupto metro. cf. p. 344, 4; 378, 4. — f. στίφη τ. δαιμ. pro tono.

II.

DE S. MARIA ÆGYPTIACA.

αʹ. Τῆς ἁμαρτίας τὴν ἀχλὺν ἐκφυγοῦσα, * καὶ μετανοίας τῷ φωτὶ αὐγασθεῖσα, * τὴν σὴν καρδίαν, ἔνδοξε, * προθύμως τῷ Χριστῷ, * τούτου τὴν πανάμωμον * ἁγίαν τε ἔχουσα

1. Peccati nebulas cum evasisti, pœnitentiæ face prælucente, o gloriosa, cor tuum amanter obtulisti Christo, intercedente clementissime intemerata sanctaque ejus

II. Cum canonem de B. Maria ediderit Metaphrastes, in eum fortasse hoc poemation inseruit. Canon extat in cod. paris. gr. 21.

1. ἦχ. δʹ, πρὸς τό· Ὁ ὑψωθεὶς, vid. p. 77. — omisso ἔχουσα habet T καὶ ἁγίαν μητέρα, tam melodia quam serie manca.

μητέρα * μεσίτην συμπαθέστατον, * προσενέγκασα· ὅθεν * καὶ τῶν πταισμάτων εὗρες ἀποχὴν, * καὶ σὺν ἀγγέλοις ἀεὶ ἐπαγάλλῃ.

β'. Ὄφιν τὸν πάλαι ἐν Ἐδὲμ * πτερνίσαντα τὴν Εὔαν, * ἀπάτῃ τῇ τοῦ ξύλου, * κατέῤῥηξας εἰς βόθρον * διὰ τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ, * θεόφρον Μαρία, * φεύγουσα δὲ ἡδονὰς, * ἁγνείαν ἐπεπόθησας· * ὅθεν σὺν ταῖς παρθένοις ἠξίωσαι * ἔνδον τοῦ νυμφῶνος * εἰσελθεῖν τοῦ σοῦ δεσπότου, * σὺν ταύταις δὲ * τρυφᾶν ἐπαξίως· * αὐτὸν οὖν ἐκτενῶς * δυσώπησον, ὅπως * τῶν ἐμῶν ἁμαρτιῶν * λύσιν παράσχῃ, * καὶ τῆς ἑαυτοῦ * ζωῆς με καταξιώσῃ, * ἡ σὺν ἀγγέλοις * ἀεὶ ἐπαγάλλῃ.

γ'. Ἀπὸ παθῶν με χαλεπῶν * καὶ νόσων καὶ πταισμάτων * ἐξάρπασον εὐχαῖς σου, * σύμπρεσβυν κεκτημένη * τὴν θεοτόκον καὶ ἁγνὴν, * καὶ ἀγγέλων τάξεις, * ἀποστόλων, προφητῶν, * μαρτύρων, τῶν ὁσίων τε, * ὅπως ἀνευφημῶ σου τὴν κοίμησιν, * ἣν νῦν αἰδεσθέντες, * καθορῶντες τὸ σὸν σῶμα * ἀπέδωκαν * τῇ γῇ εὐλαβείᾳ * κρατούμενοι πολλῇ, * καὶ ὥσπερ συνζώσῃ, * ἐκτελοῦντες ἐν σπουδῇ * τὴν ὑπουργίαν * σὺν τῷ Ζωσιμᾷ * τῷ θείῳ, μεθ' οὗ ἀξίως * καὶ σὺν τοῖς ἀγγέλοις * ἀεὶ ἐπαγάλλῃ.

δ'. Μιάσματι τῷ πορνικῷ * καὶ ἤθεσιν ἀτόποις * μολύνασα τὴν σάρκα, * πρὸς θείαν θεοπτείαν * διεκωλύθης εἰσελθεῖν· * ὅθεν καὶ προστρέχεις * τῇ πηγῇ τῶν ἀγαθῶν, * τὴν μόνην συμπαθέστατον * Μαρίαν τὴν πανάχραντον δέσποιναν * λύσιν αἰτουμένη * τῶν ἀτόπων ἐγκλημάτων * καὶ εἴσοδον * πρὸς τὸ θεῖον ξύλον, * ἐν ᾧ σωματικῶς * πρὶν διεκπετάσας * τὰς παλάμας ὁ τεχθεὶς * ἐξ αὐτῆς Λόγος, * εἵλκυσε δραμεῖν * ὀπίσω αὐτοῦ γυναῖκας, * καὶ σὺν τοῖς ἀγγέλοις * ἀεὶ ἐπαγάλλῃ.

matre; unde peccatorum veniam invenisti, et cum angelis semper exultas.

2. Serpentem, qui olim in Eden Evam supplantavit arboris fraude, tu dejecisti in abyssum per lignum crucis, o sapiens Maria; effugiens vero voluptates, castitatem exoptasti; unde cum virginibus digna facta es intra Domini tui thalamum penetrare, et cum illis justas carpere delicias. Eum ergo assidue deprecare, ut meorum veniam peccatorum concedat, ipsiusque vita me faveat, qua cum angelis semper lætificaris.

3. A tetris passionibus, morbisque et noxis eripe me tuis precibus, sequestrem nacta Deiparam illibatam, et agmina angelorum, apostolorum, prophetarum, martyrum et confessorum, ut faustis hymnis dicam tui somni diem, in quo venerabundi contemplantes tuum corpus, illud humo commiserunt summa cum pietate, perinde ac si vixisset, hoc officio cum alacritate defuncti, una cum Zosima illo divino, in cujus merito consortio cum angelis semper collætaris.

4. Meretricio fœtore turpibusque moribus cum carnem polluisses, a divino aspectu procul recedere coacta es; unde recurris ad bonorum fontem, ad unicam pientissimam Mariam et intaminatam Dominam, extricari te postulans a scelestis flagitiis et admitti juxta divinum lignum, in quo dum corporeas extenderet palmas Verbum ab eadem natum, traxit post se et currere fecit mulieres, et cum angelis semper collætaris.

2. Juxta hirmum τῇ Γαλιλαίᾳ, p. 16, ubi cf. superiora de Eden recocta, ut alia plura ejusdem melodi testimonia. — φυγοῦσα T. — σοῦ add. ante δεσπ. — τούτοις δὲ T.

3. ἐδεσθέντες sic T. — ζώσῃ, syllaba una deest. — Cf. acta a S. Sophronio egregie descripta ad I diem april.

4. Nihil celebrius quam B. Virginis ectypon a meretrice palam invocatum, ut crucem adorare ipsi liceret. — πρὶν add.

JOANNES.

DE S. TRYPHONE MARTYRE.

α'. Τριαδικῇ στεῤῥότητι
πολυθεΐαν ἔλυσας,
ἐκ τῶν περάτων, ἀοίδιμε, τίμιος
ἐν Κυρίῳ γενόμενος,
καὶ νικήσας τυράννους,
ἐν Χριστῷ τῷ σωτῆρι
τὸ στέφος εἴληφας
τῆς μαρτυρίας σου καὶ χαρίσματα
θείων ἰάσεων, ὡς ἀήττητος.
β'. Ἱερὰν πανδαισίαν προτίθεται
φιλεόρτων τὸ σύστημα σήμερον,
προεόρτια σύμβολα φέρουσαν·
τοῦ Κυρίου τεσσαρακονθήμερον,
τὴν ἐκ Παρθένου φρικτὴν γέννησιν,
καὶ πρεσβύτου σεπτοῦ ἀναγκάλισιν,
καὶ σεπτοῦ ἀθλοφόρου μνημόσυνα·
διὰ τοῦτο τελειοῦται νικητικῶς
ὡς ἀήττητος.
γ'. Ὥσπερ ἄνθος ἀγροῦ λογισάμενος
τὰ τοῦ κόσμου τερπνὰ, τρυφῶν, ἔνδοξε,
νηπιότητι μᾶλλον ὡς ἄκακος,
τῷ ποιμένι Χριστῷ ἠκολούθησας,
τῇ ἐπικλήσει τούτου ἅπασαν
θεραπείαν δοὺς ψυχαῖς τε καὶ σώμασι,

1. Triplici constantia multorum deorum vicisti superstitionem, vir nobilis, cujus pretium ex ultimis finibus in Domino est : debellatisque tyrannis, a Christo salvatore coronam testimonii tui accepisti et gratias sanitatum, uti invictus.

2. Sacrum convivium hodie instruit cœtus amantium festos dies, in quo anticipantur celebritatis mysteria : quadragesimus dies Christi, stupenda ex Virgine nativitas, et venerandi senis amplexus, atque sacri agonistæ memoriale : idcirco enim recolitur ritu ovantium, ut invictus.

3. Ut florem agri æstimans mundi voluptates, o præclare, magis candore animi delectatus utpote sine malitia, pastorem Christum pone secutus es, eoque provocante, omnem largitus es animarum et cor-

Utrum Joannes hic noster sit summus ille Damascenus, qui nusquam fere, sicut neque Cosmas, hæc poemata attigit, an potius Joannes alter Studitarum monachus, aut etiam recentior Joannes Eubœensis Mauropodus, an demum sub illis siglis ΙΩΑ legendum sit nomen Joannis, decretoria nolim sententia pronuntiare. Bonum opus est, vetus ævum sapit, in quo adhuc florebant cœtus amantium festos dies et pia agaparum convivia, de quibus alibi, ut spero, fusius et opportunius. Extat mutilum poemation in taurin. f. 78. Duo priora trop. migraverunt in edita menæa et anthologium romanum, ad primum februarii diem. Colitur d. X nov. in martyr. rom.

1. Ibid. ἦχ. πλδ'. πρὸς τό· Ὡς ἀπαρχάς. — τριαδικὴν παράταξιν T, respectu fort. ad plurima certamina, quæ sat obscura partitione dividerentur. — f. ἔλασας ἐκ τ. π. — τίμιος. Cf. Prov. XXXI, 10.

2. πανδαισίαν. Sat rara vox apud melodos, quam alibi notabam in *Hymnologie de l'Église gr.*, p. 77. — Ἱερὰ πανδαισία T et anthol. rom. — προτέθειται rom. — φέρουσα rom. — πρ. σ. ἀγαλλίασιν in duobus codd. Athonitarum juxta venet. editorem recentiorem. — τοῦ σεπτοῦ ἀθλ. T, ven. — δι' αὐτὸν γὰρ τὸν Χριστὸν τελειοῦται soli ven.

3. τρυφῶν, ex ludo melodi, non nomen, sed par-

τῶν δαιμόνων ἑσμὸν ἐξηφάνισας
ἐξ ἀνθρώπων, σταυροῦ τῇ δυνάμει νικῶν
ὡς ἀήττητος.

δ'. Ἀθεότητος δόγμα πλατύνων δὲ
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ὁ ἀρχέκακος,
καὶ βωμοὶ τῶν εἰδώλων βακχεύοντες
τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν βδελύγμασι,
ὁρῶν τὴν πλάνην τούτων, ἔνδοξε,
παῤῥησίᾳ Χριστὸν ὁμολογεῖς Θεὸν,
ποιητὴν τῶν αἰώνων τε καὶ Κύριον,
δι' οὗ μάρτυς αὐτοῦ οἰκειότατος φανεὶς
ὡς ἀήττητος.

porum sanationes, ac procul ab hominibus examen dæmonum dissipasti, crucis virtute ovans, ut invictus.

4. Cum impietatis cultum per totam terram dilataret mali cujuscumque princeps, et altaria idolorum fraudibus cumularent humanum genus, hanc tu cernens fallaciam, o gloriose, audacter confiteris Christum esse Deum, ac sæculorum conditorem, dominatoremque : propterea ejusdem apparuisti martyr singularis, uti invictus.

incipium est. — νηπιότητα T. — διδοὺς T. — ψυχῶν καὶ σωμάτων καὶ δαιμ. T.

4 πλατύναντα ἐπὶ T. — βακχεύοντες sic pro definitis verbis ex poetarum etiam veterum licentia: sed mirum in fine φανεὶς sine ullo verbo suspensum, ut fit ob vicinum ephymnion.

LEO.

DE TRANSFIGURATIONE.

α'. Λάμψας ὑπὲρ νοῦν * ἐκ Παρθένου παναγίας, * Λόγε τοῦ Θεοῦ, * τὸν Ἀδὰμ ὅλον φορέσας, * τὴν πρὶν ἀμαυρωθεῖσαν * φύσιν πᾶσαν ἐλάμπρυνας * θείᾳ τῆς μορφῆς σου ἀλλοιώσει, * μεταμορφωθεὶς ἐπὶ τοῦ ὄρους * Θαβὼρ, Δέσποτα, * πρὸ τοῦ τιμίου σου σταυροῦ, * Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν.

1. Cum effulseris supra mentem ex Virgine sanctissima, o Verbum Dei, ac totum sumpseris Adamum, hanc pridem obscuratam naturam omnem divina illustrasti formæ tuæ mutatione, transfiguratus in monte Thabor, o Domine, ante venerabilem tuam crucem, Christe Deus noster.

β'. Ἐκ φωτογενοῦς * ἀπεχόμενον νεφέλης * βλέποντες Χριστὸν * ἐν Θαβὼρ οἱ θεῖοι μύσται, * πρηνεῖς τε μετὰ δέους * ἐπὶ γῆν, κατευνάσαντες * νοῦν τε καὶ καρδίαν, ἐλλαμφθέντες * σὺν τῷ Μωυσῇ τε καὶ Ἠλίᾳ, * τρανῶς μέλποντες * ἀνύμνουν τοῦτον ὡς Θεὸν * σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι.

2. In luminosa subvectum nube Christum intuentes in Thabor divini discipuli, proni ac trepidantes in humum quiete dimittebant mentem et cor, simul collustrati cum Moyse et Elia; claro carmine canebant eum ut Deum cum Patre et Spiritu.

γ'. Ὄρος τό ποτε * ὂν ζοφῶδες καὶ καπνῶδες, * τίμιον ἰδοὺ * νῦν καὶ ἅγιον ὑπάρχει· * ὃς πρὶν τὸν Ἰσραὴλ γὰρ * ἐν ἐρήμῳ ὡδήγησας * ἐν στύλῳ πυρός τε καὶ νεφέλης, * σήμερον ἐξέλαμψας ἀῤῥήτως * ὑπὲρ ἥλιον, * Χριστὲ, ἐν τούτῳ ὡς Θεὸς * φαιδρύνας τὰ σύμπαντα.

3. Mons olim caliginosus et fumosus, nunc venerandus et sanctus fit: tu enim qui Israel olim in deserto duxisti cum ignis columna et nube, hodie mirum in modum super solem emicuisti, Christe, in hoc ut Deus omnia collustrans.

δ'. Νόμου καὶ προφητῶν σε, * Χριστὲ, ποιητὴν καὶ πληρωτὴν * ἐμαρτύρησαν * ὁρῶντες ἐν τῇ νεφέλῃ * Μωϋσῆς ὁ θεόπτης, καὶ Ἠλίας ὁ ἔμπυρος ἁρματηλάτης * καὶ ἄφλεκτος οὐρανοδρόμος, * ἐπὶ τῆς μεταμορφώσεώς σου· * μεθ' ὧν καὶ ἡμᾶς τοῦ σοῦ φωτισμοῦ * ἀξίωσον, δέσποτα, * ὑμνεῖν σε εἰς τοὺς αἰῶνας.

4. Te, o Christe, legem et prophetas condidisse et implevisse testati sunt, cum te in nube viderunt Moyses Dei speculator et Elias, flammeus auriga et incombustus cœli cursor, in tua transmutatione. Quibuscum et nos tuo radio dignos effice, Domine, ut te in sæcula canamus.

Ut dixi p. 417, extat in vatic. 787, f. 179, exiguum canticum sub decantato hirmo αἱ ἀγγελικαὶ, ἦχ. πλβ', in profesta die V augusti, ante Christi metamorphosin; statim illud notandum venit quartum troparium alius esse moduli amplioris, ut solent quæ sub lemmate δόξα in coronidem adducuntur. Omnia vero ejusdem esse operis tam ex argumento constat, quam ex aperta acrostichide ΛΕΟΝτος. Quis vero hic *Leo* sit, ne penitus lateat, suspicari lubet eumdem esse, quem infra memorabo, ubi de S. Joanne Therista, Leonem scilicet Styliani monasterii qui cum Bartholomæo Rosanensi floruit, canonem edidit, et alia id genus, qualia nostra sunt, quæ recentem produnt et impeditum, ne imperitum dicam melodum.

1. Παρθένης. Sic cod — ὄρους. v. 8 præter morem decasyll. est.

2. σὺν τῷ. Rursus v. 8 decasyllab. est, cui Romanus novem syllabas dedit.

3. στύλῳ πυρὶ καὶ νεφέλῃ V. addimus ἐν et τε ne bis v. claudicet. — ἐξέλαμψεν V.

4. Cuinam hirmo respondeat clausula, nondum expiscari contigit.

PHOTIUS.

I.

DE S. IRENE VIRGINE.

α'. Φωταυγεία
διαλάμπουσα
πάση τῇ γῇ,
καὶ θαυμάτων
διανέμουσα
τὰς δωρεὰς
τοῖς ἐν πίστει
προστρέχουσι
τῇ σκέπῃ σου,
ἀλλὰ καὶ νῦν,
πανεύφημε,
ταῖς ἱκεσίαις σου,
τῇ προσευχῇ σου φώτισον
τὰς διανοίας ἡμῶν,
καὶ κόσμον εἰρήνευσον ταῖς πρεσβείαις σου.
β'. Ὤλεσας εἴδωλα τὰ πατρῷα,

1. Tu splendore quæ emicas in universa terra, tu quæ prodigiorum charismatibus large ditas fideles sub tuum tutamen accurrentes, agedum nunc, præclarissima, precibus tuis, tuo suffragio illumina mentes nostras, auxiliisque tuis mundum in pace compone.

2. Subvertisti paterna simulacra, in turre

I. Numquid Photius inter *melodos*, ut Saül inter prophetas? Utique Photio patriarchæ in menæis venetis ascribuntur ad XIV Junii στιχηρὰ vesperarum in laudem S. Methodii, quæ incipiunt: Εὐφροσύνως σήμερον, et Τῶν προφητῶν, tum aliud εἰς αἴνους quod incipit: Ἀστὴρ ἀνέτειλεν. Edit. 1871 Jun. p. 47, 52.

Præterea in recens *Theotocarion*, tunc primum Venetiis editum a. 1864, curante Nicodemo mon. Naxio, inserti sunt quatuor canones, Photii nomine inscripti, scilicet: 1° p. 9, canon Πύλη τοῦ φωτὸς, sub acrostichide: Πρώτη δέησις τῇ πανάγνῳ Παρθένῳ Φωτίου. 2° p. 20, canon Θρήνου καιρὸς, cum acrostichide præfixa: Θρηνῶδες ᾆσμα δεύτερον τῇ Παρθένῳ Φωτίου, sed in serie canonis clauditur acrostichis in voce παρθένῳ initio odæ nonæ, cujus tria ultima troparia nihil nec de nomine Photii nec de acrostichide habent. Immo Andreæ Cretensi totus canon in titulo asseritur ab editore, qui lectorem ab his dubiis extricare neglexit. 3° p. 33, canon Τὸν ἐν σοὶ ἀποῤῥήτως Photii dicitur tam in epigraphe quam in acrostichide · Τρίτη δέησις τῇ πανευκλεεῖ κόρῃ Φωτίου. 4° p. 111, canon Τὸ στόμα cum integerrima acrostichide: Ταύτη καὶ ἡ δέησις ὀγδόη πρέπει Φωτίου. Ex qua inferre liceret octo fuisse, quatuor vero deesse canones Photii paracleticos. Alia notavi in codd. vaticanis, parisiensibus, anglicanis, et inter plura accepi satis elegantem, sed ludicrum canonem de natura et ætatibus, ex quo saltem illud emicat, felicissimum ingenium etiam in hisce melodiis exultavisse. Nihil igitur mirum, si poema nostrum haud inconcinnum idem ludens sculpserit. At tacere nequeo alium esse Photium monachum, cognomine τοῦ τορνίου, cui etiam similes hymni adscribuntur.

1. πρὸς τό · Ὁ σοφίσας. Rarioris hujus moduli notare lubet novam varietatem, nec displicet pentasyllabum duos inter tetrastichos bina serie ab initio interponi, tum pergere cum dithyrambi impetu versiculos, quibus porro gravis melodia in sequentibus belle opponitur. S. Irene colitur die V maii, ubi acta et synaxaria nostris multam lucem afferunt. — τοὺς ἐν π. προστρέχοντας T.

2. πρὸς τό · Τράνωσον. — πύργῳ. Idem de Irene quod de Barbara fere narratur, eam fuisse a Licinio patre imperatore, in turrim semotam. — καὶ νηστείᾳ T. — Νῶε κάρφος T. Haud minus suavia sunt, ne Romani recolam, ea quæ infra leges de S. Leonida et VII virginibus. — ὄντως. Sequens v.

καρτεροῦσα τῷ πύργῳ
προσευχῇ, νηστείᾳ,
ἀγγέλων ὤφθης συμμέτοχος·
σοῦ μελετώσης τὰ θεῖα τότε,
οὐρανόθεν σοι ἧκε παρὰ Κυρίου
περιστερὰ,
ὡς τῷ Νῶε τὸ κάρφος κατέχουσα.
ἐλέους σύμβολον ὄντως,
ὅθεν τὸ σῶμα ἐτήρησας
ἐν ἁγνείᾳ ἀλλότριον μίξεως, [σου.
καὶ κόσμον εἰρήνευσον ταῖς πρεσβείαις
γ'. Τίς μὴ θαυμάσῃ τοὺς σοὺς ἀγῶνας;
τίς ἐξείποι τὴν νίκην,
ἣν δεδώρηταί σοι
Χριστὸς ὁ μόνος Θεὸς ἡμῶν;
Θυγάτηρ οὖσα γὰρ βασιλέως
τοῦ σκότους, οὐκ εἶξας τῇ τούτου δόξῃ·
τὴν θείαν δὲ
καὶ τὴν ἄφθαρτον δόξαν ἠγάπησας
τοῦ κτίστου ὅλου τοῦ κόσμου
[οὐρανοῦ καὶ γῆς, θαλάσσης ὁμοῦ]
καὶ πάντων τῶν ὄντων ἐν αὐτοῖς,
ὃν δυσώπει ἀπαύστως ὑπὲρ ἡμῶν, [σου.
καὶ κόσμον εἰρήνευσον ταῖς πρεσβείαις

perseverans orationi et jejunio. Angelis par videbaris, divinaque meditanti cœlitus tibi a Domino columba delapsa est, sicut noetica, ramusculum ferens, verum misericordiæ symbolum. . . . . unde servasti corpus pudicum, connubii expers, et mundum...

3. Quis non mirabitur tuos pugilatus? Quis tuam enarrabit victoriam, quam tibi Christus dedit, solus Deus noster? Filia namque regis tenebricosi, ejus gloriæ non acquievisti, sed deificam, incorruptamque amavisti gloriam creatoris universi mundi . . . . et omnium quæ continet, quem deprecator assidue pro nobis, et mundum....

omissus videtur, sed consulto fort. et ab ipso melodo, cum similis v. in altero tropario spurius videatur.

3. Θυγ. γὰρ οὖσα τοῦ βασ. T. — ἦξας T vix non barbare. — ἀλλὰ τὴν θείαν καὶ ἄφθαρτον T, subverso metro tetrasticho omnium constantissimo in hoc satis inconstanti modulo.

II.

EX IV CANONE PARACLETICO

ODE VIII.

α'. Νῦν καιρὸς ἐφέστηκεν ἐξόδου, * καὶ πάντων ἐξηπόρευμαι ὁ ἄθλιος· * ὅλον γὰρ

1. Nunc tempus adest abeundi, et ab omnibus proficiscor ego infelix. Totam enim vi-

II. Ne Photio, quantumvis Ecclesiæ nocuerit, minus æquus videar, liceat nonnulla extra operis nostri indolem proferre, stichera scilicet et canonem de quibus supra memini, unde cætera paracletica, quæ veneto Theotocario nuper inserta sunt, majorem accipient auctoritatem. Ut enim Athonitarum codices, sic palatinus vaticanus 138 nomen Photii in acrostichide senario addidit; et quemadmodum ex illis colligitur octo fuisse Photii canones juxta omnes tonos græcos B. Virgini dicatos, ex quibus simul prodierint primus, secundus, tertius et octavus, ita in hoc vaticano quartum habemus inscriptum f. 6: κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, κανὼν Φωτίου, οὗ ἡ ἀκροστιχίς· Ὕμνος τέταρτος τῇ πανάγνῳ παρθένῳ Φωτίου, ἦχ. δ'. Penultimam tantum et ultimam oden damus, ubi ita melodi nomen in ipsa rerum serie obtinet, ut non adscititium, sed primitus insitum, ab ipso poemate emergat. Quod utinam sit senescentis et resipiscentis peccatoris sincerum Virgini pientissimæ votum et supremum vale!

Od. VIII, πρὸς τό· Παῖδας εὐαγεῖς. Cf. Hymnogr. p. XCVII.

τὸν βίον μου * ῥάθυμος διήνυσα, * καὶ οὐχ εὑρίσκω ἄνεσιν. * Τί διαπράξομαι, * κριτά μου, ποιητά μου καὶ κτίστα; * δωρεάν με σῶσον * εὐχαῖς τῆς σε τεκούσης.

tam meam in socordia transegi, nec jam invenio veniam. Quid peragam, o judex meus, conditor meus et creator? Gratis salvum me fac precibus tuæ genitricis.

β'. Ὢ τῆς ἀπορίας τῆς ἐσχάτης, * τῆς νῦν ἐπιπεσούσης ταλαιπώρῳ μοι! * Δέσποινα, βοήθει μοι· * δέσποινά μου, πρόφθασον, * μνησθεῖσά μου τῆς πίστεως * καὶ πόθου ἀκλινοῦς, * καὶ λύτρωσαι τῶν λογοθετούντων * καὶ τῶν πεπραγμένων * τὴν δίκην εἰσπραττόντων.

2. O quantæ angustiæ ultimæ, in me nunc miserum irruentes! Domina, succurre mihi! Domina mea, festina, memor meæ fiduciæ et amoris immobilis, et libera me ab arguendis actibus et damnationi obnoxiis.

γ'. Φωτὸς οἰκητήριον, Παρθένε, * σκότους με αἰωνίου ἀπολύτρωσαι· * ἔχεις γὰρ τὸ δυνασθαι, * ἔχουσα πειθόμενον * τὸν σὸν υἱὸν καὶ Κύριον· * ταῖς σαῖς δεήσεσι * θέλησον τὴν ἐμὴν σωτηρίαν, * καὶ ἀκολουθήσει * τῷ νεύματι τὸ ἔργον.

3. Tu sedes luminis, o Virgo, a nocte me æterna exime. Id enim tu potes, quæ possides persuasum filium tuum et Dominum. Tuis suffragiis velis me salvum facere, et voluntati factum opus obsequetur.

δ'. Ὢ δέσποινα πάντων τῶν κτισμάτων, * ὢ θείων ἀγγέλων ὑμνολόγημα, * πάντας νῦν διάσωσον, * τοὺς εἰς σὲ προστρέχοντας, * ἐκ πειρασμῶν καὶ θλίψεων * καὶ περιστάσεων, * τηροῦσα ἀβλαβεῖς ἐπηρείας * τῆς τῶν ὁρωμένων * ἐχθρῶν καὶ ἀοράτων.

4. O Domina omnium creaturarum, o divinorum angelorum hymnifice concentus! omnes nunc incolumes fac ad te concurrentes ex discriminibus et pressuris et calamitatibus, custodiens illos innocuos ab impressione hostium visibilium et invisibilium.

1. Duo priores versus, quamvis infra varientur in cod. constanter habere debent prior decem, posterior duodecim syllabas. — ῥαθύμως cod. contra rhythmum qui præterea ab initio postulare videtur νῦν χρόνος.

2. τῷ in cod. abundat ante ταλαιπ. — τῆς ἀκλ. P. inepte.

3. ἐκ σκοτ. P.

4. Deficit v. 2. f. ὢ θείων ὑμνολόγημα δυνάμεων.

ODE IX.

α'. Τὴν τῶν μοχθηρῶν * ἔργων ἐνθυμούμενος * πληθὺν, ὧν ἔπραξα, * τρέμω δειλιώμενος * τῆς καταδίκης * τὸ ἀσυμπάθητον, * ἀφ' ἧς, Παρθένε ἄχραντε, * σύ με ἐξάρπασον, * τῶν πταισμάτων * τὴν ὀφειλὴν λύσασα * μετανοίᾳ θερμῇ πρὸ ἐξόδου ψυχῆς.

1. Pravorum facinorum quæ admisi copiam considerans, contremisco pavens a damnatione inexorabili, ex qua tu me, intemerata Virgo, eripias, peccatorum debita solvens, fervida ex pœnitentia, priusquam abeat anima.

β'. Ἴδε τὴν ἐμὴν * ταπείνωσιν, ἄχραντε· *

2. Vide meam afflictionem, o illibata:

Od. IX. πρὸς τό· Ἅπας γηγενής. Cf. Hymnogr. p. XXXIX.

1. V. 8 solet esse heptasyll. sicut et v. 10, ultimus vero hendecasyll. — μου λύσασα P.

2. v. 6 quatuor syllabas amisit. — τοῦ ἀπολ. P.

ἴδε τὴν θλίψιν μου· * ἴδε καὶ τὸν κόπον μου * τῆς ταπεινῆς μου * ψυχῆς.... * καὶ μὴ ἐάσῃς, δέσποινα, * τὸ ἀπολέσθαι με, * ἀλλὰ σῶσον, * καὶ ῥῦσαι καὶ λύτρωσαι * τῆς μελλούσης φρικτῆς κατακρίσεως.

γ'. Ὅλην τὴν ζωὴν * ἀμέλει διήνυσα * ἐν παραπτώμασι, * καὶ πρὸς τέλος ἤγγισα * νῦν τὸ τοῦ βίου, * καὶ ἀσυγχώρητον * τὴν ἔξοδον· ἐπάγουσιν * οἱ κατεπείγοντες· * διὸ, κόρη, * πρόφθασον τοῦ σῶσαί με, * καταδίκης πικρᾶς ἀφαρπάζουσα.

δ'. Ὑπὲρ οἰκετῶν * ἀχρείων προσάγαγε * πρεσβείαν, ἄχραντε, * ἐξαιτοῦσα λύτρωσιν * τῶν ὀφλημάτων * καὶ τὴν συγχώρησιν * τῶν ἐγκλημάτων· οἶδας γὰρ * τὸ ἀσθενὲς σαρκὸς * καὶ πρὸς πᾶσαν * κακίαν εὐόλισθον· * ὅθεν δίδου συγγνώμην τοῖς δούλοις σου.

vide meam oppressionem; vide meum laborem humiliatæ meæ animæ, neque permittas, Domina, me perditum esse, sed salva, et eripe et libera a futura formidolosa sententia.

3. Totam vitam meam incuriose peregi in peccaminibus, et nunc ad exitum ævi mei appropinquavi et ad immisericordem terminum. Urgent qui me impellunt. Ideo, puella, accelera ut salves me, ab sententia dira me per vim eripiens.

4. Pro servis inutilibus adduc auxilium, o immaculata, impetrans immunitatem debitorum et condonationem criminum. Vides enim quam infirma sit caro et ad omnem nequitiam propensa : da ergo veniam famulis tuis.

3. πρὸ τέλους P.

4. τῆς σαρκὸς P.

III.

AD MARCELLUM.

Στιχηρὰ, ἦχ. β'.

α'. Μέσην εἰληφυῖα τοῦ παντὸς θέσιν * ἐκ τοῦ κτίστου ἡ γαῖα, * τὸ ὕδωρ ἔσχηκεν ἄνω ὑπερκείμενον * ὑπὲρ αὐτῆς ἐκφυῶς, τὸν ἀέρα δὲ * ὕπερθεν εἰς σύστασιν ζώων· * τούτου δ' ὑπεράνωθεν * τὸ πῦρ, οὐχ ὅμοιον τούτῳ τῷ πάλαι καὶ καυσώδει, * ἄκαυστον δὲ θέρμην ἔχον, * κοῦφον καὶ τὸ πᾶν λεπτομερέστατον.

β'. Μέγας ποταμὸς....

III. Extra chorum insulsa canere me cum maleferiato homine cur non pudeat, paucis vix dixerim. Quinque et quod excurrit, lustra sunt, quum in ultimis Angliæ finibus hæc primum detexi, in codice mediomontano, nunquam iterum mihi lustrando. Raptim ex stribliginosa scriptura excepi, nihil prorsus de metro subodoratus, nisi quod statim vidi eas esse odas illas, quas solus fere meminit Casimirus Oudin (t. II, p. 206) fortasse ex hoc eodem codice, olim claromontano. Præter horridæ scripturæ vitia, insolens id genus melodia stomachum mihi adeo movit, ut iterum cuncta sepelienda esse statuerem. Nunc vero Photii eadem esse vix dubito, et liquet audaculum nebulonem sacra in ludicra vertisse; immo nobilem Damasceni canonem in augustissima die Paschatis a primo versiculo ad ultimum, haud sine scurrili piaculo, æmulatum esse. Sic pessimum primus Photius exemplum dedit, sanctissimas melodias ex altarium penetralibus in compita circumforanea traducendi. Sic post eum Psellus in Jacobum monachum εὐρύθμως invectus est. Sic Nicetas Serrarum semel et iterum de grammaticis glossulis cecinit. Sic Matthæus Blastares et Hierotheus monachus latinos diris voverunt cantilenis. Sic Joannes ipse Zonaras eosdem cum omnibus sectis vapulare jussit. Eo usque insanuere, ut putidum de urinis canonem quemdam ubivis exscripserint, qua de re adeo mirabundi, ut nunc Matthæo illi Blastari, nunc

γ'. Πρώτη ἐρυθρὰ....
δ'. Ὕδωρ τῆς θαλάσσης....
ε'. Τοῦτο τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ....
ϛ'. Μάθε καὶ τὰ νέφη, ἀδελφέ....
ζ'. Τί δὲ λογισμῶν αἱ προσβολαί....

ΚΑΝΩΝ.

Ὠδὴ α', ἦχ. α', πρὸς τό· Ἀναστάσεως ἡμέρα.

α'. Ἡλικίαι τῶν ἀνθρώπων, * ὡς δοκεῖ τοῖς σοφοῖς, * πᾶσαί εἰσιν ἐννέα· * ἐκ γὰρ τοῦ τόκου βρέφος μὲν, * εἰς συμπλήρωσίν ἐστι τεττάρων ἐτῶν· * παιδίον ἐντεῦθεν δὲ * εἰς δεκάδος ἐκπλήρωσιν.

β'. Ἐκ δεκάδος δὲ τελείας * βούπαις ἕως ἐτῶν * δέκα μετὰ ὀκτάδος· * εἶτα μειράκιον αὐτὸς * εἰς συμπλήρωσίν ἐστιν εἴκοσιν ἐτῶν· * ἀκμάζων ἐντεῦθεν δὲ * εἰς πεντάδα ἑπτάπλοκον.

γ'. Καθεστὼς δὲ ἀπὸ ταύτης * ἕως ὅλων ἐτῶν * τετταράκοντα πέντε· * εἶτα ἐγείρων ἐξ αὐτῶν * εἰς πεντήκοντα καὶ πέντε ἐνιαυτούς· * εἶτα γέρων ἑξήκοντα * καὶ πεντάδος εἰς πλήρωσιν.

δ'. Ἐσχατόγηρος ἐντεῦθεν * ἅπας γέρων ἐστὶν * ἄχρι καὶ τῶν ὑστάτων * καὶ τῶν λοισθίων τῆς ζωῆς * ἐπὶ γῆς ἀναπνοῶν τε καὶ τῆς ταφῆς. * Ἐλύθη σοι, Μάρκελλε, * τὸ ζητούμενον· ἔρρωσο.

Planudæ, nunc Nicephoro Blemmydæ, nunc demum Photio (teste naniano cod. 247), lurida illa ascribere ausi fuerint. Ne moremur id saltem ex næniis inferre, unde oleam et operam perdere non videamur, ita certam notamque fuisse melodorum artem, ut cum in has ineptias, sive joco, sive serio, rhythmum involverint, solemnes ejus leges vel larvati μουσουργοὶ religiose servarent.

Nemo a nobis expectat ut Photiana hæc, qualiacumque sint, veste latina vel tenui honestemus. Ea meminisse satis est, uti in codice olim claromontano inscripta sunt, scilicet: Φωτίου στιχηρὰ πρὸς τὸν ἔμπροσθεν εἰρημένον ἑταῖρον, πρὸς ὃν καὶ ὁ κανὼν ἐποιήθη ἦχ. β', πρὸς τό· Ἐκ τοῦ ξύλου,... περὶ νεφέλης καὶ ὑετῶν, καὶ περὶ τῶν μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τῶν οὐρανῶν στοιχείων. Et post VII stichera, ante canonem : Φωτιανῶν (?) πρός τινα ἑταῖρον δεηθέντα μαθεῖν τὰς τῶν ἀνδρῶν μεθηλικιώσεις καί τινα ἄλλα. In margine legebatur, f. manu Sirmondi : *Photii odæ novem*, quod Oudinus rescripserit, quin neuter adverteret, non novem, sed omissa, ut fit, ode secunda, tantum octo odas esse recensendas.

Stichera autem VII præposito hirmo : ἐκ τοῦ ξύλου satis apte respondent, qualis extat in rarissimo paschali officio, quod ex cod. vatic. 771 cl. Vitali primus luci dedit, et pentecostario romano p. τκγ' inseruit. Ex quibus Photius continuo pede transiit ad damascenicum canonem, quo nunc paschalia officia in omnibus pentecostariis exordiuntur.

In ultimo stichero ad se reversus poeta, ærumnas animæ refricat, Deoque se commendat: Ἔλπισον εἰς Κύριον τὰ πάντα ἐάσοντα, οὗτος τὸ συμφέρον ποιήσει, καὶ παρακαλέσει, ὡς οἶδε, καὶ τῶν λυπηρῶν ἐπαναχαλέσεται.

Sic post singulas canonis odas, rupta straminea tela, graviora subdit, ubi solent θεοτόκια cantari. Etiam secedentes a se, quos σχισθέντας vocat, in primæ odæ coronide non obliviscitur, qua insuper significatur exulis esse carmen ad exulem vel peregrinantem missum. Post tertiam, invidos respicit : Ἐν γὰρ ὀδύνῃ μοι πᾶς ὁ βίος, ὁ φθόνος δὲ πολύς· Χριστὲ, μὴ παρίδῃς με. Quartam gemitus et væ rursus excipiunt : Ὁ πολυπλάνητος ἐγὼ, ξένος συγγενῶν τε καὶ φίλων, δυσκλεὴς, ἀπόλυτος, ἀπερριμμένος, ἄπολις, δάκρυα κείμενα πλουτήσας· φθόνος σοι ταῦτα ποιεῖ, ψυχὴ ταλαίπωρε. Neque lamenta exhausit, quamvis in quinta dicat : Ἐχένωσεν ὄντως ὁ φθόνος ἐκ σοῦ, ψυχή μου, τὰ βέλη, φάρμακα κ. τ. ἑ. Nam post sextam : Ἐξέστην ἐν τοῖς πανταχοῦ λυπηροῖς ὁ ταλαίπωρος ἐγὼ... ἐξ ὀμμάτων τῶν ἐμῶν, δάκρυα, μοὶ κινοῦσθε. Mœste enim rursus clamat in septima, ut e fornace trium puerorum : Ὁ παῖδας ἐκ καμίνου ῥυσάμενος ἀπάλλαξον, δέομαι, πάθους ἐμαυτὸν καὶ βασκανίας τῶν ἐχθρῶν, τὸ γὰρ σῶμα ἡ λύπη συνέτηξε, εὐχὴν

ε'. Ἐπὶ ξένης παροδεύων, * ἀδελφὲ, δυστυχοῦς * μέμνησό σου Φωτίου · * ἐν γὰρ τῇ ξένῃ καὶ αὐτὸς * θανάτων καὶ φθορῶν · διὰ ξενίαν πικρὰν, * ὁ Χριστὸς ἡμᾶς ῥύσαιτο * καὶ σχισθέντας συνάψαιεν.

Ὠδὴ γ', πρὸς τό · Δεῦτε πῶμα πίωμεν... Νέφος ἐστὶ καθυγρὸν...

Ὠδὴ δ', πρὸς τό · Ἐπὶ τῆς θείας... Νέφος, χιόνα, ὑετὸν...

Ὠδὴ ε', πρὸς τό · Ὀρθρίσωμεν... Θερμότατον ὅταν ἐμπνεύσῃ...

Ὠδὴ ς', πρὸς τό · Κατῆλθες... Σύναμα ἐν τοῖς ὑπερτάτοις...

Ὠδὴ ζ', πρὸς τό · Ὁ παῖδας ἐκ καμίνου... Ἐξόχως τῷ προφήτῃ...

Ὠδὴ η', πρὸς τό · Αὐτὴ ἡ κλητή... Ταῦτα φυσικῶς οἷα μὲν...

Ὠδὴ θ', πρὸς τό · Φωτίζου, φωτίζου... Κυρίως παρθένον καὶ θείως ἀληθῆ...

δὲ ὁ λογισμὸς, ὡς σκώληξ, αὐτὴν κατεδαπάνησε. Tum exeunte octava ode : Οἴ μοι ! πειρασμοὶ, τρικυμίαι καὶ περιπλάνησις αὕτη · οἱ φθονοῦντες ἐγγὺς, οἱ δὲ φίλοι καὶ γνωστοὶ ἐμακρύνθησαν. Ῥοαὶ τῶν δακρύων, ἐκρεῖτε μετὰ πόνου. Tota denique ode nona ad Virginem dirigitur, quæ fortasse mihi, si Deus tulerit, ansam cætera proferendi dabit. Hæc vero libavisse juvit, quæ magis auctorem produnt meliusque commendant, a cæteris sejuncta. Si enim omnia, ut nos olim, uno flatu acceperis, tibi omnia ludus erunt molestus, et etiam seria et mœsta jocosam videntur augere garrulitatem.

ANEPIGRAPHA CARMINA.

PROLEGOMENA.

Minus æquus esset, si quis existimaverit, inter centum circiter illa quæ sequuntur anonymorum cantica, latere tantum ignobiles melodos et inglorium sine nomine vulgus. Ultima enim nedum in his tenebris jaceant, prima potius musæ christianæ exordia sunt, quæ non nisi ob remotissimam antiquitatem obscura, cæteris fortasse digniora habentur, quæ tandem in lucem prodeant. Sunt enim plura quæ omnes melodos, ætate et nomine notos, haud immerito jure temporisque habita ratione, præcedunt. Agedum si quis ex alto sæculorum tumulo, honoris causa, effoderit grandia ossa patrum, eane fastidio habebit, cum titulos scriptos ævum comeserit, aut temporum injuria aboleverit gentilitia stemmata? Sed et multa sunt quæ, quum vel invito et tacente poeta, rationem ejus canendi, consuetos tonos solemnesque concentus referant, tutius quam evanida elementa nomen viri faciemque produnt. Romanus enim suas tesseras habet; Theodorus, sua signa et fulgura; Elias, Josephus, Anastasius, quamvis magis lateant, sic se aliquando abscondunt, ut prius videri velint.

Romano igitur antiquiora putem libentissime ea quæ inscribuntur numeris XI, XV, 1, 2; omniumque longe vetustissima sint per me licet, duo in feria VI majore cantica : immo ea S. Cyrillo Alexandrino fere ascripserim, cum vetus Græcorum traditio, manuscriptis membranis confirmata, ferat ejusdem esse præstantissimam τῶν παθῶν ἀκολουθίαν.

His adde funerea carmina sub num. VII, 2, VIII, XIX, quorum primum in nonnullis vestigiis Anastasii aut Andreæ nomen fortasse servavit, cætera vero mirum in modum inter se conveniunt, gravemque et placidam spirant philosophiam, tum annosæ antiquitati, tum ἐπιτυμβίοις μέλεσι consentaneam.

Romano autem aut æqualia esse, aut multum ad ejus ætatem et palæstram accedere concedam, ea quæ his recensui numeris : IV, 2, 3, X, XIV, 1, 2, XX, XXII, 4, 6, XXIV, 1, 2, XXVI, XXVII, XXVIII, XXIX, XLI, 2, XLIV, XLVI, XLVII, L, LII, LXII, LXVIII, LXXII, 1, 2, LXXIV, 2, LXXV, LXXVI,

Nunc summo melodorum principi Romano, confidentius quam superiora ascribam viginti saltem ex his poematibus, videlicet I, II, III, IV, 1, V, VII, IX, XII, XIII, XVI, 1, 2, XVIII, XXII, 1, XXIII, 1, 2, 3, XXV, LI, LIII, LV, LXXII.

Haud minus perspicua sunt septemdecim Theodori Studitæ opera, nempe : IV, 3, VI, XXII, 5, XXX, XXXVI, 2, XXXVII, 1, 2, XXXIX, XL, XLIII, XLIX, LVI, 1, 2, 3, LVIII, LX, LXX. Studitarum, post Theodorum florentium, opera facile erunt LXIII, LXIV, LXV, LXVI, LXVII, quæ ad peculiarem sanctorum melodorum laudem attinent.

Cautius nonnulla ausim reservare magno illi Eliæ, qui primas post Romanum, mea quidem sententia, tenet : ejus esse suspicor poemata XVII, XXXVI, 1, et ad eumdem accedere XXI, quod certe opus Hierosolymitanum est.

Plura et confidentius Josepho hymnographo reservavissem, nisi ob modestam illius et æquabilem venam difficilius esset aure et digito tuto dignoscere illius modulos. Penes ergo diligentem lectorem esto pronunciare, an ejus sint carmina XXII, 2, 3, XXXII, XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVIII, XLI, LVII, LXIX.

Duo satis recentia LVIII, 2, LIX Sergii rhythmum affectant, quin tamen quidquam retineant ex præclari *Acathisti* elegantia.

Duo alia, XXII, 2 et XLVIII, eodem nomine inscripta videntur τοῦ ἁμαρτωλοῦ; quis *Hamartolus* sub hac communi appellatione lateat, utrum sit unus ex notis melodis, an novus et incognitus, præterquam quod declarare sit arduum, bina cantica illud singulare habent simul et commune, ut vix ab immani strage membranarum emerserint; prius enim in quatuor paginis dente feroci dicerers laceratum, posterius vero haud minus immani forcipe compendiorum ita excisum est, ut ex ambigua voce ἁμαρτωλοῦ ultima tantum elementa subversa maneant λωοῦ (*sic*).

Recentioribus tandem melodis et fortasse quibusdam ex cæteris quindecim, quos nominatim recensuimus post Romanum, vindicanda sunt, quæ numerantur XXIV, 3, XLIII, 2, LIV, LVIII, 2, LXI, LXXI, LXXIV, LXXVIII.

Ex quibus LXXI, S. Theclæ dicatum, nomen ejus in acrostichide retinet Θέκλα, quo etiam significari posset rarissima quædam μουσουργός, quæ cum celebriori Cassia in chorum melodorum cooptatur.

Tum etiam plurima sunt topica cujusdam patrii cultus monumenta, ideoque rara, majorisque æstimanda, ut LIX Myrensium, LXXVII Chalcedonensium,

LXXVIII Byzantinorum, X, XXXI, XLIII, 2, LXXIV, 2 nostrorum Græco-Siculorum.

Nec diligentem fugiet lectorem, multa huc illuc irrepsisse ab Ægypto oriunda, veluti Alexandrinæ dialecti glossemata, qualia ἐγλύκανα, ἔπεσα, εὔφρανα, εὕραμεν, ἔφυγαν, κατέβαλας, etc., quæ in glossario ad calcem eo promptiori studio colligam, quod non solum ad originem unius aut alterius cantici faciunt, sed totius hymnographiæ illustrant incunabula ; cum certum sit ab Ecclesia Alexandrina tum primum ita incœpta fuisse troparia, ut jam nihil mirum sit, multa ex hac regione in longinquos et recentissimos usque melodos patrio jure transmigravisse.

Haud exiguum insuper nobis emolumentum obtigit, ex eo quod tot melodi, noti et ignoti, dissitissimo loco sejuncti, multa sæculorum intercapedine divisi, ita inter se conspiraverint, ut eadem omnino metri, moduli, rhythmi arte et methodo servata, Alexandrini, Syri, Byzantini, sive etiam Siculi sunto, simillima ad amussim cantica contexuerint. Quæ quidem consensio prodigio similis esset, nec tam alte per multas ætates, neque adeo late per dissitas regiones, radicem egisset, nisi Ecclesia Græca leges suas de rhythmo ecclesiastico, ab omni ævo receptas, et ubicumque servatas, suis semper melodis sartas tectas imposuisset.

Rigida tamen adeo non fuit sub eadem disciplina servitus, ut, sicut semper poetis pictoribusque data fuit æqua audendi potestas, sic melodis concessa non fuerit modesta in minutissimis libertas, quam etiam veteres in tersis scriptoribus licentiam dixere. Nimia mole ne hoc volumen cresceret, fastidio deinceps plus quam antea parcemus in notandis varietatibus quæ a receptis canonibus exorbitant. Ea maxime quæ inter vetustissima reputari possunt, amplum dedissent campum excurrendi in prisca et adhuc dubia artis melodicæ lineamenta. Unum est quod nec silere, nec perfunctorie dicere placeret, quodque jam olim advertimus in primo hac de re opusculo (*Hymnographie de l'Église gr.* p. LXII), scilicet vetustis melodis et post illos etiam serioribus placuisse, in exeunte versiculo syllabam tum maxime addere, quum occurrunt verba trita et communia, ut pronomina, aut verba illa Θεὸς, σωτὴρ, Χριστὸς, σταυρὸς, et alia id genus, quæ ex ipsis scripturæ compendiis, sponte ad synalœphen provocabant. Quæ quidem lex, si placet, noster erit canon XV. Hactenus hæc, quæ fortasse satius fuisset ad prævia hujus tomi prolegomena reservare.

ANEPIGRAPHA CARMINA.

I.

ADAMI PLANCTUS.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟΠΛΑΣΤΟΝ ΑΔΑΜ.

α'. Τῆς σοφίας ὁδηγὲ,
φρονήσεως χορηγὲ,
τῶν ἀφρόνων παιδευτὰ,
καὶ πτωχῶν ὑπερασπιστὰ,
στήριξον,
συνέτισον
τὴν καρδίαν μου, δέσποτα·
σὺ δίδου μοι λόγον,
ὁ τοῦ Πατρὸς Λόγος·
ἰδοὺ γὰρ τὰ χείλη μου
οὐ μὴ κωλύσω ἐν τῷ κράζειν σοι·
Ἐλέημον,
ἐλέησον
τὸν παραπεσόντα.

β'. Ἐκάθισεν
Ἀδὰμ τοτε,
καὶ ἔκλαυσεν,
ἀπέναντι
τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου,
χερσὶ τύπτων τὰς ὄψεις,
καὶ ἔλεγεν·
Ἐλέημον,
ἐλέησον
τὸν παραπεσόντα.

1. O sapientiæ ductor, consilii coryphæe, incogitantium magister et inopum præsidium, confirma, confove cor meum, Domine, verbum da mihi, o Verbum Patris, ecce enim jam non mea labia prohibebo quin tibi clamem : Misericors, miserere mei in peccatum lapsi!

2. Aliquando sedebat Adam, et flebat, in conspectu deliciarum paradisi, manibus ora conterens, et aiebat : « O misericors, miserere mei in peccatum lapsi! »

I. Poematium licet hoc solum accepissem ex codice taurinensi, totaliis nominibus insigni, nec molestias, nec longa fastidia ad assequendum eum sustinuisse me tæderet. Viginti ferme anni sunt, quum elegantem triodii latinitatem a cl. Quirinio expolitam tum primum delibans, incidi in mutilam acrostichidem εἰς π... suspensasque strophas ægre notavi, nihil adhuc melodiæ aut metri suspicatus. At subodorari jam contigit, vetus poema vix bene inceptum in editis esse voluminibus. Membranis excussis, nihil præstitit longinquus mosquensis, nihil proximus corsinius : vix adfuit tandem mihi taurinensis, cum cito oculo cantilenam detexi, prompta manu descripsi, quam nunc demum diam in lucem lætus commendo.

Taurin. fol. 159 inscribitur : Τῇ κυριακῇ τῆς τυροφάγου, κοντάκιον εἰς τὸν θρῆνον τοῦ Ἀδὰμ, φέρον ἀκροστιχίδα· Εἰς τὸν πρωτόπλαστον Ἀδὰμ, ἦχ. πλδ'.

1. Procemium nihil habet ex hirmo τῆς σοφίας, alibi noto, idque argumento est utrumque esse antiquissimum. Recentiores enim melodi eadem verba eidem rhythmo conjunxissent. Extat cum tribus seqq. trop. in triodio ven. et bolon. in Dominica τῆς τυρινῆς. — συνέτιζον T. — ἐδίδου T. σὺ διδοὺς bolon. — λόγον, Λόγος, cui ludo Romanus indulget, p. 101, trop. 2 : δός μοι λόγον, Λόγε, nec notare piget vel tenuia quibus ἀνεπίγραφοι dignoscantur. — οὐ κωλύσω T. — ἐλεῆμον sic edd. omnes contra leges græci accent. — με post ἐλέησον iid. qua vocula tollitur clausulæ suavitas.

2. Unicus est is modulus, et quam belle elegiam intercisi versiculi decent, ac sibi ab initio ad finem usque concinne respondent! — τότε T, edd. sed contra statutum accentum et justam sententiam. De voculis tamen melodi parum curant. — χερσὶ locum tenet paroxytoni, vetere licentia, quæ haud semel infra obtinet.

γ'. Ἰδὼν Ἀδὰμ
τὸν ἄγγελον
ὠθήσαντα,
καὶ κλείσαντα
τὴν τοῦ θείου κήπου θύραν,
ἀνεστέναξε μέγα
καὶ ἔλεγεν· Ἐλεήμον...

δ'. Συνάλγησον,
Παράδεισε,
τῷ κτήτορι
πτωχεύσαντι,
καὶ τῷ ἤχῳ σου τῶν φύλλων,
τῷ ἱκέτευσον πλάστῃ
μὴ κλείσῃ σε. Ἐλεήμον...

ε'. Τὰ δένδρα σου
κατάκαμψον,
ὡς ἔμψυχα,
προσπέσατε
τῷ κλειδούχῳ, ἵνα κῆπος
μείνῃ ἀνεῳγμένος
τῷ κράζοντι· Ἐλεήμον...

ϛ'. Οὐκέτι μοι
τὰ ἄνθη σου
προσάγουσιν
ἀπόλαυσιν·
ἀλλ' ἀκάνθας καὶ τριβόλους
ἡ γῆ μοι ἀνατέλλει
τὴν πρόσοδον. Ἐλεήμον...

ζ'. Νῦν ἔμαθον
ἃ ἔπαθον·
νῦν ἔγνωκα
ἃ εἶπέ μοι
ὁ Θεὸς ἐν Παραδείσῳ,
ὅτι Εὔαν λαμβάνων,
λανθάνεις με. Ἐλεήμον...

η'. Παράδεισε
πανάρετε,
πανάγιε,
πανόλβιε.
δι' Ἀδὰμ πεφυτευμένε,
δι' Εὔαν κεκλεισμένε.
πῶς κλαύσω σε. Ἐλεήμον...

3. Ut vidit Adam angelum, qui pellebat eum, claudentem fores horti divini, immensum ingemuit, et ait : « O misericors, misere« rere mei in peccatum lapsi!

4. « Condoleas, o Paradise, tuo posses« sori mendicanti, et flebili foliorum tuo« rum fremitu, conditorem supplicator, ne « te claudat : O misericors....

5. « Arbores tuas incurva, quasi animatas, « procumbite coram clavigero, ut hortus « ille maneat apertus clamitanti : Miseri« cors....

6. « Haud amplius me flores tui perfun« dunt voluptate, verum spinas et vepres « terra mihi abeunti profert. O misericors...

7. « Nunc scio quid admiserim ; nunc « novi quæ dixerit mihi Deus in Paradiso : « Tu Eva suscepta, oblivisceris mei. O mi« sericors...

8. « O Paradise nobilissime, sanctissime, « beatissime, propter Adam consite plantis, « sed ob Evam occluse, quomodo flebo te? « O misericors...

3. Paucis tam graphice instrui et describi scenam dramatis, mecum mirator.

4. ἱκέτευσον τῷ πλ. T τὸν πλάστην edd. Vix acu ausim tangere delicata ἱκετήρια, scilicet supplicum ramos, lana alba obvolutos, quos melodus ex Edeni arboribus, non solum decerpsit, sed vocales inducit ac gemebundos, ut jam notavimus p. 59, cant. VIII, 17, ubi gemina apud Romanum consulto significavi. Inde in edd. fit transitus ad trop. 8.

5. Pergit ἱκετηρία, quam describit Suidas: ὁ θαλλὸς τῆς ἐλαίας, ἣν οἱ δεόμενοι κατατίθενταί που ἢ μετὰ χεῖρας ἔχουσιν.

6. τριβόλους. Gen. III, 18.

7. λαμβάνων. Ibid. « Quia audisti vocem uxoris tuæ. »

8. Ὁ δὲ Ἀδὰμ πεφυτευμένος edd. reduces, subverso metro, quod magis tollunt in sequentibus: καὶ διὰ τὴν Εὔαν κεκλεισμένος, ἱκέτευον Θεὸν διὰ τὸν παραπεσόντα ἐλ. ἐλ. με τὸν παραπεσ. insulsa ταυτοεπείᾳ, sed feliciter huc sistit editorum barbaries. — δι' Εὔαν δὲ T.

θ'. Ῥερύπωμαι,
δεδούλωμαι,
ἠφάντισμαι
τοῖς δούλοις μου·
ἑρπετὰ γὰρ καὶ θηρία,
ἃ ὑπέταξα φόβῳ,
πτοοῦσί με. Ἐλέημον...

ι'. Ὀσφραίνομαι
τοῦ ἄλσους σου,
καὶ τήκομαι,
μνησκόμενος
πῶς ἐν τούτοις ηὐφραινόμην
ἀπὸ τῆς εὐοσμίας
ἀνθέων σου. Ἐλέημον.

ια'. Τὴν τράπεζαν
τὴν ἄμοχθον
κατέστρεψα
θελήματι,
καὶ λοιπὸν ἐν τῷ ἱδρῶτι
προσώπου μου ἐσθίω
τὸν ἄρτον μου. Ἐλέημον...

ιβ'. Ὁ λάρυγξ μου,
ὃν ἥδυναν
τὰ νάματα
τὰ ἅγια,
ἐπικράνθη ἀπὸ πλήθους
τῶν πολλῶν στεναγμῶν μου
βοῶντός μου· Ἐλέημον...

ιγ'. Ποῦ ἔπεσα;
ποῦ ἔφθασα;
ἐκ βήματος
εἰς ἔδαφος,
ἀπὸ θείας μου οὐσίας
εἰς ἀθλίαν οὐσίαν
κατήντησα. Ἐλέημον...

ιδ'. Λοιπὸν Σατὰν
ἀγάλλεται,
γυμνώσας με
τῆς δόξης μου,
ἀλλ' οὐ χαίρει ἐπὶ τούτῳ,
ἰδοὺ γὰρ ὁ Θεός μου
ἐνδύει με. Ἐλέημον...

ιε'. Αὐτὸς Θεὸς
οἰκτείρας μου

9. « Obsordui, servus evasi, evanui coram meis famulis; reptilia enim et feræ, quæ pavori adegi, me terrent. O misericors....

10. « Subodoror lucum tuum, et tabesco, dum memini qualem modo hauserim fragrantiam ex tuorum suavitate florum. O misericors....

11. « Mensam, sine cura paratam, ultro subverti, et superest in sudore vultus mei edam meum panem. O misericors....

12. « Fauces meæ, quas delectabant fluenta sacra, amaruerunt præ multitudine tot meorum singultuum clamantis: O misericors....

13. « Quo cecidi? quo abii? e throno in solum, e deifica substantia in miseram inopiam corrui. O misericors....

14. « Demum Satan exultat, qui spoliavit me gloria mea; in quo tamen non gaudet: ecce enim Deus me vestit. O misericors....

15. « Ipse Deus meæ misertus nuditatis, cingit me, in quo mihi ostendit etiam de

9. Ῥερύπωμαι pro ἐῤῥύπωμαι juxta unicum apud vett. exemplum homericum ῥερυπωμένα εἵματα. Od. VI. Plura recentium congessit Lobeck *Paralip.* 13. Cf. Winer, l. l., p. 72.

10. Ω ab initio expectaveris ob acrostichidem, sed altera vetus licentia est. — τῶν ἀνθέων T.

11. προσώπου. Gen. III, 19.

12. ἀπὸ idem sonat quam ἄπο, ut in tr. 13, nec porro notare morabor. — πολλῶν om. T.

13. f. ποῦ ἔπ. ποῦ ἔφθ. pro ποῖ ἔπ. ut Roman. XIV, 1, XVII, 9. — ἔπεσα, iterum ut Roman. VIII, 8, etiam in terso poemate; cum in promptu esset ἔπεσον, maluit melodus ὁμοιοτέλευτα frequentare. — ἀπὸ βήματος T. — μου add. nisi legatur θεϊκῆς; sed displicet tautologia, timendumque alicubi gravius peccatum.

14. οὐ χαίρεται ἐν τούτῳ T, quod recipi nequit. Cf. Roman. III, 2, 3; IV, 3, 4.

15. με δεικνύει T. — φροντίζει μοι T.

τὴν γύμνωσιν,
ἐνδύει με·
διὰ τοῦτό μοι δεικνύει
ὅτι καὶ παραβάντος
φροντίζει μου. Ἐλέημον...
ις'. Σημαίνει μοι
τὸ ἔνδυμα
τὴν μέλλουσαν
κατάστασιν·
ὁ γὰρ ἄρτι καὶ ἐνδύσας
μετ' ὀλίγον φορεῖ με
καὶ σώζει με. Ἐλέημον...
ιζ'. Ταχὺ, Ἀδὰμ,
ἐγνώρισας
τὸ θέλημα
τῶν σπλάγχνων μου·
διὰ τοῦτο οὐ στερῶ σε
τῆς ἐλπίδος σου ταύτης,
ὡς εὔσπλαγχνος. Ἐλέημον...
ιη'. Οὐ θέλω δὴ,
οὐ βούλομαι
τὸν θάνατον
οὗ ἔπλασα·
σωφρονίσας νῦν μετρίως,
αἰωνίως δοξάζω
τὸν κράζοντα. Ἐλέημον...
ιθ'. Νῦν οὖν, σωτὴρ,
καὶ σῶσόν με
τὸν πόθῳ με
ζητοῦντά σε.
Ἐγὼ κλέψαι σε οὐ θέλω·
κλαπῆναι δέ σοι θέλω
καὶ κράζειν σοι. Ἐλέημον...
κ'. Ἀνείκαστε,
πανάγιε,
πανάχραντε,
ἐπίβλεψον
οὐρανόθεν ὡς εὔσπλαγχνος
καὶ σῶσον ἀναξίως
κραυγάζοντα. Ἐλέημον...
κα'. Διέγειρον
πρὸς αἴνεσιν
τὸ φρόνημα,
ἀνάστησον
τὸν ἐν κλίνῃ κείμενόν με,
ὃς ἀνάξιος, σῶτερ,

« me lapso sollicitum se esse : Misericors....

16. « Significavit indumentum mihi futuram restitutionem; nam qui modo me vestivit, mox assumet me, meque salvabit. Misericors....

17. — « Cito, o Adam, agnovisti voluntatem viscerum meorum; ideo non frustrabo te hac tua spe, sum enim benignus. Misericors....

18. « Haud amo, nec volo mortem operis mei; modicam illi dans temperantiam, in æternum honestabo clamantem : Misericors....

19. — « Nunc igitur, servator, me quoque salva, amanter te quærentem; furari te non ego velim, subripi vero a te volo et clamare tibi : Misericors....

20. « Incomparabilis, sanctus totus, totus mundus, respice desuper, uti pientissimus, et salva me haud dignum clamare tibi : Misericors....

21. « Suscita in laudem meos cogitatus,

16. σήμαινέ μοι T. Et hoc tr. notaverit peritus quisque symbolicæ et dogmaticæ veterum disciplinæ.

17. Nemine monito, ut in scena, persona mutatur.

18. οὐ θέλω, οὐδὲ βούλ. T. gravi defectu. — id. om. νῦν.

19. κἀμὲ σῶσον T; frustra emendatur, sed recogita legem metr. XIII. — κλέψεσαι sic T. — nisi semper in v. seq. aqua hæreret, melodia postularet : θέλω δέ σοι κλαπῆναι. Urget fortasse altera lex similiter cadentium. Cæterum melodus alludit ad bonum latronem, ut Roman. VIII, 13, 19, quæ descripsi, rhythmo nondum expolito.

20. f. om. ὡς et leg. εὔσπλαγχνός μοι. — σῶσόν με T. — Hymnodus f. loquitur in trop. 19-23.

21. κατακείμενον ὡς ἀν. σωτὴρ T. — f. ὡς ἀναξίως, ut supra.

κραυγάζει σοι· Ἐλέημον...
κβ'. Ἀνάστηθι,
συνίστησον,
φιλάνθρωπε,
τὸν πταίσαντα
νῦν ἀσώτως ἐν τῷ βίῳ·
προσέγγισόν μοι, σῶτερ,
τῷ κράζοντι· Ἐλέημον...
κγ'. Μονὰς, Τριὰς,
ἀχώριστε,
ἀμέριστε,
πρεσβείαις τῆς
Θεοτόκου οἴκτειρόν με·
πάριδε ἁμαρτίας
κραζόντων σοι·
Ἐλέημον,
ἐλέησον
τὸν παραπεσόντα.

« erige jacentem me in lecto, indignum « licet, salvator, qui ad te clamem : Miseri« cors....

22. « Restitue, confirma, hominum ama« tor, hominem hunc stolide in vita la« psum; accede mihi, servator, vociferanti : « Misericors, miserere mei.....

23. « Unitas, Trinitas, inseparabilis, in« divisibilis, precibus Deiparæ, miserearis, « et obliviscere peccata clamantium tibi : « Misericors, miserere mei in peccatum « lapsi. »

22. Σωτὴρ T. iterum.
23. οἰκτείρησον καὶ πάριδε ἁ. τῶν κρ. T. contra melod. ac metrum. — In hoc poemate Romanum, ut jam dixeram p. 59, quamvis nævi plurimi esse videantur, iterum et lubens agnoverim.

II.

DE PATRIARCHA NOE.

α'. Τῶν ἁμαρτιῶν
τὸ πέλαγος ἐπὶ Νῶε
ἐν ὀργῇ θυμοῦ
κατέκλυσας σῇ ἰσχύϊ,
ἐπ' ἐσχάτων δὲ κόσμον,
Χριστὲ ὁ Θεὸς,
ἀνεκαίνισας τῷ βαπτίσματι.
καὶ πυρὶ τὴν γῆν
ὕστερον καθαρίσεις·
ἀλλὰ σῶσον ἡμᾶς τῆς ὀργῆς
στοργῇ σου τῇ πρὸς ἡμᾶς,
λυτρωτὰ τοῦ παντός.

1. Flagitiorum immensum æquor, Noe sub ævo, o Christe Deus, ira commotus tua vi cooperuisti; at novissimis diebus mundum renovasti baptismate; iterum vero ultimo tempore terram igne repurgabis. Agedum, salva nos ab ira per tuam in nos clementiam, o universorum redemptor.

II. Votum quidem meum implevere priora; posteriora vero illa præter omnem spem venerunt ab eodem et uno taurin. f. 163, sub hoc lemmate: τῇ κυριακῇ τῆς β' ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν, κονδάκιον εἰς τὸν Νῶε, ἦχ. πλδ'. Ut enim vetus Ecclesia græca, auspicata pœnitentiæ tempus, Adamo unam, sic Noe alteram dicaverat jejuniorum dominicam. Idque ex more apostolico repetundum esse suadet eadem Ecclesiæ latinæ in Dominicis Septuagesimæ et Sexagesimæ consuetudo. Fecit autem vecordia byzantina, ut priscam illam tolleret concordiam, tantumque auderet, ut, expulso altero hominum parente, in ejus locum succederet spurius iste Palamas, cui totum hujus dominicæ officium sacrilegus patriarcha Philotheus adstipulavit.

1. Præfigitur : πρὸς τό· Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν, ut supra p. 148, cui sane modulo 5 priores v. aptantur, 6 vero alii alio abeunt, vetusque produnt αὐτόμελον. — ὀργῆς additur ex 5 cæteris trop. Romanum sapit ludus ὀργῆς στοργῇ, sed in primis egregia σύγκρισις ex triplici mundi lavacro.

β'. Ἀφορῶν τὴν ἀπειλὴν
τῶν ὑπευθύνων
ἣν ὑπέμεινάν ποτε
ἐπὶ τοῦ Νῶε,
τρέμω ἐνθυμούμενος
τὰ δεινά μου ἐγκλήματα,
γέμοντα κατακρίσεως·
ἐκείνοις μὲν ὁ πλάστης
ἠπείλησεν, προθύμως
χρόνον τῆς μετανοίας
ἀναμένων αὐτῶν·
ἡμῖν δὲ ἡ ὥρα
τῆς τελευταίας ἡμέρας
οὐκ ἐπεγνώσθη τὸ πότε ἥξει,
οὔτε ἀγγέλοις ἀπεκαλύφθη,
ἐν ᾗ Χριστὸς ἐλεύσεται,
ὁ πρὸ αἰώνων Κύριος,
νεφέλαις ἐποχούμενος,
ὡς Δανιὴλ ἑώρακεν,
τοῦ διακρῖναι τὴν γῆν·
πρὶν ἐπέλθῃ οὖν ἡμῖν
ἡ τοῦ τέλους ῥοπή,
ἱκετεύσωμεν τὸν Χριστὸν,
ἀλλὰ ῥῦσαι πάντας τῆς ὀργῆς
στοργῇ σου τῇ πρὸς ἡμᾶς,
λυτρωτὰ τοῦ παντός.

γ'. Ἵνα γνῶμεν οὖν ἡμεῖς
τὰ ἐπὶ Νῶε,
τῶν ῥημάτων τῆς Γραφῆς
ἀκροασθῶμεν·
τοῦτο γὰρ ἐφθέγξατο
πρὸς αὐτὸν ὁ φιλάνθρωπος
βλέπων ἀδικίας τῶν πρίν·
Καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου
ἐναντίον μου ἥκει,
ὅτι ἡ γῆ ἐπλήσθη
ἀδικίας πολλῆς·
νῦν οὖν καταφθείρω
αὐτοὺς καὶ πάντα τὰ γένη
τοῦ ἐξαρθῆναι τὴν ἁμαρτίαν·
ὅτι ἐπλήσθη φθορᾶς τὰ πάντα.
Ὑπάρχεις δὲ μονώτατος
δίκαιος καὶ εὐάρεστος
ἀπὸ τῆς γενεᾶς αὐτῶν·
δίκην γὰρ ῥόδου ἤνθησας
ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν·
ἐνωτίσθητι οὐκοῦν
σὺ ῥημάτων ἐμῶν

2. Dum respicio minas sontibus olim in diebus Noe intentatas, contremisco, recogitans immania mea crimina, quæ damnatione turgent. Sane hisce viris Creator minas renuntiavit, tempus eorum pœnitentiæ clementer expectans : nobis autem quandonam ventura sit hora ultimæ diei, nec notum est, neque etiam angelis revelatum : nempe quum veniet Christus, ante sæcula dominator, in nubibus vectus, ut Daniel perspexit, tellurem ad dijudicandam : prius ergo quam in nos irruat ultima finis meta, supplicum ramos Christo attollamus, ipsi clamantes : Agedum omnes ab ira eripe per tuam in nos clementiam, universorum Redemptor.

3. Nos igitur ut sciamus quid in diebus Noe acciderit, verba Scripturæ penitus audiamus. Sic enim hominis amator ad ipsum fatus est, scelera intuitus antea viventium :
« Tempus omnis hominis coram me venit,
« quoniam terra multis oppleta est nequitiis.
« Nunc ergo perdam eos, omnesque generationes, ut auferam iniquitatem, quoniam omnia inquinamento plena sunt.
« Tu vero solus superes justus et gratus ex omni horum progenie; sicut enim rosa floruisti medias inter spinas. Attende igi-

2. αὐτόμελος iterum rhythmus, alibi nondum repertus, grandior sane, in quo vix alius quam Romanus valuerit, vel inter verba sacra haud leviter obstantia, expedite spatiari. — ὑπέμεινα T. — Χριστός· Matth. XXIV. 36. — Δανιήλ. cap. VII, 13. — τὸν ante Χριστὸν om. T. Alias melodis dativum placet.

3. τὰς ἀδικίας T. — αὐτοὺς καὶ πᾶσαν τὴν γενεὰν T. — ἐνωτίσθητι cum serioribus et genitivo, ut in sentiendi verbis. Poteris σὺ ἐμὰ ῥήματα. Romano nihil

τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημα
τὸ ἐμὸν, ἐκβοῶν·
ἀλλὰ ῥῦσαι πάντας τῆς ὀργῆς...
δʹ. Νῦν οὖν ἄγαγε ὕλην
ἀσήπτων ξύλων,
καὶ ποιήσεις κιβωτὸν
καθάπερ θέλω·
ἥντινά σοι δείκνυμι,
ὡς εἰς μήτραν βαστάζουσαν
σπέρμα μελλουσῶν γενεῶν·
καὶ ταύτην ὥσπερ οἶκον
ἐν τύπῳ ἐκκλησίας
ποίησον ἁρμοδίως,
ὡς ἐντέλλομαί σοι·
νοσσιὰς ποιήσεις
τὴν κιβωτὸν ἀσφαλτώσας,
τριακοσίων πηχῶν τὸ μῆκος,
πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος πάλιν,
τὸ ὕψος δὲ τριάκοντα·
ἐπισυνάγων ποίησον
εἰς πῆχυν ἕνα ἄνωθεν,
διόροφα, τριόροφα
σκευάσεις τὴν κιβωτὸν,
τὴν δὲ θύραν τέλεσον
ἐκ πλαγίων αὐτῆς
καὶ ἐν ταύτῃ φυλάξω σε,
βοῶντά μοι πιστῶς·
Ἀλλὰ ῥῦσαι πάντας τῆς ὀργῆς
στοργῇ σου τῇ πρὸς ἡμᾶς,
λυτρωτὰ τοῦ παντός.

« tur tibi hæc verba mea, unde meum velle « facias, clamans : Agedum ab ira eripe « omnes....

4. « Nunc ergo collige copiam lignorum « nulli putredini obnoxiorum; et facies qua« lem velim arcam, sicut eam ostendam tibi, « velut in utero gestaturam futuræ sobolis « semen; eamque sicut domum, Ecclesiæ in « typum, ad amussim instrue, prout mando « tibi. Caveas facies, bitumine inungens, tre« centos computans longitudine cubitos, « quinquaginta autem latitudine, altitudine « vero triginta. Supera fac compagine desu« per unum cubitum, duplices triplicesque « tecti trabes in arca dispones; portam vero « perfice ex ejus lateribus. In hac te ser« vabo, clamantem fidenter : Agedum omnes « ab ira eripe, tua in nos clementia, orbis « universi redemptor. »

solemnius quam multa statim e sacris paginis mutuari et magna cum dexteritate vel in arduo metro interpretari. V. 8, 9, 10, 11, 12, 13 ipsa sunt verba, vix loco mutata, ut jacent in Gen. VI, 13 seqq.

4. Omnino cf. ἐκ τῶν οʹ. Genes. VI, 14, 15, 16. — σπέρματα T. — νοσσιὰς sic textus sacer l. l. — διώροφα καὶ τριώροφα LXX, sed nil mutandum, ut cum Hesychio stemus, nisi malueris eadem ad κιβωτὸν referre et ea cum LXX scribere : διώροφον, τριώροφον. Integrum f. carmen sic perrexerit : Αἶνος τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ. Utinam ex aliquo sepulchreto exoriantur demum membranæ aut papyri philyræ, quibus restituantur ea quæ misere in abyssum ceciderunt, novamque in lucem reviviscant, sicut nuper e babylonicis bibliothecis tegulæ loquaces eruperunt, totamque Diluvii tragœdiam instaurarunt. Nec discedam quin doctis veterum tabularum fossoribus nonnulla recolam, quæ nimis apud Suidam sepulta jacent, a nemine quem sciam, hisce saltem diebus, memorata, etsi quater eadem lexicographus refricaverit: 1° ἀπὸ Ναννάκου, ἐπὶ τῶν σφόδρα παλαιῶν καὶ ἀρχαίων. Kuster, t. I, p. 287. 2° Νάνναχος. Παλαιὸς ἀνὴρ πρὸ τοῦ Δευκαλίωνος· τοῦτόν φασι βασιλέα γενέσθαι πρὸ τ. Δ. ὃς προειδὼς τὸν μέλλοντα κατακλυσμὸν, συναγαγὼν πάντας εἰς τὸ ἱερὸν, μετὰ δακρύων ἱκέτευσε. Hic Kuster in notam adducit Stephanum Byzantinum, additque ab aliis dici Ἀννακόν. t. II, p. 595. 3° Τὰ ἀπὸ Ναννάκου, ubi dicitur rex Phrygum, ante Deucalionis tempora, t. III, p. 422. 4° Τὰ Ναννάκου, iterumque referuntur prisci regis diluvio imminente, fletus, lamenta, preces in templo, ibid. p. 428.

III.

DE ISAIA PROPHETA.

α'. Τῆς προφητείας * τὸ χάρισμα δεδεγμένος, * προφητομάρτυς, * Ἡσαΐα θεοκήρυξ, * πᾶσιν ἐτράνωσας τοῖς ὑφ' ἥλιον * τὴν τοῦ Θεοῦ φωνήσας * μεγαλοφώνως σάρκωσιν · * Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται.

β'. Ὅλος ὑπάρχων νενεκρωμένος * καὶ ἀκάθαρτα χείλη * κεκτημένος, Χριστὲ, * πῶς οἴσω σοι αἶνον ἐπάξιον; * Ὅμως γινώσκων τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν, * ὅτι σώζεις τοὺς πίστει σοι προσιόντας, * ὥσπερ ποτὲ * καὶ ἡ χήρα ἐκείνη τὰ δύο λεπτὰ, * προσφέρω λόγους χειλέων * ῥυπαρῶν, καὶ προσπίπτω κραυγάζων σοι · * Τὸν νοῦν μου φώτισον, δέσποτα, * ἵνα λέγω μετὰ τοῦ προφήτου σου · * Ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται.

γ'. Πάντες συνέλθωμεν μετὰ φόβου * τοῦ ὑμνῆσαι ἀξίως * Ἡσαΐαν, πιστοὶ, * τὸν ἐν προφήταις θαυμάσιον · * οὗτος καὶ πέρας τῆς προφητείας * εἰσδεξάμενος, κόσμον καταφαιδρύνει, * πᾶσιν ὁμοῦ * τὸ μυστήριον θείας ἑνώσεως * κηρύττει καὶ μεγαλύνει, * τοῖς ἐν σκότει τὸ φῶς προμηθούμενος, * σὺν τούτοις πᾶσιν ἀναβοῶν · * Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς ὁ ἀόρατος, * τεχθεὶς ἐκ Παρθένου τῆς θεόπαιδος, * ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται.

δ'. Ἅπαντα τόπον νῦν καταυγάζει * ἡ θεόφθογγος γλῶττα * σοῦ, προφῆτα Θεοῦ. * ἐν

1. Tu vatum charismate donatus, o propheta martyr Isaïa, Dei præco, Deum carnem factum cunctis sub sole positis revelasti, prægrandi voce fatus : « Ecce Virgo « in utero concipiet ! »

2. Totus ego, o Christe, qui maneo mortuus labiisque pollutus, tibi quomodo dignum dabo canticum? At enim conscius tuæ misericordiæ, salvos quippe facis fideles ad te accedentes, ut olim vidua illa dans duo minuta, sic tibi labiorum minus mundorum verba offero, pronusque clamo ad te : « Mentem meam illustra, Domine, ut cum « propheta dicam : Ecce Virgo in utero « concipiet. »

3. Omnes concurramus tremuli, ut digno celebremus hymno, o fideles, Isaïam, illum inter prophetas stupendum, qui ad ultimos prophetiæ fines progressus, omni orbi illucescit; qui cunctis simul renuntiat, vehementerque pandit et extollit divinæ unionis mysterium, lumenque sedentibus in umbra provide largitur, quibus cum omnibus clamat : « Nobiscum est Deus invisibi« lis, natus ex Virgine Deipara, ecce Virgo « in utero concipiet. »

4. Nunc omnem regionem lumine perfundit afflata tua vox, o Dei propheta, au-

III. Modestus melodus, qualiscumque sit, voti sui compos est, supplex quidem et pronus, sed tanto magni prophetæ argumento haud impar. Quidni sileam? Romanus se μεγαλοφώνως prodit. Rhythmum elegit suum, suo more aptavit, suis dictionibus ornavit. Exordium habes in menæis cætera in solo taurin. f. 109, ad diem maii IX, sancto prophetæ sacrum.

1. Ibid. πρὸς τό· Τὴν ἐν πρεσβείαις. Cf. infra, p. 527. — προφητομάρτυς, tam obvia quam nova vox. — ἐτράνωσας, Θεοδόξαστε, τρανῶς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Χριστοῦ φωνήσ. μεγαλοφ. εἰς τὰ πέρατα· ἰδοὺ anthol. rom. ex emendationibus haud semel infaustis cryptoferratensium. — ἰδού. Is. VII, 14.

2. ὄντως γιν. T. Ven. sequimur libenter rom. — σώζει T, ven. — σοι ante προσ. om. rom.

3. τὸ πέρας T. — τῆς θείας T. — om. ὁ ante ἀόρ. et τῆς ante θεόπαιδος, de qua voce, sat rara, semel hic et iterum scripta, diximus ad Rom. XXIX, tr. 40, et Joseph. II, 4.

4. f. ἀξίως ὑμν., cum proxime sit ἔνθεον. — μεγαλοφ. κηρύττομεν T.

παῤῥησίᾳ γὰρ κέκραγας * τὴν συγκατάβασιν τοῦ ὑψίστου * ἀτρέπτως προσγενομένην, * ἣν ἀληθῶς * κατιδόντες, ἐνθέως ὑμνοῦμέν σε· * τοὺς πάντας γὰρ ἀνειλκύσω * ἀπὸ σκότους πρὸς ἔνθεον ἔλλαμψιν, * μεγαλοφώνως κηρύττοντας· * Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς ὁ ἀόρατος, * τεχθεὶς ἐκ Παρθένου τῆς θεόπαιδος, * ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται.

dacter enim profatus es, quomodo se Altissimus inclinaverit, nihil se mutari passus, quem dum vere cernimus, te divino numine canimus : omnes enim e tenebris traxisti ad deificam lucem, magno præconio dicentes : « Ecce Emmanuel invisibilis, natus « ex Virgine Deipara, ecce Virgo in utero « concipiet. »

IV.

IN CHRISTI NATALIA.

I.

ΑΙΣΜΑ.

α'. Χορὸς τῶν προφητῶν
ἑορτάζει ἐνθέως
τὸ θαῦμα τὸ ἐν σοὶ
γεγονὸς, ὦ Παρθένε·
Θεὸν σεσαρκωμένον
ἐπὶ γῆς ἀπεκύησας·
ὅθεν ἄγγελοι
μετὰ ποιμένων ὑμνοῦσι,
Μάγοι πίστει δὲ
σὺν Ἰωσὴφ ἐκβοῶσιν
τῷ Δαυὶδ τὰ θαύματα.
β'. Ὑπὸ πολλῆς ἀγαθότητος
συγκαμπτόμενος
Ἰησοῦς ὁ ὑπέρθεος
ἐκ τοῦ Πατρὸς κατελήλυθεν
πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξένους,
ἵν' ἡμᾶς τῷ γεννήτορι
εἰς ἀεὶ οἰκειώσηται,
. . . .
ἐξ οὗ ἐξήλθομεν

1. Prophetarum chorus
divino numine celebrat
prodigium in te
peractum, o Virgo!
Deum carnem factum
in terra peperisti :
ideo angeli hymnos
cum pastoribus concinunt;
Magi autem in fide
cum Josepho renuntiant
Davidi mirabilia.
2. Præ summa benignitate
semet inclinans
Jesus, super omnia Deus,
e sinu Patris descendit
ad nos peregrinans,
ut nos apud genitorem
det perpetuum domicilium
. . . .
paradisi, ex quo prius

IV. Vetus poema videtur, tum ex rarissimo modulo, tum ex alternis ephymniis, cum eleganti et prisca licentia revocatis. Extat in taurin. f. 51, in quo inter duas dominicas ante Natalia sic dividuntur trop. promiscue, ut nulla acrostichis maneat.

1. πρὸς τό· Χορὸς ἀγγελικὸς, cf. supra p. 28, et menæa dec. ad diem XXII in vet. edit. ven., ad diem XXVI, p. 211, in nova ed.

2. πρὸς τό· Τὸ φοβερὸν, p. 29, 36. — εἰς ἀεὶ pro metro additur. Præterea unus v. excidit, in quo f. γεγονότας ἐχθροὺς αὐτοῦ, « ut nos cum Patre conciliet, *inimicos ejus factos*, ex quo primum e parad. exulavimus. » — καταλαμβάνῃ T. — τὴν σὴν ἀγν. γ. T. — νῦν et mox σε additur.

παραδείσου τὸ πρότερον·
διὰ γὰρ τοῦτο
καταλαμβάνεις
τὴν Βηθλεὲμ, Παρθένε,
ἵνα ἡ Ἐδὲμ ἡ πρώην
συγκλεισθεῖσα, αὖθις πάλαι
ἀνοίξῃ τὰς πύλας,
καὶ δέξηται πάντας,
τοὺς ἁγνὴν τὴν σὴν γέννησιν
νῦν προεορτάζοντας,
καὶ πίστει σε σέβοντας
Παρθένον θηλάζουσαν.

exules fuimus :
idcirco accedis
ad Bethleem, o Virgo,
ut Eden qui olim
clausus est, nunc iterum
suas aperiat fores,
omnesque recipiat,
qui tuum illibatum partum
festo nunc recolunt,
teque fidenter venerantur
Virginem lac præbentem.

γ'. Αὐτὸς ὑπάρχει Θεὸς ἡμῶν * προαιώνιος, * ὁ παράδοξα τέρατα, * ὡς δυνατὸς, ἐργασάμενος· * ὥσπερ γὰρ ἐν μέσῳ * τῆς καμίνου ὡς ἄνθρωπος * ἀψευδῶς κατεφαίνετο, * οὕτως καὶ ἐν τῇ μήτρᾳ σου, * Παρθένε πάναγνε, * ἐχωρήθη ὡς νήπιον, * ἀνερμηνεύτως * κατασκηνώσας, * καὶ ἐξελθὼν ἀφλέκτως, * καὶ τοὺς μάγους δι' ἀστέρος * ἐκ Περσίδος ὁδηγήσας, * καὶ τοὺς ἀγραυλοῦντας * ἄνωθεν πιστώσας, * Ἰωσήφ τε τὸν δίκαιον * πληροφορήσας ὅτι * ὑπάρχεις ἀμίαντος * Παρθένος θηλάζουσα.

δ'. Σεσαρκωμένος ὁ ἄσαρκος * καθορᾶται νῦν, * καὶ χερσὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ * θελήσει διαβαστάζεται, * ὁ χερσὶν ἰδίαις * διαπλάσας τὸν ἄνθρωπον, * καὶ μολεῖ πρὸς τὴν Αἴγυπτον * ὁ μηδαμοῦ χωρούμενος· * καὶ πάντα δέχεται * τοῦ παθεῖν ὁ ἀνεύθυνος * ἵν' ὑπευθύνοις * τῆς ἁμαρτίας * ἐλευθερίαν γράψει, * ἀποδώσει τε τὸ χρέος * ὅπερ ὤφειλεν ἡ Εὔα, * καὶ ἐνδυναμώσει ἐξ αὐτῆς τεχθέντας, * ὑπερορᾶν παιζόμενον * Ἡρώδην ἀόρατον, * καὶ εὐαγγελίζηται * τῷ Δαυὶδ τὰ θαύματα.

ε'. Μετὰ ποιμένων δοξάσωμεν· * μετὰ Μάγων δὲ * ἀρετὰς προσενέγκωμεν, * πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην τε· * καὶ μετὰ ἀστέρος * νοητῶς ἐπιδράμωμεν, * τὸν χρησμὸν εἰσδε-

3. Ipse Deus noster est ante sæcula, qui omnem supra fidem prodigia fecit, juxta suam potentiam. Ut enim in media fornace vero homini similis apparuit, sic tuo in utero, o Virgo castissima, comprehensus est ut puer, ininterpretabili modo figens tabernaculum, ex eoque procedens quin tu comburaris; per stellam Magos e Perside accersit, rusticos pastores cœlesti præconio suadet, ac Josephum justum certiorem facit te esse intemeratam Virginem lac præbentem.

4. Nunc carne indutus carnis expers Deus noster cernitur, ipseque volens manibus matris suæ fertur, qui propriis manibus finxit hominem. Tendit in Ægyptum, qui nulli loco abest. Omnia pati sustinet innocens, ut nocentibus a peccato libertatem vindicet, debitumque relaxet quo tenetur Eva, roburque præstet ejusdem soboli, unde contemnant illusum Herodem invisibilem, et renuntiet Davidi mirabilia.

5. Cum pastoribus gloriam dicamus; cum Magis vero munera virtutum offeramus, fidem, spem et charitatem; et cum stella mente curramus, ab angelo vaticinium ma-

3. Iterum egregiam nota Babylonicæ fornacis interpretationem. — καὶ Ἰωσὴφ τὸν T.

4. μολεῖ sapit peregrinam græcitatem. — ἵνα τοῖς ὑπ. γράφῃ T. — τοὺς ἐξ αὐτῆς. — τὸν ἀόρατον T. — εὐαγγελίζεται T. Longa est series futurorum, post ἵνα, more melodorum.

5. Ad eumdem melodum pertinere suspicor duo poemata, in quibus idem de Magorum mu-

χόμενοι * δι' ἀγγέλου σαφέστατα, * ὥσπερ ὁ ἔνθεος * Ἰωσὴφ ὑπεδέξατο, * σὺν αὐτῷ πίστει * ἀπεριέργῳ Θεὸν ὁμολογοῦντες * τὸν τεχθέντα ἐν σπηλαίῳ * καὶ ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων * προσανακλιθέντα, * ὅπως ἀλογίας * τοὺς λογικοὺς λυτρώσηται * καὶ σώζῃ τὰ πέρατα, * εὐαγγελιζόμενος * τῷ Δαυὶδ τὰ θαύματα.

nifesto cum assensu accipientes, divini instar Josephi, et una cum eo fide incuriosa confitentes Deum esse puerum in specu natum, et in præsepio jumentorum jacentem, ut a bruta mente rationabiles homines liberet, salvosque faciat ultimos fines, dum renuntiat Davidi mirabilia.

ϛ'. Ἅπαν νεκρώσαντες φρόνημα * τῆς σαρκὸς ἡμῶν, γεννηθῶμεν ἐν πνεύματι, * καὶ τῷ τεχθέντι προσδράμωμεν * σὺν τῇ Θεοτόκῳ * ἐπὶ Αἴγυπτον φεύγοντι * δι' ἀγγέλου προῤῥήσεως· * τῷ Δαυὶδ δὲ βοήσωμεν * σὺν τῷ θεόφρονι * Ἰωσὴφ τὰ θαυμάσια. * Παρθένος τίκτει * καὶ μετὰ τόκον * πάλιν μένει παρθένος· * ἣν ποιμένες κατιδόντες * καὶ τὸ ἄθροισμα τῶν Μάγων, * Θεὸν ἀνυμνοῦντες * ὑπέστρεψαν ἅμα· * οὕσπερ νῦν ἐκμιμούμενοι, * δόξαν ἀναπέμψωμεν * αὐτῷ καὶ κηρύξωμεν * τῷ Δαυὶδ τα θαύματα.

6. Interimentes omnem carnis nostræ impetum, spiritu nascamur, et cum nato puero et Deipara accurramus in Ægyptum quo fugiunt, ab angelo moniti, contestemur vero cum sapiente Josepho Davidi mirabilia. Virgo parit, et post partum rursus virgo manet. Quam ubi pastores viderunt et cœtus Magorum Deum laudantes, reversi sunt, eorumque exemplo, gloriam illi dicamus, et renuntiemus Davidi mirabilia.

neribus legitur: unum enim in die XIX dec. de S. Bonifacio hæc habet: Καὶ τούτῳ (Χριστῷ) δῶρα προσαγαγεῖν, ὡς λίβανον καὶ σμύρναν καὶ χρυσὸν, πίστιν, ἀγάπην καὶ ἐλπίδα. Cf. menæor. dec., p. 135. Alterum de SS. martyribus Cretens. in die XXIII decembris infra, si locus non deest, leges in tropol. taurin. f. 42. — εὐαγγελιζόμενα T.

6. παρθ. παλ. μέν. T. — νῦν add. post οὕσπερ. — Præter Romani tesseram αὐτοῦ θελήσει in trop. 4, ejusdem acumina et indolem tota oratio refert.

II.

DE SS. INFANTIBUS MM.

α'. Ἑορτάζει σήμερον
ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία
ἑορτὴν μεθέορτον
τῶν τοῦ Θεοῦ γενεθλίων·
χαίρει γὰρ
μετ' εὐφροσύνης
ἀγαλλομένη,
ἅπαντας

1. Fauste recolit hodie
Ecclesia Dei
intermediam festivitatem
Christi natalium :
lætatur enim,
gaudio
exultabunda,
omnesque

II. Aurea et argentea melodorum ætas his duobus II et III canticis dignoscitur. Hic enim rhythmus alacer, expeditus, apte intercisus, dictio pura et obvia, nihil novum neque contortum, ephymnia ardua, inexpectata, facili tamen ictu repercussa; illic vero tritus modulus, largus et pinguis, στίχοι vix sensu distincti, nova et sesquipedalia verba, ephymnia circumforanea. Prius extat in taurin. f. 53.

1. Ibid. ἦχ. γ' πρὸς τό· Ἡ παρθένος. — τε add. post αἴνεσιν. — f. acrostichis erat νηπίων.

εἰς αἴνεσίν τε
προσκαλουμένη
τοῦ δοξάζειν εὐχαρίστως
τὸ μέγα κράτος
τοῦ πρὸ αἰώνων Θεοῦ.

β'. Νεῦσον, Λόγε Θεοῦ,
ἐπὶ καρδίαν ἄσωτον,
ὁ τῷ σου νεύματι
κτίσιν ποιήσας ἅπασαν,
καὶ φρένα μοι λάμψον
ψυχῆς μου ταλαίνης,
ὅπως ὑμνήσω
βρέφη θεόλεκτα
καὶ ὄντως πανάγια·
ἃ ὁ Ἡρώδης
ξένως ἐθέρισεν,
Ἱερουσαλὴμ
νῦν ὑπεδέξατο·
ἐκεῖ ἠκούσθη
κλαυθμὸς καὶ θρῆνος
καὶ ὀδυρμὸς τέκνων πολλῶν·
Ῥαχὴλ ἦν κλαίουσα σφοδρῶς,
καὶ οὐκ ἤθελε ὄντως
παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν·
τὸ μέγα κράτος
τοῦ πρὸ αἰώνων Θεοῦ.

in laudis cantica
convocat,
gratis ut hymnis celebrent
magnam potestatem
Dei ante sæcula viventis.

2. Annue, o Dei Verbum,
cordi desperato,
tu qui nutu
omnem fecisti creaturam;
mentemque mihi illustra,
animæ meæ misellæ,
ut hymnis canam
infantes a Deo electos
ac vere sanctissimos:
quos Herodes
immaniter messuit,
Hierusalem
hodie suscepit.
Hic auditus est
clamor et lamentum,
et de multis filiis ejulatus:
Rachel plorans vehementer,
ac nullatenus voluit
consolari, quia non sunt.
Magna est potestas
Dei ante sæcula viventis.

γ'. Ἡ τῶν Μάγων σπουδὴ * καὶ παρρησία ἅπασαν * Ἰουδαίαν κραυγῆς * ἐπλήρωσαν· ἐζήτησαν * Χριστὸν τὸν τεχθέντα * κόσμου βασιλέα, * ὅθεν Ἡρώδης * ὁ δυσσεβέστατος * ὡς τοῦτο ἀκήκοεν, * σὺν ἱερεῦσι * νόμον ἠρεύνησαν * καὶ τῶν προφητῶν * τὰ προκηρύγματα, * ποῦ οὖν ἐτέχθη * καθάπερ βρέφος * ὁ παλαιότερος Δαυὶδ * καὶ τοῦ Ἀδὰμ ὁ πλαστουργός· * ὁ στρατὸς τῶν νηπίων * προσηνέχθη καὶ ἐσφάγη· * τὸ μέγα κράτος * τοῦ πρὸ αἰώνων Θεοῦ.

δ'. Πάλαι ἐν τοῖς ψαλμοῖς * Δαυὶδ προ-

3. Magorum festinatio et confidentia omnem Judæam tumultu implevere, quærebant Christum natum, mundi regem: unde impiissimus Herodes, id ubi rescivit, cum sacerdotibus legem scrutabatur et prophetarum oracula: ubi nempe editus sit uti puer, is qui Davide antiquior est Adamique conditor: agmen infantium oblatum est et mactatum. Magna Dei potestas, ante sæcula viventis!

4. Olim prælocutus est David in psalmis:

2. πρὸς τό· Τὴν Ἐδέμ. — καὶ Ἱερουσ. T. — τέκνων πολλοῖς T. — Ῥαχὴλ κλαίουσα. Sic cod. — Vix mutatur Matth. II, 18, nec tamen metrum læditur.

3. ἐπλ. ζητήσαντες T. — ὁ deest in cod. ante δυσσ. — ὡς τοῦτον T. — τὸν παλαιότερον δ... τὸν πλαστουργόν continua et inepta attractione ex superiori βρέφος.

4. ψαλμοῖς. Cf. ps. XC, 7. — πεσ. χορ. ἅγιος T.

ανεφώνησεν· * Ἐκ τοῦ κλίτους σου γὰρ * χορὸς πεσεῖται ἅγιος * μυρίων νηπίων· * ἀλλὰ καὶ χιλίων * τὴν τοῦ Ἡρώδου * ἀνακηρυττόντων * μανίαν παράνομον· * πρὸς σὲ δέ, Λόγε, * οὐ προελεύσεται· * μᾶλλον δὲ αὐτὸς * φθόνῳ τιτρώσκεται, * σὺ δὲ ὡς μόνος Θεὸς * καὶ πλάστης, * συμβασιλεύεις πάσης γῆς, * καὶ γὰρ γεγένησαι βροτὸς * οὗ τὸ ἄστρον ἰδόντες * ἀνυμνοῦσιν ἐκ Περσίδος * τὸ μέγα κράτος * τοῦ πρὸ αἰώνων Θεοῦ.

A dextris tuis cadet sacer chorus decem millium infantium; immo millium alta voce contestantium impiam Herodis amentiam. Ad te autem usque, o Verbum, non progredietur; immo invidia lethali vulneratur. Tu vero, qui solus Deus et creator es, in universam terram regnas, ex eo ipso quod natus es puer, cujus stellam reges Persarum videntes, erumpunt in hymnos : Magna Dei potestas, ante sæcula viventis!

III.

De iisdem.

α'. Ὁ σὺν πατρὶ
ἀμήτωρ Κύριος Λόγος,
καὶ ἐν μητρὶ
ἀπάτωρ μόνος ἄνθρωπος,
νηπιάσας νόμῳ σώματος,
χορὸν νηπίων στέφει σήμερον·
βρεφῶν ὁ θεῖος πλάστης ὡς βρέφος [πλάττεται,
ἀμνὸς ὁ πρὸ αἰώνων ἐν φάτνῃ τίθεται,
καὶ σώζει τοὺς πιστοὺς ἀνυμνοῦντας [αὐτόν.

β'. Ἄλλος ἡμῖν ὡς ἥλιος λάμψας,
τοῖς ἐν σκότει τοῦ βίου,
γεννηθεὶς ὁ σωτὴρ
ἐν τῇ Βηθλεὲμ, ὡς ἄνθρωπος,
δείκνυσι κόσμῳ ἀστέρας νέους,
ἀπαστράπτοντας αἴγλην φωτὸς ἀῤῥήτου·
λάμπουσι γὰρ
οἱ θανόντες ὡς ζῶντες παῖδες ἱεροί,
οὓς πόθῳ μέλποντες ὕμνοις
εὐφημήσωμεν, τούτων τὴν ἔνθεον
καὶ πάνσεπτον μνήμην γεραίροντες,

1. Qui cum Patre
sine matre Dominus Verbum est,
qui in matre
solus sine patre homo est,
factus puer ex lege corporis
hodie chorum infantium coronat :
parvulorum divinus opifex parvulus [efficitur,
agnus ante sæcula in præsepio ponitur,
salvosque facit fideles ipsum celebran-[tes.

2. Alius veluti sol nobis effulget,
versantibus in umbra vitæ,
Salvator luci datus,
sicut homo, in Bethleem,
mundo ostendit sidera nova,
quæ rutilant radio luminis ineffabilis :
emicant enim
mortui sicut vivi sacri infantes,
quos hymnis teneris prosequentes,
fausto plausu attollamus eorum deifi-
ac venerandam memoriam, [cam

III. Theodori vix non erit hoc fragmentum, olim menæis venetis, haud sine pessimis corruptelis, insertum, penitus vero expunctum a novissimis editoribus. Cf. decembr. diem XXIX vet. p. 287, nov. p. 231. Antholog. roman. primum quoque trop. expunxit, ut novum aliud daret, secundum vero retinuit.

1. Extat in cod. taurin. f. 54: ἦχ. πλδ' πρὸς τό· Τοὺς ἀσφαλεῖς. — Ὁ ἐκ πατρὸς... καὶ ἐκ μητρὸς edd. f. σὺν μητρί. — φύσει σώματος χοροὺς iid. — Duo v. 7, 8 alias habent 12 syllabas. — V. 8 totus omittitur in edd.

2. Ὡς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης λάμψας edd. omnes, subverso metro solemni τράνωσον. — τοῖς ἐν τῷ

καὶ Χριστὸν ἱκετεύοντες ὡς λυτρωτήν,

τὸν σώζοντα τοὺς πίστει ὑμνοῦντας αὐ-
[τόν.

γʹ. Νῦν ἐν κλαυθμῷ Ῥαχὴλ βλέπει τέκνα, * καὶ παράκλησιν πᾶσαν * ἀποθεῖται ψυχῆς· * ὁρᾷ γὰρ αὐτῆς τὰ ἔκγονα, * ἄλλο τὸ ξίφος ἐν σπλάγχνοις ἔχον, * ἄλλο μέσον καρδίας κατεσφαγμένον, * ἕτερον δὲ συγκρουσθὲν ἐπὶ τῇ πέτρᾳ * ἐκπνοῦν δεινῶς, * καὶ ἄλλο ὡς ὑπὸ λύκων σπαραχθὲν * εἰς πικρὸν ἐγκατάβρωμα· * καὶ ταῦτα βλέπουσα κράζει Χριστῷ, * ἐν κλαυθμῷ δεομένη δουλοπρεπῶς, * τῷ σώζοντι τούς...

δʹ. Ἐν ἐμπαιγμῷ Μάγων Ἡρώδης * ἀνταλλήλως ὁ τάλας * τὴν νηπίων πληθὺν * τυφλώττων συγκατεμέλισεν· * οὗτοι ὡς θεῖα νεόφυτα δὲ, * οὐρανίας τραπέζης παρόντες κύκλῳ, * τῆς ὑπὲρ νοῦν * χαρμονῆς ἀξιοῦνται καὶ ἐνθέου τρυφῆς· * ζωῆς γὰρ τῆς ἐπικαίρου * στερηθέντες, αἰώνιον ἤρξαντο * ζωὴν καὶ θείαν ἀπόλαυσιν, * καὶ θερμῶς δυσωποῦσι πρὸς Κύριον * τοῦ σῶσαι τοὺς πίστει ἀνυμνοῦντας αὐτόν.

et Christum exorantes ut redempto-
[rem,

qui salvos facit fideles ipsum celebran-
[tes.

3. Nunc gemens Rachel intuetur filios, nec solamen ullum animæ non refugit. Videt enim ex natis suis alium ensem in visceribus habentem, alium medio corde transfossum, alium allisum in petra dire spiritum exhalantem, alium tanquam a lupis discerptum in immane pabulum, et hæc aspiciens Christo clamat, in suo ejulatu supplex uti famula, salvos ut faciat...

4. Illusus a Magis Herodes, reddita vice, puerorum turbam cæco furore membratim discerpit infelix; ipsi vero sicut novellæ plantæ, in circuitu mensæ cœlestis, lætitia omnem superante sensum divinisque deliciis digni æstimantur. Amissa enim vita caduca, incœperunt æternam vivere vitam ac Deo frui, et amanter exorant Dominum, salvos ut faciat fideles ipsum celebrantes.

σκ. ven. — ἐν Βηθλ. T et edd. — ἀστράπ. iid. — καὶ θανόντες T male. — οἱ ἱεροὶ παῖδες edd. contra modulum. — καὶ πάνσεπτον om. edd. — ἀνυμν. αὐτὸν T, edd.

3. ταύτης τὰ T. — συγκρουσθέν τε ἐν π. ἀποπνεῦσαι δεινῶς T. — ἐγκατάβρωμα, uti mox ἀνταλλήλως et συγκατεμέλισεν a Theodoro cusa videntur. — f. ἃ βλέπουσα βοᾷ τῷ Χριστῷ.

4. νεόφυτά τε T. Melodus quasi inter se opposuit ἀνταλλήλως duo ultima trop. neque maleferiatus erit pictor, qui dum stragem infantium in inferiore terra adumbraret, grata vice in superis puerulos, divinæ mensæ convivas, opipare gestientes, eidem tabellæ appingeret. — Pro verbo ἤρξαντο, quod genitivum postulat, nec participio στερηθέντες opponitur, melius fortasse κέκτηνται vel κέκτηντο. — πίστει σε γεραίροντας T.

V.

IN DOMINICA ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ.

αʹ. Τῆς πατρῴας δόξης σου * ἀποσκιρτήσας ἀφρόνως, * ἐν κακοῖς ἐσκόρπισα * ὃν

1. Ex gloriosa sorte tua, pater, stulto impetu resiliens, nefarie disperdidi quas

V. Quadragesimæ duplex exordium apud Græcos duæ parabolæ faciunt, una publicani et Pharisæi quæ in prima Dominica, in secunda vero altera de filio prodigo legitur: utramque a Romano exornatam fuisse putem, et ambabus aptatam solemnem natalium melodiam: ἡ Παρθένος. Ex illa unum troparium, ex hac tantum quatuor supersunt in menæis. Currente rota, cur urceus exit? neque alius codex quam taurin. f. 157 hæc pauca servavit.

1. πρὸς τό· Ἡ Παρθένος, ἦχ. γʹ. Cf. p. 1. — φωνὴν κραυγάζω edd. ven. Cf. Luc. XV.

μοι παρέδωκας πλοῦτον· * ὅθεν σοι * τὴν τοῦ ἀσώτου * φωνὴν προσφέρω· * Ἥμαρτον * ἐνώπιόν σου, * πάτερ οἰκτίρμον, * δέξαι με μετανοοῦντα * καὶ ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου.

β'. Τοῦ σωτῆρος ἡμῶν * καθ' ἑκάστην διδάσκοντος * δι' οἰκείας φωνῆς, * τῶν Γραφῶν ἀκουσώμεθα * περὶ τοῦ ἀσώτου, * καὶ σώφρονος πάλιν, * πιστοὶ, καὶ τούτου * ἐκμιμησώμεθα * τὴν καλὴν μετάνοιαν, * τῷ κατιδόντι * πάντα τὰ κρύφια * μετὰ ταπεινῆς * καρδίας κράζοντες· * Ἡμάρτομέν σοι, * πάτερ οἰκτίρμον, * οὐκ ἐσμὲν ἄξιοί ποτε * κληθῆναι τέκνα σου ὡς πρίν· * Ἀλλ' ὡς φύσει ὑπάρχων * φιλότεκνος, σὺ προσδέχου * καὶ ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου.

γ'. Ο... δ'. Ὑπὸ δὲ τοῦ παιδὸς * ὁ πατὴρ δυσωπούμενος * διανέμει αὐτοῖς * πλοῦτον ὅνπερ ἐκτήσατο, * καὶ τοῦτον συνάξας, * προκαταλαμβάνει * χώραν μακράν τε * καὶ ὅλως ἄγνωστον, * ἐκεῖ δὲ ἀνήλωσε * πάντα τὸν βίον * ἀσωτευσάμενος· * ὅθεν ἡδονῶν * δοῦλος ἐγένετο, * παράσιτος δὲ * τοῦ διαβόλου * καὶ τῶν κτηνῶν ὁμόσκηνος, * οἷς συνεβλήθη, συληθεὶς * ἥνπερ εἶχε τὴν μοῖραν· * πλὴν διὸ δέξαι με, κράζει, * καὶ ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου.

ε'. Τ... ϛ'. Α... ζ'. Π... η'. Ἐν τιμῇ ὢν υἱὸς, * οὐ συνῆκα ὁ ἄθλιος· * ἐμαυτὸν δὲ κακῶς * τῆς δόξης σου ἐστέρησα, * πάτερ παντοκράτορ, * ἀσώτως βιώσας· * ἀλλ' ἐπιστρέψας * κράζω· Φιλάνθρωπε, * καρδίαν πτωχεύσασαν * μὴ ὑπερίδῃς, * ἀλλὰ κατάστησον * εἰς τὸ φωτεινὸν * καὶ πρῶτον κάλλος σου, * τὸν ἀῤῥαβῶνα * τοῦ βαπτισμοῦ σου, * ὡς τῷ ἀσώτῳ σου υἱῷ, * πάλιν διδούς

mihi tradideras opes : unde tibi vocem insani filii offero : « Peccavi coram te, pater « misericors, recipe me pœnitentem, et fac « me unum ex mercenariis tuis. »

2. Cum singulis diebus salvator noster nos propria voce doceat, audiamus Scripturas de filio dissoluto, postmodum frugi, ac simili fide imitemur pulchram ejus pœnitentiam, intuenti omnia in abscondito, cum humili corde, dicentes : « Tibi peccavimus, « pater benigne, neque digni unquam su- « mus vocari filii tui, ut antea : sed quum « natura sis filiorum amator, tu accipe me « et habeto me unum e mercenariis tuis. »

3. 4. A filio pater exoratus, distribuit illis opes quas acquisivit. Is suas collegit, abiitque in regionem longinquam et prorsus incognitam, ibique luxuriose dissipavit omnia vitæ bona; hinc libidinum servus factus est, et diaboli parasitus, ac jumentorum contubernalis, quibuscum consociatus, parte spoliatus est quam receperat. Verum idcirco clamabat : « Recipe me, et fac me unum e « mercenariis tuis. »

5. 6. 7. 8. In honore cum filius essem, haud intellexi infelix, memet tua gloria male privavi, pater omnium dominator, dissolute qui vixerim : sed conversus clamo : « Hominum amator, cor egenum ne despi- « cias, sed restitue in tuum splendidum et « pristinum decus, arrham baptismatis tui, « sicut filio prodigo tuo, iterum dans mihi, « o bone, et dignum me convivio illo my-

2. πρὸς τό· Τὴν Ἐδέμ. — πάλιν καὶ τοῦτο πίστει T, edd. — καρδίας κράξωμεν edd. — σου post τέκνα iid. om. — ὑπ. φιλάνθρωπος iid.

4. ἐκτήσαντο T. — καὶ τοῦτο T. — βίον optime, ut veteres, pro βίον τὴν οὐσίαν. Cf. Luc. l. c. — ὁμοσκηνὴς sic T. — εἶχεν τὴν μήτραν id. gravi vulnere, quod vix reducitur. — In fine T : πλὴν διὸ κράζει· δέξαι με, πάτερ, καὶ ὡς ἕνα τ. μ. σ. sic ultima turbari solent.

8. ἐν τιμῇ. Ps. XLVIII, 13. — παντοκράτωρ T. Spirat in ultimis eucharistica arcani disciplina, quamvis pauca, sat vero multa intelligenti ab ævo erepta sint.

μοι, ἀγαθὲ, * καὶ τοῦ δείπνου ἐκείνου * τοῦ μυστικοῦ ἄξιῶν με, * καὶ ποίησον ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου.

« stico adhuc faciens, et habeto sicut unum « e mercenariis tuis. »

VI.

IN SABBATO ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΕΩΣ.

α'. Ὁ τῇ σῇ ἐξουσίᾳ, * Χριστὲ οἰκτίρμων, * ἐκ τῆς γῆς διαπλάσας * γένος ἀνθρώπων, * καὶ πρὸς τὴν γῆν πάλιν κελεύσας μετέρχεσθαι, * τοὺς ἐξ αἰῶνος * θανόντας ἀνάστησον, * ἐν τῇ ἐσχάτῃ σου σάλπιγγι, * διδοὺς αὐτοῖς τὴν σὴν * οὐράνιον ἀπάπαυσιν.

β'. Δέξαι ἡμῶν, οἰκτίρμων, τὸν ὕμνον * ἐκ καρδίας ᾀδόντων * συντριμμῷ τε ψυχῆς * πρὸς σὲ βοώντων καὶ κραζόντων, * ἵνα ἐν ὥρᾳ τῆς κρίσεώς σου, * τοῖς θανοῦσι ἢ βίᾳ ἐκ τοῦ αἰῶνος, * ἢ ἐν κρημνοῖς, * ἢ ἐν γῇ, ἢ ἀγχόνῃ, ἢ λίμνεσι, * παράσχῃς πταισμάτων τούτοις * εὐσπλαγχνίᾳ σου, Λόγε, συγχώρησιν, * καὶ παραδείσου δείξῃς αὐτοὺς, * σὺν λῃστῇ τῷ πιστῷ σου οἰκήτορας, * διδούς...

γ'. Ἔργα χειρῶν σου καὶ ποιημάτων, * οἱ πρὸς σὲ μεταστάντες * τῆς φθαρτῆς καὶ ῥευστῆς * τοῦ βίου τούτου συγκλείσεως· * οἴκτειρον πνεύματα τῶν θανόντων * ἐξ αἰῶνος, ἐν πόλεσιν, ἐν ἐρήμοις, * τοὺς βασιλεῖς, * ἱερεῖς ὀρθοδόξους, μονάζοντας, * γηραιοὺς, πρεσβύτας, νέους, * καὶ βουπαῖδας καὶ βρέφη τὰ ἄωρα, * πυρὸς ἀσβέστου καὶ

1. Qui tua potentia, Christe misericors, ex humo formasti genus hominum, et in terram rursus reverti jussisti, mortuos a sæculo suscita, tua ultima tuba, dans illis cœlestem tuam requiem.

2. Accipe, o clemens, nostrum hymnum, ex imo cantatum pectore, animaque contrita; ad te voces, clamoresque mittimus, ut in hora judicii tui, illis qui aut per vim ex hoc sæculo discesserunt, aut in præcipitiis, aut laqueo, aut in terra, aut stagnis, veniam des peccatorum, o Verbum, pro benignitate tua, et facias inhabitare cum fideli latrone in paradiso, concedens illis tuam cœlestem quietem.

3. Operam manuum tuarum et creaturæ tuæ sunt qui ad te transeunt ex impuro et caduco hujus vitæ carcere. Miserere animarum a sæculo defunctarum in urbibus, in solitudinibus, regum et pontificum orthodoxorum, monachorum, senum, veterum, juvenum, adolescentium, puerorum et infantium vix natorum; eripe eos ab igne

VI. A Romano ad Theodorum, ut opinor, transitus fit, quum jam superius p. 373, plurima iisdem verbis de mortuis Studita cecinerit. Inde etiam intelligenda fortasse obscura acrostichis ὁ δεύτερος (scribi videtur δεύταιρος), respectu ad primum ejusdem melodi de hoc argumento ἀναπαύσιμον. Quid, si Romanus ad singulas quadragesimæ Dominicas, singulaque sabbata cantus effuderit, eumque Theodorus æmulatus, secundo post illum loco semet posuerit? Sæpe feracissimi μελουργοὶ sæculi IX ita veteres æmulati sunt, ut priscos importunæ oblivioni tradiderint, ac fere expulerint eos, ut qui fortasse elegantiores, minus ad vulgarem captum apti manerent. Extat hoc VI in corsin. f. 66, cum epigraphe: τῷ σαββάτῳ τῆς ἀποκρέου (sic) κονδάκιον ἀναπαύσιμον, ἦχ. β'.

1. Ibid. πρὸς τό· Τῷ Θεῷ ἀ. μ. p. 338. — σου post ἐσχάτῃ pro rhythmo add. ex trop. Abundant vero v. 5 et 10, solita licentia.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. — καρ. βοώντων C, huc invectum ob sequentia. — βοῶντας καὶ κράζοντας C, quo errore librarius in alium incidit τοὺς θανόντας τοῦ βίου, dein λίμνεσι manifeste, an pro λίμναισι vel λίμνῃσι? sed præter melodorum consuetudinem.

3. συγκλήσ. attice pro vulg. συγκλείσ. — βασιλεῖς τε C. — νέους, ἢ βουσπαῖδας (sic) C.

σκώληκος * ἔξελοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς κρίσεως, * διδούς...

δ'. Ὕμνον καὶ θρῆνον προσφέρομέν σοι, * λιπαροῦντες τὸ κράτος * τῆς σῆς θείας βουλῆς, * κριτὰ τῶν ὅλων καὶ Κύριε· * κλῖνον τὸ οὖς σου ἐξουρανόθεν * καὶ ἐπάκουσον πάντων ἡμῶν αἰτούντων, * λύτρον λαβεῖν * τῶν πολλῶν ἐγκλημάτων τοὺς δούλους σου, * οὓς εἴληφας ἐκ τῶν προσκαίρων, * συγγενῶν στερηθέντας καὶ ἀδελφῶν, * καὶ μεταστάντας πρὸς σὲ, σωτὴρ, * τὸν ἀεὶ ἀτελεύτητον Κύριον, * διδούς...

ε'. Τῇ φοβερᾷ φρικτῇ τε ἐλεύσει, * ὅταν ἔλθῃς ἐν δόξῃ * οὐρανόθεν ἐν γῇ * ποιῆσαι κρίσιν δικαίαν σου, * σπλάγχνα ἐλέους ὡς ἔχων μόνος, * τῶν πρὸς σὲ μεταστάντων ἐκ τῶν προσκαίρων * δίδου, Χριστὲ, * τὰς ψυχὰς τῶν σῶν δούλων αὐλίζεσθαι * ἐν κόλποις ἁγίων πατέρων, * ἔνθα ἐστὶ δικαίων ὁ σύλλογος, * τρυφὴ καὶ δόξα τῶν δούλων σου, * τῶν ἀεὶ ἀγαπώντων σε, Κύριε, * διδούς...

ϛ'. Αἴφνης ὁ θάνατος ὥσπερ λέων * ἦρέ με συγγενείας, * καὶ ἐν τάφῳ νεκρὸν * κατήγαγεν, ἀλλὰ δέομαι * πάντων ὑμῶν, ἀδελφοὶ καὶ φίλοι, * τῆς ἐμῆς ἐν τῷ βίῳ φθαρτῆς ἀγάπης * μνήσθητε οὖν, * καὶ Θεῷ ἱκεσίαν προσάξατε, * δοθῆναί μοι λύσιν πταισμάτων * ἐν τῇ κρίσεως ὥρᾳ τῷ τάλανι * καὶ κατοικίαν τὴν ἄληκτον, * ἔνθα ἐστὶ τρυφὴ ἀνεκλάλητος, * διδούς...

ζ'. Ῥῦσαι φλογὸς καὶ πυρὸς ἀσβέστου * καὶ μελλούσης βασάνου, * ἀπειλῆς καὶ βρυγμοῦ, * τοὺς μεταστάντας, σωτὴρ ἡμῶν, * ὅταν ἐγείρῃς πάντας ἐκ τάφου * ἐν ῥιπῇ, οὓς διέπλασας τῇ χειρί σου, * καὶ ὁμαδὸν * παραστήσῃς, οἰκτίρμων, τοῦ κρίνεσθαι· * αἰτοῦμεν, δεξιοκλίτου * τούτους, εὔσπλαγχνε, στάσεως ποίησον, * δικαίοις τε συναρίθμησον, * ὅπου λάμπει τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, * διδούς...

inextinguibili et verme, in hora judicii, dans illis...

4. Hymnum et lamentum offerimus tibi, enixe orantes potentiam voluntatis tuæ, o judex et Domine omnium : inclina aurem tuam de cœlo, et exaudi nos omnes exorantes ut emundationem multorum criminum obtineant servi tui, quos eduxisti ex rebus caducis, jam destitutos proximis et fratribus profectosque ad te, Salvator, qui solus interminatus Dominus es, concedens...

5. In tremendo et formidoloso adventu, quando gloriosus veneris e cœlo in terram, justum habiturus judicium tuum, quum solus habeas tu viscera misericordiæ, o Christe, fac ut animæ servorum tuorum, migrantium ad te ex caducis rebus, inhabitent in sinu sanctorum patrum, ubi manent cœtus justorum, deliciæ et gloria tuorum famulorum, semper te amantium, concedens...

6. Ex impetu mors, ut leo, eripuit me a parentela, et mortuum in sepulcrum deduxit : sed vos precor omnes, fratres et amici, mementote meæ in vita amicitiæ transitoriæ, et Deo supplicia vota fundite, ut det mihi misello veniam peccatorum, in hora judicii, et æternum habitaculum, cujus deliciæ enarrari nequeunt, concedens...

7. Eripe a flamma et igne inextinguibili et futuro cruciatu, a minis et stridore dentium nostros mortuos, o salvator, quando omnes e tumulo excitabis, in ictu oculi, et quos manu tua effinxisti, conglobatim sistere feceris, o clemens, ad judicandum eos : oramus, o misericors, fac eos collocari in parte dextera et justis annumerari, ubi splendet lumen vultus tui, concedens...

4. κλίνων C.
5. καὶ φρικτῇ C.

6. πάντων ἡμῶν. — προσάξατε, ab ἦξα notat.
7. δεξιοκλίτου cudit Theodorus.

η'. Ὄναρ καὶ φάσμα ὁ βίος πέλει, * χοῦς καὶ τέφρα καὶ κόνις * καὶ ὡς ἄνθος ἀγροῦ * καὶ ὡς καπνὸς ἀφανίζεται· * δεῦτε προθύμως ἐπὶ τοὺς τάφους * καὶ θεάσασθε ποῖός ἐστιν ὁ πένης, * ποῖος ἐκεῖ * πέλει πλούσιος ἅμα ἐλεύθερος, * δοῦλος δυσειδὴς ἢ μέλας, * ἀλλ' ὀστᾶ γυμνωθέντα τοῦ σώματος· * δάκρυσι πάντες αἰτήσωμεν * τὸν κριτὴν τῶν ἁπάντων, κραυγάζοντες· * Διδοὺς...

θ'. Σῷ λόγῳ, Λόγε, σαφῶς τὰ πάντα * ἐκ μὴ ὄντων παρήχθη, * καὶ κελεύσει τῇ σῇ * ἐκ τοῦ χοός μοι συνέστησας * σάρκα ὀστᾶ τε, ψυχὴν ἐμπνεύσας· * παραβάντα δὲ πάλιν διὰ τοῦ ξύλου, * ἐκ τῆς Ἐδὲμ * πρὸς τὴν γῆν ἐνετείλω πορεύεσθαι, * ἐξ ἧς ἐλήφθην καὶ πρώην· * ἀλλ' ἐλέησον, φεῖσαι καὶ ἄνες μοι, * ὅτε ἐτάζεις τὰ δίκαια * τῶν βροτῶν, ἐλεήμον καὶ δίκαιε, * καταπέμπων ἡμῖν οὐράνιον ἀνάπαυσιν.

ι'. Πᾶσα ἡ κτίσις σε μεγαλύνει * καὶ δοξάζει, Παρθένε, * τῆς ἀρᾶς διὰ σοῦ * ὡς λυτρωθεῖσα τῷ τόκῳ σου· * ἀλλὰ καὶ νῦν ὑπὲρ τῶν θανόντων * τὸν υἱόν σου καὶ κτίστην ἀεὶ δυσώπει, * ἐκ τοῦ βρυγμοῦ * καὶ πυρὸς αἰωνίου καὶ σκώληκος * ῥυσθῆναι καὶ πάσης ἄλλης * φοβερᾶς ἀπειλῆς, ἀειπάρθενε, * σὺ γὰρ καὶ μόνη ἀκράδαντος * παῤῥησίαν πολλὴν ἔχεις πάντοτε * πρεσβεύειν ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

8. Vita est somnium et phantasma, humus, cinis et pulvis, et sicut flos agri et vapor fumi evanescit. Adestedum cito gradu ad sepulcra, et videte qualis sit pauper, qualis ibi fiat dives et liber, servus visu fœdus et ater : ossa nuda corporis sunt : sed lacrymis omnes exoremus judicem omnium, clamantes...

9. Tuo verbo, o Verbum, omnia ex nihilo facta sunt, et te jubente ex humo constituisti mihi carnem et ossa, quibus animam inhalasti, me autem transgressum ob lignum paradisi, iterum reverti jussisti in terram, unde prius assumptus eram. Sed miserere, condona et parce mihi, quando veneris merita perpendere mortalium, tu misericors et justus, mittens nobis cœlestem quietem...

10. Creatio omnis te magnam, o Virgo, et gloriosam proclamat, ut quæ a maledicto per partum tuum exempta est; verum et nunc pro mortuis filium tuum et creatorem deprecare semper, ut a stridore dentium et igne æterno et verme eripiat et ab omnibus cæteris minis formidandis, o semper Virgo, tu enim sola inconcussa, totam semper habes fiduciam apud eum supplicandi sine fine pro omnibus nobis.

8. ὄναρ. Omnino, ut Theodor. XVII, 8. — καὶ δάκρ. C.

9. ὀστᾶ καὶ ψυχὴν C. — ὅτε μέλλεις ἐτάζειν C.

10. Fortasse recentius erit hoc trop. extra acrostichidem adjectum, nisi sit acrostichis : ὁ δεύτερος ποιητής.

Monitum de Sabbato τῆς Τυποφαγίας.

VII. Sabbatum ἀπόκρεως excipit apud Græcos alterum τῆς τυρινῆς hebdomadis, in quo codex corsinius posuit prolixum de mortuis canticum Romani, in superiore p. 44 editum. Et hoc ipsum obstare primum videtur, quin iterum in eadem die similia cecinerit. At cum prius carmen sit de monachis obeuntibus, quid si alterum idem melodus cæteris fidelibus dicaverit? Quid, si quod in uno codice tribuitur sabbato τῆς τυροφαγίας, olim fuerit in præcedenti τῆς ἀπόκρεω collocatum? Quid si hoc Theodoro locum dederit suam retexere acrostichidem : ὁ δεύτερος ὕμνος? Cæterum hoc extat in taurin. f. 158.

VII.

DE SABBATO ΤΗΣ ΤΥΡΟΦΑΓΙΑΣ.

I.

α'. Οὓς ἐν πίστει, Κύριε, * ἐκ τῶν προσκαίρων * προσελάβου, ἄφεσιν * αὐτοῖς παράσχου, ἀγαθὲ, * ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐλεύσει σου· * σὺ γὰρ ὑπάρχεις * Θεὸς πολυέλεος.

β'. Αἱ τάξεις πᾶσαι, ἀγαθὲ, * ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων * παρίστανται ἐν φόβῳ * τῷ σῷ δικαστηρίῳ, * ἔνθα οὐκ ἔστιν οὐδαμῶς * οὔτι βοηθῆσαι, * εἰ μὴ αἱ πράξεις· διὸ * βοῶ σοι, ἀναμάρτητε· * Φεῖσαί μου τότε, ὥσπερ ὢν εὔσπλαγχνος· * οἶδα γὰρ τὰ ἔργα, * ἃ ἐν βίῳ ἀμελήσας * ἐξειργασμαι, * καὶ φρίττω τὴν δίκην· * ἀλλ' οἴκτειρον, σωτὴρ, * χειρῶν σου τὸ ἔργον, * καὶ χορῷ τῶν ἐκλεκτῶν * κατάταξόν με, * πρεσβείαις τῆς σε * τεκούσης καὶ τῶν ἁγίων, * σὺ γάρ...

γ'. Ἵλεως γενοῦ μοι, σωτὴρ, * ἐν δόξῃ ὅταν ἔλθῃς * τοῦ κρῖναι τῶν ἀνθρώπων * τὰς πράξεις, καὶ πυρός με * ῥῦσαι, ὡς μόνος ἀγαθὸς, * ὁ διὰ τὸ σῶσαι * γένος ἁπάντων βροτῶν * ἐν γῇ παραγενόμενος, * θάνατον ὑπομείνας, θανάτου δὲ * λύσας τὰς ὠδῖνας· * καί με τῆς σῆς βασιλείας * ἀξίωσον, * σὺν τοῖς ἐκλεκτοῖς σου, * ἐν ᾗ ὁ φωτισμὸς * τοῦ σοῦ προσώπου * καταλάμπει, καὶ χορὸς * τῶν ἀποστόλων * καὶ τῶν προφητῶν * ἀγάλλεται ἐπαξίως, σὺ γάρ...

δ'. Νυμφῶνος τοῦ ἐν οὐρανοῖς, * Χριστὲ ὡς ἐλεήμων, * ἀνάδειξον οἰκέτας * οὓς πίστει προσελάβου * ἐκ τῶν προσκαίρων, ὡς Θεὸς, * καὶ πλημμελημάτων * δίδου τὴν λύσιν αὐτοῖς· * αὐτὸς γὰρ μόνος Κύριος * ὑπάρχεις

1. Domine, fidelibus quos e rebus caducis tibi assumpsisti, veniam concede, bone Deus, in secundo tuo adventu, nam tu es Deus multarum miserationum.

2. Agmina omnia angelorum et hominum, o bone, cum timore coram tribunali tuo consistunt, in quo nihil omnino juvabit, nisi quod quisque fecerit : idcirco clamo ad te, o peccati expers : « Parce tunc « mihi, nam clementiam habes. Novi enim « opera quæ per vitam haud sine socordia « peregi, et horreo ultionem : sed parce, salvator, operi manuum tuarum, meque electorum in choro conscribe, suffragiis tuæ « genitricis et sanctorum, tu es enim... »

3. Propitius esto mihi, salvator, quando in gloria venies judicaturus hominum opera, atque eripe me ab igne, ut pote solus bonus, tu qui ad salvandum genus hominum in terram venisti, mortem sustinuisti, immo mortis solvisti dolores; meque dignum fac tuo regno cum electis tuis, in quo fulgor vultus tui coruscat, et apostolorum prophetarumque lætatur chorus merito gaudio, tu es enim...

4. Cœlestem tuum thalamum, o Christe, pro misericordia tua aperi famulis tuis fidelibus quos fluxis e rebus tibi revocasti, ut Deus, et iniquitatum da veniam illis, solus enim Dominus es sine peccato; omnes nos

1. In taur. f. 158, πρὸς τό· Ἐπεφάνης, ἦχ. δ'. p. 16.

2. Πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ. Vid. ib. — οὔτις τοῦ T. — ὡς ἔχων τὸ εὔσπλαγχνον T, extra metrum. — εἰργασάμην V.

3. γενοῦ μοι ἵλεως σ. requirit melodia, si quædam acrostichis tulerit. Cf. Roman. XIII per totum. — καὶ θάνατον ὑπομ. T. — σῆς με T.

4. πίστει προσελάσας T. — τεθνηώτων T, homerica scriptura. — ᾠδήν. Hic νυνὶ add. — Pia ab initio invocatio ἀγαθὲ bis repetita sat rara videtur extra cantica quæ Romano ascribi possunt. Cf. Anep. V, 8; XIII, 1.

ἀναμάρτητος, πάντες δὲ * ἐξημάρτομέν σοι * ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἐν γνώσει· * διόπερ ὑπὲρ τῶν τεθνειώτων * τελοῦντες τὴν ᾠδὴν * νυνὶ κράζομέν σοι· * Ὅταν ἔλθῃς ἐπὶ γῆς * κρῖναι τὸν κόσμον, * δώρησαι αὐτοῖς * ὁρᾶν σου τὴν θείαν δόξαν· σὺ γάρ...

peccavimus contra te, inscii et conscii; ideo pro defunctis hymnum nunc decantantes, clamamus tibi : « Quando venies in terram « judicaturus mundum, da illis tuam videre « gloriam, tu es enim Deus multarum mi- « sericordiarum. »

II.

ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ ΜΕΛΟΣ.

Carmen Funereum.

α'. Δυνάμει θεϊκῇ σου
ὁ ἀναγαγὼν
ἐκ πτώσεως φθορᾶς
τὸν Ἀδὰμ πρὸς οὐρανούς,
σῶσον τοὺς ἐν πίστει
κεκοιμημένους
καὶ ἀνάπαυσον ὡς φιλάνθρωπος.
β'. Ἐννόησον φόβῳ, ψυχή μου,
τὴν τοῦ θανάτου ἐπιφορὰν,
ὅτι πάντων βροτῶν
διαλύει ὡς χόρτον τὴν σύνθεσιν.
Δεῦρο καὶ ἴδε
τοὺς τεθνεῶτας,

1. Divina potestate tua
qui Adamum
e lethali lapsu
ad cœlos reduxisti,
salvos fac fideles
qui dormierunt,
et requiem da illis, qui amas homines.
2. Cogita tremens, anima mea,
mortis in nos impetum,
quippe omnium mortalium,
ut fenum, dissolvit statum.
Adesdum, et vide
morti datos

VII. Inter elegantissima hujus tomi poemata, æquum est reputetur illud ἐπιτύμβιον μέλος, ac moleste feratur vix in ultimo acrostichidis limite unam emergere litteram, in qua latet melodi nomen: ἐπιτύμβιον μέλος τοῦ Ἀ.... Sane vetus opus est, quum in exordio habeamus hirmum quem diu inquisivi : Δυνάμει θεϊκῇ, tum alium multo insolentiorem: Ἐννόησον, quos ambos vetus Elias noster canticis suis religiose præfixit. Vid. p. 289, 291. Præterea ubicumque gentium carmina de funeribus inter prima oriri solent. Adde lepores elegiacos, modesta dramatis lenocinia, sobriam verborum venustatem, rerum vel in argumento trito novitatem, in his maxime quæ flebilis viduæ monodiam dixeris; ea certe non meliores solum melodos, sed optimos veteres sapiunt, qualia Synesius et Nazianzenus, Atticorum alumni, musis christianis feliciter restituerunt. Ad auctorem quod attinet, quidni absolvatur acrostichis: Τοῦ Ἀναστασίου? Memorantur nonnulli melodi, quibus modeste placuit primam tantum nominis sui litteram hisce ἀκροτελευτίοις committere. Sic Joannes Thecaras, ne alios recolam, dicitur bis nomen suum abscondisse in tribus canonibus nuper editi *Theotocarii*, Venet. 1864, p. 41, 83, 97, ubi initiorum elementa exeunt in Ἰωάννην Θ. At molesta mihi quæstio est, an ultima carminis nostri troparia genuina sint, nec ne. Quod nisi statuatur, frustra datur quæsitum nomen. Suspenso igitur pede, nunc vadum transiliamus. Extant nostra in solo corsin. f. 153, inscripta : Κονδάκιον εἰς κοίμησιν, φέρον ἀκροστιχίδα· Ἐπιτύμβιον μέλος τοῦ τρισαθλίου, ἦχ. δ'.

1. Quo angustiora prooemia sunt, ac breviores versiculi, similioresque anacreonticis, eo illa facilius vetusta duxerim. Hic vero breviores uno graviore clauduntur, ut de luctu moneamur.

2. Ἐννόησον. Cf. p. 291, et nota nostrum hirmum esse prisco Elia antiquiorem. — ἐν κλαυθμῷ C, claudo metro, quod urbanum poetam dedecet.

ἐν τάφῳ σεσηπότας,
βορὰν σκωλήκων, καὶ δυσωδίας
πέλοντας μεστούς·
γνῶθι ἐν γνώσει τὴν ἔξοδον,
καὶ τῆς κακίας ἀπόστηθι,
κράζουσα πάντοτε ἐνὶ κλαυθμῷ·
Σῶσον τοὺς ἐν πίστει
κεκοιμημένους,
καὶ ἀνάπαυσον ὡς φιλάνθρωπος.

in tumulo putrefactos,
pabulum vermium, et fœtore
jam commixtos;
scito tua scientia exitum,
et ab iniquitate recede,
clamans semper in gemitu :
« Salvos fac fideles
« qui dormierunt, [amator. »
« et requiem da illis, ut hominum

γ'. Πεπλήρωμαι ἄλγους ὁ τάλας * τῇ διαζεύξει τοῦ ἀδελφοῦ, * καὶ θρηνῶ ἐμαυτόν, * ὅτι βλέπω φθαρέντα τὸν φίλτατον· * στένω, μὴ ἔχων * ἔνθεον ἔργον, * οὐ τρόπον μετανοίας, * παθῶν ἀτόπων μεμεστωμένος * πάσης καὶ ἡδονῆς. * Οἴμοι, πῶς τύχω ἀφέσεως; πῶς δὲ αἰτήσω ἀνάπαυσιν * τῷ μεταστάντι; ἀλλ' ὅμως βοῶ· * Σῶσον...

3. Dolore impletus sum infelix, avulso meo fratre, et lugeo super me ipsum, qui videam amatissimum putredini datum. Ingemisco, opus Deo gratum non habens, nec rationem pœnitentiæ, cumulatus insanis cupiditatibus et omni voluptate. Hei mihi, quomodo venia fruar? Quamve requiem petam pro defuncto? Attamen clamo : Salva...

δ'. Ἱλέῳ σου ὄμματι ἴδε * τῶν οἰκετῶν σου τὸν ὀδυρμόν, * καὶ παράσχου ἡμῖν * ἀγαλλίασιν θείαν, δεόμεθα· * σὺ γὰρ ὑπάρχεις * τῶν θλιβομένων * σωτήριος γαλήνη, * ζωῆς δεσπόζων καὶ τοῦ θανάτου, * ὕψιστε Θεέ· * δέχου δακρύων τὴν ἔκχυσιν, * δίδου τῷ πένθει παράκλησιν, * νεῦσον δεήσεσι ταῖς παρ' ἡμῶν· * Σῶσον...

4. Clementi oculo tuo vide famulorum tuorum angorem, nobisque concedas divinam lætitiam, deprecamur : tu enim es oppressorum salutaris portus, qui vitæ simul ac morti dominaris, celsissime Deus! accipe lacrymas quæ fluunt, da mœrori solatium, annue precibus nostris, salva...

ε'. Τὸ πρόσταγμα ὃ ἐνετείλω * τῷ πρωτοπλάστῳ ἐν τῇ Ἐδὲμ * μὴ φυλάξας Ἀδάμ, * ἀντὶ δόξης κληροῦται τὸν θάνατον. * Οἴμοι! γυμνοῦται * τῇ ἁμαρτίᾳ, * ἐν κόπῳ τε καὶ μόχθῳ * βιοῦν ἀκούσας, καὶ ὑποστρέφειν * πάλιν εἰς τὴν γῆν· * ἀλλὰ τῷ πάθει ζωοῦταί σου, * καὶ τῇ ἐγέρσει σου σέσωσται· * ὅθεν βοῶμεν ὡς ζωοποιῷ· * Σῶσον...

5. Præceptum quod mandasti primo parenti in Eden cum Adamus custodire neglexerit, pro gloria sortitus est interitum. Eheu! nudatur ex peccato, auditque victurum esse se in labore et ærumna, et reversurum iterum in terram. Te vero patiente vivificatur, teque resurgente, salvus fuit; unde clamamus ad te vitæ auctorem : Salva...

ϛ'. Ὑπέδειξεν ὄφις τῇ Εὔᾳ * δολιοτρόπως βρῶσιν φθορᾶς· * καὶ λαβοῦσα, εὐθὺς * τῷ συζύγῳ προσφέρει τὸ δέλεαρ, * οὗπερ γευσθέντες, * ἔμαθον ὅτι * γυμνοὶ καὶ ἠσχυμ-

6. Subostendit Evæ serpens fraudulentus escam mortiferam : quæ accepit, statimque consorti illecebram profert : qua gustata, noverunt se nudos esse et dehonestatos

3. καὶ πάσης ἡδ. C. Præter delicatum Romanum, melodi ab elisione minus abhorrent, quamvis tamen eam scribere non soleant.

5. ἀκούσας Gen. III, 17. Πάθει. Sic Nazianzenus, carm. l. 1, § 2, c. 14, v. 91 : ὥς κεν ἐμοῖς παθέεσσιν παθὼν Θεὸς ἄλκαρ ὀπάζοι, καὶ με Θεὸν τελέσῃ εἴδεϊ τῷ βροτέῳ.

6. ὅτι, rara clausula ex vetere licentia.

μένοι * εἰσὶ τῷ φθόνῳ τοῦ ἀρχεκάκου, * στένοντες λυγρῶς· * Φεῦ! τῆς ἐμῆς ἀθλιότητος! * τούτων ἐμὴ γὰρ ἡ ἔκπτωσις, * ὅθεν αἰτοῦμαί σε, Λόγε Θεοῦ· * Σῶσον...

ζ'. Μετέδωκεν Εὔα τρωθεῖσα * τὴν ἐκ τοῦ ξύλου πᾶσιν ἀράν· * διὰ τοῦτο πληγαὶ, * στεναγμοὶ καὶ ὀδύναι παρέπονται * τοῖς ἀπογόνοις, * κόποι καὶ λῦπαι * καὶ ἄωρος νεκρότης, * ζωῆς φροντίδες καὶ πολυμόχθου * σώματος ἱδρώς. * Ὢ ἁμαρτίας κυήματα! * ὢ παραβάσεως τραύματα! * ὧν τὰ ἐπώδυνα ὁρῶν, βοῶ· * Σῶσον...

η'. Βλαστάνουσι βρέφη ὡς ῥόδα * γαλακτορόοις τοῖς μητρικοῖς * ὡς ἐκ κρήνης τερπνῆς * ἀρδευόμενα· σπλάγχνα τῆς φύσεως * φέρονται κόλποις * καὶ ἐν ἀγκάλαις * τροφῶν καὶ γεννητόρων, * μορφῆς καὶ ἤθους τὸν χαρακτῆρα * ἔχοντα αὐτῶν· * ὅθεν ποθούμενα ἔτυχον * θανεῖν πολλάκις καὶ ἄωρα· * γνῶμεν οὖν τὸ τέλος, καὶ κράξωμεν νῦν· * Σῶσον...

θ'. Ἱστόρησον, ἀνάγνωθί τε * ὅτι καὶ βρέφη θνήσκοντα σαρκὶ * ἁμαρτίας ἐκτὸς, * καὶ αὐτὰ δειλιῶσι τὸν θάνατον· * πτήσσουσι τοῦτον, * ὥσπερ στρουθία * ἱέρακος τὴν θήραν· * καὶ πρὶν ἀρθῇς ἀπὸ τῶν ἐνθένδε, * σπεῦσον μυστικῶς * λύτρον εὑρέσθαι τῶν πράξεων, * καὶ γὰρ θανόντες ζησόμεθα * πάλιν κραυγάζοντες τῷ Χριστῷ· * Σῶσον...

ι'. Ὀδύρονται ἅπερ ἐν λύπαις * καὶ ἐν ὠδῖσιν ἔτεκον γονεῖς * ἐν ἀκμῇ τῆς σαρκὸς * τεθνηκότα ὁρῶντες τὰ νήπια. * Οἴ μοι, ὦ τέκνον, * τί γέγονέ σοι * αἴφνης; .... * ἀλγῶ τὰ σπλάγχνα μου καὶ μαιμάσσει * ὄντως ἡ γαστὴρ, * ἴδε μαστοὺς τῷ γάλακτι..... * ..... * ..... *

per invidiam principis criminum, et lugubre ejulaverunt: « Eheu! quantum meum infor« tunium! mea quoque est istorum ruina, « unde precor te, Verbum Dei, salva... »

7. Traduxit Eva vulnerata ad omnes maledictum ex ligno ortum: exinde plagæ, singultus et angustiæ matrum subsequuntur ad sobolem, labores et mœrores, et præmatura mors, vitæ sollicitudines, corporisque asperrimus sudor. O peccati proles! o transgressionis vulnera! Quæ quum acerba video, clamo: Salva...

8. Fruticantur puelli, inter ubera matrum lacte tumida, sicut rosæ ex fonte amœnissimo irrigatæ, utque ipsa naturæ viscera feruntur in gremiis, et ulnis nutricum et parentum, quorum venustatem et indolem expressam referunt: inde quum amentur, accidit illis sæpe mori vel ante horam. Respiciamus ergo finem, et clamemus: Salva...

9. Inquire et considera, quomodo infantes, dum carne moriuntur, peccati expertes, ipsi quoque reformident mortem; horrent eam, sicut passeres vulturis rapacitatem; sic tu priusquam eripiaris ex hisce rebus, festina ut invenias pretium redemptionis ad facinora eluenda, tum enim vel morientes vivemus, rursusque Christo clamitabimus: Salva...

10. Lamentantur parentes, dum quos in angustiis et doloribus pepererunt puellos, in flore carnis pubescentis vident occisos. « Eheu! fili mi, quid tibi repente acci« dit? . . . . Visceribus angor meis, meus« que venter vere laceratur, vide ubera « lacte plena [. . . . . inquit mater], hei

7. Mirum quam sæpe prisci μουσουργοὶ Adamum et Evam respiciant.

8. Exorditur elegantissima omnium strophe a voce nova, sed proba et exquisita γαλακτορόοις, leviter in C detorta γαλακτορίοις. — σπλάγχνοις C. Cf. Roman. XIV, 4, p. 102. — Θνῆξαι πολλ. C. iterum iterumque, ex peculiari barbarie codicis corsin. cui etiam rhythmus omnino jubet θανεῖν restitui. — τὸ post οὖν abundat.

9. τε init. om. C. — σαρκὶ una syll. abundat, ex vetere et trita melodorum licentia, sive ex can. nostro XV. — ἐκ τῶν εὐθ. C. — εὔρασθαι sic C.

10. γονεῖς abund. — f. ἐξαίφνης. Cætera v. 7, ut mox totus v. 11, desunt. Cf. Hier. IV, 19.

οἴ μοι! θανοῦμαι, βοῶσα σὺν σοί· * Σῶσον...

ια'. Νεάζουσα κόρη θανοῦσα * μεμνηστευμένη ἔδωκε μητρὶ * ἐν τοῖς σπλάγχνοις τομὴν, * καὶ θυγάτηρ ὡραία μονώτατον, * ὢ καταδίκης * τῆς τοῦ θανάτου! * ἀναιρεῖ πᾶσαν φύσιν * βροτῶν, μαραίνει καὶ ἡλικίαν * ἅπασαν αὐτῶν· * ὅθεν οἱ φύντες ἀλγύνονται, * ἀλλ' εὐχαρίστως βοήσωσιν· * ὁ δεδωκὼς κἀφελόμενος νῦν, * Σῶσον...

ιβ'. Μεμόνωται θῆλυ συμβίου * διὰ θανάτου· ὢ χωρισμοῦ * δι' οὗ χήρα ἐστὶν, * ὀρφανὰ δὲ τὰ ταύτης κυήματα· * ὃν ποτνιᾶται, * κράζει θρηνοῦσα· * Ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν σου, * καὶ σὰρξ ὑπάρχω ἐκ τῆς σαρκός σου, * ὢ ἄνερ, ἐγὼ, * σοῦ ἐκ πλευρᾶς ᾠκοδόμημαι· * πῶς οὖν ἐκ ταύτης διέζευξαι; * ἴδε, ἀφῆκας βοῶσαν ἀεί· * Σῶσον...

ιγ'. Ἐπείγεται πόθῳ τῷ τάφῳ * τῇ προαιρέσει, ὥσπερ τρυγὼν, * συνταφῆναι ἀνδρὶ * ἐν γυναίοις ἡ σώφρων καὶ φίλανδρος· * Οἴμοι, βοῶσα, * ὄντως ἐπέγνων * ἐπίτριψιν καρδίας, * μελῶν σπαράξεις καὶ διατρήσεις * νεύρων καὶ σαρκὸς, * τραῦμα ἐν τραύματι δέδεγμαι, * βίου φροντίδα καὶ χήρευσιν, * πότμου ὡς πρόξενος, ὅμως βοῶ· * Σῶσον...

ιδ'. Λαμπρότατον πῦρ μοι ἀνήφθη * τοῦ χωρισμοῦ σου ἐν τῇ ψυχῇ, * μυελοὺς ἐμπιπρῶν * καὶ ὀστέα ἐκτῆκον καὶ αἴσθησιν· * σοῦ γὰρ τὸν τρόπον * μιμνησκομένη, * τὸ πνεῦμά μου ἐκλείπει, * τὸ φῶς σκοτοῦται τῶν ὀφθαλμῶν μου· * οἴχεται ὁ νοῦς, * ὅλη διόλου σπαράττομαι, * ὅπερ ἐπέδωκα, εὕρηκα· * ὅθεν καὶ στένουσα ἀναβοῶ· * Σῶσον...

ιε'. Οὐ δώσω μου ὄμμασιν ὕπνον, *

« mihi! morior, tecum clamans : Salva... »

11. Adolescentula virgo, quæ obiit nupta, matri dedit viscerum lanienam, utpote elegantissima filia et prorsus unica. O inexorabilis sententia mortis! tollit omnem naturam viventium, arere omnem facit juventutem, unde lugent qui nati sunt. Verum gratos mittant clamores : Tu qui dedisti et abstulisti, salva...

12. Sola relicta est femina, consorte defuncto. Heu separatio, quo vidua fit, orphana vero soboles ejus! De quo protestatur ejulans, clamat cum lamentis : « Os ex ossibus meis et caro ex carne tua, o vir, ego « sum; ego ex tuo latere excisa fui. Quo« modo ergo ex eodem disjunctus es? Vide, « reliquisti me clamantem semper : Salva... »

13. Cogitur amore, ut in eodem tumulo sepeliatur, ut turtur, quæ in feminis casta et viri amans est. « Hei mihi, inquit, vere « cognovi contritionem cordis, membro« rum truncationem, nervorum carnisque « torturam, vulnus in vulnere accepi, vitæ « curam et viduitatem, ac si fata hospitio « accersissem, sed clamo : Salva...

14. « Te erepto, ignis ardentissimus ac« census est in anima, quo medullæ consu« muntur, et ossa et sensus contabescunt. « Quando enim tuam vitam recordor, spiri« tus meus deficit, obtenebrescit lumen « oculorum meorum, evanescit mens, tota « penitus dissilio. Sed quod tradidi, re« peri; ideoque vel ingemiscens sursum « mitto clamorem : Salva...

15. « Non dabo oculis meis somnum,

11. μητρὶ ut superiora abund. — μονώτατος C. — καὶ ἀφελ. C.

12. Incipit flebilis viduæ elegia a raro usu v. ποτνιᾶται, et in solemni oraculo Gen. II, 23. — f. διέζευγμαι.

13. τρυγών. De turture non silet Physiologus noster Spicil. t. III, p. 355, quibus adde Physiol. metricum partim a nobis ibid. descriptum, p. 360 not. ex duobus codd. paris. in quos tum primum se incidisse nuper mirabantur cl. vv. Æmil. Legrand et C. Gidel (*Le Physiol.* Paris, 1873). Quos videsis, si barbara rident, p. 85.

14. f. τῷ χωρισμῷ? — ἐμπιπρῶν recte a πιπράω pro πίμπρημι. — ἐκτήκων C.

15. Post ἄνερ desunt duæ syllabæ f. φίλε. Inde statim tacet vidua, assurgit vero melodus, suam

οὐδὲ βλεφάροις μου νυσταγμὸν, * ἕως οὗ τὴν ᾠδὴν * ἐκπληρώσω τοῦ πένθους τοῦ τέλους σου · * Οἴμοι, βοῶσα, * πῶς συνεζεύχθην, * καὶ πάλιν διεζεύχθην * τῆς σῆς ἀγάπης, ὦ ἄνερ! * Θαῦμα φοβερόν! * νῦν γὰρ ὁρῶσα τὸν σύμβιον * ὑπὸ σκωλήκων ἀπόζοντα, * οὕτως κραυγάζει Εὔας καρπός · * Σῶσον τοὺς ἐν πίστει * κεκοιμημένους, * καὶ ἀνάπαυσον ὡς φιλάνθρωπος.

ις'. Σωσάτω σε Κύριος, ἄνερ, * ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ, * παράσχοι σοι ζωὴν * τὴν ἀνέκφραστον, δόξῃ ἐγείρας σε, * φῶς σοι ἐκλάμψῃ * τὸ τῶν δικαίων, * καὶ ἐν τοῖς δεξιοῖς * σὲ αὐτοῦ προβάτοις, ὡς γέγραπται, νῦν * στήσῃ ἐν χαρᾷ · * ταῦτα βοῆσαι, σωτήριον · * τὸ δὲ λυπῆσαι, ἐφάμαρτον · * Εὐχαριστήσωμεν φάντες Χριστῷ · * Σῶσον...

ιζ'. Τὸν σύγγονον βλέπων νῦν ἄπνουν * διεφθαρμένον φύσει, θρηνῶ * καὶ προσφέρω φωνὰς * τῷ Χριστῷ, εὐχαρίστως δεόμενος, * ὅπως σοι δώῃ * λύτρον πταισμάτων * καὶ μέρος ἐν ἁγίοις · * ἰδοὺ τοῖς σπλάγχνοις γὰρ συγκινοῦμαι * κλαῦσαί σε πιστῶς, * ὥσπερ τὸν Λάζαρον Κύριος, * μέτρα ἐμοὶ δοὺς, ἐδάκρυσε · * παύω τὸν θρῆνον καὶ κράζω λοιπόν · * Σῶσον...

ιη'. Ὁ φίλος μου, καὶ ὁ πλησίον * ἐν τῷ μνημείῳ κεῖται νεκρὸς, * ὁ ἡδύτατος πρὶν, * ἀπωσμένος, δυσώδης, δυστέκμαρτος. * Οἴ μοι ἀθλίῳ! * Πῶς μοι προσῆξε * τὸν θάνατον ἡ βρῶσις; * τὸ τοῦ θανάτου [δεινὸν]

« neque pupillis meis soporem, donec absolverim funereum de fine tuo carmen, « Heu mihi, clamans, quomodo juncta fui « et iterum disrupta ab amore tuo, o vir. » Dirum prodigium, nunc enim dum conjugem vermibus fœtentem contemplatur, sic clamat Evæ fructus : — « Salvos fac fideles « qui dormierunt, et requiem da illis, hominum amator.

16. « Te salvum, o vir, Dominus faciat, in die tremenda; tribuat tibi vitam « enarrari nesciam, te in gloria excitans; « tibi effulgeat lumen justorum, teque inter dexteras oves suas, ut scriptum est, « stare faciat in gaudio. » — Hæc clamavisse, juvabit; lugere autem, peccato non vacat. Immo grates agamus, dicentes Christo : Salva...

17. Fratrem nunc meum videns exanimem, natura dissolutum, lamentor, Christoque offero vocem, gratesque et preces, ut tibi det noxarum redemptionem et partem in sanctis. Ecce visceribus commoveor, ut te cum fide defleam, sicut Dominus Lazarum, mihi qui præbuit exempli sui mensuram. Sed finem lamentis facio, et ultimum clamo : Salvos fac fideles...

18. Amicus et proximus meus in sepulcro jacet mortuus. Qui jucundissimus erat, avulsus est, fœtidus est, vix dignoscendus. Hei mihi misero! Quomodo mihi cibus [Adami] porrexit mortem? Mortis quam dira

ut dramatis personam agat, paucisque strophen coronet usque ad ephymnia, quæ sola vidua aut cum melodo recinit, ita ut cætera prosequatur. — οὗτος κραυγ. C molestissime.

16. Mel. σοὶ παρ. pro mod. — mox om. νῦν, ubi nota ex rhythmo acui ultimam syll. in γέγραπταί, ob ἄτονον monosyllabum νῦν, ex more melodorum. Tum adverte finem viduæ næniis impositum esse ad hæc : στήσει ἐν χαρᾷ, sic C; dein pergere melodum, nec fortasse ultra ephymnia. Quæ enim sequuntur in tribus ultimis trop. vix acrostichide legatis, aut alterius poetæ sunt, aut misere a librario torquentur. Jam insolentia erumpit in εὐχαριστήσωμεν φῶντες C, pro εὐχαριστήσωμεν φάντες.

17. σύγγονον facile ut σύμβιον intellexerim, ac cætera viduæ ascripserim, nisi omnino obstarent βλέπων, δεόμενος : tam abrupta sunt hæc colloquia et ἀσύντακτα, ut multas latere corruptelas suspicari liceat.

18. ἀπωσμ. f. *horridus*. — τῷ ἀθλίῳ C. — ἡ βρῶσις, pomi scilicet paradisiaci vetitæ dapes. — mox cod. om. inclusa. — Vix putem eumdem qui superiora cecinit, sic nunc in hæc ineptire : « Visceribus accedere cogor, at naribus arceor! Ab hoc igitur discedo, et clamo..... »

καὶ ὄντως * φοβερόν [ἐστι]· * σπλάγχνοις προσψαῦσαι βιάζομαι, * καὶ τῇ ὀσφρήσει ἐκτρέπομαι· * τοῦτον ἀφίημι [νῦν] καὶ βοῶ· * Σῶσον...

conditio ac vere tremenda! Amore cogor accedere, et fœtore cohibeor. Huic demum valedicam et clamo : Salvos fac fideles...

ιθ'. κ'. Ἀνάπαυσον τοὺς κοιμηθέντας * ἐκ συμπτωμάτων καὶ ἐκ θηρῶν, * ἐκ βροντῶν, κεραυνῶν, * καὶ χαλάζης, μαχαίρας καὶ βρώσεως, * πόσεως, μέθης, * πείνης καὶ δίψης, * θαλάττης ναυαγίων, * χαρᾶς καὶ λύπης καὶ ἀσθενείας, * θραύσεως ἐχθρῶν * καὶ τοῖς ἐξ ἵππων λακτίσμασιν, * ἢ κρημνισθέντας ἐν φρέασι· * πάντας ἀνάπαυσον, Λόγε Θεοῦ, * σῶσον τοὺς ἐν πίστει * κεκοιμημένους, * καὶ ἀνάπαυσον, ὡς φιλάνθρωπος.

19. 20. Requiem largitor illis qui mortui sunt ex præcipiti lapsu, per feras, per tonitrua, fulmina et grandinem, ex ense, cibo, potu, ebrietate, fame et siti, ex maris naufragiis, ex lætitia et luctu et infirmitate, ex impetu hostium, equorumque calcibus, aut lapsu in puteos; omnibus da æternam requiem, Verbum Dei, et salvos fac fideles qui dormierunt, ut qui hominum amicus es.

19. fort. trop. nunquam extitit.

20. Utinam et hoc abierit! sed fortasse lex erat ἐπιτυμβίων μελῶν sic recensendi ad fastidium usque omnia mortis genera, et quæ Theodorus in superiori cantico statim ab initio congessit, eadem Anastasius, sive quis alius est poematis sat elegantis auctor, in finem, ut importunum onus, rejecit. — κοιμηθέντες idem est ac θανόντες, neque alia quam pindarica syntaxis est, ut Pyth. IV, 72 : ἐξ ἀγαυῶν αἰολιδᾶν θανέμεν. — Expectaveris τῶν ἐξ ἵππων λακτισμάτων. At ne genitivos obscuros cumularet, dativo instrumenti melodus sapienter usus est. Ambiguæ igitur γνησιότητος ultima sunt, nec tuto in lubrico apice A.... nomen quodcumque imponere fas est. Fac enim germana sint ab A ad Ω, quidni pro Anastasio, Andreas aderit? Sane in hujusce canone *magno* κατ' ἐξοχήν, multæ sunt similes licentiæ his quas supra notavimus, et quod apud cæteros melodos rarissimum est, in nostro cantico, ut in magni canonis condakio, invocatio ad ipsius melodi animam dirigitur.

Nunc vero uti supra mortuum, sic μουσουργὸν τοῦτον ἀφίημι, qualiscumque demum sit, de quo nulla vel exigua omisi quæ aut suspicionem aut commendationem moveant, nisi quod aliis declaranda linquo, quæ epigraphe habet : τοῦ τρισαθλίου.

VIII.

IN DOMINICA ΤΗΣ ΤΥΡΟΦΑΓΙΑΣ.

α'. Νῦν ὁ καιρὸς τῶν ἀρετῶν ἐπεφάνη, * καὶ ἐπὶ θύραις ὁ κριτής. Μὴ στυγνάσωμεν, * ἀλλὰ δεῦτε, νηστεύοντες προσάξωμεν * δάκρυα, κατάνυξιν, * καὶ ἐλεημοσύνην, * κράζοντες· Ἡμάρτομεν * ὑπὲρ ψάμμον θαλάσσης· ἀλλ' ἄνες πᾶσιν, πάντων ποιητά, * ἵνα καὶ σχῶμεν * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

1. Nunc virtutum tempus illuxit, et ad fores stat judex. Ne dormitemus, sed venite, jejunantes litemus lacrymas, cordis gemitus et eleemosynam, clamantes : « Peccavimus plus quam sunt arenæ maris. Sed « parce omnibus, omnium tu creator, ut « etiam nos habeamus immortalem coronam. »

VIII. In eadem Τυροφάγῳ Dominica, in qua planctus Adami olim canebatur, aliud accedebat canticum, cujus initium solus taurin. f. 160, 161 retinuit sub rubrica : ἕτερον κονδάκιον εἰς τὴν παράδασιν τῶν νηστειῶν, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης ψάλλεται.

1. Πρὸς τό· Ὁ ὑψωθεὶς v. p. — ἐπιθύρας sic uno verbo T. — f. μὴ νυστάξωμεν. — ὑπὲρ ψάμμου T. — τὸν ἄφθ. στ. habes idem ephymnion p. 77, 478.

β'. Ἀνάστασιν μέντοι ποιεῖ, * ἔγερσιν νεκρῶν, σάλπιγξ * ἠχοῦσα δι' ἀγγέλου· * ὑμνοῦσι γὰρ νῦν πάντες, * καὶ ἀναμένουσι Χριστὸν, * τὸν καλὸν νυμφίον, * τὸν υἱὸν τὸν τοῦ Θεοῦ, * τὸν ἄναρχον Θεὸν ἡμῶν· * κραυγῆς δὲ γενομένης αἰφνίδιον, * πάντες ἀπαντῶσιν, * καὶ ἑτοίμους τὰς λαμπάδας * οἱ ἔχοντες, * ἐλεημοσύνην, * εἰσέρχονται εὐθὺς * μετὰ τοῦ νυμφίου * βασιλείαν οὐρανῶν * κληρονομοῦντες, * τότε γὰρ αὐτοῖς * ἡ πίστις μετὰ τῶν ἔργων * δώσει ἀξίως * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

2. Interea exurgere jubet, erigique mortuos tuba per angelum reboans. Nunc enim omnes promunt hymnum, et expectant Christum, eximium sponsum, Dei Filium, æternum Deum nostrum. Facto statim clamore, omnes obviam eunt, paratasque tenent lampades, eleemosynam, subindeque ingrediuntur cum sponso in cœlorum regnum, hæreditatem suam. Tum enim fides, juncta operibus, meritam dabit immortalem coronam.

2. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ. — ποιεῖν T. — f. ἐλεημοσύνης « charitatis lampades. » — ἡ πίστις μετὰ τῶν ἔργων a Romani consuetudine dicendi non recedit, cujus est ephymnion.

IX.

IN FERIA IV MEDIÆ QUADRAGESIMÆ.

α'. Χαίροις, ὁ σταυρὸς,
τὸ κράτος τῶν βασιλέων·
χαίροις, ἡ κρηπὶς
καὶ δόξα τῶν ἱερέων·
χαῖρε, νίκη καὶ στέφος
τοῦ τοῦ Χριστοῦ λαοῦ·
τῶν μαρτύρων χαίροις τρόπαιον·
τῶν ὁσίων χαίροις στήριγμα·
τῶν ἐχθρῶν χαίροις κατάπτωσις·
χαίροις, σταυρὲ ζωοποιὲ,
τοῦ κόσμου ἱλασμός.

β'. Ὦ φρικτὸν ὅπλον Χριστοῦ
τοῦ βασιλέως!
δι' οὗ κράτει θεϊκῷ
ᾅδην καθεῖλεν,

1. Salve, o crux,
fortitudo imperatorum.
Salve, fundamentum
et gloria sacerdotum.
Salve, victoria et corona
populi christiani.
Martyrum salve tropæum,
Justorum salve securitas.
Hostium salve ruina.
Salve, crux vivifica,
mundi piaculum.

2. O formidolosum telum
Christi regis!
Crux in qua, divina virtute,
Orcum contrivit,

IX. Rem tibi facesserit metrum insolens et grandiusculum, si statim non agnoveris amœnam et elegantem Romani de ascensione melodiam: eadem infra recurrit huic exemplo simillima in egregio de XL martyribus Sebastenis poemate. Utrumque tamen in nonnullis infra notandis ab archetypo recedit; sed in tribus simul admotis nemo non magnum agnoverit Romanum. Extat in tropologio taurin. f. 171.

1. πρὸς τό· Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν. Hirmus αὐτολεξεὶ occurrit in pentecostario ven. p. 153, 166.

2. Cf. p. 148 hirmum τὰ τῆς γῆς, in quo v. 16 tetrayllabus est, et penultimus est heptasyllabus. — ἐσώσατο πεσ. Sic T, om. καὶ et læso rhythmo, cui satis non faceret ἔσωσέ τε. — Suspicatur vir peritus in his incomptis τοῦ σοῦ με latere ex solito compendio τοῦ σταυροῦ. Sed cum in hirmo archetypo hic v. 13 octosyllabus sit, legendum esset

πᾶσαν ἀπενέκρωσεν
τοῦ θανάτου τὴν δύναμιν,
ὤλεσε τὸ βασίλειον,
καὶ ἔσωσε πεσόντας
ἡμᾶς, τῆς ἁμαρτίας
δεινῆς ἐναπαμβλύνας
κέντρον φθαρτικὸν,
τρυφήματι θείῳ
καρποῦ ζωώσας τοῦ σοῦ με,
καὶ παραδείσῳ
ἐγκατοικίζων,
οὗ πρὶν ἀπώσθην
φαγὼν τοῦ ξύλου,
ἐξ οὗ μοι πονηρίας τε
καὶ τῶν καλῶν ἐπίγνωσις·
οὗ πρὶν ἀπεκδυσάμενος
τῆς ἡδονῆς γλυκάσματι
τῆς ἀφθαρσίας στολὴν,
ἠμφιέσθην τὴν φθορὰν
ὑποστρέψας εἰς γῆν·
διὰ τοῦτο ὡς ἐν σοὶ
πλουτήσας τὴν ζωὴν,
ἀγαλλόμενος βοῶ·
Χαίροις, σταυρὲ ζωοποιὲ,
τοῦ κόσμου ὁ σωτήρ.

omnemque enecavit,
mortis potentiam,
diadema pessumdedit;
in qua salvos fecit lapsos,
dum sævi peccati
hebetavit
aculeum lethiferum;
in qua divinis me epulis nutriens
fructus sui, et vivum fecit,
et paradisi
incolam,
unde exulavi,
comedens ex illo ligno,
quod mihi et nequitiæ dedit
et bonorum scientiam;
ubi, postquam exuebar
ob voluptatis delicias
stola immortalitatis,
indui putredinem,
reversus in terram;
et propterea in te
vitæ opes adeptus,
lætabundus clamo :
« Salve, crux vivifica
« tu mundi salvator. »

καρποῦ ζωώσας σταυροῦ με. Ab initio periodi et in hoc δι' οὗ, usque in finem σταυρὸς subauditur, sicque Romanus amplo et continuo halitu currere solet. — ἐναπαμβλύνας dictionem opulentam in lexica recipito. — μοι πονηρήσεως T et videtur rhythmo requiri, sed novum est. At nobiscum lege πονηρίας τε, idque solum terso poemate dignum est, quod barbare deturpari nefas est. — ἐμφιάσθης sic T, hic vero videtur trisyllab.

X.

IN SABBATO ANTE PALMAS.

α'. Ἡ πάντων χαρὰ, * ὁ Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, * τὸ φῶς, ἡ ζωὴ, * τοῦ κόσμου ἡ ἀνάστασις, * τοῖς ἐν γῇ πεφανέρωται· * τῇ αὐτοῦ

1. Christus, omnium lætitia, veritas, lumen, vita, mundique resurrectio, terrigenis apparuit, benignitate sua factus resurgendi

X. Vetus melodus videtur, neque a Romani schola longe recedit. Idem quam supra p. 283 mutilus Cyriacus, argumentum de Lazaro redivivo cum is tractaverit, breviore quidem fine concludit, sed ab initio procemia restituit, quæ Cyriaco penitus in corsinio defuere. Ea nobis dedit taurin. f. 165, 166, sub rubrica: τῷ σαββάτῳ τῶν βαΐων κοντάκιον εἰς δίκαιον Λάζαρον, ἦχ. β'.

1. Ibid. πρὸς τό· Τὰ ἄνω. Vid. p. 210, quo jubemur addere ὁ in v. 2. — φῶς Joann. XI, 25. —

ἀγαθότητι γέγονε * τύπος τῆς ἀναστάσεως, * ὁ πᾶσι παρέχων θείαν ἄφεσιν.

β'. Τοῖς μαθηταῖς ὁ κτίστης τῶν ὅλων * προηγόρευσε, λέγων· * Ἀδελφοὶ καὶ γνωστοί, * ἡμῶν ὁ φίλος κεκοίμηται· * τοῦτο προλέγω καὶ ἐκδιδάσκω, * ὁ τὰ πάντα γινώσκων ὡς κτίστης πάντων· * ἄγωμεν οὖν, * πορευθῶμεν, καὶ ἴδωμεν ξένην ταφὴν * καὶ θρῆνον τὸν τῆς Μαρίας, * καὶ τὸν τάφον Λαζάρου ὀψώμεθα· * ἐκεῖ γὰρ μέλλω θαυματουργεῖν, * ἐκτελεῖν τε σταυροῦ τὰ προοίμια, * ὁ πᾶσι παρέχων θείαν ἄφεσιν.

γ'. Ὅλοι συνδράμωμεν μετὰ πόθου * ἕως τῆς Βηθανίας * τοῦ ἰδέσθαι ἐκεῖ * Χριστὸν τὸν φίλον δακρύοντα· * θέλων γὰρ πάντα νομοθετῆσαι, * πάντα πράττει· τῇ φύσει διπλοῦς ὑπάρχων, * πάσχει μὲν οὖν, * ὡς υἱὸς τοῦ Δαυίδ· ὡς υἱὸς δὲ Θεοῦ, * τὸν κόσμον πάντα λυτροῦται * ἀπὸ πάσης κακίας τοῦ ὄφεως, * καὶ τεταρταῖον τὸν Λάζαρον * ἀνιστᾷ, οἰκτειρήσας, ὡς εὔσπλαγχνος, * Μαρίας τε καὶ Μάρθας τὰ δάκρυα, * ὁ πᾶσιν...

δ'. Ὑπὸ τῆς πίστεως αἱ γυναῖκες * συνερχόμεναι ἅμα, * τῷ Χριστῷ καὶ Θεῷ * προκαταγγέλλουσι θάνατον * συγγόνου τοῦ ἰδίου λέγουσαι· * Σπεῦσον, φθάσον ὁ ἀεὶ παρὼν ἐν πᾶσιν· * Λάζαρος γὰρ * ὃν φιλεῖς, ἀσθενεῖ· ἐὰν οὖν ἐπιστῇς, * ὁ θάνατος δραπετεύει, * καὶ ὁ φίλος φθορᾶς λυτρωθήσεται, * οἱ δὲ Ἑβραῖοι θεάσονται * ὅτι σὺ καὶ οἰκτείρεις τὰ δάκρυα, * ὁ πᾶσιν...

ε'. Τὸν ὀδυρμὸν Μαρίας καὶ Μάρθας * ἐπιστὰς ὁ δεσπότης * μεταβάλλει εὐθύς, * ἐγείρας αὐτῶν τὸν σύγγονον, * ὡς οὖν ἰδέσθαι

exemplar, cunctis qui largitur divinam veniam.

2. Auctor rerum omnium discipulis prolocutus est, dicens : « Fratres et noti, noster « amicus obdormivit. Quod dico in ante« cessum et doceo, ego qui novi omnia, ut « mundi creator : agitedum, eamus et vi« deamus insolitam sepulturam, et Mariæ « lamentum, et Lazari cernamus sepulcrum. « Hic namque me oportet prodigia facere, « et exequi crucis exordia, cunctis qui lar« gior divinam veniam. »

3. Cum amore concurramus omnes usque Bethaniam; ibi cernere est flentem Christum super amicum : qui vult enim ferre omnibus legem, ideo cuncta facit; ac duplicis cum naturæ sit, patitur quidem, ut Davidis filius; qua vero Dei natus, totum mundum redimit ab omni serpentis versutia, et Lazarum quatriduanum suscitat, compatiens pro sua clementia lacrymis Mariæ et Marthæ, qui omnibus largitur...

4. Fidei instinctu mulieres simul proficiscentes, Christo et Deo nuntium præmittunt de proprii germani morte, sic aientes : « Festina, anticipa, tu qui semper ubi« cumque ades, Lazarus enim quem amas, « ægrotat; si accesseris, mors aufugiet, et « amicus fœtore liberabitur, et Judæi aspi« cient quomodo tuam misericordiam la« crymæ moveant, qui omnibus... »

5. Accedens Dominus, fletum illico Mariæ et Marthæ commutavit, suscitato earum fratre, ut cernatur prodigium miraculorum,

V. 7 et 8 una syllaba respectu ad hirmum abundant. Duo priora trop. in edd. triodii extant et in vatic. 769, in quibus : κόσμον ἡ ἀνάκλησις vat. — καὶ γέγον. edd.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. V. p. 169. — τούτους T. — προλέγων καὶ ἐκδιδάσκων T, edd. — ὅτι πάντα γινώσκεις edd. — ὁ τοῦ κόσμου δεσπότης καὶ κ. π. T. — καὶ πορευθ. T. — θαυματουργῆσαι vat. — θαυμ. ἐκτελεῖν σταυροῦ T. — τὰ προοίμια, ut Cyriacus trop. 6.

3. Cum rupta pendeat acrostichis, ambigo an alius ordo aptior sit in hac serie 2, 6, 8, 3, 4, 5, 7. Alius codex expectandus est. — ὅλον συνδρ. T. — τοῦ add. ante Δαυίδ, τε post μαρίας.

4. συνεχόμεναι T. — τοῦ ἰδ. συγγ. T. — λέγουσαι οὕτως T, fort. servandum, si omittatur ἀεὶ otiosum. — ἀσθενεῖ, ut Joan. XI, 2, verso tempore, aut per euphemismum, pro τέθνηκε, quod expectatur. — post οἰκτείρεις in cod. ex superiore trop. interpolantur otiose : ὡς εὔσπλαγχνος Μαρίας καὶ Μάρθας τὰ δάκρυα.

5. ὥστε οὖν T. — κατελθ. τοῦ ᾅδου T. — Iterum

θαῦμα θαυμάτων, * πῶς ὁ ἄπνους ἐξαίφνης ἔμπνους ὡρᾶτο· * τῆς γὰρ φωνῆς * κατελθούσης εἰς τοῦ ᾅδου, συνέσεισεν * τὰ κλεῖθρα πύλας τε ἅμα * καὶ μοχλοὺς τοὺς τοῦ ᾅδου συνέτριψεν, * τὸν δὲ νεκρὸν ἐξανέστησεν * τεταρταῖον, οἰκτείρας ὡς εὔσπλαγχνος * Μαρίας τε καὶ Μάρθας τὰ δάκρυα, * ὁ πᾶσιν...

ς'. Ὁ οὐρανὸν καὶ γῆν στερεώσας, * ἥλιον καὶ σελήνην * καὶ ἀστέρων πληθὺν, * μετὰ βροτῶν συναυλίζεται, * πάντας διδάσκων τε καὶ φωτίζων, * καὶ παράδοξα τούτοις θαυματουργῶντε * ἦλθε καὶ νῦν * Βηθανίαν εἰς κώμην τοῦ σῶσαι αὐτοὺς * καὶ δεῖξαι τέρατα θεῖα, * καὶ ἐγεῖραι τὸν φίλον τὸν Λάζαρον, * τὰ πάντα θέλων καὶ πράττων αὐτὸς * τῇ βουλῇ τῇ ἀχράντῳ δυνάμει τε, * ὁ πᾶσιν...

ζ'. Γῆς τὰ θεμέλια ἐσαλεύθη, * καὶ τοῦ ᾅδου τὰ κλεῖθρα * καὶ θανάτου ἰσχὺς * καὶ διαβόλου τὸ φρύαγμα, * ὅτε ἐφώνησε τεταρταῖον, * ἐκ τῶν καταχθονίων τοῦτον καλέσας· * εἶδον αὐτὸν * Ἀβραὰμ καὶ πάντες ἀπ' αἰῶνος νεκροὶ, * θαῤῥοῦντες ὅτι ἐγγίζει * ἡ χαρὰ, ἡ ζωὴ, καὶ ἀνάστασις· * ὡς ἠγέρθη ὁ δεδεμένος χερσὶν, * οὕτως καὶ ἀναστήσει τε ἅπαντας, * ὁ πᾶσιν...

η'. Ὕλην ῥευστὴν μισήσωσεν πάντες * καὶ Χριστῷ τῷ σωτῆρι * ὑπαντήσωμεν νῦν * εἰς τὴν Βηθανίαν σπεύδοντι, * ὅπως αὐτῷ συνεστιαθῶμεν * σὺν τῷ φίλῳ Λαζάρῳ καὶ ἀποστόλοις, * καὶ ταῖς αὐτῶν * ἱκεσίαις ῥυσθῶμεν τῶν πρώην κακῶν, τοῦ νοῦ δὲ πᾶσαν κηλῖδα * καθαρθέντες, ἀμέμπτως ὀψώμεθα * αὐτοῦ τὴν θείαν ἀνάστασιν, * ἣν παρέσχεν ἡμῖν, ἀφελόμενος * τοῦ Ἀδάμ τε καὶ Εὔας τὰ δάκρυα, * ὁ πᾶσι παρέχων θείαν ἄφεσιν.

exanimem nempe subito videri spirantem. Voce enim in imum lapsa infernum, inferni Christus concussit claustra, portasque et vectes contrivit, mortuumque excitavit quatriduanum, misertus pro sua clementia fletuum Mariæ et Marthæ, qui omnibus...

6. Qui cœlum terramque, solem et lunam astrorumque multitudinem stabilivit, cum mortalibus conversatur, omnes docens et illuminans, eisque prodigia præter omnem opinionem perpetrans, venitque nunc Bethaniam, ut salvos faciat et stupenda ostendat, atque excitet amicum Lazarum; vult ipse omnia et facit voluntate simplici et propria virtute, qui omnibus...

7. Conquassata sunt terræ fundamenta et inferni repagula et mortis fortitudo et diaboli jactantia, quando voce compellavit quatriduanum, ex imis vocans eum abyssis. Quem cum videre Abraham et omnes a sæculo mortui, spe erecti sunt accessu illius qui est gaudium, vita et resurrectio; ut surgere fecit ligatum manibus, sic vivificabit omnes, qui cunctis dat...

8. Fluxam materiam odio omnes prosequamur, et Christo salvatori occurramus nunc properanti in Bethaniam, ut cum eo dapes comedamus, una cum amico Lazaro et apostolis, eorumque suffragiis eruamur a veterno pravo, et ab omni mentis macula repurgati, illibato oculo, cernamus ejus resurrectionem, quam nobis præstat, auferens Adami et Evæ fletum, qui dat omnibus divinam veniăm.

post τεταρταῖον plura in codice importune otiantur, quæ nonnisi temere expunxeris, priusquam alius codex suppetat. — τε in fine et infra add.

6. τε add. post διδάσκ. — θαυματουργοῦντι T. — Βηθ. τὴν κώμην τοῦ T. — αὐτὸς καὶ δυνάμει T, omissore et subverso metro.

7. Ἐφώνησας T active, ut Roman. XVII, 12, quod adeo rarum est, ut semel notatum sit apud Sophocl. *Phil.* 228. — χερσὶν τε καὶ ποσὶν καὶ ἐζήτησεν T.

8. ἐν Βηθανίᾳ T. — αὐτοῦ θείαν ἀν. παρέσχ. T. Sensus et rhythmus penultimo versu absolvuntur, sed ephymnia addere, sollicitare et contorquere librarii solent.

XI.

IDIOMELUM PALMARUM.[1]

α'. Ἆσμα καινὸν ᾄδωμεν, λαοὶ,
τῷ ἐπὶ πόλου
καθεζομένῳ Χερουβείμ.

Βάϊα μετὰ τῶν παίδων
βαστάζοντες, εἴπωμεν·

Γενοῦ ἡμῖν, δέσποτα,
ὁδηγὸς πρὸς τὴν ζωήν.

Διὰ ἡμᾶς γὰρ παρεγένου,
ὁ ἐν τοῖς ὑψίστοις
οἰκῶν εἰς τοὺς αἰῶνας.

β'. Ἔχαιρεν ἡ κτίσις ἐπὶ σοὶ,
Θεὸν ὁρῶσα
ἐπὶ πώλου καθήμενον.

Ζῶντα γὰρ ἐν εὐσεβείᾳ
τὰ βρέφη ὑμνοῦσί σε.

Ἡμεῖς δὲ βοῶμέν σοι·
Ὡσαννὰ, υἱὲ Δαυίδ.

Θεὸς ὤφθης ἐν τοῖς ἀνθρώποις,
πάντων βασιλεύων,
καὶ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας.

γ'. Ἰδόντες οἱ παῖδες τὸν Χριστὸν,
βαΐοις τοῦτον
ἀνευφημοῦντες ἔλεγον·

Κύριος, ὁ ἐπὶ πάντων,
ἐλήλυθε σήμερον,

Λυτρῶσαι βουλόμενος
τὸν Ἀδὰμ ἐκ τῆς φθορᾶς,

Μετὰ ἡμῶν τῶν ἐκβοώντων·
Ὅτι βασιλεύει
ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

δ'. Νήπια ἐβόων σοι, Χριστέ·
Εὐλογημένος
ὁ ἐλθὼν καὶ ἐρχόμενος·

1. Canticum novum modulemur, populi, cherubico in polo sedenti. — Ramos cum pueris gestantes, dicamus : — « Esto nobis, « Domine, dux ad vitam. — Propter nos « enim venisti, qui in excelsis habitas in « sæcula.

2. « Exultavit creatio propter te, Deum « conspiciens in pullo asini sedentem. — « Viventem enim te pueri cum pia voce con« celebrant. — Nos vero ad te clamamus : « Hosanna filio David. — Deus visus es in« ter homines, rex omnium et vivens in « sæcula. »

3. Pueri, Christum ut viderunt, cum ramis faustisque vocibus salutantes, aiebant : « — Dominator super omnia venit hodie, — « Adamum redimere volens ab interitu, — « una nobiscum clamantibus : Regnat sem« per in sæcula. »

4. Pueri ad te, Christe, clamabant : « Be-

XI. Hæc Sergii potius acathistum quam Romani cantica referunt : sed utroque nostra facile censeo antiquiora, tum quia primæva sunt quæ ad præcipuas magnæ hebdomadis celebritates pertinent, tum ex ipsa stichorum arguta sobrietate et cana ingenuitate. Sex majorum stropharum distinctiones majoribus litteris ipse codex significavit, cujus nonnulla commata diacritica omnes fere versiculos, ut oculis subjacent, dividunt. Præstantissimus codex est vatic. 771, f. 140, XI sæculi, ex quo plura haud exigui pretii Angelus Maïus et Philippus Vitale receperunt.

1. ἐπὶ πώλου Χερουβείμ, sic aperte cod. quem statim emendavissem ἐπὶ πόλῳ, nisi melodus cum similibus in altero trop. ἐπὶ πώλου luderet.

2. ἐπὶ σὲ V. — ἐν ἀνθρώποις V.

3. μεθ' ἡμῶν V.

4. ξενίζ. τοῖς λόγοις τῶν κεκραγότων V, rupto metro

Ξενίζονται τῶν τοῖς λόγοις
κραζόντων οἱ ἄνομοι.

Ὁμοῦ δὲ προσέρχονται
φαρισαῖοι φθονερῶς

Πεφιμῶσαι τοὺς ἐκβοῶντας·
Ὅτι βασιλεύεις
αὐτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

ε'. Ῥύσασθαι τὸν κόσμον ἐκ φθορᾶς
ἐπὶ τὸ πάθος
παραγένου, φιλάνθρωπε.

Στρωννύει ἐν τῇ ὁδῷ σου
ὁ ὄχλος ἱμάτια·

Τοὺς κλάδους δὲ ἔκοπτον
ἐκ τῶν δένδρων οἱ λοιποί·

Ὑπαντιῶντες σοι τῷ κτίστῃ,
ὅτι βασιλεύεις
καὶ ζῇς εἰς τοὺς αἰῶνας.

ϛ'. Φωνὴν τοῦ προφήτου ὁ σωτὴρ
πληρῶσαι θέλων,
ἐπὶ πώλου ἐκάθισε·

Χαίρετε, καὶ εὐφραίνεσθε
τέκνα Σιὼν ἐν αὐτῇ·

Ψάλλοντες καὶ λέγοντες·
Ὡσαννὰ, υἱὲ Δαυίδ.

Ὡς βροτὸς ὤφθης τοῖς ἀνθρώποις,
ὁ βασιλεύων
καὶ ζῶν εἰς τοὺς αἰῶνας.

« nedictus qui accessit, et qui procedit. » — Obstupescunt ob clamantium eloquia nonnulli improbi, — simulque progrediuntur Pharisæi cum invidia, — ora ut claudant clamitantium : « Tu ipse regnas in sæcula. »

5. Ut eximeres mundum a putredine, ad patiendum venisti, hominum amator. — Sternit in via plebs vestimenta; — ramos autem ex arboribus cæteri decerpunt, — tibi creatori obviam euntes; tu regnas et vivis in sæcula.

6. Prophetæ vocem implendi salvator cupidus, in pullo sedit. — Lætamini et exultate, filii Sion, in ipsa civitate, — psallentes ac dicentes : « Hosanna filio David, — mortalis instar visus es hominibus, rex om- « nium et vivens in sæcula. »

simul et tono. — πεφημῶσαι sic aperte cod. duplici peccato, pro πεφιμωκέναι quo multa læderentur. Rectius emendaveris τοῦ φιμῶσαι τοὺς ἐκβοῶντας, si tulerit acrostichis alphabetica.

5. σου add. post ὁδῷ. — ὑπαντῶντες V.

6. Rectius, sed durius pro rhythmo : Χαίρ. εὐφραίνεσθέ τε, Σιὼν τέκνα. — ὤφθ. ἀνθρώποις πάντων βασιλ. V.

XII.

IN FERIA II MAGNA DE JOSEPHO.

α'. Ὁ Ἰακὼβ ὠδύρετο
τοῦ Ἰωσὴφ τὴν στέρησιν·
καὶ ὁ γενναῖος ἐκάθετο ἅρματι

1. Jacobus plangebat
se Josepho esse orbatum :
nobilis vero juvenis in curru

XII. Exigua hæc sunt, sed a Romano nihil parvum : sic sane sua ordiri solet, ac fere ut supra plangentem Adamum, sic Jacobum mœrentem introducit. Nil mirum, si post amplissimum poema, non nihil profanum, ac fortasse extra ecclesiam legendum, quod supra dedimus, p. 68, idem argumentum melodus mystico more tractaverit in hoc cantico, cui similis potuit esse acrostichis: εἰς τὸν σώφρονα Ἰωσήφ.

1. πρὸς τό· Ὡς ἀπαρχάς. Extat in triod. ven. bol. — δδύρεται T. — νῦν ἐδοξάζετο T. — καὶ πέμψαντος T. — καὶ πέμποντος cod. rom.

ὡς βασιλεὺς τιμώμενος·
τῆς αἰγυπτίας γὰρ τότε
ταῖς ἡδοναῖς μὴ δουλεύσας,
ἀντεδοξάζετο παρὰ τοῦ βλέποντος
καὶ τῶν ἀνθρώπων καρδίας καὶ νέμοντος
στέφος ἄφθαρτον.

vehebatur, ut rex adoratus.
Tunc enim ægyptiacæ mulieris
voluptatibus non submissus,
præmio honestabatur ab illo qui videt
hominum corda, et distribuit
coronam immortalem.

β'. Ἐπὶ τῷ ὀδυρμῷ νῦν προσθήσωμεν * ὀδυρμὸν, καὶ ἐκχέωμεν δάκρυα, * μετὰ τοῦ Ἰακὼβ συγκοπτόμενοι, * Ἰωσὴφ τὸν ἀοίδιμον σώφρονα, * τὸν δουλωθέντα μὲν τῷ σώματι, * τὴν ψυχὴν δὲ ἀδούλωτον συντηροῦντα, * καὶ Αἰγύπτου πάσης κυριεύσαντα· * ὁ Θεὸς γὰρ παρέχει τοῖς δούλοις αὐτοῦ * στέφος ἄφθαρτον.

2. Et nunc super planctum gemitus imponamus, et lacrymas effundamus, cum Jacobo condolentes de Josepho, præclaro et casto, qui quum corpore servus esset, animam liberam servat, et omni Ægypto dominatus est; Deus enim confert servis suis coronam incorruptibilem.

γ'. Ἴδωμεν πόθεν οὗτος ἐξέφυεν, * τίνες δὲ οἱ γεννήτορες πέλουσιν· * Ἰακὼβ καὶ Ῥαχὴλ τοῦτον ἔτεκον, * καὶ ἡ μήτηρ τὸν βίον ἀπέλειπεν· * ὁ δὲ πατὴρ αὐτὸς ὡραΐζετο * ἐν τῷ νέῳ παιδίῳ, παγκάλῳ ὄντι, * καὶ αὐτὸν ἠγκαλίζετο πάντοτε· * ἀλλ' ἐχόμενος| οὗτος λαβεῖν ἐκ Θεοῦ * στέφος ἄφθαρτον.

3. Videamus unde is natus sit, qualesve genitores sint. Jacob et Rachel eum genuere, et mater vitam amisit. Pater autem ipse delectabatur puero juveni et formosissimo, semperque eum amplexabatur. Is vero in se studebat recipere a Deo coronam putrescere nesciam.

2. πρὸς τό· Αὐτὸς μόνος. — Nota προσθήσωμεν, aor. subj. — ψυχὴν δὲ ὅλην ἀδ. φυλάξαντα T. — αἰγ. παντὸς βασιλεύσαντα sic T. — τοῖς φίλοις αὐτοῦ T.

3. In solo taurin. f. 169. — αὐτον ὡραΐζετο T. — παγκάλῳ ὑπάρχοντι T. — ἐχόμ. τοῦτον T.

XIII.

IN FERIA IV MAGNA.

α'. Ὑπὲρ τὴν πόρνην, ἀγαθὲ, ἀνομήσας, * δακρύων ὄμβρους οὐδαμῶς σοι προσῆξα· * ἀλλὰ σιγῇ δεόμενος, προσπίπτω σοι, * πόθῳ ἀσπαζόμενος * τοὺς ἀχράντους σου πόδας, * ὅπως μοι συγχώρησιν * ὡς δεσπότης παρέ-

1. Plus quam meretrix, bone Deus, quum peccaverim, tibi nunquam fletuum imbres obtuli : sed luctu silens et orans, tibi provolvo, sacros tuos osculatus pedes, ut veniam meorum peccatorum, tanquam Domi-

XIII. Si quis majoris hujus feriæ prisca revolvens officia, inciderit in avulsum hujus cantici caput, vix suspicabitur ibi haud inamœnam exordiri oden, quæ post eximium Romani de meretrice canticum, p. 88, ex eadem vena sic fluere videtur, ut facile dixerit eamdem pergere acrostichidem, hinc ἡ ᾠδὴ, illinc vero τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ. Aut enim magister adest, aut argutus ejusdem æmulator, et ambo de inexhausta ubertate melodorum admirationem augent. Pauciora editi servant, cætera solus taurin. f. 170.

1. ἦχ. δ', πρὸς τό· Ὁ ὑψωθείς. — τῶν ἀχράντων ποδῶν σου T. — παράσχῃς ven. cf. Roman. XII, p. 85-92. De παρέξῃς cf. Lob. 721.

ξης * τῶν ὀφλημάτων κράζοντι· Σωτήρ, * ἐκ τοῦ βορβόρου * τῶν ἔργων μου ῥῦσαί με.

β'. Ἡ πρώην ἄσωτος γυνὴ * ἐξαίφνης σώφρων ὤφθη * μισήσασα τὰ ἔργα * τῆς αἰσχρᾶς ἁμαρτίας * καὶ ἡδονὰς τοῦ σώματος, * διενθυμουμένη * τὴν αἰσχύνην τὴν πολλὴν * καὶ κρίσιν τῆς κολάσεως, * ἣν ὑποστῶσιν πόρνοι καὶ ἄσωτοι· * ὧνπερ πρῶτος πέλω, * κἂν πτοοῦμαι, ἀλλ' ἐμμένω * τῇ φαύλῃ μου συνηθείᾳ ἄφρων· * ἡ πόρνη δὲ γυνὴ * πτοηθεῖσα εὐθὺς * καὶ σπουδάσασα ταχὺ, * ἦλθε βοῶσα * πρὸς τὸν λυτρωτήν· * Φιλάνθρωπε καὶ οἰκτίρμον, * ἐκ τοῦ βορβόρου * τῶν ἔργων μου ῥῦσαί με.

γ'. Ὡς εἶδε τὸν ἐκ τῆς ἁγνῆς * ἀμνὸν ἐληλυθότα, * καὶ πανταχοῦ ζητοῦντα * τοὺς ἀποπλανηθέντας, * ἡ συνετὴ καὶ πάνσεμνος * λογισμοὺς ἐκείνη * καὶ τὸ χρέος τῶν κακῶν * αὐτῆς ζυγῷ ἐστάθμιζεν, * οὕτως, ὡς οἶμαι, λέγουσα ἡσυχῇ· * Δι' ἐμὲ ἐπέστη * ὁ νυμφίος· καὶ οὐ θέλω, * οὐ βούλομαι * κακῶν ἀποστῆναι· * δι' ἐμὲ πανταχοῦ * νῦν περιπολεύει, * δι' ἐμὲ καὶ συνδειπνεῖ * τῷ φαρισαίῳ· * δράμω οὖν ἐκεῖ, * βοῶσα μετὰ δακρύων· * Ἐκ τοῦ βορβόρου...

δ'. Δίκην ὀσμῆς μύρου ψιχῶν * ἐκ τῆς Χριστοῦ τραπέζης * ἡ πόρνη ὀσφρανθεῖσα, * τὰ μύρα τὰ ἀρχαῖα * καὶ τῶν τριχῶν τὰ πλέγματα * ἐγκαταλιποῦσα, * τῷ Χριστῷ λυσίκομος * προσέρχεται, κραυγάζουσα * παρὰ τὴν Χαναναίαν μειζότερον· * ψίχας

nus, condones; o salvator, a luto operum meorum eripe me.

2. Desperata primum mulier, subito casta apparuit, detestans fœdi peccati opera et carnis delicias, secum recogitans multam turpitudinem, et quale damnationis judicium sustineant scorta et dissoluti, quorum primus ego sum, neque formido, sed persisto demens in reproba mea consuetudine. Meretrix vero femina tremefacta repente, et cito festinans, ibat clamabunda ad redemptorem : « O miserator et amator hominum, « ex luto operum meorum eripe me. »

3. Agnum quando vidit ex immaculata natum, undecumque palabundos quæritantem, intellexit jam venerabunda, suosque cogitatus suorumque flagitiorum debitum æqua lance ponderavit, hæc secum, opinor, tacita dicens : « Propter me accessit sponsus; nec volo, nec consentio a malis recedere. Propter me quocumque vadit; « propter me etiam cum Pharisæo cœnat. « Curram ergo illuc, clamans cum lacrymis : « Ex luto operum meorum eripe me. »

4. Fragrantis instar unguenti, micas ubi ex mensa Christi odorata est meretrix, missa faciens vetera unguenta et capillorum cincinnos, Christum aggreditur, passis crinibus, clamans vehementius quam Chananæa : « Micas et ipsa quærens, panem ju-

2. In editis omnibus hic provocatur ad hirmum : Ὁ κατὰ τρίτον οὐρανόν ; sed primum omnino similes esse versus notissimo hirmo : Τῇ Γαλιλαίᾳ, rhythmi integra serie comprobatur. Deinde emendandum est bolon. triodium in quo mendose legitur : ὁ κατὰ τρ. οὐρανὸν, ut cuique patebit hunc hirmum legenti infra in cant. XXI de cruce. — αἰσχύνην καὶ πολλὴν ἀνάγκην τῆς κολάσεως ἣν οἱ ποθήσαντες T. — Eadem plane apud Roman. trop. 3, ex quo emendavi κἂν pro καὶ πτοοῦμαι, quod in idem recidit ac istud : ἐγὼ δὲ καὶ πτοούμενος, ἐπιμένω, p. 86. — ἐμμένω τῇ κακῇ μου συνηθείᾳ T. — ὁ ἄφρων edd. — καὶ πτοηθ. καὶ edd. εὐθὺς add.

3. ζητοῦντα. Cf. Roman. tr. 4. — βούλ. τῶν κακ. T. — νῦν add. In superiori cantico : δι' ἐμὲ γὰρ πάντα τόπον ἐξερευνᾷ, δι' ἐμὲ καὶ φαρισαίῳ συναριστᾷ, et sequuntur similia de debito et fœnore.

4. Nisi et superiora et sequentia facem attulissent, horreret in T aliquid monstri ab initio : Δίκης ὀσμῆς μυροψιχῆς. Sed præter similia in Romani trop. 5, mox ψίχας habes, quod non vidit cæcutiens librarius. Tum arcana considera ἄρτου δικαιοσύνης πεινήσασα, omnino ut quidam volunt in titulo augustodunensi, ἔσθιε πεινάων. — πολὺ καὶ χορτασθεῖσα T. — Emendavi cod. μειζοτέρας, tum μετέλαβε et χορτασθεῖσα, ob metrum et seriem. — σιγῇ. Romano placet silentium loquax, ut trop. I et similis cant. XII, tr. 10 : σιγῇ βοῶσα.

ἐκζητοῦσα, * αὐτὴ ἄρτου μεταλάβω * πεινήσασα * τῆς δικαιοσύνης, * πολὺ καὶ χορτασθῶ· * [ἔλεγε γὰρ οὕτως], * οὐ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ, * δικαιωθεῖσα, * ὅτι ἐν κλαυθμῷ * ἱκετεύει τὸν δεσπότην· * Ἐκ του βορβόρου * τῶν ἔργων μου ῥῦσαί με.

« stitiæ famelica participem, ac multum sa« tiata fiam. » Sic enim aiebat, non vociferata, sed tacens, jam justitiæ restituta, quia in luctu exorat Dominum : « Ex luto « operum meorum eripe me. »

XIV.

IN FERIA V MAGNA.

I.

α'. Τὸν ἄρτον λαβὼν * εἰς χεῖρας ὁ προδότης, * κρυφίως αὐτὰς * ἐκτείνει καὶ λαμβάνει * τὴν τιμὴν τοῦ πλάσαντος * ταῖς οἰκείαις χερσὶ τὸν ἄνθρωπον * καὶ ἀδιόρθωτος ἔμεινεν * Ἰούδας ὁ δοῦλος καὶ δόλιος.

β'. Τῇ μυστικῇ ἐν φόβῳ τραπέζῃ * προσεγγίσαντες πάντες, * καθαραῖς ταῖς ψυχαῖς * τὸν ἄρτον ὑποδεξώμεθα, * συμπαραμένοντες τῷ δεσπότῃ, * ἵνα ἴδωμεν τοὺς πόδας πῶς ἀπονίπτει * τῶν μαθητῶν, * καὶ ποιήσωμεν ὥσπερ κατείδομεν, * ἀλλήλοις ὑποταγέντες, * καὶ ἀλλήλων τοὺς πόδας ἐκπλύνοντες· * Χριστὸς γὰρ οὕτως ἐκέλευσε * τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς, ἀλλ' οὐκ ἤκουσεν * Ἰούδας ὁ δοῦλος καὶ δόλιος.

γ'. Ὁ ἀγαθὸς καὶ μόνος οἰκτίρμων * προγινώσκων τὰ πάντα, * ἑαυτὸν ὡς ἀμνὸν * τοῖς ἀποστόλοις προέθηκεν· Λάβετε, φάγετε τό μου σῶμα, * καὶ τοῦ αἵματος πίετε, καὶ γάρ ἐστιν * κόσμου παντὸς * καθαρτήριον καὶ ἱλαστήριον· * ὁ τοῦτο καθαρᾷ γνώμῃ * ἀπολαβὼν οὐκ ὄψεται θάνατον, * ἀλλ' εἰς αἰῶνας ζήσεται. * Ὁ προδούς με δὲ κλαύσει καὶ κόψεται * Ἰούδας ὁ δοῦλος καὶ δόλιος.

1. Postquam, ut panem sumeret, proditor clam extendit manus suas et cœpit sacramentum ejus qui propriis manibus finxit hominem, perversus remansit Judas, perfidus servus.

2. Mysticam ad mensam omnes accedentes, cum anima pura panem suscipiamus, neque separemur a Domino, ut videamus quomodo pedes lavet discipulorum, et faciamus quemadmodum viderimus, invicem subjecti, pedesque singuli singulorum abstergentes. Christus enim sic præcepit discipulis suis, sed non audivit Judas, perfidus servus.

3. Bonus et solus misericors, omnia prospiciens, se ut agnum apostolis proposuit: Accipite, manducate corpus meum, et bibite ex meo sanguine. Etenim est totius mundi hostia mundans et propïtia. Qui puro corde recipit, non videbit mortem, sed in sæcula salvabitur : qui autem tradidit me, flebit et pectus percutiet Judas, perfidus famulus.

XIV. Extat partim in triodio p. 365, partim in taurin. f. 171.

1. πρὸς τό· Τὰ ἄνω, ubi v. 2, 4 sunt octosyll. ultimus vero dodecasyll. quem perficies si legeris ἅμα καὶ δόλιος. — τιμὴν f. *pretium* venditi creatoris.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. — ἅμα καθαραῖς T. — συμπαρ. τῷ διδασκάλῳ T. — μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσει τῷ λεντίῳ triod. ven. rupto metro, recte expunxit triod. bolon. cum T. — ὅνπερ κατίδωμεν T. — ὥσπερ κατίδωμεν edd. — X. αὐτὸς ἐκέλ. T. — μαθηταῖς προέφησε bolon. ὡς προέφησε ven. abundantius et otiose.

3. Solus taurin. retinuit, nec sine emolumento. — τὸ ἐμὸν σῶμα T, contra metrum, quod mox postulat αἰῶνας βιώσεται; tum attica lingua non admittit κλαύσει. f. κλαύσεται, κόψεται.

II.

α'. Πρὸ τοῦ πάθους, δέσποτα, * τοῖς μαθηταῖς σου * συνδειπνήσας, ἔνιψας * μετριο; ;όνως, ἀγαθὲ, * ὑποδεικνύων τοῖς φίλοις σου, * ὁ κατὰ φύσιν * ὑπάρχων ἀθάνατος.

β'. Ὁ τῶν ἁπάντων ποιητὴς * μετὰ τῶν ποιημάτων, * ἡ ἄφραστος σοφία * μετὰ τῶν ἀγραμμάτων * συνήσθιε, τρέφων ἀεὶ * πᾶσαν οἰκουμένην, * καὶ οὐ μόνον εἰς αὐτὸ * ἠρκέσθη ὁ φιλάνθρωπος· * ἀλλὰ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐξαναστὰς, * καὶ τὴν διπλοΐδα * τεθεικὼς, καὶ τῷ λεντίῳ * ζωσάμενος, * ὁ φῶς ὡς χιτῶνα * περιβαλλόμενος, * ὁ καὶ περιβάλλων * ταῖς νεφέλαις οὐρανὸν * ὡς ἱματίῳ, * κλίνει κεφαλὴν * καὶ νίπτει πόδας πηλίνους, * ὁ κατὰ φύσιν * ὑπάρχων ἀθάνατος.

1. Antequam passus es, Domine, cum discipulis cœna facta, lavisti pedes humilline, o bone, ostendens tuis amicis exemplum, tu qui ex natura immortalis es.

2. Omnium Creator cum creaturis, inenarranda Sapientia cum indoctis Galilæis cibum sumebat, dum semper nutrit mundum universum, neque id satis fuit amatori hominum; sed post cœnam, surgens, tunicamque deponens, linteoque accinctus, qui lucem ut chlamidem vestit, qui tegit cœlum nubibus ut pallio, idem caput inclinat, pedesque lavat lutosos, qui natura immortalis est.

XV. Extat tantum in taurin. cod. fol. 171, videtur fuisse acrostichis ποίημα.

1. πρὸς τό· Ἐπεφάνης, dein τῇ Γαλιλαίᾳ. Vid. p. 16.
2. λεντίῳ ἔζωσας ὁ φῶς corrupt. apogr. aut cod. T.

Monitum de sequentibus canticis.

XV. 1. Novum sane, ideoque vetus, immo cæteris omnibus multo antiquius hoc carmen videtur, cruci adorandæ fortasse ab omni ævo christiano consecratum. Tituli instar, præfigitur in cod. vatic. 771, f. 183: καὶ προτίθεται ὁ τίμιος σταυρὸς καὶ προσκυνοῦντες ψάλλομεν τὸν ἀλφάβητον τοῦτον, ἦχ. γ'. Ponitur in feria VI, inter ultimas horæ IX preces, ubi in aliis diebus locus fit sacræ liturgiæ et canitur κονδάκιον. Simul autem canebatur psalmus CXVIII, eo scilicet ritu quod post singulos cantici nostri τετραστίχους, interponebatur unus στίχος amplissimi psalmi, prout significant priora versiculi verba, quæ in codice nostro leguntur, initiumque habent a littera Α in hunc modum: Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, et sic porro usque ad litteram Θ, cui annectitur v. 9: Ἐν τινι κατορθώσει. Α littera autem Ι incipit secunda quam Græci dicunt ejusdem psalmi στάσιν, et a littera Ι ad Ο occurrunt v. 73 ad 80. Postremo a littera Π ad Ω pergit tertia statio ex v. 132 ad 158. Utrum vero hi tantum στίχοι, an singulæ etiam et integræ fierent stationes, an demum pluries hoc alphabetum redintegraretur, non liquet; silet codex, silent omnia edita typica, a quibus fortasse ideo ritus venerandus expunctus est, quod, quum simillima Ecclesiæ latinæ improperia referret, Græculis fastidio fuit. Inde in triodio edito, ubi nostra expectaveris, atro calculo notatur: ὅτι οὐκ ἔστι τὸ κοντάκιον.

Cum autem psalmus CXVIII alphabeticus sit, pronum erat vel priscis christianis interpositos hymnos similibus notare exordiis. Haud procul enim, ut dixi, ab incunabulis fidei, hæc patres nostri primum cecinerunt. Vetustatis primævæ argumentum est libera quædam et ingenua audacia, quæ vix rhythmum fert continuum, melodiæque affectat inconstantiam. Qua quidem insolentia deterritus, primum pene autumavi, aut soluta sibi succedere troparia, aut duplicem hirmum, præter omnem melodorum consuetudinem, alterna sibi vindicare tetrasticha. Satius demum est, quidquid sibi indulserit aut priscus melodus, aut vesanus γραφεὺς, unum statuere hirmum pro omnibus XXIV tetrastichis, qui ex duobus hexasyllabis, binisque octosyllabis alternis a primo ad ultimum conflantur. Cæterum ea est rhythmi sive in metro sive in tono varietas, ut omnino scripturam codicis qualis est, in textum recipere statuerim, his tantum emendatis quæ diligenti lectori, nisi extergerentur, stomachum moverent. Scholiola porro ex ordine litterarum texere placuit.

XV.

IN FERIA VI MAGNA.

I.

ADORATIO CRUCIS.

α'. Ἄρχοντες Ἑβραίων,
Φαρισαῖοι παράνομοι
κατὰ τοῦ σωτῆρος
πονηρὰ ἐβουλεύσαντο.

Βαραββᾶν ᾐτήσαντο,
οἱ φονεῖς τὸν ὁμόφρονα·
πρὸς δὲ εὐεργέτην,
Σταυρωθήτω, ἐκραύγαζον.

Γέγονας κατάρα
ἑκουσίως, μακρόθυμε·
ἵν' ἐξαγοράσῃς
τῆς κατάρας τὸν ἄνθρωπον.

Δῆμος τῶν Ἑβραίων,
Σταυρωθήτω, ἐκραύγαζον·
σου δὲ ὑψωθέντος,
οἱ πεσόντες ἀνέστησαν.

β'. Ἐν μέσῳ ἀνόμων
τὸν νόμον φυλάξαντα
ξύλῳ προσήλωσαν
Ἰουδαῖοι παράνομοι.

Ζῆλον ἀνεδήσατο
Καϊάφας ὁ ἄνομος,
βουλῇ συμβουλευσάμενος
ἀνελεῖν σε, ἀθάνατε.

Ἥλοις προσηλώθης,
ἀνεξίκακε Κύριε,
ὁ ταῖς σαῖς παλάμαις
πλαστουργήσας τὸν ἄνθρωπον.

Θανάτου ἐγεύσω,
θανατώσας τὸν θάνατον,
καὶ τοὺς τεθνεῶτας
ὡς ἐξ ὕπνου ἀνέστησας.

1. Principes Hebræorum, iniqui Pharisæi adversus salvatorem improba deliberarunt. —Barrabam exposcebant, homicidæ consimilem; ad benefactorem vero clamabant: Crucifigatur! — Maledictio factus es libenter, magnanime, ut hominem a maledicto redimeres. — Gens Hebræorum clamabat: Crucifigatur! Te vero sublato, lapsi surrexerunt.

2. Inter injustos iuris custodem iniqui Judæi clavis ligno affixerunt. — Invidiam succendit scelestus Caïphas, consilio suadens tollere te, immortalis. — Clavis perforatus es, tu in malis fortissimus, o Domine, qui manibus tuis finxisti hominem. — Mortem gustasti, qui interemisti mortem, et mortuos velut e somno suscitasti.

A. Hoc primum tetrastichon norma esto cæterorum.

B. Si pro ᾐτήσαντο legis ἐξῄτουν, quo et in hoc sensu vett. utuntur, metro prospexeris — πρὸς omisso, τὸν δὲ εὐεργ. V.

Γ. ἵνα V. f. ὡς mel. — ἐκ τῆς κατ. vat.

E. f. προσήλωσαν ξύλῳ respectu ad tr. A.

Z. ἀνεδήσατο, præter sensum minus idoneum, barbare deducitur a v. δαίομαι, cujus extat tantum futur. δαήσομαι et aor. 2, ἐδάην, pro quo librarius potius quam melodus invexit ἀνεδήσατο, ubi debuisset minus sibi notum ἀνεδάη scribere et metro consulere. — Mox ab ejusdem injuria iterum postulant sensus et rhythmus, dum requirunt βουλῇ συμβουλεύσας. — καὶ ταῖς vat. sed cf. tr. 4 in Ξ.

γ'. Ἰούδας ἠρνήσατο,
ὁ λῃστὴς ὡμολόγησε,
γυμνὸν θεασάμενος
τὸν τὴν κτίσιν κοσμήσαντα.

Κτίσις ἐδονεῖτο,
καὶ τὰς πέτρας διέῤῥηξε,
μὴ φέρουσα βλέπειν
τὸν δεσπότην σταυρούμενον.

Λόγχῃ τὴν πλευράν σου
οἱ παράνομοι ἔνυξαν·
αὐτὸς δὲ τὰς πύλας
παραδείσου ἀνέῳξας.

Μεσούσης ἡμέρας,
συνεσκότασεν ἥλιος,
μὴ φέρων ὁρᾶν σε
μετ' ἀνόμων σταυρούμενον.

δ'. Ναοῦ διεῤῥάγη
τὸ φαιδρὸν καταπέτασμα,
τὴν τόλμαν ἐλέγχον
τῶν σταυρούντων σε, Κύριε.

Ξύλῳ προσηλώθης,
ἀνεξίκακε Κύριε,
ὁ ταῖς σαῖς παλάμαις
πλαστουργήσας τὸν ἄνθρωπον.

Ὄξος ἐν τῷ σπόγγῳ
καὶ χολήν σε ἐπότισαν,
τὸν ἐν γῇ ἀνύδρῳ
ποταμοὺς ἀναβλύσαντα.

Πιλάτῳ ἔδωκαν
τὸν σωτῆρα οἱ ἄνομοι,
τὸν διδόντα νόμον
μὴ φονεύειν τὸν δίκαιον.

ε'. Ῥάπισμα ἐδέξω
ἑκουσίως, μακρόθυμε,
ἵν' ἐξαγοράσῃς
τῆς δουλείας τὸν ἄνθρωπον.

Σταυρῷ σε προσήλωσεν
ὁ λαὸς ὁ παράνομος·
αὐτὸς δὲ τὰ κλεῖθρα
τοῦ θανάτου συνέτριψας.

Ταφὴν κατεδέξω
ἑκουσίως, μακρόθυμε,
ἵνα ἐκ τοῦ τάφου
ἀφαρπάσῃς τὸν ἄνθρωπον.

3. Judas negavit, latro confessus est, te nudum videns qui creationem decore induisti. — Concussa creatura est, et saxa disrupit, non passa videre Dominum crucifixum. — Lancea latus tuum nefarii pupugerunt; tu vero portas aperuisti paradisi. — Hora meridiana, sol obscuratus est, te videre non ferens inter iniquos crucifixum.

4. Templi scissum est splendidum velum, impudentiam ut argueret te crucifigentium, Domine. — Ligno affixus es, malorum patientissime Domine, qui palmis tuis hominem formasti. — Aceto in arundine et felle te potaverunt, qui in arido deserto flumina scaturire fecisti. — Pilato tradiderunt legis contemptores eum qui legem tulit, ne justus interficiatur.

5. Alapam recepisti sponte, magnanime, ut a servitute redimeres hominem. — Te cruci affixit injusta plebs; tu claustra mortis contrivisti. — Sepulcrum liber accepisti, magnanime, ut a tumulo eriperes hominem. — Elevatus in crucem Calvarii, devastasti mortem morte tua, immortalis Domine.

I. f. Ἰούδας ἠρνήθη, dein γυμνὸν θεωρήσας, ob justum rhythmum.

K. ἐδομείτω sic V.

N. τὸ ante φαιδρὸν om. V.

Ξύλῳ pro ἥλοις posito, idem est ac H.

Πιλ. παρέδωκαν V. f. mel. ἐδίδουν.

P. f. iterum ὡς ἐξαγ. — ἐκ τῆς δουλ. V. Recole alapam servis in libertatem vindicandis impingi solitam.

Σ. lege προσήλου imperf. pro aor.

Ὑψωθεὶς ἐπὶ ξύλου
ἐν κρανίῳ, ἀθάνατε,
ἐπόρθησας τὸν θάνατον
τῷ θανάτῳ σου, Κύριε.

ς'. Φῶς καὶ ἀφθαρσίαν
ὁ σταυρός σου ἐβλάστησε,
φωτίζων τὰ ἔθνη
ἀνυμνεῖν σε, ἀθάνατε.

Χολὴν ἐπότισεν
ὁ λαὸς ὁ παράνομος,
τὸν αὐτοῖς τὸ μάννα
ἐν ἐρήμῳ ὀμβρίσαντα.

Ψεύδονται Ἑβραῖοι
τὴν ἐκ τάφου σου ἔγερσιν,
ἣν πάντα τὰ ἔθνη
ἀσιγήτως δοξάζομεν.

Ὡς Θεὸς οἰκτίρμων
καὶ φιλάνθρωπος, Κύριε,
σῶσον τοὺς ἐν πίστει
ἀνυμνοῦντας τὰ πάθη σου.

6. Lucem et integritatem crux tua germinavit, gentes illuminans ad celebrandum te, o immortalis. — Fel tibi propinavit flagitiosa plebs, quibus manna in deserto pluere fecisti. — Mendacem aiunt Hebræi tuum e sepulcro reditum, quem nos omnes gentes infatigabili voce glorificamus. — Ut Deus misericors et clemens, salvos fac nos, tua vulnera cum fide celebrantes.

Ὑψωθ. ἐν ξύλῳ juxta hirmum, dein θάνατον ἐπόρθεις.
Φ. τοῦ ἀνυμνεῖν V.
Χ. σὲ ἐπότισεν V.
Ψ. δοξαζόμεθα V, contra perpetuum usum.

II.

IMPROPERIA.

α'. Ἐθήρευσάν με ἄνομοι,
ὡς λέων ὠρυόμενοι,
κατ' ἐμοῦ προσπίπτοντες·
Τῷ Πιλάτῳ ἔλεγον·

1. Ut feram sectati sunt me iniqui, sicut leo rugientes, in me collabentes, Pilato aiebant : Tolle, tolle, crucifige... nihil mali facientem.

II. Hic sane et statim ab initio spirat vetustissimi carminis τὸ δριμὺ, et ea quam præ se fert melodia vere sacra, σεμνότητα; est enim veluti pagina sancta, divinis ubique verbis afflata, tanquam ab ore Christi, jam in prooemio assurgentis. Qui tragico ritu a choro salutatur et excitatur; et vix solus adesse et alloqui cœpit, quum alii post alios divino quasi furore acti, in scenam irruunt, miscentur, vociferantur. In hoc personarum tumultu, arduum esset rhythmum discernere. aut numerare sive στίχους, sive strophas, nisi litterarum indago subesset, ac identidem insonaret ferocis populi τὸ ἀπηχούμενον, sive rictus potius quam plausus : Ἆρον, ἆρον! Fac vero secernantur στίχοι, troparia, strophæ et antistrophæ ; in versiculis dividendis hærebis, uti et ego adhucdum hæreo. Medium quasi opus assignare ausim inter metrica poemata et solutas liberasque melodias, quas plerumque idiomela affectant. Agedum, pressius singula scrutari operæ pretium est. Opus extat in cod. vatic. 771, f. 182, præmisso hoc typico: Καὶ ἀντὶ τοῦ καθίσματος κονδάκιον, ἦχ. πλδ', ὑπὸ τοῦ ἀλφαβήτου.

1. Hoc prooemium rubro colore insignitur. — ὡς λέων. Ps. XXI, 14. — Ἆρον. Joan. XIX, 15. Ipsum hoc ἀνακλώμενον, ut habet Suidas de ephymnio, sub oculis ponit duplicem chorum; prior vociferatur Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον, posterior subdit, ὑπακοῆς instar, τὸν ἁμαρτίαν μὴ ποιήσαντα. Utinam libellus adsit cum singulis rerum notis, aut loquax musica e mutis membranis, interpretis vice, erumpat.

Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον
τὸν ἁμαρτίαν μὴ ποιήσαντα.

β'. Ἀνάστηθι, Κύριε,
πρόφθασον αὐτοὺς,
καὶ ὑποσκέλισον αὐτούς·

Βαδίζουσι γὰρ ὁδοὺς οὐκ ἀγαθάς.

Γέμει τὸ στόμα αὐτῶν
ἀρᾶς καὶ πικρίας καὶ δόλου.

Δόντες με κριτηρίῳ
καὶ ἐβόησαν, λέγοντες·
Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον
τὸν ἁμαρτίαν μὴ ποιήσαντα.

γ'. Ἐρωτῶσί με πειράζοντες·
Σὺ εἶ ὁ Χριστός;

Ζωὴν ἄλλοις παρέσχες, σῶσον σαυτόν·

Ἢ εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,
φανέρωσον ἡμῖν.

Θανατῶσαί με φλεγόμενοι,
καὶ ἐβόησαν λέγοντες·
Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον
τὸν ἁμαρτίαν μὴ ποιήσαντα.

δ'. Ἰούδας με παρέδωκε
φιλήματι δολιότητος.
Κρυπτόμενοι μετὰ ξύλων ὡς ἐπὶ ληστὴν,

Λαλοῦντες πονηρὰ
κατὰ τῆς ψυχῆς μου,

Μάτην λογιζόμενοι,
καὶ ἐβόησαν λέγοντες·
Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον
τὸν ἁμαρτίαν μὴ ποιήσαντα.

ε'. Νυκτί με παρέθεντο
εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Καϊάφα·

Ξένον με ποιοῦντες τῶν ἐντολῶν
τοῦ Θεοῦ, ἔλεγον·

Ὁ τὸ σάββατον βεβηλῶν,
καὶ τὸν νόμον καταλύων.

Πιλάτῳ με παρέδωκαν
καὶ ἐβόησαν, λέγοντες·
Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον
τὸν ἁμαρτίαν μὴ ποιήσαντα.

2. Exurge, Domine! præverte eos, et crure subjecto, labefacta illos. — Ambulant enim vias non bonas. — Os eorum plenum est maledicto, amaritudine et dolo. — Me tribunali tradentes, etiam vociferati sunt, aientes : « Tolle, tolle, crucifige... nihil mali facien« tem. »

3. Interrogabant me tentantes : « Tune « Christus es? — Vitam aliis dedisti, salva « te ipsum. — Aut si tu es Filius Dei, mani« festum fac nobis. » — Occidere me exardescentes, etiam clamitavere inquientes : « Tolle, tolle, crucifige... nihil mali facientem. »

4. Judas me prodidit osculo perfidiæ. — Se abscondentes cum fustibus, tanquam in latronem, — loquentes perversa contra animam meam, — frustra meditantes, etiam conclamabant in hæc : « Tolle, tolle, cruci« fige... nihilmali facientem. »

5. Noctu me sistebant in aulam Caïphæ. — Alienum me facientes a mandatis Dei, dixerunt : « — Tu sabbatum destruens, le« gemque transgressus. » — Pilato me tradiderunt, et succlamabant dicentes : « Tolle, « tolle, crucifige... nihil mali facientem. »

2. Totus hic chorus intonat et quam egregie! Ipsa verba sunt psalmi XVI, 13, a quorum rhythmo vix recedunt priores versus trop. 6, 7. — βαδίζουσι. Cf. ad litt. Z, K. — γέμον. V. Ps. XIII, 3.

3. σύ. Matth. XXVII, 40.

4. Matth. XXVI, 44; Luc. XXII, 48. — ξύλων καὶ μαχαιρῶν cod. ex Matth. XXVI, 55.

5. βεβηλῶν absolute, velut in abrupta periodo. Joann. XIX, 7.

ϛ'. Ῥυόμενος ὁ Πιλᾶτος
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ,
ἐνίπτετο τὰς χεῖρας·

Σύροντές δέ με ἐπὶ ἀνόμου
βήματος, ἔλεγον·

Τί ποιήσομεν Ἰησοῦ
τῷ βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων;

Ὑποβάλλοντές με κριτηρίῳ,
καὶ ἐβόησαν, λέγοντες·
Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον
τὸν ἁμαρτίαν μὴ ποιήσαντα.

ζ'. Φονεῦσαί με φλεγόμενοι
οἱ πρὶν φονευταὶ,
ὡς εἶπεν Ἡσαΐας,

Χεῖρας θέντες ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου, ἔλεγον·

Ψυχὴν μίαν ἀπολέσωμεν,
ἵνα ὅλον τὸν κόσμον κερδήσωμεν.

Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθην,
καὶ ἐβόησαν, λέγοντες·
Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον
τὸν ἁμαρτίαν μὴ ποιήσαντα.

Ἐθήρευσάν με ἄνομοι ὡς λέων...

6. Liberaturus animam suam Pilatus, lavabat manus suas. — Me autem vi trahentes coram impio tribunale, effati sunt: — «Quid « faciemus huic Jesu regi Judæorum? » — Substernentes me judicandum, etiam in hæc erupere : « Tolle, tolle, crucifige... « nihil mali facientem. »

7. Occidere me sitibundi jam antea homicidæ, ut dixit Isaias, — manus in caput meum ponentes, aiebant : — « Animam « unam perdamus, ut totum mundum lucre« mur. » — Sicut ovis ad occisionem trahebar, et clamabant his vocibus : « Tolle, « tolle, crucifige... nihil mali facientem. »
Ut leo, impii sectati sunt me...

6. χεῖρας. Matth. XXVII, 24. Simillimi sunt tres priores versiculi sequentis trop. dummodo in altero legatur: φλεγόμενοί με. — ποιήσωμεν V.

7. Plurima sunt Isaiæ loca respicienda. — Ψυχήν. Cf. Joan. XI, 50. — πρόβατον. Is. LVI, 7.

Haud temere vetustis accensui condakiis hæc duo carmina; non solum enim id suadet locus in officio, rhythmi indoles et solemnia ephymnia : sed hunc titulum κονδάκιον posterius carmen aperte in cod. servavit. Sub eodem titulo adhuc in usu erant usque ad sæculum XV. Nam in triodio vaticano fere XVI sæculi, sub num. 769, f. 219 in feria VI, ubi hora IX describitur, typica similia his quæ in vetusto 771 leguntur, scilicet post evangelium Joannis ἄγουσι κ. τ. ἑ. duo condakia recensentur : εἶτα μὴ παραδώκῃς ἡμᾶς — τρισάγιον. — τὸ κονδάκιον. — τὸ κύριε ἐλέησον. — οἱ μακαρισμοί. — τὸ πιστεύω. — τὸ ἄνες, ἄφες. — τὸ πάτερ ἡμῶν. — τὸ κονδάκιον. — τὸ κύριε ἐλέησόν με. — καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου. Tunc vesperæ sequuntur. Quæ memorantur hic κονδάκια, eadem quam nostra censeo. Hac die enim alia nunquam inventa sunt. Tum eo vetustiora æstimanda sunt, in primis posterius, quod vix ac ne vix quidem rhythmum, metrum, tonumque patiuntur; sunt quasi prima nascentis hujusce melodiæ et puerascentis dubia lineamenta. Quum autem constans apud Græcos traditio sit, tum editis veteribus triodiis, tum variis codd. confirmata, inter quos vatic. cod. reg. 30, totum feriæ VI officium, maxime in hisce majoribus horis, fuisse a S. Cyrillo Alexandrino conditum et constitutum, per me licet veneranda illa idiomela celeberrimo patriarchæ accepta referas, nisi usque ad primos hymnorum parentes, Hierotheum, Areopagitam, aliosve viros apostolicos ascendere malueris.

XVI.

IN SABBATO MAGNO.

I.

α'. Ἐν σινδόνι καθαρᾷ
καὶ ἀρώμασι θείοις,
τὸ σῶμά σου τὸ ἅγιον,
ἐξαιτήσας Ἰωσὴφ
τὸν Πιλᾶτον, σμυρνίζει
καὶ τάφῳ κατατίθεται
τῷ ἑαυτοῦ ὁ παναοίδιμος·
ὅθεν ὄρθριαι
αἱ μυροφόροι γυναῖκες
ἀνεβόων σοι·
Δεῖξον ἡμῖν, ὡς προεῖπας,
Χριστὲ, τὴν ἀνάστασιν.

β'. Ὁ οὐρανὸς, μὴ σκυθρώπαζε,
καὶ οἱ ἄγγελοι,
σὺν ἀνθρώποις καὶ κτίσμασι,
τὸν ποιητὴν καὶ Θεὸν ἡμῶν
τάφῳ κεκλεισμένον
καθορῶντες, ὡς ἄνθρωπον·
δι' ἡμᾶς γὰρ ὑπέμεινε
τὰ ὀνείδη καὶ ἐμπαίγματα,
χθὲς καθηλούμενος
τῷ σταυρῷ, καὶ ῥαπίσματα·
ἐξ ἀκανθῶν δὲ
τὴν θείαν κάραν
αὐτοῦ ἐστεφανωμένος,
ὄξος πέπωκε διψήσας
σὺν χολῇ, καὶ ἐκεντήθη·
δεῦτε οὖν, θρηνοῦντες
σὺν ταῖς μυροφόροις,
αὐτῷ πιστῶς βοήσωμεν·
Ἡμῖν δεῖξον, δέσποτα,

1. Sindone munda involvit
et aromatibus sacris
sanctum corpus tuum
postquam petiit a Pilato,
Josephus ungit,
et in tumulo deponit suo
vir longe nominatus.
Tum surgentes mane
mulieres unguenta ferentes,
tibi sursum acclamabant:
« Ostende nobis, ut prædixisti,
« Christe, resurrectionem. »

2. Cœlum, vultu noli horrere,
neque horrete, angeli,
cum hominibus, cumque creaturis,
quamvis creatorem et Deum nostrum,
tumulo inclusum,
sicut hominem videatis;
propter nos enim sustinuit
vituperia et ludibria,
heri, dum cruci
affigeretur, immo et alapas;
et spinis etiam
sacro ejus vertici
pro corona impositis,
acetum in siti ebibit
cum felle, et lancea punctus est.
Adeste ergo, lamenta dantes
cum unguentiferis,
ipsi cum fide clamemus:
« Nobis ostende, Domine,

XVI. Vix Romani non erit hic psalmus, quo ipse titulo utitur melodus in acrostichide plurima; insertus præterea in corsinium est inter insigniora ejusdem poemata. Extat fol. 100 sub epigraphe: Τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ σαββάτῳ, κονδάκ. ἦχ. α', πρὸς τό· Ὅταν ἔλθῃς ὁ Θεός.

1. Hirmus ὅταν ἔλθῃς supra legitur, Roman. VI, p. 35. — τῷ Πιλάτῳ C.

2. Ibid. πρὸς τό· Τὸ φοβερόν σου, vid. p. 36. — καὶ ἐμπαίγματα lege cum elisione, quam hymnodi scribere non solent. — F. ῥυπάσματα « opprobria. » — στεφανούμενος C. — πιστῶς add.

ὡς ἔφης καὶ ἅπασι,
Χριστὲ, τὴν ἀνάστασιν.

γʹ. Ψάλλων Δαυὶδ προϋπέφηνε * τὴν κατάπαυσιν, * Ἰησοῦ μου, τοῦ πάθους σου· * Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες, * λέγων, καὶ αἱ πύλαι * αἰώνιοι, ἐπάρθητε· * οἱ μοχλοὶ, καταθλάσθητε· * ὁ τῆς δόξης γὰρ Κύριος * ἐπεισελεύσεται * ἐν τῷ ᾅδῃ, ὡς ἄνθρωπος, * καὶ ἀναστήσει * τοὺς ἀπ' αἰώνων * θανόντας παραβάσει, * τὸν Ἀδὰμ μετὰ τῆς Εὔας, * καὶ ἁγίων τὰς χορείας, * πάντας τοὺς πρὸ Νῶε * καὶ μετὰ τὸν Νῶε, * καὶ ἕως νῦν ἐκλάμψαντας· * μεθ' ὧν ἐξαιτοῦμέν σε, * ἡμῖν καὶ ἀνάδειξον, * [ὡς ἔφης, καὶ ἅπασι] * Χριστὲ, τὴν ἀνάστασιν. *

δʹ. Ἄλλον Θεὸν μὴ νομίσωμεν, * ἀνεβόησε * τοῖς ἐν ᾅδῃ ὁ Πρόδρομος, * ὑπὲρ ἡμῶν σταυρούμενον, * εἰ μὴ ὃν οἱ πλάνοι * Ἰουδαῖοι ἐνόμισαν * ὡς νεκρὸν, καὶ κατέκλεισαν, * καὶ τὸν λίθον σφραγίσαντες * ὑπανεχώρησαν * καταστήσαντες φύλακας. * Ἀλλὰ θαρσεῖτε * καὶ μὴ φοβεῖσθε, * πρωτότοκος γὰρ πέλει * ἐν νεκροῖς, ὥσπερ προέφη * ὁ αὐτὸς πρὸ τοῦ θανάτου. * Ἄσωμεν δὲ ᾆσμα, χαίροντες οἱ πάντες, * αὐτῷ καὶ ἀνακράξωμεν· * Ταχὺ προκατάλαβε, * καὶ δεῖξον τοῖς δούλοις σου, * Χριστὲ, τὴν ἀνάστασιν. *

εʹ. Λόγε Θεοῦ ὁμοούσιε * καὶ συνάναρχε * τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι, * ὃ πρὸ αἰώνων προώρισας * πάθος, ἐπ' ἐσχάτων * ἡμερῶν ἐτελείωσας, * καταπαύσας ἀπ' ἔργων σου, * ὡς Μωσῆς προηγόρευσε * πάλαι ὁ δίκαιος, * εὐλογεῖν σε τὴν σήμερον· * τῶν γὰρ κτισμάτων * τότε ἐπλήρους * ἐν ταύτῃ τῇ ἑβδόμῃ * τὰς λαμπρὰς μεγαλουργίας, * καὶ νῦν πάλιν ἀξιώσεις * τῆς ζωοποιοῦ σου * ταύτης, ἧς προέθου, * ἁγίας ἀναστάσεως, * ἣν πάντας

« ut dixisti, et omnibus,
« o Christe, resurrectionem. »

3. In psalmis prius David cecinit tuorum, o mi Jesu, dolorum cessationem: « Tollite « portas, o principes, inquiens, et vos, portæ « æternales, elevamini. Vectes, confringi- « mini. » Gloriæ enim Dominus penetrabit in infernum, ut homo, et mortuos ob lapsum a sæculo excitabit, Adamum simul et Evam et sanctorum turmas, omnesque ante Noe et post Noe, et eos qui hactenus effloruerunt; quibuscum te deprecamur, et nobis et omnibus ostende, ut dixisti, Christe, resurrectionem.

4. « De alio Deo ne cogitemus, contesta- « tus est Præcursor jacentibus in orco, qui « sic pro nobis sit crucifixus, præter eum « quem mendaces Judæi reputarunt quasi « mortuum, et recluserunt, et lapidi sigillo « affixo, positis custodibus, abierunt. At « confidite, et ne terreamini: primogenitus « enim est ex mortuis, ut ipse ante mor- « tem prædixit. Cantemus canticum, læti « omnes, et ipsi clamemus: Cito descende, « et servis ostende tuis, Christe, resurrec- « tionem. »

5. O Verbum, Dei Patri ac Spiritui sancto consubstantiale et coæternum, quam tu ante sæcula præfinisti passionem, illam in ultimis diebus persolvisti, quiescens a laboribus, ut olim justus Moyses præsignificavit, te nempe benedicere hanc diem; nunc namque in hac septima die, creationum implevisti splendida magnalia, et nunc ecce, ut statuisti prius, eamdem honestabis vivifica illa tua et sacra resurrectione; quam omni-

3. Δαυΐδ. Ps. XXIII, 7, 9. — f. ἐκλείψαντας, nisi audieris de cunctis hominibus ἐκλάμψαντας, quo sensu ὁ φῶς est homo. — καὶ ἡμῖν ἀνάδ. C, omisso uno v. seq.

4. ὑπὲρ ἡμῶν σταυρούμενον deficiente syllaba. — προκατάλαβε compositum ac geminum est cum præcedentibus apud Romanum XIX, 4, καταλαβὼν *qui descendit*, ubi vide not. et XX, 8 καταλαμβάνει. — Cf. Jo. XVI, 33; Apoc. I, 5.

5. Pergit f. sermo Joannis. — καταπαύσας τῶν ἔργ. C. em. ex Gen. II, 3, κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων. — προανέθου C.

ἀξίωσον * θεάσασθαι αὔριον, * Χριστὲ πολυέλεε. *

ϛ′. Μεγαλοφώνως ἐκήρυττεν * Ὡσηέ ποτε * ὁ προφήτης τὴν ἔγερσιν * λέγων · [Ποῦ κέντρον σου, θάνατε; * ποῦ σου, ᾅδη, νῖκος;] * Κατεπόθη ὁ θάνατος, * καὶ ὁ ᾅδης νενέκρωται. * Καὶ ἡμεῖς νῦν βοήσωμεν * πάντες καὶ εἴπωμεν · * Ποῦ λοιπόν σου, ὦ θάνατε, * τὸ νῖκος πέλει; * ποῦ ἡ παμφάγος * καὶ ἄπληστος γαστήρ σου; * ἰδοὺ αὔριον ἐμέσεις * οὓς κατέχεις ἀπ' αἰώνων. * Ποῦ δέ σου τὸ κέντρον, * ᾅδη δεδεμένε; * ὁμοῦ, φησὶ, πεπάτησθε, * οὐκ ἔχοντες δύναμιν · * ἡμῖν γὰρ χαρίζεται * Χριστὸς τὴν ἀνάστασιν. *

ζ′. Ὃν ἐν τῷ τάφῳ κατέκλεισαν * οἱ παράνομοι * Ἰουδαῖοι, σφραγίσαντες * τὸν λίθον, ὡς μὴ πιστεύσαντες * πάλιν ἐγηγέρθαι, * καθὼς εἶπεν, τριήμερον, * καὶ ὀφθῆναι τοῖς ἕνδεκα * ἀποστόλοις καὶ ἅπασι * τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, * τοῦτον ἤλθοσαν σήμερον * αἱ μυροφόροι * ὄρθριαι κόραι * θεάσασθαι θρηνοῦσαι, * καὶ ἀλεῖψαι μετὰ μύρων * Ἰησοῦν τὸν βασιλέα · * εἶδον δὲ ἀγγέλου * θέαν ἐκβοῶσαν * αὐταῖς · Μὴ καταπλήττεσθε, * ὦ γύναια ἅγια, * ταχὺ γὰρ θεάσεσθε * Χριστοῦ τὴν ἀνάστασιν.

η′. Σύμβολα νίκης ἀράμεναι * τὴν ἀπόφασιν * τοῦ ἀγγέλου, ὑπέστρεψαν * αἱ μυροφόροι γηθόμεναι, * καὶ τοῖς ἀποστόλοις * ἅπερ εἴδοσαν, ἔφησαν · * ὅθεν πίστει σιγήσαντες * οἱ ἀμφότεροι ηὔξαντο * λέγοντες · Κύριε, * δεῖξον τάχος τὴν ἔγερσιν, * καὶ σκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί σου * πάντες εἰς τὰ ὀπίσω · ὁ Ἀδὰμ δὲ καὶ ἡ Εὔα * σὺν ἡμῖν ἐπευφρανθῶσι, * τάγματα δικαίων * πάντων

bus cras, dignator manifestam facere, o Christe misericordia immense.

6. Tonante olim voce Osee propheta te prædixit surrecturum, aiens : « Ubi aculeus « tuus, o mors ! ubi victoria tua, inferne? « absorpta est mors, et infernus interem- « ptus est. » — Nosque nunc clamemus omnes et dicamus : « Ubi demum, o mors, « victoria tua est? ubi tuus omnia voraturus « et inexplebilis venter? Ecce cras evomes « quoscumque a sæculo sorbuisti. Ubi « aculeus tuus, inferne vinculis constricte? « Simul, inquit, conculcati fuistis, vim nul- « lam habentes. Nobis enim largitur Chri- « stus resurrectionem. »

7. Quem in tumulo incluserunt scelesti Judæi, sigillato lapide, ac si persuasi sint eum non esse, ut dixerat, surrecturum tertia die, ostensurumque se undecim apostolis, et omnibus discipulis suis, eum hodie ut cernerent gemebundæ venerunt matutinæ puellæ unguentiferæ, utque ungerent unguentis Jesum regem : at viderunt quemdam specie angelis similem, illis clamantem : « Ne formidetis, o sacræ mulieres, « cito enim videbitis Christi resurrectio- « nem. »

8. Victoriæ velut signa sursum ostentantes illam angeli manifestationem, hilares puellæ unguentariæ reversæ sunt, et ea quæ viderant, apostolis retulerunt. Dein, facto silentio, ambo chori in fide orabant aientes : « Domine, cito manifesta resurrectionem, « et dissipentur inimici tui omnes, retro « prostrati. Adam autem et Eva nobiscum « exultent, simul et omnium agmina justo-

6. λέγων. Inde duos versus librarius pervertit, citius in transitu ab folio ad aliud raptus in verba Pauli : I Cor. XV, 54 : ἔγερσιν τῆς τοῦ Κυρίου σταυρώσεως, λέγων · κατεπόθη διὰ νίκης ὁ θάν. Plura frigide adjecta si omittantur, cætera aptissime supplentur ex Apostolo et Is. XXV, 8. Neque obstat emphatica repetitio proxima.

7. ἤλθωσαν C. ἐκεὶ ἐκβοῶσαν C.

8. ἅπερ ἴδωσαν C. Semel et iterum incidimus, ut toties alibi, in quædam alexandrina glossemata, quæ melodi primum hauserunt ex LXX ; sic ἤλθοσαν in Ex. IV, 27 ; ps. XLVII, 5. Deinde maximopere notandum, uti jam diximus, Alexandriam esse primam tropariorum patriam, nec mirum multa inde oriunda ad melodos etiam tersos et optimos migravisse. Quibus mendis detersis, si

καὶ ἀγγέλων, * ὧν ταῖς εὐχαῖς, φιλάνθρωπε, *
καὶ νῦν ἡμᾶς λύτρωσαι * παθὼν, ἵνα ἴδωμεν, *
Χριστὲ, τὴν ἀνάστασιν.

« rum et angelorum, quorum precibus, o « hominum amator, nos quoque postquam « passus es, libera, ut videamus, o Christe, « resurrectionem. »

menda sunt, et omnibus æquo animo consideratis, carmini nostro quum non desit lyricus æstus, nec theologica sententia, neque verborum lepor aut venustas, nihil obstat quin magno illi Romano ascribatur. Sane ad ætatem pertinet, in qua adhuc tragica fervebant.

II.

α'. Τὴν ἄβυσσον ὁ κλείσας
νεκρὸς ὁρᾶται,
καὶ σμύρνῃ καὶ σινδόνι
ἐνειλημένος,
ἐν τῷ μνημείῳ κατατίθεται
ὡς θνητὸς ὁ ἀθάνατος·
γυναῖκες δὲ αὐτὸν
ἦλθον μυρίσαι, κλαίουσαι
πικρὸν, καὶ ἐκβοῶσαι·
Τοῦτο σάββατόν ἐστι
τὸ ὑπερευλογημένον,
ἐν ᾧ Χριστὸς ἀφυπνώσας
ἀναστήσεται τριήμερος.

β'. Ὁ συνέχων τὰ πάντα
ἐπὶ σταυροῦ ἀνυψώθη·
καὶ θρηνεῖ πᾶσα ἡ κτίσις
τοῦτον βλέπουσα κρεμάμενον
γυμνὸν ἐπὶ τοῦ ξύλου·
ὁ ἥλιος τὰς ἀκτῖνας
ἀπέκρυψε, καὶ τὸ φέγγος
οἱ ἀστέρες ἀπεβάλοντο·
ἡ γῆ δὲ σὺν πολλῷ
τῷ φόβῳ συνεκλόνηται·
ἡ δὲ θάλαττα ἔφυγε,
καὶ αἱ πέτραι διεῤῥάγησαν·
μνημεῖα δὲ πολλὰ
ἀνεῴχθησαν, καὶ σώματα
ἠγέρθησαν ἁγίων ἀνδρῶν·
ᾅδης κάτω δὲ στενάζει,
καὶ Ἰουδαῖοι σκέπτονται
συκοφαντῆσαι Χριστοῦ τὴν ἀνάστασιν·
τὰ δὲ γύναια κράζουσι·
Τοῦτο Σάββατόν ἐστι
τὸ ὑπερευλογημένον,
ἐν ᾧ Χριστὸς ἀφυπνώσας
ἀναστήσεται τριήμερος.

1. Qui claudit abyssum, mortuus cernitur, et myrrha ac linteo involutus, in monumento deponitur ut mortalis mori nescius. Mulieres vero ibant ut ungerent eum, flentes acerbe, et clamantes : « Hoc sabba« tum est superbenedictum, in quo Christus, « somnum excutiens, tertia die resurget. »

2. Qui omnia continet, in cruce exaltatus est. Et luget omnis creatura, eum videns suspensum, nudum in ligno. Sol radios abscondidit, et fulgorem stellæ dimiserunt. Terra autem multo cum terrore concutitur. Mare aufugit, et saxa dissiluere. Plurima etiam monumenta aperta sunt, et corpora sanctorum virorum erecta sunt. Orcus subtus plangit, et Judæi considerant, ut falsum esse dicant Christum surrexisse. Mulieres vero clamant : Hoc sabbatum...

II. Alterumne erit Romani canticum in eodem sabbato, cui superiorem psalmum videtur consecrasse? Digna interim sunt, quamvis male vexata, quæ usque serventur, ob rarum et splendidum modulum, semel hactenus repertum in amplissimo de tribus pueris poemate, sine controversia eidem ascribendo. Quod hic novum est, præstitit cod. taurin. f. 176.

1. Ibid. πρὸς τό· Χειρόγραφον. Cf. p. 185, ubi v. 6 habet novem syll. et alia ob ephymnia variantur. Triodia edd. hoc et sequens tr. habent.

2. Ibid. πρὸς τό· Τάχυνον. Variantur 4 vers. a 9

γʹ. Ἄνω τῶν ἀσωμάτων
ἐξέστησαν αἱ δυνάμεις
ὁρῶσαι τὸν βασιλέα
ἀφυπνώσαντα, ὡς ἄνθρωπον·
κάτω δὲ στρατιώτης
πλευρὰν τὴν τοῦ ζωοδότου
ἐκέντησε, καὶ ἐξῆλθεν
αἷμα καὶ ὕδωρ, ὡς γέγραπται,
δύο πηγὰς μυστικῶς
ἀναβλύσας ὁ φιλάνθρωπος,
ἐν αἷς ἀποπλύνωμεν
τὰ ψυχικὰ ἡμῶν μολύσματα,
καὶ καθαροὶ αὐτῷ
μετὰ πίστεως προσέλθωμεν
σὺν Ἰωσὴφ καὶ Νικοδήμῳ
τοῖς ὁσίοις, καὶ τοῦ ξύλου
καθέλωμεν, καὶ θάψωμεν
τὸν ἐν θρόνῳ καὶ ἐν τάφῳ ὑπάρξοντα,
καὶ βοήσωμεν σήμερον·
Τοῦτο σάββατόν ἐστι
τὸ ὑπερευλογημένον,
ἐν ᾧ Χριστὸς ἀφυπνώσας
ἀναστήσεται τριήμερος.

3. Obstupuere sursum spirituum potestates, dum vident regem somno deditum, ut hominem. Infra vero miles latus auctoris vitæ cuspide tetigit, et exiit sanguis et aqua, ut scriptum est, dum salvator clemens mystice scaturire facit duos fontes, in quibus abluimur animarum maculis, ut mundi apud eum fideliter accedamus cum justis Josepho et Nicodemo, et a ligno amoveamus et sepeliamus eum qui in throno simul et tumulo erit, et clamemus hodie: Hoc sabbatum est præ omnibus benedictum, in quo Christus somnum excutiens tertia die resurget.

ad 14, quorum divisio ambigua est. Rhythmus suadet θρηνεῖτε, et infra πᾶσα ἡ γῆ. — συνεκλόνειτο T. — διεῤῥήγοντο T. — Post κάτω add. δὲ ex trop. sequenti.

3. Mel. pro rhythmo αἷμα ὕδωρ τε. — ἀναβλ. ὁ φιλάνθρωπος, quo læditur rhythmus et syntaxis, nisi nominat. sit absolute. — ὑπάρχοντα T. — Iterum tonus requirit cum metro τὸν καὶ ἐν θρόνῳ καὶ τάφῳ. — Ubique nec sine acumine debet ἀφυπνώσας intelligi « somno mortis datus », ita ut simul somni finis menti subeat. — Post trop. 3, in codice T quædam continuo leguntur, alius tamen argumenti, ex quadam eucharistica melodia : Σιγησάτω πᾶσα σάρξ, καὶ μηδὲν γήϊνον ἐννοείτω. Ὁ γὰρ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων ἔρχεται τοῦ σφαγισθῆναι, καὶ δοῦναι (l. δοῦναι ἑαυτὸν vel δοθῆναι) τοῖς πιστοῖς ἐν (f. εἰς) βρῶσιν... Nec plura.

XVII.

FERIA IV, IN MEDIA PENTECOSTE.

αʹ. Τῆς ἑορτῆς τῆς νομικῆς μεσαζούσης,* ὁ τῶν ἁπάντων ποιητὴς καὶ δεσπότης,* πρὸς

1. In media legali celebritate, o creator ac dominator omnium, tibi astantibus dice-

XVII. Grandior cæteris, quicumque sit is melodus; haud enim hic sunt lenta et prolixa Josephi epicheremata; nec Theodori inaudita fulgura; neque etiam Romani lusus et acumina. Profundus tamen est noster, grandiloquus, vere Dircæus, quidni ergo magnus Elias? qui domestica habitat, quando Judæos montes, fontes, puteos digito monstrat, contribulemque Samaritanam graphice depingit. Ne de amissis iterum doleam, bene est quod præter editos, præsto habemus duos classicos libros, taurin. f. 184 et corsin. f. 113, inscriptos : Κονδάκιον εἰς τὴν μεσοπεντηκοστήν.

1. Ibid. πρὸς τό· Ὁ ὑψωθείς, cf. p. 77 et 507. Hirmum alias Hierosolymitano melodo ascriptum fuisse ne memorem, addere lubet eo magis Syro modulum arridere potuisse, quod ex triplici metro Balæi, Ephræmi et Jacobi Sarugensis totus

τοὺς παρόντας ἔλεγες, Χριστὲ ὁ Θεός· * Δεῦτε καὶ ἀρύσασθε * ὕδωρ ἀθανασίας. * Ὅθεν σοι προσπίπτομεν, * καὶ πιστῶς ἐκβοῶμεν· * Τοὺς οἰκτιρμούς σου δώρησαι ἡμῖν· * σὺ γὰρ ὑπάρχεις * πηγὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν.

β'. Τὴν χερσωθεῖσάν μου ψυχὴν * πταισμάτων ἀνομβρίαις * ῥοαῖς τῶν σῶν αἱμάτων * κατάρδευσον, καὶ δεῖξον * καρποφοροῦσαν ἀρεταῖς· * σὺ γὰρ ἔφης πᾶσι * τοῦ προσέρχεσθαι πρὸς σὲ, * Λόγε Θεοῦ πανάγιε, * καὶ ὕδωρ ἀφθαρσίας ἀρύεσθαι, * ζῶν τε καὶ καθαῖρον * ἁμαρτίας τῶν ὑμνούντων * τὴν ἔνδοξον * καὶ θείαν σου ἔγερσιν· * παρέχων, ἀγαθὲ, * τὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους * ἐνεχθεῖσαν ἀληθῶς * τοῖς μαθηταῖς σου * Πνεύματος ἰσχὺν, * τοῖς σε Θεὸν γινώσκουσι· * σὺ γὰρ ὑπάρχεις * πηγὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν.

γ'. Ὁ τῷ Μωσεῖ ἐμφανισθεὶς * ἐν ὄρει τῷ Σιναίῳ, * καὶ πλάκας τὰς τοῦ νόμου * αὐτῷ διατυπώσας, * ὡς βεβηλῶν τὰ σάββατα * ὑπὸ Ἰουδαίων * ἀνακρίνεται νυνὶ, * καὶ φέρει ὁ φιλάνθρωπος * εὐεργετῶν, ἰώμενος ἅπαντας * τοὺς νενοσηκότας * ἀνιάτως καὶ τὸν νῶτον * πεπληγμένους * οἴνῳ ἁμαρτίας, * ἐκχέων ἐπ' αὐτοὺς * τὸ αἷμα καὶ ὕδωρ, * τὸ χυθὲν ἐκ τῆς αὐτοῦ * ζωοπαρόχου * πλευρᾶς, καὶ διδοὺς * εἰς λύτρωσιν πιστευόντων· * ὅτι ὑπάρχεις * πηγὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν.

δ'. Ὕδωρ αἰθέριον χερσὶ, * καρδίας ὁ κατέχων * ἀβύσσους χαλινῶν τε, * Πατρὸς

bas, o Christe Deus: « Venite, et haurite « aquam immortalitatis. » Unde coram te procumbimus, et confidenter exclamamus: « Misericordias tuas da nobis, tu namque « es fons vitæ nostræ. »

2. Devastatam siccitate peccatorum animam meam irriga fluminibus sanguinis tui, eamque fac virtutum fructibus fecundam. Etenim tu omnibus jussisti, o Verbum Dei sanctissimum, accedere ad te et haurire aquam æternitatis, viventem et abluentem peccamina eorum, qui tuam celebrant gloriosam divinamque resurrectionem, o bone, qui discipulis tuis præstas Spiritus virtutem, quæ enimvero a superis processit, si te Deum cognoverint. Tu enim es fons vitæ nostræ.

3. Qui se Moysi in monte Sinaï ostendit, et legis tabulas ipsi dandas insculpsit, ille ac si violaverit sabbata, a Judæis pœna plectitur; et sustinet hominum amator, sanans omnes desperatis in morbis ægrotantes, dorsoque onustos vino iniquitatis, effundens super illos sanguinem et aquam, quæ fluxerunt ex vivifico latere suo et largiens ea in veniam peccatorum credentibus: tu enim es fons vitæ nostræ.

4. Qui æthereas undas manibus continet, cordisque abyssos freno premit, æterni pa-

conflatur, qua de re alibi fusius. Ad amussim typus refertur, sine ulla corsinii et editoris varietate. Taurin. omisit.

2. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ. Ob eadem is quoque arduus et nobilis modulus Hierosolymitano placuit. — ἀνομίαις C. ἀνομβρίαις cum Pentecost. rom. — σῶν ναμάτων taurin. qui insueta solet sollicitare et temperare. — καρποφόρον ven. rupto metro. — καρποφορίαις ἀρετῶν C. Sequimur, T et rom. — ἀρύσασθαι C. — ζῶντι T. — σου post θείαν pro metro abundat, vix serie non requiritur. — σου Πνεῦμα τὸ εὐθὲς sic C, et alibi idem scribit εὐθές iterum.

3. τὸ σάββατον T. — ἀνακρ. ποινῇ C. — καὶ ἴωμεν. T, f. cum elisione. — πεπληγμένους ὑπὸ τῆς ἁμ. Sic T sicco pede vadum transilit, sed ὑπὸ supra et infra fastidiose recurret. — οἴνῳ τῆς ἁμαρτίας C, ubi aliquid abundat. Prophetica videtur metaphora, nisi malueris φόρτῳ vel cum v. docto ὄγκῳ pro οἴνῳ. — τὸ om. T ante αἷμα. — πλ. καὶ θείας T, nec male, omisso διδούς. — τῶν πιστ. C, T. — αὐτὸς γὰρ ὑπ. C, emend. T.

4. καρδίας ὁ κατέχων ἀβύσσους egregie respicit Judith. VIII, 14, et recte si χαλινοῦντα emendaveris ut nos cum T, qui tamen levi penna tollit καρδίας et rotunde legit χερσὶν ἰδίαις. — ὑπὸ pro παρὰ melodi abutuntur. — ὕδωρ ἐπεζήτει C. — τῇ addimus ante αὐτῇ. Cf. Joan. IV per totum. — καὶ κύριον

ἀνάρχου Λόγος * ὑπὸ γυναίου πενιχροῦ * ὕδωρ ἐξαιτεῖται, * καὶ δωρεῖται τῇ αὐτῇ * τὸ ὕδωρ τῆς ἀφέσεως, * ὃν γὰρ τὸ πρὶν ὡς ἄνθρωπον ἔϐλεπεν, * ὕστερον κηρύττει * βασιλέα καὶ προγνώστην, * Θεὸν ὁμοῦ * καὶ ἄνθρωπον τοῦτον. * Αὐτὴν οὖν καὶ ἡμεῖς * μιμησάμενοι νῦν * ἀποστῶμεν τῶν κακῶν, * καὶ μετανοίας * ὕδωρ τὸν Χριστὸν * αἰτοῦντες ἀκαταπαύστως, * ὅτι ὑπάρχει * πηγὴ τῆς ζωῆς ἡμῶν.

tris Verbum ab egena muliere aquam quærebat, et eidem donat lympham misericordiæ : quem enim prius uti hominem cernebat, hunc postea proclamat regem et futuri peritum, Deum simul et hominem eumdem. Hanc ergo nos quoque nunc imitantes, abstineamus a noxiis, et aquam pœnitentiæ a Christo exoremus perpetua instantia, ipse enim est fons vitæ nostræ.

τούτων T, fortasse respectu ad Joan. XX, 28; quo quidem sensu perpetuo sonat ephymnium Thomæ in Romani Cant. XVIII. — νῦν addimus, pro quo πίστει T, sed rupto metro. — αἰτοῦντες cum T. — αἰτήσωμεν C. — σὺ γὰρ ὑπάρχεις C. — ὕδωρ τῷ Χριστῷ T, sed nimis anxie cum αἰτέω regat duos accus. — Rei symbolicæ, quam ubertim melodi nostri serunt, aliquid metendum defuisset, nisi Samaritanæ mulieris typus hic non esset exquisite et eleganter expositus.

XVIII.

DE SANCTIS PATRIBUS NICÆNIS.

α'. Τῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα
καὶ τῶν πατέρων τὰ δόγματα
τῆς ἐκκλησίας
μίαν τὴν πίστιν ἐσφράγισεν,
ἣ καὶ χιτῶνα φέρουσα
τῆς ἀληθείας,
τὸν ὑφαντὸν ἐκ τῆς ἄνω
θεολογίας,
ὀρθοτομεῖ καὶ δοξάζει
τῆς εὐσεβείας

1. Apostolorum præconium et patrum dogmata unam sigillarunt fidem Ecclesiæ, quæ et tunicam gerens veritatis, contextam e supera Dei doctrina, recte dispensat, ce-

XVIII. Paschalem hirmum insonuisse iterum satis est, ut vel nomine tacito, operis magister et parens Romanus salutetur. Unde scribere non dubitavit peritus vir, statim ut hæc legerit primum : « Præstantissimum hoc canticum, etsi nomine Romani non circumferatur, egregio melodo ascribendum esse, conclamant omnia a vertice ad talos, orationis urbanitas, gravitas sententiarum, rhythmi lepos ac suavitas, et illud nescio quid ingenii specimen, quo, nemini imitandus, a melodorum populo Romanus facile discernitur. » Hæc ille. Opus in corsinio f. 117 inscribitur: Κυριακῇ πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς, κονδάκιον τῶν ἁγίων πατέρων ἦχ. πλδ', φέρον ἀκροστιχίδα· Εἰς ἁγίους. Fausta sorte accidit, ut præter duo troparia in editis asservata, septemque in corsinio satis integra, alia duo, ideoque novem amplissima in taurinensi f. 192, extarent sub brevi et insigni epigraphe: Κονδάκιον τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ. Qua confirmatur vetus Ecclesiæ græcæ mos in dominica ante Pentecostem Patres Nicænos celebrandi, quibus hunc hymnum a Romano fuisse dedicatum, merito existimandum est.

1. Jam duo præfixa sunt hirmo paschali prooemia, p. 124, a quibus hoc tertium haud sine singulari varietate differt. Ampliores enim versus quater dividuntur pentasyllabis ὁμοιοτελεύτοις ac simillimis; tum maxime si legere fas esset in versiculo 8 τῆς θεολογίας. — Habent quidem codd. v. 3 ἡ ἐκκλησία, cui errori locum dedit proximum verbum, editi vero τῇ ἐκκλησίᾳ, sed magis placent similia a melodo affectata. — πίστιν ἐκράτυνεν edd. ven. ἐκράτυναν rom. — καὶ τὸν χιτῶνα C, T. ἣ καὶ χιτ. φοροῦσα edd. — ὀρθοτομεῖ ex II Timoth. II, 15.

τὸ μέγα μυστήριον.
β'. Ἐν ὑψηλῷ κηρύγματι
τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας
ἀκούσωμεν βοώσης·
Ὁ διψῶν ἐρχέσθω πρός με·
ὁ κρατὴρ ὃν φέρω,
κρατήρ ἐστι τῆς σοφίας·
τοῦτο τὸ πόμα
ἀληθείας
λόγῳ κεκέρακα·
ὕδωρ οὐ προχέων
ἀντιλογίας,
ἀλλ' ὁμολογίας·
οὗ πίνων ὁ νῦν Ἰσραὴλ
Θεὸν ὁρᾷ φθεγγόμενον·
Ἴδετε,
ἴδετε,
ὅτι ὁ ὢν εἰμι,
καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι,
ἐγὼ πρῶτον Θεός,
ἐγὼ μετὰ ταῦτα,
καὶ πλὴν ἐμοῦ ἄλλος
οὐκ ἔστιν ὅλως·
ἐντεῦθεν ἐμοῦ
μετέχοντες,
πλησθήσονται,
[καὶ τρυφήσουσι]
καὶ αἰνέσουσι
τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον.
γ'. Ἱεριχὼ καὶ Σιλωὰμ
καὶ τοῦ Σαλὴμ τῶν πλησίον
μετὰ πολλῶν ὑδάτων·
αἰσθητῶς ῥευστῶν ἀκούω,
φανερὰ δὲ τούτων
καὶ ἄγονα διαμένει,
ἕως ὁ μέγας
Ἐλισσαῖος
ταῦτα ἰάσατο,
ἅλατι προσμίξας
τὴν εὐλογίαν,
πνεύματι πηγάσας
ζωογονίαν ἐν αὐτοῖς·
ἐνταῦθα δὲ τὰ μείζονα
ἔχεεν
ὕδατα
ἡ ἐκκλησία,
ἐκπορευόμενα

lebratque magnum religionis mysterium.

2. Sublimi e loco prædicantem Ecclesiam Dei audiamus, et clamantem: « Qui sitit, « veniat ad me: quem fero calicem, sa« pientiæ calix est; hunc potum veritatis « verbo miscui, neque effundit aquam con« tradictionis, sed concordiæ; in quo dum « novus Israel bibit, Deum cernit sic lo« quentem: « Videte, videte, sum ego qui « sum, neque mutor. Deus primum ego, et « ego post hæc Deus, et præter me alius « prorsus non est. Mecum qui communicant, « implebuntur, et delectabuntur, et canta« bunt magnum religionis mysterium. »

3. In Jericho et Siloe et juxta Salem fontem esse audio et undarum copias, quæ fluere sentiuntur; sed quæ ex illis famosæ sunt, steriles quoque permanent donec eas

2. Hirmus τὸν πρὸ ἡλίου, p. 125, quamvis nullo codd. aut edd. signo notetur, per se patet, emergitque integerrimus. — ὁ διψῶν. Cf. Prov. IX, 4; Jo. VII, 37. — πρός με om. edd. — ἐστι σοφίας C. — τούτου edd. — προχέον T. — ἀντιλογίας. Num. XX, 13. — εἴδετε ter C. — ἧς edd. — Cum versus 13 sit pentasyll. et exeat in paroxytonum, elisio oportet intercedat, sive ut nos legas, fere juxta Exod. III, 14: ἐγὼ εἰμὶ ὁ ὢν; sive cum viro docto ὁ αὐτὸς μένω, ex qua dictione ultima facile oritur ἐγώ, sive demum sequaris codd. aut ὅτι αὐτὸς ἐγὼ C, T. αὐτὸς ἐγὼ εἰμὶ καὶ edd. — Θεὸς πρῶτος C, T, edd. — καὶ μετὰ ταῦτα edd. — Θεὸς οὐκ ἔστιν C, T. — ἐντεῦθεν οἱ μετέχοντες C, T, edd. Adde vulneribus totum v. 26 ubique expunctum. De luxato loco præter Exod. cf. Deuteron. III, 24; IV, 35, 39; XXXII, 39; Is. XLIII, 18, 22, etc.

3. τὰ πλησίον C, T. — αἰσθητῶν T. — ἀκούων C, T. — f. φθαρτικὰ δὲ, juxta IV Reg. II, 20, 22. — τὴν ζωογ. C, T. — τοῦτο. Cf. Ps. LXXIV, 9. — ἔχει γὰρ C, T, quibus in frigida parenthesi quum hæreat dithyrambus, solvatur et fluat sive cum ἔχεεν, sive

καὶ ἐξαλλόμενα
ἐκ τούτου εἰς τοῦτο,
ἀῤῥεύστως, ἀῤῥήτως,
ζωογονοῦντα,
θεοποιοῦντα,
οὐδέποτε
ἐκλείποντα,
ἑκάστοτε
διαυγάζοντα
τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον.

δʹ. Σύμβολα ταῦτα νοητὰ
θεῖον κατέχουσα μνῆστρον,
ἡ νύμφη τοῦ Κυρίου
ὡραΐζεται ποικίλως·
τῶν δὲ ῥείθρων τούτων
πηγή, τὸ ἅγιον Πνεῦμα·
κρουνοὺς δὲ νόει,
ὀχετούς, εἰ
βούλει, καὶ αὔλακας·
πρῶτον ἀποστόλους,
εἶτα προφήτας,
τρίτον διδασκάλους,
οἷς πρόσθες καὶ γένη γλωσσῶν,
ὡς Παῦλος συνηρίθμησε·
τούτους δὲ
ἔθετο
ἐν ἐκκλησίᾳ
καθάπερ αὔλακας,
ὁ πολυέλεος
τοῦ κόσμου γηοῦχος,
ἐντεῦθεν ἀρδεύων
τὸν πάντα γῦρον
τῆς οἰκουμένης,
ἐκχέων δὲ
τοῦ Πνεύματος
ἐφ' ἅπαντας,
οὓς ἐφώτισε
τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον.

εʹ. Ἄνωθεν οὖν παρὰ Θεοῦ
καὶ τῶν αὐτοῦ δεξαμένη,
κρατεῖ τὰς παραδόσεις
ἡ ἁγία ἐκκλησία,
ἡ ἀπὸ περάτων
καὶ ἕως πάλιν περάτων,

magnus ille Elysæus sanaverit, sale mixto cum benedictione, in spiritu scaturire faciens vitæ fecunditatem. Verum illic Ecclesia majora effudit fluenta, quæ procedunt, quæ exiliunt ex hoc in hoc, sine amne, sine sensu; quæ vivos gignunt, quæ Deos faciunt; quæ nunquam deficiunt, et quotidie collustrant magnum religionis mysterium.

4. Hæc symbola mystica assumens sibi in divinum arrhabonem, sponsa Domini venustate varia renidet, at horum fluminum fons sacer Spiritus sanctus est. Scire visne? nosce scaturigines, alveos et canales: primum apostolos, dein prophetas, tertio loco magistros; quibus adde genera linguarum, ut Paulus connumeravit. Hos vero in Ecclesia veluti sulcos et rivulos posuit clementissimus mundi rector, per illos irrigans totum orbis ambitum, Spiritum effundens in omnes, quibus illucescere jubet magnum religionis mysterium.

5. Quas ergo sursum accepit a Deo Deique viris tenet traditiones sancta Ecclesia, quæ

cum ἔχευεν a v. χέω aor. ἔχεα poet. ἔχευα, sublato obice importuno γὰρ, nullius argumenti. — ἑκάστοτε δὲ T. Hæc adde tot aliis quibus baptismum Romanus cecinit, collatum in his Pentecostæ diebus.

4. Vide quam argute tria ex fonte Spiritus sancti deriventur in triplex gratiæ incrementum: κρουνοὶ *scatebræ* apostolorum, ὀχετοὶ *alvei* prophetarum, αὔλακες *sulci*, *canales* discipulorum. — εἰ βούλει Romanum sapit, neque in clausula εἰ offendit ob suspensam parenthesin. — Παῦλος. Corinth. XII, 10, 23. — δὲ post τούτους codd. om. — τὸ πεντάγυρον C liquido, nova orbis partitione, a scribis excogitata. — ἐκχέων ἐκ τ. πν. C, T. — ἐφάπτων C, quem T emend. utinam et alia! — Nota ἐφώτισε cum dupl. accus. ut διδάσκειν. Etenim Hesychius: ἐφώτισεν, ἐδίδαξεν.

5. Τότε τῷ Πέτρῳ λέξαντος τοῦ λόγου T. Matth. XVI,

μία καὶ μόνη
στηριχθεῖσα
καὶ βασιλεύουσα·
λόγῳ γὰρ ἡδράσθη
τότε τοῦ Λόγου
λέξαντος τῷ Πέτρῳ·
Ὦ Σίμων, μακάριος εἶ,
Υἱὸν Θεοῦ γνωρίσας με·
τοῦτό σοι
τοῦ Πατρὸς
ἄνωθεν μόνου
ἀποκαλύψαντος·
κἀγὼ δὲ λέγω σοι,
ὅτι σὺ εἶ Πέτρος,
καὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ
θεμελιῶ μου
τὴν ἐκκλησίαν·
ἥνπερ πύλαι
ὑποχθόνιοι
οὐ τρέψουσιν,
οὐδὲ βλάψουσιν
τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον.
ϛ'. Γέγονε νόμος τὸ ῥητὸν,
σφραγὶς δὲ ὤφθη ἡ λέξις,
καὶ ἄσειστος ἡ πέτρα
διαμένει εἰς αἰῶνας·
ποταμοὶ προσῆλθον,
καὶ χείμαῤῥοι ἀνομίας·
καὶ ὡσεὶ ὕδωρ,
ἐξεχύθη
πᾶσα ἰσχὺς αὐτῶν·
ὅσον γὰρ ἡ πίστις
ἐκπολεμεῖται,
μᾶλλον οὖν ἰσχύει,
ἀθλοῦσα νομίμως ἀεὶ,
καὶ τρόπαια ἐγείρουσα.
Ποῦ εἰσὶν
οἵ ποτε
ταύτην τὴν μάνδραν
διαθρυλλήσαντες,
ἀλλ' οὐ συλήσαντες;
οἱ πνέοντες φόνου,
οἱ γέμοντες δόλου,
οἱ ἀκονῶντες
Θεῷ τὴν γλῶτταν;
οὐχ' ἅπαντας
ὁ ὕψιστος
ἐλίκμησε;
καὶ ἐνίκησε

a finibus inde ad fines una et sola firmata est et imperat. Verbo enim stabilita est Verbi ad Petrum dicentis: « O Simon, beatus es, « qui Filium Dei agnovisti me : quod tibi « Pater solus e cœlo revelavit. Et ego dico « tibi : Tu es Petrus, et super hanc petram « fundamentum pono Ecclesiæ meæ, quam « portæ inferi non subvertent, neque offen- « dent magnum religionis mysterium. »

6. Quod verbum lex factum est, sigilloque notata dictio est; atque immobilis Petra in sæcula permanet. Flumina venerunt, improbitatis torrentes; et sicut aqua effusus est omnis eorum impetus. Quo enim fides magis expugnatur, eo ergo amplius invalet, quæ legitime decertat semper, refertque tropæa. Ubi sunt qui unquam hoc ovile tumultu agitarunt, dissiparunt vero minime?

17. Mirum quam sæpe et feliciter, duce Romano, melodi exultent et exspatientur in hæc verba sacra. Cf. infra XXV, 9. — σίμον C, ὦ om. T. — καὶ ἐπὶ C, om. T præpos. ut supra λόγῳ pro ἐπὶ λόγῳ in utroque cod. — ἦν πύλαι C, T. Duo versiculi sqq. sibi invicem supplent, ut in formulis sacris fit frequentius.

6. πέτρα. Matth. VII, 25, et iterum mirare in his exornandis Romani dexteritatem, semper theologicam et splendidam. — ὡς ὕδωρ C. — ἡ ἰσχὺς C, T. — μᾶλλον κατισχύει T. — ἀεὶ om. C. μάνδραν διασυλήσαντες C, om. v. sequenti. — φόνου sic C, T, ut alias Roman. ex Act. IX, 1. — γλῶτταν. Ps. CXXXIX, 4. — οὐχ' ἅπαντας more byzantinorum qui οὐχὶ cum elisione scribere solent: οὐχ' ὅλως, οὐχ' εὕρηται. — ἐλίκμησε, ut supra Theodor. V, 7, ἀπελίκμησε, præeunte Daniele, II, 44: λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει, nec similia frequentant.

τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον;
ζʹ. Ἴστε γὰρ ὅσα κατ' αὐτῆς
Ἄρειος καὶ οἱ Ἀρείου
ἐμάνησαν πολλάκις,
ὥσπερ κύνες ὑλακτοῦντες·
Ναὶ οὐκ ἦν, εἰπόντες,
πρὶν γεννηθῆναι, ὁ Λόγος,
κτίσμα καλοῦντες,
τὸν δι' οὗ
τὰ πάντα ἐγένετο,
τὸν πρὸ ἑωσφόρου
γεγεννημένον,
τὸν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος
λόγῳ καλέσαντα τὸ φῶς
καὶ πλάσαντα τὸν ἄνθρωπον.
Ἵλεως,
ἵλεως,
ἵλεως πᾶσι,
Πατρὶ συνάναρχε,
καὶ ὁμοούσιε!
ἐτόλμησαν ταῦτα,
ἀλλ' ὤφθησαν τέφρα,
ἐσκοτισμένοι
παρὰ τὸν ᾅδην·
ἐκεῖνοι
διεσχίσθησαν·
ὑπάρχει δὲ
ἀδιαίρετον
τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον.
ηʹ. Οὕτω μὲν οὖν τὸν ἀσεβῆ
σὺν τοῖς αὐτοῦ δυσφημοῦσιν
ἡ ἄνω θεία δίκη
διεχρήσατο ταχέως·
καὶ οὐκ ἠξιώθη
ἰδεῖν τὴν δόξαν Κυρίου,
οὐ γὰρ συνῆκεν,
ἀλλ' ἐν σκότει
διαπορεύεται,
ἅμα Σαβελλίῳ
τῷ κατακρίτῳ·
δύο γὰρ ἀλλήλοις
ταῦτα ἐναντία κακὰ,
τῇ πλάνῃ δὲ ὁμότιμα·
οὗτος γὰρ
πρόσωπον
ἐν τῇ Τριάδι

qui cædem spirantes, turgidi fraude, acuebant linguam in Deum? Nonne omnes Altissimus conquassavit? Nonne vicit magnum religionis mysterium?

7. Scitis sane quantum Arius et Arii sequaces adversus eam debacchati sint; qui ut canes latrantes: « Profecto non erat, oggerebant, antequam oriretur, Verbum, » creaturam vocantes illum per quem omnia facta sunt; qui ante luciferum genitus est; qui ex nihilo lucem verbo vocavit, et fecit hominem. Misericors! misericors! misericors esto omnibus, o Patri coæterne et consubstantialis. Tanta ausi sunt, sed in cinerem evanuerunt, in tenebras acti infernales. Isti rupti fuerunt; verum subsistit indissolubile magnum religionis mysterium.

8. Ita ergo, inquam, impium ejusque blasphemiæ socios cœlitus ruens divina vindicta cito pessumdedit. Cum obedire noluerit, haud meruit videre gloriam Domini: sed in caliginem totus abiit, una cum Sabellio illo damnato, ambo enim utrique contraria sibi mala erant, sed errore gemina. Is quippe hypostasin unam in Trinitate sub triplici nomine aiebat ter ille

7. Solus T habet trop. 7, 8. Historica in primis, immo et theologica, seriores, dum texerent importuna compendia, citius expunxerunt. — καὶ οὐκ ἦν T, aptissime proclamatur anathema nicænum, symbolo et canonibus subjici solitum. Cf. *Juris eccl. Græc. hist. et monum.*, t. I, p. 437. — τὸν λόγον T, licita f. affinitate. — V. 8, 9 sibi supplent. — Ἵλεως, attica Romani vota, ut passim in XIII, ad omnia ephymnia. — ἐκεῖνοι διεσχίσθησαν iterum continet duos versus sibi vicem reddentes.

8. Theodorus de Paulo CP. canens I, 4-5, p. 337, hæc videtur sub oculis habuisse. — οὐ γ.

φησὶ τριώνυμον
ὁ τρὶς κατάρατος,
μηδὲν διαφέρων,
μηδὲν διαλλάττων
τῆς Ἰουδαίων
φρενοβλαβείας·
ἐκείνοις
ἠκολούθησεν
ὁ δείλαιος
καὶ ἠρνήσατο
τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον.
θ′. Υ... ι′. Σὺ δὲ ὁ ὕψιστος Θεὸς,
ὁ γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου,
ὁ μόνος βασιλεύων
καὶ τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω,
ταῖς αὐτῆς πρεσβείαις
ἀεὶ παρέχων τὴν χάριν
ἐν τῷ ποιμένι,
τοῦ ἀκάκως
νέμειν τὰ πρόβατα,
ῥῦσαι τὸν λαόν σου
πάσης ἀνάγκης·
δὸς τοῖς βασιλεῦσι
νίκην καὶ εἰρήνην πολλήν·
ἐπὶ ταῖς δυναστείαις σου
λύτρωσαι,
δέσποτα,
τὰς ἐκκλησίας
ἃς προενόμευσαν
καὶ κατεπάτησαν
ἀκάθαρτοι πόδες
καὶ ἄνδρες αἱμάτων,
μὴ ἠλπικότες
εἰς ὄνομά σου·
τῶν δούλων σου
τὰ αἵματα
ἐκζήτησον,
καὶ ἐκδίκησον
τῆς εὐσεβείας
τὸ μέγα μυστήριον.

maledictus, nihil varians, mutans nihil e Judæorum deliramentis. Pone secutus est illos imbellis, et negavit magnum religionis mysterium.

9..... 10. Tu vero, Deus altissime, natus de Virgine, qui solus imperas superis rebus et inferis, qui matris ob suffragia, semper largiris gratiam in pastore, ut sine malitia pascat oves, eripe populum tuum ab omni angustia; da imperatoribus victoriam et pacem multam. Auxiliis tuis libera, o Domine, ecclesias, quas depopulantur et conculcant immundi pedes et sanguinei homines, qui nihil a nomine tuo sperant; servorum tuorum sanguinem require, et vindica magnum religionis mysterium.

συνῆκεν C, T « non intellexit, » minus apte. — ἐκείνους T. Mutila iterum hinc inde supplenda, vel jungenda, si mavis.

9. Hoc nullibi comparet, unicum vero videtur trop. interceptum.

10. Item duo codd. fere ubique conveniunt. — ταύτης ambo. — τῷ ἀκάκῳ T. τῷ ἀκάκως C. — πόδες. Athanasius alicubi lamentatur altaria esse spurcorum pedibus mulorum, id est, arianorum subversa et polluta. — τῷ ὀνόματί σου C, T. — f. ἐξαίτησον. Vix non alludit melodus Ismaelitis nominatim, quos si clarius appellasset, eaque Romani esse censerentur, de ambigua circa melodi tempus et ætatem controversia conclamatum esset. Sed Romani sub tempora, neque desunt duo imperatores, Justinus et Justinianus, neque gravia cum Persis et Arabibus certamina.

XIX.

IN SABBATO ANIMARUM.

ΘΡΗΝΟΣ.

α'. Ἐν κόλποις τοῦ Ἀβραὰμ,
ἐν χώρᾳ τῶν ἐκλεκτῶν,
καταξίωσον, Χριστὲ ὁ Θεὸς,
τοὺς μεταστάντας οἰκέτας σου
κατασκηνῶσαι, ὡς εὔσπλαγχνος,
προσδεχόμενος κραυγάζειν σοι·
Δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με
τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι.
β'. Ἐν κόλποις τοῦ Ἀβραὰμ
κατάταξον, ἀγαθὲ,
τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου σου,
Χριστὲ ὁ Θεὸς,
ὅπου λάμπει τὸ φῶς
καὶ ἡ δόξα ἀέννaος,
ἵνα χαίρουσα ψάλλῃ σοι·
Δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με
τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι.
γ'. Θεὲ θεῶν καὶ Κύριε,
τρισάγιε, ἀΐδιε,
ἀπρόσιτε, ἄκτιστε,
ὡς μόνον ἀθάνατον
πεφυκότα σε
ὑμνῶ καὶ προσκυνῶ
πιστῶς σε ἐξιλούμενος

1. In sinu Abrahæ,
in regione electornm,
dignos habeto, Christe Deus,
famulos tuos inde migrantes,
ut requiescant, pro tua misericordia
concedens ut clament tibi :
« Gloria tibi, qui jussisti mihi,
« ut terrenus ego in terram vadam. »
2. In sinum Abrahæ
insere, o bone,
animam famuli tui,
o Christe Deus,
hic ubi lux micat
et gloria perennis,
ut læta tibi psallat :
« Gloria tibi, qui jussisti mihi
« ut terrenus ego in terram vadam. »
3. Deus deorum ac Domine,
ter sancte, æterne,
qui inaccessus et increatus es,
te ut solum immortalem
natura tua
cano et adoro,
tibi cum fide supplex,

XIX. Græcorum in defunctos pietas tres olim in anno dies consecravit, ad eluenda publicis precibus admissa fidelium manium ; primum, ut fit etiam nunc, sabbatum τῆς ἀπόκρεως, dein sabbatum τῆς τυροφάγου, jam nunc sanctis ascetis reservatum, denique sabbatum ante Pentecosten, proprie dictum Ψυχοσάββατον, cui ultimum e nostris funereum carmen annectere lubet. Horum poematum antiquitas, meo quidem judicio, minus colligenda est ab elegantia exquisita aut a solemni argumento, quam simplici, germana et perspicua dicendi copia, quæ potius vulgares animos quam delicata ingenia percellat. Inde fit ut hujusmodi θρῆνος, minus licet exquisitus, cæteris facile anterior æstimandus sit. Extat in corsin. f. 155, statim post μέλος ἐπιτύμβιον, supra editum, p. 466.

1. Ibid. πρὸς τό· Τῷ θρόνῳ. Cf. p. 61, neque omittas in hoc hirmo v. 5, 6 hactenus esse octosyllabos. — Ephymnion aliud non est quam *alleluia* apud Anastasium et Romanum, sed metaphrasi circumductum.

2. αὐτόμελον est trop. tertiumque prooemium sequenti hirmo præfixum. Neque alias vidi bis resumi prima cantici verba, quin hoc vetustatem oleat.

3. πρὸς τό· Ἐπειδὴ ᾄδην, cf. p. 61. — cod. semel σε habet, ut legat contra rhythmum πιστῶς ἐξιλούμ. — σοι om. ante μόνε C.

ἀνάπαυσαι τὸν δοῦλόν σου·
εἰσάκουσον οἰκτρᾶς
φωνῆς μου, καὶ τάξον
αὐτὸν ἐν κόλποις Ἀβραάμ,
τὰ ἐν ἀγνοίᾳ καὶ γνώσει παραβλέπων
ταῦτα πραχθέντα
σοί, μόνε οἴκτιρμον·
ἠνόμησεν ὡς χοῦς
καὶ τέφρα καὶ κόνις·
ἀλλὰ ἄνες αὐτῷ
καὶ φεῖσαι, ὡς μόνος
ἔχων τῆς ἀφέσεως τὰς κλεῖς·
δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με
τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι.

ut quiescere facias servum tuum;
exaudi miserabilem
vocem meam, et colloca
illum in sinu Abrahæ,
condonans quæ nesciens aut sciens
utcumque fecerit
in te, solus misericors.
Peccavit, ut lutum,
et pulvis et cinis;
sed parce illi
et dimitte, qui solus
habes veniæ claves.
Gloria tibi qui jussisti mihi
ut ego terrenus in terram abeam.

δ'. Ῥοπὴ ὁ βίος πέφυκε, * καὶ πάντως παρελεύσεται, * προφθάσει τὰ ἄληκτα. * Τί μάτην, ὦ ἄνθρωποι, * φρυαττόμεθα, * σποδὸς ὑπάρχοντες; * ἰδοὺ ὁ χθὲς ἐγκόσμιος * ἐγκλίνεται τῇ σήμερον· * τοὺς φύσαντας αὐτὸν * καὶ φίλους καὶ τέκνα * καὶ ἀδελφοὺς νῦν οὐχ ὁρᾷ· * οὐκ ἀτενίζει σκιώδεσι τοῖς ὧδε * καὶ πλανωμένοις· * ἐκείνοις ἐφορᾷ * τοῖς οὖσι μονίμοις· * τὴν μνήμην οὖν αὐτοῦ * ἀλγοῦντες, θρηνοῦντες, * δεῦτε, ἱκετεύσωμεν Χριστόν· * δεδοξασμένος.

ε'. Ἡ ἀπαρχὴ τοῦ πλάσματος, * Ἀδὰμ καὶ ἡ πλευρὰ αὐτοῦ * θανόντες ἀνέστησαν, * τῷ οἴκτῳ τοῦ πλάσματος * ἀναπλάσαντος * αὐτοὺς τοῦ πλαστουργοῦ * ἐκ πνεύματος καὶ πλάσεως· * σαρκωθεὶς, ὥσπερ γέγραπται, * ὁ πλάστης τοῦ Ἀδάμ, * Θεὸς ὢς, καὶ τούτου * μετῆρεν ἔκγονον νυνὶ, * ἀλλὰ ἀφθαρσίαν τοῦτον ἐνδύσας, * αὖ ἀναστήσει. * Θαρσῶμεν χοϊκοί· * ὁ ᾅδης, οὐχ ᾅδης· * ἐσκύλευται, Χριστοῦ * καταβάντος ἐν αὐτῷ διὰ σταυροῦ. * Δεδοξασμένος...

ς'. Νομὴν τὸν βίον ἔχοντες * ἐπίκαιρον, ἐπώδυνον, * ἀνύπαρκτον, ἄστατον, * βρο-

4. Momentum vita est, totaque pertransibit: æterna properabunt. Quid frustra, nos homines, gloria jactamur, cum pulvis simus? En qui heri in mundo florebat, hodie jacet in lecto. Parentes suos aut amicos filiosve et fratres nunc non videt, nihil ultra advertit de hisce nostris umbris et erroribus; hæc vero intuetur quæ sola permanent. Ejus ergo memoriam plangentes, dolentes, venite, Christum deprecaturi: Gloria tibi...

5. Primitiæ creationis, Adam et socia de latere, post mortem surrexere, per conditoris misericordiam, quam in figmentum suum exercuit figulus qui effinxit eos ex spiraculo et luto. Caro factus, ut scriptum est, Adami opifex utpote Deus, transtulit hodie ejus filium, eumque immortalitate cingens, surgere iterum faciet. Confidamus ergo, lutei licet; orcus jam non est orcus; spoliatus enim est, quando Christus in eum descendit per crucem. Gloria...

6. Vitam reputantes ut pascua temporanea, ærumnis referta, nihilo similia, stare

4. τὰ ἄληπτα προφθάσει δὲ C. — ἐγκλίνιος σήμ. C.

5. πλευρά. Cf. supra p. 121, ubi memoratur Nazianz. ad quem multa hic referre licet. — Ταυτοεπείᾳ simili alius melodus, et f. idem in VII, 5, gaudere videtur, et hæc cassa et vieta veterum Cethegorum sunt. Cf. Gen. II, 7. — Θεὸς ὃς καὶ C. — f. pro rhythmo: ἀλλ' ἀφθαρσίαν καὶ τοῦτόν ποτε ἐνδύσας. — αὖθις ἀν. C. — ἐσκ. γὰρ C. — γνώμη ἐν αὐτῷ C.

6. ἣν δώῃ sic C. — στέρξασι τοῦτον κ. ἀγ. αὐτόν C. — ἀφ' add. ante ἡμῶν ὑμῶν.

τοὶ, ἀνανήψωμεν, * καὶ τὴν μέλλουσαν * ποθήσωμεν νομὴν, * τὴν θείαν καὶ βασίλειον, * ὡς ἀΐδιον πέλουσαν· * ἣν δοίη ὁ σωτὴρ * τοῖς στέρξασι ταύτην * καὶ ἀγαπήσασιν αὐτήν· * τὰς ἐναντίας κολάσεις δεδοικότες, * πάντες πρὸ τέλους * θνηξώμεθα, λαοὶ, * φυλαί τε καὶ γλῶτται, * τὸ ἄχθος ἀφ' ἡμῶν * προσρίψαντες, δεῦτε, * πάντες μελῳδήσωμεν Χριστῷ· * Δεδοξασμένος...

ζ'. Ὁ τεθνεὼς βοᾷ, φησί· * Μηδόλως με προσκλαύσητε * οἱ μέλλοντες θνήξεσθαι· * ἐμὲ γὰρ ὁ πλάσας με * προσελάβετο, * ὡς πάντων πλαστουργός· * διὸ δυσωπήσατε * ἐκτενῶς δεόμενοι, * ἵνα με ἐν σκηναῖς * ἁγίων ἐντάξῃ * τὸν ἐν τῷ βίῳ τῷ φθαρτῷ * ἠνομηκότα νοΐ· πάντα νομίζων * νῦν μὴ ἐᾷ με * πολλαῖς ταῖς τῶν παθῶν * φοραῖς κεχωσμένον. * Διὸ νῦν καὶ ἡμεῖς * οἱ ζῶντες σὺν τούτῳ * πάντες ἐκβοήσωμεν Χριστῷ· * Δεδοξασμένος...

η'. Σὲ ποιητὴν καὶ Κύριον * τοῦ κόσμου νῦν ἐπίσταμαι * ὁ τάλας καὶ ἄθλιος· * διὸ ἱκετεύω σε * ὡς οἰκτίρμονα, * θαῤῥῶν ἐπὶ τῇ σῇ * εὐσπλάγχνῳ ἀγαθότητι, * ἀναπαῦσαι τὸν δοῦλόν σου, * καὶ τοῦτον σὺν ἡμῖν ἐντάξαι τῷ κλήρῳ * τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἐν σκηναῖς * ταῖς τῶν ἁγίων, πρεσβείαις τῆς ἀχράντου * θείας μητρός σου, * λυτρούμενος δεινῶν * πταισμάτων καὶ γεέννης, * ὡς μόνος ἀγαθὸς, * σὺν τῷ τεθνεῶτι * πάντας ἐκβοῶντάς σοι πιστῶς· * Δεδοξασμένος εἶ ὁ προστάξας με * τὸν ἐκ γῆς εἰς γῆν πορεύεσθαι.

nescia, mortales, resipiscamus, et futura optemus pascua, quæ regia ac divina sunt, utpote mansura semper; quæ utinam salvator det iis qui delectantur in eis et dilexerunt ea. Contrarias pœnas reformidantes, omnes nos ante finem moriamur, o populi, tribus et linguæ, omne pondus nostrum projicientes, adeste omnes, melodiam Christo dicamus: Gloria...

7. Defunctus clamat: « Nolite, inquit, « deflere me, vos morituri. Qui enim for« mavit me, suscepit me, ut omnium opi« fex; unde rogate, instanter supplicantes, « ut me in tabernaculis sanctorum statuat, « quamvis in hac corrupta vita mente pec« caverim. Qui omnia considerat, noluit me « multo passionum pondere amplius cu« mulari. » Nos ergo nunc qui vivimus, cum eo omnes clamemus Christo : Gloria...

8. Nunc scio te esse factorem Dominumque mundi, ego infelix et miser, supplex te precor, ut misericordem, confidens in benigna tua bonitate, ut quiescere facias servum tuum, eumque simul et nos cooptes in numerum electorum tuorum et tabernacula sanctorum, precibus immaculatæ Matris tuæ divinæ, eripiens a gravibus noxis et gehennas, utpote solus bonus, nos qui cum defuncto ad te clamamus in fide : Gloria tibi qui jussisti me uti terrenum in terram abire.

7. θνήξεσθαι, uti supra θνηξώμετα, alibi notantur. — βοᾷ φησὶ vetus tautologia. — ὁ πάντα νομίζων νῦν μὴ ἐῶν με C. — γεέννης in duas syll. contrahitur.

XX.
IN TRANSFIGURATIONEM.

α'. Ἐπὶ τοῦ ὄρους μετεμορφώθης,
καὶ ὡς ἐχώρουν οἱ μαθηταὶ,

1. In vertice montis forma mutatus es,
et quantum valuere discipuli,

XX. Incertus plane mihi est is melodus, quem ne conjectura quidem nominare, aut Romano dicere vel imparem vel recentiorem ausim. Extat opus in corsin. f. 137 et in taurin. f. 136, integrum in utroque, fere æque inscriptum : Μηνὶ Αὐγούστῳ ϛ' κονδάκιον τῆς ἁγίας μεταμορφώσεως, ἦχ. βαρύς, sub acrostichide εἰς τὴν μεταμόρφωσιν. Automelum videtur, ut a nullo alio pendeat, neque ulli exemplar extiterit.

1. Versiculi plures discernuntur ὁμοιοτελεύτοις.

τὴν δόξαν σου, Χριστὲ ὁ Θεὸς,
ἐθεάσαντο,
ἵνα ὅταν σε ἴδωσιν
σταυρούμενον,
τὸ μὲν πάθος γνωρίσωσιν
ἑκούσιον,
τῷ δὲ κόσμῳ κηρύξωσιν,
ὅτι σὺ ὑπάρχεις ἀληθῶς
τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

β'. Ἐγέρθητε οἱ νωθεῖς,
μὴ πάντοτε χαμερπεῖς,
οἱ συγκάμπτοντες εἰς γῆν
τὴν ψυχήν μου, λογισμοί·
ἐπάρθητε, καὶ ἄρθητε
εἰς ὕψος θείας ἀναβάσεως·
προσδράμωμεν Πέτρῳ
καὶ τοῖς Ζεβεδαίου,
καὶ ἅμα ἐκείνοις
τὸ Θαβώριον ὄρος προφθάσωμεν·
ἵν' ἴδωμεν σὺν αὐτοῖς
τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,
φωνῆς δὲ ἀκούσωμεν
ἧσπερ ἄνωθεν ἤκουσαν,
καὶ ἐκήρυξαν
τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

gloriam tuam, o Christe Deus,
contemplati sunt:
ut quum te viderint
cruci affixum,
scirent te quidem passum
ex arbitrio tuo;
mundo autem nuntiarent
te in veritate esse
Patris splendorem.

2. Evigilate, sensus somnolenti mei,
nolite omni ævo resupini
ad humum incurvare
animam meam;
sursum enitamini, et tendite
ad verticem quem Deus conscendit.
Accurramus ad Petrum
filiosque Zebedæi,
et una cum illis
montem in Thaborium properemus,
ut videamus simul
Dei nostri gloriam
vocemque audiamus
quam desuper acceperunt,
ac prædicarunt
Patris splendorem.

γ'. Ἰδοὺ δὴ τί θεωρῶ; * πορεύονται σὺν ἡμῖν * καὶ προτρέχουσι καλῶς * οἱ τῶν θείων ἀληθῶς * θερμοὶ φιλοθεάμονες, * λαὸς Κυρίου περιούσιος· * εὐθείαις οὖν πάντες * χρησώμεθα τρίβοις * τῶν εὐαγγελίων, * τὴν ὀρθὴν ἄτροπον διανύοντες· * ἐκεῖθεν γὰρ φανερῶς * αἱ τοῦ Θεοῦ σωτήριοι * πορεῖαι γινώσκονται· * ὅθεν ἔφανεν, ἔλαμψεν * ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

δ'. Σαφῶς Ματθαῖος ἡμῖν * καὶ Μάρκος καὶ ὁ Λουκᾶς, ἐν ἰδίαις συγγραφαῖς, * διηγοῦνται τὴν φρικτὴν * καὶ θείαν μεταμόρφωσιν· * τί δὲ ἐροῦσιν, νῦν ἀκούσωμεν. *

3. En igitur quid video? Conveniunt nobiscum et alacriter accurrunt quicumque divina contemplari spectacula vero cum amore gestiunt, plebs Domino jure proprio dicata. Omnes igitur rectis evangeliorum semitis insistamus, tuto gressu rectam carpentes callem: hac via nempe salutaria Dei itinera indubie noscuntur, et splenduit, coruscavit animis nostris ipsum Patris jubar.

4. Nobis aperte enarrant Matthæus et Marcus et Lucas, singulis in suis scriptis tremendam ac divinam formæ mutationem. Quid tandem dicant, nunc audiamus. Post-

— πάθος νοήσωσιν edd. in quibus duo tantum trop. de more obtinent. — ἀπαύγασμα. Hebr. II, 3.

2. οἱ συγκύπτοντες ed. rom. f. errore typogr. — Θαβώριον Suidas recepit; ἵνα edd.

3. Eleganter de Græcis: θερμοὶ φιλοθεάμονες, neque otiose pro critica melodorum historia. — εὐθείᾳ... τρίβῳ T, εὐθείας... τρίβους C. — ἔφαμεν C, T. De forma alexandrina ἔφανεν alibi dictum. — In fine T τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον. Matth. XVII, Marc. IX, Luc. IX. — ἀλλὰ τί ἐροῦσι C, T, metro

Μετὰ γὰρ τὴν Πέτρου * θερμὴν παῤῥησίαν * καὶ ὁμολογίαν, * τὸν δεσπότην εἰσάγουσι λέγοντα· * Παθεῖν με δεῖ καὶ θανεῖν, * ἐγὼ γὰρ τοῦτο βούλομαι, * καὶ ἄνομοι ἐπὶ μὲ * ὥσπερ ἄνεμοι ἤξουσι, * ἀλλ' οὐ σβέσουσι * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ε'. Τὰς οὖν καρδίας ὑμῶν * μὴ ταραττέτω μηδέν, * τὴν ψυχήν μου γὰρ ἐγὼ * ὑπὲρ πάντων παρασχεῖν * βουλόμενος, δυνήσομαι * καὶ θεῖναι ταύτην καὶ λαβεῖν αὐτήν· * ἐὰν γὰρ μὴ θέλω, * οὐδεὶς ὁ κατέχων· * ἐὰν μὴ κελεύσω, * οὐ τολμᾷ προσελθεῖν μοι θάνατος· * σαρκὶ θηρεύω αὐτόν· * ὁρμᾷ, καὶ παγιδεύεται, * καλάμῳ συντρίβεται, * ᾅδης ἔρημος γίνεται, * ὅταν δέξηται * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ϛ'. Ἡ κτίσις πᾶσα ἐμὲ * κηρύξει κτίστην αὐτῆς, * τὸν ἐν θρόνῳ καὶ σταυρῷ, * ἵνα τότε τὸν σεισμὸν * ὁρῶν καὶ τὰ γινόμενα, * λῃστῇ συμφήσῃ ἑκατόνταρχος· * Θεοῦ Υἱὸς ὄντως * βουλήματι πάσχει * καὶ ἄθεσμος ὄχλος * εἰ καὶ βρύχει, ἀλλ' ἅμα τακήσεται. * Εἰ στέργει τις οὖν ἐμέ, * ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, * καὶ ἀκολουθήτω μοι· * κἂν γὰρ κτείνωσι, πίπτουσι, * καὶ ἀνίσταται * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ζ'. Νυνὶ δὲ ὅμως ὑμῖν * δεικνύω, καὶ πρὸ καιροῦ, * τὴν ἀξίαν τὴν ἐμήν, * ἵνα ἔχητε θαῤῥεῖν * ὅτι Θεοῦ Υἱός εἰμι, * ὁ τότε ἄτιμος ἐσόμενος, * ὡς νόμον Μωσέως * δοκῶν παραλύειν, * ὅτι καὶ Μωσέως * καὶ τοῦ νόμου ἐγώ εἰμι κύριος, * καὶ ὅτι φύσει Θεός * εἰμί, οὐχὶ ἀντίθεος· * εἰς μέσον ἐλεύσομαι, * ζήλου ἔμπλεος ἄνθρωπος, * καὶ γνωρίσει με * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

η'. Μετὰ δὲ τούτους αὐτοῦ * τοὺς λόγους ὁ λυτρωτής, * μεθ' ἡμέρας οὐ πολλὰς * εἰς

quam enim Petrus cum impetu asseruit quod confessus est, Dominum inducunt aientem: « Pati me oportet ac mori, ego « enim sic volo: at in me improbi, turbinis « instar, insufflabunt, quin extinguant Pa- « tris radium.

5. « Vestrum igitur cor nihil conturbet; « volens enim ego animam meam pro omni- « bus tradere, me penes erit et ponere illam « et sumere. Nisi enim voluero, nemo qui « teneat; nisi jussero, non audebit usque « ad me accedere mors. Venatu in carne « insequor eam, irruit, reteque capitur, « conteritur calamo, vacuus evadit infernus, « cum recipiet Patris splendorem.

6. « Creatura qua patet, me suum cla- « mabit auctorem, tam in throno quam in « patibulo, eo usque ut, viso tunc terræ « motu, centurio cum latrone una voce di- « cat: « Vere Filius libere patitur. » Et im- « proba turba, etiamsi rugiat, tamen una « tabescet. Si quis igitur me diligit, tollat « crucem suam, et sequatur me. Quantum- « vis enim occidant, occumbunt, et resur- « git vibratum Patris jubar.

7. « Verum nunc vobis et ante tempus « ostendo gloriam meam, ut confidenter « teneatis me Dei Filium esse, qui in oppro- « brio futurus sim, ac si legem Moysis sol- « visse videar; tum etiam me et Moysis et « legis Dominum esse, naturaque Deum, « non falsum numen; in medium veniam, « studio incensus ut mortalis, meque ma- « nifestabit Patris splendor. »

8. Quibus actis sermonibus, redemptor, paucos post dies, in unum assumens Petrum

læso. De τί pro ὅ τι cf. Kühner ad Xenoph. *Memor.* I, 1, 1. — νῦν om. T. — δεῖν C, δὴ T.

5. ὁ θάνατος C, T. — ὁμοῦ καὶ παγιδ. T. — ὅταν δόξῃ με T.

6. τὸν κτίστην C. — καὶ ἐν σταυρῷ C. — τὸν καθορῶσα ἐν στ. T. — τῷ λῃστῇ συμφωνήσῃ ὁ ἑκατ. C. — υἱὸς οὗτος T. — ἀλλὰ μάτην τακ. C. — μοι. Matth. VIII, 34.

7. τοῦ Θεοῦ C. — ὅτι ἄτιμος C. — ὁ νόμον C. — μέσον ἐλεύσονται T. — ἔμπλεοι T, ἄνθρωποι C. — καὶ γνωρίσουσι τοῦ T. — f. planius: ἄνθρωποι καὶ γνωρίζουσι τ. π. τ. ἀ. omisse με.

8. τούτους αὐτοὺς T. — εἰς τοῦτο C. — σὺ ὄντως εἶ C, T.

ταὐτὸ παραλαβὼν * τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον * καὶ Ἰωάννην ἀδελφὸν αὐτοῦ, * εἰς ὄρος ἀνάγει, * καὶ μεταμορφοῦται * ἐνώπιον τούτων, * καὶ ἐξαίφνης ὁρᾶται ὡς ἥλιος, * καὶ δύο ἄνδρες αὐτῷ * συνόντες ἅμα ὤφθησαν * ὑμνοῦντες καὶ λέγοντες· * Μόνε, ἅγιε, δέσποτα, * σὺ εἶς ἀληθῶς * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

θ'. Ἐβόα τούτων ὁ μέν· * Ἐγὼ τὰς πλάκας ποτὲ * ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾶ * ἐδεξάμην παρὰ σοῦ, * καὶ περὶ σοῦ κατήγγειλα * τοῖς ἀχαρίστοις καὶ ἀγνώμοσιν, * ἀμέλει προεῖπον * τοῖς πάντα τολμῶσι· * Τοιαῦτα Κυρίῳ * ἀντιδοῦναι τολμᾶτε, παμπόνηροι; * προέδειξας γὰρ ἐμοὶ * πῶς μέλλουσιν ἐν ξύλῳ σε * τὴν πάντων ζωὴν κρεμᾶν, * ὅπως φύγωσι θάνατον * οἱ ὁρῶντές σε * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ι'. Τοιαῦτα οὗτος εἰπὼν * ἐδίδου χώραν λοιπὸν * καὶ τῷ ἄλλῳ ἀνυμνεῖν, * καὶ βοᾶν τῷ λυτρωτῇ. * Ἐν ἅρματι πυρίνῳ με * δεσπότης δοῦλον σὸν ἀνέλαβες, * καὶ μέλλεις μὴ φλέγειν * ῥαπίζοντα δοῦλον, * καὶ πάλιν Πιλάτῳ * ὁ κριτὴς τῶν ἁπάντων παρίστασθαι. * Ἐντεῦθεν Πέτρος εὐθὺς * σὺν φόβῳ μὲν προσέρχεται, * ἀλλ' ὅμως παρίσταται, * λέγων· Δέσποτα, φθέγξομαι, * καὶ μὴ φλέξῃς με * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ια'. Ἀφ' ὧν εἰρήκασιν οὖν * τοὺς συλλαλοῦντας μαθὼν, * τῷ Κυρίῳ ὁ Κηφᾶς * ἀπεκρίθη καὶ φησί· * Καλόν ἐστι, φιλάνθρωπε, * ἡμᾶς ἐνταῦθα εἶναι πάντοτε, * καὶ εἶπον εἰ θέλεις * σκηνὰς ἀνὰ μέρος * ποιήσωμέν σοί τε * καὶ Μωσεῖ καὶ Ἠλίᾳ, τοῖς δούλοις σου. * Ἐν ᾧ δὲ οὗτος λαλεῖ, * φωτὸς νεφέλη ἄνωθεν * αὐτοὺς ἐπεσκίασεν, * αἴγλην ἄϋλον, ἄκρατον * ἐμφανίζουσα, * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ιβ'. Μεγάλως τοὺς μαθητὰς * οὐ ταῦτα μόνον φοβεῖ * τὰ ὁρώμενα φρικτὰ, * ἀλλὰ

et Jacobum et Joannem ejus fratrem, in montem eos adducit, formaque coram illis immutatur, ac subito ut sol apparet, duoque viri cum eo convenire visi sunt, canentes hymnos et dicentes : « O unice, o sancte, o « Domine, tu vere Patris splendor es. »

9. Clamabat unus ex illis : « Ego olim tabulas in monte Sinaï a te recepi, et de te « nuncius eram ad ingratos et insipientes, « quibus tanta ac talia ausuris asseveranter « dixi : « Hæccine Domino rependere audetis, omnium pessimi? Mihi namque ostendisti, quomodo te vitam omnium in ligno « suspensuri sint, ut mortem effugiant, videntes te esse Patris radium. »

10. Sic fatus ille, alteri locum dedit plaudendi et clamandi redemptori : « Igneo in « curru me servum tuum, ut Dominus, assumpsisti, neque jam crematurus es servum te verberantem? immo et Pilato tene « judicem omnium sistere! » Inde statim Petrus, trepidus quidem, sed confidenter adest, dicens : « O Domine, loquar, nec me « comburas, tu Patris jubar. »

11. Tum ab his quæ dixerunt, colloquentes discernens, Domino respondit et ait Cephas : « Bonum est, benignissime, hic nos « esse semper. Dic ergo, si placet tabernacula singula faciamus, et tibi et Moysi et « Eliæ servis tuis. » Quo ipso tempore loquitur, luminis nubes desuper eos obumbravit, manifestans fulgorem incorporeum, purum, Patris scilicet splendorem.

12. Discipulos vehementer stupefecit tum tremendum spectaculum, tum insuper vox

9. τολμᾶται παράνομοι T. — ὡς μέλλ. T. — κρεμνᾶν C.

10. δέσποτα δοῦλόν σου T. — ὅμως ἐκραύγασε T.

11. καὶ εἴπερ ἐθέλεις T f. bene. — ἄν. αὐτοὺς C, T. contra usum vett. sed ex Luca IX, 34. — ἐμφανίζουσαν C. — ἔμφοβον ἐμφ. T.

12. ὁ om. T ante πατήρ. — ὄντως ἐστὶν T. — γὰρ om. C, T. — ἅπαντες δέξατε T, cæteris omissis.

γὰρ καὶ ἡ φωνὴ, * ἡ βροντηδὸν ἠχήσασα, * καὶ πίπτουσι πρηνεῖς εἰς ἔδαφος· * καθὰ γὰρ τὸ πρῶτον * ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, * καὶ νῦν οὐρανόθεν * τὸν Υἱὸν ὁ Πατὴρ ἀνεκήρυττεν· * Υἱός μου οὗτός ἐστιν· * αὐτοῦ, φησὶν, ἀκούετε· * ἐν τούτῳ γὰρ ηὐδόκησα. * Τοίνυν ἅπαντες λέξατε· * Ἰησοῦς ἐστι * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ιγ'. Ὁρᾶτε, ἀγαπητοὶ, * τοῦ θαύματος τὸ σαφές· * ὡς γὰρ ἦλθεν ἡ φωνὴ, * ὁ Ἠλίας ἀφανὴς * καὶ Μωϋσῆς καθίστανται, * Χριστὸς δὲ μόνος καταλέλειπται, * ὡς ἂν μὴ ἡ τούτων * εἰκὸς παρουσία ἀμφίβολον δείξῃ * τὴν νῦν ἐνεχθεῖσαν Πατρὸς κήρυξιν· * τριῶν γὰρ ὄντων ὁμοῦ, * οὐκ ἔνδηλον ἐτύγχανε * δι' ὅντινα γέγονεν, * ὅμως πρόδηλον ὄντως ἦν * καὶ συνὸν αὐτοῖς * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ιδ'. Ῥᾳδία γὰρ καὶ σαφὴς, * ὃ δὴ καὶ Πέτρος δηλοῖ, ἡ κατάληψις αὐτοῦ· * τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς * ἐγένετο καὶ γνώρισις, * οὐ γὰρ μικρὸν ἦν τὸ διάφορον, * τοῦ μὲν ὡς Κυρίου * τῆς δόξης ἑστῶτος, * τῶν δὲ ὥσπερ δούλων * συλλαλούντων τῷ πάντων δεσπόζοντι· * ὁ μὲν ἐξέπεμπε φῶς * καὶ πάντα περιήστραπτεν, * οἱ δὲ κατελάμποντο, * μόλις βλέποντες, τρέμοντες * καὶ δοξάζοντες * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ιε'. Φωτὸς τοσούτου ἐκεῖ * καὶ θείας τότε φωνῆς * ἐνεχθείσης ἐπ' αὐτοὺς, * ὡς προεῖπον πρὸ μικροῦ, * οἱ μαθηταὶ δεόμενοι * πρηνεῖς τὰς ὄψεις συνεκάλυπτον· * μετὰ δὲ τὸ ταῦτα * λοιπὸν τελεσθῆναι, * ὁ πάντα ποιήσας * ἐξεγείρει αὐτοὺς καὶ ἀνίστησι * πραείᾳ λέγων φωνῇ· * Ἐγέρθητε, ὦ φίλοι μοι, * καὶ ταῦτα σιγήσατε, * μέχρις ὅτου με μέλλητε * ἐκ νεκρῶν ὁρᾶν, * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ις'. Ὢ τῆς ἀμέτρου χαρᾶς * ἧς ἔτυχον οἱ σοφοὶ * τοῦ Κυρίου μαθηταί· * καὶ τοῦ ὄρους σὺν αὐτῷ * κατέβησαν, σπουδάζοντες * καὶ

fragrose intonans, ac cecidere proni humum; quemadmodum enim primum in Jordane, sic et nunc e cœlo Pater alta voce Filium renuntiabat : « Hic Filius meus est; « vocem ejus, inquit, audite, in quo ego « mihi complacui. Dicite ergo omnes: Jesus « est Patris splendor. »

13. Videte, dilecti, quid significet prodigium. Statim ut enim vox incidit, Elias et Moyses ab oculis evanescunt, Christus vero relictus est solus, ne cæterorum præsentia, ut par erat, ambiguum efficeret auditum Patris præconium. Tribus enim simul stantibus, minus perspicuum fuisset cujus gratia id fieret; vere autem compertum erat, cum illis quoque inesse Patris splendorem.

14. Sane ab ipsius Petri verbis palam est, plane et evidenter eum intellexisse; id quoque sancti discipuli perspexerunt: haud enim modicum discrimen erat, inter Dominum gloriæ astantem, et illos famulorum more cum omnium Domino colloquentes. Ille enim lucem vibrabat et omnia fulgore perfundebat, hi vero illustrabantur, ægre oculos tollentes, trepidantes, et glorificantes Patris splendorem.

15. Tanta lux divinaque vox ubi tunc in illos erupisset, ut modo dixi, discipuli orabant cernui, vultumque tegebant. Quæ cum demum peracta fuerint, qui omnia fecerat, excitavit eos et erexit, amœna voce dicens: « Surgite, amici mei, et hæc silete, donec « vos ipsi videritis redivivum a mortuis Pa- « tris splendorem. »

16. O quam immensa lætitia perfusi erant sapientes Domini discipuli! Qui cum illo e monte descendunt properantes, ut cæteris

13. Καὶ 'Ηλίας T. — καταλείπεται T. — νῦν om. C, tum id. ἐν, τοῦ πατρὸς κήρ. dum ἐνεχθ. ἐπικήρυξιν T. — οὐκ ἄδηλον T. — ὅμως πρόδηλος ἦν ὄντως τὸ T.

14. καταλ. αὐτῶν T. — κυρίῳ C.

15. ὥσπερ εἶπον T. — καὶ ἀνίστανται C, T, rupta serie. — μέχρις ὅτου μέλλητε sic C. — ὅτου με μέλλεται sic T.

16. κατίεσαν σπ. T. — λόγον ἔκκριτον, ἔνθεον T.

τοῖς λοιποῖς εὐαγγελίσασθαι. * Ζητεῖτε δὲ ἴσως, * δι' ἔρωτα θεῖον, * τί δήποτε οὗτοι * τῶν λοιπῶν ὁμοδούλων προκέκρινται· * κἀγὼ πρὸς ταῦτα ἐρῶ * οὐδὲν καινὸν ἢ ἴδιον, * ἀλλ' ἅπερ διδάσκουσι * λόγοι ἔγκριτοι, ἔνθεοι, * οἷς ἀρέσκεται * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ιζ'. Συνῆν ἀξίως αὐτοῖς * ὁ Πέτρος ὡς ἀγαπῶν * παρὰ πάντας τοὺς λοιπούς, * καὶ ὡς ἤδη θαῤῥηθεὶς * τὴν πρώτην ἀποκάλυψιν, * ἐξ ἧς καὶ Πέτρος ὀνομάζεται. * Παρῆν σὺν ἐκείνῳ * καὶ ὁ Ζεβεδαίου· * ἠγάπα γὰρ τοῦτον * ὁ τῶν ὅλων σωτὴρ ὑπὲρ ἅπαντας, * καὶ δὴ Παρθένος αὐτὸς * καὶ μόνος ἐπιστήθιος * καλεῖται γενόμενος, * ὅθεν χάριτος πέπλησται * καὶ θεολογεῖ * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ιη'. Ἰάκωβος μετ' αὐτοῦ * παρείληπται, ὁ σοφὸς * Ἰωάννου ἀδελφὸς, * ὁ ἀκούσας σὺν αὐτῷ * καὶ ἅμα ὑποσχόμενος * Κυρίῳ πίνειν τὸ ποτήριον, * τουτέστι τοῦ πάθους * αὐτοῦ κοινωνῆσαι, * καὶ μέχρι θανάτου * ὑπὲρ δόξης Θεοῦ ἀγωνίσασθαι· * καὶ οὕτως ὤφθη στεῤῥὸς * Ἡρώδης ὥστε ἔδοξεν * Ἑβραίοις χαρίσασθαι * μέγα, ὅτιπερ ἔκτεινε * τὸν κηρύττοντα * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

ιθ'. Νῦν οὖν ὁ μέγας Θεὸς, * ὁ κτίσας λόγῳ τὸ πᾶν, * ὁ φωτίζων θαυμαστῶς * ἱερεῖς καὶ βασιλεῖς, * καὶ τὸν λαόν σου εὔφρανον * ἐν τῷ φωτὶ καὶ τῇ δυνάμει σου, * ἀκτῖνας ἐκπέμπων * ἡμῖν εὐσπλαγχνίας * καὶ πᾶσαν ἐλαύνων * τὴν ἡμῖν ἐπελθοῦσαν σκοτόμαιναν * ἀνάτειλον ἐφ' ἡμᾶς * μεγάλα τὰ ἐλέη σου, * ἵν' ὦμεν ἀτάραχοι, * τεῖχος ἔχοντες, δέσποτα, * τὴν τεκοῦσάν σε, * τοῦ Πατρὸς τὸ ἀπαύγασμα.

bonum nuntium ferant. Quæritis fortasse, sacri intuitu amoris, curnam isti fuerint cæteris conservis antepositi. Et ego ad hæc nihil dicam novum aut singulare, sed quod docent eloquia censoria, divina, in quibus acquiescit Patris splendor.

17. Merito cum duobus istis erat Petrus, utpote amantior cæteris omnibus, et qui confidenter protulerat primam revelationem, ex qua etiam Petrus nominatur. Aderat cum illo Zebedæi filius : diligebat enim eum salvator omnium plusquam omnes, et merito, virgo qui erat, solusque vocatus pectoris accubitor. Unde gratia cumulatus est, et Deum pronunciat Dei splendorem.

18. Jacobus cum illo assumptus est, sapiens Joannis frater, qui simul audivit et pollicitus est una se cum Domino bibiturum esse calicem, scilicet patiendi socium se futurum, et usque ad mortem pro Dei gloria decertaturum : et adeo ipse stetit constans, ut Herodes putaret Judæis magnam se præstitisse gratiam, occidendo præconem paterni splendoris.

19. Nunc ergo, o summe Deus, tu qui verbo creasti totum, miro lumine illustrans sacerdotes et principes, populum quoque tuum lætifica in luce et virtute tua, radios immitte nobis misericordiæ, omnemque dispelle noctis opacæ caliginem nobis ingruentem. Exoriri fac super nos magnam tuam clementiam, ut simus imperterriti, murum nobis struentes tuam, o Domine, matrem quæ te genuit Patris splendorem.

17. συνεῖν ἀξ. αὐτῷ T. — ὁ ἀγαπῶν C, T. Placet hic primum ὡς ἀγ. respectu ad alterum ὡς ἤδη θαρ.

18. Ἰωάνν. ἀδελφ. om. T, pro quibus post αὐτῷ pergit : τὴν φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἅμα ὑπ. κυρίου. — καὶ οὗτος C, T. — στεῤῥὸς ὅτε Ἡρώδης ἔδοξεν T. στ. ἡρώδην ὥστε ἔδ. C. — χαρίσασθαι μέγα, ὅτεπερ T. — χαρίζεσθαι μ. ὅτιπερ C.

19. Ἱερέας τε πιστοὺς καὶ βασιλεῖς ἐπευφραίνων T. — ἡμῖν εὐωδίας. — Auctori, qualiscumque demum sit, quum satis elegans dictio, in verbis proprietas, in serie concinnitas, in dramate haud infelix audacia, in ephymniis reducendis expedita venustas non deneganda sit, eum facile Romani ad ætatem et palæstram retulerim. Quin vero ipsum magistrum agnoscam, plura nimis otiosa et frigida argumento sunt.

XXI.

DE SACRA CRUCE.

α'. Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ σταυρῷ ἑκουσίως,
τῇ ἐπωνύμῳ σου καινῇ πολιτείᾳ
τοὺς οἰκτιρμούς σου δώρησαι, Χριστὲ
εὔφρανον ἐν τῇ δυνάμει σου [ὁ Θεός·
τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν,
νίκας χορηγῶν αὐτοῖς
κατὰ τῶν πολεμίων·
τὴν συμμαχίαν ἔχοιεν τὴν σήν,
ὅπλον εἰρήνης,
ἀήττητον τρόπαιον.
β'. Ὁ μετὰ τρίτον οὐρανὸν
ἀρθεὶς ἐν παραδείσῳ,
καὶ ῥήματα ἀκούσας
τὰ ἄρρητα καὶ θεῖα,

1. Tu qui tolli in crucem voluisti,
novæ tui cognominis societati
miserationes tuas dona, Christe Deus.
Exhilara in virtute tua
fideles nostros imperatores,
victorias illis largitus,
hostibus debellatis;
auxilium habeant tuum,
pacis armaturam,
invictum tropæum.
2. Qui tertium ultra cœlum,
in paradisum sublatus,
verba audiit
arcana et divina,

XXI. Grave et in primis notatu dignum est testimonium, quod Philippus Vitalis, Basiliani ordinis decus, præfixit, opinor, ad fidem codicum cryptoferratensium, in Anthologio romano, die XIV septembr. p. 70, his verbis: οἱ οἶκοι φέροντες ἀκροστιχίδα· Ἡ ᾠδὴ Ῥωμανοῦ. Qua enim epigraphe recepta, jam et de poematis conditore, et de Romani ætate, causa profligata est, nec stant ea quæ synaxaria et menologia de melodo ad Justiniani ævum referendo tradunt. Vix enim dubium, quin tropæum, non cruci tantum ovanti, sed victori Heraclio dicatum, hic habeamus. Sed iterum, iterumque excussis codicibus basilianis me semper fugit allata ἀκροστιχίς. Vereor ut Basilianus editor, cum in die ejusdem mensis VIII recte et diligenter scripserit ἡ ᾠδὴ Ῥωμανοῦ, idem præpostere festinans ad XIV diem retulerit. Quin ad manum fuere tres vetusti codd. unus cryptoferrat. A. I, alter vatican. 1870, tertius mosquens. 437, in quibus unicum hoc lemma composita elementa præbent: ὁ ὕμνος εἰς τὴν ὕψωσιν, amplum quidem et integrum in primo codice, mutilum vero in cæteris, cum mosquensis f. 13 tantum habeat 11 trop. quorum initia teneo, ex quibus conflatur: ὁ ὕμνος εἰς τ... pauciora autem vatic. in fol. ultimo 42: ὁ ὕμνος ε... Quorum tamen consensu comperitur latere melodum quanquam Romani nomen, nisi fallor, in margine cryptoferr. allinitur. Quo indice et Vitali duce, ego olim minus caute Romanum dixi saltem hujusce hirmi auctorem (Hymnogr. p. XXXIX, not. 4). Cæterum Hierosolymitanus omnino melodus videtur, et quamvis eum nec Romani sæculo neque ejus sectæ cooptarem, mihi potius refert Sophronii aut Eliæ scholam et tempora a Sarracenis usque ad internecionem contrita. Pretium operæ foret codices iterum scrutari, in primis mosquensem fere intactum, etiam cryptoferratenses membranas, a me raptim et minus quiete evolutas.

1. Semel ad hirmum eumdem provocatur p. 77, ad Roman. XI, ubi graviter variantur v. 4, 5 heptasyllabi. Ne inferas citius jam Romano præivisse hirmum qui nunc prostat. Addi enim potuit p. 77 epigraphe a recentiore; tum iisdem potuit verbis serior incipere quibus priscus ordiebatur. Tres priores versus ejusdem fere moduli sunt quam initium acathisti Sergiani. Cf. p. 250. — Βασιλεῖς. Heraclius a. 613 filium suum Flavium Constantinum coronari fecit, qui etiam novus dictus est Constantinus, ansamque melodo dedit in laudes primi imperatoris christiani infra liberius excurrendi. — συμμ. ἔχοντας vat.

2. Ed. roman. scite accersit hirmum Τῇ Γαλιλαίᾳ, v. p. 16, ad quem nostra ad amussim exiguntur. Jam superius notavi, in feria IV magna, pro hirmo sumptum fuisse hujus trop. initium. — λαλεῖν, II Cor. XII, 14. — τί τοῖς edd. — ἐρα-

ἃ οὐκ ἐξὸν γλώτταις λαλεῖν,
τί Γαλάταις γράφει,
ὡς ἐρασταὶ τῶν γραφῶν
ἀνέγνωτε καὶ ἔγνωτε.
Ἐμοὶ, φησὶ, καυχᾶσθαι μὴ γένοιτο
πλὴν εἰ μὴ ἐν μόνῳ
τῷ σταυρῷ τῷ τοῦ Κυρίου,
ἐν ᾧ παθὼν
ἔκτεινε τὰ πάθη.
Αὐτὸν οὖν καὶ ἡμεῖς
βεβαίως κρατῶμεν,
τοῦ Κυρίου τὸν σταυρὸν,
καύχημα πάντες·
ἔστι γὰρ ἡμῖν
σωτήριον τοῦτο ξύλον,
ὅπλον εἰρήνης,
ἀήττητον τρόπαιον.

quæ linguis loqui nefas est,
quid ille Galatis scribat,
vos litterarum amantes
legistis et novistis:
« Mihi, inquit, gloriari absit
« nisi in sola
« illa Domini cruce,
« in qua passus
« passiones enecavit. »
Eamdem igitur et nos
fortiter teneamus
hanc Domini crucem,
omnium superbiam.
Est enim nobis
salutare hoc lignum
pacis armatura,
invictum tropæum.

γ'. Ὑψοῦτε Κύριον, φησὶν, * ὁ ψάλλων ἐν προφήταις * Δαυὶδ ὁ θεοπάτωρ, * καὶ φόβῳ προσκυνεῖτε * τὸ ὑποπόδιον αὐτοῦ. * Τοῦτο προσκυνοῦμεν, * ὑπερυψοῦντες αὐτὸν * τὸν μόνον φύσει ἅγιον. * Καὶ τοῦ προφήτου ῥῆμα πεπλήρωται, * ὃ προανεφώνει * διὰ Πνεύματος ἁγίου * τὰ μέλλοντα * προτεθεωρημένος. * Λαμβάνων ὁ Ἀδὰμ * λοιπὸν ἀκωλύτως * ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, * ζῇ εἰς αἰῶνα· * πρόκειται νυνὶ * ἐν πάσῃ τῇ κτίσει ξύλον, * ὅπλον εἰρήνης, * ἀήττητον τρόπαιον.

3. Exaltate Dominum, inquit psaltes prophetarum, David, Christi Dei pater, et cum tremore adorate scabellum ejus. Idipsum adoramus, superexaltantes eum qui solus natura sanctus est; atque impletum est prophetæ dictum, vaticinantis in Spiritu sancto quæ futura prospiciebat. Adam sumens fructum jam non vetitum ex ligno vitæ, vivit in æternum. Coram nunc stat in universa creatura, signum, armatura pacis, invictum tropæum.

δ'. Μεγάλα, ξένα καὶ φρικτὰ * ἐν τῷ τοῦ Χριστοῦ πάθει * διὰ σταυροῦ τὰ κέρδη * ἀνθρώποις ἐδωρήθη, * ἅτινα ἔγνωμεν σαφῶς· * γῆ ἐσείσθη τότε, * καὶ Θεοῦ πίστις ἀρχὴν * ἱδρύσεως ἐλάμβανεν· * ἥλιος τὴν λαμπάδα ἀπέθετο, * καὶ τὸ τοῦ Κυρίου * πῦρ ἀνήφθη, ὅπερ ἤδη * τὴν γῆν βαλὸν * σφόδρα ἐξεφάνη· * ἐῤῥάγησαν βουνοὶ * καὶ ὄρη καὶ πέτραι, * καὶ συνήρχοντο ὀστᾶ * νεῦρα καὶ

4. Christo passo, magna, stupenda, plena terrore lucra per crucem hominibus impertita sunt, qualia nemo nostrum nescit: Tum tellure concussa, in Deo fides initium soliditatis assumpsit; sol lampadem amovit, simulque Domini ignis accensus est, qui jam in terram immissus, mirum in modum excanduit. Disruptæ sunt colles et montes et saxa; at concurrebant ossa, nervi et carnes,

σταῖς v. cr. inepte. — ἐμοὶ. Galat. VI, 14. — σωτ. ἡμῖν τοῦτο ven. — τὸ ξύλονedd. in quibus cæterum omnia desiderantur.

3. Ὑψοῦτε. Sic Ps. XVIII, 5. — προτεθεωρ. Codd. quod metrum excedit, nisi in medio duæ syllabæ, ut sæpe Θεὸς, contrahantur. f. τεθεωρημένος. — ζῇ τὸν αἰῶνα codd. — f. γὰρ νῦν. — ξύλον om. V. κατὰ τοῦ ξύλου CV.

4. καὶ ξένα, φρικτὰ mosq. — Καὶ Θεοῦ. Lubens notaverim frequentem in hoc carmine et exqui-

σάρκες, * πάντων ἐκ ταφῆς * ἀθρόως ἀνισταμένων * ὅπλον εἰρήνης, * ἀήττητον τρόπαιον.

ε'. Νύκτα ἑώρα ὁ λῃστὴς * ἐν ὥρᾳ μεσημβρίας, * καὶ ἔγνω τὸν εἰπόντα· * Ἐκ σκότους φῶς ἐκλάμψῃ. * Μακροθυμοῦντα ἐν σταυρῷ * ὅθεν ὡμολόγει * ὅτι τῆς δόξης Θεὸς * αὐτός ἐστι καὶ κύριος, * βοῶν αὐτῷ καὶ λέγων· Ὦ δέσποτα, * μνήσθητί μου, ὅταν * ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ * τῆς δόξης σου * τῆς ἐπουρανίου. * Καὶ ἤκουσεν εὐθὺς τό· Σήμερον ἔσῃ * μετ' ἐμοῦ ὡς ἀληθῶς * ἐν παραδείσῳ. * Ἔδωκεν ἀντὶ * φλογίνης ῥομφαίας σώαν * ἔχοντι πίστιν * ἀήττητον τρόπαιον.

ϛ'. Ὁ τῷ σταυρῷ ἀνυψωθεὶς * Θεὸς ἡμῶν καὶ ῥύστης * κατέβαλε τοῦ ὕψους * πάσας τοῦ διαβόλου * τὰς ἐξουσίας καὶ ἀρχάς· * εἵλκυσε δὲ πάντας * πρὸς ἑαυτὸν τοὺς ἐκ γῆς, * ἀνοίξας τὰ οὐράνια, * καὶ δοὺς ἡμῖν ἀκώλυτον ἄνοδον, * τὴν πρὸς τὸν Πατέρα, * μεσιτεύσας, καὶ τὴν ἔχθραν * ἐν τῇ σαρκὶ * λύσας τῇ ἰδίᾳ· * τὸ πάλαι τοῦ φραγμοῦ * μεσότοιχον ἤρθη, * καὶ συνῆψεν ὁ σταυρὸς * τὰ διεστῶτα· * ἄγγελοι ἡμῖν * συμφθέγγονται καὶ ὑμνοῦσι * τὸ τῆς εἰρήνης * ἀήττητον τρόπαιον.

ζ'. Σταυρὸς ἐκάθαρε τὴν γῆν * τῆς τῶν θυσιῶν κνίσσης, * καὶ πᾶσαν ἁγιάσας * προσήγαγε τὴν κτίσιν * τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ· * πρὶν οἱ τῶν εἰδώλων * ἐθυμιῶντο βωμοί, *

omnibus e tumulo turmatim attollentibus pacis armaturam, invictum tropæum.

5. Noctem vidit latro, hora meridiana, et agnovit eum a quo dictum: « Ex tenebris « fiat lux ! » Unde eumdem fortiter in patibulo patientem fatebatur Deum gloriæ esse et Dominum, contestans illi ac dicens: « Domine, memento mei, quando veneris in « glorioso tuo cœlorum regno. » Et statim illud audiit: « Hodie mecum eris, amen « dico, in paradiso. » Et dedit illi salvificam habenti fidem, pro ense flammeo, invictum tropæum.

6. In cruce sublimis Deus noster et liberator dejecit ab alto omnes Diaboli potestates et dominia; attraxit autem omnes ad seipsum e terra, cœlestia pandit, nobisque dedit liberum ad Patrem reditum, mediator factus, et inimicitiam in propria carne sua dissolvens. Intermedius veteris maceriæ paries subruit, compegitque crux in unum ea quæ dissociata erant. Angeli nobiscum vocem attollunt, et hymnis celebrant pacis invictum tropæum.

7. Crux repurgavit terram a nidore victimarum, totamque creationem sanctitate perfusam provexit ad Deum cognoscendum. Modo idolorum suffumabant altaria, nunc

sitam atticorum elegantiam, qua καὶ pro ἅμα sumitur, idemque tempus pressius significat, quod etiam venustius fit in antithesi, ut ibi pluries. Cf. trop. XI fin. XIII et XVI init. — τῇ γῇ codd. emendavimus juxta Euripidem *Suppl.* 659: γαῖαν βάλλει ἀκτὶς ἡλίου. — τὸ πῦρ. Luc. XII, 49. — ἀνισταμένων active sumitur, sed omisso ὅπ. εἰρήν. in cryptoferrat. tantum et frigide legitur τοῦτο οὖν ἔστιν ἀήττ. τρ.

5. φῶς ἐκλάμψαι V. Gen. 1, 3, aliud enim non puto respici, quam *Fiat lux.* Sed cf. II Cor. IV, 6. Nota seriem elegantem et raram in melodis: μακροθ. ὅθεν ὡμ. ὅτι... — λέγων. Luc. XXIII, 43. — αὐτῷ φλογίνη ῥομφαία νῶτα sic duo codd. cogitavi primum: ἔδωκεν αὐτῷ φλογίνης ῥομφαίας ὦτα ἔχοντι πίστιν. Alius proposuit αὐτῷ ῥομφαίας στόμα. Demum σώαν arrisit, sed alia et f. meliora dabit novus codex. Cf. Gen. III, 24.

6. οὖν ὑψωθεὶς crypt. — τοὺς τῆς γῆς id. — ἀρχὰς Col. II, 15. — εἵλκυσε, Jo. XII, 32. — καὶ ante δοὺς om. V. — τὴν ἄνοδον Cr. V. — ἣν πρὸς V. καὶ πρὸς Cr. — ἤρθη, Eph. II, 14.

7. ἐκάθαρεν sic bene unus mosquens. — ἐκάθηρε V, Cr. — δαίμ. δὲ V. — βακχεύονται V. — ἐν τῷ στ. V. — ἀντοφθαλμοῦσιν. Cum multa alias eleganter et exquisite dicta, tum illud verbum Georgii Pisidæ memoriam revocat, qui nullam fere paginam expolivit, quin pluries hujusmodi compositis eamdem ornaverit. — καταχρ. νυνὶ V. — νυνὶ δὲ πόνοι V. — καὶ ἐγκράτειαι, V, Cr.

νῦν ὡς καπνὸς ἐξέλιπον· * καὶ δαίμονες οἱ πρώην βακχεύοντες * ἐν τῇ οἰκουμένῃ, * νῦν εἰς βάραθρον χωροῦσι, * καὶ τῷ σταυρῷ * οὐκ ἀντοφθαλμοῦσιν· * ἐμίαινον τὴν γῆν * αἱ ἀκολασίαι, * κατακρίνεται δὲ νῦν * ἄσεμνος βίος· * τότε ἡδοναὶ * ἐκράτουν, νῦν δὲ οἱ πόνοι, * ἐγκράτειαί τε, * ὅπλον εἰρήνης, ἀήττατον τρόπαιον.

η'. Ἐπὶ τῷ ὄρει, τῷ σταυρῷ * ὁ θάνατος προσκόψας * εἰς νῖκος κατεπόθη, * καὶ μάρτυρες τὴν τούτου * καταπατοῦσι κορυφήν· * ἔπεισεν ἀνθρώπους * ὁ σταυρὸς πνεύματι ζῆν, * καὶ μὴ δουλεύειν πάθεσιν, * κόσμῳ μὲν ἐσταυρῶσθαι, τὸν κόσμον δὲ * ἔχειν σταυρωθέντα, κατὰ Παῦλον, καὶ τὰ ἄνω * ζητεῖν ἀεὶ * καὶ μεταδιώκειν· * τοιαῦτα ὁ σταυρὸς * τῷ βίῳ παρέσχεν, * ἐπὶ γῆς ἀγγελικὴν * τάξιν εἰσάγων, * πάντας γὰρ ἡμᾶς * καθαίρει ἀκαθαρσίας * ἐκ τῆς ἁγνείας * ἀήττητον τρόπαιον.

θ'. Ἵνα δὲ παύσωσιν ἡμῶν * τὸ σέβας, ὡς ἡγοῦντο * οἱ λίθοις προσκυνοῦντες, * ἐν μέσῳ συμποιοῦντες * τοὺς εὐσεβεῖς ὡς εὐμενεῖς, * χώματι τὸν τόπον * τῆς τοῦ Κυρίου ταφῆς * καὶ τὸν σταυρὸν κατέκρυψαν· * αὐτοὶ δὲ ὅμως μάτην ἐμόχθησαν, * ἥλιον καλύψαι * τῇ παλάμῃ προσδοκῶντες· * ἡ χάρις δὲ * πλέον διεφάνη, * καὶ ὅπερ ἐκτεμεῖν * ἐνόμισαν σέβας, * τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν * ἔθηκε πέρας· * ἔστι γὰρ σταυρὸς φαινόμενος οὐρανόθεν, * κατὰ τῆς πλάνης * ἀήττητον τρόπαιον.

ι'. Σύμβολον τοῦτο φανερὸν * μεγάλου Θεοῦ βλέπων * ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, * ἀκή-

ut fumus evanuerunt. Et qui prius in orbe bacchabantur dæmones, nunc in barathrum recedunt, neque crucem contra tollunt oculos. Terram polluebant impudicitiæ, nunc vero damnatur vita inverecunda. Tunc libidines superbiebant, nunc exercitationes et abstinentiæ, armatura pacis, invictum tropæum.

8. In monte, cruci mors offendens, in victoria absorpta est, ejusque caput martyres conculcant. Suasit homines crux, ut spiritu vivant, nec voluptatibus serviant, sed crucifigantur mundo, mundumque habeant patibulo fixum, ut Paulus ait, ac superna quærant semper et persequantur. Ea nempe bona crux vitæ hominum attulit, in terris angelicam inducens societatem; omnes enim nos, castitatis ope, spurcitia abstergit illud invictum tropæum.

9. At nostram ut abolerent religionem, uti opinabantur lapidum adoratores, piis viris in publicum traductis ut scelestis, humo aggesta locum dominici sepulcri et crucem abdiderunt. Ipsi autem id frustra moliti sunt, solem abscondere objecta palma sperantes; immo gratia illuxit splendidior, et quem exscindere volebant cultum, is eorum simulacris finem imposuit: ecce enim crux cœlitus emicuit, invictum ab errore tropæum.

10. Illud magni Dei manifestum signum intuens Magnus ille Constantinus, audivit

8. ὄρει τοῦ σταυροῦ V. — ὄρει τὸ ξύλον Cr. — ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ, mosq. — νῖκος, I Cor. XV, 54. — πνεύματι ζῆν. Infeliciter et abrupte hic stetit vaticanus. Pergit unicus cryptoferratensis, vetere, sed minus tersa membrana scriptus. — ἔχειν ἐσταυρωμένον Cr. — Παῦλον. Gal. VI, 14.

9. ἐν μέσῳ δὲ cr. qui δὲ quater in eleganti trop. facilius recipit. — f. ὡς ἀσεβεῖς de more melodorum. — χύματι Cr. — ὅμως δὲ εἰς μάτην Cr. — διεφάνη. Splendida vere ea sunt, mentique ea subeunt quibus sublimis gallica Musa cecinit nigros Æthiopas, non manum, sed pulverem soli stupide objicientes:

« Le Dieu, poursuivant sa carrière,
« Verse des torrents de lumière
« Sur ses obscurs blasphémateurs. »

10. ἐν αὐτῷ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοῖς λαληθεῖσιν, sic cr. depravatissime. Censui quam minime esse recedendum ab historico epiphonemate: *In hoc signo vinces*. — συντελείας. Multa erant id genus vaticinia de Byzantinis fatis. Utrum vero veterem

κοε λαλοῦντος * τοῦ Ἰησοῦ· Ἐν τῷ αὐτῷ * συμβόλῳ νικήσεις, βασιλεῦ χριστιανῶν, * πιστὸς ἐν αὐτοκράτορσιν, * ἕως μου τῆς δευτέρας ἐλεύσεως· * τούτῳ σοι τῇ πόλει * τὸ ἀξίωμα φυλάξω, * καὶ στήσεται * μέχρι συντελείας, * . . . . . * . . . . . * καὶ τῶν πόλεων πασῶν * προκαθημένη, * τεῖχος δὲ αὐτῇ * γενήσεται ὁ σταυρός μου, * πύργος ἰσχύος, * ἀήττητον τρόπαιον.

alloquentem hæc Jesum: « In hoc signo « vinces, rex Christianorum, fidelis inter « imperatores, usque ad alterum meum ad« ventum. In hoc tibi et urbi majestatem « servabo, duraturam usque ad consum« mationem. . . . . quæ omnium « erit civitatum præses, ipsi autem crux « mea munimentum erit, turris fortitudinis, « invictum tropæum. »

ια'. Ταῦτα οὐ λόγοις πρὸς αὐτὸν * φθεγξάμενος ὁ Λόγος, * ἀλλ' ἔργῳ καὶ δυνάμει, * εὐγνώμονα οἰκέτου * εὗρε καρδίαν, ἐν αὐτῷ * λέγοντος· Ἑτοίμη * ἡ ψυχή μου, ὁ Θεός, * ἀεὶ ἀκολουθῆσαί σοι. * Ὅπερ καὶ παριστᾶσι τὰ πράγματα, * μυστήρια ἄλλα, * καὶ ἡ πίστις καὶ ὁ ζῆλος * καὶ αἱ τιμαὶ * πάντων ἱερέων· * ἀνίστη πανταχοῦ * σεπτὰς ἐκκλησίας, * καὶ κατέσκαπτε ναοὺς * ἀσεβημάτων, * σπήλαια αἰσχρὰ * θεῶν συκοφαντουμένων, * καὶ μὴ ἐχόντων * ἀήττητον τρόπαιον.

11. Talia ubi Verbum ad eum non verbis, sed opere et virtute locutum est, gratum invenit cor famuli secum dicentis: « Parata « est anima mea, Deus, ad te omni tempore « sequendum. » Id quod etiam palam fecere gesta, variæ initiationes, et fidei zelique testimonia, omniumque sacerdotum venerationes. Erexit ubique sacras basilicas, suffoditque fana impietatum, turpes cavernas ementitorum deorum, quibus aberat invictum tropæum.

ιβ'. Ἡ δὲ μεγάλη βασιλὶς * καὶ μήτηρ τοῦ μεγάλου * ἐκείνου βασιλέως, * ἡ πάνσεμνος Ἑλένη, * ἡ ἐστεμμένη τὸν Χριστόν, * ἔχουσα τὸν ζῆλον * τὸν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ, * ἠπείγετο θεάσασθαι * τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις θαυμάσια· * ἔνθα γενομένη, * καὶ τὸ σέβας ὅπερ ἔσχεν * πρὸς τὸν Θεὸν * ἐπιδεικνυμένη, * ἠπείγετο σπουδῇ * εὑρεῖν βουλομένη * τὸν σταυρὸν ὡς θησαυρόν· * τῇ οἰκουμένῃ * ἄγνωστος δὲ ἦν * ὁ τόπος ἐν ᾧ ὑπῆρχε * τὸ κεκρυμμένον * ἀήττητον τρόπαιον.

12. Sed et magna regina, materque summi illius imperatoris, Helena omnibus sacra, Christo coronata, zelo regem æmulata, contemplari ardebat Solymorum mirabilia. Huc se recipiens, suamque in Deum pietatem exerens, urgebatur alacriter studio reperiundæ crucis, thesauri instar. At universo orbi ignotus locus erat, ubi occultum jacebat invictum tropæum.

ιγ'. Νενικημένης δὲ αὐτῆς * τῷ πόθῳ καὶ σπευδούσης * τὸν ἄνωθεν φανέντα * καὶ κάτωθεν ἐκλάμψαι, * ἀλλὰ μὴ κρύπτεσθαι εἰς γῆν, * ὄψις ὀνειράτων * καὶ σημεῖα θαυμαστὰ * τὸν τόπον ἐφανέρωσαν· * τρόπον δὲ περὶ τούτου εὐγνώμονα * καί τις τῶν

13. Amore dum victa premitur, exoptatque ut crux cœlitus ostensa, e terra quoque illucescat, neu vero sub humo lateat, visio somniorum signaque stupenda locum detegebant. Morem etiam ultro gessit hac de re vir quidam Hebræus reginæ a Deo afflatæ,

aut novam Romam melodus respiciat, magis esset perspicuum, nisi duo versiculi, hic ubi maxime necessarii erant, importunissime deessent.

11. εὐγνώμονος Cr. — καὶ παριστῶσι id. — ἄλλα τε μυστ. καὶ πίστις id. rupto metro. — τιμαὶ τῶν ἱερέων ἀνιστᾷ id. — ἀσεβασμάτων id. barbare. — Huc usque mosquensis, quem iterum sollicitare averem, cum initia tantum trop. habuerim.

12. τὰ ἐν Ἱεροσολύμ. Cr. f. τὰ Ἱεροσολύμων, nis contractio admittatur. — ἔνθα γενομένη Cr.

13. εἰς τὴν γῆν Cr. — ἐμφ. ἤ δός μοί id. homerica sit forma ἤ pro ἔφη, neque omittatur altera vo-

Ἑβραίων * τῇ ἐνθέῳ βασιλίδι * παρέστησε * σπεύσας καὶ μηνύσας· * εὐθέως ἡ πιστὴ, * ὡς ἔμαθε ταῦτα, * ἐπορεύθη παραυτὰ * κατὰ τὸν τόπον. * Ἐμφάνισον, ἢ, ἢ * δός μοι χάριν, ἵν' εὕρω, * λάβω, συνέχω, * ἀήττητον τρόπαιον.

ιδ'. Ὑπὲρ κοινῆς χριστιανῶν * συστάσεως μοχθῆσαι * κελεύει ἡ ὁσία, * τὸν τόπον καθαρθῆναι, * καὶ τοῦτο πράττεσθαι σπουδῇ· * τῶν δὲ καθαιρόντων * τὴν προθυμίαν ἡ γῆ, * ὡς οἶμαι, προελάμβανεν, * ὅτι ἀνακαλύψαι ἠπείγετο * πᾶσιν αὐτομάτως * ὃν ἐζήτουν μαργαρίτην, * καθ' ὃν οὐδὲν * τίμιον ἐν κόσμῳ· * ἀρθείσης οὖν λοιπὸν * τῆς ὕλης ἐκ μέσου, * τὸ μὲν μνῆμα τῆς ζωῆς * ἀνεκαλύφθη· * τόπος δὲ ἐγγὺς * ἐνθέως ὡράθη, ἔχων * τὸ κεκρυμμένον * ἀήττητον τρόπαιον.

ιε'. Ψιλὸν δὲ ὅμως οὐδὲ ἓν * ὑπῆρχε διακρῖναι, * τριῶν ὄντων, καὶ γνῶναι * ποῖός ἐστιν ἐκ τούτων * τοῦ ἀθανάτου ὁ σταυρός· * πῶς οὖν; καὶ πρὸ τούτων * ὁράματα ἀφανῆ * τὴν συνετὴν ὡδήγησεν· * Ξύλον, φησὶ, ἐκεῖνο ζωῆς ἐστιν, * ὅπερ ἀναστῆσαι * τὸν ἀνίατα νοσοῦντα * δυνήσεται * καὶ τὸν τεθνεῶτα. * Θερμαίνεται αὐτῆς * εὐθέως τὸ πνεῦμα, * καὶ τὸ θαῦμα μεταξὺ * τρέχει δικάζον· * τίθενται οἱ τρεῖς, * σκοπεῖται καὶ φανεροῦται * τοῖς προσκυνοῦσιν * ἀήττητον τρόπαιον.

ις'. Ὡς οὖν προσήγαγον αὐτοὺς * ἐσχάτως ἀσθενοῦντι * καὶ ἄλλῳ τεθνεῶτι, * καὶ ἤγειρε τοὺς δύο * τοῦ ζωοδότου ὁ σταυρὸς, * τότε ἐν μεγάλῃ * τῇ χαρᾷ ἡ βασιλὶς * αὐτὸν μὲν προσεκύνησεν, * Θεῷ δὲ ηὐχαρίστει καὶ ἔκραξεν· * Ὑπὲρ χιλιάδας * ἀργυρίου καὶ χρυσίου * τὸν θησαυρὸν * τοῦτον ἐκτησάμην. * Μεγάλως ἡ σοφὴ, * καὶ σφόδρα μεγάλως, *

eamque festinus commonefecit. Extemplo pia mulier, his edocta, sine mora petit locum. « Ostende mihi, inquit, vel mihi faveas, ut inveniam, accipiam, teneam invictum tropæum. »

14. Pro communi Christianorum cœtu laboribus incumbere jubet veneranda regina, locum repurgari, et quanto citius eniti. Dum locus mundatur, vota præoccupavit terra, ut opinor, quippe gestiebat ultro omnibus patefacere quam quærebant margaritam, præ cujus pretio nihil in orbe pretiosum. Sublata ergo in medium ima congerie, vitæ monimentum revelatum est, locusque proximus divino numine patuit, absconditum possidens invictum tropæum.

15. Verum enim vero haud obvia nec simplex res erat, ex tribus obviis discernere et nosse qualis inde foret crux Dei immortalis. Quomodo ergo? Super hæc etiam arcanæ visiones prudentem feminam dirigebant. « Lignum, inquit, illud vitæ est, quod sublevare desperatum infirmum valebit, immo et mortuum. » Accenditur subito spiritus ejus, et prodigium interim discrimini intercedit. Tres cruces apponuntur; exploratur et comperitur ab adorantibus tropæum invictum.

16. Ubi ergo admotæ sunt infirmo ultima patienti, aliique exanimi, excitavitque ambos crux auctoris vitæ, tum ingenti perfusa gaudio adoravit eam regina, Deoque gratias egit, clamavitque: « Plusquam millia auri et argenti, tantum thesaurum acquisivi! » Glorietur sapiens regina multum, permultum ac vehementer hac vera prorsus et tuta

cula ἢ a serie requisita. Addit vero impurus codex: ἑώρακα, λάβω etc.

14. τῇ προθυμίᾳ id. — καὶ ἀνακ. id. — ἐζήτει id. — ὡράθη id. solita melodorum licentia, pro ἑωράθη vel ὤφθη.

15. De ὑπῆρχε in hoc sensu cf. Viger, p. 309. — ὁρῶν τὰ ἀφανῆ Cr. inepte. — θνῶτα id. barbare, ut infra τεθνηκότα in trop. seq. v. 3 pro attico τεθνεῶτα. — φαν. ὁ προσκυνούμενος Cr.

16. προσήγαγεν Cr., fort. respectu continuo ad reginam. — οὗτοι καυχ. id. — iterum ὁ προσκυνούμενος· id.

ἀληθῶς καὶ ἀσφαλῶς * τούτῳ καυχάσθω· * φέρει γὰρ αὐτὴ * αἰώνιον τοῦτο μνῆμα * ἡ προσκυνοῦσα * ἀήττητον τρόπαιον.

ιζ'. Συνευφραινέσθωσαν ἡμῖν, * ἐν τῇ ἑορτῇ ταύτῃ, * προφῆται θεοφόροι, * καὶ ὅσοι τῶν δικαίων * πρὸ τοῦ σταυροῦ εἶδον σταυρόν. * Πρῶτος ῥάβδον ἔχων * ἐν τῇ χειρὶ ὁ Μωσῆς * ἔλεγεν· Τὰ παράδοξα * ἔδειξα ἐν Αἰγύπτῳ τεράστια, * θάλασσαν διεῖλον * ἐρυθρὰν εἰς διαιρέσεις, * καὶ πέτραν δὲ * ἔθηκα εἰς λίμνας· * τὰ ὕδατα Μεῤῥᾶς * ἐγλύκανα ξύλῳ, * καὶ προεῖπον τὴν ζωὴν * ξύλῳ κρεμᾶσθαι· * ὅμως δὲ κἀγὼ * εἰς θίβην βληθεὶς ἐσώθην, * ὅπερ ἡγοῦμαι * ἀήττητον τρόπαιον.

ιη'. Ἱερεμίας ὁ ἀεὶ * ὀξὺς τῇ παῤῥησίᾳ, * ἡδὺς τῇ παρακλήσει, * πολὺς τῇ προφητείᾳ, * περὶ Χριστοῦ ἀναφωνεῖ, * πρόσωπον εἰσάγων * τῶν σταυρωσάντων αὐτόν, * καὶ λέγων· Δεῦτε, ἄγωμεν, * καὶ εἰς τὸν ἄρτον ξύλον ἐμβάλωμεν. * Πάντες οἱ προφῆται * καὶ ὁ Νῶε μετὰ τούτων * ὁ δίκαιος * ξύλῳ σεσωμένος, * ὑμνοῦσι σὺν ἡμῖν * σταυρὸν τὸν δεινόν σου, * δι' οὗ γίνεται ἡμῖν * δικαιοσύνη. * Δώρησαι, σωτήρ, * δεόμεθα, διὰ τούτου * τοῖς βασιλεῦσιν * ἀήττητον τρόπαιον.

ιθ'. Νέοι Ἀζώτιοι ἡμᾶς * ἐκύκλωσαν, καὶ ἦραν * τὴν θείαν κιβωτόν σου * καὶ πόλιν τὴν ἁγίαν· * ἀλλ' οὐ παρεῖδες, ὁ Θεός. * Ἔγνωσαν καὶ οὗτοι * ὅτι σὺ εἶ μεθ' ἡμῶν, * ἡ πεῖρα γὰρ διδάσκαλος· * ἔγνωσαν καὶ θρηνοῦντες ἐβόησαν· * Πέπτωκεν ἐπ' ἐδάφους * ὁ Δαγών, καὶ συνετρίβη. * Ἀνύψωσας * κέρας ἐκλεκτῶν σου. * Μωσέως ἐπὶ σὲ * πετάσαντος χεῖρας, * κατεβλήθη Ἀμαλὴκ * ῥάβδῳ Μωσέως· * ἔδωκας ἡμῖν * πιστῶν

superbia. Ipsa enim venerabunda tenet hoc sæculorum monumentum, invictum tropæum.

17. Collætentur nobiscum in hac celebritate prophetæ divina spirantes, et quotcumque justi ante crucis tempora crucem viderunt. Primus, virgam manu gerens, Moyses dixit: «In Ægypto palam feci mirabilia: « mare disrupi rubrum hinc inde divisum, « et petram mutavi in lymphas, Merrhæ « aquas dulces ligno reddidi, et prædixi fore « ut vita a ligno pendeat. Verum et ipse ego « in fiscellam missus, evasi salvus, quam « existimavi invictum tropæum. »

18. Jeremias, vir ille semper prompto eloquio liber, solatio suavis, vaticinio grandis, de Christo protestatur, personam agens crucis carnificum, ac dicens: « Adeste, agite« dum, et in panem lignum mittamus. » Universi vates, et cum illis Noe, hic justus ligno incolumis, hymnos nobiscum texunt potenti tuæ cruci, per quam facta nobis est justitia. Per eam da, salvator, deprecamur, imperatoribus invictum tropæum.

19. Novi nos Philistæi Azotei incluserunt, et abstulerunt divinam tuam arcam et sacram civitatem. At nos non despexisti, Deus. Agnoverunt et illi te nobiscum esse, magistra enim experientia est; agnoverunt, et ejulantes exclamarunt: « Cecidit in pavi« mentum Dagon, et contritus est. » Erexisti cornu justorum tuorum. Moyse ad te manus expandente, prostratus est Amalec Moysis virga. Sic nobis dedisti fidelium imperato-

17. ἐγλύκανα, alexandrinam nota formam pro ἐγλύκηνα atticor. — θήβην Cr. Grata et inexpectata crucis imago, cui accedat mox idem Moyses in monte orans. Sed et cf. Georg. tr. 4.

18. Δεῦτε. Jerem. XI, 19. — καὶ ante εἰς om. Cr. — τὸν δεινὸν σταυρὸν id. — βασιλεῦσιν. Cf. trop. I.

19. Ἀζώτιοι. Memoratur Act. VIII, 40 civitas Ἄζωτος una e quinque præcipuis urbibus Philistæorum. Cf. Ballerini in Act. Apost. p. 71. Hi novi Philistæi, devicti et profligati, caveas ne tibi sint Agareni, qui semel urbe sancta potiti, nunquam expulsi postea fuerunt; sed cogita potius de Persis, quibus, devicto Chosroe ab Heraclio, merito aptantur quæ hic melodus commentatur. — εἰς ἔδαφος Cr. quod metrum lædit. — ὁ cod. om. ante Δαγών, de quo cf. I Reg. V.

βασιλέων νίκας, * πλῆθος εἰρήνης, * ἀήττητον τρόπαιον.

rum victorias, abundantiam pacis, invictum tropæum.

Tam multa noster habet de locis sacris, tam diligenti et patrio studio Hierosolymitana recenset, ut facile eum crederem inter Sophronium et Heliam, sed potius ante quam post utrumque, floruisse. Ea demum admove ad lyrica de cruce fragmenta superiora, nº IX, p. 472.

XXII.

DE B. VIRGINE MARIA.

I.

Η ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗ.

α'. Ὁ πρὸ ἑωσφόρου ἐκ Πατρὸς
ἀμήτωρ γεννηθεὶς,
ἐπὶ τῆς γῆς ἀπάτωρ
ἐσαρκώθη σήμερον ἐκ σοῦ·
ὅθεν ἀστὴρ εὐαγγελίζεται Μάγοις,
ἄγγελοι δὲ μετὰ ποιμένων ὑμνοῦσι
τὸν ἄχραντον τόκον σου,
ἡ κεχαριτωμένη.

β'. Τὸν ἀγεώργητον βότρυν
βλαστήσασα ἡ ἄμπελος,
ὡς ἐπὶ κλάδων, ἀγκάλαις
ἐβάσταζεν καὶ ἔλεγεν·
Σὺ καρπός μου, σὺ ζωή μου,
ἀφ' οὗπερ ἔγνων
ὅτι καὶ ὃ ἤμην εἰμί.
Σύ μου Θεὸς,
τὴν σφραγῖδα τῆς παρθενείας μου
ὁρῶσα ἀκατάλυτον,
κηρύττω σε ἄτροπον
Λόγον σάρκα γενόμενον.
Οὐκ οἶδα σπορὰν,
οἶδά με λυτὴν τῆς φθορᾶς·
ἁγνὴ γάρ εἰμι,
σοῦ προελθόντος ἐξ ἐμοῦ·

1. Qui ante luciferum a Patre sine matre genitus est, sine patre hodie ex te caro factus est; unde stella nuntium bonum dat Magis; angeli vero cum pastoribus canunt tuum partum illibatum, o gratia plena.

2. Racemum sine agricola ortum cum vitis germinasset, manibus veluti palmitibus, ferebat eum et aiebat: « Tu fructus meus, tu « vita mea, a quo scio esse me quod eram. « Tu Deus meus, cum videam sigillum meæ « virginitatis non solutum, prædico te, im- « mutabile Verbum, etsi caro factum. Non « novi semen, me video immunem a puer- « perii sordibus; casta enim sum, te ex me

XXII. I. Τὴν κεχαριτωμένην ut ora omnium, sic melodorum agmina perpetuo plausu salutarunt. Hic vero amœnum drama incipiebat, in quo post hymnum Virginis Jesulum salutantis, post Evæ tripudia expergefactæ, Adamus, opinor, fortasse et Isaias, Jacob, David, Joseph consurgere poterant. Pertinet enim poema ad dominicam post natalia Christi, B. Virgini et ss. Josepho, Jacobo et Davidi ascriptam, ut fert taurin. f. 50: Κυριακῇ μετὰ τὰ χριστούγεννα εἰς τοὺς κατὰ σάρκα συγγενεῖς τοῦ Χριστοῦ Δαυὶδ, Ἰωσὴφ καὶ Ἰακώβ. Tum additur κονδάκιον τῶν ἐπιλοχείων τῇ ἐπαύριον τῶν χριστουγέννων. Sed ubi cætera, post tam pauca : Ὁ ΤΟΥ ταπεινοῦ... αἶνος? Quidni Romani? Eo molestius vix incepta laus truncatur, quod unica est sive prooemii, sive hirmi melodia, neque alio quod sciam exemplo innotuit.

1. In taurin. ἦχος πλδ', αὐτόμελον. Statim agnoscantur αἱ ἀγγελικαί, ut apud Roman. XXXIX, 15.

2. Meditari ne pigeat novam allegoricæ vitis θεωρίαν, ab arcanis, opinor, symbolicæ philosophiæ canonibus repetundam. — ἀφ' οὗ ἔγνων T.

ὡς γὰρ εὗρες, ἔλιπες
μήτραν ἐμὴν,
φυλάξας σώαν αὐτήν·
διὰ τοῦτο συγχορεύει
πᾶσα κτίσις βοῶσά μοι·
Ἡ κεχαριτωμένη.

γʹ. Οὐκ ἀθετῶ σου τὴν χάριν
ἧς ἔσχον πεῖραν, δέσποτα·
οὐκ ἀμαυρῶ τὴν ἀξίαν
ἧς ἔτυχον τεκοῦσά σε·
τοῦ γὰρ κόσμου βασιλεύω·
ἐπειδὴ κράτος
τό σου ἐβάστασα γαστρὶ,
πάντων κρατῶ·
ἀνενέωσας τὴν πτωχείαν μου,
τῇ συγκαταβάσει σου
σαυτὸν ἐταπείνωσας,
καὶ τὸ γένος ὕψωσας·
εὐφράνθητέ μοι
ἅμα ἡ γῆ καὶ οὐρανοὶ,
ὅτι ποιητὴν
ὑμῶν βαστάζω ἐν γαστρί.
Γηγενεῖς, ἀπόθεσθε
τὰ λυπηρὰ,
θεώμενοι τὴν χαρὰν,
ἣν ἐβλάστησα ἐκ κόλπων
ἀμιάντων, καὶ ἤκουσα
ἡ κεχαριτωμένη.

δʹ. Ὑμνολογούσης δὲ τότε
Μαρίας ὃν ἐγέννησεν,
κολακευούσης δὲ βρέφος
ὃ μόνον ἀπεκύησεν,
ἤκουσεν ἡ ἐν ὀδύναις
τεκοῦσα τέκνα,
καὶ γηθομένη τῷ Ἀδὰμ
Εὔα βοᾷ·
Τίς ἐν τοῖς ὠσί μου νῦν ἤχησεν
ἐκεῖνο ὃ ἤλπιζον,
Παρθένον μὲν τίκτουσαν
τῆς κατάρας τὴν λύτρωσιν;
ἧς μόνη φωνὴ
ἔλυσέν με τῶν δυσχερῶν,
καὶ ταύτης γονὴ
ἔδησεν τὸν τρώσαντά με·
αὐτὴ ἣν προέγραψεν
ὁ τοῦ Ἀμώς·
ἡ ῥάβδος τοῦ Ἰεσσαί,
ἡ βλαστήσασά μοι κλάδον,
οὗ φαγοῦσα ἀνθήσομαι,
ἡ κεχαριτωμένη.

« procedente. Qualem enim invenisti, li« quisti uterum meum, integrum custodiens « eum : ideo collætatur omnis creatura « clamans mihi : O gratia plena.

3. « Haud irritam facio tuam gratiam, « quam expertus sum; haud obscuro quam « adepta sum dignitatem, dum te peperi. « Mundi namque regina sum; quando utero « gestavi dominatum tuum, omnibus im« pero. Recreasti inopiam meam, hucusque « delapsus, humiliasti te, sed meum genus « sublimasti. Exhilaremini mihi, tellus et « cœli, quia in ventre meo vestrum aucto« rem tuli. Mortales, deponite luctum, in« tuentes hoc gaudium quod germinare feci « ex intemerato sinu, ego quæ audio gra« tia plena. »

4. Hymno quum Maria salutasset eum quem genuit, blande adulata puellum, quem solum gestavit, Eva quæ in doloribus filios peperit, audivit, et lætabunda clamat Adamo : « Quæ vox auribus meis nunc illud « ipsum insonuit quod augurabar, Virgi« nem, maledicti terminum? sola est cujus « vox me ab ærumnis solvit, cujus fetus con« strinxit vulnerantem me; ipsa est quam « prænuntiavit filius Amos, virga Jessei, « quæ mihi fruticavit ramulum, quo gu« stato, efflorebo, o plena gratia. »

— δρῶσα cum elisione, ne metrum lædatur. — οἶδά σε T, perversissime mutata vocula. — ἔλειπας T.

3. εὐφράνθηται T. — ὅτι τὸν ποιητὴν T.

4. f. ἤλπιζον; παρθένος μὲν τίκτουσα. — γηθόμενος T inepte.

II.

DE BEATA VIRGINE ASSUMPTA.

α'. Ἀφ' οὗ μετέστης τῶν ἐκ γῆς,
πλέον ἐπέστης τοῖς ἐν γῇ,
ἄχραντε Θεοτόκε·
μέρος γὰρ εἶχέ σε κόσμου,
ζώσης σου σαρκί·
πλέον δὲ κόσμος ἄρτι
ἔχει σε καταφυγὴν,
τὴν ἐν μητράσι Παρθένον.

β'. Ὡς πολυτίμητον
θησαύρισμα ζωῆς,
καὶ μετὰ κο[ίμησιν]
ἐν ζῶσί σε, ἁγνὴ, μακαρίζομεν,

1. Ex quo migravisti e terra, terrigenis præsentior adfuisti, illibata Dei genitrix. Ut enim orbis te sui partem habuit, dum in carne vivebas, sic et amplius nunc præsidium mundus te possidet, Virginem inter matres.

2. Ut longe pretiosum vitæ thesaurum, te inter vivos, sic etiam post tuam *dormitionem*, o casta, celebramus, *in te* confidentes, o Deipara; quam enim inhabitans Verbum sanctificavit, mundo *eam dedit* propitiam, Virginem inter matres.

XXII. II. Desperatum si quid est, inter tot alia ex nostris nullo medicamine sananda, ἀνίατον duxi, quod nunc profero, quum excisis scelesteque laceratis membranis, pars fere media exciderit, neque spes alterius codicis ulla affulgeat. Nec placuit opus, quod arduum, sed quia eximium est. Nec mihi calcar id solum addidit, quod facile movet in admirationem, nobilissimum de Virgine assumpta argumentum. At præstans per se opus est: amœnum exordium; triplex procemium, ut vetustissima solent; ephymnion breve, a stropha, ut ab arcu sagitta, ejaculatum; metrum alacre, succisum et amplum; dictio nitida, æquore pellucidior; homerica phrasis, sed sobria, acuminum parca, quæ vel Romano nimium placent; series totius poematis tam apte connexa, ut id ipsum quod a prima fronte renidet, adhuc in coronide floreat; tanta demum melodi modestia, ut ne quidem de se uti peccatore, quidquam, sive in exordio, sive in clausula, proponat, præter omnium a Romano constantem consuetudinem: nisi quod, ut jam lector diligens adverterit, in acrostichide, post arcanas litteras A. Ω. T. humillime additur τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὸ ποίημα. Quid ergo?

An hic latet nomen? sed omnium, maxime monachorum, promiscuum agnomen est *peccator*. An cogitandum de Georgio Hamartolo, cujus insigne chronicon nuper cl. Ed. de Muralt edidit (Petropoli, 1859)? an de Studita, qui hujusmodi obscura vocabula affectat? Immo vero alia hæc vena prorsus est quam Theodori et post eum cujuscumque serioris. Vix altius quam a tota Romani schola, originem non repetundam haberem, ut ascendam usque ad priscos illos Anthimum, Timoclem, Anatolium, quorum frustra vel minima in his poematibus vestigia hactenus exquisivi.

Nunc vero de reductis vulneribus pauca. Non arte, nec dato consilio, sed casu contigit, ut quum diu medelam qualemcumque luxatis locis alligassem, vir quidam peritus, quem sæpe memini, iisdem lacunis proprio marte suppleret. Collatis deinde studiis, eadem fere ultro citroque ita conspiraverunt, ut, nimia formidine deposita, totum opus in lucem redintegratum proponere magis ac magis auderem. Sed quo lector melius de fausta infaustave temeritate pronunciet, sub oculis habebit, ut spero, ad calcem voluminis folius unius discerpti imaginem ab ipsa heliaca luce φωτογραφικῶς, ut aiunt, expressam. Extat porro canticum in corsin. f. 143-146, post simile de quo infra, Cosmæ canticum, ad XV diem augusti, 2° loco, cum hac epigraphe: ἕτερον κονδάκιον τῆς κοιμήσεως, ἦχ. δ', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὸ ποίημα.

1. Vetusta, ut dixi, solent esse ac cæteris insigniora, quæ tribus ornantur procemiis, tum maxime si αὐτόμελα sint. — Facile quis malit ζῶσάν σε, f. et intellexerit: « pars mundi (Judæa) te habuit vivam, nunc mundus, etc. » Cui faveret ἅπας δὲ κόσμος.

2. In lacuna secunda primum volui λόγοις σου,

οἱ πεποιθότες [ἐπὶ σοὶ], Θεοτόκε·
ἣν γὰρ ὁ Λόγος οἰκήσας καθηγίασεν,
ἔδ[ωκε τῷ] κόσμῳ σωτηρίαν,
τὴν ἐν μητράσι Παρθένον.

γʹ. Τίμιος ἐναντίον σου γέγονεν
ὁ θάνατος τῆς ἀσπόρως τεκούσης σε,
Χριστὲ ὁ Θεὸς,
ὑπὸ ἀγγέλων εὐφημουμένη,
ὑπὸ ἀποστόλων κηδευομένη·
αὐτὸς γὰρ, ἀγαθὲ,
ἐμφανῶς ἐδόξασας
τὴν ἐν μητράσι Παρθένον.

δʹ. Τῇ Μαριὰμ ἄγγελος ἄλλως
ἐπέστη πάλιν,
οὐκ εἰς πόλιν Ναζαρὲτ, ὥσπερ τὸ πρώην,
ἀλλ' ἔνθα τὰ ἴδια
ἐκέκτητο ὁ Ζεβεδαίου·
σαφῶς γὰρ τὸ κατ' ἐκεῖνον σύγγραμμα
δείκνυσιν ὅτι
ὁ Λόγος, [ὃς] σὰρξ ὑπάρχει,
ὅτε τὸ πάθος
ὑπέμεινεν ἑκουσίως,
ἰδὼν ἐκεῖ τὴν μητέρα
ἑστῶσαν πρὸς τὸ ξύλον,
καὶ τὸν μαθητὴν
ὃν ἠγάπα πλησίον,
τῇ τεκούσῃ μέν· Ὦ γύναι,
ἰδ[οὺ], φησὶν, ὁ υἱός σου·
τῷ μαθητῇ δὲ καὶ φίλῳ
εἶπεν· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου·
δεῖξον εἰς αὐτὴν
τὰ πρὸς γονέα,
οἰκείτω παρὰ σοὶ,
Θεοτόκος σὺν Θεολόγῳ,
ἀνδρὶ παρθένῳ
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος.

εʹ. Ὁ δὲ σταλεὶς ἄγγελος τότε
ἐλθὼν τὸ τάχος,
καὶ εἰς δόμον εἰσελθὼν τοῦ Ἰωάννου,
εὑρίσκει τὴν ἄμωμον
τὰ σύντροφα ἔργα τελοῦσαν,
φωναῖς ᾆσμα, καὶ χερσὶν ὑφάσματα·
πρόσωπον βλέπει
μεθύον τῇ ἐγκρατείᾳ,

3. Pretiosa in conspectu tuo, Christe Deus, facta est mors ejus, quæ te sine semine peperit, quam angeli fauste salutaverunt, cui parentarunt apostoli. Tu ipse enim, o bone, splendide gloriosam fecisti Virginem inter matres.

4. Iterum Mariæ alium ferens nuntium angelus astitit, non jam ut antea in civitate Nazareth, sed ubi sua possedit Zebedæi filius. Aperte enim scripta secundum eum docent : Postquam Verbum, caro factum, sponte pati sustinuit, cum illic cerneret matrem stantem juxta lignum, et discipulum quem diligebat proximum, matri quidem suæ : « O mulier, inquit, ecce filius tuus! » Discipulo autem et amico dixit : « Ecce mater tua! Illi ostende filii officia; juxta te inhabitet, Deipara cum Deiloquo, cum viro virgine Virgo inter matres. »

5. Missus autem angelus, tum cito adveniens, ingressusque domum Joannis, invenit immaculatam consueta opera exsequentem, voce canticum, manibus textilia. Vultum intuetur abstinentia renidentem, quo vita angelica terreno etiam in corpore perspicue comperitur. Ait ergo ad pulcher-

respectu ad Luc. I, 48 et trop. 12, 3, et favente more melodorum.

3. Τίμιος. Ps. CXV, 15. Cf. trop. id. 12. — ἀγαθὲ sic absolute nullibi Romanus habet, raro cæteri, sed cf. anep. V, 8; VII, 2, quæ ejusdem melodi esse queunt. — Expectaveris εὐφημουμένης, κηδευομένης.

4. ἄλλως sic C, nec temere pro ἄλλος, ut idem Gabriel sit, altera vice, et inchoandæ et coronandæ maternitatis divinæ nuntius. — ἴδια. Joan. XIX, 25-27. — ἑκουσίως veteris scholæ tessera est, sicuti et concinna pagellæ sacræ recitatio, et venustissimum ephymnion. — προσγενέα uno verbo f. cod. et eodem sensu, ea quæ ad parentem spectant, pietatemque filii decent.

5. φωναῖς ᾆσμα κ. χ. ὑφάσματα. Quid pulchrius, vel in Odyssea? παγκάλλῳ C. — ὑπάρχειν C. — ἔχεις C. — οἷαν sic C, nec mutabis in οἵαν, si

ἄσαρκον βίον
ἐν σώματι καὶ γεώδει
τρανῶς ἀπηκριβωμένον.
Φησὶν οὖν τῇ παγκάλῳ·
Ὦ γύναι σεμνή,
οὐκ ἐκ τύχης, οὐ μάτην
ἐπελέχθης ἐκ μυρίων
πρὸς τὸ τεκεῖν σου τὸν πλάστην·
ἀλλὰ τοῖς ἔργοις μηνύεις
τὸ ἀσφαλὲς τῆς κρίσεως,
οἷα περὶ σὲ
βλέπειν ὑπάρχει·
ὅθεν, [ὦ] Μαριάμ,
σέβας ἔχει εἰς σὲ ὁρῶντα,
ἐκπλήττομαί σε, ἡ ἐν μ. Π.

ς'. [Ὑ]πὸ διττοῦ φόβου κρατοῦμαι
νυνὶ, Παρθένε,
καί μοι διχόνο[ια] ὑπέστη εἰκότως·
εἰ γάρ σε τεθνήξεσθαι,
τοιαύτην ὑπάρ[χου]σαν, εἴπω,
θαυμάζω εἰ μὴ ψευδὲς λαλήσαιμι·
φόβος [δὲ ἄλλος]
ἀνθέλκει με πρὸς τὸν λόγον·
ἂν γὰρ ἀπέλθω
τὸ [τάγμα οὐ]κ ἐκτελέσας,
διὸ ἐστάλην ἐνθάδε,
τὸν πέμψαντα λυπήσω·
ἀνάγκη οὐκοῦν
[τὸ] σφοδρότερον ὥσ[περ]
σπουδαιότερόν με κρῖναι
τῆς περὶ σὲ εὐλαβείας·
τὸ γὰρ μὴ εἴκειν τοῦ πλάστου
ἀπανταχοῦ τοῖς νεύμασι,
λίαν χαλεπὸν
φύσεσι πάσαις·
ἄκουσον [οὖν] εὐθὺς
ἅπερ φάναι σοι ἐκελεύσθην,
καὶ πάντα σύνες,
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος.

ζ'. Ἀναληφθεὶς ἤδη, ὡς οἶσθα,
Χριστὸς γεόθεν,
ἄνω κάθηται, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας,
γενέτου ἐν δεξιᾷ·
αὐτὸς πρὸ τοῦ θρόνου με στῆναι
κελεύσας, τοιούτοις λόγοις ἔφησεν·
Ἄπιθι κάτω,
καὶ φάνηθι τῇ Παρθένῳ,
ἧς προειλόμην
υἱὸς εἶναι [ἑκουσίως],
καὶ λέξον τῇ ἀμιάντῳ·
Ὁ πάλαι ἐνδημήσας
πρὸς σὲ βουληθεὶς,
ἐκδημῆσαί σε θέλει
πρὸς αὐτόν, ἵνα [σκεπάζῃς

rimam: « O mulier augusta, non fortuito, « nec frustra ex decem millibus electa fuisti, « quæ creatorem tuum ederes. Verum et « operibus significas, quam tutus ille de- « lectus fuerit, sicut nunc in te cernere est, « unde, o Maria, reverentiam habes te su- « spicientis, obstupesco de te, o Virgo inter « matres. »

6. « Duplex nunc timor tenet me, Virgo, « neque mihi immerito *ambigendum:* si « enim te, cum tanta *sis*, morituram dico, « vereor ne quid mendacii eloquar. Haud « modica *autem alia* formido in hunc sermo- « nem me trahit. Si enim abiero, *quin præ-* « *ceptum* illud cujus gratia legatus sum, ex- « sequar, mittentem me offendam. Necesse « ergo est id eligere quod gravius est, *quum* « *id* magis urgeat quam mea in te pietas. « Haud enim obedire in quocumque loco « nutibus creatoris, nimis arduum est qui- « busvis respirantibus. Audi *ergo* mox quod « tibi fari jubeor, et cuncta excipe, tu in « matribus Virgo. »

7. « Assumptus jam, ut nosti, Christus e « terra sursum, sedet nunc et in sæcula Pa- « tris ad dexteram. Ipse me throno coram

respicis ad ἔργοις. — Placeret τὴν ἐν μ. Παρθένον, causa scilicet admirationis declarata.

6. Mel. pro rhythmo εὐθὺς οὖν ἄκουσον.

7. ἄπειθι C. — γενέσθαι υἱὸς εἶναι sic C. Sed γι-

εἰς τὸ] λοιπὸν τοὺς τοιούτους·
ταύτην γὰρ ἐπαγγε[λίαν
τοῖς μα]θηταῖς παρέσχετο·
ὅταν ὑψωθῶ,
λέγων, ἑλ[κύσω
αὐτοὺς] πρὸς ἐμαυτὸν,
ἵνα βλέπωσι τὴν χαράν μου,
[ταῖς ἱκεσίαις]
τῆς ἐν μητράσι Παρθένου.

η'. Μετ' οὐ πολλὰς ταύτας ἡμέρας, παγκο-
τὸ πέρας ὄψ[ει (σμία,
πάντων τῶν μου] πρὸς σὲ λόγων,
οὐ νόσος δι[αφθερεῖ
ζωὴν], οὐ λύπη, οὐκ ὀδύνη·
ἀλλ' ὥσπερ πᾶσι, [καὶ σοὶ ἡ κοίμησις]·
τοῦτό σοι ἔσται
τοῦ τέλους ἡ παρουσία,
[αὕτη ἡ παῦσις
τῶν] θλίψεων τῶν ἀπείρων·
ἡ πεῖρα ἀ[φοβωτάτη
ἐσχάτων] ἀθλημάτων·
ἐκρίθης μοιχὰς
ἐκ[συκοφαντῶν φθόνου],
ὡς ὁ νόμος Μωϋσέως
βούλεται ἀπο[κτείνειν σε·
τόπος] οὐκ ἦν σοι τεκούσῃ.
Ποῦ τὸ παιδί[ον δὲ πόῤῥω
βαστάζεις εὐ]θὺς
φόβῳ Ἡρώδου;
ἀλλά μοι οὐκ [ἂν
ἔξεστιν εἰπεῖν] ἡγουμένῳ
τὰς σὰς βασάνους
τῆς ἐν μητράσι Παρθένου.

θ'. Ἀνελλιπῶς ἤδη τὸ ἔργον
τετέλεσταί μ[οι,
διὸ ἐγὼ πρὸς] σὲ νῦν ἐξαπεστάλην·
ἀλλ' ἄρτι μὲν ἄ[πειμι
κατοικεῖν εἰς] ὅλους αἰῶνας,

« sistere jubens, in hæc verba locutus est : « Ito deorsum, et conspicuum te fac Virgini, cujus elegi *lubens* filius fieri, ac dicito illibatæ : « Qui olim voluit ad te migrare, te apud ipsum nunc hospitari vult, « ut deinceps istos *tuearis:* hanc enim *promissionem discipulis* adhibuit, dicens : « Cum exaltatus fuero, *traham eos* ad meipsum, ut meam videant gloriam, *precibus* Virginis inter matres. »

8. « Haud multos post hos dies, exitum « *videbis omnium rerum quas ego* tibi nuntio, mundi regina. Vitam *non minuet* « morbus, nec luctus, neque dolor. Sed « sicut omnibus, *sopor tibi erit;* hic tibi terminus, *hæc cessatio* immensarum ærumnarum; hæc probatio *minime formidanda* « *ultimorum* certaminum. Adultera judicata « es *ab invidia calumniantium*, ac si lex « Moysis juberet interficere *te. Locus* non « erat tibi parturienti. Tum quonam *debuisti* « *procul et subito auferre puerum*, metu Herodis? At mihi *vox deficeret* recogitanti « tuos cruciatus, o inter mulieres Virgo. »

9. « Jam ex integro opus perfectum mihi « est, *pro quo* ad te nunc *ego* missus sum. « Superest mihi ut *revertar mansurus, per* « cuncta sæcula, apud universos socios angelos. » *Surgit Maria,* mentis gaudio exuberans, *manusque attollit sursum*, et loquitur in hunc modum : « Nescio, o Domine, *quibus* « *te canticis canam et* laudibus. Dicendo non « sum quæ tuis digna sint donis, famulæ « tuæ collatis præ omnibus cæteris hominibus. Quid tibi, salvator mi, offeram? quid « in te primum mirabor? quid alterum? quid

νέσθαι tribus supponitur punctis, quasi expungendum. — ἑλκύσω. Joan. XII, 32, ex quo πάντα vel πάντας πρ. ἐ placeret, si per rhythmum licuisset. — Vix non malim χαράν μου καὶ τῆς τεκούσης.

8. οὐ κινδύνος C, læso acc. Solent librarii ultimam in οὐκ litteram jungere cum seq. vocali, inde multus error. — f. ἄρτι τελεῖται ἐσχ. ἀθλημάτων. — Mox quædam respicit apocrypha, in quibus purissima Virgo refertur juxta legem probata fuisse ob adulterii suspicionem, sicque declarantur sequentia satis obscura. — φόβου C. — ἡγουμένου C.

9. μαρία ut mox ἁγιωτάτη contrahitur. — ὧνπερ παρέσχες C. — τί τὸ τελ. C.

μεθ' ὅλων τῶν συναγγέλων. [Ἵσταται
Μα]ρία, τὴν φρένα
χαρᾶς πλησθεῖσα, [τὰς χεῖρας
αἴρει εἰς ὕ]ψος,
καὶ λέγει οὕτως· Οὐκ οἶδα,
Δέσποτα, πόσ[οις σε ὕμνοις
δοξάζειν καὶ] ἐπαίνοις,
οὐκ ἔχω εἰπεῖν
ἐπαξίως τῶν δώρων
ὧν παρέσχες μοι τῇ δούλῃ
ὑπὲρ τοὺς ὅλους ἀνθρώπους.
Τί σοι, σωτήρ μου, προσάξω;
τί σου θαυμάσω πρότερον;
τί τὸ μεταξύ;
τί τελευταῖον;
Ἐξ ὅλων μοι ἀρκεῖ,
ὅτι σου τοῦ ποιήσαντός με
ὑπάρχω μήτηρ,
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος.

ι'. Ῥήμασιν οὖν ὅτε τοιούτοις
Χριστὸν αἰνοῦσα
ἔληξε τῶν τῆς εὐχῆς, ἡ ἁγιωτάτη
εὐθὺς μεταπέμπεται
τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐν τῷ γένει,
πιστοὺς ὄντας, καὶ φησὶ πρὸς ἅπαντας·
Ἄνδρες, γυναῖκες,
ἐν γάμῳ καὶ παρθενίᾳ,
γέροντες, νέοι,
θεράποντες τοῦ υἱοῦ μου,
ἀκούσατε [τῶν μου λόγων],
καὶ γνῶτε τίνος χάριν
νυνὶ ὑπ' ἐμοῦ
με[ταπέμπεσθε] ὧδε·
τὸ γὰρ πέρας ἐφεστήκει
τῆς ἐν βίῳ [παρουσίας,
καὶ] δι' ἀγγέλου ἐπέγνων
πότε καὶ πῶς ἐκβήσομαι
[ἀπὸ τῆς] σκηνῆς,
ἣν νῦν ὁρᾶτε·
ὡς φίλοις οὖν ὑμῖν
[τὰ ἀγγέλ]ου ὡς διαθήκας
ἐκφαίνω ἄρτι
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος.

ια'. [Ταύτας οὖν οὐ πολλ]ὰς ἡμέρας,
ἐνέδωκέ μοι
ἐν τῷ σκήνει [τούτῳ μου ἔτι ἐμ]μεῖναι·
αὐτοὶ δὲ προσμείνατε,
καὶ πεῖ[ραν λόγων πάντων] γνῶτε,
αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γίν[εσθε,
εἴπατε ἃ ἔφη]
Χριστὸς περὶ τὴν μητέρα.
Ὅταν δὲ λίπω

« ultimum? Omnino mihi satis sit illud, « quod mater creatoris mei ego sim, Virgo « inter matres. »

10. His ergo verbis quum sanctissima Christum celebravisset, peractis precibus, statim accersit amicos et propinquos, quotquot fideles, et omnibus ait : « Viri, mulie« res, tam conjuges quam virgines, senes, « juvenes, famuli filii mei, audite *mea verba*, « et agnoscite cujus rei gratia nunc juxta « me omnes huc *convocemini;* finis enim ad« est mei in hac vita *incolatus. Id quippe* « ab angelo didici, quando et quomodo re« cedam *ab hoc* tabernaculo, quod cernitis « nunc; vobis igitur ut amicis, *angeli verba* « tamquam testamenta statim aperio, ego « Virgo inter matres. »

11. « *Paucos igitur hos* dies, mihi da« tum est in hoc tabernaculo *adhuc perma« nere :* vos vero perseverate, et scitote « *eventu comperta fore omnia verba;* testes « ab oculis famulique *estote; narrate quæ « dixit* Christus de matre sua. Quando vero « reliquero *vos, vobiscum permaneo*, nemo « me lugeat nimis, *nemo vestrum mœreat.* « Mors enim sanctorum Domini *pretiosa co« ram* terrigenis conspicitur. Verum in *psal« mis et canticis* exultantes spiritu, edite

10. f. ἀκουσ. ἀκριβῶς μου. — νῦν ὑπ' ἐμοῦ C.

11. Multa infra apud Cosmam similia, sed in hæc valedicentis Virginis verba συντακτήρια tot lacunas incidisse dirum est. — τίμιον. Iterum ps. CXV, 15, ut in trop. 3. — ψαλμοῖς. Cf. Ephes. V, 19. — ἐξόδου. Tot lacunis supplere cum ar-

[ὑμᾶς, σὺν ὑμῖν ὑπ]άρχω,
μηδείς με ἄγαν πενθήσῃ,
[μηδεὶς ὑμῶν λυπή]σῃ·
ὁ θάνατος γὰρ
τῶν ὁσίων Κυρίου
[τίμιόν τι ἐναντί]ον
τῶν ἐπιγείων ὁρᾶται·
ἀλλ' ἐν ψαλ[μοῖς καὶ ὕμνοις]
ἀγαλλιῶντες πνεύματι,
στείλατε σεμνῶς
[εὐχὰς ἐξόδου,
ὡς φίλ]οις τοῖς ὑμῶν,
καὶ τῷ ἔθει τῆς ἐκ[κλησίας
κηδεύ]σατέ με,
τὴν ἐν μητράσι Παρθένον.

ιβ'. [Ὦ μου υἱοῦ σύμβ]ουλοι φίλοι,
ἐγὼ μὲν ἔγνων
ὅτι αἱ γενε[αὶ πᾶσαι μα]καρίαν
ἀεί με λογίσονται·
ὑπνώσατε [ἐπιθαῤῥοῦντες
ἐλ]πίδι τῆς ἀθανάτου χάριτος·
σπεύσα[τε πάντες
ἐμ]οὶ ἐπακολουθῆσαι.
Γένος γινώσκω,
τοὺς τρόπους μοι συνημμένους·
εἰ φύσει μοι κοινωνεῖτε,
συνάφθητε καὶ πράξει·
κἀγὼ γὰρ σαφῶς
ἐκ τοῦ τέκνου μαθοῦσα,
τῶν αὐτῷ ὑπακουόντων
τὴν ἀγχιστείαν ἐροῦμαι·
ἐὰν τοιοῦτοι φανῆτε
οἷος αὐτὸς βεβούληται,
τότε ἀδελφοὺς
ὄψομαι πάντας,
ὅταν ἐξ οὐρανοῦ
ἔλθῃ κρῖναι τὴν οἰκουμένην.
Τοιαῦτα ἔφη
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος.

ιγ'. Λέγουσαν δὲ ταῦτα ὁρῶντες
οἱ συνηγμένοι,
ἅπαντες κατηφεῖς καὶ δακρυῤῥοοῦντες
αὐτόθι ἐκάθηντο·
καὶ δὴ μεταξὺ Ἰωάννης,
ὁ μέγας ἐν ἀποστόλοις, ἔρχεται·
θάμβους δὲ πλήρης
ὑπῆρχε, κατανοήσας
τοὺς ἠθροισμένους,
καὶ ἤρετο τὴν αἰτίαν.
Μαρία δὲ πρὸς ἐκεῖνον·

« cum decore *supremas preces sicut pro amicis* vestris, et juxta *Ecclesiæ* ritum, *sepelite* me, inter matres Virginem. »

12. « *O nati mei famuli* dilecti, ego quidem novi quod generationes *omnes beatam* me semper æstimabunt, requiescite, *firmiter confidentes in spe* immortalis gratiæ; *studete omnes me* sequi : generis haud ignara, novi mores meæ conditionis. Si naturæ meæ participes, estote mecum et gestis unanimes. Ego enim ut a filio didici manifeste, quanta sequentes eum hæreditas maneat, eloquar. Si tales vos ostenditis, quales ipse voluit, tum fratres vos omnes videbo, quando ipse de cœlo veniet orbem judicaturus. » Hæc dixit Virgo inter matres.

13. Sic locutam dum considerant qui convenerunt, cuncti vultu demisso, fusisque lacrymis, illic consederunt. Interea Joannes, inter apostolos magnus, ingreditur. Stupore correptus erat totus, agnoscens huc convocatos, et cur venissent anquirebat; ad quem Maria : « Noli turbari, inquit; verum « edoceare tu quoque cum illis, me cito « transferendam esse ex hoc pulvereo domicilio, ac propterea quos vides, apud me « collegi. Tu vero cito vade ad cæteros, et

duum sit, fit respectus ad preces in obitu solitas, quæ vocantur ἐξοδιαστικά.

12. γενεαί. Iterum Luc. I, 48. — σπεύσατε, παῖδες, in tr. 18.

13. Ὁ Ἰωάνν. C. Nisi ὁ tollatur, Ἰωάννης erit trisyllab. Quamvis melodus fere totus pendeat a circumlata Mileti Laodiceni historia, hic plura de suo aut ex alio fonte addit. — πρὸς αὐτὴν C.

Μηδὲν ταράττου, ἔφη·
διδάχθητι δὲ
καὶ αὐτὸς μετὰ τούτων,
ὅτι τάχιστα μεταίρω
ἐκ τῆς πηλίνης οἰκείας,
καὶ διὰ τοῦτο οὓς βλέπεις,
πρὸς ἑαυτὴν συνήγαγον·
τρέχε δὲ καὶ σὺ
πρὸς τοὺς ἑτέρους,
καὶ δεῦρο σὺν αὐτοῖς,
ὅπως πάντες ἀποδημοῦσαν
ἀσπάσησθέ με,
τὴν ἐν μητράσι Παρθένον.
ιδ'. Ὁ δὲ πολὺς ἐν θεολόγοις
ἀκούσας ταῦτα,
τύπτει στῆθος ταῖς χερσὶ, λέγει δα-(κρύων·
Προβλέπων σε, ἄχραντε,
τὸν σὸν υἱὸν βλέπειν ἐδόκουν,
καὶ λύπην μοι διαστὰς οὐ λέλοιπεν·
ἂν δὲ ἀπέλθῃς
καὶ σύ με ἐγκαταλείπῃς,
τῇ κεφαλῇ μου
τίς δώσει πηγὰς δακρύων;
διδάσκοντα γὰρ οὐκέτι
τὰ δέοντά με ἕξω·
οὐκέτι σὺν σοὶ
αὐλιζόμενος χαίρω,
οὐ παράδειγμα τοιοῦτον
καλλιεργίας εὑρήσω.
Τί μοι ἀπάρτι βιῶσαι;
ποῦ τό· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου;
Δείλαιος ἐγὼ
χρόνον τὸν ὅλον
ἔσομαι τῆς ζωῆς,
καὶ ὁ φθόνος γελάσει με χαίρων,
ἀφίστασαί μοι
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος.
ιε'. Ὑπὸ σφοδρᾶς τῆς ἀθυμίας
εἰπεῖν τοιαῦτα
βιασθεὶς ὁ θεολόγος τῇ Μαρίᾳ,
μηνύσων ἀπέρχεται
τὴν κοίμησιν ταύτην τοῖς ἄλλοις,
ὡς ἂν τάχος πρὸς αὐτὴν συνδράμοιεν·
καὶ εἰσελάσας
εἰς δόμον τὸν Ἰακώβου,
ὃς καὶ ἐκυβέρνα
ὁσίως τὴν ἐκκλησίαν
τῆς πόλεως τῆς ἁγίας,
δηλοῖ διὸ ἀπῆλθεν·
Ὁ δὲ παρευθὺ

« adeste hic cum illis, ut proficiscentem « me omnes salutent inter matres Virgi- « nem. »

14. Ex theologis summus ille vir, hæc ubi audiit, pectus percutiens manibus, flens dixit: « Prospiciens te, illibata, tuum videre « filium videbar, nec me, cum recessit, in « luctu reliquit. Tu vero si abieris, meque « tu dimiseris, quis capiti meo dabit fon- « tes lacrymarum ? Qui me enim doceat « quæ oportet, non habebo amplius, neque « ultra tecum in eadem aula lætabor. Jam « simile nobilis operis exemplum haud in- « veniam. Quorsum ego solitarius vivam ? « Ubi vox : Ecce mater tua ! Miser ego ma- « nebo per totum vitæ spatium, meque de- « ridebunt invidi, læti procul a me abivisse « Virginem inter matres. »

15. Animo vehementer commoto, hæc ubi dicere ad Mariam coactus theologus fuit, recedit nuntiaturus cæteris ultimum hujus soporem, ut ad eam cito concurrant: ingressusque in domum Jacobi, a quo et sancte regebatur sacræ urbis ecclesia, exponit cur venerit. Hic vero statim Petrum commonefacit cæterosque apostolos, quotquot ibidem commorabantur: « Adeste, inquit, sol- « vamus honores corpori in quo divina na- « tura recepta est, et electæ mulieri inter « millia, ut innupta pareret ante ipsam ge-

14. δακρύων iterum ἀσυνδέτως. — δακρύων. Jerem. IX, 7. — καὶ ὁ φθόν. nisi elidatur, v. abundat, aut omisso με χαίρων, legendum : γελάσει ὅτι ἀφίστασαί μοι.

15. ὃς καὶ ἐκυβ. C, altera versione. — ἐξηλεγμένην C.

μεταστέλλεται Πέτρον,
καὶ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους,
ὅσοι αὐτόθι κατῴκουν·
Δεῦτε, τιμήσωμεν, λέγων,
θείας δοχεῖον φύσεως,
καὶ τὴν ἐκ πολλῶν
ἀπειρογάμως
τεκεῖν τὸν πρὸ αὐτῆς
γεννηθέντα ἐξειλεγμένην.
Ἀξία δόξης
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος!

ιϛ'. Τῶν δὲ ῥητῶν τοῦ Ἰακώβου
ἀκούσας Πέτρος,
λέγει τῷ ἱερεῖ καὶ συναποστόλῳ·
Καλῶς, ἀδελφόθεε,
ἀεί τε καὶ νῦν ἐκδιδάσκεις·
γενέσθω ἅπερ ὀρθῶς διέγνωκας.
Ἔρχονται πάντες
σπουδαίως πρὸς τὴν Μαρίαν,
οὓς ἡ Παρθένος
πρεπόντως ἀσπασαμένη,
προτρέψασα δὲ καθίσαι·
Ἠκούσθη πάντων, ἔφη,
τὸ δόξαν Θεῷ
εἰς ἐμὲ γεννηθῆναι·
τῷ υἱῷ γὰρ ἐγὼ εἶπον
τῷ τῆς βροντῆς, ἵνα εἴπῃ·
κἀμοὶ ἐφόδια δότε,
ἃ καὶ ποθῶ καὶ ἔχετε·
εὔξασθε μητρὶ
τοῦ διδασκάλου,
τοῦ διδάξαντος ὑμᾶς,
ἁλιεῖς τῶν τῆς γῆς ἰχθύων·
καὶ σώζεσθέ μοι,
τῇ ἐν μητράσι Παρθένῳ.

ιζ'. Ὁ δὲ σοφὸς τῶν ἀποστόλων
χορὸς αὐτίκα
λέγει πρὸς τὴν Μαριάμ· Παρθενομῆτορ,
ἡμῶν ὑπερεύχεσθαι
τὴν σὴν ψυχὴν δέον, καθότι
εἰς ἄκρον ἔδραμες τελειότητος,
καὶ τῆς παρ' ἄλλων
οὐ δεῖσαι λοιπὸν ἐννοίας.
Τότε Μαρία,
βλεπόντων τῶν ἠθροισμένων,
μνημείῳ παρακειμένῳ
τὸ δέμας ἀνακλίνει·
ἐκτείνασα δὲ
καὶ τοὺς πόδας εὐθέως,
ἐπ' ἀλλήλαις τῇ κοιλίᾳ
χεῖρας τιθεῖ τὰς ὁσίας,
ἄνω τὰ ὄμματα πέμπει,
μετὰ σιγῆς προσεύχεται,
δίδωσι ψυχὴν

« nitum. Gloria digna est Virgo inter ma« tres. »

16. Cum Jacobi verba Petrus audiit, pontifici et apostolo ait : « Optime, Dei frater, ut « semper, sic nunc doces ; fiat quod recte di« judicasti. » Omnes procedere festinant ad Mariam, quos reverenter Virgo salutavit, et invitans ut sederent : « Ab omnibus auditum « est, inquit, quod in me fieri Deo placuit. « Ut hoc enim dicat, ego verba feci filio « tonitru. Jam mihi ultima date viatica, « quæ opto et penes vos sunt. Suffragamini « matri hujus magistri, qui doctrina sua « piscatores vos fecit piscium orbis, et va« lete mihi inter matres Virgini. »

17. At sapiens apostolorum chorus continuo ait ad Mariam : « Virgo mater, pro « nobis oret anima tua oportet, ut quæ in « fastigium properavisti perfectionis, ne« que prorsus indiges aliena sollicitudine. » Tum Maria, dum intuentur qui convenerunt, in monumento juxta posito corpus reclinat; extendensque statim pedes, ambas manus venerabiles decussatas in sinu ponit, sursum mittit oculos, in silentio precatur, animam illi dat a quo recepit, nullaque

16. ἐκδιδάσκει C. — Μαριὰμ C. — πάντων ὡς sat confuse C, et cætera minus liquent : ἠκούσθη πάντως (sic) ἔφη τῷ δόξαν Θεῷ C, quod diu torsit. — τοῦ ante διδάξ. abundat, sed syntaxi requiritur.

17. ὢ παρθενομ. C. Hæc unica strophe sat erit ut melodus nulli impar censeatur. — οὐ δεῖσαι

τῷ δεδωκότι,
χειρὸς δὲ μηδαμῶς
ἁψαμένης, καλύπτει βλέμμα,
καὶ πτύσσει στόμα,
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος.

ιη'. Πρὸ τοῦ δὲ τὴν πάναγνον σάρκα
δοθῆναι τύμβῳ,
οἱ Ἑβραίων ἱερεῖς καὶ Φαρισαῖοι,
μαθόντες τὰ δρώμενα,
ὀτρύνουσι τὴν νεολαίαν
εἰς θόρυβον, ἐκ μανίας λέγοντες·
Σπεύσατε, παῖδες,
ὑβρίζεται [γὰρ] ὁ νόμος·
τάφος τὸ σῶμα
μὴ δέξηται τῆς Μαρίας·
τὸν πλάνον γὰρ ἐκ πορνείας
συνέλαβεν ἐκεῖνον·
καὶ φαῦλοι αὐτοῦ
μαθηταὶ μηχανῶνται
ἀπειράνδρου τῇ βεβήλῳ
περιποιεῖν ὑπολήψεις.
Μὴ οὖν ἡμῶν ἀμελούντων,
κατ' [αὐτῶν] γνώμην πράξωσι·
λύσατε αὐτῶν
τὴν συμμορίαν·
θανοῦνται καὶ αὐτοὶ,
πρὶν [ἢ] δείξουσι κόσμον ὅλον
τιμᾶν μοιχάδα
τὴν ἐν μητράσι Παρθένον.

ιθ'. Ὁ δὲ θρασὺς καὶ στασιώδης
ἀκούσας ὄχλος
μετὰ ξύλων καὶ ξιφῶν τρέχει καὶ λίθων·
ὁρῶσι δὲ πόρρω[θεν]
ἀγοραίαν ἤδη τὴν κλίνην,
ἐν ᾗ σῶμα τὸ σεμνὸν κατέκειτο.
Εἷς δὲ τοῦ πλήθους,
[τοὺς] ὅλους θυμῷ νικήσας,
ὅλων προθέει,
καὶ ἅπτεται τοῦ φορείου,
μικροῦ δὲ ἔμελλε τοῦτο
εἰς χθόνα περιτρέπειν,
ἐὰν μὴ Χριστὸς
τὴν ἀκόλαστον τόλμαν
παραδόξως τῇ κολάσει
ἔσβεσε τοῦ νεανίου·
τὰς ἁψαμένας γὰρ χεῖρας
τοῦ καλλιφάρου σκίμποδος
τέμνει παρευθὺ

manu premente, claudit pupillas, et labia jungit, Virgo inter matres.

18. Verum priusquam tumulo sanctissima caro committeretur, Hebræorum sacerdotes et Pharisei, quæ peracta sint edocti, pubem plebis instigant in tumultum, cum furore aientes : « Festinate, pueri, lex *enim* vitu- « peratur; neutiquam sepulcrum recipiat « Mariæ corpus. Nam meretricio conceptu « habuit istum erroneum, cujus fallaces dis- « cipuli enituntur virginitatis fabulam de « impura muliere circumspargere. Minime « ergo socordia nostra id *pro suo* libitu fa- « ciant. Dissipate eorum factionem. Mo- « riantur et ipsi, prius*quam* cultum totius « orbis concilient erga adulteram, inter « matres Virginem. »

19. Ferox vero et seditiosa plebecula, his auditis, cum lignis et gladiis et lapidibus ruit. *Longe* autem prospiciunt jam lecticam in foro vectam, in qua augustum corpus requiescit. Unus ex turba cunctos impetu superans, præ omnibus currit, tangitque feretrum, parum autem abfuit quin illud in humum dejiceret, nisi Christus intolerabilem nebulonis petulantiam stupenda pœna extinxisset : excindit enim illico ab extremis partibus manus nobilissimo lecto impactas;

adde similibus in glossario nostro colligendis. — ἐπ' ἀλλήλοις C. — τίθει γεῖρας C, contra accent. τιθεῖς habet etiam Pindarus.

18. νεολέαν C. — κατὰ γνώμην C. — ἢ post πρὶν C om. — μοιχαλλίδα C, bisque v. est tetrasyllab. in tr. 21, et 23, ubi semper obvia emendatio est.

19. πόρρω ἀγοραῖον C, læso rhythmo. f. mel. ἐν ἀγορᾷ, — ἀκόλαστον... κολάσει, hoc ludo noster

ἀπὸ τῶν ἄκρων·
φόβος δὲ τοὺς λοιποὺς
τῆς ἀτόπου ὁρμῆς ἐπέσχε,
τιμῶν δικαίως
τὴν ἐν μητράσι Παρθένον.
κ'. Ἰδὼν Χριστοῦ πεῖραν, καὶ ὄψει
μαθὼν τὸ κράτος,
ὁ χειρῶν διατεμνόμενος [τὰ ἄκρα],
καὶ πένθει τρυχόμενος
εἰς γῆν πρὸ ποδῶν τῶν ὁσίων
κατέῤῥιπτε μαθητῶν, καὶ ἔλεγεν·
Ἥμαρτον, δοῦλοι
δεσπότου ὑπεραγάθου,
ἔγνων τὸ πταῖσμα·
ὑμεῖς ἐλεήσατέ με.
Ὁ Πέτρος δὲ πρὸς ἐκεῖνον·
Ἐὰν πιστεύῃς, ἔφη,
τῷ ταύτης υἱῷ
καὶ ἡμῶν διδασκάλῳ,
τῶν μελῶν σου τὴν ὑγείαν
[ὡς] δεῖγμα πίστεως ὄψει.
Τότε βοήσας ἐκεῖνος
ἔφη· Πιστεύω, κύριε,
ὅτι τοῦ Θεοῦ
τῶν Ἰουδαίων
υἱὸς ὁ Ἰησοῦς,
καὶ δι' ἄκραν φιλανθρωπίαν,
υἱὸς ὑπάρχει
τῆς ἐν μητράσι Παρθένου.
κα'. Ἦν οὖν ὁρᾶν θαύματος θαῦμα
μεγίστου μεῖζον,
συνημμένον· καὶ γὰρ τοῖς κλινοφοροῦσι
ταφῆναι προσέταξε,
καὶ λέγει ὁ Πέτρος τῷ νέῳ·
Ἐλθὼν δίδου ἀποδείξεις πίστεως,
ἅψαι τοῖς ἄκροις,
οἷς ἔχεις, ὧν ἀφῃρέθης·
ἅπερ, ὡς βλέπεις,
ἐκκρέμανται τοῦ δεμνίου,
καθάπερ ἥλοις ὀξέσιν
αὐτόθι πεπαρμένα.
Ὁ δὲ παρευθὺ
τὸ ἐπίταγμα Πέτρου
ἐπὶ πάντων ἐκτελέσας,
ὅπερ ἐζήτησεν, εὗρεν·
ἦν οὖν ὡς ἦν πρὸ τοῦ πάθους,
μᾶλλον δὲ ὑγιέστερος·
ῥώννυται καὶ γὰρ

terrorque cæteram amentem turbam invadit, justam ob vindictam Virginis inter matres.

20. Qui Christum expertus, oculisque percipiens virtutem illius a quo *extremis* truncatur manibus, ejulans lamentatur, humique cadens ad pedes venerabilium discipulorum, volvebatur et aiebat: « Peccavi, « servi magistri omnium optimi, agnosco « culpam; vos miseremini mei. » Ad quem Petrus: « Si credideris, ait, in hujusce fi« lium, nostrumque magistrum, membro« rum sanationem in argumentum fidei « videbis. » Ad hæc ille clamans: « Credo, « inquit, Domine, Jesum esse filium Dei « Judæorum, et per summam suam clemen« tiam factum esse natum Virginis inter « matres. »

21. Cernere erat igitur prodigium summo miraculo majus et subitaneum. Imperavit enim Petrus his qui ducebant feretrum ad sepulturam, et dixit adolescenti: « Acce« dens, præbe testimonia fidei, tange muti« lis tuis manibus extrema tibi ablata, quæ « uti vides, e loculo pendent, acutis quasi « clavis illic affixa. » Qui subito Petri mandato coram omnibus obediens, quod quærebat, invenit. Erat enim, ut prius fuit ante vulnera, immo vegetior. Confirmatur enim corpore et spiritu, baptismate suscepto,

raro utitur, qui Romano solemnis est. — καλλιφόρῳ C.

20. ἴδεν C. — ὁ τὰς χεῖρας χειρῶν διατεμνόμενος καὶ C, manifesto scripturæ tumultu.

21. μέγιστον μεῖζον C. — συνημμένον, *consequenter actum*. f. συνημμένως καὶ γὰρ... « *Simul* imperavit Petrus... et dixit. »

σῶμα καὶ πνεῦμα,
τὸ φώτισμα λαβὼν,
κράζων τε ἀκλονήτῳ πίστει·
[Ὦ] Θεοῦ μήτηρ,
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος.

κβ'. Μνήματι δὲ δόντες τὸ σῶμα
τὸ θεοδόχον,
οἱ προπέμψαντες ἀνέστρεφον εἰς οἴκους·
ὁ μέντοι Ἰάκωβος
τοῖς ἄλλοις ὁμοῦ ἀποστόλοις
εἰς δόμον τὸν Ἰωάννου ἔρχεται,
ἄρτου ἐκεῖσε
γευσάμενος μετ' ἐκείνων·
ἔνθα ὁρῶσι
καθήμενον ἐν τῷ μέσῳ
Χριστὸν, καὶ οὕτως εἰπόντα·
Τὴν σάρκα τῆς Παρθένου,
ἐξ ἧς ἀληθῶς
θέλων σὰρξ ἐγενόμην,
ἐξαιρέτως, ἐπαξίως
βούλομαι δώροις τιμῆσαι·
εἰ γὰρ Μωσέως [προσώπου]
τὸ ἀφανὲς τετίμηται,
καὶ ἡ κιβωτὸς
τῆς διαθήκης,
πῶς ἔσται ὁ ναὸς
πρόχειρος, ὁ ἐκείνων μείζων;
Ἄδηλος ἔστω
τῆς ἐν μητράσι Παρθένου.

κγ'. Ἅπερ ὑμῖν ἄρτι κελεύω,
γενέσθω δῆλα
καὶ τοῖς ἄλλοις μεθ' ὧν σῶμα τὸ Μαρίας
καλῶς ἐκηδεύσατε,
ὡς ἂν διδαχθῶσι κἀκεῖνοι,
καὶ ἄλλους ταῦτα σαφῶς διδάξωσι.
Λόγοις τοιούτοις
συνῆψε Χριστὸς τὸ ἔργον·
καί που Μαρίας
οὐκ ἔστι τῆς Θεοτόκου
ὀστοῦν ἢ σάρκα ἰδέσθαι,
κενὸν δὲ καὶ τὸ σῆμα
ὁρᾶται, ἐν ᾧ
ἡ σεπτὴ κατετέθη,
ὡς δηλοῦσιν οἱ τὸν τόπον
ἱστορηκότες ἐκεῖνον.
Ἀλλ' εἰ καὶ κόσμου μετέστης,
ὅλος σε κόσμος κέκτηται,
ἄρδην πανταχοῦ

cum fide immota clamans : « O Dei genitrix, « Virgo inter matres. »

22. Tum postquam monumento crediderunt corpus, Dei receptaculum, pompæ ministri ad domos reversi sunt. Interim Jacobus cum cæteris apostolis in Joannis ædes se recepit, ibique cum illis panem gustavit. Quo in loco, contemplantur medium Christum, sic loquentem : « Virginis carnem, ex « qua vera caro lubens factus sum, volo « exquisitis, condignisque muneribus honorare. Si enim *vultus* Moysis perstringenti « decore honestatus est, et arca testamenti, « quomodo vulgare foret templum hisce « multo majus? Invisibile esto corpus Vir« ginis inter matres. »

23. « Quæ vobis modo præcipio, fiant « etiam manifesta cæteris, quibuscum Ma« riæ corpus rite sepelivistis, ut quæ didice« runt, alios aperte edoceant. » His sermonibus Christus factum adjunxit. Nusquam enim Mariæ Deiparæ ossa carnemve cernere contigit. Vacuus autem videtur loculus in quo augusta illa deposita est, ut significant qui hujus loci texuere historiam. — Agedum, quantumvis e mundo translata sis,

22. ἄρτους C; pro ἄρτων malui ἄρτου, de pane eucharistico id aptius intellecturus. — En suavissima ab incunabulis Græcorum invecta consuetudo, quoties fit christianæ familiæ convivium, panem reservandi quasi Virgini consecratum, quæ quidem eulogia domestica etiam nunc et optime Παναγία vocitatur. — προσώπου. Cf. Exod. XXXIV, 29, 30, 37. Malit aliquis legere τὸ σῶμα, respectu ad Deuteron. XXXIV, 7, et em. τῷ ἀφανεῖ.

23. ἀλλ' εἰ καί. Solita et grata melodorum clausula, qua noster in prooemium eleganter recidit.

ἐπιφοιτῶσαν,
καὶ τόπος νῦν οὐδεὶς
σῆς ἀμέτοχος προστασίας,
[ἡ] πιστῶν δόξα,
ἡ ἐν μητράσι Παρθένος.

totus te possidet orbis, te celebri ubique tutela propitiam, neque locus ullus est tui præsidii expers, o fidelium gloria, o Virgo inter matres.

EXCURSUS

IN COSMÆ DE ASSUMPTA VIRGINE CANTICUM.

Quod typis quidem et paraveram et dederam, quod deinde expunctis plagulis, duxeram supprimendum, nunc postliminii quodam jure, saltem obiter et partim restituo, quoddam de assumpta Virgine poema, magno Cosmæ insignitum nomine. Ego enim qui nova promiserim, negligere cogor quod jam semel in Anthologio romano prodiit, quamvis liber ab Urbe vix exierit, in quo jacet incognitum opus, mendis scatens, quæ levi brachio sustulissem, ope duorum classicorum codd. taurin. f. 130 et corsin. f. 140. Quanti æstimanda sit opera, et veteres docent, siquidem, quum nostra fere omnia scriptorum silentio obstinato obruantur, hoc tandem et egregie memorant litteræ, quæ sive Michaelis Glycæ, sive Joannis Zonaræ nomine circumferuntur; et recentiores confirmant multis cum laudibus, quibus non pepercerunt cl. vv. Aloysius Vaccari et Jos. Cozza, in opere inscripto, *De corporea Deiparæ Assumpt.* Rom. 1869. Quid ego censeam, fortasse ausim paulo infra disputare. Sed agedum, si tanti valet qualecumque Cosmæ testimonium in quadam raritate veterum certorumque hac de re monumentorum, quanti feceris nostrum Hamartolum, duobus fortasse sæculis Cosma antiquiorem, et cur me pigeret utrumque sub uno obtutu brevique in compendio proponere?

Prooemium superiori exordio simile, inter hirmos adeo frequentatur, ut totum hic legere juverit, quod altius repetendum esse, facile quis autumaverit.

Τὴν ἐν πρεσβείαις
ἀκοίμητον Θεοτόκον
καὶ προστασίαις
ἀμετάθετον ἐλπίδα
τάφος καὶ νέκρωσις οὐκ ἐκράτησεν·
ὡς γὰρ ζωῆς μητέρα
πρὸς τὴν ζωὴν μετέστησεν,
ὁ μήτραν οἰκήσας ἀειπάρθενον.

Inde poema in duas divisum esse partes palam est, quarum prior in laudes, posterior in obitum Virginis dicatur. Sic autem melodus texit encomia, ut sensim et apte lætas ad exequias pergat. Sed prius in tr. 2 divinum de more afflatum exposcit, receptumque ponit hirmum, eumdem scilicet ac τράνωσον, toni II, sed leviter mutatum, ut infra animadvertetur, eoque magis id notatu dignum videtur, quod tonus alius esset, nempe sextus, si omnibus libris editis fides datur, quibus obstat inscriptio corsin. f. 140: κονδάκιον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, ἦχ. β', φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ταπεινοῦ Κοσμᾶ ὕμνος. Incipit:

Τείχισόν μου τὰς φρένας, Χριστέ μου,
τὸ γὰρ τεῖχος τοῦ κόσμου
ἀνυμνῆσαι τολμῶ.....

Virginem ergo celebraturus a trop. 3 ad 8, melodus primum stupet obiisse matrem τοῦ πάντας ζωογονοῦντος, idque inter summa Dei prodigia reputat (tr. 3). — Carne quidem Virgo merito transit in paradisum (tr. 4):

Ἡ οὐρανοῦ
πλατυτέραν σκηνῆς κτησαμένη νηδὺν,
ὡς οὖσα οἶκος καὶ θρόνος
καὶ χωρίον Χριστοῦ πολυχώρητον...

Salutatur Gethsemani, horto deliciarum similis, a quo Christus sacrum matris corpus extra sordes transtulit (tr. 5):

Καὶ ἐξῆς σῶμα τὸ ἅγιον
τῆς μητρὸς μετατέθεικε δίχα φθορᾶς.

Tantum usque ad mortis vestigia, πρὸς ἴχνος θανάτου ἐπιδιέβη successit Virgo mater, ut verus naturæ nostræ terminus Christus videretur, qui transtulit illam (tr. 6):

Ἐπεὶ κειμένην συνήρπασε
τὴν ἁγνὴν ἀπομήκοθεν δίχα φθορᾶς...

Maria ergo, tempora prætergrediens, cum temporum Domino hospitatur, quam decuit ab ultimo eximi contagio, quum vas illud vitæ inæstimabile Deus prius exquisite efformaverit (tr. 7):

Διότι ἔδει τὸ σκεῦος
τῆς ζωῆς τῆς κοινῆς τὸ ἀτίμητον
ῥεύσεως ὕβριν μὴ δέξασθαι,
ὁ Θεὸς προανέπλασε κατ' ἐκλογήν...

Quando autem somni sub specie transiit, prodigium illud additum est, sub nube vectos esse discipulos a longinqua dispersione (tr. 8).

Nunc nobilissima funera incipiunt (tr. 9), et ambo melodi proximi sunt; sed quanto præstantior Hamartolus!

Ἴδον αὐτὴν οἱ δέκα καὶ δύο
προσκυνήσαντες ἅμα
τῇ πρεπούσῃ τιμῇ,
ὡς οὖσαν καὶ ὑπέρτιμον·
ἡ δὲ, ὅταν ἴδῃ τοὺς ἀποστόλους,
ὑπεμνήσθη εὐθέως τοῦ διδασκάλου,
καὶ μητρικῶς
ταραχθεῖσα μικρὸν
ἀπὸ σπλάγχνων ψυχῆς,
ἐν πλείστοις δάκρυσι βρέχει
ὀφθαλμοὺς Μαριὰμ καὶ ἀνέκραζε·
Χαίρετε, τέκνα τοῦ τέκνου μου
καὶ υἱοὶ οὓς ἐν Πνεύματι υἱοθετεῖ...

Tr. 10. « Lætor, inquit, et festino, ut mater cum nato consociari, ut famula commorari cum Domino... »

Tr. 11. « Nolite flere, cito enim vos debetis ad nos reverti... »

Tr. 12. « Sepelite me: mihi videor quasi filii palmis honestari, per vestras manus, vices magistri gerentium (τοποποιοὺς διδασκάλου ὁρῶ), qui vos fratres cognominavit... »

Tr. 13. « Morti meæ supervivam, mundoque relicto, mundanos non deseram: matrem enim Dominus audit, ut promisit et præcepit:

Ἐλεεῖ γὰρ ἀεὶ, ὡς φιλάνθρωπος,
ἅπαντας σώζει· ἀκούει γὰρ
τῆς μητρὸς, καθ' ὑπέσχετο, δι' ἐντολῆς... »

Tr. 14. Prolixo functa sermone, Virgo emisit spiritum, quem angeli recipiunt, ut quæ fuit

ὡς θεῖον πνευστικὸν καταγώγιον,
οὗτινος ἔχειν τὴν ὄσφρησιν
καὶ τοῦ τὰ νῦν εὐωδέστατα πνέοντος...

Tr. 15. Sacrum vero corpus apostoli proni salutant, humectant fletibus, et osculis venerantur.

Tr. 16. Christum melodus ipsum videt geminare matri oscula, cujus inter ubera lactans puellus gestiens et osculabundus alebatur.

Tr. 17. Tollentes igitur corpus apostoli humeris gestant, voce et pompa concelebrantes eam, quæ ut universorum causa bonorum data est inhabitantibus orbem.

Tr. 18. Multus fit undequaque fidelium populorum concursus.

Tr. 19. Unus tantum stultus Hebræus, manuum abscissione ob petulantiam corripitur, donec in melius convertatur.

Tr. 20. Omnes quidem eam oculis vident in sepulcro conditam, tum arcano modo assumptam, monumentoque vacuo, raptam fuisse comperiunt.

Tr. 21. Inde iterum effusæ ad Virginem laudes et vota:

Ὅπλον στεῤῥὸν, βεβαία ἰσχύς τε,
προστασία καὶ φύλαξ,
καὶ ἐλπὶς ἀκλινὴς,
καὶ τεῖχος ἀκατάλυτον,
ἐν πίστει τὸν κόσμον διατηροῦσα,
καὶ ἐν νίκαις τὸ κράτος τῆς βασιλείας...

Tr. 22. Ultimum se humilemque ac pronum melodus sistit, veniam exposcentem:

Νοῦς γὰρ πτωχὸς
οὐ πλουτεῖ θησαυρὸν ἐγκωμίων σεπτῶν·
σὺ οὖν μοι ἀντὶ πενίας
λογισμῶν καὶ ψυχῆς τὰ ἐλέη σου
παράσχου· σὲ γὰρ ἀντίληψιν
ὁ Θεὸς ἐδωρήσατο πάσῃ πνοῇ, ὁ μήτραν...

Sic ille. Nunc ut datam fidem absolvam, candide fatear, vix dignum opus esse quod principi melodorum assignetur. Silentio plura prætermisi, quæ vel ubi theologica sententia valet, rerum contortam et ambiguam seriem produnt. Mitto modulum incomptum, amplos, impeditosque στίχους, ita ex alio classico consarcinatum, ut priscis versiculis una aut altera syllaba importune accedat. Mitto frigidam ταυτοέπειαν, sæpe congestam, qualem habet Gethsemani vastitas per totum trop. 5 amplificata, et quale exordium trop. 19!

Μάταιος δὲ Ἑβραίων τις τότε
(ματαιότης οἱ οὗτοι

τῶν ματαιοτήτων),
ὃς ὕβρεις τε καὶ σκάνδαλα...

Sed inepta et barbara aut nova quædam sunt, a quibus abhorret Cosmas, tersus, limatusque poeta, quæ vix triplici codice emendantur, ut tr. 3: Ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ τε καὶ δείκνυσιν,... tr. 5 τιμητικῶς προσφόρως... τὸ χωρίον ἐκεῖνο μακαρίσωμεν, λαοὶ,.. tr. 6 τελείας φύσεως ὅρους.., tr. 7 ζωῆς κοινῆς τὸ ἀκοίνητον vel τὸ ἀκοίμητον,... tr. 9 καθαρῶς θεϊκῶς... tr. 11, προσαναμιμνήσκω μὴ θρηνῆσαι, στενάξαι ἢ ὀλολύξαι,... tr. 12 τοποποιοὺς, ne notetur ταφιαζομένη in T,... tr. 13 κόσμον ἀφιῶ vel ἀφίω sic tres codd. pro ἀφίημι. tr. 16 ἀβλέπτῳ τῷ θεωρήματι, ut in tr. 14 κυρίου ἀορασίᾳ, tum mox φιλήμασι γλυκείοις πληρῶσαι ταύτην ἧς τοὺς μαστοὺς καὶ τοῖς κόλποις vel in edit. rom. cum codd. fort. pro τοῖς μ. etc. tr. 18 τὰ χρῶτα θεοπνευστίας, plurali absoluto ex tribus codd. Et alia bene multa minus peritum arguunt opificem, aut poetam qui melodiam id genus parum curavit, an fortasse ut alia coleret exquisitius?

III.

DE VESTE B. VIRGINIS DEIPARÆ,

DEPOSITA IN BLACHERNIS.

αʹ. Περιβολὴν πᾶσι πιστοῖς ἀφθαρσίας, * θεοχαρίτωτε ἁγνὴ, ἐδωρήσω, * τὴν ἱερὰν ἐσθῆτά σου, μεθ' ἧς τὸ καθαρὸν * σῶμά σου ἐσκέπασας, * σκέπη πάντων ἀνθρώπων, * ἧσπερ τὴν κατάθεσιν * ἑορτάζομεν πόθῳ, * καὶ ἐκβοῶντες κράζομεν πιστῶς· * Χαῖρε, Παρθένε, * χριστιανῶν καύχημα.

βʹ. Τὴν καθαρὰν καὶ ἀληθῆ * σκήνην τοῦ Θεοῦ Λόγου, * τὴν ἔμψυχον νεφέλην, * καὶ στάμνον τὴν τοῦ μάννα, * τὴν Θεοτόκον Μαριὰμ * πάντες οἱ σωθέντες * διὰ τοῦ τόκου αὐτῆς * ἐν πίστει μακαρίσωμεν, * καὶ τὴν σεπτὴν ἐσθῆτα προσπτυξώμεθα, * ἥπερ τὸν δεσπότην * περισχοῦσα ὥσπερ βρέφος * ἐβάσταζε, * φορέσαντα σάρκα, * δι' ἧσπερ τῶν βροτῶν * ἡ φύσις ἐπήρθη * πρὸς μετάρ-

1. Immortalitatis vestem cunctis fidelibus dedisti, o casta Deo gratissima, hoc sacrum vestimentum quo purum texisti corpus, tu omnium protectio hominum, cujus depositionem cum amore celebramus, in fide clamantes: « Salve, Virgo, Christia« norum superba lætitia. »

2. Mundum illud verumque Dei Verbi tabernaculum, spiritualem nubem, mannæque urceum, Deiparam Mariam beatam in fide dicamus, o quicumque sumus in ejusdem partu salvi, vestemque sacram veneremur, qua circumdata tulit infantem Dominum, illa carne indutum quæ mortalium naturam erexit ad superiorem vitam cœlique regnum: unde cum gaudio magna voce cla-

III. Altera mensis julii die celebratur apud Græcos depositio sacræ vestis B. Virginis in Blachernis: quam vetus sit hoc cemelium, testatur hymni Acathisti quem supra retulimus, historia viris eruditis satis probata, in qua legitur profligatos fuisse Avaros, dum urbem CP. obsiderent, solis sacris imaginibus per muros et compita a Sergio patriarcha circumlatis; qui inter hæc, inquiunt, venerandam vestem Deiparæ proferens, mœnia obibat: Προσέτι δὲ καὶ τὴν τιμίαν ἐσθῆτα τῆς Θεομήτορος ὑποφερόμενος διὰ τῶν τειχῶν περιήρχετο. *Patrol. gr.* t. XCII, col. 1349 C. Pronum est opinari ad hæc respici, in primis in tr. 4 hujus veteris poematis, quod extat in taurin. f. 125.

1. πρὸς τό· Ὁ ὑψωθείς. Duo priora trop. edd. servant menæa veneta. His vero anthol. rom. prætulit oden his tropariis conflatam 1. τὰ καταθέσια. 2. Ὡράθη. 3. Δορυφοροῦσι. 4. Ἡλιακὰς, in quæ derivarunt plura e nostris, sed nihil ad historica respicit. — τὸ ἱερὸν σῶμα ven. — σκέπη θεία ib. — τὸ καύχημα ib. contra rhythmum.

2. πτυξώμ. T. — ὡς βρ. T, edd. — οὗπερ τὸν T. — δθ. γεγ. κραυγάζει T, γεγηθότες κραυγάζομεν edd. quæ obstant hirmo τῇ γαλιλ.

σιον ζωὴν * καὶ βασιλείαν· * ὅθεν γεγηθὼς * κραυγάζω μεγαλοφώνως· * Χαῖρε, Παρθένε, * χριστιανῶν καύχημα.

mo : « Salve, Virgo, Christianorum ovans « lætitia. »

γ'. Ὁ ἐν τῷ ὄρει τῷ Σινᾶ * λαλήσας θεῖος Λόγος, * καὶ δείξας ἐν τῇ βάτῳ * Μωσῇ τῷ νομοθέτῃ * τῷ τῆς θεότητος πυρὶ * φύσιν τῶν ἀνθρώπων * ὁμιλοῦσαν ἐξ ἁγνῆς * Παρθένου καὶ θεόπαιδος, * δι' ἧς ἐφανερώθη καὶ ἔσωσεν * διὰ παθημάτων * καὶ ἐγέρσεως ἀῤῥήτου, * ἐδόξασεν μετέπειτα πάλιν * μητέρα τὴν αὐτοῦ, * καὶ σκέπην ἀρίστην * τὴν ἐσθῆτα ἑαυτῆς * κόσμῳ χαρίζει * κατὰ τῶν ἐχθρῶν * τοῖς πίστει ἀναβοῶσιν· * Χαῖρε, Παρθένε, * χριστιανῶν καύχημα.

3. Qui in monte Sina locutus est Dei Filius, et Moysi legislatori ostendit in rubo humanam naturam cum igne deitatis conjunctam, ope Virginis Deiparæ, per quam se manifestavit, salutemque dedit patiendo et ineffabiliter resurgendo, gloria post hæc matrem suam cumulavit, dum mundo confert optimam in ejus veste tutelam adversus hostes, fidelibus clamantibus : « Salve, Virgo, Christianorum gloriosa lætitia. »

δ'. Ὑπὸ τοῦ πάντων ποιητοῦ * καὶ πλάστου καὶ δεσπότου * δεδόξασαι, Μαρία, * πανάχραντε Παρθένε, * ὡς μήτηρ οὖσα ἀληθής· * ὅθεν καὶ τῇ πόλει * φύλαξ ὤφθης κραταιὰ * καὶ σκέπη καὶ προπύργιον, * καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀήττητος, * οἷα στρατηγέτις * καταβάλλουσα ἀόπλως * τὰς φάλαγγας * τῶν ὑπεναντίων, * οἰκτείρουσα φαιδρῶς * καὶ σκέπουσα πάντα * τὸν λαόν σου τὸν πιστὸν, * διὰ ἐσθῆτος * τῆς ἀληθινῆς, * τὸν πίστει σοι ἐκβοῶντα· * Χαῖρε, Παρθένε, * χριστιανῶν καύχημα.

4. Ab omnium conditore, opifice et Domino, gloria ornaris, o Maria, illibatissima Virgo, utpote vera ejus mater. Unde et urbis custos visa fuisti potens, præsidiumque et propugnaculum adversus hostes invictum : si quidem dux sine armis phalanges prosternis coram oppositas, tu insigniter clemens, tegensque populum tuum fidelem per hanc veram vestem tuam, dum ad te in fide clamat : « Salve, Virgo, Christianorum superbia. »

3. ὄρει Σινᾶ T. — προσομιλοῦσαν T. — De θεόπαις cf. Roman. XXIX, 40 ; Jos. II, 4. — δι' οὗ ἐφαν. T. — f. κόσμῳ δωρεῖται.
4. τοῖς πίστει ἐκβοῶσιν T.

IV.

DE ZONA B. VIRGINIS DEIPARÆ,

DEPOSITA IN CHALCOPRATEIS.

α'. Τὴν θεοδόχον * γαστέρα σου, Θεοτόκε, * περιλαβοῦσα * ἡ ζώνη σου ἡ τιμία, * κράτος τῇ πόλει σου ἀπροσμάχητον, * καὶ θησαυρὸς

1. Uterum in quo Deus receptus est quum veneranda zona tua, o Deipara, cinxerit, invictum robur est civitati tuæ ejusque the-

IV. Ut auctorem hujus ac præcedentis poematis nemo non quæret in clero Constantinopolitano, sic libenter utrumque tribuam S. Josepho hymnographo, Scevophylaci, seu sacrorum κειμηλίων patriarchalis ecclesiæ custodi, cui proinde peculiari ex titulo tam B. V. vestis quam zona commissa est. Posterius hoc opus extat in taurin. f. 148, ad diem augusti XXXI.

1. πρὸς τό· Τὴν ἐν πρεσβείαις, v. p. 527, dein πρὸς τό· Τράνωσον. — περιβαλοῦσα T solito lapsu. — καὶ τεχοῦσα T. Sæpe ultimus v. est hendecasyll.

ὑπάρχει * τῶν ἀγαθῶν ἀνέκλειπτος, * ἡ μόνη τεκοῦσα ἀειπάρθενος.

β'. Τίς γηγενῶν τὰ σὰ μεγαλεῖα * διηγήσεται λόγος; * ποία γλῶττα βροτῶν; * νοῦς γὰρ οὐδὲ ὁ οὐράνιος· * ἀλλ' ἡ τεκοῦσα τῆς συμπαθείας * τὸ ἀμέτρητον πέλαγος, Θεοτόκε, * δέξαι καὶ νῦν * ἐξ ἀκάρπων χειλέων τὰ ᾄσματα, * καὶ δίδου θείαν μοι χάριν * εὐφημῆσαι τὴν ζώνην σου, δέσποινα, * δι' ἧς ὁ κόσμος ἀγάλλεται * σὺν ἀγγέλοις ὑμνῶν σου τὰ θαύματα, * ἡ μόνη τεκοῦσα ἀειπάρθενος.

γ'. Πάντα τὰ σὰ παράδοξα ὄντως, * ἡ μετάστασις ξένη, * καὶ ὁ τόκος φρικτός· * ἡ ζώνη δὲ ἡ φερέζωος * ὑπεναντίας δυνάμεις πάσας * ἀοράτως τροποῦται, ἣν σὺν ἐσθῆτι, * ὑπεραγνή, * φυλακτήριον ἔθου τῇ πόλει σου, * θησαύρισμα δὲ θεῖον, * ὥσπερ τείχη ἡμᾶς περιβάλλοντα, * φρουροῦντα, περιζωννύοντα, * ἰαμάτων πηγὰς ἀναβλύζοντα, * ἡ μόνη...

δ'. Νέμεις ἡμῖν καθάπερ ἐκ κρήνης * τῆς ἁγίας σοροῦ σου * ἰαμάτων πηγὰς * καὶ τρόπαια τοῖς ὑμνοῦσί σε· * σὲ γὰρ ἐτύπου ἡ θεία πάλαι * κιβωτὸς τιμωροῦσα τοὺς ἐναντίους, * καὶ τῷ λαῷ * τοῦ Θεοῦ χορηγοῦσα θαύματα· * ὅθεν σε νῦν ἐξαιτοῦμεν * περιζῶσαι ἡμᾶς ἐν τῇ ζώνῃ σου * ἰσχὺν καὶ κράτος ἀήττητον * κατ' ἐχθρῶν ἀπειθούντων τῷ κράτει σου, * ἡ μόνη...

saurus bonorum inexhaustus, o quæ sola peperisti semper virgo.

2. Magnalia tua quis terrigenarum sermo aut quæ lingua mortalium dicet? Immo ne mens quidem inter cœlestes. Sed tu quæ peperisti immensum clementiæ pelagus, o Deipara, nunc quoque da ut ex infrugiferis labiis tua cantica cieantur, divinamque mihi concede gratiam celebrandi cingulum tuum, o domina, ex quo lætatur orbis, cum angelis tua canens prodigia, o quæ sola peperisti semper virgo permanens.

3. In te omnia opinionem superant, transmigratio insolita, partusque stupendus; zona vero vitæ ferax, omnes inimicas potestates subvertit invisibili numine; quam cum tua veste, o castissima, posuisti in urbis tuæ custodiam, divinumque thesauri cumulum; ea vero nos tanquam mœnia circumdant, tuentur, accingunt, sanationumque pluunt latices, o sola semper virgo parens.

4. Nobis te celebrantibus præbes, velut ex fonte, e loculo tuo fluenta sanationum et victoriæ tropæa: te enim referebat olim divina arca, quæ hostes tremefecit, et populo Dei prodigia impertivit; unde nunc te exoramus ut nobis tuo cingulo circumcinctis virtutem des et robur invictum adversus hostes potestati tuæ infensos, o sola semper virgo parens.

2. Duo priora trop. in edd. extant. — οὐδὲ οὐράνιος edd. et T. — Θεοτόκε om. ven. pro quo anth. rom. ὡς συμπαθὴς sic. — θείαν om. T. δίδου μοι θ. εὐφ. τὴν σὴν ζων. edd.

3. φορίζωος ὑπεναντείαις sic T depravate. — τροπ. σὺν τῇ T, dissoluta serie. — f. θησ. δ' ὄντως θεῖον, ne v. deficiat.

4. f. recte suspicatur vir doctus: σειρᾶς σου, quum ἡ σειρὰ vel τὸ σειρὸν de veste leviore adhibeatur. Post nostra de feretro Virginis poemata, nihil ineptius quam σορὸς *loculus*, nisi tantum de theca intelligatur. — pro θαύματα f. νικήματα, exulante syllaba. — ἰσχὺν duplici accus. ut in ps. XVII, 35.

V.

PARACLETICON ÆGROTANTIUM.

α'. Ἡ ἐν ἀνάγκαις
σωσίψυχος κυβερνῆτις,
καὶ ἐν κινδύνοις
ἀκαταίσχυντος προστάτις,
μόνη μητρόθεε καὶ ἀμόλυντε,
τῇ προσευχῇ μου νεῦσον
ὀδυνηρῶς βοῶντί σοι· [σον.
Τὴν λύπην τῆς ψυχῆς μου διασκέδα-

β'. Τί δοθείη,
καὶ τί προστεθείη
ἐν τῷ μέλλειν αἰτεῖσθαι
ἐν καρδίας κλαυθμῷ
τὴν λύσιν τῶν πταισμάτων μου;
ψυχὴν γὰρ ἠχρείωσα πλημμελείαις,
καὶ τὴν σάρκα ἐμόλυνα ἁμαρτίαις,
τὰ πονηρὰ
ὡς οὐδεὶς γηγενῶν πεπραχὼς ὁ θρασύς,
ὅθεν στενάζων κραυγάζω·
Θεοτόκε ἁγνή, μὴ παρίδῃς με,
ἀλλὰ τοῦ σῶσαί με τάχυνον,
καὶ πολλῶν ἀπαλλάττουσα ἁμαρτιῶν,
τὴν λύπην τῆς ψυχῆς μου διασκέδασον.

1. Tu in angustiis
propitia animarum gubernatrix,
tu quoque in periculis
inconfusa tutela,
sola Dei mater et immaculata,
orationi meæ faveas,
dum flebili voce clamo tibi :
« Luctum animæ meæ dissipa. »

2. Quid dabitur
aut quid apponetur,
quando exorare,
in cordis singultu, debebo
veniam peccatorum meorum?
Nam vitiis animam inquinavi,
carnemque fœdavi peccatis,
cum nefaria
plus quam omnis terrigena audax
unde ingemiscens clamo : [commisi,
« Deipara casta, ne me despicias,
« sed accelera ut salves me,
« meque a multis removens peccatis,
« luctum animæ meæ dissipa. »

γ'. Ὄρος Θεοῦ * τὸ τετυρωμένον * τῇ παμφαεῖ ἁγνείᾳ, * ὡς κηρύττει Δαυίδ, * καὶ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου, * ἐλέησον, οἴκτειρον, ἴασαί με, * καὶ ἐκ πάσης ἀνάγκης ἀπάλλαξόν με· * σὲ γὰρ θερμὴν * προστασίαν εἰδὼς ὁ τα-

3. Mons Dei coagulate, in quo ubique puritas splendet, ut canit David, tu mater Domini mei, miserere, parce, medere mihi, et ab omni necessitate erue me; te enim animosum esse præsidium videns, infelix

V. Palam fit statim ab initio Theodorum adesse. Adest enim semel et iterum in his novis σωσίψυ-χος, μητρόθεε, et frustra se in acrostichide abdidit sub humillimo, ut solet, involucro τοῦ ἐλεεινοῦ. Præterea solemnem quidem adhibet hirmum Τράνωσον, sed suo temperatum modulo, fere ut in cantico Cosmæ superius adscripto. In corsin. f. 151-153 epigraphe est : Κονδάκιον παρακλητικὸν τῆς παναγίας Θεοτόκου, ψαλλόμενον εἰς νοσοῦντας, φέρον ἀκροστιχίδα· Τοῦ ἐλεεινοῦ, ἦχ. β, πρὸς τό· Τὴν ἐν πρεσβείαις. Cf. p. 527 iterumque vide falsum esse tonum VI, alias impositum. Taurin. duo tantum priora trop. habet. *Paracletica* dici solent flebilia ad Virginem carmine.

1. προστάτης T. — post λύπην om. τῆς T.

2. τί δοθείη. Tetrasyllabum retinui, pro constantia quam etiam affectat pseudo-Cosmas; codex tamen C : Τί μοι δοθείη καὶ τί, nota phrasis biblica. — ἐν καρδίαις C. — κλ. τὴν λύπην T, qui mox om. γάρ. — ἠχρείωσα. Cf. ps. XIII, 3. — στενάζων ὅθεν T. — ἀπάλλαξον T.

3. τετ. παμφ. παναγία T. Cf. ps. LXVII, 16. — οἴκτ. με καὶ σῶσον T. — εἰδ. ὁ τάλας ἐγὼ T. — ἐπιτεύξομαι T. ἱλασμὸν ἐπιτεύξωμαι C.

λαίπωρος, * ἐγώ σου ἐπιδέομαι, * ὅπως διὰ σοῦ ἱλασμοῦ τεύξομαι. * Νεῦσον, ἁγνή, τῇ δεήσει μου, * καὶ χαρᾶς ἐμπιπλῶσα με τῆς παρὰ σοῦ, * τὴν λύπην...

δ'. Ὕψωσόν με * τὸν ταπεινωθέντα, * ἡ τὴν φύσιν πεσοῦσαν * τῷ δελέατι πρὶν * τοῦ ξύλου ἀνορθώσασα· * τερπνῆς γαρ ἐστέρημαι ἐργασίας, * ἀρετῶν δὲ γεγύμνωμαι καὶ τοῦ πλούτου, * ὁμοιωθεὶς * τῷ ἀσώτῳ υἱῷ δι' ἔνδειαν φρενῶν· * σὺ οὖν μοι δώρησαι χάριν, * φωτισμὸν, ἱλασμὸν, ἀγαλλίασιν, * ἔπιδε κάκωσιν δούλου σου, * καὶ ἀεὶ λυτρουμένη με τῶν πειρασμῶν, * τὴν λύπην...

ε'. Ἔγειρόν με * τὸν καταπεσόντα, * ἡ τὴν Εὔαν πεσοῦσαν * τῆς γεύσεως ἀρᾷ * σαφῶς ζωοποιήσασα· * βυθῷ γὰρ συνέχομαι ἁμαρτίας, * καὶ πελάγει τιτρώσκομαι ἀσελγείας, * ὑπεραρθεὶς * τῇ κακίᾳ, ὡς πρὶν ὁ Σοδόμων λαός· * σὲ γὰρ ἐπίσταμαι μόνην * κραταιὰν πρὸς Θεὸν ἀντιλήπτριαν, * δέχου, ἁγνή, τὰς δεήσεις μου, καὶ ἀεὶ * τὴν λύπην...

ϛ'. Λάμπρυνόν με * τὸν ἐσκοτισμένον, * ἡ τὸν ζόφον τῆς πλάνης * ἐκδιώξασα πρὶν * τῇ θεϊκῇ κυήσει σου· * φωτὸς γὰρ ἀπέσβεσα ἐλλάμψεις, * μὴ ὑφάνας χιτῶνα κατορθωμάτων, * ὅλος αἰσχρὸς, * ἀειδὴς, ζοφερὸς καὶ δυσώδης ὀφθεὶς * ἐκ παραλόγου ῥοπῆς μου * καὶ αἰσχρᾶς ἀληθῶς παροινίας μου· * ἴδε τὴν θλίψιν μου, δέσποινα, * καὶ σαρκός μου καθαιροῦσα τὰς ἡδονάς, * τὴν λύπην...

ζ'. Ἔκτεινόν μοι * χεῖρα βοηθείας, ἡ τὰ ἔθνη ἐκ ζάλης * τοῦ δολίου ἐχθροῦ * εἰς τέλος διασώζουσα· * παθῶν γὰρ βυθίζομαι τρικυμίαις, * ἡδονῶν δὲ ταράττομαι καταιγίδι· * δίδου ἰσχὺν * ἀποδρᾶσαι ἐχθροῦ τὰς βεβήλους πάγας, * ἐκ τῶν ἀρκύων με τούτου * λυτρουμένη ἀεὶ ταῖς πρεσβείαις σου· *

ego te deprecor, ut per te propitiationem inveniam; annue, casta, precibus meis, et implens me lætitia quæ ex te oritur, luctum animæ meæ dissipa.

4. Exalta me humiliatum, tu quæ lapsam naturam antiqua ligni illecebra erexisti; suavi enim horti cultura privatus sum, virtutibusque nudatus et opibus, similis factus filio prodigo penuria consilii. Tu ergo da mihi gratiam, lumen, veniam, lætitiam; considera infelicitatem famuli tui, meque semper liberans a discriminibus, luctum animæ meæ dissipa.

5. Excita me collapsum, tu quæ Evam, prostratam esca illa maledicta, vitæ palam restituisti. Abysso enim involvor iniquitatis, et pelago pessumdor nequitiæ, jactatus nefando Sodomitarum scelere. Te solam enim novi potentem apud Deum advocatam. Excipe, o casta, preces meas, et semper luctum...

6. Illustra me tenebris obsitum, tu quæ caliginem erroris olim dissipasti divino tuo partu; etenim lucis radios extinxi, nec texui chlamydem bonorum operum, totus qui videor pudefactus, ingratus, obscurus et fœtidus, ex insano impetu et prorsus fœda mea petulantia; vide contritionem meam, Domine, et carnis meæ emundans libidines, luctum animæ meæ dissipa.

7. Extende mihi manum auxiliatricem, tu quæ gentes ex procella perfidi hostis in finem usque salvas. Etenim mergor decumanis passionum fluctibus, voluptatumque conturbor tempestate; da robur, ut ex hostis cassibus impuris evadam, e cujus me retibus expedito semper tuis precibus: vide

4. ἡ τὴν, sic melodus constanti suavitate, post primum distichum, periodum elegiacam usque in finem producit, more Theodori sua facile vestigia relegentis, quem satis notat sola vox ἀσώτῳ. Clausula item similia eleganter reducit.

5. τῇ τῆς γεύσ. C et f. retinendum ex canone XV. — Expectaveris vel καὶ τῷ βέλει τιτρ. vel πελάγει βυθίζομαι.

6. θείᾳ κυήσ. C. — τὰς ἐλλ. C. — ὑφάνας pro ὑφήνας, ut Roman. XXIV, 27.

7. De aor. ἀποδρᾶσαι pro Atticorum ἀποδρᾶναι docte disputat Lobeck in Phryn. p. 737.

ἴδε τὴν κάκωσιν, δέσποινα, * καὶ ταχὺ κατευνάσασα τοὺς πειρασμοὺς, * τὴν λύπην...

η'. Εὐφρανόν με * τὸν λελυπημένον, * ἡ τῷ κόσμῳ τὴν θείαν * παρασχοῦσα χαρὰν, * ἐχθροὶ γάρ μὲ ἐκθλίβουσιν, * ἐκ γλώσσης δολίας, ἁγνὴ, μὲ ῥῦσαι, * καὶ ἐκ συκοφαντίας ἀφάρπασόν με· * ἐν συστροφῇ * πονηρευομένων μὴ ἐάσῃς θανεῖν, * ἆρόν με ψεύδους ἐκ λάκκου * καὶ καταλαλιᾶς, ταῖς πρεσβείαις σου, * δέχου ἱκέτου παράκλησιν, * τὴν λύπην...

θ'. Ἴθυνόν μου * τὸν νοῦν καὶ τοὺς τρόπους, * ἡ τὸν Λόγον ἀσπόρως * τετοκυῖα Χριστὸν * ἀνθρώπων εἰς τὴν θέωσιν, * κατεύθυνον τὰ διαβήματά μου * καὶ κυβέρνησον ἔμπροσθεν τὴν ζωήν μου· * ἐκ φυλακῆς, * αἰκισμῶν καὶ δεσμῶν, ἀπειλῆς καὶ ὀργῆς * τάχιον ῥῦσαί με, ὅπως * ἐγκαυχῶμαι ἐν σοὶ τῇ προστάτῃ μου * παῦσον καρδίας τὸν τάραχον, * καὶ χαρᾶς ἐμπιπλῶσά με τῆς παρὰ σοῦ, * τὴν λύπην...

ι'. Νέκρωσόν μου * τῆς σαρκὸς τὰ πάθη, * ἡ τὸν ὄφιν διόλου * πολεμοῦντα ἡμᾶς * δυνάμει θανατώσασα· * ἐν ὥρᾳ εὐχῆς μου εἰσάκουσόν μου, * καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἀνάγκης βοήθησόν μοι, * ἀπὸ ἀνδρὸς * πονηροῦ, σκολιοῦ ῥυομένη ἀεὶ, * πάντοτε τεῖχος γενοῦ μοι, * ἐν καιρῷ πειρασμοῦ προστατεύουσα, * σοῦ γὰρ τῇ σκέπῃ κατέφυγον, * καὶ θαῤῥῶν τῇ δυνάμει σου ἀναβοῶ· * τὴν λύπην...

ια'. Ὄμβρισόν μοι * ὑγείας τὴν δρόσον, * ἡ πληροῦσα τὰ πάντα * τοῦ ἀστέκτου φωτὸς * καὶ δόξης τῆς ἀμείνω σου, * ὅτι ἠσθένησεν ἡ ἰσχύς μου * καὶ προσώζεσαν μώλωπες τῆς ψυχῆς μου, * τοῦ ἀσθενοῦς * καὶ ἀεὶ ἐμπαθοῦς μὴ παρίδῃς φωνάς, * δεῦρο ἐξ ὕψους

calamitatem, o domina, et cito tentationum sedans procellam, luctum animæ meæ d...

8. Lætifica me mœrore confectum, tu quæ mundo præbuisti deificam lætitiam; hostes enim me contribulant; a lingua dolosa, o casta, libera me, et ab hypocrisi eripe, in vortigine improborum ne sinas me occidi, tolle me precibus tuis e lacu mendacii et maledicentiæ, accipe supplicis tui invocationem, luctum...

9. Dirige in me et mentem et mores, tu quæ Verbum sine semine peperisti Christum, ut homines dii fierent, rectos fac gressus meos, et guberna deinceps vitam meam; ex carcere, verberibus et vinculis, minisque et iracundia cito erue me, et gloriabor in te, præsidio meo. Fac quiescere cordis mei tumultus, et cumulans me gaudio quod ex te oritur, luctum animæ dissipa.

10. Mortifica carnis meæ affectus, tu quæ serpentem, perpetuo nos bello vexantem, potestate tua interemisti; in hora precum mearum exaudi me, et in die necessitatis succurre mihi, me ab homine malo, tortuoso semper eximens; semper esto mihi, sicut murus, in tempore discriminis auxiliatrix : sub tuam enim tutelam confugio, et confidens in virtute tua clamo : Luctum...

11. Fac pluere mihi rorem sanitatis, tu quæ cuncta inundasti immenso lumine et tua meliore gloria, quoniam infirmata est virtus mea, et putruerunt cicatrices animæ meæ; voces meas, qui debilis sum et semper doleo, ne spernas; cito, ab alto pro-

9. τὴν ante θέωσιν add. — ἔμπροσθεν *deinceps*, ut supra in epigraphe Photii ad Marcellum. Cf. Lob. l. l. p. 11. — Notatu optimum quis non duxerit rarum illud τῇ προστάτῃ pro fem. προστάτιδι? Sane ἡ προφήτης non solum usurpant Byzantini, inter quos Zonaras in proœm. ad canones Anastasimos ἡ προφήτης Ἄννα, præuntibus LXX in Nehem. VI, 14, sed et classici, ut docuit Lob. ad Sophocl. *Ajac.* p. 275, 443; quibus et nostrum nunc adde Theodorum, qui rerum suarum tragœdiam hic videtur oculis proposuisse.

10. δυνάμει σου C.

11. Ὄμβρ. με C, f. ὄμβρησόν μοι. — An τῆς ἀμώμου σου? Etenim ἀμείνω melodo obrepsit pro genit. ἀμείνονος, dum solum acc. ἀμείνονα in ἀμείνω resolvitur. — Ad vers. 6 hiat aliquid. f. ἠσθενώθη

φοιτῶσα, * τὴν πολλήν συνοχήν μου ἐλάφρυνον, * στάξον μοι ἔλαιον ἰάσεως, * καὶ ζωὴν δωρουμένη μοι τὴν παρὰ σοῦ, * τὴν λύπην...

ιβ'. Ὑγιῆ με * τὸν νοσοῦντα δεῖξον, * τῇ οἰκείᾳ παλάμῃ * παροχεύουσα νῦν * τὰ ῥεῖθρα τὰ τῶν ἰάσεων, * ἐκ κλίνης ὀδύνης ἀνάστησόν με * καὶ σθενοῦσα τὰς βάσεις μου καὶ τὰ σφυρὰ, * κατὰ ψυχὴν * εὐρωστεῖν με ἀεὶ καταξίωσον· * μόνη γὰρ πέλεις ἀκέστωρ * τῶν ψυχῆς ὀδυνῶν καὶ τοῦ σώματος, * δέχου οἰκέτου παράκλησιν * ἐκτενῶς ἀνακράζοντος μετὰ κλαυθμοῦ, * τὴν λύπην...

perans, multas meas angustias subleva, infunde mihi oleum sanationis, et dans mihi vitam quæ a te procedit, luctum animæ meæ dissipa.

12. Sanum me fac ægrotantem; propria nunc manu tua subministra fluenta sanationum, ex lecto angoris suscita me, firmansque bases et crura mea, in animo dignare robustum me semper dimittere, sola enim es medica dolorum animæ et corporis : accipe supplicis tui carmen paracleticum, enixe cum singultu clamitantis : « Luctum animæ meæ dissolve. »

πᾶσα ἰσχύς μου. — ἔλεον ἰάσεως C, ubi nota συναλοιφήν.

12. In hoc solo tropario fit respectus ad ægrotos, cætera tantum animæ considerant infirmitates, ac nisi fallor, sancti melodi inter Iconomachos dura certamina.

VI.

ΕΤΕΡΟΝ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΝ.

α'. Προστασία
τῶν χριστιανῶν ἀκαταίσχυντε,
μεσιτεία
πρὸς τὸν ποιητὴν ἀμετάθητε,
μὴ παρίδης
ἁμαρτωλῶν δεήσεων φωνάς·
ἀλλὰ πρόφθασον, ὡς ἀγαθὴ,
εἰς τὴν βοήθειαν
τῶν πιστῶς κραυγαζόντων σοι·
Τάχυνον εἰς πρεσβείαν,
καὶ σπεῦσον εἰς σωτηρίαν,
ἡ προστατεύουσα ἀεὶ,
Θεοτόκε, τῶν τιμώντων σε,

β'. Τάχυνον εἰς πρεσβείαν,

1. Christianorum tutela inconfusa, mediatrix apud creatorem indeclinabilis, ne despicias peccatorum supplices voces, sed propera, ut bona et prompta, in auxilium fidelium ad te clamantium : accelera in præsidium, et festina ad salvandum, tu semper protegens, o Deipara, te recolentes.

2. Accelera in auxilium, et festina ad salvandum, tu perpetua protectio, Dei genitrix, te recolentium. Extende manus tuas,

VI. Nollem ego contendere multum, si quis opinetur antiquum esse hoc alterum paracleticon, et fortasse Romano vetustius, cui rarissimi hirmi τάχυνον exemplar præstiterit, quale fuse persequitur prolixus de tribus pueris hymnus, supra relatus p. 185. Utrumque opus insuper hoc habet singulare, quod proœmium et ephymnion ampliora solito sunt, ἐφύμνιον vero totum quantum ab initio et in fine 2 trop. repetitur, ut exordium sit ejusdem et coronis. Vix incœpta voce ταπεινοῦ, inferendum innumera excidisse; quæ supersunt, id solatii præbent quod eadem in duobus classicis codd. fere servantur, in corsin. f. 153, in taurin. f. 139 cujus copiosæ varietates aliud sunt de vetustate et gravitate operis argumentum. Etiam dictio in multis est nova simul et archaïca.

1. αὐτόμελον est proœmium. — in fine εἰς ἱκεσίαν T, in quo exciderunt duo ultimi versiculi. — Tonus est VI sive πλβ'.

2. τῶν αἰτούντων σε T. — ὡς βρέφος ἐνηγκ., διὰ ἔλεος ἀμέτρητον, μὴ κατορφανίσῃς ἡμ. ἀεὶ T. rectius

καὶ σπεῦσον εἰς σωτηρίαν,
ἡ προστατεύουσα ἀεὶ,
Θεοτόκε, τῶν τιμώντων σε·
ἔκτεινόν σου παλάμας,
ἐν αἷς ὁ πάντων δεσπότης
ἀτρέπτως ἐνηγκαλίσθη,
διὰ πλῆθος ἀγαθότητος·
μὴ κατορφανεύσῃς
ἡμᾶς τῆς ἱκεσίας σου·
μηδὲ ἐρήμους ἐάσῃς
τῆς πολλῆς παρουσίας σου·
οἰκτείρησον ἡμᾶς,
καὶ φεῖσαι τῶν ψυχῶν ἡμῶν,
εὐσπλαγχνίας ὑπάρχουσα πηγή·
σὲ γὰρ προστασίαν κεκτήμεθα,
πανάχραντε, οἱ ῥυσθέντες
τῆς ἀρχαίας κακώσεως·
ἀλλ' ὡς ἔχουσα σπλάγχνα οἰκτιρμῶν,
τάχυνον...

γ'. Ὄμμασιν εὐσπλαγχνίας,
πανάσπιλε, καθορῶσα
τῶν σῶν προσφύγων καὶ δούλων
τὴν εἰς ἄκρον καταπόνησιν,
πᾶσιν ἐν δεινοτάτοις
συμπτώμασι συσχεθέντας
καὶ θλίψεσι καὶ ἀνάγκαις,
μὴ παρίδῃς, ἀλλ' ἐλέησον
τοὺς ταπεινωθέντας
ἡμᾶς, ταῖς ἱκεσίαις σου,
δέσποινα, πρὸς τὸν Κύριον·
ὅσα θέλεις γὰρ δύνασαι·
ἐλέησον ἡμᾶς,
ἐλέησον, δεόμεθα,
εὐθηνίαν ὡς βρύουσα σπλάγχνων
τοὺς ἐξαιτουμένους τὴν σὴν θερμὴν
ἀντίληψιν, καὶ καλοῦντας
ἐν ἀνάγκῃ παρεῖναί σου
τὴν βοήθειαν τοῖς ὡς κράζουσι·
Τάχυνον...

δ'. Ὕψος ταπεινωθέντων,
ἀνόρθωσις τῶν πιπτόντων,
παράκλησις, τῶν ἐν λύπαις,
καὶ καμνόντων ἐξανάστασις,
κράτυνόν σου τῆς θείας
πρὸς τὸν υἱὸν παῤῥησίας
τὸ μῆκος, τῆς ἱκεσίας
ἧς τὸ κράτος πανευπρόσδεκτον·
μὴ ἀποσκεπάσῃς ἡμᾶς

in quibus omnium Dominus nihil mutatus requievit, pro ampla benignitate; ne nos orbos facias tuarum precum, neque desertos fac tua plurima præsentia. Miserere nostri, et parce animabus nostris, tu fons misericordiæ; te enim possidemus adjutricem, tota immaculata, nos a vetere calamitate redempti. Agedum, uti habens viscera misericordiæ, accelera...

3. Clementiæ cum oculis, o illibata, intuens tuorum famulorum et profugorum summam lassitudinem, in quibuscumque asperrimis lapsibus implicitos, in angustiis, in necessitatibus, ne despicias; sed miserere nostri male vexatorum, tuis usa suffragiis apud Dominum, o regina; quæcumque vis enim, potes; miserere nostri, miserere, deprecamur, tu quæ ubertatem benignitatis effundis in exorantes tuam strenuam tutelam, et invocantes in angustia, ut tuum sit auxilium præsens clamantibus : Accelera...

4. Tu sublevamen humiliatorum, erectio cadentium, solamen lugentium, et laborantium resurrectio, ac prævalet tuæ apud

ἀπορφανίσῃς vel ἀπορφανώσῃς. — ταῖς ἱκεσίαις C, T. — οἱ omisso, τῆς ἀρχ. ῥυσθ. κακ. καὶ θερμῶς σε ἱκετεύοντες, τάχ. T.

3. πανάμωμε καθ. T. — προσφύγων a πρόσφυξ in Zonaræ lexico, sed seriorum. — νυνὶ τὴν C. — εἰς ἄκραν κατάπτωσιν T. — συμπτ. ἐνπαγέντας sic T. — συσχεθεῖσι C. — πρὸς τὸν κ. δέσπ. T, τὸν om. C. — καὶ δύνασαι T. — ἐλ. ἁγνὴ T. — εὐθηνίας ὡς βρ. ἔλεος T. — ἀντιλ. ἢ παρόντων καὶ λαλούντων εὐήκοος βοηθεῖν ἐν τῷ κράζειν σοι τάχ. T. — καλούντων C. — τοῖς add. ante ὡς.

4. τῶν πεπτωκότων T. — τῶν ἐν λύπῃ κ. κ. ἐπίσκεψις T. — τὴν βοήθειαν πρὸς T. — τὸν ἐκ σοῦ παῤῥησίαν τεχθέντα, καὶ ἱκεσίαις, ἧς τὸ κέρας ἀπαράκουστον T.

τῆς προστασίας σου,
ἄχραντε καὶ πανάγαθε,
καλυφθέντας ἐν πταίσμασιν,
ἐξ ὤνπερ γραφικῶς
εἰκότως συνεχόμενοι,
ἁρμοδίους καρποὺς φθοροποιοὺς
φέρομεν, αἰτοῦντες, ἁγνὴ,
τὴν εὐσπλαγχνίαν σου,
λυτρωθῆναι τῆς παρούσες κακώσεως·
καὶ προσπίπτομεν ἱκετεύοντες·
Τάχυνον...

ε'. Πᾶσι τοῖς ἐν ἀνάγκαις
καὶ πᾶσι τοῖς ἐν κινδύνοις
ἡ ἀκαταίσχυντος ἐλπὶς
σὺ ὑπάρχεις, θεονύμφευτε,
σὺ πτωχῶν εὐθυμία,
ἁμαρτωλῶν σωτηρία,
ἀνάῤῥυσις αἰχμαλώτων,
ἀστατούντων συνακτήριον·
σὺ τῶν χριστιανῶν
πρὸς Θεὸν μόνη εἶ πεποίθησις·
σὺ πιστῶν καταφύγιον
καὶ πτωχῶν ἱλαστήριον·
ἀλλ' ἔπιδε καὶ νῦν,
πανύμνητε, δεόμεθα,
τοὺς ἐν θλίψει παρόντας, κραταιὰ,
καὶ μὴ ἐπιλάθῃ ἡμῶν
τῆς ταπεινώσεως,
ὅτι ἄλλην προστασίαν οὐκ οἴδαμεν,
εἰ μὴ σε, καὶ σοι ἀνακράζομεν·
Τάχυνον εἰς πρεσβείαν,
καὶ σπεῦσον εἰς σωτηρίαν,
ἡ προστατεύουσα ἀεὶ,
Θεοτόκε, τῶν τιμώντων σε.

filium fiduciæ magnitudo, tu cujus supplicationis robur acceptissimum est; ne nos tua despolies protectione, intemerata et optima, licet obrutos in peccatis, in quibus, ut scriptum est, juste circumdati, aptos putredini fructus operamur, tuam, o munda, maternitatem implorantes, ut a præsenti infortunio liberemur, supplicum more procumbimus : accelera...

5. Omnibus oppressis et omnibus periclitantibus tu invicta spes remanes, Dei sponsa; tu pauperum hilaritas, peccatorum salvatio, captivorum libertas, inconstantium retinaculum; tu Christianorum apud Deum sola suadela, tu fidelium refugium et egenorum altare propitium : agedum, in nos respice nunc, celebratissima, exoramus te, potens, nos qui angustiis tenemur, neque obliviscare nostram afflictionem, quia protectionem aliam haud novimus præter te, et tibi clamamus : Accelera in auxilium, et festina ad salvandum, tu perpetua tutela, Dei genitrix, te recolentium.

— ἦ τὸ κράτος sic C. — σου, δέσποινα δεομένοις ὑπεράγαθε καμφθῆναι ἐν πτ. ἐξ ὧν περιγράφως ἐκ πάντων συσφιγγόμενοι ἁρμοδίως καρποῦ T. Omisso v. 16, idem pergit : ῥυσθῆναι ταῖς εὐκταίαις σου τῶν κρατούντων πειρασμῶν τε καὶ θλίψεων καὶ δεόμεθα κράζοντες, τάχ. Ubi nota εὐκταίαις, quod Theodoro tantopere placuit, ac supra meminisse juvet γραφικῶς C, quasi κατὰ γραφὴν vel ὡς γέγραπται, satis insolitum, sed altero mox exemplo probandum in XXIV, IV, 4.

5. Ultim. tr. om. T. — σὺ Χριστ. C. — τοῖς ἐν θλ. παροῦσι C. — οὐκ οἴδαμεν, οὐκ ἔχομεν C. — σοὶ κραυγάζομεν C. — Vetus poema putem vel ex liberiori nonnulla licentia, ut in v. 3 qui modo in oxyton. modo in paroxyt. exit. Prius vero quum præstet, legendum esset in tr. 3 vel cum C νυνὶ, vel δούλων τε. in tr. 4 τῶν ἐν λύπαις παράκλησις. Alia id genus minuta mitto.

XXIII.

DE SS. ANGELIS.

I.

α'. Ἀρχιστράτηγε Θεοῦ,
λειτουργὲ θείας δόξης,
τῶν ἀγγέλων ὁδηγὲ
καὶ ἀρχηγὲ ἀσωμάτων,
τὸ συμφέρον ἡμῖν αἴτησαι
καὶ τὸ μέγα ἔλεος,
ὁ τῶν ἀσωμάτων ἀρχιστράτηγος.

1. Dei dux exercituum,
minister divinæ gloriæ,
angelorum ductor
et princeps spirituum,
quæ nobis prosint exora
magnamque fieri misericordiam,
tu invisibilium dux agminum.

β'. Ἄναρχε, δέσποτα παντοκράτωρ, * ὁ τῶν θείων ἀΰλων * λειτουργῶν ποιητής, * σὺν τῷ Υἱῷ σου καὶ Πνεύματι * ἐν ἀχωρίστῳ Τριάδι μένων, * καὶ τοῖς τῶν Χερουβεὶμ φερόμενος ὤμοις, * ὃν Σεραφεὶμ * ἀνυμνεῖ, καὶ δοξάζει ἀγγέλων χορὸς * καὶ τρέμει τῶν ἐπιγείων * καὶ ἀνθρώπων ὁμοῦ καὶ ἰχθύων γοναί, * τὸν ἐκ καρδίας αἶνον δέχου ἡμῶν· * ἱκετεύει σε γὰρ σὺν ἡμῖν Μιχαήλ, * ὁ τῶν ἀσωμάτων ἀρχιστράτηγος.

2. Principii expers, dominator omnipotens, sacrorum spirituum tibi ministrantium conditor, cum Filio tuo et Spiritu individua in Triade manens, Cherubinisque subvectus humeris, quem Seraphim celebrant, laudatque chorus angelicus, et tremunt terrestrium hominumque et piscium genera, hymnum a pectore nostro excipias; nobiscum enim orat supplex Michael, cœlestium imperator agminum.

γ'. Βλέπων τοῖς ὄμμασι τῆς ψυχῆς μου, * τοῦ ἀφθάρτου μεγέθους * τοῦ Πατρὸς τὴν μορφήν, * ἐπιτηδεύειν ἐνόμιζον, * καὶ τῶν χρηστῶν τοῦ Θεοῦ δραμάτων * ἐξειπεῖν ἐμελέτων τὴν θεωρίαν· * ἀλλὰ τῷ νῷ * ἀσθενὴς καὶ ἀδόκιμος ὤν, οὐχ ὁρῶ· * αὐτὸς οὖν ὄρεξον χεῖρα, * ὁ Θεός, ὥς ποτε τῷ ἐκ μήτρας τυφλῷ, * χορηγῶν κἀμοὶ φωτισμὸν λογισμοῦ, * τοῦ μετρίως ἀνυμνεῖν σε, πρεσβεύει γὰρ * ὁ τῶν ἀσωμάτων ἀρχιστράτηγος.

3. Oculos animæ meæ intendens, Filium, immortalis Paternæ majestatis formam, enarrare mihi animus erat, et delectabilium Dei operum edicere spectaculum meditabar; sed mente quum sim imbecillis et perversus, nihil video. Tu ipse ergo porrige manum, o Deus; ut olim cæco a nativitate, sic mihi largiens lumen consiliorum, ut te pro tenuitate canam : suffragatur enim cœlestium imperator agmlnum.

XXIII. I. Romanum si quis hic mecum agnoverit, una tædebit eum ex amplissimo, ut reor, alphabeto, quinque tantum στοιχεῖα superesse. Immo ex repetitis litteris AA, EE, suspicor hic adfuisse γραμμικὸν carmen, multis ultra seriem litteris auctum, de quo infra in XXVI disertius. Vix ergo grandioris operis exordium prostat, in quo incipit melodus aer tentare, expandere alas, sublimia carpere, nec tam cito recidere potuit. Inscriptio est in corsin. f. 11 : Μηνὶ νοεμβρ. ή, τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ κονδάκιον ἦχ. β' φέρον ἀκροστιχίδα τὸ ἀλφάβητον.

1. Mirum est antistrophen a sequentibus adeo dissimilem esse, ut brevibus tantum constet versiculis. Unicum est quod sciam exemplum inter septem et decem alia ejusdem hirmi varia procemia.

2. Πρὸς τό· Τράνωσον. — χερουβὶμ, σεραφὶμ C. — ἀνυμνεῖ, ut in 7 χαίρει, singularia verba affectantur.

3. καὶ ἔμοι C. — ὑμνεῖν σε C.

δ'. Γνώρισόν μοι, Χριστὲ ὁ Θεός μου, * τῷ μετρίῳ εἰρήνην * ἐκ τῶν σου θησαυρῶν, * ἰσχύν μοι νέμων τῇ δόξῃ σου, * ἵνα κἀγὼ ὁ πτωχὸς καὶ πένης * δυνηθῶ τοῦ σκοποῦ ἀποδοῦναι λόγον· * εἰ γὰρ καὶ τῶν * ἀνεφίκτων οὐχ οἷός τέ εἰμι ἐγὼ * τὸν ὄγκον κατανοῆσαι, * ἀλλὰ κἂν τῶν εὐλήπτων ἐμοὶ καὶ φρικτῶν * εὐχερῶς ἐπιστήμην τοῦ ἑνὸς * χορηγήσῃ αὐτὸς κελευσθεὶς ὑπὸ σοῦ * ὁ τῶν ἀσωμάτων ἀρχιστράτηγος.

4. Notam fac, Christe Deus meus, exiguo mihi pacem ex thesauris tuis compositam; robur mihi da in gloria tua, unde pauper ego et mendicus, valeam consilii mei reddere rationem. Etsi enim impar sum ego percipiendæ inaccessibilium rerum celsitudini, unius tamen, inter captu obvia et formidanda mysteria, jube ut facilem mihi præbeat intellectum cœlestium imperator agminum.

ε'. Δώρησαι οὖν φωτὸς ἐμπειρίας * κἀμοὶ πλῆθος τῷ τάλᾳ * ἐκ τῶν σῶν ἐνθηκῶν * δεκαπλασιάσαι τάλαντον· * εἰγὰρ καὶ ἄπειρος ὢν πλουτηρῶν, * ἀλλὰ σῶν ταμιεῖον κατεπιστεύθην * ἤδη πολλῶν * παλαιῶν τε καὶ νέων ἐγγραφῶν ὁλκήν· * τῇ σῇ οὖν δόξῃ, σωτήρ μου, * ἱκανώσῃς κἀμὲ ἐν τῷ σου Πνεύματι * διαπλεῦσαι τὸν πλοῦν ἐν σκάφει στεῤῥῷ· * κυβερνήσει γάρ με τῇ δυνάμει τῇ σῇ * ὁ τῶν ἀσωμάτων ἀρχιστράτηγος.

5. Da igitur mihi quoque misello copiosæ lucis usuram, ut ex tuis reconditis opibus decuplum reddam talentum, etiamsi arte caream divitias comparandi, tuorum tamen thesaurorum arca mihi commissa est, multarum nempe et recentium et veterum paginarum promptuarium; per tuam igitur gloriam, salvator meus, idoneum me fac ut cum tuo Spiritu, cursum conficiam in solida cymba : gubernabit enim me, virtute tua, cœlestium dux agminum.

ϛ'. Εὔδιον πλοῦν παράσχου, σωτήρ μου, * πάντων μόνος ὑπάρχων * εὐεργέτης ψυχῶν * καὶ ὀφλημάτων ἀνεύθυνος· * ἵνα τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ * ἀκινδύνως ὁ νοῦς ἐμοῦ ἐμβατεύων, * ἐπὶ τῷ σῷ * προσορμήσει λιμένι, καὶ τῷ σου φωτί, * εὑρήσει τὴν πραγματείαν * δαψιλῆ καὶ ἐν ἅπασιν ὠφέλιμον, * ἔμψυχον σώσει σὸν τὸ κεφάλαιον· * τὸν γὰρ σπόρον φρουρήσει, ὡς ὢν σοι πιστός, * ὁ τῶν ἀσωμάτων ἀρχιστράτηγος.

6. Secundum mihi transitum præsta, mi salvator, tu solus beneficus erga animas ac debitorum immunis, ut in Spiritu sancto mens mea sine periculo spatiata, ad tuum littus appellat, tuoque lumine inveniat negotiationem frugiferam et proficuam, integrumque servet tuum fundum spiritualem; sationem enim custodiet tuus fidelis œconomus, cœlestium imperator agminum.

ζ'. Ἔφης, φιλάνθρωπε, ἐν Γραφαῖς σου· * Πλήθη χαίρει ἀγγέλων * ἐν οὐρανῷ ἑνὶ * μετανοοῦντι, ἀθάνατε· * ὅθεν ἡμεῖς, οἱ ἐν ἁμαρτίαις, * ἀναμάρτητε μόνε, καρδιογνῶστα, * σὲ δυσωπεῖν * καθεκάστην τολμῶμεν, ὡς εὔσπλαγχνον, * οἰκτεῖραι καὶ κατα-

7. Dixisti, amator hominum, in tuis Scripturis : Gaudet multitudo angelorum in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, o immortalis. Nos ergo, qui in peccatis sumus, o qui solus sine peccato es, qui corda novisti, tibi supplicari quotidie aude-

4. ἐγὼ post εἰμὶ om. C. — ἐμοὶ δὲ φρικτῶν C. — εὐχέρως ἐπὶ τὴν τοῦ ἑνὸς χωρηγήσει C, prætermisso ἐπιστήμην f. ob similia.

5. τάλᾳ pro τάλανι ex τάλας adeo insolens est ut corruptelam oleat. — f. elide τάλανι. — τὸ τάλαντον C. — πλουτήρων sic C, ob rhythmum pro πλουτηρῶν, dum series suadet πλουτῆσαι. — ἱκανώσῃς C primum, tum post corr. ἱκανώσοις. — σου add. mox. — Inde gravius peccat C : διαπλεῦσαι πλειόνος εἰς σκάφος στεῤῥόν. — τῇ id. om.

6. νοῦς μου C. — λιμένα καὶ τῷ φωτὶ C. — ἐν πᾶσιν C. — πιστῶς C.

7. Hoc trop. in cod. post 2 ponitur. — Πλήθη. Luc. XV, 7.

πέμψαι * ἀναξίοις κατάνυξιν, δέσποτα, * παρέχων ἡμῖν συγχώρησιν· * ὑπὲρ πάντων ἡμῶν γὰρ πρεσβεύει σοι ὁ τῶν ἀσωμάτων ἀρχιστράτηγος.

mus, ut miserearis et mittas indignis compunctionem, o Domine, veniam nobis largiens : nam pro omnibus nobis supplex te orat spiritualium dux agminum.

II.

α'. Ὁ ἐν οὐρανοῖς
προσβλέπων Θεοῦ τὴν δόξαν,
καὶ ἐπὶ τῆς γῆς
προσλάμπων ἐξ ὕψους χάριν,
ταξιάρχα τοῦ κτίστου,
σοφὲ Μιχαὴλ,
τῶν ἀγγέλων ἀρχιστράτηγε,
καὶ τοῦ κόσμου θεῖε πρόμαχε,
σῶζε πάντας τοὺς βοῶντάς σοι·
Αὐτὸς γενοῦ μεθ' ἡμῶν
καὶ οὐδεὶς καθ' ἡμῶν.

β'. Ἀκατάληπτος οὖσα
Τριὰς ἡ θεία,
ἐν φωτὶ τῷ θεϊκῷ
ὡς ἑνιαία
καὶ προσώποις τρίφωτος,
φῶτα δεύτερα δείκνυσι,
τάγματα τὰ οὐράνια,
τρισὶν δὲ διακόσμοις
τὰς τούτων ηὐκόσμησε τάξεις,
καὶ τὰς αὐτῶν ἐλλάμψεις·
ὑμνεῖτε τριττῶς
διὸ τὸν Μιχαὴλ
ὡς στρατηγοῦντα ἀγγέλων,
καὶ προεστῶτα
τῶν ἀρχαγγέλων,
ᾧ προηγεῖσθαι πιστῶς παρέχει·
φρουρεῖ οὖν αὐτὸς ἅπαντας
ταῖς πρὸς Θεὸν ἐντεύξεσι,
φυλάττει τοὺς ἐν γῇ αὐτὸν
προστάτην θεῖον ἔχοντας,
καὶ σώζει πάσης ὀργῆς
τοὺς προστρέχοντας αὐτοῦ
ταῖς πτέρυξι πιστῶς,

1. Tu qui in cœlis prospicis Dei gloriam, et terrenis desuper gratiam infundis, ductor agminum creatoris, sapiens Michael, angelorum imperator orbisque divine defensor, salvos fac omnes tibi clamantes : « Tu nobiscum esto, et nemo contra nos. »

2. Incomprehensa mentibus, divina Trinitas, deifico in lumine unica subsistens et trina personis, altera lumina revelat, cœlestes illos ordines, quorum agmina et splendores triplici distinxit ornamento. Hymnis ergo ter sonantibus celebrate Michaelem, ut angelorum ducem et antistitem archangelorum, cui præesse fideliter datum est; nuncque omnes tuetur suis apud Deum precibus, custodit terrigenas qui illum habent

II. Hic Romani elegantem de Ascensione modulum habes, fortasse et opus, quod suadet amplus versuum ambitus, conceptusque theologo dignus. Possit plena acrostichis esse ἀρχάγγελος aut ἀρχιστράτηγος, ut doleas tam pauca superesse, nec nisi e peregrino codice mosquensi, nec sine laceris vestibus ex longinquo itinere, vix resarciendis. Verumtamen mira sorte quadam duo priora tr. mutato nomine, S. Gabrieli ascripta repperi in die XIII jul. juxta vat. 787, f. 145. In mosquens. autem f. 7, extant in die VII septemb. dicata S. Michaeli ἐν ταῖς χώναις.

1. πρὸς τό· Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν, ἦχ. πλβ', v. p. 148, variante unico v. 9 alias heptasyll. — προβλ. M. — προλάμπων IV. — τάξ. κυρίου σ. Γαβριὴλ V. — σῶσον V. — Vide id. ephymnion in XXV.

2. πρὸς τό· Τὰ τῆς γῆς cf. l. l. ubi variant v. 9 iterum al. heptasyll. et v. 16 alibi divisus in duos tetrasyll. et pentasyll. — ἀκατ. σαφῶς V. — τάγμ. ἐπουράνια V. — χορήγησε τάξ. V. — add. τὰς

καὶ λυτροῦται πειρασμοῦ
τοὺς κραυγάζοντας αὐτῷ·
Ἀρχιστράτηγε Θεοῦ,
αὐτὸς γενοῦ μεθ' ἡμῶν,
καὶ οὐδεὶς καθ' ἡμῶν.

γ'. Ῥώμῃ οὐρανὸν θείᾳ
καὶ γῆν ὁ κτίσας
ἐκ μὴ ὄντων θεϊκῶς
καὶ ὑποστήσας,
τὸν πρωΐ, ὡς γέγραπται,
ἑωσφόρον δεινότατον,
τὸν Σατᾶν ἀνατέλλοντα,
πρότερον δὲ νεφέλαις
ἀρθέντα εἰς Θεοῦ τὸν θρόνον,
καὶ πρὸς τὸν εὐεργέτην
μανέντα σφοδρῶς,
ἀπέῤῥιψεν εἰς γῆν
σὺν τοῖς στρατεύμασι τούτου,
καὶ καθὼς ὄφιν
γῆν κατεσθίειν
καὶ ἐπὶ στήθους προβαίνειν ἔφη,
διὸ φρουρεῖν τὰ σύμπαντα
τὸν Μιχαὴλ ἐκέλευσεν·
μεθ' οὗ καὶ στρατεύματα
ἀγγέλων ἐπισπεύδουσιν
τοῦ παρεμβαλεῖν στεῤῥῶς,
καὶ λυτροῦσθαι ἐξ ἐχθρῶν
βελῶν τῶν πονηρῶν
τοὺς προστρέχοντας πιστῶς
καὶ κραυγάζοντας ἀεί·
Ἀρχιστράτηγε Θεοῦ,
αὐτὸς γενοῦ μεθ' ἡμῶν,
καὶ οὐδεὶς καθ' ἡμῶν.

divinum uti præsidium, liberat ab omni ira confugientes cum fide sub ipsius alas, et eruit a periculo clamantes ad se : « Dux divini exercitus, esto nobiscum, et nemo contra nos ».

3. Divina virtute qui cœlum terramque condidit ex nihilo divinitusque stabilivit, Luciferum funestissimum, ad auroram, ut scriptum est, exorientem Satanam, et super nebulas adversus thronum Dei assurgentem, et vehementer insanientem in beneficum, projecit in terram cum cohortibus suis, jussitque eum, uti serpentem, humum comedere et pectore prono repere. Propterea Michaeli præcepit ut universa custodiret, quocum alacriter conspirant angelorum agmina, ut valido munimine circumvallent, et ab hostium telis nequissimis eripiant quoscumque confugientes cum fide et assidue clamantes : « Dux divini exercitus esto nobiscum, et nemo contra nos. »

in v. 10. — ὑμνεῖται M. — διὸ τὸν Γαβριὴλ V. — τοῦ προηγεῖσθαι M, V. — φρουρεῖ δὲ V. — σώζει δὲ V. — αὐτῷ M, V.

3. Θείᾳ οὐρ. M. — ὡς ὑποστήσας M. — ἑωσφ. δεινὸν τὸν M. cf. Is. XIV, 12. — νεφέλας ὡς ἀρθέντα τῷ θρ. sic M. — ὄφις γ. κ. ἐπὶ τοῦ στήθους M. Nota nobilem theologiam de Michaele in Luciferi locum adscito, quod nemo de Gabriele proposuit.

III.

α'. Τῶν ἀγγέλων ἔξαρχοι * καὶ στρατηγέται, * Μιχαὴλ ὁ πρώτιστος, * καὶ Γαβριὴλ ὁ σὺν αὐτῷ, * τὴν οἰκουμένην πυρσεύετε, * τῶν ἀσωμάτων * ἀγγέλων οἱ πρόκριτοι.

1. Angelorum exarchæ et duces, Michael princeps, tuque simul Gabriel, illustrate orbem, o spiritualium virtutum primates.

III. Cum corsin. f. 12. revertimur ad VIII diem novembris, SS. Archangelis Michaeli et Gabrieli in publicis græcæ ecclesiæ menologiis dicatum.

1. Ibid. πρὸς τό· Ἐπεφάνης. cf. p. 16.

β΄. Τῷ ἐπὶ θρόνου Χερουβεὶμ * ἐν δόξῃ ὀχουμένῳ * παρίστανται, τῷ φόβῳ * καλύπτουσαι τὰς ὄψεις, * αἱ τῶν ἀγγέλων στρατιαὶ, * ὧν πρῶτοι οὖσι * Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ, * οἱ θεῖοι ἀρχιστράτηγοι, * οἱ τὴν ὑπ' οὐρανὸν πᾶσαν ἱππεύοντες, * καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων * ἐξαιτήσεις καὶ δεήσεις * ἀνάγοντες τῇ ταξιαρχίᾳ· πῶς γλώττῃ ἐξειπεῖν * ὁ πένης τολμήσω * τὴν ἀόρατον αὐτῶν * δραματουργίαν; * πέμπονται πρὸς γῆν * ἐξ ὕψους Θεοῦ προστάξει * τῶν ἀσωμάτων * ἀγγέλων οἱ πρόκριτοι.

2. Ministri stant, dum in throno cherubino Deus in gloria vehitur, cum tremore tegentes vultus, angelorum turmæ, quorum antesignani sunt Michael et Gabriel, divini illi duces, qui per totum orbem equitant, et mortalium preces, supplicationesque deferunt jure primatus. Quo ego pacto miser audeam lingua pandere horum invisibilium scenicam palæstram? Mittuntur ad terram ex alto Dei jussu angelorum incorporeorum primates.

γ΄. Ὅταν ἐξ ὕψους ἡ φωνὴ * τῆς σάλπιγγος ἠχήσῃ, * ἐξ ὕπνου τοὺς ἀνθρώπους * ἐγεῖραι, πρὸς τὸ βῆμα * καὶ παραστῆσαι τῷ κριτῇ, * τότε παραστάντες * τῶν βροτῶν οἱ ἀσφαλεῖς * πιστοὶ σωματοφύλακες, * τὸν κτίστην ὑπὲρ πάντων ἱλεώσασθε, * ὅτε δὲ αἱ πράξεις * καὶ εὐθῦναι φανεροῦνται, * κατάκριτοι, τετραχηλισμένοι, * ἱστάμεθα γυμνοί, * μὴ ἀντοφθαλμοῦντες * πρὸς τὸν ἵλεον κριτήν· * καὶ γὰρ αἰτεῖσθε, * οἱ τὸν οὐρανὸν * καὶ γαῖαν ἐμπιστευθέντες, * τῶν ἀσωμάτων * ἀγγέλων οἱ πρόκριτοι.

3. Quum in excelsis vox tubæ insonuerit, e somno ut homines excitet, ante tribunal, coram judice adducendos, tum astantes, vos hominum firmi fidelesque custodes, creatorem facite omnibus propitium, quum gesta et flagitia manifestantur, damnatique nos, dimissis capitibus, sistimus nudi, oculos tollere non valentes ad clementem judicem. Vos enim pro nobis deprecamini, quibus cœlum et terra superno mandato commissa sunt, incorporeorum angelorum primates.

2. Ibid. πρὸς τό · Τῇ Γαλιλαίᾳ ib. — παρίσταντε C. πρῶτοι πέλουν C, scriptura neogræca librarius satis metro fecit.

3. ἱλεώσασθαι C. — ὅτε δὲ C, pro quo ὅτε τε arctius sequentia jungeret. — τετραχηλ. cf. Hæbr. IV, 13. — ἵλ. τ. κριτὴν C, om. πρός. — Utinam pro καὶ γὰρ scribatur τότε, respectu ad ὅτε, ut supra ὅταν... τότε rectissime.

XXIV.

DE S. JOANNE BAPTISTA.

I.

α΄. Ὁ πρεσβύτης σήμερον * καὶ ἱερεὺς τοῦ ὑψίστου, * Ζαχαρίας προὔθηκεν, * ὁ τοῦ

1. Hodie senex et sacerdos Altissimi Zacharias, Præcursoris pater, coram nobis

XXIV. I. Procul et de ultimis finibus nobis veniunt duo priora fragmenta, quæ accepta refero mosquensi unico codici. Ob similia ephymnia unumque melodiæ colorem, unus opifex videtur, Dometio de eodem argumento paulo elegantior, Romano vero humilior, maxime si ad tragœdiam Herodiadis respicias. Non mirarer tamen, si quis in uno aut altero poemate magistrum, ut leonem ex ungue, agnoverit. Solemnis ejusdem uterque hirmus est.

I. Extat in mosq. f. 5, in die V septembris S. Zachariæ dicata.

1. πρὸς τό· Ἡ Παρθένος σήμερον; ἦχ. γ΄. Hoc et seq. trop. edi. habent. τραπ. τῆς προφητείας ed.

Προδόμου γενέτης, * τράπεζαν * τῆς αὐτοῦ μνήμης, * πιστοὺς ἐκτρέφων, * πόμα τε * δικαιοσύνης τούτοις κεράσας· * διὸ τοῦτον εὐφημοῦμεν * ὡς θεῖον μύστην * Θεοῦ τῆς χάριτος.

instruxit dicatam memoriæ suæ mensam, in qua enutriens fideles, potum quoque illis miscet justitiæ; idcirco plausum illi agimus, ut divino cœlestis gratiæ ministro.

β'. Τὴν τοῦ νόμου σιγὴν * ὁ ἱεράρχης δέδεκται, * δι' ἀγγέλου φωνῆς * τὸν ἄγγελον δεχόμενος * Χριστοῦ παρουσίας * προφήτην καὶ μύστην, * σὺν Ἐλισάβετ * στείρᾳ καὶ σώφρονι· * οὗ γεννηθέντος αὐτοῖς, * ἀνεκαινίσθη * χάρις καὶ λύτρωσις * καὶ καταλλαγὴ * ἡμῶν παγκόσμιος· * κηρύττει γὰρ τὸν ἀμνὸν και πλάστην * καὶ τῆς φύσεως νεουργὸν, * τὸν ἐκ τῆς στείρας τὸν καρπὸν * χορηγοῦντα, υἱὸν δὲ * ἐκφανέντα τῆς Παρθένου, * ὡς θεῖος μύστης * Θεοῦ τῆς χάριτος.

2. Legis silentium pontifex auspicatus est, quando per angeli vocem, una cum Elisabeth sterili et casta, accepit Christi adventantis angelum, prophetam et vatem: quo illis nascente, renovantur gratia et redemptio, omnibusque nobis data reconciliatio. Prænuntiat enim agnum et creatorem, novumque naturæ instauratorem, a quo sterili fructus datus est, manifestum denique Virginis filium, divinus quum sit cœlestis gratiæ interpres.

γ'. Ὁ ναὸν τοῦ Θεοῦ * ἐν παῤῥησίᾳ ἔνδοθεν * εἰσελθὼν, καὶ ὁρῶν * τὰ τῶν ἁγίων ἅγια, * φορῶν τὴν κίδαρίν τε * καὶ λίθους τιμίους, * τὸν κόθωνόν τε, * τὸ δωδεκάφυλλον, * ὡς μύστης τῆς χάριτος, * ὁ Ζαχαρίας * ὁ ἀξιέπαινος * ἔνδον τοῦ ναοῦ * νῦν τετελείωται * ὑπὸ Ἡρώδου * τοῦ παρανόμου * καὶ βρεφοκτόνου· πεπηγὸς * αὐτοῦ τὸ αἷμα ἐν τῇ γῇ * ὡς τοῦ Ἄβελ φυρᾶται, * καὶ μεγάλως κεκραγότος, * ὡς θείου μύστου * Θεοῦ τῆς χάριτος.

3. Templum Dei confidenter ingressus in penetralia usque, et Sancta sanctorum contemplatus, gerens mitram lapidesque pretiosos, tunicam et rationale duodecim tribubus inscriptum, sacer utpote gratiæ minister, Zacharias digne memorandus, nunc in templi adyto immolatus est ab Herode, immanis infantium occisore, cujus cruor, ut sanguis Abel, in terra effusus, sursum fertur et ingens clamat, ut divini supernæ gratiæ ministri.

δ'. Υἱὸς ὤφθης πατρὸς * τοῦ Βαραχίου, ἔνδοξε, * λατρευτὴς ἱερὸς * καὶ μυστολέκτης, τίμιος * προφήτης Κυρίου, * τῶν ἁμαρτανόντων * δεήσεις φέρων * σὺν παρακλήσεσι, * καὶ τύπου ἀθλήσεως * σπορεὺς προδρόμου * στείρας τε σύζυγος· * σὺ ἐν τῷ ναῷ * τέλος δεξάμενος, * φωνὴν τὸ αἷμα * φαιδρῶς ἀφίης, * οὐ παρελεύσεται αὐτὸ * ἕως ἂν ἔλθῃ ἐπὶ γῆς *

4. Filius fuisti Barachiæ, o gloriose, cultor sacer et electus vates, venerandus propheta Domini, peccatorum ferens vota et supplicationes, seminator illius Prodromi, qui fuit exemplar certantium, sterilis conjux : tu in templo quum finem obivisti, splendidam vocem sanguinis tui emittis, neque prætermittetur, donec in terram ve-

rom. Vetus ævum redolent quæ agapas memorant. — πᾶσι κεράσας. διὰ τοῦτο τελειοῦται rom. — μύστης χάριτος hic et infra refer ad nomen Joannis; hebraice *gratia*.

2. πρὸς τό· Τὴν Ἐδέμ. — τὸν Πρόδρομον δεχόμενος rom. — post γενν. add. αὐτοῖς cum duæ syllabæ deficiant. Præter morem aut v. 14 in art. τὸν clauditur, aut v. 14 et 15 in unum conflantur. — mel. pro melodia καὶ ν. τ. φύσεως. — Παρθένου. Huic versiculo syllaba deest.

3. Cætera ex mosquensi mendosissimo. Incipit ὁ ναὸς, mox φορῶντα κιθάραν, dein κοθόνων τὸ δωδεκάφυλον. Sic missum mihi apographum, etc. — in fine iterum φοροῦντα, tum μεγ. κεκραγότα ὡς θεῖος, etc.

4. De Barachia cf. commentatores ad Matth. XXIII, 35. — ἅμα καὶ Παρακλ. καὶ τύπος M. — ἀφίει οὐ παρ. αὐτῷ M. — ὅνπερ Θ. ἀνῃρέθη M.

ἡ ἐκδίκησις πάντων, * ᾧπερ θύων ἀνῃρέθης, * ὡς θεῖος μύστης * Θεοῦ τῆς χάριτος.

nerit vindex omnium, pro quo dum sacra facis, occisus es, divinus supernæ gratiæ minister.

II.

α'. Εὐφραίνεται λαμπρῶς * Ζαχαρίας ὁ μέγας * καὶ ἡ πανευκλεὴς * Ἐλισάβετ ἡ σύζυξ * ἀξίως λαμβάνουσα * Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, * ὃν ἀρχάγγελος * εὐηγγελίσατο χαίρων, * καὶ οἱ ἄνθρωποι * ἀξιοχρέως τιμῶμεν * ὡς μύστην τῆς χάριτος.

β'. Τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον * ἀναπτύξωμεν, * ὃ Λουκᾶς ἡμῖν ἔγραψεν * ὁ ἱερὸς καὶ θαυμάσιος, * καὶ τὴν τοῦ Προδρόμου * θεασώμεθα σύλληψιν * τὴν φαιδρὰν καὶ ἐπίσημον· * φησὶ γάρ· ὡς εἰσῆλθεν * πρεσβύτης καὶ δίκαιος * Ζαχαρίας εἰς ἅγια * τὰ τῶν ἁγίων * τοῦ θυμιᾶσαι * τῷ τῆς ἐφημερίας καιρῷ, * ἐπέστη αὐτῷ Γαβριὴλ * εὐαγγελιζόμενος· * Καὶ ἕξεις, ἱεράρχα, * υἱὸν ἐν τῷ γήρᾳ, προφήτην τε καὶ πρόδρομον, * φωνήν τε καὶ κήρυκα * καὶ λύχνον ἀείφωτον, * τὸν μύστην τῆς χάριτος.

γ'. Ὁ καταστράπτων ἀρχάγγελος * εἰς οὐράνια, * καὶ Θεῷ παριστάμενος, * ἐν τῷ ναῷ νῦν ἐφίσταται, * καὶ τῷ Ζαχαρίᾳ * εὐαγγέλια χάριτος * ἀνεφώνει λαμπρότατα· * Τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει * καὶ αὐτοῦ θελήματι, * τέκνον ἕξεις, πρεσβύτατε, * μεῖζον ὑπάρχον * τῶν ἐν γεννητοῖς, * τὸ μέλλον τε βαπτίζειν * τὸν Θεὸν υἱὸν καὶ Λόγον· * ὁ ἐκ γαστρὸς Ἐλισάβετ * οἶνον οὐ μὴ πίῃ, *

1. Gaudio resplendet magnus Zacharias una cum nobilissima conjuge Elizabeth, cui contigit honor suscipiendi Joannem Præcursorem, quem archangelus læto nuntio promisit; quem nos homines, digno et debito honore celebramus, ut gratiæ ministrum.

2. Sacrum Evangelium aperiamus, quod nobis scripsit sacer ille et admirandus Lucas; atque Præcursoris contemplemur splendidum et prodigiosum conceptum: ait enim ingressum esse senem et justum Zachariam in Sancta sanctorum, incensa daturum in suæ diei tempore. Astitit illi Gabriel, hæc nuntians : « Habebis, pontifex, filium in senio, prophetam et præcursorem, vocem et præconem et lampadem semper lucidam, ut gratiæ ministrum. »

3. Qui rutilat inter cœlestia archangelus, et Deo coram sistitur, in templo nunc instat, et Zachariæ fausta fatur et clarissima gratiæ nuntia : « Ex Dei voluntate votisque tuis filium generabis, vir licet longe grandævus, eumque majorem terrigenis futurum, qui baptizabit venturum Dei Filium et Verbum. Ex utero Elizabeth oriundus, vinum non bibat, neque siceram gustet,

II. Extat ibid. f. 13 in die septembris XXIII, cum solita epigraphe : Κονδάκιον εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ Προδρόμου.

1. πρὸς τό· χορὸς ἀγγελικὸς, ἦχ. α'. Duo priora trop. edd. habent. — σὺν τῇ πανευκλεεῖ Ἐλισ. συζύγῳ rom. — συλλαμϐ. ven. rom.

2. Juxta modulum τὸν φοϐερὸν, de quo edd. et cod. silent, nec sine multa varietate adhibetur, si conferas p. 29, 36, sed quæ ex codicibus aut editis libris potius oriuntur quam ex melodo. — ὁ πρεσϐύτης edd. — εἰς τὰ ἅγ. τῶν ἁγ. edd. — post ἐφημ. cod. om. καιρῷ quo rumpitur metrum nisi recurras ad canon. XV. — omisso καὶ add. iid. καὶ λέγων ante ἕξεις.

3. τῇ τοῦ om. M. ante Θεοῦ. — καὶ τῷ θελ. M. — id. om. τῶν, ut legat ἐν γεννητοῖς μὲν τὸν μέλλοντα. — om. ὁ, pergit ἐκ γ. τῆς ἐλ. — καὶ σίκερα M. — ἐκ κοιλίας μὲν id. ex inepta lectura. — πν. πληθήσεσθαι ἁγ. M.

σίκερα οὐ λείψῃ, * ἀλλ' ἔτι ἐκ τῆς κοιλίας * πλησθήσεται Πνεύματος * ἁγίου, γενόμενος * ὡς μύστης τῆς χάριτος.

δ'. Ὑπὸ ἐκπλήξεως ἵσταται * ἐν τῷ θαύματι * Ζαχαρίας θαμβούμενος, * ἀναφωνῶν πρὸς τὸν ἄγγελον· * Ταῦτα μήπως ἔσται * ἅπερ λέγεις, ὦ ἄγγελε, * τὰ φρικτὰ εὐαγγέλια· * ἰδοὺ γὰρ ἐκ τοῦ γήρως * ἐκάμφθη μέλη μου, * καὶ τὸ σῶμα νενέκρωται· * ἡ Ἐλισάβετ * ἕως ἀρτίως * στεῖρα καὶ ἄτεκνός ἐστι, * καὶ πῶς παιδίον τέξεται * μεῖζον τῶν ἐν γεννητοῖς; * ἄπιστος ὁ λόγος, * καὶ ἡ ἀγγελία· * ὑπὲρ λαοῦ προσεύχομαι, * οὐκ οἶμαι τὴν σύζυγον * παιδίον συλλήψεσθαι * τὸν μύστην τῆς χάριτος.

« sed ex gremio matris implebitur Spiritu « sancto, ut gratiæ minister. »

4. Præ stupore assurgit Zacharias, prodigio pavefactus, hac voce compellans angelum : « Minime rerum erit hoc, quod annunciasti faustum, sed incredibile : ecce « enim præ senio membra succidunt, cor« pusque exanime est. Elizabeth hactenus « sterilis et sine prole est, et quomodo pa« riet puerum majorem natis hominum? « fidem verbum superat, incredibilis nun« tius. Pro populo legatione fungor, non « videbo conjugem suscepturam puerum « gratiæ ministrum. »

4. τοῦτο μήπως M. — τοῦ γήρους ἐ. τὰ μ. M. — ἄτ. ὑπάρχει M. — πῶς τέξει παιδ. μ. τ. ε. γενν. μὲν M. — λαοῦ προσέρχομαι, οὐκ ἴδε M, ex quibus vix sensum extundere licuit.

III.

α'. Ἀστέρα τοῦ ἡλίου προλάμποντα
ἡ στεῖρα ἐν κοιλίᾳ προφέρουσα,
τῷ ἱερεῖ ὡς εὔτεκνος
ἡ Ἐλισάβετ συνηγάλλετο·
ὁ τῆς ἀφωνίας δεσμὸς διελύετο,
καὶ ἡ πρὸ τοῦ Λόγου φωνὴ
παρεγένετο
χαρὰ τῇ οἰκουμένῃ
καὶ παντὶ τῷ λαῷ.
β'. Τὴν Ζαχαρίου φωνὴν
ἡ τοῦ ἀγγέλου μορφὴ
ἐπέσχεν ἐν τῷ ναῷ,
διὰ τὸν μέλλοντα ἐξ αὐτοῦ
τίκτεσθαι υἱόν.
Θαῦμα φρικτόν!
Ὁ ἱερεὺς ἐν ἱερῷ
ἱεροῦ ἠξιώθη
γεννήματος·
ἐν ἁγίοις ὁ ἅγιος
ἁγίου γόνου εὗρε

1. Stellam soli præviam sterilis mater in utero gestans, Elizabeth jam fecunda lætabatur cum pontifice, cui vinculo silentii sublato, vox ante Verbum facta est, orbis et totius populi lætitia.

2. Zachariæ vocem angelus facie conspicuus in templo cohibuit ob nasciturum ab eo filium. Stupenda res! In loco sacro sacerdos sancto honestatus est genimine. Inter sancta vir sanctus verum sancti filii do-

III. Ex corsin. f. 125, jun. XXIV, excepi pro singularitate metri quod videtur αὐτόμελον, sed tam rhythmo quam verbis mutilum est opus, nec nisi recenti melodo ascribendum, qui latinam potius redolet, quam græcam Italiam.

1. Juxta ton. VI, accedit ad proœmium Acathisti.

2. τὴν δόσιν ἀληθῆ C. — τὸν ἔνσαρκ. C.

τὴν ἀληθῆ δόσιν·
ὁ ἀσώματος δὲ πρὸς τὸν ἔνσαρκον
ἐβόα· Τέξεις υἱὸν μετὰ χρόνον,
μετὰ γῆρας καὶ μετὰ νέκρωσιν μελῶν·
ἔσται σοι οὗτος
χαρὰ τῇ οἰκουμένῃ
καὶ παντὶ τῷ λαῷ.

γ'. Ὁ δὲ πρεσβύτης ἰδὼν
τὴν τοῦ ἀγγέλου μορφὴν,
πτοεῖται μὲν θεωρῶν,
οὐ συνταράττεται δὲ φρεσὶν,
ἀλλ' οὕτω φησί·
Πῶς ἐγχωρεῖ
ὁ γηραιὸς τῇ γηραιᾷ,
ἵνα κατίδω γόνον
τικτόμενον;
τῆς γὰρ ἕξεως τῆς ἐμῆς
νενέκρωται τὸ γαῦρον·
καὶ ἡ Ἐλισάβετ
ὡς γῆ μὴ καρποδοτοῦσα πέφυκε·
καὶ σὺ πῶς ταῦτα λέγεις· Μετὰ χρόνον,
μετά...;

δ'- Ὑδροῤῥοοῦσαν μαθὼν
τὴν πέτραν τὴν στερεὰν,
θαλάττης τὸν μερισμὸν,
καὶ σιαγόνος δὲ τὸ ξένον
θαῦμα, ἱερεῦ,
πίστευέ μοι·
τὸν Ἀβραὰμ ἐνθυμηθεὶς,
καὶ Σάῤῥαν καὶ τὴν Ἄνναν,
ἀνάσχου μοι·
αἰσθητὰ καὶ ἀναίσθητα
παρήγαγον, πρεσβύτα,
καὶ ἀπειθὴς μένεις·
διὰ τοῦτο οὐχ ἕξεις τὴν σὴν φωνὴν
ἕως ὅτε ἡ ἐκ σοῦ φωνὴ λύσῃ
σοὶ τὴν φωνὴν, ἔσῃ σιωπῶν·
ἔσται σοι οὗτος
χαρὰ τῇ οἰκουμένῃ
καὶ παντὶ τῷ λαῷ.

num repperit. Incorporeus vero angelus ad mortalem senem clamabat: « Paries filium « post tempora, post seniles annos et post « emortua membra. Et hic tibi erit et orbi « cunctoque populo lætitia. »

3. Senex ut vidit angeli formam, horret aspectu, non tamen mente conturbatur, sic vero respondet: « Quomodo fieri potest ut « vetulus ego vetulæ videam filium geni« tum? Quod enim meum est, contabuere « vires. Elizabeth, veluti terra est fructum « non ferens. Tu vero ut quid dicis: Post « tempora...? »

4. — « Tu qui novisti fluxisse aquam ex « arida petra, mare discissum, et maxillam « inexpectatum edidisse prodigium, o sa« cerdos, crede mihi, memorare Abrabam, « et Saram et Annam, mihique attende: « hominum et rerum sensu expertium « exempla proposui tibi, senex, et manes « incredulus: propterea vocem non serva« bis, donec exiens a te vox solvat vocem « tuam; eris silens, hic vero tuum erit, « mundi et totius populi gaudium. »

3. Totum trop. scatet latinitate, maxime in scriptura cod. τῆς ἐμῆς γὰρ ἕξεως. — τὸ γαῦρος id. — ὥσπερ γῆ σπειρομένη sunt verba in cod. interpolata ante μὴ καρπ. — πέφυκε νῦν C.

4. tonus ὀξύτονος in 4 clausulis requirit τὸ καινόν. — παρήγαγόν σοι πρ. κ. μέν. ἀπειθὴς C. — φωνὴν ὡς ἀπειθήσας μου τῇ φωνῇ ἕως C, quæ extra locum et aucta videntur. — σιωπῶν ἐν παντὶ τῷ λαῷ nec plura C, quem in metro incerto et barbara loquela restituere piget.

IV.

α'. Ὡς αὐλὸς ὀργάνου
φωναῖς οὐκ ἐκφαίνεται,
καὶ ἀστὴρ ἡλίου
βολαῖς οὐκ αὐγάζεται,
οὕτω και ἡμεῖς·
ὁ γὰρ μείζονά σε, Πρόδρομε,
ἐν γεννητοῖς προειπὼν ὡς σφοδρότερος
τοὺς ἐπαινέτας σου ἠμαύρωσεν·
διὸ ἐξ ἀνθρώπων
μὴ χρῄζων ἐγκωμίων,
μακαρίζου
τοῖς θεόθεν ἐπαίνοις σου.

1. Ut fistula ex organi
clangoribus non fit clarior,
nec lucidior stella
solis ex jaculis,
sic etiam nos:
qui enim te, Prodrome, majorem
inter natos primus dixit, tam amplus
ut tuos præcones obscuraverit; (est,
ideo hominum
non indigens encomiis, celebraris
laudibus tibi a Deo datis.

β'. Τῷ ὑπὲρ δόξαν πολλὴν καὶ σφοδρὰν * λαβόντι χάρισμα διαφανὲς * καὶ ἔπαινον ζωῆς ἀφθάρτου, * ἀνθρωπίνως εἰπεῖν, * τῶν τοιούτων ὑφόρασις· * τῷ δὲ προθυμουμένῳ * καὶ ἐπιδεομένῳ * εὐεπίχειρα ἅπαντα· * οὐκέτι γὰρ ὁ νοῦς * πρὸς τὸ ὕψος ἐπέχει· * ἀλλ' ὡς ποθῶν, θαῤῥεῖ, * καὶ ζητῶν τὰ μεγάλα· * ἀγαθὸν γὰρ μὴ κρύπτειν τὰ γνήσια· * ὅθεν τὸν νῦν ὑμνούμενον θερμῶς, * καὶ μαρτυρίας Θεοῦ * ὑπὲρ πάντας τυχόντα, * εὐφημήσωμεν ἐν τούτοις, * μακαρίζου...

2. Vir gratiam accipiens, quæ totam, quanta est, gloriam longe et palam superat, qui elogium habuit ab immortali Vita, huic, ut hominum more loquar, similium mortalium laus despectus est. Verum ex amore studenti, etiamsi vires desint, prompta et obvia cuncta sunt. Nondum enim mens in sublime quamvis niti valeat, ut tamen amantem decet, confidit, vel majora ambiens; bonum enim est sincera non abscondere. Unde fervidis nunc recolentes hymnis, quem ipse suo testimonio Deus super omnes extulit, eum hoc plausu fausto salutemus: « Celebraris divinis laudibus. »

IV. Multa caligine insolens se præbet hoc carmen, adeoque primum me deterruit, ut luci illud dandi vix periculum fecerim. Extat in corsin. f. 150, post aliud Romani canticum æque singulare de Præcursoris truncatione, cum hac epigraphe: Ἕτερον κονδάκιον εἰς τὴν ἀποτομήν. Ac primum mirari subit, cur post prolixam Romani de Herodiade tragœdiam, ea statim succedant, in quibus nulla vel remota ejusdem dramatis machina struatur. At amplissimi poematis ne totum quidem exordium habemus, nec sat multa supersunt, ut in operis indolem et finem lux fiat perspicua. Cæterum melodus, etiam integrior, obscurus maneret. Nubes enim pindaricas adeo amplectitur, ut etiam nunc verear, ne cum fumosa chimæra, ab orco arcessita, alter velut Alcides, ego colluctari aggressus fuerim. Donec autem alius codex tenebras discutiat, disjecti membra poetæ nedum negligam, nomen mutilo capiti imponere ausim. Elias noster unus est, in toto melodorum agmine, qui similem rerum compagem ad sublimia usque, æstuosus semper et ferox, moliatur. Emunctæ naris lector, arbiter esto.

1. In corsin. ἦχ. β', πρὸς τό· Τὴν σωματικήν. At in hoc hirmo p. 23 sunt v. 15, hic vero 12 quorum pars dimidia a præfixo paradigmate tam in metro quam in tono recedit. — f. καὶ ἡμᾶς, omisso γὰρ et respectu ad τοὺς ἐπαινέτας. Sed abruptam seriem noster non refugit. — μείζων σε C. — ἐγκώμιον C.

2. Juxta hirmum τῷ τυφλωθέντι, cf. p. 11, 23, sine ulla varietate. — ἀνθρ. ἡμῖν C. — εὐεπίχειρα novum est, sed classica sunt τὰ ἐπίχειρα, ut εὔχειρος et εὐχερής.

γʹ. Ὁ προπηδήσας γαστρὸς πρὸς Χριστὸν * (πρὸς σὲ γὰρ μέτειμι, τὸν βαπτιστήν, * τὸν ἅψαντα φωτὶ τὸν λύχνον, * [γραφικῶς γὰρ αὐτῷ * ἑτοιμάζου πρὸς ἔλλαμψιν] τῶν προφητῶν τὸ σέβας, * καὶ τῶν ἁμαρτανόντων * φιλοπλήσιος σύμβουλος, * βοῶντος ἡ φωνὴ * πρὸς τρίβον τὴν εὐθεῖαν, * ὁ ἅπασι Θεὸν * ἐν σαρκὶ προμηνύσας, * λογισμοῖς τὸν πλανῶντα κατέστιξας)· * τῆς γὰρ αὐτοῦ * κακόφρονος ἀρχῆς * οὐ προσεδόκα, κρατεῖν * μετανοίας συγγνώμην, * ἣν πρὸς ἕκαστον κηρύξας, * μακαρίζου...

δʹ. Ὑλομανοῦσα τὸ πρὶν καθ' ἡμῶν * ἡ πλάνη ἔφυεν ἐν ἑαυτῇ * ἀπρόσοδον τροφὴν διδοῦσα, * καὶ βορβόρῳ καρποὺς * ἀπωλείας ἐπηύξανεν. * Ὁ δὲ Θεὸς, ὡς φίλος * τῶν ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντων, * παρεζήλωσεν εὔοπλον · * ἐν τέχνῃ γὰρ σοφῇ * καὶ ἀφράστῳ εἰδήσει * καλλιεργεῖ λαὸν * βαπτικῶς πληθυνθέντα * εὐδοκῆσαι, προπέμψας εἰς Πρόδρομον * σὲ, τὸν εὐθὺς θεόγνωστα φυτὰ * ὑδατουμέναις χερσὶ * ταῖς ἀγρίαις ἀνθρώπων * ἐγκεντρίσαντα καρδίαις · * μακαρίζου * τοῖς θεόθεν ἐπαίνοις σου.

3. O tu qui matris ex utero ad Christum prosiluisti (ad te namque accedo, Baptista, ad te candelabrum luci aptantem, teste enim scriptura, ipsi lumini præparatus es ad collustrandum), tu prophetarum majestas, peccatorumque optimus suasor, tu vox præcipientis rectam fieri semitam, tu qui mundo universo Deum in carne ostendisti, damnavisti perversum in suis consiliis; haud enim prævidebat fore ut præstaret super pessimum ipsius imperium venia pœnitentiæ, quam unicuique prædicans, celebraris divinis laudibus.

4. Nimium olim adversus nos luxurians error, per se adolevit, infrugiferumque cibum dedit, ac fructus exitiales in lutoso cumulo congessit. Deus vero, suorum operum amicus, militem dextere armatum imitatus est : solerti enim arte et arcano strategemate, eximium sibi instruxit populum, baptismo multiplicatum, in quo complaceret, te præcursorem præmittens, ut manibus tuis rorem effundentibus, divinas plantas in agrestia hominum pectora insereres. Celebraris divinis laudibus.

3. Intricatur super omnem modum totum troparium, quum oratio, ut aiunt, recta triplici parenthesi suspendatur, quibus ambagibus pergit protasis per cumulata apposita, nec nisi in ultimo fere ephymnio quiescit apodosis. — γαστ. τὸν χρ. C. — γραφικῶς, alibi jam notatum, in hoc sensu rarum est. cf. Luc. I, 79, Joan. V, 35. — ἡ φιλοπλήσιος C, iterum novum est. — τῆς πρ. τρ. εὐθεῖαν C, rhythmo aptius, sed contra usum græcum. — ἐν ᾗ πᾶσι Θεὸν σαρκὶ πᾶσι μηνύσας sic C. — κατεστήξας C. — ὁ κακόφρονος C.

4. Ὑλομανούσης C. — ἀπρόσοδον nova dictio, saltem in nostro sensu. Cogitaveram ἀπρόσῳδον, si exemplis probaretur. — ὁ δὲ Θεοῦ C. — εὔεπλον sic C liquido, nec series liquet. — f. πληθυνθέντα εὐδοκήσει προπ. ὡς πρόδρομον. — Hactenus hæc. Sed magni Baptistæ cum inexhausta esse encomia oporteat, etiam post hæc exigua, et post ampliora Romani, Domitii, Theodori jam edita, plura nobis supersunt, quæ fortasse ad calcem aut in altero volumine cum tropologiis corsinio, mosquensi et taurinensi reperies.

XXV.

DE SS. APOSTOLIS PETRO ET PAULO.

α'. Ἡ τῶν ἀποστόλων	1. Apostolorum
πανσεβάσμιος δυὰς,	par sacratissimum,
Πέτρος καὶ Παῦλος,	Petrus et Paulus,
πιστοὶ, εὐφημείσθωσαν,	o fideles, celebrentur :
οἱ τῆς οἰκουμένης	habitabilis orbis
ἀληθεῖς σαγηνευταὶ,	veri piscatores,
καὶ τῆς ἐκκλησίας στύλοι καὶ ἑδραίωμα·	et Ecclesiæ columnæ ac basis.
συνδράμωμεν τῇ τούτων πανηγύρει, [πιστοὶ,	Curramus ad horum panegyrin, fideles,
καὶ λάβωμεν πταισμάτων τὴν συγχώ- [ρησιν·	accepturi peccatorum veniam :
αὐτοὶ γὰρ τοῖς ἐν σκότει καθημένοις	hi enim in umbra sedentibus
ἀνεκήρυξαν ὑμνοῦντές σε,	te laudantes nuntiaverunt,
τὸν φανέντα	qui apparuisti,
καὶ φωτίσαντα πάντα.	et illuminasti universa.
β'. Ἐπὶ τὸ πλῆθος τῶν σῶν οἰκτιρμῶν	2. Plurimas ad tuas miserationes
κατέφυγον ὁ ταλαὸς ἐγὼ,	confugio, infelix ego,
Τριὰς, μονὰς καὶ ὁ Θεός μου,	o Trinitas, unitas, et Deus meus,
τὸ τρισόλβιον θεὶς	qui ter fortunatum nomen
εἰς βοήθειαν αἴτημα·	in tutelam dedisti invocandum :
πίστει γὰρ καὶ ἐλπίδι,	in fide enim et spe,
ἔργῳ τε καὶ ἀγάπῃ,	opere et charitate,

XXV. Prodiit primam in lucem hoc apostolorum elogium in meo libello de *Hymnographia*, p. XIX, sine melodi nomine, neque etiam nunc plus dicere ausim. Vetus sane auctor est, neque a Romani palæstra multum recedit. Quin vero ad magistrum id pertineat, plura obstant: idem sane hirmus est quem is pluries usurpavit, sed affectata repetitio ephymniorum τὸν φανέντα, τὸν φωτίσαντα, ut in cant. IV, p. 23 sqq. æmulum sapit discipulum, non magistrum, ingenio feracissimum. Sæpissime στίχοι abrumpuntur in media sententia, contra morem Romani; nimis otiosa quædam sunt, alia multum impedita. Rhythmus in multis laborat, etiam in syllabico metro, quidquid codici aut librario tribuendum sit; accentus demum, tessera illa Magistri, qua vere triumphat ab omnibus, hic toties deficit, ut noluerim ex conjecturis supplere, nec nisi extra textum aliquid notaverim. Inde etiam factum est, ut ab hoc cantico maxime deterritus, in edendo præfato libello, totus steterim in solo metro syllabico, omnemque omnino de accentu quæstionem distulerim, ne temere negotiosum argumentum præoccuparem.

1. Extat in corsin. f. 129 ad diem jun. XXIX, inscriptum 2° loco : ἕτερον κονδάκιον τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἦχ. πλβ', πρὸς τό· Τὴν σωματικήν. Quod si contuleris p. 23, varietates copiosas videbis a 7 versiculo usque in finem. — πίστει C bis pro πιστοὶ et centies porro ad fastidium.

2. Ibid. πρὸς τό· Τῷ τυφλωθέντι, ut p. 23, satis exacte quoad metrum syllabicum, solus enim v. 14 una syllaba abundat. — ὁ τάλας ἐγὼ C, rupto metro, ut etiam in seq. v. μονὰς ὁ θεός. — καὶ προσπ. C, facili lapsu ob compendium ς. — εὐθές. Cf. ps. L, 12.

σοὶ προσπίπτω δεόμενος·
ἐγκαίνισον κἀμοὶ,
ὑπερούσιε πάτερ,
τὸ πνεῦμα τὸ εὐθὲς
τοῖς ἐγκάτοις, ὡς πάλαι
τῷ προφήτῃ Δαυὶδ ἀνακράζοντι·
ὅπως τιμήσας ὕμνοις τοὺς σοφοὺς
Πέτρον καὶ Παῦλον, πιστῶς
ἀνυμνήσω, τῇ τούτων
πανηγύρει, καὶ δοξάσω
τὸν φανέντα,
τὸν φωτίσαντα πάντα.

tibi procumbo supplex:
in me quoque innova,
Pater supersubstantialis,
spiritum rectum
in visceribus, ut olim
David propheta clamavit;
unde ego hymnis canens sapientes
Petrum et Paulum, cum fide
eorum celebrem solemnia,
gloriosumque dicam
eum qui apparuit
et illuminavit omnia.

γ'. Ἰδοὺ ἡμέρα Κυρίου δεκτὴ, * πανήγυρις εὐωχίας, πιστοί· * προσέλθωμεν ἐν κατανύξει * τοῖς σοφοῖς μαθηταῖς * τοῦ Κυρίου, καὶ λάβωμεν * ἄφεσιν τῶν πταισμάτων, * λύσιν τῶν ἐγκλημάτων * καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον· * ὁ μέγας γὰρ Κηφᾶς, * ὁ καὶ Πέτρος, λαμβάνων * τὰς κλεῖς τῶν οὐρανῶν, * μετὰ τοῦτο κληροῦται * τὸ δεσμεύειν καὶ λύειν τὰ πταίσματα· * τούτῳ λοιπὸν προσδράμωμεν θερμῶς, * οἱ τῶν καλῶν ἐρασταὶ, * τῷ αὐτῷ τε καὶ Παύλῳ, * ἵνα ψάλλοντες ὑμνῶμεν * τὸν φανέντα...

δ'. Συνεορτάζει ἡμῖν μυστικῶς * τὰ πλήθη τῶν ἀγγέλων, ὦ πιστοὶ, * ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ἐνδόξων * ἀποστόλων Χριστοῦ, * Πέτρου καὶ Παύλου, σήμερον· * τούτους γὰρ καθορῶντες * ἐκλάμποντας τῇ δόξῃ * τοῦ Χριστοῦ, ἀγλαΐζονται· * συμμύσται γὰρ αὐτοῦ * καὶ συνόμιλοι ὄντες * ὑπάρχουσιν ἀεὶ * ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, * οἳ καὶ κάτω σαρκὶ προσωμίλησαν· * μᾶλλον δὲ ὃν τὰ τάγματα ὁρᾷν * τῶν οὐρανῶν οὐ χωρεῖ, * οἱ αὐτοὶ καὶ κρατοῦντες * καὶ κηρύττοντες ἑώρων * τὸν φανέντα...

ε'. Πέτρος, ἡ πάντων κρηπὶς τῶν πιστῶν, * ὁ ἔξαρχος ἀποστόλων, Χριστοῦ * τὸ κήρυγμα

3. Ecce dies Domini accepta, festivi pompa convivii, o fideles; accedamus compuncti ad sapientes Domini discipulos, ac sumamus veniam delictorum, criminum condonationem, vitamque immortalem. Magnus namque Cephas, Petrus, inquam, adeptus cœlorum claves, jus porro sortitus est ligandi et solvendi peccata. Ad eum superest properemus alacriter, quicumque bona anhelamus, ad eum simul et Paulum, ut cum psalmis eum canamus, qui apparuit et universa illuminavit.

4. Clam nobiscum collætantur, o fideles, angelorum agmina, in hac memoria insignium Christi apostolorum, Petri ac Pauli, hodie celebranda: ambos enim contemplati coruscos in Christi gloria, congaudent. Sacri enim ejus ministri sunt ac sermonum socii in cælestibus, qui cum eo etiam illic in carne versati erant, immo eum, quem cernere cœlestes turmæ non sustinent, hi possidentes et prædicantes, intuebantur, eumdem qui apparuit, et universa illuminavit.

5. Petrus, omnium basis fidelium, summus Apostolorum princeps, Christi prædi-

3. ἴδου πανήγ. C. Iterum optime εὐωχίας, ob convivia in templis, alibi notata. — τοῦ δεσμεύειν C. — σὺν αὐτῷ C inepte. — ὑμνοῦμεν C.

4. ὦ add. ante πιστοί. — ὄντες ὑπάρχ. haud inelegans est ταυτοέπεια, etiam classicorum, quippe cum soleant verbo ὑπ. partic. jungere. — εἰ καὶ C.

5. τῶν ἀποστ. C. Hic rursus pro ἀκριβείᾳ rhythmi perpetua lucta erit scripturam inter et melodiam. Melius enim videretur ὁ ἀποστόλων ἔξαρχος

πληρῶν, πρὸς πίστιν * τοὺς ἀπίστους Θεῷ * προσκομίζων οὐ παύεται· * Παῦλος ὁ νοῦς ὁ μέγας, * ἡ εὔλαλος κιθάρα, * ὁ πολὺς ἐν τῇ χάριτι, * τὰ ἄνωθεν ἀφρονεῖν * καὶ αὐτὸς ἐκδιδάσκει, * μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· * οὐ γὰρ ἄξια ὄντως * τὰ ἐντεῦθεν δεινὰ πρὸς τὴν μέλλουσαν * δόξαν ἡμῖν δωρεῖσθαι, ἀδελφοί, * παρὰ Κυρίου Θεοῦ· * διὰ τοῦτο σπουδαίως * δεῦτε, δράμωμεν ὑμνοῦντες * τὸν φανέντα...

ϛʹ. Ἔχων ὑμᾶς ὁ λαμπρὸς οὐρανὸς * οἰκήτορας ἀληθεῖς ἑαυτοῦ, * καὶ τοῦτον ἐμπεριπατοῦντες * κορυφαῖοι φαιδρῶς, * τῷ ποιήσαντι φθέγγεσθε· * Δόξα σοι, ζωοδότα * Χριστὲ, ὅτι δοξάζεις * τοὺς πιστῶς σε δοξάζοντας· * ἰδοὺ γὰρ οἱ σοφοὶ * τῆς σῆς οἰκονομίας * κήρυκες εὐσεβεῖς, * Πέτρος τε καὶ ὁ Παῦλος, * ἐν τῷ θρόνῳ τῷ σῷ παριστάμενοι, * δόξης τῆς σῆς, ὡς ἄξιοι τῶν σῶν, * ἀπολαύουσιν ἀεί· * ὁ δὲ κόσμος δοξάζει * σε τῇ τούτων παραινέσει, * τὸν φανέντα...

ζʹ. Τὸν Παῦλον ἔχουσα, μέγα σκιρτᾷ * ἡ πάνσεμνος ἐκκλησία Χριστοῦ· * σαλπίζει γὰρ ἀδιαλείπτως * τῶν αὐτοῦ διδαχῶν * τὰ θεάρεστα λόγια, * τρέπει τοὺς ἐναντίους, * θραύει τοὺς ἀντιτάκτας, * ἐκπορθεῖ δὲ τὰ βλάσφημα, * πρὸς γνῶσιν τὰς ψυχὰς * τῶν πιστῶν διεγείρει, * οὐ μόνον τῶν πιστῶν, * ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπίστων· * παραινεῖ γὰρ τὰ κάλλιστα ῥήματα· * τίς οὖν τοῖς τούτου λόγοις γλυκανθεὶς * ἄπρακτος ἔσται λοιπόν; * ἐκμανθάνει γὰρ ὄντως * πίστει ψάλλειν καὶ δοξάζειν * τὸν φανέντα...

ηʹ. Ῥάνατε οὖν τοὺς ὑμῶν οἰκτιρμοὺς, * ἀπόστολοι, ἐπὶ πάντας ἡμᾶς * τοὺς χαίροντας ἀδιαλείπτως * τῇ καλλίστῃ ὑμῶν * δι-

catione functus, ad fidem incredulos adducere non desistit. Paulus, ingenium ingens, cithara amœne loquax, vir gratia multus, sapere quæ sursum sunt, ipse quoque nos edocet, non quæ super terram : haud enim digna sunt, quæ hic mala obeuntur, referri ad futuram gloriam, o fratres, nobis a Domino Deo tribuendam. Nulla ergo mora, agite, properemus cum hymnis ad eum qui apparuit, et universa illuminavit.

6. Potiti splendida cœlorum domo, veri ipsius hospites, ac per eam læti inambulantes, ut decet coryphæos, hæc conditori dicite : « Laus tibi, vitæ dator, Christe, qui « glorificas fideles te collaudantes. » Ecce enim sapientes illi et sacri tuæ dispensationis præcones, Petrus et Paulus, tuo throno adsistentes, tua gloria in æternum fruuntur. utpote tuis digni bonis. En orbis te celebrat, hortantibus illis, tu qui apparuisti et omnia illuminasti.

7. Paulum habere se quantum exultat augustissima Christi Ecclesia, quæ dum voce buccinatur indefessa tanti magistri grata Deo eloquia, evertit hostes, frangit adversarios, exterminat blasphemos, ad scientiam evehit fidelium animas, neque credentium modo, immo et incredulorum. Persuadent enim pulcherrima ejus verba. Quisnam ergo suavi eius eloquio imbutus, ab actu abstinebit unquam? Qui sane edocetur psallere in fide et illum laudare qui apparuit, et omnia illuminavit.

8. Effundite iam, o Apostoli, misericordias vestras in omnes nos, vestro gaudentes perpetuo et amœnissimo magisterio, o bea-

Χριστοῦ, tum paulo infra: εὔλαλός τε κιθάρα; dein τὰ ἄνωθεν φρονεῖν, ægre recepimus ubi codex : τὰ ἄνω φρονεῖτε, omnino ut Coloss. III, 2. Sic verba sacra sæpe melodiæ prævalent, seriemque impediunt, ut in sequentibus ex Rom. VIII, 18; codex enim habet: δόξαν δωρηθῆναι, ἀδ. π. κ. τοῦ Θεοῦ. Melodia vero postulat: δόξαν ἡμῖν δωρεῖσθαι. Sane τοῦ expungatur, ob sententiam ambiguam, vix non falsam. Cæteris vero emendationibus utinam alter codex faveat!

6. ἔχει lege, aut ἔχων sit absolute, ut sæpe apud melodos et vett. — Rectius τούτῳ ἐμπ. sed τοῦτον tuentur Job I, 7; Sap. XIX, 20.

7. ἀντιτάκτας novum raræ vocis exemplum. — τῶν τούτου λόγων C. — ἄπρ. ἔστω C.

8. λοιπὸν melodus affectat, ut δὲ pro τε, præter

δαχῇ, παμμακάριστοι. * Ῥάνατε, ὡς τοῖς πάλαι * πιστοῖς προσερχομένοις * τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἅγιοι· * ἰδοὺ γὰρ δι' ὑμῶν * καθορᾶται ὁ κόσμος * Τριάδα προσκυνῶν * εἰς αἰῶνα αἰῶνος, * ἣν ὑμεῖς ἐμφανῶς ἐκηρύξατε· * χαίρει λοιπὸν ἐντεῦθεν οὐρανὸς, * σκιρτᾷ δὲ πᾶσα ἡ γῆ, * καὶ ἡ θάλασσα ὕμνοις, * καὶ τὰ ὄρη εὐφροσύνῃ, * τὸν φανέντα...

θ'. Ὅτε τοὺς σοὺς μαθητὰς, Ἰησοῦ, * νεάζοντας ἐν τῇ πίστει ὁρᾷς, * πρὸς θείαν γνῶσιν ἐπανάγων, * ἐπηρώτας ζητῶν * τὸν θερμὸν ὑπὲρ ἅπαντας, * εἶτα δὲ ὡς ἐβόας· * Τίνα λέγουσιν εἶναι * τὸν Υἱὸν ἀνθρώπου; Φησίν * ἁπάντων ὁ θερμὸς * καὶ πιστὸς ὑπὲρ πάντας * ἐβόησε Κηφᾶς * τὴν φωνὴν τῆς ἀξίας· * Σὺ εἶ, λέγων, Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. * Ὅθεν κληροῦται τότε καὶ αὐτὸς * τὴν ἐκκλησίαν τὴν σήν· * τὸν γὰρ ἄνω τοῖς κάτω * θεωρῶν, σὲ ὡμολόγει * τὸν φανέντα...

ι'. Νῦν ἑορτάζωμεν πόθῳ, πιστοὶ, * καὶ ψάλλωμεν ἐν κατανύξει λοιπὸν * τιμῶντες πίστει τοὺς ἁγίους * ἀποστόλους Χριστοῦ * Πέτρον καὶ Παῦλον σήμερον· * τούτων γὰρ ἡ παροῦσα * πανήγυρις ὑπάρχει * τὰ ἐγκώμια νέμουσα· * σιγὴν δὲ τῷ λαλεῖν * ἐπιδόντες, τὸν τούτους * δοξάσαντα Θεὸν * μεγαλύνωμεν πάντες, * εἰς αἰῶνα αἰώνων κραυγάζοντες· * Σῶσον ἡμᾶς καὶ ῥῦσαι τοῦ πυρὸς * καὶ τῆς μελλούσης ὀργῆς, * ὁ Θεὸς, ἵνα πίστει * προσκυνοῦντες σὲ ὑμνῶμεν * τὸν φανέντα...

tissimi! Effundite, o sancti, ut in priscos fideles, vestris provolutos pedibus. Ecce enim per vos conspicitur orbis coram Trinitate pronus, in sæculum sæculi, sicut vos palam nuntiavistis. Inde lætatur cœlum, terra tripudiat universa, et mare canticis, et montes gaudio exultant, ob eum qui apparuit, et omnia illuminavit.

9. Tuos, o Jesu, cum discipulos vidisses recenti fide debiles, ad divinam eos scientiam provocans, quæstione compellas omnibus animosiorem; tum sic canora voce dicebas : « Quem dicunt esse Filium hominis? » Respondit præ cunctis fervidior, et fidelior cœteris Cephas, prorupitque in hanc vocem, majestatis testimonium : « Tu es, inquit, Christus Filius Dei. » Statim inde in sua tuam Ecclesiam solus recepit. Te enim in superis sublimem per inferiora contemplatus, confitebatur, qui apparuisti et illuminasti omnia.

10. Nunc festivo recolamus amore, fideles, ac flebilibus etiam psalmis cum fide veneremur sanctos Christi apostolos, Petrum et Paulum, hac die celebratos. Adest enim eorum publica pompa, qua eorum encomia prædicantur. Silentio vocibus alternatis, Deum eos glorificantem plausu attollamus omnes, ad ultima usque sæcula vociferantes : « Salva nos, et eripe ab igne et ventura ira, o Deus, ut vultu prono te canamus, qui apparuisti, et illuminasti omnia. »

omnem Romani morem. — Audi in ephymnio διὰ τὸν φανέντα et cf. Lamb. Bos p. 675, et quæ classica olim adduxi ad h. l.

9. ἑώρας C. — τίνα με C, nec metrum, nec verba sacra με admittunt. Cf. Matth. XVI, 13. — τοῦ ἀνθρ. C, ut l. l. quæ ut religiose servarem, edidi primum, sed durius, φῇς pro φησὶν codicis, quod ægre fert sive metrum, sive sermo ad Christum perpetuus. — καὶ αὐτὸς emphatice, quasi *solus* accipiat quod hic promittitur. — Multus inde oritur in cod. rerum tumultus, ut præter integra troparia intercepta, neque ordo remanentium acrostichidi consonet. Omissis enim quæ ad quatuor amissas litteras pertinent, cætera inde troparia in hac serie pergunt : 1° Πέτρος; 2° Νῦν ἑορτάζομεν; 3° Νῦν ἑορτάζει; 4° Καταχαυχᾶται; 5° Ἄνωθεν; 6° Ἴδε. Tum acrostichide, tum sententia facem præbentibus, suo quæque loco, donec alius codex meliora præstet, pro viribus restituimus.

10. f. ἐν καταν. ψάλλ. rhythmi ergo nisi clausula ut sæpe abundet. — ἐγκωμίων γέμουσα C, fœdo, sed facili nævo. — σιγὴν δὲ τοῦ C. Eleganter, de duplici choro, uno post alterum silente, aut de plausu post ὑπακοὴν edito. — σε ὑμνοῦμεν C.

ια'. Κατακαυχᾶται Ταρσὸς ἐν ταῖς σαῖς, * παμμακάριστε Παῦλε, διδαχαῖς· * κραυγάζῃ οὖν ἡ Κιλικία, * Δαμασκός τε ὁμοῦ * ἡ ἑῴα δὲ ἅπασα, * Πόντος καὶ ἡ Φρυγία, * Ῥώμη καὶ Σικελία, * τὰ Ἑσπέρια ἅπαντα· * κυκλώσας γὰρ τὴν γῆν, * ὥσπερ ἥλιος ἄλλος, * καὶ σπείρας ἐν αὐτῇ * τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀγάπην, * καρποφόρον αὐτὴν ἀπετέλεσας· * πέμπει γὰρ οὖν * αὐτοῦ τοὺς ἐκλεκτοὺς * εἰς γενεὰς γενεῶν * τῷ Θεῷ καὶ ἁγίους, * ἵν' ἀπαύστως ἀνυμνῶσι * τὸν φανέντα...

ιβ'. Α... ιγ'. Ἰδέ, εἴ τίς που ὁ ψάλλων πιστῶς * ἐν τῇ μνήμῃ τῶν σοφῶν μαθητῶν, * καὶ ζήλωσον ἐν κατανύξει, * ἵνα γίνῃ καὶ σὺ * μαθητὴς τοῦ Κυρίου σου, * Πέτρου μὲν τὰς ὀδύνας, * Παύλου δὲ τὰς διώξεις * καὶ τοῦ ψύχους τὴν γύμνωσιν· * κἂν δέῃ που παθεῖν * καὶ ναυάγια, δέξαι, * ῥαβδίσθητι τρισσῶς, * καὶ λιθάσθητι ἅπαξ, * καὶ φρουρᾷ δὲ οἰκεῖν ἐπιθύμησον· * φεῦγε τὰ πάθη πάντα τῆς σαρκός, * ὡς ἐν ὀργῇ τῇ σπουδῇ, * ἀποτμήθητι κάραν, * ἵνα φθάσῃς ἐπὶ πᾶσι * τὸν φανέντα...

ιδ'. Πέτρος ἡ πάντων κρηπὶς τῶν πιστῶν, * ὁ [καὶ] τῆς ἐκκλησίας ὄροφος, * ὁ τὸ πρὶν ἁλιεύς, νυνὶ δὲ * [πρῶτος] ἀπόστολος, * ὁ σαγήνην ῥηξάμενος, * κώπας τε ἀπελάσας, * καὶ κάλαμον συντρίψας, * οὐχὶ φέρει ἐν τῷ σταυρῷ * πίστει ἡλούμενος * ἀνὰ τούτῳ ὀρθίως * παγῆναι τοῖς ἥλοις· * ἀλλ' ἐβόα τρανῶς τοῖς * [τότ' αὐτὸν ἀδικῆσαι] τολμήσασιν· * Ἐγὼ θνητὸς ὑπάρχω, ἀπὸ γῆς * σπεύδω εἰς τοὺς οὐρανούς· * διὰ τοῦτο τὴν κάραν * κάτω θέτε, [ἵνα φθάσω] * τὸν φανέντα...

ιε'. Ἄνωθεν πάντας ἡμᾶς ἐν ταῖς σαῖς, *

11. Glorietur Tarsus doctrinis tuis, fortunatissime Paule. Vocem quoque tollat Cilicia, præterea Damascus, tum totus Oriens, Pontus ac Phrygia, Roma quoque et Sicilia, omnes occidui tractus. Gyro namque tuo ambiens terram, ut sol alter, in eamque spargens Christi charitatem, fertilem illam effecisti. Deo enim ipsa ab ævo in ævum mittit Christi electos, sacratos, ut hymno incessabili eum celebrent, qui apparuit et illuminavit omnia.

12... 13. Considera tu, quisquis fideli psalmo ornas illam sapientium discipulorum memoriam, et contrito pectore (ut fias et ipse Domini tui discipulus), imitare et Petri cruciatus et Pauli vexationes, et in algore nuditatem; si forte oportet etiam naufragia pati, bono fer animo; fustibus ter tunditor, semel obruitor saxis, in ergastulo coerceri ambias, carnis fuge quascumque illecebras, demum vel ira iubente ex impetu, capite plectitor, quo omnino ad eum properes, qui apparuit et illuminavit omnia.

14. Petrus, omnium basis fidelium, totius Ecclesiæ laquear, dudum piscator, nunc vero primus Apostolus, qui sagenam disrupit, qui abjecit remos, qui arundinem fregit, non sustinuit se, dum cruci pro fide figeretur, erecto capite ab insanis suspendi, aperta autem voce clamavit tortoribus : « Ego mortalis homo sum, qui a terra propero in cœlos. Versum igitur ponite caput, ut curram ad eum qui apparuit, et illuminavit omnia. »

15. De cœlo omnes nos tuis, o divinum

11. Πάμμακαρ Παῦλε διδ. C. — κραυγάζει οὖν κτλ. C. — ἀνυμνοῦσι C.

13. ἴδε καί τις sic C. — f. rhythmi gratia : ἐν τῶν σοφῶν τῇ μνήμῃ. — δέῃ τοῦ C inepte. — f. φρουρᾷ ἐνοικεῖν. — τὴν κάραν C.

14. Πέτρος. Incidimus in luxatam præ cæteris melodiam, in qua notarius vix uno in versu haud a chorda aberravit. Uncis inclusa supplenda esse visum est. Cod. in 2 v. ὁ ὄροφος τῆς Ἐκκλ. — v. 3 καὶ νυνὶ δέ. — ἐκκλ. — v. 5, ὁ τὴν σαγήνην ῥήξας. — v. 6, καὶ κόπας ἀπελ. — v. 7, κ. συντρ. τὸν κάλαμον. — v. 8, οὐ φέρει τῷ σταυρῷ. — v. 9, προσηλούμενος πίστει. — v. 10, ὀρθίως ἐν αὐτῷ. — v. 11, προσπαγῆναι αὐτοῖς ἥλοις. — v. 12, ἀλλ' ἐβόα. — v. 13, ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Tam vulnera quam medelæ deterrent.

15. f. ἱερά τε ob rhythmum solemnis versus

ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλή, * ἐπόπτευε ἀεὶ πρεσβείαις, * τοὺς τὴν σὴν ἐπὶ γῆς * εὐφημοῦντας μετάστασιν· * ἔχεις γὰρ παῤῥησίαν, * Πέτρε, πρὸς τὸν δεσπότην * καὶ οἰκτίρμονα Κύριον. * Τῇ γῇ γὰρ ἀκραιφνὴς * κατεχόμενος, μύστα, * ἐξήρανας ὁμοῦ * ἐν τῷ λόγῳ σου μόνῳ, * Ἀνανίαν καὶ τούτου τὴν σύζυγον, * ὡς πειραστὰς ὑπάρχοντας αὐτοὺς * τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ· * νῦν δὲ πάντας σωθῆναι * τοὺς τιμῶντάς σε δυσώπει * τὸν φανέντα...

ιϛʹ. Υ... ιζʹ. Λ... ιηʹ. Ο... ιθʹ. Νῦν ἑορτάζει φαιδρῶς σὺν ἡμῖν * ἡ πάνσοφος ξυνωρὶς, ὦ πιστοὶ, * τῶν πρωτοβάθμων ἀποστόλων, * χορηγοῦσα λοιπὸν * μυστικῶς τὸ καθ' ἕκαστον· * δεῦτε οὖν, ἐπαξίως * τούτους τοῖς ἐγκωμίοις * εὐφημήσωμεν ᾄσμασι, * καθαίροντες ὁμοῦ * τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, * τὸν λόγον, τὸ στενὸν, * σὺν τοῖς αἰσθητηρίοις, * ἀκοὴν, ἀφήν τε καὶ τὴν ὄσφρησιν· * ὅπως ὕμνους ᾄδοντας δέξηται, * ὡς παρ' ἡμῶν, ἀπ' αὐτοῦ * προσφερόμενον δῶρον, * καὶ σὺν τούτοις ἀνυμνῶμεν * τὸν φανέντα, * τὸν φωτίσαντα πάντα.

sacrumque caput, suffragiis semper protege, nos qui tuam in terra miram celebramus translationem; habes enim, o Petre, fiduciam apud herum, apud misericordem Dominum. Tu enim hic manens, integerrimus sacrorum minister, arefecisti, uno tuo verbo, Ananiam eiusque coniugem, ut qui violatores Dei mandatorum se exhibuerint: nunc vero ut salventur omnes tui cultores, deprecare eum qui apparuit et illuminavit omnia.

16-19. Nunc iam hilaris festi particeps nobiscum fit sapientissimus duumviratus, o fideles, ambo primi ordinis apostoli, qui clam præeuntes chorum certatim ducunt. Adeste igitur, ut rite festivis eos canticis ornemus, ac simul emundemus animam et corpus, sermonem et fauces, sensusque omnes, auditum, tactum et odoratum, unde nos Christus melodos accipiat, quasi a nobis offerentes donum ab ipso datum, utque cum apostolis eum canamus, qui apparuit, et illuminavit omnia.

noster, totusque legitur in S. Asterii hom. VIII, 11. — Cur non ἀπὸ γῆς, respectu ad μετάστασιν? aut μύστης, juncto ἀκραίφνης? — ὡς πειρατὰς sic C. Sensus requirit παραβάτας, rhythmus vero παρβάτας ὡς, quod olim audacter conj. ut Æschyl. *Eumen.* 523, sed nullo prorsus melodorum exemplo. Satius demum visum est recipere πειραστὰς ex aptissimo loco Act. V, 9 : τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ Πνεῦμα Κυρίου;

19. f. legendum ἑορτάζῃ. — προτοβάθμων vox nova videtur. — λοιπὸν quinquies repetitur ut alia id genus in eodem cantico, quod certe Romanus respuisset. — τὸν στενὸν C. — Rhythmus postulat ἀκοὴν καὶ ἀφὴν κ. τ. δ. ὅπως ᾠδαῖς ὑμνοῦντας δ. — αὐτοῦ. Quasi ἀκέφαλος periodus esset, nisi αὐτὸς sumeretur ἐμφατικῶς, ac si antea Θεὸς vel Χριστὸς præivisset, de quo cf. Roman. XVI, 7; XX, 19; Domit. 22. At suspicatur vir doctus corruptam esse lectionem ἀπ' αὐτου, pro ἁπάντων, sicque locum esse restituendum, respectu ad πάνσοφος ξυνωρὶς, unde ultima pendent : ὅπως ἡμᾶς ὑμνοῦντας δέξηται, ὡς παρ' ἁπάντων ἡμῶν προσφ. Quidni demum : ὅπως Χριστὸς ὑμνοῦντας δέξηται? — δεχθῇ C. — τούς παρ' ἡμῶν C. — ἀνυμνοῦμεν C, ne ultima quidem voce sana. Cæterum alluditur in perpetuis ἐφυμνίοις ad Joan. I, 9 : φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον. Vulnera demum mutili cantici ex ipsa acrostichide patent : ΕΙΣ ΠΕΤΡΟΝ ΚαΙ ΠΑυλοΝ.

XXVI.

DE S. ANDREA.

α. Τὸν τῆς ἀνδρείας * ἐπώνυμον θεηγόρον, * καὶ μαθητῶν τὸν * πρωτόκλητον τοῦ σωτῆρος, * Πέτρου τὸν σύγγονον εὐφημήσωμεν, * ὅτι ὡς πάλαι τούτῳ, * καὶ νῦν ἡμῖν κέκραγεν· * Εὑρήκαμεν, δεῦτε, τὸν ποθούμενον.

β'. Ἄνωθεν μὲν Δαυὶδ ἀναστέλλει * ἁμαρτωλὸν, ὡς ἐμὲ, * διηγεῖσθαι Θεοῦ * εὐλόγως τὰ δικαιώματα· * ὅμως πρὸς πίστιν διδάσκει πάλιν, * καὶ ἐν δάκρυσι πλείστοις ἐξαγορεύειν· * σήμερον γὰρ * τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἐὰν ἀκούσητε, * καρδίας μὴ σκληρυνθῆτε, * ὡς

1. Virum, qui virile præ se fert nomen a Deo datum, qui et primus vocatus est Salvatoris discipulus, Petri germanum plausu celebremus, quia sicut illi quondam, ita nunc nobis clamat : « Invenimus, venite, « desideratum. »

2. Superius David prohibet merito jure, ne peccator, qualis ego sum, enarret Dei justitias : rursus autem suadet ei ut cum fide, multisque lacrymis confiteatur. Hodie enim si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut olim Israel Deum exa-

XXVI. Singularis inter omnes, ab exordio is melodus lectori videtur arcana operis sui committere; sic vero artem suam detegit, ut eam potius abscondere nitatur. Pollicetur se ex elementis litterarum suam exacturum esse acrostichidem, sed juxta seriem τοῦ γραμμικοῦ ἀριθμοῦ. Quorsum hic *linealis* numerus? Ad geometras recurramus quum necesse sit, opportune a Nicomacho (p. 117) discimus, γραμμικὸν ἀριθμὸν numerum esse linearum crescentium, ad instar litterarum αα, ααα, αααα; sed nihil simile in hoc poemate, prout extat. Equidem hujusmodi acrostichidem videre me memini in immenso canone de XII apostolis, sub Eliæ nomine in codices plurimos inserto, ut paucis olim dixeram in mea *Hymnographie* etc., p. 84, 86, 87. Hic enim acrostichis videtur esse Ἡλίου μελῴδημα, ita tamen ut singula elementa crescere videantur, terque quaterque et amplius repetita, haud sine quadam arte abscondita, succedant. Quid si idem de S. Andrea melodus fecerit in prolixiore opere, cujus exigua fragmenta disjecta supersunt? Ea ut jacent in duobus codd. posui, vix ordine leviter in duobus ultimis tropariis mutato. Sed suspicor aut post trop. 2 ἄνωθεν, aut etiam post 3, quod aliter potuit incipere, nempe ἀπαρχόμενος πρώτῳ στοιχείῳ, statim venisse trop. 9 Ἅπαντες, unde conflaretur γραμμικὸς ἀριθμὸς ααα, et sic porro. Sed cum tenebris colluctari arduum, aliisque pilam mitto, ut si feliciores fuerint, cum meo melodo dicant: εὑρήκαμεν. Cæterum poeta haud multum recedit ab arguta Romani elegantia, ab ubertate sagaci verborum sacrorum, ab alacri ludorum et ænigmatum acumine, sed ubi Romanus brevis, concisus, ruptisque phrasibus velox est, is ampla et nervosa periodo utitur, cui explendæ vix totum troparium sufficit. Quid si ipse melodus nomine fuerit Andreas, immo summus ἁγιοπολίτης? Εὑρήκαμεν, utinam codex aliquis clamet! Præter pauca in editis et sparsis membranis servata, nobis adsunt duo in primis codd. taurin. f. 17, corsin. f. 20, in quo : Μηνὶ νοεμβρ. λ' τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέα κονδάκιον ἦχ. β', πρὸς τό· Τὴν ἐν πρεσβείαις.

1. Hirmus Cosmæ ascribitur in XV aug. ex anthologii edit. romana, quem vide p. 527. — v. 3 suspensus est in art. τὸν, præter omnem Romani morem. — καὶ ἐκκλησίας ἀκόλουθον κορυφαῖον πέτρον C. — ἐκέκραγεν C, T. edd. — Εὑρήκαμεν. Joan. I, 42.

2. πρὸς τό· Τράνωσον, omnino ut Studita compegit. Ἄνωθεν alludit ad psalmos in officio paulo ante recitatos, scilicet XLIX, 16; XCIV, 8; XCV, 1. — ὅμως προσπίπτειν C. — ἐξαγορεύει T. — καρδίᾳ C. — τῷ ἑξῆς ψ. C, is v. multum et ambigue variatur. — ἡ σύμπασα γῆ edd. quibuscum deficit taurin. usque ad tr. 9.

3. στ. στοιχεῖα C. — πιστῶς ἀκρ. ποιήσωμαι C. — ὄνομα πρώτου στοιχείου φέρει C, inepte nisi Andreas *Alpha* vocetur. — προκορύφαιος vox nova videtur quæ pro rhythmo in C scribitur προκορυφαῖος.

ποτε Ἰσραὴλ παρεπίκρανεν· * ἐπάγει οὖν τῷ ἐφεξῆς ψαλμῷ· * Τῷ Κυρίῳ, ἡ γῆ πᾶσα, ᾄσατε· * εὑρήκαμεν, δεῦτε, ποθούμενον.

γ'. Ἐκ καταρχῶν τῶν στίχων στοιχείοις * τοῦ γραμμικοῦ ἀριθμοῦ * κατ' ἀξίαν, πιστοί, * ἀκροστιχίδα ποιήσομαι· * ἔστι γὰρ πρῶτος Χριστοῦ τῇ κλήσει, * καὶ τὸ ὄνομα πρῶτον στοιχεῖον φέρει· * πάλιν αὐτὸς * ἀπαρχὴ τῆς ἀρχῆς ἀναδέδεικται * καὶ ὥσπερ προκορυφαῖος· * ἐμπνευσθεὶς δὲ εἰπεῖν ἀληθέστατα, * τοῦ Λόγου τὸν Πέτρον προτάττοντος, * ἀδελφὸν ἐν σπουδῇ προσκομίζει, βοῶν· * Εὑρήκαμεν, δεῦτε, ποθούμενον.

δ'. Ἴσχυσόν με, ὁ μόνος δυνάστης, * δός μοι λόγον, ὁ ὄντως * ἐνυπόστατος ὢν * Θεοῦ Πατρὸς Θεὸς Λόγος τε, * ἵνα ἀνδρείᾳ τῇ πρὸς τὰ πάθη * καὶ φρονήσει πανούργῳ πρὸς τὸν Βελίαρ, * δίκαιος ὢν * σταθμιστὴς σωφροσύνης, τοῦ ἅρματος * Ἀνδρέου ἡνιοχοῦντος, * καὶ σταυρῷ, τὸ βραβεῖον, ὡς πρὶν αὐτὸς * ἐκ σοῦ, ἀθλοθέτα, κομίσωμαι, * σὺν αὐτῷ καὶ νικῶν, καὶ βοῶν τοῖς λαοῖς· * Εὑρήκαμεν...

ε'. Νόμων λαῷ, ὡς κλάδοις ἀκάρποις, * τῆς ἐρήμου τὸ κρῖνον * διαπνέων καρπὸν * δικαιοσύνης ἐν χάριτι, * ἦλθεν ἐκπλήττων τῇ παῤῥησίᾳ, * ἐκ τριχῶν τὴν ἐσθῆτα συμπεπλεγμένος, * ὅπως αὐτοῦ * λοιδορία τις ὅλως μὴ ἅψηται * κραυγάζων· Μετανοεῖτε, * τὸν Ἀνδρέαν εὐθὺς ἐμαθήτευσεν * ὡς τέκνον ὑπάρχοντα τοῦ Ἀβραάμ, * ἵνα Πέτρῳ βοήσῃ, ἰδὼν τὸν Χριστόν· * Εὑρήκαμεν...

ϛ'. Ῥῆμα, ὡς ἔφη τὸ θεῖον γράμμα, * τίμιον ἦν, καὶ οὐκ ἦν * ἐν τῷ τότε καιρῷ * ἡ ὅρασις διαστέλλουσα· * ὅμως Ἀνδρέας σὺν Ἰωάννῃ * τὴν φωνὴν ἐξ ἐρήμου ἀκηκοότες, * Λόγον Θεοῦ * προδεικνῦσαν, καὶ ἴδε, κραυγάζουσαν, * ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν * ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ τὴν παγκόσμιον, * εὐθὺς ἠκολού-

cerbavit. Pergit vero in sequenti psalmo: Cantate Domino, omnis terra: « Invenimus, adeste, desideratum. »

3. Ab exordio versiculorum, ex clementis linearis numeri, o fideles, exigam acrostichida; is namque est Christi protocletus, et in nomine primam gerit litteram, rursus idem effectus est initii primitiæ; ac si ante coryphæum esset. Afflatus autem ad verissima loquendum, cum Verbum jam Petrum elegisset, fratrem alacriter accersit canora voce clamans: « Invenimus, adeste, desideratum. »

4. Conforta me, tu solus potens: verbum da mihi, o vere in hypostasi tua Verbum Dei Patris, ut robore munitus ad patiendum, et callida mente ad Belialem debellandum, justusque manens temperantiæ ponderator, ipso usus Andrea, ut cursus auriga, et crucis ope, victoriæ palmas, ut ipse olim, a te stadii agonista obtineam, cum illo vincens, et ad populos clamans: « Invenimus... »

5. Ad legalem populum, veluti ad steriles ramos, venit lilium deserti, in gratia effundens fructum justitiæ, et libero eloquio conterrens, veste pilis texta constrictus, ne quid contumeliæ in eum incideret, dum clamaret: « Pœnitemini! » ipse statim Andream edocuit, ut tanquam filius Abrahæ ad Petrum clamaret, videns Christum: « Invenimus. »

6. Verbum, ut ait sacra pagina, rarum pretiosumque erat, neque in hoc tempore dabatur visio distincta: sed Andreas, ubi cum Joanne vocem in deserto audivit, quæ Verbum Dei significabat, et proclamabat: « Ecce qui tollit peccatum totius mundi, « agnus Dei! » statim secutus est Christum,

4. κομίσασθαι σὺν αὐτῷ C. Plura subobscura e re athletica sumuntur.

5. ἀκάρποις. Respici videtur ficus sterilis Matth. XXI, 16. — αὐτῷ C, scilicet ut pœnitentiam exemplo et verbo prædicaret irrefragabili. — ὄντα τ. Ἀβρ. C.

6. τίμιον ἦν. Sunt ipsa verba I Reg. III, 1. — ἀμνός. Joan. I, 29. — Βοήσῃ ὁ σύγγ. C.

θησε τῷ Χριστῷ, * ἵνα Πέτρῳ βοήσῃ αὐτοῦ σύγγονος· * Εὑρήκαμεν...

ζ'. Φῶς τὸν Χριστὸν ἰδὼν ὁ Ἀνδρέας, * ὑπολαβὼν δὲ λύχνον * ἀληθῶς, τὸν αὐτοῦ * διδάσκαλον, ὡς ἐτύγχανε, * σὺν Ἰωάννῃ τῷ θεολόγῳ, * καὶ κατόπιν ἠρέμα Χριστοῦ βαδίζων, * ὡς προκληθεὶς * ἀνεβόα· Ποῦ μένεις, διδάσκαλε; * πρὸς τούτους δὲ ψυχοφίλος * ἔφη· Ἔρχεσθε ἅμα καὶ ἴδετε· * ὡς δὲ ὡς δεκάτη ἡ ὥρα ἦν, * παρ' αὐτῷ οὖν κατέμειναν κραυγάζοντες· * Εὑρήκαμεν...

η'. Βλέπειν καλόν ἐστιν ἑωσφόρον· * ἐπιτρέχειν δὲ κρεῖττον * τῷ ἡλίῳ πολύ, * λαμπραῖς ἀκτῖσι τοῦ θάλπεσθαι· * οὕτως Ἀνδρέας καὶ Ἰωάννης, * οὐ διδάσκαλον πρῶτον ἠτιμηκότες, * ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ * προτιμῆσαι Χριστὸν διδασκόμενοι, * ὡς ἔλεγε σαφῶς· Οὗτος * ὁ βαπτίζων ὑπάρχει ἐν Πνεύματι, * προτρέποντος τοῦ μαθητεύοντος, * οὐκ ἀφέντες, πεμφθέντες δὲ, ἐκραύγασαν· * Εὑρήκαμεν...

θ'. Ἅπαντες οὖν συνέλθωμεν πίστει * ἐν τῷ θείῳ τεμένει * τοῦ σοφοῦ μαθητοῦ * καὶ πρωτοκλήτου ὑπάρξαντος, * ὅπως τρυφήσαντες τούτου θέᾳ, * ἀπολαύσωμεν τούτου καὶ τῶν θαυμάτων * καὶ τὴν αὐτοῦ * ἐπιγνῶμεν πατρίδα καὶ βίωσιν· * τὸ πρῶτον μὲν τοῦ ἐκ στείρας * ἀνατείλαντος γέγονε μαθητής, * ἐκ πόλεως Βηθσαϊδὰ ἐκφύς, * ἀδελφὸς δὲ Κηφᾶ, ᾧ ἀνεβόησεν· * Εὑρήκαμεν...

ι'. Ὅσοι ῥαθύμως διατελεῖτε, * δεῦτε, διαναστῶμεν, * καὶ προσέλθωμεν νῦν * τοῦ ἀποστόλου τοῖς ἴχνεσι, * ὅπως ἀνδρείαν ἡμῖν παράσχῃ, * ὡς συνώνυμος ταύτης, κατὰ δαιμόνων * καὶ τῶν παθῶν * τῶν πολεμούντων ἡμᾶς ἀεὶ ἀνειδῶς· * ἐλεύσεται γὰρ ἐν τάχει *

et Petro clamavit ejus frater : « Adeste, « Invenimus desideratum. »

7. Lumen Christum aspiciens Andreas, sumensque verum candelabrum, magistrum suum, ut par erat, una cum theologo illo Joanne, ac retro vestigia Christi tacito tenens, ut qui primus vocatus erat, alte interrogabat : « Ubi manes, magister? » Quibus animarum zelator ait : « Venite et videte. » Erat hora quasi decima. Apud eum igitur manserunt, clamantes : « Invenimus, adeste, « desideratum. »

8. Auroram videre pulchrum est; multo majus vero currere ad solem, ejusque fervidis radiis confoveri : ita Andreas et Joannes, priore magistro non despecto, quin ab ipso edocti Christum anteferre, quum clare dixisset : « Ille est qui baptizat in Spiritu » docenti obtemperantes, non terga vertentes, sed ab ipso missi, clamabant : « Invenimus... »

9. Omnes ergo cum fide conveniamus in sacrum protocleti sapientis discipuli templum, ut ejus conspectu fruentes, ejusdem quoque miraculis potiamur, noscamus et patriam et vitam; qui exoriente sterilis filio, primum ejus alumnus fuit, ex oppido Bethsaida, ac Cephæ frater, cui clamavit : « Invenimus... »

10. Quicumque segniores esse pergitis, adeste, surgamus nunc, et sequamur apostoli vestigia, ut robur suo inditum nomini præstet adversus dæmones et passiones qui nos sine fine aut verecundia impugnant. Cito enim veniet cum Petro, suo germano,

7. Φῶς τὸν Χριστὸν, ut canit Ecclesia latina in Sabbato Sancto. — λύχνον δὲ ὑπολαβὼν C. Joan. V, 35. — ὢν προκλ. C. — Ποῦ. Jo. I, 39, 40. Responsio latet in hora decima, qua decalogus insinuatur. Cod. Joan. sequitur textum : ἡ ὥρα ἦν ὡς δεκάτη, sed rupto metro. — φιλοψύχος C post corr. φιλοψύχως.

8. τοῦ λέγειν οὕτως ὑπάρχει ὁ βαπτ. ἐν πνεύματι καὶ πυρὶ C, fœda interpolatione. — ἔκραζον C.

9. Inde solus T, verso binorum trop. ordine. — τῆς θείας T. — In sequentibus aut amissa plurima troparia, aut acta sive insignis epistola ecclesiæ patrensis, legi in ambone solita, significantur. — ἐκφὺς excidit in cod. — ὡς ἐβόησεν T.

10. τῶν ἀεὶ πολεμ. ἡμᾶς ἀναιδῶς T. — τὰς δεήσεις T. — κράζοντες T.

μετὰ Πέτρου τοῦ θείου ὁμαίμονος,* καὶ τὰς ἱκεσίας προσδέξεται, * ἃς προφέρομεν σήμερον κραυγάζοντες· * Εὑρήκαμεν, δεῦτε, τὸν ποθούμενον.

precesque accipiet, quas hodie offerimus, clamantes : « Invenimus, adeste, desiderratum. »

XXVII.

ODE IN S. JACOBUM APOSTOLUM.

α'. Τὸν Ζεβεδαίου γόνον
τιμήσωμεν ἅπαντες,
ὡς τοῦ Χριστοῦ αὐτόπτην,
καὶ κήρυκα ἄριστον,
Ἰάκωβον, ἀναβοῶντες
τούτῳ πιστῶς· Ἀπόστολε ἅγιε,
πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν
τῶν ἐπιτελούντων
ἐν πόθῳ τὴν μνήμην σου.

β'. Ὡς ἔφη γόνον βροντῆς σε
ὁ Κύριος σὺν Θεολόγῳ,
οὕτω πάντας διδαχαῖς
κατεβρόντησας, ἐπανάγων
πρὸς μίαν πίστιν
τοῦ βοᾶν ἀνελλιπῶς·
Ἅγιε Ἰάκωβε,
τῷ σωτῆρι καὶ Θεῷ
ἱκετεύων μὴ παύσῃ
τοῦ σωθῆναι τοὺς πίστει
ἐκτελοῦντας τὴν μνήμην σου, φθορᾶς
καὶ ἁμαρτίας ἁπάσης,
τῶν κινδυνευόντων
προστάτα θερμότατε.

1. Zebedæi filium
honoremus omnes,
ut testem Christi oculatum,
optimumque præconem,
Jacobum, clamantes
ad eum cum fide : « Apostole sancte,
» supplex ora pro nobis,
« cum amore celebrantibus
» tuam memoriam, »

2. Sicut te filium tonitru
cum Theologo Dominus vocavit,
ita super omnes doctrinarum
tonitrua vibrasti, compellens
ad unam fidem,
ut sine fine clamarent :
« Sancte Jacobe,
« salvatorem et Deum
« supplex orare ne desinas,
« ut salvos facias qui cum fide
« tuam memoriam recolunt, a sordibus
« et ab omni iniquitate,
« tu in periculo versantium
« defensor acerrime. »

γ'. Δυσώπει, μάκαρ, τὸν κτίστην * καὶ Κύριον καὶ σωτῆρα, * καὶ διδάσκαλον τὸν

3. « Exora, beate, creatorem et Dominum « et salvatorem et magistrum tuum, ut

XXVII. Incipit series brevium odarum, quæ sparsim in codd. meis vagantes, ex unius fortasse melodi scrinio exciderunt. Hic vero quamvis Theodorum salutare sat luberet, antiquiorem et æquabiliorem, maxime in apostolorum laudibus, melodum agnoverim, quem Studitæ in exemplar fortasse habuerunt. Ode prima extat in corsinii f. 110, inscripta : Μηνὶ ἀπριλλίῳ λ' κονδ. τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου ἀδελφοῦ Ἰωάννου τοῦ θεολόγου, ἦχ. πλδ'.

1. πρὸς τό· Τῷ φαεινῷ. Vid. supra pag. 355. — v. 6 in archetypo hendecasyllabus est. f. dividendus est in tetrasyll. et heptasyll.

2. πρὸς τό· Τῷ θείῳ μύρῳ l. l. — ἔφη. Marc. III, 17. — Θεολ. trisyll.

3. ἅγιε Ἰάκ. Sic solet Theodorus eumdem v. in

σόν, * τῆς κολάσεως ἵνα ῥύσῃ * πάντας τοὺς πόθῳ * τὴν σὴν μνήμην ἐν ᾠδαῖς, * ἅγιε Ἰάκωβε, * ἐκτελοῦντας, καὶ ἐχθρῶν * ὁρατῶν, ἀοράτων, * ψυχικῆς ἀσθενείας * καὶ παθῶν [πονηρῶν] τοῦ σώματος * ὡς ὢν Κυρίου αὐτόπτης, καὶ κινδυνευόντων.

δ'. Ἡ θήκη, μάκαρ, τῶν θείων * λειψάνων σου φευγαδεύει * τῶν δαιμόνων τὴν πληθὺν * καὶ τὰ πάθη τῶν ἀσθενούντων, * πάντων τῶν πίστει * προσιόντων ἐκ ψυχῆς, * ἅγιε Ἰάκωβε· * ὅθεν πόθῳ σε αἰτῶ, * τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα * ἴασαί μου, θεόπτα, * καὶ τὸν νοῦν φόβῳ ἕδρασον Χριστοῦ * ταῖς πρὸς αὐτόν σου εὐκταίαις, * τῶν κινδυνευόντων * προστάτα θερμότατε.

« eximas a pœna omnes cum amore tuam « in odis memoriam celebrantes, sancte « Jacobe, et ab hostibus conspicuis et abs« conditis, ab animi infirmitate et impro« bis ægritudinibus corporis, tu Domini « oculatus testis et periclitantium... »

4. Arca, o beate, tuarum sacrarum exuviarum fugat dæmonum catervam et passiones omnium debilium, ad te cum fide ex animo accedentium, sancte Jacobe; unde cum fervore te oro, corpus mihi et animam sana, o Dei contemplator, et mentem meam in timore Christi fac stabilem, tuis apud eum precibus, tu periclitantium defensor acerrimus.

eodem loco recinere. — ἀορ. καὶ ἀορ. C, f. cum elisione. — τοῦ κυρίου C.

4. νοῦν μου. C. — εὐκτίαις sic cod. constanter, sed frustra, cum vett. εὐκταῖαι εὐχαὶ dicant, unde recentioribus *preces* sunt εὐκταῖαι, et depravate εὐκτεῖαι.

XXVIII.

ODE IN S. MATTHÆUM.

α'. Τὸν ἐκ τελώνου * ἀπόστολον κηρυχθέντα, * καὶ ἐκκλησίᾳ * τοὺς ἅπαντας ἀγαγόντα, * πάντες Ματθαῖον ὕμνοις τιμήσωμεν, * ὡς τοῦ Χριστοῦ αὐτόπτην * καὶ κήρυκα γενόμενον· * πρεσβείαν ποιεῖ γὰρ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

β'. Ὡς τοῦ Χριστοῦ αὐτόπτης ὑπάρχων * καὶ μαθητῶν συμμύστης, * ὦ Ματθαῖε σοφέ, * καὶ κόσμου παντὸς διδάσκαλε, * δίδου μοι λόγον τοῦ σε δοξάσαι, * τὸν σωτῆρα πρεσβεύων, ὡς παῤῥησίαν * ἔχων πολλὴν * πρὸς αὐτόν· ὡς γὰρ δοῦλος ἀνάξιος, * προσῆλθον ἐγκωμιάσαι, * μᾶλλον δὲ ἱκετεῦσαί σε, κράζων σοι· * Τὴν βορβορώδην καρδίαν μου * ταῖς εὐκταίαις σου κάθαρον, τοῦ βοᾶν· * Πρεσβείαν ποιεῖ γὰρ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

1. E telonio vocatum apostolum, et in Ecclesiam omnes adducentem, cuncti Matthæum hymnis celebremus, ut oculatum Christi testem præconemque institutum: suffragia enim fert pro omnibus nobis.

2. Christi cum fueris contemplator, discipulorumque socius, o Matthæe sapiens, totiusque orbis magister, da mihi verbum tuæ laudis, salvatorem exorans, ut qui multa apud eum gratia polles: famuli enim instar immeriti, accessi ad laudandum te, immo ad supplicandum tibi, clamans: « Lu« tosam cordis mei fæcem tuis precibus « emunda, ut clamem : Sane in nos omnes « suum exerit præsidium. »

XXVIII. Extat in corsin. f. 17: Μηνὶ νοεμβρ. ιϛ' κονδάκιον εἰς τὸν ἀπόστολον Ματθαῖον καὶ εὐαγγελιστήν, ἦχ. β', φέρον ἀκροστιχίδα· ᾠδήν.

1. πρὸς τό· Τὴν ἐν πρεσβείαις, dein τράνωσον.

2. διδάσκαλος C. — iterum εὐκτίαις, ut supra. εὐκτέον tantum ex Methodio Sophocles memoravit. Placuisse vocabulum Studitis alibi jam notatum est.

γ'. Δαυιδικῶς τὸν ὕμνον βοῶντες * λέξωμεν τῷ Κυρίῳ· * Ἀντίπαλοι τῶν σῶν * υἱοὶ πατέρων γεγέννηνται, * οὓς κατὰ πάσης γῆς καταστήσεις * ἄρχοντας ἀποστόλους καὶ εὐεργέτας, * ὧν εἷς ἐστιν * ὁ Ματθαῖος υἱώσας τὴν σύμπασαν, * τὸ Εὐαγγέλιον γράψας, * μαθητὴς καὶ διδάσκαλος δείκνυται * ἀντὶ τελώνου · πρὸς ὃν πιστῶς * ἐκβοήσωμεν· Οἴκτειρον σοὺς ὑμνητάς· * Πρεσβείαν...

δ'. Ἡ σὴ, σοφὲ ἀπόστολε, γλῶττα * κάλαμος ἐγεγόνει * Παρακλήτου ἀεὶ, * εὐθέως ὄντως τὴν λύτρωσιν * γράφουσα πάντων τῶν μεταγνόντων * ἐκ ψυχῆς ἀπὸ πάντων πλημμελημάτων· * ὅθεν πιστῶς * ἱκετεύοντες πάντες βοῶμέν σοι· * Μὴ διαλείπῃς πρεσβεύων, * δυσωπῶν, ἱκετεύων τὸν Κύριον, * ῥυσθῆναι πάντας ἐκ θλίψεων * καὶ πταισμάτων καὶ νόσων τοὺς κράζοντας· * Πρεσβείαν ποιεῖ γὰρ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

3. Davidicum hymnum canora voce dicamus Domino : Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, quos super omnem terram constitues principes apostolos et beneficos, quorum unus est Matthæus, qui dum omnem adoptavit terram, scripto evangelio, ex publicano discipulus magisterque efficitur, ad quem fideliter, clamemus : « Miserere « celebrantium te... »

4. Lingua tua, apostole sapiens, facta est calamus Paracleti assiduus, qui vere velociter scripsit redemptionem omnium ex animo a peccatis resipiscentium : unde cum fide cuncti supplices tibi clamamus : « Ne desinas precari, exorare, supplicari Dominum, ut eruat a pressuris et ruinis et morbis, cunctos qui ad te clamant : « Suffragia « fert enim omnibus nobis. »

3. Δαυτικῶς C. Ps. XLIV, 17. — ἄνω πάλαι C. — σύμπασαν, audi γῆν quod excludit hendecasyll.

4. εὐθέως, respectu ad ps. XLIV, 2, κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου. — τοῦ παρ. C.

XXIX.

ODE IN S. PHILIPPUM.

α'. Ταῖς διδαχαῖς σου, μάκαρ, * τὸν κόσμον ἐφώτισας * καὶ ἀσθενοῦσι πᾶσι * τὴν ῥῶσιν διένειμας, * ὦ Φίλιππε, χριστομιμήτως, * πάντα τελῶν ἐν θείῳ προστάγματι· * πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν * τῶν ἐπιτελούντων * ἐν πόθῳ τὴν μνήμην σου.

β'. Ὡς πέλων μύστης τῆς ἄνω * σοφίας, Χριστοῦ θεράπον, * καὶ φωτίζων τοὺς λαοὺς * ἐπιστρέφων τε ἐκ τῆς πλάνης * πάντας ἐν πίστει, * ἱκετεύω σε, σοφὲ * Φίλιππε * ἀπόστολε, * μὴ παρίδῃς τὰς φωνὰς * τῶν πιστῶν

1. Doctrinis tuis, beate, orbem illuminasti, et cunctis debilibus robur indidisti, o Philippe, Christi imitator, agens omnia ex Dei mandato; exora supplex pro nobis, tuam cum amore memoriam celebrantibus.

2. Ut interpres supernæ sapientiæ, serve Christi, illuminatorque gentium, qui et omnes ab errore reducis, cum fide te supplex deprecor, o sapiens Philippe apostole : ne despicias voces fidelium te in odis canen-

XXIX. In corsin. f. 16, in die nov. XIV, 2° loco: κονδάκιον τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Φιλίππου. ἦχ. πλδ'.

1. Ib. πρὸς τό · Τῷ φαεινῷ. — Χριστομιμήτως C, Theodori more.

2. Ib. πρὸς τό · Τῷ μύρῳ θείῳ. — ἐπιστρέφοντας ἐκ C. — ἱκετεύωσαι σοφὲ sic C. — οἱ om. ante ephymnia quæ pene deficiunt.

σε ὑμνούντων * ἐν ᾠδαῖς καὶ βοώντων· * Πειρασμῶν λυτρωθείημεν πολλῶν, * οἱ πρὸς σὲ καταφυγόντες, * τῶν κινδυνευόντων * προστάτα θερμότατε.

γ'. Δρομαίως, μάκαρ, ἀκούσας * ἠκολούθησας καλοῦντος * τοῦ Χριστοῦ σε ἀκλινῶς, * τοῦ ζωγρεῦσαι ἐν πλάνῃ ὄντας * πάντας ἀνθρώπους * πρὸς ὁδὸν τὴν ἀπλανῆ, * Φίλιππε ἀπόστολε· * διὰ τοῦτο σὲ ποιεῖ * ἐκλογῆς σκεῦος ὄντως * καὶ δοχεῖον σοφίας * πηγαζούσης ἐκ Πνεύματος αὐτοῦ, * καὶ προστάτην τῶν βοώντων· * τῶν κινδυνευόντων...

δ'. Ἡνίκα δώδεκα θρόνοις * καθήσῃ σὺν τῷ Κυρίῳ * τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ * κατακρίνων τοὺς ἀπιστοῦντας, * τότε, προστάτα, * τὸν Θεόν μοι εὐμενῆ, * Φίλιππε ἀπόστολε, * τῷ ἀθλίῳ ὑμνῳδῷ * σοῦ ὑπάρχοντι ποίει, * ἵνα πάσης βασάνου * ἐκλυτρώσῃ τούς σε ἐκ τῆς ψυχῆς * ὑμνολογοῦντας, παμμάκαρ, * τῶν κινδυνευόντων...

tium et clamantium : « A multis liberemur « angustiis, nos ad te confugientes, o peri« clitantium defensor promptissime. »

3. Cursim, beate, audita voce Christi te vocantis, secutus es eum, nil moratus, ad venandum ab errore omnes homines, ut redeant in viam tutam, apostole Philippe; ideo te facit verum vas electionis et arcam sapientiæ a Spiritu ejus manantis, et patronum clamantium : O in periculis calidissime defensor.

4. Quando in duodecim thronis sedebis cum Domino, judicaturus sontes ex tribubus Israel, tunc, o patrone, fac Deum propitium misello mihi tuo melodo, Philippe apostole, ut ab omni supplicio eripiat eos qui ex animo te hymnificant, beatissime, periclitantium defensor promptissime.

3. δρομαίως pro veterum δρομάδην. — ζογρεῦσαι τοὺς sic C. — πάντας add. — τοῦ πν. C, om. ἐκ.

4. καθήσηται sic C, favente Judith. VIII, 21, pro futuro classicis ignoto καθήσεται. — κατακρίνοντες (sic) τοὺς ἀπίστους C, consulto fort. sensu plurali et involuto. — ἐκλυτρώσητε τῶν σε ἐκ ψυχ. ὑμνολογοῦντα sic C. — Odarum adde fasciculo, si lubet, et cf. alterum de S. Theodoro poema p. 581.

XXX.

ODE IN S. BARTHOLOMÆUM.

α'. Δεῦτε, πόθῳ σήμερον
Βαρθολομαῖον
ἐπαξίως ᾄσμασιν
ἀνευφημήσωμεν, πιστοί,
ἐν κατανύξει κραυγάζοντες·
Πρέσβευε, μάκαρ,
σωθῆναι τὴν ποίμνην σου.

1. Adeste, cum amore, hac die,
Bartholomæum
meritis canticis
extollamus, fideles,
corde mœsto clamantes :
« Ora, beate,
« ut salvus sit grex tuus. »

XXX. S. Bartholomæum quanta veneratione Theodorus Studita prosecutus fuerit, insigni argumento est oratio encomiastica, quam sæculo IX primus latinam fecit Anastasius Bibliothecarius, edidit vero in lucem Dacherius *Spicil.* t. II, p. 123, et post eum Combefisius *Bibl. conc.* t. VII, p. 755; Bolland. *August.* t. V, p. 54; græce demum primus eruit Maius *Bibl. nov.* t. IV, p. 148; *Patrol. gr.* t. XCIX, p. 790. Ex illo encomio brevis ode nostra, ut flosculus haud invenustus, erupit, nisi prius floruerit; quem decerpsimus ex corsinio, f. 147, emicante titulo : Μηνὶ αὐγούστῳ, κε', κονδάκιον τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου τοῦ ἀποστόλου, ἦχ. δ'.

1. Ibid. πρὸς τό· Ἐπεφάνης σήμερον. Vid. p. 16.

β'. Ὡς πέλων μύστης τοῦ Χριστοῦ
καὶ ὀπαδὸς εὐγνώμων,
Βαρθολομαῖε μάκαρ,
τὰ τούτου εἰς τὸ σῶμα
στίγματα ἔχων, πρὸς τὸ φῶς
τῆς θεογνωσίας
ἐφωδήγησας λαοὺς
τοὺς ὑπηκόους ἅπαντας,
μᾶλλον δὲ Ἀρμενίας γῆν ἅπασαν,
σέβειν καὶ δοξάζειν
τρισυπόστατον Τριάδα,
ἀσύγχυτον,
θεότητα μίαν·
διὸ ἡ πᾶσα γῆ
τελεῖ σου τὴν μνήμην,
εὐφροσύνως ἐν ᾠδαῖς
κράζουσα πίστει·
Ἔχων πρὸς Θεὸν
φαιδροτάτην παῤῥησίαν, πρέσβευε...

2. Cum Christi fueris interpres,
unanimisque socius,
beate Bartholomæe,
cjus in tuo corpore
stigmata ferens, ad lucem
divinæ scientiæ
deduxisti populos
cunctos te auscultantes,
in primis omnem Armeniam,
ut colant et celebrent
trium personarum Triadem,
inconfusam,
unam deitatem;
ideo omnis terra
tuam recolit memoriam,
cum lætis odis
clamans in fide :
« Tu qui apud Deum habes
« splendidam fiduciam, ora...

γ'. Δοχεῖον Πνεύματος ὡς ὂν * τὸ θεαυγές σου σῶμα * τοῖς εὐσεβῶς φοιτῶσιν * ἐκβλύζει τὰς ἰάσεις, * καὶ τῶν δαιμόνων τὴν πληθὺν * πᾶσαν ἐκδιώκει, * ὅθεν σύμπασα ἡ γῆ * τελεῖ σὴν μνήμην ᾄσμασι· * μᾶλλον δὲ ἡ νῆσος ἡ Λιπάρεως, * ὡς ἀπὸ Πυργάνου * τοῦ φθορέως λυτρωθεῖσα, * ὡς ἔφθασε * τὸ πέλαγος σχίσαν, * ὡς ἐῤῥίφη σὺν τῇ * θήκῃ Ἀρμενίας, * καὶ εὐθὺς ὁ γειτνιῶν * πόῤῥω μετέστη, * θαῦμα φοβερόν· * διὰ τοῦτο βοᾷ κτίσις· * Πρέσβευε...

3. Corpus tuum, Spiritus sacrum illud vas, piis cultoribus tuis sanationes effundit, et dæmonum cunctam turmam expellit; unde omnis terra tuam memoriam carminibus celebrat, sed inprimis insula Liparensis, utpote quæ per te ab infesto Vulcano liberata est, quando cursu æquora secans, exuviarum arca ab Armenia ejecta est in littus, ac subito mons vicinus procul translatus est, proh formidandum prodigium! Ideo clamat omnis creatio : Ora...

2. Ibid. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ l. l. Multa in hisce similia occurrunt, ne de eodem melodo dubites. — στίγματα. Galat. IV, 17. — Ἀρμενίας. Fuse apostoli itinera describunt Bollandistæ, neque illi Armeniam omittunt l. l. p. 30, n. 99, neque Theodorus in encomio apud Maium n. 3.

3. Λιπάρεως. Tillemontii male sanas cavillationes hac de re Sollerius egregie dissolvit l. l. p. 50, sqq. — Πυργάνου. Suboscura melodi declarantur a panegyrico, cujus verba feliciter extant in ultimis versiculis codicis unius vaticani. Sed nota prius, idem Πυργάνον dici in menæis Βυργάνον, rectius vero Βουλκάνον apud Theodorum, quem excipe : Καὶ τὸ θαῦμα ἐξαίσιον· ἐπειδὴ τοίνυν ὁ καλούμενος Βουλκάνος ἔγκολλος ὢν σχεδὸν τῇ νήσῳ, βλαπτικὸς ὑπῆρχεν τοῖς περιοίκοις, ἀπῶστο ἀορασίᾳ καὶ οἷον ἀποσυρεὶς ὑπεξέστη σταδίους ἕπτα πρὸς πόντον. Huc usque cod. vaticanus 1980, quem sic Maius interpretatur : « Ingens miraculum contigit : nam cum Vulcanus, ut appellant, pene insulæ contiguus, incolis damno esset, invisibili recessu, quasi pertractus, stadiis septem in pelagus se subduxit. » Inde Maius præter morem audacius aliquid, sed modeste tentavit, ac vix monito lectore, ingentem Theodori paginam, in codice vaticano deficientem, græce restituit, sola ductus interpretis Anastasii barbarie, quo nemo, ut recte habet Maius, obscurior et horridior est. f. τὸ γ. ὄρος.

δ'. Ἧς ἀνεδείχθης εὐσεβῶς * διδάσκαλος καὶ κῆρυξ, * Βαρθολομαῖε, μύστα * τῶν θείων μυστηρίων, * πίστεως κράτυνον θεσμούς, * καὶ τοὺς βασιλείᾳ * καθοπλίζων πρὸς ἐχθρούς, * δυνάμωσον εὐκταίαις σου, * ὑποτάσσων τὰ φῦλα τὰ βάρβαρα· * τοῦτον δὲ λαόν σου, * ὃν ἐδίδαξας σεπτοῖς σου * διδάγμασι, * περισκέπων σῶσον, * κἀμὲ τὸν ὑμνῳδὸν * τὸν σὸν ῥῦσαι πάσης * ἁμαρτίας, καὶ πρὸς φῶς * τῆς μετανοίας * ἴθυνον, σοφὲ, * ἵνα βοῶμέν σοι πάντες. * Πρέσβευε...

4. Fidei cujus palam magister et præco fuisti, Bartholomæe, initiator divinorum mysteriorum, confirma sacras leges, et cunctos imperii cives armis accingens adversus hostes, corrobora eos precibus tuis, subjice barbarorum tribus; et protegens hunc populum, tuis sacris imbutum doctrinis, salvum fac eum, meque tuum hymnodum erue ab omni peccato, et ad lucem pœnitentiæ dirige, o sapiens, ut clamemus tibi omnes : « Ora, beate, ut grex tuus salvus sit. »

4. τοὺς ἐν βασ. C. f. βασιλείας. — εὐκτίαις sic C tertio, cf. supra XXVII, XXVIII. — τούτοις δὲ τὸν δὲ λαόν σου C. — Nec plura fortasse odaria priscorum melodorum sunt.

XXXI.

ODE IN S. LEONEM CATANENSEM.

α'. Τῶν θαυμάτων τὴν χάριν
ὡς δεδεγμένος,
ἐπομβρίζεις τοῖς πόθῳ
σοὶ προσιοῦσιν
ἐκ τῆς σοροῦ τῶν λειψάνων σου, ὅσιε,
καὶ τὰς ἰάσεις ἐκπέμπεις ἑκάστοτε,
Λέον μάκαρ ἱερώτατε·
διὸ ὑπὲρ ἡμῶν
δυσώπει τὸν Κύριον.

β'. Ὥσπερ χρέος, τῷ ὁσίῳ
προσενέγκωμεν τὸν ὕμνον,
ἐπαξίως Λέοντα
τὸν πανιερὸν καταστέφοντες·
δεῦτε ἅπαντες ὁμαδὸν
φιλέορτοι ἐπαγαλλόμενοι·
αὐτὸς ἀληθῶς
ἐκ τῆς Ῥαβέννης ἀνέτειλε·
Κατάνη αὐτὸν

1. Prodigiorum charisma
quum acceperis,
ubertim effundis in fideles
ad te accedentes,
ex arca tuarum exuviarum, o sancte,
unde quotidie spargis sanationes,
beate Leo sacratissime :
ideo propter nos
exora Dominum.

2. Ut debitum, justo
decernamus hymnum,
corona qua dignus est,
Leonem sacratissimum redimentes;
adeste omnes turbatim,
festorum amici lætabundi.
Hic vere
a Ravenna illuxit;
quem Catana

XXXI. Aut Studita aliquis est, aut si melodus Siculus forte habeatur, Studitarum sane alumnus erit, totus ab ore magistri pendens. S. Leo Catanensis colitur a Græcis die XX februarii, ut fert corsin. f. 64 : Μηνὶ φεβρ. κ' κονδάκιον τοῦ ἁγίου Λέοντος ἐπισκόπου Κατάνης, φέρον ἀκροστιχίδα· ᾠδὴ, ἦχ. β'. Floruit S. Leo circa annum 780, cujus acta Bollandus recensuit ad diem 20 februarii, t. III, p. 226.

1. Ibid. πρὸς τό· Τῷ Θεῷ ἀπὸ μήτρας. — ὡς δεδειγμένος C.

2. Ibid. πρὸς τό· Τὸν φωστῆρα.

δέχεται ὄντως ὡς ἄξιον·
αὐτῆς τὸν θρόνον κατεκόσμησε,
στηρίζων τοὺς ἐπᾴδοντας·
Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν
ἀπαύστως ἱκέτευε.

ut vere dignum recepit,
cujus thronum adornavit,
confirmans decantantes :
« Christum pro nobis
« semper exora supplex. »

γ'. Δεῦτε πάντες τῷ τεμένει * τοῦ ὁσίου νῦν ἐν πόθῳ, * τῶν θαυμάτων παροχὰς * ἀρυόμενοι, ἄκος λάβετε· * βρύει πᾶσιν ὡς ἀληθῶς * ἰάματα, ὡς ἀφθονόπλουτα· * αὐτὸς γυναικὸς * αἵματος ῥύσιν ἐξήρανε, * καὶ πάντας πιστῶς * τοὺς προσιόντας ῥωννύεται, * ὡς εἰληφὼς χάριν παρὰ Θεοῦ * ἀρδεύειν τοὺς ἐπᾴδοντας· * Χριστόν...

δ'. Ἤρθης, μάκαρ, πρὸς τὸ ὕψος * ἀναβάσεως τῆς θείας, * καὶ Χριστῷ μετ' ἀγγέλων * ἱερέων τε παριστάμενος, * ἔχεις πάντοτε πρὸς αὐτὸν * παῤῥησίαν ἄκραν, θαυμάσιε· * μὴ παύσῃ, σοφέ, * ἐκλιπαρῶν τὸν φιλάνθρωπον * δοθῆναι ἡμῖν * τῶν ἐπταισμένων τὴν ἄφεσιν, * εἰρήνην τε πᾶσι τοῖς πέρασι, * φυλάττων τοὺς ἐπᾴδοντας· * Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει, πανόλβιε.

3. Nunc adeste omnes in templo pontificis justi cum amore; largitiones miraculorum adepti, sumite medelam; pluit nimirum omnibus imber sanationum copiosissimus. Ipse mulieris fluxum sanguineum exsiccavit, omnesque cum fide accedentes roborat, ut qui gratiam a Deo recepit irrigandi canentes : Christum...

4. Elevatus es, beate, ad sublimem deificæ ascensionis gradum, et coram Christo astans cum angelis et pontificibus, summam apud eum auctoritatem servas, mirabilis vir: ne desinas, o sapiens, supplicare clementissimo, ut concedat veniam peccatorum, pacemque omnibus finibus, custodiens eos qui canunt ; « Christum pro nobis semper « exora, fortunatissime. »

3. παροχὰς θαυμ. C. — ἀφθονόπλουτα totum est de novo Theodori penu.

4. παῤῥησίαν. Idem fere in omnibus Theodori carminibus. — Rectius μετ' ἀγγ. Χριστῷ

XXXII.

ODE IN S. DANIELEM STYLITAM.

α'. Ὥσπερ ἀστήρ...
β'. Ἡ ᾠδὴ ῥυπαρά...
γ'. Ὡς προγνώστης τῶν ὅλων, ὁ Κύριος * τοῦ σοφοῦ Δανιὴλ σε ὁμώνυμον * καὶ ὁμότροπον, πάτερ, ἀνέδειξεν· * καὶ γὰρ οἷα ἐκεῖνος, τὰ πόῤῥωθεν * διαγινώσκειν κατηξίωσαι, * καὶ προλέγειν μέλλοντα πρὶν γίνεσθαι· * ἡ

1. Men. Dec. XI ed. ven. p. 81.
2. Ibid.
3. Omnium rerum quum præsagus sit Dominus, similem te sapienti Danieli nomine fecit et moribus, o pater; ut enim ille, sic tu meruisti longe futura prospicere, eventuraque prædicere antequam fiant: tecum

XXXII. Ad taurinensem codicem transimus, in quo S. Josephus hymnographus inhabitat, cui hæc et sequentia facile tribuam, partim in editis menæis asservata, in quibus notatu dignum est, insertum esse hoc κονδάκιον in canonem Josepho diserte ascribendum, qui incipit : Ὕμνοις ἀνευφημῆσαι μέλλοντι.

1, 2. πρὸς τό· Ὡς ἀπαρχάς, ἦχ. πλδ., tum αὐτὸς μόνος, cf. p. 44, 106.

3. τὰ μέλλοντα πρὶν γενήσεσθαι T.

χάρις γάρ σοι ἡ θεία συνέπραττεν, * ἣν λαβὼν ἀληθῶς ἐκομίσω, σοφὲ, * φῶς τῆς γνώσεως.

enim divina gratia operis socia erat, qua accepta, vere adeptus es, o sapiens, lumen scientiæ.

δ'. Δρόμον μοναδικὸν ἐξετέλεσας, * οὐδ'ὅλως ἐστράφης εἰς τὰ ὄπισθεν, * ἀλλὰ μᾶλλον ἀεὶ πρὸς τὰ ἔμπροσθεν * ἀποστολικῶς ἀπεκτεινόμενος, * τὸν εὐεργέτην καθικέτευες * κατευθῦναι τὰ σὰ διαβήματα, * καὶ παγίδων τοῦ Βελίαρ λυτρώσασθαι, * ὧν ῥυσθεὶς ἐκ Θεοῦ ἐκομίσω, σοφὲ, * φῶς τῆς γνώσεως.

4. Vitæ solitariæ cursum exegisti, ac minime ad posteriora reversus es, sed magis ac magis juxta Apostolum, ad anteriora nitens, munificum Dominum orabas ut dirigeret gressus tuos, teque a Belialis laqueo eriperet, a quo exemptus, tibi divinum comparavisti, o sapiens, lumen scientiæ.

4. καὶ οὐδ' ὅλως T. — ὄπισθεν. Phil. II, 14. — διαβ. ὅσιε T. — λυτρωσ. σε T. — f. trop. 5 excidit, ut in seqq. — Floruit Stylita noster in exeunte sæc. V, haud procul a CP.

XXXIII.

ODE IN S. PATAPIUM.

α'. Τὸν ναόν.

β'. Ἡ σορός σου.

γ'. Ὥς ποτε Ἰσραὴλ * ἐξ Αἰγύπτου διέφυγεν, * ὁδηγοῦντος Θεοῦ, * οὕτως καὶ σὺ, Πατάπιε, * ἐκεῖθεν ἐξῆλθες, * καὶ τῇ Βυζαντίδι * δῶρον ἐδόθης * θεῖον καὶ ἄμωμον, * πάτερ ἡμῶν ὅσιε· * πρεσβευτὴν γάρ σε * πάντοτε ἔχοντες * πλούσιοι ὁμοῦ * καὶ οἱ πενόμενοι, * τῶν ἀοράτων * ἐχθρῶν τὴν πλάνην * ὑπερνικῶμεν κραταιῶς * καὶ κατισχύομεν αὐτῶν· * διὰ τοῦτο ἀξίως * σὲ ὑμνοῦμεν· σὺ γὰρ πάντων * προστάτης ὤφθης, Πατάπιε ὅσιε.

1. Men. Dec. VIII, p. 53.

2. Ibid.

3. Ut olim Israel ab Ægypto fugit, duce Deo, ita et tu, o Patapie, inde exivisti, urbique Byzantinæ donum datus es sacrum et intaminatum, noster venerande pater: nos enim te patronum omni tempore habentes, divites una et inopes, invisibilium hostium fraudes fortiter superamus, eisque prævalemus; ideo meritis te hymnis colimus, cunctorum enim effectus es patronus, Patapie sancte.

δ'. Δωρεὰν ἐκ Θεοῦ * εἰληφὼς τὰ χαρίσματα, * δωρεὰν τοῖς ἐν γῇ * καταπέμπεις τὴν ἴασιν, * καὶ σώζεις τὸν κόσμον, * Πατάπιε πάτερ· * δέχεται γάρ σε * ὁ ὑπεράγαθος * αὐτὸν ἱκετεύοντα· * οἶδεν γὰρ, οἶδεν * τὰ σὰ αἰτήματα * πάντοτε πληροῦν· * ὑπάρχεις γὰρ αὐτοῦ * πιστὸς οἰκέτης * καὶ φίλος μέγας, * μύστης τε πάλιν ἀψευδὴς, * καὶ οἰκονόμος θαυμαστός· * διὰ τοῦτο ἀξίως * σὲ ὑμνοῦμεν· σὺ γὰρ πάντων...

4. A Deo quum gratis accepisti charismata, gratis sanationem ad terrigenas mittis, salvasque mundum, Patapie pater; te enim summe bonus recipit supplicantem; solet enim, solet tuas preces constanter implere; fidelis enim ejus es famulus, præstansque amicus, quin interpres veridicus, stupendusque œconomus. Ideo meritis te hymnis colimus...

XXXIII. Extat in taurin. f. 27, in menæis vero annexum habet Theophanis canonem.

3. Juxta hirmum Romani I τὴν Ἐδέμ. — f. σὲ πρεσβύτην γάρ. — Simili rerum serie incipit prima canonis ode Theophanis.

4. δωρεάν. Matth. X, 8. — παντ. πληροῖν T.

XXXIV.

ODE IN S. CHRYSOSTOMUM.

α'. Ηὐφράνθη...

β'. Ἡ λαμπὰς ἡ τῶν ἔργων μου * στυγνὴ πέφυκεν, * Ἰωάννη Χρυσόστομε· * καὶ δειλιῶ πρὸς ὑπάντησιν * τοῦ σεπτοῦ σου σκήνους· * ἀλλ' αὐτός με ὁδήγησον, * καὶ τὰς τρίβους μου εὔθυνον, * μετανοίας παρέχων μοι * καιρὸν, πανάγιε, * ὡς αὐτῆς κῆρυξ ἔνθεος, * καὶ τῶν παθῶν μου * τῶν πολυτρόπων * κατεύνασον τὴν ζάλην, * τῶν παγίδων τοῦ Βελίαρ * ἀφαρπάσας με, εἰς τέλος * σωζόμενος, ὅπως * ὑμνῶ σου ἀξίως * τὴν ἔνδοξον ἐπάνοδον, * ὡς πρὶν καὶ τὴν κοίμησιν * πρεπόντως τετίμηκα, * παμμάκαρ Χρυσόστομε.

γ'. Ὢ τῆς σῆς ἀγαθότητος, * συμπαθείας τε * καὶ ἀγάπης, ἧς ἔσχηκας * πρὸς πάντας, πάτερ παγκόσμιε· * ὡς ποιμὴν γὰρ πέλων * ἀληθὴς καὶ οὐ μίσθιος, * τὴν ψυχήν σου προέθηκας * ὑπὲρ τῶν προβάτων σου, * καὶ οὐκ ἐξέφυγες, * ὅπως ταύτην λυμήνηται * λύκος ἁρπάζων * καὶ κατεσθίων * ὀδοῦσιν ἀπιστίας· * ἀλλὰ τῇ σῇ βακτηρίᾳ * ἀπεδίωξας τοῦτον, * ἔνδον τῆς αὐλῆς σου * ἀθροίσας τὴν ποίμνην * καὶ τοῦ Χριστοῦ τῷ αἵματι * σφραγίσας, ἀνάλωτον * αὐτὴν διετήρησας, * πάμμακαρ Χρυσόστομε.

δ'. Δ... ε'. Ἤχθης οὖν ὑπερόριος, * ὁ τὴν ἅπασαν * γῆν φαιδρύνας διδάγμασιν, * καὶ

1. Menæor. Januar. XXVII, p. 205.

2. Mœsta est lampas operum meorum, Chrysostome Joannes, ac paveo ad occursum augusti corporis tui : sed tu meus esto ductor, measque dirige semitas, ac mihi concede tempus pœnitentiæ, cujus quippe fuisti præco divinus; tum affectuum meorum multiplicum fac quiescere procellam, Belialis a cassibus eripiens me, incolumem usque in finem servans, ut dignis recolam hymnis tuum gloriosum reditum, sicut prius tuam, ut decuit, nobilitavi dormitionem, beatissime Chrysostome.

3. Quanta est tua mansuetudo, benignitas et charitas erga omnes, o memorande pater! Etenim ut pastor verus, non vero mercenarius, animam tuam posuisti pro ovibus tuis, neque fugisti, neu lupus rapax ovile devastaret, dentibusque infidelitatis devoraret. Sed tuo pedo eum fugavisti, intra septa gregem colligens, quem Christi sanguine ut sigillo notans, incolumem servasti, o beatissime Chrysostome.

4. 5. Actus es ergo in exilium, tu qui omnem terram doctrinis illustrasti, et in

XXXIV. Corsin. f. 52, extat hoc breve poema, cum altero ampliore, quod supra dedimus p. 358. Tertium præterea suo loco reservatum, pertinet ad ejusdem Chrysostomi τὴν κοίμησιν. Tria esse unius melodi efficitur primo odæ nostræ tropario, ubi se κοίμησιν cecinisse poeta testatur, cujus quidem hic nomen deest, haud magis vero latet in II° sub epigraphe τοῦ ἀσώτου, quam in tertio sub insolenti acrostichide νοῦν σπανὸς *mente paucus* : sic enim se prodit Theodorus. Cf. *Prolegom.*

1. κονδ. εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ Χρυσοστόμου, φερ. ἀκρ. ἡ ᾠδὴ, ἦχ. δ', πρὸς τό· Χορὸς ἀγγελικὸς, vid. p. 28. Menæa habent 1 et 2 trop.

2. πρὸς τό· Τὸ φόβερον, cum hac varietate ut v. 1 sit octosyll. hexasyllabus est v. 9 ut in p. 36, 432, 455, 604. — V. 3 om. C. — τοῦ ἱεροῦ edd. — τὰς post καὶ om. rom. ven. vett. — τρίβους μοι rom. — τὴν ante ζάλην om. edd. — καὶ τῶν π. iid. — ἀφαρπάσῃς C. cf. XXXII, 4. — σῶσον με ὅπως edd. — τὴν θείαν iid. — τολμήσας ἐδόξασα π. χρ. iid.

3. ποίμην. Jo. X, 11. — τούτων C, omissa una syll.

5. οὐ γὰρ τάφ. C. — σπ. δυνάστε C. — in fine Ἰωάννης Χρυσόστομος.

ἐν κρυπτῷ ἐγκλειόμενος, * ἔλαμπες τῷ κόσμῳ, * ὡς ἐπ' ὄρους ἱστάμενος * ἀρετῶν, χρυσεπώνυμε· * οὐ τάφος κατίσχυσεν * ἐναποκλεῖσαί σου * τὰ τῶν λόγων ἠχήματα, * μᾶλλον δὲ πλέον * συνεκαλεῖτο * πρὸς πόθον σου τοὺς πάντας, * ἀοράτως ἀνακράζων * καὶ βοῶν ἀνεκφωνήτως· * Ἔνδον μου ὑπάρχει * ὁ ἄῤῥητος πλοῦτος· * εἰ βούλεσθε, σπευδάσατε, * δυνάσται καὶ πένητες, * καὶ τοῦτον ἀρύσασθε, * Ἰωάννην Χρυσόστομον.

absconditо clausus, orbi lucebas, tanquam virtutum in monte positus, tu vir nomine aureus. Nec sepulcrum valuit occludere sermonum tuorum fragores; immo magis ad te amandum provocabat omnes, invisibili sono et voce tacita clamans : « Intus mihi « est absconditus thesaurus : si volueritis, « properate, potentes et pauperes, ad il- « lum effodiendum, Joannem Chrysosto- « mum. »

XXXV.

ODE IN S. EUTYCHIUM CP.

α'... β'........ ποιμένα, * μέγιστον λειτουργὸν * καὶ διδάσκαλον τίμιον, * καὶ ἐλατῆρα αἱρέσεων · * πρεσβεύει Κυρίῳ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

γ'. Ὥσπερ φωστὴρ ἀνέτειλας, πάτερ, * ἐκ τῆς Φρυγίων χώρας, * καταλάμπων φαιδρῶς * μέχρι τερμάτων, ἀοίδιμε · * Ἰουστινιανοῦ γὰρ τοῦ μεγάλου * καὶ σεβασμίου ἄνακτος ἐν τοῖς χρόνοις, * ἀρχιερεῦ, * ἀνεδείχθης καὶ Ῥώμης διδάσκαλος, * δογμάτων καὶ τῶν θαυμάτων * λαμπηδόσιν αὐτὴν κατεπλούτησας, * Εὐτύχιε ἀξιόθεε, * ὅθεν πάντες συμφώνως προσπίπτομεν · * πρεσβεύει...

δ'. Δαυιδικῶς ἡμέραν καὶ νύκτα * μελῳδῶν, θείοις λόγοις * καὶ διδάσκων λαούς, * τὴν ποίμνην πᾶσαν ἐφώτισας, * πιστοῖς ὀρθοδόξοις καταγγέλλων * τοῦ Κυρίου ἄφραστον οἰκονομίαν · * καταπλουτῶν * καὶ κηρύττων, ἐλαύνεις αἱρέσεων * κακίαν, θύελλαν ὥσπερ, * τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας, Εὐτύχιε, * μεθ' ἧς ἀγάλλῃ ἐν πνεύματι, * εἰς τὰς ἄνω χορείας γηθόμενος, * πρεσβεύων...

ε'. Ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων ἅμα * ἡ νέα

1.... 2.... pastorem, summum ministrum ac magistrum eximium, et hæreseon flagellum; orat supplex Dominum pro nobis omnibus.

3. Ut sidus ortus es, pater, e Phrygio tractu, illustrans splendide ultimos fines, gloriose. Sub magni enim et augusti regis Justiniani temporibus, pontifex, extitisti Romæ magister, eamque dogmatum et miraculorum ditasti fulgoribus, Eutychi, Deo digne, unde omnes una voce proni clamamus : Orat supplex...

4. Die ac nocte davidicos modulatus hymnos, populosque divinitus docens, omnem gregem illustrasti, orthodoxis fidelibus prædicans Domini ineffabilem œconomiam; sic dum thesaurizas simul ac concionaris, tollis hæreseon nequitiam, ut procellam, ab Ecclesia Christi, quacum lætaris in spiritu, exultans in supernis choreis, orans...

5. Regina urbium, hæc nova Roma te sa-

XXXV. Cum ante fol. 103 cod. taurin. exciderint paginæ quatuor, hic fere duo trop. desiderantur. Quæ tamen supersunt, sapiunt purum putum Josephum. Theophanis tamen canon est, sed condacio destitutus, in die 6 april. qua S. colitur.

3. Juxta hirmum τράνωσον, cæteris in sæculo IX frequentiorem. — Cf. Bolland. April. t. I, p. 547.

4. τοῖς ὀρθοδόξοις T. — τὴν ἄφραστον οἰκ. T. — ὥσπερ θύελλην sic T. — μεθ' ὧν ἀγάλλει T.

5. ἐγκαυχωμ. cum accus. eo magis nota, quo minus rhythmo dativus obstitisset. Cf. XXXVI, tr. 6. πολυτίμιον T.

οὖσα Ῥώμη * σὲ ποιμένα σεπτὸν * κατέχουσα ἐπαγάλλεται, * τὰς ἀρετάς σου καὶ τοὺς ἀγῶνας, * τοὺς ἱδρῶτας καὶ πόνους ἐγκαυχωμένη, * καὶ μυστικῶς * σεμνυνομένη ὡς κόσμον τίμιον, * τὰ θράση τῶν κακοδόξων * καὶ αἱρέσεων τρέπεται ἅπαντα, * Εὐτύχιε μεγαλώνυμε, * σὺ γὰρ ἐν παῤῥησίᾳ παρίστασαι, * πρεσβεύων...

crum pontificem habens, jubilat, jactatque virtutes tuas et certamina et sudores et labores, quo mystico superba ornatu, velut pretioso decore, omnem evertit arrogantiam prave opinantium et hæreticorum, o magni nominis Eutychi; tu enim fiducia plenus stas, orans Dominum pro omnibus nobis.

XXXVI.

DE S. ANANIA.

I.

α'. Ὁ ἐν πρεσβείαις
θερμότατος ἀντιλήπτωρ,
καὶ τοῖς αἰτοῦσι
ταχύτατα ὑπακούων,
δέξαι τὴν δέησιν, Ἀνανία, ἡμῶν,
[καὶ τὸν Χριστὸν δυσώπει
τοῦ ἐλεῆσαι] ἡμᾶς,
ὁ θαύμασι λαμπρύνας ἑσπέρια.
β'. Τῷ φωτισμῷ [τῆς ἐλλάμψεώς σου
ἐκκαθάρας, σωτήρ μου],
τὴν ἀχλὺν [τῆς ἐμῆς
καρδίας τε καὶ τὴν πήρωσιν],

1. Tu qui suffragiis
impigerrimus defensor es,
tuosque supplices
citissime exaudis,
accipe vota nostra, Anania,
et Christum fac propitium,
ut nostri misereatur,
tu prodigiis illustrans occidua.
2. Luce tuorum splendorum
quum emundasti, salvator meus,
cordis mei nebulam
et cæcitatem,

XXXVI. I. Aut Eliam nostrum, ab igneo curru reducem, habemus, aut saltem summum melodum, qui paulo ante crucis triumphum, sub Heraclio ex Persis relatum, cecinit. Ne ad Romanum eamus, præter Saracenos hic memoratos, obstat pompa quædam orientalis, majestasque potius antistitis quam diaconi; spirat præterea gregis Palæstini manifesta sollicitudo, et civica propemodum in Damascenum apostolum veneratio. Eliam denique produnt carminis impetus, ex arte dithyrambi incomposita series, homerica etiam ἔκφρασις, quæ Romano minus ostentatur. Sed ecce incidimus in primas corsinii pagellas, partim laceras, partim madore et mucore evanidas; vix tamen e ruinis tenebrisque unum emersit mihi troparium, cum exsurrexi totus et ingemui. Grande mirabar opus, cujus ne caput quidem incolume cernerem, nisi vulneribus medelam menæa attulissent. Innumera vide uncinulis reducta, quæ ab editis tantum in prooemium recepta sunt.

Frontispicium quoddam superest in corsin. f. 2: κονδάκιον τοῦ ἁγίου Ἀνανίου, ἦχ. β', φέρον ἀκροστιχίδα · Τῷ ἱερομύστῃ.

1. Ibid. πρὸς τό · Τὴν ἐν πρεσβείαις, v. p. 527. — εἰσακούων rom. ἐλέησον et ἅπαντας C, rom. — ἡμᾶς τὸν μόνον ἁγίοις (f. ἐν ἁγίοις) δοξαζόμενον ven. — ὁ θαύμασιν λαμπρύνας τὰ ἑσπέρια rom. obluctante metro notissimo, qui etiam in ephymnio postulat ὁ θαύμασι λαμπρύνας ἑσπέρια. Quod superest ideo placet, quia præter ludum melodis gratum inter *lumen* et *occidua*, fortasse alluditur sive ad Pauli in remoto Occidente apostolatum, sive ad cultum Ananiæ inter Occiduos celebrem, puta in Hispania et Italia, tum in Urbe, ubi S. Pauli basilica etiam nunc inter pretiosissima κειμήλια veneratur heroicum discipuli caput, qui Apostolum baptizavit. Colitur apud Græcos die I octobr. apud Latinos die januar. XX, ac si martyrium subierit ipso die quo olim Paulum baptismo tinxerat.

2. πρὸς τό · Τράνωσον. — τε post καρδίας add. —

δίδου μοι λόγον [ἀνευφημῆσαι
καθαρῷ συνειδότι τοῦ ἀποστό]λου
τὰς [θεαυγεῖς
ἀρετὰς καὶ τοὺς ἄθλους τοῦ μά]καρος·
πηγὴ γὰρ σὺ [εἶ σοφίας
καὶ δοτὴρ ἀγαθὸς, ὦ πολυεύσπλαγχνε,]
διὸ [τρανώσας τὴν γλῶττάν μου,
τὸν ἐφύ[μνιον ὕμνον μου πρόσδεξαι,
ὁ θαύμασι λαμπρύνας ἑσπέρια.

da mihi verbum ut plausu canam,
cum illibata mente,
deificas beati apostoli
virtutes et certamina:
tu enim fons es sapientiæ
bonusque largitor, o clementissime,
ideo linguam meam pandens,
concede mihi hunc hymni plausum:
Tu prodigiosa fax Occidentis.

γ'. Ὤφθη Χριστὸς τῷ Ἀβραὰμ [πάλαι * ἐν τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῇ *] καὶ φωνὴν ἐπαφεὶς * [τὸν πατριάρχην ἐδόξασεν· * νῦν,] πάνσοφε, σοὶ προσ[ομιλήσας, * καὶ ἐν τῇ Δαμασκῷ προσανα]φωνήσας, * ἔχρισε σὲ * ἱερέα σοφὸν καὶ ἀπόστολον * τοῦ Παύλου κοσμῆσαι φρένας, * καὶ φωτίσαι ὀμμάτων τὴν πήρωσιν, * ὅπως σοφίσῃ τοὺς ἐπὶ γῆς * τοῦ λατρεύειν [τῷ] Χριστῷ εἰλικρινῶς, * ὁ θαύμασι λαμπρύνας ἑσπέρια.

δ'. Ἴσχυσας φρένας τοῦ ἀντιπάλου, * Ἀνανία, αἰσχῦναι, * μηχανάς τε αὐτοῦ * πεπάτηκας καὶ κατέαξας· * θυμῷ ἀγρίῳ τὸν λυμεῶνα * κατὰ σοῦ διεγείρας ὁ δολιόφρων, * Λουκιανὸν * τὸν ἀτίθασσον θῆρα παρώτρυνεν, * καὶ σάρκα σου ξέων μένει, * τοῖς βουνευροῖς [αὐτὴν] ἰλιγγίασεν· * ἐν γήρᾳ πίονι ἤθλησας * καὶ ἀπέλαβες στέφος οὐράνιον, * ὁ θαύμασι λαμπρύνας ἑσπέρια.

ε'. Ἐν οὐρανοῖς δεδόξασαι, πάτερ, * καὶ ἐπὶ γῆς εὐκλεῶς * ἀνυμνεῖται ἡ σὴ * πανέντιμος μνήμη, ὅσιε· * ἐν γῇ γὰρ, Ἀνανία, πολεύων * οὐρανοὺς ἐνεβάτευσας, θεοκῆρυξ· * ἔνθα καὶ νῦν * αὐλιζόμενος, πᾶσι προΐστασο * τοῖς πίστει ἐξαιτουμένοις * τὰς πρεσβείας

3. Olim Christus apparuit Abrahamo, sub quercu Mambres, et emisso vocis sono patriarcham honoravit. Nunc, sapientissime, postquam tecum confabulatus, postquam Damasci te palam allocutus est, unxit te in sacerdotem doctum et apostolum, a quo Pauli ingenium ornaretur, ejusque oculos occæcatos lux impleret, ut terrigenas edoceret sincerum Christo cultum solvere, ipse prodigiosus Occidentis illuminator.

4. Potuisti, Anania, pudefacere adversarii fastum, ejusque machinas conculcasti et disrupisti. Molitor ille fraudis, in te commovens iras truces infestissimi Luciani, exacuebat hanc belluam asperam, carnemque tuam cum rabie exedens, nervis eam boum contorquebat, dum in grandævo senio certares, acciperesque cœlestem coronam, occiduas qui plagas miraculis illuminas.

5. In cœlis gloriosus es, pater, et per terras inclytis hymnis salutatur tua insignis memoria, o innocens: in terra nam spatiatus, Anania Dei præco, cœlos incolebas, ubi et nunc superas aulas inhabitans, omnibus suffragia tua cum fide invocantibus,

δοτὴρ ἀγαθῶν rom. — ἐφύμνιον, metrica quidem vox e nostris, sed rara, rarior vero varietas in his clausulis multiplex. Huc usque edd.

3. Nova vulnera reduximus ex cod. cryptoferr. quem iterum excutere juvabit. — χρ. ἀβρ. τὸ πάλαι codd. — Μαμβρῇ. Cf. Gen. XIII, 18. — νῦν ἴδε σοφὲ cr. — προσαναφωνήσας. Id quod eleganter Chrysostomus interpretari videtur ad Act. IX, 10: « Quod autem Ananias ex insignioribus esset, palam est ex iis quæ ipsi [Deus] revelat et dicit, itemque ex iis quæ ille respondet. » Hom. XX, n. 1.

4. γὰρ post θυμῷ, ut alias sæpius, moleste interpolatur in codd. — Λουκιανόν. Al. *Lucilius* et *Licinius*. — ξεωμείνας sic C. ξεόμενος cr. — ἰδῶν ἰλιγγίασεν sic C. — πίονι γήρᾳ γὰρ C.

5. Pro rhythmo εὐκλείνως. — περιπολεύων o. ἐνεβάτευσε C. — καὶ λύσιν C. Alterum καὶ id. om. nisi in loco obscuro scriptum sit καὶ ἅπαντας.

τας σάς, πανaοίδιμε, * λύσιν παράσχου τῶν θλιβερῶν, * καὶ ἐκλύτρωσον ἅπαντας τῶν δεινῶν, * ὁ θαύμασι...

ς'. Ῥώμην βιαίαν τῶν ἐκ τῆς Ἄγαρ * θραῦσον, μόνε δυνάστα, * ταῖς πρεσβείαις τοῦ σοῦ * ἱερομάρτυρος, δέσποτα· * λαός σου πάντες ἐσμεν καὶ ἔργα, * καὶ τῷ σῷ ἐγκαυχώμεθα κράτει, Λόγε· * σύντριψον οὖν * ὅπλον, δόρυ, κράνος καὶ πᾶσαν αἰχμήν· * εἰσέλθοι αὐτῶν καρδίαν * ἡ ῥομφαία καὶ τόξα τὰ ἴδια· * ἡμεῖς λαός σου καὶ κλήματα, * καὶ νομῆς σου ὑπάρχομεν πρόβατα, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

ζ'. Ὅλως οὐκ ἴσχυσαν ἀπαλῦναι * λογισμοῦ τὸ ἀνδρεῖον * καὶ γενναῖον τοῦ σοῦ * ἱερομάρτυρος, Κύριε· * ὁ αἱμοβόρος καὶ δολιόφρων, * ὁ τοῦ σκότους υἱὸς καὶ τῆς ἀπωλείας, * Λουκιανὸς, * ὁ ἀνήμερος θὴρ καὶ ἀπάνθρωπος, * προστάττει λίθοις βληθῆναι * τὸ πανίερον σῶμα τοῦ μάκαρος· * ὁ δ' ἐνισχύετο ὑπὸ σοῦ, * καὶ ἐβόα σοι ἄπαυστον τὴν ᾠδήν· * Ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια

η'. Μέγας Χριστοῦ ὁ ἱεροκῆρυξ * Ἀνανίας ἐδείχθη, * καὶ ἐξάκουστος νῦν * τῇ ὑφηλίῳ ἐγένετο· * ὅστις γὰρ νῦν πειρασμοῖς ἐμπίπτει * καὶ ἀλγήμασι νόσου θανατηφόρου, * μόνον θερμῶς * εἰ προσψαύσῃ αὐτῷ καθαρότητι, * εὐθὺς λυτροῦται τοῦ πάθους, * ἐῤῥωμένος τε ἄπεισιν οἴκαδε· * τοία γὰρ χάρις δεδώρηται * ἐκ Θεοῦ τῷ ἁγίῳ διὰ παντός· * ὁ θαύμασι λαμπρύνας ἑσπέρια.

θ'. Υ... ι'. Σ... ια'. Τ... ιβ'. Ἵλεως ἔσο μοι, πανοικτίρμων, * ἐν ἡμέρᾳ τῆς δίκης, * ὅταν μέλλῃς, Χριστὲ, * ἐτάζειν τὰ πεπραγμένα μου· * ῥῦσαι κολάσεως ἀνηκέστου * καὶ βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων καὶ τῆς γεέννης, * τοῦ σοῦ λιταῖς * ἀποστόλου καὶ ἱεροκήρυκος· *

adesto, vir famosissime; expeditas fac angustias, omnesque redime a calamitatibus, portentosa fax Occidentalium.

6. Violentum robur frange filiorum Agar, tu solus potens, precibus sacri tui martyris, o dominator : populus enim tuus omnes sumus, operaque tua, tuaque in virtute gloriamur, o Verbum! Contere ergo arma, hastam, galeam, omnemque mucronem; in corda eorum suus recidat gladius, suaque sibi tela recurrant. Plebs tua sumus, et surculi ovesque ovilis tui, o qui solus novisti intima cordium.

7. Omnino non valuerunt dissolvere robusta et nervosa sacri martyris tui argumenta, o Domine. Cruoris ille vorax, et noctis et orci perfida soboles, Lucianus, fera pessima et truculenta, jubet saxis obrui sanctissimum beati corpus; verum ille in te invaluit, tibique indefessum canticum intonuit : « Tu solus novisti intima præcordiorum. »

8. Magnus et sacer Christi præco palam fuit Ananias, nuncque per ora hominum sub sole increbuit. Quicumque enim in discrimina ruit aut in angores morbi lethalis, eum si tetigerit tantum cum amore puro, statim ægritudine solvitur, incolumisque domum recedit : tantam siquidem Deus gratiam semper sancto dedit; stupendum est vespertinæ plagæ lumen.

9... 12. Propitius esto mihi, o misericordia ditissime, in die judicii, quando venturus es, Christe, ut mea gesta scruteris: eripe me ab intolerabili supplicio, a stridore dentium et gehenna, per preces apostoli et sacri tui præconis : eum enim ut

6. Rupta series videtur, sed de more Eliæ, opinor, neque admiratio sequentibus deest. — καὶ κρ. C. — εἰς καρδ. C. Cf. ps. XXXVI, 15. — ἡμεῖς γὰρ λαός σου κεκλήμεθα sic C. Ephymnia semel et iterum variantur, ex quadam fortasse hymnodi licentia, cf. p. 170.

7. προστάττη C. — f. σοῦ μάκαρος.

8. ἐμπέσει duo codd. pro ἐμπέσῃ. — τοιαύτη γὰρ C. Inde tria tr. excidisse videntur.

12. Ἵλεως acrostichidem f. ab aure claudit. — Poeticum ἔσο tam rarum in melodis quam frequens apud Nazianzen. — f. πεπρ. μοι. — αὐτὸν γὰρ μεσίτ. C. — προσεῤῥίφην, ex ps. XXI, 11 : ἐπὶ σε ἐπεῤῥίφην ἐκ μήτρας.

αὐτὸν μεσίτην ἱκνοῦμαι, * εὐσπλαγχνίαν τὴν σὴν ἐξαιτήσασθαι· * εἰς σὲ γὰρ ἤλπισα, Ἰησοῦ, * καὶ ἐν σοὶ προσερρίφην ἐκ μου μητρός, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

advocatum imploro supplex, tuam deprecaturum clementiam. In te namque speravi, o Jesu, in te me projeci ex utero matris, tu qui solus novisti intima cordium.

II.

α'... β'... γ'. Σὺ τοῦ πάνθηρος ἀκέστωρ * τοῦ ψυχάρπαγος ἐγένου, * Ἀνανία μέγιστε, * τοῦ Βενιαμὶν, τοῦ φωτίσαντος * κόρας τῶν ἐν ψυχῇ πηρῶν, * πολύολβε, κοσμοεμπόρευτε· * αὐτὸς τὰς ἡμῶν * τοῦ νοῦ λεπίδας ἀπόξεσον, * τοῦ βλέπειν τρανῶς * τὰ θεῖα κάλλη· ἀξίωσον * καὶ Παύλου ποίησον μιμητὰς * τῷ ναῷ σου ψάλλοντας· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν...

δ'. Μέγα κλέος ἐκληρώσω * ἐν τῇ δύσει καὶ ἑῴᾳ, * Ἀνανία πρόκριτε, * τῶν θεραπευτῶν κοσμολάλητε· * ἐν σοὶ γὰρ πάντες ἀσθενεῖς * ῥωννύμενοι πανηγυρίζουσιν· * αὐτὸς τῶν παθῶν * ἀλεξιτήριον πέφυκας, * φρενήρεις ποιῶν * τοὺς παραιτήσαντας οἴκαδε, * καὶ σοὶ προσφεύγοντες, τερατουργὲ, * θιάσῳ σοι ἐπᾴδομεν· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν...

1. 2. 3. Tu domitor fuisti belluæ animas rapientis, maxime Anania, illius Benjamitæ qui illuminavit pupillas cæcorum ex mente, ditissime orbis mercator. Tu quoque a mente nostra excute squammas, ut clare videamus divina decora. Dignator insuper Pauli facere nos imitatores, qui in tuo templo psallimus: ideo...

4. Magnam acquisivisti famam in Occidente et in Oriente, Anania præstantissime, inter famulantes Deo famigerate: per te namque omnes imbecilles in sanitatem restituti panegyrin agunt; tu passionum medicus fuisti qui hos mente compotes facis domi te invocantes, atque ad te confugientes miraculorum opifex, tibi in læto cœtu hymnum canimus: ideo...

II. Ab hoc frustulo incipit nova series cantuum, cui eadem erit acrostichis ᾆσμα, plus minus integra, iterumque redibit Theodorus Studita, quem statim excient nova verba: ψυχάρπαξ, κοσμοεμπόρευτος, κοσμολάλητος. Extat in corsin. f. 2.
3. Hirmus est τὸν φωστῆρα. Præcedentis troparii finis est in lacero codice: ψυχῆς φωταύγειαν οἱ πηρόμενοι, (l. πηρούμενοι) Χριστῷ γὰρ πρεσβεύει... — f. leg. ἐν τῷ ναῷ σου ψ.
4. γὰρ ἅπαντες C. — τοὺς παρετίζοντας... προσφεύγοντας sic perspicue C. — θειασῶς σοι sic id. Θίασος dictio Nonni solemnis est, melodis rarissima.

XXXVII.

DE S. IGNATIO MARTYRE.

I.

α'. Τὰ θερμότατα
τῆς θεϊκῆς σου τόλμης ἆθλα
πυρπολούμενος

1. Flagrantissima
divinæ tuæ audaciæ prælia
tu igne succensus

XXXVII. I. Extat in corsin. f. 33, inscriptum: Μηνὶ δεκ. κ'. τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου κονδ. ἦχ. α' φέρον ἀκροστιχίδα· ᾎσμα.
1. πρὸς τό· Τὰ θεόβρυτα, vid. p. 346. — v. 9-11 alias

ἐκ τῆς Θεοῦ ἀγάπης φέρων,
τὴν ἀθεΐαν
ἀπετέφρωσας,
Ἰγνάτιε· θηρσὶ μὲν πλακεὶς,
ἀποχωρεῖς ἐκ κόσμου·
Χριστοῦ δὲ τυχὼν,
τοῦ σοῦ ἔρωτος, χαίρεις,
ἱεράρχα, ὁ ἀποστολικώτατος·
ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν
ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

β'. Αἶνόν σοι ἅπαντες
ᾄδομεν τῷ θεοφόρῳ,
ὡς διαδόχῳ ἀληθῶς
τῶν ἀποστόλων·
Ἰγνάτιε σοφὲ,
σκεῦος ἐκλογῆς Θεοῦ ἱερώτατον,
θεότολμε ἀθλητὰ,
ῥεῖθρον θεολογίας ἀέννaον·
σὺ ἐβύθισας αἱρετικῶν
τοὺς θῆρας, καὶ ἀνέβλυσας ἡμῖν
ποταμοὺς δογμάτων
ὀρθοδόξων κόσμον ἄρδοντας·
διὸ βοῶμέν σοι ᾀσματικῶς·
Μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σοῦ λαοῦ,
ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν
ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

in superna charitate sustinens,
impietatem
in cinerem redegisti,
Ignati; dum belluis concuteris,
recedis quidem e mundo,
sed Christo, amore tuo
fruens, lætaris,
o pontifex apostolis quam proxime:
Dominum, age, pro nobis
perpetuo exora.

2. Canticum tibi Theophoro
omnes personamus,
ut qui vestigia premis
apostolorum,
o sapiens Ignati,
vas divinæ electionis sacerrimum,
in Deo fortis athleta,
theologiæ torrens inexhauste;
tu demersisti hæreticas
belluas, et irrigasti nos
dogmatum fluminibus,
quæ recta fide orbem imbuunt;
ideo tibi tono cantuum clamamus:
« Noli oblivisci plebis tuæ,
« sed pro nobis Dominum
« indesinenter exora. »

γ'. Σὲ ἠγκαλίσατο * Κύριος παιδίον ὄντα, * ἡνίκα μέσον ἔλαβεν * τῶν ἀποστόλων, * προβλέπων ὡς Θεὸς * τούτοις τὸν ἐφάμιλλον δρόμον θέειν σε· * σεπτή σου ἡ κορυφὴ, * ὅτι θείας παλάμης ἠξίωται· * ἀπεντεῦθεν γὰρ σὺ γνωρισθεὶς, * τελείως ἀφιερώθης αὐτῷ * τῆς Ἀντιοχέων * προεδρεύσασθαι τῆς πόλεως· * διὸ βοῶμέν σοι, ἱερουργὲ, * μὴ...

δ'. Μέγας ἀνέτειλας * ἥλιος ταῖς ἐκκλησίαις, * ὥσπερ ἀκτῖνας [τηλαυγεῖς] * ἐπιστολάς

3. Te ulnis amplexus est Dominus adhuc puellum, quando medium te apostolis posuit, prospiciens uti Deus, fore ut cursum similem illis conficeres. Sacer tuus est vertex, qui manu Domini tangi meruit: unde jam tu designatus, perfecte ab eo consecratus es, ut urbi Antiochenorum præesses: ideo clamamus tibi, pontifex: Noli...

4. Sol ingens ecclesiis ortus es, quibus ut radios misisti undequaque tuas epistolas,

in duos dividitur vel dodecasyll. est. Crescunt etiam aut aliter dividuntur duo seqq. — ἔρωτος. Suavis est Ignatii vox: ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται. Ad Roman. 7. — ἀποστολικώτατος, uti mox θεότολμε, sapit Theodori lexicum.

2. πρὸς τό· Τέρπεται. Vid. p. 346, sine ulla varietate.

3. προβλέπω C. — id. om. σὺ et mox τῆς juxta πόλεως. — Ἀντιοχαίων C. Hic et infra innuitur quod tradunt, Ignatium fuisse puerum quem Christus in exemplum apostolis proposuit.

4. Post ἀκτῖνας excidit trisyllab. — τὰς ἐπιστ. C. — ὑπάρχων C.

σου * ἐκπέμπων πανταχοῦ, * ζόφον ἐκδιωκούσας τῶν αἱρέσεων * καὶ λαμπούσας τὸ σεπτὸν * φέγγος τῆς εὐσεβείας, Ἰγνάτιε· * ὡς ἀπόστολος γὰρ καὶ αὐτὸς * ὁ μέγας κῆρυξ ὑπάρχεις, λαμπρῶς * τοῦ Εὐαγγελίου * καταγγέλλων τὸ μυστήριον, * διὸ... μὴ...

ε'. Ἄνθρακα ἄϋλον * κτώμενος Θεοῦ ἀγάπης * ἐνεπυρίσθης τοῦ πιεῖν * τὸ μαρτυρίου * ποτήριον, σοφὲ, * ὅθεν πρὸς τὴν ἄθλησιν ἐπειγόμενος * ἐκραύγαζες τοῖς λαοῖς· * Μή τις σφαγιασθῆναι κωλύσῃ με * ὑπὲρ Χριστοῦ ὄντως τοῦ δι' ἐμὲ * θανόντος· ἐν προθυμίᾳ κἀγὼ * μέλλω ἀποθνήσκειν, * πίστιν φέρων τοῦ δεσπότου μου. * Διὸ βοῶμέν σοι ᾀσματικῶς· * Μὴ ἐπιλάθῃ...

omnibus procul luculentas, quibus caligo dissipatur hæreticorum, splendet vero sacrum religionis jubar, o Ignati. Ut apostolus enim, tu quoque magnus præco es, splendide nuntians Evangelii mysterium, ideo tibi canticum...

5. Arcanum divini amoris carbonem nactus, inflammatus es ad bibendum martyrii calicem, o sapiens; unde ad certamen properans, clamabas ad populos: « Nemo me « mactari prohibeat pro Christo, vere ob « me occiso. Prompto animo ego quoque « debeo mori, mecum gerens Domini mei « fidem. » Ideo tibi canticum personamus: « Noli esse plebis tuæ immemor, sed ora « Dominum... »

II.

α'. Ἐξ ἑῴας σήμερον * ἐξανατείλας * καὶ τὴν κτίσιν ἅπασαν * καταλαμπρύνας διδαχαῖς, * τῷ μαρτυρίῳ κεκόσμηται * ὁ θεοφόρος * καὶ θεῖος Ἰγνάτιος.

β'. Ἱερεμίαν ὁ Θεὸς * ἐκ μήτρας ἁγιάσας, * καὶ πρὸ τοῦ γεννηθῆναι * γινώσκων ὡς προγνώστης, * δοχεῖον ἔσεσθαι αὐτὸν * Πνεύματος ἁγίου, * ἐμπιπλᾷ τοῦτον εὐθὺς * ἐκ νεαρᾶς βιώσεως, * καὶ προφήτην τε τοῦτον καὶ κήρυκα * πᾶσιν ἀποστέλλει, * προαγγέλλειν τὴν ἁγίαν * ἐπὶ τῆς γῆς * αὐτοῦ παρουσίαν· * τεχθεὶς οὖν ὁ αὐτὸς * Θεὸς ἐκ Παρθένου, * πρὸς τὸ κήρυγμα ἐλθὼν, * εὗρεν ἐκ βρέφους * ἄξιον αὐτοῦ * τῆς χάριτος ὑποφήτην, * τὸν θεοφόρον * καὶ θεῖον Ἰγνάτιον.

γ'. Γεγεννημένος ἐκ Πατρὸς * πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, * ὡς οἶδεν ὁ γεννήσας, * καὶ πάλιν ἐκ Παρθένου, * φῶς μέγα ἔλαμψας

1. Ab aurora qui ortus est, omnemque creatum orbem doctrina illustravit, hodie martyrio exornatus est Theophorus, divinusque Ignatius.

2. Deus ille qui Jeremiam ab utero sanctum fecit, cujus ante ortum, utpote præscius, novit futurum esse Spiritus sancti vas, eum statim imbuit a teneris, omnibusque prophetam misit et præconem, a quo sanctus in terram adventus suus nuntiaretur. Natus ergo Deus ille ex Virgine, profectusque ad prædicandum, ab infantia dignum invenit gratiæ suæ interpretem, Theophorum divinumque Ignatium.

3. Tu ex Patre genitus ante sæcula, sicut novit generator, ac rursus ex Virgine, magnum uti lumen novissimorum temporum

II. Emicat inter hujus carminis ruinas summi architecti mens, Romani scilicet ingenium, cujus etiam plurima jam audita verba, iterum et mirum in modum resonant. In unico taurin. f. 74 extant omnia, quæ supersunt, priora vero, et quod rarum est, sine ulla fere varietate, veneta menæa et anthologium romanum retinuerunt.

1. Ibid. πρὸς τό· Ἐπεφάνης σήμερον, v. p. 16.

2. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ, v. p. 16, 77. — προφήτην τοῦτον T. — τοῦ προαγγέλλειν T.

3. φῶς μέγα, ut Roman. cant. III, tr. 2, p. 16. Huc etiam adhibe celebrem Ignatii locum, sive hymnum circa tria κραυγῆς μυστήρια in epist. ad Ephes. 19: ἀστὴρ ἐν οὐρανῷ ἔλαμψεν κ. τ. ἑ. — χωρὶς

ἡμῖν * χρόνων ἐπεσχόντων, * σαρκωθεὶς δὲ ἐξ αὐτῆς * καὶ καθ' ἡμᾶς γενόμενος· * χωρεῖς μὲν, πάσῃ οἰκουμένῃ * σωτηρίαν χορηγήσας * καὶ ἄφεσιν * τῶν ἁμαρτημάτων· * εἰς τοῦτο γὰρ αὐτὸς * ἐλήλυθας, Λόγε· * ἐμαθήτευσας αὐτὸς * τοὺς ἀποστόλους * καὶ τὸν μετ' αὐτοὺς * γενόμενον κήρυκά σου, * τὸν θεοφόρον....

δ'. Νόμῳ πειθόμενοι τῷ σῷ, * Χριστὲ, οἱ μαθηταί σου, * καὶ τοῖς ἐξ ἐθνῶν πᾶσι * κηρύττοντες τὸν λόγον * τῆς θείας σου ἐλεύσεως, * πάσαις ἐκκλησίαις * προχειρίζονται πιστοὺς * ποιμένας τε καὶ κήρυκας, * μεθ' ὧν Ἀντιοχείᾳ προβάλλονται· * ὃν χειροθετήσας * ἀπὸ βρέφους καὶ φωτίσας * ὡς ἄμωμον, * αὐτὸς προορίσας· * εἰς τοῦτο δὲ αὐτὸν * πιστῶς προαχθέντα, * καὶ τὸ ποίμνιον τὸ σὸν * ἐγχειρισθέντα, * μάρτυρα τῆς σῆς * ἀνέδειξας βασιλείας, * τὸν θεοφόρον * καὶ θεῖον Ἰγνάτιον.

nobis illuxisti, ex eadem caro factus et similis nobis; exivisti foras, universo orbi salutem dispensans et veniam peccatorum: propterea namque venisti, o Verbum, edocuisti tu ipse apostolos et post ipsos hunc fecisti præconem, Theophorum divinumque Ignatium.

4. Lege tua, o Christe, persuasi discipuli tui, interque gentes cunctis verbum renuntiantes sacri adventus tui, pro omnibus ecclesiis consecrarunt fideles pastores et concionatores : ex quibus Antiochiæ præfecerunt hunc a teneris sub manu tua positum, utque innocentem illuminatum atque a te ipso prædestinatum; cui fideliter promoto commissum est ovile tuum, eumque fecisti testem imperii tui, Theophorum atque divinum Ignatium.

μὲν T, ubi verbum expectatur. — πᾶσι ἐν οἰκουμ. T. — μαθητεύσας αὐτὸν καὶ ἀποστόλοις καὶ τὸν T, contra metrum et seriem.

4. τοὺς ἐξ ἐθνῶν πάντας T. — θείας τῆς ἐλ. σου T. — πάσης ἐκκλησίας T. — ἐν Ἀντιοχ. T. — ὅνπερ χειρ. T. — προορίσας ob rhythmum retinetur, ut cætera participia pro verbo definito, more Josephi in primis.

XXXVIII.

DE SS. CONONE ET ARISTEA MM.

α'. Τὸν ἐν ἀσκήσει * θερμότατον Ἀριστέα, * καὶ ἐν ἀγῶσι * στερρότατον ἀθλοφόρον * Κόνωνα ἅπαντες εὐφημήσωμεν, * ὅτι αὐτὸν ὁ κτίστης * ὡς ἀγαθὸς ἐδόξασεν, * ὁ μόνος ὑπάρχων παντοδύναμος.

β'. Ἀνευφημεῖν μέλλων, ὁ Θεός μου, * τὸν πιστόν σου οἰκέτην, * ἱκετεύω τὴν σὴν * ἀμέτρητον ἀγαθότητα, * δοῦναί μοι λογον εὐρύθμως φράσαι * τὴν αὐτοῦ πολιτείαν καὶ

1. In ascetica vita zelosissimum Aristeam, et in agonibus firmissimum athletam Cononem omnes celebremus; eos namque creator optimus gloriosos fecit, qui solus est omnipotens.

2. Celebraturus, o Deus meus, tuum fidelem famulum, imploro tuam immensam bonitatem, ut des mihi pulchro rhythmo dicere ejus conversationem et fortitudinem,

XXXVIII. In cod. corsin. f. 132 inscribitur : Μηνὶ ἰουλ. δ' κονδ. εἰς τοὺς ἁγίους μαρτ. τοῦ Χριστοῦ Κόνωνα· καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Procul dubio iidem sunt quos ad diem maii XXIX martyrol. rom. memorat, illustrant vero Bolland. t. VII maii p. 4; habentur martyres Trajano coæquales, et acta fere proconsularia. Filii nomen nunc primum innotescit.

1. Juxta modulum τὴν ἐν πρεσβείαις vid. p. 527.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. — ἐξαιτοῦσι C.

ἀριστεῖαν, * πῶς τὸν ἐχθρὸν * τὸν δεινὸν ἕως τέλους ἐνίκησε, * καὶ πάλιν εἴληφε χάριν * παρὰ σοῦ τεραστείων ὁ ἔνδοξος· * πᾶσι παρέχεις ἀφθόνως γὰρ * τοῖς πιστῶς αἰτοῦσί σε, δημιουργὲ, * ὁ μόνος...

γ'. Μέγας ἡμῖν ἐδείχθης, θεόφρον, * ἐκ μητρικῶν γὰρ, Κόνων, * ἀγκαλῶν τὸν Χριστὸν * ἐζήτησας, ὦ θερμότατε, * αὐτοῦ ἐργαζόμενος θελήσεις· * διὸ καὶ ἠξιώθης τερατουργῆσαι, * ὡς καὶ αὐτὸς * ἐν τοῖς θείοις εὐαγγελίοις βοᾷ· * Ὁ ἔχων πίστιν βεβαίαν, * ὃ ἐὰν ἐκζητήσῃ γενήσεται· * ὃ καὶ ποιῶν ἐξετέλεσας * θαυμαστὰ, ἐκβοῶν αὐτῷ· Δόξα σοι, * ὁ μόνος...

δ'. Ἅπαντες μὲν τῇ πλάνῃ οἱ πλάνοι * ὑπέκυπτον, εἰδώλοις, * ὡς θεοῖς, τὰς σπονδὰς * προσάγοντες οἱ πανδείλαιοι· * σὺ δὲ, σοφώτατε καὶ γενναῖε, * τῷ Χριστῷ σὺν τῷ θείῳ θαῤῥῶν υἱῷ σου, * ὡς εὐσεβὴς * καὶ σοφὸς, τοὺς ναοὺς εἰδώλων αὐτῶν * κατέστρεψας, καὶ τὸ θεῖον * τοῦ Χριστοῦ διὰ σοῦ ἐδοξάζετο, * Κόνων πανόλβιε· Ὁ Θεὸς, * ἐκβοῶν, πάντων ἀνθρώπων, δόξα σοι, * ὁ μόνος...

quomodo hostem sævum ad incitas evicit, ac rursus accepit a te insignis ille gratiam prodigiorum; omnibus enim das affatim te fideliter invocantibus, o creator, qui solus...

3. Magnus nobis fuisti, vir Dei Conon, qui maternis ex ulnis Christum quærebas, o fervidissime, ejus peragens voluntates; unde dignus fuisti miracula patrare, ut ipse clamat in sacris Evangeliis : Qui firmam fidem habet, quod quæret, fiet; sicque agens stupenda fecisti, clamans illi : Gloria tibi, qui solus...

4. Omnes quidem errore capti procumbebant, idolis, ut diis, libamina turpissime offerentes; tu vero, sapientissime et generose, divo cum filio tuo in Christo confidens, uti pius et providus, templa idolorum subvertisti, Christique per te divinitas gloriosa fiebat, ad quem, Conon felicissime, semper clamabas : O Deus omnium, gloria tibi, qui solus...

3. ὦ add. ad θερμ. — τὰς θελ. C. — ἔχων. f. Matth. XXI, 22.
4. διὰ σοῦ τοῦ Χρ. C ambigue. — παν. ῷ ὁ Θεὸς ἐκβοῶν πάντων δόξα sic C confuse et claudo metro. f. ῷ ἀεὶ ἐβόας· ὁ Θεὸς minus impedite. De vita ascetica in ævo prisco Bolland. agunt l. l.

XXXIX.

DE SS. CLEMENTE ET AGATHANGELO MM.

α'. Φυτὸν εὐθαλὲς * ἐξέφυς τῇ πατρίδι σου, * ὡραῖον καρπὸν * βλαστήσας ἐν τοῖς πέρασιν, * ἐν τοῖς χρόνοις τῶν ἄθλων σου, * καθεκάστην τεμνόμενος, ὅσιε, * διὰ τοῦτο καὶ ἔβλυσας * εὐφραίνοντα οἶνον ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

1. Vegetus patriæ tuæ surculus ortus es, amœnum ferens fructum per totum qua patet orbis, in certaminum tuorum diebus, quotidie amputatus, o innocens, ideoque effudisti vinum lætificans animas nostras.

XXXIX. Extat in taurin. f. 71 ad diem XXIII jan. in qua Græci recolunt duos martyres, S. Clementem Ancyranum, sub Diocletiano passum, cum Agathangelo, gente Romano, de quo melodus silet, nisi in amissis tacita suppleverit. — Prima verba ipsum referunt Theodorum I, 3, eaque fort. emendare sic jubent : εὐθαλὲς φυτὸν ὡραῖον... σὺ ἀνέτειλας. Cf. p. 337.

1. πρὸς τό· Τὰ ἄνω ζητῶν ton. II. — v. 5, 6 una syllaba, ut sæpe, variantur. — χρόνοις. Per octo et viginti annos fama est supplicia Clementis martyris immani sævitia perduravisse.

β'. Ἀσματικῶς ὑμνῆσαί σε ἄρτι * βουληθεὶς, ἱεράρχα, * πρακτικῶς οὐδαμῶς * ἰσχύω λόγον προσοῖσαί σοι· * ἐν γὰρ τῷ βίῳ συμπεφυρμένος * καὶ τοῖς πάθεσι πέλω ἠμαυρωμένος· * σὺ οὖν ἰσχὺν * καταπέμψας, τὴν γλῶττάν μου τράνωσον * ὑμνῆσαί σου τοὺς ἀγῶνας * τοὺς πολλοὺς καὶ χρονίους, πολύαθλε, * ὡς κλῆμα γὰρ ἐκτεμνόμενος, * τῇ τομῇ τῶν βασάνων ἀνέβλυσας * εὐφραίνοντα...

2. Cantibus te prosequi cupiens, o pontifex, nullatenus valeo ad rem tibi proferre sermonem, vita namque pollutus sum, passionibusque omnino obscuratus : tu ergo mittens mihi robur, linguam explica meam, ut tua prælia multa et diuturna canam, fecunde athleta; sicut palmes enim excisus, sectione suppliciorum effudisti vinum lætificans animas...

γ'. Σὺ βότρυς πᾶσι πρόκεισαι θεῖος, * ἐξ ἀμπέλου Κυρίου * ἀποστάζων ἡμῖν * τὸ γλεῦκος τῶν ἰαμάτων σου, * καὶ διὰ τοῦτο ἐληλυθότες * εὐφραινόμεθα πάντες ἐπὶ τῇ μνήμῃ * τῆς θαυμαστῆς * καὶ ἁγίας σου, μάρτυς, ἀθλήσεως, * τὴν μέθην τῶν παθημάτων * ἀποῤῥίπτοντες πόῤῥω, ὡς βλάπτουσαν, * καὶ τοὺς ἐπαίνους σου πλέκοντες, * οὕσπερ δέξαι, καὶ βλῦσον, πολύαθλε, * εὐφραίνοντα...

3. Tu cunctis divinus racemus exhiberis, qui de vinea Domini stillas nobis mustum sanationum tuarum; ideoque convenientes exhilaramur in memoria stupendi tui et sacri certaminis, o martyr, ebrietatem passionum procul uti noxiam amandantes, tuaque nectentes encomia, quæ et accipias, o ferax certaminum, et effundas vinum lætificans animas...

δ'. Μετ' εὐσεβείας ἐκ παιδιόθεν * διαπρέπων ἐν βίῳ * ἐκ μητρὸς εὐσεβοῦς, * μητρὶ ἑτέρᾳ κατήντησας, * χάριτι λαμπούσῃ καὶ σοφίᾳ, * φερωνύμως τὴν κλῆσιν σου μετεχούσῃ, * ἣ ὡς υἱὸν * θρεψαμένη, Χριστῷ σε προσήγαγεν, * ὡς θῦμα ἀβραμιαῖον, * τῷ πυρὶ τῶν βασάνων ὀπτώμενον, * σταυροῦ τὸ ξύλον βαστάζοντα * ἐπὶ ὤμων, καὶ βρύοντα ἅπασιν * εὐφραίνοντα οἶνον ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

4. Pietate ab infantia dum præstares, favente pia matre, obviam alteri matri occurristi, quæ gratia splendens et sapientia, hoc nomen tibi præ se gerebat expressum, quæ te ut filium enutriens, Christo obtulit, ut hostiam, qualem dedit Abraham, suppliciorum rogo adustum, crucis lignum in humeris ferentem, et omnibus effundentem vinum lætificans animas nostras.

2. πρὸς τό· Τράνωσον.

3. τὴν μέθην, iterum ut Theodorus in cant. III, 3.

4. Martyris pia mater Sophia re et nomine erat. Clemens a teneris Deo consecratus, dicitur ab anno ætatis duodecimo vitam egisse solitariam, annos vero viginti natus dignus fuisse inventus qui Ancyranam regeret ecclesiam. — λάμπουσι.. κλῆσιν μετέχουσι.. βαστάζοντι.. βρύοντι, perpetua est codicis depravatio. — ἐπὶ ὤμων, id quoque Theodoro solemne est. — κλῆσιν. f. *sortem tuam*.

XL.

DE S. SABA.

α'. Ἐρασθεὶς ἐκ παιδόθεν * τῆς εὐσεβείας, * ἀνδρικῶς τοὺς ἀγῶνας * καθυπεδύσω, * τῆς

1. A teneris accensus religionis amore, viriliter certamina sustinuisti, dum tempe-

XL. Sat amplum poema geminum est cum altero de S. Euthymio p. 338, ac nisi melodus fuerit unus ex Sabaitis magnæ Lauræ, inter quos hymni nostri floruere, Studita erit, et fortasse ipse Theodorus. Cantus extat in corsin. f. 21, inscriptus: Μηνὶ δεκεμβρίῳ ε', τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα κονδ. ἦχ. β', πρὸς τό· Τῷ Θεῷ ἀπὸ μήτρας.

1. παράδεισον. Alludit ad hortum in quo puer

ἐγκρατείας * φυτεύσας παράδεισον, * καὶ γεωργήσας * τὴν πρᾶξιν ἀθάνατον, * θαυματουργὲ πάτερ ἡμῶν· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει τὸν Κύριον.

β'. Ἆσμα φῶμεν κατὰ χρέως, * οἱ λαοὶ, τῷ θείῳ Σάβᾳ, * καὶ γὰρ δρόμον ἤνυσε * τὸν ἀσκητικὸν ὁ θεόσοφος, * κράτος γέγονε μοναστῶν, * ταῖς ἀρεταῖς ἀπαστραπτόμενος, * τὴν ὑπ' οὐρανὸν * κατεφώτισε τοῖς θαύμασιν, * ταῖς θείαις μοναῖς * κατεκόσμησε τὴν ἔρημον, * πατὴρ πατέρων γενάμενος, * φυλάττει τοὺς ᾄδοντας· * διὸ...

γ'. Στεῤῥοψύχως παιδιόθεν * ὁ σοφὸς τὸν σταυρὸν αἴρει, * τῷ πόθῳ βαλλόμενος * τοῦ Ἰησοῦ, κόσμον πέφευγεν, * ἦλθεν, εὕρηκεν τὸ τερπνὸν * κοινόβιον τῆς ἀσκήσεως· * ἐν τούτῳ γυμνὸς * τῆς ὑπάρξεως εἰσβέβηκεν, * εὐθὺς ἐκμαθὼν * τὸ ψαλτήριον εὐνούστατα, * κανόνα πάντα μοναχικὸν, * βοῶν πρὸς τὸν ἡγούμενον· * Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν...

δ'. Μειρακίσκος ἔτι πέλων, * ἔργα γῆς ὁ θεῖος Σάβας, * πλοῦτον καὶ εὐγένειαν, * καὶ τὸ τρυφερὸν μὴ σκοπούμενος· * δεῦτε, μάθωμεν ἐξ αὐτοῦ, * ἀδελφοὶ, τὸ ταπεινόψυχον, * ἡλίκον αὐτοῦ * τὸ ἐγκρατείας κατόρθωμα, * οὐχ εἵλετο ὡς παῖς * μηλοβρωτῆσαι, κἂν ἥψατο, * ὡσαύτως μάθωμεν τὸ προσεχὲς, * κραυγάζοντες, ἐπᾴδοντες· * διὸ ὑπὲρ...

ε'. Ἀνδρειόπαις νεανίας * ἀληθῶς σὺ ἀπεδείχθης * ἐν τοῖς συμφοιτηταῖς σου, * προύχων ἅπαντας τοὺς ἑξήκοντα * ἄλλαις πράξεσι, μεῖζον δὲ * ὑπακοῇ καὶ ταπεινότητι· * εἰς πῦρ εἰσελθὼν * ἀκατάφλεκτος διέμεινας, * ὡς δρόσον Χριστοῦ * ἐν τῇ ψυχῇ σου δεξάμενος· * τὸ θαῦμα βλέποντες, οἱ ἀδελφοὶ * ἐκραύγαζον ἐπᾴδοντες· * Χριστὸν ὑπὲρ...

ϛ'. Ἐκτελέσας τὸν κανόνα * εὐμαρῶς τοῦ

rantiæ coleres paradisum, agricola immortalis vitæ; noster prodigiose pater: ideo pro nobis exora Dominum.

2. Meritum dicamus, populi, canticum divino Sabæ: cursum enim confecit asceticum vir Dei sapiens, robur monachorum factus est, virtutibus fulgurans, orbem sub sole totum illuminavit prodigiis, sacris cellis solitudinem decoravit, pater patrum effectus, tuetur canentes: ideo pro nobis exora Dominum.

3. Mente robustus a puero, crucem tollit sapiens, amore Jesu motus, mundum effugit, abivit, invenit dulce cœnobium ascetarum; illuc omni substantia nudus intravit, statim discens psalterium rectissime intellectum, totum monasticæ regulæ pensum, clamans hegumeno: Christum pro nobis exora...

4. Junior adhuc, divus Sabas despicit terræ negotia, opes, stemmata, deliciasque. Adeste, discamus ab eo, fratres, quid sit humilis mens, quantum fuerit in eo temperantiæ exemplum: puer licet, poma non gustavit, etiamsi tangeret; sic et discamus quid nobis prosit, clamantes, canentes: Ideo...

5. Tu virilis puer vere, o adolescens, patuisti inter sodales, superasti omnes numero sexaginta variis actibus, magis vero obedientia et humilitate. In ignem missus, mansisti incombustus, quasi rorem Christi in mente adeptus. Prodigii testes, clamabant fratres cum hymnis: Christum pro nobis exora...

6. Integerrime functus regula cœnobi-

Sabas pomum sibi obvium pede calcavit, quod recurrit in tr. 4. — Ut supra ad Orestem et cum codd. meis pergo legere Σάβας, ubi menæa solent habere Σάββας.

2. πρὸς τό· Τὸν φωστῆρα. Hirmi sunt Theodoro solemnes. — οἱ add. ante λαοί.

3. στεῤῥοψύχως, more Theodori. — πέφευγεν, ἦλθεν, εὕρηκεν fere ut Theodorus in cant. XII, 5.

4. ἔργα γῆν, clara et lubrica cod. decipula, ex qua ægre expedior. — ὡς abundat pro metro. — En nova Theodori inventio in μηλοβροτῆσαι, sic cod. et subobscurus locus est. — καὶ κρ. καὶ ἐπ. C.

5. Ἀνδρειόπαις. Vox est S. Euthymii de Saba adhuc adolescentulo: παιδαριογέρων. — οὐ πάντας C.

κοινοβίου, * ἐπὶ μείζους ἄνεισι * δόξας ἀρετῶν ὁ θεόληπτος, * πόθον δέχεται ἐκ Θεοῦ * ἡσυχίαν κατασπάσασθαι, * ἀπαίρει λοιπὸν * ἐν ὀπτασίᾳ ὁ δίκαιος * λατρεύειν Θεῷ * ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς γέγραπται, * λαβὼν ἐφόδιον τὴν εὐχὴν * ποιμένος, πρὸς ὃν ἔκραξεν· * Πρεσβεύων ἀπαύστως...

ζ'. Ἰδὼν χαίρει ὃν ἐπόθει * ἐκζητῶν ὁ θεῖος Σάβας, * τὸν κλεινὸν Εὐθύμιον, * καὶ σὺν δάκρυσι καθικέτευε· * Πρόβατον δέξαι, ὦ ποιμήν, * καὶ σῶσόν μέ σοι θεόπεμπτον. * Πρὸς ὃν ὁ σοφὸς * ἀπεκρίνατο Εὐθύμιος· * Οὐκ ἔστι καλὸν * ἐν τῇ Λαύρᾳ σε οἰκίζεσθαι· * ἀλλ' ἴθι, ζῆσον κοινωνικῶς, * καὶ ψάλλε τῷ ποιμένι σου· * Διὸ ὑπὲρ ἡμῶν...

η'. Συνεισῆλθεν ὁ γενναῖος, * κατέδυ ἐν ὑπηκόοις, * τὸν σοφὸν Θεόκτιστον * ἔχων ἔφορον, ὡς παράγγελον, * πράττων ἄριστα ἐν αὐτῷ * καὶ μέγιστα κατορθώματα, * πρὸ πάντων φοιτῶν * ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ἔμπαλιν * κτηνίτης λαϊκῶν, * κατεδέξατο ἄτιμον, * κομίζων ξύλα, ὑδροφορῶν, * τῷ ποιμένι ἐκραύγαζεν· * Διὸ ὑπέρ...

θ'. Ὑπὲρ πάντων τῷ Κυρίῳ * λιπαρῶν μὴ διαλείπῃς, * τοῦ ἱεράρχου ἡμῶν, * τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ ἄνακτος, * ὑπὲρ τούτου σου τοῦ μικροῦ * ποιμνίου, Σάβα πανόλβιε, * τοῦ εἰρηνικῶς * τὴν ζωὴν ἡμῶν τελέσαντας, * χωρῆσαι καλῶς * ἐκ τῶν ἐνθένδε πρὸς Κύριον, * κἀμοῦ μνημόνευε τοῦ πτωχοῦ * ἐπαινέτου σου ἐπᾴδοντος· * Διὸ ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει τὸν Κύριον.

tica, ad majora decora virtutum ascendit Dei electus, a quo studium recepit amplectendi solitudinis quietem; quin et ex visione eligit Deo servire in deserto, ut scriptum est, in viaticum sumens pastoris benedictionem, cui clamavit : Sine fine supplex esto...

7. Quem quærens optabat, lætatur divinus Sabas vidisse se nobilem Euthymium, et cum lacrymis votisque supplicabatur : « Ovem accipe, pastor, et salva me tibi a « Deo missum. » Cui sapiens Euthymius respondit : « Non expedit in eremitarum « laura te inhabitare. Sed vade, vitam « vive communem, et psalle pastori tuo : « Ideo... »

8. Huc se recepit strenuus vir; dimisit se inter auditores, sapientem Theoctistum antistitem habens, ut similem angelis, et sub ipso agens optima et maxima opera, in primis ecclesiam frequentans, bajulumque se præbens laicorum, ignobilia suscepit, vehens ligna, aquam hauriens, et pastori clamans : Ideo...

9. Ne desinas deprecari Deum pro omnibus nobis, pro nostro hierarcha, pro ecclesiis, pro imperatore, pro tuo pusillo grege, Saba beatissime, da nobis in pace vitam degere, exinde autem transire ad Dominum, ac memento mei quoque inopis tui laudatoris, canentis : Ideo Christum pro nobis exora.

6. τοῦ ποιμένος C.

7. Λαύρᾳ. Etiam S. Sabæ monasterium Laura præ cæteris dictum est.

8. καὶ κατέδυ C. -- καὶ ὑδροφ. C.

9. ἡμῶν cod. deest. — ἐκτελέσαντας C. — f. σου ᾄδοντος.

XLI.

DE S. THEODORO MILITE. M.

I.

α'. Πίστιν Χριστοῦ
ὡσεὶ θώρακα λαβὼν
ἐν καρδίᾳ σου,
τὰς ἐναντίας δυνάμεις
κατεπάτησας, πολύαθλε,
καὶ στέφει οὐρανίῳ
ἐστέφθης αἰωνίως,
ὡς ἀήττητος.

β'. Ὁ ἐν θρόνῳ φωτὸς ἐποχούμενος,
εὐχαρίστως ἐν πίστει ὑμνοῦμέν σε,
ὅτι δώρημα μέγα δεδώρησαι,
τὸν γενναῖον ἐν ἄθλοις Θεόδωρον,
τὸν ἐν τῷ βίῳ τρισμακάριστον,
τὸν ὑπέρμαχον ὁπλίτην τῆς ἀληθείας,
εὐσεβεῖ λογισμῷ κεκτημένον Χριστὸν,
κραταιὸν νικητὴν κατὰ τοῦ δολεροῦ,
καὶ ἀήττητον.

1. Fidem Christi
ut loricam assumens
in pectore tuo,
adversas potestates
conculcasti, pugil multiplex,
et corona cœlesti
fuisti in ævum redimitus,
uti invictus.

8. O qui luminis in throno vectus es,
tibi hymnos gratos fidosque canimus;
donum enim magnum dedisti,
strenuum in præliis Theodorum,
ter in vita sua beatum,
insuperabilem veritatis militem,
Christi possessorem pia in mente,
fraudulenti hostis validum debellatorem
et heroem invictum.

γ'. Ὑπομένει χειμῶνα ὁ ὅσιος, * διωγμὸν τὸν τῆς πλάνης, ὡς γέγραπται * (Μαξιμίνου λοιμοῦ βασιλεύοντος, * πᾶσα κτίσις εἰδώλοις ἐτέρπετο)· * διὸ κρατεῖται ὁ πανεύφημος * ἀπειθῶν τοῖς προστάγμασι τοῦ τυράννου, * προσκυνῶν τε πιστῶς τῷ ἀχράντῳ Θεῷ, *

3. Sustinet vir innocens procellam ac persecutionem erroris, ut scriptum est, dum Maximini illa pestis imperaret, omnisque creatura idolis delectaretur : ideo capitur gloriosus, obedire recusans tyranni jussibus, cum fide adorans Deum intaminatum,

XLI. Post confragosum illud Studitæ de homonymo suo Theodoro canticum (p. 361) duo alia eidem martyri dicata repperimus : prius inscriptum in anagrammate ὕμνος, posterius ᾠδή; hoc nobis Sarmatæ, illud Allobroges servarunt; hi quidem in Athenæo Augustæ Taurinorum, illi autem in synodali museo Moscovitarum. Sed utrumque poema alterum ab altero tam loco quam indole distat : unum enim eam præ se fert placiditatem, qua Josephum insonuisse putares, dum in altero stridula Studitarum tuba clangere videtur. Prius extat plus minus integrum in taurinensi, corsinio et mosquensi, posterius in solo mosquensi. Colitur S. M. VIII febr. et VIII junii.

1. Inscriptio corsinii est f. 62, in die febr. XI, 2° loco: Ἕτερον κονδάκιον τοῦ αὐτοῦ (Θεοδώρου), ἦχ. πλδ'. φέρον ἀκροστιχίδα · Ὁ ὕμνος. Hoc vero procemium est αὐτόμελον, et sextum a cæteris diversum eidem veteri hirmo aptatum. — ἔνδον λαβὼν T, M. — οὐρανόθεν ἐ. αἰώνιον T.

2. πρὸς τό· Αὐτὸς μόνος, scilicet Anastasii, ut p. 44, 166, cum unica varictate in v. 7 jam notata. — ὑμνούμενος M. — δώρημα θεῖον T, M. — τοῖς ἄθλ. iid. — ὑπέρμαχον ὄντα τῆς M, omisso ὁπλίτην, dein κεκτημένος Χρ. κραταιὸς νικητής.

3. Ὑπομείνας χειμῶνας ὁ ἅγιος T, ὁ δίκαιος ἐν τοῖς

καὶ σπουδάζων παθεῖν αἰκισμοὺς χαλεποὺς, * ὡς ἀήττητος.

δʹ. Μέσον οὖν τῶν ἀνόμων ὁ ἔννομος * εἰσαχθεὶς τὰς βασάνους οὐκ ἔπτηξεν, * ἀλλ' οὐδὲ ὁ σεμνὸς παραινούμενος * κατεκάμφθη τοῦ σπεῖσαι τοῖς δαίμοσι, * διὸ καὶ ὕβρεις ἀπεφθέγξατο, * παρεστὼς ἐν τῷ βήματι τοῦ τυράννου, * ἐνισχύων τοὺς συγκρατηθέντας αὐτῷ, * καὶ βοῶν μετ' αὐτῶν ἐκτενῶς τῷ Χριστῷ, * ὡς ἀήττητος.

εʹ. Νικηθεὶς ὁ ἐτάζων προσέταξε * διωρίαν δοθῆναι τῷ μάρτυρι, * ἀπατῆσαι ζητῶν δὲ τὸν δίκαιον· * ἐπορεύθησαν θῦσαι τοῖς δαίμοσι· αὐτὸς δὲ τάχος ἐνεπύρισε * τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος αἰφνιδίως, * καθελὼν τὰ σεβάσματα τῶν ἀσεβῶν, * κραταιούμενος πνεύματι ὁ ἀθλητὴς, * ὡς ἀήττητος.

ϛʹ. Ὅτε τῶν ἰοβόλων ἀκήκοεν, * ὑπερζέσας θυμῷ ἀνεκραύγασεν, * εἰσαχθῆναι τοὺς φίλους τοῦ μάρτυρος, * ἰδὼν τὴν τῶν εἰδώλων ἐρήμωσιν· * τῶν δὲ ἀχθέντων ἐν τῷ βήματι, * ζοφεροὺς λογισμοὺς λέλεχεν ὁ πλάνος, * πρὸς ἀδόκιμον νοῦν δελεάζων αὐτοὺς, * κραταιῶς δὲ ἀντέστησαν τῷ δικαστῇ * οἱ ἀήττητοι.

ζʹ. Σύννους ἦν τῷ θυμῷ ὁ παράνομος, * καὶ ἐτρύχετο ἐπὶ τῷ δράματι, * ὅτι πως ἡ θεὰ συναπώλετο * τοῖς ἀψύχοις εἰδώλοις αἰφνίδιον· * σαφῶς οὖν ἤχθη ὁ θεόπνευστος, * ῥωμαλέος ὑπάρχων τῇ διανοίᾳ· * ὃν ἰδὼν ὁ ἐχθρὸς ἐταράχθη * πικρῶς, ἐννοῶν ἐνισχύοντα τὸν Ἰησοῦν, * ὡς ἀήττητον.

ηʹ. Ὑμνῶ σε, ὦ περίφημε ἅγιε, * τὸν ταχὺν εἰς βοήθειαν πάντοτε, * τῇ ἐμῇ ταπεινώσει

cupidusque patiendi dura tormenta, uti invictus.

4. Medius ergo inter iniquos justus adactus, supplicia non horruit, sed neque blande monitus vir sanctus, inclinatus est ad libandum dæmonibus ; immo in eos vituperia oblocutus, stetit coram tyranni suggestu, corroborans vinculorum socios, et cum illis longum clamorem ad Christum edens invicti viri.

5. Victus judex imperavit moram dari martyri, studens illudere justum : abierunt ut dæmonibus immolarent. Ipse vero statim ignem injecit in templum Dianæ cito conflagratum, subvertens impia simulacra, divino percitus instinctu, ut athleta invictus.

6... Ut verba sagittariorum audiit, Maximinus ira accensus voce clamorosa jussit trahi socios martyris, cernens devastata esse idola. Adductis autem coram tribunali, tenebricosa verba fecit insanus, ut eos in pravum sensum alliceret, sed judici fortiter restiterunt ut pote invicti.

7. Cogitabundus animo erat iniquus, et anxius de facinore, veritus ne una cum idolis inanimis illico dea aboleretur. Et palam vir a Deo afflatus actus est, robustus in mente sua stans, quem ut vidit adversarius, turbatus est acriter, recogitans fore ut Jesus eum ut invictum corroboret.

8. Te hymnis cano, o gloriose sancte, te promptum in omni tempore patronum,

χρόνοις τῆς πλ. M. — Λικινίου λοιμοῦ C. — κρατ. ὁ πανόλβιος T. — ἀπιστῶν τοῖς M. — προσπίπτων πιστῶς τῷ ἀφθάρτῳ θ. M. — καὶ σπουδάζει M.

4. μόνον οὖν τῷ ἀνόμῳ T. — οὐκ ἐκάμφθη ποθῆσαι τὰ πρόσκαιρα T, M. — καὶ εὐχόμενος ἅμα αὐτῷ τῷ Χρ. T. — βοῶν σὺν αὐτοῖς, nec plura M.

5. τὸν ὅσιον ἐπορεύθη τοῦ θῦσαι T. — Ἀρτέμιδος, ut in sequenti quod addit etiam Ἑκάτην, ubi Theodorus subobscure μητροείδωλον cudisse videtur. — κρ. πνεύματι C.

6. Integra quidem acrostichis est, at minus plena rerum series. — λέλεχεν C iterum, quod jam superius notatur in Theod. VIII, 10; XVII, 13. — Hic T statim ab initio in alia excurrit, motis repagulis : οὐκ ἐκρύβη τὸ βρύγμα τὸ δρώμενον, καὶ θυμῷ ὑπερζέσας, ἐκέλευσεν δεσμωθέντα τὸν δίκαιον ἄγεσθαι, ἐκπληττόμενοι ἐν τῇ θεᾷ αὐτῶν, τὸ πῶς πυρίκαυστος ἐγένετο, καὶ οὐκ ἔδειξεν δύναμιν ἐνεργείας· ἀλλ' ἐφλέχθη πυρὶ, ὡσεὶ χόρτος ξηρὸς, καταργοῦντος αὐτὴν τοῦ ποθοῦντος Χριστοῦ, ὡς ἀήττ.

7. ἦν ῥαθυμῶν T. ÷ f. ῷ καὶ πῶς. — ἤχθη ὁ πανεύφημος T. — ἐννοῶν ὅτι ἐπιπέποιθεν ἐπὶ Θεὸν ὁ ἀήττ. T.

8. Mel. pro rhythmo σὲ ὑμνῶ. Ultima in T desunt. — ὦ add. ante πανευφ. et σου post. ἀντιλ.

ἐπίβλεψον· * οἶδα γάρ σε σπουδαῖον προκλήσεως· * μὴ οὖν ἀπώσῃ με, ὦ πανεύφημε, * ἀλλὰ δεῖξον ταχὺ ἐν ἐμοὶ, παμμάκαρ, * τὴν θερμὴν, δυσωπῶ, ἀντίληψίν σου, * καὶ γενοῦ τοῖς ὑμνοῦσί σε τεῖχος ἀεὶ, * ὡς ἀήττητος.

tenuitati meæ oculos dimitte. Probe enim scio te sedulum esse advocatum; preces ergo meas noli respuere, o cunctis memorande; sed cito ostende mihi, beatissime, tuam sollicitam, rogo, tutelam, et esto celebrantibus te, murus uti semper invictus.

II.

α'. Θεοδώρητος ἀληθῶς θείαν χάριν * ἐκ τοῦ σωτῆρος κατ' ἐχθρῶν, ἀθλοφόρε, * τὴν τῶν εἰδώλων ἤλεγξας ἀσθένειαν· * ὅθεν καὶ δεδώρησαι * φερωνύμως βραβεῖον * ᾧπερ κατηξίωσαι * ἐν ἐκθύσει δοθῆναι· * διὸ τιμῶμεν πίστει σε θερμῶς * ὡς ἀθλοφόρον * Κυρίου, Θεόδωρε.

1. Vere donatus a divina salvatoris gratia adversus hostes, athleta victor, confudisti idolorum imbecillitatem; unde juxta nomen tuum præmio donatus es, ideo quod dignus factus es immolari, propterea te cum fide ardente honoramus, ut victoriosum Domini pugilem, Theodore.

β'. Ὠδὴν προσάγω σοι, σοφὲ * Θεόδωρε τρισμάκαρ, * ὁπλῖτα τοῦ Κυρίου, * καὶ μύστα, καὶ θεράπον, * καὶ ἀντιλῆπτορ τῶν πιστῶν· * πρόσδεξαί με πίστει * τὴν ἑορτήν τὴν σεπτὴν * τιμῶντα καὶ δοξάζοντα· * σὺ γὰρ ἐκ τοῦ σωτῆρος χαρίσματα * θεῖα δεδεγμένος, * προεστήκεις καὶ φυλάττεις * τοὺς δούλους σου, * τούς σε εὐφημοῦντας· * διό σε ἐν ᾠδαῖς * Χριστοῦ ἐκκλησία * καὶ τιμᾷ καὶ ἀνυμνεῖ * νῦν τὴν ἀνδρείαν * τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ, * καὶ χαίρουσά σε δοξάζει, * ὡς ἀθλοφόρον...

2. Oden tibi offero, sapiens Theodore ter beate, tu Domini miles, et minister et famulus, et fidelium patronus: accipe me cum fide solemnia tua sacra recolentem et celebrantem. Namque tu ex servatore divina nactus charismata, tueris et salvos facis servos tuos, tibi fauste plaudentes; hisce ergo odis Ecclesia Christi et te nunc suspicit, et laudat fortitudinem, quam pro illo exeruisti, ac plena gaudio te celebrat, ut victorem Domini pugilem.

γ'. Δαυὶδ ἐδείχθης, ἀθλητὰ * Θεόδωρε, γενναῖος, * δυναστῶν ἐν κακίᾳ * ἀλλοφύλων τὸ θράσος, * ὡς Γολιὰθ, καταβαλὼν, * τύραννον διώκτην, * σὺν τῇ Τριάδι, σοφὲ, * τῶν λίθων τροπωσάμενος, * ἐν ὅπλῳ πεφραγμένον πολύοχλον, * ἄοπλος καὶ μόνος * τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου· * τὴν γνῶσιν γὰρ * περιπεφραγμένος, * διὸ τὴν τοῦ ἐχθροῦ * παμμίαρον κάραν * ἐκτεμὼν ἐφ' ὑψηλοῦ, * τρόπαιον στήσας, * ἔχεις τὸν Χριστοῦ * λαόν σε τιμῶντα πίστει * ὡς ἀθλοφόρον...

3. David alter generosus, athleta Theodore, factus es, tu qui potentium in malitia Philistinorum stravisti ferociam; Goliath nempe, illum tyrannum persecutorem, Trinitate favente, o sapiens, lapillis munitus, subvertisti, tu adversus copiosum hostem, acie circumseptum, inermis et solus, sed pro armis munitus virtute Domini. Hac quippe scientia circumcinctus, inimici fœdissimum caput secuisti, sursum erigens tuum trophæum; unde merito Christi populus te cum fide veneratur, ut victorem...

II. Extat in solo mosquensi f. 255.

1. πρὸς τό· Ὁ ὑψωθείς. Mira satis est tota verborum structura. — Θεοδωρήτως M. — ἐν ante ἐκθ. om. M.

2. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ. — ἑορτήν σου M. — προεστήκεις more seriorum. — ἡ ἐκκλ. M.

3. πεφραγμένος M. Heroicum vere troparium est atque Tyrtæanum.

δ'. Ἠλίαν ὤφθης τοῖς πιστοῖς, * Θεόδωρε, ζηλώσας * ὑπὲρ τοῦ σου δεσπότου, * ὡς ἄλλους τῆς αἰσχύνης * καὶ τῶν εἰδώλων ἱερεῖς, * τῶν προσοχθισμάτων, * καὶ τῆς Ἑκάτης ναὸν * αἰσχρὸν, τὸν τῆς Ἀρτέμιδος * πυρπολούμενος ζήλῳ κατέφλεξας, * τοὺς ἀλιτηρίους * καὶ ἐν οἴκοις ἀποστάντας * τοὺς δαίμονας * συνκαταπατήσας· * τῇ τούτων δὲ σφοδρὰ * ἐμπρήσει καρδίαι * φωτισθεῖσαι τῶν πιστῶν * ἔλαβον γνῶσιν * τὴν εἰς τὸν Κύριον * Θεὸν αὐτὸν, εἶναι δὲ σὲ * ὡς ἀθλοφόρον * Κυρίου, Θεόδωρε.

4. Eliæ imitari zelum erga Dominum tuum, o Theodore, fidelibus visus es, dum sacrificulos qui turpitudinem et exsecranda simulacra colebant, tumque Hecates tum etiam Dianæ delubra, ardore tuo succensus, combussisti, feralesque dæmones, vel in domibus latentes, conculcavisti. Quorum incendio illuminata fidelium pectora receperunt hanc persuasionem, Christum esse Deum, te vero invictum Domini pugilem, o Theodore.

4. προσοχθησμάτων. M. cf. Suidas ad h. v. — f. τὴν εἶνναι κύριον.

XLII.

DE S. VITO MARTYRE.

α'. Ὁ ποιήσας τὰ σύμπαντα * ὡς δυνατὸς, * καὶ ἰσχύσας τοὺς ἁγίους σου * ὡς ἀγαθὸς, * τοῦ νικῆσαι τὸν δράκοντα, * Χριστὲ ὁ Θεὸς, * δι' αὐτῶν ἐλέησον * τοὺς ἀνυμνοῦντάς σε, * καὶ τὴν ὀφρὺν κατάβαλε * τῶν ἀθετούντων σε, * ὁ μόνος ὑπάρχων παντοδύναμος.

1. Tu qui universa fecisti tua potestate, qui sanctos tuos confortas, pro tua bonitate, ad vincendum draconem, Christe Deus, per eos miserere celebrantium te, et supercilium dejice te contemnentium, qui solus es omnipotens.

β'. Ὕμνον ἐπάξιόν σοι προσφέρειν, * ὦ Χριστέ μου, οὐ σθένω, * ταῖς σειραῖς τῶν ἐμῶν * ἁμαρτιῶν συσφιγγόμενος· * ἀλλά μοι δίδου σοφίαν γλώττης, * ὡς σοφίας ὑπάρχων πηγὴ καὶ φάος, * ὅπως τοὺς σοὺς * ἀθλοφόρους ὑμνήσας σωθήσομαι· * αὐτὸς γὰρ εἶπας, οἰκτίρμων· * Ἐκζητεῖτε ἐν πίστει, καὶ λήψεσθε. * Διὸ ζητοῦντι δὸς, ὡς εἴρηκας, * ἀψευδὴς γὰρ ὑπάρχεις, φιλάνθρωπε, * ὁ μόνος...

2. Hymnum tibi dignum litare non valeo, Christe meus, catenis meorum peccaminum constrictus : sed da mihi linguæ sapientiam, tu qui sapientiæ fons et lux es, ut tuos ovantes athletas canens, salvus fiam. Tu enim dixisti, o misericors : Quærite in fide et invenietis. Quærenti ergo da, ut dixisti; verax enim es tu, amator hominum, solus omnipotens.

γ'. Μνήμη δικαίων μετ' ἐγκωμίων * γίνηται, ὡς ἡ Γραφὴ * ἐκδιδάσκει ἡμᾶς, *

3. Memoria justorum cum laudibus fiat, ut Scriptura nos docet, neque extinguetur

XLII. Extant qualia sunt in corsin. f. 122: Μηνὶ ἰουνίῳ ιε', κονδ. τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βίτου, ἦχ. β', πρὸς τό· Ὁ σοφίσας. Acrost. f. erat ὁ ὕμνος.

1. Orditur a consonante tetrasticho, nisi sex potius tetrasyllabi sint, ubi olim duos versus posui citius. Cf. p. 366. Hic vero bis tollitur una syllaba pro rhythmo alacriori, tum v. 5 alias decasyll. est. — In fine concentus repetitur, ut in archetypo. Cf. supra XXXVIII.

2. ἐκζητήσετε. Matth. VII, 7. More Romani, sacris verbis sobrie et presse noster utitur.

3. μνήμη. Prov. X, 7. — ὡς ἡ Γραφὴ sic C contra

καὶ τούτων οὔπω σβεσθήσεται * μνημόσυνον, στὰν εἰς τοὺς αἰῶνας, * αἰωνίζον καὶ μένον εἰς τοὺς αἰῶνας · * ὅθεν ἡμᾶς, * ἀδελφοί, ἀνυμνεῖν τοὺς ἁγίους Χριστοῦ * μὴ παύσωμεν, ὅπως τούτων * ἱκεσίαις λαβόντες τὰ πρόσφορα * τῆς τε ψυχῆς ὁμοῦ καὶ σώματος, * ἀνακράζωμεν · Κύριε, δόξα σοι, * ὁ μόνος...

monumentum eorum, stans in sæcula, perennans et manens in ævum. Unde nos, fratres, canere Christi sanctos ne desinamus, ut per eorum preces receptis bonis animæ et corporis, clamemus : Domine, gloria tibi, qui solus...

δ'. Ναὸς ἐφάνης, ὦ μακαριστέ, * ὡς Ἠλίας ὁ μέγας, * ἐκ παιδόθεν βιῶν * ἐν ἀρεταῖς καὶ σεμνότητι, * λατρεύων τῷ κτίστῃ παρὰ κτίσιν, * καὶ μισῶν τοὺς τὰ εἴδωλα προσκυνοῦντας· * ὅθεν ἐχθρὸς * ὁ πανώλης καὶ ὄντως παγκάκιστος * ῥημάτων πείθειν πειρᾶται * κολακίαις · ἀλλ' ἔστης ἀκράδαντος, * ἀδάμας τε ὥσπερ ἀήττητος, * τῷ Χριστῷ ἐκβοῶν· Βοήθει μοι, * ὁ μόνος ὑπάρχων παντοδύναμος.

4. Templum visus es, o beate, alter velut magnus Elias; a puero florens virtutibus et innocentia, præ creatura potius adorans creatorem, odio habuisti idola colentes : unde hostis infestus et vere pessimus, te nititur suadere verborum blanditiis, quibus obstitisti firmus, adamantina cum constantia, Christo clamans : Succurre mihi, tu solus omnipotens.

accentum. — οὐ σβεσθ. C. — ἔστησας ε. α. C. — nota γρ. monosyll. — 8. ταῖς τούτων C contra metrum. — πρ. ψυχῆς τε ὁμοῦ καὶ τοῦ σώμ. C.

4. λατρεύειν.. παρὰ τὴν κτ. C. — ὁ πανόλης C. — ἐν ῥήμασι C. — κολακίας C. — ἀδάμας ὥσπερ C. Rara sunt græca monumenta martyris, inter nos maxime in Pragensi metropoli Bohemorum, celeberrimi.

XLIII.

DE S. PANCRATIO MARTYRE.

I.

α'. Τὰ ἡδύτατα * τῆς μελουργοῦς σου γλώττης ἔπη * λαμπρυνόμενος, * ἐκ θεϊκῶν βολίδων πάντας * τοὺς ἐν τῇ δύσει * κατεφώτισας, * Παγκράτιε, κηρύξας τρανῶς * τῆς Τριάδος τὴν πίστιν, * καὶ πᾶσαν ἀχλὺν * εἰδωλικὴν ἐξάρας, * τῶν οὐρανῶν * ὁ ἱεραρχικώτατε· * ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

1. Suavissima oris tui melliflui eloquia cum luce proferens, divinis jaculis omnes illuminasti Occiduos, o Pancrati, dum fidem Trinitatis prædicas, cunctasque tenebras idolorum extollis, tu inter superos summus hierarcha; agedum, pro nobis Dominum incessanter deprecator.

β'. Νοῦν καὶ διάνοιαν * τῆς ἐμπαθοῦς ἰλύος * ἐκ παιδόθεν ἐκάθαρας, * πρὸς ὕψος ἤρθης, * Παγκράτιε σοφέ, * θείας ἀναβά-

2. Mentem et cogitatus ex luto libidinum a pueris repurgans, ad divinæ ascensionis sublimia ferebaris, Pancrati sapiens; inde

I. XLVI. Theodorum, dubio procul, habemus, duos sibi solemnes hirmos adhibentem in laudem ejusdem Siculorum apostoli, S. Pancratii Tauromeniensis, qui colitur die IX julii. Utrumque poema extat in corsin. f. 132, 133, sub lemmate: Μηνὶ Ἰουλ. θ' κονδ. τοῦ ἁγ. Παγκρατίου ἀρχιεπισκόπου Ταυρομένου, ἦχ. α'.

1. πρὸς τό · Τὰ θεόβρυτα. Qui condidit hirmum, ut opinor, potis erat Theodorus eum identidem ad usus suos flectere. Si varietates cupis tangere, cf. archetypum f. 346. — λαμπρυνόμενα C. — Nota rarum superlat. in ἱεραρχικώτατε, ubi similia Theodorus cudere affectat. Cf. XXXVII, 1 supr.

2. πρὸς τό · Τέρπεται. Cf. ibid. p. 346-354. Me-

σεως· ὅθεν εἴληφας * Τριάδος τῆς παμφαοῦς * γνῶσιν, ὁσιομάκαρ, τὴν ἔνθεον, * δι' ἧς φωταγωγεῖς ἅπαντας, * χριστόφρον, τοὺς ἀθροισθέντας πιστῶς * ἐν τῇ πρὸς Θεόν σου * ἐκδημίᾳ καὶ βοῶντάς σοι· * Ὁ ἐποπτεύων ἐξ οὐρανοῦ, * μὴ ἐπιλάθῃ....

γ'. Οἷον ἰσχύσειε * στόμα σοι ἐγκωμιάσαι * τῶν τεράτων σου τὴν πληθύν; * θαυματοκράτορ * Παγκράτιε σοφέ, * ῥῆτορ ἀψευδέστατε τῆς θεότητος, * συμμύστα τοῦ Ἰησοῦ, * ἄστρον τῆς οἰκουμένης πολύφωτον, * τῶν ἀποστόλων ὁ ὀπαδός, * μαρτύρων καὶ ἱερέων χαρά, * κλέος τῶν ὁσίων * καὶ μοναστῶν ἐγκαλλώπισμα· * διὸ βοῶμέν σοι ἐκτενῶς· * Μή...

δ'. Ὕμνοις κλεΐζοντες * σήμερον τὴν ἱεράν σου * καὶ παγκόσμιον ἑορτὴν * τῆς ἐκδημίας, * ἀκέστορ φαεινέ, * θήκην τὴν τιμίαν σου ἀσπαζόμεθα, * ἐν ᾗ τὸ μυροσταγὲς * θεῖόν τέ σου ἀπόκειται σκήνωμα, * ὦ Παγκράτιε τερατουργέ· * ἄκος οὖν οἱ ἐκ ποικίλων παθῶν * δυσαλθῶς σχεθέντες * ἀρυόμενοι βοῶσί σοι· * Ὁ ἐποπτεύων ἐξ οὐρανοῦ, * μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σοῦ λαοῦ...

recepisti, innocens ac beate, Triadis luminosæ divinam super omnia scientiam, qua illustras, ut Christum sapiens, omnes ad te cum fide concurrentes in tuo ad Deum transitu, clamantesque tibi : Qui nos de cœlo respicis, ne obliviscaris plebis tuæ...

3. Quale os valeat laudibus æquare tuorum prodigiorum copiam? O virtutibus potens, provide Pancrati, Deïtatis orator, mendacio alienissime, in Jesu hierophanta, sidus orbi valde irradians, apostolorum sequax, martyrum et pontificum gloria, justorum decus et monachorum ornamentum; ideo clamamus tibi : Ne obliviscaris...

4. Hymnis hodie decorantes sacram et ubique fulgentem transitus tui festivitatem, insignis medice, thecam tuam salutamus, in qua corpus tuum sacrum, unguenti ferax, requiescit, o Pancrati prodigiorum opifex; unde medelam exhaurientes variis infirmitatibus desperate correpti, clamant tibi : Ne obliviscaris plebis tuæ, sed Dominum pro nobis exora...

lodus sibi constantior, nihil mutavit, nisi quod librarius alicubi fallitur in v. 10. Acrostichidem, ut alias, a primo verbo νοῦν retinuit et fortasse humiliter auxit, ut alibi τυφλόνους. — καθάρας C. — ἅπ. φωταγωγ. C. — χριστόφρων, vox nova, si quid Nostro novum.

3. τῶν τεραστίων τὴν C. — θαυματοκράτωρ adde lexicis, apud Studitas prodigiose auctis.

4. κλεΐζοντες melodis rarum. — μυροσταγές, ut alias Theodorus finxit μελοσταγεῖσι. — καὶ θεῖόν σου ἐναπόκ. C. — οὖν add. — συσχεθέντες ἀρ. καὶ βοῶντες σοι C, rupto metro. In primis ob similes in eodem loco versus Theodorus agnoscitur. Cf. v. 5 in tr. 2, 3, 4 et in seqq. v. 7 in tr. 2, 3.

II.

α'. Τῆς ἀληθείας λάμψας * τὸ φῶς ἐν τοῖς πέρασι, * τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης * τὸν ζόφον ἐδίωξας, * Παγκράτιε ἱερομάκαρ, * τῶν Σικελῶν τὸ μέγα προσφύγιον, * πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν, * τῶν ἑορταζόντων * προστάτα θερμότατε.

β'. Ἀξίους νίκης στεφάνους * τὴν θείαν

1. Tu qui veritatis effuso lumine in fines terræ, idolorum falsam caliginem dissipasti, Pancrati in Deo beate, grande Siculorum præsidium, intercede pro nobis, tu festa tua celebrantium defensor acerrimus.

2. Qui dignis victoriæ coronis sacrum

II. Cors. ἦχ. δ', πρὸς τό· Τῷ φαεινῷ. vid. p. 355. — ἐν πόθῳ πρ. C in clausula. f. acrost. erat αἶνος.

2. πρὸς τό· Τὸν θείῳ μύρῳ. Vid. p. 355, 358. Nota duos accus. cum præsto esset ἀξίοις ν. στεφάνοις.

σου στεφανώσας * κορυφὴν, ὁ δι' ἡμᾶς * καθ' ἡμᾶς πεπολιτευμένος, * Λόγος ὑπάρχων * τοῦ Πατρὸς ἀληθινὸς, * ἅγιε Παγκράτιε, * χορηγόν σε τῶν καλῶν * ἐπιστάμεθα πάντων· * διὸ δίδου μοι λόγον * ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος, σοφὲ, * εἰς τὸ ὑμνεῖν σε ἀξίως, * τῶν κινδυνευόντων * προστάτα θερμότατε.

γ'. Ἱεραρχίας τὸ χρίσμα * δεξάμενος ἐκ Κυρίου, * ὑπὲρ ἥλιον τὸ φῶς * ἐπαστράψας ἐν πάσῃ κτίσει, * πᾶσαν ἐνθέως * περιέλαμψας τὴν γῆν, * τίμιε Παγκράτιε, * καὶ ἐφώτισας λαοὺς * καθημένους ἐν σκότει * καὶ σκιᾷ τοῦ θανάτου, * συνεργοῦντος ἐν πᾶσί σοι Χριστοῦ, * τοῦ δι' ἡμᾶς μορφωθέντος, * τῶν κινδυνευόντων....

redemit verticem tuum, ille propter nos inter nos conversatus, cum esset verum Patris Verbum, scimus eum tibi, o sancte Pancrati, fuisse bonorum omnium largitorem. Ideo da mihi verbum, os aperienti, o sapiens, ad celebrandum te digne, tu periclitantium sospitator caldissime.

3. Pontificatus unctionem adeptus a Domino, super solem coruscans in tota creatura, omnem terram lumine adimples, venerande Pancrati, et illuminasti populos sedentes in nocte et in umbra mortis, tecum in omnibus Christo cooperante, qui nostram naturam assumpsit, o periclitantium caldissime defensor.

— ἡμ. πολιτευσάμενος C. — fort. χορηγεῖ σοι τὰ καλὰ ἐπ. πάντα Theodorus scripsit.

3. ἐν τῇ κτίσει C. — συνεργ. σοι ἐν πᾶσι τοῦ Χρ. C. Fortasse nisi Siculus sit alter iste melodus, priore paulo æquabilior, nihil obstat, modo codex rite emendetur, ac valeant criteria haud semel posita superius, quin iterum hic summus Theodorus adsit.

XLIV.

DE S. DOMETIO MARTYRE.

α'. Ὑψωθεὶς, ἱεράρχα, * τῇ ταπεινώσει, * καὶ δειχθεὶς πολεμήτωρ * τοῖς ἐναντίοις, * τῶν γὰρ δαιμόνων * κατέβαλες φάλαγγας, * καὶ τῶν ἀγγέλων * συνόμιλος γέγονας, * ὁσιομάρτυς Δομέτιε, * Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει, πανθαύμαστε.

β'. Ψευδοχρίστου ὢ μανίας * τοῦ Σατᾶν! πῶς τοὺς ἁγίους * πολεμεῖν οὐ παύεται, * πάντοτε αὐτὸς καθηττώμενος; * θέλων λάθρα γὰρ τοῖν ἀνδροῖν * χειρώσασθαι,

1. Elevatus, o pontifex, humilitate, factusque debellator adversariorum (nam dæmonum fugasti turbas, et cum angelis conversatus es), Dometi sacer martyr, Christum pro nobis exora, vir summe mirabilis.

2. Proh! pseudochristi Satanæ insania! quomodo sanctos non cessat impugnare, devinci non desinens! volens enim clam in hos duos viros manum injicere, ipse vulne-

XLIV. Psalmista hujus cantici, tam ignotus est quam obscurus sanctus ille Dometius, quantumvis dicatur martyr, pontifex, asceta singularis, summus thaumaturgus. Sex sunt hujus nominis martyres, in sacris Orientalium fastis breviter memorati, quorum fort. nullus sibi ea quæ hic referuntur, vindicaverit; nullus præterea recolitur in die VII maii, ubi corsinium tropologium præ se hoc elogium fert f. 110: Μηνὶ μαίῳ ζ', τοῦ ὁσίου μάρτυρος Δομετίου κονδάκιον, ἦχ. β'. Mutilum esse opus manifestum est, rupta acrostichide ψαλμὸς, et amissis ab initio plurimis tropariis, in quibus f. erant melodi nomen expressum et acta fusiora martyris.

1. In C: πρὸς τό· Τῷ Θεῷ ἀπὸ μ. Vid. p. 305. — ὁσιομάρτυς dici solet de martyre monacho aut viro sacris addicto. — Δομήτιος semel in cod. scribitur, sed Græci dicere solent Δομέτιος, Δομετιανός.

2. πρὸς τό· Τὸν φωστῆρα. Cf. p. 377. — τοῖν ἀνδροῖν tam rarum melodis duellum est, ut mu-

οὗτος τιτρώσκεται. * Διὸ καὶ βοῶν * πρὸς Δομέτιον, ἔλεγε· * Πορεύου αὐτὸς, * τούτους δὲ ἄφες συνεῖναί μοι. * Οἱ δὲ ἐκραύγαζον μετ' οἰμωγῶν * τῷ ὁσίῳ εὐνουστότατα· * Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει, πανθαύμασθε.

γ'. Ἀνακλίνας τὸν αὐχένα * ἑαυτοῦ τῇ γῇ, ἐβόα * ὁ ἐσθλὸς Δομέτιος * πρὸς τὸν λυτρωτήν· Δεῖξον, δέσποτα, * πτῶσιν δαίμονος τοῦ δεινοῦ * πλανήτορος, σῶτερ. Τὸ τάχιον * ἠχῆς δὲ βροντῆς * γεγονυίας, ἠλάλαξεν * ὁ δαίμων βοῶν· * Οἴ μοι! ἐντεῦθεν διώκομαι. * Διὸ γηθόμενοι οἱ πορισταὶ, * τῷ ὁσίῳ ὑπέψαλλον· * Χριστὸν...

δ'. Λυτρωθέντες τῆς ἀπάτης * τοῦ ἐχθροῦ οἱ ὁδοιπόροι, * τὸν Θεὸν ἐδόξαζον, * καὶ τὸν ἀσκητὴν ἐμακάριζον, * ὅθεν ἤρξατο νουθετεῖν * αὐτοὺς χρηστὰ ὁ πανἀοίδιμος· * Μηδὲν ἐξειπεῖν, * ἀδελφοί μου, θελήσετε * ἃ εἴδετε νῦν· * οὐ γὰρ συμφέρον ἐστὶν ὑμῖν· * ἀλλ' οὖν ἀπέλθωμεν ἐν τῇ μονῇ * τῶν ἁγίων, ἐπᾴδοντες· * Χριστὸν...

ratur. Unde vociferans ad Dometium, aiebat : « Vade tu ipse, hos vero sine mecum « consociari. » At ambo clamabant ad sanctum cum gemitibus devotissimis : « Christum pro nobis exora, vir summe mira« bilis. »

3. Collum humi submittens, clamat nobilis Dometius ad redemptorem : « Notum » fac, Domine, casum dæmonis, sævi de« ceptoris, o salvator! » Reboante subito tonitru, ejulavit clamans dæmon : « Hei mihi! Inde repellor. » Idcirco viatores cum justo psallebant : Christum...

4. Ab hostis fraude redempti peregrini, Deum glorificabant, ascetamque beatum prædicabant. Qui inde cœpit vir præstantissimus salubriter eos monere : « Nolite « quidquam, fratres mei, referre ex his « quæ vidistis. Nihil enim vobis proderit. « Sed eamus hinc in mansionem sancto« rum, canentes : Christum... »

tare nolim, sed expectatur verbum aliud quam χειρίσασθαι vel χειρώσασθαι, nisi forte etiam cum genitivo jungantur, ut βασιλεύειν, κυριεύειν, τυραννεύειν. — πρ. τὸν Δομ. C. — τούτω δὲ duellum expectaveris.

3. πλανήτορος pro ἀλάστορος novum est. — ἠχῇ δὲ βρ. γεγονυῖα C. — novum rursus videtur πορισταὶ pro ὁδοιπόροι, ut sequentia suadent.

4. ὧν ἴδετε sic C, in quo mox ἐστὶν om. In ultimis caligo crescit eundo. Cæterum, si quædam menda scribæ retuleris, cætera tibi haud inconcinna erunt, aut priscæ ætati indecora.

XLV.

DE S. BLASIO MARTYRE.

α'. Τῇ τοῦ ἀμέμπτου σου βίου λαμπρότητι * τὴν ἐκκλησίαν νῦν ὅλην ἐφαίδρυνας· * Χριστὸς γὰρ τὴν χάριν ἐβράβευσεν, * ὁ δούς σοι τὴν δόξαν ἀθάνατον, * διόπερ καὶ στέφει σε κατεσκόμησε.

1. Tuæ intemeratæ vitæ radio nunc totam illustras ecclesiam; Christus enim gratiam concessit, qui gloriam tibi dedit immortalem : idcirco te quoque corona adornavit.

XLV. More Theodori, melodus a prima voce acrostichidem eduxit, placidior tamen quam ut reputetur animosam Studitarum palæstram exercuisse. Antiquior potius et præstantior habebitur. Cujus mutilum opus superest in corsin. f. 63 inscriptum : Μηνὶ φεβρ. ια', κονδάκιον τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βλασίου, ἦχ. β', f. sub acrostichide χαῖρε. Partim extat in vatic. 2008.

1. Ibid. πρὸς τό· Τοῖς τῶν αἱμάτων σου ῥείθροις, Δημήτριε, sic fusius quam solet, describitur prooemii modulus infrequentior, quem tamen menæa servant in octobr. d. XXVI. Ab hoc archetypo differt tantum v. ultimus, tribus syllabis auctus pro solita ephymniorum licentia.

β'. Χάριν μοι δώρησαι οὐρανόθεν, * Ἰησοῦ ὁ Θεός μου, * ὁ ἀῤῥήτῳ βουλῇ * τὰ πάντα λόγῳ πηξάμενος, * (σὺ γὰρ εἶ πάντων ἡ προμήθεια, * σὺ καὶ λόγου τὸ πέρας σαφῶς προσνέμεις *), ὅπως τὸν σὸν * ἀνυμνήσω πιστῶς νυνὶ Βλάσιον· * μέγας γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ * ἱεράρχης ἐξέλαμψεν ἔνθεος· * διό λιταῖς αὐτοῦ, εὔσπλαγχνε, * τῆς ψυχῆς μου τὸ σκότος ἀπέλασον· * διόπερ καὶ στέφος ἐκομίσατο.

γ'. Ἄνθος ἀνέτειλεν ἐν ἀκάνθαις * τῆς εἰδωλομανίας, * ὁ φωσφόρος ἀστὴρ * καὶ μέγας ὄντως πατὴρ ἡμῶν· * βίον γὰρ μέγαν τὸν τῶν ἀγγέλων * ἐν ἀσκήσει τελέσας τοῖς πᾶσιν ὤφθη, * διὰ Χριστὸν * τὸν ποθούμενον, ὃν νῦν καὶ εὔρατο, * τῇ πράξει καὶ θεωρίᾳ * τὸν Ἰὼβ ἐκμιμούμενος ἔχαιρε, * διὸ καὶ ὡς ἄκακος ἀριστεὺς * ἀκακίᾳ συζήσας ὑπέτυχε, * διόπερ...

δ'. Ῥεῖθρον ζωῆς ἐδείχθης ἐν ὄρει, * τοὺς πιστοὺς καταρδεύων, * καὶ ναούσαις πηγαῖς * τὰς διανοίας ζωοποιῶν· * ξένον γὰρ θαῦμα νῦν καθωράθη, * πάντα λόγον νικῶν διανόημά τε· * ἄγρια γὰρ * ζῶα τῷ ποιμενάρχῃ ἐπέλαζον, * καὶ ὥσπερ ἐν ἰατρείῳ * λογικῶς τὰς ἰάσεις ἐλάμβανον, * ὡς τῆς χάριτος πληρούμενα * τοῦ Θεοῦ συνεργείᾳ, ὡς γέγραπται, * διόπερ....

ε'. Εἶδεν ὃ εἶδεν πάντα ὁ βλέπων, * πρὶν γενέσθαι τὸν κόσμον, * τὴν ἑκάστου βουλὴν * σαφῶς γινώσκει ὁ Κύριος· * ἄνωθεν τούτῳ χειροθετεῖται, * καὶ τοῦ θρόνου τῆς πόλεως Σεβαστείας * σοφώτατον * ἀρχιποιμένα ἀναδείκνυσιν· * ὁ δέ γε εἵλετο μᾶλλον * ἐν ἐρήμοις καὶ ὄρεσιν ἔσεσθαι, * εὐχὰς ἐκπέμπων Χριστῷ τῷ Θεῷ, * τῷ τὰ κρύφια βλέποντι ἀληθῶς· * διόπερ καὶ στέφος ἐκομίσατο.

2. Supernam da mihi gratiam, Jesu Deus meus, qui arcano consilio omnia verbo solidasti, (tu enim es omnium providentia, tu quoque sermonis limites sapienter statuis) ut tuum nunc Blasium in fide recolam; magnus enim in Ecclesia pontifex, Deo plenus, illuxit. Ideo ejus precibus, clemens Deus, umbram animæ dispelle, propterea quod et coronam obtinuit.

3. Flos surrexit inter polytheismi spinas, luciferum illud sidus ac vere summus pater noster : magnam enim et angelicam vitam in ascesi perficere visus est propter Christum, quem optabat, quemque invenit; in opere et meditatione, Jobi exemplo, lætabatur, ideoque insons antistes in innocentia vivere perseveravit, propterea...

4. Fluvius vitæ factus es, a monte irrigans fideles, et perennibus undis vivificans animas : insolitum enim ecce prodigium apparuit, præter omnem sermonem et cogitatum : silvestria enim animalia eum quasi ducem gregis constipabant, ac velut in medici officina, rationabili modo sanationes excipiebant, tanquam gratia, ut scriptum est, virtute Dei replebantur : ideo.

5. Vidit quod vidit qui cuncta prospicit, antequam fieret mundus, et cujuscumque consilium Dominus novit. Cœlitus Blasio manum imponit, et throno Sebastenorum civitatis præficiendum pontificem sapientissimum signat. Ipse vero potius elegisset in desertis et montibus degere, preces mittens Christo Deo, qui vere abscondita videt: ideo etiam coronam obtinuit.

2. Ibid. πρὸς τό· Τράνωσον, quem hirmum Studitæ affectant. — σαφῶς προσνέμῃς V. προσνέμοις C. — πιστὸν V. — ὡς μέγας τῇ V. — διὸ αὐτοῦ ταῖς δεήσεσι τῆς ψ. V.

3. νῦν ὃν καὶ εὔρατο C. Jam vidimus pseudoaor. εὔραμεν etiam apud Roman. I, 3; VI. 3, etc. et apud Theodorum X, 8, etc. — βίῳ γὰρ μέγα τὸ τῶν sic V. — ὤφθης V. — Ἰὼβ ἐνγυμνοόμενος sic V. — διὸ ὡς ἄμεμπτος Θεῷ ἀκακ. V. — σ. ἀγάλλεται V.

4. Trop. in V omittitur; in C post quintum rejicitur. — διανοίας φωτίζοντα C, inepte et contra syntaxin. — νικῶντα διάνοιάν τε eadem librarii ἀβλεψίᾳ. — ὡς add. — γέγραπται ps. CXLIV, 16.

5. οἶδεν bis, ὃ πάντα βλ. C. — γενέσθαι γὰρ V. — γινώσκων ὡς κύρ. V. — τούτου χειρ. C. — ἀρχ. σοφώτ. codd. contra metr. — τοῦτον ἀνέδειξεν V. — ὁ δέ γε ἥλατο V. — τῷ Θεῷ codd. utpote monosyll. — ὡς ἀληθῶς iid.

XLVI.

DE S. ÆMILIANO MARTYRE.

α'. Ἀνδρείᾳ ψυχῆς * τὴν πλάνην κατεδάφισας, * καὶ πίστει θερμῇ * βασάνους οὐ κατέπτηξας, * Αἰμιλιανὲ πανόλβιε, * ἑαυτὸν γὰρ πᾶσιν ἐφανέρωσας * τοῖς ἐχθροῖς, κραυγάζων πρὸς αὐτούς· * Οὐδείς με χωρίσει τῆς ἀγάπης αὐτοῦ.

β'. Τὸν διαλάμψαντα ἐν τῷ κόσμῳ, * ὥσπερ ἄστρον ἡλίου, * τὸν Αἰμιλιανὸν, * ᾠδαῖς ᾀσμάτων ὑμνήσωμεν· * πόθῳ γὰρ θείῳ ἠγλαϊσμένος, * τὸν Χριστὸν ἐκζητήσας, ὡς μαργαρίτην, * πάντα αὐτοῦ * πεπρακὼς, τὸ ζητούμενον ἔλαβεν· * εὑρὼν δὲ καὶ ἀναπτύξας, * ἐγλυκάνθη, καθὼς βοᾷ ὁ Δαυίδ· * Τὰ λόγια Κυρίου ἁγνὰ * τοῖς αὐτὰ ἐκζητοῦσιν καὶ κράζουσιν· * Οὐδείς με χωρίσει...

γ'. Οὗτος ὁ μάρτυς δοῦλος ὑπῆρχεν, * ὡς Ὀνήσιμος πρώην, * ὁ σοφοῖς μαθηταῖς * συνοδοιπόρος γενόμενος· * ψυχὴν δὲ ἔχων ἐν εὐγενείᾳ, * τοὺς ἐκείνου ἐζήλωσε θείους τρόπους, * δοὺς ἑαυτὸν * ὡς σφάγιον ἄκακον λύκοις δεινοῖς, * καὶ χαίρων τοῖς ὑπηρέταις· * Ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε, ἐβόησεν. * Οἱ δὲ αὐτὸν προσλαβόντες, * τῷ τυράννῳ παρέστησαν κράζοντα· * Οὐδείς...

δ'. Ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου * ἐλλαμφθεὶς τῇ καρδίᾳ * ὁ πιστὸς ἀθλητὴς, * τοῦ βίου πᾶσαν ἐμίσησεν * δόξαν ματαίαν, Χριστὸν δὲ μόνον * ἐπεπόθει ἰδέσθαι, τὸν ἐκ Παρθένου, * δούλου μορφὴν * δι' ἡμᾶς περιθέσθαι ἑλόμενον, * δουλείας δὲ τῶν εἰδώ-

1. Virili mente conculcasti errorem, et animosa fide tormenta sprevisti, fortunatissime Æmiliane, temet palam obtulisti hostibus, clamans illis : « Nemo me a charitate ipsius separabit. »

2. Hunc fulgentem in mundo, ut solis jubar, Æmilianum odis, hymnis, canticis ornemus; deifico enim amore decoratus, Christum uti margaritam quæsivit, opibusque suis omnibus venditis, quæsitum comparavit, inventumque dum evolvit, suavi perfusus est lætitia; ut clamat David : Casta Dei eloquia inquirentibus eum et clamantibus : « Nemo... »

3. Is martyr servus erat, ut olim Onesimus, comes in itinere sapientium discipulorum : at nobilis viri animam gerens, Onesimi æmulatus est divinos mores, semet committens immanibus lupis, ut innocentem victimam, ac ministris cum gaudio clamans : « Ego sum quem quæritis. » Qui eum capientes, ad tyrannum detulerunt, dum clamaret : « Nemo... »

4. A Spiritu Sancto mentem illustratus, fidelis athleta omnem vitæ inanem gloriam oderat; Christum vero solum cernere cupiebat, qui ex Virgine natus servi formam assumere propter nos elegit, ut ab idolorum servitute et corruptela mortis liberaret

XLVI. Ejusdem f. ac superioris melodi sunt hoc et proximum poema; neutrum vero multum a Romani ingenio et arte recedit. Extant in taurin. f. 129 et 130.

1. πρὸς τό· Τὰ ἄνω, tum τράνωσον, iidemque moduli in sequentia pergunt. V. 5, 6 et 7 varietates habent prorsus insolitas. — χωρίσει. Rom. VIII, 35. — Idem initium ap. Theod. p. 361.

2. Αἰμιλιανὸν οἱ πιστοὶ ᾠδὰς T. — ὥσπερ μαργ. T. — Δαυίδ. Ps. XI, 7, Prov. XXX, 5.

3. Ὀνήσιμος. Cf. Phil. I, 10. — ὁ τοῖς σοφ. T. — τοῖς ἐ. ἐ. θείοις τρόποις T. — ὥσπερ σφ. I. — Ad hæc adhibe similia apud Theodor. p. 343 sqq. in primis tr. 8. Insolitam nota elisionem, jubente metro : ἐγὼ εἰμ' ὃν ζητ.

4. ἐπεπώθη ἤδεσθαι sic T. — Cum idem sit ἐφύ-

λων * καὶ φθορᾶς τοῦ θανάτου ῥυσάμενον * Ἀδὰμ τὸν πρὶν παρακούσαντα, * καὶ τοὺς πίστει αὐτῷ ἀνακράζοντας· * Οὐδείς...

Adamum olim contumacem et cæteros cum fide clamantes illi : « Nemo me a caritate « ipsius separabit. »

μνιον, idemque artificium in condakio menæis inserto in die X augusti, de S. Laurentio Romano, omnia ejusdem esse melodi tam libenter concedo quam ægre fero ejus nos latere nomen. Incip. alterum : τὸν διαλάμψαντα ὡς φωστῆρα ἀπλανῆ ἐν τῷ κόσμῳ, συνελθόντες πιστοὶ ἐν ᾠδ. ᾄσμ. τιμ. Λαυρέντιον.

XLVII.

DE S. ACACIO MARTYRE.

α'. Τὸν ἀληθῆ
τῆς εὐσεβείας μάρτυρα,
καὶ νικητὴν
τοῦ διαβόλου ἄτρωτον,
ἐπαξίως εὐφημήσωμεν,
καὶ μακαρίσωμεν δεόμενοι·
Μὴ παύσῃ τοῦ σωτῆρος δεόμενος,
Ἀκάκιε, σωθῆναι τὴν ποίμνην σου,
ὡς ἔχων παῤῥησίαν πρὸς τὸν Θεόν.

1. Verum illum
religionis testem,
et victorem
Satanæ invulneratum,
meritis plausibus attollamus,
beatumque orantes salutemus :
« Tu ne desinas deprecari salvatorem,
« o Acacie, ut salvet tuum gregem,
« tu qui apud Deum fiducia polles. »

β'. Τὸν ἐν τῷ κάλλει τῆς ἀκακίας * ἐκπαιδόθεν τραφέντα * ἀνυμνήσωμεν νῦν· * εἰδώλων πλάνην γὰρ ἔσβεσε, * καὶ τὸν Χριστὸν τοῖς πᾶσιν ἀνδρείως * ἐν σταδίῳ Θεόν τε καὶ βασιλέα * μεγαλαυχῶν, * ἐκδιδάσκει λατρεύειν καὶ σέβεσθαι, * καὶ πλάνην τὴν τῶν εἰδώλων, * ὡς οἰκτρὰν καὶ παμβέβηλον ἔδειξε· * καὶ νῦν ἀπαύστως ὑπὲρ ἡμῶν * τῇ Τριάδι πρεσβεύων οὐ παύεται, * ὡς ἔχων παῤῥησίαν πρὸς τὸν Θεόν.

γ'. Οὗτος ὁ νέος ἐκπαιδιόθεν * τὸν τῆς πίστεως λόγον * ἐν καρδίᾳ λαβὼν, * Θεὸν τῶν ὅλων οὐκ ἔλιπεν· * τῆς φήμης τοῦτο δὲ γεγωνυίας, * ὁ δικάζων εὐθὺς αὐτὸν ἐπηρώτα· Τίς εἶ; * Τότε αὐτὸς * ἐν τῇ παῤῥησίᾳ ἀνε-

2. Hunc in candore innocentiæ a teneris enutritum, hymnis nunc ornemus; idolorum enim insaniam exsufflavit, et in stadio coram omnibus, Christum esse et Deum et imperatorem magna voce testatus, docuit illi servire eumque adorare, fallaciam vero simulacrorum, miseram utpote et impurissimam, redarguit. Nunc autem non desinit supplex esse pro nobis coram trino Deo, ut qui apud eum fiduciam habet.

3. Juvenis adhuc tenero in corde fidei sermonem excipiens, Deum universorum nunquam deseruit. Cujus rei fama perlata, statim judex sciscitatus est eum : « Quis es tu? » Nec mora, ille fidenter erumpit: « Ego

XLVII. Utinam melodus pergat : sobria et sincera juvenis martyris acta eleganter rescripsisset, tam arte quam ætate omnibus metaphrastis præstantior. Nec plura nobis servavit solus taurin. f. 108, 109, ad diem VIII maii ; tantum memoriam sine officio martyris habent menæa in die VII maii.

1. πρὸς τό· Τοὺς ἀσφαλεῖς. — τῷ σωτῆρι T.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. — In fine τὸν ὅλων θ. T.

3. φήμη δὲ τούτου γεγονυῖα. Sic T, corruptelis scatens. — εὐθὺς ἠρώτα T. — ἐβόησεν T. — ἐγὼ add. — οὐ σπουδάζω T, turpi lapsu. De ὃ pro διὸ, ὅπερ pro διόπερ, cf. Bos. *Ell. gr.* § 407. — l. δ' ἐγὼ rara elisione. — ὃ σπουδάζω T.

βόησεν· * Ἐγὼ μὲν δοῦλος ὑπάρχω * τοῦ Θεοῦ τῶν ἁπάντων καὶ Κτίστου μου· * Ἀκάκιος δὲ ἐγὼ κέκλημαι, * ὃ σπουδάζων θανεῖν, ὡς ζήσω ἀεί, * ὡς ἔχων...

δ'. Ὑπὸ δὲ τούτων τῶν εἰρημένων * ὁ δικάζων τὸ τάχος * ἁπλωθῆναι αὐτὸν * εἰς γῆν προστάσσει καὶ τύπτεσθαι, * λέγων πρὸς τοῦτον· Ὦ νεανία, * πείσθητί μοι, καὶ θῦσον. Τί ἀπατᾶσαι; * Τότε τρανῶς * ἀνεβόα ὁ μάρτυς πρὸς τὸν δικαστήν· * Οὐ θύω δαίμοσιν ὅλως, * ἀλλὰ μόνῳ τῷ ζῶντι λατρεύω Θεῷ, * καὶ τούτῳ κλίνω τὸ γόνυ μου, * ἵνα λάβω ζωὴν τὴν αἰώνιον, * ὡς ἔχων...

« sum Dei omnium creatorisque mei famu-« lus : Acacius nomine vocor, pro eo mori « contendo, ut semper vivam, tanquam apud « eum.... »

4. Quæ postquam dicta sunt, illico præses jubet eum humi extendi et contundi, aiens ad eum : « O juvencule, crede mihi, « et sacrifica. Cur decipi? » Tum martyr palam judici clamavit : « Non immolo un-« quam dæmonibus; sed soli Deo viventi « servio, et illi genu meum flecto, ut acci-« piam vitam æternam, tanquam apud eum « fiduciam habens. »

4. πίσθητί μοι T. — ἀπατῆσαι T vix intelligendum, dum ἀπατᾶσαι solemnes revocat formas καυχᾶσαι, σταυροῦσαι toties notatas, uti mox ἰᾶσαι. — Θεῷ monosyll. ut in XLV, 5.

XLVIII.

DE S. EUPLO MARTYRE.

α'. Ἱερῶς ἐναθλήσας
ὑπὲρ Τριάδος,
ἰατρὸς ἀνεδείχθης
τῶν ἀσθενούντων,
τοὺς γὰρ ἐν πίστει
καὶ πόθῳ προστρέχοντας
ἐν τῷ ναῷ σου
ἰᾶσαι ἑκάστοτε,
Εὖπλε, μάρτυς σοφώτατε·
Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν
δυσώπει, πανθαύμαστε.

β'. Τὴν τὰ πάντα ἐκ μὴ ὄντων

1. Sacra obiens certamina
pro Triade,
medicus factus es
ægrotantium;
accedentes enim
in fide et amore
ad templum tuum
quotidie sanas,
Euple, martyr sapientissime;
Christum pro nobis
exora, prodigiosissime!

2. Te omnia ex nihilo

XLVIII. In cors. f. 139 extat illud canticum, cujus eadem pene mihi est acrostichis mutila, quam in eleganti de assumpta Virgine epithalamio, scilicet ΤΟΥ ἁμαρΤΩΛΟΥ. Nec proximum quidem hunc melodum, immo neque Romanum dedecet tersum poemation, magis sobrium et concinnius quam seriora solent. Quidquid id est, censeo expungendum esse ex mea melodorum syllabo nuper edita, quemdam *Loum*, mihi tantum ex hoc loco notum: ubi, servato tropariorum ordine, prout in codice, primum legebam τοῦ λωοῦ. Ordo enim illic est 1, 2, 3, 4, 6, 5, 7, 8. Inscriptio autem: Μηνὶ αὐγ. ιβ', κονδ. τοῦ ἁγίου Εὔπλου, ἦχ. β', πρὸς τό· Τῷ Θεῷ ἀπὸ μ.

1. Euplus est Siculus martyr, Catanensis diaconus, de quo Bolland. ad h. d. Aug. t. II, p. 710; Cajetan. *Vitæ SS. Sicul.* I, p. 86; Ruinart. *Acta sincer.* p. 438, ubi superbiunt acta illa proconsularia ex Baronio accepta. — ναῷ. Si melodus siculas ædes respiciat, ut videtur, neque alias Bollandistæ norunt, erit et ipse facile Siculus. An vero idem ac venustus Hamartolus? Sicelidum musarum asseclæ judicent.

2. πρὸς τό· Τὸν φωστῆρα. Ex hoc hirmo et ob

εἰς τὸ εἶναι ἀγαγοῦσαν
σὲ, Τριὰς, ἐκδυσωπῶ
ὁ πανάθλιος λύσιν δοῦναί μοι
τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν,
ὧν ἐπλημμέλησα ὁ ἄσωτος,
ἵν' ἐκ καθαρᾶς
καρδίας ᾄσω ἱκέσιον
ᾠδὴν ἐκτενῶς
Εὔπλῳ τῷ ἱερομάρτυρι,
σὺν τοῖς προστρέχουσιν ἐν τῷ ναῷ
αὐτοῦ πίστει, καὶ μέλπουσι·
Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν
δυσώπει, πανθαύμαστε.

in esse producentem,
Trinitas, invoco
ego miserrimus, solvi ut des mihi
e multis meis peccatis,
quibus deliqui, vix non desperatus;
unde a puro pectore
canam ritu supplicis
carmen, effuse dicatum
Euplo, sacro martyri,
una cum fidelibus in templum ejus
accurrentibus et canentibus :
« Christum pro nobis
« exora, prodigiosissime! »

γ'. Ὁ γὰρ λόγοις τεθραμμένος * ἱεροῖς, ἐν τῷ χειμῶνι * τῆς εἰδωλολατρείας, * Καλουισιανῷ ἐξελήλυθεν * Εὔπλος λέγων· Ὁ τοῦ Θεοῦ * ἐγώ εἰμι, ὦ παράνομε. * Κεκράτηται δὲ * ὑπ' αὐτοῦ, θύειν τοῖς κτίσμασι, * καὶ τὰς ἱερὰς * βίβλους προδοῦναι τοῦ καίεσθαι. * Ὁ δέ φησιν· Οὐ δίδωμι αὐτάς. * Ὢ μέλπωμεν πάντες πιστοί· * Χριστόν...

δ'. Ὑπεισέδυ ὁ Βελίαρ * ἐν νοῒ τοῦ ἀνθυπάτου * τούτου Καλουισιανοῦ, * καὶ τὸν ἅγιον ἐμαστίγωσεν, * ὅτε ἤκουσε παρ' αὐτοῦ * τοὺς θείους λόγους ὁ παγκάκιστος. * Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ * θεράπων πάντα ὑπέμεινε, * βοῶν πρὸς αὐτόν· * Οὐδὲν ἀντάξιον, ἄθλιε, * ὧν ἐπιφέρεις μοι τῆς οὐρανῶν * βασιλείας. Ὢ κράζωμεν· * Χριστὸν...

ε'. Ὢ σοφίας τοῦ ἁγίου * Εὔπλου! ὡς τὸ αὐτοῦ σῶμα * προδιδόναι εἵλετο * μᾶλλον ἢ τὴν πίστιν ἀρνήσασθαι, * οὕτως ἔθηκε τὴν ψυχὴν * αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ ἐκχύσαντος * τὸ αἷμα αὐτοῦ * ὑπὲρ ἡμῶν ὁ πανίερος, * καὶ ἐξ οὐρανοῦ * νίκης βραβεῖα ἐδέξατο· * αὐτὸν αἰνέσωμεν οἱ γηγενεῖς, * προσκυνοῦντες καὶ λέγοντες· * Χριστὸν...

ς'. Λόγοις ποίοις ἐγκωμίων * ἐπαινέσο-

3. Sacris enim institutus eloquiis, inter simulacrorum procellas, ad Calvisianum Euplus perrexit, dicens : « Unius Dei sum, o inique! » Comprehensus vero est ab eo, ut sacrificaret creaturis, et sacros libros traderet comburendos. At ille : « Hos non trado! » Cui canamus omnes fideles : Christum.,.

4. Subiit Belial animum proconsulis istius Calvisiani, qui sanctum flagris proscidit, quando ab eo audivit nequissimus divina eloquia; at servus Dei omnia sustinuit, clamans ad eum : « Nihil ex his qui« bus in me sævis, o miser, conferri potest « cum regno cœlorum. » Cui clamemus : Christum pro nobis...

5. O sancti Eupli sapientia! Ut elegit corpus suum potius tradere quam negare fidem, sic posuit animam suam sacratissimus, pro eo qui sanguinem suum pro nobis effudit, atque e cœlo palmas victoriæ retulit. Cantemus eum, mortales, salutantes et dicentes : Christum...

6. Quali laudum præconio, o martyr

nonnulla erit qui de Theodoro cogitet, v. p. 377.

3. ἱερῶς C. — Καλυισιανῷ C, constanti pentasyllabo. — ὁ om. C, ubi subaudi δοῦλος et f. insere cum elis. sqq. — αὐτὰς ἀνεβόα C contra metrum.

4. τούτου C om. ante Καλ. — Εὔπλον ὅτε C.

5 est post 6 in cod. Alium ordinem requirit tam acrostichis quam justa rerum series, sed quam multa exciderint, palam est. — πῶς C. — εἵλ. προδοῦναι C. — οὗτος C. — Nota formam ἐκχύσαντος.

6. τὴν πάλην τε τῶν C.

μέν σου, μάρτυς * Εὔπλε, τὰ παθήματα, * ἢ τοὺς πειρασμοὺς ἢ τὰ φόβητρα, * αὖθις πάλην τὴν τῶν δεινῶν * κολακευμάτων, καὶ τὰ ἔνεδρα * Καλουισιανοῦ, * καὶ τῶν τυμμάτων τοὺς μώλωπας, * οὓς καρτερικῶς * ὑπὲρ τῆς πίστεως ἤνεγκας; * διὸ ἑστῶτές σου ἐν τῷ ναῷ * ἀντὶ πάντων βοῶμέν σοι· * Χριστὸν...

Euple, tua celebrabimus tormenta, tuave discrimina, aut tua terricula; tum etiam luctam cum sævis blanditiis aut insidiis Calvisiani, tum vulnerum vibices, quæ pro fide sustinuisti fortiter? Unde stantes in tuo templo, omnium nomine clamamus tibi: Christum...

ζ'. Ὁ τοῦ σκότους ὑπηρέτης * πολυτρόπως βασανίσας, * νοῦν τὸν ἀδαμάντινον * Εὔπλου τοῦ σοφοῦ οὐ κατέκαμψεν, * ὅθεν πρόσταγμα τεθεικὼς * τούτου τὴν κάραν ἀπέτεμε· * Θεὸς δὲ λαβὼν * αὐτοῦ τὸ πνεῦμα κατέταξεν * ἐν τοῖς οὐρανοῖς * σὺν ἱερεῦσι καὶ μάρτυσιν· * αὐτῷ προσπέσωμεν ὡς νικητῇ * τοῦ Βελίαρ, ἐπᾴδοντες· * Χριστὸν...

7. Noctis minister mille modis torquens, mentem Eupli sapientis adamantinam non inflexit, unde prolato decreto, caput ejus amputavit; Deus vero, anima suscepta, inseruit eum in cœlos cum pontificibus et martyribus. Proni coram illo ut victore Belialis, canamus: Christum....

η'. Ὑπὲρ κόσμου τὸν σωτῆρα, * Εὔπλε μάρτυς, ἐκλιπάρει; * ὑπὲρ βασιλέων τε * καὶ τῶν μοναστῶν ἱερέων τε, * ἅμα καὶ ὑπὲρ τῶν σεπτῶν * ἐκκλησιῶν καὶ ὑπὲρ πίστεως. * Ποιεῖ γὰρ ἀεὶ * τῶν φοβουμένων τὸ θέλημα * αὐτὸν, ὡς Θεὸς, * καὶ τῆς δεήσεως τάχιον * ἀκούει, ὡς πάντων δημιουργός· * ὅθεν πάντες βοῶμέν σοι· * Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν * δυσώπει, πανθαύμαστε.

8. Euple martyr, deprecator salvatorem pro mundo, pro regibus, et monachis ac sacerdotibus, simul et pro venerabilibus ecclesiis, ac demum pro fide. Facit enim voluntatem timentium se, utpote Deus, precesque cito audit, ut omnium creator: unde omnes clamamus tibi: Christum pro nobis exora, prodigiosissime.

7. ἀπέτεμε. Martyr occisus est, adhuc Evangelium in tribunali lectum, secum gerens.

8. καὶ μον. ἱερέων τε ἄμφω καὶ ὑπὲρ τῶν σεπτ. ἐκκλ. τε καὶ ὑπὲρ τῆς πίστεως C, totus perversus.

XLIX.

DE S. ANASTASIO PERSA M.

α'. Ἐκ τῆς Περσίδος ἄστρον * ἐκλάμψας ἀείφωτον, * τοῦ νοητοῦ ἡλίου * τὸν δρόμον

1. Sidus Persarum perpetuo rutilans radio, solis spiritualis imitatus es cursum,

XLIX. Sic oculos Theodorus, sic ille manus, sic ora gerebat. Nimia sane me formido cepit, cum ea superius excluserim ex ejusdem penu, ne ex unica litterula viderer suam domino rem statuere. Integrum cum sit opus et manifestus opifex, satius fuisset inde consuetudinem notare melodorum, qua primam sui nominis litteram tantum intelligenti lectori dant, aut ultimam addunt, unoque initio poema significant: sic in acrostichide nostra per me licet legere ΤΟΥ ΣτουδίτΟυ ᾎσμα. Ne tamen ea quæ obstant, male dissimulem, hærere me fateor ob ultima carminis verba, ubi melodus ædificavisse se templum S. Anastasio ostentat, quod quidem ut aliunde non novi, sic modestissimo Studitæ minus aptum esse, lubens existimaverim, nisi id per allegoriam dictum sit. Extat in cors. f. 50 cum brevi indiculo: Μηνὶ Ἰαν. κβ' τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου τοῦ Πέρσου.

1. πρὸς τό· Τῷ φαεινῷ. Ad hæc ἀείφωτον, θαυματοκράτωρ, quis non agnoscit tibicinantem? Hic tamen aliquid excedit metrum in v. 5, alias 9 syllaborum. Cf. p. 355.

ἐξίχνευσας, * Ἀναστάσιε θαυματοκράτορ, * ὁ ἀθλητῶν κοσμήσας τὸ θέατρον· * πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν, * τῶν φιλομαρτύρων * προστάτα θερμότατε.

β'. Τὰ δῶρα πάλαι οἱ Μάγοι * προσήγαγον τῷ δεσπότῃ * ἐν τῇ πόλει Βηθλεὲμ, * ἐκ Περσίδος γῆς ἐπιστάντες· * νῦν δὲ ὁ μάρτυς * τῶν αἱμάτων τοὺς κρουνοὺς, * μύρα ὡς πολύτιμα, * ἀφ' οὗ ἕκαστος πλουτεῖ * παροχὰς τῶν θαυμάτων, * ἀμοιβὰς ἰαμάτων, * εἰς ψυχῶν καὶ σωμάτων ἀρωγὴν, * πρὸς ὃν οἱ πάντες βοῶμεν· * Πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν, * τῶν φιλομαρτύρων...

γ'. Ὁρμῶμαι φράσαι σχεδίως * τὰ ἆθλα καὶ τοὺς ἀγῶνας, * οὓς προσήνεγκας Θεῷ * ἐκ μικροῦ σε ἀποσεμνύνων· * κἀμοὶ παράσχου * τὸν τοῦ λόγου πυρισμὸν, * θεῖε Ἀναστάσιε, * αὐτὸς δίδου τὰς ἀρχὰς, * τράνωσόν μου τὴν γλῶτταν, * κάθαρόν μου τὸ πνεῦμα * ταῖς ἀκτῖσι σεπτῶν σου προσευχῶν, * εἰς τὸ ὑμνεῖν σε ἀξίως, * τῶν φιλομαρτύρων...

δ'. Ὑπῆρξε ξένη ἡ κλῆσις, * ἣν ἔσχες θεόθεν, μάκαρ· * ὁ γὰρ τίμιος σταυρὸς * ἐπιλάμψας σοι ἐν Περσίδι, * ἦρεν ἐκ σκότους * ἀσεβείας πατρικῆς· * θέμενος ὡς ἥλιον * τοῦ βαπτίσματος Χριστοῦ, * υἱὸν φωτός σε γνωρίσας, * τέκνον Θεοῦ ἐκφάνας, * ζηλωτὴν ἀληθῶς ἔργων καλῶν· * διό σοι πάντες βοῶμεν· * Τῶν φιλομαρτύρων ..

ε'. Σὺ αἴρεις δόξαν ἐν δόξῃ· * εὐθὺς γὰρ μετὰ τὴν χάριν * ἄλλον δέχῃ φωτισμὸν * τοῦ μονήρους βίου, θεόφρον, * ἔν τε ἀσκή-

Anastasi potens prodigiis, qui pugilum nobilitasti theatrum; intercede pro nobis, tu eorum qui martyres amant defensor promptissime.

2. Munera olim Magi obtulerunt Domino in urbe Bethleem, e Perside profecti; nunc vero martyr cruoris stillicidia prolibat, ut pretiosa unguenta: unde quisque ditatur dono prodigiorum, concessione sanationum, in animarum et corporum incolumitatem; propterea omnes clamamus : Intercede pro nobis, tu amantium martyres defensor fervidissime.

3. Exordior dicere breviter luctamina et prælia quæ Deo obtulisti, te pro modulo magnifice celebraturus; mihi quoque largitor verbi flammam, divine Anastasi; tu ipse da proœmia, meam pande linguam, emunda meum spiritum radiis tuarum precum venerabilium, ut te digne canam, te eorum. .

4. Mirabilis fuit vocatio quam cœlitus habuisti, beate : veneranda enim crux tibi inter Persas effulgens, eripuit ex nocte paternæ impietatis; tollens te, ut solem, in baptismo Christi, te fecit notum ut lucis filium, ostendit natum ex Deo, studiosum coram omnibus sanorum operum. Ideo tibi clamamus omnes : Tu eorum...

5. Gloriam gloria cumulas : statim enim post hanc gratiam, aliam recipis lucem vitæ monasticæ, o vir Deum sapiens; etiam tibi

2. πρὸς τό· Τὸν θείῳ μύρῳ. Vide apud Theodorum, p. 355. — γῆς pro metro additur. — ὡς μύρα C. — Nota πλουτεῖ cum accusat.

3. Acta S. Anastasii latine edidit Bolland. in Januar. quæ videntur primigenia; metaphrastica proferunt Lipomanus et Surius. Medius inter duos biographos stetit Georgius Pisida, cujus historiam primus ad lucem eduxit J. M. Quercius ad calcem operum Pisidæ, cf. *Patrol. gr.* t. XCII. p. 1675. Medius quoque inter veteres stat melodus noster, qui Pisidam sæpius respexisse videtur. — ὁρμοῦμαι C. — ἆθλα neutr. pro solito ἆθλος, uti supra sæpius, non de præmio (βραβεῖον), sed de certamine discriminibus pleno intellige. — ἅγιε Ἀν. C. — τῶν σεπτ. C. Plura quam habemus, hic promittuntur.

4. ἐπιλάμψας C. Idem Georgius fusius et luculentius exponit, ab translata in Persidem sancta cruce fidem et baptismum repetens Anastasii. — θεόμενος ὡς C. — σε abundat post υἱὸν φωτὸς, ut sæpe fit post verba compendio scripta. — ὡς ἀληθῶς C. — διὸ πάντες σοι C.

5. Trop. in cod. ultimum est. — τῆς ἐξυποταγῆς sic C. — αὐτοῖς συνάθλοις C. — δηλώσει id. in quo ibi plura vulnera.

σει * καὶ τὰ ἐξ ὑποταγῆς * σκάμματα, πυκτεύματα, * ἐξ ὧν λάμψας ἀρεταῖς, * προὔχεις αὐτοὺς συνάθλους, * ὑπαστράπτεις τὰ μείζω, * καὶ δηλώσας τὰ ἑξῆς θαυμαστικῶς * εἰς τὸ ὑμνεῖν σε ἀξίως· * Τῶν φιλομαρτύρων...

ϛʹ. Οὐ στέργων, μάκαρ, τὸν πόθον, * ἐξῄεις ἀπὸ τῆς μάνδρας, * τὸ ἀρνίον τοῦ Χριστοῦ * μαχησόμενος πρὸς τοὺς λύκους· * ξένον τὸ θαῦμα! * πρὸς τοὺς θῆρας ὁ ἀμνὸς * οὐ πτήσσεις ἐρχόμενος, * (ἀλλὰ μέγας ὁ ποιμὴν, * Κύριος γὰρ ἁπάντων) * οὕτως τελεῖν θαῤῥήσας, * ἐθελόθυτος ἐγένου προσφορά· * διὸ ἐπᾴδων βοῶ σοι· * Τῶν φιλομαρτύρων...

ζʹ. Ἆσμα ἀσμάτων προσφέρων, * κραυγάζω· Ὁσιομάρτυς, * κλῖνον οὖς σου εὐμενὲς, * τοὺς ὑμνοῦντάς σε διασώζων, * δίδου τὴν χάριν * τοῖς τὴν μνήμην σου πιστῶς * τελοῦσιν, ἀοίδιμε, * τὸν πτωχόν σου ὑμνῳδὸν * πλούτισόν με κατ' ἄμφω * τὸν ἐπ' ὀνόματί σου * ἀναγείραντα ναὸν περικαλλῆ, * ἐκφυλάττων με ἐκ βλάβης, * τῶν φιλομαρτύρων προστάτα θερμότατε.

sunt ex ascetica obedientia concertationes, pugilatus, quibus majora virtutum fulgura quam commilitones projicis, quæ futura sint stupenda præsignificans, ut digno te hymno celebrent, te eorum...

6. Jam non continens amoris impetum, o beate, egrederis ex ovili, jam Christi agnus cum lupis luctaturus. Incredibile prodigium! Ad belluas tu agnellus accedens, non times (magnus vero est pastor, Dominus nempe omnium), sic tu ad mortem animatus, spontanea hostia factus es. Quare cum cantico ad te clamo : Tu eorum qui martyres amant, defensor...

7. Canticum præstantius tibi vovens, clamo : « Religiose martyr, inclina aurem propitiam, salvos fac te hymnis celebrantes; da gratiam recolentibus tuam memoriam, o nobilissime; tum insimul tuum inopem dita melodum, qui tuo nomini erexit templum pulcherrimum, me a labe custodiens, tu eorum qui martyres amant defensor studiosissime.

6. ἐξίεις sic C. — προσφορὰ, v. abundat.

7. f. ᾀσμάτων ᾆσμα, quod notavi ut Theodoro solemne, quamvis hoc poema adeo non præstet. V. p. 354, 370, 371. — διαφυλάττων C. — ναὸν una syllaba abundat ut sæpe in dissyllabis. Sane de hoc templo diligentius inquirendum.

L.

DE S. POLYEUCTO MARTYRE.

αʹ. Ἐν Ἰορδάνῃ ποταμῷ * ὁ κτίστης τῶν ἁπάντων, * τὴν κάραν ὑποκλίνας, * τὸ βάπτισμα λαμβάνει, * καὶ τῶν δρακόντων κεφαλὰς * ἀοράτως θλάσας, * ῥώμην παρέσχε βροτοῖς * κατὰ τοῦ μεγαλόφρονος, * τοῦ πρὶν ἐν παραδείσῳ πτερνίσαντος * τὸν Ἀδὰμ, ἐν βρώσει * τῇ τοῦ ξύλου, καὶ θανάτῳ * ὑπο-

1. In Jordane flumine creator omnium, vertice inclinato, baptismum accipit, et draconum capita invisibili ictu conterens, robur mortalibus præstat adversus arrogantem hostem, qui olim in paradiso supplantavit Adamum, ex arbore comesta, et morti subjecit eum, spe delusum. Idcirco nunc

L. Sive ποίημα, sive Πολύευκτος in acrostichide lectum fuerit, multa excidisse doleant, quibus hæc pauca non displicent, magis inexpectata et insolentia quam concinna, quæ tamen a bona melodorum ætate non refugiunt. Extant in taurin. f. 62. S. colitur infra octavam Epiphaniæ, IX jan.

1. Ibid. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ ἦχ. δʹ. Huic trop. in edd. et in cod. præfixum est procemium : Τοῦ Σωτῆρος κλίναντος, vel cum venetis melius : Ὁ δεσπότης κλίνας μὲν, in quo idem quod infra ac passim in Theophaniæ canticis regeritur, ideoque omittendum. — ὑποκλίνης edd. — συνθλάσας edd.

βαλόντος * αὐτὸν παρ' ἐλπίδα· * διὸ ὁ ἀθλητὴς * νυνὶ Πολύευκτος * χολακείαις γυναικὸς * μὴ ὑποκύψας, * ἤθλησε στεῤῥῶς, * προτείνας τὴν κάραν, ἥπερ * ἀποτμηθεῖσα * τὸν δόλιον ᾔσχυνε.

athleta Polyeuctus, blanditiis uxoris non succumbens, viriliter decertavit, carnifici tendens caput, quod exsectum perfidum hostem pudefecit.

β'. Πλοῦτον φθαρτὸν ὑπεριδὼν * Πολύευκτος ὁ θεῖος, * καὶ σχέσιν τῆς συζύγου * καὶ κηδεστοῦ ἀξίαν, * προσήχθη ὅλος τῷ Χριστῷ * διὰ μαρτυρίου, * τὸν ἀόρατον ἐχθρὸν * γενναίως κατεπάτησε, * στέφος δὲ οὐρανόθεν δεξάμενος, * μετὰ παῤῥησίας * τὴν λαμπάδα δεδεγμένος, * τῇ δεξιᾷ μὲν, * αἴρει ὡς παρθένος, * τῇ δὲ ἀριστερᾷ * τὴν κάραν τὴν θείαν, * καὶ τὸ αἷμα τὸ σεπτὸν * ἀντὶ ἐλαίου, * συνῆλθε Χριστῷ, * χορεύων σὺν κάρᾳ, ἥπερ * ἀποτμηθεῖσα * τὸν δόλιον ἔῤῥηξεν.

2. Fluxas despiciens opes divinus Polyeuctus, immemor instantis conjugis ac nobilissimi soceri, totum se Christo tradidit in testimonium : invisibilem hostem fortiter conculcavit, coronamque de cœlo recipiens, confidenti animo lampadem tenens, dextera quidem eam tollit, ut virgo; læva autem gestans caput sacrum, ac pro oleo venerandum cruorem, occurrit Christo, salitque cum capite, quo exsecto perfidus hostis disruptus est.

γ'. Ὅλην τὴν ἔφεσιν αὐτοῦ * ὁ μάρτυς κεκτημένος, * τρυφὴν πρὸς τὴν ἀγήρω, * ἀπεῤῥίψατο πάσας * τὰς ἐν τῷ βίῳ ἡδονὰς * καὶ σαρκὸς μαράνας, * τὰς περιφλέκτους ὁρμάς· * τὸ πῦρ οὐκ ἐδειλίασε * τὸ αἰσθητὸν καὶ δόλιον ὑπάρχον, * μᾶλλον δὲ τὸ μέλλον * ἐφοβεῖτο, ὃ ἐσθίει, * ὥσπερ χόρτον, * τοὺς ἐξαρνουμένους * τὸ ὄνομα Χριστοῦ, * καὶ προσκυνοῦντας * τῶν ἀψύχων τὰς μορφὰς, * καὶ μὴ νοοῦντας * τίς ἐστι Θεὸς, * ὁ βαπτισθεὶς ἐν Ἰορδάνῃ, * καὶ στεφανώσας * τὴν κάραν τοῦ μάρτυρος.

3. Omnem suum finem cum martyr attigerit, deliciarum intuitu perennium, respuit cunctas vitæ voluptates, carnisque extinxit illecebras undique succensas : ignem illum non timuit, sensibus obvium ac fallacem; multo vero magis horruit flammam venturam, quæ comedit ut stipulam abnegantes Christi nomen, procumbentesque coram inanimis spectris, neque cogitantes qualis sit Deus in Jordane baptizatus, qui coronam capiti martyris imposuit.

contra metrum. — τοῖς βρ. edd. — παρ' ἐλπίδι T. — νῦν Πολύευκτος iid.

2. δεξιᾷ χαίρει T. — τῇ δὲ λαιᾷ T. — τῷ Χριστῷ T. — τὸν add. in fine.

3. f. πυριφλέκτους, nisi περίφλεκτος dicatur pro περιφλεγής, — καὶ δοῦλον T. — μὴ νοούντων T. — In fine Ἰορδάνῃ erit trisyllab. aut ἐν ex dat. locali expungendum. Suspicor caput martyris cultum illic fuisse ubi melodus cecinit, f. CP, in qua insigne Polyeucti templum extitit.

Monitum de S. Georgio martyre.

LI. Nondum omnino recessit Romanus, iterumque revertitur, Georgium famosum, fortasse et alios pugiles dictæo carmine celebraturus. Sane legisse sat erit unam ex sequentibus strophis, ut prudens quisque lector de magistro dicat : Αὐτὸς ἔφα. At multa excidere, si qua fuerit acrostichis, cæteris similis : Τοῦ ταπεινοῦ κ. τ. έ. Sed hic facile frusta habes antiquiora et sinceriora, an ex actis genuinis Diospolitanis, quæ dudum exciderunt? Hæc vero extant in unico corsin. f. 108, inscripta : Μηνὶ ἀπριλλ. κγ', κονδ. τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἦχ. δ'.

LI.

DE S. GEORGIO MARTYRE.

α'. Ἐν τῇ δυνάμει σου, * Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, * ἐν ταῖς βασάνοις κραταιὸς ἀνεδείχθη * ὁ γενναῖος ἀθλοφόρος καὶ μάρτυς σου, * ὅθεν καὶ τὴν πάνσεπτον * καὶ φαιδρὰν αὐτοῦ μνήμην * πιστῶς ἑορτάζομεν, * ἐκτενῶς σοι βοῶντες· * Ὦ φιλοικτίρμον, μόνε, ἀγαθὲ, * πᾶσι παράσχου * πταισμάτων συγχώρησιν.

β'. Εὐχαριστήριον ᾠδὴν, * προσκύνησιν καὶ δόξαν * προσοίσωμεν Κυρίῳ, * τῷ ποιητῇ τῶν ὅλων * καὶ λυτρωτῇ ἡμῶν Θεῷ· * σήμερον γὰρ πᾶσιν * ἐξανέτειλεν ὡς φῶς, * διὰ τῆς αὐτοῦ χάριτος, * ἡ μνήμη Γεωργίου τοῦ μάρτυρος, * πάντας συγκαλοῦσα, * νοητῶς τῶν φιλεόρτων * φωτίζουσα νῦν τὰς διανοίας· * διὸ οὖν καὶ ἡμεῖς * ἀπαύστως ὑμνοῦμεν * μελῳδοῦντες τὰς αὐτοῦ * μεγαλουργίας· * νῦν γὰρ ἐφορᾷ * ἀπουρανόθεν ὁ κτίστης, * πᾶσι παρέχων * πταισμάτων συγχώρησιν.

γ'. Ἰδοὺ πανήγυρις ἡμῖν * ἐπέστη τοῖς ἐν πίστει * συντρέχουσι τοῖς πόνοις, * τοῖς κόποις καὶ ἐπαίνοις * νῦν Γεωργίου τοῦ σοφοῦ· * οὗτινος τοὺς ἄθλους * ἐξανοίγω ἐν ὑμῖν, * ἐπάγων καὶ ῥωννύμενος. * Ἀλλ' ὦ ἱεροσύνταχτον ἄθροισμα, * ἄνοιξον τὰ ὦτα * καὶ τὰ ὄμματα, ἐν ταύτῃ * τῇ ἐνθέῳ νῦν ἐκδιηγήσει· * πτοοῦμαι γὰρ μήπως * φανῶ ὡς ὁ δοῦλος * ὁ τὸ τάλαντον εἰς γῆν * ἐγκατακρύψας, * καὶ κατακριθῶ * διὰ ἐμῆς ἀμελείας· * ἀλλ' ἵνα εὕρω * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

δ'. Ῥωμαλεότητι φρενῶν * καὶ πίστεως

1. In fortitudine tua, Christe Deus meus, potentem se in tormentis præbuit generosus athleta ovans, martyr tuus; unde et augustam valde et splendidam ejus memoriam fideli festivitate colimus, instanter ad te clamantes : « O clementiæ amator, qui « solus optimus es, cunctis da peccatorum « veniam. »

2. Hymnum gratiarum, adorationis et gloriæ afferamus Domino, creatori omnium ac redemptori nostro Deo : hodie enim omnibus exorta est, sicut lux, ejus gratia splendens, Georgii martyris memoria, quæ dum omnes convocat, nunc eorum qui festa amant, mentes lumine perfundit et cogitatus : ideo et nos sine fine hymnis melodicis celebramus ingentia illius facinora : ecce enim cœlitus respicit creator, dans omnibus peccatorum veniam.

3. En nobis adest panegyris, in qua nunc currimus certatim in fide ad labores, ad sudores, ad laudes sapientis Georgii, cujus ego vobis certamina pando, hortamenti instar et roboris. Ast, o sacro signo convocata concio, aperi aures et oculos in illa divinitus acta stupendaque historia : ne videar servo similis occultanti talentum in humo, et socordiæ damner, immo potius inveniam immortalem coronam.

4. Robore mentis atque fidei spe, facto

1. πρὸς τό· Ὁ ὑψωθεὶς. V. p. 77.

2. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ. Anceps remanet v. 12 quem ipse codex, ut nos alias puncto diacritico divídit in tetrasyll. et hexasyll. — οὐρανόθεν C.

3. ἐξανοίγει C, gravi errore et subversa sententia. — ἐνθέῳ καὶ θαυμαστῇ C, in quo multa videntur luxata. — φανοῦμαι ὡς δοῦλος C. — διὰ τῆς ἀμελείας. Inde ephymnion mutatur usque ad 6 tr. ut apud Romanum p. 77.

4. ἑαυτὸν περιτ. καὶ νουθετήσας C inepte ut mox

ἐλπίδι, * τῷ τοῦ σταυροῦ σημείῳ * αὐτὸν περιτειχίσας, * καὶ ἀνωθήσας πρὸς Θεὸν * νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, * ἀναλάμψας ὡς ἀστὴρ, * καὶ ὥσπερ στῦλος ἄτρεπτος, * ὁ τοῦ Χριστοῦ ὁπλίτης Γεώργιος, * στὰς ἐν τῷ σταδίῳ * ἐπὶ πάσης τῆς συγκλήτου, * ἀνέκραγε· Χριστιανὸς ὑπάρχω, * πιστῶς ὁμολογῶν Τριάδα ἁγίαν, * ἐν Θεότητι μιᾷ * προσκυνουμένην, * εἰς Πατέρα καὶ * Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, * ἵνα καὶ λάβω * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

ε'. Ἰδὼν ὁ σύμβουλος εὐθὺς * τοῦ ἄνακτος καὶ φίλος * Μαγνέντιος τὰς ῥήσεις, * ὡς λέων ἐκπηδήσας, * ἐβόα πρὸς τὸν ἀθλητήν· * Τίς ὑπάρχεις; δεῖξον, * τίς πέλων τῷ βασιλεῖ * τὰ τοιαῦτα ἀποφθέγγεσαι; * Πρὸς αὐτὸν δὲ ὁ μάρτυς ἀντέφησε· * Τὸ ἐπιτεθέν μοι * ἐν τῇ θείᾳ κολυμβήθρᾳ, * Γεώργιος κέκλημαι, καὶ γνῶθι· * τὸ τέλειον δὲ νῦν * Χριστιανὸς τυγχάνω, * βδελυττόμενος τὰ σὰ * ἀκίνητα εἴδωλα. * Πτύω τοὺς ὑμῶν * θεοὺς, ἐλπίζων λαμβάνειν * ἐκ τοῦ Χριστοῦ μου * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

ς'. Τὸν ὑπὲρ κόσμου τῆς ζωῆς * τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θέντα, * Χριστὸν τὸν βασιλέα * ποθῶν, ὁ στρατιώτης * σπεύδει θανεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ· * ζῆλον μέγαν θεῖον * ἐν καρδίᾳ ἐσχηκὼς, * αὐτῷ αὐτὸν προσήγαγε * Τοῦτον δὲ οἱ πάντες τὸν Γεώργιον * ὡς θερμὸν προστάτην * ἀνυμνήσωμεν ἐν πίστει, * ὡς ἔνδοξον ὄντα Χριστοῦ δοῦλον, * μιμούμενον σαφῶς * τὸν ἴδιον δεσπότην, * τὸν ἑκάστοτε αὐτῷ * ἐπιφοιτῶντα· * σπεύδει οὖν ἀεὶ * αἰτούμενος τὸν σωτῆρα * πᾶσι δοθῆναι * πταισμάτων συγχώρησιν.

ζ'. Ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ Χριστοῦ * ὁ πιστὸς οὗτος μάρτυς * ζέων τότε τῇ πίστει, * ὡς ἔφην, καὶ ἐκδίδει * ἑαυτὸν καὶ καταφρονῶν *

signo crucis, semet communiens, sursumque tollens ad Deum animam et cor, emicans ut sidus, immotæque columnæ similis, Christi miles ille Georgius, stans medio in stadio, coram omni multitudine coacta, exclamavit : « Christianus sum! Credens confiteor sacram Triadem in una Deitate adorandam, in Patre et Filio et sancto Spiritu, ut accipiam coronam immortalem. »

5. Statim ut vidit Magnentius, regis socius et amicus, sic loquentem martyrem, irruens ut leo, ad athletam clamavit : « Quis es tu? fare, quis tu, ut imperatori hæc talia vociferere? » Ast illi martyr reposuit : « Ex imposito mihi nomine in sacra piscina, Georgius vocatus sum. Scito autem quod nunc ultimum verbum est, christianus sum, spernens tua immobilia simulacra; respuo vestros deos, spem nutriens in Christo accipiendi immortalem coronam. »

7. Christum qui pro mundi vita animam suam posuit, suum miles imperatorem ardescens, pro eo mori gestit; in corde versans ingentes pro Deo animos, se ipsum ipsi obtulit. Hunc vero Georgium omnes celebremus in fide, ut calidum patronum, ut servum Christi gloriosum, ut Domini sui clarum imitatorem, quotidie illi intus adhærentis : qui semper sollicitus est deprecari salvatorem, ut omnibus det peccatorum veniam.

7. Amore Christi fidelis hicce martyr accensus, ut dixi, semet tradidit, ac despiciens mundum et honores, præsidisque fa-

alia στ. ἄτρωτος. — χριστιανὸς ὑπάρχω, infra χρ. τυγχάνω, ac si bis eadem vox χρ. impetu dicta, trisyllaba foret. — λάβῃ C. — ἐπὶ *coram*, ut Roman. XV, 10.

5. ἀποφθέγγεσαι, iterum, iterumque notetur forma ex V. et N. Test. ad nostros traducta. Cf. Winer, l l. 73. Nota insuper nomen jam in baptismo impositum. — ἀκίνητα εἴδωλα i. e. κοῦφα, ἄφρονα, ut alias.

6. αὐτὸς αὐτὸν C. — τὸν add. ante Γεώργ.

7. ὡς ἔφην sat otiosa, sequiora vero καὶ ἐκδίδει, nec placet iterum copula καὶ codici addita pro

κόσμου καὶ ἀξίας * ἡγεμόνος τε τιμῆς * καὶ πάσης ἄλλης σχέσεως, * καὶ τρέχει ἀφνιδίως, καὶ τὴν θεὰν * Ἄρτεμιν ἐμπρήσας, * ἀνεβόα τοῖς ὁρῶσιν· * Ἐγὼ Χριστῷ θύω καὶ λατρεύω, * πληγάς τε καὶ ποινὰς * ὑμῶν οὐ πτοοῦμαι· * ἀλλὰ σῶμα τὸ ἐμὸν * ὑπὲρ Χριστοῦ μου * δίδωμι ὑμῖν, * αὐτὸν ἐπείγομαι φθάσαι * πᾶσι διδόντα * πταισμάτων συγχώρησιν.

stum et quemcumque alium respectum, sine mora currit, inceditque divam Dianam, et intonat spectatoribus : « Ego Christo « immolo et servio; nec plagas, nec pœnas « vestras formido, sed corpus meum pro « Christo meo vobis trado : coarctor festi- « nare ad eum qui dat omnibus veniam « peccatorum. »

metro. — f. ὡς ἔφην καὶ προσάγει ἑαυτὸν τοῦ καταφρονῶν κόσμου. — ἡγ. δὲ τιμὴν C. — Χριστοῦ θύω C. — τοῦ Χρ. μου C. — τὸν πᾶσι C. — Cæterum plura hic et supra referuntur, quæ frustra in actis prolixis requiruntur, nec totum poema indignum est quod alio et meliori codice integritati restituatur.

LII.

DE S. XENOPHONTE ET SOCIIS.

α'. Τὴν τοῦ βίου θάλατταν * διαφυγόντες * Ξενοφῶν ὁ δίκαιος * σὺν τῇ συζύγῳ τῇ σεπτῇ, * ἐν οὐρανοῖς συνευφραίνονται, * μετὰ τῶν τέκνων * Χριστὸν μεγαλύνοντες.

β'. Ξένην ὁδὸν θεοπρεπῶς, * Ξενοφῶν, διοδεύσας * μετὰ καὶ τῆς συζύγου, * ἐλάθετε τὴν φύσιν, * ὥσπερ ἀσώματοι σαφῶς * ἐν τῇ γῇ ὀφθέντες· * διὸ καὶ πύλαι ὑμῖν * οὐράνιοι ἠνοίγησαν, * καὶ μετὰ τῶν ἀγγέλων χορεύετε, * ὡς τοῦ ἀμπελῶνος * γεγονότες οἱ ἐργάται· * διὸ προσπίπτω ὑμῖν ἱκέτης, * πρεσβεύσατε Χριστῷ * δωρήσασθαι αἴγλην * φωτισμοῦ τῇ ζοφερᾷ * ὄντως ψυχῇ μου, * ὅπως τὴν ὑμῶν * μέλψω μνήμην φωτοφόρον· * μετὰ τῶν τέκνων * Χριστὸν μεγαλύνοντες.

1. Vitæ pelagus aufugientes, Xenophon justus una et veneranda conjux in cœlis collætantur, cum filiis Christum magnificantes.

2. Insuetam, sed Deo placentem viam emensi, o Xenophon cum uxore tua, humanam effugistis conditionem, ut angeli in terra palam effecti ; ideo portæ cœlestes vobis apertæ sunt, angelorumque miscemini choreis, tanquam vineæ operarii : ideo coram vobis procumbo supplex, Christum orate, det radium luminis menti meæ nimium tenebrescenti, ut canam vestram luculentam memoriam, qui cum filiis Christum magnificatis.

LII. Ξένον, rarumque est, ut acrostichide fertur, illud breviusculum de S. Xenophonte carmen, haud tamen priscorum optimis referendum : cui plura intulit vulnera aut melodi aut librarii stylus indiligentior, in taurin. f. 77. Martyribus par est accedat hæc generosa pacificorum pugilum familia, quæ colitur die jan. XXVI, refertur vero ad diem XXX in cod. nostro.

1. πρὸς τό· Ἐπεφάνης, ἦχ. δ'. Duo priora trop. in menæis edd. supersunt. — διεκφυγόντες edd. neque genus insolitum, sequente singulari cum συνοδίᾳ. — In actis Bolland. Maria nomen uxoris est.

2. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ. — ἐλάθης T male, nec melius edd. ἐλάθετε, quod invitus recepi tamen ob rhythmum et seriorum usum. Cf. p. 608, 8. — θεῖοι ἐργάται T, τοῦ Κυρίου ἐργ. edd. rupto hinc inde metro. — προσπίπτων ὑμῖν κετεύω T, gravius in edd. peccatur : Ἐργ. μετὰ καὶ τῶν τέκνων, αἰτεῖτε οὖν Χριστὸν δωρ. α. φ. ταῖς ζοφεραῖς ἡμῶν καρδίαις μνήμην τὴν ὑμῶν τελούντων τὴν φωτοφόρον, τὸν στεφοδότην Χρ. μεγ. Neque etiam codici vitia desunt, in quo ὅπως μέλψω τὴν, ita ut articulo ter repetito, in ipso sit στίχος intercisus, tum ὑμῶν τὴν μν. τὴν φωτ.

γ′. Ἐπὶ τῶν ὤμων τὸν σταυρὸν * λαϐόντες τοῦ Κυρίου, * προσήλθετε προθύμως * αὐτῷ, δι᾽ ἐγκρατείας * ἀγωνισάμενοι στεῤῥῶς, * ξυνωρὶς ἁγία * ζεῦγός τε θεόλεκτον, * Ἀρκάδιε πανόλϐιε, * σὺν Ἰωάννῃ θείῳ, καὶ ἅπασαν * τοῦ ἐχθροῦ μανίαν * καθελόντες, στεφανῖται * ἐδείχθητε σὺν τοῖς θεοφόροις * γονεῦσι, καὶ Θεῷ * ἀεὶ παρεστῶτες, * καὶ τῆς δόξης καὶ χαρᾶς * τούτου τρυφᾶτε, * ἔνθα οἱ χοροὶ * ἀγάλλονται τῶν δικαίων, * μετὰ τῶν τέκνων...

3. Crucem Domini super humeros ferentes, ad eum proficiscimini alacriter, per castitatem nervose colluctantes, o sacrum par, o bini pueri a Deo electi, Arcadi felicissime, tu quoque divine Joannes; subversaque tota adversarii vesania, apparuistis corona redimiti cum deiferis parentibus, Deoque coram semper consistentes, gloria ejus et gaudio delectamini, ubi justorum chori jubilant, cum pueris Christum glorificantes.

δ′. Νεοφανὴς ὡς ἀληθῶς, * Ξενοφῶν θεοφόρε, * Ἰὼϐ ἐν τῇ ἀθλήσει, * τὰ τέκνα ἀπολέσας, * ὥσπερ ἐκεῖνος ἐν τῇ γῇ, * πίστει δὲ ὡς τείχει * περιτειχίσας ψυχὴν * τὴν σὴν, οὐδ᾽ ὅλως ἴσχυσεν * ὁ δόλιος συλῆσαι τὴν ἔνθεον * ἀρετήν σου, ἥνπερ * ἐκπαιδόθεν ἐπεδείξω * σὺν γαμετῇ τῇ σωφρονεστάτῃ· * διὸ καὶ ὁ Χριστὸς * ἐξ ὕψους προϐλέπων * τὴν στεῤῥὰν ὑπομονὴν * τῶν ἀμφοτέρων, * ἔδειξεν ὑμῖν * τὰ τέκνα, ὡς ἠϐουλήθη, * ἀκαταπαύστως * Χριστὸν μεγαλύνοντα.

4. Novo spectaculo refers, vir Dei Xenophon, Jobum in certamine; sicut ille, filios in terra amisisti; fide autem quasi muro vallasti animam tuam; neque ullatenus valuit astutus spoliare te divina virtute, quam a teneris didicisti, cum conjuge castissima, ideoque Christus ab alto considerans virilem amborum patientiam, vobis tum filios ostendit, cum placitum est, sine fine Christum magnificantes.

3. ζεῦγος θεολ. σαφῶς ἀρκ. π. σ. Ἰ. τῷ θείῳ T.
4. Νεοφανής, ut infra LVII, 1, et alias, quo verbo Theodorus sæpe vel in epistolis utitur. — τὴν ψυχὴν T. — ὡς τεῖχος T.

LIII.

DE XL MARTYRIBUS SEBASTENIS.

α′. Χαίροις, ὁ στρατὸς
τῆς δόξης τοῦ βασιλέως·
χαίρετε, φαιδροὶ
φωστῆρες τῆς εὐσεϐείας·

1. Salve, gloriosi regis agmen! Salvete, splendida religionis sidera! Ecclesiæ salvete securi custodes! Imperatorum ornamenta, salvete! Societatis turres, salvete! O qua-

LIII. Nemo hic non stupebit, nemo statim non agnoscet magni Romani ingenium, impetum, flatumque robustum, quo a prœmio inde ad metam ultimam uno cursu anhelans, omnes in admirationem rapit. Etenim tam in exordio quam in carminis cursu rhythmum salutamus elegantem et rarum, quem semel in cantico de Ascensione jam mirati sumus. Quin alacriores fort. στίχοι emicant, suntque sicut ipsi martyres, ut cum melodo loquar, πολλοὶ καὶ διάφοροι, εἷς δε ὄντες ἐν ἅπασι, ὁμόφρονες ὄντες καὶ ὁμογνώμονες ὄντως. Sed quis sat lamentabitur, ex viginti saltem tropariis vix integra sex superavisse, ea vero intercidisse, in quibus, opinor, melodus exquisite sculpebat juniorem illum Melitonem, quem adhuc spirantem, sed algidum, mater non gremio fovit, verum triumphalem in currum reportavit, ne ovantium rogo fraudaretur. Bene est quod fortuna servaverit in editis solis unum saltem trop. scilicet secundum, quin tamen rupta in codice purpurea tela resarciatur. Coluntur famosi martyres ubique in die IX martii.

1. In solo taurin. f. 94. Cf. Romani XIX, 1, de Ascens. p. 148. — v. 6 pentasyll. est in arche-

ἐκκλησίας, χαίρετε,
ὦ φρουροὶ ἀσφαλεῖς·
βασιλέων κλέος, χαίρετε·
πολιτείας πύργοι, χαίρετε·
ἀθληταὶ οἱ τεσσαράκοντα,
ἐν τῇ μνήμῃ τῇ ὑμῶν,
οἰκτείρατε ἡμᾶς.

β'. Τῷ ἐν θρόνῳ ἀστέκτῳ
ἐποχουμένῳ,
τῷ ἐκτείναντι τὸ φῶς
καθάπερ δέῤῥιν·
τῷ τὴν γῆν ἑδράσαντι,
τῷ συνάξαντι ὕδατα
εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν·
τῷ τὸ πᾶν ἐκ μὴ ὄντων
ποιήσαντι ὑπάρχειν,
καὶ πᾶσι χορηγοῦντι
πνοὴν καὶ ζωήν·
τῷ προσδεχομένῳ
τῶν ἀρχαγγέλων τὸν ὕμνον·
τῷ ὑπ' ἀγγέλων
προσκυνουμένῳ,
καὶ ὑπὸ πάντων
ἀνυμνουμένῳ·
Χριστῷ τῷ παντοκράτορι,
τῷ πλάστῃ καὶ Θεῷ ἡμῶν,
προσπίπτω ὁ ἀνάξιος,
προσάγων μου τὴν δέησιν,
Λόγον λόγου χάριν αἰτῶν,
ἵν' ἰσχύσω εὐσεβῶς
ὑμνῆσαι καὶ ἐγὼ
τοὺς ἁγίους, οὓς αὐτὸς
ἔδειξε νικητάς,
δωρησάμενος αὐτοῖς
δόξαν ἐκ τῶν οὐρανῶν
καὶ στεφάνων πληθύν.

γ'. Ο... δ'. Υ... ε'. Τ... οἰκεῖν ἐν ἀγήρῳ
ζωῇ δωρησάμενος κ. τ. ἑ.

ς'. Ἄγαν ὑπερυψώθη
ὑπὸ τοῦ πλάστου,

draginta pugiles, in hac vestri memoria clementes estote nobis.

2. Regi in formidabili throno insidenti, lumen extendenti ut pellem, tellurem stabilienti, æquora in suos cogenti oceanos, totum ex nihilo jubenti ut sit, et omnibus largienti flatum vitamque; Deo recipienti ab archangelis hymnum, ab angelis adorationem et ab omnibus canticorum munera; Christo, omnipotenti conditori et Deo nostro, procumbo pronus, indignus ego, measque voveo preces, a Verbo verbi gratiam petens, ut piis ego quoque hymnis dicere valeam hos sanctos, quos victores ipse effecit, gloriam illis ab æthere largitus et coronarum multitudinem.

3... 4... 5... inhabitare eos facit in vita senii nescia, largitus etc....

6. Ultra sublimiora a conditore evecta est, atque inter angelos pompam agit ovantium quadraginta pugilum legio memoranda, insuperabilis; victrix enim uti cohors cunc-

typo, f. om. ὦ. — Hoc initio tam lyrico expuncto, aliud edd. subdunt quod etiam cod. habet, Πᾶσαν στρατιὰν τοῦ κόσμου καταλιπόντες, quæ tam dissona sunt ut ea quoque nos expunxerimus. Inscriptus autem in edd. hirmus τὴν ὑπὲρ ἡμῶν tam recedit ab illo incompto prooemio, quam nostro cohæret.

2. τῷ ἐκτ. τὸν οὐρανὸν ven. τὸ φῶς recte rom. cum T, sed melius pro rhythmo ἐκτείναντι φάος, ut Theodoro et melodis placet. — καθ. δέῤῥιν, ex ps. CIII, 2, inde ven. τὸν οὐρανόν. — καὶ σ. τὰ ὕδατα edd. contra metr. — εἰς τ. συν. Gen. I, 9. — τῷ τὰ πάντα T, eo ipso loco misere deficiens, avulso folio integro usque ad verba trop. 5 mutili οἰκεῖν ἐν ἀγ. — τῷ πάντα ven. sequimur rom. — καὶ προσδεχ. rom. — καὶ ὑπ' ἀγγέλων id. — δοξαζομένῳ καὶ ὑπὸ πάντ. προσκ. ven. — λόγον ab edd. om. restituo ex metro et methodo Romani et melodorum, cf. Rom. XIV, 2; Jos. X passim, Cypr. 2. — ἵνα et κἀγὼ edd. — ἔδειξας iid.

5. Lacunam immanem produnt numeri in T sequentes ς', ζ' etc.

6. ὁ νικηφόρος T. vel ut nos, vel ὡς emendandum, ne quid obstrepat in argutissima periodo. — λευκοσχήμονα turbat metrum et melodiam, nisi mutetur in λευκοτάτην. Cf. Apoc. VI, 11; VII, 9, 13, 14; XXII, 14. — ἠμφιεσμένην T, læsa tota serie pulcherrima. — ὡς νύμφη. Ps. XLIV, 10.

καὶ μετὰ τῶν ἀγγέλων
πανηγυρίζει
ἡ τῶν τεσσαράκοντα
ἀθλοφόρων πανεύφημος
φάλαγξ ἀκαταγώνιστος·
καὶ γὰρ ἡ νικηφόρος
πᾶσι τοῖς ἀπ' αἰῶνος
ἁγίοις ἐν ὑψίστοις
συναγάλλεται,
στολὴν λευκοσχήμονα,
ἀκήρατον καὶ ἁγίαν,
τὴν ἐκ τῶν ἄθλων,
ἠμφιεσμένη,
καὶ ἐν τῇ πίστει
τὴν κορωνίδα·
ἡ ἅπασιν αἰδέσιμος,
τῆς νοερᾶς δυνάμεως
ὡς νύμφη ἀξιάγαστος,
καὶ τοῦ Κυρίου πάρεδρος
τοῦ ἀγαθοῦ, νύμφη φαιδρὰ,
ἣν ἐσκόσμησεν αὐτὸς
ταῖς αὐτοῦ δωρεαῖς,
ἡ ἐκλάμπουσα ἀεὶ
θείας μαρμαρυγάς·
ἠξιώθη γὰρ λαβεῖν
δόξαν ἐκ τῶν οὐρανῶν
καὶ στεφάνων πληθύν.
ζ'. Ποῖον στόμα ἀρκέσει
πρὸς εὐφημίαν;
ποία γλῶττα ἰσχύσει
ἐγκωμιάσαι
τοὺς ἁγίους μάρτυρας,
τοὺς λιπόντας τὴν πρόσκαιρον
δόξαν διὰ τὴν μέλλουσαν,
τοὺς ἀπογωρισθέντας
ἀπὸ τοῦ διαβόλου,
κολλωθέντας τε πίστει
τῷ σωτῆρι ἡμῶν·
τοὺς ἀποσπασθέντας
πάσης ἀπὸ ἁμαρτίας,
καὶ συναφθέντας
δικαιοσύνῃ·
τοὺς ἀπροσίτους
ἐν τοῖς ἐπαίνοις·
τοὺς ἅπασαν τὴν ἤπειρον
τῆς πλάνης ἀπαλλάξαντας,
καὶ δόγματα ὀρθόδοξα
κηρύξαντας τοῖς πέρασι·
τοὺς στρατιώτας τοῦ Χριστοῦ,
τοὺς ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν
προμαχοῦντας ἀεὶ,
καὶ θερμῶς τοὺς τοῦ Θεοῦ
πολεμοῦντας ἐχθρούς·
οἷς δεδώρηται αὐτὸς
δόξαν ἐκ τῶν οὐρανῶν
καὶ στεφάνων πληθύν;

tos inter ab omni ævo sanctos altissimas aulas suo exhilarat gaudio; alba veste, pura et sacra, qualem certamina texunt, circumamicta, gerensque fidei corollam; hæc, inquam, omnibus gloriosa phalanx, ut divinæ majestatis sponsa, admiratione digna, ac throno optimi Domini consociata, sponsa utique splendida, quam ipse suis exornavit muneribus, divino in æternum radio rutilans, recipere meruit ætheream gloriam et copiam coronarum.

7. Laudibus impar quale os non erit? Quæ lingua valebit texere encomia sacris martyribus, qui fugitivam pro futura liquere gloriam; qui nuntium ubi diabolo dedere, fideles adhæserunt servatori nostro; qui repudium ab omni nævo fecere, et justitiam sibi consociarunt; quos nulla laus attingit; qui errore exemerunt universum qua patet orbem, et usque ad ultimos fines orthodoxa dogmata prædicarunt; Christi milites, qui pro fidelibus primam semper instruunt aciem, hostesque Dei pugnaciter insequuntur; iidem quibus ipse dedit ætheream gloriam et copiosas coronas?

7. λείποντας T. — καὶ κολλ. πίστ. T. τῷ Σωτῆρι una syllaba abundat, f. ex licentia compendiorum, de qua sæpe. — ἀπὸ πάσης T. — στρ. Χριτοῦ T.

η'. Ε... θ'. Ἰσχυροὶ ἐν πολέμοις
ἀναδειχθέντες,
ἰσχυροὶ ἐν τοῖς ἄθλοις
ὤφθησαν αὖθις
ἄγαν οἱ πανόλϐιοι·
οἱ πολλοὶ καὶ διάφοροι,
εἷς δὲ ὄντες ἐν ἅπασι·
ἓν θέλημα δὲ τούτοις
ἐν μιᾷ ὁμονοίᾳ,
λατρεύειν ὁλοψύχως
τῷ τῶν ὅλων Θεῷ·
ὁμόφρονες ὄντες,
καὶ ὁμογνώμονες ὄντως,
ὁμοῦ τὴν πλάνην
ἀπολιπόντες,
ὁμοῦ ταῖς στρέϐλαις
ἐγκαρτεροῦντες,
ὁμοῦ καὶ τὴν ἀπόλαυσιν
τῶν ἀγαθῶν ἐκτήσαντο·
ὁμοῦ τὴν θείαν οἴκησιν
τοῦ παραδείσου ηὕραντο·
ὄνομα τοῖς ἅπασιν ἕν,
ὃ ἐκτήσαντο ἐκ τῆς
καρτερίας αὐτῶν·
τεσσαράκοντα ὄντως
ὁ εὐσεϐῶν ἀριθμός,
ᾧ δεδώρηται Χριστὸς
δόξαν ἐκ τῶν οὐρανῶν
καὶ στεφάνων πληθύν.
ι'. Ν... ια'. Ο... ιβ'. Ὕψωθεν δὲ ὁ κτίστης,
ὥσπερ ἐν θέρει,
ἥλιον ἀνατέλλει
τοῖς ἀθλοφόροις,
καὶ στεφάνους ἔπεμψεν
ἐννεακαιτριάκοντα
τοῖς τὸ κρύος ἐνέγκασι·
τοῦτο δὲ θεωρήσας
εἷς ἐκ τῶν φυλαττόντων,
εἰσῆλθεν ἐν τῇ λίμνῃ
πιστεύσας Χριστῷ·
ἀπῆλθεν Ἰούδας,
καὶ ἀντεισήχθη Ματθίας·
τὸ πρὶν αὐθάδης,
ὁ χθὲς διώκτης,
συνηριθμήθη
τοῖς ἀθλοφόροις·
πρωΐᾳ δὲ ὡς εἴδοσαν
οὗτοι οἱ ἀσεϐέστατοι,
προσέταξαν θυμούμενοι
βάκλοις κλονεῖσθαι τοὺς στεῤῥούς,
καὶ διεξάψαντες πυράν,
κατέκαυσαν ἐν αὐτῇ

8... 9. Fortes in bellis facti palam, fortes iterum in lucta visi sunt, longe fortunatissimi : plures quidem et diversi, sed unus in cunctis; unum in eisdem velle, unum sentire in omnibus, servire ex anima universorum Deo; eadem quippe mens et eadem sententia; simul errore dimisso, simul se vovere tormentis; simul quoque frui bonis consecuti sunt, simul sacram paradisi mansionem invenerunt; omnibus nomen unum, cuique fortitudine acquisitum; quadraginta numero vere religioso, quibus Christus dedit æthercam gloriam permultasque coronas.

10... 11... 12. At conditor ab alto, sicut messoribus, solem fecit oriri victoribus athletis, et coronas misit novem et triginta illis qui gelu sustinuerant : quod ut vidit unus ex custodibus, stagnum introivit, Christo fidem adhibens. Recessit Judas, Matthias pro eo actus est; et si prius rebellis, modo persecutor, agmini victorum connumeratur. Mane facto, id comperientes cæteri scelestissimi, ira perciti jusserunt baculis contundi heroas, rogoque accenso,

8. E vocat acrostichis, et infra accersit frustra alia elementa in amissis trop. 10, 11, 13 ad 20.

9. ἓν δὲ θέλ. ἐν. τ. T. — οἱ ὁμόφρ. T. — ἀπολείποντες T iterum contra metrum. — Iterum ηὕραντο, de qua forma satis supra. — τοῖς add. ἅπασιν. — τεσσαράκοντα ὄντως, quo numero ut sacro uti solitum est. — ὁ add. ante εὐσεϐῶν.

12. εἴδοσαν, sic in N. T. εἴχοσαν, ἐδίδοσαν etc. ex LXX ἤλθοσαν, ἐφάγοσαν, κατελίποσαν etc. cf. Lobeck. *Phryn.* 349. — βάκλοις ex lat. aliquando βακλίοις

τὰ σώματα αὐτῶν,
καὶ τὰ λείψανα αὐτῶν
ἔῤῥιψαν ποταμῷ,
καὶ ηὗρον ταῦτα πιστοὶ,
δόξαν ἐκ τῶν οὐρανῶν
καὶ στεφάνων πληθύν.

ιγ'-κ'. Ῥ.Ω.Μ.Α.Ν.Ο.Ϋ.

combusserunt corpora, et exuvias projecerunt flumini, quas fideles reppererunt, utpote gloriam cœlitus datam et coronarum ubertatem.

et usitatius βάκτροις. — στεῤῥοὺς κλάνεσθαι T depravate. — ἐν αὐτῇ κατέκ. T. — Cf. *Prolegom.* art. II.

LIV.

DE XLII MARTYRIBUS IN AMORIO.

α'. Τοὺς νεοφανεῖς.....
β'. Τὸ τοῦ Χριστοῦ....
γ'. Ἀγαρηνῶν τὸ ἄθεον σέβας, * δεισιδαίμονα πλάνην * ἐκ ψυχῆς, ἀθληταὶ, * μισοῦντες καὶ βδελυττόμενοι, * καὶ τὴν σφραγῖδα Χριστοῦ τὴν θείαν * περιφέροντες σώαν ἐν ταῖς καρδίαις, * νῶτα ἐχθροῖς * τοῖς μισοῦσιν αὐτὸν οὐ δεδώκατε, * προθύμως μᾶλλον δὲ πάντες * δι' αὐτὸν ὡς ἀρνία σφαττόμενοι, * ἐκλάμπετε ὥσπερ ἥλιος, * τὴν ἀθάνατον δόξαν κληρούμενοι, * ὡς πύργοι καὶ φύλακες Ῥωμαίων ἀρχῆς.
δ'. Πᾶσαν βροτῶν ἐξίστησι φρένα * ἡ ὑμῶν πρὸς τὸν κτίστην * θερμοτάτη στοργὴ * εἰλικρινής τε διάθεσις · * ζῆλον γὰρ θεῖον ἀναλαβόντες, * καὶ ὡς ὄναρ καὶ σκύβαλα τὰ τοῦ κόσμου * περιφανῆ * ἡγησάμενοι πάντα, προθύμῳ ψυχῇ * βασάνους καὶ τιμωρίας, * φυλακὰς καὶ λιμοὺς καὶ τὸν θάνατον * διὰ Χριστὸν ὑπεμείνατε, * διὰ ξίφους τὰς κάρας τεμνόμενοι, * οἱ πύργοι καὶ φύλακες Ῥωμαίων ἀρχῆς.

1. *Menæor.* Martii die VI, p. 20.
2. *Ibid.*
3. Vos Agarenorum superstitiosum ritum erroremque satanicum ex animo detestati et deridentes, o athletæ, Christique divinum sigillum ferentes in pectoribus integrum, horrentibus illud hostibus terga non dedistis; immo naviter omnes, velut agni, mactati, fulgetis soli similes, hæredes facti vitæ immortalis, ut turres et custodes imperii Romanorum.

4. Omnem stupefacit mortalium cogitatum vester creatoris amor, sinceraque animi devotio; zelum enim divinum assumentes, ut somnia et stercora reputantes omnia mundi ornamenta, animosa virtute sustinuistis cruciatus et sævitias, carceres et famem et mortem pro Christo, ensibus capita plexi, o turres et custodes romani imperii.

LIV. In longo carmine mutilo si prolixa perrexit, ut solet, acrostichis τοῦ ταπεινοῦ κ. τ. ἑ., multa periere; sed vix curanda damna, cum tam mediocria supersint in eod. taurin. cod. f. 92, sub lemmate : Μαρτ. ς' τῶν ἁγίων μ' μαρτύρων τῶν νέων. Re autem vera sunt XLII martyres, qui hac VI die martii coluntur; in Amorio sæc. IX occisi.
1. 2. πρὸς τό · Τὰ ἄνω, ἦχ. β'. Dein πρὸς τό · Τράνωσον. Cf. acta SS. Bolland. Martii t. I, p. 456.
3. καὶ δεισιδ. T. — μὴ σῶσιν sic T. — μὴ δεδώκ. T. — ἐκλάμπ. μετὰ τέλους ὡς ἦλ. T. — κληρωσάμενοι T.
4. τῆς ὑμῶν... θερμοτάτης στοργῆς εἰλικρινοῦς τε διαθέσεως T, inepta et obstinata corruptela. — Etiam ephymnia mensuram excedunt : codex enim habet τῆς Ῥωμ. ἀρχ.

LV.

DE S. TERENTIO SIVE DE XLIII MART.

α'. Τῶν μαρτύρων ἡ σεπτὴ
ἐπεδήμησε μνήμη,
εὐφραίνουσα τὰ σύμπαντα,
Τερεντίου τοῦ σοφοῦ
καὶ τῶν τούτων συνάθλων.
Προθύμως οὖν συνέλθωμεν,
ἵνα λαμβάνωμεν ἰάματα·
οὗτοι χάριν γὰρ
παρὰ Θεοῦ εἰληφότες,
θεραπεύουσι
τὰς τῆς ψυχῆς ἡμῶν νόσους,
ἰσχύϊ θεότητος.

β'. Τί τοῦτο ξένον, παράδοξον;
νεκροὺς βλέπομεν,
καὶ ὡς ζῶντας κατέχομεν,
τοὺς τὸν ἑκούσιον θάνατον
αὐτοπροαιρέτως
πρὸ Χριστοῦ ὑπομείναντας·
οὗπερ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν
ἐν χερσὶν ἀποθέμενοι,
χειρῶν τοῦ δράκοντος
τὰς ψυχὰς ἡμῶν ῥύονται,
σὺν ἡμῖν τοῦτο
μεγαλοφώνως
ἀεὶ ἀναβοῶντες·
Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον;
ποῦ σου, ᾅδη, καὶ τὸ νῖκος;
ἰδοὺ γὰρ ἐν τάφῳ
ᾄσματα τελοῦνται,
ὧν πρὶν αὐτὸς ἐδέσποζες·
νυνὶ δὲ ἀνίσχυρος
ἐδείχθης καὶ ἄπορος,
ἰσχύϊ θεότητος.

1. Alma dies martyrum contigit, qua universus orbis lætatur, memoria Terentii sapientis ejusque sociorum : alacriter ergo conveniamus, recepturi sanationes : ipsi enim gratiam a Deo nacti, medentur animæ nostræ morbis, virtute deitatis.

2. Quale novum hoc incredibile spectaculum? Mortuos videmus, quos sicut viventes possidemus : eos quippe mortem obeuntes, spontaneo in Christum obsequio, cujus in manibus animas suas dum posuerunt, ex unguibus draconis animas nostras eruunt, nobiscum in canoro jubilo et perpetuo clamantes : « Ubi, mors, stimulus « tuus? ubi, inferne, victoria tua? Ecce « enim cantica persolvuntur in eorum se« pulcro quorum prius domitor eras; nunc « vero viribus exhaustus esse confiteris et « inops, virtute deitatis. »

LV. I. Adhuc Romani gemmula superest, ni fallor, exsculpta juxta ejusdem rarissimum modulum. Ex multis solitis trop. sub acrostichide τοῦ ταπεινοῦ, vix putem excidisse multa, cum melodus non videatur in unico superstite, longum opus meditari. Coluntur SS. Terentius et socii die X aprilis, et pro numero suo aliquando dicuntur XLIII martyres.

1. Taurin. f. 103, πρὸς τό· Ὅταν ἔλθῃς ἦχ. α'. cf. p. 35. — ἵνα λάβωμεν T. — τὰς ψυχὰς ἡμῶν T.

2. Ibid. ὁ οἶκος πρὸς τό· Τὸ φοβερόν. Cf. p. 29, 36. Unicus fere is taurin. codicis locus est in quo semel οἶκος sic appellatur, de qua solemni dictione sat obscura silet perpetuo corsinius. — τοῦτο τὸ ξένον καὶ T, impedite et refragante typo. f. καὶ θαυμαστόν. — ψυχ. ὑμῶν T. — ἡμῖν τούτῳ id. — ᾅδη νῖκος T. Cf. II Cor. XII, 7. — ὡς πρὶν T. — νῦν δὲ T.

LVI.

DE SS. ABBATIBUS MARTYRIBUS.

I.

α'. Ἐκ τῆς κοσμικῆς * συγχύσεως ἐφύγετε, * καὶ πρὸς γαλήνης * μετάστασιν κατέστητε, * μαρτυρίου αἵμασι * καὶ ἀσκήσεως πόνοις στεφόμενοι· * ὅθεν καὶ ἀνεδείχθητε * μαρτύρων καὶ ὁσίων ὁμόσκηνοι.

β'. Τὰ ἐπὶ γῆς νεκρώσαντες μέλη * ζωηφόρῳ νεκρώσει, * τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ * τὸ πάθος ἐξεικονίσασθε, * πρότερον ἐν τῇ καλῇ ἀσκήσει, * καὶ τὸ δεύτερον πάλιν ἐν τῇ ἀθλήσει· * ὅθεν αὐτὸς * καὶ διπλοῦς τοὺς στεφάνους κατέπεμψε * ταῖς ὑμῶν κάραις, πατέρες, * ἑτοιμάσας σκηνὴν ἐπουράνιον * καὶ τὸν τόπον τὸν αἰώνιον, * ἔνθα νῦν ἀγαλλόμενοι ὤφθητε * μαρτύρων καὶ ὁσίων ὁμόσκηνοι.

1. Ex mundana turba aufugistis, ac tranquillitatis in stationem appulistis, cruore martyrii et asceticis laboribus coronati; unde facti estis martyrum et justorum contubernales.

2. Terrena hæc membra interimentes vivifica morte, Christum Deumque passum imitati estis, primum in ascetica laude, iterumque in certatione; unde ipse duplices immisit coronas in capita vestra, o patres, idem qui præparavit cœleste tabernaculum et mansionem æternam, ubi nunc exultantes ostendimini martyrum contubernales.

LVI. I. Ὁμόσκηνοι sunt, ut primus habet, hi tres melodi, ac simul habitant, maxime in canticis I et II, quæ ambo pertinent ad taurin. f. 65, dum III ad corsin. f. 45, cujus poeta non solum Studita, sed vix non erit Theodorus.

1. Præter taurin. eadem refert vatic. 1510, f. 70, non vero in die XIV jan. sed in XX martii, in quo non Sinaïtæ martyres. sed Sabaïtæ abbates celebrantur. Duplex enim est horum pugilum manipulus, immo triplex: quum Sinaïtarum alii sub Diocletiano, alii sæculo V occisi dicuntur, serius autem Sabaïtæ, in tempestate Saracenorum.

1. πρὸς τό· Τὰ ἄνω ζητῶν. — μετέστητε V.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. — ζωηφόρου V. — πρῶτον V. — id. om. καὶ διπλοῦς. — πατέρες, καὶ μετὰ τέλους ἑτοιμ. V. — καὶ τόπον T, V. — διαιωνίζοντα ἔνθα sic V.

II.

α'. Τῶν ἐπιγείων καὶ φθαρτῶν τὴν ἀπόλαυσιν * καταφρονήσαντες σοφῶς, παμμακάριστοι, * τὴν τῆς ἐρήμου οἴκησιν ἡγήσασθε * κόσμου εὐπρεπέστατον * καὶ τρυφῆς τῆς προσκαίρου· * ὅθεν ἠξιώθητε * οὐρανῶν βασιλείας· * διὸ βοῶμεν πάντες ἐκτενῶς· * Ἐκ τῶν κινδύνων * ἡμᾶς διασώσατε.

β'. Ἐπέστη σήμερον ἡμῖν * σωτήριος ἡμέ-

1. Terrestribus et corruptis bonis frui despicientes, o beatissimi, indubie æstimavistis deserti mansionem esse multo præstabiliorem mundo et caducis deliciis; inde digni reputati estis regno cœlorum, ideoque vobis omnes instanter clamamus : E periculis nos eximite salvos.

2. Advenit hodie salutifera dies cele-

II. 1. πρὸς τό· Ὁ ὑψωθείς, ἦχ. πλδ', vid. p. 77 et 507. Typi mensuram excedunt duo priores v. f. τῶν γηΐνων et καταπτύσαντες, quæ rhythmo aptissima. — ἐντεῦθεν ἠξ. T, iterum extra orbitam. Nisi valde mutilum hoc esset, clarius de Sinaïtis ageretur. — ἡγήσασθαι T. Plura id genus consulto omittuntur.

2. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ.

ρα * τοὺς ἄθλους τῶν μαρτύρων * ὑμνῆσαι ἐπαξίως, * οὓς ἐπὶ γῆς θεοπρεπῶς * ἤνυσαν ἀσκήσει * καὶ ἐγκρατείᾳ πολλῇ, * ἀθλήσει δὲ τὸ δεύτερον· * ἐντεῦθεν καὶ τὸ στέφος ἀπέλαβον * τὸ τῆς ἀφθαρσίας, * σὺν ἀγγέλοις ἐπαξίως * χορεύοντες ἀεὶ εἰς αἰῶνας, * αἰτούμενοι Χριστὸν, * πταισμάτων δοθῆναι * ἱλασμὸν τοῖς εὐσεβῶς * ἀνευφημοῦσιν * μνήμην τὴν αὐτῶν, * βοῶσιντε ἀσιγήτως· * Ἐκ τῶν κινδύνων...

γ'. Ἰὸν ἐξέχεεν ἡμῖν * τῆς αὐτοῦ κακουργίας * ὁ πρὶν ἐν παραδείσῳ * Ἀδὰμ ἐξαπατήσας * διὰ τῆς Εὔας δολερῶς· * τούτου δὲ τὴν κάραν * τὴν ὑπερήφανον στεῤῥῶς, * πατέρες, συνεθλάσατε, * διὸ καὶ ὀδυρόμενος ἔλεγεν· * Οἴ μοι! τί ποιήσω; * αἱ δυνάμεις μου εἰς τέλος * ἐξέλιπον, καὶ γέλως ἐδείχθην, * ὧν πρὶν βασιλικῶς * ἐδέσποζον ὅλως· * ὁ Χριστὸς γὰρ σαρκωθεὶς * ἔδειξε πᾶσιν * τρίβον ἀπλανῆ * τοῖς θέλουσιν αὐτῷ μέλπειν· * Ἐκ τῶν κινδύνων * ἡμᾶς διασώσατε.

brandi martyrum certamina, ut par est, quæ in terra per ascesin Deo gratam exercuerunt semel, iterumque in acie athletarum; unde sertum prehenderunt immarcescibile, cum angelis merito choreas agentes æterna in sæcula, a Deo exorantes veniam pro pie celebrantibus eorum memoriam et clamantibus perpetuo : E periculis eripite nos.

3. Venenum in nos suæ pravitatis evomuit, qui prius in paradiso per Evam decepit Adamum fraudulenter; cujus vos, o patres, arrogans caput potenter contrivistis : unde ingemiscens aiebat : « Heu mihi! quid « agam? Demum mihi potestates meæ « defecerunt, sannisque derideor. Christus « enim caro factus omnibus ostendit viam « tutam volentibus illi canere : E pericu« lis nos educite salvos. »

3. οἴμοι. Eadem habes p. 646. — οὓς πρὶν βασ. T. — αὐτὸν μέλπειν T. Dramatica vetus ævum sapiunt.

III.

α'. Ἀρετῶν ταῖς ἀκτῖσι * προαυγασθέντες, * ἀθανάτοις στεφάνοις * κατακοσμεῖσθε· * ἐν γὰρ ἀσκήσει ὡς κρίνα ἀνθήσαντες, * μυροδοτεῖτε τῶν ἄθλων τὰ σκάμματα, * τῶν πατέρων οἱ ἄριστοι· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν * δυσωπεῖτε τὸν Κύριον.

β'. Πεφευγότες ἀπὸ κόσμου, * καὶ Θεῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ * ἑαυτοὺς ἀναθέντες, * μονοτροπικῶς ὥσπερ ἄγγελοι * ἄλλοι ὤφθητε τῆς

1. Fulgoribus virtutum irradiati, immortalibus ornamini coronis; in campo enim ascetico ut lilia florentes, odore perfunditis arenæ stadia, o patrum optimi : ideo pro nobis exorate Dominum.

2. A mundo extorres, ac Deo in solitudine vosmet voventes, anachoretica vita visi fuistis ut angeli, Edeni incolæ alteri, o

III. Extat poema longiusculum cum hac corsinii epigraphe : Μηνὶ ἰανουαρ. ιδ' τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Ῥαϊθοῦ ἀναιρεθέντων ὑπὸ τῶν βαρβάρων, φέρον ἀκροστιχίδα· Πάτρασιν, f. 45. Unde si primum carmen recentioribus, secundum vero antiquioribus dicatum est, superest ut hoc mediis tribuatur qui ἐν Ῥαϊθοῦ abbates fuisse referuntur. Melodum vero esse Theodorum, quis dubitabit, cum in uno hoc poemate incredibilem rariorum dictionum messem collegerit : προαυγασθέντες, μυροδοθεῖτε, μονοτροπικῶς, ἀθλοπάτορες, πυκτεύμασιν, ἀναθρώσκοντες, νεκροπαθείᾳ, καρτερόαθλοι, ἀκυμάστου, λιμενεύματος, κομποτάραχον, πανδαμάτορες, θεοδορκοῦντες, ἀγαθουργίας χωνευτήριον, οὐρανόφρονες, σελασφόροι, καλλιπάτορες, ἀλληλόσταθμοι, ἰσοῤῥόπως, ne alia aut rara aut insolentia congeram.

1. πρὸς τό· Τῷ Θεῷ ἀπὸ μήτρας, ἦχ. β'.

2. πρὸς τό· Τὸν φωστῆρα. — f. pro rhythmo ὀμφῆ τε παθῶν. — v. 3 variatur in accentu; dum v. 6 alias decasyll. nunc enneasyll. est, haud sine me-

Ἐδὲμ * οἰκήτορες, ἀθλοπάτορες, * ἀτρώτους καρποὺς * τῆς ἐγκρατείας δρεπόμενοι, * καὶ ὀμφὴν παθῶν * ἀπονεκροῦντες πυκτεύμασιν· * δι' ὧν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς * ἐν ἀπολαύσει γεγόνατε. * Ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν Χριστὸν ἱκετεύσατε.

γ'. Ἀμβροσίᾳ ἐντρυφῶντες * ἐξ ἐσθλῶν ἐννοημάτων, * ὧν ἐγεωργήσατε * ἀναθρώσκοντες τὰ οὐράνια, * ἀπρὶξ φύλακες ἐντολῶν * γεγόνατε, παμμακάριστοι, * χρυσὸν ὡς πηλὸν * τῇ ἀκτησίᾳ ἡγούμενοι, * τρυφὴν ὡς ποινὴν * νεκροπαθείᾳ τιθέμενοι, * ἓν ἔργον ἔχοντες ὡς Ἀδὰμ * μὴ ἁλῶναι τῷ βρώματι, * διὸ ὑπὲρ...

δ'. Τίς τοὺς πόνους θριαμβεύσει, * οὓς κρυφῇ διετελεῖτε, * τῷ ἐνατενίζοντι * ἅπαντα Θεῷ φανερούμενοι, * τήξει σώματος τὴν ψυχὴν * λιπαίνοντες, καρτερόαθλοι; * ἐντεῦθεν στεῤῥῶς * ἀντικατέστητε πάθεσιν, * ἀσάρκους ἐχθροὺς * νενικηκότες ἐν σώματι, * καὶ βίον ἕλκοντες γλυκερὸν * ἐν ἀπαθείας ἡδύτητι, * διὸ ὑπὲρ...

ε'. Ῥοὴν βίου ἐκδραμόντες * γαληνῶς ἐν τῇ ἐρήμῳ, * ὡς ἐπὶ ἀκυμάντου * καθωρμίσθητε λιμενεύματος, * κομποτάραχον τῶν παθῶν * καθελόντες, πανδαμάτορες· * σιγῆς γὰρ βυθοῖς * θεοδορκοῦντες ἀπόῤῥητα, * νοὸς ἁρπαγῇ * τοῖς ἀσωμάτοις συνθέοντες, * τὴν γῆν ὡς ἕτερον οὐρανὸν * ᾠκεῖτε διατρίβοντες, * ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν...

ς'. Ἀριδήλως τὰς ἐρήμους * τῶν παθῶν κλείσαντες πύλας, * τὸ τῆς ἀγαθουργίας * διηνοίξατε χωνευτήριον, * πόλιν δείξαντες τοῦ Θεοῦ * τὴν ἔρημον, οὐρανόφρονες, * ὡς

athletæ patres, innocua temperantiæ poma decerpentes, vocemque voluptatum pugilatu enecantes; propterea arbore vitæ delectari vobis contigit. Agite, pro nobis exorate Christum.

3. Ambrosia dulcedine pasti per sublimes meditationes, quas ad cœlestia enitentes excoluistis, tenaces mandatorum custodes effecti, fortunatissimi, aurum pro luto in egestate habentes, delicias ut pœnam arbitrati ob enectas passiones; unum opus habuistis, cibo non pessumdari, ut Adamus, ideo pro nobis...

4. Quis palam ostentabit labores quos clam absolvistis, conspicui Deo omnia intuenti, dum macie corporis saginatis animam, robusti heroes; inde gnaviter voluptatibus restitistis, incorporeos hostes in corpore debellantes, suavemque degentes vitam in impassibili dulcedine; ideo pro nobis...

5. Vitæ cursum in deserto pacate emensi, quasi in portum a fluctibus securum appulistis, represso passionum tumultu, ab omnibus triumphatores : nam ex abysso silentii inaccessa Dei acute suspicientes, mentis raptu inter angelos congressi, tellurem veluti cœlum alterum viventes incoluistis. Ideo...

6. Clausis desertisque manifeste libidinum foribus, aperuistis bonorum operum conflatoriam officinam, Dei urbem erigentes in solitudine, o viri cœlestium mentium;

lodi consilio, ut videtur. — τοῦ ξύλου olet corruptelam, cum syllaba desit : f. δι' ὧν αἰωνίας τῆς ζ. vel ξύλου τοῦ τῆς ζ.

3. ἀμβροσίας C. — ὡς ὁ Ἀδὰμ C. Etiam postularit cum justa serie rhythmus accuratior : ὡς Ἀδὰμ μὴ ἀπατεῖσθαι βρώματι.

4. Θριαμβεύσει. Cum Theodorus exquisita affectare soleat, abs re non sit Zonaram accersere, in lexico sic θριαμβεύοντι interpretatum : φανεροῦντι, κατάδηλον ποιοῦντι, καὶ ὁ ἀπόστολος, et adducit II Cor. II, 14, alios secutus exegetas Chrysost. Theodoret. Œcumenium, quibus Noster adhæret, mox addens πάντα Θεῷ φανερούμενοι, ut apostolus l. l: ὀσμὴν τῆς γνώσεως φανεροῦντι. — ἀντεκαστ. τοῖς πάθ. C male.

5. ῥοὴν τοῦ βίου C. — κόμπον τάραχον C. — f. ἀκύμονος.

6. Argutam Theodori seriem et continuam in tr. 6 et 7 adverte et ubique consimiles v. 6, cf. Exod. XXXIII, 11.

δόμους χρυσοῦς * ὑμεῖς καλύβας πηξάμενοι, * Θεὸν ἐν αὐταῖς * σὺν τοῖς ἀγγέλοις ξενίζοντες, * πρὸς μόνον μόνοι ἐρωτικῶς * ὁρῶντες καὶ ὁρώμενοι· * ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν Χριστὸν ἱκετεύσατε.

ζ'. Σελασφόροι γεγονότες * ἀρετῶν ταῖς λαμπηδόσι, * τοὺς ἐν τῇ οἰκουμένῃ * καταυγάζετε, ἥπερ ἥλιος, * ζόφον λύοντες νοητῶς * ἁμαρτιῶν, καλλιπάτορες, * ἀγάπης θεσμοῖς * συνδεσμούμενοι τῷ πνεύματι, * καὶ φθόνου βολὰς * ἐν ταῖς ἁμίλλαις συντρίβοντες, * ἀλληλόσταθμοι πρὸς ἀρετὴν * καὶ ὄντες καὶ ὑμνούμενοι, * διὸ...

η'. Ἰσοῤῥόπως τοῖς ἀγγέλοις * ἐπὶ γῆς βεβιωκότες, * τὴν ὑπερουράνιον * ἐκληρώσασθε ἀγαλλίασιν, * κόσμου ἅπαντα τερπνὰ * παριδόντες, πολυύμνητοι, * Χριστοῦ δὲ ἀεὶ * τὴν τερπνότητα προβλέποντες, * καὶ πόθου ἀεὶ * κατεντρυφῶντες ἀκόρεστα, * αὐτῆς ἐλάθετε, ὡς εἰπεῖν, * τῆς φύσεως ὑπομνήσκεσθαι, * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν Χριστὸν ἱκετεύσατε.

aureas vobis ædes in tuguriis compaginantes, in quibus cum angelis Deum hospitem habuistis, soli ad solum, amantium instar, aspicientes et aspecti : agitedum pro nobis exorate Christum.

7. Lumina jaculantes a scintillis virtutum, mortalium orbem, ut sol, illuminatis, invisibili flatu dissipantes caliginem peccatorum, o patrum ornamenta, constricti in mente charitatis legibus, invidiæ tela æmulatione confringentes, æqualis virtutum norma invicem effecti, eodemque hymno celebrati; ideo...

8. Absque ullo discrimine similes angelis in terra viventes, supercœleste jubilum sortiti estis, omnibus mundi deliciis prætermissis, o vos multo hymno celebrandi; Christi vero semper dulcedinem prospicientes, amorisque perpetui pasti dapibus inexhaustis, obliti estis, ut sic dicam, naturam recordari; ideo pro nobis Christum exorate.

7. ἥπερ ἥλιον C. — f. ἀγάπης δεσμοῖς συνδεσμ. nisi ταυτολογεῖν horreret Theodorus.

8. ἐλάθετε retineo pro ἐλάθεσθε, ut p. 598 tr. 2. — f. in fine μιμνήσκεσθαι.

LVII.

DE S. GREGORIO THAUMATURGO.

α'. Ὁ πολὺς ἐν θαύμασιν * θαυματουργὸς ἀνυμνείσθω, * ὡς πιστὸς διάκονος * τῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων· * πίστιν γὰρ ἐτράνωσεν * ἐνθεεστάτην· * δόγμασιν ἐκράτυνε * τὴν ἐκκλησίαν, * ὀρθοδόξως καταγγέλλων * Τριάδα μίαν τιμᾶν ἀχώριστον.

β'. Ἀρετῶν ἀστραπῇ * ἔφανας ἐν τοῖς πέρασι, * δαδουχῶν ταῖς βολαῖς * τῶν ἱερῶν

1. Summus in prodigiis, thaumaturgus hymnis celebretur, ut fidelis minister Christi mysteriorum : fidem enim declaravit afflatu divinissimo; dogmatibus confirmavit Ecclesiam, recte doctrinam professus, colendam esse unam Triadem individuam.

2. Fulgure virtutum coruscavisti, usque in fines orbis, facem ostentans, in scintillis

LVII. Multa in hoc poemate resonant fulgentque. Agedum, quid sine Theodoro coruscat, strepitve? Etenim ut plura Studitas olfaciunt, sic tamen recole frustula cod. taurin. quæ Josepho adscripsimus, p. 393, ejusdem nimirum et toni et moduli et argumenti. Nostra vero extant in corsin. f. 18 ad XVII nov.

1. πρὸς τό· Ἡ Παρθένος. — ἐκθαύμ. C. — πιστῶς C. — ἐνθεεστάτην Studii ex officina proficiscitur.

2. πρὸς τό· Τὴν Ἐδέμ. ἦχ. γ'. — Ἀρετῶν ἀστραπῇ,

λογίων σου, * κηρύττων Τριάδα, * Γρηγόριε μάκαρ, * καὶ ἐπιστρέφων * πρὸς θείαν πίστωσιν * λαοῦ τὰ συστήματα, * καὶ ἄγων πάντας * πρὸς τὴν ἐπίγνωσιν, * λύων τὴν ἀχλὺν * τῆς ἀθεότητος * νευραῖς τῶν λόγων * τῶν ὀρθοδόξων, * στῖφος αἱρέσεων δεινῶν * διασκεδάζων κραταιῶς, * καταγγέλλων, διδάσκων * τὸ σὸν ποίμνιον ἐν πίστει * Τριάδα μίαν τιμᾶν...

γʹ. Σοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν * φθόγγος νῦν ἐξελήλυθε, * καὶ ῥημάτων βολαὶ * ἅπαντα περιήχησαν * τὰ πέρατα, μύστα * Θεοῦ ἀποῤῥήτων· * μεμυημένος * γὰρ τὰ ἀπόκρυφα * ἐνθέως, Γρηγόριε· * σὺ δὲ ἐτράνους * τρία συνάναρχα, * ὁμότιμα, * σύνθρονα, Πατέρα * καὶ Υἱὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον, * μίαν οὐσίαν * τρισὶ προσώποις * διῃρημένην ἰδικῶς, * μοναδικὴν δὲ ἐν ταὐτῷ · * εἷς Θεὸς τὸ κατ' ἄμφω * ἡ Τριάς, γνωριζομένη * Τριάδα...

δʹ. Μεμηνότες ποτὲ * οἱ ἀσεβεῖς ἀλάστορες, * κατὰ σοῦ φθονερῶς * μῶμον προστρῖψαι, ἤνεγκαν * κόρην φατριῶσαν * σοῦ τὴν πολιτείαν · * ἣ παραυτίκα * θᾶττον κατέπεσεν * εἰς γῆν καὶ συντέτριπται, * τῷ δαιμονίῳ * συνεχομένη δεινῶς · * ἀλλὰ τῇ πολλῇ * μακροθυμίᾳ σου * ἀνεξικάκως * ἰάσω ταύτην, * καὶ λίμνην ἔψυξας, δεινὴν * φιλονεικίαν ἀδελφῶν, * καὶ ποτάμια ῥεῖθρα * σὺ διέστειλας τιμώντων * Τριάδα μίαν ἀχώριστον.

tuorum sacrorum oraculorum; quibus Trinitatem prædicasti, beate Gregori, et convertisti divinam ad fidem populorum cœtus, omnesque provocasti ad sublimem scientiam, dum dissolveres impietatis caliginem nervosis rectæ fidei sermonibus, turmam sævarum hæreseon forti brachio dissipans, evangelium docens, erudiens fidelem tuum gregem unam colere Trinitatem individuam.

3. In omnem terram exivit sonus tuus; et verborum jacula per omnes insonuere fines, o interpres Dei arcanorum. Absconditis enim a Deo initiatus es, Gregori; declaravisti tria coæterna, æqualia honore et throno, Patrem et Filium et Spiritum sanctum, unam substantiam in triplici hypostasi, specie distinctam simulque unicam, unum Deum nec non et Triadem agnoscere, unam adorare Trinitatem individuam.

4. Delirantes olim impii impostores, ut invidiose contumeliam tibi impingerent, puellam induxerunt in mores tuos conspirantem : quæ statim in humum ruit, et discerpta fuit, a dæmonio dire possessa; tu vero pro tua ingenti humanitate, clementer eam sanasti. Stagnum exsiccasti, sævum inter fratres dissidii fontem; et flumina divisisti inter colentes unam Trinitatem individuam.

ut supra ἀρετῶν ἀκτῖσι in eodem loco, et adde Theodoro placere ᾆσμα in acrostichide. — Nota πίστωσιν haud ita tritum. — καὶ διδάσκων C contra metrum.

3. ἅπαντα περιήχησαν sic C, et forte melodus, pro insolentia Studitarum, maxime si βοαὶ pro βολαὶ legeris. Hic vero famosum Thaumaturgi symbolum a vero theologo graphice describitur.

4. φατριῶσαν pro φρατρ. recentiorum est; Zonaræ in lexico φατρία est κακοθελὲς διαβούλιον, συμφωνία ἐπὶ πράξεσι φαύλαις. Quæ quidem facinora hic relata, neque etiam synaxaria prætermisere.

LVIII.

DE S. THEODOSIO COENOBIARCHA.

I.

α'. Φυτευθεὶς ἐν τῷ οἴκῳ * τῷ τοῦ Κυρίου, ἐξανθεῖς ἐγκρατείᾳ * τὰς ἀρετάς σου, * ὁ τῆς ἐρήμου * πολίτης παγκόσμιος, * ὁ ἀγελάρχης * τῶν θείων ἐπαύλεων, * σημειουργὲ Θεοδόσιε, * Χριστὸν ὑπὲρ ἡμῶν * ἀπαύστως ἱκέτευε.

β'. Τῆς ἑῴας τὸν λαμπτῆρα, * τὸν σοφὸν ψυχαγελάρχην, * Θεοδόσιον πάντες * μακαρίσωμεν τὸν τρισόλβιον · * αὐτὸς ἤστραψεν ἀρεταῖς * καὶ θαύμασιν εἰς τὰ πέρατα · * τιμάτω αὐτοῦ * τὴν θείαν μνήμην ἡ Αἴγυπτος, * τὰ τῶν μοναστῶν * ἑορταζέτω συστήματα, * καὶ ὀρθοδόξων ἅπας χορὸς * βοάτω ἐπάδων αὐτῷ · * Χριστὸν...

γ'. Ὡσιώθης ἀπὸ βρέφους, * ἐραστὰ τῆς εὐσεβείας, * ἐξ ἀγαθῆς ἀνθήσας * ῥίζης, ἀληθῶς εὐθὲς βλάστημα · * ὅθεν ἅπαντα παριδὼν, * τῷ Κυρίῳ κατηκολούθησας. * Ἀπαίρεις ἰδεῖν * Ἱεροσόλυμα ἅγια · * λαμβάνεις εὐχὴν * ἐν τῇ παρόδῳ ἐπάξιον * πρὸς τοῦ λαμπτῆρος Συμεὼν * τοῦ στυλίτου, βοῶν αὐτῷ · * Χριστόν...

δ'. Ὑποκλίνεις τὸν αὐχένα * ταπεινώσεως Κυρίου * μιμήσει, τῷ Λογγίνῳ * καθυποταγεὶς ἐννομώτατα · * ὅθεν ἄρχεσθαι ἐκμαθὼν, * εἰς τὸ ἄρχειν ἄλλων προβέβηκας · * τὸν δό-

1. In domo Domini satus, temperantia florere virtutes tuas facis, solitudinis ornatissime incola, summe pastor sacrorum ovilium, signorum opifex, Theodosi, Christum pro nobis exora sine fine.

2. Orientis hoc sidus, sapientem illum pastorem animarum, Theodosium omnes beatum dicamus ac felicissimum; coruscavit ille virtutibus et prodigiis ad ultimas oras. Ægyptus sacram ejus memoriam veneretur, festo concelebrent monachorum cœnobia, et cunctus orthodoxorum chorus canoro cantu dicat : Christum...

3. Innocens fuisti a pueris, tu pietatis amasius, ex optima stirpe floruisti, vere præcox surculus; unde omnia despiciens, Dominum prosecutus es. Profectus ut videas sacra Solymorum, benedictionem inter eundum opportunam accipis ab illo sidere Simeone Stylita, ad eum clamans : Christum...

4. Collum submittis, imitans Domini humilitatem, Longini te legibus subdens omnino; inde parere discens, ut aliis imperares ascendisti. Singulari enim certamine

LVIII. I. Versamur adhuc inter Studitas, neque alius fortasse latet in acrostichide τοῦ πτωχοῦ, quam Theodorus, vel etiam tono dextere temperato, ut de alio facilius cogitetur. Adde quod etiam dissimulatur acrostichis in hac præpostera codicis serie 1, 2, 3, 4, 7, 8, 11, 6, 9, 5. Omittitur 10, quidni alia, ubi lectum Στουδίτου? nonne sat erit, ut alias, unicam emicare primam nominis litteram τοῦ πτωχοῦ Σ.....? Extat in corsin. f. 44 sub lemmate: Μηνὶ ἰανουαρ. ιβ', κονδάκιον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιμανδρίτου ἐρήμου Ἱεροσολύμων Θεοδοσίου, ἦχ. β'.

1. πρὸς τό · Τῷ Θεῷ ἀπὸ μ. p. 338.

2. πρὸς τό· Τὸν φωστῆρα, p. 377. Recole quæ supra notantur de v. 3 et 6, p. 606. — ψυχαγελάρχην Studium olet. — οὕτως C.

3. εὐθὲς pro εὐθὺ cum LXX. — τὰ ἅγια C, facile retinendum cum elisione. — ἐπαξίαν C.

4. ταπ. Χριστοῦ C. — Λογγ. τῷ ὁσίῳ C. — σὺν in fine add. — ὑπέψαλλεν C.

λιον γὰρ * μονομαχήσας κατέαξας· * λοιπὸν ἀρχηγὸς * στρατοῦ ἁγίου γεγένησαι, * μονὴν ἐγείρασθαι ὅτι χρηστὸν, * ἐν ᾗ σὺν σοὶ ὑπέψαλλον· * Χριστόν...

ε'. Πῶς ἐξείπω τοῦ ὁσίου * τὸ φρικτὸν τῆς ἐγκρατείας; * καὶ γὰρ δι' ἑβδομάδος * ἅπαξ ἤσθιε τροφὴν σχέδιον· * χλωροὺς, φοίνικας, ὄσπρια· * ἔστι δὲ καὶ ὅτε ὀστᾶ ἁπαλόβρεκτα· * τρὶς δέκα ἔτη * ἄρτου μηδόλως γευσάμενος, * καὶ πιὼν ποτὸν * τὸ νηφαλέον ὑδάτιον, * ἐν οἷς θαυμάζοντες οἱ αὐτοῦ * φοιτηταὶ ᾖδον, λέγοντες· * Χριστόν...

ϛ'. Τίς ἐκείνου μὴ θαυμάσῃ * τὸ πολὺ τῆς ἀγρυπνίας, * τοὺς κρυφῇ κρεμαστῆρας, * ἐν οἷς ἀγρυπνῶν ἐστηρίζετο, * στάσιν ἄμετρον ἐκτελῶν, * ἐξ ἧς αὐτῷ βουβώνων ἄλγημα; * τίς δὲ τὸ αὐτοῦ * ἀείψαλτον οὐκ ἀγάσαιτο, * εὐχῆς καθαρὸν, * καὶ τῶν δακρύων τὸ πλούσιον, * τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετὴν, * δι' ἧς αὐτῷ ἐπᾴδωμεν· * Χριστόν...;

ζ'. Ὡς δὲ ταῦτα ἐπετέλει, * τοῖς αὐτοῦ προστάσσει τέκνοις * μνῆμα κατασκευάσαι, * τὸ τοῦ Ἀβραὰμ ἐκμιμούμενος· * εἶτα γίνεται καὶ φρικτὸν * ἐκτελεῖται τερατούργημα· * ἐν τούτῳ γὰρ ζῶν * πατροκελεύστως ἐνθάπτεται * Βασίλειός τις * καὶ ἐκβιώσας ὀπτάνεται * τῷ Ἀετίῳ σὺν τῷ πατρὶ, * ὡς εἶδεν καὶ ὑπέψαλλεν· * Χριστόν...

η'. Χρεὼν φράσαι τοῦ ἁγίου * τὴν θερμὴν πρὸς Θεὸν πίστιν· * ἐπέστη γὰρ τὸ Πάσχα, * καὶ οὐκ ἦν τροφὴ μεταλήψεως, * ὄντων δώδεκα ἀδελφῶν, * οὐδ' ἄρτος μυσταγωγήσιμος, * καὶ ἄφνω Θεὸς * παρέσχε ξένα ἀμφότερα, * ἡλίου δυσμὰς, * τινὸς ἐλθόντος καὶ φέροντος * πεφορτωμένον ζεῦγος κτηνῶν, * καὶ ταῦτα συγκραυγάζοντος· * Χριστόν...

perfidum hostem conculcasti. Deinceps exercitus sacri dux factus es, quia præstabat ut excitares monasterium, in quo tecum succinebant : Christum...

5. Quomodo enarraverim stupendam sancti viri abstinentiam? Semel enim in hebdomade edebat cibum imparatum, herbas, palmæ fructus, legumina; interdum etiam lupinos madidos. Per triginta annos non gustavit panem, potum bibens puram lympham; quæ mirabundi canebant discipuli, dicentes : Christum...

6. Quis non mirabitur quomodo vigilaverit, absconditis se pendulisque fulcris erigens, stationem prolixam perennans, ex qua ipsi molesta ulcera creverunt? Ecquis non stupeat perpetuum psalterium, puras preces, fletuum thesauros, omnem cæteram virtutem, ob quam illi demus hymnum : Christum...?

7. His peractis, suis jubet filiis monumentum erigere, Abrahami exemplo; tum fit et absolvitur insolitum prodigium : in eo si quidem vivus, paterno ex mandato, sepelitur Basilius quidam nomine, defunctusque conspicitur ab Aetio et patre, vidente et psallente : Christum...

8. Dicere oportet sancti viri flagrantem ad Deum fidem. Contigerat enim pascha, deerat vero panis eucharisticus, cum duodecim fratres adessent, neque etiam erat eulogia præsanctificata. At statim Deus concessit, solis ad occasum, duo miracula, veniente quodam homine ac vehente onustum ductumque bigis carrum, et canere suggerente : Christum...

5. τρεῖς δι ἔτος C. — πίνων C. — ἴδον λέγ C.

6. βομβῶνων sic C duplici mendo. — τίς δὲ αὐτοῦ τὸ C minus bene. — ἀείψαλτον, vox est Studitarum et consuetudo Acœmetorum.

7. ζῶντα C.

8. Χρ. φθάσαι sic C. — μυσταγωγήσιμος adde lexicis. — ξένα ipsi nos add. si minus placet, f. εὐθὺς παρ. ἀμφότερα — f. δυσμαῖς. — πεφορτομένως C plurimo vitio. — ταῦτα κραυγάζοντα C, ac si jumenta clamaverint.

θʹ. Οἷον ξένον ἀπεντεῦθεν * ἐκτελεῖν ὁ πατὴρ ἤρχεται, * μονὴν γὰρ προθέμενος * ἀνοικοδομεῖν, ὡς ἐδίσταζεν, * βάλλει κάρβονας πλὴν πυρὸς * εἰς ἅγιον θυμιατήριον, * ποιεῖται εὐχὴν * πρὸς τὸν Κύριον εὐήκοον, * καὶ οὗτοι εὐθὺς * μετ' εὐωδίας ἀνήφθησαν· * ὃ θεασάμενοι, πρὸς αὐτὸν * οἱ μαθηταὶ ἀνέκραζον· * Χριστόν...

ιʹ. Υ... ιαʹ. Σιών, χαῖρε, ἡ ἁγία, * οἰκιστὴν σχοῦσα τοιοῦτον, * τὸν πολλὰ τὰ τέκνα σου * διὰ πνεύματος πληθυνάμενον. * Χαῖρε μάλα δὲ ἡ πατρὶς * ὁσίου, Καππαδόκων ἔδαφος· * ἡ τούτου μονὴ * ὡς κεκτημένη προπάτορα * τοιοῦτον, ἀεὶ * περιέποντα τὰ τέκνα σου * ἐκ πάσης βλάβης πρεσβευτικῶς, * κραυγάζουσα καὶ ᾄδουσα· * Χριστόν...

9. Inde jam quam insolitum peragere cœpit pater prodigium! monasterium erigere sibi proponens cum anxius esset, sine igne carbones ponit in sacro thuribulo, orationem Domino dirigit exaudienti, ac subito cum suavi odore accenduntur prunæ; quod videntes disciputi, ad eum clamabant: Christum...

10. Lætare, Sion o sancta, quæ talem acquisieris hospitem, a quo tui plurimi filii spiritu aucti sunt. Gaudeas vero tu in primis, sancti viri patria, o Cappadociæ solum. Salve, cœnobium, talem adeptum patriarcham, qui filios tuos protegit ab omni labe suffragiis suis, dum clamas et canis: Christum pro nobis exora semper.

9. μονὴν προθ. C. — κάρβονας sic C, aliunde idem notum, quum metro aptetur ἄνθρακας.

11. ἔχουσα τοιοῦτον C. — τοῦ ὁσίου C. — in fine καὶ ἐπᾴδ. C. Theodoro sane digna coronis est.

II.

αʹ. Πεφυτευμένος...

βʹ. Ἄνθρωπος...

γʹ. Βλέμματι ἀεννάῳ * ἀτενίσας, θεόφρον, * τοῦ κόσμου τὰς ματαίας φροντίδας, * καὶ τὴν σύγχυσιν, τὴν ἐξ αὐτῶν * γενομένην ψυχῇ, * σεαυτὸν ἥρπασας * ἐκ τούτων, πανοίδιμε, * μονάσας εὐσεβῶς καὶ ψάλλων. * Χαῖρε, πάτερ Θεοδόσιε.

δʹ. Γνώμην ἱερωτέραν * ἐκτιθέμενος, πάτερ, * τὰ ἅγια ἰδεῖν ἐπεπόθεις * Ἱεροσόλυμα, ἃ ἰδὼν * παρὰ τοῦ ἱεροῦ * Συμεὼν ἔλαβες * εὐχὴν τὴν ὑπερθαύμαστον· * διὸ καὶ παρ' ἡμῶν ἀκούεις·

1. *Mæneor.* Januar. XI, p. 104.

2. *Ibid.*

3. Perenni intuitu penetrasti, vir Dei, inanes mundi curas et tumultum inde animæ obortum: ex quibus proripuisti te, generosissime, pius solitarius ac psallens. Salve, Theodosi pater...

4. Sanctiori consilio suasus, sacram Hierusalem videre anhelabas, qua lustrata, recipis ab illo sacro Symeone benedictionem admiratione majorem; unde a nobis hæc audis:

II. De Sergio nemo cogitabit, nisi acathisti gratia memorandi. Vix dubium quin et celebrem typum melodiæ et superius canticum præ oculis habuerit qui hanc cantilenam effudit. Extat in taurin. f. 63.

1, 2. ἦχ. πλδʹ, πρὸς τό· Τῇ ὑπερμάχῳ. Cf. p. 250. Totum fere trop. quale editum est, ad verbum, mutato metro, in superiore cantico extenditur.

3. τῇ ψυχῇ T. — Incuria librarii pro solemni ephymnio ἀλληλούϊα, plausus in ore sancti patris ponitur, nisi prolixus exciderit χαιρετισμός, qualis superest post 4.

4. ἅπερ ἰδὼν T. f. ἃ πρὶν ἰδεῖν. — μοναδικοῦ συστ. T, contra metrum. — φοβερώτατος T.

Χαῖρε, Θεοῦ
πρὸς ἀνθρώπους δόσις.
Χαῖρε, ἐχθροῦ
ἀοράτου πτῶσις.
Χαῖρε, ἀγελάρχα
λογικῶν προβάτων σου.
Χαῖρε, ταξιάρχα
μοναχῶν συστήματος.
Χαῖρε, ὅτι τὸν αὐχένα σου
καθυπέκλινας πατρί.
Χαῖρε, ὅτι πάσας ἔμαθες
τὰς ἐκείνου ἀρετάς.
Χαῖρε, ὀρθοδοξίας
ἀμετάβλητε κανών.
Χαῖρε, κακοδοξίας
φοβερώτατε πέλυξ.
Χαῖρε, δι' οὗ
ὁ κόσμος ἀγάλλεται.
Χαῖρε, δι' οὗ
ἡ πλάνη κατήργηται.
Χαῖρε, πιστῶν
ὁ ἀκλόνητος πύργος.
Χαῖρε, τερπνῶν
ἀρετῶν ὁ ταμίας·
Χαῖρε, πάτερ Θεοδόσιε.

Salve, Dei donum hominibus factum. Salve, invisibilis hostis strator. Salve, dux tuarum spiritualium ovium. Salve, instructor aciei monasticæ. Salve, quia collum tuum patri submisisti. Salve, qui ab illo omnes didicisti virtutes. Salve, orthodoxiæ immutata regula. Salve, pravæ doctrinæ formidolosissima securis. Salve, per quem mundus lætatur. Salve, per quem error expellitur. Salve, fidelium inexpugnabilis turris. Salve, suavium virtutum thesaurarius. Salve, pater Theodosi.

LIX.

DE S. NICOLAO.

α'. Τῇ ὑπερμάχῳ, * κραταιᾷ ἀντιλήψει σου, * ὡς λυτρωθέντες * διὰ σοῦ, πάτερ, τῶν θλίψεων, * χρεωστικῶς σοι προσφέρουσι χαριστήρια· * ἀλλ' ὡς ἔχων παῤῥησίαν πρὸς Κύριον, * ἐκ παντοίων με κινδύνων * ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι· * Χαῖρε, προστάτα θερμότατε.

β'. Ἅγιε θεοφόρε, * τῶν ἁγίων ἡ δόξα, * καὶ τῶν ἀρχιερέων τὸ κλέος, * παμμακάριστε Νικόλαε, * τοῦ πόθῳ γεραίρειν τὴν θείαν *

1. Invicto, potenti tuo præsidio, utpote per te, o Pater, ab ærumnis vindicati debita gratiarum cantica ad te proferunt. Agedum, tu qui fiduciam habes apud Dominum, ab universis me periculis eripe, ut clamem tibi : Salve, protector amantissime.

2. Vir sancte theophore, justorum gloria, pontificum decus, longe beatissime Nicolae, ut amanter recolam tuam memoriam, tuis

LIX. Hæc libenter aut omiseram aut neglexeram inter ultima, nisi e re nostra esse videretur etiam juxta exquisitissima, qualis est Sergii acathistus, similia aliquatenus, sed reluctante Minerva, male concepta, infauste nata, vix ab umbilico rescisa, adhibere. Sic linguæ peritiam ex cacographia, quam aiunt, acquirunt. Ex cod. taurin. f. 26 accepi sequentia, quæ melodus, ne hirmus lateat, audacter a primis acathisti verbis incœpit, sub tono VIII. Sed quum id genus canticum oporteat esse contextum tropariis quæ duobus acathisti proœmiis respondeant, et salutationibus ornari quæ sive binæ et binæ inter se aptantur, sive ad proximum alterum troparium singulæ singulis cohærent, hic nulla omnino lex servata fuit.

1. Syllaba una deficit in v. 2, 6; abundat vero una in v. 5, 7, 8, ne de accentibus loquar.

2. Rhythmus postulat θείαν με, suppresso τήν. Salutationes ab initio se referre videntur ad se-

μνήμην σου * πρεσβείαις σου καταύγασον, * καὶ φώτισον τοῦ μέλπειν οὕτως·

Χαῖρε λαμπτὴρ * ἀληθείας, μάκαρ. * Χαῖρε, ὁ καὶ ἔργῳ καὶ πράξει Νικόλαος. * Χαῖρε, τῶν Χριστοῦ θαυμάτων τὸ τέμενος. * Χαῖρε, πάντιμε, παμπόθητε * καὶ πανάγαστε πάτερ. * Χαῖρε, πάντων ἀγαλλίαμα * καὶ χαρὰ ἀνέκλειπτος. * Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις * σκέπη θεία τῶν πιστῶν. * Χαῖρε, ὅτι φυλάττεις * ἐκ κινδύνων τοὺς βροτούς. * Χαῖρε, λιμὴν καὶ τεῖχος ἀπόρθητον. * Χαίροις, ὁ μέγας ἐν πᾶσιν ἐπίκουρος. * Χαῖρε, δι' ὧν προστατεύεις καὶ σώζεις. * Χαῖρε, δι' ὧν πάντας ἐπισκέπεις. * Χαῖρε, προστάτα θερμότατε.

γ'. Βάθος θείων θαυμάτων * ἀπορρήτων καὶ ὕψος * ἐν σοὶ τῇ θείᾳ χάριτι ὁρᾶται, * παμμακάριστε Νικόλαε, * ὁ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ πράξει [νικητής]· * ὅθεν ἀξίως μέλπω σε, * ὡς τὸν Θεοῦ πιστὸν θεράποντα, * ἀλληλούϊα.

δ'. Γέγονας τοῖς ἐν θλίψει * συμπαθὴς διαθέσει, * ὥσπερ πατὴρ φιλόστοργος, παμμάκαρ, * τοῖς μὲν ἐν ἀνάγκαις βοηθὸς * καὶ τοῖς ἐν κινδύνοις λυτρωτὴς * τάχιστος, * τοῖς πᾶσι πάντα γέγονας, * καὶ πάντες σοι πιστῶς μέλπομεν·

Χαῖρε, ποιμὴν καὶ λιμὴν καὶ σκέπη. * Χαῖρε, πάτερ, εὐθυμία πάντων. * Χαῖρε, τῶν ἀπεγνωσμένων ἡ βοήθεια. * Χαῖρε τῶν καταπονουμένων ὁ πρόμαχος. * Χαῖρε, καύχημα καὶ στήριγμα * τῶν αἰτούντων σε πιστῶς. * Χαῖρε, σκέπη καὶ ἀντίληψις * ἀπροσμάχητος, στεῤῥά. * Χαῖρε, ὅτι ὑπάρχεις * τῶν βροτῶν καταφυγή. * Χαῖρε, ὅτι πραΰνεις * πᾶσαν ζάλην καθ' ἡμῶν. * Χαῖρε, λαμπτὴρ ὁ φωτίζων τοὺς ἐν[σκότει]. * Χαῖρε, κρατὴρ * ἐνθέου εὐφροσύνης. * Χαῖρε, πιστῶν ἀγαλλίαμα θεῖον. * Χαῖρε, ψυχῶν καὶ σωμάτων ὁ φύλαξ. * Χαῖρε, προστάτα θερμότατε.

illumina me suffragiis, facemque præbe, ea ut canam :

Salve, veritatis jubar, o beate. Salve, et opere et re populi victor. Salve, miraculorum Christi sanctuarium. Salve, totus honor, totus amor ac sacer totus, o pater. Salve, omnium exultatio et lætitia inexhausta. Salve, quia tutela divina fidelium es. Salve, quia custodis mortales in periculis. Salve, littus et murus inexpugnabilis. Salve, magnus in omnibus auxiliator. Salve, quia protegis et salvas. Salve, quia omnes liberas. Salve, protector amantissime.

3. Divinorum prodigiorum quæ vocem superant, abyssus et altitudo in te cernitur ope gratiæ Dei, felicissime Nicolae, victor verbo et opere et effectu; unde merito te cano ut fidelem Dei famulum, alleluia.

4. Factus es oppressis sponte compatiens, ut pater filiorum amans, beatissime, positis in necessitate propitius, periclitantium promptus sospitator, omnibus omnia factus es, omnesque cum fide tibi canimus :

Salve, pastor et portus et refugium. Salve, pater, lætitia omnium. Salve, desperatorum auxilium. Salve, defensor colluctantium. Salve, gaudium et robur te confidenter invocantium. Salve, tutamen et præsidium invictum, firmiter manens. Salve, quia tu es mortalium asylus. Salve, quia serenam facis omnem procellam nostram. Salve, sidus, illuminans jacentes in nocte. Salve, poculum divinæ lætitiæ. Salve, fidelium exultatio sacra. Salve, animarum et corporum custos. Salve, protector amantissime.

quens trop. Deinde binæ junguntur, sed in utroque casu ruptis sæpe et rhythmo et metro.

3. Syllaba una abundat in v. 5, 7, tres deficiunt in v. 5.

4. Syllaba una abundat in v. 3. Idem ac supra in salutationibus notandum.

LX.

DE S. HILARIONE.

α'. Ἱερῶς ἀπὸ βρέφους * ἐντεθραμμένος, * γονικὴν ἐβδελύξω * κοσμολατρείαν, * τοῦ Ἀντωνίου * φυτεία γενάμενος· * ταῖς ἀρεταῖς σου πυκάζεις τὰ πέρατα, * Ἱλαρίων, πάτερ ἡμῶν· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει τὸν Κύριον.

β'. Ὁ τυφλόνους πῶς αἰνέσω * σὲ τὸν νοῦν τὸν ἑωσφόρον, * τὸν πρωΐθεν τῆς αὐγῆς * ἀνατείλαντα; εἰς τὰ πέρατα * κόσμου ἤστραψας ἀρετάς, * Ἱλαρίων θαυμασιώτατε, * τὸν ἀσκητικὸν * ἤνυσας δρόμον, μακάριε, * καὶ νικητικὸν * ἐκ Θεοῦ στέφος ἀπείληφας. * Ἀλλ' οὖν χορεύων ἐν οὐρανοῖς, * βοήθει τοῖς ἐπᾴδουσιν· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν...

γ'. Τὴν ὁσίαν πολιτείαν * τοῦ πατρὸς ἀνακηρύττων, * κατὰ μέρος ἅπαντα, * ὡς ὑπάρχουσι, διηγήσομαι· * οὗτος ἔρωτι πτερωθεὶς, * πρὸς τὸν μέγαν ἧκεν Ἀντώνιον· * ἐκεῖνος αὐτὸν * τὸ θεῖον σχῆμα ἠμφίασεν· * αὐτὸς ὡς υἱὸν * πρὸς τοὺς ἀγῶνας ὑπήλειψεν, * Σωτῆρι πέμπων πάλαι στεῤῥῶς * κραυγάζοντα, ἐπᾴδοντα· * διὸ ὑπὲρ...

δ'. Ὑπεισῆλθες τῷ σπηλαίῳ * ἐν χαρᾷ, καὶ ἧς ἐν τούτῳ * ὡς θαλαμευόμενος * εἰς βασίλεια, παμμακάριστε, * ἔχων ἔνδυμα ἐκ τριχῶν, * ὥσπερ χιτῶνα πορφυρόχροον, * τροφὴν δὲ τρυφῶν * πεντεκαίδεκα συκίδια, * ποτὸν γλυκερὸν * τὸ νηφαλέον ὑδάτιον· * ἐν οἷς ὁρῶντές σε οἱ λαοὶ, * κραυγάζοντες ἐπῆδόν σοι· * διὸ...

1. Sacra doctrina a pueris innutritus, parentum sprevisti mundanos ritus, factus Antonii surculus, tuis virtutibus adornas terrarum fines, Hilarion, noster pater; ideo pro nobis exora Dominum.

2. Vir ego mente cæcus, quomodo canam te, mentem luciferam, quæ ante auroram in terra exorta es? Usque in fines orbis fulgura virtutum emisisti, Hilarion maxime stupende : dum cursum asceticum perfecisti, et victoriæ coronam a Deo recepisti. Agedum in cœlis exultans, protege clamantes ad te : ideo...

3. Sacrum vitæ institutum hujus patris enarrans, cuncta singulatim, uti extant, referam. Is amoris penna raptus, ad magnum venit Antonium. Ille cum sacro habitu vestivit; ille cum ut filium unxit ad certamina, palam salvatori dedicatum, strenue clamantem et aientem : ideo...

4. Tu in antrum ingrederis hilaris, manesque in eo, uti sponsus in regio thalamo, beatissime, pilis vestitus pro purpurea veste; pro cibo delicato sumens quinque et decem exiguas ficus; pro suavi potu, puræ lymphæ paululum; quæ quum populi viderent, clamabant et dicebant : ideo...

LX. Omni procul dubio ὁ τυφλόνους Theodorus est, nec melius quam nova illa dictione sculpere nomen suum poterat : ex quo etiam inferre lubet ejusdem esse poemata quorum acrostichis a prima voce tota deducitur. Extat in corsin. f. 5, jam detrito, cui resarciendo in primis tropariis suppetias præstitit cryptoferr. A. 2.

1. Corsin. πρὸς τό· Ἐν σαρκὶ τοῖς. Idem videtur ac supra p. 377, modulus, et procem. ἐν σαρκὶ, quæ tamen ab altero τῷ Θεῷ ἀπὸ μήτρας differunt, sed tantum in tribus ultimis versiculis quorum duo sunt dodecasyllabi, penultimus autem octosyllabus. Cf. p. 338. — γενάμενος more byzantino, ut alibi.

2. πρὸς τό· Τὸν φωστῆρα, v. p. 377. Superius vidimus n. XXXIX, XL acrostichidem in primo v. contineri, ex Theodori more. — προΐθεν αὐγῆς sic C. — ὁρ. ἦν. C. — v. penultim. in archetypo deest.

3. κραυγ. καὶ ib.

4. ὡς χιτῶνα πορφυρόχρωον C. — νηφάλαιον C. — σε om. in fine C et habet barbare κραυγάζουν καὶ ἐπᾴδουν. Cf. cum LVIII tr. 5.

ε΄. Φεῦ! τοῦ φθόνου τοῦ Βελίαρ! * εὐθὺς γὰρ ἤρξατο βρύχειν * κατὰ τοῦ φιλαρέτου * ὁ μισόκαλος, ἐπαφεὶς αὐτῷ * βέλη ἔμπυρα ἡδονῶν, * ἵνα ῥήξῃ τὸν ἀθλητὴν Χριστοῦ· * ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν * ταῖς ἱκεσίαις ὡπλίζετο, * καὶ στηθοχρουστῶν * ἐφυγάδευσε τὸν δόλιον· * αὐτῷ βοήσωμεν ὡς νικητῇ * τοῦ Βελίαρ ἐπάδοντες· * διὸ ὑπὲρ...

ς΄. Λέξαι, ἔφη ὁ γενναῖος * ἀθλητὴς πρὸς σοφὸν σῶμα· * οὐ κριθὰς ψωμίσω σοι, * ἀλλ' ἄχυρα, δίψει δὲ τήξω σε, * κρύει, καύσωνι θλίψω σε, * ἵνα μήπως * ἀπολακτίζῃς με. * Διὸ τριήμερον * ἐν ταῖς βοτάναις τρεφόμενος, * ξηρὰ τὰ ὀστᾶ * μόνον ἔφερεν ὁ ὅσιος, * πρὸς ὃν βοήσωμεν ἐκτενῶς· * Βοήθει τοῖς ἐπάδουσιν· * διὸ...

ζ΄. Ὀλολύζων κατεπέστη * ὁ Σατὰν τῷ πατρὶ αὖθις, * δείματα φρικτὰ αὐτῷ * φανταζόμενος προσεφόβησεν, * θρήνους ἔθετο γυναικῶν * καὶ θηρῶν βρυγμὸν ἀπειρότατον. * Ὁ δὲ σφραγισμῷ * κατεσίγασε τὸν θόρυβον, * καὶ ψάλλων Θεῷ * ἀπενίκησε τὸν δόλιον· * ὃν τοῖς ἐγκωμίοις στέψωμεν, * καὶ εἴπωμεν ἐπάδοντες· * διὸ...

η΄. Νῦν ἐξῆλθεν τοῦ σπηλαίου * ὁ πατήρ, σκηνὴν ποιήσας * ἑαυτῷ ἐν τῇ χώρᾳ, * καλύβην στενὴν ὡς ἐντάφιον * ταύτην ᾤκησε· μὴ προβὰς * ὁ ἅγιος ἐν πέντε ἔτεσιν, * τὴν στρωμνὴν ἀεὶ * χαρακόπλεκτον ἐκέκτητο· * χιτὼν αὐτῷ ἦν, * ὡς χρυσόνημα, τὸ τρίχινον, * παρ' Ἀντωνίου τοῦτο λαβὼν * τοῦ μεγάλου, ᾧ ἔμελπεν· * διὸ ὑπὲρ...

θ΄. Ὄντος ἔτους δισενάτου * τοῦ σοφοῦ καὶ θεοφόρου, * τῶν λῃστῶν τὴν ἔφοδον * οὐκ ἀπέπτηξεν..... * ἀλλ' ἔλεγε φόβητρα * αὐτῷ ἐμποιοῦσιν, ὡς δέδεικται· * Γυμνὸς ὡς ἐγὼ * οὐ πεφόβηται λῃστεύοντας, * διὰ γὰρ Χριστὸν * εἰμὶ ἕτοιμος τεθνήξεσθαι. * Ὃν οὖν θαυμάζοντες οἱ λαοί, * ἐκραύγαζον ἐπάδοντες· * διὸ ὑπὲρ...

5. Eheu! quanta Belialis invidia! statim enim rugire incipiens in virtutis sectatorem iste boni osor, impegit illi ignea tela voluptatum, ut frangeret Christi athletam. Is vero adversus eum precibus armabatur, pectusque cædens, fugavit perfidum, ut Belialis victori clamemus, cantica promentes: ideo...

6. « Quiesce, inquit generosus athleta « astuto corpori suo : grana non amplius « dispertiam tibi, sed paleas; siti te mace« rabo; frigore, æstu conteram te, ne mihi « unquam recalcitres. » Triduum ergo herbis nutritus, sicca tantum ossa vir sanctus præ se tulit; cui instanter clamemus : Auxiliare te canentibus, ideo...

7. Ejulans assurrexit iterum Satan adversus patrem; tetra terriculamenta in eum effingens, ad metum incutiendum, lamenta subdit mulierum et belluarum rugitus immensos. Is vero signo crucis silere fecit tumultum, Deoque psallens, vicit impostorem. Encomiis coronemus eum, et dicamus cum hymnis : ideo...

8. Nunc vero pater progreditur ex antro, sibi parans in hoc loco tabernaculum; sanctus se angustum in tugurium recepit, velut in sepulcrum, nec recedens inde per quinque annos; stragulum cannis contextum adhibuit, quod pro lecto illi fuit; tunica hirta ut aurea fila illi erat, quam a magno Antonio recepit, cui canebat : Exora...

9. Bis novem annos cum vir sapiens ac Deum spirans attigerat, latronum non formidavit incursus, sed ait illis tremenda minitantibus, ut didicimus : « Qui nudus « ut ego est, non timet prædones, propter « Christum enim ego mori paratus sum. » Quem ergo mirantes populi, ad eum clamabant : ideo...

5. ῥήξει C. — στηθοχρ. cusum a Studitis. f. στηθοχροτῶν.

6. Nota λέξαι more homerico, nisi præstet λῆξαι. — τὸ σοφὸν C, mox δὲ om. — ἐλακτίζῃς με C.

7. βρ. ἄπειρον C.

8. ὁ πατὴρ fere evanuit in C. — ἐν χώρᾳ C.

9. ὄντος, non obstante verbo finito ἀπέπτηξεν. — ἐμποιούντων C.

ι'. Ὡς οὖν ταῦτα ἐκτελέσας, * ἱερὲ, καὶ ἐγχωρήσας * πρὸς ζωὴν τὴν ἀγήρω, * τοῦ ἀπολαβεῖν γέρας πόνων σου, * μνήσκου πρώτιστα τοῦ οἰκτροῦ * καὶ ταπεινοῦ ἐπαινέτου σου, * τοῦ κόσμου παντὸς, * τῶν μοναζόντων ἐξαίρετον, * τῶν πόθῳ θερμῷ * ἐπιτελούντων τὴν μνήμην σου, * σωθῆναι πάντας ἐκ πειρασμῶν, * καὶ μέλπειν σοι ἐπᾴδοντας· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει τὸν Κύριον.

10. Quæ quum peregeris, vir sacer, et jam admissus in vitam perpetuam, ut accipias laborum tuorum præmia, memento in primis miselli et humilis tui præconis, tum totius orbis, monachorumque præsertim, et omnium cum caldo amore recolentium tuam memoriam, ut salvi omnes sint a periculis et canticum tibi modulentur : Ideo pro nobis exora Dominum.

10. ἀγείρω C. — μνήσκου sic codd. et rhythmus pro μιμνήσκου.

LXI.

DE S. THEODORO SYCEOTA.

α'. Ὡς πυρίνῳ ἅρματι * ταῖς ἀρεταῖς, θεοφόρε, * ἐπιβὰς ἀνέδραμες * εἰς οὐρανίους οἰκήσεις· * ἄγγελος * μετὰ ἀνθρώπων * συμβιοτεύων, * ἄνθρωπος * σὺν τοῖς ἀγγέλοις * περιχορεύων· * διὰ τοῦτο ἀνεδείχθης * θαυμάτων θεῖον δοχεῖον, Θεόδωρε.

1. Igneo velut in curru tuis, o deifer, virtutibus ascendens, ad superas cucurristi sedes : qui angelus inter homines vixisti, tu homo cum angelis exultans : idcirco effectus es palam divina prodigiorum arca, Theodore.

β'. Θεία νῦν τοῖς πιστοῖς * πρόκειται καὶ εὐφρόσυνος * πανδαισία, * φαιδρὰν ἔχουσα τὴν ἀπόλαυσιν, * ἡ τοῦ θεοφόρου * μνήμη, συγκαλοῦσα * μεγαλοφώνως· * Δεῦτε, κραυγάζουσα, * τροφὴν ἀδαπάνητον * τῆς εὐωχίας * τῶν χαρισμάτων μου * πάντες δαψιλῶς κατατρυφήσατε, * καὶ τοῦ κρατῆρος * τῶν ἰαμάτων, * τῇ συνειδήσει καθαρᾷ, * ἐμφορηθέντες τὰς ψυχὰς, * ἐκβοήσατε πίστει· * Ἀληθῶς συ ἀνεδείχθης * θαυμάτων...

2. En divina, hilarisque prostat fidelibus mensa convivii, lautas præbens delicias, nempe theophori viri memoria, quæ grandi voce convocans : « Adeste omnes, clamat, « inexhausta in hoc convivio dulcedine « mearum gratiarum opipare fruamini, et « cum pura animarum conscientia, im- « pleamini poculo sanationum, et cum fide « vociferamini : Vere tu factus es divina « prodigiorum arca, Theodore. »

γ'. Δῶρον τοίνυν Θεοῦ * ἐπὶ τῆς γῆς ὁ ὅσιος * ἐκ σπαργάνων εὐθὺς * θείᾳ ἐδείχθη

3. Et Dei donum terræ apparuit justus, statim ab incunabulis, divina gratia favente,

LXI. *Theodqri* totum nomen in acrostichide lectum fuisse ne dubita, et dole mecum tam pauca superesse eximii operis, quod cæteris proximis nedum impar dixerim, præstantius mihi et antiquius est. De Romano cogitarem, nisi quid turgeret et infinita quædam cumularentur. Extat in taurin. f. 104. Cf. Bolland. xxii april. t. III, p. 32.

1. πρὸς τό· Ἡ Παρθένος. Hoc solum trop. ex duobus poematibus in Menæa exulat. — ἐμβιοτεύων σὺν τοῖς δύλοις T. Vix alibi elegantius vidi procemium, in quo nota quam argute distincti sint et concinne oppositi duo versiculi 5, 8, ἄγγελος, ἄνθρωπος.

2. Iterum πανδαισία, de qua jam ad Joannem, p. 485, hic vero grandior assurgit et πρόσωπον agit, nec parum confert ad dramaticam melodorum historiam. Melodus tamen noster, utpote serior, veteres agapas non nisi metaphorice respicit.

3. ἐδείχθη θείᾳ χαρ. T. — τελειοτάτης, scilicet ἡλικίας de qua ellipsi cf. Bos. v. 172. — σὺ in fine add.

χάριτι, * ἐμφαίνων τοὺς τρόπους * τοὺς τῆς εὐσεβείας, * καὶ προδεικνύων * τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ * τὰ σύμβολα ἅπασιν, * καὶ προκηρύττων * ἐν τῇ νεότητι * τῆς τελειοτάτης τὰ παράδοξα, * ἀεὶ μελέτῃ * ἔχων τὰ θεῖα, * καὶ τὰ ἐντάλματα Χριστοῦ * ἀποπληρῶν ὡς ἀληθῶς· * διὰ τοῦτο ἀξίως * σὺ ὑπάρχεις, ἐκβοῶμεν, * θαυμάτων...

cunctis patefaciens virtutis suæ signa, jamque in juventute auspicatus perfectioris ætatis prodigia, semper meditationi habens res divinas, et Christi præcepta sine defectu adimplens : Tu ergo merito, clamamus, factus es, o Theodore, divina arca prodigiorum.

δ'. Ὄντως, πάτερ σοφὲ, * σὺ ποταμὸς τῆς χάριτος * ἀνεδείχθης τῇ γῇ * ὑπὸ Θεοῦ, Θεόδωρε, * θαυμάτων προχέων * τὰ ῥεῖθρα ἐν κόσμῳ, * καὶ κατευνάζων * πάθη ἀνίατα, * καθαίρων καὶ πταίσματα * καὶ ἀπελαύνων * πνεύματα ἅπαντα * τὰ τῆς πονηρίας θείῳ πνεύματι· * διὸ καὶ στάντες * ἐν τῇ σορῷ σου, * ὡς ἰατρείῳ ψυχικῷ, * παρεστηκότες σοι πιστῶς, * ἐκβοῶμεν ἀπαύστως· * Ἐκ Θεοῦ σὺ ἀνεδείχθης * θαυμάτων...

4. Vere, pater sapiens, tu fluvius gratiæ super terram ostenderis, favente Deo, o Theodore, prodigiorum fluctus in orbem effundis, finem desperatis morbis imponis, peccata repurgas, et omnes averruncas nequitiæ spiritus, spirituali virtute; unde tuo loculo circum astantes, sicut in medica animarum officina, ad te cum fide clamamus semper : Deo jubente, tu factus es, Theodore, divina arca prodigiorum.

4. ὡς ἰατρεῖον ψυχικὸν T. An melodus respexit ad epigraphen foribus bibliothecæ alexandrinæ præfixam : ἰατρεῖα ψυχῶν? Ultima melodum ipsum Syceotam fuisse suadent.

Monitum de S. Joanne Therista.

Vix alius est in aureo illo Calabriæ sanctæ decimo sæculo, qui celebriorem meruerit memoriam, quam Joannes ille *Messor*, sive *Therista*, de quo in *Actis sanctorum* die febr. XXIV, t. III, p. 484, disputat Godofredus Henschenius. Genitus enim ex patre, in Saracenorum irruptione ad Calabriam occiso, in Sicilia natus est, matre tum in captivitatem et in prædonum ducis thalamum abducta : quæ fidei tenax filium in Calabriam direxit, ut baptismum reciperet. Nec christianus tantum, sed monachus et abbas factus, insignes socios habuit, inter quos Nilum et Bartholomæum Cryptoferratenses. Negat quidem Henschenius, qui post ambos conditores monasterii romani Joannem ait floruisse circa a. 1118. Sed frustra, cum ex canone, quem totum descripsimus, nomine Bartholomæi inscriptum, immo ex actis ab Henschenio relatis, ubi dicitur Joannes obiisse, vivente Guiscardo, duce Normannorum, palam sit Theristam vixisse ante medium sæculum XI; et cum jam grandævus fuisse videatur, decimo sæculo, tot sanctorum fecundo, ut diximus, jure restituitur. Hic nos parumper morari jubemur, grati animi memoria, cum ex monasterio Stylitiano S. Joannis Theristæ plures vaticani codices nobis obtigerint, inter quos sub num. 2008 unicum est et insigne tropologii veteris fragmentum. Ea vero quæ ex hoc in primis proferimus, tam pronum est Bartholomæo simul et Leoni Stylitiano, amborum canonum auctoribus, ascribere, quam ab altero utroque eadem auferre arduum et ambiguum esset. Quin condakii primum trop. et alia f. excidisse videntur, quibus inerat acrostichis Ἰωάννης, an sancti, an melodi latentis nomen retinens? An vero is Leo idem sit qui supra p. 437 lætas claudit cantilenas αἱ ἀγγελικαὶ, quis expiscabitur, cum etiam in Calabria alius sit Leo argenteæ ætatis scriptor, quin et Photii amicus, ut testantur quas manibus teneo litteras, ut puto, anecdotas?

LXII.

DE S. JOANNE THERISTA.

ΚΟΝΔΑΚΙΟΝ.

α'. Ὥσπερ ἐν ἄλσει ἔρνος ἐλαίας, * ὡς μῆλον ἐν τῷ δρυμῷ, * κρίνον ἐν τῷ ἀγρῷ, * ὡς ἐν ἀκάνθαις ἡδύπνοον * ῥόδον, εὑρόν σε τὸ θεῖον Πνεῦμα, * ἐξ ἀπίστων ἐξῆξε σοφῇ προνοίᾳ, * καὶ φωτισμῷ * τοῦ βαπτίσματος ὅλον ἐλάμπρυνε· * ἐντεῦθεν ἦρας ἐπ' ὤμοις * τὸν σταυρὸν, καὶ ὁσίως ἐμόνασας, * σκιρτῶσαν σάρκα κατέτηξας, * Ἰωάννη, ὁσίων τὸ καύχημα· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει τὸν Κύριον.

β'. Ἄριστος ὢν καὶ πρὸ τοῦ μονάσαι, * ἐξ οἰκείων ἱδρώτων * καὶ καυσώδους κόπου * τοὺς πεινωμένους διέτρεφες, * ἀσύγκριτον ποιῶν ἐργασίαν * ἐν τῷ θέρει, ὡς ἄλλος οὐδεὶς ἐν βίῳ * ὀνομαστὸς, * καὶ ἐπωνομασμένος ἐκ τούτου φανείς· * πρὸς τούτοις πόσει καὶ δίψει, * προσευχῇ καὶ δεήσει ἐγκαρτερῶν, * ναὸν σαυτὸν ἐπετέλεσας * καθαρὸν, καὶ δοχεῖον τοῦ Πνεύματος· * διὸ...

1. Sicut olivæ fruticem in luco, pomum in querceto, lilium in agro, sicut suaveolentem rosam inter spinas te cum invenisset divinus Spiritus, ex infidelibus eduxit, provida sapientia, atque baptismatis splendore totum te illustravit : inde sustulisti crucem in humeros, ac monasticen pie vovens, lascivientem emaciasti carnem, o Joannes, justorum gloria; ideo pro nobis, exora Dominum.

2. Optimus jam ante monasterium, tuis sudoribus et æstu laboris inopes nutriebas, promiscuam in messe operam navans, ut alius nemo in vita nobilis, tu qui ex hoc cognominatus esse videris : in potu præterea et siti, in oratione et precibus perstans, temet effecisti purum, ac Spiritus receptaculum : ideo...

ΤΡΟΠΑΡΙΟΝ.

γ'. Τὴν λαμπρὰν κατέλειψας νῆσον Σικελῶν, * ἐπαρχίαν ὄλβιον πατρὸς, * καὶ ταῖς μητρὸς πιστῆς παραινέσεσι, * τὴν Καλαβρίαν δὲ ἁγίαν κατέλαβες, * Ἰωάννη πάτερ ἡμῶν· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει τὸν Κύριον.

3. Claram reliquisti Siculorum insulam, felicem patris eparchiam, piaque matre hortante, in sacram appulisti Calabriam, Joannes pater noster; ideo pro nobis deprecare Dominum.

1. Ex vatic. 2008 f. 174 et vat. 2069 f. 150. Hirmus solemnis est τράνωσον. — ἐν τῷ ἰδρυμῷ in utroque cod. sic, nec refragatur rhythmus. f. ἐνὶ δρυμῷ. — ἔξαξε vat. 1, ἐξῆξε vat. 2. ut apud Roman. VIII, 8. Cf. Lob. l. l. 73. — σκιρτώσασα sic codd.

2. θέρει. Fuse describitur in actis miraculosa messis, qua non solum cognominatus, sed depingi solitus est cum œnophoro, falce et buccellato, inquit biographus vit. n. 11. — f. pro rhyth. κόπων τε καυσωδῶν. — ποιούμενος ἐργ. codd. — φανεὶς om. vat. 2. — πόσει v. 1, πίνει v. 2. Plura rhythmo repugnantia negleximus.

3. Aliud troparium sive ἀπολυτίκιον, cujus initium est : Μωϋσέως Δαυΐδ τε, extat in iisdem codd. Sed eadem omnino verba sunt, quæ de S. Nilo Cryptoferratensi vulgantur in die XXVI sept. cf. Horolog. Romæ a. 1677, p. 272; Liturgic. a. 1683, p. 321, Horol. a. 1772, t. II, p. 500. — σικηλὸν codd.

ΚΑΘΙΣΜΑ.

δ'. Ἐν σκηναῖς οὐρανίαις * ἡ καθαρὰ καὶ ἄμωμος * ψυχή σου χοροβατεῖ * σὺν ἀγγέλοις, ὅσιε, * καὶ σὺν πᾶσιν ἁγίοις, * καὶ ἐπὶ γῆς καὶ πάντιμος * σορὸς τῶν λειψάνων σου * ἐκτελεῖ παράδοξα * τοῖς πίστει προστρέχουσι· * δόξαν ἐκομίσω * παρὰ τοῦ στεφηδότου * ἀξίαν τῶν πόνων σου, * εἰληφὼς τὴν ἀντάμειψιν, * Ἰωάννη μακάριε· * πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ * τῶν πταισμάτων τὴν ἄφεσιν.

4. In tentoriis cœlestibus pura et innocens anima tua choros exercet cum angelis, juste vir, cumque omnibus sanctis, dum etiam in terris famosa tuarum exuviarum arca prodigia perficit fidelibus illuc accurrentibus : comparavisti a coronarum judice gloriam tuis congruam laboribus, mercede recepta, o beate Joannes : supplicare Christo Deo pro peccatorum venia.

ΣΤΙΧΗΡΑ.

ε'. Ὤφθης * ἀπὸ βρέφους ἀγαθὴν, * πάτερ, ἐκλεξάμενος ὄντως * μερίδα φίλος Θεοῦ, * πατρικὴν ἀσέβειαν * ἀπαρνησάμενος, * μητρικὴν δὲ εὐσέβειαν * ποθήσας ἐμφρόνως· * Ὅθεν συγχορεύεις νῦν * τῶν πρωτοτόκων σκηναῖς· * ἔνθα * μνημονεύων μὴ παύσῃ * τῶν ἐπιτελούντων σου πόθῳ * τὸ φαιδρὸν μνημόσυνον, μακάριε.

ς'. Θεῖον * προσκυνοῦντά σε σταυρὸν, * καὶ ταῖς ἐκκλησίαις, παμμάκαρ, * ἀεὶ σχολάζοντα, * καὶ φωτὸς δεικνύμενον * καὶ ἡμέρας υἱὸν, * οἱ τοῦ σκότους μὴ φέροντες * ἀπόγονοι βλέπειν, * τύπτοντες ἐμάστιζον, * καὶ σὲ κατηχίζοντα· * σὲ δὲ * διεφύλαττε χάρις * θεία εἰς πολλῶν σωτηρίαν, * ἀξιομνημόνευτε, πάτερ ἡμῶν.

ζ'. Λόγοις * πειθαρχήσας τῆς μητρὸς, * τὴν τῆς ἀσεβείας μητέρα * πόλιν κατέλιπες, * καὶ τὴν πρὸς εὐσέβειαν * φέρουσαν ἤνυες * ἄτραπον, παναοίδιμε· * ἐν ᾗ θείῳ

5. Sane ab infantia visus es, pater, Dei amicus, dum optimam elegisti partem, qui paternam repudians impietatem, pietatem matris ex animo amplexus es. Unde nunc cum primogenitis in eorum tabernaculis exultas, ubi memor esse ne desinas celebrantium cum amore tuam, o beate, memoriam.

6. Te divinam crucem cum adorares, et omnem tuam ad ecclesias curam conferres, o beatissime, te filium lucis ac diei ostendentem cernere non valuerunt noctis genimina, teque verberantes percutiebant, dum eos edoceres. Te vero custodivit divina gratia in multorum salutem, o pater, memoria commendabilis.

7. Sermonibus obediens matris, urbem impietatis fecundam deseruisti, eamque perrexisti semitam quæ ad religionem ducit, præclarissime : exempli porro Moysis,

4. Ton. VIII, juxta modulum : Τὴν σοφίαν, ex vatic. 2008, f. 73 et vat. 2060, f. 148. — ἀξίων τῶν πόνων v. 2. — στεφηδότου vox nova videtur. Καθίσματα canonibus ante condakion inseri solent.

5. Toni II, juxta modulum : Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου, ex iisdem codd. — ὤφθης, ut infra ἔνθα, duplex in tribus tropariis repetitum exemplum habes rarissimi versiculi dissyllabi, quod hactenus in toto volumine nondum repperimus. — Θεοῦ monosyll.

6. σταυρόν. Quædam hic innuuntur, de quibus acta silent, nisi quod referunt cruciculam fuisse a matre datam adolescentulo e Sicilia profecturo, qua persequentes Saracenos delusit.

7. πόλιν κατέλιπας vat. 2. Haud alia urbs illa est quam Messana, a Saracenis occupata usque ad annum 1060. Ante hunc igitur annum non

ζήλῳ, * ὥσπερ τὸν Αἰγύπτιον * πάλαι ὁ μέγας Μωσῆς, * οὕτως * καὶ αὐτὸς κατασφάξας * τὸν ἐχθρὸν καὶ βάρβαρον κύνα, * ἐκ θανάτου ἥρπασας ἀθώων ψυχάς.

olim Ægyptium pessumdantis, sic tu divino zelo actus infensum barbarumque canem perfodiens, a morte eripuisti innocentium animas.

ΚΑΝΟΝΕΣ.

Κανὼν ἦχ. α', φέρων ἀκροστιχίδα· Ἰωάννου μοι τὸ κλέος δοξασθήτω Θεριστοῦ, — ποίημα Λέοντος Στύλου.

Ὠδ. α', πρὸς τό· Ὡς ἐν ἠπείρῳ.

Ἱλασμὸν τῶν ἐπταισμένων * καὶ φωτισμὸν τῷ νοῒ παράσχου μοι * προθεμένῳ ἀνυμνεῖν, * ὁ Θεὸς, θεράποντα τὸν σὸν, * χορηγὲ τῶν ἀγαθῶν, * καὶ τῆς σοφίας πηγή.

Canon 1 toni, sub acrostichide : *Joannis Messoris decus a me commendetur,* opus Leonis Styliani.

Od. 1. Juxta modulum : *Ut in firma terra.*

Veniam delictorum et lumen menti concede mihi, o Deus, ineunti consilium celebrandi famulum tuum, o bonorum largitor et fons sapientiæ.

Ἕτερος κανὼν τοῦ ὁσίου, ἦχ. πλδ', ποίημα Βαρθολομαίου Ῥώμης, φέρων ἀκροστιχίδα· Σοὶ τοῦ Προδρόμου τῷ ἐπωνύμῳ κρότος.

Alius canon toni VIII, opus Bartholomæi Romani, sub acrostichide : *Tibi Prodromi nomen habenti plausus.*

Ὠδὴ α', πρὸς τό· Ἆσμα ἀναπέμψωμεν.

Σῶτερ, τοῦ ἐλέους ἡ πηγὴ, * ἡ τῆς σοφίας ἄβυσσος, * τῶν ἀγαθῶν ὁ δοτὴρ, * τὸ φῶς τὸ πρὸ αἰώνων, * φωσφόροις με φώτισον * τοῦ ὁσίου πρεσβείαις, * ὅπως τοῦτον φαιδρῶς ἀνυμνήσω.

Od. 1, juxta modulum : *Canticum offeramus.*

Salvator, misericordiæ fons., sapientiæ abyssus, bonorum dator, lumen ante sæcula, illumina me luculentis hujus sancti suffragiis, ut eum splendido hymno canam.

ΦΩΤΑΓΩΓΙΚΟΝ.

Ἄγγελοι τὴν μεγίστην ὑπομονήν σου * καὶ ἄνθρωποι ἐξίστανται ἐννοοῦντες, * δαι-

Mirantur angeli simul et homines, dæmonum vero turba cohorruit præ summa tua

solum Johannes obierat, sed jam carmina hæc in ejus laudem condita erant. — κατασφέξας v. 1, κατασφάγξας vat. 2.

Can. I. Unicum est Leonis Stylitiani opus, quod noverimus; vix enim ejusdem esse putem quæ in prooemio memini ex p. 436. — vat. 1 l. l. legitur de officio : Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου Θεριστοῦ τοῦ Στυλιτιανοῦ, sic cod.

Can. II. Ob secundum locum priore recentior videtur alter canon Bartholomæi, quem obiisse notum est a. 1060. — πηγὴ... ἄδυσσος... δοτὴρ, ut supra juxta veteres melodos.

Φωταγωγικόν. Sic constanter vocatur apud monachos Italo-Græcos quod cæteri extra triodium dicunt ἐξαποστειλάριον. Recitari solet post canones, fere absoluto officio matutino, quando lux exoritur. Respiciuntur ea quæ in vita sancti n. 8 referuntur. — ἢ ἀνθρώπων codd.

A Joanne nostro Therista discedere nolim, quin aliud adjiciam tam nomine quam opere barbarum, μεγαλυνάριον nempe (de quo vocabulo et carmine alias fusius), tantum in libris cryptoferratensium notum, effetæ prorsus et senescentis Græciæ fetus; metrum quidem affectat, modulumque in simili tropario de SS. Nilo et Bartho-

μόνων πλῆθὺς ἔφριττεν, * ὡς ἐτέλεις ἐν τῇ κρυμώδει λίμνῃ * στάσεις παννύχους, * αὐτοπροαίρετε μάρτυς, * καὶ μοναζόντων τὸ κλέος.

patientia, quales scilicet in frigido stagno integras stans transegisti noctes, o sponte tua martyr, monachorumque gloria.

lomæo. Cum igitur haud minus quam classica, etiam rudissima σχεδιάσματα ad accuratam melodiæ nostræ meditationem conferant, en quod habet Anthologion a. 1772, t. I, p. 631 :

Οὗτος ὁ Ἰωάννης ὁ Θεριστής,
υἱὸς κυβερνήτου,
ἐκ τῆς κώμης τοῦ Κυρσιανοῦ,
ἐκ τῆς βαρβαρίας
διῆλθεν εἰς τὸν Στύλον,
καὶ ἐπίσκοπος τοῦ Στύλου
ἔδωκε τὸ βάπτισμα.

LXIII.

DE S. SIMEONE IN MONTE MIRABILI.

α'. Τὰ ἄνω ποθῶν, * τῶν κάτω μεθιστάμενος, * καὶ ἄλλον οὐρανὸν * τὸν στῦλον τεκτηνάμενος, * δι' αὐτοῦ ἀπέστραψας * τῶν θαυμάτων τὴν αἴγλην, ὅσιε· * εἰς ἀεὶ Χριστὸν τὸν Θεὸν * ἀπαύστως δυσώπει ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

β'. Ἡ παμφαὴς τοῦ μάκαρος μνήμη * ἄλλη ὤφθη ἡμέρα * σωτηρίας ἡμῖν, * λαμπρότητι τῆς ἀσκήσεως * νύκτα βαθεῖαν παθῶν μειοῦσα, * καὶ πανάρετον πρᾶξιν φωτοβολοῦσα, * ἐν ᾗ φαιδρῶς * ὡς ἀστέρες φανέντες, πάντες πιστοὶ, * τοὺς ὕμνους ἐν εὐφροσύνῃ * Συμεὼν τῷ φωστῆρι προσάξωμεν· * ἐξ ὕψους γὰρ φωτίζει ἡμᾶς, * καὶ δίδωσιν εἰρήνην πᾶσιν ἡμῖν, * ἀπαύστως πρεσβεύων ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

1. Superna anhelans, inferis sublimior, et in alterum cœlum tuam fabricans columnam, inde fulgura splendidorum prodigiorum vibrasti, o sancte : in æternum sine fine Christum Deum pro nobis omnibus exora.

2. Luculenta beati memoria altera salutis dies nobis orta est, quæ ascetico splendore profundam passionum noctem minuit, omniumque virtutum praxi lucem ejaculatur : in qua nitide sicut sidera coruscantes, o fideles, hilares hymnos Simeoni jubari cuncti voveamus : ab alto enim despiciens nos illustrat, et dat pacem omnibus nobis, sine fine orans...

LXIII. Nonnullos tandem ex melodis, pro eorum modestia, post cæteros ponimus, nobile tamen sumens exordium ab illo Simeone a Monte mirabili dicto, cujus plurima extant in menæis vulgata, octobr. II et XXVI, decembr. XXV, jan. VI, mart. VI, quæ alias fortasse diligentius excutere juvabit. Colitur die XXIV maii, floruit annis 569-595, uno sæculo circiter post alterum ejusdem nominis stylitam. Acta extant apud Boll. maii t. V, p. 298; opera satis conspicua, in Patrol. gr. t. LXXXVII, p. II, col. 2965. Quæ hic damus, tenuia sunt, lectorique illum revocant bœoticum melodum, qui supra p. 210 laudes alterius Simeonis rudi stramine texit. Inscripta sunt in corsin. f. 112 : Μηνὶ μαίῳ ιδ' (sic) κονδ. τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ θαυμαστοῦ ὄρους, ἦχ. β'.

1. Ibid. πρὸς τό· Τὰ ἄνω ζητῶν, v. p. 210. — καὶ ἄλλον læderet metrum, nisi fieret elisio vel solita synalœphe ob compendium ουνον. correxit tamen anth. rom. καὶ ὡς οὐρανόν. — τῇ αἴγλῃ C. ven. — καὶ Χριστῷ τῷ πάντων Θεῷ πρεσβεύεις ἀπαύστως ὑ. π. ἡ. rom. ven. in quibus non plura.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. — προσάξωμεν toties jam lectum, ab aoristo byz. ἦξα pro ἤγαγον, modo notatur in ἐξῆξε. — βλέπων ante φωτίζει interpol. C. — Pro rhythmo καὶ εἰρήνην ἡμ. δίδωσι.

γ'. Ὡς φοβερὰ τὰ ἔργα σου, πάτερ! * καὶ γὰρ σαφῶς ἐκ μήτρας * ἡγιασμένος Θεῷ, * τοῖς θαύμασι κεχρημάτικας, * Μάρθας τῆς ὄντως ἐσθλῆς ὁ γόνος * ἥ σε ἔτεκεν θείᾳ ἀποκαλύψει * ἄλλον Σαμψὼν, * ἀλλοφύλων δαιμόνων ὀλοθρευτήν· * ἐκεῖνος ἐξηπατήθη * ἡδοναῖς Δαλιδάδος καμπτόμενος· * αὐτὸς δὲ ἔχων τὴν θείαν ἰσχὺν, * τὸν δόλιον Βελίαρ ἐνίκησας, * ἀπαύστως...

3. Quam formidanda opera tua, pater! aperte enim ex utero a Deo sanctitati dicatus, ex miraculis nomen habuisti. Sane nobilis illius Marthæ filius es, quæ te ex divina revelatione peperit, ut alterum Samsonem, sed allophylorum istorum dæmonum exterminatorem. Ille deceptus est, Dalilæ libidinibus prostratus : tu vero divina virtute non destitutus, versipellem Belial vicisti, sine fine exorans...

δ'. Δρᾶμα φρικτὸν θηλάζων ἐδείκνυς· * θηλὴν ὄντως τὴν λαιὰν * οὐκ ἤθελες λαβεῖν· * καὶ γὰρ ψεκτὰ τὰ εὐώνυμα. * Ἀλλὰ γάλακτι σεπτῷ ἀμέλγει, * ἐξ οὗ ἔσχες βούτυρον τῶν ἀρετῶν σου· * ὅθεν τρυφῶν, * ἀπηρεύξω παντοίαν βρῶσιν σχεδόν. * Ὢ χάρις ἁγίου βρέφους! * ἀναλάμψας φιλάρετος ὢν.... * βρώσει μικρᾷ κακίαν παθῶν, * ἀσπάζῃ δὲ ἁγνείαν, ἐγκράτειαν, * ἀπαύστως πρεσβεύων...

4. Stupendum facinus lactans ostendisti : nutricis mamillam sinistram nolebas accipere : reproba enim sunt quæ sinistra. Verum lac mulsisti eximium, butyrum habebas tuarum virtutum, quibus delectatus, omnimodas fere dapes respuisti. O innocentis pueri gratia! virtutum amans, lucem effundens, ex tenui cibo libidinum flagitia [cohibuisti], amplexus autem castitatem, temperantiam, ora semper...

ε'. Ἡ πρὸς Θεὸν τελεία σου σχέσις * ἔτι ὄντα παιδίον * τοῦ τελείου ἀνδρὸς * τὰ ἔργα ἔχειν ἐδίδαξεν· * ὅθεν ἐρήμους τόπους ἀμείβων, * ὁδηγούμενος, μάκαρ, ὑπὸ ἀγγέλου, * ἰχνηλατῶν * τοῦ Προδόμου τὸν βίον καὶ Βαπτιστοῦ· * οὗτος καὶ προμεταστάντι * ἐκ Θεοῦ σοι ἐφάνη, τρισόσιε· * σὺν τούτῳ δὲ ἔχων τὴν πίστιν θερμὴν, * ὡς πρόβατον θηρίοις συνέζησας * ἀπαύστως πρεσβεύων...

5. Perfecta erga Deum tua vivendi ratio te puerum adhuc viri perfecti opera facere docuit; unde loca deserta petens, ductus ab angelis, o beate, premis vestigia Prodromi, vitamque tenes Baptistæ. Iste quoque tibi, ex hac vita migranti, Dei jussu apparuit, ter innocens; quocum pro fervida fide tua, ut agnus inter feras vixisti, sine fine orans pro omnibus nobis.

3. Plura rhythmo adversa parce imperito melodo, qui melius scripsisset καὶ σαφῶς γὰρ — tum contraxit ἁγιᾶσμ. aut Θεῷ fecit monosyll. neglexit σε. et f. creavit genitivum Δαλιλάδος pro Δαλιλᾶς. — αὐτ' οὖν C. — ἰσχὺν auget v. una syllaba, ut sæpe.

4. Melodus dicere debuit τὴν λαιὰν (λεὰν C) θηλὴν ὄντως et infra ἀλλὰ σεπτῷ, tum βούτυρον ἔσχες. — ἢ ἔθελες C contra rhythm. — ἐξ οὗ add. — ὅθεν τρυφὴν C. inconcinne — post ὢν verbum deest, f. κρατεῖς.

5. Malim ἰχνηλατεῖς — αὐτὸς γὰρ καὶ C. — omitte δὲ aut legerit melodus δ' ἔχων contra cæterorum consuetudinem. — τρισόσιε Studitas sapit. Pro mirabilis stylitæ honore potius quam melodi gratia, moras in notulis nexuimus. — Hoc adde cæteris supra odariis, sive undecimum, vix autem absolutum. XII ad calcem habes.

LXIV.

DE S. ATHENOGENE.

α'. Ἀνελθὼν ἐν τῷ ὄρει,
ὡς φῶς προῆλθες·
κατελθὼν ἐν τῇ μάνδρᾳ,
τέκνα οὐχ εὗρες·
καὶ τῷ σταυρῷ ἀνεβόας, μακάριε·
Ποῦ μου τὰ τέκνα,
σταυρὲ πανσεβάσμιε;
Ἀθηνόγενες πολύαθλε·
διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει τὸν Κύριον.

1. Ascendens in montem,
ut lux procedebas;
descendens in cellam,
filios non repperisti.
Tum cruci clamavisti, o beate:
« Ubi filii mei sunt,
« o crux augustissima! »
Hæc tu, fortissime Athenogenes:
ergo pro nobis exora Dominum.

β'. Ὥσπερ φοῖνιξ, τὸ πρότερον * ἐν τῇ ἀσκήσει ἀνθήσας, * ἐν τοῖς ἄθλοις πάλιν δὲ, * καθάπερ κέδρος ὑψωθεὶς, ὅμιλον * μαρτύρων Χριστῷ προσῆξας * θείαις σου, μάκαρ, διδασκαλίαις, * μεθ' ὧν πίστει σε * τιμῶμεν, ἱερομάρτυς, * Ἀθηνόγενες σοφέ.

2. Ut palma, primum ascetico flore crescens, postmodum autem in prœliis ut cedrus in sublime ascendens, turbam martyrum Christo obtulisti, per tua, o beate, hortamenta; quibus cum sociis te in fide celebramus, sacer martyr, sapiens Athenogenes.

PHOTAGOGICA.

γ'. Μὴ πτήξας ὁ δεκάριθμος
χορὸς τῶν ἀθλοφόρων σου
τὰς ἀπειλὰς τῶν τυράννων,
Χριστὸν Θεόν σε κηρύττει,
καθυπομείνας θάνατον,

3. Nihil formidans decuplex
pugilum tuorum manipulus
minas tyrannorum,
te Christum esse Deum renuntiat,
sustinens mortem,

LXIV. Sicut compertum est ex Basilio Magno *De Sp. Sancto* c. 26 BB. t. IV, p. 62, prisco melodo et martyri Athenogeni veterem hymnum qui excidit, tributum fuisse, ita vix dubium quin falso eidem ascribatur hymnus vespertinus Φῶς ἱλαρὸν, de quo nos alias. Colitur Athenogenes die Julii XVI, et infra ut melodus invocatur.

1. Priora trop. accepi ex unico et raro Horol. crypt. a. 1677. Primum est juxta modulum τῷ Θεῷ ἀπὸ μ. Respicit ea quæ Metaphrastes refert, de mœrore Athenogenis ob captos decem ejus discipulos : « Adveniens vir Dei in monasterium, « non inventis fratribus, it in oratorium : flens « autem dicebat ei quæ illic stabat cruci : « Ubi « sunt fratres quos tibi commendavi? Quis con- « suetas preces mecum emittet etc. » Quæ acta Sollerius dure exagitat, ut quæque metaphrastica Bollandistæ. Sed hæc saltem ex arbitrio non videntur excogitari, nec parum faciunt ad annosam S. crucis venerationem. Quanto magis, si, ut quidam volunt, hic martyr esset sæc. II, Clementi Alexandrino æqualis. At unum esse martyrem sub Diocletiano igne passum docte evincit Sollerius ad Jul. t. IV, p. 216. Cf. Surius, t. IV, p. 223, Colon. 1579. — Ex duobus verbis cum abl. pro accus. seriorum opus proditur.

2. Tacetur iterum hirmus, quem tamen multum accedere putem ad notum τὸν φωστῆρα, cum præcedenti connecti solitum. — ἐν τοῖς ἄλλοις Horol. male. — τρισμάκαρ id.

3. Ex vat. 1839, f. 128. πρὸς τό· Γυναῖκες ἀκουτίσθητε. Caveat lector diligens, ne rarius existimet hoc carmen novem æqualium octosyllaborum, cujus nullum hactenus exemplar aliud datum est, cum photagogica non sint nostri argumenti. Post condakia enim et canones in coronidem, ut

στρεβλώσεις, πῦρ καὶ μάστιγας,
καθηγητὴν τὸν ἔνδοξον
Ἀθηνογένην πλουτήσας,
μεθ' ὧν σὺν σοὶ βασιλεύει.
δ'. Ὑψηγορίαις, πάνσοφε,
τῶν τερπνῶν σου ᾀσμάτων
τὰ τοῦ Χριστοῦ δραστήρια
ἐκελάδησας, πάτερ·
καὶ τῶν ἁγίων ἁπάντων
ἄθλους τε καὶ τοὺς βίους
μελουργικῶς κατέστεψας.
αὖθίς τε ἡμῶν μνημόνευε,
Ἀθηνόγενες μάκαρ.

torturas, ignem et flagella,
ut qui doctore egregio
Athenogene ditatus est,
quibuscum tecum regnat.
4. Sublimiori loquela, sapientissime,
tuorum amœnorum canticorum,
quanta Christus effecerit,
cecinisti, o pater;
sanctorumque omnium
certamina et vitas
melodicis coronasti encomiis :
rursus nostri quoque recordare,
beate Athenogenes.

dixi, officii matutini incidunt. Sed sexcenta trop. ejusdem moduli sive vulgata, sive neglecta, per totum annum occurrunt, neque alia in integro codice quodam vat. leguntur.

4. Ibid. πρὸς τό· Τοῖς μαθηταῖς. Non defuit olim curiosus lector, qui deoscularetur blandam de Virgine cantilenam : Ὅλη σεμνὴ ὑπέραγνος, ὅλη ὑπεραγία, quam primam in lucem misit *Hymnographia Eccl. gr.*, p. 17. Sed hoc tr. nec minus frequens quam superius singulis fere diebus est, neque inconcinnius, quum alternis similibus versiculis haud sine venusta varietate contexatur. Hic vero demum melodi Athenogenis poemata inexpectato lumine collustrantur, cum diserte memorentur et carmina de Christi miraculis, et martyrum encomia, et sanctorum omnium biographica monumenta : quæ quidem distinctius recensentur, quam ut ludus tantum sit lascivientis melodiæ. Sed quis talia fando unquam audivit? — Ex duplici porro photagogico, cum alterum non sit de more theotokion, inferre lubet, primum, in hac coronide officii solitos esse usurpari amœnissimos modulos, deinde prolixiora fuisse olim hæc poematia, quam nunc ex perpetua lege unicum in clausula ponendi (verbo sit venia) ἐξαποστειλάριον. — Quod spectat ad veterem hymnum φῶς ἱλαρὸν, adde quod notaverunt cl. viri anglicani : « Immo quod adduxit Basilius, antequam commemoraverat Athenogenem, quem aiunt Clementi Alexandrino σύγχρονον fuisse (Smith. *Misc.* I, 151), hunc hymnum, dictæ doxologiæ testem, ob antiquitatem ejus, idcirco vel etiam Athenogene vetustius aut saltem ejusdem ætatis carmen videtur habendum esse. Cavius autem in diss. de libris et off. Græcor. *Hist. litt.*, p. 27 hæc habet : « Addam quod ante me nota« runt Usserius et Fronto Ducæus, gentiles olim « talem quamdam formulam usurpasse. Certe « teste Varrone, de ling. lat. lib. V, p. 46, Græci « cum lumen affertur, solebant dicere : Φῶς « ἀγαθόν. Quid mirum igitur si haberent Chri« stiani quod Gentilibus opponerent, suum « nempe Φῶς ἱλαρὸν, in laudem Domini nostri, « qui ἀπαύγασμα τῆς δόξης Dei Patris ab Apostolo « dicitur. » Hæc Routhius in Reliq. sacr, ed. II, t. IV, p. 519, cf. *Proleg.* nostra art. III, § 3.

LXV.

DE S. ANDREA CRETENSI.

α'. Σαλπίσας τρανῶς * τὰ θεῖα μελῳδήματα, * ἐδείχθης φωστὴρ * τῷ κόσμῳ τη-

1. In tuba clare vibrans divinas melodias, mundo apparuisti jubar longe corus-

LXV. Ἦσα, *cecini*, inquit in acrostichide melodus qui hoc monumentum exegit, parvum quidem, sed integrum, affabre expolitum, dogmaticum, at post Iconomachos, fort. in Studitarum palæstra conditum. Eidem melodo hoc et duo sequentia facile tribuam. Extat in taurin. f. 126. S. Andreas Cretensis colitur die X Julii.

1. Ibid. πρὸς τό· Τὰ ἄνω, ἦχ. β'. Procemium so-

λαυγέστατος, * τῷ φωτὶ λαμπόμενος * τῆς Τριάδος, Ἀνδρέα ὅσιε, * ὅθεν πάντες βοῶμέν σοι· * Μὴ παύσῃ πρεσβεύων * τοῦ σωθῆναι ἡμᾶς.

β'. Ἥλιος ὤφθης τῇ οἰκουμένῃ, * ἐκ παστάδος ὡς γίγας, * τῆς νηδύος τῆς σὲ * τεκούσης ἐκπορευόμενος, * καὶ ἀμαυρῶν πᾶσαν γλωτταλγίαν * τῶν Χριστοῦ ἀθετούντων εἰκόνα θείαν, * καὶ τῆς αὐτοῦ * παναγίας μητρὸς, καὶ πάντων ὁμοῦ * τῶν πίστει καὶ ἀληθείᾳ * ἀθλησάντων ἁγίων ἐνδόξων αὐτοῦ, * ὁσίων τε καὶ ἱεραρχῶν, * δι' ὧν πίστει σε μέλπων, κράζω ἀεί· * Μὴ παύσῃ...

γ'. Σοῦ τὰ διδάγματα τίς ἐξείποι, * ἱεράρχα Κυρίου, * τῶν Κρητῶν ἡ κρηπὶς, * Ἀνδρέα θεομακάριστε; * ἤχησας γὰρ καθάπερ κιννύρα, * καὶ ἐδίδαξας πάντας διπλοῦν τῇ φύσει * σέβειν Χριστὸν, * ὡς Θεόν τε καὶ ἄνθρωπον τέλειον, * παθόντα μὲν κατὰ σάρκα, * ἀπαθῆ δὲ θεότητι μείναντα· * διὸ φρονοῦντες οὕτως σαφῶς, * ἐπαξίως σε μέλποντες, κράζομεν· * Μὴ παύσῃ...

δ'. Ἅπασα γλῶττα πρὸς εὐφημίαν * νῦν ἡττᾶται, Ἀνδρέα, * ἱεράρχα Χριστοῦ, * τῶν σῶν λογίων, θεσπέσιε· * ὥσπερ γὰρ φοῖνιξ οὐρανομήκης * ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου σαφῶς ἐδείχθης, * καρποδοτῶν * τοῖς πεινῶσι τὰ θεῖα διδάγματα, * καὶ πάντας ἀναβιβάζων * πρὸς τὴν θείαν ἀνάβασιν, ὅσιε· * διὸ καὶ νῦν ἀγαλλόμενοι * ἐπαξίως σε μέλποντες, κράζομεν· * Μὴ παύσῃ πρεσβεύων * τοῦ σωθῆναι ἡμᾶς.

cans, luce Triadis luminosum, Andrea sacer; unde cuncti ad te clamamus : « Ne desinas suffragiis tuis nos salvos facere. »

2. Sol apparuisti orbi, ut gigas e thalamo, exiens ab utero genitricis; et obscuravisti omnem garrulitatem insultantium sacræ imagini Christi, ejusque matris sanctissimæ, et omnium simul qui fide et gloriose certarunt, sanctorum ejus et pontificum, per quos te in fide canens, exclamo semper : Ne desinas...

3. Quanta docueris, quis enarrabit, pontifex Domini, Cretensium basis, Andrea in Deo beate? Insonuisti enim perinde ac cithara, et omnes erudivisti, ut adorent Christum in duplici natura, perfectum Deum sicut et hominem, patientem in carne, pati nescium divinitate; idcirco idem nos sentientes manifeste, justis te hymnis laudantes, clamamus : Ne desinas...

4. Nulla lingua est quæ non deficiat, si tua oracula laudaverit, Andrea, Christi pontifex, a Deo afflate; sicut enim palma usque ad cœlum sublimis, in domo Domini palam extitisti, pro fructu inopibus præbens tuas divinas doctrinas, omnesque promovens ad deificam ascensionem, o sancte; ideo et nunc gaudentes, merito te canentes, pangimus : Ne desinas tuis nos suffragiis salvos facere.

lum editi habent. Ad magnum Andreæ canonem, in quadragesima celebrem, hic et infra respicitur. — σαλπίσας pro σαλπίγξας vett. ut notat Lobeck, l. l. 191.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. Cf. Ps. XVIII, 5. — τῆς σὲ insolito acc. ob rhythm. — τὴν θ. εἰκ T. Haud exigua hic memorantur Andreæ opera de ss. imaginibus, ex quibus tamen unum quod sciam superest tenue fragmentum, sat recenter in lucem editum a cl. Boissonade in *Anecd.* t. IV, p. 471.

Diem vero expectant, merenturque multa grandium canonum poemata, quorum Andreas aut primus aut inter primos conditor fuit præstantissimus. Plura suo tempore.

3. ἀπαθῆ τε T. — κράζωμεν bis T.

4. In melodis rara, sed nova non sunt οὐρανομήκης, καρποδοτῶν, ἀναβιβάζων, etc., quæ sane magis Studitis quam cæteris frequentia sunt. — Si nihil acrosticho deest sat raro, melodus uno verbo omnia eleganter cumulavit : ᾖσα, *cecini*.

LXVI.

DE S. THEODORO STUDITA.

α'. Τὸν ἀσκητικὸν * ἰσάγγελόν τε βίον σου * τοῖς ἀθλητικοῖς * ἐφαίδρυνάς σου πάθεσι, * καὶ ἀγγέλοις σύσκηνος, * θεομάκαρ, ὤφθης, Θεόδωρε, * σὺν αὐτοῖς Χριστῷ τῷ Θεῷ * πρεσβεύων ἀπαύστως ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

β'. Τῶν ἀσκητῶν τὸ ἔκλαμπρον κάλλος, * τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας * τὸ ἑδραίωμα, νῦν * Θεόδωρον εὐφημήσωμεν· * νέος γὰρ στῦλος πυρὸς ἐφάνη, * καταφλέγων τὰς δόξας αἱρετιζόντων, * τῶν δὲ πιστῶν * δᾳδουχῶν τὰς ψυχὰς πρὸς πίστιν ὀρθὴν, * εἰς θείαν πόλιν τὴν ἄνω, * Ἰσραὴλ ὥσπερ ἄλλον εἰσήγαγεν· * αὐτῷ συμφώνως βοήσωμεν· * Παμμακάριστε πάτερ, μὴ λάθῃ Χριστῷ * πρεσβεύων ἀπαύστως...

γ'. Ὄντως Θεὸν ἐξ ὅλης καρδίας * ἀγαπήσας, παμμάκαρ, * τὸν σταυρόν σου θερμῶς * ἀράμενος ἠκολούθησας, * κόσμον μισήσας καὶ τὰ ἐν κόσμῳ, * προσπαθείας σαρκός τε τὸν νοῦν ἐκσπάσας, * θεῖον εὐθὺς * καταγώγιον, πάτερ, τοῦ Πνεύματος * ἐδείχθης, ἠγλαϊσμένον * ἀρεταῖς, ταπεινώσει δὲ μάλιστα· * ἐντεῦθεν κράτος τῶν ἀρετῶν * τῇ ἀγάπῃ πλουτήσας ἐκράτεις, Θεῷ * πρεσβεύων ἀπαύστως...

δ'. Ὕψωσας βίον τῶν μοναζόντων, * τῶν ἐν τοῖς κοινοβίοις, * ἑαυτὸν τεθεικὼς * ὑπόδειγμα ἀκραιφνέστατον· * ὑποταγεὶς ἀόκνως ποιμένι, * εὐπειθείας καρπὸν τὴν ἡγεμονίαν * ἐκ τοῦ Θεοῦ * ἐπαξίως λαμβάνεις σῶν φοιτητῶν· * φανεὶς γὰρ δεξιὸς πάνυ, * τῷ κλεινῷ

1. In ascesi vitam angelis similem nobilitasti athletarum doloribus, et cœlestium hospes, in Deo beate Theodore, visus es cum illis coram Christo Deo supplex, eum non desinens orare pro omnibus nobis.

2. Ascetarum fulgens decus, Ecclesiæ Christi firmitatem, Theodorum nunc plausu excipiamus; nova enim columna ignis apparuit, comburens sententias hæreticorum, fidelium vero mentes, prætenta face, ducens ad fidem rectam, quos ad deificam civitatem supernam, sicut alterum Israel, provexit, cui concordi voce clamemus : Beatissime Pater, ne obliviscaris Christum sine fine exorare...

3. Vere Deum toto corde amans, beatissime, tuam crucem alacriter tollens, Christum secutus es; mundum odio habens et mundana, carnisque ab infirmitate mentem expediens, divinum statim factus es Spiritus receptaculum, o pater, amœne ornatum virtutibus, maxime humilitate; unde pollebas robore virtutum, charitatis ope ditatus, Deum non desinens...

4. Altius promovisti monachorum vitam cœnobia inhabitantium, tui ipsius proponens exemplum sublimissimum; impigre enim te pastori subjiciens, obedientiæ in præmium accipis a Deo ducatum tuorum discipulorum. Fulgens enim gratissimo de-

LXVI. Sunt quidem hic et infra multa Studitarum verba, sed deferbuit æstus, ingenii impetus occidit; neque absoluta videntur, cum præter melodi nomen, expectetur in acrostichide : Τοῦ ταπεινοῦ... Extat in corsin. f. 13.

1. πρὸς τό· Τὰ ἄνω, dein τράνωσον, ut supra. Tantum procemium in edd. superest. — σου codici add. ante πάθεσι.

2. ἐκλαμπροκάλλος sic C uno verbo.

3. τὸ κράτος C. — ἐκράθης C.

4. ἑαυτῶν τεθηκὼς C. — ὑποταγεὶς γὰρ ἀόκ. τῷ σῷ ποιμ. multum abundant in C. — τῶν σῶν φ. C. — δεξιῶς C. — ὡς στήριγμα ὅρους καὶ C. — λάθῃς C.

σου πατρὶ ὑποτίθεσαι, * στήριγμα ὅρου καὶ μίμημα, * τῶν βοώντων σοι πάτερ· Μὴ λάθῃ ἀεὶ * πρεσβεύων...

ε'. Τῷ νομοθέτῃ τῷ θεσπεσίῳ * τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας, * Βασιλείῳ, σοφὲ, * ἀκολουθήσας πανάριστα, * πόῤῥω τὰ νόθα τῶν ἀσκουμένων, * οἷον δοῦλον καὶ θῆλυ μὴ ἔχειν κτῆνος, * βίῳ τῷ σῷ * τὰς αὐτοῦ ὑποθήκας δεικνύων σαφῶς· * διόπερ δεύτερον πάντες * καὶ τῷ λόγῳ καὶ τρόπῳ Βασίλειον * κατέχομεν, οἱ μονάζοντες, καὶ βοῶμεν· * Μὴ λάθῃ...

ϛ'. Ἆθλον ἐν πρώτοις φιλοσοφίας * ἤνεγκας, ἐκμοχλεύων * ἐκ τῆς μοναδικῆς * τριάδος ἤθη κοσμότροπα· * ὃν ἂν ἐντεῦθεν εὕρηκας, πάτερ, * ἀντιπίπτοντά σοι καὶ ἀντιμαχοῦντα, * τὸν σὺν Θεῷ * ἐκνικήσας σὺν πόνοις καὶ θλίψεσι· * πατέρων θεῖαν, παμμάκαρ, * κατορθοῖς πολιτείαν πανάριστον, * τὰ πάλαι νέα ἀποδεικνὺς, * ἐκμαγεῖον σαυτὸν θεοείκελον· * πρεσβεύων μὴ λάθῃ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

core, ab insigni patre præpositus es, ut regulæ fulcrum et exemplar, clamantium ad te pater : Ne desinas...

5. Legislatorem Ecclesiæque Christi doctorem divinum Basilium optime æmulatus, o sapiens, longe misisti quæ aliena monachis sunt, ut servum qualemcumque habere aut jumentum femineum, vita tua illius declarans regulas; alterum Basilium et sermone et opere nos idcirco te omnes monachi æstimamus, et clamamus : Ne cessa...

6. Ante omnia obivisti philosophiæ palæstram, ex triplici vita monastica expellens mundanas consuetudines; unde si quem invenisti obsistentem tibi, pater, et te oppugnantem, vicisti eum, Deo favente, per labores et ærumnas; patrum divina instituta ad pristinam, o beatissime, normam revocasti, antiqua in nova convertens, teque verum exhibens exemplar Deo simillimum: ne desinas orare pro omnibus nobis.

5. ὑποθῆκαι, vel ὑποτυπώσεις dicuntur quoque regulæ Theodori quas primus edidit Maius in Bibl. nov. PP. t. IV, p. 91 sqq.

6. τοῦ μοναδικοῦ C. — τριὰς dicitur monastica vita, sive ob triplex genus anachoretarum, cœnobitarum et mixtorum seu μιγάδων, de quibus pluries; sive ob triplex votum, cujus tamen formula ἀποδεικτικὴ recentior est. — ὃν σὺν Θεῷ C.

LXVII.

DE S. METHODIO PATRIARCHA CP.

α'. Ἐπὶ τῆς γῆς * ἠγώνισαι, μακάριε, * καὶ οὐρανοὺς * ἐκληρώσω, Μεθόδιε, * ὡς τρανώσας ἐν τοῖς πέρασι * τὴν τῶν εἰκόνων προσκύνησιν· * ἐν πόνοις γὰρ καὶ μόχθοις

1. In terra luctatus es, beate, et cœlos sortitus es, o Methodi, dum asseruisti in fines usque imaginum venerationem; in laboribus enim et ærumnis supra modum

LXVII. Ut liquet ab elencho operum S. Methodii, quæ fuse descripsimus inter *Jur. eccl. Græc. hist. et monum.*, t. II, p. 353, 354, multo nomine Methodius pertinet ad melodos, quorum inter veteres ultimus est qui canones iambicos sculpserit. Cave ne quadam sermonis similitudine hic Theodorum Studitam agnoscas, cum XX circiter annis ante S. Methodium obierit. — Cæterum potius Josephi quam cujusdam Studitæ, magistrum referentis, opus habemus, ex taurin. f. 116, ad diem XIV Junii, in quo menæa nudam memoriam S. patriarchæ referunt.

1. πρὸς τό· Τοὺς ἀσφαλεῖς, unde sequitur solitus hirmus τράνωσον. — διάγειν T. Nonnulla minus cohærent cum hirmo Romani. De S. Methodii agonibus cf. *Jur. eccl.* l. l.

περισσοτέρως * διάγων, οὐκ ἐπαύσω ἐν παῤῥησίᾳ * ἐλέγχων ἀθετοῦντας τὴν εἰκόνα Χριστοῦ.

versatus, non cessasti fortiter redarguere imaginis Christi contemptores.

β'. Ἁμαρτιῶν μοι λύσιν παράσχου, * τοῦ ὑμνῆσαι ἀξίως * τοὺς ἀγῶνας τοὺς 'σοὺς, * Μεθόδιε ὦ πανόλβιε· * λάκκῳ βαθεῖ γὰρ σὺ ἐνεβλήθης, * ἵνα πρώην ψυχάς, τὰς κατεχωσμένας * ἐν τῷ βυθῷ * τῆς ἀγνοίας, ἑλκύσας πρὸς ἔλλαμψιν * τῆς θείας φωτοχυσίας, * ἐκδιδάξῃς σαφῶς τὴν ὑφήλιον, * τὴν θείαν ὄντως καὶ ἄῤῥητον * τοῦ Χριστοῦ προσκυνεῖν ἀνατύπωσιν, * ἐλέγχων...

2. Peccatorum veniam concede mihi, ut digne tua canam certamina, longe fortunate Methodi. In foveam enim altam ejectus fuisti, ut animas in profundo ignorantiæ sepultas educens ad claritatem divinæ illustrationis, doceres splendide, ubique sub sole colendum esse divinum et ineffabile Christi ectypum, redarguens...

γ'. Νῦν καταυγάζει τοὺς ἐν τῷ σκότει * ἡ φωσφόρος σου μνήμη, * ὡς ἡμέρα φαιδρά, * ἀχλὺν τοῦ σκότους διώκουσα· * φῶς γὰρ δογμάτων σου ἀπαστράψας, * ἀπενέκρωσας πάντας τοὺς ἀθετοῦντας * τὴν εὐπρεπῆ * τῶν εἰκόνων καὶ θείαν προσκύνησιν, * ἣν βλέπων κρατυνομένην * Ἰαννῆς τὸ καθόλου ᾐσχύνετο, * Ἰούδας ἄλλος γενόμενος, * τὴν μορφὴν τοῦ Χριστοῦ ἀπωθούμενος· * ἐλέγχων...

3. Nunc jacentibus in umbra emicat lucifera tua memoria, ut clara dies, dissipans mortis caliginem. Lumen enim tuorum dogmatum vibrans ut fulgur, interemisti omnes contemptores sacræ ac venerandæ religionis erga icones; quam videns confirmatam, totus erubuit Jannes iste, alter Judas, Christi formam despectui habens: quem tu fortiter redarguis, imaginis Christi contemptorem.

2. ὦ add. — ἵνα τὰς πρ. T.
3. Ἰαννῆς. Alludit melodus ad Joannem, Iconomachorum antesignanum, de quo acerbe et contemptim multa scribit Methodius in litteris quas primus integras dedi l. l. p. 356. — Parenthesi possis includere ἣν βλέπων usque ad ἀπωθούμενος. — Tum sæpe ephymnia manent sine verbo finito suspensa.

Monitum de S. Leonida et VII virginibus.

LXVIII. Laudandus in primis melodus, qualiscumque sit, qui tam sobrie poetico genio indulsit, ut pedestri fere sermone historicum ageret. Inexpectatam enim et copiosam lucem affert in illud agmen martyrum et virginum, densis tenebris obsitum, quorum acta, immo nomina, vix ad nos pervenerunt. Nullibi, quod sciam, nisi in corsinio VII virginum memoria ad diem XI Decembr. recolitur. Sed diebus Januarii XXV, Aprilis X et XVI in fastis græcis et slavicis tumultuario nominantur; turbo mirum in modum crescit eundo per latina martyrologia, conflatus, ut opinor, ex Hieronymiano, cujus sibyllina folia dixeris, ad crucem interpretum, ludibrio ventorum exagitata. Dare satis erit solemnem epigraphen, quam Bollandiani ad diem XVI Aprilis suo commentario majusculis litteris præfixerunt : « De SS. *Callisto*, *Charisio*, Leonide, Christiana, Galla, Theodora, Lota, Tertia, *Caristo*, item *Chariessa*, Nice, Gallena, Nunechia, Basilissa, *Cali* mm. Corinthi in Achaia. » Nostrum non est tantas componere lites. Acta vetera præ oculis habuit melodus, qui vetustus satis, haud multum a Romano recedit. Extat in corsin. f. 24, sub hoc indiculo : Μηνὶ δεκεμβρ. ιά, κονδάκιον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Λεωνίδη καὶ τῶν ζ' παρθένων, ἦχ. γ'. — Ex his vero gratum fiat exordium ad multa sanctarum virginum encomia, inde in sequentibus producenda; dolendum tamen librarii vitio, ut opinor, hic multa videri perturbate et incondite dicta.

LXVIII.

DE S. LEONIDA ET VII VIRGINIBUS.

α'. Ἡ φαιδρὰ πανήγυρις * τῶν θεοφόρων παρθένων * τοῦ Χριστοῦ τὴν γέννησιν * προδιαγράφει δηλοῦσα · * ἄγγελοι * μετ' εὐφροσύνης * πλέκουσι στέφη · * μάρτυρες * χοροστατοῦντες * ὑμνολογοῦσιν · * δι' αὐτῶν γὰρ τελειοῦνται * ἑπτὰ παρθένοι * σὺν Λεωνίδῃ ὁμοῦ.

β'. Τῆς σοφίας δοτὴρ, * καὶ χορηγὸς τῆς γνώσεως, * ἀκατάληπτος νοῦς, * ἄβυσσος θείων λέξεων, * βρυτὴρ νοημάτων, * λαμπτὴρ τῶν ἐν σκότει, * αὐτὸς παράσχου * λόγον καὶ ἔννοιαν, * ὑμνῆσαι τὸ κράτος σου, * καὶ εὐφημῆσαι * τοὺς ἀθλοφόρους σου · * δι' οὓς καὶ αὐτὸς * σάρκα ἐφόρεσας, * καὶ ἐκ Παρθένου * σαρκὶ ἐτέχθης, * σταυρὸν καὶ θάνατον σαρκὶ * θέλων ὑπέμεινας, σωτήρ · * διὰ σὲ οὖν καὶ οὗτοι * τὸν ἀγῶνα ἐκπληροῦσιν, * ἑπτὰ παρθένοι * σὺν Λεωνίδῃ ὁμοῦ.

γ'. Ὅτε πᾶσαν τὴν γῆν * ἔπλησεν ἡ δυσσέβεια, * κνίσσαι τε καὶ βωμοὶ * ἔχραινον κόσμον ἅπαντα, * ἀὴρ ἐμολύνθη, * τὸ φῶς ἐσκοτίσθη · * πολὺς ὁ φόβος, * μέγας ὁ κίνδυνος · * πιστοὶ ἐδιώκοντο, * καὶ ἠρευνῶντο * πόλεις καὶ ἔρημος, * σπήλαια πιστῶν * ἀνεσκαλεύοντο · * ἐν οἷς εὑρέθη * καὶ συνελήφθη * ὁ Λεωνίδης, καρτερῶν * σὺν πέντε ἄλλαις γυναιξίν · * αἷς κοινῇ συνεισῆλθεν * ἐν Κορίνθῳ, τοῦ ἀθλῆσαι * ἑπτὰ παρθένοι * σὺν Λεωνίδῃ ὁμοῦ.

δ'. Ὑπαχθεὶς ὁ στεῤῥὸς * ἤχθη, φησὶν, εἰς Κόρινθον, * καὶ ἐδέσμουν αὐτὸν * τρέ-

1. Hilaris panegyris virginum deiferarum Christi nativitatem prævio spectaculo renuntiat : angeli cum lætitia coronas plectunt ; martyres in ambitu chorum agentes hymnos cient, quibus suffragantibus consummantur septem virgines una cum Leonida.

2. Tu sapientiæ et scientiæ largitor magnificus, tu mens conceptu major, abyssus sacrarum dictionum, fons uberrime saliens cogitatuum, tu jubar caligantium, ipse præsta sermonem et intellectum, ad canendum robur tuum, faustisque vocibus victores tuos pugiles salutandum ; pro quibus tu quoque carnem suscepisti, et ex Virgine in carne natus es, carneque crucem et mortem sponte obivisti, o salvator : tui ergo etiam isti certamen consummarunt, septem virgines ac simul Leonidas.

3. Quando omnem tellurem implevit impietas, tunc mundum universum et nidores et aræ fumigantes infecerunt; aer pollui, lux obscurari ; multus pavor, periculum ingens; fideles exagitari, inquiri et urbes et deserta, effodique antra, credentium latibula; inter quæ inventus et deprehensus est Leonidas, fortem se gerens cum quinque aliis feminis, quarum socius una introivit Corinthum, ut pugnarent septem virgines cum Leonida.

4. Constrictus vir fortis agebatur, ut ferunt, Corinthum, et vinculis tenebant eum

1. Πρὸς τό · Ἡ παρθένος. — Προδιαγρ. ad vicina Christi natalia singulari respectu. — χοροστατοῦντες, p. 637 cf. similia. — Λεονίδης C constanter. — τελειοῦνται de martyribus *consummatis* notandum.

2. πρὸς τό · Τὴν Ἐδέμ. — βρυτὴρ a βρύω, facili t venusta, sed nova prorsus fabrica, digna Romano. — σαρκὶ ter, adversus priscas hæreses a vetere melodo, ut a Romano θέλων, proficiscitur.

3. Post tot alios de eodem argumento, nec vulgaris neque injucundus Noster est.

4. ὡς στεῤῥῶς C. — Τραγεΐανοπ. C. — De Trajanopoli ac fere de sequentibus silent pauca quæ ex actis supersunt. — εἰς πόαν τῆς χλόης, ibi clas-

χοντα καὶ προβαίνοντα * Τραϊανοπόλει, * εἰς πόαν τῆς χλόης, * πρὸς τὸ βραβεῖον * τῆς ἄνω κλήσεως * προθύμως ἐρχόμενον, * ὥστε θαυμάζειν * καὶ καταπλήττεσθαι * πάντας τοὺς λαούς, * καὶ τοὺς φρουροὺς αὐτοῦ, * καὶ δοῦναι χώραν * τοῦ διαδρᾶσαι * καὶ ἀνελθεῖν καὶ ἐκφυγεῖν, * ὅποι δ' ἂν βούληται αὐτός· * βουληθέντες καὶ..... * τοῦ σταδίου, ἔνθα ἤθλουν * ἑπτὰ παρθένοι...

ε'. Τὴν τοιαύτην βουλὴν * ὁ Λεωνίδης πέφευγεν, * στηριχθεὶς δὲ τὸν νοῦν, * ῥήμασι παρεσκεύασεν, * ἀλείφων τοῖς λόγοις * τοῦ Εὐαγγελίου * τὰ τῶν συνάθλων * θεῖα φρονήματα, * ἀντιπαρατάξασθαι * τῷ διαβόλῳ * καὶ τῇ βουλῇ αὐτοῦ· * ὑπῆρχον λοιπῶν * ἐν τούτων ἀριθμῷ * κόραι μὲν δύο * καθ' ἡλικίαν, * τὴν δύναμιν αὐτοῦ Χριστοῦ * Χάρισσα καὶ Νουνέχεια * κατὰ νοῦν δεδεγμέναι, * προθυμίᾳ συναθλοῦσιν * ἑπτὰ παρθένοι...

ς'. Ἅμα μὲν τοῖς τρισὶν * ἑτέραι δύο πάρεισιν * συναθλοῦσαι στεῤῥῶς, * ἄτρεπτον τὴν διάνοιαν * ἀεὶ κεκτημέναι, * ἡ Νίκη, Γαλήνη· * αἱ ἀνενδότως * ὕμνους καὶ δάκρυα, * ἀφ' οὗ συνελήφθησαν, * ἀπαύστῳ γλώττῃ * οὐ κατεσίγησαν, * ἕως τοῦ παθεῖν, * Θεὸν δοξάζουσαι· * ἦγε μὲν ταύτας * ὁ Λεωνίδης, * ὁ συνετὸς ὄντως ἀνήρ, * καὶ πρὸς τὴν τέχνην εὐφυής * ἐκ τοῦ οἴκου· αὐτὸς δὲ * παρθενεύει τὰς ὁσίας * ἑπτὰ παρθένους...

ζ'. Παρελάμβανεν οὖν * ὁ Λεωνίδης ἕωθεν * τὰς παρθένους Χριστοῦ, * ἐπὶ τὸ κοιμητήριον * τῶν πρώτων μαρτύρων, * ἀλείφων ἐκεῖσε * γραφαῖς ταῖς θείαις * καὶ

currentem et properantem usque Trajanopolim, per summa herbæ gramina, ut alacriter supernæ attingeret vocationis coronam : unde mirari omnes populi stupereque ejus custodes, ut locum ei darent abeundi et fugiendi, quo ipsi luberet, ut qui vellent eum quoque [amovere] a stadio, ubi certarunt septem virgines una cum Leonida.

5. Refugit hujusmodi consilium Leonidas, firmatoque animo, verbis sacris instruxit, et exacuit Evangelii sermonibus sacra commilitonum pectora, ut conserta acie diabolo ejusque consilio obsisterent. Quarum in numero fuerunt duæ, ætate quidem puellæ, mente vero ipsius Christi potestatem adeptæ, Charissa et Nunechia, quæ alacriter colluctantur, simul septem virgines cum Leonida.

6. Una cum his tribus, duæ adsunt aliæ egregie colluctantes, immota mente semper constantes, Nice, Galena; quæ ubi comprehensæ fuerunt, non cessarunt ab hymnis et lacrymis, lingua in Deo glorificando non silentes, usque dum ultima paterentur. Eas instituit Leonidas, vir vere providus et in ea arte sponte per se insignis, ut virginea integritate florerent septem virgines una cum Leonida.

7. Juxta se ergo Leonidas assumebat ab aurora virgines Christi, intra cœmeterium priorum martyrum, ac velut in palæstra, accingebat eas sacris scripturis et hortamen-

sica quædam memoria videtur. — ὅπου C. — Pendet intercisus v. βουληθέντες καὶ..., loco in cod. vacuo, nec liquet unde κλάσμα suppleatur.

5. ἀντιπαρατάξασθαι amplissime, ut in proximo melodo p. 640. — ὑπήρχων δὲ λοιπῶν ἐν ἀριθμῷ τούτῳ sic C, paulo obscurius. — δύναμιν αὐτοῦ χριτοῦ sic C. ineptissime, ad torquendum interpretem. — Χάρι καὶ Νουνεχία sic C. Χάρισσα ex trop. 8 emendatur, quod nomen alicubi usurpat Theodorus Prodromus.

6. Γαλίνη C. — f. κατεσίγασαν, nisi κατασιγᾶν active sumatur. Sed cum tersus melodus ab illa ταυτοεπείᾳ refugerit αἱ ἀνενδότως ἀπαύστῳ γλώσσῃ οὐ κατεσίγησαν, nec placeat ὕμνους καὶ δάκρυα κατεσιγ. legere præstaret ἀνενδότως ὕμνους ἐπᾴδουσαι. — ἐκ τοῦ οἴκου audio ut οἰκόθεν *sua sponte, suopte ingenio*. — αὐτῶν δὲ C. — παρθενεύειν C, gravi vulnere in isto ν pessime addititio; active autem sumitur, ut raro accidit, παρθενεύει.

7. κοιμητήριον, auro carior brevis versiculus,

παραινέσεσιν, * διδάσκων τὰ δέοντα * ἕως ἂν εἶδεν * ὅπερ ἐδέετο· * αἱ δὲ καρτερῶς * θάρσος ἐλάμβανον, * ἀποσκοποῦσαι * εἰς τοὺς προάθλους, * ὧν ταῖς βασάνοις καὶ πληγαῖς, * ὡς παραδείγμασιν, αὐταῖς * Λεωνίδης ἐχρῆτο, * καὶ προτρέπων μὴ ἐκκλίνειν * ἑπτὰ παρθένους...

η'. Ἐμμενόντων αὐτῶν * ταῖς προσευχαῖς πρὸς τὸν Χριστὸν, * τὸ παιδίον εὐθὺς * Χάρισσα κατενήνεκται * εἰς ὕπνον, καὶ εἶδεν * τὸ ἅγιον Πνεῦμα, * ἐξ οὐρανόθεν * νικηφοροῦν, αὐτὴν * στηρίζον πρὸς ἄθλησιν. * Καὶ στρατιῶται * ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος, * καὶ ἔτι αὐτῆς * ἀπὸ τοῦ στόματος * τὸν λόγον οὕτως * ἐξηγουμένης, * σὺν Λεωνίδῃ, παρευθὺς * οἱ στρατιῶται φθάσαντες, * πρὸς τὸ βῆμα καθεῖλκον * ἡγεμόνι παραδοῦναι * ἑπτὰ παρθένους...

θ'. Ἰδοὺ δὴ ἅπαντας * συγκατασχόντες, ἤγαγον * ἄλλας δύο, φησὶν, * μίαν μὲν χήραν ἔντιμον, * τῇ κλήσει Καλλίδα, * τὴν δὲ Θεοδώραν, * ἀκμῇ ἀνθοῦσαν, * καὶ τῇ νεότητι αὐτῆς * τὸ κάλλος αὐξάνουσαν· * ἡ δὲ ὑπῆρχεν * παρθένος ἄφθορος· * καλὸν γὰρ εἰπεῖν * ταύτης διήγημα· * πρὶν ἐφειμένη * τῇ παρθενείᾳ, * τότ' ἐξεπλήρωσεν αὐτὴν * διὰ βασάνου ἀνοχῆς· * ὅθεν ταύτῃ συνέβη * ταῖς παρθένοις συναθλῆσαι, * ἑπτὰ παρθένοις * σὺν Λεωνίδῃ ὁμοῦ.

tis, docens quæ oportuit, donec actum videret quod deprecabatur. Illæ vero fortes animos sumebant, aspicientes in anteriores pugiles, quorum suppliciis et plagis Leonidas, tamquam exemplis, utebatur, excitans eas, ne declinarent septem virgines magis quam Leonidas.

8. Dum perseverant in orationibus ad Christum, ecce puellula Charissa subito corripitur somno, videtque sanctum Spiritum de cœlo delapsum, coronam victoriæ ferentem, ipsique robur addentem ad certandum. Et milites, dum adhuc puella ab ore suo somnium interpretaretur, jubente magistratu, militari impetu properantes, eas una cum Leonida traxerunt ad præsidis tribunal, ut traderentur septem virgines simul cum Leonida.

9. En vero dum omnes cogerent, alias exagebant duas, ut fertur, unam venerabilem viduam, nomine Callida, alteram Theodoram, venustate florentem et tenera ætate formosiorem : hæc vero virgo candida (pulchrum est ejus enarrare exitum) jam ornari se virginitate non satis habuit, quin per cruciatus palam eam explicaret; illi ergo contigit una cum virginibus colluctari, septem scilicet virginibus cum Leonida.

in quo parthenopæon juxta martyrum sepulchreta inter hymnos et paræneses instruitur, ut quondam et eodem fere tempore, in agro Verano juxta Urbem florebant Romanæ virgines. — προάθλους C, nec displicet, cum προαθλεῖν eleganter Asterius habeat, ac recipiatur σύναθλος a συναθλεῖν. — τὰς βασάνους καὶ πληγὰς τοῖς παραδ. αὐτοῦ C.

8. πρ. Χριστὸν C. — Χάρησα C. — νικηφοροῦν. Quid si puellæ dormitanti faverit pictura columbæ νικηφορούσης, hypogeo allita trajanopolitano, quæ toties in romanis martyriis usquedum affulget? — τοῦ λόγου C. — οἱ στρατιῶται bis positum, voxque adeo pedestris repetita inter sermonis flosculos, corruptelam in C male dissimulat.

9. Ἴδου δὴ τοὺς πάντας C, contra melodiam. — Καλλίδα, quæ in bollandiano lemmate, mutato sexu, fit *Callisto* f. et *Caristo*. — τῷ κάλλ. αὔξάν. C. — διηγ. ἐφιεμένην τῇ π. οὐκ ἐξεπλ. C. — ὅθεν ταύτας C. — Vix non erit classica quædam affectatio in nomine heroico *Leonida*, toties inter ultimos plausus resonante. Tum ut alia omittam, duplex elegantia attica est, e palæstra sumpta, in dictione ἀλείφειν, bis in trop. 5 et 7 inserta. Ut enim athletæ luctaturi ἀλείφονται πρὸς τοὺς ἀγῶνας, sic VII virginum pectora verbis sacris *incitantur* et unguntur.

LXIX.

DE SS. TIMOTHEO ET MAURA MM.

α'. Τοὺς πολυτρόπους αἰκισμοὺς ἐνεγκόντες, * καὶ τοὺς στεφάνους ἐκ Θεοῦ εἰληφότες, * ὑπὲρ ἡμῶν πρεσβεύσατε, μακάριοι, * μνήμην τὴν πανέορτον * τὴν ὑμῶν ἐκτελούντων, * μέγιστε Τιμόθεε, * τῷ Χριστῷ, σὺν τῇ Μαύρᾳ, * τοῦ εἰρηνεῦσαι πόλιν καὶ λαόν· * αὐτός ἐστι γὰρ * πιστῶν τὸ κραταίωμα.

β'. Τὴν τῶν λειψάνων σου σορὸν * καὶ θήκην τὴν ἁγίαν * ὑμνῶ, καὶ μεγαλύνω * τοὺς πόνους καὶ τοὺς ἄθλους, * οὕσπερ ὑπέστης καρτερῶς· * ὅθεν δυσωπῶ σε, * ἐξιλέωσαι κἀμοὶ * Χριστὸν τὸν ἀθλοθέτην σου, * τοῦ παρασχεῖν μοι λόγον ἐν χάριτι, * ἵνα ἐξισχύσω * σοὺς ἀγῶνας εὐφημῆσαι· * εὐλόγως γὰρ * οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις * δυνήσεται ὑμνεῖν * τὰς σὰς ἀριστείας, * πῶς εἰσῆλθες ἀνδρικῶς * ἐν τῷ σταδίῳ, * φρένας χαμερπεῖς * ἐλέγξας τὰς τοῦ τυράννου· * ἔστι Θεὸς γὰρ * πιστῶν τὸ κραταίωμα.

γ'. Οὐκ ἔστιν ὅλως ἐξειπεῖν * τὰ τέρα σου, παμμάκαρ, * πῶς ἔστης ἐν σταδίῳ * ἐν νέᾳ ἡλικίᾳ, * ἐλέγχων τούς σου δυσμενεῖς· * ὅθεν σου τὸ θράσος * ἐκθαμβούμενοι, δεινῶς * πρὸς θυμὸν ἐξεμάνησαν, * καὶ τύπτοντες ἠρώτουν τοῦ θύειν σε * λίθοις ἀναισθήτοις, * τεχνουργήμασι δαιμόνων· * αὐτὸς δὲ οὖν * ἵστασο ἀτρέμας, * βοῶν· Ἐν οὐρανοῖς * ἐστὶν ὁ Θεός μου, * τούτῳ θύω, καὶ εὐχὰς *

1. Sexcentos cruciatus sustinentes, coronasque a Deo adepti, pro nobis solemnissimam agentibus memoriam vestram, o beati, maxime Timothee una cum Maura, deprecamini Christum, ut in pace statuat urbem et populum : ipse enim est fidelium potens auxilium.

2. Feretrum tuarum exuviarum et arcam sacratam cano, et simul magnifico labores et certamina quæ fortiter sustinuisti ; unde, precor te, propitium mihi redde Christum, tui prælii arbitrum, ut det mihi gratiæ sermonem, unde valeam tuos agones referre ; decenter enim nemo hominum valebit hymnis æquare tua facinora, quo nempe vigore stadium ingrediaris, redarguens tyranni sensus humi repentes : Deus enim est credentium robur.

3. Nullo prorsus modo dicere fas est, beatissime, tua mire gesta, quomodo steteris in stadio, adhuc juventute recens, confutans perversos ; unde tuam constantiam demirati, valde exarsere, et verberando urgebant te ad immolandum saxis inanimis, dæmonum opificiis. Tu vero stetisti intrepidus, clamans : « In cœlis est Deus meus, ipsi sacri« fico et voveo, ipsi promptus offero cor-

LXIX. Sensim delabimur ad seriora, et venimus, opinor, ad Josephum, placido puroque adhuc amne fluentem, sed inter humiles valles, non sensu, sed æstu χαμερπῆ. Piget vero mancam esse poematis partem S. Mauræ reservatam, quæ post XX dies nuptiarum, cum sponso ad certamina cucurrit, atque atrocem necem una cum cœlesti thalamo commutavit.

1. In taurin. f. 107, ἦχ. δ', πρὸς τό· Ὁ ὑψωθεὶς. vid. supra p. 77. Omisere omnes edd. ven. hoc procemium, quod tamen insertum est in veneti Horologii menologion, ad diem III maii. — πρεσβ. πρὸς Κύριον μ. τ. πανίερον edd. — Τιμ. καὶ ἀοίδιμε Μαῦρα. ib. — αὐτὸς γάρ ἐστι ib. I.

2. πρὸς τό· Τῇ γαλιλαίᾳ, p. 16. — Χριστῷ τῷ ἀθλοθέτῃ T. — τοὺς ἀγ. T. — τὰ τοῦ τυρ. Θεὸς γὰρ T.

3. τὰ γέρα sic T, sed vix non pro attico τέρα, nisi mavis γέρα, *præmia*. — καὶ om. T. f. τύπτ. ἐκρότουν? — πρὸς χόλον acc. requirit. — τεχνουργήματα T.

τούτῳ προσφέρω, * σῶμα καὶ ψυχὴν * προθύμως, ἀεὶ καὶ ψάλλω· * Ἔστι Χριστὸς γάρ...

δ'. Νυμφῶνα τὸν ἐν οὐρανοῖς * ποθήσας, ἀθλοφόρε, * οὐχ ἔθελξέ σε πόθος * γονέων καὶ συζύγου, * οὐ φίλων, οὔτε συγγενῶν· * ὅλον γὰρ τὸ ὄμμα * ἀτενίζων ἐν Χριστῷ, * αὐτῷ καὶ ἠκολούθησας· * δι' οὗ καὶ τὰς βασάνους ὑπέμεινας, * στέρησιν ὀμμάτων, * τοῦ πυρός τε καταφλέξεις, * βουνεύρων τε * σφοδρῶν τὰς ἐπάρσεις, * αἱμάτων ὀχετοῖς * σοῦ τῶν μακαρίων * κατακλύζων τοὺς ναοὺς * τοὺς τῶν εἰδώλων, * φρένας χαμερπεῖς * ἐκπλήττων τὰς τῶν τυράννων· * ἔστι γὰρ Χριστὸς * πιστῶν τὸ κραταίωμα.

« pus et animam, semperque psallo : Chris« tus est... »

4. Ad thalamum cœlestem anhelans, victoriose vir, te non illexit amor parentum et uxoris, neque amicorum aut propinquorum; totum enim oculum figens in Christo, ipsum porro secutus es. Ideo cruciatus tulisti, oculorum amissionem, ignis incendia, nervorum vehementium lanienas, beati tui sanguinis rivis submergens templa idolorum, stupidos effecisti sensus tyranni humi repentes : Christus enim est potens credentium robur.

4. ποθήσας nom. absol. — ἐπάλξεις αἱμ. οἰκέτους T, solita incuria ac sensu perverso.

LXX.

DE S. MARINA.

α'. Στεῤῥῶς τὴν ψυχὴν, * Μαρίνα, καθοπλισθεῖσα, * αὐτὴ δὲ σαφῶς * τὸν δόλιον κατέτρωσας, * καὶ Χριστῷ προσέφερες, * πανόλβιε, πλοῦτον ἀσύλητον * σεαυτὴν, βοῶσα αὐτῷ· * Σὲ μόνον, σωτήρ μου, ἐπεπόθησα.

β'. Μύρον εὐῶδες ὑπάρχων, Λόγε, * μύρισόν μου τὰς φρένας * (μύρον γὰρ ἡ Γραφὴ * σαφῶς σε ὑπεξεφήνατο), * ἵνα εὐφήμως ἐγκωμιάσαι * ἐξισχύσω Μαρίναν τὴν ἀθλοφόρον, * ἵνα αὐτὴν, * ὡς θυσίαν δεκτὴν, προσκομίσω ἀεὶ, * συννόμῳ τῷ μαρτυρίῳ * ὡς καλῶς τὸν ἀγῶνα τελέσασαν· * αὐτῆς γὰρ ὄντως ἡ δύναμις * σὺ ὑπάρχεις, πρὸς ὃν καὶ ἀνέκραγε· * Σὲ μόνον...

γ'. Ἅπασα γῆ φαιδρύνεται ὄντως * σήμερον, ὑμνῳδίαις, * ὦ Μαρίνα σεπτὴ, * τὴν

1. Forti armatura, o Marina, animam corroborans, per te palam perfidum hostem confodisti, et te ipsam Christo obtulisti, o fortunata multum, opes a nemine violatas, illi clamans : « Te unum, salvator, adamavi. »

2. Tu unguentum suave, o Verbum, unge sensus meos (odor fragrans enim tu manifeste in scriptura ostenderis), ut fausto plausu laudare valeam Marinam ovantem athletam, unde illam ut hostiam acceptam semper habeas, ut quæ rite peracto martyrio, bonum prælium exsecuta est; ipsius enim tu vere virtus es, cui clamavit : Te solum, salvator, in deliciis habui.

3. Omnis terra exultat hodie, dum hymnis, veneranda Marina, festivam tuam reco-

LXX. Ad hoc epithalamium reducem habere videmur Theodorum, quem plura, si quis altera ejus poemata evolverit, sat aperte produnt. Extant in corsin. f. 134 : μηνὶ Ἰουλίῳ ιζ', κονδ. τῆς ἁγίας Μαρίνας. Quæ colitur die XVII Jul.

1. πρὸς τό · Τὰ ἄνω, ἦχ. β'. — Μαρίνα, sic cod. constanter; apud Suidam f. alibi Μαρῖνα, quod nomen in acrostichide aperte includebatur. — Series exposcit καθωπλίσθης σου, vel αὐτή τε, dein rhythmus, invitis grammaticis, suaderet πανολβία.

2. πρὸς τό · Τράνωσον. — ὑπεφήνατο C. Theodoro non est insueta emendatio nostra. — post αὐτῆς add. γάρ.

3. σὲ ante ἐπόθησα add. — τῷ om. χρ. ἀνεκραύγαζες καὶ ὀξείᾳ σπουδῇ κατοπίσω C, pergit idem tumultus τοῦ θανεῖν ἢ γὰρ ζῆσαι.

μνήμην σου ἑορτάζουσα· * σὲ γὰρ ἐλάμπρυνε παραδόξως.* ὁ ὡραῖος νυμφίος σου, ὃν ποθοῦσα· * Πίστει θερμῇ * καὶ προθύμῳ ψυχῇ μου σὲ ἐπόθησα, * τῷ Χριστῷ ἀνακραυγάζεις, * καὶ ὀξὺ σπεύδομαι κατοπίσω σου, * τῷ σῷ φλεχθεῖσα νῦν ἔρωτι· * τὸ θανεῖν γὰρ ἢ ζῆσαι προέκρινα· * σὲ μόνον...

δ'. Ῥήματα ἔργοις ἐπικυροῦσα, * Πνεύματι τῷ ἁγίῳ * καὶ εὐχῇ ἑαυτὴν, * Μαρίνα, κατοχυρώσασα, * ὅθεν τῷ κάλλει τοῦ σοῦ προσώπου * τῆς ψυχῆς ἐσέμνυνας τὴν ἀκτῖνα· * ὁ κατιδὼν * ὁ δεινὸς καὶ παράφρων Ὀλύβριος, * προσήγετο κολακείαις, * ἀπατῆσαί σε δῆθεν οἰόμενος· * ᾐσχύνθη οὖν ὁ μισόκαλος, * τῷ Κυρίῳ αὐτὴ γὰρ ἐκραύγαζες· * Σὲ μόνον...

ε'. Εἶξας οὐδ' ὅλως ταῖς συμβουλίαις * τοῦ ἀνόμου τυράννου, * ὡμολόγησας δὲ * ἐν παῤῥησίᾳ τὸν Κύριον· * πᾶσαν τὴν σὴν γὰρ ἔφεσιν, κόρη, * ἐν αὐτῷ ἐσχηκυῖα, πολλὰς βασάνους * σώφρονι νῷ * λογισμῷ τε στεῤῥῷ καθυπέμεινας, * ἀνδρείᾳ τε καὶ συνέσει * τὴν καρδίαν εὐθύμως στομώσασα, * στεῤῥὸν τὸ φρόνημα ἔδειξας· * διὸ δὴ καὶ προθύμως ἀνέκραζες· * Σὲ μόνον...

ϛ'. Ὢ τῆς ἀφάτου κηδεμονίας * τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος, * ὅτι πλούσιος ὢν * ἑκὼν πτωχεῦσαι ἠνέσχετο! * ποίοις οὖν χείλεσι προσενέγκω * ἱκεσίαν τῷ οὕτω τετιμηκότι * φύσιν ἐμὴν, * τὴν σαθρὰν καὶ εἰς γῆν ἀναλύουσαν; * Ἀλλ' ὅμως οἰάπερ χαίρων, * σὲ ἐξαιτούμενον μὴ παρίδῃς με, * εἰ καὶ πολλοῖς συνέχομαι πταίσμασιν, * ἀλλὰ φεῖσαι λιταῖς τῆς τεκούσης σε. * Σὲ μόνον, σωτήρ μου, ἐπεπόθησα.

lit memoriam : te enim insueto more exornavit formosus sponsus tuus, cui clamabas : « Te ardenti fide diligens, et alacri animæ « impetu exardescens, post te prompta « cucurri, tuo succensa amore; mori potius elegi quam vivere : te solum, salvator, adamavi. »

4. Verba factis confirmans, temet in Spiritu sancto et oratione, o Marina, communiens, ecce præ vultus tui venustate, plus animæ tuæ radio fulgebas. Quod videns sævus et demens Olybrius, enixus est mollibus te verbis decipere. In quo consilio pudefactus est boni osor; Domino enim clamabas : Te solum...

5. Cedere nullis voluisti suasionibus iniqui tyranni, sed confessa es firmiter Dominum; omne studium tuum, o puella, in illo reponens, multa tormenta cum pudico fortique animo exantlavisti, casto proposito virilique consilio cor tuum, ut aciem ferri, exacuens, intrepidam exeruisti mentem; idcirco ardenter clamabas : Te solum...

6. O Dei et salvatoris ineffabilis bonitas, qui quum dives esset, pauper sponte factus est! Quibus ergo labris offeram illi supplicia vota, qui tanto honore naturam nobilitavit meam, fœdam et in pulverem dilapsam? Verumtamen ea, quæcumque sunt, grata habens, ne despicias me orantem, etsi multis impediar peccatis, sed parce per preces tuæ genitricis. Te solum, o salvator, habui in deliciis.

4. σου σεμνύνας C. Impedita fluerent, si legeris : ἔνθεν τὸ κάλλος τ. σ. πρ. τ. ψ. ἐσέμνυνες τῇ ἀκτῖνι, sic fere vertimus.

6. σὲ add. ante ἐξαιτ. — εἰ καὶ videtur abundare.

LXXI.

DE S. THECLA.

α'. Ὁ Θέκλαν δείξας πρωτομάρτυρα
ἐν γυναιξὶν,
ὡς καὶ στέφανον ἐκλάμποντα
ἐν ἀθληταῖς,
τῇ ἀφάτῳ εὐσπλαγχνίᾳ σου
οἰκτείρησον ἡμᾶς·
τὴν μὲν θῆρες ἄγριοι
οὐκ ἐπτόησαν,
τὴν δὲ λίθοι οὐκ ἔτρωσαν·
αὐτὸς γὰρ παρέσχες ἰσχύν.
Ὁ Θέκλαν δοξάσας,
Χριστὲ, σῶσον ἡμᾶς.

1. Tu qui Theclam protomartyrem
inter mulieres ostendisti,
veluti coruscam coronam
inter athletas,
ineffabili tua clementia
miserere nostri :
truces illam belluæ
non terruere,
sed nec vulneraverunt lapides ;
tu enim ipse vires addidisti.
Qui Theclam effecisti gloriosam,
Christe, salva nos.

β'. Θεὸν ἡμεῖς πρόδρομον τοῦ λόγου, * δεῦτε, πιστοὶ, ἀσμένως * ποιησώμεθα νῦν, * Θέκλης τῆς πρωτομάρτυρος * παγκόσμιον μνήμην ἐπιτελοῦντες· * σὺν ἡμῖν γὰρ ἀεὶ νοητῶς χορεύει, * καὶ μυστικῶς * ἁγιάζουσα, πάντας προτρέπεται * Χριστὸν μεγαλῦναι ἀπαύστως, * τὸν αὐτῆς ἐραστὴν καὶ διδάσκαλον, * κράζουσα· Δεῦτε γενώμεθα * υἱοὶ τοῦ φωτὸς, ἵνα συμψάλλωμεν· * Ὁ Θέκλαν...

2. Deum sermonis nostri ducem prævium, heus! fideles, ultro adhibeamus nunc, famosissimam Theclæ protomartyris memoriam celebraturi : nobiscum enim invisibili mentis concentu chorum agit, sancteque provocat omnes ad Christum sine fine magnificandum, amatorem suum et magistrum, clamans : « Venite, filii simus lucis, ut una psallamus : « Qui Theclam... »

γ'. Ἔχουσα Θέκλα Χριστὸν ἀπαύστως, * τοῦ ἐπὶ γῆς ἐραστοῦ * καὶ νυμφίου φθαρτοῦ * ἀνδρείως κατεφρόνησε, * καὶ πάντων ἡδέων τῶν ἐν τῷ βίῳ, * καὶ λοιπὸν ἀνενδότως αὐτὸν ἐπόθει, * καὶ πρὸς αὐτὸν * καυχωμένη ἐτρέπετο λέγουσα· * Νυμφίε

3. Cum Thecla Christum continuo possideret, viriliter sprevit terrenum amatorem caducumque sponsum et omnes vitæ voluptates : ipsumque Christum haud remisse diligebat, sed ad eum exultans ac superbiens tendebat, aiens : « Sponse mi intami-

LXXI. Theclæ nomen, sed tacito melodo, acrostichis refert, opusque præstat et cum mosquensibus conferre, et cum lacero fragmento inter Josephi carmina n. IX inserto. Extat in cod. cryptof. A, 3, ex corsinio, nunc lacero, olim, ut videtur, rescriptum. Nec poeta latet, si fuerit Thecla, certe inter elegantes sæc. IX melodos computanda.

1. Prooemium est αὐτόμελον et rarissimum, numero autem undecimum ea inter quæ eidem hirmo τράνωσον aptantur. Nota binos versus.

2. Post multas hujus moduli varietates nunc primum v. 4 in tribus trop. octosyllabus fit, quamvis unius syllabæ emendatio bis obvia prostet. Immo v. 3 videtur exire in oxytonum ἀσμένως, πιστοὶ; cum primo enim duo seqq. trop. consentiunt. — παγκόσμιον mendosum videtur, rhythmus exposcit σεπτὴν τ. μ. aut quid simile. — aut Χριστὸν monosyllab. est, aut μεγαλῦναι coercendum in brevius δοξάσαι. — cf. Cosmæ in eodem hirmo varietates, p. 527.

3. ἐτέρπετο cr. — νυμφίε μου codd.

ἄφθαρτε Λόγε, * σὲ ποθῶ, σὲ ζητῶ, σὲ ἀσπάζομαι, * σὺν σοὶ σταυροῦμαι καὶ θάπτομαι· * μὴ παρίδῃς με, μόνε ἀθάνατε· * ὁ Θέκλαν...

δ'. Καταυγασθεῖσα Θέκλα τὴν φρένα * ἐκ τῆς ἀγάπης Θεοῦ, * κατατρυφᾷ λοιπὸν * λόγου Θεοῦ ἀκόρεστον, * ἐν μέσῳ πάντων πορευομένη * καὶ πασῶν νεανίδων αὐτῆς οἰκίας· * ἴθυνεν οὖν * πρὸς Θεὸν ἀποβλέπειν ἀέννχον, * τὸ ὄμμα δ' ἄρασα ἄνω, * ἀκοήν τε καὶ ὄσφρησιν ὤξυνεν, * ἁγνεύειν ἀεὶ ἐκδιδάσκουσα * ἑαυτὴν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς μέλεσιν· * Ὁ Θέκλαν δοξάσας, Χριστὲ, σῶσον ἡμᾶς

« nate Verbum, te amo, te quæro, te « osculor, tecum in cruce pendeo et simul « sepelior, ne me derelinquas, tu solus im- « mortalis. » Qui Theclam...

4. Thecla, sensibus collustrata divina ex charitate, demum verbo Dei, famelica semper, vescebatur; in medio omnium ambulabat, cincta cunctis domus suæ virginibus. Recta ergo semita abiit ad Deum, sine intermissione contemplandum; oculum vero sursum attollens, auditumque et odoratum exacuit, discens puram se semper exhibere Deo in membris suis. Qui Theclam fecisti gloriosam, salva nos.

4. κατατρ. Ps. XXXVI, 4. — τῶν νεαν. πασῶν ταύτης ἐπὶ τῆς οἰκίας, tum ἀεννάως cr. — ὄσφρησιν. Cf. anepigr. XXV, trop. ultim. — μέλεσιν. Paul. ad Rom. VI, 19 etc. neque enim de *canticis* cogitandum.

LXXII.

DE S. ANASTASIA.

α'. Ἡ ἀθλοφόρος σήμερον
τὸν πτερνιστὴν τὸν τῆς Εὔας
καθελοῦσα ἔκτεινεν
ὅλῳ τῆς πίστεως δρόμῳ·
τύραννοι
μετὰ βασάνων
πληροφοροῦσιν·
ἄγγελοι
μετὰ βραβείων
δορυφοροῦσιν·
δι' αὐτὴν οὖν ἡμᾶς σῶσον,
σωτὴρ τοῦ κόσμου,
ὁ ἐπὶ πάντων Θεός.
β'. Τοῦ σωτῆρος ἡμῶν

1. Virgo, athleta victrix, hodie eum qui calcavit Evam, dejicit, occidit, totum fidei cursum emensa : tyranni cum pœnis clariorem faciunt; angeli cum palmis agunt satellites. Nos ergo per eam fac salvos, servator mundi, super omnia Deus.

2. Salvatorem divinitus suscepturum carnem nostram, tam manifeste Isaias divino

LXXII. Ecce tibi Romanus, aut unus aureæ ætatis melodus, qui nobili virgini Romanæ hymnum obtulit, haud dicam venusino vel parthenopæo vate dignum, sed Prudentii περιστεφάνῳ vel ambrosianis æquiparandum. Antistrophen enim expendis? Limata est, concinna, concentibus venusta. Exordium aggrediaris? Primo incessu divinum quid patuit. Stropham alteram attingis? Pergere vis. Ultima tenes? Tam pauca superesse gemis. Ubi enim ædes et penetralia, quorum atria vix patuere? Quæ fortasse per grandiusculas lineas licuit olim prospicere procul extensa ab illa acrostichide ΤΟΥ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ αἶνος καὶ ὁ ψαλμός. Nostra supersunt in unico quem sciam cod. corsinio f. 33, cum epigraphe : Μηνὶ δεκεμβρ. κβ' τῆς ἁγίας μάρτυρος Ἀναστασίας. κονδάκιον ἦχ. γ'. Menæis editis ne unum quidem verbum accessit; tantum habet duo trop. priora cryptoferrat Δ. a 4.

1. Ibid. πρὸς τό· Ἡ παρθένος, p. 1, quæ præstat etiam in minimis inter se conferre, ut idem utriusque opifex agnoscatur. Ab initio tamen aut ἡ expunxeris insolito hiatu, aut v. abundabit. — δωροφοροῦσιν C, f. bene et recipiendum, sed item statim refricabitur δῶρα προσφέρουσι.

2. τῷ ἐν ἀνθρώποις C, more presso Romani,

τὴν θείαν ἐνανθρώπησιν
Ἡσαΐας σαφῶς
θεολογήσας δείκνυσιν,
καθάπερ καὶ Παῦλος
ὁ ἱεροφάντης·
εἰς γῆν ἐξῆλθε
πᾶσαν τὸ κήρυγμα
νυνὶ τὸ οὐράνιον,
καὶ καρποφόρον
ταύτην ἀνέδειξε·
τῷ ἐν οὐρανοῖς
δῶρα προσφέρουσιν
ἁγίων πλήθη,
μαρτύρων στίφη·
αἱ πατριαὶ γὰρ τῶν ἐθνῶν
πᾶσαι προσκυνοῦσιν αὐτῷ·
ἐγκαλλώπισμα πέλει
ἡ σεπτὴ Ἀναστασία,
σωτὴρ τοῦ κόσμου,
ὁ ἐπὶ πάντων Θεός.

γ'. Ὁδηγὸς τῶν πιστῶν
γέγονεν ἡ θεόκλητος,
καὶ καθάπερ Μωσῆς
τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ πρότερον·
μείζω δὲ τῶν πάλαι
τὰ νῦν ἀπεδείχθη·
ἐκεῖ γὰρ πάντες
οὐκ ἐκληρώσαντο
τὰ Ἱεροσόλυμα·
ἐνταῦθα πάντες
ἐκληρονόμησαν
Ἱερουσαλὴμ
τὴν ἐπουράνιον·
ὁ Ἰησοῦς πρὶν
σταῦρον ἐτύπου,
καὶ νῦν, Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς,
ὁ προαιώνιος Θεὸς,
(Μωϋσέως καὶ οὕτως
ἐκδιδάσκοντος), ἐτέλεις,
σωτὴρ τοῦ κόσμου,
ὁ ἐπὶ πάντων Θεός.

δ'. Τροπαιοῦχον αὐτὴν
καλέσω, ἢ διδάσκαλον;
ἀθλοφόρον εἴπω,
ἢ νύμφην, ἢ καὶ ἄμπελον;
πέτραν ὀνομάσω,
ἢ πύργον, ἢ τεῖχος;
ὁλκάδα, φόρτον

vaticinio proposuit, quam Paulus hierophantes : jam erupit in omnem terram cœleste præconium, uberesque fructus in ea extulit. Sedenti in cœlis munera offerunt sanctorum copiæ, agmina martyrum; ipsum enim omnes familiæ gentium adorant. Quarum ornamentum est nobilis Anastasia, o salvator mundi, super omnia Deus.

3. Dux credentium fuit virgo a Deo electa, sicut olim Moyses Hebræis in Ægypto; immo nunc meliora quam tunc proposita sunt. Tum enim omnibus non contigit Solymorum hæreditas; hic vero sortiuntur omnes cœlestem Hierusalem. Prior Jesus crucem adumbravit; at nunc, Jesu Christe, Deus ante sæcula, (sic docente etiam olim Moyse) perfecisti cuncta, salvator mundi, super omnia Deus.

4. Hanc ne dicam tropæo superbam aut magisterio? Orantem ne pugilem salutabo, an sponsam, aut vitem fecundam? Vocabo petram, an turrim, an murum? an vero navi-

pro quo διορθωτὴς cryptof. τῷ ἐν οὐρανοῖς rhythmo accommodavit. — πᾶσαν. Ps. XVIII, 3. — πατριαί. Ps. XXI, 28.

3. Malim καθάπερ καὶ Μωσ. — ὁ προ. Χριστὸς iterata voce C. — Μωυσῆς δὲ καὶ οὕτως ἐκδιδάσκοντες ἐτέλουν C, quod bis peccat seriemque turbat amœnissimæ melodiæ; tum syllaba deficiens, tum sensus emendationem suadent.

4. ἀθλοφόρος, athleta est qui præmium reportat, nec toties vim verbi licuit nobis reddere, quoties in melopœias incidit. — pro εἴπω futuro sat byzantinis solemni, lex rhythmica jubet ἐρῶ. — ἢν καὶ ἄμπελον C. Respicit ps. CXXVII, 3 : ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθηνοῦσα. — ὁλκάδα f. Prov. XXXI, 14 al. XXIX. — ἐν ᾧ scilicet φόρτῳ. — φεύομεν liquido C.

διακομίζουσαν,
ἐν ᾧ ὁ παράδεισος;
λιμένα θεῖον,
ᾧ προσορμίζοντες
οἱ ἐν πειρασμοῖς
ποικίλοις φεύγομεν;
ὅσα ἀνείπω;
ὅλα γὰρ πρέπει·
πίστει λαμπρᾷ καὶ γὰρ αὐτὴ
πάντα ὑπάρχει ἐν Χριστῷ,
ἐκτελέσασα πάντα
τὰ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις,
σωτὴρ τοῦ κόσμου,
ὁ ἐπὶ πάντων Θεός.

culam, huc mercium vehentem copias, ubi paradisus est? An sacrum littus, ad quod nos variis discriminibus jactati, confugimus? Qualia eloquar? omnia namque decent. Coruscam enim per fidem, omnia in Christo illa est, ut quæ universa adimplevit oracula Evangeliorum, o salvator mundi, super omnia Deus.

LXXIII.

DE S. CATHARINA.

I.

α'. Ῥητορεύει σήμερον * Αἰκατερίνα ἡ μάρτυς, * καὶ ῥητόρων ἤλεγξε * φρενοβλαβεῖς ἀπιστίας· * ἄγγελος * ἐξ οὐρανόθεν * αὐτῇ ἐπέστη, * δύναμιν * ἐκ τῶν ὑψίστων * ἐπικομίζων, * ἣν λαβοῦσα, ἀνδρείως ἔστη· * Χριστός ἐστι γὰρ * μαρτύρων τὸ στήριγμα.

β'. Τῷ φωτί σου, Χριστὲ, * φώτισον τὴν καρδίαν μου, * καὶ τῷ σοῦ Πνεύματι * πλήρωσόν μου ἐν στόματι, * ὑμνῆσαι ἀξίως * τὴν σὴν ἀθληφόρον· * αὐτὴ γὰρ ὄντως * λόγῳ καὶ χάριτι, * σοφίᾳ καὶ πνεύματι * περιφραχθεῖσα, * τὸ πλῆθος ἤλεγξε * τῶν ῥητορευόντων, ματαιότητι * καὶ καυχωμένων· * τῇ πανοπλίᾳ * τῇ τῆς Τριάδος ἡ σεμνὴ * τούτους προσήγαγε Θεῷ, * τῷ οἰκείῳ δεσπότῃ * καὶ σωτῆρι τῶν ἁπάντων· * Χριστός ἐστι γὰρ * μαρτύρων τὸ καύχημα.

1. Hodie concionatur virgo Catharina, rhetorum quæ vana profligavit et incredula eloquia. Angelus e cœlo ipsi aderat, vim ab excelsis illi conferens, qua suscepta, viriliter stetit; Christus enim est martyrum robur.

2. Tuo, Christe, lumine illucesce meo pectori, tuoque Spiritu adimple os meum, ut digne canam tuam victricem pugilem. Reapse enim verbo et gratia, sensu et spiritu circumsepta, turbam redarguit oratorum, ex vaniloquentia superbientium; panoplia Triadis instructa, virgo sacra eos devovit Deo, peculiari Domino et omnium servatori. Christus enim est martyribus gloriæ argumentum.

LXXIII. En alterum duplex parthenopeon, optimo haud indignum architecto, sed vix vestibula inter rudera supersunt. Prius extat in taurin. f. 8.

1. πρὸς τό· Ἡ παρθένος. Incidit fortuito casu hoc procemium in Arcudii Anthol. a. 1595 cum optimis varietatibus, quas confirmat partim vatic. 1544. — φρ. ἀπιστίας sic Arcud. φρενοβλαβείας ἐνθέως T. φρενοβλαβῶν τὰς αἱρέσεις vat. — ἐπικ. sic Arc. et vat. — δύναμις ἐκ τ. ὑ. ταύτην σκιάζει, ἧς λαβ. T. — Ob metrum elisio suaderetur λαβοῦσ' ἀνδρείως. — Χρ. ὑπάρχει Arc. Χριστὸν ὑμνοῦσα V. Χρ. γὰρ ἐστὶ T, emendatur ut supra LXIX, 1, αὐτός ἐστι γάρ.

2. πρὸς τό· Τὴν Ἐδέμ. — πλήρωσόν μου ἐν στόματι f. rectius καὶ τοῦ σοῦ πνεύματος πλήρωσον νῦν τὸ στόμα μου, quam obviam emendationem ipse melodus f. neglexit consulto, biblica quædam respiciens. — ἐν ματαιότητι T.

γʹ. Ὁ σοφίᾳ τὴν γῆν * ὕδατι πρὶν πηξάμενος, * ὁ αὐτὸς καὶ τὰ νῦν * ἄγγελον ἐξαπέστειλε · * αὐτοῦ γὰρ θελήσει * τὰ πάντα ὑπείκει. * Ὁ δὲ προφθάσας, * ἔφη τῇ μάρτυρι · * Ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, * μὴ δειλιάσῃς * τοὺς πολεμοῦντάς σε, * τοῖς σοῖς γὰρ ποσὶ * καταπεπάτηται * ὁ πρὶν εἰς ὕψος * κέρας ἐπάρας, * καὶ ἀπατήσας τὸν Ἀδὰμ * ἐν παραδείσῳ δολερῶς · * ὑπὸ σοῦ δὲ ἡττήθη * τῇ δυνάμει τῆς Τριάδος · * Χριστός...

δʹ. Ὑπὸ τούτων εὐθὺς * τῶν λεχθέντων, ἡ πάνσοφος * θαρσαλέῳ νοΐ * ἐναντιπαρετάξατο, * καὶ στᾶσα ἀνδρείως * κατὰ τῶν ῥητόρων · * Φρενοβλαβεῖς * ὦ ἄνδρες, ἐβόησεν, * ἐπίγνωτε τίς ἐστιν * ὁ πάντων κτίστης, * ὃν οἱ παράνομοι * ξύλῳ προσπαγῆναι κατεδίκασαν, * ἵνα τοὺς πάλαι * θανόντας ἄρτι * ζωοποιήσῃ τῆς φθορᾶς, * καὶ προσαγάγῃ τῷ Πατρὶ * θελήματι ἰδίῳ, σὺν Πνεύματι τῷ ἁγίῳ · * Χριστός ἐστι γὰρ * μαρτύρων τὸ καύχημα.

3. Qui sua dudum sapientia terram super aquas firmavit, idem et nunc angelum delegavit; eius namque arbitrio omnia obtemperant : qui iam properans, ait martyri : « Age viriliter et valeto : ne te oppugnantes formida. Tuis enim sub pedibus iam conculcatus est, qui cornu prius in altum erexit, decepitque fraude sua Adamum in paradiso; sub te autem debellatus est Triadis virtute : Christus enim est gloria martyrum. »

4. Quæ cum dicta fuerint, sapientissima, animo accincta audaci, in acie stetit coram, ac viriliter obsistens rhetoribus : « O vani declamatores viri, alta voce inquit, scitote qualis sit rerum omnium conditor, quem iniusti homines ligno affigendum damnarunt, ut eos qui ab initio interempti sunt, jam vitæ restituat, a sordibus renatos, et offerat sponte sua Deo Patri et sancto Spiritui. Christus enim est martyrum gloriosa superbia. »

3. πηξάμενος. Cf. ps. CXXXV, 6. — καταπεπάτηται pro fut. more vatum.

4. ἀντιπαρ. T. Cf. ἀντιπαρατάξασθαι in LXVIII,

5. — φρ. τε ἄνδρες T. Hic duo v. sibi suppetunt invicem. — Gravius autem vulnus f. in ζωοποιήσῃ τῆς φθορᾶς, nisi ludatur elliptice cum θανόντας.

II.

αʹ. Σοφίαν Θεοῦ * ἐκ βρέφους χαριτώσασα, * καὶ γλώττας δεινὰς * ῥητόρων χαλινώσασα, * ἑαυτὴν παρέδωκας * πρὸς βασάνους χαίρουσα, ἔνδοξε, * εὐμενῶς τῷ σῷ ἐραστῇ * πρεσβείαν ποιοῦσα ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

βʹ. Τί σοι, Χριστέ, προσοίσω ὁ τάλας; * τί δὲ ἄξιον εἴπω * τῶν πασῶν δωρεῶν, * ὧν μοι παρέσχες, φιλάνθρωπε, * γλῶτταν μὴ ἔχων πρὸς ὑμνῳδίαν, * λογισμὸν ἀδιόρθωτον

1. Dei sapientia a teneris ubertim abundans, postquam perfidas rhetorum linguas fræno obtudisti, temet ipsam exultans dedisti suppliciis, o gloriosa, amatori tuo grata suffragia ferens pro omnibus nobis.

2. Quid miser ego tibi, o Christe, offeram? Quid loquar dignum omnibus muneribus, quæ dedisti mihi, clementissime, os melodiæ aptum cum non habeam, nec recta

II. Extat in corsin. f. 19, et partim in cryptoferr. A. 3, a quo alter valde detritus suppletur, tit. in xxv nov. τῆς ἁγ. μ. Αἰκατερίνης κονδ.

1. Ibid. πρὸς τό · Τὰ ἄνω ζητῶν, ἦχ. βʹ. — χαριτοῦν ecclesiastica vox activa solet esse, et significare : *gratum facere* : unde quis mavult : « Sapientiam Dei a teneris acceptam reddens. » — δεινῶν cr.

2. Ibid. πρὸς τό · Τράνωσον. — τῶν πολλῶν cr. — ἀνεδείχθη duo codd.

κεκτημένος; * ὅμως θαῤῥῶν * εὐσπλαγχνίᾳ τῇ σῇ, ὑπεράγαθε, * τὴν μνήμην Αἰκατερίνης * τῆς σοφῆς ἀθλοφόρου ἐξᾴδοιμι· * αὐτὴ γὰρ κλέος καὶ καύχημα * θηλειῶν καὶ ἀνδρῶν ἀναδέδεικται, * πρεσβείαν ποιοῦσα...

γ'. Ὅλως οὐ σθένει σου κατ' ἀξίαν * νοῦς ἢ λόγος ἐκφράσαι * τῶν θαυμάτων τῶν σῶν, * Αἰκατερίνα, τὴν ἄβυσσον· * σὺ γὰρ θεόθεν ἐκλελεγμένη, * ἐκπαιδόθεν σοφίας πεπληρωμένη, * πᾶσαν γραφὴν * Ἀσκληπίου, Ὁμήρου καὶ Πλάτωνος * μαθοῦσα, καὶ Βιργιλίου, * Γαληνοῦ, Εὐσεβίου τὰ δόγματα, * Ἀριστοτέλους διδάγματα, * τοῦ Χριστοῦ ἀνεδείχθης μαθήτρια, * πρεσβείαν ποιοῦσα...

δ'. Ὑποβληθεὶς εἰδώλων μανίᾳ * ὁ Μαξέντιος ἄναξ * ὑπὸ τοῦ πονηροῦ, * προστάττει θύειν τοῖς δαίμοσι, * γράψας παντὶ τὸ ἄθεον δόγμα· * οἱ δὲ πλεῖστοι συνέτρεχον, ἐκπληροῦντες * τὸ κελευσθὲν, * τοῖς βωμοῖς τὰς θυσίας προσφέροντες· * καὶ ταῦτα Αἰκατερίνα * κατιδοῦσα, προσῆλθε τῷ ἄνακτι, * Τριάδος πίστιν κηρύττουσα, * καὶ Χριστὸν αἰτουμένη ἡ ἔνδοξος, * πρεσβείαν...

ε'. Τὸν ἀληθῆ τῆς πίστεως λόγον * ἐκ χειλέων πανσόφων * ἡ ἀοίδιμος παῖς * τῷ Μαξεντίῳ κατήγγειλε· * Τί σὺ, φησὶ, τὸ ἄπειρον πλῆθος * συναθροίσας, ψυχὰς ἀπολλύεις πάντων; * Γνῶθι, φησὶ, * τὸν ποιήσαντα λόγῳ τὰ σύμπαντα, * καὶ πάθει αὐτοῦ τιμίῳ * καὶ σταυρῷ καθελόντα τὰ εἴδωλα· * ἐγὼ γὰρ τοῦτον ἐπέγνωκα, * τῶν θεῶν σου τὴν πλάνην μὴ στέργουσα. * Πρεσβείαν ποιοῦσα ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

polleam sensu? Confidens tamen in misericordia tua, longe optime, memoriam Catharinæ, eloquentis athletæ, canam; ipsa enim mulierum et virorum decus et superbia cœlitus ostensa est, suffragia...

3. Nullo prorsus modo, ut te decet, mens aut sermo eloqui valet tuorum, o Catharina, prodigiorum immensitatem : tu enim a teneris divinitus electa, repleta fuisti sapientia; omnem emensa scripturam Asclepii, Homeri et Platonis, documenta Virgilii, Galeni, Eusebii, quin Aristotelis doctrinas ; tum Christi facta es discipula, suffragia præstans...

4. Subactus delirio idolorum Maxentius rex a pessimo dæmone, jubet omnibus impio edicto inferis sacrificare. Ac fere omnes concurrere ad jussa implenda, et altaribus hostias offerendas. Quæ quum vidisset Catharina, accessit ad imperatorem, Trinitatis fidem prædicans, et Christo preces gloriosa vovit, suffragia præstans...

5. Verum nobilis puella fidei verbum e labiis doctissimis prompsit Maxentio : « Cur, « inquit, tu immensam plebem cogens, « omnium animas disperdis? Scito, ait, « quis omnia condiderit verbo, et sacra sua « passione et cruce subverterit idola. Ego « certe illum agnovi, ego quæ tuorum deo« rum fallaciam detestor. » Suffragia præstat pro nobis omnibus.

3. Ἀσκληπίου. Ea Romano placent. Cf. XXII, 18. — Ὁμύρου C. — γαλινοῦ C. — Nunc vero quis est Asclepius ille? Quis Eusebius? Et Virgilius undenam huc? Sat enim lippis tonsoribusque noti Homerus, Plato, Galenus, Aristoteles. Is vero Asclepius, quem bonus melodus vult fuisse Catharinæ obvium et consuetum, fortasse Asclepius philosophus est, qui Platonis et Aristotelis disciplinas conciliare studuit; nisi sit fictitius Magus, cui *monita* inter Hermeticos libros tribuuntur; nec multum melodo id rem facesserit, si ambo post Catharinæ tempora noti aut ficti fuerint. Similis per me sophista sit Eusebius Arabius, de quo Photius in cod. 231. Mantuanus autem, ob Sicelides musas et Sibyllina oracula, Christianis vel in Oriente haud immerito placuit.

4. ὁ in v. 2 om. C. — Τριάδος πίστειν C. — Χριστῷ αἰτ. male C.

5. f. αὐτοῦ πάθει. — Bis oratio vix cœpta rumpitur.

LXXIV.

DE S. AGATHA.

I.

α'. Ἐκ βρέφους τὴν σὴν * γινώσκων ἀγαθότητα, * Ἀγάθη σεμνὴ, * ὁ μόνος ἀγαθὸς Θεὸς * πονηρᾶς σε μίξεως * ἀπαλλάξας, δόξης κατηξίωσεν * τῆς ἀληθοῦς, ὑπὲρ ἡμῶν * τὸν πάντων δεσπότην ἀγαθύνουσα.

β'. Ἐκ τοῦ Θεοῦ τὴν κλῆσιν λαβοῦσα, * ἀγαθὴν ἐξελέξω * ἐκ παιδὸς ἑαυτῇ * μερίδα, μάρτυς πανεύφημε, * ἥτις οὐδέπω, κατὰ τὸν λόγον * τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, αἱρεθήσεταί σοι· * ἀλλὰ ἀεὶ * ἀγαθῶν σκηνωμάτων ὁμόσκηνος * ὑπάρξασα, τὸν δεσπότην * ἀγαθύνουσα ὑπὲρ τῶν δούλων σου, * τῶν πονηρῶν αὐτοὺς πράξεων * ἀποστῆναι καὶ σώζεσθαι, ἔνδοξε, * τὸν...

γ'. Ἵνα λοιπὸν τὴν σὴν καρτερίαν * εὐμετάπτωτον εὕρῃ * ὁ ἀνήμερος θὴρ, * Ἀγάθη μάρτυς πολύαθλε, * πρὸς ὀργὴν ἐξάπτεται καρδίαν, * καὶ κολάζειν ἀθέως ἐπιχειρεῖ σε, * πᾶσαν ἐν σοὶ * τῶν βασάνων ἰδέαν προσφερόμενος, * τὰ μέλη σου κατακόπτων, * καὶ τοὺς δύο μαστοὺς ἀφαιρούμενος, * οὓς πάλιν βελτιωτέρους σοι * ἀποστόλων ὁ πρῶτος προσήγαγε. * Τὸν...

δ'. Σοῦ ἐν τῇ σκέπῃ νῦν καταφεύγω, * ἀγαθώνυμε μάρτυς, * καὶ τοῖς ποσὶ τοῖς σοῖς * ἐκλιτανεύω ἐκ πίστεως· * λῦσον ψυχῆς μου τὴν ἀθυμίαν, * μὴ τῇ λύπῃ ἀκαίρως ἐκβαρυνθεῖσα, * εἰς τὸν βυθὸν * καταπέσῃ τὸν τῆς

1. A teneris qui noverat bonitatem tuam, Agatha augusta, solus bonus Deus te a pravo commercio amovens, vera donavit gloria, o quæ bonum nobis facis dominatorem omnium.

2. Tuum nomen a Deo adepta, optimam partem tibi puella elegisti, martyr præclarissima, quæ juxta salvatoris nostri affatum, nunquam a te auferetur; sed in ævum bonorum tabernaculorum consors, propitium Dominum facis famulis tuis, ut eos a pravis facinoribus amoveat, salvosque faciat, o gloriosa, bonum nobis faciens dominatorem omnium.

3. Cæterum ut tuam constantiam labefactet, o Agatha, martyr fecunda certaminum, immanis bellua ad iram pectore commovetur, impioque molimine nititur cohibere te, dum omnia suppliciorum exempla in te exerit, dum membra tua truncat, duasque mammas avellit, quas porro vegetiores tibi primus apostolorum restituit, o quæ bonum nobis facis....

4. Sub tuum præsidium confugio, martyr vel nomine bona, tuisque pedibus cum fide supplico. Solve animæ meæ tristitiam, ne mœrore importuno gravata, in abyssum ruat desperationis, oblivionique tradat verba

LXXIV. Quamvis de pulchra sibi melodia plaudat, pensumque mercede dignum reputet lepidus hymnographus, rudis ac barbarus est, Siculus fortasse sequioris ævi, et statim ab initio congestis lusibus tritis, non siculos, sed scythicos sibilos ciet, quibus porro inde in finem abutitur. Extat in taurin. f. 88.

1. πρὸς τό· Τὰ ἄνω ζητῶν, ἦχ. β', — ἀγαθύνουσα T, sed f. melius in fine ἀγαθύνουσαν, nisi vocativus in ephymnio soleret, hic tamen nimis abrupte. — v. 6 et 9 ab archetypo exorbitant.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. — Ἀγάθη T.

3. τὴν καρδίαν T. — ἐπιχειρῆσαι T. — Nota βελτιωτέρους cum Lobeck, l. l. 92.

4. ἐμελῴδησας T.

ἀπογνώσεως, * καὶ λήθην λάβῃ ῥημάτων, * ὧν καλῶς ἐμελώδησα σήμερον· * ἀλλὰ μετροῦσα τὸν πόθον μου, * ἀνταπόδος τὴν σήν μοι ἀντάμειψιν, * τὸν πάντων δεσπότην ἀγαθύνουσα.

quæ in pulchra hodie melodia cecini, sed pro mensura voti mei redde mihi tuam æquam tutelam, bonum nobis faciens omnium Dominum.

II.

α'. Τὴν ἁγνείαν αἵμασι * τοῦ μαρτυρίου * θεοφρόνως ἔστεψας, * Ἀγάθη μάρτυς πανκλεές, * καὶ σὺν ἀγγέλοις ἀγάλλεσαι, * πᾶσιν αἰτοῦσα * τὸν ἄφθαρτον στέφανον.

β'. Παρθενικὴν μὲν ἑορτὴν * καὶ ἄφθαρτον νυμφῶνα * καὶ πλῆθος νεανίδων * λαμπρῶν, σεμνῶν, ὡραίων, * ἐνθάδε σήμερον ὁρῶ· * τίμιος ὁ γάμος, * ἡ παστὰς ἐν ὑψηλοῖς * ὡς οὐρανὸς κεκόσμηται, * ὧν τινων καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· * τούτων καὶ τὸ κάλλος * εὐφημίαις διαγράψαι * οὐχ ἱκανῶ· * σκώληξ γὰρ ὑπάρχω, * καὶ πῶς ὁ χαμερπὴς * τὰ ὕψη διώξω; * τίς δὲ μοι περιστερᾶς * πτέρυγας δώσει; * καὶ φθάσω ἐγὼ * ὑμνῆσαι τὰς προδραμούσας * πρὸς τὸ βραβεῖον * τῆς ἄνωθεν κλήσεως.

γ'. Ὁ τῇ μελίσσῃ δεδωκὼς * ἐργάζεσθαι γλυκεῖαν, * σωμάτων ἰατρείαν, * καὶ σκώ-

1. Innocentiam purpura martyrii, Deo afflante, coronasti, Agatha martyr omnibus memoranda, et cum angelis exhilararis, pro omnibus deprecata immortalem coronam.

2. Virginea festivitas est, et thalamus illibatus et agmen puellarum emicantium, augustarum, renidentium, quas hic hodie conspicio; sane honorandæ nuptiæ, thalamus in superis ut cœlum decoratur, torus immaculatus est. Ast ego qui vellem hoc decus pulchris plausibus describere, non valeo : vermis enim sum; et quomodo humi repens enitar ad sublimia? Quis mihi dabit columbæ pennas? et properabo ego in laudes convolantium ad palmam supernæ vocationis.

3. Tu qui api dedisti opificem esse dulcedinis, qua corporibus medetur, et alteri

II. Nec plura, et quam exigua! non barbara, ut superius, sed eximia et classica, Romanoque dignissima. Saltem in plena acrostichide ἔπος legebatur olim, cum longa serie rerum et certaminum Catanensis virginis, ut in nobili exordio palam promittitur. Extant in unico corsinio f. 60, præfixa notula : Μηνὶ φεβρ. ε' κονδάκιον τῆς ἁγίας παρθένου Ἀγάθης, ἦχ. δ', nisi quod romanum anthologion inde primum flosculum excerpsit : παρθενικήν, idemque diu retinuere veneta menæa; verum ultimus curator Bartholomæus, tacito furto, ut solet, rosam ex serto decussit.

1. Ibid. πρὸς τό· Ἐπεφάνης σήμερον. Pro quo aliud prooemium habent editi omnes, hic rescribendum cum breve et siculum sit ἔπος, ut buccis plenis ait clamorosum ephymnion :

Στολιζέσθω σήμερον
ἡ ἐκκλησία
πορφυρίδα ἔνδοξον,
καταβαφεῖσαν ἐξ ἁγνῶν
λύθρων Ἀγάθης τῆς μάρτυρος,
χαῖρε, βοῶσα,
Κατάνης τὸ καύχημα.

Nostrum vero ephymnion idem est quod apud Roman. XI; sed aliud, præter morem, post hoc prooemium, occurrit satis simile alteri ejusdem Romani in cant. II, p. 12 sqq.

2. Ibid. πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ. — παρθενικὴν πανήγυριν edd. omnes, elegantia Atticorum sublata. — τούτων καὶ in apodosi, pro τούτων δὲ, quod editi sic frangunt : καὶ τὸ κάλλος θέλων. — διάξω τὰ ὕψη iid. minus bene. — τίς δέ μοι πτέρυγας δώσει περιστ. iid. rupto metro, et iterum in sqq. καὶ πετάσας φθάσω ὑμνῆσαι καὶ βοῆσαι, quæ excipit plausus Catanensium : Χαίροις, Ἀγάθη, Κατάνης καύχημα, ultimis leporibus conculcatis. Cf. Ps. LIV, 7.

3. Pro venustate poematis, multos excussi codices, donec ultima flosculi foliola in vatic. 2008 repererim. — σκώληκι ἑτέρῳ. Unicus fortasse est poeta noster qui vermiculum sericeum cecinerit,

ληκι ἑτέρῳ * σοφίαν μέταξον ποιεῖν, * δὸς καὶ τῇ ψυχῇ μου * τοῦ ὑφαίνειν ταῖς ᾠδαῖς * τὸν ὕμνον τῶν θαυμάτων σου, * καὶ τῶν σῶν ἀθλοφόρων τὸν ἔπαινον· * σπεῖρον χάριτός μοι * σπέρμα, Λόγε, τοῦ ἀνθῆσαι * ὁ ἐπὶ γῆς * ἕρπων τὰ σὰ ἔπη, * καὶ τῆς σε ἐκ ψυχῆς * θερμῶς ποθησάσης * καὶ βασάνους ὑπὲρ σοῦ * ὑπομεινάσης, * λέξαι ἀρετὰς * Ἀγάθης, * τῆς προσδραμούσης * πρὸς τὸ βραβεῖον * τῆς ἄνωθεν κλήσεως.

vermi sapientiam serica nectendi, da meæ quoque animæ ita odis hymnum contexere, ut tua canam prodigia, tuosque ovantes athletas laudibus prosequar; gratiæ mihi mitte granum, o Verbum, ut per me humi repentem tua floreant eloquia, dicanturque virtutes Agathæ, ardenter te ex anima diligentis, propter te cruciatus sustinentis, et properantis ad supernæ vocationis coronam.

et quam eleganter, post humilem et concinnam antistropheu : σκώληξ γὰρ ὑπάρχω. — μέταξον C novo substant. μέταξιν V, alias μέταξα, μετάξιον. — ὑφαίνειν τὰς ᾠδὰς τῷ ὕμνῳ V, nec f. male : sed quis odas huic hymno consutas acu tetigerit? — σπεῖρόν μοι, αἰτῶ σε, τῶν σῶν σπερμάτων τὰ ἔπη, ὅπως ἐξισχύσω λέξαι καὶ ἐκφράσαι καὶ τῆς σε V, jam non salvo metro.

LXXV.

DE S. EUDOCIA.

α'. Ἡ τοῦ Χριστοῦ * τετρωμένη τῷ ἔρωτι, * καὶ τοῖς αὐτοῦ * ἀκολουθοῦσα ἴχνεσι, * βασιλέως ὡς θυγάτηρ, * κεκαλλώπισαι, πανσεβάσμιε, * ψυχὴν, παρθενομάρτυς, δι' ἀθλήσεως, * Εὐδοκία, καὶ ἀπείληφας στεφθεῖσα νῦν * ζωὴν μακαρίαν καὶ ἀπόλαυσιν.

1. Christi sauciata amore, ejusque insistens vestigiis, regis ut filia, animam et nomen agone nobilitasti, præstantissima virgo martyr Eudocia : nunc vero coronata suscepisti vitam beatam æternasque delicias.

β'. Τὸν θησαυρὸν τῆς θείας σοφίας, * τὴν σοφίαν τὴν ὄντως, * καὶ πηγὴν ἀγαθῶν * καὶ χαρισμάτων ἀνάπλεον, * λόγου σταγόνα πιστῶς αἰτοῦμαι, * ἀνυμνῆσαι ἀξίως τῆς ἀληθείας * μαρτυρικοῖς * διαδήμασι κόρην ἀστράψασαν, * Εὐδοκίαν τὴν σεβασμίαν, * καὶ παρθένον καὶ μάρτυρα ἄμωμον· * ἣ καὶ ἀθλήσασα εὕρατο, * σὺν δικαίοις στεφθεῖσα, φιλάνθρωπε, * ζωὴν μακαρίαν...

2. A thesauro divinæ sapientiæ, vera sapientia, ab uberrimo bonorum et gratiarum fonte, stillam verbi cum fide peto, ut hymnis canam veritate dignis, puellam corusco martyris diademate redimitam, venerandam Eudociam, virginem et martyrem illibatam; quæ certando invenit, cum sanctis coronata, o clemens, beatam vitam æternasque delicias.

γ'. Ὄλβον φθειρόμενον τῶν προσκαίρων *

3. Fugaces caduci temporis opes cum re-

LXXV. Die I martii colitur a Græcis S. Eudoxia, quæ sub Trajano, regiis orta parentibus, passa est, digna quæ a melodo satis terso inter ὁσιομάρτυρας celebretur. Hæc nobis servavit Taurin. f. 92.

1. πρὸς τό· Τοὺς ἀσφαλεῖς, ἦχ. β'. Cf. Roman. p. 169, et nota varietates ab archetypo in v. 5, 6. — Εὐδοκίαν T. — νῦν ἀπειλ. T, abundante syllaba, quæ per elisionem tollitur.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. — τὴν χαρισμ. T, f. Τῶν χαρ. — Malim σεβάσμιον Εὐδοκίαν. — εὕρατο vice ultima notetur.

3. λαμβάνουσα T. Plura passim innuuntur breviter, quæ acta, uti jacent, negligunt.

καταλείψασα, μάρτυς, * θησαυρὸν σεαυτῇ * ἐταμιεύσω τὸν ἄσυλον · * οἰάπερ ῥόδον ἐξ ἀκανθῶν γὰρ, * πατρικῆς ἀσεβείας λαμπρῶς ἐκφῦσα, * ἑλληνικῆς * δυσσεβείας τὴν ὕλην κατέφλεξας, * τὴν κλῆσιν ἀπ' οὐρανοῦ δὲ * καὶ τὴν χάριν λαβοῦσα, ἀοίδιμε, * τὰς νόσους ψυχῆς καὶ σώματος * θεραπεύεις ἡμῶν, ἐκλαμβάνουσα * ζωὴν...

δ'. Ὑπεραστράπτουσα ἐν τῷ κάλλει * τὰς ἡλίου ἀκτῖνας, * ὡς ψυχῆς τηλαυγῶς * κεκοσμημένην εὐγένειαν * ὑπερφορεῖ · ἐν θαλάμῳ ταύτην * οἱ γεννήτορες ἔθεντο ὡς παρθένον, * τούτῳ Θεοῦ * εὐδοκοῦντος ἀξίως, ὡς δέδεικται · * τὰ κάτω γὰρ παριδοῦσα, * καὶ τὰ ἄνω ζητοῦσα βασίλεια, * τοὺς ψευδωνύμους συνέτριψεν * ὡς μὴ ὄντας θεοὺς, καὶ ἀπείληφε * ζωήν...

liquisti, martyr, thesaurum tibimet reservasti intactum; nam ut rosa inter spinas, ex paterna impietate splendide exorta, græcanicæ pravitatis copias igni dedisti; cœlitus vocationem et gratiam adepta, o præclara, morbos corporis et animæ nobis sanas, accipiens vitam beatam...

4. Solis radios etsi venustate sua superet, quantum excellit Eudocia, perstringitque animæ nobilitate! Quam in secreto thalamo uti virginem parentes seposuerunt, Deo annuente merito, ut ostensum est; inferiora namque despiciens, ac superiora quærens regna, falsi nominis numina contrivit, ac si nulla forent, et accepit vitam beatam, æternasque delicias.

4. Utinam per metrum liceat, more veterum, scribere : ὡς ψυχῆς τηλ. κεκοσμημένης εὐγενείᾳ ὑπερφορεῖ! — τὰ ἄνω ζητῶν βασιλείᾳ T, quæ rursus metrum rejicit. — συνέτριψας et mox ἀπείληφας T.

LXXVI.

DE S. FEBRONIA.

α'. Τὴν ἐκ βρέφους ἅπαντα * καταλιποῦσαν, * Φεβρωνίαν ᾄσμασιν * ἀνευφημήσωμεν, πιστοὶ, * τὸν γὰρ ἐχθρὸν κατεπάτησεν, * διπλοῦν τε στέφος * τῆς νίκης ἐδέξατο.

β'. Τῶν μοναστῶν τὴν καλλονὴν * καὶ τῶν μαρτύρων κλέος * κληθεῖσαν Φεβρωνίαν * [νῦν ᾄσμασιν ἀξίοις] * ἀνευφημήσωμεν, πιστοί · * αὐτὴ γὰρ ἀνδρείως * τὰς παρατάξεις ἐχθροῦ * πατήσασα κατέβαλεν, * τὸ πρῶτον ἐν ἀσκήσει, τὸ δεύτερον * μέσον τοῦ σταδίου * ἐναθλοῦσα, καὶ βοῶσα * πρὸς τοὺς τυράννους ἐν παῤῥησίᾳ · * Ἐκ βρέφους τὸν

1. Febroniam, ab infantia deserentem cuncta, canticis adornemus, fideles; conculcavit enim hostem, duplicemque victoriæ coronam obtinuit.

2. Monialium gloriam et decus martyrum salutantes, Febroniam [hymnis digne] celebremus, fideles : ipsa enim viriliter hostium agmina confodit, primum in claustro, iterum medio in stadio decertans, et clamans ad tyrannos confidenter : « Ab infantia Christum dilexi in fide, et ad finem « usque propero, ut moriar, et cum ipso

LXXVI. **Acta S. Febroniæ, legenda in die XXV junii, cum inter sinceriora sint, id notatu dignissimum babent, quod collegia virginum floruisse, vel a sæculo III, luculenter efficiunt, vitamque monasticam jam memoratam in dubiis S. Eudociæ synaxariis, certe ante sæculum quartum a multis fuisse excultam. Quod non fugit diligentem melodum, qui maxime ex scenico apparatu, inter priscos habendus est. Extat in taurin. f. 121.**

1. Ibid. πρὸς τό · Ἐπεφάνης, ἦχ. δ'. — καταλείπουσα sic T. — καὶ διπλοῦν στ. T.

2. Ibid. πρὸς τό · Τῇ Γαλιλαίᾳ. — ἡ καλλονὴ T. — Post Φεβρωνίαν deest heptasyll. — τοῦ ἐχθροῦ T. —

Χριστὸν * ἠγάπησα πίστει, * καὶ εἰς τέλος δι' αὐτὸν * σπεύδω τεθάναι, * ἵνα σὺν αὐτῷ * οἰκήσω νῦν εἰς αἰῶνας, * διπλοῦν τε στέφος * τῆς νίκης μου δέξωμαι.

« habitem nunc in sæcula, duplicemque fe- « ram victoriæ meæ coronam. »

γ'. Ὁ πρὶν τὴν Εὔαν δολερῶς * ὑποβαλὼν θανάτῳ, * πατεῖται ὑπὸ κόρης * ποσὶν ὡραιοτάτοις, * καὶ ὀλολύζων ἐκβοᾷ· * Οἴ μοι! τί ποιήσω; * δι' ἧς γὰρ πρὶν τὸν Ἀδὰμ * ἠπάτησα πιέζομαι, * καὶ γέλως νῦν ἐφάνην τοῖς ἅπασιν· * διὰ γυναικὸς γὰρ * τὴν κατάραν τοῖς ἀνθρώποις * εἰσήγαγον, καὶ δι' αὐτῆς πάλιν * ἀπώλεσα οὓς πρὶν * κατεῖχον δεσμίους· * ὁ Χριστὸς γὰρ σαρκωθεὶς * ἐκ τῆς Παρθένου, * ἔβλυσε ζωὴν * τοῖς πάλαι κατακριθεῖσι, * διπλοῦν τε στέφος * τῆς νίκης ἐδέξατο.

3. Qui prius Evam fraudulenter morti subjecit, conculcatur sub puellæ pedibus pulcherrimis, et ululans vociferatur : « Hei « mihi! quid faciam? Ipsa quippe per quam « Adamum decepi, per eam nunc premor, « et fio ludibrium omnibus. Per mulierem « enim maledictum in homines invexi, et « per eamdem amisi quos prius tenui con- « strictos. Christus enim, caro factus ex « Virgine, vitam pluit in eos dudum dam- « natos, et hæc duplicem victoriæ coro- « nam recepit. »

μετὰ παῤῥησίας T — τῷ Χριστῷ T. — θανεῖναι T librarii potius quam tersi melodi est. — τῆς νίκης et cætera addimus.

3. θανάτῳ ὑποβάλας altera barbarie, quam noster non tulisset. — ἐκβοᾷ. Omnino ut supra p. 604, neque etiam trop. 2 recedit a similibus p. 687, ejusdem fortasse optimi melodi. — δι' ἧς γ. πάλαι T. — ἐμπιέζομαι T. — τοὺς πάλ. καταχρηθέντας T. — Cf. p. 606, respiciente fine ad notum de Gedeonis vellere typum.

LXXVII.

DE S. EUPHEMIA.

α'. Ἀγῶνας ἐν ἀθλήσει,
ἀγῶνας ἐν τῇ πίστει
κατεβάλου θερμῶς
ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ νυμφίου σου·
ἀλλὰ καὶ νῦν, ὡς τὰς αἱρέσεις,
καὶ τῶν ἐχθρῶν τὸ φρύαγμα,

1. Prælia colluctando, prælia credendo auspicatus es alacriter pro sponso tuo Christo : agedum etiam nunc, ut olim hæreticos, sic hostium ferociam sub pedibus imperatorum nostrorum fac debellari, Deiparæ suffragiis, tu quæ a sexcentis triginta pa-

LXXVII. Quantumvis verba nonnihil seriora videantur, hic tamen fortasse habes veterem cantum chalcedonensem, quem primum duxi αὐτόμελον, tum ob procœmium, tum propter ephymnia, tum quia nulli eum hirmo sive mss., sive editi libri connectunt. At rarissimus hic latet modulus, quem semel adhibuit Romanus in cantico trium puerorum, p. 185, semelque anepigrapha referunt p. 490. Variantur autem ephymnia, ex inolita melodorum licentia. Die XI julii S. Euphemia inter μεγαλομάρτυρας a prisco ævo cum totius orbis plausu celebratur. Multus est melodus in his quæ de formula fidei a patribus tumulo commissa referuntur, ac fere totus in sacrarum exuviarum laudibus, quas a Chalcedone Constantinopolim et de sede in sedem translatas Byzantini patriarchæ semper secum religiose servarunt. Extant in taurin. f. 127, mosq. f, 18.

1. Procœmium videtur cæteris paulo recentius. Codex ab editis non recedit. Hic vero frustra anthol. rom. provocat πρὸς τό · Χειρόγραφον, cf. p. 185. M. om. ἡμῶν et διὰ τῆς θεότ.

ἐν τοῖς ποσὶ τῶν βασιλέων ἡμῶν
ὑποταγῆναι,
πρέσβευε διὰ τῆς Θεοτόκου·
ἡ ὑπὸ ἑξακοσίων τριάκοντα
θεοφόρων πατέρων
ὅρον λαβοῦσα
καὶ φυλάττουσα, πανεύφημε.

β'. Τί τῶν σῶν ἀθλημάτων,
ἢ τί τῶν κατορθωμάτων,
ἢ τί τῆς σῆς παρθενίας,
ἢ τοῦ βίου τοῦ ἀμέμπτου σου
τίς θαυμάσειε πρῶτον;
σὺ εὔφρανας τὸν Πατέρα,
ὡς τῷ Υἱῷ νυμφευθεῖσα,
καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι
σαυτὴν κατακοσμήσασα·
τίς ἱκανοὶ πρὸς ταῦτα,
τίς λέγειν νῦν ἰσχύσειεν
ὅσαι σε περιλάμπουσιν
ἀρεταί, μὴ ὑποδύουσαι;
ὡς ἐξ ἀνατολῆς,
τοῦ τάφου ἀνατέλλουσα,
πάντη φαίνεις
καὶ ἀκτινοβολεῖς,
ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ,
ἐπὶ πᾶσαν ἤπειρον,
ἁγιάζεις καὶ μυρίζεις τὰ πέρατα·
διὸ τόμον πεπίστευσαι,
ἡ ὑπὸ ἑξακοσίων τριάκοντα
θεοφόρων πατέρων
ὅρον λαβοῦσα
καὶ φυλάττουσα, πανεύφημε.

γ'. Ἡ ταφή, ἔνθα κεῖται
τὸ ζῶν σου λείψανον, μάρτυς,
ἀλάβαστρον μύρου πλῆρες·
Χριστὸς ταύτην ἀπειργάσατο
ἄρδειν αἵμασιν, ἅπερ,
βασάνων κόρον λαβοῦσα,
πηγάζεις, καὶ ἁγιάζεις,
ἰωμένη νόσον ἅπασαν·
σὺ κιβωτὸς ὑπάρχεις
μείζων τῆς Μωϋσέως,
ἔνθα αἱ πλάκες τέθεινται,
ῥάβδος τε ἡ βλαστήσασα,
καὶ στάμνος ἡ χρυσῆ,
ἐν ᾗ τὸ μάννα ἔκειτο·
σὺ ἐκείνης
ὑπερέχεις πολύ,
σύμβολον τὸ θεῖον
ἐγγράφως ἡ κατέχουσα,
τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ πίστιν ἄσειστον,
δεξαμένη τηρεῖν αὐτήν·

tribus deiferis regulam accepisti et servavisti, clarissimi nominis Euphemia.

2. Quid potius in tuis prœliis, quid ve tuorum facinorum, aut quid in virginitate tua aut illibata in vita ante omnia mirandum est? Tu lætificasti Patrem, utpote Filio sponsata, sanctissimo quoque Flamini temet pulchram ostendisti. Quis porro aptus est aut sufficiens ad dicendum quantæ exornent te virtutes, occasus expertes? Etenim veluti ab Oriente, ex tumulo exurgens, ubicumque coruscas, radiosque jacularis, tu quæ in terra et Oceano, et per universum orbem, sanctitate et fragrantia ultimos fines perfundis; tibi idcirco tomus fidei traditus est, quæ a sexcentis triginta...

3. Sepulcrum, ubi vivæ jacent reliquiæ tuæ, o martyr, alabastrum est unguento plenum. Christus illud exsculpsit, ut sanguinem effundat, quem tu pœnis satiata, scaturire facis, dum sanctificas, sanans quemcumque morbum. Tu es arca, major Mosaica illa, ubi tabulæ positæ, ubi virga frondescens, ubi aureus urceus, in quo manna repositum est. Tu illa multo præstantior es, cum symbolum divinum in scriptura teneas,

2. πρὸς τό· Τάχυνον, ἦχ. β'. Cf. 186. — τῶν σῶν κατορθ. edd. — τίς πρότερον iid. — τῷ πν. τῷ ἁγίῳ iid. M. v. 13 add. archetypo. — ἐξ ἀν. γὰρ iid. — παντὶ φ. T, ven. — ἐν θαλ. M. — καὶ ἐπὶ edd. M. — διὸ ταῦτα πεπ. M. — ἡ ante ὑπὸ ven. om. M.

3. μήπω. βασ. M, om. ἅπερ. — αἱ πλάκαι T, sic sæpe melodi recentiores. — ἔνθα π. ἐτιθεντο M. — καὶ ἡ ῥάβδ. βλαστ. M, T. — Vers. διὸ τόμ. a præcedentibus receptum om. T.

διὸ τόμον πεπίστευσαι,
ἡ ὑπὸ ἑξακοσίων τριάκοντα
θεοφόρων πατέρων
ὅρον λαβοῦσα
καὶ φυλάττουσα, πανεύφημε.
δ'. Σὺ ἀληθινὸν μάννα,
πατέρων ἁγίων τόμον,
ἐκ Πνεύματος τοῦ ἁγίου
τὸν γραφέντα ἐμπεπίστευσαι·
σὺ εἶ τῆς ἐκκλησίας
ὁ θησαυρὸς ὁ θειώδης,
ἡ πᾶσαν τὴν σωτηρίαν
τῶν ἀνθρώπων χερσὶν ἔχουσα·
ἣν καί τινες συλῆσαι
ἑλκύσαι τε δοκοῦντες,
ἤνοιξαν τὸ μνημεῖόν σου,
καὶ τῇ πείρᾳ αὐτοὶ ἔμαθον·
ἀψάμενοι χειρὶ
ἐπὶ τὸ ἀφελεῖν αὐτὸν,
εὕροσάν σε
κατέχουσαν στεῤῥῶς,
ὥσπερ σοι ἐδόθη,
μεθ' ὅρκου ἐπικρίσεως τοῦ φυλάττειν,
καὶ κατέχειν ἀσύλητον
τὴν τοῦ κόσμου ἀσφάλειαν,
ἡ ὑπὸ ἑξακοσίων τριάκοντα
θεοφόρων πατέρων...

unaque fidem Domini Dei indeclinabilem, quam recepisti ad custodiendam. Tibi ergo tomus concreditus est, tu quæ a sexcentis triginta...

4. Tibi verum manna, sanctorum patrum tomus, scriptus in Spiritu sancto, commissus est. Ecclesiæ tu sacer thesaurus, quæ omnem hominum salutem manibus tenes: quam nonnulli cum surripere et avellere sperarent, tuum aperuere sepulcrum, et sua te noverunt experientia; dum manum tibi admoverent, furaturi tomum, te invenerunt vehementer retinentem totum quod tibi traditum est, idque juramento confirmantes, te servare et possidere inviolabilem mundi securitatem, te quæ a sexcentis...

4. διώδης T pro θειώδης, de qua singulari prorsus varietate semel jam animadvertimus. — τε post. ἑλκ. om. T. — ἀφελεῖν αὐτὸ T. — Εὕροσαν. De hoc aor. cf. Lobeck ad Phryn. 349; Winer, l. l. 74. Planius legerim, integro rhythmo μεθ' ὅρκου ἐπικρίνοντες σὲ φυλάσσειν.

LXXVIII.

DE S. THEOPHANE.

α'. Τὸ ἐκ γῆς διάδημα * βασιλικῶς στεφομένη, * βασιλὶς ἀοίδιμε, * ταῖς ἀρεταῖς εὐδοξοῦσα, * εἴληφας * τῆς βασιλείας * οὐρανῶν στέφος· * φέρουσα * τῆς εὐσεβείας * πάν-

1. In terra diademate imperatorum redimita, augustissima regina, virtutibus haud minus gloriosa, adepta es cœlestis regni coronam; pietatis ferens inæstimabile scep-

LXXVIII. Ad novissimos nostri agminis melodos conditor hujus poematis referendus est, cum initio sæculi X floruerit Theophane vel Theophano, prima Leonis Sapientis uxor, quæ colitur die XVI decembris, et cujus corpus dicitur servari etiam nunc incorruptum in ædibus Patriarchæ CP., si audiendus est recens menæorum editor venetus : Τὸ ἱερὸν αὐτῆς λείψανον σώζεται ἀδιάφθορον ἐν τῷ τῆς ΚΠλεως πατριαρχείῳ, ὅπου καὶ τελεῖται ἡ ἑορτὴ αὐτῆς κατὰ τὴν σήμερον δι' ἰδίας ᾀσματικῆς ἀκολουθίας, ἐν χειρογράφῳ φυλλάδι εὑρισκομένης. Sat rara sunt in menæis hujusmodi documenta. Nostrum extat in taurin cod. f. 35, sub hac mendosa epigraphe : τῆς ἁγίας καὶ θαυματουργοῦ βασιλείας Θεοφανείας.

1. Ibid. πρὸς τό· Ἡ παρθένος, ut sequens sit πρὸς τό· Τὴν Ἐδέμ. sic unde incœpimus, huc reversi, similia recitamus ἀρχαιοτελεύταια.

τιμον ῥάβδον, * ἐν ἀφθάρτοις βασιλείοις * αὐλίζῃ, θείῳ λαμπρυνομένη φωτί.

β΄. Μεγαλείων Θεοῦ * ὁσία ἀνακήρυξις· * διὰ τοῦτο Θεῷ * αἴνεσιν ἀποδώσομεν· * κριμάτων γὰρ βάθη * μάτην ἐρευνήσαις. * Τελεῖ μεγάλα * ὄντως μυστήρια * ἐκ πλούτου χρηστότητος· * τὰ γὰρ βροτεία * γνώμῃ ἀδύνατα, * δεικνὺς παρ' αὐτῷ * μὴ ἀπορούμενα, * ὑψίστῳ δόξῃ * ἐγκαταλέγει, * καὶ διαδήματι ζωῆς * στέφει διάδημα θνητόν, * ἐν ᾧ στέψας δοξάζει * τὴν ἀξίως βασιλίδα· * αὐλίζῃ, θείῳ λαμπρυνομένη φωτί.

γ΄. Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς, * φθέγματι θείῳ κράξωμεν· * δόξαν γὰρ ἀληθῆ * ἅπασι τοῖς ποθήσασιν, * ὡς πάντων δεσπότης, * δωρεῖ· εὐσπλαγχνίας * ἀνοίγει πύλας * πᾶσι τοῖς τρέχουσι * νυμφῶνος πρὸς εἴσοδον· * τὰ στέφη πλέκει * πένησιν, ἄρχουσιν, * οἷς ἔρως ἐστὶν * ἐκεῖθεν στέφεσθαι, * ὥσπερ ἠράσθη * νοΐ ἐνθέῳ * Θεοφανὼ ἡ βασιλίς· * ὅθεν ἁγίων σὺν χοροῖς * βασιλείοις σκηνοῦσα, * ὧν ἡ τέρψις οὐ γηράσκει, * αὐλίζῃ, θείῳ λαμπρυνομένη φωτί.

trum, nunc immortalibus in palatiis inhabitas, divino refulgens lumine.

2. Sancta est magnalium Dei declaratio! Idcirco Deo laudes rependamus, cujus frustra profunda judicia scruteris. Vere summa operatur Deus mysteria, ex thesauris suæ benignitatis : quæ enim humana mente effici nequeunt, sibi minime ardua esse ostendens, ad altissimam gloriam adsciscit, et corona vitæ redimit reginam caduco diademate præditam, eamque merito coronat et glorificat; unde tu in superis aulis inhabitas, divino lumine fulgens.

3. Mirabilis Deus est, cum eloquio divino clamemus : gloriam enim veram largitur, uti Dominus omnium, omnibus qui desiderant eam : misericordiæ januam aperit cunctis currentibus ad ostium thalami; coronas texit pauperibus, principibus, quibus amor inest exinde coronari; quali divinitus accensa desiderio, ardebat Theophano imperatrix : unde regios inter choros sanctorum adepta tabernaculum, ubi deliciæ nunquam senescunt, inhabitas, divino lumine refulgens.

2. Θεοῦ ὁσίων T. — f. melius αἶνον ἀνταποδώσομεν. — μαθὼν ἐρευνήσῃς T. Cf. ep. ad Rom. XI, 33. — παρ' ἑαυτῷ T. — ἐγκαταλέγειν T. — στέφη T. — βασιλείοις. Inde apte confirmatur emendatio superioris LXXV cantici : τὰ ἄνω ζητοῦσα βασίλεια.

3. δεσπ. δίδωσιν T. — ἐκεῖθεν στέψασθαι sic T. — Ter videtur melodus haud sine ampullis exordium fecisse in tribus tropariis, ut multa porro, immo totum poematis corpus excidisse suspicari liceat. Cæterum, ne ultimum hoc rei historicæ symbolum invideamus, Theophanis nostræ elogium extat, paulo post obitum ejus confectum, et eamdem ad vivum expressit coæqualis pictor, ὁ ζωγραφεὺς Μιχαὴλ ὁ Βλαχερνίτης, in Menologio vaticano, quod jam tum ob id ipsum, tum propter alia, nec Basilio imperatori, nec IX° sæculo ascribendum est, sed X°, et cuidam Basilio Porphyrogenito.

LXXIX.

DE SS. EULAMPIO ET EULAMPIA MM.

α'. Τοὺς γενναίους μάρτυρας, * καὶ ἀδελφοὺς κατὰ σάρκα, * τὸν σοφὸν Εὐλάμπιον * καὶ Εὐλάμπιαν τιμῶμεν· * οὗτοι γὰρ * τῶν παρανόμων * μηχανουργίας * ἤσχυναν * ἐν τῇ δυνάμει τοῦ σταυρωθέντος· * διὰ τοῦτο ἐποφθέντες * μαρτύρων δόξα ὁμοῦ καὶ καύχημα.

β'. Τὴν δυάδα, πιστοί, * τῶν ἀθλοφόρων σήμερον, * ἐν ᾠδαῖς ἱεραῖς, * καὶ ὕμνοις εὐφημήσωμεν, * ὅτι τῶν εἰδώλων * τὴν πλάνην καθεῖλον, * πολυθεΐας * πῦρ ἀπετέφρωσαν * καὶ δαίμονας ἤσχυναν· * τῶν δὲ τυράννων * θυμὸν οὐκ ἔπτηξαν, * ξίφος καὶ τὸ πῦρ * μὴ δειλιάσαντες, * οὔτε θηρίων * ὁρμὰς γενναίως, * ἀγωνισάμενοι καλῶς * Εὐλάμπιος ὁ εὐκλεὴς * σὺν τῇ σεπτῇ Εὐλαμπίᾳ * καὶ σὺν ἄλλῳ οἱ διαθέντες, * μαρτύρων δόξα...

γ'. Ἀπωλείας βυθῷ * Ἕλληνες κυλινδούμενοι, * τοῖς μὴ οὖσι θεοῖς * σέβας ἀεὶ προσήνεγκαν, * δαιμόνων θωπείαις * γλυπτῶν αἱμοβόρων· * ὅθεν πρὸς πᾶσαν * πόλιν προστάγματα * δεινὰ κατεπέμποντο * τοῦ μὴ λατρεύειν * ὄντως οἱ ἄνομοι! * Ὅθεν ἀθληταί, * στεῤῥοὶ ἀδάμαντες, * ἐν παῤῥησίᾳ * Χριστὸν κηρύττουν * τὸν διὰ σπλάγχνα οἰκτιρμῶν * συγκαταβάντα ἐπὶ γῆς, * ὃν Εὐλάμπιος πίστει * σὺν Εὐλαμπίᾳ ὡμολόγει, * μαρτύρων δόξα.

1. Fortes illos martyres, sanguine germanos, sapientem Eulampium cum sorore Eulampia recolamus : ii namque impiorum molitiones confregerunt, Domini virtute cruci affixi; unde apparuerunt martyrum decus et superbia.

2. Binos athletas victoriosos hodie, fideles, sacris odis et hymnis concelebremus, propterea quod simulacrorum fallacia subverterunt, polytheismi rogum in cinerem solverunt, dæmonesque devicerunt, neque tyrannorum iram formidarunt ; ensem ignemque spreverunt fortiter, belluarumque occursus, nobili certamine pugnantes, Eulampius illustris cum veneranda Eulampia, et eorum sociis, martyrum gloria...

3. In imo exitio Gentiles convoluti, diis qui non erant pergebant sacra deferre, dæmonum nempe ineptiis et crudelibus simulacris : unde per omnem civitatem sæva edicta mittebantur in eos qui non sacrificabant, scelestissima prorsus. Ambo ergo athletæ, fortes adamantis instar, confidenter Christum prædicabant, qui præ tenera sua misericordia descendit in terram, quem cum fide Eulampius et Eulampia confitebantur, martyrum...

LXXIX. Ex longo itinere ad nos, sero quidem, sed virgineis canticis nondum absolutis, pervenerunt encomia fratris et sororis martyrum, Eulampii et Eulampiæ, qui ineunte IV sæc. occisi pro fide, die X octobr. ubique celebrantur. Extant in solo mosquensi pauca quæ damus, ac spirant non solum multam antiquitatem, sed ipsius Romani concinnitatem et suavissimam ejus melodiam.

1. πρὸς τό · Ἡ Παρθένος, ἦχ. γ'. — ἴσχυναν apogr. M.

2. πρὸς τό · Τὴν Ἐδέμ. — εὐφημεύσωμιν, alia et multos iotacismos librarii prætermittimus. — Εὐλαμπία hic et infra trisyll. videtur, pro libera nominum propriorum scriptura. — ὡς διαθέντες M, obscurum et interpolatum, de 70 sociis mm. videtur intelligendum.

3. προστάγματα. Maximiani edictum fuse legitur in actis Metaphrastæ antiquioribus, quæ nostra obiter confirmant. Bolland. oct. t. V, p. 69. Nota illud homericum αἱμοβόρων.

δ'. Πόθῳ θείῳ τρωθεὶς,* στεῤῥῶς ἐπὶ τοῦ βήματος * παρεστὼς ἐν χαρᾷ, * Εὐλάμπιος ἐκραύγαζεν * πρὸς τὸν ἡγεμόνα· * Δαίμοσιν οὐ θύω, * Χριστὸν λατρεύω * τὸν μόνον εὔσπλαγχνον * δεσπότην τῆς κτίσεως· * οἱ σοὶ θεοὶ γὰρ * κωφοὶ καὶ ἄλαλοι, * εἴδωλα ἐθνῶν * δεινὰ καὶ μάταια, * καὶ ἀπολοῦνται * οἱ προσκυνοῦντες * καὶ οἱ σεβόμενοι αὐτὰ, * ὡς τῶν κτισμάτων λατρευταί· * διὸ σπεύδω τυχεῖν ἂν * βασιλείας αἰωνίου,* μαρτύρων δόξα ὁμοῦ καὶ καύχημα.

4. Divino amore sauciatus, hilari cum virtute, coram suggestu sistens se, Eulampius exclamavit ad proconsulem : « Dæmonibus « victimas non do, Christum colo, solum « misericordem Dominum creationis. Etenim dei tui cæci et muti sunt, dira gen- « tium idola et inania, et interibunt qui ea « adorant et colunt, ut pote creaturas di- « vino honore prosecuti : ideo festino, ut « fortasse fruar immortali regno, quod « martyrum est decus et gaudium. »

4. οὐ θείῳ sic passim M. — In actis n. 8 : ἐγὼ δαίμοσι ἀκαθάρτοις οὐ θύω· Θεῷ μου λατρεύω Ἰησοῦ Χριστῷ· εἰσὶν δὲ θεοὶ... κουφοὶ καὶ τυφλοὶ, ξύλα καὶ λίθοι, ἔργα χειρῶν... Utinam nostra pergant, fortasse in acrostichidem τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ, quæ si cum Metaphraste largius conferrentur, ad manum esset archetypum primigenium ex quo acta vel antiquiora derivarunt.

LXXX.

DE S. DEMETRIO MARTYRE.

α'. Τοῖς τῶν αἱμάτων σου ῥείθροις, Δημήτριε, * τὴν ἐκκλησίαν Χριστὸς ἐπορφύρωσεν, * ὁ δούς σοι τὸ κράτος ἀήττητον, * καὶ περιέπων τὴν πόλιν σου ἄτρωτον. * αὐτῆς γὰρ ὑπάρχεις τὸ στήριγμα.

β'. Τοῦτον... Men. p. 140.

γ'. Σὺ εἶ τὸ φῶς τῶν ἐσκοτισμένων, *

1. Deus purpura tinxit Ecclesiam in cruoris tui fluctibus, o Demetri, ipse tibi dedit vim ineluctabilem, et circumtegit urbem tuam intactam : ejus enim es munimentum.

2. 3. Tu es lumen in nocte versantium ; tu, Christe mi, caliginem ab anima mea,

LXXX. *Corona* S. Demetrii me pene fugerat, quam oportuit in cætera martyrum serta superius insereretur. Thessalonicensium, quorum martyr civis et patronus erat, poema videtur, et sicut alia topici cultus monumenta satis rara, studiose colligendum, iisque addendum quæ v. cl. Tafel in sua *Thessalonica,* haud omissis Eustathii tropariis, scite et erudite inseruit. Id præterea notandum hic latere duos melodos : priscum unum, cui accepta refero trop. duo priora jam edita in menæis ; alterum recentiorem, ipsa acrostichide στέφος conspicuum et sejunctum ; utrumque vero Thessalonicensem. Quin suspicari lubet alterum illum esse Stephanum, cui dedimus supra, p. 328 canticum inscriptum στέφανος : hinc enim et inde dictio similis, impedita in eodem loco et importuna parenthesis, rari et barbari idiotismi, qui Dalmatas decent. Inscriptio est in corsin. f. 7 : Μηνὶ ὀκτωβρίῳ κζ' τοῦ ἁγίου Δημητρίου κονδ. φέρον ἀκροστιχίδα· στέφος. Varietates dedit codex alius cryptoferratensis.

1. πρὸς τό. Sequentia in codice erasa. Hirmus videtur Ἡλίου μιμητὴς, quem nondum supra vidimus. Nostra etiam ut hirmus aliquando revocantur. Nota ephymnium mutari in sequentibus acrostichide ligatis.

2. πρὸς τό· Τράνωσον. Variant. In C : παν. ἐν ὕμνοις συνελθόντες ἐν πίστει ὡς... μάρτ. Δημήτριον ἐν... συνεκβοῶντες... cf. trop. 8.

3. Ζόφον, οἰκτίρμων al. cod. Steph. l. l. τῆς ψυχῆς τὸ ζοφῶδες... — Εὐσπλαγχνίας πλοῦτον id. ut Stephanus l. l. — φωτ. τὸν κόσμον δυνάμει θείᾳ id. —

σὺ τὸν ζόφον, Χριστέ μου, * τῆς ψυχῆς μου, βοῶ, * ἀπέλασον τῇ δυνάμει σου * (ἔχεις γὰρ ἄβυσσον εὐσπλαγχνίας, * ὁ φωτίζων τὰ πάντα τῷ θείῳ φέγγει, * πάντα γὰρ σοὶ * δυνατὰ, τῷ ἐν πᾶσιν ἰσχύοντι), * ὑμνῆσαι ἵν' ἐξισχύσω, * ἀθολώτῳ νοΐ, τὸν ἀοίδιμον * Δημήτριον τὸν πανένδοξον, * τὸν τοῖς πόνοις καλῶς καρτερήσαντα· * πρεσβεύων μὴ παύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν.

δ'. Τρόπων ἐνθέων πεπληρωμένος * διαπρέψας ἐν βίῳ, * ἀμοιβὴν τῶν καλῶν * τῷ μαρτυρίῳ κατήντησας * (ὅπερ οὐχ εὗρον πολλοὶ ζητοῦντες) * καὶ εὑρὼν ἐπεδράξω ἀνδρειοφρόνως· * τοῦτο γὰρ ἦν * ποθεινόν σοι εἰσάγαν, Δημήτριε, * τὸ ὑπὲρ τοῦ σοῦ δεσπότου * λογχευθῆναι τὸ σῶμα δεινότατα, * καὶ στέφος φαιδρὸν κομίσασθαι * ὑπ' ἀγγέλων τιμηθέν τε καὶ ἄφθαρτον· * πρεσβεύων ..

ε'. Ἔχω πολλὰ καὶ νῦν ῥητορεῦσαι, * ταπεινῇ μου τῇ γλώττῃ, * τὰ ἐκ σοῦ ἀληθῶς * θαυμαστωθέντα, Δημήτριε· * ὅμως οὐ ψεύσομαι τὰς ἐλλάμψεις * τῶν θαυμάτων, βοῶν σοι, τὰς ἀνεικάστους, * πῶς τῷ δεινῶς * κατεχομένῳ νόσῳ, ἀκέστορ σοφὲ, * παρέσχου χριστομιμήτως, * παραλύτῳ ὡς ἄλλῳ τὴν ἴασιν, * ὃν ἔδησεν ὁ πολέμιος, * καὶ ἀπέλυσε σῶον ἡ χάρις σου· * πρέσβευε...

ς'. Φέρε τὸ θαῦμα τὸ τῆς αἱμόῤῥου * νῦν προσθήσομαι πᾶσι * φανερὸν, ἀδελφοί, * καὶ γὰρ ὑπάρχει ἐξαίσιον· * τὴν τῶν αἱμάτων ῥύσιν γὰρ στήσας * ὁ φιλόπολις μάρτυς (ὢ μέγα κράτος), * τὴν τῆς ψυχῆς * τοῦ ἀνδρὸς ἀλγηδόνα ἰάσατο, * καὶ θεῖον οἶκον, ἐν πλήρει * πονηρῶς τὸν τῇ νόσῳ κρατούμενον, * προσὼν καὶ ἡμῖν κατάπεμψον * τὴν πηγὴν τῶν ἰάσεων κράζουσι· * Πρεσβεύει...

ζ'. Ὅλον τὸν νοῦν τοῖς ἄνω πτερώσας, * τῶν γηΐνων ἀπέστης * ὡς δεινῶν, ὡς φθαρ-

enixe oro, dispelle virtute tua (habes enim misericordiæ abyssum tu qui omnia illuminas deifico splendore, cuncta enim tibi obvia sunt, qui in omnibus potens es), ut hymnis celebrare valeam, secura mente, famosum Demetrium, gloria præstantissimum, qui dura certamina egregie obivit: supplex esse pro nobis ne desinat.

4. Sacris moribus imbutus, cæteris jam in vita præstans, mercedem recte gestorum martyrio tuo assequutus es, quod multi quæritando non inveniunt; inveniens tu vero, perfecisti virili animo: hoc tibi enim peroptatum valde erat, Demetri, corpus transadigi lancea dirissima pro Domino tuo, et coronam acquiri splendidam, ab angelis honoratam et immortalem : exora...

5. Plurima nunc habeo quæ disseram humili mea lingua; tua nempe prodigiosa, Demetri, clamansque ad te, non dissimulabo miraculorum splendores nulli æquiparandos, quomodo ægrotum dire cum morbo luctantem, sapiens ut medicus, sublevaveris, Christum imitatus, quo pacto alii paralytico, quem strinxerat inimicus, medelam dederis et salvum tua gratia feceris, exorans...

6. Agedum, nunc omnibus proferam in medium hemorrhoissæ prodigium, o fratres; est enim insigne. Nam simul ac sanguinis fluxum cohibuit martyr ille, urbis amicus, ingensque præsidium, ægroti viri animam haud minus infirmam sanavit, ædesque sacras pessima lue penitus infectas; nobis igitur præsta sanationum fontem, qui clamamus...

7. Tota mente tua evolans ad superna, terrenis ex rebus aberas, ut reprobis, ut ca-

ἀθολώτῳ νοΐ habes in prolegomenis, p. LXIII, n° III inter paradigmata ejusdem hirmi Τράνωσον. — τὸν ἔνδοξον duo codd. C supra lineam add. τὸν, sed dimidia medela.

4. ὑπ. ἀγγέλων πλεχθέν τε καὶ alter cod.

5 tr. est 6 in C, in quo multa evanuere.

6 est 7 in C. — τὸ μέγα C. — πρὸς ὃν C.

7 in C 5. — ταύτην οἰκοῦντας alter cod. Eadem ac supra apud Metraphrasten in Synaxario enarrantur. Hostes vero alii dicuntur Σθλαβῖνοι, Ἄβαροι alii.

τῶν, * Χριστοῦ ὁπλῖτα, Δημήτριε· * ὅθεν ποθεῖς τὴν πόλιν σου πάνυ, * καὶ τοὺς αὐτῆς οἰκέτας οἰκτείρεις λίαν· * οὐ γὰρ ποτὲ * κινδυνεύουσαν ταύτην κατέλιπες, * ἀλλ' ἔστης ῥώμῃ γενναίᾳ, * ἐναντίους θεόθεν τροπούμενος, * καὶ λύων τούτων τὴν φάλαγγα, * ἐνθυμίαν χαρίζῃ τῇ πόλει σου, * πρεσβεύων...

ducis, o Christi miles armate, Demetri; inde tuam urbem impense amas, civesque illius multa pietate foves; nunquam enim civitatem deseruisti periclitantem. Verum stetisti fortitudine valens, triumphum ope divina reportans ab hostibus, eorumque dissipans phalanges: urbi tuæ largitor alacritatem, suffragatus...

η'. Σῶσον, Χριστὲ, τὴν πόλιν σου ταύτην * ἐκ παντοίων κινδύνων * ταῖς πρεσβείαις ἀεὶ * τῆς σε τεκούσης δεόμεθα, * τοῦ ἀθλοφόρου καὶ τοῦ Προδρόμου, * ἀποστόλων, ὁσίων, καὶ τῶν δικαίων, * φύλαττε δὲ * τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν πάντοτε, * καὶ νίκας τούτοις παράσχου * καὶ τὸν θεῖον λαόν σου ὑγίασον„ * ὑπηκόους τοῖς ἄρχουσιν * εἰς τὸ δίκαιον τούτους φυλάττεσθαι, * πρεσβεύων...

8. Salva, Christe, hanc tuam civitatem ab omnigenis periculis, perpetuas per preces genitricis tuæ, invicti athletæ, tum etiam Præcursoris, apostolorum, venerabilium virorum et justorum; custodi semper pios nostros imperatores, et victorias confer illis, sacrum tuum populum serva sanum et subditum rectoribus, ut in recto tramite servetur, suffragari ne cessans pro nobis.

8. Eadem ac prior melodus et fere verbis iisdem in tr. 2 omisso, posterior regerit. cf. men. l. l. — Χριστὲ τὴν ποίμνην σου cod. alter. — ἀεὶ, respectu f. ad ἀειπάρθενον.

LXXXI.

DE SS. MARTYRIBUS EDESSENIS.

α'. Τοὺς ἐκλεκτοὺς * καὶ θεοφόρους μάρτυρας, * τοὺς εὐσεβεῖς * τῆς ἐκκλησίας κήρυκας, * εὐφημήσωμεν καὶ μακαρίσωμεν, * ἀνυμνοῦντες Χριστὸν, Γουρίαν, * Σαμῶναν καὶ Ἄβιβον, τὰ στελέχη * Χριστοῦ τῆς ἀμπέλου αὐτοῦ· * Ἐδέσσης ἡ δόξα καὶ τοῦ κόσμου χαρά.

1. Electos illos et Deo plenos martyres, pios Ecclesiæ præcones, faustos felicesque clamemus, hymnis Christo datis, nimirum Guriam, Samonam et Abibum, uvas Christi ex ejus vinea: Edessenorum hæc gloria est mundique lætitia...

β'. Τροπαῖον νίκης ἄνωθεν φαίνει, * ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου, * ὃν σοφοὶ ἀθληταὶ, * ὡς θείαν χάριν εὑράμενοι, * τοῦτον ἐπ' ὤμων ἀναλαβόντες, * τὰ ἐν κόσμῳ τερπνά τε καταλιπόντες, * τὰς κατ' αὐτῶν * ὡς ἀράχνης ἱστὸν, ἀρχὰς δόξαντες, * λαμπάδι τῆς καρ-

2. Sursum victoriæ tropæum emicat, crux Domini, quam pugiles sapientes, divinam veluti gratiam reperientes, humerisque assumentes, mundi quum jam delicias reppulissent, structasque adversus se potestates, uti telas arachneas, sprevissent, stude-

LXXXI. Age, post Thessalonica cantica, interpondere lubet, fere extra sedem, carmen Edessenorum, si quis melodus Græcus, Damasceni exemplo, inter Syros cecinerit. Extat in corsin. f. 17, hac nota præfixa: Μηνὶ νοεμβρ. ιε', τῶν ἁγίων ὁμολογητῶν, κονδ. ἦχ. β'.

1. πρὸς τό· Τοὺς ἀσφαλεῖς. — Tres Persarum martyres sub Diocletiano coronati sunt.

2. πρ. τό· Τράνωσον. — εὑράμενοι sæpe notatur, etiam in *proleg.* p...

τερίας * τὴν ψυχὴν ἐκλαμπρῦναι ἐσπούδαζον· * διὸ καὶ θῦμα εὐπρόσδεκτον * ἀνεδείχθησαν δόξῃ ἀστράπτοντες · * Ἐδέσσης ἡ δόξα...

γ'. Τῆς τοῦ ἐχθροῦ * δουλείας με ῥῦσαι, * Ἰησοῦ ζωοδότα, * ταῖς τῶν σῶν ἀθλητῶν * ἐντεύξεσι δυσωπούμενος, * ὅπως ἀδούλωτον κεκτημένος * ἐκ παθῶν τὴν ψυχήν μού τε καὶ τὸ σῶμα, * ἀνευφημῶ * τὴν ταχίστην αὐτῶν νῦν βοήθειαν, * καθάπερ ἡ ἐν τῷ τάφῳ * συγκλεισθεῖσα ἀνδρὸς δολιότητι, * καὶ ταύτην τάχος προφθάσαντες * τοῦ θανάτου ἐξείλαντο κράζουσαν· * Ἐδέσσης ἡ δόξα καὶ τοῦ κόσμου χαρά.

bant, ut lampade fortitudinis animam illustrarent : idcirco et hostia benigne accepta facti sunt, gloria conspicui : Edessæ laus et mundi gaudium.

3. Ab hostis servitute libera me, Jesu vitæ dator, placatus horum athletarum precibus, ut liberam ex passionibus animam possidens et corpus, fausta canam eorumdem promptissimam tutelam; scilicet quomodo mulier quædam, viri sui fraude, in tumulo inclusa, ab illis educta statim sit, clamans: O Edessæ gloria et mundi gaudium.

3. Anthologium rom. tacite expulso menæorum tropario, nostrum recepit, sub hirmo τοῦ Συμεὼν, quem jam repperimus p. 210, eumdem esse ac nostrum Τράνωσον, cum gravi varietate : κεκτ. τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα τῶν παθημάτων ἀνευφημῶ, τὴν αὐτῶν ὀξυτάτην βοήθειαν· προφθάσαντες γὰρ, ἐκ τάφου τοῦ θανάτου ἐῤῥύσαντο κράζουσαν τὴν κόρην, ἥνπερ παρέθετο ἐκβοῶσα ἡ μήτηρ τοῖς μάρτυσιν · ὑμεῖς ὄντως ὑπάρχετε : 'Εδέσσης... Sic anthologium, quod etiam novum præmisit prooemium ut eadem rerum series satis obscura declaretur. Ut ut sit historiola, nullo pacto expiscor quomodo rhythmo cuivis aptetur scriptura anthologii; sed inde mihi perspicuum est docto Philippo Vitali, Romano editori, ne obvium quidem fuisse tritissimum ex nostris hirmum Τράνωσον. Ad corsinium ut revertar, obscure legitur ἦν pro νῦν ante ταχίστην, cæteris in romano libro extra sedem perturbatis, quod tædet me sæpius animadvertisse.

LXXXII.

DE S. JOANNE CHRYSOSTOMO.

α'. Τὰ χρυσότατα * τῆς καθαρᾶς σου * γλώττης ῥεῖθρα, * ὡς θησαύρισμα, * ἐκ ψυ-

1. Auro splendididissima flumina, puro ab ore tuo, thesauri instar ex spirituali promp-

LXXXII. Iterum Chrysostomus, ac piget me locum illi non fecisse inter melodos, cum quædam illi troparia, præter liturgiam, vetus traditio accepta referat. Tum etiam pœnitet me, consilium deseruisse meum, id collocandi in prolegomenis, ubi Studitas accersivi, ut eorum indoles ab uno disceretur exemplo ; nec multum abfuit quin inter Theodori poemata totum hoc, in cæterorum exordio, ponerem. Theodorus enim latet et patet in acrostichide: νοῦν σπανὸς, Studitam clamant cum solemni modulo insolentia verba χρυσοστόλιστος, τετράῤῥιθμον λιμβίδα, περιχρυσῶσαι, βορβορώσεως, χρυσοστεφὴς, χρυσοῤῥήτης, χρυσεπούς. Habemus autem melodi primitias, ὡς ἀπάργματα, ad quas respicit idem, ut opinor, in superiore ode p. 567, dum rogat, ut Chrysostomi celebret reditum, sicut prius ejusdem obitum cecinit, et ea fortasse χήρας τὰ λήπτὰ δύο modeste vocat : ὅπως ὑμνῶ σου ἀξίως τὴν ἔνδοξον ἐπάνοδον, ὡς πρὶν καὶ τὴν κοίμησιν πρεπόντως τετίμηκα. Primitiæ insuper hae veniunt, in pace Ecclesiæ, ante Studitarum dissidia cum patriarcha Nicephoro et imperatorum acerbitates, si bene hæc intelligo : τὸν διέποντά σου καλῶς τὸν θρόνον φρούρει καὶ σκέπει ἀεὶ σὺν τοῖς βασιλεῦσιν. Extant in corsin. f. 15, inscripta : Μηνὶ νοεμβρ. ιγ' τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν 'Ιωάννου τοῦ

χικῶν ταμείων φέρων, * τὴν οἰκουμένην * κατεπλούτισας, * Χρυσόστομε, ποικίλλων * αὐτὴν, ἀντὶ σμαράγδου, * ταῖς γνώμαις, καὶ θέλγων ἡμᾶς * εἰς βασιλείας πλοῦτον, * ἱεράρχα ὁ κορυφαιότατος· * ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

β'. Νῦν χρυσοστόλιστος * ὤφθη πᾶσα ἐκκλησία, * τοῦ Χρυσοστόμου τὴν μνήμην * ἐπιτελοῦσα· * παγχρύσοις γὰρ αὐτὴν * λόγοις ηὐτρεπίσατο τοῖς τοῦ Πνεύματος, * παρίστησι τῷ Χριστῷ * νύμφην ἠγλαϊσμένην τοῖς δόγμασι, * τὴν τετράῤῥιθμον τῶν ἀρετῶν * λιμβίδα ἐπὶ τραχήλου ψυχῆς * περιβεβλημμένην, * καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνακράζουσαν· * Μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σοῦ λαοῦ, * ὁ ἐποπτεύων ἐξ οὐρανοῦ· * ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ...

γ'. Οἶσαι σοι ᾄσματα * ἄξια τίς ἱκανώσει; * ἀλλ' ὡς τῆς χήρας ὁ Χριστὸς * λεπτὰ τὰ δύο, * προσδέχοιο κἀμοῦ, * μάκαρ, τὰ ψελλίσματα, ὡς ἀπάργματα, * τὴν γλῶσσαν μου χαριτῶν * οἷον περιχρυσῶσαι τοῖς ὕμνοις σου· * σὺ γὰρ ἔβλυσας ὡς ποταμοὺς * τοὺς λόγους ἐκ τῆς παγχρύσου σου ψυχῆς, * ἐκκεκαθαρμένης * τῆς τῶν παθῶν βορβορώσεως· * διὸ βοῶ σοι εἰλικρινῶς· * Μὴ ἐπιλάθῃ μου τοῦ πτωχοῦ, * ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ...

δ'. Ὕμνος καὶ καύχημα * ὤφθης τοῖς Ἀντιοχεῦσιν· * φυεὶς ἐκ ῥίζης εὐκλεοῦς, * νοητὸς ὄρπηξ, * κομῶν τοῖς ἀγαθοῖς * ἔργοις ἐκ νεότητος, χρυσεπώνυμε· * μονάσας γὰρ ἀψευδῶς * εἶχες σκληραγωγίαις τὸ σῶμά σου, * καὶ ὡς τῷ ἅρματι ἐπιβὰς * πυρίνῳ τῶν ἀρετῶν σου, σοφὲ, * πρὸς οὐρανὸν ἐπήρθης, * χρυσοστεφὲς τοῖς φθόγγοις σου· * διὸ ἐκεῖθεν ἵλεως νῦν * μὴ διαλείπῃς βλέπων ἡμᾶς, * ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ..

ε'. Νοῦν τίς ἀπήστραψεν * οὕτως ἐν ταῖς

tuario proferens, orbem tenarum ditasti, Chrysostome, tuis eum ornans sententiis, pro smaragdis, nosque blande alliciens ad regiam opulentiam, pontifex præ omnibus sublimis : agedum, Domino pro nobis sine fine esto supplex.

2. Nunc aurea cingi stola videtur Ecclesia, dum Chrysostomi memoriam more solemni recolit. Ipse enim eam aureis verbis in Spiritu honestavit, obtulit eam Christo ut sponsam dogmatibus decoratam, quadruplici virtutum ornatu circa animæ collum involutam, et ipsi clamantem : Ne tuæ plebis obliviscare, tu qui de cœlo prospicis : verum Domino pro nobis supplex sine fine esto.

3. Digna tibi dicare carmina impar quis non erit? Sed ut Christus duo viduæ minuta, sic tu meam quoque balbutiem accipias, o beate, primitiarum instar, ut auro tuorum hymnorum, quasi gratiis, linguam meam circumlinias. Effudisti enim ut fluvios sermones tuos ex anima maxime aurea, repurgata fæcibus voluptatum. Ideo clamo tibi sincere : Ne mei pauperculi obliviscare, verum.

4. Antiochenorum hymnus et lætifia exstabas, ortus e nobili stirpe, stolo ingenuus, decorus coma bonorum operum, a teneris, nomen ab auro habens : nam sine mendacio monachus, acri sævitia domare corpus elegisti, ac velut igneo virtutum tuarum curru vectus, o sapiens, ad cœlum raptus es, tu auro coronatus in tuis eloquiis : ideo abhinc propitius jam ne omittas respicere nos, verum...

5. Ecquis adeo fulguravit, in mente spe-

Χρυσοστόμου κονδ. ἦχ. α', πρὸς τό · Τὰ θεόδρυτα, quem hirmum Studita videtur condidisse, cf. p. 346, immo p. 358, ubi eodem rhythmo iisdemque metris os aureum personat.

2. ἡ ἐκκλ. C. om. πᾶσα. — f. melius παρέστησε. — λιμβίδα τετράῤῥιθμον. Suspicor esse pallium patriarcharum crucibus ornatum, sed vox inaudita est.

3. κεκαθαρμ. C.

4. τῷ add. ante ἅρματι. — Nota οὐρανὸν dissyll. ex can. — χρυσόστεφε C.

5. Χρυσορήμων, Χρυσόρειθρα C constanter.

θεωρίαις * πεποικιλμένον, ὡς οὗτος * ὁ χρυσοῤῥήμων; * καὶ γὰρ ὡς ἐκ πηγῆς * ἄλλης τὰ χρυσόῤῥειθρα ἀεὶ ἔβλυζεν * διδάγματα ἐκ ψυχῆς, * ἄρδων τὴν θρεψαμένην Θεούπολιν· * τοὺς γὰρ οἴακας ἐμπιστευθεὶς * τῶν λόγων, ἐπὶ λιμένα ζωῆς * καθώρμητο ταύτην, * ὡς πρὸς αὐτὸν ἀνακράζουσαν· * Μὴ ἐπιλάθῃ τοῦ σοῦ λαοῦ * ὁ ἐπιβλέπων ἐξ οὐρανοῦ, * ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ...

ς'. Σ.... ζ'. Πῶς ἐνεδέχετο * κρύπτεσθαί σε, χρυσοῤῥήμων, * τὸν ἐν τῷ ὄρει κείμενον * τῶν ἀρετῶν σου, * ὡς πόλιν τοῦ Θεοῦ; * ὅθεν ἡ βασιλεία σε ἔλαβεν * εἰς κλέος, ψήφῳ Θεοῦ, * μᾶλλον σὺν βασιλεῦσιν καὶ ἄναξιν, * καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῶν ἐπὶ σοὶ * ἐλπίδων, ἐκπλουτισθεῖσα τοῖς σοῖς * θησαυροῖς τῶν λόγων, * ἐξ ὧν πᾶσα ἡ ὑφήλιος * χρυσολογοῦσα ἀναβοᾷ· * Μὴ ἐπιλάθῃ...

η'. Ἅπασα στέμματα * πλέκει σοι ἡ ἐκκλησία * τῶν θείων ὕμνων, καὶ τῇ γῇ * προσάγει μνήμην, * Χρυσόστομε σοφὲ, * σὲ ἑορτάζουσα καὶ κραυγάζουσα· * Ποιμὴν ἡμῶν ἀγαθὲ, * στῆθι, καὶ προπολέμει τῆς ποίμνης σου, * καὶ τὸν διέποντά σου καλῶς * τὸν θρόνον φρούρει, καὶ σκέπει ἀεὶ, * σὺν τοῖς βασιλεῦσιν, * ὑπήκοον οὕτως ᾄδοντα· * Μὴ ἐπιλάθῃ...

θ'. Νῦν δὲ πῶς ᾄσαιμι * τοῦ νέου Παύλου τὴν Φοίβην, * σὺν ἄλλαις πλείαις ἁγίαις * γυναιξὶν; αὗται * ὡσεὶ μαθήτριαι * ἀξιάγαστοι συνέπασχον τῷ πατρὶ, * ὥνπερ θρηνουσῶν ἔφη * ὁ ἅγιος· Μὴ συνθρύπτητέ μου ψυχὴν, * τέκνα, ἀλλὰ ἐμπλήσθητε χαρᾶς, * ὅτι ὑπὲρ δόξης * Χριστοῦ παθὼν ἐκδιώκομαι νῦν. * Αἱ δὲ ἐβόων θρηνητικῶς· * Μὴ ἐπιλάθῃ...

ι'. Ὃ ἀπειργάσατο * φθέγξας, ἀρχιερατεύει * ὁ χρυσοῤῥήτης ἀληθῶς * τῆς ἐκκλησίας· * εὐθὺς γὰρ τὴν χρυσῆν * γλῶσσαν ἐπαφίησιν ὁ χρυσώνυμος * ἐκβλύζουσαν ποτα-

culationibus emicante et decora, sicut illud os aureum? Etenim nova velut ex fonte scaturire ex anima fecit aurea doctrinarum fluenta, rigans nutricem suam Theopolim: et ibi cum teneret sermonum clavos, deduxit eam ad vitæ littora, quæ vocem ad eum attollere videtur : Ne obliviscaris plebem tuam, nos e cœlo respiciens, sed Domino semper esto supplex...

6... 7. Quis tulerit latere te, fatum aurea verba, in virtutum monte collocatum, ut Dei civitatem? Unde urbs mundi regina te, divino potissimum suffragio, maluit in decus assumere cum imperatoribus et regibus, nec de spe decessit quam a te conceperat, locupletata tuorum sermonum thesauris, quibus tota sub cœlo terra splendida voce sursum clamat : Ne obliviscaris plebem tuam, sed e cœlo respiciens...

8. Universa tibi Ecclesia sacrorum serta hymnorum nectit, et orbi tuam, o sapiens Chrysostome, repræsentat memoriam, te festis exornans et tibi clamans : « Pastor bone noster, asta, et propugna pro ovili tuo, atque post te thronum tuum egregie tenentem custodi, et protege semper, cum imperatoribus, populum subditum tibi ita canentem : Ne obliviscaris... »

9. Nunc vero quomodo canam novi Pauli alteram Phœben, cum sanctis cæteris ditibus matronis? quæ patri, ut dignissimæ alumnæ, compatiebantur. Lamentantibus illis sanctus aiebat : « Ne meam emolliatis animam, filiæ ! sed gaudio implemini, quia pro Christi gloria patiens nunc divexor. » At illæ alta voce ingemuere : Ne omittas...

10. Ut concionando cœpit, pontificio fungitur, orator vere aureus Ecclesiæ. Statim enim aureus cognomine, aureum os aperuit, quo flumine inundavit intermediam ter-

7. τοῦ add. ante θεοῦ. — ἐξ ἧς C.

8. ᾄδουσαν in fine C.

9. νῦν δὲ τῶν ᾄσαι με sic C. — πλείους C. — ὡς μ. C. — τὴν ψυχὴν τεκνία C, cf. act. XVI, 13. — νῦν add. SS. mulieres Olympiades et Eupraxia coluntur die XXV jul. cum S. Anna.

μοὺς * ἀνὰ μέσον τῆς γῆς, εἰς τὰ πέρατα, * τῆς κακίας ἀφανίζουσαν * τὴν ὕλην · τῆς ἀρετῆς δὲ πολλὴν * δωρούμενος χάριν * ὑπὲρ τὸ μέλι γλυκαίνουσαν · * διὸ βοῶμέν σοι ᾀσματικῶς · * Μὴ διαλείπῃς...

ια'. Σὺ τί ἐκέρδησας, * ἄδοξε Εὐδοξία, * καταμανεῖσα φονικῶς * τῷ Χρυσοστόμῳ; * τῆς χήρας τοῦ ἀγροῦ * ὄντως οὐκ ἀπήλαυσας, ὡς ἐπόθησας · * δευτέρα Ἡρωδιὰς, * ἄλλον Θεοῦ προφήτην ἀπέκτεινας. * Ἀλλ' ἡ γλῶσσα τοῦ χρυσέπους * ἀεὶ σὲ ἐκστηλιτεύει μείνασα, * ὡς τὸν ἀμπελῶνα * τῆς χήρας διεξαρπάσασαν · * διὸ πῶς ᾄσεις νῦν τῷ πατρί · * Μὴ ἐπιλάθῃ σκέπων ἡμᾶς, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ ὑπὲρ ἡμῶν * ἀδιαλείπτως ἱκέτευε.

ram, ad ultimos usque fines, quo vitiorum fomes omnis exstinguitur; multamque ille impertitur virtutum gratiam, quæ suavitatem mellis superat; ideo nostra tibi cantica resonant : Ne obliviscaris...

11. Tibi vero quid lucraris, ingloria Eudoxia, quæ ad cædem usque insanis in Chrysostomum? Reapse non viduæ agro, ut concupieras, fruita es : altera tu Herodias, alium Dei prophetam occidisti. Sed os aureum te lingua sua immortali traducit, ut quæ viduæ vineam expilaveris. Quomodo ergo nunc patri cecineris : Ne cessa respicere nos, sed Dominum sine fine pro nobis exora.

10. In C φθέγξας barbare, ἱερατεύειν absone, Χρυσοῤῥήτης inauditum monent multam corruptelam. — πάλιν τὰ πέρ. C. — ἀφαν. δὲ τῆς κακ. ὕλην, — ὑπὲρ δὲ μέλι C. Theodorum sapit frequens prosopopœia, qua excitatur clamans Ecclesia, tum urbs Antiochena, tum nova Roma, tum patriarcha CP, totus denique orbis et ipsa Eudoxia ab inferis rediviva.

LXXXIII.

DE B. V. MARIA.

I.

α'. Εὐφραίνεται νῦν * ἡ Ἄννα, τῆς στειρώσεως * λυθεῖσα δεσμῶν, * καὶ τρέφει τὴν πανάχραντον, * συγκαλοῦσα ἅπαντας * ἀνυμνῆσαι τὸν δωρησόμενον * ἐκ νηδύος αὐτῆς τοῖς βροτοῖς, * τὴν μόνην μητέρα καὶ ἀπείρανδρον.

β'. Ἡ τῶν δεσμῶν τῆς πρὶν ἀτεκνίας * δι' εὐχῆς λυτρωθεῖσα, * προσκαλεῖται ἡμᾶς * συνεορτάσαι τῷ θαύματι * καὶ δῶρα προσάξαι γεννηθείσῃ, * λιτανεύοντας ἔμπροσθεν μετὰ πόθου, * ὥσπερ ποτὲ * αἱ παρθένοι

1. Exultat nunc Anna, sterilitatis expedita vinculis, ac nutrit illibatissimam, convocatis omnibus ab illa, ut hymnum illi canant, qui daturus est mortalibus ab utero ejus eam quæ sola mater simul et virgo intacta est.

2. Quæ per precem ab orbitatis nexibus soluta est, nos convocat ad festive celebrandum prodigium et munera offerendum natæ puellæ, cum precibus et amore occurrentes, sicut olim cito virgines accurrebant,

LXXXIII. Ante omnia Christus, et per omnia Jesus et Maria. Haud displiceat seriem odarum retexere, duasque partim novas pro integro duodenario quod supra promiseram, p. 623. Mosquens. f. 10 præstitit prius odarium, bonæ et veteris notæ.

1. πρὸς τό · Τὰ ἄνω, p. 210. — ἐκ τῆς νηδύος αὐτ. τοῖς βρ. M et edd.

2. πρὸς τό · Τράνωσον. — λυθεῖσα πρ. edd. — τῇ γεννηθείσῃ M, edd. — ποτὲ, poetica respicit apocrypha. — Huc usque edd. Cætera minus apte optimum exemplar præmissum assequuntur, quæ ex unico cod. ægre emendantur.

ἐν τάχει προέτρεχον, * χορεύουσαι καὶ βοῶσαι· * Ἰδοὺ ἦλθεν ἡ πάντων ἀνάκλησις, * ἰδοὺ Ἀδὰμ ἠλευθέρωται, * ὅτι Ἄννα καρπὸν ἀνεβλάστησε, * τὴν μόνην μητέρα καὶ ἀπείρανδρον.

γ'. Ὢ τῆς ἀφράστου οἰκονομίας! * Γυνὴ οὖσα τῇ φύσει * Ἄννα ἡ θαυμαστὴ, * τὴν ὑπὲρ φύσιν κυήσασαν * τὸν ἀπερίγραπτον Πατρὸς Λόγον, * σήμερον ἀπεκύησεν παραδόξως, * καὶ γαλουχεῖ * τὴν δανείσασαν γάλα τῷ τρέφοντι * τοὺς πάντας ἐν εὐκαιρίᾳ, * εὐδοκίας τε χεῖρα ἀνοίγοντι * καὶ ἐμπιπλῶντι πᾶν ζῶον * καὶ νῦν δωρησαμένῳ τοῖς ἐπὶ γῆς * τὴν μόνην μητέρα καὶ ἀπείρανδρον.

δ'. Δεῦτε προθύμως, πᾶσαι γυναῖκες, * τῇ προμήτορι Εὔᾳ * προσκομίσατε νῦν * χαρμόσυνα εὐαγγέλια· * ἰδοὺ γὰρ Ἄννα χερσὶν βαστάζει * Μαριὰμ, τὴν πανάχραντον Θεοτόκον, * ἧς ὁ καρπὸς * γλυκασμὸς τῷ Ἀδὰμ νῦν γενήσεται, * τὴν πρώην πικρίαν ξύλου * μεταβάλλων, καὶ εἰσάγων αὐτὸν * εἰς παράδεισον, ὃν ἔκλεισεν * παρακούσας, καὶ ἤνοιξεν τοῦτον ἡμῖν * ἡ μόνη παρθένος καὶ ἀπείρανδρος.

saltantes et clamantes : « Ecce venit omnium « resurrectio ! Ecce Adam liber factus, quia « Anna fructum edidit, Virginem, quæ sola « mater intacta est. »

3. Qualis a nemine dicenda œconomia! Mulier quum natura sit Anna mirabilis, hodie peperit, haud sine prodigio, eam quæ concepit incircumscriptum Dei Verbum; et lac præbet ei quæ lactis sui edulio reficit nutritorem universorum, qui in tempore opportuno manum aperit et replet benedictione omne animal, terrigenisque dat bona præsentia, Virginem, inquam, quæ sola mater intacta est.

4. Adeste prompto animo, omnes mulieres, et afferte primæ parenti Evæ bona gaudii nuntia. Ecce enim Anna manibus gestat Mariam, immaculatam Deiparam, cujus fructus jam dulcedinem Adamo pariet, arboris veterem mutans amaritudinem, eumque reducet in paradisum, quem inobedientia clausit, nobis vero nunc aperuit sola virgo mater intacta.

3. τοῦ πατρὸς M, abundat, nisi πατρὸς sit monosyll. — εὐκαιρίᾳ. cf. ps. CXLIV, 15, 16. — τὸν τρέφοντα.. ἀνοίγοντα.. sic porro M. — καὶ τὰ νῦν M.
4. πικρὰν τοῦ ξύλου M. — πάλιν εἰσάγ. αὐτὴν M.

II.

α'. Ἡ πρὶν στεῖρα σήμερον
τῆς παρθενίας τὸ κλέος
ταῖς ἐνθέαις νεύσεσι
περιχαρῶς συλλαμβάνει·
χόρευε,
ἡ οἰκουμένη

Quæ quondam sterilis, hodie divinis ex oraculis gaudio circumfusa, concepit virginitatis decus : exulta choreis, universa terra, id audiens ; hæc enim firma spes

I. Claris Cryptæ Ferratæ Basilianis accepta refer priora haud inelegantis odæ troparia. Philippus enim Vitali primus dedit luci duo priora in Anthologio romano, decembr. ς. τλ'. Tum alter duumviratus, sæpe laudatus, tertium addidit, et ambo cuncta cum quinque codd. diligenter, ut solent, contulere (*De imm. conc.*, p. 153). Quibus dum meritas de egregio opere laudes cumularem, a. 1862 (*Analecta jur. pontif.*, p. 1425), ipsis me rogantibus, primum feci periculum proponendi metricam melodorum artem, tunc temporis ignotam vel doctis Basilianis : quæ enim puncta in hoc odario Vitali fere inscius plus minus apte ex codd. receperat, ea novi editores sustulere omnia, nec sibi neque aliis ullam ingerunt cujuscumque metri suspicionem. Iidem silent de acrostichide, cum illis defuerint ultimum trop. et luculentum corsinii epigramma : Μηνὶ δεκεμβρ. θ', κονδάκιον εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἁγίας Ἄννης, φέρον ἀκροστιχίδα· ᾠδὴ, ἦχ. γ'. Si quid de melodo conjicere lubeat, plura et in primis ab exordio sapiunt æstuantem et salebrosum Georgium, qui supra p. 275, vici-

ἀκουτισθεῖσα·
αὐτὴ γὰρ
ἐλπὶς βεβαία
τῶν σωζομένων,
ἐξ ἧς μέλλει ὁ δεσπότης
τεχθῆναι, πάντας φθορᾶς λυτρούμενος.
β'. Ὡς φωσφόρος σκηνὴ
καὶ παρθενίας καύχημα,
ὡς λαμπὰς ἡ φανὴ,
καὶ καθαρὸν κειμήλιον,
ὡς ἔμψυχος θήκη,
ὡς θάλαμος θεῖος,
ὡς ἀνωτέρα
πάσης τῆς κτίσεως
ὑπάρχ[ει Μαρία] σεμνὴ
προορισθεῖσα,
καὶ ἐκλεχθεῖσα Θεῷ.
Σήμερον σεπτῆς
διὰ προῤῥήσεως,
φωνῆς ἀγγέλου,
εὐηγγελίσθης
τὴν θείαν, [Ἄννα], σύλληψιν
ἁγνῆς καὶ θεομήτορος·
ἐξ ἧς μέλλει τεχθῆναι
ὁ δεσπότης τῶν ἁπάντων,
θανάτου πάντας φθορᾶς λυτρούμενος.

est illorum qui salvantur, ex qua nasciturus est Dominus, qui omnes a corruptela redimit.

2. Est veluti tabernaculum lucem ferens virginitatisque lætitia, velut lampas rutilans ac pura et rara gemma, velut scrinium animatum, velut thalamus divinus, tanquam sublimior universis creaturis, a Deo prædestinata et præelecta [est Maria] venerabilis; quæ hodie juxta augustum vaticinium, angeli voce [tibi, Anna], prænuntiatur in divina conceptione Deiparæ, ex qua nasciturus est omnium Dominus, qui cunctos mortis a sordibus liberat.

nam festivitatem B. V. in templo oblatæ amplissimo ornavit cantico, iisdem sæpe verbis et ambagibus impedito. Dubio favet, quod idem Georgius de ipso B. V. conceptu canonem condidit nostris tam re quam verbis consentaneum; ac sicut alteri ejusdem canoni de præsentatione inseritur amplissimum κονδάκιον prælaudatum, ita et in simili illo canone locum facere potuit nostro odario. Canonem autem Georgii ediderunt Basiliani l. l., p. 43, sed tacito melodi nomine, quamvis in theotociis manifestum sit ac jure servandum, ut olim notavi in *Analect. pontif.*, p. 1425.

1. πρὸς τό· Ἡ παρθένος. v. 1. ἡ στεῖρα Basiliani cum omnibus codd. — πρὶν solum habet anthol. rom. et recte. Omissa enim vocula, aut in archetypo Romani παρθένος erit disyl. aut hic στεῖρα diæresin patietur, neutrum vero ferendum. — V. 3. νεύσεσι cum omn. codd. et anth. pro quo πράξεσι BB. tacito fonte adducunt. Plurima respiciunt Evangelium S. Jacobi *de infantia Salvatoris*. — V. 6. ἡ supra lin. vetus librarius supplevit, nos quasi monens, sic toties emendandum, quoties vel in uno codice apertum sphalma occurrit. — V. 11. ἐξ ὧν duo codd.

2. « Ὡς non comparative, sed asserendo rei proprietatem debet heic intelligi » BB. quibus cum omnia ab initio non matri Annæ, sed Deiparæ conceptæ tribuo, quamvis librarii, potius quam melodi, errore aliter scriptum videatur. — V. 3. ἡ cum C, om. BB et hab. φαεινή. — V. 4, κειμήλ. C et tres alii cum anthol. pro quo ὡς ἥλιον BB. quod venit ex compendio prioris syll. κει. — V. 9, ὑπάρχουσα, Ἄννα codd. BB, a quibus tota sententia et rhythmus hic et infra recedere præcipiunt. — V. 10, 11, προορισθεῖσαν 4 codd. inter quos C; iidem om. καὶ ἐκλεχθεῖσα, ac legunt προ. τῷ Θεῷ. Anth. habet ἐκλ. δὲ Θεοῦ. Etiam Θεῷ abundaret, nisi fieret monosyll. ex can. XVI. Omissa autem καὶ ἐκλεχθεῖσα metro requiruntur, et tanti melodo fuere, ut eadem mox resumat in tr. 3. — V. 12. σεπτῶς C, tres alii codd. anth. — V. 16. Disyllabo manifeste omisso, sed metri lege requisito, monemur gravissimum hiare vulnus, quod diu reluctatus, tandem sic reducere ausim, ut toti periodo a capite ad calcem medeatur. — V. 17. ἁγνῆς cum C, et iisd. αὐτῆς BB. — θεομ. ὁμοῦ C, cum duob. codd. anthol. « et fort. melius, » inquiunt BB. qui tamen recipiunt Θεομήτορος Θεοῦ. Sed tam Θεοῦ quam ὁμοῦ rhythmo expellitur. — V. 20 ut C. φθορᾶς λυτρούμενος, nec plura in ephymnio BB. post anthol. quamvis aliter ab iisdem notetur; apud quos unus cod. habet θανάτου, alter idem, sed loco dictionis φθορᾶς.

γ'. Δεομένη Θεῷ,
καὶ καρτερῶς σχολάζουσα
ἐν νηστείαις, εὐχαῖς,
Ἄννα θεομακάριστε,
σὺν τῷ ὁμοζύγῳ,
χαρὰν παρ' ἐλπίδα
εὐθὺς ἐδέξω,
ἐπιστασίᾳ φρικτῇ
ἀγγέλου φωνοῦντος σοί·
Ἐπήκουσέν σου
Θεὸς δεήσεως,
τέξεις σὺ σεπτὸν
παιδίον ἄμωμον,
πρὸ τῶν σπαργάνων
προορισθεῖσαν
καὶ ἐκλεχθεῖσαν ὡς σεμνὴν
εἰς κατοικίαν ἑαυτοῦ·
ἐξ ἧς μέλλει τεχθῆναι
ὁ δεσπότης τῶν ἁπάντων,
θανάτου πάντας ἡμᾶς λυτρούμενος.

δ'. Ἡ εὐφρόσυνος νῦν
καὶ χαρμονὴ ἐπέλαμψεν,
ἑορτῶν ἑορτή·
τῆς Θεοτόκου σήμερον
ἡ σύλληψις ἤδη
ἐν κόσμῳ ἐφάνη·
καὶ οὐρανοὶ μὲν
νῦν ἐπευφραίνονται·
ἡ γῆ δὲ ἀγάλλεται,
καὶ πᾶσα φύσις
τῆς ἀνθρωπότητος
γήθεται τερπνῶς,

3. Deum orans, et enixe jejuniis, precibus dedita, Anna, Deo favente felix, una cum conjuge tuo, gaudium jam non speratum repente habuisti, a stupenda angeli præsentia, ad te sic loquentis: «Tuas preces exaudi« vit Deus, et paries intemeratam puellam, « ante cunarum fascias prædestinatam et « electam, in sacram habitationem suam, ab « eo qui ex illa nascetur, rerum omnium Do« minus, cunctos a morte nos liberaturus.»

4. Læta nunc et hilaris illuxit festivitas festivitatum; hodie jam Dei ipsius matris conceptus illuxit in mundo. Equidem nunc cœli lætantur, terra autem tripudiat, et uni-

3. Ex uno cod. BB. cui adde C. — V. 1, f. Θεοῦ. — V. 3, καὶ νηστ. BB. contra codd. et metrum. — V. 9, φωνοῦντός σοι BB. — V. 11, θείας duo codd. Θεὸς restituunt BB. — V. 12, καὶ τέξ. σὺ C, BB. rupto rhythmo. — V. 20, præter θανάτου cætera om. C.

4. Ex unico corsin. — V. 8, ἐπευφρ. sat rarum. — Hæc si quis cum Georgio p. 273 contulerit, similia ultro subibunt, et statim ab ephymnio σκηνὴ ἐπουράνιος, tum quædam tessera ἐμφανῶς in tr. 2, 5, 7, 8, 16, 17, 20, 22, tum etiam tr. 2, ἡ ἐκλελεγμένη... ὑπὲρ ἅπασαν τὴν κτίσιν.. ac tr. 2, 3, etc. ὡς passim et asserendo, tr. 18 τὸν λυτρούμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας... etc. Præterea idem Georgius disertior quam cæteri de immaculato conceptu videtur; præter enim superiora præconia, quæ id ipsum significant, præter singularem formulam παιδίον ἄμωμον πρὸ τῶν σπαργάνων, præter ἀποδεικτικὰ illa bis repetita σεμνὴ προορισθεῖσα καὶ ἐκλεχθεῖσα Θεῷ tr. 2, 3; aliud multo insignius, quod miror fuisse hactenus a Theologis neglectum, luculenter legitur in canone ejusdem Georgii de annuntiatione B. V. quæ in hoc prægrandis tomi peroptato limite lubentissime imponam ex duplici capite: primum quod particulam referunt alphabeti ἀντιστρόφου in splendidum rei metricæ nostræ argumentum, deinde quod primi omnium sunt versiculi quos nova methodo distinxi a. 1862 in *Anal.* laud. p. 1426, primitias melodiarum olim, ut nunc coronidem, Virgini immaculatæ vovens in hunc modum:

Ὑπερίπταται, Θεοτόκε ἁγνή,
Τὸ θαῦμά σου τὴν δύναμιν τῶν λόγων·
Σῶμα γὰρ ἐν σοὶ κατανοῶ ὑπὲρ λόγον
Ῥωῆς ἁμαρτίας ἀνεπίδεκτον·
Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶ σοι·
Ὄντως ἀνωτέρα πάντων
Ὑπάρχεις, Παρθένε ἁγνή.

Prætervolat, pura Deipara,
Miraculum tuum omnem vim sermonis:
Corpus enim in te intelligo esse supra modum
Influxu peccati immune;
Unde grates referens clamo tibi:
Tu vere omnibus excelsior
Cerneris, Virgo mundissima.

πανηγυρίζουσα·
ὅτι τὸ μέγα
τοῦ κόσμου τεῖχος
ἀποτεχθῆναι ἐμφανῶς
νῦν κατεπείγεται σπουδῇ,
καὶ δεσμὰ διαλύει
τῆς στειρώσεως τῶν πατέρων,
θανάτου πάντας φθορᾶς λυτρούμενος.

versa humanitatis natura suavi gaudio in hac panegyri perfunditur. En quippe mundi murus ingens, neque fallimur, etiam nunc urget ut cito pariatur, patrumque vincula sterilitatis solvit, qui omnes a mortis corruptela eximit.

Quandoquidem locus vacuus sistere paulisper in fine sinit, ac membranæ mosquenses, haud semel excussæ paulo supra, menti subeunt: meminisse me juvat, suspensum aliquando me et cogitabundum recreari in typographeo co dice XXV (*olim* XLI, 4°), prælucente singulari et inexpectata epigraphe, haud inficetis versiculis præfixa, in hunc modum :

Στίχοι τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, τοῦ Θεολόγου, εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον.

Totum eo lubentius legi quod mihi tunc fere lucebat dies apud Latinos meos Immaculatæ Virgini sacra. Statim vero intellexi, quæ post titulum avido hauriebam oculo, ea nullibi extare in omnibus quæ innotuere, Nazianzeni carminibus. Legebam enim ea, quin et prompto iambo ex tempore vertebam, quæ benevolo lectori candide profero :

Ἁγνὴ κόρη, ζῇς! Εἰ δὲ σιγᾷς, οὐ ξένον·
Τὸ γὰρ σιωπᾶν εὐπρεπὲς ταῖς παρθένοις.
Μᾶλλον δὲ καὶ πνεῖς, Θεοῦ Λόγον φέρεις,
Κἂν ἡ γραφικὴ τύπον οὐκ οἶδε κτύπον.

Ἡ πέτρα τὴν γῆν, ἡ δὲ γῆ φέρει στάχυν·
Ψυχῶν τροφεὺς ὁ στάχυς· ἡ γῆ Παρθένος.
Μᾶλλον δὲ, πηγὴν ζωτικοῦ ῥείθρου βλέπων,
Ἐκ τῆς πέτρας θήλαζε, πιστὲ, τὴν χάριν.

Ἂν ἐξ ὕλης γράφωσιν καὶ τοὺς ἀγγέλους,
Τί καινὸν εἰ γράφωσι καὶ σὲ ταῖς ὕλαις;
Εἰ δ' οὐχὶ καὶ πτέρυγας ἀγγέλου φέρεις,
Μάλιστα νικᾷς ἐξ ὕλης τοὺς ἀγγέλους.

Virgo alma, vivis! si taces, non stupeo
Silere namque decet os virgineum.
Quin imo spiras, quæ geris Verbum Dei,
Pictura quamvis te vocalem non edat.

Humum lapis sustinet, humus spicam alit,
Quæ spica nutrit animas; Virgo ager est;
Quin, quum ferax vitæ tibi unda cernitur,
Ex hac petra suge, fidelis, gratiam.

Pingunt colore terreo vel angelos :
Ecquis stupebit te referri graphide?
Ast penna si tibi desit angelica,
Vincis natura nobili vel angelos.

Hæc vero, ne id dissimulem, nec nova neque antiqua sunt, neque Nazianzeni, sed Manuelis Philæ tetrasticha. Nova fortasse erunt sequentia, metro vernaculo vestita, sed frigida, utpote ab aquilone et per hiemem exorta scythicam: nec nisi currentis et anhelantis ludus erant :

Tu vis, Immaculée! Eh! pourquoi s'étonner
De ton silence? il sied aux vierges de se taire.
Mais tu vis, et j'entends ton Verbe résonner :
Si l'art muet ne peut expliquer ce mystère,
C'est qu'en ton sein
Tu portes le Verbe divin

Sur la pierre, un gazon; sur le gazon l'épi;
Voilà le pain vivant, et la Vierge est la terre.
De la source un ruisseau jaillit. Vois, viens, ami,
Puiser à ce torrent : la grâce désaltère
Viens étancher
Ta soif aux sources du rocher.

De mortelles couleurs si les anges sont peints,
Pourquoi n'aurions-nous pas tes images mortelles?
Des messagers divins si tu n'as pas les ailes,
Ton éclat fait pâlir l'or pur des séraphins;
Rien de créé
L'égale : il est immaculé.

DE TABELLIS GRAPHICIS.

Prior tabella, ex codice corsinio f. 144 accepta, id ipsum refert quod legitur in p. 518 ab ultima dictione col. 1 λυπήσω usque ad hæc οὐκ οἶδα δέσποτα ποσ... in p. 520, col. 1, v. 5, 6. Ac præter ea quæ fusius habentur l. l. tum in p. 516, 677, 678, tum etiam in *Prolegom.* p. XXXIII, XXXIV, adde sequentia.

Tr. VI. P. 518, col. 2, v. 2, uncinulis τὸ haud jure clauditur, sed rectius cinge τοῦ paulo infra, quod partim codici deest. — Puncta metrica versus omnes dividunt, præter v. 2 et antepenultimum.

Tr. VII. Puncta vagantur tantum in v. 3, 5. — Manifesto lapsu junguntur v. 13, 14, 15. — Unum codicis punctum post. v. 18 excidit in tabella.

Tr. VIII. Ex mera et pervicace vecordia typorum vox παγκοσμία ex v. 3 ascendit usque in 1 versiculum. — Etiam inter immania vulnera, metrici tamen apices sæpe incolumes sunt.

Tr. IX. V. 2 iterum ut in tr. VI dividitur in duos hexasyllabos, sed frustra, quum aliud suadeant cætera trop. diligenter excussa. Hic et alibi puncta superiora merguntur in superiore tractu litterarum τ, π, etc. ut notavi in *Prolegom.*

Posterior vero tabella exhibet codicis taurin. paginam 42. Quæ ab initio leguntur, ejusdem quamvis sint hirmi ac sequentia Romani, pertinere tamen videntur ad Josephum Studitam, et insunt supra p. 383, trop. VI, l. 6. Statim horrent sphalmata et iotacismi quibus membrana scatet; sed puncta liquido emicant.

Pars altera paginæ in epigraphe nomen *Romani* præ se fert, cujus hic dantur duo priora troparia primi et præstantissimi cantici *in Natale Christi*, v. p. 1 col. 1 et 2. Unicus mihi hactenus est taurin. in quo singula troparia litteris numerorum præsignantur. Sed puncta metrica in hoc codice tam libere, ne perverse dieam, exspatiantur, ut operæ pretium sit, e regione ponere ipsa corsinii puncta, qualia extant in iisdem hisce duobus tropariis. Eccilla ex f. 34 pagina priore :

Ἡ Παρθένος • σήμερον • τὸν ὑπερούσιον τίκτει • καὶ ἡ γῆ τὸ σπήλαιον • τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει • ἄγγελοι μετὰ ποιμένων • δοξολογοῦσιν • μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος ὁδοιποροῦσιν • δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη • παιδίον νέον • ὁ πρὸ αἰώνων Θεός ::

Τὴν Ἐδὲμ Βηθλεὲμ • ἤνοιξε δεῦτε ἴδωμεν • τὴν τρυφὴν ἐν κρυφῇ • εὕραμεν δεῦτε λάβωμεν • τὰ τοῦ παραδείσου • ἔνδον τοῦ σπηλαίου • ἐκεῖ ἐφάνη • ῥίζα ἀπότιστος βλαστάνουσα ἄφεσιν • ἐκεῖ εὑρέθη • φρέαρ ἀνόρυκτον • οὗ πιεῖν Δαυὶδ • πρὶν ἐπεθύμησεν • ἐκεῖ Παρθένος • τεκοῦσα βρέφος • τὴν δίψαν ἔπαυσεν εὐθὺς • τὴν τοῦ Ἀδὰμ • καὶ τοῦ Δαυὶδ • διὰ τοῦτο πρὸς τοῦτο ἐπειχθῶμεν ποῦ ἐτέχθη :: παιδίον νέον...

Omnia in 2 trop. tam bene cum editione nostra quadrant, ut vix in fine punctum unum lateat. Sed in 1 trop. C non ita ad amussim procedit, quin ex altero T quædam suppleantur. Sic T non omisit punctum post μάγοι δὲ, dum post ἄγγελοι idem punctum ambo negligunt. Ita duodecim versus distinxi in *Prolegom.* p. VI, et in reliquo opere a p. 381 usque ad finem. Sed si v. 1 et ephymnium solvuntur, uti puncta hic jubent, quatuordecim versiculi erunt. Sane nimium abhorrui primum ab illa subtilissima partitione : re quidem vera præter tria in toto volumine exempla, p. 630, 648, 668, cætera numero XIX, ex ordine p. LV *Proleg.* recensita, in hanc divisionem consentiunt. Duplex igitur hujus hirmi systema erit, frequentius vero incipit in hunc modum æque elegantem :

Ἡ Παρθένος
σήμερον
τὸν ὑπερούσιον τίκτει, κ. τ. ἑ.

μωκῶσ· ἂν ἀλλ' οὐ κοινῶ τὸ σφοδρότερον· ὁ σπουδαιό-
τερον μεθεῖμαι· τῆς περὶ σὲ θαυμάζω· τὸ γὰρ μὴ ζητεῖν
τοῦ πλάστου· ἀπανταχοῦ τοῖς ἐνθύμασι· μίαν χαρὰν τὸν
φύσει πάσαις ἀκούσειν εὐθὺς ἀποστερ φαναί σοι· ἐπεὶ εὐ-
σθῆν καὶ πάντα σύμπαν :– ἠ ε η ῦ

Ἀγαπητὲ δ' ἀδελφὲ κἀδὴ ὡς οἶσθα· Χριστὸς νοσθεν. ἀλλὰ καθεὶς τὴν νῦν
ἐνεστῶσας ὥρας· γράψειν τοῦ ἐνδεξιοῦ· αὐτὸς πρὸ τοῦ θρόνου
μεστῆναι λεχθείσας· τοιούτοις λόγοις ἐφήκουν· ἀπεθήκα-
το· καὶ φανήσεται τῇ πάρμω· καὶ προσφώνησιν γενέσθαι καθῆμαι·
καὶ λέγομεν τὴν ἀμοιβὴν· ὁ πάλαι ἐνδεδημηκὼς· πρὸς ἐκεῖνου ἐκ-
θεὶς ἐνδεδημηκότι σε θέλω προς αὐτὸν· ἵνα τι
μοι πῶν τοὺς τοιούτους· ταύτην γὰρ εὐαγγελ-
θεῖται σπαρθείσχετο ὅταν ὑπὸ θεῶ λέγομεν ἐκεῖ
προσειμαυτὸν· ἵνα κἀκεῖ τὴν χαρὰν μου·

Μετὰ ὀνόματος ταύτας ἡμέρας· τὸ πέρας ὅ φ-
πρὸ ἀπολόγων παρουσία· οὐ μόνος δὲ
οὐ μόνος κύριος· ἀλλ' ὅσπερ πᾶσι
τοῦτο σοὶ ἔσται τοῦ τέχνου καὶ παρουσί-
αι φρίττων τὸν ἀπόρον· καὶ πῆρα ἀ-
ἀδελφωμάτων· ἐπεὶ δὲ μοιχὰς· ἐπ-
ὡς ὁ νόμος καὶ ὕστερος κούρεται ἀπο-
οὐκ ἦν σοι τελεῖ οὗ· ποῦ τὸ παιδί-
θυσ φόιαυ κραδου· ἀλλά μοι οὐκ ἀ-
κρουμένου τας τὰς κασάνους :~

Ἀμέλει πῶς ἤδη τὸ ἔργον τετέλεσται μοι
σε· νῦν δὲ ἀποστάζειν· ἀλλ' ἄρτι μὲν ἀν-
ὅμους αἰῶνας· μεθόλου τοῦ μου μαργ-
ρία τὴν φρένα· χαρᾶς πληθυνσα· χρ-
τος· καὶ λέγουσι· οὐκ οἶδα δέσποτα πῶς

ἰδοὺ προεφθάσατε τὸν Ἐμμανουὴλ ὡς βρέφος θεάσασθαι· ποιμένες τοῦτον μετὰ ἀγγέλων ὑμνολογήσατε· ὁμοῦ δὲ [illegible] τοῦ θεοῦ· ἐν ὑψίστοις [illegible] ἐπὶ γῆς ὅτι ἐτέχθη παιδίον:

Μηνὶ τῷ αὐτῷ κε' κοντάκιον εἰς ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν γέννησιν· φέρε ἀκρ(οστιχίς) τὴν τοῦ ταπεινοῦ Ῥωμανοῦ ὁ ὕμνος: ἦχος γ'

Ἡ παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκτει· καὶ ἡ γῆ τὸ σπήλαιον τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει· ἄγγελοι μετὰ ποιμένων δοξολογοῦσι· μάγοι δὲ μετὰ ἀστέρος ὁδοιποροῦσι· δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη παιδίον νέον ὁ πρὸ αἰώνων θεός:~

α Τὴν Βηθλεὲμ ἤνοιξεν ἐδέμ· δεῦτε ἴδωμεν· τὴν τρυφὴν ἐν κρυφῇ εὕρομεν· δεῦτε λάβωμεν· τὰ τοῦ παραδείσου· ἐν μέσῳ τοῦ σπηλαίου· ἐκεῖ ἐφάνη ῥίζα ἀπότιστος· βλαστάνουσα ἄφεσιν· ἐκεῖ ηὑρέθη φρέαρ ἀνόρυκτον· οὗ πιεῖν Δαυὶδ πρὶν ἐπεθύμησεν· ἐκεῖ παρθένος τεκοῦσα βρέφος· τὴν δίψαν ἔπαυσεν εὐθὺς· τὴν τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ Δαυίδ· διὰ τοῦτο πρὸς τοῦτο ἐπειχθῶμεν οὗ ἐτέχθη παιδίον νέον:~

TROPOLOGIUM CORSINIUM.

Quum singulis fere superioribus paginis præstantissimus corsinius descriptus sit, neque ad singula cantica omissa fuerint lemmata, quibus suo quæque loco proponantur, pauca nobis addenda supersunt, nec nisi ut series continua codicis subjiciatur, ac significetur, ubi cuncta vulgata sint, additis etiam varietatibus, quibus nostra scriptura a cæteris libris secernatur.

Codex membraneus est, ligatus pergamena flavescente et cannabino funiculo, a tergo inscriptus in aureola schedula numero 366, intus vero notatus *Col.* 40. *E.* 7. In prævio foliolo chartaceo legitur : *Cod.* 366. ***Menæum** græcum incipit die* v *octobris et desinit in fine mensis august.* — ***Ms.** di carte* 163. Etenim folia totidem, partim lacera, supersunt, et paulo plus continent, quam hic brevius significatur. Quorum vero tabella prior, quam proxime huc inserta, adamussim exhibet scripturæ indolem et varietatem, compendia et interpuncta, amplitudinem paginarum et ipsum colorem, litterasque plerumque minutas, interdum fere unciales. Vide interim quæ notantur infra ad fol. 56.

F. 1. in marg. super. numerus 56 præfigitur, quem facile retulerim ad veterem catalogum Cryptoferratensium, quum ibidem sæc. XVI, ab uno ex abbatibus monasterii scriptus sit is titulus : *Kond. mensis oct.* Verum ad diem XXVI sept. referenda omnino sunt quæ ambæ priores paginæ retinent. Ut enim ex cod. mosq. f. 21 apertissime colligitur (vid. *proleg.* p. XIV), *de S. Joanne evangelista* agitur festum, sive μετάστασις, in hac die XXVI. Initium est in mosq. ut in menæis : Τὰ μεγαλεῖα, a quo prooemio orditur acrostichon ὕμνος, et sequuntur sex troparia, quæ l. l. leguntur.

In troparii sexti partem posteriorem incidunt prima codicis verba, quæ a mosquensi statim gravi varietate recedunt. Etiam cod. puncta servamus.

... Ἰωάννῃ • τῷ μαθητῇ • ἔφησεν ἐν φωνῇ • Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου • καὶ τῇ ἰδίᾳ μητρὶ φησὶν • Ἰδοὺ γύναι ὁ υἱός σου • Ἑαυτὴν λαβὼν εἰς τὰ ἴδια • ὡς μητρὶ τοῦ Θεοῦ ὑπηρέτης • ὡς θεολόγος [καὶ φίλος Χριστοῦ].

Inde rumpitur filus quo ambo codices cohærebant. Quæ sequuntur in corsinio vix lynceus oculus, vel redivivo atramento, percipit. Hic vero f. latet melodi nomen.

Videtur exordiri tr. 7 : Ὁ λιπὼν θρόνον τοῦ βασιλέως • τὸ παλάτιον οἰκῶν • τῆς Παρθένου Θεὸς • ἐξ ἧς τὴν σάρκα ἐφόρεσεν • τότ' ἐπέστη [?] παραδοῦναι χρόνον • τῶν ἐννέα μηνῶν τῆς κυοφορίας • καὶ τὸν δεσμὸν • τῶν σπαργάνων καὶ τῆς ἐκ τῶν [μαστῶν?]... γαλακτοτροφίας • ταύτην λαμβάνων.... δωροφορῶν • ὡς παραθηκάριος κάλλιστος • παραθήκην ἣν ἔλαβεν ἔδωκεν • ὡς θεολόγος...

Trop. 8. Σὺν Ἰωάννῃ Πέτρος ἀνίει • ἐν τῷ ἱερῷ πρὸς ὥραν • ἐννάτην τῆς εὐχῆς • καί τις χωλὸς ἐκ κοιλίας... στεναγμῷ ψίχην καθικέτευεν.. ? Nec plura in 17 scripturæ versibus, quorum 4 ultimi fere exciduntur. Eadem lacuna intercepit trop. 9, 10, quorum prius incipit a littera Η.

Posterioris nonnulla supersunt a tergo ejusdem folii... παράλυτον λόγῳ ἀνίστησι τῇ Χριστοῦ ἐπικλήσει • κόξου σκελλοὺς ἀθρητικοὺς ἀπεδείκνυεν • τρέχειν ὡς τὰς ἐλάφους ὁ δίκαιος • ὁ θεολόγος καὶ φίλος χριστοῦ. Quibus utcumque extricatis, sat infimæ ætatis et melodiæ μουσουργὸς detegitur.

Fol. cod. ἕτερον κονδάκιον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἦχ. δ'. φέρον ἀκροστιχίδα • Τοῦ Στουδίτου, πρὸς τό • Τῷ φαεινῷ.

α'. Τοῦ Ζεβεδαίου πάντες * τὸν γόνον τιμήσωμεν * σὲ τοῦ Σωτῆρος πάντων * αὐτόπτην καὶ κήρυκα, * Ἰωάννη ἱερομάκαρ, * ... τοῦ Χριστοῦ οἰκέτην εὐφημήσωμεν • * πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν * τῶν ἑορταζόντων * ἐν πίστει τὴν μνήμην σου.

β'. Τὴν νοητῆς βροντῆς γλῶτταν, * καὶ θεῖον ἐν ἀποστόλοις, * Ἰωάννην τὸν σοφὸν, * τοῦ Ἰησοῦ τὸν ποθούμενον * πῶς σὲ ὑμνήσω * .... κακῶν, * πάγκλυτε ἀπόστολε; * ἀλλὰ βοήθει... Ἰωάννη σε δοξάζω... μοι γενήσ... ἐν ἡμέρᾳ... τοῖς ἐχθροῖς... πάντας... τοῦ Θεοῦ εὔτονον...

Cætera non expiscari me ideo piget, quod, quum Joannes erat tutelaris patronus Saccudionis, quæ prima Studitæ mansio fuit, hic potuit Theodorus suas auspicari melodias.

Præter laceram folii partem inferiorem, sequens folium forte exciderit, quum in quaternione quatuor paginæ desiderentur.

Hoc vero f. 2 habet diem XXX, S. *Gregorio, Armenorum apostolo,* sacrum. Oriebatur κονδ. ut in menæis, p. 174, a proœmio τὸν εὐκλεῆ, ac fere ex medio trop. [καὶ ὕμνῳ] θείαις εὐφημήσωμεν, quæ pergunt sine varietate, ac juxta hirmum Τρώνωσον...

β'. Τοῦτον τὸν μέγαν. Ibid. variant sequentia ᾄσμασι θείοις... ἐνέργειαν πᾶσαν ἐνέκρωσε... τῇ χάριτι... Cætera menæis desunt.

γ'. Ὄρθρος φαιδρὸς ἐδείχθης, παμμάκαρ, * πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ, * ἐξαπλῶν τηλαυγῶς * τὸ κήρυγμα τῶν ἀγώνων σου · * σὺ γὰρ ὑπέστης πόνοις γενναίοις, * καὶ βασάνοις ποικίλαις ἐγκαρτερήσας, * ὅλης ὁμοῦ * τῆς ἡμέρας. βαστάσας τὸν καύσονα · * διὸ ὑπὲρ Θεοῦ ἐργάτης * τοῦ Χριστοῦ βασιλείας γενόμενος... παριστάμενος... Iterum folium inde dire laceratur.

IN MENSE OCTOBRI.

Eod. f. palam est, in lacuna auspicatum esse mensem OCTOBREM, a die I et in festo S. *Ananiæ apostoli.* Hirmus erat in proœmio Τῷ Θεῷ ἀπὸ μήτρας, in cæteris Τὸν φωστῆρα, quæ Studitæ solemnia sunt, acrostichis autem ᾆσμα.

Duo trop. pessumdantur, nec nisi pauca remanent : ex tr. 1. μένος... σταυρὸν... ἑξῆς... διὸ ὑπὲρ ἡμῶν...

Ex trop. 2... τὰ σοφὰ... οὗτος Σαῦλον... πάνθηρα αὐτὸς... παν ἐκλελυκότα. . ψυχῆς φωταύγειαν οἱ πηρόμενοι (l. πηρούμενοι). Χριστῷ γὰρ πρεσβεύει τοῦ σωθῆναι. Cætera vid., p. 571.

Eod. f. v° et f. 3, aliud ejusdem; vid. p. 568.

A tergo f. 3, die VI, *de S. Thoma apostolo,* ἦχ. δ'. πρ. τό · Ἐπεφάνης. — Τῇ Γαλιλαίᾳ. Eadem habet mosquens. f. 27 et men. p. 27. Variantur : in tr. 1. Ὁ σοφίας χάριτι πεπληρωμένος... ἐβόησας (ἐβόησεν M. rom.) σὺ γὰρ...

In tr. 2. Τὸν τοῦ Κυρίου... νῦν ἑωράκαμεν... ἔφησε δὲ .. ἴδω ἐγὼ τοὺς ἥλους τῶν χειρῶν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω, ἐβόα ὁ Δίδυμος · τότε ὁ δεσπότης τῶν ἁπάντων... Ψηλάφησον χεῖρας, καὶ ἐρεύνησον τὴν πλευρὰν, καὶ μὴ ἀπίστει · ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ Θεός σου. Huc usque menæa et anth. in quo plura perverse ponuntur.

γ'. Ὁ ἀπιστοῦντι τῷ Θωμᾷ * τότε καθυποδείξας * τοὺς τύπους τοὺς τῶν ἥλων * Χριστὸς ὁ ζωοδότης * διὸ εὐσπλαγχνίαν πολλὴν * θέλων ὑποδεῖξαι * τῷ ἀπιστοῦντι μαθητῇ * τὴν ἄχραντον πλευρὰν [f. 4] αὐτοῦ, * τῶν θυρῶν κεκλεισμένων εἰσέρχεται * πρὸς τοὺς ἀποστόλους * ὁ δεσπότης τῶν ἁπάντων * ὡς γέγραπται, * εἰρήνην παρέχων · * ἰδὼν δὲ ὁ Θωμᾶς * ἐν φόβῳ ἐβόα · * Σὺ ὁ Κύριός μου εἶ, * σὺ εἶ Θεός μου · * σύ μου εἶ τὸ φῶς, * πιστεύω καὶ προσκυνῶ σε, * σὺ γὰρ... Paulo supra καὶ κλεῖσμ. C. Cætera solus M. dedit.

δ'. Δεῦρο, ψηλάφησον, Θωμᾶ, * τὴν ἄχραντον πλευράν μου, * ἣν πόθῳ ἐπεζήτεις * καὶ τύπους τῶν χειρῶν μου, * καὶ πίστευσόν μοι ἀληθῶς · * σὲ γὰρ σῶσαι θέλων * ἐξ ἀπιστίας εἰς ζωὴν, * ἑνῶσαι τοῖς πιστεύουσιν. * Ὁ δὲ Θωμᾶς ἐβόα πρὸς Κύριον, * λέγων · (addit ὦ M) Κύριέ μου, * σὺ Θεός μου, σὺ σωτήρ μου, * μή με χωρίσῃς * τῶν συμμαθητῶν μου, * προσπίπτω σοὶ, σωτήρ, * σὺν δάκρυσιν κράζω, * καὶ βοῶ σοι ἐκτενῶς · * Σῶσον, Κύριέ μου, * σὲ γὰρ δυσωπῶ, * προσπίπτω σοι, ὡς δεσπότῃ, * σὺ γὰρ ὑπάρχεις...

F. eod. Die VII, *de SS. mm. Sergio et Baccho,* sub hirmis Τὰ ἄνω ζητῶν, — Τράνωσον, ἦχ. β', cum acrostichide ἔπος. Eadem habet mosq. f. 29.

α'. Τὸν νοῦν... Men., p. 33. Var. ἀπάτην κατεβάλετε.

β'. Ἐν οὐρανοῖς... ibid. var. τοῦ παραδείσου ἐμφ... ἐν σκότει τῆς ἀγνοίας... μοι τῆς μετανοίας... κραυγάζω σωζόμενος.

γ'. Περιφανείᾳ βίου καὶ πλούτῳ * οἱ ὡραῖοι κομῶντες * παρὰ τῷ βασιλεῖ * τῷ ἐπιγείῳ παρίσταντο, * φρόνησιν ἔχοντες καὶ ἀνδρείαν, * σωφροσύνην, ἀγάπην τὴν πρὸς τοὺς πάντας * καὶ τὸν (καὶ πρὸς M) Χριστὸν * ἐν καρδίαις αὐτῶν ἐγκαθήμενον, * ἐν ᾧπερ καὶ τὰς ἐλπίδας * ἀποθέμενοι, τέφραν ἡγήσαντο * τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ ἐσπούδασαν * τὰ οὐράνια φθάσαι, κραυγάζοντες · * Καλὸν καὶ τερπνὸν τὸ συνεῖναι (Χριστῷ. Huc usque M.)...

δ'. Ὅτε οὖν ἔγνωσαν οἱ κακοῦργοι, * ὅτι σέβονται οὗτοι * τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, * καὶ τοῖς εἰδώλοις οὐ θύουσιν, * τότε προσῆλθον τὸ κατ' ἰδίαν * διαβάλλοντες τούτους, καὶ ἐκβοῶντες * τάδε, φησί · * Βασιλεῦ, οἱ ἐσθίοντες ἄρτον σου * ἐτόλμησαν ἐκτελέσαι, * κατὰ σοῦ δὲ τὴν πτέρναν ἀνύψωσαν · * ἐὰν δὲ οὗτοι μὴ θνήξωσιν, * ὁμοψύχως οὐ παύσονται κράζοντες · * Καλὸν...

Melodus, cæteroquin inficetus, in hoc ultimo trop. sat inepte Romanum in cantico de III puer. tr. II, p. 190 recoxit, nisi tantum respexerit ad ps. XI, 10; Joan. XIII, 18. Neque hic, neque alibi vacat vitia emendare, aut expendere trutina tot mutila ἀποσπασμάτια.

f. 4 v°. De iisdem vid. p. 289.

f. 5, die XII. De S. Anastasia, ἦχ. β', πρὸς τό · Ἐν σαρκὶ τοῖς ἀγγέλοις. — Τράνωσον.

α'. Λατρευτῶς ἁρμοσθεῖσα * τῷ ποιητῇ σου * δωρεὰν ἐκληρώσω * τῶν ἰαμάτων, * ἡ τῶν νοσούντων ταχεῖα

ἐπίσκεψις * καὶ θλιβομένων μεγίστη παράκλησις, * Ἀναστασία πολύαθλε· * διὸ ὑπὲρ ἡμῶν δυσώπει [τὸν Κύριον].

Ἀνθοπλισθεῖσα, Ἀναστασία, * καὶ περιζωσαμένη * δύναμιν καὶ ἰσχὺν, * πληρῶσαί σου τὸ μαρτύριον, * καὶ κατέβαλας ἐχθροῦ στρατείας, * τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἐνεργοῦντος· * πόθῳ πολλῷ * προσδραμοῦσα πιστῶς εἰς τὸν θάλαμον, * παρθένε, τοῦ σοῦ νυμφίου, * λαβοῦσα ἰσχὺν τοῦ ἰᾶσθαι * τοὺς ἀῤῥωστίᾳ ἐπιπίπτοντας, * θεραπείας, ἰάσεις ἐκπέμπουσα, διὸ.. πόθου πολλοῦ...

Fol. eod. Die XVIII, *de S. Luca evangelista.* Ἦχ. β', πρὸς τό· Τοὺς ἀσφαλεῖς. — Τράνωσον.

α'. Τὸν ἀληθῆ (cod. ἀθλητὴν) * τῆς εὐσεβείας κήρυκα, * καὶ μυστικὸν * τῶν ἀποῤῥήτων ῥήτορα, * τον ἀστέρα τῆς ἐκκλησίας, * Λουκᾶν τὸν θεῖον εὐφημήσωμεν * ὁ Λόγος γὰρ αὐτὸν ἐξελέξατο, * σὺν Παύλῳ τῷ σοφῷ, ὡς διδάσκαλον, * ὁ μόνος γινώσκων τὰ ἐγκάρδια.

β'. Γνῶσιν πλουτήσας τῶν ἀποῤῥήτων * ἐκ χειρὸς τοῦ δεσπότου * ἐπιστεύθης ἐθνῶν * τὴν κληρουχίαν, πανεύφημε· * ὅθεν τὸν βίον κοσμήσας λόγῳ, * τῶν ἐθνῶν νομοθέτης, Λουκᾶ, ἐδείχθης, * φέρων ἡμῖν * γεγραμμένον καὶ ἴχνος, δακτύλῳ Θεοῦ, * ὡς πλάκας θεοχαράκτους, * ὑπὸ σοῦ συντεθείσας τῷ Πνεύματι, * τὸ πάνσεπτον Εὐαγγέλιον· * διὸ καὶ ὁ Χριστὸς σὲ ἐδόξασεν, * ὁ μόνος...

Gregorius p. 273 eodem verbo γνῶσιν incipit opus exiguum, ab hisce haud multum recedens; immo idem proxime sequitur in die xxx octobris.

F. eod. Die XXI, *de S. Hilarione.* V. p. 615.

F. 6. Die XXIII, *de S. Jacobo, fratre Domini,* ἦχ. πλα', πρὸς τό· Ὡς ἀπαρχάς. — Αὐτὸς μόνος.

α'. Ὡς μαθητὴν λαμπρότατον * καὶ ἱεράρχην δίκαιον, * τοῦ Ἰησοῦ γενόμενον * γνήσιον ἀδελφὸν * καὶ συναίμονα, * ἡ σεπτὴ ἐκκλησία * τοὺς ἱδρῶτας, τοὺς ἄθλους καὶ τὰ παλαίσματα * ἀνακηρύττουσα * ἐγκαυχᾶται, ὑμνοῦσα καὶ ᾄδουσα * τὸν φιλάνθρωπον.

β'. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ συναΐδιος * τῷ τεκόντι ὑπάρχων καὶ σύμμορφος, * ἐξ ἁγίου ἐλήλυθε Πνεύματος, * καὶ ἐκ κόρης Παρθένου γεγέννηται, * πάθη, σταυρόν τε καὶ τὸν θάνατον * ὑπομείνας· ἐγέρσει τε τῇ ἐκ τάφου, * τοῖς ἀνθρώποις ζωὴν χαρισάμενος, * ὅταν ὤφθης αὐτοῦ ἀδελφὸς * καὶ μαθητής...

f. eod. Die XXV *de SS. Marciano et Martyrio notariis.*

α'. Ἀγωνισάμενοι... Men., p. 121. var. Παύλῳ συνεπόμενοι... ὀφθέντες ὑπέρμαχοι.

β'. Ὡς ὑπηρέτης ἀληθής. Ibid. var. ἐν τάχει καὶ τ. δ. λυτρ... ὑμῶν νῦν ἄθλησιν, μακάριοι, ὑμνοῦντι, ἥνπερ ἅγιοι μάρτυρες, γνώμη... διδασκ. καὶ αὐτῶν τῶν ἱερέων ὄντες ἐν χαρᾷ, ὡς...

f. 7. Die XXVI, *de S. Demetrio,* vid. p. 651.

f. 8. Die XXX, *de S. Marciano,* vid. p. 273.

IN MENSE NOVEMBRI.

f. eod. a tergo. Die I, *de SS. Cosma et Damiano,* vid. p. 218.

f. 10. De iisdem, ἦχ. πλδ' [αὐτόμελον].

α'. Ἐκ τῆς ἀῤῥήτου σοφίας * εἰληφότες χαρίσματα, * ἐνεργεῖτε τὰς ἰάσεις * ἐπὶ πάντα ἄνθρωπον, * θαυματουργοὶ ἅγιοι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· * ὅθεν τῶν ἀλγηδόνων λυτρούμενοι, * ἐπαξίως κηρύττομεν· * Ὑπὲρ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην * καταλάμπει τῶν ἁγίων τὰ θαύματα.

β'. Σῶσον κόσμον ταῖς πρεσβείαις * τῶν ἁγίων ἀναργύρων, * ὡς οἰκτίρμων καὶ Θεός, * καὶ τὴν σὴν εἰρήνην τῷ λαῷ καταπέμψας, * βασιλεῖ τὰς νίκας ἐν πολέμοις παράσχου, * ἵνα πάντες εὐσεβῶς ἀνυμνῶμεν * τὸν Πατέρα, Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα, * ἐν μιᾷ οὐσίᾳ, τρισὶ προσώποις, * τεῖχος καὶ σκέπην κεκτημένοι * τὴν μόνην ἅπασι χαρὰν κυήσασαν, * καὶ προξενήσασαν ζωὴν ἀληκτον, * τὸν προστάξαντα, * ὑπὲρ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην * καταλάμπειν τῶν ἁγίων τὰ θαύματα.

Automela ea sunt, singularia ergo et insueta; ex solis interpunctis in codice micantibus versiculi discernuntur. In primis ephymnion insolens est.

F. eod. Die VI, *de SS. Acindyno et sociis,* ἦχ. πλδ', πρ. τό· Τῷ φαεινῷ. — Τῷ θείῳ μύρῳ.

α'. Τοὺς πενταυγεῖς ἀστέρας * καὶ μάρτυρας, ἅπαντες * οἱ συνελθόντες, πίστει * ὑμνήσωμεν, λέγοντες· * Ἀκίνδυνε μεγαλομάρτυς, * σὺν τοῖς συνάθλοις σου, * πρεσβεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν, * τῶν κινδυνευόντων * προστάται θερμότατοι.

β'. Τὸ θεῖον στέφος ὑμνῆσαι * τολμήσας, ὦ ἀθλοφόροι, * τῆς ἐνδόξου καὶ στεῤῥᾶς * καὶ καλῆς ὑμῶν στρατηγίας (C. στρατολογίας), * δέδοικα μή πως * ἁμαρτίαις πλημμυρῶν, * ἅγιοι, ἐκπέσοιμι * ἀντιλήψεως ὑμῶν * τῶν καλῶν προστατῶν μου * ἀλλ' εἰδότες τὸν πόθον, * ἐπίδοτέ μοι (λογισμὸν C) λόγον ἐξειπεῖν * τὰς ἀριστείας ὑμῶν πάσας * τῶν ἑορταζόντων.

γ'. Ὁ κόσμος ὅλος θαυμάζει, * Ἀκίνδυνε, τοὺς ἀγῶνας * καὶ τοὺς ἄθλους, οὕσπερ σὺ * σὺν τοῖς ἑταίροις σου ἐνεδείξω * τέσσαρσιν· ὅθεν * εὐφημεῖ ἀνελλιπῶς * χαίρων ὑμᾶς, ἅγιοι· * προσκυνοῦμεν καὶ ἡμεῖς * τῶν λειψάνων τὴν θήκην, * ἑορτὴν ἐκτελοῦντες * τῆς ὑμῶν μεταστάσεως φαιδρὰν * πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν, * τῶν ἑορταζόντων...

δ'. Ὑμᾶς ἐκ μήτρας ὁ πλάστης * ἡγίασεν, ἀθλοφόροι· * Οὓς προέγνω γάρ, φησί, * καὶ προώρισεν, ὡς κτίστης, * εἶναι συμμόρφους * τῆς εἰκόνος τοῦ Υἱοῦ, * τούτους καὶ ἐκάλεσεν. * Ὁ Βελίαρ δὲ ὁρᾶν * ἐν ὑλαίοις ἀύλων * πολιτείαν μὴ φέρων, * καταδήλους ποιεῖ τῷ βασιλεῖ, * χριστιανοὺς ἐκδιδάσκων, * [τῶν ἑορταζόντων...] Cf. Rom. VIII, 30.

f. eod. v°. Die VI *de S. Paulo* CP. vid. p. 336.
f. 11. Die VIII, *de SS. Archangelis*, vid. p. 338.
f. 12. Aliud de iisdem. ἦχ. γ', πρ. τό· Ἡ Παρθένος.

α'. Τῶν ἀγγέλων πρόκριτος * καὶ ἀρχιστράτηγος ὤφθης, * τῆς Τριάδος ἔνθεος * καὶ λειτουργὸς ἀνεδείχθης· * ἔδειξας * ἐν [τοῖς] πολέμοις * τὸ τῆς ἀξίας· * γέγονας * ἐν τοῖς κινδύνοις * τοῖς ἀνυμνοῦσι * σὲ, φύλαξ ἐν τοῖς ἀύλοις, * ὁ μέγας ῥήτωρ τῶν οὐρανίων νοῶν.

β'... γ'... δ'... vid. p. LVI.

f. eod. v°. Aliud de iisdem, v. p. 341.

f. eod. Die XI, *de S. Joanne Alexandrino*, ἦχ. πλβ', πρ. τό· Τὴν σωματικήν. — Τῷ τυφλωθέντι.

α'. Τὸν ἐλεήμονα, * μεταδόντα τοῖς πτωχοῖς * τὴν τῶν χρημάτων * πᾶσαν ὑπερέκχυσιν, * καὶ τῇ συμπαθείᾳ συζευχθέντα, θαυμαστὸν * ἀρχιερέα, ὕμνοις εὐφημήσωμεν· * χρυσὸν γὰρ ὥσπερ χαλκὸν ὁ τρισόλβιος * ἐδίδου τοῖς αἰτοῦσιν, * ἱλαρότητι * πλουτῶν· καὶ τοὺς ἐν ὄλβῳ * ἁμαρτήσαντας προσάδοντας... * Ἰωάννη, τοὺς αἰτοῦντάς σε σῶζε.

β'. Ἱεραρχῶν ὁ κανὼν καὶ κρηπὶς, * ἐξέφυ ὡς πατὴρ τῶν ὀρφανῶν, * καὶ ἔθρεψε πτωχοὺς πλουσίως, * διανείμας χρυσὸν * αἰχμαλώτοις καὶ πένησιν, * τοὺς ἐν τῇ πόλει δὲ * ἐγγραφῆναι προστάξας * πάντας ἐκέλευσεν εὐθὺς * τῷ αὐτοῦ διαδότῃ * ἐπαρκούντως διδόναι * τὰ τρόφιμα, ἐτέλει δὲ αὐτὸς * ἐγκράτειαν ἀσκῶν * πρὸς δὲ τὸ πλεῖστον εὐχὴν, * τοῖς κατακρίτοις δὲ ἅπασιν ἐδίδου * τὴν συγγνώμην τοῖς αἰτοῦσιν, * Ἰωάννη, τοὺς...

f. 13. Die eadem, *de S. Mena m.* ἦχ. δ', πρ. τό· Ἐπεφάνης. — Τῇ Γαλιλαίᾳ.

α'. Τῆς στρατείας... Men. p. 10. var. καὶ ἀξίας ἔδειξεν ἐπουράνιον κοινωνόν· σὲ ἀθλ.... om. ὁ Θεὸς ἡμῶν.

β'. Μεγάλης. ibid. var. κρ. καὶ μονιμωτέραν... τούτου δὲ...

γ'. Ἡμέρας ἥλιος ἀρχὴ, * Χριστὸς δὲ τῶν μαρτύρων * τοῦ δρόμου σταδιάρχης * ὑπάρχει, ἐπαλείφων * καὶ συναθλῶν ἐν αἰκισμοῖς· * ὃν ὁ κραταιόφρων * ἀθλητὴς πόθῳ Μηνᾶς, * ὡς τεῖχος προβαλλόμενος, * πᾶσαν τῶν ἐναντίων ἐτρέψατο * τὴν μηχανουργίαν, * διαμείνας ἐν τῇ πίστει * ἀκράδαντος καὶ ἐστηριγμένος· * τῷ δρόμῳ γὰρ σφοδρῷ * καὶ ἀνεμποδίστῳ * ἐν σταδίῳ τῆς καλῆς * ὁμολογίας * ἔδραμεν τομῶς * καὶ εἴληφεν οὐρανόθεν * τὸν τῶν μαρτύρων * ἀκήρατον στέφανον.

Utinam saltem impleretur breve acrostichon ΜΗνᾶς! Tot γυμναστικὰ verba in paucis versiculis elegantibus congeruntur, ut veteris ævi dramata sub oculis melodus habuerit. Si quis Romanum suspiciat, haud ego refragabor, quum etiam ephymnion suspicionem moveat.

Eadem die, *de S. Theodoro Studita*, v. p. 627.

f. 14. Die XII, *de S. Nilo*, vid. Anthol. rom. νοεμβρ. φ. σζ'.

f. 14, 15. Die XIII, *de S. Joanne Chrysostomo*, p. 654.

f. 16. Aliud de eodem. Men. p. 86.

α'. Ἐκ τῶν οὐρανῶν. var. in fine πρὸς τὰ θεῖα

β'. Τῷ τῶν ὅλων. var. διὸ ὑπερ... λόγου χάριν αἰτῶ ὡς... λόγον δέξασθαί με... αὐτὸς ὑπάρχει.

f. 16. Die XIV, *de S. Philippo apostolo*, ἦχ. δ', πρ. τό· Ὁ ὑψωθείς. — Ὃν οἱ προφῆται καὶ Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ * Μεσσίαν ἔγραψαν εὑρὼν, μυστολέκτα, * Υἱὸν Θεοῦ ἐκήρυξας * τοῖς πέρασι, πάντας * ἐπιστρέψας δὲ ἐξ ὁδοῦ * ἀσεβείας τρίβον καθυπέδειξας * τῆς καλῆς μετανοίας, * ἣν διοδεῦσαι καὶ ἡμεῖς καλῶς * διὰ νηστείας * ἱκέτευε, Φίλιππε. Sequentia vide in *Proleg.* p. 58.

f. Aliud de eodem, p. 560.

f. 17. Die XV, *de SS. Martyribus Edessenis*, vid. p. 653.

Die XVI, *de S. Matthæo*, p. 559.

f. 17, 18. Die XVII, *de S. Gregorio Thaumaturgo*, ἦχ. α'.

α'. Ὁ λάμψας τοῖς θαύμασι, * καὶ σεβάσας τοῖς δόγμασι * τὴν φλόγα τῆς πλάνης, * ὅσιε πάτερ, χάριν ἡμῖν αἴτησαι τυχεῖν * τῶν ἀγαθῶν, * τῶν ἡτοιμασμένων * τοῖς Χριστὸν ἀγαπῶσιν.

β'. Ἐνάρετος πολιτεία, * πλησθεῖσα θείας σοφίας * νεκροῦν τὰ μέλη τοῦ σώματος * καὶ κομίζεται τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, * ἀμελεῖ τῶν παρόντων, ὡς οὐ μενόντων, * φροντίζει τῶν μελλόντων, ὡς αἰωνίων· * οὕτως οὖν προφθάσωμεν, * ἵνα καταντήσωμεν * τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν...

Pauca, sed automela, quæ etiam affectant ὁμοιόπτωτα.

f. 18. Aliud de eod. v. p. 608.

Die XXI, *in Præsentatione B. V.* vid. p. 275.

f. 19. Die XXV, *de S. Petro Alexandrino*, ἦχ. β', πρ. τό· Τρἀνωσον. Hirmus trop. I novus videtur.

α'. Τὰ τῶν βλασφήμων * ζιζάνια ῥιζόθεν * ἀνέσπασας, καὶ ὡς δικέλλῃ * τῇ γλώττῃ σου τὰ τούτων ἐξεκάλυψας· * διὸ καὶ μαρτυρίῳ * κατεκοσμίσθεις (*sic* C), πάτερ τίμιε, * καὶ νῦν ταῖς σαῖς πρεσβείαις * τὴν ποίμνην σου ἀτάραχον * διατήρησον, * πιστὲ οἰκονόμε μυστηρίων Χριστοῦ.

β'. Πῶς σὲ καλέσω, τίμιε πάτερ, * ἄγγελον ἢ ποιμένα; * ἱερέα πιστὸν, * διδάσκαλον ἢ ἀπόστολον; * ἄγγελον εἴπω; τὴν γὰρ ψυχήν σου * καθὼς εἶπας, τιμίαν ἐποιήσω· * πάλιν ποιμένα * καλέσω καὶ ὄντως ὑπάρχεις ποιμὴν· * αὐτὸν γὰρ τὸν ἀρχιποιμένα * μιμησάμενος, τέθεικας τὴν ψυχὴν, * ἵνα τὸ ποίμνιον ἄτρωτον * διαμείνῃ· διὸ ἐκλήθης σαφῶς * πιστὸς οἰκονόμος μυστηρίων Χριστοῦ.

Tenue opus, male compactum. In 1 tr. refert inficetum Stephanum, tr. 3, p. 329; in 2 tr. frus-

tra mendicatur lepores cantici S. Anastasiæ dicati, p. 637.

f. eod. Aliud de eod. vid. Anthol. rom. φ. σξ'. Variant. tr. 1. ἐκκλ. πλουτήσας... θεομ. πάτερ... ἀπ. ἀποδιώξας... ὦ Πέτρε, χαίροις πέτρα...

tr. 2. πορευθῆναι... πρ. ὁ νῦν ἡμᾶς συγκ· Πέτρος... οὐ τρυφήσαντες πάντες... Eadem variant in men p. 88.

f. 19. Eadem die, *de S. Catharina*, vid. p. 640.

f. 20. Die XXVII, *de S. Jacobo Persa*. Men. p. 182. Variant in tr. 1. τὸ πρόσταγμα... minus bene C om. καὶ ἀνεδείχθης, μάρτυς θαυμαστός...

In tr. 2. καὶ δακρύων πλησθῶμεν... καθ. πιστῶς... οἱ δυσμενεῖς, τὸν γενναῖον, interposita om... τίς οὖν ὑπάρχει; προσείπω, εἰ δοκεῖτε, μικρὸν ἀναμείνατε, καὶ λέξωμαι πάντα μετὰ σπουδῆς, πῶς αὐθήμερον θάνατον ἔδωκεν τὸ σῶμα. Qua quidem insigni varietate comperitur quam inepta fuerit strages veterum precum, constanter in menæis ab exordio, quasi capite, minutarum.

f. eod. Die XXX, *de S. Andrea apostolo*, vid. p. 555.

IN MENSE DECEMBRI.

f. 21. Die IV, *de S. Barbara*, ἦχ. β', πρ. τό· Τὴν ἐν πρεσβείαις. — Τράνωσον.

α'. Ἡ ἐν βασάνοις * τῷ αἵματι ῥαντισθεῖσα, * καὶ τὴν ψυχήν σου * φαιδρύνασα τῷ ἐλαίῳ, * μάρτυς πολύαθλε, * ἐξαιτοῦμαί σε, * τὴν νεολαίαν ταύτην * περιφρούρησον, * καὶ ἐναντιουμένων ἐχθρῶν διάσωσον * δοξάζουσαν, Βαρβάρα, * τὴν σὴν ἄθλησιν.

β'. Τίνας ἢ ποίους ὕμνους σοι πλέξω, * ὦ πανέντιμε μάρτυς, * ὁ βραδὺς τῷ νοΐ, * καὶ γλώττῃ πέλων ἀνίσχυρος; * αὐτὴ οὖν μοι δίδου σοφίας λόγον * τοῦ ὑμνῆσαι καὶ ᾆσαι τοὺς σοὺς ἀγῶνας· * σὺ δὲ φθογγὴ * τῆς ἐμῆς εὐτελείας γενοῦ ἀληθής, * ὅπως ἐκφράσω ὁ τάλας * ἀναξίοις μου χείλεσιν ἔπαθλα, * Βαρβάρα, τὰ σὰ, καὶ δοξάσω Χριστὸν, * τὸν ἰσχὺν παρασχόντα σοι ἄνωθεν, * ᾧ πρέσβευε, μάρτυς [ὑπὲρ ἡμῶν]. Vetustior cæteris prooemium videtur; tum ab hirmo inscripto haud leviter differt, tum ephymnion a sequentibus recedit; quodque rarius est, canticum manifeste a puellis (ταύτην νεολαίαν περιφρούρησον) canendum erat. Nec tamen minus elegans est trop. 2. — αὐτὴ οὖν μοι C. Al. cod. crypt. σὺ οὖν μοι. — f. γενοῦ ἵλεως, al. cod. ἀληθῶς.

f. eod. Die V, *de S. Saba*, vid. p. 376.

f. 22. Die VI, *de S. Nicolao*, vid. p. 202.

f. 22, 23. Aliud de eodem, vid. p. 355.

f. 24. Die IX, *de conceptione B. Annæ*, p. 658.

Die X, *de S. Patapio*. Men. p. 55. variant. tr. 1. εὑράμενοι μ. σ. προσιοῦσιν... αἰτοῦντες, λύσιν δὲ... σὺ γὰρ πέλεις τῶν... πρ. φύλαξ ὁμοῦ πατ. om. ὅσιε.

Tr. 2. νόσων ποικίλων... με, πῶς ἐπιφαίνει (om. interposita) τοῖς... διὰ τοῦτο ἰ. μ. ἀ. σε δίδου πάντων προστάτα φύλαξ, etc. Cætera v. p. 565 ex cod. taurin.

f. 24, 25. Die XI, *de S. Leonida*, vid. p. 630.

f. 26. Die XIII, *de S. Eustratio*, etc. vid. p. 370.

f. 27. Aliud de iisdem, ἦχ. β', πρ. τό· Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν.

α'. Τοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ * παθόντας μέχρι θανάτου, * καὶ τὰ ἐπὶ γῆς * λιπόντας πάντα ἡδέα, * ἐν ᾠδαῖς καὶ ὕμνοις * τιμήσωμεν (deest trisyll.)... τῷ δεσπότῃ κραυγάζοντες· * Θαυμαστὸς εἶ, πολυέλεε, * καὶ τελῶν ἀνεξιχνίαστα, * Θεὸς γὰρ ἅγιος εἶ, * καὶ ἁγίοις ἐνοικεῖς.

β. Κατὰ πάντα, vid. *Proleg.* p. LIX.

Aliud de iisdem, ἦχ. πλδ', πρ. τό· Τῷ φαεινῷ. — Τῷ θείῳ μύρῳ.

α'. Τὸν ἐν σοφίᾳ πάσῃ * πρεπόντως ἐκλάμψαντα, * καὶ ἐραστὴν τῆς ἄνω * σοφίας γενόμενον * Εὐστράτιον τὸν ἀριστέα * ᾀσματικῶς * ὑμνήσωμεν, λέγοντες· Πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν, * τῶν φιλομαρτύρων * προστάτα θερμότατε.

β'. Μεγαλομάρτυς (μεγάλως μ. C.), τὸ θράσος * δυνάμει τοῦ σταυρωθέντος * καὶ δεσπότου τοῦ (τοῦ om. C) Χριστοῦ * ἀπενέκρωσας τοῦ τυράννου, * τοῦτον αἰσχύνας * ἀνδρειότητι φρενῶν, * ἅγιε Αὐξέντιε· * ὅθεν λύπῃ συσχεθεὶς, * ὁ παράφρων προστάττει * τῇ τοῦ ξίφους βασάνῳ * ἐκτεμεῖν τὴν σεπτήν σου κεφαλὴν, * εἰς χαρμονὴν τῶν βοώντων· * τῶν φιλομαρτύρων...

f. eod. Die XVII, *de SS. Daniele*, etc. vid. p. 291.

f. 28-32. De iisdem, vid. p. 185-198.

f. 33. Die XX, *de S. Ignatio*, vid. p. 571.

f. 33, 34. Die XXII, *de S. Anastasia*, vid. p. 637.

f. 34-37. Die XXV, *de Christi nativitate*, p. 1-11.

f. 37. Die XXVII, *de S. Stephano*, vid. p. 12-16.

IN MENSE JANUARIO.

f. 38, 39. Die I, *de S. Basilio*, vid. p. 346.

f. 40-42. Die VI, *de Theophania*, vid. p. 16-23.

f. 43. Die VII, *de Baptismo D. N.* vid. p. 23.

f. eod. Die X, *de S. Gregorio Nysseno*, vid. p. 369.

f. 44. Die XI, *de S. Theodosio*, vid. p. 610.

f. 45. Die XIV, *de SS. Abbatibus mm.* vid. p. 606.

f. 46. Die XVII, *de S. Antonio*, ἦχ. δ', πρ. τό· Ἐπεφάνης. — Τῇ Γαλιλαίᾳ.

α'. Ἐν τῷ ὕψει Κύριος * τῆς ἐγκρατείας * ἀληθῆ σε

ἔθετο * ὥσπερ ἀστέρα ἀπλανῆ, * φωταγωγοῦντα τὰ πέρατα, * θαυματοφόρε, * Ἀντώνιε ὅσιε...

β'. Τὸν τοῦ Κυρίου ἐραστὴν, * τῶν μοναστῶν τὸ κλέος, * θαυμάτων τὸ ταμεῖον, * Ἀντώνιον τὸν μέγαν, * ἀνευφημήσωμεν, πιστοί· * οὗτος γὰρ τῷ φέγγει * τῶν ἀγώνων ἑαυτοῦ * ὡς ἥλιος ἐξέλαμψε, * φωτίζων τοὺς ἐν σκότει ὑπάρχοντας, * πάθη ἁμαρτίας * ἐκδιώκων, καὶ δαιμόνων * τὴν ζοφερὰν * πλάνην ἀνενδότως· * διὸ καὶ ποταμοὺς * πηγάζει θαυμάτων, * ὡς ἐκ κρήνης θεϊκῆς * θείως ἐκβλύζων, * πάντων τὰς ψυχὰς * ἀρδεύει τῶν ἐκβοώντων· * θαυματοφόρε...

f. 46, 47. Aliud de eodem, vid. p. 377-380.

f. 47, 48. Die XVIII, *de S. Athanasio*, vid. p. 349.

f. 48, 49. Die XX, *de S. Euthymio*, vid. p. 338.

f. 49, 50. Die XXI, *de S. Zosimo m.* ἦχ. πλδ'. πρ. τό· Τῷ φαεινῷ. — Τῷ θείῳ.

α'. Τῶν ἑσπερίων φάος * ἐδείχθης ἀνέσπερον, * φωταγωγῶν πατρίδα * ἐνθέοις διδάγμασι, * Ζώσιμε ἱερομύστα· * ὅθεν θερμῶς ἡ ποίμνη σου ἅπασα * γήθεται χαρμονικῶς, * τὴν σεπτήν σου [μνήμην] ἐνθέως γεραίρουσα.

β'. Ἀξίως... vid. *Proleg.* p. LXVII.

γ'. Ἰδού σοι πόθῳ προσῆλθον, * θαῤῥῶν σου ταῖς ἱκεσίαις * δεκτικαῖς πρὸς τὸν Θεὸν * ἀναξίως αἶνον προσοῖσαι· * πῶς δὲ τολμήσω * τηλικούτων ὑψηλῶν * ἄρξασθαι θαυμάτων σου; * σὺ γὰρ πέλεις ἀληθῶς * ἀεννάως ἐν νόσοις * ἰατὴρ ἀγαθόκτωρ· * διὸ πάντες ἀρύονται πιστῶς * τῶν ἰαμάτων τὴν χάριν, * τὴν σεπτήν σου μνήμην * ἀξίως γεραίροντες.

f. 50. Die XXII, *de S. Anastasio Persa*, vid. p. 592.

f. 51. Die XXV, *de S. Gregorio Theologo*, vid. p. 351.

f. 52. Aliud de eodem, ἦχ. β', πρ. τό· Τοὺς ἀσφαλεῖς. — Τράνωσον.

α'. Φωτοβολῶν * τῇ μελλιῤῥύτῳ γλώττῃ σου * τῆς ἀκραιφνοῦς * καὶ ἀκηράτου φύσεως * τῶν βλασφήμων ἀπετέφρωσας * αἱρετιζόντων τὰ φρονήματα, * τρισήλιον αὐγὴν καὶ ὁμοούσιον * κηρύξας, μυστολέκτα Γρηγόριε, * ὡς θεολόγος καὶ φίλος τοῦ Χριστοῦ.

β'. Σὲ τίς ἀξίως ὑμνήσει, πάτερ, * ἢ ἐξείποι τὸν τρόπον * τῆς γεννήσεως σου * καὶ πίστεως κατορθώματα; * οὐδὲ οἱ πάντες οἱ συνελθόντες * ἐν σοφίᾳ καὶ λόγῳ τε καὶ δυνάμει, * κἂν πρὸς βραχὺ, * ἕνα ὅμοιόν σοι ὕμνον προσάξωμεν * σωτήριον ὑπὲρ πᾶσαν * ἀριδήλως Τριὰς ἣν ἐκήρυξας, * καὶ ὡς οἰκεῖον θεράποντα * καὶ σοφίας καὶ γνώσεως ἔπλησεν, * ὡς θεολόγον καὶ φίλον Χριστοῦ.

Ni tenue nimis foret duplex illud troparium, a litteris Φ. Σ., quibus incipit et clauditur nomen Φώτιος, de melodo insigni cogitarem. Qualiscumque demum sit, is ephymnion de S. Joanne ex fol. 1 suffuratus est, photiano more.

f. eod. Die XXVII, *in translatione S. Joannis Chrysostomi*, vid. p. 566.

f. 53, 54. Aliud de eodem, p. 358.

f. 54. Die XXVIII, *de S. Ephrem*, vid. p. 340.

f. 55. Die XXXI, *de SS. Cyro et Joanne*, ἦχ. δ'. πρ. τό·· Ἡ Παρθένος. — Τὴν Ἐδέμ.

α'. Μιμηταὶ γενάμενοι * τῶν παθημάτων Κυρίου, * διὰ πόνων, ἅγιοι, * κατηξιώθητε δόξης, * σύσκηνοι * ἀγγέλοις ἄνω * ἀναδειχθέντες· * ὅθεν καὶ * (adde τῆς) παῤῥησίας * πρὸς τὸν δεσπότην * καὶ Θεὸν τετυχηκότες, * ἴᾶσθε πάντας ἐκ τῶν ποικίλων παθῶν.

β'. Ἀπορεῖ τῶν βροτῶν * ἅπασα λόγων δύναμις * ἐξυμνεῖν τὸ φρικτὸν * πέλαγος τῶν ἰάσεων, * ὧνπερ καθεκάστην * βλύζετε ἀπαύστως * ὑμῶν τῷ δόμῳ * πίστει τοὺς πρόσφυγας * προσφεύγοντας, ἅγιοι· * ὑμᾶς αἰτῶ νῦν * χάριν μοι [:...]τε, * ὦ παθολύται, * πρὸς (f. Χριστὸν insere) Κύριον, * ὅπως τολμήσω * ἐγὼ ὁ τάλας * ἀνάγνοις χείλεσιν εἰπεῖν * ὑπὲρ βαθμίῳ τῷ ποδί· * ἐκτενῶς δυσωπῶ γὰρ, * ὥστε χάριν δεδεγμένοι * ἴᾶσθε....

Aliud de iisdem, ἦχ. β'. πρ. τό· Οἱ τὴν χάριν. — Τὸν φωστῆρα.

α'. Τοὺς στεῤῥοὺς ἐν βασάνοις * ἀγωνοθέτας * καὶ ταχεῖς εἰς πρεσβείαν * θαυματουργέτας, * Κῦρον αἰσίως τὸν μέγαν ἐν θαύμασι, * καὶ Ἰωάννην τὸν τούτου συμμάρτυρα * ᾀσματικῶς τιμήσωμεν * Χριστῷ ὑπὲρ ἡμῶν...

β'. Τῶν θαυμάτων τοὺς ταμίας * ἐκ Θεοῦ φιλοδωρίας, * τὰ τῆς εὐεργεσίας * διανέμοντας βοηθήματα, * Κῦρον μέλψωμεν * καὶ Ἰωάννην, * τοὺς συμμάρτυρας· * ὑπὲρ γὰρ Χριστοῦ * ῥεῖθρα αἱμάτων προχέοντες, * ἀλήκτους καρποὺς * ἰαμάτων ἀναβλύζουσι * τοῖς προσιοῦσιν ἐν αὐτοῖς * ἐκτενῶς καὶ ἐπάδουσι· * Πρεσβείαν ποιεῖτε * ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

γ'. Οὐχ ἐκ τέχνης Ἱπποκράτους * οἱ σοφοὶ ἰαματοῦσι * τοὺς νοσηλευομένους, * ἀλλ' ἐξ οἰκτιρμῶν θείας χάριτος· * οὐ φάρμακα παρ' αὐτοῖς * τῶν τραυμάτων ἀλεξιτήρια, * οὐ ξίφει λεπτῷ * τὰς σηπεδόνας ἐκτέμνουσιν, * οὐ δόσει πικρᾷ * κακοχυμίας καθαίρουσιν, * ἀλλὰ συμφέρουσιν ἐπ' ἀμφοῖν. * ἰώμενοι τοὺς ᾄδοντας· * Πρεσβείαν...

IN MENSE FEBRUARIO.

f. 56. Inde usque ad fol. 136 scriptura fit crassior, quin tamen alterius librarii videatur, quum identidem et sensim stylo priori utatur idem qui cœperat.

f. 56-60. Die II, *de Hypapante*, vid. p. 28.

f. 60. Die V, *de S. Agatha*, vid. p. 643.

f. 60, 61. Die VII, *de S. Theodoro milite*, vid. p. 361.

f. 62. Aliud de eodem, vid. p. 579.

f. 63. Die XI, *de S. Blasio*, vid. p. 586.

f. 64. Die XX, *de S. Leone Catanensi*, vid. p. 563.

f. 65. Die XXIV, *de capite S. Joannis Baptistæ*, vid. p. 367.

IN MENSE MARTIO ET TRIODIO.

f. 66. *In sabbato* τῆς ἀπόκρεω, vid. p. 462.

f. 67-71. *In dominica* τῆς ἀποκρέου, vid. p. 35.

Post fol. 71, immani lacuna monemur plurimos deesse quaterniones, quibus continebantur cantica totius fere triodii usque ad *sabbatum ante palmas*. Nam folium 72 incidit in poema Cyriaci de Lazaro, vid. p. 284, quod etiam capite truncatur, ut constat palam ex hiante acrostichide [ποί] ημα Κυριακοῦ.

f. 73-75. *In dominica palmarum*, vid. p. 283.

f. 76-79. *In feria II magna*, vid. p. 67.

f. 80-83. *In feria III magna*, vid. p. 77.

f. 83-85. *In feria IV magna*, vid. p. 85.

f. 86-88. *In feria V magna*, vid. p. 98.

f. 89-91. *In feria VI magna*, vid. p. 101.

f. 91-94. In eadem, vid. p. 58, 107.

f. 94-97. In eadem, vid. p. 53.

f. 97-100. In eadem, vid. p. 116.

Ad calcem manu eadem scribitur : Ζήτει ἕτερον κονδ. εἰς ἀρχὴν τοῦ τροπολογίου, de quo indiculo cf. *Proleg.* p. VIII et XII.

f. 100, 101. *In sabbato magno*, vid. p. 487.

f. 101-105. *In dominica paschæ*, vid. p. 124.

f. 105-108. *In dominica S. Thomæ*, vid. p. 140.

f. 108. *In dominica unguentiferarum*, vid. Pentecostarium venet. a. 1860, p. 50. variant. tr. 1. τὸ χαῖρε τ. μ. προσέταξας... Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ τοῖς...

tr. 2. συν. δὲ φόβῳ. . καὶ φησὶ πρὸς αὐτ. ὁ νεανίας ἐβόησε· Τί θρηνεῖτε ὑμεῖς...

IN MENSE APRILI.

f. 108. Die XXII, *de S. Theodoro Siccota*, vid. p. 342.

f. 109. Die XXIII, *de S. Georgio mart.*, vid. p. 596.

f. 109. Die XXV, *de S. Marco evangelista*, vid. p. 317.

f. 110. Die XXX, *de S. Jacobo apostolo*, vid. p. 558.

IN MENSE MAIO ET PENTECOSTARIO.

f. 110. Die VII, *de S. Dometio*, vid. p. 585.

A tergo fol. in imo margine, manu eadem scribitur : Ζήτει τὰ κονδάκια Ἰωάννου τοῦ θεολόγου καὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ. De quibus nota primum, festum S. Joannis recoli diebus VIII maii et XXVI sept. tum etiam in vetustis calendariis cryptoferratis memorari in die VIII maii festum τοῦ θαύματος τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἐν Γαργάνῳ (*ad Typica Græcor. animadv.* p. 97). Nota insuper hic provocari ad dies VIII et XXVI septembris, ubi quærenda festa recurrunt; quibus probe evincitur, hæc duo festa cum suis canticis in nostro codice olim extitisse. Tum addere lubet, prius illud S. Joannis festum in priscis synaxariis vocari : Ὁ ῥοδισμὸς τοῦ ἁγ. ἀπ. Ἰωάννου, ob rosas quas ferunt inventas in ejus sepulcro, et in hac die dicari et spargi solitas. Cf. p. 663.

f. 111. Die IX, *de S. Christophoro*, ἤχ. γ', πρ. τό· Ἡ Παρθένος. — Τὴν Ἐδέμ.

α'. Γνῶσιν θείαν, ἔνδοξε, * ἐν σῇ καρδίᾳ πλουτήσας, * πρὸς ἀγῶνας πρόθυμος * τοῦ μαρτυρίου εἰσέδυς ,* ἔτρεψας * τὰς παρατάξεις * τῶν ἀσεβούντων · * Εὔφρανας * ἐν τοῖς σοῖς ἄθλοις * τὸν σὸν δεσπότην · * διὰ τοῦτό σοι βοῶμεν · * Χριστοφόρε, χαίροις ἀστὴρ ἀείφωτε.

β'. Τὰ τῆς γλώττης δεσμὰ * καὶ τοῦ νοὸς τὴν κάθαρσιν * ὁ Θεός, ταῖς εὐχαῖς * λύσας τοῦ ἀθλοφόρου σου, * παράσχου μοι λόγον, * ποθοῦντι ὑμνῆσαι * τὴν Χριστοφόρου * θείαν ἐπίκλησιν · * μεθ' ἧς ὁπλισάμενος * σὺν παῤῥησίᾳ * τυράννων φρόνημα * εἰς τέλος ἠφάνισε...... * καὶ νικηφόρος * πρὸς τὰς ἀύλους * διαπορθμεύει εὐκλεῶς * μονὰς ὁ θεῖος ἀριστεύς. * διὰ τοῦτο... συνελθόντες * ἐτησίως (αἰτησίως C.) ἐκβοῶμεν · * Χριστοφόρε, χαίροις, ἀστὴρ ἀείφωτε.

Vix retulerim quod dixi de Gregorio ob γνῶσιν, ad XVIII octobr. Sed notare lubet tr. 2, v. 12, 13, sæpe fluctuantes, hic mutilos esse, ac desiderari tetrasyllabum proparoxytonum, ut saltem conflentur in unum, rarissima licentia ; deesse quoque in v. 19 monosyllabum, f. σοι, suadente serie ; tum demum, quum soleat ultim. v. esse hendecasyllabus, bis in ephymnio Χριστοφόρε sonare trisyllabum ex canone XIII. Sed plura troparia quærenda sunt in aliis codd., ut inter se collata hirmum stabiliant. Haud pauciora in mox sequentibus animadvertenda forent, quæ, ut alia superius, omitto.

f. 111. Die XII, *de S. Epiphanio*, vid. p. 354.

Eadem die, *de S. Philippo in Argyro*, vid. p. 318.

Extat de eodem siculum troparium Ἀργυρίου τὸ ὄρος in Anthol. rom. maii φ. ζ'.

f. 111, 112. Die XIV, *de S. Simeone in Monte Mirabili*, vid. p. 622.

f. 112, 113. Die XXI, *de SS. Constantino imperatore et Helena, ejus matre*, ἦχ. β', πρ. τό· Ὁ σοφίσας. — Τράνωσον.

α'. Ὁ ἐκλάμψας * ἐν τοῖς πέρασι * τὸ τοῦ σταυροῦ * πανσεβάσμιον ξύλον καὶ φαεινὸν * ὑπὸ τῆς κοσμοπλούτου Ἑλένης * καὶ τῆς ῥίζης αὐτῆς * ὑπ' αὐτῶν δυσωπούμενος, * Χριστὲ ὁ Θεός, * τῷ λαῷ σου τοὺς οἰκτιρμούς * σου κατάπεμψον * καὶ τοῦ ἐχθροῦ ἡμᾶς * λύτρωσαι, ἅγιε, * ὡς μόνος οἰκτίρμων καὶ φιλάνθρωπος.

β', γ'. Vide in *Proleg.*, p. LXII.

δ'. Ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου * ὁδηγούμενος λίαν * ἐν πολέμοις πολλοῖς * ἀήττητος ἀναδείκνυται· * τοὺς γὰρ ἐχθροὺς καὶ ὑπεναντίους * τροπωσάμενος πάντας φωνῆς ἠξιώθη (trisyll.). * Ἐν τούτῳ νίκα (abund. ultima syll.) * τῷ μεγάλῳ σημείῳ, Κωνσταντῖνε, * ἐν ᾧ ἐγὼ τὰς ἀχράντους * παλάμας καὶ τὸ αἷμα (τὸ θεῖον add. C) ἐξέχεα, * γενάμενος ἄνθρωπος (diss.) δι' ὑμᾶς * γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου δίχα φθορᾶς * ὁ μόνος...

f. 113. *In fer. IV mediæ Pentecostæ*, vid. p. 491.

f. 113-116. *In Ascensione*, vid. p. 148.

f. 117. *In dominica ante Pentecosten*, vid. p. 493.

f. 118-120. *In Pentecoste*, vid. p. 157.

f. 120-122. *In dominica post Pentecosten*, vid. p. 165.

IN MENSE JUNIO.

f. 122. Die XV, *de S. Vito martyre*, vid. p. 582.

f. 122-125. Die XXIV, *in Nativitate S. Joannis Baptistæ*, vid. p. 319.

f. 125. Aliud de eodem, vid. p. 545.

f. 126. Die XXV, *de S. Febronia*, vid. p. 645.

f. 126-129. Die XXX, *de SS. Apostolis*, vid. p. 168.

f. 129-132. Aliud de iisdem. vid. p. 549.

IN MENSE JULIO.

f. 132. Die IV, *de SS. Conone et Aristea mm.*. vid. p. 574.

f. eod. Die VIII, *de S. Procopio*, vid. p. 316.

f. 132, 133. Die IX, *de S. Pancratio*, vid. p. 583.

f. 133. Aliud de eodem, vid. p. 584.

f. eod. Die XV, *de SS. Cyrico et Julitta*, vid. p. 366.

f. 134. Die XVII, *de S. Marina*, vid. p. 634.

f. 134-135. Die XVIII, *de S. Æmiliano*, vid. p. 588.

f. eod. Die XX, *de S. Elia*, vid. p. 296.

f. 136. Aliud de eodem, vid. p. 293.

f. 136, 137. Die XXVII, *de S. Panteleemone*, vid. p. 298.

f. 137. Aliud de eodem. Men. p. 131. Variant. tr. 1. ἦχ. α'. Incipit Μιμητής, accedit ad hirmum Ἡλίου μιμητής, qui tamen alius toni est. Om. παρ' αὐτοῦ.

tr. 2. Incipit Τοῦ ἀναργύρου, videtur αὐτόμελον. variant. σωμάτων ἀγαπητοὶ τὴν... οὖν πιστοὶ ἀδελφοί... τοῦτον ἀσφαλῆ.

tr. 3. ineditum ex integro distinximus, hirmi gratia rarissimi.

Ὁ συνετὸς ἐπιστήμων,
ὡς ὁ Κύριος ἔφησε,
Παντελεήμων ἐκλήθη,
καὶ ἐλεεῖ τὰ σύμπαντα,
ὡς μαθητὴς τοῦ Κυρίου φερώνυμος·
οὗτος οὖν ὁ φαεινότατος,
πόθεν ἦν ἐξερευνήσωμεν,
καὶ ἐν ποίᾳ πατρίδι γεγέννηται,
τίνες οἱ τούτου γενέται,
τὸ σέβας τὸ πρίν,
τὴν ἐπιστροφὴν ἀμφοτέρων εἰς Θεόν,
τὴν ἀοίδιμον στοργὴν
ἐν τοῖς ἄθλοις τῶν ἀγώνων,
τῶν βοώντων· Σῶσον ἡμᾶς, Κύριε.

Vastum et amplum melodi consilium habes omnem evolvendi historiam martyris ab ipsa parentela, quæ cuncta nullibi comparent; sic solent misere abrumpi grandiuscula id genus exordia.

IN MENSE AUGUSTO.

f. 137-139. Die VI, *in Transfiguratione Domini*, vid. p. 501.

f. 139-140. Die XII, *de S. Euplo*, vid. p. 590.

f. 140-142. Die XV, *in Assumptione B. V.*, vid. Anthol. roman. φ. ρζδ', cf. supra p. 527.

f. 143. Aliud de eadem. Men. p. 368. variant. tr. 1. Παρθένε τοῦ κόσμου τὸ καύχημα.

In tr. 2. πρ. τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ.

Τῷ χορηγῷ τῶν δωρεῶν, * καὶ πλαστῇ τῶν ἁπάντων, * καὶ ἀγαθοπαρόχῳ * αἴνεσίν σοι προσάξαι * καὶ μεγαλῦναι εὐμαρές, * δέδοικα δὲ ὅμως * μὴ ἀνάξιος φανῶ· * διὸ καὶ ἱκετεύω σε, * Θεόνυμφε... ὥστε ταῖς λιταῖς σου * ἐλλαμφθῆναί μου τὴν φρένα * ταῖς πρὸς τὸν σὸν * υἱὸν ἀδιστάκτοις· * τὸ δύνασθαι γὰρ σοὶ * ἐδόθη, Παρθένε, * καὶ καθίσταται βροτῶν * τεῖχος καὶ σκέπη, * ἄσυλος φρουρὰ * καὶ ἄγκυρα τοῖς βοῶσι· * Χαῖρε, Παρ. — Habet C ἐυμαρῶς.. ἵνα ταῖς.. τῇ πρὸς τόν.

Truncatur v. 9 undecassyll. Quæ fortasse causa fuit, cur raro ac fere unico exemplo, menæorum curatores, omisso trop. 2, tertium Νῦν εὐφραινέσθω receperint, quod nostris codd. deest.

f. 143-146. Aliud de eadem, vid. p. 516-526. Habes in tabella I priorem folii 144 paginam. cf. p. 662 et *Proleg.*, p. XXXIII, XXXIV.

f. 147. Die XXV, *de S. Bartholomæo*, vid. p. 561.

f. 148. Die XXVI, *de SS. Adriano et Natalia*, ἦχ. δ'. πρ. τό· Ἐπεφάνης. Frustra provocatur ad hunc hirmum, cum alia prooemium aperte respiciat, quæ me fugiunt. E codice interpunxi. Cætera tamen trop. sunt πρὸς τό· Τῇ Γαλιλαίᾳ. Pleraque imperitum melodum produnt.

α'. Οἱ ἐν βασάνοις ἀριστεύσαντες * καὶ ἐν στεφάνοις * παγκόσμιοι ἀθλοφόροι * φανέντες, κραυγάζομεν· * Μνείαν ποιήσασθε ἡμῶν * ὡς τοῦ Κυρίου * εὐάρεστοι ἅγιοι.

β'. Τῆς Εὔας τὸν συνόμιλον, * τὸν ὁδηγὸν τῆς πλάνης * καὶ τῆς πικρᾶς ἀπάτης * τὸν τῶν κακῶν εὑρετὴν, * τὸν ὀφιόμορφον ἐχθρὸν, * θῆλυς Ναταλία * σὺν ἀνδρὶ θεοπρεπῶς, χωρὶς ξίφους, ἀπέκτειναν, * ἀντιστρατευσάμενοι τῷ δολερῷ, * διὰ θερμοτάτης * συζύγου εὐβουλίας * κοσμήσασα * τῷ τῆς φιλανδρίας * ἡ σώφρων λογισμῷ * τῆς οὔσης ἀνδρείας, * ᾠκοδόμησε τὸν νοῦν * πρὸς θεῖον ζῆλον * ἀνδρὸς τοῦ ἑαυτῆς * ὃς ὤφθη ἐν ἄθλοις μέγας * καὶ τοῦ Κυρίου * εὐάρεστος ἅγιος.

γ'. Οὐ δέον ταύτην τὴν σεμνὴν * τὸ παρασιωπῆσαι, * ἀλλὰ καὶ παραστῆσαι, * αὐτήν τε καὶ τὸν ταύτης * ὁμόζυγον μέσον ἡμῶν· * ἔχουσι γὰρ τέρψιν, * καὶ χρεὼν ἐστιν αὐτοὺς * ὑμνῆσαι, ὡς καὶ ἄξιον. * Ἀδριανὸς ὑπάρχει ὁ μέγιστος * καὶ ἡ μακαρία * Ναταλία, ἡ τοῖς τρόποις * ῥυθμίσασα ἐπὶ τοὺς ἀγῶνας * τὸν σύζυγον αὐτῆς * τῇ ψυχαγωγίᾳ, * τῇ εὐνοίᾳ τῇ σοφῇ· * ἐν ὕμνοις ᾆσαι * ἔστι γὰρ ἡμῖν * πᾶσιν (τοῖς add. C) ἐκτελοῦσι * μνήμην (τὴν inserit C) τούτου, * Κυρίῳ... εὐάρεστον [ἅγιον. ?]

δ'. Ὑπὸ τὸ σύγγραμμα ἡμεῖς * τοῦ μάρτυρος Κυρίου * εἰσέλθωμεν καὶ γνῶμεν * τὸ τί διαγορεύει· * ἡ οὖν ἱστορία φησὶ, * τῆς λιθοθείας * ἐπὶ Μαξιμιανοῦ * ἐπικρατούσης, ἅπαντας * καὶ θύειν (τοῖς ins. C) εἰδώλοις ἀναγκάζοντος, * οἱ μὴ προσκυνοῦντες, * οὗτοι ἐν ταῖς τιμωρίαις * ἐδίδοντο· * ὅθεν θεοφόροι * Χριστοῦ ἀγαπητοὶ, * μὴ εἴξαντες τούτοις * ἀπανθρώποις αἰκισμοῖς, * ἐτιμωροῦντο· * εἰς ἔπαινον δὲ (νῦν add. C) * καὶ δόξαν τὰ πλήθη εἶχον, * ὡς τοῦ Κυρίου...

f. 148-150. Die XXIX, *de S. Joannis Baptistæ martyrio*, vid. p. 178.

f. 150, 151. Aliud de eodem, vid. p. 547.

ACCEDUNT :

f. 151-152. Κονδάκιον παρακλητικὸν vid. p. 532.

f. 153. Aliud, vid. p. 535.

f. 153-155. Κονδάκιον εἰς κοιμηθέντας, vid. p. 466.

f. 155-156. Aliud, vid. p. 499.

f. 156-159. Aliud, vid. p. 242.

f. 159-160. Aliud, vid. p. 373.

f. 160. Κονδάκιον τῆς ὀρθοδοξίας, vid. p. 323.

Στιχολογία.

Arduum opus aggreditur, quisquis ultima codicis folia nititur introspicere, usque adeo sunt tineis, mucore, fuligine pessumdata. Quæ attigerim, sive verba, sive interpuncta, sive lacunas, uncinis conspicuas, ea religiose servare piaculo duxi. Cf. *Proleg.* p. XV.

F. 160. Στιχολογία τῆς ὑπακοῆς τοῦ· Ἄγγελος παίδων :

Ἀλαλάξατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ • ψάλατε δὴ τῷ ὀνόματι [αὐ]τοῦ • δότε δόξαν αἰνέσει αὐτοῦ • ὑπάρχει γὰρ ζωή : — Cf. ps. XCVII, 4. Pentecost. p. 8.

Στιχολογία τῆς ὑπακοῆς τοῦ· Εἰς δρόσον τοῖς παισί :. — [ὁ Θεὸς ἐν] τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν • οἱ πατέρες ἡμῶν [ἀνήγγειλ]αν ἡμῖν • ἔργον ὃ εἰργάσω ἐν ταῖς ἡμέραις [αὐτῶν, ἐν ἡμέ]ραις ἀρχαίαις : ὁ ἀρχηγὸς τῆς [ζωῆς] ἡμῶν : — Cf. ps. XLIII, 1, 2. Inclusa lacerantur.

f. 161. Τῇ κυριακῇ τῶν βαΐων.

Πρὸς τὸ πάθος ἐπισπεύδων [πολυέλεε • προφητῶν] δὲ τὰς προῤῥήσεις βεβαιού[μενος • τῷ πώλῳ Χριστὲ] ἐπιβέβηκας σωματικῶς • ὅ[θεν καὶ βαΐοις φοινικῶν] σοι • παῖδες ὑπαντῶντες ἐκραύγαζον • Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ • ὡσαννὰ τῷ τὸν θάνατον καταλύσαντι • ἀλλ' Ἰουδαῖοι οἱ φρενοβλαβεῖς εἵλαντο • μὴ λέγειν Θεόν σε τὸν φιλάνθρωπον : — Inclusa in codice evanida supplevit vat. 771, f. 138.

Στιχολογία. Αἰνεῖτε παῖδες Κύριον • αἰνεῖτε δοῦλοι Κύριον • εἴη τὸ ὄνομα· ἕως τοῦ αἰῶνος • ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυίδ : Cf. ps. CXII, 1. Minores στίχοι majoribus litteris in cod. insigniuntur.

Κυριακῇ τοῦ πάσχα, ἦχ. δ'.

Προλαβοῦσαι. Horol. a. 1870, p. 381, Pentecost. p. 7. variant. μὴ ζητεῖτε...

Ὑπακοὴ τῆς ἀναλήψεως, πλβ'.

Πῶς ἀναβήσομαι εἰς τὸ ὄρος τῶν ἀρετῶν • πῶς εἰσελεύσομαι εἰς τὸν τόπον τῶν ἀγαθῶν • τῆς ἁμαρτίας ἀντιπραττούσης • τῆς μετανοίας μὴ συντρεχούσης • ἀλλ' ὅτι ὁδὸς ὑπάρχεις δικαιοσύνης αὐτὸς • γενοῦ μοι πρὸς σωτηρίαν • Χριστὲ ὁ Θεὸς καὶ σῶσόν με : —

Στιχολογία. Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι Κύριε • ἕως [f. εἶ] ὁ βασιλεύς μου καὶ ὁ Θεός μου : ἀλλ' ὅτι ὁδὸς ὑπάρχεις : — Cf. ps. V, 2.

Τῇ κυριακῇ τῆς Ν'. ἦχ. πλβ'. Ἡ πηγὴ τῶν δακρύων ἐξέλιπεν • ἀλλὰ ὄμβρον ἐλέους παράσχου μοι • ὁ τὴν πέτραν ποτέ μοι ἀναδείξας...

f. 161 a tergo [Στιχολογία]. Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι, ἕως (sic iterum)...... ὁ τὴν πέτραν ποτέ μοι ἀναδείξας :]

Ὑπακοὴ τῶν ἁγίων ἀποστόλων. Ποία φυλακή. Men. jun. p. 108. variant. τιμῶσά σου... Πέτρε, τῆς πίστεως ἡ πέτρα, sic veteres libri veneti cum codice et Anthol. rom. Sed totam pericopen de *Petro fidei petra* tacite expunxerunt veneta menæa recentiora a. 1871. Pergunt veteres cum cod. Παῦλε, καύχημα τῆς οἰκουμένης, ἐκ τῆς Ῥώμης συνελθόντες στηρίξατε ἡμᾶς. Quibus audacter expunctis, rursus neoterici sua cuderunt impudentissime : ἀλλ' ὦ Παῦλε ἀπόστολε, τὸ καύχ. τῆς οἰκ. προφθάσας ἡμᾶς στήριξον, Expuncta vero servant tum nostri et aliorum codices, tum veteres Slavorum libri publica auctoritate vulgati.

Ὑπακοὴ τῆς Θεοτόκου. Μακαρίζομέν σε. Men. p. 75 sine varietate notatu digna.

Ὑπακοὴ τῶν θεοφανίων. ἦχ. πλα'. Ὅτε τῇ ἐπιφανείᾳ. Men. p. 72.

Ὑπακοὴ τῶν κυριακῶν τῶν η' ἤχων.

ἦχος α'. Ἡ τοῦ λῃστοῦ. Paraclet. a. 1872, p. 5. Τῷ παθητῷ δι' ἡμᾶς οἱ ἀπαθεῖς δι' αὐτὸν • ᾄσωμεν ἐπινίκιον τῷ Χριστῷ • τοῦ ἐσχάτου ἐχθροῦ τὸ ἐντάφιον • [f. 162] ποῦ σου θάνατε κατεπόθη τὸ νῖκος • τῷ αἵματι νενέκρωσαι • τῷ ζωοποιῷ • τεθανάτωσαι τῷ παρέχοντι τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος : — Cf. 1 Cor. XV, 55.

Μετὰ τὸ πάθος αἱ μυροφόροι. [C. θεοφ.]

f. 162. ἦχος β'. Αἱ μυροφόροι ὄρθριαι γενάμεναι. Pentecost. p. 45, etc. variant. δωρούμενος τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

ἦχος γ'. Ἐκπλήττων τὴν ὅρασιν. Paraclet. p. 98. C. om. τί ante ζητεῖτε...

ἦχος δ'. Τὰ τῆς σῆς παραδόξου ἐγέρσεως. Paracl. p. 143.

Αἱ μυροφόροι ἑστῶσαι πρὸ τοῦ μνήματος • καὶ δάκρυσι συγκεχυμέναι τὰ πρόσωπα • ἤκουον τοῦ ἀγγέλου πρὸς αὐτὰς λέγοντος • Μὴ θρηνῆτε ζῶντα μετὰ νεκρῶν • ἀλλὰ κηρύξατε τῷ κόσμῳ χαράν • ὅτι ἀνέστη Χριστὸς ὁ Θεός • ἔχων τὸ μέγα ἔλεος : —

ἦχος πλα'. Τὸν ζωαρχικὸν τοῦ Πατρὸς Λόγον • ἐκ τοῦ ζωοδότου τάφου ἐγηγερμένον Χριστὸν Θεὸν ἡμῶν • αἱ μυροφόροι ὑπαντήσασαι τῇ ἀφθαρσίᾳ • τὴν εὐφροσύνην τῆς ἀναστάσεως ἠγάλλοντο • καὶ τὸν θρῆνον τῆς ταφῆς ἀπερρίψαντο • τοῖς ἀποστόλοις μετὰ χαρᾶς ἐκραύγαζον • Ἀνέστη ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς • ὁ σώζων τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων :

f. 162 a tergo vers. 5 fere evanuerunt v. 1. αἱ μυροφόροι τοῦ μνήματος...? αὐταῖς ἀπὸ μύρ. v. 2. ἄγγελος ἔλεγε... τὸν θρῆνον... v. 3. εὐαγγελ... εὐφράνθητε ἀνέστη Χριστὸς ὁ Θεός... v. 4. παρέχων τῷ κόσμῳ... v. 5. τὸ μέγα ἔλεος.

ἦχ. πλδ'. Τῷ ἑκουσίῳ. Paraclet. p. 235.

Μυ[ροφόροις τότε] θρηνούσαις τῷ μνήματι • ἐπιστὰς τοῦ Κυρίου τῆς ἀναστάσεως • ἄγγελος τὴν ῥοὴν τῶν δακρύων...... τῇ φωνῇ δὲ ἠμείψατο • ἀνέστη βοῶν ὁ Χριστὸς •.... ἐγείρας • καὶ σκυλεύσας τὸν θάνατον : —

[Μνήματι] παριστάμεναι • καὶ τὰ δάκρυα προχεάμεναι • αἱ μυροφόροι τῷ ἀγγέλῳ διελέγοντο • εἰση...... ἀναστῆναι τὸν ζητούμενον • τί φυλάττεις τὸ σπήλαιον (aut f. ἐν πύλαις) • τοῦ μνήματος • οὐκ ἔστι σιγᾶν τὸ παράδοξον • κηρύττειν δὲ μᾶλλον τὴν ἀνάστασιν • ὅτι ἀνέστη Χριστὸς ὁ Θεὸς • ὁ ἔχων τὸ μέγα ἔλεος • ἡμετέραν μορφὴν ἀναλαβών : Tria ultima verba, quamvis cætera omnino desint in paracletico, initium in eo dedere τῇ ὑπακοῇ toni gravis. Cf. par. p. 279.

ἦχος βαρύς. Ἐν μνήματι ὡς νεκρὸν • ἔθεντό σε ἀθάνατε Κύριε • ἀλλ' αὐτὸς ὡς κραταιὸς • σκυλεύσας τὸν ᾅδην πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος πεπεδημένους • τῶν δεσμῶν ἠλευθέρωσας • καὶ ἀνέστης τριήμερος • δωρούμενος ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος :

πλδ'. Αἱ μυροφόροι. Paracl, p. 321. Variant. ἀνέστη Χριστὸς ὁ Θεός.

f. 163 ultimo. Ab initio novi troparii sex versus uti seqq. usque in finem, legi nequeunt. V. 1. Ἐν ἀρρήτῳ φαιδρότητι... v. 2. καὶ χαρᾶς... v. 3. πρὸ τῶν λόγων... v. 4. ἀγγέλου ἡ φωνή... v. 5. κατέλαμψεν.. ἐκ νεκρῶν... v. 6. τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

Trop. 2. v. 1. Τοῦ δεσποτικοῦ... μνήματος. . v. 2. στὰς ἄγγελος ταῖς γυναιξὶ θρηνούσαις ἔλεγεν... v. 3. ἱλαραὶ δὲ τὴν λύπην ἀμείψασαι.. v. 4. σπεύσατε καὶ τοῖς μαθηταῖς ἀπαγγείλατε... v. 5. εἶπεν ὁ Θεὸς παρέχων τῷ κόσμῳ τὸ μέγα ἔλεος.

Trop. 3. v. 1. Τοῦ ζωοδότου τὴν ἔνδοξον ἔγερσιν. v. 2. ἀγγέλου μαθοῦσαι αἱ μυροφόροι μετὰ χαρᾶς. v. 3. τοῖς ἀποστόλοις ἔλεγον • Εὐαγγελίσασθε τοῖς [πᾶσι τῆς] v. 4. ἀναστάσεως τὸ μυστήριον, Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν... v. 5. παρέχοντος ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

In ultimum locum inseritur ad calcem, post lineam interpunctis signatam, omissum quoddam breve contakion ; ac tædet me eo magis non posse illud e tenebris cruere, quod agitur fortasse de festo quodam ipsius monasterii, in quo tropologion scribebatur. In titulo vix perspicitur : τῇ ε' π..... ἡμῶν... ων κονδ...

In tr. 1. v. 1. Ὁ πρὸ τοῦ καιροῦ... ἐκ τῆς σου μνήμης...? v. 2 τῆς σῆς... ἐσαρκώθη... v. 3. εὐαγγελίζεται... v, 4. αἵματι...? v. 5. σου... Κύριε χαρ...

Trop. 2. v. 1. Τὴν ἁγνείαν... v. 2. ὡς ἐπὶ ἀσώ...

v. 3. πορείας...? ὅτι με... v. 4. σύ μου Θεὸς... παρθενίας μου... v. 5. ἀπαύστως... τὸν λόγον.

trop. 3 in altera folii ultimi pagina prorsus evanuit et partim dilaceratum est.

Nihil omisimus, ut ab ævi faucibus vel minima codicis nostri fragmenta et lacinias eriperemus. Crevit desiderium, quo propius ad finem tetendimus. Nam in hac postrema στιχολογίᾳ, ut jam antea diximus, latet libellus precum vetustissimarum, primus fortasse in quem nascentis Ecclesiæ μελῳδήματα recepta sint. Christi enim resurgentis in tumulo incunabula Melodis data sunt, et paschalia ephymnia referunt quæcumque ὑπακοαὶ vel στιχολογίαι hic dicuntur. Codex vetus vatican. 771 nonnulla servavit, et si qua non habet, pluries initio dato, videtur significasse, ea in libello peculiari esse requirenda. Plura quoque Damascenus in octoechum, et Studitæ in pentecostarion distribuerunt: unde monemur nostra vel ævo damascenico antiquiora esse. Placent in primis cantilenæ quæ inscribuntur Αἱ μυροφόροι, octo tonis ascriptæ; nec mysterio vacat, nec deest in hoc ultimo usque limite postremum ænigma Œdipis solvendum, videlicet quod in corsinio nostro satis perspicue eadem illa poematia, non Αἱ μυροφόροι, sed Αἱ Θεοφόροι inscribuntur. Utinam codex integrior omnia tandem obviam in lucem restituat!

EMENDATA ET AUCTA.

Æquus bonusque lector, si ea secum recolat, quæ candide in *Prolegomenis*, p. II, XCIII, de hujus libri fatis et ærumnis retulimus, minori se admirationi dabit, cum non pauca menda deprehendet, et plura fortasse quam quæ infra haud sine morosa diligentia subjecimus. Peccatur enim sæpius tum maxime in accentibus, haud semper in litteras indivulso vinculo insertis, præter communem consuetudinem, et quibus, etiam cum firmius inhærerent, minime pepercit cæcus prælorum tumultus. Unde statim et conglobatim præcipua istiusmodi sphalmata significamus, cætera perito lectori ut per se emendentur, ultro committentes. Alia dein sic persequemur, ut novis identidem ac non pœnitendis varietatibus jam edita augeantur et illustrentur, non pauca vero restituantur, quæ, quum in priore editione Urbis satis recte et emendate legebantur, ex ipsis tamen foliis romanis in hæc parisina perverse et inquinate, nescio quo ludibrio, transierunt.

I.

In *Proiegomenis* emenda p. XIII, col. 1, l. 16, ἡμῶν Ἀνθίμου... p. XVI, l. 31, *chisianis*... p. XXVI, l. 6, κοντακιαρίου... p. XXVIII, col. 2, l. 24, *fragm.* 454... p. XXIX, l. 5, *folium mosquense*... p. XXXI, l. 4, *acathistum*, p. 250... ibid. l. 25, *in circuitum*... p. XXXII, l. 27, p. 284 (pro 234)... p. XXXIII, l. 29, *decet*, p. 466... p. XL, l. 7 infer. post *egregia matre* adde *Theoctista*... p. XLIII, l. 23, 438 (pro 538)... p. XLV, l. 29, *varias*... l. 37, *sit*... p. LII, l. 13, *quantum mihi*... p. LVII, col. 1, l. 6, 540 (pro 549)... p. LXI, not. col. 1, l. 20, *normam*... p. LXXVI, l, 26, 30, restitue hic et alibi caducas in extremis lineis litteras : *ut*... *viginti*... p. LXXXII, col. 1, in fine l. 4, adde 667... p. LXXXIII, præfige § VII... p. LXXXVI, l. 10, lege *Hermannus*... l. 14, I, 150... p. LXXXVII, col. 1, l. 22, divide : *loco.* — ἤτουν... p. XCI, in nota insere : p. 3, 5, 11...

Tæduit me supra modum, nullis me impensis, nullis frustra curis pepercisse et fastidiis, ut saltem prima tomi folia lotis et tersis pedibus in medium irent. Quæ quidem ter typis, semel romanis, semel et iterum parisinis commissa fuere; verum ita crevit eundo sphalma, ut tertia editione prorsus deleta, secundam ægre retinere oportuerit, quum prima romana, vi ablata, de suo postliminii jure decesserat. Sequentia saltem velim emendes:

P. I, not l. 2, 3, inversos restitue numeros : *taurinensi* f. 42-48... *corsinio*, f. 34-37... p. 2, l. 2, l. 1, μητρὸς pro μητρος, sic cecidere in summis et extremis foliis innumeri accentus, invito et inscio editore... p. 2, not. l. 1, lege *disyllabis*... p. 3, l. 5, not. 7, l. 3, *metrica* VIII... p. 5, not. 10, l. 4, iterum VIII... p. 6, tr. XIII, v. 6, ἐπιγείων, sic ed. romana, quæ etiam habet in v. ultimo Θεός... col. 2, lat. l. 2, 3, punge : *seriem unde venistis?* etc... not. 14, l. 2, recole *trop.* 4... p. 7, col. 1. lat. l. 1, *omnivorum*... p. 9, col. 1, l. 7, *monstrante*... p. 10, col. 1, l. 2, *et adoraverunt*... col. 2, not. 24, l. 4, *melodorum* XII... p. 11, not. col. 2, post *frequentare*, tolle cætera... p. 13, in utroque v. secundo tolle virgulam.... p. 14, col. 2, trop. 6, l. 2, omnino lege *Jesus*... tr. VIII, l. 2, lege δίδωσιν vel τῷ pro ὡς... p. 15, tr. XI, l. 2, *sursum aspexit*... not. 10, l. 3, *solœca*...

Punge etiam aut scribe : p. 18, tr. VI, l. 4, ὁ εἷς vel ὃ ἧς, ut ed. rom... p. 19, tr. VIII, l. 8, παρέρχῃ, cum ed. rom... p. 20, tr. XII, l. 5, εἰκὸς, ut ibid... p. 25,

l. 1 sup. ἵνα σὺ, ut ibid... p. 29, tr. v, l. 9, βρέφος, ut ibid... p. 33, l. 8, καὶ... p. 40, tr. xvi, l. 4, ὡς... p. 41, tr. xvii, l. 6, κατακαίουσα, ut ed. rom... p. 42, not. 21, l. 2, *et semel*... p. 46, tr. vii, l. 6, ἀναύγητον, ut ed. rom... p. 47. tr. x, l. 7, κατακέκριμαι... p. 48, tr. xvii, l. 2, οἱ τῷ, ut ed. rom... p. 57, tr. xiii, l. 7, ὁ πιλᾶτόν ποτε... p. 54, tr. xi. l. 5, τὸν χρησάμενον... p. 60, tr. xxi, 8, ἀπεκόμισάν ποτε... p. 68, not. 5, l. 2, *id quo*... p. 75, not. 17, l. 4, κακῶσαι σὲ... p. 83, tr. xviii, l. 9, ἀπερριμμένους...

P. 101, not. 2, l. 3, *eum*... p. 106, not. col. 1, l. 5, lege CLXXXIV... 107, tr. xviii, l. 9, 10, bis lege εἷς pro εἰς, ut interpretatio clamat... p. 109, tr. vii, l. 1, ἀναμάρτητε... p. 111, tr. xi, l. 3, βοηθῆσαι, ut ed. rom... tr. xi, l. 8, εἰσῆλθεν εἰς... p. 112, tr. xiv, l. 5, ἡ ἀλήθεια... p. 121 not. 16, l. 3, πιλᾶτος... p. 124 not. col. 2, l. 9, ἦχ. πλδ'... p. 125, tr. iv, v. 13, τὴν τῶν... p. 126, col. 1, v. 4, 5, bis in inversa littera typus pervicax oberravit, dum συνίξωμεν, πράζωμεν proterve intrusit pro συνίζωμεν, πράξωμεν... ibid. 10, ante ὡς incidit virgula importuna... ibid. tr. vi, l. 1, τούτων... p. 127, col. 1, v. 18, πέτρῳ... p. 128, tr. viii, v. 12, κυρίου... p. 129, tr. x, v. 20, Ἰαείρου... p. 131, tr. xiii, v. 4, ἠβουλήθη... ibid. v. 14, θεός εἰμι... p. 135, not. 19, col. 2, l. 5, *pyxis*... p. 139, tr. xxvi, v. 1, σωτὴρ... p. 149, n. 3, l. 2, ὄμματα... p. 152, tr. x, l. 1, γίνεσθε... p. 159, tr. v, l. 9, τὴν γῆν... p. 167, l. 3, τῷ Θεῷ... p. 173, tr. xii, l. 7, ὃ γάρ... p. 187, l. 1, κραζόντων... p. 191, l. 2, κραυγάσητε... p. 192, tr. xviii, l. 3, διαθρέψατε... p. 198, l. 1, παραρθρώσωμεν...

P. 207, tr. xvii, l. 2, ἔθρεψας... p. 211, n. 5, l. 5, λαθραῖον... p. 212, tr. viii, l. 7, ἐπεθύμησε... p. 217, tr. xxviii, l. 5, ἀνάσσοντος βασιλέως... p. 228, tr. xxxi, l. 2. 3, *perculsi, Magi*, om. *tes*, quod nescio undenam temere insertum sit... p. 229, tr. xxxv, l. 1, τῷ Θεῷ οἱ πιστοὶ μεγαλοσύνην... p. 237, not. 79, l. 4, γενέτωρ... p. 238, tr. lxxxii, l. 4, ἔλαμψε.... ibid. n. 85, l. 3, τὰς ἑορτὰς... p. 240, tr. xciv, l. 2, ἀνέκφραστον.... ibid. tr. xcv, l. 1. συνεσχέθης.... p. 241, tr. xcvii, l. 5, δν ἔτεκες...

P. 242, l. 2, ἐξουσιάζων... p. 243, not. 6, l. 2, ἐξορίζομαι... p. 247 ubi male 147... p. 249, not. col. 2. l. 10, pro 217 lege 429 olim typogr. 4° 1... p. 254, not. 9, l. 3, *ectypis*... p. 259, not. col. 1, l. 3, τεκεῖν... p. 262, l. 2, ἐκκλησίας... p. 265, tr. v, l. 4, κατηφῆ... p. 266, v. 1, πάναγνον... p. 267, col. 2, v. 12, ἀναμέλπει, pro incredibili et turpi cæcorum typotum sphalmate ἀνεμέλπι... p. 268, tr. ix, l. 2, lat. *exanimem*, pro *exinanimem* contra omnia mea apographa, omnesque mihi plagulas... p. 270, l. 4 infer. *texui*... p. 272, not. col. 2, l. 2, μουσουργὸν... p. 279, tr. xii, sub init. γεννήσασα, in fine ποικίλλεται... p. 280, tr. xiv, l. 6, διετήρει pro διήτερει, typorum manifesta vecordia... p. 297, tr. iv, v. 1, 4, δικαιῶ... δέδοικα... p. 299, tr. iv, l. 5, ἐρριμμένον...

P. 300, l. 1, εἰ καὶ... not. col. 2, l. 1, τῇ... p. 304, not. 4, in fine, ἐμαθήτευσας... p. 314, l. 3, εὐσεβείας... l. 7, τοὺς... p. 316, tr. ii, v. 6, ἢ τοῖς... p. 317, l. 1, ἢ γεηρὸν... l. 4, προσπελάζουσα omnino cum codd. et apographis omnibus meis... dein ὡς Θεῷ... p. 319, not. col. 1, in fine, φιλίππου... p. 321, iv, l. 8, *tripudiis*... not. l. 6, Φῶς... p. 328, not. 2, in fine, προκόπτων... p. 329, l. 6, τῇ πίστει... p. 337, l. 6, ὑπὲρ ἡμῶν. . ibid. tr. v, v. 1, λάμψει... p. 341, tr. vi lat. l. 2, *fluctus*... p. 348, l. 4, ἀποξενίζεις... p. 349, tr. iii, l. 6, ἐκκλησίας, ut in sup. l. 5... ibid. not. 3, l. 7, ἔκνοος... p. 352, tr. iv, l. 1, ἤσκησας... p. 357, tr. x, l. 4, *tradis*... p. 359, tr. iv, l. 6, χρυσοφθόγγῳ... ib. not. 5, l. 2, μελίρρυτ'... p. 362, tr. iii, l. 2, αὐτοῦ... p. 368, tr. vi, l. 7, Χριστῷ.... p. 371, tr. ii, v. 11, εὐωχούμενος.... p. 372, tr. vii, l. 6, αἰδιότητος.... p. 376, l. 3, ἐκνικῆσαι... p. 377, l. 2, τὸ ἀλλ... not. l. 3, Τῷ Θεῷ... p. 379, not. 10, l. 1, ζῆν... p. 387, init. πάντα om... ibid. tr. v, l. 2, θλίψεσιν... p. 391, tr. iii, l. 7, ἐπισκιασθεὶς... p. 392, tr. vii, l. 6, *comburatur*...

P. 400, in tit. *post festum*... p. 401, tr. vi. l. 6, σωτὴρ, ubi σωθὴρ : quod monstrum unde irrepserit, nescio... p. 402, tr. x, l. 2, καταβάντα... p. 411, not., 85 pro 95... p. 416, l. 2, πατρικῆς φωτοχυσίας... p. 431, tr. lxvii, l. 1, χρηματισθεὶς... tr. lxviii, l. 2, οὐδέποτε... p. 432, tr. ii, v. 4, ἐνυποστάτου... p. 435, tr. ii, v. 6, ἐναγκάλισιν... p. 437, tr. ii, l. 1, ἐποχούμενον... p. 439, od. viii, l. 2, ἐκπεπόρευμαι... p. 441, in tit. στιχηρὰ... p. 442, not. col. 2, l. 4 infer. κενοῦσθαι.... p. 444, l. 9, *comederit*... p. 451, tr. i, v. 7, βαπτίσματι... p. 460, tr. iii, l. 2, ἀπωθεῖται... p. 462, tr. i, l. 7, ἀνάπαυσιν... ibid. tr. ii, l. 6, λίμναισι poetice pro barbaro λίμνεσι.... tr. iii, lat. init. *opera*.... l. 7, βούπαιδας.... p. 464, in tit. τυροφαγίας... p. 475, tr. v, in fine, εὔσπλαγχνος... tr. viii, l. 1, μισήσωμεν... p. 478, tr. iii, l. 3, ἀπέλιπεν... ibid. not. 3, l. 1, αὐτὸν... ib. tr. i, l. 4, *provolvor*... p. 480, l. 5, ἐκ τοῦ... p. 486, tr. vi, l. 3, *tribunali*... p. 490, tr. ii, v. 10, συγκεκλόνηται... v. 18, τὴν ἀνάστασιν... p. 493, tr. i, v. 5, ἢ καὶ... p. 498, col. 1, v. 12, μυστήριον...

P. 500, tr. iii, v. 6, τούτῳ.... v. 12, ἔχων.... p. 503, tr. v, l. 8, συντρίβεται... p. 505, init. *fragose*... p. 506, tr. xvii, l. 5, Ζεβεδαίου... p. 513, tr. xviii, l. 7, σεσωσμένος... p. 516, procem., col. 2, l. 18, *folii unius*... p. 518, tr. vi, v. 11, δι' ὃ ἐστάλην... p. 522, tr. xiii, l. 1 sup. ἔφη... p. 533, tr. iv, l. ult., τὴν λύπην... p. 542, tr. ii, l. 4, οὖσι... p. 542, tr. iii, l. 1, σάλπιγγος... p. 544, tr. iii, l. 5, τῇ... p. 548, tr. iii, l. 4, ἡτοιμάζου... l. 9, αὐτοῦ... p. 551, l. 4,

φρονεῖν, pro insanissimo ἄφρονεῖν... p. 556, tr. v, l. 5, αὐτοῦ.. p. 566, *not.* l. 8, τοῦ ἀσώτου... p. 570, init., τὰς... p. 572, tr. II, v. 5, σοφέ... p. 574, init., ἐπισχόντων... tr. II. I. 3, λόγον... p. 576, tr. III, l. 7, ἀποῤῥίπτοντες... p. 580, not. 5, l. 3, μητροείδωλον... p. 585, not. col. 1, l. ult., μαίῳ... p. 586, tr. II, in fine, πανθαύμαστε... p. 587, tr. II, l. 4, προμήθεια... p. 588, tr. II, l. 5, ὢς... tr. III, l. 2, Ὀνήσιμος... p. 589, tr. III, l. 5, τίς εἶ... p. 590, l. 3 sup., ὁ σπουδ.. p. 593, tr. v, l. 2, δέχῃ... p. 597, not. 5, in fin., κωφὰ... p. 598, l. 2 sup. αἰφνιδίως... tr, II, liv. 6, *vineæ.*

P. 601, v. 21, ἐκόσμησεν.... p. 623, tr. v, l. 5, προδρόμου... p. 629, tr. II, l. 4, vel ἐγκεχωσμένας, vel τὰς om. καταχεχωσμένας, pro non ferendo κατεχωσμένας... p. 630, tr. III, in fine, παρθένους, vel punctum post ἀθλῆσαι ponatur... p. 631, tr. v, l. 7, λοιπὸν... tr. VI, l. 4, αἳ ἀνενδότως... p. 634, LXX not. l. 4, μηνὶ (pro μνηνὶ, quod nulla mea scriptura, nulla plagula habuit : quis vero id et tot alia interpolaverit, nescio)...p. 646, tr. I, l. 2, *auspicata es*... p. 647, l. 4, τριάκοντα... p. 650, tr. I, l. 3, Εὐλαμπίαν... ibid. tr. II, l. 3, *fallaciam subverterunt* .. p. 652 not. l. 1, LXII... tr. VI, l. 6, καὶ... lat. l. 2, *hæmorroissæ*... p. 653, tr. VII, in fine, εὐθυμίαν... p. 653, not., l. 2, *interponere*... p. 656, tr. VIII, l. 7, σκέπε... tr. IX, l. 2, τὴν φοίβην... p. 657, not. 10, l. 2, Χρυσοῤῥήτης... tr. I, l. 2, *convocans omnes*... tr. II, *quæ per preces*... p. 666, col. I, l. 2, em. p. 538... l. 10, p. 541... p. 667, col. 1, l. 5 infer. em. 576... p. 669, col. 1, l. 17. p. 283 pro quo em. p 61... l. 21, item p. 92... l. 23 tolle p. 58... l. 39, em. *Syceota*... col. 2, l. 5 infer. p. 319... p. 670, col. 1, l. 29, em. p, 320... l. 33, p. 169... l. 38, p. 328... p. 671, col. I, l. 3, insere p. 518 ante 662... col. 2, l. 3, em. 334... p. 672, col. I, l. 33, lege C *om* .. col. 2, l. 9, φωνῇ.

Præterea asterisci exciderunt plerumque in tribus hirmis, nempe Ἡ Παρθένος, Τῇ Γαλιλαίᾳ, Τάχυνον ὁ οἰκτίρμων; quorum nonnulli versus, tardius certo discrimine distincti, suis stellulis destituuntur.

II

Telam hactenus inamœnam nolim retexere aut prosequi ulterius, quin prius honoris simul et grati animi causa, memorem modestum æque et doctum canonicum ecclesiæ Adurensis, F. Pedegert, cui non solum superiora multa, sed et sequentia indefesso conquisita labore accepta ex parte magna refero. Tædet me alteram et jucundiorem provinciam nondum optimo viro obtigisse, ut raros inter græcarum Musarum asseclas notam et egregiam sedem teneat. Una igitur cum illo et cum altero comite jam memorato H. Stevenson, vestigia mea iterum iterumque relegam.

PROLEGOMENA. P. XI. Sic probat vir doctus, de quo supra, metricum verbum οἶκος a Syris oriundum esse. « Quæ quidem, ait, Syriaca origo tantum non genuina videtur. Quin, apud Rabbinos, qui omnia fere ab Arabibus et Syris mutuati sunt, res poetica omnis disticho constat, seu duobus membris, quorum prius vocatur דֶּלֶת (θύρα), posterius vero בְּגִיר (κλεῖθρον). Utrumque, id est *janua* et *claustrum* in unum juncta, uno nomine gaudent, quod est בַּיִת (οἶκος). Οἶκος ergo est rudimentum sive primum poeseos elementum, et latiori sensu *carmen.* »

P. XIII, col. I, l. 16, post verba πατρὸς ἡμῶν excidit nomen Ἀνθήμου (sic mosq.). Sed quum id nomen sit ἱερομάρτυρος, de quo dicere non solent πατρὸς ἡμῶν, facile menti subit sanctus monachus Θεόκτιστος, qui in eadem die celebratur. Attamen codicis tria trop. quæ alibi dabimus, si Deus faverit, *de martyre Anthimo* sunt, quem recens quidam melodus hoc nomine invocat : Πάτερ ἡμῶν, Ἄνθιμε.

P. XVI. Paucis quæ hoc in loco diximus de binis codd. patmiacis, plura addere lubet quæ ex nuperrimis accepimus litteris cl. v. Joannis Sakkelion, die XXIII jun. datis, quibus pergratum nobis est edoceri multa alia esse ab eximia docti viri humanitate expectanda. Ea primum dentur ex ipsius Ἀναγραφῆς τῆς πατμιακῆς βιβλιοθήκης.

Ἀριθμ. ΣΙΒ'.
Ῥωμανοῦ τοῦ μελῳδοῦ.

Τεῦχος σχήματος τετάρτου, κατὰ τὴν ΙΑ' ἑκατονταετηρίδα γεγραμμένον, ἐλλιπὲς δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους· σύγκειται ἐκ φύλλων 288, καὶ περιέχει τὰ εἰς τοὺς ἁγίους τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ποιηθέντα αὐτῷ Κοντάκια. Ἐξέλιπον μέντοι ἐκ τῆς ἀρχῆς φύλλα 56, ἐν οἷς περιελαμβάνοντο τὰ τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς ἄχρι τῆς ς

ὀκτωβρίου · τὰ γοῦν περιλειπόμενά εἰσιν ἀπὸ τῆς ζ' ὀκτωβρίου μέχρι τῆς ϛ' αὐγούστου.

Ἀριθμ. ΣΙΓ'.
Τοῦ αὐτοῦ.

Καὶ τοῦτο τὸ τεῦχός ἐστι σχήματος τετάρτου, συγκείμενον ἐκ φύλλων 153, τῆς τε ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους ἐλλιπές · ἡ γραφή ἐστι τῆς αὐτῆς χειρὸς ἣ καὶ τὸ πρότερον ἐκπεπόνηκε · λείπει δ' ἐν τῇ ἀρχῇ φύλλα 24. Τὰ δ' ἐν αὐτῷ Κοντάκια ἄρχονται ἀπὸ τοῦ σαββάτου τῆς τυροφάγου ἄχρι τῆς κυριακῆς τῆς πεντηκοστῆς.

Quæ quidem paucis, sed eleganter dicta, jam id efficiunt, duos codices patmiacos, eadem manu scriptos, unum esse opus bipartitum, unum fortasse primitus fuisse codicem, cum mosquensi et taurinensi consentaneum : cujus pars prior menæorum seriem per totum annum persequitur, pars vero posterior ad triodii mobilem ordinem usque in exitum pentecostæ pertingit. Eidem etiam ab initio desunt quæ alibi desiderantur; quamvis autem Romano soli, ut Melodo κατ' ἐξοχὴν, omnia tribuantur, alios ibidem et plurimos non latere poetas, vix ego crediderim.

P. XXVIII, XXIX. Sane poematum Romani syllabum sive certum, sive dubium quisque facile augebit, si ea quæ notantur p. 444, 445, prout emendantur infra, cum longo agmine anonymorum nostrorum morosius contulerit, quam quod in hisce prolegomenis perstrinximus, quandoquidem ab insulanis libris uberiora subsidia expectantur.

P. XXXII. Quem alibi p. 320 dixi *Domitium*, ut *Domitianum* dicere solent, eumdem demum vocare lubet *Dometium*, ne a Græcorum et Slavorum consuetudine in permultis hujus nominis martyribus nuncupandis recedam. Cf. Martinoff. *Ann. eccles. Græcoslav.* p. 367.

P. XXXIV, l. 28. Lege *nihil asserendo*, nisi mavis : *Libens sciscitarer, nihil tamen asserens.*

P. XXXIX, col. 1, junge τὰ μελλίρρυτα cum v. 5, sitque v. 6 διὸ κραυγάζομεν.

P. XLIV. Dele numerum **XLVI**, et cf. p. **XXIX.**

P. XLVII. De sexto codice taurinensi Theodosii, cf. *Elenchum codd.*

P. XLIX, not. col. 2, ex his quæ supra notantur p. 662 de hirmo Ἡ Παρθένος, primus v. sic dividendus est : Πανοπλίαν-ἄμαχον.

P. L, l. 5. Χασμῳδίαν habet in hoc loco Bartholomæus, sed præstitit nobis χασμωδίαν a χασμώδης.

P. LIV, l. 15. Planudis ultima verba respicere minus videntur melodorum hirmos, quam versus politicos, de quibus paulo durius ait : « *Et nunc* nihil videntur ab inanimo corpore differre, quum versus anima sit τὸ μέτρον, » id est pedes longis ac brevibus cum debitis accentibus constantes.

P. LV, col. 1, l. 15, post 630 insere 637, 639 et l. 21 tolle num. 637, 638, 639.

P. LXXV, l. 9. En alterum, præter vallicellianum codicem E. 45, exemplum ms. quo post Suidam, τὸ Ἀνακλώμενον e tenebris eruitur. Nam in cod. vat. 1212 sæc. **XI**, haud pessimæ scripturæ, sed sæpe evanidæ, quem multoties triveram, tantum non me fugerant sigla quædam insolentissima, frequentia satis, sed in ultimis nonnullorum tropariorum implexis apicibus obvoluta, aut in marginem rejecta, in hunc modum :

Ἀ͞ΝΑ. f. 6, 112.
ἈΝΑ'. f. 51, 54, 120, 143.
ἈΝΑΝΑ (Γ superscr.). f. 99, 144 in *acathisto* post tr. ά. Sed post tr. γ' inest ͞Ν͞Ν, nihil vero post tr. β'.
ἈΝΑΝΑ'ΓΙΑ. f. 10, 139.
ΝΑΝΑ'Γ. f. 160.
ΙΝΝ (α α superscr.). f. 41 v° ad tertium condakii trop. dum nihil in primo, in secundo autem ͞Ν͞Ν.
͞Ν͞Ν. f. 18, 41, 48, 104, 108, 144.
ἈΝΑΝΑ'Γ. f. 87.

Quæ quidem octo sigla eodem recidere putem, scilicet in ἈΝΑΚΛωΜΕΝοΝ; tum etiam signa esse musica, quibus ephymnia in solita græculorum taratalla et taratantara solvantur. Insuper notare lubet nulla horum siglorum vestigia reperiri in eod. codice, sive ad procemium condakii, sive ad quæcumque alia troparia vel stichera præter οἴκους, in quibus etiam aliquando desunt, nisi aut ævo aut incuria exciderint. Nunquam satis evolvuntur et teruntur liturgici codices, nimio doctorum contemptu oppressi.

Sanctus Romanus Melodus. Eo censueram titulo ornandum esse totum præstantissimi poetæ opus, suum ut insigne cognomen præ se ferret; ideoque saltem primi quaternionis novæ editioni, quam pessumdedi, hanc epigraphen lubens præfixeram. De Romano κατ' ἐξοχὴν Melodo cf. *Prolegom.*, p. **XXV, XXVI.**

Trop. **I.** Omnino et diligenter recole de hoc procemio *Proleg.* p. **VI, XLIX**, tum varia **XXIII** exempla, una cum hirmo τὴν Ἐδὲμ recensita p. **LV**, tum etiam quæ paulo ante p. 662 retractantur. Ex quibus collatis efficitur sic demum stabiliendum esse metricum elegantissimi prologi systema :

Ἡ Παρθένος
σήμερον
τὸν ὑπερούσιον τίκτει ·
καὶ ἡ γῆ τὸ σπήλαιον
τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει ·
ἄγγελοι
μετὰ ποιμένων
δοξολογοῦσι ·
μάγοι δὲ
μετὰ ἀστέρος
ὁδοιποροῦσι ·

δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγεννήθη
παιδίον νέον,
ὁ πρὸ αἰώνων Θεός.

Quorum v. 1, 2 sic dividendos esse suadent exempla xix; obstant vero tria tantum in p. 630, 648, 668, quæ cæteris fort. et Romano antiquiora videntur, ideo et liberiora. Adeo v. 2 se a primo distinguit, ut vel ipsa vox σήμερον octoties in eadem sede, veluti propria, collocetur p. 1, 320, 381, 457, 542, 637, 639, 658. Nec venustate caret triplex illud trisyllabum quasi reciproco concentu in eadem strophe resultans.

V. 2. Ὑπερούσιος, nulli quam sciverim, voci latinæ apte cohæret, nisi aspere dicas *supersubstantialis*, vel cum nostra ed. rom. *omni substantia sublimior*, quod vix filium Dei plene redhibet duplici natura constantem ὑποστατικῶς.

V. 1-2. Ἡ Παρθένος... τίκτει. Duos vers. Josephus recantat p. 381. Quæ mihi iterum refricant insigne illud summi Cosmæ scholium ad Nazianzenum, quo asserit, veteres quoque ethnicos quædam mysteria, media nocte, celebravisse, in quibus hic plausus insonuit : Ἡ Παρθένος ἔτεκεν, αὔξει φῶς! *Virgo peperit, in lucis incrementum!* cf. p. 321 not.

V. 6-11, fere semper et ὁμοιοτελεύτοις et lepidis lusibus, et antithetico ictu dividuntur, ut p. 637, de S. Anastasia :

Τύραννοι
μετὰ βασάνων
πληροφοροῦσιν·
ἄγγελοι
μετὰ βραβείων
δορυφοροῦσιν.

Similia acumina habent p. 386, 388, 390, sed in primis p. 617, 630, quæ hic conferre juverit.

De S. Theodoro Syceota :

Ἄγγελος
μετὰ ἀνθρώπων
συμβιοτεύων·
ἄνθρωπος
σὺν τοῖς ἀγγέλοις
περιχορεύων.

De SS. Leonida et vii virginibus :

Ἄγγελοι
μετ' εὐφροσύνης
πλέκουσι στέφη·
μάρτυρες
χοροστατοῦντες
ὑμνολογοῦσιν.

V. 13, 14, ut ephymnia ferunt, erumpunt paulo liberius; prior tamen, sine ulla exceptione, pentasyllabus ubique est. Posterior vero semel est octo syllabarum p. 461, alias vero nunc sex, nunc septem syllabarum, quæ quidem ambiguitas inde forsan oritur quod in archetypo Θεὸς esse potest vel bisyllaba dictio, vel monosyllaba ex canone nostro xvi.

Musicam ad melodiam quod attinet, ne superius notata de priscis mysteriis urgeantur, suspicari licet eam esse vetustam et classicam, quam ad verba sua Romanus dextere aptaverit. Eamdem si quis velit expromere notis veterum musicis ornatam, per me licet adeat cod. vatic. 345 f. 72; quod quidem intueri identidem nequivi, quin sæpe, sed frustra, id mihi salivam moverit. Interim peritioribus committo explanare quamdam ejusdem melodiæ descriptionem, quam invenio in Cyriaci Philoxenis *Lexico musicæ eccl. Græcor.* Cpoli, 1869, p. 105.

Ἡ Παρθένος σήμερον. 1. Στίχος ἔμμετρος μακροσκελής. — 2. Εἱρμολογικὸς πρόλογος κοντακίου τροπαρίου γ' ἤχου γένος ἐναρμονίου. — 3. Πρόλογός τις καθίσματος τροπαρίου. — 4. Μάθημα τεχνολογικὸν ὑπερβάσιμον, ἤτοι καί τις κλάδος τοῦ φρυγίου ἢ γ' ἤχου, ἐπέχει ὅμως τὴν ἀρχτικὴν μαρτυρίαν τοῦ κυρίου ἤχου αὐτοῦ, ἤτοι τοῦ γ' ἤχου (ἀδύνατον εἰς τοὺς κλάδους. — 5. Κλάδος τις σημάντικος (sic) τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐκ τῆς διαιρέσεως τῶν ὀκτὼ ἤχων Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὃ λέγεται « παράμεσος », καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ὀξὺ παράμεσος τοῦ πλαγίου Α', ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ παράμεσος τοῦ τρίτου ἤχου. Τοῦτο διακρίνεται ἀπὸ τὸ προκέφαλον (sic), ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἐπὶ κεφαλῇ προτιθεμένου ὑπερβασίμου διφθόγγου χαρακτῆρος τῆς ποσότητος τοῦ ἐλάφρου, ὡς... Notæ musicæ verbis aptatæ sequuntur.

Adde quod præter duos codd. C, T, etiam in censum æquum est veniat cod. vat. 1212, in quo retinentur trop. 1, 2, 3, 4, 8 cum varietatibus infra recensendis.

Ad melodiam trop. II hujus cantici notare est, quod edit. romana a. 1869 habuerit duplex schema melicum, singulis canticis a me adjectum, prius syllabas, posterius accentus singulis versibus impositos sub oculis subjiciens, fere ut paradigmata passim *Prolegomenis* inserta, qualis est hirmus Τὴν Ἐδέμ, p. lv. Prius vero schema pro eodem hirmo sic se habuit, ut superioribus numeris versus, inferioribus syllabæ connumerarentur in hunc modum :

$\frac{1}{6}$, $\frac{2}{8}$, $\frac{3}{6}$, $\frac{4}{8}$, $\frac{5}{6}$, $\frac{6}{6}$, $\frac{7}{5}$, $\frac{8}{6}$, $\frac{9}{7}$, $\frac{10}{5}$, $\frac{11}{6}$,
$\frac{12}{5}$, $\frac{13}{6}$, $\frac{14}{5}$, $\frac{15}{5}$, $\frac{16}{8}$, $\frac{17}{8}$, $\frac{18}{7}$, $\frac{19}{8}$, $\frac{20}{5}$, $\frac{21}{7}$.

Tr. II, v. antepenult. πρὸς τόπον, sane præstat in textum recipere C, T, edd. διὰ τοῦτο πρὸς τοῦτο, *propterea huc usque properemus*, idque statui et ab editione rom. restitui in tertiæ editionis frustraneo tentamine.

P. 2, Tr. iii. Vereor ut in not. 3, ut ἑρμαῖον in via, sic tesseram Romani invenerim, cum de libera Christi

voluntate similia et trita sint apud Josephum, Studitas et alios. — V. 12 γαλουχῶ, verte : *lac enim præbeo.* — V. antepenult. σῶαν ταύτην vat.

Trop. IV, v. 2, πτωχεύουσι vat. — v. 4. In postremam ed. libenter reduxeram scripturam codd. ἐλήλυθας, syllaba una sive ob synalœphen elisa in γηίνους, sive otiosa in fine ex can. XIV. Nullibi ἤλυθες inveni apud melodos, nisi huc veniat quod infra notatur p. 15 ad not. 9. — V. 6, 7 eodem modo ac T invertit vatic. — V. 18, ἐχρησάμην vat. cum T, et f. mel. *mutuum obtinui.*

P. 3, trop. V, v. 12, 13. Quo sat raro exemplo vides posteriorem versum a superiore suppletum ex can. III. — V. 15. Melius cum C : τίς ἡ τεκοῦσα. — In nota 5, divide συνηκάσαμεν ὡς, et verte συνήκαμεν cum ed. tertia *intelleximus.*

Trop. VI, v. 19, ἀστράπτει T, nec male, posito commate post προεγράφη, ut continuo sequatur clausula παιδίον... — V. 10, ἐκλύων potius verte : *quæ solvat.*

P. 4, tr. VIII. Hic mihi inexpectatum aliquid nuper obtulit vat. 1212, f. 48. Olim legeram ibi condakion de S. Stephano, et eo citius transii, quod agnovi initium poematis quod infra p. 386 Josepho datur, et integrum describitur, præter paucas illas vaticani varietates : ἡμῖν μετὰ σαρκὸς ἐπεφάνη... χθὲς ὁ βασιλεύων ἀεὶ ἐτέχθη. Sed nescio qua ἀβλεψίᾳ, inde raptim melodus incidit in VIII trop. Romani, quod tenemus p. 4; sic enim pergit audacter, sed fere omnino ut taurinensis .

Ἐπειδὴ ὁμίλαιος (ὁ λαὸς C, T)
σός ἐστι, τέκνον, κέλευσον
πρὸς τὴν σκέπην ἡμῶν
γένωνται, ἵνα ἴδωσιν
πενίαν πλουσίαν,
πτωχείαν τιμίαν·
αὐτῶν (l. αὐτόν) σε ἔχω
δόξαν καὶ καύχημα·
διὸ οὐκ αἰσχύνομαι·
αὐτὸς εἶ χάρις
καὶ ἡ εὐπρέπεια
τῆς σκηνῆς, κἀμοῦ
νεῦσον [εἰσ]έλθωσιν, κ. τ. ἑ.

Ubi de Stephano ne γρὺ quidem. An more Latinorum voluit memoriam *octavæ*, ut aiunt, mixtim cum divo Stephano celebrare?

Trop. IX, v. 10, restitue cum codd. ἀστὴρ μέν ἐστιν.

Trop. XI, v. 15, duce interprete, punge κύησίς σου. μὴ ἡ...

P. 6, tr. XIII. Post ῥητορεύσει, C sibi cohærens habet ἀπαγγελεῖ, cui sonus obstat, ac series juberet ῥητορεύει. Quid, si duo sint subject. ῥητορεύῃ, ἀπαγγέλλῃ? Cæterum enallage melodis solemnis est, sæpe ab interprete negligenda.

Trop. XIV, v. 6 restitue ἐληλύθαμεν et cf. ea quæ notantur ad trop. IV et p. 15. — In not. 9. v. 13, malim fere cum T τούτου ὃ σέβουσιν, id est, φωτός, quod verbum liberius invectum est, sine uncinulis, lectore tamen monito.

P. 7, trop. XVI initium potius verte : *Quum vero adhuc ipsum uti lampadem...*

P. 8, trop. XVII, v. 17, ἐπαίξαμεν male dativo αὐτῷ aptatur, nec bene sententiæ favet, cum nondum Magi Herodi ludum fecerint : unde legesis : ἐπεξῄμεν αὐτῷ pro ἐπεξῄειμεν ab ἐπέξειμι, *aggredior.* An Romanum petulantius aggredimur?

Tr. XVIII, v. 7. Nota colloquium dramatico impetu ductum, et quam perpetua sit ubertas concentuum et ὁμοιοτελεύτων.

Trop. XIX, v. 8. Fort. restitue fere cum C ᾔδεσαν.

P. 9, trop. XX lat. malim *saxum potavit.*

Trop. XXI, v. 13. Haud inepte dicuntur itinera ἄμοχθα, cum soleant Magi in veterum Christianorum monumentis exhiberi cursitantes; immo in insigni codice mosquensi 429 depinguntur singuli equo vecti, montem præcipiti impetu aggredientes. Cf. p. 254.

P. 10, trop. XXII, v. 17, διὰ τῆς σὲ τεκούσης, quod frequentissimum melodis recentibus est, æque et antiquissimum, cum nova non sint de Beatæ Virginis suffragiis testimonia.

Trop. XXIII, col. 2, l. 3, lege, si mavis : *pastores hymnis faventes.*

P. 11, trop. XXV, col. 1, l. ult. *factua* tam menti quam oculo displicet, neque etiam legitur στῆσον σὰ τὰ πάντα, quare id recipe : *Perfice totum opus tuum.* — V. 9, cf. ps. IV, 7. Tum mirare venustam elegantissimi poematis coronidem.

P. 12. Dum corsinii seriem et ordinem morosius secutus fuerim, a terso et integro carmine incidi in incomptum et mutilum opus, quod videtur ex duplici et simili cantico conflatum, cum bis legatur in acrostichide του... του, nisi alterum exeat in ταπεινοῦ. Nec fortasse totum opus Romani est, sed aureo capiti luteum corpus insertum est, ut infra p. 210 sat aperte deprehenditur. Nil mirum vero dissolutum esse opus adeo mutilum; quære ergo integriorem codicem. — Col. 2, malim : *Primus martyr in stadio coram omnibus astans*, omissis commatibus importunis.

P. 13, col. 2, iisdem iterum sublatis : *clarum præconem etiam occidunt.*

Trop. IV, l. 6, στεφάνου στέφανος. Quidni *coronati corona?* sed mox omnino : *qui in dextera stas.*

P. 14, trop. VII. in lacuna tono faveret πρὸς τὸ τὴν ὀμμάτωσίν τε καὶ...

P. 15, not. l. 1, lege ὁ Χρ. *Sic C. habet.* - Not. 9 cui adde quod in postrema editione suppressa id non

prætermisi, occurrere in C ad v. 2 varietatem notatu dignissimam : Θεὸς λέλυθεν (sic) pro ἐλήλυθεν, quo fortasse compendio tolleretur quod tantopere oberat p. 2, trop. IV, et p. 6, trop. XIV.

P. 16, tr. XII not. Neque omittendum, simul inde profligari Græculos in promptam sanctorum beatitudinem infensos.

P. 17, col. 1, v. 6, sive trop. I, v. 12, omnino dividendus est in duos tetrasyllabos et hexasyllabos. Neque porro aliter distinxi a p. 276 inde in finem, nisi asterisci alicubi exciderint.

P. 24, tr. II, v. 11. Præter ea quæ in obscuro loco notantur, adde ps. XLV. 5; Sophon. III, 5, ut apud LXX; nec velim Suidam omittas, qui quum sic ps. XLV legit : Βοήθησον αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρὸς πρωῒ πρωΐ (id ipsum ut Romanus), tum subdit : οὕτω Δαυίδ· τὸ ταχὺ καὶ ὀξύ. Unde quis verteret : *Dies cito et velociter pro eo facta est.* Ut ut est, malim : *summo mane.*

Trop. III, l. 7, παντὶ pro πάντῃ sic sæpe alias, f. ob metrum.

Trop. IV, l. 3, ἐφάνη γάρ σοι, ὡς ἐχώρεις « apparuit tibi *eo modo quo capiebas,* » sic verte etiam alias, ut p. 47 tr. XI et cf. Matth. XIX, 11, 12.

P. 26, tr. VIII, l. 4, κατάνυξις πνεύματος idem videtur quam ἔκστασις *mentis excessus*, ut Vulgata passim.

P. 38, trop. X, l. 1, περιούσιον junge et verte : *templum insigne.*

P. 42, trop. XXII, l. 4 lege : ἡ τροπὴ ἡ καὶ θάνατος, nam θάνατος articulo destituitur.

P. 44. Carmen rectius inscribe : DE MONACHORUM OBITU. Est enim de mundi repudio, et etiam nunc repetitur in libris de cooptandis monachis, quorum codices inscribuntur σχηματολόγια ; et usurpatur sive in exequiis, sive et rectius in votis nuncupandis, quasi de *obitu spirituali*. Etenim, ut morem geram viro docto me monenti, habemus egregiam de vita monastica concionem, in qua melodus, præmisso præconio in trop. I, tria ex ordine haud ineleganti declarat :

I. Ait in rebus humanis quantum sit inane, quanta fortunæ varietas (tr. 2, 3), quot singulis classibus angustiæ (tr. 4, 5, 6, 7), quibus in cumulum additur mors (tr. 8, 9).

II. Tum modesta usus prolepsi, melodus se improbum professus, imperitum et neophytum, contestatur a Christo data esse consilia, minus intellecta, de optima monachis adepta parte et conditione (tr. 10. 11, 12).

III. Monachus autem esto : 1° mundo infensus (tr. 13) ; 2° charitatis et concordiæ amans (tr. 14) ; 3° humilis (tr. 15, 16, 17, 18); 4° invidiæ expers (tr. 19); 5° regulæ tenax (tr. 20, 21, 22); 6° promissa de mercede securus (tr. 23, 24, 25, 26).

Inde dato in optimi monachi exemplum Hegumeno nuper defuncto, pia melodi invocatione parænesis clauditur.

Iterum vero ambigendi locus est, utrum Romanus fuerit monachus, utrum abbas, nec ne. Quæ vel post jam prænotata in *Prolegom.* p. XXVII, iterum pensitare non piget, ad obscuram tanti melodi historiam illustrandam.

Quæstio fere tota pendet a trop. X et XXIX. Quorum in uno interpretationem facile temperaverim, ubi v. 4 melodi vita olim mundana jam videtur mutata in melius, σὺ δὲ τούτῳ ἀκμὴν ἀπεσχόλασας, « *cui*, i. e. vitæ sæculi *tu tamen modo indulsisti.* » Ibi enim ἀκμὴν potius sonat *haud ita pridem,* non vero *etiam nunc,* ut editum est. Adde quod ex varietatibus temporis acti, quas nota retinet, ἔφυσας, ἀπεσχόλησε pro ἀποσχολῆσαι, δεσμεύησαι (barbare pro δεδέσμευσαι) sat liquet esse vertendum : « cui tu tamen *modo, haud ita pridem indulsisti.* » Quæ si quis urgeat, id solum evincet, Romanum more pii clerici a mundi tumultu secessisse, non vero vincula monachi, nec claustra subiisse, quod certe liquidius asserere non neglexisset in tam prolixa de monachis oratione.

Quod vero spectat ad alterum trop. XXIX, idem silentium de Hegumeni defuncti successore, Romanum potius excludit e claustro, quam in cœtum cooptat. Eo magis quod a gregis pastore, ab Hegumeno tunc regente gregem, prorsus alium se esse prodit, dum semet precibus abbatis apud Deum commendari optat : καὶ ἐμὲ ταῖς εὐχαῖς αὐτοῦ στήριξον. Hactenus hæc.

P. 48, tr. XVI, l. 1, rectius : *Mihi* qui scripturas noverim, *laus potior habenda est.* — Ibid. l. 7, lege : *qui canere scis.* — Tr. XVII. Cum acrostichidi latine texendæ datum fuerit rarius verbum *irroboremur*, sat eidem faceret, immo melius : *Intendamus nervos.*

P. 50. Statim ab initio post ἔξοδον comma excidit. — Ibid. l. 3, εἰς φαγεῖν cum sine articulo durum sit, emendare integro sensu ne dubita : εἰς σφαγήν.

P. 52, l. 1. Ab initio post κύριος restitue punctum.

P. 53, not. col. 1, l. 3, lege *inexpectatum.* Ad illustrandum, uti par est, egregium illud poema, præsto nobis utinam sint picturæ quibus *Orcus* sub pede Christi conculcatus et cruce jugulatus sculpitur aut depingitur, qualis eum vidi alicubi in egregio et splendido opere cl. v. Benedicti Gravina O. S. B. *Il duomo di Monreale illustrato e riportato in tavole cromolit.*, etc. Id saltem meminisse juvat videre me similem picturam in cod. urbinati II, græco, ne alia recolam.

P. 54, tr. IV, v. 12. Ionica forma διαρήσσομαι pro διαράσσομαι dubia est.

Andreas Cretensis, vetus quoque melodus, veterem nostrum Romanum præ oculis habuisse videtur in eleganti canone ms. de Lazaro, ubi hæc inter plura legimus, quæ ad utriusque historiam nonnihil conferunt, eodemque secundam semel et iterum exhibent, ut dixi in *Prolegomenis*, p. LI ; tum vero τὸ ὕφος dramaticum, tum

rarum in canonibus ephymnium notatu digna sunt :

Ode II altera in trop. III.

Εἴθε μὴ εἶδόν σε,
ὁ ῞Αδης κάτω ἔκραξε·
Ἰδοὺ γὰρ μέλλω διὰ σὲ
καὶ τοὺς λοιποὺς
αἰχμαλωτίζεσθαι νεκρούς·
ἀλλ' ἀνάστα ἐντεῦθεν,
ὑπακούσας τῷ Χριστῷ,
Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.

Trop. IV.

Ἄκουε, Λάζαρε,
ὁ ῞Αδης κάτω ἔκραξεν·
Ἔξωθεν ἄλλος σὲ φωνεῖ
καὶ προσκαλεῖ,
καὶ ἐπιτάσσει μοι, βοῶν·
Ὃν ἐγὼ προσφωνήσω,
σὺ ἀπόσχου τοῦ κρατεῖν·
Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.

Loqui pergere videtur Orcus in seq. trop. V.

Τίς εἶδε; τίς ἔγνω;
ἢ τίς ἀνθρώπων ἤκουσεν
ὅτι νεκρὸς καὶ ὀδωδὼς
καὶ τεταρταῖος
ἐξανέστη τῆς φθορᾶς,
εἰ μὴ ὃν ὁ δεσπότης
ἐξανέστησεν εἰπών·
Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.

Ode III, trop. V.

Οἴ μοι, ὄντως νῦν ἀπόλωλα,
ἐκβοῶν ὁ ῞Αδης
οὕτω προσεφώνει,
τῷ θανάτῳ λέγων·
Ἰδοὺ ὁ Ναζωραῖος
τὰ κάτω συνέσεισε,
καὶ τὴν γαστέρα μου τεμὼν,
ἄπνουν νεκρὸν φωνήσας ἤγειρε.

P. 56, trop. IX in fine, malim : *Deridebo te, vado, oggerens tibi : quis*, etc.

P. 58, trop. XV. v. 8, nota τὸν ἑαυτοῦ, nisi scripserit melodus ἐν αὐτῷ.

P. 60, trop. XX in fine, legam : *Impertiat et lumen et tempus, thesaurum inæstimabilem.*

P. 63, tr. VIII, l. 9, nota et retine λαμβάνει *refert, sensum recipit*, quo uti eloquio solent interpretes bibliorum. Cave igitur ne magis arrideat elegantula in T varietas χάριν βλαστάνει.

P. 66, trop. XVI, l. 6, junge ῥάβδῳ πρὸ τούτων, *ante eos.*

P. 77. Officium feriæ III magnæ dici solet ἀκολουθία τοῦ νυμφίου. Cf. Triod. p. 345 et Typic. p. 274, et nostra *anepigr.* p. 478.

P. 80, tr. IX, in parenthesi malim νέμῃ.

P. 84, tr. XXI, l. 9, tolle ν, in ψυχροῦν, ut apud Matth. X, 42, ψυχροῦ, i. e. ὕδατος, sic Latinis *frigida*.

P. 85, tr. XXIII, l. 10, lege *quæ enim.* — Ibid. tr. I, v. 4, ἀναδείξας verte *effecisti.*

P. 86. Haud semel incidi in quasdam veterum patrum homilias, quæ jure haud immerito, spuriæ licet habeantur, sæpenumero mirum in modum cum melodis nostris conveniunt. Nedum vero ego putem melodias ab illis repetundas, has potius conciones habeo ut χυδαίους elegantis cantici commentarios, rudi plebi aptiores ac sub magni nominis hedera venumdatos. Sic Romani XII canticum fere totum in homiliam pseudo-Chrysostomi *de Meretrice* (*Patrol.*, t. LIX, p. 531) transiit. Ægre me abstinerem, quin pauca exempli gratia conferam, ea hic illic emendaturus :

In primo igitur homiliæ numero, habes fortasse Romani trop. III, : Ταῦτα τὰ ῥήματα ἀκούσασα ἡ πόρνη, ὥσπερ ἀρώματα, πανταχοῦ κηρυττόμενα... πολλὴ γὰρ θλῖψις καὶ ὀδύνη γίνεται τοῖς πόρνοις ἐκεῖ... καὶ οὐκέτι ἔμεινε πόρνη...

Ex trop. IV : Δι' ἐμὲ τῷ ἁμαρτωλῷ φαρισαίῳ συνδειπνεῖ ὁ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκί.... P. 87, in trop. V, l. 6, lege φθάνει αὐτὴ (nescio quis maleferiatus mihi invexerit αὐτὴν), tum audi vulgatum Chrysostomum: Ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν, τήν ποτε ἄσωτον, νυνὶ δὲ σώφρονα· τήν ποτε θῆρα, νῦν δὲ πρόβατον· τήν ποτε δούλην τῆς ἁμαρτίας, νῦν δὲ ἐλευθέραν τῇ μετανοίᾳ· τήν ποτε πόρνην, νῦν δὲ σεμνήν... οὐκ ἐζήτησε, ὡς ἡ Κανανaία ψιχία, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς ὅλον περιέλαβεν...

Rursus ex trop. VI : Ὤθησε τὴν ἔννοιαν εἰς τὴν μετάνοιαν..... ὦ ψυχή μου· θάρσει, ψυχή μου, ἰδοὺ καιρὸς, omnino fere usque in finem troparii.

Immo pergit interpolator ex trop. VII : Ἀπέρχομαι usque ad πάνυ ποθῶ. Dein : Ἀλλοιοῦμαι πρὸς τὸν πόθον τοῦ ποθητοῦ· ποθῶ τὸν ἐραστήν μου· ἀναχωρῶ τῶν ἀρχαίων κακῶν, εὑρίσκω τὰ νέα καλὰ καὶ συμφωνῶ· ἀποτάσσομαι τῷ πονηρῷ, καὶ συντάσσομαι τῷ ἀγαθῷ... A quo exemplo disce quot minime temnenda lateant inter istiusmodi spuria tanto contemptu oppressa, quot etiam emolumenta ex melodis nostris in omnem Ecclesiæ litteraturam, inexpectata sæpe fortuna, redundare queant. Sane in altera Romani editione jubeo conferantur, utpote αὐτολεξεὶ rescripta, trop. IX, X, XI, XII, XIII, XIV, cum varietate lectionum selectissima.

P. 97, trop. XVI, v. 5, μέτριος γίνεται, tolle vocem ambiguam *intercedit*, quæ apud veteres accusatorem sapit, et verte « *modum adhibet*, modeste sibi, non per vim, pretium sanguinis vindicat ».

P. 98, tr. XVIII, v. 2, f. οὐκ ἔλειπες, pro ἐλίπου, *nec deficiebas.*

Tr. XIX, l. 3, lege : *sensus fræna.*

P. 101, in procem. l. 9, adde post græca ἦχ. δ'. — not. 2, l. 3 : *cum sæpe.*

P. 105, not. 14, l. 3, τῇ σμίλῃ, *scalpro.*

P. 106, tr. XV, l. 9, verte : *ac victor redibit.*

P. 110, tr. VIII, l. 4, codicem sic restitue : οὐκ ἀθετεῖς. — Tr. IX, βάπτω καὶ γράφω verte : *tingo calamum et scribo.*

P. 113, tr. XVII, l. 2, verte : « intelligens quod ancilla *ex adverso erat*, ex opposito prospiciebatur viris intra stantibus... »

P. 115, tr. XXI, l. 11, ἐρέμβετο forma videtur homerica; communior vero ἐρρέμβετο.

P. 117, tr. III, l. 7, scribe κατιὼν pro corrupto κατιδὼν, littera δ male interjecta in C. — Ibid. not. 3, fort. mavis εἴλη quod minus recedit a cod. ἴλῶ.

P. 118, not. 5, l. 7, *visa aspide.*

P. 119, tr. VIII, l. 5, quid si melodus attice scripserit θρασσόμενος?

P. 123, tr. XXII, l. 6, ῥαπίσμασι *alapis*, sic et alias. Tum in fine f. junge cum superioribus διὰ πτόαν, « *præ stupore* vultum abscondunt. »

P. 128, tr. IX, v. 6, f. emenda ἀπήρθη pro ἐπήρθη, ut tr. XI, v. 20, et tr. XV, v. 14, ἀπῆρας, ἀπῆρθαι, pro obstinata in C scriptura ἐπῆρας, ἐπῆρθαι.

P. 129, tr. X, v. 6, χειρίαις pro χηρίαις codicis C.

P. 130, tr. XII, v. 9, nota ἧ, platonicum et homericum verbum.

P. 147, tr. XXI, l. 1, lege : *Tua motus misericordia, firmum me fac et salvum.*

P. 153, tr. XII, l. 13, nota μέλλει sine alio verbo.

P. 167, tr. VII, l. 5, emenda περιβεβλημένη.—Tr. IX, initio verte : *Fluxæ opes.*

P. 168, tr. XIII, l. 6, præstat C, fortasse sic sollicitandus : φερτὸν ἐχάλα αὐτοῖς, *ignis... cedebat ipsis.*

P. 169, not. l. ult. lege W. *Christ induxit.*

P. 173, tr. XI, l. 3. οἶδα hic et alibi verte *scio* vel *novi.*

P. 175, tr. XVIII, l. 7, verte : *fabulas obtenebrat.*

P. 177. not. 15, col. 2, l. 1, *spuriam cujusdam audaculi interpolationem.*

P. 178, l. 3, legere aliquis vult uno verbo ὑπερπίστεως, sicut ὑπεραγαθότης, ac geminum esse ἐπήλπισα, *supersperavi* in ps. CXVIII, 43, 74, 81, 114, etc. — Tum ibid., l. 4, emenda δίχα τοῦ χωρισθέντος ὑμῶν χοροῦ, *præter eum qui vestro choro exclusus est.*

P. 181, tr. VIII, l. 3, f. πλήρει, *exequere.* — Tr. IX, l. 9, lege μαχαίρᾳ, ut semel et iterum typothetis frustra jussum est. Sed fortasse propius ad codicem accesserit qui suppleverit : τίς τὸν μακάριον τέμνει ; — tum in hoc insolenti et obscuro loco : καὶ γέννα καιρὸν fort. latet καί γε ἀνὰ καιρὸν *quando quidem occasio est.* — Etiam tr. VIII, l. 2. lege ἐπιχειρεῖν.

P. 182, tr. XI, in fine f. melius : *male mihi intrusit,* id est, si ambigua capio, *me pepulit in hanc vitam miseram et caducam.*

P. 186, sqq. divide omnes versus 15, 18, in quatuor versiculos juxta paradigma in *Proleg.* p. XXX.

P. 188, tr. VI, in fine lege : *mirabundi clamabant,* nisi restituas cum C ὀδυρόμενοι, *lacrymabundi.*

P. 189, tr. IX, l. 11, tolle καὶ otiosum, et divide versum ut in trop. XVI, XXVII.

P. 190, tr. XII, l. 7, ad hæc μάτην εἶναι νομίζετε excidit versio : *frustra vos superfuturos existimatis.*

P. 191, tr. XVI, l, 7, *uti a Deo deserendos.*

P. 193, tr. XX, l. 7, καὶ σαυτοὺς sic C, sed emenda αὐτούς. An vero σαυτοὺς pro ἑαυτούς?

P. 194, tr. XXIII, l. 5, lege κοὺ vel κ' οὐ. — Ibid. not. inter Joannis Geometræ iambos a Cramero editos v. 1 abundat, dele δὲ vel τὸ. Deficit vero v. 5, cui adde τις et lege θάλαμός τις.

P. 195, tr. XXVI, l. 6, inepte repetitur *in* ante *fontem.*

P. 196, tr. XXIX, l. 11, haud temnenda videtur lectio intra codicis lineas emendata . ἀνθρώπους διοικῶν, ὡς ἐπίστασαν, « *qui regit homines, sicut noverunt,* sicut experti sunt; » vel quod mavult vir doctus : ὡς ἐπίστασαι, *ut probe scis.* Tum etiam paulo ante nota γαίης ionice, quod videtur pro poetico γαίας irrepsisse.

P. 198 sqq. Nondum ad me pervenerat fasciculus cod. mosquensis, in quo servantur cantici XXV quinque priora troparia, quorum selectas varietates is locus requirit.

Igitur cf. in tr. I, v. 2, ὀνειδισμόν. — V. 9, ἐνοχὴν fere cum iisdem verbis ἐλευθεροῦσθαι, λυτροῦσθαι. — V. 10, λυτρωθῆναι τῷ κράζειν.

In tr. II, v. 3, τε non om. M, sed mox om. τὰ et τῷ in v. 9 minus apte.

In tr. III, cf. l. 2, ὅτι ὑπάρχεις ναὸς πανάγιος.... l. 4, ἱκέτευσεν... l. 7, ἐν τῷ κόσμῳ, om. φέρει.

In tr. IV, l. 1, προσήγαγεν ἡ ἁγνή... l. 3, προσδέχεσθαι, ὡς ἄτεκνον.... l. 5, Ἰωαχεὶμ δὲ ἐδδ. ἀ. ἧ. ὕστερον κ. π. τὴν π. ἐν δ...

In tr. V, l. 4 om. τότε καὶ εὐφραίνοντο... habet l. 6, καὶ τὴν Μαριὰμ ἐν μέσον... l. 7, ὅπως μετὰ χαρᾶς... nec plura M.

P. 200, tr. VIII, l. 7, τοῦ ἐξ ὑψίστου verte : *Filii Altissimi.*

P. 204, tr. IX, l. 5, ὅλως ἐπήρκεσεν vertere præstat : *totum distribuit.*

P. 208, tr. XXI, l. 5, ἐντεύξεων *precum*, sed latior sensu, etiam *disputationum, argumentorum*, maxime præmissa τῇ σφενδόνῃ.

P. 215, tr. XVIII, l. 7, mel. τὸ κατώδυνον, *dolorem pro scirris.*

P. 216, tr. XXIV, l. 7, εἰς αὐτὴν ἀτενίζοντος, adde latine : *oculos in eam defigenti filio.*

P. 222, trop. IX, Αἱ ἀγγελικαί. Ad hæc suavia in primis Græcorum cantica, iterum volupe esset, ut in insigni illo primo Ἡ Παρθένος, non solum exhibere cantum hodiernum, sed redivivam facere veterem melodiam, quam sæpe in priscis codicibus animadverti sepultam. Lubet etiam rursus adducere Cyriacum Philoxenem, qui cascas et cæsias membranas longe transgressus, usque ad Homerica tempora pervenit et nescio quam invenit necessitudinem inter *Angelica* nostra et Odysseæ larvas et rhapsodias. Audi Lexicon, p. 7 :

Αἱ ἀγγελικαί. Στίχος ἔμμετρος, μακροσκελής. — Τροπάριον προσόμοιον.—Εἱρμολογικὸς πρόλογος προσομοίου πλβ' ἤχου, χαρμονικός. Et post notas aliquot musicas : Σημείωσις. Ὁ ποιητὴς τοῦ προσομοίου στιχηροῦ τούτου φαίνεται ὅτι ἔλαβε τὰ ποιητικὰ αὐτοῦ μέτρα ἀπὸ τὸ στοιχεῖον Ω τῆς Ὀδυσσείας· « Εὗρον δὲ ψυχὴν Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος. » Ἴδε στίχον 15, διότι πολὺ καλὰ τονίζονται οἱ ἐκεῖσε ἓξ στίχοι τοῦ Ὁμήρου, καὶ ἑνόνονται (sic) μὲ τὰ μουσικὰ μέτρα τούτου τοῦ προσομοίου στιχηροῦ, οἷον ἦχ. πλβ'. Et sequuntur sex versus 15-19 Odyss. XXIV, cum iisdem notis quibus antea αἱ ἀγγελικαὶ ab eodem Cyriaco induebantur.

P. 223 sqq. Nova recensio veteris cod. vallicell. E, 54, ex fol. 85-87, nonnullas attulit varietates. Interim in tr. IV, l. 1, lege *mons facta es.* Tum ex vallic. cf. in tr. V, l. 4. ὁ ἀχώριστος χωρεῖται... in tr. VII, l. 1, ἀποβάλλεσθε...

P. 224, in trop. XI, l. 5, γέγονεν ἀπάτωρ ἐκ π. In hoc enim cod. v. 8 solet esse decasyll...

P. 225, tr. XIII, l. 5, χαῖρε, πρ... P. 226, tr. XIX, l. 4, placeret νέμει τῷ ἀδ., nisi legatur ἐλευθερία et λύεται cum vall. vel λύονται cum vat. 2, 3.

P. 230, tr. XLII, l. 6, Χριστὸς τίκτεται *Christus paritur.* Irrepsit male *accedit* ob proximum παραγίνεται.

P. 234, tr. LX, l. 2, pro φῦναι μέλλοντι habet vall. ἀνατείλαντι, et in fine δόξα τῷ Θ. ἐ. ὑ. πιστῶς κράζοντες.

P. 238, l. 1, lege f. ἐδέξατο *dignatus est*, sustinuit.

MELODI MINORES. P. 247, tr. XXII, l. 6, dele comma post ἐποίησας, ac restitue ἀγαθόν τι cum codd. tum in not. 22, l. 3, emenda ἐποίησας.

P. 250. Retinui interpretationem Lascaris ob cl. viri nomen et duorum codd. opportunitatem, potius quam ob elegantiam operis aut ἀκρίβειαν. Multa enim sapiunt præcipitem calamum aut latini sermonis imperitiam : v. g. *cadentis Adæ* pro *lapsi Adæ;* et *profunditas invisibilis angelorum oculis* ubi nemo non malit *profundum vel angelorum obtutibus impervium;* tum *stella illustrans solem*, scilicet *solem ostendens, solis nuncia*, et minus bene alia multa.

Trop. 1 amplissimi versus ita communem modum excedunt, ut quintum haud bene coarctaverim; collatis enim exemplis, p. 263, 300, 612, 613, palam est sic perpetuo dividendos esse versus 5, 6 :

Ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,
Ἵνα κράζω σοι..., p. 250.
Ἀσπαζόμενοι νεφέλαις συνηθροίζοντο,
καὶ ἐβόων σοι..., p. 263, etc.

P. 264, col. 2, v. penult., αὐλὸς respicere videtur ad ps. XVIII, 5, idemque esse quam ὁ φθόγγος. Unde vertesis : *te sonus* (vox) *apostolorum celebrat.*

P. 267, v. 3, 4, προφθάνεις etc., potius verte : quia *prævia antevertis* (in cœlo præoccupas) *genus hominum.* Homines enim resurgent tantum in fine sæculorum.

P. 271, tr. XIII, v. 1, etiam pro rhythmo emenda σύννους... ibid. lat. l. 2, tolle *sibi*... l. 8, lege *securum tutamen.*

P. 274, tr. IV, l. 2, pro insolenti ἀναφιλῆς f. mel. ἄγαν φιλῆς, quocum sequentia quadrant καὶ θερμῶς ἀγαπᾷς.

P. 276, tr. III, l. 10, f. τοῦτο τὸ ἡμῶν i. e. *hoc corpus nostrum.*

P. 278, tr. IX, l. 4, lat. lege *corpore fungens.*

P. 288, tr. XV, lat. l. 7, malim *Adami unam ob noxam.*

P. 293. Procemio III, l. 13 adde quod acrostichis integra est Ἡ. ὁ ψαλμός, in qua prima littera haud ineptum est quærere compendium nominis Ἡλιού. Et hoc exemplum adde paucis quæ dicuntur in Prolegom., p. LXXVI. — Trop. primum extat in Horolog. cryptoferrat. a. 1672, p. 463, et *Liturgico* a. 1683, p. 409.

P. 296, tr. II, lat. l. 7, f. *ad ulciscendum se ab illis.*

P. 297, tr. III, ibid. l. 6, mel. *in filios tener.*

P. 298, tr. II, v. 6, excidit versio *os aperientibus ad te orandum*, omissa virgula post *scientiam*... ibid. not. 3, lege *rescimus.*

P. 304, animadverte numeros α', γ', δ', ε', ς', cum similibus vel in notis, oriri ex serie odarum in canone cui secunda deesse solet.

P. 316, novum codicis mosquensis apographum varietates subdit : in tr. IV, 2, τὸ κλέος... in tr. II, v. 3, ζωηφ. πηγή... v. 5, Θέκλα τοῦ κτίστου... in tr. III, l. 3, ἄνωθεν δαδουχῶν.

P. 320, tr. II, l. 5, pro insolito στειροποιΐαν f. legendum στειροφυΐαν.

P. 329, tr. VI, l. 8, quum v. in verbo insueto συμπαράττουσαν claudicet, suspicari licet a melodo scriptum fuisse : καὶ σοὶ ἔχων σαφῶς συμπράττουσαν.

P. 331, tr. III, l. 2, vertere malim : *Anicetus moribus nomen suum* (invicti viri) *probavit.*

P. 332, *Cuculi* trop. II, v. 4-8, vir doctus aliter pungit et vertit :

Quorum me insolens
percellit spectaculum :
nam inter hiemis pruinas
illi eo magis florent,
quod quidem insuetum floribus.
At martyr ille Christi
primus effloruit,
ostiumque factus est
legitime certantibus.

Tum etiam p. 333, tr. IV, l. 5, λαμπρυνόμενος potius *collustratus*... l. 8, *sermonem custodiunt inconcussum*.

P. 339, tr. VI, l. 1. Barbari illi *Æpoli*, qui me sat vexarunt, nihil tandem sunt quam *caprarii*, qui in Euthymium et Theoctistum latitantes temere inciderunt. Quæ decipula vel peritissimis non nova. Sic *pictaviensis eques* (πετεβίνου ἱππότου) etiam apud Ang. Maium fit *Petebinus eques*, ne de summo loquar illo grammatico *Nica*, quem magni Etymologici conditorem fecerunt ex epigraphe codici præfixa ἐν τούτῳ νίκα. Cf. E. Miller, *Mélang. de litter. gr.*, p. 3; *Comptes-rendus de l'Acad. des Inscript.*, a. 1865, p. 171 sqq.

P. 340, tr. VII, l. 1, punge τῷ et verte rectius : « una in anima radicati, Deo uti fructum offerunt sese utramque abdicantium vitam. »

P. 343. Subtiliter advertit vir doctus sæpe laudatus, id quod nonnihil conducit ad detegendum melodorum nomina in acrostichide. In hoc enim de S. Æmiliano carmine acrostichis est τοῦ ἀσωτᾶ, ut σακκᾶς, σακκᾶ, κουμουλᾶς, κουμουλᾶ, quod cujusdam melodi vetusti nomen est in Pentecostario. Quæ clausula redolet nescio quid magnum simul et turpe, a qua humili nota Theodorus, magnus Studita, non refugit, neque etiam latet in tr. III, l. 8, ὁ ἄσωτος κραυγάζων σοι. — Ibid. in nota l. 4, f. *rescimus*.

P. 344, tr. IV, l. 1, cum ὑψήγορος potius sit *jactabundus*, f. legendum : ὑψιφόρῳ vel ὑψίφρονι διανοίᾳ.

P. 347, tr. V, l. 6, σύμβλα C in not. ducit ad genuinam lectionem τὰ σίμβλα, unde vertendum : « decerpens flores veræ scientiæ gratissimos, ad tuorum sane sermonum documenta; et *alvearia tua* spiritualia complens, nos delectas, etc. » Melodus sibi constat, ut solet Theodorus, in continuanda apum allegoria.

P. 348, tr. IX. Dubio procul melodus valedicens respexit ad ultima Nazianzeni verba in laudem Basilii magni (Opp. BB, t. I, p. 832, n. 81). Ac lubet in aurea illa coronide triplex notare genus monachorum, inter quos μιγάδες sæpe alias a nobis memorati, id quod minus fort. adverterunt interpretes; sed locus prolixo indigeret commentario : Οἱ τῆς ἐρημίας, τὸν πτερωτήν· οἱ τῆς ἐπιμιξίας, τὸν δικαστήν· οἱ τῆς ἁπλότητος, τὸν ὁδηγόν.

P. 350, tr. VII, l. 1, ὑπὲρ τριάδος πρεσβεύων verte : *Trinitatis internuncius*... tr. VIII, l. 3, vix non recipio ἔδειξας pro ἔδειξαν.

P. 354, tr. III, l. 1, ubi ἥλιος πρὸ ἑωσφόρου, quidni πρὸ ἡλίου ἑωσφόρος, integro metro, incolumi rhythmo?

P. 356, tr. III, l. 4, nota πανάγαστα et verte *longe stupenda*.

P. 360, tr. IX, ea de vite quæ sat obscura sunt, paulum declarantur in altero Theodori, ut opinor, cantico ejusdem argumenti, quod vide p. 654, cujus recole ultimum tr. XI.

P. 361, not. 13, ἐκτελοῦμεν præsens est ab ἐκτελέω, nec dicitur ἐκτέλλω. — Not. XII, l. 2 lege ἦχ. πλβ'.

P. 362. Duo priora trop. in menæis extant ad diem VIII junii, dum ad febr. VIII unum occurrit. Sed in junio et plura et potiora variantur, quæ prætermisi, v. g. in tr. II, v. 2, 3, τῶν ὕμνων τοῖς στεφάνοις... v. 5, δῶρον γὰρ Θεοῦ... v. 6, ἀναδέδεικται... v. 8, Βελίαρ, ἄθλοις σεπτοῖς .. v. 11, σὺν τούτοις δὲ πᾶσι χαίρει Χριστῷ.

P. 371, tr. II, v. 11, jam non dubitandum quin cor-sin. habeat εὐοχούμενον pro εὐωχ. quod apprime convenit, ubi pessime typotheta ἐνοχούμενος.

P. 375, tr. VII, l. 6, adeo evanida ibi membrana est, ut pro πειθόμενον lubentius ponerem πενθούμενον.

P. 378, tr. V, l. 6, gnarus vir dextere jungit et emendat, metro intacto : πολλάκις ποιῶν ὅλην τὴν νύκτα ἐπάγρυπνον, gallice : *faisant souvent toute la nuit blanche*.

P. 384, tr. III, l. 5, lege *exaltatus*.

P. 395, tr. I, ὦ ἀπαρχὴ cum M, ob ἀσύντακτα. — V. 8 fort πρόσθευσιν. — Tr. II, v. 5, συγχορεύετε M.

P. 406, tr. XXXVI, l. 5, latine post *Domino* adde duo verba om. *jam patefacto*, et pone duplex comma ante *ideo*.

P. 408. tr. LV, jam vertere malim : *Angelicæ aderant virtutes fluentis Jordanis veluti cœlo*, nempe quibus Jordanis pro cœlo erat. Tum infra ubi ὑπόῤῥοον, præstat : *Aquarum regit subterlabentem molem*.

P. 428, tr. XXXII, l. 3, excidit *in carne* ante *conspicuum*.

ANEPIGRAPHA. *Prolegom.* P. 444 in fine, Romani, ut videtur, operibus adde, re melius perpensa, aut numeris aliquando mutatis vel male positis, anepigrapha I, II, III, V, IX (pro X), XII, XIII, XVI (pro XIV), 1, 2, XVIII (pro XX), XXII, 1, 6 (dele 4), XXIII, 1, 2, 3, XXV (pro XXIV); tum cæteris num. om. usque in finem, perge LI, LIII, LV, LXVIII, LXXII, nisi quis omissa retinere maluerit. Eadem fere temperanda de Studitarum operibus et conferenda cum *Proleg.* p. XLIII, XLIV.

P. 448, tr. V, ult. v. τὴν πρόσοδον intelligo *tristem ex peccato proventum* (miseram frugem ex vepribus).

P. 450, tr. XVIII, l. 2, malim : *modice castigatum illum, in æternum*, etc.

P. 453, tr. III, init. pag. f. mel. *attende igitur animum verbis meis*.

P. 455, prooemio adde ἦχ α'.

P. 468, tr. IX, l. 6, excidisse latine μυστικῶς *per mysteria*, eo minus ferendum quod ibi latet peccatorum piaculum et redemptio in sacramentis, ἐν μυστηρίοις.

P. 469, tr. XII, l. 5, lege *ex ossibus suis*.—*meis* vero refer ad ludibria typorum, cum statim sequatur *caro ex carne sua*... Ibid, tr. XIII, ante *sepeliatur* insere *sponte sua*.

P. 476, in prooemio adde titulum ex cod. vat. τῇ κυριακῇ τῶν βαΐων, ἦχ. β'. — Tr. I, l. 2, velim retineas πώλου χερουβεὶμ, tum quia ludus melodis solemnior est, tum quia ex psalmis sedenti super cherubim Deo ὄχημα seu πῶλοι angeli sunt, nec porro ullibi reperitur cherubinorum *polus*.

P. 482, col. 2, v. 2, scribe pro metro τὸν τὸν νόμον, et adde ἦχ. γ', ut etiam p. 499 ἦχ. πλδ'. Quantumvis exleges videantur hi veteres rhythmi, abs re non erit vel in hoc vetustissimo τοῦ σταυροῦ προσκυνηταρίῳ deprehendere canonem nostrum XIV, cæteris insolentiorem, quo una syllaba parasita extra metrum hospitatur. Quippe hic habes superfluam in fine syllabam in B, ᾐτήσαντο... in Z, ἀνεδήσατο... in I, ἠρνήσατο... in Σ, προσήλωσεν... ubi versus exire solet in paroxytonum.

P. 500, tr. V, l. 3-5, quum frigidum sit illud ἐκ πνεύματος καὶ πλάσεως, ac vix de anima et corpore intelligatur, placet viro docto jam dicto : ἐκ πτώματος καὶ θλάσεως, quod quærendum in codd. scilicet *lapsos confractosque refinxit*.

P. 503, tr. V, l. 8, lege συντρίβεται. Tam græca quam latina adeo impedita sunt, ut aliter dicere non pigeat : « Quum ultro ego animam meam pro omnibus tradam,... nisi jussero, non audebit accedere mors, quam carne mea inesco; irruit illa, sed decipulam invadens, calamo (vel hamo) dilaceratur. »

P. 507. Mosquensis sero iterum præstat XI priora troparia, ex quibus decerpere varietates juvat.

P. 507, tr. I, v. 8, ἔχοντες M fere ut vat.

Tr. II, v. 2, punge ἐν παραδείσῳ... v. 15, κρατοῦντες M.

P. 508, tr. III, l. 4, ὑπερυψοῦμεν M... l. 5, φύσει ὑπεράγιον M, om. μόνον... l. 6, τὸ ῥῆμα M... ζητῶν αἰῶνα id. sic in apogr.

Tr. IV, l. 2, διὰ τοῦ στ. om. τά... lat. l. 8, melius *disrupti*.

P. 509, tr. V, l. 3, τὸ φῶς M... l. 5, ἐστι ὁ κύριος.

Tr. V, l. 7, τῇ ἐπουρανίῳ M. In vexato sub finem loco M cum duob. codd. consentit, quæ lectio ergo servanda est : ἔδωκεν αὐτῷ φλογίνη ῥομφαία νῶτα, nempe : *terga dedit illi flammeus gladius*. Confirmatur ex LIV, p. 603, tr. III, l. 5, νῶτα ἐχθροῖς οὐ δεδώκατε. Omisso ἔχοντι πίστιν, ephymnion ὅπλον εἰρήνης ἀ. τ. libero plausu sequitur.

Tr. VI, l. 5, ἐκ τῆς γῆς M... l. 6, ἀκωλύτως τὴν ἀ. καὶ πρὸς τὸ π. M... l. 11, ὑμνοῦσι ὅπλον εἰρήνης ἀ. τ.

Tr. VII, l. 1, 2, τὰς τ. θ. κνίσσας M.

P. 510, ib. l. 1, δαίμονες δὲ, om. καὶ M... l. 3, εἰς βάραθρα... l. 6, νυνὶ δὲ πόνοι, om. οἱ M, om. ἐγκράτειαί τε.

In M tr. VIII, inc. ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ.... l. 2, προκόψας... l. 3, κατ. κεφαλὴν... l. 6. ἐσταυρώθη, dein σταυρώμενον.... l. ult., τὸ τῆς ἀγν.

Tr. IX, l. 3, μέσῳ δὲ ποιοῦντες τοὺς δυσσεβεῖς ὡς δυσμενεῖς M. Placeret viro docto ὡς ἐμμανεῖς... l. 6, ὅμως δὲ εἰς μάτην, om. αὐτοὶ M... l. 7. ἡ χάρις γὰρ M... om. in fine κατὰ τῆς πλάνης.

P. 511, tr. X, l. 1 sup. λαλοῦντος ἐν ἑαυτῷ τῷ (f. τοῦ) Ἰησοῦ πρὸς τοῖς λῃσθεῖσι· βασιλεῦ (*sic*) M... l. 3, ἕως ἐμοῦ.. l. 4, M ut C, sed emenda utrumque : τοῦτο τῇ σῇ πόλει... l. 5, φυλάξας M, in quo mox eadem lacuna quæ in C... in fine om. πύργος ἰσχύος.

Tr. XI, l. 5, παριστῶσιν τὰ τάγματα, ἄλλα τε μυστήρια καὶ πίστ... καὶ τιμαὶ αἱ τῶν ἱερέων· ἀνίστα M... l. 9, ἀσεβασμάτων M... om. in fine καὶ μὴ ἐχόντων.

P. 519, tr. VIII a v. 1 ad 3, transfer παγκοσμία, temere e loco suo juxta λόγων amotum, cf. p. 662.

P. 521, tr. XII, v. 16, cl. viro placet ἀροῦμαι ab αἴρω, *suscipiam, tuebor jura eorum*, qui nempe mox vocantur fratres... l. 18, lege οἷον vel οἵους.

P. 522, tr. XIV, ultimos v. sic emendat idem : καὶ ὁ φθόνος γελάσει μεγαίρων, *meque deridebit invidia procax*.

P. 523, tr. XVI, v. 12, eidem arridet πάντως ut C, *vulgatum omnino est*.— v. 28 abundat, quem idem probe refinxit : τοῦ δείξαντος, *qui nos instituit piscatores*. Ex διδασκάλου C male receptum sequens τοῦ διδάξαντος.

P. 524, tr. XVIII, v. 18, proponitur κατὰ τὴν γνώμην.

P. 525, tr. XX, v. 3, possis legere τὰς ἄκρας... v. 6, emenda κατήριπε.

P. 526, tr. XXII, v. 17, f. melius : εἰ γὰρ Μωσέως τὸ σῶμα.

P. 529, prooemio adde ἦχ. δ', Τῇ Γαλιλ.

P. 532. Sub altero proodo et cum alio ephymnio secundum tr. edidit Philippus Vitali in minore paracletico rom. φ. ρπθ'. — In hujus tr. v. 10 idem habet ὅθεν στενάζω, ὅθεν κραυγάζω, om. vero v. ult. pro quo ἡ μόνη ταχέως προστατεύουσα.

P. 533, tr. V, l. 4, emunctæ naris vir conjicit καὶ πελέκει pro πελάγει τιτρώσκομαι, cum durum sit *ab Oceano vulnerari*.

P. 535. Multo minus ferenda est in trop. XII, v. 2, infanda dictio παροχεύουσα νῦν; pro qua, omisso νῦν, statim recipe παροχετεύουσα. Tr. I, totum legitur in paracl. rom. φ. ρπη'. Variant v. 8 βοήθειαν ἡμῶν... εἰς

ἱκεσίαν... Tum ibi nebuloni cuidam typothetæ romano (nec nova enim est horum progenies) restitue monstrum προστατένονσα. Quem quidem noster parisiensis æmulatus totam periodum, virgula una post σε posita, suo facinore torquet.

Ibid. tr. II. Pergit idem paracleticon haud infeliciter, ut in v. 7 : ὡς βρέφος ἐνηγκαλίσθη. Cætera minus bene, immo incondita admittit, quæ ut ad melodiam justam reducantur, periti cujusdam otium expectant :

Μὴ καταλίπῃς ἡμᾶς
τοὺς εἰς σὲ ἐλπίζοντας
τῇ ἀγρύπνῳ προστασίᾳ σου
καὶ ἀμέτρῳ συμπαθείᾳ σου.

Tum post v. 16 : κεκτήμεθα, πανάχραντε, ἐκ τῆς πρώην ῥυσθέντες κακώσεως, ἀλλ' ὡς... hic vero a duobus codd. discedendum, ut v. ult. exeat in proparoxytonum, ac legendum οἴκτιρμον.

P. 536, tr. III, v. ult. punge τοῖς ὡς, nisi malueris οὕτως....

In tr. IV, v, 3, tolle mediam virgulam, ac perpende varietates taurinensis, ex quo luxata ab integro resarcire liceret. Saltem in penult. versu corripe vecordes typos ac lege παρούσης....

In tr. V, ante ephymnion iterum cohibe puncta vagantia : εἰ μή σε, καὶ σοὶ ἄν....

P. 538, not. col. 1, l. 8, lege *aera tentare...* tr. III, l. 3, tolle *mihi animus erat*, aut lege *enarrare eum volui...* l. 6, ἀδόκιμος *minus probus* (oneri impar) juxta sequentia.

P. 539, tr. IV, l. 7, f. mel. ἀλήπτων... tr. V, l. 2 : τάλα mancum videtur pro τάλανι; tum ἐκ supervacaneum... l. 4, σῶν depravatum pro σὸν... alia impedita sunt... tr. VI, l. 4, punge τῷ... tr. VII, l. 6, scribe οἰκτείρων.

P. 540, tr. I, v. 3, καὶ τοῖς ἐπὶ γῆς προλάμπων in mosq. — V. 16, lege οἷς προηγεῖσθαι.

P. 543, tr. III, lat. l. 8, lege *immani* et perge : *coagulatus cruor ejus, ut sanguis Abel, terram funestat et ingens clamat.*

P. 547, tr. II, l. 7 : impedita nimis expeditius fort. verteris : *Etenim animus jam non sublimia affectat, sed amore incitus, audacem se fert, vel quando grande quiddam persequitur...* Alia luce et decore indigent.

P. 549, tr. II, v. 4, Θεὶς refer ad ταλαὸς ἐγὼ, *in tutelam habeo.*

P. 552, tr. IX, l. 6, satius est legere ἀπαντῶν *occurrens ille.*

P. 553, tr. XIII, l. 10, distingue et emenda : ὡς ἐν ὀργῇ, τῇ σπουδῇ ἀποτμήθητι, vel ὡς ἂν vel etiam ὡσεὶ ὀργῇ i. e. *ut* Paulus Neronis *ira* truncatus est, *sic tu sponte*, prompto animo, caput *amputator...* tr. XIV, omnium vexatissimum per me licet melius impleas in finem ἵνα ἴδω.

P. 560. Græca ἀσύντακτα nimium in latina fluunt, quæ sic refinge : *Te ut interpretem supernæ sapientiæ... lumenque gentium...*

P. 566, tr. III, l. 6, quum desit requisita negatio, lege μήπως pro ὅπως atque e regione *ne* pro *neu.*

P. 570, tr. VI, l. 8, nihil dubitans lege : ἡμεῖς λαός σου κεκλήμεθα,

P. 577, tr. II, l. 1, mel. χρέος.

P. 597, tr. V, v. 12, duos versus continet ex canone III.

P. 606, tr. III, l. 7, post *defecerunt*, lege *sanuisque eorum derideor, quos prius tyrannide premebam.*

P. 608, tr. VII, l. 6, lege *æquales.*

P. 611, tr. VII, l. 7, emenda ὀπταίνεται τῷ 'Αετίῳ.

P. 612, tr. IX, l. 3, f. χάρβωνας.

P. 616, tr. VI, l. 6, in loco salebroso facile emendare est ἐφέρετο ὅσιος *sibi inferebat*, pro ἔφερεν, nisi id potius sit corruptela pro ἔφαγεν ; unde vertesis : *Triduum ergo inter fruteta vescens, sicca tantum ossa* (aridos nucleos) *deglutiebat.*

P. 617, tr. X, l. 3, nota μνήσκου homericum et anacreonticum.

P. 620, l. ult. lege *exemplo.*

P. 623, tr. IV, l. 4, juxta latinam interpretationem emenda γάλα τὸ σεπτὸν ἀμέλγεις.

P. 628, tr. VI, l. 1, ἆθλον propter ἤνεγκας videtur neutro sensu sumendum : « *Ante omnes, philosophiæ* (religiosæ vitæ) *præmium*, primas *tulisti.*

P. 629, not. 3, ad l. 8 'Ιάννης, adde II Timoth. III, 8.

P. 631, l. 8, in lacuna f. ὧσαι.

P. 634, tr. II, l. 5, προσκομίσω *offeram.*

P. 644, l. 5 sup. viro docto placeret : τοῦ ἀνθίσαι τὸν ἐπὶ γῆς ἕρποντα σὰ ἔπη...

P. 648, col. 2, v. 9, lege ἐπὶ κρίσεως, et pro serie supple καὶ ὡμολόγησαν.

P. 649, tr. II, l. 1, fort. respectu ad Tob. XII, 6, 7.

P. 650, tr. II, in fine aliquid hiat, ac si expectes σὺν αὐτῷ οἱ διαθέντες ὑπὲρ Χριστοῦ θανεῖν... tr. III, l. 6, anne punctum ponere oportet post λατρεύειν? *Sæva edicta mittebantur, ne Christus ut Deus haberetur...* ibid. l. 8, κηρύττουν pro κηρύττουσιν : hic se prodit χυδαῖος et ineptus amanuensis, qui totum carmen fœdavit.

P. 651, LXXX, not. l. 2, 3, lege *quæ oportuit... insereretur.*

P. 652, tr. IV, l. 4, ἐπεδράξω, non ἐπεδράσω, est igitur *viriliter rapuisti.*

P. 653, tr. I, l. 5, στελέχη non *uvas*, sed potius *truncos*, *stipites* verte, quibus in vinea Christi uvæ feruntur.

P. 655, tr. II, l. 7, not. 2, λεμβίς. Ad hæc vir doctus : « λεμβὶς videtur a Byzantinis sumptum ex latino *limbus.* Hicce est fascia collaris quæ τετράριθμος est propter quatuor evangelia. — f. scribi deberet τετράριθμος. Quid si scripserit auctor τετράῤῥυθμος? Tunc esset fascia quadruplici nexu insignis, f. nostrum *pallium.* »

P. 656, tr. IX, l. 2, πλείαις a comparativo πλείων :

voluit ergo melodus significare *cum multis aliis mulieribus sanctis*, nec plura.

P. 661. Vir doctus sæpe memoratus etiam ad amœnos Manuelis Philæ versus sua symbola græce et latine attulit :

I... Μᾶλλον δὲ καὶ πνεῖς, [καὶ] Θεοῦ Λόγον φέρεις,
καὶ ἡ [γραφὴ] τύπον [οἶδεν], οὐκ οἶδε κτύπον.

II. Ψυχῶν τροφεὺς ὁ στάχυς, ἡ γῆ δὲ παρθένος.

III... Εἰ δ' οὐχὶ καὶ τὰς πτέρυγας ἀγγέλου φέρεις.

Virgo alma, vivis; nec stupendum, si taces;
Silere namque virginem semper decet.
Quin imo spiras, et Dei Verbum geris :
Pictura quamquam non tibi vocem dedit.

Fert petra terram; terra rursus spicam alit
Mortalium nutricem; sed Virgo est ager.
Quin, cum vides vitalis undæ rivulum,
Hoc fonte suge, tu fidelis, gratiam.

Pingunt colore terreo vel angelos :
Hoc te colore pingi quis mirabitur?
Ast angelorum penna si desit tibi,
Tua tamen natura vincis angelos.

P. 663, l. 6. Ex epigraphe *col.* 40, *E.* 7, suspicio esset codicem corsinium e bibliotheca *columnensi* migravisse : sed omnes hujus originis codices solent sigillari *columna rubra*, quæ nullibi in nostro comparet.

P. 665, col. 1, l. 22, lege κατ' ἴχνος.

P. 666, col. 2, l. 8 ante finem f. leg. οὐ τιμίαν. Cf. Act. XX, 24.

P. 668, col. 2, l. 20, uno verbo videtur legendum ὑπερβαθμίῳ.

INDICES.

I.

ELENCHUS CODICUM MSS.

QUI EDITIS INSERVIERUNT.

II.

SYLLABUS SCRIPTORUM VETERUM,

QUORUM TESTIMONIA αὐτολεξεὶ PRODEUNT.

Melodi hujus tomi majori littera insigniuntur.

III.

INDICULUS RERUM

INTER PLURA NOTATU DIGNA.

IV.

APPARATUS AD MELODORUM LEXICON.

Nec nova omnia sunt, quæ hic colliguntur, neque etiam exhauriuntur quotquot notatu digna sunt; sed pro re nata, sat multa sub oculos veniunt, quæ aut diligentiorem severioremve sollicitant verborum venatorem, aut locum requirere opportuniorem fortasse suadebunt. Sanc plurima, non dicam omnia, ægre reperies sive in *Thesauro* maximo, sive in peculiaribus *lexicis mediæ et infimæ græcitatis*

Primo solet numero pagina, altero troparium, tertio versus, linea, nota aut columna significari. Primo tamen numero, si romanus fuerit, præmissa P littera, *Prolegomena* designantur.

Ἀγαθάγγελος, *pag.* 59, *trop.* XVII, *vers.* 4.
Ἀγαθόκτωρ, 668, *col.* 1.
Ἀγαθοπαρέκτης, 670, *col.* 2.
Ἀγαθώνυμος, 642, IV, 2.
Ἀγγελομίμητος, 343, III, 2.
Ἀγγελόφρων, 351, X, 7.
Ἁγιόλεκτος, 372, VI, 5.
Ἁγιοσοφῖται, P. XXI.
Ἀγκαλοφορέσω, 428, XXVII, 2.
Ἀδελφοτρόπως, 290, V, 6.
Ἀείφωτος, 354, II, 3. — 544, II, 11. — 592, I, 2, 669.
Ἀείψαλτος, 611, VI, 5.
Ἀθλοπάτωρ, 606 *not.*
Ἀθλοπρεπῶς, 344, II, 7.
Ἄθροον *attice*, 39, XI, 4. — 56, X, 1. — 133, XVI, 1.
Αἰκίσεις, 165, II, 2.
Ἄκανθα, *cf.* in C. 142, *not.* 5. — 166 *not.* 6.
Ἀκανθώδης, 6, V, 6. — 142. V, 1 sqq.
Ἀκατάφθαστος, 264, II, *col.* 2.
Ἀκύμαστος, 606 *not.*
Ἀλατόμητος, 268, IX, 17.
Ἀλείφω, 632, IX, *not.* — 666 *col.* 1.
Ἀλλὰ, præmissis ἄν, ἐάν, ἐὰν μή, κἄν, 75, XVIII, 11. — 76, XIX, 7, 8. — 109, V, 10. — 111, X, 5. — 112, XIII, 11. — 245, XIII *not.*, etc.
Ἀλληλόσταθμος, 606 *not.*
Ἀναγκάλισις, f. ἐναγκάλισις, 435, II, 6.
Ἀναθρώσκω, 606 *not.*
Ἀνακαλέω, ἀνάκλησις, *resurrectio*, in ephymnio, 61. — 226, XXIII, 1. — 250 *col.* 2. — 269 *col.* 2.
Ἀνακλώμενον, P. LXXV, 677.
Ἀναλύω, 241, X, 1.
Ἀνατολικά, P. XXI.
Ἀναφιλέω, 274, IV, 2.
Ἀνδρειόπαις, 577, V, 1.
Ἀνεδήσατο, 482, I, 1.
Ἀνενδότως, 631, VI, 4. — 636, III, 4.
Ἀνευρῶ *fut.* 180, VI, 9.
Ἀνθέω *active*, 338, II.
Ἀντοφθαλμόω, 510, VII, 4.
Ἀνθ' ὧν, 66, XVI. — 119, IX. — 152, IX, τ. — 291, VI, 8, etc.
Ἀντιπαρατάξασθαι, 531, VII, 5. — ἐναντιπαρατάξασθαι, 640, IV, 2.
Ἀντίτακται, 551, VII, 5.
Ἀξιέραστος, 354, II, 6.

Byzantinæ quædam et Alexandrinæ formæ.

Melodoram varia et rara.

V.

SERIES OPERUM

QUÆ VOLUMINI INSERUNTUR.

FINIS.

Paris. — Typographie Firmin-Didot et Cie, rue Jacob, 56,